LUDOLF VON SACHSEN

IN MEDITATIONES

VITAE CHRISTI

VEN.

1498

LUDOLFO DI SASSONIA, O.Carth., c.1295-1377.

(Vita Christi. Venetiis, per Simonem Papiensem dictum Bevilacquam, 1498).

f. 4º (18,5 X 13 cm.)

Segnature: a^4 - ... A^4 - Z^4 ; aa - ll

Colophon: Explicit venerabilis religiosi Landulfi almi ordinis cartusiensis...evangelistarum et evangelii totius anni interpretatio et expositio ac super ipsis meditatio. Impressum Venetiis per Simonem Papiensem dictum Bevilacquam. anno domini 1498. die VII decembris.

Trasferito dal Prov.le dalla Biblioteca di S.Giovanni Gemini a quella di Palermo il 27 Marzo 1954.

Antiporta Xilografia di S.Pietro e titolo

Landulfus Cartusiensis in me
ditationes vite christi: et
super euangelijs to
tius anni: opus
diuinum.

Prologus Landulphi cartusiensis in meditationes vite Jesu christi.

Fundamentū aliud nemopotest ponere: vt ait apostolus preter id quod positus est qui est xpūs iesus. Cū dicat Augustinus q deus est res summe sufficiēs: et homo est res summe deficiens et quod tale bonum deus est vt nemini cuius defectui bene sit. Iccirco quicunq ruinas defectuum suorum cuadere et spiritu reparari cupiens necesse é ei vt a fundamento predicto nō recedat: qui in eo omnimoda remedia suis necessitatibus inueniet. Primo itaq peccator cupiens peccatorū suorū sarcinam deponere: et ad requiem anime puenire audiat deū peccatores inuitantē ad venite et dicentē. Venite ad me oēs qui laboratis et onerati estis. s. sarcinatis. s. labore vitioꝝ: et onerati estis. s. peccatoꝝ: et ego reficiā vos. s. sanando ac refouēdo: et inuenietis requiē animabus vestris: et hic et in futuro. Audiat ergo egrot⁹ pius et sollicitū medicū: et veniat ad ipsum p profundā contritionē ac sollicitā cōfessionem et studiosum propositū semper declinādi a malo et faciendi bonū. Sedo peccator: sed iā in xpō fidelis effectus tangē ipsi per penitentiā reconciliatus: studeat diligentissime medico suo adherere et suam familiaritatē acquirere eius sanctissimā vitā recogitādo omni q̄ poterit deuotione. Caueat tū prouide ne curſorie ipsam vitā legendo transeat sed seriatiz aliquid de ea per diem accipiat: in quo sabbatū delicatū pie meditatiōis xpō quottidie celebrando ac cogitationes: et affectiōes orationes et laudes totūq opus dei ad illud reducendo in ipso delectetur a tumultu exteriorū et mundanorū impedimētorū regescere et suauiter obdormire et ad illud vbicūq fuerit velud ad certum et pium refugium contra viciosas humane infirmitatis varietates continue dei famulos impugnantes sepe recurrere. Sepius tamen recurrat ad p̄cipua xpi memoralia videlicet ad incarnatiōnē natiuitatē: circūcisionē: apparitionē: presentationē in tēplo: passionē: resurrectionē: ascensiones: spūssancti effusionē: aduentū ad fidē: causa specialis recordationis et exercitationis ac spiritualis recordationis ac cōsolationis. Sic etiā ipsam vitā christi legat: vt mores eius pro posse imitari studeat. Parum enim prodest si legerit: nisi et imitatus fuerit. Unde Ber. Quid tibi prodest plena saluatoris nomen lectitare in libris nisi habere studeas pietatem in moribus: Unde et Crisō. Qui legens de deo vult inuenire deū festinet viuere digne deo: et ipsa cōuersatio bona sit quasi lampada luminis ante oculos cordis eius: via veritatis aperiens. Ista vita in summo desiderio debet esse peccatori propter multa. Primo pter remissionē peccatoꝝ. Cū enim fecerit de fratricidio: per confessionē accusando: et iustificā penitentiam voluntariā assumendo iam sollicite imbuetur cū deo suo predicto modo mediante purgatur non modicum a sordibus peccatorū. Deus enim cui adheret ignis cōsumēs est purgationem peccatorum faciens. Secundo propter sui illuminationē. Ille enim cui assistit lux est in tenebris lucens cuius lumine illustratus docetur ordinate disponere vitā suā ad christū et celestia ad seipsum ac proximū et terrestria. Tertio propter gratiā lachrymarū valde necessariam peccatori: in hac valle miserie quā xps qui est fons ortorū et puteus aquarū viuentiū: consueuit peccatoribus sibi adherentibus dare. Quarto propter reparationē lapsuum quottidianorum de quibus semper relenat deus sibi adherentes. Juxta illud. Fac serpentē eneum et pone eū pro signo: qui percussus aspexerit eū viuet. Quinto propter dulcē et desiderabilez degustationē quā in se habet. Juxta illud. Gustate et videte: quā suaue é dñs. Sexto propter cognitionē paterne maiestatis quem nemo nouit patrē nisi filius et cui fi. re. reuelare. Septimo propter securū exitus ab hac vita periculosa: fidelis namq peccator: quamdo quottidie suscipit christū in hospitio cordis sui et lectulum floridum per suaues meditationes eidem preparando ecōuerso post mortez requiretur et suscipietur a christo vt sicut consueuit et concupiuit: semp cū in eternū sit cum ipso. Nec vita est vita bona et irrigua: peccatores sibi adherentes mundando et renouans et eos ciues sanctorum: et domesticos dei faciens. Est amabilis et dulcis ad conseruandū. Non enim habet amaritudinem conuersatio illius. nec tedium punctus ipsius: sed letitiam et gaudium. Est odoriſera et suauis: cetera que hanc non sapiunt fastidiens exercitia: cum aliquamdiu pio corde fuerit frequentata. Est pascens et reficiens: Nam fm Aug. Qui domicilio christum recipit in terno: maximis delectationibus eruberantiū pascitur voluptatum. Est cōsolatoria solitario: et quidē optimus comes in ge-

Mis quidem multa é: operarij vero pauci. Propterea tē⁹ ossi comedit me ang⁹ indignatio flāmat charitatē: q̄ ei in agro dñi plenos vberius stillāre manipulos intuear: ac pgnātes in vinea dñi sabaoth suauissimo stillātes nectare inuitet: ad sterilēs bodie arenas mortalo cernit ignauia properare: audatq; audius ecurgere frōdes: q̄bus fraudate vmbra fauceo illudāt: audiatq; glutiet palato lingua: et ieiunus cū infelix alu⁹ luridescat vniuersa deniq; mēbra cōmuniq; natura erbuitare spiritu stabescāt. Hoc et enim tpe Tullianos floreo cerebro ostorie auctorum paleas plenis ardentius vniuersi fauceb⁹ pascunt q̄ ea delicatas pferūt dignitates: que pimpea mor in superficie valeāt intueri: solus epulas fascinantis auribus capescendas. Non memorāt Hieronymi plagas: q̄ Ciceronian⁹ prodaret. Quin et plurimi postcaq; profundi ceperit vndiq; ui occupat cauis. Terētij Plautinasq; ac Persij. egalitates admirant versutias: ac ne lōgius euagari noceō nō gat: dum reprehendimus vagos in his omnem inepcijs deserit etatē suam: quasi nobis ingenia minuāt. qui mos nīi indecentissime pnuosissimeq; ab his ōnēt⁹ ocio gb⁹ indefinēter ad predestinatā sibi felicitatē pparent. Que vos o mortales agit vesania. Quid hoc pectus ecr lectiōe assidua pscholari: quos cum tanta admirentur ve ecordes operis gloriam vt equalem quoq; cum eis sortem capiant: Quippe q stultissima inflan sapiēcia vacuis cuanuere in cogitatibus suis: qui falsis ornati colorib⁹ alchimicaq; lignibus propria haud contēti pditione vobis quoq; retenderunt pedicas in occultis: ac mortales inter fauos decepcijs hamos abscōderūt. Resipiscāt aligri animi vestre vel extrema in hac etate nra quam feces deserūt seculoꝝ et viaz pergentes regum pstissimam illum ducem sequant: qui fraudes nescies blanda nos adeo voce inuitat. dicens. Venite ad me oēs q laboratis et onerati estis & ego reficiam vos. Hic enim ille est benignissimus pater hic indulgentissimus ille ac liberalissimus bonorum omnium largitor: q̄ esse ubi cum fores nihil qui animam. qui sensum: qui rationem: fidemq; in nullo tibi debitor: condonauit. Hic q̄ sua te in terris seruitute requisiuit gratum. Hic qui tremebundum nō sustinens iudicium quod in secreto regalis in te cubili mor fulminandum audierat: cum luderes infelix in exilio: mulctādus morte ad patrem vociferatus est: ingemiscēs. Effudit lachrymas q̄b⁹ ingrati ciuius posset seruj genitus expirari. Hic postremo qui omnē abundantissime sanguinē sparsit: quo grauia nimis seruj possent vulnera solidari. Estima vel ex re medio periculi quantitatem. Graue siquidem hoc vulnus fuit: quod nō hinc vnigenum potuit sanguine liberari: difficilis lepra: a qua emundari nō nisi pretiosissimo hoc sanguinis balneo potuisti. His itaq; imbuta studijs xpiane. posteaq; solueris puericie rudimēta: domitoq; quecuerint adolescētie passiones: vt tui inde aspicias actoris fideles. et quo deniq; fruaris in eternum. Quis enim presenti opere liber vtilior: est ad immerito vita christi: quam ideo apud nos peregrinus assumpsit. vt salutare nobis dignissimi huius indagator: originem sacri cānonis terrum hic esse clausulis obseruatio dignior. q̄ velut pulcherrima videantur corona diuersis speciosissimisq; doctorum interpretationibus. veluti vernāntibus coloratis rosis candentibus vel liliis interra: fragansq; omni pigmentorum odore suauissimo. que qui semel gustauerit non poterit

locabilitatis delatiõis ⁊ pfecutionis ac terr⁹ fortitudinis a facie inimici ⁊ a tribulatione ⁊ temptatione peccatoris. Dec est vita plana ⁊ facilis ad contemplandum creatorem de qua nullus excusare se potest sicut de cõmo rapeum potest pertingere nisi proficiendo per illa vitã nostri redẽptoris. Hanc qui cunq; incipientes ⁊ parula: quicunq; proficientes ⁊ pfecti possunt habere: ⁊ in ea inuenire domũ aliã sibi: vbi tãq; nutrientes requiescunt sub pennis dei: sicut aquila protegit pullos suos ponãt ⁊ aduolãt celli amenis pullos q̃s pro sua capacitate. Dec vita multus reddit lectos dei fauorabiles. pios ⁊ benignos cultores suos propter ipsum qui nobis cum patre vnus deus cõmune est gaudiũ. Verbi gratia. Nũquid. b. virgo mater misericordie pietatis ⁊ gratie poterit te despicere. vel oculos tuos a te auertere. Quis ho peccator. quãdo non solũ semel in die viderit. sed ⁊ frequenter si tibi filiũ suũ quẽ sup' oia diligit in' brachia tua ⁊ inter vbera tua cõmorãtẽ? Nõ q̃d poterit te cũ filio suo quẽ pozas deserere? quando videris te p̃dicto modo filiũ suũ tã sollicite per singula cõmitãtẽ. ⁊ eidẽ pietatis officio deuotiõis ministeriũ p̃ dies singulos exhibentẽ? Nullo mõ. Sic ⁊ ceteri sancti libẽtissime respiciũt illos cũ q̃bus deus placatus habitare dignat. cum ista vita faciat cultores suos cõlores illoz q: est ⁊ vita ipsorum Plane hec vita est vita. b. mris xpi. ipsi sedule ministrãtis in annis pluribꝰ ⁊ famulãtis. Dec est vita apostolorũ xpo familiarit adherẽtiũ: ⁊ cũ eo fideliter pseuerantium. Dec est vita ciuiũ supnorũ xpo fruentium: ⁊ eius opa mirabilia admirãtiũ ⁊ sibi reuerenter assistentiũ in eternũ. Dec vita est optima pars. l. sedere ad pedes christi ⁊ audire verbum eius. Unde merito a possessore suo ipsam modo per gratiam colẽte non auferetur: q: ipsa est retributio illa que seruo fideli ⁊ prudenti promittit: ⁊ hoc incipiẽs in eternitate perficiet. Dãc vitã nulla lingua laudare sufficit. adeo bona ⁊ sancta ⁊ sup oẽs vitas dignissima cũ sit initiũ cuiuslibet altioris cõtemplationis: ac vite angelice: ⁊ eterne: que speraf in prima. An parũ est tibi cõmune cũ xpo esse in quem desiderant angeli semper prospicere? Si vis in eternũ regnare cũ xpo: incipe regnare mõ: ⁊ noli deserere eũ cui seruire regnare ẽ. App: opinqua g̃ ad ipsum pio corde: vt descẽdẽs. l. ẽ sinu patris sancte cõceptiõis existas in pura fide ⁊ concu. Edesto eius natiuitati ⁊ circuncisioni: q̃si bonus nutritus cum ioseph. Uade cum magis in bethleem ⁊ adora cũ eis paruulum regem: adiuua cũ parentibus portare puerũ ⁊ presentare in templum. Comitare cũ apostolis pium pastorem gloriosa miracula facientem. Edesto morienti cũ. b. matre eius ⁊ Johanne ad cõpaciendum ⁊ condolẽdũ sibi. ⁊ quadã pia curiositate palpãdo tracta singula vulnera saluatoris tui propter te sic mortui. Querere resurgentem cum Maria magda. donec merearis inuenire. Admirare in celum ascendentem. quasi inter alios discipulos in monte oliueti existens. sede cũ apostolis in conclaui ⁊ abscondere ab exercitoribus singulis vt virtute spiritus sancti ⁊ [illegible] indui merearis. Et si pio ac humili ⁊ deuoto corde: sic cum modico tempore, fueris proiectus in terris: ipse te subleuabit ad se sedentem in dextera dei patris in celis hũc promisit fideli peccatori sibi adherẽti. dicens. Qui mihi ministrat. ⁊c. Quicunq; ergo fidelis peccator hanc vitam amabiliter amplexatus fuerit. non dubitet quin xps eum in filiũ adoptauerit. Unde scriptũ est in prouer. Ego diligẽtes me diligo. Uñ ber. Qui nõ placet deo nõ potest illi placere deus. nã cui placet deus deo displicere nõ potest. Caueat tamen prudenter fidelis peccator vt nũq; in quocunq; statu fuerit: confidentiaz in meritis suis habeat sed tanq; medicus pauperculus omnino nudissimus ad elemosinã dominicam medicandã semp vacuus accedat: hec autem faciat. non quasi ex humilitate ficta merita sua abscõdens sed certissime sciens qõ nõ iustificabit in cõspectu dei omnis viuens. Etiam solius cogitationis nostre non possumꝰ rõnẽ reddere: si ipse voluerit nobiscũ in iudiciũ intrare. Isto ãt mõ quãcunq; se ingeret: cũ pio tũ timore ⁊ reuerẽtia ad bonũ dñm peccatores vocantẽ ꝓsumptuosus non reputabitur sicut pauperes seculi quãto nudiores sũt. cũ se nõ tãq; dignos sed tanq; miseriores ꝓprius ingerũt ad elemosinã diuitis medicandã ꝓsumptuosi vt superbi nõ dicunt: sed a benignis diuitibꝰ misericordius respiciuntur. Hanc vitam. b. Ber. plurimũ frequentauit: qui fasciculum mirre. i. cumulũ amaritudinis ex vita. ⁊ laboribus xpi colligẽs ⁊ inter vbera sua. i. affectiones suas collocãs: sic ait. Tu quoq; si sapis imitaberis spõse pẽdentiaz: atq; mirre tantarũ fasciculũ de principali tui pectoris: nec ad horã patieris auelli: ⁊ amara illa dilectiõnes ⁊ assidua meditatio reuoluẽs: quo possit dicere ⁊ tu fasciculus mirre dilectꝰ meus mihi inter vbera mea cõmorabitur. Et ego ⁊ Ber. ab ineunte mea cõuersatione ꝓ acerbo meritorũ q̃ mihi deesse scieba: hũc mihi fasciculũ colligare: ⁊ inter vbera mea collocare curaui colligẽs ex omnibus anxietatibus ⁊ amaritudinibꝰ dñi mei. Primũ. l. in tantillis illarũ necessitatũ deinde laborum quos pertulit in predicando fatigationẽ in discurrẽdo: vigiliarũ in orando: tẽptationũ in eundo: lacrymarũ in cõpatiẽdo: insidiarũ in colloquẽdo: postremo periculoꝝ in falsis fratribus cõuitioꝝ: sputoꝝ: colaphoꝝ: subsannationũ: exprobationũ: clauoꝝ: horũq; similiũ: que in salutem nostri generis filius euangelicus ꝓfusissime nosc̃itur pertulisse. Ubi satis ⁊ per tot odorifere mirre huius ramusculos: minime: pretermittendũ putaui eã illã mirram: qua in cruce potatus est: sed neq; illã qua vnctus est in sepultura. Quarũ in prima applicuit sibi amaritudinẽ meoꝝ peccatoꝝ. In sa futurã corruptionẽ mei corporis dedicauit. Demorãs habũdantie suauitatis potus eructabo quoad vixero. In eternum non obliuiscar miserationes iustas: q: in ipsis iustificatus sum. h meditari dixi sapientiaz in his iustitie perfectionez mihi constituit: in his plenitudinez scientie: in his diuitias salutis: in his copias meritoꝝ. Ex his mihi interdum potus salutar' amaritudinis ex his rursum suauis vnctio cõsolationis: h me eripiunt in aduersis ꝓsperis reprimũt: ⁊ inter leta tristitia vite presentis: via regia incedẽdi tutũ prebẽt vtrobiq; ducatũ hinc inde mala iminẽtia ꝓpulsando: hec mihi cõcutiãt mũdi iudicẽ: dũ tremẽdũ potestatibꝰ mitez humilẽq; figurãt dñi non solũ placabilem: sed ⁊ amicabilẽ representant eũ qui inaccessibilis est principibus terribilisq; apud reges. Preterea hic mihi in ore frequenter sicut vos scitis: hic in corde semper sicut scimus deus hic stilo meo admodũ familiaris sicut apparet Dec mea sublimior interim phia: scire iesuz ⁊ hunc crucifixũ. Nunc ⁊ vos dilectissimi tã dilectum fasciculũ colligate vobis. Memento quia accepit eũ Simeon in vlnis Maria gestauit in vtero: fouit in gremio sponsa sibi inter vbera collocauit. Arbitror ioseph super genua illi frequenter arrisisse. Si oẽs ante se eũ habuerũt ⁊ nullus retro. Exẽplo igitur sint vobis vt ⁊ vos similiter faciatis. Si. n. ante oculos habueritis quẽ portatis p certo vidẽtes angustias dñi: ⁊ vestras portabitis. Dec Ber. Sed qa ista multi minime cogitãt statim fatigati sunt: q: si ista cogitarent non ita cito de bono opere fatigati essent. Danc etiã vitã. b. Cecilia virgo legitur habuisse. Nam inter alia virtutũ ⁊ laudũ preconia de ea scribitur: q: euangelium xpi absconditum semper in pectore portabat. q: sic intelligi videtur: q: ipsa de vita dñi iesu in euangelio tradita quedã deuotiora sibi predelegerat: in quibus die ac nocte corde puro ⁊ integro attentione precipua ⁊ seruenti meditabatur: ⁊ cõpleta circulatione uerũ repetens ac dulci ⁊ suaui gustu ruminans: ea in arcano pectoris sui prudenti consilio collocarat. Sunt e tibi suadeo faciendum Sup omnia namq; spũalis exercitij studia hoc magis necessariũ credo magisq; proficuum: ⁊ q: ad celsiorẽ possit producere gradũ. Nusq; n. inuenies vbi sic edoceri possis cõtra vana blãdimenta caduca: ⁊ tribulationes ⁊ aduersa ⁊ hostiũ tẽptamẽta: ⁊ vitia: sicut in vita domini iesu: q̃ fuit absq; omni defectu perfectissima. Ex frequẽti. n. ⁊ assidua meditatiõe vite ipsius adducit aia in eius amorẽ ac cõfidentiã ⁊ familiaritatẽ: ita q: stabiliter ⁊ vana ⁊ caduca: vt ea vilipendat ⁊ cõtẽnat. Ut predicta. b. Cecilia que ita cor suum de vita xpi repleuerat: q: in ipsaz vana intrare non poterãt. Uñ in pompa nuptiarũ vbi tot vana geruñ existens cãtantibus organis ipa stabili corde soli dño decantabat: dicẽs. Fiat domine cor meum immaculatum vt non confundar. Fortificatur quoq; contra tribulationes ⁊ aduersa: vt ea minus timeat ⁊ sentiat: vt patet in martiribus. Unde Bernar. Idcirco denicq; audit columba mea in foraminibus petre: q: in christi vulneribus tota deuotione versetur ⁊ magi meditatione demoretur in illis. Inde martyri tollerantia: inde illi fiducia magna apud altissimum. Ut benignus dux deuoti militis vultũ ⁊ oculos in sua sustolli vulnera: vtilius ex hoc animum erigat: ⁊ exẽplo sui reddat ad tollerandũ fortiorem. Enimuero nõ sentiat sua dum illius vulnera intuebitur. Stat martyr tripudians: ⁊ triumphãs: toto lz lacerato corpore ⁊ rimante latera ferro nec modo fortiter. sed hilariter sacrũ e carne sua circũspicit ebullire cruores. Ubi ergo tũc anima martyris nempe in tuto: nempe in petra: nẽpe in pisceribus iesu vulneribus mirũ patentibus ad introeundum. Si. n. in suis esset visceribus scrutans ea ferrũ profecto sentiret. dolorẽ non ferret: succumberet ⁊ negaret. Nunc autẽ in petra habitans qd mirum si in modũ petre duruerit. Sed neq; mirum si extra corpore dolores non sentiat corporis neq; hoc facit stupor. sed amor. Submittitur. n. sensus non amittit. nec deest dolor. sed cõtẽnitur. Ergo ex petra martyris

Scdm do. ꝓ Berna. Inde quoꝙ est. q̄ multi confessiões t exil alij in laboribus t tribulationibus t infirmitatibus suis non solum patientes sed t hilares fuisse t esse reperiuntur. quia ex deuota meditatiõe vite t passionis christi eoꝝ aie non in eoꝝ corporibus t viribus. sed ꝙ intus fuisse t esse videntur. Instruxit cõtra pestiferas temptatiões t vitia. vt in faciendis t obmittendis errare aut falli nõ valeat cũ ubi perfectionem omniũ virtutum reperiat. Nã paupertatis. humilitatis. caritatis. mansuetudinis. obediẽtie. patiẽtie ceterarũq; virtutũ exempla t doctrinã nusq̄ sic inuenies sicut in vita domini virtutum. Quicquid n. virtutũ in ecclesia habetur ab ipso ꝙ̃ per exẽpla operis illius trahitur. Ut Ber. Quid vobis cum virtutibus qui dei virtutẽ christi ignoratis? Ubi nã queso vera prudẽtia nisi in xpi doctrina: Ubi vera iustitia nisi de christi misericordia: Ubi vera temperãtia nisi in in christi vita: Ubi vera fortitudo nisi in christi passiõe: Soli igitur qui eius doctrina ibuti sunt prudẽtes docendi sunt. soli iusti qui de eꝰ misericordia veniam peccatorum consecuti sunt. soli temperantes qui eius vitam imitari student. soli fortes qui eius sapientie patientie documentis inhiabant: rer fieri noluit. Carnales figmentum prolecq̄ ꝓtẽpsit. Cõmunelias superbias. sustinuit. Iniurias intolerabiles esse arbitrabantur: que maior iniuria est q̄ tuꝝ innocentem damnari: Dolores corporis exortos

centem̄q̄ damnari: Dolores corporis exortos bantur: flagellatus atq̄ cruciatus est. Dorri metuebant: morte mulctatus est. Ignominiosissimã mortis genus crucem putabãt: crucifixus est. Omnia que habere cupiẽtes non vitabamus: carendo vile fecit. Omnia que vitare cupientes: ab studio deuiebam⁹ percipiendo delecit. Non enim vllum peccatum commune potest: nisi cum appetũtur ea que ille odierim̄pserit: aut fugiuntur que ille dilexit. Tota itaq̄ vita eius in terris: per hominem quem suscipere dignatus est discipline virtutũ exempla t doctrinã nusq̄ sic inuenies sicut in vita domini virtutum. Quicquid n. virtutũ in ecclesia habetur ab ipso ꝙ̃ per exẽpla operis illius trahitur. Ut Ber. Quid vobis cum virtutibus qui dei virtutẽ christi ignoratis? Ubi nã queso vera prudẽtia nisi in xpi doctrina: Ubi vera iustitia nisi de christi misericordia: Ubi vera temperãtia nisi in in christi vita: Ubi vera fortitudo nisi in christi passiõe: Soli igitur qui eius doctrina ibuti sunt prudẽtes docendi sunt. soli iusti qui de eꝰ misericordia veniam peccatorum consecuti sunt. soli temperantes qui eius vitam imitari student. soli fortes qui eius sapientie patientie documentis inhiabant: rer fieri noluit. Carnales figmentum prolecq̄ ꝓtẽpsit. Cõmunelias superbias. sustinuit. Iniurias intolerabiles esse arbitrabantur: que maior iniuria est q̄ tuꝝ innocentem damnari: Dolores corporis exortos

elarissimã speculũ: t totius sanctitatis exemplar. I. vitã t mores filij dei: dñi nri iesu xpi q̄ ad hoc de celo nobis missus est: vt preiret nos in via virtutũ: t legẽ vite ac discipline suo nobis daret exẽple: t erudiret nos sicut semetipsum: vt sicut ad imaginem eius naturaliter creati sumus: ita ad morũ eius similitudinem per imitationem virtutũ ꝓ nostra possibilitate reformemur: q̄ eius imaginẽm in nobis per peccatũ fedauimus. Quantũ aũt q̄sq̄ se ei in virtutũ imitatiõe reformare iuduerit: tãto ei in patria in gloria claritate ꝓpinquior t similior erit. Percurre ergo singulas quasq̄ etates xpi virtutesq̄ per singulas: sicut fideles discipulus p posse studeas imitari. In labore etiam exteriori t interiori: recorda re laborũ t aduersitatum xpi. Et q̄cunq̄ in aliquo grauaris: statim ad ipsum piũ patrem pauperũ tanq̄ parunlus ad matris gremium curre: totum illi reuela. totũ ꝓmitte. totũ in ipsum iacta t ꝓiice. t ipse pculdubio tẽpestatez sedabit et reuelabit te. Nõ solũ autẽ vigilans domino iesu intendas. sed t cũ corpus strato recollige t caput reclinatorio iponis sit tibi quasi cũ. b. Johãne sup pectus iesu recumbens. sicq̄ recũbens super pectus iesu fuge: vbera eius. t in pace in idipsum dormies t requiescens. Et vniuersaliter in omnibus dictis t factis tuis quasi ad exẽplar respicias in iesum incedẽs t stãs sedẽs t iacẽs comedẽs t bibens: loquens t tacẽs. solus t cũ alijs. Ex hoc enim magis eum diliges. t familiaritates eius gratiã t fiduciã maiorẽ assequeris. t in omni virtute perfectior eris. Et hic sit sapiẽtia tua t studium tuũ semper de iesu aliqua cogitare vñ ꝓuoceris ad imitãdũ vel assidueris ad amãdũ ipsum. Talia. n. meditando. t tẽpus vtiliter expẽdes. dum occuparis in bonis studijs t diuinis circa dñm iesum. t timores tuos emendabis ad formã vite ipsius. dum in omnibus agendis. semper ad ipsum respicis ois perfectionis speculũ t exemplũ. Et quanto magis has frequentaueris meditationes. tanto magis eas tibi reddes familiares: t facilius tibi occurrent t iocundius te reficient. Sicut ergo ad quam excellium gradũ meditatiões vite christi te perducũt. nunc in ipsas meditationes te aliqualiter introducere temptabo: non omnia que in euãgelio scripta sunt pertractando sed quedam deuotiora ex his eligendo. Nec credas q̄ omnia que christum dixisse vel fecisse meditari possumus scripta sint. sed ad maiorem impressionem eambi sic narrabo prout contigerunt. vel contigisse pie credi possunt

quasdam imaginatiuas representationes. quas animus diuersimode percipit. Tria circa diuinam scripturam meditari: intelligere t exponere multifarie possumus: prout credimus: expedire. dum modo non sit contra veritatem, vite vel iustitie: aut doctrine. I. non sit contra fidem vel bonos mores. Qui cunq̄ vero asserit de deo aliquid q̄ non est sibi certum: vel per naturalem rationem vel sidertsim: vel per fidem: vel per sacras scripturam: presumit t peccat. Cum ergo me narrantem inuenies: ita dixit vel fecit dominus: seu alij qui introducuntur si id̃ scripturã probari non possit nõ aliter accipias q̄ deuota meditatio exigit. Hoc est pie accipe: ac si diceres meditator: q̄ ita dixerit vel fecerit bonus iesus t sic de similibus. Tu autẽ si ex his fructus sumere cupis: toto mentis affectu: diligenter delectabiliter t mor: ose oibus alijs curis t sollicitudinibus tunc obmissis: ita presentẽ te exhibeas his ꝙ̃ per dñm iesum dicta vel facta sunt: t ex his que narrantur ac si tuis auribus audires oculis videres: quia suauissima sunt ex desiderio cogitanti: t multo magis gustanti. Et ideo q̄is multa ex his tanq̄ in preterito facta narrantur. nu tamẽ eia tanq̄ in pñti fieri mediteris: q̄: ex hoc maiorez sine dubio suauitatẽ gustabis. Lege ergo que facta sunt tanq̄ fiãt. pone ante oculos gesta preterita tanq̄ pñtia t sic eia magis sapida lenties t iocunda. Unde t q̄ annotauit loca in quibus hec vel illa sunt facta: q̄ multũ velet homini cũ audit euãgelũ legi t hoc vel hoc factum tali loco gestũ: cum rem gestã scit t loci situm. Ad terrã enim sanctam: q̄ vniuersa xpi ecclesie nocte dieq̄ sociare nõ desinũt. q̄ bonus ille iesus in habitando t verbo vel doctrina illuminando illuminatam suo sacratissimo sanguine cõsecrauit: delectabile est aspirare: sed delectabilius cã oculis corpis intueri. t mẽtis intellectu reuoluere q̃o in locis singulis in ea nostrã salute dñs operatus sit. Quis enim enarrare sufficit quot deuoti discurrentes per loca singula in spiritu vehementi osculanẽ. terrã amplectunt loca in quibus dulcẽ iesum vel fleuisse vel locutum dicunt vel audisse vel quid egisse audierũt: nunc tundunt pectus nunc fletus: nunc gemitus: nũc suspiria emittentes: gestu corporis t deuotionis quã foris ostendunt: t absq̄ dubio intus hñt in lachrymas ꝓuocant plerũq̄ etiã sarracenos. Quid dicaz de patriarchis Jacob Joseph t fratribus eiꝰ: q̄ qz vixerin terra illa esse nõ potuerunt: elegerunt: in ea mori sepulturã. Quid plura: Tarditas ingeniscenda est

ꝓlanos nobꝰ xp̃o ꝙ hoc eccl̃a habentes
tarda lingua se manibus mittentem errare
terras ꝙ colerant linguarum errore. Et nota ꝓ regula generali. ꝙ vbicunq; in se
quentib⁹ meditationibus singularia nō in
uenerit. sufficit tibi. q̃ rē p̃ dictam iesus dictus
vel gestus aut mentis oculos ponas et cū eo
dem scripturis ac familiaris eris. Nā in ꝑ vi
debit haberi maior dulcedo et devotio effi
cacior. et quasi totus fructus hꝰ meditatio
nem consistere. vbiq; et semper intueris
cū discipulis suis. qñ cū peccatoribus quan
do loquitur et qñ predicat. qñ vadit et qñ se
det. qñ dormit et qñ vigilat. qñ comedit et qñ
alijs ministrat. quando sanat egrotos et qñ
alia miracula facit. describens tibi in corde
tuo mores eius et actus. q̃ humiliter se habu
it inter homines. q̃ benigne inter discipulos
q̃ misericors fuit super pauperes. quibus se
similem ꝓ omnia fecerat. qui familia eius
ꝑsalis videbat. quo nullū spernit vel horruit
etiam si leprosus esset. quo diuitibus nō adu
labat. q̃uber fuit a curis mūdi nec anxiꝰ p
cepcris necessitatibus. q̃ pat̃ens ad contu
meliasq; et q̃ mitis in rep̃sis non enim stu
duit sᵉ verbo mendaci et amaro vindicare:
sed blando et humili responsio alteriꝰ mali
gnas sanare. Qui cōpositus in oibus gestib⁹
suis fuit. q̃ sollicitus de aliarum salute. quar
etiam amore dignatus est mori quo scripsit
fuit exēplū eis bonitatq; companens affli
ctis fuit. quo infirmor̃ plectioi cōdescendit
quo peccatores nō spernit. q̃ clementer pe
nitentes suscepit. q̃ obediēs fuit parentibus
q̃ promptus in ministrādo omnibus. Unde
ipse ait. Ego in medio vestrū sum sicut q mi
nistrat. Nō ocīn iactantiā. et ocīm singula
ritatis ostentationem declinauit: quo omne
scandalū cauit. q̃ modeste in edendo et bibē
do se habuit. q̃ verecundus in visu fuit q̃ stu
diosus ad orationem. q̃ sobrius ad vigilias
q̃ patiens laboris et pene. et quam placi
dus in omnibus fuit. Et similiter fm hunc
modum in oibus dictis et factis q̃te xp̃o le
geris vel audieris meditare mores et gestus
eius quale ipse in oibus se habuerit vel ha
bius semper optimo et perfectissimo mō se
gerebat qui in omnibus semp optimus et p
fectissimus est. Erat enim aspectus dulcis.
colloquio suauis. et omni cōuersatione beni
gnus. Et mirum cōcipere facile eius si po
tes ei imaginari. qđ supra oē videt difficil
ubi pro doctrina et recursu omniū q̃ sequāt

vt vbicunq; dictū vel factum maturabitur.
si aliter singulares meditatiões non fuerint
expressi. vel etiamsi generales fuerint ob
misse recurras ad hūc locū. et sufficit tibi q
hic generaliter est dictū. Ut autē christi fa
ciem et formā seu figurā eius totam. et ex his
actus seu mores eius et gestus melius va
as meditari. quedam de his alibi scripta. h
inferre vtile iudicaui. Legit. n. in libris an
nalibus apud romanos existentibus q̃ Jesus
christus qui dictus fuit a gentibus prophet
veritatis. statura fuit pcere. mediocris et spe
ctabilis. Vultum habens venerabilē quem
possent intuētes et diligere et formido. re. Ca
pillos habens admodum nucis avellan
maturescere vsq; ad aures ab auribus. cin
cines crispos. aliquantulum ceruleos ab hu
meris ventilantes discrimen habens in me
dio capitis iuxta morē nazarenorum. Fron
tē planam et serenissimā cuius facie sine ruga
et sine macula. quā rubor moderatus venti
lauit. Nasi ꝑtes et oris nulla fuit repehēsi
cata. Alspectū simplicē et maturū. oculis clau
cis varijs et claris existentibus. In increpa
tione erat terribilis. in amonitione blandus
et amabilis. Hilaris seruata grauitate. Ali
quando flenit. sed nūq̃ risit. In statura cor
poris propagatus et rectus. Manus et bra
chia visui delectabilia. In colloquio grauis
rationabilis rarus et modestus. Et iō merito
hz p̃s. Dᶠ speciosus forma pre .h. ho. Nec
tibi supra. Inter omnes ergo scripturas pre
cipue euangeliū. q̃ fm Aug. inter omnes di
uinas auctoritates. que sacris literis conti
nentur merito precellit: studeas pre manib⁹
semper habere et in corde tuo iugiter circū
ferre q̃ hoc te de vita et de moribus dñi nr̃i
iesu xp̃i. et de oibus ad salutē necessarijs po
terit clarius edocere. Nā fm Crisō. in euan
gelio totius perfectionis nature rationalis
summa continetur. et fm Piero. euāgelia le
gis impletio sunt. et in his p̃cepta et exem
pla viuendi plenissime sunt digesta. Unde
Crisō. Oportuerat quidem nihil nos indige
re auxilio litterarum. sed tam efficaces in
omnibus exhibere vitam. vt illarius vite. gra
spiritus vteremur et sicut atramēto pagine
ita corda nostra inscriberentur a spū. Quia
vero hanc a nobis exclusimus gratiaz age
re. vel secundas diuitias expectamus et item
damus his que scripta sunt. Non enim ꝓpte
rea date sunt scripture vt in libris eas ha
beamus solum. sed vt in cordibus conglu
tinemus eas. Si enim in domum vbicunq;

fuerit euāgeliū positū nō audebat accedere
diabolus. multo magis alias intelligētias ha
benti tales et circūferenti. nō tāget vnq̃ ne
q̃ supuenet ei demon. neq̃ peccati natura.
Sanctifica igit aiam sanctifica corp⁹ tuum
hoc in lingua et corde semp habens. Si enī
turpiloquium sordidat et demones vocat. et
manifestū est q̃ spūalis lectio sanctificat et
spiritus eu dūt gratiā. Attendamus igit dile
cti scripturis etsi nullū aliud euāgelia saltez
circūstudiosa nobis fiant. et hec p̃ manib⁹
habeam⁹. Cōfestim enim expandēs libris si
perm. inseris vsq; ad finē oia respues mun
dana. Nā derideb̃is que hic sunt. Et si diues
fis. nihil reputabis diuitias. et si inops fu
eris. nō cōsunderis inopia. Nō rapies. non
auarus eris. sed ꝯcupitor eris magis inopie
et despicies diuitias. Si vēro hoc fiet omnia
exterminabis mala. Nulla alia eē lucrari q̃
nō ē nūc secūdū ꝑtem dicere. Sciunt autem
qui experientiā susceperūt. Et iterum. Quid
igitur vnū euāgelijs equale fiet: Utiq; deus
cōuersatur in terris. homo ascēdit in celum
et facta est oīum vna pmixtio. angeli cū ho
minibus chorū faciebant. hoies angelis cōi
cabāt et alijs celestibus supernisq; virtutib⁹.
Et erat videre antiquū p̃lium repente disso
lutū. deū hominib⁹ reconciliatū. diabolū cō
fusi demones fugientes. mortē peremptam
paradisum apertum: maledictionem remotā
peccatum ō medio sublatum: errorē ex pul
sum veritatem reuersam. pietatis fmonem
vbiq; seminatum et vegetatuz celestē cōuer
sationem in terre regiōe plantam. supernas
virtutes familiariter nobiscum loquentes.
et ad terras sepe angelos ventitātes: ex hisq;
oibus spes firmari certissimam futurorum
Propterea igitur euangelium ista vocat hi
storia quasi. s. oia alia ꝓba mania docean̄.
quibus solent presentia promitti. Que vero
piscatorū annunciata sunt ꝓbis ꝓpie ac ꝑe
euangelia nominantur: q̃ cū omni nobis fa
cilitate donata sūt. Nō. n. laboribus nostris
atq; sudoribus nō doloribus et erūnis: sed p
dei tātūmodo in nos caritatē. tam grādia h
promissa suscepimus hec Crisō. Unde et Au
gu. Euāgelij nomē latine interpretat bonus
nūcius: vel bona annūciatio q̃ gdē cū aliqd
bonū annūciat sp dici pōt: ppie tū hoc vo
cabulū obtinuit annūciatio saluatoris. Nar
ratores quippe originis factoris: dictorumq;
passionis domini nr̃i iesu xp̃i. ꝓpie dicti sūt
euāgeliste. Sed antequā ad euāgelij historiā
accedamus: scias q̃ qđā p euāgelistas salu
briter direptione spiritussancti aliquādo an
ticipando vel ꝓcupādo que post dicenda

erāt aliqñ rememorādo vel recordādo ꝙ o
miserant. et aliqñ recapitulādo vel repeten
do que dicta fuerāt. posita sunt que ꝯto alt
ter cōscribi nō deberēt. q̃ per eos fuerūt vti
ter iunt dictata. q̃ secūdū Augustī. ꝓbabile ē
q̃ vnusquisq; euāgelistarū eo se ordine cre
didit debuisse narare quo deus voluit eī re
cordationi suggerere. ne nī turbari possit de
uotio parulor̃ locis debitis quodā ordine
alio ꝓout res gesta vel dicēdi congruentia
exigere videbat in sequētib⁹ p ordinē fiuan
tur. Nō nī affirmo qđ hic sit ver⁹ ac cert⁹ et ō
binus rei geste ordo descript⁹. q̃talis vir ab
aligno reperitur expressus. In ipso aut̃ eua
gelio reperies vbi incarnati ihūsalua mādata
et promissa. in quib⁹ habes. viaz veritatem
et vitam. Christi igit exēplo nosce. q̃ bñ viuere
possis ꝑceptis bene viuere scias promit
tis bene viuere velis. Dis itaq; tribus tri
pudiart necesse est scilicet ipotentiam igno
rantiam. negligētiam. Ignoriā. n. ignorabi
tur. Negligēs ho nescitur. Nequā simulator
impotētie nihilomin⁹ eiicit. Expergiscere q̃
aia et xp̃o duota euigila oia aia xp̃iana. et sin
gula que de cristo iesu dicūtur diligenter di
scute. cōsidera attēte. morose pertracta. et do
mini tui imitare vestigia. Ille pp̃ te de celes
ti sede descēdi ad terrena tu pp̃ te fuge ter
rena. appete celestia. Si dulcis ē mūdus dul
tior ē Christ⁹ Si amarus ē mūdus. oia pp̃ te
sustinuit christus. Surge et ambula noli pi
gresscere in via. ne locū perdas in patria.
Finit prologus. Sequitur oratio eiusdē in li
brum vite xp̃i Jesu.

Omine iesu xp̃e filij dei viui. con
cede mihi fragili et misero peccato
ri vitam et mores tuos p̃ oculis cor
dis semper habere et pro mea possibilitate
imitari. facq; me inipiis proficere et crescere
in virum perfectū. et in templū sanctū dñe.
Illustra quesō cor meū lumine gratie tue: q̃
me iugiter perueniat et sequat: vt te ductore
i oib⁹ vijs meis habēs: recta q̃ tibi placēt im
plere: et que tibi displicēt vitare possim. Di
rige obsecro cogitationes: sermones et actio
nes meas in lege tua. et in preceptis atq; con
filijs tuis o altissime vt in omnibus voluntā
tem tuam faciens: Die et in eternum p te me
rear saluus esse. Amen.

¶ Incipit liber de vita Jesu christi nr̄i le de tranmla ihūatorio apocripho. sed ex ie nie euangelice hystorie collectus.

¶ De diuina ⁊ eterna christi generatione capitulum.i.

Eplenitu

dine tracz euangelij viui .s. boni q̄ vsq̄ ad hoc tps gre dño. Jesus seruauit q̄dā guttas hauriē cupientes: sumam⁹ mi/ nuz a diuina ei⁹ ge/ neratione:de q̄ euangelista Johanneo specialiter loquitur quia oia ad hoc iducit: vt dīnitas ꝺbi manifestet⁊ maxime ꝓtra quos/ daz hereticos:dicētes xp̄m purū hominem esse:⁊ per cōsequēs ꝓpter temporalem natiuitatē:nec semp nec aū Marijz fuisse. Et iō de eternitate verbi incipit.ostēdens diuinaz xp̄i naturā in qua eternaliter p̄cessit Marijam. Et ponit quinq̄z de diuinis psonis que per ordinē tanguntur in subscriptis. Primo declarat filij a patre eternā generationez: dicēs. ((In principio erat ꝺbū)) .i.in ipso ꝺo: q̄ ab oībus supponit p̄mū principiū:necessario est ꝺbū proprie dictū tanq̄z in ipso cuius est. Ac si diceret filius erat in patre: patri .s. coeternus nō in Maria inceptꝰ esse: sed in p̄ncipio.i.in patre:q̄ est p̄ncipiū sine principio:⁊ filius:q̄ est p̄ncipiū de p̄ncipio. Dicit aūt verbū dei filiū:q̄ iesus xp̄s oīs nr̄i:quēadmodū ꝺ filiꝰ dei:sic ꝺ ꝺbuz dei.sic ⁊ virtus ⁊ sapientia dei. Unū.n. idēq̄z significant vnū idēq̄z sunt filius:verbū.virtus:⁊ sapientia. Sed aūt verbū:nō filius: q̄ hoc nomen ꝺbū magis ad ꝓpositum facit q̄z filius. Ubi sciendū:q̄ vox significatiua ꝺ verbū:ſ hoc est tantūmō large ⁊ denominative:in quantum significat interiorē mētis cōceptum:sicut vrina ꝺ sana.inquantū est sanitatis indicatiua. Et iō sicut illud ꝓprie ꝺ sanitate:q̄ primū designat:ita illud ꝓprie dicitur ꝺbuz q̄ p̄ vocē significat. Nec autem est interior mētis conceptus q̄ voces sunt note ⁊ signa passionū:que sunt in aīa.⁊ ita p̄ceptus mentis interior etiā antequā per vocez designet ꝓprie verbū ꝺ. Cū ergo hoc nomē ꝺbum significet vocē vocalem.⁊ q̄ exit ab ore significet etiā mentale q̄ a mente gignitur.nec ab ea recedit cū emittitur.s.verbū conceptum: secūdū vltimā acceptionē hic sumitur: vt p ipsum filius intelligatur:quippe q̄ a patre procedit per eternā natiuitatē.ac cum eo et in eo permanet per essentie vnitatē.sicut co

gitatio seu cōceptio mentis que ex mente nata ē.cum ipsa permanet. Et ideo maluit dicere verbū q̄ filius. Cum igitur in ipso deo ꝓprie ⁊ pfecte sit verbū. ꝺbū aūt de sua ratione dicit q̄ procedēs ab eo cuius ē ꝺbum. sicut cōceptus a cōcipiente.⁊ cum verbū.⁊ filius sint idez.sequit q̄ ibi sit generatio filij a patre ex quo ē ibi processus verbi a dicente. Itez postea describit filium dei sub nomine verbi q̄z sub nole filij.q̄ filius solum dicit cōparationē ad patrem verbū vero dicit comparationē non solū ad dicentē.sed etiam ad id q̄ per verbū ꝺ.necnon ad vocez quaz induit.⁊ ad doctrinam q̄ mediante verbo ꝺ alterō efficitur. Quia igit dei filius ꝺz hic describi nō tm in cōparatione ad patrē a quo procedit.sed etiā ad creaturas quas fecit.⁊ ad carnē quam induit.⁊ documenta q̄ prebuit cōgruissime ⁊ decentissime sub nomine verbi describit.q̄ nomē aliud ad oīa suprādicta respicit.nec posset sub celo ita nomē conueniens inueniri. Scdo declarat p̄ns ⁊ filij personalē distinctionē.dicens. ((Et verbū erat apud deuz)) Hoc nomē deus in hac clausula ē p̄sonale:vt verbuz erat apud deum.i. apud deū patrē. Semp.n.in patre filius sp in filio pf. Unde ḥ ꝓpositio apud q̄ est transitiua psonarū ⁊ distinctiua. distātis distinctionis psonalis designat nō essentie. Nulla .n.res dicit: ꝓprie ē apud semetipsam. sicut nec aliqs ē in seipso. Et iō inter verbū ⁊ p̄ncipiū apud q̄ est verbū ē personalis distinctio. Nō enīz verbū p̄cedit a patre p actionē transeūtez extra.ſz manētē intra. Et iō verbum manet intra illud.cuius ē verbuz. tñ ab eo distinctū distinctione psonali vt iaz dictū est q̄: verbū erat apud deū.vt alius apud alium Tertio declarat p̄ns ⁊ filij cōsubstantialitatē siue substātie vnitatē.dicens. ((Et deus erat verbū)) ita q̄ ly deus ponitur a parte predicati dicēdo verbū est deus. Noia.n. ⁊ verba transposita idē significant. Hoc nomen deus in hac clausula ē eēntiale.vt verbum ē deus.i.natura est substantia diuina.ne dicatur eē cum deo ⁊ non deus. Nihil enī in deo est q̄ deos non sit. Equia totus idez est ⁊ substantialiter idē. Quibus ergo ꝺbū sit apud deum nō tm est aliqd extrance nature sicut ē verbū nostrū:sed ē nature diuine q̄ indiuisibilis ē ⁊ nō multiplicabilis:q̄ nullo modo pōt eē nisi vna ⁊ simplicissima. Et iō verbuz ⁊ p̄ncipiū a quo ē:sunt idē penitus in natura:cuius vt dictū ē distinguunt in persona. Et sic in ista clausula ꝓpositiones tres ponē: pater in hoc nole deus: filius in nole ꝺbi ꝓpositio. Quarto

declarat patris ⁊ filij coeternitatē: dicens. ((Hoc erat in principio apud deuz)) Hoc.i. verbū de quo locutus fuerat:est apud deum patrē a principio eternitatis.i.aſi secula ē eternaliter. Quasi diceret. Hoc dei verbū nunq̄ a deo pfecte exiit seperatū. Nunq̄.n.pf sine filio fuit:nunq̄ sine verbo: nūq̄z sine virtute: nunq̄z sine sapientia eē potuit. Patrez enim dicim⁹ q̄ filiū hz:cū hoc sit pfecte eē q̄ filiū habere. Et q̄ pater q̄ verbū dicit ⁊ cōcipit ē ab eterno:ergo verbū q̄ gignit dicendo vt vere dicatur verbū in principio:nō temporis quo dictū ē. In principio creauit deus celum ⁊ terrā.ſcd in principio eternitatis: de quo pſ:tecū principiū in die virtutis tue in splēdoribus sanctorum ex vtero.i.substantia mea: ante luciferū.i.ante mundi creationē genui te. Unde q̄ dicit. Ego ḥodie genui te: intelligitur de die eternitatis: qui oēm diem complectitur. Et sic accipitur ḥic nomen p̄ncipij aliter quā supra q̄ ibi accipitur ꝓ patre ḥ ꝓ eternitate. Qualiter aūt verbū ipse pater genuit q̄ solui nō pōt:queri nō ꝺz Diuina enim generatio ē oīno inenarrabilis: de qua dicit generationē eius qs enarrabit. Qz ⁊ si dē filius a patre genit⁹:tñ qualiter nec pphetā nouit nec angelus. Moraliter docemur ex premissis q̄ principiū oīs nostre intētionis ꝺz eē deus: q̄ in principio erat verbū ⁊ deus erat verbū. Iterū si vis scire de omni actione tua interiori ⁊ exteriori vtrū sit diuina ⁊ virū deus ipsam operetur in te ⁊ p ipz fit facta.vide si finiq̄ intētionis tue sit deus. Qđ si sit.ita actio tua est diuina.q̄ p̄ncipiū ⁊ finis.idē.s.deus. Postq̄z ergo euangelista declarauit ipsius verbi eē seu generari. Consequenter declarat suū agere seu opari. ⁊ declarat nūc. Quinto patris ⁊ filij indiuisam operationē.dicēs. ((Oia p ipsū facta sunt)) .s.quecūq̄z a patre facta sunt ((⁊ sine ipso factū est nihil)).s.a patre sine visibile q̄d. siue intelligibile. Si quidem oia in sapientia fecit deus.⁊ sine sapientia nihil fecit. Creature.n.producuntur a deo sicut artificiata per artifices. Olium.n. ē artifex.cū sit agens per intellectū.q̄ autem producitur per artē seu intellectū p̄ducit p artis seu intellectus conceptū.sicut domus in re extra p̄ducit a domo q̄ ē in aīa. Uerbū aūt in diuinis idē est.q̄ cōceptus intellect⁹ diuini.vt supra dictū ē ergo oīa p̄ducta p ipsū producta sunt.tā spiritualesq̄z corporales creature. Nec autē ꝓpositio pnosat ḥ cām efficientē nō āminiculantē vel ministerium vel instrm. Ipse enim filius cum patre est actor oīum ⁊ similiter spiritus sanctus.tā eisdē:q̄ indiuidua sunt operatri

nitatis. Oia ergo p ipsū facta sunt:vt nec pater nec spiritus sanct⁹ excludantur. Omnia simul ⁊ semel sunt facta:sed ex die⁹ p ꝓpo sunt distincta. Si ergo oia p ipsuz facta sunt Uerbū aūt nō potuit a se fieri:vel seipsuz facere:q̄ est aliquā ēe:sequit q̄ ipsum verbū nō sit factū. Et sm Aug. Si factū nō est:creatura non est. Si aūt creatura nō est: eiusdez cum patre substantie est. Omnis enim substantia q̄ deus nō ē:creatura ē:que creatura nō ē deus ē. Hoc aūt verbū nec syllabis pfert nec voce pferunt:ſz sp i sinu.i.secreto ⁊ cons de pfio manēs:cūcta disponit:regit:⁊ operatur. Nō.n. loquendo sed volendo cuncta operatur de⁹:q̄ dicere dei voluisse ē:⁊ verbo .i.filio oia creare. Ostēso itaq̄z qđ verbuz sit causa p̄ductiua rez:ostendit sequenter p quē moduz sit causa eaz dicens. ((Qđ factum est)).i.in effectu ((in ipso)) .i. verbo ((vita erat)) ⁊ viuens. Sicut faber prius fecit archā in mente.post in ope:qđ in mente ē: vnit cū artifice.qđ fit mutatur cum tpe. Non enim omnia que facta sunt ḥabent vitam. nec sunt vita in se.hoc est in natura sua in q̄ sunt.vt creature.vt tamen sunt in deo ⁊ arte diuina que est vita.in se sunt vita.quia ibi ḥabent exemplar ⁊ rationem viuentem. oīa nāq̄z que temporaliter fiunt vel facta sunt ab eterno fecit ideſt facere disposuit.⁊ priusq̄z fierent facta nouerat.⁊ in eius mente.⁊ p̄scientia.⁊ viuebant ⁊ vigebāt. q̄ omnia ante mūdi initium in ipso dei filio imaginata erant. ⁊ vt postea fierent disposita erat. ac per hoc quasi facta erant.⁊ viuebant. Uiuunt enim omnia que in dei dispositione sunt: quia sicut disposita sunt.non euenire non possunt. Et sic patet modus per quem creature procedunt a verbo:videlicet sicut artificiata ab artifice vel arte ꝓpter q̄ dicit Boetius. Tu cuncta superno ducis ab exemplo pulchrū pulcherrimus ipse.mundum mente gerens similiq̄z imagine formans. Moraliter est ḥ notandum q̄ opus virtutis est opus vite. sicut opera vitiosa dicūtur opera mortis op⁹ autem virtutis.siue opus bonum nullus operatur nisi in deo. Si vis igitur scire an opus tuū sit vinū.i.sit opus virtutis sine opus bonū ⁊ diuinū. vide si sit factum in ipso.s. deo q̄z ḥ dicit. q̄ factū est in ipso.s.deo vita erat .i.vitale ⁊ vinū est. In deo autem sit q̄ caritate sit:⁊ q̄ extra deum ⁊ preter deum nō ḥz motēs nec finē. Ostēso autem qualiter verbū se ḥabeat ad omnes creaturas in generali ꝓsequēter ostendit qualiter se ḥabeat ad ḥoies in spāli: dicens. ((Et vita erat lux hoīnū.)) Quia vita.i.ipsū verbū q̄ est vita i

se.in qua t p quã creature viuit.erat lux hominũ.i.vñ rõnales creature: vt beate fierent illuminande erãt:q: nõ deficit hommes illustrare per gratiam super oẽs tradtando:si hõ facit q̃ in se est.se ad deũ p cognitionem t amorẽ prout põt cõuertẽdo.Moraliter vita bona est lux hominũ:q: plus illuminat et edificat primũ vita q̃ verba. Unde Piero. Multo plus intelligitur quod oculis videt. q̃ qđ aure percipitur.Et Seneca.Longum iter p precepta breue t efficax per exempla. Uñ ihũs cepit facere t docere. ((t lux in tenebris lucet.)) .i.i peccatoribus:q: verbus quãtũ in se est illustrat eos luce gratie: ñ q: tenebre si sunt . hoc est:q: se subtrahũt ab influẽtia vnie lucis sine qbꝰ:iõ sequit. ((Et tenebre eã nõ cõprehẽderũt:)) q: peccatores hñc lucẽ nõ cõprehẽdũt:nõ pp lucis:sed ppp priũ defectũ. Uñ Augu.Q̃ro .n. hõ positus in sole cecus:pñs est illi sol:sed ipse soli absens est:sic oĩs stultus oĩs iniquus.oĩs impius cecus ẽ corde pñs est:oculis eius absens est: non quia illa ipsi absens ẽ.sed q: ipse absens est ab illa . Quid ergo faciet ille:mundei:vñ possit videri deus.Peccata t iniquitates tolle. t videbis sapientiã que plens est q: deus ẽ ipsa sapientia:t dictũ ẽ.beati mũdo corde:quoniam ipsi deũ videbunt.Secundũ Origẽ.Lux in tenebris lucet:q: dei verbum vita t Lux hoiuz:in nostra natura que per se inuestigata t cõsiderata informis q̃dã tenebrositas inuenitur.lucere nõ definit.Et q̃n.ipsa lux oĩ creature ẽ incõprehensibilis:tenebre a non cõprehẽderũt.Ubi nota q̃ triplex est comprehẽsio.i.per inclusionẽ:p apertã visionez per fidei t caritatis adhesionẽ. Primo mõ a nullo bo modo a beatis.tertio mõ a sanctis:z nullo istoꝝ modoꝝ a malignis comprehẽdit.iõ dicit.t tenebre eaz nõ cõprehẽderunt.i.q nõ fide nec amore adheserunt. Dicitur etiã aliquid cõprehendi. quando pervenitur ad finẽ cognitionis ipsius. t hoc ẽ q̃n res cognoscit:ita plecte sicut cognoscibilis est t sic solus oculus diuinus lucẽ hanc comprehendit t nulla creatura . Moraliter lux in tenebris lucet.quia virtus lucet: t apparet in aduersis t oppositis.Nã virtus in infirmitate perficitur.Uñ grego. Nemo quantũ proficerit nisi in aduersitate cognoscit. q̃ lio eius quisq̃ apud se lateat.illata cõtumelia pbat.Et q: nulla aduersitas põt superare sanctos t separare a caritate xpi.iõ dicit. Et tenebre eam nõ cõprehenderũt.Boni.n. viri si tangantur aduersitatibus: nõ tamen frangunt aut vincũtur.imo in eis gaudẽt

e delectant.Uel lux in tenebris lucet. quando deus per cõsolationem illucet his qui aduersia t tribulationes sustinent.secundus illud.Juxta est dñs his qui tribulato sũt corde.t cum ipso sum in tribulatione. t tenebre eam non cõprehenderunt. quia nõ sunt condigne passiones huius tẽporis ad futurã gloriã.Semper enim deus remunerat supra cõdignũ.t punit citra condignum.Lux etiã in tenebris huius mũdi lucet.q: creator in creaturis apparet.Sicut enim in patria deus est speculum creaturarum.in quo creature relucent.t in quo omnia videbimus .q̃ ad gaudium nostrum pertinebũt.sic in via. econuersio creature sunt speculũ creatoris in quo creatorem nostrũ speculamur . quia vt ait apostolus videmus nũc per speculum videlicet creaturam in enigmate t obscure. t inuisibilia dei a creatura mundi p ea que facta sunt intellecta ꝓspiciuntur. Deum esse non solũ fides recta testat scriptura sancta loquitur.cõparatio rerũ ad ipsuz indicat. ratio naturalis dictat.sancti q̃ predicant.vetusta creature clamãt. Omnia namq̃ suo mõdo dicunt ipse fecit nos t non ipsi nos quia deus est vox nature:q̃ omnis pulchra testant. ipsum eẽ pulcherrimũ.dulcia dulcissimum sublimia altissimũ t pura purissimũ . fortia fortissimũ.t sic de alijs. Sane cũ audis in p̃missis filiũ ex deo pfẽ gentũ cave ne mentio tue oculis infirmũ aliqđ carnalis cogitationis occurrat.quin potius colũbino et aquilino intuitu simplr crede. ac pspicaciter cõtemplare q̃ ab illa luce simul imẽsa t simplicissima fulgentissima t summe archana coeternus:coequalis.t cõsubstantialis splẽdor exorti.cui est virtus sũma t sapiẽtia.et i quo oĩa pater disposuit ab eterno.per quem fecit t secula factaq̃ gnbernat t ordinat ad gloriã suã ptim per naturã.ptim p gratiam. ptim p iustitiã.i.ptim per misericordiã.vt nihil ita in hoc mũdo inordinatũ relinquat. Uñ Aug.Sicut splendor ex substantia solis nascitur.ita t filiũ ex substãtia patris gẽnuz intelligamus.Et sicut non est sol aut ignis p̃ us splẽdore suo.licet ex ipso nascatur : sed ex quo sol aut ignis processit . simul cum eo et splendor eius apparuit:nec dici pñtest splendor sole vel igne posteriorẽ:cũ tamẽ vt dixi: ex ipso nascat.Si ergo in creaturis aliquid inuenitur quod t nascatur t posterius non sit genitore suo.cur hoc a creatore fieri posse desperes:Sicut splẽdor ex sole minus replet orbẽ t rradz.t tũ a genitore suo non abscindit aliqñ nec recedit:ita t filius ex pfẽgenitus.vbiq̃ dum sit in patre semper pena

ret.Et sicut substãtialiter splendor in sole ẽ t sol in splendore ita substantialiter pater i filio t filius in patre est.Et sicut soli t splendori vna substantia dñ sit.nõ tamen vna psona.q: nec solẽ splẽdorẽ esse nec splendorez dicim⁹ solẽ.ita t pater t filius cuz sint vnius essentie nõ tamẽ vni⁹ sũt psone . Et sicut sol splẽdore calefacit.t illuminat t siccat t soluit t excãdidat t denigrat.t oĩa q̃ ei a domino inflicta sũt operatur.ita t patrẽ p vnigenitũ filium suum omnia legimus fuisse operatũ. Nec Aug. Secundũ euindez.Aug. hoc initium sancti euangelij quidam platonicus aureis litteris perscribendum t p oẽs ecclesias in locis eminentissimis preponendum esse dicebat. Oro.

d Omine deus pater omnipotens qui cocternũ t coequalem t cõsubstãtiale tibi ante omnia secula filiũ ineffabilẽ genuisti.cũ quo atq̃ spũsancto oĩa visibilia t inuisibilia t ac me miserũ peccatorẽ inter omnia creasti:te adoro:te laudo:te glorifico:esto propitius mihi peccatori.t ne despicias me opus manuũ tuarũ. sed salua et adiuua me propter nomẽ sanctũ tuũ. Operi manuũ tuarum dexteram porrige:carnali fragilitati succurre. Qui me fecisti refice infectũ vitijs:qui me formasti. reforma corruptũ peccatis:vt secundũ magnã tuam misericordiam.salues animam meam miseraz Amen.

¶ De inuentione remedij p saluatiõe gẽris humani t natitate ꝑginis marie. Ca.ij.

i N principio cũ lucifer creatus esset erexit se contra deũ creatorem suuz. t in ictu oculi de excelso celoꝝ prolectus est in infernũ.Et ob hanc causam decrevit deus genus humanum creare.vt per ipsum posset causam luciferi t sociorũ eius restaurare.quapropter diabolus homini inuidẽs sibi insidiabat t ad pcepti trãsgressionem ipsum inducere nitebatur. Et quoddã genus serpentis sibi eligebat:qui tunc erectus gradiebatur t caput virgincum habebat. In hunc fraudulentus decepto: intravit:t per os eius loquens : verba deceptoria mulieri narrauit:ac eam decipiẽs super omne genus humanum mortez induxit. Et oportebat nos omnes carcerem inferni ingredi.de quo non poteramus alicuius adiutorio eripi.Sed tandem pater misericordiarum.t dominus totius consolatiõis: clementer respexit statũ nostre dãnatiõis t nos per semetipsum liberare decreuit super quo signum nobis per olimam dedit.quam colũba inclusio in archa asserebat.q̃ misericor-

diam dei futuram inclusis in limbo pretendebat.Non solũ enim his qui in archa erãt misericordia promittebatur.sed t toti mundo signum salutis in oliua dabatur: t hoc idem deus premonstrauit nobis in multis alijs figuris.A principio aũt conditionis nostre adam in agro damasceno iuxta ebron de terra formato t a domino in paradisum voluptatis translato.ac ena in paradiso de costa Ade dormientis facta t pro cõsorte ei data:ipsisq̃ primis parentibus in paradiso ad operandum t custodiendum collocatis t de hinc propter vetiti eium.per diuini secreti seueritatez expulsis.superna miseratio non destitit homines incitare ad bonũ per occultos instinctus.nec distulit hominẽ errabundum ad priam reuocare.spem venie dando per repromissum saluatoris aduentum.Et ne forte per ignorantiam t ingratitudinez tanta dei dignatio nostre saluti foret ineffica:in quinq̃ huius seculi etatibus p patriarchas:iudices:sacerdotes.reges t prophetas.ab Abel iusto vsq̃ ad Joannẽ baptistã sui aduentũ prenunciare repromittere : t prefigurare non destitit:vt p multa milia temporum t annorũ magnis:t varijs multiplicatis oraculis:t intelligentias nostras ad fidem erigeret.t affectus per nimia t vana desideria inflammaret.Unde Leo papa Cessent illorum querele que dominice nativitatis tarditate causantur tanq̃ preteritis temporibus non fit impensum quod in vltima mundi etate fit gestũ. Uerbi incarnatio hec contulit faciẽda:quod facta: t sacramẽtum salutis humane:in nulla vnq̃ antiquitate cessauit. Q̃d predicauerũt apostoli:hoc annunciauerunt prophete.Nec sero est impletum:quod semper est creditum. Sapientia vero t benignitas dei:hac salutifera operis mora.capaciores nos sue vocationis effecit.Ut q̃d multis signis ac multis vocibꝰ multisq̃ misterijs per tot fuerat secula nunciatum:in hijs euangelij diebus non cẽt ambiguum.Et natiuitas saluatoris:tanto constantiorem in nobis gigneret fidem . quanto predicatio eius t antiquior precessisset et crebrior.Non itaq̃ nouo consilio deus humanis rebus nec sera miseratione consuluit sed a constitutione mundi vnam eandemq̃ omnibus causam salutis istituit. Gratia .n. dei qua semper est vniuersitas iustificata sanctorum.aucta est christo nascente non cepta. Et hoc magnum pietatis sacramentum tas potens etiam in suis significationibus fuit vt non minus adepti sint qui illud credidere promissum.quam qui suscipere donatũ.

Dec Leo papa. Et nota dictũ Augustini. quod
ch̃o tm̃ō posset venire ad homo de lege sua
turali & scripta posset cõmunicentur: quia si
ch̃o tm̃ō venisset deceret hoiem: qđ p
legem naturalem obseruari poterat & superflu
um crederet adiectũ ch̃o similiter dice
re poterat de lege scripta. Sed comperto qđ
non nisi tm̃ō poterat cum omnes ad infer
nos descendissent tunc venit ipse: quia tunc
erat tempus misereñdi. Et prius venire nõ
fuit necesse: quia non prodest medicina ip
firmitati sine affectu recipientis. Nec poterit
ullo tempore venture fides & spes ex promissa incar
natione perirent. Si enim tardasset venire
quocũdie decreuissent & repulissent fm eun
dem. Magnus desiderium habebant
antiqui videre ihm. Sciebant enim illum
esse venturum: & non solum patriarche & p
phete. sed etiam oẽs qui pie viuebant: dici
derates dicebãt. O si hic me inueniret illa na
tiuitatis si qđ credere debo oculis meis. Si
ergo fideles illi tantum desiderabant tanq̃
deuoti erant ch̃o adhuc venturo qđ facie
dum est nos suscepto. Sed ve nobis miseris
huius moderni temporis: qui nec tantuz af
ficimur ad gratiam exhibitam quantuz an
tiqui afficiebantur ad promissam. Vñ Ber.
Desiderium suspiranium ch̃o in penitẽ
tiam. frequentissime recogitans: cõpungor
& confundor: in memetipso: & nunc vix con
tineo lachrymas: ita pudet tpis tot prolixq̃
miserabilium tẽporuz horum. Cui nãq̃ vñ
quã ingerat gaudiũ huius gra exhibitio quan
tum accenderat veteres desiderata sola pro
missio. Dec Ber. Cum igit̃ per longissima
tpa circa spatium quinq̃ miliũ & fere duce
torum annorum. miserabiliter iaceret gen̄
humanum. & nullus propter peccatum pri
mi hominis ad eternam beatitudinem ascẽ
dere posset: ad primã beatissimi spiritus cõ
pientes tãdem ruine ac de sua sollicitu re
stauratõe licet pluries anteã tamẽ aduenié
te plenitudine tpis. instantius & deuotiꝰ dño
supplicauere. Unde misericordia pulsabat
viscera patris vt subueniret. secum habens
pacem: sed contradicebat veritas secuz ha
bens iustiã. & inter eas magna controuer
sia facta est: prout narrat. Ber. lõgo sermõe
de annũciatõe. Sed dicti sui sũma hec est.
Dicebat misericordia deo. Eget miseratõe
diuina creatura rõnalis. qñ misera scã est &
valde miserabilis: venit tpo miserẽdi eius.
Ecõtra veritas dicebat. Queso dñe ipleat ser
monẽ: qđ locutus es. Totus mortal Adaz
cũ oibus que erãt in eo: qñ p̃uaricãdo pomũ
vetiũ gustauit. Dixit misericordia. Ut quid

vise me fecisti. Scit̃ n. ipsa veritas q ego pe
rirẽ nõlꝫ miserer. Ecõtra veritas. Si pã
rirẽ tuã iniam p̃uaricatoꝛ essem: perirẽ veri
tas mea. & nõ maneret in eternũ. sicut aũ hec
ẽtio per patre nulla ad filiũ. Veritas autẽ
& misericordia cosẽ eo cadere debebãt. Nõ vi
debat: quõ circa hominẽ posset misericordia
& veritas simul coherari. Scripsit autẽ rex
filiam sic cõsulẽtẽ. Dec dicit. Pery h ãdã
nõ moriatur & hec dicu. Pery li misericor
dia nõ cõsequatur. Fiat mors bona & habeat
vitaꝫ q postulat: vt & ãdam moriatur et
misericordia cõsequatur. Obtupuerũt oẽs i
verbo sapiẽte. & pẽserũt q moriatur adaz
misericordiam consequẽdo. Sed querunt
quõ mors posset fieri bona cuz horribilis fi
ipse audiũ. Respõdit rex: mors peccatorum
pessima: sed sanctorum est preciosa & vie ia
nua. Inueniatur ergo q ex caritate moriat̃
non obnoxius morti. & hic mors nõ potẽit
tenere inoriũ: sed faciet in ea foramen p qđ
transeãt liberati. Placuit sermo. Sed vbi ẽt
talis potent inueniri. Circuit ergo orbem ter
rarũ veritas & nemo mũdus a sorde. nec in
fans vnius diei. Sed & misericordia perlu
strat celũ. & neminẽ inuenit qui sufficientez
ad hoc habeat caritatem. Et ergo hec victo
ria debebatur. quo nemo maiorem caritatẽ
haberet vt animaz suam p̃o seruis inutilꝫ
bus poneret. Redeũtiaq̃ ad cõsultuz die
antie plurimũ non iucũdo q̃ desiderabant.
Tandẽ seorsum pat̃ cos cõsolãs dixit. Nesci
tis q: nõ est qui faciat bonum nõ est vsq̃ ad
vnũ. Qui dedit cõsilium ferat auxilium. In
tellexit hoc rex & ait. Penitet me fecisse hõ
minẽ. Pena iniquit tenet me. Penam sustine
re incũbit mihi p̃o hoie quez creaui. Et vo
cato angelo Gabriele: dixit. Vade: dic filie sy
on. Ecce rex tuus venit. Festinauit ille. & ait
adorna thalamum tuum & suscipe regem.
Dec Ber. Uides ergo q̃ magni periculi ẽt
quãtum fuit peccatum & q̃ magna difficul
tas sit inuenire remedium. In hoc itaq̃ con
senserũt predicte virtutes & tunc impletum
est illud prophicum. Misericordia & veritas
obuiauerunt sibi iustitia & pax osculate sũt.
Unde & leo papa. quia non ita in primum
hominem diabolus violẽtus ẽmerat vtrũ
in partes suas sine arbitrij cõsensione trans
ferret: sic destruendum fuit peccatum volũ
tarium & hostile cõmittẽtis. vt dono gratie nõ
obesset noxia iusticie. In totius igitur hu
mani generis strage cõi vnum solum fuit re
medium sub diuine rationis occulto quod
posset subuenire prostratis. si aliquis filioꝝ
Adam originalis p̃uaricatiõis alien̄ a

innocẽtio nasceretur. qui ceteris exemplo p
deesset & merito. Sed q̃ hec naturalis gene
ratio nõ fiebat̃ piceno. Dauid factus est fi
lius dauid. & de promissi generis fructu pro
leo est orta sine vitio. Unde eiã. Anselmus
tura nostra ad similitudinem dei in prin
cipio creata fuit quatenus indefinenter ipso
deo frueretur. & eius gloria sine omni corru
ptione & mutabilitate aliquando poteretur.
Dec tã gradẽ bonũ statim in primis paren
tibus perdidit. atq̃ in hui⁹ mundi miseriaꝫ
infelix & preceps ruit in eternas miserias:
decursis vite labentis articulo. multo infelici
ore ruitura. Transierunt multa secula & bẽ
nitionis ipsius imanitas. super omnes filiꝫ
os hominum est in eternũ roborata. Nec
eni sũmi sapientia dei vllam in massa crea
tionis humane vias inuenit. p quas vt dispo
suerat in mundũ veniens tam luctuose pas
tioni subueniret donec ad illã de qua loqui
mur virginẽ ventũ esset. Sed hec mox vt in
mundum venit. p humane generationis line
az. tanta oẽs boni virtute atq̃ constantia: p
fecte resplẽdut vt eã ipsa sapientia dei vere
digna iudicaret per quã in hoiem veniens:
nõ tantũmodo reatũ primoꝝ hoiũ. sed et
totius mũdi peccata deleret. atq̃ diabolum
sui operis inimicũ cum suis eliderẽt. necnõ
damna pene celestis hoiem illinc reducendo
reintegraret. Quis igitur ista perpendens
estimare queat. qua laude digna sit. que tan
toꝝ bonoꝝ sola p̃e cunctis mediatrix: effi
ci meruit. Dec Anselm. Nec fuit ista virgo sti
bito & casu inuenta: sed ab eterno p̃destina
ta. Vñ Damasce. ipsa dei genitrix ab eterno
etiã preuiso tpe dei concilio predeterminata
& diuersis imaginationibus & sanctificatio
nibus prophetarum per spiritum sanctum
ꝓimaginata & predicata fuit. Exurgamus q̃
in gratiarũ actiões: & p tanta dei circa nos
dignatione laudes referamus cum Anselmo: dicentes. Adoramus te christe rex israel.
fut gentiũ: princeps regum terre. dominie sa
baoth virtus dei omnipotentissima. Adora
mus te p̃ciosum nostre redemptionis pretiũ
hostiam pacificam. que sola odoras tui
estimabilis suauitate. patrez q̃ in altis habi
tat. ad respiciendum humilia inclinasti. & fi
lijs ire placabilez reddidisti. Tuas tpe mise
rationes p̃dicamus. fue suauitatis memoriã
eũ habundantia eructamus. tibi tpe sa
crificium laudis imolamus. pro multitudi
ne bonitatis tue q̃ ostendisti nobis semini
neq̃ filijs sceleratis & perditis. Cum. n. ad
huc essemus inimici tui dñe: & antiq̃ mors i
omnẽ carnẽ iniquã exerceret dominiũ: cui

ohne semẽ. Adam lege premẽdi alie culpe
obnoxiũ erat recordatus es viscerũ misẽ
ricordie tue: & prosperitis de sublimi habita
tione sua in hanc vallẽ ploratiõis & miseꝛ
rie. Uidisti dñe afflictionẽ populitui: & tan
tum dolore caritatis intrinsec⁹ appositis cogi
tare super nos cogitationes pacis & redẽ
ptionis. Dec Anselm. Iacebis autẽ illius & ab
unitio omnis creature vsq̃ ad sancti filij tui
aduentum de hac beata virgine prophetata
sunt tam per eos qui ante legem. q̃ per eos
qui sub lege iusti fuerunt de natiuitate ipsi⁹
tus quam quidem ex linea generationis hu
mane descendisse sciunt: & magna quedaz
atq̃ mirãda signoꝝ indicia peccurrisse cre
dimus conse quenter aliqua videam⁹. Vir
go itaq̃ gloriosa ex qua incarnatio filij dei ẽ
facta de tribu iuda & stirpe dauid est orta.
Nam (vt ait Crisõ.) dignũ atq̃ cõueniens
erat celestis misterio: vt eadẽ Maria q̃ mater
dei fm carnem esse meruit: & ex regali gene
re & ex sacerdotali origine nasceret. de qua
filius dei: qui rex & sacerdos eternus ẽt cor
pus humane carnis assumpsit. Anno autez
imperij Augusti circiter. xxvij. nata est glo
riosa virgo Maria ex patre Joachim de na
zareth ex matre Anna de lephet oppido di
stante ad duas leucas de nazareth. ambeb⁹
iustis ante deum. Qui per annos viginti p
le carentes p̃o habenda sobole orauerunt:
voentes se illam dño oblaturos. Cum au
tem videret Joachar sacerdos Joachim in
ter concines suos cũ oblatione assistere spre
uit illum improperans sterilitatem. Qui i
properij pudore ad pastores pecoꝝ fugit & se
contulit. ibiq̃ apparuit ei angelus dñi. con
solans eũ & dicens orationes eius exaudi
tas. & elemosinas ascendisse in cõspectu dei.
Tertiam eni partẽ substantie sue dabat pau
peribus: & tertiam templo & templi mini
stris. de alia tertia vtebat cũ domo sua. Et
ait ei angelus. Ecce vxor tua pariet tibi filiã
vocabisq̃ nomen eius Mariam consecrata
erit domino vt vouisti: & spiritusancto reple
bitur ex vtero matris sue: & in templo dñi
erit cõuersatio eius. Eadẽq̃ angelus nuncia
uit Anne. Adoriusq̃ angelico ambo ascen
derunt in ierusalẽ & debitas gratias domi
no p̃soluentes in templo: regressi sunt ad p
pria. concepitq̃ Anna & peperit filiaz: quaz
vocauit Mariã. Ab originali autẽ quodam
priuilegio singulari in matris vtero purga
ta fuit. Unde Bern. Est itaq̃ virgo Maria
honoꝝ titulis cumulata: que procul dubio
ante fuit sancta q̃ nata. Ego puto quod co
ꝓfecto: sanctificationis benedictio q̃ i alijs

sanctificatis ab vtero in ei descenderit: qui
nō solum ipsius ortū sanctificaret: sed vitam
eius deinceps ab omni peccato cōseruaret:
ymmunem. Decuit numerū: vt singulari pri-
uilegio vitaz absq; peccato duceret que dum
peccati morsus peremptorem pareret vite
tutissimoq; munus pius orbus obtineret. hic
Ber. Unde dicit Aug. Quod.b. virgo ante
conceptionez filij dei sanctificata fuit quod
peccare venialiter potuit: sed post concepti-
onē filij dei nec mortaliter nec venialiter pec-
care potuit. Ipsa autez gloriosa virgo Ma-
ria cū trium cēt annoz portaret ad templum
et a parentibus in templo oblata. intra se-
pta templi: cum aliis virginibus collocata
vt litteras disceret et dño seruiret: ibidem
vsq; ad annum. xiiij. permansit. Sed acce-
lerato in ea diuina gratia rōnis vsū: quan-
do parentes eaz in tēplo dimiserunt et tunc
statuit in corde suo: deū habere in patrem.
et iecit se doceri dei legē ac deuote et frequen
ter cogitabat quid posset facere deo gratuz
vt sibi gratiaz suaz dare dignaret. Petebat
vero affectuose a deo gratiam obseruandi
mandata et precepta legis. et vt faceret eam
amare omnia que ipse odit. Petebat quoq;
oēs virtutes: per quas efficeretur gratiosa
ante aspectū suum: et melius ac melius in dei
ope proficiebat. Omni tpe ptemplationi aut
oratioi aut lectioni aut operationi se da-
bat: p salute generis humani sine intermis-
sione orabat: scripturas de aduentu xpi fre-
quenter legebat: et quicquid in scripturis
de incarnatione dei inueniebat: hoc oscula-
do et amplexando dulciter relegebat. Fie-
bat vt in vigilijs inueniretur prior in sapiē-
tia dei eruditior: in humilitate humilior: in
carminibus dauid dicis elegantior: i carita
te gratiosior: in puritate purior: i omni vir
tute perfectior. Erat enim constans et immo
bilis et cum quotidie melius transisset: hāc
trascentem nullus vidit vel audiuit. Omnis
sermo eius ita erat gratia plena vt i lingua
eius agnosceretur deus. Et erat solicita cir-
ca socias suas: ne aliqua ex eis in vllo ſmo
ne offenderet. ne aliqua in risu vocem suaz
exaltaret. ne aliqua iniuriosa vel superba cir
ca parem suū existeret: etne in aliquo pecca
rent. Sine intermissione benedicebat domi
num. Et ne forte in salutatione sua a laudi-
bus dñi tolleretur si quis eaz salutabat
ipsa pro resalutatione. deo gratias respōde-
bat. Denigz primū ab ipsa exiuit. vt dū ho-
mines sancti salutantur. deo gratias dicant.
Ipsa etiam prima oium deseruanda virgini
tate. nisi aliter ordinaret votū vouit q nul-

la ab initio seculi. ex quo hic factus est mū-
dus deo obtulit. tam prudenter tam humili
ter tam deuote se habebat. quod vita ipsius
exēplū viuendi cunctis prebebat. Unde de
vita eius sic scribit Ambro Sic nobis tanq̄
in imagine descripta vita Marie. ex qua ve
lut speculo reluget species castitatis et for-
ma virtutis. Virgo erat corpore et mēte. cor
de humilis verbis grauis animo prudens.
loquendi peritior. legendi studiosior. non in
incerto diuitiarū. sed in prece pauperis spez
reponens. Intenta operi verecunda sermo
ne. arburuz mentis nō hoiem. s deum que-
rere nulli ledere. omnibus bene velle. ma-
ioribus assurgere. equalib⁹ nō inuidere. fac
tantiam fugere. rōnem sequi amare virtutē
q̄ illa vel nutu lesit parentes. quando sasit
diuit humilem q̄ irrisit debilem. quādo vi
tauit inopem. Nichil torpuz in oculis. nihil
procax in verbis. nihil inuerecundū in actu.
Non gestus fractior. non incessus solutior.
non vox petulantior. vt ipsa spēs corporis si
mulacrū fuerit mentis et forma probitatis.
Talis enim fuit Maria vt eius vnica vita
oium disciplina sit. Si igitur actor non dis-
plicet opus probemus. vt quicunq; sibi ex-
optet pīnū unitetur exēplū. hec Amb. Usq;
et Anshel. Nota igitur et infantiles annos ex
uta. q̄ caste. q̄ sancte. q̄ deo digne vitam in
stituerit ac instituta egerit. vel cogitatu q̄t
coniectare. Nulli denigz dubium. castissimū
corpus. et sanctissimū animam eius fundit⁹
fuisse ab omni macula peccati ingt angelo-
rum custodia protectaz. vt pote. aula q̄ sum-
mus et oium creator deus corporaliter iha-
bitaturus. et ex qua hominē sue persone vni
tatem ineffabili fuerat operatione sumptu-
rus. Et quid mirum. Nam et inter homines
vsus obtinuit. si tamē celestibus ad terrena
pōt esse cōparatio vlla. vt cū prepotens ali-
quis vel persona diues aliquo vadit hospita
turus. clientes procurrent locū munīāt mū-
dent. ornent atq; custodiant quo veniēti do
mino suo apt⁹ ad habitandū et cōgru⁹ fiat
Qd si talis apparat⁹ sit pro aduentu terre-
ni hominis. et momētanee potestatis. qua-
lis putam⁹ apparat⁹ hominis boni fiebat p
aduentu celestis et eterni regis in corde sa-
cratissime virginis que illū nō solū erat in
semetipsam transitue hospitatura. sed etiaz
ex substantia sua hominem sactū partura.
Hec Anshel: Cōsidera hic attente virtutes
et mores virginis Marie. et pro posse suo ēt
imitari stude. De Marie cōceptione et san
ctificatione est sciendū q̄ cū deus humanā
naturā assumere decreuisset congruū fuit.

vt matrem de qua nasceret. premitteret. Et
hec per filiam regis Astragis ꝓfigurata fuit
qui. vt in scholastica hystoria dicit in visio-
ne vidit quod ꝺ vtero filio sue vitis pulchra
crescebat. que frondibus et floribus se dila-
tabat: et fructum preferens totum regnū su-
um obumbrabat. Dictum q̄ est ei q̄ de filia
sua rex magnus nasceturꝰ erat que post hec
Cyrum regem generauit qui filios israel de
captiuitate babilonica liberauit. Ita Joa-
chim dictum est: q̄ filiam gigneret que chri
stum regem portaret qui nos de captiuitate
diabolica liberauit. qui et vera vitis fuit et to
tum mundum obumbrauit. Ipsa etiam pre
figurata fuit per fontem signatum in horto
cōcluso positū q̄ eā conclusam in vtero ma-
ris spiritussanctus sanctificauit et sigillo sā-
cte trinitatis sic cōclusit signauit q̄ in eam
nunq̄ aliquid coinquinatuz introiuit Nec
etiam prefigurata fuit per stellam balaam q̄
promisit q̄ de iacob orietur stella: p quā figu
rabatur maria. fluctuantiū nutrix et adiutrix
singularis et precipua sine qua stella non po
teramus hoc feruidū mare pertransire nec
ad portum celestis patrie puenire. Ipsa etiā
b. virgo quo ad suam natiuitatem prefigura
ta fuit per virgam de radice et stirpe iesse pa
tris dauid egressaz. de qua flos amenissim⁹
s. christus ascendit: superq̄ septiformis gra
tiam spiritussancti requieuit. Quomodo au
tem florem produxit: prefiguratū fuit in por
ta clausa q̄ dominus Ezechieli monstrauit
que nunq̄ aperiri habebat: sed dominꝰ so-
lus per eam clausam. transire volebat. Ipsa
etiam prefigurata fuit per templum q̄ Sa-
lo. domino edificauit: Hoc tēplū erat ꝓstruc-
tum marmore candidissimo et ornatum in
trinsecus auro mūdissimo. Sic Maria erat
albissima candore purissime castitatis: et or-
nata intrinsecus auro perfectissime carita-
tis. Oblatio vero Marie in templo fuit p̄
monstrata per mēsaz solis in fabulo de qua
mensa dicitur in scolastica histor. Piscato-
res enim quidam rethe in mare mittentes.
casu mirabili mensam auream extraxerunt:
que ipsi soli materiali: quem gens illa tanq̄
deum coluit: oblata fuit in templo. q̄ ibidem
in littore infris in fabulo constructum erat.
Per illam mensam que in templo solis ma
terialis est oblata bene est Maria figurata:
que vero soli. i. summo deo et in templo so-
lis eternalis est oblata. Et pulchre per men-
sam Maria est figurata: q̄ p eā celestis esca
nobis est collata. nam. ipsa filiū dei Jesum
christum nobis generauit: q̄ nos suo corpo-
re et sanguine reconciliauit. Itē premissa-

ta semper Jepte filia sed illa ex abrupto et in
discrete oblata deo postea seruire nequiuit.
Maria vero rite et discrete oblata post ob-
lationem semper domino seruiuit. Illa post
victoriam hostium temporaliuz pro gratia
rū actione: Maria ante victoriā: pro victo-
rie hostiū temporaliuz collatione. Qualiter
autē deo seruiuit. et quā vitaz habuit: hoc in
horto illo suspenso demonstratū fuit: quem
rex persarum vxori in alta structura planta
uit: de quo patriam suaz de longe cōtempla
ri affectauit per quam contemplatiua vita
Marie designatur que in templo domini cō
templationi insistens patriam celestem sem
per contemplatur. Dño

Jrgo virginū Maria: que nec pri-
mū simulem visa es. nec habere se-
quentem: que prima inter feminas
seruande virginitatis votū vouisti. et glorio-
sum munus deo obtulisti. cum hoc a nullo
homine: nec verbo didicisses. nec exemplo
ad imitationē inuitata fuisses: hac que vir-
tute et ceteris ornata deo placuisti. et viuen-
di exemplum omnibus reliquisti. deprecor
bonitatem tuam immensam. vt tu summū
meum solatium: dirigas vitam meaz: meq;
tuas virtutes et exempla: pro posse imitari
facias: et gratiam tuam semper mihi adesse
concedas. Amen.

De desponsatione virginis Marie. Capitulum tertium.

Jrgo itaq; domini Maria cuz eta
tis processu quottidie etiam in vir-
tutibus proficiebat. et q̄ pater et ma
ter eam dereliquerant dominus eam assum
psit. Quottidie nāq; ab angelis frequēteba
tur quottidie diuina visitatione fruebatur
que eam a malis omnib⁹ custodiebat. et bo
nis omnibus redundare faciebat. Itaq; sic
vsq; ad annum. xiiij. peruenit. Tunc pontī-
fex publice denunciauit: virgines que in tēp
plo constitute hanc etatem implessent do-
mum reuerterentur. ac nuptijs operam da
rent. cui mandato cum cetere prone paruis
sent: sola virgo Maria hoc se facere nō pos-
se respondit. Si quidem et parentes suos se
dixit domini seruitio mancipasse: et insuper
seipsam domino virginitatem vouisse. Pōti
fex igitur in anguſtia positus cuz necq; cō-
tra scripturam que dicit vouite et reddite:
votum infringendum putaret: neq; morem
genti iusitatum introducere auderet: consi-
lium habuit cum primoribus: quid esset fa-

endum: omnibus ꝙz in conscientie placuit dominum super hoc esse consulendum. Et ceteris quidem oratoni incumbentibus pō esset ex more ad consulendum dominus ac cessit. Nec mora ⁊ cunctis audientibus de-piciatory loco vox facta est: ysaie vaticino re quirendum esse: cui virgo commendari. et desponsari deberet. illo scilicet egredietur virga de radice yesse. ⁊c. Cunctoꝝ de domo et familia Dauid nuptijs abulcis non cō gatos virgas suas altare iussit allaturos. Erat autem inter ceteros homo nomine Joseph qui cum virgam suam attulisset. ⁊ ipsa lico florem germinasse et. atq; in eius cacu mine columba de celo veniens consedisset: liquido omnibus patuit. ipsi virginem de ponsandam esse. Unde in Numeris legitur Moyses inuenit virgam Aron germi nasse. ⁊ turgentibus gemmis flores erupis se. qui foliis dilatatis in amigdalas deco mati sunt. Per istam intelligi potest beata virgo: que instar virgine fuit gracilis p pau pertatem: ⁊ flexibilis per humilitatem: ⁊ re cta per intentionem ⁊ caritatem. Ista vir go inuenta est gemmis turgentibus: quan do filium dei in vtero suo cōcepit: ex qua flo res fructiferi eruperunt quando dei filius ipsa manente virgine natus fuit. Nam sicut flos non violat actorem sed ornat: sic dei filius non violauit virginem: sed magis donis est ⁊ gratijs adornauit. Scōm Crisō. hec virga est que in tabernaculo testimonij posita: sine humore terre fructum nucis germinauit. ꝙ sine semine viri filium edidit qui tandē nux ligno passionis adhesit. Et bene nunc flos nunc fructus dicitur quia secundum Amb. veluti boni arboris fructus pro nostre virtu tis processu. nunc floret nunc fructificat in nobis. nunc reditiua corporis resurrectiōe reparatur. Ideo etiam alibi flos alibi fruct⁹ dr ꝙ vtriusq; testamenti paginis predicatur Flos in littera: fructus in spiritu. Flos in le ge: fructus in gratia ⁊ veritate. Flos in pri o tabernaculo: fructus in secundo. Flos in o bseruatione carnalium sacrificiorum fru ctus in spirituali intelligentia misteriorum. Sicut enim in flore fructus prenūciatur. sic in illis cerimonijs ch̄: ipsius venturus signifi cabatur. Patet itaq; ꝙ xp̄s flos dicitur in p phetica veteris testamenti promissione: qui et fructus vocat in noui testamēti gr̄e pfectio ne. Sed sicut fructus nō apparet: virente flo re: ita nec xp̄i veritas patuit carnali obserua tione manente. Arescente vero flore. fructus videtur: quia decidēte lege: gratia ⁊ veritas per ipsum xp̄m facta tenetur. Igitur virgo

dñi cū quibusdam virginibus' collectanea suo quas ob miraculi ostensionē ⁊ pudoris sui custodiam a sacerdote acceperat ad do mum parentum in nazareth reuerso ei. ha bens secū: more soluto: sui pudoris custodē ⁊ teste: sine quo nunq; processit. Unde hier. Cū ea semper singularum virtutum pudici tia cōes iuremota manfit: q; o nō pudor in diuiduus virginitati esse debet. sine quo ca stitas vera seruari non potest. Nunc igitur B. maria sine puporis sui custode p̄cessit. Joseph quoq; secessit ibidē ⁊ mutua despō satione facta: rescdit in domum suam: cū di sponsurus. ⁊ nuptys necessaria p̄uisurus. Fuit itaq; virgo maria ioseph viro sue tri bus desponsata q; mulier viro alterius tri bus nubere non poterat qui ad ipsam here ditas paterna perrinebat. beata autez virgo fuit vnica ioachim patri suo succedens ei in hereditate. ⁊ ideo ex lege cogebatur viro sue tribus nubere. Ambo autem de cadē tri bu erant. quia ambo a dauid descenderant sed Maria per Nathā ⁊ Joseph per Salo monem'. Et licet ioseph etiā cogeret ad ma trimoniū cōtrahendū secundū tēporis illius modū tñ habebat virginitatem in desiderio ⁊ ppōsito. sed nūdū expresserat in voto. Lō traxit itaq; matrimoniū cū virgine: cōmit teno se voluntati diuine. Et postmodum ex diuina reuellatione Joseph agnouit ppōsi tum Marie ⁊ tūc ex cōmuni consensu voue runt virginitatē seruare. Unde secundum Aug. maria ⁊ Joseph anteq; esset facta nu tua dispensatio virginitatem seruare propo fuerunt: ⁊ vtriq; consensit in matrimenium reuelatione spiritus sancti. Nec aliter ꝓsensit set in alterū nisi decente spiritusancto. aliter alteriue cognouisset propositū. Sed postea vteriq; propositum suum exprimens verbo deo vouerunt virginitatē. Adhuc n. vt credi tur. Joseph virgo erat cuius ratio hec esse potest. Quia cum xp̄s in passione sua. nulli matrem seruandam tradidit nisi virgini nō est probabile quod ante conceptuz dum ad huc esset iuuencula traderetur alicui custo diendā nisi virgini Fuit autem beata virgo desponsata ioseph non desponsatione sutu ras nuptias promittente: sed desponsatione ⁊ consensu per verba de presenti: ⁊ ita verus matrimonium fuit inter ipsos ⁊ cōsumatus solennitates enim nuptiaꝝ non sunt de sub stantia matrimonij. Unde ⁊ ioseph spon sus ⁊ vir eius solet dici. Unde dicit ugo. Quod cū b. uirgo uirginitatem vouisset. et parentes eam nubere tuberēt. timēs illa in obedientie esse parentibus. nec virgin tatis

ꝓpositū deserere volens. per spiritūsanctum edocta cōmisit se deo certā habens fiduciaz quod ei diuina misericordia ita custodiret vt posset parentibus in cōtrahendo matri monio obedientiā exhibere. ⁊ tñ votū virgi nitatis non cogeretur frāgere. Et ponit exē plum de Abraā qui repromissiones accepe rat in semine ysaie. postq; tñ postea iussus ē immolare. Cui tussioni paruit scies p certo q; ⁊ si fm humanā rationē promissioni ꝛria vi deret iussio. fm illā tñ virtutē qua deo possi bilia sunt oia cū obedientia iussionis imple ri posset promissio. Sicq; factū est vt obediē tie inueniret meritum ⁊ promissionis conse queretur effectum. Ita potuit esse in propo sito de b. virgine. Unde ⁊ Anthel: Et quidē hec duo ipsa iocundius amabat virginitatē s. ⁊ fecunditatem. Virginitatē q; hanc deo p oia placere intelligebat. Fecūditatē. quia sine hac maledictū legis que adhuc carnali ter custodiebatur incurrere metuebat. Duo ergo erāt in virginis animo. inuisibili ꝭ ma gno cōcertātia prelio virginitat' amor ⁊ le galis maledictionibus timor. Uerūtamen liberato diu multūq; cōsilio vicit amor que p̄ponderabat ⁊ terga dedit timor. Uicit in ea amor seruande virginitatis ⁊ excussit ab ea timorē incurrende maledictionis: Virgo itaq; tenera ⁊ delicata regali ex stirpe ꝓge nita ⁊ speciosissima. totā intentionē suā totū amorem suū totū studium suum ad hoc in tēdit: vt corpus ⁊ aiam suā deo perpetua vir ginitate cōsecraret. Sciebat enim q; quāto sanctius eā cōseruaret tāto sublimius ei qui oium castitissimus. imo qui ipsa castitas est appropinquaret. Amplectando igitur quod acceptabilius esse cognouit dño legis: spera uit ⁊ credidit se plene euasuram maledictio nem date legis: reputans secū illud tāte bo nitatis tanteq; sapientie: vt dum se nullate nus iuxta conscientiam suā melius scire aut posse facere ꝙ faciebat aduerteret: tuū consi lium ne qd peccati in illis subire. inueniret Nec decepta est. Quis enim speranit in dño ⁊ derelictus est ab eo. Beniq; vbi tā sanctaz intentionē eius. tā castū ꝓpositum eius tam firmā fidē: ostātē spē inedificientē vidit cari tatem eius. eo misericordie sue intuitu egit circa illā: vt nec sanctitas intentionis eius fru straretur nec castitas ꝓpositi eius violaretur Ne aūt firmitas fidei infirmata spei cōstan tia titubaret. aut caritatis in ea plenitudo de ficeret. occurrit dei auxiliū. que ei ⁊ ꝙ time bat: eriperet ⁊ ꝙ amabat: saluo signaculo: non auferret. Dedit ergo: illi vt ⁊ virgo ꝙ ⁊ magis optabat permaneret. ⁊ nemo il lam ꝛa maledicto liberrimam habitaret se curissa fieret. Dedit ei vt esset ⁊ prole fertilis ⁊ virginalis dñi immunis. Nec mirel. Et est hic sciendus pp̄ marie cognationem de qua in euāgelio sepe fit mētio. q; anna tres vi ros successiue habuit. Primo Joachī. Se cūdo Cleophā fratrē Joseph. Tertio Salo mā de quolibet horū filiā vnā suscepit ⁊ Eli bet mariā appellauit. De tres marie tres vi ros habuerūt. Pria ioseph. Scā alphei. Tertia Zebedei. Pria peperit xp̄m. Secūda Jacobū minorē ⁊ ioseph iustū ⁊ barsa bas cui dictus ac Symonē ⁊ Judā. Tertia Jacobum maiorem ⁊ iohānē euangelistā ia cobus ⁊ Zebedei licet posterior natu maior est dictus q; prius a dño vocat⁹: ad cuius di stinctionē. iacobus alphei minor est appel latus. Dinc iacobus minor ⁊ tres frēs sui pre ceteris cōsanguineis dicti sūt frēs dñi. q; nō solū cognati erāt de duabus sororibus. ꝭ ⁊ putabantur a gnati tanq; ex duobus fratri bus. s. Joseph ⁊ Cleophe descēdētes. inter quos nī anthonomastice iacobus frater dñi est dictus: q; erat eius facie ⁊ liniamēta cor poris similis. Uoluit aūt dñs matez h̄re suā virū. ⁊ nō de simplici ꝭ de despōsata cōcipi ⁊ nasci diuersis ex causis: ārū q̄dā accipiun tur ex parte pueri. q̄dā ex parte mris q̄dā ex pte alieꝝ. Ex parte pueri sumūt rōes quinq; Pria ꝭ hic. pp̄ declarationē originis vt per generationem. ioseph cuius maria cognata erat. origo marie monstraretur: ⁊ mox scri pturarū. genealogia xp̄i p virū describeretur Secunda fm ambro. pp̄ remotionē suspitio nis. ne scilicet a legis iniuria incepisse vide retur. cū partus innupte lege dānaret. Ter tia fm eundē pp̄ remotionē suspitionis. ne scz. herodes ⁊ iudei xp̄m iuste quasi de adul terio natū p̄sequi viderent: ⁊ ab infidelibus tāq; illegitimus abijceret. Quarta fm Ori gine. pp̄ sustentationē pueri. marie cū debe ret in egyptū portari. vt. s. a ioseph nutriretur. Unde ⁊ ioseph nutricius dñi appellat. Quinta fm Origc. hiero. ⁊ ambro. pp̄ occul tationē natiuitatis xp̄i. vt ꝫ misterium ⁊ p tus filij dei diabolo celaret. dū cū putaret nō de virgine sed de vxore generatū. Item gnāq; rōnes sumunt ex pte mris. pria fm ambro. ne grauida apparēs infamaret ⁊ tō permisit dñs ꝙ potius de suo ortu q; de mris pudore dubitaret. Sca ꝭ bedā ⁊ hiero. ad vitandō nem pene. ne. s. tāq; adultera a iudeis calū niaretur. ⁊ sicut quasi iuste lapidaret. Ter tia fm hiero. ⁊ Origine. ad sustentationem solatij. vt. s. viri ministerio ⁊ solatio. ⁊ maxi me in egyptū fugiēs. ⁊ inde rediens fructē

Quarta fm glosam. ad roborationē fidei: vt. s. marie verbis maior fides adhiberetur nupta enim pregnans. mentiri videretur. nec ei si se virginem esse diceret crederetur. Quinta ad participationem status singuli: vt videlicet mater domini haberet aliquid cuiuslibet status. s. virginitatis matrimonij & viduitatis. Ité quēq rōnes sumūtur ex parte aliorū. Prima fm Amb. ad remotionez excusationis peccati. ne virginibus impudicis & male viuentibus velamen excusatiōis preberetur. ex quo mater dei infamata videretur. Secūda fm originem ad cōfirmationem matrimonij ꝫ futuros hereticos matrimoniū dānare volentes: vel vt per hoc q̄ de virgine & desponsata nasceretur vterq; status & virginū & ꝯiugatorū approbaretur: ꝫ hereticos alteri istorū detrahētes. Tertia ad sublevationē opprobrij vt. s. ab omni gradu seminarū tolleretur opprobriū. q̄ in Eua inceperant oēs femine: & tam virgines q̄ nupte q̄ etiam vidue a cōmuni opprobrio. q̄ in Eua contraxerāt eximerentur in persona Marie. Quarta est ad cōmendationē exemplī vt videlicet ostenderet facta despōsatiōe ante quentionē liberum esse trāsire ad meliora vota: spōso irrequisito. vt est in religionis ingressu vbi aia despōsat deo: sicut fuit in beata virgine. Quinta est fz Crisō. ad declarationē misterij: quo. s. ipsi xpō despōsatur ecclesia. q̄ virgo est imaculata semper et sine ruga: cuius virginis sumus filij in fide iesu xpi. q̄: fm Leonē papam. quo spiritu de virginis vtero nascit xps. hoc de ecclesie vtero nascitur xpiani. Ideo aūt fm Crisō. Beata Maria fabro lignario desponsata fuit. q̄: christus ecclesie sponsus. oium salutem per lignum crucis operari debeat. Et fm Aug. xps natus est de matre q̄ fabro desponsata erat. omnē carnalis nobilitatis tumorem extinxit. Nec fuit prefigurata per virginem sarā Raguelis filiam Thobie despōsatam: que ab omni cōcupiscētia mundana seruauit animā. Multomagis Maria Joseph desponsata: q̄ virgo in eternū permānsit imaculata cōparat etiā virgo. Maria turri fortissimē. que dicebat barris. que: ut in Scolastica hystoria dicit: duobus custodibus defendi poterat: ab omnibus venientibus. Tā fortissima & inuincibilis fuit virgo maria: cuius custos precipuus erat deus eterna sapiētia. Cuius vita etiā ꝯparatur turri Dauid p̄munita erat mille clipeis. qui de ea dependebant: q̄: mille virtutes & multo plures in Maria apparebant: quibus vita eius munita erat. in tñ q̄ oēs temptatiōes & peccata

superabat. & nō solū hoc a sensū suū ab alijs gratiam suā infundēdo repellebat. Cōsidera modo quāte aū hanc beatā virginē. & etiaz quāte post eaz mulieres & virgines fuerint: hec tū sola mater dñi fieri meruit. Magna enim & ineffabilis gra est vt vna ex tirio nūlibus eligat. Ideo aūt precēterio electa fuit q̄: oēs alios sanctitate precellunt. Vñ Anshel. Eam solā scrutans corda & renes deus. ex oībus virginibus quas capiebat mūdus elegit & sacrauit. vt habitaret in ea corporaliter quā tam plenā prudem virtutibus seuebat & circūplectabat spūaliter. Ipsam aut oēs mulieres sanctitate precelluisse puto q̄ intelligit qui animaduertit. Nam alie quidē partes gratiaz meruerunt: ipsa aūt plena gra ab angelo salutat. Nec Anshel.

¶ Alue virgo iesse florida & fructifera Maria ꝺgo beatissima: de qua vnicus ille & singularis flos & fructus prodijt. vñ virtutū spūaliū germē erupit flos suauissimus emittens odorē fructus sapidissimus imitēs dulcorē. flos cuius bonitas expellit mestitiā: fructus cuius satietas plenā dat letitiam. Būdicta virgo de radice iesse benedictus & flos q̄ de tali radice ascendit. Būdicta arbor: būdictus & arboris fructus. Tuo ergo flore me recrea. Tuo fructu ab omni miseria me libera virgo maria in eternum benedicta. Amen.

¶ De ꝯceptiōe iohānis p̄cursoris. Cap. iiij.

((Uit aūt in diebus illis)). s. in diebus herodis. regis iudee ((sacerdos quā noie zacharias de vice abia. et vxor ei noie Elisabeth)) aaronica ((eranteq; ambo iusti ante deum)) non sicut ypocrite qui fingunt iusticiā ante mundū ((incedentes in oībus mandatis)) q̄tū ad obseruantiā moralū p̄ceptoz ((& iustificationibus dñi)) q̄tū ad obseruantiaz cerimonialium ((sine querela)) ad obseruationē iudicialiū q̄: pacifice ad p̄ximos se habebāt ((& non illis filius)) ꝓpter sterilitatē que est cā speciatis mulieri: & senectutē que est cā cōis viro & mulieri. Ex quo apparet conceptio precursoris miraculosa. q̄: nō fuit tñ per naturam sed p̄ naturā gra diuina adiutam. Iste Herodes de patre ydumeo descendens fuit alienigena: & ideo sceptrū ablatū fuit de iuda. & tō xpis aduētus xpi instabat. q̄: iacob patriarcha spū ꝓphetica signū aduentus xpi ꝑdixerat qū regnū iudee ad alienigenā trāslatū esset dicens. Nō auferet sceptrum de iuda &c. Et sciēdū hoc q̄ cū Moyses vnicū instituisset sūmū sacerdotē cui mortuo vnus p ordinē succederet: dauid volēs ampliare cultum

domus dñi. de. xxiij. familijs q̄ descēderant ab aaron. instituit. xxiij. sacerdotes sup̄ quoz ñ vnus maior erat & sūm⁹ oiuz q̄ dicebatur ꝓncipa sacerdotū. Instituit ēt vt vicissiz ministrāt q̄ ebdomadam a sabbato vsq; in sabbatū rpe vicis sue singuli castimonie studerēt. nec interim in domū ꝓpriā intrarēt. sed in domūculis circa tēplū cōstitut̄ q̄ crēdre vocabantur cubarēt. Et fm sortes deducte cuiq; vicis ebdomadā. & octaua sors cecidit sup abiā. de q̄ descēdit iste zacharias. Similiter de tribu leuitarū. xxiij. leuita erāt vt ipsi quoq; eodē mō sortiri iuxta morē sacerdotis octenis diebus ministrarēt ((Zacharias aūt cū in ordine vicis sue sacerdotio fungerēt)) fm exigētiā sortis sue octaue. exijt de domo vbi se sacerdotalibus vestibus induit: vt incēsū poneret: ingressus in tēplū dñi decima die mēsis septimi. i. septēbris ((& interim populus foris orabat extra tēplū)) q̄: nō erat licitū populo ingredi tēplū sz tñ atriū. Ex his ꝫ zacharias fuisse sacerdos simplex nō sūmus q̄: hic dr̄ q̄s ingressus fuit tēplū ad ponēdū incēsum tñ. Hoc aūt licitū erat minoribus sacerdotibus fm q̄ dicit aplus. in primo quidē tabernaculo quotidie intrabant sacerdotes sacrificioz ministeria cōsumantes q̄: pacto sacrificio in altari holocaustoz q̄ erat in atrio vbi ministrabant sacerdotes minores: sacerdos q̄ ibi ministrauerat accipiebat p̄mas de altari holocaustoz & itrās p̄mā ptē tēpli: q̄ vocat scīa vel sancta. cōtemplebat in illa super altare incensi thimiama & tūc erat sacrificiū cōsumatum & hoc fiebat omni die. in hoc. n. erat cōsummatio sacrificij q̄: sacrificia veteris legis nō erāt accepta. nisi fier fide & deuotiōe offerentiū: deuotio autē p̄ thurificationē designabat & iō in hoc sacrificiū ꝓsumebat. in illa vero ptē tēpli. q̄ dicebat scīa sanctoz. solus sūmus sacerdos intrabat cū sanguine hirci & vituli. imolati p peccato populi vt ex illo aspgeret ꝫ ppitiatorū. Quod aūt Zacharias intrauerit cum sanguine tali nō dicitur hic. sed solū ad ponendū incensum. Unde angelus apparuit ei a dexteris altaris incensi. q̄s etiā vocatur altare aureū. Hoc autē altare non fuit intra sancta sanctorū sed in prima parte tēpli. ad quā simplices sacerdotes poterant ingredi. Si incensum quod soli summo sacerdoti licitum erat ponere intra sanctum sanctorum in die expiatiōis hoc nō ponebatur ad offerendū sed de nebula inde cōsurgens opiret oraculum. q̄s pontifex aspergebat sanguine vituli & hirci ꝫ oraculum. Et ne aliquis historiographus describēs sacerdotiū, iudeorum mētionē facit de sūmo Zacharie facerdotio. Per Zachariam qui dñi memor fieri p̄cipitur. bonus platus significat q̄ in sue pcie debet dei memoriā gerere p̄ sua & suoru subditorū salute. Hic autē tēplū ingreditur per diligentē omni cultus solicitudinez & offert incensum per deuotā orationē. & populus orat per eius informationē. Triplex vero dz haberi de deo memoria. s. potentie eius quo ad opa creationis. sapiētie quo ad opera recreationis. bonitatis quo ad opera retributionis. Prima ad patrē. secunda ad filiū. tertia ad spiritū referat. ((Apparuit autē zacharie gabriel angelus stans a dextris altaris incensi.)) quo viso timor irruit sup̄ eū ꝓpter altioris & potentioris nature aspectū. Sed bonus a malo discernit: quia malus horroꝛ cōtinuat: q̄ fm bedam nulla melius ratione quā fide intrepida sup̄atur bonus autez statim confortat & consolatur. Unde angelus statim eum confortauit dicens. ((ne timeas zacharia)) quasi diceret. Veni ad consolationez tuā. & ideo subdit. ((. q̄: exaudita est deprecatio tua)). Orabat. n. nō ꝓ sobole: de qua iā nō sperabat ꝑtim cū de sua sineq; vtero et ate diffideret & angelo id promittenti nō crederet sed ꝓ populi peccatis & redemptione & aduentu Messie. & q̄: salus populi p xpm futura erat nunciauit ei filium nasciturū. q̄ piam & fidē p̄dicādo plebē saluatori ꝑpararet. Nomen quoq; pueri indicauit. q̄: Johānes vocari debuit. Iohānes. n. interp̄tat i quo ē gra. ipe ꝺo xpm manifestauit: p quez gra & veritas facta est. Ubi Beda iohannes interpretatur in quo ē gratia: vel domini gratia: quo nomine declarat primo parentibus eius gratiam. quibus decrepitis filius nasceretur esse donatā. Deinde ipsi Johāni qui magnus coram domino erat futur⁹. & ad hoc in vtero matris spiritussancti sit munere ditandus. Postremo etiā filijs Israel: quos ad dominū deū ipsoruz erat cōuersurus. Nec Beda. Patri quoq; in de gaudiū sz interius & exultationē sz exterius insinuauit. Dicit. enī. exultatio quasi extra saltatio. & hoc est ꝓprie quādo gaudiū est tñ interius: q̄ nō pōt ꝓtineri: quin appareat exterius. Licentiā etiā multi alijs in ei⁹ natiuitate promisit. q̄: in ortu eius nō solum pater. sed & alij multi fuisse gratulati: & nunc etiā videmus impleri: q̄ dies sue natiuitat nō solū festinatur ab oibus christianis etiam a saracenis & quibusdam alijs. Unde Beda merito p̄ter gaudet. quod vel in senecta natum vel talis gratie ꝛceperit filiuz. gaudēt & alij quib⁹ inaudiū eatenus regni celestis

euangelizauit ingressus. Unde & Ambro. Solemnis letitia est in ortu & generatiõe iustorũ. Sanctus. n. nõ solũ parẽtũ gratia: sed ejus salus est plurimor. Unde admonemur hoc loco sanctor generatione letari. Nec Ambro. Aliter in quolibet nostrũ possumus in uenire zachariam. & vxorẽ ei⁹ elizabeth que parit ei filium cuius nomẽ dr vocari. Johã nes. eritq; sibi gaudium & exultatio & multi in natiuitate eius gaudebũt. Elizabeth vxor zacharie põt intelligi caro copulata spiritui sancto q; sicut vir regit & castigat vxorẽ. ita spiritus castigare & regere debet carnem: ne lasciuiat & incidat in fornicationis reatum. Nec parit filiũ. qñ spũs per carnis officium exercet opus viuũ vt & dat elemosinã. vestit nudũ. pascit esurientem. visitat infirmũ sepelit mortuum & cetera hmõi. tũc vxor ipsi⁹ sicut vitis habundat in lateribus dom⁹ sue. Unius filij nomen debet ioannes. videlicz dei gratia vocari: q; nemo bonum opus dr sibi ascribere. sed tantum gratie dei. Eritq; sibi gaudiũ & exultatio. q; de bono ope gaudebit & exultabit. qui mentẽ letificat & serenat. Et multi in natiuitate eius gaudebunt. omnes videlicet boni. qui proximo suo congratulantur in bono. Est ergo nobis summo opere prouidendum vt qui gaudemus ecclesiam tripudiantes in corpe. gaudeam⁹ iteri⁹ exultãtes in mẽte q; reliquie cogitationũ diẽ festum agunt dño. Non est impijs gaudere dicit dñs: nec pctõribus a facie pctõrũ. Quo circa purgemus alas nostras a maculis vitior: vt tante solemnitatis gaudiũ digne celebrare possum⁹. Magnificentiã etiã pueri coram dño futurã. in virtute sanctitate & dignitate. angelus pnunciauit. Cuius magnitudo in. iiij. cõsistit fm. iiij. dimẽsiones. s. in altitudine profundatiõis in pfunditate humilitatis: in latitudine caritatis in longitudine perseuerantie finalis. fm illud apostoli. vt possitis cõprehendere cũ oibus sanctis &c. Saluatore quoq; postmodũ attestãte: inter natos mulierũ maior: eo nõ surrexit. Sed & angelus multifariam ei⁹ magnitudiné subsequẽter exposuit & plura ipsius priuilegia seriatim memorauit. Nam vitã eius cuius abstinẽtia predixit s. q; ((viuũ & sicerã)). i. poculum q; inebriare põt. bibiturus nõ esset. q; nõ decet vas celesti mancipatum aie seculi illecebris deseruire. In quo patenter indicauit angelus q; ab oib⁹ vitijs & mundi illecebris. q; statũ mẽtis solent euertere futurus erat immunis. Predixit etiã angelus q; spũsancto ex vtero esset replendus. s. q̃stũ ad purgationem originalis peccati: & ad oratiõnem boni meritorij. In

quo profecto ostẽdit: q; natus in mundũ eam ctis virtutũ fratribus clarificandus cẽt. Pre dixit quoq; q; multos filios israel cõuerteret ad dñm. i. ad xpm q; & fecit predicando ipm & perhibendo deo testimonium. Prenunciauit insuper angelus q; ante dñm in spũ tu & virtute helye esset precursur⁹. Primo pp similitudinẽ officij: q; sicut helyas precedet aduentũ xpi fr: ita ioãnes precessit primum. Secdo pp similitudinem vite: q; vteroq; virit in magna victus & vestitus austeritate. Tertio pp similitudinẽ doctrine: q; vteroq; constãter redarguit vitia. etiã psonaz magnarum. Ad hoc autẽ debebat precedere ((vt cõuerteret corda patrũ in filios)). s. q̃stũ ad scripturarũ intelligentiã ((& incredulos ad prudentiã istor⁹)) quo ad fidei obedientiã & ((pararet dño plebẽ perfectã)) quo ad euangelij & noui testamẽti gr̃am suscipiendam: q; neminẽ ad perfectum adduxerat lex. Et propter hoc dicitur illa lex timoris. q; imperfectorum est timore pene retrahi a malis. lex autem euangelica dr lex amoris: q; perfectorũ est a malis retrahi amore boni. Sicut autem de parẽtibus senibus talis & tãtus natus est: sic sepe puecte etatis hoies & bonis operibus strenuos. et dono spiritussancti faciunt magnũ fructum in ecclesia dei sic patet de Augu. & dio. qui puecte etatis vocati fuerũt ad fidem xpi. Zacharias autẽ sterilitatem vxoris vtriusq; senectutẽ cõsiderans non credidit & ob hoc vsq; in diẽ partus obmutuit. significãs quod tã adueniente xpo lex & pphie adimplete tacerent. Unde Criso. Et ideo zacharias sacerdos iudeorũ obmutuit. q; iam cessare & obmutescere oportebat sacrificia eorum que pro peccatis populi offerebantur. Veniebat enim solus sacerdos qui agno proprio immolato. sacrificiũ deo pro peccatis oium offerret. Per hoc quoq; q; dubitãs factus est mutus. significat q; lingua dubitãtis in fide facta est muta. qm̃ eius oratio nõ est deo accepta. Per hoc etiã q; post reuelationẽ sibi factam obmutuit. innuit q; post reuelationem siue visionẽ dr hõ reticere quasi mutus non se iactare tanq; elatus. ((Ut aũt impleti sunt dies officij eius abijt in domũ suã)) ad quaz nõ licebat reuerti durãte officio. Uitio enim suo tpe sacerdotes castimonie studebant ac secundũ pceptum dñi vinũ & oẽ q; inebriare põt nõ bibebãt. Sed si legalis sacerdos tenebat ad tantam cõtinentiã & abstinentiam ac reuerentiam sanctor⁹ multomagis sacerdos euãgelicus q; tantã pficit sacramentum: & q; tota ebdomada qua in tẽplo ministrabat sacerdos ad hoc deputatus in templo manebat & nõ exhibat ad propria negocia intenta ad diuinaz ex hoc molcuit coniuetudo apud aliquos religiosos. sancta & honesta. s. quod ille qui est ebdomadarius per totã ebdomadã manet infra claustrũ: nõ exiens ad exteriora intẽtus ad diuina. q; illo tpe medi⁹ est & sequester inter quẽtũ & deũ. Apud quosdam etiã religiosos abstinet illa ebdomada cõt collogo: & apud quosdã etiam seculares canonicos in cõmuni nõ decimit dormitorio ((Post hoc elisa. pcepit)). s. viij. Lalẽ. octo. & sexta feria. & q; senex erat pre verecundia se. v. mensibus occultauit donec maria cõciperet & fetus eius exultãs cũ gaudio pphetaret. Licet. n. de pceptu & de ablato obprobrio sterilitatis gauderet pp annulem tñ etatẽ alicui⁹ titulũ erubescebat ne in senectute videret libidini vacasse. Antiqui. n. vbi nõ erat spes de ple nõ pueniebãt inter se. Ubi Beda Quanta sanctis cura sit ne quid turpe de quo erubescere debeãt admittãt ostẽdit elizabeth: que & de ipsis que accipere cupiebat donis erubescit. Considera ergo hic quomodo elizabeth etiã de licitis erubescat cora hominibus & studet de illicitis oibus erubescere & abstinere nõ solum cora hoibus sed etiã coram deo & angelis eius. Nam ((testãte boetio)) magis est nobis indicta necessitas recte viuendi & probitatis. que oia facimus ante oculos iudicis cuncta cernẽtis. Unde Aug. Licquid fecero deus assistit. vtpote perpetuus inspector oium cogitationum intentionum & actionum. cunctis hic diligenter cõsidero timore pariter & ingẽti rubore confundor. q; illum vbiq; psẽtez. & oia occulta mea videntẽ intueor: multa enim sunt in me de quibus cora deo erubesco. Et ideo ait Anshel. Ibi pecca. vbi deũ esse nescis. Unde & quidam alius. Cum quid turpe facis q; me spectante ruberes. Cur spectante deo nõ magis ipse ruberis. Inter proprietates quippe hominis vna est verecũdari in turpe ppetrato. Propter quod inuerecundi dicuntur in emẽdabiles: q; in aliquo a rationis honore mutati sunt. pecorinam naturam assumentes. & tãquam effrontes inter hoies rationales se habentes.

Dio

Ancte Johãnes tu eodem angelo q̃ xpo denũciante cõceptus. & prius ab ipso angelo laudatus q̃z a patre genitus. Tu de quo dixit deus. Inter natos mulierum nõ surrexit maior. ad te dñe tam sanctũ tã beatũ. tã magnũ. ptingio dubius de salute mea q; cernus de magna mea culpa. sed sperão de maiori tua gra. Dele q̃ apo deũ scelera mea. q; maiora sunt apud eũ merita tua. Magna. n. sunt magne Joãnes merita tua vt sufficere possunt tibi & mihi. & sic sint mihi nihil minuẽ tibi. Suppleat gr̃a tua habũdantia mea inopia vt de te meditati & saltati in eternũ gaudeam. Amen.

De cõceptione saluatoris. Lap. v.

((In mense aũt sexto.)) a cõceptione precursoris post quam venit plenitudo illius sacratissimi & felicissimi tpis. s. principij sexte etatis quo ssima trinitas generi humano p incarnationẽ verbi. p uidere ante tpa ordinauerat vocans deus oipotens Gabrielẽ archãgelum vnũ de primis principibus regni sui. misit eum in ciuitatem galylee dictaz nazareth ad virginem Mariam desponsatã Joseph viro de suo genere. q; ambo erãt de domo dauid de familia regali. de tribu & stirpe nobili: & pre ceteris religiosa: sicut dicit Bernar. Placuit deo eodem ordine: & eodem modo homine recõciliare. quo nouerat eciduisse. eciderat autem homo fm Bedã diabolo desinante: serpente exequente dyalogo interueniẽte mulierẽ cõsentiente. Reparatus est eodem ordine ecõtrario. deo destinante angelo exequente dyalogo interueniente: & virgine consentiente. Uerba autẽ hic posita ministerijs sunt notanda tanteq; cordi inserenda. quãto manifestius apparet q; in ipsis tota redemptionis nostre summa consistit. libẽter. n. debemus recordari de principijs nostre salutis. Notãdũ ergo q; numerus senarius non vacat a misterio. Unde christus conceptus est sexta etate: q; per ipsum debeant omnia perfici. numerus senarius perfectus est. Item sexta cyliade. i. millenario. qui est limes omnium numerorum. & xpo est limes & finis omnium entiũ. Itẽ sexto mẽse: q; illo mẽse factus est mũdus qui per ipm reficiendus debebat: sicut per ipsum factus fuerat. Itẽ sexta feria: q; illa die hõ est creatus & per ipm recreari debebat tã perditus. Et tũ similiter eadẽ etate. eodẽ millenario eodẽ mense: & eadẽ feria passus est & resolutus. xxxiij. annis. Et forte vt oia cõuenirent. dici posset quam etiã sexta hora pceperit esset q; ea hora passus est: sicut etiam eadem hora homo peccauit. vt sic fm quandã congruentiam eadẽ hora qua eua educta fuit per diabolum maria edocta sit per angelum ((Adfuit igitur angel⁹ gabriel)) qui dei fortitudo interpretatur vt dei virtutes & dei sapientiaz carnẽ susciperet nunciaret in qua humilis apparens aereas potestates debellaret. Et ideo merito de ordine archangelorũ esse debuit. q; magna nunciauit. Deo autem mittente angelum. sunt tota trinitas licet

patri specialiter attribuat̄. Pater quidem
misit quia ei incũbebat prouidentia de filio
de sponsa ꝛ de genitri. ꝛ. filius vero misit q2
venturus erat in virginẽ. spiritussanctus eã
misit q2 ipse sanctificare ꝛ obũbrare habuit
ipsam. ((Jn ciuitatẽ galylee)) que interp̄
tatur transmigratio. q2 .s. transiturus erat de
incredulitate iudeorũ ad fidẽ gentiũ. Est aũt
duplex galylea vna est gentiũ. cõuicta tiris
quam Salomõ dedit regi yraz. ꝛ de illa hic
non d̄r. Alia est iudeorũ. que est super mare
galylee ꝛ de illa hic intendit. ((Cui nomen
nazareth)) quod interpretatur flos: conue
niens. n. fuit vt verus flos: idest xps concipe
retur in flore idest in nazareth. ꝛ de flore .s.
de beata virgine. ꝛ cũ floribus. idest tempo
re florum: ꝛ sicut accipiemus florẽ de flore in
flore inter flores. Dicitur aũt flos Jesus pro
pter sancte cõuersationis pulchritudinem ꝛ
decorẽ pp bone opinionis suauitatẽ ꝛ odo
rem pp passionis fructum ꝛ cõuersionis fide
lium vtilitatem. Jste flos floruit in cõceptio
ne apparuit in natiuitate emarcuit in passio
ne: sed refloruit tandem in resurrectione. Si
ergo vis capere istũ florem sequere decorem
sue ꝯuersationis predicta odorẽ operationis
ꝛ sic habebis fructum passionis. Noluit do
minus sicut terreni reges magnã ciuitatem
eligere in nuptijs suis quibus copulauit sibi
naturã humanã. sed nazareth. ciuitatẽ par
uam pp humilitatis exẽplum vt nõ doceret
semper humilia loca eligere. sed in ciuitatẽ
hierusalem magna elegit pati. vt nos doce
ret obprobria corã multis pro ipso nõ erube
scere. Missus est inq̄ ((ad virginẽ)) nõ quã
libet. sed virginem mente. virginem corpo
re virginẽ ꝓfessione. Uoluit aũt xps cõcipi
ꝛ nasci de virgine. Primo sm Berñ. q2 con
gruũ fuit vt si deus cõcipi vel nasci debuit
nõ nisi de virgine cõciperetur vel nasceret̄.
Jtem si virgo conceptura vel paritura erat
nõ nisi deũ ꝯciperet vel pareret. Secũda rõ
est sm Damas. vt qui in celis patrem habet
sine matre: in terris haberet matrez sine pa
tre. Tertia sm Augu. vt signaret mẽbra sua
mistica. de virgine ecclesia sm spiritum na
scitura ideo decuit caput de virgĩe nasci. Quar
ta vt sicut primus adam. de terra virgine fa
ctus fuerat: ita secundus adã de virgine ho
mo fieret. Quinta vt sicut per euam virgi
nem facta fuit humani generis perditio ita
per mariam virginem fieret eiusdem repa
ratio. ((Ad virginẽ inq̄ desponsatã viro.))
Cur aũt de desponsata cõcipi ꝛ nasci voluit
supra de desponsatione virginis marie dictuz
est. Viri ꝓo noia vt dicit Ber. nõ q2 marit9

sed q2 hõ virtutis si iust9 erat. ꝛ ideo fuit testis
legitimus Unde ꝛ ioseph .i. accrescens .s. p
augmẽtũ virtutũ d̄r. p q̄ ꝯtinuus profectus
virtutũ innuit. Et nota .iiij. famosos. ioseph
in scriptura. Primus fuit iacob in quo nota
tur prudẽtia. q2 sõnia pharaonis prudenter
exposuit. Scdo ioseph vir marie in quo no
tat̄ tpãnia: q2 mariam virginem resignauit
Tertius Joseph ab arimathia: in quo nota
tur fortitudo. q2 audacter introiuit ad pilatũ
petijt corpus iesu. quartus ioseph iust9 in q̄
notat̄ iustitia vñ ꝛ iustus est noiatus. Tale
itaq3 decebat hic nomẽ spõsum virginis: in
quo inueniret misteriũ oĩs virtutis. Addit
aũt ((de domo dauid)) ad ostendendũ q̄ xps
descẽdit de semine dauid sicut fuerat per p
phetas p̄dictũ. Licet. n. Joseph nõ fuerit pr̄
saluatoris. tñ virgo maria de qua xps carnẽ
assumpsit. fuit de eadẽ tribu. cũ ioseph .s. de
tribu ipsius dauid. Merito aũt d̄r ((nomẽ
virginis maria)) Hoc. n. venerabile nomen
triplicẽ h3 interpretationẽ in triplici lingua
Hebraice interpretatur stella maris vel illu
minatrix latine ethimologizat̄ mare amaruz
syriace vero dña nũcupat̄. Jpsa fuit maris
stella in filij dei natiuitate. tũc. n. emisit radi
um totũ mundũ illuminantẽ. Mare amarũ
in filij passiõe q2 tũc ipsius aiaz ptrãsiuit gla
dius sed dña in sua assumptiõe: qñ sup cho
ros angeloꝝ est exaltata. Jtẽ maria dicta est
stella maris in pctõꝝ ꝯductione: q2 p mare
huius seculi eos dirigit ad portũ p̄rie ꝛ ad fi
liũ producendo in cui9 etiã signũ in natiuita
te xpi stella magna apparuit q̄ eos ad natũ in
fantẽ pduxit. vñ oculi oĩuz pctõꝝ sint ad ipaz
sic oculi oĩum nautaꝝ ad stellã. Uñ Ber. ne
auertas oculos tuos a fulgore hui9 sideris
si nõ vis obrui ꝓcellis. O q̄sq3 te intelligis
in hui9 seculi ꝓfluuio magis int̄ ꝓcellas ꝛ
tẽpestates fluere quã sup terrã ambulare: re
spice stellã. voca mariã. Si iactaris superbie
vndis. si ambitiõis. si detractatiõis. si emula
tiõis: respice stellã voca mariã: si iracundia
aut auaritia aut carnal̄ illecebra nauiculam
ꝯcusserit mẽtis: respice stellã. voca mariam.
Si criminũ imanitate turbat9 vel ꝯscie fe
ditate ꝯfusus baratro desperatiõis incipias
absorberi. respice stellã. voca mariã. Jn peri
culis. in angustijs. in reb9 dubijs. mariã co
gita: mariã inuoca. nõ recedat ab ore. nõ rece
dat a corde ꝛ vt impetres ei9 orõnis suffragiuz
nõ deseras ꝯuersatiõis exẽplũ. Jpsaz sequẽs
nõ deuias. ipsaz rogãs nõ despãs ipaz cogitãs
nõ erras. ipsa tenente nõ corruis. ipsa prote
gẽte nõ metuis. ipsa ducẽte nõ fatigaris. ipsa
ꝓpitia ad portũ ꝑuenis sic i temetipo experi

ri poteris q̄ merito dictum sit nomen ꝟgi
nis maria. maris stella. h̄ Bern. Jtem illumi
natrix interpretata ẽ. q2 i splendore grẽ ꝛ exẽplis
sue sanctissime vite mundũ illustrauit. vnde
de ea canit ecclesia. cui9 vita scĩs. cũc. illu. ec
cle. Hinc aũt Ber. Tolle hoc corp9 solare. vbi
dies: tolle mariã hanc maris stellã. qd nisi cal
ligo inuoluẽs ꝛ vmbra mortis ac densissime
tenebre relinquunt. h̄ ber. Est ꝑ ꝑpe stella ma
ris huius vtiq3 tenebrosi maris vbi reptibi
lia quoꝝ nõ ẽ nũer9. Plures stellas h3 celuz
mare vnãq̄ p̄ oĩb9 illis clarior ꝛ melior ẽ: mi
cans meritis illustrans exẽpl̄. De hac. n. vna
orĩ9 ẽ sol iustitie cuius fulgore illustrant̄ oĩa
quẽ q̄ sequit̄ nõ ambulat in tenebris s3 habe
bit lumẽ vite. Cui9 ꝑ fulgorẽ illã stellã eẽ pu
tam9 q̄ hũc tm̃ taleq3 solẽ pepit mũdo: Qui
hãc stellã sequit̄ deuiare nõ poterit nec erra
re. Jtẽ ẽ mare amaꝝ i pctõꝝ ꝯuersione. q̄ eis
impetret: vt cõuertantur de pctis suis faciẽs
aquã carnalis delectationis ꝯuerti i vinum
ꝯpũctionis. Hoc ẽt nomẽ cõuenit ei. inq̄tum
mare ꝓpriis seculi i tota vita sua fuit sibi ama
rum ꝛ in sipidũ pp desideriũ vidẽdi filiũ in
regno suo. Jtẽ legitime deriuat̄ a mari inq̄tũ
in ipsã ꝯfluẽtia oĩuz grãꝝ sicut oĩa flumi
na ꝯfluũt ad mare. itẽ ẽ dña intẽptationum
subuẽctiõe liberans oẽs de angustijs suo tpe.
Põt quidẽ ꝛ vult subuenire. q2 regina celi ẽ
ꝛ mr̄ misericordie. hoc ẽt nomẽ. s. dña cõue
nit ei inq̄tum ipsa dña existit nõ tm̃ homi
nũ in terra: veꝝ ẽt angeloꝝ in celo ꝛ demo
nũ in inferno. Et ideo oĩ tẽptatiõe ꝛ maxime
ꝯ infestatiões demonũ inuocãda ẽ maria: q2
sm Ber. Nõ sic timẽt hostes visibiles q̄ libet
castroꝝ multitudinem sicut ille aeree potesta
tes marie vocabulũ. patrociniũ ꝛ exẽplum.
Sicut. n. puluis ante faciẽ venti spargit̄ ꝛ si
cut cera ante faciẽ ignis liquescit: sic ad inuo
catione huius nois maria. fugiũt ꝛ pereunt.
Et iteꝝ. vbi nomẽ marie noiat̄ ibi demoniũ
effugat̄. reis venia medela egris pusillis cor
de robur afflictis cõsolatio. peregrinantibus
adiutoriũ datur. hec ber. Uel aliter põt acci
pi vt inquãtũ mare amaꝝ gerat typũ actiuo
rũ. inquãtũ stella vel illuminatrix seu illumi
nata gerat typũ cõtẽplatiuoꝝ. sed inquãtum
dña gerit typũ platoꝝ. Missus ẽ igit̄ angel9
gabriel ad mariã vt annũciaret ei ꝛ diceret:
q2 dei filius speciẽ suã cõcupisceret ꝛ eã sibi
in matrẽ elegisset ipsamq3 moneret ꝛ indu
ceret: vt eũdẽ filiũ letant̄ susciperet. q2 p eam
tori9 humani generis salutẽ de9 opari dcre
uisset. Uñ ber. Felix maria cui nec humilitas
defuit nec virginitas. Ut. n. q̄ sm̃ scõꝝ cõce
ptura erat pariter ꝛ paritura scõẽt corpore.

accepit donũ virginitatis. vt eẽt ꝛ mẽte. ac
cepit ꝛ humilitatis. his nimirũ virgo regia
gẽmis ornata virtutũ. gemineq3 mẽtis pari
ter ꝛ corporis decore ꝓfulgida: spẽ sua ꝛ pul
chritudine sua i celestib9 cognita. celi ciuiuz
i se ꝓuocauit aspect9. vt ꝛ regis aĩuz i sui cõ
cupiscẽtiã inclinaret ꝛ celestẽ nũciũ ad se d su
pernis adduceret. ((Et ingressus angelus ad
eã)) quo: puto i secretarium cubiculi vbi illa
fortassis clauso sup se ostio orabat patrẽ suũ
in abscõdito. Nec suspicãdũ ẽ q̄d apertũ an
gelus inuenerit ostiũ virginis. cui9 in ꝓposi
to erat hoiuz fugere frequẽt̄. vitare colloquia
ne vel orantis ꝑturbaret̄ silentiũ vel cõtinen
tis castitas tẽptaret̄. Clauserat itaq3 etiaz illa
hora suũ sup se habitaculũ prudẽtissima vir
go sed hoibus nõ angelis. hec Ber. Nõ igit̄ i
plateis maria erat non in publico morabat̄
intus erat in penetralib9 sola sedebat nec tñ
sola tanto virtutũ exercitu circũspecta. Unde
Criso. Jnuenit angelus mariam. non foris
vagantem sed solitariam ꝛ contemplationi
vacantem: ꝛ q2 nõ quesiuit grãm apud mũ
dũ inuenit grãz apud deũ. vñ ꝛ ambro. Hec
ad ipsos ingressus angeli inuenta est domi i
penetralibus sine comite: ne quis intentione
abrũperet. Neq3. n. comites feminas deside
rabat: q̄ bonas cogitationes hẽbat. Quinẽt
tunc sibi minus sola videbatur: cũ sola esset.
nã queadmodũ sola. cui tot libri ad eẽnt tot
archangeli: tot ꝓphe. Deniq3 gabriel. vbi eaz
reuisere solebat: inuenit. Unde alibi. hiero.
Debebis cellulã q̄ te solã captiuissimo si eris
solus angelica tecũ turba versabitur. tot so
cij quot sancti lege euãgeliũ. fabulat̄ tecum
iesus replicabis aplos vel ꝓphas nũq̄d pote
ris talẽ aliũ tuis sermonibus habere ꝯsortez
Et ber. Nũquã minus solus sum q̄ qñ solus
sum. Credẽdũ aũt q̄ tũc erat tota abstracta i
deuotissima oratione vel inintima cõtẽplati
one. consurgente forte tunc specialiter ex me
ditatione super salute generis humani qua
liter. s. p virginẽ debebat saluari. Unde ẽt q̄
dã dicunt eã tunc actu legisse illud Jsa. Ecce
virgo cõcipiet ꝛc. Jn hoc igitur actu tam in
time cõtẽplationis. quo erat deo totaliter co
adunata. ingressus est angelus ad eam. Nõ
nabile. n. v̄r q̄ qñ corporaliter sibi voluit vni
ri verbuz eternum: tunc ipsa spũalr̄ sibi sẽt
vnita in cõtẽplationis actu. ingressus itaq3
angelus ad virginez in thalamo ꝛ conclaui
domũcule sue manẽtem. Et ei ad sensũ cor
porali visione: ꝛ humanã spẽ apparẽs ait ((
Aue grã plena: dñs tecum. benedicta tu in
mulieribus ((. Angelus in hois forma ap
parens q̄ñ exẽplo docuit: q2 deũ incarnari ꝛ

Spiritū corporali nūciauit. Quia n. filiū num
ciauit. qui in se inuisibilis corpus iuisibile vo
luit ex virgine sumere: cōgrue debuit cor
rali ispē apparere. Formauit aūt angelū fi
gie conisceus. virgini apparuit. Cōueniēter
vero annūciatur virgini incarnato sibi vt.
l. prius ipsum cōcipiat mente quā carne Du
cas ergo angelus nomē eue dicit virgini aue
indicās eam ab oi ve liberam. Que bene gra
plena dicitur: q2 aljs ad mensuram gra dat
hec aūt sola grāz. quaz nulla alia meruerat:
cōsecuta est vt gre repleret auctore. Que cuz
ceptionē quanta dei habundet gra qs cogi
tare possit. Usi hiero. Et bñ plena. q2 ceteris
per partes prestat gra. Marie vero simul se
totā infudit gre plenitudo. vere gra plena p
gs largo sancti spiritus ymbre superfusa est
omnis creatura. Que celis dedit gloriā ter
ris deuz. pacemqs refudit hominibus fidem
gentibus. finem vicijs. vite ordinem. morib⁹
disciplinaz. Dñ quoqs ei dns tecū. l. sit i vtero
qui est tecū in aio. adimpleat ventrez. q adim
plet mentē. Tecū nō cantū p ceētiaz potētiā
t psentiam qualiter ē in oibus rebus nec so
lū per gram eo modo quo est in sanctis ho
minibus: sz ēt per carnis assumptionem de
tuis purissimis sanguinibus. vbi nota qz t si
ista tū clausula. l. dns tecū potissime eā dele
ctat: t iō singulari deuotiōe dicenda eēt. licet
.n. iam erat cū virgine nouū tū misit nunci
um: quia mō singulari voluit eē secum. hec
ēt sola p oibus mulieribus t super oēs mu
lieres benedicta predicatur. Omnis. n. muli
er subiacet maledictioni dei vel legis: nā cor
rupta subiacet maledictioni dei qui ait. i do
lore paries: virgo maledictioni legis: in qua
erat maledicta sterilis. Sed maria vtrumqs
maledictum vitauit: maledictum dei q2 vir
go permansit. maledictum legis quia filium
habuit. vnde ipsa primiceria virginum duz
primo virginitatem suam deo obtulit. male
dictum legis aboleuit. Et merito benedicta
dicitur. p quā mundus a maledictione libe
ratur. Et notādū qz super hāc salutationem
mūq homo peruenire valebit. nec aliqs ex
cellētius dulcius t gratius beatā virginē sa
lutare poterit. qs hac salutatiōe qs ipse deus
pater dictauit t p angelū ei destinauit. In cu
ius verbis singulis dulcissima ispicantur mi
steria. Nam deus pater sua omni potentia
eam conformauit. vt eēt immunis ab oi ve. q
importat istud verbum aue. Filius quoqs
dei sua sapientia sic eam illustrauit vt eēt p

clarā ip̄a duo quo celum t terra illustrant: q
notat hoc nomen Maria q sonat idē qd ma
ris stella. Spiritussanctus etiā tota sua vir
na dulcedine eam penetrando. sua gra eam
tā gratiosam efficit vt omnis qui quesierit
per eam: gratiam inueniat q inuitur i hijs
verbis gratia plena. in hoc autem verbo do
minus tecū: ammonetur illius ineffabilis vni
onis operatio q tota trinitas i ea perfecit cū
sue carnis substantiaz diuine nature in vna
persona copulauit ita vt deus fieret hō t ho
mo deus. Quid in illa hora gaudij t dulce
dinis habuerit: nullius vnq̄ hominuz. ad ple
num experiri potuit: per hanc clausulā bene
dicta tu in mulieribus: ois creatura miran
do agnoscit t testatur eam benedictaz t ex
altatā super oēm creaturaz tam celestem qs
terrestrē. Per benedictus fructus ventris tui
benedicitur t extollitur excellētissimus fru
ctus⁹ virginalis qui oēz creaturā viuificauit sā
ctificauit t in eternum benedixit. ipsa vero
virgo maria vt salutationē angeli audiuit e
turbata est t nihil rūdit. Non fuit turbata
turbatione incredulitatis. sicut zacharias vl
alia ratione culpabili. nec de visione angeli
q2 angelos videre solita erat sed turbata fuit
p primo sm̄ Crisō. propter nouę apparitionis
spēm. q2 t si cōsueta fuerat videre angelum
nunc tamen nouo modo apparuit assumpta
specie corporali: t cū ingenti lumine t splen
dore ex hoc aliqualiter perterrita fuit. Un
de cantatur. et expauescit virgo de lumine.
Secūdo propter virginalis pudicitie verecun
diam: q2 ((vt dicit ambro.)) trepidare virgi
num est. t ad omnes viri ingressus. pauerī
omnes viri affatus vereri. Tertio ꝓpter no
ue salutationis formam qs sermo eius inge
rebat. Unde ambro. Benedictionis nouam
formam mirabatur: que nusq̄ est ante apta.
soli Marie salutatio hec seruabatur. Quar
to propter. laudationis excellentiā qua āge
lus in suo sermone eā laudauit. Sante. n.
mentes humilium. qsto amplius laudibus
attoluntur: tanto magis timent. Turbata
ergo fuit ex verecūdia virtuosa et honesta:
sed nō ꝑturbata vñ tanqs prudens et cau
ta et tota pudorosa: nihil rūdit. cogitans in
tra semetipsum de. nouitate talis salutatio
nis et. dictū examinans. enim sic salutare
angeli cōsueuerūt eam: nec vnqs talia loqn
tes audierat. In qua salutatione cuz vide
ret se de tribus cōmendari non poterat hu
milis dña non turbari. Cōmendatur. ēntz q
esset gra plena: t q dns esset secuz t q esset
bñdicta sup oēs mulieres. Et humilis dña
nō poterat sua cōmendationem sine rubore

t turbatione audire: q2 verus humilis ꝺ lau
dibus t honoribus erubescere solet t vole
re. vnde berñ. q2 turbata est fuit verecundie
virginalis. qs non ꝑturbata fuit fortitudinis
q vere tacuit et cogitauit fuit prudētie t di
scretionis. Tunc angelus intuitus virginez.
t varias eaz secū volucre cogitationes sacili
me deprehendens et causaz sue turbationis
cognoscēs consolatur paridam: cōsortat ti
mētem. ac quasi notaz familiariter ex nomi
ne vocis: ne timere debeat. benigne persua
det: t iubet ((Ne timeas maria)) nec ꝺ lau
dibus quas tibi dñi vere cōdēnaris: est enim
veritas in eis. Nec solum eo gra plena qz to
ti generi humano gram multiplicē recupera
sti t re((inuenisti apud deū)) qs nulla vnqs
reperit creaturam. q. d. fin crisō. qui apud de
um meretur gratiam nō hz quid timeat. In
uenisti ingr quo merito. certe humilitate pu
dicitie. castitate t cōscie puritate. De primo
dicit crisō. qualiter quisqs gratiam reperiret
nisi mediante humilitate. nā humilibus de⁹
dat gratiam de aljs duobus dicit Grego. in
uenit gram corā deo: q2 splēdore pudicitie p
priam exornans aiam. gratū se deo habitacu
lū preparauit. et nō solū celibatū inuiolabilē
reliquit (sed ēt immaculatā cōscientiā custodi
uit. itaqz inuenisti gratiam. l. dei t hoiuz paces
mortis destructionem. et vite reparationem
vt per te deus mūdū redimeret: p te illumi
naret: per te ad vitaz reuocaret. Plena ergo
tam gratiā inuenit gratiam sed aljs t ad di
spensandū. vnde Aug. O maria gratiā apud
dñm inuenisti: t hanc per totum mundum
diffundere meruisti. vnde notanter dicit iue
nisti. nō dicit habuisti vel acquisisti. quia
res habita vel iuste acquisita: vt ppria custo
ditur: sed inuenta hijs qui perdiderunt resti
tuitur. sic maria inuenit gratiaz. non sibi so
li retinendam sed tanq aljs restituendam.
Qui. n. inuenit perditum tenetur restituere:
gratiam vero q eua perdidit maria inuenit
nō solum p se sed t pro nobis: imo etiaz pp
nos: q2 si nos peccatores nō fuissemus deus
de ipsa carnē non sumpsisset. t ideo omnes
qui peccando gratiam amisimus. securi ad
troni gratie accedamus. t mariam inuen
tricem gratie pijs fletibus t deuotis oratio
nibus pulsemus: vt gratiā nobis reddat qs p
nobis t ꝓpter nos inuenit. ipsa. n. ita lega
lis. iusta. pia t ppitia. qs nulli querenti dne
gat gratiam. Unū ber. Omnibus omnia ē fa
cta oibus sinū misericordie aperuit. vt de ple
nitudine eius accipiant vniuersi captiuus re
demptionē. eger curationem. reus cōsolatio
nem peccator veniam iust⁹ gratiaz angelus

letitiam. denqs tota trinitas gloriā. et iterqs
Filioli hec peccatoꝝ scala. hec mea maxima
fiducia hec tota rō spei mee. dico vobis pul
satq fuerit si pie fuerit inuocata: compatietur
vobis. nō deerit necessitati vestre. Siquidez
nec facultas deesse poterit. nec voluntas qm
regina celorum misericors est: t mater mise
ricordie. t iterq Attendite quanto' de
uotionis affectu a nobis eam voluit honora
ri: qui: totius boni plenitudinem posuit in
maria: vt si qd spei in nobis est. si quid gre si
quid salutem ab ea nouerimus redūdare ni
hil. n. nos hre voluit deus. q per manus ma
rie non transiret. hec ber. Inuenisti inqs gra
tiam totius gratie auctorē cōceptura. Nam
((ecce ꝯcipies in vtero)) sine peccato t ma
cula((ac partes filiū)) sine dolore t tristicia.
virgo permanens in partu. sicut t in ꝯceptu
Et bene dicit ꝯcipies in vtero: iā enim per fi
dē t deuotionē conceperat eum in corde suo
Et hoc modo debemus nos eū ꝯcipere. l. p fi
dē t deuotionē t parere per sanctā operati
onem. Et vocabis nomē eius iesum. i. salva
torem. nō dicit imponans: q2 hoc nomen ab
eterno fuit a deo patre impositū t per ange
lum marie t ioseph ac per eos aljs diuulga
tum. hoc etiam nomen impositū ē secundū
ꝓprietatē futuram q2 salus humani generis
futura erat p iesum qui salus interpretatur
t ideo subdit. ipse. n. saluū faciet. nō quem
cunqs sed populū suū: et. l. per fidem adherē
tem. t ipsum bonis operibus imitantem. a
peccatis eoꝝ. Et per hoc notatur verus esse
deus: q2 soli⁹ dei est saluare a peccatis: vt ait.
Crisō. populus xp̄i non tm̄ natio iudeorum
est sed omnes quoqs qui ad eum venīūt eius
qs agnitioni donantur. vtinam t me pecca
torem dignetis dñe iesu ānumerare populo
tuo vt saluū me facias a peccatis meis ((hic
erit magnus)) non quidem eadem magnitu
dine qua ioannes. de quo etiam predictum
fuerat. erit enim magnus corā dño: sed diffe
renter sm̄ ambro. q2 ioannes magnus vt co
rā dño: hic vero magnus vt deus t dei filius
Dicit aūt hic erit magnus: non q ante par
tū virginis nō fuerit magnus semper enim
fuit magnus deus sed futurus erit magnus
homo: q2 magnificentiam qs habuit filiꝰ di
eternaliter per naturā accepturus erat filius
virginis ex tpe per gratiam t eternaliter ac
cepturus vt vna sit persona homo t deꝰ. Et
bene magnus q2 filius altissimi merebitur
appellari Unde sequitur. ((Et filius)) scili
cet naturalis ((altissimi vocabit)) idest ipsius
dei qui solus est altissimus. Homo nō altus
est inter creaturas corporales: sed angelus

altior: deus abit altissimꝰ. ((Et dabit illi dñs deus sedem)) idest regnū. ((Dauid pr̃is eiꝰ)) fm Bedam q̃ Angelus prius dixit xp̃m illum altissimi nunc vero patrem suū dixit eē. Dauid. per hoc euidenter demonstrat duas naturas in vna persona xp̃i: diuinam. fr̃eq̃ est filius dei. t humanam. fm q̃ ē filius dauid. Dabit aūt ei sedem dauid nō typicā. sed veā. non temporalem sed eternam nō terrenam: sed celestē. que idcirco dicitur fuisse dicēdū: q̃ hec in qua dicendū: tēporaliter sedit eterne illius ymagynem gerebat. Uñ Beda Accepit aūt sedē siue regnum dauid dominus: vt gentē cui Dauid quondam temporalis regni gubernacula simul t exempla iustꝰ esse p̃buit: quāq̃ modulis hymnorum spiritualium ad fidē atq̃ amorē sui cōditoris accendere solebat. hanc ipse factis. verbis. donis t promissis. ad regnum celeste t immortale vocaret. atq̃ ad ipsaz dei patris visionem perduceret. Angelus ergo non loquitur hic de regno temporali q̃ illud negauit xp̃s coram̃ p̃lato dicens regnum meum nō est de hoc mūdo. neq̃ xp̃s in hoc mūdo exercuit temporale regnuz in iudayco populo: cui tamē debebatur regnū iudeorum iure hereditario: sed loquitur de regno spirituali ecclesie militantis. a celesti ecclesie triumphantis: q̃ figuratū fuit per regnū dauid temporale sicut t celestis hierusalem per temporalez. t sicut dauid regnauit in regno temporali ita et christus regnabit in spirituali t celesti. quia regnabit in ecclesia. hic in via t in patria vnde t subditur. ((Et regnabit in domo Jacob in eternū)). Hic quoq̃ accipienda ē domus iacob. non temporalis. sed eterna. in q̃ regnet in eternū. Regnabit ergo in eternum in domo iacob. i. super omnes electos de domo enim abrahe t ysaac aliqui fuerunt reprobati. sicut ysmael t esau sed in domo iacob omnes eius filij. a sanctis doctoribus inter electos sunt computati. quia t si aliq peccauerunt penitentiam tamen egerunt. iacob quippe interpretatur supplantator. in illis. n. qui supplantant passiones inordinatas t vitia regnat xp̃s: sed in illis qui supplantātur ab eis regnat dyabolus. Regnabit ergo nō solum in domo dauid. idest in tribu iuda. verumetiam in domo iacob. idest in toto populo israel t in tota ecclesia. t oībus electis. nō fm successionem carnis. sed fidei. Per q̃ intelligitur q̃ in eius regni exercitu. oēs illi enumerantur. quicunq̃ dauid si iacob fidem et iusticiam imitantur: quia ipsi sunt spiritualis t eterna sedes dauid t domus iacob in q̃ sedebit dominus. iesus in eternum t nunq̃

dem per gratiam: t in futuro per gloriam. Beati in quibus iesus t regnabit in eternū quia t ipsi cum eo regnabunt. ((Et regni eius non erit finis)). xp̃s. n. non solū inquantum deus. sed etiam inquantū hō regnabit i eternum. non solū sup homines sed etiam super angelos. hoc regnum eternum est t non corrūperetur. hoc imperium non deficiet t non auferentur: quia regnabit dominus in eternuz t in seculum seculi vbi Ber. O q̃ gloriosum est regnum illud: in quo reges cōgregati sūt conuenerunt in vnum ad laudandum. scilicet t glorificandum eum qui super omnes de cuius splendidissima cōtemplatione: fulgebunt iusti sicut sol in regno patris eorum. O si t mei peccatoris memineris iesus in beneplacito populi tui: cum venerit in regnuz suum. O si me in illa die qñ traditurus ē regnum deo patri. visitare dignabitur in salutari suo. ad videndum. s. in bonitate electoz suoz ad letādū in letitia gentis tue: vt laudetur etiam a me cū hereditate tua. Veni interim domine iesu: auser scādala de regno tuo q̃ est aia mea. vt regnes qui debes i ea q: tu es ipse rex meus t deus meus q̃ mandas salutes iacob. hec ber. Et cum angelus tanta retulisset maria pplexa fuit: q: fm ambro. neq̃ non credere debuit angelo neq̃ tam temere vsurpare diuina. Unde de alio certificari' voluit perderet de modo conceptiōis querit dicens. ((Quō fiet istud)). s. q̃ tu promittis mihi filiū ((qñ virū nō cognosco')). i. me virginē nō cogniturā in aio voui: t ex voto ppositi. quia q̃uis desponsata erat. tū se nunquā nupturā neq̃ virū cognituz certissime sciebat. Et ita fuit virgo mente carne t proposito. q. d. Rē credo. sed de modo quero. cū sciat dñs meus testis cōscientie mee votū eē ancille nō cognoscere virum qua lege quo ordine placebit ei vt fiat istud. vnde Ambros. Non dubitat eē faciendum q̃ quo possit fieri inquirit. Legerat maria. Ecce virgo cōcipiet in vtero t pariet. h. t ideo credidit futurum. quomodo fieret ante non legerat. Non enim quemadmodum fieret vel tanto alicui prophete fuerat reuelatum. Tantum. enim mirari misterium non fuit hominis. sed angelioris promendum. hic Ambro. ((Et angelus. Fiet)) inquit non modo humano sed diuino. nō p viz sed p operationē spūsancti. q̃ in te fructificet sicut ignis diuinus mētē q̃ tangit a te fugiet. et sicut carnē q̃ tuā dei filio vniēdam plectissimo carnē q̃ tuā dei filio vniēdam plectissima puritate sanctificās t singulari mō te fecūdans dabit. t ex eius operatiōe salua tibi virginitate

tua p̃cipies. Spūsancti⁹ pus i vginem venerat i sua sanctificatōe ex ab originali pctō purgādo ꝫ i p̃ceptōe filij dei supuenit. i. itez venit maiorē gr̃e plenitudinē p̃ferēdo. q̃ nō solū sanctificauit mētē ꝫ ēt vētrē. Supuenit igr̃ spūsanctꝰ in vginē q̃ēadmodū virtꝰ solis descēdit sup rosaz t liliū dās illis p̃cipiendi virtutem. Et ꝫ ista ineffabili p̃ceptio celebrata sit opatione totius trinitatis. cū opa trinitatis sint idiuisa: spēaliter tū appropriat h̃ opꝰ spūsancto pp̃les rōes. Pria ē ꝫ Aug. pp̃ oīsionē gr̃e sine meritis. vt vsq̃ hoc q̃ dr̃ cōceptus de spūsancto. oīdatur q̃ sit ex sola gr̃a nulla hominū merita p̃cesserunt. Gr̃a aūt attribuit spiritui sancto. Uñ glo. Spiritus est nomen omnis gratie. que a deo inspiratur. Sācta est ꝫ Ambro. ppter virtutē operationis: q: scilicet opatione t virtute spiritus sancti cōceptus est cui attribuunt opera clementie t pietatis. Tertia est fm magistrum sententiaz ppter ostensionē eximie caritatis qui attribuitur spūsancto vt. s. ostendat: q̃ verbū dei carofactū est ineffabili caritate qua deus sic dilexit mundū vt filiū suum vnigenitum daret. ((Et virtus altissimi)) patris. s. dei verbū seu filius: q: fm Apostolū dicitur dei patris sapientia: t virtus ((obūbrabit tibi)). i. de te corpus quasi vmbraculum assumet: in quo deus quasi hamū sub cibo se abscōdet: q: in beata virgine sub vmbra carnis latuit virtꝰ deitatis. Diuinitas obūbrata fuit virgini per susceptionē humanitatis: vt q̃ impossibile erat mortali femine: obiectu tū unici corporis ferret p̃sentiam manifestatis t lucē sustinet inaccessibilez sicut solq̃s eū nisu intueri nō possumus. obumbrat nobis aliquo velamine. Unde Ber. Q: deus spūs est nos uero caro: umbra corporis tui temperauit se nobis ut obiectu unifice carnis: uideamus uerbum in carne: solē in nube lumē in testa cereū in laterna: hac Bern. q̃ aūt in p̃fatione beate marie canitur: que t unigenitū suū sanctū spūs obūbratione cōcepit nō est ptrariū huic: q̃ hic dicitur. obūbratio fieri p corpus xp̃i: applicatū diuino lumini. cū. n. tū filius q̃ spūsanctus fuit utriusq̃ patris: t corpus xp̃i utriq̃ uirtuti cōueniat. filio tanq̃ cui unitur spūsancto. tanq̃ agenti a quo formatur: p̃s q̃ h̃ obūbratio tam filio q̃ spūsancto cōuenire p̃t. t antēde quō hic angelus totā trinitatē uirgini edidit. pr̃ūm nāq̃ spūmsanctū sub nomine ppio cōmemorat: deinde filiū nosse uirtutis. t consequenter patrē nosse altissimi insinuat. Sic ergo ut notetur tota trinitas fecisse icarnatiōnē appropriat h̃ spūsancto incarnatio q̃ ipse

cooperationē: cū dicit spūsanctus superueniet in te: sed filio carnis assumptionem: cū subditur t virtus altissimi obumbrabit tibi sed patri auctoritatem cum dicit altissimi. exitus fuit nanq̃ incarnationis opus totius trinitatis fuit: quia sicut persone sic t operā trinitatis inseparabilia sunt indiuisa. ita ut quicquid operatur una persona: operet t alia quamuis solus filius fuerit incarnatus: non pater nec spiritussanctus vt per eādem sapientiam qua deus mundus condiderat: reparatio fieret t qui dei filius erat in diuinitate ipse filius hominis fieret in humanitate ne filij nomen ad alium transiret. qui non esset filius eterna natiuitate. Et habemus simile de tribus induentibus vnum de semetipsis: de quibus dici p̃t: q̃ omnes simul unicum faciunt opus t quicqd facit unus fecit alius. nō tamen iduitur nisi unus Unde Aug. ita singulorum queq̃ in trinitate opera trinitas operatur unicuiq̃ operanti cooperantibus duobus conueniente i tribus agendi concordia non in uno deficiente efficacia peragendi. ideoq̃ ((t q̃ nascetur ex te sanctū: uocabitur filius dei)) non adoptiuus sicut alij sed naturalis. qui tamē ab eterno fuit filius: sed non uocabatur uel manifestabatur nomine aliquo nisi in tempore. q. d. Quia enim secūdaris uirtute spiritussancti non prolem uiri generabis: sed filium dei q: non ex libidine concipies ideo ñ peccatorem sed sanctum gignes t per consequens sine dolore paries. Unde Ber. Quid ē dicere quoniam non de homine sed de spiritu sancto concipies: concipies autem uirtutem altissimi hoc est filium dei ideo t q̃ nascetur ex te. i. ex tua uera natura sanctū vocabit filius di. i. non solū q̃ de sinu patris i uterum tuum ueniens: obūbrabit tibi: sed etiaz id q̃ de tua substantia sociabit sibi ex hoc iā uocabitur filius dei: quēadmodū t ihs q̃ a patre est ante secū a genitus tuus quoq̃ ammodo reputabitur filius. sic autem t q̃ natū est ex ipso erit tuus t q̃ ex te nascetur erit ei' ut tamen non sint duo filij sed unus. vt licet aliud quidem ex te aliud ex illo sit. taz tamē non cuiusq̃ suus sed unus utriusq̃ filius erit hoc Ber. Ut nota q̃ dicit sanctuz absolute t substātiue absq̃ determinatione: q: si diceret sancta caro sanctus hō uel aliquod ꝑsimile parū uideretur diuisse: nec expressisset sanctitatem eius complete. Posuit ergo indiuisim te sanctū: quia quicquid fuit q̃ uirgo genuit p̃oculdubio ac singulariter sanctum fuit. Et ne uirgo de partu in aliquo desperaret. t ut fidem exemplo angelus astrueret: t cōfir

ret exemplum sterilis anus ꝛ periture in
duxit senioꝛisq3 femine ꝛ sterilis inopinataz
fecūditatē virgini nunciauit vt asseruerant
omnia decentia deo possibilia que solito oꝛ-
dine nature videnī cōtraria: ꝛ qui supra na-
turā conceptū dedit sterili: daturus nō dubi-
taretur ꝛ virgini. ꝛ vt facilius credas: ecce
inquit elisabeth cognata tua: cum eēt senex:
ꝛ vocaretur sterilis ꝑꝑ notam iam dudum
eius sterilitatem. iā sex menses sūt ꝙ cōcepit
filiū ꝑ dei virtutem. Uñ qꝛ istud exemplum
nō est vsq3 quaq3 perfectum: qꝛ maius ē vir-
ginē cōcipere ꝙ sterilē. Et ideo angelus idu-
cit rōnis efficaciā ex dei oīpotētia dicēs. ((qꝛ
nō erit ipossibile apud deū oē verbum)) .i.
ois res digna verbo: qñ iplere possit oē ver-
bo suo promissuz vel verbū .i. quodcūq3 op-
vel factū i eius dispositione prouisuz. naz di-
cere dei: est facere. ſm illud. ps. Ipē dixit ꝛ fa-
cta sunt. Quicquid enim cōtradictionē non
iplicat totuz ē deo possibile cuiusmodi ē vir-
ginē pere. Sz q̄ iplicāt ꝯdictoꝝ vt ꝯdictoꝛia
simul eē vera: vt ea que facta sunt fiāt: nō fa-
cta ꝛc. hmōi talia nō sunt deo possibilia non
ꝓpter ipossibilitatē dei: sed ꝑꝑ ipossibilitatē
rei. q. d. ꝑ virtutē actionē nature nec sterilis
nec virgo pōt ꝯcipere: sz diuina potētia pōt
hoc facere. ſm Ber. Dicit omne verbū ꝛ non
omne facibile: quia ꝙ facile possūt hoīes lo-
qui ꝙ volunt: sic incōparabiliter facili⁹ pōt
deus iplere ꝯquid possunt illi verbo expri-
mere. Preterea ſm eundē. Ber. cōcept⁹ eli-
sabeth virgini nunciat vt dū miraculū mira-
culo addit: gaudiū gaudio cumuletur. Itez
qꝛ occultauerat se ꝛ iā occultare nō poterat:
cōueniens fuit ꝙ ante ceteros virgo hoc sci-
ret. Itē vt tā precursoꝛisq3 saluatoꝛis gesta sci-
ret: que scriptores docere debebat. Item ꝑꝑ
sanctificationē baptiste: quē adhuc in vtero
matris positū iesus voluit sanctificare. Itez
vt antique cognate obsequiū ꝓberet: ꝛ vt hu-
militatē ipleret. maria quippe ꝛ elisabeth co-
gnate seu cōsobrine fuerūt in ſo gradu: quia
filie duaꝝ soroꝝ. s. Anne ꝛ marie. Fuit etiam
Elisabeth de tribu iuda: sic ꝛ maria. Intue-
re h⁹ ꝛ meditare qualiter tota trinitas est ibi
presens responsionē huius sue filie singula-
ris expectans ꝛ amanter ac delectabiliter ei⁹
verecūdiā ꝛ moꝛes aspiciens: ꝛ verba auscul-
tans. O qualis ē domūcula: vbi tales sunt et
talia exercent. Nā lz scā trinitas sit vbiq3 ibi
tñ nūc aliquo mō singulari eā eē mediteris:
rōne singularis operationis. Intuere etiam
ꝛ meditare q̄liter angelus cū reuerentia vul-
tuq3 placido dñaz suā diligent inducit: ꝛ ver-
ba sua sapienter oꝛdinat: vt sup hoc ope mi-

rifico voluntatem dñi sui perficere valeat.
Et etiā qualiter ipsa se hʒ timorate ꝛ humili-
ter facie pudoꝛosa: qñ ex iprouiso ab angelo
verbis istis ꝑuenta. Nō extollitur. neq3 se re-
putat: ꝛ cū audit magnalia de se q̄lia nunq̄
alicui dicta fuere: sed totum ascribit gratie
diuine. Iā ergo angelus expleto nūc amba-
siatoris officio expectat virginis rīsuz. Uñ
Ber. Audisti virgo qꝛ cōcipies: audisti qꝛ nō
ꝑ hoīem sz ꝑ spūmsanctū. Expectat angelus
rīsum tuū: tēpus est enim vt reuertatur ad
deū q misit illū. Expectamus ꝛ nos o domi-
na verbū miserationis: quos miserabiliter ꝑ-
mit snīa dānationis: ecce preciū tibi offert
nr̄e salutis: statimq3 liberamur si cōsentis ꝑ
supplicat a te pia virgo flebilis Adam cum
misera sobole: exul de paradiso. hoc Dauid
hoc ceteri flagitāt patres tui: qui ꝛ ipsi habi-
tāt in regione vmbre mortis: hoc totus mun-
dus tuis genibus ꝓuolut⁹ expectat. O dña
rñde verbū: ꝙ terra: ꝙ inferi: ꝙ celi expectāt
respōde verbū: suscipe verbū: ꝓfer tuū: ꝛ su-
scipe diuinū: emitte transitoꝛium: ꝛ ample-
ctere sempiternū. hec. Ber. Uñ ꝛ beat⁹ aug.
exclamat. O btā maria seculū oē captiuū tu-
um deprecatur assensuz: te dña mundus sue
fidei obsidē fecit. noli morari virgo: nuncio
festinanter rñde verbū. ꝛ suscipe filiū. Tan-
dē prudētissima virgo auditis angeli verbis
ꝯsensit: put dr̄ ꝓfunda deuotiōe. genua fle-
xit: ac manib⁹ expāsis deinde iūctis: ꝛ oculis
ad celū eleuatis: cū inestimabili hūilitate ꝓ-
tulit desideratissimū verbū toto cordis affe-
ctu audiendū dicens. ((Ecce ancilla dñi: fi-
at mihi ſm verbū tuū.)) Ecce prompta obe-
dientia: deuota optatio: fidelis ꝯsensus. An-
cilla inqt suz dñi: nō mee sz illius potestatis
suz. fiat mihi ſm uerbū tuū. i. ſm ꝙ tu mihi
nūciasti. Que mater dñi eligit sue cōditiōis
ꝛ diuine dignationis ꝑ oīa memoꝛ: ancillaz
se nūcupat ꝛ cū magna deuotione ꝑmissuz
angeli ipleri optat. Ad hanc vocē marie ex-
clamat aug. dicēs. O felix obedientia: o insi-
gnis gratia: q̄ dū humiliter fidē dedit celi se
opificē cōparauit. Uñ ꝛ ansel. O fides deo
accepta. o humilitas deo grata. o obediētia
oī sacrificio deo iocūdius oblata. o sublimis
virgo mater dei. o mater humilis ancilla dñi.
Quid sublimius eē possit. quid humili⁹ sen-
tire possit. Uñ ꝛ amb. Uide humilitatē. vi-
de deuotionem. ancillam se dicit dñi q̄ mater
eligitur: nec repētina exaltata ꝑmissione. si-
mul ancillam dicendo nullā sibi ꝓrogatiuaz
tante grē uēdicauit qñ faceret ꝙ iuberetur.
mitem. n. humilemq3 pariter a humilitate
debuit etiam ipsa ꝑciere. Unde. Ber. Sꝑ

solet eē gratie diuine familiaris virt⁹ humi-
litas. Deus. n. superbis resistit humilibus aūt
dat gratiam. humilitas ergo respondet: vt se
deo gratie prepararet. Ecce inquit ancilla dñi.
Que ē hec tam sublimis humilitas: que ce-
dere nō nouit honoꝛibus. insolescere gloria
nescit. Non magnū est eē humilem in abie-
ctione. magna prorsus ꝛ rara virtus humili-
tas honoꝛata. hec Ber. Beata ergo virgo q̄
vltra oēs homines mundi per annunciatio-
nem angeli attollebatur: ꝛ tamē in se ꝓfun-
dissime humiliabatur iō eius humilitas icō-
parabilis pre oībus alijs virtutibus cōmen-
datur. Inter oēs. n. virtutes. tñ placuit hūi-
litas btē virgis filio dei. ꝙ attraxit ipsum de
celo: vt ex ꝟgine carnē assumeret. quēadmo-
dū ferrū trahit ab adamāte. Uñ Aug. O ꝟa
humilitas q̄ deū hoībus peperit. vitam mor-
talibus edidit: paradisum aparuit. ꝛ hoium
aīas liberauit. Facta est marie humilitas sca-
la celestis ꝑ quā deus descēdit ad terras. De-
cebat. n.: vt dicit Beda: qđ sicut ꝑ superbiaz
Eue mors in mūdū intrauit: ita ꝑ humilita-
tez marie vite introitus pāderet. Tantū autē
placuit xp̄o ista vox virginis cū dicit. Ecce
ancilla dñi: ꝛ ex hoc magis appellat se in scri-
ptura filiū ancille ꝙ virginis. Ex quo trahit
euidens argumētū ꝙ plus placuit deo ma-
rie humilitas q̄ virginitas. Et lz singula ver-
ba huius euangelij sunt plena misterijs. ista
tñ verba q̄ in sui consensus expsitione uirgo
ponit. precipue redolēt uirtutes incōparabi-
les. Ponit. n. sex uerba q̄ redolent sex uirtu-
tes eximias in ea. Dicit namq3 ecce i quo obe-
dientia ꝓpta: ancilla in quo humilitas dñi
i quo uirginitas imaculata fiat in quo cari-
tas iflāmata. mihi in quo spes secura. ſm uer-
bum tuum i quo fides deuota. Et uere fides
deuota erat in virgine: qꝛ illud credidit in se
debere fieri ad uerbū angeli. ꝙ nunq̄ a secu-
lis fuerat auditū nunq̄ repertū: nunq̄ uisuz
aut ab aliquo cogitatum de hac fide dicit.
Ber. Tria mirabilia fecit dñs in incartione.
Cōiuncta quidē sunt adinuicem deus ꝛ hō:
mater ꝛ uirgo: fides ꝛ coꝛ humanū. et ꝯdez
tertia cōmixtio ē inferioꝛ alijs duabus: sz nō
minus fortis. mirꝝ. n. ē quō coꝛ humanū his
duobus fidē accomodauit. quō credi potuit
ꝙ de⁹ hō eēt: ꝙ uirgo fuerat que peperisset.
hec. n. nequeūt cōmisceri si nō misceat gluti-
nū spūssancti. igitur his uerbis dictis a uir-
gine statim in illa hora scissima spiritussan-
ctus in eā superuenit. ac dei filiū uirgo glori-
osa concepit. Unde statim in his uerbis ma-
rie filius dei totus intrauit in uterum eius:
ꝛ ex ea carnē assumpsit: ꝛ totus in sinu ꝓris

remansit. In instanti. n. fuit totū corpus xp̄i
foꝛmatū ꝛ aīa rōnalis creata: ꝛ simul utrūq3
diuinitati i ꝑsona filij cōiunctū: ita q̄ eēt de⁹
ꝛ hō: salua utriusq3 nature ꝓprietate. Fuit
aūt corpus xp̄i foꝛmatū ex sanguine btē uir-
ginis: nō ex carne ꝛ fuit in istāti sanguinis
separatio ꝯsolidatio figuratio aīatio deifica-
tio. Et in eodē instanti fuit plen⁹ ꝛ ꝑfect⁹ hō
in aīa ꝛ carne ſm oīa coꝛpis liniamenta: sed
paruulus ualde: ita mēbroꝝ distinctionē pos-
set discerni usu humano. Postea uero natu-
raliter in utero creuit ut aliquis mēbroꝝ di-
stinctio ꝛ aīe infusio dilata nō fuerit ut i alijs
Fuit etiā ꝑfectus deus sicut ꝛ ꝑfectus hō ſm
humanā naturā ex aīa rōnali ꝛ hūana car-
ne subsistēs: ſm diuinā ex uerbo utrūq3 in
unitate ꝑsone cōiunctio. Sicut. n. in deitate
ē una eēntia ꝛ tres persone: ita in xp̄o econ-
uerso ē una ꝑsona ꝛ tres eēntie. s. deitas. aīa
ꝛ caro. hoc est eternū nouū ꝛ antiquū. Est
.n. deitas eterna aīa noua: qꝛ in assumptiōe
creata. caro antiq̄: qꝛ ab adam propagata: ꝛ
xp̄s ſm naturā deitatis ē generatus: ſm ani-
mā creatus: ꝛ ſm carnē factus. Et fuit unio
triplex in xp̄o. s. deitatis ad aīam: ꝛ ecōuerso
ac deitatis ad carnem: ꝛ ecōuerso: ꝛ aīe ad
carnē. Due prioꝛes uniones semꝑ manserūt
tertia separata fuit in moꝛte. Unio igitur di-
uinitatis ad humanā naturā nō est in unita-
te nature sed ꝑsone: nō ꝑsone humane sz di-
uine: nō assumpte sz assumentis: nec persone
cuiuslibet: sz solius uerbi. qꝛ. n. ipossibile ē ꝙ
natura diuina ꝯcurrat cū aīa. sicut ps ad ter-
tu constructionē: vel ꝙ ipsa trāseat in aliam
vel in alia in ipsa: iō diuinitas ꝛ humanitas
nō vniūtur i vnitate nature sz ꝑsone. et qꝛ di-
uina natura in nullo supposito pōt subsiste-
re ꝓterq̄ in ꝓpria ypostasi. iō vnio illa nō ꝑt
eē in ꝑsone: hoīs sed dei. ꝛ ꝓpter ea deus in
una personaꝝ suaꝝ fecit, seipsum suppositū
humane nature. Uñ tñ vna ē ibi ꝑsonalitas
ꝛ vnitas ꝑsonalis. s. ex pte assumentis. Et iō
xp̄s ſm qđ est hō: nō est ꝑsona. Un hugo. ex
quo hominē deus assumpsit totuz assumpsit
carnē. s. ꝛ animā. i. hoīs naturā nō hoīs per-
sonā: sed hominē in ꝑsonam. Caro. n. illa et
anima: anteq̄ uerbo unirent in ꝑsonaꝫ: non
erāt inter se unita ad personā. Unio siquidem
una fuit ꝛ ad unū uerbi carnis ꝛ anime: nō
ꝑus uerbū ꝛ caro: nec prius uerbū ꝛ aīa: nec
ꝑus anima ꝛ caro: sed simul uerbuz ꝛ aīa ꝛ
caro. Nec cepit eē ꝑsona uerbū: qñ hō eē
cepit: sed hominē sic assūpsit: ut ꝑsona eē hō
inciperet: nec alia ꝑsona: q̄ erat illa q̄ cum ac-
ciperet. itaq3 uerbum persona suscepit ho-
minem non personam sed naturā: ut qui su-

maret exemplum sterilis anus et periture in
duxit seniorisqꝫ femine et sterilis inopinataꝫ
fecūditatē virgini nunciauit vt assereret int
omnia decentia deo possibilia que solito or
dine nature videnī cōtraria: et qui supra na
turā conceptū dedit sterili: daturus nō dubi
taretur et virgini. et vt facilius credas: ecce
inquit elisabeth cognata tua: cum eēt senex:
et vocaretur sterilis ꝑꝑ notam iam dudum
eius sterilitatem. iā sex menses sūt ꝙ cōcepit
filiū ꝑ dei virtutem. Sꝫ qꝛ istud exemplum
nō est vsqꝫ quaqꝫ perfectum: qꝛ maius ē vir
ginē cōcipere ꝙ̄ sterilē. Et ideo angelus idu
cit rōnis efficaciā ex dei oīpotētia dicēs. ((qꝛ
nō erit īpossibile apud deū oē verbum)) .i.
ois res digna verbo: qꝛ īplere possit oē ver
bo suo promissuꝫ vel verbū .i. quodcūqꝫ opꝰ
vel factū ī eius dispositione prouisuꝫ. naꝫ di
cere dei: est facere. ꝟm illud. ps. Ipe dixit et fa
cta sunt. Quicquid enim cōtradictionē non
īplicat totuꝫ e deo possibile cuiusmodi ē vir
ginē pere. Sꝫ q̄ īplicāt ꝯdictōꝫ vt ꝯdictoria
simul eē vera: vt ea que facta sunt fuisse: nō fa
cta et c. hmōi talia nō sunt deo possibilia non
ppter īpossibilitatē dei: sed ꝑꝑ īpossibilitatē
rei. q. d. ꝑ virtutē actionē nature nec sterilis
nec. virgo pōt ꝯcipere: sꝫ diuina potētia pōt
hoc facere. ꝟm Ber. Dicit omne verbū et non
omne facibile: quia ꝙ̄ facile possūt hoīes lo
qui ꝙ volunt: sic incōparabiliter facilꝰ pōt
deus īplere ꝯquid possunt illi verbo expri
mere. Preterea ꝟm eundē. Ber. cōceptꝰ eli
sabeth virgini nunciat vt dū miraculū mira
culo addit: gaudiū gaudio cumuletur. Iteꝫ
qꝛ occultauerat se et iā occultare nō poterat:
cōueniens fuit ꝙ ante ceteros virgo hoc sci
ret. Itē vt tā precursorisqꝫ saluatoris gesta sci
ret: que scriptores docere debebat. Item ꝑꝑ
sanctificationē baptiste: quē adhuc in vtero
matris positū iesus voluit sanctificare. Iteꝫ
vt antique cognate obsequiū pberet: et vt hu
militatē īpleret. maria quippe et elisabeth co
gnate seu cōsobrine fuerūt in 3o gradu: quia
filie duaꝝ sororꝝ .s. Anne et marie. Fuit etiam
Elisabeth de tribu iuda: sic et maria. Intue
re hic et meditare qualiter tota trinitas est ibi
presens responsionē huius sue filie singula
ris expectans et amanter ac delectabiliter eiꝰ
verecūdiā et mores aspiciens: et verba auscul
tans. O qualis ē domicula: vbi tales sunt et
talia exercent. Nā lꝫ scā trinitas sit vbiqꝫ ibi
tn̄ nūc aliquo mō singulari eā eē mediteris:
rōne singularis operationis. Intuere etiam
et meditare q̄liter angelus cū reuerentia vul
tuqꝫ placido dn̄aꝫ suā diligent inducit: et ver
ba sua sapienter ordinat: vt sup hoc ope mi

rifico voluntatem dn̄i sui perficere valeat.
Et etiā qualiter ipsa se hꝫ timorate et humili
ter facie pudorosa: q̄n ex īprouiso ab angelo
verbis istis pueniat. Nō extollitur. neqꝫ se re
putat: et cū audit magnalia de se q̄lia nūqꝫ
alicui dicta fuere: sed totum a scribit gratie
diuine. Iā ergo angelus expleto nūc amba
siatoris officio expectat virginis rn̄suꝫ. Vn̄
Ber. Audisti virgo qꝛ cōcipies: audisti qꝛ nō
ꝑ hoīem sꝫ ꝑ spūmsanctū. Expectat angelus
rn̄sum tuū: tēpus est enim vt reuertatur ad
deū q misit illū. Expectamus et nos o domi
na verbū miserationis: quos miserabiliter ꝑ
mit sn̄ia dānationis: ecce preciū tibi offert
nr̄e salutis: statimqꝫ liberamur si cōsentis h̄
supplicat a te pia virgo flebilis Adam cum
misera sobole: exul de paradiso. hoc Dauid
hoc ceteri flagitāt patres tui: qui et ipsi habi
tāt in regione vmbre mortis: hoc totus mun
dus tuis genibus prouolutꝰ expectat. O dn̄a
rn̄de verbū: ꝙ terra: ꝙ inferi: ꝙ celi expectāt
respōde verbū: suscipe verbū: pfer tuū: et su
scipe diuinū: emitte transitorium: et ample
ctere sempiternū. hec. Ber. Vn̄ et beatꝰ aug.
exclamat. O btā maria seculū oē captiuū: tu
um deprecatur assensuꝫ: te dn̄a mundus sue
fidei obsidē fecit. noli morari virgo: nuncio
festinanter rn̄de verbū. et suscipe filiū. Tan
dē prudētissima virgo auditis angeli verbis
ꝯsensit: put dꝛ ꝑfunda deuotiōe. genua fle
xit: ac manibꝰ expāsis deinde iūctis: et oculis
ad celū eleuatis: cū inestimabili hūilitate ꝑ
tulit desideratissimū verbū toto cordis affe
ctu audiendū dicens. ((Ecce ancilla dn̄i: fi
at mihi ꝟm verbū tuū.)) Ecce prompta obe
dientia: deuota optatio: fidelis ꝯsensus. An
cilla inqt suꝫ dn̄i: nō mee sꝫ illius potestatis
suꝫ. fiat mihi ꝟm uerbū tuū .i. ꝟm ꝙ tu mihi
nūciasti. Que mater dn̄i eligit sue cōditiōis
et diuine dignationis ꝑ oīa memor: ancillaꝫ
se nūcupat et cū magna deuotione ꝑmissuꝫ
angeli īpleri optat. Ad hanc vocē marie ex
clamat aug. dicēs. O felix obedientia: o insi
gnis gratia: q dū humiliter fidē ōdit celi ī se
opificē cōparauit. Vn̄ et ansel. O fides deo
accepta. o humilitas deo grata. o obediētia
oī sacrificio deo iocūdius oblata. o sublimis
uirgo mater dei. o mater humilis ancilla dī.
Quid sublimius eē possit. quid humilꝰ sen
tire possit. Vn̄ ēt amb. Vide humilitatē. vi
de deuotionem. ancillam se dicit dn̄i q̄ mater
eligitur: nec repētina exaltata ꝑmissione. si
mul ancillam dicendo nullā sibi ꝑrogatiuaꝫ
tante gr̄e uēdicauit q̄n faceret ꝙ iuberetur.
mitem. n. humilemqꝫ pariter a humiditate
debuit etiam ipsa pcedere. Unde. Ber. Sp

solet eē gratie diuine familiaris virtꝰ humi
litas. Deus. n. superbis resistit humilibus āt
dat gratiam. humilitas ergo respondet: vt se
deo gratie prepararet. Ecce inquit ancilla dn̄i.
Que ē hec tam sublimis humilitas: que ce
dere nō nouit honoribus. insolescere gloria
nescit. Non magnū est eē humilem in abie
ctione. magna prorsus et rara virtus humili
tas honorata. hec Ber. Beata ergo virgo q̄
vltra oēs homines mundi per annunciatio
nem angeli attollebatur: et tamē in se ꝑfun
dissime humiliabatur. iō eius humilitas icō
parabilis pre oībus alijs virtutibus cōmen
datur. Inter oēs. n. virtutes. tn̄ placuit hūi
litas btē virgīs filio dei. ꝙ attraxit ipsum de
celo: vt ex ꝟgine carnē assumeret. quēadmo
dū ferrū trahit ab adamāte. Vn̄ Aug. O vera
humilitas q̄ deū hoībus peperit. vitam mor
talibus edidit: paradisum aparuit. et hoīum
aīas liberauit. Facta est marie humilitas sca
la celestis ꝑ quā deus descēdit ad terras. De
cebat. n.: vt dicit Beda: qꝛ sicut ꝑ superbiaꝫ
Eue mors in mūdū intrauit: ita ꝑ humilita
teꝫ marie vite introitus pāderet. Tantū autē
placuit xp̄o ista vox virginis cū dicit. Ecce
ancilla dn̄i: et ex hoc magis appellat se in scri
ptura filiū ancille ꝙ̄ virginis. Ex quo trahit
euidens argumētū ꝙ plus placuit deo ma
rie humilitas q̄ virginitas. Et lꝫ singula ver
ba huius euangelij sint plena misterijs. ista
tn̄ verba q̄ in sui consensu exp̄ssione uirgo
ponit. p̄cipue redolēt uirtutes incōparabi
les. Ponit. n. sex uerba q̄ redolent sex uirtu
tes eximias in ea. Dicit nanqꝫ ecce: i quo obe
dientia p̄ōpta: ancilla in quo humilitas dn̄i
ī quo uirginitas imaculata fiat: in quo cari
tas īflāmata. mihi in quo spes secura. ꝟm ver
bum tuum ī quo fides deuota. Et uere fides
deuota erat in virgine: qꝛ illud credidit in se
debere fieri ad uerbū angeli. ꝙ nunqꝫ a secu
lis fuerat auditū nunqꝫ repertū: nunqꝫ uisuꝫ
aut ab aliquo cogitatum de hac fide dicit.
Ber. Tria mirabilia fecit dn̄s in incarnatione.
Cōiuncta quidē sunt adinuicem deus et hō:
mater et uirgo: fides et cor humanū. et q̄deꝫ
tertia cōmixtio ē inferior alijs duabus: sꝫ nō
minus fortis. mirꝫ. n. ē quō cor humanū his
duobus fidē accōmodauit. quō credi potuit
ꝙ deꝰ hō eēt: ꝙ uirgo fuerat que peperisset.
hec. n. nequeūt cōmisceri si nō misceat gluti
nū spūssancti. igitur his uerbis dictis a uir
gine statim in illa hora scissima spiritussan
ctus in eā superuenit. ac dei filiū uirgo glori
osa concepit. Unde statim in his uerbis ma
rie filius dei totus intrauit in uterum eius:
et ex ea carnē assumpsit: et totus in sinu pris

remansit. In instanti. n. fuit totū corpus xp̄i
formatū et aīa rōnalis creata: et simul utrūqꝫ
diuinitati ī ꝑsona filij cōiunctū: ut idē eēt deꝰ
et hō: salua utriusqꝫ nature proprietate. Fuit
autē corpus xp̄i formatū ex sanguine btē uir
ginis: nō ex carne et fuit in istāti sanguinis
separatio ꝯsolidatio figuratio aīatio deifica
tio. Et in eodē instanti fuit plenꝰ et ꝑfectꝰ hō
in aīa et carne ꝟm oīa corporis lineamenta: sed
paruulus ualde: ita mēbrorꝫ distinctio nō pos
set discerni uisu humano. Postea uero natu
raliter in utero creuit ut alij: lꝫ mēbrorꝫ di
stinctio et aīe infusio dilata nō fuerit ut ī alijs.
Fuit etiā ꝑfectus deus sicut et ꝑfectus hō ꝟm
humanā naturā ex aīa rōnali et hūana car
ne subsistēs: ꝟm diuinā ex uerbo utriusqꝫ in
unitate ꝑsone cōiunctio. Sicut. n. in deitate
ē una eēntia et tres persone: ita in xp̄o econ
uerso ē una ꝑsona et tres eēntie. s. deitas. aīa
et caro. hoc est eternū nouū et antiquuꝫ. Est
. n. deitas eterna aīa noua: qꝛ in assumptiōe
creata. caro antiq̄: qꝛ ab adam propagata: et
xp̄s ꝟm naturā deitatis ē generatus: ꝟm ani
mā creatus: et ꝟm carnē factus. Et fuit unio
triplex in xp̄o. s. deitatis ad aīam: et ecōuerso
ac deitatis ad carnem: et ecōuerso: et aīe ad
carnē. Due priores uniones semꝑ manserūt
tertia separata fuit in morte. Unio igitur di
uinitatis ad humanā naturā nō est in unita
te nature sed ꝑsone: nō ꝑsone humane sꝫ di
uine: nō assumpte sꝫ assumentis: nec persone
cuiuslibet: sꝫ solius uerbi. qꝛ. n. īpossibile ē ꝙ
natura diuina ꝯcurrat cū aīa. sicut ꝑs ad ter
tiū constructionē: vel ꝙ ipsa trāseat in aliam
vel in alia in ipsa: iō diuinitas et humanitas
nō vniūtur ī vnitate nature sꝫ ꝑsone. et qꝛ di
uina natura in nullo supposito pōt subsiste
re ꝑterqꝫ in ꝑpria ypostasi. iō vnio illa nō pt
eē in ꝑsone hoīs sed dei. et ꝑpter ea deus in
una personaꝫ suaꝫ fecit, seipsum suppositū
humane nature. Vn̄ tn̄ vna ē ibi ꝑsonalitas
et vnitas ꝑsonalis. s. ex pte assumentis. Et iō
xp̄s ꝟm qd est hō: nō est ꝑsona. Un hugo. ex
quo hominē deus assumpsit totuꝫ assumpsit
carnē. s. et animā. i. hoīs naturā nō hoīs per
sonā: sed hominē in ꝑsonam. Caro. n. illa et
anima: anteqꝫ uerbo unirent in ꝑsonaꝫ: non
erāt inter se unita ad personā. Unio siquidem
una fuit et ad unū uerbi carnis et anime: nō
ꝑus uerbū et caro: nec prius uerbū et aīa: nec
ꝑus anima et caro: sed simul uerbuꝫ et aīa et
caro. Nec cepit esse ꝑsona uerbū: qn̄ hō esse
cepit: sed hominē sic assūpsit: ut ꝑsona eē hō
inciperet: nec alia ꝑsona: ꝙ̄ erat illa q̄ cum ac
ciperet. itaqꝫ uerbum persona suscepit ho
minem non personam sed naturā: ut qui su

scepit: ⁊ ꝙ suscepit vna esset in trinitate persona ergo xp̄s persona ad infernum descendit. sed ſm solam animam. ⁊ xp̄s persona in sepulchro iacuit: sed ſm solam carnez ⁊ xp̄s persona vbiqz fuit. sed ſm solam diuinitatem. Quid est autē ꝙ scriptum est: quia xp̄s in sepulchro iacuisse dicitur totum pro parte positum est. Fortasse cogitas q̄si tria q̄dam diuinitatez ⁊ animaz ⁊ carnez compositum esse christum. Absit. nō. n. pars xp̄i verbū ⁊ pars hō: sed totus xp̄s verbū: ⁊ totus xp̄s hō. Diuinitas pars nō fuit nec in ipsa pars fuit in humanitate sola: partes sunt anima ⁊. ⁊ corpus: ⁊ vbi alterꝙ horꝙ est: pars hois ē. Uterꝙ est ergo ꝙ in sepulchro xp̄us iacuit: nec tñ tibi totus hō iacuit: q̄uis totꝰ hō xp̄s fuit. Ala. n. ⁊ caro dei verbo in psona vnita fuit: ſō vbi caro erat verbū e esse non potuit. Nec Hugo. de hac verbi incarnatione sic dicit Anſel. Uidisti dñe afflictionez populi tui: ⁊ ⁊ tactus dolore caritatis intrisecus apposuisti cogitare super nos cogitatiões pacis ⁊ redemptionis. Et q̄dem cum esses filius dei veris deꝰ deo patri sanctoqz spiritui coeternꝰ ⁊ cōsubstantialis. lucez habitans inaccessibilem: portans qz oia verbo virtutis tue: nō despexisti: in hoc nr̄e mortalitatis ergastulum altitudinē inclinare tuam: vt nostraz ⁊ gustares ⁊ absorberes miseriaz: nosqz repares ad gloriā. Paruz bone dñe iesu fuit caritati tue ad cōsumandū opus nostre salutis. cherubin vel seraphin. aut vnū ex angelis desti nare ipse ad nos venire dignatus es ꝓ mandatuz patris cuius nimiaz caritatez experti sumus in te: Uenisti. n. nō locū mutādo: sed p̄sentiā tuā per carnē exhibēdo descendēs a regali solio sublimis glorie tue in humilem abiectam ancillaz in oculis suis puellā. Primo virginalis cōtinētie voto sigillatam. In cuius sacrosancto vtero sola sancti spiritꝰ virtus inenarrabilis. ⁊ concipi te fecit. ⁊ nasci in vera humanitatis natura: ita vt nec male fiatem diuinitatis in te: nec integritatez virginitatis in se violaret natiuitatis occasio. Idem ad sororem suam. Primum cum beata maria ingressa cubiculū libros quibꝰ virginis partus: ⁊ xp̄i ꝓphetaē aduētus euolue Ibi aduentū angeli prestolare: vt videas intrantem. audias salutantē: ⁊ sic repleta stupore ⁊ extasi dulcissimā mariam dñam tuā cum angelo salutante salutes clamans ⁊ dicens. Aue maria ⁊c. Hoc crebius repetens q̄ sit hec gratie plenitudo. de qua totus mundus mutuat gratiam: bene verbum caro factū est. Cōtēplare ⁊ admirare dñm q terraz ētū est. Cōtēplare ⁊ admirare dñm q terraz ētū est. Cōtēplare ⁊ admirare dñm q terraz ēt

sue officio reuerēter se inclinans: t dñe sue valefaciēs discessit ab ea t disputit: gaudens vtiq; t exultās: q; rōne deo acceptabilem relatus erat Jas.n. venerat sponsus. Et ō recessit paranymphus: dimittens sponsū in sanctissimo spōse cubiculo matrimonio ornato. Discessit qdē ab ea angelus: sz remāsit cum ea rex angelor; t dei filius Discessit ab ea quantum ad apparentiam: sed remanserunt cum ea multi propter reuerētiam: q; t sibi ppter dignitatem mētis t suo regi exhibebant. Recedens ergo pacto nuncio t ad patriā rediēs hoc; narrās: fecit ibi nouum festū t nouū gaudiū t exultationē magnaz nimis. Cōsiderare q; debes quanta ē hodierna solēnitas: t iubilare in corde tuo t agere dies leticie. Inaudita est enim ul; tunc a seculis nec vnquaz fuerat' solēnitas talis. No die nāq; est solēnitas dei patris: q; filio suo in desponsationem hūane nature. nuptias fecit q; hodie sibi filius inseparabiliter vniuit. No die est solemnitas gloriose dñe nostre. No die est solemnitas nuptiar; filij dei in vtero: sed postea erit' ex vtero. No die est solēnitas spūssancti. ppter hoc mirificum opus q; attribuitur ei: t q; hodie incepit osidere' benignitatem singularem humano gñi. No die est solēnitas gloriose dñe nostre: que a patre in filiam: a filio in matrem: a spiritu sancto in sponsam est recognita t assūpta. No die est solennitas tot; celestis curie: q; inchoat eius reparatio. No die multomagis est solēnitas humane nature: q; ei; salus incipit t redēptio: t totius mūdi recōciliatio t quia ipa hodie est sublimata atq; edificata. Nusq; enim dei filius angelos apprehēdit hoc est nō in vnā sibi pfonam assumpsit: sed semen abrae. No die nouā obedientiam suscepit filius a patre de nostra peragēda salute. No die ca sūmo celo egrediēs exultauit vt gigas ad currendam viam nostre salutis: t se recluſit in claustro vteri virginalis. No die fact; est quasi vnus ex nobis t frater noster t cepit peregrinari nobiscuz. No die de celo lux vera descendit: ad fugandas nr;as tenebras t tol'ēdas. No die panis viuus qui dat vitā mūdo in vtero virginali est ꝛsectus s;in cruce q;si in clibano decoct;. hodie.n. ꝓbuz caro factum est vt habitaret in nobis. Uñ vocat emanuel q; dr nobiscū'de;. i. deus t homo No die impleta sunt pambula figurarū documēta scripturarū: ac desideria pphārū pp q; etiam aduētus xp̄i plenitudo tpis dr. Clamabat.n. desiderio inenarrabili: t hodiernū diez vehemētissime expectabāt hodie est pncipiū t fundamētū oium solēnitatū: t tot; boni nr̄i initiū. Nā vsq; nūc indignat; erat dūs cōtra genus humanū pp transgressionē pmorū parentū: sed āmodo videns filium hominē factū nō vltr; irascet in eternū. Uidēs q; admirabile opus t solēnissimuz festū desiderabile t oi veneratione dignissimū cū omni deuotione suscipiendū: in iubilatione ac letitia t exultatione ducendum. In his ergo meditare in his t delectare t iocunda beris: t forte ostendet tibi dominus amplio ra si vigilaueris. Oratio.

¶ Esu filij dei vini q; ex voluntate patris cooperante spūssancto de sinu eiusdē pūs: veniſt qdā fluuius de loco voluptatis egrediēs p humilia declinās qualiū. humilitatē ancille tue respiciēs inter vterus virginis descēdisti vbi conceptus ineffabiliter carnē assumpsisti: descendat iesu miserecors gr̄a tua auide p merita mr̄is t virginis sup me seruū tuū indignissimū: p quā teipm desiderem: t amore intus cōcipiā t per eiusdem gratiam operantem in me fructus honorum operum salutares proferam.

¶ De natiuitate t circūcisione pcursoris. Contrsidet euāgelio. Exurgēs maria abijt in montana. Capitu. vj

POst hoc rogitans Maria de verbis angeli que de consobrina sua Elisabeth dixerat eam visitare ad ꝑgratulandū t seruiendū eidē. volebat iesus. n. q; in vtero illi; erat Johānem adhuc in vtero matris positū sanctificare festinabat ((Exurgens)) ergo de loco in quo erat: t a quiete cōtemplationis in qua pius sederat: t ab oratione q; oibus opibus suis erat preuia ((iuit)) de licentia Joseph a nazareth: t abijt versus austrū ((in montana)) q; iudea in montanis. i. in altiori loco t ad austrū est respectu galylee a qua recesserat Maria t nihilominus domus Zacharie in loco muntuoso vbi mōtana iudee sicut erat sita: t via ad eam est petrosa t muntuosa. Juit vero ((cū festinatione)) q; diu in publico nolebat apparere: vt ne)) q; diu in publico nolebat apparere: vt ne)) q; diu in publico nolebat apparere: vt ne

erat. Quasi ergo magna vi elisabeth intus cōmota nō solū virginem relalutauit: verū etiā voce magna clamauit: nō tam clamosa q̄ deuota: quia non clamor sed amor sonat in aure dei. Unde ista magnitudo magis est intelligenda ratione deuotionis interioris: q̄ sonitu exteriozis. Deuotio .n. magnus clamor est: ita vt vsq; in celum audiatur. Quid ingt dominus mopsi tacenti clamas ad me: qui tamen clamabat ad deum clamore oris: sed desiderio cordis. Unde Augusti. Clamor ad dominum est intentio cordis et flagrātia de lectionis: quia semper petitur q̄ optatur. ((Et dixit elisabeth. Benedicta tu inter mulieres)). i. sup omnes mulieres: et inter benedictas: benedictione insignis. Nulla enim tante vnq; gratie particeps fuit aut esse poterit. Benedicta es: et ampliori benedictione cumulaberis. ((Et benedictus sit fructus ventris tui)). per quam benedictio venit alijs qui sm q̄ homo benedictus est benedictione gratie quippe plenus dono omnium carismatum. Benedictus etiam benedictione glorie sm q̄ deus ab eterno. et vsq; in eternum. Non quia tu benedicta ideo benedictus fructus ventris tui: sed quia ille prevenit te in benedictionibus dulcedinis ideo vt benedicta. benedicta arbor. benedictus et arbonis fructus. benedicta virga de radice yesse: benedictus et flos qui de tali radice ascendit. benedicta talis mater: benedictus et talis filius. benedicta es Maria ab angelo supra: quia triumphantis ecclesie ruinas reparauit: sed hic ab Elisabeth: quia militantem ecclesiam quasi tam mortuam suscitauit. Ubi beda. Eadem voce ab Elisabeth qua a Gabriele benedicitur: quatenus et angelis et hominibus veneranda monstretur. Et notandum q̄ quinq; fructus colliguntur ex beata virgine. Primus est ventris: et hic est generatio per quam fructum vite cōmunicauimus. Secundus est fructus ventris: et hic est cōpassio quam habet ad afflictos et super peccatores. Tertius est oris: et hic est oratio. Quartus est operis et hic est protectio. Quintus est nominis: et hic est devotio que habetur ex benedicto nomine ei⁹ etiam a sceleratis ita. in omnibus periculo ab omnibus inuocet. ((Et vnde hoc mihi vt veniat mater domini mei ad me)). i. qua mea iustitia: quibus meis factis vel meritis. accidit hoc mihi. i. sterili et seni et fz reparationem hominum maledicte: vt mater dñi mei. i. virgo secunda et benedicta: veniret sic humiliter deuote et reuerenter ad me seruz et ancillam suam. q.d, nullis: neq; sanctitas

neq; religio. neq; nobilitas aliqua hoc mihi preiitit: vt tanto honore tāq; beatitudine herem digna sed sola dei gratia. Ego potebui ire ad te sed tua tuiq; filij humilitas te coegit venire ad me. Et notandum q̄ mater domini venit ad peccatores per cōpassionem inquātum est amarum mare dans eis amaritudinem ptritionis: venit ad oppressos p protectione inquantū dña liberās eos venit ad mestos per plolationem. inquantū stella letificans eos. Unde Augusti. Sancta maria succurre miseris: ecce pauū: tua pusillanimes ecce fm. resolue flebiles: ecce terrā. Et vere benedicta es et būdic. fruc. ventri. et admiror de humilitate visitatiōis tue pp magnificentiam virtutis que apparet in te ((Ecce)) enim in tuo aduentu et salutatione nō solum ego sed et infans in vtero meo gratulatur et q̄ voce nō pōt gaudio fatetur: sic Elisabeth miraculū et incarnationez verbi cognouit et mariam esse matrem domini et deo plenā intellexit. Intellexit q̄ppe p spūsanctū quo repleta erat: q̄ exultatio infantis illius significaret venisse matrē eius cuius ipse precursor erat futurus. Et ideo q̄ ante erubescebat omnis parentis: duz adhuc nesciret misteriū religionis. tā būdicit: et que se occultabat q̄ cōceperat filiū: tactat se quia generabat pphetam. Elisabet etiam que in occulto et secreta inspiratione cognouerat: hijs qui simul aderant palam euangelizabat dicens. ((Et beata que credidisti)). s. angelo qui per assensum fidei cōceptui ((qui perficientur)) ampli⁹ in futuro ((ea q̄ dicta sunt tibi a domino)). s. per angelum nunciantē: et per spūmsanctum: mētem tuā illustrantem et te incēdente dociē. Aperte hic indicatq; verba angeli ad mariam dicta p spūm agnouerat. Beata ingt que credidisti. Sed et beati illi qui audiūt et credūt. considera itaq; q̄ magne virtutis est beate marie virginis salutatio: que cōfert gaudium: confert et spiritumsanctum. cōfert reuelationē secretorum diuinorū: confert et prophetie actū. Et ideo semper est salutanda: ppter salutationis lucrū inde sperādū. Audita igitur responsione elisabeth q̄qua eā matrem dñi sui appellando ac beata predicando et fidem eius laudando p; betauit: ampli⁹ maria tacere non potuit: dona q̄ perceperat: et que virginali pudore et ex humilitate acceptū oraculuz silentio texerat iā ꝓgruo tpe patefecit. Unde exultans prupit in cānicū letitie q̄ dño edidit: dicens ((Magnificat aīa mea dominū ꝛc)). totū ibidē cōplēs iocūditatis et letitie cānicum. Cōpicuerūt. n. hebriei in casu magno cantu

es cōponere dicere dñoq; deus mirabilia fecit circa ipsos. Et plus oibus pōt hec virgo magnificare dñm. Beata siquidē virgo tūi misteriū sibi cē manifestatū et quātū per hoc cēt more humilius nō statim reuelauit quousq; p elisabeth reuelat abscōdit: quam q̄ cognouit misteriū p spūsanctū cognouisse intelligens dñm illud reuelari velle tā dē et ipsa reuelat. deumq; magnificat. i. magnū in operibus eius laudat et predicat non magnū facit q̄ in se grandescere non potest et nec detrimētū nec augmētuz recipit. q.d. maria. O elisabeth. tu me magnificas de bonis q̄ vides in me: sed aīa mea dño et creatori videlicet deo ōiū ((quo sunt oīa)) attribuēs ipsum in hoc cāntico magnificat et eius magnificentiā p̄dicat. nō tm̄ lingua laudat ((Et exultauit spiritus meus in deo salutari meo et saluatori meo)). s. in filio p quē sunt oīa. p̄q; salus mūdo referat. in hoc autem salutari virgo bū hz cām exultationis plus q̄ oēs creature. q̄ parentes in filijs solēt exultare. Et hz ipse sit salutare oīum hominum singulr tū fuit salutare virginis pre cunctis oibus pp singulares virginis prerogatiuas Spūsancte est aīa. interdū tū accipitur p aie rōnabilitate et excellētia. Aīa nāq; viuimus spū discernimus et intelligimus. vū cōphendit oēs vires sub aīa et spū. sub aīa cōprehendunt vires inferiores in ꝓparatiōe ad corp⁹ spūs vero importat eandē substantiā aie sm vires superiores ḡbus rapit supra se ordine ꝓtemplatiōis. Maria ergo aīa et spū deo deuota de oibus bīficijs circa eā de intus exhibitis. oēs vires suas in gratiarū actione et laude dei impedit. q.d. fz Ambrosi. Tanto munere me deus sublimauit. vt nullo lingue officio explicare possim. si totū ai interioris affectū in agēdis gratiarū laudib⁹ offero. totum q̄ viuo q̄ sentio q̄ discerno in eius magnitudine contemplanda in eius preceptis obseruandis impendo. Magnificat aūt et ille dñm in cuius bonitate magnificat et laudat dñs. Sic. n. in discipulis magistri. sic in opibus suis artifices singuli laudant: Magnificat ergo deus in nobis: dum aīa nostra q̄ ad imaginē dei facta est p institutū xp̄i se ꝓformat. q̄ē imago pfic. dū imago dei q̄ est in ipsa magnificat. i. virtutū magnitudine magna efficit. dū fm precepta diuina viuimus. dū bonis operibus lucemus. Et iō (ait apostolus). Magnificate et portate deum in corpore vestro. Uñ no. q̄ de⁹ magnificat tripliciter in beneficijs suis. primo ipsa beneficia deo attribuēdo. Secdo p ipis deo gratias agendo. tertio in ipsis nō exercē

do. Notādū etiā q̄ beata virgo in isto cānico dilatat sein dei laude et gratū actiōe. Nusq; autē alibi legit fuisse locuta nisi valde parū et pauca verba. in vniuerso enim tantū. vijvicibus legimus eā locutā vt ex hoc ostenderet se gratia septiformi plenam. Uidelicz cū angelo bis. primo quo fiet istud. Secdo ecce ancilla dñi cum elisabeth bis. primo cū salutauit elisabeth. Secdo cū ait. magnificat anima mea dominū. cū filio bis. Primo in templo filiquid fecisti nobis sic. Secdo in nuptijs vinū nō habent. Et semel cū ministris ibidem q̄cūq; dixerit vobis facite. in omnibus his pz q̄ nūq; locuta est nisi breuit paucis verbis excepto q̄ in cānico se dilatauit vbi enim deo locuta est. Et notandū q̄ h. vij. verba locuta est in. iiij. tpuz vicib⁹. et nō sine emēdi vtilitate q̄ibz vice. ōter igit est locuta et. iiij. miracula sunt secuta. s. in angeli annūciatione. et tūc cōcepit deū in elisabeth visitatione et tunc exultauit infans in vtero in nuptijs. tunc cōuertit aquā in vinū in templo et tunc erat subditus illis. Notādum etiā q̄ inter p̄dictas locutiōes cū. iiij. psonis locuta est beata virgo. s. cū angelo. cū elisabeth vetula et cognata sua cū filio et cum ministris. in quos ostēditur pulchrū documētū q̄ puella iuuenis et precipue monialis rarissime debet loqui nisi vel cū angelo. i. cū angelico sacerdote q̄ angelus dñi exercituū est sacerdos. et hoc in confessione. vel cū sancta elisabeth. i. cū vetula vel alia matura et sancta muliere. et hoc in rara cōsolatione vel cū filio dei. et hoc in oratione vel lectione. vel cū ministris honestis et hoc in necessariorū postulatiōe. Considera ergo quō letantur. matres ambe laudāt deum de vtraq; cōceptione. et in gratiaz actione ꝓsistentes agūt dies letitie. O quālis domus vbi pariter cōmorant et regescūt tales matres. s. maria et elisabeth. talibus filijs. s. iesu et iohāne secundate. O si cuz dña tua in mōtana posses cōscendere si sterilis et virginis matris suauē ꝓtueri cōplexū. et salutationis officium. puto q̄ canticū illud sacrū magnificat anima mea dñm. cū beatissima virgine suaui cū modulatione ꝓcineres. mirus q̄ cōceptū virgineū vna cū ꝓpheta parvulo exultās et tubilans adorares. Uñ anshelmus ad sororē sui. i. tam cū dulcissima domina tua in mōtana cōscēde sterilis et virginis intuere ꝓplexum et salutatiōis officiū. in quo seruulus dñm. preco iudicē. vox verbū. inter animalia viscera. cōclusus. in virginis vtero clausum et agnouit et indicibili gaudio prophetauit. Beati ventres in quibus totius mūdi salus exoriē pulsis q̄ tristicie tenebris sem-

ꝑterna letitia ꝓphetantur. Accurre queso. ac curre. tantis gaudijs admiscere prosterpere ad pedes virginis. & in virtus vētre sponsum tuū amplectere amicū vero eius in alterius vtero venerare. hec Ambrosius. attēde hic & imitare humilitatis exēplū q. n. maria ad elisabeth. xpc ad iohannem. dña ad ancillā. dñs ad seruum venire. & maria elisabeth seruire nō dedignatur. qd aliud q̄ humilitatis exēplū oūdit. De qua etiā ipse luter in cātico suo predicto maria gloriatur. & plena oium virtutū. solā humilitatē recognoscit dicēs. quia respexit humilitatē ancille sue. ergo. & tu de te humilis cū maria sentias, & quicquid boni habes deo non tibi cum ea attribuas ((& sic tu maria ꝙsi mensib⁹ tribus cū elisabeth)) ꝓ cuius cōsolatione & obsequio venerat ministrans & seruiēs ei humiliter: reuereter: & deuote. in omnibus quibus poterat quasi oblita se matrē dei cē. & totius mūdi reginam. vt in oībus impleret humilitatis mensurā. in ea igitur contēplationis nō defecit actionem nec actio diminuit ꝓtēplationē. vnde & euāgeliū scriptū de ministerio marthe. & ꝓtēplatione marie. Legit in ipsi⁹ beate virginis assumptione que & actiua fuit vt patet in hoc loco: & ꝓtēplatiua q̄ ꝑseruabat oia verba h cōferēs in corde suo. Tādiu quippe mānsit maria cū elisabeth donec partus ipe ꝑpleto precursoris dñi sui. ꝓ quam venerat natiuitatē videret. vt ei & matri obseruaret & vt in via & publico nō videret frequēti⁹ & vt tāto ipe elisabeth & iohānes crescerent in gratijs ꝓfectus. Nā si in primo aduētu marie ſt & etiā ipsius dñi spiritussancto sunt repleti: multū est illis supadditū de gratijs in tanta mansionis. Cōpleto igit pariendi tpe peperit elisabeth filiū. s. octauo cal. iulij. & feria. vj. cui nato ac etiā mīri eius humilia obsequia beata virgo exhibuit & in domo etiā aliena ministrare potiusq̄ ministrari voluit ((Et audierūt vicini)) qui erāt cohabitātes ((& cognati)) q erāt ꝙsanguinei vel affines elisabeth ((q̄ magnificauit)) & magnifice fecit ((dñs misericordiā suā cū illa)). i. magnā misericordiā ei fecit. s. obprobriū sterilitatis auferendo & in & talē filiū sic nūciatū mirabiliter & cōceptū supnaturaliter ei dādo ((& ꝙgratulabantur ei)) sup tanto dono. sm q̄ angelus Zacharie dixerat multi in natiuitate eius gaudebūt. Hoc autē gaudiū sanctitatē in eo futuram signabat. Sic glibet debet cōgratulari de bono alterius & gaudere ꝫ inuidos. q̄ de malo gratulant & de bono tristant. & nota q̄ hac vice sanct⁹ iohānes euangelista de carcere huius mundi migrauit: & ad celeste palatiū letantib⁹ angel glorioſus intrauit: & q̄ ꝓpter ingens officiū non potuit hodie, et⁹ festū celebrare statuit hoc in ebdomada natalis dñi die tertia solēniter fieri vel quia ea die fuit ibi basilica dedicata. vel q̄ tūc insultauus est patriarcha ecclesiarū in asia & solēnitas baptiste in suo die remāsit. nimirū q̄ hic vices ab angelo gaudio natiuitatis ꝑcurſoris autēticatus fuit. Igit dilectissimi hos egnotos suos mos⁹ dei amicos. inter choros angelorū rutilātes deuotis hodie laudibus honorātes & oīones ad thronū gratie mittam⁹ vt misericordiā cōsequamur & gr̄az in auxilio opportuno inueniamus. Sed cur natiuitatē iohānis pot⁹ q̄ alicuius sancti celebrem⁹ hec causa est fm Augu. q̄ illorū post natiuitatē & etatis accessum. fides dño adhesit. sed nullius eorū natiuitas xpo militauit Johānis aut̄ dñm ipsa natiuitas ꝓphetauitq̄ conceptum ex vtero saluauit. Iccirco etiam iohannis celebratur natiuitas q̄ iohānes dī gr̄a dat⁹. s. & natus ē i mūdo xpus gr̄e. q̄ cui gr̄am nouit esse. erat predicaturus. q̄ ēt i vtero ē mūdatus. Die quoq; natiuitatis iohannis: gdam lucernas multas accēdūt in quo significatur ei⁹ cē natiuitat̄ die: de quo dñs dixit ille erat lucerna ardēs & lucēs. ((Octauo aūt die)) a natiuitate precursoris ((venerunt circuncidē puer)) fm preceptū legis. Et q̄ circūcisiōe tūc ꝙponebat nomen pueris sicut mō ꝙponit in baptismo. iō subdit ((Et vocabāt eū nomine ꝑris sui Zachariā)) Deos n. erat antiquos ꝙponere nomina ꝑuis ꝓmogenitis: & marie vnigēitis. Cōgrue aūt ꝙpōebat nomīa in circūsiōe: q̄ nullus nisi abiiciat carnalia q̄ significat circūsio dign⁹ ē vt nomē ei⁹ scribat in libro vite. ((Et rūdens mr dixit Nequaq̄)). s. vocabit zacharias ((sz vocabitur iohānes)). hoc sibi a deo reuelatū fuit q̄ a pīe muto nō didicit. Pr̄ etiā mut⁹ & signo de nomine ꝙponēdo interrogat⁹. pr̄ q̄ vr̄ q̄ nō tm̄ erat mut⁹: sed etiā surdus ((postulauit)) signo si vbo ((pugillarē)). i. tabulā tātā q̄tas poterat pugillus capere. Vñ fm vulgare romanoꝝ pugilla est tabula ad scribēdū. Dr̄ ēt aliqn̄ pugillaris calam⁹. & stil⁹ & grafiū quo scribim⁹. ((Et scripsit sic dicēs. iohānes ē nomē ei⁹)). nō dicit erit sz est. q. d. tū est ꝙpositū nomē a deo & ab angelo. ego nō ꝙpono sed ꝙpositū indico. Et notādū q̄ hoc nomē iohānes fuit ei ꝓphetū. ꝓmo ꝓp plenitudinez gr̄e quā hūit. Secdo ꝓp tōs gr̄e q̄ ichoauit. Tertio ꝓp excellētiā gr̄e q̄ ꝑmus ꝑdicauit. s. remissionē petōrū: & gr̄e collocationē. ((Et mirati sunt vniuersi)) sup ꝓuietāte & ꝓcordia iter ꝑes & mires de nomine pueri. seu de ꝙpositione nois ymōi. ((Et tūc aptū est os Zacharie)) & resoluta est lingua ei⁹: q̄ q̄ viserat fere dubitauit: fides solvit. Dec cōfessionē. n. fidei in scripto q̄ ꝓbis facere nō poterat: meruit liberari. sic ꝓp ꝓbū dubitatiōis demeruerat ligari. Quo tcō gr̄a nouī testi reserata. s. manifestata oūdit esse. ((Et loquebat bñdicēs deū)) ꝓ bñficijs oūs circa eū nec mirum si loquebat: q̄ ꝓ suus. s. deus dederat ei bñdicite. Et iō bñdixit deū fm illud. bñdicite sacerdotes dñi dño. Et scūs est timor magn⁹ ip oēs vicinos eor̄)) timor. s. admirationis de his q̄ fcā sunt in ortu iohānis. s. de ptu senis & sterili de ꝙpositiōe nois singularis de miraculosa restitutōe locutiōis vel timor punitiōis: q̄ videtes virū religiosū ꝓp hesitationē sic punitū timebāt sibi oēs sciētes q̄ non esset turū offēdere deus ((Et super omnia montana iudee)) circū circa ((diuulgabant omnia verba hec)). s. predicta mirabilia)) Et posuerūt omnes qui audierant in corde suo dicētes. Quis putas puer iste erit)). q. d. valde magnus & laudabilis erit. Nec mir̄ q̄ ita querebant de puero ((Et. n. man⁹ domini)). i. potestas diuina & virtus dei opatiua ((erat cū illo)). s. iohānē in mirabilibus circa eū factis ex qb⁹ rōnabili⁹ ꝓcludebat magnitudo pueri futura cōtā deo ((Et zacharias ꝑplet⁹ est spūssancto)) & ꝓphetizās cānticū diuine laudis fecit dño dicēs ((Benedict⁹ dñs deus israel ēc)). ꝓ totū. Magna est largitas diuine pietat̄ & muneris eius ꝓpti & pati ad accipiēdū sumus. Nā ecce loquela. q̄ sola ablata est diffidēti: cui ipū ꝓphie est restituta credēti. & vbi habūdauit delictū supabundauit. & gr̄a & ita frequēter ꝙpi⁹ reddit dñs q̄ sustulerit q etiā quos sanauit in corpe hos etiā in aia sanauit. Vñ Ambro. Vide q̄ bonus de⁹ & facilis indulgere peris. nō solū ablata restituit. sz etiā ꝙperata cōcedit. Ille dūdū mut⁹ ꝓphetat. Nec. n. gr̄a dei maxima q̄ eū q̄ negauerat ꝓfitet. Nemo q̄ diffidat. nemo veterū cōscius delictoꝝ ꝑmia diuina desperet. Nouit deus mutare sniam si tu nouerīs emēdare delictū. Nec ambro. Maria vo tandē valetiacies elisabeth & zacharie ac bñdicēs iohānī. redijt ad domus habitationis sue in nazareth ꝓpleto tū primo ortu ꝑcursoris put opinio magis cōis tenet. per hoc aūt q̄s pacto obsequio. post partū cognate sue redijt in domū suā oūdit q̄ inhonestū sit morari sine officio in domo aliena. Libet nunc minueri quantas tūc zacharias. quātas & elisabet lachrymas fuderūt quando virgo maria inde recessit quando mundi gaudium & stella maris in domū suam reuersa est. Johānes quoq; in eius discessu non parus doluit qui in illius aduentu tanto gaudio exultauit. In reuersione autem marie paupertatez eius ad memoriam reuocare stude. Redijt ad domum in qua nec panem nec vinū nec alia necessaria erat inuentura. Steterat quasi tribus mensibus apud illos. forte opulent̄. nunc autem redijt ad paupertatem suam: vt ꝓpriis manibus laborando victum ꝓcuret. Cōpatere ergo sibi. & in amorem paupertatis accendere. ((puer aut̄)) iohannes ((crescebat)) quantū ad augmentū corporis ((& confortabatur spū)) quātū ad augmentum gratie & virtutis: quia secundus cremētum corporis crescebat per augmentū virtutis. Caro enim est infirma. Et ideo spiritus ꝓpto est confortanda. ((Et erat)) quātum ad perfectionem conuersationis)) in desertis ((locis orationi & contemplationi aptis. Ibi. n. habitauit a septimo anno etatis sue vsq̄ in diem ostensionis sue ad israel. s. donec placuit deo. ipsum israelitico populo demonstrare. s. quando venit trans iordanem predicans baptismū penitētie quod factum est anno. xv. imperij tiberij cesaris. Tunc. n. exijt de desertis ad predicandum populis.

Considera in premissis magnificentiam iohannis & in multis alijs que de eo reperiuntur priuilegijs. Oratio.

Sancte iohannes baptista. tu primus plenus deo q̄ natus ex vtero. primo nostis deū q̄ notus in mūdo: ad te dñe quē gr̄a fecit tam amicum dei. fugio anxius quē iniquitas fecit tā reū dei. memēto ergo dñe. vt sicut gr̄a dei te sic sublimauit. sic misericordia tua erigat quē culpa sua sic humiliauit. me. n. inuig⁹ ac mea talem fecit. te aūt talē nō tu: sed gr̄a dei tecū. Obtine q̄so mihi misero vt sicut in primo aduētu nr̄i saluatoris magno gaudio exultasti. sic & ego in ſo aduentu eius merear gaudere & cum sanctis in gloria exultare. amen.

De geneologia saluatoris. Capit. vij.

Descripto igitur ortu precursoris ꝙsequenter sequitur geneologia saluatoris quia hec eius ortum precessit de qua mat. sic dicit ((liber generatiōis ((.s. temporalis)) iesu christi ((. i. saluatoris vncti filii Dauid filii abraam)) [h. scilicet)) est qui sequitur mat. liber dictus est liber generationis. qua scripsit habraice. consuetudo autem hebreorum est libros ab

eorum principiis seu ab eo de quo tractatur in principio denominare. Et ideo a christi genealogia euangelium suum denominat seu intitulat quia ab ea ipsum incipit et inchoat preposuit autem in prologo illos duos. s. Dauid et abraam. potius quam alios et hoc duorum filius specialiter dicitur xps quia vnus inter patriarchas alter inter reges fuit principalis et his duobus solum in veteri testamento facta est expressa promissio de christo ex his nasciturus: et vt dignitas sacerdotalis ex Abraam et regalitas ex Dauid originali iure ostenderetur in xpo. Preposuit vero Dauid abrahe. cum econuerso esset quantum ad tempus. quia dignitas regni maior est quam prioritas temporis: et quia Dauid profundus fuit peccator. Ideo vt et sola misericordia xps natus ostendat peccator iusto proponitur: et quia euidentius et sepius et firmius promissio facta est Dauid. et ne ordo genealogie turbaretur: quia finis clausule vnius est principium alterius. Unde incipiens genealogiam subiungit. ((Abraam genuit ysaac etc. ((Usque ad Joseph descendendo. Que generationes narrantur propter illam qua Maria genuit iesum qui vocatur xps: de quo dicet inferius. Etiam dicit liber generationis singulariter: quia quamuis multe generationes per ordinem replicentur. vnica tamen scilicet iesu xpi generatio queritur propter quam cetere hic inducuntur qui dicitur iesus quo ad diuinam et xps quo ad humanam naturam. Unde nomen iesu est nomen proprium: sed nomen xpi est nomen commune et nomen iesu est nomen glorie: sed nomen xpi est nomen gratie. Considerandum autem quod Mattheus descendendo texit generationem xpi quia agit de humanitate qua xps ad nos descendit et assumptionem infirmitatis nostre a deo ostendit. Unde et ab Abraam incipit ostendens modum qualiter deus venit in mundum: carnem a patribus descendentem assumendo et procedit vsque ad Joseph virum Marie de qua sola virgine natus est iesus materialiter quia de se essentialiter. Econtrario autem lucas describit eam descendendo: quia filios gratie per xpm ad regnum ascendere ostendit: et reductionem humane nature in deum describit. Unde et a baptismo vbi filij gratie fiunt incipit: et vsque ad Adam procedit: quia spiritualis generatio omnes qui volunt in xpo filij dei fieri comprehendit. Ut autem dicit Hyla. gradum quem mat. in ordine regie successionis ediderat lucas in sacerdotali origine computat: quem dum vterque dinumerat cognitionem in domino vtriusque tribus vterque seruat: atque ita suis quoque patribus domini nostri iesu xpi: qui eternus rex et sacerdos. etiam in carnali ortu vtriusque generis gloriam probauerunt Hec hyla. Unde et Aug. Solus at tunc vngebatur rex et sacerdos et in his duabus personis prefigurabatur vnus rex et sacerdos: vtroque munere vnus

xps regens et interpellans. pro nobis faciens quos nos membra sua: vt in illo et nos xpi essemus. Incipiens itaque mat. ab Abraam et per inde lineam veniens ad Dauid primum regem in tribu iuda totam sibi succedentium Genealogiam vsque ad Joseph ex ordine texit vt saluatorem nostrum ex semine abrae: qui principaliter fuit inter patriarchas. et de progenie Dauid qui principalis fuit inter reges et de tribu iuda que inter tribus principalis fuit secundum carnem descendisse ostendat. Nam et abrahe et Dauid xps dominus fuerat promissus et quia de tribu iuda originem duceret fuerat prophetatum. Describitur autem hec generatio xpi. per tres quaterdenas generationum: quorum alique fuerunt ante legem: et alique tempore legis et vltima. s. xpi generatio tempore gratie: quod incepit ab eius conceptione. Et per hoc significatur: quod aliqui istis tribus temporibus saluati sunt per fidem xpi. Item secundum crisostomum. completis ter quatuordecim generationibus mutatus est in iudeis hominum status. ab abraham. n. vsque ad dauid fuerunt sub iudicibus. a dauid vsque transmigrationem sub regibus: a transmigratione vsque ad christum sub pontificibus. ostenditur per hoc quod sicut completis ter quatuordecim generationibus mutatus est hominum status. sic a christo hominum status mutatus est. vt ipse sit iudex. rex et pontifex. Item per hoc significatur quod in xpo consumatur obedientia decalogi et veritas euangelij in fide trinitatis: in qua dedit nobis potestatem filios dei fieri. et quod per istorum obseruationem xps qui est sol iusticie. oritur in nobis per spiritualem illuminationem. Item tres quaterdene faciunt. xlij. generationes. per quas peruenimus ad xpm qui promissus est nobis in premium. sicut filij israel per. xlij. mansiones venerunt ad terram sibi promissam. Per has. tres quaterdenas notantur tria tempora ante legem. sub lege et tempus gratie. Prima quaterdena est ab Abraam vsque ad Dauid inclusiue. Secunda a Dauid vsque ad transmigrationem Babilonis. Tertia a transmigratione Babilonis vsque ad xpm. Prima continet patriarchas Secunda reges. Tertia duces. In prima ponuntur primo, nati ante ingressum egypti. ibi ((Iudas autem)) Secundo nati in egypto ibi ((Phares autem)) Tertio nati post egressum. ibi ((Naason autem)). Prima quaterdena signat generationem xpi per gratiam in anima penitente. Secunda in anima proficiente. Tertia in anima perfecta. generatio xpi spiritualis in anima penitente ostenditur. secundum tres gradus penitentie. Primus. n. in inchoatione. Secundo in progressu. Tertius in consumatione. i. inchoatione penitentie implicantur tria. s. precedentia. constituentia et conseruantia penitentiam. precedentia sunt

duo. s. fides bonitatis diuine: quam per ((abraam)) spes venie quam per ((ysaac)) Constituentia sunt tria contritio in qua est lucta detestando peccatum prius amatum. que per ((iacob)). Confessio quam per ((iudam)) satisfactio que per ((fratres eius)) conseruantia sunt tria timor offense. que per ((phares)) qui dicitur diuisio. Amor glorie. qui per ((zaram)) qui dicitur oriens. horror gehenne qui per ((esron)) qui dicitur sagitta. Sequitur spiritualis generatio xpi in anima in progressu penitentie. que continet. iiij. generationes secundum. iiij. expedientia progressu. primum est electio boni a malo. que per ((aram)) qui dicitur electus. Secundum est voluntas perfecta in bona exequendo que per ((amminadab)) qui dicitur spontaneus. Tertium est prudentia discernendi innoxia a nociuo. que ((per nason)) qui dicitur serpentinus. quartum est sensus gaudij in complacendo. qui per ((salomon)) qui dicitur sensibilis. subsequitur tertia generatio xpi in consumatione penitentie ad quam concurrunt. iiij. generationes secundum. iiij. ibi expedientia. primum est robur contra temptationes culpe quod significatur per ((booz)) in quo robur. secundum est seruitus ad operationes gratie. que significatur per ((obed)) qui dicitur seruiens. Tertium est constantia contra persecutiones pene quod designat ((yesse)). i. insule libani insula enim quatitur vndis. quartum est fortitudo filialis perseuerantie. quod signat ((dauid)). i. manufortis. deinde incipit secunda quaterdena. in qua signatur generatio xpi spiritualis in anima proficiente. et hoc secundum. iiij. gradus. quorum primus est in voluntate bonorum. secundus in declinatione malorum. Tertius in opere mandatorum. quartus in impletione consiliorum. ad primum gradum pertinent tria gemitus cordis ad hominem ipsum. quod designat ((salomon)). i. pacificus latitudo caritatis ad proximum quam designat ((roboam)). i. Latitudo populi. subiectio voluntatis ad deum. quod designat ((abia)) pater dominus in quo amoris et timoris subiectio intelligitur. ad secundum gradum qui est profectus in declinatione malorum pertinent similiter tria. vitatio scandali quod signat ((aza)) i. tollens. vitatio praui iudicij quod signat ((iosaphat)). i. iudicans. vitatio contemptus proximi. quod signat ((ioram)). i. excelsus per primum signatur vitatio mali in effectu. per secundum in cogitatu. per tertium in affectu. ad tertium gradum qui est profectus in opere mandatorum pertinent quattuor generationes quia obseruanda sunt mandata. in statu aduersitatis et prosperitatis. ad statum aduersitatis pertinent duo: fortitudo in aggrediendo difficilia. quam signat ((ozias)). i. robustus domini vel fortitudo. patria in sustinendo aduersa. quod signat ((ioatham)) idest perfectus quia patria opus

perfectum habet. ad statum prosperitatis pertinent duo continentia a delectando in bono commutabili. quod signat ((achaz)) idest continens confortatio in bono incommutabili. quam signat ((ezechias)). i. confortauit me dominus. Ad quartum gradum qui est perfectus in adipletione consiliorum concurrunt. iiij. primum est obliuio terrenorum huius mundi. quam signat (manasses) i. obliuio. secundum est susceptio iugi domini quasi spiritualis nutrimenti quam signat ((amon)). i. nutritus. vnde alibi. venite ad me omnes qui laboratis. et ego reficiam vos. tertium est deuotio respectu presentis meriti. quam signat ((iosias)). i. incensum domini. quartum est preparatio respectu futuri premij quam signat ((iechonias)). i. preparatio. vltimo incipit tertia quaterdena. que signat generationem christi per gratiam in anima perfecta secundum quattuor gradus. Primus attendit quantum ad perfectionem religiosorum. secundus prelatorum tertius actiuorum. quartus respondens communiter omnibus. s. perseuerantium ((post transmigrationem babilonis)) id est post transitum a statu imperfectionis sequitur perfectio religiosorum. ad quam pertinent tria obedientia prompta que signat ((iechonias)) id est preparatio. paupertas voluntaria. que nihil aliud quam deum querit. quam signat ((salathiel)). i. petitio mea deus. regularis disciplina. quam signat ((zorobabel) i. magister confusionis quia disciplinat confussiones peccati. ad perfectionem prelatorum pertinent quattuor. scilicet paterna solicitudo ad subditos. quod signat ((abiud)). i. pater meus iste. doctrina excitans pigros: quod signat ((elyachim)). i. resuscitans. scientia imperitos consulens quod signat ((azor)) id est videns lumen. sanctitas vite alios informans. quod signat ((sadoch)) id est iustus. ad perfectionem actiuorum pertinent quattuor. s. perfectio caritatis ad proximos quod signat ((achim)) id est frater meus perfectio amoris ad deum. quod signat ((elyud)) idest deus meus. perfectio fiducie in deum in aduersis. quod signat ((eleazar)). i. deus meus adiutor. perfectio humilitatis in prosperis vt omnia reputent dona dei. quod signat ((mathain)). i. donum. ad perfectionem vero communem perseuerantium pertinent tria. s. supplantatio vitiorum quod signat ((iacob)). i. supplantator continuus profectus virtutum: quem signat. ((ioseph)). i. accrescens: constantia fidei immobilis quod signatur in hoc quod dicitur ((vir marie)) que interpretatur stella maris: que est polus qui non mouetur hec enim tria sunt necessaria perseuerantie per hos autem predictos omnes figuratur xps: quia ei conueniunt res interpretationum nominum predictorum Considera hic progenitores domi

ni q; de erigno ⁊ peccatoribus nō dedigna-
tus est nasci. ⁊ noli in ꝓgenitoribus gloria
ri. Neq; enim in his neq; q amplius est in
virtutibus ⁊ operibus gloriari debem⁹: ne
forsi mercedem in aliquo minuamus: vel
etiā in vano perdam⁹. Unde .Crisо. Dic resul
ses dignitas xpi. non q; magnos progeni-
tores habeat ac patres: sed q; erigno ac vi
les Sublimium enim illa maxima ⁊ admi
rabilis gloria est: humiliari sponte submissi
us. Sicut enim admirabilis iudicat non q;
mersus tantum est. Uerum quia etiam
creaturas est ⁊ sepultus: sic etiam in gene-
ratione illius dici potest. q; non solum quia
suscepit carnem ⁊ homo factus est: admira
tione sit dignus: sed quia etiā tales progeni
tores habere dignatus est: nihil de nostris vi
tiōsibus erubescēs: per ista. procul dubio do
cens vt nos quoq; nunq; de vitijs erubesca
mus parentum. sed vnus illud queramus
semper nobilitari propriarum honore vir
tutum. Non ē omnino. nō est nec devir tu-
te nec de vicio parentum: aut laudandus alt
qs aut culpandus: nemo inde vere. aut ob
scurus aut clarus est. Immo vt ꝑsideratius
aliqd dicam⁹ nescio quo magis ille resplēdet
qui ex parentibus a virtute prorsus alienis
extitēt. ipse tñ fuerit de virtute mirabil. Nul
lus igit in supbis de gloria eleuet parentū
si ꝑsideris progenitores dñi oēm euacuet ⁊
comprimat mētis tumorē ⁊ de solis virtuti
bus gloriet. Quinimo ne de istis quidē. Sic
n. etiā pharisеus publicano deterior effect⁹
est Noli igit ipse tuoꝝ corrūpere fructū la-
boꝝ: ⁊ noli sudores tuos i vanū effundere
noli cursum inanem dirigere post mille cir-
cuitus. mercedem laboris euacuans. Nouit
enim dominus tuus ⁊ quidem multo te me
lius marū merita virtutū non igitur in sup
biam tumescamus: sed dicamus nosmetip-
sos inutiles: vt in partem vtilitū transeam⁹.
si. n. laudandū te esse dixeris reprobus effi-
cietis etiā si fueras ante laudabilis. si vero i
vtilē te fateris factus es vtilis. etiam si ante
reprobus fueris ꝓp q necessaria nobis ē pe-
teritaꝝ oblitio virtutū. Stabilissimuꝝ enim
crarum virtutū est oblitio virtutum. itaq;
si cas in memoria quasi venales assidue por
temus armamus hostem irritamus inimicū
⁊ delosum inuitamus ad furtum. Si vero
nemo aliter hec scierit: nisi quem nulla oc-
culta prit latere tuto in loco preciosa cōsistēt.
nequaq; igit hmōi bona frequenter eueniv
les ne qs forte ea diripiat: quod etiam phari
seus passus est in lingua illa circūferens vi
ta ⁊ diabolus rapuit. cauēamus igit de no-

bismetipsis dicere aliqd glorioſe. hoc. n. nos
hominibus odibiles ⁊ deo abhominabiles
facit. Et ideirco quanto maiora fecerim⁹. tā
to de nobis minora dicamus. hoc enī modo
maximi: ⁊ apud deū ⁊ corā hominibus glo
rificā cōsequimur: nec solū gloriā apud deū: sed
etiā cōsequimur: nec solū gloriā apud deū: sed
etiā mercedē retributionēq; plenissimaꝝ. qñ
enīz aliqua sancta fecerimus habemus pro
cuidubio debitorē: qñ vero nihil nos arbitra
mur operatos: amplius etiam de tali mere-
mur affectu quam propter opera ipsa q̄ facī
mus. itaq; virtutum omniū merita bonum
humilitatis exuperat: q̄ si nō adsit nec ille po
terūt eē laudabiles. itaq; si bona magna vis
facere noli illa putare magna: aliter magna
eē non possunt. Sic enim centurio ait. non
sum dignus vt intres sub tec. me. ⁊ propterea
dignus effectus est supraq; omnes tunc iu-
deos mirabilis. Sic etiam paulus ait. non
sum dignus vocari apostolus: ⁊ ecce ꝑm⁹
effectus est. Sic ⁊ iohannes nō sum inquit
idoneus vt solue corrigiaꝝ calciamenti eius
⁊ ideirco amicus factus est ꝑponsi: ⁊ manuꝝ
quam indignā dixit calciamentis: hanc ēps
supra caput attraxit suum. Sic etiam petr⁹
ait extra me dñe q̄m homo peccator sum. et
ꝓpterea factus est fundamentum ecclesie.
Nihil enim ita est amicum deo: vt si se aliqs
minimū ac humilem repute:. Que virtus
non alunde magis aut oritur aut nutritur.
q̄ si nūq; animus a cōiunctione. ⁊ sui discīs
siene discedat. Qui enim humiliatur cor-
de atq; conteritur. nō offeretur in gloriam:
nō i iudicio iuxorem nō iracundie furore ve-
xabit: non aliquā aliam suscipiet passionem
discite. n. ingt a me. q: mitis sum. humilis
corde. ⁊ inuenietis requiem animabus ve-
stris vt ergo hic ⁊ tibi requie multa perfrua
mur humilitatē matrem bonorum nostris
penitus iseramus animabus: sic. n. ⁊ isitus
vite pelagus sine fluctibus trāsire poterim⁹
⁊ ad tranquillissimum illum enauigare por
tum hec Crisо.

O mine iesu xpe spes ⁊ fiducia nra
memor esto q̄ pro redēptiōe nostra
suscepisti. memor esto quod creator
oium suscepiōe nostre nature cōscius fieri
dignatus es figmenti nostri. Uenisti dñe p-
pter peccatores vt omnium peccata deleres
quid tibi tribui. quid pro hoc digne potest
agi. te laudo. tibi totis viscerib⁹ gratias ago
pro immensis beneficijs tuis quibus huma-
no generi perdito subuenisti ⁊ precor: pijs-
sime domine: vt qui sic nobis flexus es: vt ho
mo fieri digneris: non in nobis patiaris
perire quod decreuisti miseratus assumere: ⁊

fac me tibi gratam ⁊ debitam seruitutem ex
hibere. Amen.

¶ De eo q̄ ioseph voluit dimittere mari-
am cor: respondit euangelio. Cū esset de spō.
mater domini. Capi. viij

Quia in premissa xpi geneologia
Matheus osēdit verā eius humā-
nitatē. cōsequēter nūc osēdit ei⁹ di
uinitatē per modū cōceptionis eius mirabi
lē: dicens ((Christi aūt generatio sic erat)). q
d. non credatur q; deus sit genitus ex cōmi
xtiōe maris ⁊ femine. sicut precedētes: iz po
tius modo mirabili q sequitur. ((Cum enim
esset desponsata maria ioseph)) ⁊ ipa de eli
sabeth ad domū suā in nazareth redisset tan
dem ioseph a iudea in galileā veniens: ⁊ de-
sponsatā sibi in domum suam ducere volēs
((anteq; conuenirent)). i. anteq; nuptiarum
solēnia celebrarent nō q; postea conuenerit:
sed ostendit proximum tēpus nuptiarum io-
sephi: ⁊ est tropus loquendi hinc similis an
teq; penitueret. morte preuentus est nō q; po
stea penituerit vel anteq; conuenirent com-
muni habitationi. id est anteq; simul in vna
domo habitarent. nūdum enim conuenerāt
nunduz simul habitabant: ille in sua: ⁊ illa
adhuc in sua domo manebat: quia licitum
nō erat apud iudeos. q; sponsus ⁊ sponsa abs
q; nuptiarum celebratione simul conuenirēt
vel habitarent ((inuenta)) ⁊ visa ((ē)) maria
a ioseph ((īutero hūs)) ⁊ grauida. Sz quid
sequit. nō inuenit nec agnouit manifeste. scz
hoc eē de spiritu sancti operatione. Perpen
dens igit hoc ⁊ ignorans tanti secretum mi
sterij dolebat ⁊ turbabat ((ac nolens eē tra-
ducere)) in publicū. i. diuulgare ⁊ diffamare
ne. s. tanq; adultera lapidaret. vel nolens eā
traducere in domū suā ad cohabitationez as
siduaz: q; propter misterij virtutē quaz nesci
ebat se indignū ad ei⁹ consortium estimabat
((voluit occulte eam dimittere)) parentibus
a quibus eam acceperat. Legerat enīz egre
dietur virga de radice iesse vñ nouerat ma-
riam duxisse originem. ⁊ legerat etiam ecce
virgo concipiet: ⁊ hec de ea credebat: preser-
tim quia post conceptionem facies eius, ita
resplenduit diuinitate: vt propter coruscati
onem vir eam irreuerberatis oculis ⁊ non
cum timore posset intueri. ideoq; voluit se an
te tantū gratiā humiliare indignum se repu
tans. tante virginis cohabitatione. vnde hie
ro. Hoc testimonium marie est q; ioseph sci
ens illius castitatem ⁊ ad mirans q; euene-
rat celat silentio. cuius misteriū nesciebat.
Unde ⁊ crisо. O inestimabilis laus marie nra
gio credebat ioseph castitati eius, quam ve-
ro ⁊ plus gratie q; nature. conceptionem vi
debat: ⁊ fornicationem suspicari non pote-
rat. Possibilius enim credebat virginem sī-
ne viro posse cōcipere: q; mariaz posse pec-
care. hec crisо. Et nec maria per trāsiuit abs
q; tribulatione. perpendebat enīz ⁊ videbat
ioseph turbatum: ⁊ de hoc ipsa turbabatur
non modicum. humiliter tamen tacebat: et
occultabat domum dei: volens potius vilis
⁊ mala reputari. q; ipsum deum propalā-
rem ⁊ de se aliquid loqui q; ad iactantiā pu
taretur pertinere. Rogabat autem dominū
vt ipsa dignaretur remedium apponere: et
hanc sibi ⁊ viro tribulationem auferre Vi-
des quam magna tribulatio ⁊ anxietas eis
erat: ⁊ quō dñs suos tribulationibus: vera-
ri ⁊ tēptari. ad ipsoꝝ coronam permittit. sed
tandem dominus vtriq; prouidit. ioseph .n.
de dimissione marie cogitante ⁊ deliberan-
te. vbi habes argumentum diu deliberandū
eē in incertis ⁊ dubijs ne peccetur temerita-
te leuitatis. misit dominus angelum sūm sci-
licet gabrielem secundum augustinum Et
hoc facit triplici ratione fm crisostomū. Pri
mo ne iustus homo faceret rez iniustā: iusto
proposito. Secundo propter honorem ma-
tris. s. ne dimissa notaretur turpi suspitione.
Tertio vt intelligens ioseph causam concep-
tionis: reuerentius se haberet cuz virgine.
Quarto fm glosam ne viteri⁹ premeret du
bietas quem cōmendabat equitas cui. s. io-
seph. apparuit angelus in somnis: nō mani-
festa visione: q; ipse dubietate animi preme
batur velut somno infidelitatis: ⁊ dixit ei ((io
seph fili dauid)) per qō fm crisт. Reducit eū
in memoriā promissionis facte Dauid. ⁊ ipo
cristo. Quasi diceret fm glo. recognosce pro
missionē factam dauid: de cuius stirpe tu es
⁊ maria: ⁊ vide impletum in ea ((noli time-
re accipere)) ⁊ domi retinere ((mariam con-
iugem tuam)) non ad carnalem copulam sz
ad cohabitationem cum ea ⁊ ministrationē
deuotam: necnon affectu ⁊ copulationē ani
morum: quod est vere coniugum. Exemplo
ergo marie liquet fideles coniugatos serua-
to pari consensu in cōtinentia posse pmane-
re: coniugiūq; posse vocari nō permixto cor
poris sexu: sed custodito mentis affectu. vn-
de ⁊ ioseph vir marie dr: quia verum coniu-
gium est: vbi amoris affectus seruatur: ⁊ etiā
in maria fructus nuptiaꝝ inuenit. Quasi di-
ceret angelus. ne suspiceris q; hic iteruene-
rit humana cōceptio ((qđ. n. in ea natū ē)). i.
conceptum ((de spiritu sancto est)) idest vir-
tute spūssancti est factum. in ea q; ppe nasci.

ꝯ ꝯpi dñi nra est in hoc ꝓferri. Et sm hoc dicitur qđ pulcer est natuitꝫ.i. in vtero ꝯceptus. Nascimur n. in vtero cuꝫ ꝯcipimur. Sed ex vtero cum in lucem edimur. Hic ergo ponitur explicita reuelatio facta ꝑ ioseph ab angelo. antea. n. nouerat ipsemet quoddam diuinum esse in virginis vtero ꝯceptum: vt supra est dictum explicite tamē nesciant factum ꝯceptionis modus seu mysterium. Et ideo hec explicite sibi reuelantur ꝙ angelus. ((Pariet autem filium)) qui scilicet erit natiuitas ex vtero quem ipsa hē stella luce: sicut virga flore: sicut terra germē parturiuit erat ((et vocabis nomē eius Iesum)). s. Saluatorem. ((Ipse enim saluū faciet populum suum a peccatis eoꝝ)) ꝙ nō ē modicum: quia nulla seruitus miserior: qꝫ serui re peccati: ꝙ hoc propter vilitatem ipsorum vbi offendit angelus cum verū hoiem i partu virginis: et verū deum in salute populi a peccatis: ꝙ nullus pōt saluare a peccatis nisi solus deus. De hoc latius videre poteris su pra de cōceptiōe saluatoris. Ioseph igitur certificatus de conceptione et virginitate Marie exurgens a somno dubietatis: et ad mandatum angeli accipiens sponsam in cōiugē idest ad nouem coniugis et vxoris. cum virgine virgo permansit: et ei obsequio se tanqꝫ domine ministrauit. hinc habem⁹ argumentum ꝙ quicquid a deo monemur statim facere debemus. ergo si vouisti deo aliquid statim si pces persolue. si non potes. ꝯcito facultatem habebis. statim implere teneberis. vota etiā que sine expressione certi temporis sunt facta. statim sunt ad adimplenda. Ubi cristo. Ioseph per angelū de sacramento misterij celestis instruitur monitis angelī letus obtemperat gaudens diuina iussa prosequitur. Suscipit sanctam mariam et votis exultantibus gloriatur: qtante maiestatis virginem matrem: coniugem dici ab angelo meretur audire. hec cristo. per ioseph cogitantē diuinitus mariā qui certificatus de misterio per angelum. accepit eam. vt dñam significatur hō dubitans in fide vel moribus. qui ꝓdicatorem vel confessorem bonum solidatur in fide. et subiicit se monitionibus ipsi⁹ ((Et non cognouit)) idest non agnouit eam. ((donec peperit filium suum primogenitum)) qꝫ eo nato dignitatem eius maxime agnouit. vnde cristo. vere nō cognouit eam ante cuius fuerat dignitatis. sed postqꝫ peperit tūc cognouit eam qꝫ speciosior et dignior facta fuerat quam totus mundus qꝫ quem totus mundus capere non poterat: in augusto cubiculo ventris sui sola suscepit. vel non cognouit eam operi coniugali ꝓpter ea qꝫ videbat eam operi coniugali ꝓpter ea qꝫ videbat eam operi coniugali ꝓpter ea qꝫ videbat

hribus. Unde Jacobus. ((Beat⁹ vir q̄ suf
fert temptationē: qm̄ cū probatus fuerit: accipiet coronā vite: quā repromisit deus diligentibus se)) Jhesus Crisō. Ut signū credentes sibi thesaurū. id est bonorū collatorē accipiat. Neq; enim superuenire ei dilatorē accipit. Neq; enim superuenire ei dilatorē nisi eius in maiori honore effectū videret. sicut insurrexit aduersus Adaz q̄ multa ei dilatorē accipit. Neq; enim superuenire ei dilatorē nisi eius in maiori honore effectū videret. sicut insurrexit aduersus Adaz q̄ multa illum dignitate vidit conspicuum. et pira sanctum iob. Quia videbat illum a deo mirabilibus coronatum. insuper quidā flagellis et tribulationibus atteruntur non ad peccati purgationē et veniam: sed ad puniti onem et vindictam: et ad eterne damnationis incpationem et augmentum. quod repro bonū est propositum sicut Antiochus et herodes ac quidam alij sunt passi: et multi adhuc hodie videntur pati quibus congruit illud prophete ((duplici contritione contere eos)) Talibus enim presentes molestie sunt quoddam preambulum et minimum penarum gehenne: q̄ afflictionum suarum miseria offendit quod perpetuo in gehenna passuri sunt. circa suos vero dominus omnia misericorditer ordinat: et ad vtilitatem eorum cuncta dispensat. Omnia ergo vel iuste vel misericorditer facit vel fieri permittit dominus. et ideo in omnibus semper est laudandus. vnde augu. vera fidelium humilitas est: i nullo superbire: in nullo murmurare: nec ingratum esse: nec querelum: sed in omnibus dei iudicijs gratias deo agere: deumq; laudare cuius omnia opera aut iusta sunt aut benigna. hec augusti. his itaq; cōsideratis: sic cor tuum stabilire et ordinare studeas vt in contingentibus aduersis et quibuscunq; displicētijs humiliter: ac patienter et letanter te habeas et in via spiritus itate exerceas: vt eius repletus feruore. etiam hec pro amore domini ihesu appetas: qui in se et in suis hanc viaz excelsam tenuit et monstrauit: et exemplum ambulandi per eam omnibus reliquit. Patitur enim et sustinet: vt electi et filij regni affligantur hec in interiori homine et exteriori. nam fm apostolum. qui extra disciplinaz sunt non filij sed adulteri sunt. Et fm augu. qui exemptus est a passione flagellorum exēgusti. nemo sibi promittat q̄ euangelium nō sicut scripture dixerunt. non nobis promissiones: pressuras: angustias: augmenta dolorum. habundantia temptationum. ad ista precipue nos parentes ne timorati deficiamus. Sed aliquando peccatores in hac vita aut non aut minus flagellabitur: quia tam desperata est correctio eorum. Et vero illis q̄ bus paratur vita sempiterna: necesse est vt hec flagellentur: quia flagellat omnem filium quem recipit. id est quem recepturus est i hereditatem eternam. addit omnem etiam vnicum: qui sine omni peccato est. qui ergo flagellat vnicum sine peccato relinquit adoptatum qui est cum peccato. vnicus sine peccato non tamen sine flagello: exemplum nobis proposuit in passionibus suis. non ergo conturbari debemus: cum aliquis sanctius gratia et indigna perpetitur: si obiti non sum⁹ quę pertulit iustus iustorum sanctusq; sanctorum. Omnia enim terrena bona contemptsit. vt ea contemnenda mōstraret et omnia terrena mala sustinuit que sustinenda precipiebat vt nec in illis quereretur felicitas nec in ullis timeretur infelicitas hec augusti. expedit igitur nobis tribulari hic: et affligi. Et ideo non debemus in his frangi vel impacientes esse. sed potius hec affectare et diligere quia sepe a malo nos retrahunt et ad bonus inducunt. contraria vero pro aduersarijs habere debemus et fugere. q̄ contraria predictis in nobis efficiunt. Oratio.

Omine ihesu xp̄e q̄ ex inexpugnabilis murus omnium in te sperantiū esto in tribulatione meum refugiū vide tribulationes et angustias meas et mei miserere. et poēs miserationes tuas mihi succurre. vide infirmitatē meā et paterna miseratione me protege. vt tua suffultus potentia. nunquā tua distituar cōsolatiōe et misericordia. memento dūe creature tue. et insidiātes mihi hostes a me repelle. vt tua misericordia munitus. bonitatis tue dulcedinem i me cognoscam. et dignam penitentiam pro peccatis meritis exoluam amen. Capi. ix.

¶ De natiuitate saluatoris. et correspondet euangelio. (exijt edictum a cesare augusto.)

In diebus illis sci

licet Maria adhuc pregnāte ((exijt edictus a cesare augusto vt describerēt)) .i. scripto redigerēt ((vniuersus orbis)). s. quilibet in ciuitate sua sub censu videlicet personē dopt ait Greg. Nascituro domino orbis describitur quia ille veniebat in carne. qui electos suos ascriberet i eternitate. Utinam domine ihesu de electis tuis me mi sez facias vt me i eternitate tascribas. Unic regi nostro debemus sensum fidei et iusticie profiteri corde ore et opere. huic debe-

mꝰ denarium. id est animam lumine vultus eius insignatam. vel decalogum legis. in quo vultum regis nostri. id est voluntatem eius inuenimus. Sicut enim nullus a dēnario excipiebatur: sic nullus ab obseruantia mandatorum excipitur. Ubi notandum q̄ primus imperator romanorum fuit Julius Cesar. qui secundum Ysidorum ideo Cesar appellatus est. quia ceso matris vtero eductus probatusq; fuit. Uel quia Cesarie natus est. vel quia forsan hostes cedebat. Unde ab eo Imperatores ceteri sunt Cesares appellati Julio mortuo successit sibi Octauianus Augustus. nepos Julij Imperator secundus. qui ideo appellatus augustus. quia maxime rempublicam et romanum auxit Imperium. Unde ab eo Imperatores ceteri dicti sunt augusti. Nicreten to cognomine predecessoris. s. Cesare vna cum cognomine suo. s. augusto. vocatus est Cesar augustus a quo mensis qui prius vocabatur sextilis dictus est augustus. vel quia in eo natus est vel quia tunc de victoria redijt a tempore istius primo potestas cepit imperij. que grece dicitur monarchia: et regnauit annis. lvij. et semis hec duodecim annis circa tempus natiuitatis christi in pace regnauit tali tempore christus cui pax ista famulabatur nasci voluit. q̄ pacē magnopere quesiuit et pacis caritatisq; amatores et etiam sectatores semper inuisere dignatus est. Quia enim nasciturus erat rex pacificꝰ et princeps pacis congruum fuit vt ipse ante ortum suum. pacem quasi prenunciam premitteret. quam etiam pacē ipse postea viuēs in mundo docuit. et exiens de mundo discipulis reliquit. Ex quo etiam moraliter datur intelligi. quod verbum eternum nō nascitur nisi in corde paccato. Un̄ Psal. ((In pace factus est locus eius)). Paccatus ergo oibus regionibus per orbē vniuersum: cum getū silentiū vniuersalis pacis sub cesaris augusti imperio perturbata prius secula seruasset memoratus augustus rempublicam legibus pacificis adequare et nutrire desiderans: protulit edictū. vt describeret vniuersus orbis. Volens enim scire numerum regionum in orbe que ditioni suberant romane numerum etiam ciuitatum in qualibz regione. numerū quoq; capitū. s. personarum in qualibet ciuitate: vt sciret que et quāta deberent iure tributa dare et sic tributis idebitis non grauarentur. et scirent per quē modū singule terre sub romano imperio meliꝰ regerent: preceperat vt de suburbanis oppidis ac vicis et pagis: vbicunq; habitarēt ad

sua homines ciuitatē cōstituerēt: vbi terre orum habebant vel originē traxerūt et quisq; denarium scilicet numinum argenum precē decem nūmorū vsualiū: vnde et denarius dicebat: presidi prouincie tradendo se subditū romano imperio recognoscerent: et ad soluendū tributa se obligaret. Nā et nūmus preferebat cesaris imaginem. et nominis eius subscriptionē dicebat aut ꝓfessionē. aut gliber quādo reddebat p̄sidi denariū: ponebat illū sup caput suū et ꝓpria ore fatebat se romano imperio eē subiectū: Dicebat etiā descriptio: q̄ numerus eorum qui censi capite. i. censi vel recēsiti per singula capita et numerati fierebant: recto determinabāt numero et in scriptis redigebantur. Et sic tripliciter profitebātur scilicet facto: q̄ censum capitis imperatori soluebant: verbo q̄ se esse subiectos romano imperio ore fatebant: et scripto q̄ eorū nomina scribebātur. ((Hec descriptio prima facta est a cyrino p̄side syrie)) (qui missus fuerat a cesare augusto in syriam tanquam preses et iudex ad ipsaz redigendā. Judea qp pe non habuit p̄sidem ꝓprium sed ipsa cōtinebat sub syria. cuius pars est iudea. Prima autem potest dici quantuz ad cyrinum: quia enim syria est puincia. in cuius medio est iudea quasi vmplicus terre habitabilis: dicit prouisum esse: vt in ea ipse incipoaret. et deinde circūstantes regiōes alij p̄sides ꝓsequerent: vel prima vniuersalis in q̄ vniuersus orbis describit: quia alie particulares precessisse intelliguntur. Uel prima capitū in ciuitate fiebat a p̄side: secūda ciuitatuz in regione a legato cesaris. tertia regionū in orbe coā cesare. hic primum iudea facta est romanis tributaria. seu stipendiaria. hec descriptio quotannis. i. singulis annis postea facta videtur quia in euangelio legitur: magister vester non soluit hoc anno tributum. ((Et ibant omnes vt ꝓfiterent singuli in suā ciuitatem)) vnde duxerant originē. Appropinquante autem termino nouem mensiuz ((ascendit)) secundum loci suum ((et ioseph a nazareth galilee. vbi manebat ((cum maria desponsata sibi vxore pregnāte)) in bethleem inde ciuitate Dauid: q̄ ibi natus est et in regem vnctus fuit. de cuius domo. i. progenie et familia erat ioseph et etiam maria. vbi habitabat eorū genus et familia: vt et ipsi sicut ceteri eandem facerent ꝓfessionē. Ubi vide dominum propter te et etiam capite cē sui ascribi in terris vt et nomē tuū ascribatur in celis. in quo dedit exemplum humilitatis perfecte a qua saluatur incepit a natiuitate: et ea cōtinuauit vsq; ad morte in qua

humiliauit semetipsum factꝰ obediēs vsq; ad crucē. Unde Beda. Cuius nō preteredit tanta tanq; benigna est humilitas inuenire nō solum incarnari pro nobis sed et eo tempore dignatus sit incarnari: quo mor natus cesuū cesaris ascriberetur atq; obno xius libertatē ipse scrutinio subderet. cōsi dera etiam qd licet beate virgo tāq cōcepti set regem celi et terre. ipsa tamen vna cum sponso suo Joseph ipsali edicto voluit obe dire, vt posset ei filio dicere ((sic decet nos implere omnem iusticiam)) ac per hoc da ret nobis ex empli obtemperandi omni po testati superiori. Laborat ergo iterū domi nat hoc longo itinere. Nā a nazareth vsq; i hierusalē sunt. xxv. miliaria et deide in de clinio montis hierusalē versus meridiē est bethleem sita que et effrata ē dicta distans a hierusalē p quinq; miliaria. vel circa. Ex hoc loco colligitur. qd beata virgo licz gra uida esset et tam vicina partui nō tamen ex hoc granabat in corpore quin trer de pluin cia in prouinciam. Quia (vt dicit augu). cuz cēt virgo grauida salubri lenitate plau debat. Lumē enim quod in se habebat pon dus habere non poterat: referēdo singulis ioseph volens soluere cēsum: impator tere no ascendit de prouincia in prouinciam. s. de galilea in iudeam: et de ciuitate in ciuita tem. s. de nazareth in bethleem. moraliter Joseph qui interpretat augmentū idest q libet nostrum volens spiritualiter augeri si soluere vult censum deuotionis eterne re gi: ire passibus virtutum et ascendere de galilea. idest de mundo et voluptatib⁹ mū dane conuersationis ad iudeam confessionis et laudis diuine. nam galilea interpretatur transmigratio: vel rota seu volubilis: iudea vero confessio. Et ita ascendo ascenderet de na zareth in bethleem. idest a florida virtutum actione ad pastum contemplationis interne in qua vera refectio animarum inuenitur. nazareth enim flos et bethleem domus pa nis idest domus refectionis interpretatur. ascendit autem ioseph cum maria quia sem per debemus nobiscum habere penitentiaz sicut et ioseph vsq; ad montem habuit mari am: que interpretatur mare amarum. cum q; in bethleem essent: q; pauperes erant. ho spitium inuenire non potuerunt propter cō uentum et frequentiam multorum: qui ob eā dem causam concurrerant. opatere huic do mine et conspice delicatam iuuenem annoz quindecim. ex longo itinere fatigatam et cū verecundia inter homines versantem que rentem vbi quiesceret: et non inuenientem.

Omnes eam: et socium licentiant: et sic in cō muni transitum diuersorium se receperunt q; intra cuntatem in fine iurta vnā portaz sub rupe concaua erat: non habens desuper tectū ((vt hodie cernitur)) nisi rupem ꝺ mō te dependentem. Scōm bedam. Diuersoriū est spatium inter duos vicos ex vtroq; late re habens murum et ex vtraq; parte portam vt sit inde exitus in vtrumq; vicum desuper coopertuz propter aeris intemperiem vt ise stinis diebus possint ibi homines conueni re ad colloquendum et solatiandum. et figu rat ecclesiam inter paradisum et mundū exi stentē: in quam diuertamus ab erroꝛib⁹ mū di huius. ibi etiam homines ad illam cuita tem propter negocium aliqꝺ venientes ani malia pp aeris intemperiem locare cōsueue rant. vnde et diuersorium dicebatur q; illuc homines diuertebant. Forte ibi ioseph faber lignarius pre sepe fecerat boui et asino quos secum duxerat: asinum quidem vt virgo p̄ gnans sup eū veheretur: bouem forte vt ipm venderet accensuz pro se et pro virgine solue ret et de residuo viueret. vel forte aliquis alī us bouem adduxerat vt illum ibi venderet q; tunc cum asino in eodem p̄sepio comedeꝛ bat. vl forte ambo hec animalia per alios fue runt adducta. vñ crisо. Quicunq; pauper ē accipiat cōsolationem ioseph. et maria ma ter dñi, non habebant seruulum nō ancillam de galilea de nazareth soli veniunt non ha bebant iumentum. ipsi sunt domini et famu li. Rem nouā ingrediuntur in diuersoriuꝫ non ingrediuntur in ciuitatem. Paupertas enim timida inter diuites non audebat acce dere. vbi cum venisset hora partus scilicet in media nocte. diei dominice. dum nox medi uz iter haberet nam ea die qua dixit ((fiat lux et facta est)) visitauit nos oriens ex alto ((peperit virgo filium suum primogenitū)) Ly primogenitum non dicit hic ordinez re spectu sequentis: sed priuationem respectu p oris: quia nullum habuit ante illum. vñ sm Bedā. primogenitus dicitur non potest quē alius: sed ante quem nullus. Et sm eundem omnis vnigenitus est primo genitus. et ois primogenitus vt sic ē vnigenitus. Et q; filiꝰ dei. temporaliter nasci voluit ex matre ffs car nem vt ipse multos fratres acgreret p gene rationē spiritus. hinc est quod vt sic melius est dictus primogenitus q̄ vnigenitꝰ. et hoc est quod dicit beda. quod christus est vnige nitus in substantia diuinitatis. sed ꝑnogeni tus in susceptione humanitatis. in nocte na tus fuit: quia occultus venit: ut eos q; in no cte erroris erant: ad lucem veritatis reduce

ret. Filium quoq; natū mater statim vt deū adorauit inuoluitq; per semetipsam ((Pan nis)) idest vilibus et veteribus indumentis: Unde panni dicuntur pauperes qui pan nio induuntur veteribus insimul ꝑsutis. ((Et reclinauit)) ac posuit eum: nō in reclina torio aureo sed ((in p̄sepio)) in medio duo rum animalium predictorum. scilicet inter bouem et asinū ((Quia non erat ei locus)) clius ((in diuersorio)). Ecce magna christi paupertas et inopia quia non solum nō ha buit domum propriam sue natiuitatis: sed nec in cōmuni diuersorio poterat habere lo cum conuenientem et congruum: et oportuit eum pre inedia loci in p̄sepio reponi. Un de verificatum est illud ((Vulpes foueas habēt volucres celimdos. Filius autem ho minis non habuit vbi caput suuz reclinet.)) Et intellige qd diuersoriū illud et stabulū erat ita animalibus et alijs repletum: vt non haberet locum nisi inter bruta animalia ar ctissimū. Un poterat dicere illud Psalmi. ((Ut iumentum factus suz apud te. et ego sem per tecum)). Primo quieuit in virginis al ueolo. Scōo in vili p̄sepio. Tertio in cru cis pabulo. Quarto in sepulchro etiam alie no. Ecce quanta inopia et ꝺlia reclinatoria. Aduerte ex p̄missis qꝺ iam incipiebat statū ꝑfectionis exemplo docere qui cōsistit in hu militate austeritate et pauptate vt vere pos set dicere illud psalmi ((. pauper sum ego. et in laboribus a iuuentute mea²)). Dic ergo damnantur huius mundi honores ac pom pe et vanitates. itemq; delicie ac mollicies et carnis delectationes: insuper diuitie et habū dantie ac superfluitates. vnde Anselmus. O amanda et admiranda dignatio. Deus inimē se glorie vermis contemptibilis fieri non de spexisti dñs oium ꝑseruus apparere volui sti parum tibi visum est parem nobis esse et frater noster esse dignatus es. Et tu dñe vni uersorum qui nullam habes indigentiam in ter ipsa natiuitatis tue initia non horruisti abiectissime paupertatis degustare incōmo da. ut enim ((ait scriptura)) tibi nō nascēris non erit locus in diuersorio: nec cunabula. q̄ tenerit⁹dinem tuaz acciperent habuisti: sed in vili p̄sepio sordentis stabuli. Tu q; ter ram palmo concludis. inuolutus panniculis reclinatus es et hoc ipsum a brutis animalibus mater tua mutuo accepit. Consolamini consolamini: qui in sordibus paupertatis enutrimini. q; vobiscum est deus in pauper tate. Non cubat in delicijs splendidi cubilis: nec inuenitur in terra suauiter viuentium. Quid igitur gloriaris o diues res luteā i vo

lutabro lecti picti et delicati. cum rex regum suo recubitu stramenta pauperū honestare nō aluerit. Quid dura strata detestaris. cum tener infantulus in cuius manu sunt omnia regna. tuis sericis plumeis lectis duras tu mentorum stipulas p̄legerit. Unde et Ber: Non ꝑsolatur christi infantia garrulas. non ꝑsolantur christi lachryme chachinnos. nō ꝑsolantur panni eius ambulantes in scholis non consolantur stabulum et p̄sepe aman tes primas cathedras in synagogis. Uigilan tibus pastoribus annunciatur gaudiū lucis: et eis dicitur esse natus saluator: pauperibus atq; laborantibus non vobis diuitibus qui vestram habetis ꝑsolationem non diuinam. Et iterum nascitur dei filius in cuiꝰ arbitrio erat quodcunq; vellet eligere tēpus. elegit qꝺ molestius est p̄sertim parulo et paupe ris matris filio. q̄ vir⁹ pannos haberet ad inuoluendum. p̄sepe ad reclinandū. Et cum tanta esset necessitas: nullam audio fieri pel lium mentionē xp̄s vtiq; qui nō fallitur ele git qꝺ carni molestius est. Id ergo melius. id vtilius. id potius eligendus. et q̄s aliud doceat vel suadeat ab eo tāquam a seductoꝛ re cauendum. Et tamen fratres ipse est pro missus olim per Ysaiam. Parulus sciens reprobare malum et eligere bonū malū ergo volūptas corporis est. Bonum vero afflictio est. Siquidem et hanc elegit. et illaz reproba uit puer sapiens verbum infans caro scilicet infirma infantulus tener. caro omnis labo ris impotens ois opis impaciens. itaq; iam carnalis hō fuge voluptatem. q̄ posita est mors secus delectationis introitum. Age pe nitentiam. quia per illam appropinquat re gnum. Hoc stabulum illud predicat. Hec p̄ sepe clamat: hoc membra illa infantila mani feste anunciant: hoc lachryme et vagitus. euangelizāt. O duricia cordis mei. Utinam dñe: sicut verbum caro factū est ita carneum fiat et cor meum. Siquidē et hoc politicꝰ eo per propheram. auferā inquit⁹ a vobis cor lapideum et dabo vobis cor carneū. Nec. B. vidisti ortum sanctissimi principis. vidisti si mul et partuz regine celestis: et in vtroq; ar tissimā paupertatem attēdere potuisti. Nec virtus est illa euangelica margarita. p̄o qua emenda et comperanda: oia sunt vendenda et danda. Nec est totius spūalis edificij pri marium fundamentum. Nec est spansio via salutis tāq; humilitatis fundamentum et p fectionis radix: cuius est fructus multiplex ꝑ occultus. potuisti etiam attendere in vtroq; ꝑfundissimam humilitatē. nō enim sunt sta bulum dedignati: nō p̄sepe: nō fenuz: nō ce

ra vtilis ad dandum nobis exemplū perfe
cte humilitatis. Vnde hec virtute sibi non
esse quā nulla equare nostra cum superbia deo
placere potest. Nēpe vt virtutes sepe dentur
vel accepte seruentur seruate continuen
tur: humilitas meretur: absq; ista illa nec
esse virtutes videntur. Potuitq; atcende
re in virgo & maxime in puero ieshū pan
nam copiosa affectiones. Inter ceteras aūt
hec vana fuit q quando mater sua in pse
pio cum eo anxie & pulmnar vel aliud hmūs
modi non haberet ad caput eius quendam
lapidem non sine grandi eodis amaritudi
ne potuit interposito teste sino quod ab ani
malibus mutuo accepit. Et ((vt dicitur)) ad
hoc ille lapis ad memoriam reseruatus vide
tur. Paupertatem igitur & humilitatem af
fectionemq; cupias studeas & tu pro pos
se amplecti: & in his christum pro modulo
tuo imitari. Unde Bernar. Tribus exēplis
viam nobis ostendit qua eum sequi debem⁹
Exemplum paupertatis: quia in hoc mūdo
diuitias habere noluit: quod exemplum leue
facere expedimur vt currat. Exemplo hu
militatis: quia mundi gloriam spernit: qđ
medicum facit vt lateat. Exemplo patien
tie: mala sustinuit quod fortem & robustū
facit vt sustineat. Hec Ber. Secundum Au
stinum. Redemptor noster cecatis luminī
bus cellitum sue incarnationis apposuit:
vt qui deum in secreto maiestatis fulgentes
videre non poterāmus: deum in homine ap
parentem aspiceremus. aspiciendo cogno
sceremus. cognoscendo diligeremus. diligen
do summo studio ad eius gloriam peruenī
re satageremus. Incarnatus est: vt nos ad
spūalia reuocaret. mutabilitatis nostre parti
ceps factus & vt nos sue incommutabilitatis
participes faceret. Inclinauit se ad humilia
nostra: vt nos ad excelsa sua sublimaret. Et
sm Crisost. Filius dei naturalis. etiam Da
uid filius esse dignatus & vt nos filios dei fa
ceret. Seruum sumpsit habere patrem digna
tus est: vt nobis patrem faceret deum. Non
enim frustra nec vane ad tantā humilitatem
ipse descendit: vt nos ex humili sublimare
ret. Natus est secundum carnem: vt nos se
cundum spiritum nascaremur. Et quia par
tus sequitur conceptionem: sicut fructus flo
rem: congruum fuit qđ xpūs qui cōcept⁹
fuit in flore scilicet nazareth: qđ interpreta
tur flos nasceretur in fructu scilicet in be
thleem quod interpretatur domus panis
vel refectionis. qđ pertinet ad fructū. Quod
adhuc quoq; dominus in nazareth. concipit
& in bethleem nascitur: cuius aliquis flore ver

bi susceptor esse bonum eterni panis efficit.
Ideo etiam congruum fuit vt in bethleem
((que domus panis interpretat)) christus
nasceretur: q ipse & panis viuus qui de ce
lo descendit: qui electorum mentes interna
le reficit. Natus quoq; in bethleem q
facietate refecit. Natus quoq; in bethleem q
inter omnes ciuitates inde exigua erat: no
luit quemq; de terrene ciuitatis sublimitate
gloriari. Qui non in parentum domo: sed
in via nascitur vt se peregrinus esse & regnus
suum de hoc mundo non esse ostenderet: q
etiam dicit. Ego sum via qua scilicet ad pa
triam veniamus. in diuersoriū se recepit: vt
nos non palatia: sed diuersoria in hoc mun
do querere doceret. Et abulum ad nascendū
elegit. vt curiositatem edificiorū & glorā mū
di damnaret. Parvulus factus & vt nos ma
gnos ac viros perfectos efficeret. & ne vltra
magnificare se homo super terras appeteret.
Infirmus factus est. vt nos ad boua opera
fortes & potentes faceret. Pauper factus est
vt sua inopia nos ditaret. & ne de terrenis re
rūs quisq; se extolleret. Pannis vilibus in
volutus & . Vt nos laqueis mortis absolueret
& stola prima immortalitatis indueret. Ma
nus & pedes eius constringuntur. vt manus
nostre ad bene operandum laxentur. & pe
des nostri in viam pacis dirigant. in diuer
sorio loco eget. vt nobis in domo patris sui
mansiones multas prepararet. Et sic in psepi
pi ągusto posit⁹ est. vt lectos delicatos & am
pla edificia reprobaret. & vt nos per celestis
regni gaudia dilataret. & nos locum cordis
nostri sibi proprium dilataremus. iuxta illud
Fili prebe cor tuum mihi. In psepio etiaz re
clinatus est. vt nos quasi sancta alialia car
nis sue frumento reficeret. & vt cibus esset in
mentem. Homo. n. factus est iumētū per pec
catum secundum illud. homo cuz in honore
esset non intellexit. comparatus est iumētis
insipientibus. & similis factus est illis ideo
dūs factus est fenum quod est cibus iumen
torum. quia verbum caro factum est. & om
nis caro fenum. Bos quippe qui designat
populum iudeorum. & asinus qui designat po
pulum gentium. dominū in medio habentes
& miraculose cognoscentes. flexis genub⁹ in
cessanter eum adorabant. et tanquaz laudan
do voces dabant. Vñ Ambrosius. Infantis
audis vagitus. non audis boris dominum
agnoscentis mugitus. Agnouit eius bos pos
sessorem suum. & asinus presepe domini sui.
Unde & gregor⁹ nazarenus. Uenerare pre
sepe illud p quod cū esses pene iam mutum
animal pasceris nunc verbo & ratione dei
Agnosce vt bos possessorem tuū & sicut asi

nus pre & dominū tui serui tui mūdor⁹ ant
malium qui cō & eorum q ruminare nouit
& verbum dei ad memoriam reuocare quoq
etiam animo sacrificijs atq; altaribus apti
sunt seu certe ex immundis eo animalibus &
neq; cibis neq; sacrificijs denotatus est. Per
Zachariaz ecclesia designari potest & p ioseph
sponsum eius episcopus. propter quod annu
lum habet sicut sponsus. Et sicut maria secū
da fuit non tamen a ioseph sponsa: sed a spi
ritusancto. sic & ecclesia secunditatem gra
tie habet a deo. Dicendum tendēdo in be
thleem ciuitatem suam. s. celestem & profiten
tur omni imperatori exhibere seruitutē. Ec
clesia vero in qualibet bona persona parit fi
lium quando bonum prius conceptum per
ducit ad effectum. & pannis involuit quādo
ab humanis laudibus hoc abscōdit & in pre
sepio reclinatus quando ex bono opere non
elevatur: sed magis se humiliat. Nascentem
etiam dñm angeli circūdederunt. & natum
statim adorauerūt. ((Et pastores erant in ea
dem regione vigilantes super gregē suum))
prope p militare. s. iuxta turrim quandaz in
ter bethleem & ierusalē. vbi iacob rediens
de mesopotamia moratus est cū grege suo:
vbi mortua & sepulta est rachel. & turris gre
gis dr. Ubi etiā in ecclesia tria pastorū illoz
monstrant monumēta ((Et ecce angelus do
mini)) circa quartā vigiliaz noctis venit ad
eos diuidit. n. noctem in quatuor vigilias)) & ste
tit iuxta illos in veste candida & facie rutilā
ti & iocunda. Et credit fuisse gabriel. qui vir
gini conceptum verbi nunciauerat. Uñ ipse
ampli⁹ ceteris gaudens de ipletiōe eius qđ
dixerat ante dēs se agebat vt christi natuita
tem predicaret. Et claritas dei circūfulsit il
los)) vndiq; extrinsecus in corpore & extrinseci⁹
in mente in signum quod ortus erat sol iusti
cie & in tenebris lumen rectis corde. & appro
pinquabat claritas glorie. Ideo ergo lumen
angelus attulit qz eū nunciare venerat qui & ē
lux vera q oēm hoiez illuminat. Magis au
tē apparuit angelus pastoribus q̄ alij gene
ri hoīz. Primo q: pauperes pp quos christ⁹
venturus erat sm illud psalmi. propter mise
riā inopū & gemitū pauperū &c. Secdo quia
simplices iuxta illud puerbij. & cū simplici
b⁹ sermocinatio eius. Tertio qz vigiles: ex illis
puerbij q mane vigilauerit ad me inuenient
me. Qui ritū pp misterij vt significet qđ do
mina dr a pastoribus a plātis venire ad sub
ditos. Et timuerunt timore magno pp insoli
tā angeli visionem. & subditam claritatem.
Sed angelus eos consolatur dicens ((Noli
te timere)) Cuius causa subditur cum dici

tur. ((Ecce enim euangelizo)) .i. bonum nun
cio ((vobis)) .s. ((gaudiū magnū q erit om
ni populo)) .i. ecclesie & cuncto populo. s.
iudeoz & gentiū colligēde ((qz natus & no
bis)) .i. ad vtilitatē nr̄am. s. hoīz. ((Hodie))
.i. in isto die naturali nocte precedentē sup
putādo ad diē sequentē. Uñ ex hic nox tūc
pri precedere dr: & ponit dicit hodie q̄ hac
nocte: qz gaudiū venerat nunciare: & non ula
sicut dies illuminata fuit ex diuina claritate
((saluator)) .i. deus saluus amator & dispensa
tor ((qui est christus)) quo ad humanitatem
((dominus)) quo ad diuinitatē ((in ciuitate
Dauid)) .i. bethleem: vñ dauid traxerat ori
ginē. Christus grece idem est quod vnct⁹ la
tine. In veteri aūt lege vngebant tantuz re
ges & pontifices. Cuius vero rei est & ponti
fex. Et ideo bñ dicitur christus. i. vnctus non
vnctione humana sed diuina: qz in humani
tate pro nobis assumpta. fuit vnctus a deo
patre immo a tota trinitate plenitudine gra
tie. Secundum Bedam. aliter angelus Da
rie. Secundum Bedam. aliter angelus Da
rias: aliter ioseph: aliter pastores instruit. scri
bit. & concipiendum & conceptum & natus
dominum testando vt & homines sufficien
ter imbuat. & iuum deo seruituz incessanter
impendat. ((Et hoc vobis sit signum)) mo
re iudeorum qui signa querunt. ((Inuenie
tis)) scilicet tanquam absconditum non se
ostendentem ((infantem)) non tantem. & ta
men verbum dei existentem ((pannis)) nō
sericis ((inuolutum)). ecce eius paupertas &
habitus vilitas ((& positum in presepio)) nō
in reclinatorio aureo ecce mira humilitas:
vt dominus dominoruz reclinaret se vicq; ad
presepe animalium brutorum. Et notandus
quod pastores erāt simplices. pauperes & hu
miles seu contemptibiles ió ne timerent ac
cedere: datum est eis signum infantie & paup
tatis & humilitatis in xpo. Nec sunt signa ad
uentus primi: sed alia erant signa aduentus
secundi. Moraliter in hoc instruimur qua
liter & a quibus christus inueniatur. Quia
non nisi a pueris & simplicibus: quod re
spondet eius infantie & a pauperibus quod
respondet pannorum inuolutioni. & ad hu
milibus & contemptibilibus: qđ rñdet eius
in presepi reclinationi. Que tria cōprehēdū
tur in tribus votis religiosoruz. s. castitate quā
tum ad primum paupertate quantum ad se
cundum & obedientia quantum ad tertium
Et bene nato summo pastore angelus pasto
ribus apparuit & vigilantibus: insinuans
quales debeāt eē pastores ecclesie. i. humiles
& vigilantes. Multice ergo secundum Be
dā. ili pastores gregum signant doctores &

rectores fidelis sit: q vigiliet sup vrā sibi
dilectissime delinquāt. & custodāt vigilias no
ctis sup er gregem suum. ne infernalium lu
pox mentibus pereant. Nox enim pericula
tēptationū indicatur quibus se fidelēs subie
ctos ee q̄ pecte vigilant custodire non
cessant. Et iuxta illos illat angelus ad eos
custodiam. & claritas dei circumfulsit illos:
ad laudem. & subditorum directionem. & secū
dum eundem Bedam: nec solum episcopi:
presbyteri: diaconi vel etiam rectores mo
nasteriorū pastores intelligendi sunt: sed etiā
omnes fideles qui vel parvule dom⁹ siue cu
stodiam gerunt pastores recte vocantur in
quantum eidem sue domui solicita vigilan
tia prosunt. & quecunq; salutem vni vel duo
bus fratribus quotidiano præest regimine
dz eisdem pastoris officium implere: q; iu
benur in quantum sufficit hos verbi dapib⁹
pascere. Immo vero vnus quisq; qui etiam
parvulus creditur viuere. pastoris officium
gerit. & spūalē pascens gregē. vigilias noctis
supra illū custodit: si bonorū actuū. & munda
rum cogitationū sibi multitudinē aggregās
hoc iusto moderamine gubernare. & celesti-
bus scripturarū pascuis nutrire peruigilisq;
solertia gtra immundorū spūum insidias ser
uare cōtendit. Lunq; pastores de visis. & au
ditis mirarēt. ne vnius angeli. & testis au
ditus mirarētur. ne vnius angeli. & testis au
ditus mirarētur. ne vnius angeli. & testis au
ditus mirarētur

in bethleem iudee natum ideſt domum panis
tum.nō manufactā ſed eternaz in celo & ve
rum.nō manufactā ſed eternaz in celo & ve
celamus amando eaz verbū caro factū illuc
carne aliquā habitq; ledet in uetera patria.il
luc eū tota uirtute inſtantia ſequamur & ſo
lica cordis ac corporis caſtigatione procu
remus vt quē illum preſepio videre vagientē
mus in pāis ſolio mereamur videre regnan
tē. Nō eſt tanta beatitudo eū deſidia ac tor
pore querenda ꝫ alacriter iuxta xpi ſequēda
uestigia. Et ſicut illi uidētes cognouerūt ſic
& nos q̄ dicta ſunt de ſaluatore noſtro.plena
deliciose teſtimonia ampleci.vt hec in fu
turo perfecte cognoſcēs uiuere cōpzehēde
re valeamus((Maria autez)) pondeuſſima
((ſeruabat)) i ſcrinio pectoris ſui((ola ꝑba))
.Lde annunciatione angelica de exultatione
iohannis.in utero.de ortu ſaluatoris.de can
tico angelozū de apparitione & hīc paſto
rum((conferens ea in corde ſuo))eā ſcriptis
ꝓphetarum.Ecce ergo optima diſcipula.q̄
audita conſeruabat in memoria cōmendando
& ea nihil oblitioni dando:& cōferens ob
ſeruata frequēter repetendo. Uñ ſunt archa
cōtingens omniū eloquiorū archana:placē
uabat ergo ea & memorie cōmendabat vt
poſtea ipſa docente & narrante ſcriberentur
& in vniuerſo mūdo predicarentur. Ab ipſa
n.apoſtoli plurima de geſtis dñi didicerunt
maxime eaque geſſit anteq̄ eos vocaret ad
ipſaz oēs quaſi ad magiſtrā recurrebant. Et
q̄ ſanctas ſcripturas legerat & ꝓphetas ſcie
bat conferebat que ſecum ſunt acta de dño
eū his que nouerat a prophetis ſcripta de eo
attendens prudenter quomodo ꝓphetie im
pleb̄ntur in puero nato . Conferens ergo ea
que in puero fidei videbat.cū illis que de eo
in oraculis prophetarū legerat.tanto verius
eū deū eſſe credebat quāto ea que de illo le
gerat in eo cōpleri cernebat. Et iſta collatio
erat ei delectabilis valde & vtilis eccleſie . q̄
ſecundum Dionyſium poſt aſcenſionem
filij ſui remanſit ad tempus in terris cū apo
ſtolis:vt eos plenius inſtrueret.q̄ omnia ſa
cramentorum viderat & tractauerat . propter q̄
melius exprimere poterat.Ut enim dicit hie
ronymus:quod melius nouimus melius pro
ferimus.Maria ergo virginalis pudicicie in
ter cuſtodiens.& nō minus pudica ore q̄ cor
de volebat:ſed tacito corde ſcrutās cōgruum
tempus.quo deus hec diuulgari vellet.& quo
dcrat circa ſe acta.& que in ſcripturis legerat
vigenda. Legerat enim in iſaia. Ecce virgo cō
cipiet & pariet filium.& videbat ſe virginem
& concepiſſe & peperiſſe. Legerat . cognouit
hoc poſſeſſorem ſuum & animo preſepe dñi
ſui.& videbat dei & ſuum filiū inter hec ani
malia vagientem in preſepio. Legerat egre
dietur virga de radice yeſſe:ꝛc̄.& videbat ſe
de ſtirpe Dauid & oriam & natam . Legerat
nazarenus vocabitur puer ille.& videbat ſe
in nazareth de ſpiritusancto concepiſſe. Le
gerat:& tu bethleem terra iuda ꝛc̄. Et vide
bat ſe in bethleem peperiſſe. Comparat ergo
verba ꝓphetaꝝ & que legerat.factis & his q̄
audiebat & videbat:& in omnibus vnaz ma
ter ſapientie cernit concordiam:& habet cer
ta fidei augmenta. O quantum gaudere po
teraticū ſe matrem dei cognoſceret q:(vt ait
Anſelmus). Soli de ſancta Maria virgine
predicare:q̄ dei mater eſt.excedit oēz altitu
dinem:que poſt deum oici vel cogitari poteſt
((. Paſtores))aūt aperiūt cū gaudio ingēti
((& reuerti ſunt))ad curam & cuſtodiaz gre
gis ſui([glorificantes))corde((& laudātes))
ore((deum))tanq̄ auctorē & opificē((in om
nibus)).i.de oībus((que audierant)).ſ.ab an
gelis((& viderant))in bethlee ꝓpriis oculis
ſicut dictum eſt ab angelo ad illos.i.in hoc
gloriam deo laudi. q̄ referebāt:q̄ nō aliud
venientes inuenerat.quā ſicut ad illos dictū
erat.ipſi.n.de tam eximio bñficio totī mun
do q̄liter collato & eis ſpecialiter oīno gra
ti exiſtentes deuotione ſuā in laude dei exu
ctabant & deum glorificabant.in hoc etiam
reputantur deuoti:q̄ poſt cōtēplatiōez ſalua
toris reuertuntur ad exercitū actionis. in quo
dat forma paſtoribus eccleſie:q̄ aliqn dormi
tibus debēt vigilare:& ire aliqn in bethleem
cōtēplationis:& ad ſtudiū ſacre ſcripture: vt
ibi pane celeſti reficiātur:& refecti pane doc
trine ad paſcendū gregē reuertātur. Uñ in
ezechiele. Aialia ibāt & reuertebantur. vade
nūc & tu ad videndū verbū ꝓ te carne factū
& genibus flexis adora dñm tuum:& eū ma
tre:ac reuerenter ſaluta ioſeph ſanctum ſenē
Deinde oſculare pedes pueri ieſu iacentis in
preſepio:& roga dominā vt eū tibi porrigat
vel accipere permittat. Accipe ergo eum ad
te:& inter brachia tua tene.immeario facie
eius diligenter ac reuerēter deoſculare:& de
lectetis in eo:& corde confidenter hec facere
poteris q̄ pro ſalute eorum venit ad peccato
res:cum eis humiliter conuerſatus eſt:& tan
dem ſe eis in cibum dimiſit. vnde benignus
dominus patienter permittit:& pro tuo velle
ri. Semper tamen cum reuerentia & timore
hoc facias quia ipſe ſanctus ſanctorum eſt.
poſtea redde ipſum matri ſue & conſpice ita

dioſe & diligenter & ſapienter eum tractat &
gubernat:ac cetera obſequia ei facit. Sta &
tu ad ſeruiendum paratus:& admina eam
ſipoteo.in his delectari:iocundari & ſedule
meditari memento:& quantum poteſ ſta ſa
militario domine & puero ieſu:& intuearis
faciem eius ſepe:in quem deſiderant angeli
proſpicere ſemper tamen (vt dixi)cum re
uerentia & timore:ne patiaris repulſam de
preſumptione . Reputare.n.te debes indi
gnum in querſatione talium & tantoꝝ .Ut
Anſelmus.hinc matrem cuz omni deuotio
ne in bethleem proſequere & in hoſpicium di
uerſeno cum illa aſſiſte:& obſequenti loca
toq̄ in preſepio parulo erompe in vocem
exultationis:& clamans cū iſaia puulus na
tus eſt nobis:& filius datus eſt nobis & am
plectere illud diuinum & dulce preſepiū Al
liget verecundiam amor.timoré depellat af
fectus:vt ſacratiſſimis pueri pedib⁹ labia fi
gas:& oſcula gemines. Deinde paſtoꝝ excu
bias mente ptracta:angeloꝝ currentes exer
citum admirare celeſti melodie tuas interpo
ne preces ſimul corde & ore decantās:glia in
excelſis deo:& in terra pax hoibus bone vo
luntatis. Feſta vox & gratulatoria:non vni femine cuius uter⁹ edi
derat prolem:ſed humano generi cui virgo
peperit ſaluatorem.Dicam⁹ ergo & nos quā
ta poſſumus cum exultatōe dicam⁹: dicam⁹
inquam & nos fideli corde:deuota voce:glo
ria in excelſis deo:& in terra pax hoibus bo
ne voluntatis . Et hec verba diuina has dei
laudes.hoc angelicum gaudium quanta va
lemus ꝓderatione perſpectum:fide & ſpe:&
caritate meditemur. Uñ etiam. Greg.nazan
zenus. Cū paſtoribus puerū venerare:cum
angelis hymnum dicito cum archangelis
chorū ducito. Exulta & ſi non poteſ vt Johā
nes ex vtero certe velut Dauid in collatione
arche teſtamenti tripudia. Venerare natiui
tatem per quam terrene natiuitatis vinculis
liberatus es. Nec Bre. Uenias & nihilomi
nus quottidie vt videas ieſum in preſepi ſpi
rituali.ſ.in altari:vt carnis ſue frumēto me
rearis cum animalibus ſanctis refici. Et ſcié
dum quod triplex eſt xpi natiuitas ſcilicet di
uina:humana:gratuita. Prima eſt ex patre
eternaliter. Secūda ex matre tēporaliter. Ter
tia in mente ſpiritualiter. Et iſte treꝝ natiui
tates ſanctorum ſecundū treꝝ chriſti ſubſtan
tias:que ſunt deitas:caro:& ſpiritus. Nam ex

patre naſcitur deus:ex matre caro:in mente
naſcitur per gratiā ſpiritusanctus. Ex patre
naſcitur ſemper. Ex matre ſemel in tēpe. Secundū natiuitatem diuinam chriſtus
habet patrem ſine matre:ſecundum huma
nitatem matrem ſine patre:ſecundum gra
tuitam habet patrem & matrem: ſecundum
illud. Quicunq; fecerit voluntatem patris
mei qui in celis eſt:ipſe meus frater & ſoror
& mater eſt. Dies vero chriſti natiuitatem rep
ſentat eccleſia in die natiuitatis ei⁹. Primaz
natiuitatem repzeſentat in miſſa:que canta
tur in nocte q̄ diuina natiuitas eſt nobis oc
culta. Secundam repzeſentat in miſſa:q̄ can
tat in aurora:q̄ natiuitas humana fuit par
tim occulta.ſ.quantum ad modum:& par
tim manifeſta.ſcilicet quantum ad effectum
Tertia repzeſentat in miſſa que cantatur in
die quia gratuita natiuitas manifeſta eſt in
anima in qua chriſtus cōcipitur per effectuz
naſcitur per effectum:nutritur per profectū.
Honora tunc & venerare ciuitatem bethleē
puſillam & minimam per quam tibi regreſſus
patefactus eſt ad paradiſum & patriam.
Nec ciuitas ſpatio modica . primo dicta eſt
effrata:ſed poſtea facta eſt ibi fames magna
q̄ tranſeūte facta eſt ibidē maxima habūdā
tia:& tunc vocata eſt bethleem.ideſt domus
panis ꝓpter euentum habundantie ſuper
uenientis. Nec ciuitas non eſt minima in ꝓn
cipibus iuda.i.dignitatis excellētia.gppe q̄
cōſcia miſteriozuz ante chriſti aduentū. Ibi
enim vnctus fuit Dauid ibi ſacrificium ſole
nizatū:ibi cōnubiū Ruth. & Booz celebratū
in quo prefigurabatur humanitatis & diui
nitatis cōmixtiō:verū ſacrificiū & immutabile
regnum. Item conſcia gaudioꝝ in aduentu
chriſti. O quis digne penſet gaudiū angelo
rum laudantiū:paſtoꝝ videntium:regū ado
rantiū:populoꝝ credentium. Item cōſcia mar
tyrioꝝ.poſt aduentum chriſti:q̄n herodes fe
cit infantes occidi. Sed maxime beata in ger
mine q̄ inde exiit germē nobile.ſ.dux & do
minator germē vtile.regēs populum iſrael.
De cuius ciuitatis laude . Sic dicit Berna.
O bethleem parua ſcilicet magnificata a do
mino . Magnificauit te:qui factus eſt in te
paruus ex magno. Quę ciuitas ſi audiat nō
inuideat preciosum ſtabulum illud: & illius
preſepij gloriam . Ubiq̄ gloriosa dicta ſunt
de te ciuitas dei. vbiq̄ canitur quia homo
natus eſt in ea & ipſe fundauit eā altiſſimus
hec Ber . Bethleem ſita eſt in monte longo
ſed arcto ab oriente ſe extendēs in occidentē
in cuius fine orientali ſub rupe quadam que
erat in quodam diuerſorio.illuxit nobis ſol

tutione vpo deus noster. & contra occidentem ad quā autor vel quanq; pdeuerat pceptū meroreum. in quo dulcis puer ille fuerat re clinatus. in hac ciuitate est sancta & venera bilis ac nunc pulcherrima & deuotissio ecclia cathedralis. cōsecrata in honore beate dñe marie: quam edificari fecit beata helena mater Constantini imperatoris. q̄ & icul pauit illa pulcherrimā altare marmoreū i loco vbi Ego maria pepit. & xpō natū voluit & deuota in quam erat illud pceptum venerabile & diuinum. in eadem ecclesia & sepulchri innocentū & sepulchri beati Hieronymi vbi beata paula & eustochiū regescūt thōgi est cisterna in qua stella diu ruagos dñi ercidisse. Hanc sanctus & deo dilectā ciuitatē habuit hieronym⁹ pelegit vt ibidē dño seruiret Beata etiam paula & eustochium filia eius cū multis aliis vginib⁹ in monasterio sanctimonialium dei seruitio & diuine cōtemplationi deuotissime vacantes regnū mūdi & eōm eius ornatū ppter amorē dñi nr̄i iesu xpi & loci deuotionem contēpserunt. Multi quoq; ex his qui videbāt terre sancte de terra & de cognatione sua. & de domibus patrum eorū: licet turba & tumult⁹ hoīum plerūq; religioni sint impedimētum: maluerunt tamen inter turbas populorū corpora liter habitare. q̄ sanctarum ciuitatum quas xpō specialiter elegit. s. hierusalē bethleē & nazarethq̄ tanq̄ celle aromatice saluatoris conuersatione redolent. habitatione priuari in nazareth eum de spiritusancto ex maria virgine fuit dominus conceptus. in bethleē natiuem hierusalez p salute nr̄a crucifixus mortu⁹ & sepultus. in bethleē ergo secūdus adam est natus. de qua ad septē miliaria vel circa. contra austrum est ebron ciuitas vbi i agro damasceno fuit primus adam ō rubra terra formatus de quo agro ad iactū arcus est spelūca duplex vbi ipse adā cū vxore sua condit⁹ & sepult⁹ tres magni patriarche. s. abraam. ysac & iacob cū vxoribus suis. Christus itaq; natus est vt captiuum hoīem liberaret. & hoc prefiguratum fuit in pincerna pharaonis. cui in carcere videbat q̄s cōtra se seu ramos q̄ cepit florere & vuas producere: in calicem pharaōis exprimēs. potū pharaoni offerebat: qui secundum somnij interpretationem post tres dies liberatus est. Sic cum genus humanū miserabilem sustineret captiuitatem vitis. i. christus de terra sola. s. de carnem animaz & deitatē habebat vel tres propagines sunt tres psone sancte trinitatis. Tertia vero vic. postq̄ vnū sanguinis sui in cruce est expressum & regi celesti oblatum tūc genus humanuz de captiuitate est egressum. Hoc vinum regem celestem ita inebriauit. q̄ oēm offensam humano generi relaxauit. q̄ oēm offensam humano genere relaxauit. Hoc vinum nobis sub sacramēto religiuit. Hoc vinum nobis sub sacramēto religit ut quotidie regi celesti p mundi offensa offeratur q̄ quotidie a mūdo offenditur. Vñ cum xp̄s nasceretur: vinee engadi floruerūt & christum veram vitem venisse ostenderunt. Modus aut est natiuitatis christi figuratus est in virga aaron que floruit & fructū amigdalinum protulit. Sicut enim virga illa mirabiliter contra naturā germinauit. sic maria contra naturā germinauit. sic mirabiliter contra naturā germinauit filiū gena supra ordinez nature mirabiliter filiū genuit. Virga aaron protulit fructum. sine plantatione: maria genuit filium sine virili cōmixtōe. In testa amigdalina dulcis nucleus latebat. in testa carnis xpi dulcissima deitas abscondita fuit. In virga aaron inuenimus frondū viriditatē. florū suauitatē & fructus vbertatem: sic maria habuit viriditatem virginitatis: suauitatem pietatis: vbertatem pietatis sacietatis. Non solū autem christus in deos: sed & paganis ortum suum prenostrauit: q̄ oēs hoīes saluos fieri voluit. Vñ octauianus qui tunc toti mūdo dominabat Et ideo a romanis tanq̄ deus reputabatur. sibi illam prophetissam consulebat si in mūdo aliquis co maior futurus erat. Eodē autem die quando christus in iudea nascebatur sibilla rome circulum aureum iuxta solē cōtemplabatur in quo circulo virgo pulcherrima residebat: que puerum speciosissimum in gremio gerebat. Quod illa cesari octauiano mōstrauit regē potentiorē ipso natū esse intimauit. Meditari ergo debes cū gaudio quāta sit hodierna solēnitas. Hodie namq; natus est xp̄s & sic vere eq dies natalis regis eterni & filij dei viui. Hodie puer nat⁹ est nobis & filius datus est nobis. Hodie sol iustitie q̄ in nubibus erat clare fulcit. Hodie sp̄ōsus ecclesie electorum caput de thalamo suo pcessit hodie speciosus forma pre filijs hominū desideratam faciem eius ostendit: hodie luxit nobis dies redēptiōis nr̄e reparatiōis antique felicitatis eterne. Hodie pax est numerata nobis hoibus vt cātat in hymno angelico q̄ hodie est factus. Hodie vt cant. ecclesia p totū mūdū melliflui facti sunt celi. Hodie apparuit benignitas & humanitas saluatoris nostri dei. q̄ (vt dicit Ber). Hodētia apparebat in rerum creatiōe sapia vero in earū gubernatiōe: sed benignitas misericordie maxime nūc apparuit in humanitate

Hodie adoratus ē de⁹ in similitudine carnis peccati. hodie & nos cū xp̄o sumus congenit: q̄ generatio xp̄i origo est populi christiani hodie illa duo miracula contigerunt. que oēm superāt intellectū & sola fides appḡhēdere pōt. s. q̄ deus nascitur & virgo parit. Hodie alioq; miraculoq; claruit multitudo. deniq; oīa que de incarnatione dicta sūt ḡsi hec clarius elucescūt. ibi inchoata hec manifesta videas nunc illa. ac istis coniuge & applica. merito ergo est ista dies gaudij & exultationis ac letitie magne nimis. Ofo.

Esu dulcis: q̄ de ancilla humili humilis nat⁹ te humiliter natū hūili tatis pānis inuolut: & in p̄sepio reclinari voluisti da mihi clementissime dñe p mirā iennarabilē natiuitatē renasci in me nouā vite lcitatē & sic sub habitu & pānis mee religionis humiliari vt inter arta regularis discipline studia velint in quodā p̄sepio reclinatus: ad culmē vere humilitatis valeam attingere & q̄ nostre humanitatis & mortalitatis fieri dignat⁹ ea pticeps: da mihi tue diuinitatis & eternitatis eē pticipē. amē. Cap. x.

¶ De circūcisione domini. Correspondet euangelio. postq̄ cōsumati sunt dies. &c.

Ost quā autem consumati & ipleti sunt dies octo. s. a natiuitate dñi vtrāq; extremitatez cōputando ((vt circūcideretur puer)) secūdū magis pceptū: q̄ hoc erat xp̄s circūcisioni deputatum ((vocatū)) & declaratū ē ((nomē ei⁹)) eē ((Iesus)). i. saluator ((q̄ in circūcisiōe solebat nomen ipom)) q̄. s. nomē iaz ante ipositū est a deo ((vocatū)). i. p̄nūciatū est ((ab angelo p̄us q̄ in vtero)). s. virginis ((cōciperetur)) de spiritusancto. Ritus circūcisionis a beato patriarcha abraam exordium sumpsit. quando & nominis amplificationem accepit. naz cū signaculo circūcisionis augmētū & imutatiōnē p̄meruit nois: vt prius dicebat abraam. i. pater excelsus: deinceps ob meritum fidei dicere abraaz. i. p̄r multaq̄ genitiū. nec solū ipse sz etiā venerabilis vxor ei⁹ augmentum cū nois mutatiōe p̄meruit: vt q̄ prius dicebat zaray. i. p̄nceps mea & dom⁹ sue tantū dicerepo diceretur zara. i. princeps oīuz recte credentium femina. Et hoc ergo in cōsuetudinē venit q̄ ad huius rei imitationez nois iponerentur pueris in die circūcisionis eox & sic puero iesu est factū. Ab humilitate ḡ q̄ est radix & custos virtutū. iesus sumens initium circūcisionis accepit signaculum vt pro e sanguinis precium non tardans effundere se: tuum virissimum saluatorem ostēdat patribus tam verbo quam signo repromissum: esq; assumlatuz per omnia preter ignorantiam & peccatum. duo magna hodie sunt facta. Primum quia nomen. Iesus est manifestum quod ab eterno sibi erat impositū & ab angelo priusq̄ in vtero conciperetur. vocatum angelus enim gabriel missus ad mariam ait. Ecce concipes in vtero & paries filium & vocabis. scilicet circūcisione nomen eius iesum: scilicet a deo patre sibi impositum. vnde in ysaia. Et vocabitur tibi nomen nouum quod os domini nominauit. secundum. originem vocabulum iesu dulce & gloriosum omni adoratu. cultuq; dignissimum: nomen quod est super omne nomen non decuit primum ab hominibus appellari neq; ab eis offerri in mundum: sed ab excellentiori quadam maioriq; natura. Hoc ḡ nomen ei innatum est. vt enim saluator sit. a propria natura hz. Et q̄uis hoc nomen alijs ante fuerit impositum tamen fuit nouum in christo inquantum fuit impositus ab hac proprietate: q̄ est saluator omnium: qui i alijs non fuit licet salutem in aliquo facto particulari fecerit. Iesus. n. ebraice. saluator interpretatur latine. dicitur autem saluator. primo a potentia saluandi. & sic cōuenit ei hoc nomen ab eterno. secundo ab habitu saluandi. & sic fuit impositum ab angelo & conuenit ei a conceptionis sue principio. Tertio ab actu. saluandi & sic fuit vocatum nomen i circuncisione. & conuenit ratione passionis sue Igitur secundum christo. hoc nomen dī quo iesus ex vtero virginis nuncupatur. nō nouum ei est. sed antiquum: quia iesus. i. saluator vocatus est secundum carnez qui erat saluator secundum diuinitatem. vnde considera dignitates huius nominis. primo quod hoc nomen fuit ab eterno preordinatum et consecratum. secundo fuit diuino ore nominatum. Tertio patriarchis & patribus antiquis desideratum. quarto a prophetis prophetatū. quinto ab antiquo. i. in iesu naue (q & iosue dicitur) prefiguratum. sexto ab angelo virgini & ioseph prenunciatum. septimo a beata virgine predicatum. octauo a ioseph hodie impositum. nono ab angelis diuulgatum. decimo a postolis magnificatus. vndecimo a martiribus testificatū duodecimo a confessoribus collaudatum Tertiodecimo a sanctis virginibus tanq̄ oleuz effusuz pregustatū. decimoquarto a fidelibus veneratum. Est aūt secundū Augu. differentia inter nomē iesus & nomē christus q̄: nomē iesus est nomē ppriū: sed nomē xp̄s & nomē communē & sacramēti Itē nomē christi⁹ & nomē

gratie:sed nomē ihesus est nomen glorie. Sicut enim hic per gratiam baptismales a xp̄o dicuntur xp̄iani.sic in celesti gloria ab ipō ihesu dicentur ihesuite.i.a saluatore saluari. Et quanta est differentia inter gratiam & gloriā tanta differentia potest dici inter nomē xp̄o & ihesu.mosaliter fm bedam sicut xp̄o in sua circumcisione corporali accepit hoc nomen ihesus.ita electi in sua circumcisione spirituali participant illo nole vt sicut ipi a xp̄o dicti sunt xp̄iani ita a saluatore vocentur saluati. Qđ & nomen eis non solum paulō i vtero ecclesie per fidem cōferetur:sed ante secula a deo vocatum ē.hoc est ergo nomē qđ ē super oē nomen. Nec.n.est aliud nomen sub celo datum hoibus.in quo oporteat nos saluos fieri.nomen q̄ secūdū ber.ē mel in ore. in aure melos.in corde iubilus:nomē qđ instar olei lucet:p̄dicatū pascit recogitatū leuit & vngit inuocatū.Et secundum petrum rauēnas.hoc est nomē q̄ reddit cecis visū.& surdis auditū.dandis gressum:sermonem mutis. vitam mortuis totiq̄ diaboli ptātem debellatis corporibus virtus huius nominis est fugauit.De hoc nole dicit anshelmus ihesus ē nomen dulce.nomen delectabile:nomen cōfortans peccatorē. & nomen bene spei ergo ihesū esto mihi ihesus.nomen ihesu est virtuosū turta illud. Apostol.abluti estis: sanctificati estis:iustificati estis.in nomine dñi nr̄i ihesu xp̄i.habet enim nomen ihesu virtutem abluti uam quo ad peccati maculā:virtutem sanctificatiuam quo ad culpam:& virtutem iustificatiuam quo ad reatū. Cū igitur tria sint in peccato.i.macula culpa & reatus:patet qđ q̄ ad oia ista peccatum remittitur p̄ nomen ihesu. Un iohannes. Remittunt vobis peccata p̄pter nomen eius.in hoc nole omne genu flectatur celestium terrestriū & infernorū.hoc nomen dñi quicunq̄ inuocauerit salu⁹ erit. & hoc quoq̄ nomine ipse dominus ait. quicqđ petieritis a patre i nomine meo dabit vobis.hoc igit nomine in oibus orationib⁹ vti debemus ac petitiones in nomine xp̄i formare:& propter hoc orationes ecclesie in fine formant in christi nomine:dicendo per xp̄m dominum nostrū vel aliquid simile.in hoc nomine ille non petit:qui cōtra dei dispositionem & contra suam vel aliorum salutem petit. Imo vero qui taliter petit contra hoc nomen eum petere dubium non est. Uere ergo & p̄pte dictus est ihesus:q̄ non nisi i hoc solo nomine salutē obtinere possumus. Unde de seipso dicit. Ego sum alpha & o.principium & finis. Quia sicut per verbum eternaliter dictū omnia producuntur:sic p̄ verbum carni vnitum reparantur:primoq̄ hodie factū est q̄ cepit hodie dñs ihesus suum sacratissimū sanguinem pro nobis fundere cū ipi⁹ caro cultello incideretur lapideo. Tēpestiue cepit pati pro nobis:& qui peccatum non fecit. penā hodie portare incepit p̄ nostris peccatis. nō solū.n.in virili sed etiam in infantili etate: sanguinē suum pro nobis voluit fundere. plorauit autem puer ihesus hodie propter dolorē quē in carne sensit. Nam verā carnē & passibilem sicut ceteri homines habuit. Sed eo plorante credis ne q̄ mater potuerit lachrymas continere: Plorauit ergo & ipsa:cōpatiens:& tu sibi:& plora etiam cum eo quia hodie ipse soriter plorauit.nam in solemnitatib⁹ istis multū gaudere debemus p̄pter salutem nostram quam quesiuit:sed multum compati & dolere pp̄ suas angustias quas pro nobis sustinuit.multū etiam ex hoc āmirari debemus ad tollerandum penas pro peccatis p̄ p̄ijs:cū cernimus ipsum tantas tolerasse p̄ alienis. Unde ber. Qui non erubescat refugere multo minores penas pro peccatis suis cū nouerit xp̄m tanta protulisse nō pro suis sed pro alienis. Et sciendum qđ sex viri⁹ fudit sanguinē suū p̄ nobis.primo in circūcisione:& hoc fuit nostre redēptionis inicium. Secūdo in oratione & hoc fuit nostre redēptionis desiderium. Tertio in flagellatione. Et quarto in coronatione:& hoc fuit nostre redēptionis meritum q̄ liuore eius sanari sum⁹. Quinto in crucifixione.& hoc fuit nr̄e redēptionis precium.tunc enim que non rapuit exoluebat.sexto in lateris apperitione. & hoc fuit nostre redemptionis sacramentum: per quod figurauit nos per aquam baptismatis debere mundari.qui quidem baptismus habituras erat efficaciam a sanguine christi. per primum docemur nos spiritualiter circūcidere & peccata abijcere.per fm mētis angustiam pro salute nostra sustinere.per tertium carnem nostram domare.per quartus animam nostram virtutibus ornare.per quintum membra nostra mandatis dei ligare. p̄ sextum vulneratum cor in caritate dei habere. Uides ergo quotiens christus sanguinē sudit sāguinem propter nostram redēptionem.vbi sunt nostre lachrymē:vbi gemitus. vbi fletus vbi gratiarū actiones pro tam copiosa sanguinis effusione.venite adoremus & p̄cemur ante eum:plorem⁹ ante dñm.qui fecit nos & tā copiose redemit.vt enim ait.b.sufficisset ad redēptionē orbis vna preciosissimi sāguinis gutta.sed data est copia vt in beneficij recordatione virtus diligentis clarescceret.copi-

osa enim apud eum redemptio.vt autem dictum est ritus & religio circūcisionis ab abraham sumpsit exordium:q̄ primus vni⁹ dei confessus est fidem & in signū huius primo accepit circūcisionem.que fuit signū distinguens fideles ab infidelibus. Credens enim abrahaas adhuc in p̄putio positus. filium se habiturū quez deus ei promisit. huius rei signum circūcisionem accepit.vt q̄ credens iustificatus sic cerneretur.Fuit ergo data et constituta circūcisio.primum pp̄ meritum fidei abrahe.vt sicut distabat a nationibus ceteris sic distaret etiam signo circuncisionis,. tiem vt populus qui ex eadem progenie nasciturus erat per circūcisionis signum peculiarius deo agnosceretur.& ab alijs nationib⁹ discerneretur ac semen eius.qui credēs deo hoc ipsum acceperat esse sciretur.item vt si q̄ ex eodē populo in p̄lio corruissent hoc signo circūcisionis inter gentes cogniti: quia de stirpe sancta descenderant:sepulture traderentur. Et ideo in yeremo circumcidebantur vbi solū sine gentibus conuersabant. itez i remedium peccati originalis.& ad repressionē concupiscentie carnalis.data est etiam circūcisio in p̄paratione suscepturis fidei q̄ circūcisio est quedā professio mosayce legis seruande:sicut & baptismus est professio legis euangelice & per professionem illam disponebant ad illam.circuncisio igitur p̄terit quid mandatū fuit: & signū p̄missi xp̄i quam vsq̄ ad xp̄m oportuit auctoritatez habere vt tādiu curreret donec nasceretur promissus abrae quo nato & p̄missione impleta:oportuit circūcisionem & signū promissionis cessare:vnde fiebat cultris petrinis.quia petra erat xp̄s. voluit aūt xp̄s circuncidi ex causis pluribus q̄ruis non esset legi subiectus.primo vt ostenderet se esse de genere abrae.qui circūcisionis mandatū accepit.& cui de xp̄o repromissio facta ē.secundo vt patrib⁹ assimulatus iudeis satisfaceret.ac scandalū & oēm excusationem in se nō credendi & eū non recipiendi ipsius auferret. Tertio vt legem veterem & circūcisionem q̄s deus instituerat approbaret:ac eam sanctam iustam & bonam fuisse monstraret.quarto vt obediētie & humilitatis virtutē nobis suo cōmendaret exēplo:preceptum legis cui tamen subiectus nō erat obseruando. Quinto vt legē quam vetdit alijs etā ipse impleret.& qui in similitudine carnis peccati:nō autē in carne peccatiue nerat remedium quo caro peccati mundari consueuerat non respueret.sexto vt legis on⁹ ā se sustineno.alios a legis onere q̄ portare nequierant liberaret:q̄ factus ē sub lege vt eos qui sub lege erant redimeret.septimo vt pro nobis sanguinem suum nō solum i ētate virili.sed etiam in infantia funderet.& tēpestiue pati inciperet:octauo vt in se veritatem carnis humane ostenderet.& hereticos qui dixerunt eum non verū corpus sed fantasticum habuisse confunderet.nono vt castitatem que a circumcisione actus diuine membri,est cōmendaret.& cōcupiscentiam carnalem reprobaret.decimo vt i ipso carnalis circumcisio finē & spiritualis exordiū haberet.& nos fore spiritualiter circumcidendos demonstraret.vt enim apostolus ait finis legis xp̄s ad iusticiā omni credenti.hodierno itaq̄ die cessat circūcisio:& habemus p̄ea baptismū qui est maioris gratie baptismi superuentis carnis circūcisionez enacuauit. quēadmodū fructu aduenient flores decidunt & marcescunt.vnde greg.qđ apō nos valet aqua baptismatis:hoc egit apud veteres vel pro paruulis sola fides.vel pro maioribus virtus sacrificij vel pro his qui ex stirpe abrae prodierunt misterium circuncisionis. Et fm bedaz idem auxilium curationis in lege circuncisio contra originalis peccati vulnus prestitit:qđ tunc baptismus ipe gratie conferet:nisi quod introitus in regnum nondum patebat circumcisis vt modo baptizatis. Et vere nō solum baptismus hoc facit: sed etiam passionis adiunctio.que si circūcisioni adiuncta eēt & similiter ibi fieret.ideo autem in carne p̄putij fiebat circuncisio:q̄ in patre illa magis concupiscentia dominatur.per quam oēg̃nale peccatum propagatur.vbi ergo via peccati est ibi apte signabatur peccati remediū significatur autem per circuncisionem carnis circuncisio mentis:qua mūdatur anima a vitijs. Et ideo debemus circūcisionem spiritualem in omnibus intus & extra habere & ex omni parte spiritualiter vicijs circuncisi esse circumcisus enim christus est vt omnia peccatorum vitiorūq̄ superflua homines abscindere a se debere diceret.vnde fm bernardum duplex est circuncisio.que a nobis fieri debet scilicet intentior & exterior.Exterior consistit scilicet in habitu ne sit notabilis in actu ne sit reprehensibilis.& in sermone ne sit cōtemptibilis.interior similiter in tribus cōsistit.i.in cogitatione vt sit sancta in affectiōe vt sit pura.in itētione vt sit recta.hec ber. debem⁹ igit ee circuncisi corde a cogitationib⁹ noxijs & immundis a iudicijs falsis & temerarijs.ab itētionib⁹ & volūtatib⁹ iniquis vt cōsideo pertimescamus versare in corde q̄ cōsi

Dombus⁹ erubescem⁹ dicere vel facere quia
qđ dicta vel facta hoibus pc̄ sunt cogitatio
nes dei nobis debemus quoq; esse circūcisi in
corde dicendo detractorib⁹. mendacib⁹
ria & verbis turpibus detractorijs. mendo
sis. ociosis & inutilibus: de omni verbo octo
sis. ociosis & inutilibus: de omni verbo octo
rio etiā ignorant prelato. sicut & de cogi
tatione nunquā rediēda est rō in dei ac
dicij. debemus etiam esse circūcisi omnibus
membris & membris corporis nostri a prohibi
tis & illicitis a voluptuosis & turpibus cibis
& potib⁹ & nō solū a peccato sed ab omni
occasione peccati ne videlicet occasione peccati non liberemur. Sic quoq;
occasione peccati non vitanda vitet peccatus dei
clinabat. Tali circūcisione ois vita & peccā
ta tollunt & excludunt. vnde & octāua die cir
cūcisio merito fiebant qua & vitula. refur
rectio fit quando membra cibus circūcisio.
& vinū & peccatis abscisis totus exintegro in
nouam & omniq; superfluitate mundatus hō
ad immortalitatem resurget. Octaua dies: qđ
est que ipsa in hac enim mundus ceput
capitis resurrexit in hac & vniuersalis resur
rectio erit. Sex enim sunt huius seculi eta
tes. septima quies pro deo laborantes insistere: & p
per eā necesse est. septima etas nō in hac sz
in alia vita quiescentium: vsq; ad tempus re
surrectionis omnium. Octaua autem etas
ipsa & dies resurrectionis sine vllo tēporis fi
ne beata. Tunc autem non solum circūcisi sz
omnibus ab eis peccatis abscisis mūdi & i
maculati eterni nomen sancti suscipient et
hereditatem. Qui ergo mala & vana cogita
re vel loqui aut facere non appetit ille interi
us & exterius perfecte circūcisus est. Parus
autem prodest circūcisus esse ex parte vna &
nō ex alia. vt enim ait Petrus papa. nihil pro
dest homini temnere & oderē & alia religio
nis bona agere nisi mens ab iniquitate & ab
obtrectationibus lingua prohibeatur. nihil
quidē prodest. i. quantū ad vitam eternam.
prodest etiam quantum ad tpalia. vñ & Beda.
nemo sine cā circūcisionem predicari audie
rit vnq̄ solā nēbat continentia autumet im
perari sibi vel a fornicatione tñ vel licuo ma
trimonio tpaliter vrētē vel virginitatem glo
riosam extollere absq; altaq; virtutū adiectiōe
sufficiat. & nō olim petius quos corde vel
corpore gestamus sensuū castigationem pre
cepit. ille itaq; vera circūcisione mundatus &
qui obdurat aures suas ne audiat sanguinē.
& claudit oculos suos ne videat malum. qui
custodit vias suas ne delinquat i lingua sua
& attendit sibi ne grauetur cor eius in crapu
la & ebrietate. q; lauat inter innocentes mā
nus suas & ab omni via mala prohibet pedes ut

eos q; super omnia castigat corpus suū & ser
uitutī subjicit. omniq; custodia seruum cor
poris sui ipsi⁹ vita proceditur. sed & ipsa bona ac
quisita ex ipso vita proceditur. sed & ipsa bona ac
no sua. que in abscondito est. circumcisione
non minus indiget. vt cum ieiunio. elemo
synā facio. gloriaz intrinsecus queram. Qua
propter & apostolus absconditam corde circū
cisionem sedulo cōmendat. cui laus nō ex hoi
bus sed ex deo est. Nec beda. debemus ergo
omne peccatuz intus & extra vitare & ex o
parte spiritualiter circumcisi cē. Totieno etiā
homo circūciditur quotiens post peccatum
ad penitentiam reuertit. hanc autem circū
cisionem pcedere oportet octo spirituales il
luminationes diuinarum gratiarum. q̄ per
octo dies intelliguntur. & sic octauo die circūci
sio in ecclesia celebratur videlicet peccatoris ad
deū conuersio. peccati recognitio. contritio.
cōfessio. satisfactio peccati detestatio. in sum
mā cautio & ex tunc octauo sequitur ipius iusti
ficatio. qua gratia infunditur & peccatum
expellit. & in ipso die octaua. sin iustificatio
non ūpty celebratur circūcisio in anima peni
tentis que quidē circūcisio nō ē aliud q̄ am
putatio vitioz que hz fieri in cultello peni
tentie. sicut. n. in circumcisione corporali sit
amputatio superfluē carnis: sic in circūcisione
spirituali sit amputatio vitioz & peccatoruz
que sola sūt hominis superflua. ois. n. alia crea
ta in hoc sunt valde bona. ex non ista cir
cūcisio fiat in anima: ipsa est filia perditionis
secūdū illud genesis. masculus cuius ꝓputij
caro circūcisa nō fuit peribit de populo suo.
isti octo dies sunt octo illuminationes spiri
tus sancti septiformis in septem virtutibus pnci
palibus. cum perseuerantia finali que ē oc
tauo. et quia nisi per christum peccata non
tolluntur. ipse est. n. agnus dei qui tollit pec
cata mundi. ideo vt dictum est circūcisio cul
tris fiebat petrinis: quia petra erat xpc̄. Nec
illa iudeorum circūcisio significat: & sine si
gnificatione inutilis est. Et iō xpc̄ circunci
sus est vt circumcisionis significationē nobis
cōmendaret. sicut. n. nobis est natus nobis
baptizatus & passus. ita & nobis non sibi est
circumcisus. spūalez ergo circūcisionē signi
ficatam per corporale habere studeamus vt
illā spiritualem q̄ in octaua resurrectionis i
nobis futura est. ab omni corruptione culpe
& pene cōsequi mereamur. Dico itaq; qđ sit
esse circumcisiones: vna est sacramentuz scili
cet circūcisio que est in corpore. duo hoc sunt
res illius sacramenti. videlicet circūcisio a
peccato: que quotidie est in anima. ac cir
cumcisio a peccato & ab omni pena peccati
que in resurrectione erit in anima & in cor

pore. Oratio.

Esu clemēs q̄ de virgine natus sub
lege circūcidi voluisti. circūcide ie
su misericors: cogitationes. verba &
opera seruitutis vt nil nisi voluntati contrarium. cogitando: loquēdo: operando pereagaz
& in sensu sit mihi cogitatio dei & omnis nar
ratio mea in preceptis altissimi. & in operib⁹
mandatoꝝ tuorum dirigantur oēs actus mei.
Ecce domini coram te sunt cor meum. lingua
mea. sensus & membra. conantur quidem: sz
per se non possunt. Fac tu q̄ ipsa non pos
sunt. & perfice in bonis desiderium mei pec
catoris: qui contulisti desiderium suum dare
iustis. Amen.

De apparitione domini. capi. xi.

Ertiadecimanero die

puer iesus manifestauit se gentili
bus. id est magis qui erant gētiles. Prophe
tarum quippe seu vaticinatiū fuerat per balaā
pphetam gentiliū. q̄ oriretur stella ex Ja
cob. & consurgeret homo de israel. vbi osten
ditur q̄ ortus noue stelle apparentio. erat si
gnū xpi nascentis. Isti ergo videntes nouaz
stellam cognouerunt per inspirationem di
uinam quod illa erat que per balaam predi
cta fuerat. Et ideo statim monuerunt se de lo
cis suis vt ad venerandū puerū natuz, veni
rent. Ista a balaam genus duxerant. & non
mirum si fidei q̄ generis successores & heredes
erāt vñ nō magica arte sed a magnitudine
scientie vocati sunt magi: qñ in sapientia ma
gni & erant in scientia astrorum periti. quod
enim hebrei scribas. greci phos. latini sapien
tes: hoc per se magos appellant. Et iō erant
magi nō malefici sed sapientes: primitie fi
dei nostre. Qui ideo etiam reges dicti sūt. q̄
illo tpe phi & sapientes regnare consueuerūt
Unde de antiquoꝝ temporum felicitate se
neca sic dicit. suma felicitas erat gentium. in
quibus non poterat potentior esse nisi melio
r. illo ergo seculo q̄ aureum phibet. officiū
erat imperare nō regnuz. partim erat regi. si
ne arte & sine difficultate. sibi inuenire ali
quot receptaculū. vñ de quodam pho tunc
regente statim subiungit. Diogenes dedalus
cum vidisset puerum cauo manu aquam bi
bentem: fregit protinus exemptum e pertula
calicē, hac obiurgatione sui. Quamdiu ho
mo stultus. superuacuas sarcinas habui. q̄
se cōplecteret in dolio. & in eo cubitauit. hec se
neca. O quantum dista inter rectores hui⁹
temporis & illius quia nunc omnia illis con
traria. i. diuitias honores & delitias querunt
& ideo in futuro forte pius gentibus habe

bunt. Et venerunt magi ab oriente. i. a parti
bus que respectu hierusalem sunt versus ori
entem: vt fm crisō. vnde dico nascitur inde
procederet fidei initiū: quia fides lumen est
animarum. Et secundum Ber. merito ab ori
ente venitur. qui solem iustitie nouum no
bis ortum annunciant. letisq; rumoribus to
tum mundum illuminant. venerunt autem
specialiter de finibus persarum: medorum & &
chaldeorum vbi. fluuius est saba. a qua & sa
bea regio illa dicitur. iuxta q̄ est arabia vbi
magi reges fuisse memorantur. sunt autem
due arabie vna contermina & vicina iudee.
& respectu hierusalem ab oriente de qua vi
dentur magi venisse. alia contermina indie
distans a hierusalem quasi vnius anni itine
re & de hac infra tredecim dies non poterāt
venire. vnde remigius. Sciendum est q̄ ali
qui solent dicere. quod puer qui tunc natus
est in tam breui spatio temporis de vicinis
finibus terre eos ad se perducere potuit vel
si fuerunt successores balaam. regio istorum
non longe distat a terra promissionis. idcir
co in tam breui spatio temporis hierusalem
venire potuerunt. hec Remigius. Factum ē
autem. vt visa stella. quicquid per eam signi
ficabat sancti spiritus illustratione mox in
telligeretur. Christum igitur deum & homi
nem in stella querebant. quam diuina inspi
ratione per stellam significari intelligebant.
ista stella differebat ab aliis multipliciter. pri
mo. in substantia. quia aliarum stellarū ma
teria. est materie celestis & quinte essentie. hec
autem de substantia corruptibili fuit. secun
do quo ad eius principium effectiuum: quia
alie stelle a deo per verbum create sunt nul
la cooperante natura. sed ista ministerio an
geli a verbo facta est. Tertio in duratione:
quia alie a principio mundi sunt condite: &
in eternum manebunt ista christo nato crea
ta. est: & postea eē desiit. Quarto in situ:
quia alie sunt in celo ista aūt nō fuit fixa i fir
mamento. sz in aere nō longe a terra. Quin
to in magnitudine. q̄ fm ptholemeū. quili
bet stellarum firmamēti visib⁹ ilis nobis ma
ior est tota terra forte ista non fuit vltra quā
titatem duorum vel trium cubitorum. sexto
in motu. q̄ alie mouentur circulariter ab ori
ente in occidentem. hec autem ferebatur mo
tu recto ab ortu in meridiem. septimo in sta
tu alie mouentur motu continuo & nunquā
stant: ista autem cum magis eunibus ibat.
& cum stantibus & quiescentibus quiescebat
Octauo in vtilissimi⁹ apparitionis & oc
cultationis. cum enim intrauerunt ierusalem
occultauit se. deinde herodem reliquerunt

sciplam monstrant. Nonono igr̃ alie hu-
ceni lohañis de mane. hesterno in meridie sole
lucent apparebat quam hec diurna non im
pediebat. sic enim ei solio radios p
one. q; alie signant temporum ⁊ annorum
dilectionem. ista vero significabat creato-
ris nativitatem. Undecimo in effectu quia
alii habent efficaciam certam ad transmuta
nem rerum inferiorum. ista autem nul-
lam habuit effectum. tali q; notavit natum
salvatorem. duodecimo in ministerio. cetera
enim alia creavit deus in ministerium cre-
aturis gentibus. hec autem stella in ministerio
filius christi est edita. Tertiodecimo in sin-
gulari aute apparitionis q; quelibet stella ap
paret omnibus qui sunt in emisperio eius;
sed ista vita est tantum tribus magis. Quar
todecimo in motore. quia alie stelle non ha-
bent motores proprios ista autē habuit mo
torem proprium. f angelum qui nativitatem
xpi pastoribus nunciavit. multa ⁊ magna hac
die facta sunt per dominum iesum ⁊ mari-
me circa ipsam ecclesiam. primum est q; ipsa
hodie in persona magorum ab eo in sponsā
est recepta. quia ex gentibus maxime con-
gregata. nam die natalis sui in persona pa
storum tudeis apparuit de quibus non nisi
paucī verbum dei receperūt. hodie vero ap
paruit gentibus que ecclesiam impleverūt.
q; in stelle fulgore dei gratia. ⁊ in tribus ma
gis vocato gentium principe ipse. n. magi p
mitiue gentium fuerunt ⁊ gentes in xp̃s cre
denturas signaverunt. Unde festum hodiernum
proprie est festum ecclesie ⁊ fidelium
christianorum. secundus est q; ecclesia hodie
sancta est ab eo desponsata ⁊ eidem per ba
ptismum vere coniuncta quem tali die. anno
suo. xxx. recepere dignatus est. ideo letanter
cantatur. hodie celesti sponso iuncta est eccle
sia. q; in iordane lauit xp̃s eius crimina. nā
in baptismo desponsatur anima xp̃o q; virtu
tem sumpsit a baptismo fluere. ideo aliarum
baptizatarum congregatio vocatur ecclesia
Tertium est q; tali die. f. anno revoluto post
baptismum fecit ad nuptias primum mira-
culum q; etiam ad ecclesiaz ⁊ spirituales nu
ptias adoptam̃ p̃. prout infra suo loco ap
parebit. hec ergo est cantat ecclesia: trib⁹ mi-
raculis ornatum sanctū diē colimus. unde vt
dicit maximus epō. ⁊ in antiquioribus libris
dies illa dicitur pluraliter dies epyphanias.
i. plurium illustrationum xp̃i epyphanea. n.
illustrationem sonat has tñ tres manifesta-
tiones propriis quidem nominibus distin-
guunt. epyphaniam vocantes eam que per

stellam facta est quasi de sursum facta theo-
phania cameş in baptismo quasi a deo. i. pa
tre factam. bethphaniam eam que nuptias
quasi in domo factam beth. n. domus sonat
recteq; tria hec in uno die acta nobis nunte-
ria predicantur qui trinitatis ineffabilis ar-
cana vno dei sub nomine cōfitemur. hec
quantum vno dei sub nomine cōfitemur. hec
maximus. insuper secundum originem etiaz
hac die pavit quattuo: milia hominum ō se
ptem panibus. ⁊ paucis piscibus. vides itaq;
ptem panibus. ⁊ paucis piscibus. vides itaq;
ē venerabilis est dies ista quam dñs elegit
ad tot mirifica ⁊ magnifica facienda. Con-
fiderēs ergo ecclesia tot magna beneficia ho
die sibi a sponso exhibita gratia volens exul
tat iocundatur. ⁊ iubilat ac diem hanc ma-
gnifice solēnizat. dicamus itaq; nunc de pri
mo quia de aliis dicendum erit infra ordi
ne suo. ((Cum ergo secundum prophetiam.
michee ((natus esset iesus in bethleem iude))
que est in tribu iuda. quod dicitur ad distin-
ctionem alterius bethleem. que est in galilea
in tribus zabulon ((in diebus herodis regis
.i. anno regni sui. xxx. per quod ostendit tem
pus prefinitum christi nascentis prophave
rat enim patriarcha iacob. ille tempore xp̃s
nasciturum quando deficeret sceptrum siue
rex ⁊ dux de populo iudeorum ⁊ hoc imple-
tum est in herode ascalonita q; fuit ydume⁹
⁊ primus regnavit alienigena ((Ecce magi))
⁊ gentiles vniversam ecclesiam futuram ex
gentibus representantes a partibus orientalibus)) venerunt hierosolimam)) civitatem
regiam ibidem de christo nato inquirentes
⁊ ((dicentes. vbi est qui natus est rex iudeo-
rum)) ecce ergo titulus a magis hic nūciat⁹
a iudeis reprobatus ibi: noli scribere rex iu
deorum: a scriptura confirmatus: ibi q; scri
psi: scripsi ((vidimus. n. in oriente stellam ei⁹
.i. propriam: q; hanc creavit ad sui ostensio-
nem ((⁊ venimus)) personaliter ((adorare))
humiliter ((eum)) singulariter. veniunt pasto
res vt certificentur vt supra. veniunt reges
vt venerentur. vt hic. veniunt senes vt gratu
lantur vt infra. primum pertinet ad prela-
tos. secundum ad activos. tertium ad contē
plantes. primi vident ⁊ predicant. secundi
venerantur ⁊ adorant. tertij amplectantur et
tenent. secundum quosdam magis iudeam
intrantibus stella disparuit: vt amittentes ui
am ducem necesse haberent recurrere ad
civitatem regiam. scilicet hierusalem. ⁊ ibidē
inquirere de regina eo. scōm vero alios cum
magi hierusalem ad querendum de puero i
gressi fuissent stelle ducatum amiserunt quo
niam aurum humanum requirentes iuste
perdere divinum meruerunt: q; recte diui-

no deseruntur auxilio: qui humanum p̃ e-
ponunt divino. et potest stella ista illumina-
tio gratie intelligi: q; dum bona malis con-
silium querunt veram illuminationez amit
tunt. sed hinc ante ingressum in hierusalem
sive post ingressum disparuit factum est hoc
a deo pluribus de causis. prima propter ipsos
magos vt qui prius fuerant cōmoniti cele-
sti signo confirmarentur etiam dicto pphe
rico. ex doctorum ibi residentium. responso.
secundo propter xp̃m vt eius nativitas in ci
vitate regia publicaretur. ⁊ prophetia. de lo-
co nativitatis xp̃i impleta monstraretur. ter
tia vt studio magorum damnarentur pigritia
iudeorum q; gentibus solicite xp̃m queren-
tibus ipsi in nullo moti sunt ad querendum
quarta vt iudei xp̃m non recipientes: inex-
cusabiles de adventus eius noticia remane-
rent. cum magi iudeis temp⁹. ⁊ iudei magis
locum nativitatis ostenderent per hoc etiaz
figurabatur q; fides christi erat a gentibus
donote accipienda ⁊ a iudeis p̃ maiori par
te infidelitate remanentibus refutanda. Ulti
magi fixi fuerunt in timore xp̃i ⁊ fide firma
ti: quia non obstante q; scirent iuxta edi-
ctum imperiale capitali sententia puniendus
eē quicunq; regem aliū q; subiectū romano
imperio notaret. christū tamē intrepidi sunt
confessi: Unde Chrisostomus. Sed nūquid
nesciebant. qō in hierusalem regnabat he-
redes. Nunquid non intelligebant. q; qui-
cunq; rege vivente alterū regem p̃nunciat
aut adorat punitur in sanguine: Sed dum
considerabant regē futurū: non timebāt pre
sentem. Adhuc nō viderant xp̃m ⁊ iam pa-
rati erant p̃o xp̃o. O beati magi qui ante
conspectū crudelissimi regis primūq; xp̃s vi
derent xp̃i facti sunt confessores. Dec Chri-
sostomus. ((Audiens autem herodes rex))
tali de puero nato ((turbatus est)) timēs
ne regnaturus esset p̃o eo: se tanq; alienige
na destituto. Ubi Aug. Quid erit tribunal
iudicantis quādo superbos reges cuna ter
rebat infantis Timeant nunc reges ad pa-
tris dexteram tam sedentē quez rex impius
tinuit adhuc matris vbera labentem. Et nō
solus turbatus est ipse: sed ((⁊ cois hierosoli
ma cum illo)) novitate miraculi percussa
⁊ favere volens herodi quē timebant: q; si
bi subiecta. Sepe enim pōpulus plus eis in
iuste iuvet quos crudeles iustus. Uñ rex in
iustus ois ministros hz impios ⁊ adulato
res. Turbatur ergo secundū chrisostomus
omnis hierosolima cum eo vel cā adulati
onis vel timoris. Turbātur etiā ille et ista: q;
de adventu iusti non possunt gaudere iniq.

vel accipiendo hic partem p̃o toto omnis
hierosolima intelligitur illa pars que sibi sa
vebat. sic cōmuniter dicitur quando maio-
res civitatis aliquid faciunt q; totum civitas
illud facit. sic in proposito: que erant ibidem
maiores ⁊ in regalibus officijs assistentes: si
li cum rege turbati sunt ((Et congregans)) sa
pientes iudeorum ((scisitabuntur ab eis vbi
christus nasceretur.)) Quia enim volebat cri
stum perdere. ideo studuit de loco nativita-
tis xp̃i diligenter inquirere: ab illis qui scri-
pturas pphārum p̃fectas de christo nove-
rant. ⁊ geneologias descendētes a david sci-
ebant ((at illi dixerunt ei)) q; ((in bethleē in-
de)) deest quesita est in terra iuda: prout scri
bitur in michea. secundum augustinum. Ju-
dei in hoc facto q; docent alios locum nati-
vitatis ⁊ tamen ipsi non vadunt: similes sūt
fabricatoribus arche noe: qui alijs vbi ma-
derent prestiterunt. ⁊ ipsi diluvio perierunt.
similes etiam sunt lapidibus miliariorum q;
alijs viam indicant: nec ipsi per eam ambu-
lant. de quibus etiam dicit idem augustinus. q;
ostenso alijs: vite fonte ipsi sunt mortui ficci
tate. per scribas autem vt sacerdotes qui lo-
cum nativitatis xp̃i ex pphēta declaraverūt:
⁊ tamen ipsum christum non adoraverunt
sed magis persecuti sunt signantur doctores
bone doctrine: sed male vite: qui quem pre-
dicant sana doctrina: persequuntur mala vi-
ta ((Tunc herodes clam)) ⁊ occulte ((vocā-
tis)) ad se magis didicit ab eis tempus stel-
le que apparuit ((Cognitio enim loco nati-
vitatis christi ex iudeorum responsis voluit
scire tempus nativitatis ab ipsis magis: vt si
ad ipsum redirent. extemporis ⁊ loci cogni-
tione posset christum interficere: ⁊ cum esset
alienigena non confidebat de iudeis. ⁊ ideo
voluit consilium suum latere eos. ((Et mit-
tens illos in bethleem dixit)) eis dolose ⁊ vo-
lens decipiendo. ((ite ⁊ interrogate diligen-
ter de puero)) nato ((et cum inveneritis renū
ciate mihi: vt ⁊ ego veniens adorem eum.))
spondet falsum obsequium vt facilius eos
decipiat: ⁊ ad redeundum per ipsum indu-
cat. Falsa quippe fuit. Herodis promis-
sio: quia secundum. Chrisostomum devo-
tionem p̃mittebat: sed gladium acuebat et
maliciam cordis sui humilitatis colore dpin
gebat Talis est cōsuetudo eius malignō-
rum: q; si aliquem in occulto gravius ledere
volunt humilitatem illi ⁊ amicitiā fingunt
Et fm Rabanū. Finxit herodes tam vultu
q; verbis se adorare eū velle, quem invida
cogitatione tractabat occidere. ⁊ hoc vt vel
ad ipsum magi alacrius redirent ⁊ ne iudei

quorum erat futurus ab eo ipsum abscõde
rent. Cuius gḡsq omnes ypocrite tenent
qui cum fide deū querit inuenire illū nun
q̄ inuenit. Et hoc est heredes sub specie reli
gionis volūt occidere cpm. sic ypocrite ḡ
nos volūt occidere cpm. Et hoc est occidantes ḡ finē illud apostō
li. Rursum crucifigentes sibimetipsis filium
dei. Nā fm Greg. Simulata sanctitas est
duplex iniquitas secundum Crisostō. Hero
di simileꝫ esse ꝓbatur qui sacra cōmunio
ne mulierū indigne abutit. Adorare ap
pe ic fingunt: cum quanti in ipsis est inte
rimunt Iuxta illud apostoli. Qui manducat
et bibit indigne: reus erit corporis et san
guinis domini. ((Cum)) autem magi ((audissent regem)) heredem mihi mala suspicā
tes ((abierunt)) recedentes. s. de hierusalem
vt irent versus bethleem edoci de hoc per
ꝓphetam. ((Et)) cum hierusalem egressi
fuissent ((ecce stella)) que disparuerat iterū
eis apparuit: quia aurilā delectes humana
num incruerunt recuperare diuinā. In ipō
autem loco quo eis reparuit, stella: facta est
in memoriam huius ecclesia. deinde ((ante
cedebat eos)) et viam ostendebat ((vsq; dū
venisset ibi sicut supra)) locus et vicina domui
((vbi puer erat)) Stabat quasi supra caput
pueri vt quasi inueteret et diceret. hic est
qui natus est rex quem testabat vt loquendo monstrare non poterat: testando mon
straret. Et sic stella duce cum magno gau
dio ad thuribulum in quo dominus Jesus
natus est peruenerunt. Ambigū est quod
illoꝫ fuerit. Can magi in oriente posit vide
runt stellā super iudeā existentē immobilē:
vel viderunt stellā in oriente existere: que eos
perduxit in iudeam. Potuit enim nasci in
oriente et eos precedendo in hierusalem per
ducere. et sentit Chrys. et tenetur communius
Fulgentius tamen videtur velle ḡ eam pri
mo viderint immobilem super iudeam: que
dedit eis signum veniendi in iudeam: qui
hierusalē tanꝫ caput iudee audierūt: et ipsis
egressis: nunc motu notabili eos precessit: q̄
peracto officio suo in ꝓiacentem materiaꝫ
reuersa est. ((Et intrātes domū)) magi. scz di
uersorium ((inuenerunt puerum cū Maria
matre eius)) forte tunc sedente et teneute su
per genua puerum: et valde gauisi sunt quia
desiderio suo fraudari non sunt: nec inaniter laborauerunt: Unde Crisost. Propterea
ḡ gratulari sunt q̄m ḡ quesiti est desideratum
q̄ reperiant q̄m effecti fuerant nuntij veri
tatis: et quia non frustra tam longe vie cōfe
cerunt spatia. tā ardenti quippe erga xp̄m cupiditate flagrabant. Felix Maria. nam Je
sus sine Maria non nascitur: quia ipsa mi
nistra incarnationis sine Maria non inue
nitur. q: ipsa famula educatiōis: sine Ma
ria non crucifigitur: quia ipsa socia passionis
Joseph autem secundum. Crisō. iccirco tace
tur: quia nullū de officio ad nutricium per
tinentibus cōmemoratur. Uel secundum hi
larium et rabanum. diuina dispensatione ac
tum est vt illa hora absens esset ne pater ei
us crederetur. vel aliqua suspitionis occa
sio daretur genubus ḡ deus non esset: qui
promittitur suas statim nato saluatori ad eus
adorandum miserunt. Ingressi itaq; ((et ꝓ
dētes)) tam mente quam corpe genua flectūt
puero iesu humiliter: et adorant in carne de
um verum adoratione. s. latrie reuerenter.
Honorant vt regem et adorant vt deum: vi
dent enim hominem et agnoscunt deum p
cidant in signum humilitatis sine qua nul
lus vere adorat: quia omnis adorator omne
fastum et confidentiam sui deponere debet:
vt quam corpore delectionem ꝓfert in cor
dis dei animo gerat: contritiq; cordis et humi
litati victimā offerens. deo se curandum cō
mittat. Quanta tunc exultatio tibi fuit o vir
go: beatissima: quis cogitare valeat: quando
eum quem nuper genueras. tam quasi deus
adorari videbas. O ḡ magna fuit horū ma
gorum fides. quid enim erat credere ḡ ille
puerulus sic viriliter indutus: cū paupercu
la matre et in loco sic abiecto. sine societate ti
ne familia: sine omni ornatu iuuenius esset
rex et verus deus. et tamen vtrunq; crediderunt. parumlum enim non adorassent et ho
norassent: si parumlum tantummodo credidissent. Tales duces et alia ꝓmittina nos ha
bere oportebat. Et quo patet q̄ cognouerūt
xp̄i diuinitatem per diuinam reuelationem
cum enim viderent puerum pannis vilibus
inuolutum in gremio pauperis matris posi
tum nullum regie dignitatis habentē signū
non est verisimile q̄ talē reuerentiam ei ex
hibuissent: nisi in eo aliquid supra homines
cognouissent. vnde ber. adorant magi et offe
runt munera adhuc lactenti matris vbera.
sed vbi est o magi vbi est purpura regis hu
ius. Nunquid viles panni isti quibus est in
uolutus. si rex est dyadema vbi est. sed vos
eum vere videtis in dyademate quo coronauit eum mater sua in sacco nostre mortalitatis de quo consurgens ait conscidisti saccum
meum et circundedisti me leticia. et iterum
sed vnde vobis hoc o alienigene: vt a vobis
adoretur christus: Nec. in israel tantam fidē
inuenimus. Sic vos non offendit vilis habitatio stabuli non pauperis cune ꝓsepij: si

vos pauperis matris ꝓsentia: non lactentis
scandalizat infantia. Quid facitis magi: qd
facitis: Lactentem puerum adoratis in tu
gurio vili in vilibus pannis. Ergo ne deus
est iste: Deus certe in templo sancto suo deus
in celo sedes eius: et vos eum queritis in vili
stabulo in matris gremio. Quid facitis qd
et aurum offertis. Ergo rex est ipse. Et vbi au
la regia vbi thronus. vbi curie regalis fre
quentia: Nunquid aula est stabulum: thro
nus ꝓsepium: curie frequentia. ioseph et
maria: Quomodo ita insipientes facti sunt
viri sapientes. Ut adorent puerum de spica
bilem iam sua etate ḡ paupertate suorum.
insipientes facti sunt vt fierent sapientes: et
predocuit eos spūs quod postea predicauit
apostolus: qui vult esse sapiens fiat stult⁹ vt
sapiens sit. Nōne timendum erāt fratres ne
scandalizentur viri isti et illusos se crederent
cum tanta indigna viderent. A regia ciuita
te vbi regē querēbant: ad bethlē ē
villam parualā dirigunt. Ingrediunt in sta
bulum inueniunt inuolutū pānis infantilū.
Non illis sordet stabulum: non offendūt pan
nis: non scandalizant: vt regē adorant ut de
um. Sed profecto: qui illos aduxit ipse et in
struxit: et qui per stellaꝫ foris amonuit ipse in
occulto cordis intus edocuit. hec Ber. Uñ
et Aug. non sub police cella regalis non de
membris purpura: non in capite dyadema
fulgebat non pompa famulantiū: nō terror
exercitus: non gloriosior fama prelioꝝ: hos
ad eum viros ex remotis cū tanto voto sup
plices attraxerat. iacebat in presepi. puer or
tu recens exiguus corpore contemptibilis
paupertate. Sed magnum aliquid latebat
in puero: quod illi homines non terra por
tante sed celo narrante. didicerant. unde et
Chrisost. Et intrantes domum inuenerunt
puerum cum Maria matre eius: matre in
quam eius non dyademate coronata: nō au
ro refulgente: aut in lecto aureo recumben
te: sed vix tunicam vnam habente: non ad
ornamentum corporis sed ad tegumentum
nuditatis qualem habere poterat carpen
tarij vxor peregre constituta: Si ergo regem
terrenum querētes venissent magis fuissent
confusi ḡ gauisi: q: tanti itineris laborem si
ne causa suscepissent. nūc autem q: celeste re
gem querebant: et si nihil regale videbant i
eo: tamen solius stelle testimonio contenti:
gaudebant oculi eoꝝ contemptibilem puerꝝ
aspicere q: spūs in corde eoꝝ terribilem eius
monstrabat. Unde et leo papa. Nec immerito
cum tres ad orandū pueꝝ: noui sideris cla
ritas deduxisset: non cū impanté demonio

non mortuos suscitanti: nō cecis visum: aut
claudis gressum: aut muto eloquium resti
mantem: vel in aliqua diuinaꝫ virtutū actiõe
viderunt: sed puerū silentē: quietū sub mīs
solicitudine cōstitutum. in quo nullum qui
dem apparet de potestate signum: sed ma
gnum probetur de humilitate miraculum.
Tota enim vita saluatoris: que et dyabolum
superauit et mūdum. humilitate est cōcepta:
humilitate est confecta. Dispositos dies sub
persecutione finiuit. Nec puero tollerantia
passionis nec passuro defuit mansueto pue
rilis. Unde tota christiane sapiētie disciplina
non in habundantia verbi: non in astucia
disputandi: neq; in appetitu laudis et glorie:
sed in vera et voluntaria humilitate consistit:
quam deus iesus ab vtero matris: vsq; ad
supplicium crucis pro omni fortitudine: et
elegit et docuit. hec leo. Ut ergo possis et tu
diabolum et mundum vincere. conteris p vi
ribus humilitatis ac pacientie virtutes exem
plo xp̄i seruare: q: his munitus poteris faci
liter aduersarios et inimicos tam visibiles
inuisibiles superare. Et magi inuento pue
ro: aperuerunt thesauros suos in quo mora
liter informamur vt thesauros nostros in
via non pādamus donec preteritis hostib⁹
soli deo et occultis cordium offeramus. ((Et
obtulerunt)) singuli puero iesu ((aurum thus
et mirram.)) Traditio fuit antiquorum vt
nullus ad deum vel ad regem veniret vacu
us et sine muneribus. Arabes aūt auro et di
uersis generibus aromatum abundant: et
talia munera offerre cōsueuerunt et iō magi
ista obtulerunt. Et licet morē sue gentis i do
nis offerendis sequerentur. hoc tū diuina in
spiratione est factum: vt aliquid misteriū
muneribus demonstrarent et fidē suā misti
cis rebus profiteretur. tū. s. trinitatis fidem
et misterium reuelantes: et in xp̄o trinitatem
adorantes tum eum regē et dīm deū sz mor
talem significantes: et xp̄i regiā potestatez ac
diuinam maiestatē et humanā mortalitatez
venerantes. Dec. n. tria magi de xp̄o cogno
uerunt vt supra dixerunt. Ubi est qui natus
est: ecce humanitas: rex iudeor. ecce diuini
tas. Significatur. n. in xp̄o regia potestas p
aurum. q̄ regi soluitur in tributū. nam aurū
ppter sui nobilitatem munus est regale et iō
ostendit puerum regem esse et se illud decere
Signatur vero diuina maiestas. per thus
qd deo offertur in sacrificiū: et iō ostēdit pue
rum esse deū: q̄ etiā erat oblatio sacerdotalis
et puer ille erat sacerdos cui nullus vnquaꝫ
fuit equalis. Signatur quoq; hūana morta
litas per mirrā qua cōdiri solent corpa mor

ptoꝝ t ꝓpheta t sacerdos voluit moꝝ pro
salute oium. Unde aug. Aurum ergo soluit
quasi regi magnetibus immolatur: vt deo
murra pdeatur tanq̃ pro salute oium mor
tuoꝝ. Unusq̃sq; aut eoꝝ pdicta tria obtulit
q: vt dictum est ministerio congruit. Nullus
enim vere xp̃ianus dicitur: q nō xp̃m t deum
t regem t passum pfiteat q̃ ullis tribus mu
neribus significat. Unde remigius. Isti ma
gi non singula singula obtulerunt: sed singu
li tria: t singuli cū suis numeribus regē deū
t hominem predicauerunt. Nec remigius.
Nos ergo vere xp̃ianus imitatur: q xp̃m ve
rū deum regē t passum pfitet. Offeramus q
ei aurum: vt cum oium regem esse: t vbiq̃
regnare credamus: thus vt deū verū creato
rem oium esse cōfiteamur: murraz vt sic ulluz
deū esse credamus: quē hominē t mortalem
ꝓpter nos actū esse nō dubitemus. Omnia
enim hec sancta fides veraciter xp̃o offerre
nō desinit: deū vnū eūdēq; deū verū: verūq;
hoiem credit t vere pro nobis mortuū vera
citer recognoscit. Habemus itaq; sm hilari
um in his non modicā sacramentoꝝ cogni
tionē in hoc mortis: in decore resurrectionis: in
rege iudicij. Et ego omne ieiū in extremo
vestigio seruoꝝ tuoꝝ adoro te sedentem in
gloria dei patris vbiq; regnantem t offero
tibi splendorem fidei qua te credo regē oiuz
seculoꝝ deū de deo t hominem de virgine.
mortuū pro peccatis nostris sm Ber. Obtu
lerunt aurū precū ob paupertatē. s. ad pau
peris mēsā t filij sustentationez. thuris ador
namentū ob sordidam itabuli māsionem t
gra loci fetorem murre vnguentū ob infan
tilis vt aiunt corporis teneritudinē t debi
lē membroꝝ pueri cōsolidationē. Quia ergo
obtulimus xp̃o sua: offeramus ei t nostra.
Quod n. regē t deū t hoiem eum eē credi
mus: suū est: nostra vero sunt. que nobis a
deo dotata sunt. Sunt.n. in nobis tria mu
nera deo placētia: t hec offeramus. primum
est anima nostra que notatur per aurū quia
sicut auro nihil est nobilius: vel pretiosius aut
pulchrius q̃ anima cōsa deo reputatur: sm
est corpus nr̄z q̃ per murrā designat. murra
n. est amara t corpus est amaricandū p casti
gationes. t passiones. Tertiū est conuersatio
sancta t honesta in vtroq; s. anc corpe t aia t
dolet nisi in igne crematur sic conuersatio nra
nō redit odorē deo nisi crematur igne tribu
lationis. Debemus etiam offerre xp̃o aureuz
dilectionis eo q̃ pro nra salute subijt penam
passionis ac thus deuote laudis per gratia
rum actionem: t murram compassionis per

mortis eius recordationē. Habet etiaz eccle
sia moraliter aurū in perfecta sapiētia t doc
trina ac recta fide. thus in deuota oratione
vel bona cogitatione: ac sancta: t bene deo
redolente conuersatione murrā in peniten
tie amaritudine t carnis mortificatione ac
bona operatione. Aurum ergo offerunt do
ctores: thus martyres: t cōfessores murram:
penitentes, peccatores. Omnis.n. oblatio
in his tribus muneribus cōtinet. talia ergo
munera magi obtulerunt in quibus t fidei
veritatē t totā ecclesiasticā disciplinā signifi
cauerunt. sm Ber. Aurū offerimus saluato
ri. cū pro nomine ipsius ex integro. delinqui
mus substantiā huius mūdi: tuz vero neces
se est: vt qui eterna contemnimus flagranti
desiderio celestia requiramus. Sic enim of
ferimus thuris adoramētum quo nimirum
designātur orationes sanctoꝝ. Oportet etiaz
vt non solum presens seculū contemnas: sed
t carnē ipsam castiges: ac seruitus subijctas.
Duas igitur alias habet oratio: contemptū
mundi afflictionem cordis nec dubiuz quin
celos penetret t in conspectu dei sicut incen
sum dirigatur: in qua cuz auro t thure mir
ra quoq; ei offertur. Nec Bernar. Sic ergo
magi christum honorauerunt de substantia
triplici. s. corporali: q̃ procederūt spirituali.
quia adorauerūt tpali: quia munera obtule
runt plus q̃ppe non hz̄ hō nisi corpus: ani
maz t tpalia. Bene aūt tres magi fuisse dicū
tur. q: q ad fidē venūt: individuā trinitatez
confiteri debent: siue q: q deū adorāt tres pn
cipales virtutes. s. fidem spem t caritatez de
bent habere: siue q̃quid deū videre desiderāt
cogitationem. locutionem t operationē: seu
memoriam' intellectum t voluntatē debent
a malis obseruare t in bonis occupare. Un
sm Greg. sancti viri bene reges vocantur: q:
cunctis motibus carnis non cōsentiendo suc
cumbere sed bene regendo preesse nouerūt.
Et sm ysidorum reges a recte regendo vocā
tur t ideo recte faciendo regis nomen tenet
peccando amittit. Et hi venerūt t recedūt ab
oriente: per quod intelligitur psperitatis hu
mane que est triplex. s. oīnitiarū: deliciarū t
honorū p stelā ā tque magis apparuit signi
ficari pōt virgo maria: que interpretat ma
ris stella. Nec aūt stella apparet magis seu
regib' p delectēdo sibi devotis se bene regē
tibus t eos per huius mūdi matre turbulē
tum nauigantes dirigit ad portuz salutis q̃
est xp̃s t ipsum inuenientes: venerent' munc
ra ei offerentes. s. aurum caritatis: t thus deuo
te orationis: ac murra mortificatiōis carnis
Et ad aūtem die cū xp̃o in iudea esset natus

ortus eius magis in oriente est nunciatus.
Uidebant nāq; stellam nouam in qua puer
apparebat: supra eius caput crux aurea splē
debat: audierūt vocē sibi dicentē: ite in iude
am t inuenietis ibi natū nouū regē. Igitur
in iudeam festinauerunt t audacter cam' in
trantes. regi celi nato munera obtulerūt: hi
ergo tres magi per tres robustos pfigura
ti fuerunt: qui regi dauid aquam de cisterna
bethleem attulerunt. Tres robusti exercituz
inimicoꝝ non timētes. se viriliter castra ce
rū transeuntes aquam hauserunt. sic tres ma
gi potentiā herodis nō formidantes: sed au
dacter iudeam intrantes: de nouo rege inter
rogauerunt. Tres robusti prexerūt bethleez
p̃ aqua cisterne q̃ hauserūt de cisterna ter
restri tres magi venerunt bethleē p̃ aqua gre
eterne quā susceperūt de p̃ incerna celesti. Fi
gurabat ergo illa bethleē mistica cisterna q̃
in bethleem nascitur' erat celestis pincerna
q̃ppiaret aquā gratie omni sitienti: t daret
aquā vite nō habenti. Figura huius noui re
gis t huius noue oblationis pmōstrata fuit
in regno salomonis. Salomon residebat in
throno de ebore candidissimo qui vestitus
erat auro purissimo. vniuersi reges terre re
gem salomonem videre cupiebant: t cuius
nera p̃ciosissima apportabant. Sed t regi
na saba talia t tāta munera ei offerebat quā
ta t qualia in hierusalem visa nō erāt. Thro
nus vero salomonis est beata virgo maria:
in quo residebat iesus christus: vera sapiētia
Dic thronus factus est de ebore candido t
auro puro. Ebur ꝓpter sui candorē t frigi
ditatem: designat virginalis munditie casti
tatem. Sed ebur antiquū in ruborē vertitur
sic longa castitas martyriū reputat. Aurum
q: in valore pcellit oē metallū: significat ca
ritatē que est mater oium virtutū. Maria q̃
dē ebur nea propter virginalem castitatem.
t auro delita propter perfectissimam carī
tatē. Et pulchre virginitati coniungitur ca
ritas q: sine caritate cora deo nihil reputat
virginitas tronus salomonis super sex gra
dus erat exaltatus t maria super excellit bea
toꝝ sex status. s. patriarcharum prophetarū
apostolorum martyrum confessorum t vir
ginum. Duodecim leunculi super sex grad'
thronum exornabant: quia duodecim apo
stoli marie tanq̃ regie celi ministrabant vel
q: duodecim patriarche p̃genitores marie
erant. Sumitas throni erat rotunda: q: in a
ria erat sine angelo sordius: t tota munda.
Due manus sedile hinc inde tenebant: q' pa
ter t spiritus t matre filiū nūq̃ recedebant.
Tandem magi reuerenter ac deuote pedes

pueri deosculari sunt: t adorato dño eiq; ob
sequio peracto: t deuotione completa ac be
nedictione accepta inclinantes se cum ma
gno gaudio recesserunt quicuz de reditu de
liberassent ((responsum acceperunt in som
nis)) per diuinā reuelationem ((ne ad herō
dem redirēt)) q: cognita veritate nō licet re
troire. Per hoc etiam admonemur q̃ cum
malis hoibus societatē aliquā nō contraha
mus t cognitos errores vitemus. vnde seneca:
Nō est leuitas a cognito errore discedere nō
est turpe cū re mutare consilium. Quia ergo
intus in cōscientia quereb̄at quid vellet diui
na voluntas de reuersione ad herodez: sicut
enim Chrysostomus. Magi tacēs clamabat sicut ipsi pio
affectu interrogabant quid diuina volūtas
iuberet ideo dei meruerunt responsionem.
scilicet internam vel angeli ministerio factam
Et descendentes ad mare per nauem trāsire
tantes: in tharsis sicilie abierūt: t sic ((per
aliam viam in regionem)) suaz redierūt: q:
sm hieron. infidelitati miscēdi nō erāt iu
deoꝝ propter quod factū: herodes tirannus po
stea naues tharsensiū incēdit sm prophetiā
dauid dicētis in spiritu vehemēti cōteres na
ues tharsis. Unde Chrysost. Instituere antez
magoꝝ fidem qualiter nō scādalizati sunt in
seipsis dicētes. Si magnus est puer hic: quo
necessitas fuge t occulte recessiōis. Dec.n.
est vere fidei nō querere causas cōtra que ve
re precipiūtur: sed suaderi solū debet. Dec
Chrysostomus. In hoc ergo forma datur cre
dentibus vt deuoti ad deū veniant: t in om
nibus operibus suis quid iubeat attēdāt. sci
licet ne ad diabolū recedāt sed per christū q̃
est via veritas t vita t per semitas virtutū
ad patriā reuertātur. Dic itaq; admonemur
omnē salutem t spem in christo locare t ab
itinere pristino dite abstinere t per aliud iter
incedere. Un Aug. Nō qua venimus via re
deamus: nec priorē nostre cōuersationis ve
stigio repetamus: via mutata est. vnde gre.
Magnus vero nobis aliquid magi imitūt
q̃ in regionem suam per viam aliam reuer
tuntur. Regio quippe nostra paradisus est
ad quam ihesu cognito redire p̃ viam quam
venim' p̃hibemur. A regione: t enim no
stra superbie do in obedie do: visibilia sequē
do cibū vetitū gustā do discessimus sed ad eā
necesse est vt fiendo obediendo visibilia con
temnēdo: atq; appetitū carnis refrenando
redeamus. Per aliā ergo viam in regionem
nostram regredimur: quoniaz quia paradisi
gaudijs per delectamēta discessimus ad hec
per lamenta reuocamur. Dec Brego. Ad
hoc etiaz significandū. quod per aliam viaz

in regionem nostram redire debeamus. Do
minus papa in processionibus redit p aliam
viā ab ea per quam ei egressus. Magi vero
reuersi studiose plusquam prius deum cole
re gloriscarunt & predicites multos eru
dierunt. Pie autem credi potest & domina
pauperratis amatrix zelans fonter pro pau
pertate & intelligens filij sui voluntatē: toti
anrim infra paucos dies pauperibus ero
gauit. vnde quando intrauit templum non
habuit de quo agnum emeret quem offeret
pro filio: sed emit turtures vel columbas erat
pauperum oblatio. vides hic preconia pau
pertatis in duobus. primo quia hodie puer
ibus clemosinam accepit vt pauper: & ma
ter sua similiter. Secundo quia non solum
non procurabat acquirere: sed etiam que da
bantur nolebat retinere. Increscebat deside
rium paupertatis si autē bene attendisti: &
profunditas creuit humilitatis. Sunt etiam
qui se vides & abiectos in animo tuo repetit
& in oculis tuis non extollantur: sed sic esse
volunt in oculis aliorum. Non sic puer iesus
dominus omnium. Etiam alijs suos defect⁹
& velia patere voluit: & non paruis & paucis
sed regibus & eorum socijs. quos comitatu
suo adxerant. & in tali casu & tempore: quo
multum timendum erat. Nam cum illi ve
nirent: vt regem indeorum quem etiam deū
esse credebant: inuenirent: dubitari poterāt:
ne talibus de christo vilis reputantes se deiu
ge fine fide & deuotione recederent. Sed ne
propter ea dimisit humilitatis amator: dans
nobis exemplum: ne sub spem alicuius ap
parentis boni recedamus ab humilitate: &
q̄ dicimus etiam in aliorum oculis viles &
abiecti velle apparere. Expeditis igitur ma
gis & versus patriam suam regressis: adhuc
stat domina mundi cum puero suo iesu: & nu
trito eius ioseph apud presepe in illo locel
lo: pacienter & humiliter vsq̄ ad quadragesi
mam diem ac si quelis mulier alta de popu
lo: & puer iesus homo purus esset: & ipsi le
gis obseruatione indigerent. Stabat igitur
domina vigilans & attentas super dilecti filij
sui custodia. O cū quanta solicitudine & dili
gentia ipsum gubernabat: ne vel in minimo
defectum haberet. Cum quanta etiam reue
rentia cautela. & pio timore ipsum contre
ctabat quem suum deum & dominum esse
sciebat. Flexis quidem genibus accipiebat
ipsum de cunis & reponebat in eis. Cū quā
ta chā iocunditate confidentia & auctoritate
materna ipsum amplexabatur & osculaba
tur: stringebat dulciter: & in eo delectabatur
quem filium suum esse cernebat: & certissime

sciebat. Quam sepe quam curiose & pruden
ter tenella membra ipsius fascians: compone
bat. Sicut enim sunt humillima: sic fuit & pru
dentissima. Unde in singulis officijs & obse
quijs sedule ministrabat vigilanti & domi
ne: non solum infantulo: sed etiam grande
uo. O q̄ libenter cum lactabat. vix fieri po
test: q̄ tam magnam & alijs feminis in exper
tam dulcedinem in talis filij lactatione sen
tiret: Ipsa virgo infantē hunc concepit sine
pudore peperit sine dolore: lactauit celesti ro
re. Virgo ante partum in conceptione: virgo
in partu in prolis enixione. & virgo post par
tum in pueri dulcissima lactatiōe. Unde Au
gu. ipsam virginem matrē dulciter alloquēs
ait. Z acta mater christum & dominum no
strum & tuum. Z acta panem de celo: venien
tem. Z acta eum qui talem fecit te: vt ipse fie
ret in te: tibi e munus fecunditatis attulit cō
ceptus: & donum virginitatis nō abstulit na
tus. Unde & Anselm. Uerum dum hūc par
tulum inter manus suas versari & ad vbera
pendere atq̄ ad paruas pueri corporis
sua lesiones. paruulorum more vagire conspice
ret: quo preco: affectu mouebatur pyssim⁹
animus eius. quoue studio ad occurrendum
cunctis que incommoda illi forte timebat pa
rabatur castissimum corpus eius. Sed de
sancto sene. Joseph refert Bernar. q̄ puerū
iesum super genua sua tenens: eidē frequē
ter arrisit: Stante igitur ante presepe domi
na: sta & su iuxta presepe cum ea & delectare
cū puero Jesu quia virtus exit abillo. Que
libet anima fidelis & maxime religiosa debe
ret a die natiuitatis domini vsq̄ ad purifica
tionem saltem semel in die apud dilectum pre
sepe dominam visitare: puerum Jesum &
matrem eius adorare de paupertate & affli
ctione: humilitate & benignitate ipsorum af
fectuose meditari. Uidisti quomodo beata
virgo in sordenti stabulo pacienter multis
diebus cum puero Jesu & ioseph perseuera
bat: Unde non deberet nobis graue esse nec
magnum videri in monasterio & secreto no
stro consistere. Considera nunc quanta sit
solemnitas hodierna & letare in ea quia ho
die apparere ceperunt fidei vestre initia.
Unde Leo papa agnoscamus ergo dilecti
simi in magis adoratoribus christi vocatio
nis nostre fideiq̄ primitatis: & exultantib⁹
animis beate spei initia celebremus. Do
retur a nobis sacratissimus dies in quo sa
lutis nostre auctor apparuit & quum magi
venerati sunt in cunabulis: nos omnipoten
tem adoremus in cubabus: et sicut illi de thesau
ris suis munera domino munerum species

obtulerunt: ita & nos de cordib⁹ nostris que
deo sunt digna promamus. Sacramentum
enim presentis festi oportet in nobis esse per
petuum: quod vtique sine fine celebrabitur
si in omnibus actibus nostris dominus Je
sus christus appareat. hec leo. vidisti ergo q̄
multa noua in natiuitate domini concurre
runt que enim natum probauerunt. vnde
Crisostomus. Omnia itaque noua & supra
modum admirationis humane in domini
natiuitate concurrerunt Angelus in tem
plo Zacharie loquitur futurum Elisabeth
filium repromittit: non credens angelo sa
cerdos obmutescit. Sterilis concipit: vir
go parit. Johannes in vtero matris exultat
christus dominus natus ad angelo nuncia
tur. quod salus mundi sit pastoribus predi
catur. gaudent angeli. exultant pastores: ma
gna in celo & in terra letitia huius admiran
de natiuitatis exoritur. Nouum signum stel
le de celo magis ostenditur. per quod dominus
celi ac terre rex indeorum noscitur na
tus. Hec Crisostomus. Dño.

Jesu bone qui de virgine natus: te
ipsum magis stella duce reuelasti: &
eos per aliam viam in regionē suā
redire fecisti: illuminet iesu misericors lumē
gratie tue tenebras conscientie mee: & per
tuam letam apparitionem da mihi plenam
tui & mei cognitionem: vt intus te videam
intus te inueniam ibiq̄ mirram compun
ctionis interne. thus orationis deuote: aurū
dilectionis: pie tue maiestati offerā: & qui per
viā tenebrarū & culpe: recessi a patria felicita
tis superne per viam veritatis & gratie ad eā
redeam te ducente. Amen.

De presentatione domini in templum. Capitu. xj.

Ducente autez qua-

dragesima die quando secundum le
gem ((impleti sunt dies purgatiōis marie))
exijt ipsa de stabulo cum ioseph & puero: vt
legem impleret in qua nihil purgandū erat
quia sine peccato conceperat. In circunci
sionem quidem purgabatur puer ab origi
nali: quod a parentibus cōtraxerat. In pur
gatione vero purgatur materia peccato: q̄
in libidine conceperat sed nihil horū in hoc
puero vel in matre erat. Et ((tulerūt puerū))
prius circumcisum de bethleem ((in hierusa
lem)) vt sm legem ((sisterent)) ideist offerret
seu offerendo presentarent: ((eum domino))
in templo ((vt & darent hostias)) scilicet (par

turturum aut duos pullos columbarum)
pro eo. Ad euidentiam huius sciēdum q̄ de
prole nata duplex erat preceptum. Unus ge
nerale q̄tum ad omnes vt. s. completis die
bus purgationis matris: puer ad templum
deferretur & pro hostia daretur. Z ex autem
purificatiōis erat quod mulier q̄ suscepto se
mine peperisset masculū immunda esset. vij. die
bus separata a consortio hominum & ab in
gressu templi: & a tactu sacrorum & die. vij.
circumcideretur infantulus: & ipsa quidem
munda efficeretur quo ad consortium ho
minum: sed adhuc. xxxiij. diebus immunda
esset quo ad ingressum templi: & tactum sa
crorum: & his diebus non licebat egredi do
mum &c. completis. xxxij. diebus cū septem
precedentibus: ex tūc quadragesima die mu
lier intrabat templum & presentabat natum
puerum domino offerrens sacrificia pro se
& pro puero. Si autem seminam peperisset
duplicabantur dies quo ad consortia homi
num: & quo ad templi ingressum aliud erat
preceptum speciale de primogenitis tam in
hominibus q̄ in iumentis vt sancta domi
no fierent quia domino consecrata erāt. Et
eo tempore quo primogenita egyptiorū do
minus interfecit: filios israel saluans omnia
primogenita filiorum israel sibi vendicauit.
sibiq̄ offerri precepit. Sicut enim voluit si
bi offerri primitias fructuum. ita & primoge
nita hominum & aliorum animalium mun
dorum. Sed quare hoc: nisi vt omnia pri
ma & maxime omnia meliora & cariora do
mino offeramus. Quia ergo christ⁹ ex mu
liere natus & primogenitus sub lege fieri vo
luit. Hec duo premissa circa eum obseruata
fuerunt. Non sufficit magistro humilitatis
perfecte: cum per omnia patri coequalis eēt
se subdere humili virgini: nisi & subderet se
legi. Hoc autez pluribus de causis fecit. pri
mo vt veterem legem approbaret. Secun
do vt eam seruando in semetipsam consu
maret & terminaret ostendens. ex hoc q̄ ad
ipsam ordinata erat. Tertio vt iudeis calum
niandi occasionem subtraheret. Quarto vt
homines a seruitute legis liberaret. Quinto
vt exemplum humilitatis & obedientie no
bis daret. Quamuis etiam beata virgo le
gem mulierum non teneretur nec purificari
indigeret quia non concepit suscepto semi
ne sed spiritusancti mistico spiramine volu
it tamen subdi purificationi propter plures
rationes. Prima vt se in hoc alijs mulierib⁹
conformaret: sicut & filius per omnia fratri
bus assimiliari voluit. Unde Bernardus. re
re beata virgo non hēs causaz nec tibi opus

est purificatione. Sed nunquid filio tuo opus erat circumcisione: Esto inter mulieres tanq̃ vna illarum. nam & filius tuus sic est in medio puerorum. Secunda fm Bedã Sicut christus sic & beata virgo legi est ipõ subiecta vt nos a legis vinculo solueremur. Tertia vt occasionem scandali vitaret. nondũ enim erat notũ ipiam sine sermone peperisse. vnde si non obseruasset dies purificationis fuc fuisset iudeis occasio scandali & murmurationis contra ipsã. Quarta vt legem purificationis terminaret. aduenĩte xpo qui est nostra purificatio q̃ per fidem nos purificat. Quinta vt nobis exẽplũ humilitatis daret. Nam humiliauit se etiam in his ad que tenebatur. vt humilitatẽ doceret. Vt enim mater doctoris omniũ. & ipa doctrix esset. cum non posset propter sexum publice docere verbo ideo voluit docere exemplo. Maria igitur purificatione non indigeret purificationem tamen peragere voluit. q̃ omnia que legis erat diligentissime obseruabat. Et ideo ipsa est per archam testamenti prefigurata in qua inclusa erant legis mandata. Ibi enim erant due tabule in quibus decẽ precepta scripta erãt que maria diligenter obseruabat. Archa etiã librũ legis cõtinebat & maria libros sacre scripture libenter legebat. In archa erat virga aaron que floruit & maria floruit & benedictũ fructũ ventris sui protulit. Archa etiã vrnam auream cũ mãna celi cõtinebat. & maria verũ mãna celi nobis offerebat. Archa de ligno cethim ipa incorrubili erat facta. & maria in putredinem vel in pulverem nõ est redacta. Archa quattuor circulos aureos in lateribus habebat & maria quattuor virtutes cardinales que omnium virtutũ radices & initia sunt in se gerebat. Archa habebat duos vectes. quib⁹ portabatur per quos ostenditur caritas in maria designabatur. Archa tam intrinsecus q̃ foris deaurata erat maria intus & foris virtutib⁹ resplendebat. Quapropter ipsa etiam pulchre figurata est in candelabro aureo. q̃ lucebat hierosolimis in domini templo. Supra q̃ septem lampades ardentes stabant. que septem opera misericordie in maria figurabant. que regina misericordie & mater pietatis erat. Hoc candelabrum. & eius cãdelam honoramus. quando in festo purificationis accensas cãdelas baiulamus. Maria enim candelam domino in sua purificatione offerebat: quando symeon lumen ad reuelationem gentium concinebat. Christ⁹ marie filius est candela accensa propter tria que inuenimur in ea scilicet lumen. ignis & cera in christo sunt tria scilicet caro anima & deitas vera: Nec cãdela pro humano genere est domino oblata. per quam nox tenebrarum nostrarum est illuminata. Oblatio huius beatissime candele prefigurata fuit in puero samuele. Anne sterili contra morẽ natura. deus filiũ dedit. & marie virgini supra naturẽ filiũ inspirauit. Anna obtulit filium qui iudeos erat propugnaturus. maria obtulit filium qui mundum erat protecturus. Filius anne postea a iudeis est refutatus. Filius marie est ab eis turpissima morte condemnatus. Hoc est q̃ symeon. Marie prophetando predicebat quod filij ipsius gladius animam suam pertransire debebat. Ibant igitur parentes ihesu in hierusalem. vt legis mandata perficerent & quamuis timerent herodem tamen non sunt ausi transgredi legem quin ad templum puerum deferrent. Et forte adhuc omnia quieta erant. adhuc herodes magos expectans nondum sui cordis malitiam reuelauerat. Dominus itaq̃ ihesus christus cum matre in his & aliis legem obseruans. ostendit cum quanta solicitudine & vigilantia debemus obseruare euangelij precepta quando ipse precepta legalia que per seruum dederat cum tanta obseruauit diligentia. Adduxerunt ergo dominum templi ad templum. vt facerent secundum consuetudinem legis pro eo. Cumq̃ intrassent templum emerunt duos turtures. aut duos pullos columbarum. vt pro eo offerrent sicut pro pauperibus erat consuetum. Et quia pauperum erãt credendum est magis quod de pullis columbarum emerunt. quia facilius & pro minori precio inuenitur & ideo in lege vltimo loco ponuntur. Et tacet euangelista de agno quia erat diuitis oblatio. Vide tam pauperes parentes dominus elegit qui non haberent agnum quem pro eo offerrent: sed tantum par turturũ aut duos pullos columbarum que erat oblatio pauperum. In lege enim dominus precepe rat vt de quo parentes infantem in templo presentaret: pro sua & sobolis purificatione agnũ anniculum immaculatum in holocaustum ac etiam turturem siue pullum columbe pro peccato: quia in libidine conceperat offerret. Qui vero non sufficiebant ad offerendum agnum duos turtures offerrẽt. vel duos pullos columbarum. vnum loco in holocaustum quod totum incensum dicitur q̃ totum incendebatur & alterum pro peccato qui cedebat in partem sacerdotis qui orabat pro muliere & sic mundabatur. Hanc hostiã & oblationem pauperum voluit dominꝰ pro

scari. & cũ diues esset pro nobis pauper dignatus est fieri. vt nos sua paupertate ditaret: & diuitiarum suarum donaret esse participes: & nos faceret hic in fide viuites & in celo regni heredes. Sicut enim mortalitatem nostram assumpsit. vt per eam nobis immortalitatem conferret sic paupertatem nostrã voluit assumere. vt per eam nobis eternas diuitias tribueret. Imitemur ergo nos dominũ nostrũ & spõtaneã paupertatem amemus: vt habentes victũ & vestitũ. his contenti simus. Cur autẽ pulli columbarum & non simpliciter colũbe. sic turtures in sacrificio domini permittebantur offerri. declarat Ber. dicens. Et licet alias quidẽ per columbã spiritussanctus soleat designari quia tamen libidinosa auis est non decuit offerri eã in sacrificio domini nisi ea sane etate que nesciret libidines. Et turturis non designatur etas qñ agnoscit castitas in quacũq̃ etate. Denicq̃ cõparetur castitas in quacũq̃ etate. Denicq̃ cõparetur castitas in quacũq̃ etate. Denicq̃ cõparetur

festinanter veniens templum intrauit: & eum
videret: statim eum spiritu ꝓphetico cogno-
uit. Eadem quippe spiritus gra. qua olim
preconsolabat venturum. etiam nūc venie-
tem. & iam natum & se videndum cognouit
salvatorem. Et accelerando occurrēs gemma
sacerdotum. Et amplexando eum
suscepit: & inter brachia adorauit matrē.
Brachiaq; sua extendit & parentibus aut. &
ei quam paternis debemus: unde officij est: ad
hoc nullius sum. huic obsequio reservatus
sum. Mater vero intelligens voluntatem
filij percepit eum symeoni. Ille autem letus
& exultans cum maxime eodis gaudio in
ulnas suas & inter brachia eum suscepit. O
quam beate manus. que verbum vite pal-
pauerunt & vite que ipsum amplexate sunt
Et cum puerum in ulnas accepisset surrexit
& mox senectus fugit: ac iuuenilis vigor &
fortitudo affuit. Magna hic dei potestas.
sed non minor eius claret humilitas. Qui
celo terraq; non capitur grandeui hominis
ulnis gestatur. Qui prius scipsum ferre vix
poterat a quo portabatur & qui verbo virtu
tis sue omnia portat. Ille portabat christum
in humanitate a quo portabatur per diuini
tatem. Eleganter igitur dictum est. Senex
puerum portabat: puer autem senem rege-
bat. Ferebat senex christus infantem: qui
illum regebat in senectute degentem. Felix
quidem symeon ille qui non solum videre:
sed etiam christum in carne meruit portare.
Felix nimium qui tantaq; consolationem
meruit quam desiderauerant patriarche &
prophete: & non acceperunt. Et non du-
bium quin ex huiusmodi amplexu iesu chri
sti multas consolationes receperit & singu-
laria carismatum gratiarum. Unde & dicit
doctor grecus. q infantis ineffabile iubar
deo illustrauit senem. vt processu temporis
futura mox sibi fierent nota. Non minus
felices sunt qui non viderunt & crediderē
runt. ((Benedixit)) quoque & laudauit. de
um gratias agendo pro tanto beneficio.
scilicet de impletione temporis dispositionis: & de ex
hibitione salutationis: ac viso redemptore
aperit revelationem in secreto dyalogo sibi
factam dicens. ((nunc dimittis domine ser
uum tuum in pace. quia viderunt oculi mei
salutare tuum. & cetera per totum.)) De in
quit domine benedico. promissio tua com-
pleta est. completum est & desiderium me-
um quia video christum ((salvare tuum))
dominum: meum. iesus enim salutare sive
salutaris interpretatur. ((Viderunt)) qui-
dem ((oculi)) carnis hominem: sed oculi
mentis cognouerūt eū esse deum. ((Dimit-

tis)) ergo. idest dimittis vel dimittas vt in-
telligatur optative. idest vnam dimittas
iam nunc & de cetero seruum tuum abire in
pace. & de hac vita transire idest corde quie
te. quietum in sinu abrahe. Quasi secu-
re moriar: quia presens est: & in proximo
passurus quo redimar. Sciebat quam be
ti oculi qui christum essent visuri. & ideo do
nec illum videret: nolebat morte dissolui.
Dor autem vt vidit optabat solui a corpo-
re: & in sinu abrahe pacem habere. Et cāter
enim descendere volebat ad limbum pa
trum: ex quo sciebat saluatorem natum.
Sed quomodo in pace dimittitur: cum om
nes tunc sternerent lectum suum in tenebris
((in pace)) inquit quietis non in pace frui
tionis dei. Ecce symeon perfectus fuit ha-
bens vitam in pacientia: & mortem in desi
derio. A deo ergo in quibusdam perfecti
fuerunt patres veteris testamenti: vt notat
secundum Bedam. Qui vult tenere iesum
manibus & amplexari. & in pace dimitti:
omni labore nitatur vt habeat spiritum dei.
cem: veniatq; in hierusalem conuersando
in celestibus. veniat in templum aptando
se exemplo illorum in quibus habitat deus
suspirādo & vnam petendo vt inhabitet sem
per in domo domini expectat dominum &
aduentum eius. Sicut enim & ipsum ver-
bum dei in manibus accipere & fidei ac spei
& caritatis brachijs merebit amplecti. Tunc
dimittetur vt non videat mortem eternam.
qui vidit vitam. Mortem enim felix mor-
tem videbit carnis quicunq; sic xp̄m domi-
nū sustinerit prius videre oculis cordis. Un
Ber. Dimittetur in pace qui xp̄m habet in pe
ctore. ipse enim est pax nostra. Tu quo exibis
anima misera. que ducē itineris iesum igno
ras. Moraliter symeon qui obediens inter
pretat bonū religiosum significat & hic ma-
net in hierusalem que interpretatur pacifica
q; manet in pace eterna & fraterna. qui est
iustus ad proximū timorosus ad deū expe-
ctans consolationē israel. i. dimine visionis:
quia israel videns deū interpretatur & spiri-
tus sanctus est in eo per sue gratie beneficiū.
Et talis datur iesus ad amplexandū. & sic cū
symeone de tanto beneficio benedicit domi
nū & desiderat exire de mundo venire detur
ad perfecte fruendū fm apostolus desiderio.
habens dissolui: & esse cum xp̄o. Moraliter
etiā hic instruimur de multis. Primo q per
virtuosa opera que per brachia intelligun-
tur iesus apprehenditur. Secundo in hoc q
senex infantem suscepit instruimur q depo-
sita culpe vetustate: debemus induere vite

nouitatez. Tertio in hoc q xp̄o qui ola pos-
tat. volunt portari habemus exēplum humi
litatis. Quarto in hoc q benedixit deum
tribuitur ad agendum gratias deo de om-
nibus bonis nostris. Possumus etiā dicere
q in hoc cantico magnificatur xp̄s quo ad
quatuor fm quattuor nomina quib⁹ symeo
on christum appellat. Commendatur enim
xp̄s. vt pax: vt salus. vt lumen. vt gloria. pax
est quia mediator salutis. q; redemptor. lumē
q; doctor gloria q; premiator. Et in his ꝑti-
tuor: constitit precta xp̄i commendatio. imo
totius euangelice hystorie quedam breuissi-
ma cōprehensio. Ea nāq; que respiciunt ei⁹
incarnationē cōprehenduntur in pace ipse. n.
est pax nostra que fecit vtraq; vnū q; vtrāq;
naturam in vno supposito vnivit duos po
pulos in vnuz copulauit dans pacez his qui
longe & his qui prope deum etiam hominī
reconciliauit. Ea vero que respiciunt eius p̄-
dicationem & sue vite conseruationez ac mi
raculorum operationez comprehenduntur.
in luce vnde ipse dicit ego sum lux mundi.
Que autem respiciūt redēptionem & passio
nez cōprehenduntur in nocte salutis. Sed q̄
respicunt resurrectionem & ascensionem cō
prehenduntur in gloria. & q; canticum istud
sic continet laudis christi plenitudinem & se
nis morientis cōsolationez: ideo in fero & in
fine cōstatur incōpletio. ((Et erāt pater ei⁹))
scilicet putatiuus. i. ioseph que meruit voca
ri pater xp̄i eo q; fuit nutritius ei⁹ ((& mr̄i))
eius vera. s. maria ((mirantes)) non dubitā-
do sed assentiendo & congaudendo. sup his
qui dicebātur de illo. s. iesu. Admirabatur vir-
go de his qui audierat ab angelo in annū-
ciatiōe ab eli sabeth in salutatione & iohan
nis natiuitate. Item mirabatur ipsa & Jo-
seph de exultatiōe angelorum nato xp̄o & de
cantico nouo. Item de aduentu pastorū & de
reuerentia magnoꝝ. Item de aduentu symeo
nis & laude eiusdem. Que omnia erat mira &
admiratione digna. Unde Ambrosius. Non
solum ab angelis & ꝓphetis a pastoribus &
parentibus. sed etiam a senioribus & iustis
generatio domini accepit testimoniuz. Om
nis etas & vterq; sexus euentorūq; miracula
fidem astruunt. virgo generat. sterilis parit.
mutus loquitur elisabeth ꝓp hetat: magnus
adorat. viro clausus exultat vidua confite-
tur iustus expectat. Et ex virtute pueri quē-
ge stabat in vtero. benedictus symeon ma-
rie ioseph cuz affectu & gaudeo & ac deo gra
tias referendo: quis. n. maria & ioseph eēnt
maiores in sanctitate ille m̄ excellabat cuius
ad sacerdotis officium ad quē spectabat be-

nedicere populū. mos qppe erat i lege q̄ ꝑ-
parentes presentabant puerū in tēplo sacer-
dos benedicebat illis. s. parēntibus & puero.
Et ideo ((benedixit)) symeon parentib⁹ xp̄m
presentantibus. idest beatos eos dixit & bene
dictos predicauit: vel benedictionē a deo eis
optauit. huius aūt benedictionis formā non
habem⁹ expressam: sed potest ista benedictio
intelligi laudantis & gratiaꝝ actiōis: sicut
dicimus q; creatura benedicit creatori: ipsi
cū gratiarū actione laudando. benedixit pa-
rentibus ꝓpter filiū sicut econuerso plerūq;
benedicunt filij propter parētes. Et nota q̄
in ioseph pfis similitudo erat. q; nutritio ei⁹
iō nō ē cōi benedictiōe priuat⁹. maria vero
quia vere eius mater erat. & de puero magis
ad eam pertinebat. ideo ad eam singulari-
ter se vertit revelando ei occultoꝝ presagia.
cognouit enim illo docente quē gestabat in
vtero: diuinū illud non esse ex ioseph: sed ex
virgine: iō ad eā dirigit sermonē: & nō solum
benedixit. sed etiā ꝓphetando futura predi-
xit: dicens. ((Ecce positus est hic)) p aduentū
suū: & a deo statutus & ordinat⁹ in ((ruinā))
. s. superboꝝ se stare putantiū de quibus ipse
dicit si non venissez & locut⁹ eis nō fuissez:
peccatū nō haberēt ((& in resurrectionē mul
torū)). s. humiliū se nō stare reputantiū quez i
euz credentes resurrexerunt a peccatis per eū
& dicit ((in israel)) q; multi iudei a veritate
cadentes facti sunt excecati & multi prius im
plices & ignorantes illuminati ((& in signū))
. s. federis & reconciliationis inter deū & homi
nē ((cui contradicetur.)) Primo a iudeis. de
inde a gentilibus seu paganis. postea ab he
reticis hoc non credentibus. vbi notandum
fm origenē q; in oibus que de christo narrā
tur a fidelibus contradictionez passus ē sal-
so ab incredulis: de quibus ipse conquerit.
in ꝑs. dicens. insurrexerunt in me testes ini-
qui. & mentita est iniquitas sibi potuit enim
xp̄s impugnari: sed non expugnari. sed & pra-
ui xp̄iani cōtradicunt & in minoribus & ope
ribus & si non in fide & sermonibus: qui cō
fitentur se nosse deū: factis autē negant. ve-
nit ergo saluator in ruinaz nō credentiū & su
perboꝝ. & hoc ꝑ occasionē: & in resurrecti-
onez credentiuz & humiliū: sed per causam
non solū autē alijs in ruinam: & alijs in resur
rectionem venit: sed etiā vni eidēq; homini
nec sit resurrectio virtutū: nisi precedat rui-
na vitioꝝ. vnde ber. non potest virtus cū vi-
tijs pariter crescere. ergo vt illa vigeat ista ere
scere non sinat. Dolle superflua: & salubria

surgunt. vnde notandū q̄ christus destruxit
regnū peccati et cōstruxit regnū virtutū. pro
per q̄ dicitur positus in ruinam et resurre-
ctionē. Ruit enim superbia ex eius humilis
tate. ruit auaricia ex eius paupertate. ruit luxu
ria in eius castitate. ruit inuidia in eius beni
gnitate. ruit gula i eius sobrietate. ruit ira in
eius patientia. ruit accidentia in eius labore
et vigilia. et sic ipō construendo regnū virtu
tū destruxit regnum vitiorū. ita q̄ eisdē ve
nerit in ruinā et resurrectionem. nam sm cri
so. cū superbus humilis efficitur: lasciuus ca
stus auarus misericors et ita de aliis: tunc ein
eadē persona est ruina vitij et resurrectio vir
tutis. et ad hoc a deo positus fuit hic in mū
do. tunc signū ad signādū: vt quilibet quasi
pro libito iaculum mitteret in eū. et pphetās
symeon de christi passione ait. ((et tuam) ani
mam pertransibit)) per cōpassionem ((gladi
us)). i. passio seu dolor passionis ((ipsius.)))
non enim ablīs magno affectu materni do
loris potuit videre crucifigi filium: et sperā
ret mortem deuicturū ac resurrecturū: et post
modū victurum. vnde dicit hic. Q̄ō q̄ pas
te ipassibilis passa est plusq̄ martyr fuit. dolo
res quippe quos partus effugit. hos tempo
re passionis christi sustinuit. vnde ansel. mic
repoleat debitū ritor vis nature q̄ tibi detri
nuit olim partus: penalisq̄ senore estimant
usure: que cōmuni martyribus debebantur
ture. ((vt reuelentur ex multis cordibus cogi
tationes)) christi nanq̄ passio multorū cor
dibus cogitationes reuelauitq̄ prophetarum
dictā cogitationes: et occulta misteria sibi re
uelata sunt et cōsummata. et hoc quidem ve
lut expli significauit q̄ eo moriente scissum est
vt sancta sanctorum omnibus apparerent.
vel multorū cordibus. bonorū et malorum co
gitationes tunc reuelate sunt: q̄ xp̄o passo
alij crediderunt. alij credere nolluerunt. et sz
beda. antea incertū erat qui ladronū cū rece
pturi erant: et quinetiā postea certi fuerit. missi
tio vt dicit beda. usq̄ ad finē seculi. gladij tri
bulationis animas ecclesie pertransit: tum si
gno fidei ab ipsis et reprobis contradicitur
cū multos ruere videt cū reuelatio cordium
cogitationibus: vbi bonū semen seminane-
tur. spinas germinare cōspicit. et notandum
q̄ ly vt non tenetur hic causaliter. non n. p
per hoc principaliter pati voluit xp̄s vt rene
larentur hominū cogitationes: sed ideo
cōsecutum q̄ hoc q̄ est reuelare cogitationes:
secutū est ad passionē xp̄i. Sicut si dicerem:
exiui ad campos vt caperer ab hostibus: ca
pi ab hostibus non fuit de intentione mea:
sed quoddam consecutum ad exitum meum

et est similis modus loquendi. cū dicitur se
pe in euangelio. Hoc factū est: vt implerentur
scripture. Hoc enim non fuit principalis
intentio christi q̄ talia fecit vel passus est: vt i
plerentur scripture: sed postq̄ talia euenerūt
cōsecutum scripture sunt implete. non enim
prophetia est causa euentus rei: sed ipsa res
est causa prophetie. Aliter exponit. origenes
de reuelatione occultorum peccatorum in cō
fessione vt reuelentur cogitationes male per
confessionem que prius occultabantur: que
per effectum passionis in sacramento peni
tentie operantis saluantur. ((et ipsa eadē ho
ra)) qua scilicet symeon loquebatur de chri
sto tertiana enim in vinis superuenit et ((anna
prophetissa)) non a casu vel ex dispositiōe hu
mana sed spiritus sancti reuelatiōe: sicut di
cum est de symeone adorans eum ((confite-
batur domino)) confessione laudis et gratia
rum actionis: laudans deum de tantis bene
ficijs adimpletis et in incarnatione et natiui
tate exhibitis. perhibens q̄ testimonium d̄ fi
lio et instruens populum ((loquebatur de il
lo omnibus qui expectabant redemptionez
hierusalem)) et israel: annuncians eis natus est
redemptorem: et humani generis saluatorez
et q̄ ille dies desideratus esset: qui eos redime
re et liberare deberet. omnibus fidelibus q̄
tugo herodis alienigene grauari: liberatio-
nem ciuitatis et populi ac etiam spiritualem
expectabant per aduentum christi in proxi
mo fieri redemptionem a tiranide herodis
et demonis promittebat. Nec mulier venera
bilis: cuius nobilitas extollitur. continentia
laudatur etas commendatur religio predica
tur: pdonea et digna valde erat: que dei filio
incarnato testimonium perhiberet. vnde et
prophetissa describitur: vt eius testimonium
autentizetur: quia prophetic inspiratio vel re
uelatio diuina esse perhibetur. vnde orige-
nes. Iuste sancta mulier spiritum prophetā
di inerat: quia longa castitate longis etiam
ieiunijs ad hoc culmen ascenderat. quia ergo
omnem sexum: et omnem etatis gradum: et
omnem professionem dominus redimereve
nerat: dignum erat vt omnes in eius natiui
tate testimonium perhiberent. Sunt enim
tria genera in vtroq̄ sexu cōmendata: puta
de virginibus scilicet Maria: et christus ac
comparatur anne. et etiam tertium genus.
scilicet de coniugatis. scilicet elisabet. et za
charias. nullus ergo gradus christianorum
fidelium pretermissus est de quo non habe-
ret testimonium salus omnium. vt autem di

ait anselmus. oblatus est in templo et a sa
cra et vidua susceptus: vt fideles suos domū
dei frequentare: et vt eum mercantur suscipe
re studio sanctitatis intendere moneret. a sy
meone sene susceptus atq̄ laudatus est. vt
meone sene susceptus atq̄ laudatus est. vt
vite grauitatem et morum maturitatem se di
ligere pateiceret. Exulta ergo et tu cum illo
sene symeone et anna longeua: procede in oc
cursum matris et paruuli vincat verecundi
am amor timorem expellat affectus. accipi
am amor timorem expellat affectus. accipi
as et infantem in vinas tuas: dicasq̄ sponsa
tenui eum nec dimittam tripudia cum illo
sanctissimo sene: et concine: nunc dimittis ser
uum tuum domine: sm verbum tuum in pa
ce. Nec ansel. mealiter nota. q̄ inopinatus
concursus istarum personarum de quibus
fit hic mentio: non sine misterio et instinctu
diuino factus est. Unde nos spiritualiter in
mente debemus istarum quattuor personā
rum processionem celebrare. Per simeonez
qui interpretatur audiens qui responsuz au
dierat a spiritussancto. mentali. s. reuelatio-
ne significatur verbi dei studiosa auditio p
annā que interpretatur gratia: et que nō di
scedebat de templo significatur crebra ora-
tio: per ioseph qui interpretatur appositio vel
augmentum qui et solicitam curam habuit d̄
puero christo intelligitur bonoz̄ operum cō
tinua appositio: per mariam vero que inter
pretatur illuminata: que et xp̄m portauit i vte
ro significatur diuine cōformitatis perfectis-
sima vnio. hec autez quattuor psone xp̄m of
ferentes in mente debēt portare quattuor lu
minaria. Symeon portat lumen sancte me-
ditationis: anna gestat lumen interne deuoti
onis. Joseph defert lumen virtuose progres-
sionis maria vero portat lumen superne cō
templationis. hec quattuor innuuntur. in xp̄o
cum dicitur. memor fui dei et delectatus sum:
et exercitatus sum et deficit spiritus meus. et
patent referendo singula singulis. Et consi-
derandum q̄ presentationi domini interfue
runt quinq̄ persone. ipse iesus per quem si-
gnificantur innocentes. maria. scilicet. ama-
rus mare per quam penitentes. ioseph scili-
cet accrescentes per quem proficientes. Sy-
meon per quem perfecti in vita actiua. An
na per quam perfecti in vita contemplatiua
In quo significatur illi qui sunt digni vultui
dei in templo dei celestis hierusalem presen
tari. Tandem Symeon puerum iesum ma-
tri reddidit. quem illa letanter reaccepit.
Postea vadunt ad altare facientes proces-
sionem que hodie representantur per vni
uersum orbem. Procedunt alacriter illi duo
venerabiles senes. Joseph et Symeon cum
exultatione magna iubilantes sequitur ma-
ter portans regem iesum cum in effabili cor
dis letitia et anna associat eam vadēs ex la
tere cum reuerentia iubilans et ipsa cum in-
dicibili gaudio et laudās dominum affecta
immenso. Ab illis q̄ fit processio venerabilis
paucis quidem: sed valde magnis et quasi
de omni genere hominū representantibus.
Sunt enim inter eos de masculis et feminis.
senibus et iuuenibus virginibus et viduis.
Maria quidem ioseph tanq̄ parentes puer
um iesum in templo presentauerunt. syme
on vero et anna vt prophete preconijs pro-
phetic is laudauerūt. Sic nos in ista die mis
sarum solemnia celebrantes cereum accen-
sum (per quem significatur puer iesus) in
manibus baiulamus: et processiōem facien-
tes vsq̄ ad altare deferimus et offerimus re
colentes illud lumen in effabile q̄ Maria
et symeon hodierna die portauerunt in ma-
nibus. Sunt enim tria in cereo per que signi
ficantur tria que fuerunt in christo. Nam ce
ra significat carnem christi que nata est de
virgine Maria sine corruptione sicut apes
ceram gignunt sine alterutrum commixtio-
one. Lignus autem in cera latens significat
animam christi candidissimam in carne la-
tentem. Ignis vero sine lumen significat di
uinitatē: quia deus noster ignis consumens
est. Per hec etiaz tria potest trinitas designa
ri. vnda est versus. Cerosocus ignis tria sūt
monstrantia trinum. Cum autem peruenie-
unt altare. mater cum reuerentia genua flec-
tit. et dilectissimum filium suum deo patri
suo pater altare offert. Presentabat ipsa bea
ta virgo Maria puerum domino gratias
agens deo patri de munere tanto. quod ipsa
virgo cum conceperat et peperat. et q̄ ipsa
in tali prole dignissima deo patri commu-
nicabat. Presentatio enim puerorum ad tē
plū percepta erat: ppter tres causas tū vt
hoc infans domino consecraretur tuz vt per
hoc diuine custodie commendarentur: tum
vt gratiarum actio deo redderetur a quo ta
le donum parentes acceperunt et cetera. sed
prime due cause non habebant locuz in chri
sto. quia mox conceptus in vtero fuit deo cō
secratus. et diuine custodie per diuinitatis
vnionem commendatus. sed tertia causa p̄-
cipue locuz habuit in christo: pro qua beata
virgo gratias agere habuit deo patri pro oī
bus matribus. vtpote q̄ ēā singulari priuile-
gio pcepit et peperit. qd ait ipse tunc orauerit
qdue dixerit. scriptus nō habemus. sed forte
similia his verba saltē ore cordis dicebat. ec
ce dñe scte pr̄ p̄sento tibi filiuz tuuz a te eter

naliter genitus ⁊ de me cõpositer natum.
ego pcessito tibi eus ꝙ tibi semper est ꝑsto
gratias tibi ago ꝙ eũ tuo munere sic conce
pi mirabiliter ⁊ ꝓperi ineffabiliter. O sancte
pater hanc filiũ tuũ ⁊ meũ tibi offero oblati
onẽ nostre deo care factũ. ꝙ pro salute mun
di oblaturus est tibi semetipsum. o quanta
est ista oblatio. nunqꝫ talis facta a seculo. vir
ber. offer filiũ virgo sacra. ⁊ benedictus fru
ctum ventris tui domino representa. Offer
ad nostram omnium reconciliationem. ho
stiam sanctam deo placentem. Dicebernar.
Voluit adhuc christus deo patri presentari. qui
nunqꝫ ab eius aspectibus latuit nobis in
exemplũ. vt sicut non gratia sui deus factus
est homo. sed vt nos per gratiam faceret de
os. nec propter se circancisus est in carne. sꝫ
vt nos spiritualiter circũdamur. sic propter
nos sistitur domino vt discamus deo presen
tare nos ipsos. deinde aduocantur sacerdo
tes. ⁊ redimitur dominus omnium. tanquã
seruus quinque siclis argenteis. quia erat ꝓ
mogenitus. Quinqꝫ siclis argenteis redime
batur primogenitus. ⁊ erat siclus genus mo
nete obolos. xx. habens. precedit enim lex oẽ
masculinum primogenitum tam hominis
ꝙ peccatoris. sanctum domino vocari id est
domino sanctificari ⁊ presentari ac sanctifi
catum ⁊ dedicatum domino dici ⁊ sacerdo
tis. esse ita ꝙ primogenitum de tribu leui nõ
redimeretur. sed in ministerio ⁊ seruitio do
mus dauid scilicet templi semper ⁊ perpe
tuo teneretur. primo genitum vero de alijs
vndecim tribubus sacerdos redimi faceret
⁊ precio accepto illud ꝓpria a parentibus
reddi permitteret. primogenitum quoque
animalis mundi deo offerret. immundi ve
ro aut precio redimi aut mundo mutari aut
occidi faceret. Est autem animal mundum
ad offerendum mundũ ad esum imũdorum
vero aliud est imundũ ad offerendũ. sed mũ
dũ a natura vt asinus ideoqꝫ aut precio redi
mebatur aut agno cõmutabatur. aliud imũ
dũ ad offerendũ ⁊ redimendũ seu cõmutan
dũ videlicet canis. ⁊ ideo pretium aliquod
non habens occidebat: ⁊ ex toto ab vsib⁹ tẽ
pli proijciebat. cuꝫ igitur xps de tribu iuda
sit. ⁊ ideo redempt⁹ fuit. accepit etiaꝫ mater ꝺ
manu ioseph aues predictas ⁊ genua flectẽs.
offert super altare deo patri eas. obtulit ergo
beata virgo tanqꝫ paupercula. par turturum
aut duos pullos colũbarũ vnũ in holocau
stũ pro filio alterꝫ pro peccatoribus. Quia
deus legi peccatricium. Finis nullũ haberet
peccatum. Facta ergo oblatione ⁊ redempti

onẽ: mater filiuꝫ re accepit: vt eum secuꝫ do
mi reportet. vnde ber. oblatio ista fratres sa
tis delicta videtur. vbi tantuꝫ sistitur duab⁹
redimitur animis. ⁊ illico reportat. veniet ⁊ẽ
puꝫ quando iaꝫ non offeretur in templo nec
inter brachia symeonis sꝫ extra ciuitatem in
ter brachia crucis. Veniet quando nõ redi
met alienos sꝫ redimet alieno sanguine pro
prio quia redemptorem misit eum deus pa
ter populo suo. aliud. eniꝫ sacrificiuꝫ matuti
nũ. illud autem vespertinũ. hec bernar. mysti
ce per primogenita animaliũ significatur il
le ꝙ vnigenitus dei dignatus est nasci ꝓmo
genitus scilicet dignitate omnis creature: ꝙ
est vere sanctus domino quia sine peccato.
moraliter autẽ per primogenita significan
tur bone actionis initia que quasi corde gi
gnimus ex dei gratia. Cõmonemur ergo hic
vt omnia primogenita nostra deo offeram⁹
quicquid bonũ ⁊ iustũ in nostris operibus
inuenimus eius gratie nõ nostris meritis ꝺ
putemus dicentes non nobis domine: nõ no
bis: sed nomini tuo da gloriam. Si autẽ im
mũduꝫ aliquid parimus. idest si peccatũ in
operẽ pepetramus occidamus. i. maluꝫ per
emendationẽ radicitus euellamus. aut certe
mutemus illud mundo declinantes a malo
⁊ facientes bonũ aut redimamus quãdoqꝫ
ciclis bona opera ⁊ dignos fruct⁹ penitentie
per quinqꝫ sensus corporis facientes. Com
monemur etiã hic vt si i grege operum⁹ no
stroruꝫ agnũ innocentie vel principales vir
tutes qualis est caritas: castitas: humilitas:
pacientia. ⁊ huiusmodi inuenimus: deo offe
ramus. i. qꝫ digne vixim⁹ nõ nostris meri
tis deputemus: sed illius qui ait i euangelio.
sine me nihil potestis facere: ipse. n. dat velle
⁊ perficere. si autẽ tã pauperes sumus vt in
opere nro agnũ ⁊ diuitias innocue vite vel
principales virtutes nõ inueniam⁹ offeram⁹
saltẽ duos turtures vel duos pullos colũba
rũ. i. duo genera cõpunctiõis. vide ysidorus ⁊
amoris: ⁊ nõ solũ ꝓ nris alioqꝫ diluendis
peccatis sꝫ ẽt ꝓ ipetrãdis virtutibus ⁊ de side
rio patrie celestis quottidie desideram⁹. Et sic
vinũ ꝓ peccato offerim⁹ dũ de malis ppetra
tis gemim⁹ alterꝫ i holocaustũ ꝺñi amore ce
lestiũ inflamamur. moraliter hic attẽdanda
sunt tria. s. misteriũ purgatiõis marie. sacra
mẽtũ delatiõis dñice. ⁊ significantis oblatio
nis facte quantũ ad ꝓmũ sciẽdũ: ꝙ maria q̃
interpretat stella maris vel amarũ mare desi
gnat animã siue sit in lumine vite cõtẽplati
ue siue in amaritudine vite actiue. Et vtraqꝫ
necessaria est purgatio qꝫ videlicet anima
cont. ẽplativa purgẽt in superbia. qꝫ sit per

morem. ⁊ anima activa a negligẽtia. qꝫ sit p
rigorem ⁊ laborem. in ysrahel enim q̃ in
terpretatur visio pacis: ⁊ significat vitaꝫ bea
tam: nemo infertur: nisi vicos purgatio
nis eius ipleant. quia nisi quis sit plene pur
gatus ⁊ ita purus sicut fuit in baptismo non
potest peruenire ad istã ysrahel vel etiaꝫ
in tẽplũ celeste. Talis autẽ purgatio celebra
tur: vel hic in presenti per penitentiam aut
tribulationes ⁊ huiusmodi: vel in penis pur
gatorij. quantum ad secũdũ sciendum ꝙ le
gimus christũ delatum in ysrahel vt hic
⁊ legim⁹ eum delatum in egyptũ. in quo do
cemur: qꝺ p celestis mentis nostre que est intelli
gentia nunc eleuanda ẽ ad contemplationeꝫ
eternorum que per ysrahel designatur que
visio pacis interpretat. nũc vero deprimẽda
est ad cõsiderationẽ ꝓpriorꝫ defectuum: que
per egyptuꝫ designatur. egyptus enim tene
bre interpretatur. Possumus etiã aliter quẽqꝫ
numerare loca in qbus xps portat vel ducit
⁊. in ysrahel egyptũ desertũ. montẽ excelsũ
⁊ templi pinaculũ ⁊ ista quinqꝫ loca signifi
cãt quinqꝫ status in quibus inuenit xps hie
rusalez significat vitã contemplatiuam vbi ẽ
visio pacis. Egyptus significat vitam actiuã
in qua ẽ mero: ⁊ angustia tribulationis. de
sertũ significat religionẽ in qua insistitur ie
iunijs. mons excelsus significat fastigium ꝓ
latiõnis. pinaculũ templi est sedes magistra
lis: ⁊ in his statibus inuenitur iesus: quia in
omni statu ecclesie põt inueniri iesus. s. salus
sed considera quis portauit eum in ysrusa
lem ⁊ alibi ⁊ inuenies ꝙ in ysrusalem ⁊ in
egyptum tulerunt christum maria ⁊ ioseph
stella maris ⁊ augmentum fidei scilicet ⁊ ca
ritas. In desertum ductus est a spiritu sanc
to: sed in montem excelsum ⁊ super pina
culum tulit eum dyabolus. Et ideo timere
debent prelati ⁊ magistri ne eos portauerit
dyabolus in montem excelsum. s. prelatiõis
⁊ in cathedram magistrationis. quantuꝫ ad
tertium est notandum ꝙ oblatio indetermi
nate fiebat de turture vel columba: per tur
turem: que est solitaga ⁊ casta. intelligitur vi
ta contemplatiua. per columbam vero que
gregatim volat ⁊ secunda est: significatur ac
tiua. Et vtraqꝫ auis gemitum habet pro can
tu. sed aliter ⁊ aliter. Gemitus enim turtu
ris competit contemplatiuis. ⁊ hic gemina
tur. Unde dicitur par turturum. Primus ge
mitus est amoris. de quo dicit Apostolus ꝙ
intra nos gemimus adoptionem filiorꝫ dei
expectantes. secundus est deuotionis de quo
dicit idem Apostolus qꝺ spiritus postulat
pro nobis gemitibus inenarrabilibus gemi

tus vero colũbe cõperit actiuos: ⁊ hic est du
plex. Unde dicitur duos pullos colũbarũ
vnus est pro peccatis ꝓprijs sm illud Ysaie.
Quasi colũbe meditantes gemimus alius est
pro peccatis alienis sm illud Trenoꝝ. Deus
porte eius destructe sacerdotes eius gemen
te. hunc quadruplicez gemitum offerre de
bent: qui agnum. i. innocentiam nõ habẽt.
Predicta igitur recolligendo dicendũ ꝙ in
hac purgatione: delatiõe: ⁊ oblatione signi
ficat: ꝙ qui purgatus est a superbia ⁊ negli
gentia: ⁊ dispositus est vt ascẽdat ad cõtem
plationem dei: ⁊ descẽdat ad ꝙsiderationeꝫ
sui. Et rursus ascendẽs: gẽmat ex amore ⁊
deuotione ⁊ deorsum rediens gemat ex con
tritione ⁊ cõpassiõe. In his ꝙsistit perfectio
fidelis aie deo deuote. Et ꝙ vtreqꝫ iste vie
deo sunt accepte: nõ est diffinitum vtrum ꝓ
domino turtures an colũbe sint oblate: sed
indifferenter est dictũ par turturuꝫ aut duos
pullos colũbarũ. Uidisti ergo in predictis
christi ⁊ parentũ eius ⁊ paupertatem: quia
pauperum tantũ habebant oblationem. Si
aũt vis informari de humilitate: ꝙsiderata
oblatione ⁊ redẽptione ac legis obseruatõe
de facili poteris aduertere. Aduerte etiam
hic xpi humilitatem quõ apcedentib⁹ si au
dacta successisse. Nã in natiuitate se habuit vt
paup hõ: in circumcisione vt paup ⁊ pecca
tor hõ: sed hodierna die vt paup ⁊ peccator
⁊ seruus. Ut paup qdem in eo ꝙ pauperuꝫ
oblationeꝫ: elegit vt peccator vero: in eo qꝺ
ipse cum matre per oblationem expiari vo
luit: vt seruus aũti eo ꝙ redimi se fecit. Et
qz vt visum est post circũcisionem filij ⁊ pur
gationem matris tulerunt iesum ab ysrusa
lem vt sisterent eum dño. Scienduꝫ est ⁊ di
ligenter aduertendum: ꝙ ex predictis trib⁹
moraliter instruuntur fideles. vt cum tem
plũ dei materiale. i. ecclesiã ingredi volue
rint in ipsis tribus circumstãcijs se debeant
beata virgini ⁊ xpo conformare. vt videlicet
sint a peccatoꝝ scoria purgati ⁊ circuncisi
quo ad primũ: sint brachijs sancte matris ec
clesie deportati quo ad secũdũ. sint recte in
tentionis fine ordinati quo ad tertium. Pri
mo ergo ingressuri ecclesiã debẽt a peccato
rum scoria esse purgati ⁊ circuncisi. Nam
beata virgo anteqꝫ ingrederetur in templũ
postqꝫ partum sui immaculatissimi filij dies purga
tionis ipleuit ipse etiã filius anteqꝫ induceretur
tur in templũ circuncidi voluit. Nõ qꝺ ma
ter purificatione ẽdigeret aut filius circũcisio
ne. cum illa non suscepto semine concepe
rit ⁊ ipse ex intacta virgine nat⁹ fuerit: vterqꝫ
tñ in hoc legem seruare voluit. vt nobis da

retur forma purificationis ⁊ circūcisiōis spi
ritualis.q; purificari ⁊ circūcidi debemus a
vitijs.antequā ecclesiam ingrediamur ⁊ deo
offeramur.si volumus qđ ei nostra placeat
oblatio.cuia fin bedā.nemo nisi purificat⁹
⁊ circūcisus a vitijs dominicis est dignus cō
spectibus.Et quo trahitur documentum.q;
nullus ingredi dz ecclesiam cum conscientia
mortalis criminis.nisi prius sit cōfessus vel
saltē contritus.si non adsit copia confessoris.
⁊ quod ingressuri ecclesiam prius debēt pu
rificari a peccatis saltem generali contritio
ne.tiam si non habeat conscientiam certi
peccati.cū bonarum mentium sit culpam ti
mere.vbi culpa nō cernit.exemplo beate vir
ginis purificatione minime indigentis pro
pter qđ cōsuendo ⁊ q aqua benedicta habe
tur ante fores ecclie.vt ingressuri ei⁹ aspersi
one purificentur etiaz a venialibus qui de
mortalibus sibi certi non existunt. In cui⁹
figura labium cū aqua erant ante ostiuz ta
bernaculi.⁊ ibi Aaron.⁊ filij eius ingressuri
tabernaculum.lauabant manus ⁊ pedes. se
cundo debent esse brachijs sancte matris ec
clesie suppositi.sicut xp̄s portatus ē in tem
plū brachijs sue matris:vt ō fidelibus digne
ecclesiam ingredientibus.dicat ipa mater ec
clesia illud.ose.portabam eos i brachijs me
is. Extra ista autem brachia vnitatis ecclesie
sue sunt hereticiq; qui aberrant a fide scisma
tici qui deviant a caritate.⁊ omnes excōmu
nicati qui prefixi sunt ab vnitate ecclesie.hī
enim omnes q; non portantur i brachijs ma
tris ecclesie non sunt ydonei ad ingressuz ei⁹
vī Cyprianus.nō potest habere deum patrē
qui matrem ecclesie nō tenet vnitatem. Frus
tra ergo ⁊ indigne ecclesiam materialem in
greditur qui inter brachia ecclesie mistice nō
cōstringit. Tertio debent'ee recte intentiōis
fine ordinatiōvt videlicet causa devotionis
⁊ orationis ingrediantur ecclesiaz nō cā va
ne simulationis sicut ypocrite.nō cā ostenta
tionis ⁊ inanis glorie.sicut illi qui se ornant
in vestibus ⁊ alijs vt appareant hominibus
nō cā lasciue sicut qui vadūt ad ecclesiaz ad
videndū mulieres vel viros vt concupiscant
⁊ cōcupiscantur:nō cā vanitatis ⁊ solacij:si
cut q vadunt ad ecclesiā vt vacēt vanis collo
quijs cachinnis ⁊ lenitatibus:nō cā questus ⁊
auaricie:sicut clerici q vadunt ad ecclesiam
solum propter p̄bendas sibi vandas:vel q va
dunt ad negociationē:⁊ cā lucri qualis.hī.n.
oēs quia finem debitū nō intendūt:non sunt
digni ingredi in templuz q; ingredientes nō
fiūt se domino nec veniunt spiritu in tem
plum.vno nō vident xp̄m nec cū amplexari

possunt spiritualibus anime brachijs.et no
ta fin bedā.q; ille post circūcisionē hierusalē
allatus ⁊ dño oblatus est q iuxta cuz qui di
xit declina a malo ⁊ fac bonū:postq; desiit a
peccatis.bonis cepit operibus abundare:qui
dicere potest oculi mei semp ad dominum:⁊
audiaz vocē laudis tue qui dicit christi odo
rem sumus:⁊ leuaui mānus meas ad mandata
tua:⁊ cōcupiscit pedes meos in testimonia tua
qui siue manducat.siue bibit siue aliud qđ
agit omnia in gloriā dei facit.⁊ dicit. q; dul
cia faucibus meis eloquia tua dñe.⁊ ad ex
tremū cor meum ⁊ caro mea exultauerūt in
deum viuum.quare autē saluator in tēplum
portari voluit p̄ter rōnes alias.potest cē ra
tio:vt per suam p̄sentiam tēplum sanctifica
ret.sicut baptizatus est vt ipse aquas sanctifi
caret. vnde sicut per baptismum christi non
solum sanctificata ē illa pars aque iordanis
que tetigit carnem christi sed ⁊ omnes aque
sic per eius delationem in templum illud.in
hierusalem sanctificata sunt omnia templa i
eius nomine dedicata.ꝓpter q; statutum est
q; in ecclesijs debet haberi etiam corporalis
christi p̄sentia videlicet in sacramento. Un
de etiam ibi reconduntur reliquie sanctoꝝ
ibi etiam ministeria sunt angelorum, Et nō
dignum ē vt ecclesie in veneratione habeant
tur ⁊ non nisi cum summa reuerentia ⁊ de
votione frequententur.vñ fm.ꝑs. Domum
dei decet sanctitudo.possunt autem hec expo
ni de tēplo mentali in qđ verbū eternum q̄t
tidie inducitur a deuotis fidelib⁹.de quo ait
apostolus.Templum dei sanctum est q; estis
vos.et quia nobilitas cuiuslibet rei ex eius
causis colligitur.hinc est q; huius templi no
bilitas colligitur ex quattuor causis.s.ex effi
ciētis dignitate.⁊ materie preciositate. ⁊ for
me speciositate.⁊ ex finis honorabilitate.
Primum patet:q; hoc templum q; ē mens
anime rationalis:ē ab ipso deo mēs imedia
te creatū ⁊ hoc arguit maximam anime no
bilitatem.nam ad creandam animam deus
non aduocauit aliquam creaturam:sed ipsa
trinitas semetipsam inuitauit dicens. facia
mus hominem Non enim hoc verbum di
xerit deus ad angelos.vt dicit augusti.Sed
ipse pater ad alias personas in diuinis. Et
ex hoc ostenditur hoc esse opus singulare ip
sius trinitatis.Secundum patet: quia non
ex aliqua p̄iacente materia facta est anima
sed ex nihilo.In.omnibus enim rebus crea
tis non inueniebatur aliquod materiale ita
nobile:vt ex eo posset fieri anima rationalis
non quidem terra vel aliquod aliorum ele
mentorum.nec celuz pura sol.luna. stelle seu

aliquod corporum celestium fuit dignum in
trare compositionem anime rationalis: vt
materiale principium eius essent que longe
altior ⁊ nobilior eis extitit.Et ideo facta est
ex nihilo:q; ad maximam nobilitatem ei ce
dit. Tertium patet.nam forma rationalis
anime est nobilissima.cum ſit imagine dei
insignita. Non enim deus impressit anime
imaginem alicuius rei create: sed formam
sui ipsius.ita q; ipsa forma anime rationalis
non est aliud q; quedam relucentia ipsius
beatissime trinitatis.nec poterat beata trini
tas magis animam rationalem nobilitare
q; ei eam sibi assimilauit. ⁊ propie imagi
nis formam q; impressit:vt quia similitudo
est causa dilectionis:⁊ vt anima omnem af
fectum dilectionis in ipsum conuerteret:cui
nihil sibi simile in rebus creatis inueniret.
Quartum patet.nam deus non ad aliud fi
nem creauit animam q; propter seipsum vt
videlicet esset habitaculum suum. Juxta il
lud.psalmus. Quoniam elegit dominus ſy
on idest animam speculatricem elegit esse in
habitationem sibi. Et quoniam ad hoc eam
elegit.summe eius inhabitationem concu
piscit.dicta illud. Prouer. Prebe filij cor tu
um mihi. Et illud sapientie. Delicie mee esse
cum filijs hominum. Unde quandocunque
deus huiusmodi animam digne preparataz
inuenerit quasi voto potitus. Dicit illud
psalmus. Hic requies mea in seculum secu
li.hic habitabo quoniam elegi eam. O igi
tur fidelis anima si nobilitatem tuam ex oi
bus premissis causis attenderes vtiq; nunq;
peccares.vnde bernar. Si nobilitatem tuaz
cognoscis o anima mea peccatum abhomi
nareris. Et certe in tantum desideratio no
bilitatis anime vicit in abhominationem
peccati q; etiam non habendo respectuz ad
premia vel ad penas adhuc induceret ad
non peccandum.quia anima nobilis om
nia ista caduca reputat nimis vilia ⁊ indi
gna ad hoc vt ipsa eis velit coinquinari. Et
hec est quedaz sancta ⁊ nobilis superbia ani
me generose.quam etiam habuit ille gentī
lis Seneca:qui dixit. Si scirent deos igno
scituros ⁊ homines ignoraturos:adhuc pro
pter pecci vilitatem peccare dedignarer.
Hoc igitur templum dei mentale debet esse
ornatum ⁊ depictum variis coloribus virtu
tum videlicet colore albo castitatis.rubeovo
luptarie pro xp̄o passionis. croceo spiritualis
iocunditatis.viridi virtuosi exercitij. balneo
celestis desiderij.aureo caritatis.demum ni
gro humilitatis. In istud templum sic com

positū:sic ornatum:debemus inducere puer
ihesum verbum eternum.vbiq; debemus of
ferre p̄o eo par turturum aut duos pullos
columbarum idest geminam dilectionem:
dei videlicet ⁊ proximi:vel solitudinem con
templationis ⁊ publicum actionis aut casti
tatem mentis ⁊ corporis.quia turtures sunt
aues castissime ad multiplicationem bono
rum operum.quia columbe sunt aues in p
lesecunde. Debemus etiam cum eum Sy
meone portare in vlnis amplexando eum
brachijs veri amoris. Debemus nihilomin⁹
eum benedicere p̄o omnibus beneficijs mē
ti ⁊ huiusmodi p̄gustatione diuine dulce
dinis exhibitis vt sic desiderio dissolutionis
affecti beatam fruitionem verbi eterni expe
ctemus.cantantes canticum tribulosum cuz
Symeone ⁊ dicentes. Nunc dimittis seruū
tuum domine. secundum verbum tuum in
pace. Magna est ergo p̄sens solemnitas
p̄opter multa que in ea facta sunt. quam ta
men tria specialiter attollunt. Primum est
templi inductio p̄sentialis. Secundum est
parentū eius p̄o eo oblatio legalis. Tertiū
est Symeonis senis consolatio salutaris Et
est secundum hec tria festum istud sortitur tria
vocabula. Nam ratione primi dicū est ypa
panti.q; idem est q; p̄sentatio eo q; ipso
die christus p̄sentatus est in templo. Ratio
ne secundi dicitur festum purificationis.eo
q; tunc beata virgo p̄o sui purificatione se
cundum legem(licet non indigeret) oblatio
nem fecit. Ratione tertij dicitur candelaba
vel festum luminis.eo q; hodie cīdelas be
nedictas ⁊ accēsas in manibus gestamus.re
p̄sentantes ⁊ sectantes in hoc deuotionem
Symeonis. Hoc templum domini sanctuz
de quo hic dicitur in monte moria est consti
tutum.in quo voluit Abraaz immolare Ysa
ac filium suum.in quo etiaz loco Jacob dor
miens.vidit scalam erectam vsq; ad celum.
Jn hoc quoq; monte videns dauid angelū
stantem ⁊ cedentem populum in terraz cor
ruit.⁊ penitens grauiterq; se affligens a deo
veniam meruit. Jn hoc monte aurea vena
iebusei erat.quam Dauid ad constituendas
ibi domini emerat.eo q; misericordiam in il
lo loco consecutus fuerat. Jn hoc sancto lo
co cum Salomon opere consumato domi
no sacrificia offerret:nebula iplenit domuz
⁊ apparuit gloria domini.⁊ ignis descēdēs
de celo deuorauit holocausta.Cū ēt ibi fle
xis genibꝰ ⁊ manibꝰ ad celū expansis Salomō
dominum oraret.vt quicunq; beneficia pe
titurus ingrederetur.p̄ces eius a domino

turus ingrederetur.precesq; eius a domino re
ciperentur.apparuit ei dominus dicēs. exau
diui orationem tuā & deprecationem tuam ele
gi enim & sanctificaui mihi locum istum. In
hoc loco helyodorum a rege antiocho missum
vt locum sanctū violaret & spoliaret flagella
tus & fine intermissione multis plagis vul
neratus: verberatus est. Templum autē do
mini vocatur quia ibi sacrificia domino of
ferebantur: sed modo consecratum est in ho
nore salvatoris mundi & genetricis eius ma
rie.quod licet primo a babiloniis & postea a
romanis fuerit destructum.a fidelib⁹ tamē
& religiosis viris opere rotundo in eodem lo
co magnifice & mire artificie est iterum re
paratum.in hoc loco beata virgo cū aliis vir
ginibus dicitur ministrasse templi continuas
& vestimenta sacerdotalia preparando: lute
ras sacras addiscēs ceteriusq; vigilijs: oratio
nibusq; & diuinarū lectionū studijs vacans.
in hoc loco dū sanctus zacharias incensum
domino offerret: apparuit ei angelus nunci
ans sibi exaudicionem suam esse exauditaz & io
annis nativitatem futuram.in hoc loco (vt
hic dicitur) dominus noster iesus christus a
parentibus est oblatus:a symeone susceptꝰ
a sancta anna vidua omnibus qui expecta
bant redemptionem israel annunciatus. in
hoc templo iesus cum iam duodecim esset
annorum inuentus est ad disputationem se
dens in medio doctorum. supra pinnaculū
huius templi iesum diabolus statuit: & vt se
deorsum mitteret temptando suggessit. Ab
hoc templo vendentes & emētes eiecit ac mē
sas nūmulariorū & cathedras columbas vē
dentium euertit.in templo hoc dum mora
retur in hierusalem: docebat iudeos: qz eum
emulantes.in templo hoc liberauit adulte:
ab accusantibus eam.imminente etiam eiꝰ
passione tota die erat in templo hoc docens
& vespere in bethaniam recedens.huius tē
pli velum in medio eius scissum a summo vs
q; deorsum: vt pateret introitus ad sancta sā
ctorum. Ab huius templi pinnaculo versus
meridiem beatus apostolus primus sub gra
tia hierosolimorum episcopus predicans p̄
cipitatus partica fullonis percussus marty
rio est coronatus.inter hoc templum & alta
re q̄ est ante templum fons in atrio ad me
ridiem.zacharias filius barachie martyr oc
cubuit.ipsum vero templum rotundum cō
stat ex octo parietibus conclusum exterius p
circuitum interius vero ingentibus colum
nis marmoreis per triuium in medio quoq;
in ipsa altitudine in modum fornacis est ob
ductum. Est autem intrinsecus scriptum in

supremo ordine.audi domine hymnū & ora
tionem quam seruus tuus orat coram te ho
die.vt sint oculi tui aperti: & aures tue inten
te super domum istam die ac nocte.in vno q̄
q; vero pariete extrinsecus scripti sunt singu
li versuum versiuum in circuitu.ita vt per to
tam ciuitatem legi possint.contra ciuitatem
Pax eterna ab eterno patre sit huic domui.
contra templum militum.bene fundata est
domus domini supra firmā petrā: cōtra be
thaniam.non est hic aliud nisi domus dei et
porta celi.contra montem oliueti beati q̄ ha
bitant in domo tua domine. contra vallem
iosaphat.benedicta gloria domini de loco sā
cto eius.contra claustrum templi.in domo
domini omnes dicent gloriam. contra mon
tem syon.Templum domini sanctum est: cui
cultura est.dei hedificatio est.item contra ci
uitatem in domum domini letantes ibimus.
hoc templum inferiori parte vrbis in vicinia
muri ad orientē nec lōge a muro ad meridi
em est situm.in huius templi ecclesia solebāt
esse cum abbate canonici regulares secundū
regulam beati augustini domino seruientes.
non longe autem ab hoc templo domini est
templum aliud immense quantitatis & alti
tudinis q̄ domus saltus.i. de lignis libani
dicitur & templum salomonis vocatur quia
salomon ibi docebat & iuditia faciebat & ad
distinctionem alterius predicti q̄ specialiter
appellatur templum domini.vt ergo maria
& ioseph perfecerunt omnia que fm legem
debebantur: nihil obmittentes quamuis nō
tenerentur.recesserunt de hierusalem volen
tes redire in galileam in ciuitatem suam na
zareth. Erat quidem (vt dicit theophylus) eo
rum ciuitas bethleem sicut patria. nazareth
vero tanq̄ habitaculum. vade & tu semper
cum eis & adiuua portare puerum iesum: &
seruias eis in quibus poteris.

Oratio.

Esu desiderabilis.qui in templo te
iusto symeoni te ad videndū desi
deranti.ad amplexandum miseri
corditer tribuisti.veni iesu dulcissime: & to
to desiderio te expectanti: te ipsum clemēter
indulge: & quicquid impuritatis in me ine
neris: per gratiam purificantes expelle: & cor
meum templum tuum dignanter in habitā
do perfice ibite brachijs desiderij amplexer
& teneam, da mihi semp desiderare te fontē
luminis: qui es apud patrem: & non prius ō
es amor & desiderium vita & premium te di
ligentium. amen.

¶ De fuga dñi in egyptum. correspōdet

det euangelio. Angelus domini apparuit in
somnis ioseph &c. Capitulum. xiij.

Um ergo maria et io
seph pergerent versus nazareth.
nescientes adhuc super hoc consilium domi
ni: & timor iam de puero inciperet dilatari
((angelus domini apparuit in somnis io
seph: dicens ei vt surgēs acciperet puerum
& matrem eius. & fugeret in egyptum. quia
futurum esset vt herodes quereret puerum
ad perdendum eum)) Quoniam humilitatē
perfectam trium specialiter adornari decet
comitatu virtutum. i. paupertatis in fugien
do diuitias vt fomenta superbie. pacientie, ve
ro inequamini perpessione contemptus obe
dientie quoque in alienis parendo manda
tis. ideo superne reuelatiōis oraculo iesus in
egyptum transfertur vt peregrinus & paup
in parulis ipsius causa occisis occiditur &
quasi in quolibet trucidatur & ad patriam
reductus adeo erat subditus parentibus. vt
nunquam vel ad momentum secederet. nisi
cum duodecim factus annorum remāsit in
hierusalem. non sine matris dolore quesitus
nec sine gaudio inuentus. Joseph vero cui
gilans matrem excitat. & quecunq; ipse ab
angelo audierat ei narrat. Ipsa vero incon
tinenti & nulla mora contracta surrexit & ad
iter arripiendum disposuit se. Cōcussa sunt
enim ad hanc vocem omnia. viscera eius. &
etiam circa salutem filij nolebat negligens
saltem inueniri. Conspice & meditare ista &
quomodo puerum iesum dormientem ma
ter eleuat et puer sic importune excitatus
ploraat et compatere ipsis. si qua in te sunt
viscera pietatis. Cogita que consolatio ma
tri esse poterat quando ipsa puella delica
ta que de partu recenter surrexerat. in ter
ram longinquam per vias asperas et incog
nitas cogebatur fugere. quando puerum
tenellum sic per vias longas cogebatur cir
cumferre. quando inter idolatras compella
batur manere. Igitur de nocte versus par
tes egypti ire ceperunt quia nox magis quā
dies fuge competit. vt sic negocium magis
occulte fieret: & secretius pericula eminen
tia euaderent. ne scilicet fuga avidentibus
accusari apud regem posset. Licet enim de
hoc haberent reuelationem diuinam. non
tamen propter hoc debebant obmittere. q̄
poterant facere secundum viam humanam
Ecce fugit christus et nocte fugit vt fuga q̄
per se difficilis est. noctis obscuritate difficilior
fiat. Fugit autem in egiptum vt eos
specialiter illuminaret pre ceteris et sanaret
Unde Augusti. Audi etiam magni miste
rij sacramentum. Moyses quandoque in
egipto perfidis clauserat diem. Illuc christus
aduentens, sedentibus in tenebris reddidit
lucem. Unde Crisostomus. Sed quare
in egyptum. Recordatus est enim, domi
nus, quem finem, non transcurrit quanta ma
la fecerat super egyptum. ideo misit filium
suum in eam. dans illi reconciliationis si
gnum et perpetue amicitie pignus vt decem
plagas egypti vna medicina sanaret. O mu
tatio dextere excelsi vt populus qui ante fu
erat persecutor populi, primogeniti. postea
fieret custos filij vnigeniti. Et iterum ((in
egyptum))parulus mittitur vt illam regio
nem que pre omnibus terris flamma impie
tatis ardebat. igne potius fidei succenderet
ex his persuadens etiam de alijs mundi par
tibus speranda esse meliora. Et vt etiam ad
discamus quod ab ipsis. vite initijs ad tem
ptationes debeamus atque insidias prepa
rari. Nam ab ipsis cunabilis christi istud elice
rari. Nam ab ipso cunabilis christi istud elice
tum est vt tu videlicet hoc audiens. cum vi
deris te tribulationes varias. et mille sustī
nere discrimina nihil omnino turberis. sed
vt isto munitus exemplo viriliter cuncta su
stineas. sciens tribulationes maximas inse
parabiles quasdam comites esse virtutum.
hec crisostomus. Ideo etiam fugit in egy
ptum magis quam in aliam terram. vt oste
deret se verum moyse. n. vt sicut moyses po
pulum dei de pharaone et egypto liberans
in terram duxit promissionis. ita ipse popu
lum fidelium de diabolo et inferno liberans
secum ad regnum duxit beatitudinis. Mul
ta quidem bona considerare potes in pre
senti negotio & materia. Primo considera
quemadmodum dominus in sua persona
circa prospera suscepit etiam aduersa. Et
enim in natiuitate sua magnificatus fuit a
pastoribus tanquam deus: & parum post cir
cumcisus tanquam peccator. Deinde venien
tes magi cum plurimum honorauerunt: &
ipse nihilominus in stabulo remanens inter
bestias stabat & vt cuiusdam homunculi fili
us ploraabat: postea presentatus in templo.
symeon & anna extulerunt quam plurimus
& tunc ab angelo dicitur: q̄ fugiat in egy
ptum. Et multa talia in vita sua poteris per
pendere q̄ ad nostram instructionē possim⁹
retorquere. Unde Criso. Misericors deus:
mestis rebus quedam etiam iocunda permi
scet: quod certe in sanctis oibus facit quos ne
q; tribulationes neq; iocunditates finit ha
bere continuas: sed tum ex aduersis. tum ex
prosperis: iustorum vitam quasi admirabili

quedam varietate contexit. Quod hic quo
que cum sedule consideres. Videndo quippe
sanctus Joseph grauidam sponsam in tur
batorem incidit macinam. Sed absit re
pente angelus suspitionem soluēs et timorē
prestitus et ipse rem ita
turum: maxima exultatione repletus est. Sed
rursus hoc gaudio periculum grāde succes
serat. tota ciuitas turbaretur et ipse rei fu
reret. Sed et hanc mox rursus letitia sub
secuta est apparitio videlicet stelle et adoratio
magorum. Post hanc quoq; iocunditatem
verum periculum uterumq; formido. Que
ris herodes animam puer: et fugere necesse
est in longinqua transire. Dic Criso. Cum
ergo consolationem habueris tribulationē ex
pecta et conuersio. Dñi nec in psolationibus
debemus extolli nec in tribulationibus fran
gi. Dat enim nobis deus cōsolationes ad spē
habendam ne deficiamus. et tribulationes
ad humilitatem cōseruandā: vt cognoscētes
nostrum infirmū semp in suo timore stemus
Secundo considera circa dei psolationes et
beneficia q̄ qui ea percepit: non percipienti
se plerumq; dñs qui non capit: nō debita
tur animo nec capienti inuideat. Nazareth an
gelorum locutiones fiebant ioseph et nō ma
tri. cum tamen longe esset ea inferior. Ité et
qui percipit si non percipit pro suo velle: nō
debet esse ingratus vel murmurare. cū etiaz
ioseph qui tantus erat apud deum: non pa
lam sed in somnis tales locutiones accipe
ret. Tertio considera qualiter deus permit
tit suos persecutionibus et tribulationibus
vexari. Et vere magna erat tribulatio matri
et Josephcum viderent puerum iesum ad
occisionem queri. Quid enim grauius au
dire poterant. In hoc etiam tribulatio erat
q̄ in terram longinquam quam ignorabāt
et per vias asperas eos ire oportebat: cum
essent inabiles ad eundum: domina p̄ propter
iuuentutem. Joseph vero propter senectutē.
Ipse etiam puer quem portare habebant.
adhuc tenerrimus erat. Peregrinari quoq;
habebant in terra aliena: pauperes et qua si
nihil habentes. Omnia enim ista sunt afflic
tionum materia. Tu quoq; cum turbaris
patientiam habe nec credas tibi a deo pri
uilegium dari: q̄ nec sibi tribuit nec matri.
Quarto considera benignitatem domini.
Videns q̄ cito persecutionem patitur et fu
gam de terra nativitatis sue. et q̄ benigne
cedit furori illius quem poterat in momen
to perdere. Magna patientia domini sed
non minor eius humilitas. Ille enim ante
faciem persecutoris fugit: cui angeli minu

strant. Deus est sed vt homo fugit herodem
miserum: qui refugium est omnium. Pro
funda hec eius humilitas et mira patientia
Noluit persecutori vicem reddere nec eum
offendere: sed fugiendo insidias vitare. In
quo dedit nobis exemplum vt et nos hoc face
re conemur scilicet aduersantibus vel perse
quentibus non resistere: vel de ipsis vindi
ctam expetere: sed patienter expectare et fu
rori ipsorum cedere et q̄ pius est vt alibi do
cet pro eis orare. Quod enim dominus ne
occideretur sublatus est in egyptum: signifi
cat electos sepius malorum improbitate suis
e finibus effugandos vel etiam exilio dam
nandos. in quo etiam debilibus exemplum
reliquit: et eos ad patientiam confortauit. nā
q̄ fugit sacri fuit exempli. nō timoris vt exē
plum daret suis: maxime cum fuga et cōser
uatio prelati prodest ecclesie vt pauli: et qua
do grex non periclitatur de fuga prelati. mo
raliter per fugam istam in egyptum: signi
ficatur fuga iusti a periculo et perditiōe pec
cati. in statum penitentie: vbi debet mane
re vsq; ad obitum herodis. idest donec ces
sent impugnationes hostis. Fugiebat quoq;
dominus ante faciem serui sui: immo potiꝰ
serui diaboli. non q̄ mortem timeret sed vt
tempore congruo sustineret. Non enim fugit
mortem qui mori venerat: nec insidias ex
pauit qui insidias et versutias diaboli aperi
re venerat. Portauit eum mater tenera et iu
uenis valde et sanctus ioseph multum senex
in egyptum per viam siluestrem: obscuram
nemorosam et inhabitatam. per viam etiaz
valde longam. Dicitur enim q̄ ad iter cur
soris sunt .xij. vel .xv. diete. pro eis autē for
te erat duorum mensium vel plurium. fue
runt autem vt dicitur per desertuz illud per
quod filij israel transiuerunt. in quo et .xl.
annis steterunt. Sed quomodo de victu se
cum portando faciebant: Ubi etiam et quo
modo de nocte hospitabant: et quiescebant:
Raro enim domos in illo deserto inuenie
bant. Compatere ergo eis: quia labor dif
ficilis. magnus et longus et tam puero quaz
ipsis. et vade cum eis et adiuua portare pue
rum iesum et in omnibus quibus poteris ex
hibe eis ministerium. Non debet videri no
bis labor: penitentiam agere pro nobis ip
sis pro quibus labor tantus ab alijs. et a ta
libus et totiens est assumptus. Unde Ansel.
Noli in tua meditatione fugientem in egy
ptum relinquere in comitatu. insuscipiat ocu
lus deuotionis paruulum iesum dulces mā
millas gloriose virginis matris dulciter su
gentem et mammillas maternas filiali more

tractantem. Quid visu iocundius: Quid
delectabilius: Cerne illum qui immensus
est paruulis brachijs ad materna colla pen
dentem. et dicas. Felix sum. felicioraq; dum
illum video: quem reges optauerunt videre
et nō viderunt. Dignus est visu qui specio
sus est forma pre filijs hominum. Cogita et
recogita quo animo. et qua cognitione tene
batur illa dulcissima mater eius cum illum
dominum tantum ac tantillum in brachijs
suis exultans et leta teneret: cum ei vt infan
tulo gestienti dulcibus osculis ac frequenti
bus congauderet cum cum lacrimantem su
per genua sua quibus poterat modulis con
solaretur. cum denicq; alijs atq; alijs studijs
ad que ipsa materna pietas informabat ei
pro qualitatum vicissitudinibus sedula blā
diretur. item viterius notandum est quali
ter maria fuit in via apprehensa cum pue
ro iesu a latronibus. Opinare verum esse
q̄ dicitur eum esse a latronibus comprehen
sum in via et adolescentuli cuiusdam bene
ficio ereptum. Erat is vt dicunt principis
latronū filius. qui preda potitus cū paruu
lum in matris gremio aperiisset. tanto in
eius speciosissimo vultu splendoris mate
stas apparuit: vt eum supra hominem esse
non ambigens incalescens amore: ampie
ratus est cum. Et o inquit beatissime paruu
lorum. si aliud se tempus obtulerit rursus
miserendi. tunc memento mei et huius tem
poris noli obliuisci. Ferunt hunc latronem
fuisse qui ad dexteram dei crucifixus alte
rum blasphemantem compuit. dicens. Ne
que tu times deum quod in eadem damna
tione es. Et nos quidem iuste. hic vero nihil
maligessit. Conuersus vero ad dominum
cum in illa que in paruulo apparuit intuens
maiestate peccati sui non immemor memen
to inquit mei dum veneris in regno tuo. Ita
que ad incentiuum amoris. hoc non inutile
arbitror vti opinione. remota omni affir
mandi temeritate. Nec Anselmus. ((Herodes))autem cum magi quos citius abat per
eandem viam regressuros ad eum non re
uerterētur. et nihil sibi renuntiarent putauit
eos visione stelle deceptos. et erubuisse ad
eum redire. Et ideo cessauit a pueri inquisi
tione. Vel tot et tantis occupationibus regia
cura distendebatur. vt a pueri inquisitione
auerteretur: vel impediretur. Sed postmo
dum audiret. que in templo gesta essent. gd
symeon viderit et quid anna prophetauerit.
tunc fama pueri nati crescente. turbatus ex
hoc magis timuit et sentiens se illusum a ma
gis ad ipsum non redeuntibus ((iratus est

valde)) tum propter sui contemptum tum
propter timorem amittendi regnum. ideo
de morte puerorum bethleemitarum tracta
uit. vt cum illis occideretur ille qui incogni
tus sibi fuit. Putabat enim q̄ si omnes
pueri occideretur. vnus quem querebat. eua
dere non posset. Non estimans inelix quia
non est consilium. non est sapientia. non est
prudentia contra dominum. Dum ergo de
nece puerorum disponeret. per epistolam
hortatus est a cesare augusto vt romam veni
rent. Qui cum iter faceret per cilitiaz. audi
ens naues tharsenſium magos transiuexisse
ratus valde in spiritu vehementi. i. in ira
comburi et conteri fecit naues de tharso cili
tie. quibus magi credebantur occulte redyi
se. secundum quod Dauid prophetauerat.
dicens. in spiritu vehementi conteres. na
ues tharsis. Et de roma reuersus hierosoly
mam misit speculatores: et iussit occidi oēs
pueros qui erant in bethleem iude: et in om
nibus finibus eius et locis adiacentibus ((a
bimatu et infra)) idest biēnes et minores eta
tis vsq; ad puerum diei seu noctis vnius. Ex
tempus q̄ a magis de ortu stelle exquisierat
vt nec loco nec tempore celaretur qui natus
erat: quorum maxima pars tertie militaris a
bethleem ad austrum. sepulta est. Bimatus
spaciumduorū annorū dicitur: a bis et yma
tos grece quod est annus latine: et unde bi
matus quasi binus annus appellat. Uñ di
cit binus bina binum. Casal duorū annorum
et trinus tr̄na trinū. annorū triū. inter opi
niōes diuersas pluriū sinia et visitatior. hec é
q̄ herodes euoluto anno post christi natui
tatem occidit infantes: et q̄ stellam eadē die
qua: natus erat dominus ortā didicerat. et ex
ortū stelle dominū anniculum et insuper ali
quot dierum esse sciebat: ideoq; supra etatez
eius vsq; ad binos et infra vsq; ad vnius diei
seu noctis in infantes desecuit pueros timēs
ne puer cui sydera famulabantur paulo su
pra etatem suā vel infra speciem suā trāsfor
maret vt etatē sui temporis occultaret. Sic
ergo post annum et quattuor a natiuitate do
mini dies: verisimile est eum occidisse infan
tes. ((Tūc impletuz est illud Hieremie vox
in rama audita est ploratꝰ et vlulatus ec.))
Rama nō est hic proprium nomē loci: sed hic
est nomen cōmune: ac interpretatur et signi
ficat excelsum vt sit sensus. Vox in excelso au
dita. i. longe lateq; dispersa: quia multū erat
lata circūquaq; diffundebatur pre sua ma
gnitudine immensa. Ululatus. n. ploratus qui
tū ad fletū paruulorum: et vlulatus quantū
ad lamentū matrum ibi erat: vbi tot pareū

quadam varietate contexit. Quod hic quo
que eum fecisse considera. Videndo quippe
sanctus Joseph grauidam sponsam in tur
bationem incidit maximam. Sed affatu re
uelantis angelus suspitionem soluēs e timorē
pene angelico stupitionem soluēs e timorē
pene angelico stupitionem soluēs e timorē
pene angelico stup

eo tot homines vertuq; sexus vix tanta cru
delitas necium si vellent voces cohibere non
poterant. In paruulis autez mota, faciebat
fine voluntas in matribus vero semper per
memoriam reparabatur. Et ideo dicit vulgat⁹
mult⁹. Uel in excelso audita est: quia de mor
te innocentiu miserabatur quez sanguis vsq;
ad celos contra inter fectores eorum clama
uit. Fin illud. Uox pauperis penetrat nubes
Quinus autem bethlee sit in tribu iuda ora
de ipa & hierusalem in tribu Beniamin ora
de rachel plorare tamen dicitur rachel filios
iude. idest bethleem quasi tmos: sine quia in
ipa bethleem sepulta: ac ratione se
pulture & ex materni corpusculi hospitio no
men matris accepit: & dicta est mater ipsius
bethleem & habitantiu in ea sine quia iuda
& Beniamin due tribus iuncte ac vicine si-
bi & proxime erant: quia iuxta se hereditate
acceperant: & iuniculus sortis Beniamin p
pe hierusalem perueniebat: & herodes pre-
erat: non solum in bethleem. sed & in
omnibus finibus eius interfici pueros: & p
occisionem bethleez intelligimus multos ra
chel filios de Beniamin pro victima fuisse
occisos: quod euangelista insinuat ad exage
rendum scelus herodis quod ex effrenata
crudelitate hoc fecit. Unde dicit Rabanus
Crudelitas in nullo modum tenuit non est
contenta vastatione bethleem sed adiacen-
tia loca vastauit. Plorauit autem Rachel fi
lios & noluit consolari: quia non sunt idest
de hoc q non essent & super hoc q mortui
erant: quia in eternum victuros esse sciebat
Rachel que ouis vel videns principium di-
citur ecclesiam significat cuius tota intentio
vt deu contẽpletur inuigilat vt ipsa est ouis
centesima: quã pastor in humeris ad caulas
reportat. Nec ergo filios suos plorauit quia
pro persecutione fidelium gemit. Non vult
autem consolationem recipere de hoc: quia
nõ sunt. idest quia nõ sunt mortui vt qui vi-
uunt seculũ morte: rursus ad seculi certami
na secum toleranda redeant iterum pugna
turi: sed gaudet potius: quia feliciter sunt &
regnant cum christo per martyrium corona
ti. Plorat ergo ecclesia bonos vt martyres:
quia videt eos iniustos cruciari sed quia scit
illos beatos non vult temporaliter sed eter-
naliter consolari. Plorat insuper etiam ma
li & quia videt illos irremediabiliter perditos
non vult consolari. Ubi sciendum q triplex
est genus martyrium. Quidam enim patiũ
tur voluntate & actu vt Stephanus: quidã
voluntate non actu vt euangelista Johãnes

tertij non voluntate sed actu: vt innocentes
in quibus christus cuius vice mortui sunt:
suppleuit: si quid defuit voluntatis. Unde
ordinantur eorum festa post natiuitatem do
mini, secundum maiorem martyrij dignita
tem. Primo Stephani. Secundo Johan-
nis Tertio innocentium. Nam dilectus ec-
clesie christus. candidus in Johanne rubi-
cundus in Stephano. electus ex militibus in
nocentibus. Innocentes ergo & si vsum nõ
habeant: esse testificari non poterant christ⁹
tamen cui⁹ vice mortui sunt suppleuit: & qd
defuit voluntatis: ip si autẽ nõ loquẽdo sed
moriendo testificati sunt. Laxato igitur voca
bulo martyres christi. idest testes dicuntur
quos enim testes latine dicimus grece mar
tyres appellantur nõ quia proprie testes xpi
sunt: quia nec pro fide christi nec pro iustitia
occubuerunt: sed quia p fide xpo. i. loco xpi
occisi sunt q; i eorũ numero xps querebatur
occidi in quo eũ & sinó loquẽdo tñ morientẽdo
sunt confessi. Multis vero de causis p̃t quis
martir fieri. s. pro iustitia: vt Abel p lege dei
vt Machabei: p assertiõe veritatis. vt isaias
& hieremias pro arguitione peccati vt iohã
nes baptista pro salute populi vt christus p
fide & noie christi: vt Stephanus. pro liberta
te ecclesie: vt Thomas pro xpo seu loco xpi.
vt hi pueri. Unde & ecclesia pro his pueris
solẽnizat quãtis ad inferos descenderunt: &
ob hoc quedam cantica letitie pretermittan
tur. Unde crisso. in bethleem omnes occidun
tur infantes. qui dum innocenter pro christo
moriuntur primi christi martyres extiterũt
& perfecte laudis martyrium consequuntur
Unde nõ immerito. infantes illi beati p ora
extiterunt qui primi mori pro christo merue
runt. Unde & Augu. O paruuli beati modo
nati. nũq; temptati. nõdum luctati. iam coro
nati. Et iterum. Nunq; prophanus hostis
beatis parulis inutus prodesse potuisset ob
sequio: quantum profuit odio. Nam quan
tum contra eos iniquitas habundauit tan-
to gratia diuine benedictiõis effulsit. Et dñ
insequitur christum regi nostro coeuum p-
curauit exercitum. stolis victricibus candi-
datum. Nec Augu. considera hic in quomo
do xps adhuc infans tenerimus tñ cepit pa
ti in se & suis: & vehemẽter ei cõpatere si qua
in te sunt viscera pietatis. Usi Anshel. Sed
tenella hec xpe tua infantia a persecutorum
gladio tuta non fuit adhuc enim inter dul-
cia matris vbera fugens dependebat quan-
do apparuit angel⁹ in somnis ioseph dicẽs.
Surge & accipe puerum & matrem eius &
uge in egyptum. & esto ibi vsq; dum dicam

tibi. Futurum enim est vt herodes querat
puerum ad perdendum eum. Jam ex tunc
bone iesu pati cepisti. Non soluin autem illã
anime infantie vexationem in teipso pertulit
sed etiam mortem in pusillis tuis quoniz
multa milia inter mammillas matrum pro
te herodes trucidauit immanitas excepisti.
Nec Amsh. In rege herode crudelitas im-
piorum existimantium martirum cede pos-
se religionem xpianam extinguere & in oc
cisione paruulorum cunctorum martirium
qui paruuli. i. humiles & innocentes occisi
sunt ab impijs forma precessit. Sz non sic re
ligio in xpo fundata extinguitur. quia (vt leo
ait) non minuitur persecutionibus ecclesia.
Sz augetur. Usi secundum Bedam & Bernar
dum herodiana malitia & babilonica cru-
delitas est. nascentem velle religionem extin
guere. et paruulus israel allidere. Si quis eiz
quid ad salutem pertinens si quis religionis
vel sanctitatis ortum vel profectum vel con
firmationem impedit vel prosequitur. talis
plane cum egyptis parulos israhelitici ger
minis necare conatur immo herode nascen
tem saluatorem prosequitur. Quidem aũt
nato domino prosecutio cepit. significat per
omne tempus vite presentis non deesse futu
ros qui electos dei persequentur sicut dñs in
euangelio ait. si me persecuti sunt & vos per
sequentur. Et apostol⁹. Omnes q pie volũt
viuere pro christo psecutionem patiuntur.
Quia vero pueri pro domino occisi sunt si-
gnificat per humilitatis meritum ad coronã
martirij esse veniendum q: (vt dñs ait) qui
se humiliat exaltabitur. puerorum enim in
nocentia humilitatem significat simplicium
de quibus dñs ait sinite puulos vẽire ad me
talium est enim regnum celorum. quod aũt
occisi sũt sz xps euasit insinuat corpora mar-
tirum ab impijs posse pimi. sed xpm p quo
persecutio seuit. nullatenus posse a fidelibus
auferri. Siue enim viuimus siue morimur
dñi sumus. Moraliter occidit pueros mul
tos & multipliciter pharao submergendo.
Herodes detruncando. antiochus suspendẽ
do medi sagitando. in flumine submergente
significatis delectatio pfitis voluptatis. in
gladio detruncante inflictio presentis aduer
sitatis in sagitta de longe pendente timor fu-
ture asperitatis in suspendio spes siue ambi
tio future prosperitatis. Sic ergo diabolus
qui pharao. i. dissipans per inuidiam qui he
rodes. gloriando per superbiam qui medus
. i. mensurando. s. culpe penam per malam in
tentiõe qui antiochus (deest silentiũ paup
tatis p fraudulentiam. paupertatem cui⁹ ce

lat: & vbertas suggerit hic occidit pueros se
cundum quatuor affectiões que sunt gaudi
um presentis prosperitatis & spes future. tri-
stitia pñtis asperitatis: & timor future. Et est
notabile quod interficiunt pueri in quo stul
tina in bethleem in quo habundantia. a bi
matu & infra quo habundantia: & hoc com-
patiendo luget ecclesia. Cum aũt maria & io
seph cum puero iesu intrarent egyptum: oia
ydola illi⁹ puincie in templis suis corruerũt
sicut per Isaiam fuerat pphetatũ: Tradam
enim quod sicut in exitu filiorum israel de
egypto nõ fuit domus egypti. in qua deo p-
curante nõ taceret mortuꝰ pmogenitum: ita
nec mõ fuit templum in egypto in quo non
corruisset ydolũ. Sicut & ante archam' dñi
cormit dagon' ydolũ cum archa appropin-
quasset ad ipsum. Spiritualiter etiã corruũt
vitia: ingrediente dño domũ cuiuslibet: prius
desertã p peccata vt etiã dicit in scolastica hy
storia: qñ Hieremias in egypto p captiuitatẽ
ductus fuerat: pphetauit eis q in futuro q-
dam virgo' paritura esset & tunc omnes dy
& oia idola egypti reuerẽt. Egyptij ergo ima
ginem pginis cũ puero sculpebant: & sibi ho
nores exhibebant. Nec aũt prophetia modo
qñ christus cũ matre intrauit egyptũ est im-
pleta nẽ oia idola egypti corruerunt: & virgi
nẽ sicut predictũ fuerat pepisse iudicauerũt.
Hoc idẽ figuratũ fuit in moyse p pharao-
ne in cõfractione dei sui hamonis & corone.
Ut enim in scolastica historia dr pharao rex
egypti coronã regalẽ habebat. in que imago
dei sui hamonis egypti sculpta fuerat. filio q
pharaonis q̃ moisen puerum in filiũ adopta
uerat: postea quedaz vice decreuit vt eũ pha-
raoni regi videndum preberet. Cui pharao
alludens coronã suã imponebat quaz illa in
terrã proiciens penitus confringebat. Et cuz
eum occidere voluisset dixerunt quidã quod
puer hoc ex insipientia fecisset. Moyses nu-
tu dei saluatus est a nece pharaonis sic xps
tu dei saluatus est de gladio herodis. moy
ses natus est vt filios israel educeret de egy-
pto: christ⁹ homo factus est: vt eriperet nos
de inferno. Moises deum regis egypti cum
corona confregit christus omnia ydola egy-
pti & deos in nihilum redegit. Nanc ruinas
ydolorum illa statua pretendebat quam rex
nabuchodonosor in somno videbat. De mõ
te autẽ sine manibus quidam lapis est ab
scisus & in pedes illius statue seu imaginis
& ydoli est illisus. Contriuitq; eaz & in pul
verem redegit & postea idem lapis in mon-
tem magnum excreuit. Lapis iste significat
xpm qui abscisus est de monte sine manibus

quia natus est de maria sine tactibus marite. Lapis ille .s. christus contrivit in talibus. Lapis ille .s. christus contrivit in egypto omnia ydola de quacunq; erāt materia. Et ptracta ilama lapis ille in montem magnū excrevit: & subducta ydolatria: fides christi per totum mundum inoleuit. & christus ecclesiā montem talem & tantū. & tam sua immensitate repleuit tam mundum q̄ celum. Per transitū dñi in egyptum ppter persecutionem herodis significatus fuit trāsitus apostoloꝝ ad gentes propter persecutionem eis motam a iudeis. per reditum autē eius in iudeam: defuncto herode significat illuminatio iudeorum in mundi finem. Uñ secundū Remigiū per ioseph designantur p̄dicatores per puerum fides & notitia salutis per mariam ecclesia & sacra scripta. p persecutionē herodis persecutio facta iudeis. per fugam ioseph in egyptū transitus predicatoꝝ ad gentes. ad quas fidem xp̄i & ecclesie tulerunt: relicto herode. & iudeorū infidelitate per quā ait quo fuit in egypto. spacium tēporis ab ascensione dñi vsq; ad aduētū antixp̄i per obitum herodis: extinctio iudee in cordibus iudeorū in fine. Dicit itaq; dominus in egypto ignorantie tenebras effugant & ydoloꝝ vanitate discussa dei veri cultum veneratione q̄q; reparauit. Ubi ignis fidei successis in tantum excreuit: q̄ etiam deserta eius repleuerit. Domini enim penitentiā postmodū haberemus egypti mutuit vt paradiso meliores & celo clariores effecta videretur. Unde Crisō. Denuq; si q̄s nūc ad egypti ventat solitudines: paradisō prorsus omnem illam videbat heremum dignitate & innumerabiles angelorū cetus in coporibus fulgere mortalibus. Est enim cernere totas illa regione diffusum exercitū christi & admirabile illiꝰ regnum gregē: virtutumq; celestium conuersationē in terris micantē. Non ita varijs astrop choris celum refulget vt egyptus innumeris monachorum distinguitur atq; illustratur habitaculis. Noctes quidem sacris hymnis & vigilijs. dies vero orationibus manuumq; operibus exercent: apostolice cursum virtutis imitantes. Hec Crisō. Iuerunt ergo ad quandam ciuitatem thebaide que vocatur. heliodoros: & ibi aliquam domunculam conducentes: habitauerunt per septem annos tanquam aduene & peregrini pauperes & egeni. Sed vnde & quo modo isti tanto tempore viuebant. Uñ quid mendicabant: legitur aūt de domina: quod celo & acu querebat sibi & filio necessaria. Suebat ergo. & filabat domina mundi pro precio paupertatis amore: & zelo. O quo

et quante huiusmodi aduentꝰ. fiebant insurrie quas dominus vitare non venit ꝯ fuisset pere. Quid etiam si aliqū filius famē patiēpanem petijt nec vnde daret mater habuit. Non ne in his & similibus totaliter p̄cuciebā tur vlcera eius: consolabat verbis filium p ut poterat: & nihilominus opere victum procurabat. & sibi forte aliquādo de victu subtrahebat vt filio reseruaret. Et si ex opere manuum oportebat querere victum qd dicemus de vestimentis: quid de vtensilibus .s. lectis & alijs infra domum oportunis: Nunquid duplicia: nunquid superflua: nunquid curiosa habebat: Nec contra paupertatem sunt. & hec si habere posset: nollet ea paupertatis amatrix. Sed nunquid dña suendo: vel alia opera faciendo faciebat more quorūdā opera curiosa. Absit. Et enim periculosum & valde magnum victum: ppter multa; de quo latius dicetur infra. conspice nūc dñam in laboribus & operibus suis filando suendo texendo solicitam quomodo facit ea fideliē atque humiliter cum diligentia habendo: & nihilominus sup filio suo & gubernatione domus curam diligētissimā habēde. vigilijs q̄q; & orationibus iusta posse semp intendendo & toto affectu cōpatere sibi: & ꝓsidera qꝫ non habuit omnino gratis regnum dei dña regni. Sꝫ & ioseph sanctus: faber lignarius aliqd operabat in arte lignaminis. Uñ quia compassionis occurrit materia tandem cum aliquam morā cum eis contraxeris petere recedendi licentiam: & benedictione accepta primo a puero iesu deinde a matre: postea a ioseph: genibus fletis & cum lachrimis & compassione magna valefacias eis: quia tanq̄ exules a patria sine aliqua causa & exbanniti remanent ad peregrinandum ibidem per annos septem in sudore vultus sui victuri.

Oratio.

O Omine iesu christe qui adhuc infans persecutiones & exilia pati. & infantes tunc pro te occidi voluisti: da mihi misero hec oia ac etiā morte si oportet pro te patienter tollerare. cunctaq; ꝓsperā mūdi despicere. & nulla eius aduersa formidare. Et vos o sanctissimi innocentes flores & primitie martirum. qui per innocētiā & martirij palmā dei filio infanti adhesistis dignemini de plenitudine gratie & innocentie vestre infirmitati & miserie peccatorum meorum veniam & gratiam ab eodem dño filio benignissimo obtinere. Amen.

¶ De reddītu domini ex egypto: & initio penitentie Johānis baptiste. Correspondet euāgelio defuncto herode. &c.

Capitulum.xliij.

Ompletis autem fere

septē annis. qbus dño peregrinatus est in egypto & herode mortuo vocatus est dominus ex egypto. Quia (sicut dicitur in hystorijs) tricesimo anno regni herodis natus est christus tricesimooctauo anno regni sui mortuus est herodes. Hoc autem factum est ((vt)) consecutum ((adimpleretur qd dictum est a domino per)) Oseam ((propheta)) scitam. Ex egypto vocaui filium meum)) scilicet consubstantialem. Hoc autem de vocatione & exitu israel de egypto ad litteram legitur qui etiam quādoq; puer & filius a domino appellatur. ista ergo auctoritas habet duplicē sensum litteralē q: verificata est ad litteram de populo israel vocato a domino de egypto perfectius tamē de dño nostro ie su xp̄o quia ipse est filius dei naturalis. alij autem sunt filij per adoptionem. Primo ergo anno archelai senioris filij herodis. & anno domini octauo ((apparuit angelus domini ioseph in somnis. dicens ei. Tolle puerum & matrem eius & vade in terram israel)) scilicet in iudeam ((defuncti sunt enim qui querebant animam pueri)) idest vitam corporalem scilicet herodes: & complices eius & fautores in morte domini scilicet scribe & pharisei. Quia secundum iosephum herodes precepit in morte sua plures de nobilib⁹ iudeorū interfici. vt sic cogeret iudeos qui eum oderāt flere in sua morte. Uel herodes iste mortuus est ad litterā. alij quo ad potestatē. Et hoc ergo fm hiero. intelligimus. non solum herodem sed & sacerdotes & scribas eodem tempore necesse dñi fuisse meditatos. Ut aūt aūt remigius. Per hoc q̄ angelus in somnis ioseph apparuisse dicitur mistice designatur q̄ illi qui a curis terrenis & secularibus negocijs requiescunt perfrui angelica visione merentur. igitur ioseph ((consurgēs)) tāq; ꝓmptus obediens ((accepit puerum)) tanq; nutritius solicitus)) & matrē eius)) tanq; comes obsequiosus & cepit redire ((in terrā israel.)) Uadunt ergo & transeunt rer desertū ꝓ quod venerūt. Uade & tu cū eis auxiliū & seruitium exhibens & impendens ipsis in quibus poteris. Et in ipso itinere poteris cōpati eis & respicere ipsos fatigatos & labore denictos & tā de die qꝫ de nocte parū quietis habētes. O quantū puer egregius ac delicatus rex celi & terre pro nobis laborauit & qꝫsito ceperit. Unde & propheta in eius persona p̄dixit. Pauper sum ego. & in laboribus a

iuuentute mea. Penurias magnas habens arduos afflictiones duras corporis constantissime assumpsit: & seipsum quasi odio pro amore nostri se habuit. Certe solus hic labor de quo nunc tractamus ad plenā redēptionē nostram sufficere debuisset. Dicitur autem q̄ prope finez, predicti defer tā puer iohannes Baptista penitentiam agere cepisset: cum tamen nullū peccatum haberet: qr dicitur petijsse desertum. dum septem annorum esset & q̄ locus iordanis vbi baptizauit ipse iohannes: est ille vbi transierunt filij israel quādo venerūt de egypto per ipsum desertum prope quem locū in eodē deserto iohannes fecit penitentiā predicator: p̄scientie futurus: ꝯto citius potuit aspera solitudinis elegit & petijt: vbi primeuam etatē trāsegit: vt viuēs in desertis vitā austeraz duceret: & ab amore cuiuscunq; illecebris mundi & se & auditores suos suspenderet facilius & reuocaret & vt ibi contemplationi vacaret liberius diuinā sapientiā hauriendo quam postea effudit predicando. Bonū est igitur eius exemplo ab adolescentia iugū dñi portare: & dum natura tenera est bonis se assuescere & in p̄decādis auditores actu precedere. Et quo sumitur argumentū: q̄ anteq; quis perfect⁹ fuerit: alionū magisterij obtinere non debet. Manebat iohannes in deserto vbi est aer purior: celum apertius & familliarior deus: vt quia nondum baptismi & predicationis tempus aduenerat: orationibus vacaret: & cum angelis conseruaretur: & extra multoꝝ malitiam nutriretur: & neminem vereretur arguere nihil sibi ꝓscius: & eē fide dignus: q xp̄m erat predicaturus & de ipso testificatur⁹ Nemo enim potest alterius testis esse ydoneus: nisi prius fuerit suus. Fugit igitur turmas & tumultum populi: ne ex cohabitatione contraheret infamiam: vel vite aliquam maculam scandali vel delicti. Qui si in mūdo manifestet: forte malicia & contuersatione hoīm depriuatus fuisset. Mundum itaque fugit: vt sanctitatem suam custodiret: & ne leui saltem verbo vel peccato vitam macularet. Nazm fm crisō. Sicut impossibile est arborē iuxta viā positam fructus vsq; ad maturitatē seruare: sic hominē iuxta mundū positum vsq; in finem vite innocentiā custodire. sunt aūt quedaz arbores que ex sunt in orto plantate: ita q̄ ad stipitem trāsemtes non possint attingere: tū ramos suos per viā expādunt. Et ideo molestantur a transeuntibus sic est de religiosis in negocijs secularibus se implicantib⁹. Excellēs valde & mirabilis ē puer Johannes. Ipse enim fuit primus hereti-

te:ac principium:t via religiose viuere vo-
lentiū. De cuius singulari conuersatiōe pe-
trus rauēnas trascribit.infra teneritudinem
annorum. Beatus ille puer spiritu docente
ad ꝑfectum doctus est. Nec obstitit etatis
infirmitas quā multitudo dīi secundauit. Re-
liquit iohannes mundi:hoīes fugit:patriaꝫ
nescit parentes a pernatur:t in senium diui-
nitatis apicē.beate contēplationis figit ob-
tutus. Obtra rerum conseruatio hominem
tutius. Recessus montiū:siluarum antra-
ctus t vallium subterfugia vastitas puero
patriarche domicilia cū nos coegerat pre-
buerūt. Sic iohannes etatis supergressus in
fantiam t nobilioris generis generositatem
oblitus soli vacat diuinitati.forma vite.mo-
nachorum propositum.a nachoritaꝫ princi-
pium:totius religionis assertio. Unde t Crī
sostomus. Sicut sacerdotum principes sunt
apostoli.sic monachorum princeps Johā-
nes Baptista est quantum tradit hebreorum
scriptura t riꝫ hodie in memoria est. Cōsi-
derate monachi dignitatem vestram. Joha-
nes princeps vestre est dignitatis. Ipse mo-
nachus statim vt natus est in heremo viuit
in heremo nutritur.cum expectat in solitu-
dine:non vult cum hoīibus conuersari:in he
remo cum angelis prophetatur. Felix ista
conuersatio.despicere homines.angelos ꝙ
rere:vrbes detestari in solitudine christum
inuenire. Christum non querebat in templo
sed in deserto. Separauit se a multitudine.
Oculis expectantibus christum nil aliud,di-
gnus est aspicere nisi xpm.felices sunt qui imi
tantur iohannē quo maior inter mulierum
non fuit. Dec Crisō. Infelices ergo mona-
chi sunt: qui iohannem principem suum nō
sequentes solitudinem suā deserunt:t in vr-
bibus cū hoīibus conuersatur quibus solitu
do carcer est:t oppidum paradisus. Nō sic
Dieronymus sentiebat: qui dicebat. Vide
rint alij quid sentiant.vnusquisq enim sen-
sum suo dicitur.mihi:oppidum carcer est.t so
go monachus nomen suum. Monos enim
grece vnus latine t achos grece tristitia latine
dicitur:inde monachus quasi vnus t tristis
interpretatur. Sedeb' solus t tristis vt of-
ficio suo vacet:aliter ...g officiū nō vsurpet.
Qui tamen fi... ...re vult: audiat consilium
Dugonis qui dicit. Utilitas habitus tui: t
simplicitas vultus: t sanctitas conuersatio
nis sue:docere debēt hoīnes. Melius su-

giendo mundū voces'q̄ sequendo. Quī etiā
fm consilium Gregorij Reuerenti ā sui ha-
bitus in actu:in locutione.in cogitatiōe sem
per credipiciat. vt ea que mundi sunt perse
cte deserat:t ꝙ offēdit humanis oculis ha-
bitu hoc ante dei oculos moribus pretendat
Nō ergo glorieris ꝙ in solitudine vel religio
ne sis.aut longo tēpore fueris:nisi in ea be-
ne vixeris qz nihil tibi proderit.imo magna
dāna pateris:si heremita vel religiosus voca
ris t vitā non agis. Ut.n.ait hiero. Non hie
rosolymis fuisse:sed hierosolymis bene vi-
xisse laudandum est. Unde Augu. ad fratres
heremitas. Non.n.satis prodest:ꝙ istū locū
expetauimus.si tales simus quales in seculo
esse peteramus. Nunqd nobis habitatio hu
ius secreti aliqd prodest qñ tyrānico dīna tu
malicia in nobis regnat qñ ira superegtat:
qñ maiorē nobis victoriā human' oculꝰ q̄
diuinus indicit:qñ laudabiles heremite ex
tra mundum nos esse credimus.t per diuer
sa passionum vitia mundum intra nos in
clusum tenemus:ito vt q putabamus nos p̄
cibus nr̄is seculo sibi succurrere pene neces-
se sit vt videamur magis seculi intercessori-
bus indigere. Dubiū qppe nō est qd ...la aia
q̄ cupiscētia voluptatū possessa efficit mun
dane conuersationis nō possit effici regnū di-
uinitat'.ideoq fratres videte vocationē ve
strā.venire quidē ad heremū sūma ꝑfectio ē
sed non ꝑfecte in heremo viuere sūma dāna
tio est. Quid.n.prodest si locus corporaliter
getus teneat t inquietudo in corde versē.
Quid inq̄ prodest si in habitatione silentiū
in habitatoribus sit vitiorū tumultus t col-
luctatio passionū:si exteri ora nostra seren-
tas teneat t interiora tēpestas. nō.n.ideo ad
locū istū venimus vt nobis mundus samu-
letur:vt reb' oibus habundātes omni quie
te fruamur:nō vtiq ad requiē.nec ad securi
tatē:sed ad pugnā huc venimus:ad agones
processimus ad exercenda cū vitijs bella pa
peramus:vt lingue gladio retundamus: vt
non solū non inferamus iniuriā:sed nec sta
tim sentiamus. hec Augu. Sz heu pauci ho-
die religiosi reperiuntur q ve bono in meli'
proficiunt:t de virtute in virtutē ascēdunt.
Unde Ber: Multo facilius reperires mul-
tos seculares cōuerti ad bonū q̄ vnū de re-
ligiosis transire ad melius. Rarissima autē
in terris est qui de gradu quem in religione
semel forte attigerit vel parum ascēdit. Aut
ascendas necesse est:aut descendas s'tattem-
ptas stare:vt rnas necesse est. Et iterum mi-
nime pro certo est bonus qui melior esse non
t vbi incipis nolle fieri melior.ibi desinis ē

bonus. hec Ber. Joseph autem t Maria cū
puero Jesu trascuntes iordanem venerunt
terram israel.fm angeli iussionem. Non.n.
determinauerat angelus in quo loco terre
israel nec nominauerat.t aliquam ciuitatem
determinate: vt dubitante ioseph iterum re
uertereī: t rex reuersionem angeli instruen
tis eum de loco. Joseph ex frequētiori visita
tione angeli t locutione cum eo certior red
deretur t magis ꝑsolaretur. Qđ iesus in pa
triam suam reuerteret, nos quoq in patriā
nostraz festinare ām̄onet. ((Audiens vero))
ioseph ((qđ archelaus)) filiꝰ herodis senior
((regnaret in iudea p̄o herode suo patre ti-
muit illuc ire)) p̄e archelao paterne crude-
litatis herede:qz ille tanquā principalis ma
gis p̄o parte zelabat t omnis impetus per
secutionis in bethleem eiusque finibus de-
seuiebat. iudea aliquando accipitur p̄o to-
ta terra duodecim tribuum vt ibi notus in
iudea deus: aliquando p̄o sola terra tribus
iude vt ibi. iudea t hierusalem nolite timere
Aliquando p̄o terra duarum tribuum. s. iu
de t Beniamin vt hic dicitur ꝙ archelaus
regnauit i iudea. Diuisus ergo erat regnus
t tam' pluribus regebatur. ad cuius euidē
tiam est sciendum ꝙ fm opinionem magis
probabilem: herodes moriens ꝑdidit testa-
mentum in quo ordinauit archelaū filium
suum regni sui successorem: ita tamen qđ co
ronam sibi non imponeret nisi per romanū
imperatorem. ad sumendū igitur dyadema
romam venit: sed t fratres eius duo scilicet
herodes antipas: t Philipus qui cum ipso
post mortem patris superstites erāt qz alios
tres filios. s. antipatrum suū primogenitum
t alexandrum. t Aristobulum. Pater ante
mortem suum miserabilem necauerat etiaꝫ
romam venerunt: t paterne hereditatis pa
trez petierūt. Tandez imperator t senatus
romanoꝝ volentes frāgere iudeorum̄ super-
biam: t auferre eis rebellandi occasionez:
abstulerunt eis regū nomen: t diuiserunt re
gnum in quattuor partes scz tetrarchias.
quarum duas scz abilinam dederunt arche-
lao filio seniori. Tertiaz p̄o. s. galileā t regio
nē trāsiordanē dederūt herodi antipe. sub quo
iohānes est decollat': t dñs passus: sed q̄r
t az. s. ytuream t traconitidē regionem. de-
derūt philipo. cuius uxorē abstulit ipse hero
des antipas frater eiꝰ t sic archelaꝰ erat dy
archa sedalij duo fuerunt tetrarche. adhuc
sūt p̄ter herodē ascolonitaz t herodē an
tipā inpradictos etiaz terꝰ herodes dictꝰ
agrippa filius aristoboli filij herodis ascola
nite fuit: qui iacobum fratrem iohānis gla

dio occidit t petrū incarcerauit. Et quia ar-
chelaus fuerat a patre quātū in se erat in te
to regno iudeoꝝ substituus iō magis time-
bat factis a patre ꝑpter qđ ioseph timuit ire
in iudeā ((t ammonitus in somnijs)) p̄an
gelū fuit cū puero t matre eius in galileam
vbi dīnabatur alius filius. s. herodes qui por
tione sibi debita a patre quātū in se erat. an
te p̄uatus fuerat. ꝑpter qđ ioseph' ibidem
cum puero securius manſit que t ipsa terra
israel erat: qz eam israel incolebat. ((et veni-
ens habitauit in ciuitate que vocatur naza-
reth)) vt ibi xp̄s nutriret: vbi fuerat cōcept'
Iz in bethleem fuerat natus ibi enīz securius
habitare poterat q̄ in hierusalem vel bethle
em vbi archelaus manebat. vnde crisō. Ue-
nit igitur iesus in nazareth. non solum peri
culi timore verūetiam patrie amore cogente
vt scilicet securius ibi habitaret t gratius.
Hoc autem factum est ((vt adimpleretur qđ
dictum est per prophetam quoniam nazare
us vocabitur)) Ly vt tenetur consecutiue nō
causaliter: quia prophetia non est causa cuī
tus rei: sed euentus est causa implectionis p̄
phetie. nazareus aūt christus est nuncupat'
tam ex loci appellatione vbi conceptus ē: et
nutritus q̄ ex sacramento legis fm ꝙ naza-
reus sanctus interpretat: t dīnm oēs scriptu
re sanctum dicunt t testantur. Sicut ergo
elegit locum in quo nasceretur: sic t ciuitatē
in qua coadolescens nutriretur: cuius nomē
est iuditio q̄ essentialiter ipse fons sanctita-
tis sanctitate nutritus sanctus sanctoꝝ q̄si
nazarenus nazareorum recte dicī. Naza
reth enim flos cāpi vel germen nouellus vel
sanctitas interpretatur de cuius radice ger-
minis sanctus sanctorum. i. nazareus ascen-
disse legitur. Un̄ t ex hoc ꝙ xp̄s dictus est
nazareus discipuli eius: t xp̄iani prius cōi
nomine consueuerūt nazarei vocari: sed post
quam petrus anthiochenam sedem tenuit
cōi ꝑcilio greco nomine a christo christiani
dicti sunt. in nazareth ergo concipi t nutriri
christus voluit. t per hoc daret intelligi: qđ
florida fuit. t eius conceptio: qz sine origina
li: t eius conuersatioꝝ sine actuali. Unde di
cit Ber. Qđ amat florigeram patriam flos
de radice ꝓsse. in hoc autem quod vereligit
de egypti: t venit in galileā. habitauitq in
nazareth: datur nobis exemplum quod sta-
tum culpe debemus deserere t de vitijs ad
virtutes trāsire in pseuerātiaq bonoꝝ opeꝝ
florere: vt sic patriā celestē valeamus perue
nire. Ecce reduximus puerum iesum de egy
pto. Eo reuerso sorores dñe alijq cōsangui-
nei. t amici concurrunt: t ad visitandum

eos festinant. ipsi autē nazareth remanent: & pauperculam ducunt. Ubi mox solito⁹ Joseph operas fabiles locauit. Maria ti lando & lendo & alias q̄cq̄ potuit labora uit. ac pulcherrimus circa filium suum deli gens. & solicita fuit. Unde enim (ait Anselm⁹) Nec est aliqua scientia. que possit perfe rare nec eloquentia. que possit p̄dicare. quā ta dulcedinis fedulitate parentum foverit. quanta diligentia obsequijs adolescentē. & in robur etatis p̄ouexerit vadentem. Et vt ipsa cuiusq; deuote persone reuelauit multo tiens. cum filium suum gremio confoueret pronia deuotionis dulcedine caput suum ca pti filij acclinās tactas lachrymas effudit. vt caput & totam eius faciem lachrymis amo ris rigaret. & dicebat. O salus et gaudium anime mee. Quis hec audiens vl mente tra ctamus se a lacrimis poterit continere. Enim & vsq; ad nij. annum pueri iesu non legi tur aliquid de ipso vel eius parentibus. Dici tur tamē. & verisimile ē. q̄ i nazareth adhuc est sons parvus ad quem dña aliquando ibat & de quo puer iesus frequenter aquam hauriebat & matri ministrabat. vtpote qui subditus illi erat. pro iūmis ergo delitijs in terdum aquam tribuit siue matri qui dat esca omni carni. Ubi etiam herbas in agris collegit de quibus mater olera conficeret. sa ciebat huiusmodi seruitia matri humilis do minus. non enim habebat aliū seruientē vel iuuantem in necessitatibus. in humilitate se tempestiue exercere cepit de qua postmodū pre ceteris virtutibus gloriando dixit. Discite a me. quia mitis sum. & humilis corde. vn de anselmus. nihil vesanitatis estimes tibi ac cessurum si eum apud nazareth puerum in ter pueros contempleris. si obsequentes ma tri si operanti nutritio assistentem intueris.

Oratio.

Eu mittisme qui de virgine nat⁹ in partes egypti secessisti. & ab egy pto vocatus in terram israel reduxisti me oue seruū tuum a vultu oculoꝝ tuorum in egypto huius exilij proiectū in hu ius peregrinationis tenebris exulatū. ab egy pti partibus a mundane conuersationis te nebris reduc corpore reduc mente. reduc et voluntate. fac me vitia deserere. & ad virtu tes transire. & in terra promissionis meis di gneris introducere modo fide spe & caritate in futuro vero respecie glorificatiōe & beate.

¶ De eo q̄ puer iesus remansit in hierusalem & inuentus est in templo.

Capi. xv.

((Uer aūt)) iesus ((crescebat)) in au gmento ((& confortabatur)) in vigo re. s. quantum ad corpus. & ne quis imaginetur ita eum creuisse secundū animā sicut creuit secundum corpus. ideo subdit q̄ erat ((plenus sapientia)). s. quantum ad ani mam ((& gratia dei erat in illo)). s. quantum ad vtrunq;. vnde fm bedam. quia in xp̄o hā bitat omnis plenitudo diuinitatis corporali ter ideo puer iste erat plenus sapientia, nec fm hoc indiguit augeri vel confortari. vtpo te verbum dei. & deus sed inquantum fuit homo erat in eo gratia. magna enim gratia illi homini xp̄o donata est. vt ex quo homo fieri cepisset perfectus esset & deus. Et fm eū dem bedam. huic simile est q̄ scribit iohan nes eum plenum gratia. & veritate eandem ipse diuinitatis excellentiam nomine verita tis quam lucas sapientie nomine cōmen dauit. habuit quippe christus plenitudinem omnium virtutum. donorum spiritussancti exceptis. fide & spe pro quibus habuit certā scientiam & firmam possessionem. quia ab i stanti sue conceptionis beatus fuit. Quotiēs ergo xp̄s crescere & confortare vel tale aliqd agere dicitur. omnia ad corpus referuntur. Nam fm animam ab instanti conceptionis totaliter perfectus fuit sed hanc perfectionē non ostendebat nisi prout conuenientia tem poris exigebat. vnde ber. vir erat iesus nun dum natus sed sapientia non etate anime vi gore non corporis maturitate: integritate sensuum non corpulentia membrorum. nec enim minus habuit scientie iesus conceptus q̄ natus. parvus q̄ magnus. Siue ergo la tens in vtero siue vagiens in p̄sepio. siue tā grandiusculus interrogans legisdoctores i templo. siue iam perfecte etatis docens in populo eque perfecte fuit plenus spiritusan cto. de his & huiusmodi habes etiam infra i fine huius capituli ((Et ibant parentes ei⁹)) tanquam deuoti. & religiosi legis obseruato res ((per omnes annos)) vt essent in ((hieru salem in die solemni pasce ((scilicet paresce ue. vt legem audirent. sacrificijs participarēt solēnitati inter esse. & eius adhuc vmbre seruiebant cuius iam veritatem tenebāt. vbi nota q̄ legales festiuitates iudeorum q̄dam erant communes. & continue: quedam anni uersarie. cōmunes & cōtinue erant due. s. sab batū quo vacabāt ab omni opere. quod illo die deus requieuit ab omni opere creatiōis alia est neomenia in principio. s. nouē lune ad laudē creatoris qui creauit omnia tēpora. anniuersarie vero festiuitates erant quinq; festum pasche q̄ celebratur decimaquar

ta luna mensis primi. erat hec festiuitas in memoriam liberationis de egypto. Secūda erat festiuitas pēthecostes que celebrat quin quagesima die a pascha eo q̄ tunc data fuit lex iudeis in monte synai a deo. Tertia festi uitas erat tubaruz & clāgorum. q̄ erant p̄ma die mensis septēbris. Tūc enim buccinabāt comibus pecorum in memoriā q̄ cadē die fuit isaac liberatus ab immolatione patris. pe core substituto p eo. quarta festiuitas erat p pitiationis: & celebratur decima die mensis septembris: q̄ eadem die venit ad eos moy ses referens dei irā placatā de offensa confa tionis vituli quem adorabant. quinta erat xenophegia scilicet festū tabernaculoz: qđ erat decimaquarta die septembris: & tūc ilis diebus habitabant in tabernaculis. in me moriam quod patres eoz quadraginta an nis in deserto fuerunt: sub vmbraculis habi tantes. inter has quinq; festiuitates sole tres scilicet pasche: pentheccostes & xenophegie: erant solēniores & protendebant septē dieb⁹ in his tribus omne masculinum fm p̄ceptū legis ascēdebat in hierusalem: vt appareret coram domino qui tamen erant remoti ex ra tionabili causa de pēthecoste & xenophegia se poterant excusare sed de pascha non nisi i firmitate cogente. ista autem lege mulieres nō erāt astricte. sed tamē plurime veniebant ex deuotiōe. Unde & beata virgo ascēdebat sin gulis annis nolens puer dimittere sine cu a tuarime q̄diu regnauit archelaus. quāuis q̄ parentes, timerent archelaum. ibant tamen in hierusalem ad diem festū: quia poterat fie ri: vt tunc inter tāz ingentē turbā latenter a scenderēt mox reuersuri. nec solemnitate pre termissa eēnt irreligiosi: vt nec longa mansi one cōspicui. ((Et cum factus eēt iesus anno rum duodecim)) ascendit cū parentibus suis ((secundum)) legis ((consuetudinem ((ad di em festū in hierusalē. per hoc ostēdit q̄ a pu eritia debēt homines assuescere ad diuina: & ad idem facit q̄ aliis recedēntibus in loco di uini cultus remansit. Laborauit ergo etiam nūc puer iesus itineribus longis: & vadit vt honoret patrem suū celestē in festis suis. ob seruans humiliter legem domin⁹ legis. quia enim dominus venit vt daret omnis perfec tioni: & humilitatis exemplū. voluit legem q̄diu statū habuit conseruare. vbi beda ser uauit ipse legem quā dedit: vt nobis q̄ hoies sumus puri ostenderet seruādū p̄ oia quic quid deus iubet. Sequamur ergo iter huma ne cōuersatiōis eius si deitatis gloriā delecta mur inueri. hec beda. nos itaq; serui ad exem plum dñi debemus magno studio bonoꝝ

operum & preuenire solēnitates & celebrare ac solicite diuina precepta obseruare. Unde quidam frater tam magne deuotionis ad festa christi & beate virginis & ad festuz om nium sanctorum erat: quod ante quodlibet festum ieunijs ac orationibus: & castigatio nibus ad suscipiendum ipsum festum se pre parabat & quādo aliquod festū durauit: tā diu circa illud meditationib⁹ & orationibus se occupauit. Moraliter hic instruimur q̄ specialiter in diebus festiuis quilibet xp̄ianus debet ire ad locū: quē elegit dñs. idest ad ec clesiā. nō ad theatrū vel tabernā: debet vaca re diuinis laudibus. non choreis & vanitati bus. debet insistere elemosinis. non vsuris. vel spoliis: debet intendere bonis operibus nō cōmessationibus & ebrietatibus. Naz de his qui secus faciunt dicit dñs in Jsaia. So lēnitates vestras & neomenias vestras odi uit anima mea. Postq̄ ergo iesus ad etatē duodecim annorum venit suam sapientiaz manifestare cepit. & aperire quid patri cele sti quid terrene matri deberet. Etas. n. duo dēnis tippus erat duodecim apostolorum. per quos diuinitas & humanitas eius erat per orbem nunciāda vniuersuz. Recte ergo in duo denario numero iubar perfectionis eius declarari incepit. per quē quasi p duo decim tribus & per duodeciz apostolos vni uersitas saluandoz significatur. ((Cōsumā tis ēt diebus)) festis & cōpleta solemnitate queper dies octo durabat. recedentibus pa rentibus ((remansit puer in hierusalem)) nō a casu nec parentum negligentia vel oblui one sed sine voluntate & ordinatione. vt a pu eritia zelum suum ostenderet circa spiritua lia. Et sicut parentibus quod debebat exhi buerat ascendens cum eis tanquam homo: cum hominibus ad offerenda sacrificia: sic etiam patri debitum spiritualis doctrine vo cando exhiberet. ((Et non cognouerunt pa rentes eius)) idest non aduerterunt q̄ in hie rusalem remaneret ((existimantes illuz esse in comitatu)) idest inter eos qui simul fue rant comitati. Secreto autem eis ingnoran tibus remanere voluit. ne aut eis obedien do recedens retraheretur a disputatione: aut non obediendo remanens videretur eos contemnere. Hinc habetur argumentum q̄ filius absq; cui⁹ p̄sentia pater & mater vitam possunt transigere: ipsis etiam nescie tibus aut nolentibus potest ad religionem: & ad status perfectionis euolare. seq; diuino cultui emancipare discretionis inditio co mite. Et impeditoribus ait dñs. Sinite par vulos venire ad me: talium ē enī regnū celoꝝ.

Hierusalem ⁊ inuentu⁹ est in templo

Hō queritur hic quomodo parētes eī⁹ oblīui
scendo eum relinquere potuerunt: qui tanta
cum eo nutriuerunt. Ad hoc dicendus q̄
mos erat filijs Israel ad festa confluentibus
vel ad propria redeuntibus vt seorsum viri
⁊ seorsum mulieres propter mundiciam ea
rum: ita vt vix deprehendi vt alterutrum cōmentes.
magis religiose secundum legis dationem se
sta celebrarent. ⁊ ne eorum intra societate
aliquid inhonesti contingeret. pueri autem
cum quolibet parente indifferenter ire pote
rant. vnde ioseph videns puerum iesum nō
esse secum: putabat eum esse cum maria i co
mitatu mulierum: ⁊ cognoscens maria puta
bat eum esse cum ioseph in cōmitatu viroꝝ
Sic ergo ((venerunt iter)) vnius ((diei)) a hie
rusalem fine puero cum hac estimatione q̄
esset in comitatu virorum vel mulierū. Et cū
in sero venissent ad locum vbi hospitari de
bebant: videns domina ipsum. ioseph fine
puero quem cum eo rediisse credebat dolo
re vehementi concussa: cum lachrymis per
domos q̄ decenter poterat sero circuibat: et
de ipso puero querebat. ioseph vero senex cū
fletu eam sequebatur ⁊ associabat. vade ⁊ tu
semper cum eis ⁊ quere puerum iesum do
nec inuenias. puero autem a parentibus hic
non inuento qualem quietem habere pote
rant tuipse cogita: ⁊ maxime mater: que ipsū
arctius diligebat. Et licet a notis consolare
tur. tamen consolari non poterat. quid enim
erat perdere iesum. conspice bene ipsam ⁊ ve
hementer ei compatere. quia in magna an
gustia est nunc anima sua. nunq̄ ex quo na
ta est vsq̄ tunc fuit in tanta. non ergo turbe
mur quando tribulationes habemus cum
etiam matri suenon pepercerit dominus: ad
suos enim eas venire permittit: ⁊ per ipsas si
gnum sue dilectionis suis ostendit. Tandē
domina in cameram se reducens ⁊ ad oratio
nem ⁊ planctū se conuertens per totam no
ctem illam angustiabatur super dilecto filio
suo. mane vero sequenti tempestiue domus
exeuntes cum etiam per circūstantia loca q̄
rebant. nam redituꝰ per plures vias patebat
circūeundo igitur cum in vtraq̄ comitiua
((requirebant)) ideſt iterum: ⁊ iterum quere
bant. maxime ((inter cognatos ⁊ notos)) ami
cos qui in vtroq̄ comitatu erant. Quo cū
tumenon inuento. mater sine spe anxiebat: ⁊
consolari non poterat. Nec diligenter reco
gita. quantis vulneribus ⁊ cruciatibus cor
beate virginis tunc sauciatum fuerat. que su
spiria: que lamenta: quas anxietates pertule
rit cum quesitum filium non inuenit. tas ex

pertri cepit qualis esset futurus dolor eius q̄
quo predixit ei symeon dicens tuam ipsius
animam pertransibit gladius. nesciebat vir
go quid ageret: cogita thesaurum sibi pie a deo
cōmissum perdiderat. vnde lamentabiliter
potuit dicere illud. genesis. Puer non com
paret ⁊ ego quo ibo? considera hoc q̄ beata
virgo de terra sua expulsa ⁊ in egyptum
fugata in tanta tribulatione posita filiuꝫ nō
perdidit: sed postq̄ ad festiuitates iuit. ipsuꝫ
amisit per q̄ datur intelligi q̄ iesus sepe in
aduersitate custoditur: ⁊ in prosperitate per
ditur. Tertia vero die ((regressi sunt in hie
rusalem)) a qua per vnam recesserant: ⁊ cum
ibidem requirebant. Puto q̄ cū labore mul
to itineris ⁊ lachrymis plurimis virgo itera
to redit hierusalem: ⁊ appropriate potuit di
cere illud. canticorum. quesiui quem diligit
anima mea: quesiui illum: ⁊ non inueni. s. in
ter cognates ⁊ notos. Surgam ergo eundo
de loco ad locū: ⁊ circuibo ciuitatem per vi
cos ⁊ plateas: ⁊ queram quē diligit anima
mea: ((Et post triduum)) amissionis eius in
quo prefiguratū est triduum mortis eius. in
quo credebatur amissus. Quarto die mane
((inuenerunt eū in templo)). vt sm Ambro.
daret iudicium. quia post triduum triūpha
lis passionis resurgeret. qui credebat mor
tuus: ⁊ tunc cum gloria immortalitatis est in
ventus. Inuenerunt ergo eum in templo in
loco vtiq̄ deuoto in loco dei sancto. Non in
uenerunt eū in theatro aut foro vel ludo (si
cut solēt pueri inueniri) sed in loco deputa
to doctrine sacre ⁊ orationi. Filius libēter in
domo patris sui manet. Ille igitur qui libē
ter stat i ecclesia signū ē: q̄ sit filius dei. quia
stat i domo patris sui. Ille vero q̄ libēter in
taberna: signū ē: q̄ sit filius diaboli: quia mo
ratur in domo patris sui. inuenerūt inquā eum
in templo nō huc atq̄ illuc leuiter ((put mos
est pueris)) discurrentē sed tāquā sapie fontē
((in medio doctoꝝ)) vt melius oēs audire: ⁊
cum eis conferre posset. Compositē sedentē
⁊ tanquam exemplar humilitatis prius ((au
dientem illos ⁊ interrogantem)) q̄ docentē.
ille doctores in templo: que angelos docet in
celo. Ille docet interrogando velut qui ver
bum scientie ipsis suis doctoribus ministra
uit. interrogabat: non q̄ indigeret vel vt adi
sceret sed vt nobis addiscendi: ⁊ zelandi scri
pturas sacras formā daret: ⁊ vt ea que non
intelligimus interrogare nō erubescamus? et
quo tamē erubescūt multi sup̄bientes? ne
ti⁹ i errore pmanere q̄ istrui. ad exēplū quo
humilitatis pr⁹ audire q̄ istruere volebat

docens q̄ etiam hominem docti promptio
reo debent esse ad audiendum q̄ ad docen
dum: quia qui prius respondet q̄ audiat stul
tum se esse demonstrat. Ad probandum ci
uim quod dicto esset. eosdem homines subti
liter interrogat: ⁊ sapienter respondet ita vt
audientes inde stuperent. Unde dicitur. Stu
pebant autem ideſt valde mirabantur om
nes: qui cum audiebant super eius pruden
tia in interrogando: ⁊ opponendo: ⁊ in re
sponsis soluendo quia aliās inauditum fue
rat q̄ puer talis etatis tam sapienter locu⁹
esset. Stupor quippe est vehemens admira
tio rei omnino inconsuete: ⁊ sic fuit hoc. Hu
milit enim humiliter: quesiuit prudenter et
respondit sapienter: cum tamen esset puer.
Ipse interrogabat. ipse respondebat. ipse su
mne magistros humiliter audiebat: ⁊ ad
de fm bedam. ad ostendendum q̄ hō erat:
omnes magistros humiliter audiebat: ⁊ ad
probandum: quia deus erat. eisdem loquen
tibus sublimiter respondebat. ((stupebant
autem videntes eius infantiam. ⁊ tamē sic
sublimia loquentem videntes cum corpore
⁊ etate paruum: sed interrogationibus ((re
sponsis)) magnum hominem. ⁊ non deum
considerantes ⁊ inter alta que audiunt ⁊ in
firma que vident dubia admiratione admira
tur. nos autem non cum sentoribus indeco
super prudentia: ⁊ responsis eius stupeam?
neq̄ miremur: sed ipsum verum deum ve
rumq̄ hominem esse credamus a quo est
omnis sapientia. ⁊ cum quo fuit semper. ⁊ e
ante tuum. scientes fm prophetias q̄ sic par
uulus natus est nobis q̄ permanet deus fo
tis. ((Et parentes eius videntes)) cum in tē
plo in medio doctorum sedentem ((ammira
ti sunt)) valde propter rei inexperientiaꝫ: q̄
nunq̄ fecerat rem talem vel similem. mater
autem eius quasi reminiscens exhilarata. do
gratias egit immensas. at puer iesus videns
matrem venit ad eam. quem ipsa suscipiens
⁊ dulciter osculans: ac deinde respiciens in
faciem eius decorem ((dixit ad illum. Fili q̄d
fecisti nobis sic.)) Quasi diceret. desideratis
sime fili. quare hoc fecisti: vt nobis ignoran
tibus ⁊ nescientibus remaneres. Quid tam
dilecte ⁊ tam diligenti matri tantam mate
riam doloris inferre potuisti. Peto fili hoc
mihi indicari: vt dolor meus ex hac re con
ceptus q̄ valeat mitigari. Quem virgo mater
per triduum anxio dolore quesierat. post in
uentionem inter merorem ⁊ gaudium pos
ta pia correctione increpauit. ioseph autem

(licet pater eius diceretur) non fuit ausus ei
lum arguere. cum firmiter crederet ipsum di
filium esse. sed mater ex maxima dilectione
quam habebat ad filium quem sic querebat
sic arguebat illum: quia amor excellens ne
scit modum. loquitur ergo ipsa ⁊ nō ioseph
quia in ea fuit maior dolentis affectus. vnde
Brego. maria maternis affecta visceribus q̄
si cum lamentis inquisitionem doloresam
ostendit ⁊ omnia sicut mater fiducialiter et
humiliter ⁊ affectuose exprimit dicens. Fili
quid fecisti nobis sic. vnde ⁊ anselmus. quid
fi duodenem per triduum cum matre quesi
eris. o inquanta copia fluent lachryme. cum
audieris matrem dulci quadam increpatio
ne filium verberantem ⁊ dicentem. Fili q̄d
fecisti nobis sic. vel posset dici q̄ non fuit in
crepatio. sed pia de eius absentia conquestio
((Ecce pater tuus)) scilicet nutriticius ((et
ego dolentes)) scilicet de amissione tua ⁊ ab
sentia ((querebamus te)) cuius presentia est
nobis dulcissima. In quo moraliter instrui
mur: quod dolere debemus. cum iesum. i. fa
lutem eternam amittimus. quod per peccā
tum sit cum peccamus. Et tunc eum quera
mus per triduum penitentie. scilicet per con
tritionem cum dolore. per confessionem cuꝫ
pudore. per satisfactionem cum labore. ⁊ reui
uenietmus eum. Sed heu multi plus dolent
de amissione rerum transeuntiuꝫ q̄ de amis
sione eterne salutis sue ⁊ aliorum. vnde ber.
cadit asina. ⁊ est⁹ qui subleuet. perit anima et
non est qui succurrat. sacrata virgo patrem
eius appellat ioseph. tum propter iudeorum
suspitionem. tum propter eius educationem
tum propter genealogie explicationeꝫ. ⁊ no
ta q̄ nunquam leginus ioseph domino su
isse locutum. sed hec virgini dinumerabat. quia
ad ipsam sicut ad veram matrem magis p
tinebat. Querendus est iesus socialiter cum
maria ⁊ ioseph. q̄ notatur cum dicitur pa
ter tuus ⁊ ego. ioseph enim interpretatur au
gmentum. ⁊ significat opera bona. que sem
per debent augeri. maria interpretatur illu
minata. ⁊ significat fidem. que est illumina
tio mentis. interpretatur ⁊ stella maris signi
ficat caritatem. quia sicut ceteris stellis occi
dentibus illa non occidit. sic ceteris virtuti
bus deficientibus illa non deficit. Cum tali
igitur societate iesus est querendus. i. cum fi
de bona. operatione solicita. ⁊ caritate fer
uens. ⁊ tunc inuenitur. si enim alterum illo
rum defuerit inueniri non poterit. debet etiā
am queri lachrymabiliter. q̄ notantur ex eo
quod virgo dixit dolentes querebamus te.
((Et ait ad illos)) non matrem exasperando

sed potius instruendo dicens. ((Quid est q̄ me querebatis)) scilicet inter cognatos & cō
sanguineos. cum potius deberetis me quere
re in templo q̄ sit domus patris mei. & in ce
teris q̄ cum quasi filium querunt. & quasi cor
rigendo verbum matris. quis sibi verus pa
ter sit. equid potius eterno patri debeat illis
verbis insinuat. subdens ((nesciebatis q̄ in
his q̄ patris mei)). Oportet me esse)) .Unde in templo in doctrina: & in operibus quibus manifestetur pater meus. quasi diceret. poti
us debeo respicere eum cuius sum eternꝰ filius secundum naturam diuinam q̄ te cuius sum filius secundum naturam humanam. & ioseph cuius nō sum filius nutricius. vnde non debetis mirari si vos dimissa propter patrem eternū cui plus teneor. magis afficiebar ieſus ad patrē naturalē & eternū. & ad matrem naturalem & patrem putatiuū. quātus. n. parētes diligeret & eis obediens fuit tñ principaliter honorare voluit. in quo datur doctrina q̄ pietas ad deū. pietati respectu parentum ē preferenda. Dulcas igit & tu deū & parentes diligere & honorare. eis obedire. sed in omnibus deū preferre. nota ēt moraliter. q̄ p hoc q̄ ipse interrogatiōe rndit q̄si corrigēdo verbum matris. q̄ ipsum dolore inter cognatos & notos q̄sierat. obmissionē vinculoꝝ sāguinis apte suggerit ofid cō q̄ nō cōtingit metā p̄fectiōis attingere eā. q adhuc vagat in his. que corporis cōsistūt. & q̄ hō deficit a p̄fectione pp affectū cognatoꝝ. Et hec innuit p̄ primā clausulā. cū att. qd ē q̄ me querebatis. inter cognatos & carnaliter ppinquos. p hoc vero q̄ addidit. nesciebatis &c. docet nos nō paruissima gradi. sed ad superiora debere mētis oculos attolere. moraliter. Doraliter per hoc q̄ ipse cū corrept̄ eēt hic a matre. se dulciter & humiliter excusauit. alibi aūt. i. in nuptijs cū inuitatus est ad miraculū dure rndit. dedit nobis exemplū & formā humilitatis vt malimus corripi q̄ laudari. Et neta q̄ istud fuit primū verbū q̄d ab ore saluatoris platū eē legit. in quo suā diuinitatē expellit. et ipsū verbū tante fuit altitudinis quod hoc est q̄d subdit̄. ((Et ipsi nō intellexerūt verbū q̄ locutus est ad illos)). i. q̄ de patre dixerat & ad hoc verbū intuere vellet. volebat enim eis intuere. q̄ sicut ad patrē ita ad ipsum pertineret cura tēpli spiritualiū. & omnium maiestas gloria. & operatio ac vna sedes. et

domus non solū materialis. sed & spiritualis. Cum maria & ioseph iesum dei filium crederent non tamē animaduertunt qd dicat. nec diuine nature archanum intelligunt: qa talia ab eo audire adhuc assueti non erant. & diuinitate sua nondum ad eos loquentem audierant. vel intellexerunt quid dixit: sed non ita piene. vt postmodum. ipse vero ad matris requisitionem & voluntatem redijt ((cum ille nazareth)) ad eorum cōsolationes vbi erat conceptus & educatus. vnde & nazarenus est vocatus. nam quia deus & homo ē vtraq̄ suam naturam nobis hic cōmendat & nunc excelsa deitatis: nunc infirma humane fragilitatis profert. utraq̄ quasi homo cum parentibus hierusalem ascendit sed quasi deus illis nescientibus in templo remansit quasi homo seniores interrogabat: sed quasi deus que seniores mirarentur respondebat. Quasi dei filius in templo patris & suo commoratur: quasi filius hominis cum parentibus quo iubent: reuertitur. ((Et erat subditus illis)) ad nostram instructionem & superbie nostre confusionem que frequenter renuimꝰ subici superioribus nostris. ((Erat qui ppē subditus illis)) scilicet in ea natura q̄ a patre minor est. quia (vt dicit august.) secundum formam serui puer christus minor erat etiaz parentibus suis. Et tu ergo subditus esto p̄pter illum vt ad eum per obedientie laborē redeas a quo per inobedientie desidiam recesseras. hic. n. exemplū & formā obedientie & humilitatis christus nobis prebuit & ostendit: dum ipse imperator mundi & cui mundus subiectus est: parentibus suis & eorum i perio humiliter subdi voluit. Audiant ergo hec subditi. & subditi esse non dedignentur si quidem omnibus prelatus subditus fieri nō est dedignatus. prelati quoq̄ non superbiant & in ioseph prelato & in christo subdito intelligit quia sepe sit vt maioris meriti sint subditi q̄s prelati: quod si intellexerit nō eleuabitur superbia que est sublimior dignitate: scilicet melioren sibi subiectum esse Et aduerte quanta fuit dignitas virginis q̄ ei ille subiectus est cui omnis creature subiciuntur. vnde augusti. hoc singulare priuilegium habuit virgo: vt haberet sibi subiectum: quem nō solum humana creatura: verum etiam angelica reueretur & adorat multitudo. vnde bern. pertractans hoc idem verbum & erat subditus illis. mirare inquit vtraq̄ .elige id q̄s amplius mireris siue filij benignissimaz dignationem siue matris excellentissimam dignitatem vtrunq̄ stupor vtrunq̄ miraculū q̄ femine deus obtemperetur humilitas ab

exemplo q̄ femina deo p̄cipetur. subditus sine socio. Et subdit. Discat ergo homo obedire. discat terra subdi discat pulvis obtēperare. erubescat superbe cinis. Deus se humiliat & tu te exaltas. Deus se hominibus subdit & tu dominari gestiens hominibus. tuo te p̄ponis auctori. quotiens enim hominibus p̄esse videro: totiens deum meum p̄ire contendo. & tunc vere non sapio ea que dei sunt. hec bernar. et nota q̄ filius multa debet parentibus. primo amorem cordis. secundo honorem operis. Tertio in necessarijs sustentationes. quarto in obsequijs famulationem. quinto reuerentiam in verbis. sexto obedientiam in honestis. septimo veniaz in offensis. Octauo tollerantiam in aduersis. sed quid fecit puer iesus in illo triduo. cōsio. sed quid fecit puer iesus in illo triduo. cō
spice. eum attende. quomodo se ad aliquod hospitale pauperum reducit. & cum verecūdia se ibi hospitari petit & ibi cum pauperibus iesus pauper hospitatur. & cōmedit. mē
dicat etiam ostiatim cum pauperibus: q̄ et alias quandoq̄ fecisse creditur. Unde. ber. hoc querens a domino cum alloquitur. Domine inuenit quis te in triduo sustentauit. et respondet sibimet sic dicens. vt te domine ie
su christe nostre paupertati per omnia conformares: quasi vnus in turba pauperum stipendia per ostia mendicans, quesisti. Quia dabit mihi bucellarum illarum mendicatarum participem fieri. & illius sacri edulij re
liquijs saginari. hec ber. conspice eum etiam inter doctores vultu placido sapienti & reuerenti & quomodo eos quasi ignorans interrogat: & audit: quod ex humilitate facit & etiam ne illi super mirabilibus responsis eius verecunderentur. Considerare autem potes moraliter in predictis tria valde notabilia. primum est qui deo adherere non debet inter consanguineos conuersari: sed potius ab eis discedere. nam & puer iesus dimisit a se dilectissimam matrem cum operibus patris intendere voluit: ac etiaz postea inter cognatos & notos quesitus. inuentus non fuit quia caro & sanguis eum non reuelauit: nec inuenitur in carnali societate. vnde bernar. puer iesus inter cognatos. & notos. queritur nec inuenitur. Fuge fratres tuos & tu. si tuaz vis inuenire salutem & obliuiscere populum tuum & domum patri tui: vt concupiscat rex decorem tuum. et iterum. O bone iesu si nō inuentus eo inter cognatos tuos quomodo te inueniam inter meos. Qualiter te inueniam in gaudio: quem vix mater tua dolens inuenit. Nec Bernar. Nec inueniri potest in

comitatu multorum quia non inueniuntur in multiplicitate mundanorū: sed in itimo cordis mentis vbi dei est templum. Secūdum q̄ qui spiritu aliter viuit. non miretur. si aliquando mente arida remanens videatur sibi q̄ a deo derelictus sit. cum etiam hoc metui dei contigerit. Non ergo mente tabescat: sed per continuum exercitium in sacris meditationibus & orationibus ac bonis operibus persistendo: diligenter eum querat: & cum sollicitus fuerit reueniet. Nam fin originem. oportet eum qui querit iesum: non negligēter & dissolute transire. sicut mīti querunt. & nō inueniunt. sed cū labore & dolore. Unde de Bern. si volumus frustra querere. quere
mus: veraciter: vt non p̄ illo aliud. reperiamus: veraciter: vt non p̄ illo aliud. ferueniter vt nō cū illo aliō p̄seueraē vt nō cū ab illo ad aliō quertamur. Facili⁹. n. celū & terra trāsire possunt q̄m vt sic q̄rens nō inueniat. sic pulsans non aperiatur tens non accipiat. sic pulsanti non aperiatur Tertium q̄ non debet quis esse proprij sensus vel ppie voluntatis. Nam cum dominus iesus dixisset oportet eum operibus patris intendere: mutauit consilium. & matris voluntatem secutus recessit eaz & nutritio' suo & erat subditus illis. Nunc etiam perpēde q̄tū debent homines obedire deo q̄n quidē ipse deus obedit hominibus. Si enim exemplo domini obediendum est hominibus multo magis oportet obedire deo. obediamus igitur non solum deo. sed & hominib⁹. quia dei filius obediuit non soluz deo patri celesti. sed & parentibus. ((Et mater eius conseruabat)) quasi manga((omnia verba hec)) que nunc & alias audierat ab eo. & hoc((in corde suo)) quasi sub sigillo scilicet recondens & signaculo. Nisi ipse p̄seruasset nos ea nō haberemus. de eius nanq̄ thesauris. nostra suscepimus omnia quippe q̄ ō domino vel a domino dicta vel facta cognouit siue intellecta siue nundum intellecta in corde & memoria quasi ruminanda & diligentius scrutanda recondebat: vt tempore suo vniuersa prout gesta erāt intelligeret. ac euangelistis & querentibus sufficienter explicaret. & his tanquam regula & lege per totam vitam vtebatur docens: vt nos crebra factorum & dictorum domini meditatione importunas cogitationes repellamus: & alios instruere laboremus. Et ideo si quis indiget bonis sermonibus ad eam recurrat: quia facta & verba christi in custodia conseruat. Doraliter ex isto habemus exemplum qualiter audiri debeant verba diuina scilicet vt in corde conseruetur: & ibidem ruminenter. non vt intrent per au-

rem vnam ⁊ erant per aliam((Et iesus ꝓfi
ciebat etate ⁊ sapientia ⁊ gratia apud deum
⁊ homines.)) Eras pertinet ad corpus sapi
entia ad animam gratia ad vtrumq; salutes
proficiebat vtiq; etate sicut carnis est etatis
dum de puerina ad iuuenem: consuero hu
manibus crescendi ordine: peruenit postro
in sapientia ⁊ gratia potest aliquis proficere
dupliciter: vno modo fm ipsos habitus sa
pientie ⁊ gratie augmentatos: ⁊ sic christus
in eis non proficiebat. qz ab instanti concep
tionis sapientia ⁊ gratia plenus fuit. Alio mo
do fm effectus inquantum scilicet aliquis sa
pientior ⁊ virtuosior opera facit ⁊ sic xps
proficiebat sapientia ⁊ gratia sicut ⁊ etate se
cundus quod per processum etatis perfecto
ria opera faciebat. ⁊ in his que sunt ad deus
⁊ ad homines: ⁊ hoc est qs addit apud deus
⁊ homines. Vel aliter fm Ambrosium pro
ficiebat sapientia quo ad manifestationes ⁊
visum suum: quia suam sapientiam ⁊ gratias
paulatim magis ⁊ magis manifestabat. Vel
fm Gregorium proficiebat in alijs: qui do
ctrine eius ⁊ exemplo proficiebat. sicut magi
ster in scolaribus dicitur proficere quia sco
lares sibi eo profitiunt. Et hoc apud deum
idest apud laudem dei: ⁊ apud homi
nes idest ad vtilitatem hominum. Vel secu
dum Theophilum apud deum ⁊ homines
qz prius debet placere deo ⁊ postea homini
bus. Et iz iesus in se nō proficiebat sapietia ⁊
cognitione habituali quia hec in eo augmē
tata non fuit ab instanti enim concep.tionis
plenitudinem horum habuit proficiebat ta
men ⁊ in se cognitione sensuali ⁊ experimē
tali: quia sensus eius cōuertebatur de nouo
ad aliquid ad qđ antea non conuertebatur.
Unde secundum Apostolum: didicit ex his
que passus est obedientiam. Non tamen de
nouo aliquid didicit ꝙ prius nesciret: quia
ꝙ didicit: prius nouerat scientia diuina ⁊ in
spirata. vnde Bernar. Ut ob alienam mise
riam cōmiserum habeas oportet vt tuam
prius agnoscas: vt proximi mentem in tua
inuenias ⁊ ex te noueris qualiter illi subue
nias. Uerus quippe dei filius priusq; se ex
inaniret formam serui accipiens. sicut mise
riam vel subiectionem experctus non erat.
sic misericordiam vel obedientiam experi
mento nouerat. Sciebat quidem per natu
ram non autem sciebat per experientiaz. Et
vbi misericors vsq; ad illam formaz in qua
⁊ pati ⁊ subici posset. in passione experctus
est miseriā ⁊ in subiectione obedientiā. Per
quam tamen experientiam non illi scientia

sed nobis fiducia creuit: dum in hoc misero
genere cognitionis is a quo longe erraueram
mus. factus est propinquior nobis. quando
enim illi appropinquare audemus in sua
impassibilitate manenti. nunc autem mone
mur cum fiducia adire ad thronum gratie
ipsius. quem nimirum languores nostros tu
lisse ⁊ dolores portasse cognoscimus: ⁊ in eo
in quo passus est ipse nobis comparari non
dubitamus. hec bernar. moraliter sicut ipse
proficiebat sapientia: etate ⁊ gratia apud de
um ⁊ homines: ⁊ passus. ⁊ resurrexit: ⁊ ita i
trauit in gloriam suam: sic etiam suos sequa
ces possunt proficere virtutibus: ⁊ per passio
nes ad gaudia transmigrare debere. Dec an
tem sancta ⁊ deo amabilis ciuitas nazareth
in qua verbum caro factum est: ⁊ flos om
nia vincens aromata in vtero virginis germi
nauit. vnde ⁊ merito flos interpretatur. i hoc
super omnes alias speciali gaudet priuilegio
ꝙ salutis nostre dominus in ea principium
prouocauit: ⁊ ipse preterea nutriri ⁊ parenti
bus subici dignatus est cui pater omnia que
sunt in celo ⁊ in terra subiecit.

Oratio.

Omine iesu christe filij dei viui q
per triduum a parentibus tuis do
lentibus quesitus tandem in tem
plo es inuentus. da mihi misero te desidera
re desiderādo querere. querendo inuenire.
inueniendo amare. amando mala mea redi
mere. redempta non iterare. Et qui petenti
largiris: querenti inueniris: pulsanti aperi
ris non deneges mihi minimo quod omni
bus promittis Quicq; ad voluntatem paren
tum nazareth rediens et subditus eis exitēs
forma ostendisti obedientie. da mihi du
ro voluntatem propriam frangere vt subie
ctus sim tibi. ⁊ propter te omni humane cre
ature. amen.

¶ Quid fecerit dominus iesus ab anno
duodecimo vsq; ad principium anni tricesi
mi. Capi. xvi.

Cucrsus ergo domi

nus iesus a templo ⁊ hierusalez cū
parentibus suis in nazareth: erat vt dictum
est subditus illis. Et ibidem cum eis vsq; ad
principium anni tricesimi habitauit. nec in
scripturis reperitur ꝙ i toto tempore isto ali
quid fecerit quod valde videtur mirabile.
Quod legitur meditabimur ipsum fecisse.
Stetit ne dominus iesus otiosus tanto tē
pore: vt nil faceret dignum scriptura ⁊ rec
tatione. si enim fecisset. cur sicut reliqua facta

sua nō scripta fuisset: Omnino stupor ꝙf. Cor
te iō scriptura tacet: nec acta iuuenili nimis se
publicēt. Sed antēde hic bñ qz patēter pote
ris videre: ꝙ nihil se faciendo: fecit magni
fica. Nihil. n. de factis eius a misterio vacat:
sed sicut virtuose loquebatur ⁊ opabat: sicut
virtuose tacebat ⁊ se subtrahebat. credendū
est. n. (sicut dicit doctor grego). qđ afi ⁊ dein
ceps absq; offensione alicuius famosi ⁊ publi
ci miraculi talster inter homines conuersatus fue
rit. quasi fuerit vnus ex illis donec ad viri
le pueniret etatē. Uñ de ipso dicit iohānes ba
ptista. Medius autē vestrū stetit quē vos ne
scitis. Et totū istud ipse breuiter cōplexus est
Lucas sub his verbis qz descēdit cū eis ⁊ erat
subdit⁹ illis. Uñ ⁊ Thomas medio tpe scili
cet a nativitate vsq; ad baptismū nullum mi
raculū christus operatus est: sed conformis
cōuersationis alijs erat ⁊ sua virtus ignota
omnibus existebat. Ideo autem non fecit
miracula medio tempore vt non putaretur
misterium incarnationis fantasma esse. si
non se habuisset sicut alij etate infantes. Et
iō demonstrationem scientie ⁊ virtutis sue
ad tēp⁹ distulit tempus: in quo alij homines
scientia et virtute vigere consueuerunt. hec
Thomas. Magister hic sumus. alinquando
docturus virtutes et viam vite cepit a sua
iuuentute opera virtuosa facere: sed modo
mirabili et cognito ac retro actis tempori
bus inaudito valet se in conspectum inuti
lem ⁊ abiectum et insipientem reddendō:
vt deuote ⁊ sine omni temeraria assertione:
cogitari et meditari potest. Et cum hac mo
dificatione omnia tibi affirmo que per au
ctoritatem sacre scripture non probantur pro
ut etiam supra in prologo recitatur. Sub
trahebat ergo se consortio hominum. et tu
multu⁹ eorum deuitabat crebrisque oratio
nibus intentus erat. Ibat ad synagogam
Best ecclesiam et stabat ibi multum in ora
tione ponens se in loco vilior: et magis hu
mili. Redibat domum ⁊ cum matre ac nu
tritio suo stabat. ⁊ aliquando hos ad iuna
bat. Pertransibat eundo et redeundo. inter
homines. ac si non inuenirent homines. Mi
rabantur cuncti cernentes iuuenem tam
speciosum nihil facere: quantum apparebat
laude dignum. Expectabat quod faceret ma
gnifica et probi viri opera. Cum enim puer
erat proficiebat etate ⁊ sapientia et gratia
apud deum ⁊ homines. Sed ecce crescens
et perueniens vsque ad vicesimum annum:
et etiam vsque ad vicesimumquintum: et vl
tra nulla faciebat opera. aliquam speciem
probitatis et virilitatis pretendentia. Supe

bant vehementer eum ⁊ deridebant: ⁊ apud
omnes communiter vilis et abiectus repu
tabatur. Quod bene per prophetam in per
sona ipsius dictum fuerat. Ego sum vermis
et non homo. obprobrium hominum ⁊ ab
iectio plebis. Omnes videntes me deriserunt
me. locuti sunt labijs et mouerunt caput.
Reddebat se vilem omnibus et abiectum.
Sed an tibi parum hoc videtur. Ipse qui
dem non indigebat sed certe in operibus
nostris nullum maius aut difficilius reputat
Ad altissimum gradum, peruenisse videtur
ac difficillimum: qui ad hoc peruenit: vt
corde in animo vere, et non ficte ita se vin
cit ac dominator animo suo et superbo car
mento reportari sed vt abiectus et vilis sper
ni. vsquequo igitur ad hunc gradum per
ueneris nihil tibi feciſſe videaris: Nam cum
in veritate iuxta verbum domini omnes su
mus inutiles etiam cum bene fecerimus:
quousque in hoc abiectionis gradu non su
mus nundum in veritate stamus sed in va
nitate consistimus et ambulamus. Unde
non seducamus nosmetipsos quia secundū
Apostolum. qui se existimat aliquid esse: cuz
nihil sit ipse se seducit. In omni quidem cu
ra quam pro salute tua geris: non est vullus
officium vel medicamentum, vtilius tibi qꝫ
teipsum vituperare atque contemnere. Qui
cunque ergo hoc facit adiutor tuus est. Doc
enim agit quod tu agebas aut agere debe
bas vt saluus fieres. Ad eum itaque qui in
iuriam tibi fecit proximum magis te exhibe
⁊ affabilem. ad eum vero cui tu feciſti. sup
plicem et erubescentem Aduersarium tuum
et cum qui tibi molestie aliquid irrogat ami
cum et adiutorem estima: damnum: tibi il
latum ⁊ contumelias lucrum ⁊ profectum
tuum deputa: ⁊ pro his gratias deo et in
rentibus referre non cessa. Nam secundum
quedam humilis quadet cum despicitur. do
let si honoratur. gemit in prosperis: exultat
in aduersis: tinet in diuitijs: luget in delitijs
cruciatur in habundantia et in penuria glo
riatur. laudes contemnit transitorias: ⁊ om
ni honore estimat se indignum. abhorret
ypocrisim. nescit simulationem. sed diligit
veritatem. tpalia obliuiscitur. ⁊ eterna ꝓcupi
scit. nescit q̄ mūdi sunt vt celestia mereatur.
nunq̄ de se ꝓsumere ꝓsueuit. vires suas vel
gras si quas hz nūq̄ sibi tribuit: merita sua
nō suis viribus vel suo sensui ascribit: sed di
ne clementie dona humiliter recognoscit.
Idez latere desiderat si fieri possit sine dāno
primi. ne possit vel modico iactantie seu ela

decimo vsq; ad principium anni tricesimi

ti.Ita vno ingemuit.Quis est talis q laudabilis dominus est.Ait q Bernar.Aperire de humilitate laude humilitatis nō est virtus sed superbie.Verus humilis vilis vult reputari nō humilis predicari gaudet in contemptu sui hoc solo tanc superbus q laudes contemnit.Dic Bernardus.Si ergo queras quare dominus sic viuebat respondeo nbi: non quia indigeret sed vt nos instrueret.Unde si nō dicimus inculpabiles iustus.Abhominabile est peccatū ic erigit vermicul⁹ q vermiculi ecclesiarum vbi se humilis aiecit dño manifestatis.Si autem absurdus alicui videatur q sic inaniter ifarer: q q euāgeliste multa de factis et⁹ obmiserint q alia similia fore dicat responderi potest q non erat inutile facere q probare tante virtutis exercitiū:imo erat valde vtile q omnium virtutū rectum q stabile fundamentum.Hoc autem quod dico videtur etiam Bernar. Sentire prout habes infra in tractatu de baptismo dominī circa finem.Quomodocunq autez se habet veritas rei.prim q vtile videtur sic meditari.Habes ergo quomodo dominus ieſus cepit prius facere q docere.Docturus enim erat.Discite a me quia mitis sum q humilis corde.Hoc ergo primo facere voluit:q nō fecit sed ex corde faciebat sicut vere q ex corde humilis:q mitis erat.Non poterat in eum humilatio cadere sed potius intima fundauit:q profundauit se in humilitate:vilitate:q abiectione:q sic in conspectu omnium annichilauit:q etiam post quā predicare ac diuina q altissima loqui.mirabilia quoq; magnifica opera facere cepit:nō eum reputabant:sed vilipendebant.dicentes.Quis est hic.Nonne hic est fabri filius Et multa alia derisoria:q despectiua dicebāt Verificatum est ergo secundum hunc intellectum verbum Apostoli.Exinanuit semetipsum formam serui accipiens:q non solum cum assumeret serui per incarnationem.sed etiā inanitus serui per humilem:q abiectam conuersationem.Considera singulos eius actus semper in eis reluxit humilitas.Dic igitur ipsam fabricauit.idest ostendit qualiter acquiri possit:scilicet per vilificationes q abiectiones sui ipsius in conspectu suo q aliorū ac per continuum exercitium operum vilium q humilium.Si enim vis adipisci humilitatem oportet q precedat humilitatis q exercitium operum humilium.Unde Bernard⁹ Humilitas ad cuius vtiq; ducit humiliatio totius est spiritualis fabrice fundamentum Siquidem humiliatio via est ad humilitatem.sicut paciētia ad pacem sicut lectio ad scientiam.Si virtutem appetis humilitatis viam non refugies humiliationis.Nam si non pateris humiliari: non poteris ad humilitatem peruenire.prodest tibi michi meaz inscientiam scire q a scientibus me confundi.cui sepe contigit a nescientib⁹ minus laudari.Grande reuera periculū audire quēq; de se supra q sentit in se.Quis dabit michi apud homines tantus de veris digne humiliari quantum vel de falsis datum est indigne exaltari:Illam vero vocem prophetice iure assumerem.Exaltatus autem humiliatus sum:q conturbatus.Et illud.Ludam q vilior:fiam.Ludam scilicet vilitudar.bonus lud⁹ q michol tractat q deus delectat bonus ludus qui hominibus quidem ridiculum sed angelis pulcherrimum spectaculum prebet.Bonus in quaz ludus quo efficimur obprobrium habundantibus q despectiosi superbis.hoc casto q religioso ludo ludebat q dicebat spectaculum facti sumus:q angelis hominibus.hoc ludo q nos interim luuat:⁹ vt illudamur:confundamur.humiliemur donec veniat qui deponit potentes:q exaltat humiles:qui nos lenificet:q glorificet:q in eternum exaltet.Et iterum.Oportet nāq; humiliter sentire de se nitentem ad altiora: ne cum supra se attollitur: cadat a se nisi firmiter per veram humilitatem fuerit solidatus.Dotrina enim nisi humilitatis meritominime obtinentur.propterea qui prohendus est corruptione humiliatur.humilitate gratiam meretur.Tu ergo cum te humiliari videris habeto id signum inbonum omnino est argumentum gratie propinquitatis.nam sicut ante ruinam exaltatur cor: ita q ante exaltationem humiliatur.Sane vtrunq; legis.deum scilicet:q superbis resistere:q humilibus gratiam dare.Ac parū est cum per seipsum humiliat nos deus si tūc libēter accipimus nisi q qñ per aliū hoc facit sapiam⁹ similiter.quāobrē accipe hui⁹ rei mirabile documentū de sancto Dauid. Aliquando maledictum est illi q a seruo.Ait ille nec cumulatam sensit iniuriam:quia p̄ sensit gyam.quid mihi aut:q vobis filij.Sa rule.O vere hominem secundum cor deiq; se vlciscenti potius quam exprobranti inclinandum putauit.Unde q securā conscientia loquebatur.Si reddidi retribuentibus mihi mala:decidam merito ab inimicis meis inanis.Uetuit ergo prohiberi maledictuz conuiciantem:quasi tum estimans ꝓ maledicta Seuiebat lingua maledica q illa intendebat quid in occulto ageret deus.Vox maledicentis in auribus:q animus inclinabat se ad be

dictionem.Et ideo dicit.Bonum michi q humiliasti me:vt discam iustificationes tuas.Unde quia humiliter iustificat nos.Duplicitas diuitū q non humiliatio.Quāti humiliantur qui humiles non sunt.Alij cum rantur cor humiliantur.Alii pacienter.alii libenter.primi rei sunt.sequentes innocui:vtrumq; iusti.Quamq; q inocentia pars iusticie ē:ipsa consummatio eius apud humilem.Nō humilitatis sed humilibus dat gratiam.Est aūt vere humilis qui humiliationem conuertit in humilitatem:q hic pōt dicere deo:bonum mihi q humiliasti me hec Bern.Sunt autem plura q ad humiliationem q humilitatem exercitium valēt de quibus idem.Ber. dicit.Ad exercitium humilitatis:q nq; prodesse possunt.Ymo:vtilitatis:vt ea querat homo.in quibus q locus q dam videatur inferior.Assiduitas subiectionis:vt semp vellet esse cū aliquo :quē reuereat:q timeat:vt discat frāgere suam voluntatē.Tertio in humilitatis exercitio est cōparatio melioris:vt eius semper attendat hō in quo inueniat gratiaz que ei desit:oblitus que retro sunt q in ea q ante sunt extentus.Quartum est ꝓfiderātio occulti ra q cuius:Quintum est ꝓfiderātio occulti inspectoris.Quō enim qui sepius confessionem fecerit alicui de vbis quearroganter dixerit si forte ꝓtigat:vt prauus simile aliqd loq̄ns illum videat audientem valde confundatur:ita qui considerat occultum inspectorem cui cogitatio eis cofitetur.nō poterit non erubescere si elatum aliquid meditetur: propterea non solum contra superbiam: sed q contra vitia vniuersa valde vtile est homini semper videre videntem se:q sic attendere oculos eius in corde suo.ac si hec sola cura sit deo.contemplari quid agat: aut quēadmodum se habeat ipse.Nec Bernardus Humilitatem igitur pro posse sectare:sine qua non poteris proficere:aut virtutem aliquam possidere.Unde iterum Bernardus humilitas ceteris virtutibus in tantum est necessaria:vt vsq; ita⁹: ille nec esse virtutes videantur.Nempe vt caritas siue queq; alia virtus detur.humilitas meretur:quoniam humilibus deus dat gratiam.Seruat acceptas quia non requiescit spiritus nisi super quietum q humilem.Seruatas consummat nam virtus in infirmitate hoc est in humilitate perficitur.hec Bernardus.humilitas ergo meretur gratie implectionem.Unde in psalmo qui emittis fontes in conuallibus.i. gratiam tuam prestas humilibus inter me-

dium montium pertransibit aque.Duo.n montes sunt due species superbie quaz vna nascitur ex re temporali.alia ex re spirituali" q inter istos duos mōtes est vallis est humilitatis.non declinans ad aliqua speciem superbie.q in isto medio transeunt aque gratiarum.Secundo humilitas meretur implete gratie augmentationem.Et ideo volēs vlteriorem gratiam recipere a deo.non extollet se magnū:sed humiliter seipsum.Quod autem homo non eleuet se de gratia quam habet sunt tria signa.Primum si nō vult vt propter gratiam dei perfectione quā habet exhibeatur sibi maius commodum q alij.Secundum si paratus est contemptum incommodum q laborem pāti sicut alij.Tertio si tio q facto sibi incommodo credit in hoc nō sibi fieri iniuriam sed iusticiam.Tertio humilitas meretur gratie augmentate conseruationem.Sicut enim cinis conseruat ignē sic humilitas gratiam que est ignis spiritualis.Conseruatur etiam ignis per lignorum appositionem.sic q gratia per bonorum operum multiplicationem que est quasi lignorum appositio.Item conseruatur ignis per insufflationem.sic q gratia per feruentem meditationem que est quasi quedam insufflatio.Item conseruatur ignis per prefernationem a contrario.sic q gratia per occasionum q societatum malorum deuitationem. que est quasi quedam a contrario perseuerantia sed redeamus ad intuendum actus q vitam domini nostri ieſu speculi nostri.quod est principale nostri propositi.Igitur in omnibus exhibeas te presentem q considera illam super omnes alias benedictam familiā paruam sed valde excelsam pauperem q humilem vitam ducentem.Felix Joseph senex querebat de arte lignaminis q poterat Domina vero collo q acu pro pretio laborabat:victum sponso q filio parabat q alia ex pedimēta domus obsequatque multa sunt faciebat:quia seruientem non habebat.Cō patere igitur sibi quam sic oportet laborare: q suis manibus operari.Compatere etiam domino ieſu:quia eam adiuuat fideliter q laborat in his que potest.Uenit enim(vt ipse ait)ministrare q non ministrari.Intuere igitur bene eum humilia obsequia domus facientem:q nihilominus intuere etiam dominam q ioseph senem pro vite necessaria laborantes.Unde Basilius.Ab ipsa etiam parentibus obediens laborem corporeum humiliter q reuerēter sustinuit.Cū.n.hoies essent honesti q iusti.egeni tū.q necessarie penuriā patientes teste,precepi manifestum est

q̄ fideles corporeos frequentabant necessaria vite sibi inde querentes. ihesus autem obediens illis etiam in sublimendo labores imbecillos. Conspice etiam qualiter ipsi tres comedunt ad vnam mensam simul per singulos dies non lautas exquisitas: sed pauperes & sobrias cenas sumentes: & qualiter postea simul colloquuntur: nō inania & otiosa verba: sed plena spiritu sancto & sapientia. nec minus mente reficiuntur q̄ corpore: & qualiter post aliqualem recreationem convertunt se in cubilibus suis ad orationem. Non enim qualeq̄ domus ap̄la sed parua. Meditare etiam tria cubilia in aliqua camerula scilicet vnum pro quolibet eorum: & intuere dominum ihesum super vnum sero post orationem se componere: per singulas noctes tam longissimi temporis spacie: sic humiliter. sic viliter: sic etiam perseveranter vt faceret quicunq̄ alius pauperculus de populo. Quolibet sero in hoc strato debere se sibi compaciendo eum aspicere. & te eidem humiliter & devote recomendare. In tanta tamen corporis afflictione & penuria mea mater replebatur mentis letitia: de tanta filij presentia. Unde Anshelmus. Quo vel quali gaudio replebatur tota substantia ei⁹: quando cum quem tantopere diligebat quē creatorem atq̄ dominatorem omnium rerum esse sciebat. secum degentem: secum edē tē: secq̄ quecunq̄ nosse volebat dulci affatu docente haberet hec q̄ capiet. Quis mirabilis tūc̄ ineffabilis amoris affectus p̄sideranda q̄t Inter hūc talē tāte matris filiū & talē tāti filij matrē ꝑpende saltē quoquomō q̄ vnico dilectissimi feruore se altrinsecus amant mater scilicet filiū: & filius matrē. Nec putetur ab aliquo: vel parū quid sentire in se qualibet de affectu illius matris in filiū suū. Nullo siquidē modo crediderim: q̄ is qui ad eā intelligendum prouehi meruerit: ab amoris ipsius dulcedine extraneus vsquequaq̄ fieri possit. Qui autē in huius dilectionis suauitatē trāsit nullo pacto deficiendā quin & in retributionis eius principiū transiturus sit. Nec Anshel. Videsti quantā pauperta-tē: vilitatē: & asperitatē: vigilando: dormiendo: abigū & deus eternus per tam longissimi temporis spacia pro nobis sustinuit: Ubi sunt q̄ flua & ornata: querentes curiosa & vana. nō discimus in scolis magistri huius: qui talia docuit virgo & exēplo humilitatis ostendit. Sequamur ergo luminum magistrum: qui nec fallere vult: nec falli potest: & habentes in ore doctrinam apostoli vitium & quibus tegamur ad congruentem scilicet necessitatem non ad superhabundantiam: his contenti simus. Illis etiam virtutum exercitus & studijs spiritualibus continue indesinenter & vigilanter pro posse insistamus. Ex hoc ergo facto domini accipe doctrinam in tuam paruitatem resiliendo. ac teipsum non solum in tuo: sed etiam in aliorum conspectu vilificando: & per exercitium vilium & humiliū operum abiciendo. Uideas continue defectus tuos & peccata tua. & ea aggrava quantum poteris. Et ideo videas: q̄ si videris alienos & excuses & ipsis compatiaris & succurras pro viribus cogitans semp q̄ tu faceres peius nisi sola sua gratia te conservaret ihesus christus. Auerte oculos tuos & mentis & corporis tui. Auerte oculos tuos & mentis & corporis ab aspectu aliorum: vt in lumine vultus dei conspicere possis teipsum. Nihil enim ad te humiliandum vilius reperire poteris q̄ si teipsum bene inspexeris. Unde Bernardus. Volo proinde animam primē omniuz scire seipsam: quia talis scientia non inflat sed humiliat & est quedaz preparatio ad edificandum. Nisi enim super humilitatis stabile fundamentum spirituale edificium stare minime potest. Porro ad se humiliandaz nihil anima inuenire vtilius seu accōmodatius potest: cui q̄ si se in veritate perspexerit tantū nō dissimulet nō sit in spiritu eius dolus: stanuat se ante faciē suā: nec a se euertere abducatur. Nec Bernar. Unde & Anshel. dicit q̄ nō est paruus ad beatitudinē accessus cognitio infelicitatis sue. Teipsum ergo cessatione considera. & semper time simulatione diiudica. In omni actu tuo in omni locutione tua: & in omni cognitione tua: teipsum reprehende & in te semper cōpunctionis materiam studeas inuenire. cogitando q̄ etiam bona que facis non sunt ad plenus excocta. nec illo feruore quo deberent facta sed multis inquinata negligentie. vt merito omnis iustitia tua panno menstruate cōparari debet mulieris. Considera etiam diligenter. & cum magno pauore frequentissime rumina. q̄ omnem aptitudinem ad bonum. & ad omnem gratiam. seu quācunq̄ solicitudinem circa virtutum acquisitionem a teipso non habes. sed christus tibi dedit sola sua misericordia. qui si voluisset potuisset ita conferre cuicunq̄ ribaldo te in luto sceis & lacu miserie derelicto. Quemodo. n. sibi aliquid tanq̄ suum attribuet. ac si ab

ipso proueniat. qui multotiens suam impossibilitatem in quibuscunq̄ bonis operibus magis & parvis est expertus. qui totiens cognouit se non posse quum voluit. & quando (vt ita dicam) non voluit nec curauit nec super talibus cogitauit. sensit se subito diuinitus exercitatum feruore mirabili ad illa opera facienda que prius cum omni suo conatu implere non potuit. Nam & talē impossibilitatem idcirco deus tam longo tempore dominari in homine permittit. vt discant humiliari. & nunq̄ in seipso inaniter glorietur. sed deo omne bonum attribuat. nō solum consuetudine quadaz & labijs sed potius ex intimo sui cordis. Cogita etiam q̄ tu es ribaldus vel quicunq̄ peccator: qui non magis assisteret deo suo q̄ tu. & qui nō magis recognosceret dei beneficia q̄ tu si recepisset gratias. quas tu sola dei gratuita bonitate. & non ꝓprijs meritis recepisti propter q̄ potes teipsum vilissimum & interiorem omni homine iudicare. & ne propter ingratitudinem tuam a suo conspectu te christus foras abijciat non immerito formidare. & peccata aliorum in te sub quadam similitudine transformare. sic te in tua conscientia increpando. Ecce ille est homicida. & ego miser multotiens occidi animam meam. Iste fornicator est & adulter. & ego tota die fornicor. & adulteror. a deo meo oculos auertendo. & diabolicis suggestionibus supponendo. & sic de alijs suo modo. Debes etiam habere in proprio tuo sentimēto: duo videlicet q̄ sentias de teipso sicut de vno corpore mortuo ferenti pleno vermibus & male olenti: & sicut de vno cadauere q̄ homines dedignātur videre. immo claudūt nares propter eius pessimum fetorem et auertunt facies vt non videant talem ac tantam abhominationem Et q̄ si quis de tuo corpore iusticiam faceret sentias q̄ iustum esset vt tibi oculos eruaret. ac nasum & aures & os abscinderet. & sic de alijs sensibus & membris corporis. quia deum offendisti cum eis. & q̄ tantum de hoc gaudes vt nunq̄ aliud de te tantum deside rares aut velles. & q̄ ois vituperia. verecundias. & diffamationes. pluriq̄ possent imaginari vel cogitari vt vinum bibereo ac cum summo gaudio & letitia cordis reciperes. immo in facie ridens splendens & allacer apparereo & q̄ omnes te videntes faceres admirari & ad seipsos conuerti & q̄ crederent non posse fine deo hic fieri. Deinde oportet q̄ diffidas de teipso totaliter. & de omnibus bonis tuis. & de tota via tua. & conuertas te totum & reclines super brachia iesu christi pauperrimi humillimi. impropterati despecti & mortui pp te: vsquequo in fine morieris in omnibus tuis sentimentis humanis: & q̄ iesus christus crucifixus viuat in tuo corde & in anima tua: & totus transformatus & transfiguratus & vnus. & hec cordialiter sentias in te in tantum: vt nunquam videas vel audias nisi solum iesum stantem in cruce suspensum & mortuum propter te ad exemplar beate virginis mortuus mundo & viuēs in fide. Et q̄ in illa fide viuat tota tua vita vsq̄ ad resurrectionem: in qua deus mittet gaudium spirituale: & donum sancti spiritus in anima tua. & in illis qui diligunt aduentum eius. Ex his premissis generabitur in te virtus illa que est mater & origo omnium virtutuz. scilicet humilitas: que interiores oculos aperit ad dei conspectum cor humanuz ab omni superflua cogitatione purgando. Nazdum homo in suam paruitatem resilit se vilificando. se increpando. se detestando suam nihilitatē considerando sibipsi intentissime displicēdo: per hec & similia in tantum circa propria occupatur negocia: q̄ ois' alia inutilis cogitatio arescit: & sic dū ois alia audita. visa: & tpaliter operata. a se repellit: & in oblitionē adducit: incipit ad seipsam redire & modo mirabili in seipsa reuoluitur: & sic ad originalē iustitiā: & celeriē quodāmodo puritatem incipit propinquare. Sic duz in seipsam reflectitur contemplationis oculus dilatatur & in se scalā erigit. per quam transeat ad contemplandum & angelicū spirituz & diuinū. Ad quod oportet vt anima materialia ois ab oculis suis excludat: sicut aliquis volens solem visibilem intueri: necesse est vt ab omnibus alijs visibilibus oculos auertat. Et ex tali contemplatione animus adhuc celestia inardescit & omnia tēporalia tanq̄ nihil a lōge prospicit. per hoc illa caritas in mente feruescere incipit: que velut ignis omnem rubiginem vitiorum consumit. Sic totam animam in tantum occupat caritas quod non est qua intret vanitas: Jam quic quid cogitat quicquid loquitur vel operat: totum prouenit ex dictamine caritatis'. Ut ergo in bono iugiter perseueres sta iugiter in timore: & a deo totaliter recognosce. & ab ipso perseverantiam pete. Et si non vis corruere. noli alios iudicare. nec contra eos indignationis spiritu mouearis: si eos videl in aliquibus deficere. & eis compatiaris ex corde. ac pro eis supliciter ora: & eos in corde tuo quantum potes excusa. cogitando quod non potes aliquid. nec ipsi possunt. nisi quantum christi gratia manum suaz por

tigit.que non pro meritis . sed pro sue voluntatis beneplacito tribuit . Vbi hec cognoscens firmus esto. Nam que est causa q̄ multi quandoq; incipiunt multa in abstinentia & in aliqua facere . qui non perseuerant : cum pene languente vel spiritu tergiuersante . Certe nulla alia causa . nisi propter eorū elationem & presumptionem. dum de se presumentes & presumptionem. dum de se presumentes & presumptuosi. & eos in cordibus suis videant. & deus subtrahat ab eis donum sue misericordie. deseruerit. Plangi also. quos sanctus spiritus deseruit plangi also. quos penitus indicabant. Nam communiter illud accidit. q̄ quicunq; alium in aliquo iudicat deus tandem cum in eodem defectu vel maiore cadere permittit. Ergo serutas deo in timore . & si quando te leuas in exaltatione quadam ob memoriam beneficiorum . que tibi donat altissimus . apprehende disciplinam increpationis . & propter reprehensionem quando tibi inferuntur dominus & pedes de via tua & cadas . Et deinceps sequere vestigia Anshelmi doctrinam . Omnia in quit interiora tua . & ea que agis inspicias. & ad quem finem quecq; peruentura sunt videas . Et credo(nisi insanus fis) eas facies. Unde felicitate & gaudiū recipies. Ea vero dumtaxat. Unde tormenta & tristitiā mereatur.hec Anshelmus. Oratio.

Ieiunijs & vere pacientie fauma.
o & humilitatis exemplum . repelle a me omneo fastus superbie . cunctosq; appetitus inanis glorie . omnia simul genera tante pestis tanteq; malitie. Non sit domine neq; videri possit vllum tanti mali tanteq; perditionis signum in seruo tuo.neq; in moribus meis.neq; in verbis.neq; in actis.neq; coram te in cogitationibus meis. Funda in vera & profunda humilitate vt nullus in me pateat locus inimicorum insidias.& pestis vt sim paulus in oculis meis. quatenus plenam gratiam inueniam in oculis tue maiestatis Amen.

¶ De officio & vita Johannis Baptiste. Correspōdet euangelio anno quintodecimo imperij tiberij cesaris.cc. Capitu.xvij.

P Reterm̄issis omnib⁹ aliis infantie saluatoris actibus: cura fuit deinceps ipsi euangelistis describere facta & dicta christi que gessit secundū etatis plenitudinem & fm virum perfectum: & modo de baptismo quo a johāne baptizat⁹ fuit.premittendum.est igitur ministerium & officiū iohannis baptizantis & baptismi penitētie predicantis.in diebus itaq; illis quibus adhuc in nazareth ihesus habitabat: vel q̄n hec que sequuntur,prigerunt fm q̄ dicitur in principio euangeliorum in ecclesia in illo tempore.s.((anno quintodecimo tiberij cesaris)) qui successit octauiano augusto.sub quo natus est christus.((procurante)) & regente((pōtio pilato iudeam : tetrarcha autē)) ad huc((galilee herode & lysania abilene tetrarcha:philippo)) etiaz adhuc((tetrarcha iturce & traconitidis:)) Vbi sciendum q̄ vt supradictum est regnum iudee p̄ quatuor tetrarchias diuisum fuerat quarū duas .s.iudeam & abilinā habebat archelaus.tertiam vero & quartam philippus Accidit autē vt archelaus tyrannidem exercens apud augustus accusaret:qui ob hoc ab Augusto depositus in exilium est missus decimo āno sui principatus.Et ex tunc vna pars principatus fuit.s.iudea cepit p procuratores & officiales romanos administrari.quos quinto⁹ ponc⁹ pilatus fuit:dictus a poncio insula in qua stetit.Unde non erat princeps ordinarius:sed fuit vicarius vel delegatus:& ideo procurator est dictus . Si ergo quando q̄ legitur preses fuisse:intelligendum est de procuratore:q̄ (vt videtur) nunq̄ excessit.sed eo procuratore existente vicelibus preses syre cui⁹ pars iudea est:tenuit. Et forte ideo preses dici poterat.q̄ quādoq; presidis officium exercebat. Altera vero pars principatus sui scilicet abilina tradita est lysanie sub nomine tetrarchie. Illū lysanis dicunt quidam tuisse filium herodis ascalonite :sub quo natus est dñs.sed iosephus dicit quod fuerit nepos eius natus ex alexandra sorore ipsius herodis & ex patre Ptolomeo de libano & hoc magis videt.et subdit((sub pncipibus sacerdotum anna & caypha)) illi affinitate erant coniuncti & vicissim pontificatū administrabant:sed annas: quo anno dominus est baptizatus & cayphas illo quo est passus inter quos in illis tribus annis tres alij.s.ismael eleazarus & symeon fuerūt qui hic tacentur & tangit euāgelista solum illos sub quibus predicatio incepit iohānis & passio xp̄i. Quod aūt p̄dicatio iohānis tā solēniter describit.s.per imperatoris & pōtificū & principū tpa est ad designandū excellētiam eius quē nūciare venerat: vtpote q̄ summus imperator & pōtifex & gubernator oium existebat. Tunc ergo((factū est verbū dñi)) idest superna mētis inspiratio que dicitur ebum: q̄ intus in mente loquitur sed illud psalmi audiam quid loquatur in me dominus de⁹ ((super iohannem Zacharie filium in deserto)) qui tunc in anno erat tricesimo q̄ tempus predicationi debitum est:q̄ tūc etas vi

lis vigeret:vt baptizans & predicans christi aduentum & redemptionis solatium annunciaret. Audiuit iohannes per internam inspirationem ac reuelationē diuinā & auditu mentis verbum domini soli gratia desuper ei loquentis.vnde secundū crisē. Verbū dñi hic mandatū seu preceptum dei dicitur quia non a semetipso iohannes: sed deo illū mouente ad ministerium illud accessit . Unde & ipse ait q̄ me misit baptizare in aqua. &c. Et ne propter defectū aque differetur baptismus eorū qui in eius predicatione conuersa bātur: & vt predicando magis proficere posset.exiuit de deserto vbi iam penitentiā agēdā predicare ceperat((& venit in regiones)) circa iordanem:vbi copia aquarum & loca populosa erant baptizans & predicans baptismum penitentie in remissionem peccatorum ((Et in hoc dedit exemplum predicatoribus.vt loca fructificationis verbi dilatent:non recreationis . baptismum querant:non recreationis . baptismus iohannis disponebat homines ad suscipiendum christum.ideo non baptizantur ab eo nisi iudei quibus principaliter missus fuit christus . Mulieres etiam nō baptizabantur quia ipse erant instruende a viris . Nec infantes baptizabantur quia misterium nō intelligebant & cognitio necessaria erat : baptismus vero christi datur omni sexui.omni genti omni etati in remissionem peccatorum Quod ergo hic dicitur in remissionem peccatorum non est referendum ad baptismum iohannis: sed ad penitentiam que baptismo annectebatur : sola enim ipsa penitentia remittebat . Baptismus quidem iohannis baptismus penitentie erat:quia ad penitentiam baptizandos monebat:& nō nisi adultos quos penitētes videbat babtizabat Unde licet baptismo ipsius non dimitterentur peccata suscepto tamē illius erat quedā protestatio agendi penitentiam per quam dimittuntur peccata . Erat etiam baptismus iohannis in remissionem peccatorum : non effectiue : sed preparatiue quia preparabat ad christi baptismum . in quo fiebat remissio peccatorum. Baptismus ergo iohannis erat baptismus penitentie : quia penitētiaz delictorum habebat sed ea relaxare non poterat . Baptismus autem christi est baptismus gratie quia in christo datur & peccata relaxantur . Ubi Crisostomus.illud datum est in penitentia hoc in gratia.ibi venia hic victoria . Et notandum secundum Gregorium nazenzenum . q̄ quintuplex est differentia baptismatum. Est enim quoddam figurativum.quo baptizauit moyses sed in aqua solum scilicet in nube & in mari. Aliud est preparatiuum quo baptizauit iohannes de quo hic dicitur. Tertium est perfectiuum vt baptismū christi q̄ fuit in spiritu. Quartū est superrogatiuū q̄.s.fit in sanguine per martiriū & hoc est venerabilius ceteris:quia tertio nō sedat cōtagia. Quintū est culparū actualiū abstersiuum.q̄ fit quotidie in lacrimis & est laboriosus ceteris. iohānes q̄ dem baptismus erat preparatiuus quia necessarium erat homines preparari ad christū baptismo eius. & secundum hoc ita se habet baptismus iohannis ad christi baptismum. sicut catheczismus in quo baptizandi instruuntur de fide & preparantur ad baptismum te habet ad baptismum verum . Unde remigius. Baptismus iohannis figuram gerebat catheczuminorū. Nam sicut modo catheczizantur pueri vt digni fiant ad sacramentū baptismatis:ita iohānes baptizabat:vt baptizati ab eo postea deuote viuendo digni: ficrēt accedere ad christi baptismum. Unde Crisō. Apte ergo cum dixisset.q̄ venit predicans baptismum penitentie:adiecit in remissionem peccatorum.quasi diceret. Iccirco suadebat illis penitere:vt subsequentem veniam facilius impetrarent credentes in christum:vnde baptisma illud nullam aliaz habuit causam:nisi q̄ preparatorium erat ad fidem. Nec Crisō. Unde & baptizantur in iordane que descensio interpretatur:de superbia veteris hominis ad humilitatem confessionis & emendationis descendentes quatenus abdicata vita vetere renouari merentur in christo . Ideo etiam conuenienter baptismus Joannis factus est in iordane:quia erat quedam.protestatio penitentie agende per quam appropinquat regnum celorum & transitus ad terram viuentium sicut filij israel ad terram promissionis transierunt per iordanis fluuium. Baptizauit autem Joannes ppter plures rationes . Prima est secundum Augustinū:vt significaret baptismum christi:& sic fuit sacramentum. Secūda est secundum Crisō.vt ex nomine baptizandi plures ad Joannem conuenirent quibus de christo annunciaret . Tertia est secundum Gregorium:vt per baptismus Joannis homines assuescerent ad baptismum christi. Quarta secundū Bedam vt p̄ baptismum ioannis homines preparentur & humiliarentur ad baptismum xp̄i. Quinta est secundum ipsum ioannem vt manifestetur christus in israel in baptismate ioannis voce patris & spiritus sancto. Dicebat ergo prius in deserto. & postea circa iorda-

nem ad eos qui meli⁹ conuersatione vite ei⁹
cedant: ad ipsum ((penitentiam agit)) id est
penitet eum quicquid male pacem vite ((ap
ponat quibus mala pacem vite)) (ap
popinquabit enim regnum celorum)). scili
cet penitentiam agenti. Secundum Remi-
gium regnū celorum quatuor modis dici
tur. Ecclesia secundum illud regnum dei
intra vos est. Anima secundum illud regnum dei
auferetur a vobis regnum dei. et dabit gen
ti facienti fructum eius. Sancta ecclesia secū
dum illud. Simile est regnum celorum de-
cem virginibus. Supernum solum secundū
illud. Multi venient ab oriente & occiden-
te. & recumbent in regno celorum. Et hoc to
tum potest hic intelligi. Agenda est penitentia & non ficta. que est damnatorum: non co
acta. que est latronum. non ficta que est ypo
critarum. non desperata. que est perditorum:
sed vera que secundum Crisostomum. eos
mundat confessio illuminatio ad susceptionem
christi humana precordia preparat. Ut au-
tem ait. Hieronymus. Primum baptista
Joannes regnum celorum predicat vt pre
cursor domini hoc henefitium priuilegio.
Unde & Petrus rauennas dicit. q̄ post pec
catum ade & illius diuinā visitatem solem
nem electa est misterium. infinita pluralitas
cum quibus deus facie ad faciem locutus
fuisse dignoscitur. Et enumeratis precipuis
patriarchis patribus & prophetis veteris
testamenti subintert: quia ab eis nulla men
tio facta fuit de regni celestis perpetua man
sione nec in his. omnibus memoria regni:
nec nominatur. nec auditur: nihilq̄ de cele
stis regni gloria prophetatur. Et subdit.
Quid plura: A principio mundi vsq̄ ad
Joannem vniuersitatis humane electionem
recolligē. nec in sermone vel opere illius re
gni celestis poteris reperire dulcedinem.
Veni ergo ad Joannem & audi vocem exul
tationis vocem leticie. misericordie verbum:
sermonem glorie: gratie largitatem: q̄ celare
rat deum: tacuerat angelus latuerat patri-
archas: prophete nescierant. Penitentiam
(inquit agite) appropinquabit enim re-
gnum celorum. Verbum penitentie vulce &
gloriosum: verbum regni celorum letum et
aduocandum: illi soli primo cōueniens. qui
primus noui testamenti posuit fundamēta
Et addit. A diebus ade vsq̄ ad Joannem
organum nostrum versum est in vocem flen
tium. quia vbi peccatorum frequentia. nec
penitentie locus: duplex erat deplorandi ma
teria. Joannes natus ostendit medicamen
vulneri: peccato penitentiam. veniam inig
tui. Dec est prima vox quam clamans in
deserto proposuit: per auditu audita est
in terra nostra & nunc auditu in eo nostrus
nouum carmen deo nostro. & resonat in ore
nostro gratiarum actio. & vox laudis. Su-
per exultatur misericordia. peccentibus
parcitur regnat pietas. iusticia dissimulat.
& miserendi non ferendi querit occasionem
misericors & miserator dominus. Dec Pe-
trus. Et vt ostendatur idoneitas Joannis
ad testificandum de christo ex sanctitate vi-
te. describit euangelista vitam Joannis.
Petro ab asperitate vestis. quia vtebatur
veste aspera scilicet cilicio seu tunica de pi-
lis ((camelorum pilis)). In quo monemur
vt ad refrenationem carnis asperis vtamur
Unde Piero. De pilis. in quo habebat ve-
stimentum non de lana. Aliud austeritatis
indicium est aliud luxurie mollioris. Unde
& Crisostomus. Seruis autem dei non con
uenit habere vestimentum ad speciem visio
nis vel ad carnis delectamentum sed tantū
ad nuditatis tegumentum. habebat enim ió
hannes vestem non mollem neq̄ delicatam
sed cilicinam grauem & asperam: conteren-
tem corpus potius q̄ fouentem. vt ē virtu-
te anime eius ipse habitus corporis loque-
retur. Secundo a continentia constringen-
te carnis lasciuiam quia habebat ((zonā pel
liceam)) asperam id est corrigiam de' siccis &
crudis animalium pellibus factam circa' lū
bos. in quibus est sedes luxurie ad carnem
& luxuriam mortificandam. quia carnem su
am crucifixit cum vitijs & cōcupiscentijs. q̄
eorum est proprium qui sunt christi. Unde
Crisostomus. Consuetudo enim erat apud
iudeos vt zonis laneis vterētur. ideo iste ā
durius aliquid facere volens. zona pellizea
cingebatur. Quid tunica & zona iohannis
allegorice significent. patet per Crisostomum
qui sic ait. Erat iohannes hoc est lex in iohā
ne vestitus pilis camelī. Non poterat habe
re tunicā de agno de quo dicitur. Ecce agn⁹
dei ecce qui tollit peccata mundi. Et zonam
pelliceā habebat in lumbis quia iudei hoc
solum putant peccatum esse q̄ opere peccāt
Ceterum dominus noster iesus christus in
apocalipsi iohannis que videtur inter septē
candelabra. habebat zonam auream non in
lumbis sed in pectore. Lex in lumbis cingi
tur. ceterum christus hoc est euangelium
& monachorum virtus. non solum in libi
dine sed & in mente condemnatur: hic nec
cogitare quidē expedit: ibi qui fornicatus
fuerit in crimine. Tertio ab abstinentia vi
cus parsimonia ((locustas)) eniz. id est her
bas sic appellatas ((& mel siluestre)) com-

medebat. qui cibus pauperum est in terra Il
la. vbi scientium q̄ locuste plura significant
de quibus ille versus existat radices herbas
& arcos. hic ex locustas tantum. quas per
mala per modum salue voluntatis querē
perunt in deserto inde: & frixa cum oleo
sunt cibus pauperum. sed non videtur q̄ to
tus cibus pauperum. sed non videtur q̄ to
annes locustarum carneo manducauerit q
pane etiam vesci renuit: & q̄ frixurie vsus
sit quinimo coctum accepit. Et ideo magis
videtur probabile de alijs intelligi debere:
vnde in partibus illis quandam herbam lā
guste. id est locustam nominant que dicitur
illa ē quam beatus ioannes edebat. Mel
autem siluestre ex apibus in truncis arbo-
rum reperitur. vel fin rabanus sunt folia ar
borum alba & tenera: que manibus contri-
ta saporem habent quasi melis inuentur ēt
ibidem mel ex calamellis que calamelle sunt
calami pleni melle. i. de siccō dulcissimo.
Uocantur etiaz alio nomine cēnamelles q̄
nomen per canna & melle cōponitur: eo q̄
cannis siue arundinibus huiusmodi cala-
mi sunt similes. in hoc itaq̄ beatus ioannes
aperte demonstrat q̄ pro nihilo mundum
istum omneq̄ eius blanditias duceret: qui
tam vilissimo indumento cibo q̄ tenui & im
parato vtebatur. Sola. n. huius vite necessa
ria querebat: qui sic viuere disposuerat. Nu
nq̄ exemplum illi sequuntur qui victū: ha-
bentes victum & vestitum his contenti su-
mus. Propterea enim quia penitentiam p̄
dicabat qualiter penitentes viuere debeant
vt bonus magister eis in seipso exemplū &
regulā dabaterat. ei era cubile: antea dem⁹
pilus vestis: pellis zona. aqua potus locusta
cibus. Et sic non solum mundum & blandi-
tias eius contemnere sed etiam totius gene-
ris humani peccata deflere se ostendit: & exē
plum vite posteris dereliquit. Totum ergo
q̄ erat in ioanne penitentiam predicabat:
nomen: quia dei gratia locus quia desertus:
& habitus quia cilicium: & cibus quia locu-
starum: & sermo quia penitentie verbum: &
operatio quia baptisma assuefaciens ad bo
num. In iohanne describitur euangelū pre-
dicator & p̄mo quantum ad doctrinam: de
bet enim exemplo iohannis predicare penī
tentiam: & ea que recedere faciunt a pecca-
tis: & ea que faciunt accedere ad consecutio
nem regni celestis. Secundo quantū ad cō-
tinentiā quia zona dicitur esse circa lumbos
vt predicator continentiā habebat. Usi do-
minus hieremiam mittens predicare ait: ac
cinge lumbos tuos. Tertio quantum ad vi
tam: & hoc dupliciter. s. quantum ad victū
& vestitū in quibus etiam a seipso accipiatur
plū. qui ergo penitentiam & aspera indigit
vel predicat & corripit: habitum penitentie
pretendat aspera veste tegatur: & parce refi
ciatur: vt in eo vilitas vestis & cibi laudetur
quorum vsus & diuite arguitur. Austeritas
etiam vite requiritur in euangelij predicato-
re. Ideo dicit apostolus castigo corpus meū
& in seruitutem redigo: ne forte cum alijs p̄
dicauerim ipse reprobus efficiar. vnde hie.
Uestis quippe & cibus & potus totam iuste
ram vitā predicantium ostēdebat. Ubi & cri
sostomus. Talem esse oportebat precursoriz
domini propheram & apostolum christi: qui
totum se celesti deo contemptis rebus mun
di preparet. Unde non imerito a domino
etiam angelus nūcupatur q̄ in hoc mūdo
positus mundum ipsum angelica vita calca
bat. Si autem ille qui purus ita erat: & celo
clarior: & prophetis celsior: & quo nullus ho
minum maior fuit quis q̄ tanta apud deum
familiaritate gaudebat: ita seipsum ad om-
nem pacientiam durabat laborum: flura de
liciarum cum diuitijs despiciens: atque ad
omnem se vite rigorem coartans quam nos
habemus excusationem: qui post tot christi
beneficia: post q̄ tanta & infinita onera pec-
catorum: neq̄ minimā particulā illius casti-
gationis imitamur: sed cōmessationibus et
ebrietatibus dediti ac peregrino odore fla-
grantes: vel potius fetentes: ac vndiq̄ nos
metipsos relaxantes & mollificantes in pre-
das diaboli preparamur. & ei captabiles nos
facimus. Hec crisostomus. ((Tunc)) audita
ioannis fama ((exibat ad eum omnis hiero
solima)) quantum ad habitantes in ciuita-
te illa ((& omnis iudea)) quantū ad circūita-
centes in ea ((& omnis regio circa iordanē))
quantū ad duas tribus & dimidiam: omnis
inquam id est multi de omnibus vt sit iper-
bolica id est multū expressiua locutio: & po-
nitur ibi continens pro contento. ((Et baptiz
mātur ab eo in iordane)) baptismo suo ((cō-
fitentes peccata sua)) & se aptātes baptismo
christi suscipiendo. baptismus enim ioannis
ad hoc erat ordinatus. quasi quedam prepa
ratio & prefiguratio baptismi ipsius christi
de proximo venturi. & ideo ioannes non so-
lum predicabat. sed & baptizabat quia sicut
sua predicatione nunciaba xp̄m de proximo
venturū. sic suo baptismo assuefaciebat ho-
mines ad libenti⁹ suscipiēdū xp̄i baptismū
vnde baptism⁹ ioānis erat quedā protesta-
tio credendi in christū vēturū. & faciēdi ope
ra penitentie vt deuotius acciperent ipsum
Et hoc est q̄ in actibus dicitur. q̄ iohan-

nos baptizauit baptismo penitēcie popu-
lum dicens in eum qui venturus esset post
illum dicens vt crederent hoc est in iesum: & ideo
quibus hic confitentes peccata sua. delenda
dicitur hic confitentes peccata sua. delenda
dicitur per eorum venturum. quia nō po
terat hoc facere iohannes. sed denuntiabat
hoc per christum tendum. ((Videns autē
multos pharisēorum & saduceorum)) nō cō
trentes peccata sua ((venientes)) cum tur-
bis (ad baptismum) non ex vera religione
sed populi timore &c. licet. & iudicioue. virtu
tis ((generatio)) seu progenies ((viperaꝝ))
venenati & venatorum. filii ((quis ostēn-
dit vobis.)) non penitentibus (fugere a vē-
tura ira)) & euadere seueritatem futuri iudi
cij quasi diceret nullo nisi a malicia vestra
recedatis & penitentiam faciatis. licet enim
falsitas vestra lateat in conspectu populi nō
tamen latere poterit in iudicio dei. quia nic
erunt manifesta abscondita cordis vestri.
Sic eos arguebat vt a malis suis resipiscē
tes per iustam penitentiam futuri iudicij pe
nam euaderent. nam secundum gregoriū
Ulentura ira est extrema dei vendicta: quā
tunc fugere peccator non valet qui nunc ad
lamenta penitentia non recurrit. pharisei di
cuntur a phares q̄ est diuisio qua ab alijs
diuisi. vel se diuidentes. scilicet iudeorum sa
cerdotes qui in habitu & in victu & in gestu
erant quodāmodo distincti ab alijs insignū
maioris religionis. Saduceī dicuntur a sa-
doch quasi iusti vel se iustificantes qui qui-
q̄ libros moysi recidunt. prophetas respu-
unt resurrectionem & angelos esse non cre-
dunt. hos quoq; qui inter iudeos maiores
esse videbantur. videns iohannes ad suum ve
nire baptismum eos increpabat: & confidē-
ter vicia eorum arguens. vtroq; genimina
& progenies viperarum vocabat venenum
ypocrisis. & errores a suis traxerunt progeni
toribus. & quia malorum acta imitantes eis
inuident eos persequuntur: & ita venenati si
lij de venenatis parentibus sunt nati. nam
finem regnum confundendo scripturarum & ab
imitatione operum nomina imponere: sicut
isti ab imitatione viperarum, progenies vi-
perarum dicuntur. cum iguur penitentia et
correctione maxime indigerent increpant.
quia non prius venena deponunt: vt ficad
baptismum ventant. vnde subiungitur. ((fa-
cite ergo)) idest in presenti & cito ((dignos fru-
ctus penitentie)) idest penitentiam dignam
& fructuosam per contritionem per confes-
sionem. per satisfactionem: vt fugiatis tam
venturam. quia hec est sola via euadendi il-
lam. vnde crisostomus. non enim satis est pe

nitentibus peccata dimittere. sed opus & ele
fructus terre: secundum illud. declina a ma-
lo & fac bonum. Sicut non sufficit ad sana-
tionem sagittam euellere sed oportet vlceri
medicamentum apponere. non autem dicit
fructum sed fructus copiam de figuano. hec
crisostomus. fructus vero dicit non quales-
cunq; sed dignos penitentie: idest secundus
exigentiam culpe. vt secundum. Gregorium
quanto quis grauis peccauit tanto amplius
pio qualitate culpe peniteat: & tanto mato-
ra querat bonorum opera lucra per penite
tiam. quanto grauiora sibi inuulit damna p
culpam. vnde in apocalipsi. quantum si glo
rificauit. in deliciis fuit tantum illi date tor
mentum & luctum. vbi petrus canto: parisi
us. Sed quid facturus. si retro pluribus
facinoribus confitenti. tamen & penitenti q̄
luctanq; nolenti autem subire opus & fru
ctum penitentie dignus culpe. ego ne a te
pelleret caritatem. per impositionem grauī
oris penitentie: respuens eam per tedii mo-
dicam ei iniungere penitentiam debemus.
melius enim est vt in purgatorio suppleat
quod minus hic agitur. q̄ quis in interno
eternaliter puniatur. aut enim deus aut ho-
mo punit. sed quid si confesso: mihi non in
git fructum dignum penitentie. scilicet pro
quantitate culpe. Ego supplebo. quia secun
dū quātitatē & q̄litatē culpe. metiri dz quan
titas pene quod fit ex discretione que neces-
saria est penitenti sicut & confessori. hec pe-
trus. sed quia iudei de generis nobilitate &
sanctitate gloriantes scilicet quia de abraam
descenderunt: ex promissione facta abrahe
sine operibus salutem consequi presumebāt
ideo subiungit ((Et nolite dicere)) verbo vel
mente ((intra vos)) per falsam scilicet estima
tionem ((patrem habemus abrahaz)) de
eius iustitia confidendo & ex vos saluari si-
ne operibus penitentie: quia sine fructu pe-
nitentie. nullus sanctorum poterit peccato-
res saluare. sic autem videtur de plurib⁹ chri
stianis: qui deuotionem specialem ad aliquē
sanctorum habentes. per eorum merita sal-
uari credunt sine operibus bonis. hec & eris
gloriatio quorundam religiosorum qui glo
riantur de bonitate & sanctitate fundatorum
& patrum suorum quibus dici potest si filij
abrahe estis opera abrahe facite. hec etiam
est stulta gloriatio quorundam miserorum
qui vane gloriantur de statu suorum natali
um. vbi crisostomus. quid enim prodest ei quem
sordidant mores generatio clara: aut quid
nocet illi generatio vilis quem mores ador-
nant. nam & aurum de terra nascitur & non

est terra. aurum quidem elligitur. & terra cō
temnitur. melius est enim de vili genere cla
rum fieri. q̄ de claro genere contemplabile
nasci. melius est alicui vt in eo glorietur pa-
rens: quia talem filium habeat: q̄ vt ipse
in parentibus glorietur. sic & vos nolite glo-
riari dicentes quia patrem habemus abra-
ham: sed magis erubescite. quia filij estis eī
& sanctitatis eius non estis heredes. De
adulterio enim natus videtur: qui non assi-
mulat patrez: & qui sanctitati sui generis nō
respondet. amittunt generis dignitatem.
hec crisost. Et ideo non de propagatione car
nali: sed de imitatione spirituali est confide
dum: nec in carne: sed in fide est gloriandus
non enim qui semen sunt abrahe: omnes fi-
lij sunt. sed qui fidem eius imitantur: nam
sanctitas non venit per propagationem na-
ture: sed per gratiam virtutis diuine. iudei q̄
dem filij abrahe erant secundum carnem.
sed non secundum fidei imitationem. & qa
fidem abrahe de christo respuerunt. ideo no
men filiationis abrahe perdiderunt. Econ
trario gentiles quia fidem christi deuote ad
predicationem apostolorum receperunt: ip̄o
filij abrahe facti sunt. Et hoc est q̄ subdit io
hannes ((Dico enim vobis quia potest de
us de lapidibus istis)) idest de gentilib⁹ per
hos lapides signatis. ((suscitare filios abra
he)) fide et imitatione idest imitatores fidei
abrahe. qui enim fidem atque opera abra-
he fuerit sectus: ille abrahe meretur dici fili-
us. Potest etiam deus de lapidibus filios a-
brahe suscitare. idest de duris & peccatoribus
deuotos facere quod vtinam in me dignet
ostendere. Dicitur autem q̄ iohannes digi-
to ad litteram demonstrauit & ostendit eis.
xij. lapides illos quos iosue per. xij. ducens
tribuum israel. de medio & fundo iordanis &
aridam transportari precepit: qui etiam to-
dem in eodem alueo. ex terra reponi fecit p
primos. aridit atem et excecationem figura
tudeorum: per secundos. Fidem gentium
per baptismum. vel per primos emersio-
nem gentium in lucem fidei: per secundos
submersionem iudeorum infidelitatem. Et
merito per lapides signantur gentes. vel
quia colebant idola de lapidibus facta. vn-
de in psalmo dicitur. Similes illis fiant qui
faciunt ea: vel quia habebant corda lapidea
idest ad intellectum dei insensibilia. De qui-
bus filij abrahe suscitati sunt: quia dum in
abrahe semine idest in christo crediderunt
eius filij facti sunt: cuius semine sunt vniti.
Unde eisdem gentibus Paulus dicit. Si

autem vos christi. Ergo abrahe semen estis.
secundum promissionem. he. ideo. Filij er-
go abrahe. de lapidibus suscitati sumq̄ dō
do indeis per infidelitatem a filiatione abra
he decidentibus. Gentiles, fidem christi rec
pientes: in locum eorum substituti sunt. sic
ergo secundum Rabanum. quia preco ve-
ritatis dignum penitentie fructum facien-
dum iudeos incitare volebat. Eos ad hu-
militatem prouocabat: sine qua nullus pe
nitere potest. Et quia doctor veritatis non
solum debet vicia confidenter arguere: sed
etiam penam predicere: ideo quasi rationes
assignās. Cur ad penitentiam in presenti
et cito faciendam monuerit. subdit dicens
((iam enim securus)) idest seueritas diuine
iusticie ((ad radicem arboris posita est.)) ad
ad precindendum peccatores obstinatos
de presenti vita: ad comburendum eos in
gehēna. Ubi securis idest transitus vite suc-
cedentis: ad radicem & natiuitatem arbo-
ris et cuiuslibet hominis posita est. quia ab
ipso natiuitatis initio incipit homo tendere
ad causam. Nam secundum Augu. nihil
aliud est viuere: q̄ de vita transire: et ad
mortem tendere. Nox enim quasi vn⁹ car-
pentator dicta arbore tollit, vnum copulus
et dies similiter alium: quot enim diebus et
noctibus vixit homo: tot minus habet vi-
uere et ad vltimum necesse habet arbor ca-
dere. Et certe vbicunq; ceciderit ibi rema-
nebit. quia vt dicit ecclesiast. sive ceciderit
lignum ad austerum: scilicet paradisi: sive
ad aquilonem: scilicet inferni: in quocūq;
loco ceciderit tibi erit. Naturaliter vero ca-
dit arbor ad partem. in quam magis incli-
nant eam rami: et fructus: sic homo cadit
vbi magis inclinatur: modo per affectio-
nes et opera seu actus. Unde Bernar. sive
ad austrum: sive ad aquilonem. arbor ceci-
derit: ibi erit. Austri calor & leuitas in sacra
scriptura bonam solent habere significatio-
nem: ab aquilone vero panditur omne ma-
lum. Porro homines sicut arbores videt
aliquis. Exciditur ergo arbor in monte: et
quocunq; ceciderit ibi erit: quia ibi iudica
bit te deus vbi te inuenerit ibi inquam erit
immutabiliter et irretractabiliter. Videat
quo casura sit anteqū cadat: quia postquam
ceciderit non adiciet vt resurgat. quia par-
te caura sit arbor: si scire volueris. Ramos
eius attende: vbi maior est copia ramorum
et pondcrosior: inde caturam esse in dubi-
tes: si tamen fuerit tunc excisa. Rami nostri
desideria nostra sunt: quibus ad austrum

nos baptizauit baptismo penitēcie popu-
lum dicens in eum qui venturus esset post
eum vt crederent hoc est in iesum: & ideo
dicitur hic confitentes peccata sua. delenda
scilicet per eorum venturum. quia nō po
terat hoc facere iohannes. sed denuntiabat
hoc per ritum fiendum. ((Videns autez
multos phariseorum & saduceorum)) nō cō
tentos peccata sua ((venientes)) cum tur-
bis ((ad baptismum)) non ex vera religione
sed populi timore ac fide. & infidelitate. detur
pis ((generatio)) seu progenies ((reperap.))
venenati & venenosorum. filii ((quis ostē-
dit vobis.)) non penitentibus ((fugere a vē-
tura ira)) & euadere leuitatem futuri iudi
cij quasi diceret nullus nisi a malicia vestra
recedatis & penitentiam facatis. licet enim
falsitas vestra lateat in conspectu populi no
tamen latere poterit in iudicio dei. quia nic
erunt manifesta abscondita cordis vestri.
Sic eos arguebat vt a malis suis resipiscē
tes per usitam penitentiam futuri iudicij pe
nam euaderent. nam secundum gregorium
Ventura ira est extrema dei vendicata: quā
nunc fugere peccator non valet qui nunc ad
lamenta penitentia non recurrit. pharisei di
cuntur a phares q̄ est diuisio qua ab aliis
diuisi. vel se diuidentes. scilicet iudeorum sa
cerdotes qui in habitu & in victu & in gestu
erant quodāmodo distincti ab aliis insignū
malorū religionis. Saducei dicuntur a sa
doch quasi iusti vel se iustificantes qui quia
lybros moysi recidunt. prophetas respu
unt resurrectionem & angelos esse non cre
dunt. hos quoq; qui inter iudeos maiores
esse videbantur. videns ioannes ad suum pe
nitere baptismum eos increpabat: & confidē
ter vicia eorum arguens. viros̄q; genimina
& progenies viperarum vocabat venenum
hypocrisis & errores a suis traxerunt progeni
toribus. & quia malorum acta imitantes eis
inuident. eos persequuntur: & ita venenati fi
lij de venenatis parentibus sunt nati. nam
sim regnum consuendo scripturarum é ab
imitatione operum nomina imponere: sic et
isti ab imitatione viperarum, progenies vi
perarum dicuntur. cum igitur penitentia et
correptione maxime indigerent increpant.
quia non prius venena deponunt: vt ficad
baptismum veniant. vnde subiungitur. ((fa-
cite ergo)) idest in presenti & cito ((dignos fru-
ctus penitentie)) idest penitentiam dignam
& fructuosam per contritionem per confes-
sionem. per satisfactionem: vt fugiatis tram
venturam. quia hec est sola via euadendi il-
lum. vbi crisostomus. non enim satis est pe
nitentibus peccata dimittere. sed opus & eis
fructus ferre: secundum illud. declina a ma-
lo & fac bonum. Sicut non sufficit ad sana
tionem sagittam euellere sed oportet vlceri
medicamentum apponere. non autem dicit
fructum sed fructus copiam de siguano. hec
crisostomus. fructus vero dicit non quales
cunq; sed dignos penitentie: idest secundus
exigentiam culpe. vt secundum. Gregorium
quanto quis grauis peccauit tanto amplius
pro qualitate culpe penitendo: & tanto melio-
ra querat bonorum opera lucra per peniten
tiam. quanto grauiora sibi inrulit. damna p
culpam. vnde in apocalipsi. quantum si glo
rificauit. in deliciis fuit tantum illi date tor-
mentum & luctum. vbi petrus canto: parisi
us. Sed quid faciendum. si retrito pluribus
facinoribus confitenti. tamen & penitenti q̄
libet cunq; nolenti autem subire opus & fru-
ctum penitentie digna culpe. ego nec a tere
pelleret caritatem. per impositionem grauio
ris penitentie: respuens eam per tedii mo-
dicam ei iniungere penitentiam debemus.
melius enim est vt in purgatorio suppleat
quod minus hic agitur. q̄ quis in inferno
eternaliter puniatur. aut enim deus aut ho-
mo punit. sed quid si confessor mihi non in
gerit fructum dignum penitentie. scilicet pro
quantitate culpe. Ego supplebo. quia secun
dū quātitatē & q̄litatē culpe. metiri dz quan
titas pene quod fit ex discretione que neces-
saria est penitenti sicut & confessori. hec pe-
trus. sed quia iudei de generis nobilitate &
sanctitate gloriantes scilicet quia de abraam
descenderunt: ex promissione facta abrahe e
sine operibus salutem consequi presumebāt
ideo subiungit ((Et nolite dicere)) verbo vel
mente ((intra vos)) per falsam scilicet estima
tionem ((patrem habemus abrahaz)) de
eius iusticia confidendo & ex vos saluari si-
ne operibus penitentie: quia sine fructu pe-
nitentie. nullus sanctorum poterit peccato-
res saluare. sic autem videtur de pluribus chri
stianis: qui deuotionem specialem ad aliquē
sanctorum habentes. per eorum merita sal-
uari credunt sine operibus bonis. hec é etiā
gloriatio quorundam religiosorum qui glo
riantur de bonitate & sanctitate fundatorus
& patrum suorum quibus dici potest si filij
abrahe estis opera abrahe facite. hec etiam
est stulta gloriatio quorundam miserorum
qui vane gloriantur de statu suorum natali-
um. vbi crisolo. quid enim prodest ei quem
sordidant mores generatio clara: aut quid
nocet illi generatio vilis quem mores ador-
nant. nam & aurum de terra nascitur & non

est terra. aurum quidem elligitur. & terra cō
gemitur. melius est enim de vili genere cla
rum fieri. q̄ de claro genere contemplabilē
nasci. melius est alicui vt in eo gloriētur pa-
rentes: quia talem filium habent: q̄ vt ipse
in parentibus glorietur. sic & vos nolite glo-
riari dicentes quia patrem habemus abra-
ham: sed magis erubescite. quia filij estis eis
& sanctitatis eius non estis heredes. De
adulterio enim natus videtur: qui non assi-
milat patrez: & qui sanctitati sui generis nō
respondent. amittunt generis dignitatem.
hec crisost. Et ideo non de propagatione car
nali: sed de imitatione spirituali est confidē
dum: nec in carne: sed in fide est gloriandus
non enim qui semen sunt abrahe: omnes fi-
lij sunt. sed qui fidem eius imitantur: nam
sanctitas non venit per propagationem na-
ture: sed per gratiam virtutis diuine. iudei q̄
dem filij abrahe erant secundum carnem.
sed non secundum fidei imitationem. & qa
fidem abrahe de christo respuerunt: ideo no
men filiationis abrahe perdiderunt. Econ
trario gentiles quia fidem christi deuote ad
predicationem apostolorum receperunt: ip̄o
filij abrahe facti sunt. Et hec est q̄ subdit io
hannes ((Dico enim vobis quia potest de-
us de lapidibus istis)) idest de gentilib⁹ per
hos lapides signatis. ((suscitare filios abra
he)) fide et imitatione idest imitatores fidei
abrahe. qui enim fidem atque opera abra-
he fuerit sectus: ille abrahe meretur dici fili
us. Potest etiam deus de lapidibus filios a-
brahe suscitare. idest de duris & peccatoribus
deuotos facere quod vtinam in me dignet
ostendere. Dicitur autem q̄ iohannes digi-
to ad litteram demonstrauit & ostendit eis.
xij. lapides illos quos iosue per. xij. ducens
tribuum israel. de medio & fundo iordanis i
aridam transportari precepit: qui etiam reti-
dem in eodem alueo. ex terra reponi fecit p
primos. aridit atem et excecationem figuras
iudeorum: per secundos. Fidem gentium
per baptismum. vel per primos emersio-
nem gentium in lucem fidei: per secundos
submersionem iudeorum infidelitatem. Et
merito per lapides signantur gentes. vel
quia colebant idola de lapidibus facta. vn-
de in psalmo dicitur. Similes illis fiant qui
faciunt ea: vel quia habebant corda lapidea
idest ad intellectum dei insensibilia. De qui-
bus filij abrahe suscitari sunt: quia dum in
abrahe semine idest in christo crediderunt
eius filij facti sunt: cuius semine sunt vniti.
Unde eisdem genubus Paulus dicit. Si
autem vos christi. Ergo abrahe semen estis:
secundum promissionem heredes. Filij er-
go abrahe. de lapidibus suscitati sumusq̄
do iudei per infidelitatem a filiatione abra
he decidentibus. Gentiles, fidem christi reci
pientes: in locum eorum substituti sunt: sic
ergo secundum Rabanum. quia preco ve-
ritatis dignum penitentie fructum facien-
dum iudeos incitare volebat. Eos ad hu-
militatem prouocabat: sine qua nullus pe-
nitere potest. Et quia doctor veritatis non
solum debet vicia confidenter arguere: sed
etiam penam predicere: ideo quasi rationes
assignās. Cur ad penitentiam in presenti
et cito faciendam monuerit. subdit dicens
((iam enim securis)) idest severitas diuine
iusticie ((ad radicem arboris posita est.)) i
ad prescindendum peccatores obstinatos
de presenti vita: ad comburendum eos in
gehēna. Ubi securis idest transitus vite suc-
cedentis: ad radicem & natiuitatem arbo-
ris et cuiuslibet hominis posita est. quia ab
ipso natiuitatis initio incipit homo tendere
ad causam. Nam secundum Augu. nihil
aliud est viuere: q̄ de vita transire: set ad
mortem tendere. Nor enim quasi vn? car-
pentator dicta arbore tollit, vnum copulus
et dies similiter alium: quot enim diebus et
noctibus vixit homo, tot minus habet vi-
uere et ad vltimum necesse habet arbor ca-
dere. Et certe vbicunq; ceciderit ibi rema-
nebit. quia vt dicit ecclesiast. sive ceciderit
lignum ad austrum: scilicet paradisi: sive
ad aquilonem: scilicet inferni: in quocūq;
loco ceciderit tibi erit. Naturaliter vero ca-
dit arbor ad patrem. in quam magis incli-
nant eam rami: et fructus: sic homo cadit
vbi magis inclinatur: modo per affectio-
nes et opera seu actus. Unde Bernar. sive
ad austrum: sive ad aquilonem, arbor ceci-
derit: ibi erit. Austri calor & leuitas in sacra
scriptura bonam solent habere significatio-
nem: ab aquilone vero panditur omne ma-
lum. Porro homines sicut arbores videt
aliquis. Exciditur ergo arbor in monte: et
quocunq; ceciderit ibi erit: quia ibi iudica
bit te deus vbi te inuenerit ibi inquam erit
immutabiliter et irretractabiliter. Videat
quo cassura sit anteq̄ cadat: quia postquam
ceciderit non adiciet vt resurgat. quia par-
te caiura sit arbor: si scire volueris. Ramos
eius attende: vbi maior est copia ramorus
et ponderosior: inde caiuram esse in dubi-
tes: si tamen fuerit tunc excussa. Rami nostri
desideria nostra sunt: quibus ad austrum

lia ſuccū ad aquilonem. Quo vero prepon-
derent medium corpus indicialia prepon-
derant que ſecundum tractatum corpus. Dec
Bernar. Et ſubiungit Johannes. ((Omnis et
go arbor)) id eſt omnis homo generaliter in
me perſeuerans. ſcilicet accipiens ((non fa-
ciens hoc fructum bonum)) ſimpliciter ſine
crimine admittens ((excidetur)) a cetuſſi-
dibili ſententialiter in morte (vel igne)) i
extinguibilem ((mittetur)) eternaliter ſine
redemptione. que eſt pena contra culpam.
Per hoc ergo patet quod ſola omiſſio de-
ſimat. Exemplum de hoc habetur de ſeruo
pigro: vnde eſt quod iudicio fiet contra
malos de omiſſionibus tantum comme-
morato. Non ergo ſufficit homini declinare
a malo niſi faciat etiam bonum. Nihil enim
infructuoſum voluit deus: nihil ociosum
nihil vanum ſua. nihil in agro ſuo. vult eſſe
infructuoſum: ſicut nec in paradiſo erat ar-
bor infructuoſa. Et hoc patet quare paren-
tes inhibuntur comedere et omni ligno in
paradiſo preterq̄ de ligno ſcient boni et
mali. Si autem ille qui non faciet fructum
bonum in ignem eſt mittendus: quid erit d̄
illo qui malum facit. Arbor ita eſt genus hu
manum: ſine homo qui eſt quaſi arbor con-
uerſa. Quedam vero arbores omnino ſunt
ſterile: et ſteriles: vt pagani et increduli. que-
dam virides vt chriſtiani: inter has viri-
des quedam infructuoſe ſunt. Et nullum
fructū faciūt: vt ociosi occidiosi. quidā faci-
unt fructum ſed inutilem et non bonum ſeu
meritorium vt hypocrite: quedam faciūt fru
ctum non tantum inutilem ſed malum et
peſtiferum vt hereticī: que predicando fru-
ctum pariunt ſed mortiferum. Et hec omnes
incendio apte ſunt et damnabiles. Quedā
vero bonum fructum faciūt. Ut boni catho
lici obtemperantes verbo dei. Radices arboris
ſunt cogitationes. quibus plantī vel ſurſum
celo tanſolluntur. vel ad ima inferni mittun
tur. Vel radices ſunt voluntas bona et ma-
la: ex qua ſicut ex radice prodeunt tanquam
fructus: bona vel mala verba et opera: que
voluntatis ſunt teſtimonia. Igitur (vt dicit
Ambroſius.) faceat fructum qui p̄t gratie
etiam requirat: ſecundos vinificet: ſterilis re
prehendat. Turbe vero comminationem ge-
henne proloperibus malis et obmiſſione bo-
norum audientes. Territi interrogabant di
centes. ((Ergo)) ne excidamur et in ignem
mittamur ((quid faciemus)) et operabimur:
Quaſi dicerent vitam noſtram corrigere pa
rati ſumus. Et reſpondens dicebat turbis.

((Qui habet tunicas.)) id eſt veſtimentum
ſuperfluum ((det)) quod ſuperabundat ((non
habenti, qui habet eſca)) ſuperfluua ((ſimiliter
faciat.)) et hic intelligendum eſt de alijs reb⁹
quibuscunq̄ que ſuperfluunt: conſiderata
cuiuſcunq̄ que ſuperfluunt: conſiderata
conditione neceſſitate ſtatus perſone. Unde
Baſilius hanc autem docemur quia ex om-
ni eo quod affluit ſupra proprij victus neceſ
ſitate: tenemur errogare illi qui non habet p
pter deum: qui quecunq̄ poſſidemus largiū
eſt. vnde et Gregorius. quia cum i lege ſcri-
ptum eſt: diliges proximum tuum ſicut te
ipſum: minus proximum amare conuincī-
tur. qui non cum eo in neceſſitate illius cuiꝰ
ea que ſibi ſunt neceſſaria partitur. vbi ſcien
dum quod duas tunicas habere. eſt vltra
neceſſitatem aliquid ſuperfluum habere: nō
habens autem poteſt intelligi exiſtens i neceſ
ſitate extrema: vel citra neceſſitatem que alie
abſq̄ periculo poteſt probabiliter tāſiri: tūc
dicendum quod habens ſic ſuperfluā: quod
vltra neceſſitatem ſui et ſuorum quorum
cura et nexus maior et caritate ſibi incumbī
tūc habet: abſq̄ illius poteſt tranſigere:
et preceto tenetur non habenti exiſtenti in
extrema neceſſitate dare: aliter ſibi ſuum an-
fert et vitam: cum in tali neceſſitate: ſic ſuper
fluā dli ſint tanquam debita. ita quantuꝫ ad
ipſius neceſſitatem pertinet. Si vero non ha
bens ſic citra extremam neceſſitate: tunc dare
non cadit ſub precepto ſed ſub conſilio. Hic
probatur homo et apparetin paruo ſic factu
rus eſſet in magno. vnde Brego. qui tran-
quillitatis tempore non dat pro deo tunicam
ſuam quo modo i perſecutione daturus erit
animam ſuam: virtus ergo caritatis vi inuī
cta ſit in perturbatione: nutriatur per miſe-
ricordiam in tranquilitate: quatenus omni-
potenti domino primum diſcat ſua impen-
dere: poſtmodum ſe. vnde et Augu. Caritas
vt perficiatur naſcitur cum fuerit nata nutri
tur cum fuerit nutrita: roboratur: cū fuerit
roborata perficitur. cum ad perfectionem vel
erit quid dicit. Mihi venire chriſtus eſt: et
mori lucruꝫ Optabam diſſolui et eſſe cum
chriſto. incipit illa caritas fratres: vt de ſuis
ſuperfluis tribuat egentī. An anguſtijs ali q̄
bus conſtituto: hanc ita ceptam: ſi verbo dī
et ſpe future vite nutrieris: peruenies ad il
lam perfectionem. vt paratus ſis animam
tuam ponere pro fratribus tuis. Dec Au-
guſti. Non ergo pigeat diuites ſubuenire
pauperibus. quia pro diuitū vtilitatꝫ paupe
res deꝰ fecit: vt p hoc q̄ eorū miſeretur ipſi
miſericordiaꝫ conſequerentur. vñ criſoſt. ne
putes quia propter vtilitatem pauperū deus

diuites fecit quos et ſine diuitibus poterat ſu
ſtentare: ſed propter vtilitatem diuitum pau
peres fecit: quia infructuoſi et ſteriles erant
futuri niſi pauperes facti fuiſſent. hec criſo.
Ioannes itaq̄ turbis et rudibus nondum diſ
ciplia. ſcilicet vigilias: ieunia et huiuſmodi i
poniſ: ſed opera miſericordie ad dignos fru
ctus penitentie iniungit de quibus dominꝰ
in iudicio diſceptabit: et de quibus alibi dicit
Date elemoſinam et omnia munda ſunt vo
bis. vnde beda ordo predicandi aptiſſimus
eſt vt poſt penitentiam elemoſina. id eſt op⁹
miſericordie ſuggeratur. ille enim iuſte, a do
mino indigentis quantum valet: ipſe miſe
reri non tradat. at qui auertit aurem ſuam
ne audiat pauperem. oratio eius erit expecta
bilis. vnde et Ioannes baptiſta. cum turbis
ſuaderet: ne merito ſue ſterilitatis igne mit-
terentur. dignos ſuaſi penitentie fructus eſſe
faciendos: et mox conſilium ſalutis querenti
bus adiunxit. atq̄ ait. Qui habet duas tuni-
cas det non habenti: et qui habet eſcas ſimi
liter faciat.)) inter hec autem (vt ait gregor.)
ſciendum eſt quantum miſericordie opera
valeant cum ad fructus dignos penitentie
ipſa ceteris preponuntur. Et bene men-
tionem facit de tunica et eſca: quia tunica
qua interius et de neceſſitate tegimur plus
quam pallium eſt neceſſaria et adhuc ma
gis neceſſaria eſt eſca. Ad fructus ergo
dignos penitentie pertinet: vt non exteriora
et minus neceſſaria. ſed etiam ipſa valde ne-
ceſſaria cum proximis diuidamus vt eſcam
qua viuimus: et tunicam qua veſtimur. hinc
habetur argumentum: quod ſi habens duas
tunicas precipitur vnam dare non habenti:
ergo multo fortius qui habet duo beneficia
tenetur vnum dimittere non habenti: et ma
xime ideo: quia duobus nequit ſeruire alta-
ribus. Et ſi habens eſcas ſuperfluas iubetur
dare non habenti: ergo qui habet duo ſercu
la quod preter neceſſarium eſt. vel ad minus
eque: libere tenetur vnum de duobus eroga
re egenti. Per tunicas poſſunt virtutes que
ſunt anime veſtes intelligi: quas habens ap
plicare debet ad bonum proximi. Et per eſ-
cas poſſunt intelligi ſacre ſcripture que ſunt
ſpirituales eſce: quas habens debet proximū
ſpiritualiter inde paſcere. ((Venerunt ergo
et publicani)) ſic dicit: quia ō negotijs ad pu
blicum pertinentibus ſe intromittunt vt q̄
publice rectigalia. theologia. pedagia ſi tri
buta colligunt ſiue qui: horum et redditus
fiſci. vel rerum publicarum conductores ſūt
Iccirco et hi qui ſeculi huius lucra per ne-

gocia. ſcilicet per mercaturas formaſ et huiuſ
modi querunt. Poſt minores peccatores ve
nerunt etiam maiores. ((vt baptizarētur ab
eo. Et dixerunt ad illum. Magiſter quid fa
ciemus)) vt ſcilicet vitam eternam habeam⁹
((Et ille dixit. nihil amplius)). ſcilicet in tri-
butis et vectigalibus ab aliquo ((exigatis q̄
quod conſtitutum eſt vobis)) ſcilicet a legi-
bus et conſuetudinibus approbatis. Dec au
tem dixit. quia collectores talium ſolent eſſe
proni ad plus colligendum. q̄ eis ſit permiſ
ſum vel mandatum: vt quod amplius fuerit
eis remaneat. nō prius monet eos de elemo
ſinarum largitione ſed vt caueant a rapina
rei alienę: in quo innuit. quod prius declinā
dum eſt a malo: et poſtea faciendum bonuꝫ
et ſic prius reſtituenda eſt res aliena q̄ ſit fa-
cienda elemoſina. Unde beda. Publica nec
ab agenda fraude cohercet. vt dum primo
ſe ab alienorum temperarent appetitum tan
dem ad propria cum proximis cōmunican-
da pertingerent. per publicanos poſſunt in
telligi officiales dominorum et prepoſiti qui
non debent a populo exigere. niſi quod con
ſtitutum eſt ſecundum ordinem iuſticie. ((in
terrogauerunt autem et milites quid facie-
mus et nos)) ſcilicet vt ſalui ſimus. Et ait il-
lis ((neminem concuciatis)) ſcilicet ſub pre-
textu officij veſtri. pauperes qui ſe defende-
re non poſſunt opprimendo vel corporaliter
affligendo vel indebite terrendo ((neq̄ calū
niam faciatis)) falſum crimen diuitibus et
potentibus imponendo et eos in cauſam tra
hendo et ſic pecuniam et bona eorum que p
aliam viam a talibus rapere et habere non
poteſtis exortando ((et contenti eſtote ſti-
pendijs veſtris)) que pro defenſione patrie
et reipublice habetis preter hec etiaꝫ ſine op
preſſione. et falſi criminis impoſitione: a nul
lo tallias et exactiones munerum vel ſeruiti-
orum exigendo. Ad predicta autem induce-
bat beatus Ioannes milites: quia ad contra-
ria proni eſſe ſolent requirentes inſidiando
predam ab eis quibus militando prodeſſe d̄
bent. Unde petrus bleſenſis. hodie militaris
diſciplina prorſus euanuit. olim ſe milites in
ramenti vinculo obligabant: q̄ ſtarent pro
reipublice ſtatu: q̄ in acie non fugerent: et q̄
vite propie vtilitatem cōmunem pre habe-
rent. Sed hodie enſes ſuos recipiunt de al-
tari: vt profiteantur ſe filios celeſte. atq̄ ad
honorem ſacerdotij: ad tui cōmunem pau-
perum: ad vindictam malefactorum. et d̄.
patrie liberationem ſe gladium accepiſſe
potro in contrarium res verſa eſt. nam ex
quo hodie militaris cingulo decorantur: ſta

tim insurgunt in christos domini deseuiunt in patrimonium crucifixi spoliant & predantur subiectos sibi pauperes miserabiliter affligunt inhumaniter afflictos. vt i dominibus alienis illicitos appetitus & extraordinarias impleant voluntates. hec pe. olim quippe rectores & gubernatores terrarum a multe vrbe regem & imperatores vtilitati rei publice magis q̄ priuate intendebant. pauperes se tueri non valentes defendebant sed proh dolor hodie de republica & pauperib⁹ parum curant: terra & res alienas inuadunt: occupant vt aliquo exclusio dominum suam dilatent & augeant. pauperes miserabiliter affligi permittunt & q̄ plus est etiam ipsemet rimi misericorditer eos affligunt. Et ideo timendum est eis ve in posterum a terra viuentiū alienentur & a regno celestū quod pauperū est excludantur. Ut etiam dicit augustinus. quilibet quoq; rectores. quilibet clerici: si amplius & decretum est eis querunt. rapacitatis calumniatores & concussores. ioannis sententia condemnantur. milites enim christi sumus. per milites etiam possunt predicatores intelligi. quos armat apostolus dicens accipite armaturam dei & gladium spiritus q̄ est verbum dei. Ista dicimus neminem conuicia-tis. nimis aspere predicando. & sic ad desperationem inducendo neq; calumniam faciatis predicationem subtrahendo: reputantes eos indignos exhortationis verbo. & contenti estote stipendijs vestris: que sunt redditus assignati predicatoribus. idest possessiones habentibus: & elemosinam date mendicantibus. o q̄ felices turbe mercatorez seu publicani & milites essent. si hanc doctrinam. iohannis obseruarent. Sed quis est qui de duabus tunicis. imo de multis vnam det nō habenti: quis est qui sine fraude mercationes faciat. & qui aliena bona sibi commissa non inuadat. quis est ex maioribus qui minoribus calumniam non faciat: qui seruos non concutiat. & qui stipendijs suis contentus existat. Quis est officialium quin vltra suum non accipiat: certe talis rarus inuenitur'. Et nota quod ioannes secundum audientiuz dispositionem effundebat sermonem vt dum minora perficerent. tandem ad maiora pertingerent. vnde crisō. volebat autem iohannes quando publicanis & militibus loquebatur. ad aliam maiorem perfectionem eos traducere. sed quoniam nondum erant ad illam idonei minora referat. ne si potiora p ferret neq; illis intenderent. & hic etiam priuarent. hec crisostō. maiora autem q̄ turbis preceperat: etiam ad publicanos & mili-

tes ac cōmuniter ad omnes pertinent. Unde ambro. Singulis quoq; generibus hominum conueniens tribuit sanctus baptista responsum vnum omnibus ita. publicanis ne vltra prescriptum exigant. militibus ne calumniam facientes predam requirant. Sed hic & alia officiorum precepta singulorum. misericordia cōmunis est vnus ideo cōmune preceptuz omnibus officijs omnibus etatibus necessarium. & ab omnibus deferendum est. non publicanus non miles excipitur non agricola. vel vrbanus dicit. & pauper. omnes in cōmune admonentur. vt conferant non habenti. misericordia enim plenitudo virtutum est. & ideo ab omnibus est proposita perfecte forma virtutis. ne vestimentis alimentisq; suis parcant. misericordie tamen ipsius pro possibilitate conditionis humane mensura seruatur. vt non sibi vnusq; q̄ totum eripiat. sed quod habet cum pauperibus partiatur. hec ambrosius.

Oratio.

Laetissime iohannes baptista pcursor xpi & virgo sanctissime. qui penitentiam peccatoribus verbo predicastis. & eam nihilominus exemplo demonstrastis. scilicet austeram in victu & vestitu vitam ducendo. & te a mundi illecebris eiungando. obsecro te obtine pro me tuis sacris precibus. vt donet mihi dominus congruentem abstinentiam. cibi & potus. cogitationis locutionis atq; operis custodiant me ab omni pollutione mentis & corporis concedatq; mihi quamdiu in hac vita temporali subsisto. segregari a vicijs. ac militari sibi. & ita dignos fructus penitentie facere. vt valeaz omnium peccatorum meorum veniam consequi & ad vitam eternā peruenire. amen.

¶ De eo q̄ iohannes non per seipsum sz a deo missus venit ad publicum Correspondet euangelio. ((Fuit homo missus a deo cui nomen erat iohannes. &c.))

Capitul. xviij.

Quod autem iohannes

officiū baptismi nō propria auctoritate vsurpauerit sz ad reuelationē xpi & virgo sanctissima. qui penitentiam peccatoribus verbo predicasti. & eam nihilominus exemplo demonstrasti. scilicet austeram in victu & vestitu vitam ducendo. & te a mundi illecebris eiungando. obsecro te obtine pro me tuis sacris precibus. vt donet mihi dominus congruentem abstinentiam. cibi & potus. cogitationis locutionis atq; operis custodiant me ab omni pollutione mentis & corporis concedatq; mihi quamdiu in hac vita temporali subsisto. segregari a vicijs. ac militari sibi. & ita dignos fructus penitentie facere. vt valeaz omnium peccatorum meorum veniam consequi & ad vitam eternā peruenire. amen.

¶ De eo q̄ iohannes non per seipsum sz a deo missus venit ad publicum Correspondet euangelio. ((Fuit homo missus a deo cui nomen erat iohannes. &c.))

Capitul. xviij.

Quod autem iohannes

officiū baptismi nō propria auctoritate vsurpauerit sz ad reuelationē xpi & virgo sanctissima. qui penitentiam peccatoribus verbo predicastis. & eam nihilominus exemplo demonstrastis

parui in humilitate humanitatis. ((Et sibi
cium.)) per fidem approbationem ((non rece
perunt)) idest homines quos ad ymaginē
z similitudinem sui fecerat. magna ex par
te in eum credere noluerunt. vel sic. idest in
dei eum per fidem et caritatem non recepe
runt. sic z hodie clerici q̄ reiecta omnium
christianorum magis propie sunt sui. qui a
de sunt dei. sunt pro magna parte eum non
recipiunt. sed pauca sua membra magis q̄m
lapsi eum abiciunt. Secundo deus in pro
pria venit. quia venit in mentes hominum
qui se totos deo dedicauerunt z sapios ab
negauerunt. de se totaliter propios fecerunt:
vt iam non sibi. deo viuant ((z sui eum nō
receperunt)) idest illi qui sunt sibimet. queré
tes que sua sunt. non que dei tales enim eius
non recipiunt nec venit in talos mentes. Et
sic volens deum in se venire oportet q̄ fiat fi
lius dei. verbum enim cuius proprius est qō
est filium. nō venientis in propria. idest in eos
qui sunt filij dei. qui credūt i nomine eius cu
ius nomen proprium est filius. Aliqui tamē
de suis z pauce comparatiue receperunt eū
per fidem caritate ornatam: filium dei a
patre missum: verum deum z hominem
credentes z confitentes: filios per caritatem
inhorentes. sed quid eis profuit. q̄ eum rece
perunt. Adhuc quippe profuit eis quia vni
uersaliter ((quicquid)) abiq̄ distinctione sta
tus aut conditionis: sexus aut etatis: z fine dis
cretione personarum ((receperunt eum)) per
fidem ((sed eis potestatem filios dei fieri))
scilicet adoptionis per regenerationem ba
ptismi z gratiam adoptionis ((his qui cre
dunt in nomine eius)) idest in re vel verita
te nominis q̄ est christus deus vngens z
homo factus. Nomē quoq̄ ē emanuel: idest
nobiscum deus. z ideo ille credit in nomine
eius: qui credit eum deum z hominē z hoc
est filium dei. Unde Johannes. Omnis qui
credit quoniam ipse est filius dei ex deo na
tus est. Et notandū q̄ non dicit fecit eos fi
lios dei. sed sit de datis potestatē filios dei
fieri: z hoc signanter secundum crisost. Pri
mo ad ostendendum q̄ multo studio opus
sit vt imaginem filiationis dei in baptismo
formatam incontaminatam semper custo
damus. Secundo ad significandum q̄ hanc
potestatem nullus nobis auferre potest: ni
si nosmet ipsi auferamus. Tertio ad ostēdē
dum q̄ hec gratia non datur nisi volentib⁹
z studentibus. vnde q̄ hoc est in operatōe gra
tie z potestate liberi arbitrij. Nam hoc est q̄
dem est dei scilicet dare gratiam illuminē ho
minem scilicet prebere fidei potestatem ergo si

lios dei fieri non datur nisi profitentibus si
dem christi per se si sint adulti: vel per alios
si sint paruuli. per filium enim naturalem z
per crudelitatem in eum: huiusmodi filiatio
acquiritur: non per carnis propagationem
Ecce quantus fructus aduentus filius dei
quia ex hoc homo fit filius dei per adoptio
nis gratiam q̄ ipse est per naturam. Et hoc
est magnus fructus: quia (vt dicit apostol⁹)
si filij z heredes: heredes quidem dei. cohe
redes autem christi. Ubi larga misericordia
dei ostenditur. quando qui serui non fuerūt
digni. etiam dei filij sint z nominentur. Un
de Aug. Magna benivolentia vnius natus ē
z voluit manere vnus: non timuit habere co
heredes: quia hereditas eius non fit angu
sta: si multi possiderint. Et ne quis putarent
hanc natiuitatem carnalem eē z non spiri
tualem: subiungit euangelista modum quo
assequimur istam filiationem. dicens. ((qui
non ex sanguinibus)) idest ex materia semi
num patris z matris. pluraliter enim secun
dum grecos dicendo ex sanguinibus viri pa
triter z femine cōmunionem ostendit: quod
etiam exponendo subdit ((nec ex voluntate
carnis)) idest mulieris quia enim caro minus
fortitudinis habet. z ab ossibus sustentatur.
ideo per eam sexus infirmior designat. ((ne
q̄ ex voluntate)) idest concupiscentia z delec
tatione: viri ((sed ex deo nati sunt)) per ba
ptismi sacramentum z spiritualem generati
onem z filij adoptionis facti sunt. quia non
fit per modum carnalis generationis sz spiri
tualis: in quantū homines a deo recipien
tes gratiam: trahuntur quodāmodo ad na
turam diuinam: q̄ per donum gratie efficiū
tur cōsortes diuine nature. moraliter hic col
lige. quod nihil humanum z per consequēs
nihil mundanum. neq̄ creatum debet se gi
gnere in nobis: vt non ex illo sed ex solo deo
nati simus. deinde ostendit z manifestat mo
dum quo verbum venit in mundum: quia
non venit locali aduentu vt vbi prius non
erat. sed quia nouo modo ibi cēpit. sicut
res qui prius est in aliqua ciuitate per solam
sui potentiam quando venit libere personali
ter: incipit ibi ē nouo modo scilicet per sui
presentiam sic dei filius qui erat in mundo
per potentiam presentiam z essentiam: ve
nit ibi nouo modo scilicet humiliando se p
carnis z nostre infirmitatis assumptionem
vt filij adoptiui efficeremur per filium natu
ralem. Et hoc est q̄ dicitur ((Et verbum ca
ro factum est)) idest carni vnitum est seu car
nem assumpsit: hoc est hominem assumpsit

in vnam personam sibi copulauit. Caro enī
hec dicitur homo accipiendo synodochice.
partem pro toto. ac si diceret: factum est ca
ro idest homo. ((Factum est)) magis verbum
caronem q̄ verbum mutaretur in carnem:
sed q̄ carnem anima rationali anima tam
sulcipiendo: ex diuinitate z humanitate vna
persona facta est. vt sint due nature in vna
persona. incōfusibiliter integre z indistincte
vnite non vna in alia conuersa sed ambe in
vna persona deus z hō. Natura ergo huma
na assumpta est a verbo: non in vnitate na
ture. sed in vnitate suppositi vel persone z
ideo sensus est. ((Verbum caro factus est))
ac si diceretur deus homo factus est. Unde
Aug. Filius hominis habet animaz: habet
corpus. Filius dei q̄ est verbum dei: hō ho
minem tamē anima corpus. Sicut anima
habens corpus non facit duas personas sz
vnus homīnē: sic verbū habens hominē: nō
duas personas: sed vnus xp̄m. Quid est ho
mo: Anima rōnalis habens corpus. Quid
est xp̄s: Verbum dei habens hominē. Nec
Aug. perfectam ergo in se naturā hois dīs
monstrauit. q̄ totum hominem saluare ve
nit. Unde Crisō. Nam quia iam diudum p
pter peccatum homo totus sententiam mor
tis incurrerat: z in corpore z in anima: neces
sario dominus vtrumq̄ suscepit vt vtrumq̄
saluaret. Nec Crisost. Nolunt autem euange
liste nominare totum. vt ostenderet singula
rem z maximā vnionem verbi ad hominē
que tanta est: vt non solum verbū sit homo:
z homo verbum: sed etiā separatis partibus
hominis: sc̄z carne z anima. verbum est vna
quecq̄ partium z quelibet pars est verbum.
Et licet anima sit nobilior z prestantior car
ne: nominat tamen carnem magis q̄m animā
quia vt magis nos certificaret: ideo partem
indigniorem expressit de qua magis dubiū
esse poterat. quod verbum ipsum assumpse
rit. Aduerte autem maluit dicere caro q̄m
anima: ad cōmendandum inenarrabilē con
descensum benignitatis z humilitatis dei:
vnde partem vilioren nominauit. in quo
superbiam multorum percutit qui requisiti
de cognatione sua respondent nominando
aliquem tenentem statum: dignitatis: etiam
in linea remota dicentes se esse nepotes ta
lis epi prepositi vel decani aut huiusmodi:
z tacent de parentibus z alijs qui magis sūt
propinqui. Exemplum ad hoc fabulosum
narratur de mulo. qui requisitus quis esset
pater eius respondit dextrarius esset eius
auunculus: tacens z erubescens quod asi
nus esset pater eius. ((Et)) sic verbum ((habi

tauit)) in nobis idest in nostra natura inse
parabiliter vt amplius nullatenus ab ea dis
iungeretur. Non est intelligendum quod ha
bitauit in nobis quasi in vnitate suppositi
in quolibet nostrum sicut in christo: sed intel
ligendum in vnitate nature humane: quam
communem nobiscum habuit: cum qua mā
sionem perpetuam iniit. Uel habitauit in no
bis idest inter nos in mundo sic illud Ba
ruch in terris visus est: z cum hominibus cō
uersatus est. Aliter potest etiam intelli
gi de inhabitatiōe mētali. qua deꝰ mentem
inhabitat p gratiā. Et hec ibi habitatio mē
talis bene segitur eius inhabitationē carna
lē qua videlicet factū est caro sicut effectus
segitur suā cās: Et eo. n. q̄ verbū est incarna
tum pcurat nobis illud bonū q̄ idē verbum
nos inhabitat mētaliter. ((Et vidimus gloriā
eius)) idest cognouimus manifestatē glorioſā di
uinitatis ((quasi)) idest vere ((vnigeniti a pa
tre)) vnitus z eiusdē cū eo nature. Uidere ac
cipitur pro visione corporali z p cognitiōe
intelligibili: z vtroq̄ modo vidēdi habuit.
Joānes z alij apostoli noticiā ibi incarnati
q̄: cū ipso fuerūt corporaliter conuersati z sic vi
derūt sēsibiliter opera virtutē totius nature
ex edētia: ex quibus vim mētis pceperūt z
intellexerūt diuinitatis eiꝰ excellētiā carne la
tentē: q̄m p infirmitate carnis visibilis sapbi
crederē noluerūt. Gloriā quippe ibi cogno
uerūt discipuli in sapiētia docrine: z quia
erat docens sicut potestatē habēs: z propria
auctoritate loquens: similiter in miraculoꝝ
operatiōe: z q̄ creature obediāt ei ad nutum
sicut domino z creatori: necnon in transfigu
ratiōe: in passiōe. in resurrectiōe. in ascēsiōe
z in spūsancti missione. propter q̄ dicēs ((et
vidimus gloriā eius)) subdit q̄si exponēdo
hanc gloriā ((quasi vnigeniti a patre)) idest
nō p adoptionē: sed revera vnigeniti p natu
rā: z naturaliter ab eo pcedētis z p̄ q̄ sequēs
eandē naturā numero cū ipso habentis. Et
attende q̄ ly quasi: nō ponit hic ad significan
dū similitudinē filiationis diuine: q̄ nō est h
expressiuū similitudinis vel oparatōis: sed
veritatis z expressionis. Ac si dicat: secūdū
crisost. vidimus gloriā qualē decebat z cōue
niēs est habere vnigenitū filiū. Et est modꝰ
loquēdi frm eūdē: sicut si aliquis vidisset re
gem valde ornatū: z in multiplici gloria incē
dētē: z incipiēs de hoc alijs narrare: nec va
lens totū apparatū z ornatus claritatē enu
merare: diceret alijs sic. Quid oporet multa
dicere quasi rex ibat idest sicut decebat regē
ita z hic euangelista: cū nō posset sub breui
sermone omnia que de gloria verbi cogno

erat enarrare: puta quomodo angeli ipsius gloriam cecinerūt: et seruū pastores: magi adduci p̃ stellam: demones e corporibus expulsi: mortui suscitati: infirmi curati: et alia tā innumera memorata e breuiter omnis creatura cognouit et clamauit regem celorum aduenisse: immo et pater de celis et spiritus sanctus sup ipsum veniens hic tentati sunt. Nec etus sup ipsum veniens hic tentati sunt. Nec etus infinita alia gloriam verbi attestantia breuiter p̃pendens iohannes dicit et vidimꝰ gloriā eius qñ vnigeniti a pr̃e. Licet autē qualem decet vnigeniti dei esse ḡ dei filius tota diuinitatis excellentia vnigenitus a pr̃e: tota eternā vero societate p̃mogenitus in gr̃a. inde est q̄ frater nūcupat e dñs: frater q̄ p̃mogenitus dñs q̄ vnigenitus. Cognito aūt verbi incarnati quā habuerūt aplī et credentes: fuit quārē ad verāq̄ naturā. scilicet diuinā et humanā quārē ḡ ad diuinā dicit ((et vidimus gloriaz eius quasi vnigeniti a pr̃e)) sed quātū ad humanā subiungit et vidimus eā ((plenā gr̃e)) Carissimi: q̄ de ista dona sanctus spiritus absq̄ mēsura recepit ((et veritatis)) via p̃missa ad implenit. Et dicit ((plenā gr̃e)) ad exauriēda petā et plenā veritatis adimplenda p̃missa. Et vere plenū: q̄ in xp̃o habitabat oīs plenitudo diuinitatis corpaliter. Et notandū q̄ istū euangeliū cū sit altissime intelligentie: et p̃tineat profundissima misteria: et p̃cipue vbi dicit ((verbū caro factū est)) cui⁹ misteriū modū explicare ille sanctissimus iohānes se fatetur indignū nō dubiū q̄n verba sint magne efficacie. Nā p̃ nemodo laudabilis est q̄ in fine misse istud euāgeliū legit, de cuius euāgelij efficacia: breuiter recito quedā exēpla. In equitana fuerūt deo demoniaci: ambo medici et vidēs vnus q̄ alteri plus daret: clamauit sacerdoti dicit. Si feceris id q̄ tibi dicturo. scz illud euāgeliū. In p̃ncipio erat verbū: legeris in aure socij mei me cū nō audiēte pro certo fugabit demonio ab ipso intelligēs autē sacerdos versutiā demonis alte illud euāgeliū legit. Et cū diceret Uerbū caro factū est statim demones euolauerunt et ābo liberati sunt. Itē narrat diabolū dixisse cuidā sancto hominī quoddā verbū euāgelij valde tremebundū demonibus: quo interrogante q̄ esset illud verbū noluit dicere. Ut aūt ille cū p̃duceret in medū plures auctoritates diabolus rūdit ad singula nō eē illud. Tandē interrogatus an esset Uerbū caro factū cui nō rūdit sed cū clamore disparuit. Itez quidē abbati apparuit diabolꝰ in forma muliebris pulchre: allicies eū ad cōcubitū: cū soli essent in quodā viridario: et aduertēs abbas maliciā diabolī signauit se: dicēs verbū caro

gratiā accepimus: in' fonte aūtē plenō vas accipere potest aquā quātū potest secundū suā capacitatē: et si parū accipiat nō est defectꝰ fōtis: sed vasis: sic in christo q̄ est fōs vite plenus: nos gratiam recepimus secundum cordium nostrorum capacitatem. Sed vidimus q̄ plus capit vas bassum et latum. q̄ vas altum et strictum. sic cor bassum p̃ humilitatē et latum p̃ caritatē plus recipit et magis est capax gratie q̄ cor altum per superbiam. et strictum per auaritiam. Unde ex parte dantis non est defectus: sed ex parte nostra est defectus si non accipimus per humilitatem et dilectionem quantum possumus. Unde Isidorus. Nullo modo magis dei et hominum gratiam meremur. q̄ si humiles in sinu caritatis esse studeamus. Ut autem dicit Augustinus. Non erat ista gratia in veteri testamento. quia lex minabatur non opitulabatur. iubebat non sanabat languorem ostendebat. non auferebat. sed preparabat medico venturo cum gratia et veritate. et ideo modum acceptionis gratie determinans subiungit. ((Quia lex per Moysen data est)) que est annunciato salutis ((gratia)) quam dat in virtutibus et donis a sacramentis. et quia fit salus hominum ((et veritas)) impletos figurarū et promissionum ((per Jesum)) saluatorem (christum) unctum spiritu sancto (facta est) in se et per se sufficienter. Unde Augustinus. Adortem enim temporalem et eternam occidit mors domini tui. Ipsa est gratia. que promissa et non habita in lege. Et Chrisostomus. Ea enim que in nouo testamento perficienda erant. in veteri testamento figuris prescripserunt. quas christus veniēs adimpleuit. Unde figura data est per moysem veritas per christum facta est. qualiter autem hec gratia et veritas facta est ostenditur cum subditur ((deum vt est nemo)) idest nulla creatura ((vidit vnq̄)) idest visione comprehensionis: quia vt (dicit Crisostomus.) Nec angeli nec ipsa seraphim essentiam dei viderunt. vel deum nemo scilicet mortalium vidit vnq̄. Unde Gregorius. Quamdiu hoc moraliter viuitur. videri per quasdam imagines deus potest. sed per ipsam nature sue speciem non potest. vt anima gratia spiritus afflicta. per figuras quasdam deus videat: sed ad ipsam vz eius essentie non pertingat. Si vero a quibusdam potest in hac corruptibili carne vicentibus eterna claritas dei videri: hoc ab hac sententia non abhorret: quoniam qui quis sapientiam que deus est: videt huius vi-

te fonditus moritur. ne iam eius amore teneatur. Et Augn. Nisi enim ab hac vita q̄q̄ quodammodo moriatur non in illam rapitur et subuehitur visionez Et subditur de eo a quo cōprehenditur vnigenitus. scz filius qui est et manet in sinu dei: i. in intimis secretis patris eterni. Per qō fm Crisostomum significatur familiaritas et coeternitas ei⁹ apud patrem ipse enarrauit: fidelibus qō vidit: qa eos de secretis diuinitatis docuit: vt de misterio trinitatis et de multis alijs. que nō fuerunt ita explicite tradita in lege: et prophetis: sicut christus explicauit: sicq̄ eos in fide et gratia fidei fundauit: ac viam salutis omnibus ostendit et in se aperuit. Unde. Beda. Hoc factus enarrauit quid de trinitatis unitate sentiendum: qualiter ad eius contemplationem properandum: quibus actibus sit perueniendum. Oro.

Omine iesu christe fili dei viui. qui es lux vera que illuminas omnem hominem venientem in hunc mūdum: ergo miser qui tenebris cecis obfuscor te adoro: deprecans misericordiam tuam vt animam meam illumines: mentē informes cogitationes disponas: sensus componas: sermones: et actus dirigas: quatenus iniquitatis auctor et tenebrarū amator. non me surripiat: nec in me signum suum reperiat: sed veritate lucis fulgore percussus. procul a me recedat: vt per clarā et rectam semitam ad te lucis auctorem tendens: ad tuam gloriam perueniam sempiternam. Amen.

¶ Quod Joannes confessus est se non esse christum sed eius precursorem. et nūciū.

Capitulum. xix.

o Adibus autem existimantibus et cogitantibus in corde suo de Joāne ne forte esset christus in lege promissus tum propter mirabilem eius conceptum et ortum: tum propter sancte vite eius meritum: tum propter doctrine eius prudentiam efficacem tum propter baptismi nouitatem: pharisei audita opinione quam turba habebat de Joanne moti contra eum quod si baptizandi officium preter ordinem legis et traditionem eorum assumpsisset indebite: et dubitantes an messias esset ((miserunt ab hierosolimis)) ad Joannez de stirpe sacerdotali exeuntem ((sacerdotes et leuitas)) in lege sapientes ((vt interrogarent eum)) quis esset et quare baptizaret. Sapientes tamen et scribe scire poterāt cuz non esset christum: q: christus promissus fuit ex tribu iuda. Joannes autem fuit ex tribu

leui. Johanni in vtero sanctificato meuetur
ſtio go lit. rone cuius nota quattuor q̄onco
cuilibet de finis mouēdas. ſ. quid fit in natu-
ra: ge in ꝑsona: qualis in forma: quatenus in
ſtatura. Prius ꝙ de his tenpſtim inter oga.
vt videas qd interrogāti deo ꝓsis rūdere.
Prima ergo questio est qd sit in natura. Ad
hoc triua est rūdio. Est.n. hō: ratione co:po-
ris terra: vt humilieris ꝙ superbiā es ratiōe
aīme ſpiritus: vt sursū conetis ꝓcta auari
tiāz ratione hō in aial rationale vt ratiōa
biliter queriēris ꝓcta luxuriā. Dec ergo que
rit a te deus. Da go es. O superbe de natura
ti nō ex terra te humiliās: sed aer te exaltās
nō ſpiritus queres ſpiritualia: sed caro ſapi
ens terrena nō hō ratione vtens: sed bestia
brutaliter. vincēs. Secunda questio est quis
sis in ꝑsona: te hec q̄retur a te quādo pulsa
ueris ad ianuā dicens dñe domine aperi no
bis. Et forte rūdebis xp̄ianus ium. Sed ((vt
dicit Ambro.)) mendactū est xp̄ianū se dice-
re et opera ch̄rsti nō facere. Vel forte rūde
bis amicus est. Sed attende quid dicit. Nos
amici mei estis: si fecerit is que ꝓcipio vo-
bis. Si ꝙ neuter es: audies. Amē dico vobis
nescio vos. Tertia questio est. qualis es. ſ. in
forma meā et actionū intrinsus et extrinsus
vt attendas diligenter quantum ꝓficias ve:
quantū deficias. Quarta questio est quātus
sis. ſ. an ſpiritualis statura ꝙ parvus per hu-
militatē vt sciatur an possis per angustiam
portā intrare ad vitā ꝙ magnus ꝙ caritatē
vt sciatur quātus tibi locus in celo debeat.
interrogatus ergo quis esset ((confessus est))
veritatē ((et nō negauit)) hoc enim esset ne-
gare ipsum xp̄m qui est ipsa veritas. Unde
sequitur ((Et cōfessus est qz nō sum ego xp̄s))
In quo magis ad mentē et intentionē que-
rentū quā ad verba et questionē. respondit:
ad hoc enim querebāt quis esset: vt respōde-
ret eis si esset christus an non. Unde licet ex
ꝓcesse nō q̄rerent an ipse esset christus. hoc
tamen ſm crisō. intendebant in corde: vt pa-
tet ex iohannis responsione. confessus est se
nō esse quod nō erat nō negauit se esse quod
erat. cōfessus est se nō esse xp̄s ꝙ opinio vul
gi publica habebat et non negauit se esse xp̄i
precursorem ꝙ erat cōfessus est se nō esse iu-
dicē: nō se negauit iudicis preconē. cōfessus
est nō esse ecclesie sponsum: nō negauit se spō
si amicū. confessus est se non esse verbū non
se negauit esse vocē. Legit soldū subsistere
in se ne humana op̄ione inaniter rapere-
tur super se. Magis enim volunt infirmita-
tē suam humiliter recognoscendo inter mē
bra xp̄i numerariq̄ eius nomē imerito vsur

pando ab ipso xp̄i corpore abscidi. Dic ergo
ne bis iohannis humilitas qua nihil maius
est cōmendatur qui cū tante virtutis esset et
auctoritatis apud iudeos: vt eū crederēt ch̄s
tum non est tamen elevatus in superbiam:
vsurpans nomen et honorem alienum. Ut
enim (ait crisostomus) devoti famuli etiā nō
solum non rapere gloriam domini: sed et ob
latam a multis respuere. Sed hanc iohānis
humilitatem lucifer non habuit: qui gloriaz
dignitatis vsurpare sibi voluit. Hanc etiaz
humilitatem primi parentes non habuerūt
qui dū me sapientie similitudinē sibi vsur-
pare voluerūt. Hanc igitur humilitatem ille
malignus non habebat qui se extoliens dum
nuz sibi honorē vsurpabat. Et adhuc hodie
gdā imitanē luciferum vt tyranni qui seuien-
do violenter ꝓsunt: et ambitiosi qui se extol
endo nequiter ſpiciozitatē querūt. Quidam
imitanē ꝓtoplastū: vt heretici et hoies mū
dane sapiēne q volūt plus sapere q̄ oportet
sapere. Quidā vero ꝓfigurāt antichristū vt
ypocrite simulātes sanctitatē: ac mēdaces
et dolosi negantes veritatē. Igitur qz iudei
estimabāt iohānē ee xp̄m in lege ꝓmissum
ps ꝙ ſm scripturas. ſ. nō auferet sceptrū de
iuda: et hmōi dñice incarnatiōis tps adesse
tūc eis fuit notū. Sed mira cecitas iudeoruz
q cū crederēt iohānē esse xp̄m credere nole-
bāt ipo iohāne attestāte: xp̄m esse saluato:ez
tot signis ac virtutib⁹ approbatū. Et qz sicut
a populo iudeoz expectabat xp̄s venturus:
ita et helyas ipiuz ꝓcessurus. Sicut.n. aduen
tus xp̄i fuerat iudeis ꝓmissus ita etiā helye
aductus et ꝛō videres q missi erāt q̄ iohānes
nō ꝓfitebāt se esse xp̄m (q̄rebāt si eēt helyas)
propter duo querebāt si esset helyas: quoruz
vnū est similitudo habitus et vite austeritas
alterū similitudo officij ꝓcedēdo aduentum
xp̄i et edidit se non esse helyaz. Sicut iohan
nes fuit angelus nō natura et ꝓsona: sed offi
cio et vita sic etiaz hic se negat helyā esse cor
pore et persona: ſz alibi xp̄s dicit eum eē He
lyaz officio et vita. Nō fuit ergo Helyas in p
sona et corpore: sed in spū et virtute: qz. ſ. in
suis operibus ostendebat similitudinem He
lye. Sicut.n. Helyas aduentuz xp̄i ꝓcurrit
ꝓmunita Joannes ꝓcurrit primum. Ille ꝓcur
sor venturus est iudicie: iste ꝓcursor factus est
redemptoris. Et sicut helyas in deserto mo-
rabatur: parco cibo vtebat: et duris vestib⁹
operiebatur: sic et iohannes. Ambo in deserto
conversati: ambo victu parci: habitu vestitu incul
ti. Et sicut helyas magni zeli fuit sic et iohā
nes zelo veritatis mortuus est. Ambo reges
arguebant: ambo regū insaniam tollerabāt

Ille iordanē celum petitur? dubitat: hic ad in
uacrū: quo celum petit multos querit. Et qz
Joannes negauit se esse Helyā. quem ante
xp̄i aduentum nouerāt esse venturū ((arcebāt si
ꝓphā esset)). ſ. ille de quo Moyses locutus
est: quem etiā credebat esse venturū ad xp̄m.
Erat.n. famosa opinio tunc tp̄s: q̄ ad xp̄m
veniret vnus magnus ꝓpha. singularis:
p eo q̄ scriptū est. Prophā suscitabit de
fratribus vestris: ipm tanq̄ me audietis:
q̄ ſm veritatem intelligendū est de xp̄o: qz in
dei intelligerent de propha alio. Et iō inter-
rogauerūt eum si esset ille ꝓpheta. Et rūdēs
negauit se esse illum ꝓphām: de quo scriptu
ra p̄dicta intelligitur. sed non negauit se esse
ꝓphām absolute nec ꝓphām missum ante
xp̄m. Si enim fuit plus ꝙ propha: sequitur q̄
fuit propha: q̄ minus includitur in maiori.
Cuz igitur Johānes tā famosus esset: vt pos
set si vellet xp̄s putari: noluit non solū xp̄s: ſz
nec Helyas nec propheta alius reputari: et
hoc est ꝓpria eos qui se iactāt de genere vita
scia et hmōi. Deinde cum instarēt et quererēt
qs esset: et qd de se diceret: ne ad illos q eos
miserunt absq̄ responso redirent: rūdit vans
de xp̄o testimonium: asserendo se eius esse p
cursorem: et dicens. ((Ego vox)) non quidez
in persona et corpore: sed in officio et similitu
dine: vox inquam verbi: et ch̄rsti p me ((cla-
mantis in deserto dirigite viaz dñi. sicut dixit
Ysaias propheta)) idest ego sum ille. de quo
scriptura Ysaie dicit. qđ in deserto iudee cla
mare debet: vt hoies ad xp̄i aduentum in
mundum se preparēt: prenūcius xp̄i in deser
to clamat: qz iudee a gratia dei deserte et de
stitute seu derelicte solatium redēptionis an
nunciat. Et bñ designatur. Johannes in pro
prietate vocis: qz erat annunciatio verbi di-
uini. ſ. xp̄i. qui ſm diuinitatem est verbū pa-
tris. sicut vox humana est exꝑssiua verbi mē
talis. Vox ergo vocat Johannes: qz verbuz
vocat xp̄s. Sicut.n. precedit vox verbum: ita
Johannes p̄cedit xp̄m. Naz statim vt ex ore
loquentis sonus in āleseunq̄ ꝓcedit vox est:
verbum aūt nōdū est: qz oē ꝙbū aliqd signi
ficat. Et sicut vox manifestat verbum sic Jo
hannes xp̄z: qz ꝓterea venit: vt eū in israel
manifestaret. Itē vox ꝓpingor est verbo q̄ſ
sonus: qz ꝓnio audit sonus. deinde. percipit
qs vox est: et deinde verbū: qđ dicit ꝓ vocem
Sic Johānes ꝓpinquor est christo q̄ſ alij ꝓ-
phete. quorum ꝓphecia fuit q̄ſi sonus: respe-
ctu Johannis: qz illi de remotis iste de ꝓpin
quo xp̄m indicauit. dicens. Ecce agnus dei.
Merito ꝙ Joānes ꝓcursor dñi vocat: qz et

nascendo et baptizando et hālitādo et mori
endo: et ipse sui nois appellatione xp̄m ꝓnūtia-
bat. Sz quid clamabat: alius euangelista hoc
narrat dicens. ((Parate)) (Apparate (viaz
dñi)). ſ. quo ad mēdatoz impletōez. ((rectas
facite semitas eius)). ſ. quo ad ꝓfectuz super
erogationem: vt ipse ad vos venire dignet:
et in vobis habitare: q nisi p viaz et semitas
rectas nequit incedere: vel ad hoēs intrare.
Vñ in ꝓa. Vias tuas dñe demonstra mihi: et
semitas tuas edoce me. Primum clamabat
ad omnes. ſm ad proficientes. Et he semite
per quas cito cōpendiose perueniē ad patri
am melius rectificant in solitudine. ſ. in mū
danoz elongatione: et cōmoda temporaliuz
abstractione: ne per colles deuias mundane
oblectationis ꝓtingat oberrare. has aūt se-
mitas quidam obliquāt q specie sanctitatis
pretendentes: vel habitum religionis gestan
tes: in obfuantiis religionis et cōsiliis euāge
licis non recte ābulant nec seipsos in illis re
ctificant. Vel per vias que aptiores sunt pos
sunt intelligi actiones: per semitas: q magis
occulte sunt cordis intentiones. Vñ ((para
te viam dñi)) per mali desertionem: et boni
operationez ((rectas facite semitas eius)). ſ.
intentiones occultas facite rectas nō duplo:
tas: ſz ꝓ eternis non ꝓ terrenis faciatis.
Reformatio imag̃nis in mente in hec attē
ditur. q̄ facies mentis incurvata ad terram
per terrenoz oblectationem: erigat̃ sursuz: et
rectificet per celestium ꝓsiderationem et dile
ctionem. Vñ in canticis recti diligūnte. Ubi
fm Ber. Recti intelliguntur: q a terrenis sunt
abstracti. ꝓtēplatione et dilectione tori ad su
perna erecti. Vñ dicit qđ querere et sapere:
que sunt sup terraz curuitas anime est. Re
ditari vero et desiderare: que sursum sunt re
ctitudo. Qui etiam rectitudinē. fm eūdē Ber
Attestatur statura erecta corporis humani.
Quid enim indecentius q̄ curvuz recto cor
pore gerere animū. Peruersa res est: et feda:
luteum vas ꝙ est corpus de terra oculos ha
bere sursum. celos libere respicere. spūalem
vero celestemq̄ creaturā suos ecōtrario ocu
los. ſ. in eternos sensus atq̄ affectus trahere
deorsum in terram. Et subdit. ((Omnis val
lis)) idest populus gentilis vel quicunq̄ hu
milis ((implebit̃)) bonis spūalibus: ſz gra-
tia in presenti. et gloria in future ((et omnis
mōs et collis)). ſ. iudaicus populus vel qui
cunq̄ superbus ((humiliabit̃)). ſ. evacuabit̃:
q gratiam et gloriā amittet. Deus.n. superbis
resistit: humilibus aūt dat gratiam. et q se exal
tat: humiliabitur. et qui se humiliat. exaltabi

leui. Johanni in vtero sanctificato mouetur
ſtio go ſit. rone cuius nota quattuor q̄nco
cuiuber de ſuis mouēdas. ſ. quid ſit in natu-
ra go in ꝑſona: qualis in forma: quatenus in
ſtatura. Prius ꝙ de hijs teipſum interroga.
vt videas qd interrogāti deo poſſis rñdere.
Prima ergo quēſtio eſt qd ſit in natura. Ad
hoc triua eſt rñſio. Eo.n. hō: ratione corpo-
ris terra: vt humilieris ⁊ superbiā eo ratiōe
anime ſpiritus: vt ſurſuz concrās ꝑtra auari
tiā. Ratione hō in aial rationale vt ratione
buter querēris ꝑtra luxuriā. Nec ergo que
rit a te deus. Tu go ea. O ſuperbe de natura
ſti nō es terra ⁊: humiliāris: ſed aer te exaltās
nō ſpiritus queres ſpiritualia ſed caro ſapi
es terrena nō hō ratione vtens: ſed beſtia
brutaliter. vincēs. Secunda quēſtio eſt quis
ſio in perſona: ⁊ hoc q̄retur a te quādo pulſa
ueris ad ianuā dicens dñe domine aperi no
bis. Et ſeqte rñdebit xp̄ianus ium. Sed ((vt
dicit Ambro.)) mendactū eſt xp̄ianū ſe dice-
re ⁊ opera chriſti nō facere. Vel ſoꝛte rñde
bis amicus eſt. Sed attēde quid dicit. Nos
amici mei eſtis: ſi feceritis que precipio vo-
bis. Si ꝙ neuter es: audies. Āmē dico vobis
neſcio vos. Tertia quēſtio eſt. qualis es. ſ. in
forma meri ⁊ actionū interius ⁊ exterius
vt attendas diligenter quantum ꝑfectus ve-
quantū deficias. Quarta quēſtio eſt quātus
ſis. ſ. an ſpiritualis ſtatura cū parvus per hu-
militatē vt ſciatur an poſſis per angustiam
portā intrare ad vitā: cū magnus ꝑ caritatē
vt ſciatur quātus vbi locus in celo debeba.
interrogatus ergo quis eſſet ((confeſſus eſt))
veritatē ((⁊ nō negauit)) hoc enim eſſet ne-
gare ipſum xp̄m qui eſt ipſa veritas. Unde
ſequitur ((Et cōfeſſus eſt ꝙ nō ſum ego xp̄s))
In quo magis ad mentē ⁊ intentionē que-
rentū qui ad verba ⁊ queſtionē. reſpondit:
ad hoc enim querebāt quis eſſet: vt reſpōde-
ret eis ſi eſſet chriſtus an non. Unde licet ex
preeſſe nō ꝙrerent an ipſe eſſet chriſtus. hoc
tamen fm criſo. intendebant in corde: vt pa
tet ex iohannis reſpōſione. confeſſus eſt ſe
nō eſſe quod nō erat nō negauit ſe eſſe quod
erat. cōfeſſus eſt ſe nō eſſe xp̄s ꝙ opinio vul
gi publica habebat ⁊ non negauit ſe eſſe xp̄i
precurſorem ꝙ erat cōfeſſus eſt ſe nō eſſe iu-
dicē: nō ſe negauit iudicis preconē. cōfeſſus
eſt nō eſſe eccleſie ſponſum: nō negauit ſe ſpō
ſi amicū. confeſſus eſt ſe non eſſe verbū non
ſe negauit eſſe vocē. Legit ſoūdū ſubſiſtere
in ſe ne humana opinione inaniter rapere
tur ſuper ſe. Magis enim volunt infirmita-
tē ſuam humiliter recognoſcendo inter mē
bra xp̄i numerarū cū eius nomē imerito ꝑtur

pando ab ipſo xp̄i corpore abſcidi. Dic ergo
nobis iohannis humilitas qua nihil maius
eſt cōmendatur qui cū tante virtutis eſſet ⁊
auctoritatis apud iudeos: vt eū crederēt chri
ſtum non eſt tamen elevatus in ſuperbiam:
vſurpans nomen ⁊ honorem alienum. Ut
enim (ait criſoſtomus) deuoti famuli eſt: nō
ſolum non rapere gloriam domini: ſed ⁊ ob
latam a multis reſpuere. Sed hanc iohānis
humilitatem lucifer non habuit: qui gloriaꝫ
dīnitatis vſurpare ſibi voluit. Hanc etiaꝫ
humilitatem ꝑtiū parentes non habuerūt
qui diuine ſapientie ſimilitudinē ſibi vſur-
pare voluerūt. Nunc igitur humilitatem ille
malignus non habebat qui ſe extoliens dīni
tatis ſibi honorē vſurpabat. Et adhuc hodie
gdā imitatiē luciferum vt tyrānī qui ſeuien-
do violenter preſunt: ⁊ ambitioſi qui ſe extol
endo nequiter ſuperioritatē querūt. Quidam
imitatiē ꝓphoplaſtū: vt heretici ⁊ hoies mā
dane ſapiētie ꝙ volūt plus ſapere cū oꝑtet
ſapere. Quidā vero ꝓfigurāt antichriſtū vt
ypocrite ſimulātes ſanctitatē: ac mēdaces
⁊ doloſi negantes veritatē. igitur q: iudei
eſtimabāt iohānē ee xp̄m in lege ꝓmiſſum
ꝑ ſcripturas. ſ. nō auferet ſceptrū de
iuda: ⁊ hmōi dīſtice incarnatōis tp̄s adeſſe
tūc eis fuit notū. Sed mira cecitas iudeoꝝ
q cū crederēt iohānē eſſe xp̄m credere nole-
bāt ipo iohāne atteſtāte: xp̄m eſſe ſalvatoꝝ
tot ſignis ac virtutib⁹ approbatū. Et q: ſicut
a populo iudeoꝝ expectabat xp̄s venturus:
ita ⁊ helyas ipſiꝫ ꝑcurſurus. Sicut.n. aduen
tus xp̄i fuerat iudeis ꝓmiſſus ita etiā helye
aductus ⁊ ſō videtes q missi erāt q iohānes
nō ꝓfitebat ſe eſſe xp̄m (ꝙrebāt ſi eēt helyas)
propter quo querebāt ſi eſſet helyas: quoꝝ
vnū eſt ſimilitudo habitus ⁊ vite auſteritas
aliud ſimilitudo officij ꝑcedēdo aduentum
xp̄i ⁊ eūdit ſe non eſſe helyaꝫ. Sicut iohan
nes fuit angelus nō natura ⁊ ꝓſona: ſed offi
cio ⁊ vita ſic etiaꝫ hic ſe negat helyā eſſe cor
pore ⁊ perſona: ſz alibi xp̄s dicit eum eē He
lyaꝫ officio ⁊ vita. Nō fuit ergo Helyas in p
ſona ⁊ corpore: ſed in ſpū ⁊ virtute: q: .ſ. in
ſuis operibus oſtendebat ſimilitudinem He
lye. Sicut.n. Helyas aduentuꝫ dñi ꝓcucurrit
ꝓmissa Joannes ꝓcucurrit primum. Ille ꝑcur
ſor venturus eſt iudicis: iſte ꝑcurſor factꝰ eſt
redemptoris. Et ſicut helyas in deſerto mo-
rabatur: parco cibo vtebāt: ⁊ duris veſtib⁹
operiebatur: ſic ⁊ iohannes. Ambo in deſerto
quer ſatt: ambo victu parcitatis vel ſtru inculti.
Et ſicut helyas magni zeli fuit ſic ⁊ iohānes
zelo veritatis mortuus eſt. Ambo reges
arguebant: ambo regū inſaniam tollerabāt

Me iordanē celum petitur⁹ diuiſit: hic ad la
uacrū: quo celum petit multos querit. Et q:
Joannes negauit ſe eſſe Helyā. quem ante
xp̄i aduentum nouerāt eſſe venturū ((ſi crēbāt ſi
ꝓpha eſſet)). ſ. ille de quo Moyſes locutus
eſt: quem etiā credebāt eſſe venturū an xp̄m.
Erat.n. famoſa opinio tunc tp̄ſi: q: an xp̄m
veniret vnus magnus propha. ſingularis:
ꝑ eo q: ſcriptū eſt. Propha.n. ſuſcitabit de⁹
de fratribus veſtris: ſicut me audietis:
q: ſm veritatem intelligendū eſt de xp̄o: iſ iu
dei intelligerent de propha alio. Et cū inter-
rogauerūt eum ſi eſſet ille ꝓpheta. Et rñdēs
negauit ſe eſſe illum ꝓphām: de quo ſcriptu
ra ꝓdicta intelligitur. ſed non negauit ſe eſſe
propham abſolute nec ꝓphām miſſum ante
xp̄m. Si enim fuit plus cū propha: ſequitur q:
fuit propha: q: minus includitur in maiori.
Cuꝫ igitur Johānes tā famoſus eſſet: vt poſ
ſet ſi vellet xp̄s putari: noluit non ſolū xp̄s: ſz
nec Helyas nec propheta alius reputari: ⁊
hoc eſt ꝙra eos qui ſe iactāt de genere vita
ſcia ⁊ hmōi. Deinde cum inſtarēt ⁊ quererēt
q: eſſet: ⁊ qd de ſe diceret: ne ad illos q eos
miſerunt abſq; reſpōſo redirent: rñdit dans
de xp̄o teſtimonium: aſſerendo ſe eius eſſe p̄
curſorem: ⁊ dicens. ((Ego vox)) non quidez
in perſona ⁊ corpore: ſed in officio ⁊ ſimilitu
dine: vox inquam verbi: ⁊ chriſti p me ((cla-
mantis in deſerto dirigite viaꝫ dñi. ſicut dixit
Iſaias propheta)) ideſt ego ſum ille. de quo
ſcriptura Iſaie dicit. qđ in deſerto iudee cla
mare debet: vt hoies ad xp̄i aduentum in
mundum ſe preparēt: prenūcius xp̄i in deſer
to clamat: q: iudee a gratia dei deſerte ⁊ de
ſtitute ſeu derelicte ſolatium redēptionis an
nunciat. Et bñ deſignatur. Johannes in pro
prietate vocis: q: erat annunciatio verbi di-
uini. i. xp̄i. qui ſm diuinitatem eſt verbū pa-
tris. ſicut vox humana eſt expreſſiua verbi mē
talis. Vox ergo vocat Johannes: q: verbuꝫ
vocat xp̄s. Sicut.n. precedit vox verbum: ita
Johannes ꝓcedit xp̄m. Nam ſtatim vt ex ore
loquenti ſonus ingreſcunq; ꝓcedit vox eſt:
verbum aūt nōdū eſt: q: oē ꝟbū aliqđ ſigni
ficat. Et ſicut vox manifeſtat verbum ſic Jo
hannes xp̄m: q: poterea venit: vt eū in iſrael
manifeſtaret. Itē vox ꝓpingo: eſt verbo cū
ſonus: q: ꝓnio audit ſonus. deinde. percipit
qđ vox eſt: ⁊ deinde verbū: ad dicit ꝑ vocem
Sic Johānes ꝓpingo: eſt chriſto cū alij ꝓ
phete. quorum ꝓphecia fuit q̄ſi ſonus: reſpe-
ctu Johannis: q: illi de remotis iſte de ꝓpin
quo xp̄m indicauit. dicens. Ecce agnus dei.
Merito ꝙ Joānes precurſor dñi vocat: q: ⁊

naſcendo ⁊ baptizando ⁊ bāchādo ⁊ mone
do: ⁊ ipſe ſal nōis appellatione xp̄m ꝓnūcia-
bat. Sz quid clamabat ſanctus euangelista ſe
narrat dicens. ((Parate.)) i. ꝓparate ((vias
dñi)). ſ. quo ad mādator⁹ impletōez. ((rectas
facite ſemitas eius)). ſ. quo ad ꝓfectū ſuper
erogationem: vt ipſe ad vos veniens dignet
⁊ in vobis habitare: q: niſi p vias ⁊ ſemitas
rectas nequit ſuccedere: vel ad hoies introire.
Vñ in ꝑſa. Vias tuas dñe demonſtra mihi ⁊
ſemitas tuas edoce me. Primum clamabat
ad omnes. ſm ad proficientes. Et he ſemite
per quas cito cōpendioſe peruenit ad patri
am melius rectificant in ſolitudine. ſ. in mū-
danoꝝ elongatione: ⁊ cōmoda temporalium
abſtractione: ne per colles deuias mundane
oblectationis ꝓtingat oberrare. Has aūt ſe-
mitas quidam obliquāt q ſpecie ſanctitatis
pretendentes: vel habitum religionis geſtan
tes: in obſuantijs religionis ⁊ cōſiliis euāge
licis non recte ābulant nec ſeipſos in illis re
ctificant. Vel per vias que aptiores ſunt poſ
ſunt intelligi actiones: per ſemitas: q magis
occulte ſunt cordis intentiones. Vñ ((para
te viam dñi)) per mali deſertionem: ⁊ boni
operationeꝫ ((rectas facite ſemitas eius)). i.
intentiones occultas facite rectas nō diſtor
tas: ſz pro eternis non pro terrenis faciatis.
Reformatio imaginis in mente in hoc attē
ditur. cū facies mentis incurvata ad terram
per terrenoꝝ oblectationem: erigat ſurſuz: ⁊
rectificet per celeſtium conſiderationem ⁊ dile
ctionem. Unde in canticis recti diligūtur. Ubi
ſm Ber. Recti intelliguntur q a terrenis ſunt
abſtracti. ꝙ ēplatione ⁊ dilectione toti ad ſu
perna erecti. Unde dicit qđ querere ⁊ ſapere:
que ſunt ſup terraꝫ curuitas anime eſt. Me
ditari vero ⁊ deſiderare: que ſurſum ſunt re
ctitudo. Cui etiam rectitudini. ſm eūdē Ber
Atteſtatur ſtatura erecta corporis humani.
Quid enim indecentius cū curvuꝫ recto cor
pore gerere animū. Peruerſa res eſt: ⁊ feda:
luteum vas q eſt corpus de terra oculos ha
bere ſurſum. celos libere reſpicere. ſpūalem
vero celeſtemq; creaturā ſuos ēcōtrario ocu
los. i. ineternos ſenſus atq; affectus trahere
deorſum in terram. Et ſubdit. ((Omnis val
lis)) ideſt populus gentilis vel quicunq; hu
milis ((implebit)) bonis ſpūalibus: ſz gra
tia in preſenti. ⁊ gloria in futuro ((⁊ omnis
mōs ⁊ collis)). i. audacis populus vel qui
cunq; ſuperbus ((humiliabit)). i. evacuabit:
q: gratiam ⁊ gloriā amittet. Deus.n. ſuperbis
reſiſtit: humilibus aūt dat gratiaz. ⁊ q ſe exal
tat: humiliabitur. ⁊ qui ſe humiliat. exaltabi

tur.((Quia dicit quātum ad maiores.t collec
quantum ad minores.((Et enim peiora)).i.
corde maiori ꝓmittens dilectꝫ.erūt.(in
dilectꝫ)).i.equitate iustitie recuſabūtur
t ad iustitie regulā surgēt((t asperā)).i.
mētes tractāde.t inmutes.((in vias planas))
i.ꝓfusionē gratie ad mānetudinē ꝑgen
dātur.t corda pīa xp̄m indurata mollifica
dātur((t videbūt))oculo corporali in pfo
a deū.(omnis caro)).i.omnis homo tam
gētilis q iudeus((Salutare dei))i.xp̄m dei
filiū.Dundebat enim tunc cōtra ꝓmā in
duas partes.scz iudeos t gētiles.t multi de
bus omnibus' poiuꝫ viderūt cū in mūdo
inter homines ꝙuersāte. Poterit etiā hoc ꝑbū
intelligi de vita spirituali: quo videt cū con
uersi ad fidē carpouci ex omnibus gētibus
totus mūdus. Dei videbit cū in forma ꝓfanā
eis ꝓ.ri reprobis q electis in fide aduētu.s.
i die iudicij. Et cū missi a iudeis audīret a io
hānē nō erat aliqs triū ꝓdictorū qs expe
ctabāt.q̄s pīsonas solēnes.q̄ierūt ab eo di
centes.((Quid ergo baptizas))nouū' ritū in
ducēdo.t officiū alienū vsurpādo((si tu nō
es xp̄s))qui potestate ꝓpa baptizabis((neq;
Delias)) qui in trāsitu iordanis baptismū
significabat((neq; ꝓpheta.))cui' officiū est
baptizare.vt patet de Delyreo qui na'am
baptizari iussit. Quasi di.erēt. Quare tibi
officiū baptizādi vsurpas.cū vice ꝓsonarū q
bus scriptura baptizare cōcedit nō geras. si
cut ꝓpio ore ꝓfessus es: Notādū aūt q licet
Johānes nō esset xp̄s.poterat tamē baptiza
re.q: erat ꝑcursor ei'.t ideo debuit hare vīa
illius. Ité licet nō esset' Delyas ꝑsonaliter.
erat tamē virtute. Ité si non erat ꝓpheta ille
singularis.erat tamē plusq; ꝓpheta cōmūis
t ideo baptizare potuit. Et respōdit eis Jo
hānes testimoniū de xp̄o uerū perhibēdo.
q: sicut ꝑcurrebat ꝓdicatione t denūciatiōe
ita baptisma christi ꝑcedebat suo baptisma
te.sicut t ꝓphete inquinus aliquādo denū
ciabāt futura.nō solū verbis.sed etiā factis.
Unde dicit.((Ego baptizo in aqua))in ꝓ
fectū nō in spiritu.in remissionē peccatorū.
docens vos penitere.nō potens vos absolue
re.Ego baptizo in aqua ꝓparatiue corpora
tantū tamādo.ad significādū illū q venturus
est. baptizare inspiritu sancto auctoritative
etiā alias ablnēdo. Quasi diceret. Nō debetis
iputare audacie qd ago.nec mirari si ego q
nō sū xp̄s.neq; Delyas.neq; ille ꝓpheta sin
gularis baptizo.q: baptismus meus nō est
cōplet' t ꝑfect'. Nā ad cōpletionē t ꝑfectio
nē baptismi exigit lotio corporis t aie.t cor

poꝝ de fm naturā lauat aqua.aīa vero nō
nisi spūs. Unde t ego baptizo in aqua tātū in
penitentiā .id.it in signū ꝑfecte purgātis aīe
mas.corpore tanto corporis.t institutū bapti-
zādi viū.paulo viā fortiori me.donec veniat
q ablut animas spiritū. Unde Ambo. Ego
inquit.vos aqua baptizo.Luo ꝓbabit se nō
esse xp̄m.q inuisibili operet officio. Nā cū ex
duab' naturis homo.i.ex aīa substātiat t cor
pore.visibile q visibilia.inuisibile q inuisibile
uisibilem q inuisibilem operet. Aqua enim cor
pus abluit
spiritu anie delicta mūdāmur. Et ideo aliud
fuit baptismū penitētie.aliud est baptismū
gratie. Istud ex vtroq; aliud ex vno. Nā cuꝫ
delicta cōia sint mēbis t corpis. purificatio
quoq; debuit esse cōmunis. Et bene nō ꝓbo
hominis est gerere penitētiā delictorū. dei
munus est gratiā iplere ministerij. Nec Am
bo. Johānis ergo baptismꝰ umbra t figura
erat nisi ꝓfectionis baptismi.q: significatio.t ꝓpa
ratio qdā erat dn̄i. ꝓpter q vt habet i actu
bꝰ.forma baptismi Johānis erat in nomine
venturi. Nec putādū est baptismū Johānis
pauꝫ ꝓfuisse hoibus.q: t si peccata nō dimit
tebat omnes tamē q ab illo baptizāt sub
peccati vinculo cōtrictos esse tenebat.t ideo
redēptore t mūdatore.q peccata dimittere
posset.mox vbi apparuisset.q̄rere necesse hā
bebāt. Unū baptizat in penitentiā .i.ad hoc vt
agerent priam vt sicut ipse eos aqua lauā
bat exterius.ita ipū se penitētia lauarent in
terius.vt mox xp̄o veniēte.parati essēt ad eū
da opa penitētie vt deuotꝰ reciperent ipsius
baptismū suscipiēdū.q: quos baptizauit ba
ptizati sūt uerū. Baptismꝰ eius ipsi' erat q̄
da ꝓfectio credēdi in xp̄m venturū.t facien
da opa penitētie vt deuotꝰ reciperent ipsius
Utilis ergo erat baptismꝰ Johānis ꝓpter
assuefactōes ad xp̄i baptismū.t ꝓpter vite
emēdationē.q: baptizabāt cōfitētes peccata.
t ꝓpter xp̄i manifestationē. Unū t subditur
t ꝓpter xp̄m manifestationē. Unū t subditur
((Medi' vestrū stetit)).i. ꝓfectus est iter vos
quē ꝓdico q est meditator dei t hoīū((quez
vos nescitis))nec cognoscitis.t, ad illū co
gnoscēdū ego vos ꝓparo.baptizādo in aqua
Ista verba exponi possunt vno modo.fm hu
manitatem christi.fm quam ad literā xp̄s
fuit in medio iudeorum . q: inter homines
cōuiter est ꝓseruatus.quasi vnus ex eis.t non
cognouerūt ꝓfectum quē crediderūt futurum
Alio modo exponūtur de xp̄o.fm diuinita
tez.fm quā vbiq; presens est.t inuisibilis. Et
fm hoc medius est omnibus rebus creatis.t
tamen nemo scit eum . qua nemo cōpre
hendit. Nic nota q xp̄s sepe legitur locū me

dium specialiter eligere.quia medium est lo
cus humilis . Unde ipse ait. Ego autem in
medio vestrū tum.sicut qui ministrat. Item
est locus cōmunitatis :quia vnusquisq; t e
ꝑs ad oēs:vt centrū ad circūferentiā. Unde
Petrus. In veritate cōperi q: nō est ꝓsonaꝝ
accepto: deus. Ité medium est locus vnitatis:
q: extrema vniūtur in medio. Unū apls. Ipse
est pax nra:q̄ecit vtraq; vnū . Ité est locus
stabilitatis.q: medium mūdi est fixū. Unū apo
stolus. Fundamentū aliud nemo ponere ꝑt
te. Ité locus ꝓuinitatis q: oīous partibus
appropinquat. Unū in actibus. Si forte attra
ctet eū cū nō longe sit. Et subdit Johannes
de xp̄o.((Ipse est q post me veniet vel ventu
rus est))quem ego vt ꝑcursor ꝓnūtio: qui tū
ante me factus est : sed tū venisset nascendo
tū dicit ei venturū: q: nūdū venerat ad ba
ptismū: nōdū se manifestauerat ꝓdicando: t
miracula faciēdo: ac nre redēptiōis mysteri
um cōplēdo. Et licet Johānes ꝓcesserit xp̄m
tpe nativitatis t mortis:nō tū resurrectiōis
t ascēsionis. Uel q post me venturus est.i. q
ꝓdictus est a ꝓphetis:post me venturus est.
Secūdū Remigiū qnq; modis venit Jesus
post Johānē.s.nascēdo.ꝓdicādo:baptizādo
moriēdo t ad inferos descendēdo. Et cū hoc
q̄ dicit((ante me factus est))nō possit intel
ligi secūdū deitatem que facta non est:nec de
humanitate: qua xp̄s posterior est iohanne
factus:oportet q̄ intelligat quo ad honorez
t dignitatem q: quasi dn̄z sequit eū Johan
nes t vadit post eū. Ante.n.hoc in loco: non
tpis:sed ordinis hz significationē:t notat di
gnitatis:nō naturalis ꝓuitatē . Ac si dicat
fm Crisō. Nō q: prior veni ad ꝓdicandū : ex
hoc maiorē illo me estimetis. Post me ergo
venit tpe:quia post meduz natus.((ante me
factus est))dignitate:tāq; clarior t honora
bilior:seu maior:t dignior:mihi ꝓpositus est
t prelatus . Nunc simile est enim de aliquo
dicim':hic oliz me minor:vel mihi par erat
sed modo ante me factus est:honore mō me
ꝑcedit:modo mihi prelatus est:vel factus est
ante:sinceritate ꝓscientie: innocētia vitez:fa
me decore. Prelationis aūt xp̄i causas Jo
hannes aperit: cū subiūgit. ((Qui prior me
erat,). Pro tāto enim((ante me factꝰ est((.i.
mihi prelatus t dignitate aūpositus est:quia
t si posterior sit tū tpe est tū prior in eternita
te((quia prior me erat))non secundū humā
nitatē qui acceperit vel tpe:sed secūdū deita
tē in qua est ab eterno cā ꝑfectionis erat:
q: ipse ab eterno:ergo ex tpe. Quoniā q post
me natus est,pe infra time ꝑfectionis erat
uram sine vllo initio est ex ꝑfectione infra. ((Et

fortior me est))q: ipse deus fortis t potens
ego aūt hō t fragilis t impotens . Ille dis
ego seruus:ille imperator:ego miles:vi. Baba
nus. Fortis est Johannes q spūmsanctū ba
ptismis est habere:fortior q eundem pōt dare.
Fortis q regnū celorū ꝓdicat fortior qui da
nat. Fortis q baptizat in pcōnē ꝓfessione for
tior q in eorū remissione . Immunitatē aūt ex
cellētie eius subdēdo manifestat.((Cuius nō
sum dignus:vt pcūbens soluā corrigiā calcia
mentoꝝ eius))qd humile t vile officiuꝫ est.
Quasi dicat. In tantū est ab me:vt ego neq;
seruire,ei:neq; in vltimis ministrez eius po
cari dignus sum. Calciamentū.n. seruire vl
timi ministri res est. Cū xp̄s calciamenta nō
portauerat ꝑs q hec est mathapheorica locu
tio: q: Johānes in hoc dicit se nō esse dignū
exhibere xp̄o. etiā minimū obsequiū:hoc ex
primens fm cōem loquēdi modū. Cū.n. alī
qs suā paruitatē:t alterius excellētiā vult ex
primere solent cōiter dicī:nō sū dignus tāge
re seculares eius vel aliud hmōi. Nec mirus
si iohānes hoc dixit:q: hō quātūcūq; magn'
deo ꝓparatꝰ nihil est nisi pulvis t cinis: nec
etiā aliqua creatura est digna ei seruire . nisi
p graz assumat. Per hoc ostēdit etiā iohānes
iplis ꝓphariseis q officiū alienū nō vsurpabat
sed tm iuxta ꝓprium officiū.s.ꝑcursoris ꝓcedebat
Uel fm Gre. allegorice p calciamētū humā
nitas p pedes deitas ꝑcorrigiā vnio calcia
mentoꝝ.i.aie t corpis ad deitatē intelligi ꝑt
q: nec ipse iohānes nec aliqs alius sufficiens
est vel ꝑt mysteriū t modū illius ineffabilis
vnionis duaꝝ naturarū.s.divine t humane
q verbū caro factū est explicare vel aperire:
cū hec vnio tāto esset qd hoiez deū:t deū hō
minē faceret. Unū Isaias:generationē ei' qs
enarrabit. Quasi diceret. Nullus est dignus
vbi Gre. Qua in re pensandū nobis est:quo
modo sancti viri:vt humilitatis in se virtutē
custodiāt.cū quedā mirabiliter sciunt. illud
ante mentis oculos studeant revocare q ne
sciunt. Ut deum ex parte aliqua intuiti:ta
sciunt. Ut deum ex parte aliqua intuiti:ta
tem suam considerantes:ex ea parte qua ꝑfec
ti sunt eorum se animus non extollat . Re
cti sunt eorum se animus non extollat . Re
ctus ergo vt in omne q scit.sese mens depri
mat:ne q virtus scientie congregat ventus
elationis rollat. Cū bona fratres agitis:sem
per ad memoriam mala acta revocate:vt dū
caute culpa conspicitur nunq; de bono ope
re animus letetur Superiores inuicem pro
re animus letetur Superiores inuicem pro
xīmos vestros attendite. Quia t quos age
re aliqua praua conspicitis que in eis latēt
re aliqua praua conspicitis que in eis latēt
bona nescitis . Que licet bona assint opera
nulla sunt: nisi ex humilitate condiantur.
Qui enim sine humilitate virtutes congre

tur.((Dō dicat quātum ad maiores.t colleo
quantum ad minores.((Et erunt prāua)).s.
corde maiori grauitatis offenta.erūt((in
directa)).s.q equitate iustitie recte habitur
t ad iustitie regulā dirigēt((t aspera)).s.
mēte tractāde.t immites((in vias planas))
q pfusionē gratie ad māsuetudinē.quer
tētur.t corda pīa xpm indurata mollifica
bitur((t videbūt))oculo cōpassiōis in pfo
ūdētia((omnis caro)).s.omnis homo tam
gētilis qꝫ iudeus((salutare dei))s.xpm dei
filiū.Videbat enim tunc cōtra potentia in
duas partes.scz iudeos t gētiles.t multi de
his omnibus hoībus videbāt eū in mūdo
inter homines conuersāte.Poterātia hoc ꝑbū
intelligi de vita spirituali:quo videbāt eū con
uersā ad fidē cathōlicā ex omnibus gētibus
totius mūdi.Uel videbāt eū in forma ꝑdāta
eis hīs.s. reprobis qꝫ electis in seruo aduētu.s.
Dei iudicij.Et cū nulli a iudeis audiret a io
hāne nō erat aliqs trū pdicatoū qs expe
ctabāt.qs pfonas solēnes.qbus erat ab eo ot
ectes.((Quid ergo baptizas))nouū ritū in
ducēdo.t officiū alienū vsurpādo((si tu nō
es xps))qui potestatē ꝑa baptizabi((neqꝫ
Helyas))qui in tristitia iordanis baptismū
significabat((neqꝫ ꝓpheta))cuius officiū est
baptizare.vt patet de Helyseo qui naamā
baptizari iussit.Quasi dicerēt.Quare tibi
officiū baptizādi vsurpas.cū vice plenarii q
bus scriptura baptizare cōcedit nō geras.si
cut ꝓpheta ere ꝑfectus es:Notādū aūt q licet
Johānes nō esset xps.poterat tamē baptiza
re.q erat pcursor eius.t ideo debuit hoc facere vsq
illuc.Iteē licet nō esset Helyas p̄sonaliter.
erat tamē virtute.Iteē si nō erat ꝓpheta ille
singularis.erat tamē plusqꝫ ꝓpheta cōmunis
t ideo baptizare potuit.Et respōdit eis Jo
hānes testimoniū de xpo ut̄ perhibēdo.
q sicut pcurrebat pdicatiōe t denūciatiōe
ita baptismo christi pcedebat suo baptisma
te.sic t ꝓpheta singulus aliquādo venū
ciabit futura.nō solū verbis.sed etiā factis.
Unde dicit.((Ego baptizo in aqua))in pre
sentiā nō in spiritu.in remissionē peccatorū.
docens vos penitere.nō potens vos absolue
re.Ego baptizo in aqua ꝑparatiue corpora
tanū tantūdo.ad significādū illū q venturus
est. baptizare inspiritu sancto auctoritative
cuius alias ablucdo.Quasi diceret.Nō debetis
iputare audacie qđ ago nec mirari si ego q
nō sū xps.neqꝫ Helyas.neqꝫ ille ꝓpheta sim
gulus baptizo.qr baptismus meus nō est
cōplet⁹ t pfect⁹.Nā ad cōpletionē t pfectio
nē baptismi exigit totū corpus t aīa.t cor

pus.qđ fm naturā lauat aqua.aīa vero nō
nisi xp̄s.Un t ego baptizo in aqua tāū in
nūi xp̄i.Un t ego baptizo in aqua tāū in
penitentiā.s.it in signū pfecte purgāte ani
mas.corpora lauo corpus.t institutū bapti
zādi vīū.parēs vitā fortiori me.donec veniat
q abluat animas ꝑ spiritū.Un Ambo.Ego
quidē aquā baptizo.Luc ꝓphabit se nō
inquit.vos aqua baptizo.Luo ꝑphabit se nō
esse xp̄m.q inuisibili operet officio.Nā cū ex
duab⁹ naturis homo.s.ex aīa subsistat t cor
pe.visibile ꝑ visibilia.inuisibile ꝑ inuisibile
ministerū ꝑficerat.Aqua enim corpus abluit
spiritu aūte delicta mūdātur.Et ideo aliud
fuit baptismū penitētie.aliud est baptismū
gratie.Illud ex vtroqꝫ.aliud ex vno.Nā cuꝫ
delicta cōta sint mētis t corpis.purificatio
quoqꝫ debuit esse cōmunis.Et bene nō ꝓbo
sed operedeclarauit nō esse se xp̄m.Opus eſz
hominis est gerere penitētia delictorū.dei
munus est gratia iplere ministerij.Nec Am
bo.Johānis ergo beatiꝰ vmbra t figura
erat baptismi.Johānis erat in nomine
vēturi.Nec putādū est baptismū Johānis
pauc ꝑfuisse hoībus.qr t si peccata nō dimit
tebat omnes tamē qꝫ ab illo baptizāt sub
peccati vinculo cōtrictos esse sētiebat.t ideo
redēptorē t mūdatorē.q peccata dimittere
posset.mox vbi apparuisset.ārere necesse hā
bebāt.Un baptizat in penitētia.s.ad hoc vt
agerent pniam vt sicut ipse eos aqua lauā
bat exterius.ita ipī se penitētia lauarent in
terius.vt mox xpo veniēte.parati essēt ad ei⁹
baptismū suscipiēdū.qr quos baptizauit ba
ptizati sūt utero.Baptism⁹ enim ipsi⁹ erat q
dā ꝓfessio credēdi in xp̄m venturū.t facien
da opa penitētie vt dignū recipierent ipsius
Utilis ergo erat baptism⁹ Johānis ꝓpter
assuefactoes ad xp̄i baptismū.t ꝓpter vite
emēdationē.qr baptizabāt ꝑfitendo peccata.
t ꝓpter xp̄i manifestationē.Un t subditur
((Medi⁹ vestrū stetit)).s.presēs est iter vos
qui ꝑdico q est meditator dei t hoīm((quē
vos nescitis))nec cognoscitis.t ad illū co
gnoscēdū ego vos ꝑparo.baptizādo in aqua
Ista verba exponi possunt vno modo.fm hu
manitatem christi.fm quam ad litterā xpo
fuit in medio iudeorum.qr inter homines
cōiter est ꝑseruatus.quasi vnus ex eis.t non
cognouerūt pfitem qui crediderūt futurum
Alio modo exponūtur de xpo.fm diuinita
tem.fm quā vbiqꝫ presens est.t inuisibilis.Et
fm hoc medius est omnibus rebus creatis.t
tamen nemo scit eum.qua nemo comprē
hendit.Nic nota qꝫ xpo sepe legitur locū me

dium ꝓspecialiter eligere.quia medium est lo
cus humilis.Unde ipse ait.Ego autem in
medio vestrū tum.sicut qui ministrat.Item
est locus cōmunitatis:qnia vniformiter t e
qs ad oēs:vt centrū ad circūferentiā.Unde
Petrus.In veritate cōperi qr nō est ꝓsonaꝝ
acceptor deus.Itē mediū est locus vnitatis:
qr extrema vniūtur in medio.Un apls.Ipse
est pax nr̄a:fecit vtraqꝫ vnū.Itē est locus
stabilitatis.qr mediū mūdi est fixū.Un apo
stolus.Fundamentū aliud nemo ponere pt
ter.Itē locus ꝑuenitatis qr oībus part bus
approximat.Un in actibus.Si forte attra
ctet eū cū nō longe sit.Et inbdit Johannes
de xpo.((Ipse est qꝫ post me venit vel ventu
rus est))quem ego vt pcursor ꝓnūtio: qui tū
ante me factus est:sed si venisset nascendo
tū dicit eē venturū:qr nūdū venerat ad ba
ptismū:nōdū se manifestauerat ꝓdicando:t
nutu aliqua faciēdo:ac nr̄e redēptiōis misteri
um cōplēdo.Et licet Johānes ꝓfessus xp̄m
ex natiuitatis t mortis:nō tū resurrectiōis
t ascensionis.Uel qꝫ post me venturus est.i.q
ꝑdictus eius ꝓphetis:post me venturus est.
Secūdū Remigiū quoqꝫ modis venit Jesus
post Johānē.s.nascēdo.ꝑdicādo:baptizādo
moriēdo t ad inferos descendēdo.Et cū hoc
qđ dicit((ante me factus est))nō possit intel
ligi secūdū deitatem que facta non est:nec de
humanitate: qua xpo posterior est Johanne
factus:oportet qꝫ intelligat quo ad honorez
t dignitatem qr quasi oīz sequit eū Johan
nes t vadit post eū.Ante.n.hoc in loco: non
tpis:sed ordinis hz significationē:t notat di
gnitatis:nō natiuitatis ꝓximitatē.Ac si dicat
fm Crisō.Nō qr prior veni ad ꝑdicandū: ex
hoc maiorē illo me estimetis.Post me ergo
venit tpe:qua postmodum natus.((ante me
factus est))dignitate:tāqꝫ clarior t honora
bilior:seu maior t dignior:mihi ꝓpositus est
t prelatus.Nunc simile est enim de aliquo
dicim⁹:hic olim me minor.vel mihi par erat
sed modo ante me factus est:honore mihi me
ceditmodo mihi prelatus est:vel factus est
ante:sinceritatē scientie: innocētia vite:fa
me decore.Prelationis autē xpi causas Jo
hannes aperit: cū subiungit.((Qui prior me
erat,).Prior tāto enim((ante me fact⁹ est((.i.
mihi prelatus t dignitate aīs positus est:quia
t si posterior fuit in tpe est tū prior in eternita
te((quia prior me erat))non secundū humā
nitatē qui acceperit vel tpe:sed secūdū deita
tē in qua est ab eterno cā ꝑfe prior me erat:
qr ipse ab eterno:ergo ex tpe.Quoniā qꝫ post
me natus est,pe infē sine ꝑfe ante oēm creā
turā sine vllo initio est ex ꝑfectione infē.((Et

fortior me est))qr ipse deus fortis t potens
ego aūt hō t fragilis t impotens.Ille dñs
ego seruus:ille imperator:ego miles:vt Raba
nus.Fortis est Johannes qꝫ spūsancti ꝺ
gnus est habere:fortior qꝫ eundem pōt dare.
Fortis qꝫ regnū celorū ꝑdicat fortior qui da
nat.Fortis qꝫ baptizat in peccatorū ꝓfessione for
tior qꝫ in eorū remissione.Immensitatē aūt ex
cellētie eius subdēdo manifestat.((Cuius nō
sum dignus:vt pcubens soluā corrigiā calcia
mentorū eius))qđ humile t vile officium est.
Quasi dicat.In tantū est ab me:vt ego neqꝫ
seruire,ei:neqꝫ in vltimis ministrorū eius vo
cari dignus sum.Calciamentū.n.soluere vl
timi ministri res est.Cū xpo calciamenta nō
portauerat ps qꝫ hec est mathaphorica locu
tio: qr Johānes in hoc dicit se nō esse dignū
exhibere xpo.etiā minimū obsequiū:hoc ex
primens fm cōem loquēdi modū.Cū.n.aliꝫ
qs suā paruitatē:t alterius excellētiā vult ex
primere solent cōiter dicere:nō sum dignus tāge
re solulares eius vel aliud hmōi.Nec mirum
si iohānes hoc dixit:qr hō quātūcūqꝫ magn⁹
deo ꝓparat⁹ nihil est nisi pulvis t cinis: nec
etiā aliqua creatura est digna ei seruire.nisi
ꝑ gratiā assumat.Per hoc ostendit etiā iohānes
iplis ꝓphaticis qꝫ officiū alienū nō vsurpabat
sed tūc inū ꝓprium officium.s.ꝑcursoris exercebat
Uel fm Bre.allegorice ꝑ calciamētū humā
nitas ꝑ pedes deitas ꝑ corrigiā vnio calcia
mentorū.i.aīe t corpis ad deitatē intelligi ꝑt
qr nec ipse iohānes nec aliqs altus sufficiens
est vel ꝑt nūtiorū t modū illius ineffabilis
vnionis duarū naturarū.s.diuine t humane
q verbū caro factū est explicare vel aperire:
cū hec vnio tāto esset qđ hoiez deū:t deū hoī
nē faceret.Un Isaias:generationē eius ꝑ
enarrabit.Quasi diceret.Nullus est dignus
vbi Bre.Qua in re pensandū nobis est:quo
modo sancti viri vt humilitatis in se virtutē
custodiāt.cū quedā mirabiliter sciunt.illuā
ante mentis oculos studeant revocare q ne
sciunt.Ut deum ex parte aliqua infirmita
tem suam considerant:ex ea parte qua perfe
cti sunt eorum se animus non extollat.Re
stat ergo vt in omne qꝫ scit.sese mens depri
mat:ne qꝫ virtus scientie congregat ventus
elationis tollat.Cū bona fratres agitis:sem
per ad memoriam mala acta revocate:vt dū
caute culpa conspicitur nunqꝫ de bono ope
re animus letetur.Superiora eorum proxi
mos vestros attendite.Quos t quos age
re aliqua prava conspicitis que in eis latēt
bona nescitis.Que licet bona adsint ope.a
nulla sunt:nisi ex humilitate condiantur.
Qui enim sine humilitate virtutes congre

gat:Si in vēto pu'neré portat. Nec gre. De-
inde ioānes subiūgit. ((Ipē vos baptizat))
nō ioānes in aqua.sz ē (in spiritu ioānes ē igne))
gras spūsancte:ē caritate'q̄ferēdo q̄ nō pt
facere nisi deus. In baptismo.n. ipi q̄fertur
gra spūsancti.ē p spūm ignis caritatis si de
bite suscipiat vel doct nō ponat. Baptismus
aūt iohānis ulla nō p̄ferebat: sed baptizat
xpi significabat ē ad ipm disponebat. Vñ
Crisostomus in vno quoq̄ credēte ad deo-
spūsanctus in vno quoq̄ operat vres delicta
quēda pcā modo ignis operat vres delicta
purgās sordes carnis ē aie. Vñ ē Beda. ba
ptizamur āt a dño in spūsancto:nō solū cuz
in die baptismatis fonte vite in remissione
octōrū abluit verūetā q̄tudie:cū p gras etiā
dē ipōs ad agēda que deo placēt:accedimur
Utq̄ baptismus fluminis in aqua.flaminis
in pnia.sanguinis in martyrio. Deinde post
testimoniū Josānis de primo xpi aduētu addit
naz de extrēo.auctoritate ē ministerio iudi
cijxpi cōmendando ē populis cōminādo:
icēs. ((Cuius ventilabrū in manu eius)).
ventilabrū a ventilādis paleis dictū est in
fim.quo in palestina solebat purgari bla
um:ē est factū sicut pala qua p̄jcitur gra
ū paleis cōmixtū in altū:ē vētus paleas
lut ē granū in area cadit. Johānes ergo
ethaphonice:loquēs p vētilabrū intelligit
ōcretionē iusti examinis seu diuinū iudi-
ū.ē potestatē discernēdi bonos a malis:
cut vētilabro diuidūtur grana a paleis: ē
uctuosa ab infructuosis q̄ est in manu.i.
pāte ē arbitrio eius:q: iudicādi officiū
bi tradictū est a patre:q: omne iudiciū de
t filio. ((Et pmūdabit)) idest pfecte mūda
t.ē purgabit in futuro ((aream)) idest ec-
esiā ((suā)) a paleis.in qua nūc grana cū pa
is.i.boni cū malis cōmixti sūt:sz in iudicio
pabūt ab eis. Et 2gregabit triticū)) modo
luribus locis dispū.i.bonos ē iustos:q ad
nodū tritici sūt interius cādidi per mūdi
iā.exterius rubei p paciētiā graues morb⁹
tiles fmōibus:multipicabiles aliorū cōuer
ombus ((in horreū suū)).i.in celeste habi
aculū. ((Paleas aūt)).i.malos ē reprobos:
ues p superbiā.pallidos p inuidiā.fragiles
er tracūdiā.aridos p auaritiā:infructuosos
uret igne ((gehēne ((inextinguibili)) ē pē
ēbili. In hac etiā pōsti vita dño ecclesiā
ū:gatorū ob manifesta peccata puersi ē ma
de ecclesia p tētiā ejcūt:vel p mortē de
ac vita abscindūt:sz hec purgatio in fine p
ciet qñ p angelos de regno suo oia scādala

colligēt. Uel nō mūdat discernendo meritō
nō numero:sed tūc ē nūero ē merito. Vul
ta gdē ē alia exhortāo:ē docēo Johānes cuā
gelizabat ē ānūciabat pplo. Ex quo pz q̄ nō
oia facta ē dicta iohānis scripta sūt. iz pauca
respectue:sicut ē de xpo dī iohānis vltimo
Aliter iohānes dat formā vtēdi pdicā-
di:ē fructificādi:nā ei⁹ vita austera:ē q̄ ad vi
ctū durū:ē quo ad vestitū asperū: ē quo ad
locū desertū:ei⁹ doctrina vera sine de deo si-
ue de seipso: sine de primo: ei⁹ opatio fru-
ctuosa:q: multos vocādo ē rectificādo. In p
mo fuit exēplar religiosor. In secūdo docto
rū. In tertio p̄lator. Si.n. talis erāt pdicator
oīs hierosolyma.q̄ ad claustrales ē undea:
q̄ ad clericos.ē regio quo ad laicos venirēt cō
fitētes pcā sua tā venialia q̄z mortalia veni-
ret:ē iesus cū eis:ad sctificādū eos: ē sbo ē
remedio ē exēplo. Ad maiorē āt exp̄ssionē p̄
dictor locus vbi facta sūt vterminās sequē
ter cū subūgit. ((Nec in bethania facta sunt
trās iordanē. vbi erat iohānes baptizās)). vt
.n. dicit. Crisō. Nō in domo neq̄ in angulo
xp̄s pdicabat:sz iordanē trāsiēs i media mul
titudine pūtiū oiū q̄ ab eo baptizāt. In be
thania q̄ dom⁹ obedictie interpat iohānes
baptizare dī: vt q̄ ex obedictia dei venerat
xp̄s nūciare:imolādū p redēptiōe mūdi oīs
dat:ē intelligāt hoies:q: si a pctō originali q̄d
p inobedictiā p̄mi parētis 2tigit absolui desi
derāt submisso corde:ē credulo corde baptis
mi sacrm suscipe:ē p obedictiā fidei oēs ad
baptismū q̄uenire debent: ē vt significet:q̄
baptizatis obedictia 2uēit. Est autē duplex
bethania. Una est quedā villa citra iordanē
ad duo miliaria de hierusalē:.i.in latere mō
tis oliueti:vbi lazarus fuit suscitatus. Alia de
qua dictū est supra iordanē.ē altera trī
parte fluminis:scz in sorte duarū tribuū ē di-
midie:a hierusalē itinere dieī vni⁹:vbi erat
Johānes baptizans.i.in cōfino gētiū ē iude
or:vt his ē illis ostēderet baptismus cōis ē
bn trās iordanē baptizabat: q: gētes cōius
q̄z iudei baptismū receperūt. Oratio.

Oh̄anes beatissime p̄cursor xpi p̄
co iudicis.amicus sponsi:vox ūbi di
uini:q̄ solatiū nre redēptiōis annū
ciare meruisti:petra mihi miserō apō eūdē
dīm nr̄z iesuz xp̄z:tuis sctissimis p̄cibus: vt
purgatio a vitijs pectoris:ē ornato vir tutib⁹:
parē fm salubria tua mōita viā dīi:ē rectas
faciā semitas ei⁹:q̄tenus in extremo iudicio.
cū aream ecclesie sue mūdauerit:ē triticū a pa
leis separauerit. merear inter gratia tritici:ē
electos suos inueniri:ē horreū celestis man
sionis cum eis reponi. Amen.

¶ De penitentia facienda. Capl.xx.

Via vero de penitēn-

tia per quam regnū celorū appro
pinquat:ē via domini paratur tactū ē vi dī
cedentibus:nūc cōsequenter de ipsa aliquā-
tulū latius videamus. Ad verā itaq̄ pniam
quā amor dei:ē odiū peccati facit: ante oia
duo requirunt.s.q̄ peccator de peccatis p̄te-
ritis doleat:ē nunq̄ iterata vice peccādi firmā
voluntatem habeat. Sine his duob⁹ pe-
nitētia vera nō ē:quia sine eis nec deus pec-
cata dimittit nec sacerdos absoluere a pecca
tis pōt. Unde Ber. Vera siquidē pnia ē sine
intermissione tēporis:de preteritis malis do
lere:ē sic plāgere cōmissa vt nō cōmittat plā
gēda. Irriso: nanq̄ est ē nō verus penitens
qui adhuc agit q̄ peniteat. si ergo vis verus
penitens ee cessa a peccato ē amplius noli
peccare:qñ inanis est penitentia: quam se-
quens coinquat culpa. Unde ē Greg. Peni
tentiam quippe agere est:ē perpetrata ma-
la plangere:ē plangēda non ꝑpet:ē plāgere
Naz qui sic alia deplorat:vt tñ alia cōmittat
adhuc penitentiā agere aut ignorat aut dissi
mulat. Unde etiam Aug. Inanis est penité
tia.quā sequēs coinquat culpa. nihil p̄sunt
lamenta:si replicantur peccata:nihil valet a
malis veniā poscere:ē mala denuo iterare.
Et item Penitētes.penitētes.si tñ estis peni
tētes.ē nō irridētes:mutata vitā:recōciliami
ni. Pēitētiā agis genu figis ē rides. subian
nas pacientiā dei. Si penites es penitet te:si
non penitet penitens non es. si ergo penitet
cur nunc facis q̄d male fecisti. si fecisse peni-
tet noli facere. si adhuc facis:penitens non
es. De quibus aūt penitētia fit agenda notat
idez. Aug. dicens. Tres sunt actiones pnie.
Una est que nouū hoiem parturit donec p
baptismum salutare oium. preteritor fiat ab
lutio peccator. Omnis.n.q̄ tam sue voluntā
tis arbit 2stitut⁹ ē: cū accedit ad sacramēta
fidei:nisi eū peniteat vite veteris. nouam
inchoare non pōt. Alb hac pnia cū baptizan
tur soli puuli imunes sunt. Nōdū.n. vti pōt
libero arbitrio. Quib⁹ tñ ad 2secratiōem:re
missionēq̄ originalis peccati ꝑdest eor fi-
des a q̄bus offeruntur:vt q̄scūq̄ maculas del
ictorum. per alios ex quibus nati sunt cōtra-
xerunt:aliorum etiam interrogatiōe:ē rōsio
ne purgentur. Ceterop hoiuz nullus transit
ad xpm:vt incipiat esse q̄ non erat:nisi peni
terat eum fuisse q̄ erat. altera ꝑo pnia ē:cu-
ius actio p totā vitaz vitam ꝑpetua supplica
tionis hūilitate subeunda. Primo quia ne-
mo vitaz eternā desiderat:nisi cum vite hui⁹
tpalis peniteat. Quis dubitet in hōc̄ tpa-
li felicitate versemur:penitere tñ nos debere
huius vite. Ut ad illā incorruptiones. Tota
auditate curramus. Quis ḡ festinat stēq̄
exoptat ad patriam remeare:nisi quē pegri-
natiōis sue penitet. go itaq̄ sane mētis non
ingemiscit Cui nō p pniam. sic esse dī placeat.
Deinde multa sunt peccata que q̄uis singu-
la non letali vulnere ferire sentiant. tñ simul
cia 2gregata quo plura sunt necāt. nisi me-
dicamento quotidiane penitētie desecentur.
Quisquis itaq̄ se diligenter attendit. satis.
intelligit cū quāto periculo pegrinet a domio
a Tertia actio ē penitētie que p̄o illis pecca
tis subeunda est. que legis decalogus cōtinet
In hac ergo pnia maiorē in se q̄z severita
tez dz exercere. vt a seipso iudicaturus. nō iu
dicetur a dño. Ascendat itaq̄ hō aduersum
se tribunal mentis sue. 2stituat se añ faciē su
az. Atq̄ ita 2stituto in cordis iudicio accu
satrix cogitatio. testis 2scientia. carnifex ti
mor. Inde gdē sanguis animi 2fluentis p la
chrymas ꝑfluat. Postremo abipso mēte ta
lis inia proferatur vt se indignū hō iudicet
participatiōe corpis ē sanguinis dñi. Ut q̄
separari a regno celor timet p vltimā iniam
sūmi iudicis p ecclesiasticā disciplinā a sacra
mēto celestis panis separetur. Judicet ergo
seipsuz hō in istis. Volūtatē dū pōt ē mores
quertat in melius ne cū iam non potuerit eti
am ꝑter volūtatez a dño iudicetur. Sed si iā
de sanitate desperās addis peccata peccatis.
sic scriptū ē. pctō dū veneriti ꝑtūdū malor
2tēnet noli 2tenere noli dsperare clama de p
fundis etiā ad dīm. De tali pfundo innūme
te clamauerūt ē ppitiatiōez in uenerūt. Fa-
cilius q̄z est cuacuata cōminatio ꝓphetie q̄z
hūiliatio pnie. Quidqd.n. feceris quecunq̄
peccaueris adhuc i hac vita es. Uñ te omni
no si sanare nollet. auferret. Cur ergo igno
ras. q: paciētia dei a penitētiaz te adducit.
Nec Aug. Non soluz ergo de magis. sed de
paruis peccatis vt dictū ē. quotidiana pnia
est agēda. ē q̄uis parua videant. non tñ ꝑ
hoc iūt negligenda. Quia (vt ait Greg.) nul
lū pctm adeo paruū qd nō crescat neglectū.
Et item peccatū. qd pnia non diluit. ipso suo
pōdere mor ad alia trahit. Uñ dicit Amb⁹.
Qd minimū peccatū scient cōmissuz grauī⁹
est toto mūdo. Uñ ē Aug. Sz ista leuia q̄ di-
cimus noli 2tenere. Si 2tenis qñ oppēdis
expauesce. qñ numeras leuia multa faciunt
vnū grāde. multe gutte implēt flumē. Mul
ta grana faciūt massam. Nec Aug. Nō ita
q̄z leuia sunt 2tenenda. nec ꝑ grauia ē de
sperandum. Quia (vt ait Aug.) Nullū pec

gat: ſi in vēto pu'nerē ponat. Nec gre. De-
inde ioānes ſubūgit. ((Ipſe vos bapt̄zabit))
nō ſolū in aqua. ſ. ē ((in ſpiritu ſcō ⁊ igne))
gr̄az ſpūſancti: ⁊ caritatis ꝓfectū. Ideo q̄ nō pt
facere nīſi deus. In baptiſmo. n. xpi ꝓfertur
gr̄a ſpūſancti. ⁊ p ſpūz ignis caritatis ſi de
bite ſuſcipiat. vel obſt nō penal. Baptiſmus
aūt iohānis ala nō ꝓferebat: ſed baptiſmuz
xpi ſignificabat ⁊ ad ipſūz ordinabat. Unū
Act. Aliud fuit baptiſma iohānis. Aliud dñi
Aliud pnie. hoc ſanctificātis ⁊ gr̄e in quo
ſpūſanctus in vno quoq; creātē ad deco-
quēda pctā modo ignis operat vrēs delicta
purgās ſicdes carnis ⁊ aie. Unū ⁊ Beda. ba
ptizamur āt a dño in ſpūſanctore: nō ſolū cuz
in die baptiſmatis ſonte vite in remiſſione
peccōz abluit verūetā q̄tidie: cū p gr̄az ei⁹
dē ipſūs ad agēda que deo placēt: accēdimur
Eſtq; baptiſmus fluminis in aqua. flaminis
in pnīa. ſanguinis in martyrio. Deinde poſt
teſtimoniū Joānis de pmo xpi aduētu addit
ehaz de extrēo. auctoritate ⁊ miniſterio iudi
cij xpi cōmendando ⁊ populis cōminādo:
dicēs. ((Cuius ventilabrū in manu eius)).
Uētilabrū a ventilādis paleis dictū eſt in
ffm. quo in paleſtina ſolebat purgari bla
dum: ⁊ eſt factū ſicut pala qua p̄jcitur gra
nū paleis cōmixtū in altū: ⁊ vētis paleas
tollit ⁊ granū in area cadit. Johānes ergo
methaphorice: loquēs p vētilabrū intelligit
diſcretionē iuſti examinis ſeu diuinū iudi
cij. ⁊ poteſtatē diſcernēdi bonos a malis:
ſicut vētilabro diuidūtur grana a paleis: ⁊
fructuoſa ab infructuoſis q̄ eſt in manu. i.
in pūre ⁊ arbitrio eius: q̄ iudicādi officiū
ſibi traditū eſt a patre: q̄ omne iudiciū de
dit filio. ((Et pmūdabit)) ideſt pfecte mūda
bit. ⁊ purgabit in futuro ((aream)) ideſt ec-
cleſiā ((ſuā)) a paleis. in qua nūc grana cū pa
leis. i. boni cū malis cōmixti ſūt: ſz in iudicio
ſeparabūt ab eis. Et ꝓgregabit triticū)) modo
pluribus locis diſpū. ſ. bonos ⁊ iuſtos: q̄ ad
modū trinci ſūt interius cādidi per mūdi
cia. exterius rubei p paciētiā graues morib⁹
vtiles ſmōibus: multipicabiles aliorū cōuer
ſionibus ((in horreū ſuū)). i. in celeſte habi
taculū. ((Paleas aūt)). i. malos ⁊ reprobos:
leues p ſuperbiā. pallidos p inuidiā. fragiles
per tracūdiā. aridos p auaritiā: infructuoſos
per accidiā. rudes p carnalē ꝓcupiſcētiā ((cō
buret igne)) ((gehēne)) ((in extinguibili)) ⁊ pē
ſēſibili. In hac etiā ꝓſēti vita dñs eccleſiā
purgatū ob manifeſta peccata puerſi ⁊ ma
li de eccleſia p lētētiā ejectū: vel p mortē de
hac vita abſcindēdū: ſz hec purgatio in fine p
ficiet qñ p angelos de regno ſuo oīa ſcādala
colligēt. Uel mō mūdat diſcernendo merito
nō numero: ſed nūc ⁊ nūero ⁊ merito. Ad
ta q̄dē ⁊ alia exhortāt: ⁊ docēs Johānes cuz
getzabat ⁊ ānūciabat pplo. Ex quo p3 q̄ nō
oīa facta ⁊ dicta iohānis ſcripta ſūt. iz pauca
reſpectue: ſicut ⁊ de xpo dī iohānis vltimo
Moraliter iohānes dat formā vīcēdi pdicā-
di: ⁊ fructificādi: nā ei⁹ vita auſtera: ⁊ q̄ ad vi
ctū durū: ⁊ que ad veſtitū aſperū: ⁊ quo ad
locū deſertū: ei⁹ doctrina vera ſine de deo ſi-
ue de ſeipſo: ſine de primo: ei⁹ oppoſito fru-
ctuoſa: q̄ multos vocādo ⁊ rectificādo. In p̄
mo fuit exēplar religioſor̄. In ſecūdo doctō
rū. In tertio pl̄ator̄. Si. n. talis erāt pdicator
oīs hieroſolyma. q̄ ad clauſtrales ⁊ iudea: q̄
ad clericos. ⁊ regio quo ad laicos venirēt cō
fitētes pctā ſua tā venialia q̄ mortalia veni-
ret: ⁊ ieſus cū eis: ad ſctificādū eos: ⁊ ſ̄bo ⁊
remedio ⁊ exēplo. Ad maiorē āt expſſionē p̄
dictor̄ locus vbi facta ſūt vterminār ꝓſequē
ter cū ſubūgit. ((Nec in bethania facta ſunt
trās iordanē. vbi erat iohānes baptizās)). ve
. n. dicit. Criſo. Nō in domo neq; in angulo
xp̄s p̄dicabat: ſz iordanē trāſiēs i media mul
titudine pūb⁹ oīb⁹ q̄ ab eo baptizār. In be
thania q̄ dom⁹ obedictie interpratr iohānes
baptizare dr̄: vt q̄ ex obediētia dei venerat
xp̄m nūciare: īmolādū p redēptiōe mūdi oſtē-
dat: ⁊ intelligāt hoies: q̄ ſi a pctō originali q̄ō
p inobediētiā pūmi parētis ꝓtigit abſolui deſi
derāt ſubmiſſo corpe: ⁊ credulo corde baptiſ
mi ſacrm ſuſcipe: ⁊ p obediētiā fidei oēs ad
baptiſmū q̄uenire debent: ⁊ vt ſignificet: q̄
baptizatis obediētia q̄ēit. Eſt aūt duplex
bethania. Una eſt quedā villa citra iordanē
ad duo miliaria de hieruſalē: i. in latere mō
tis oliueti: vbi lazarus fuit ſuſcitatus. Alia de
qua dictū eſt ſupra iordanē. ⁊ altera tñ
parte fluminis: ſcz in ſorte duarū tribuū ⁊ di-
midie: a hieruſalē itinere dieī vn⁹: vbi erat
Johānes baptizans. ſ. in cōfino gētiū ⁊ iude
or̄: vt his ⁊ illis oſtēderet baptiſmus cōis ⁊
bn̄ trās iordanē baptizabat: q̄ gētes cōius
q; iudei baptiſmū receperūt. Oratio.

Dñe beatiſſime pcurſor xpi p̄
co iudicis. amicus ſpōſi: vox ſ̄bi di
uini: q̄ ſolatiū nr̄e redēptiōis annū
ciare meruiſti: ipetra mihi miſero apd eūdē
dñm nr̄m ieſum xp̄m: tuis ſctiſſimis pcibus: vt
purgatio a vitijs pectoris: ⁊ ornato virtutib⁹:
pare ſm ſalubria tua mōita viā dñi: ⁊ rectas
facia ſemitas ei⁹: q̄tenus in extremo iudicio.
cū area eccleſie ſue mūdauerit: ⁊ triticū a pa
leis ſeparauerit. merear inter gratia tritici: ⁊
electos ſuos inuenīri: ⁊ horreū celeſtis man
ſionis cum eis reponi. Amen.

¶ De penitentia faciendā. Capl. xx.

Ela vero de penitentia per quam regnū celorū appropinquat: ⁊ via domini paratur tactū ē in p̄cedentibus: nūc cōſequenter de ipſa aliquātulū latius videamus. Ad verā itaq; pniam q̄ amor dei: ⁊ odiū peccati facit: ante oīa duo requirunt. ſ. q̄ peccator de peccatis p̄teritis doleat: ⁊ nunq; iterata vice peccādi firmā voluntatem habeat. Sine his duob⁹ penitētia vera nō ē: quia ſine eis nec deus peccata dimittit nec ſacerdos abſoluere a peccatis pōt. Unde Ber. Uera ſiquidē pnia ē ſine intermiſſione tēporis: de p̄teritis malis dolere: ⁊ ſic plāgere cōmiſſa vt nō cōmittat plāgēda. Irriſor nanq; eſt ⁊ nō verus penitens qui adhuc agit q̄ peniteat. ſi ergo vis verus penitens ee ceſſa a peccato ⁊ amplius noli peccare: qm̄ inanis eſt penitentia: quam ſequens coinquinat culpa. Unde ⁊ Greg. Penitentiam quippe agere eſt: ⁊ perpetrata mala plangere: ⁊ plangēda non ꝑpet̄ ⁊ plāgere Nam qui ſic alia deplorat: vt tñ alia cōmittat adhuc penitentiā agere aut ignorat aut diſſimulat. Unde etiam Aug. Inanis eſt penitētia. quā ſequēs coinquinat culpa. nihil ꝓſunt lamenta: ſi replicantur peccata: nihil valet a malis veniā poſcere: ⁊ mala denuo iterare. Et item Penitētes. penitētes. ſi tñ eſtis penitētes. ⁊ nō irridētes: mutata vitā: recōciliamini. Penitētia agis genu figis ⁊ rides. ſubſanas patientiā dei. Si penites ex penitet te: ſi non penitet penitens non es. ſi ergo penitet cur nunc facis q̄ male feciſti. ſi feciſſe penitet noli facere. ſi adhuc facis: penitens non es. De quibus aūt penitētia ſit agenda notat ides. Aug. diceno. Tres ſunt actiones pnie. Una eſt que nouū hoiem parturit donec p baptiſmum ſalutare oīum. p̄teritor̄ fiat ablumo peccator̄. Omnis. n. q̄ iam huc voluntatis arbitr̄ ꝓſtitut⁹ ē: cū accedit ad ſacramēta fidei: niſi cū penitear vite veteris. nouam inchoare non pōt. Alb hac pnia cū baptizantur ſoli pueri imunes ſunt. Nōdū. n. vti pōt libero arbitrio. Quib⁹ tñ ad ꝓſecratiōem: remiſſionē q̄ originalis peccati ꝑdeſt eor̄ fides a q̄bus offerunt: vt q̄ſcūq; maculas delictorum. per alios ex quibus nati ſunt cōtraxerunt: aliorum etiam interrogatiōe: ⁊ rōſione purgentur. Ceteror̄ hoiuz nullus tranſit ad xpm: vt incipiat eſſe q̄ non erat: niſi penitendo eum fuiſſe q̄ erat. altera ſp̄o pnia ē: cuius actio p totā vitaz vitam ꝑpetua ſupplicationis hūilitate ſubeunda. Primo quia nemo vitaz eternā deſiderat: niſi cum vite hui⁹ tpalis poeniteat. Quis dubitet in hūiuſq; tpalis felicitate verſemur: penitere nos debere huius vite. Ut ad illā incorrup̄tiones. Tota auditate curramus. Quis q̄ feſtinat ſteq; exoptat ad patriam remeare: niſi q̄ peregrinatiōis ſue poenitet. go itaq; ſane mētis non ingemiſcit. Cui nō p̄ pniam. ſic eſſe dī plicat. Deinde multa ſunt peccata que q̄uis ſingula non letali vulnere ferire ſentiant. tñ ſimul oīa ꝓgregata quo plura ſunt necāt. niſi medicamento quotidiane penitētie deſecentur. Quiſquis itaq; ſe diligenter attendit. ſatis. ſtelligit cū quāto periculo ꝑegrinet a domino a Tertia actio ē penitētie que pro illis peccatis ſubeunda eſt. que legis decalogus cōtinet In hac ergo pnia maiorē in ſe q̄q; ſeueritatez dz exercere. vt a ſeipſo iudicaturus. nō iudicetur a dño. Aſcendat itaq; hō aduerſum ſe tribunal mentis ſue. ꝓſtituat ſe añ faciē ſuaz. Atq; ita ꝓſtituto in cordis iudicio aſſit accuſatrix cogitatio. teſtis ꝓſcientia. carnifex timor. Inde q̄dē ſanguis animi ꝓſtentis p lachrymas ꝑfluat. Poſtremo abipſo mēte talis inia proferatur vt ſe indignū hō iudicet participatiōe corpis ⁊ ſanguinis dñi. Ut q̄ ſeparari a regno celor̄ timet p vltimā ſniam ſumi iudicis p eccleſiaſticā diſciplinā a ſacra mēto celeſtis panis ſeparetur. Judicet ergo ſeipſuz hō in iſtis. Uolūtatē dū pōt ⁊ mores ꝙuertat in melius ne cū iam non poterit eti am ꝓter volūtatez a dño iudicetur. Sed ſi tā de ſanitate deſperās addis peccata peccatis. ſic ſcriptū ē. pctō dū veneriti ꝑſūdū malor̄ ꝙtēnet noli ꝙtēnere noli vſperare clama de p̄ fundis etiā ad dñm. De tali ꝑfundo inminente clamauerūt ⁊ ppitiatiōez in uenerūt. Facilius q; eſt euacuata cōminatio ꝓphetie q; hūiliatio pnie. Quidqd. n. feceris quecunq; peccaueris adhuc i hac vita es. Uñ te omnino ſi ſanare nollet. auferret. Cur ergo ignoras. q̄ paciētia dei a penitētiaz te adducit. Nec Aug. Non ſoluz ergo de magis. ſed de paruis peccatis vt dictū ē. quottidiana pnia eſt agēda. ⁊ q̄uis parua videant. non tñ pp hoc tūt negligenda. Quia (vt ait Greg.) nullū pctm̄ adeo paruū q̄ nō creſcat neglectū. Et item peccatū. q̄ pnia non dolet. ipſo ſuo pōdere mor̄ ad alia trahit. Uñ dicit Amb⁹. Q̄ minimū peccatū ſciens cōmiſſuz grauis eſt toto mūdo. Uñ ⁊ Aug. Sz iſta leuia q̄ dicimus noli ꝙtēnere. Si ꝙtēnis q̄ſi appēdis expaueſce. q̄ñ numeras leuia multa faciunt vnū grāde. multe gutte implēt flumē. Multa grana faciūt maſſam. Nec Aug. Nō ita q; leuia ſunt ꝙtēnenda. nec pp grauia ē deſperandum. Quia (vt ait Aug.) Nullū pec

curā criminale est dō displicet. nullū veniale
dō placet. Agēda ē ꝺ pniē sine dilatiōe. ⁊ dū
possum⁹ ne subito occupari ꝙram⁹ ipacta
pniā ⁊ venire nō possimus. Un Aug. Remē
dia penitētiē ad deū. nullus sūt cūctantibus
differēda ne tpis correctiōis pareat tarditas
Qui.n. penitēti indulgētiā promīsit dilatū
lūi dīe crastinā nō promīsit. Et infra. Si go
sūt posita i vltima necessitate egritudinis sine
voluerit accipere pniam ⁊ acceptā. ⁊ mor re
cōualuit ⁊ hanc vitā duxit. loquor vobis nō illi ne
gam⁹ q petit. sed nō petimus⁹. q; hinc bene
exit. Nō petimo. nō vos fallo. nō petimo. vide
lis bene vitā⁹ secur⁹ hinc exit. Baptizat⁹ ad
huc secur⁹ hinc exit. Agēs pniaz ad vltimā
⁊ recōciliat⁹. si secur⁹ hinc exit. Ego nō sum
secur⁹. vñ securꝰ sum. Secur⁹ tum ⁊ do ſ
curitatē. Unde nō sum secur⁹ pniam dare
possū. securitatē dare nō possū. Nō dico dā
nabit. sed nec dico liberabit. Unde de dubio
liberare. Unde q̄ certū ē euadere. Age pniaz
dū tempus es. Si.n. agis vera penitentiam dū
sanus es. ⁊ inuenerit te nouissime dies cur
rentē vt recōciliet⁹ si sic agis. securus es. q;
egisti pniam eo tpe. quo ⁊ peccare potuisti.
Inutile tūc vis agere pniam. qñ iā peccare nō
potes. peccata te dimiserunt non tu illa. Bre
ues sunt aut ignoscimur tibi aut nō ignoscit.
Qđ hoc tibi sit futur⁹ ego nescio. Ergo di
mitte incertū. ⁊ tene certū. Nec Augu. Ideo
aūt Aug. dubitat de his qui penitēt in extre
mis. q; tales pen⁹ videns penitere timor pe
ne q̄ amore iusticie. ⁊ ꝺ certo pnia vī ēē du
bia. Nō ergo tardes vel dissimules i sanitate
pniaz agere ⁊ cito peccati onus deponere.
quvi aut Aug. similē ē in illo statu vinere in
quo quis nō audet mori. ⁊ audacior ē q; cum
vno pctō mortali dormit q̄ q cū septē hostī
bus. sepe quidē pmittūt sibi homines vitaz
lōgā. et eo q̄ sūt iuuenes vel bone cōplexiōis
aut sene nescientes gā supuentura pariat dies.
nec antēdentes q; raro q̄ morīi morte na
turali. sed frequēter et accidētibus. puta. fe
bre. apostemate ⁊ hmōi. vel q̄q; morte im
prouisa ⁊ casuali. Et tū credis q; gubernat in sua
tu melior⁹ mor⁹. Dñs Aug. de scō victore. scī
endū q; nec mil⁹ nec ip⁹ nec puer nec senex
aū solūt a corpore q̄ sint in illo pūcto bēa
tus vel malitte vltra quā si sp viuerēt nūq̄
trāsierit. Nec Aug. si pp vanā lōge vite spē
multi decipiunt⁹. ⁊ pniaz quā expectāt nō p̄se
quūt. vñ Cris. Nihil tā decipit homines quan
tā⁹ multos expirasse. Expectātes recōciliari.
Et posito q; hō certꝰ exit vlq; ad senectutē et
senū plōgāda. q; tūc mali di sūt homes ab la

bore ⁊ vir i his etatib⁹ repit. q; si a pncq̄
placuit euellet pniaz. Optimū ē stitū. ifir
ma pudēdia ⁊ maxima pudēdia. i hoc pfi
tim vtq; rerā ptritiē ⁊ purā ac integralē cōfe
ssionē ⁊ p satisfactiōez ꝺdignam hoīi⁹ ⁊
fomis se disponat: cūctaq; noxia eū a salute eē
na retrahēna: ac ꝺfectēna pficiat ⁊ se ingrē
ctpe sic teneat ac si hodie vel crastino vel ad iō
q⁹ hac septimana discessur⁹ sit. Hoc mun
do. In extremo qppe vite siue pōt hō penite
re q; vsq; tūc pt peccare: ⁊ ꝙ vsq; tūc pt ꝺ pec
catis p diuinā misericordiā ꝓcleq̄ venīa: quia
mīa dei vincit humanā malitiā. Is tamē pnia
tarda. raro est vera ⁊ fructuosa: q; i ea nō hēē
distincta ⁊ sufficiēs de pcō displicētia: primo
.n. sufficiēs regrit q̄ pcm dimittat: ꝺ vehe
mēs passio ⁊ dolor in pte sensitiua q̄les hūt
cōiter illi i articulo mortis: impedit i penitēte
vsū rōnis: ne bñ deliberet: ⁊ de pctis. et pnia q̄
iūcta aut volūtarie assūpta gaude. ⁊ do grās
age q te ad eādez ꝺcenit misericordiā expe
ctare. nō sis ingrat⁹ q; hodiernū diez hēs in q̄
corrigaris. heri malus fuisti. hodie bon⁹ esto
Cōsidera qm̄ multi mō moriūt: q̄⁹ si vna
hora ad agēdā pniaz ꝓcederet q̄ tibi ꝓcessa
ē: quō p altaria ⁊ q̄q festināter curreret ⁊ ibi
flentis gemib⁹: vel certe toto corpe i trā pstra
to. tādiu suspirarēt plorarēt ⁊ orarent: donec
plenissimā pcōr⁹ tuor⁹ veniā a vo ꝓcq̄ mere
rent. Tu vo comedēdo: bibēdo: iocādo: nūq̄
dor⁹ otiose vinēdo tpa pdis q̄ tibi dē⁹ idul
sit ad regrendi grām ⁊ ad pmerendā gloriā. Cogita etiā quot raie ⁊ inferno: cruciant
sine spe venie ⁊ misericordie die si amor dei te
tenere ⁊ mulcere non potest: saltem teneat ⁊
terre at timor iudicij: metus geh ne laqueī
mortis: ⁊ omnia mala. Sed multi hodie ab
utentes dei patientia parum hec attendunt
⁊ tempus quo nihil est preciosius inutiliter
transire permittentes: miserabiliter amittūt
vnde Bern. Hodie filij hominez anime cu
ram negligunt: carnis curam perficiunt in
ideo desiderio. Nec enim peccare metuunt
sed puneri nec vel tanti cordis opera datur:
sed valitudini corporis imo etiam voluptati
De icola hypocratis ⁊ epicury ꝓdicerunt
hec: tempus hoc alabus non corporibus est
assignatum: dies salutis⁹ et non voluptatis.
Et iterum. Nihil preciosius tempore: si⁹ heu
nihil hodie vilius estimatur. Transeunt dies
salutis: et nemo recogitat: nemo sibi pen
sat futura momenta perisse causet. Hec Ber.
Et re vera nihil in hac vita preciosius est tpe: q;
breui hora posset qs venia ⁊ gratiaz ac gloriā
obtinere. plus ꝙtenus mundus valeat promē
reri. Nō ē.n. hora tā breuis: in q̄ non spūalis

lucra suo valore in cōparabilē ois terrena ex
cedētia cōparare possit. Unde de etā quata pluo
n⁹ vixit ezechi. die p anno dat tibi. pēna in
purgatorio excedit omnem penam tempora
lez vite hui⁹. dicit.n. augu. q̄ ille ignis pur
gatorij durior ē q̄ q̄q i hoc seculo penaꝝ
aut lenture aut videri: aut cogitare quis pōt.
Igit magis ē curā dū ō bona vita q̄ ō lēga
vñ seneca: q̄ bñ vixit diu: nō q̄ diu. Item vt
ait seneca: bñ vixit qui bene: nō q̄ diu. Item vt
tā metiamur in tpe. sūt tres ptes pnie. scilicet
ptritio: confessio: et operis satisfactio. prece
pit.n. scriptura. fidere cōrita si vestimenta: q̄
teri alterutrum petit: et facere dignos fructus
penitentie. Nam cum omne peccatum cō
mittatur cōrde opere vel cōfessione: unūq̄ ē ita cu
rari p̄ q̄ punit: vt peccator culpa ⁊ pena dimittat
accuset ⁊ facto penitēat. Iste tres ptes peni
tie sūt trine dicte: q̄⁹ ad terrā promissiōis
tē. ō q̄⁹ i exodo dī. de⁹ hebreoꝝ vocauit nos
vt eam⁹ vīa trū diez i solitudine: ⁊ sacrifice
mus deo nro: ne forte accidat nobis pe
stis. i. culpa i pūn. aut gladi⁹. i. pena i futuro.
In ꝙ triduo qsiuit virgo maria filiū suū ⁊ inue
nit eū. in quo felici triduo simulit ⁊ tu si que
ris: inuenies iesum. i. salutez eternā. hec est
scala cū tribus gradibus quam vidit Jacob
erectā a terra vsq; ad celuz: ⁊ dñm innixum
scale ꝓpter tria. Primū vt eaz fortiter sustī
neat. Secōm vt ascendēti p eam manus si ne
ce sit fuerit porrigat. Tertiū vt ascēdens cū
laborauerit ⁊ fatigatus fuerit in ipsuz respi
ciat: ⁊ tota sua curaz in eum iacet. Non. enim
ita crudelis ē: q̄ euz cadere pmittat. Prima
ergo pars penitentie est cordis contritio. est
aūt ptritio dolor volūtarie assumptus pro
peccatis: cū proposito seu intētiōe cōfitēdi ⁊
satisfaciendi: quia nullus vere censet cōtrit⁹
nisi habet ꝓpositū huiusmodi. In qua cōtri
tiōe hō sigillatim omnia pcā sua ad̄ tri
bunal. p̄sciētie sue adducat: vt ibi scipsum ac
cuset in amaritudine anime sue de singulis
cōteratur. ⁊ postea cōfiteatur. De singulis
qppe peccatis mortalibus requiritur contri
tio singularis: diuersorum.n. morboꝝ diuerse
sunt medicine: sed ptritio est medicina singu
laris: ptra vnū tantū mortale: ergo non suf
ficit vna cōfessio de oibus peccatis: sed de quo
libet mortali tenetur hō spāliter contteri: si hz
distinctam peccatorum memoriam. sed secūdus
Cris. sicut redijs solaribus videnī arbēt
nummi in aere: que nequaq̄ extra radios so
lares apparent: ita menti radio circumspe
ctionis propie illustrate apparent seu defe
ctus minutissimi: qui alijs desidiosis ac per
hoc tenebrosis mentibus occultātur. si vero

queritur q̄dū q̄s de peccato dolere debeat: re
spondendum q; deus q̄n absoluit hominem a
vinculo peccati seu a culpa ⁊ pena eternali ob
ligat eum vinculo perpetue detestationis pec
cati. Unde vtile est q; sacerdos aliquaz peni
tentiam quantumcunq̄ paruam perpetuam
iniūgat: vt homo per hoc, peccatorum suoꝝ
preteritorum: aliquādo in contritionis spiri
tu remenioretur. sed detestatio peccati perpe
tua est duplex. Quedam in actu: ad quam
homo nō tenet semp̄ q̄q tamē faceret pfe
ctionis esset. nō tamē omīo ō essētia: sicut be
at⁹ Petr⁹ legit semp̄ fleuisse ⁊ sanct⁹ Dauid
dicebat peccatum meum coram me est semper.
Alia est in habitu ad quam homo semper te
netur: etiam. Post perfectam peccati remis
sionem: De hac secunda dicit Aug. loquens
De penitentie semper paratos habeat: mun
quam sufficiat: semper doleat: et de dolore
gaudeat: ⁊ non semper doluisse se doleat: pro
dño ante quē peccauit erubescant: dolorem
cū vita finiat. Et iterum Aut finiut dolores
cruciabūt penitētē vitā meā: aut eterni cruci
atus vexabunt puniendā animā meam. Hec
Aug. Alie ergo dolor cessare nō ds i penitente
nec finem hāc vita: is ficat hō in deū qui eter
nus ē peccauit: ita in eterno suo. i. q̄dū vi
xerit dolore ds. Sz multi gemūt p pctis nō q̄
pctā eis displicant pp deū is pp pena Nō nul
los etiā pmouet peccasse p sola peccati turpi
tudine. Fructuosa ergo ptritio est: cū quis de
peccato quo deum offendit doleat: ⁊ inde tur
batur ⁊ gemit: q; iniquitas amoꝝ iusticie si
bi displicet. Et quantotius aliqs sic vere peni
tet tantocius deus peccatū dimittit. Et antez
deum peccata dimittere eterna penaz p illo
debitā p collatōnē prīs gratie relaxare. Sic
quoq; actualis peccati p iustificationē mētis
eterna pena relaxata relinquitur temporalis
in qua eterna ē cōmutata vt q̄ illicita anime
delectatiōe sine etiā carnali voluptate cōmis
sum ē satisfactiōis digne amaritudine pur
getur ab homine dū licet ne districtius a deo
puniatur in futuro. q; nullū malum preteri
ipunitū. est aūt duplex penitētie genus vī
dā plangim⁹ quod male gessimus vel dum
plangimus quia nisi egimus quod agere de
buim⁹. Secūda pōs penitentie est oris confessio.
Est aūt confessio p quam morbus latens spe
venire aperitur. Et est cōfessio duplex quedā
mentalis que fit coram deo: ⁊ hec est de iure
naturali. quedā vocalis que fit hominī. ⁊ hec
nō est de iure naturali. Igitur ante incarna
tiōez xp̄i sufficiebat mētalis cōfessio facta so
li deo: q; deus nōdū erat hō. sed postq̄ deus
homo factus est requirit ab homine q̄ cōfes

ne fiat tanq̄ homini fiat. Et q̄ipse i forma humana nobis ea ostendit q̄ plena esse nō potest quotidianos fructus operamur homines. quoq; patrimonio sumus Petri. et ceteri apostoli ac cōsequentes sunt Petro. et dixit quecūq; alligaueritis super terrā erūt. Per hoc. n. q̄ ministrio sacramentoꝝ dātē potestatē ligādi et soluēdi instituit cōfessionē eis tanq̄ iudicibus deberi fieri. Sic ergo cheruī⁹ instituit cōfessionem tacitā sed apostoli p̄mulgauerunt eam expresse. Ꝯ etiā cōfessio facienda et hoc xp̄i vicarie. Aug. in oibus scripturis diuinis fratreo calliduli vult ac salubē amonemur vt peccata nostra debeamus ingeniter ac humiliter non soli deo sed etiā sanctis hoibus et deū timentibus confiteri. Non enim ideo vult de⁹ vt cōfiteamur peccata nostra: q̄ ipse ea scire nō possit: sed q̄ diabolus hoc desiderat vt inueniat qd nobis ante tribunal eterni iudicis obiciat ideo vult vt magis defendere q̄s accusare peccata nostra velimus. Contrario deus noster q̄ pius et misericors est vult vt eam confitear in hoc seculo vt p̄o illis nō p̄fundamur in futuro. scies ergo diabolus virtutem pure confessionis toto nisu impedire conatur hominē ne cōfiteatur. Et sicut suggessit p̄mus vt hō caderet. sic post casum impedit ne resurgat. q̄ sicut nos nō resurgere posse sine confessione. Nec Aug. Petrus ē p̄fiteri nolle q̄s legē cōtenere. Petrus ē dei offensam tali satisfactione nolle placare q̄s peccando dei bonitatez offendere. Quānis enim in contritione dimittat peccatū tamē confessio vocalis necessaria est. Vel in re quando habē opportunitas vel in proposito q̄n articulus necessitatis eā excludit: et non contēptus religionis et ita necessitas cōtendi potit cōtritionez non est in tali casu ꝓpter necessitatem remedij sed ꝓpē obligationez p̄cepti. Est aūt cōfessio conueniēter instituta vt qui in ima potestate positus a deo discesserat: sub alio positus cum humilitate et deuotione rediret. Ideoq; deus instituit sacerdotem sui vicariū: et quasi medicū cui peccator vulnera detegerent: vt peccator non a se q̄s ab alio maioris humilitatis ea satisfactionis medicinā susciperet. sunt enī sacramenta quasi quedam emplastra. Igitur (vt ait Aug.) p̄onat se omnino penitēs in potestate iudicis in iudicio sacerdotis: nihil sibi reseruans sed omnia patens sit facere eo iubente p̄o recipienda vita anime quecūq; faceret p emissa corporis morte. Deico: nā ad peccandum efficerentur p̄mouendo si turpitudines suas nō estimarent reuelādas: et q̄. unū opus bonoꝝ ē p̄fessio operis malo

valde ē vtile p̄fessionē frequētare. Euenit. n. eo: p̄ius cōtritū et humiliatum confirmari in cōfessione. plerūq; peccato: solo timore vt ecclesie cōsuetudine sacerdoti p̄sentatus: p sacerdotale officium vere compungitur: ac plenius caritate recedit. Nonnulli etiam nec eo corde redeunt. Sed tū forma p̄fie quam suscipiūt paulatim in eis humilitatē cuz caritate nutrit. Nec ob pudorem cesses a cōfessione q: erubescēna et pudoris anxietas ac confitentis humilitas maxima ps et p̄fie vū Xp̄i confessio peccatorum est signuz bone mentis et testimoniū p̄scie deū timentis. p̄fecto enim tuno: soluz oēm pudorē. Illuc autem cuius enim tuno: soluz oēm pudorē. Illuc autem turpitudo confessionis aspicitur vbi futuri iudicij pena non creditur. Et q: ipsū eruberescere pena ē grauis. tō iubet nos deus nostra confiteri peccata vt verecūdiā patiamur ꝓ pena nā et hoc ipsum pars diuini iudicij est: vū Valerius. Venia dignus est q̄ peccati excusatione non q̄rit. Ubi enīz est p̄fessio: ibi est remissio. quia p̄timum ad innocētiam locū tenet verecūdia cōfessio: vnde etiā Augustī. Qui verecundiz magis est confiteri peccata qui erubescit p̄o xp̄o sit dignus misericordia. Et quanto pluribus cōfitetur quia in spe venie turpitudinem criminis tā to facilius cōsequetur gratiaz remissionis. Et iterum. O stulte cur erubescis homini dicere quod nō erubuisti in cōspectu dei facere remoue a te pudorem. curre ad sacerdotem reuela secretum. p̄fitere peccatuz: aliogn nihil tibi p̄derit contritio cordis nisi sequat oris cōfessio si possis. Et iterum. Cōfessio est salus afflictā. Est dissipatrix vitioꝝ. restauratrix ꝑtutum. oppugnatrix demonum. Quid plura. Obstruit os inferni. Portas aperit paradisi. hic Aug. vū et Grego ad cōmēdationez cōfessionis sic dicit. Mirent qui volūt in quoliber iusto castitatis ꝓtinētiaz: mirent integritatē iusticie: mirent viscera pietatis: ego non minus admiror confessionem humilitatis peccatorū: q̄s tot sublimia gesta virtutū: hec Grego. Utile est etiā et valde salubre cōfessionez crebraz cōmendē peccatoꝝ ferquent ite rare: et pluribus cōfiteri: q: confessio iterata licet ad salutez non sit necessaria. tū multū est p̄ficua. tum q: nesc it homo an in p̄ma cōfessione sufficiēter cōtritus fuerit. tuz quia maior humilitas et erubescētia merituz cauſat: quirit: tum q: p quācūq; confessionem tollitur virtute sacramenti aliquid de pena et ꝓfertur aliqua gratia. Quia enīz sacerdos virtute clauium aliquid relaxat de pena debita: posset aliquis totiēs cōfiteri q: tandē nihil remaneret de pena. Et licet aliqui di-

cant q̄ sola p̄ma absolutio effectum habet q̄ vi clauiū alie aūt nō: cum nihil inueniant absoluendum: secundum benigniorem tamen opinionē aliorum non reputatur incō ueniens q̄n homo posset toties ides peccatum corde cōtrito confiteri. et ab eo absolui et per hoc lueret totam penam purgatorij: et talis moriens statim euolaret: tuz virtute clauiū que semper aliquid relaxat: et si talis absolutio nō inuenit culpam: inuenit reatuz pene: et dato q̄ nihil pene inueniat: tunc fauet ad augmentum gratie: tū ex vi cōtritiōis nec tū peccatū tunc remaneret sine pena: nō enim modica pars pene est dolor contritionis: et erubescentia confitentis que in sequēti confessione iteratur. Quid igitur melius q̄frequenter cōfiteri quouiq; per centissimā vel millesimā cōfessionē: tota pena relaxetur confitenti. Et notandū q̄ confessio generalis que fit ante missam in ecclesia purgat peccata venialia: et delet peccata mortalia oblita. Valde aūt cautus debet esse confessor in tenendo secretū confessionis: ita vt nec illud reuelet etiā de licentia confitentis. In casu eni quo cōfitens renunciat suo secreto. et dat confessori licentiaz dicendi cuvoluerit vel loquendi de eo: non potest ipse confessor reuelare dictum sibi in confessione q: ipse confitens non potest in p̄cepto legis diuine et euangelice: sub quo secretum confessionis cadit dispensare: Et ideo si confessor nō hz potestatem absoluēdi: vel indiget consilio sapientioris: dz sibi iterū extra confessionem ob hanc mā cām dicere: et tunc potest ex p̄mere superiori vel alteri cōsuleti. Sz nec in casu mortis sibi imminētis: nec sub sigillo confessionis pōt vel dz qs secretū confessionis alijs reuelare: nec dz ipsi cōfitēti post cōfessionē petū inquirere: nec ab eo petū ad denudandū vel detrahendū cautelose posit confessionem extorquere. Tertia pars penitentie est operis satisfactorie: est aūt satisfactio q̄ p̄o qualitate culpe: pena digna exoluitur hinc est illud baptiste. (Facite dignos fructus p̄nie.) vū grego. nō solū fructus p̄nie: sz dignos p̄nie fructus ammonet ee faciēdos. neq;. n. par fructus ee boni operis debet ei⁹ qui minus et cuius q amplius deligit: aut eius qui in nullis et ei⁹ qui in q̄busdā tacuerit: aut cecidit. per hoc ergo emittitur cōscientia cōtinetur: vt tāto maiora ḡrat bonoꝝ operuz lucra. p penitētiaz: quāto grauiora si intulit damna culpe. Et utq; nā cogitādus summopere. ē vt q illicita meminit cōmisisse: a q̄busdā et licitis studeat abstinere: quatenus hoc cōditou suo satisfaciāt: vt q cōmisit p-

hibita sibimet ascidere debeat etiā cōcessa. vū et ber. p̄o eo q̄ ab illicitis abstinem⁹ ea nobis q̄q; p̄mo cōmissimus illicita cōdonātur. patet ergo ex istis q̄n ad p̄nam p̄tinet operari cōtraria his que aliqs peccauit. vū crisi. p̄nie ꝓpo dico nō solū vt a malis p̄oribus desinam⁹. verūetiā vt bonoꝝ operū fructibus impleamur. Facite inquit fructus dignos p̄nie. Quo aūt modo fructificare poterimus. Si vtiq; peccatis adueria faciam⁹. Aliena rapuisti. incipe donare tā p̄pria lō go ex tpe fornicatus. a legitimo quoq; te vsu suspende cōiugij: ac perpetuā continētiā sepius paucoꝝ dierū castitate meditare. iniuriā vel opere cuiq; vel sermone fecisti: refer benedictiōis ꝓba conuitijs et percutientes te nūc offitijs: nūc etiā bñficijs placare contende. nec; enī vulnerato sufficit ad salutez tātūmodo spicula de corpore euellere: sed etiam remedia adhibere vulneribus. Delitijs autē et temulentia defluebas: ieiunio et aq̄ potu virtuq; cōpensa. vt tamē superes in hoc te: vidisti impudicis oculis alienū decorem femineū tā oio ne videas. maiore tamen cautiōe post vulnera. Declina ingt a malo. et fac bonū. inquire pacē et p̄sequere ea. nō tñ hāc dico pacē q̄ cū hoibus verūetiā q̄ cū deo est copulāda. Et bene ait p̄sequere. Exagitata ē vndiq; et p̄sus exploa. ac terras reliquēs in celū p̄fecta. sed tamē possumus eam rursus reuocare si volumus. i. si tractidiā. superbiam. atq; iactātiā oia abicientes ipedimenta pacis. modestiā hanc vitam puraq; secetemur. hec crisō. Satisfactio autez dz fieri per opera penalia. per Satisfactionem. n. ops peccati vulnus sanari perfecte. sed peccamini medicine sūt pene. ergo ad satisfactiōem sunt necessarie. nam licet deo nihil possit subtrahi. tū peccator peccando quātū in eo est subtrahit qs ē ad honorē dei. Et ne cū satisfactio sit quedā recōpensatio. oportet q̄ per eam sibipsi penitens aliquid subtrahat qs ad honorē dei cedat. hoc autez nō pōt ee nisi sit opus bonum quantū ad dei honorem: et penale ex parte: quātū ad peccatorē penitentē cui ē subtrahēdū: sic et deo satisfacit et etiam a vitijs et futurio malis inquantū penale p̄seruat. satisfactio ergo dz ee talis. p qua aliqd nobis ad honorē dei subtrahamus. sed nos habemus nisi tria bona. s. bona anime bona corporis: et bona fortune. s. bona exteriora. Et bonis qdē fortune subtrahim⁹ nobis aliqd p elemosynā: ex bonis corporis p ieiunū: ex bonis autez anime nō oportet q̄ aliqd nobis subtrahamus. quātū ad diminutionē bonoꝝ alioꝝ: q̄p ea efficimur deo ac

cepit sed p hoc qđ subministrauit ea. Ita aias
Ex eius bona totaliter deuce hoc fit p ofanc
Vita ēt numerus operū satisfactoriū vt esse
ordinatos Radicē peccatoz q̄ fūt occupa
tionis oculoz: carnis e penitētia superbia vi
te: ne q̄ concupiscētia carnis oriat ieiunijs Ec
cupiscētia oculoz elemosynis Superbia
vite orando. Agit vt deū ē fin exigentiā culpe.
faciendi sint fructꝰ pnie: q̄ ē cōtra illos quo
rū culpa ē multa: e pnia modica. Unde di
gnos fructus pnie facit ille: q̄ fin modū cul
pe facit equalitatez pene: vt qui peccat plus
peniteat e quod iuenit in se oblectamenta in
culpa. ret de se faciat holocaustū in pnia: e q̄
amisit deū i peccati delectatiōe ḡrat eū i pec
cati abhominatiōe recognitiōe oēs anos in
amaritudine ac ire. Et iō qui cōdignā
pacientiaz sacerdos nō iniūgit: vel si iniūgit:
nō ipse nō absoluit penitēs a pena cōdi
gna q̄ a tanta quāq̄ hic facit. nō aūt a resi
dua. Unde ber. Nec tibi blandiaris si graviter
peccasti leuior pena vel a nesciente vel a dis
simulante dictaꝰ eū in purgatorijs ignibus
p̄ficiendū sit gegd hic minus feceris: q̄ di
gnos fructus pnie ḡit altissimus. Nec B.
Digna vero pnia nō tantū carnis macerati
one vel ipis lōgitudine quantū cordis cōtri
tiōe cōpensatiq̄ apud deū nō tā valet men
sura tpis q̄ doloris nec tm abstinētia cibop
quantū mortificatio vitioꝝ. Propter q̄ mē
surā tpis in agēda pnia canones in arbitrio
sacerdotis intelligentis statuūt: e pnie tpa fi
de e cōuersatiōe pniz abbreuianda: e ne
gligētia prolanda existimat. Tāta ēt cōtritio
p̄t ee q̄s totaliter tollat reatū pene: q̄ deus
plus acceptat cordis affectū q̄ exteriorē ac
tū. sed p actꝰ exteriores absoluit homo a pe
na e a culpa: ergo e similiter p cordis affe
ctū: que ē cōtritio absolutā ab ea: q̄ intentio
cōtritionis p̄t antēdi dupliciter. Uno modo
ex parte caritatis: que displicentiā causat. Et
iō mediante caritate meret nō solum culpe
admonitionē. sed ēt ab ei pena absolutionē
Alio mō ex parte doloris sensibilis qui vo
lūtas in cōtritione exercitat: e q̄ille dolor ē
tendi q̄ sufficit ad deletionē culpe e pene. et
si hō p se nō possit satisfacere p peccatis p̄t
tū p ad adiutoriū alterius. Quia enim pe
na quā peccator dz sustinere excedit vires ei⁹
iō ordinauit deus ex magna misericordia vt
ch eo e pro eo primū satisfaciat meritū passi
onis xpi qui p suam passionē nō solū mun
dū redemit. sed etiā suū meritū pro peccato
ribus satisfaciat. Secūdo satisfaciat pro pec
catore totius ecclesie dicit. n. Aug. q̄ clemo

syne e ecclesiē: que fūt in ecclesia subuenit
unt recognoscenti metem suam aduertam.
Tertio subuenit peccatori ppria satisfactio.
Et his tribus. f. merito dominice passionis
e totius ecclesie e ppate pnie: cōponit talen
tū ponderanio culpe. Et sic ēdū fin Dier.
Quia similiter circūuenit sathanas p nimiā
uriciā vt peccatores poterāt desperādo. quo
modo in nimia remissione corrigendo. Un
de salomon. Ne declines ad dexteram neq̄ ad
sinistra. Ut ēt ad agēdas pnias cōgruas ma
gis accēdaris. p̄sidera si vnū peccatū ade tā
districte punitū ē. vt nōgētis annis e amplī
us vite huiꝰ miseriā lugeret: e in augmētuz
miserie multis subsidijs e solatijs mechani
coꝝ quibus nūc vtimur careret. ac fere quat
tuor milibus annoꝝ eterni tenebras sustine
ret qualiter punient trāsgressiōes nre. tam
multe tā magne: cū supnus iudex cui reditu
ri sumꝰ de singulis rationē: e multitudines
numeret: e magnitudines pōderet diuturnī
tatem mensuret. Et iō multis lachrymis et
oronibꝰ multisq̄ ieiunijs est opus: vt pecca
ta nra q̄bꝰ mors eterna debebat. satisfactiōe
condigna deleamꝰ. Cōsidera etiā e attende
quid per peccatū perdidisti. quid incurrisit.
q̄s sit quē offendisti. Perdidisti amicitiā to
tius trinitatis. āgelorꝝ apostolorꝝ e omniū sā
ctoruz: decorem a se suffragia ecclesie. incurri
sti laqos fortissimos. hostes crudelissimos sta
tū periculosū orribile p̄cipitiū defectū gratie e
morte a se. Offendisti enim q̄ te creauit. pro te
morte sustinuit multa bñficia cōtulit e eter
na p̄mia repromittit. Si hec iugiter cogitares
vnq̄ dolores e p peccatis fleres et q̄ in mō
agendi penitentiā raro penitentes docti sūt
nō oēs penitentiā veram agūt. Nā fm Ambro.
e Greg. facilē inueniunt. qui innocentiā ser
uauerit: q̄ q̄ vas pnias egerūt. et iō pauci sūt
q̄ igne purgatorij nō indigent. vñ Ber. indi
cent e sentiant alij vt volūt. ego certe adhuc
nullū penitentē noui quē nō estimē igne e
flāmis purgatorij indigere. Mecū feliciss
me actū credā si vsq̄ ad diem iudicij ira me
purgatorijs. i. cōflatorijs omni scoria pmūda
bit' vt audeā iudici purgatus occurrere. hec
Ber. Ecce qd sperare possunt miseri si ille vitā sanctꝰ de se fic tremuit e expauit.
vt igitur penitentiā veram agas e p̄fectā remis
sionis gratiaz cōseruaris. cautela magna est
adhibēda: vt. s. circūcisius e purgatus p cō
fessionē de peccate: manes (Ex iosue quinto)
in eodez castroꝝ loco donec p̄fect: sanctis.
Quid fiet si panez doloris e penitentie. cū si
lentio extra turbā māducet. subtrahendo te
a iudis e spectaculis mūdanis e aliox cōsor

tijs: e ab oi occasiōe peccādi. circūcide itaq̄
q̄m cito: e oēs occasiones e supitiones pecca
ti. ac psonas e loca e consortia eoꝝ cuz q̄bus
cōueriaberis peccans. circūcide sensus tuos
q̄bus trāsgressoz fuisti e intra i cubiculū tue
mentis. e ostio clauso q̄ra oēs rimulos pec
catoꝝ. ora in abscōdito patrē tuū q̄ ē in celis
sedere. n. e in vno loco manere penitētiā ē nō
vagari nō discurrere ad cōmunia ad specta
cula: luxuriosi di: maxime in crepūdijs peni
tentie agende. cum recēta sunt vulnera cir
cuncisiōis tue! (vnde Josue quinto)) Non si
nebat castra moueri. anteq̄ perfecte vulne
ra circūcisoꝝ sanarentur. Barta sedit ad pe
des domini lachrymis rigauit e capillis ter
sit quousq̄ audiuit. Dimissa sūt tibi peccata
multa et vt min⁹ tedeat te laboris penitētie.
Recordare obsecro Jacobi minoris: qui licet
spiritū sanctuz tanq̄ pignus accepisset: e sic
cōfirmatus de vita eterna certus esset nihi
lominꝰ tū in penitentia e etiā oura vsq̄ in
finez perseuerauit ac verus etiā ipse carnalis
videri supplantator fuit e adeo magni me
reti. vt abominibus vocaretur iustus q̄ etiā
merito filius alphei. i. docti ē cognominatꝰ
Unde quando hierosolimam paulus ingres
sus est: vt cuz ceteris apostolis de dogmate ve
ritate p̄ferret: continua ad hunc intrauit
Dic epistolaz canonicā scripsit. Dic(vt testa
tur Lri. e egesippꝰ vicinꝰ apostolorꝝ tpm hy
storiacus) taz mirabilis fuit vt statiz post pas
sionem domini episcopatum hierosolimorū
ordinātibus apostolis primus acceperit. Dic
de viro matris sanctus vocatus fuit vinuz e
siceram non bibit. carnem nullam cōme
dit. nunq̄ attonsus ē. neq̄ vnctus est vngue
to neq̄ vsus ē balneo. die noctuq̄ flexis ge
nibus orabat. in tantum: vt genua eius obdu
risse callo e camelorum duritiā traxisse di
ceretur. Tantāq̄ alunt in eo fuisse carnis
incuriam e ipsum dure vite tam eum inten
dere: quod membra omnia mortificauerit: vt
adhuc viuentis omnia fere membra morerē
tur: atq̄ assiduitate orationis fugiq̄ ad pau
mentum prostratione corporis frontez quo
q̄ eius callo similiter obductam e obdura
tam vt nihil sere cameli genibus discrepa
ret. Reduc etiā diligēter ad memoriā cilicium
e locustam Johānis baptiste: labores pauli.
vigilias barthō. saccum e panē Hieronymi. tu
nicam vepreo būdicti. fudariū e lachrymas
arsenij mattulā eulalij colūnā e ōmes simeo
nis: nuditatem e radices. herbaz peccatri
cis egyptiace Dauid etiā regē ō solio descen
disse ac i cinere e cilicio humilit e abiectum
in terra sedēdo penitentiam egisse donec ei

dicta dño per nathan prophetā transtulit
dominꝰ peccatum tuum a te. In sessione hu
miliatio demonstratur in cinere vero cōside
ratio mortis per quaz tota humani generis
massa in puluerem est redigenda. i cilicio q̄
de pilis contexit: memoria peccati aspere pe
nitentie significatur: vnde Greg. In cilicio q̄p
pe asperitas e compunctio peccatorum. In
cinere autem puluis ostenditur mortuorum
et iccirco vtrumq̄ hoc adhiberi ad penitē
tiam solet vt in compunctione cilicij cognos
camus quid p culpam fecimus e in faul
la cineris perpendamus qui ē per iudiciū sa
cti sumus. hec Grego. Consolationē ergo in
his habe. e teipsum in his exercere: q̄ cinis e
cilicium sunt arma penitentiā. Maxime. n. in
cibo e veste p̄sistit labor penitentie. Circa p̄
missa vero his vestibus poteris edoceri. Sit
tibi potꝰ aqua. cibus acidus: aspera vestis.
Dorso virga breuis somnus: durūq̄ cubile.
Flecte genu. tunde pectus: nuda caput oēs
Pereat os terre. meus celo lingua loquatur.
Cor dictet. sit larga manus. ieiunia creba.
Dēs hūilis: simplex oculus: caro mūda p̄tū cor.
Recta fides: sit firma spes. dilectio semper.
Ferueat assiduis p̄cibus iustis tamē ora.
Nec peccatez age quē vere penitet a te.
Nunc potius penas peccatis exige dignas.
Quam te perpetuis addicat iudicis ira.
Audi etiam Bern. qui dicit. Uere penitens
de tpe nihil pdit: q̄ e p̄teritum restaurat per
cōtritionē: e p̄sens tenet per bonam operatio
nez. e futurū tenet per boni propositi cōstan
tiaz: e firmitatē. Nec. Bernar. Utiliter ergo
agant penitentes e nō deficiant. Tēpore. n.
suo. metent nō deficientes: Nā qui seminant
in lachrymis. in exultatione metēt. Confortē
tur cor eoꝝ in penitentia e cōsolentē in ea spe
rantes cū martyribus partez habere: q̄ fūt
Xristo. Uinētes in penitētia p̄t martiribus
cōparari. grauior ē eniz longa fuga q̄ velox
mors. Sed ipse dñs eos beatos pronuntiat.
Usq̄ consolationem p̄mittit. cū dicit Beati.
q̄ lugent q̄m ipsi cōsolabunt. Penitētiū eniz
luctum dñs perpetui gaudij cōsolatiōe com
pensat. De penitentie quoq̄ laudibus sic di
cit cyprianus. O penitentia quid de te nouit
reserrā Omnia ligata tu soluis. omnia clau
sa tu reseras. oia aduersa tu mitigas. omnia
contraria tu sanas: omnia cōfusa tu lucidas
omnia desperata tu animas. Oso.

Erret me vita mea. Nam diligēter
t discussa apparet mihi aut peccatis
aut sterilitas e infructuosa. e si qđ
fructus in ea videt: aut ē simulatus aut imp
fectus aut aliquo mō corruptus. Quid ergo

cepit sed q̄ hoc q̄s submittimus ea. Et ita ais
Si eius pena totaliter dee: hoc fit p ofanē.
Ista ēt unanimis operū satisfactionū vt esse
ordinatus p radicē peccatoz: q̄ fuit ēcupi-
scentia oculoz: carnis: et superbia vi-
te. Ecce agit vt deus ē fin exigentia culpe.
faciendi sint fructꝰ pnie: q̄ ē cōtra illos quo
rū culpa ē multa: et pnia modica. Unde di-
cit culpa ē multa: et pnia modica. Unde di-
gnos fructus pnie facit illeg fin modū cul-
pe facit equalitatez pene: vt qui peccat pau-
cat et quot: venit in se oblectamenta in
penitet et quot venit in se oblectamenta in
culpa. set de se faciat holocausta in pnia: et q
mult deū i peccati delectatiōe ḡrat eū i pec
cati abhominatiōe recognitōe oēs anos tu-
os in amaritudine aie sue. Et ideo qui cōdignā
pacientiaz facerdos nō intuitur: vel si intuitur
nō ni ipse nō absoluit penites a pena cōdi-
gna. q̄ a tanta quasi hic facit. nō aūt a resi-
dua. Unde ber. Nec tibi blandiaris si graviter
peccasti leuior pena vel a nesciente vel a dis
simulante dicat. cū in purgatorijs ignibus
pficiendū sit gegā hic minus feceris: qz dig-
nos fructus pnie ḡre altissimus. Nec B.
Digna vero pnia nō tantū carnis macerati
one vel tpis lōgitudine quantū cordis cōtri
tiōe cōpensat: qz apud deū nō tā valet men-
sura tpis q̄ doloris nec tm abstinētia cibop
quantū mortificatio vitioꝝ. Propter q̄ mē-
surā tpis in agēda pnia canones in arbitrio
sacerdotis intelligentis statuūt: et pnie tpa fi
de et cōuersatiōe pniuz abbreuianda: et ne-
gligētia prelanda existimat. Tāta ēt cōtritio
pōt esse q̄ totaliter tollat reatū pene: qz deus
plus acceptat cordis affectū q̄ exteriorē ac-
tuz. sed p actꝰ exteriores absoluit homo a pe
na et a culpa: ergo et similiter p cordis affe-
ctū: que ē cōtritio absolutā ab ea: qz intentio
cōtritionis pōt attēdi dupliciter. Uno modo
ex parte caritatis: que displicētiā causat. Et
sic mediante caritate meret nō solum culpe
admissionē. sed ēt ab ea pena absolutionē
Alio mō ex parte doloris sensibilis q̄ vo-
luntas in cōtritione exercuit: et qz ille dolor ē
tendi q̄ sufficit ad deletionē culpe et pene. et
si hō p se nō possit satisfacere p peccatis pōt
tū p ad adiutoriū alterius. Quia enim pe-
na quā peccator dz sustinere excedit vires ei⁹
ordinauit deus ex magna misericordia vt
ch co et pro eo primū satisfaciat meritū passi-
onis xpi qui p suam passionē nō solū mun-
dū redemit. sed etiā suū meritū pro peccato-
ribus satisfaciat. Secūdo satisfaciat pro pec
catore totius ecclesie dicit. n. Aug. q̄ elemo-
syne et oratiōes: que fiūt in ecclesia subueni
unt recognoscenti metem suam aduenam.
Tertio subuenit peccatori ppria satisfactio.
Et his tribus. Lmerito dominice passionis
et totius ecclesie et ppie pnieq̄ penit talen
ti preponderamo culpe. Et sicūdū hm Ber.
Quia similiter circūuenit sathanas p nimis
ouriciā vt peccatores poterāt desperādo. quo
modo in minuta remissione corrigendo. Un
de salomon. Ne declines ad dexteram neq̄ ad
sinistrā. Ut ēt ad agēdaz pniaz cōgruaz ma
gis accēdarīs. cōsidera si vnū peccatū ade tā
districte punitū ē. vt nōgēties anno et ampli
us vite huiꝰ miseriā lugeres: et in augmētuz
miserie multis subsidijs et solatijs mechani
coꝝ quibus nūc vtimur careret. ac fere quat
tuor milibus annoꝝ sterni tenebras sustine-
ret qualiter puniēt trāsgressiōes nre. tam
multe tā magne: cū supnus iudex cui reddi
turi sum⁹ de singulis ratione: et multitudines
numeret: et magnitudines pōderet diuturni-
tatem mensuret. Et iō multis lachrymis et
eōmib⁹ multisq̄ ieiunijs est opus: vt pecta-
ta nra gb⁹ mors eterna debebat. satisfactiōe
condigna deleam⁹. Cōsidera etiā et attende
quid per peccatū perdidisti. quā incurristi.
qs sit quē offendisti. Perdidisti amicitiā to-
tius trinitatis. āgelox apostoloꝝ et omniū sā
ctoruz: decorem atq̄ suffragia ecclesie. incurri
sti laqos fortissimos. hostes crudelissimos sta
tū periculosū horribile precipitiū defectū gratie et
mortē ate. Offendisti enim q̄ te creauit. pro te
mortē sustinuit multa bōficia cōtulit et eter-
na pmia repromittit. Si hec iugiter cogitares
vtiq̄ dolores et p peccatis fleres et qz in mō
agendi penitentiā raro penitentes docti sūt
nō oēs penitentiā veram agūt. Nā fm Ambro.
et Greg. facili⁹ inueniunt. qui innocentiā ser-
uauerūt: q̄ q̄ paz pniaz egerūt. et iō pauci sūt
q̄ igne purgatorij nō indigent. vñ Ber. iudi-
cent et sentiant alij vt volūt. ego certe adhuc
nullū penitentē nouī qui nō estimē igne et
flāmis purgatorij indigere. Decū felicissi-
me actū credā si vsq̄ ad diem iudicij ita me
purgatorū. i. cōflatorū omni scoria pmūdo
bit vt audeā iudici purgatus occurrere. hec
Ber. Ecce qd sperare possunt miseri miserere
si ille vitā sanct⁹ de se fic tremuit et expauit.
vt igitur penitentiā veram agas et pfectā remis
sionis gratiaz cōseruaris. cautela magna est
adhibēda: vt. i. circūcisus et purgatus p cō-
fessionē de peccate: manes (Exiosue quinto)
in eodez castroꝝ loco donec pfecti sanctis.
Quid fiet si panez doloris et penitentie. cū si
lentio extra turbā mādūces. subtrahendo te
Judis et spectaculis mūdanis et aliox cōsor

tijs: et ab oī occasiōe peccādi. circūcide itaq̄
q̄m citius et oēz occasionē et suppitionē pecca
ti. ac pīonas et locā et consortia coꝝ cuz q̄bus
cōuersaberis peccans. circūcide sensus tuos
q̄bus trāsgressor fuisti et intra i cubiculū tue
mentis. et oīto clauso ostia oēo. rimulos pec-
catoꝝ. ora in abscōdito patrē tuū q̄ ē in celis
sedere. n. et in vno loco manere penitētiā ē nō
vagari nō discurrere ad cōuiuia ad spectā-
cula: huiusmodi: maxime in crepūdijs peni-
tentie agende. dum recēnta sunt vulnera cir-
cūcisiōis tue (vnde Josue quinto) Non si-
nebat castra moueri. anteqū perfecte vulne-
ra circūcisoꝝ sanarentur. Carta sedit ad pe
des domini lachrymis rigauit et capillis ter
sit quousq̄ audiunt. Dimissa sūt tibi peccata
multa et vt min⁹ tedeat te laboris penitētie.
Recordare obsecro Jacobi minoris: qui licet
spiritū sanctuz tanq̄ pignus accepisset: et sic
cōfirmatus de vita eterna certus esset nihi-
lomin⁹ tū in penitentia et etiā dura viq̄ in
finē perseuerauit ac verus etiā iple carnalis
vsideri supplantator: fuit et adeo magni me-
reti. vt abominibus vocaretur iustus q̄ etiā
merito filius alphei. i. docti ē cognominat⁹
Unde quando hierosolimam paulus ingres-
sus est: vt cuz ceteris apostolis de dogmat ū
veritate p̄ferret: continua ad hunc intrauit
Dic epistolaz canonicā scripsit. Dic (vt testa
tur Lri. et egesipp⁹ vicin⁹ apostoloꝝ tpīn hy-
storiacus) taz mirabilis fuit vt statiz post pas
sionem dominī episcopatum hierosolimorū
ordinātibus apostolis primus acceperit. Dic
de vtero matris sanctus voc⁹ fuit vinuz et
sicceram non bibit. carnem nullam cōme-
dit. numq̄ attonsus ē. neq̄ vnctus est vnguē
to neq̄ vsus ē balneo. die noctuq̄ flexis ge-
nibus orabat. in tantum: vt genua eius obdu
ruisse callo et camelorum durinā traxisse di-
ceretur. Tantāq̄ alunt in eo fuisse carnis
incuriam et ipsum dure vite tam eurū inten-
dere: quod membra omnia mortificauerit: vt
adhuc viuentis omnia fere membra morerē
tur: atq̄ assiduitate orationis fugiq̄ ad pau
mentum prostratione corporis frontez quo
q̄ eius callo similiter obductam et obdura-
tam vt nihil ab ere cameli genibus discrepa-
ret. Reduc etiā diligēter ad memoriā cilicij
et locustam Johānis baptiste: labores pauli.
vigilias bartho. saccum et panē Hieron. tu
nicam vepres būdicti. sudariū et lachrymas
arsenij mattulā eulalij colūnā et homes limco
nis: nuditatem et radices herbaz peccatri-
cis egyptiace Dauid etiā regē q̄ solio descen
disse ac i cinere et cilicio humiliē et abiectum
in terra sedēdo penitentiam egisse donec au

dīuīta dño per nathan prophetā transtulit
domin⁹ peccatum tuum a te. In lectione hu
miliatio demonstratur in cinere vero cōside
ratio mortis per quaz tota humani generis
massa in puluerem est redigenda. cilicio q̄
de pilis contexit: memoria peccati aspere pe
nitentie significatur: vnde Greg. In cilicio qp
pe asperitas et compunctio peccatorum. In
cinere autem pulvis ostenditur mortuorum
et iccirco vtrumq̄ hoc adhiberi ad penitē-
tiam solet vt in compunctione cilicij cognos
camus quid p culpam fecimus et in fauil-
la cineris perpendamus quid⁹ per iudiciū sa
cti sumus. hec Greg. Consolationē ergo in
his habe. et teipsum in his exerceri: q̄ cinis et
cilicium sunt arma penitentiū. Maxime. n. in
cibo et veste p̄sūpsit labor penitentie. Circa p
missa vero his verbis poteris edoceri. Sit
tibi pot⁹ aqua. cibus acidus: aspera vestis.
Dorso virga brevis somnus: durūq̄ cubile.
Flecte genu. tunde pectus: muda caput: ora
Pereat os terre. mens celo lingua loquatur.
Cor dictet. sit larga manus. ieiunia crebra.
Mōs hūil: simplex oclus: caro mūda pudīcū cor.
Recta fides: sit firma spes. dilectio semper.
Feruet assiduis pcibus iustis tamē ora.
Nec peccatez age quē vere penitet a te.
Nunc potius penas peccatis exige dignas.
Quam te perpetuis addicat iudicis ira.
Audi etiam Bern. qui dicit. Vere penitens
de tpe nihil pdit: qz et p̄teritum restaurat per
cōtritionē: et p̄sens tenet per bonam operatio
nez. et futurū tenet per boni p̄positi cōstan
tiaz: et firmitatē. Nec. Bernar. Utiliter ergo
agant penitentes et nō deficiant. Tēpore. n.
suo. metent nō deficientes: Nā qui seminant
in lachrymis. in exultatione metēt. Confortē
tur coꝝ eoꝝ in penitentia et cōsolemī in ea spe
rantes cū martyribus partez habere: qz fue
Lrīso. Utinētes in penitētia pōt martiribus
cōparari. grauior ē eius longa fuga q̄ velox
mors. Sed ipse dñs eos beatos pronunciat.
Usq̄ consolationem pmittit. cū dicit. Beati.
q̄ lugent qm̄ ipsi cōsolabunt. Penitētiū enim
luctum dñs perpetui gaudij cōsolatiōe com
pensat. De penitentie quoq̄ laudibus sic di-
cit cyprianus. O penitentia quid de te nouit
reserrā Omnia ligata tu soluis. omnia clau
sa tu reseras. oia aduersa tu mitigas. omnia
contraria tu sanas: omnia cōfusa tu lucidas
omnia desperata tu animas. Oso.

Erret me vita mea. Nam diligēter
t discussa apparet mihi aut peccatus
aut sterilitas et infructuosa. et si qo
fructus in ea videt: aut ē simulatus aut imp
fectus aut aliquo mō corruptus. Quid ergo

restat mihi peccatori: nisi vt in tota vita mea
plorē totā vitā meam. Certus sum dñe: quia
peccata mea eternam merentur dānationē:
certus: quia penitētia mea nō sufficit ad sa-
tisfactionē: sed certissimus: quia misericordia
tua superat oēm offensionē. Fac ergo mecū
misericordiā: ⁊ concede mihi peccatori tuo
rum indulgentiam: quia meritum meuz in-
dulgentiam: quia meritum meum indulgē-
na tua exhibe domine deus meus Amen.

¶ De baptismo domini. Capi.xxi.

Ompletis autē .xxix. Annis etatis sue: quibus dominus dñs iesus xps sic penose ⁊ abiecte vixerat: ⁊ tricesimo iam incepto: ⁊ in diebus illis .s. q-bus Johānes baptizabat ⁊ predicabat ante q̄ clauderet in carcere: dicit iesus matri sue quia tps ē vt vadat ⁊ glorificet ac manifestet patrem suū ⁊ se mundo obstēdat qui diu la tuerat: ⁊ operetur aīaꝝ salutē p qua pr̄ ipm miserat. Et reuerenter se licentians ab ea ⁊ nutritio suo Joseph: iter arripuit a na zareth galilee. vbi nutritus fuerat. que re-spectu hierusalem est ad aquilonem ⁊ iuit ꝓ tum locum iordanis. vbi Johānes baptiza-bat: non longe a hierico q̄ respectu hierusa-lem est ad orientem. De hierico enim simili ad orientem sunt quasi duo miliaria vsq̄ ad capellam sancti Johānis vbi ipse habitabat: ⁊ inde est quasi vnum miliare vsq̄ ad locū iordanis: vbi xps est baptizatus. Putatur tñ a nonnullis xps baptizatus inter Ennon et salim non longe a mōte nelboe in bethania que est supra iordanem tribus leucis de hie richo: sed duabus de capella sancti iohannis Secundum Remigium: quia galilea trans-migratio ⁊ iordanis descensus interp̄tatur: per hoc q̄ iesus de galilea venit ad iordanē ((significatur quod eius mēbra si velint ba-ptizari: et per gratiam lauari: oportet ea trās-migrari de vitijs ad virtutes: ⁊ descēdendo humiliari. Ut aūt ait Beda iesus annoꝝ tri-ginta baptizat⁹ tūc cepit aperti⁹ signa facere ⁊ docere: legitimum tps ostēdens his qui oēz etatem vel ad sacerdotium vel ad docendū putant oportunam. Nec ē hoc mouere quē piā: q2 ex. Hieremias atq̄ Daniel pphetie spm pueri acceperunt: q2 miracula in exēplo operatiōis nō sunt trahēda. Tricēnalis aūt ba ptizati saluatoris etas ꝯueniēs fuit ⁊ nobis ꝯuenit pp misterium trinitatis ⁊ operationem decalogi. Qui ergo baptizat vel gaudet se eē baptizatum: tricēnalis sit in hūc modū: vt ī fide sācte trinitatis intelligat ⁊ cōpleat de calogum. hec Beda. hic ergo sm Rabanum instruimur: nullum debere sacerdotem aut predicatorē fieri vl ecclesie p̄fici: nisi virilis ⁊ perfecte etatis fuerit. Sed heu nūc tales p̄fi-ciuntur regimini ecclesie q seipsos nesciunt regere tales procuratores patrimonij crucifixi qui suaruz rerum minores esse non pñt: aliȷ eti .m pesse qui pedagogo adhuc indigent. Secūm ho Cris. Triginta annoꝝ venit iesus ad baptisma. q2 .s. post baptisma illud: legē vetere erat soluturus: ppea vsq̄ hanc etatem que oīa potest capere peccata: in legis obser-uatione permansit: ipsam vniuersā implens ne quis diceret iō illam soluisse legem: q2 eā nō valuisset implere. Propterea igitur oēm hūc tps expectauit etatē: p que oē tps iusticie impleuit: ac tūc demum venit ad baptisma q̄si cumulū illo cūctis obseruatiōis legis im ponēs. hic Cris. Uadit ergo dñs mundi so-lus pedibus nudis p spaciū tā lōgi itineris: intuere eum diligenter: ⁊ deuote eidemq̄ vehemēter ⁊ ex corde cōpatere. Nō ducit se cū militum aut equoꝝ aut alterius comitiue frequētiaz: necdum habebat discipulos vel sequelam aliā nō hz q precedat ad hospitia ⁊ necessaria pparanda: nec sunt ꝺi honores et pompe: quibus nos homiculi vtimur ⁊ de-lectamur. Sz ille cui in regno suo milia mi-liū ministrant: ⁊ decies milies centena milia assistunt: sic solus incedit. terraz pedib⁹ nu-dis calcando ⁊ vsq̄ ad fatigationem labo-rando naz regnū suum nō est de hoc mūdo q exinaniuit seipsuz formā sui nō regis sum mendo. Fact⁹ ē sui⁹ vt nos reges facere. fa-ctus ē aduena ⁊ pegrin⁹ vt nos ad patriam ⁊ regnum suū pduceret. viaz posuit aū ocu-los nr̄os per quam illuc ascendere valeam⁹ sed quare ipsā negligim⁹: quare nos ipsos hu humiliam⁹. quare honores ⁊ pōpas caduca ⁊ vana sic auide q̄rim⁹ ⁊ tenem⁹. certe q2 re-gnū nostrū ē de hoc mūdo: nec cōsideram⁹ nos aduenas ⁊ peregrinos: ⁊ ppterea om-nia ista mala incurrim⁹. o vani filij hoīum cur vana p veris: caduca pro certis: tpalia p eternis acceptamus. ⁊ sic studiose amplecti-mur. cur ista transitoria nō spernim⁹ ⁊ qua si transacta nō reputam⁹. vadit ergo dñs ie-sus .s. dator salutis ⁊ nō indigēs salute sic hu-militer ⁊ continuatis dieb⁹ quousq̄ pueni-at ad iordanē. cū aūt venit ad iordanē inue-nit iohannē peccatores baptizantē. ⁊ turbaz magnaz q̄ illuc ad ipsius pdicationē cōcur-rerat. q2 eū quasi xpm habebant. cū famulis dñā. cū reis iudex baptizandus venit. nō tñ agē mūdari. sed ipsas mūdare cupiēs ((Ue nit)) quidē ((iesus ad iohannē. maior ad mi norem. i. deus ad Johānem dñs ad suum

dominus ad seruum. rex ad militez. lux ad lucernā. sol ad luciferuz. vt ⁊ ipsius pdicatio nem Johannis ꝯfirmaret. ⁊ vt testimoniū a Johanne accipet ((vt)) exteriori ablutione ((baptizaret ab eo)). .s. fons a riuo. plenitu do a stilla. auctor baptismi a baptismi mini-stro. non purgatiōe indigēs. sz nostrā faciēs non necessitate ablutiōis vt ipse remissionē pctōrum p baptismū acciperet. sed vt baptiste suo baptismum Johānis. approbaret. ⁊ ipm a deo ordinatum osñderet. vt nobis misteriū baptismi insinuaret. vt q2 hō nat⁹ erat. oēm iusticiā legis. ⁊ oēm humilitatē ipleret ⁊ im plendo doceret. vt trinitatis misteriū reuela ret. vt nēo q̄ntūlibet sctūs. baptismi grām su pfluā iudicaret. vt prius faceret qd postea fa ciendū ipabat. vt cognoscerēt sui q̄nta ala critate dbeant currere ad baptismū dñi. qñ ipse dñs non dedignat⁹ ē suscipe baptismuz sui. ⁊ nēo refugiat lauacruz grē. qñ xps ñ re fugit lauacruz pñie: vt caput draconis in aq̄ ꝯtereret. pctā deleret. ⁊ veterez adā sepeliret vt ꝯtactu mundissime sue carnis ⁊ corporis aq̄s scificans. vi abluēdi ⁊ regeneratiuā aq̄ ꝯferret. ⁊ scificatas aq̄s baptizandis postmo duz relinq̄ret. Ut p descēsionē columbe in la uacro credentiū .spūssancti aduentū sup ba ptizatos monstraret. vt ppl's testioniū Johā nis de xpo. ⁊ .ēt dei pris audiret. ⁊ vt per hoc q ipse filius dei baptizat⁹ ē. oēs p baptismū renatos. filios dei ⁊ fratres sibi faceret. ⁊ osñ deret. Quez ⁊ tu fidelis. vt iaz in xpo regene ratus cōcomitare eiusq̄ sacramenta ⁊ cun cta q̄ agātur .scrutare. Uolens ergo dñs ope rari nostrā salutem. cepit prius facere q̄z do cere. ⁊ primuz inchoans ianua sacramento rū ⁊ fundamento virtutū. voluit a Johanne baptizari. Dicit Johanni tunc peccatores baptizanti. Rogo te vt me cum istis bapti-zes Johannes vero intuens eum ⁊ spiritu per diuinam reuelationem cognoscens. eum esse verum deum ⁊ hominem. nulluz pecca tum habentem. ⁊ ob hoc lauacro non indi gentem. alios a peccato lauantem. timuit. ⁊ expauit. ⁊ vt humilitatem regis vitaretur miles: ex reuerentia eum prohibens dixit. Dñe ((ego)) terrenus ((a te)) celesti: qui non egeo ((baptizari debeo)) q2 egeo baptizari ((⁊ tu))cuius generatio non est vitiosa ((ve-nis ad me))baptizari. Tu maior es ⁊ dñs: ⁊ ego minor ⁊ seruus: non tu ad me: sed ego potius debui ire ad te. Tu mundus es ⁊ oīa mundas: non tu a me: sed ego a te: ⁊ mūda ri ⁊ baptizari debeo. Ego hō sum: tu deus. Ego peccator: q2 homo. tu sine peccato. q2 deus. Quid vis a me baptizari: Non recuso obsequiū: sed ignoro misteriū. Ego pecca-tores baptizo in penitentia. tu quid vis ba ptizari: qui nō habes peccati causaz: Immo potius qd vis vt peccator baptizari: qui ve-nisti. peccata donare. Unde Ber. Baptizari vis dñe iesu. Ut quid enim aut qd tibi opus baptismate. Nunqd sano opus est medici-na: aut mundatiōe mūdo. Unde tibi pecca-tū vbi baptisma sit necessariuz. Quā macu-lam habere pōt agnus sine macula. Uñ Cri so. Ut tu me baptizes. est ydonea ratio vt tu sius efficiar: ⁊ dignus celo. Ut aūt ego te ba ptizem. que est ratio: Omne bonum de celo descendit in terrā. non de terra ascendit in ce lum. Unde etiaz Leo papa. Quid facis dñe Ecce quasi mendacem me lapidebūt. Ego magna de te predicaui. ⁊ tu tā simplex velut hospes aduenisti. Tu sursum filius regis: ⁊ deorsum filius regis ⁊ nusq̄ sceptrum re-gale ostendis. Ostende dignitatez tuam cur solus tam humilis aduenisti: Ubi angelo-rum agmina: Ubi admistratio cherubin ser alaꝝ. Ubi ventilabruz: Tu Moysen glori ficasti in nube lucida. ⁊ colūna ignis. ⁊ tu mihi caput inclinas. Renue dñe caput co oium. Ostendisti hūilia. ostendisti sublimia. Baptiza omnes presentes ⁊ me āte omnes: Quid baptizari vis sordez nō habens: Et si baptizare voluero iordanis non suscipit: co-gnouit te factorem suum. ꝯuertit fluenta re-trorsum. Hec Leo. Non miruz si baptista cō tremuit quando manibus suis humiliatur: cui omne genus celestium terrestriū: ⁊ infer noꝝ curuatur. Unde Ber. Inclinat sub ba-ptiste manibus caput adorandum angelis. reuerendum potestatibus. tremendū princi patibus. Quid mirum si tremet homo nec audet attingere sanctum dei verticez: Quid vel ipsa cogitatione non ꝯtremiscit: O quaz altum erit in iudicio caput istud qd modo sic inclinat. ⁊ vertex qui modo tam humilis videtur q̄z sublimis ⁊ erectus tunc appare-bit. Hec Ber. Dñs vero probat quidem fa-muli sui fidele seruitutis obsequium. sed di-spensationis sue manifestat misteriū dicens ((Sine)) .i. premitte ((modo)) .s. me a te ba ptizari in aqua: vt tu postmodū a me bapti zeris in spiritu. q2 misteriū est quod ago. In quo sm Criso) ostendit: quia postea xps. Johannem baptizauit. Sine modo vt q for mam serui assumpsi expleā ⁊ humilitatē ei⁹ Et subiungit. ((Sic enim)) faciendo dū ego superior ⁊ non indigens a te suscipio baptis mum ((decet nos)) me suscipiendo: ⁊ te ba ptizando ((iplere)) ⁊ dare exemplum iplem di ((omnem iusticiā.)) Et accipit hic iusticia

non prout est virtus specialis vitio auaricie
opposita.sed generaliter prout includit om
nem virtutem seu omnium virtutuz pfectio
nem.sm Crisō.q dicit tale est. Omnia iam
legalia complemus nec vllum transgressi
sumus aliquando mandatum:vnum adhuc
deest tolūmodo oportet etiam illud adim
pleri.hoc a nobis iustitia eis implebitur. Ju
stitia vero hic cōplementuz cunctoz notat
mandatoz:ostendens hanc veraz esse iusti
tiam.vt ipse dūs ac magister.omne in se sa
ctam.vt ipse dūs ac magister.omne in se sa
ctam.vt ipse dūs ac magister.omne in se sa
ct

quia nullus liquor adeo ad abluendum va
let. & apd omnes facilter acquiritur: ne se
aliquis propter inopiam excuset. Et ꝫ spi-
ritus mundet interiora men necessaria est
aque lauatio quia sicut ex duobus est ho-
mo scz ex corpore & anima sic ex duobus re-
nascitur scz spiritu sancto & aqua. ((Factum
est autem vt cum baptizaretur)) a iohanne
fere ((omnis populus)) terre illius. idest mul
ti de omni populo ((& iesu)) a iohanne ((ba
ptizato)) ac post baptismum de aquis ascen
dente: & pso baptizando vt spiritum sanctū
acciperent ((coante. apertum est celū)) idest
inestimabilis splendor factus est circa xpm
& tantus fulgor circumfulsit eum: ac si celum
empireum apertū videretur celoꝫ aereo
& sidereo reseratis splendor celi empirrei ter
ris infunderetur. Non q̄ celum tunc diui-
sum fuerit. Non enim illa apertio in cor-
pore celesti: ꝫ in aere fuit: sed q̄ aperiri vi-
debatur (sicut ibi coruscatione solet fieri in q̄
celū aperiri videt) & p hoc significabatur glo
riam celestem aperiri credentibus in xpꝫ & q̄
renatis aperitur: & patet ianua regni celestis
& aditus in celum. qui pclusus fuit homini
per peccatum. Unde Crisost. Siquidem in
eius baptismo apti sunt celi vt discas etiam
cum tu baptizaris hoc inuisibiliter fieri tam
deo te ad celum vocante nihilq̄ in terra cō-
mune habere suadente. Et iterum. Dicit au
tem aptum est celum tanꝫ hactenus reclu-
sum fuisset. Jam autez ouili supno & infimo
in vnum redacto: & vno existente ouium pasto
re celum patuit: & homo terricula aggrega-
tus est angelis. Unde & Beda. Jesu aūt ba-
ptizato & orante aptū est celū: q̄ dum corpis
humilitate dñs vndas iordanis subijt diui-
nitatis sue potentia celi vobis ianuas pan-
dit: dumq̄ caro innoxia frigentibus tingit
aquis: opposita quodaꝫ noxijs rumphea ex
tinguitur ignea. Nec Beda: In hoc etiam q̄
iesu baptizato: & orante celū aptum est signifi-
catur q̄ oratio nostri. & sancti hominis ce-
lum penetrat orauit aūt xpꝰ vt nos informa
ret ad orandū post baptismum. & vt ostende-
ret nobis orandi ordinem & necessitatem or
tet prius mundari & baptizari & orare neces
sitate: quia baptismalis gratia: indiget pora
tione conseruari: & vt daret exemplum q̄ in
receptione sacramentorū debet mens hois
in deū eleuari. Unde Beda. q̄ iesus cuꝫ oia
que patris sunt baptizatus orasse memorat
ad nos informandos actū nō dubitatur: qui
bus post lauacrū baptismatis vt aula celi pā
datur. Ideo nō otiose viuendū: sed ieunijs

fletibus atq̄ elemosinis est insistendum: q̄ &
si peccata sunt omnia in baptismo laxata nō
adhuc tamen est carnis fragilitas solidata.
Nam quasi trāsito mari rubro gratulamur
submersos egyptios. sed in deserto mundā-
ne conuersationis hostes occurrūt alij: qui
uce xpi gra nostro sudore vincantur donec
ꝙuenianus ad patriā. Nec Beda. ((Et descē
dit spūssanctus)) inuisibiliter in colūbe spe-
cie ac requieuit sup cū. sedēs sup caput ip̄i⁹
Descendit inq̄ nō p gram: q̄ a primo instan
ti conceptionis sue plenus fuit spūssancto. ꝫ
descēdit in signo visibili. & hoc tripliciter rōne
Primo ad iudicandum alijs q̄ in ipo eēt ple-
nitudo gratie. Secundo ad imuendū q̄ in
baptismū datur spūssanctus accedentibus nō
ficte. Tertio ad ostendendū q̄ ipse est: qui p
spūmsanctum baptizat mundando a sorde.
Apparuit autē in corpali specie colūbe. qua
tenus mitem & simplicem sine felle omniq̄
amaritudine eum esse. & nos p̄ mansuetudi
nem colligere eum venisse scz mansuetos. &
humiles habitare ostenderet. Ideo etiaz in co
lumbe specie apparuit: vt in hominibus ha-
bentibus caritatē dei (que p̄cipue in colūba
est) spiritūsanctū esse designaret. Unde Cri.
Ideo aūt spūssanctus specie colūbe suscepit
quoniā p̄ omnibus aialib⁹ hec cultrix est ca
ritat̄. Omnes autē spes iusticie quas habēt
serui dei in veritate possunt habere ierui dia
boli in simulatione solā autē caritatem san-
ctispiritus nō potest immūdus spiritus imi-
tari. Ideo ergo hanc priuata specie caritatis
sibi seruauit spiritussanctus. quia per nullū⁹
testimonium sic cognoscitur vbi est spiritus-
sanctus. sicut per gratiam caritatis. Et fm
eundem Crisosto. Respondet etiaz figure ve
teris testamenti. Sicut enim in diluuio colū
ba apparens. & ramum virentis oliue dete-
rens. ostendit signum clementie dei his qui
residui fuerūt ex aquis diluuij. & omnē orbis
terrarum tranquilitatem annunciauit. ita &
nunc in baptismo veniēs spiritussanctus in
columbe specie. ostendit signū diuine clemē
tie qua virtute baptismātis. & peccata remit-
tit. & gratiam confert. & liberatorem nobis
demonstrans p̄ ramo oliue. adoptionem
generi humano affert. Nichilominus tamen
omnis baptizatus septem virtutibus in colū
ba significatis. debeo repleri & p̄fici. Quicū-
q̄enim est p̄fectus. debet esse p̄fectus. quan
tum ad seipsum. quantum ad primuz. quā
tum ad deum & omnia ista significantur per
p̄prietates in columba repertas. Quantum
ad seipsum duplici proprietate. quia colum
ba habet gemitum p̄ cantu. caret felle. sic

homo debet habere in se contritionem p̄ o
peccatis. & gemitum cum lachrimis. & de-
bet carere felle amaritudinis peccati. et ira
irrationabili. Quantum ad proximum tri-
plici proprietate. quia columba rostro non
ledit. sic nec sanctus cui quam detrahit: vn-
guibus nil rapit, sic sanctus aliena si recipit:
pullos alienos tanquam suos pascit sic san-
ctus p̄ suam cōpassionem indigentibus sua
tribuit: quantum ad deum duplici proprie
tate q̄ columba super aquas residet vt vm
bra accipitris in aqua prenisa mergat se: &
euadat sic sanctus super fluenta diuine scri
pture residere & oculum habere dz vt diabo
li versucias & incursum euadere queat me-
liora grana eligit. & mundo vescit. sic sanct⁹
sanas sententias quibus pascatur eligit: & in
solo deo in quo puritas summa est recreat.
Usq̄ sicut columba in cauernis petre nidifi-
cat sic sanctus in plagis mortis xpi ((qui pe
tra firma est)) nidū. i. suū refugium & ipe po
test firma est)) nidū. i. suū refugium & ipe po
Ait ((Et vox)) patris testimonium filio p̄bē
be ((dicens. Hic est filius meus dilectus)) p̄
ceteris q̄ non adoptiuus vt ceteri. sed na-
turalis. vñ Cris. Suus vtiq̄ non, q̄ adoptio
nem gratie. neq̄ per electionez creature sed
suus proprietate generis & veritate nature.
Et (vt ait Hiero). Sedit columba super ca
put eius ne, q̄s putaret vocem patris ad Jo
hannez factā non ad dominū. In quo mihi
cōplacui. i. in quo voluntas mea cōplebitur
de salute generis humani. Alius vero euan
gelista sic dicit ((Tu es filius meus dilectus
in te mihi cōplacui)). i. in te & per te cōstitui
q̄ mihi placet facere: & que agenda sunt age
re. i. genus humanū redimere. Uel mihi pla
cuit. i. cōplete & totaliter placuit. Nihil. n. vn-
quam displicuit in eo sicut in nobis q̄ prius
fuimus natura filij ire: vñ. Ber. Uere. n. hic e
in quo nō e q̄ patri displiceat: q̄ oculos ma
iestatis offendat: vnde & ipse ait. Opa que
placita sūt, ei facio semp. Bonet nobis' dño
iesus q̄ semp placet patri: vt nos per' ipsum
mereamur placere sibi fm Bedam tñ dura
uit splendor. q̄diu paterna vox audita est &
cū ea terminatus est. ipm autez filiū audire
huic credere & obedir. pater nos ammonet
dicens. Ipsum audite. Cui enim nisi sapiē-
tie: iusticie: & veritati credere debemus: vnde
Ber. Ipsum inqt audite. Ecce dñe iesu. vel
nunc iam loquere licentiā loquēdi habes a
patre. Quādiu virtus & dei sapientia. 'qua-
si infirmus aliquis & insipiens lates in po
pulo: q̄diu nobilis rex & rex celi fabri filium

te paterie appellari' parit & reputari. O hu
militas virtus xpi. O sublimitas humilita-
tis quantū cōfundis stultitias mee vanita-
tis parum aliquid scio vel magis scire mihi
vid eor. & iam silere nō possum impudent &
imprudenter me ingerens & ostentās p̄
pius ad loquendū. velox ad docendum. tar
dus ad audiendū Et xpꝰ cum tanto tpe sile
bat cū ipsum sic abscondebat. nunqd ina
nem gloriam metuebat: Quid timeret ab
inani gloria qui ē vera gloria patris: Utiq̄
timebat sed non sibi. Nobis' timebat ab illa
quibus nouerat esse timendū. Nobis tace
bat & nos' instruebat. Tacebat ore: sed in
struebat opere: & q̄ postea docuit verbo iā
clamabat exēplo. Discite a me q̄ mitis sum
aliquid audio. Ex tunc tā vtiq̄ ad hunc tri
cesimū annū nihil inuenio. Nunc vero iam
non pōt latere: qui tā manifeste demonstrat
a patre. Nec Ber. Et hec est, auctoritas quā
supra allegauit. q̄ quam apparet quomodo si
bi' dominus iesus' ad nostram instructionē
& tacendo ore instruxit' opere. ipius igit' exē
plo stude & in taciturnitati: q̄q̄ de omnibus
tacet de omnibus pacem hz. Stude iquam
& nitere quia (vt ait Ambr). Rarior' est enim
tacendi virtus quam loquendi. Uidisti ergo
vbiq̄ in domino iesu humilitatem redolere
que est virtus magnifica & valde necessaria
eo q̄s studiosius querenda & etiam affectuo
sius amanda' est quia dominus in singulis
actibus suis studuit eam signanter obserua
re: & exēplum inde alijs ostendere. Sic ergo
in hoc ope excellentissimo tota trinitas nō
singulari se manifestādo' apparuit: large ap
paritionem accipiendo: & sic, trinitatis p̄sen
tia baptismus p̄secratur Pater apparuit in
voce. filius in homine seu carne. spūssanct⁹
in columba. differenter tñ. q̄, filius apparuit
in homine in vnitate suppositi. Johannis. i.
sed in apparitione aliaꝝ p̄sonaꝝ erat vnio
per modum signi. Caro. n, vnita, erat filio in
vnitate suppositi vox autez & columba non
habebant vnitatem suppositi' cum patre &
spiritu sancto' sed' tantum in p̄sentatione si
gni. In columba ergo fuit spiritus: non spūs
fuit in columba. q̄ ei tamen nō fuit vnita nō
enim fuit incolumbatus quia p̄ter naturā
humanam nunq̄ vnq̄ creatura fuit deo p
sonaliter vnita. nec infuit ei' per gratiam: sed
per' apparitionem & signum que peracto of
ficio suo post apparitionem in primordiale
& preiacentem materiam rediit: vnde sum
pta fuerat. sicut etiam' sentitur de alijs figu
rio in q̄bus dñs apparuit. Apparuit autem

quia nullus liquor adeo ad abluendum valet. & apud omnes facilius acquiritur: ne se aliquis propter inopiam excuset. Et hꝫ spiritus mundet interius: tamen necessaria est aque lauatio: quia sicut ex duobus est homo hꝫ ex corpore & anima sic ex duobus renascitur hꝫ spiritusancto & aqua. ((Factum est autem vt cum baptizaretur)) a iohanne ((omnis populus)) terre illius. idest multi de omni populo ((& ihesu)) a iohanne ((baptizato)) ac post baptismum de aquis ascendente & pro baptizandis vt spiritumsanctū acciperent ((orante. apertum est celū)) idest inestimabilis splendor factus est circa xpm & tantus fulgor circumfulsit eum: ac si celum empireum apertū videretur celoꝫ aereo & sidereo reseratis splendor celi empirrei terris infunderetur. Non q celum tunc diuisum fuerit. Non enim illa apertio in corpore celesti: hꝫ in aere fuit: sed q aperiri videbantur (sicut ibi corruscatione solet fieri in q̄ celū aperiri videt) & p hoc significabatur gloriam celestem aperiri credētibus in xpm & q renatis aperitur: & patet ianua regni celestis & aditus in celum. qui pclusus fuit homini per peccatum. Unde Chrisost. Siquidem in eius baptismo apti sunt celi vt discas etiam cum tu baptizaris hoc inuisibiliter fieri tam deo te ad celum vocante nihilq; in terra cōmune habere suadente. Et iterum. Dicit autem aperum est celum tanq̄ hactenus reclusum fuisset. Jam autez ouili supno & infimo in vnum redacto: & vno existēte oium pastore celum patuit: & homo terricula aggregatus est angelis. Unde & Beda. Jesu aūt baptizato & oāte apū est celi: q; dum corpus humilitate dñs vndas iordanis subijt diuinitatis sue potentia celi vobis ianuas pandit: dumq; caro innocua frigentibus tingit aquis: opposita quōdaz noxio rumphea extinguitur ignea. Nec Beda: In hoc etiam q ihesu baptizato: & oāte celū aptum est significatur q oratio mundi. & sancti hominis celum penetrat orauit aūt xpc vt nos informaret ad oādū post baptismum. & vt ostenderet nobis orandi ordinem & necessitatem ore tet prius mundari & baptizari q̄ orare necessitate: quia baptismatis gratia: indiget porta tionē conseruari: & vt daret emempliz q in receptione sacramentorū debet mens hois in deū eleuari. Unde Beda. q ihesu cui' oia que patris sunt baptizatus orasse memorat ad nos informandos actū nō dubitatur: quibus post lauacrū baptismatis vt aula celi pādatur. Jdeo nō otiose viuendū: sed ieunijs

fcibus atq; elemosinis est insistendum: q & si peccata sunt omnia in baptismo laxata nō adhuc tamen est carnis fragilitas solidata. Nam quasi trāsito mari rubro gratulamur submersos egyptios. sed in deserto mundane conuersationis hostes occurrūt alij: quibus nisi rapti, sic sanctus aliena si recipit: pullos alienos tanquam suos pascit sic sanctus p suam cōpassionem, indigentibus suas tribuit: quantum ad deum duplici proprietate q; columba super aquas residet vt vmbra accipitris, in aqua previsa mergat se: & euadat sic sanctus super fluenta, diuine scripture residere & oculum habere si versucias & incursum euadere queat melliora grana eligit. & mundo vescit. sic sanctus sanas sententias quibus pascatur eligit: & in solo deo in quo puritas summa est recreat. Ut sicut columba in cauernis petre nidificat sic sanctus in plagis morsis xpi ((qui petra firma est)) nidū. i. suū refugium & spē ponit ((Et vox)) patris testimonium filio prebētio intonuit & audita est de sublimi. i. de nube ((dicens. Hic est filius meus dilectus)) p̄ ceteris q; non adoptiuus vt ceteri. sed naturalis. vñ Chris. Suus vtiq; non, p adoptionem gratie. neq; per electionez creature sed suus proprietate generis & veritate nature. Et (vt ait Hiero). Sedit columba super caput eius ne, qs putaret vocem patris ad Johannez factā non ad dominū. In quo mihi cōplacui. i. in quo voluntas mea cōplebitur de salute generis humani. Alius vero euangelista sic dicit ((Tu es filius meus dilectus in te mihi cōplacui)). i. in te & per te cōstitui q mihi placet facere: & que agenda sunt agere. i. genus humanū redimere. Uel mihi placuit. i. cōplete & totaliter placuit. Nihil. n. vnq̄ deo displicuit in eo sicut in nobis q prius sumus natura filij ire: vñ. Ber. Uere. n. hic ē in quo nō ē q patri displiceat: q oculos manifestatis offendat: vnde & ipse ait. Ota que placita sūt ei facio semp. Bonet nobis dño ihesu q semp placet patri: vt nos per ipsum mereamur placere sibi. ſm Bedam tñ dura nit splendor. q̄diu paterna vox audita est & cū ea terminatus est. ipm autez filiū audire huic credere & obedir. pater nos ammonet dicens. Ipsum audite. Cui enim nisi sapiētie: iustitie: & veritati credere debemus: vnde Ber. Ipsum inq; audite. Ecce dñe ihesu. vel nunciam loquere licentiā loquēdi habes a patre. Quidiu virtus & dei sapientia. quasi infirmus aliquis & insipiens lates in populo: q̄diu nobilis rex & rex celi fabri filium

homo debet habere in se contritionem pro peccatis. & gemitum cum lachrimis. & debet carere felle amaritudinis peccati. et irrationabili. Quantum ad proximum triplici proprietate. quia columba rostro non ledit. sic nec sanctus cui quam detrahit: vnguibus nil rapit, sic sanctus aliena si recipit: pullos alienos tanquam suos pascit sic sanctus p suam cōpassionem, indigentibus suas tribuit: quantum ad deum duplici proprietate q; columba super aquas residet vt vmbra accipitris, in aqua previsa mergat se: & euadat sic sanctus super fluenta, diuine scripture residere & oculum habere si versucias & incursum euadere queat melliora grana eligit. & mundo vescit. sic sanctus sanas sententias quibus pascatur eligit: & in solo deo in quo puritas summa est recreat. Ut sicut columba in cauernis petre nidificat sic sanctus in plagis morsis xpi ((qui petra firma est)) nidū. i. suū refugium & spē ponit ((Et vox)) patris testimonium filio prebētio intonuit & audita est de sublimi. i. de nube ((dicens. Hic est filius meus dilectus)) p̄ ceteris q; non adoptiuus vt ceteri. sed naturalis. vñ Chris. Suus vtiq; non, p adoptionem gratie. neq; per electionez creature sed suus proprietate generis & veritate nature. Et (vt ait Hiero). Sedit columba super caput eius ne, qs putaret vocem patris ad Johannez factā non ad dominū. In quo mihi cōplacui. i. in quo voluntas mea cōplebitur de salute generis humani. Alius vero euangelista sic dicit ((Tu es filius meus dilectus in te mihi cōplacui)). i. in te & per te cōstitui q mihi placet facere: & que agenda sunt agere. i. genus humanū redimere. Uel mihi placuit. i. cōplete & totaliter placuit. Nihil. n. vnq̄ deo displicuit in eo sicut in nobis q prius sumus natura filij ire: vñ. Ber. Uere. n. hic ē in quo nō ē q patri displiceat: q oculos manifestatis offendat: vnde & ipse ait. Ota que placita sūt ei facio semp. Bonet nobis dño ihesu q semp placet patri: vt nos per ipsum mereamur placere sibi. ſm Bedam tñ durauit splendor. q̄diu paterna vox audita est & cū ea terminatus est. ipm autez filiū audire huic credere & obedir. pater nos ammonet dicens. Ipsum audite. Cui enim nisi sapiētie: iustitie: & veritati credere debemus: vnde Ber. Ipsum inq; audite. Ecce dñe ihesu. vel nunciam loquere licentiā loquēdi habes a patre. Quidiu virtus & dei sapientia. quasi infirmus aliquis & insipiens lates in populo: q̄diu nobilis rex & rex celi fabri filium

te patris appellari parit & reputari. O hūmilitas virtus xpi. O sublimitas humiliatio quantū cōfundis stultitias mee vanitatio parum aliquid scio vel magis scire mihi videor. & tam silere nō possum impudent & imprudenter me ingerens & ostentās pmptus ad loquendū. velox ad docendum. tardus ad audiendū. Et xpc cum tanto tpe silebat cū ipsum sic abscondebat. nunqd ina nem gloriam metuebat: Quid timeret ab inani gloria qui ē vera gloria patris: Uncq; timebat sed non sibi. Nobis timebat ab illa quibus nouerat esse timendū. Nobis tacebat & nos instruebat. Tacebat ore: sed instruebat opere: & q postea docuit verbo iā clamabat exēplo. Discite a me q; mitis sum aliquid audio. Ex tunc tā vsq; ad hunc tricesimū annū nihil inuenio. Nunc vero iam non pōt latere: qui tā manifeste demonstrat a patre. Nec Ber. Et hec est, auctoritas quā supra allegauit. p quam apparet quomodo si luit dominus ihesus ad nostram instructionē & tacendo ore instruxit opere. ipsius igit exēplo stude & in taciturnitate: q; q de omnibus tacet de omnibus pacem hꝫ. Unde iquam & nitere quia (vt ait Ambr:). Rarior est enim tacendi virtus quam loquendi. Uidisti ergo vbiq; in domino ihesu humilitatem redolere que est virtus magnifica & valde necessaria eo qs studiosius querenda & etiam affectuosius amanda est quia dominus in singulis actibus suis studuit eam signanter obseruare: & exēplum inde aliis ostendere. Sic ergo in hoc ope excellentissimo tota trinitas nō singulari se manifestādo apparuit: large apparitionem accipiendo: & sic, trinitatis pſentia baptismus p̄secratur. Pater apparuit in voce. filius in homine seu carne. spūssancto in columba. differenter tñ. q; filius apparuit in homine in vnitate suppositi. Johannis. i. sed in apparitione aliaq; psonaq; erat vnio per modum signi. Caro. n, vnita, erat filio in vnitate suppositi vox autez & columba non habebant vnitatem suppositi cum patre & spiritu sancto sed tantum inpresentatione signi. In columba ergo fuit spiritus: non spūs fuit in columba. q̄ ei tamen nō fuit vnita nō enim fuit incolumbatus quia preter naturā humanam nunq; vnq; creatura fuit deo p sonaliter vnita. nec infuit ei per gratiam: sed per apparitionem & signum que peracto officio suo post apparitionem in primordiale & prelacentem materiam redijt: vnde sum pta fuerat. sicut etiam sentitur de alijs figuris in quibus dñs apparuit. Apparuit autem

ferētes trinitatis dño baptizatore nō cum
baptizaretur: cum non esset grata nū
dantem non est baptizatus baptismate sancti
Johannis. Baptismus aūt Johannis dabā
tur in nōe venturi. baptismus vero christi
datur in nōe trinitatis: & ideo non decuit
in actu baptismi sed postea nomen trinitā
tis explicarier: ne fama pateret inter ba
ptismū Johannis qui nō in nomine trinita
tis dabatur: & inter baptismū christi cui hec
forma seruabat. Et per talem apparitionem
trinitatis baptizato xpō sacram: significatus
fuit q̄ baptismus deberet ferri in nomi
ne patris & filij & spūsancti. In primiti
ua tamen ecclesia ad tempus collatus fuit
baptismus in nomine Christi: vt nomē chri
sti in reuerentia haberet maiori & ad credē
dendum illos erroem qui virtutez baptis
mi attribuunt ministris: dicentes ego sum
Paulus ego sum Cephe: & ceteraz illis cau
sis cessantibus redit ecclesia ad formaz p̄
dictam. Et ponitur hic triplex effect⁹ baptis
mi quez baptismus causat. maxime post pas
sionem christi scilicet celi aperti: & celoz
regna patent renatis in baptismo spiritus
sancti munere cuius gratia ac donum confer
tur in eo: & paterna locutio que baptizatos
regenerat in filios adoptionis: qui sibi cō
placent: & per baptismum de filijs tre fiunt
filij ire & regenerantur in spē vite eter
ne. Considera hec singula diligenter: & eri
ge animum: vt aperto iam trinitatis celo sur
sum scaras in deum. In hūilitate quoq; men
tis q̄sitre spūsancti domū: & paterno col
loquio muneri merearis. Ita Anselm. In
iordane sub manu Johannis se ad baptis
mum inclinans pterita vocez audiuit: & spūs
sanctum columbe in columba suscepit: vt
nos doceret in hūilitate mentis q̄ per iordā
nem notatur iordanis enim descensio cōsi
derare debere q̄libet sibiq; superni pa
tris honorari colloquio de quo dicitur cum
simplicibus sermocinatio eius: & spiritussan
cti presentia sublimatur q̄ super humiles re
quiescit: & hoc sub manu Johannis q̄ dei gra
tia dicitur vt eidem gratie gēgda deo perci
pimus nō nostris meritis ascribamus.
Anselm. Fuit aūt baptismus in mari eneo. i.
in lauatorio ꝓfiguratus quod ante templi in
troitum hierosolymo erat collocatum. Sa
cerdotes enim q̄ templum domini ingredie
bant in lauacro illo se lauare necesse habe
bant. Ita nōe q̄ volūt intrare in celeste tēplū
domini necesse habent prius p̄ baptismum
lauari. Duodecim boues enei mare portaue
runt: q̄ duodecim apostoli baptismū xpi p̄
totum mundum dilatauerunt. Lauatorium
circuitum & ornatum erat speculis mulie
rū vt ingressuri templum viderent si aliquā
maculam vel indecentiā haberent: sic baptis
mus regnū cōscientie ꝓfectionē. peccati dispi
centiā & cordis cōtritionē. Istud enā figura
tus est in naamā syro gētili & leproso qui
ad iussum helysei lepra sua mūdabat. Per
septenā aque iordanis lotionē ꝓfiguravit he
liseus septē mortaliū peccatorū in baptismo
ablutionem. Caro naaman facta est vt caro
pueri ita peccatores efficiuntur mūdi sicut p̄
uuli. Istud etiam ꝓfiguratū est in trāsitu ior
danis. q̄n filij israel intrauerūt terrā promis
nis: q̄ pus transierunt iordanē figuram ba
ptismatis. Sic oportet omnes p̄ lauacrum
baptismi trāsire. q̄ desiderant ad verā terram
promissionis peruenire. Archa testamēti: que in
medio iordanis stabat christus q̄ in iordane
baptizandus erat figurabat. Duodecim la
pides quos populus tulit de iordanis alueo
p̄ memoriali ꝓpetuo sunt duodecim Aposto
li q̄ orbem terrarum testificati sunt ba
ptismum xpi. Circa p̄missa est sciendū q̄ do
minus baptismū suū instituendū insinuauit
& instituit. institutum confirmauit. Institue
dum insinuauit verbo. & facto. Verbo: cū di
xit nisi q̄ renatus fuerit ex aqua & spūsancto &c. Facto quādo baptizatus est a Johan
ne. Instituit facto & verbo. Facto quādo di
scipuli baptizabant eius auctoritate. Verbo
quādo misit discipulos ad baptizādū & p̄di
cādū. Institutū cōfirmauit & facto & verbo.
Facto quādo de eius latere sanguis & aqua
exierūt. Verbo quādo post resurrectionē mi
sit discipulos in mundū vniuersum p̄dicare &
baptizare. Hic gratia huius tanti sacramen
ti. i. baptismi ꝓmo a xpō incitati de sacramē
tis aliqd videamus. Circa q̄ sciēdum q̄ cele
stis medicus humani generis reparatione
tali mō sanauit egrotū sicut optime compe
tebat. Egrotus hō est. Morbus aūt originā
lis culpa est. Origo vero istius culpe. i. ꝓncipa
liter fuerit ex consensu rōnis: occasionē tamē
sumpsit ex sensibus carnis. Ad hoc ergo q̄
medicina rideat morbe: oportuit q̄ nō tātū
esset spiritualis: verūtamen aliquid haberet
ex sensibilibus signis: vt sicut sensibilia fue
runt anime occasio habendi. ita ei essent de
casio resurgēdi. ꝓpterea medicina nostri vul
neris conuenit in ecclesiasticis sacramentis.
Instituit autem deus sacramenta diuersimo
de quedam. s. ante aduentū suū vt maiorum

nium & penitentiam: sed hec duo confirma
uit in lege euāgelica & cōsummauit: dum nu
ptys interfuit: & dum penitentiam p̄dicauit
Alia quinq; sacramenta solus xpō instituit.
baptismum quidem ipsum suscipiēdo: & de
inde formam dando: confirmationem ma
nuum paruulis impōendo: vnctionem di
scipulos ad certandum mittendo: qui infir
mos vngebant oleo. Ordiné vero potestatez
ligandi & soluendi: ac cōficiendi sacramentum
altaris tribuendo eucaristiam confitendo &
dando discipulis imūncte passionis: sacramē
tum corporis & sanguinis sui. Institutā quo
q; sunt sacramenta multiplici de causa. Pri
mo igitur propter humiliationem. Magna
enim humilitas exhibitio est in istis visibi
libus & homine minimum inferioribus: a deo
querere salutem quam superbia p̄didit. Se
cundo propter eruditionez qua rapimur & p̄
mouetur. Tertio propter congruentiam: q̄
homo per peccatū se subdidit per affectum
rebus corporalibus: ideo decens fuit vt deus
per quedam signa corporalia spiritualez ad
hiberet hominibus medicinam. Quarto p̄
pter exercitationem qua homo actum & noti
am occupationem deuitet. & se in bono mi
nus audiendo eucaristiam suscipiendo: & si
milia faciendo exerceat: Quinto propter cō
gruitatem medicine q̄ cū medicus sit deus
& homo: congruenter medicina debet con
tinere aliquid diuinū. Cinusibile gratiz: & alti
q̄d humanū. Cinsibile gre formaz. Sexto est
cōgruitas ex parte infirmitatis cū infirmus sit
hō cōstans ex corpe & spū. Spūs aūt in cor
pore. nō bñ capiet spūalia nisi in corporalibus
cōgruū fuit dare medicamenta spūalia in re
bus corporalibus sic pilule dantur in nebu
la. Septimo ꝓpter argumentū meriti. Mul
tū enim valet ad meritum q̄n deo creditur in
his vbi humana ratio non ꝓbet experimen
tū. Cōstitit aūt sacrm in reb⁹ ac factis & dict⁹
Res sacramentales sunt: vt aqua oleū &c. Fa
cta vt baptizādorū submersio: inflatio & hu
ctus vt baptizādorū submersio: inflatio & hu
ctio &c. Sacrm est visibile signū invisibilis gre
vt cū qo baptizat ipa exterior corporis ablu
tio quā videmus: signum est interioris ablu
tionis scz. que cōstitit in peccatorū remissio
ne quā nō videmus. Educti quidem sumus
de egypto p̄ baptismū tanq̄ p̄ mare rubrum
q̄ sanguine xpi cōsecratū. mortuis inimicis
idest pois nris. Et morte ꝓpe xpi & sanguī
nis effusione: hō baptismus virtutē & efficatiā
sicut & alia facta sue ante legē sue in lege. p̄
hūc. n. xpō peccata q̄ facta sunt dimittit adim
mat ne ampl⁹ fiāt ꝓducit vbi cōno fieri nō pos

fit ratio numeri sacrorum esse: q̄ ordinant
triplicē culpā & quadruplicē penam. Cōfir
matio ordinat cōtra peccatū originale penitē
tia contra mortale. extrema vnctio contra venia
le cōfirmatio contra ignorantiaz. eodo contra igno
rantiā: eucharistia contra malitiā. matrimoniū
contra concupiscentiaz quaz temperat & excusat.
Quia vero caracter est signuz distinctuum
indelebile spūale. nō non conferūt sacramēta
q̄ solent iterari sicut est pnia. matrimonium
vnctio & eucharistia. Baptismus vero & cōfir
matio & ordo caracteres imprimūt: p̄ quos in
delebiliter ipressos semp testificumur & recī
pimur. Per baptismū. n. fit distinctio fidelium
ab incredulis: p confirmationez fortiū ab infir
mis: p ordinez clericoz a laycis. Cōfirmata
tenus possunt iterari. Et q̄mus hic tria sacra
menta ꝓpter caracteris ipressionez nō iterē
tur cū cōe est hoc cibus non iterari sup eam
dē psonā. & materiaz & ex eadez causa: & hoc
est ideo. ne fiat contumelia sacramento. Et
hoc. n. credi posset q̄d sacramenta prius di
spensata fuisset inefficatia & inepta. Cōo

Clementissime iesu q̄ manus Jo
hannis baptizari voluisti: q̄ fidem
quā in ꝓmo lauacro promisi: renatam
recipiendo ad fm recurro lauacrum: peni
tendo. Cōfiteor tibi deus ego peccator & re
me grauiter peccasse: cogitatione: locutione:
ope & omissione: innumerabilia sunt pecca
ta mea & circumstantie eoz nō tūm me in la
queis adduxi peccatum: sed & multos q̄ mecū
qua peccauerunt: pro quorū & meis obnixe
deprecor peccatis: vt ea nobis indulgeas mi
sericorditer & absergas. Amen.

¶ De ieiunio & temptationibus dñi. Lec
reipōdet euāgelio. Ductus est iesus in deser
tum a spiritusancto &c. Capitu. xcij.

Postquam dominus
iesus fuit baptizatus ((regressus est
ab iordane plenus spūsancto)) plenitudi
ne suphabundantie: de cuius plenitudine
nos oēs accepimus. Et incontinenti ac sine
mora ((ductus est)) spontanee ((in desertum))
super quendā montem mire altitudinis ci
rcum quarantenarig est inter hiericho & hie
rusalem: distans ab hiericho ducibus milia
bus: & a hierusalem duodecim vel circa. In
pdicto deserto latrones morari solebant q̄
locus vocatur domyn: q̄ sanguinem sonat.
ꝓpter effusionez sanguinis qui ibi latrōes fa
ciebant. Specialiter domyn est casale vbi il
le qui descendit a hierusalez in hiericho inci
dit in latrones: quasi circa medium in via
sitūone exemplo negligēcia vel occasione cū

q̄ de hierico ducit in hierusalem a parte au
strali deserti quarantene deinde in bethania
℣ bethfage ℣ hierusalem: ℣ transit via in la
te australi montis oliueti. Quia ergo homo
qui ibi incidisse dicitur in latrones: gerebat
figuram Ade: qui a demonib⁹ est victus. con
uenienter fuit vt ibi historialiter. ℣ secundum
rem christus superaret dyabolum. vbi figu
raliter. ℣ fm similitudinem diabolus dicitur
hominem supasse primum. Unde dicitur ℣
Samaritanus eadem, via descendit: quia car
ne indutus filius dei qui est custos hominū
eisdem temptationes ibi sustinuit. Pugna
turus quidem dominus cū diabolo: in deser
tum processit: vt nobis ostenderet q̄ qui, pfec
te laqueos temptationum eius vult superā
re non solum turbas demonum: sed etiaz so
cietatem malorū hoium aliquādo quidem
corpore. Semp autez mēte debet vitare ℣ fu
gere exēplo illius qui in regali aula: ℣ inter
turbas populares positus dicebat. Ecce elōg
aui fugiens ℣ māsi in solitudine. Nos ergo
exemplo christi ℣ Johānis agitemur a spiri
tusancto non per ypocrisim a maligno in
desertum loci ℣ solitudinis vel saltem in de
sertum nostri pectoris ℣ contemplationis vt
quieti a strepitu mundi melius deo vacem⁹
℣ in mente seculum deserētes quasi manna
deserti sola eterna gaudia esurire discamus.
((Ductus est)) igitur ((iesus a spiritusancto)),
quia humanitas christi erat organum diui
nitatis. Et ideo omnia agendas mouebātur
instinctu spiritussancti. Hoc ergo motu iuit
in desertum locum vt ibi spiritum in oratiōe
pro nobis deo patri offerret. ℣ per ieiunium
carnem innocentem pro nobis macerares
exemplumq̄ fidelibus daret. vt se deo p ieiu
nium ℣ oratiōem offerant. Non iuit inuit⁹
sed volentate pugnandi. ℣ ((vt temptaretur
a diabolo)) p quod insinuatur. q̄ aggrediēs
desertum penitentie sortius tēptatur ab ho
ste. Iuxta illud. Fili accedens ad seruitutem
dei. sta in iusticia ℣ timore. ℣ ꝓpara animam
tuam ad temptationem. i. dest ad resistendus
temptationi. que imminet tibi. Ideo autem
ductus est a spiritusancto qui eum designa
uerat in baptismo quia quos ille replet: mit
tit ad pugnam ℣ prebet eis fortitudinem. Jō
minus: ℣ in quo pugnatur asperis. quoniam
Adam in paradiso delitijs affluens: victus
est oblectamentis. Ideo temptari voluit: vt
temptationes supando nobis potestatē supe
randi tribueret. sicut ℣ mors voluit vt morte
sua nostram destrueret. Et hoc post baptis
mum ℣ ieiunium p hoc nobis insinuans q̄

post lauacrū regenerationis: ℣ gratie percep
tionem post labezem ieiunij. ℣ sancte vite
ꝓpositum statim diabolus temptator acce
dit ℣ acrius in nos surgit: vt nos a ꝓpositi
to religionis auertat. ℣ q̄ proficientibus. ℣
ad meliora tendentibus inuidet ℣ insidiatur
propter quod tunc magis cauendū est q̄nq̄
bonos magisq̄ malos temptat. Quia (fm
Grego.) illos temptare negligit quos se ge
to iure possidere sentit. Et fm Jsid ex. tunc
maxime impugnaris cū te ipugnare nescis.
Nec enim quattuor. s. baptismus desertum.
ieiunū ℣ temptatio. sic ordinata fuerunt in
christo: q̄ ꝑmo fuit baptizatus. Secundo in
desertum ductus. Tertio ieiunauit. Quarto
temptatus fuit in quo significatur. q̄ prius
debet esse in nobis ablutio a peccatis. Secū
do subtractio a mūdi illecebris. Tertio exer
citatio in ieuniis. Quarto est oppugnatio
ab hostium insidijs. In figura huius quat
tuor occurrerunt populo israelitico. Primo
mare rubrū. Secundo desertum. Tertio sitis
℣ fames. quarto hostium insultus. Baptiza
tus igitur dominus solitariam ac durā vitā
℣ penitentiā cōsistēter assumpsit. vt fidelium
mētes ad perfectionis aggressionē erigeret. vt
ad gratia ꝓficiendā firmaret. Non enim pp
se sed pp nos heremū adijt. vt videlicet suis
perfectis imitatoribus vitam heremiticam
consecrat: instruens nos nihilominus secun
dum Crisost. vt vnusquisq̄ baptizatorū reic
tis mundi illecebris ℣ societate prauorum:
diuinis per omnia debeat seruire mandatis
Ex hoc reputant quidem fideles deuoti tem
pore isto ieunium obseruantes ℣ per hoc se
xpo velut in deserto cōfigurantes. Voluit au
tem xps penitentiam agere non quia egebat
sed vt ad penitentiam nos moneret: ℣ pnias
nobis exemplo osideret. Ubi docet tria que
debēt esse in penitentia vera ℣ fructuosa. pri
mo debet esse pura: vt deo placeat quia post
baptismum statim facit penitentiam. Secū
do debet esse aspera vt carnem domet quia
fecit penitentiā in deserto non in loco deli
tioso. Tertio debet esse discreta ne nimis ex
cedat q: xps ductus est a spiritussancto. non
q̄ ductore indigeret: sed vt nobis osideret. q̄
in penitētia agenda: ductore indigemus di
screto. ((Et)) veniens dūs in desertū ((ieiu
nauit quadraginta dieb⁹ ℣ quadraginta no
ctibus)) nihil interim manducās. Ubi signā
ter noctibus additur ne in nocte commedis
se putaretur. Item in signum q̄ necesse ha
bemus ℣ diebus prosperitatis ℣ noctibus ad
uersitatibus contra diabolum nos munire
qui quocūq̄ cessat tēptando nos impugnare

Jeiunauit quidem vt aduersus tēptationes
exemplum ieiunandi nobis daret q: fm ba
silium volenti pugnas tēptationum supera
re: sobrietas necessaria est: ℣ spāliter vt ostēde
ret q̄ innocentia baptismalis periclytat in
vita voluptuosa quia q̄ xp̄i sunt: vt baptiza
ti qui sunt mēbra xp̄i. ℣ xp̄m induerunt con
sepulti morti eius dūs carnē suam crucifige
re cū concupiscētijs suis ℣ estimare se mor
tuos sup terram-spū mortificando facta car
nis. Un Crisо. Ut aūt discas q̄ magnus sit
ieiunium: ℣ qualiter aduersus diabolus scu
tum est maximū. ℣ quoniā post lauachrum
non delitijs ℣ ebrietati ℣ mense habūdanti
sed ieiunio intendere oportet propter hoc: et
dūs ieiunauit nō ergo indigens: sed nos eru
diens quibus peccata q̄ ante lauachrū erāt
dominatio ventris intro duxerat. Quemad
modum. n. si aliquis egrotantē sanum cū se
cisset: iubet non facere illa ex quibus egritu
do contigerat: ita vtiq̄: ℣ hoc post lauachrū
ieiunium cōtra vicium edacitatis ipse idu
xit. Nam ℣ Adam de paradiso incontinētia
ventris eiectus: ℣ diluuium ob̄ suis sub noe il
la cōmerit ℣ fulmina i. sodomitas ipsa de
durit. Ita ℣ iudei maxima operati sunt ab
ebrietate ℣ delitijs mala propter hoc ℣ ipse
ieiunauit: nobis vtiq̄ demonstratis formaz
salutis. Unde ℣ Ambro. Hoc enim facit can
q̄ salutis nostre vt rem vtilem non soluz do
ceret verbis: sed etiam exemplis instrueret.
Qualis autem xp̄ianus es: cum xp̄o esurien
te te reficieris. Iste pro salute tua famem su
stinet. tu pro peccatis tuis ieiūare formidas
Et iterum. Nihil tam cecum q̄ secularis sua
uitatis periculum: que dum mulcet: anni vi
tam obtuit ℣ sensum mentis illudit. Merito
igitur dominus noster iesus christus ieiu
nio suo atq̄ deserto: aduersus voluptatum
insomat illecebras ℣ temptari se a diabolo
dominus omnium patitur: vt in illo omnes
voluptates vincere discerem⁹. Hec Amb.
Et sciendum q̄ xps propter infirmitates no
stras vt eas curaret diuersas in se medici
nas accepit. Curauit nos per dietam quan
do ieiunauit quadraginta diebus ℣ noctib⁹
Per elemosinarum quando corpus ℣ sangui
nem suum dedit in cena discipulis suis. per
sudorem: quando factus est sudor eius sicut
gutte sanguinis decurrentis in terram. Per
emplastrum quando facies eius sputa illita
fuit. Per potestatem quando gustauit ace
tum fel mixtum. Per minutionem quan
do clauis ℣ lancea vulneratus est. Conside
ra hic ℣ attende inspice dūm iesum. Pluriū
enim virtutum tibi monstrat exemplū. Nam

vadit in solitudinez: ieiunat. orat. ℣ vigilat.
in terra nuda iacet ℣ dormit: ℣ humiliter ac
pacifice cū bestijs conuersatur. Cōpatere igi
tur sibi quia semp ℣ vbiq̄ ℣ maxime hic vi
ta sua penose est ℣ corporis afflictiua: ac etiaz
exēplo discе etiam in hac exercitari. Quattu
or enim hic tangūntur que spiritualis exer
citii sunt: ℣ mirabiliter se inuicem adiuuant
.s. solitudo: ieiunium. oro ℣ corporis afflictio
℣ p ista maxime possumus ad puritatez cor
dis peruenire: que vtiq̄ nimiū peroptanda
℣ eo q̄ in se quodāmodo omnes virtutes cō
prehendit: ℣ remotionem omnium vitiorum
continet: quia cum vitijs vel defectu virtu
tis non stat puritas cordis. Et propterea in
collationibus sanctorum patrum traditū: q̄
totum exercitium monachi debet cē ad pu
ritatē cordis habēdam. Per hanc. n. homo
meretur deum videre: dicente dūo in euan
gelio. Beati mundo corde qm ipsi deū vide
bunt. Et fm Bernar. Qui clarior est deo p
pinquior est: cē autē clarissimū preuenisse cē.
Ad hanc habendam multū valet oratio fer
uens ℣ assidua. Sed oratio cum crapula et
corpore mollicie seu otiositate parum valet.
Et ideo requiritur ieiunū per corporis affli
ctionem. discreta tamen: quia indiscreta cē
bonum impedit ꝓpterea ad omnū p̄dicto
rū consumationē videt facere solitudo. Nam
cum tumultu ℣ strepitu nō p̄ōt decenter fie
ri oratio. Et videre aut audire multa vix p̄ōt
fieri sine impuritate ℣ offensa q: mens trahat
per fenestras sensuū ad animas nostras. Et p
pter supernenientes sepe relaxatur abstinen
tia ℣ corporis afflictio. Et ideo quere solitu
dinem ℣ separate a tumultu si vis deo cōmo
gi. ℣ per puritatem cordis eum videre. Fu
ge collecutiones propter taciturnitatis custo
diam: interdum etiam a bonis cessa eloquijs
iuxta illud prophete: obmutui ℣ humiliatus
sum ℣ silui a bonis. Non queras nouas a
micitias: quia noua inde proueniunt collo
quia: ℣ impedimēta. non impleas oculos vt
aures sanctas matibus vanis: ℣ omnia que ge
stem animi. Et tranquilli mentis perturbant
fugias tanq̄ venenosa ℣ anime inimica. non
enim sine causa patres sancti petebant loca
solitaria: ℣ mundabant his que in cenobijs
remanebat: q̄ cēnt ceci surdi ℣ muti: quia sic
melius poterant deo coniungi. Unde Chris.
Quando spūssanctus descendit super domi
num nostrum: statim expulit eum in desertū
Quando monachi habitant cum parentib⁹
suis si descenderit spūssanctus: ℣ manserit in
per eos: expellet eos de domo: ℣ ducet eos in
solitudinem. Spūssanctus non libenter ha

bitat vbi turbe:℣ frequentia:a dissensionis ℣ rixe sunt:sed propriae sedes hȝ solitudinē.de nigr:℣ dilo noster erat in die cum discipulis sed quādo volebat orare intentius:solus rece debat.Et nos ergo si volumus orare plus ȝ debāt.Et nos ergo si volumus orare plus ȝ in publico:habeamus cellulam: habeamus agros habeamus deserta: possimus ℣ vias ques habere de fratribus:℣ solitudinem habere.Unde ℣ Aug.Fratres carissimi quantum possumus ecclesiis fabulis ℣ detractionibus ac scurrilitatibus cunctis finem studeamus imponere:℣ totis viribus si impedimē tis mundi illius fugiendo aliquas horas ȝ rere in quibus pro salute anime nostre oratoni ℣ lectioni possimus intendere.Igitur a toto affectu ℣ posse tuo conetis imitari dominum ieiunio.Oratione ℣ corporis afflictionibus discretis.De quo etiam scribitur erat cum bestiis.i.vt sis.Leonibus:℣ alijs feris pacifice.℣ ȝgeli ministrabāt ei.In hoc ergo disce alios humiliter tenere ℣ equanimiter tolerare eos qui aliquando tibi videntur irrōnabiliter se habere qz per hoc moraliter insinuatur quod illi quorum sensualitas sub rōne pacifice tenetur per angelorum ministerium ad celestia transferuntur.Angelicum enim est inter bestiales homines conuersari quasi in heremo in solitudine.Lmentis. Hoc est in contemplatione lectiōe oratione clauso cubiculo:℣ moribus eorum ferus non pellni.difficile est enim tā gere picem ℣ ea non couquinari.Usi Bedarinter bestias dominus cōmoratur vt hō sed ministerio vtitur angelico vt deus.℣ nos cum heremo sancte conuersationis bestiales hoium mores impolluta mente tolleram⁹ ministerium angelorum meremur a quibus corpore absoluti ad eterna celis quadia trāsferamur.Usi ℣ Piero.Tunc bestie pacate nobiscum sunt cum caro non cōcupiscit adversus spūm post hec ȝgeli ministri mittūt nobis vt responsa ℣ solatia ceptibus vigilantibus debet.Ipsum autem vūm sepe in hac solitudine vidica cōspiciens eum qualiter cōuersatur ibidez ℣ maxime Qliter iacet de nocte in terra.Quelibet.n.alia fidelis deberet eti semel adminus in die visitare ab epyphania vsqz ad dies.xl.quibus ibi manet:℣ se humiliter ei recōmendare.In hoc siquidem mōte ℣ delio desiderabili quidā exemplo dñi ipsiliter ducti vitā hereticā i paruis cellulis vnce bant domino suauissime militātes ℣ alucari bus cellularum modicarum tanqz apes dñi dulcedinez spūalem melificantes. In huius mōtis quasi medio qz a terra plana fere per duuidium miliare distat:qsio fecit pnias vbi

est ecclesia ℣ cella:estqz ibi altare vbi stabat quando temptabatur a sathana .Quadraginta autem diebus ℣ noctibus dominus ieiunauit: quia quadragenarius numerus ex quattuor constat ℣ decem.quater enim decē vel decies quattuor sūt quadraginta:p quattuor autem nouus testamentum qr in qtuor euangeliis pdicatur:significatur:per decez vero vetus :quia in decem mandatis legis continetur.Quadraginta ergo diebus ieiunare est vtriusqz testamenti precepta seruare ℣ ab illis oibus que vtrunqz testamentū interdicit se inuices ieiunium custodire:vt Sicut caro exterius ieiunet a cibis.ita ℣ mens interius ieiunet a vitijs Jeiunauit itaqz dominꝰ quadraginta diebus ℣ noctibus :quatenus in ciborum ieiunio significaret nobis ieiunium corporis: ℣ in dierum numero significaret ieiunium cordis .Exemplo sane ipsius hec numerus dierum penitentialium in ecclesia est Unde post epiphaniam non statim incipit ecclesia ieiunare:sed circiter post quadraginta dies:quasi ipso tempore ieiunium sūm ieiunij dūci psecutiuum significans. Unde Beda . Quadragesima ieiuniorum hȝ auctoritate: ℣ in veteribus libris ieiunio moysi ℣ helye:et in euangelio quia totidem diebus dominus ieiunauit:demōstrans euangelium nō dissentire a lege ℣ prophetis. In persona quippe moysi lex i psona helye prophete accipiuntur .Inter quos in monte gloriosus apparuit:vt euidentius emineret qr illo dicit apostolus.Testimonium hȝis a lege ℣ prophetis Nec Beda.Unde ℣ Albinus Sicut moyses legem helyas pphetiam ita dñs noster euangelicaz pdicationem quadraginta dierum ieiunio dedicat.Congrue etiam ieiunium quadragesime statutū est confine passioni dñice qz signat nos a mundi amicitia debere continere vt deum sequi valeamus. Unde Augusti.Moyses ℣ Helyas ℣ ipse dominus quadragintā diebus ieiunarunt: vt insinuaretur nobis ℣ in Moyse ℣ in helya ℣ in xp̄o:hoc est in lege ℣ pphetis:℣ in ipso euangelio in nobiscum agi.Ne conformēt ℣ hereamꝰ huic secule: sed crucifigamus hominem veterem:℣ carnis curam ne fecerimus in concupiscentijs.Congruit enim nostre deuotiōi vt qui domini crucifixi passionem celebraturi sumus repaimendarum carnalium voluptatum crucem nobisipsi etiaz faciamus sicut dicit apostolus. Qui autem iesus christi sunt:carnem suam crucifixerunt cum passionibus Et concupiscentijs.Inhac Quidam cruce per totam istam vitam que in medijs temptationibus dicitur perpetuo

debet pendere christianus .Non enim est in hac vita tempus eucleudi clauos :de quibus in psal.Dicitur.Confige clauis a timore tuo carnes meas Carnes enim sunt carnales concupiscentie:claui sunt precepta iustitie. His illas timor dei configit q nos accepta bilem hostiā crucifigit. Sic semper hic viue xpiane.Si terreno limo gressus non vis imergere:noli de ista cruce descendere .Nec Aug.Sed cane ne de ista cruce per voluptatum admixtionem descendas qr vt dicit augnihil pdest tota die longum duxisse ieiunium si postea ciboꝝ mutatione vel nimieta te alia obmutatur.Insup hoc numero soluimꝰ decimas ℣ primitias dño.Sūt.n.i anno trecentiseraginta dies quoꝝ preter ȝ sex dierū decima est trigintaset ℣ ne sex residui remanent indecimati:additur vnus qr minus addi non potest:tres autem alij superadditi soluuntur:p primitijs:pro quibus similiter sūt ieiunia quattuor tpm per tres dies. Sicut ȝ in lege offerre iubemur p̄mitias ℣ decimas rerū ita quadraginta diebus ieiunando offerimus p̄micias a decimas dierum. Ut qui nobisipsis p acceptū annū vixmus:autori nostro nos eius in decimis ℣ primitijs per abstinētiā mortificemus:℣ q a paradisi gaudijs per cibum ceciāimus:ad hec(in ẽn tum possimus)p abstinentiam reiurgam⁹. Igitur tempore quadragesime plus solito debemus abstinentie ℣ deuotioni intendere:℣ aliorum temporum negligentias hoc tēpore sancto diuere ℣ emendare. Dic numerꝰ quadragenarius multipliciter est consecratus:nā quadraginta annis pauit dominus filio israel pane angelorum i deserto . [illegible] draginta septimanis fuit in vtero virginis quadraginta diebus ieiunauit in deserto [illegible] draginta horis fuit i sepulchro:ab hora mortis cōputando:quadraginta diebꝰ fuit post resurrectionem cum discipulis in mūdo. Itē sm Ambro.quia quadraginta diebus aque diluuij mundauerunt.per quas peccatores exterminati fuerunt:℣ exinde celi serenitas illuxit ℣ refusa sunt.sic sacro isto ieiunii tempore abolētur peccata ℣ refulget diuina clementia((cum))ergo((ieiunasset))dominus ((quadraginta diebus ℣ quadraginta noctibus))non vltra processit vel transit ieiunando ne incredibilis videretur carnis assumptio:℣ vt virtus diuinitatis celaretur diabolo.quia etiam tot diebus Moyses ieiunauit ℣ helyas:℣((postea) dominus((esurijt.))nō autem necessitate:sed voluntate esurijt ℣ corpus esurire permisit:vt in se ℣ veritatez humane infirmitatis ostenderet:℣ occasionem temptandi diabolo daret ac infestatus monstraret:qualiter superare ℣ vincere oporteret Secundū Crisō.De quadraginta dicorum esurire non erat hominis postea autem esurire non erat dei.Et ideo diabolus sicut dubius de xp̄o.accepit occasionem temptādi ipsum.Moyses ℣ helyas quadragita diebus ieiunauerunt:sed ieiunantes esuriebāt ℣ siciebant.xp̄s vero quadraginta diebꝰ nō esurijt sed postea.Christꝰ aūt noluit ieiunare plusqz illi ne deꝰ a diabolo putaretur: nec minus:ne purus homo videretur . Tunc ȝ diabolus sentiens dominum esurie : accessit vt temptaret si posset eum in peccatum deij cere ℣ vt exploraret.an filius dei eēt quē sciebat quandoqz venturum ℣ suam per eū potestatem amissurum:sm Greg. Temptauit diabolus dominum eisdem tribus modis : quibus primum hominem deiecerat. Primum hominem superauit gula in vetito pomo:vanagloria:dicens eritis sicut dij:auaritia dicens scientes bonum ℣ malum. auaritia enim etiam dē scientie ℣ sublimitatis ambitio.Sic ℣ dominum tentauit:sed victus recessit.Dauid Goliam prostrauit tribꝰ lapidibus de torrente christus diabolum tribus testimonijs de lege.Et sm Grego.cum temptatio tribus modis fiat.scilicet suggestione delectatione:℣ consensu.dominus sola suggestione temptatus est:quia delectatio peccati mentē eius non momordit nec consensus eum superauit.Et ideo omnis illa tēptatio foris non intus fuit:quia nihil contradictionis in semetipso tollerauit.Utrum autē omnes iste temptationes facte sint vna die vel diuersis non est expressum in scripturis. Primo itaqz temptauit eum de gula: dicēs ((Si filius dei es)).i.naturalis:℣ per consequens i ptāte ei equalis((dic vt lapides isti panes fiāt.))Cogitabat enim intra se dicens si lapides i panes cōuerterit:filius dei erit.si autem conuertere nō poterit: homo purus apparebit.Hoc etiam esurienti congrue dicebatur:vt panes videns immoderato cibi appetitu accenderetur.Non solum experiri voluit:an deus esset sed etiam quasi hominem allicere voluit.vt esuriens indebite delectaretur in cibo.et sic vitio gule peccaret. vnde Hyla.Intendebat demonum princeps et mutatione lapidum in panes virtutez potestatis in deo agnoscere:et in hominem oblectamento cibi:patientiam esuritionis illudere . sed non potuit diabolus magistrum decipere.Taliter enim respondit ℣ sic se habuit qr nec ipsum ad gulam poterat indu-

cere:nec deitatem eius perpendere. Non enim in temptatione incubuit: scz filium dei esse: nec negauit:nec asseruit:sed eus auctoritate scripture comicit: dicens ((.Non in solo pane)) scilicet corporali ((viuit homo)) et sustentatur:sed in omni verbo quod procedit de ore dei.cum scilicet voluntatem suam per scripturas reuelat:vnde Augusti. Certissime scitote fratres carissimi:ga quantus est caro q̄ polt multos dies non percipit cibum talis est anima que non assidue pascitur dei verbo-hec Augusti.hoc etiam dicit dominu verificatur non solum de vita spirituali:sed etiam de corporali:sicut patet de Moyse qui ieiunauit quadraginta diebus & noctibus verbo & eloquio dei spiritualiter & corporaliter sustentatione.Quia si dicet & corporaliter sustentationē.Quia si dicet. Non tantum pane corporali sustentatur vir homo sed etiam spirituali pane scilicet verbi dei pane operationis sancte:pane gratie tandem victurus in eternum pane glorie. Et ideo non oportet de lapidibus panes facere:quia licet 'esuriam'tamen dominus solo sermone cibrientem sustentare. Unde p̄ salutis sua temptatio est cummentionem faci et ei nihil suadeat nīi de cibo corporis: non de cibo mentis. Secundum Crisi.de veteri testamento testimonium protulit atq̄ precepit vt sine fames.Sine aliquid aliud patiamur nunq̄ tamen dominum relinquamus.Dominus quidem Iesus panes de lapidibus facere potuit sed noluit nec decuit. Et ideo non fecit.Primo vt dyabolum eius diuinitas lateret. Secundo vt per humilitatem et sapientiam magis q̄ per potentiaz vincere nos doceret Tertio vt ostendationem fugere suaderet .Quarto vt voluntatem temporibus contineret.Quia sas non erat dominum voluntati eius obtemperare: & aliter temptatos Non vincitur nisi contemnatur .Quinto vt doceret nunq̄ esse credendum diabolo .Et nihil faciendum ad eius imperium .Etiam si bonum & vtile est quod suggerit vel iubet Moraliter sepe suadet dyabolus vt lapidis .i.duricie penitentie sub quadam specie discretionis conuertatur in panem.i.in deliciasa & mollitiem.Dicens. Jā filius dei es.decreto tanta austeritate:& penitentia non indiges. Sic athalia vineaz naboth querit in ortuz oleri.sic libanus cōuertit in chermel q̄ interpretatur mollis q̄ fit frequenter honore sed vtilitatis vel causa societatis: sic iudei petierunt a Pylato ne corpus ihu maneret i cruce in die festo.Tue diabolo ista suadenti est nō credēdū vt supra fm̄ rōnionez dīi. Et nota hic exēplo dīi resistēdū est gule.nā ab ipsa in

choandū & si cetera vicia volum⁹ superare. Ut.n.q̄ gule succūbit:sic cū libidinibus reddat ad alia vitia deuincenda.Usi Beda. Nisi primo gula refrenet frustra ptra alia vitia laborat Et hō primo hic ponit tēptatio de gula:quia hec tēptatio primo occurrit hoi ab infantia & alie sequnt postea.Quia ergo dīs ieunans tēptatus fuit:si tu ieunauerio & tēptenaris nō dicas:q̄ ieunij mei fructū perdidi. Nā & si nō tibi pfuit ieunū tuū:vt nō temptetis.nī pficiet vt a tēptationibus nō vincaris.Ut aūt aia a carne nō vincat necesse è vt dyabolo tēptatori resistat:& deo rectori seruiat.Usi Aug.Uis seruiat caro tua aie tue. deo seruiat aia tua.debes regi vt possis regere.Sed q̄ diabolus sic vincere cū non potuit:cogitauit apud se:dicens sicut ait Crisi. Homo iste sanctus vr̄. Sancti aūt & si non vincunt de vitio gule.sepe tū vincunt & aliquo motu vane glorie & tō ((assumpsit)) dīs & portauit((cuz in sanctā ciuitatem)) .i.hierusalem que respectu aliarum(in quib⁹ idō la credebantur)dicebatur sancta : q̄ diuino cultui deputata pp̄ tēplum & sancta sanctoz q̄ erant ibi nec erat licitū in lege sacrificare alibi.Nūc aūt dicitur sancta.pp̄ sacramenta nr̄e redemptionis ibi patrata.fm Crisi . Et pacientia non ipotentia se permisit assumi. & hoc corporaliter:q̄ fm Glosam verisimile est diabolum i humana specie apparuisse sed tū xp̄s sic egit vt a nemine videretur . et fm aliquos eū in brachijs portauit. fm alios ad manū duxit qui sequebat cuz ḡsi athleta ad temptationē sponte proficiscens. Considera hic benignitatem & patientiam dīi. Permisit enim se portari & ptrectari ab illa cruenta bestia:que sūi & omnium amicoz sitiosum sanguinē sitiebat.nec mirum.(fm. Greg.)si se ab illo permisit duci qui se pertulit a mēbris illius crucifigi.((Et statuit)) ac collocauit))eum supra pinnaculuz templi)) vt eū de vana gloria temptaret ibi . Sciēdū aūt̄ q̄ in templo erant tres mansiones. prima pauimentum vsq̄ ad primum tabulatū siue solariū:altitudinis triginta cubitorum . secunda a primo solario vsq̄ ad fm. triginta etiam cubitis alta. Tertia vsq̄ ad tertium solariuz q̄ erat tectum templi non cameratum sed planum.altitudinis quadragita cubitorum.Quodlibet aūt̄ solariū habebat in circuitu exterius vnum deambulatorium. et ista ambulatoria.fm magistrum in hystoria dicuntur pinnacula super quorum vna xp̄s statuit diabolus:& forte i eminentiori vel forte inferiori:vbi scribe & sacerdotes alloquebantur populum exponendo legem domini

Et nota fm Glo.q̄ in eo loco diabolus christum de vanagloria temptabat:in quo multos per vanam gloriam in cathedra doctorum deceperat.Et simule volēs explorare qđ supra.temptauit cum de vana gloria .dicēs ((Si filius dei es mitte te deorsum.)) Quasi diceret.Uirtute propria potes sine periculo te mittere deorsum:& etiam ppter ministeri um angelor̄ tibi seruentiū & te custodientiū Cogitabat q̄ si per aera volando sine lesione descenderet filius dei eēt:suaſq̄ vt deoz dō homines mirarentur:& ipsuz tanq̄ dei filiū reuererentur:& inde occasionem inanis glorie assumeret:cum omnis ciuitas laudaret cum & magnificaret.Uere diabolica vox que non ad celi ascensum:sed ad descensum ymā prouocat:& mente hominis de altiori gradu meritorum precipitare contendit. Non enim quos decipit sursum ascendere mouet:sed in dptat omneo cadere:qui se sentit pre omnibus cecidisse:Diaboli quippe est.stantes deorsum mittere.Bei autem iacentes sursum erigere.Dicens aūt̄ mitte te deorsum:infirmi tatem suam manifestat:q̄ nemini pōt nocere nisi ipse deorsum se miserit. Nā ipse q̄dēs deorsum cadere desiderat:persuadere quidē potest.precipitare non pōt . vñ.Criso.Nō dixit muto.ne vum facere videatur: sed mittere deorsum dixit vt ostenderet q̄ vnusq̄sq̄ nostrum libertate arbitrij & voluntatis sue culpa cadit in mortem.Illino est quidem suadere:sed nostruz est persuasiones eius per legis obseruantiaz superare.Et q̄ xp̄s supra vsus est auctoritate:ideo & ipse auctoritatem assumit scripture:& hoc nō vt virtutes cōstruat & doceat:sed vt errores ingerat & fallat.Unde subiungit((.Scriptum est enim))de te scilicet in psalmo((quia angelis suis mandauit de te vt conseruent te))a nocumēto((& in manibus tollant te))deducendo((ne forte offendas ad lapidem pedem tuū))malum incurrendo.Manus angelorum dicitur hec potestas eorum duplex.i.potestas seruandi a malo:& promouendi ad bonū.ita q̄ pma est sinistra secūda dextra.Auctoritas hec non est ad ppositū:quia(fm hiero).nō intelligitur de xp̄o capite sed de mēbris.i.quolibet iusto Christus enim non portatur manibus angelorum.sed ipse verbo virtutis siue portat angelos & omnem creaturam.nec indiget angelorum auxilio q̄ maior est angelis . Est ḡ auctoritas illa secundum glosam sic exponēda: q̄ angelis suis amministratorijs spiritib⁹ deus mandauit de te viro iusto quicūq̄ sit

vt tollant te.in manibus suis idest auxilijs suis sustollant & ita custodiant te.ne offendas pedem.i.mentem vel affectum mentis ad lapidem.i.ad aliquod offendiculum peccati.Lapis enim dicitur quasi ledens pedez Unde omnis peccati & ruine occasio ad q̄ potest offendi affectus mentis nomine lapidis intelligitur.Est ergo sensus q̄ angelis mandauit deus vt custodiant hominem ne ipsum a peccatis.Non q̄ bonus homo confidens de custodia angelorum.debeat se precipitio exponere ad suggestionem demonū. Ex quo loco & illud cognoscitur quia ad custodiendam sanctorum vitam angeli deputantur. Male ergo interpretatur diabolus scripturam:& intellectum eius pertertit: et sic impertinenter allegauit. Item allegauit incomplete:quia & si esset de christo etiam illud q̄ sequitur debuerat meminisse .i. super aspidem & basiliscum ambulabis & conculcabis leonem & draconem. Ipse enim diabolus est aspis & basiliscus : ipse leo & draco. quem in temptationibus christus conculcauit. Ideo partem scripture que pro se facit: tanq̄ superbus inducit partem vero que contra se est tanq̄ astutus dimittit. Nam de angelorum auxilia quasi ad infirmuz loquitur de sui conculcatione quasi tergiuersator tacet. Sed & hic auctoritate scripture aduersarius deuincitur : & sua intentione frustratur secundum hiero. In omnibus his temptationibus diabolus hoc agit:vt intelligat si filius dei sit . Sed dominus responsionem sic temperat:vt cum ambiguum relinquat. Unde respondens((ait illi. Scriptum est)) & discere potueris:ego autem homo suz:& aliter possum descendere quam ptactantiā meipsum precipitare. Et ideo nolo deū temptare. Manifeste autem quis temptat deum scilicet indebite exporando dei penitentiam:vel indebite experiendo eius voluntatem:vel indebite inquirendo eius sapientiam : vel indebite experiendo q̄ posset apud deum . Sed hec sunt vitanda quamdiu homo habet ex humana ratione & facultate aliud q̄ faciat. Unde est hic argumentum: q̄ quandocūq̄ homo habet aliquid q̄ potest facere secundum viam humane rationis vel consilij vel auxilij ad euadendum periculum non debet illud 'obmittere' querendo diuinum experimentum: quia secundum Augusti. Si periculum quantum cauere potest non cauet.magis temptaret deum q̄ in deuz speraret.Unde q̄uis deus omnia possit . dicit

pulis tamen suis ait. si vos persecuti fuerint in ciuitate vna fugite: in aliam. Et ipse ideo fuit ℭ latuit. Et propter hoc probatio ferri candentis ℭ monomachie i. duelli tanq̃ illicita prohibentur in iure. si vero deficit humana ratio ℭ prouidẽtia ℭ homo non habet aliud quod faciat tũc secure ad dei potentiam se conuertat: ℭ sue prouidentie cõmittat. nõ temptando. sed deuote confitẽdo. Quia sic non est dicenda tẽptatio. Sed qa christus a diabolo habebat quid faceret: quia boni erat ibi gradus per quos de pinnaculo descendere poterat. Ideo diabolo sic respondebat. Ubi Crisosto. Nihil motus nihil indignatus: sed cum multa modestia scripturarum ei rursus voce respõdet. nos vnq̃ docens: qui diabolum per patientiam atq̃ tolerantiam nõ per signa superari. nihilq̃ ad ostentationem nostri. Atq̃ ad amorem faciendi gloriandi. Et iterum. Aspice autem quo modo non turbatus est dominus immo de scripturis humilime cum iniquo disceptat: ℭ conformeris in christo proposse. Nouit diabolus arma christi quib⁹ succubuit. Et mansuetudine eum cepit. et humilitate deuicit. Tu quoq̃ cum videris hominum effectum diabolum ℭ tibi obuiantem: eo modo deuincas. Docet. animam tuam formare condecens ori christi. Sicut enim cus romanus sortitam retinet. nec erudiet responsum ignorantie eo modo loquit: sic ℭ christus nisi suo modo loquaris. Non erudiet nec vocabit te. Nec Criso. Moraliter multos diabolus eleuat in altum vt facilius ad grauiorem trahat casum. sicut comit nucem eleuat vt ab alto deiciendo frangat. sic ℭ pugil locum a terra subleuat vt prosternat. Multi enim ducuntur in altum prelationis: ℭ deiciuntur ibi qui in valle simplicis status fuerant securi. In montibus enim gelboe ceciderunt fortes israel. Unde secundum Augustũ. quanto quis in loco superiori: tanto in periculo maiori versatur. Et secundum Crisost. Prelatos subuertit elatio: ideo ad talem locum dominus se assumi permisit. nec tamen ibi diabolo consensit vt in talibus locis positi diabolo resisterent. Supra pinnaculũ templi etiam diabolus hominẽ statuit: quo se ceteris meliorem estimet. ℭ per falsam humilitatem deorsum se mittat. Et tunc ergo secundum Bernar. Quia dominus nihil odit diuinitatis: arbitratus hostis cum eẽ homine. Temptauit cum tertio vt homines. Exinde enim assumens cum: reportauit eum

((eum in montem valde excelsum)) secundo militario a quarentena versus galileam. vt scilicet locus congruat temptationi: vt sicut in deserto vbi est esuries temptauit ꝺ gula. supra pinnaculum vbi cathedra est doctorum de vana gloria sic in monte vbi videntur hec temporalia temptat de auaricia ((Et ostendit ei omnia regna mundi)) non ea que nesciebat indicando. sed secundum Crisostomum: ostendit ei ac si aliquis in loco excelso positus: manum extenderet: dicẽs Ecce ex illa parte est africa: ex illa palestina ex illa grecia: ex illa italia ℭ huiusmodi. Uel ostendit id est exposuit ℭ enarrauit ei in momento ℭ in breuibus. omnia regna mundi id est omnium regnorum pompam: ℭ gloriam: ac magnitudinem vel omnia concupiscibilia in mundo sicut sunt diuitie. delitie ℭ honores vt quasi speciosa: ℭ delectabilia suaderet: ℭ vel sic cum sibi subijceret. Ad⁹ mentum est decima pars puncti. vel quadragesima pars hore punctus enim quarta pars hore est: per hoc ergo significatur breuitas vel transitus bonorum temporaliũ mũdi huius: vnde Ambro. Bene autẽ in momento temporis secularia ℭ terrena monstrantur. Non enim tam conspectus celeritas indicatur: q̃ caduce fragilitas potestatis exprimitur. in momento enim cuncta illa preterierunt. ℭ sepe honor seculi abit anteq̃ venerit. Et temptauit cum de auaritia dominum omnium ex arrogantia ℭ iactantia: promittens mendaciter que dare non poterat. ℭ dicens ((Nec omnia tibi dabo)) ℭ te regẽs faciam ((si cadens)) tanq̃ inferior ((adoraueris me)) tanq̃ superiorem: quod vere esset cadere ℭ diabolo se subijcere: vnde Crisost. Nihil enim sic diabolo hominem subijci facit: vt inhiare opibus ac habẽdi amore superari. Et iterum. Regna mundi promittit illi qui regna celorum credentibus preparauit Gloriam seculi pollicetur ei qui dominus ẽ glorie celestis. Spondet se vniuersa dare. qui nihil habet ei qui omnia possidet. Ab eo se iubet adorari in terra: quem angeli ℭ archãgeli adorant in celo. Nec Crisosto. Ubi et glo. Ecce antichristus diaboli superbia. Sicut enim in principio voluit se similem deo facere. ita nunc volebat diuinum. cultum sibi vsurpare. Et est hic notandum qꝺ si considerem⁹ principium huius temptationis. tũc temptatio est auaricie: si finem temptatio est idolatrie ℭ bene iungitur: quia auaritia est idolorum seruitus. Considerandum etiam

quod gloria mundi que cum mundo peritura est in monte ℭ in supercilio demonstratur: ℭ diabolus hominem ducere ad montẽ nititur vt corruat: ℭ ei subijciatur: suadens vt seruiat ei negligens iusticiam dei a cuius seruitio liberet nos ipse pro nobis temptatus ℭ passus Domin⁹ autem ad campestria ℭ humilia descendit vt diabolũ humiliate superaret. Nec intuebatur sibi ostensa oculo concupiscentie sicut nos: sed sicut medici sine lesione videns morbus. Cum ergo voluerit fieri magnus et altus: ℭ añ oculos mentis ista proponto citoq̃ diabolus tibi regna mundi ostendit que ñ consequi volueris. Nec esse est vt procidẽs diabolum adores quia adoraturus diabolum 'antecurrit ℭ nunq̃ sine casu diabolus adoratur. Unde Ambro. Nec enim ambitio domesticum pertculum: ℭ vt dominetur alijs prius seruit ℭ curuatur obsequio vt honore donetur: ℭ dum vult esse sublimior: fit remissor. Omnis quidem potestas ℭ ordinatio potestatus a deo est sed a malo potestatis ambitio. Nec est potestas: mala sed is qui male vtitur potestate Docemur ergo ambitionem despicere. Eo qꝺ diabolice subiacet potestati. Nec Ambro. Is hic homicida ille succubuit: ℭ dominus ℭ victor auctoritate diuina comminatus eum abicit: ℭ abscedere iussit. Dicens. Uade recede a me. s. in ignem eternum sathana: qui veritati ℭ hominum saluti aduersaris. In quo (vt ait Crisost.) finem temptandi diabolo ponit progrediatur vlterius temptans Continuo enim illum insugam vertit neq̃ aliqs iam cum per semetipsum temptationib⁹ appetijt. Ubi etiam docemur proprias iniurias portare: sed nullo modo dei iniurias tollerare. Unde Crisost. Christus cum passus fuisset temptationis iniuriam. Dicente sibi diabolo: si filius dei es mitte te deorsum: non est turbatus. Nec diabolum increpauit Nunc autem quando diabolus dei sibi vsurpauit honorem: dicens: hec omnia tibi dabo si cadens adoraueris me: exasperatus est ℭ reperit eum: decens ((Uade sathana)) vt nos alios discamus exemplo: nostras quidẽ iniurias magnanimiter sustinere: dei autem iniurias neq̃ vsq̃ ad auditum sufferre: quoniam in propijs iniurijs esse quemptiam patientem: laudabile est: iniurias autẽ dei dissimulare nimis impium est. Ubi ℭ Piero. Non vt plerisq̃ putant: eadem sathanas vt apostolus petrus sententia condemnatur. Petro enim dicitur: vade retro me sathana

A. sequere. me qui contrarius es voluntati mee. hic vero audit vade sathana: ℭ non dicitur ℭ retro: me vt subaudiatur. Uade in ignem eternum qui paratus est tibi ℭ angelis tuis. Deinde dominus subiungit ((Scriptum est)) omni homini ((Dominum)) omnium. s. per potentiam. ((deum)) scilicet per creationem ((tuum)) scilicet qui debet esse tuus per cultum specialem ((adorabis)) interius fide. spe. ℭ caritate ((ℭ illi soli seruies)) exterius seruitute latrie. Et pre hoc secundũ Augu. Non excluditur seruitus debita dominus temporalibus. Et secundum Bedaꝫ iubemur hic soli deo fuire seruitute latrie. que soli diuinitas cultui debetur: vnde et hi qui hanc idolis impẽdunt idolatrie nuncupantur: sed ab apostolo iubemur per caritatem inuicem seruire seruitute dulie que communis ẽ: siue deo siue homini sine cuilibet rerum nature. Itaq̃ (vt ait Beda) dicens diabolus saluator: si procidens adoraueris me ecõtrario audiuit quod ipse magis adorare eum debeat dum ℭ dominum suum. Quasi diceret. Non ego te sed tu me debes vt dum adorare. sed adoratio diaboli subiectionis est non deuotionis. Et supradicto ordine temptationis patet quod diabolus incipit a leuioribus procedit ad grauia deinde ad grauiora: ℭ tandem ad grauissima. Incepit enim a temptatione leui. quãdo temptauit cum de gula. Que temptatio leuis est. Maxime tempore famis ℭ finaliter post alias peruenit ad grauissima: quando temptauit cum de idolatria. Uicit autem Christus ipsas temptatiões eis in suis principis obuiando. Nam mox cum diabolus temptationes inferebat christus eas repellebat. sic homo mox vt diaboli temptationes senserit eas in suo initio debet repellere. naꝫ (vt dicit Piero.) Lubricus est serpens antiquus ℭ nisi capite teneatur totus: statim illabitur. Habet enim serpens infernalis caput scilicet malam suggestionem habet corpus scilicet consensum habet caudam scilicet operis consumationem. Ubi autem ponit caput suggestionis statim ponit corpus cõsensus: ℭ vbi ponit corp⁹ consensus: statim põit caudã operis. Et ideo in suo capite id est in sua suggestione est conterendus: et tunc nocere non poterit: nec quantum ad corpus. Nec quantum ad caudam: quia amputato capite suggestionis tota: tota est contracta vis serpẽtis infernalis. Et consumata. i. supra omni temptatione ad quam explendam dñs venerat:

Ducitur non inueniens quid ageret audito dei nomine ((reliquit enim)) quez tñ nunq̃ tenuit: q̃ superatus a temptatione cessauit: et recessit ab eo tanq̃ victus et confusus vsq̃ ad tempus postea. enim nñ dolose temptatur? sed aperte p iudeos cum et in se et i membris suis impugnaturus aduenit: quia appropinquante ꝑpe passionis ꝓsecutionem et p pauores sacerdotum suscitauit: nõ p leuitium scipes sacerdotum suscitauit: nõ p leuitium scipes sacerdotum suscitauit: nõ p leuitium scipes

vt nō supbi ⁊ sanctitas. ℭ diu hostiū incursum senit infirmitas. Attēptat aūt diabol⁹ specialiter sē (modis in bonis p elationē. in malis p desperationē. in otio p luxuriam in negocio p turbationē. in iustitia p crudelitatē in misericordia p adulationē. Et ℭ quis multis modis tēptet. quattuor nī modis ssā liter decipit ⁊ fallit. Primo suadēdo bonum pro malō. vt cū bō inhabilio suadet religiōis ingressū pro hoc vt apostatet postmodū. Secūdo suadēdo malū sub spē boni. vt iurare p rebus alter⁹ p̄ceruādis. Tertio dissuadendo bonū tanq̄ nocuū. vt cū dissuadet bono viro religiōis ingressum ne de hoc penitear ⁊ egrediēs cōfundat. vel q̄ dissuadet alicui oīonem vel elemosynā ne p hoc incurrat vanā gloriā. Quarto dissuadēdo malū vt peius adducat. vt q̄ dissuadet intemperantiā victus ⁊ somni. vt in nō discretā abstinentiā q̄ peius est indicat. Audea ergo solimdine p̄cauēdā eis obstes. ne diabolicis cupiant⁹ infidijs. ⁊ eius involuant laqueis quos vbiq̄ p̄tēdit mōs varijs. vñ Leo papa nō desinit hostes antiquos trāsfigurāri se in angelū lucis. vbiq̄ p̄tionē laqueos vbiq̄ p̄tendere. Nouit cui adhibeat eibus cupiditas. cui illecebras gule ingerat. cui apponat incitamenta luxurie. cui fundat virtus inuidie. Nouit quem merore p̄turbet. quē gaudio fallat. quez motu oppugnat. quez admiratiōe seducat. oēm disciplinē p̄suetudines. ventilat curas. scrutat affectus. Et ibi q̄rit causas nocendi. vbi quēq̄ studio sō⁹ viderit occupari. hic Leo. Solicite ergo q̄libet vigilet. q̄ nullus sine tēptatione est. vñ Ber. Hoc p̄sūmitos nos esse volo q̄ nemo i corpe viuere poterit sine tēptatione. ⁊ q̄ ab vna liberat⁹ statim expectet aliā. ⁊ sic petat ab ea liberari. vt nouerit aliā p̄mineē venturā. Septē. n. sut. vt vnā dño patiat⁹ diutius immorari. ne alia possit accedere aut ab vna omnino liberet. vt alia possit exercere. hic Ber. Victoria itaq̄ facta ⁊ tēptatore victo p̄ cōfusione recedente. venerūt ⁊ ridierūt ((angeli)) vt seruientes ⁊ subiecti sibi. ad obsequiuz pati. ⁊ accedentes ((ministrabāt ei)) sicut sūo dño p̄prij serui voluntatē eius implēteo. q̄ p̄cipiente dño ad xp̄m recesserāt agnez eius p cui aspicientes vt diuinitas eius diabolū magis lateret. ⁊ vt q̄enientius locū temptādi h̄eret. ne forte videns circa eum angelos ad eius non appropinquaret. ⁊ vt victoria xp̄i ex celletior appareret ex hoc solus ipm̄ deuincere. ⁊ ne coz̄ p̄sidio eguisse vel victisse videret. Precedit tēptatio vt victoria sequatur. p victoriaz statim seruiūt angeli. vt victoria dignitas cōprobet. Ex hoc. n. diuinitas xp̄i

appet ⁊ sit manifesta. q̄ nulla natura est sup angelica nisi diuina. Et sm Greg. ex hac re vnius plene vtraq̄ natura ostēdit q̄ ⁊ hō est quez diabolus tēptat ⁊ idē ipse deus est cui ab angelis ministrat. hic aūt ministratio triplicater p̄t accipi. Primo de corpali subuētione vt sit sensus. ministrabat. i. esurienti in cibo subueniebant. Secūdo de adoratiōe. vt sit sensus ministrabant. i. ip̄m tanq̄ deū supplr adorabant. Tertio de gratulatiōe ⁊ laudatione vt sit sensus. ministrabāt. i. sibi pugnā ti ⁊ vincenti gaudebāt. ⁊ eū laudabāt. Dehac victoria dñi ⁊ ministerio angelor̄ hic dicit Ansel. Quadragita dierū cōpletio ieunio diabolum cū suio temptamēto superans angelico est ministerio glorificatus. edocēs nos toto vite p̄sentis tempore delectationes rerū tpaliuz declinādo mundū cō suio p̄cipe pedibus nostris sustenere. ⁊ sic angelicis p̄sidijs munitri. vnde ⁊ Ber. Deide temptationibus superatis ⁊ tēptatore fugato. accesserunt angeli ⁊ ministrabāt ei. Et tu. ergo si vis habere ministerium angelor̄ fuge consolationes seculi. ⁊ temptationibus resiste diaboli remanet consolari anima tua in altjs si vis in dei memoria delectari vnde etiā Crisō. Quādiu. n. fuit in p̄liem positus nequaq̄ angelos appere p̄misit. ne .i. ante victoriā superandum fugaret. Postq̄ vero victoriā superandum fugauit ⁊ victū fugere p̄cepit tūc angeli cōsequenter apparēt vt tu discipit tūc angeli cōsequenter apparēt vt tu discipule eius q̄ te quoq̄ post p̄fectam de diabolo victoriā angeli repente suscipient plaudentes tibi tecq̄ triumphator⁹ more vbiq̄ comitantes ⁊ in oībus honorantes. Sic ⁊ vtiq̄ ⁊ Lazarum post fornaces paupertatis ac famis tor⁹ p̄sno angustie suscipientes ad requiem p̄tulerunt. Et iterū Angeli agonem xp̄i p̄cul aspiciebant. ne videret eorū p̄sidio deuicisse. ⁊ victoria sancta accesserunt ⁊ ministrabant ei. sed quid ministrabāt. scriptura non exprimit: sed satis credibile est q̄ ministrabāt ei aliquid cōmestibile vt serui ⁊ ministri q̄ legimur esuriss̄e. ⁊ hoc nō p̄pter necessitatē immo potentie xp̄i ei ministrabāt. sed ad reuerentiam exhibendā ⁊ p̄pter honorificentiā protestatio. non enim dicit q̄ adiuuat. sz q̄ ministrant. hic Crisō. Die diligentius attende et conspice dominū cōmedentē solū circunstātibus angelis ⁊ considera bene oia q̄ pulchra sunt valde ⁊ deuota. Et quero qd angeli ministrabant vt post tā longū ieunium cōmederet de hoc enim scriptura non loqt: Possumus aūt victoriosum prandiuz sicut volumus ordinare. Et quidē si eius potentiā considerem⁹. poterat reo quas vellet

creare. ⁊ sue voluntatiq̄ arbitrio creatas habere. Sed nō inuenimus q̄ hac potentia p se vel discipulo suio vsus fuerit. pro turbine vero vsus fuit quas duabus vicibus in similitudine magna de panibus paucis pauit. De discipulis autem legimus q̄ eo p̄sente vellebant spicas p̄pter famē ⁊ comedebant. Similiter cum fatigatus ex itinere sedebat super puteum loquens cum samaritana non dicit q̄ creauerit cibos sed q̄ misserit discipulos in ciuitatem ad querendum eos. nec est verisimile q̄ per miraculum sibi p̄uideret q̄ miracula ad aliorum edificationem ⁊ in p̄sentia plurium faciebat sed hic nō erāt aliqui nisi angeli. Quid ergo circa hoc meditabimur. In monte namq̄ illo non erat habitatio hominum ⁊ cibi parati sed an alibi parata cibaria portauerunt ei angeli sicut contigit. Danieli. Cum enim abachuch propheta pulmentum messoribus suis parasset. portauit eum angelus dominī per capillos de iudea in babilonem ad danielem vt commederet. ⁊ postea in momento eum reportauit imo: emur ergo hic. ⁊ hunc modum assumamo. ⁊ cum domino ieiu in suo p̄randio iocundemur. sentētiatq̄ mater sua excellentissima de hac eadem iocunditate atq̄ victoria. Pie itaq̄ ⁊ deuote sic medicemur. Pergunt duo ex angelis domino annuente ⁊ in momento fuerunt coram matre. ac eam reuerenter salutantes de filij sui statu sibi narrant. ⁊ modicum pulmentum quod sibi ⁊ Joseph parauerat. ac panez tum alijs oportunis reportant. Reuersi ergo parant in plana terra. ⁊ mense benedictionem solemniter peragunt. Conspice hic eum bene in singulis que agit ⁊ que fiunt. sedet in terra cōposite ⁊ comedit sobire. Circumstant angeli ministrantes domino. suo. ⁊ hymnum cantant de canticis syon ac iocundātur ⁊ diem festum agunt cū eo. Sed (si dici liceat) permixtum est hoc festum compassione per maxima: p̄pter quam ⁊ nos plorare debemus. Conspiciunt enim eum reuerenter. ⁊ considerantes deum ac dominum suum ⁊ totius mundi creatorez. qui dat escā omni carni sic humiliatum. ⁊ sustentatione cibi corporalis indigentem. ⁊ commedentem sic ceteros de populo mouentur compassione super eo. Et credo q̄ si corde affectuoso in hoc statu eum respicerem. ⁊ eus aliqualiter diligerem. ex valida compassione plorarem. Tandem sustentatione cibi percepta ⁊ gratiarum actione reddita: dominus ieius volens ad matrem redire. cepit de monte descendere: Conspice etiam nunc bene eum

qnomodo solus vadit nudis pedibus dominus omniū. ⁊ ei vehemēter cōpatere ⁊ vade semp cū eo fuiēs sibi in oib⁹ studiose. Oro.

Bone Jesu qui ductus in desertō a spiritu. ieiunāsti quadraginta diebus ⁊ noctibus: ⁊ postea esuriens tēptatorem tuum superastidia mihi ieiu misericors virtutem. abstinentie ⁊ continentie ieiunare a vitijs ⁊ a peccatis esurire ⁊ sitire iusticiam ⁊ vt tēptatorem meū intimo tēptatores meos mundū carnē diabolum tua deus tua gratia deus: tuo auxilio valeā superare: ⁊ q̄ tēptatio est vita nra ⁊ miseria super terrā memēto dñe nre miserie ac laboris ⁊ da nobis in tēptatione nō cadere sed p tuam tēptationēz semp vincere ⁊ tandē ab oībus tēptationibus misericorditer liberari. Amen.

ℭ De testimonio Johānis de xp̄o.

Capitu. xxiij.

((Altera autem die)) post regressum a deserto venit Jesus ad iordanem quem Johannes videns ((ad se venientem)) ostendit eum digito ⁊ exclamauit dicens. Ecce agnus dei ecce qui tollit peccata mundi. Ubi tangitur testimoniū Johannis de xp̄o dupliciter. Primo quantum ad eius veram humanitatem in qua p̄ro nobis immolatus est cum dicitur: ecce agnus dei .i. a deo missus. vt hostia acceptissima immolandus. Secūdo quantum ad eius diuinitatem cum subditur. qui tollit peccata mundi quia tollere peccata est p̄priū ipsius dei. Nec quippe est causa qua venit vt pereuntis mūdi peccata suscipiens peccati labez ⁊ omnium mortem in se qui vinci non posset: aboleret. Jam venerat ⁊ non agnoscebatur sed nunc demonstratur. Ecce est hic quem desiderarunt patriarche. quem p̄nunciauerūt p̄phete. quē p̄signauit lex. Ecce agnus dicitur qui tollit peccata mūdi. Ac si diceret. Ecce innocens inter peccatores iustus inter reprobos pius inter pios. in quo nullum peccatum potuit inueniri: ⁊ ideo potens est tollere peccata mundi. vnde sicut agnus oblatus est pro peccatis populorum quia in eo est gratia ⁊ virtus purgatiua peccatorū. spāliter autem inter cetera aialia que in lege offerri p̄sueuerunt christū agnum nominauit q̄ licet aialia immolarentur in lege. vt hos. vitulos capra ⁊c. tamen xp̄o magis ⁊ potius vocatur agnus q̄ cetera aialia immolaticia. Primo q̄ inter oēa figuras veteri testamenti agnus paschalis expssius figurabat christum innocentem immolandū q̄ ille paschalis agn⁹ erat sine macula ⁊ p ei⁹ immolatiōne filij israel liberati sūt a seruitute egyptiaca. Sic ⁊ xp̄o erat sine pec

cato ⁊ ꝑ eius passionē liberati sumus a ser-
vitute diabolica. Et nō solum ꝓpter innocē
tiā sed ⁊ ꝓpter simplicitatem xps dictus est
agnus q; sicut agnus ad victimā ductus est
⁊ nō aput os fuit. Sed o qz alia fierēt sacri
ficia in vtlo certis tpibus. vnū tñ erat quot
tidiānū in quo ingrē vnus agn⁹ mane ⁊ alt⁹
ad vesperē offerebat. nec hoc mutabat vnq̄
sed tñ ꝑcipale obseruabat alia erāt ex ad-
ūentio ⁊ tpe determinato. Hoc ergo intē sacri
ficiū q̄ figurabat ꝓpetuitatē beatitudinis:
fiebat de agno. sic ⁊ xps nr̄a ꝓpetua beati
tudo est. Agnus etiā dr ab agnitione siue ab
agnoscēdo. q; agnouit pfectus ⁊ vsq̄ ad mortē obediēs ⁊ agnouit matrē curā ei⁹
discipulo cōmittēs. Agnus etiā dr a pietate.
qua tollit peccata mūdi tō semel sed ⁊ quot
tidie. Vñ Theophilus. Nō dixit q̄ tollet sed
q̄ tollit quasi semp hoc facientē ipō. nō. n. tāc
tō mūdi tollit cū passus est ꝙ ex illo tpe vsq̄ ad
pūs tollit semp crucifixus. vnā. n. ꝑ peccatis
obtulit oblationē. sed semp purgās ꝑ illam
Theo. Tollit. n. peccata. ⁊ satisfaciēdo ⁊ lauā
do nos a peccatis in sanguine suo. ⁊ ꝓter hic
dimittēdo quotidie que facta sunt: ⁊ adiu-
uādo ne fiāt. ⁊ eo liberādo. s. ꝓducēdo ad vi
tā. vbi oīno fieri nō pōt. Nō solū autem lauit
nos qñ sanguinē dedit ꝑ nobis vel qñ ba-
ptizamur in misterio passionis illius ver ū
etiāquotidie lauat nos ⁊ sanguine suo cum
eūsdē beate passionis memoria ad altare re
plicat cū panis ⁊ vini creatura in sacramētū
carnis ⁊ sanguinis eius ineffabili spūs san-
ctificatione transfertur cum sanctissimo eius
corpe sanguine faciamur. ꝓpter quo vero alio
rūtriū. s. ꝑ dimittendo ⁊ aduuādo dicimus
in missa bis agnus dei miserere nobis pacem
o agne dei agnosce me miserū inter oues a
dexteris tuis ponēdas sed ꝑus dimitte mihi
peccata ⁊ offensas vt in nouā⁹ iter tuas oues
agnoscas fm Crisō. Jesus secūdo post ba-
ptismū venit ad Johānē duplici de cā. Pri-
ma qz illud erat baptisma ꝓnie ⁊ ipe eū cum
multis baptizanerat vt nullus suspiceī ⁊ pu-
tet qñ ipse tali ꝓposito ⁊ ex eadē cā ex qua ⁊
alij ad Johānem ⁊ iordanē venerāt puta vt
peccata cōfessurus aut in pniam in flumine
abluēdus ꝓpterea accedit dūs Johānī occa
sionē corrigēdi hāc suspitionē q̄ Johānes p
verba correxit agni ac redēptōis vocābo ab
eō q⁹ in toto orbe erat peccato. Et. n. inducē
do ecce agnus dei ecce q̄ tollit peccata mūdi
o̅m hanc ꝑmit suspitionē qz. n. ita purus
erat vt aliorū peccata absoluere ⁊ cūcta hu-
mani generis peccata tolere posset multema
gis absq̄ omni erat ipe delicto ⁊ ideo manī

festū est qñ nō vt peccata ꝓpitiet vel in pe-
nitentiā abluerēt accessit sed vt occasionē da-
ret Johānī loquēdi de ipso. Scīa cā vt hi q̄
ꝓxa audierāt certius recipient q̄ dicta erant
⁊ alia rursus audirēt. Cū subūgit ((Hic est
de quo dixi)) antecēs ad baptismum veniret.
((Post me venit vir)) virēs in virtute ⁊ grā
⁊ etate ꝓfecta ((q̄ ante me factus est)) digni-
tate ((quia ꝓ me erat)) eternitate ((⁊ eo ne
sciebā eū)) quantū ꝑsonā determinatā añ sū
ad me aduētū. Sed vt manifestet in israel))
i. israel ((ꝓpterea veni ego i aqua baptizās))
⁊ penitentiā ꝑdicans. Ideo inquit solitudi-
nē ⁊ desertū reliqui ⁊ ad planitiē descendēs
baptizare cepi. vt manifestarē eū populo vn
dīq̄ ad me ꝓfluēn. Totū. n. officiū Johānis
in baptizando ⁊ ꝑdicando erat ordinatū ad
manifestationē xpi ad testimoniū de eo ꝓbi
bendū. Cū fuit. sibi ꝑceptū a dño vt baptiza
ret in noīe venturi. ⁊ ꝑdicaret eius aduentū
⁊ ꝑpararet populū ad eū recipiendū. Et fe-
rebat Johannes de xpō pluries testimoniū
vt efficatius crēt pluries latum. Deinde ergo
rursus testimoniū ꝓhibet dicēs. ((Quia vi-
di spūm sanctū descendentē. q̄si)) ⁊ vere ((co-
lūbā de celo. ⁊ mānsit)) ac sedit ((super eum))
hoc fuit qñ Johānes eū baptizauit in eo mā
sit spūssanctus etiā ex quo cōceptus est nō so
lū baptizans. in alijs vero qñq̄ venit ⁊ per
peccatum recedit. Cū Crisō. In xpō spūssan
ctus descēdit. ⁊ ꝑmansit ceterū in hoibus de
scēdit quidē q̄z nō ꝑmanet. Qñ. n. trahimur
qñ detrahimus. qñ tristitiā habemus q̄ du-
cit ad mortē. qñ cogitamus caā q̄ carnis sunt
putamus qz spūssanctus nō ꝑmanet in no-
bis. Si qñ ergo boni aliq̄d cogitamus: scia-
mus q; spūssanctus habitat in nobis. Si ve
ro aliq̄d mali: signū est q̄ spūssanctus recess-
sit a nobis. Dec Crisō. Quādiu spūs manet
inclusus in corpe. Quāmo corpus illud fit in
aqua bene pōt fluctib⁹ ⁊ vndis agitari. nūq̄
tñ inbmergitur. sed semp ꝑnatat ⁊ fluctu-
at. si aūt ꝑ aliquā ꝑtē sui aqua subintret tūc
spūs erit ⁊ corpus submergit ⁊ pit. Sic illi q̄
sunt in aquis mūdi ac diuitiis ⁊ delectarum
temporalū si habent inclusum spūm ꝑ amorē
dei ⁊ ꝓximi licet agitentur a fluxibus tem-
porationum ⁊ tribulationum nunq̄ tamen
submergūtur. Ad hoc aūt vt bene custodiāt
spūm ipsū requiritur q̄ habeant sensus clau
sos ad eterna ⁊ mūdi delectabilia. quia in va
se bene clauso nunq̄ aqua intrabit: nec enī
ꝑ consequens spiritus de eo exibit. Deinde
iterum subungit ((⁊ ego nesciebā eum)) fm
Crisost. Nesciebat eum facialiter antecēs ad
baptismum veniret: quia extra paternam

domum in deserto conuersatus personaliter
cum ante tempus quo venit ad iordanem
non nouerat licet nouisset dominus christus
patrum de virgine qui in spiritusanct o ba
ptizare debebat. sed eus christus presentiali
ter accessit ad baptismum diuina reuerati
one nouit enim quis primo factaliter non no
uerat. Aug aūt refert. nesciebam ad potesta
tem excellentie in baptismo. quam christus
sibi retinuit ac per seipsum exercere ⁊ non al
teri ꝓmittere voluit: quia nesciebat ꝙ hanc
postea subdūtur. hic est qui baptizat. s. solus
quantū ad istam excellentiā. Vbi notādum
ꝙ potentia baptizandi multiplex est. prima
est auctoritatis quam deus nulli cōicauit nec
cōicare potuit. sicut nec potentiam creandi.
secunda est subauctoritatis quas potuit dare
non potuit qz implicat potentiā creandi. scz
gratiam. tertia est innouandi onis q̄s dare po
tuit nam posset deus si vellet ꝙ baptismus
daretur in nomine sancti Petri aut sancti
Pauli sed hoc noluit: ne spes in homine po
nemus. ⁊ ne fieret scisma. ⁊ tot crēnt baptis
mi quot baptiste. Quarta est excellentie pu
ta ꝙ vnus baptizet efficacius alio: ꝙ etiā ne
mini est concessum. Quinta est institutionis
quas habuit xps solus qui hoc sacramētum
instituit. Sexta est ꝓparationis q̄s habuit
Johannes cuius baptismus erat quedas ꝑ
paratio ⁊ significatio futuri. Septima ē mi
sterij exterioris. q̄s dedit ecclesie ministris.
Nesciebat ergo eum tā alte tam subtiliter:
quē spū deo descendente cognouit. Tūc. n.
didicit ꝙ sicut alioꝝ sacramentoꝝ sic ⁊ ba
ptismi sui potestatem dūs esset sibi retētur⁹:
⁊ nulli eam seruo daturus. Sic ergo xpo ve
niente ad baptismum didicit fm Crisost. ꝙ
iste in ꝑsona ille erat quē ꝓdicauerat ven-
turū fm Aug vero didicit ꝙ haberet in ba
ptismo potestatem auctoritatis ⁊ excellentie
q̄s sibi retineret siue ꝓsens in terra corpe
siue absens corpore ⁊ ꝓsens maiestate. Qñ
ergo xps potestatem baptismi retineret hoc
Johannes nescivit sed per colūbam didicit.
Unde subdit ((Sed q̄ misit me)). s. deus ⁊
tota trinitas cuius opa sunt indiuisa (ba
ptizare in aqua)) ideo in spū ((ille)) etiāsmi
bi dixit ꝑ subiectaz creaturā. s. angelū vel in
spirationem ((sup quē)) inter multos quos
baptisabis ((videris)) spūm dei descendentez
((⁊ manentē super eū)) in signo visibili colū
be ((hic)) solus est qui baptizat auctoritate
⁊ potestate ((in spū sancto)). s. in remissio
nem peccatoꝝ q̄ est per spūm sanctū q̄ est ꝓ

prius ipsius dei. s. lauare alios per gram spi
ritussancti alijs vero potestatem ꝓnuntiandi mi
nisteriū cōmisit: Administer. n. ministrat. sed
xps baptizat qua ꝓp sue a clericis sine laī-
cis sine etiā a mulieribus necessitate imine-
te baptismus dei. nō tū iterat. Et fm Bedaz
sive hereticus sive scismaticus sive facino-
rosus q̄q̄ in ꝓfessione sancte trinitatis ba-
ptizet videlicet ⁊ non debet ille a catholicis
rebaptizari ne ꝓfessio vel invocatio tanti no
minis videat annullari. Potestas quidē a
dño ineminez transit sed ministeriuz in bo
nos ⁊ malos. Ne q̄s ergo exhorreat malo-
rū ministerium respiciat in dñi potestatem
Veritas. n. sacramentoꝝ non minuit merito
ministroꝝ. Et subungit ((ego vidi)). s. spiri
tūsanctuz predicto mō descendente sup ieū
((⁊ testimoniuz phibui q̄z hic est filius dei))
vnicus non adoptatus. In quo ostenditur
ꝙd baptista ex hac visione intellexerit. s. ꝙ
xps esset filius dei verus ⁊ naturalis ⁊ per
ꝓsequens eandē virtutem hūs cū ꝑe. Dic te
stat dei filiū quē ⁊i supza dixerat virum: vt
ab eo habeatur vtriusq̄ nature testimoniuz
Quadriptitus aūt habuit dūs testimoniuz
habuit. n. testimoniuz a ꝓphetis q̄z hic esset
xps hūit testimoniū Johannis. Ecce agnus
dei habuit testimoniū patris: hic est filiꝰ me⁹
dilectus habuit ⁊ testimoniū operum: si nō
facio opa que nemo alius ⁊c. Adeditari hic
potes quō dūs ihesus a Johanne alacriter su-
scept⁹ ibi aliquantulum subsistit: ⁊ illa cru-
da heremi cibaria comedit cuz eo. Tu vero
absistās ibidem ⁊ aspiciens extende manum
sicut mendicus elemosina petēs infima q̄si
tabefactus famē: si forte vocari merearis ad
refectionē. Tandē recreatione habita ⁊ gra
tiarum actione peracta dūs Johānī valefe-
cit: ⁊ ad tempus abeo discessit. Tunc autem
sequens iesum. ⁊ in aduentu: ⁊ in discessu
genuflecte Johanni deosculans pedes eius
ac benedictionē petēs recōmenda te eidem
excellens enim ⁊ magnus est valde ipso etiā
dño testimoniū de hoc ꝓhibēte Oro

Omine deus agnus dei filius pris
o qui tollis peccata mūdi per merita
illius q̄ hoc testimonio te ostendit
mūdo tolle peccata mūdi que ꝓtrari in mū
do. Et tu sancte Johannes q̄ ostēdisti mun
do tollentē peccata sua ꝑ gram tibi datam
fac mihi hanc misericordiaz vt tollat pecca
ta mea. Tu deus tollis peccata mundi. tu
amice eius dicis. hic tollit peccata mundi.
ecce ante vos omnibus peccatis mundi. pro-
bate mihi in me tu actū tuū ⁊ tu dictū tuum
tu. n. magnus dūs ⁊ tu magnus coram dño

qui est in eternuz misericors ⁊ super omnia benedictus deus.

¶ De testimonio Johannis de xpo ac de prima discipulorum vocatione ⁊ occulta xpi prēdicatione. Capi. xxiij

4 Hec autē ihesu in par

tibus illis manente ((altera)) .i. quadam alia seu vna ((die)) que ad hesternam non refertur. non .n. semper respectue ponē ((hoc habat Johānes)) iuxta iordanem immobilis in culmine plectionis nec flectens se recta undine ventoris tanq̄ paratus ad exercendū officiuz suuz testificando de xpo ac baptizando ⁊ docendo ⁊ oēs ad se venientes de ipso instruendo. supra quidez perhibuit testimoniū de xpo ad turbas hic vero ad discipulos ((.Et)) stabant cum eo ex discipulis eius duo firmiter inherentes eius magisterio quoz vnus andreas memoratur sed alterius quia insignū non erat nomen tacetur. Uti sicut stephanus est primus martyr post xpm ita andreas est primus christianus ⁊ similiter primus xpi discipulus qz de duobus primo adherentibus principalis extitit ⁊ prius. Quidam tamen dicunt qz alter duoz fuit Johannes euangelista quia modus scribentiuz tacere laudes propriā vel faltez loqui de se tanq̄ de alio ad vitandam arrogantiaz. ((Et)) vidit Johannes ((Jesum ambulantes)) tanq̄ in salute nostra ꝑcurandā ꝑficientez iuxta iordanez. s. ꝑpe locum vbi Johannes stabat. qz iesus posq̄ a iohanne est baptizatus ad xpo ꝑpe locuz illuz morabatur ⁊ factus est Johāni familiaris: vt sic Johannes frequenter testimonium in sui ꝑsona diceret ⁊ si xpo ab alijs cognosceretur. In quo cōmendat Johannis constantia. quia non vna die nec semel tm̄ sed pluribus diebus ⁊ multotiens xpo perhibebat testimoniuz. Unde subdit eius testimonium iterato factum qz cum videret Jesum ((dixit. Ecce agnus dei)) Ecce veruex qui sequendus, est sicut dux Greg. Breuiter repetit euangelista testimonium quod fuerat superius dictum ⁊ ideo obmittit residuum quod supra dictum est. s. qui tollit peccata mundi. Sicut supra est habitum. per Johānem predicator euangelij designatur ⁊ per hoc quod dicitur hic stabat ⁊ vidit iesum ambulantez ⁊ dixit ecce agnus dei: significatur quod predicator euangelij debet ee cōstans in predicatione verbi dei. ⁊ diligenter cōsiderare ꝓfectum vite xpi. ⁊ non solum cōsiderare sed etiam predicare. Et audientes debent deuote recipere talem predicationez

⁊ dominus Jesus ad talez ꝓcuritur per elementiaz. ⁊ recipit ꝑ gratiaz ⁊ eos instruit de necessarijs ad salutem. Unde subditur ruetus testimonij. ((Et audientes)) illi ((duo discipuli)) crediderunt magistro loquenti ac commendanti iesum: ⁊ de eo testimonium perhibenti ⁊ ((secuti sunt Jesum)) ad verbum Johannis vt potius illum audirent q̄ Johannem gaudenteo se tandem inuenisse illum de quo rotiens Johannem audierant loquentem. Relinquentes Johannem secuti sunt non tantum passibus pedum sed etiā deuotione fidei ⁊ imitatione operum eum quem ipsius testimonio cognouerunt ipsi quoque Johannis esse magistrum. desiderantes ei adherere ⁊ eius doctrinam audire Admirare simplicem ⁊ humilitatem ⁊ facilem discipulorum vocationem sine omni obmissione ⁊ perscrutatione sacram. Benignus autem dominus sitiens eorum ⁊ omnium salutem ((conuersus ad eos ex sua benignitate. qui semper conuertitur ad eos)) qui ad se conuerterentur: ⁊ recipit venientes vidensq̄ oculis misericordie ⁊ benignitatis eos se sequētes vt daret eis de se fiduciā ⁊ audaciā ((dicit eis. Quid queritis.)) Quasi diceret paratus sum ad vestrā voluntatem. nō dicit quem queritis. quia de ꝑsona illuminati ꝑ Johannē erāt sed dicit qd queritis. qz sciuit q̄ de salute aliqd adiscere q̄rebāt. Nec petijt hoc ex ignorātia vt aliquid discat: sed vt per interrogationem magis familiares faciat: ⁊ vt ex eorum responsione conuenientes eos dirigat: q̄ dominus ad eos conuertitur quod eos respicit ⁊ cum eis loquitur. clemētie ⁊ bone voluntatis est iudiciuz. sciebat .n. quo affectu sequebantur eum. In quo datur nobis intelligi quod omnibus qui christum sequi incipiunt puro corde dat fiduciam et spem misericordie ⁊ ad eos se querit vt spē misericordie sue eis impendat. Unde Crisostomus. Nunc erudimur. quta cum nos bene velle inceperimus tunc multas dat nobis salutis occasiones. vnde ⁊ Theophilus. Unde autem quod sequentibus se dominus conuertit faciem ⁊ respexit quia nisi per bonam operationem ipsum secuti fuerio: ad visionem faciei eius nunq̄ pertingens neq̄ ad dominum eius poteris peruenire. ((Qui dixerunt ei. Rabi)). scilicet magister ((vbi habitas)) Quasi dicerent: magisterium tuum ⁊ doctrinam tuam querimus. Ecce paucis voluntatem suam ⁊ cur eum sequeretur insinuat: sapienti enim multa ex paucis innotescunt. Ubi habitas. Quasi dicerent vbi est hospitium tuum: vbi tanquam tran-

sunt conuersaris. De hospitiolo querunt. non de domo eius vnam non habebat: quia filius hominis non habebat vbi caput suum reclinaret. Nihil habuit dominus in terra preter vnicum titulum Pilati: ⁊ nobis plures rituli non sufficiunt. Moraliter christum interrogant. vbi habitas: quasi vellent scire quales debent esse homines: qui digni sunt vt christus in eis habitet: vt exemplo eorum se tales exhibeant in quibus habitare velit. Utilitce autem delectabilis est ista questio: contemplantium lucem in qua deus habitat vnde psalmista. Domine dilexi decorem domus tue ⁊ locum habitationis glorie. querebant ergo habitationem eius sicuti studio si discipuli: vt possent ad eum frequenter venire ⁊ cum eo frequenter loqui. ⁊ ab eo instrui. Unde Beda. Nolebant transitorie magisterio veritatis perfrui sed mansionez que rebant vt plenius ab eo possent instrui. Sed nos quotiens incarnationis christi transitus ad mentem reducimus: solicito corde eum rogemus vt mansionis eterne habitationez nobis dignetur ostendere. Ipse vero liberaliter consentiens eorum petitioni respondit eis. ((venite ⁊ videte.)) Uenite testimonio Johannis ab onere legis ad fontē gratie ⁊ videte reuelata fide tandem visuri speciem quasi diceret secundum Alchuinum. habitaculum meum explicari non potest sermone sed opere demonstratur. Uenite ergo credendo ⁊ bene operando: ⁊ videte intelligendo. vel secundum Originem. per hoc qd dicit venite ad actionem inuitat. per hoc autem q̄ dicit videte ad contemplationem. nō dixit in illo vel in illo loco habuo quod si dixisset. potius locum ostendere quam eos inuitare videretur. Et dixit eos ad dominum in qua tunc in partibus illis se reducebat: quia propriū habitaculum non habebat ((⁊ mānserunt ibi apud eum die illo)) hoc est dei illius residuo. ⁊ sequentis sue noctis spacio: audientes verba vite ab eo. Dicit autem die qz vbi est Christus lux virtutum ⁊ sol iusticie: ibi nulle tenebre possunt esse. O q̄ beatam diem ⁊ q̄ beatam noctem duxerunt audientes ⁊ videntes eum: quem multi videre ⁊ audire volentes non viderunt neq̄ audierunt quis est qui nobis: que audierunt a domino. Edificemus ergo ⁊ nos in corde nostro vbi habitet ⁊ in nobismetipsis faciamus domū quo veniat ⁊ nobis colloquatur ⁊ nos doceat. ((Hora autem erat quasi decima)) idest prope vesperam. Ubi insinuat commendationem christi ⁊ discipulorum hora enim decima est in occasu diei ex quo ⁊ christus cō-

mendatur a diligentia q̄ tam studiosus ad docendum fuit q̄ nec propter temporis tarditatem eos docere distulit ⁊ discipuli commendatur a feruore audiendi xpm. qz q̄nis tarde esset. ⁊ adhuc forte ieiunarent. nō tm̄ retardabāt a sequendo eum. ⁊ cum hora vespertina soleant homines reuerti ad domicilia ꝓpria tamen oibus dimissis manserunt cum eo vsq̄ in crastinū. desiderio audiendi xpm. Secundū Crisō. Dis docemur ee tēpus pocare ad diuinā audientē qz omne tempus ad eam aptum est ⁊ nullum intpandum vtile. Non frustra tempus noctis ⁊ theophilus. Non frustra tempus nocte ⁊ theophilus. Non frustra tempus nocte ⁊ theophilus. Non frustra tempus nocte

erat vere xp̃s. Et (vt dicit Beda.) Doc est ve
re dñm inuenire vera illius dilectatione ser
uere fraterne quoq; salutis curã gerere. mes
sias hebreal. ebraice. Christus grece. t unctus latine
dicitur. Christus. n. a crismate. i. unct' ab un
tione dicitur a quo oĩs xpiani unguñt. Ille
aũt singulariter unctus est oleo inuisibili. s.
spũs sancti p̃ participibus suis. qui cepso. n. eius
sunt omnes sancti q; uno loco oleo unguñt
t ip̃e sed t ille est singulariter unctus. Un
de cyrillus. Fuit aũt unctus saluator spũ sancto
humanitus in forma serui. ungẽs vt de
spũ sancto credentes in eũ. Christus ergo est
rex t sacerdos unctus nõ unctione humana
sed diuina q; in humanitate p̃ nobis assum
pta fuit unctus a deo patre. imo a tota trini
tate plenitudine gr̃e sicut reges t sacerdotes
in veteri testõ ungebant corporali unctiõe (vt
dicit albinus) in fide nõ querũt annos multi
tudo nec paucitas. Andreas minor erat sy
mone etate. t tũ iesum p̃mo inuenit. stanzq;
inuentũ nũciat fratri. traditurus ei bona q̃
suscepit vt sicut sanguine sic germanus t fi
de. Vera pietas thesaurũ inuentũ nun
ciat fratri. q; cũ primũ inuenit. t si alĩ p̃us
inuenisset ei nũciasset. t ad saluatorẽ eũ ad
duxisset. nullius. n. bono inuidit. ((Et adduxit eũ iesum)). i. saluatorẽ q; nõ cõfidebat de
se q̃ posset eũ sufficiẽter instruere. Et ex hoc
accepit ecclesia q̃ in sacramẽto baptismi t
p̃firmatõis. viri adducentib'. qui p̃sentes su
scipientes sacramẽtũ qui patrini solent vocari
Jesus vero alacriter eũ suscepit sciebat enim
q̃d de ip̃o tractaturus esset. Unde hic Petri hu
militatẽ t obedientiaz q; nõ designatur ma
ior sequi minor: sed cõtextus occurrit t nihil
tardans obedit. ((Intuitus aũt eũ iesus)) ocu
lo misericordie nõ solũ exterius. sed t interi
us videns deuotionẽ eius. q; cor intuetur. di
xit ei ((Tu es symon)). i. vere obediẽs quasi
diceret. nomẽ tuũ est p̃phetati tue consonus
((filius Johãna)) seu bariona. idest eius in
quo est gr̃a seu filius columbe. quasi diceret:
diens est filius gratie spũs sancti que p̃ colũ
bã designatur. merito symon filius iohanna
seu bariona dicitur siue vocatur. Symon. n.
interpretatur obediẽs iohãna gratia bar fi
lius t iona colũba. Quasi ei diceret. Tu es
obediens filius gratie vel filius colũbe. i. spi
ritussancti. q; humilitatẽ de gratie spiritussan
cti accepisti vt vocãte Andrea videre me de
siderares. Congruũ ergo hec noia misterio
fis ad xp̃m p̃ fidem t q̃ homines p̃ gratiaz
veniũt ad fidem xp̃i. t q̃ p̃ spiritũsanctũ fir

mamur i amore dei. ((Tu vocaberis cephas
quod latine interpretat ((Petrus)) t in gre
co caput siue capitaneus. t cõgruit misterio
vt ille q̃ debeat alios esse caput t christi vica
rius: firmitatẽ habeat quaz designat petrus.
Symon quippe erat nomen eius ante voca
tionem t conuersionem. sed postq̃ impositus
fuit nomen Petrus sic etiã quando baptizatẽ
adultus t qñ aliqs in papã est creatus muta
tur nomẽ eius. Symon ergo est p̃prũ no
mẽ. Petrus vero est cognomen. Bariona est
hebreũ t sonat filius iona. Sed fm alĩũ euã
gelistã dicit filius iohãna. q; fm quosdã idẽ
erat nomẽ patris iona t iohãna aliqualiter
tamen p̃ subtractionẽ vnius syllabe diuersi
ficatã sicut in latino Nicholaus t colinus: t
Uel dicẽdũ q̃ pater petri erat binominus:
t sic iona iohanna sunt duo nomina. t hoc
videtur exemplorum interpretatione diuersa. q;
iohanna interpretatur in quo gratia. t iona
interpretatur colũba. cephas hebraicũ est t
syrũ. Petrus grecu3 t latinũ: t in vtraq; lin
gua nomẽ petri a petra est derivatũ. Uocat
enim Petrus q̃ interpretatur firmus ob ro
bur mentis t firmitatẽ fidei. t p̃fecte fidelez
confessionẽ christi qua dixit tu es christus fi
lius dei vivi. cui tanq̃ solidissime petre fir
miter adhesit. Utrũ aũt hoc nomẽ modo ei
imposuit an p̃misit imponẽdum: est incer
tum. Tutius tamẽ dici põt q̃ nõ p̃misit q;
cũ dr̃ vocaberis. nõ imposito est sed p̃dicto
quasi de futura nominis impositõe loquen
do: t tũc ip̃e posuit cũ dixit tu es Petrus t sup
hanc petrã edificabo ecclesiã meã. vel in elec
tione duodecim vbi dicit ẽ imposuit symo
ni nomẽ Petrus. sicut t clauies assũt reuirre
surrectionẽ p̃misit sed post dedit. si vero nomen
mõ imposuit tũc in sequentibus p̃firmauit.
Et sic hi p̃dicti discipuli p̃mo ad fidẽ vocati
in aliqualẽ noticiã t familiaritatẽ iesu vene
rũt t deinde ad p̃pria redierũt. ((In crastinũ)) aũt post Petri t Andree vocationẽ. vo
lens Jesus de iudea large dicta. vbi Johan
nes baptizabat redire in galileã de qua pa
tria discipulos vocauit t ad matrem quam
ibi reliquerat ((inuenit philippũ q̃ erat de be
thzaida ciuitate)) supra mare galilee p̃cuis
((Petri t andree.)) Et hoc congruit misse
rio bethzaida enim domus venatorum inter
pretatur ostendit quod de domo venatorũ
congrue venatores ad capiendas animas ad
vitam vocaret. Non casu vel quasi ignotum
sed ex sua ordinatione t intentione quesitus
inuenit eum vt eum illuminaret: t ad fi
dem vocaret. Unde sequitur. ((Et dixit ei
sequere me)) hoc est doctrinam t exemplus

imitare vt dicit Alchuinus. sequitur eum q̃
imitatur humiliatẽ t passionẽ eius. vt sit so
cius resurrectionis t ascensionis. Qui statiz
sine vlla cõtradictione sicut bonus obediẽs
secutus est eũ. Secundum hec dicta primus
apostolorũ p̃ philippus vocatus est. Di q̃
tuor predicti. s. andreas t alter cuius nomẽ
tacetur ac petrus t philippus fuerunt t di
scipuli. Johannis qui videtes q̃ Johannes
de iesu testimoniũ dederat cõiuncti sunt ei.
Philippus autez a xp̃o instructus fuit ad q̃
rendum. Nathanaelẽ fratrẽ suũ desiderans
eum habere fratrem in fide sicut in carne.
Et inuenit eum sub ficu nõ casu sed diligẽter
quesitũ. ((Et dixit ei. Quẽ scripsit Moyses
in lege)) t prophete p̃nunciauerũt ((inue
nimus)) diu expectatũ ((iesum)) salutis auctorem ((filiũ Joseph)). i. putatiuũ ((a nazareth))
q; ibi conceptus t nutritus erat: t q; de eo
p̃ prophetas audierat. quũ nazareus vocabi
tur philippus fm cõem loquendi modum
loquitur q; filius Joseph cui desponsata ma
ter eius erat putabat. Et miratus nathanael
q̃ de galilea nõ de iudea surgeret p̃pha. et
q; scriptura michee dixerat xp̃m in bethleez
nasciturũ ait negatiue t dubitatiue fm Crisz.
((Et nazareth põt aliquid boni esse.)) Quasi
diceret nõ. Uel q; iste legisperitus legerat in
p̃phetis alio nazareus vocabitur t signa do
minici aduentus forte notauerat q̃ audi
uit a nazareth statim erectus in spe: dicere
volebat fm Augustin. affirmatiue t assertiue
nũc tandẽ a nazareth põt aliquid boni esse.
Et q; philippus nõ erat ita perfecte instru
ctus t ideo dixit eum ad iesum. vt ab illo ple
nius audiret: p̃p q̃ sequitur. ((Dicit ei phi
lippus. Veni t vide)) idest ab eo addisce per
experimentum virtutis que est in ipso. Et ad
duxit eum philippus ad iesum vt dicit Crisz.
trahit quidẽ eum ad xp̃m. sciens de reliquo
eũ non contradicturũ si verba t doctrinam
illius gustauerit. Nathanael interpretatur
donũ dei q̃ aliquis ad xp̃m cõuertitur ex do
no dei est. ((Et vidit iesus)) intuitus dilectio
nis ((nathanaelẽ ad se venientẽ)) (t magis in
tus q̃ extra apparentẽ: q; nõ solũ vi
dit corpus exterius: sed et cor ipsius interius
t dixit de eo ((circumstantibus.)) Ecce vere
israhelita ((deũ videns)) i quo dolus t simu
latio nõ est. ((Nam sine intentione dolositatis
venerabat: vt veritatẽ agnosceret. Si. n.
habet peccata confitet ea. Non igitur negat
eũ esse peccatorem: sed laudat in eo cõfessio
nẽ. Dolosi quippe sunt qui se predicant bo
nos t tutos cũ sint, mali t peccatores Au
gustinus vir iste Nathanael: cui ipse dñs tale te

stimoniũ perhibet. Israel interpretatur vi
dens deũ. Unde dicitur verus israhelita. pri
mo ex fide. qua iam deũ videre t in eum cre
dere incipiebat: q; instructus in lege: p̃ fidez
t intelligentiã scripturarũ salutẽ per speculũ
t in enigmate deũ videbat. Secundo ex cõ
fessione quam xp̃o respondendo faciebat.
Uidens ergo nathanael quod conditionem
sue mentis exp̃resserat quesiuit vnde ipsum
sciebat dicens ((vnde me nosti)) idest ex qua
virtute cum hoc sit supra virtutẽ humanita
tis. Et xp̃s respondit ei per reuelationem al
terius occulti: dicens ((Priusq̃ te philippus
vocaret)) t tibi de me loqueretur' ((cum es
ses sub ficu vidi)). i. cognoui ((te)) t propo
situ cordis tui. Ad literam sub quadam ficu
federat forte cogitans de futuro' saluatore:
vbi philippus superueniens de xp̃o cum eo
singulariter. nullo alio p̃sente loquebatur.
Et ideo p̃pter hoc signũ t precedens: natha
nael statim confessus est ipsum esse xp̃m. vn
de sequitur. ((Respondit Nathanael: t ait.
Rabbi. tu es filius dei: tu es rex israel)). idest
xp̃s expectatus ab israel in regem t defenso
rem. Expectabant. n. omnes iudei messyam
temporalem regẽ futurum t hoc mõ vi log
iste nathanael. q; non hebebat adhuc cogni
tionem p̃fectam de xp̃o. nõ. n. videtur intelle
xisse tunc ipsius diuinitatẽ q; nõ dixisset. tu
es rex israhel sed totius mũdi. t ppterea quũ
dixit. tu es filius non fuit cõfessus eius diui
nitatem sed intellexit hanc filiationem per
quandam gratie excellentiam. Unde dicit.
Cris. q̃ adhuc credens eẽ sapientem qui ex
aliqua reuelatione dei secreta nouerit confi
tetur eũ eẽ illũ dei per naturã sed p adoptio
nis gratiã q; adhuc nõ erat plene illumina
tus de fide trinitatis. Alij tamen dicunt' q̃d
hoc ex corde credidit. sicut ore p̃fessus fuit:
is primũ probabilibus est sicut infirmus pa
tebit. Unde dñs docet eum ampliꝰ elevans
eũ ad maiora scilicet ad diuinitatis sue co
gnitionem per obsequiũ angelorum sibi tan
q̃ superiori exhibendum: nulla enim natu
ra ẽ supra angelicam nisi diuina. t hoc ẽ q̃
dicit ((Respondit iesus t dixit ei. quia dixi
tibi vidi te sub ficu. credis)) me esse christum
quantũ ad excellentiã gratie (maius his vi
debis)) cognoscendo virtutem diuine sub
stantie. Ubi. Crisz. q. d. Magnũ tibi visum
est hoc esse q̃ dixi t ppterea me regẽ israel
cõfessus es. Quid igitur dices cum maiꝰ vi
deris. Et quid sit illud maius. ostendit subdens. ((Et dixit eis)). s. Philippo t Nathana
eli. ((Amen amẽ dico vobis)) Amẽ idem
est q̃ fideliter. Et ideo vox duplicatur est si

gnā maxime cernitodinis ⁊ fermitatis((vt
debuit celum apertum. ⁊ angelos dei ascēdē
tes ⁊ descendentes sup filiū hoīs)) in obsequiū
tēo ⁊ deificādos sup humana latentis natura. In pa
tentius in humana natura apparuit angelis de celo cōfortā
tionis. Et apparuit angelus de celo cōfortās
eum: ⁊ in resurrectione verū sunt angeli circa
sepulchrum eius ⁊ in ascensione adhuc erupt
tangē duo viri in vestibus albis. sed ante hoc
accesserunt ⁊ ministrabant ei ⁊ euangeliza-
bant eius natiuitatem vbi Crisō. Vide qua-
liter paulatim cum aterra subducit ⁊ facit q
nō vult existimet cum hoīem solum. Cui enīz
angelū ministrabāt qualiter hic homo pur⁹
esset. Per hoc igitur inducer angelorum se cē
lebratorē. Dec Crisō. Verumtamen quia iste
Nathanael doctissimus ⁊ peritissimus erat
in lege voluit eum dño in apīm cum alijs
eligere nec etiam Nichodemum de quo in-
fra dicitur. Eo q ⁊ ipē peritus ⁊ doctus erat
ne p̄pter suam scientiā se electos dicerent vl
sūmerent. Voluit enim xp̄s apl̄os primos
fundatores ecclesie p̄dictas ⁊ simplices ho-
mines eligere ne doctrina fidei. Et prima cō-
uersio horum humane sapientie ascriberē-
tur. sed dīne. Nec etiam ideo fecit: vt mun-
dum ⁊ sapientes eius confunderet. fuerunt tñ
Nathanael ⁊ Nichodemus a principio ad
fidem vocati. Ne doctrina fidei quasi a stolis
simplicibus recepta haberetur cōtēptui ⁊ ne
si a principio omnes fuissent simplices cre-
derentur per oppositū per ignorantia decep-
ti. Postq̄ vere fides catholica dicta fuit.
Paulus ad apostolatu vocatus est q̄uis lit-
teratus esset. Per andream ⁊ Philippum q
a xp̄o edocti de salute fratrum suorum solici
ti fuerunt significantur illi qui proximos su
os q̄manū bono mō possunt ad sequelaz xp̄i
nāducūt q̄ est extra multos q non solum nō
inducūt sed p posse suo auertūt. Et regress⁹
est iesus cum Philippo in galileā: ⁊ venīēs
nazareth ad matrem suā cū idicibili gaudio
recept⁹ ē peaz. Attende q̄ post baptismum
q̄ interpretatur flos ⁊ significatur q homo
ēptationes superauerit vel ḡēaliqñ
semper ds reputare in flore ⁊ in principio cē
sit nec aliqd cuāgelista ponit quid interi vsq̄
ad nuptias fecerit. In anno .n.a baptismo
vsq̄ ad nuptias nihil aliud legit. xp̄m fecisse
nisi q̄ legit de ieiunio in deserto ⁊ ō tēptatōe
a dyabolo ⁊ dicit monio baptiste ⁊ de disci
pulorum conuersione. Oratio.
Bone iesu redemptor pdutor. salua
tor redēptor. spes exulū: pauperū

spiritu dulce solatium. laborantium fortī-
tudo lassorū recreatrix. trīūphantium corona
supernorum: cuius vnica misericordia ⁊ leticia vera
inclyta proles summi dei. ⁊ fructus sublimis
veri, virginalis sono gratiarum omnium:
virginalis sono gratiarum omniū: de cuius
plenitudine nos omnes accepimus: te ex
nem omnium: tendens ⁊sperans ⁊ amans:
ferar desiderate iesu ad te adducar. te sequar
q: tu sol⁹ sufficis: tu solus salvas: tu sol⁹ bo-
nus ⁊ mansio es te querentib⁹ ⁊ diligentib⁹
nomen tuum. Amen.

¶ De mutatione aq̄ in vinū.
Capi.xxv.

Deinde anno sequēti. l. tricesimo pri
mo. cepit iesus signis mirificis mūdum illustrare ⁊ primo approbans
coniugiū: nuptias intrauit ⁊ aq̄ in vinum
cōuertit q̄ eadem die qua baptizatus fuit.
s. anno reuoluto fecit. Dominus sua corpora
li presentia: ac nihilominus signorum suorum
multo nuptias quas instituit tanq̄ licitas ⁊ ho-
nestas honorare ⁊ cōmendare voluit ne eas
heretici dispicere ⁊ damnare presumerēt vñ
Beda quia bona est castitas cōiugalis. Ad eli
os continentia vidualis. Optima medicina
virginalis ad probandum omnū electiōem
grāduum discernendum tamen meritū sin
gulorum ex integerata marie virginis vtero
nasci dignatus est a prophetico anne vidue
ore mox natus benedicitur. ⁊ a nuptiarum
celebratoribus tam iuuenis inuitatus hec pe
nitentia sue virtutis honorat. ((Die)) itaq̄ ((
tertia)). i. tertio ab euāgelista nominata post
primos duos quibus iesus post regressum
a deserto ad Johannez venit. cuius inter eos
multi dies fluxerunt ((nuptie facte sunt i cha
na galilee .i. in quodam vico seu villa p̄uin
cie galilee. sic dicta. q̄uis autem dubium sit
cuius nuptie fuerunt. Tamen nos medi-
temur. Eas fuisse Johānis euangliste sic plo
go super Johānem Piero. videtur affirmare
quem volentem nubere christus de nuptijs
vocauit. Et ex tūc Johānes christo pp mū-
dicitaz continentie virginalis. Magis sanc
tuarius fuit. Hoc etiam videtur ex eo quod chri
stus non legitur fuisse in nuptijs aliis. ⁊ per
hoc mater iesu erat tibi tanq̄ in nuptijs sui
nepotis si .n. ē simile q̄ ipsa venisset: nisi
multū tibi attinuisset. sicut tuit ad elisabeth
cognatā suā. nec legit i tali casu tuisse ad alias
i ipsis ḡ nuptijs domia nra tuit. si tāq̄ extra-
nea inuitata: is tāq̄ promogēita ⁊ dignior inē
sorores fuit i domo sororis q̄si i domo sua. cū
n. sororī ei⁹ maria salome vxor zebedei vellet
facer nuptias filiis suo iohānī vadēs ad dñm

nā nostrā i nazareth. q̄ orta cana miliario sit
mauit b eius hic ipsa āte alios vēit ad p̄para-
tionē nuptiaz. Unde legitur q̄ ((mater iesu
erat ibi)) sed ō iesu ⁊ discipulis eius dicitur
quod fuerunt vocati qui tamen discipuli ad
huc firmiter non adherebant. sed sequebant
gratia familiaritatis. Imbuī cupientes eis
doctrina. De Joseph autem sponsos virgi-
nis non fit mentio. Nam quidam dicunt cū
tunc mortuus fuisse. ⁊ virginem in custodiaz
filij tranūisse qua nec etiam deinceps de eo
legitur in euangelio. quod si nondum mor-
tuus fuit tamen in passioni domini sine du-
bio mortuus erat: quia vxor illius alij cōmen
data est. Conspice igitur dominum iesum
inter alios sicut vnum quemuis de populo
comedentium ⁊ humiliter in loco infimo nō
inter maiores sedentem. Nam ducturus
erat in posterum cum inuitatus fueris ad
nuptias recūbe in nouissimo loco. Ipe vero
nuptias recūbe in nouissimo loco. Ipe vero
primo cepit facere quā docere. Conspice et do
minā ob obsequiosaz ⁊ i cūctis recte ⁊ ordi-
nate faciēdis solicitā. Cuiz prope finē quinij
q̄gnosceret vinū deficere. fuit ad filiū ⁊ dixit
ad cuiz ((vinū nō habēt)) Nō casu nec fortui-
to accidisse putandū ē vt dño venīēte ad nu
ptias vinū deficeret. sed eo magis vt occasio
miraculi fieret. vnde intelligens sancta dei
genetrix tā ex p̄fecte etatis quo p̄ miracula
se ipsuz deū mundo innotescēret. ⁊ nō filius.
Joseph. iz dei ⁊ marie virginis crederet aut
vinū nō habēt. i. ad sufficientiā. q̄si diceret fili
mi vinū hic deficit. solā infirmat defectū mi-
hi petens: ictēs q̄ amanti sufficit solū ifirmi
tatem necessitatem absq̄ vlla petitione: vñ nō
dicit. Da eis vinuz. vt reuerētiaz filio seruet:
⁊ in liberalitate filij misericordia spē ponēs
tm defectū p̄ponit. Et consde. n. p̄fectissimo vo-
luit p̄uenire totalē defectū ne cōfusio appare
ret: ⁊ ō inuitauit filiū q̄ ad hoc potentem
sciebat. Plena q̄ppe spiritusancto tā tūc illō
miraculū p̄uidebat quod filius eius facturus
erat. q̄ ergo facere cogitabat hoc illa vt face
ret āmonebat. Fm Piero. Cōgruū est q̄ vbi de⁹ imitatē tpalis vinū iocūditatis deficere
debeat. hoc. n. vino sancti nō delectant q: in
ebriat ad dei oblitionē ⁊ incēdit ad concupi-
scētiā nec dubiū ē quin xp̄s ad delectōes in
vino iocūditatis nūq̄ introisset: ⁊ ō cōgruū
ē vt i nuptijs sanctoz deficiat (Rūdit iesus.
Quid mihi ⁊ tibi ē mulier.) Quid me mo-
lestas. Sedm Aug. Maria mulier dicta est
nō corrupta virginitatē sed appellatiōe gen
uerūt. p̄pretate lingua hebree. Uū mulier
de cuia p̄gine cū adhuc i paradiso esset dr gnā

lier q̄ vedisti mihi socīā ⁊c. Secūdū origi-
nē p̄grue vocat mariā mulierē p̄ sexu ⁊ p
peccatē cordis p misericordiā emolliti q̄n
misericordia emollita. mollita sensit ō nupti
is celebrantibus q ex paupertate vim i primo
manifestanda verecūdari fuissent. Et addit
Nondū venit hora mea. i. nōdū vini defectū
sentiunt q assunt. Sine ergo eos primū hoc
sentire. q: cū necessitatē cognouerint magis
reputabūt beneficiū q̄ recipiūt. Hā fm Crisō.
beata virgo ex pietate motus voluit p̄occu-
pare tp̄s debitū faciēdi miraculū: ⁊ q: istud
miraculū inter miracula xp̄i erat primus: et
ad cōfirmationē discipuloz: nō debuit cē no
tū ibidē existentib⁹ ⁊ gratū ipsis cōmanti-
bus hoc aūt magis sunt ex eo q̄ factū ē post
totalē vini defectū q̄s si ante fuisset fctm. Et q:
(vt dcm ē) mē. Jesu voluit p̄uenire totalem
defectū: ⁊ q̄ statiz. anteq̄s cēt oportunū: xp̄s
faceret miraculū: nō xp̄s matre hanc dubiaz
sapiētior eā reprehēsit dicēs. Quid mihi ⁊ ti-
bi ē mulier. q. d. scire tp̄s aptū ad faciēdū mi
raculū fiendū nō ē mihi ⁊ tibi cōe q̄s mihi so
li q̄uenit. pp q̄ subdit. nōdū venit hora mea
.i. hora q̄uenīēs faciendi miraculū a me solo
cognita. Sz fm Aug. Facere miracula cōpe
tebat xp̄o fm diuinā naturā q̄s a matre non
habuit: ⁊ ō p̄dicto mō rūdēdo matri oūdē
re voluit: q̄ i hoc nō tenebaī et obedire. q: in
natura diuina nihil habuit a matre. nec per
q̄sequēs cū ea aliqd cōe nō dicit. Quid mihi
⁊ tibi ē mulier. q. d. Uis fieri miraculū. q̄s ad
hoc agendus quid cōmune habeo tecum.
Quasi diceret ex natura cōmuni tecuz hoc
sion ago. sed ex eo q̄ habeo a patre quia vir
tutem faciendi miracula a patre habeo non
a te. Sed quia humanitatem in qua passus
est traxit a matre: ideo addidit. Nondum ve
nit hora mea a me disposita. hora scz volun
tatis non necessitatis. id est tempus patiendi
ex cōmuni mihi ⁊ tibi scilicet in natura quā
a te habeo: ⁊ tunc te recognoscam. ⁊ tibi cō
descendam. Unde cum venisset hora aqua
vt homo moreretur de cruce cognitam ma-
trem recōmendauit discipulo quē ceteris
diligebant. Prime tamen sententie. crisosto
mi magis consonat littera sequens quia ma
tre Jesu ex eius responsione non ostendit pe
titionem suam repulsam: sed conuenienter
dilatatam vnde de domini responsione non
diffidens: sed de sua benignitate presumens
redijt ad ministros qui seruiebant in nupti
is illis: ⁊ fiducialiter mittens illos ad filium
suum: dixit eis q̄cunq̄ dixerit vobis facite
Expectans hora conuenīēti a filio suo cogni
ta implentionem petionis sue. q. d. Licet ab

negare videatur tamen faciet. Intellexit enim in illo verbo dñm se non exasperatum & ideo fiducialiter impauit ministris vt preceptis implerent filij imperii. Sciebat.n. eum tante misericordie & pietatis. q̄ compateretur indigentibus & facere q̄ petebatur. Licet aspere loqui & negare videretur fidei doctrix virginis marie. vt semper debeam' ei obedire. Et per hoc etiaz monemur de dñmo nos deiperari si nobiscum eam' videatur de facto durius respondere. Sed cū deate virgine fiducialiter eius misericordiaz exspecta. Sed cum hoc tuto maximam reverentiam matri deuelerit minus videtur q̄ sic extranee ei respondit. Dura quidem videtur prudis dñmi responsio sed terribilem aguit. infructuosa est quia in diuinis que dei sunt matrem recognoscere nō debemus. Et similiter fin Ber. ad inuitationem nostram fuit qui de hoc sic dicit. Quid mihi & tibi domine Non ne q̄ filio & matri. Quid ad illam pertines quem scio cum sis benedictus fructus ventris sui immaculatus. Nōne ipsa est q̄ saluo pudore concepit. Et sine corruptōe te peperit Nōne ipsa est in cuius vtero nouem mensibus moratus es. Cuius virgineis vberibus lactatus es. Cum qua duodecim annorum factus de hierusalem descēdisti & eras subditus illi dicis: Quid mihi & tibi mulier per omnem modum. Sed manifeste tam video q̄ non vult indignanter aut confundere volens virginis & matris teneram verecundiam dicens quid mihi & tibi cum veneranda te tuetur preceptum eius ministrio nihil cunctatus. Facias q̄ suggessit. Unde quid ergo tractem vt quid respondetur pl'r: vtiq̄ pter nos. Et cōuersus ad dominum vt tam non sollicitet carnalium cura parentum & ne cessantibus ille non impediat exercitiū spirituale. Quātū enim de mundo sumus debitores nos constat esse parentibus. At post q̄ relinquimus nos metipsos. Multo magis ab eorum sollicitudine liberati sumus. vnde legimus fratrem quendam in heremo cōuersantes. Cum adesset carnalis frater auditū gratia aduentasset respondisse. Ut adiret alterum fratrem cuius cum ille vtiq̄ fuisset obijsset. Cum adiuratus qui venerat respondere q̄ ille obijt. Deremitra se quoq̄ similiter obisse respondit. Optime ergo nos docuit dominus. Ne solicite simus super p̄pinquis carnis nostre pudicā relegio postulet quando ipsi matri. & tali matri respondit. Quid mihi & tibi est mulier. sic in alio loco cū fuggessisset quidam quoniaz mater eius & fratres foris starent querentes eā loqui respondit.

Capi. xciij.

Que est mater mea & fratres mei. Ubi modo sunt que tā carnaliter & inaniter sup carnalibus propinquis suis solicite sunt ac ñ ad huc viuerent & ipsi cum eis. hec Ber. ((Erāt autem ibi lapides ydrie sex posite secundum purificationem.)) Idest secundum morem & ritum purificationis ((iudeorum)) hoc est vasa aquatica & aquarum receptui parata aby dor q̄ est aqua sic dicta vt si forte contigisset aliquem de cōuiuis vel ministris lauare se vel vel vasa aquam ad hoc intenderet & haberet paratas. Credor enim manus & vasa epulatoria iudei baptizabant .i. lauabant & purificabant. casu immundus aliquid tetigisset. nisi prius loti non cōmedebāt. ((Capiebant)) autez singule ((ydrie)) metretas Idest mēsuras ((binas vel trinas)) a mensō q̄ est mēsura sic dicta fin ysi. Metreta quedam mensura est continens decem sextarios & secundum eundem sextarius continet tantum duas libras. Qui bis assumptus vocabatur libra. Et ((dicit iesus)) ministris ((Implete ydrias aqua:)) Aliquid enim de aqua potus posita inde assumpserant ad purificationem vasorum & ideo iussit eis suppleri q̄ fuerat amotum. Eunt' igitur ministri haūserunt aquam de puto. qui adhuc ibi esse dicitur extra vicum ((& impleuerunt ydrias vsq̄ ad summū. ((Que cum fuissent implete a qua cōuersa est in vinum diuina virtute nō dicimus hic q̄ aliqua verba ad hoc dixerit in transubstātione panis & vini in corpus suum & sanguinem sed occulta virtute diuinitatis hoc opatus est. sine ergo omni verbo sola domini voluntate in optimum vinum a qua conuersa est cuius tamen alia miracula & verbo & tactu corporeo aliquando sicut perfecerit. ((Et dicit eis iesus. Haurite nunc et ferte archytriclino.))In hoc duo notantur. Primum discretio potimo. Quia primo nisi fit magis honorabile. Nec in hoc sunt personarum acceptor. Quia fm Aug. non cuz hominem diuersimodo pro suis gradibus honoramus. tunc timendum est ne personas accipiamus. secundum humilitas domini. Quia patet quod sedebat longe: ab archytriclino. Cum diceret ferte illi. Quasi ab eo remoto & cum ille sederet in magis honorabile loco colligitur q̄ dominum solemni sedere tibi nec iuxta eum. Elegit tibi humilitatis locum. Triclinius est locus vbi sunt tres ordines mensarū. secundum gradus superiores & inferiores ordinatarus (sicut solet esse in refectorio religiosorum) & dicitur triclinium a triplici ordine lectorum super quos sedēdo recumbentes comedebant. Linem cuius gre

ci. lectum latine significat. nam antiquitus in lectis sedentes & accumbentes comedere solebant vt ex labore fatigationis uteriz dū cibus sumitur. membra quiescerent: & idem scripturis dicuntur comedentes accumbere vel recumbere. seu discūbere. q̄ est quasi iacendo comedere. Archytriclinus é princeps & primas triclinij. i. principalis & primus inter cōmunantes in triclinio. Et probabile est q̄d fuerit aliquis sacerdos illius temporis. q̄ nuptijs interat ad benedicendum & ad ostendendum qualiter debeant procedere secundum legem & statuta seniorum. Voluit ergo dominus nostr: q̄ principalior inter conuiuas primo de vino illo gustaret. vt presidentis sententia acceptabilior esset: et ex ipsius cōmendatione miraculum notius fieret. sic & nos debemus nostra examinatori prelato offerre. ad probandum ea. ((Ut autem gustauit archytriclinus aquam vinum factum)). i. mutatā i vinum ((& non sciebat vnde cēt)). i. per christi virtutem ((vocat sponsum quasi ad arguendum ipsum)) & dicit ei. ((Omnis homo)) rationalis & prudenter agens i prius pio (bonum vinum)) apponit conuiuantibus q̄ tunc sensus est viuat. & potest discernere vini bonitatem & acceptare ((& cum inebriati fuerint tunc)) apponitur ((id quod deteri⁹)) .i. aquosius & debilius ad mitigationē ebrietatis: q̄: tunc non sic sunt discernere inter bonum & deterius ((Tu autem)) contra cōsuetudinem faciens ((seruasti vinum bonū vsq̄ adhuc)) ita q̄ modo sapor eius discerni non potest. q. d. arguendo eum inordinate & imprudenter secuti contrarium. Iste tamen (vt predictum est) igne zanter loquebatur. ((Ministri)) ergo qui dederant vinum illi & alijs diuulgauerūt miraculū: q̄ ipsi (sciebāt) quomodo factum fuerat factum cōmendauit archytriclinus vini bonitatem & post in cōmuni commendauerunt miraculi nouitatem. Non dubium quin melior erat mutati vini natura q̄ nat. Unde Crisf. Fecit aquam in vinum non simpliciter autem vinum sed vinum optimum. Talia enim christi miracula multo his que per manum perficiunt speciosiora & potiora quodammodo sunt. Ita & in alijs quando membrum dixerit corpore claudicāti sanus demonstrabat hoc melius & uterū generale est in omnibus xpi miraculis q̄ semper ad aliquid melius terminantur q̄ posset fieri p natura. Nec Crisō. Hoc miraculum primo a filio factum & ad manifestandū virtutem diuinitatis in eo latentem: & ad confirmandum eorum fidem. & hoc est q̄ dicit hoc fecit ieſus initium signorum) per se fa

ctorum in q̄ ante hoc fuerunt signa per patrem facta circa ipsum ideo falsum & q̄ dicitur de signis puerilibus in libro de infantia saluatoris & in euangelio nazarenorum. Fecit aūt hoc in chana villa quidam prouincie galilee in qua villa ostenditur locus vbi steterant ydrie: & triclinium vbi steterunt mense & descenditur ad ea per plures gradus sub terra sicut est in pluribus aliis locis sanctis q̄ forte accidit propter frequentes destructiones & ruinas factas in illis. Et manifestauit per hoc signum gloria suam idez gloriosam latentem in carne deitatem. & p deitatis potentiam per q̄s hec fecit. & q̄ gloriosus est ostendens per effectum diuine virtutis. q̄ ipse esset dominus virtutum & rex glorie & q̄ ipse esset sponsus ecclesie. & q̄ ipse esset qui cuncta ex nihilo potuit creare qui & facit quando volut. potuit clemēter & ficut dominus quando volut. potuit clemēter ta imutare secundum Crisf. ostendens quoniam ipse est qui in vineis aquam transmutat: pluuiam per radicem in vinum vertit: q̄q̄ in planta per multum tempus fit hoc repente simul in nuptijs operatus est. Et vt discipuli eius miraculo crediderunt in eum discipuli eius. scilicet magis firmiter & perfecte quaz ante miraculum. Habebat enim paucos discipulos sicut & Johannes quos familiariter docebat: non tamē sic inseparabiliter adherentes & perfecte credentes sicut post miraculum. sed qui illi fuerunt nescimus. Unde dicuntur discipuli propter noticiam & sequelaz. vel quia post futurum discipuli erāt ad verbum .n. Johannes plures eū occulte audiebāt q̄ palam & omnino eū secuti fūt. Potest etiam dici q̄ aliqui de nouo in eum crediderunt: & illi qui prius crediderant vt andreas & alij per hoc in fide solidati fuerūt Ubi Augustin. Scriptura non solū illos duodenos appellat discipulos eius. sed omnes qui in eum credentes magisterio eius ad regnum celorum erudiebant. Notandum hic q̄ secundum quadruplicem sensum sacre scripture quadruplices sunt nuptie. s. coniugalis copulationis secundum sensum literalē diuine incarnationis. fm sensum allegoricū spūalis cōiunctiōis fm sensum tropologicū & beate fruitōis fm sensum anagogicū. de p̄mis nuptijs ad hanc euangelium precens. Illis nuptijs interesse debent mater ieſus & ieſus cū discipulis suis. Per tres illos intelligunt tria bona matrimonij. Primū bonū est fides castitatis q̄ significat casta mater dñi. secūm est sacramentum. significat enim ppunctionē diuinitatis & humanitatis i xpo vel xpi & ecclesie quā sacram rez significat &

efficit xp̃s qui interfuit nuptijs. Tertiũ est p les suscipienda & educanda in fide christi q significat xp̃i discipuli fide nuptie allegorice sunt diuine incarnatões. In his nuptijs ce sponsus est filius dei verbũ eternum ipsa de humana natura. In his nuptijs totaliter tuit mr ihesu & ipse ihesus discipuli eius sunchri quos elegit in ipso aũ mũdi ꝓstitutionẽ hab nuptiar̃ ꝓcul sunt opus q credunt in eũ. Alit ter ihe nuptie allegorice dicũtur esse int xp̃z sponsum & ecclesiã ipsam quarum nuptiar̃ ples sũt oes fideles & redit in idez cũ iam p missis. Tertie nuptie tropologice spũalis vi delicet punctõis dei & aie. In his nuptijs cõsistũt tria bona coniugij fides ples. sacra mentum. Quarto nuptie sũt anagogice & ce lestes in quas gaudium nostrũ erit plenum vnde in apocalipsi. gaudeamus & exultemus & demus gloriaz deo. q̃ venerũt nuptie agni & uxor eius ꝑparauit se. Ad has nuptias nõ intrant nisi beate qui ad cenam nuptiarum agni vocati sunt quales sunt virgines prudẽ tes que intrauerunt cum sponso & clausa est ianua. sicut ergo sunt nuptie hominis & hominis in carnali copulatõe. Ita sunt nu ptie dei & hominis in naturarum punctiõe & spũs creati & spũs increati sociatate & hoc i gratia & gloria. Prime nuptie dei & homi nis facte sunt cum humanã naturã diuine nature in vnitatem persone copulauit secũ de sunt dei & hominis in vno spũ in gratia caritatis coniuncti tertie sunt dei & hois in gloria. Quando fidelis anima ingredit thalamũ sponsi secreto celestis luminis. In oi bus autem his aqua terne consolationis in spide. Trãsit in vinuz iocunditatis eterne. i dei sapore & societate. Possumus etiam di cere q̃ per nuptias de quibus hic secunduz sensum litteralem dicitur. coniunctio xp̃i & ecclesie intelligitur. & q̃ istud matrimonium in vtero virginali iniciatum fuit quando v̄b pater filio humanã naturam in vnitatez persone vnint. Et sic thalamus huius ꝓiun ctionis fuit vterus virginalis. Publicatum autem fuit quando ecclesia sibi per fidẽ con iuncta est: consumatũ vero erit quando spõ sa. i. ecclesia introducitur in thalamum spõ si in celestem. i. gloriaz. Et secundum Bedã nõ vacat a misterio q̃ die tertia nuptie facte referuntur. Primus nãq̃ dies est tempus le gis nature quo patriarcharum exemplo. se cundus: empus legis scripture: quo prophe tarum scriptis. Tertius tempus gratie quo euangelistarum preconijs. quasi tertio die luce mundo refulsit. in quo dominus in car ne natus apparuit & nuptias celebrauit. vñ

& qua tristicie. Conuertitur in vinum cõsõ lationis & deuotionis interne. sex ydrie sunt quinq̃ sensus corporis. Cum vno simplici sen su anime. Sed ydrie dicuntur lapidee. Quia sensus nostri ante gratiam obdurati sunt p culpam. Istas ydrias aqua implem⁹. Quã do fletu nostre cõpunctionis omnes sensus nostros a culpa transacta perfecte lauamus. Tali aqua purificantur iudei. i. vere confes sores xp̃i. Qui non tantum, confitentur cum voce oris. Sed etiam opere manuum in veri tate cordis. Capiunt autem ydrie metretas binas vel trinas. Binas. Quando flemus q̃ binas vel trinas. Trinas cõmittimus delectatione & consensu. Trinas vero quando fletibus pargamus non solum delectationem prauam & consensum. Ueruz etiam opus malum. Aqua deniq̃ in vinum conuertitur. Quando fletũ culpe iocundita tis gratie sequitur. Uel etiam quando in mẽ te hois opus dei q̃s laborãti prius non sapit: p spũalem intelligentiam illuminato dulce dit. Omnis aũt hõ primum vinum bonũ po nit quia hois ea que vinum pertinent. s. de lectabilia amant & querunt persenti. Deinde quodo deterius est: q̃ amara inuenient & re cipient in futuro. Sic ergo dyabol⁹ primo iug gerit aliqua sub specie boni: & cum q̃s per cõ placentiã inebriatus: fuerint tũ q̃ deterius & .s. enormitates diuersas in peccatis superin duxit. Sed xp̃s nõ primo virũ bonũ ponit sed ipostea seruat: q̃ a principio amara et: dura ꝓponit: q̃ arcta & via: q̃ ducit ad vitaz & oes q̃ pie volunt in xp̃o viuere amaritudi nes & tribulationes patiunt: sed in futuro v̄b lectationes & gaudia cõsequunt: & parua sũt bona que nobis tribuit in p̃senti tpe ad cõ parationẽ futuroz: que nobis daturus est in eternitate. Bonus medicus nunq̃ dat bonũ & puz vinum infirmo vel illi q̃ euasit de in firmitate: quãdiu est debilis donec p̃fectam habeat sanitatẽ: sed dat sibi vinũ aqua mix tũ: sic homine existẽte in vita ista q̃uis eua serat infirmitatem peccati: tñ debilis & & p̃t recidinare: dat dñs vinũ mixtũ aqua tribu lationis. sed in fine q̃ habebit perfectam sa nitatem tunc dabit vinũ purũ eterne conso lationis. De predictis ydrijs & metretis, sic dicit Ber. Sex ydrie posita sunt his qui post baptismũ in peccata labunt. Prima ydria & prima purgatio in cõpunctione est de qua le gimus: qm̃ in quacũq̃ hora igemuerit pec cator omnes iniqtates eius non recordabũ tur. Secũda vero cõfessio est: Omnia siqui dem in cõfessione lauant. Tertia elemosy narum largitis. Hinc enim habes in euan gelio. Date elemosynam & omnia munda sũt

vobis. Quarta est remissio iniuriaz. Dm q̃ oramus dicimus dimitte nobis debita nra. sicut & nos dimittimus debitoribus nostris Quinta est afflictio corporis: vnde exorain⁹ vt mundi per abstinẽtiã deo canamus gloriã. Sexta est obedientia ꝓceptoruz sicut au dierunt discipuli: q̃ vtinam mereamur au dire & nos: vos mundi estis ꝓpter sermonẽ quem locutus sum vobis. nimirum: q̃ non erant sicut hi de quibus dicitur. sermo meus non capit in vobis sed in auditu verbi obe dierant ei. he sunt sex ydrie posite in purifi cationẽ nrm & q̃ vacue sũt: & plene vẽto si p iani gloria obseruant. Aq̃ replent si timore dei custodiant: qm̃ timor dñi fons vite. Aq̃ inq̃ timor dñi & sapida. sz optime refrigerãs aiaz noxijs desiderijs estuantem. Aqua & q̃ iacula inimici ignita possit extin guere. Sz diuina virtute aq̃ mutatur i vinũ qm̃ ꝑfecta caritas foras mittit timorez. Dsir ãt lapidee ydrie nõ tã ꝓp duriciã q̃s ꝓp stabi litatẽ. Capiẽtes singule metretas binas vel trinas. Due metrete timor: gehẽne & currẽde timor gloriae amittẽde. Sz q̃ hec de ꝓtigent futuro sũt: & bñdiri sibi ꝑt aia dicens posteq̃ aliquãdiu i voluptatib⁹ tuis viueris. ages pe nitẽtiã: vt nec istã pdas: nec illã incurras. bo nũ & adhiberi & tertiũ: q̃ vtiq̃ spũalib⁹ nos & est eo vtilior quo de pũri & . Timẽt q̃ noue runt spiritalẽ cibũ ne q̃s forte fraudent eo. Ipse & panis angelor̃ panis vin⁹. panis quo tidian⁹. Dic & de quo ꝓmissum & : q̃ centu plũ accipiemus in hoc seculo. Sicut. n. mer cenarijs & cibus quotidianus dat in ope: et merces seruat in fine: sic dñs vitã in fine red det & interim cẽtupluz repromittit & exhibet Quid ergo mirũ si timet ne pdat hãc grã quã iam secutus & eã. Nec & metreta tertia q̃s sub distinctiõe signãter ponit: eo q̃ non om nium sit: q̃ nec oibus centupluz repromittit Et iterum Ber. Queramus ergo mensuras quas ydrie capiebant binas aut trinas. Nã & saluator triplicẽ nobis aquã apponit: & p fectius ois erit: q̃ has tres metretas hic potis erit. Plorat ipse sup lazar̃: & sup ciuitatẽ hie rusalem. hic & aq̃ prima. sudat iminente pas sionis hora. & hic est fa nõ ab oculis tñ is a toto corpore manãs: rubea qdẽ & sanguinea Tertia vero vna cũ sanguine manauit ex ei latere. Et tu ergo primã habes si de pctis com punctis cõscie stratũ rigas. secũdam habes. si in sudore vultus tui pane tuo vescaris: & labore pnie corp⁹ tuũ castiges. Est aũt color is san guinei ꝓpter laborez siue ꝓpter ipm concu piscentie quẽ extinguit ignez. Jã vero si pro ficere potes vsq̃ ad gratiaz deuotiõis pota-

dario a ꝙ ſpe ſalutatoꝛis: t ſpūſancti qui ſup
mel dulcis eſt: in te fiet aque ionoſin vitam
et nam ſalutaris. Et memēto hāc eē aquā q̄
delatere dominico p̄cedit t ſine oi moleſtia
ſuit oportet enim q̄ tam mundo mor⁹ ſit q̄
in hac gratia delectari voluerit. Prima igit
p̄ceptus delictis abolit pſciam. Scōa vt nā
tura capias ecclīgit: ꝛcapticentiam. Tertia
vero ſi ad eam pcnire meruerīs ſitientem
potat aiam. Dec Ber. Finito aūt puluſcu-lo
ieſus vocauit Johannem ſecūm t dixit ad
eum. Dimitte hanc vxoꝛem t ſequere me. qui
viſo miraculo in eius nuptijs facto. ſtanim
relicta ſpōſa ſua ſecutus eſt dominū. Et hec
fuit p̄ma vocatio Johānis. qua ad xp̄m venit
ſam hanc ſanctam t noticiaꝫ. ſponſas vero eius
anachica nōie. Vel ſ ſalios Marie magdale
na voluntarie ſicut ſponſus eius cum aliis ſā
ctis mulieribus dominū eſt ſecuta. Dei enim
gr̄acia ſunt opera: t ideo ex quo vocauit vnū
quēq; ſanctificauit t alterū. In hoc er
go q̄ diſs nuptijs interfuit: carnale matrimo
niū approbauit: ſed in eo q̄ Johānē ad nuptijſ
vocauit intelligi aperte dedit: q̄s lōge dign⁹
eſt ſpūale matrimoniū q̄ carnale. vñ i eccle
ſia obſeruat q̄ ante copulam carnalē pōt li
tate alter alterū intrare religionē. Oro.

Omine ieſu xp̄e: qui die tertia. ſ. tpe
gratia a ſ nuptiaſ. ſ. iunctiōes tui:
t eccleſie p̄ carnez venisti t aquā in
vinū puertisti: dum ea que in ſcriptura vete
ri carnalia videbantur ſpūalia oſtēdi. Unde
plene ſunt vāne: q̄ implete ſunt p̄phete: cō
uerte quoſo alam meā frigidā in caritatis
tue feruoꝛem: vnſpūā ſuauitatis tue ſap⁹
rem: fluxibiez inſtabilem in virtutis t gra
tie tue ꝛſtantiam: mutans a quaꝫ totius mee
in deuotionis. In vinū fructuoſe cōpunctio
nis quo me miſerum ſp potare t inebriare
ſtultā tandem in vinū iocūditatis puertere
de tua miſericordia digneris. Amen.

¶ De prima electiōe vendentium de tem
plo t de Nicho demo. Capi. xcvi.

Refato miraculo in

menſe ianuarij facto. Moꝛam tra
xit ieſus in galilea vſq; dum approꝑinquaꝛ
ret menſis aprilis. In quo (tūc) erat paſca
indeoꝝ: t tunc ((deſcendit)) ſecūdum loci
ſitus de chana ((in capharnaū)) metropoli
galilee ((ipſe t mater eius)) deſcenderunt ſi
militer ((t fratres eius)) i. deſt cognati eius.
ſm carnem. ſ. ſan zuinei matrīſ vel Joſeph:
qui pater putabatur ((t diſcipuli eius)) qui
erat metropolis voluit venire: quia tū in
ꝑat gloꝛiā ſuā manifeſtare. ((Et manſerūt

ibi non multis diebus)): quia ciues capharnaū valde corrupit non ſe exhiberunt devo
tos ad ſuſcipiendum xp̄i doctrinā: t q̄ in
minebat tempus eundi in hieruſalem ꝓpter
primum paſcha iudeoꝝ. Approꝑinquante
aūt ((paſcha iudeoꝝ aſcendit ieſus)) ꝛū diſci
pulis ſuis ((hieroſolymā)) metropolis in dee
ſm legis p̄ceptuz. ((Et inuenit in templo vē
dentes boues: t oues. Et columbas: t num
mularios ſedentes)). Noīe tēpli non accipi
tur hic ipſa domus domini in qua erat alta
re thimiamatis: t candelabruz nec atriuz ſa
cerdotum in quo erat altare holocauſtoꝝ ſ
quoddaz atriuz vbi boues orabant t doctoꝛes docebant t ibi vendebantur ea. q̄ in tem
plo poterant. Ideo ſacerdotes q̄ propter cu
piditatem diuerſis admūctionibus populū
de paupabāt ſtatuerunt hoies qui talia ibiuē
debant. vt venientes de longinquo excuſatio
nem: de oblationibus dimittendis non ha
berēt. Aliqui etiaz aduenientiū nō habebant
pecuniam. Et ideo ſtatuerant ibi cāpſores: ꝙ
ſub cautione tradebant eam. Et cū hoc vltra
ſortem recipiebant aliqua: nunuscula: nō tū
pecuniam ne arguerent manifeſte facere cō
tra legem dando ad vſuraz. ((Et flagello de
funiculus facto eiecit omnes)). ſ. vēdentes t
((nūmularios)) ac ((oues t boues de tem
plo. Et nūmulariorum es)). i. pecuniā ((effu
dit)) t diuerſa ſparſit ((: t menſas)) eorum
que erant quaſi vaſa denariorum ((euertit))
t delecit ((: t his qui columbas vendebant: di
xit. Auferta iſta hinc de loco iſto: t nolite fa
cere)) opere veſtro illicito ((domum patris
mei)) que eſt domus oratiōis ((domū nego
ciatiōis ((t mercationis. Dis legimus ieſuz
aſcēdiſſe hieroſolimam in paſcha ſemel in ꝑ
mo anno p̄dicationis vt hec t iterum illo
anno quo paſſus fuit. Et hec quidem in p̄
cipio hīmonium expulſit vendentes de tem
plo ſed ſm ad paſſionē veniens expulſit vē
dentes t ementes durius agēdo. Multo gꝑ
pe maioꝝ numerus erat ementiū q̄s venden
tiuz. Die quoq; remiſſa quadam de increpa
tione vtitur dicēs: nolite facere domū patris
mei domū negociationes ibi t duriozibus
ſermonibus videamur dicēs nolite facere do
mum meā ſpeluncā latronum. Fecit aūt fla
gellum de funiculis q̄ ſm Aug. De peccatis
noſtris ſumit materiam. Uñ nos puniat Ip
ſa enim p̄dicatio peccatoꝝ fit q̄ peccata pec
catis adduntur quidam funiculi dicuntur.
Unde in Diou. Dicitur q̄ impiōꝝ funiculiſ
peccatoꝝ ſuoꝝ conſtringit. Miſtice ſm
Achiuinum quotidie vnus ſpiritualiter ec
cleſiam suaz intrat t qualiter vnuſquiſq; cō

ſeruetur: attendit. Caueamus ergo ne in eccle
ſia dei fabulis vel riſibus vel odijs vel cupi
ditatibus vacemusue impꝛonitus veniens
nos flagellet. t de eccleſia ſua nos ejiciat ſe
cundum Aug. Uendentes in eccleſia ſunt:
q̄ que ſua ſunt querūt: non que ieſu chriſti.
Uenale totuz habent: q̄ redimi volunt. Et
nota q̄ per oues innocētes: que ſuo vellere
veſtiendis p̄bent opa munditie t pietatis
ſignantur que venduntur. uū p̄o laude hūa
na ſub ypocriſi t in veſtibus outuz gerunt.
Ypocrite náq; mentez lupinam habent ſub
ouina pelle. Per boues qui arant p̄dicatio
res eccleſie doctrine ſignificant quos ven
dūt qui non amoꝛe dei: ſed p̄o queſtu tpali
p̄dicant. Per boues etiā qui laboꝛioſi ſunt
ſignari poſſūt illi: qui magnos labores ſuſti
nent p̄o diuinis vt per hoc in eccleſia vale
ant promoueri. Columbas vendūt: qui ac
ceptam ſpūſancti gratiaz que per colūbam
accipitur non gratis ſed ad p̄miū dant. t ſi
ſion ad queſtum pecunie ad vulgi tū fauo
rē tribuunt nō ad vite meritū. ſed ad gratiā
largiuntur. Nūmos mutuo in eccleſia dant:
q̄ non ſimiliare celeſtibus: ſed aperte terre
nis rebus in eccleſia deſeruiunt: t ſua non
que ieſu querunt. Domū etiaz dñi domū ne
gociationis faciūt. non ſolū hi ſed etiā q̄ gra
dū vel gratiaz ſpirituales q̄s in eccleſia perce
perūt: non ſimplici intentione. ſed cauſa hu
maine retributionis exercēt. Oēs iſtos eie
cit de templo xp̄s ſignans q̄ ſunt excluſi de
tēplo gloꝛie ſancte dei. Qui ergo nolunt de
eccleſia. t de domo celeſti veniente dño au
ferri auferant iſta de actib⁹ ſuis: t ab auari
cie: t ſymonie ceſſent negotijs: eūciunt enim
de parte ſortis ſanctoꝝ: qui inter ſanctos po
ſiti vel ficte bona vel aperte mala faciunt:
t funiculis peccatoꝝ modo flagellantur ad
correctionez quibus incoꝛrecti in fine gloria
buntur ad damnatiōem. Poſuit aūt dño re
mediuz t operis t verbi vt doceret eos: qui
curam habent eccleſie ſubditos facto: t ver
bo debere corrigere. Si igitur in ſingurali tē
plo etiam in atrio eius q̄ eſt domus oratio
nis p̄hibet negociationē: q̄ honeſta putaī cū
ſit de his q̄ in tēplo offerūtur: multomagis
p̄hibet cōueſſatiōes. potatiōes. riſus. lites.
Ergo cū oīs xp̄i actio nobis debeat eē lex t
dño offerēda in eccleſia vēdi nec aliqs offi
dati vero ſunt diſcipuli ei⁹. q̄ ſcriptū eſt)) in
)). i. accēdit. Et xp̄i eni facto recoꝛdati ſunt

ſcripture illius: t ipletionis ei⁹ in xp̄o. Bon⁹
zelus eſt ai ſeruoꝛ in bonū: q̄ meo relicto t
abiecto humano timoꝛe p̄ defenſione verita
tis accēdit. Uñ Aug. Fratres vnuſq;q; xp̄ia
nus in mēbris xp̄i zelo domus dei comedat:
Quis comedit zelo dom⁹ dei: Qui oīa q̄ ſoꝛ
tibi videt puerſa. ſatagit coꝛrigi. cupit emē
dari. non quieſcit. Si emēdare nō potes. to
lera. geme. ſuſpira. ſuſtine paleā ꝓbi gra. Ui
des fratrē currere ad theatrū p̄hibe. mōe. cō
triſtare. ſic zel⁹ dom⁹ dñi comedit ꝛc. Uides
alios currere t inebriari velle. p̄hibe quos
potes. rene quos potes. terre quos potes: gb⁹
nō potes blādire. noli acquieſcere. Si aūt
fueris frigid⁹ t marcid⁹. ad te ſolū exꝑctās
t quaſi tibi ſufficiens: dixeris in coꝛde tuo.
Quid mihi eſt curare aliena peccata. Suffi
cit mihi aīa mea vt ipſa integra ſeruē deo
Ego nō venit tibi in mētez ſ. ru⁹ ille q̄ abſcō
dit talētuz. t noluit eroꝛgare. Nūqd. n. accu
ſatus eſt: q̄ ꝓdidit. t nō q̄ ſine lucro ſerua
uit. Sic ergo audite fratres mei vt nō geſca
tis. Nolite geſcere lucrari xp̄z: q̄ lucrati eſtis
a xp̄o. Dec Aug. Ubi ſcīēdū q̄ zelus dicit q̄n
dā intēnionē amoꝛis: quo intēſe deū diligēs
nihil ſuſtinet q̄ amoꝛi ſuo repugnet. Ille igit
ꝓprie zelū dei habet q̄ nihil patiēter ſuſtine
re poteſt cōtra honoꝛē dei quē maxime dili
git. Nos aūt debemus diligere domū dei in
tātū t zel⁹ ei⁹ nos cōedat. cum ſi q̄d ſiū fieri
vidē⁹: ſtudē⁹ etiā quātūcūq; chari noſtri
ſūt q̄ hec faciūt remouere: nec timē⁹ ꝓ
pter hoc aliqua mala ꝓpti. Ettēdēdū ē aūt
quāti meriti ſit zelus dom⁹ dñi t generaliter
oīs zelus bon⁹: cuius actū inter p̄ma opera
xp̄s oſtēdit. cui⁹ merito phīnees pactū ſēpi
terni ſacerdotij accepit. cui⁹ feruoꝛ Mathā
thias legē defēdit cui⁹ igne ſuccēſus. helyas
p̄phetas balaal iterfecit. Et dixerūt ei iudei
q̄ ſignū oſtdis nobis. q̄ hec facis. i. q̄ tā
ta auctoritate t poteſtate nos expellis. Nō vi
detur hoc tui officij eē: nec credim⁹ tibi lice
re: Ergo oſtde nobis ſignū q̄ credam⁹. Quā
uis. n. factū ceāt bonū de ſe nō tū ptinebat ad
quēlibet hoc facere: ſed ſolū ad cū q̄ haberet
auctoritatē coꝛrigēdi exceſſus ſacerdotū. q̄ ſi
cōueniebat alicui de cōi populoꝛ cū ſacerdo
tes eēnt ſuꝑiores in populo iſto: ſed p̄phete
qui doctoꝛ mittebant ad hoc ſpecialiter a deo
Cū ergo xp̄s nō eēt filius aaron: t ꝓſequens
nec pōtifex ſm legē: nec eēt rex in ſpectu po
puli: nō apparebat eis: q̄re ſic auctoritatiue
ejiceret eos: mēſasq; ſubuerteret niſi diuina
auctoritate p̄phēta magnus miſſus eēt Et
iō petierūt ((ſignū)) miſſiōis ſue. Nō auſi ma
nus in eū iniecere. Si ſignū petūt: vt ſue poteſ

tie fidē capiāt. Familiare .n. erat iudeis signa
q̄rere: vt pote q̄ ca. ad legē ⁊ fidē vocati. que
rebāt aūt nūc signū: nō vt crederēt ⁊ venera
rent: s; vt despicerēt q̄ signū ostēdere nō pos
set: ⁊ sic eū deriderēt ⁊ impugnarēt: q̄ ex hoc
patet: q̄ statī dictū suū ipugnauerūt. Dedit
ergo eis signū potestatis diuīe in suscitatiōe
corporis sui ppria virtute: ⁊ q̄ praue q̄rebāt
nō dedit eis signū aptū sed occultū: ⁊ in figu
ra de sua resurrectiōe q̄ digni nō erāt vt pdi
ceret eis resurrectiōē sui corporis manifeste.
Un̄ (respōdit ⁊ dixit eis Soluite tēplū hoc ⁊ i
trib⁹ dieb⁹ excitabo illud) Hoc aūt dicebat
spūaliter de tēplo corporis sui .s. intrāsitiue
hoc ē de tēplo q̄ ē corp⁹ suū. loquēdo de cor
pore suo noīe tēpli: q̄ humanitas xp̄i erat spe
ciale habitaculū ipsi⁹ dei. Tēplū .n. dicit in q̄
de⁹ inhabitat: ⁊ q̄a in corpore xp̄i diuinitas
inhabitat: ideo corpus xp̄i tēplū dei nō solū
s; aīaz sed etiā s̄m corpus dr̄. Nec dicebat
hoc imperādo vel cōsulēdo vel hortādo s; id
q̄ facturi erāt pdicādo: ⁊ denūciādo. Nō .n.
ē verbū iductiuū ad hoc faciēdū cū fuit sim
pliciter malū ē parte iudeorū: xp̄s aūt nō po
terat inducere ad malū: sed ē verbū denūcia
tiuū eius q̄ erat p ipsos fiēdū: q̄ hoc q̄.q.d.
soluite .i. soluetis: q̄a in passiōe xp̄i aīa fuit so
luta a corpore ⁊ sāguis a carne: ⁊ cōtinuitas
mēbrorū in fixiōe clauorū ⁊ lācee: ⁊ ego vir
te in me latētis diuinitatis excitabo q̄si a sō
no illud tēplū q̄ vos dissoluitis. Dedit ergo eis
signū resurrectionis futurū quia in hoc ma
xime potētia ⁊ virtus diuinitatis ei⁹ ostēdit nō
.n. puri hominis ē vt se mortuis excitaret: s;
solius xp̄s q̄ inter mortuos liber fuit: hoc po
tētia ⁊ virtute diuinitatis sue fecit. hoc etiā fu
it signū potētie ⁊ remissiōis q̄ soli peccatori
bus cōpetebat. Et q̄ dedit eis signū in figu
ra vocās corpus suū tēplū: ideo illi carnales
hoc nō intelligētes: sed de inanimato tēplo eū
hoc dicere putātes. deridebāt eū ⁊ volebāt ar
guere dictū suū p materiale tēplū dicentes
Quadraginta ⁊ sex annis edificatū est tēplū
hoc (.i. redificatū) ⁊ tu in tribus diebus ex
citabis illud Hoc dixerūt deridendo quasi
esset impossibile. Et multo plus derisisset: si re
surrectiōēz sui corporis manifeste pdixisset:
q̄ difficili⁹ est resuscitare mortuū: q̄ edifica
re tale tēplū. Et nō loquūtur de tēplo facto
p salomonē. q̄ illud fuit edificatū in septē ānis
⁊ pfectū ⁊ postea p Nabuchodonosor destru
ctū. sed loquūtur de tēplo redificato p zorroba
bel ⁊ neemiā post captiuitatē babilonicā. q̄d
factū fuit in .xlvi. annis. anteq̄ cōpleret ini
micis phibētib⁹ q̄ iudei ipediebant in edi
ficatiōe tēpli a natiōibus in circuitu eorū exi
stētib⁹ ((multi aūt tūc crediderūt)) credere in
ceperūt ((in noīe eius)) idest in hac diuina
tis notamine. cui⁹ notā fecit p signa. Et iō se
quit ((vidētes signa q̄ faciebat)) Un̄ patet q̄
in fide adhuc cōfirmati nō fuerūt. q̄ magis
signis. q̄ ex deuotiōe crediderūt ((Jesus aūt
nō credebat se eis. eo q̄ ipse nosset oēs ⁊ q̄d
esset in homine)) scire .n. ea: q̄ sol⁹ corda plas
mauit. Et iō sciuit q̄ instabiles erāt: ⁊ in tpe
tēptatiōis recederēt. Quappter (vt dicit Be
da) monemur: vt nūq̄ de nostra cōscientia se
curi sim⁹: sed semp solliciti formidem⁹: q̄ q̄
nos latet: eternū arbitriū latere nō valet. Du
bitat hic q̄nam signa viderūt facta a iesu cū
nullū legamus eū tūc signū fecisse in hieru
salē. Ad q̄ potest dici vno mō q̄ multa fa
cta sūt ibi tūc a iesu: q̄ hic nō habent. nā euā
geliste multa sciēter ptermiserūt de miracu
lis xp̄i: cū tot fecerit: quot nō posset scribi de
facili. Alio mō q̄ inter cetera miracula pōt
maximū reputari signū: q̄ cū flagello vno ie
sus de tēplo sol⁹ ⁊ paup adhuc reputat⁹ eie
cerit multitudinē hominū. Diuina q̄dē virt⁹
in illo facto operabat q̄ apparebat i effectu
cū volebat. Corpus enī xp̄i erat instrūm di
uinati cōiunctum. Et iō quidā fulgor radio
sus ⁊ mirabilis egrediebatur de vultu ⁊ ocu
lis eius virtute diuina eos deterrens: quo
territi sacerdotes ⁊ leuite ⁊ alij non aude
bant nec poterant ei resistere. sicut ⁊ in pas
sione vox illa diuinitatis quodāmodo in
strumentū erat. magnā armatorū multitu
dinē legitur pstrauisse. Un̄ Hieronym⁹ in
Mattheo de secunda eiectione. Plurimiq̄
arbitramur maxima esse signorum q̄ Laza
rus suscitat⁹ est. q̄ cecus ex vtero lumen ac
cepit. q̄ in iordane vox audita sit patris: q̄
transfiguratus in monte gloriam ostendit
triūphantis. Mihi aūt inter oīa signa que
fecit dn̄s hoc videtur esse mirabilius q̄ vn⁹
homo: ⁊ illo tēpore cōtēptibilis: ⁊ in tantum
vilis. vt postea crucifigeretur. scribis ⁊ pha
riseis cōtra se seuientibus ⁊ videntibus lu
cra sua destrui: potuerit ad vnius flagelli ver
bera tantam eijcere multitudinem . men
sasq̄ subuertere ⁊ cōfringere cathedras. ⁊
talia facere que infinitus non fecisset exerci
tus. Igneū .n. quoddam atq̄ sidereū radia
bat ex oculis eius ⁊ diuinitatis maiestas
lucebat in facie. Hec Hieronymus. De his
aūt q̄ crediderunt in noīe eius est sciendum
q̄ s̄m Augu. Illi credunt in noīe eius que
solū ppter signa credūt ⁊ adherēt nomini
eius: qui nondum sacramentū baptismi per
ceperunt velut cathecumini. hoc ē instructi
⁊ q̄ plenā fidē vt oportet nō habēt in xp̄ .n.
⁊ eius sacramenta. Ideo adhuc nō creditur
se eis q̄ ecclesia non dat eius corpus christi:
q̄d quidē corpus sicut cōficere nō potest: nisi
sacerdos consecratus ita nullus sumere de
bet nisi baptizatus. Et s̄m Criso. Isti q̄ pro
pter signa credebant in noīe eius non firmi
ter nec pfecte credebāt in eum. Et ideo non
cōfidebat in eis sicut in discipulis perfecte: ⁊
firmiter credentibus: nec recipiebat eos ad p
fectionem ⁊ cōuictū: vt cū eo inseparabiliter
habitarēt: nec oīa sua dogmata ⁊ secreta eis
cōmittebat. nec eis altiora misteria fidei re
uelabat quia horū credulitas non erat ex fi
de firma: sed ex suspitione q̄ de xp̄o recepe
rant ppter signa. nec estimabant eum deuz
sed hominē a deo missum doctorē veritatis
Et ideo signatur euāgelista vt ostendat eos
imperfecte credere non dicit q̄ crederent in
eum: quia nondū credebāt in eius diuinita
tē: sed dicit in noīe eius .i. illud q̄ de eo nom
ne tenus dicebatur .s. q̄ iustus ⁊ hmōi. Un̄
((Nicodemus)) inter istos ((pnceps)) ac vn⁹
de ((phariseis)) ⁊ principibus seu magistris
((iudeorum)) quia in tenebris huius erroris
erat ((nocte ad iesum)) ⁊ ad lucē venisse phi
betur. Ipse quidem in tenebris erat nō lux:
q̄ non renatus. Et ideo nocte ad lucem (ve
nit) q̄ illuminari volebat. Pre timore quoq̄
populi quē offendere metuit: cū esset vnus
de rectoribus. q̄ tūc populus p doctores ⁊ sa
cerdotes gubernabat in palā venire ⁊ sciri
nō audebat. ne de synagoga expelleret. Pre
verecūdia etiā palā adiscendi. q̄ magister in
israel erat. secrete ⁊ extra turbā aliorū docen
dus ad iesum solus venit. vt ab ipso plenius
instrueret. In hoc etiā q̄ nocte venit a stu
dio ⁊ diligētia inq̄sitionis cōmendat ⁊ secre
tū significabat. q̄ extra scriptū discere verita
tē volebat. Un̄ beda. Hic venit ad iesū no
cte cupiēs secreta eius a locutiōe discere mi
steria fidei. cui⁹ apta ostēsione iā rudimētū
pceperat. Hec beda. Et q̄ prudenter aperta
signa notauit plenius fidei misteria requirit
Et ideo de his que ad fidem pertinent doce
ri meruit. Instruxit enim eum dominus de
secunda ⁊ spirituali generatione seu natiui
tate. s. de baptismo ⁊ de introitu regni dei. ac
de sua diuinitate ⁊ vtraq̄ natiuitate. de pas
sione quoq̄ sua ac resurrectione ⁊ ascensio
ne. necnō de vtroq̄ aduentu. ⁊ plurib⁹ alijs
ad salutem necessarijs. Unde congruenter
hoc euangeliū in festo trinitatis legitur: q̄
in eo de baptismo dicitur: que in nomine tri
nitatis cōfert. Hoc quippe sacrm baptisma
tis est necessitatis. Et ideo oportet q̄ habea
tur in re si est impossibile: vel in voto quēad
poccupatos: nā vbi cōtēptus in aliquo ba
ptismum aque excludit neq̄ baptismus fla
minis neq̄ sanguinis prodest ei ad vitā eter
nā: q̄ ((nō pōt introire in regnū dei)). homi
nes nāq̄ non ascendūt illuc nisi inquantum
efficiūtur mēbra xp̄i p generatione aūt spiri
tualē vniuntur sibi: ⁊ mēbra eius fiunt: ⁊ sic
virtute ipsius ascendūt. ((Nemo .n. ascendit.
i. ascendere potest in celū propria virtute ni
si ((qui descendit de celo)) nō p motū localē
celū dimittendo sed carnē de nouo sibi vni
endo: q̄ omnis q̄ ascendit virtute ipsi⁹ ascē
dit: ⁊ ipse solus p suā virtutem ppriā ascen
dit. Si autem hic obijcitur q̄ plures veteris
testamenti saluati sunt sine baptismo. dicen
dū q̄ non erat in precepto: consecuti sunt ta
men spūalē vitā p fidem in fide xp̄i venturi
⁊ sic habuerūt rem baptismi habuerūt ipm
etiā in figura in aliquo corrñdente p q̄ tolle
batur pctm̄ originale. Ideo etiā hoc euange
liū in festo trinitatis legitur: q̄ in eo queli
bet psonarū apte exprimitur. Nam psona filij
est que loquitur psona patris exprimitur cū
dicitur scimus: q̄ a deo venisti: psona spūs
sancti cū dicitur ((nisi quis renatus fuerit ex
aqua ⁊ spū ⁊c.)) Exprimūtur aūt psone diui
ne cū suis appropriatis. Exprimitur aūt pso
na patris cū sua potentia: cū dr̄ ((nemo pōt
hec signa facere que tu facis: nisi fuerit deus
cū eo)). Signa enī facere diuine potētie est.
Exprimitur psona filij cū sua sapientia cū di
citur ((scimus q̄ a deo venisti magister)) ad
magistrū .n. spectat sapientiā docere. Expri
mit psona spūssancti cū sua bonitate cum dr̄
((spiritus vbi vult spirat)) Non enī ex nostris
meritis sed ex sua gratuita bonitate se nobis
infundit. Quāuis enim pater ⁊ filius ⁊ spiri
tussanctus habeāt eandē potentiā: sapiētiā
⁊ bonitatē tn̄ q̄ apud nos nomē patris pro
pter antiquitatē importat impotentiā: ne sim
plices hoc crederēt de patre celesti attribui
tur sibi potētia. Similiter nomen filij apud
nos pp iuuentutē importat imperitiā. Ideo ne
de filio dei hoc credat: attribuit sibi sapien
tia. Similiter nomē spūssancti apud nos im
portat quēdā furorē iuxta Isa. Quiescite ab
hoīe. cuius spūs in naribus eius est. Ideo ne
de spiritusancto hoc credatur attribuit sibi
bonitas: fides ⁊ cōfessio sancte trinitatis si eā
deuote receperimus. valet inter cetera ad tri
bulationū expulsionē. Nā (sicut ait Johānes
Damascenus) cum apud constantinopolim
pestilentia grauis esset: quidam puer de me
dio populi in celum raptus canticum sancte
trinitatis. idest sancte deus sancte fortis san
cte ⁊ misericors saluator miserere nobis. ab

angelio est edoctus q̄ cū rediens cor̄ popu
lo decantasset mot omnis pthlētia est fuga
ta. Per Nichodemum qui venit ad iesum vt
de principibus ad fidem plenius erudiretur
significatur discipulus humilis & diligens q̄
venit ad doctor vt ab ipso instruatur q̄ de
bet cum dulcedine recipere exēplo xpi q̄ mi
demum dulciter recepit. ac manducte valde
& cū quiete ei loquebat. q̄ est p̄tra tradētes
qui furose & cū clamore frequenter loquuntur
Contra quos est remedium vtile molliatur:
& sine clamore rūdere fm illud sapientis. re
sponsio mollis frangit iras. sermo durus su
scitat furorē. Et n. fs Xri. Sit famulis cuz ad
uersus eos fraternitas. portet hūiliter & cū filē
no pmeklā pp timorē nr̄z q̄ venia digni erī
mꝰ aut q̄ exaltationē hēbimꝰ nos q̄ pp deī
timorē aliq̄d ferre nō possumus. magis au
tem nolumus. Oratio

O mie vniuersoz q̄ nullā hēs indi
gētiā voluisti templū tuū fieri in no
bis exple a corde & corpe meo oia of
fendicula & tibi displicētia. mūdās me ab oi
bꝰ ingnamētis & maculis mētis & corpis. &
fac de me tēplū tibi gratū & idoneū in quo
habitare delecteris in cuiꝰ delicie sunt esse cuz
filijs hoiuz. O sapia q̄ ex ore altissimi p̄disti
& magr q̄ a deo venisti doce me queso a ma
le declinare & bonū facere terrena despicere
& celestia amare vt veterē hoiez cū suis actib
exuēs & nouū indues quasi de nouo nat
regnū tuū introire merear & videre. Amen.

De incarnatione Johannis Baptiste.
Capitulum. xxvij.

((Ost h)). Copletis diebꝰ festis i hie
rusalē q̄ est in vna parte iudee ((ve
nit iesus cū discipulis suis)) & tradē
tibꝰ in alia parte iudee s. in iordanē q̄ a fonte
iude vel a regno duaz tribuū iudea dicebat
E tribu. n. iudā erat p̄cipalis & regia terra
vbi habuerūt filij israel notata est iudea:
& illuc demorabat ((&)) per suos discipulos
((baptizabat)). Audiitq̄ fiebāt credētes & di
scipuli eius. Iudea interp̄tat confessio ad quā
venit Jesus q̄ xp̄s p̄fitentes vel sua pcā vel
diuina laudē vitat: & illic morat: q̄ tales nō
trāsmittit vitat: & illic baptizat. i. a pcis pur
gat. Cui Alchuinus. Per iudeā gppe signāt
p̄fitētes quos visitat xp̄s vbi. n. est pcōz cō
fessio diuinaq̄ laudē illuc venit Jesus & di
scipuli eius hoc est doctrina & illuminatio eiꝰ
& ibi morat purgādo a delictis & vitijs per
baptismū sanctū p̄ūs fm Aug. Christus pri
mo baptizauit discipulos aqua & spūsancto
postea offm baptizādi cedē baptismate disci
pulis reliquit: auctus p̄dicationi & doctrie si

cut & apls Paulus pauco q̄ se baptizauit
vt posset p̄dicandi fidelius intēdere. Postea
q̄ solū discipuli iesū baptizabāt. eo interiz cir
ca alioz docēda occupato. In quo dedit ex
emplū platio ecclie zmittēdi ea q̄ p inferio
res p̄sit zmode fieri vt ipi liberius possint in
altioribus exerceri. Et q̄uis iesus nec ipe ba
ptizaret manibus: suis: & ministeriū exhibē
do: sed discipuli eiꝰ baptizabat tñ p̄tia ma
dādo: ipiꝰ. n. erat baptismi sacrm: & ad di
scipulos p̄tinebat ministeriū. Hic est. n. q̄ ba
ptizat. Ergo adhuc iesus baptizat & q̄sq̄z ba
ptizādi sumus iesus baptizat. Unde Augustī.
Utrūq̄z verū est. q̄ iesus & baptizabat & nō
baptizabat. Baptizabat. n. q̄z ipse mundā
bat nō baptizabat: q̄z ipe nō tingebat. Præ
bebāt discipuli ministeriū corporis. præbe
bat ille adiutorū maiestatis de quo dictum
est hic est q̄ ((baptizat ((Johānes autē bap
tizabat in ennō iuxta salim ((oppidū ppe ior
danem situ: q̄z aq̄ multe ibi erāt q̄ est aut
interp̄tatio eius q̄ dr̄ in ennō. Ennos hebraī
ce dr̄ aq̄ latine. Et dicūt alīq̄: q̄ hoc oppidū
alio nomine vocat salē: & fit locus vbi regna
uit melchisedech. sed hoc est falsū. q̄z salē vbi
regnauit melchisedech idē est q̄ hierusalē.
nā ipsā edificauit melchisedech. & p̄mo dicta
est salē. i. pacifica ex additōe regis q̄ regnauit
in pace. Postea dicta est hierusalē: a tpe quo
Abrahā voluit sibi offerre filiū sup̄: q̄z loc̄ū
illū appellauit dñs videt: & ita hierusalē in
terpretatur visio pacis: q̄z cū pcā interp̄e
tatiōe addita ē visio. Admittebat aūt Johān
nes ad iesū baptizari q̄ veniebāt ad eū: sed
nō mittebat ad Johānē venētes ad iesuꝫ
Sicut ite baptismū xp̄i Johānes baptizabat
in nomine xp̄i vēturi. sic post baptismū xp̄i
illos quos baptizabat ad xp̄m mittebat: sic &
suū testimoniū de xp̄o cōfirmabat. Et exide
turbati & invidia moti discipuli Johānis: &
indignerēt zelātes p magistro suo volētesq̄
p̄ferre baptismū eius xp̄i baptismo: murmu
rabāt q̄ magistri sui gloriā zelabāt: q̄z vide
bāt eis q̄ magistri sui & baptismi eius aucto
ritatē minueret. ((Et facta ē questio)) cp̄ro
uersia ((de purificatione)) idest baptismo ((
a discipulis Johannis)) descendentibus ma
gistri sui baptismum. & putantibus eum ma
iorem christo quem viderant a Johanne ēē
maiore baptizatum. cum iudeis idest christi
discipulis & alijs ad christi baptismum ve
nientibus. & magis ad ipsum p̄ropter mi
racula credentibus q̄ dicentibus maiorem
esse christum. & ad eius debere concurri. ba
ptismum tanq̄ ad baptismum meliorem. q̄z
Johannes mittebat quos baptizabat ad

iesū nō iesus mittebat quos baptizabat ad
Johānē. Et hec questio ad Johannē p suos
discipulos est delata. & querimonia de xp̄o
facta. q̄ baptizaret. & plures ad eū ēē ad Jo
hānez curreret. Unde zelo indiscreto moti dice
rūt ei. ((Rabbi)) cū quo excellēter magister
omniū. & magistri debeas habere gloriā ((q̄
erat tecū:)) hic cū quasi discipulū baptizasti.
& sic benificū ei prestitisti ((cui)) jēt ((testimo
niū perhibuisti)) ideſt quē tu clarū ostēdisti.
& sic magnū honorez impedisti ((ecce hic)) a
te separās. nunc ((baptizat.)) & eadē tibi au
dens: tuū officiū vsurpat vnde valde mira
mur ((et omnes ad eū)) & ad ipsū baptismū
((veniūt)) & te qui eū baptizasti. diminuunt.
Quasi diceret. Nos deserimur. hic rarius
est ad illū turbe cōcurrūt de te nō curatur:
& sic gloria tibi surripit. Nōne phiberi de
bent: vt ad te pos veniāt vbi Xri. Ipse qui
dē nō baptizabat: sed nuncij volentes erige
re eoz q̄ audiebāt in invidiā ira anūciauerūt
Omnīū malorū causa est vana gloria. hec. n.
eoz zelotypiā duxit. nec ad malitiā solā im
pellit captos sz & virtutibus obstat. labores q̄
dē sustinere cogēs. fructib⁹ vero p̄tuās. Dec
Crisō. Johānes autē emulatiōez & invidiā
discipulorū sedare volēs xp̄m: cōmendabat.
& excelsa de eo p̄dicabat: seq̄ nō xp̄m: sed eiꝰ
nūciū: nec sponsū ecclesie. sed ipsi amicū esse
dicebat: & quod illū oporteret crescere & exal
tari: nō in se sz quātū ad alios fama & auctori
tate: in quātū eius virtus p miracula & opera
magis & magis inciperet eis innotescere: ipz
autez minui & humiliari in re vera. & quo
ad populū in fama sicut lucifer minuit i cla
ritate quo ad apparentiā oriente sole: & au
ctoritas p̄conis adueniente iudice: & officiū
legati adueniente p̄ncipe. in estimatiōe q̄p
pe populi & xp̄s creuit q̄z agnitus est q̄ erat
& inuentus est esse xp̄s q̄ putabat tñ p̄phe
ta: & Johānes decreuit q̄z cessauit dici q̄ nō
erat & inuentus est eiꝰ p̄phēta q̄ putabatur
xp̄s. Cui attestatur: q̄ Johānes natus est de
crescentib⁹ o eb⁹: xp̄s crescētib⁹ & q̄ Johānes
capite minuit: xp̄s in cruce extendit. Aliter
aut̄ez hoc dz esse in vnoquoq̄ nostrū q̄z
oportet illū. s. xp̄m in te crescere vt. s. in eiꝰ p
fectas cognitiōe & amore q̄z in quātū magis
eū potes cognoscendo & amādo p̄pereris: tāto
magis xp̄s crescit i te. sicut aut magis p̄ficit
in videndo vnā & eādē lucez reputat lucez illā
magis crescere & hoc oportet homines sic p
ficiscentes minui in sui reputatiōe: q̄z quāto
pl⁹ homo cognoscit de altitudine diuina: tā
to minorez reputat paruitatez & humanitatē

Capit. xxviij.

Discipulis Johānis p magistro suo indiscre
te zelātib⁹ & de xp̄o q̄rimoniā facientib⁹ simi
les sunt: multi etiā religiosi q̄ magis adhe
rent q̄buidam opinionibus p̄ eo q̄ sunt
opiniones illoz quos magis diligunt ēē p
ipsa veritate ēē relinquunt. cuz dicat phūs q̄
duobus existentibus amicis sanctuz est p̄po
nere veritatem & Plato dixit de socrate
magistro suo amicus q̄dem socrates: sz ma
gis amica veritas per hoc aūt q̄ eosdem di
scipulos suos reprehendit informans docto
res boni: vt tales adulationes nō recipiant
sed magis repellant. Cōsiderent etiā hic qui
detractores libenē audiunt: & cōtra eos qui
bus detrahit subito sentiunt quō Johannes
discipulos xp̄o detrahentes statim cōpescuit
xp̄m laudibus extollendo & se humiliando
& exemplo eius detractores cōpescant de se
humiliter sentiendo: & doctores laudando
ipsosq̄z detractores fortiter reprehendant: &
eis maluz vultum ostendant: q̄z vt dicit sa
piens ventus aquilo dissipat plumas: & fa
cies tristis linguam detrahentez. In illo tem
pore dū h agerent: & cuz Johānes vno anno
& tribus mensibus p̄dicasset & arguens he
rodem plurimos conuertisset ((missit hero
des)) tetrarcha ministros ((ac tenuit)) & ce
pit ((Johannem)) p̄ eos ((& vinxit)) seu liga
uit ((cuiq̄ libere p̄dicauerat dei verbum)) &
ad se in galilea adductum posuit seu peni
fecit ((in carcere p̄pter herodiadem quā fra
tri suo abstulerat)) & si copulauerat illicite
ēē fm legem quā acceperat non liceret sibi
habere vxorem fratris sui eo viuente sic dia
bolus ipsū aliter tenet p̄ dilectatiōē: alligat p̄
consensuz. incarcerat p̄ cōsuetudinem: p̄pter
animā a vero sponso xp̄o separataz & alij co
pulataz. Proselytus q̄ppe fuit herodes & cir
cuncisionem receperat vt magis acceptꝰ iu
deis eēt: vt regnare sup̄ eos posset tēq̄z ad
legem moysi tenebāt in hoc sic ceteri & p̄o
pter legis quoq̄z naturalis honestatez nō li
cebat fratri revelare turpitudinem fratris sui
ducendo etiaz eo mortuo eius vxorez: nisi ad
suscitandum ei semē. vñ ((Johānes)) tanq̄
testis & defensor veritatis ((dicebat herodi.
non licet tibi habere vxorez fratris tui.)) In
quo virtus & p̄stantia Johānis ostendit: q̄ ma
luit apud herodez periclitari. ēē p̄pter adu
lationez immemor eē p̄ceptoriz dei. q̄. n. ve
nerat in spū & virtute arguit herodez & he
rodiadez sicut helias achab & iezabel. Non
obmisit dicere veritatem p̄pter herodis po
testatez vel herodiadis insidiationes. vsq̄ in
hoc exēplū p̄dicatoribus euangelij: vt p̄o

pter talia non obmittāt cōstantiā p̄dicandi: veritatē. Primo ergo herodes Johannem incarcerauit. et eo q̄ ipsum reprehendebat de herodiade quā fratri abstulerat. Et ideo ad suggestionē herodiadis ipsum in vinculis posuit. Secundo et eo quod iustitiam et baptismum predicabat. Et ideo multus populus ad Johānem ob baptismū et predicationem undiq; cōfluebat: et timens herodes ne sui populi Johānē sequēntis dispēdium haberet: et ob verba Johannis populo cum esset alienigena (exosus fieret enim q̄ regno ob incestus pelleret Johannes tenuit et vinctus posuit in carcere nō ausus eū statim interficere. Tertio et eo q̄ Johannes quendā magnus regem post se venturū p̄dicabat et cuius romam ordinassent ne aliquis sine sententia auctoritate rex nominaretur offensus cesaris timuit. Et ideo ipsum incarcerauit: insuper propter hoc est captus et incarceratus quia pharisei propter invidiam de predicatione Johannis turbati suaserant herodi vt caperet eum incitantes herodem ad eius mortem ((Herodias autem)) adultera ((insidiabatur ei)) timebat enim ne herodes ad p̄dicationem Johannis de peccato suo peniteret: eam marito suo redderet. qui eam forte occideret. Et ideo volens Johannem occidere mortem eius querebat, sed quoniam facto id aggredi posset invenire non poterat ((.Herodes enim metuebat Johannem)) eum reverendo timore mundano vel humano ((sciens eum virum iustum)) quo ad homines ((et sanctum)) quo ad deum: et custodiebat eum ne ab herodiade occideretur: et ex hoc ipse herodes damnum et periculum pateretur solo enim metu ab interfectione Johannis tenebatur q; propter sanctitatem eius que erant notatori populo timebat si eum interficeret. ne totus populus contra eū insurgeret: quia omnes Johannem prophetam sanctum reputabāt ((.Et audito eo multa)) scilicet quedam parua non principalia faciebat simulatorie non ex veritate ((et libēter eum audiebant)) scilicet simulatorie idest audire simulabat totum enim illud erat simulatorie idest audire simulabat. totum enim illud erat simulatorium ut ex tali auditu et obtēperatione in aliq̄ⁿ renneret populū a rebellione vtra ipsū. Herodes populū et seditiones eius timebat: sed amor mulieris superabat p̄ quo etiā deū postponebat quia deum in causa non habebat. Nā secūdus Cris. facile deuiat a iustitia qui in causis non deus sed hominē formidat. Tunc enim dei comitatus timor autem hominum peccandi differt

git timor: autem hominum peccandi differt facultatem et operationes nō auferet sed retinet voluntatem donec habeat oportunitatem vel occasionem. Un̄ et quos suspendit a crimine audientes reddit ad crimen. et ensus: animo quousq; perficiat q̄ malum cogitat. Solus enim dei est timor: qui nocentes corrigit fugat crimina. innocentiam tribuit perpetem confert facultatem. Hec Crisostomus. Ille qui Johannem tenuit et ligauit in carcere eo q̄ de malis suis eum arguebat caritatiue: et qui similia faciunt similes sunt frenetici: qui pium medicum percutere vel occidere querunt. Considera nunc quomodo Johannes magis volebat deo q̄ hominib⁹ placere magisq; timebat deum q̄ homines offendere et eius exemplo semper ad deū magis q̄ ad homines aspiciendo in omnibus dei beneplacitum facias: et ab eius offensa omnimode abstineas: Unde Crisostomus. Cum a pernitiosis quid patimur hominib⁹ ad principem nostrum consideremus et confessatorem fidei: et quoniam a malis hominibus: et quoniam propter veritatem et quoniam propter eum. Si enim hoc excogitauerimus omnia facilia erunt et portabilia. Si enim pro amabilibus quis patiens gloriatur et propter deum si patiatur quicq̄ suscipiet sensu. Si enim ipse rem reprobabilissimam videlicet crucem gloriā vocabat. multomagis nos ita disponi oportet. Oportet ergo cum debemus quid pati indelectabile. non labores sed coronas excogitare: et si malum quid delectabile appareat excogita quoniam deus non vult: et indelectabile confestim apparebit. Si.n. hominum timor auertit ab incōuenientibus reb⁹ multomagis xpi dilectio. hec Crisо. Oratio

O mine iesu christe magister bone doce me veritatē vite iustitie et doctrine cordis. oris et operis propter metum vel favorem humanum seu mundanum non obmittere ne temeritudo carnalis timoris vel amoris valeat in me perfectionem spiritualis dilectiōis impedire. Et quoniam propter peccatum primorum parentum vis irascibilis nostra contraxit debilitatem rationabilis caliginem et concupiscibilis pronitatem da mihi parachlytum defensorem contra persecutiones illuminatorem contra errores inflammatorem contra concupiscentiā vt in omnib⁹ valeam bñplacitū tuū facere et ab offensa tua abstinere. Amen.

¶ De initio publice predicationis domini Jesu. Capitulum.xxviij.

((Um autem Jesus audisset. q̄ Johannes traditus esset)) secundum Crisо. sine dubio a deo quia in vnū sanctus nemo potest aliquid nisi traditerit cum deus cognouisset per intimationem sibi factam ((quia audierunt pharisei q̄ plures faceret discipulos et baptizaret q̄ Johānes)) et inde contra eum invidiam ceperunt maiorem q̄ⁿ Jesus non baptizaret tunc p semetipsum exteriori tinctione corporum sed discipuli eius quos tamen ipse baptizauerat parus ((reliquit iudeam)) in qua erant pharisei incredulitatem et doctrine christi qui ad capiendum Johannem consilium dederant et christum etiā persequi cogitabant propter baptismū i ph⁹ que crescebat et propter doctrinam eius per quam euacuari legem intelligebant et sic docendi gentiles habebat occasionem ((et)) secessit seu ((abijt iterum in galileam)). Cessit autem iesus primo vt exemplum pacientie et mansuetudinis malis cedendi daret. Secundo vt absentatione invidiam eorum mitigaret donec meliores animi fierent. Tertio vt nobis fugiendi persecutores et periculum formam preberet. Quarto vt alijs euāgelium predicaret. Quinto quia tempus passionis siue nondum venerat. Sexto vt verbi dei trāsiens a iudeis ad gentes prefiguraret et ex hoc discipulos quid quandoq; facturi essent instrueret. Iste enim transitus eius transitum eiusdem ad gētes significabat ad quas eum transire impellebant. Et regressus Jesu in galileam in virtute spiritus faciendi signa et miracula: quia quamuis esset plenus spiritussancto tamen ex tunc plus manifestauit virtutem suam in publicatione doctrine et operatione miraculorum. et fama exiit de eo per vniversam regionē. Et receperunt eum galilei honorifice. propter illa que eum in hierusalem in die festo fecisse viderant et cognouerant propter que etiā Nichodemus crediderat. ((Et relicta ciuitate nazareth)) vbi fuerat conceptus et nutritus ((venit)) ad predicandum in galileam ((et habitauit in ciuitate capharneum)) maritimam que iuxta mare eē sita prope nazareth in finibus zabolon et Neptalim Et exinde scilicet de finibus illis cepit Jesus aperte predicare et docere. Quoniam impletum est tempus scilicet humane redemptionis et venit plenitudo temporis. ergo vñ tempus habetis penitentiā agite: et credite euāgelio: q; sine penitētia et fidei impossibile est placere deo. Appropinquabit.n. regnum celorum quia fanna celi apta est p xp̄m: vnde Beda. Regni.n. celorum ianuis appropinquare est de his quemq; gbus ab eo discesserat penitere. Unde et hic ro. Penitentiam agit: q; vult eterno bono. f regno dei adherere. Qui enim desiderat nucleum frangit nuces amaritudinem radicis dulcedo pomi cōpensat. pericula maris spes lucri delectat: doloremq; medicine spes salutis mitigat. Dicitur p hoc q̄ Jesus anteq̄ publice predicaret. venit in galileam insinuatur quod p̄dicator euāgelij primus debet trāsmigrare de carnalibus ad spiritualia de terrenis ad meditādū celestia q: galilea trāsmigratio interpretatur. Et p hoc q̄ habitauit capharneū q̄ maior et populosior erat vt predicādo et miracula faciendo plures illuminaret. reliquit: fm Remigiū: predicatoribus exemplum: vt eo tempore et in locis illis studeant p̄dicare quādo et vbi multis possunt p desse. Capharneū etiā dicitur esse inter fines indee et gentiū: exinde ergo iesus predicare cepit vñ vocare iudeos et gentes p̄signaret q̄ vtroq; saluare venerat. In galilea .n. gētes simul et iudei habitabant. Et ideo ibi debuit fundari lapis angularis q̄ fecit vtraq; vnum duos in se concludens parietes gentium et iudeorum vnde et post dixerunt sacerdotes ad pilatum. Cōmouet vniversam iudeam incipiens a galilea vsq; huc. Sunt aūt due galilee vna iudeorum altera gentiū. Diuisa est. n. galilea a tempore salomonis. qui .xx. ciuitates in galilea dedit hyram regi tyri: qui gentes ibi posuit que p̄s postea dicta est gentium et reliqua iudeorum. Et merito in p̄fino illo cepit dñs predicare vt multi iudei et gentiles ad predicationem cōfluerēt in quo: ōnde dicebatur: q̄ ad redēptionē gentiū et iudeorum venerat. Uel exinde. s. postq̄ baptizatus vbi monstratur in eo plenitudo gre p trinitatis testimonium. postq̄ temptat vbi monstrauit in ea sanctitudo vite per victoriā tēptationū postq̄ a Johanne testificatus vbi monstrat certitudo ydoneitatis ad predicādū postq̄ Johannes traditus vbi significat: q̄ dicitur te lege incipit euangelium sicut sol sequit aurora: cepit iesus predicare et dicere penitentiam agite: nō tantū dicite: sed operamini quod dicunt et non facitis nō tm in anno p̄posito sed differentes non obmittite p̄fra negligentes non destruite cōtra recidiuantes: sed agite penitentiam q̄ medicinā ad sanādū morbū quasi armaturā ad ineundum bellū quasi clauē ad reserādū celū. Et nō subditur appropinquabit. n. regnū celorum: sicut elongatur per peccatum ita a p̄propinquat p̄ penitentiam. Recto autem ordine Johanne tradito incepit predicatio domini quia desinente

lege erimus gr̃a euangelij q̃ bona annuncia-
no solet dici Et ei p̃mittebat bona terrena
⁊ transitoria sed euangelium p̃mittebat cele-
stia ⁊ terrena. Un̄ Theophilus. Uetus nāq̃
testimonium hic qui seruabat illud dierum
longitudinem p̃mittebat euangelium vitaz
eternā vñ ⁊ Xristo. Propter hoc neq̃ p̃dica-
uit aū Johānes donec ille incideret in carce
rez vt nō hac p̃dicatione multitudo populi
scinderet iccirco neq̃ signū vitū fecit Johan
nes vt ex hoc quoq̃ multitudines trāderet
xp̃o q̃ ad eū signoꝝ admiratione p̃fluerent
vñ etiā aug. Premissus est Johannes velut
vox aū verbū aurora aū solez p̃co aū iudicez
seruꝰ aū dñm amicus aū sponsuz. Et q̃ vni-
uersuz mūdū tenebre ⁊ nox infidelitatis op-
pleuerāt ⁊ solez iusticie aspicere nō valebant
hūs Johānes q̃si lucerna p̃mittit vt oculi q̃
libuerit ingratis oppressi magnū ⁊ verū lu
men videre nō poterant admissiz lumen in
cerne p̃missi tenuez splendoꝝ videre p̃sue
scerēt vt paulatiz pctoꝝ nubilo recedente ⁊
infidelitatis vigilio humore xp̃o adueniente
ab illo celesti lumine lustrari potꝰ q̃s retoz-
queri possent. hec aug. Et notādū q̃ p̃fectio
euāgelica versatur p̃cipue circa tria vz circa
opa pietatis: circa p̃filia humilitatis ⁊ circa
p̃cepta caritatis Nec etiā tria p̃cipue dñs do
cuit in cuāgelio. Incepit aūt dñs sicut Johā
nes cadē p̃dicāo. q̃ ille ante dixerat: vt p̃dica-
tio discipuli ⁊ magri p̃sona esset etiā ⁊ dñs p̃-
dicationez ac doctrinā Johānis approbaret
⁊ p̃firmaret ac superbiā eoꝝ q̃ dicta aliorū de-
dignāt accipe p̃sumeret ac vt se eiusdē dei fi-
liū cuiꝰ ille ꝓphetā sit esse ostenderet verbū q̃
q̃ in Johāne organo ⁊ in oibꝰ ꝓphetis cla-
maverat p̃dicēs regnū dei a pnia inchoare
volebat: q̃ nisi remissio pctoꝝ p̃ baptismū ⁊
pniam p̃dignā nō poterit quis intrare in re-
gnū celoꝝ. Unde. Non.n. statim iusticiā p̃dica-
uit si pniaz. Quis q̃ ausus est dicere volo bo
nus esse ⁊ nō possuz. Pnia.n. correctio est vo
luntatis Et si vos malla nō terrent. vt. s. pnias
agatis vel bona delectēt appropinq̃bit. n. re-
gnū celoꝝ. i. beatitudo regni celestis: ac si di
xp̃s mercedis eterne. hec Xriso. Predicauit
aūt dñs pniam appropinquāte regno
⁊ fine mundi. vt formidaret forte iuuenalis
etas mūdi. Nūc vero appropinquāte regno
celoꝝ efficit regnū mūdi agere in extremis.
tū merito dz querti sic itaq̃ dñs a baptismo
suo vsq̃ ad Johānis incarcerationem p̃dica-
uit ⁊ docuit occulte ⁊ in locis priuatis sed post
eius incarcerationez publice ⁊ in synagogis
Sicut.n. Iohānes erat p̃cursoꝝ xp̃i ita p̃dicatio

Johānis erat pnia xp̃i p̃dicatiōi. Et tū xp̃s nō
p̃dicauit cōiter ⁊ publice aū Johānis incarce
rationez: sed finita eius p̃dicatiōe ex hoc
nobis tribuens exemplū hūiltatis stupende
seruo suo Johāni lōge se inferiori in p̃dicatio
nis ⁊ doctrine officio humiliter dignatus est
deferre. O quot sunt hō dolor hodie religio
si. q̃ nō dico interiori sed nec pari imo nec su
periori deferūt in quo se dei filio p̃ferre ⁊ cū
pire ꝓtendūt. Ad p̃dicationez quoq̃ ⁊ doctri
nā regnāt etas p̃fecta p̃fecto aūt etatis est
ānoꝝ triginta. Et tū q̃uenient tmit vt xp̃s nō
nisi post tricesimū annū publice p̃dicaret ⁊
doceret. Nec tp̃s est aptū p̃dicatiōi vt hic p̃z
aptū plantiōi vt p̃z de Joseph q̃ hac etate fa-
ctus est p̃positus egypti aptū regimini vt p̃z
de dauid q̃ triginta ānoꝝ erat cuz regnare ce
pit. Nec etā etate p̃ficiendi essent ep̃i: iz heu
hodie p̃ficiunt pueri ac insufficientes p̃ hoc
statu ⁊ minus ydonei. Fuerunt aūt a baptis-
ma xp̃i vsq̃ ad mortez eius tres anni ⁊ tāto
plus quātuz ab epiphania vsq̃ ad pascha: et
sic modico tpe p̃dicauit. Eadez. n. de qua ba
ptizatus est reuoluto āno querit aquā in vi-
nuz ⁊ in pascha sequenti. s. tricesimū primi an
ni incarceratus est Johānes: ⁊ in alio pasca
sequenti. s. tricesimū secundi āni decolat⁹ ⁊ in
tertio pascha. s. tricesimo tertij āni passus est
dñs ⁊ ita vixit triginta duob⁹ annis integris
de tricesimo tertio quātuz fluxit ipse a natali
vsq̃ ad pascha quod pro anno diuisio cōs
putari solet. Fuit autem anno tricesimo pa-
scha iudeoruz q̃nto kal. aprilis. Et feria quin
ta. sed anno tricesimo primo fuit decimo sex
to kal. maij. Et feria quarta. anno vero tri-
cesimo secundo fuit nonas aprilis. ⁊ die dñica.
sed anno tricesimo tertio fuit octauo. kal.
aprilis. Et sexta feria. ⁊ p̃t triplex cā assigna
ri: quare xp̃s modico tpe voluit p̃dicare. prima
ad demōstrandā suam virtutem. q̃. s. in
tam modico tpe totum mundum mutaret.
Secunda ad excitādum desideria discipulo
rum: vt magis eum desiderarent. quez tā mo
dico tpe corpali p̃sentia habituri erant. Ter-
tia ad augmentuz discipuloꝝ spūales p̃fectū
Cū.n. xp̃i humanitas sit nobis via tendendi
in deuz nā ipse dixit ego sum via nō debemꝰ
in eo vt in termino gestare: sed p̃ eā in deuz
tendere. ne ergo corda discipulorum ad xp̃m
carnaliter affecta in eo vt in hoīe quiesceret
corporalem p̃sentiaz cito subtraxit. Unde
Apostolus. Et si xp̃m fin carnem nouimus
s. q̃ corporaliter nobiscum erat sed nunc iaz
nō nouimus. Un̄ ⁊ ante passionem inter ce
tera dicit eis. Si ego non abiero paraclitus
non veniet ad vos: quia vt capaces spūs

sancti expediebat q̃ caro ⁊ forma serui ab
eis auferet. ne adhuc carnaliter eū diligerent.
Ipse.n. dñs q̃ mūdū vicit voluit vt discipuli
ipsius tetū ad celū trāsirent: q̃ hic ⁊ ipsi facti
liter vincere mūdū possent. Nos quoq̃ simi
liter si ad patriā nostrā cor trāsponim⁹: ⁊ ad
principē fidei nre ispicientes viam eius sequa
mur facilius aduersa ⁊ aspera mundi
cōtemnere ⁊ ipsum mundum vincere pote-
rimus.

Oratio.

Omine ie su xp̃e q̃ nre miserie cōpa
tiēs ⁊ tanq̃ ver⁹ medic⁹ medicinā
aiaz nobis dare voles a pnia p̃di
cationez tuā incepisti ⁊ nobis petētib⁹ dum
rēpus habem⁹ eā facere tribuisti da mihi mi-
sero petēti spaciū: ⁊ effectū penitendi q̃ tam
din (pro quo tibi laus) misericordit peperci
sti delinquenti: vt p̃ pniaz appropiet: quat et
resecēs mihi regnū celoꝝ qđ elongat ⁊ clau
dit p̃ peccatū: p̃ veraꝫ pniam: ⁊ lachrymaruz
cōpunctionez tale me eē concede i mortis ar
ticulo qualē me esse p̃ aquā regenerationis
p̃stitisti in baptismatis lauacro vt aptus esse
merear celorum regno. Amen.

¶ De secunda ⁊ tertia vocatione discipulorum. La. xxix.

Postq̃z igitur dominꝰ ieſus reuersus de iudea i galileā
multa p̃dicasset: ⁊ tecisset. ppt̃ q̃ fama clare ꝺ
ipso creuerat. ita vt ((turbe)) cū p̃ssura ⁊ i-
petu ((irruerēt)) ⁊ impingerēt ((in eū)) pre ni
mia deuotiōe ⁊ desiderio audiēdi ((verbū))
dei quadā die cū eēt secus ((stagnū genezā-
reth)) q̃ ⁊ mare galilee vel ēt tyberiadis di
ctū in terra stare pre p̃ssura nō posset vidit du
as naues secū stagnū stātes quaꝝ vna erat
symonis ⁊ ēt Andree fratris. altera vero ia-
cobi ⁊ Johānis. Piscatores āt descēderant
ad terrā ⁊ lauabāt retia sua amouentes im
mundicia vt plicarent ea: q̃ nullos pisces ce
perant nocte illa. Ascendens aūt in vnaz na
uem que erat Symeonis vt populū de na-
ui cōuenientius doceret rogauit euz a terra
reducere pusillū ⁊ paululū ita vt nō nimis a
terra distaret: q̃ ita volebat a terra elongari
vt posset audiri nō tū opprimi. Et sedens tā-
q̃ doctoris auctoritate vtens docebat de na
uicula turbas in terra stantes. Ecce mira xp̃i
hūilitas ⁊ māsuetudo. p̃cipere poterat p̃cep
tor enim erat ⁊ tū rogat. In quo p̃latis for
maz dedit vt ubi tutius moneant q̃s p̃cipiant.
magisq̃ amari q̃ timeri appetāt: q̃ vt dicit
Seneca. Generosius aīmo facilꝰ ducit q̃s tra.
hit. Sed ecōtrario iacūt fatui de quibus in
Ezechiel dicit. Cū austeritate imperabitis eis

⁊ cū potentia. Mistice p̃ stagnū p̃t intelli
gi lex: extra quā dñs erat: q̃ legalia iam ces
sare incipiebāt: ⁊ due naues quas vidit sunt
duo populi. s. iudaicus ⁊ gentilis quos vidit
q̃ de vtroq̃ populo multos miserico: diter
visitando ad fidez vocauit. Piscatores sunt
p̃dicatores ecclesie doctores. qui nos per re-
pdicationis: ⁊ fidei cōprehendūt: ⁊ q̃si
littori sic terre viuentiū aduehūt. qui debēt
descendere de alto predicatiōis ad cōsidera-
tionē sue fragilitatis ⁊ retia lauare. i. macu-
las peccatoꝝ que i predicatione ꝓtrahuntur
aqua cōtritionis delere: q̃ verba predicatio
nis sepe maculant a questu tpali: a gloria ina
ni: ab adulatione fallaci. ille ergo lauat re-
tia: q̃ lucrū tpale vel curiositatē vel huma-
nā fauorem a doctrina ⁊ predicatione sua ex
cutit. Nauis Symonis ē p̃mitiua ecclesia
iudeoꝝ quoꝝ p̃dicator Petrus erat in quaz
dñs p̃ fidē ascēdis. de ea turbas docebat. q̃
de auctoritate ipsi⁹ ecclesie vsq̃ ad hodie gē
tes docet. Alia nauis est ecclesia de gēnibus q̃
bus Paulus doctor ē missus. q̃ de iudea nō
sūt crediturī tot quot ad vitā eternā sunt p̃de
stinati. In naui aūtem terre vitia docebat tur
bas ita enim celestia debem⁹ docere. vt ea ter
reni valeant saltē p̃ fidē capere vel intelligere
Ad turbas q̃dē tpale est vtendum verbo di-
uino vt nec terrena eis precipitent. nec a ter
renis nimis vt penitus nō intelligant. i pro-
funda sanctoꝝ recedatur. Aliter p̃stitud sta-
gnū q̃s dicit mare intelligit mundū. qui ad
modū maris tumet p̃ superbiaz. feruet p̃ ava-
ritiaz ispumat p̃ luxuriā. Sic transeundo istū
mūdū vidit xp̃s. i. approbauit duas naues q̃
rū vna que nō nominat significat viā cōm
mandatoꝝ. eo q̃ oēs indistincte obligentur
ad eā. ⁊ alia q̃ nominat. s. symonis q̃ interpre
tatur obedies significat cōsiliaꝝ ⁊ statū reli
gioꝝ quoꝝ potissimū votū ē obedientia. et
ad istaz descēdit xp̃s ⁊ in ipsa sedit ⁊ docuit.
⁊ voluit q̃s reducere a terra. quia christus
ad cor religiosi deuote consilia obseruantia
descēdit per gratiaz sedet p̃ contemplationē
⁊ docet per donoꝝ ipsius sancti influentiam ⁊
ipse vult q̃ a terra reducat pusillū. s. corde et
si nō corpore. quia nō p̃t taliter cor nostruz
retineri. ne aliq̃s terrā ee aliqua tangat par
te. ⁊ sancti viri non possunt penitus elonga
ri. sed oportet corpori puideri. Sic ergo na-
uis. Symonis. i. religiosi⁹ a terra elōgari si
hodie multi p̃ ingressum religionis nō separā
tur nec elōgant a terre uso. si post⁹ magis q̃s
prius proximant eis. Item due naues quas
xp̃s vidit. sunt due vie quas approbauit qua
rū vnāq̃ ingressus est: vna est via innocentie

altera ē via penitentie. Sicut enim duobus modis habet hereditas. p̄ successiones et emptiones. sic celum habet p̄ viam innocētie q̄ ñ p̄ successionē. & hanc nanq̄ ingressus ē christus qui peccatū nō fecit nec inuentus ē dolus in ore eius habet ēt p̄emptionē. i. p̄ penitentiam. & hanc nanq̄ p̄ nobis christus ascendit quā vsq; ad montes nō sumsit. Per has duas naues transit mūdus. & venit ad celū. Ut vero sit Xp̄i habem⁹ p̄ naue ecclesiam p̄ gubernaculo crucē p̄ gubernatore xp̄m p̄ rectore patrem p̄ vēto sp̄m sanctū p̄ vello gfam. p̄ nautis Apostolos. p̄ nauigantib⁹ prophetas p̄ naui vetus testamentū & nouum. Cōmittam⁹ ergo nos pelagi huⁱ⁹ p̄ fundo ad requirendam in scripturis diuinis Margaritā latentē. Ut aūt finita p̄dicatione cessauit log doctrinaz sūa miraculo confirmare voluēs. Symoni dixit ((duc)). i. nanq̄ ((laxa tū)). i. ad locū aq̄ magis p̄fundus q̄ est conueniētior ad piscādū)) & laxate retia vr̄a in capturaz)). i. piscū ((& respondēs Sy mō dixit iesu p̄ceptor)) cui obedire debem⁹ ((p totam noctē laborantes nihil cepim⁹)) ḡuis diligētiam magnā adhibuerimus ((in verbo aūt tuo laxabo rethe)). i. confidens in virtute verbi tui ((Et)) cū hoc fecissēt obediendo p̄ceptori ((cōclusserunt piscū multitudinez copiosam)) tātā. i. q̄ntaz ipse maris & terre dominus volebat. Nimirū q̄ obediebāt ei cui subiecta sunt oēa volucres celi & pisces maris ideo in eoz p̄sēte date sunt creature. Vñ Anshel. Jus si quidem nullū in his q̄ dei sūt. i. creaturis debēt habere q̄ volūtati ei⁹ p̄ceptis actibus nō verent cōtraire. In hoc aūt facto discipulez dat religiosis forma obediendi. i. facilter obedīt simplici verbo non p̄cepti vel cōminatiōe expectādo & attende q̄ si alijs iperat vt relaxarēt recta p̄dicationis in humilitate Symonis soli tamē: Petro dicit ((duc in altū rethe)). i. in p̄fundum scripture & doctrine. Quid n. tā altū & scire dei filiū. Quasi diceret. Sufficit minoribus sacerdotibus scire p̄dicare minora. ep̄is vo si qua dubia in ecclesia emerserint offerri debēt vt ea soluāt & doceant. Mistice hic tanguntur tria p̄dicatori expeditia primo sublimis cōuersatio cū dr̄. ((duc in altū)). Secundo plana & non inuoluta locutio cuius subdit. ((laxate retia vestra)). tertio recta intētio. cū additur ((i captura piscū)). nō pp adulationē humanā nō pp vanā gloriā nō pp utilitatē tpalez. sed pp hominū edificationē ((Rūdens aūt rethe eoz)). ex gratuitate multitudinis piscium ex quo patet duplex miraculū. q̄ non solum ceperant magnā multitudinem piscū sup̄a modum solitū & impossibilē p̄ viam humanā sed etiā tanta multitudo tenebat in rethi rupto. ((Et annuerūt. Symon & Andreas filijs zebedei qui erant i alia nauī vt venirent & iuuarent eos. Ubi Theophylus. Per nutū ipses vocāt q̄ ex stupore p̄pter capturaz piscū loqui non poterant. Et venerūt & ipleuerunt ambas nauiculas ita vt pene mergerentur sed ecclesia subuergi & deficere non potest iz fluctuet & quassetur. Et cū stupor admirationis circūdaret. Symonez petruz socios eius ac totā eorum mentem occuparet propter facta christi insolita. Petrus intelligens q̄ non poterat eē virtute humana p̄cidit ex humilitate ad genua iesu tanq̄ suū recognoscens dominum vt dixit ad eum. Exi & recede a me domine q̄ homo peccatos sum & non sum dignus habitare in tua societate. Exi a me: q̄ ego homo pur⁹ tu homo deus: ego peccator tu sanctus: ego seru⁹ tu dominus. Quasi diceret separet te locus a me quē separat a te fragilitas nature vilitas culpe & infirmitas potentie. Reputabat enim se indignum esse penitentia tam sancte persone. Argumentum q̄ valde timendum ē homini peccatori. sancta tāgere. circūdare xp̄i altare ad eucharistiā accedere. Dominus aūt Petrū cōsolādo: & ei exponendo q̄ captura piscium significaret capturā hominum per eū ait ad illum. Noli timere nec obstupescere: sed potius gaude: & crede: q̄ ministerio predestinatus es piscationi. alia nauis & alia retia dabuntur tibi. Usq; modo cepisti per retia pisces ex hoc. i. post hoc tempus & de cetero non tamen silentium erit captus per verba homines per sanam doctrinā ira hendo eos ad viam salutis hoc est ad predicationis officium assumeris. Verbum enim dei hamo piscatorio cōparatur quia sicut hamus non capit piscē nisi ab ipso capiat: sic nec verbū dei capit hoiem ad viam eternā nisi ipsum verbū mēte eius teneat. Uel ex hoc eris homines capiens. i. ex hoc q̄ factū ē significatur q̄ homines capies vel ex hoc q̄ sic te humiliasti habebis officiū hoies capiē di humilitas enim virt⁹ attractiua ē & digna ē vt illi alijs p̄sint q̄ in potestate extolli nesciunt. Unde non in apostolatū eligit iz aliqñ eligendus sit p̄dicitur totusq; facti huius ordo quid in ecclesia cuius ipse typum tenet geratur hec ostendunt. Perpetuum enim q̄ cum locijs per totam noctez laborans nihil ceperat: & in verbo ipi laxās rethe cepit copiosam multitudinē piscū: & tū ñ attribuit sibi nisi cuidam dicens ((exi a me dñe q̄ hō peccator sum)) figurat predicator⁹ euāgelij

quia proprie inuitens virtuti nihil p̄ficit: sed inuitens virtuti dei magnum p̄fectus facit Et in hoc quod petrus capta multitudine piscium p̄cidit ad genua iesu dat intelligi q̄ in p̄dicatione vel exhortatiōe capta multitudine hominum p̄dicator debet se deo humiliare. & ei totum attribuere sibi autem nihil nisi defectum ascribere. tunc confortatur a domino dicente. ((noli timere)): & tūc magis p̄fectus sibi p̄mittitur cum subditur ((ex hoc tam plures homines eris capiens)). i. tractus Et ((subductis ad terraz nauibus)). i. tractis & collationis animo & spe redeundi ad eas. relictis ad tempus omnibus. s. nauibus & manuum instrumentis ((secuti sunt dominum aliquantulum)) causa reuerentia associando ((Petrus Andreas: & Jacobus & Johannes: sed iterum ad propria rediērūt)) Jō enim naues ad terraz reduxerunt: q̄ ad huc voluntatem redeūdi ad piscationis officium habuerunt. Et quo patet q̄ nōdum recium habuerunt. Et quo patet q̄ nōdum recibus suis p̄cere renūciauerūt nec p̄fecte i hac vocatione xp̄o adhesērūt. Et sciēdū q̄ idez est mare galilee & tyberiadis: & stagnum genezareth. sicut⁹ inter hierusalē & damascū. distās ñ tribus dictus ab vtraq; ciuitate & habet in longitudine duodecim miliaria in latitudine quinq; vel circa arenoso littore & filius circūdatum in quo est magna copia piscū diuersorum generum & visu amenum & delectabile ad potandum. Et quamuis eius aqua sit dulcis & non amara dicitur tū marie sim consuetudinem lingue hebraice quia magnam collocationez aquaz siue dulcium siue salsarum. vocat hebreus tharsis. i. mare ḥz illud gen. congregationes aquarum appellauit Maria. Dicitur autem mare galilee. a prouincia adiacente quia situm est in confinibus prouincie galilee. s. in deorum non gentium. Dicitur autem mare tyberiadis a tyberiade ciuitate cui adiacet. quam iesus i sua iuuentute frequenter visitare solebat. Dicitur etiam stagnum quia est lacus stans qui fit ex reflexione et fluxu iordanis tac vndis ebullientibus & influentibus. nec hz alpheus quo fluat: extra locum suum vt flum⁹ Ponto genezar greco vocabulo quasi generans sibi auram dicitur a natura & proprietate laci ipsius quia ex fauctibus montium circūstantiū frequenē de seipso sibi aurā excitat & vētus validū colligit. q̄ vndis crescētib⁹ & se mouētib⁹ ex ipsius aq̄ resolutionib⁹ gignitur ex q̄ dicta i stagno perturbatiōe & inualescēte tēpestate vndis fluctuātib⁹ nauicule plurimāq; submerguntur. Dicit tū Josephus: q̄ sic dict⁹ sit a modica regione genezeza q̄ fluit q̄ tēperatissima ē & conuenientissima omni generi arboz. Uñ interpretat hoz⁹ ortū & p̄cipiū natiuitatis. dicit etiā interdū lac⁹ salinaz p̄ pulcos vñ sal trahebat. Fluit⁹ ā iordanis ad radices mōtis libani iuxta cesaream philippi & recipit & origine i p̄dicto stagno genezareth & egredit: plōgum spatiū regione adiacēte irrigans p valles illustre q̄ vallis salinaris ducitur in mare mortuum non longe a hiericho se infundit & postea nusq; apparens in abyssō absorbetur. Deinde cum post istam vocationem piscationez redissent. ((Ambulans iesus iuxta mare galilee iterum vidit Petruz & Andream)) nō taz corporaliter q̄ spūaliter & magis ad cordia q̄ ad faciez respiciēs ((mittentes retia in mare)) ad piscandum & victū querendum vt dicit glo. decentur per piscatoria vadit loca piscatores piscaturus. ((Et ait illis. Uenite post me)) affectu & imitatiōe & quē admodum ergo ambulo & vos ambulate ((& faciam: vos fieri piscatores hoium)) non pecudum non decimarum: sed animarum quia per rethe sancte predicationis pisces. i. homines de profundo pelagi. i. infidelitatis ad lucem fidei traxerunt quasi ad littus salutis. Unde theophylus. Admiranda autem est ista piscatio pisces enim cum capiuntur. moriantur homines cum capti sunt verbo predicationis: potius vinificantur. Ut autem dicit Crisost. in medijs autem operationibus existentes eos vocauit monstrans q̄. omnib⁹ occupationibus sequelam suam preponere oportet: cum ergo quis preficitur ecclesie piscator & pastor valde debet timere ne non sequantur dominum p̄fectione, sequele que est vt semetipsum abneget & crucem suaz tollat: ((Et illi⁹ continuo relictis retibus & nauī: secuti sunt eum)) omnino. nō soluz pedum incessu. sed magis obedientia & amplius ad propria reuersuri. Et procedens inde pusillum vltra vidit. Jacobuz & Johannez in naui cum zebedeo patre eoz̄ q̄ tanq̄ senex tenebat remum reficientes idest cōponētes vt reparantes retia sua q̄ magne paupertatis erat indicium. Uñ Crisо. Uide aūt q̄ etiam diligēs inoptam eoz̄ euāgelista signauerit: Inuenit inq̄t eos sientes retia sua. Tanta erat paupertatis nimietas & suphabundantia: vt vetera & p̄rupata p̄texerent & emendarent: q̄ noua & meliora emere vel habere nequibant & q̄ ad maiorez pietatez eoz̄ pertinet. in tanta paupertate. sic patri suo succurrebant vt secuz baiularent i naui nō vt istos

cle admiraret in opere ꝛ verūi illuꝛ ꝓlaretur sua penitentia. Necesse parua hec sunt dogmata virtutis facile omnes tolerare pauperies et de inutilibus laboribus viuere munda simplicitate connecti secum habere inopes patientes meritoꝝ vicinos obsequio laborare. Nec Lri. Ergo quis gelcenduꝛ a piscatione et cessandum a predicatione vt retia reficiat. Si relicta retia et colegiti auctoritates sacre scripture quibus auaritiam ingulasti quiescas a predicatione pauliper vt iterum reficiat retia: et colligas auctoritates quibus aliquē vitiosum hoiem capias et vitium eius ingules et extinguas. ((Et vocauit eos ad se)) vt etiam de cetera piscium transirent ad piscationes hoies fm Lrīm eliguntur piscatores qꝛ erant futuꝛe dignitatis gratiaꝛ sut officij opere ꝓphetantes. Qui in melius mutatio piscationis officio de terrena piscatione ad celestes translati sunt vt humanū genus de ꝓfundo gurgite erroꝛis vult pisces caperent ad salutes. ((Illi aūt statī relictis retibus et ꝑsecuti sūt eum)) sine imitatōne et sēle ꝓfectione. Ecce quod mutauerunt nō piscando mutāt retia in doctrinaꝝ cupiditas in amoꝛes aliaꝝ fit mare seculuꝝ nauis ecclesia pisces hōes et mali hoies. in his autem datur forma eis⁹ christum sequi volentibus. Per hec enim quod Petrus et Andreas ac Jacobus et Johānes relictis retibus nauī et patre: vocantem dominum statim sunt secuti ostenditur nobis quod non voluntas carnalis: non cupiditas temporalis nec affectio sanguinis nos retrahere debent a sequela christi. quia perfecti sectatores xpi relictis rectibus peccatorum et nauī possessiōū et etiam parentibus quātuꝝ ad carnales affectum animo ꝓmpto sequūtur enim. In retibus et enim nauī et patre tria significatur. que relinquere debent discipuli christi. Lacus peccatī. que per retia quasi retinentia possessio mundi. que p nauim: affectio ꝑsanguinitatis. que per patres pōt intelligi. Unde Lrīs. Tria enim sunt: que relinquere debet qui venit ad xpm actus carnales qui p retia piscationis significant. substantia mundialis per naues. parentes per patrem. Relinqueret ergo naues vt fierent ecclesiastice nauis gubernatores reliquerūt retia vt nō pisces afferent ad ciuitatem terrenam. ſz hoiēs ad ecclēm reliquerunt vnū patrem vt spirituales patres olim fierent. Nec Lrīs. Et nesciendum quod de Petro Andrea dicitur ꝙ mittebant rethe in mare ((sed de Johanne et fratre eius dicitur ꝙ)) reficiebant retia sua quia fm Lrīs. ꝓpter. Petrum dicti sunt mittētes ꝓpter Johannes reficiētes, qꝛ Petrus cuī-

gelū predicauit sed non composuit. Johannes composuit et predicauit. Item sciendus est hic. qꝛ primo vocatur actio deinde ꝓemplatio. Que enim circa Petrum. actionem significant. que vero circa Johanem contemplationem. Petrus namq; frequentissimus et magis solicitus aliis. Johānes vero theologus excellentissimus fuit. Considerata nunc quanta fuerit horū quattuoꝛ beatorum discipulorum obdientia. que ad vnius iussionis vocem statim relictis oibus etiam voluntate et proposito habendi xpm dūm sunt secuti. In quo(vt ait Lrīs.) se veri abrahe filios comꝓbauerunt. quia simili exemplo audita dei voce secuti sunt saluatoꝛem Dimiserunt nāq; statim quesitum corporaliꝝ vt eterna luce requirerent. Relinquerunt patrē terrenū vt patres celestes haberent. vū non imerito et eligī meruerunt. Et iteruꝝ Perpende vero et fidem obedientiaꝝ vocatoꝛum. Nosceris aūt qualis er audium qd est piscatio. Si quidem in medio ipsius operis cōstituti: cuꝫ vidissent illum iubentem nihil dilauerunt nihil oīno cunctati sunt. Non dixerunt reuertimur domum: loquimur ꝓpinquis sed cuncta illico relinquentes fecerunt quod helisē⁹ quoq; sub helya legitur implesse. Talem qꝑ pe obdientiā a nobis xps exflagitat. vt neq; punctū temporis⁹ differam⁹. et si nos aliq̄d necessarium vrgere videat ꝓpter qꝛ et alium quem accendentes. ad se acrogantem vt ad tepiendum patrem rediret ne tā quidem sacere permisit ostendens. qꝛ xps cunctis: sit etiam necessitudinibus preferendus. Nec Lrīs. Unde et Bre. audistis qꝛ ad vnius iussionis vocem secuti sunt redemptoꝛes. et ad vnū dūi preceptum. hoc ꝙ possidere videbāt obliti sunt. Quid ergo in iudicio eius dicturi sumus qui vocantem sequi ptēnimus et ob amoꝛes presentis seculi nec preceptis flectimur. nec verberibus emendamur. Nec Grego. Secuti autem sunt dūm eius vestigia sequendo eius opera imitando et virtutes tenēdo. hoc nāq; est post xpm ire hoc est. xpm sequi. Neq; enim sufficit nobis pedibus tūi ire post iesum nisi et mente et dilectiōe sequamur eum. In his ergo (fm Hilarium) docemur xpi seq et secularis vite solitudine ac parterne domus consuetudine nō teneri. Et si panca hi discipuli habuerunt multa tū relinquerunt. quia in hoc seculoui hil retineret vel amare studuerunt. Uū Bre Sed in hac re affectum debemus pensare ꝙ censum. Multuꝝ reliquit q quislibet paruꝫ totū deseruit. Multū reliquit qui sibi nihil retinuit. Multū dimisit qui desidera-

habendi derelinquit. Multū dimisit q cuꝫ se possessa et cōcupiscētijs renūciauit a sequentibus ergo. s. xpm tanta dimissa sunt quanta q nō sequēt⁹ ꝓcupisci potuerūt. Lo: nāq; et nō substātia dūs pēsat. nec ꝓpēdit quantū in eius sacrificio. sed ex quāto proferat. Estimatiōe ꝙppe ꝑcij nō hꝫ. sed tū regnum dei tūi valet quantū habes. Ante dei nāq; oculos nūq; ē vacua manus a munere. si archa cordis repleta est bona voluntate nihil ꝙppe offertur deo diuinus volūtate. nihil bona

Dec gregorius. Oratio.

Domine iesu xpe fac me p auiditatē ad audiendū ꝓbū dei irruere retia ꝑdicatiōis ac desiderij et bone opationis ab omni auaricia adulatione et inani gloria lauere naues religionis a terrenis reducere i ea gescendo sedere. et p exēplus alios docere. et in ꝓfundū cōtēplationis et predicationis ducere in ꝓbo tue ispiratiōis rete laxare. et in ags tribulationū copiosam multitudinem iferaꝝ ꝓsolationū ꝓcludere plinatū quatenus omnia relinquendo: et te sequendo ad tuoꝝ paupeꝝ merear ptingere consortium. Amen.

¶ De epilogo vocationū discipuloꝝ et diligentia xpi ad ꝑdicandus. Capi.xxx.

Res itaq; vocatiōes

discipulorum supra habuiſti. de p ma dicit Johannes. Et tūc vocati ad fidē venerūt solū: vt aliquā noticiā et familiaritatem iesu ꝓtraherent. De secūda dicit Lucas. Et tūc et secuti sūt eū aio redeūdi ad ꝓpria cuperūt tū audire eis⁹ doctrinā. De tertia dicit. Matthēus et Marchus et tūc venerūt ad perseuerādū cū eō ꝑfectionē eis⁹ imitādo. Prime due vocatiōes forma fūt nouitioꝝ i religionib⁹. q ꝑmo vocant ad probandū et instruendū: et qoq; ad ꝓpria redeunt. tertia tenet formaꝫ ꝑfessoꝝ: qꝛ tūc velut ꝑfessi religionem xpianā xpo inseparabiliter adheserūt. Item de vocatione. Math. Publicani habeo infra. De mō aūt vocatiōis aliorū non est determinatū vel scriptū Uū Lrīs. Quid est aūt ꝙ de alijs apls nobis non dicitur ꝙliter: et quō sunt vocati nisi de Pet. And. Jac. et Io. et Matthei. Di. n. maxime erāt icōuenientibus et hūilibus studijs. Neq;. n. theoloneī officio ē aliqd deteri⁹. neq; piscatiōe vili⁹. Cōsidera igit et cōspice dūm iesus i ꝑdictis discipuloꝝ vocationib⁹: et quersatione eis⁹ cū illis qđo affectuose eos vocat: reddēs se eis affabilē. domesticū. benignū et obsequiosum. attrahens eos itus: et extra ducēdo eos adeo

mū matris vel alibi vbi ꝓpter manebat: et familiariter vadens ad domos coꝝ. Docebat et eos et instruebat. ac cura de ipsis ꝓcipue habebat: sicut mater de vnico filio suo habere ꝓsueuit. Dicit. n. qꝛ b. Petrus referebat qꝛ qñ i aliquo loco cū eis dormiebat: et surgēs de nocte eos recooperiebat: qꝛ tenerrime eos diligebat. Sciebat enim quid de ipsis futuꝝ erat. Nā ꝙuis essent homines rudis mūdi et vanis et hūilis nationis. tū ꝓncipes mūdi et ducis ei bello spūali olim fidelū eos erat ꝓstraturus. Cōsidera et vocatoꝝ obsiedientiaꝫ ꝙm cōmendat: qꝛ prompta. eo ꝙ ꝓtinuo et statim eaꝫ ostendere ūt: qꝛ integra: eo ꝙ oia reliquerūt qꝛ recta: eo ꝙ dūm iesuꝫ secuti sunt. Primus ꝑfectū. Secūs ꝑfectis⁹. Tertiū ꝑfectissimū. ſz ad qđ reliquerūt oia fm Lrīs. In hoc docuerūt nos apostoli ꝙ nemo pōt terrena possidere: et ꝓfecte ad celestia ꝓperare. Aer inter celū et terrā ꝓstitut⁹ cēdit. ꝙ inter celestia et terrena nulla pōt esse ꝓiūctio celestia. enim qꝛ spūalia et leuia. sursuꝫ ducūt terrena qꝛ ponderosa et grauia ad deorsum deponunt. Sz nōne postea resūpserunt ergo iperfecte reliquerūt. Dicendum ꝙ ꝓfecta sunt obedientia qꝛ et si postea resumpserunt. nō ex ꝓpria ꝓprietate. s. amoꝛe vel cupiditate. sed ex necessitate vite hoc fecerunt. Cōsidera etiam et no. a q subiecit mundi rectores ne fides credentiuꝫ putaretur non in virtute dei. sed in sapientia et virtute hoīum. Uū Grego. Relictis sapientibus insipientes relictis fortibus debiles relictis diuitibus pauperes eligit et predicatores infirmos abiectosq; qui potentes quosq; et fideles populos colligerent habere ꝑtuauit Ad predicandum namque eum tales venire debuerant qui de laude ꝓpria nil habebant. vt tanto solius veritatis cognosceretur esse ꝙ agerent quanto et aperte cerneretur si ad hoc agendum idonei per se non fuissēt Unde Lrī. O beatos piscatores illos quos dominus inter tot doctoꝝ legio et scribaꝝ inter tot seculi sapientes ad diuine predica-

tionis officium ⁊ gratiaꝫ apostolat⁹ primos elegit Et digna sine domino nostro atque conueniens predicationi eius iuit talio electio:vt in predicatione nominis tui tanto maioris laudis admiratio nasceretur quãto etiam cum mundi infimi:⁊ humiles seculi predicassent.Qui non per sapientiam verbi mundum caperent sed per simplicem fidei predicationem de errore mentis humanum genus liberant.Non ergo nobiles mundi aut diuites elegit ne suspecta fieret predicatio non rapientes seculi:qui per sapientiã mundi periuia fisse humani generi crederentur:sed elegit piscatores illiteratos imperitos.indoctos:vt aperta esset gratia saluatoris. Humiles quidem in seculo etiam i ipsoꝝ officio:sed procelsos fide ac deuotis mentis obsequio.Ignobiles seculo sed nobiles christo Non scriptos in alno senatus terrem sed scriptos in alno senatus in celo.Despectos terre sed acceptis simos celo pauperes mundo. sed diuites deo.Scit enim de⁹ quos elegit:qui occulta cordis nouit.Eos vtiqꝫ q non sapientiam seculi quererent.sed dei sapientiam desiderarent nec diuitias mundi caperent:se the auros celestes optarent.Nec Cris.Attendat hec nobiles potes ⁊ sapientes superbi huius mundi ⁊ cognoscant ignobiles ipotentes ⁊ idiotas sibi preferri:⁊ ex hoc confundantur⁊ erubescant:⁊ a suis superbia resipiscant.Exemplo itaqꝫ hoc principum: ⁊ ducum nostrorum relinquamus ⁊ nos oia ⁊ sequamur iesum in quo habemus omnina. Ad q bene orator nos Criso.dicens. Adoa chyus apostolicam vitam desiderat imitari. Vis o monache esse discipulus xpi:imo vis discipulorum eius esse discipulis.Fac q fecit Petr⁹: q fecit Jaco.⁊ Joh.Habebãt occasiõ scandalizandi patrẽ:⁊ nauẽ:⁊ recte.((Dicit eis iesus .Venite sequimini me.)) Abscõditur oculꝰ ⁊ hi sequũt iesum monachi apostoloꝝ imitatores sunt: Non ergo possum⁹ eos imitari nisi fecerim⁹ q fecerũt ⁊ apostoli. Nemo ergo monachoꝝ dicat.Habeo patrẽ. habeo matres ⁊c.Pietatis caroꝝ nomina. Respondeo tibi.Habes iesu.Quid queris ista q mortua sunt.Qui habet iesum habet patres hꝫ matrẽ.hꝫ filios:hꝫ oẽm propinquitatẽ. Quid,ẽris mortuos.Sepẽre vivum :dimitte mortuos:sepelire mortuos suos.Dicit ad eũ vn⁹ discipulus.((Dimitte me:vt vadem ⁊ sepelã patrẽ meũ)). Non dixit dimitte:vt eus patre meo:hꝫ dimitte me vn⁹ hore spatio Quid respondit dominus .Et in vna hora perite potes .Videndũ vbi sepelire mortuus

ipse mortuus.Nec Criso.De preditis quattuor discipulis a piscande vocatis.sic aut.hic. Dñice aũt hac ẽdriga piscatoꝝ vehemur ad ethere vt helyas:his ẽtuor angulis pstinuit pma ecclesia.his ẽtuor litteris hebraicis tetragramathon nomẽ dñi agnoscit⁊ nobis. Umb⁹ simili exẽplo ẽcipitur vt audiamus vocẽ dñi vocãtis:⁊ obtemperemus populũ vitioꝝ ⁊ domũ paterne pseruatõis:que ẽ stultitia dei:rethe arenaꝝ in q nos velut cuniculos pene lapsos tenebat aer.q pẽdet i nihil nauẽ pristine quersationis abhominates.simon aũt obedicẽs.Andre. Uirilis. Jaco. supplãtans Johãnes gratia in latinũ sonat:quibus ẽtuor nosb⁹ in maginẽ dei quertimur :obediẽtia vt audiamus:virilitate vt pugemus suplãtatõe vt pseuerem⁹:grauia vt ꝓfuctum Que ẽtuor virtutes cardinales dicuntur.p prudẽtiã enim obtinus.per iusticiã viriliter agim⁹.p tẽperãtiã serpẽtes calcamus.p fortitudinẽ gratiã dei meremur. Nec hiero.((Et circuibat iesus totã galileã docẽs synagogis eoꝝ .⁊ pdicãs euãgeliũ regni:⁊ sanãs langorẽs⁊ omnẽ infirmitatẽ i populo)).Ubi Criso. Quia.n.alli vt debiles ad medicũ ventre nõ poterãt.ipse sicut studiosus medicus circumbat grauiter egrotãtes.hec Criso.hic saluator exẽplo suo.doctoꝝ suoꝝ vitã instruit ⁊ ãlis eẽ debeat planus pdicator euangelij manifeste oñdit Ut.n.nõ sint negligẽtes ⁊c.gri hꝫ diligẽtes ⁊ feruidi:docenẽ p hũ q dñi((circuibat iesus vt))non sint psonaꝝ acceptores:hꝫ in doctrina oib⁹ cões docenẽ p hũ q subiũgit((tota .))Ut aũt nõ sint carnales nec ẽrãt delicates curatiões docenẽ p hũ q addit((galileaꝫ)):⁊ ait enim galilea vilis ⁊ pauper prouincia. vt autem vacui ⁊ ociosi in nullum non discurrant. docentur per hoc quod subditur ((docens)).autem pluribus prodesse studeant: ⁊ doctrinã suam:non suspectam habeant ⁊ monentur per q sequitur ((in synagogis)) vbi plures ⁊ doctores conuenebant.Ut autem non errores neqꝫ fabulas ⁊ inutilia: hꝫ salutaria predicent docentur per hoc quod subdit((⁊ pdicãs euangelium regni))ideſt q docet venire ad regnum.Ut autez doctrinam suam virtutibus commendare studeãt ⁊ non solum spualia :sed etiam temporalia subsidia:⁊ ẽtuꝫ pstt bñficia subdito exhibeãt.docentur p hoc q addit((⁊ sanãs oẽs langorez:⁊ oem infirmitates i populo)).i. in turba pauperum ⁊ minoꝝ sic ergo pdicabant iesus diligent:q circumbat: gnaliter: q totã:nõ carnaliter:q galileã.cuideter.q i synagogis:vtilit:q docẽs.quo ad virtutes ei

moralia.⁊ predicas euãgelii regni . quo ad ãdẽ pcepta ⁊ mysteria mirabilit q ianuã oẽs lãguoꝝ diuturnũ:⁊ oẽm infirmitatẽ leuiores vt gb⁹ frmo credere nõ suaserat:opa pstare rẽt.Nõ solũ docebat ꝓbo:hꝫ ⁊ doctrinã suaꝫ fieri poterãt brute diuina.Uel q dicit lãguore ad passiões voluit ptinere corporales.qõ sit dicit infirmitate ad passiones aie spuales: vt oñdat nature ꝓdito:vtriuslꝫ.Uñ tanꝫ ve rus medic⁹ oẽs interi⁹ ⁊ exteri⁹ curauit infirmitates.Hoc.n.ꝓpheta ꝓdixerat dicẽs(Ue ras ipse portauit.)Uñ Crisi.Ad hoc.n.do ctor vite ⁊ medic⁹ celestis xps dñs venerat : vt magisterio suo hoies erudiret ad vitã: et egritudines corporis aiarꝫ celesti medicina sanaret.vt obiecta corpa a diabolo liberaret ⁊ varijs infirmitatibus laborantes reuocaret ad vitã ⁊ integrã sanitatẽ.Nã valitudines corporis diuine ptãs ꝓbo curabat.aiaꝝ aũt vulnera celestis doctrine medicina sanabat.Uerus ẽ ⁊ pfect⁹ medic⁹ ille ẽ.q ⁊ corpi sanitatẽ ⁊ aie salutẽ restituit. Nec Crisi.((Et abijt opinio ⁊ fama ei⁹ i totã syriã))q ẽ regio spaciosa ptinẽs pestilentiã in q iudei habitabãt ⁊ q̃sdaꝫ alias ꝓuincias circa eã. Syric.n. terminꝰ ad oriẽtẽ ẽ.Eufratres ab occidẽtes mare magnũ achon:⁊ a septẽtrione armenia et a capadocia.a meridie egypt⁹ ⁊ syn⁹ arabice⁹.Et sic tota ꝑge accipit ꝓ syria.q stricte accipiẽdo.s.pro quodã regno.cui⁹ caput est Damiscus.sic nõ cõprehẽdit iudicã. Nõ soluꝫ g i iudea.hꝫ ⁊ in puincijs vicinis abijt eius fama pptrebra ipsi⁹ miracula.pp q rex abagarus.q cognabat iuxta. Eufratẽ scripsit salutori vnas epistaꝫ vt habet i ecclesiastica historia.((Et obtulerũt ei oẽs male habẽtes variis infirmitatibus ⁊ tormẽtis cõprehensos.⁊ q demonia hẽbant.⁊ lunaticos ⁊ paraliticos ⁊ curauit eos))Curat corpa vt pacẽ ade antinuisibilia alit pax erat mox moriturus curã ipẽdere sanitatis.Ubi Cri. Et intende moderationẽ euãgeliste q̃r nõ vnũquẽqꝫ curatoꝝ nobis enarrat.hꝫ breuit⁹ ꝓbis copiositatẽ trãscurrit signoꝝ.Nec Cri. Per vmoniacos significant sortilegi:⁊ diuini superstitiosi.p lunaticos instabiles:i bono p paraliticos pigri.quasi ipotẽtes bonũ opari. Just.n. pstt curari p bonã doctrinaꝫ pdicatoris ⁊ cõfessoris discreti.((Et secuti sũt eũz turbe multe de galilea)) q interptat trãsmigratio((⁊ de decapoli))q dñ decẽ ciuitatũ regio((⁊ de hierosolimis))q interptat pacifica((⁊ de iudea))q interpretat confessio((⁊ de trans iordanẽ))q i terpretat rimus iudicij. Per hoc.n.significat ⁊ illi xpm sequũt.q de vitys ad virtutes trãsmigrat ⁊ q decalogũ obseruat:⁊ q pacifice cũ alijs habitat.⁊ q pcã humilit confitent.⁊ q diuina iudicia formidat. Multi diuersaꝫ rerum ideã eũ secuti.sicut diuersi corpora diuersi mẽte alij pp instructionẽ ⁊ celeste iuste rũ vt discipuli. Alij pp curationẽ infirmitatũ vt infirmi. Alij pp videda miracula. vt curiosi.⁊c.olẽtes si vexꝫ eẽt q dicebat expirt. Alij p pter iustiã.vt iudei obseruãtes eũ.⁊ querentes i aliquo ꝓbo vel facto capere ⁊ accusare. Uñ sũt ꝓsus. Dorb⁹ signa cib⁹ blasphemia dogma fuere. Hãc cur dñm turba secuta fuit. Et iõ quotiens i euãgelio turbe vocabulũ iterit.sicut diuersitas hoiuz ita ⁊ diuersitas voluntatũ itimat. Nõ.n.oẽs eadẽ voluntate.sed ex diuersis causis sequebant. q dam p bono qdã p malo oib⁹ tñ dñs beneficia p dabat docẽdo alẽdo.⁊ sanando. Jstis qñqꝫ generibus dñs frequẽtiuꝫ rñdẽt qnqꝫ loca predicta.q de galilea.i.rota venũt curiosi q bus dr̃.((Uiri galilei qd statis))⁊c. ((Becapoli venũt infirmi.vt p obseruãtiã decẽ mãdatoꝝ curẽtur.qb⁹ dr̃((si vis ad vitã ingredi.⁊c.)) Et hierosolymis obseruatores ⁊ inuidi.qb⁹ dr̃ hierusalẽ que occidis ⁊c.De iudea familici vt cõfitendo petã ⁊ laudes agendo doctrinis euãgelij facient.De trãs iordanez discipuli vt instruerent ⁊ lauent⁊ postea instruant ⁊ lauent. In istis aũt qnqꝫ significat qnqꝫ stat⁹ ꝓfuꝫ q sequũt xp̃z p galileã.i.trãsmutationẽ stat⁹ penitentũ:p decapolis.i.decalogi operationez stat⁹ actiuoꝝ p hierosolimaz .i.pacis visionez:stat⁹ ꝓfectoꝝ.p trãsiordanez:status innocentiũ pp restitutionez scitatis : per baptismũ in iordane signatũ. Ubi crisi. Sequamur illũ igit etiã nos varios si qdez languores habemus animaꝝ ⁊ hi sunt quibus principaliter vult mederi. Accedamus ergo ad deũ ⁊ indulgentiã peccatoꝝ pcemur. Nã etiã nũc dabit ille:si nos nõ negligim⁹ postulare.Nunc vero si quidem habuerimus aliquam corporis passionem.oia facimus ⁊ negociamur vt i reliquũ egritudinem liberemur anima vero nostra tam male se habente dissimulamus.semper differimus.Propterea ne corporis qui de languoribus liberemur: quoniam que maxime necessaria sunt superflua esse dicimus:que vero pene oissimum lando:hic omnino necessaria iudicamus:⁊ fontez ipsuz incuratũ relinquentes:malorũ rimulos purgare conamur qñ maloꝝ q sunt in corpore.malitia anime est cã. Exjcen⁹ igi

tur sonte maloꝝ: et ei̇cta continuo lȝuoꝝ
flumina ſicabant. Nec q: non dol. o idle cum
peccas age te ſecurus: ſed ꝓpter hoc ipſuz
maxime ingemiſcendo: nō ſenius de peccatis
dolendo: hac enim ſit .non q: peccata nō mor
dent: ſed q: inſentibilis eſt ale que peccat. eſt
ergo ꝓfundonū nihil eiuo peccare: fm ꝙ
poſt peccatū ſenire quod cōmiſeris atq; lu
gere. ſi uēt neq; hoc habuerimus: qualiter
deprecabimur deum et remiſſionem peccato
rum petemus de quib⁹ nihil eiuo curamus
Cū. n. ipſe illeq; deliquit ne hoc gdez ipſum
qđ peccatum iudeat anoſcere. Pro quibus
deum delactis rogabit: que adhuc cōmiſiſſe
ſe neſcit. Decreto igneſcens quoniā mō noſſe
poterit diuini bñficij largitatem. ſolicite igi
tur ꝓpria delicta cōſidera vt diſcas quorum
accipias veniam: atq; ita ipſi bñficio gratus
exiſtas. Non dolere. n. q: p̄ecaueris: magis
indignari atq; iraſci facit deū q: illud ipm
quod uō peccaueris: propter hec ergo oia ſic
deum precemur vt etiam noſtra ſtigamus: vo
lūtatez vz ac ſtudium et deſiderij bonū. Ita
eni etiam breui tpe poterimus a malis q noſ
obſūdet liberari: et tunc ſalutē vbiuā fuerim⁹
adducere: ac digna ꝓfui libertate. Dec Cri
ſoſto. Oratio

Omine ieſu xp̄e qui tanꝯ ſtudioſu
medic⁹ circuēdo ꝯſiſti egrotātes: ac
corporū et aiaꝝ ſanaſti infirmitates
ſana me q̄ſo interius et exterius varijs labo
ſtātē infirmitatibus. Trahe me poſt te vt te
equar. de vitijs ad virtutes transmigrādo.
decalogū obſeruando: pacifice cū alijs habi
tādo: peccata humiliꝫ ꝓfitendo: et diuina iu
dicia formidādo. Educ me de lacu miſerie et
deluto ſecle: et dirige greſſus meos in viam
ſalutis: vt in ꝓceptis tuis ꝓficiā: et ad beatā
patriam feſtinem: ac ſine impedimentio me
perducant. Amen.

¶ De vocatione Mathei et eius cōuiuio.
Capitu. xxvi.

T cū preteriret dominus ieſus vēit
ad mar galilee vbi vectigalia ma
nime de rebus per mare deductis
ſoluebantur Et vidit ibinon tam corporis q̄
mentis et mirabilis iuuitu hominem. ſ. Ma
theum: qui et leui ante vocationem dict⁹ eſt:
alphei filium ſedētē in domo ad theloneū
.i. ad curam et diſpēſationē vectigaliū: thelos
enim grece vectigal interp̄tat latine. Sede
bat. q. ꝓpe. i. pertinaci alio lucris inhiabat: ſed
ſio enim mens in lucro ꝓſequēdo notat. Et
ait illi ieſus. ſequere me. q. d. etiam nō ſede
ſz animō ſegre. non ad lucra nō ſecularia ne
gocia: ſed me affectu cordis et officio co: po

ris effectu opis. Matheū aūt talibus ocēn
patū vocauit vt de gra dei nullas deſpet quā
tumcūq; vitijs occupatus fuerit. Qui ſta
tim ſurgens a theloneo in quo ſedebat:
et de amore terreno⁹ ad deſideriū ſupno⁹
celicis ofbus. ſ. ſuos et etiaz alienis ex rapina
ꝓuiſa ſecutus ē cum fine alīq̄ dilatiōe tam
greſſu q̄ affectu ſic diſcipulus magiſtrum ſic
uiato: ducē ſuū: ſic fu⁹ dñm: ſic ouis paſto
rem imitat. ſunem p̄dicēs nō ſoluēs fm hier.
ꝓſilū. ſecutus ē q̄de ſine dilatōne: diuina po
tētia intus opante: accedēte et docte. Qui. n.
exterius vocauit vt mox ſegrē intus accēdit
traxit et modū docuit. Uñ Piero. ſulgo: ipſe
et maieſtas deitatis occulte que etiam infa
cie relucebat hūana videntes ad ſe trahere
poterat in ꝓmo aſpectu. ſi enim in magne
te lapide hec eſſe vis dr: vt ferrū trahat: q̄to
magis dñs omnium creaturarum ad ſe tra
here poterat quos volebat. Ubi et Criſ. Si
cut vidiſti vocantis virtutē. ita addiſce vo
catti obēdientiam. neq;. n. reſtitit neq; vacilla
uit: ſed ꝓtinus paruit: et nec in ꝓpriā do
muz abire rogauit: vt ſuis hec intimaret. hec
Criſo. Ecce igitur dñm ſequēs: et gratus exi
ſtēs cū et diſpulos ipſi⁹ i domo ſua recepit: et
cōuiuij magn apparatū eis exhibet. ꝙgruaz
celeſtis bñficij vicē xp̄i repēdens vt illi redde
ret terrena: q̄ ei ſeminauerat ſpūalia: ac cōmo
daret tpalia: aquo expectabat bona ꝓpria
Conuiuiū quidē exhibet magnum. in ex ma
gna deuotione et delectatōe mētis. p aductu
et pūria tanti hoſpitis et tam magnum vt de
reliquijs reficiantur angeli in celis quia gau
dium eſt angelis dei ſuper vno pēnōe penī
tentiam agente Et bñ cōgruitq; magnū eſſet
Qui. n. (vt ait) Amb. Domicilio xp̄m re
cepit interno: maximis delectationibus exu
berantium paſciturvoluptatū Itaq; dñs li
benter ingreditur et in eius recumbit affectu
Ubi Criſo. Statim vt dictū eſt illi a dño ((q
ſequere me non moratur: nō tardat ſed mox
ſurgens ſecutus eſt eū. In quo ſe fidelē deo:
exhabahe filiuz eſſe ſimili exēplo vocē dñi ſe
quendo ꝓbauit. Uñ ſtatim exēplo abrahe: et
hoſpicio dñm receptit et ꝓuisum exhibet vt
vere per oia dignus abrahe filius noſceretur
Dec Criſo. Miſtice ſicut. Matthe⁹ p⁹ ſuam
ꝙuerſionez fecit xp̄o cōuiuiū. in domo ſua ſic
quilibet ꝙuerſus ad xp̄m. dz ſibi facere cōui
uiuz ſpūale in domo ſua ſpūali. ſ. in corde et
ꝓſcientia: vbi ſeruitute et dz de ſanctis cogi
tationibus meditationibus: et affectiōibus.
Uñ in Apoc. ((Ergo ſto ad oſtiuz et pulſo
ſi q⁹ aperuerit mihi introibo ad eū et cenabo
cū eo)) et ipſe mecū)) ((Dicumbentib⁹ aūt eis

in domo ecce multi publicani et pēcōres)) ac
ceteri eiuſdem ordinis homines ((illuc ad
cōuiuiū conuenie bant et cum ieſu et diſcipulis
eius diſcūbebant.)) Fuerāt. n. ſocij Matthei
Et eiuſdem artis ſeu officij. Et ideo recedens
ab eis et volens ſequi xp̄m fecit eis conuiuiū ſi
cut fecit elyſeus ſocijs ſuis volens ſequi De
lyaz magiſtrum ſuū. Erant etiā multi pēcōres
alij q̄ iam penitētes ſequebant dñm ſpantes
veniam ꝓſequi peccatoꝝ. Uñ. Piero. Ut vi
derunt publicanū a pēcis querūlē et ꝓuēnire
niſſe locū. ob id etiā ipſi non diſperabāt ſz ve
lut obedientes veniebant: et diſcūbebant cuz
ieſu et diſcipulis eius. forte inuitati a Mat
theo. Ut haberet ſocios in puīa: quo⁹ hūit
ſocios in culpa. Et fm Glo. Pulchrū fuit p
ſagū q: q ap̄lis et docto: gentū erat futurus
in ꝓmia ſua ꝙuerſiōe. peccantium gregē
poſt ſe trahit ad ſalutē: vt iā ꝓficeret exēplo
q̄ ꝓficere debebat et ꝓbo. Ubi Criſo. Poſt
cōꝑobatā igit fidē Matthei. q vn⁹ ex duo
decim fuit merito iā cū dño in ꝙuinio pēcōres
et publicani ſcūbūt. Cōuenūt aūt publicani
ad cū ſicut ad collegā: et hominē eiuſdē offi
ci̇. decorat dn. ingreſſu xp̄i et gloriōſo de puīa
ei⁹ oēs eos cōuocauit. Chriſt⁹ etiā qlibet
gen⁹ remedij exhibebat: et nō ſolū diſputādo
et ꝓſtādo ſātatū remedia: vel arguēdo emu
los: ſed etiā comedēdo: nō nullos errātū di
rigebat. inde nos inſtruēs: q̄ qlibet opus
et tēpus pōt nobis vtilitatē afferre. ſic nec pu
blice nup̄ ptipatōes vitauit pp vtilitatē ſe
q̄nte more boni medici: q nili ſanie tāgeret
a morbo nō liberaret. Uñ et Pier. Ibat aūt
dño ad ꝙuiuia pēcōres: vt occaſiōez hr̄et docē
di et ſpūales imitatorib⁹ ſuis ꝓberet cibos.
Deniqz cū frequēter pgere ad ꝙuiuia deſcri
batur nihil refert aliud niſi qđ ibi fecerit: qđ
docuerit vt et hūilitas ei⁹ eūdo ad pēcōres et
potētia doctrine ei⁹ in ꝙueniēdo penitētiā de
mōſtraret. Dec Pier. Et nos cadē cā poſſu
mus māducare cū pēcōrib⁹ vt alterius cā po
tius q̄ nra agat: nō tñ cū vſurarijs et raptori
b⁹: q: ea q̄ apponunt reſtituere tenent. Pha
riſei vere tenacitati inſticie legis et traditiōuz
ſuaz adherētes et miſericordiā declinātes de
hoc indignati murmurabāt. et hoc arguētes
ad diſcipulos ieſu dicebāt. ((Quare cū publi
canis et pēcōrib⁹ māducat et bibit magiſter
veſter)) Quaſi diceret. Cōtrarij eſt legi hoc
ꝓhibēti et eſtis ſatis q talē magiſtrū ſegmini
ꝙamuis detractoꝝ eſt loq de alio nō in fa
cie illius. Uñ q̄ diſcipuli videbant eis pec
care alloquebant magiſtrū. vt alibi: q̄ vero
magiſter alioquebat diſcipulos vt h̄ vtrobi
q̄ tñ in magiſtrū in furiam irrogātes. q: q

ror diſcipulorū ignominia eſt magiſtroꝝ. Sic
hodie faciūt vectiactores. bona facta mēbro
rū xp̄i detrahentes. Dupliciter iſti errabāt q̄
putabāt ſe eſſe iuſtos. cū ſuperbi eēnt: et illos
reos cū iā penitērent: ſimiles phariſeo. q ſe iu
ſtificabat: et alios condemnabat. Uera iuſti
cia cōpaſſiōez hz: falſa dedignatiōez. Solet
etiā iuſti pēcōrib⁹ indignari: ſz aliud eſt q̄
agit typo ſuperbie aliud q̄ zelo diſciplie. Dis
phariſeis ſimiles ſūt: q traditiōes ſuas p̄ce
ptis dñi: et opib⁹ miſericordie ꝓponūt: colē
tes cū appetitu: et erequētes cū diligētia: cul
tē ſuaꝝ traditionū: et deglutiētes camelū mā
datoꝝ dei. ac mādata maxima. ſaluti neceſ
ſaria: q̄ſi amara cito echauriētes. et ꝓtereūdo
poſtponētes. Sz ipſis fariſeis murmurātib⁹
obluat dñs miſericordia ꝓuocās ꝓuocatores
ad puīaz. cuius cibus et potus et ābulatio et
oia q̄ geſſit. ſaluti ſeruūt. eius oīs actio nra
eſt lectio et inſtructio. ac magiſter cuius luo
re ſanati ſumus: ſeipſū medicū oūdēs. p diſ
cipulis ſuis: reſpōdit phariſeis ꝓmo ꝓ ratio
nē. dicēs. ((Nō eſt opus et operoſus .i. neceſ
ſarius valētibus. i. ſanis medicus)). verū eſt
ad collationem ſanitatis. ſed tū ad conſerua
tionē bñ eſt neceſſarius. ((ſed male hūtib⁹
et infirmis)) et ergo familiarius ſe dz habere
et infirmis)) et ergo familiarius ſe dz habere
ad infirmos q eo indigēt: q̄ ad ſanos q nō
egēt. Cū igit xp̄s ſit verus medic⁹ animaꝝ
familiarius ſe debuit hīe ad pēcōres: q ſint in
firmi infirmitate ſpūali. Quaſi diceret. Uos
ſani eſtis reputatiōe veſtra ideo opus nō ha
betis viſitatiōe noſtra: ſz iſti ſe infirmos repu
tāt et pēcōres. Uñ Glo. Ideo vos declino: q:
putatis vos nō indigere ſed illos viſito: q:
penitēdo dant locū gr̄e. Ubi (fm Criſo.)
Oſtēdit nō mereri eos ſanitatē celeſtē ꝓſeq
q ſanos ſe exiſtimat eſſe putāt: medicinā dñi
reſpuētes: ſz eos q infirmitatē ſuā: hoc ē pec
cata ꝓpa cognoſcētes: ac tota fide credētes
medelā celeſtis gr̄e ſūt. Ut enim ait. Augu.
Nemo a deo ſit firm⁹: niſi q ſe a ſeipſo ſentit
infirmū. Deinde rūdet eis ſecūdo p auctori
tatē in Oſee inſcriptā. exprobrādo eos ſcri
pturaꝝ ignorātiā. dicēs. ((Euntes aūt diſcite))
a temeritate veſtra recedēdo. diſcite ignoſ
tie veſtre ſubuenīdo ((qđ eſt qđ dicit dño i
Oſee. Miſericordiā volo p peccati dimiſſiōz
et nō ſacrificiū per holocauſtoꝝ oblationē))
Uñ in ꝓuerbio((Facere miſericordiā et iu
diciū magis placet dño quā victime)) Qua
ſi diceret. Ite et diligēter cōſiderate illud q
ſcribit in Oſee ꝓpheta: q: ſi hāc conſideraue
ritis ſcripturā inuenietis me facere fm ipſā.
Miſericordiaz volo potius ſine ſacrificio: et
cū cordis hūilitate: q̄ ſacrificiū ſine miſeri

cordia: et cum cordia elatione. Un̄ plus diligit
de⁹ peccatorē humilē q̄ sue infirmitatis cōsci
us penitendo se gratie dei submittit q̄ iustū
superbū: qui de sua iusticia presumens alios
cōdēnat: et misericordias circa eos reprehen
dit. Fm̄ Criso. Scribe et pharisei oīa pecca
ta sua putabant sacrificijs legis posse dele
re: et oēm reliquam virtutem cōtinentes in sa
crificijs totam spē ponebāt. Et iō dn̄s mise
ricordiam sacrificio ptulit: vt manifeste ōnde
ret non p sacrificia legis sed p opa misericor
die peccatorum delicta posse purgari. Ubi
Glo. Non ēm decipit de⁹ sacrificijs: ȝ sacrifi
ciū sine misericordia. Faciebāt aūt pharisei
sacrificia vt iusti apparerent coram populo.
nec exercebant opa misericordie in quib⁹ pro
bat vera iusticia. vbi et Rabanus. Admonet
itaqȝ eos vt p opa sibimetipsis superne mise
ricordie pmia cōquirāt: et nō cōtēpt⁹ paupe
rū necessitatibus p oblationes et sacrificiorū
deo placere cōfidant. Un̄ et suūz de misericor
dia exemplum eis ppōnit. dicēs ((Non. n. veni
vocare iustos)). s. ad pniam ȝ tm̄ ad pficien
dū: et vt pficiant de virtute ad virtutē ((sed
petōres ad pniam)) vt corrigant per eā. Uel
non veni vocare iustos. i. eos qui se iustos re
putant: qui ignorātes dei iusticiā suā cōstitue
volunt: q: si cōuertant petōres. tāȝ non sibi
iusti videntur: ȝ petōres. i. peccata et mala sua
attēdentes: qui se petōres esse et medico ege
re recognoscunt ac grē dei penitēdo se subij
ciūt. Uel non veni vocare iustos: q: nulli sūt
iusti: sed petōres: q: oēs peccauerunt et egēt
gloria dei. Ubi Grego. missenus. q. d. Adeo
petōres non abhomior: q: eorū tm̄ gr̄a veni.
Non vt maneant petōres: sed vt cōuertant:
et boni fiant. Un̄ Apls. ((Christus venit in
hunc mundū peccatores saluos facere)). Ec
ce magna spes peccatorū: q: ppter eos venit
dei filius in hunc mundum. Un̄ et Augu.
Nulla causa veniendi fuit christo dn̄o: nisi
peccatores saluos facere. Tolle morbos tolle
vulnera: et nulla est medicine causa. Sic ve
nit de celo magnus medicus. quia magnus
per totum orbē iacebat egrotus humanum
genus. Uenit vnus sine peccato qui plures
saluos faceret a peccato. Non enim dece
lo traxerunt eum nostra merita. sed nr̄a pec
cata. Ergo vt ait Ambrosius (vsurpatores
iusticie nō vocāt ad grām. Nā si gr̄a ex pnia
vtiqȝ q fastidit pniam abdicat grām publi
cani quoqȝ pe vocātur. q vel publice scelerib⁹ se
dānt vel q vectigalia seu tributa exigūt: vel
q cōductores sunt vectigaliū. seu fisci vel rerū
publicarū vel q alijs publicis negocijs: et ac
tibus implicantur et seculi lucra p negocia se
ctātur vt cōiter sunt cāpsores. et pecuniarum

numeratores ac alij hmōi et similes. Princi
paliter tn̄ q vectigalia seu tributa exigūt. di
cūtur publicani a Publio rege romano: q
eos pmo ordinauit. sic dicti. Et q: fm̄ Greg.
Talia negocia vix aut nūqȝ sine petō exerce
ri pñt: iō in h magna dei gr̄a pz: q ex talibus
matheū ad statū aplicū reuocauit. Ondit āt
h in vbis et in factis xpi: q petōres redeūtes
sunt dulciter recipiēdi: q: xps dulce se exhibu
it in recepciōe mathei publicani. Un̄ ȝ hic
Ceteri euangeliste ppter vercūdiā: et honorem
mathei noluerūt eū appellare noīe vulgato.
sed dixerūt leui. ipe aūt mathe⁹ (fm̄ illud sa
lomōis ((iust⁹ in pncipio accusator est sui))
matheū se et publicanū noīat vt ondat legēti
b⁹ nulli debere salutē desperare si ad melio
ra cōuersus sit. cū ipe de publicano in apl̄z sit
repēte mutatus. in hoc et instruimur q petā
et defectus alios inquātū possumus celare et
occultare debem⁹: vt nec vbo nec nutu veni
ant in aliorū nō tm̄ cognitionē: sed nec suspi
tionē ac nosmetipsos accusare: et q turpi⁹ est
in petis nr̄is exēplo mathei cōfiteri fm̄ bedā.
p mathei electionē et publicanorū vocationē
fides gētiū exprimit: q pus lucris mūdi inha
bitāt. et nūc spūaliter a dn̄o reficiūtur. ȝ p in
pbiā phariseorū inuidia iudeorū insinuat. qui
de salute gētiū torquētur. Uel mathe⁹ signifi
cat hoīes terrenis lucris inhabitātē quē Je
sus videt dn̄ oculis misericordie respicit. et vo
cat eū vel p pdicationē vel scripture admoni
tionē vel p interna inspirationē. vel p tribula
tionē. vel p quācūqȝ viā aliā. Pōt etiā voca
tio mathei ad aplatū significare vocationē
hoīs secularis ad religiōis statū pharisei vero
murmurātes hoīes maligni. religiōis statui
detrahētes q: bn̄ dr̄ cūtes discite qd ē miseri
cordiā volo et nō sacrificiū. Opus. n. magne
misericordie est petōres ad pniā vocare. Tūc
accidētes pharisei et discipli iohānis querebāt a
dn̄o iesu. q̄re ipi frequēter ȝ nō sui discipuli
ieiunarēt. pharisei. n. frequēter ieiunabāt. cū
q̄b⁹ iohānis discipuli adhuc in cōsuetudini
b⁹ iudaicis pmanebāt. sicut āt pus pharisei
ad discipulos accesserāt vt apō eos magrm̄
de psortio petōrū i cōuiuādo arguerent sic mō
ad magrm̄ accedūt apō eū discipulos de ie
iunorū obmissiōe arguūt. vt sic iter eos mā di
scidij possit oriri. Isti i duob⁹ deficiebāt. pmo
q de sua abstinētia se iactabāt. cū talia in se
creto fieri debeāt. Scdo q: xpm arguebāt ex
defectu abstinētie in discipulis defectū et erro
rē discipulorū retorquētes i magrm̄: p istos q
de frequēti ieiunio se iactabāt. et pp illos se di
scipulis xpi pferebāt. significāt ypocrite. q pp ap
parētiā sue religiositatis alios cōtēnētes dicen
tes illo cū pharisco nō sū sicut ceteri hoīm

ieiunio bis in sabbato et c. Jesus āt cōsultauit
eos et rōnabiliter excusauit discipulos)) tū q: cor
poraliter cū eis erat. tū q: rudes et nōdū ple
ne inouati erāt nec difficilia et noua sustine
re. ponēdo ad idē tres similitudines. s. de nu
ptijs et spōso de pāno et vestimēto. de vtrib⁹
et vino. vñ ait. Numq̄d pñt filij nuptiarū seu
spōsi. i. xpi spōsi ecclie. h est discipli de me et
ecclia p fidē geniti ieiunare seu lugere. q̄diu
cū illis ē spōsus fm̄ Hie. Quoddā est ieiuniū
expectatiōis. vt pōna meli⁹ expectet. et sic in
veteri testō ieiunabāt. et isto discipli nō īdi
gebāt. q: iā pñtē xpm hēbāt. Aliud est ieiuniū
vexatiōis q ordināt ad carnis refrenationē
et dispōit ad cōtēplationē q̄ qs ieiunat et retra
hēdo se a delectatiōib⁹ carnalib⁹. vt repleat
spūalib⁹. et isto etiā non indigebant cū ad ta
les non afficerent delectatiōes et xpm pñtē
haberent cui⁹ pñtia et doctrina plus refre
nauit cōcupiscentias illicitas in eis: q̄ ieiu
niū austeritas in alijs. Et iō ieiunare et luge
re non habebant q̄diu sponsum p corpora
les pñtiaz cū sponsa esse videbāt: sed potius
de sponsi gratulari pñtia q̄ pl⁹ pficit q̄ cor
poralis abstinentia. Est et aliud ieiuniū q ex
plenitudine et pfectione cōtemplationis pro
cedit: q̄le ieiuniū moysi in monte fuit. Quā
to. n. aīa est in cōtēplatiōe magis eleuata tan
to est pautiori nutrimento cōtēta: et tale ieiu
niū non cōpetebat discipulis: q: adhuc erāt
rudes et iperfecti. Sȝ prius debuerunt p ca
ritatē spūssancti innouari (. q factū est i die
pentecostes: qñ fuerunt p gratiā spūssancti
innouati) et tunc debebāt incipe nouū mo
dū viuendi Deinde subiūgit. ((Uenient aūt
dies)). s. passionis et ascensionis ((cū auferet
ab eis spōsus corpali pñtia et tūc ieiunabunt
ieiunio meroris i hūilitate tribulatiōis et illi
dies luct⁹ erūt et doloris. vñ apls. In fame et
siti et ieiunijs multi) vñ et aug. q̄si diceret. tūc
desolabūt et i merore et luctu erūt. donec eis p
spūmsctm̄ gaudia et cōsolatoria retribuāt. ȝ
bedā notādū hūc luctū absētie spōsi nō nūc
tm̄. i. p⁹ mortē resurrectionēqȝ eiusdē spōsi:
ȝ añ icarnatiōēȝ illi⁹ p totū hui⁹ secli tps eē
celebratū. pma qppe tpa ecclie añ virginis p
tū scōs hūereqȝ desiderarēt icarnatiōis xpi
aduētū ista vo tpa ex q̄ ascēdit in celuȝ scōs
hūt q desiderēt ei⁹ manifestationē ad viuos
et mortuos iudicādos. neqȝ h desiderabilis ec
clie luct⁹ requieuit aliq̄tulū. nisi q̄diu h cū di
scipulis in carne v̄sat⁹ ē. hec beda. Et lȝ h de
pñtia sua corpali xps dixerit moral'r tm̄ dies
q̄b⁹ auferr̄ nobis xps sūt dies culpe. qñ a do
mo cōscie excludim⁹ verū spōsuȝ aie xpȝ: et in
troducim⁹ adulterāte diabolū: et tūc ieiuna

m⁹ et carem⁹ cibo spūalis cōsolatiōis: et hēm⁹
dies luct⁹ et doloris. Igit tenēdus est spōsus
ne pdat cib⁹. Sȝ cū auferr̄ a nobis spōsus. p
mortale petm̄ tūc ieiunādū est nobis p pnie
affectū et luctū. Qñqȝ etiā spōsus se subtra
hit vt auidi⁹ reuocetur: fortius teneat: et tūc
cōtinuis desiderijs et suspirijs est reuocādus
q: q̄diu sponsus nobiscum est: et in letitia su
mus. nec ieiunare nec lugere possumus. Un̄
Ambr. Ieiunāt hi q̄b⁹ abest xps: q bonorū
meritorū copijs eget. At vo cui sēp⁹ sua volū
tate sufficit q: sua domo recipit xpm cōuiuiū
magnū exhibet: hē bonorū operū spirituale
cōuiuiū q̄ diues popul⁹ eget paup epulat.
Nemo tibi xpm pōt auferre: nisi te illi ipe au
ferrans. Nō te auferrat iactātia tua. nō te au
ferrat arogātia. Hec Ambro. Spūalit aīa
spōsa est cū q̄ xps eē desiderat. Iste spōsus hȝ
oēs cōditiōes desiderabiles in spōso. Q: di
tissim⁹ aliogn spōsā suā nō dotaret: vñ in p
uerb. ((Mecū sūt diuitie)) q: sapiētissim⁹
aliogn totū dissiparet. Un̄ apls ((In q̄ sūt
oēs thesauri sapie.)) Q: pulcherrim⁹ aliogn
spōse displiceret. Un̄ i Psal. ((Speciosus for
ma p filijs hoīnȝ)) Q: nobilissim⁹: aliogn cō
temneret. Un̄ sapie. ((generositatē illius glori
ficat)). Quia potētissim⁹: aliogn opprimere
tur. Un̄ eccle. ((Un⁹ ē altissim⁹ creator.)) q:
optim⁹ aliogn nō diligeret. vñ in Cañ. ((Di
lect⁹ me⁹ et c. Elect⁹ ex milib⁹.)) De his oīb⁹
apls ad Heb. ((locut⁹ ē nobis in filio)) ecce
notabilitatis excellētia ((quē cōstituit heredē
vniuersorū ((ecce diuitiarū affluētia ((p quē
fecit et secula)) sic mira. ecce mirabilis sapiē
tia ((q cū sit splēdor glorie)) ecce forme elegā
tia ((portās oīa vbo virtutis)) ecce infinita po
tētia. ((remissiōēȝ petōrū faciēs)) ecce boni
tas imēsa. Talis spōsi spōsa. talis spōsa filij
nō hñt lugere: q̄diu spōsus ē cū illis. Et no
ta q xps qñqȝ vocat se dn̄m: qñqȝ patrē qñ
qȝ spōsū. Un̄ Gre. Qñ vult timeri. dn̄m: qñ
honorari patrē: qñ amari spōsū se nōiat dn̄s
Attēde ordinē. ex timore. n. solet pcedere ho
nor. ex honore amor. Un̄ et Ber. Si ego dn̄s
vbi est timor meus: Si ego pater vbi est ho
nor me⁹: Sȝ si se spōsū exhibeat puto q: mu
tabit vocē et dicet. Si ego spōsus vbi ē amor
me⁹: Exigit ergo de⁹ timeri vt dn̄s honorari
vt pōt et vt spōsus amari. Quid in his pstat:
qd eminet: Nēpe amor. Absqȝ hoc et timor
penā hȝ et honor nō hȝ grāȝ. Seruilis ē ti
mor quādiu ab amore nō manu mittit. Et q
de amore nō venit honor. nō honor sed adu
latio est. Et qdē soli deo honor et gloria: sed
horū acceptabit neutrū deus si melle amoris
cōdita non fuerint. Io per se sufficit. Io p se

ab amore nō manu mittit. Et q̄ de amore nō venit honor nō honor sed adulatio est. & qdē solu deo honor & gloria: sed horuz acceptabit neutrū deꝰ si melle amoris p̄dita non fuerint. Iop se iustificat. Io p̄ se placet & pp se ipm̄ meritū ipe p̄miū est sibi. Amor p̄ter se ipe meritū fructuq̄ eiꝰ vita eius nō negri. cāz nō fruct

duodecimo.xij.ꝓphete de futuro tpe ecclīaz
admonēdo.tridecimo.xij.hoꝛ dici.vite xpi
ane tpa ordinādo.ꝛtrodecio.xij.porte ciuita
tis ptāte claui regnū celoꝝ aplōdo.qntodē
cimo.xij.fundamēta ciuitatis ecclīam mer
tis ⁊ ꝓbꝫ fortitūdo.sextodecimo.xy.stelle in
corona ihū ecclīam doctrinis ⁊ miraculis
illustrādo.Dōm Dnī ēt hui⁹ numerū aplō
rū instituit certa ei⁹ mysteꝝ.vt ſ.mūdi salutē
qui tpe pdicarent sno quoqꝫ numero ꝓmē
darēt.Ter.n.qnoꝝ.xij.facūt:⁊ totidē apli
ad pdicādū missi sunt.q: p eos fides scē trī
tatis in oēm mūdi ptē⁹ pdicāda erat:vt
q̄drati orbē fide scē trinitatis infignirēt.vñ
⁊ de ciuitate scā hierlm dr̄ ēdēte de celo a
q̄lone porte tres:ab austro porte tres ⁊ ab
occasu porte tres.Ubi figuraliter ostendebat:
q̄ pdicāt⁹ aplis aplōꝝq; successoꝛib⁹ cun
cte p orbē nationes in fide scē trinitat] ecclīaz
ēnt ingressuri.Fz Dns.facit vt essent.xij. vt
sint ipsi sup thronos.xij.iudicātes duo tri.ſ
resl.Uel cū duodenarius ꝓfluat ex duplici se
nario q̄ est numerus ꝑfectionis:significare vo
luit q: duplex ꝑfectio.ſ.vite ⁊ scie.siue oper]
⁊ sermonis dr̄ ēē in his q̄ hūt aplicū ossū.
Nota aūt aplōꝝ quos elegit sunt hec q̄ sequūt
((Simon))q: ⁊ post ꝙrelīōz cognomina
ner ut petrū((⁊ andreas frater ei⁹))((iacob⁹
zebedei))-ſ.filī⁹((⁊ iohānes frater ei⁹))(impo
suit his duob⁹ nota bonarges.ſ.filij tonitrui
q: sepe audierint terrificā vocē ⁊ tonitruoz
pria p nubē de filio tonātis ((Philippus ⁊
bartholome⁹.thomas ⁊ matthēus publica
nus.Jacob⁹ alphei.ſ.filī⁹q; ⁊ iacob⁹ inſ⁹ pp
fectātē vite ⁊ nūor: q: posteriōr in vocatiōe
⁊ frater dñi pp filiatudinē est vocatus((⁊ ſy
mō chananeus frater ei⁹))a chana vico seu
villa galilee.q; ⁊ zelotes est dictus chana .n.
zelus ⁊ cananeus zelotes.i.emulator dr̄ ((⁊
thadē⁹ siluester ſr ei⁹ q; ⁊ iudas Jacobi)).ſ.
frater est vocat⁹((⁊ iudas scharioteꝫ))a sca
rioth⁹ vico iudee in quo ortus est notat⁹. hic
inter aplos eligit ad oīdēdā ꝓphetiā Da
uid ē ꝓpletā.quando ihūs tradēdus p discī
pulū pdicit:⁊ ad excusationē bonoꝝ qñ in
ꝙgregatiōe eoꝝ aliqs malus reperit.vñ au
gu.Nō audio mihi arrogare q: domus mea
sit melior ceteꝝ aplōꝝ.Itē fm eūdē augu.vt
ꝑs malo vtens bñ ⁊ sue passiōis ipleret dis
positū.⁊ ecclesie sue tolerādoꝝ malōꝝ ꝓberet ⁊ exēplū.Insup Fz Amb.Proinde eligit
vt oīdat.q: magna est vitas quā nec aduer
sari⁹ minuere infirmari voluit deseri. voluit
pdi.voluit ab aplo suo tradi vt nr̄a socio p
dutus moderate seras nūi errasse iudiciū pe

rīsse dīficiū.Itē fm Thco.vt discam⁹ q; de⁹
nō repellit aliquē ꝓpter futurā malicīā.ſz ꝑ.p.
sentē virtutē dignū hz.Notat aūt aplos pro
pnos noīnuo vt pseudo ⁊ falsū apli: q futuri
erāt excluderent ⁊ ab oīb⁹ vitarent:nec q̄squā
auderet aliū inscribere cathologo aplōꝝ.
Itē vt tā noīa aplōꝝ q̄s sibi credētiū oīderet
scripta esse in libro vite.Lōbinat vero eos:
ac duos ⁊ duos noiauit exprimit.in signū mu
tue dilectiōis:⁊ approbatiōis equalis societa
tis.Itē q; vt mutuo se iuuātes essent fortiores.
⁊ insup ꝙ dolū in fide ꝓfessiōe:⁊ ꝙ pflictūi
tormētoꝝ tolerātiōe.Ut aūt dicit Augu.Ele
git hos discipulos :quos ⁊ aplos noiauit.
hūilit natos.inhonoratos illiteratos vt qc
q̄d magnū esset ⁊ faceret.ipse in eis eēt ⁊ fa
ceret.Unde ⁊ Amb.Simulat aduerte celeste cō
silium.Nō sapientes aliquos nō diuites.nō no
biles:sed piscatores ⁊ publicanos quos dirī
geret.elegit ne trāduxisse prudētia . ne rede
misse diuitijs:ne popolētie nobilitatiſq; au
ctoritate traxisse aliquos ad suā gratiā vide
ret:vt veritatis ratio nō disputatiōis gratia
rpualeret.Nec Amb.Ad mōtana ergo dñs
ꝙdescēdit:vt a turbis recederet.⁊ q̄te oraret
⁊ familiariter aplos eligeret ⁊ illuminaret vt ⁊
turbas ad altiora traheret:sed turbis ascēde
re nō valētib⁹ sequūtur discipuli. ei⁹.Voluit
etiā docturus in mōtez ascēdere vt altiora p̄
cepta daturus de altis ea pdicaret.Et q; mi
nora legis pceptā filijs israel in mōte dede
rat maiora discipulis euāgelicis in mōte da
re voluit vt se cūctis deū ostenderet.q; legē euā
gelicā vitā dedit.Post electionē itaq; aplos
voluit eos de opibus ꝑfectiōis instruere:q:
ad gradū maiorē ꝓmoti dr̄ cognitionē ma
iorē hīe.Unde Beda.Abstitit mōs ille in quo
aplos elegit dñs altitudinē designat iusticie
q̄ instruēdi erāt:⁊ quā pdicaturi hoīb⁹.Nā
q: missurus erat eos ad pdicādū euāgeliū re
gni celestis merito ꝑ sublimitatē loci in q̄ ele
ctu sūt:amonere voluit eos nō ifimis deside
rijs al' dissolvere ſz ad supna desiderāda ⁊ q̄
rēda sēper erigere debere.Sic ēt legē dam⁹
pōi populo suo in mōte appuit.de mōte q̄
agēda cēnt inotuit.Unde ⁊ Glo.Ascēdit q; ꝑ
mōs in mōtē:vt altiora ſtuitū culmina doce
ret:⁊ eccleſiā sup quā sedet pdicāl̄ ꝓceptū dñi
sublimius erigēdā oīderet.quā eadē doctrī
na vsq; ad finē seculi plen⁹ eruditet.Quan
tus ergo ibi docere poterat vbi erat:in mon
tem⁹ ad pdicandū ascendit:in signū:q: in
montez ⁊ altitudinez virtutuz dr̄ ascendere
qui predicare vult:⁊ iusticiā dei docere. Unde
Crisō.In vitate ꝙsistere dr̄ q; iusticiā docet ⁊
audit.nemo.n.pōt in valle stare:⁊ d mōte lo

qnſ. Ubi stas inde loquere.aut vñ loqris ibi
sta.Si ainꝰ ē in terra quō de celo loqris:si d
celo loqris ⁊ celo ꝙsiste.Et si iusticiā facere n
vis quō magistrū iusticie audio.Ut qd ma
gistrū vocas:cui⁹ ñ vis eē discipulꝰ. Usi Ri
char.Qui aūt docturus discipulos in mōtez
ascēdit hīs nobis insinuat: q; q̄ sacre doctrine
ꝑbā dispēsat nō i valle ꝓsunt opis nō i cāpo
effrēate dissolutōis ꝙsidere dēbat ſz in mōtez
spūalis ꝙuersatōis p exercitia spūū ⁊ cribi
tiōez bonoꝝ opeꝝ ascēdat sīc scriptū ē. Sup
mōtē excelsū ascēde tu q; euāgelizas syō. Dic

Omine iesu xp̄e q; pp inestimabilem
d misericordiā tuā:in mūdū venisti: vt
peccatores ab erroꝛib⁹ ad pnīaz reuo
cares: ex his quā plures dignat⁹ eos eligere
tuos secretarios:discipulos spūales reuoca mi
sericors de⁹:me miserū peccatorē errātē:am
plectere redeūtez:ꝙsona dolētez instrue igno
rantē:ac tādez in estz indignū) cū discipulis
tuis admitteꝝ totaliſ a visderio terrenoꝝ le
diam ⁊ intelligam ꝑba ma ⁊ ope cōpleam
vniuersa. Amen.

¶ Dē sermone domini in monte. ⁊ ꝓmo
de octo beatitudinibus. Capt.xxxiij.

P Ost hec dñs ihesus fecit
sermonē pulcherrimuz ⁊ copiosum
(q̄ē(vt dicit Aug.) Siqs pie sobrieq; ꝙsiderauerit:iuenit in eo quātū ad mores optimos
ptinet.pfectū vite xp̄iane modū:⁊ istū sermo
nez oīb⁹ ꝓceptis: qbus christiana vita insor
mat esse pfectū. Hūc sermōez Matth.⁊ Luc.
variē narrat.⁊ ob hoc dicit dñm ꝓpe fmo
nez fecisse discipulis tātū i supercilio mōtis.
sedēdo p modū doctoris:⁊ hūc narrat.Mat
theus. Et post in latere mōtis cōditer turbis ⁊
discipulis alīū similē stando ꝓmodū ꝓdica
toris.⁊ hunc narrat lucas.Alij ꝙo dicit dñz
ꝓmo sedisse cū discipulis in supercilio mōtis ⁊
electis.xij.descēdisse ad aliquā planitiē i late
re mōtis eiusdē ⁊ ibi vnū ſmonē simul tur
bis cū ⁊ discipulis habuisse: quē vterq; euā
gelista narret diuersimode eadē tñ rei vita
te.Sz ꝓmū ꝙsequēt⁹ tenet ⁊ vitati magis cō
sentire vī. Et ex hoc moleuit ꝙsuetudo i ec⁹
clesia qs cū sit fmo turbis ⁊ secularibus stat
ꝓdicator:vt inuitatos ad pugnā ⁊ oprationem:
qñ clicis ⁊ religiosis sedet vt inuitās ad getē ⁊
ꝓtemplatōez. Proponit aūt dñs ihesus i ꝓn
cipio sui ſmonis octo beatitudines scu ꝑtes
⁊ su bnecit ꝓmia singul beatitudinib⁹: seu
virtutib⁹ corrūdentia.Unde ponit ibi aliqd ꝑ
modū meriti puta. beati ec.⁊ aliqua ꝑ mo
dum premij:puta.qñ.ꝛā.Primum.q.perti

net ad beatitudinez meriti.Sm ho ad beati
tudinez ꝓmij.Sz q; desiderat cōseq; premiuz
studeat primo habere meritum.Un Augusti.
Nemo quippe inueniri pōt.q; beat⁹ eē nolit.
Sed o si hoies qō desiderant' mercedez:sic
opus mercedis non recusarēt.Quis nō ala
criter currat cū et dr̄ beat⁹ eris:libenter audiat
⁊ cuz dr̄:si hec fecerio.Nō recuset certamen
si diligitur premiū:⁊ accēdat aius ad alacri
tatez opis:cōmēdatiōe mercedis.Nec Aug
Beatitudo quippe dr̄ dupliciter vno mō in
spe sicut habet in via.alio mō in re sicut ha
betur in patria.Beati sunt ergo excellentes
in virtute:beatitudine vie:per gratiaz beati
ficandi.beatitudine patrie per gloriam.Uel
fm Aug.non inde beati sunt q: pauperes spi
ritu:ſz qm ipsorum est regnū celoꝝ:⁊ ita de
alijs suo modo.Docebat ergo eos dicens.
((Beati pauperes spū)).i. voluntate ⁊ elec
tione:non necessitate vel simulatiōe((qm ip
sorum est regnū celoꝝ))q; est premiuz corre
dens merito eorum.Ubi sciendum:q; paup
tas spūs sumitur ꝙ pro abstinētia ab amore
mundi ideſt ab amore eoꝝ:que in mundo
sunt:⁊ q; amatoꝛ mundi cōplectitur.⁊ sic est
plenaria oīum delectabiliuz abdicatio:oīe
delectationes q; sunt in diuitijs:delitijs ⁊ ho
noribus ꝓtenneno.Et iō beatitudo ista pōt
intelligi dupliciter.vno modo pro cōtemptu
diuitiarum ⁊ carnaliū voluptatum:scdo pro
premptu sui ⁊ proprie excellentie:vt etiā bo
nus se inutilem ⁊ ceteris reputet inferiorem.
Cōtemptus autē diuitiarum nascit ex cōtem
ptu sui.Qui enim veraciter ⁊ humiliter pro
pter deum se contemnit tpalia que ꝓpter se
sunt faciliter etiaz cōtemnit nec magno pre
cio extrerioza estimat:qui se interius non cu
rat.Si ergo paupertas spūtus iplicat vir
tutem voluntarie ꝓpter christuz egestatis ⁊
etiam vere humilitatis.Et secunduz vtrūq;
intellectum hec beatitudo ꝓmū tenet locuz.
Secunduz primū quidē intellectum:q: pau
pertas est prima ꝑfectio volentuz seq; chri
stum.⁊ totius spūalis edificij undamentū.
Non.n.pōt expedite sequi christuz pauperta
tis speculuz:qui oneratus est rebus tēporā
libus:nec est liber sed seruus:qui animi affe
ctionem subijcit istis rebus transeuntibus
eius enim rei q; affectuose diligit:me seruuz
eius enim rei q; affectuose diligit:me seruuz
sponte cōstituo.Et iō nihil est amandum ni
si ꝓpter deum . Unde
si ipse deus vel aliud ꝓpter deum . Unde
Ambro.Primaz beatitudinem hanc vterq;
Ambro.Primaz beatitudinem hanc vterq;
euangelista posuit.ordine eniz prima ē ⁊ pa
rens quedam generatioq; virtutū. Quia q
rens quedam generatioq; virtutū. Quia q
contēpserit secularia ipse merebitur sempi
contēpserit secularia ipse merebitur sempi
terna.Nec pōt quisq; meritum regni ce

stio adipisci qui mūdi cupiditate possessus emergendi nō hȝ facultatē. Similit ꝗ ad intellectuȝ ſȝ qꝛ humilitas opponitur initio omniū viciorꝫ. superbia ꝗ īit oīa vita tene ꝑncipatū. Vñ Aug. Recte intelligunt pauperes spū humiles ⁊ timētes deū. i. nō habētes inflāteȝ spūm Nec aliūde eis incipere oportuit beatitudinē. Sic qdeȝ puenit ad sumā sapientiā. Initiū aūt sapientia timor dñi. qm ⁊ a ꝯtrario initiū oīs peccati supbia scribit. Unde ⁊ Cris. sicut cetera vitia deponūt ad inferos ſȝ maxime supbia sic vehunt virtutes ad celuȝ: maxime aūt humilitas Hec Criso. Cupidi ergo ⁊ supbi appetāt ⁊ diligāt regna terrarꝫ beati aūtē pauperes spū. i. spūali voluntate vel sui reputatiōe qm ipsorꝫ ē regnū celorꝫ nūc in spe: ⁊ ī futuro erit in re. Et bñ ꝑmiū merito respondet vt indigentie ⁊ humiliatiōi copiositas ⁊ exaltatio succedant. In regno eni intelligit oīmoda sufficiētia ⁊ excellentia. ꝗ hñt ꝑ mitiē in celis q talia ꝯtēpserūt in terris Deinde seqtur secundo. Beati mites qm ipsi possidebūt terrā. Post paupertatē seqtur mititas. Qui. n. pauper ē multis lacessit iniurijs. Et iō necessariū est qȝ sit mitis vel māsuet⁹ qd idē est ſȝ rē, ſȝ differunt noīe. Mitis. n. est q aliū nō offendit māsuet⁹ est q se offēdentes tolerat. Vñ māsuetus dicit qsi manu assuet⁹: cui facile ē sustinere: nō malū ꝑ malo reddere: mitis vero q nulla animi accessiōe turbat sȝ iugiter in aīmi bonitate perseuerat Et ſȝ h mitis dr in affectu māsuetus in effectu. Mites ꝗ ſȝ rē sunt hoies māsueti modesti ⁊ humiles: in fide simplices: ⁊ ad oēȝ iniuriā patiētes: q nullā amaritudineȝ aī sentiunt ⁊ cū irritati fuerint nec cogitant facere malū nec faciūt. cedūt improbitatib⁹ ⁊ non resistūt malo: ſȝ vincūt malū in bono. Et vere beati mites qm ipsi possidebūt terrā. s. duplíceȝ. i. corporis ꝓprij qȝ gerūt ⁊ paradisi qȝ qrunt: terrā inquā corporis ꝓprij: qꝛ mites habent dñiū sui. s. nō iracundi: qꝛ nō subijciūt sensualitatē rōni. Iteȝ terrā paradisi. Mites ⁊ qete ⁊ pacifice possidet dñs terra mouētiū Et iō lege vicissitudinis mites possidebunt dñȝ in terra viuentiū. Et ſȝ gl. qm seipsos in ꝑnti possidēt: hēditatem ꝑro ī futuro possidebūt. vbi Aug. Tūc vere possidebitis terrā: qm in hesseris ei q fecit celū ⁊ terrā. Hoc ē. n. esse mitē si resistere deo tuo. Ut in eo qd bñ facias. ipse tibi placeat nō tu tibi. In eo aūt qd mala iuste pateris: ipse tibi non displiceat. ſȝ tu tibi. Neqȝ. n. parꝫ ē qꝛ placebis ei. displicēs tibi. Displicebis. n. ei placēs. Hec Aug. Rixētur ergo inmites ⁊ dimicent ꝑ terrenis ⁊ tēporalibus reb⁹: beati aūt mites: qm ipsi hēdita

te ac inmobilit ⁊ solide possidebūt terrā eterne beatitudinis. Ad h. n. hoies feroces mouēt guerras ⁊ lites sequētes mot⁹ irascibilis: vt qsi securi possideāt terrā deuictis inimicis Et iō illis q sunt totalit gerati a motib⁹ irascibilis bñ ꝑmittit possessio pacifica terre viuentiū de q pelli nō possunt ab aduersarijs Significant. n. terre (ſȝ Aug.) quādā soliditates ⁊ stabilitates hēditatis ꝑpetue: vbi aīa ꝑ bonū affectū tanqȝ in loco suo requiescit. sicut corpus in terra: ⁊ inde cibo suo aliter sicut corpus a terra. Ipa ē requies ⁊ vita scōrꝫ Si ꝗ (vt dicit Beda) celorꝫ regnū pauperib⁹ ⁊ terra mitib⁹ ꝑmittit qd supbis ⁊ ꝯtentiosis nisi infernus relinquet. Deinde sequit tertia ((Beati qui lugent quoniā ipsi cōsolabunt)) Hec tertia beatitudo recte patriā sequit ⁊ ſm: post cōtemptū nāqȝ mūdi ꝑ paupertatē: post quieteȝ mētis ꝑ māsuetudiē vacans homo sibi ꝯsiderans statū suū. nihil inuenit nec in se nec in alijs nisi miserā luctus ⁊ flebile. Et ideo incipit lugere. Est aūt lugēdū nō ꝑꝑ tēporalia dāna: sed ꝑꝑ spiritualia detrimēta. Et vere beati q lugēt. quoniā de⁹ eos conselando omnem lachrymā ab oculis eorꝫ absterget Vñ Ber. Felix lachryma: que manu pij dñi meret absterge. Ut dicit. Maximus lachryme veniaȝ nō postulāt ⁊ tamē merent causaȝ nō dicūt. ⁊ tamē mīa ꝯsequūtur: qꝛ sermo interdū nō totū profert negociū lachryma vero totū ꝑdit affectū. Consolabūtur. n. lugentes ⁊ h ⁊ in futuro. In ꝑnti enim ꝯsolationes spūales cōsolāte spūsancto q paraclit⁹. i. cōsolator dicunt recipiūt penitētes Cōsolabunt ⁊ in futuro cū ad gloriā ꝑducētur vbi gaudiū ⁊ letitiam obtinebunt: qꝛ ſm Criso. huiusmodi luctū dñs ꝑpetui gaudij cōsolatiōe cōpēsat. Ut aūt dicit ideȝ Cri. Lugēdum est ⁊ vere lugēdū ꝑntis vite tpe: in quo tantā malorꝫ labeȝ tātaqȝ quotidie videmus flagitia cūmulari qȝ si velis ꝯsiderare ꝑ singula nunqȝ te poteris a lachrymis temperare. Et. n. si qs extrīsecus vñ cūqȝ adesset ⁊ ꝑceptorꝫ xpi. ac nostre ꝯuersationeȝ ⁊ ꝑturbationeȝ videret inimicos nos esse ⁊ ꝯtrios pceptorꝫ xpi iudicaret ⁊ qsi q studiū quoddā habuerimus ꝯtria ī oib⁹ gerere quā ille mādauit. Hec Cris. et sciendū qd. v. sūt cause luct⁹ quarꝫ due penā. s. ꝑntes ⁊ eternā qnta gloriā celesteȝ. lugendū est ꝗ ī hac vita: ꝑmo ꝑ peccatis ⁊ miserijs ꝓprijs: sc̄do ꝑ peccatis ⁊ miserijs alienis tertio ꝑ incolatu ꝑntis miserie. qrto ꝑ piculo ⁊ dubio pene eterne qnto ꝑ dilatiōe glorie. ⁊ iō beati q lugēt. s. ī ꝑnti qm ipsi ꝯsolabūt plenarie ī futuro ꝯ qnqȝ luct⁹ ꝑdictos: ꝯ ꝑmū ꝯ peccatorꝫ remissiōe ꝯ ſȝ ꝯ primorꝫ bonorꝫ sa

lute ⁊ malorū cōdenatiōe. ꝯtra tertiū de hui⁹ exilij liberatiōe ꝯ quartū de euasiōe pene future ꝯ qntū in glie adoptiōe ⁊ tūc poterūt dicere cū psalmo. Scdm multitudinē dolorū meorꝫ in corde meo ꝯso. tu. le. aīam meā. Huic snie ꝯcor. gre. q dicit. Quattuor sunt qlitates qb⁹ iusti viri aīa in ꝯpūctiōe vehemēter afficit: cū aut malorꝫ suorꝫ reminiscit ꝯsiderans vbi fuit: adhuc iudiciorꝫ dei sniaȝ metuēs. ⁊ secū ꝗrens: cogitat vbi erit: aut cū mala hui⁹ vite ꝑntis solerter attendēs merēs ꝯsiderat vbi est: aut cū bona supne ꝑrie ꝯtēplat: q qꝛ nōdū adipiscit lugēs ꝯspicit vbi nō est. Hec gre. Gaudeāt ꝗ vani in hoc mūdo: beati aūt q lugēt qm ꝯsolabūt in celo. Cōgrue āt lugētib⁹ ꝑmittit ⁊ ꝑparat eterna ꝯsolatio. vt q tristati sūt in ꝑnti gaudeāt in futuro. ⁊ tpale amittētes letitiā ꝑfruātur eterna. Deinde seqtur qrta. ((Beati q esuriūt ⁊ sitiūt iusticiā qm ipsi satiabūtur)) Hec qrta beatitudo recte seq tres ꝑdictas. Que. n. mūdana ꝯtēpsit ac mores māsuetudine rexit ⁊ defectus luxit. iā pōt exurire ⁊ sitire iusticiā qd nō prius potuit. quia ſm Amb. eger cū in graui morbo est nō esurit. Prin' vero tres a seculo neqȝ eripiunt. paupertas. n. diuitias abijcit: māsuetudo iniurias nō sentit. luct⁹ cōmissa diluit. q vero sequūt ad celū erigūt. qrū ꝑma est non tā iusticia qȝ esuries siue desideriū iusticie: qꝛ in ꝑnti ꝑfectā iusticiā nō possumus esurire. vñ dicit beati qui esu. ⁊ siti. iusticiā. i. cū oī desiderio ⁊ vehemēter ad modū esuriētis ⁊ sitiētis appetūt eā ſm Bedā nos instituēs nūqȝ nos satis iustos estimare debere. sed quottidiano iusticie sēper ardere ꝑfectu. Vñ Hiero. Non sufficit nobis velle iusticiā nisi iusticie patiamur famē. vt nūqȝ nos satis iustos. sed semp esurire opera iusticie inteligamus. Et accipit h iusticia ſm qd est virt⁹ generalis ad oēs q declinat a malo ⁊ fit bonū. ſm qd homo ab ea generaliter iustos dicit ꝑ exercitiū virtutū qꝛ ſm Criso. esurit iusticiā. q ſm dei iusticiā desiderat cōuersari hāc iusticiā ⁊ vite rectitudinem non solum in nobis. sed ⁊ in omnibus alijs appetere debem⁹. Et h est iusticia q tribuit vnicuiqȝ qd suū est deo primo ⁊ sibi deo tria. s. honorē creatori. amorē redēptori. timoreȝ iudici ꝑximo tria obedientiā superiori. ꝯcordiā pari. bñficentia inferiori. sibi tria mūdiciā. cordi. custodiā ori. disciplinā carni. Et vere beati q esuriūt ⁊ sitiūt iustitiā qm ipsi saturabunt vtq ꝑ esurieȝ ⁊ sitiȝ iusticie meruūt. ꝑ saturitatē glie ꝑmient ⁊ conatū quoȝ passi sunt in merendo reficiat ꝑmiū in ꝑficiēdo. Que saturitas redet in vita beata de qua dicit ps. Saciauerit cū appāuerit

glia. In ꝑnti quoqȝ reddit qꝛ sicut auaritia sint aliena ⁊ esurit sic ꝑ iusticiā saturat⁹ ꝯtētus est suis ⁊ aliena nō cupit. nō solū taqȝ sili q faciūt iusticiā seu iustic. ꝯꝑus. sed etiā q eā esuriūt ⁊ sitiūt. i. q eā facere ꝯcupiscūt ⁊ si nō ꝑnt facere qd desiderāt. tñ beati sunt qꝛ qntū in ipsis est faciūt qd desiderāt. ⁊ isti qdē saturabunt qm oīa eorꝫ desideria ꝯplebūtur Vñ Aug. Qui ꝑfecte nouit ⁊ ꝑfecte amat iusticiā iā iustus est etiā si nulla exstat ſm eā forinsecus ꝑ mēbra corporis operādi necessitas. Desiderāt ꝗ alij vana q eos satiare non poterūt beati āt q esuriūt ⁊ sitiūt iusticiā. qꝛ ipsi saturabūtur h ꝑ modulo sed plenarie in futuro. Deinde seqtur qnta. ((Beati misericordes qm ipsi misericordiā ꝯsequent)) post iusticiā. qa ipsi saturabūtur h ꝑ modulo sed plenarie ī futuro. Deinde sequit qnta ((Beati misericordes quoniam ipsi misericordiam consequentur)) post iusticiam recte ponitur misericordia quia vna nō debet esse sine alia sed altera ab altera temperari. Nam misericordia sine iustitia descendit ad dissolutiōeȝ iusticia sine misericordia descendit ad crudelitateȝ. vna cū alia incedit secūdū eqtateȝ. est autem misericordia misericordis super malo. Unde dicuntur misericordes quasi miserorum cor habentes quia alterius miseriam quasi suam reputant ⁊ d malo alterius quasi de suo dolent. Misericordia est ad dimittere iniurias illatas: ac omnem rancorem ⁊ odiuȝ ⁊ dare quodcūqȝ potest spūale ⁊ corporale subsidium. Misericordie āt exhibende. is est ordo vt prius sit super malo proprio secundū illud Ecce. Miserere anime tue placens deo deinde super proximi malo eius defectibus cōdescēdendo. cuius finis est pro alio mori exemplo xpi: q pro nobis ex misercordia dedit se morti. Est igit misericordia. s ꝑma propria ad seipsum per ꝑsentiam. secunda fraterna ad proximum per beneficientiam. est ⁊ tertia filialis ad deum per cōpassionem. sed heu qꝛ nihil compatiuntur super contritione Ioseph. Prima consequitur misericordiam in remissione omnis culpe. Secunda consequitur misericordiam in diminutione pene: ⁊ intercessorum multiplicatione. Qui enim diminuit alterius penaȝ meretur sue diminutioneȝ. Tertia ꝯsequi misericordiā in ademptiōe glorie qꝛ ſm Apl'm si ꝯpatimur ⁊ glorificabimur. Sed vt dicit Amb. Qui ꝯpatit. nō ꝑfunctorie ꝯpatit: sed vt tribulatiōes xpi in corpe suo ipleat. sicut iplebat. Et Paul. Igit studiose circa miam insistere debem⁹: qꝛ in oibus misericordia dei indigemus. Hec virtus tāta est qd ea pre ce-

teris deo ꝑfi sibi ꝓpria attribuat. Uñ dicit Deꝰ cui ꝓpriū est miseri semper ⁊ parcere. Danc etiā negatā exprobrabit reprobis. ⁊ ipēlaz cōmēdabit iudex. Uarie. n. occurrēt opa misericordie in die iudicij his q fecerint ea qñ (vt ait Iacobꝰ) iudicij sine misericordia fiet illi. q non fecerit misericordia. Uñ Eligu. Bīōs esse dicit q subueniunt miseris qñ eis ita rependit: vt de miseria liberent. fac. ⁊ fi et. fac ei⁹ altero vt fiat tecuz. Ns egeris cuz petierit tuo. hoc agat deus cuz tuo. Uñ ⁊ Hilarius. In tantuz. n. deus benuolentie nostre in oēs delectatur affectu. vt misericordiā suaz sit solis misericordibus ꝓmissurus. Uñ ⁊ Lrisb. Bīōs misericordiaꝝ misericordes o ciuesse beatos. ostendes vtiq; nostra misericordiā ꝓmereri nō posse nisi ⁊ ipse misericors fuerit. Et ite videt aūt esse eēlis retributio: ⁊ multo maior. Nō est. n. equalis hūana misericordia ⁊ diuina. Seuiant ergo tyranni cū suis crudelitatibꝰ sine misericordia perituri. Beati aūt misericordes qñ ipsi misericordiā ꝙsequentur in futuro. Ubi ab oi miseria culpe ⁊ pene subleuabūtur. ⁊ in hoc seculo vbi eis culpa remittit ⁊ gratia largiter ꝓferunt talia ⁊ subleuant a multiplici miseria ꝑ tus tiste pati ⁊ saluti spūali expedire videt. Deide sequit sexta (Beati mundo corde qñ ipsi deū videbunt) Sexta beatitudo optime sexto loco ponitur: q2 ꝓpiaz hō ad dei imaginez. q ua ipsius dei p cognitionez ⁊ amorez capax est reparatur. quaz sexta die ꝙditus perdidit ⁊ sexta etate recuperauit. Et recte post misericordiā ponitur cordis mundicia. qz (secūdū Ambros. Qui misericordiā defert misericordiā amittit nisi mundo corde misereat. nam si facta tiam querit nullus est fructus. Dicit ergo. Beati mundo corde. non dicit superficie vt falaces ypocrite: qui mūdant q foris est: non tñ corpus: vt mundani diuites q corpora studeant munditie. sed eorde quos nō arguit ꝙscientia peccatoꝝ q declinant a malo quo libet: ⁊ faciūt omne bonū qd ꝓsunt bono fine ⁊ recta intentione. Et vere sic mūdo corde beati sunt. qñ ipsi deū videbunt: qz munditia maxime vnit sūme beatitudini: ⁊ mundus non nisi mūdo corde pōt videri. Illud est cor mundus qꝰ nō arguit ꝙscientia vlla peccati: sed est templū sanctuz dei. ex quo cogitationes male non ꝓducuntur. Si enim cor fuerit mundū a prauis cogitationibus totus homo erit mundus ab iniquitatibus Ibi enim peccata oriuntur ibi radices figūt que si ibi succise fuerint. non est vbi crescāt Deus quippe spūs est. Et ideo non oculo. carnis. sed oculo cordis et mentis tantuz videri potest. Et sicut oportet oculum carnis esse purum ⁊ mundum vt solē possit videre: sic longe plus oportet oculum cordis mundus esse: vt possit deum qui lucem habitat inaccessibilez videre: qz in eo omnis sufficientia nostra completur ⁊ finis desideriorꝝ nostroꝝ habetur. que solis mundis corde debetur. Unde Aug. Hic est finis nostri. Quicquid bñ agimus quicquid laudabiliter ethamus quicquid inculpabiliter desideramus: ad dei visionez cuz venerit plus non requiremus. Uidere deū: volumus. sed vide quid dictuz est Beati mūdo corde. qñ ipsi deuz videbunt. Hoc para. Uñ videas. Non enim corde non mundo videre permittēris. q non videtur nisi corde mundo. Uñ ⁊ Ambro. Emunda cor tuum omnes pelluitas cogitationes de corde tuo abijce: nihil sit quo tuus inquinetur affectus. Simplex mens: pura sinceritas sit. talibus se dñs voluptatibuz corporis deposuerint. demonstrare dignatur. Nec Amb. Immundi ergo cor de qui in sordibus sunt. sordescant adhuc. Beati aūt mundo corde qñ ipsi deum videbunt. in presenti per fidem ⁊ in futuro per ipem: in presenti familiarius. ⁊ i futuro gloriosius. Hic fm q aliquis erripuit se a malis ⁊ bona fecerit. fm hoc deū videt aut minus aut amplius: ⁊ ibi quanto munditia maior. tanto visio potentior ⁊ clarior. Deinde sequitur septima ((Beati pacifici. quoniam filij dei vocabuntur.)) Septimo loco ponit beatitudo pacis qz in sabbato septime etatis plenarie dabitur pax habentibus beatitudines supradictas. Bene aūt post munditiam pax sequitur. qz ad gradum pacis qui purgatus est dirigitur. nec nisi in bona voluntate pax nutritur. Unde Ambro. Luz interiora tua vacua feceris ab omni labe peccati. a te pacem incipis. vt sic pacem alijs feras: dicit ergo. Beati pacifici. nec dicit animo pacati. quia hoc pertinet ad secundam beatitudinem que est mititas: sed dicit pacifici. qui. s. primo in semetipsis pacem faciunt ⁊ quicquid peruerse cogitationis. locutionis ve deprehendunt. potenter expellunt nec aliquid turbationis in suo regno dominationis occurrat. pacem suam tamen seruet ⁊ cuncta cum cordis sui tranquilitate iudicet Deinde non in se tantum pacem custodiunt verumetiam alios discordantes sibi ad vnitatem pacis reducunt. ac semper paci faciendo. reformande ⁊ conseruande. siue in se siue in alijs inuigilant. Paci aūt contrarium

dice ⁊ molestie. Pacifici ergo hyulusmodi bellis sopiendis. litibus dirimendis. tumultibꝰ sedandis. inquietudinibus quetandis molestijs mitigandis insistunt. Nec autez sunt officia filij dei. qui in se pacificus pacem reformauit in alijs. ⁊ ideo de pacificis bene dicitur quoniam filij dei vocabuntur. Pacifici etiam dicuntur qui totaliter etiam per affectum mentis deo sicut summe bonitati conjunguntur ⁊ sic nihil aliud extra ipsum querunt. sed in ipso quietantur ⁊ pacificantur. Qui ⁊ filij dei vocari merētur. q filiatio dei importat assimilationem ad deū. ꝓpriū aūt est ipsiꝰ dei se ipso frui ⁊ in ipso quietari. Pacifici ergo esse debemus vt vere ipsum deuz pacis in nobis habere mereamur de quo scriptum est. factus est in pace locus eius. Ubi Augu. Pacifici in semetipsis sunt. qui emnes animi sui motus exponentes ⁊ subijcientes rationi. i. menti ⁊ spir. tui carnalesq; concupiscentias habentes edomitas siūt regnuz dei. In quo ita ordinata sunt omnia vt id q est in homine precipuū ⁊ excellens. hoc imperet ceteris non reluctantibus que sunt nobis bestijsq; cōia. atq; idipiuz q excellit in homine. i. meno ⁊ ratio subijciatur potiori q ē ipsa veritas vnigenitus filius dei. Neq; cum imperare inferioribus potest nisi superiorise subijciat. Et hec est pax que dat in terra hominibus bone voluntatis. Nec est vita consummati perfectiq; sapientis. Nec Aug: Intelligent ergo discordes patrem suum diabolum imitantes. beati autez pacifici primo sibi deinde alijs. scilicet. internam pacem ⁊ fraternaz fruētes qñ filij dei ⁊ veri imitatores eiꝰ in superna pace vocabuntur habent enim similitudinem dei patris quia deus pax ⁊ ges summa est ⁊ omnia cum tranquilitate disponit. Deinde sequitur octaua ((Beati qui persecutionem patiuntur propter iusticiam. qñ ipse ē. re. ce.)) Fz Lrisi posita pacificoꝝ beatitudine aliquis estimaret q semper pacem sibi querere sit bonum. subdit beati qui perse. pa. propter iusti. Nec beatitudo perficit hominem ad bene patiendum sicut predite ad bene agendum qz sicut ad virtutem pertinet bene agere ita bene pati. Et ideo post precedentes beatitudines que consistunt in perfectione actionis sequitur hec que consistit in perfectione naz sicut beatitudo patrie distinguitur penes aueream ⁊ aureolā. sic beatitudo vie que est imago quedaz ⁊ similitudo illiꝰ precedētibus. n. respondet ꝓmiū aure huic vero premium aureole. que hec per regnum intelligitur. nam fm. Dicro. hic martyrio cō

paratur. Dicitur ergo. Beati. s. non tñ q bene opant sed etiā q persecutionez patiunt. s. patienter. ⁊ nō ꝓpter scelera ⁊ peccata sua sz ꝓp iusticiā. (. legalē. que includit oēz virtutē. s. (fm Lrisō.) p veritate atq; pietatez p aliorum defensione. solemus. n. iusticiā p omni ꝙpte animi ponere. Et vere beati in spe beatificādi in re. qñ ipsoꝝ est regnū celorum: ⁊ quo ad aureā. ⁊ quo ad aureolā. Sz nihil p libertate ecclesie me exponā mortī. Ita ꝓ alijs que spūalia sunt non ꝓ agris vel reditibus ecclesie ⁊ similibus. Sepe. enim nos apponimꝰ his ꝓ magis iduci auaritia q iusticia. Huiusmodi questionem Amb. determinans ait. Si ame petierit imperator: q meum est. idest fundum meum. argentum meum ⁊ huius modi. sciat me non refragaturum. q̄q̄ omnia que mea sunt sint paupertatum verum ea que diuina sunt imperatorie potestati non esse subiecta. Si patrimonium petit inuadit. si corpus occurram vultis in vincula rapere. vultis in mēte rapere voluntatis est mihi. non ego me valabo circumfusione populoꝝ. nec altaris tenebo vitam obsecrās iepd p latratibus ⁊ spūalibus adipsa pertinentibus inmolabor. hic Ambro. Nec octaua complementū est aliarū beatitudinum tāma omnī coronarū. tunc vt cum homo perfectus est in ceteris. tandē aptꝰ ad patiendū aduersa dignus reperiatur. Unde Lrisō. ꝓpterea a puero semper sequēti viam factis mandato. scriē ⁊ chatenā nobis q̄dā auream subtexuit. Cum. n. qs humilis fuerit erit ꝙsequenter ⁊ mitis. Qui aūt mitis etiā peccata lugebit. Qui vero ob peccata luget esurit sititq; iusticiaz. Qui mitis est ille et misericors. Qui misericors fuerit ⁊ iustus. idem est ꝓpunctus ⁊ mūdus corde. Qui vō talis est erit etiam ꝓfecto pacificus. Postq; ista perfecerit erit aq̄q; dubio etiam ad pericula preparatos. nec ad maledictaz priorsus vlla terrebitur. nec si mala quoq; mille patiatur. Nec Lriso. Qui ergo ꝓdictas virtutes habet beatus est: multo autem beatior qui has virtutes inter aduersa seruare non trepidat. Septem itaq; perficiunt sed octaua clarificat ⁊ demonstrat q perfectum est nam patientia opus perfectum habet. vt per hunc gradum perficiant ⁊ ceteri tanq; a capite rursus exordiēs. Unde octaua redit ad caput siue ad principium. i. ad primā beatitudinem ꝓbans ⁊ purgās eaz n qd fermēti habet admixtū. beati eni pauperes si persecutionē patiunt ꝓpter iusticiā. Reddit etiā ad fm probans ⁊ purgans eā: beati. n. mites si persecutionez patiunt ꝓpter iusticam. Ita

et ad omnes alias referendo redit iterum vt post probatio purgatio et consumatio cap. Debet ergo replicari ad omnes alias precedentes ad hoc quod sint probate beatitudines. Scorpius non calcatus quietus iacet aculeos non exerit sed tactus statim exerit pugionem et pungit ita et homo vacuus virtute punctus vrena verbo vel iniuria estillata statim sicut serpens ira et odio ac verbo contumelioso et impaciencia armatus crepat et insilit in illum qui eum lesit in quo probatur et das vacuum esse cognoscit. Et sancti percussi in vna maxilla prebent aliam: diligunt inimicos et orant pro persequentibus se. Hinc dicit Ber. quod sicut stelle de nocte lucent de die autem non apparent sic virtus que non apparet in prosperis emicat in aduersis. vnde secundum hoc non videtur octaua proprie beatitudo dicenda et per se distincta sed precedentium illuminatio potius et confirmatio. Octauo autem loco ponitur quia significat generalem resurrectionem octaua etate futuram. que etiam per octauas sanctorum designatur. Hec est circuncisionis et octaue resurrectionis preparatio. quia per hanc circuncidit in nobis auferetur si quid fermenti in nobis remanserit. et consumamur in omni perfectione et probatione virtutum. sicut enim in octaua resurrectionis immutabimur et perficiemur in gloria ita et per hanc hic in merito et gratia. Et respondet sibi idem premium quod prime s. regnum celorum. quia illi maxime persecutiones in mundo patiuntur qui contemptui habentur et tales sunt maxime pauperes spiritu. quia a pluribus deridentur. maxime etiam conueniunt in merito: voluntaria enim paupertas est quoddam genus martyrij. quia vtrobique oportet vincere animum quoad delectabilia huius mundi in regno quoque includuntur duo. s. diuitie et dominatio. promittitur ergo regnum pauperibus per respectum ad diuitias quia qui propter xpm abrenuntiant diuitijs temporalibus. in futuro gaudebunt eternis pacientibus vero per respectum ad dominium. quia qui hic propter xpm opprimuntur in futuro cum xpo oppressoribus dominabuntur. potest etiam dici quod non est idem premium vtrobique. quia ibi per regnum intelligitur premium auree hic premium aureole. Hoc autem vnum premium quod est regnum celorum etiam in alijs est: sed varie nominatum. vnde Cri. Tu vero et si non per singulas beatitudines regnum audias repromitti. ne tristeris et si. n. retributiones ipsas differenter appellat. eas tamen cunctas ad vnum celorum regnum reducit. nihil. n. omnino aliud nisi celeste regnum per hec cuncta designat hic criso. videat ergo vnusquisque hoc audiens si in aliqua istarum beatitudinum continetur et si in aliqua se inuenerit securus sit beatus erit. hic. n. veritas dixit veritas autem mentiri non potest. Deinde post generalem sententiam subdit specialem persuasionem verbum ad apostolos conuertendo: et triplicem actum persecutionis. s. in corde: ore: et opere. eis pronunciando dicens ((Beati estis cum maledixerint et odio. et oderint ex animo vos homines. quo ad primum. et persecuti vos fuerint et separauerint vos)) excludendo a synagogis et edicione sua tanquam immundos. et ibi graues ad vi|uerius vos)). i. omnia genera verborum malum adtium quibus vestram famam ledant: et exprobauerint vos contumelia et improperia vobis dicendo ((et eiecerint nomen vestrum)). s. nomen xpiani ((tanquam malum)) illud execrantes ac defamantes et extinguere cupientes: quo ad secundum. non quod debeat aliquis ista querere sed quia timore horum non debet veritatem iusticie et doctrine dimittere. Sicut autem triplex est persecutio. s. cordis. oris et operis et hec tertia triplex. s. in damno temporalium in persecutione amicorum in afflictione et iniuria proprii corporis. ita et triplex est paciencia que odia cordis verbum contumeliosum oris et manualem persecutionem operis sustinet paciencer emittendo omnem iniuriam compatiendo peccato proximi orando vt a via mala conuertatur. et ita peccatum eius deleatur: Hic triplex hostis ecclesiam dei impugnat contra quos triplicem pacientiam opponit. Hucusque ergo ad omnes generaliter et indeterminate sententias posuit. hic vero ad apostolos specialiter verba dirigit. quamuis et hec etiam alijs conueniant predicens eis precipue. quia ipsi pro nomine eius passuri essent. et monstrans quia eorum hec maxime proprium est super omnes alios. Quia ergo propter maiorem difficultatem specialis persuasione indigebant ideo conuertitur ad eos vt animaret. quos sicut agnos inter lupos missurus erat. Unde Beda. Non ad hoc nisi similes valent semper eorum qui ibant gaudentes a concilio quoniam digni habiti sunt pro nomine Iesu contumelias pati. Sed quia non omnis persecutio beatificat sed tantum illa que gaudiose suscipitur propter iusticiam que est xpus filius virginis. ideo addit mentientes propter me seu filium hominis quia ad hoc quod persecutionis tollerantia beatum faciat requiritur quod mendose et false seu iniuste ac propter xpm nobis inferatur in quo tristicia persecutionis conuertitur in gaudium quoniam reddet deus sanctis mercedem laborum suorum. Alias. n. non est beatus sed miser. nec est ei merces inde sed accumulatio sue miserie. Unde Augu. Si sustines quia peccasti propter te sustines propter deum. Si autem sustines: quia mandata dei seruasti: vt te propter deum sustines et merces tecum manet in eternum. Que sentitur in corde pacientium. eorum qui iam possunt dicere. gloriamur in tribulationibus Non. n. ista pati fructuosum est. sed ista propter xpi nomine non solum equo animo sed etiam cum exultatione tolerare. Unde concludit subiungens premium et per hoc alliciens ad paciendum. Ut enim dicit hic quodlibet opus fieri solet cum ei premium cogitatur et spe mercedis leuigatio fit laboris ((Gaudete)) inquit. s. interius in corde et ((exultate.)). s. exterius. in corpore. i. propter exemplum gaudium foris ostendere: tam propter bonum virtutis pacientie quam propter spe

premij et glorie ((quoniam merces vestra)) non tantum magna est sicut aliorum ((sed copiosa)) et supra condignum est in celis. Multa. n. merces est in celis multa propter iusticiam patientibus in terris. Merces ista magna est multa est preciosa est diuturna est. Tam magna est quod non potest comprehendi. Tam multa est quod non potest numerari. tam preciosa est quod non potest estimari. tam diuturna est quod non potest finiri. Merces ista tanto est vberior. quanto gaudio et exultatione in tribulationibus fides est deuotior. Deus. n. non quantitatem laborum vel multitudinem operum et remunerat quam qualitatem et modum radicis ex quo oriuntur et tolerantur. Non enim attendit quantum sed ex quanto. nam minutum vidue pretulit zechei dimidio Sentiunt ergo (vt dicit Augu.) istam mercedem qui gaudent in spiritualibus bonis sed ex omni parte perficientur cum etiam mortale hoc induerit immortalitatem. Sed nos heu in multis decipimur quando nobis arrident secularia. quando vulgus laudibus nos attollit. gaudemus et exultamus cum magis flere et dolere deberemus. quia maius periculum sunt prospera quam aduersa: laudes quam vituperationes. gaudeamus ergo et exultemus cum apostolis quibus salubre gaudium. et salubris exultatio demonstratur. cum eis in contumelijs et persecutionibus gaudendum esse et exultandum denunciatur. Unde hiero. Nescio quis hoc nostrum possit implere vt laceretur obprobijs fama nostra et nos exultemus in domino. Hoc qui vanam sectatur gloriam implere non potest. gaudere igitur et exultare debemus. vt merces nobis in celestibus preparetur. Eleganter in quodam volumine scriptum legimus. Non queras gloriam et non dolebis cum ingloriosus fueris. Unde et Criso. Quantum aliquis letatur de laudibus hominum tantum de vituperatione tristatur. Qui vero gloriam concupiscit in celo obprobria non timet in terris. Unde dicit Seneca. Nunquam felix es. si nondum te turba deridet. Si beatus esse vis cogita hoc primum contemnere contemptum. Si vis beatus esse: si fide bona: vir bonus: sine te stultum videri: sine contemnat te aliquis. Quisquis volet tibi contumeliam faciat: et iniuriam: tu tamen nihil patieris si modo tecum erit virtus. Hec Seneca. non solum autem premio. sed etiam exemplo eos ad pacientiam prouocat (et rigorem tribulationum temperat consolansque eos exemplo prophetarum et suadens ad sustinendum consolationem eis de illorum societate prestat: qui ante eos afflictiones varias pertulerunt dicens. Sic enim crudeliter multipliciter et incessanter perfecti sunt prophetas veros vt Hieremiam Isaiam et alios qui ante vos fuerunt quia pro veritate persecutionem sunt passi et ita dant nobis exemplum et animum patiendi. Quasi diceret Non miremini si vos patiamini quia non est nouum nec insolitum. Illorum ergo exemplum vos docet: si illorum vos beatitudo leticia delectat: illorum exemplum vos inuitet ne timore deficiatis pro veritate pro qua ipsi passi sunt sine exemplo eos imitate. Secundum hunc modum ostendit solet elephantis sanguis vue et mori ad acuendum eos in prelium. Similiter nobis proponitur exemplum xpi et martyrum ad confortandum nos tribulatione persecutionum. Et idcirco proposite glorie premium considerantes ad omnem tolerantiam passionis deuote. fide parati esse debemus: vt consortes glorie prophetarum atque apostolorum effici mereamur. Non ergo debet quis timore persecutionis veritatem deserere. sed potius vbi xpus in causa est persecutionum affectare. Ut. n. dicit apostolus omnes qui volunt pie viuere in xpo persecutionem patiuntur. Si ergo persecutionem pateris habeto id signum in bonum quia pie in xpo viuis. Nam si non pateris persecutionem non vis pie viuere in xpo. Unde ambrosius. Et fortasse cum persecutiones non patimur tanquam condemnati habemur quia nequaquam pie viuere volumus in xpo. Nam vtique cum sit diffinita sententia quod omnes qui volunt pie viuere in xpo iesu persecutiones patiuntur. videtur is qui persecutiones non patitur abdicatus: quod non sit pie intentionis in xpo. Deuotionem. n. fidei prelia sequuntur. Hec Amb. Sed diceret aliquis. Nemo potest modo propter persecutionem attingere ad beatitudinem. quia nunc in pace consistunt omnia et sancta ecclesia fere de nulla parte patitur aduersa ad quod dicendum quod vbi temptationes sunt et persecutiones quas cotidie in penetralibus sancte ecclesie persequuntur. cayn abel ismael isaac esau iacob. i. impius iustum et si quis persecutionem non patitur ab exterius patitur: tamen a fratribus omnes. n. qui pie volunt viuere in xpo persecutionem patiuntur. Et si non patitur quis extrinsecus patitur tamen intrinsecus et a negotijs spiritualibus. Et quia non cessant persecutiones. pacientia nobis necessaria est: vt reportemus repromissiones. Ut autem his qui perdunt pacientiam quia et perdunt pacientie coronam. Non ergo murmuremus si in paucis vexemur quia multis bonis disponemur. De his octo beatitudinibus quas ponit mathe quatuor tamen ponit Lucas. Sed secundum Amb. in istis octo ille quatuor sunt et in illis quatuor iste octo. Mansuetudo n. et pax referuntur ad patientiam. munditia cordis ad paupertatem spiritus. misericordia ad esuriem iusticie. Et dominus supra premijs ad virtutes et fide populos prouocauit. persequenter eos etiam a criminibus et peccatis futurorum suppliciorum denunciatione deterret dicens. ((Veruntamen ve)) scilicet doloris eterni ((vobis diuitibus)) non tamen

omnibus (ꝙ q habetis ꝫ ꝓlationē vestrā)) a vobis optatꝫ abuentes diuitꝫs ad vite volupcatē. Quasi diceret nō habetis meā nec in patria nec in futuro. Diuites ergo vocat q in bonis ducūt deos suos quia nō tam diuine ꝙ amore z abusio diuitiarꝫ in culpa est. Cū.n. impius regnū celoꝝ pauperū cē dicat ex opposito apparet q ab ꝫ regnoꝝ alienat q in ꝛporalibꝰ ꝫ nō ꝓlatio: nō delitie sed remediꝫ refrigerū ꝫ necessarias temporis miserias esse debent ꝓlationē ḡrit audimus a misso iudice filii recordare qꝛ recepisti bona in vita tua. Unde ambrosi⁹. Qui consolationem vite presentis habuerunt remunerationem perpetue perdiderunt. Ut vobis qui saturati estis in preteriti vacando cum messatoni z ebriatis z in deliciis viuēdo qꝛ elinctis in futuro non cibi carentia specialiter ꝫ totiꝰ boni penuria ꝗliter. sicut dives q epulebat quotidie splendidꝫ z deliciis vtens dirū ve sustinebat esuriēs qui de digito lazari quē desperarat guttā aque quere bat. Epulones arctissimo ieiunio macerabūtur in pena vt culpe eoꝝ scilicet gule pena sit ꝓtraria. si ergo ꝫria ꝓtrarijs punient in pēa ꝫria ꝓtrarijs curari debēt in penia. Ubi Beda. Si beati sunt illi q iusticie semp opa esuriūt. infelices ergo estimādi sūt q sibi in desiderijs placētes nullā veri boni famē patiūt satis se rati beatos si nō ad tps sua voluptate pueni. Ue vobis q nūc ridetis risu inordinato: ac gaudet': z lasciuitis gaudio vano qꝛ lugebitis dolore exterioꝝ. Uel lugebitis p oi boni carētia z flebitis p oi mali pnia in ardoribꝰ sempiternis vbi erit fletꝰ z stridor dentiū. si.n. lugētes beatificabūt z ꝫsolabūt meritoꝝ ridētes tꝫ miseri cruciabūt. vñ salomō ait. Risus dolore miscebit z extrema gaudia luctus occupat. Ubi basilꝰ. Cū diis ridētes nūc arguat palā ē q nūq erit fideli tps risus z ꝓcipue in tāta multitudine eoꝝ q in petō mortis ꝓ qbꝰ oꝝ lugere. Et Lri. Dic ēt mihi cur ꝓ aliena z defluis q debes assistere terribili iudicio z ponere rōem de eibꝰ ḣ oparis. do ac landādo z extollēdo vos p applausum tales nutriētes vos in malis vt ceci efficiamini vosmetipsos nō cognoscētes nec attēdētes illud Apli si hoibꝰ placerē seruꝰ xpi nō eslez Scdm ḣ faciebāt pseudo ꝓphetis pēs eoꝝ qꝛ bñdicebāt illis ꝓphis q ob captādā vulgi fauorez z ad hūdū ꝓpli applausus. de corde suo nō de spū z ore dūi ꝓphetabāt falsus. Et hoc est q ꝑalm ista ꝛplorat qñ laudat pctōr in desiderijs ale sue z q iniqua gerit bñdicit Sed z ve eis q sic laudāt qꝛ plꝰ nocet lingua adulatoris q̄ gladi⁹ ꝓcutoris. Qui.n. malis agentibus adulatur pulinar sub capite dormientis ponit vt sulcatus z laudibus in malis requiescat. Si ergo beati sunt qui ab hominibus odiose maledicuntur merito infelices reputandi sunt. qui ab hominibus adulatorie benedicuntur. Magna quidem dei ira est z vitio. quod peccatori deest correctio. z adest adulatio quasi de bene gesto. quia ipa adulatione nutritur in culpa z maiorem lo uetur ad penam. Has sententias Lucas posuit vt veritas quatuor beatitudinum quas ante posuit clarius per oppositam damnationem eluceſcat. Oratio

Omine Jesu christe qui vt altiora virtutum culmine docereꝫ in montem cum discipulis ascendisti. ibiq beatitudines z virtutes sublimes docuisti. z ꝑmia singulis cōgruentia ꝓmisisti. da mihi fragili vt tuā vocem audiens studeā p virtutum exercitiū habere meritum quatenus te miserante consequar z ꝑmiū. Fac vt considerans mercedē opus mercedis nō recuseꝫ sed spes eterne salutis mittiget. in me dolorem medicine presentis z accendat anxiū ad alacritatem operis. Fac me miserū nunc beatū beatitudine vicꝫ gram z tandē beatum beatitudine patrie per gloriā. Amen.

¶ Quod ꝓlati debent lucere opere z sermone. Et q christus non venit legem soluere sed implere. Capit. xxxiij.

¶ Quia dominus hortatus est apostolos ad sustinendum tribulationes. nūc consequenter punit quat tuor similitudines. scilicet comparando eos sali: luci ciuitati: z lucerne gbus ipsos ostendit similes vt per hoc. intelligant se in tribulationibus debere magis esse fortes. Ac si eis diceret. Non vos debetis in tribulationibus deficere quia defectus vester multis esset occasio ruine. ((Uos enim estis sal terre. vos estis lux mundi. vos estis ciuitas supra montem posita.)) Uos inquam estis .i. esse debetis: Due prime similitudines dicuntur p affirmationem in quibus ostenditur ad quid sunt: qꝛ ad condiendū affectū z illuminandum intellectum. Due sequentes dicuntur per negationem in quibus ostenditur ad quid non sunt. quia nec in abscondione persone nec in occultatione doctrine. Apostoli igr z ꝓlati dicunt sal terre ꝓpter vite p fectionē q̄ homines ꝛdiunt z mēteꝫ eoꝝ q adhuc terrena sapiūt ebuunt. Sal enim terra sterilē facit. cibos cōdit. z carnes siccat z putrie factiōe cōseruat. ex aqua z igne cōficit in

omni sacrificio offert. Sic exēplus sanctitatis terrenū affectū mitigādo sterilē facit sanctū desiderium sapidū reddēdo cōdit carnem mortificādo deficcat a putredine libidinis restringēdo cōseruat ex aqua deuotiōis z igne dilectationis decoquēdo in fornace penitentie cōficit in oi ope dirigēdo z moderādo offertur. Precipue aūt sal in scriptura discretiōez significat q̄ in prelatis esse debet. qua debent opa subditoꝝ sic ꝛdiri z dirigi vt coꝝ deo sapida reddant: sicut cibaria sale ꝛditi magis sapida sentiūtur. Et monet apostolos z ceteros ecclesie platos: vt in virtutibꝰ ꝓficiāt: qꝛ si sal. i. platus vel doctor ꝑ quē alīꝫ ꝛdiēdi sūt insatuatus fuerit vel euanuerit z defecerit. s. aut ꝓsperitatis amore aut superbie z vane glorie elatiōe: aut carnalis affectus attractione: aut negligētie z incurie seductione aut subuersus errore quo minus ꝛdiat z doceat subditos exēplo z verbo in quo saliet i firmus populus subditꝰ: q debet ꝛdiri vita z doctrina maiorū vel in quo z quo alio doctore cōdiet z emēdabili: sez ipsū sal. i. ipse q alios habet cōdire secūdū illud sapientis qui medebit incātori a serpente percusso: Uñ dicē dū est ei medice cura te ipsū. Similiter si discretio q̄ opera nostra condit ab operibꝰ noſtris bonis de genere deuerit deo accepta nō erunt. In cuius figura sal in .omn sacrificio ponebat. Sal tgr̄ sic euanescēs ꝓpter inutilitatē sui ad nihil valet vltra neq̄ in terra neq̄ insterquilino. Nō ē vtile terre qꝛ suo iniectu ꝓhibet eā germinare nō sterquilino .i. fimo qꝛ sibi inutilem non finit ipsū secūdare. Quasi diceret nihil valet quia nec in se fructificat aut fructū boni operis fert vt terra nec in alijs secūditatez seu secundādi virtutem dat aut eos excolere valet vt infirmꝰ sed miratur foras ab officio z humilietur inter homines quia sibi nocet z alij non ꝑdest. Unde talis debet repelli a prelatione officium prelatorum in conspectu hominum reddatur vile. Aut ergo a dignitate ecclesiastica deponetur. aut ab vnitate ecclesie numero vel merito secernetur. aut a sanctorum gloria excluditur z talis conculcabitur ab hominibus in mundo per derisionem. ab angelis in iudicio per separationem. a demonibus in ferno per afflictionem. Dicuntur etiam apostoli z prelati lux mundi idest hominum qui sunt in mundo ꝓpter verbum doctrine qua debent ignorantes de credendis z faciendis illuminare Sunt enim sol z luna illuminant oculos corporis sic apostoli z doctores illuminant oculos mentis. Prius autem est bene viuere q̄ bene docere. z ideo posq̄ diceret apostolos sal terre sapienter: viuendo dicit eos lucem mundi tenebrosos illuminando. Debet ergo prelatus esse sal bene viuendo lux bene docendo. sal in exēplis. lux in doctrinis. Recte ordo ille. Primo bene viuere. deinde bene docere secundum glosaz Deus est lux non illuminata sed illuminans apostoli z apostolici viri lux illuminata et illuminans simplices iusti lux non illuminans sed illuminata. Prima est sicut lux solis. Secūda sicut lux lune tertia sicut lux stelle. Deinde post continentiaz salis z radium lucis sequitur ciuitatis protectio z lucerne illuminatio: qꝛ apostoli z prelati non debet se abscondere. neq̄ lucernam diuini verbi ponere sub modio z occultatione humani timoris. neq̄ sub lecto z quiete mundane prosperitatis. sed debet esse ciuitas in monte posita vt sint refugiuꝫ iniuste oppressis z lucerna supra candelabruꝫ posita vt per sancte vite exempla luceant tenebrosis. vnde ad similitudinem ciuitatis supra montē: z lucerne super candelabruꝫ posite. sic monet. apostolos z prelatos simili lumine coraꝫ hominibus lucere z fulgere. vt visis operibus eorum bonis odore z admiratione talium homines attrahantur. z informentur ac inde deus pater glorificetur z non ipsis sed ei a quo oē bonuꝫ est laus imparciatur. Debēt ergo lucere z opere z sermone non enim ait vt audientes vestruꝫ sermonem bonum secū vt videntes vestra bona opera glorificent patrem vestrum qui in celis est. Dagis.n. operando quis proficit q̄ loquendo z plus mouent exēpla quam verba quia maior est splendor operis q̄ sermonis. Iste enim tantum ore predicat. z vna hora in septimana ille vero totus perdicat z omni tempore hora. vnde alibi Fulgebunt iusti z tanq̄ scintille in arundineto discurēt qꝛ secundū Gregorium est vita secularium qui foris quasi ad alta proficiunt sed intus a solidꝫtate inanescunt. Et contra vero docere voce z nō opere quadam vanitas est z parum prodest quia secundum Bernardum lingua magniloqua z manus otiosa. doctrina lucida z vita tenebrosa monstruosa res est. Ad hoc autem lucere debent vt finem boni operis in laudibus dei non hominum constituant quia non debent de hoc suam sed dei querere gloriam z proximi edificationem vt videntes opa eoꝝ bona: deum per quē in eis fiunt

nõ facientes glorificent per imitationem eo
rum per laudem quoq3 omnia ei asscriben
tes vt auctori bonorum. Si est ergo huic con
trarium quod infra dicitur attendite ne iu
sticiam vestraz faciatis coraz hominibus: q2
in opere bono querenda est gloria diuina &
hic loquitur. hic sed fugenda gloria propria
& humana & sic loquitur infra. Deinde inci
pit eos iam informare q doceant preueniẽ
do primo falsam opinionem quã habere po
terant.. Tanq3 si quererent dicentes. Ecce
volumus doctrinam tuaz non abscondere. Sz
quid est hoc ipsum q vetas abscondi. Nun
quid alia docturus es. contra ea que in lege
& prophetis scriptura sunt: non inquit. ((no
lite putare ne scilicet in errorem incidatis
qm veni soluere legem aut prophetas pro
hibendo scilicet ne spiritualiter fiant: vt .n.
dicit Augustinus omnia que in veteri testa
mento conscripta sunt noui testamenti typũ
& in imaginem preulerũt. Non veni soluere
& destruere legem sed potius adimplere eaz
In hac autem domini sententia secundum
Augustinum duplex est sensus. Nã adimple
re legem est. aut addendo aliquid q minus
habet aut faciendo quod. Dominus ergo ad
dit quod minus habet. nõ vtiq3 soluit: quod
inuenit: sed magis perficiendo cõfirmat oĩa
etiaz que lex & pphete de eo promiserant. iã
p parte in ipso cõplecta sunt & tanq3 celum
& terra transeant & elementa mutentur ab
hac mutabili forma immutabilem scilicet
anteq3 iste mundus quo ad figuram nõ quo
ad materiam finiat: oĩa que de eo scriptura
sunt spiritualiter implebuntur nec vnum io
ta aut vnus apex .i. minimũ etiã legis pceptũ
põt cadere ad effectum impletionis vt rema
neat irritũ & inane. Jota minima litera ẽ in
ter alias & vno ductu fit: apex autem est par
ticula littere que ponitur in summitate ad
distinctionem & notat minima precepta q: mi
nimum preceptum vel minima precepti
particula non preteribit a lege .i. nõ remanebit
qn impleat suo tpe vel in capite vel in corpe
Deinde postmoduz inplendi & docendi ipsi
xps propriũ ostendit modũ implẽdi a patre
doctorum & qualiter debet ei confirmari doctri
na prelatorũz. ponit quãdaz diuisionez bimẽ
brẽ doctorũ. Quidaz .n. sunt q male viuunt
& bene docent. sicut scribe & pharisei facie
bant. & de istis dr. ((Qui ergo soluerit)) ma
le scilicet viuendo & transgrediendo ((vnum
de mandatis istis minimis)) idest de man
datis decalogi que dicunt minima quia in
choant homines & ad vitã ptinent incipiẽtũ
((& docuerit sic hoies)) malis exẽplis corrũ-

pendo minimus vocabit in regno celorum
idest in ecclesia militãte: q2 sz Greg. cuius vi
ta despicit restat vt eius predicatio cõtẽnat.
O quot sunt hodie in ecclesia tales minimi
qui tñ sibi vident valde magni. Ubi Aug. cõ
sequẽs ẽ vt q minim9 ẽ in regno celoꝝ qlis
nũc est in ecclesia nõ intret i regnũ celoꝝ qlis
tũc erit ecclesia qm nocẽdo q soluit ad coꝝ
societatez q faciũt q docẽt nõ ptinebit. Unde &
Cri. Docere & nõ facere: nõ solũ nihil lucri sz
dãni plurimũ cõfert. grãdis .n. dãnatio ẽ cõpo
nẽti qdẽ smonez suũ: vitã vo suã atq3 opa ne
gligẽti. Alij ãt sũt q bñ viuũt & bene docẽt &
tales debẽt esse plati ecclesie & de istis subdit
Qui aũt fecerit & docuerit. h maior vocabit
i regno celoꝝ q2 sm Cris. p vba philosopha
ri facile est q vero p opa demonstratio gene
rosi cuiusdã & magni est magni quoq3 erũt
& si nõ a deo magnũ q faciũt & nõ docẽt. fac
tores .n. legis iustificãtur apud deũ. Oĩa aũt
mandata de putant facta qñ quicqd non fit
ignosit. Jdeoq3 dicere debem9. dimitte nõ
bis debita nostra. Deinde cõfirmat qd dixit: q2
i tantũ nõ soluit legẽ sz suphadũdãter vult eã
impleri. q nisi sui eã superhabundãt iple
uerint & iusticia eorum super scribarũ & pha
riseorum qui dicunt & non faciunt suphabũ
dauerit: & non solum doceant sz etiaz faciant
quia ad saltez non sufficit bona doctrina ni
si adsit bona vita vel sm Aug. nisi non solus
illa legis minima precepta impleuerit sz etiã
ista q ab eo addunt negat eis introitũ regni
celoꝝ. p iusticiam .n. legis nullus intrare po
tuit in regnũ celoꝝ. licet iusticia pprie suma
tur p virtute cardinali q redditur vnicuiq3
q suum est large tñ sumitur hic. q2 (vt dic
Hieronymus (omnes virtutum spẽs vno)
iusticie nomen continentur secundũ hoc di
cit Aug. Duas esse partes iusticie silicet decli
nare a malo & facere bonum quia sic iusticia
distinguitur contra peccatuz. Ubi sciendũ q
sicut sunt varia dona gratiarũ dei ita sũt va
rij status & conditiones hominum. propter
q his qui sunt in statu maori respectu mi
norum apte dici põt. nisi habundauerit iu
sticia vestra plusq3 taliuz scilicet minoꝝ non
intrabitis in regnum celorum. Hic aduertẽ
dum est quod saluator precepta decalogi re
plicat. & ad obseruationem eoꝝ hoies indu
cit. verum intellectum eoꝝ declarando & er
rores iudeorum circa hec excludendo. Nam
doctores iudeorum dicebãt p precepta deca
logi negatiua: tñ actum exterioꝝ: nõ mo
tum animi esse pohibitum: & q voluntas ma
la non est peccatum nisi erat in effectuz. Un
de dicebat de hoc precepto. Non occides

q per hoc prohibetur occidendi factum.
& non occidendi propositum. & hoc est q di
cit. Audistis quia dictum est antiquis. Non
occides scilicet homines. h ẽ sic interpretabã
tur preceptum hoc. Sed hunc errorem exclu
dit saluator prohibens irasci sine causa. Unde
nõ occidere hoiem iniuste malũ & actu pti
net ad iusticiã legis ((q aũt sic occiderit: reus
erit)) sm legẽ ((iudicio mortis)) seu accusatio
ne & dãnatione in morte. q2 lex punit sm ta
lionẽ. Sed pfectus supaddit. phibẽs ne qs si
ne cã iusta irascat fratri in corde: vel signuz
cõmoti animi ostdat in voce dicẽs ((racha))
que vox indignãtis est absq3 certã expssionẽ
vituperij vel blasphemie. aut certã iniurias
sub expssione verbi irroget. dicẽs ((fatue)) q
est magis iniuriari q dicere racha. prohibe
tur q primo motus ire in aĩo. secundo indi
gnationis in signo. tertio vituperatiõis in v
bo. Trib9 aũt generib9 & gradib9 culpe assi
gnat tres gradus pene. Prima culpa est ira
vel odiũ in corde latẽs secũda est ira in gene
ralẽ cõtumeliã prũpens: tertia est ira in spã
lẽ cõtumeliã pcedẽs. His trib9 culpis debẽt
pene differẽtis eis corrñdens. Nã q irascitur
motu interiori vel odio fratri suo non vicio
vt sit ira p viciũ nõ p zelũ q delibrat odiũ cõ
ceptũ implere ope si oportunitas adesset ((re
us erit iudicio)) .i. dignus accusatione apud
deũ & in foro sũmi iudicis licet nõ hoĩs cum
de volũtate possit accusari corã hoĩe. ((Qui
aũt dixerit fratri suo racha ex indignatione
& cõtẽptu. reus erit cõsilio)) .i. cõsensu iudicij de
danda in eũ sñia & determinãda pena q2 iaz
venit i noticiã culpa. ((Qui ãt dixerit fatue))
ad cõtẽptũ psone. nõ ad correctionem culpe
((reus erit gehenne)) ignis & pene determi
nate. q2 sm glosaz nõ modicus furor est quẽ
deus sale sapiẽtie cõdiuit infatuatuz dicere &
saltẽ ei derogare. Moyses q. & lex securim po
suit ad ramũ arboris phibens homicidium
xps vero tanq3 sapiẽs agricola & euãgelium
securiz posuit ad radicẽ phibẽs irã: vt oẽs ra
dicẽ peccati de cordibus nris auferret. q2 per
iracũdiã etiã vsq3 ad homicidiũ pueniri põt
Et bene incipit ab ira: q2 sm glosaz ianua oĩ
um vicioꝝ e q iracũdia qua clausa virtutib9
intrinsecus dabit requies apta ea ad oẽ faci
nus armabit aius. sz hiero. ira est oĩs malus
motus ad nocẽdũ aut q surgit subito. & sic ẽ
venlale. aut ex deliberatiõe & cõsensu. & sic est
mortale. Cõsiderãdũ tñ q lz ira sit peccatuz
nõ tñ oĩs ira. Jra .n. est apetitus vindicte vin
dicta aũt si sit iusta nõ est petm eã appetere..
Est aũt iniusta quadruplicter. vel qm appe
titur pena ei9 q nõ meruit. vel plusq3 meruit

si appetat ordine debito pretermisso. vel q2 ap
petitur pp indebitũ finẽ vt qñ appetit solum
ppter vindictã nõ ppter iusticiaz. xps itaq3
radices inimicitiaꝝ ipsosq3 fontes p quos ca
ritas necari solet intercipiẽs studet nos mu
tuis nobis caritatis nexibus colligare q tñ
heu parũ curamus aduertere: vñ Criso. Et
nos qdẽ maiores nros & potiores etiã si in
iurijs & cõtumelijs cõ nos agant ferimus ve
rentes ne qd ab eis grauius patiamur erga
equales vel inferiores interdũ nec lesi irasci
mur: in tñ humanus metus timore dei ppo
nit. noli inquit irasci fratri tuo sine cã. Nã
multo hoc leuius est q si tu aliũ fera irascen
tẽ tibi sine cã. Cũ ergo q maius est pp timo
rẽ hoĩum feras pp timorẽ dei ne minimũ q
dẽ patieris. Hec Cri. Et si phibet ira recens
multo magis inueterata: vt dicit Aug. si ira
sci nõ est fas fratri. aut dicere racha. aut fa
tue. multo magis i aĩo tenere aliqd vt i odiũ
indignatio cõuertat. Jdeo ex pmissis cõcludit
qd volẽs offerre deo in altari fidei & cordis
sui qdcũq3 munus. s. cordis orõ: opis aut ho
stiã: siue elemosinã. siue doctrinã. siue orõnez
siue hymnũ. siue psalmũ. siue aliud spũaliũ
vel corpaliũ donoꝝ prius dz reconciliari fra
tri leso seu offenso peñ verbo vel facto dãno
corporali vel spiritualiz: q2 munus nõ accipit
nisi ante discordia ab aĩo repellat. Deus qp
pe nõ munus repellit sed caritatẽ primi q
rit. & id caritate prius primo exoluat q mu
nus suũ deo placere exoptat. Munus .n. deo
oblatũ nõ pficit ipsi offerẽti: nisi sit in carita
te. caritatẽ aũt nõ hz nisi primo per eũ leso
velit satisfacere. Ubi sciẽdũ q a cõmode pos
sit haberi ipsi9 fratris offensi pñtia tũc pgẽ
dũ est ad eũ pedib9 corporis & reuocãdus est
in grãm satisfaciẽdo. vel veniã postulando.
Si aũt eius pñtia nõ possit cõmode hri tunc
sufficit ad eũ ire pedib9 meritis psternẽdo &
subdendo se illi pña votis & affectu humili
& habẽdo ppositũ satisfaciẽdi loco & tẽpore
cõpetẽti. Et hoc modo vtit ecclesia romana q
reũ cõfitentẽ absoluit & sibi satisfactionez le
so faciẽdã imponit. Sciendũ est etiã q si of
fensa neta est fratri postulãda est reconcilia
tio si vero abscondita nõ teneor sibi manife
stare ne cõcitetur ad irã. sed postulanda ẽ a
deo & manifestãda sacerdoti. Et sm Cri. si cõ
gitatu offendisti recõciliare cogitatu si ver
bis offendisti recõciliare verbis. si opib9 of
fendisti reconciliare operib9. omne .n. petm
qũo cõmittitur eodẽ modo de ipsa pnĩa agi
tur. Et si offendit qs verbo detrahendo de
bet recõciliare famã restituẽdo. Attende be
ne ista quia relucet hic circa nos magna dei

misericordia. qñ hominū vultus plus aspicit qñ suos honores & p suo diligit ñdelitū cōcordiam qñ munera sibi oblata. Unde Cris. O admirabilē benignitatem atq; ineffabilē erga hoies amorem deus honorem suum despicit: dū in proximo caritatem requirit. Nihil.n.ita studet deus: vt nos mutuis nodis caritatis nexibus colligare. propter hoc.n. facta sunt oīa. idcirco & deus homo factus est atq; omnia ille gessit vt nos in vnū cōgregaret. Nec Cri. Reluctet & hic nihilomin⁹ seueritas dei magna quando discordantiū vota recusat & munera. Unde Gregorius. Ecce a discordantibus accipere non vult sacrificiū holocaustum suscipere recusat. Nunc ergo p pendite quantum sit malum discordie p:o pter quod & illud abiciatur per quod culpa relaxatur. De hoc malo discordie hic dicit Cyprianus. Discordans & dissidens & pacē cuz fratribus nō habens nec & p:o nōie xpi occisus fuerit crimine dissensionis fraterne poterit euadere. Quale delictum est quod nec baptismo sanguinis pōt ablui. quale crimen est quod martyrio non potest expiari: Et ideo vt ait Crisostom⁹. munera abel suscepta sunt a deo. Cayn. reprobata quia abel pura ac simplici mente domino munera offerebat. cayn vero irā aduersus fratrem tenebat. & ideo ille placuit in munere qui placebat in corde. Sed heu hodie multi huic Cayn sunt similes cum discordijs & dolo ad altare accedentes. Unde Crisosto. Cum deus tantum cure reconciliationis nostre habeat: vt patiatur interrumpi ministeria sua. donec tueas & resolutas inimicitias cum fratre tuo: nec nos ꝫ ipsum erubescim⁹. sed vides multos patimur manere inimicitias: & trahimus sicut funem longum discordias. ignorantes quod tanto longior: nobis erit pena. q̄to & discordia. Et quia dictum est de concordia cum fratre offenso habenda inducit generaliter vt consentiamus aduersario nostro: & recordemus cum eo cito dum simus in via & in hac presenti vita. vbi est locus & tempus penitendi & merendi & quod possumus hodie non differamus in crastinū: q: mora trahit ad se pcula. & nemo scit vite sue terminū. Un Crisost. Nihil gppe est qđ ita vitā nr̄am valeat euertere: vt operū actionē bonorum dissimulare semperq; differri. Sepe enim. istud ex omnibus nos bonis fecit excidere. Cito inēs concordemus cum aduersario. nec ipse aduersarius tradat nos: cadē causa sit vt tradamur iudici in vltimo examine: & iudex tradat nos ministro & exactori. i. maligno spū ad vltionem qui mittet in carcerem. i. in infernum &

penā exiget p culpa quā suggessit vnde non exibit homo donec reddat nouissimū quadrantē & minutū. i. luat etiā minima & leuia peccata q: nihil erit impunitum donec enim ponitur hic p nūcq̄ vt sit abnegatiuū omnū temporū sicut quidā olim affirmauerūt. Unde sm Augu. non significat finem pene. sed continuationē miserie. Penam ergo gehenne tunc homo etiam p peccatis minimis ratione mortalis ānexi semper reddet patiendo & nunq̄ persoluet veniam p̄sequēdo q: semper patietur & luet: neq; vnq̄ venie locus ibi erit. cū nūcq̄ ad nouissimū quadrantē veniatur qui semper soluit. & iō nunq̄ hō exibit. q: in inferno vbi locus venie nō est nunq̄ erit redditio possibilis. Non loquitur hic de diabolo aduersario nostro. q: illi nō est cōsentiendū. sed potiꝰ resistendum. sed hoc loco aduersarius noster satisfactionē debitā & ipsius placationē consentire. & cū eo concordare. vel geminū aliud nobis aduersarius cui benivoli & benigni esse debemus. vel aduersarius noster est synderesis & p̄sciētia qui male nr̄e voluntati et ꝫ malū reintrmurat. & nos accusat testimoniū nobis p:ohibente p̄scientia. cui debem⁹ ad bonū cōsentire. Dicit hic etiā aduersarius noster est deus q̄n peccamus: q: nobis resistit: cū ab eo peccando recedimus tui cōsentire debemus penitēdo & eius voluntatez faciendo. Uel sermo diuinus. q peccare volentib⁹ p̄tradicit. & nos peccantes arguit & accusat. cui debemus obedire a peccatis abstinēdo & auertendo. ac preceptis eius humiliter nos subdendo. Deinde subiungit quedā alia ad cōfirmādū quod dixit supra. i. q: non venit soluere legez ied adimplere & dat intellectū alterius precepti in lege. Judei.n. p istud p̄ceptū nō cōcupisces vxorē .primi tui. intelligebāt signa exteriora tm̄ p:ohibita. vt sunt tact⁹ impudici: oscula: & hmōdi: & sic exponebant nō cōcupisces. i. signa cōcupiscentie nō facies. Similiter p istud preceptū non mechaberis intelligebāt actū mechie exteriorem tm̄ esse p:ohibitū. & sic concupiscentia. & voluntas interior latens eimodē in corde nō expressa signo vel facto nullū erat peccatum. Sed hoc est irrationabile. q: actus exteriores vel signa non habent rationez peccati nisi inq̄tū sunt voluntarij & ideo saluator hūc errorem excludens dicit. ((Dis q̄ vidit mulierem ad concupiscendū eam)) idest ea intentione & affectu & hoc fine attendens. vt cōcupiscat eam. q: non est tā titillari ied plene consentire libidini ((tā mechat⁹ est caz in corde suo)) Unde Crisō. Etsi cōcupiero. nec etiā plus le-

ro cum aduterio ero. Per legem ergo luxuria perpetrata. per auctorem vero mundicia luxuria cogitata damnatur. lex adulteriū damnat euangelium vero etiam concupiscentiam que radix est euangelij adulterij punit. Unde Johannes in lombis. sed christus in pectore cinctus fuit. Et sciendum q: quedam est concupiscentia ex subito motu sine deliberatione boni operis vel mali & sine consensu & dicitur propassio. & hic est peccatuz venia le. Alia est cum deliberatione animi & cū cōsensu in delectatiōe vel id opus & dicitur passio. & hoc est peccatū mortale. Dominus vero loquitur hic de concupiscentia deliberata que implicat in se consensum in delectatione vel in opus. Concupiscentia ergo cum consensu in actu est mortale peccatū etiam anteq̄ exp̄imatur facto vel signo. Et quia visus est ꝫcupiscentie p̄uocatiuus ideo sm consilium Ambrosij auertamus oculos a vanitatibus: ne quod oculus viderit aius ꝫcupiscat. Un Grego. pudendum ergo nobis est q: interne nō debet quod nō licet cōcupisci. Ut enim munda mens in cogitatione seruetur. a lasciua voluptatis fuc deprimēdi sunt oculi quasi quidam raptores ad culpam. Ubi & Cri. Qui studet elegantes facies inspicere. ipse fornacē sibi passionis accendit. & captiuā faciens animā. ad opus quoq; celeriter adducit. Quidam hic quoq; respōdent qui ausi sunt temere cohabitare virginibus. Diuina enim sanctione legis mille sunt adulteriorum rei quotidie illas ad concupiscēdū videtes Audiāt hec que sepius ad theatra festinant seq; ibi pene quotidie adulteriū obscenate commaculant. & adulteros seipsos per vnūquēq; diem faciunt. & decem mille ꝫstruūt perditionis occasiones. Dec Crisō. Sz contra hec audi efficax consiliuz Gregorij. Caro inquit cū ꝫcupiscit. penset qđ sit examinis. & intelligitur quid amaē. Nihil quippe sic ad ebdomandū desideriop carnalitū appetituz valet q̄ vt vnusq̄sq; hoc q̄ vidit diligit quale sit mortuum pensat. Dec Grego. Et q: dns dixerat ex visione mulieris mechari videntez ideo ꝫsequenter docet abicere occasionem que facit hominē ruere in talem ꝫsensum ((vt si oculus tuus dexter vel manus tua dextera scandalizat te)) idest faciat te ruere in predictuz consensum ((erue eū vel abscide eaz)) nō membrū sed mēbri abusum: cohibendo ipsum mēbrū ād exercitio & affectu illicito ((& pice abs te)) ex toto animchilando. ((Expedit enim tibi vt pereat vnum membroꝝ tuoꝝ)) predicto modo fez actuz illicitū (q̄uis delectabilez desiderā-

do) ((quaz totū corpus tuū cuz anima mittatur in gehennaz.)) Unde Greg. Immori non debet quod nō licet cōcupisci. Et Ber. Qui manuz mulieris tenet sciat se esse i vinculis diaboli. Attendant ergo multi q̄ malum sit pulchras facies mulierum sed quoq; cauq; iuuenuz intueri. aut horū manus vel facies seu quascunq; corporis partes contreatare vel libenter cuz eis famulari. q: sm plures doctores ecclesie & religiosorum patres talia designant interioris hois corruptionē ac quandā eius mollicie & delectationē. Dic sm Augustinū nō precipit aliquod mēbroꝝ ad litterā erui. sed occasio peccandi. Potest enim esse occasio ex aspectu & tūc oculus scandalizat: & cū bona sit intentiō tunc scandalizat oculus. Dexter. Uel potest esse occasio ex contactu. & cū bona intentiōe & tūc scādalizat manus dextera. Huiusmodi ꝫ si scādalizāt abijcienda sunt q: fugiēde sunt occasiones peccādi. Et pōt accipi exemplū de vi sitatiōe bona vel opere bono de genere. vel sibi gra. Si aliqs vadit ad collegiū mulierū cā p̄dicationis vel ꝫsilij dādi vel si dat elemosinā alicui mulieri. & ex hoc participat occasionē ruine sibi iminentis. per ortū alicuius familiaritatis male vel tēptatiōis periculose dz illud bonū de genere dimittere. ne tota ꝫgeries bonoꝝ operū subiaceat ruine. Et iō dicit alan⁹ Si vitare velis venerē: loca & tpa vita. Et locus & tps. pabula donat ei. Et idē remedium est in oībus. Unde Seneca. Qui deponere vult desiderta rerū omniū quarū cupiditate flagrant. & oculos & aures ab his que retiquit auertat. Et hoc patet ex eo q̄ dicit idē Auaros redeo ambitiosos. luxuriosos imo seneca. Uel accipe hic oculū & manū interiorē scilicet cordis q̄ mēbrū dextrū hic dicitur cōparatione sinistri & exterioris. scilicet corporis fragilioris. Si ergo dextera scādelizat sinistrā quid faciet. Unde hieronimus. Cauē dum est ne quod in nobis est optimus. labatur in vicium. Si enim dexter oculus & dextera manus scandelizāt quāto magis ea q̄ in nobis sinistra sunt. Si enim anima labilis: quanto magis corpus quod est ad peccata p cliuius. Unde & Crisō. Oculum hic vel manum non corporis humani significat. sz oculum vel manum cordis. idest sensuz male cōcupiscentie & carnalis desideriū cogitationem quam per fidem celestez erui & abscidi a cordibus precipit vnde omnia mala procedunt. Unde hic magis membra vitioꝝ male mentis & prane cogitationis excidere nos domi⁹ nus precipit propter regnum celorum. ne do

minantibus vicio & corpus & anima. scilicet totus homo reus efficiatur igni eterni. Deinde postquam docuit alienam vxorem non esse concupiscendam. consequenter docet fidē nō esse omittendam. & dat intellectum cuiusdā permissi in lege scilicet de vxoris dimissione & libelli repudij cautione credebant enim iudei quod hoc esset simpliciter licitū. & fuit falsum quia ideo hoc permittebatur. nō quia licitum sed ad euitandum maius malū. s. vxoricidij. Dominus enim malum erat vxores dimittere & eas interficere. & ideo nō erat licitum illi propter fornicationem vxores dimittere. In lege ergo moyses iussit dari libellum repudij propter duricię cordis maritorū odio vxores suas habentium non diuidium concedens. sed homicidium auferens. & minus malum permittens. vt maius absciderent nemo propter odium sanguinem funderet. Christus autem iubet vxorē non dimitti debere excepta fornicationis causa. q: tunc ipsa vxor esse primo noluit. qui fidem coniugalē marito non seruauit. Tunc enim licitum est eam dimittere & sibi ad cohabitationem & debiti redditionem. manet tamen vinculū matrimonij per totam eorum vitā. & ideo si dimissa nubet alteri cōmittit adulterium & similiter qui ducit eam. Quisquis tamen causa fornicationis vult vxorem abicere. primo debet a fornicatione purgatus esse. q: sm Hieronymum quicquid viris iubetur. hoc consequenter redundat in feminas. neq; enim adultera vxor dimittēda est. & vir mechus tenendus. Deinde postq; docuit dñs nō esse iniuriam proximo inferendam prohibendo irā & concupiscentiam. consequenter docet abstinendum. prohibendo periurium & iuramentum & dat intellectū cuiusdā precepti quo prohibetur periurium in lege veteri. Circo q errabant iudei credētes q solū iuramentum mendax esset prohibitū & q iuramentū illicitum esset & seruandus & similiter q iuramentū incautū qđ sine necessitate fit: esset licitum pp qđ saluator dicit nō esse iurandū omo. i. ex quacunq; causa vbi nō excluditur iuratio necessaria: sed incauta. Justicia g̃ phariseorum est non periurare hanc confirmat dominus vetans iurare: q pertinet ad iusticiam eoz qui intraturi sunt regnum celorum. Sicut enim falsum loqui non potest qui non loquitur sic periurare non potest qui non iurat. Et sicut in multiloquio nō deerit peccatum sic nec in multiiurio periurium. Sicut aūt deus precepit sibi victimas legales offerri non quia ei placerent sed ne eas prout cōsueuerant ydolis immolarent: sic iniurias

concessit iurare per deum nō quod deo placeret hoc fieri. sed quod min⁹ malū esset hoc deo & creaturis exhiberi. Unde ꝯ Hieronymū in lege preceptum est nō iurare per deū non q bonū fuit. sed ne maleficia consuescendo ne iurantes per creaturas. crederēt. eas venerandas. Euangelium aūt nō recipit iuramentum cum omnio termo fidelis pro iuramento sit. Unde Crisostomus. vnde iurare nos prorsus non conuenit. Quid enim vinculo nr̄m iurare necesse est. cū nobis metiri omino nō liceat. Quoz verba ita vera semp̄ata debēt ee fidelissima: vt p iuramēto habeantur. Et ideirco dominus non solum per iurare: sed etiā iurare nos prohibet. ne tunc tantum videamur verū dicere cū iuram⁹ & ne quos veraces in ol sermone esse cōstituit. putaremus sine iuramento licitū esse mētiri. Iuramēti. n. hic cā est. q: olo q iurat: vt q verū est eloquat. Et olo inter iuramētū & loquelam nr̄as nullā vult ee distātiā. Quia sicut in iuramēto nullā quenit ee pfidā. ita quoq; in ꝺ⁰ bis nr̄is nullū oz esse mendaciū. Quod vtiq; & periurū & mendaciū diuini iudicij pena dānat. Quisq; g nr̄m logitur iurat q: scriptū est. Tertio fidelis nō mētiet. vñ non incerto nō iurare sepe scriptura diuina cōmemorat q: deo q: verax est. & nosci quod dē p iuramēto hētur. q: verū est oē q loqtur. Nec est so. Uñ & Seneca. Nihil interest an q̄ firmes an iures: de religiōe & fide scias agi vbicūq; de veritate tractat. sm Aug. qñ ille iurat qui adhibet testē deū rediculū est putare vt non iurauerit q: q: nō dixit p deū sed dixit testis est mihi deus. vel ecce coā deo. q: nō mentior. Precepit g̃ dñs nō iurare omino. i. iurare nō oi mō & in oi casu: q; h est incauta iuratio Per h tñ nō excludit iuratio in necessitate. q: negatio ibi ꝓponit signo vniuersali affirmatiuo. qđ eqpollet suo ꝺicotomo. ꝺ positpositā eqpollet suo ꝺrio. Dic. n. nō dē omo non iurare. q: ect sensus q i nullo casu cēt iurādū q̄ est falsus q in aliquo casu est iurādū & in aliquo nō sed dē hic nō iurare omo. i. iurare nō omo. i. nō oi modo. & iō non est sensus q in nullo casu sit iurādū. sed q̄cūq; deest necessitas & nō est necessariū & sic excluditur oē iuramētū incautū. Uñ sm Aug. dñs nō precepit nō iurare tanq̄ omo illicitū ꝺ n⁹ q̄ iurare appetat tanq̄ per se bonū. & vt nullus iuret de facili absq; necessitate. & dilabat in periurium ex iurādi ꝓsuetudine. Ad hoc autē q̄ rectū sit iuramētū tria requruntur. vnū ex parte rei de qua iurat. s. veritas aliter. n. non esset ꝓfirmā. 2i ydoneitas. alterū ex pte cause p q̄a iurat. iusticia: aliter. n. nō esset debita

grandē necessitatē. tertiū ex parte iurātis. scilicet iudicium discretionis. aliter enim non esset debita periculi cautela. Unde in Jere mia. Jurabis viuet dominus in veritate. & in iusticia & iudicio. Et nō solū incaute iurare per deū est illicitū. sed etiā per creaturas in quantū in eis relucet virtus diuina ideo legitur (. Neq; per celū: q: thronus dei est)). & pcipaliter. qđ relucet gloria dei. neq; per terrā q: scabellū pedū eius est)). idest infima creatura. sicut scabellum est viliori pars sedis (& neq; per hierosolimā q: ciuitas est magni regis)). idest dei qui est rex regum & dñs eius. Deputata culpā q. s. est opus diuinū non tuū q̄ phibet dicens ((q: non potes facere vnū capillū albū aut nigrū.)). Unde vult dicere sicut nec per deū non est iurandū. ita nec per creaturas q: cū quilibet creatura sit opus diuinū q iurat per creaturā: iurat p deū. Ideo etiā prohibemur iurare p creaturas. ne creaturas in honore veneratiōis habeamus: vel ne putemus non esse piurium iurare falsū per creaturas. & dum per creaturas iuramus nihil iurare & iuramētū nō obligare credamus. Fiunt tamen i verbō p crucem & euangelia. idest per eū cui hec sunt dedicata. Et similiter sunt per sanctos reliquias q: in his potius deū q̄ sanctos veneramur. a q̄ auctore oē bonū qđ habēt eos habere recognoscimus. q aūt iurare phibuit qđo loqui oportet docuit subdēs: ((Sit aūt sermo vester. est. é. nō nō)). simpliciter affirmādo veritatē. & negādo falsitatē. Uñ duplicat vtrūq;: vt q est int⁹ i corde. hoc dicat foris in ore. Tūc est. n. sermo noster est é. nō nō. cū gemina veritate cordis & oris affirmamus vel negamus. Igit sicut est in cōscientia ita sit & in lingua & sicut est in recta & in ore. sicut est in oratione & in opere. vt q ore affirmamus opibus phemus & q verbis negamus factis nō ꝓfirmem⁹. ((Qđ aūt his habūdantius)) & amplius est. s. iurare a malo est. idest ab infirmitate & suspitione illius q sine iuramēto nō credit. Nō dixit malū est tu enim non facis malū q bene vtendo iuratione. q & si nō bona. tū necessaria est vt alteri psuadeas q vtiliter suades: ꝺ ista malo & infirmitate illius est cuius infirmitate cogeris iurare cum vides pigrum ad credēdum qđ ei vtile est credere. nisi firmet iuratione. Semper tū est malū ibi ex aliqua pte. vel ex parte iurantis. qñ iurat sine necessitate. vel si requisitus iurat est ibi a parte requirentis. & hoc vel malus culpe qñ. s. requirit iuramentum sine necessitate vel malū pene. q: ex infirmitate humana (que est quedam pena generi humano inflicta) procedit q

homines non credant sibi mutuo simplici verbo absq; iuramento. Uerum hoc legimur neq; ꝑ iurantibus crimen. sed meritū probitatis cōmendemus. Et in loquendo hoc tantum vitamus q: extra simplicitatem est. Et etiam ceteris artibus vtimur q: a malo est. Unde in prouerbijs dicitur homo apellata vir in utilibus dignoscitur. Seruus ergo dei talem imitatur & simplices digno loquitur. Sed magis stulte est ꝺ cuiam manum in qua plures digni sunt loquatur. & per picpenes stultissimus est ꝺ cuius brachijs & humeris in loquendo vtatur. Si aūt ad motū membrorum illoz accedit & motio capitis. iam videtur quasi insano simile. expedit ergo ea membra preter os in loquendo ꝑtinere. nec inde scandalum ad alios potest quomodolibet deriuare.

Oratio.

Omine iesu xpe qui antiqo populo nobis vero eterna promisisti. vt nra superhabundet iusticia. da mihi cordis & primus sermone & opere luccre. ac legē tuam nō soluere sed superhabundanter implere. Custodime ab ira & offensione primi vt munus cordis eius. vel boni opis quod tibi obtulero. acceptus sit in conspectu tuo. Concede mihi clementissime deus concupiscentijs & aspectibus malis cauere. omne iuramentum declinare: vt sicut a proximi. sic & a tua iniuria valeam abstinere. & tibi in omnibus semper placere. Amen.

¶ De pacientia & largitate circa proximos exhibenda. Capi. xxxv.

Postquam ergo dominus docuit non esse inferendam iniuriā primo. nec irreuerentiam deo. consequenter docet qualiter se xpianus habere debet ad eos qui sibi iniuriam inferunt. ponēs pauca verba que oibus hoibus ad perfectionēz sufficiunt in quibus oīa pacientie & largitatis virtus aperte cōmendatur & suadetur. Et primo ponit intellectuz cuiusdam precepti iudicialis vbi errabant iudei credentes q vindicta esset propter se appetenda. sed hoc est falsum. q: velle penaz alicuius absolute nō pōt habere rationē boni sup scilū inquātū appetit ꝓpter aliud. s. ꝓpter ordinē iusticie suadū: vel ꝓpter illius qui deliquit correctionē: vel ꝓpter aliorū terrorē. vt videtes talē puniri coerceant a malis. vel ꝓpter aliqđ huiusmodi. Ubi ergo nullū bonū tale expectat alicuius ei⁹ malū euenire: sed magis timet de scandalo vel de maiori. sufficiendo. nunc tenetur homo desistere a vindicta q̄renda & hoc est necessitatis. si aūt extra talem ca-

am desistat subrogationis. Igitur nō resistere malo in aliquo casu est preceptū. & in alio consiliū & aliquādo nō resistere ect malū. qđ. l. per hoc daretur audacia malos lędendi simplices oppримendi. & potest eorū malitie sine periculo occurri. Malo. enim culpe semp est resistendū. sed malo iniurie nunq̄ libidine vindicte. sed per iudicē amore iustitie causa. Unitatis ecclie & correctionis p̄ximi ne malis difficat assuescere. Unde in lege p̄ceptū iudiciale de pena talionis erat circa mortē percussionē. mutilationē vt percutiens in eo pateretur & puniretur in quo lesit: & redderet aīam p aīa. oculū p oculo dentē p dente. Quia. n. audet proni ad inferendas iniurias p̄ximo etiā sine causa. & si in vindicando p̄teas iniurias erāt modū & mensurā pene excedebāt. lex tā p̄ te rieritate lędentium q̄ lesorum instituit modum. & terminum vltionis quem nullus excederet in iniurijs vindicandis. l. penam talionis. Premida enim quadam cautela modus posuit. tam propter proternitatem lędentiū vt repримerentur timore q̄ lesiorum ne vltiōez sumerent vltra modum propriuz. Lhristi autem cuius misericordia superexaltet iudiciuz & ipsius euangelij iustitia est ((non resistere malo)) scilicet per malū sed in bono pacientie vincere malum iniurie. Nec etiam respondēdum est iniurijs q̄ maius est vt iniurijs lacessiti parati & prompti simus ad illas pacienter sustinendas. In lege est retributio. q̄ iubet lesum equali iudicio iudicari. in euangelio gratia quia decet pacientie virtutem etiā per membrorum damna seruari. Secundus Crisо. si alterius oculum eruis non tuum recuperasti sed cū membro etiam pacientiaz p̄didisti. Diabolus vulnera procurat corporū propter vulnera aīarum. Si tu non percussoris ab hoie qdem vicius videris. sed diabolō victus. Unde si nō reddideris malū p malo & si membrum corporis p̄didisti vel lucrū pacientie acquisti. Si aūt reddideris & corporis dānum passus es & salutis. Nec tantū lederis q̄n ab iniqo noceris. quātū cū a constātia bonitatis recesseris. Nec Crisо. Sunt aūt quattuor gradus ad pacem. Primus est nō plus reddere. Secundus est minus reddere & hoc additum est per traditionē phariseop̄ qui dabant quadraginta disciplinas vna minus. Tertius est malum reddere. Quartus ē paratum esse amplius tollerare. Primi duo fuerunt in lege. in tertio incipit euangeliuz cum dicit nō resistere malo in quarto est euāgelij consumatio & consequenter exponit declarando. Unde quis non dixit resistendum

ne aliquis intelligeret de malo culpe non iniurie sobiungit: dicens. ((Sed si quis te percusserit in dexteram maxillam. p̄bet illi alteram)). i. dexteram mentis interiorem ne exteriora hominis cedat: vel tacitus intra se mopercussionem & maiora & ampliora sustinēdiuanteq̄ per ipacientiā malo resistat. & scādalū vel aliqđ malū aliud qđ cū caritatē fuscitet. Uñ Augu. Non uñ nō repercutias. sed si vult alteram ferire pacienter sustineas. Ubi Crisо. Qui repercutit legis impiet mandatū non christi. Sed dictis dignus est ille repercutiat. Etiam sed tu non es dignus reperire. quia discipulus illius est qui cum maledicebatur. nō remaledicebat. Dec Crisо. Eia ergo ne ergo nos exēplum pacientie & humilitatis dominus per euangelica p̄cepta q̄ri mat. Non solum enim p̄hibet repercutere: percutientes sed & iubet nos paratos esse iteruz percuti & nō resistere malo iniurie quo minus adhuc possit nobis inferri. Unde Beda Quid tam magnum. q̄ percutienti p̄bere maxillam. Nonne indignatiōis impetus frāgitur: ira sedatur: & per pacientiā ille mutat: vel imitatur ad p̄fectum: per huius ergo mādati implectionem hō xpō confirmat dīabolus ab homine victus. lena pax inter homines obtinet. Ubi Crisо. Nullimodi meditatio tollerantie ducit ad passionem martyry. Facile enim persecutionis tpe pēnas cōrporis poterit sustinere. si in pace ante exercitatus. huiusmodi iniurias equanimiter ne libenter suscipiat. Dic fm Augu. Non prohibetur ea vindicta que ad correctionem valet Sed huic vindicte inferende non est idoneꝰ nisi qui odium dilectione superat: non enim odit pater filium castigando. Unde non debet quis odio & libidine vindictam expetere sed amore & ad correctionem & vt iniurians ab eo cui rerum ordine potestas data est tā q̄ filiꝰ a patre corrigatur. paratus si opus sit equo animo plura tollerare ab eo quem vult esse correctum. Talis enim vindicta ad correctionem p̄pter amorem pertinet ad miseri cordiam. Beatus ergo qui ipso corde est ad omnia paratus vt in omnibus quę patitur p deo veraciter possit dicere & cantare illud p phēticum: paratum cor meum. deus paratus cor meum. Non solum autem maxillam p̄bendaz percutienti dño p̄cepit. sed damna subiri. Quia fm Crisо. Post corporalis iniurie tolerantiam: vult nos etiam dñi & seculariū habere p̄ceptū. & nō tōtūmō in plagis. verūctiā in pecunijs. rebusq̄ diuersis nos vult p̄stare pacientiā. Uñ addit. ((Et ab eo qui

aufert tibi vestimētū: noli p̄hibere ((l. l. repugnando vel cum eo cōtendēdo. exēplo dñi & vestimēta sua p̄misit a se auferri. & a militibus diuidi. Qđ enim vis vindicare vestimentis: corporis: pretiosissimū aie vestimentū p̄dis. ((Et q̄ vult tecū in iudicio p̄tendere)). i. cōtēciose agere ((& tunicā tuā tollere)). i. vestē interiorez: & magis necessariā. p̄ quā & cetera necessaria intellig̃: hoc est si te ad iudiciū p̄ter tunicā trahat. ac negociū tibi molestiāq̄ cōmoueat ((dimitte ei pallū)). i. exterius vestimētū: & cetera q̄bus nō adeo indiges. nunq̄ cōtēciose & cū iracundia agas. Quasi diceret. Si quis p̄tendēdo velit tibi auferre vnū de necessarijs anteq̄ cōrendas in iudicio iudīne potius vt auferat tibi & reliquus de eis. Hoc quoq̄ fm Augustinū ad p̄parationem cordis nō ad ostentionē operis intelligendum. Et hoc etiam potes trahere vt si quis vult tunicā tuā tollere. idest animā vel minentē. etiā illa que nō poteris indulge: melius est enim iurgio liberari q̄m retinere materiam iurgiorū. Difficile est rē dimittere sed difficilius de iudicio sine peccato exire. Et iteruz. nō solū inquit in iurias patiēs nihil iracūdie moueas aduersus eum qui iniuriā facit & nō solum p hijs q̄ abstulit nō indigneris. sed & si q̄d tibi forte subtractum est id spōte largire ei qui totū abstulit. Cui enim ille talē te inuenerit resipiscet cōtinuo. & facti pigebit. Ubi & Beda. Quod de vestimēto & tunica dictum est non in eis solis. sed in omnibus faciendum est. que aliquo iure tēporaliter nostra esse dicimus. Si enim de necessarijs hoc imperatum est. quanto magis superflua contemnere oportet. Lex igitur est vt alterius non tollas. & si tuum non dās gratia autem vt & alterius non tollas & tuum des. Secundum Augustinum. qui sponte vel quictus pecuniam debitam reddere noluerit in tantum vt velit litigare dimittenda illi est. seruum enim dei non oportet litigare manente illa regula vt in animo paratus sit amittere q̄d sibi debetur. Nam si modeste ac leniter omnino egerit vt sibi restituatur. nam tam intendens fructus peccunie q̄ vt hoiem corrigat: cui sine dubio perniciosum est habere vnde reddat & non reddere non solus non peccabit sed p̄derit etiaz plurimum. ne ille dum aliena pecunia lucruz facere vult dānū fidei patiat. Quod tanto est grauius vt nulla sit comparatio. Et nota q̄d repetere sua contingit dupliciter aut coram iudice infidelī. & sicut xp̄ianꝰ

no non licet. & maxime vbi ecclesia liberam habet aut coram fideli. & hic dupliciter aut contencioſe & cuz fraude. & sic multi licet. aut modeste & cuz iusticia & sic infirmis & imperfectis licet simpliciter vero repetere sine contentione & fraude non coram iudice omnibus licet. De religiosis vero sub non habē tibus est sciendū q̄ repetere aliqua pungit dupliciter. aut vt aliqua p̄pter vtilitatem p̄priam sic perfectis non iz aut vt congregationis p̄pter vtilitatem cōmunem sic licet etiā perfectis. qui & si non habent sua in p̄prio tamen habent in cōmuni. & ita nomine cōmunitatis licet repetere vel si non habent dominium nec in cōmuni nec in p̄prio habent tamen res ad vsum deputatas. Tamen magis expediret indici secreto significare. & in iudicio repetere. Deinde subintrat. ((Et qui te angariauerit mille passuagit vade cum eo alia duo millia.)) idest paciēter feras si amplius te ire oporteat. Angaria dicitur indebiti seruitij exigentia in p̄priā p̄sona vel quecunq̄ coactio iniusta vnde angariare est iniquē seu iniuste aliquo modo trahere: vel personalia obsequia & opera impendere: oppримendo in persona: & grauando. Est ergo sensus. Quicunq̄ te in seruitio indebito sine peccato tū coegerit seruire: ad hoc etiam ita debes paratus esse vt amplius pati velis quam ille optat inferre. Nam mille passus est iter sabbati. & ideo hoc non est p̄ter sabbatū legis. sic sustine iniurias in hijs que non sunt p̄ter sabbatum p̄cepti. Uel in millenario perfectio huius p̄cepti significatur: que impletione huius p̄cepti ostenditur. Et cū millenarius sit numerus perfectionis in tribus millenarijs notatur q̄ in tribus consistit perfectio patrie. l. in corpore: & ratione: & voluntate. q̄ significatur per alia duo millia. Ubi Crisо. Uides superhabundantiam p̄fectionis & cumulū sapientie. Postq̄ nūmirū dederis maxillam & tunicā: & vestimentū etiā: si nudo inquit corpore tuo vti voluerit inimicus ad iniurias & labores: nec sic quidez illum oportet p̄hibere. Vult enim omnia nos possidere cōiter & pecunias videlicet & corpora non cum indigentibus solum: verū etiā cum iniuriam facientibus. Unum. n. misericordie & alterum vero pacientie. Et iteruz. Ad omne deuotionis opus impigros nos esse p̄cipit dominus: ac paratos. Bonuz enim nīm vult nos tam necessitatis esse q̄ p̄prie voluntatis. vt duz amplius ac nobis facimus quam ab alijs postulamur. maioris mercedis gratiam cōsequamur. Integre enim ea

ritatis ac pfecte deuotionis officiū est: plus ipōte prare ḡ petere. Nec Crisō. Ubi sy Augustinus, nō tam vt pdibus agas ḡ vt animo sis paratus. Nō solū ergo cura vt verbis altercationē. sed & teipsū pbe angarīāti nāz opere & pdibus ḡ animo & ꝓpassionis affectu paratus inuito plus fuisse ḡ ꝓcepit. Totū enī q dictū est intelligēdū est se cūdus ꝓparationē animi in casu ꝓximi: nō aūt in casu in quo ex tali ꝓmissione nutriret pcōres aut rapīcē vel angariēs seu alias offenderet in sua malicia & iniquitate. Animo in tali casu statuere nō esset bonū: nisi ꝓpter scandalum: vel aliqd maius malum cauendum. Nam testante Augustino cui licentia iniquitatis eripitur vulgariter vincit. quoniam nihil est infelicius infelicitate peccantium qua penalis nutrit impunitas: & mala voluntas velut hostis interior roborat. Ut autem dicit idem Augustinus in his trium exemplōz nullum remus inuenire est preter missum. Nam omnia in quibus improbitatem aliquam patimur. in duo genera diuidūntur. quōz alterum est q restitui non potest in quo vindicte solacium tumidus animus querere solet qui talia fomenta desiderat. sed sanus & firmus misericorditer preferendam alterius infirmitatēz iudicat. neq; hic vindicta ad correctionēz prohibetur: vt cū supra dicitur alterū minorarū genus est q integrus restitui pōt cuius due sunt spēs vna ad pecuniam: altera ad operam pertinet. Exemplus primi de percussa maxilla. secundi de tunicae vestimento. tertius de angaria passus. Quia qd in corpe lesū est nō restituitur integrus: & redit vestimentū potest & adimpleri opera potest si opus fuerit. In hijs ergo omnibus generibus iniurarum dominus docet patientissimum & misericordissimum & ad pura perferenda paratissimum animum xp̄ianorum esse oportere propter spem retributionis eterne. Sed quoniam parum est non nocere nisi etiā prefiet beneficium quantum p̄ oterit consequēter adiungit dominus & dicit. Omnium petenti te tribue. Quasi diceret. Ita debes esse pacieno in aduersis proximis: sed & compatiens alienis. Non dicit quia tribuendum quia non semper reo est dandū. semper tñ dandus est salue bonū respondens. Qui ergo in necessitate sua petit a te rem corporalem vel spiritualem da ei donū vel verbum. Si non rationabiliter petit: tribuendus est domū q petit: vel de precepto cuius in extrema necessitate positus sine indiget: dareq; possis. vel de consilio competens aliter transire potest

& hic est elemosyna corporalis. Et si de est tibi facultas. da affectum & bonam voluntatem. bonum responsum & orationem. Si autem irrationabiliter petit dandum est verbum. occasio cum de irrationabilitate tue petitionis. & de causa iuste negationis. vt nō cum inanem tumultuas. & hec doctrina est pars & opus iustitie & elemosyna spiritualis. Et si iste nō accipit id q̄ petit. meā tamen scilicet correctionem accipit. Ita oī petenti te dabis. quis nō semp id qd petit dabis. Ut omni petenti ingratus nō omnia petenti. vt deus qd bene honeste & iuste potes. vbi Ambrosius. Nō minus est crimen habēti tollere ḡ cū possis & habundās sis indigentibus denegare. Esurientis panis est. qui tu detines viduarū indumentis ḡ tu recludis. miseroz redēptio & absolutio ē pecunia ḡ tu in terra fodis. Tot ergo bona sciaste inuadere quot bona posses prestare. Quia vt dicit Crisō. Diuitie nostre non sunt. sed dei. oēs enim dispensatores diuitiarum suarum. non voluit esse nos dominos. Da ergo & tribue non vende. Vendit qui multas preces expectat. vendit qui beneficium procrastinat. vendit qui pauperi ꝓperat. vendit qui tristi vultu donat. vendit qui vicissitudinem expectat. Pauper tamen & nichil habens non tenetur ad donum muneris a manu. sed ad donum compassionis accede: consolationis in ore: subuentionis in opere tenetur pro loco: & tempore. Ait Glosa. Si deest facultas. da obsequium vel affectum vel verbum. Nec sunt ista quatuor. que obtulit magdalena christo. s. lachrimas cōpassionis. capillos subuentionis. oscula obsequionis. unguentus gratulationis. Et eodem modo intelligendus est q subditur. ((Et volenti mutuari)) id est mutuum accipere a te (ne auertaris ab eo)). i. non mutuando. vel mutuus differendo: vel diminuendo. Mutua tibi si petit rationabiliter: vel rationem redde si petit irrationabiliter. Da mutuum hilariter Hilarem enim datorem diligit deus: & ex caritate pura: nichil inde sperans vel recipiens vltra sortem nec seruitium nec quicquid ꝓmodum: ita quod propter istam talem nō debet mutuus fieri. Ais a deo potius inde mercedem sperari. Animate nō auertaris: nec in hoc spē mercedis figas: sed in deo q̄ cū multo seniore tibi reddet. q̄ ille iubēte facio. Ait Aug. Nec ꝓpterea voluntatem alienes ab eoq; petit quasi nichil recepturus a deo cū ré q̄ dat mutuo ille q accepit: exoluatq; cum id ex precepto dei facis apud illum qui hoc iubet infructuosum esse non potest. Nec Augu. Dicens ergo

ol petēti tribue & volēti mutuū ne auertaris o duo gña beneficij ꝓpectantur vel cū benigno le damus vel cum reddituro ꝓmodamur: & ad vtraq; parati esse debemus. In vtroq; ni genere elemosyne datio. i. & mutuo tenemur ol petēti egēti subuenire. ei. inuico si ꝓfecti ino mus. si ipse rectus nō nisi in summa necessitate esse videremus. Ait Crisō. Si mutuo accōmodari postulamur qd possumus targiamur: vt ipsi id qd a deo petimus precedēte merito facilius ipetrare possimus. Verū si eos q nō petunt despiciamus: qua fiducia deū nobis qd petimus prestare credimus. Jubemur. n. ꝓ oīa religione pietate ac fidei custodire: vt necessitate tribulationis alicuius quasi propriam computemus: nec plurimū facultatē nostram tremtis animis expectantes mercedem retributionis eterne. Nec Crisō. Et nō solum de elemosyna hoc intelligendū est sed & de peccunia: que nunc̄ deficit ideo de sapientia & doctrina: que non est petenti denegāda quo nisi aliorū dedignat possessionis & in alios trāsiata crescit & magis ditat auctorē. Ergo petēti ēi ꝓ deo distribuas & volenti ēi mutuari te vt alicui boccat ne auertaris: qd qd alios preter te docebit. tibi reddet. deo cū fenore multo. Utraq; ergo pecunia. s. corporalis & spiritualis est ꝓmodanda. sed materialis sine vsura: spiritualis cū vsura. Unde sequit. Et qui auferit tibi que tua sunt: hinc pecuniā siue rem aliā: ne repetas scilicet in iudicio ac cū lite & ꝓtentione. Non. n. licet alicui rē in iudicio repetere turbato aio: & extra & ꝓmotione ac p̄ inordinatū affectū vindicte petere & ad emēdā delinquētis: vel ex auaricia qua magis vult cū iactura primi bū se hēre. Et qua docuit dīs iniuriā mīcrētib⁹ nō esse rehibendū. sed plura ꝓcreda ēi paratū. ꝓsequenter docet interētib⁹ ipendēdū esse caritatis affectū simul: & effectū. Quia. n. opere iusticie infructuosa sunt sine caritate: ideo addit de caritatis ꝓfectiōe: & dat intellectū ꝓcepti de dilectione primi: in quo errabāt indoct. Et hoc. n. qd ꝓceptū est in lege. Diliges ꝓximum tuū: sicut teipsum & ibidē dī diliges amicū tuū arguebāt a ꝓximi: & extranei: qui odiebant odire inimicos: sed hoc est falsum: q; dis hō ex caritate diligēdus est inquantū ad imaginē dei est: & capax ipsius p̄ cognitionē & amorē. Dicit & ((Audistis q; dictū est in lege. Diliges ꝓximū tuū)) & affectu sic ligat dīs eos: & effectu sic ligat ꝓfectos pro loco & tpe ((& oderis inimicū)) mō sed hoc vitiū nō est scriptū in lege sed est traditio scribaꝝ: qui hoc addebāt & ex alijs scriptis ibidē vt dictū est colligebāt. Vel si alicubi scriptū dicat: tūc fm Aug. Nō vos

tubētis iusto accipiēda esse sed omnibus homo. Ego aūt dico vobis ((Diligite)) inimicos vestros)). Quos fm Aug. Sic diligendi sunt hoc est vt eorū nō diligant errores. Diligere debem⁹ inimicos bona eis & ipsis dīs optando. q̄bus hō non pōt vti male alias vero bona. i. nature vel ornamenta dīs optanda nisi quadā generalitate cuique vtili ad salutē comūn quod fiat deo effectiue tribuit bonis potest hō bene vti vel male. Et hō circa hec non est aliquid pretendum determinate. Et nota quod diligere amicum est magis debitū: & non excludit diuina dilectione inimicoz mercēdē sed maiorem nimoꝛ: quia retributionis paribus dilecto inimico est magis meritoria & amicoꝝ: qz difficilius & cū maiori conatu bene volūtatis: q; pugnat & ex motu gratie nō nature inclinātis: qua liberter nō ex debito merum precedēte. Et quia nō sufficit debito merum precedēte. nisi dilectio probetur operi cū diligere corde nisi dilectio probetur operi exhibitione. ad minus loco & tēpore: subueniendo (beneficiendo)). Efficax ((his qui oderūt vos in his que spectant ad corpis salutē. eam modo debitū: & possibilis procurādo: qua benefacere est dilectionis effectus & exhibitio. Et ideo sicut tenemur diligere inimicos quantus ad bona gratie: & gloriā ita tenemur in effectu salutem eorū procurare. Inimicus ergo quo ad naturam qua est ꝓximus de necessitate ꝓcepti est generali dilectione diligendus. qua dicitur dilige ꝓximum tuum. sed dilectiōe speciali vt specialiter quo moueatur ad diligendum inimicum non est ꝓcepti sed ꝓfectionis. Non enim est ꝓceptū ad omnes specialiter affectu quia nec hoc est possibile. Et adeo nec ꝓceptum specialiter affici ad inimicum: sed generaliter in quantum est homo ꝓximus. Et quia exteriora beneficia proportionantur interiori dilectioni signa generalis dilectionis: vt aliquod bonum facere toti communitati vel otare pro toto populo in cōmuni ista exhibere inimicis cum ab his que sunt generaliter exhibenda non debeant excludi: est de necessitate ꝓcepti: quia si ab his intenderet homo eos excludere dam generaliter dilectio non ferretur: immo magis odium ostenderetur. Et quia ex tēpore extreme necessitatis obligatur homo omni homini in tali necessitate existenti. Ideo etiam inimico (nisi ex hoc deterior fieret: & fidem impugnaret) debet in tali necessitate beneficium exhiberi. Beneficia vero que sunt signa dilectionis specialis. non tenetur inimico exhibere extra casum necessitatis. Sed hoc est perfectionis

Dilectio ergo alia interior: alia exterior. Dilectione interiori ⁊ perfectione sufficientie. quilibet etiam imperfectus tenet quemlibet etiã inimicũ diligere. Dilectione autẽ exteriori: idest beneficij exhibitione ⁊ pfectione superrogationis tenetur tantũ pfectus hoc facere. Imperfectus enĩ tenet inimico rãgores odij diminuere: ⁊ bonũ optare. siue petierit veniã siue nõ: ⁊ si petierit veniã tenet ei colloqui ⁊ dicere aue. sed non tenet beneficia temporalia ministrare. Perfectus autẽ tenetur etiã pfidia temporalia conferre: ⁊ necessaria ministrare: siue ab eo veniam petierit siue non. Quod si inimicus a cõmunione nostra separamus. eo ipso ei benefacimus cum illud hoc fine facimus vt eum ab errore revocemus. Unde Glosa. Benefacite ministrando cibum mentis: idest institutionem vel correctionem corporis. Omnia enim in ecclesia etiam excommunicatio: eo spectant vt fratres ⁊ amici fiant. Et quia est quoddaz beneficium ad salutem pertinens: quod a quolibet quantũcumq; paupere potest exhiberi. scilicet orare pro animarum salute. Ideo subiungit. Benedicite scilicet bona gratie ⁊ glorie imprecando. maledicentibus vobis retro detrahendo vel aperte blasphemando ((⁊ orate)) doctrina bona optando ⁊ deum deprecando ((pro persequentibus ⁊ calũniantibus vos)) falsum crimen vobis imponendo. Huius exẽpli dedit dñs in cruce suspensus ⁊ Stephanus lapidatus ⁊ Dauid a semeu maledictꝰ. Ubi notat q triplex est iniuria. scilicet que rancor vel odiũ dicit: ois que detractio vel maledictio opis. scilicet lesio manualis. Nos igitur generibus tria dñs apponit remedia. contra primũ diligite inimicos vestros. contra secundũ benedicite maledicentibꝰ vobis: ⁊ orate pro persequentibus ⁊ calũniantibus vos. contra tertiũ benefacite his qui oderũt vos. Uñ Glo. Cõtra ecclesiã tribus modis pugnatur: odio: verbis ⁊ cruciatus corporis. ⁊ contra ecclesia diligit orat ⁊ benefacit. Si ergo volumꝰ esse pfecti debemus iniuriantibus nobis beneficium dare cordis: ipsos diligendo: beneficiũ oris. pro eis orando ⁊ beneficiũ operis ipsis benefaciendo. Et q; magnum dedit preceptũ preclarum subdit premium. Ita inquit diligite. benefacite. orate p inimicis vestris ((vt sitis filij patris vestri altissimi qui in celis est)) filij inquaz per bonitatis imitationem per gratie adoptionez per educationem per hereditatis adoptionem. Ut sicut estis filij dei per naturam ⁊ creationez. Sic etiam sitis filij eius per gratiam ⁊ imitationem in eo qd est ei proprium. nam proprium est ei misereri ⁊ esse beneficus. Unde Beda. Nulla maior potest esse merces q̃ filios hoium terrigenas effici filios altissimi qui in celis est. Nos enim potestate accepta efficimur filij dei in quantuz ea que ab eo precipiuntur implemus. Et subiungit ((qui solẽ suum facit oriri super bonos ⁊ malos ⁊ pluit super iustos ⁊ iniustos ac gratos ⁊ ingratos)). Et non solum amicis. sed etiam inimicis bene facit. Sic enim inimicos nutrit vt amicos. ac hos ⁊ illos sui solis splendore illuminat ⁊ suaz pluuiarum inundationẽ fecundat ⁊ beneficia cõmunia non subtrahit etiam malis hoibus: qui tñ ei inquantuz in eis est inimicant: sed pro sua misericordia indiscrete omnibus vite presentis bñficia largitur. Ubi Dionysius. Noli negare q deus nulli negat quis sit blasphemus ⁊ impius. Sine distinctione omnibus tribuamus: non querentes cui sed quare demus. Ut autem dictum est supra orare generaliter pro inimicis ⁊ eis benedicere. pro quanto in generatione populi includuntur est preceptum: sicut q in generali dilectione diligantur. sed in speciali ista facere non est preceptum. sed perfectionis. Et sciendum q Crisostomus ponit nouem gradus secundus accessum ad perfectionem mandati huius. Unde ait. Uidisti nẽpe quantis ad perfectionem gradibus ascendit: ⁊ quemadmodum nos in ipsum veritatis cacumen statuit ⁊ paulatim in ipsum celum reducit. Primus gradus est. nequaq̃ ad ledendum proximum venire. Secundus vt non amplius referat quaz q a ledente sustinuit. Tertius ne lesus faciat illa: que passus est sed quiescat. Quartus vt etiam preobeat seipsum ad iniuriam sustinendam: Quintus vt etiam ad maiora se prebeat q̃ vult esse qui fecit. Sextus non odisse eum a quo ista perpetitur. Septimus etiam diligere ledentem. Octauus beneficijs eum libenter afficere. Nonus etiam deum pro aduersario deprecari. Perspexisti celsitudinem philosophye ⁊ idcirco tam claro digna est premio: quia tam magno est subiecta precepto. Nam ⁊ premium illi tale proponit. qualem prioum omnino nulli: vt. scilicet hereant: similes dei prout tamen hominibus id esse possibile est. Igitur benefaciendum est omnibus: quia vt dicit Seneca. Nemo non cõ alteri prodest. sibi profuit. Quia vero perfectio dilectionis vltra dilectionem inimicorum non potest procedere ideo postquam precepit inimicos diligere. cõsequẽter subdit. Eſtote ergo vos perfecti: sicut ⁊ pater ce

lestis perfectus est: quẽ est ler amorio seruãdo vt queratis etiã inimicis prodesse q̃ deũ facere manifestũ est: qui beneficia largit etiã malis hominibus: sic q̃ pp eoꝝ malitiã non deserit benefacientiã circa ipsos ita nec vos circa inimicos. naz fm Crisõ. Sicut filij carnales similãt patres in aliq̃ corporis signo ita filij spirituales deũ in sanctitate ⁊ nihil nos deo ita assimilat sicut inimica faciẽtibꝰ ignoscere: ⁊ p eis orare. ⁊ arguit hoc exẽplo publicanoꝝ ⁊ infidelium: qui suos amicos diligunt ⁊ eis benefaciunt. Si ergo supra ipsos mercedẽ beatitudinis volumus habere debemus plus ppter deũ facer e dilectionẽ etiã ad inimicos extendẽdo. ((Si n. diligitis ingt tñ eos: q̃ vos diligunt quã mercedẽ habebitis?)) hoc. s. de cã a deo eterna vita Quasi diceret nullã de hijs. n. dici põt recepisse mercedẽ vestrã. Talis nãq̃ dilectio ẽ naturalis. ⁊ nõ procedit de caritate q̃ ⁊ extẽdit ad oẽs homines. Et iõ nõ est meritoria. Sed tamẽ hec oz facere ⁊ illa nõ obmittere. Diligere. n. diligentes est nature: diligere nõ diligentes ẽ gre: nõ diligere nõ diligẽtes est iperfectionis humane. ((Et si salutaueritis fratres vestros tñ)) q̃ aliq̃ affinitate iuncti sũt vobis. i. saluté eis optaueritis: ac caritatis ⁊ dilectiõis affectũ eis ostenderitis (⁊ q̃d amplius)) .s. effectũ ad pfectionẽ faciatis ((Et si bñ feceritis tñ hijs q̃ vobis bñfaciũt)) q̃ est debitum naturalis ex accepto beneficio q̃ vobis ẽ gratia id est q̃ meritũ gre apud deũ. Quasi dicẽt nullũ ((Mã publicani ⁊ ethnici)). i. peccatores ⁊ gẽtiles hoc faciũt publicani q̃ publica vectigalia exigũt. a publio rege romanoꝝ nomẽ traxisse dicunt: ethnici vo ab ethnos quod grece q̃ gẽs latine ẽ vocant q̃ tales sũt vt sue gẽtis. s. sub petõ. ((Et si mutuũ dederitis hijs a quibus sperat recipere: q̃ gratia vobis)). s. apud deũ Quasi diceret nulla. Mã vt dicit glosa ex hoc solo q̃ sperat recipere nõ p deo dat. Uñ de talibꝰ dicit põt receperũt mercedẽ suã. q; spe retributiõis humane mutuaz ((Mã ⁊ peccatores)) q̃ gratiaz dei nõ hñt ((peccatoribus fenerant. i. mutuũ dãt ((vt eqlia)) nõ vltra sortẽ ((recipiãt)) Et q̃ patet q̃ plus q̃ peccatores sũt q̃ mutuãt: vt cũ vsura recipiãt. Quasi diceret secũdũ Bedã. Si tales inter se natura duce nozũt eẽ bñfici. quãto vobis gradus pfessiõis eximios necesse est: vt cura fructus sit vberios: ãtenus eũs nõ amãtes caritatis. sinus amplectamini. Uñ ⁊ Crisõ. Quemadmodũ igit digni sumus q̃ cũ ad similitudinẽ dei vitã nostrã informare iubemur sortiã ne gentilibus qdẽ inueniamur

eqles. Et iterũ. Si nos in hijs nec publicanis: nec gẽtilibus meliores efficimur. nõ ne lugẽdi ⁊ plãgendi sumꝰ. Quinimmo in tñ lõge sumꝰ a diligẽdis inimicis. vt nec amicis quidẽ caritatis vicẽ reddamꝰ q̃ ecõtrario odio habeamꝰ etiã diligẽtes in q̃ nõ solũ gẽtilibus ⁊ publicanis nequaq̃ differi mꝰ: sed multo etiã inferiores existimus: ipse etiã nõ solũ vult nos ignoscere delinquẽtibꝰ sz etiã amemꝰ eos ⁊ oremus p ipsis. Mã si tã mõdo nõ ledas eũ q̃ te lesit. auerti te tamẽ ab eo nec libẽt eũ videas: manet sine dubio vulnus in pectore: ⁊ dolor augescit in corde Nũquid tu ita vis tibi ppitũ fieri deũ vt nõ te qdez ledat: auertat se tamẽ abste. ⁊ peccatorũ tuorũ memoriã teneat. ⁊ videre te nolit. Igit qualẽ stis ergate esse debẽs cũ deliquerit in te. Dec Crisõ. Intellige q̃ q̃ deliquerit in te. Nec Crisõ. Intellige q̃ quãdo ista fiũt ex naturali affectione: q̃ põt pcedere ex causa honesti. ⁊ p habitũ morali amicitie sic nõ sũt meritoria vite eterne. Sz cũ ista pcedũt ex habitu caritatis tunc sunt meritoria: ac pncipiũ ⁊ ratio merẽdi ad deũ q̃ sola diuidit. iter filios regni ⁊ pditionis. Diligere enĩ pp amorẽ reciprocũ: nature est debitũ. diligere pp beneficiũ acceptũ vel spe retaũ est mercẽnariũ. Diligere ppter mutue familiaritatis oblectamẽtũ est malũ. Diligere ppter peccati pfectuz: est malignũ. Diligere ppter opus bonũ est gratuitũ. Qui. n. diligit primũ. aut q; bonꝰ est. aut vt bonꝰ sit. aut q; eiusdẽ corporis mẽbra ⁊ eiusdẽ patris aut q; eiusdẽ corporis mẽbra ⁊ eiusdẽ patris filij sumus. diligere dicitur. talis enĩz amor spiritualis est. Et ideo indeficiens. Carnalis enĩ amor cito dilabit: sicut ⁊ ipsa caro qualis videlicet amore publicãi ⁊ ethnici se inuicẽ diligũt. in qbus est natura sine gratia ⁊ tñ diligentes se diligunt. Statim enĩz vt se ab aliꝰ non diligi intelligunt ipsi quoq; alios non diligunt. Nos ergo oẽs diligere. oium salutem quererecommunibus benefacere: ⁊ caritatis affectum ostendere debemus: non q̃ rentes cui. sed quare ista faciamus. Sic. n. augetur amor ⁊ pcordia crescit. Ista itaq̃ debent fieri non in spe retributionis humane sed diuine. Sicut enim deus est omnis boni principium: sic vult esse ⁊ finis. Ego sũ inquit alpha ⁊ o principium ⁊ finis. Unde Augusti. Qui amicum propter commoduz quodlibet amat non amicum conuincitur amare sed commodum. Et ideo deus quo nihil est maius aut melius propter quod diligatur propter seipsum perfecte diligitur.

Si vero salutem ppter illa que prestat aua-

tur nr̃is gratis amat: qz id illud pp̃ q̃ dilexit. ei qs dictũ quoq; nephas anteferẽ. Et iterũ gratis deus ametur vt opus quo illi minutrat p̃ñ ille cẽ illo. Nihil.n. debemus p amore ihesu q̃rere nisi eius iuuẽ p̃ñtiam. Dec Aug. Uñ & Ber. Nõ sine p̃mio diligit deus: & si abiũ p̃miu intuitu sit diligendus. Uerus amator p̃miũ nõ querit. sed meretur. Dec Ber. Amem⁹ ḡ aduersarios nr̃os: & nisi hi⁹ eqmur eis dñicia p̃stemus: vt simus p̃fecti pro modulo nr̃o p̃fectione q̃fe sicut & pater noster celestis p̃fectus est p̃fectione nature. qm̃ p̃fect⁹ oẽs bonos & p̃fectos vult h̃re fideles: simus interim perfecti saltẽ perfectione sufficienter: que est in dei & primi caritate & nitamur ad cumulũ perfectionis supererogationis que est diligere inimicos. & orare p eis sicut iecit xp̃s. Uñ Lri. Nõ tantũ ledamur ab iniquis q̃s vocemur ab ipsis. quã tã cum p̃ malicia eoz p̃stãtia bonitatis a suo p̃posito victa recesserit. Ne igitur odio habeas faciẽtem tibi mala & ne maledicas vexanti. sed magis ama quasi multoz sibi ꝓfitaturem bonoz tecũ ad amplissimũ honorẽ ledẽdo auctorem. Alioqn̄ & habeãs sustinuisti: fructu aũt p̃mianis eis & iacturã q̃dẽ feres mercedẽ autem p̃deis. Quod certe extreme oĩnõ dementie est: vt aliquis cũ maiora p̃ssi sunt nequaq̃ minora sustineãt & q̃adhuc inquies fieri ista possibile est Uidisti deum hoĩem factũ & eo v̄ḡ pro tua desidentẽ salute tantaq̃ p̃ te esse perpessum & adhuc inquiris aut dubitas q̃ nõ admodũ impossibile sit iniurias donare conseruis. Sed tu plurimũ oĩno ihesu es. Uerũ quid tale perpessus es quale tuus imo oĩum dñs. Sin aũt oĩno ihesu es idcirco maxime beneficiũ refer nocẽti vt & tibi ipsi clariorem facias coronam & fratrem a periculo grauissimi languoris ab solues. Dec Crisostomus. Oratio.

O Omine Jesu christe mitissime totiꝰ humilitatis & pacis tẽ magister da mihi seruoꝝ tuoꝝ vltimo & sim placi: vt me humilem & alijs inferiorẽ constituens ab omnibus contemni cupiam & conculcari: iniuriamq̃ in corpore vel rebus patienter sustinens animũ paratum ad plura sustinenda habeã a cõmni petenti in corpoꝝ libꝰq̃ spiritualibus pro posse subuenã. Cõcede etiã vt nõ solũ amicos sed & inimicos meos corde ore & opere persequentes. & contra vale diligere. eisq̃ benefacere. & benedicere ac pro eis orare. vt inter filios & electos tuos merear tua gratia numerari. Amen.

De laude humana in nobis operibꝰ nõ querenda. Capitu. xxxvi.

Post hec magne perfectionis ꝓba docet ne de bonis operibus inaniter glorientur. q̃ valde difficile & vt in eis vana gloria totaliter euitetur. Uñ ((Attẽdite)). i. diligẽter cõsiderate. & attenti ac cauti estote scz ꝑ insidias sup̃bie. quibꝰ humanꝰ operibꝰ insidiatur. vt faciat ea p̃ter((ne iustitiã vestrã)). i. opera iustitie. i. opera bona de genere q̃cq̃q fuerint illa. q̃ omnia obtinẽtur sub iustitia generaliter dicta ((facias eoz̃ hominibꝰ)) eo. i. ũne ((vt videamini ab eis)) idẽ ꝓpter laudẽ humanã & fauoꝝ mãdi nõ ꝓpter gloriam dei nec propter edificationem proximi alioquin ((mercedez nõ habebitis apud deum)) cuius amore non sectatis. Ille enim debet mercedez dare cuius mandato monet̃ operarius. vel amore: mũ ergo deus singulariter sit in causa. non opus mercedem. sed sallacie supplicium apud deũ habebunt ((quia hoc ab humano ore mercedez)). i. leue auraz fauoris recipere voluerunt. Ab his tamen dũtaxat acceperunt a q̃bus eam ꝙcupierunt. Ex quo enim intentio fertur ad hoĩes. tm̃ non est aliquid a deo in hac expectandus. q̃ nõ virtus sed causa virtutis mercedez hz apud deum. Hoc igit deputatur eis pro mercede. cuius amore fecerunt. i. laus humana quaz quesierũt. Et non solum vera mercede ob p̃uaz intentionem euacuantur. sed & nihilomin⁹ pro inani gloria (que siue precedat opus: siue sequantur, semper mortale peccatum est) penam eternam merentur. Diminuitur etiam probitas conscientie ex fame mercede. Unde Boetius Diminuit se probitatis conscientie secretum quotiens ostendendo q̃s fructum recipit fame precium. Et ideo vt idem Boetius dicit. Sapiens bonum suũ: nõ populari rumore: sed ꝙscientie veritate metitur. Et ꝙsidera q̃ (vt ait Lri.) non solum ostendi iubet sed & studere latere. Nec enim est equale non studere apparere. Et studere latere. Per hoc tm̃ nõ phibent opa bona fieri coram hoĩbus ad dei gloriaz & p̃mi edificationem: q̃ hoc est bonũ & meritoriũz apud deũ. Sed (vt dicit Gregorius) Valde perfectoꝝ est sic esse, vt opere gloriaz actoris quererẽ: vt de illata laude nesciat p̃nata exultatione gaudere. cuz infirmi: q̃ plecte contemnẽdo nõ supant resistat. necesse est: vt bonus q̃ operanr̃ abscõdant. Deinde postq̃ generaliter iusticiaz nominauit nunc ꝙsequenter per partes exequitur: & specialiter prohibet i elemosyna: & oratione ac ieunio vanaz gloriaz queri: q̃ hec tria precipue consueuit inanis gloria comitari.

ri. Dec sunt tria sanctificationis opa. scz elemosyna ꝫ peccatũ in proximũ. oratio ꝫ peccatũ in deũ. ieunium ꝫ peccatũ in semetipsũ. Dec etiã tria valent ꝫ ideo radices peccatoꝝ. i. ꝫ tria mala: que in mundo sunt. Elemosina. i. est iustitia ꝫ ꝙcupiscentiã oculoꝝ: oratio ꝫ sup̃biã vite. ieunium ꝫtra ꝙcupiscentiã carnis. Uñ ergo. cũ facis elemosynã)) corporalẽ. s. vt spũalẽ ((noli ante tuba canere sicut facitũ hypocrite)) i. dest noli eã facere i manifestat. & velle intelligere vt glorieris in laude tua sicut apertũ dat signũ: q̃ canit tuba. Nõ est ingrata deo elemosyna: q̃ videt: sed q̃deo sit vt videat. Et q̃ talem p̃cipaliter intẽdũt homines vanã & trãsitoriũ. Ideo amittunt verã & eternũ. Unde sequit ((Amen dico vobis receperũt mercedem suam)). i. gloriã humanã quã querebant pro bono elemosyne: sed pena expectatur pro mala intentione. Ita ergo faciunt hypocrite. ((Te aũt faciente elemosynã)) q̃ est opus de genere bonoꝝ ((nesciat sinistra tua)) & intentio puera ((q̃ faciat dextera tua)) & intentio sancta. Sinistra est appetitus & delectatio laudis humane: vel compatitio & delectatio laudis humane: vel cuiusmodi terreni. Dextera aũt intentio ipsius p̃cepta diuina. seu amor dei & celestis premij. Est ergo sensus. Non se misceat intentio alicuius prauitatis: duz p̃cepto dei impletur satagis. Et exponit q̃ dicit ((nesciat)). Id est latagis. Et exponit q̃ dicit ((nesciat)). Id quod enim nesciatur q̃s in abscondito est. Et ideo dicit. vt sit elemosyna tua in abscondito est. s. fm̃ rationez intentionis. et si non fm̃ rationez operationis. ((Sit in abscondito & secreto mentis)) id est in ipsa bona ꝙscientia que humanis demonstrari non potest oculis. Sufficiat tibi ad p̃merendum premium qui sol⁹ cõscientie inspector est: & hoc est q̃ subditur. ((Et pater tuus)). s. de⁹ qui est pater oĩum per creationez ((& iustoꝝ)) per gratie adoptionez ((qui videt in abscõdito)) q̃ ipse solus videt intentionez cordiũ ((reddet tibi)) q̃ retribuet bonus. fm̃ intentionem cordis hoĩbus absconditam & occultaz: & si nõ in p̃senti tm̃ in futuro. Non ergo si hec sciãt homines formidandũ est: sed si hoc animo fiant vt fructus placendi hoĩbus in eis expectet & laus humana admiceat. In omni enim opere nostro nescit sinistra quid faciat dextera si non amore laudis humane: sed amore dei & iustitie id agamus. Et ideo sine in synagogis. siue in vicis. & plateis elemosynam: vel aliud opus bonũ opus quis faciat in abscondito tm̃ facit. quoniaz hoc faciens non ab hoĩbus. sed a deo videri desiderat. Et contra vero q̃ in abscondito facit & videri cupiens laudez ex hoc & gloriam que

rit nõ in abscõdito omitẽ facit. q̃n abscõdi nõ vult esse q̃ facit tantũmodo ei valet ac si publico fieret. Uñ Lriso. Pot̃ n. aliqz cõsa hominibus elemosynã facere nec tñ ad hoc facere vt cã hominũ oculis ostendat & aliqz nõ cõsa hominibꝰ facies eo tamẽ animo facere: vt se id faciẽte opter videri. Propter q̃ nõ factũ ipsũ. sed voluntate aut coronat. aut punit. nec finis operis: sed voluntati operãtis mercedẽ dãnũe decernit. Nõ igit tãtũmodo dedisse elemosinã: sed quẽ admodũ oportet dedisse fructus est. Dic Crisosto. Similit et de fructu ieiunii est. Nec Crisosto. Similit in oratiõe docet fugere vanã gloriã: vt non oret in publico ad manifestationẽ: vt videaris ab hoĩbus sicut facitũ hypocrite. q̃ vt dicit Criso.) Nõ intendũt exaudiri: sed videri. Et quia intentionez habẽt peruersam ideo damnosam subdit sequelam: quia receperunt mercedem suam: scilicet laudem transitoriam: sed tandem recipient penam eternaz. Argumentum habes ex hoc q̃ cum vana gloria sit mortale peccatum: ideo omne opus ex vana gloria factum est mortale repũtandũ: quia pro ea pena infligitur eterna. Ita ergo faciunt hypocrite. ((Tu autem cum oraueris intra in cubiculum tuum)). i. in locum secretum. ((& clauso ostio)) ne veniat multitudo impediens. cogitationez mentis. & auertens te proposito. ((ora patrem tuum celestem in abscondito)). Et est sensus secundum Remigium. Sufficiat tibi vt ille solus nouerit tuam orationem: qui omniuz solus nouerit tuam orationem: qui omniuz corda nouerit occulta. quia ipse qui est inspector erit exaudior. ((Et pater tuus)) cuius honorem debes intendere ((qui videt in abscondito reddet tibi fructum orationis in aperto.)) Secundum Crisostomum. Qui sic orat secreto vt ab hominibus absconsic orare videatur non deum aspicit sed homines. Et ideo quantum ad propositum datur: & quia orat. & quia absconse orat. Cuius autem orantis meus solum aspicit deum quamuis in synagoga oret. tamen apud se in secreto videtur orare. Orans ergo nihil nouum faciat qđ aspiciant homines vel clamando: vel pectus percutiendo: vel manus expandendo. Dec Crisosto. Ubi sciendus q̃ duplex est oratio. quedam publica que fit a ministris ecclesie. & ista non debet fieri in occulto: sed magis in publico & in ecclesia coram populo: quia pro tota offertur cõitate: & populis in hoc conformare se debet ministris ecclesie. ipsum deum deprecando secundum modum congruum & sibi possibilẽ. Ita dum modus congruus & sibi possibilis debet fieri est oratio priuata & talis magis debet fieri

in secreto duplici de causa fit. quia oratio est elevatio mentis in deum: meus autem sumus & melius elevatur in deum quādo homo est in secreto loco & a tumultu seperatus cali est ad exitationem vane gloie: que de facili irrepit in publico. Orare itaq; volentibus salubre dat ihesus consilium vt intrent in cubiculum. i. cordis secretum: & clausis ostium. i. carnalis sensus per quos exteriora impebet & interrumpit & turbe tantarum cogitationum obstrepunt: et sic exclusio ostio mentis & collecto animo virtutibus oratio spū israel fiat in intimis cordis & unde dirigatur ad deum feruentius: vbi oratur pater in abscondito: quia abscondituum est cubiculum est secreta cordis intentio. Quantum enim homo contendit & est extra se tantum potest se recolligere intra se. & quantum se recolligit intra se. tantum potest supra se ad orationem: & ad dei contemplationem ascendere. Deinde circa orationem excludit gentilium errorem. dicens. ((Orantes autem nolite multum loqui sicut faciunt Ethnici)) qui putant in multiloquio & altiloquio. ac suauiloquio suo exaudiri. & quod ipsi ita verbis flectere queant deum: sicut orator iudicem. ((Scit enim pater vester celestis quid opus sit vobis antequam petatis eum)) quia audit preparationem cordis singulorum. Hoc addit ad excludendum ritorum gentilium falsum intellectum: secundum quem aliquid deo notificatur de nouo. quia omnia scit ab eterno. Non prohibet dominus in oratione multiplicationem verborum simpliciter: & absolute: quia & ipse pernoctauit in oratione: & factus in agonia prolixius orabat sed prohibet ne multiloquio vtamur in oratione eo fine: & ea intentione: quibus vtebantur gentiles ydolatre qui triplici de causa vtebantur vocali oratione nn multiloquio facta. Prima quia orabant demones: qui nescirent quid illa peterent: nisi verbis & signo exterioribus instructi essent. Secreta enim cordis humani penetrare non valent Secunda putabant demonibus quasi hominibus verbis persuasibilibus & multis persuadendum esse. & sic eos ad miserendum prouocari. Tertia quia demones quos orabant quandoq; absentes esse putabant & quod per talem orationem reuocari possent. Ista sunt mala & ideo ab oratione fidelium remouenda. Similiter autem triplex est causa quare nos vtamur vocali oratione. Prima vt obsequium oris sicut & cordis & operis deo impendamus triplex enim sacrificium deo debemus. scilicet sacrificium cordis. oris & operis. Secunda vt ad memoriam reuocemus quod petere debemus: & vt ipsa vocalis oratio pigritiam nostram excitet: quia si homo semper in silentio oraret de facili obdormiret. obliuiscetur quid peteret. Tertia vt vocali oratione proximus instruatur: & ad consimile opus inuitetur. Vult autem deus vt oremus ne qđ ab eo nobis datur vile habeamus sed eo ipso amplius eum adoremus. colideremus & ita amplius increamur. Nec ad deum orantes fratres scienn loquimur: quia secundus Hieronym. Nō narratores ſ rogatores sumus. Aliud est enim narrare ignoranti. aliud petere scienti. Unde & Crisō dicit quod oportet orare vt scilicet deum non doceas sed inflectas: vt familiaris efficiaris interpellationis frequētia. vt humilieris orando. vt que peccatorum tuorum recorderis. Et notandum quod possunt multiplicari verba in oratione vt per significationem verborum deuotorum animus melius eleuetur in deum. & non solum mente sed etiam corporali voce homo eleuetur in eum secundum illud: Cor meum & caro mea exultauerunt in deum viuum. non tamen potest tibi dari regula certa sed debet homo talibus vti in oratione quantum percepit quod faciunt ad deuotionis exercitationem. Si autem econtrario percipiat qđ multiplicatio verborum distrahat mentem eius qz aliqñ multiloquium oris impedit deuotionem mentis: tunc dz cessare a verbis & orare deum mentis affectibus. Unđ fm Augusti. qđ roganus deū pietate opus est non verbositate aliud est fmo multus aliud diuturnus affectus. Nam plerunq; hoc negocium plus gemitibus agit q̄ sermonib⁹ plectibus q̄ affatu. hec tñ intelligenda sunt de orationibus priuatis & volūtarijs: quia orationes debite & publice debent esse in verbis vt possint percipi ab alijs. Deinde docet fugere ypocrisim in ieiunio dicens ((cum ieiunatis)) (quod expedit protempore) ((nolite fieri tristes sicut ypocrite)) Non solum prohibet fieri ſ velle. cum dicit nolite: in voluntate: est enim prima radix merendi vel demerendi. Itez fieri phibet nō esse: qz secundum Crisō. sciens dñs quod non potest esse hilaris qui ieunat non dicit nolite esse tristes: ſ nolite fieri. Aliud est. n. esse aliud fieri. Assiduus qdem ieiunius naturaliter facit esse tristem: qui autez per ypocrisim pallentes apparent. tristes non sunt ſ fiunt sic ypocrite tristes in apparentia: vt ipsa vultus tristitia fit ostentatio ieiunij falsa & vana ((Exterminant enim)) & quasi extra proprios ter

mines ponunt & adducūt facies suas: ac deformant: corpusq; suū habitu sordido & ſqlido deturpant ((vt appareāt hoibus ieunātes)) ac semper videant tristes & ſi de peccatis)) ac semper videant tristes & ſi de peccatis & alioz lugentes. Offendūt enim quādam facie tristicia: & extra solitū alioz modum vultu & vestie squalore demōstrant vt penitentie rigore simulēt: & religiosi prae ceteris appareant: & inde laudes ab hoibus recipiant. O insania vanitatis. nolunt esse q̄ ſ volunt apparere. Et propter hoc cū assertione cōminat eis pēnā non modicā dicens ((Amen)) id est ((vere dico vobis: qz receperunt mercedē suā)) scz laudē hominū q̄m querebant: & in futuro recipient pro immulatione damnationem quā nō timebant. Et ſ gnanter dicit receperunt: nō recipiūt: qz talis laus a deo breuis est q̄ quasi nihil de premio hibet dominus tristiciam penitentie pro peccatis: sed tristiciam fictaz p laudibus consequendis. nec prohibet videri ieunantes sed hoc non appetere ppter hominū fauores qz non virtus vetat sed mens ficta reprobatur. Unde Crisō. Si ergo qui ieunat & tristē se facit ypocrita est. quāto magis iniquior est q̄ non ieunat sed argumentis quibuſdaz in facie sua vingit venalem pallorem quasi ieunij signuz. Deinde subdit modum ieunādi debitum. ((Tu aūt cum ieiunas)) non. ſimiteris ypocritas ((sed vnge caput tuum & faciaz tuā laua)). Quia ridiculum esset caput oleo ad litteraz vngere: ideo fm Hiero: accipitur methaphorice a palestinis q̄ in festis solebant hoc facere: vt quando ieiunam⁹ leetos nos & festiuos esse monstremus: vnge ergo caput tuum. i. hilarez te exhibe: & faciem tuaz laua: ad litterā ne sordidus appareas. Duo dicit ꝓtra duo vnge oleo letitie: contra tristiciaz ypocritarū. Laua aqua mūdicie ꝓtra exterminationez faciez. Uel secundum duas ꝑtes iustitie laua faciem internā id est ꝓscientiam a malo p confessionez tergendo vt munda sit ante deū sicut enim in ꝓspectu hominuz gratiosa est facies pulchra. sic ī oculis dei pretiosa est ꝓscientia mūda. & vnge caput id est mestē seu rōnē q̄ in alio ꝑtinet ad cogitationes & cetera hoīs regit in bono p deuotionez gaudēdo: vt in ieiunio hilarez animuz exhibeas deo. spiritualis enī hilaritas in ieiunio sicut in elemosina est necessaria qz sicut deus diligit hilarez datorē: sic & hilarē ieiunantez. Ubi Aug. Inteligendū ē hoc p ceptum ad interiorem hominem pertinere. Ungere ergo caput. ad leticiam ptinet. laua re abit faciez ad munditiam. Et ō capit vngunt q̄ letantur interius mente atq; rōne & hoc faciat q̄ non foris queruī letitiam: vide laudibus hoium gaudeat. Ita .n. & faciem lauabit id est cor mundabit quo viturus est deum: non pro interposito velamine ꝑpter infirmitatez ꝓtractā de sordibus. Uel fm Crisō. Unge caput id est xp̄m oleo misericordie. .ſ. pauperes vestiēdo. laua faciē id est intentionē ꝑp deū hoc faciēdo. Et subdit remotiōnē intentionē prauā ((ne videaris hoibus)) id est ad laudē & gloriā hominū querēdā ieiunare ((ſ patri tuo celesti)) cuius q̄ gloriā tuā debes in operibus querere ((q̄ est in abscōdito cordiū: q̄ scrutat renes & corda hoiuz)) vel to cordiū: q̄ scrutat renes & corda hoiuz)) vel in abscōdito remunerationū. quas abscōdit tunētib⁹ eū vel qz deus in vita pñti nō pōt a nobis videri licet presēs sit vbiq;. ((Et pater tuus)) q̄ nō obliuiscitur prolē suā ((q̄ videt i abscōdito)) id est approbat rectā & secretā intētionē ((reddet tibi)) talis ieiunij ((mercedē)) qz reddet deus mercedē laborū ſ fructuū suoz Ubi Remigius. Sufficit enim tibi vt q̄ est i spectu dīcie sit etiā remunerator. De vtilitate aūt & fructu ieunij sic dicit Aug. Ieiunium purgat mētez subleuat sēsū carnē spiritui subijcit. cor facit cōtritū & humiliatū. cōcupiscētie nebulas, dispgit: libidinē extinguit: castitatis lumē accēdit. Dic fm Augu. animaduertēdū est nō solū esse tactātiā in corpore & rerū corporeaꝝ nitore atq; pompa ſ etiā in ipsis sordibus & squalore & hoc eo periculosius est quo sub nomine seruitutis dei decipit q̄ tñ ceteris operibus cognosci pōt. Et ō medius est tenendū qz nec nitor vel squalor nimius decet xp̄ianū. Ex premissis etiā patet qđ virtutes propter se & deus nō propter hominēs sunt appetende. Unde. Crisō. Non paruus autez fructus est humanā gloriaz ꝓtemnere. Per hoc enim aliquis a grauī seruitute liberat. & propius virtutis operator efficit eam amans non propter alios sed ꝑpter seipsam. Notanter vero orationi elemosinaz & ieiunium adiungit qz oratio ē quedaz auicula que penetrat celum. & habz duas alas scilicet elemosinaz & ieiuniuz. Et ideo ꝑmo agit de elemosina: & vltimo de ieiunio: & medio loco de oratione. qz ipsa oratio huius quasi duabus pennis a dextris & a sinistris subleuata penetrat celuz & ipsa quasi volando peruenit ad deum. Unđ in Thobia. Bona est oratio cum ieiunio & elemosina. In omnibus ergo nostris operibus humanaz laudem fugere debemus: qz vt dicit Boetius: sapiens bonum finiz non populi rumore: sed cōscientie veritate metit. Non

solum autem in operibus: sed etiam in otio laus humana est fugienda. Unde Seneca. Abscondete in otio sed et ipsum otium ab scondi. Non inscribas tibi philosophiam aliud preposito tuo nomen impone vanitatem et imbecillitatem vocato et desidiam. gloriari in otio ambitio est. Animalia quedam inueniri possunt: que vestigia circa ipsum plurimum cubiculum tibi faciendum exhalatio qui nō deterit q̄ plequatur. Optimum est nō tractare oculi tui. Ille te abscēdat: ille claudat ēt: ille multo annis nō trahit domus sue limē. Conuocat turbā quisquis otio suo aliquā fabulā imponit. cui recesseris nō est hoc agendū vt de te homines loquantur: sed vt ipse tecū loquaris. Quid in otio facis. Uie⁹ meū caro. Si esse deret nihi pedē turgidū lassā manū ac cōtracti crurio aridos neruos pmutaret o me vno loco iacere et teneri morbū. maius malum est hoc q̄ nō possū tibi ostendere. Nolo me laudes nolo dicas. O magnū virū cōtemptū ois et dānatio humana vite furoris⁹ fugit. Nihil dānati nisi me: nō est quod ꝓpter di causa venire ad me velis. Errasq; qui hinc auxilij aliqd speras: non medicus sed eger hic habitat. Malo illa cum discesseris dicas. Ego iustum beatum hominē putabas et erudirum. Exercerās aureo: destituo inm. Nil vidi nil audiui quod cupiscerez ad quod reuerenter. Si hec sentio. si hec loquerio aliquidper profectus est. Malo ignoscas ocio meo q̄ inuideas. Nec Seneca. Oratio.

Omine ihesu xpe qui nobis in oibus operibus tuis humilitatibus exēplum ostendisti. ac vanam et inanem gloriam fugere docuisti custodi me quesō intus et foris contra insidias superbie. vt nullus pateat locus inimicis anime mee: et da mihi vt in elemosina. oratione: ieiunio et in cunctis bonis operibus laudem humanam et mundi fauores non queram: sed pure ꝓpter dei gloriam et proximi edificationem ea faciaz: nec de eis vnq̄ inaniter gloriari ꝓsumā ne mercedem q̄ recipiens in futuro vera merce de mercar euacuari. et nihilominus penis eternis deputari. Amen.

¶ De oratione dominica: Capitu. xxxvij.

Pater cetera autē que

de oratione dicuntur oīb⁹ dñica interserē q̄ multis ex causis oīonibus ceteris anteellit sez auctoritate doctōis: q̄ ipius salvatoris ore plata fuit breuitate sermonis q̄ facile dicitur et cito ꝓfert sufficientia petitionum q̄ vtriusq; vite cōtinet necessaria et secunditate misteriorum q̄ immensa ꝓtinet sa

cramenta. Uñ Crisō. Uisus sub cōpendio verboꝝ formaz orandi tradēs discipulis et summā et sufficientiaz omniū petendorū tū beatitudinum tam vonoꝝ oluz videlz ad vitam presentem et futuraz ꝓmeritū cōplectit in hac oīonis formula breuio pauctate verborum sed sufficiens cōtinentia oium petendorum omni ordē spūalitatis et sanctitatis: q̄ et ore altissimi ꝓcessit quia petunt et includuntur que in oibus aliis oīonibus cōtinent. O quaz fidelis hec et beata nobis oīo est cui⁹ oracines nobis doctor vite ac magister celestis instituit. Quaz beati etiā nos esse possumus si huius oīonis dominice verba nō tantum officio oris. sed etiaz fidelissime querentis ac seruemus. Nome itaq; formaz dñs discipulis suis ad spez salutis humane orandi cōtinent. Nec Cris. De sufficientia quoq; istius oīonis benedicte sic dicit Augu. Quecūq; alia verba dicamus que affectus orantis format nil aliud dicimus q̄ q̄ in ista oīone dominica ꝓsitaz est. si recte et ꝓgruēter oramus. Et si per oia precationuz sanctaz ꝓba discurras nihil inuenies q̄ in ista oīone dominica non ꝓtineat. Quisquis aūt id dicit q̄ ad istaz euangelicaz fidē pertinere nō possit carnaliter orat q̄ nescio quio non dicat illicite. q̄si renatos dñs non nisi spūaliter docet orare. Nec Augu. Cyprianus etiaz de oratione dñica dicit q̄ christus in ista oratione magisterio suo omnez precem nostram Paluit sermone breuiauit. Quare autez hec oīo tā breuis est et taz pauca ꝓba cōplectit possint assignari septez rōes. Prima vt citius addiscatur: secunda vt melius retineat: tertia vt nulli⁹ deū⁹ ignorātia excusetur: quarta vt frequētius dicat. quinta vt tedium in dicendo removeatur. sexta vt fiducia cito impetrādi in vnat: septima vt in deuotione mentis nō in multiplicatione verboꝝ virtus oīonis esse ostendatur. oēs vero petitiones sub septēnario numero cōprehenduntur q̄ septēnarius est numerus vniuersitatis et vniuersitas oiuz recte desiderabiliuz in hio cōprehenditur petitionibus. Ideo rationabiliter oēs petitiones sub septenario est complexus. Habet ergo hec oratio dominica octo partes: prima est captatio benivolentie. quaz sequunt septem petitiones. Captatur aūt benivolētia triplici: ex parte rogati q̄ pater. cuius filij sumus per fidem: ex parte rogantiuz q̄ noster nobis datus per caritatem: ex parte assistentium rogati quia est in celis id est in sanctis quoq; auxilio erigimur per spē. Dicamus ergo. ((Pater)) in quē credim⁹ ((noster)) q̄rē diligim⁹ ((q̄ es in celis)) de ḡbus speramus.

Tres triaz facitur oīones digne. s. ex otio fidei caritatis et spei. Ipse quidem dñs dr pater nr triplicit. sin triplex esse q̄s ab eo accepimus: sez nature. gre et glorie. Esse nature dedit nobis in creatiōe. cē gratie in recreatiōe seu redemptione: et cē glorie in regni comitatiōe. Dicit ergo. pr̄ oium generalit rōne creatiōis: sz fideliuz spāliter rōne adoptiōis: nomine aūt patris intelligit hic tota trinitas: sez pr̄ et filius et spūs sanctus. O quanta fiducia, et fiducialis audacia quod factura factorez. creatura creatorem. hō deū patrez audeat nuncupare. Quis vnq̄ ausus est in veteri lege talia presumere. Nemo vtiq; ex sm glosam deus antiquis vt suis dicebatur dñs nūc dicit pr̄ cui nō timore sz amore seruimus. Unde et Aug. Nunq̄ mutauit pcepta populo israel. vt diceret pr̄ noster: sz est eis insinuatus tanq̄ dñs suus. Nos vero per sanguinē dñi ihesu. filij adoptionis effecti. cōfidenter clamamus. Abba pater. Et iteruz. Quo nomine et caritas excitat. Quid enim carius filijs esse debet quam pater et supplex affectus cuz homines dicūt pr̄ noster. Et q̄daz ꝓsumptio impetrādi q̄s petituri sumus. Quid enim nō det tam filijs petentibus. cuz hoc ipse ante dederit: vt filij essent: Postremo quanta cura animum tangit: vt qui dicit pater noster tanto patre nō sit indign⁹. Ad q̄gnoscuntur hic etiā diuites vel genere nobiles sm secūlū. cū xpiani facti fuerint: nō supbire aduersus paupere et ignobiles: qñ simul dicunt pater noster. q̄s non pūt vere ac pie dicere nisi se fratres esse cognoscant. Nec Aug. Usi et Cri. Quanta dominus circa nos dilectio ānta miscordia eius et pietas. que nobis tante gratie munus indulsit: vt licenter dominum ac deum nostrum seruit patrē dicere audeam⁹ q̄ vocabulo nō tā tam suos sed etiā filios nos dei esse demōstrat. q̄ ergo tāti muneris gratiā ꝓsecuti sumus q̄ si filij dei agere et quersari debem⁹ vt id nos esse q̄s dicimur spiritali actu ꝓbem⁹ ne aliter agētes qui dei filios quenit reti sub vsurpatione tantinominis teneamur. Docet autē et generalē ꝓ fratrib⁹ facere orationez nō. n. dicit pater meus: sz pr̄ noster. vt ꝓ cōmunis sez corpore ꝓcez fundas: et vbiq; nō tā ꝓpria cōmoda q̄s ꝓmoꝝ regas. Ab hoc aūt et inimicitias interemit et superbiā reprimit. et in media repellit. et matrē bonoꝝ omniū caritatē introduxit et humanarū rerū inequalitatē ꝓtinus excludit mutuā regio cū paupere cōlitatem honoris ostendit si tamē maxime et ad eternaz gloriam necessarijs cōmunicemus. Cunctio enim vnam atq; eadem

nobilitatem donauit deus cum dignatus est omnium pater vocari. Nec Cri. admonemur hic ad fraternā vnionem et dilectionez sicut geniti ab vno patre electi per gratiaz ab vno etiā terreno ꝓ naturam ꝓlapsato et creato a summo patre celesti. oēs etiam de eodem luto formati. nescimus elati q̄si alij aliis clariorib⁹ sint ortis natalibus. Per electos aūt intelliguntur sancti et iusti qui templum dei sunt: q̄r in eis tanq̄ in templo suo deus habitat. Nam sz deus sit in oibus per diuinitatis ꝓsentiaz et ut̄ specialī modo in iustis ꝓinhabitante gratiaz et specialissime excellētia eius relucet in beatis per gloriam. Unde Aug. Recte intelligitur q̄ dictum est: pater noster q̄ es in celis. in cordibus iustorum esse dictū tanq̄ in templo sancto suo. Simul etiaz vt qui orat. in se quoque ipso velut habitare q̄ invocat. Et cum hoc affectat teneat iusticiam: quo mimere inuitatur ad inhabitandus animū deus. Nec Augu. Uel q̄ es in celis. i. in secreto tue maiestatis. q̄ adhuc celatur nobis sm illud Ysaie. vere tu es deus⁹ absconditus in quo admonemur et sanctos imitari in conuersatione: ac secreta et abscondita petere. Uel in celis id est in illa celesti regione eterne beatitudinis: vt cōmoratione vite presentis velut peregrinam et a patre nostro nos separantem horrentes. ad regionem in qua patrem nostrum commorari festinamus. summo desiderio properemus et ad illam tanq̄ ad patriam totam nostram intentionem figamus. Admonemur etiam vt nihil admittamus eiusmodi quo hereditate paterna nos ꝓpt. Et per hoc quod dignitate paterna nos ꝓpt. Et per hoc quod dignitate paterna nos ꝓpt. Et per hoc quod dignit

ꝛ ostendatur in nobis ꝛ in corde credendo ꝛ amando ꝛ in ore laudando ꝛ predicando ꝛ in opere bene viuendo.vt.i.in nra vita ꝛ cōuersāde ipirinali sanctus appareas.Ita ꝙ dicitur sanctificari sicut clarificari ꝛ magnifi cari non in se sed in nobis nō.n.penimus q̄ aliqua sanctitas ei de nouo accrescat q̄ hoc est impossibile:sed q̄ sanctitas que eternaliter ei est reluceat amplius in creaturis.ac pri mo ꝛ pncipaliter queratur in operibus hu manis.vt fm aplm oia in gloriam dei faciamus.Unde Crisо.Digna prorsus eius q̄ deus patrem appellauit oratio.nihil oino prius q̄ illius gloria supplicare.Dignare inquit in tam munda nos cōuersatione seruare vt .n. etiā quis celi pulchritudinē aspicit dicit gloria tibi deus.sic etiā cū aspicit alicuius virtu tēq̄ hominis virtus multo magis q̄ celum glorificat deū. Dec Crisо.Uel nomē tuum.s. paternitatis quo diceris pater sanctificetur. idest confirmetur in nobis per perseuerātiaz ꝛ stabilitatē.ne a sanctificatiōe nominis in aliquo discrepemus:sed patris nomē in nobis tanq̄ in filijs rita ꝛ moribus oñdamus vt nunq̄ per peccatū a filiatiōis gratia separemur.vel a nobis gratia separetur filiatiōis sed filij tui per graz semp maneamus.Ut ve re simus filij tui.quoniz tu pr̄ esse digneris. Uel nomē tuū.i.notitia tua sanctificetur.i. ꝙfirmēt in nobis p̄ veram fidē.vt tu deus q̄ in te factus es sanctus habearis ab hoib⁹ ꝛ ita oibus innotescaris vt nō existimēt aliqd sanctius qō magis timeāt offendere:ꝛ qō diligentius studeāt honorare.Deinde sequit secunda petitio((Adueniat regnū tuū)).s. ecclesie.i.manifestet hoibus.vt tu q̄ nunc regnas semperq̄ regnasti in terris ab hoibus ignorātibus regnare ꝙcipiaris ꝛ cognoscar] quibus regnū dei q̄uis nunq̄ discedat de terris.tamē absens est.sicut lux pr̄is abest cecis ꝛ oculos claudentib⁹.Uel adueniat regnuz tuū.s.gratie quo quottidie regnas in sanctis q̄ sit cū diabolo impio per extinctionē vitioꝝ de cordibus nostris pulso.tu in nobis p̄ virtutū flagrantiā incipias dñari.vt nō regnet diabolus aut mundus vel carnalis affectus seu vitā peccatū in nobis sed tu solus fine illo.Uel adueniat regnū tuū.s.glorie.qō pr̄stituto tpe oibus est pfectus ac dei filijs generaliter repromissum.Ubi desideriū nostrum ad futurā regnū excitam⁹.vt nobis ꝛ ad nos veniat.ꝛ in eo regnare mereamur. Nā vilitmus nolimus'vtiq̄ aduenier.ꝛ vtinā paratos inueniat.Unde Crisо.Hoc quoq̄ gratissimi oino serui est neq̄ inherere pr̄itib⁹ neq̄ magnū aliqd ea que videtur putare.sed ad pretrē semper vrgeri semp̄q̄ in futura gestiree Quod certe de optima ortū ꝙcietia.ꝛ mente terrenis oibus exuta.Qui.n.isto amore ducētur.ꝛ hoc hz desiderū neq̄ huius opib⁹ ꝛ benignis inflari poterit neq̄ aduersis.ꝛ tribulis humiliari sed tanq̄ in ipso celo habitās ꝛ quiescens.ab vtraq̄ erutus est i equanimitate.Et iuerū.Sed magne fiducie ꝛ sincere cōfidētie est hoc dñi regnū vt adueniat ꝙfidēter optare.Et iccirco q̄ vt regnū dei veniat semper oramus tala nos in fide dñi.ꝛ mandatis eius exhibere debem⁹ vt futuro regno digni esse possimus.Dec Cri.Et sic regnum dei est triplex.s.in ecclesia ꝛ in alia atq̄ in vita eterna.nec possumus ad deū venire p̄ gloriā:nisi ipse primo veniat ad nos per gratiā Post hec sequit petitio tertia((fiat voluntas tua sicut in celo ꝛ in terra)).i.sicut in angelis ꝛ electis q̄ sunt in celo.precepta est voluntas tua vt voluntati tue cōformati p̄ceptis tuis obediant: ꝛ tibi oino adhereāt ꝛ inculpate seruiāt teq̄ pfruātur:ita fiat in hoib⁹:qui de terra sunt ꝛ in terra cōuersant.Uel fiat voluntas tua sicut in celo:ꝛ in terra.i.sicut i iustis.ita ꝛ in peccatorib⁹:vt ad tē.s.vnū deum ꝛ verū ꝙuertant ꝛ vniuersi nō sua:sed tuam faciāt voluntatē ac te credant oia que videntur vel aspera vel prospera pro nostris vtilitatibus dispensare.Tantum n.spiritualiter interesse videtur interiustos ꝛ peccatores quātū corporaliter inter celum ꝛ terrā:ꝛ hoc accidit ex diuersitate affectuū:nā affectus iusti est circa celestia.peccatoris aūt affectus versat circa terrena.Uel fiat voluntas tua sicut in celo ꝛ in terra.i.sicut in spiritu ita ꝛ in carne: vt caro nō cōcupiscat aduersus spiritum: sed quēadmodū bonus spiritus non resistat tibi ita ꝛ corpus non resistat spiritui:ꝛ per consequēs:nec tibi ꝛ vtroq̄ oia:que odis odiam⁹ ꝛ que diligis diligamus ꝛ que precipis implicamus.De voluntate dei sic dicit Cyprian⁹ super orationem dominicam.Uoluntas dei est quā christus fecit ꝛ docuit.humilitas in conuersatione.stabilitas in fide:modestia in verbo.in factis iusticia.in operibus misericordia.in moribus disciplina:iniuriam facere non nosse:ꝛ factam posse tollerare cū fratribus pacem tenere.dominum toto corde diligere:amare in illo q̄ pater est:timere quod deus est.christo nil prepōere:quia nec nobis quicq̄ preposuit.caritati eius inseparabiliter adherere cruci eius fortiter ac fideliter assiste ac quando de eius nomine:ꝛ honore certamen est:exhibere in sermone constantiā qua confitemur in questione fiduciam qua con-

fidimur.in morte pacientiam.qua coronamur. Dec est coheredem xpi velle esse hoc ē preceptum xpi facere.hoc est voluntatem patris iplere.Dec Cypri.Deinde sequit quarta petitio((panē nr̄m quottidianum da nobis hodie)).i.victū quottidianū corpori necessarium noie panis designatum.Et in hoc intelligunt peti oia vite necessaria.Unde August. Sic ergo hic sufficientiā petimus a pte qua excellit.i.nomine panis totam significantes Panē ergo dicit:nō carnes:nō pisces.i. nō aliqd̄ superfluū:sed tantū quod est nature necessariū:qd̄ bene significat per panē.quia.se cūdū ecclesiasticū.initiū vite hois aqua ꝛ panis.Et addit nostrū:vt nemo sibi ꝙpria appropriet q̄ fm Cri.oia que nobis dat deus sine oratib⁹ siue mīsteriis⁹.nō solū nobis,dat. sed etiā alijs per nos.vt deo qd̄ accepimus a deo partē impotentib⁹ faciamus.Qui ergo de laboribus suis indigentibus:non prestat non tantum panem suum:sed etiam alienum manducat.Et qui de iusticia panem acquirit manducat:suum panem manducat: qui autem cum peccato:alienum.Nā illi dat panē q̄ ex iniustis ꝙparat.diabolus autem ei q̄ ꝙparat cū peccato.fm Gre. nostr̄ hunc panē dicimus ꝛ tū vt deū oramus.Dei enim est ex munere quia ab illo datur:ꝛ non fier fit ex ꝙceptione cū accipit.Dicit autem quottidianū nō annū. vel ad plures annos quottidianū nō annū. vel ad plures annos ꝙtinum:Un horreis reseruatū:qui matheus dicit supsubstantialē.i.supaddituꝫ substantie ad sustētationē.Et fm Cyrillū ex eo etiā q̄ quottidianū alimētū iussit querere. videl q̄ nihil cōcedat eos habere:sed magis honestā colere paupertatem.Nō.n. est habentiuz panē petere sed oppressorū penuria.Et subiungit da nobis hodie q̄ minimum habere possumus:nisi det ille q̄ dat escā oi carni.Un hō deuotus tali mēte dz sumere cibū ac si sibi de manu dñi ꝙsentialiter'ministretur.et addit hodie.i.in pr̄sti vel hodie.i.illū qui nobis hodie tm̄modo sufficit vt de crastino nō cogitemus:q̄ nescimus si in crastinū,puenitamus.O sapia vera ꝛ diuina prouidētia: que docuit vt panem solū petere ꝛ hodie nominare.Hoc.n.origo ꝛ auditas ꝛ anaritia tollitur ꝛ humane vite incertū insinuat.Uel panem nostrū quottidianum da nobis hodie.i. panē spiritualē.s.ꝑcepta diuina q̄ quottidie oz meditari ꝛ operari.Nam de ipsis dñs dicit. operamini cibū q̄ non parit.Quottidianus dē iste panis.q̄diu durat hec vita tpalis.Dictū est autē da nobis hodie q̄ intelligit̄ ꝙ toto tpe huius vite humane.in futura.n.eis q̄ hic meruerūt nō auferet:q̄ cibo spirituali.q̄ terrenā fatur abuntur. Uel panē nr̄m quottidianū da nobis hodie.i.panem sacramentalez:ꝛ vinū q̄ de celo descēdit.q̄ est supsubstātialis.i.sup oēs substantias ꝛ vniuersam superat creaturā:qui panis nr̄ est in altari ꝛ q̄tidie offertur pro salute fidelium: qui reficit aiam.naturā corpis trāscēdentē.quo quottidie labimur.ꝛ ad lapsum pni sumus. Qui etiā vocat quottidianus q̄ quottidie ipsum sumimus p̄ ministros ecclesie:qui hoc sacramentū ꝙcipiūt pro se ꝛ pro tota ꝙmunitate. Unde Crisо.Nō imerito semper orare debemus.Ut hūc panē celestē quottidie mereamur accipe.ne aliquo interueniente peccato a corpore dñi separemur. Pōt etiam adhuc de alio triplici pane exponi.s. doctrinali seu intelligentie.luctuali seu mestitie ꝛ celesti seu glorie.De primo dicit̄ cibauit illū panē vite ꝛ intellectus de secundo cibabis nos pane lachrymarum:de tertio qui manducat panem in regno dei.Et bene illa beata fruitio dicit̄ panis quia sicut panis corporalis saciat appetitum edentis sic fruitio illa saciat desiderium contemplantis secundum illud.Saciabor cum apparuerit gloria tua.Post hoc sequitur petitio quinta.((Et dimitte nobis debita nr̄a)(.i.peccata que nos debitores pene ꝙstituūt:ꝛ quib⁹ obligamur ad penaz aut satisfatoriam aut purgatoriam aut eternam. Debita inq̄z ꝛ peccata quecunq̄z contra te cōmisimus vel contra proximos vel cōtra nosmetipsos. Itē cōtra te patrē ꝛ ꝙtra te filium vel contra ꝙpiritū sanctū. Itē corde vel ore vel opere. Ubi Cypri.Et ne go sibi q̄si innocens placeat ꝛ se extollēdo plus pereat instruitur se peccare quottidie.dū ꝑ peccatis quottidie tubetur orare.((Sicut ꝛ nos dimittimus debitoribus nostris)).Ecce regula nobis ꝓposita q̄ si volumus nobis dimitti peccatū nr̄m debemus dimittere proximo peccatū in nos cōmissum.vt fm Gre.bonū q̄ a deo cōpuncti petimus hoc ipsum primo primo cōuersi faciamus.Un Cypri.Qui ergo pro peccat] orare nos docuit paternā misericordiam ꝓmisit:sed plane addit legē certa condictione nos cōstringēs:vt sic nobis debitum dimitti postulemus fm q̄ ꝛ nosipsi debitorib⁹ nr̄is dimittimus.Unde ꝛ Crisо. Nō autem dixit vt prius nobis deus dimittat ꝛ postea nos debitoribus nostris.Sicut enim deus homines esse mendaces:qm̄ ꝛ si acceperint remissionē peccati sui ipsis suis debitoribus non dimittūt.nō sic dicit vt prius dimittamus ꝛ postea petamus dimissionē.Et iterum Dec igit̄ anima dueretēctes grates agende sunt debitoribus nostris:sunt enim nobis si sapim⁹

ci indulgēcie maxime: ꝛ pauca exhibeutes plurima reperiemus. Nā ꝛ nos multa debemus ꝛ magna debita dño querā ſi minimā partē a nobis veller exigere iā p̄erſſemus. Dec Chriſo. Sed qđ ille q̄ nō ſatisfacere vult cū pōt nec venīā poſtulare cū nō pōt ſine di thinquēdū eſt. Ja.n.q̄ viā p̄fectiōis arripuit: dī eiā nō repetēti venīā oīmodis indulgere nō ſolū rancōr animi dimittēdo: ſed ſine ſa tiſfactione iniuriarū ſine reſtitutiōe rerum: fiat interuētu peccū oia dimittere ꝛ ex puro corde diligere: ꝛ ad hoc tenētur p̄ſecti q̄ ſic cōſtituti ſūt. Qui vero nōdū p̄fectōs votū aſſumpſit tenet qđē rancorem ai dimittere vt malū inimici velit augeri nec bonū eius mi nui ſed q̄ in cū deliquit aliqualiter ſatisfieri ꝛ ad hoc teneri oēs q̄ ſic p̄ceptū eſt remiſſio ergo offense eſt de neceſſitate q̄ p̄ō tenet eſſe in caritate ꝛ oēs diligere ſed remiſſio iniurie non eſt neceſſitatis ſed ſupererogatiōnis. Sicut.n. pecuniā ablatā non tenet̄ q̄s auferēti dimittere ſed p̄ōt eā repetere ſic p̄ iniuria ſibi illata nō p̄ōt recōpenſationē peritā petere ſm ordinē iuſticie. Nā ſm Aug. nō logitur de debito pecunie ſiue iuſticie exigēde: ſed rancoris ꝛ inimicitie nō reinſerende. Quia vero ſunt culpe in q̄b⁹ culpa ē vindicta relaxare: ꝛ ſi penā in nos tenemur dimittere penā tā in deū ꝛ penā in primū debemus punire. Unde Mie. Si peccauerit in nos frāt ꝛ in qualibꝫ cā nos leſerit: dimittēdi habemus poteſtatē imo neceſſitatē. Si aūt in deū q̄ peccauerit: nō eſt nr̄i arbitrij. Nos ē cōtrario in dei iniuria benigni ſumus in nr̄is ꝙtumlibꝫ exercemus odia hec Mie: Qui ē laborat odio vel iniuidia: grauāt magis hac oratiōe q̄ iuuet ea. Tale.n. eſt: ac ſi dicat. Nolī mihi dimittere peccata mea: quia nec ego volo vlis dimittere ſua. Ecce quantā deteſtat⁹ dñs fraternū odiū. cū ita ꝙditionaliter: ꝛ nō aliter dimittat penā: ſi. ſ. fratri dimiſerimus. Nā (vt ait Anſhelmus) indulgentiā nō hēbis niſi dederis. Unde dicit ſeneca. Alteri ſemꝫ ignoſce tibi ipſi nūq̄. Deinde ſequitur ſexta petitio. ((Et ne nos inducas in tēptationē)). ſ. carnis: vt nō nos abſorbeat p̄ voluptatē: vel mundi vt non nos comburat per cupiditatē vel diaboli vt nō nos perdat per iniquitatē. Eſt aūt tēptatio duplex vna. ſ. probatiōis ꝛ hac deus ſanctos ſuos tēptat. nō vt ipſe p̄ hoc de eis notitiam capiat cui nil oēs tēptatiōes gſq̄ notiſſimus eſt ſed vt ipſi ſeipſos p̄bent ꝛ ſeipſis inoteſcāt q̄ ſe neſciebāt. Alia eſt tēptatio deceptiōis: ꝛ hac deus neminē tēptat ſed fit a carne q̄ ſuggerit mollia ꝛ a mōdo q̄ offert vana. ꝛ ab hoſte

q̄ ingerit amara: ſed deus hū pmittit i⁹ hoc inducī ex eā. Unū eſt ſenſus ne nos inducas. i. ne pmittas nos induci in tēptationē ꝛ tēpeare ſup id q̄ poſſumus ferre ſed tac cū tētatiōe etiā extrā vt poſſimus ſuſtinere ne ſuperēti: i teneamur ꝛ ſuperemur eius fortitudine. Quaſi diceret. Et ſi nos pmittas duci et ſenſum vt exercitemur nō tū pmittas inducī p̄ſensum vt ſuccumbamus. Cauſaliter qui dem ꝛ efficiendo deus per ſeipſum non inducit. ſed permiſſiue ꝛ deſerendo⁹ patitur induci cū q̄ tuo auxilio deſerit ſicut cor pharaonis induratū. i. indurari pmiſit: ꝛ ſicut dr̄ quod nō eſt malū in ciuitate q̄ dñs nō fecit. q̄ fieri nō pmittat. Ubi Cyprian⁹. qua in pte oīditur ꝓtra nos nihil aduerſarū poſſe niſi deus ante pmiſerit. vt oīs timor nr̄ et deuotio cōuertat in deū. Aliud eſt in tentationē duci. ꝛ aliud induci. In tēptationez. n. ducit q̄ a tēptatione pulſat ſed nō deijcitur In tēptationē inducit q̄ tēptationi ſuccūbit ꝛ ab ea ſuperat. Induci. n. intus duci ꝛ ſuccūbere. Oīdit q̄ nō id a nobis oꝛādū eſſe vt nō tēptemur q̄ tēptari nō eſt malū ſed magis vtile: ꝛ ad virtutis exercitiū fortiter reſiſtere. Nā ſine tēptatione nemo poteſt p̄batus eſſe: ſiue ſibiipſi: ſiue alij: ſz ne deſerti ei⁹ adiutorio per blanda vel aſpera in tentationē p̄ conſensuz inducamur. ne alicui tēptationi. vel p̄ſentiamus decepti vel cedam⁹ afflicti: ꝛ ſic ab ea deuincamur a deō deſerti. ſed qui bl andis nō decipitur: etiam aſperis nō deijcitur: q̄ (vt dicit Aug.) nemo frangitur rerum aduerſarum moleſtia qui p̄oſperarū delectatiōe nō capit̄. Et iteruz. Primo itaq̄ vitande ſunt delectationes. poſtea dolores. Quo.n. ſuparе pōt mūdū ſeuitē. q̄ non poteſt blandientem. ſic ergo dñs voluit nos ad ſe in tēptationibus recurrere ꝛ non de nobis oreſumere. Unde Augu. Voluit ergo deus a ſe poſci ne inferamur in tentationē q̄ poterat nobis etiam non orantibus dare. quia voluit nos ammoneri a quo hec beneficia accipiamus. In quo (vt dicit Cyprianus) ammonemur, infirmitatis ꝛ imbecilitatis noſtre: ne quis ſe inſolenter extollat: vt dum p̄cedū humilis ꝛ ſubmiſſa p̄ſſio. ꝛ datur totum deo. quicquid ſuppliciter petitur: ipſius pietate p̄ſtetur. Poſt hoc ſequitur petitio ſeptima ꝛ vltima ((ſed libera nos a malo)) ſcilicet omni vel innato q̄ cōtrahimus ſcilicet originali vel adiecto quod committimus. ſ. actuali vel inflicto q̄ ſuſtinem⁹. ſ. penali. i. pena cōſequenti. Uel a malo omni. ſ. viſibili ꝛ inuiſibili. i. culpe ꝛ pene. Uel a malo. i. ſ̄perito. p̄ſti ꝛ futuro. Et notandū q̄

ſic petitio nō intelligit̄ de malo culpe iā perpetrate. q̄ tūc coincideret cū ḡnta' petitione ſed culpe inſtantis ꝓpetrari poſſibilio. a quo malo liberari nos petimus: videlicet peccatum. Item nō intelligit̄ de malo penesonture: quia tūc coincideret hec petitio cū ſecūda ſz pene p̄ſentis: i q̄ntū ē nobis cauſa ꝛ occaſio ruine. Poteſt etiā accipi de malo pene ſumpte q̄ petam⁹ ſic nos liberari a malo p̄ſenti vt nō incurramus pene future. Et ab omnibus predictis. petimus liberari. orantes ꝛ lo quētes in plena eccleſie. Sed qui vult a malis liberari. ſtudeat malo primis cōpati: ga q̄ vult impetrare miſericordiā a deo neceſſe eſt: vt exhibeat eā primo. Deinde ſequit concluſio totius oratiōis premiſſe cū dr̄ ((Amē)). i. fiant omnia p̄dicta. Quo ꝟbo deſiderium orantis exprimit̄: quia eſt verbū optatiuū reſpectu bonoꝝ p̄cedētiū: ꝛ optatio impletionis omniū petitoꝝ. Hoc verbū amē audirū a Johanne q̄ angelicum eſt ſicut ꝛ alleluia nulla lingua p̄ſumpſit; tranſferre. Hoc autem verbum eſt hebreum ꝛ nec grecus interpres auſus eſt interpretari. nec latinus: propter reuerentiam ſaluatoris qui ad confirmandum veritatem ſepe eo eſt vſus Sic mā ſit ꝛ non eſt interpretatum. vt honorez haberet velamento ſecreti. non vt eſſet negatum ſed ne vileſceret nudatum. Ponitur autem quandoq̄ nominaliter vt in apocalipſi vbi dicitur. Hec dicit amen ideſt veritas. quandoq̄ verbaliter. vt vbicunq̄ in p̄s dicitur fiat fiat. idem eſt q̄ Amen amen. ꝛ ſic ponit in fine orationum vt hic quandoq̄ autem aduerbialiter. vt in euangelio vbicunq̄ dicitur amen dico vobis .i. vere. ꝛ fideliter Habet autem hec dictio amen poſita in fine triplicem efficatiam ꝛ virtutē. Nam concludit orationez quia ſm Hec omnium eſt oratoris finaculū vt ſicut per ſigillū claudit̄ ſcriptura. ſic per amen clauditur oratio. Recolligit etiam intentionē nam q̄ dicitur amen intentio ſumatim fertur' ſuper omnia precedentia: ꝛ ſi aliquid ex fragilitate humana per diſtractionem mentis in oratione abſq̄ actuali intentione per tranſitum fuerit. ad id. intentio redit dicendo amen. Impetrat nihilominus exauditionem. Eſt enim amen exauditionis nota ꝛ ſignum. Unde Rabanus. Per hoc q̄ dñs dixerat amen ſignat in dubitanter illis a dño conferri omnia queri te poſtulant: qui conditionis addite ſeruare pactum non negligunt. que quidem conditio eſt dimittere debitoribus noſtris de q̄ dictum. hec Rabanus. O domine parum eſt q̄ dixerim amen: vel fiat optando. niſi tuo

eas amen imperando. i. fiat. O magnificus ꝛ efficaciſſimū verbū fiat. Hoc.n. verbo mundum ſumme in ꝓncipio. i. in verbo tuo coeterno. omnia creaſti. dixiſti. ꝛ facta ſunt hoc ē verbo nos perditos reparaſti dicēte illa ſanctiſſima reparatrice noſtra ad angelum fiat mihi ſm verbum tuum. O ſaluteferū verbum fiat o amen. o fiat. o verbum omnipotentie verbum mire efficatie. Eia mi domine ieſu bone verbum patris. comple tu orationem meā. perfice tu verba mea per te dictata. ꝛ in os meum commēdata. perfice ea ꝛ dic amen. dic fiat. dic mihi ſicut dixiſti illi mulieri ſyrophenille. fiat tibi ſic vis. O dulcis amor ieſu. o dulcis veritas. o dulce amen o dulce verbum fiat. fiat mihi ſm verbū tuū fiat amen. Et ſciendū q̄ lucas obmittit duas petitiones orationis dominice. ſ. tertiaz ꝛ ſeptimam. q̄ tertia continet̄ in duabus precedētibus. ꝛ ſeptima in ſexta. In ſanctificatiōe enim anime que petitur in prima ꝛ i reſurrectione carnis que petitur in ſecūda: impletur diuina voluntas q̄ petitur in tertia. Uel ſi gloriaz dei principalier queramus. ꝛ participationē regni eius que continent̄ in duabus primis petitionib⁹ bene voluntatē eius faciamus ꝛ eius voluntas impletur in nobis q̄ continet̄ in tertia q̄ ad hoc precipue voluntas dei tendit vt eius ſanctitatem cognoſcamus: ꝛ cum ipſo regnemus. Similit ſeptima continet̄ i ſexta: vt ſciat vnuſquiſq̄ ſe liberari a malo cū nō inducit̄ in tēptationē Si enim in tēptationē nō inducimur ei ſine cūbendo: ſed magis p̄ualemus reſiſtendo bene liberamur a malo. Et ſic q̄ Matheus dicit explicite. Lucas cōplectitur implicite. Ut aūt dicit Aug. Nō negligenter' p̄tereūdum eſt q̄ ex omnibus hīs ſentētijs: quib⁹ nos dominus orare p̄cepit eā poſſimum cōmendādū eſſe iudicauit: q̄ pertinet ad remiſſionē peccatoꝝ in qua nos miſericordes eſſe voluit: q̄ vnū eſt conſiliū miſerias euadendi. In nulla enim ſententia ſic oramus vt quaſi paciſcamur cum eo. Dicimus.n. dimitte nobis ſicut ꝛ nos dimittim⁹. In qua pactione ſi mentimur: totius oratiōis: nullo⁹ eſt fructus. Dec Augu. Unde poſt oratiōnē ſubiungitur. Et cū ſtabitis ad oꝛādū dimittite. ſi quid habetis aduerſus aliquez vt pater veſter: qui in celis eſt dimittat vobis peccata veſtra. Unde ait Criſo. Ideo celorum ꝛ patris meminit: vt ex hoc prouocet auditorē. Nihil enim ita deo aſſimilat. ſicut ignoſcere. Inconueniēs iniuriam facientibus ignoſcere. Incōueniēs eſt aūtē ſi talis patris filius exiſtens ſeritatis efficiſ: ꝛ ad celum vocatus terrenū quēdaz

e vite huius p̄opium hz sensum. Nec Cri. Si enim dimiseritis non retinendo rancorē nō appetendo vindictā hominibus peccata eoz. Li vos commissa. dimittet vobis pater vester celestis delicta vestra. Si aūt nō dimiseritis hominib⁹. nec pat̄ vester dimittet vo bis peccata vestra. Bene dicit vra. q: hec est sola operatio hois ꝛ possessio. s. peccatū. in malum enim p̄ se nō in bonum. Ecce lex o homo tibi a dño posita est. si enim dimiseris dimittetur tibi. si non dimiseris. nō dimittetur tibi. Unde Cyprianus. Excusatio enim tibi nulla est in die iudicij. cum fm tuā sententiam iudicetur: ꝛ qđ feceris hoc ipse patieris. Ubi ꝛ Cri. Post impletam orationis formulam nullius p̄oritus mandati. meminit nisi istius certe: quo ad dandum nos veniam cōcitauit. Alit quippe. ((si dimiseritis hominibus peccata eoꝝ dimittet: ꝛ vobis pater celestis peccata vestra)). Itemq; a nobis tota b rex sumit exordiū. futurūq; b nobis in nostra est potestate iudicium. Ne enim vel irrationabilis gsptam aut in magno ulli quo aut in exiguo delicto de iudicio dei conqueri posset: ipsum reum dominum illi⁹ fecit esse sentētie. Qua admodum inquit tu ipse iudicaueris. ita tibi etiam iudicabo. si enim dimiseris cōseruo tuo. a me quoq; cāde gratiaz cōsequeris. Et certe nequaq; istud equa le est. Tu enim remittis. cum ipse quoq; remissione indigeas. Deus vero cum nullius vnq; indigeat. ignoscit. Tu conseruo remittis. de seruo. Et tu quidē mille peccatoꝝ re⁹ deus vero aq̄ omni peccato extraneus. Et tamen sic quoq; habundatiā p̄pter miserationis ostendit. Quo non igit̄ digni supplicio sumus cū talē enim. a deo potestate donata ipsi salutis nostre efficimur p̄ditores. Quē admodum vero in aliis causis: vt audiamur rogamus qui nobis ea ipsa. quorum dñi sumus. nō impedimus. Nihil est q̄ sic de similis faciat: vt malignis atq; lenditib⁹ esse placabilem. Propterea ꝛ p̄ singula queq; verba nos cōmonēs fieri orationes docet. dicēdo pater noster. cē. Plurali vbiq; numero nos vti docens: vt proximis p̄ cuncta placati ne vestigium quidē in nobis tracūdie relinquamus. Qđ si vnius diei saltem vellemus nostra peccata dinumerare tunc optime discerneremus quantoruz rei essemus. malorum Quis igit̄ vestrum in oratione non hz desidiam. Quis non superbie est inflatus tumore. Quis non inanis gloria aurula ventilat⁹ Quis non de fratre detraxit. Quis nō concupiscentiā admisit malignam: vel impudicis oculis aspexit. Quis nō intimici cuz passione animi recordatus ē. Quis nō emu

li sui aut cruciatus est p̄sperio aut delectare aduersis: Uerūtamē tot ac talib⁹ peccatoꝝ cōpēdiosaz nobis ac facilē de⁹ viaz liberatiōis dedit totiusq; laboris alieni. Quis enim labor est fratri indulgere merenti. Labor quidem in remittēdo nullus in retinendo vero inimicitias maximus. siquidē tracūdia liberari magnis mēti reddit quietē ꝛ valde hoc est facile velēti. sufficit velle tāmmodo ꝛ omnia p̄tinuo peccata deleta sunt. Nec Cri. Igit̄ (vt ait Aug.) amplectēda ē hoi tā benigna p̄ditio: vt dimittēdo delicta alie⁹ dilatet sua. Nā fm eūdē multa sūt elemosynaꝝ gña: q̄s eā facim⁹: adūnamur vt dimittant nobis petā: iz ea nihil maius ē qđ cū ex corde dimittimus: q̄ in nobis quisq; peccauit. ne simus pegri ad admittendū alios: qui enim (vt ait Cryso.) remisit p̄ximo: se prius q̄ illuz debitorem liberauit. Unū ꝛ Brego. Si cogitauerim⁹: qui nō est el: qui p̄tristauit nos hz nobis ipis largimur: cito dimitterem⁹ venenū ire. Ad dimittendū ūlaute aliis necesse est frenare iraz. q̄ frequēter nos stimulat ad vindictā. Unū Aug. Fratres mei exercete vos quā tū potestis an exhibendā mansuetudinē. etiā erga inimicos vestros. Frenate irāq; vos stimulat ad vindictā. Si vindicare te vis ō inimico tuo: ad ipsaz irāte querte: q̄ ipsa est inimica tua: que occidit animā tuā: oraturus es deuz: ventura est hora: vt dicas. pater noster qui es in cellis venturūs es ad illū versum: dimitte nobis debita nostra. Quid sequitur: Sicut ꝛ nos dimittimus debitoribus nostris. Ibi illa inimica fiat p̄tra te. Sepit viā orationis tue. Murū erigit. ꝛ nō est qua transeas. Non seuias cōtra inimicum tuū in istam seuias. Melior est qui vincit irā. q̄ qui capit ciuitatem. Nō potes illam interimere. potestatem reprimere. si sortis es: iraz vince: ꝛ ciuitati parce. Nec Augu. Oratio.

Pater noster excelsus in creatione: suauis in amore: diues in hereditate. Quis es in celis speculū eternitatis. corona iocunditatis: thesaur⁹ felicitatis. Sanctificet nomē tuū: vt nobis sit mel i ore: citthara in aure: deuotio in corde. Adueniat regnū tuū iocūdū sine p̄mixtione. trāquillus sine p̄turbatione securū sine amissione. Fiat voluntas tua sicut in celo ꝛ in terra. vt oīa q̄ odis odiamus: q̄ diligis diligamus que tibi placent impleam⁹. Panē nostrū quottidianū da nobis hodie. scilicet doctrinalem. penitentialem. virtualem. Et dimitte nobis debita nostra. quecūq; cōtra te cōmisimus: aut contra p̄ximos vel cōtra nosmetipsos. Sicut ꝛ nos dimittimus debitoribus nostris. qui

nos offenderunt verbis vel in p̄sonis aut rebus: Et ne nos inducas in tēptationem mūdi. carnis. demonis. Sz libera nos a malo. p̄senti: preterito: ꝛ futuro. Amen.

De non thesaurizando in terra sed in celo. Capitulū m°xxxvij.

Deinde docens perfectuz cōtēptū terrenoꝝ p̄pter deū. ponit phibitionē de collocando thesaurū in periculis. ne. s. thesaurizemus in terra. vbi erugo. i. eris rubigo q̄rumit. ꝛ in hoc tāgit corruptio diuitiarū artificialiū: vt auri ꝛ argēti ac ceteroꝝ metalloꝝ. ꝛ tinea. i. vermis demolit̄. ꝛ in hoc tangit corruptio diuitiarū naturaliū: vt bladi vini vestimēt oꝝ: ꝛ q̄rumiliū. vbi fures effodiūt ꝛ furant. hoc dicit p̄pter lapides p̄ciosos. q̄ iz nō possint rubiginari nec a vermibus corrodi tū possunt a latronū⁹ tolli. Sz ve nobis q̄ totū q̄rariū facimus. Unde Cryso. Quid dicā de illo mādato q̄ iubemur nō thesaurizare sup terras. Quod forte gdez faciunt pauci. Ceteri vo quasi cōtrario audierūt p̄ceptū ꝛ q̄si dictū sit ad eos thesaurizate oīmodis sup terras ita relinquētes celū adherent terre ꝛ sanitūt erga pecuniā cōgregandā. Nec Cryso. Deide subdit admonitionē de thesauro reponēdo in tuto. vt. s. thesaurizem⁹ in celo vbi nec erugo demolit̄. q̄ ibi nulla vetustas. nec tinea. q̄ ibi nulla passibilitas. ꝛ vbi fures nō effodiunt nec furant. q̄ ibi nulla violentia vel fraus. Excellentissim⁹ modus thesaurizādi ē q̄ bona tpalia ꝛ trāsitoria ipsos vsus q̄sumūt. ꝛ sic in bōa spūalia ꝛ eterna ꝛ p̄q̄uēs incorruptibilia cōmutat. Nō ergo thesaurizemus in terra emolimēta terrenoꝝ vbi recōdita deficiūt ꝛ pduntur. ꝛ vñ sumus exituri. iz in celo p̄mia meritoꝝ. vbi recōdita p̄ficiūt ꝛ seruant ꝛ vbi semper sum⁹ māsuri. Unū Piero. Stultitia est illic thesaurū reponere vñ exituri es. ꝛ illuc nō p̄mittere vbi semp victurus es. Illic ergo substantiā tuā colloca. vbi patriā habes. Unde ꝛ b Brego. Justi hic edificare ꝛ thesaurizare negligūt vbi pegrinos ꝛ hospites se esse cognoscūt. nā q̄ in p̄p̄rijs gaudere desiderant in alieno felices esse recusant. Unū Cryso. g. n. collocat thesauros in terra. nō hzqđ speret in celo. Ut qđ q̄ aspiciet in celū vbi nihil repositum hz: Nec Cryso. Quia vero vnuisq; illuc puenire desiderat vbi suas diuitias recondit as eē cognoscit beat⁹ ē q̄ diuitias suas in celo reposuit vt semp ibi mentē habeat. semp̄q; illuc oīb⁹ viribus ꝛ desiderio tendat. Quia vt subdit. Ubi est thesaur⁹ tu⁹. i. res a te amata ꝛ desiderata. ibi est cor tuū. ꝛ al-

q etiā de puro argēto sordidat atq̃ si mi
sceantur ita caius noster terrenoꝝ cupiditate
sordescit ꝙuis terrena in suo gñe munda sint
Igit (vt ait Richar.) Quecūq̃ in mūdo cō
cupiscis q̄cūq̃ in mūdo metuis. ipende libē
ter pro libertate cordis: q̄ (vt dicit Aug. To
tū mūdū ꝯtēnere q̄ ibi thesaurizat in ce
lo. Et ne timor surrepat diffidētie habēdi vi
te necessaria. ꝯsequēter excludit diffidētiā q̄
nasci posset ex ꝯditōe ꝓpria dicēs. Nolite ti
mere pusill⁹ grex. i. cōgregatō hūiliū q̄ cō
placuit pr̄i vestro celesti dare vobis regnū:
nō quidē ob merita vestra sꝫ ex mera libera
litate ⁊ bōitate sua digna. q̄si diceret. ex quo
regnū celoꝝ paratū est vobis parū debetis
curare de terrenis. Nō. n. de vite necessarijs
dꝫ diffidere: cui regnū vite ꝓmittit in quo
oīs sufficientia habet. Dicit aūt grex. ꝓꝑ fide
obediētis pusill⁹ ꝓꝑ volūtarie paupertatis: ⁊
hūilitatis deuotionē qua peruenit ad celestis
regni possessiōꝫ: vl' pusillus dꝫ grex electoꝝ
respectu maioris numeri reproboꝝ: q̄ pauci
erāt fideles respectu infidelium ⁊ pauci sunt
electi respectu reproboꝝ. Utinā ⁊ ego mere
ar de illis paucis: vel minim⁹ esse: ⁊ cū eis re
gnū pcipe. Peruenit etiā ad regni opulētiā
ꝯsilioꝝ supererogatiōēꝫ: q̄b⁹ itur ad ꝑfectiōēꝫ
⁊ iō subiūgit dicēs. Uēdite q̄ possidetis etiā
necessaria: ⁊ date elemosinā: q̄ ad idē regnū
est via. facite vobis sacculos. i. repositoria
bonoꝝ ⁊ loca ad reponēdū mercedē elemo
synaꝝ q̄ nō veterescūt ⁊ deficiūt. s. repo
nēdo elemosynā in man⁹ pauperꝝ: q̄ vobis
ꝑ hostes ⁊ fures trāseūtib⁹ pecuniā vſaꝫ vſ
q̄ ad locū tutū ponēt. ne eā amittatis. thesa
uꝝ nō deficiētē in celis ⁊ eternis: q̄ merces
elemosyne in eternū manet in celis. Nā fru
ct⁹ elemosyne auget merita. q̄ sūt thesaur⁹ in
deficiēs in p̄ria. Et si ꝑ elemosinā hēmus in
celo thesaurū meritoꝝ. ibi cor nr̄ꝫ suspiret ⁊
expectet thesaurū p̄mioꝝ. Deide docet eos de
oculo simplici hñdo. q̄ attēdere debem⁹ in
oī ope nostro. Uñ ait. Lucerna corpis tui est
ocul⁹ tu⁹. Hec est locutio methaphorica: q̄
corp⁹ morale hic accipit ꝑ ꝯgerie opationū.
sicut corp⁹ materiale est: q̄dā aggregatio mē
broꝝ diuersoꝝ. ⁊ iō sicut oculus materialis
regit totū corpus materiale. ⁊ dirigit mēbra
ad opandū. sic oculus moralis. s. intentio re
git totū corpus morale: ⁊ dirigit varias opa
tiōes in finē. Jō subdit. Si oculus tuus fue
rit simplex. i. intentio tua recta sine plica fila
tionis ⁊ erroris totū corpus tuū lucidū erit
i. ꝯgeries opationū tuaꝝ erit bona ⁊ meri
toria etiā si nō ita hoibus videat dū tue opa
tiōes sint bone de gñe vel saltē indiferentes:
⁊ licite alit nō caderēt sub recta intentione.
Uñ Seneca. Nihil interest quo aīo facias q̄
vitiosus est fecisse: q̄ facta cernunt: aius nō
videt. Si aūt oculus tu⁹ neq̄ fuerit. i. intētio
ꝑuersa: totū corp⁹ tenebrosū erit. i. cōgeries
opationū obscura ꝑ pctm̄ ⁊ mala ēt si opa
tiōes sint bone de gñe ⁊ hoib⁹ videant re
cte: q̄ op⁹ bonū de gñe. efficit malū ex ꝑuer
sa intētiōe. Uide ḡ ne intētio tua sit ꝑuersa
q̄ ꝑ hoc corrūperent oīa bona. Si. n. lumē
q̄ in te est tenebre sūt. i. si actio bona de gñe
q̄ est q̄si qddā lumē efficitur mala ꝑꝑ defectū
intētiōis bone ipse tenebre quāte erūt q̄si di
ceret multomagis q̄ actio mala de gñe: q̄ ē
q̄si qdā tenebre si cū hoc superuenat intentio
mala est multo deterior q̄ p̄ma. Qñ. n. q̄ ꝑ se
malā sūt ēt cū mala intētiōe fiūt tunc duplex
obtenebratio est ⁊ praue intētiōis ⁊ praue
opatiōis. Nō ergo q̄d q̄sq̄. sꝫ quo aīo faciat
ꝯsiderādū. ⁊ p̄mo circa puritatē intētiōis la
borandū est: q̄ sine ipsa op⁹ sequēs nihil va
lꝫ. Itaq̄ si bonū bōa intētiōe feceris nō hñs
i tua ꝯsciētia. aliquā ptē tenebrose cogitatiōis
flāmiat etiā factū tuū q̄lecūq̄ exitū habue
rit ⁊ illuminabit te. i. splendidū ⁊ fulgidum
reddet ⁊ hic ꝑ splēdorē gr̄e ⁊ i futuro splēdo
re glorie. Et si bñ alicui pueniat q̄ tu nō re
cta ⁊ mūda intētione facis qūo tu feceris ti
bi iputat nō q̄uo illi puenerit. Igit caue ne
ipsa cordis intētio: q̄ lumē est aīe vitiorū cali
gine fuscet vt oculus simplex totū corp⁹ fa
ciat lucidū q̄ten⁹ q̄cq̄d feceris facias ꝑꝑ deū.
⁊ ad locū vñ exeūt gratie redeāt. vt iterū fluāt
Et q̄ aliq̄s cupiēs assequi terrena ⁊ celestia
posset dicere q̄ recta: ⁊ simplex pōt esse intē
tio. vt q̄s agat ⁊ ꝑꝑ tpalia ⁊ ꝑꝑ deū bona. q̄
agit h̄ remouet exēplo duoꝝ ꝯtrarioꝝ dñoꝝ
q̄ nemo pōt fuire duobus dñis. s. ꝯtrarijs ⁊
disperatis. ⁊ nō subalternatiꝫ positis. Nā (vt
ait Beda). Nō valet simul trāsitoria ⁊ eter
na diligere. Et vt dicit Aug. Unus ocul⁹ nō
pōt videre in celo ⁊ in terra. Uñ ⁊ Cyprianus
mūdi amor ⁊ dei pariter in vno habitare non
psūt quemadmodū oculi celū ⁊ terrā. neq̄q̄
ꝯspiciūt. Sicut aūt dicit philosophus in li
bro de animalibus. Aues claudūt oculos cū
palpebra superiori. Per aues intelliguntur
viri spūales. q̄ ad iferiora ⁊ terrena oculos
claudunt. per aīalia vero grossa intelligunt
viri mundani. q̄ habent oculos clausos ad
celestia ⁊ apertos ad terrena ⁊ secularia.
Sm Criso. Duos dños dicit qui cōtraria in
iungūt. Plures aūt idem iniungentes non
sunt plures sed vnum. Naꝫ concordia mul
tos facit vnū. Isti dñi q̄bus nō psūt simul ser
uiri sūt vitia ⁊ virtutes celestia ⁊ terrestia. De⁹

⁊ dyabol⁹. caro ⁊ spūs. nā ad ꝯtraria trahūt
⁊ ꝯtraria iniungunt. Et iō ꝯsequēs ē: vt vnū
deserat. ⁊ alteri obtēperet. Uñ quasi declarā
do subiūgit. nō potestis deo fuire ⁊ mamōe.
Mamona mamone syriace dicit diuitie lati
ne ⁊ mamon mamonis nomē est demonis.
q̄ preest diuitijs ⁊ tēptat de vitio cupiditatis
nō q̄ in eius ditiōe sint diuitie. vt dare eas
possit vel auferre nisi qñ deus pmittit. sꝫ q̄
his vtatur ad decipiēdū. ⁊ irretiēdū hoies
laqueis quos in diuitijs p̄tēdit. Et lꝫ hō nō
possit fuire deo ⁊ diuitijs pōt tñ fuire cū di
uitijs. Diuitijs. n. q̄ fuit. illi vtiq̄ seruit. q̄ de
cupiditate diuitiaꝝ tēptat ⁊ decipit. Ille aūt
diuitijs fuit. q̄ eas ꝓpter se ⁊ vt finē vltimū
diligit aut q̄ eas cupide acq̄rit. vel auare reti
net. ⁊ vt fuus custodit. Ille aūt q̄ in operib⁹
pijs diuitias expēdit. nō seruit diuitijs. sꝫ ma
gis diuitie seruiunt ei. quia eas distribuit vt
dñs ⁊ eis vtitur ad opera virtutum sicut in
strumentis Nam sm Ambro. Sicut diuitie
sunt ipedimenta iprobis. ita probis sunt ad
iumenta virtutis. Unde Crisostomus. Duo
ergo sunt nobis dñi propositi. deus ⁊ mam
mona. i. dyabolus. qui mammone est auctor.
Ille nos ad misericordiā prouocat: h̄ ad aua
riciam. Ille ad vitam. hic ad mortem. Ille
ad salutē: hic ad pditiōem. Cui de duobus
obtēperare debem⁹: Et vtiq̄ nos qui ad vi
taꝫ inuitat nō eniꝫ q̄ nos trahit ad mortem
Quid eniꝫ terribilius est: q̄ si propter pecu
nias a xp̄i seruitio dicamur excidere: vel de
siderabilius: q̄ si despectu pecuniarum tota
illi possumus mente ⁊ dilectiōe cōiūgi. Hec
Cris. Et cū nullo mō possit quis duob⁹ dñis
fuire: multi tñ fatui conant contra hāc ipos
sibilitatēꝫ: similes illis de q̄bus in libro regū
dr̄ q̄ fuerunt gētes deū timētes ⁊ nihilomi
nus ydolis fuientes. Et sciēdū q̄ diligere di
uitias ꝓpter se ⁊ deū ꝓpter se: ⁊ vtrūq̄ vt
finē vltimū: vt in hoc fuus vtriusq̄ dicat: ē
ipossibile: sꝫ possit vnum in ordine ad aliud
appetere: puta diuitias ꝓpter deū. Actio q̄
corpalis pōt referri ad finē tpalem dūmō
postea illud tpale referat ad deū. Si aūt in
actiōibus finis primus ponat deus: ⁊ finis
vltimus tpale puersissimū est. Quecūq̄. n.
reo ꝑꝑ aliud aliq̄d q̄rit iferior est q̄ id ꝑꝑ q̄
q̄rit. Uñ bñ lꝫ ꝯstituere duos fines. s. tpalē ⁊
eternū ⁊ finē sub fine ponere: vt illud q̄ est
eternū finis vltim⁹ sit: q̄ vna intētio mītos
act⁹ informat. Diuersi ħo fines quoꝝ vnus
sit ad aliū referibil. nō sūt faciendi. Post h̄
ꝯcludēdo iducit vt de victu ⁊ vestitu q̄ ne
cessaria sūt nō solicitemur loq̄ns ad discipu
los suos quos spālit ad mūdi ꝯtēptū iui
tat. Hec. n. spālit dicunt aplis. eorūq̄ succes
sorib⁹: ⁊ ceteris oībus q̄ ad sūmā ꝑfectiōis
culmeꝫ attigere cupiūt. nā talib⁹ nulla terre
noꝝ bonoꝝ solicitudo est q̄ hñtes victū ⁊
vestitū his ꝯtenti sūt Hec oīa dicunt hic ad
tollendū a pdicatorib⁹ euāgelij solicitudinē
supfluā de necessarijs q̄ntū ad p̄ntē vitā. Uñ
ne dicerent q̄lit poterim⁹ viuere si oīa abij
cerim⁹ iccirco iferendo intentū suū ex p̄mis
sis subiūgit Jō dico vobis ne solicitudine su
ꝑflua ⁊ inordinata aīe vestre. i. vite aīali q̄ ci
bo sustentat q̄d māducetis vel bibatis neq̄
corpori vestro q̄d iduamini. Quasi diceret.
Si vultis deo fuire opꝫ renūciare mamone
i nimia tpaliū solicitudie. Nō ne ait. ne labo
retis: ne curetis: ne q̄ratis de cibo. aut potu
aut vestimento: sꝫ ne soliciti sitis vt viciosā so
licitudineꝫ ꝓhibeat q̄ menteꝫ ꝯturbat. ⁊ ab
eternis retrahit seu reuocat ⁊ vt necessariū
ꝯcedat. Uñ Beda: Precipit nobis ne soliciti
sim⁹ q̄d cōmedam⁹ ⁊ q̄ in sudore vult⁹ ꝑpa
ram⁹ nobis paneꝫ: labor exercend⁹ est solici
tudo pcauenda. Uñ ⁊ Cri. Nō. n. solicitudi
nib⁹ spūalib⁹ sꝫ laborib⁹ corporalib⁹ acq̄ren
d⁹ est panis. q̄ laborātib⁹ ꝑ p̄mio diligentie
deo p̄stāte habūdat: ⁊ negligentib⁹ ꝑ pena
deo faciente subducit. Iteꝫ nō ait. vt māduce
tis vel bibetis. aut iduamini: sꝫ q̄d māducet
vl' bibatis. aut iduamini: māducare nāq̄ ac
bibere ⁊ idui necessariū est ad sustentatiōēꝫ
nature: solicitare ħo circa sūptuositateꝫ vel
delicatiōēꝫ. ad vitiū ptinet glorie aut vane
glorie vel etiā auaritie. Ubi sꝫ Bedā vr̄ ar
gui q̄ spreto victu ⁊ vestitu cōi lautiora sibi
vel austeriora p̄ his cū q̄bus vitā ducūt ali
menta vel indumenta reqrūt. Spūalit q̄ in
māducatiōe possum⁹ itelligere gulosos in i
duitiōe vaneglorioso i vtroq̄ auaros: vñ
alibi erat q̄dā diues i quo cupiditas q̄ indue
bat purpura ⁊ bysso in q̄: vanitas ⁊ epula
bat quotidie splendide i q̄ gloriositas: noli q̄
q̄cūq̄ es q̄muādi q̄ oīa spreuisti ac deo fuire
elegisti. noli inq̄ solicit⁹ eē vite tue de victu
⁊ vestitu. q̄ vanū ē ꝑ his eē solicitū: Uñ ꝯfir
mat speꝫ nr̄aꝫ dñs q̄nimo ꝯ maiori ad min⁹
descendens: ⁊ ꝓbat a maiori nemineꝫ eē so
licitū circa hmōi. Si. n. mai⁹ donabile dat
ex amore: ⁊ min⁹ dabit. salteꝫ i necessitateꝫ
de⁹ dedit nobis maiora bñficia. s. aīaꝫ ⁊ cor
p⁹ q̄ dabit ⁊ minora. s. victū ⁊ vestitū. nō. n.
aīa ꝑꝑ escā creata est nec corp⁹ ꝑꝑ vestimētū
sꝫ magis ē ꝯ ē scm̄ iō ñ sit solicit⁹ aius ne fci
piat q̄ ꝑꝑ se creatū ē. Uñ Cri. nisi de⁹ vellet ꝯ
fuare q̄ ē: ip̄ꝫ ñ creasꝫ: q̄ ħo ip̄e ꝯstituit vt
aīa cibo ⁊ corp⁹ idumēto ꝯfuet. iō ip̄e vtrūq̄
tribuit Hec Cris. Qui q̄ dedit sine solicitudi

dine nr̄a vite:dabit sine solicitudine nr̄a:sup
flua:cauillo. vn̄ regat vita factus est q̄ qui pp
mur⁹.s.cibū aut vestimentū.pdit mai⁹.s.aīaz
vel corp⁹.Deinde pbat singulariť de vtroq̄
.s.cibo ⁊ vestimento.Et pmo de cibo:de q̄
ꝯfirmat spē nr̄az a minori ad mai⁹ ascendēs
⁊ ex minori mai⁹ ꝑsuadens.Et ponit exem
plū de irrationabilib⁹ creaturis.s.volatilib⁹
celi.i.aeris in q̄ volitāt q: nō serūt neq̄ me-
tūt.s.ad cibū acquirendū neq̄ ꝯgregāt in hor
rea.s.ad cōseruandū:⁊ pī celestis pascit illa
ꝑpter homines sine solicitudine eoꝝ ma-
gna:ergo multomagis pascit hoīes q̄ sunt ca
paces sine solicitudine eoꝝ supflua. Rōnale
enim animal (sicut ē hō) maioris est ponde
ris ⁊ precij coꝝ deo q̄ irrationabilia. sicut
sunt aues.q: animalia facta sunt propter ho
minem.finis autem est nobilior his. que sū t
ad finē. Sicut ergo deus pascit aues cum
solicitudine ꝯuenienti sue nature:sic pascit
hoīes cū solicitudīe ꝯuenienti eoꝝ nature q̄
est fm regulā rōnis recte si tñ ea q̄ pcipit stu
deāt iplere. Quia sicut natura auiū est pdi
to mō viuere:sic natura hoīs ē viuere fm di
ctamē rōnis recte.ad q̄ sequit ipsū debere
solicitari solicitudine moderata.ad ꝗrēdū ea
q̄ nō dedit sibi natura.vt cibū ⁊ vestimētuz
necessariū.Vn̄ nō dicit de auibus.nō volant
ad grana ⁊ ad pascua.q: nō ꝓhibet laborē ⁊
ꝓuidētiā s; solicitudinē ⁊ auariciā. Ubi Cri.
Omnia volatilia fecit deus pp hoīez. Hoīez
aūt ꝓpē seipz. Si ergo aīalibus ministrat ꝓ
pter hoīez qūo nō hoī ministrat pp seipsū.
Deinde pbat de vestimēto ⁊ ponit duplex
exēplū.pmū est de eo q̄ est intra hoīez ma-
gnitudine corporis.quā dat deus sine solici-
tudine ipsi⁹ q̄ ex hoc pz.q: quātūcūq̄ aliqs
solicitet de augmētatiōe sua nō pōt addere
ad staturā suā cubitū vnū. Cū igit vestimētū
cōperat maius vel minus.fm quantitatē cor
poralem:⁊ quantitas dat ei sine solicitudine
sua:p cōsequēs vestimētū ꝯueniēs dabit ei
sine solicitudine sua supflua. Scdm exēpluz
sumit ex eo q̄ ē ꝯ hoīez.s. ex terre nascentib⁹
vt lilijs ⁊ herbis.q: sine sua solicitudine cre
scunt.⁊ fm suam quantitatez adeo vestiun-
tur.ꝓpter qd̄ dicit non laborāt ad ornādū se
coloribus:neq̄ nēt.i.filant ad faciēduz sibi
vestimentuz.⁊ tñ optime vestiunť dei proui-
dentia ꝑ̄ciosis coloribus induta. Ipse n.co
lor opimētū est floꝝ.q̄ oēs excellit colores ve
stiuz.⁊ regalez excedit ornamentū. Qd̄ ꝓ-
bat q: Salomon lz fuerit rex poten tissimus
tñ non fuit ita bn̄ vestitus:q: lz ars imitetur
naturā tñ opa artis non assequunť ꝑfectio-
nē opeꝝ nature. Unde Hiero. Et re vera qd̄
sericū:quē regū purpura.q̄ pictura textricuz

pōt floribus comparari. Quid ita rubet vt
rosa: Quid ita candet vt lilium: Uiole vero
purpuraz nullo mō supari murice:oculoꝝ
magis q̄ sermonum iudiciū est. Vn̄ ⁊ Criso.
Cur vero tanto etiaz herbas decore vestiuit
vt suaz.s.sapientiā demonstret ⁊ supabun
dantiā virtutis:vt vndiq̄ eius gloriaz disca-
mus. Nō enim soli celi enarrāt gloriā dei.s;
⁊ terra. Hec Cris. Et ex hoc ꝯcludit q̄ deus
sufficienter vestit homines absq̄ solicitudi-
ne superflua. dicens. Si aūt fenū.i.herbam
agri q̄ hodie est .i.in presenti ⁊ cras in cliba
nuz mittit.i.in furno mittit seu ponit:q: in
quibusdaz terris loco lignoꝝ vtunť stipu-
lis.⁊ talibus ad calefaciendum furnuz.deus
sic pulchre ⁊ varijs coloribus ⁊ formis ve-
stit ⁊ venustate adornat:quanto magis vos
minime fidei.s.solicitudine superflua vestiet
Quasi diceret. Si de floribus:qui nati sunt
tantūmodo vt videantur ⁊ pereant tantā d̄
us curaz gerit quanto magis de hoībus:q̄
ad imaginez dei sunt facti ⁊ ad eterna voca
ti. Uocat aūt eos qui nimis solicitanť mo-
dice fidei:q: ex defectu fidei pcedit talis so-
licitudo superflua. Non aūt solicitudo rōna-
lis ⁊ moderata.fm Glo. Sancti non imeri-
to auib⁹ cōparanť:q̄ nihil ī mūdo hn̄tes nec
laborantes sola ꝯtēplatiōe terrena despiciūt:
celestia petūtiā angelis siles. Ecce q̄ com-
mēdantur in sanctis tria.s.paupertas volūta-
ria:q: nihil hn̄tes: ꝯtēplationes quies. sic
ociositas sancta.q: non laborātes.mētis ele
uatio ad supna:q: eterna petūt ꝑ volatilia
ergo celi intelligi possunt viri cōtēplatiui:q̄
non serūt neq̄ metūt neq̄ ꝯgregāt ī horrea
se negotijs secularibus īplicādo ⁊ dn̄s ꝑ eis
solicitatur necessaria mīstrando. Per lilia
vero agri intelligi pn̄t vere casti:q: pp can-
dorē mūdicie:⁊ ꝓpter odorez virtutis in q̄-
bus crescūt non tā suo labore q̄ dei dono q̄
ꝯsiderandi sunt ad laudandū:⁊ imitandū ⁊
incremento bone actiōis:⁊ ingēte scē cōtem-
plationis.⁊ in decore hōeste ꝯuersatiōis. Ex
his ergo instructi nō diffidamus de necessa-
rijs:q: tpe oportuno deus prouidebit nobis
de illis.si tñ ea que pcepit faciam⁹. Si.n. de
tpalibus diffidimus, qūo terrena sperabi-
mus: Fides famē nō timet. Modica fides
q̄ nec de minimo certa est nedū eterna spat.
Qui intelligit qd̄ est hō nō desperat de deo.
qui aūt desperat de deo nescit quid est hō:q:
deus in hoīe ⁊ hō in deo. De creatore de-
sperat qui in creaturis spē ponit. Igitur (vt
ait Ansel.) Non te futuri tpis sterilitas ter
reat non future famis timor: mentez tuā deij
ciat sed ex ipso tota fiducia tua pendeat q̄
aues pascit ⁊ lilia vestit. Ipse sit horreum

omnis ipse apotheca.ipse marsupium tuū.ipse
diuitie tue ipse delicie tue solus sit tibi omnia
in omnibus. Exponit h̄ dn̄s tria bona q̄ de⁹
hoī dedit.s.animā:corpus.⁊ res.aīa dz subij
ci superiori.s.deo sibi obediēdo:⁊ corp⁹ suo
supiori.i.aīe sibi obtēperando:⁊ res suis su-
piorib⁹ .s.deo:vt pauperibus distribuanť.⁊
anime vt discrete diligant:⁊ corpori vt sibi
necessaria ministrent. Sz istū ordinē pner-
tūt diuites:q̄ nō subijciunť deo q: pauperib⁹
nihil tribuūt.nec anime q: res iniq̄ diligūt:
nec corpori:q: illud fatue afficiūt. Deinde ad
inculcandū arctius qd̄ supra dictū est repe-
tens subiūgit. Nolite ergo soliciti esse:dicētes
qd̄ mādacabim⁹:aut qd̄ bibem⁹:aut q̄ ope-
riemur.fm Criso.q̄ dr̄ nolite soliciti eē non
dē est:qd̄ nolite opari:s; nolite rebus mūda
nis mēte affligi. ꝯtigit eniz aliquē operātē
nihil solicitū esse. Et fm eundē.si ꝑ necessa-
rijs nō oportet esse solicitos:qua pena digni
erūt:q ꝑ supfluis nō dormiūt ⁊ aliena rapi-
unt. Nolite inq̄ de his soliciti eē. Hec.n.oia
s.ad victū ⁊ vestitū ꝑtinētia.gētes.i.gentiles
inqrūt cū solicitudine nimia ⁊ vitiosa q̄ diui
nā ꝓuidētiā circa actus hūanos negātes.cir
ca talia imoderate solicitanť:quoꝝ videlicet
erga ꝑ̄sentē vitā studiū omne ꝯsumit:qbus
ꝑ̄pius cura est futuroꝝ nec cōfidētia de pro-
missione eternoꝝ. Uel hec oia gētes.i.hoīes
mūdani cū solicitudine imoderate ⁊ nimia
inqrunt:q: magis bōa ꝑ̄sentia q̄ futura que
runt. Et ideo talis solicitudo facit eos infi-
delibus similes. Quid.n.amplius hz fidelis
a gentili:cuius infidelitas animuz solicitat
⁊ curis huius vite fatigat. Sed heu multi ex
nobis ea que mundi sunt magis q̄ gentes
inqrunt. Uos ergo hec qrere nō est necesse:
querere inq̄ cū solicitudine. Scit.n.pater ve
ster qui viscera nō claudit bonis filijs:q: his
oībus indigetis.s.in via necessarijs. sine his
enim neq̄ viuere neque deo seruire potestis
qui vtiq̄ ipse dat:nisi infidelitas vestra auer
tat. Quia non est pater pius:qui nō tribuit
necessaria filijs indigentiam sibi notam pa
tientibus.⁊ q: pater est:vult:⁊ quia celestis
potest. Si aūt potest:⁊ vult sine dubio dona
bit quod nobis expediat ad salutē. Vn̄ Ra-
ba. Quis rex militibus deuotis debitam nō
procurat alimoniā: Quis dn̄s famulis suis:
non ministrat cibaria: Quis pater non dat
filijs alimentuz. Unde ⁊ Criso. Nō dixit no
uit de⁹:sed nouit pater vester vt eos in ma
iorem spēm ducat. Si.n.pater est:⁊ pater ta
lis nō poterit despicere filios in vltimis ma-
lis cū vtiq̄ neq̄ homines patres existentes
hec sustineant. Est enim oīno clarū qd̄ deus

naturā ipsaz nouit.⁊ eius creator existit qui
q̄ illā talē formidādo creauit indigētiā quo
q̄ eius magis prospiciat q̄ tu ipse q̄ eiusmo
di necessitatib⁹ coarctaris. Nā ipsi vtiq̄ sic
placuit:vt hāc indigētiā natura pateret. Ne
quaq̄ erit ergo ꝯtrarius in hisq̄bus ei op⁹
esse decreuit.necessariaruz eā reꝝ pceptiōe
fraudabit. Hec Criso. Vn̄ etiaz Augu. Scit
celestis medicus qd̄ nobis datur⁹ est ad cō
solationē⁹ qd̄ue subtracturus sit ad exercita
tionē. Nō eniz hō iumento suo cibaria sub
trahit sine causa. Si ergo scit vt dictū est:⁊
vult:q: pater ⁊ pōt:q: omnipotēs ergo nec
est timēdū:q̄n ꝓuideat nobis. Hec Aug. No
tandū aūt q̄ ex pluribus causis aliquādo pa
timur penuriā in vite necessarijs. Prima est
ex merito peccatoꝝ nostroꝝ.secūda est cau-
sa exercēde virtutis. Tertia ē ex iportunitate
nostre auaritie.nimia nāq̄ solicitudo ne de
ficiāt necessaria facit vt aliquando deficiāt.
Quarta est hūana supfluitas. Dignū est.n.
q̄ superflua querimus vt aliquando necessa
rijs careamus. Quinta est abusus tpalium.
cui enim creatura dei abutiť dignum est vt
aliqn̄ ap necessitatē ei tollať. Sexta est ingra-
titudo. Dignū.n.est q̄ bn̄ficijs dei pmeritis
ingratus existit.septima cā est vt credamus
deū nobis ꝑ̄bere tpalia:⁊ nō esse a nobis.v l
ex debito nobis tribui a deo. Ea.n.subtra-
hendo ondit q̄ ipse sit dn̄s. Prohibet igitur
dn̄s solicitudinē diffidentie ⁊ timorē:sed ꝑ-
mittit solicitudinē ꝓuidentie ⁊ laborē. Pro
hibet solicitudinē deordinatā ⁊ superfluam.
per quā ipediunť ⁊ postponunť bona spūa-
lia:s; permittit solicitudinē moderatā ⁊ neces
sariā.fm regulaz rōnis recte cum sit ps pru-
dētie.aliter sequereť q̄ hō tēptaret deum si
expectaret ab eo oia necessaria.obmittendo
q̄ dz fieri circa h̄ via humana. Igiť cum du
plex possit esse amor reꝝ tpalium.s.respectu
superflui.vel respectu necessarij ꝯ pmū ꝓh
bet dn̄s thesaurizationem .ꝯtra fm ꝓhibe
prefocantē solicitudinē. Ubi notandū q̄ tri
plex est solicitudo. Prima est nature:que ve-
rius labor ⁊ cura dicit ꝓuidentie:q̄ hoī ne
deuz tēptat cōceditur:vt tñ deus oibus ꝑ̄fe-
rat. Vn̄ ⁊ ande dictum est in labore ⁊ sudo
re vultus tui vesceris pane tuo:⁊ dn̄m locu
los habuisse pz ex euangelio.secunda ē cul-
pe que consistit in quātitate reꝝ cum supra
necessitatem acqrunť.⁊ hanc solicitudinem
parit ⁊ cōmitať auaritia in qualitate etiam
⁊ lautitia reꝝ quam cōmitať luxuria in ni-
mis quoq̄ anxia necessarioꝝ prouisione ex
qua sequitur spiritualiū negligentia:⁊ hec
solicitudo omnino prohibetur:quia vitiosa

ualicat. Tertia est gratie: q̄ cōstitit in opibus
tutiōe ꝛ primi cōpassiōe. Unī Apostolus.
Imbecillia mea quotidiana ꝛ solicitudo oīm
ecclesiarū. Hec solicitudo sc̄ipit. q̄ ad carita
tes pōnere dinoscit. Prima est tollerabilis
Secūda vitūperabilis. Tertia cōmendabilis
Dicit ꝓcludit de quo debet homo esse solici
tus q̄ de eternis nō de terrenis. Et explicat
hec triplex bonū. i. celeste. spūiale ꝛ tem
porale. Primū est bonū glorie. Fm Grego.
Tertiū fortune. Primū est maximū. Fz min⁹
tertiū minimū. Ideo primū dz esse in inten
tione sicut p̄mium. Fm in operatione tanq̄ me
ritū. tertiū in adiectione tanq̄ sustentamen
tum. Ita inquit nolite esse soliciti circa tpalia
querenda sed primū intentiōe ꝛ affectione
ac p̄cipue ꝓ oībus aliis ꝛ p̄cipaliter tāq̄
beatitudines oīm actionū ꝛ ultimū finis: q̄
est ꝓ se appetibile ḡrie regnū dei. i. vitā eter
nā ꝛ celestia bona: ꝛ ne fit error in ḡrendo
secūdo tanq̄ rectā viā ꝛ id ꝓ q̄ mereā obti
neri regnū dei ḡrie iusticiā dei sequendo ei⁹
p̄cepta etiā iusticie opera. ꝛ tertio ad vite ne
cessaria vobis hec oīa. i. tpalia quorū vniuer
sitates in tribus posuit. i. in cibo. potu ꝛ vesti
mento. adicient. i. vobis cooperātibus colla
bozātib⁹ ac solicitudines modo habentibus
quia sicut ꝓpter mala opera fructus terre
subducitur. sic ꝓpter bona opa adijcit. Ue
rūtamen si p̄sentia subtrahunt ad exercita
tiones sit ꝛ probationem. ac etiā penit⁹ sub
tracta martirij p̄mereni⁹ coronā. Si vero
dant ad ꝛsolationem est: ꝛ gratiarum actio
nes. q̄ diligentibus deum omnia cooperan
tur in bonū. Scit enī medicus ecclesie q̄d
magis expediat nobis. Igit q̄ primus rela
tiue dicitur ad fm patet q̄ non excludit so
licitudinem omnino circa necessaria vite. ꝛ
ostendit q̄ principaliter debemus solicitari
de spūalibus ꝛ secūdario de tpalibus. que
tpalia adijcient nobis. i. consequenter sine
vllo nostro impedimento. ne cū ista querim⁹
illinc, auertamur. aut ne duos fines consti
tuamus. Nam fm Augusti. Cum dixit p̄
mium querite regnum dei significauit tem
porale. posterius querendum non tempore.
sed dignitate. Illud tanq̄ bonum. hoc tan
quā necessariū ꝓpter illud bonū. Hoc est
primū ḡrere regnū dei ꝛ posterius tempo
rale. i. hoc p̄iore loco ponere. ꝛ illud poste
riore. i. vt ideo queramus tēporale vt habe
amus regnū dei ꝛ non econuerso. Aperte .n.
ostendit non temporalia sic esse appetenda
sit ꝓpter ipsa benefacere debeamus licet
ut necessaria. ꝛ quecūq̄ facimus ꝓpter
ognum dei facere instruimur. Ergo quum

aliq̄d boni operamur. nō tpalia sed etēna
cogitem⁹. ꝛ p̄cipi intentiōe. ꝛ affectiōe regni
dei q̄ram⁹. Dicit primitus q̄sierūt primū re
gnū dei. Et ideo de⁹ adiecit ceio regnū mūdi.
. i. tempore Constantini. Sed hodie a multis
p̄mo ꝛ p̄cipue q̄rit regnū mūdi magis q̄
dei. ꝛ magis soliciti sunt ꝓ terris ꝛ diuitijs
q̄ ꝓ animab⁹ ꝛ ecclesijs. Et ideo timendū
est ei⁹ ne cū regno mūdi amittāt regnū dei.
Deinde vetat cogitare de crastino ꝛ futuro.
dicens. Nolite ergo soliciti esse in crastinū. i.
in futurū solicitudines. i. futuro tempori de
bitā inordinate p̄occupādo ꝛ curā q̄ incūbit
diei crastino in diez hodiernū anticipando
De p̄sentibus ergo (vt aūt Piero.) concessit
debere esse solicitos. qui futura p̄hibet cogi
tare. Sufficit cuiq̄ nobis p̄sentis temporis
cogitatio. futura que incerta sunt relinqua
m⁹ deo. Ubi Petrus cantor supra prohibuit
solicitudines vitiosas de p̄sentib⁹ que. i. sunt
vnius anni. Semel .n. in anno serimus. me
timus: ꝛ colligimus. Unde ꝛ p̄sentia quasi
dicunt. Nic aūt prohibet solicitudinem de
futuris vt de his que post annum venitura
De his enim que ꝓcurat diuina ordinatio
nō conuenit solicitari. Si ergo prouidentia
tua vltra annum extenditur. iā in vitio sam
solicitudinem vertitur. vt abbatis. qui usq̄
in tertium annum reseruauit annonam. Cu
iusmodi homines modo reputamus sapien
tes. cum tamen veniant contra domini p̄o
hibitum: qui concedit tantum curam p̄sen
tium. Tales etiam de deo diffidunt ꝛ ob
hoc miserrimi sunt. Nec Petrus. Unde et
Crisosto. Quod autem dictum est nolite co
gitare de crastino. scio ego nec audire ali
quem nec omnino seruare. Cum enim neq̄
otare p̄o his iubeamur. nos omne studium
erga hec expedimus: ꝛ de his singulis co
gitando cōsumimur. Sed quantam in his
que ad corpus sunt curaz ostendimus tātā
in spūalibus habemus incuriam imo longe
etiam maiorem. Nec Crisi. Non vult aūt do
minus de futuro nos esse solicitos: tanq̄ cer
ti, de futura vita simus: quia neq̄ de p̄senti
certi ꝛ securi sumus. Unde Ambros. Puta
te quotidie moriturum ꝛ de crastino non
cogitabis. Unde ꝛ Seneca. Omnis dies si
cut vltima est ordinanda. Sufficit ergo no
bis p̄sentis cogitatio tpis. futurorum curas
que incerta est relinquamus. Crastinus .n.
dies solicitus erit sibiipsi. i. ipse affert solicitu
dinem suam secum. q̄ tempus sufficiat ha
bebit solicitudinem suam sibi congruā ꝛ de
bitam sicut patet. q̄ ex variatione temporis
occurrunt varia facienda. de quibus sufficit

nimis solicitari cum venerit eorum hora. ac
si dicat. Cum futurum dies aduenerit de ip
so curabitis ꝛ non ante: sicut enim hodier
nam solicitudinem nō interdico. ita nec cra
stinam. postq̄ crastinus dies aduenerit. Et
sm hoc in predictis hoc nomen solicitus di
cit anxietatē auaritie q̄ semp est fugiēda hic
discretionē prudētie q̄ de p̄sentib⁹ nō de fu
turis est habēda. sit ergo hodiernus dies de
se solicitus tantūmodo ꝛ nō ꝙ alio. sufficit di
ei malitia sua. i. cuilibet tēpori labor ꝛ fatiga
tio calamitas ꝛ ptritio dolor ꝛ tristitia. afflic
tio ꝛ angustia. solicitudo ꝛ cura. Unī malti
tia hic dicitur nō malū culpe q̄ agimus sz
malū pene quod patimur. In statu .n. ino
cētie nō indiguisset homo tali solicitudie ac
si dicat. Nō oportet q̄ labor ꝛ cogitatus ad
habēdū vite necessaria diē p̄uenat q̄d sz
sufficit dies q̄ necessaria sūmere oportet. cū
eni ꝓ se suā habeat solicitudinē nō oportet
addere aliā. Cur ergo malitiā malitie laborē
addere aliā. Cur ergo malitiā malitie laborē
iabori curā cure supaddere velitis: Nō itaq̄ ꝓ
malignitate penitur hic malitia sz ꝓ labore
ꝛ miseria. Sic enim dicere solemus multa
mala hodie passi sumus q̄ aliquo magno
labore vel miseria fatigamur. Unī Cris. Da
litiā vero hic nō malignitatem vocat sed mi
seriā ꝛ laborem. Sicut enim cum alibi di
cit si est malitia in ciuitate quā dñs nō fecit
non auaritiam significat ac rapinas nec ta
men quicq̄ aliud oīno sz eas p̄fecto plagas
q̄ diuinitus inferuntur de q̄bus rursus loqui
tur ꝙ ꝓphetam. qui facio pacem: ꝛ creo ma
lum. Neq̄ hic enim malitiam voluit intelli
gi. sed pestilentias profecto ꝛ fames ceteraq̄
huiusmodi que mala esse putantur a plu
rimis. Ita hic quoq̄ malitiā ꝓ afflictione
posuit: dicens. sufficit diei malitia sua. Ni
hil enim ita dolorem infert aie vt solicitudo
ꝛ cura. Nec Crisi. Itaq̄ nō labor ꝛ prouidē
tia damnatur sz mentem p̄occās cura. Et iō
Fm aug. hoc loco vehementer cauendū est.
ne cū viderimus aliquez seruū dei putidere.
ne ista necessaria sibi desint vel sibi cōmissis
indicemus cū ꝓtra p̄cepta dñi facere: ꝛ de
crastino solicitum esse Nam ꝛ ipse dñs cui
ministrabant angeli, ꝓpter exemplum ꝛ ad
tuos mandaz ecclesiam loculos habere di
gnatus est: ne quis in hoc scandalum pate
retur ꝛ iteruz satis apparet dñm nostrū non
hoc improbare si quis humano more ista ꝓ
curet sed nō quis ꝓpter ista deo militet vt in
operibus istis non regnum dei sed istorū ac
quisitiones intueat. Ad hanc ergo regulam
hoc totum p̄ceptum redigit. vt etiam in isto
cum p̄uisione regnū dei cogitemus in nullī

tia vero regni dei ista nō cogitemus ꝛ sim
plici corde tātūmodo ꝓpter regnū dei debe
mus operari bonū ad oēs nō aūt in hac ope
ratiōe vel solē vel curā regno dei mercedē tē
poralū cogitare. Ita enī etiā si aliquādo de
fuerit q̄ plerumq̄ ꝓp exercitationez nr̄az de⁹
facit. nō solū nō debilitant propositū nostrū
sed etiā examinatū propositum confirmant.
Nec Augusti. Oratio.

Omine ihesu xp̄e fac me nō thesauri
zare in terra emolimenta terrenoꝝ:
sed in celo premia maritorū: ꝛ quia
nemo potest duobus dominis fuire per cō
trarietatē obsequiorū. libera me a dñio ꝛ fui
tute mundi carnis ꝛ diaboli vt respiciā cōtē
platiōes celestes nō terrenas. adūce ad statu
rā nature mee cubitū gratie p̄sti ꝛ glorie i fu
turo. vt ꝙsiderē lilia agri. uuotos ecclesie coo
ptos ꝓtutū cādore poti⁹ q̄ senū diuites seculi
mittēdos in clibanū gehēne. Querā p̄cipue
regnū dei ꝛ iusticiā ei⁹ vt cū viatico tpalū ꝓ
via ꝓtutū pueniaz ad regnum celoꝝ Amen.
¶ De misericordia facienda ꝛ non iudicādo
ac fiducia oratiōis. Capitu. xxxix.

Post hec hortat nos
p dominꝰ ad misericordiā circa pri
mū faciendam. dicens. Estote misericordes
sic ut et pater vester mīsericors est. Deus enim
releuat miserias nras non expectādo aliqd
a nobis sz ꝓpter suā bonitatē: sic non debe
mus moueri ad releuādā miseriaz proximi
nō ꝓpter nostruz cōmodū ꝛ emolimētū: sed
ꝓpter illius salutē ꝛ diuine bontatis amo
rem qui eniz ꝓpter suuz cōmodū vel emolu
mentuz primo ꝙsulit vel būfacit: non vtiq̄
caritate hoc facit: q̄ nō illius quem dz tanq̄
seipsum diligere sz suaz vtilitatem q̄rit. vult
nos dñs pcm imitari in misericordia: qua
nos miseri multū indigemus non in potētia
q̄ supbe appetens diabolus in infernum est
detractus. nō in sapiētia q̄ appetens hō pa
radisum pdit. imortalitatis spoliat⁹ gloria.
Magnū igitur p̄conium pietatis aiab⁹ no
stris imprimit: q̄ nos deo conformes reddit.
Naturale est omnibus aialibus eiusdez spēi
adinuicez misericordiā fuare. multo magis
hō ad imaginez dei conditus: dz alter alteri
tanq̄ coimagini sue compati: ꝛ vnus alte
rius miseriam cordis assumere velut suam
ꝛ in hoc consistit ratio misericordie. De pie
tatis operibus sic dicit Dic. Nō memini me
legisse mala morte morituum q̄ libenter ope
risse mala morte morituum q̄ libenter ope
ra pietatis exercuit. Dz enim multos inter
cessores: ꝛ impossibile est multorū preces nō
exaudiri. Deinde ponit tres species miseri

cōdie. quarū prima cōsistit in nō iudicādo. De multis n. incertū est: q aio nāt cū possint simpliciter cōde fieri aut duplici. & ideo bene subdūxit. Nolite iudicare. i. inutile & temerariū iudicium. Nolite iudicare. i. nō incurrere de primo & nō iudicabimini. i. nō incurretis pcessū p qs sitis digni a deo iudicari: & si forte ex humana fragilitate ptingat nōs aliq̄ in istis iudicare: nolite tñ cōdēnare. i. absolute dignū cōdēnatiōe dicere: & pdēnabimini esse digni cōdēnatiōe. Dicere: & pdēnabimini. i. a deo p hoc peccatū: q3 aliqs est hodie tñ. i. a deo p hoc peccatū: q3 aliqs est hodie tñ. i. a deo p hoc peccatū: q3 aliqs est hodie tñ

periculū nō debet ignorāto possidere. Si ergo tu alīū iudicas & ipse in eisdē peccas & iam ceco cecum ducenti assimilaris. Quomodo enim ille a te ducetur ad bonū cum & tu pec cas qui de doctore putas & magistrū: Deinde inducit & aliā similitudinē de eodē dicēs Quid autē .i. quare & quomodo vides & cōsi deras festucam .i. paruum vel leue peccatū & tamen oculum non excecat & de facili si cut festuca cōsumitur ardore caritatis in oculo .i. in intentione & cōscientia fratris tui. trabē autem idest magnum & graue peccatum in oculo tuo idest in intentione & conscientia tua non consideras. Quasi diceret. cur habes oculum apertum ad iudicandum munda & aliena. clausum vero ad indicandū tua magna & consideratione tui relicta. considerans aliorum errata. Conuenit autē hoc omnibus & maxime doctoribus qui non subditorum minima peccata puniant propria im punita relinquūt. At quomodo .i. qua cōscientia aut qua fronte dicis fratri tuo minus peccanti vel innocenti. frater loquendo simulatorie sine idest patienter sustine & permitte et iam festucā .i. culpam licet modicā de oculo tuo .i. de conscientia & intentione tua te corripiendo & ipse trabem in oculo tuo non vides. Quasi diceret non potes dicere ordinate. Ut enim dicit Crisostō. videre festucam & ejicere non est omnium sed doctorū & sanctorū. Et q: fm eundē Crisostomus. Omnis sacerdos qui si vult docere populum: debet prius docere seipsum ideo bene sequitur. Igitur tu hypocrita .i. simulator & representator: persone aliene: q: sepe malus bonum arguit vt iustus videatur: & alium accusat vt se extollat ejice primū per colliriū penitentie trabem maioris peccati de oculo tuo: & conscientia q: magis tui & alteri⁹ es cognito: quia magis vides maiora & minora: q: magis te diligis & alium: quia in maiori peccato maius est periculum: & tunc .s. cū mundatus fuerit oculus tuus videbis & prospicies vt ejicias festucam minoris peccati de oculo & conscientia fratris tui ipsum arguendo: quia oculus conscientie purgatus videri potest: sed nube & caligine peccati cecatus non potest. Sic facias: vt exemplo potius q̄ dictis fratrem emēdes: ne tibi dicatur: medice cura teipsum nō doces. Sic est ordo caritatis q̄ a seipso incipiat & pri⁹ se & postea alios corrigat: & emēdet. Circa correctionem enim proximi attendi debet ordo correctionis scilicet vt hō prius se corrigat. deinde primum modus mansuetudinis causa mouens scilicet zelus caritatis circūstantia loci: & temporis estimatio eucando ac fiducia orationis.

tus sequentis. Prope modum & fere naturale est: vt quilibet peccata sua leuiget & aliena aggrauet. Unde dicit Hilarius. q̄ vix inuenitur aliqs ab hoc vitio alienus: quia vnusq̄sq; vitijs suis caueno. aliena facile reprehendū. Et ideo vt ait Aug. pie tantes⁊ vigilandum est: vt cū aliquē reprehendere vel obiurgare necessitas coegerit. primū cogitemus vtrum tale sit vitiū q̄ nunq̄ habuimus. Et si nunq̄ habuimus cogitemus & nos homines eē et habere potuisse. Si vero habuimus & nō habemus tangat memoriam cōis infirmitatis vt illam reprehensionē aut obiurgationē nō odiū sed misericordia precedat. Si at cogitātes nosmet inuenerimus in eo vitio in quo est ille quē reprehēdere parabamus. nō reprehendamus neq̄ obiurgemus: sed tantū ingemiscamus. & nō illud ad obtēperandū nobis sed ad pariter conandū inuitemus. Raro ergo & magna necessitate obiurgationes adhibende sunt: rita tamē vt etiam in his nō nobis ⁊ deo vt seruiatur instemus. Nec Aug. In oibus istis (vt dicit Basili⁹) ⁊siderādū est quāte sit difficultatis alios iudicare: q: oportet vt primo seipsos iudicent & cōspiciant. quod videtur grauissimū oium: q: cū oculus cuncta videat exteriora tū sup se visu non vtitur ita intellectus cū alienū corrigit peccatū difficile est ꝓprios defectus percipere. Aduertendum tū q̄ crimina arguentis aut ignot publica autē occulta. si publica peccat dupliciter arguendo. s. peccato presumptiōis: & peccato scādali. si autē sunt occulta tunc peccat primo modo tantū si tamen ille qui arguit primo peniteat: & postea humiliter arguat: non peccat. sed quia aliqui dei preceptis obtempera re cupientes q̄nq̄ aperiendo eaque hi quib⁹ aperiuntur, capere & sustinere nō possunt. am plius nocēt q̄ si occultarent recte subiungit. Nolite sanctum idest sacre scripture ministeria & fidei secreta vel etiam ecclesiastica sacramenta dare vel idest publicare & reuelare predicando misteria dispensando sacramenta canibus idest oblatrantibus detractoribus & veritatis obpugnatoribus. neq̄ miseritis margaritas idest q̄ sanctum. ante porcos .i. contemptores & derisores. ne forte conculcēt eas. s. proci contemnendo & fastidiendo pedibus suis. s. intellectu & affectu. & cōuersi .s. canes ab eo q̄ audierunt a nobis dirūpant vos reprehendēdo & blasphemādo: ac fidei simplicitatē & veritatem impugnando. Ut enim) ait Augu.) Due res faciunt magna nō recipi. s. contemptus & odium. primū ad porcos. secundum ad canes refertur. Cauendus est ergo ne quid aperiatur ei qui non capit

dus est ergo ne qd aperiat ei q̄ nō capit me lius enim querit q̄ clausus est q̄ id q̄ apertū est aut infestet p odiū vt canis. aut negligat p cōtemptū vt porcus. Et possit aliqs ignorantie siue pocius dicere qd sanctū me dare canibus phibeo. & quas margaritas mittere ante porcos. cū adhuc me habere nō videam oportune subiecit. dicēs. Petite. i. in fide & orando & dabit vobis. querite. s. in spe et recte viuendo & inuenietis. pulsate. i. in caritate & pseuerādo & aperiet vobis. Ubi Crisosto. Quoniā maiora erāt mādata supius posita. q̄ virtus humana trāsmittit eos ad deū cuius gratie nihil est impossibile. dicens. Petite. & dabit vobis: vt q̄ ex hoib⁹ ꝓsumari nō potest per gratiā dei adimpleat. Cum enim alia animalia deus muniuerit veloci pedum cursu: aut velocibus pennis. aut vnguibus aut dentibus aut cornibus hominem solum sic disposuit: vt virtus illius sit: ipse vt infirmitatis siue necessitate coactus: semp necessariū habeat dñm suum. Ubi & Piero. Si petenti dat & querens inuenit: & pulsanti aperiet q̄ cui nō dat & q̄ nō inuenit: & cui nō aperiet apparet q̄ si bene petierit pulsauerit. et Crisosto. petētis negligētia reprehēditur vbi dantis misericordia, nō dubitat. Unū & Aug. Dñs nr̄ ihesus xp̄s inter nos petitor cū pie dator. nō vtiq̄ nos tūn hortaret vt peteremus nisi dare vellet. Erubescat hūana pigritia pl⁹ vult nūc dare q̄ nos accipe. Plus vlt ille misereri quā nos a miseria liberari. Nā ille q̄ nos hortat: pp nos hortatur. Euigilem⁹ & hortati credam⁹ promittēti obsecremus vt & dātē gaudeamus hec Aug. Sciēdū vero q̄ oīo est exaudibilis tribus cōcurrentibus primū est q̄ sit pia & iusta. i. de pertinētib⁹ ad salutē q̄ exaudiri in aliq̄ q̄nq̄ nō expedit. Secūdū est q̄ sit pseuerās. i. nō interrupta per aliqd oīoni ꝓtrariū q: nō cessat orare: q̄ non cessat benefacere. Tertiū ē q̄ oret pro se: q: licq̄ aliquis pie & pseueranter p alio oret. oīo tū posset impediri ppter demeritū illius p quo oratur: is tribus predictis concurrētib⁹ semp exaudit & hoc est q̄ notatur in tribus verbis hic positis. s. petite pie. querite pseuerāter pulsate aperiet vobis: ex quo patet q̄ loquit de oratione facta p se cū dicit & aperiet vobis. Et q: istis concurrentibus semp exauditur orō. ió ne hoīes desperent in sua orōne exaudiri subdit oibus spem ꝓferens impetrandi. Dis. n. ingt qui credendo petit sicut dz accipit. & q̄ sperando q̄rit sicut dz inuenit. & pulsanti aperietur. Ergo pseuerātia opus est vt accipiamus q̄ petimus inueniamus q̄ q̄rimus: & q̄ pulsamus aperiatur. Nec enim tanta ꝓcul dubio verbor manifeste dñs oīdit. qua solicitos. molestos & inportunos. violētos & improbos ad petēdū nos esse velit. Usi & qdā aut labor improbus oīa vincit. Illud eius qd ad salutē pertinēt nō semper statim datur: sed differtur: vt con gruo tēpore detur: & vt ex dilatione carnis habeatur. q: diu desiderata dulcius obtinēt cito autem data vilescunt. Exp̄dit etiam vt ab ociosa locutione ne abstineat: qui in oratione exaudiri desiderat. Quia fm Grego. os nostrum ab omnipotente domino tantomodo exaudit in pce. quāto amplius inquinatur stulta locutiōe. Loquatur etiā oratus vt seipsum intelligat. si vult q̄ deus eum exaudiat. Nam fm Ambrosiū illam orationē de⁹ nō audit ad quā iste qui orat non intendit. Vult deus fideliter peti a se q̄ disposuit petentibus erogare. Unde Bernar. Vult autē a se requiri deus etiā q̄ pollicetur. Et ideo forte multa que dare disposuit prius pollicetur vt ex⁹ pmissione deuotio excitetur sicq̄ qd gratis daturus erat deuota oratio⁹ pmereatur. Nam aūt dicit dñs quid accipit petēs vl q̄rens aut pulsans. q: quādoq̄ exauditur ad votum vt cum datur id qd petitur: quādoq̄ ad meritum: vt cum aliquid equipalens vel melius datur. Aliquando enim sancti non recipiendo qd petūt. magis exaudiuntur quā si illud reciperent. Unū Augu. Nolite p magno habere. ad voluntatem a deo exaudiri aliquando deus quasi iratus dat qd petis & ꝓpitius negat q̄ petis. Quid ꝓsit & quid non medicus nouit q: de⁹ si voluntati nostre non dat. saluti dat. Quid enim si hoc petieris quod tibi obest & medic⁹ nouit q: obest tibi fratres discite rogare deū vt medico ⁊mittatis. Quod ipe nouit faciat. Tu morbum confitearis. ille medicamentū adhibeat. Non te exaudit ad voluntatem. sed exaudit ad salutem non fit q̄ vis sed fit q̄ tibi expedit. Hec Aug. Unū & Bern. nemo vestrū paruipēdat orationes suam q̄n ipse ad quez oramus non paruipendit eas. sed aut dabit q̄ petimus aut q̄ nouit vtili. Frequēter dñs discipulos ad orandū monuit sepe ope ꝓbauit & exempla plura ad hoc eis ꝓposuit vt nobis virtutem orationis ⁊men darent. Est quippe virtus eis estimabilis & efficax ad oia bona & ꝓficua ipetrāda ac mala & nociua repellēda. si ergo vis patiēter ad uersa tollerare. ora. si vis paruas affectiones ⁊cule: ora. si vis salutias fatuitates cognoscere & fallatias eius euitare. ora. si vis letāter in opere dei viuere ac laboris & afflictionis non cedere. ora. si vis in spirituali via te

exercere & carnis curam in desideriis non
agere: ora. Si vis vanarum cogitationum
muscas & fugare: ora. Si vis animam tuaz
sanctis & bonis cogitationibus a desideriis
feruoribus & deuotionibus impinguare ora.
Si vis cor tuum virili spiritu & constanti
proposito in dei beneplacito stabilire: ora.
Si vis vitia extirpare & virtutibus imbui:
ora. Si vis ad contemplationem ascendere
& sponsi amplexibus frui: ora. Si vis celesti
um dulcedinem & alia dei magnalia de gu
stare: ora. Et breuiter in quacunqz necessita
te oratio valet: quę spiritus malos a nobis
fugat: & bonos ad nos vocat. Unde Beda.
Sicut fur audito clamore fugit & vicini ex
citantur & veniunt ad succurrendum ita cla
mor orationis diabolum fugat & angelos
ac sanctos omnes ad succurrendum excitat.
Unde Bernar. Item babilonem & hierusa
lem est nuncius fidelissimus regi bene not⁹
& curie oratio. s. que in secreto noctis silen
tio per ignotas semitas archana celi penetra
re cubiculum regis adire & oportuna im
portunitate impij regis animum ad auxili
um mittendum inflectere nouit. Nec Ber
nar. Uides q̄ magne potentie & virtutis sit
oratio. Ad quorum omnium probationem
obmissis scripturarum probationibus. hoc
tibi sit pro efficaci probatione q̄ audiuimus
& vidimus quottidie per experientiam illite
ratas & simplices personas predicta & plu
ra alia etiam maiora per orationem impe
trare. Magnum quippe signum est gratie
dei vocare frequenter orationi. Unde Au
gustī. Cum videris non a te amotam depre
cationem tuam securus esto: quia non est
amota a te misericordia ipsius. Et vt breui
ter vtilitatem orationis dicam multum est
necessaria ad salutem promerendam: Unde
Augu. Nullum credimus ad salutem nisi
deo inuitante venire nullum inuitatum ni
si deo adiuuante bona operari. nullum nisi
orantem dei auxilium promereri. Uaca igitur
orationi. nihilq̄ aliud i necessarijs curis tan
tum exceptis in te delectet nisi oratio. q̄ ni
hil tantum te delectare debet: quantū mora
ri cum deo q̄ fit per orationē. Unde Criso.
Considera quanta est tibi concessa facilitas
quanta gloria attributa orationibus fabu
lari cum deo cū xpō misericolloquia. opta
re q̄ velis q̄ desideras. postulare. Deinde
auget orantibus obtinendi fiduciam: a mi
noribus consurgens ad maiora. confirmās
supertius promissum per exempla. Et ponit
primo similitudinem de amico qui propter
importunitatem & constantiam amici media

nocte venientis & petētis surgit & panes ne
cessarios cōmodat. Si enim homo pleueran
ter petenti dat ex tedio multomagis de⁹ ple
ueranter petenti dat ex amicitia. Un Beda.
Lōparatio est a minore Si enim amic⁹ hō
surgit de lecto & dat non amicitia sed tedio
cōpulsus. quanto magis dat de⁹ q̄ sine tedio
largissime donat q̄ petit sed ad hoc se petī
vult. vt capaces bonorū eius fiant q̄ petunt
Un & Aug. Nō ppter amicitiaz q̄uis amic⁹
sit: sz ppter ipsius bonitatē q̄ pulsare nō desistit
q̄ & cū esset negatū nō se auertit. ille q̄ nole
bat dare q̄ petebat secū: q̄ in petendo non
deficit. Quanto magis dabit bonus pater
q̄ nos hortat vt petamus: cui displicet si non
petam⁹. Ubi etiā Ambro. Media nocte pre
xit. vt omnibus momētis nō solū diebꝰ sed
etiā noctibus oratio deseratur. Et ideo scripto
rū memores noctibus ac diebus orationi in
stātes peccatis nr̄is venia postulem⁹. Nā si
ille tā sanct⁹ & q̄ regni erat necessitatibus oc
cupat⁹ septies in die laudē dño dicebat: ma
tutinis & vespertinis sacrificijs intent⁹: q̄d
nos facere oz q̄ eo amplius rogare debem⁹
quo frequentius carnis ac mētis fragilitate
delinquimus: vt de via lassis & istius seculi
cursu ac vite huius anfractu grauiter fatiga
tis. panis refectionis de esse nō possit qui ho
minis cor cōfirmet. Nec solū media nocte
dñs: sed oīb⁹ ppe docet vigilādū esse momē
tis. Uigilandū est semp. Multe enī inf die
sunt nobis & grauis corporis somnus. Quia
si dormire mens ceperit vigorē sue virtutis
amittet. Excita igit somnū tuū: vt pulses osti
um xpi. Nec Ambrosi. Secundo ponit simi
litudinē de patre carnali q̄ dat filijs suis bo
na data & necessaria q̄ petūt. Et pōit exēplum
de tribus p̄q̄ intelliguntur q̄ a deo postulare
debem⁹. Primū est panis & significat carita
tē q̄: sicut sine pane ois mensa inops dicit
sic sine caritate omnis virtus vana & inanis
est & omne opus bonū pdit. Huic opponit
duritia cordis q̄ p lapidē intelligit. Et p vtre
q̄ istorū dz orari: vt. s. caritas det & duritia
cordis auferat. Secūdo ponit exēplum de pi
ce p quē intelligit fides: q̄ sicut piscis i aqua
nascitur & in fluctibus aque non moritur sz
potius purgatur & melioratur. sic in baptismo
fides nascitur & inter tribulatiōes & fluctus
angustiarū huius mūdi nō extinguitur sed
potius purgatur: Huic contrarius est serpens
ppter venenum infidelitatis. Istam fidez
debemus petere a deo & nō dabi⁹ nobis ser
pentem. i. infidelitatem aut doctrinam vel
peruersitatem hereticorum: que p serpentes
intelligit. Tertio ponit exemplum de ouo

significat spem: quia sicut in ouo nōdum
est fetus perfectus: sz sola spes fetus sic spes
non est de habitis sed habendis. Unde sicut
ab ouo expectat pullus si ouū a matre fue
rit caletactū: sic eterna beatitudo aspe expe
tēt: si spes a matre conscientie in calore cari
tatis ꝓseruat. Huic ꝓtrariat scorpio. cui⁹ ve
nenata est cauda. Hāc spē debem⁹ petere a
xpō & nō dabit nobis scorpionē q̄ pōgit cau
da: & occidit & morte inferni inducit. Tres ꝓ
da: & occidit & morte inferni inducit Tres ꝓ
tutes predictas petere debem⁹ q̄: sine eis nō
est salus. Si ergo homo q̄ malus est ad ꝓpa
rationē diuine bonitatis & clementie (respe
ctu cuiuscunqz: nemo est bon⁹: q̄ etiā ideo malus
dicit q̄: ad malū est ꝓnus) dat bona data si
bi a deo. s. temporalia filio petēti multo ma
gis pater noster celestis q̄ ex natura sua bo
nus & pius est p essentiaz dabit spiritū bonū
i. bona spiritualia. s. gratiā & gloriā petētib⁹
se nō renuētib⁹. Uocat aūt oē bonū spūale
spiritū bonū. q̄: sz Aug. Spūs sanct⁹ est pri
mū bonū in quo oia bona sunt. Ubi Augusti
nus. Nō denegabit se petētib⁹: q̄ sponte ob
tulit se nō petētibus. Et preter hec omnia q̄
ꝓpio filio nō pepercit sed p nobis tra
didit illū. & dedit ad occidendū: quo nobis
nō cūcta q̄ petimus donabit. Dabit aūt ea q̄
petimus: si tamē ea q̄ ꝑcepit fecerim⁹. Et ue
rū. Qui vult audiri adeo prius audiat deus.
Qua fronte postulas q̄d ꝓmisit deus si non
facis q̄d iussit deus. Prius audi monitiones:
& sic exige promissiones. Quia preceptis dei
auertit q̄d in oratione postulat: nō meretur.
Nec August. Deinde ostendit p q̄d oratio a
patre ōnis exaudibilis sit. & ad meritū exau
ditionis cōcludendo subiungit. Omnia er
go quecūqz vultis. s. rationabiliter & dictāte
caritate vt faciāt vobis homines scilicet vti
liter & ordinate. & eadem & vos facite eis sci
licet loco & tempore. Qua enim fronte pe
tis dominum tuum. qui non agnoscis pa
rem tuum. Quasi dicat. Si vultis petita ac
cipere: quesita inuenire. pulsantes intrare:
ergo vos facite alijs que vobis fieri vultis
ab illis. Sed nec ab alijs expectetis: quod
illis non feceritis. Ubi Crisostomus. Ac si
diceret. Si ergo cupitis audiri preter illa
que dixi. etiam ista perficite. Uidisti certe
quia cum oratione opus sit etiam disciplī
na virtutum. Que vis tibi fieri a conserui
tuo erga proximum inquit ostende. Quid
vnqz hoc precepto aut leuius inueniatur
aut iustius. Nec Crisostomus. & quia iusti
ficiunt hec omnia. ideo multum valet ora
tio iusti assidua. Justus quippe fortis turris
& murus est in aduersis. & lex alios defen

dit ab eis. Unde figura in numeris est vbi
dicitur. quod aaron stans inter mortuos et
viuos deprecat⁹ est et plaga cessauit & ab in
cendio eos liberauit. Usi et sup illo verbo
Besi. nō delebo⁹ ppter decē dicit Ambrosi.
Nunc discamus quātus murus sit patrie hō
iustus. Ilorum fides nos fuat. iusticia ab o
dio diuino nos defendit. Un Greg. Melius
pugnat vir iustus orādo: q̄ innumeri pelia
tores pugnādo. Oratio enim viri iusti celos
penetrat. quomodo ergo i terris hostes non
vincat & nota q̄ cum dictum si omnia: hoc
mandatum non implet qui aliquid talium
obmittit. precipue quando illud facere po
test nisi malus bonus illud accusat. Quid er
go dicetur de illis qui non tantum obmit
tendo sed alios multipliciter affligendo q̄
sibi nolunt fieri. alijs facientes: huius man
dati transgressores efficiuntur. Dici potest
q̄ perfecti tenentur ad vtrumqz scilicet ni
hil talium obmittere & nihil molestum q̄
sibi nollent alijs inferre. Imperfecti autem
tenentur ad vltimum. sed non ad primum.
nisi in casu necessitatis quia primum in ca
su est precepti sed in alijs est super ero
casu est precepti sed in alijs est super ero
rogationis. Cum ergo sit duplex precepti
legis naturalis vnum negatiuum de quo
in Tobia dicitur q̄ ab alio tibi oderis fieri
vide ne aliquando alij facias. aliud affir
matiuum de quo hic habetur. in hoc affirma
tiuo negatiuum illud intelligitur. Unde Cri
sostomus. Cum enim due sunt vie que duc
unt ad virtutes. s. abstinēcia mali & operatio
boni hanc posuit ꝓpter illā significās. Nec
Crisō. Et istud affirmatiuum ad maiorem p
fectionem obligat q̄ negatiuū. Et ideo rōna
bile fuit vt affirmatiuū poneretur in nova
lege: q̄ maioris est perfectionis. Ubi malum fa
cere intercedimur. Hic aut ena magis bona
facere inbemur. Quia enim caritas patiens
& benigna est. non tm iniurias primi sortit
sustinet. sed eius quoqz gratia benigne pre
uenit. vt beneficijs ad maiorem trahat. Per
pēde quāte perfectionis sit hoc mandatū cu
ius est affectus. non amantē beneficia cogi
ad maiorem. Un nō ait. Prout faciunt faci
te. sed prout vultis vt faciāt vobis. facite illis
te. sed prout vultis vt faciāt vobis. facite illis
Qui hanc regulam obseruaret. nulli offen
deret sicut a nullo vellet offendi: & alijs bōa
penderet sicut ab alijs vellet sibi pendi.
Qui enim cogitat vt ea alteri faciat. que si
bi ab altero fieri expectat: pensat simul & vt
bi ab altero fieri expectat: pensat simul & vt
malis bona & bonis meliora respondeat &
exhibeat. Et declarans ultius precepti preconi
um. cōsequenter adiūgit. Hoc est. n. lex & p
phete. i. ipletio legis naturalis. q̄: hec lex

naturalis scripta ē in corde hoīa. ⁊ insita no
bis p quā gd sit virtus ⁊ vitiū dignoscimus
ac implemo legis .Dōs pce. ⁊ pphetice pre
dicationis-q; nihil dictū videt q̄ diligeos p
ximū nisi tanq̄ teipsum. q̄ nō ex dei dilectio
ne est faciendū. Quasi diceret. In h̄ vno im
plentur. ⁊ ad hoc tendūt. ⁊ ppter hoc sunt ⁊
hec docent lex ⁊ pphe ⁊ oēs sacre scripture
Omnia.n. pcepta ordinata homīe ad pri
mū.nō sunt nisi quedā pclusiones ex visu pnci
pio derivate. Vñ apls. Qui diligit primū
legē implevit. Ubi ⁊ Lrī. Brevi sermōe oia
q̄ salutē ac fidei nostre erāt necessaria dīus cō
prehendit vt ea q̄ nobis ab aliis fieri volu
mus .ipsi quoq; alijs similiter faciamus. In
q̄ mandato. vniuersa pcepta legis ac pphā
plistere dīus a patre mōstravit vicēdo. Hoc
est enim lex ⁊ pphe. Nā quecunq; lex ⁊ pro
phe sparsim in oibus pceperunt scripturis:
in hoc cōpēdioso cōtinent mādato: quasi in
mūcrabiles arbor ramū in vna radice. Qui
ergo ab alijs nobis nō nisi bona ⁊ vtilia ,fie
ri vollumus ipsi quoq; vicem gratie amoris
q̄ rependere debemus vt pcepta legis ac pro
phetarū splentes retributionē fidei a dīno
cōsequamur. Nec Lrīs. Jugū ergo dīi suā
ue est: ⁊ onus eius leue. vt in tā breui regula
eius lex ⁊ pcepta ad primū cōpleant. Nam
alio loco de nouē pceptis. s. de dilectiōe dei
⁊ primi logues nō tātū an lex pendet in his
⁊ pphete sed addidit tota lex ⁊ oēs pphete
Qs cū hic non addidit fuauit locū alteri p
cepto q̄ ad dilectionē dei ptinet. Quidā tñ
volūt q̄ pprehēdat etiā dilectio dei sine qua
si ipleī caritas primi: q̄ nec primū sine deo
nec deū sine primo diligīt. Considera nūc p
missa dīi pcepta. ⁊ vide q̄s rarus sit q̄ obser
uet ea. Precepti qdē affirmativi hoc i euan
gelio posiit. s. q̄a hēmōi vult vt faciāt vobis
homines ⁊ vos facite eis nescio si obstuator
aliq̄ possit hodie reperiri. Precepti vo ne
gativi in tribus positi. s. q̄ ab alio tibi oderis
fieri ne facias alijs: ⁊ si sint oparij. si tñ val
de pauci q̄: vt dicit Lrīsō. Nos econtrario
omnia facimus hominib⁹ q̄ ipi pati nolumus
Hoc ppe si solū in secularib⁹: ⁊ in q̄busdā ps religiosis q̄ sepe in plonis ⁊ rebus siue
vtiles alijs subtrahēdo: siue: dein vtilib⁹ seex
pediendo fratribus suis iniurias facīūt: sicq̄
in his ⁊ ceteris modis varijs ptra p̄dictum
dīi mandatū id faciūt. q̄ ipsi pati nollēt: nec
mirū si in futuro patiēt q̄s nollēt. Oīo.

O Omnipotēs ihū xpe q̄ docuisti nos fa
cere eibus misericordiā: ⁊ non iudi
care quēq̄. da mihi q̄ doceos pfice
re vt tibi pre valeā pplacere. hortaris nos vt

oremus: ⁊ vtiq̄ plerre vis: q̄ semp pmoneas
vt rogeris. Peto ergo q̄ iubeas: quero q̄ p
cipis: pulso q̄ mūgis. Qui me fecisti pete
re: ac accipe. qui dedisti querere. da inueni
re: q̄ docuisti pulsare: api pulsanti vt possit
intrare. A te habeo desiderare: a te habeam
impetrare. Bona q̄s offerāt: custodi q̄s exi
gas: vt velis coronare q̄s pīas. Amen.

¶ De arcta via ⁊ conclusione sermonis: Capitulū quadragesimum.

Tquia multa ⁊ admi
randa dīs preceperat: cūctisq̄ pas
sionibus suos esse liberos iusserat ne aliqs
diceret: q̄ portabilia iunt ista. primo ac du
ra: arcta via est ista valde difficilis obscura
tionis sunt ista mandata subdit monitionē.
dicens. Lōtendite ergo ⁊ solicite satagite in
trare p angustā portā. nō p latas Quasi dice
ret. Quanuis predicta sunt difficilia ⁊ an
gusta. tñ meritoria sunt ⁊ introitus ad cele
stia. Et notanter dicit ꝓtendite q̄: regnū ce
lor vis patiē ⁊ violēti rapiūt illud. Nō. n. po
test fieri sine conatu magno. q̄ homo terre
nꝰ fiat ciuis in celo. Et h̄ ꝓtētio? bōa. ⁊ scā
qualis fuit in legiōe thebeor. ater quos erat
de gloriose mortis acceleratiōe contētio. Sz
hodie est ꝓtētio de alijs: quia de maioritate
⁊ excellentia de acquirenda pecunia de in
iuria remordenda. ⁊ huiusmodi similia. Be
inde reddit monitionis dicte rationē dicēs.
Ita ergo intrate per angustam portam non
per latam. quia lata ē porta ⁊ spaciosa via q̄
ducit ad perditionem. ⁊ multi sunt qui ītrāt
per eam. Angusta vero est porta ⁊ arcta via
que ducit ad vitam ⁊ pauci sunt qui inueni
unt eam. porta ingressus est quo ad incipiē
tes. via progressus est quo ad pficiētes vel
deficientes. Et bene dixit viā angustam ⁊ ar
ctā: aliā vero latā ⁊ spaciosam. Nāz ieiunare
vigilare a carnis desiderijs ⁊ voluptatibus
abstinere ppriā volūtatem nō facere. cui nō
videt angustū ⁊ arctū: At vero delitiose mā
ducare. ⁊ bibere. ceteriq̄ carnis desiderijs ⁊
voluptatibus obedire ac volūtati sue in nul
lo cōtradicere cui nō vī latum ⁊ spaciosum.
Sed heu p latā viā q̄si omnes incedimus.
de angusta pauci curam⁹. Vñ Lrīsost. Qui
inisi sumus p angustā portā incedere p latā
semp incedimus. Et q̄dē hoies seculi latam
viā spaciosamq̄ gradiant nō valde mirū est
Eos aūt q̄ videnī sustinuisse crucez suā ⁊ seq
xpm p hāc latā ⁊ spaciosaz velle intrare nō
tibi pdigū videat. Denicq̄ monachi cum de
monasterijs regrūt. ⁊ delocis habitationum
percunctantur ante omnia inquirūt si reg

ea sit in loco si habundent oia .si aquarum
copie cōpluunt. Sed ⁊ si de heremo regrāt
etiā ibi ante omnia de rege tractāt. ⁊ de opor
tunitate ministerij corporalis. Jā vero si ad
aliq̄s dispēsationē vocaueris. aut aliqd mini
sterij diuinti iniungere volueris. prima statiz
solicitudo eius ⁊ prima verba eī ista sunt. si
tibi requies quo eundū est si inueniant ea q̄
necessaria sunt habundanter. si nihil desit
eorū que lata via ⁊ spaciosa deposcit: Quid
agis o homo: quid loqueris: arctā viā ⁊ an
gustā iussus es ambulare. vt quid de requie:
vt quid de habundātia percunctaris: Per
regris ingressus. Est aliquid ista pmutatiōe
nequius est aliqd ista puersitate deteriꝰ. Et
quidē qui, principalibus seculi ministrāt ho
rum nihil requirūt. sed tantū si lucri habeat
aliquid temporalis militie eius locus. Quid
si solum esse cognouerit. iam nullus refugit
labor: nullū periculū vitat: nulla indignitas
excusat: seruilia etiā si ab ingenuo deposcant
officia nō negabit. Peregrinationes quoq̄
longissimas periculosasq̄ nō respuet contu
melias: cruciatus: permutatiōes tēporū .sere
omnia spe lucri. Nec timet ne forte ab ipsa
miserabili spe decipiatur ac decidat nec im
matura peregrinatio locis mortē ⁊ subitā pti
mescit. separationē suorū: cōiugis etiā ac libe
rorū absentiā tollerabiliē patitur nō patrie:
no carorū mollitur affectu: sed desiderio ⁊ cu
piditate pecunie velut amēs agitur. ⁊ amo
re eius incensus nihil laboris sentit: nihil do
loris intelligit. Nos econtrario nō pecuniaz
querimus. sed sapientiā. nec terrā petimus: ⁊
ad celi diuitias festinamus. quas neq̄ oculꝰ
vidit neq̄ auris audiuit: nec in cor hominis
ascenderūt. Nec inquā querentes. ⁊ pro his
celo ipsi vim parantes inferre de requie cor
poris percunctamur. Vide illis quanto mi
seriores sumus ⁊ molliores. Quid dicis: O
homo quid agis: Celū paras ascendere. ⁊ re
gnum celi inuadere: ⁊ interrogas ne qua ti
bi difficultas occurrat in itinere. ne quid in
via tibi asperū accidat aut laboriosum. ⁊ eru
bescis nō pudore oppressus sub terrā temetipz
defodis .Si. n. oia tibi mala occurerūt. Si
vulneria tibi pericula imineret. Si cōuitia
Si inturie. Si ignamie. Si calūnie. Si gla
dius. Si ignis. Si ferrū. Si bestie. Si preci
pitia. Si fames. Si egritudo. Si cūcta que
dici vel excogitari possunt mala super te irrue
ret dignū aliqd erat vt nō tibi hic oia p tan
tis ⁊ talibus cautis. ridenda prorsus ⁊ peni
tus spernēda videret. Animis anime meus h
⁊ effeminate. Erit ergo aligo ita abiectus ⁊
ita infelix ⁊ ita degenerio animi vt celū empy
reos ascendere: de terrena requie cogitet. qui
nō solum requirere sed etiā parata recipere
iudeor est. Nō video carissime q̄ aliq̄s nisi
vera ⁊ pfecta cupidine celestiū teneat. Alio
quin omnia que videntur eē grauia umbras
putaret ⁊ risum. hec de via lata Lrīsosto. De
via vero arcta sic dicit Greg. Arcta quippe
bene viuendi censura non est ampla via: sed
semite in qua quisq̄ studiose cōstringit .qui
sub preceptoꝝ cōstodie solicite cōgustantur.
An nō quasi quedam angustia itineris est
in hoc quidem mūdo viuere sed de mundi
huius concupiscentia nil habere. aliena nō
appetere. propria non tenere: laudes mundi
despicere. ⁊ pro deo obprobria amare. glori
am fugere. ⁊ despectū sequi. adulatores des
picere. despicientes honorare mala nocenti
um ex corde dimittere. ⁊ erga eos dilectiōis
gratiam immobilez in corde retinere. Que
quidem omnia semute sunt sed magne. q: cō
to in hac vita pro ipsa viuendi custodia an
guste sunt tanto amplius in eterna retribu
tione dilatantur. Perfecta quippe scientia
est ⁊ cuncta hic agere. ⁊ de suis viribus scire
se nihil posse. Unde ⁊ Johannes abbas mō
tis syna. Attendamus nobilissimis. ne quan
do arctam angustam viam ambulare dici
mur amplā ⁊ spaciosaz tenentes curamus.
Arctam viam iudicabit tibi ⁊ iucidabit tri
bulatio ventris statio ad vigilandum in ora
tionibus. per totaz noctem. mensura aque ⁊
panis penuria. subsanationes. derisiones il
lusiones decisio propriaꝝ voluntatū ignomi
niarūz poculū. passionum ⁊ impulsionum
pacientia. sub despectione esse sine murmu
ratione violentia iniuriarum. lesus sustinere
fortiter detractione non indignari. ꝓtempt⁹
⁊ vilipensus non irasci. iudicatus humilia
ri. Beati post dictam viaz ingredientes quo
niam ipsorū est regnū celoꝝ. hec Joannes.
Non aūt te moueat. q̄a hic dicit' angusta est
porta ⁊ arcta via que ducit ad vitam ⁊ duci
tur. iugū. n. meum suaue ⁊ onus meum leue
q: sicut onus dicitur leue incomparatiōe ad
mercedē licet in se sit graue. sic presentia in
comoda respectu glorie future. Iraqlata di
ci potest hec via q: i amore celestiū cor dila
tat cogitantiū quīn non sunt cōdigne passio
nes huius tpis ad futuram gloriā que reue
labitur in nobis. ⁊ angusta q: amorē terreno
rū augustat. ⁊ a terrenis hominem alienat
Unde Sm Lrīsost. Arcta est via ⁊ angusta ⁊
nihilominus leuis ac facilis. q: cuncta aspe
ra vite hui⁹ pertrescūt. ⁊ q̄ad boni finem
ra vite hui⁹ pertrescūt. ⁊ q̄ad boni finem
.s. ad vitā peruenūt. Temporale tedorum

& perpetuū cōsonatorus. Et q̄ primo sunt la
biosa q̄e transeunt & postea gloriosa q̄e
permanent maximū poterit laborare esse tola
tum. Igitur & si in ic difficile sit q̄ iubemur
tamen faciendā est vt ad gloriam peruenire
mereamur. Qui.n.nō compatimur:nō conre
gnabit.nec cōsonabitur nisi qui legitime cer
tauerit. Et iterū si quis viam laboriosam exi
stimat.suam desidiaz accusat. Si enī nautis
pelagi fluctus si tēpestates atq̄ hyems agri
colis si vulnera cedesq̄ militibus sit grauis
simi ictus plagesq̄ pugilibus leues videntur
& tollerabiles sunt propter spem temporaliū
ac perceptorum cōmodorum tanto magis
eum celū preparatur in premio nihil expe
rientibus asperitatibus debet sentiri. Nec as
piciaz q̄ via & aspera:sed quo ducit.nec alia
q̄ lata est sed vbi desinit. Dec Cris. Quomo
do autem domini precepta nobis nō difficti
lia & onerosa sed magis facilia & leuia esse vi
deantur.docet adhuc idem Criso.dicēs. Dis
ergo que dicta sunt ne vltra inobedientiā cō
tentione foueamus maxime cū premia & vo
luntatem in se & vtilitatez habeant ipsa precē
pta. Que si molesta.& onerosa pleriscq̄ & in
gentis cuiusdam videntur labozis. intellige
propter xp̄m te illa suscepisse facienda.& q̄ vi
detur esse triste iocundissimuz indicabis. Si
enim cogitationē hanc semper habuerimus
nihil exprimit onerosum. sed ex diuerso plu
rimam vndiq̄ capiemus voluptatez. Si qui
dem laboripse nō amplius labor apparebit.
sed quanto magis intenditur tanto dulcior
& voluptuosior fiet. Quādo igitur te cupidi
tas pecuniarum aliorumq̄ obsederit consue
tudo vitiorum ipse ad animam tuam loque
re. Tristaris quia te corpis voluptate defrau
do.sed letare potius q̄ celorū tibi regna pro
uideo. Non enim propter hominem.sed pro
pter deum istud operaris. Paululum igitur
expecta.& videbis q̄ sit commodum grande
paratū. Disce presentis vite ponderā magna
nimiter sustinere & ineffabili apud deuz fidu
cia ac liberalitate gaudebis. Si enim ista sem
per nostre inculcemus animi:celeriter ab oi
bus illam vitijs subtrahemus. Unum illud
a te ac soluz requirit deus: vt aduersus hostē
veras inimicicias pro honoꝛ regis & tua salu
te suscipias. Itaq̄ si ei istud obtuleris:oē iaz
bellum ipse conficiet. Ita etiam illa que im
portabilia nunc putamus. facilia prorsus ac
lenia amabiliaq̄ ducemus. Quandiu enim
in vitijs permanemus. asperā atq̄ difficilez
& omnino arduam opinamur esse virtutem.
ipa vero vitia desiderabilia prorsus ac dulcia
sinauté velbreui tempore desideramus: nic
& hec horribilia & turpia.& virtus delectabi
lis apparebit ac facilis. Nec autez ex illis ha
bunde valemus addiscere:qui vitam suam in
cta in melius conuersione mutauerunt. Nec
Criso. Unde dicit & seneca. Quedam non q̄
difficilia sunt nō audemus sed nō audemus
difficilia sunt. Et q̄ dixit paucos esse qui in
uenīunt angustam portam & arctam viam:
ne hereticī & peruersi homines falsitatem ap
parentia virtutuz palliantes & se plurimūq̄
paucitate commendantes.se nomine pauci
tatis supponāt. & simplices in via dei ambu
lantes decipiant statim subiecit dicens.((At
tendite)).i.attente & diligēter cauete((a falsis
prophetis,))Unde Hilarius.Quia paucorū
est inuenire arctam viam:fraudulentiam eo
rum qui se eā inuenire mentiuntur exponit:
ne ab illa nos impediant. Attendite inquaz
a falsis prophetis.i.a deceptoribus hereticis.
simulatis hypocritis.falsis fratribus.religio
nis specie pretendentibus.& huiusmodi. Do
ralter tres falsi prophete sunt caro mūdus
diabolus. Ille enim dicitur falsus propheta
qui vnum predicit & premittit,& aliud euent
ens soluit sicq̄ homines decipit & fallit. Pri
mus ergo est concupiscentia carnalis.p̄mit
tens delectationez & soluens eternā affictio
nē. Secūdus est cupiditas mundialis p̄mit
tens sufficientiā. & soluēs finalem inopiam.
Tertius est diabolus siue superbia secularis
promittens exaltationē.& soluens futurā ab
iectionē.q̄ qui se exaltat humiliabitur. Pōt
etiam hoc exponi de omnibus ,demonibus
se in angelos lucis(vt iustos decipiant trans
ferentes.Unde dicit Johannes:nolite crede
re omni spiritui sed p̄bate spiritus'an ex deo
sint. ((Qui veniunt ad vos)).i.decipiendos
((in vestimentis ouium.i.sub specie religiōis
in conspectu hominum similes iustitie mini
stris in habitu humili.& oratione prolixa.in
ieiunio arcto.in elemosyne'largitione in ver
bis blandis. ceteriscq̄ religionis signis quia
pretendunt simplicitatem . simulant māsue
tudinem ostentant humilitatem. fingunt su
am ad populū humilitatem habentes secun
dum apostolum speciem pietatis virtutē au
tem eius abnegantes. Unde subdngitur.((
Intrinsecus autem))scilicet in corde & volū
tate decipiendi((sūt lupi))rapaces:q̄ cū spe
cie virtutis sint induti vite tamen prauitate
sunt corrupti.& ideo magis cauendum.ne ca
piendo dilanient vos blanditys & simulatio
nibus. Unde enim((ait Criso.))Nulla res sic
exterminat bonum sicut simulatio. nam ma
lum sub specie boni celatum deus non cogno
scetur.non cauetur. Ubi Hiero. Et de omni

bus quidez intelligi potest qui aliud habitu
ac sermone p̄mittunt aliud opere demon
strāt. sed specialiter de hereticis intelligendū
est qui videntur cōtinentia castitate.ieiunio
quasi quadam pietatis veste se circundare.
intrinsecus vero habentes animum venena
tum simplicium fratruz corda decipiunt.
Dec Hieronimus. Et q̄ illi falsi p̄phete nō
possunt cognosci ex apparētia exteriori ideo
ostendit vnde debeāt cognosci . scilicet a fra
tribus & operibus. Cum enim alteri sint exte
rius in conuersatione, alteri interius in affe
ctione:& ita difficile cognoscantur. tamen a
fructibus eoruz. idest operibus cognoscetis
eos scilicet similiter.non tamen omnibus.li
cet bona,& laudabilia opera videantur aliis
sed quibusdam & maxime per impatientiaz
eorum tempore persecutionis & aduersitatis
quia de facili in tempore temptationis rece
dunt & p̄ro simulata iustitia pressuras nō su
stinent.sed vt dicit Augustinus.Uestimenta
religiosa sine bonis operibus non solum re
medium habere non poterunt. sed etiam in
stum dei iudicium sustinebunt,. vt enim dicit
seneca.malus vbi bonum se,simulat tūc pes
simus est. Igitur vt idez seneca dicit quis sis
inter est non quid haberis.Deinde probat q̄
proposuit exemplo particulari. q̄ spine & tri
buli.ac vitis & ficulnea cognoscuntur distin
cte ex fructibus diuersis.ergo & hoies. ((Nō
enim colligunt despinis vuas.aut de tribulis
ficus.Ubi Cri. Quod vero dicit huiusmodi
est.Nihil habent mansuetum.nihil mite ni
hil dulce.vsq̄ ad pellem sunt oues.ideoq̄ fa
cilis est cognitio.vt neq̄ de cōtingenti dubi
tes hec Criso.noie spine pōt itelligi carnalis
concupiscentia,que ardet & nunq̄ consumit
noie tribuli spiritualis malitia que p̄na est
punctionibus peccatoꝝ:noie vue seruoꝝ vite
actiue:noie ficus dulcedo vite contēplatiue.
Et concupiscentia ergo carnis non colligit
bona actio.q̄ requirit corpus spiritui obedi
ens & subiectū.nec de malitia cordis contem
platio q̄ requirit cor deuotū:& pacificū.q̄ in
malignā aiam non introibit sapientia quo
ad contemplatiuā . nec habitabit in corpore
subdito peccatis quo ad actiuaz:qui ministe
rio corporis exercetur. Deinde cōfirmat hoc
idē exēplo generali. quia sicut vnaquecq̄ ar
bor ex fructu suo cognoscitur.ita vnusquisq̄
homo ex fructibus & operibus suis cognosci
pōt. Ideoq̄ nō dixit a foliis eorum.i.verbis.
sed((a fructibus)).i.operibus((cognoscetis
eos.)) si.n.verba attendimus non facile bo
ni discernuntur a malis sed qui in verbis nō
discernūtur: in operibus cōprehenduntur.si
ñdeles sunt.si mites: si patientes si humiles
si casti.si auaritiā oderint:& similia que enu
merare longū est. Cognoscentur ergo falsi p
phete a fructibus suis quonia & si aliquādo
bonū aliquod facere videātur.scilemosynā.
oratione & ieiunii & huiusmodi tamē q̄ vel
p̄ro lucro vel p̄ro laude faciūt.eoꝝ simulatio
diu non pōt celari. Quāuis cui inscrutabile
sit cor hois pōt tamen humano iudicio inter
me longo tēpore cognosci ex actibus & ope
ribus:que vocat fructibus:q̄ qualis vnusq̄s
q̄ est:talia dicit & operatur. Undelicet mali
& vitiosi malitiā suā operant aliquo tēpore:
& operentur bonū ex genere.tamē nō est bū
possibile.quin operentur quādoq̄ secūdū in
clinationē suc malitie. Unde seneca. Nemo
pōt diu ferre personā fictā.cito in naturā suā
recidunt quibus veritas nō subest. Qui aūt
ex solido nascuntur.tēpore ipsi in melius pro
ficiunt.Detegitur etiā error quādoq̄ tempo
ralis cōmodi temptatione persecutionis tem
pore & si fingant humilitatem & bona opera
tempore prosperitatis cū honorantur detege
tur tamen eorū superbia cū aduersis tangun
tur & honoꝝ subtrahitur. Possunt etiam co
gnosci quādo consecuti sunt ea propter que
operando laborauerunt vt dignitates & hu
iusmodi. quia sepe postmodum cessant ope
rari. Unde Augusti. Quecunq̄ in factis vel
dictis apparere non potuerunt.temptationi
bus aperiuntur. Temptatio autem duplex ē.
aut in spe adipiscendi aliquod commodum
temporale.aut in timore amittendi. Cum.n.
aliquibus temptationibus ceperint ea ipsa il
lis subtrahi vel negari:que isto velamine vel
consecuti sunt vel consequi cupiunt. tunc ne
cesse est vt appareat vtrū lupus in ouina pel
le sit an agnus in sua. Nec Augustinus. In
super & in hoc cognoscūtur. q̄ simplices op
primunt.maioribus detrahūt.minima redar
guūt.correctionem impugnant.non faciunt
quod dicunt in dignitatibus se iactāt in bo
nis inceptis fastidiūt.in aduersitatibus mur
murant.& maxime per impatientiam: in ad
uersitatibus vt supra dictū est. cognoscūtur.
Ubi nota quod homo non loquitur ita expedi
te nec ita proprie sicut in lingua propria sunt
autem aliqui qui faciunt sicut auis in capo
cē hominum vel aliarum auium & licet quā
do bene sit sibi.hoc faciat tamē si aliquis eaz
in pede leserit,vel alibi dolorem senserit . vel
quicq̄ cōtra voluntatē receperit statiz ad vo
cē propriā reuertitur. Sic multi quādo sunt
in prosperitate.vel quādo bene fit eis mutāt
vocē propriam. deū laudant:adulationibus

mirabilia p̄fectura sint si ea operatus fuerit adiq̄ possessione virtutum q: neq; fides neq; mirabilia quicq; valent si nō assistat vita. Et iterum nullq; in opere signorum et mirabilium deauindeponiturtied in expletione mandatorum et perfectione. Qui signor ne et mirabilium inducio probarivult.non p̄t esse probus videri. Vita enim et actus probi esse probus videri. Vita enim et actus probi etiam sine signis et mirabilibus merētur coram.iniqua aut̄ conuersatio.et si signa et p dicta fecerit:supplicia non euadet. Nec Cristo. Notandum quod hec miraculorum operatio quandoq; p̄uenit ex merito inuocantis nomen domini.quandoq; nec ex merito illius super quem inuocatur.quandoq; nec ex merito hui⁹ nec ex merito illius.sed ob vtilitatem assistentiū.vt videntes hec deū honorent. et in xp̄m credant quādoq; ad dānationē inuocantis et p̄sentiū.vt videntes nō videāt.et videntes ceci fiant. quādoq; etiā mediatōnē et vanā gloriā extollit.vt aliquo alio mō facienti uocet. Non mireris ergo si quādoq; iniqui p̄ophetent aut miracula faciāt q: ista sunt gratie dei gratis date. que dātur principaliter ad cōmunes vtilitatē ecclesie et raro ad vtilitatez singularis persone et ideo aliquādo per malos homines a deo bis dātur ad innocationes nostis xp̄i.non pp̄ merita inuocantiū sed ad declarationē virtutis xp̄i. et confirmationē fidei. licet ipsi inuocātes sint mali sicut bona elemosyna aliquando dat a bono dño.mediāte malo seruo. Bonū ergo sectemur malū oē vitemus.totoq; affectu p̄ceptis celestibus obtemperemus ac talibus officiis cogniti dei simus agentesq; potius quod vult.q: quod p̄t glorietur. Et q: dominus repellit ipsum cōfitentes ore et ope legē suā nō implentes.cōcludit inutilitatez auditus vbi non sequit opus.et ammonet nos vt xp̄i doctrinā ope impleamus:ne cū operarijs iniquitatis ab eo discedamus. q: inutilis est legis auditio nisi sequatur operis impletio.Unde concludit totū sermonē cuius conclusio quā terribiliter inferatur. valde attendēdū est. ((Omis ergo)) inquit nullo excluso ((qui audit)) aure interiori intelligēdo((verba)) mea((hec)) q̄ locutus sum in apto((et facit ea)) affectu caritatis ope adiplendo((assimiliabitur viro sapienti)) sibi in futurū p̄videnti((qui edificauit domū suā)).i.bonor̄ operū cōstructionē((supra petrā)).i.xp̄m omnia opa sua faciens pp̄ ipsum.talis enī facit opa bona de genere. et recta intentione que dño requiruntur ad impletionē legis euāgelice.Non enī quisq; firmat q̄ audit vel percipit.nisi factēdo et ope implendo.Et q: petra

est xp̄s.ille i xp̄o edificat.qui q̄ ab illo audit facit.((Descendit pluuia)).i.tēptatio carnalis lasciue et concupiscentie((venerūt flumina))mundane cupiditatis.et auaritie((flauerūt venti))diaboli vanitatis et superbie((et irruerūt))per impetuositatem et importunitatē tēptationū((in domū illā)).i.edificiū operū suor̄((supra arenā)).i. amorē terrenor̄ mobile et instabile fundamentū:q̄ facit omnis qui contemptis celestibus nō celsat inhyare terrenis.et qui intentionē suā super aliud q̄z super ipsum deus ponit q: omnis creatura mutabilis est.Arena cupiditati terrenor̄ cōparat. q: sterilis.sic qui amat diuitias frui nō potest. q: fluida sic transeūt omnia velut vmbra q: fluctibus cōcussa sic in mūdo est p̄ssura. Ité per arenā congregationē malor̄ significat. q: innumerabilis p̄ multiplicitatē.q: discoherens per dissessionē.q: sterilis ad bonor̄ multiplicationē.Et ideo sequitur casus i peccatū. q:((venerūt)) supradicta mala tēptationū et ((irruerunt)) subito impetu et simul((in domū illā)) male fundatā((et cecidit))per culpā((et facta ē ruina eius magna)) q: ruit vsq; ad gehennā Primo ruit in foueā culpe et postea in fouea gehenne q̄ est ruina magna. q: omnino

irreparabilis. omnis conscientia q̄ spe firma in deo nō permanet in tēptationibus subsistere non valet.et tanto amplius agitatur.q̄to plus in his que mūdi sunt a superioribus disiungitur.Ubi Beda. Manifestū est q: ingruente qualibet tēptatione.mox et vere mali.et ficti boni pejores fiūt.donec ad extremū perpetuā labantur in penā.Ubi et Crisō.Et facta fuit ruina eis magna. Neq; n.exiguum rū leuiūq; rerū periculū est sed de aie discrimine de imortalibus supplitijs.deq; celestis regni amissione res agitur. Nec Crisō. Nec tamen semp audiens verbū dei et nō faciens cadit in illā periculosam ruinā. sed duplici distinctione opus est.Una ex parte audientis. q: is qui audiit verbū dei aut obmittit facere ex contēptu et tūc locū hēt similitudo proposita aut ex fragilitate et tūc non. Alia ex parte verbi dī q: ea verba que quis audit aut sunt verba necessitas ad salutē sicut precepta euāgelica. et tūc similitudo hēt locū aut sunt verba supflui et superogationis: et tūc nō nisi q̄dā ad perfectos.Moraliter domus i domo iusti.cuius edificatio pertinet ad bonor̄ operū perfectionē fossio.ad cōtemptus terrenor̄ siue paupertatē fundatio ad meditationē celestiū et amorē impulsio ad temptationū impugnationē immobilitas ad finalē perseuerantiā. Domus impij est mala cōscientia de qua in michea adhuc ignis i domo impij cuius terrena edificatio p̄tinet ad terrenor̄ amorem fundamenti p̄uatio ad mētis instabilitatē fluminis inundatio ad carnalitū delitiarū fluxibilitatem casus celeritas ad peccandi p̄nitatē ruine magnitudo ad eternā dānationem. Dūs etiā concutitur in tentatione:inclinantur in declinatione cadit in consensu. Et est casus magnus in contemptu. Et est casus magnus in consensu.q: sic cadit a gratia.maior in opere q: sic cadit a vita maximus in obstinatione q: sic cadit a misericordia. Sapiens ergo qui audita opere complet et perficit structuram firmā erigit q: per cumulū bonor̄ operū deus gratiā dat que nostra merita absq; ruina casus consolidat et firmat. Per gratiam enīz bene operando meremur perseuerantiaz in bono vt spirituale nostrū edificiū in petra fidei fundatū.per spem erectū per caritatē,solidatū.nec pluuia nec fluminibus.nec vētis poterit euerti.xp̄o suā gratiā donante. Stultus vero qui audit et nō operatur sed audita dissimulans. obliuiosus auditor factus.tanquam super arenam opus edificationis impendit. et q: audire p̄ceptū opus nō firmat statim tentationibus supervenientibus ruit et euanescit. Non enim auditores legis iusti sunt apud deum sed factores. Sunt aut̄ tria genera hominum edificantium. Sunt enim qui amant solum deum.et hi edificant aurum argentū et lapides pretiosos.in amore virtutis aurum. in cognitione veritatis argentum.in cooperatiōe boni operis lapides pretiosos.Sunt alij qui amant quedam preter deum.tamen nil contra deum. nec aliquid plusq; deum et in his fundamentum quidem manet quia amor dei nō destruit.tamē quia ex affectu eorum que pariter amantur quedam corruptio cōtrahitur lignum et fenum et stipula super edificatur.in ligno peccatum illicitum operis in feno sine opere peccatū pravitatis. in stipula peccatum illicite cogitationis.sunt alij qui amāt quedam contra deum et i his omnino destruitur fundamētum quia amor dei esse nō potest.vbi vel solus vel summus nō est. Igitur apud primos pertinet laudari et saluari.ad secundos corripi et liberari.ad tertios argui et vanari. Istos super fundamētum fidei quidam edificant aurum cōtemplationis argētum predicationis. quidam lapides pretiosos bonorum operū. Isti quidem saluant et merito fundamenti et bonor̄ operū. Alij vero edificant ligna.f. amorē ardentiorem temporalium. Alij fenū .f.minus delectationū carnalium. Alij stipulam.f.ociosor̄ verbor̄ et operum infirmor̄. Isti etiā saluāt merito fundamenti. et tñ q̄si p̄ ignem quo cruitur edificium tanto fundamento non idoneū. Deinde ad conclusionē totius p̄cedentium subiūgit.((Et factū ē cuz consumasset iesus verba hec. s.))sermones istos i mōte habitos.q̄ bene dicunt̄ p̄sumati q: nihil i perfectionis habent. et ois salutis necessaria p̄tinent((admirabant̄ turbe super doctrina ei⁹)) et de excellētia sapientie ei⁹.q: nunq̄ sic homo est locutus.Et bene admirabant̄.q:(vt ait Crisost.) q̄dq̄ digne laudare non possumus admiramur. Ubi ostenditur eminentia doctrine xp̄i q: admirabant̄ turbe.eo q̄ eminentissimas virtutes docebat et in perfectionem legis supplebat.et nō solum terrena bona.sed celestia p̄mittebat.ac doctrinam suam mirabiliter cōfirmabat.Unde causam admirationis subdit dicens.((Erat enim docens eos sicut potestatem habens)) scilicet per seipsum in sermone p̄ferendo consilia p̄ceptis: et que minus videbantur in lege addendo obscuritates legis explanando in iure condendo et ad libitum iuris sui mutādo vel illud auctor et conditor iuris sui mutādo vel illud sicut nemini subiectus cuz vellet renocando sicut nemini subiectus cuz vellet renocando vel sicut potestatem habens infirmos sanandi.et miracula faciendi vel sicut potestatem

mirabilia profutura sint si ea operatus fue
rit absq; possessione virtutum: q; neq; fides
neq; mirabilia quicq; valent si nō assistat vi
ta. Et iterum nusq; in opere signorum ⁊ mi
rabilium beatitudo ponitur: sed in expletio
ne mandatorum ⁊ perfectione. Qui signorum
⁊ mirabilium iudicijs probari vult. non pō
test probus videri. Vita enim ⁊ actus probi
etiam sine signis ⁊ mirabilibus merētur co
ronā. iniqua autē conuersatio. et si signa ⁊ p
digia fecerit: supplicia non euadet. Hec Cri
so. Notandum quod hec miraculorum ope
ratio quandoq; prouenit ex merito inuocan
tis nomen domini. quandoq; nec ex merito
illius super quem inuocatur. quandoq; nec
ex merito hu⁹ nec ex merito illius. sed ob vti
litatem assistentiū. vt videntes hec deū hono
rent. ⁊ in xpm credant quādoq; ad dānatio
nē inuocantis ⁊ presentiū. vt videntes nō vi
deāt. ⁊ videntes ceci fiant. quādoq; etiā me
elatōnē ⁊ vanā gloriā extollit. vl' aliquo alio
mō facienti nocet. Non mireris ergo si quā
doq; iniqui prophetent aut miracula faciāt
q; iste sunt gratie dei gratis date. que dātur
principaliter ad cōmunē vtilitatē ecclesie ⁊
raro ad vtilitatē singularis persone ⁊ ideo
aliquādo per malos hoies a deo bis dātur
ad inuocationē nois xpi. non pp merita in
uocantiū sed ad declarationē virtutis xpi. ⁊
confirmationē fidei. licet ipsi inuocātes sint
mali sicut bona elemosyna aliquando dat a
bono dño. mediāte malo seruo. Bonū ergo
sectemur malū oē vitemus. totoq; affectu p
ceptis celestibus obtemperemus ac talibus
officijs cogniti dei simus agentesq; potius
quod vult. q; quod pōt gloriemur. Et q; do
minus repellit ipsum cōfitentes ore ⁊ ope le
gē suā nō implentes. cōcludit inutilitatē au
ditus vbi non sequit opus. ⁊ ammonet nos
vt xpi doctrinā ope impleamus: ne cū opera
rijs iniquitatis ab eo discedamus. q; inutilis
est legis auditio nisi sequatur operis imple
tio. Unde concludit totū sermonē cuius con
clusio quā terribiliter inferatur. valde atten
dendū est. ((Ois ergo)) inquit nullo excluso
((qui audit)) aure interiori intelligēdo ((ver
ba)) mea ((hec)) q̄ locutus sum in xpo ((⁊ fa
cit ea)) affectu caritatis ope adimplendo ((assi
milabitur viro sapienti)) sibi in futurū pro
uidenti ((qui edificauit domū suā)) .i. bonoꝝ
operū cōstructionē ((supra petrā)) .i. xpm om
nia opa sua faciens pp ipsum. talis eni facit
opa bona de genere. ⁊ recta intentione que
duo requiruntur ad impletionē legis euāge
lice. Non eni quisq; firmat q̄ audit vel perci
pit. nisi faciēdo ⁊ ope implendo. Et q; petra

est xps. ille i xpo edificat. qui qd ab illo audit
facit. ((Descendit pluuia)) .i. tēptatio carna
lis lasciuie ⁊ concupiscentie ((venerūt flumi
na)) mundane cupiditatis. ⁊ auaritie ((flaue
rūt venti)) diaboli vanitatis ⁊ supbie ((⁊ ir
ruerūt)) per impetuositatem ⁊ importunita
tē tēptationū ((in domū illā)) .i. edificiū vir
tutū in xpo constructū. sed ((non)) diruerūt
eā nec ((cedit)) a stabilitate virtutis succum
bēdo tēptationibus istis ((fundata .n. erat))
finaliter. radicaliter ⁊ perseuerāter per fidē
spem ⁊ caritatē ((supra firmā petrā)) ⁊ soli
dā .i. xpm nō in terrenis. Tangitur ergo hic
triplex temptationū differentia. in qua signi
ficantur ⁊ consistūt oia temptationū genera.
Potest etiā dici q̄ quedā sunt tēptationes
voluptatis ⁊ concupiscentie carnalis que de
signātur in pluuia q̄ guttatim cadit ⁊ emol
lit. alie sunt aduersitatis ⁊ tribulationis que
significantur per flumina que cū impetu ve
niunt alie sunt persuasionis siue per minas
siue per blanditias humanas siue per sugge
stiones diabolicas que designantur per ven
tos. Hoꝝ aūt oiū qui prosperantibus indu
citur aduersitatibus frangitur. Quoꝝ nihil
metuit qui fundatā habet domū supra petrā
.i. xpm cui innititur in obseruatione precepto
rū. i. qui non solū audit precepta dñi sed etiā
facit. Et his oibus periculose subiacet qui au
dit ⁊ nō facit. nō eni quisq; stabile fundamē
tū habet nec firmat in se. que dñs precipit
vel ipse audit nisi ea fecerit. Unde cōsequē
ter ait. ((Et)) per oppositū ((ois q̄ audit ver
ba mea)) hec supradicta ((⁊ nō facit ea)) sed
cōtemnit ((similis erit)) in culpa viro stulto
((⁊ malo)) qui edificauit domū suā .i. edifi
ciū operū suoꝝ ((supra arenā)) .i. amorē ter
renoꝝ mobile ⁊ instabile fundamentū: q̄ fa
cit omnis qui contemptis celestibus nō ces
sat inhyare terrenis. ⁊ qui intentionē suā su
per aliud q̄ super ipsum deū ponit q; om
nis creatura mutabilis est. Arena cupidita
ti terrenoꝝ cōparat. q; sterilis. sic qui amat
diuitias frui nō potest. q; fluida sic transeūt
omnia velut vmbra q; fluctibus cōcussa sic
in mūdo est pressura. Itē per arenā congre
gationē maloꝝ significat. q; innumerabilis
p multiplicitatē. q; discoherens per dissensio
nē. q; sterilis ad bonoꝝ multiplicationē. Et
ideo sequitur casus i peccatū. q; ((venerūt))
supradicta mala tēptationū ⁊ ((irruerunt))
subito impetu ⁊ simul ((in domū illā)) ma
le fundatā ((⁊ cecidit)) per culpā ((⁊ facta ē
ruina eius magna)) q; ruit vsq; ad gehennā
Primo ruit in foueā culpe ⁊ postea in foue
am gehenne q̄ est ruina magna. q; omnino

irreparabilis. omnis conscientia q̄ spe fixa
in deo nō permanet in tēptationibus subsi
stere non valet. ⁊ tanto amplius agitatur. q̄
to plus in his que mūdi sunt a superioribus
disiungitur. Ubi Beda. Manifestū est q̄ in
gruente qualibet tēptatione mox ⁊ vere ma
li. ⁊ ficti boni peiores fiūt. donec ad extremū
perpetuā labantur in penā. Ubi ⁊ Criso. Et
facta inquit ruina eis magna. Neq; .n. exigua
rū leuiūq; rerū periculū est sed de aie discri
mine de imortalibus supplitijs. deq; celestis
regni amissione res agitur. Hec Criso. Nec
tamen semp audiens verbū dei ⁊ nō faciens
cadit in illā periculosam ruinā. sed duplici
distinctione opus est. Una ex parte audien
tis. q; is qui audiuit verbū dei aut obmittit
facere ex contēptu ⁊ tūc locū hēt similitudo
proposita aut ex fragilitate ⁊ tūc non. Alia
ex parte verbi dī q; ea verba que quis audit
aut sunt verba necessitas ad salutē sicut pre
cepta euangelica. ⁊ tūc similitudo hēt locū
aut sunt verba ɔsilij ⁊ superogationis: ⁊ tūc
nō nisi q̄tū ad perfectos. Moraliter domus
i domo iusti. cuius edificatio pertinet ad bo
noꝝ operū perfectionē fossio. ad cōtemptū
terrenoꝝ siue paupertatē fundatio ad medi
tationē celestiū ⁊ amorē impulsio ad tempta
tionū impugnationē immobilitas ad finalē
perseuerantiā. Domus impij est mala cōsci
entia de qua in michea adhuc ignis i domo
impij cuius terrena edificatio ptinet ad ter
renoꝝ amorem fundamenti priuatio ad mē
tis instabilitatē fluminis inundatio ad car
naliū delitiarū fluxibilitatem casus celeritas
ad peccandi pronitatē ruine magnitudo ad
eternā dānationem. Dñs etiā concutitur in
temptatione inclinantur in declinatione ca
dit in consensu. Et est casus magnus in con
sensu. q; sic cadit a gratia. maior in opere q;
sic cadit a vita maximus in obstinatione q;
sic cadit a misericordia. Sapiens ergo qui
audita opere complet ⁊ perficit structuram
firmā erigit q; per cumulū bonoꝝ operū de
us gratiā dat que nostra merita absq; ruina
casus consolidat ⁊ firmat. Per gratiam enim
bene operando meremur perseuerantiā in
bono vt spūale nostrū edificiū in petra si
dei fundatū. per spem erectū per caritatē so
lidatū. nec pluuia nec fluminibus. nec ventis
poterit euerti. xpo suā gratiā donante. Stul
tus vero qui audit ⁊ nō operatur. sed audita
dissimulans. obliuiosus auditor factus. tan
quam super arenam opus edificationis im
pendit. ⁊ q; audire preceptū opus nō firmat
statim temptationibus superuenientibus ru
it ⁊ euanescit. Non enim auditores legis iu

sti sunt apud deum sed factores. Sunt autē
tria genera hominum edificantium. Sunt
enim qui amant solum deum. ⁊ hi edificant
aurum argentū ⁊ lapides preciosos. in amo
re virtutis aurū. in cognitione veritatis ar
gentum. in cooperatiōe boni operis lapides
preciosos. Sunt alij qui amant quedam pre
ter deum. tamen nil contra deū. nec aliquid
plusq; deum ⁊ in his fundamentum quidē
manet quia amor dei nō destruit. tamē quia
ex affectu eorum que pariter amantur que
dam corruptio cōtrahitur lignum ⁊ fenum
⁊ stipula super edificatur. in ligno peccatū
illicit operis in feno sine opere peccatū pra
ue delectationis. in stipula peccatum illicite
cogitationis. sunt alij qui amāt quedam con
tra deum ⁊ i his omnino destruitur funda
mētum quia amor dei esse nō potest. vbi vel
solus vel summus nō est. Igitur apud pmos
pertinet laudari ⁊ saluari. ad secundos corri
pi ⁊ liberari. ad tertios argui ⁊ danari. Itē
super fundamētum fidei quidam edificant
aurum cōtemplationis argētum predicatio
nis. qdam lapides preciosos bonorum ope
rū. Isti qdem saluant ⁊ merito fundamenti
⁊ bonoꝝ operū. Alij vero edificant ligna .s.
amorē ardentiorem temporalium. Alij fenū
.s. fimum delectationū carnalium. Alij stipu
lam .s. ociosoꝝ verboꝝ ⁊ operum infirmoꝝ.
Isti etiā saluāt merito fundamenti. ⁊ tū q̄si
p ignem quo eruitur edificium tanto funda
mento non idoneū. Deinde ad conclusionē
oium pcedentium subiūgit. ((Et factū ē cū
consumasset iesus verba hec .s.)) sermones
istos i mōte habitos. q bene dicunt ɔsumati
q; nihil iperfectionis habent. ⁊ oia saluti ne
cessaria ɔtinent ((admirabant turbe super
doctrina ei⁹)) ⁊ de excellētia sapientia ei⁹. q;
nunq; sic homo est locutus. Et bene admira
bant. q; (vt ait Crisost.) qd qd digne laudare
non possumus admiramur. Ubi ostenditur
eminentia doctrine xpi q; admirabant tur
be. eo q̄ eminentissimas virtutes docebat ⁊
in perfectionem legis supplebat. ⁊ nō solum
terrena bona. sed celestia promittebat. ac do
ctrinam suam mirabiliter cōfirmabat. Unde
causam admirationis subdit dicens. ((Erat
enim docens eos sicut potestatem habens))
scilicet per seipsum in sermone proferendo
consilia preceptis: ⁊ que minus videbantur
in lege addendo obscuritates legis explanan
do in iure condendo ⁊ ad libitum suū sicut
auctor ⁊ conditor iuris sui mutādo vel illud
sicut nemini subiectus cū vellet reuocando
vel sicut potestatem habens infirmos sanan
di. ⁊ miracula faciendi vel sicut potestatem

habens imprimendi. & corda audientium ad se convertendi ((non sicut scribe & pharisei)) eorum qui ea que per legem didicerant precepta populis dabant nec eis aliquid de bis mutare licebat. Sic nec etiam moyses aliud q̄ dominus tulerat potuit loqui & vi bil de preceptis eius mutare vel subjicere. Ubi Crisо. Admirabantur vero eius inter mulsa alia precipue potestatem. Non enim quasi ex alterius persona precepta ponebat si cut moyses fecerat prophete, sed sere vbiq̄ se indicabat esse qui imperandi auctoritatē teneret. Deniq̄ cuz precepta ipsa sentiret: se pe dicebat ego autem dico vobis. Et terribi lis illius iudicij faciens mentionē se mōstra bat esse iudicem de premijs atq̄ supplicijs. Nec Crisо. Conspice nunc & cōsidera domi nū iesum in sermone isto quomodo affectuo se benigne & efficaciter loquitur auditorib⁹ & eos ad actus virtutū inducit conspice etiā discipulos quomodo reuerēter humiliter⁹ & cū tota mētis intētione cū aspicīūt. & verba illa mirifica auscultāt. & ea memorie cōmen dāt & cum tucūditate magna tam in verbis quā in aspectu fruūtur. erat enī speciosus for ma pre filijs hominū. & diffusa est hratia in labijs suis. in hac autē cōsideratione iocūde ris & tu spactēdo. & auscultādo ac si cū vide res & loquentē audires. & approximādo eis si forte vocatus fueris. & imorando ibidē vt dominus tibi dabit. Deinde cōspice eū vna cū eis familiariter etiā per vīs eundo loquē tē. & quomodo ille simpliciū cetus gregatim sequitur cū nō curiose ordinati. sed sic pulli post gallinam & quilibet vt melius audiat magis eidez nititur appropinquare. Sequere & tu preciosum illum thesaurum vela lon ge si forte micas vel reliquias aliquas inde cadentes post tergum tam pii magistri vale as colligere. Oratio.

Omine ihesu xpe clemētissime fac me
b per arctam viaz insticie & angustaz portam penitentie intrare ad aulā sa lutis. & viā glorie. doce me vitare deceptorū fallatiaz. & da mihi imitari spiritualis ouis. simplicitatē & innocentiā. fac me radicē cor dis celo nō terre affligere. ne in foliis verbo rū tātū sed potius in fructibus bonorū ope fidelis merear inueniri: fac vt voluntatē pa tris celestis faciaz. & verba tua audiens ope re adimpleam vtin te firmatus nullis a te se parer temptationibus. Amen.

De curatione lepro⁹. Capi. xlj.

1 Ege ergo euangelica in monte data consequenter ponitur eius cōfirmatio p miracula: q⁹ boni ma gistri ē doctrinā suā 2probare placta((cū)) itaq̄ cōpleto sermone dño((ascēdisset de mō te. secute sunt eū turbe multe)) ppter quarū edificationē & rogātu populi deuotionē. mo uebatur ac faciēdū miraculū. Unde Hiero. post pdicationē atq̄ doctrinaz signoꝝ offer tur occasio. vtiq̄ virtutū miracula pterritus apud audientes sermo firmetur. & Crisо. Post sermonē imediate pcedit ad miracu la. verbis pcedentibus auctoritatē pstaret vt mirabilis i verbis appareret in ope. Et theo hylus. Doctrine aūt operationē immiscuit nisi enī ostēderet miracula eius sermoni nō crederetur. sic & tu post doctrinā operare vt nō sit in te vacuus tuus sermo. Mistice cuz descēdisset ihesus de mōte. i. diuine excellētie in vallē humanitatis. manendo q̄ erat assu mēdo q̄ nō erat: tūc enī de monte descendit quādo se. exinanuit formā serui accipiens. tūc post descēsuz secute sunt eū turbe multe q⁹ nisi deus descēdisset homo ad sequelā suā nō ascēdisset: q⁹ magna gloria & dignitas ē hoi sequi hūc dñz. Et fm Augu. primo lepro suz mūdauit. vt ex hoc appareret & nouū te stamentū in mōte datū. & gratiā euāgelij su pra legez esse. q̄ lepro⁹um excludebat. Unde bat aūt hic cōtrarietas in eo, q̄ Math. dicit. Cū descendisset de mōte. Lucas vero dicit. Cū esset in vna ciuitatū. Ad hoc dicendū ie cūdū glo. q̄ post descensum de mōte fuit, ali quod internalli anteq̄ itraret ciuitatē. & in illo internallo fuit sanatus lepro⁹us. q̄ Ma the. suo loco ponit. Lucas vero dicit. Cū eēt in vna ciuitatū. i. capharnaū. q⁹erat tibi, pro pe ad lencā & dimidiā contra orientē((lepro sus)) ergo((veniens)) non tā passibus corpo ris q̄z fide cordis genu flexo procidens in fa ciem suā((adorabat eū)) cū humilitate corpo ris & rogauit eū cum oratione oris. Ubi tria ista cōcurrūt. i. fides. humilitas. oratio nihil negatur a deo procidit in faciez sicut humi lis maculas suas nō tegens: sed humiliter cō fitēs & publicās: ideo exaudiri meruit & mū dari. Sic & tu humilieris vt exaudiri & mū dari merearis. Unde Ambro. Qui in faciem procidit humilitatī est & pudoris. vt vnusq̄ q⁹ de vite sue maculis erubescat. sed cōfessio nem verecūdia nō repressit vulnus ostendit remediū postulauit. ((Adorabat ergo euz di cens)) Domine per quem omnia facta sūt((si vis potes me mūdare)). Uolūtas tua op⁹ est. & opera tue voluntati obediūt. Non di xit. Munda me: sed in voluntate ei sicut deo potestatem & auctoritatem curandi tribuit & ei totuz concedit quasi diceret. quicquid vis

potes. sicut oportēs. Ubi Typus. Admiran⁹ et verbis lepro⁹i corporalīū infirmitatū me delā nō quererē. sed diuino beneplacito tota ꝓmittere qui nouit opportuna & oia iudicio dispositi lepro⁹um. ergo cōfidēdo in xpo diui nā potentiā & potestatis auctoritatē ac suam ostendēdo fidē & deuotionē meruit curatio nē. Jesus. n. misertus eius per 2passionē & affectū((& extendēs manū suā)) q⁹ fuit libe ralitatis 2tra auaros((tetigit eū)) quod fuit humilitatis 2tra superbos((dicēs volo)) quod fuit pietatis contra inuidos((mūdare)) q⁹ fuit potestatis contra incredulos. Ubi notā dū quod lepra corporalē quinq̄ modis cura tā legim⁹. Primo p ablutionē sicut patet in naaman. & significat lachrymarū effusionē. Secūdo per ostensionez sicut patet in decez leprosis aut eūdo ad ostendendū se sacerdo tib⁹ mundari sunt & significat confessionem. Tertio per separationez sicut patet in maria sorore moysi & significat excōicationem. que instar cauterij debet eē medicinalis. Quar to p inclusionem sicut patet in manu moysi. que de sinu extracta leprosa apparuit, sed in sinū reposita curata fuit. sic multi qui in secu lo spūaliter erāt lepro⁹i: mūdant claustrū in gressi. Quinto per tactuz sicut patet hic vbi manus christi carnem lepro⁹i tetigit & mun dauit. Ubi notandum q⁹ triplex est dei tact⁹ valde virtuosus. s. tactus pure corporalis. & tactūs pure spiritualis: & tactus partim cor poralis & partim spiritualis. Tact⁹ pure cor poralis est in quo: & q⁹ tangit & q⁹ tangit est pure corporale. & iste fuit in xpo valde virtu osus. quia omnem infirmitatez sanabat vni uersaliter sicut de multis patet in euangelio. Tactus partim spiritualis & partim corpo ralis est. in quo q⁹ tangit est spiritus: s q⁹ tā gitur est corporale vel spirituale. Hic est ta ctus tribulationis & iste tactus est similiter valde virtuosus: valet nāq̄ ad cōstringendū peccatorum duritiem & ad reprimendū car nis concupiscentiam: & ad probandum ista rum pacientiā. Tactus pure spiritualis est. in quo & q⁹ tāgit & q⁹ tangitur est spiritus. & hic est tactus interne inspirationis. & iste si militer & valde virtuosus. Uirtus āt eius ad septez effectus est fm septem dona spūsan cti. Primus effectus est boni ꝓpositi inspi ratio siue ꝓceptio. & hic pertinet ad bonū ti moris a quo ꝓcipitur spiritus salutis. Secū dus est per gratiā peccatorum remissio. & hic potest Referri ad donum pietatis. fm illud. Dan. peccata tua elemosynis redime. Terti⁹ est vtilū siue necessariorum ad salutem in structio. & hoc refertur ad donū scientie. q⁹ docet recte ꝓuersari. Quartus est ad bñ ope randū & ardua agrediendū roboratio & hoc refertur ad donū 2silij q⁹ respicit maxime opa subrogatiōis. Quintus effectus est in tribu latiōe 2solatiōis p quā alia fortificat ad tolle rādū aduersa. & hoc refertur ad donū fortitudi nis. q̄ precipue attendit in tollerātia aduersi or⁹. Sextus est caritatis & dilectiōis dei in flāmatio. & hoc refertur ad donum intellectus q̄ docet intelligere. i. int⁹ legere dei beneficia. per que alia in ei⁹ amorez incendit & inflam mat. Septimus est a terrenis elevatio & ce lestiū 2templatio. & hoc refertur ad donū sapie. que est de eternis. s. donis q̄ further sunt sape nō q̄ sup terrā. Et cōsequitz mundata est lepra ei⁹ ad dñi impiū & volūtatez statiz opus est secutū. fm Cyril. ista dictio cōsestim tardius ꝓfert opus sanatiōis fuerit factū. Cū autem hic magna appareat dñi ptās. nō minor ei⁹ declarat humilitas. lepro⁹us. n. quez lex extra castra ejiciebat: quez scribe & pharisei vix re spicere dignabant. ipe tāgere non recusauit. nō solū pp occultū rei misteriū: sed vt nobis formā humilitatis ꝓberet & cōpassiōis exem plū ne qs hoiez pro quacunq̄ corporis ma culatiōe vel infirmitate sperneret vel abhor reret. Jtez tetigit eū vt se nō esse sub lege: sed supra legez que lepro⁹um tāgere prohibuerat nec seruū sed dñum legis oēderet q̄ cū fm le gez āmulasset: etiaz supra legem sanaret eos quos remedia legis non sanauerāt. Item vt lepra que contaminare tangentes solebat eā tactu dñi fugaret & recederet: neq̄. n. ma nus a lepra facta est imūda. s. corpus lepro⁹i suz a manu tactū est mūdatū. Lex nāq̄ q̄ fa cere non potuit vt lepra tangerez non sordi daret ideo lepā tangi phibuit non vt lepro si non sanarent. sed vt tangentes non hngna rent. non aūt ignari a lepra ponit: qua eas mundauit. & ideo q̄uis lex legis solverit. tñ prohibitioni legis non obtauit nec ꝓpsi tū eius soluit q⁹non erit prohibitū tangere sicut helias & heliseus non fecerūt contra le gez tangendo mortuuz ad resuscitandū. Li cet etiaz dōs posset sole verbo curare lepro sam. tū apposuit manū q⁹ humanitas christi erat quasi instrumentū ipsius diuinitatis. & ideo sicut artifex mediāte instrumento ope rat. sic virtus diuina i xpo p applicationē hu manitatis alīū faciebat. vt p instrumentū pdi ctū diuinitati declarā((Et precepit ei)) domi nus quod miraculum factum((nemini dice ret)) ne iactanter se sanatū esse predicaret. vt daretur nobis exemplum. & nos docerez non diligerrez ostentationē & honorem & bona

que facimus non esse diuulganda. sed subij
cenda. vt non solum abstinea mus a mercede peccunie sed etiam grate ac laudis humane et vane glorie. et ita non queramus in ope
ribus nostris nisi vnū aliquā finē tra manus admittēret dextere in eis. Unde (ait Crisostomus) Et nulli hoc eum visū sit fateri. docens quam esset alienus ab aura glorie et pompa tantū. Et certe nouerat ille q̄ nō esset tacturus sed passim tā grāde beneficiū predicaturus. et tamē ḡtū in ipso est fugit ostentare q̄ fecerat. Et alibi publicari talia ipse precepit. nō cōtra se veniens. sed curatos a se gratos esse precipiēs. Nō enim sementi sum p̄dicari iussit sed dari gloriosus. vt p lepros nos nō esse inane gloriosus. et gloriē ac tactū cre renunciandum doceret. et p illū quē a lepra mūdauerat nō esse ingratos sed gratias nos deo deferre cōmonerat cuiusq; beneficia cōfiteri. atq; vt ostenderet semp et mirabilibus suis laudē nō nisi referendā. Quia enim homines quādiu egritudine detinent: dei semper meminerunt. a morbo aūt liberati grauius obsidentur languore delitie. adeo pa
cipiens. vt et egroti et sani deū iugiter recordemur ei quem curauerat. ait. Da gloriam deo. Dec Crisō. Ubi notandū quod tripler est preceptū. Leuitice pbationis et obedientie. In primo nō interdicitur actus qui optimus est. sed gloria que immittet se bonis actibus et honestis tale preceptū fuit hic. In secundo vult deus actū et ostēsionē virtutis q̄ latet. ideo cui dat preceptū et est vtilis sibi et alijs ostensio virtutis eius sicut in precepto facto habrahe de immolatione filij cui dī nūc cognouī. i. te et alios cognoscere feci q̄ time as deū omnīā. In tertio aūt vult deus actum vt patet. Ercōdi. xx. per totū. Uel iussit vt nemini diceret propter credentiuz spontanee maiestatem vilitatē. quia meliores sunt q̄ spontanee q̄ cum speratis bñficijs credunt. vel vt nemini diceret. sanctiōra q̄ in lege sunt complerent: q̄ prius expectandū erat iudicū sacerdotū. ad quos fm legē pertinebat iudicare de lepra. Uñ Cril. Uel si simpliciter p̄hibet vt si aliqñ dicatis vt antequā ostenderet se sacerdoti nemini dicerētne forte si ante alicui nūciaret audirent sacerdotes: et cessatione p̄hite lepre pp odiū et inuidiā eū expellerent eū de populo. Uñ lepram nō recipientes mādatū. Dec Cril. ((Et hortatur misit eum ad sacerdotes)) quem erat lepras discernere. precepit q̄s fm legē munus eius offerre. Dec aūt Primo ideo fecit: q̄ licet esset mundatus. nō tñ reputabat mundus nec debebat. fm legē restitui ad cōem habitatio

nē hoīm: nisi prius p sacerdotū iudiciū mūdatus esse demonstraret: et munus oūo pro eius mūdatiōe offerret. Unde sicut ad eos ardebat speradabilem nō sine eoz arbitrio ad p̄sentiā alioz admittebat. Scdo pp humilitatē vt sacerdotibus deferēs nō videret eoz gloriā rapere vel honorē. et vt ostenderet exhibēdā sacerdotib⁹ reuerentiā. Tertio vt q̄ in eo sepe criminabant. ostenderet se nō legis trāsgressoez nec legē soluere sed implere. fm legē gradiēs vt supra legē curās. Quarto vt intelligerent eū nō legis ordine et cōstructā ne is dei gratia. et opatiōe supra legē curatū esse et se maioris virtutis esse q̄ legē vel sacerdotes: q̄ lepā cognoscebāt q̄s mundare non poterāt. Jtē vt sacerdotū aias ad crudelitatē nō prouocaret. et nō credēntibus eōm excusationē aut errori offerri munus voluit in testimoniū illius. i. pra illos. si viso miraculo nō crederēt is pro illis in testimoniū salutis si crederēt. vt. i. videntes lepros mūdatū si crederent munda tori salui fierent: et sic credēntibus esset testimoniū et cā salutē eoz: si nō crederent inexcusabiles essent eo q̄ viderūt: et nō crediderūt: et sic nō credēntib⁹ fieret accusatio et testimoniū dānatiōis eoz. Per hoc etiā q̄ eū ad sacerdotes misit. figurate ei docere voluit. q̄s peccatoz q̄ lepros signat: licet sit mūdat⁹ a lepra peccati p cōfessionē nō adhuc tenetur se sacerdoti ostēdere p p̄fessionē: et ad eius consiliū subire satisfactionem. Unde Damascenus illum lepros tagēdo mūdauit: et postea vt sacerdoti se p̄sentaret et sacrificium offerret. precepit. Tunc enim lepros a deo tangitur quādo peccator cōpungitur. nūc sacerdoti se representat q̄s peccatum p̄fitendo manifestat. nūc sacrificiū offert. q̄s satisfactionē cōplet. Diger quippe expectat donec sacerdos eum querat. sed in pernem sacerdotē et lepram anime oūde p oris p̄fessionē. Que confessio quattuor: p̄dūões dz hēre. Prima é q̄ debet esse voluntaria. Uñ dicit vade nō da etus nec tactus. nec coact⁹. sicut q̄ tremitus afflictus vel timore mortis in vltimis cōfitetur peccata. Secūda est q̄ p̄fessio dz esse nuda et aperta. Unde dicit ostēde quid scilicet egisti: quid cogitasti. quid locutus es. nō dicit abscōde scilicet excusationibus. aut verbo palliationis. vel mentiendo aut etiam mutilando vel non plene omnia peccata cum debitis circonstantijs recitando. Tertia est q̄ confessio debet esse pura. Uñ dicit. Te. Loquende et nō alios. Louers q̄ aliqui dupliciter faciunt vel aliorum facta recitando vel eos cum quibus peccauerunt reuelando. Quarta est quia confessio debet et

estimaria. Uñ dicit sacerdoti: q̄ nō cuilibet facienda est sed sacerdotibus q̄ habent clauē sciētie et auctoritatis. Typice lepros⁹ significat gen⁹ humanū. lepra originali inter fecti et p hoc ad varia. peccata pronum. Per lepram enim q̄ morbus contagiosus est: originalis culpa significatur q̄ p carnalē generationē ad posteros derivatur. q̄ manu tāctus sanatur. q̄ virtute eius p baptismū et mūdatur. Per oblationē aūt muneris et diuulgationē operis significat q̄ baptizatus tenet deo fideliter seruire. eumq; iugiter collaudare. Uñ Beda: Typice aūt lepros⁹ humanū genus languidū peccatis significat plenū lepra quoniam oēs peccauerunt: et egent gratia dei. ista. i. vt extenta manu. i. incarnato deo. bo. humanāq; cōtingēte naturam a prisci erroris varietate mūdentur. et offerūt p sua emundatione corpora sua hostiā deo viuā. Dec Beda. Dec idē dominus miraculum per gratiam suam facere querit die non designatur. Quotiens cunq; n. aliquem impium iustificat. recte lepros⁹ mūdat. Dēcaliter quippe per lepros⁹ significatur peccator pluribus de causis. Primo quia lepra est morbus contagiosus. et pernicios⁹ est cōmotari lepros⁹ is. sic peccatores contagiosi sunt et inuitant alios ad peccandum. et ideo periculosus est cōuersari cū eis. Secundo q̄ lepra est morbus periculosus. infect. n. totum corpus nō tñ patrē eius. Is peccatus est periculosior, quia corpus et animā infect et corrumpit et ideo valde timendum et fugiendum est. Tertio q̄ lepra est morbus fetidus et abhominabilis. sic peccatores fetidi et abhominabiles deo et angelis. Quarto quia lepros⁹ separantur ab alijs hominibus et locantur extra alios. sic peccatores positi sunt extra gratiam dei et extra cōmunionem fidelium et ecclesie seperantur a bonis hic quantū ad meritum. sed in futuro ḡtum ad consortium: et ḡtum ad locum et ḡtum ad premium. Quinto q̄ sicut lepra variū et p̄mit colore in cute. sic peccatū varias hz spēs in mēte. Ista. n. anima lepros⁹ est q̄ superbia. ira. auaritia. accidia. gula. inuidia. vel luxuria fedatur. Nā significatur in carnis tumore superbia. in rubōne ira. cundia. in fuci auaritia in ponderositate accidia in. prurigine gula. in putredine inuidia in fetore ambitus luxuria. Talis lepros⁹ confidenter currat ad iesum sustinet ad medicum nō desperet vere penitear et mundari desideret. Cum fidei lepros⁹ ex humilitate et pudore i facie pcidat. vt de sue vite maculis erubescat. Sz p̄fessionē verecundia nō

repellat vultus effūdat ac cū lacrimis et gemitibus se peccatore recognoscat. deinde vulnere remedij querat. et dōm misericordiā q̄ puncto animo et corde ipleret et remedium postulet deo se humilet. et deposci cā vt sua gra ia se tāgat et sanet. Cōtrat se sic imūdū. et ips potēt ad se mūdandū. et apud ipsū cū le pselo clamet et dicat. Dñe si vis potes me mūdare. Si. n. hoc egerit certus sit de misericordia nō desperet de venia. q̄ benign⁹ est dño q̄ neminē ad se venientē repellit. sed cūctis sinuū sue misericordie aperit et extendit. Nō eget spacio annoz vel longitudine temp⁹ in penitentia sed cordis et hūilitatis regret et digne penitentibus peccata q̄ misericordia relaxat. Tal. n. manus diuine misericordie ptendit cuius tactu et imperio cūcta eius crimina relaxant. Extendit n. dñs manū q̄n diuine miserationes ispendit auxiliū et status gle quā remissionē delictoz. Nec debet ecclesie reconciliari talis q̄ iudicio sacerdotis. Si per catus aūt mundatus debet deo offerre munus. i. sacrificiū laudis. et cum rbis laudare. q̄ debet deo' valde gratus esse et semper gratias referendo. et potissimus bona que potest faciendo. Seruans erga deum et erga proximos caritatem. Nihil. n. nobis per vanā gloriam debemus attribuere: sed omnia deo offerre. De oībus enim operibus nostri dens vult vt habeamus totum meritū et premium habeat bonum et complumur: sed deos vult habere laudē et gloriam. Dna. n. deus sibi, specialiter reseruauit. et nulli creature vult cōmunicare volue. i. gloriam. vindictā et iudicū pōtatē. gloriam. autem auferunt vane gloriosi vindictam superbi et iracundi qui de iniurijs sibi illatis vindicare se cupiūt iudicium temerarij et presumptuosi qui occultis aliorū iudicare volunt. Et q̄. vt dicit hic tytus) oportet benefactū gratū esse gratias reddere etiamsi beneficians non indigeat. Ideo licet precepisset dñs lepros⁹ mundato. vt de sua curatione tacret tamen ((egressus)) et recedens ((sermonem)) id est. opera et verba domini ((deferebat)) et sermo iuuentatis et doctrine ei⁹ illo magis q̄ audiebatur q̄ hoc ipso q̄s homo fugit famam et gloriā acquirat cū. Nam (vt ait Ber.) hec ibidem habet mundi gloriam gloriosam q̄ in sequēte fugit et fugientes insequit. Et nō comparatur vmbre. q̄ si sequens fueris nō apprehendes. et. si procurreris non effugies. Illic itaq; finis actus officio euangelice predicare ((et se interlocutoribus ostendere)) docere. ita q̄ vnius salutatio multos ad eū cogeret venire. et iebat (iam non poterat ma-

uiteſſe)) ꝓpter turbam ⁊ preſſuram ꝓſum
ad querendā ſanitatem ⁊ videndum miracu
la ꝓcurrentiū ((in ciuitatē)) ad oſtā ((introi
re.)) Ubi ſecedebat in deſertuꝫ vt ſecretꝰ ora
ret. Sanat vt deuotū oret vt homo. ((Et cō
uertebat ad eum vndiq;)) turbe. vt eius op
trinā audirent ⁊ ſanitates ꝓciperent. Sic
piā igit̄ ⁊ humilitā dño fugit ⁊ ſecretū locū
querit vt oſtendat ſe magis quietaꝫ ⁊ ſeculi
curis remotā diligere vitā q; tumultū et car
nales mentes declinat. ſecretas vero a mun
danis curis viſitat. In quo etiā oſtēdit q; p̄
dicatores verbi diuini debēt fugere applau
ſum populi ⁊ aliquando ſe retrahere a mul
titudine vt vacent orationi. vbi Dier. Quod
autem nō poterat ieſus manifeſte in ciuitatē
introire ſed foris in deſertis locis eſſe. ſigna
tur quod nō omnibus manifeſtat ieſus. qui
latis atq; platanetis ſeruitutis laudibus ⁊ pro
priis voluntatibus. ſed his q; cuꝫ petro foris
erant ⁊ in deſertis locis ſunt q̄ elegit domi
nus ad orandum ⁊ reficiendū populum q;
deſerūt delectationes mūdi. ⁊ oia que poſſi
dent. vt dicant: portio mea dñs: gloria vero
domini manifeſtatur his quivndiq; conue
niunt. i. qui per plana ⁊ ardua ad eū veni
unt quos nihil pōt ſeparare a caritate chri
ſti Ubi ⁊ Beda. Quod in vrbe miracula fa
cit: in deſerto vero vel monte orando perno
ctat vtriuſq; nobis vite ⁊ actiue. ſ. ⁊ cōtem
platiue documenta premonſtrat. vt nec con
templationis ſtudio quis proximoꝝ curam
negligat. nec cura proximoꝝ immoderatius
obligatus cōtemplationis ſtudia relinquat
quatenus nec amorem dei impediat amor
proximi. nec amor. primi obruat amor dei.
In monte quippe orare. eſt relictis infirma
rum cogitationuꝫ curis. ota mente quēlibꝫ
adeterna ſuperne ꝓtemplationis gaudia ſe
ſtinare. In deſertuꝫ recedere ⁊ orare eſt ex
urgentem intrinſecus ſtrepitum terrenorum
deſideriorum premere. ⁊ quoddam ſibi cuꝫ
domino intra ſe ſecretum querere. vbi cum
illo exteriore ceſſante tumultu. per interna
deſideria ſilenter loquatur. Unde etiā Gre
go. Redemptor noſter per idem miracula
in vrbibus exhibet. ⁊ ad orationis. ſtudium
in monte ꝓuocat vt perfectis videlꝫ predi
catoribus innuat. quatenus nec actiuā amo
re ſpeculationis funditus deſerant. nec con
templationis gaudia operationis nimieta
te cōtēnant: ſed quieti contemplantes ſorbe
ant. q; occupati erga proximos loquentes
profundant. Nec Greg. Quod autem hic
ſm Marchum ⁊ lucam dicitur: q; Jeſus nō
poſſet manifeſte in ciuitatem introire ſꝫ ſece

debat in deſertum: non intelligitur de illa
die qua curauerat leproſum: quia illo curato
intrauit ipſa die capharnaum ciuitatem ſe
cundo miliario ibi proximaꝫ antequam ſer
mo ſeu fama ad multos perueniret. Unde
⁊ Matheus hoc miraculuꝫ de leproſo, cūſe
quūtur de centurioꝫ ſuo ſimul ꝓtinuat Dic.

Domine Jeſu xp̄e qui de monte pa
ter ſolū de virginalis vteri deſcē
diſti. vt ſanares leproſaꝫ generis hu
mani. ecce ego leproſus variis peccatorum
maculis aſperſus. adoro te domine ſi vis po
teſ me mundare. Extende manuꝫ gratie ⁊
pietatis. tange interioza ⁊ exterioza leproſi
te inuocantis. miſerere mihi penitenti. ⁊ im
pera morbo peccati. Deus meus ⁊ miſericor
dia mea. qui non vis mortem peccatoris:
ſed vt conuertatur ⁊ viuat. perfice hec in me
peccatore. vt in anima non moriar. ſed con
uertar ⁊ viuā teū in eternum. Amen.

¶ De ſeruo centurionis paralytico.

Capitulum. xlij.

Einde cepit ieſus ap-

propinquare ciuitati capharnaum q̄ vt di
ctuꝫ eſt ibi ꝓpe erat ⁊ tunc ((centurio)) ſeu
tribunus. i. princeps cētū militū poſitus ibi
a romanis pro collectōne tributi ⁊ cuſtodia
galilee. ne forte vellent ꝓtra romanos (quib⁹
tota illa terra ſubiecta erat) rebellare. ꝓpter
qd̄ manebat in carpharnaum q̄ erat metro
polis illius terre. tunc ciuitas gloriosa. ſed
nūc valde abiecta. ((Acceſſit ad eū)) fide de
ſiderio ⁊ deuotione potiuſq; greſſu corpora
lis p̄ſentie. Unde origen. Acceſſit aliegena
generatione ſed domeſticus corde alienus
natione. ſed proximus fide ⁊ princeps mili
tū. ⁊ ſocius angelorū. Iſte nō erat iudeus ſꝫ
gentilis. ⁊ ideo p ſeipſuꝫ nō eſt auſus ad ieſū
corporaliter accedere reputās ſe indignū p̄
ſentia xp̄i eſſe: ſꝫ ꝑmo p ((ſeniores iudeoꝝ))
quaſi p familiares ⁊ dilectos ieſu acceſſit.
quos. ((miſit ad eum rogans.)) p eos ((⁊ di
cens. Domine)) in cuius poteſtate eſt morb⁹
⁊ ſanitas. mors ⁊ vita ((puer me⁹.)) ideſt ſer
uus. ⁊ ſubditus q̄ curialiter loquēs vocat
puer ſi ab etate vel familiaritate potiuſq;
cōditione cōtra ſuperbos. qui dedignantur ſa
mulos. ((iacet paraliticus in domo)) contra
inhumanos dominos qui de domo ſua ex
pellunt infirmos ⁊ ad hoſpitale mittūt eos.
((⁊ male torquetur.)) propter multa in com
moda q; patitur. Tertia verba hec ſcilicet
iacet paralyticus. ⁊ torquet̄ dicit vt ⁊ ani
me ſue angustias iudicet ⁊ dominum ad
miſericordiam flectat. Unde Criſoſto. in h

mitatem tantū modo expoſuit. ſed remediū
ſanitatis in poteſtate miſericordie eius dimi
ſit. Diuina aūt prudentia indeſinenter miſſi. vt
inexcuſabiles fierēt. ſi viſo miraculo ⁊ credē
te gētili nō crederēt. Iſte quidē centurio au
diſſe xp̄i mirabilia. firmiter credidit q; po
terat ſanare ſeruū eius qui erat ſibi carus ⁊
moriturus. niſi per xp̄m ſuiſſet ſanatus. ⁊ tō
de eius ſanatiōe erat ſollicitus. In hoc ergo
facto centurionis tanta curā ⁊ ſollicitudinē
pro ſeruo hūilis. diſcere debemus cōmiſereri
ſeruis noſtris ⁊ ſubditis ac ſollicitudinem
curā habere de eis. Non erat ipſe ſicut multi
ſunt hodie q; videntes ſubditos infirmari eos
negligūt ⁊ plus deſeipſis ſanto quā ſubdi
tis infirmis ſolliciti ſunt p uſq; ſibipſis in vo
luptatibus quā ſubditis in neceſſitatibus cō
deſcendūt. Rogauit ingē affectuꝫ ⁊ venerāt
ad domū ſuā minus plene pre anguſtia ſeruī
⁊ deſiderio cure cogitans xp̄i maieſtatē ⁊ re
uerentiā. ((Jeſus aūt)) ſcieno deuotionē eius
rūdit per ipſos internuncios ((Ego veniaꝫ))
ecce humilitas ((⁊ curabo eum)) ecce pietas.
Uenit aūt ꝓtentia ſanandi nō preſentia cor
porali. Et ibat cū illis. Alteriuſmodi erat iſte
medicus. q̄s ſunt illi qui nō pauperes ſed di
tes viſitare ſunt parati. ((Et cū iā eſſet pro
pe domū centurio plenius cogitās ⁊ per actū
fidei ſe ꝙrens ad xp̄i eminentiā ⁊ maieſta
tē)) acceſſit ante reditū aliorꝝ per ((amicos))
ſibi magis domeſticos quos miſit ad eum ro
gans vt nō veniret ⁊ ((dicens. Dñe noli vexa
ri nō enim ſum dignus. vt intres ſub tectū me
um.)) Nō dicit palatiū nō domū licet prince
ps eſſet ſed tectū pre humilitate ſui ⁊ cōſide
ratione magnitudinis xp̄i propter gentilita
te conſcientiā timebat offendere xp̄m quem
credebat deū. ſi corporali preſentia intraret ad
eū. Sed ſm Aug. dicēdo ſe indignū preſtitit
ſe dignū nō intra cuius parietes ſed in cuius
cor xp̄s intraret. Unde ⁊ Criſo. Quia indi
gnū ſe fecit ſuſcipiēdi xp̄m in domo dignus
factus eſt regno. Et ad maiorē ſui humiliatōnē adiecit dicens ꝓpter q; ⁊ meipſum arbi
tratus nō ſum dignus vt venirē ad te. ⁊ iter
nūcios ſubmiſi pro me. ((Sed tātū)) ſine p̄
ſentia corporali ((dic verbo)) per q; oia creā
tur regunt̄ ⁊ ſanant̄ ((⁊ ſanabit̄ puer)) ⁊ ſer
uus ((meus)) ipſe. n. dixit ⁊ facta ſunt: vt dicit
hic Beda. Magna eſt fides q̄ dicere credit eſ
ſe facere. Ubi petrus cantor pari ſicſi. Dic ar
gue melius eſſe abſtinere ab ordine a conſe
ctione vel ſumptione euchariſtie. niſi plurī
mū ad hoc vel illud accedente conſortet bōa
cōſcientia q̄s ordinari vel conficere vel ſum
ere cū ꝓſcientia nō dico leſa q; hoc eſſet mor

tale. ſed dubia de qua dubio an ſana ſit ⁊
ſic accedens potius grauet q̄s iuuet. Et ſi q;
regularitas excludit aliquē a miniſterio ſa
cramēti. ideo nō debet ignorāt ex quo
incurrit irregularitas ex quo ponit ſe ad ta
le actū. ſed ſcire debet ſuū ſtatū. In ꝓpha⁹
centurionis tres mirabiles nobis oſtēdunt vir
tutes. ſ. humilitas. fides ⁊ prudētia. Magnā
enī humilitatē habuit qui cuꝫ dño ad eū ve
nire paratus eēt indignū ſe vt ſub tectū ſuū
intraret. iudicauit. Perfectā quoq; habuit fi
dē. q; cū eſſet gentilis ſolo verbo deuz credi
dit poſſe puero reddere ſanitatē Nō paruaꝫ
etiā prudentiā habuit q; vltra carnē diuinita
tē latētē cognouit ⁊ eū quē corporaliter am
bulantē vidit. vbiq; p̄ diuinitatē eſſe p̄ſentem
intellexit. Nec caritas in eo defuit. q; cū mul
ti pro ſua ſuorūq; filiorū ac caroruꝫ ſalute ad
dñm rogaturi accederēt ille pro ſeruo tantā
ſanitate rogauit. Unde adhuc in fidei cōſtā
tia pſeuerās oſtēdit q; verbo pōt ſanare dicēs.
((Nā ⁊ ego hō ſum ſub ptāte)) altiori. ſ. pote
de ⁊ imperatore ((cōſtitutus habēs ſub me
milites)) ⁊ ſeruos ((⁊ dico huic milti)) va
de ⁊ vadit. q̄tum ad negotiū implendum in
abſentia ((⁊ alio q; antiqua eſt grāmatica))
t. alij dico ((veni ⁊ venit)) q̄tuꝫ ad officiū im
plendum in preſentia ((⁊ ſeruo meo)) dico ((
fac hoc ⁊ facit)) ſine reſiſtentia. Ex his cōcla
dit q; ſi dico eius vnus vadit ⁊ alius venit ⁊
alius facit q̄s iubet multo plus ſi xp̄s de⁹ ⁊
dñs dicat infirmitati vade ⁊ vadet. ⁊ ſanita
ti veni ⁊ veniet ⁊ paralytico fac hoc ⁊ faciet
vel ſeruientibus ſibi angelis. vt hec miracula
faciant ⁊ facient. Et eſt ratio a minori talis
potius debet fieri verbū dei quā hois ſubiec
ti. ſed verbū meū ſit qui ſum hō. ⁊ nō deus
ſubiectus ⁊ nō dñs ſummus ego ⁊ tuū qui
es deus ⁊ ſummus dñs. Si ergo ego qui ſuꝫ
hō modice potentie ⁊ maiori ſubiectus. ſolo
verbo operor. per miniſtros meos ⁊ poſſuꝫ
imperare inferioribus qui ad verbū meum
mihi obediunt. multo magis tu qui deus es
vbiq; preſens ⁊ potens ſup oēs ptātes ⁊ om
nū dñs cui oēs ptātes ſeruiunt cui angeli ⁊
oia obediunt. poteris ſolo verbo ⁊ ſine p̄ſen
tia corporali ſeruū meū curare ⁊ ideo nō ne
ceſſe corporaliter eundo te fatigare. ((Audi
ens aūt ieſus)) verba centurionis expreſſiua
tante fidei. ſ. q; ſub velamento carnis agno
uit excellētiā maieſtatis ((miratus eſt)). i. ad
modū mirantis ſe habuit. ⁊ vultū mirantis
oſtēdit. Admirabatur dñs fidē centurionis q̄s
corde ei⁹ mirabiliter miniſtrabat ⁊ magna
lia dei in eo laudauit. nō q̄s ei aliquid mir⁹
dū eſſet: qui cūcta mirabiliter operatur. Se

vt nos in beneficijs dei mirari & laudare do
ceret. vnde Aug. Quod mirat dñs nobis mi
rādū cē signat gb⁹ adhucop⁹ est sic moneri
oēs emulos motus cū de deo dicūt nō ptur
bari sicut signa sunt sed docētis magistri. Cēn
turionis ergo dñs fidē dño admirās pariter((
&)) collaudās((loquētibus se dixit)) fidez eius
approbando & in exemplum proponendo.
((Non inueni tantam fidem)) ideſt tante fi
dei signum vel facilitatem: scilicet in creden
do ((in israel)) ideſt in populo israhelitico
scilicet huius temporis presentis. Inuenit
enim in antiquis maiorem vt in abraham.
ysaac. & Jacob. & alijs pluribus patriarchis
& qui fuerunt fidei nostre principiū excipitur
aūt semp beata virgo cū de meritis vel pec
catis sit mentio. Nec tamen hoc verbū xpi de
omnib⁹ presentibus est intelligendum q; ex
cinduntur illi ḡbus loquebantur. s. apostoli se
quentes. cum hoc autem appareat fm cōmu
nem vsum loquendi vt si quis intret domū
alicuius cū societate. si nullū ibi inuenerit. dicit
non inueni aliquem in domo ista: in tali. n.
modo loquendi non cōnumerat secū venien
tes. & reddit locutio vera pro plurib⁹ absenti
bus. Vel secundū Crisost. Si volumus fidez
huius pferre fidei apostolor. sic intelligendū
est secundū q; vnum quodq; bonū hominis
scm qualitatem illius laudatur. Rusticum
enim dicere aliquid sapienter magnum est.
quod de philosopho non est mir. Sic & hic
Non. n. erat equale iudeū credere & gentiles
vel fm eundem Crisost. Intelligendū ē quā
tum ad originem credendi. q; alij pluribus
signis visis crediderūt: iste vero nullo mira
culo vise: sed tm auditocredidit. Vbi Hiero
nymus. De presentibus dicit non inueni tan
tam fidem in israel non de patriarchis & p
phetis nisi forte in centurione fides gentium
propriā israhelū. Et Beda presentib⁹ ideo fi
des centurionis antefertur. q; illi legis pro
phetarūq; monitis edocti erant: hic autē ne
mine docēte spōte credidit. Nec Beda Abi
rabat ergo iesus de fide centurionis gentilis
hominis: & eam laudauit: vt ex istius laude
erubescant & confundātur israhelite. & ideo
tunc fidem gentium mirabatur. quam vitra
fidem iudeorum crescere videbatur. Nec so
lum fides gentium est in centurione collau
data: sed etiam prefigurata. Vnde occasione
accepta ex fide huius gentilis cōcludit & pre
dicti dominus conuersionem & vocationem
gentilium. & ex opposito. i. infidelitate repro
bationem iudeorum dicens. ((Amen)). i. fide
liter dico & predico vobis((q;)) ad exemplū
ipsius in quo fides gentiū prefiguratur((mul
ti)) sed non omnes quia non omnes obediūt
euangelio((ab oriente & occidente)) ac etiam
ab austro & aquilone. i. ex omni parte mūdi
& ex omni genere gentium((venit)) ad fidem
& vnitatē ecclesie Vnde fm Aug. Istis duā
bus partibus. s. oriente & occidente totus or
bis designatur. Vnde sub typo ecclesie dictū
fuit Jacob dilataberis ad orientem & occidē
tem ad septentrionem & meridiem. Moraliter ab oriente veniunt qui ex consideratione
proprie nature vel natiuitatis humiliantur.
vel qui penitentiam agunt in sua iuuentute
ab occidente ex memoria mortis conuertūt
vel qui penitentiam agunt in sua senectute
ab austro qui fauente prosperitate vacāt ope
ribus pietatis & inter prospera seruant tem
perantiam. ab aquilone qui necessitate vrgē
te compunguntur & inter aduersa seruant pa
cientiam. de his enim omnibus aliqui salua
buntur. ((Et recumbent)). ideſt feliciter re
quiescent non carnaliter iacētes. sed spiritua
liter pausantes ((cum Abraam ysaac & Ja
cob))quorum fidem imitati sunt & cum alijs
fidelibus & amicis meis((i regnō celor))& in
stor. vbi lux & gloria & lōgeuitas vite eterne
& oē bonū Abrahā ysaac & Jacob specialit
noiatur: q; istis principaliter facta est promis
sio de terra promissionis. pquā patria beato
rum significat. ((Filij aūt regni)). i. iudei i q
bus regnabat deus vel filij regni vocatione
nō electione. promissione non consecutione.
sua reputatione non re qui pro regno habē
do facti fuerāt: sed se indignos reddiderūt((
ejcient))a facie & visione dei((in tenebras ex
teriores)) q; in se habēt interiores. Tenebre
prime sunt culpe alie aūt sunt gehenne. Nam
fm Greg. Interiores tenebre sunt cecitas mē
tis exteriores eterna nox damnationis. Ideo
aūt dicunt ibi esse tenebre exteriores. q; licet
ibi sit ignis tm non lucet ad ostendendus dā
natis aliquid ad eorum consolationem. sed
ad eor desolationē. Vnde Isidorus. Ignis
gehenne lucebit miseris ad miserie augmen
tum. vt videant: vnde doleāt. non ad conso
lationem vt videant: vñ gaudeāt. ((Ibierit fle
tus)) oculor ex fumo & calore ignis eo quod
mos intrauit per fenestras. q; nō licet intue
ri qđ non licet concupisci((& stridor dentiū))
ex frigore quia hic gaudebant de edacitate
vel fletus ex angustia animi: stridor ex indi
gnantis affectu. eo qđ seropenituerit de pec
cato. & in hoc ostenditur tormen. or magni
tudo. ((Et dixit iesus centurioni)). s. per inter
nuncios supradictos. ((Vade)). i. iecurus re
uertaris((& sicut))perfecte ((credidisti)) fi((
at tibi((in sanatione serui tui. vt sicut p nō

clos accessisse. sic & per nuncios reuersus su
isse intelligatur. Vbi Rabanus. Fidei meri
to ostendit impetrasse salutem seruo vt fidei
robur magis in eo accresceret quo prospice
ret quecunque vellet per illam impetrasse se
posse. ((Et sanatus est puer)) verbo christi ab
senti ((ex illa hora)) q; christus protulit hoc
verbum fiat. quo etiam verbo omnia creata
sunt: vt fides centurionis verificaret: & potē
tia xpi. quā centurio p̄fessus fuerat ex opere
subsecuto pateret. Dixerat. n. centurio & con
fessus est dic verbū & sanabit puer meus: &
xps dixit & ope compleuit. Vnde Criso. Vbi
velocitatem admirare. Neq; eni soluz curate
sed inopinate & in momento temporis hoc
facere virtutem christi ostendebat. In itine
re autem verbo sanauit eum? ne putaretur
ire corporaliter ob impotentiam & nō ob hu
militatem. Hic considerandum est quan
tum vnicuiq; fides valeat: propria: quando
tantum valuit aliena nā propter fidem centu
rionis sanitas puero est reddita. Considera
etiā hic humilitatem dñi: q; ad seruū centu
rionis etiā non rogatus ire paratus fuit. ad
filiū aūt reguli(de quo infra dicit) quasi pō
pam refugiens etiā rogatus ire noluit. excel
sus. n. dñs humilia de ppe respicit & alta. i.
superba a longe ptemnit. In quo fm Greg.
Supbia nra retundit & increpat: q; psonas
acceptando in hoibus. non naturaz qua ad
imaginē dei facti sunt: sz honores & diuitias
venerant. ecce de celo venit: q; seruo occurre
re in terram non despicit. & tm humiliari in
terra cōtemnimus? q; de terra sumus. Quid
vero apud deum vilius? qđ esse despectius
pōt: q; seruare honorem apud hoies & inter
ni testis oculos nō timere. Et fm Amb. Ad
reguli filiū noluit pgere: ne in reguli filio vi
derēt magis diuitijs detulisse. hic ipse p̄exit
ne videret in centurionis famulo q̄ditionem
despexisse seruilem. Dis enim seruus & liber
in xpo vnū sumus. Nec Ambro. In centurio
ne fides gentium p̄figurat. & p eum primitie
& electi de gentib⁹ designant: q; quasi cente
nario milite stipati. virtutū pfectiōe sunt su
blimes. credentes in xpm & laborantes ad cō
uersionem alioz. Vñ Remigi⁹. Per centuri
onem designant: q; primi ex gentib⁹ credide
runt. & plecti in virtutib⁹ fuerunt. Centurio.
n. dicitur q; centum militib⁹ preest. Centena
rius aūt numerus pfectus est. Recte ergo cen
turio p puero suo rogat. q; primitie gentium
pro salute totius gentilitatis deo supplicave
runt. Et si opponitur de magis: q; primo dño
crediderunt: respondendus q; centurio dicit
primitie gentiuz. q; primus credidit a nullo
edoctus nisi a spiritusancto. magi vero & ei
primi crediderunt edocti tm p libros balaam
& p nouc stelle indicium. Ipsis autem geni
bus corporalis xpi presentia nō est exhibita.
sed verbū fidei p apostolos eis missum & ab in
fidelitate sanauit. Moraliter p istum puerū
centurionis significatur peccator propter q̄
tuor mala que peccator incurrit que designā
tur in quattuor conditionib⁹ que de isto pue
ro hic scribuntur. Primum malum peccato
ris est seruitus peccati. i. pronitas peccandi.
Vnde dicitur de puero isto qđ erat seruus.
Vnde Johannes. Omnis qui facit peccatuz
seruus est peccati. Et petrus a quo quis supe
ratus est. huius & seruus est. Et Aug. Pecca
tor est seruus tot dñoruz quot vitioz. Pecca
tū aūt homini dñatur. facit eū pronū ad pec
candum vt ex vno peccato ad aliud tendat.
Peccatū etiā vlterius deducit ad aliā seruitu
tem. s. diaboli: q; supb⁹ est seru⁹ luciferi. auā
rus est seru⁹ māmone. luxuriosus est seruus
asmodei. Secundū malū est ipotentia ad be
ne opandū q̄ significat p̄ paralitic. Vñ dicit
iste puer iacere i domo. Jacētes. n. nihil ope
rantur vel operari possunt. Jacet aūt pecca
tor aliqñ in igne iracūdie. aliqñ in luto luxu
rie. aliqñ in spinis auaricie. Et bene dicit ia
cere: q; nullū bonū meritoriū pōt opari Ter
tiuz malū est tremor & timor: q; semp ē pec
cator in timore: qđ p paralisim designat. ex
qua fit dissolutio & tremor membroz. Si enim
dicat peccatori q̄ det elemosynam aut male
acqsita vel ablata restituat timet ne sibi defi
ciat. Si dicit q̄ ieiunet. timet ne esuriat. Si
dicit q̄ confiteat peccata sua. timet de verecū
dia. Si dicitur q̄ faciat penitentiā & satisfa
ctionem de peccatis. timet de afflictione: & in
cōmodo corporis. Ecce quō iste paraliticus
tremit & ad sonitū soly pauescit. Quantum
malum est afflictio spiritus q̄ signatur per
hoc q̄ de puero isto dicitur: q; male torqueē
Et reuera ois peccator male torquetur in se
ipso ppter vermē p̄scientie: q; semp pungit &
rodit. Vñ Aug. Jussisti dñe & ita est: vt pena
sibi ipsi sit ois inordinatus animus. Unde &
Sapientie. Semp presumit seua. & turbata
cōscientia. Ex alio etiam torqueē peccator qđ
anxius est quō acgrat honores diuitias mūn
di oblectamenta corporis. Torquetur inter
p̄spera p̄ curam supfluam: & inter aduersa p
impatientiā. Item male torquetur qñ consi
derat turpitudinem vitioz in quibus iacet
& penas infernales quibus eternaliter subia
cebit. nec tm miser p penitentiā resilit. Sz tm
tale qñq; curat dñs veniēdo ad eum suffra
gantibus meritis sanctorum. Tu ergo si he-

beo animā paralitica ⁊ talia mala in te sen
tio roga ⁊ mine sanctos vt ad dñm intercē
dant pro te sicut senioes pro cēturione ⁊ cla
ma ad dñm dicens deuote cū eodem. Dñe
puer meus iacet paraliticus in domo ⁊ male
torquetur. ⁊ nō ium dignus propter fragili
tatē nature propter fedritatem culpe. ⁊ multi
plicitatē miserie vt intres sub tectū meū cū
anguilla tā immundū tā ruinosum. sed tantuz
dic verbo ⁊ sanabitur ad tuā unctū. Et quia
istud verbū centurionis tante efficacie fuit:
qđ vt supradictū est:cognū pcstitit. vt in eoz
de eius xp̄o habitaret:⁊ ad recipiendū eoz p̄
xp̄i in sacramento eucharistie nullus est di
gnus:ideo quādo ad mēlam xp̄i accedimus
⁊ fragilitatē nostrā cōsideramus verbis cen
turionis edocti dicamus singuli. Dñe nō sum
dignus vt intres subtectū meū nō sum dign⁹
vt corpus:⁊ sanguinē tuū sumpta in os meū
vt videlicet virtute verboz istoz digni efficī
mereamur. Unde Origin. Nunc etiā quanti
do sancti ⁊ acceptabiles ecclesiarū antistites
sub tectū tuū:intrant ibidē dñs per eos ingre
ditur: ⁊ tu sic estimes quasi dñm suscipiēs ⁊
quādo corpus. ⁊ sanguinē dñi manducas ⁊
bibis:tūc dñs sub tectū tuū intrat: ⁊ tu ergo
humilians teipsum dicas. domine non sum
dignus:vt intres sub tectum meum. Ubi.n.
indigne ingreditur ibi ad iudicium ingre
ditur accipienti. Dec Orig. Per illū etiā cen
turionez significatur ratio vel intellectus cu
ius seruꝰ est appetitus sensitiuus. qui debet
obedire rationi: sed ex corruptione nature
est infirmus ad obediendū ei. propter qđ hō
per rationē cognoscens hanc infirmitatē in
suo appetitu sensitiuo. per se ⁊ per alios de
bet rogare deū. vt sanet seruū suū: ⁊ sic puer
eius sanatur per dñm. Itē sicut ille centurio
dicebat. nā ⁊ ego hō sum sub ptāte cōstitutꝰ
habens sub me milites ⁊ dico huic vade ⁊
vadit. ⁊ alio veni ⁊ venit: ⁊ huo meo fac hoc
⁊ facit. sic vt dicit Cassianus. Perfecta mēs
q̄ per cēturionē intelligitur. sub dei ptāte cō
stituto oibus viribus suis dominatur. ⁊ hēt
ptātē cogitationes nocias depellendi: ⁊ i bo
nis cogitationibus immorandi. Tūc malis
cogitationibus dicere possumus. abite ⁊ ab
scedent: bonis vero dicemus venite ⁊ venīt
seruo quoq; nostro. i. corpori qđ debet seruī
re spiritui ea q̄ cassitatis ⁊ cōtinētie sunt si
militer inūgem⁹. ⁊ sine vlla contradictione
obtēperabit. oēmq; subiectionis spiritui ex
hibens famulatum. Oratio.

O mine ihesu xp̄e nō sum dignus vt
intres sub tectū carnis mee: q: pu
er sensualitatis iacet paraliticus. dis

solutus morbo peccati i domo corporis mei.
⁊ male torquet cōcupiscentiaꝝ motibus. sed
veni per gratie infusionē. ⁊ dic verbo veritā
tis vt sanetur puer meus: ⁊ resurgat a pecca
tis. Presta misericors deus mihi misero sub
ptāte tue gratie constituto ⁊ habenti de tua
gratia sub me vires ⁊ virtutes naturales. vt
habeā ptātez cogitationes ⁊ motus nocios
repellendi: ⁊ in bonis immorādi. ac corpori
vt spiritui seruiat imperandi. Amen.

De curatione demoniaci ⁊ socrus Pe
tri. Capitm. xliij.

Et ingredicbatur do
minus ihesus i ciuitatē ((capharnaū
)) q̄ interpretatur ager seu villa pulchritudi
nis ⁊ pinguedinis ⁊ consolationis ⁊ signifi
cat animā religiosi deuoti: que debet esse im
pinguata pinguedine triplicī. s. caritatis de
uotionis ⁊ contemplationis. Ad istā villā de
scendit libenter xp̄s: ⁊ ob hoc efficitur villa
pulchritudinis ⁊ ꝯsolationis. De pulchritu
dine ⁊ consolatiōe huius ville. dicit Petrus
Rauennas. Juxta sententiā cordis mei si pa
radisus in hac vita presenti est in claustro vl
in scholis est: quicquid enī est extra hec duo
plenū est auxietate. inquietudine. amaritudi
ne: formidine. solicitudine ⁊ dolore. Hoc ta
men q̄ dicit de scolis intellige de diuinis scri
pturis nō de alijs vanis scientijs. Unde Hu
go. Nihil i hac vita dulcius sentitur nihil aui
dius sumitur. nihil ita mentē ab amore mū
di separat. nihil sic animū contra temptatio
nes roborat: nihil ita hoiem excitat ⁊ adiu
uat ad oē opus bonū. ⁊ ad oēm laborē sicut
studiū sacre scripture. ((Et statim sabbato))
quando plures cōcurrebant ⁊ ab eo operi
bus seruilibus quiescendo spiritualibus va
cabāt. ingressus synagogā vbi legis peritī ad
docendū: ⁊ cōis populus ad audiendū legis
doctrinā cōueniebant((docebat eos.)) Ma
xime tali tempore ⁊ loco docebat xp̄s: quia
erant cōgruentia doctrine eius. Tūc enī plu
rimū ad synagogā fiebat conuentus. Sic mo
do quilibet christianus tenetur dieb⁹ domi
nicis venire ad ecclesiā ⁊ audire ibi missam
totā ⁊ integraz. Et nota q̄ missa est aliquo
modo de lege nature diuina ⁊ euangelica.
Lex nature vult qđ quilibet aliquo tēporis
spacio vacet ad orandū deū. Lex scripture p̄
cipit sabbato vacandū ad orationem: sed ca
nones ordinauerūt ad istā orationem tēpus
misse: vbi deus ⁊ hō realiter continetur. Jō
vt dicit Glo. Peccant mortaliter. q̄ missam
nō audiunt quia preceptum est nisi cogat ne
cessitas. de alijs vero diebus nō est preceptū

sed consiliū. ((Et stupebant)). i. admirabantur ((sup doctrina eī⁹)) tum q: legem ⁊ pro
phetas nō didicerat. ⁊ tamen clarissime do
cebat: tum q: doctrinā suā diuinis operib⁹
cōfirmabat. Unde subditur. ((Erat.n. do
cens eos quasi ptātē habēs)) q: in ostensio
ne signoꝝ ⁊ virtutis docebat. ⁊ q: p timore
veritatem nō celabat. ⁊ nō sicut scribe ⁊ p
larisei verbis docebāt ⁊ veritatē dicere time
bant. vel q: nō custodiebāt. ideo dicere eru
bescebāt. Unde Beda. Sermo doctoris i po
testate sit cū ea q̄ docet operat. Nā in factis
ipse sua dicta destruit cōtēnitur. Uel ideo in
potestate erat docēs eos: ⁊ non sicut scribe.
quoniā scribe. qui p legem didicerant prece
pta populis dabāt. ipse vero quasi auctor. im
pletoriq; legis vel mutando vel augendo: q̄
minus videbantur libere sustinuit. Dec Be
da. Quia ergo xp̄s doctrinā suā cōfirmabat
per opera miraculosa ceteri predicatores. ⁊
doctores: qui hoc nō possunt debēt doctri
nam suā confirmare p opa virtuosa. ⁊ nō scri
be: q̄ dicūt ⁊ nō faciūt ac doctrinā suā verbo
rum iactantia affirmāt ⁊ ostentāt. Unde sta
tim potestas dñi ostēdit p factū cuz subdit.
((Et erat in synagoga eoz)) forte adductus
ad locū sanctū vt ibi liberaret ((hō qdā hīs
spūm immundū)). i. obsessus a demone ((ex
clamauit)) voce magna ((dicēs. Quid nobis
⁊ tibi nazarene. venisti aī tempus perdere
nos?)). i. diminuere ⁊ auferre nostrā ptātez
nocēdi hoibus ⁊ torquere nos. Quia.n. dia
bolus inuidia motus de salute hoīum tor
quetur. ideo de xp̄i doctrina que erat alarus
sal⁹ ⁊ medicina dolebat ⁊ sic clamabat. Un
de Theophilus. Exire enim ab hoīe perditi
onē suā dicebat demonū. Immisericordes
enim existunt in homines. malum aliquod
pati se estimantes cum homines non mole
stant((Scio te qs sis)) idest vehementer opi
nor. scilicet((sanctus dei)) idest christus ad
salutem hoīum missus. Per prophecias.n.
de christo dictas que determinauerant tps
⁊ modum ⁊ locum veniendi ipsius xp̄i. ⁊ p
alias circūstantias sciebat ipsum esse xp̄m
in lege promissum. verū tamen nesciebant ip
sum esse dnū. nec p tēptationem xp̄i in deser
to diabolus potuit scire de xp̄o vtrum dei fi
lius per naturā esset: licet ad hunc finē tripli
citer cū tēptauerit. Si.n. cognouissent demo
nes ipm esse deū nunq; induxissent iudeos
ad ipsum crucifigendū. Unde Apostolus.
Si enim cognouissent: nunq; dominū glo
rie crucifixissent. Ecce quante peruersitatis
sunt multi homines qui in aduersitate sua
deū blasphemāt. cū tū demones ipm p̄adi

cent. Ubi Beda. Nō voluntas ista cōfessio est
quā primū nō segnit cōtenti sed necessita
tis extorsio q̄ cogit inuitos. Et velut si serui
fugitiui post multū tps dñm videant nihil
aliud nisi de verberib⁹ suspicant sic ⁊ demo
nes cernētes dñm in terris repēte versari. ad
iudicādos se venisse credebāt. Pscientia salua
toris tormenta sunt demonū. Dec Beda. Di
citur aūt demon spūs imūdus ab effectu: q:
facit imundū qđ possidet. sicut dr spūs sur
dus vel mutus: q: hominē surdū vel mutū
facit. Uel fm Crisō. imundus dr pp impie
tatē ac elongationē a deo: ⁊ q: oibus imun
dis ⁊ pauis opationib⁹ se imiscet. Jps quo
q; immundū spiritū dns ls vera de eo testifi
catem: iussit obmutescere ne veris falsa mi
sceret: ⁊ ne videret ab ipso testimoniū que
rere. maxime q: pharisei dicebāt ipsum in bel
zabub demonia eicere: ⁊ ne videret vilitas
crucis passionis sue. In quo datur nobis do
gma salutiferū vt demonib⁹ q̄ mēdaces sūt
⁊ in veritate nō steterūt nō credam⁹ quātū
cūq; denūcient veritatē q: si aliquos sibi cre
dentes inuenerint. veritati mēdatiū miscent
⁊ veritatem in mendatiū cōuertunt. ac vera
dicendo nituntur credētes in errorē ydolatrie
⁊ peccata inducere. Per hoc autem q̄ xp̄s
increpauit demonē q̄ suā ꝯfitebāt potestatez
⁊ sanctitatem iponens ei silentiū docuit nos
laudes turpiū fugere. Unde fm Senecā tas
triste ⁊ tas turpe nobis esse dz laudari a tur
pibus q̄ si laudemur ob turpia. Et spiritus
immūdus iussus exire ab hoīe fecit illuz i
mediū ((⁊ discerpēs eū)) quātū ad afflictio
nē((exiuit)) inde ⁊ nihil ei nocuit quantum
ad mutilationē: vbi Dier. Spiritꝰ discerpēs
hoiez exijt ab eo. Appropinquante salute. ap
propinquat tēptatio. Pharao dimissus ab
israel persequit israel. Diabolus contemptus
surgit in scandala. Dec Dier. Sic etiaz acci
dit spūaliter. q: diabolus sepe in medium
pducit peccatū alicuius ad dei⁹ infamationez
⁊ cū peccator videt se cōfusum. dimittit pec
catū cogiturq; diabol⁹ ab eo exire. Unde ⁊
in psal. Imple facies eoz ignominia ⁊ que
rent nomē tuuz dñe. Uerecūdia enīs quam
hz peccator de peccato ē valde vtilis ad di
mittēdū peccatū. Propter q̄ dicit Seneca.
q̄ nutriēdus ē pudor q̄ quādiu in aio du
rauerit aliqs erit bone spei locus. Per hoc
aūt qđ discerpens eū exiuit ab ipso. intelligit
qđ nullus liberat a diabolo nisi discrepatur
p cōpunctionē ⁊ cōtritionem salutarem. Et
specialiter hoc de carnis vitio intelligit: q:
vitium carnale nō nisi carnis afflictione cu
ratur. vt p que qs peccat. Per hec ⁊ torqua-

tur.((Et factus est sicut mortu⁹.ita vt multi dicerent:qz mortu⁹ est)). Unde Grego. Uelut mortuus quippe ostenditur qui a maligni spũs potestate liberatur: qz gḡo tã terrena desideria subiecit vitam in se carnalis conuersationis extinguit t mũdo mortu⁹ apparet qz possessore prauo qui p̃ imũda delectaberia se agitabat caret. Quem multi mortuum dicũt qz spiritualiter viuere nesciunt cũ qui carnalia bona nõ sequũt extincti fundituꝰ arbitrãtur. Nec Bre. Si ergo a maligno liberatus est mortu⁹ tegitur q̃ q nõ est mundo mortu⁹ est a maligno liberat⁹ qs est verbo mortu⁹ est a maligno liberat⁹ qs est verbo mortu⁹ est a maligno liberat⁹ qs est verb

tur.((Et factus est sicut mortu⁹.ita vt multi dicerent:q mortu⁹ est)). Unde Grego. Ue-lut mortua quippe ostenditur qui a mali-gni spūs potestate liberatur: qr gīgo iā ter-rena desideria subiecit vitam in se carnalis cōuersationis extinguit & mūdo mortu⁹ ap-paret qr possessore prauo qui p̄ mūda des-deria le agitabat caret. Quem multi mortu-um dicūt q: spiritualiter viuere nesciunt cū qui carnalia bona nō sequit extincti⁹ iudi-cetur. Dec Bre. Si ergo a maligno liberatus est mortu⁹ tegitur q̄ q nō est mun-do mortu⁹ est a maligno liberat⁹ qđ est ver-bum terribile mūdū diligentib⁹. ((Jesus ūt tenens manū eius leuauit eā & surrexit)) ip̄e eni⁹ prostratis manū auxilij porrigit ip̄e eli-sos erigit. Ubi Amb. Mistice āt q synagoga habebat spiritū imūdū populus ē iudeor⁹ q̄ innodatus diaboli laqueis simulatā corpo-ris mūditiā interioris mentis sordibus in-quinabat. Et bene spūm imundū habebat qr spūm sanctū amiserat. Introierat eniz diabo-lus vnde xp̄s exierat. Ubi & Theophilus. sci endum est etiam q̄ multi nūc demonia ha-bent omnes. Lqui demoniop̄ desideria im-plent. Ut furiosi habent demoniuz ire. & sic de ceteris. Sed dominus in synagogaz ve-nit cū hominis fuerit congregata) & tūc di-cet demoni inhabitanti obmutescere & statim egredi ab eo. ((Et protinus egrediēs)) domi-nus (de synagoga)) scilicet post predicatiōez & eius confirmationem p̄ demonio expul-sionem (introiuit in domū petri)) vbi ibi re-fectionem acciperet post laborem. Salua-tor eni noster cū corpus passibile ad nostraz accepisset salutē aliquādo declinabat ad lo-ca familiariū sibi & deuotop̄ ad quietez ha-bendaz post labore & fatigationē. & isto mo-do venit ad petri domū seu hospicium. Unde Cyrillus. Aspice aūt quomodo manet pe-nes vir inopem christus: q spontaneā pau-pertatem pro nobis passus est vt discamus cū pauperib⁹ cōuersari. nec spernere depres-sos & pauperes. Unde etiam Crisо. Et nimi-rum excogita quales erant domus piscatop̄ hop̄: sed tamē nō dedignatus est sub vilia tuguria piscatop̄ intrare erudiēs per oia hu-manū cōcupiscare tumorē. Et iterū ppter hoc nunqđ intrauit in domū preclarā xp̄i: sed in domū publicā & principis publicanop̄. & pi-scatoris palatia dimittēs. & eos qui molia in-duūt vestimēta. Si itaq; eū vis & tu vocare: oma domū tuaz elemosynis. orationib⁹. sup-plicationibus. vigilijs. Nullus itaq; verecū-detur domū vilem habens. si hec habuerit p̄certa. Nullus diues magnus sapiat. Do-

mum habens preciosam: sed verecundetur magis. & hanc zeletur illā diminēs: vt & hic xp̄m suscipiat: & illic eternis potiat tabernā-culis. Dec Crisostomus. Uicgdem vicūt qs licet. Petrus fuerit de bethsaida tamē ratio ne vroris habebat domū in capharnaū. sed Sed pro hoc videlqs Marcus dicit. venit in domū Symonis & Andree. Ideo dicen-dū secūdū Stephanū. q̄ domus Petri non dicit possessiue: sed ad quā declinare cōsue-uit cā vendendi piscem. & hac etiaz familiari-tate vroris sue & de domo illa: q̄ etiaz dicitur domus Andree. ppter inseparabilitatem il-loz in piscium negociatione. Et mox discipu-lis petentibus pro socru Petri (dest matre vroris eius febricitante ((stans dūs sup illam imperauit febri)) vt cessaret vel recederet: ((& apprehensa manu leuauit eā: q̄ statim)) & su-bito ((liberata est)) ita vt continuo ((surgēs)) ministrauerit ei & discipulis suis: vires quas accepit. quasi gratias agendo in obsequium sui exercens saluatoris non remanente vt so-let molestia egritudinis. Quod non nisi di-uina virtute potuit fieri. Natura enim non operatur in instanti. Et ideo hoc proprium est medici celestis: sed secus est in alijs. Licet enim virtute nature possit homo a febribus curari. non tamen in instanti. ac ita subito & perfecte. quod possit statim opera consueta facere sicut hic dicitur factum esse. Et quo ostenditur ista curatio miraculosa ad disci-pulorum confirmationez in fide. Unde Be-da. Naturale est febricitantibus incipiente sanitate lacescere: & egrotationis sentire mo-lestiam. Uerum sanitas que dūi ostenditur im-perio: simul tota redit. Nō solum ipsa redit sed & tanto robore cōitante: vt eis ptinuo qui se adiuuerāt ministrare sufficiat. Et iux-ta legis tropologie. membra que seruierant immundicie ad iniquitatem. vt fructificarēt mori. seruiant iusticie in vitam eternā. Un-de & Cyrillus. Et nos suscipiamus iesū. Cū enim visitauerit nos & portamus eū in men-te & corde. tunc enormium voluptatum estū extinguet: & incolumes faciet vt ministre-mus ei. hoc etiaz bene placita paraganus. Moraliter autez p̄ hoc datur intelligi q̄ an-te curationē a peccato. non est gratum serui-cio in impensum deo: sed penitens ēffecto cu-ratus est febre peccatū: tā cito debet se occu-pare. & totaliter mancipari seruitio dei. sm illud apostoli. Sicut exhibuistis mēbra vra seruire immūdicie & iniquitati ad iniquitates ita nūc exhibite mēbra vra seruire iusticie i sanctificationē. Si ergo anima tua febre vi-tioz est capta. sanctoz in adiutoriū tuum in-

roca. vt eop̄ rogatu gratia dei curet te: q̄ pel-lat ei & sanctio tuo gratā seruitutē exhibere. In hoc etiā q̄ discipuli rogauerunt pro illa datur nobis exemplū orandi pro infirmita-te & necessitate aliena. sedm Bedā. Mistice domus Petri est ecclesia. de circūcisiōe eius apostolatu communia. socrus est synagoga que quodammodo mater est ecclesie Petro cōmisse in cura & custodia. Dec synagoga febricitat: qr inuidia ethnus laborat per cō-sequens ecclesiam cuius manum dūs tigit quando carnalia eius opera in spiritualem intellectum & vsum cōuertit: & sic erecta mi-nistrat in spiritu. Moraliter autē socrus pe-tri febricitans esse caro concupiscens. Cum enim hō calore cōcupiscentie laborat. quasi febribus estuat: q̄ pōt esse tripliciter iuxta il-lud Johannis Oē q̄ est in mundo: aut est concupiscentia carnis. aut cōcupiscentia ocu-loz. aut superbia vite. & sic triplicē habem⁹ febrem. Quedā. n. est ex corruptione in spiri-tib⁹. Alia ex corruptione in humoribus. Ter-tia ex corruptione in mēbris: & in oibus est calor ordinatus supgredieno nature cursuo Primā fac̄ superbia. Secūdā luxuria. Tertiā auaritia. Ad hāc venies Jesus videt p̄ gratz illuminantē iperat p̄ gratā iustificantē. tan-git manū p̄ gratiā adiuuantē. & sic dimittit febrē. i cōtritiōe surgit: sanat i cōfessiōe mi-nistrat i satisfactiōe. Moraliter etiā dicit ista sup illā q: nullū spiritualiter sanat: nisi eum q̄ sub eo est. s. p timorē salubriter humiliatē Ubi Beda. Si virū a demonio liberatū mo-raliter animū ab immunda cogitatiōe purga-tū diximus cōsequenter femina febribus tenta: sed ad imperiū dūi curata. carnē ostē-dit a cōcupiscentie sue feruore p̄ cōtinentie p̄cepta. Omnis. n. amaritudo & ira & indigna-tio & clamor & blasphemia spiritus furor ē immundi. fornicationē vero immunditiā libidi-nē. cōcupiscentiā malā: & auaritiā: que simul lachrymor seruitus febrē illecebrose carnis in-tellige. Dec Beda. Potest etiā p̄ socrū Petri que mulier erat sensualitas que ab Augusti-no mulier vocat significari. Per chustū aūt q̄ est imago patris ratio. secūdū quā homo factus ē ad imaginez dei. Igit moraliter so-crus Petri sanat: cū sensualitas que calore cōcupiscentie febricitans facet: p̄ rationē ad debitū ordinez moralis virtutis reuocatur. Ideo subditur. & ministrabat eis q̄ sensua-litas reformata virtute morali ministrat & ser-uit rationi. Et tūc homo peccatū q̄ ante eus in eo essent non nouerat: incipit agnoscere postq̄ ab eo exiuerit. Unde Cri. Si vis di-scere peccati fetorē excogita id postq̄ factus est. cū desiderio ereptus fueris. cū nō adhuc molestat ignis. & tūc videbis quid est pecca-tum. Nota etiā de quatuor infirmitatib⁹ pre-missis. quod spiritualiter per leprā potest in-telligi culpa originalis. per paralisim culpa actualis in omittendo. p̄ febrem actualis in cōmittendo: per vexationem demoniacam culpa erroris. Deide ponunt ad cōfirmatio-nem legis euangelice multa miracula in ge-nerali. quia audito hoc miraculo & (vespere facto cū sol occidisset)) & ad occasuz venisset ((omnes qui)) in illa ciuitate ((habebāt infir-mos varijs languoribus detentos & a demo-nijs vexatos ducebant illos ad iesuz)) & ob-tulerūt ei vt curaret eos. quia tūc ad hoc po-terānt vocare. Unde dicit Theophilus q̄ ita tarde adduxerūt eum ad christum. quia illa dies erat dies sabbati & credebāt curandos nō esse licitas durante die sabbati que finie-batur in vespere illius diei. Et ideo expecta-bāt occasum vt curandos ad iesum adduce-rent. ((At ipse singulis manus ponens cu-rabat omnes)) Nullius enim morbū horre-bat: quod est cōtra medicos superbos & in-dignantis nature q̄ pauperes & miseros de-dignari visitare & tangere. Et ejiciebat spi-ritus imundos verbo. In signū q̄ verbū xp̄i deuote auditum fugat demonem de corde peccator. Licet aūt posset etiā omnes cura-re solo verbo: tamen quādoq; apposuit ma-nus: q: humanitas christi erat quasi orga-num seu instrumentū diuinitatis ipsius in miraculis faciēdis: Et ideo sicut artifex me-diante instrumento operatur. sic virtus di-uina in christo per applicationem humanita-tis aliqua faciebat: vt eam coniunctam dei-tati declararet Miracula quidem christi ad duo ordinabantur. s. ad manifestationem diuinitatis sue: & ad confirmationem fue do-ctrine. per quam hoies ad fidem inducebā-tur. Unde & ad tactum manus eius sanabā-tur infirmi. curabantur leprosi. illuminabā-tur ceci. & ad vocem eius suscitabantur mor-tui: & eyciebantur spūs immundi. Per hoc āt q̄ vespere facto obtulerunt sibi infirmos & demoniacos. significatur qđ hora mundi vespertina christus venit demones ejicere & infirmitates hominum curare. & per occa-sum solis significatur q̄ passio sua. in qua sol iusticie occidit. fuitura erat medicina oīs spiritualis infirmitatis. Unde sm Bedam. Mistice solis occubitus passionē mortemq; illius significat. qui dicit q̄ mūdo lux sum mundi. & sole occidente plures q̄ ante demoniaci & egroti sanantur. quia qui tēporaliter in carne viuens. paucos in-

deeni docuit.oīb⁹ p orbē gēnib⁹ fidei salutis dona transmittit. Moraliter vero occasus solis pōt dici casus mūdane ꝓsperitatis post quē multi sanant:q̄ lacēte sole ꝓsperitatis quē grauiter infirmant. Cōsidera q̄ paucis verbis multa hic miracula cōprehēdunt̄ q̄ expelle sonantes incredibilia viderent Unde Crisō. Tu aūt intende.quantā multitudinē curatā trāsiurt̄ut eu ꝑgelizte.non vnū quēq̄ curatū dicentes nobis & enarrantes, sed vno verbo pelagus ineffabile miraculorum sup uenientes : vt nō rursus magnitudo miraculi incredulitatē imitat.si tātā plebē & varias egritudines in vno tēporis momēto soluit & emendauit. Nec Crisō. ((Exibāt aūt demonia a multis clamantia & dicentia? q̄ tu es filius dei.Et increpās nō sinebat ea loqui q̄ sciebāt))p vehemētē cōiecturā((ipm eē christum))nō tm p scientie certitudinem. Unde Beda.Demonia filiū dei cōfitebātur & sciebāt ipsum cē christum . Quia cum ieiunio fatigatum eum diabolus videret.verus hominem intellexit sed q̄ tēptando nō preualuit.vtrum filius dei eēt dubitabat.Nunc autem per signoꝝ potentiam : vel intellexit vel potius suspicatus est eē filium dei.sed se morte illius non preuidit eē damnandum. Uere enim de hoc misterio a seculis abscōdito dicit Apostolus.q̄ nemo principiū huius seculi cognouit.Si enīz cognouissent nūq̄ dominum glorie crucifixissent . Nec Beda.Ideo autem non sinebat ea loqui ne hoīes audientes demonem predicare mūdo veritatem deinceps acquiescerent sibi p̄dicanti falsitatem. Unde Gio.Ideo prohibet loqui ne dum aliquis audit demonē vera predicantem postea sequat̄ errantē. Improbus enim magister vera falsis permiscet vt sub specie veritatis falsitatis testimonium obtegat.De hoc habes & alias causas.proxime supra de spiritu imundo dictas.((Facta aūt die))& valde diluculo.((egressus iesus))de capharnaum((ibat in desertū locū)) vt applausum populi fugeret.& ibi secretius oraret.In hoc dans exemplū q̄ predicator & mirabilium diuinoꝝ operator debet vanam gloriam & ostentationem fugere & ad solitudinem contemplationis ac secretū orationis post laborem predicationis redire:vt deo gratias agat de profectu preterito.& se disponat pro futuro : vt sibi hauriat q̄ postea populis effundat . Et secundum Theophilum.ostēdit nobis q̄ deo debet attribui. si aliquid boni facimus.& ei debemus dicere:quoniaz omne optimum desuper est descendens a te. In deserto ergo christus erat non q̄ ipse oratione indigeat : sed vt nobis bone exēplificationis.operationis.exemplū & forma heret.& vt nos tumultū fugere & curam mundi vitare.ac secretū mentis quere re doceret:cuz eum orare vel ei siluester loca affectamus.((Et turbe requirebant eū))scilicet per fidem:& veneratiōe vsq̄ ad ipsum p̄ spem((& detinebant illum))per caritatē((ne discederet ab eis))vt profectum consequerē tur maiorem. Ubi Crisō. Gaudens autem eos suscipiebat:sed & voluit eos dimitteret vt & reliqui doctrine eius participes essent. Et ideo sequitur((quibus ait.quia & alijs ciuitatibus oportet me euangelizare regnum dei))idest qualiter peruenitur ad regnū dei? quia per penitentiam:que est via ad hoc p̄ueniendi.Ubi Theophilus.Transit enīz ad alios magis indigentes doctrina:quia non conuenit in vno loco doctrinam concludere. sed vbiq̄ radios eius extēdere.Ubi & Crisō. Simul etiam considera q̄ poterat in eodem loco manendo omnes attrahere ad se.Nō tamen illud fecit.prebens nobis exemplū:vt perambulemus & requiramus peruentes. sicut pastor perditam ouem.& medicus accedit ad infirmum.Una enim anima recuperata.poterit aliquis mille delicta abolere. Nec Crisostō.

Oratio.

Omine ieiu christe remoue & eijce spūm imundum a me ne aliquo modo me valeat maculare: vel in maculis detinere:vt sim & appareā mundo mortuus.cum a possessore prauo q̄ p̄ imunda desideria nos agitat fuero liberatus.Peto etiam dñe te medicū aiarū vt me curare digneris a febre vitioꝝ.quatenus surgēs ab eis valeā tibi ministrare & gratā seruitutem exhibere.Tu etiā dñe cura me.& oēs varijs aīe detentos languoribꝰ: vt a peccatis sani & in columes facti.tibi ministremus & bene placita tua peragamus.Amen.

De suscitatiōe filij vdue. Cap.xliij.

Deinceps ibat ieſus))cū discipul' & turba copiosa q̄ eū sequebat.nouitate operū.suauitate doctrine.& ex sanctitatis eius deuotione((in ciuitatē))galilee((q̄ vocat̄ Naym.))Sedo miliario a mōte thabor.est ciuitas naym & supra naym mons endor.ad cuius radicē fluit torrēs cyson. Ad̄ huius ciuitatis portā vbi erat maior ꝯcursus ꝑsonarū obuiauit dñs multitudini hoīum efferētiū.i.extra portā defunctū filiū vnicū vidue ad sepeliēdū.q̄ antiquus loca sepulture erāt extra

ciuitates & hoīuz habitatiōes. Hoc autē fecit ut manifestius eēt miraculū cōrā multitudinē factū.& multi eēnt testes tāti miraculi.& qz vacabāt ad pietatis opus ꝓsequēdo tumꝰ qz vacabāt ad pietatis opus ꝓsequēdo tumꝰ & cōsolādo viduā & orbatā matrē.meruerūt ipsum videre miraculū. Ubi Grego.nicenus sermone molē breuibꝰ verbis explicuit. Mater vidua erat q̄ nō sperabat vltrius filios procreare nō habebat in quē dirigeret aspectuz vice defuncti.qz vnicus erat hūc solū lactauerat.& solus aderat alacritatis cā in domo. quicquid mater dulce ac pretiosum.hic solꝰ extiterat. Unde & Cirillus. Miserāda passio & ad fletum & ad lachrymas potēs prouocare ((Quā cū vidisset dñs))sic tristē & afflictam ((misericordia))ac pietate ((motus))sm q̄ hō sup ea:tuz qz vidua erat tū qz non hēbat alitū filiū.a quo i senectute sustētari posset.q̄ ab ipso((dixit illi))verbo cōsolatorio & dulci ((Noli flere))q̄si diceret.cito cōsolata eris.desiste q̄si mortuū flere.quē mox viuū resurgere videbis. Aderentiū cōsolatoꝝ deꝰ.illorum maxime lachrymas intuet :q̄ aliorꝝ miserias & peccata deflent.sm Bedā.dñs misericordia motus est:vt nobis exēplū imitāde pietatis ostenderet. Unde & Crisō. Jubens ergo cessare a lachrymis:q̄ cōsolat̄ mestos monet nos de p̄ntib⁹ defūctis cōsolationē recipere. resurrectionem sperātes. Pagani & gētiles cām habent plāgendi defunctos:qz resurrectionē nesciūt:iz christiani eā credūt. Et ideo cām plāgendi nō habent.((Et accessit & tetigit loculū)).i.feretrū:vt effect⁹ salutis tactu corpis sui deuenirent.& ostēderet q̄ corpus suū deitati vnitū.erat insīm deitatis in miraculis faciendis. Loculꝰ diminutiue ē mortui locus in quo iacet. Cui.n.viuēti magna pallatia & ample domus nō sufficiebat p̄ loco.ei morienti paruū spatiū sufficit p̄ loculo Unde nonno Alexādro dixit qdā phs. Quez totus mūdus nō capiebat.hodie parua cōtinet archa((Qui aūt q̄ portabāt steterūt))nec vltra p̄gredi ausi sunt.((Et ait. Adolescens surge))& sic eū fm q̄ deus suscitauit.((& resedit q̄ erat mortuus))qz surgens sedit in loculo in quo iacuerat prius((& cepit loqui))vt manifeste appareret.q̄ erat vere & nō apparenter resuscitatus.& forte verba ipsiꝰ fuerūt gratiarum actiones((& dedit illū matri sue)) qz nō suo merito:sed matris resurrexerat.vt que de ipso tristis fuerat in ipso consolaret. ((Oēs aūt inuasit timoꝝ))ex stupore tāti miraculi.q̄ amoꝝ nō sunt alicui⁹ mali.sed reuerentie de potentia & bonitate((Et magnificabant)).i.laudabant deum & magnum predicabant:qz quanto grauioꝝ est casus tāto ꝑfectiores erigentis est gratior.& ꝑfectio salutis penitentibus est certior:& dicebant((qz prophēta magnus)).s.intelege & prophetis p̄missus ((surrexit in nobis))imo plus q̄ prophēta ((& qz dñs visitauit plebē suam))mittendo eis saluatorem vt eos redimeret.sicut medicus visit ad infirmū vt eū sanet. Mistice iste defunctꝰ ē homo p̄ peccatū mortale mortuꝰ Eius mater est ecclesia que est vniuersitas credentium.& cuius filij sunt credentes singuli.peccatoꝝ etiam dicitur filius vnicꝰ matris sue.s.ecclesie :quia quemlibet ita deflet. qñ in peccatū cadit sicut mater vnicū filiuz qñ decedit.ecclesia queq̄ dicit̄ vidua:quia sponsi sui morte redēpta.vel qz nunc q̄si in peregrinat a dñō.est ab amplexibus sponsi sui priuata.de qua vidua dr in psalmo viduam eius benedicēs benedicā. Efferī defunctꝰ cuz cōsensus interior exijt in opus. Quatuoꝝ portitores huius defuncti sunt quatuoꝝ affectiones cordis nostri.i.gaudium & tristitia. spes & timoꝝ. Ista enīz quatuoꝝ portant mortuum per abusum.de quibus dicit Bern. Amant q̄ non decet.timent q̄ non oportet dolent vane.& gaudent vanius. Uel isti quatuoꝝ portitores sunt amoꝝ peccati.timoꝝ penitentie.spes emende.& presumptio de dei misericordia. Uel quatuoꝝ portitores sunt q̄tuoꝝ que animam in peccato perseuerare faciunt.s.fiducia longioris vite que tamen hominem sepe decipit.consideratio culpe alterne qua homo correctionem propriam denitat.stulta spes penitendi in futuro.& fiducia de venia quaz homo concipit ex magna dei misericordia.impunitas peccatoris.qua redditur ad peccata magis procliuius. Posūt etiā intelligi isti portitores carnalia desideria.vel adulatorum & benedicentium blandimenta. vel prelatorum mercenariorū verba vnguēntia non pungentia.& quicūq̄ verbo vel facto foueētes hominē in peccato. Porta per quā effertur seu egredit̄ mortuus est aliquis de quinq̄ corporis sensibus peccati manifestatiuus. Nam qui videt vel audit vel loquitur q̄ non licet mortuus extrahitur p̄ portā visus vel auditus vel oris:& sic suo modo de alijs . Et ideo custodie ad istas portas sunt adhibende. Unde Beda. Portam ciuitatis qua defunctus efferebatur: puto aliquem de sensibus eē corporis. Qui enim seminat inter fratres discordias,quiniquitatem in excelsum loquitur.per oris portam extrahitur mortuus. Qui viderit mulierem ad concupiscentiam eam per oculorum portam sine mortis inditia profert . Qui fabulis otiosis obscenisue carminibus vel detractionibus

autem libenter aperit hāc aie sue porta mor
tis efficu. Cet. rō⁹ q nō sentit sensus mor
tis sibiplē reddit additū. Nec Beda. locu
lus ē cōscientia peccatoris. in que tāq̄ ilecto
male conscientie regestu. Talis aūt mortu⁹
p peccatū mortale suscitat a deo. p pces ec
clesie. Sed quomō resuscitat in figura h̄ co
cet. Sicut. n. tria sunt signa mortis spūalis.
sic tria sunt figura resuscitatiōis spūalis. Si
gnū mortis spūalis. accipit fm signū mortis
corpalis. Signū aūt mortis corpalis triplex
est. Primū ē carētia operationis. sic carētia ad
hūc operandū est signū mortis spūalis. Unde i
Exodo. fiant īmobiles sic lapis. Secdm ē ca
rentia sensus qū patitur ē nō sentit sic qui
hō nō sentit gaudiones ē ammonitōes spūa
les. signū est q ipse spūaliter est mortu⁹. Unde
in proverbijs. Verberauerūt me: sed nō dolui
traxerūt me ē nō sensi. Tertiū ē rigor. sic hō
qui hz cor ita rigidū q flecti nō pōt p cōpas
sionē ad primū nec p obedientiā ad deum si
gnū est mortis spūalis. Unde in libro Regum
dicitur: q manus hieroboam quam extendit
de altari erat ruit. Dic ergo tria sūt signa mor
tis spūalis. Bene quippe operari tollit superbia. sensum aufert luxuria: ē rigorem facit
auaritia ē econtra sunt tria signa resuscita
tionis spūalis que tanguntur in hoc q re
sedit ē cepit loqui. ē dedit illum matri sue.
Per hoc q dicit. resedit: intelligitur contri
tio. in contritione enim homo residet ē re
silit a peccato per hoc q dicit. cepit loqui: in
telligitur confessio. in qua homo loquitur
se accusando. per hoc q dicitur: dedit eum
matri sue intelligitur satisfactio. per hoc enī
q homo absolvitur ē iniungitur ei satisfa
ctio: restituitur matri sue. i. ecclesie ē cōmu
nioni fidelium per spūalem incorporationē
que quidem satisfactio fit per tria. i. per ora
tionem. ieiunium: ē elemosinam. Sed mo
dus iste resuscitationis tangitur cum dicit.
accessit ē tetigit loculum. Ad mortuum spi
ritualiter saluator accedit ē appropinquat
cum aliquem gratiā p̄veniēte vel desiderū
propīe salutis ei donat. Loculus tangit: qñ
conscientiam ē cordurum peccatoris ad pe
nitentiam emollit: ē peccatores ad suā cogni
tionem reducit: ē tunc mortuus a peccato
resurgit. Et sciendum q spiritussanctus pec
catum per mortem voluit designari ad osten
dendum quantum peccatum sit fugiendus
ē quantum de eo sit dolendum qñ ēē mis
sum. Peccatum fugiendum est vt mors ē ad
eo dolendum est tanq̄ de morte. Sic dolere
debet qui amicum suum in peccato mortali.
videt ac si eum mortuum videret. imo etiaz

ēē plus dolere dz. Et p̄ sicut mortuus iste fi
gurat peccatorem. sic eius suscitatio figurat
peccatoris cōuersionem. Ideo sicut multum
timendum est peccatum: ē multum dolen
dū de eo cōmissorie multū defendēda ē pec
catoris cōuersio ē multum gaudendum de
ipsa iam facta. Obsecro ergo o peccator do
minum vt resuscitet te a morte peccati: ē re
stituat te sancte ecclesie sue: in laudem ē glo
riam nominis sui. ē (vt ait Ambro.) si grave
peccatum est q penitentie tue lachrymis ip
te lauare non possis flet p̄o te mater eccles̄ia
que p̄o singulis tanq̄ p̄o vnicis filijs vi
dua mater internenit. Compatitur quodam
modo spiritali dolore nature. cum suos libe
ros letalibus vicijs ad mortem cernit vrgeri
Uiscera enim sumus de visceribus ei⁹. Unde
ē Aug. De iuuene illo resuscitato gaudia est
mater vidua. de hominibus in spū quotidie
suscitatur gaudet mater ecclesia. Ille quidem
mortuus erat corpore. illi autem mente. Si
militer tres mortuos xp̄s suscitauit: puellam
in domo clausam. mortuum per cōsensum
declarationis p̄ue. in cogitatiōe seu volun
tate adhuc tecum Juuenē i porta. i. mortuum
p actū peccati. in verbo nutū vel opere La
zarū in sepulchro i. mortuū lapide mole cō
suetudinis peccandi pressum. male olentem
ē alios fama corrūpentem. Omnes istos su
scitat ē sanat dñs. cū ad ipsum reddeunt vera
citer penitendo. Et tanto leuius resuscitatur
q̄sq̄ p̄ gratiā quanto minus mortificatus est
p culpam. Unde dñs puellā cōsi pancis de
facit suscitat. puelle dicens ((surgere)) Juue
nem coram pluribus ē quasi difficilius tan
gens feretrum ē dicens ((adolescens tibi di
co: surge)) Lazarū difficilime: qz cuz lachry
mis. cū fremitu. cum sui perturbatiōe. cum
magna voce dicens ((Lazare veni foras)) ē
quasi cum auxilio ē testimonio presentium
dicens ((solute ē sinite abire)) nō q̄ domino
tam facilis non fuerit resuscitatio Lazari si
cut puelle: cum (vt ait Aug.) nemo tam faci
le excitat in lecto. quam xp̄s in sepulchro. Iste
dicta facta aliarū rerū sunt exempla. Longa
enim consuetudine pressus. vir ē quasi cum
labore suscitatur. Qui vt suscitaretur dominū
cogit lachrymari ē eiulare. Et ideo licet oē
peccatum maxime tamen peccandi consue
tudinem fugere debemus: qz hic sanat difficilius. Unde Ambro. Omne peccatum con
suetudine vilescit: ē fit homini quasi nullus
fit. Sic ē econuerso. omnis virtus bona cō
suetudine fit grata ē facilis: qz nihil deberet
assuefei sic vel sic. Triplex est ergo mors cui
p̄e designata in p̄dictorū triū morte. scilicet

peccatū cordis: peccatū operis: ē peccatum
consuetudinis. In suscitatione vero horum
trium mortuor ostensum est: q saluator pote
state hz sup triplicē mortē. i. nature culpe: ē
gehenne. super triplicē vitā. i. nature gratie.
Quartū mortuū insinuante discipulo audi
uit. sed ad eū ire noluit. i. ad mortuū in obsti
natione vel desperatiōe seu p̄uaa peccati ex
cusatiōe: de quo dixit ((dimitte mortuos se
pelire mortuos suos)) Hec igitur audictes: q
stant nō p̄sumant. sed cauti sint ne cadant
ē qui ceciderūt nō desperent: sed soliciti sint
vt resurgant. Unde Augustinus. Nec ergo
carissimi audiuimus vt qui nūnt viuant
qui mortui sunt. reuiuiscāt. Siue adhuc pec
catū in corde concepit. nō processit in factū
penitear corrigatur cogitatio. resurgat mor
tuus intra domū conscientie. siue iam q ex
tuus intra domū conscientie. siue iam q ex
cogitauit. admisit nec sic desperetur. nō ir
rerit mortuus itus surgat elatus. penitear fa
cti de p̄rimo reuiuiscat. non erat in p̄fūda
sepulture. nō accipiat desuper cōsuetudi
nis molē. Sed forte iam illi loquor. qui iam
dūro sui mortis lapide p̄mit. q iam vrgetur
cōsuetudinū pōdere: qui iaz quatriduanus
putet Nec ipse desperet. p̄fundus mortu⁹
est. sed altius ē xp̄s. agunt etiā tales penitē
tiā. Neq̄ n. lazaro resuscitato post quatridu
um vllus putor in viuēte remānerat. Ergo q
viuūt viuāt. q aūt mortui sunt in quacūq̄ ha
rum triū mortez se inuenerint: penitentiam
agunt accellerent. iam resurgēt. Unde Cri.
Ne andeamus. qui stamus: sed dicamus no
bis p̄pis. Qui estimat se stare videat ne cadat
ne desperemus si cecidimus. sed dicam⁹ no
bis. nūqd q cadit nō resurgat. Et enīz multi
in ipsuz celi verticez ascendentes. ē omnem
pacientiā demōstrantes paz lapsi sunt: ē ad
ipsum venerūt malicie baratrū. Alij aūt rur
sus ad celū inde ascenderūt. ē a scena ē scur
rilitate ad angelicā sunt trāslati vrbanitatē
ē tantā ostenderūt virtutez. vt demones abe
gerint ē multa signa alia operati fuerint. Et
hoc quidem plene sunt scripture ē plena vita
exemplis nobis. Quēadmodū. n. medici dif
ficiliores egritudinū eligentes libris iscribūt
ē huius emendatiōis methodū. i. doctrinas
docent: vt in maiorib⁹ exercitati facile mino
ra saperent: ita utiq̄ ē deus magna peccato
rum in medū adduxit. vt q̄ parua delique
runt. p̄ illa facilē horū emendationez inuenīāt
Si enim maiora habuerūt sana ienez. mu
to magis minora. Igitur armemus nosmet
ipsos bonis opationib⁹: ē si aduenerit ali
quot delictū abluamur vt digni efficiamur i
gloriam dei. viuentes presentē vitam futuros

frui vita. Nec Crisosto. considerabile vide
am de morte filij f lentem ē ita tu omnibus
postpositis de morte anime tue luge ē la
chrymare: vt mereatis ab ipsa morte anime
per tactum diuine miserationis resuscitari.
Abstine a risu. ē cachymo. cogitans quia de
cūctis actibus tuis reddituruus es ratio
nem in iudicio. Unde Crisostomus. Nihil
quippe ita congluminat deo vt lachryme ille
quas ē peccati dolor ē amor virtutis effun
dit. sine p̄pria peccata quis sine etiam la
mentetur aliena. Cuius etenim rei gratiam
in cachinum laxaris ac defluto. qui tanto
rum sponte factus es causa merorum ante
terribile illud christi staturus tribunal ē
summa cum examinatione rationem p̄o
cunctis actibus reddituruus. Nec Crisosto.
Valde autem periculosum q̄ peccator in
sordibus peccatorum ē in morte anime ia
cet. non curans se per penitentiam purgare
ē resurgere. Si enim linguis hominum lo
quaris ē angelorum. ē si tot per tuam do
ctrinam converteres homines quot fuerunt
homines ab inicio mundi vel quo sunt stel
le celi. ē teipsum per penitentiam non mun
daueris: factus es velut es sonans aut cim
balum tinniens. Campana enim ad vtilita
tem hominum seruiens pulsando seipsam
consumit. Et si habueris omnem scientiam
ctiā per tuam scientiam ē tuis discretis⁹ con
filijs. omnes reges mundi vel principes. im
mo totus mundus pacifice dirigerentur: ē
teipsum per penitentiam non correxeris: ni
hil proficies. Et si habueris omnem fidem
ita q̄ trahas ad fidem omnes iudeos. hereti
cos ē paganos: ē si in peccato mortali es
nihil tibi proderit ad vite eterne salutem.
Item si mille claustra faceres: ē mille hospi
talia manu propria edificares: ē in illis om
nes mundi pauperes bonis tuis pasceres:
q̄dūn in peccato mortali perstitis in statu
salmandorum non es. Item si corpus tuum
ad cremandum dares vt Laurentius: ad ex
coriandum vt Bertholomeus. si crucifige
reris vt christus: ē sic cū vnico peccato mor
tali morereris: nullāq̄ saluareris. Item si
mille millia missarum pro te dicerentur. ē
oēs sancti in celo cum omnibus angelis pro
strati ante deum sanguineas funderent la
chrymas vsq̄ in diem nouissimum orantes
pro te non lecterent misericordiam dei ad
miserendum tui. si discederes in peccato mor
tali. Et ideo peccatori in morte anime iacen
ti plus valeret vna confessiōe bona: q̄ om
nia beneficia predicta per eum facta vel fi
bi impensa.

Oratio.

Omine ihesu xpe veni in naym aias fluctuante tẽptationib⁹ appropriꝰ qua porte cohibẽdo. ne p sensus veniant ad effectus. accede p gratiã. tange cor p correctionẽ. ilent pontifices occasiones plecandi ⁊ oportunitates. dic aie iacenti in peccatis vt resideat p bonã voluntatẽ incipiat loqui p cõfessionem surgant per bonam operationem. redde matri sue gratie nutrici vt flet per stabilitatẽ ⁊ sic plebẽ tuam vires aie affectiones ⁊ cogitationes vilitet tua veritas p cogitationẽ. virtus p operationẽ ⁊ bonitas per conseruationem. Amen.

De scriba doloso ⁊ duobus alijs christus sequi volentibus. Capitu. xlv.

Dens autẽ ihesus turbas multas circũ se ⁊ se sequẽtes. iussit discipulos ire trans fretũ)) .i. vltra mare galilee ((in locũ secretũ: ⁊ iuit vt cũ eis transfretaret)) ⁊ eos a turbis sequestraret. docẽs etiã predicatorẽ euãgelij ⁊ ocs applausus populi declinare: ⁊ nihil ad ostentationẽ facere. Per hoc etiã innuit. q̃ cure mundi sunt fugiende. q; turbe multe cure. que turbant aiam ex omni pte. Et ideo dicit ((sequi se. Nã impediunt posteriori ne poste rioꝛi recolat ab anteriori ne se meliora extẽdat: a dextris ne desideret eterna. a sinistris ne timeat supplicia. Uel posteriori ne desiderentur defectus vite preterite ab anteriori ne considerentur status vite future: a dextris ne considerentur pericula in statu pro speruatis: a sinistris ne considerentur pericula in statu aduersitatis. Sicut enim faber quãdo vult minuere: equo cooperit sibi oculos. ⁊ tunc peruenit vbi vult. sic diabolus volens hominem percutere. operit sibi oculos per curas ⁊ solicitudines: ⁊ tunc vulnerat per peccatum ⁊ extrahit sanguinem virtutum. Et ideo ab hac turba esset declinandũ hec est turba que impediebat. Zacheum in videndo ihesum ((⁊ in via ascendens)) corporaliter non spiritualiter ((vnus scriba)) .i. legisperit⁹ seu litteratus (ait illi) ((Magister)) non dicit domine: q; causa discendi non seruienti venit nec querens magistrum sed ex magistro lucrum ((sequar te quocũq; ieris)) Iste duplici de causa volebat sequi xp̃m. .i. causa cupiditatis ⁊ lucri temporalis ac tactũ tie ⁊ vane glorie. Multitudine enim ⁊ magnitudine signorum viscorum mutus volebat sequi dominum: vt discerꝛet signa facere propter lucrũ acquirendũ vel propter vanã

gloriam consequendã. hoc idem desiderans cõsequi a vño quod symon magus volebat emere a Petro ((Ihesus autem)) videns eius animã nõ ((rndit)) ad eius verbũ tñ. sed ad eius aiam (dicens) ((vulpes foueas habent ((ad quiescendum ⁊ latitandum)) ⁊ volucres celi nidos ((habent ad quos ascendunt ⁊ cõfugiũt ((filius aũt hominis)) .i. virginis ecce a parte inferiori denominat gen⁹ suum: cõtra gloriantes de genere suo: ⁊ allegantes (q̃ est in eo precipuum.) ((non hꝫ)) domicilium proprium ((vbi caput suum reclinet)) ad pausandum. Quasi diceret. Bruta habẽt sua latibula ⁊ loca vbi possunt latere ⁊ gelescere Ego aũt sum ita pauper q̃ non habeo hospiciolum proprium vbi percipiendo gelu caput reclinẽ. ⁊ ideo frustra venis ad me propter lucrum tale. Unde Criso. Aspice qualiter paupertatem quam dñs docuerat per opera demonstrat non erat ei mẽsa nõ candelabrũ nec domus: nec quicq̃ talium. Nec Criso. Hospitiolũ qdẽ habuit virginis vterũ. reclinatoriũ habuit presepium nõ ppriuꝫ ⁊ crucis patibulum sepulchrum habuit sed alienum hic ergo remouetur cupiditas terrenoꝝ a volentibus sequi xp̃m. Audita autem xp̃i paupertate non institit amplius vt sequeretur. Unde Criso. Non autem respondet sequar te pauperem. Hoc enim dñs forsitan cõcessisset. Uel per vulpes dolositas ⁊ simulatio per volucres inanis iactãtia ⁊ elatio signatur. Quasi diceret dñs dolositas ⁊ elatio latent in corde tuo: q;. .i. causa cupiditatis ⁊ vane glorie vis me sequi. Et ideo te in societatem meã nõ recipio: q; filius hominis simplex cõtra dolositates. humilis. cõtra superbias. nõ habet in te vbi reclinet: caput enim xp̃i deus est. Deus autem habitat in humili ⁊ simplici ⁊ tremente sermones eius. Et ipsa reclinatio capitis. non erectio humilitatis magistra est: que in illo locũ nõ habent. In tribus ergo iste reprehenditur a domino. .i. in dolositate: quia ficto animo ⁊ non simplici sequi volebat: ⁊ in cupiditate quia cum pro questu sequi intendebat: ⁊ in elatione. quia propter inanem gloriam dei adherere cupiebat. Sicut vulpis est animal falax. insidijs intentũ. ⁊ rapinis plenũ: auis vero alta petens: ⁊ ascendens sursum. Hic ergo sequi volebat magistrum. vt non virtutes disceret. vt non paupertatem ⁊ humilitatem magistri imitaretur: sed vt fictus discipulus deciperet. ⁊ sub magistrꝰ humilitatis ⁊ paupertatis honorum dignitates ambiret: ⁊ diuicias congregaret. Et hunc ambitiosi ⁊ simoniaci in ecclesia imitantur. qui

cupiunt ad alta subuehi. querentes que sua sunt: nõ que ihesu xp̃i: nõ vt inuultrent: ꝫ ministrent. ⁊ ô vulpi dolose ⁊ volanti aui merito cõparantur. Per hũc etiam significantur. querentes intrare religiones vel menasterium diuitias habentium nõ ex deuotiõe. sed vt ex pauperibus diuites ⁊ ex cõtemptibilibus honorati fiant. Idẽ de talibus dicit ((vulpes foueas habent ⁊ volucres celi nidos)) .i. demones dolosi ⁊ superbi habent in vobis habitaculũ sed non xp̃s. Põt insup dici q̃ vulpes foueas habent .i. dolosi habẽt cautelas ad qua o refugiunt. ne i suis capiantur malicijs: ⁊ volucres celi nidos. .i. superbi querunt elevari in altis. ((Filius aũt hois nõ hꝫ vbi caput suũ reclinet)) in talibus. .i. ille qui secũ dũ dictamen rationis vunt. talia nõ querit. Ut ergo dicit Criso. Scriba hic nõ credẽdi. sed simulata mẽte accessit ad dñm. Unde in spectoꝛ cordium secretoꝝ cognitoꝛ deus tẽptantẽ se potius q̃ vere ac fideliter seq̃ volentẽ. nõ imerito repulsauit. Nã vt ait Augu. Uidebat eũ dolosa simulatione tenebroꝛũ. ⁊ ventosa elatione iactatum. nõ habere locuꝫ humilitatis: vbi doctoꝛẽ se inclinãtẽ excipere: q; in discipulatu xp̃i nõ illius gratiaꝫ: ꝫ suã gloriam requirebat. ((Dixit aũt dñs alteri cuius patrẽ iaꝫ mortuũ sciebat. Sequere me. Qui rndit. Dñe)) q̃ est reuerentie ((permitte me)) q̃ est obedientie. q; de discipulis suis. .i. tunurus dicit ⁊ si nõdũ erat ((primum ire ⁊ sepelire patrem meũ)) q̃ est opus misericordie. Ubi Rabanus nõ discipulatũ respuit: sed expleta primũ paterni funeris pietate liberioꝛ hũc sequi desiderat sicut Heliseꝰ vocãte se Helia. osculer inquit. ozo te patrem meum ⁊ matrem meã ⁊ sic seq̃r te. ((Ihesus aũt illi)) animo corripiẽdi ((Sequere me)) nõ obstãte patris tui funere: quasi dicat non est de caritatis ordine. minus bonum maiori pponere, ((⁊ dimitte mortuos)) .i. morte culpe ((sepelire mortuos)) morte te nature ((suos)) .i. sibi astrictos vinculo ppinquitatis vel natur. Dicẽs aũt suos mõstrabat qm̃ hic nõ ei⁹ mortu⁹ sed aliqs infidelis erat. cui⁹ ⁊ sepultoꝛes pfidelitate ipietatis. i anima mortuos iteligi volebat. Infideles dicũtur mortui q; fide carẽt que vita anime ẽ fm illud: iust⁹ ex fide viuit. Hic ergo remouet carnalitas propinquoꝝ. Per hoc eni q̃ dixit ei ((sequere me ⁊ dimitte mortuos sepelire mortuos suos)) ostendit quod carnalis affectus a sequentibus xp̃m ẽ totaliter dimittendus. Et est hoc argumentum cõtra excusantes se de ingressu religionis propter curaꝫ parentũ. Itẽ contra procrastinates. Si eniꝫ noluit retardari p sepul

turaꝫ. multo minus p expeditiõe vianum. Unde Crisi. alius itẽnõe ficta vitat ((sequar te)) hic ⁊ sanctis rẽ petẽs nõ simit recedere: quin alij eũq; sepelirent: ⁊ hinc a magis necessarijs recedere non oportebat. Hec Crisi. Et vide quomõ primũ dolosũ ⁊ superbũ qui ficte ⁊ simulata mẽte accesserat: repulsuit secũdũ simplicem: ⁊ deuotũ q; vere ⁊ simplici mẽte ⁊ puro corde ãrebat ad sui sequelã traxit ⁊ absq; dilatiõe se sequi iubẽs nec patrẽ sepelire permisit quẽ forte a sepultura phibuisset. sñi alij. q; sepelirẽt nõ fuissent. ac si ei diceret. Uenisti ad vitã: vis redire ad mortez: ego sũ vita. ego sum pis ⁊ creatoꝛ tuꝰ. ((me sequere ⁊ dimitte mortuos sepelire mortuos suos)) ((tu aũt vade ⁊ ãnũcia regnum dei)) nõ fabulas nõ curiositates vel aliq̃ hmõi. nõ nego sepulturã eẽ de epib⁹ misericordie. nec dico opera eiꝰ prio nõ eẽ iponenda: ꝫ p maioꝛib⁹ eẽ postponẽda. ((Annũcia regnũ dei)) suscita mortuos i aia. Instruimur ergo hic vt p maioꝛi bono. minꝰ bonũ deseramꝰ. Nã si meritũ sic parẽtẽ sepelire: dignꝰ ẽ tũ verba vite docere. Piũ qppe erat q̃ volebat facere. sed docuit magister qd deberet pponere. Aiꝰ eni ẽ aias mortuoꝝ pdicãdo ad vitã resuscitare q̃ corpꝰ mortui i terra abscõdere. Aius ẽ pdicãdo vnũ saltẽ viuificare q̃ oẽs mortuos sepelire. Unde Ambro. cuꝫ religiosũ hũani corporis sepeliẽdi accepimus officiũ. quomodo hic paterni quoq; funeris sepultura prohibetur. nisi vt intelligas humana posth̃da diuinis. Bonũ studiũ sed maius ipedimẽtũ. Nã q̃ ptitur studiũ diuisit affectũ: q; diuidit curã differt pfectũ. Ergo prius sunt habẽda que maxima. Quomodo ergo mortui sepelire mortuos pñt. nisi geminã hec itelligas mortẽ vnã nature. alterã culpe. Est etiã mors tertia. i qua peccato morimur deo viuimus Nã ergo pater ni funeris sepultura phibet ꝫ ne cessitudini generis diuine religiois pietas anteferꝛ Illud consortibus relinquitur. hoc mãdat electis. Unde ⁊ Crisi. Inconueniens eni erat. vt q; semel filio dei cr̃dẽs viuũ ⁊ clestẽ de ꝫ patrẽ habere tã ceperat de patre mortuo cogitaret. Et ideo dñs ostendit preferẽdã eẽ fidẽ ⁊ cognitionẽ xp̃i hmõi pietate officijs. ppter. quẽ viuẽtes parẽtes iubemur reliquere ((Ihesus ergo phibuit eũ)) nõ iubens pteminere. honorem q; est ad eos q; pegenerunt sed nõ strans qm̃ nihil ecclestibus negocijs magis nobis necessarium esse oꝛ: ⁊ qm̃ cuꝫ fastidio vniuersoꝝ his iũgi oportet tñq; pax tardare etsi valde meritabilis ⁊ licitantia fuerint que attrahũt. Et. n. multo melius est regnum diuulgare ⁊ alios euellere a morte. q̃

vniuersos his tangi oportet ⁊ neq̄ pax tardare cū valde incutabilia ⁊ incitantia fuerint que attrahunt. Et n. multo melius est regnum diuulgare ⁊ alios euellere a morte. q̄ mortuū qui i nullo inde vtilitatē habet sepelire ⁊ maxime cū fuerint q̄ hoc vtilia cōpleri. nihil igitur aliud hic discimus: q̄ quōniā neq̄ cōtingens tempus perdere oportet: etsi decē milia que prouocant fuerint obstacula ⁊ maxime necessaria ipsis spiritualia preponere. Dec Crisō. Mozaliter mortui sepeliūt mortuos: quādo peccatores in peccatis suis mutuo fouendo celāt ⁊ operūt semetipsos. Unde secūdū Grego. per mortuos intelligi possunt adulatores: qui peccatores fouent in peccatis. eosq̄ amplius sepeliunt premendo terrā ⁊ terrenā adulationes super caput ipsorū vt exercentur in vicijs inhibitis ligantes pedes eor ne in vijs dei ambulent. ((Et ait alter ad iciū. Sequar te dñe: sed primus permitte me renūtiare his qui domi sunt)) volebat nāmare eis ne forte ((quōd fieri solet)) grauarent eū licentiando se ab eis ⁊ dicturus valete: ac dispositurus familie. Sic helyseus requisitus helyā sequi dixit. ozo te vt deosculer primū patrē meū ⁊ matrē meā ⁊ sic sequar te. Sic hodie multi faciūt: q̄ inutiliter ingressus religionis vel executionez melioris vite differūt ⁊ dicūt. disponā prius de amicis vel de rebus meis. ⁊ postea religionez intrabo seu vitā emendabo. Quod Hier. diuasit cuidā cōq̄ ab hac periculosa dilatione reuocauit dicēs. Nauicule herentis in salo. funes postea precide q̄ solue. Unde ⁊ Cris. ne dicā dissoluā negotia mea: primū p̄ncipiū de die. hic tardatio est. Quoniā vehementer instat diabolus ingressum quē deus volens accipere: ⁊ si paruā vocationē ⁊ tardationē apprehenderit. magnā opatur pigritationē: ꝓpter hoc admonet quidā ne tardaueris de die in diē ⁊ hoc etiā remouetur cōuenienti exēplo cū subditur ((ait. n. illi ihesus. Nemo mittens manū suā ad aratrū)). s. penitentie que cor euertitur vt virtutibus seminetur. mittēs in q̄ penitendo ⁊ rē̄m sequi proponendo ((⁊ respiciens retro)) facto vel propositio ad statū pristinū redeūdo ((aptus est regno dei)) cōsequēdo vel p̄dicando vnde Paulus. regnū dei habitaturus ⁊ ipsum alijs predicaturus ait. que retro sunt obliuiscens. Quasi dīs dicat ei. Uocat te otiens ⁊ tu attendis ad occidentē. Dic ergo remouetur inutilis dilectio q̄ cā proposituū mutandi vitā parentibus relatur. q̄doq̄ ab eis reuocāt. arator quippiā. retro aspiciens facit sulcū tortuosum ⁊ ineptū. sic accipiens melioris vite statuz ⁊ hūc affectū redeūdi ad statū pristinū: ineptus ē ad regnū dei adipiscendū. Talis est religiosus qui mūdū reliquit: sed ad mūdū mēte recurrit. nāc hos nāc illos. seu prius hīta. vel facta in corde reuolūdo ⁊ amor est seu delectatione ad huiusmodi flectendo. Unū Maximus ep̄s. Dis. n. arans si retro aspicit. aut tortuosum ⁊ inutilem facit sulcū. aut aratrū boum suoz vestigia vulnerabit. Ita ⁊ q̄ directo tramite ac spirituali vomere vicia mundana p̄sulcans incedit ad dei regnū: si aspectū suum ad ipia ⁊ vana conuerterit: ⁊ iuges suos. hoc ē corp⁹ atq̄ alias vulnerabit: ⁊ optimi itineris periculosus nimis incurret errorē. Unū ⁊ Aug. apponit manū aratro q̄ affectuosus est ad sequendū: retro tū respicit q̄ dilationē petit occasione redeūdi ad domū cū amicis ꝓferendi. Unū ⁊ Bern. Si aūt secuturus dñm discipulus. q̄ vel domui renūciare velit arguitur q̄d fiet illis q̄ nulla vtilitatis. nulla fidei edificande gratia sepius suoz quos in mūdo reliquere domos reuisere nō timent: hoc facit cōtra monachos i domibus parētū ⁊ seculariū cōuiuātes. Unū etiā Cris. oñdit. q̄ q̄ seq̄ dñm desiderat. qui manū in aratro pōnit. i. q̄ in spe crucis xp̄i euāgelica fide fundatus seculo renūciat: respicere retro nō debeat. i. rursus ad ea q̄ seculi sunt redire: ne p̄ huiusmodi in anē seculi curā ⁊ vanā cupiditatē. regno dei efficiatur indignus. Unū nō imerito ⁊ apostolus admonet ne ad infirma ⁊ egena mūdi reuertamur. Unū ⁊ Ber. ⁊ hoc oio timendū est ne qs aut corde solo aut etiaz corpe fiat apostata. legimus. n. de filijs israel. quia corde redierunt in egyptū. Nā corpe reuerti. clausus post eoz tales rubz mare vetebat. hoc est q̄ ego vereor fratres. ne forte sint aliqui quibus si pudor negat apostasiam corporis tepor faciet apostasiam cordis vt videlicet in habitu religionis cor seculare gerat ⁊ quicquid secularis consolationis inuenire potuerint leti suscipiāt. Dec Bernar. Qui ergo seculo renunciauit nullatenus retro respiciat (q̄ vt ait Greg'. nihil angelis carnis. nihil deo acceptius. nihil homini fructuosius. q̄ in suscepta religione persistere. iuraq̄ obedientie obseruare ⁊ complere ⁊ (vt ait Isidorus) atrociter in discussione diuini iudicij arguendi sunt qui quod professione spoponderunt. opere implere contempserunt. Et ideo cauti esse debemus. ne mundo vndique retrahente ⁊ post deorsum vt retro respiciamus strepente seducamur: ⁊ retro cum vxore loth que in statuam salis versa est respiciamus. Unde nota q̄ statua habet figuram humanam. sed non sentit nec mouetur. sic persone

que exierunt mundum habentes cor adhuc ad negotia mundi: nō hīt sensum vel motū ad aliquē boni opis. Itē terra vbi sal seminat̄ efficit sterilis: sic talis reddit societatē i q̄ sunt sterilem. Item sal p̄bet saporem alijs tamen per consumptionē sui. sic tales consummuntur in religione sine propria vtilitate: ⁊ dant alijs exemplum cōseruationis secundus Bedam etiam ((manū ad aratrum mittit)) qui quasi quodam instrumento compunctionis .s. ligno ⁊ ferro dominici passionis duritiaz cordis sui emollit ⁊ euertit ad penitentiaz: sic q̄ ad bonos fructus serendos terram cordis vomere penitentie aperit recolens dominicam passionem. Qui li ad relicta vicia desiderio rapitur a regno dei cuz vxore loth. excluditur. Sancti enim posteriorū. obliti semper in anteriora se extendunt iuges suos. i. corpus ⁊ aiam quasi bonos iugo dei coniunctos. a iugo eius non relaxantes. sed semper colla subdentes. vt fructuz plus afferant. Et sciendum q̄ q̄uis sepelire patrem ⁊ renūciare bonis vel amicis. per se nō impediant hominem a p̄fectione ⁊ regno dei. per accidens tamen ⁊ propter aliqua superuenientia imminet periculum retrocedendi a via dei. q̄ cum differt implere propositum. potest faciliter nec imutari ab eo q̄ proposuit ꝓpter intuitum eorum que dimisit. vel reuocari a propositis. propter suasum parentū seu aliorum quos reliquit. Ut autem (dicit Aug.) in hoc capitulo hoc discimus quia quos voluit dominus hos elegit. Obtulit se vnus vt eū sequeretur ⁊ reprobatus est. alius nō audebat citatus est: tertius differebat culpatus ē. Nō sis ergo dolosus ⁊ superbus. ne cum primo reproberis. sed magis sis simplex ⁊ deuotus. vt cum duobus alijs eligi merearis.

Oratio.

Omine ihesu xp̄e magister bone. inspector cordium ⁊ cognitor secretoruz exclude ⁊ remoue a me oēm dolositatē ⁊ simulationē ⁊ fac me vez ⁊ fidelē tuū discipulū: ⁊ sine fictione seq̄ te veracem magistruz. Da etiā mihi vt ꝓpter carnalem quorūcunq̄ effectū te seq̄ nō differā. ⁊ min⁹ bonū maiori nō p̄ferā. p̄sta mihi dñe de⁹ me⁹ ne ad aratrū pnie manuz mittens. ⁊ te seq̄ p melioris vite statū ꝓponēs respitiā retro ic̄ō vel ꝓposito ad statū pristinū redeūdo: vt nō efficiar ineptus regno dei ꝓsequēdo. Amen.

De eo q̄ dominus excitatus imperauit ventis ⁊ mari.

Capitulum. xlvj.

((Ost hec dīs ihesus dimittens turbas ascendit iterū in nauiculam)) ad transeundū lacū genezareth vt in solita remotum ꝓp̄ causas supra in principio p̄cedentis capituli dictas. cuz discipulis iret. Ubi dicit Remigius. Tria legit habuisse dīs refugia. s. naues: mōtes. ⁊ deserti: ⁊ quotiēs a turbis cōp̄mebatur. ad aliquod istoruz refugiebat Ubi Origen. Cum multa magna ⁊ mirāda dominus ostendisset in terra. transit ad mare vt ibi excellentia opera demonstraret. quatenus terre marisq̄ dominū se ostenderet. ((Et secuti sunt eum discipuli eius)) transiretes. scilicet cum eo. non tantuz gressus sequētes sed magis sanctitatem cōcomitantes. Secuti quidem sunt cum. quia trahebātur suauitate fermenti eius ⁊ admiratione operis. ⁊ benigna conuersatione ipsius ita vt esset eis difficile ipsum relinquere)) ⁊ ecce motus magnus)) vt maius appareret miraculum ((factus est in mari)) non naturaliter ⁊ ex se. sed christi imperio ⁊ virtute ((ita vt nauicula operiretur)) scilicet fere ((fluctibus)) inundantibus. Et bene dicit operiretur. non submergeretur: quia nauicula petri concuti potest. sed submergi non potest cuius figura in archa noe fuit ((Ipse vero dormiebat in puppi)) idest posteriori parte nauis ((iuxta tabernaculum. super cerulcal nauis lignetum)) ostendens fm Cris. est. suam humilitatem. Nec mirum si dormiebat. Ipse enim multum de nocte in orationib⁹ vigilabat. multumq̄ de die in predicationibus laborabat. Dormiebat q̄dem corpore. sed vigilabat deitate. Unde ipse in canticis dicit. ego dormio ⁊ cor meum vigilat. Ubi Crisostomus. Ascendit paruam nauiculam vt nauigaret: ille qui totum mūdum diuina virtute gubernat dormit i semnum qui populum suum vigilia eterna custodit. Uoluit autem dominus dormire multiplici de causa. Prima vt veritatem humane nature in se demonstraret. in miraculis enim christi semper aliquid ponitur ad ostendendum veritatez humanitatis: ⁊ aliqui ad ostendendum veritatez diuinitatis. Secunda vt discipulorum fidem probaret. non q̄ ipse cor de eorum ignoraret: sed vt ipsi seipsos agnoscerent. Tertia vt discipuli magis timerent. et sic eos ad orationem prouocaret. Si enim (vt ait Criso. (eo vigilāte tēpestas facta esset: vel nō timuissent vel nō rogassent. Quarta vt veritatē diuine nature: et sue potētie demōstraret: q̄ magis claruit i eo quod mox excitatus iperauit vētis q̄ parebant. ((Timentes ergo discipuli)) ⁊ in piculo positi: accesserunt recurrentes ad spūm. ⁊ ((suscitauerunt eum. dicentes. Domine salua nos)). Tu enim potes: ⁊ nos indigemus. ((quia perimus)). ⁊

in periculo cõstituti sumus. Ubi Orig. O ve
races discipuli. saluatorem vobiscũ habentes.
⁊ periculũ timetis. vita vobiscũ ẽ. ⁊ de mor-
te solliciti estis. Et ideo quod dixerũt ((salua
nos)) fuit fiducie qd ((perimus)) fuit pusilla
nimitatis ꝙ ((suscitauerũt)) infidelitatis ꝓ
pter ꝙ increpando ((dicit eis. Quid timidi
estis modice fidei.)) Quasi diceret si habere
tis fidem nõ timeretis: sed faceretis qd velle
tis. ⁊ ventos ⁊ mare placaretis. Ubi Cyrill[us]
In quo ostendit ꝙ timorem nõ facit tẽpta
tionũ inductio. sed imbecillitas mentis. Si
cut enim aurũ probatur in igne. sic in tempta
tionibus fides. Redarguit ergo in eis duo. s.
mentis pusillanimitatem: q: nõ debebant ti
mere eo presente quem viderãt tot miracu-
la facere. ⁊ cui qui adheret perire nõ potest
⁊ fidei modicitatem: q: nõ credebant eũ tã
tũ posse in dormiendo quantũ in vigilãdo.
vel tantũ in mari quãtũ in terra. Argumen
tum hinc habemus q: modice fidei est. qui in
aduersitate famis pressure ⁊ huiusmodi cõ
stitutus murmurat: timet: ⁊ ipatienter fert.
Unde fides maxime necessaria est in pericu
lis. Hec est enĩ victoria q̃ vincit mũdũ. i. mũ
di pericula. fides nostra. Ut aũt dicit Ambro.
Jconia seruatur in apostolis: vt aduersitas
sine temptatione nemines posse ex hoc vite
curriculo demigrare: q: exercitiũ fidei tẽpta
tio est. Subiecti ergo sumus nequitie spiri-
tualis procellis: sed quasi peruigiles naute gu
bernatorem excitemus.)) Tũc surgens iesus
imperauit ventis ⁊ mari)) sauientibus. sicut
dñs creature ((dicens. tace ⁊ obmutesce ⁊ ces-
sauit tempestas. ⁊ facta est tranquillitas ma
gna)) ita ⁊ serenita ne vestigium alicuius tur-
bationis remaneret. Sic itaq[ue] vtriusq[ue] sue
nature. s. diuine ⁊ humane veritatem dñs ie
sus xp̃s dignatus est hic cõmendare. Quasi
enim hõ nauem ascendit. sed quasi de[us] mare
cõturbat. Quasi hõ in naui dormit. sed quasi
ventis ⁊ mari imperat: ⁊ eorum furores verbo
cohercet. nã sentiunt dñm mãdantem. quorum
tamen insensibilis natura videtur. Unde di
cũtur deo obedire inanimata. q: solo verbo
de his facit quod vult secundũ quem modũ
loquendi solet dici materia obediens vel in
obediens medicine. ((Porro hoies)) secũdũ.
Hiero. Non discipuli sed naute ⁊ ceteri. qui
erant in naui ((mirati sunt)) ex effectu virtu-
tem deitatis eius cognoscentes. ac etiã ostẽ
tes ⁊ admirãdo ((dicentes: Qualis est hic ⁊
quãtus)) i. q̃ magn[us]. q̃ potẽs. quãte digni
tatis ⁊ potestatis. Quasi dicerent: nõ est ho
mo purus. sed verus deus. Ubi Cris. Som-
nus hoiem: tranquillitas deum ostendebat

Ideo dicũt ((qualis est hic)) q: sicut hõ dor
mit. sicut deus miracula facit. Tria ergo ad
mirãtur. s. hominẽ dormiẽtẽ. ⁊ deũ impan-
tẽ. ⁊ creaturã obedientẽ. Uñ addũt ((q: ve
ti ⁊ mare)) q̃ insensibilia sũt ((obediũt ei))
ad nutũ obsequẽdo. sicut creatura creatori
suo. In quo redarguũtur creature rõnales:
que non obediunt creatori. cũ creature isensi
biles obediãt ei. Qui ergo prius miracula i
terra fecit ⁊ in mari facere voluit: vt dñs ter
re ⁊ maris appareat. ⁊ in signũ ꝙ tota ei ser
uit orbis machina. ⁊ cũcta ad nutũ suũ sunt
creata. ꝓ hoc aũt ꝙ a discipulis excitat[ur] ⁊ ro
gatus eos liberauit ostendit. ꝙ semꝑ vult ro
gari a nobis. sepe. n. exponit nos ꝑsuris, q:
vult vt eũ oremus. ⁊ sic liberemur ab illis.
Unde patet ꝙ multo melior est oratio q̃ le
ctio. s3 Criso. Christus fecit in mari magnã
turbationem. vt magna turbatio magnũ di
scipulis incuteret timorem. ⁊ magnus timor
induceret eos ad clamosam orõnẽ. ⁊ clam: sa
cio induceret xp̃m ad magnũ miraculi ope
rationem. ⁊ magnũ miraculũ induceret ho
mines ad fidem ⁊ admirationem. Uñ Aug.
Ideo p̄muntur iusti vt pressi clamant. vt cla
mantes exaudiãtur exauditi glorificent deũ.
Iste aũt clamor nõ tñ debet fieri voce ⁊ cor
de. sed etiã opere. vt insistãt ieiunijs ⁊ ele
mosynis ⁊ maceratõi corpis. Mistice istud
potest exponi diuersimode. Primo allegori
ce prout pertinet ad totũ corpus ecclesie vt
nauicula intelligatur ecclesia fideliũ: que ad
modum nauis in principio fuit arcta. q: pau
cos habuit credentes. in fine etiam. s. t[em]p[or]e an
tixp̄i erit angusta. q: tũc pauci erunt fideles
in medio aũt est lata. q: mõ fides est multũ
dilatata. In hac naui continentur fideles q
cum xp̃o ꝑ mare seculi ad regnum celorum per
ueniunt. hanc itaq[ue] nauem ascendit xp̃s per
regimen ⁊ gubernationem q: ipse est rector
ecclesie ⁊ gubernator in qua discipuli conti
nentur. hanc autem ascendit in baptismo: q:
baptismus est ianua sacramentorum. In eccle-
sia ergo tanq̃ in naui sumus ⁊ dñs nobiscũ
ꝓpter sua sacramenta. Sed contra ecclesiam
flant venti varij ⁊ validi malorum. ⁊ eleuãtur
fluctus contra eam vt sic nauicula quasi ope
riatur fluctibus submergi tñ non põt. Et in
ter hec omnia xp̃s dormire videtur ⁊ nõ at-
tendere: q: s[ecundu]m origen. pacientiam bonorum ⁊
penitentiam impiorum expectat: xp̄i enim dor
mitio est diuina i tribulationibus permissio
qui excitatur quando bonorum p̄cibus pul-
satur. accedamus ergo ad eũ dicentes. Exur
ge quare obdormis dñe. exurge ⁊ ne repel-
las in finẽ. Ipse aũt exurget ⁊ iperabit vẽtis

idest demonibus qui concitant fluctus. idest
malos huius mundi ad tramittendũ ꝑsecu-
tiões sanctis: facietq[ue] tranquillitatẽ magnam
pacẽ ecclesie ⁊ serenitatẽ mundo ꝑ cessatio-
nem tribulationis conferendo. vel patientiã
tribulatis dando. De ista nam sic dicit Criso.
non dubiũ est nauẽ istam ecclesiã figurasse.
q̃ nauigantibus apostolis gubernante dño
flante spũsancto predicatiõis verbo vbiq[ue] di
scurrit. portans secũ magnũ inestimabile p̄-
cium. quo totũ mundũ sanguine xp̄i merca-
ta est. mare vero seculũ intelligit ꝙ a diuer-
sis peccatis ⁊ varijs tẽptationibus velut q[ui]-
busdã fluctibus estuat. Uenti autẽ nequitie
spiritales ⁊ inmundi spiritus intelligunt qui
ad naufragiũ ecclesie ꝑ diuersas seculi tem-
ptationes velut ꝑ fluctus maris deseuiunt.
Dormire vero dñs in hac naui intelligit. cum
ad ꝓbationẽ fidei ecclesiã suã ꝑsuris ⁊ per
secutionibus mundi istius tẽptari permittit.
excitatio vero discipulorum excitantiũ dñm ⁊
auxiliũ implorantiũ vt liberentur preces san
ctorum oium ostendunt. ⁊ q̃uis infestatiõe ini
mici ecclesia vel seculi tẽpestate laboret q̃uis
temptationũ fluctibus pulset: naufragiũ tñ
facere non potest. q: filiũ dei habet guberna
torem. Inter ipsos enim turbines mundi in
ter ipsas seculi persecutiones. plus glorie ac
virtutis acquirit: cum in fide firma ⁊ indisso-
lubili ꝑmanet. Nauigat. n. instructa fidei gu
bernaculo felici cursu ꝑ huius seculi mare.
habens deũ gubernatorẽ. angelos remiges
portans choros oium sanctorum. erecta in me-
dio ipsa salutari arbore crucis. in qua euan-
gelice fidei vela suspendẽs. flante spũsancto
ad portũ paradisi ⁊ securitatẽ quietis eterne
deducit. hic Cris. Alio mõ hoc idẽ põt expo
ni allegorice prout pertinet ad caput eccle-
sie q̃ est xp̃s. vt nauicula q̃ xp̃s ascendit. intelli
gatur arbor crucis cũ qua mare huius mun
di ꝑtransitur sine periculis. cuiusq[ue] beneficio
⁊ auxilio fideles aduti trãsfretantes ⁊ emer-
sis mundi fluctibus ꝑueniunt ad littus ⁊ por
tum patrie celestis. Hanc nauiculã xp̃s i die
parasceues cũ discipulis suis ascendit ꝑ quam
mare passionis seculi transiuit. nõ quidẽ ꝙ ipsi
tunc passi fuerint. sed q: tunc eis exẽplũ pa-
tiendi reliquit. Unde ascendente eo in hanc
nauiculã sunt eum secuti. q: oẽs ad tormenta
⁊ vsq[ue] ad mortẽ fuerunt eũ imitati. Cũ ergo
xp̃s in cruce positus fuisset. magnus motus
in mari factus est. q: mentes discipulorum mo
te sunt. q[ui]a stabilitate fidei corruerunt terre
motus magnus factus est. petre scisse sunt: ⁊
cetera signa que tũc facta sunt: ita vt nauicu-
la operta est fluctibus. q: tota vis persecutiõ

nis circa crucẽ xp̄i fuit. ⁊ mentes eium con
tra ipsum fluctuabãt. ⁊ facta est crux xp̄i iu-
deis scandalũ. gentibus aũt stulticia. Sz in-
ter has cõmotiones ipse dormiebat in cruce
dormiendo. q: sicut dormire hoc loco mori ẽ.
Excitant aũt discipuli dominũ dum turbati
mente maximis desiderijs clamoribus re-
surrectionẽ efflagitant dicentes. Salua nos
resurgendo a mortuis. q: perimus perturbatiõe
tue mortis. Ipse vero resurgẽs ⁊ ꝑ resurre-
ctionẽ excitatus. Primo increpat discipulo-
rum modicã fidẽ. q[uia] exprobauit incredulitatẽ
eorum ⁊ duritiã cordis. Imperauit aũt ventis
q: diaboli supbiã strauit: iperauit ⁊ mari q:
vesaniã iudeorum cõpescuit. Et facta est tranq
litas magna. ⁊ cõsolatio. q: visa resurrectiõe
sedate sunt mentes discipulorum ⁊ gauise. Nos
vero hoies videntes hic oia ⁊ cognoscentes
dicimus qualis est h[ic] ⁊ quantus. Discipuli
ergo. idest oẽs fideles debẽt eum sequi iuxta
illud. Si q[ui]s vult post me venire abneget se-
met ip̃m ⁊ tollat crucẽ suã ⁊ sequat[ur] me. Et
q: ꝑ pniam marie cruc tollit: ideo etiã tropo
logice seu moraliter ꝑ nauiculã penitentia d[e]
signat. q: ꝑ ipsam hõ ad portũ salutis deducit
⁊ quicũq[ue] extra istã nauiculã inuentus fuerit
ad portũ salutis nõ ꝑueniet: sed ipsum vnda
infernalis inuoluet. Ideo significata est per
archam noe. quia illi qui in eam ascende-
runt fuerunt saluati. qui vero non ascende-
runt fuerunt submersi. Tunc autem iesus
nauiculam hanc ascendit. quando quis sa-
lutis sue auidus penitẽtiam assumit. Et sepe
contingit. ꝙ qñ quis pniam inchoat. grauis
temptatio eũ pulsat: nec deus ipsum liberat.
sed auxiliũ subtrahit. Ideo recurrere debet
ad deum per feruentẽ orõnem. ⁊ tam perse-
ueranter instare donec ipetret dei miseratio
nem. Tãta aũt gratia sepe eum consequitur
ꝙ ipse etiã in admirationẽ excitat[ur]. Uñ s[ecundu]m
Bedam cum signo dominice crucis imbuti
seculum relinquere disponimus nauem cum
iesu conscendimus. mare transire conamur.
Qui. n. abnegãs impietatem ⁊ secularia de-
sideria crucifigit mẽbra sua cũ vicijs ⁊ con-
cupiscentijs. ⁊ cui crucifixus est mundus ⁊
ipse mundo: quasi cũ dño nauem ascendẽs
mare huius seculi transire desiderat. Sz no
bis nauigantibus quasi inter equoris fremi
tus obdormit dñs. qñ crebescente vel inmũ-
dorum spirituũ vel hoium prauorum. vel nostrarum
cogitationũ impetu. fidei splẽdor obtenebra
scit: spei celsitudo contabescit. amoris flãma
refrigescit. sed tũc ad dñm recurramus. qua-
tenus tempestatem compescat tranquillitatẽ
refundat. ⁊ portum salutis indulgeat. Põt

etiam aliter tropologice seu moraliter exponit vt per naviculā intelligatur quelibet fidelis aia.nec namcula mari exponi.q̄ corpori soceat. Vere enī corpus nr̄m mare ⁊ quia oia opa eius amaritudinē habēt annexā. In hanc naviculā xp̄s ascendit cū ea p gr̄az q̄ habitat. Sequunt aūt eū discipuli.i.virtutes tres theologice.⁊ quatuor cardinales.⁊ septem dona sp̄iscti.Ecce q̄ pulchra xp̄i comitiua que eius semp comitabat.⁊ quotidie cū in aiam fidelē ascenderit:comitatur sed ⁊ hanc naviculā p̄mouit venti tēptationū.i.exteriores demonū impellentes.⁊ vnde seu p celle passiōd.i.interiores vexatiōes carnales. que frequenter insurgūt pie in xp̄o viuēt⁹.⁊ nō numq̄ est tantus tēptationū impetus.quod quasi aia operīt fluctibus ex q̄bus timendū ē virtutes ⁊ dona periclitari in ea. Sz xp̄s in nobis dormit. cū talia permittit: eo q̄ somno nostro cōsopiatur in nobis. ita q̄ videt nos dereliquisse. sed nō est ita. immo ipse p̄misit dicens cū ipso sum in tribulatione ec.⁊ ideo redeunte anima ad se. virtutes ⁊ dona excitant dñm exclamantes voce grāde ⁊ dicentes. Dñe salua nos perimus. Tūc xp̄s oēm turbulentiā sedat.exteriores ventos demonū compescit.fluctus carnis cōtra animā se erigentis mitigat:⁊ sic fit magna tranquillitas exterius.cuz tribulatio ⁊ temptatio cessat. vel interius cū pacientiam bonā p̄stat ⁊ hec tranquillitas virtutis melior est quam tranquillitas corporalis.sicut dictū fuit paulo. sufficit tibi gratia mea ꝓpter q̄ subiunxit libenter igitur gloriabor in infirmitatibus meis.vt inhabitet in me virtus xp̄i: Taz magna antē fit tranquillitas.ita vt ipse totus hō miretur ⁊ dicat. Qualis est hic misericordissimus potentissimus ⁊ sapientissimus dñs. q̄: mare ⁊ venti temptationum ⁊ passionuz obediunt ei ad nutum. Quid igitur tam benignissimum.cū q̄ deus in hanc naviculam de celo veniens p̄o delitijs habet esse cum filijs hominum. Quid inter tam admiratissime vtilitatis esse potest.cū q̄ deus cōtūctus anime ipsam p̄mouet ad salutem. Quid descendens in aiam dormire tunc dicitur.cum subtracta gratia spirituali.motus temptationis insurgunt vigilare vero ⁊ excitari tunc dicitur,cū spiritualis gratia tam p̄sens sentitur ad cuius p̄sentiam omnia temptationuz genera conquiescunt.Circa istud. Aug.qua ri de vno exempluz inducens se ait. Intrant venti in cor tuū.vtiq̄ vbi nauigas vbi hanc vitam tanq̄ procellosum ⁊ periculosum pelagus transis.Intrant venti.monent fluctus turbant nauem.Qui sunt venti.Audisti con

ꝓpria fragilitate carnis stimulus: quia quāto magis quis deo appropinquare voluerit ⁊ in deum p̄fecerit.tanto ampli⁹ invenit q̄ durius portet. In exemplo videlicet israhelit arū.qui tunc durius a pharaone sūt afflicti.q̄s per moysen ⁊ aaron ad terrā p̄o missionis sunt vocati. Qs dño etiā suo exemplo ostendit quādo post baptismū ⁊ ieiunium diaboli pertulit. Sepe.n. cōuersionē nos diabolus acriuo tēptat. quos a sua seruitute recedere cōsiderat. Sed ille qui nō dormitat neq̄ dormiet custodiēs israel.quasi dormit in nauicum mentem viri iusti inter procellas temptationuz durius permittit fatigari.cunq̄ sentit temptationes sua virtute superare nō posse:accedit ad oipotentiam dei recurrēs.⁊ suscitat dominum cum per mentis deuotionem illi appropinquans.⁊ suā fragilitatem humiliter recognoscit ac diuinam potentiā ⁊ dei misericordiaz deuotissime.totis viribus mentis implorare nō cessat.quousq̄ in sui adiutorium diuinuz excitet auxilium. Tunc enim surgens imperat ventis ⁊ mari:q̄ temptamenta diaboli insurgentia ꝓtra mentem viri iusti conquiescere facit.⁊ cuz sibi libere seruire permittit. fit autez tunc magna tranquillitas.q̄ expulsis malarū temptationū radicibus virtutes anime ⁊ ea que p̄ius nō sine formidine obseruabat.postmodū velut naturaliter per bonam cōsuetudinē custodire incipit.gaudens cū p̄opheta ⁊ cantans:declinate a me maligni.⁊ scrutabar mandata dei mei. sicq̄ trāsnauigato mari.⁊ huius seculi fluctibus calcatis ad portum feliciter peruenit paradisi.

Oratio.

Omine iesu christe impera suggestionum ⁊ temptationum flatibus ⁊ motibus.veni vt gradere sup cordis fluctus vt serena ⁊ trāquilla fiāt omnia mea.Requiescat in te deus meus cor meū. cor mare magnuz tumens fluctib⁹ dormiat ab omnibus que sub celo sunt.vigilās in te quatenus amplectar te vnuz bonū meum ⁊ contempler te lumen oculoꝝ meoꝝ ⁊ latebū dus cautem ⁊ dicam ego dormio ⁊ cor meū vigilat.⁊ illud in pace in idipsum dormiā ⁊ requiescam. Amen.

¶ De duob⁹ demoniacis a legione obsessis. Capīm .xlvij.

Cum autem ⁊ discipuli eius transiērassent.⁊ mare galilee trāsiuissent: venerunt in regione gerasenoꝝ ꝓtra galileā. ((Gerasa quippe est insignis ciuitas arabie trāsiordanem iuxta montem galaad.in qno labanō

prehendit iacob in tribu manasse.non longe a stagno tyberiadis ex opposito galilee. stagno interiacente:a qua ciuitate denominatur regio gerasenoz.((⁊ cū de naui essent ad terram egressi.occurrerunt eidno homines demoniaci.(seu nimis:)) qui in se ⁊ in alios seuiebant.non quia demoniaci aliqā possint.nisi quantum deus eis permittit. ((ita vt nemo posset per viam illam transire.)) Hoc enim intendunt,sentientes in nos demones.i.obstruere nobis viam vite ((exeuntes de monumentis)) in quibus habitabant ⁊ domicilium habebant.Ideo in monumentis gentilium vbi corpora eorum sepulta erant demones habitabant.tanq̄ habituri super corpora eorum potestatem post iudicium.super quorum animas potestatem iam habebant.In monumentis etiam aliquando demoniaci habitant vt per hoc demones terrorem hominibus de animabus defunctoꝝ ingerant.⁊ etiā q̄ in mortuis operibus.i.in peccatis delectantur ⁊ gaudent. ((Qui etiam vinciebant catenis ⁊ compedibus ⁊ ruptis vinculis agebantur in desertoa demonibus.)) Vis similes sunt mali religiosi.quos vincula obedientie ⁊ constitutionū non possunt tenere.quin exeāt de monumentis.idest de claustris in quibus mundo mortui debent esse.⁊ hoc ad negocia secularia vel inutilia seu etiaz mala exercenda ⁊ virtutem dei sentientes atq̄ ex magno timore non ex humilitate ((ante iesum procidentes eum adorauerunt. ⁊ clamantes)).(. coacti ((voce magna)) (vt enim dicit Hylarius.non est voluntatis confessio sed necessitatis error:io) quia timent eius penitentiam ((dixerunt. Quid nobis ⁊ tibi iesu fili dei)) quasi dicerent.nihil est q̄ sequeris te tibi ⁊ nobis:tu deus:nos diaboli:tu humilis:nos superbi:tu venisti saluare:nos pdere. Unde apostolus.Que cōuētio xp̄i ad belial.i.ad diabolum:certe nulla:q̄ xp̄s oia facit bene:diabolus oia male.Superadubitans dixit. si filius dei es:h erudiens tormentis asserit ((iesu fili dei)) pena.n.oculos aperit.quos culpa claudit.Nō cognouerunt ex certa scientia iesum eē filium dei.sed ex cōiecturis quibusdā opinabant.nō tū de hoc certi. Un Augu.q̄ demones clamāt quid nobis ⁊ tibi iesu fili dei: magis ex suspitione q̄ ex cognitione dixisse credendi sunt. Si enim cognouissent.nūq̄ dñm glorie crucifigi p̄misissent. Istis demoniacis ex timore dñi adorantibus ⁊ confitentibus.similes sunt qui timore gehenne potius q̄ amore iusticie deo seruiūt.qui magis habent oculuz sinistrū ad gehēnam vel

cōmodū transitorū. ⁊ oculū dextrū ad celū ⁊ incōmutabile bonū nō gratis colētes deū. ((Venisti ante tēpus debitū torquere nos.)) Sciebāt.n.in die iudicij sibi futurā dānationē ⁊ se mittendos in abusum ⁊ torquendos sed iā torqueri se dicebant q̄ fm Piero. pēna salutaris tormentū est demonū. Unde Crisō. etenim flagellabant inuisibiliter puncti ⁊ infixi. ⁊ intollerabilia pacientes ex presentia sola. Uel ideo torquebantur. q̄ suspicabāt q̄s exire ⁊ a lesiōe cessare cōgerēt. nā fm Piero. magnū tormentum est demonibus a lesione hoīum cessare propter odiū q̄s erga nos habent: ⁊ tanto grauius dimittūt: q̄to diutius possiderat. Caueat ergo lesus a diabolo vt cito eius ingum dirumpat. q̄ tanto facilius ⁊ cito eius dñium euitat. ((Et interrogabat iesus de nōie)) nō q̄ ignoraret sed vt multitudo demonum ex confessione eoꝝ appareret. ⁊ magis credibile esset q̄ tot demones in duobus hoībus fuissent: ⁊ vt cōfessa pena. virtus curantis gratior emicaret. ((Unde dixerunt. Legio mihi nomen est. q̄ multi sumus.)) Legio etiā ꝓprie dicit numerus determinatus armatoꝝ in exercitu. ⁊ cōtinet sex milia sexcentos sexaginta sex. ⁊ inde dicit legio in demonibus. q̄ militant cōtra nos. Et q̄ si non possint hoībus nocere in psona. saltē appetunt eis nocere in substantia. ideo ((rogabant iesum si eos eiceret ne se ex pelleret extra regionem)) idest habitationem hoīum: vel abissum ⁊ infernū. locus.n. inferni debetur demonibus. ꝓmittuntur tñ inter hoīes habitare vsq̄ ad iudiciū. vt gloriosior sit victoria electoꝝ in superatione demonū temptantiū. ((sed mitteret eos in porcos)) vt saltē sic in aliquo affligerent hoīes. q̄ vbiq̄ hoīes in mesticiā mittere studēt ⁊ de pditione eoꝝ gaudēt. Ecce demonū infirmitas: q̄ nihil pōt nisi ꝓmissi. Si ergo porcis nocere nō poterāt nisi ꝓmissi multominus hoībus factis ad imaginē dei. Oportet igit deū solū timere illos aūt contēnere. In quo etiā apparet eoꝝ vilitas q̄ ingredi volūt in porcos. ((Et permisit dñs)) cōcedēdo eis petitionē ipsoꝝ ꝙ patet per sequentes effectū. ((Tā porcoꝝ greges q̄ iuxta pascebantur: in maserunt ⁊ duo milia in stagno genezareth seu tyberiadis submersērūt)) ⁊ sic demoniaci liberati sunt ⁊ curati. Permisit autez hoc dñs non ꝓpter eoꝝ persuasionem vel vt impiā eoꝝ impleret voluntatem: sed ꝓpter multiplicem cām ⁊ vtilitatem. Quaꝝ prima est: quia forte hoīes illius terre peccatis suis illud damnū sibi fieri demeruerant. Secūda vt ex euentu ⁊ iacture magnitudine appare

at hoībus q̄ sint crudeles ⁊ necētes sibi subditis ⁊ obtemperantibus. ⁊ q̄ hoīes quos magis odiunt plus affligerent. si deus ꝓmitteret ⁊ eis liceret. Unde Crisō. Et concessit eis volens furiā q̄ cōtra hoīes hūit demones ostendere: ⁊ q̄ multo peiora vellent hoībus infligere. si possent virtute nō impediti diuina. Et q̄ in hoībus hāc demonstrationē fieri eius pietas nō ferebat ipsos i porcos intrare ꝓmisit: vt in illis virtus ⁊ furor demonū videat. Tertia fm Crisō. vt discant eēs. q̄m neq̄ aduersus porcos audēt vel' pōt nisi deus cōcesserit vel permiserit. Quarta ꝓpter salutē hoīum: vt inde hoībus salutis occasio ꝓberetur. ⁊ vt hoīes regionis illius dicerēt dei virtutem. ⁊ in eius ventrem cognitionem. ((Nullus.n. occasione pastores fugerāt ⁊ hec oia hoībus in ciuitate gesta nunciauerūt.)) Quinta ꝓpter dignitatez hoī ostendenda. s. q̄ dignior sit hō bestiis cū ꝓpter salutez duoꝝ hoīum perire ꝓmisit de⁹ duo milia porcoꝝ. Adultū ergo peccant. q̄d hoiem pdere vel mutilare nō formidant. Sexta ad ꝓtumeliā demonū q̄ porcus animal est. immūdū. elegerūt.n. intrare in porcos. q̄ hoc magis sibi ꝓmitti putabāt ⁊ hoc magis cōgruebat: porci.n. ꝓpter immūditiā ⁊ serpētes ꝓpter astutiā magis eis ꝙpetūt. Unde Remig. Ideo aūt nō petierūt mitti in hoīes. q̄ illoꝝ cuius virtute torq̄bantur. humanaz spēm gestare videbant: nec petierūt vt in peccora mitterēt ur q̄ velut mūda animalia. in tēplo dei offerebāt: Petierūt āt vt in porcos mitterent: q̄ nullū animal immūdius est porco. ⁊ demonel sp in spurcitijs delectāt. Septima ꝓp misteriū nō porci q̄ nō hūit ad celū faciez. s̄ ad terrā: ⁊ in luto iacere delectāt: significāt illos q̄ dest̄ oculis nō hūt s̄ vicijs sordidant. ⁊ hi in ptātē demonū tradunt. ⁊ in infernū cū eis finaliter demergūt: ⁊ nūc suffocati in aqs ⁊ voluptatibus huius mūdi. tūc suffocabūt in abissis ⁊ puteo infernī Unde glo. Nisi quis more porci viuerit. diabolus potestatez in eo nō habebit nisi forte ad ꝓbandū nō ad perdendum. Unde ⁊ Aug. Certi misterij gra. ⁊ certa dispensatione dimisit demones in porcos vt ondēret diabolū in eis dominari q̄ vitaz porcoꝝ gerūt. Ubi fm Ambro. clementiam dñi debemus aduertere. q̄ nullus prius ipse cōdemnat: s̄ vnusquisq̄ ipse sibi auctor est pene. Timeāt ergo libidinosi castrimargi ⁊ immūdi. q̄ in sordibus luxurie ⁊ voluptatū viuūt. ne in potestatē diaboli etiā viuentes dño iubente. vel ꝓmittente tradant. ⁊ postea cū eo in infernū demergat. Dicit etiā q̄ delitiones nobiliores peccata detestātur vilia.

gastromagio hō debet detestari ea. Patet ex hoc q̄ detestabilis sit libido castrimargia sicut ⁊ superbia. nō.n.legit diabolū in aliqb aialis organū intrasse ꝓterq̄ porci serpētis ⁊ hominis. Ubi Crisō. Cū porcus hoīes sūt. facile capi pōt ab actōib⁹. Porcini sūt hoīes aut de comedētes. ꝙ gulā. pingues ad luxuriā in luto iacētes ꝙ accidiā in terra fodiētes ꝙ auaritiā. spumātes ꝙ iracundiā. Per porcos ēt significant detractores ⁊ referendarij q̄ pascunt de sectib⁹ ⁊ inundicijs alioꝝ tanq̄ porci. referētes que vidēt vel audiūt. rodunt vitam eoꝝ. quos etiā demones intrāt ⁊ demergunt in infernū. Erubesce miser de hoc detestabili officio pacis turbatiōe ⁊ discordie seminario. ⁊ insuper time de animē periculo. q̄ diabolus in te potestatez accepit. q̄n te ad officiū pduxit ⁊ qui nūc te suffocauit i hoc vitio. postea te suffocabit in inferno. Timeat etiā ⁊ caueat auditor. ne talibus ꝓsentiendo ⁊ aures ꝓbendo. eis similis fiat: q̄ sicut sup linguā detractoris sic sup aures auditoris diabolus sedet. ⁊ si nō eēt detractor. Unde glo. super illud. ꝙtus aquilo dissipat pluuias. ⁊ facies tristis linguā detrahentē sic dicit. Si Hilari vultu detractorē audieris tu illi das somitē detrahēdi. si vero tristi: discit nō libēter dicere q̄ didicerit nō libenter audiri. Auferat dñe obprobriū talium hoīuz pestiferoꝝ a religione seruoꝝ tuoꝝ. Mistice per demoniacū significat diabolus qui in monumētis ⁊ in montib⁹. i. in sedis ⁊ superbis habitat hoībus. nomē ei⁹ legio dī. q̄ multis in malū associatur. ei⁹ aūt electio ꝙ xp̄m. significauit: demonum multitudinē denuncendā per ipsuz. Legio quoq̄ ab hoib⁹ pulsa porcos ingredit. q̄ demones ab illis qui ad vitā eternā ꝓdestinati sunt. ꝙ grām electi male viuentibus ⁊ terrenis intendentib⁹ dñant. Quod tñ non faciunt nisi ihesus ꝙcedat: q̄ nec malos tēptare pōt. nisi potētia diuina ꝓmittat. Grex porcoꝝ a legione in mare ꝓcit. dum p demones malorū vniuersitatis ad infernalem amaritudinē pducit. nō repugnat autem q̄ Matth. de duob⁹ demoniacis. Marcus vero ⁊ Lucas de vno loquunt. sed fm Aug. intelligas vnū doctoꝝ fuisse ꝓsone alicui⁹ clarioris ⁊ famosioris: vel fm Crisō seuioris: ⁊ insanie maioris ꝓ quo illa regio maxime dolebat. q̄ volētes significare duo euangeliste. solum vnū cōmemorādū' iudicauerūt de quo facti huius fama latius preclarius̄q̄ fragrauerat. ((Illi aūtē hoīes de ciuitate exeuntes. venerunt ad iesum. Ubi tytus. Illos aūt ad saluationem duxit dāni necessitas. frequēter.n. de⁹ hoīes dānat in reb⁹ possessis. ⁊ ꝓfert būficiū

afab⁹. ((Et hoīes)) iesum ac facta videntes ꝓcij fragilitatis sue. velut adhuc infirmi. ⁊ pūtia dñi indigni rogabant eum)) ex humilitate. ((vt finibus eoꝝ discederet: q̄ timore magno admirationis ⁊ reuerētie tenebant. Reputat.n. se indignos tanto doctore ⁊ eius ꝙuersatione. sicut centurio reputabat se indignus tanto hospite: ⁊ sicut Petrus fragilitatis sue memor ait exi a me dñe. q̄ hō pctōr sum. Uel forte isti geraseni ex peccatis suis territi. timebāt offendere ꝓsentiā xp̄i. ⁊ ꝙ cōsequēs incurrere penā maiorē ꝓcedenti. ⁊ ꝙ eum amplius q̄ in amissione porcoꝝ dānificari. si vt oza tangerēt archā dei. Ipse autem ascēdit nauē vt infirmos desereret. quibus oneri suā pūtiā esse videbat. Ubi Crisō. Attende aūt xp̄i humilitatez postq̄ enim collatis a se talib⁹ bñficijs emittebāt eū. nō obstat sed discedit. ⁊ eos qui seipsos indignos sua doctrina ꝓmulganerāt derelinquit. dans ei doctores liberatos a demonib⁹ ⁊ porcoꝝ pastores. ((Cunq̄ iesus nauē ascēderet rogabat illum)) ex deuotione ((sanatus. vt cū eo esset:)) q̄ gratus de bñficio sibi collocato eū seq̄ volebat. ((Jesus aūt nō admisit)). i. non recepit eū ad discipulatū ꝓpter ꝓcedentē passionis horrorē: ⁊ ne ascriberet demoni q̄ iste faceret. si discipulus xp̄i esset. Ex hoc loco accipit ⁊ ꝙsuetū est in ecclesia q̄ demoniaci ⁊ furiosi post curationē nō ꝓmouent ad eccl. siastica officia. ((Sed dñs)) eū quē curauerat ((secuz ducere noluit)) vt iactantie cām vitare doceret: ⁊ ꝓpter fructū pdicatiōis ((ipsuz ad suos remisit)) vt ꝙ eū alijs ꝓcuraret salutē ⁊ infidelibus esset exēplo ipse sanat⁹. Unde eū a sua sequella simpliciter nō repellit. sed ipsuz predicatorē magistratū diuini ꝙstituit ((dicens Uade in domū tuā ad tuos)) quibus ex officio caritatis plus teneris ((⁊ nūcia illis q̄nta tibi dñs fecit. ⁊ tui miserius sit)) sanans te i asa ⁊ in corpore. Ubi Theo. Uide saluatoris humilitatem. Nō dicit denuncia omnia que fecit tibi. sed oia que fecit tibi dñs. Sic tu cuz bonū aliqd operaris: nō tibi s̄ deo attribuas. ubi ⁊ Crisō. Licet aūt alijs sanatis precepit nemini dicere ꝙcuiēter tñ huic precepit q̄ anūciet: q̄n ois illa regio demonibus detenta sine deo manebat. unde etiā Aug. Quod autez ille sanatus cupit iam esse cum xp̄o ⁊ dicitur ei reddi in domū tuam. ⁊ narra q̄nta tibi fecit deus sic intelligitur. vt sic quisq̄ intelligat post remissionem peccatorum redeūdum. ⁊ scrutandum euangelio ꝓpter aliorum salutē. vt deinde cū xp̄o regescat. Ne dū ꝓpe vult iam esse cuz xp̄o. negligat predicationis misterium. fraterne redemptioni

accōmodandū. Et Greg. Luc. n. quālibet pa
rum de diuina cogitatione peperimus. re
dire tam ad humana nolumus. quietē cōtē
platiōis quereles. Sed dño pcepit vt mena
pmo exeadet in opere ⁊ postmodū refici de
beat per cōtemplationē. ((Et abijt)) nō mēte
sed corpore ⁊ separatus a dño ((⁊ pdicauit in
decapoli.)) idest in regione decem ciuitatum
((quāta sibi fecisset ihesus magnalia ⁊ omnes
mirabant.)) ⁊ per eum ad fidem edificaban
tur. Ecce mutatio dextre excelsi. ai ex infideli
⁊ demoniaco facta⁹ est pdicator fidelis ⁊ de
uotus operante dño ⁊ vere fidelis. qz ad glo
riam dei ⁊ ad vtilitatē primi effectus est ta
lis. Q̄s vero hic dicit de vno intelligendum
est qui de alio qui erat cū eo qz ambo volen
tes ⁊ p̄m sequi ad suos missi sunt. ⁊ ambo sa
lutem sibi factā ⁊ magnalia dei predicaue
runt. Doc quoq; exēplo docetur quēq; suo
primo salutē sibi factā predicare. et a diabo
lo se liberatū esse: verbis ⁊ operib⁹ bonis de
monstrare. ⁊ alios ad eandē salutē percipiē
dam vocare. studeamus ergo ⁊ nos si nōdū
liberati sumus a diabolo liberari. ⁊ si iā nos
liberatos esse cognoscimus salutē alios predi
cemus quā nos obtinuisse gaudem⁹. memo
req; scriptum est qui audit: dicat veni. Sed
multi hoc exemplum minime sequunt. ⁊ de
his que ad corpora ptinēt circa amicos suos
solicīti sūt ⁊ ingrāt. sed de his que ad salutē
aiarū ptinent. solicitudinē nullam gerunt.

Oratio.

Omine ihesu xp̄e amator hoīs beni
gnissime. supplico lachrymabiliter
bonitati me: libera me ab oib⁹ pec
catoꝝ sordib⁹. ⁊ demonū infestationib⁹: mecq;
ab eis liberatū vsq; ad finē misericorditer
custodi. dicim. vt ad tuā gloriā ⁊ p̄mo
vtilitatē valeam verbis narrare. ⁊ operibus
demonstrare: quanta magnalia fecerio aie
mee per tuā gratiā liberare: quatenꝰ cogno
scēte ceteri: quia hoc mutatio dextre excelsi
omnes meo exēplo puocentur. ⁊ te misereā
te ad meliora conuertantur. Amen.

¶ De curatione paralytici per tectū dimissi.

Lapim xlviij.

Tcum dominus ihesus ascen
disset i nauiculaz. vt de
terra geratenoz rediret in galileā))
vnde fluctuerat. Scōm Crisō. nauigio trāsi
erat qui poterat pede ptrāsire. nō semp. n. vo
luit potentiā ostendere in mirabilibus. ne in
carnationis neceret misterio. Et ptra hoīes
huius mundi. si villā habent potentiaz. semp
volūt ea vti magis q̄ veritate iusticie. Ideo
etiam fune vehiculo nauis transire noluit. vt

gere. Aut certe. ideo filiū quia dimittūtur ei
pcā sua. ((Et gdā de scribis. i. legisperitis di
xerūt intra se)). i. cogitabant. verbū intrinse
cū est cogitatio mētis. ((hic blasphemat)). i.
qđ. dei est sibi vsurpat. Est. n. blasphemare
deo iniurias irrogare: q̄ fit tripliciter. vel cū
deo attribuit q̄ ei nō ꝓuenit. vel ab eo remo
uet q̄ ei cōuenit. vel cū hō sibi qđ ꝓpriū ē
dei tribuit: ⁊ hoc mō tertio iudicabāt eū blas
phemare. qz ipsum putabāt hoīem tantū: ⁊
nō deū esse dimittere aūt pcā soli deo cōue
nit. Sed xp̄s cōuenienter eoꝝ redarguit cō
deno se esse deū dupliciter. Primo qz videt
eoꝝ cogitationibus quas cognoscere p certi
tudinē soli deo ꝓpriū est viceno. ((Ut qđ co
gitatio mala in cordibus vīs)) imponendo
mihi falso blasphemiā. i. me non posse pcā
dimittere. ⁊ q̄ dei est vsurpare. Quasi dice
ret. Qua p̄sūe cogitatiōe ea vīa video: etiaz
pcā dimittere possiz. Quia cogitatiōes sūt
sono boni ⁊ origo mali. ideo saluator nr̄ cuz
vidisset malas scribaz cogitatiōes. ne viteri
no ꝓdirent in pelus: statiz redargnit eos di
cēs. vt qđ cogitatio mala in cordibus vīs.
dño nobis doctrinā vt ex eius ꝓpenderimus
nos mala cogitatione pulsari. statim debea
mus nosmetipsos reꝓhendere vt quasi dicat
tibi ipsi. hec xp̄i verba vt qđ cogitas mala in
corde tuo? Deinde. hoc ē ostendit sanādo para
lyticū p imperiū tāq; ꝓpria virtute. q̄ ē eius
dē ptātis: sicut ⁊ pcā dimittere. i. n. paralysis
virtute nature aliq̄n possit curari: nō tn̄ sibi
to nec ita plecte. vt statim hō possit lectū in
quo iacet portare. vt hic dicitur factum esse
Unde subiungit. ((Quid est facilius)) inter
duo ista. s. ((dicere dimittuntur tibi peccata
tua. aut dicere surge ⁊ ambula.)) hoc est so
lo verbo efficere. vt dimittantur peccata. an
verbo efficere vt paralyticus surgat sanus ⁊
ambulet? Quasi diceret. Si vobis hoc ma
nifestius ⁊ maius videtur. s. subita curatio
corpoꝝ q̄ animarum ⁊ possum horum premiū
ergo ⁊ reliquum. quia equalis potestatis est
vtrūq; est virtutis infinite. Unde ex hoc con
cludit virtutē diuinitatis sue p factū dicens
((vt autē sciatis: q̄ filius hoīs habet ptātem
in terra dimittendi pcā tūc ait paralytico))
q̄ verbū interponitur ab euangelista. ((surge)). s. sanus a lecto ((tolle lectum tuum)) in
quo diu decubuerao infirmando. vt quod
fuit testimonium infirmitatis. fit probatio
sanitatis: ⁊ vade in domum tuam)) per tez
non in ligeno vt primo portatore. ((Et fecit
sic magnificans deū)) qui sanauit eum. Ma
gna virtus vbi sine mora. s. suo imperiz co
mitatur. vt nemo iam dubitaret eū paralyti
co dimisisse peccata. qui eundē lectum gra
bato ambulare precepit. Ah, merito qui ad
erant timpēto ⁊ mirantes relicto blasphe
mie ad laudem ꝓruperunt tante misterio.
ꝓpter q̄ sequit ((videntes aūt turbe)). s. mira
culū factū in paralytico ((timuerūt)) reverendo
⁊ admirando ((⁊ glorificauerūt)) laudando
deū ((qui dedit potestatē talē)) scilicet dimittē
di peccata. ⁊ curandi solo verbo infirmos
((hoībus)) ad eoꝝ. s. salutē vel hūm gloriaz ho
minēq; potenter inter hoīes operantem. et
hanc potestatē dedit deus pater xp̄o carnati
ue hoīs⁹ aūt receptiue. Christ⁹ quippe tri
bus de causis miracula faciebat. primo pro
pter illoꝝ circa quos hec faciebat vtilitatez.
qz eos in corpe ⁊ in aīa curabat. secōo ꝓpter
aliorū ꝓuersionē. qz multi videntes ea ꝓuer
tebant. tertio ꝓpter dei gloriā ⁊ honorē. ⁊ ista
tripler cā hic igitur. Ex hoc tū q̄ timuerūt
videl. q̄ nec de xp̄o plenā cognitionē habe
bant: qz purū hoīem esse ⁊ posse ⁊ hanc pote
statem a deo credebant. Un̄ glosa. Spectant
statem a deo credebant. Un̄ glosa. Spectant
surgentē incredulī imitari abeuntēs: ⁊ diuini
operis miracula malunt timere q̄ credere:
nam si crederēt nō tunerent. sed diligerent.
perfecta enim caritas foras mittit timorem.
Considera hic. q̄ dño curando paralyticuz
incepit a morbo spirituali. qui erat cā ⁊ ra
dix morbi corporalis. qz primo remisit pecca
ta eius que fuerūt causa morbi. ad modum
boni medici. qui primo remouet cās morbi.
⁊ tunc posmodum intendit curationes. In
firmitas autem hec fuerat inflicta paralyti
co propter peccata sua vt porgentur. ⁊ ideo
dominus primo remouit causam. quia ces
sante causa cessat ⁊ affectus introductus ob
illam causam. Nulla enim nocebit aduersi
tas. si nulla dominetur iniquitas. Unde sup
glosam. quinq; modis infirmitates contin
gunt. vel vt iustis merita per pacientiam au
geantur vt Job. vel ad custodiam virtutum
ne superbia temptet vt Paulo. vel ad corri
gendū peccata vt Marie lepra et sicut huic
paralytico. vel ad gloriam dei vt ceco nato
et Lazaro. vel ad initium pene vt Herodi.
quatenus hic videatur quid in inferno se
quatur. Dic ergo secundum Hieronymum
datur intelligi. plerasq; corporum debilita
tes euenire propter peccata. Et ideo primo
peccata dimittuntur. vt causis debilitatis
ablatis sanitas restituatur et fit visibile si
gnum vt inuisibile probetur. vnde et Be
da. Curaturus autem hominem a paraly
si. Dominus. primo peccatorum vincula dis
soluit. vt ostenderet eum ob nexus culparum
soluit. vt ostenderet eum ob nexus culparum
dissolutione fuisse damnatum. nec

nisi hic relaratio membrorum posset recuperatione sanari. Sed heu nos cenerio magis satagimus de curatione corporis quam anime. ideo sepe destruimur vtrobiq. Unde Crisologus. Nos autez si corporaliter patimur, satagimus nocium abicere. Cum vero male fit anime, differimus. atq; ideo nec a cespitio nocuis curamur. Abscindamus ergo semina malorum. et cessabunt egritudinum flumina. Dec Crisologus. Ergo cuia constat q; propter peccata quandoq; ds egrotat: medicus egrum visitans. primo eum ad penitentiam et confessionem monere debet: ne peccato tā diu ferro manente in vulnere frustra fiat emplastrum apponere. Unde peccant medici q; eiram materiale adhibent corpori priusq; cura spiritualis sit adhibita animi: cognoscant tres causas morbi si videlicet pro peccato anime inflictus sit corpori. Ubi Crisologus. Sed ex hec ipsa domini gesta spiritualium in se recipient rōnem. cuius typus paralyticus iste gerat. debemus aduertere. Figuram nāq; in eo populi gentilium prostensam esse cognoscimus: qui peccatis grauib⁹ animo dissoluto quasi quodam insanabili infirmitate pelagus in quatuor angulis mundi istius velut in lecto iacebat. Unde et in eo paralytico cui remissa sunt peccata. id ostensum ē. quia populus gentium qui grani validitate peccator⁹ laborabat. data sibi remissione per medicinam celestem integram et perfectam sanitatem secundum corpus et animas eterne salutis acceperit. Cui nō imerito post remissionem peccatorum reddita salute iaz dicitur: redi in domum tuam. idest in domū paradisi de qua adam iam duduz expulsus fuerat. qui huius infirmitatis auctor extiterat. Et merito sequit. Dec viso turbe timuerunt. et magnificauerunt deum: qui tantam potestatez dedit hominibus. Magnificatur enim deus qui vel apostolis suis potestatez remittendi peccata donauit: vel hominibus tantam gratiam concessit vt post remissionem peccatorum per meritum fidei atq; confessionis. potestatem accipiant ad paradisiz redeundi. Ubi et Dilarius. Videntes autē turbe timuerunt. Magni enim timoris reo est. non dimisisse peccatis a xpo in monez resolui. quia nullus est in domum eternam reditus. si cui indulta non fuerit venia delictorum. Cessante autem timore honor deo redditur. quia potestas hominibus hec vita data sit per verbum eius. et remissionis peccatorum et corporum resurrectionis et retributionis in celum. Dec Dilarius. Moraliter per paralyticum. qui priuatus est vsu membrorum cor-

poralium. significatur homo peccator operibus meritorie priuatus: et turpi marcēs ocio. Talis enim priuatur gressu meritorie affectionis. et tactu bone operationis. et gustu suauitatis celestis. et visu diuine contemplationis. et auditu diuini sermonis. et odoratu diuine consolationis. et tunc iacet in lecto quasi de superueniente tenet eum prana consuetudo. Et enim lecto dici potest hoc loco. Ipsum quoq; peccatum inore paralysis facit tremulum per mali dilectionem: reddit insensibilem per obstinationez: impedit loquelam per desperationem. Ubi sciendum q; sicut dominus legitur resuscitasse treo mortuos. sed multo plures sunt. sic legitur curasse treo paralyticos licet etiam plures sint. s. paralyticum in domo paralyticum iuxta probaticam piscinam. paralyticum in lecto vt in proposito. Et quia paralyticus: vt dictus est peccatorem signat ideo notandus q; tria sunt genera peccatorum. s. peccator occultus publicus. et consuetudinarius. Paralyticus in domo est peccator occultus. paralyticus iuxta piscinam est peccator manifestus. paralyticus in lecto est peccator consuetudinarius. et hoc peccatum in consuetudine dictū difficulter relinquitur. et paralyticus hic in lecto iacere dicitur. i. peccatū grauare dicit. Predictos peccatores quatuor exportant extra domū prīe sciētie. si ēt extra ecclesiaz tam militantē q; triūphantem. Primū est tepiditas boni. qñ enim homo incipit ex desidia tepescere in bono incohato. talis dimittit deū et psequens dimittit a deo. secūdū est delectatio mali. q; pungitur quasi socius eis. cuz enim deus derelinquitur. statim anima in malo delectatur et hi duo socij precedunt. Tertiuz est mali operatio cū delectatione ad opus ducitur. Quartū est mali operis consuetudo. cum ipsum malum frequentat. Et hi duo sequuntur portantes peccatorem extra suffragia ecclesie quibus ipse priuat. Sunt aūt quatuor que ipsum reportant et reconciliat. Primū est vite breuitas: vt homo consideret q; breuis sit vita presens et incerta. Secūdū est timor pene gehēnalis. vt homo consideret eius acerbitatē. diuersitates. eternitatē. Tertiū est q; sideratio culpe. vt homo cōsideret ad grauedinis ad immunditie. ad malitie sue peccatis. Quartū est spes venie vt q; uis in multis offendere timeo. nihilominus tamen veniam speremus q; quatuor habuerit. ante deū portabitur et misericordiam consequetur. Vel portatores eius vt sanetur a xpo sunt quatuor sue salutis procuratores. s. monens secrete. predicans pu-

blice. orans pro eo. et imitans exemplo. et sic illi offerūt eū xpo. solicitantes pro ipso et ipsi offerunt quando eis consonum placitū deo. se offerunt quando eis consonum placitū deo. et meritis eoz obicez nō ponendo. Christus adit fidē illoz inspicit. eū precez eoz exaudit. et paralyticum curat qñ peccatū sibi admittitur. et donat sibi gratia p quā ad actus meritorios restituitur. et tunc suū male consuetudinis lectū tollit. quando ab ea per exercitiū boni operis recedit. et sic procedens de virtute in virtutē vadit in domū suā. qñ bonis actibus ad celestem festinat patriā. et populus eū glorificat de mutatione tali. qñ hec ē dextere excelsi. Illi vero q; inde murmurant signāt demones: q; inde valde dolent. xpo vero curāte. quatuor ipsi penitenti. Primo abscondia vt ꝓficiat et spē de venia ꝓsequenda habeat. quē ēt iam filium p adoptionez vocat. Deinde volens eū sanare iubet eum surgere ac lectum tollere. et in domū suā abire. Surgere inchoa peccato. et mentis delectione: in peccato enim male delectando peccatis q̄si in lecto iacet. et ex peccata ira mens deicitur vt nunq; possit esse leta. q; semper presumit sena perturbata conscientia. tunc aūt surgit quando ista deserit. Tollere vero lectum et portare est vt peccatum q; erat sibi quieti et delectationi. incipiat sibi esse oneri et dolori abire quoq; in domū suā vt in celum meditatione pgat. vel conscientiam suā q̄ domus aie est: discutiat. et si quid sibi in mundū inuenerit. per eos quasi p ostiū ꝓfitendo pciat a qua hō per multitudinē peccatorum: ita alienat q; quasi ipsam perdat et seipsum nō cognoscat. Domo ergo paralyticus. hoc ē mollicie. et illecebris carnis vel voluptate seculi resolutus et torpens ac perturbatus cogitationum et causarum seculi videre deus non valens postq; supra tectū carnis ascenderit: vt spiritus dominetur carni videt deū. et ad cogitationē dei vere redit: et tūc deus eū sanat per gratiā ab oi. qđ delinquit. et vocat filius per adoptionē et iubet surgere de torpore negligētie. et se erigere a carnalibus desideriis per penitētiā. et corpus in cuius desiderijs iacuit ad voluptatē spūs attollere. ac carni dominari per continentiam. et fre ac tendere. per bonā operationem et honestam conuersationem in domū suā. s. paradisiz que prima fuit hominis domus. hoc est in habitationē eternā vel in bonā sciētiaz. s. segregatus a terrenis et custodiens illā. vel ne iterum peccet ad eternam sui custodiam. Ubi Beda. Spiritualiter de lecto surgere. est animam a carnalibus desideriis. vbi eger gestebat abstrahere. Lectū vero tollere. est ipsaz quoq; carnem per continentie frenum coercere. spe celestium premiorum delicias priuare terrenis. Ipse est enim lectus q; per singulas noctes lauatur a Dauid. i. p vnumquemq; nocte maculis digno penitentie flumine castigatur. Sublato ergo lecto domū ire ad paradisum redire est. Ipsa est enim vera domus. q̄ hominem prima suscepit: nec in re amissa seu fraude tandemq; restituta per eum qui fraudulento hosti nūq; debuit. Ubi Aml. Et domum illam et non preteribis. vbi paralyticus ante pedes eius submittitur. vbi pietas et potestas obuiauerunt sibi. Filii: inquit remittuntur tibi peccata tua. O mira clementia. O indicibilis misericordia. Accepit celit remissionem peccatoz suorum quā non petebat: quā non precesserat cōfessio. non meruerat satisfactio: nō exigebat cōtritio. Corporis salutem petebat. nec animē et salutez corporis et anime recepit. Vere domine. vita in voluntate tua. Si decreueris saluare nos nemo poterit ꝓhibere. si aliud decreueris: nō est qui audeat dicere cur ita facis. Pharisee qd murmuras. An oculus tuus nequam est. quia ipse bonus est. Certe miseretur cui ipse voluerit. ploremus et oremus: vt velit. Bonis etiaz operibus pingue sit oratio. augeatur deuotio. excitetur dilectio: lenentur pure manus in oratione quas non sanguis immunditie maculauit. tactus illicitus sedauit: auaricia non exaspauit: leuetur et cor sine ira et disceptatione. q; tranquillitas sedauit. pax cōposuit. puritas conscientie lauit. Sed nihil horuz paralyticus ille leguntur premisisse. qui tamen legitur remissionem omnium peccatorum meruisse. Dec est autem ineffabilis misericordie eius virtus: cui sicut blasphemū est derogare. ita et hoc sibi presumere stultissimū. Potest quicunq; vult. et hoc ipsius efficaciter dicere q; dixit paralytico. dimittuntur tibi peccata tua. Sed quicunq; sine suo labore vel contritione vel confessione vel etiam oratione sibi hoc dicē do expectat: nunq; ei remittuntur peccata. Dec Ezechiel.

Oratio.

Omine iesu xpe q; in passione tua nauiculā crucis ascendisti. i. resurrectionē trāsire tractasti. et in ad ēliōe in ciuitatē tuā venisti. ecce timor de peccatis. de ira dei de periculo supuentūris infirmitatis. et de incertitudine mortis offerūt tibi aīaz. peccati morbo dissolutā. Dic tacēti in peccatis. vt ꝓficiat de gīa remissionis. resurgat p̄ adiutionē et confessionē tollat lectū inūp satisfactionē et confessionē tollat lectū inūp satisfactionē ambulet per precepta virtutuz in domū suam eternam beatitudinem. vt turbe fidelium

videlt timeat.ℭ glorificent deū: qui talē potestatē dedit ad hoīz vtilitatē. Amē.

℣De emorroissa ℭ archisynagogi filia.
Capitulum.xlix.

℣ Ost hec quidam princeps synagoge nole vltus accessit ad iesum) tus fidei ℭ corporis grestibus. ((cadebat eū: faciendo sibi reuerentiā debitā ℭ procidendo ad pedes eius ḡbus circūpertauit oīa bus talitē ((rogans pro vnica filia annoꝝ xij. dicens. Dñe filia mea nūc defuncta est ℭ moritur.)) Dixerit sine reputatione. qz enī desperabat filiā posse inuenire viuā de ea loquebatur vt iā defuncta: desiderans a dño vel morientē sanari, vel mortuā suscitari. sed Marcus dicit. ꝙ erat in extremis. tamē erat mentis ita ꝓpinqua ꝙ reputabatur mortua. Uñ sīm cōem modū loquendi. de illo qui hic est mortꝰ ꝓpinquus dicit. ꝙ est mortuus: qz ꝙ medicū vitare vī. quasi nihil reputatur. ((Sed veni)) ℭ per misericordiam appropinqua ((ℭ impone manū tuā)) a fūtricē sua per iesum ℭ ((viuet)) sanitate sibi restituta. Duo petit ꝓpter tertiū. s. vt veniat ℭ manū imponat ℭ sic filia reuiuificat. ignorans. s. qꝙ ℭ absēti liberaret poterat. Sic moraliter cū glibet nō ḥeat nisi vnicā aiam magis debet curare de eius sanatione: qz si eaz amittit totū amittit spūaliter aūt venit deus p gr̄am p̄ uenientē manū imponit p gr̄am cōmitantē ℭ tūc aia vivit p gr̄am cooperantē. ((Et surgens iesus sequebatur eū ℭ discipuli eius ℭ turba multa cū eo.)) In hoc dat subditis forma obediēdi ac paribus mutuo obsequendi. ℭ p̄latis alas mortuas suscitandi. Uñ Remig. Mira aūt pariter atqz imitanda ostit humilitas ℭ mansuetudo. Nā mox vt rogatus ē. rogantē cepit sequi. Hinc subditos ℭ prelatos pariter instruit. subditis exemplū obedientie reliquit. prelatis vero instantiā ℭ solicitudinē docendi demōstrauit. vt quotiēs audierint aliquem mortuū in anima statim adesse studeant. Unde ℭ Criso. Cū rogatus esset dominus a patre. vt ad suscitandam filiam ipsius veniret. nō moratur. sed statim surgens secutus est eū. Quo exemplo docuit nos impigros in oī ope dei esse debere. ((Et dum ieſus pergeret. ecce mulier emorroissa)) a morbo quē paciebatur sic dicta ((ab annis duodecim sanguinis fluxum passa)) que in medicos erogauerat omnez substantiam suam ((accessit retro ℭ a tergo)) tum qz verecūdabatur de infirmitate fetida. tū qz secūdum legez reputabatur inmūda: tū qz ante faciē non potuisset accedere p̄ turbā tum p̄opter mulieriū ꝓfluuiū qui debet hō habere p̄o culpa sua ((ℭ tetigit fimbriā vestimēti eius)) nō solū tactu corporali. sed ℭ deuotōne fidei in quo laudanda est humilitas cuius qz indigni se reputabat tāgere pedes dñi vel plenitudinē vestimenti. Habebat. n. xp̄o fimbrias iuxta ꝓsuetudinem indeoꝝ sm legis p̄ceptū. Ecce qz nō habebat dño tantoꝛco vel thpatoꝛco seu massartoꝛ. nec aliquē q cōpatimentem eū verberaret. ℭ ideo libere mulier accedit ℭ turbe compatīt. Ubi Remigius. In quo fides eius admiranda est. qz desperans de salute medicoꝝ in quos sua erroganerat: intellexit celestez adesse medicū. ℭ in eo totā suam intentionem collocauit. ℭ ideo saluari p̄meruit. Uñ Rabanus. Bene mulier quā tum sitcoꝛpus xp̄i q̄ in fimbria tantā deitatē latuit esse virtutē. Quid ergo nos sperare debemus. q non solū corpus dñicū continemus. sed cōficimus ℭ sumimus. Illa qui dez medicinā accepit ex vulnere. ve illis quibus ipsa medicina in vulnus p̄uertat. ((Dicebat enim intra se firmiter). s. credēdo ((si tetigero tm̄ vestimētū eius. salua ab infirmitate mea ero)) nō: qz vestimenta aliquā virtutem sanandi habebant. sed qz per hoc declarat virtus illoꝝ quoꝝ vestimenta sunt. ((Tāgens aūt p̄fessum est sanata a plaga sua.)) Et est notabile. q accessit. accedēs dixit dicens tetigit. tangens curationē accepit: qz his tribus. s. verbo. fide ℭ opere omnis salus aegritur. Et cognoscens iesus ex se exisse virtutē dixit. ((Quis me tetigit)) nō querit ex ignorantia vt doceatur. sed vt mulier sanata p̄fiteat ℭ per p̄fessionem appareat fides eius. ℭ a xp̄o cōmendet. tum ꝓpter mulieris meritū p humilē p̄fessionem. tum patientiā dedificationē. tum ꝓpter dei laudē ℭ glorificationē. tum ꝓpter spem archisynagogi augendā. ℭ eius sanatione filie sue assecurationē. Et dicētibus discipulis q turbe cū cōpatimerent dixit. ((Tetigit me aliquis?)) nā ℭ ego noui virtutē de me exisse idest effectū virtutis i curatiōe infirmitatis. Nā iz turbe q̄ in ipm̄ p̄ deuotiōe audiēdi irruebāt cū cōpatimerent. ℭ in tali p̄ssura corporaliter tangerent. non tm̄ tangebāt eū cū tali deuotiōe ℭ fide. sicut ista mulier tetigerat. ℭ de tali tactu singulariter dñs q̄rebat. Uidens aūt mulier. qz non latuit. tremens corde ℭ tremens corpore ad maiestatem diuinitatis cuius virtutem in se exp̄ta fuit: venit ((ℭ ante pedes illius p̄cidit)) ac causam tactus ℭ sanationē coā hoīnibus indicauit: p̄fitendo veritatē de q̄litate ℭ p̄o lixitate infirmitatis. ℭ de perceptione integre sanitatis. hoc enim dominꝰ scīri voluit ad

laudē dei. ℭ aliorꝝ vtilitatez. Sed q̄rit Crisp. quare ipsam manifestat deus. cū ipsa latēter accesserit. ℭ rīdeno ponit ad hoc sex ratiōes Prima est vt mulier sanguinaria xp̄m tāgēs nō haberet inde ꝓscientie remorsum. Secūda vt mulierē emendet. q̄ estimabat hoc latere xp̄m. Tertia vt fidē eius ostendat cibus ad exemplar celeriter credendi. Quarta vt monstraret se cognitorē eius. Quinta vt ostendat q̄ vt deus sibi sanguinis fluxū. Sexta vt in fidem dirigat archisynagogum. ((At iesus ꝓuersus ℭ videns eam)). i. approbans ipsius fidem dixit illi. ((Confide filia fides tua te saluam fecit)). i. hanc tibi salutem meruit. cū enim operatio miraculosa sit supra naturam. fidei attribuit eam eo q̄ fides est de his que supra naturaz. Piero. Non autem dixit. q: fides tua te saluam factura est. sed saluam fecit quasi diceret in eo quod credidisti iam salua facta es. Ubi ℭ Criso. quia formidolosa erat hec mulier p̄opter hoc ait ((confide ℭ filiam eam fecerat.)) Filiam vero vocat sanatam fidei ratione. fides enim christi dei filiationem p̄stat. Notandū etiā q̄ dominus nō dicit ego sanaui te sed fides tua vt vitandum ostentationez doceat ℭ meritum fidei extollat. Unde sm Crisost. Dominus ait q̄ fides sua ipsam sanauerat. nolens sue virtuti sed fidei eius sanitatis beneficiuz arrogare. docens per hoc in virtuosis actibus nostris. non nostram sed dei laudez querere debere ℭ predicare. ℭ addidit dominus ((vade in pace.)) que scilicet prius erasi perturbatione. ꝓpter longā infirmitatē tuā corporalem. Ubi Crisosto. Dicit autem ei. Uade in pace)) mittens in finem bonorum. In pace enim deus habitat. vt cognoscat q̄ non solum corpore curata est. sed etiaz a causis corporalis passionis. i. peccatis mutata. ((Et salua facta est mulier ex illa hora.)) Ubi glosa intelligenduz est: ex illa hora ex qua tetigit fimbriā non ex illa hora ex qua iesus cōuersus est ad eam: iam. n. salua facta erat. vt ex verbis domini ꝓpendi p̄t ex verbis Ām bro. gbusdam videt. q̄ hec mulier martha fuerit qui in quodam sermone inter beneficia xp̄i q̄ enumerat. sic dicit. Bum largum sanguinis fluxū siccauit in martha dum demones expulit de maria dū corpus rediuiui spūs calore cōstrinxit in lazaro. Sed ex istis verbis Ām bro. bene habet q̄ Martha fuerit a xp̄o curata a fluxu sanguinis. quod autē Martha fuerit hec mulier de qua hic agitur nō habetur ex verbis illis. Et q̄ hec mulier nō fuerit martha: ex hoc videt. q: de hac muliere dicit q̄ oēm substantiā suā in medicos eroganerat: martha aūt diues erat. Hoc ēt patet p eusebiū q̄ dicit hanc mulierem fuisse quandā cesaree philippi ciuem. naz sm eū mulier emorroissa posteq̄ sanata est. fecit ē cesarea philippi: vnde oriūda ē statua enea in curia sua fieri ad imaginem xp̄i cum fimbrijs vestimenti ipsamq̄ imaginem in magna reuerentia habebat. ℭ deuote adorabat. Fecit ℭ ex opposito imaginē suaz flexis genibus ℭ manibus iunctis ac cancellatis. quasi p̄caretur ℭ supplicaret: versus quaz imaginem xp̄i manū extendebat. Contingit aūt q̄ subtus ymaginem xp̄i creuit herba q̄dam nullius efficacie ℭ virtutis que cū sm̄ briam attingebat. tante virtutis erat q̄ omnes infirmitates sanabat. Iterū dicit Piero. q̄ Julianus apostata cū cognouisset q̄ in cesarea Philippi eēt simulachrū q̄ scilicet sanguinis liberata p̄fluuio femina fecerat eo deposito suam imaginem ibi collocauit q̄ fulminis ictu fracta est. hic habes quoddā valde notabile ad humilitatis custodiam sicut Bernar. hoc modo introducit: dicens. Quilibet dño perfecte seruire. p̄t appellari sm̄ bria quasi victima pars vestimenti dñi. p̄opter suam humilem reputationem. Qui ergo ad tantū statuz puenerit: q̄ sciat se a dño exaudiri. in liberādis infirmis vel alijs miraculis: nō extollat p̄pterea. qz nō ipse. sz dñs facit. Cuius enim hec mulier tāgeret fimbriā. ad cuius tactū se liberari confidebat. ℭ sic etigit: nō tñ a fimbria. sed a domino virtus liberatiōis exiuit. Et p̄opterea ipse dixit ((sentisi de me virtutem exisse.)) Nota igitur hoc bene ℭ nihil boni tibi in perpetuū attribuas: qz totuz est a domino. Allegorice mulier sanguine fluens. sed a dño curata. est ecclesia de gentibus ꝙgregata: q̄ sedata fuit sanguinis martyrū effusiōe idolatrie pollutione. ℭ his q̄ carnis ℭ sanguinis gerunt delectatione. Que ℭ fimbriam vestimenti xp̄i tetigit. qñ fidez incarnationis credidit: humanitas enim vestimētū diuinitatis est in xp̄o. De quo dicit q̄ in similitudine hominū factus est. ℭ habitu inuentus vt hō. Et tunc a fluxu sanguinis sanata fuit. qz sundere sanguinem catholicū desistit: ℭ ab idolatrie ac carnis delectatione ℭ sanguinis effusione sanata fuit: ac ab eius pollutōe cessauit. ((Per gente aūt dño ad filiā archisynagogi. mulier morbosa sanata est.)) qz sic dispensata est salus humāi generis. vt primo aliqui ex tira el deinde plenitudo gētium itraret: ℭ sic oīs israel saluus fieret. Emorroissa sanata. archisynagogi filia nūciat mortuū: qz dū gentili tas ad deum conuertit synagoga perfidie ℭ

trudie recte mortua nunciat. Hoc etiaz figuificatuz fuit in parabola de duebus filijs quoz ultimo de puerione trūstabat uniuers. Uū Ambroo. Quem aūt putamus synagoge principē esse. nisi legē: cuius cōtēplatiōe dūs synagogam nō penitus dereliquit? Ad hoc aūt principis filiā dum properat dei verbū. vt saluos faceret filios israel tancta ecclesia ex gentibus cōgregata que anteriez lapsu erimiū deperibat. parata alijs fide p̄ripuit sanitatē. Quid autē sibi vult. q̄ hec p̄cipis filia annoz. xij. moriebat. & mulier vita fluxu sanguinis ab annis. xij. laborabat: nisi vt intelligat q̄ ḡdiu synagoga riguit laborauit ecclesia vnde & Piero. Nota ergo q̄ eo tēpore hec mulier. i. gentiū populus ceperat egrotare. quo genus credidit' indeoz. Nisi enim ex comparatione criminū viciū nō ostēdit. Moraliter etiā per mulierē sanguinis fluxū patientē. plena peccatrix a longo tempore. & de peccato in peccatū cadens pōt intelligi. que nī remediū queriz a dño. dicēs ei libera me de sanguinibus deus deus salutis mee. Dūs ergo quottidie mulierē sanguine fluentem sanat. dum animā diuersis. vicijs cerutiam per gr̄am curat. Deinde cū nuncij ad archisynagogū venissent dicētes. eius filiaz iam esse mortuā: dixit iesus archisynagogo cum ad fidē cōfortando ((noli timere)) in fide pubitando tantūmodo crede: & saluabit a morte. Et veniens dūs iesus ad domū principis. inuenit filiā eius iam defunctam: & tibicines cōductiones: carmen lugubre canentes: diuerse enim melodie diuersas passiones excitant in homine. alique enim excitant audaciaz. vt patet in tubis bellicis: & alique deuotionem. vt patet in cantibus ecclesiasticis: alique leticiam vt patet in diuersis instrumētis musicis. alique excitant' fletum & deuotaz lamentationē. & talibus vtebant antiquit' in exequijs magnaz p̄sonaz vt puocaret multitudo ad fletū et luctū: xp̄ianis tū nō conuenit tales habere q̄ nō debēt incōsolabiliter flere & inuenit ena turbā tumultuantē in fletu planctu et vlulatu multo: q̄s vocat' tumultus. q̄ inde causatur sonus cōfusus ac etiaz in p̄sentiene funeraliuz. & dicebat. ((Nolite fiere. nō est mortua puella)) i. in morte mansura: ((sed dormit)). s. mihi. q̄ ita de facili possum eam suscitare. vt de somno excitare. Vñ Beda hoīb' mortua erat. q̄ suscitare nequiuerant: deo bonum ebat. in cuius dispositiōne & anima recepta viuebat. & caro resuscitanda quiescebat. vnde mos apud xp̄ianos obtinuit q̄ mortui qui resurrecturi esse nō dubitant. dormientes vocent. ((Et deridebāt eū)) putantes q̄s de dormitione somni diceret. & eā ee mortuā nesciret. Ecce deridet in' curyo principum. nec rasciuit nec arguit' cor: quia quanto maioz fuit derisio tanto postea maioz virtutis ostensio. Ubi Piero. nō aūt erāt digni vt viderent misteriū resurgētis. qui resuscitantez indignis cōtumelijs irridebant. Huius autez dūs deridebat' ab eis. nō tamen destitit ab incepto: in quo mistruuit boni. q̄ eū deridentia malis. nō ideo debent desistere a bono inchoato ((& cum ejecisset turbam)) scilicet lamentantiū. tumultuantiū & deridētium qui p̄pter incredulitatē & derisionē nō erant digni videre miraculum: intrauit cum patre & matre puelle. quos in fide cōfortare tanto miraculo disponebat. ac Petro. Jacobo & Joāni: quos specialiter instrui volebat. hos enim quinq̄ voluit habere testes miraculi. vt in ore duoz parentum. vel' trium apostoloz staret omne verbū. in hoc etiam facto ostendit nobis dūs. q̄ blasphemis & irrisoribus non sunt reuelanda misteria. sed fidelibus qui honorātea. Et fm Crisō. in hoc q̄ turba ejicitur. & discipuli solūmodo intrant. & neqū hoēs erudit nos gloriaz que est a mītis cuitare. vnde & Theophi. mortuā suscitans eiecit omnes: q̄si nos docens absq̄ inani gloria esse et nihil ad demonstrationē facere: non enim humilis christus ad ostentationem volebat aliquid operari. Predictos autem tres discipulos tantum permisit dominus interesse sue transfigurationi. item agonis sui orationi. item huic suscitationi: primo p̄pter eorum dignitatem: secūdo p̄opter signandam trinitatis fidem. tertio p̄opter testium numerum sufficientem. quarto p̄pter ostium status ecclesie significationem & cōmendationē. Per Petrū enim qui vxorem habuit significant' coniugati: p̄ Johannem: qui virgo fuit: virgines. per Jacobum qui nesciur virgo fuisse: vel vxorem habuisse viduales status. patrem autē & matrē permisit intrare p̄pter eoz credulitatē. & p̄pter eorum testificationem. ((Et tenens manum puelle ait illi: tibi dico surge ((per tactum et vocē eam curabat. vt ostenderet q̄ humanitas esset instrumentum diuinitatis miracula facientis. Unde fm Crisō. manus iesu viuificatiua existens mortuū corpus viuificat. vox autem iacentem excitat. ((Et confestim surrexit puella & ambulabat: q̄ nulla mora inter verbum eius & factuz erat. Ubi Crisō. In ambulatione eius non solum' suscitata. sed et perfecte sanata ostenditur. ((et iussit illi dari manducare)) ad demonstrandum q̄ eam vere suscitauit. et non vt videa-

tur. Nolite gloriari in bōis operibus vestris. sicut nec ego in eis. Ubi scie dū q̄ rēo publicari p̄cepit opa miraculoz p̄pter mundi honorem. & laudes heium. seu vanāgloriā publicari. sed nō glorificandū deū & ad fidem p̄bandam. p̄pter q̄s dūs miracula q̄ facie bat non p̄hibuit enarrare. Unū & parentes puelle p̄ceptū dūi seruauerunt. p̄pter humanū applausum ipsum miraculuz non publicando. nec contra p̄hibitionez dei fecerunt hoc ad dei gloriam p̄dicando. & similiter fecerunt duo a cecitate curati. de quibus mox subiungitur: ((& plures alij de quibus alibi simile reperitur)).

Oratio.

Omine iesu xp̄e adoro pedes misericordie & veritatis tue & depreco: te p̄ssime sana tactu gr̄e tue animam meam sanguinolentam & peccatis varijs maculatam. a resuscita eaz a morte voluntatis p̄positiq̄ pessimi & occulti: ac reconcilia me deo & patri tuo. cui filium inter coheredes tuos adoptatis. Ne memineris bone domine iusticie mee aduersus peccatorem tuum neq̄ ire aduersus rerum tuaz sed memoz esto benignitatis tue erga creaturam tuam. & miserationis tue erga miserum tuum. domine deus meus. Amen.

¶ De duebus cecis & vno muto. Capitulum. L.

E T transeunte inde ie-

su)) scilicet de domo principis)) secuti sunt eū duo cecī)) miserico:diā cū clamore in via petentes & deuota oratione: dicentes. ((Miserere nostri fili dauid)) Vulgata enim erat fama apud indeos. q̄ xp̄s nasciturus erat de semine dauid fm carnē. & ideo q̄ credebant ipsuz esse xp̄m ipsi Dauid p̄o missum vocant sic eū sic dauid filiū. clamabant autez q̄ ad litteram non videbat. quoniam p̄peest dūs. Ubi Crisō. Unde aūt eoz desideriū & a clamore & ab ipsa interpellatione. neq̄ enim simpliciter accesserūt. sed magne clamantes. & nihil aliud q̄s misericordiam postulantes. Filiū aūt dauid vocabant. quia nomen honoris esse videbat. ((cuz aūt venisset domū)). i. ad hospiciū suuz in illa regione. interogauit eos si crederent eum hoc posse facere. Quasi diceret. confessi estis hūmanitatem. me dicendo filiuz dauid si creditis q̄ possum hoc facere vt deus opus enim est diuinitatis. Non interroḡt quasi ignorans eoz fidez. q̄ omnia sciebat per certitudinem. sed vt confessio exterioz adderetur fidem interiori. & sic eēnt digniores illuminari dei interiori. & merede ampliori. q̄ secūdū apostolū cor:

de credunt ad iustitiā ecc adt cōfessio fit ad salutem. Unū Rabanus, nō quasi nemo in confessione virtus salutis consecutur virtutes. dicit ei. fidez cōfitendo. vtiqz dñe. Udi Cris. nō vitra filii dauid vocant: sed altius extendunt & dñm confitent. & est nomen ptātis. Dñe post confessionē fidei. tetigit oculos eop. Ubi Rab. Confessio ecclā tacui meruit dum ne peccatis. Felix actus. ad quē facta sequit virtus & dicit fm fidez vestrā fiat vobis. i. sicut fides mentem illuminat: ita oculus lucē recipiunt. (Et illorum illuminati sunt & aperti oculi eop.) Ecce ista est fides simpliciter credentiū. q̄ meruit tot donop collationem & augmentuz a deo vt oīa possibilia sunt credenti. Nō eos in via curat vt laudes hominum & iactantie gloriā vitare doceat. Unde Cris. Rursus autez hoc erudit nos gloriā multitudinis expellere q̄n. ppe erat dominus. diuisit eos illuc singulariter curaturus. Unde p̄ter humilitatem etiā cōminatur eis. ne cui dicant. vt ad fingendam iactantiam & inanem gloriaz nos instruat. Ut enim dicit Cris. iusti⁹ cum laudatur in facie. flagellatur in mente. ((Sed illi ceci illuminati exeūtes f. de domo diffamauerunt eum)). i. famam eius per miraculum factum diuulgauerunt in tota terra illa & publice nunciauerunt: & propter memoriaz gratie non potuerunt beneficium tacere. sed non ingrati gratie dei facti sunt eius preones & euāgelie. Unde Piero. dño quidem propter humilitatez fugiens iactantie gloriaz hoc preceperat & illi propter memoriam gratie non possunt tacere dñicā. Uñ & Cris. Si aūt alteri videt deus vade & enarra gloriā dei. non est cōtrariū illi hoc. sed vt valde proficiēs. Erudit enī nos ipsos quidē de nobilibus nihil dicere. & eos qui volunt nos pp nos laudare phibere. Si aūt ad dei gloriam referri nō solū phibere sed & iniungere hoc facere. Ut ei supra dictū est solū phibet dña publicari beneficia ad laudē humanā. sed non prohibet hic enarrari ad dei gloriā. Ubi sciendū q̄ precepti datur vel exequendū vel ad phandum. Primū obligat ad factiē tatem seu intentionem precipientis. Tertiū ad discendum aliquid ex precepto: & hoc tertio modo cōminatus est eis ne aliqui dicerēt vnde non fuit simpliciter inhibitio dicendi: sed potius moralis instructio. vt exemplo fuit bona que faciunt homines velint latere: sed tñ vt prosint aliis prodant inuiti. & ideo isti non sunt transgressores nō fecerunt cōtra in

tentionē precipientis. Unde deus iussit tacere nō simpliciter sed pp̄ter gloriā: sed tacere nō potuit. verū est vtiliter: pp̄ter aliorū salutem. Nā non posse vtiliter fieri. dicit fm ista nō posse fieri. De hoc etiā habes supra de curatione leprosi. Allegorice vteriqz populus ceci & sine lumine veritatis erat dño p̄ hoc seculū transeūte. & nulli vteriqz in domū. i. in sanctā ecclīā veniat & dño dei credat lumē nō meretur recipe. In ipsa. n. ecclesia in quā venit xp̄s per carnē. illuminantur ceci. per fidē xp̄i incarnati. vnde Remi. allegorice aūt per hos duos cecos duo populi designātur i. iudaicus & gentilis. De vtroqz aūt populo in se credēteo xp̄o illuminauit in domo per quaz intelligitur ecclesia. q̄ absqz vnitate ecclesie nullus saluari meretur. Illi aūt q̄ crediderunt aduentum domini: per vniuersuz orbem diffamauerunt. hec Remigius. Spiritualiter etiā duo ceci sunt intellectus & affectus. duo aūt sunt oculi intellectus dexter fides diuinitatis. sinister fides humanitatis. duo similiter sūt oculi affectus. dexter amor bonitatis siue glorie diuine. sinister timor iudicie vel gehēne. & sic est quadruplex cecitas in quattuor oculis. Prima est error circa diuinitatem secunda est error circa humanitatem tertia est maligna⁹ p̄tenens bonitatez siue gloriā diuinā quarta est p̄sumptuositas nō videns gehēnam & nō timens iusticiam ((egressus aūt de domo illius. f. duobus cecis tam illuminatis)) obtulerūt ei hoīem illitum terre ((hoīem mutū. & q̄ peius est habentem demoniū)). hic secundum Cris. nō erat mutus a natura. sed a demone insidiāte & linguā tenente: & ideo eiecto & expulso p̄ dñm demonio locutus est. q̄ amoto impedimento habuit loquendi officiū sicut prius. In quo secundū Hylariū rerū ordo seruatus est. nā demoniū prius eicit & tunc reliqua corporis officia succedunt ((& mirate sunt turbe)) f. ex signorum nouitate. dicentes ((nunqz apparuit sic in israel)). i. talia miracula nō sunt visa inter iudeos. Ubi Cris. Proponebant qdē ceteris erū nō q̄ curabat solum. sed qm facile & velociter & infinitas egritudines: & insanabiles sanabat. ((Pharisei aūt dicebāt. i principe demoniop eicit demonia)). Quasi dicerēt: nō est h potestas a se vel a deo. sed a diabolo. vbi Piero. Quia virtutem negare nō possunt. opus calūniant. Et Remi. Scribe nāqz & Pharisei facta dñi negabāt q̄ poterant. & q̄ non poterant negare in ministras partē interpretabant. Turbe nāqz deuote & simplices opera dei confitebant: & cū dei reuerentia & laude admirabantur: sed Phari

sei inuidi & insidiantes expulsionem demonio pricipi demoniop ascribebāt. & opa dei calūniabant. Odiū enim & inuidia facūt iterpretari facta in deteriorē partē: & puerti indicia. Pharisei aūt odiebant xp̄m. q̄z acriter arguebat vitia eop. & ideo miracula a xp̄o facta virtute diuina dicebāt eē facta arte magica: & eodē mō electionē demonū facta per xp̄m dicebāt fieri virtute cuiusdaz demonis supioris sibi familiaris & priuati quē vocabāt Beelzebub. cui inferiores demones obediebāt ad nutū de corporibus exeūdo. Sed istud inferius de alio demoniaco. rationabiliter reprobat a xp̄o. Similice aūt in turbis professio nationū: in Pharisei⁹ infidelitas signat iudeop. Et sicut i duobus cecis signatus est vteriqz iudeop & gentiū: ita in hoīe muto & demoniaco generaliter signatū & oē genus humanū. Uñ p̄dicatores obtulerūt dño hoīem mutū. i. genus humanū mutuz a professione fidei. demoniū habentē & idolatrie deditū. Sz eiecto demonio & idolatria relicta. locutus & mutus: & xp̄m confessus. Per istā & mutā signaī glibet hō possessus a demone p̄ peccatū mortale: & dicit mut⁹ q̄z loqui nō pōt meritorie: sed deo cūrāduo offerit: quādo iusti p̄ eo deprecant. Et tunc demon ejcitur q̄n peccatū ipsius a deo p̄ infusionē gratie relaxat. tūcqz soluit eius lingua ad dei p̄conia p̄soluenda. Q̄n enim a demone p̄ peccatuz possidet q̄z si puertat & ad penitentiā redeat. mox videbis mutum loquentē deū laudantem. seipm accusantē & veritatē p̄dicantem. Pharisei aūt hoc demoniop principi attribuentes: sunt hoīes maligni bona aliop de prauare. & puertere studentes. Dño aūt non desistebat a p̄dicatiōe p̄pter illop deprauationē docens nos accusatoribus nostris retribuere: non accusatōnes sed beneficia. Uñ Cris. Voluit dñs ipso facto accusationem redarguere Phariseop dicentiū in principe demoniop ejcit demonia. Demon enim cō uitiū passus nō būfacit sed nocet eis: q̄ eū in honorāt. Dñs aūt p̄trariū facit q̄ post iniuria & contumelias non solum nō punit sed nec etiā increpauit: q̄nimo beneficia p̄stitit. Unde sequit. ((Et circuibat iesus)) hoc est contra negligentes ((omnes ciuitates & castella)). i. oīa loca maiora & minora: hoc est contra locop vel personaz acceptores. Unde Theophilus. Nō solū in ciuitatibus dñs predicabat: sed etiaz in castellis. vt discamus parua loca non spernere neqz magnos semp querere ciuitates: sed verbum dei in vicis abiectis & vilibus seminare. Circuibat inqz docens in synagogis eop. i. in locis cōbus & debitis

vbi erat q̄uentus hoīuz nō in latibulis sicut moos est hereticis & p̄dicans euangelium regni i. legē nouā. que immediate ducit ad regnum. qđ non faciebat lex vetus non fabulosa inutilia vel curiosa. & curans oēm languorē p̄ signum. q̄ lz non sit multū vehemens. grauat tñ ex diuturnitate. & oēm infirmitatē. f. vehementē q̄z grauat ex passionis acerbitate. vt nō sermone tm̄ sed & ope p̄suaderet. Ex quo patet multa miracula hin quodā generali concluſa ad p̄firmatōnē legis euāgelice a xp̄o facta. Dic enim ponunt miracula i generali. q̄z euangeliste non poterant oīa fcā xp̄i scribere in particulari. Nam (vt dicit Johānes) multa alia signa fecit iesus q̄ non sunt scripta in libro hoc. sicut enim in ecclesia legit & dicit in martyrilogio & alioz plurimoz sanctop martyrum & confessop atqz virginū. hoc f. de causa. q̄z Carolus magnus fecit inquiri diligenter obitus & actus martyrū & aliorum sanctop. & inuentū est q̄ diebus singulis oc currebant plus q̄z .rr. cēta festa p̄pter qđ statuū est vt in fine martyrilogy addat clausula p̄dicta. vt saltem in generali fiat memoria sanctop in die trāsitus eop. ita similiter euāgeliste. q̄z nō poterant oīa miracula christi i particulari scribere. Ideo frequenter multa p̄cludunt in qua lā generalitate. sicut patet hic & alibi in diuersis locis euāgelii. circuibat ergo iesus nō ad deuotōnū & p̄dēdū: sed ad maxima beneficia eis afferendū. vnū quidem regni euangelii. Aliud aūt oīuz egritudinū curationē: in quop primo salus alia. in secundo salus corporis exprimit: & illoz quos corpore sanabat extrinsecus. etiam mente sanabat intrinsecus. Omniuz quidē saluti affectabat: & bonum cōmune magis q̄z priuatum procurabat. Sed proh dolor hodie bonum priuatum magis q̄z cōmune queritur: & per hoc in magna parte mundus destruitur. Nocauit p̄cedit ex defectu caritatis: que non querit que tua sunt: sed que aliop. Unde Cris. Nec est perfecta gratia caritatis quando quis alijs festinat amplius utilis & lucrosus esse q̄z sibi. Igit ad tam piam samaritanum ad tam salutarem pastorem & medicum. in omni necessitate semper est recurrendum: & non solum animaruz sed corporum salus ab ipso solo est querenda: & in eo tota spes nostra ad ponenda: ipse enim melius nouit & cōsiderat quid cuilibet expediat. Unde Aug. Bonuz est vt de salute corporis non fatagas. nisi vt a deo illo petas. Si non tibi p̄odesse. dabit illaz. Si non tibi p̄odesse. dabit illaz. Si sciret tibi p̄odesse. dabit illaz. Si non tibi p̄oderit habere illam. Nouit deus: q̄d nobis expediat. Id agamus vt

sanum sit cor nostrum a peccatis: t quando forte flagellamur in corpore. ipsum deprecemur. Dec fratres ideo dicitur ne go q̄rat aliqd p̄ter auxilii dei. Nec Aug. Permittit qdem deus tribulationes t tēptationes aduenire. t sert quādiu debeāt durare. Ipse. n. g eas ingerit principiū t introitū. nouit etiā finē t exitum. Et ideo oia patienter feramus t adipsū solū recurrentes oia sibi cōmutamus. Unde Crisō. Orationibus cum diligentia intendamus: t si nō acceperimus: imoremur vt accipiamus. Ideo. n. aliquādiu t annuere p̄cantibus differt: t tribulationes irruere p̄mittit vt cōtinue ad ipsum refugiamus. nec ab eo: aliquā discedamus: q̄ si quales in tribulatiōe sumus tales essemus etiā in requie nequaq̄ egeremus afflictiōibus erudiri. Et qd dico vobis. Etenim oēs gemmę vnā clariores inducti sunt coronas. t tribulationib⁹ t tēptationibus coronati sunt: t famosi effecti: que oia cognoscentes ne festinemus in tempore inductiōis mali: sed vnū solū eruditamur vt viriliter cuncta toleremus. nec de his que nobis accidūt questiones curiositatis moueamus. Scire enim quando oportet solui tribulationes p̄mittentis est eas aduenire. Illas aūt cū omni fere gratiaꝝ actione. nostre ē bone mentis opus. Q̄s si fier omnia bona sequent. Ut igitur hec consequamur: t probabiliores h t clariores illic fiamus: omne quodcūq̄ superuenerit equo animo suscipiamus gratias agentes dei: q̄ super omnes scit magis id q̄ vobis expediat. t his qui genuerūt vehementius nos diligenti: t ad singula quęq̄ discrimina has vtrasq̄ excogitationes in nobispis cantantes tristiciam cōprimamus. Glorificemus autem in omnibus deum pro nobis cuncta facientem. nobisq̄ omnia prouidentem. Sic enim facile t eas qui virtuti opponuntur expellemus insidias. t immarcesibiles consequemur coronas Nec Crisostomus.

Oratio.

Omine ihesu christe. lumen claritatis eterne illumina oculos meos interiores: ne vnq̄ obdormiā in morte anime vt per tuam gratiam illuminatus omnia que agenda sunt videā. t per eandē adiutus ad implendū: que videro conualescens. ac inde tua beneficia enarrē ad tui gloriam t aliox vtilitatē. Aperi etiā dne os meum mutū. peccata mea p infusionem gratie relaxando: t linguā meam ad tua preconia soluendo vt loquendi gratia p̄cepta me ipsum accusem te deus laudem. proximum edificem. t predicem veritatem. Amen.

De missione apostolox ad predicandum cum potestate curationum. Capitulū. Li.

Postea euangelice legi
flatione per xp̄i p̄dicationem: t descripta eiusdē legis cōfirmationē p miraculox operationē: nunc consequenter ponit p̄dicte legis promulgatio post ipsox missionē. Ubi Crisō. Attende aūt oportunitatem missiōis. postq̄ eū viderūt mortuos suscitantem. mare increpantes. t cetera huiusmodi: t sufficienter virtus eius demonstrationem susceperāt p verba t opera: tunc eos emittit. Unde t Glosa. Nō ab initio misit illos: sed postq̄ viderūt paralyticos curatos: t mortuos suscitatos. Quia ergo multi ihesum seq̄bant: tum ppter predicationem audiendaꝝ tum propter infirmitatū curationem habendā. Jesus aūt ita pauper erat q̄ nec domicilium vbi caput reclinaret habebat. Et ideo turbe sequentes eum fessi t vexati sub dio sup terrā iacebāt: ppter q̄ videns intuitu clementie turbas ad se congregatas: viscera misericordie expandens circa ipsas. infertus t cōpassus est eis q: erant vexati labore corporali. t etiā spirituali. s. corpox t peccatox. t abiecte iacentes sicut oues. pastorem: qui eos dirigeret nō habentes. In quo pōtifices iudeox redarguit. qui magis lupi q̄ pastores erant. Unde Hiero. Uexatio gregis t ouiū atq̄ turbax pastorū culpa t viciū magistrorum est. Sacerdotes enim t doctores illius tēporis intenti auaritie nō vacabant debito modo cox doctrine: sed erāt sicut lupi rapaces: spoliantes populū bonis tēporalibus p malum exemplum reuocantes a spūalibus. Jesus verotanq̄ pastor bonus pascebat eos continue verbo doctrine siue spūaliter. t aliquando etiā temporali subsidio corporaliter Sicut aūt tunc. sic t hodie: proh dolor multi qui pastores dicunt attamen ea que lupinus sunt facere non verent. Nō solū enim nō emendant subditos: sed p negligentiā t mala exēpla nocent eox profectionib⁹. Mittunt collectores decimax t confiscatores rerū temporaliū non inquisitores heresum t emendatores vitiox: Et ideo tot t tante hereses t sentes vitiox in orto ecclesie iam pullulant t crescūt. q̄ vix eradicari t exterminari possunt: Uexatio ergo ouium t negligentia pastorū fuit occasio mittendi apostolos ad predicandū populo. t sanandū infirmos. vt nō esset necesse q̄ turbe currerent post ihesum tanto labore. Et q̄uis prius a populis t post modum septuaginta duobus discipulis cū eos instituerat p̄cepta quedā dñs dederat. tñ quia

q: fere oia t hic t illic t nō solū ipsis. sed et eox successorib⁹ t imitatorib⁹ q̄uenire videntur ideo in sequētib⁹ simul ordine cōgruenti ponunt. Cōsiderās itaq̄ ihesus vexationē ouium t negligentiā pastox. poterat dicere discipulis suis. Messis quidē multa. i. multitudo preparata ad hoc q̄ per fidē colligit t in horreum reponat. Unde t alibi dicitur. Leuate oculos vestros. t videte regionē. q: albe sūt ad messem. operarij aūt pauci. i. doctores et p̄dicatores veri respectu tāte multitudinis cōuertēde. q: adhuc nondum p̄dicauerant christi discipuli. Messis est turba credentium: in qua nūc sunt grana cū paleis. i. boni cum malis. sed in futura messione separabunt. Dicit enim vno modo messis collectio hominum ad fidē. alio modo collectio fidelium ad retributionē. Operarij sunt in ecclesia qui querunt opus nō ocium onus nō honorem. animas nō decimas. p̄odesse nō p̄esse. Pauci autem sunt operarij sed multi cōducticij. pauci operarij sed multi mercenarij. pauci oparij saluti animarum querētes. sed multi questuarij lucris temporalibus sectantes. Et ideo rogandus est dñs vt operarios multiplicet t mittat eos. q: t si sunt qui bona audiant. desunt tamen qui dicant. Rogate ergo dñm messis. s. me qui sm q̄ deus sum dominus messis. t mittat operarios in messem suam. i. predicatores ad erudiendum populum. q: nullus sit aptus ad predicationem verbi diuini. nisi per gratiam dei t ab eo missus immediate vel mediate. Ecce optima t necessaria oratio quā quottidie debemus deo facere. vt mittat inquit non vt ipsi se ingerant sicut fures t latrones faciunt. in messem suam idest in salutem animarum. Ad hoc enim mittuntur. sed multi conuertunt falcem suam in messem alienam. scilicet in temporalia ad que non diriguntur. dominus mittere proponit. t tamen rogari vult. t hoc propter rogantium excitandam caritatem. t augendū meritum quatenus fideles sui non solum de operatione verum etiam de affectu t voluntate remunerentur. Ex quo patet q̄ licet deus velit aliquid facere. vult causam quandoq̄ pro hoc a fidelibus exorari. Et conuocatis. xij. apostolis dedit eis potestatem eijciendi spiritus immundos ab obsessis. t curandi omnē infirmitatem corporum t infirmitatem animarum que quidem dominus facit potestatiue. sed discipuli fecerunt in eius nomine idest inuocatione et virtute. Unde Beda. Benignus et clemens dominus non inuidet seruis atq̄ discipulis virtutes suas. et sicut ipse curauerat omnem languorem. et omnem infirmitatem. apostolis quoq̄ suis dedit potestatem. vt curent omnem languorem t oēm infirmitatem. Sed multa dissentia est inter habere t tribuere. donare t accipere. Ille quodcunq̄ agit potestate agit. alii si quid faciunt imbecillitatē suā t virtutē dñi cōfitentur: dicentes. In nomine ihesu. surge t ambula. Nec Beda. Per istum numerū apostolox duodenarū. qui componitur ex denario t binario significatur q̄ apostoli t eox successores: debent p̄e ceteris implere decalogum legis t duo p̄cepta caritatis. Et misit illos binos in signū caritatis: que requiritur in predicatoribus: t vt haberent mutuo solatium societatis q: adhuc erant infirmi: quando autem erant perfecti. scz post perceptionem spiritussancti. misit eos simpliciter siue binos siue solos: q: tūc erant spūssancto solidati. Dixit insq̄ illos p̄dicare regnum dei. i. euangelium q̄ p̄mittit regnū dei t docet qualiter ad hoc itur t q̄uenit. q: per penitentiam vel p̄dicare. idest in sua p̄dicatione penitentibus p̄mittere regnū dei t sanare infirmos corporaliter t spūaliter. Hoc etiaz quottidie facit p̄dicatoribus euangelii. si faciant q̄ in se est: q: dat eis potestatem eijciendi demones spiritualiter de cordibus hominū: t sanadi languores vitiox. Instruxit etiam dñs apostolos. quo pergerent t qd facerēt. quo vterentē t a quo abstinerent: t a quib⁹ cauerent: t a quibus nō timerent. Sicut itaq̄ ex p̄cedentibus t sequentibus potest intelligi nō nisi virtuosi sunt missi pauperes t expediti t stabiles impigri t benigni. non malis cōmunicātes nec cupidi debent p̄dicare regnū dei. Dixit ergo. xij. precipiens eis t dicens. In viam gentiū. s. que ad gētes ducit ne abieritis. vbi p̄hibuit eis ne irent ad p̄dicandū gentibus extra terrā p̄missionis t in ciuitates samaritanox ne intraueritis: q samaritani. ij essent in terra p̄missionis tñ erant partim gētiles t partim iudei. q: receperunt libros Moysi: t cū hoc seruierūt idolis. Ideo aūt apostoli fuerūt prohibiti predicare predictis gentib⁹ q: usq̄ ad passionē xp̄i nō erat magnū tēpus t cōueniēs erat vt eius aduentus primo denūciaret iudeis quibus principaliter erat missus. Et ideo tēpus q̄ erat usq̄ ad passionē xp̄i futurū erat necessariū ad manifestandum iudeis per apostolos xp̄i aduentum. Et hoc est q̄ subditur: sed potius ite ad oues domus israel que perierunt propter idolatrie peccatum t legis preuaricationem. Nō ergo negat quin aliqn̄ iturī sint ad gentes. sed potius t p̄mo ad iudeos. ne iudei haberent excusationes t cām nō recipiendi dñm t euangelium: q: ad

gentes misit apostolos dicentes se qui prop̃e erant esse reiectos. Cū prius resurrectionē sicentiurus in celū dixit eisdē tes in mundū vniuersum: p̃dicate euangeliū oi creature. Ubi Piero. Nō est p̃rarius locus iste ei sc̃epto quo postea dr̃i euntes docete oēs: q: hoc ante resurrectionē illud post resurrectionē sc̃eptū est: et oportebat prius aduētū xp̃i nūciare iudeis ne iustā haberent excusationē dicentes ideo se dñm reiecisse q: ad gētes et samaritanos apostolos miserit. Cū et Grego. redemptor noster prius soli iudee voluit et postmodū cūctis gentibus p̃dicari: vt duz illa vocata. quem renueret p̃dicatores sancti ad vocationē gentiū p eadē venirent quatenus redēptoris nostri predicatione: a propriis repulsa gēiles populos quasi extraneos h̃erent. Dec Grego. Ductice in viā gentiū non est adeundū. i. modus viuendi eorum non est tenendus et in ciuitates samaritanorū. per quas significantur cōuenticula hereticorum non est intrandum per consensum. sicut enim samaritani. idest gentiles. partim tenebant veteris testamenti: et partim negabant: sic heretici partim p̃fitentur fidē christi et partim negant. Deinde ostenditur forma decendi cū dicit. euntes aūt predicate: dicentes. Quia appropinquauit regnū celoꝝ. quasi diceret. Predicate q:ppe est vt aperiatur ianua regni celestis. i. mea passione. q: regnū usi xp̃i aduentū erat longe q: nullus poterat illuc peruenire. Doc regnū diuersimode nominat. Aliqñ regnū dei a regnāte. Aliquādo aūt regnū celoꝝ a subditis angelis et sanctis. qui celi dicunt. Item etiam qui p̃o pe est vt rex celoꝝ regnet in hoībus sibi subditis in fide. et hoībus obedientibus. Uel appropinquabit regnū celoꝝ. i. xp̃s q est dotor regni celoꝝ. A predicatione igit̃ regni celorū incipit Johānes et xp̃s et discipuli eius: et q: doctrina nō est efficax nisi assit probatio: sequitur modus conueniens ad probandū veritatem huius doctrine. Lopera facta virtute diuina cum dicit. Infirmos corpore velmente curate. mortuos i corpore vel anima suscitate. lepr̃osos reparsos maculis in corpore vel anima mundate demones ab obsessiōe et crimina a peccatoribus ejcite. Dic ponunt quatuor genera miraculoꝝ ad predicationis p̃firmationem. Precedit aūt ordo secundū misteriū: q: infirmi sunt: q tēptationibus p̃sentiunt: mortui sunt: q operantur et digna mortis opera faciunt: leprosi sunt: qui consuetudine se et alios inficiūt: demoniaci sunt q ptemnunt. Doc aūt ideo dñs p̃cessit: vt ipsa miraculorum operatio fidē seruenti ceor faceret. Unde Piero. Ne hominibus fruſticanis et absq̃ eloquū venustate indoctis et illitteratis. pollicentibus regna celoꝝ nemo crederet dat potestatē miracula faciēdi vt magnitudine promissorum probet magnitudo signoꝝ. Unde et Greg. Eidiuncta sunt aūt predicatoribus sanctis miracula: vt fidē verbis daret virtus ostensa: et noua faceret qui noua predicarent. Et iterū. Dec autez signa in exordio ecclesie necessaria fuerunt. vt enim fides creisceret credentium. miraculis erat nutrienda. Et Criso. Postea aūt steterunt reuerentia fidei vbiq̃ plantata. Si aūt et postea facta sunt pauca et rata fuerūt. Deinde excludens ab eis cupiditatem subiungit. Gratis et sine precio accepistis potestatē miracula faciendi. gratiaz predicandi et ministerium sacramenta dispensandi: et dona alia a deo vobis collata: gratis et sine precio date aliis: eodez modo quo accepistis. ne desinat esse gratia sed merces videat. ne vilescat inestimabile. dum precabile reputatur. Quasi dicat fr̃s Piero. Ego magister et dñs absq̃ precio hec tribui. ergo et vos sine precio date. Unde et Criso. Ne videantur eoꝝ beneficium superbiaz eoꝝ cōprimit dicens. gratis accepistis. et ab amore pecuniarum eos mūdos preparat. dicens gratis date. Et iteruz. Quasi dicat. Nihil vos de vestro largimini suscipientibus. Neq̃ enim mercede hoc accepistis. neq̃ laboratis in ea est gratia. Gratis enim accepistis. ita igit̃ alijs date. neq̃ enim est condignū preciū eoꝝ inuenire. Dec Criso. Dec audiant symoniaci hoc audiant illi qui spiritualia vendere vel emere non formidant. Pro spiritualibus enim actibus vt pro administratione sacramentoꝝ et predicatione vel miraculorum operatione et consimilibus. nō debet aliqd quasi precium accipi q: non est precium eorū dignuz inuenire. Deinde ab omni eos liberat solicitudine. vt vacationem omnem tribuat verbo dei: et tota solicitudo eoruz congregata quertatur ad predicationē euāgelij. dicens. Nihil tuleritis in via euntes ad predicandū. scilicet neq̃ aurum neq̃ argentū neq̃ pecuniam aliquam in zonis et bursis vestris ad p̃uidendū scilicet vobis in via de necessarijs. neq̃ saccum neq̃ peram. i. repositorium ciboruz ad portandum in via neq̃ panes: qui magis videtur necessarius inter alia. et multominus cibaria delicata. Neq̃ duas tunicas. i. vestes superfluas habeatis. Quotquot enim sunt necessarie pro vita reputant. neq̃ calciamenta integra: q: apostoli sandalijs vtebantur. Neq̃ virgam que scilicet itinerarijs prebet

auxilium. Qui enim domini habet auxiliū. cur baculi vel alterius rei querat presidium. Sed si prohibet virgam et quedaz alia: q̃ videntur necessaria. quid de equis et equoruz saleris vel ceteris superfluis. Ubi omnis cupiditas et auaritie occasio. et solicitudo temporalium tollitur omne superfluum amputatur. et sola necessaria p̃ceduntur. Bene q̃ pedimur via et fugit timor crescit securitas. Unde nō imerito poeta iuuenalis ait. Cantabit vacuus coram latrone viator. Doc ergo totū dicit ad excludendū a predicatione verbi dei diuini solicitudines temporaliū. Temporalia enim in sui acquisitione molestant animū. et adhuc plus in sui possessione turbant eū. q: tam sunt quasi membra ipsi habenti incorporata. Et ideo magistrabūt animam hominis ad inordinatam dilectionez sui. et q: hoc suffocat verbū dei. Ideo nō debet esse in predicatoribus euangelij. Igitur (vt dicit Gregorius) Tanta predicatori debz in deo esse fiducia: vt p̃sentibus vite sumptus q̃uis nō prouideat tamen sibi hos nō defecturos certissime sciat: ne dū mens eius occupatur ad temporalia. minus alijs prouideat eterna. Et secundum Gregoriū nazenzenū: horum summa est vt adeo virtuosi existant: q̃ non minus propter vite modū q̃q̃ propter eorum verbum euangelium p̃ficiat. Unde et Crisosto. Doc etiam eis dominus precepit. vt per habitum ostenderent quantū ad diuitiarū desiderio distabāt Et sm Theo. Ut videntes eos p̃dicare pauperes acquiescant: cū apostoli nihil habeant. Ita aūt exp̃sse phibuit possessionem temporaliū q: sic oportebat in primitiua ecclesia: vt ostenderent omnia gubernari dispensatione diuina: et ostēderetur virtus fidei cōtra errores hominū: q cursu syderū vel fortuna credebant agi oia. et hoc adhuc cōpetit apostolicis viris apostoloꝝ successorib⁹. Quidā tū sunt. q potestati non pauptati succedere volunt: cū tū nec potestati sed paupertati regnū celoꝝ sit p̃missuz. Treo ergo sunt rationes: quare hoc p̃cepit. Prima ne sint quasi cupidi et ambitiosi. Secunda ne sint soliciti quasi pusillanimes. Tertia vt mittēdis virtutes ostenderet q̃s nihil eis deest. Si quertur an alij ad hoc obligant. dicendum q̃ consilium est non preceptum. Sed certe non auderet aliquis vtile et sanum p̃situm repellere in facie eius: quāto magis illud q̃ dedit magni p̃silij angelus? Et quicūq̃ hunc consilio fiducialiter adhereret. non dubium quin deus sufficienter sibi prouideret. Cū enim missi fuerunt apostoli ad predicandū. sine sacculo et prouisione aliqua necessariorū fuit diuinius eis laute puisum. q: nihil eis defuit. Cū vero relaxatū fuit illis prouidere sibi de necessarijs in via. passi sunt penurias multas. Postea hoc autez fecit deus ad dandum fiduciam pauperibus p̃dicatoribus ad exequendū constanter p̃dicandi officiū. Ubi nota pulchrū de duobus religiosis vltra mare ad terram sanctā p̃fectis exemplum. Cum enim vltra mare et redeūdo circa mare adhuc inter ignotos essent: semper in deo solo spem habebant: et nihil de necessarijs eis deficiebat. Cū aūt peruenissent ad dulce natale solum. dixit vnus inter eos ad alterū. Modo pericula euasimus: q: iam in terra nostra: et inter notos sumus. Et cuz sic ponerent spē in hoīe inceperunt in necessarijs deficere et maiorē passi sunt penurią q̃ ante. Et q: quodāmodo nudos et expeditos ad predicandū discipulos dñs miserat. seueritatem precepti in sequenti sentētia temperauit. dicens. Dignus est enim operarius. i. predicator qui operatur opus dei ad vtilitatem proximi. cibo suo. i. necessarijs ad vitaz: q: in cibo intelligitur etiā vestimentū et domicilium sine quibus decenter non viuit genus humanū. Quasi diceret. Dū accipite quātum in victu et vestitu vobis necessariū est. Unde et Aplos replicat. Ordinauit deus his qui euangelium annūciant de euāgelio viuere. Et iteq̃ habētes victū et vestitū his contenti simus. Dinc est q̃ diaconus p̃cedit a p̃bytero quasi missus a dño ad predicandū euāgelium: cui subdiaconus fert puluinar quo liber sustentat: q: alij debent p̃dicatorē sustentare. Dignus est enim operarius mercede sua non solum eterna que debetur in patria ad remunerationē: sed ēt temporali que debet in via ad sustentationē. i. q̃uenienti victu ac vestitu et domicilio. h̃ est duplex honor quo digni sunt: qui bene pre sunt. Nā sm Greg. Merces p̃dicationis hic incohat et in celo p̃ficit: q: vni nostro operi due mercedes debētur. vna in via q̃ nos in labore sustentat. alia in alia patria que nos in resurrectione remunerat. Ergo q nō operat nec laborat: nō māducet nec mercedē exigat. ecce quare precepit eis nihil ferre: q: oia debent eis pro labore. Be iure enim naturali est et diuino ac etiam humano vt illis: qui seruiunt cōtenti in spiritualibus. i. in diuino cultu. et doctrina: p̃uideatur a cōitate i temporalibus necessaria. Non ergo prohibuit eis ferre necessaria ad sustentationem huius vite: sed vt demōstraret hec eis deberi ab illis q̃bus predicarēt: nec omnino et simpliciter precepit eis illa. is

magis ad reuocandū eoꝝ affectū ab inordinato amore tēporaliū: vt nō quererent superflua. sed eis sufficerent necessaria: que in eis nō defectura dīs ordinauit dando eis potestatē sumendi ea ab his qbus euāgelizabāt. ⁊ sic carnalia meterent q̄ spūalia seminabāt nec illi inobedientes sunt qui de suo iure cedunt. Unde Aug. Apparet aūt hec non ita precepisse dīm tanq̄ euangeliste viuere aliunde nō debeant. q̄ eis p̄benentibus quibus annunciant euangeliū. alioquin cōtra hoc preceptū fecisset apostolus. qui victū de manuū suarū laboribus transigebat. ne cuiq̄ grauis esset. sed potestatē dedisse apostolis in qua scirēt sibi illa deberi. Cū enī a dño aliquid imperatur nisi fiat. inobedientie culpa est. Cū aūt potestas datur. licet cuiq̄ non vtiq̄ ⁊ tanq̄ de suo iure cedere. Nec Aug. Et nota secūdum Crisō. q̄ Matheus ⁊ Lucas non calciamenta neq̄ bacculum portare permittit: quod ostenditur perfectissimum esse. Marcus vero iubet bacculum assumere ⁊ sanda lijs calceari q̄ dictum est permissiue. Unde ⁊ illud de duabus tunicis nō portandis. exponit Iero. Non ad litteraz. sed q̄ vna tunica dicatur vestimentum necessarium. secunda superfluum. ne alio vestiti aliud nobis futurorum timore seruemus. Sed si non propter timorem multominus propter ostentationem. In quo cōprehenduntur. qui perticas vestiūt: ⁊ archas implent: ⁊ qui equos mutatorijs vestimentorum onerant. Unde ⁊ Augu. Hoc de duabus tunicis intelligendum est ne quisq̄ eorum preter eam quam esset indutus aliam portandam putaret solicitus. ne opus esset cum ex illa potestatem posset accipere. In Math. etiam ⁊ in Marco virga accipitur equiuoce. In Matthēo enim accipitur metaphorice. vt si sit sensus neq̄ virgā. id est nec minimas res. Uel non imitamini subsidio temporali. sicut corpus innititur bacculo sustentāti ⁊ similibus. In Marco autem vbi dicitur nisi virgam tātuz accipitur ad litteram: per quā tamen intelligitur potestas accipiendi iumptus. qua vti potuerunt vel non vti secundū quod voluerint. Unde doctores hebreorum in signū doctrine virgā in manu portabant. quia apud iudeos consuetuz erat prouideri eis de victu a populo quem docebāt. Ideo xp̄s voluit q̄ hoc eis p̄ alia prouisione sufficeret. Per hoc enim ostendebatur quod populus cui predicabant pudere eis debebat. Igit nō prohibet dīs necessitatē. sed superfluitatem ⁊ prohibet euangelizantibus nimias curas ⁊ solicitudinē de temporalibus. ne velint portare vltra necessaria aliud timentes. & si bi deficiat. Item vt sub quanta festinatione ad predicandum pergere debeant ostendatur adiunxit. ⁊ neminem per viam salutauerītis. Non simpliciter salutationem prohibuit. sed cum mora ⁊ confabulatione hanc fieri noluit ne occasione salutationis impedirent a cursu p̄dicationis. quo minus cito salutem predicarent auditoribus. Uel prohibuit ne predicatores salutarent. i. ex curiositate sicut quidam faciunt. qui non ex studio salutem optandi saluare consueuerunt. sed nō prohibuit hoc fieri ex caritate ⁊ ad consulendum ac studio optandi salutem. Ubi ostenditur quanta diligentia ⁊ festinatione predicator verbi diuini debet officium sibi iniunctuz exercere. q̄ non debet ab officio huiusmodi propter familiaritatem cum aliquo retardari. Et ideo predicator multum debet plangere tp̄s quo pretermittit fructum predicationis. ⁊ similiter alij debent plangere tp̄s quo pretermittunt spiritualia exercitia ad eoꝝ statum pertinentia. Itē oiuz eis aperiens domos de necessario cibo fecit eos p̄sidere dicēs. In quācunq̄ aūt ciuitatē aut castellū idest quecūq̄ loca maiora vel minora intraueritis. interrogate quis in ea dignus sit. idest fidelis. ⁊ bone fame ⁊ non suspectus ipse vel locus eius. ne infamia suscipientis fama ⁊ dignitas predicatorum maculetur. ⁊ eorum predicatio ⁊ doctrina detur pro tanquam suspecta impediatur. Ubi Hieron. Testimonio vicinorum ⁊ per famam eligendus est hospes: ne eius infamia predicationi detur. Ergo multo magis socius eligendus est dignus. Item hoc dicit. vt sciat hospes se magis gratiam accipere q̄ dare. Et in quamcunq̄ domum intraueritis causa hospitandi in eadem manete non sine honesta causa inde exeundo. nec curiose ⁊ inutiliter discurrendo. donec exactis transituri. scilicet alibi ad predicandum. Non est tamen intelligendum q̄ per hoc velit excludere causas honestas exeūdi. vt ad docendum vel aliquid huiusmodi faciendum. cum propter hoc intrauerint ciuitatem vel castellum. sed per hoc vult discursus vagos excludere. qui non debent esse in predicatore. sed magis cessante necessitate eundi debet vacare contemplationi. vt sibi hauriat quod populo postea effundat. Itez hortatur eos ad temperantiam. dicens. edētes ⁊ bibentes. que apud illos sunt. id est nō querentes. nec queri facientes extra domuz delicata ⁊ superflua que apud illos nō sunt sed manducate que vobis sponte apponuntur ⁊ offeruntur ab illis q̄uis modica sint

⁊ vilia. Nō q̄rentes lauticora vel plura etiā si apud illos sunt talia. Et ecce quāto pauciori bus ⁊ viliorib⁹ vtūt. Tāto amplius implēt qō hic dicitur. Dignū est vt ibi maneāt ⁊ ab eis cōsequāntur terrena qbus offerūt celestia. Dignus est eni operarius mercede sua nō solū eterna in patria ad remunerationez. Sed etiā tēporali in via ad sustentationē. Itē in bet ne de domo ad domū quadā vaga facilitate demigrent: ⁊ hospitē p̄pter lautiora habenda nō mutēt. quem etiam ex hoc infamare possent. Unde iubet hoc ideo fm Crisest. ne leues ⁊ vagabundi discursores videantur ⁊ gulosi. quibus nō sufficit vnius hospitis victus necessarius. ⁊ ne cōtemnere ⁊ imuriari seu contristari viderentur suscipientem vt ingrati. duo hic mandantur vnuz de electione hospitij. aliud de impermutatione electi. nec dicitur hic quin liceat p̄dicatori aliquando mutare hospitium vel cū alijs comedere maxime vt nō grauet hospitem suuz dum tamē ad dignos diuertat ⁊ honestos: sed p̄hibuit dīs mutationē hospicij ratione triplici. vna est vitatio leuitatis que nullo modo debet apparere in predicatore: alia suspitio gulositatis: quia homines cōsueuerunt nouos hospites lautius p̄curare: tertia declinatio infamie hospitis. quia si dimitteretur videretur indignus. Item iubet vt cum benedictione intrent domum: dicens. Intrantes autem in domum salutate eam scilicet familiam scilicet homines habitātes in ea. vt sit latare latio scilicet antecedēs pro continente in relatiuum pro contentis. dicētes pax huic domui id est familie. vt qui cibum ⁊ necessaria recipiunt salutem ⁊ pacis beneficium largiātur. Quia predicator debet habitantibus in domo quam intrat pacem offerre ⁊ optare ⁊ non solum optare sed etiam euangelium xp̄i quod est euangelium vere pacis p̄dicare ⁊ eos ad pacem internam ⁊ fraternam inducere. ac salutem habitantium bonis verbis ⁊ exemplis procurare. vt appareat eos legationem fungi pro xp̄o ihesu qui est vera pax ⁊ salus omnium. Ob hoc solis vicarijs apostolorum. scilicet episcopis precipue ecclesie sponsis licet in principio misse salutare populum ⁊ dicere pax vobis. Pax peccatoris pax temporis tādem pax eternitatis. Sit ergo introitus cum operatione salutis. salus cum optatione pacis: ⁊ hec duo sunt optanda hospitibus tam in amptione malorum: pax in adeptione bonorum. salus contra periculum damnationis pax q̄tū ad bonū reconciliationis. Hūc aūt modū intrādi ⁊ salutādi dīs dedit: vt ex hoc ostēderet ad quid veniret pacē. i. facere. bella sedare: predicatores non de nugis sed de salute animarum loqui debere. Et si fuerit domus illa digna recipiendi pacem oblatam. id est si fuerit eius familia ad vitam eternaz p̄destinata. ⁊ ibi fuerit filius pacis. id est amator vel obseruator vel hereo pacis. ad pacez eternam ordinatus. veniet ⁊ requiescet super illam pax vestra a vobis nunciata ⁊ eis optata: q̄ oratio vestra ⁊ predicatio habebit ibi effectum: recipientq̄ pacifice vestram doctrinam ⁊ sequentur eā que prouocat ad pacem eternaz. Si aūt nō fuerit digna. i. ad vitam eternam non ordinata: ⁊ nullus doctrinam vestram receperit ⁊ secutus fuerit. vos tamen non eritis sine fructu. nec priuati merito vestro q̄ pax vestra. i. meritum ⁊ merces optate pacis ad vos reuertetur. nam vobis a deo recōpensabitur: ⁊ q̄uis non habeat quantum ad ipsos effectum. vos tamē habetis mercedem inde apud deum. a quo p labore vestri operis reddetur vobis premiū. Et quicūq̄ non receperūt vos hospitio. necessaria vobis ministrando. neq̄ audierint sermones vestros: vestris monitis obtemperando: exeuntes de domo vel ciuitate illa excutite pulverem pedum vestrorum in testimoniū illis siue signum. s. triplex. q̄ indei signa querūt. ⁊ mos fuit iudeoꝝ typicis ⁊ figuratiuis vti opibus. Primū (vt dicit Hier.) in testimoniū laboris sui. s. q̄ ingressi sunt ciuitatez ⁊ predicatio ad illos peruenit. Excutite ergo pulverē. i. minima itineris ⁊ laboris q̄ pro illis sustinuistis: exponite: ⁊ erit eis occasio maioris dānatōis. Scōm signū ē q̄ pulvis in pedibus signū est laboris excussio pulveris inutilitatem significat laboris. Inutilia enim excuti solent ⁊ abici. Excutiēdo ergo pulverē ostēdūt. q̄ inaniter laborauerūt. Et ideo inexcusabiles erūt nec iniuste damnabūtur. qui salutem sibi oblatam recipere noluerūt. Tertium signum est vt ostēderent se ab eis nihil terrenum querere nec etiam minimū de terrenis ouibus accipere: vt nec etiam vt pulverem de terra sua sibi paterent adherere. cum inconnecti fuerint. ⁊ euangelium spreuerint. Ergo nihil vnq̄ nec etiam necessaria accipiantur ab inconnectis ⁊ a contemptoribus euāgelij ⁊ indignis. Uel excutite pulverem pedum. i. leuia peccata que solent ex talibus accidere etiam in hominibus perfectis. Moraliter pedes iubētur excuti in signum excussiōis terreni appetitus vel humane laudis. Prohibētur ergo i p̄dicatoribus ⁊ platis sarcinaz multiplicitas. victus curiositas. t̄rene cupiditas. vestius superfluitas. instabilitas. ⁊ malorum cōmu

nicabilitas. ⁊ ne leuius culpa videatur apostolos nō recipere. subdit. Amē dico vobis. tolerabilius erit terre sodomoꝝ ⁊ gomorreoꝝ in die iudicij. Q̄ illi ciuitati. adest habitatoribus illius ciuitatis que spreuit vos ⁊ sermones. vestros. Duplex ratio est fm Hier. q̄ illis nō sunt p̄dicati. hijs aūt cū p̄dicatū sit. nō recipit euangeliū: ⁊ fm Raba. q̄ illi solū legez nature transgressi sunt. sed isti etiā legem scriptam. ⁊ dicta pphetaruz ⁊ apostoloꝝ. Nō sit cōparatio horum quantū ad peccatuz carnale que sodomite grauius peccabant. sed quātū ad peccatum inhospitalitatis. quo isti magis peccabāt. q̄ de illis dicitur q̄ egeno manū nō porrigebant sed isti tantos post auditā veritatē reppellebant ⁊ non est dubiū q̄ grauius peccatū est negare victuz seminantibus spiritualia quibus tenentur hoies de iure naturali diuino ⁊ humano: quā manū porrigere egeno simplici spiritualia non seminanti. Cui enim multū datum est. multū queretur ab eo. Unde Beda. Sodomite etsi inhospitales fuerint inter cetera carnis animeq̄ flagicia nulli tamen apud eos tales hospites quales apostoli reperti sunt. ⁊ loth quidem aspectu ⁊ auditu iustus erat. non tū ibi aliquid docuisse aut signa fecisse perhibetur. Unde ⁊ Remig. Specialiter tamen sodomorū ⁊ gomorreoꝝ mentionem facit. vt per hoc demōstret. q̄ illa peccata sunt deo magis odibilia. que fiunt cōtra naturam. pro quibus deletus est mundus aquis diluuij: ⁊ quattuor ciuitates submerse ⁊ mundo quottidie diuersis malis affligitur. Unde secundum Hiero. videt dūs hoc peccatum in carne. pene desijt incarnari. q̄ naturā quā assumpturus erat corruperant. Summa. n. mundicia talem summā immundiciaz maxime abhominatur. ⁊ sustinere non potest. Unde etiam dicit Aug. qui autem faciendo q̄ malū est etiam mala consuetudine se implicant vt ipsa cōsuetudo mali (non eos signat videre. q̄ malum est. fiunt defensores malorum factorum suorū trascuntur cum reprehenduntur. in tantum vt sodomite quondaz dicerent loth reprehendenti nequissimam voluntatem. habitare venisti nō leges dare. Tanta enim ibi nephande turpitudinis cōsuetudo erat. vt iam nequitia esset iusticia. ⁊ phibitez potius reprehenderetur q̄ factor. Dec Aug. Quā grauiter autem hec peccatum deus punierit. testatur mare mortuum. fune diaboli. ⁊ vere mortuum quia nil vitium recipit ⁊ diaboli. quia instinctu eius quattuor ciuitates igne sulphureo cōcremate in illud submerse sunt. Unde mare maledictum etiam appellatur semper fumans ⁊ tenebrosum de vaporib⁹ quasi sit inferni caminus. Est vltra iericho non longe positus. diuidit q̄ iudeam ⁊ arabiam: ⁊ habet in latitudine septem leucas. Et licet quinq̄ ciuitates fuerint destructe propter hoc peccatū. tamen due nominantur tantum. q̄ maiores ⁊ famosiores erāt in multitudine populi ⁊ turpitudine peccati. Oratio.

Omine ihesu xp̄e q̄ discipulos tuos ad p̄dicādū mittens. dedisti eis potestatē curādi. ac p̄cepta vitēdi ⁊ quersandi. dirige pedes meos i viā pacis. ⁊ da mihi salutē mētis ⁊ corporis ⁊ vt habeā in op̄ib⁹ iusticiā in moꝛib⁹ disciplinā. ⁊ i oi b⁹tuū timorē ⁊ amorē Donifica in me oia vicia. nueq̄ tuis donis interius ⁊ exteri⁹ restaura. vt ea q̄ discipulis tuis p̄cepisti. p modulo meo merear imitari. ⁊ cū ipsis eterna gloria de tua misericordia munerari. Amen.

¶ De patientia in aduersis hūda. Cap. lij.

Tquia omnem solicitudinez discipulorum abiecit. ⁊ eos signorum ostensione armauit. ac ferreos quosdam operatus est: ⁊ fecit ab omnibus huius vite negocijs eos crucis ⁊ ab omni temporanea solicitudie liberās. nūc post prospera dicit eis illa q̄ debent eis ptingere mala ad p̄liandū ptra mūdū ⁊ diabolū eos p̄parās. ⁊ ad pacientiam cōtra aduersa toleranda instruens q̄ (vt dicit Seneca) cuius doloꝛi est remediū pacientia. Et h̄ p̄cipue discipulis erat necessaria. Qui. n. (vt dicit Grego. locū p̄dicatiōis suscipit. mala inferre non dz sed tollerare. vt ex ipsa sua māsuetudine trā seniētū mitiget: ⁊ peccatoꝝ vulnera in alijs ipse afflictionib⁹ vulnerat⁹ sanet. Dicit ergo Ihe. s. ad predicationis officiū ((ecce ego)) dūs ⁊ magister vester. q̄ vos elegi. vos docui. ego dūs ēpotens qui vos armaui. ego cui nemo resistē valet. ego inq̄ q̄ domin⁹ suꝛ messis ((mitto vos)) homines electos doctores instructos. milites armatos. medicos peritos ((sicut oues)). i. simplices ⁊ innocentes per arma vos non defendētes: vt lacte doctrine alios nutrientis exēplo mansuete conuersationis attrahatis. p̄ro eis etiaz corpora exponatis ((in medio luporum)). i. scribarum ⁊ phariseoꝝ ⁊ aliorū crudeliū persecutorum ⁊ detractorum. q̄ dicūtur lupi propter rapacitatem. crudelitatem ⁊ dissimilitudinem. Quasi diceret. Sicut mansueti inter crudeles ad patiendū itis. pacientiam ⁊ innocētiam custodite. Non vos defendatis. quia oues estis. leuiat illi qui lupi sunt. Dicabilis venator est domin⁹ qui per agnos sic oues capit ⁊ deuincit lupos p̄ patientiā:

vincit potētiā. Et bene dicit ⁊ medio lupoꝝ. vt pacientia sit quasi centrū ad omnem iniuriam circūdantem. Ihez in medio p̄cōem omniū quersionē. ac propter ouiū vnitatem ⁊ fide ⁊ luporū pluralitatem in erroꝛibus. Et hec vnitas maxime facit vincere. q̄ (vt dicit Ambro.) Omnis pugna vnanimiter aggressa parit victoriaz. Dicit aūt ecce ego mitto vos. vt dū mittentis potestas considerat periculi magnitudo non timeat. Unde Crisostomus. que igit̄ horū erat consolatio. Mittentis virtus Ideoq̄ hoc ante omnia posuit dicēs ecce ego mitto vos. Sufficit hoc ad confitēdū. ⁊ nullū formidandū superuenientiū. vides auctoritatem vides potestatez. vides virtutem inexpugnabilē. Nec Cris. Mittit dūs discipulos sicut ouesiter. lupos. ⁊ heu hodie multi p̄lati sunt inter suos sicut lupi inter oues. Estote ergo prudentes sicut serpentes. contra scribarum astutiam ⁊ fallaciam scilicet ad intelligendas ⁊ cauendas fraudes ⁊ insidias: ⁊ simplices sicut columbe cōtra tyrānoꝝ crudelitatem ⁊ maliciam. s. ad sustinendas: ⁊ ignoscendas lesiones ⁊ iniurias. Prudentia est necessaria in p̄cauēdis malis simplicitas in faciēdis bonis. Quasi diceret. Sicut serpentes residuuz corporis p̄ capite piculo exponūt ⁊ caput in quo vita est toto corpore occultando custodiūt. ⁊ letale vuln⁹ excludūt: ita ⁊ vos totius corporis periculo caput vestrū. i. me. ac fidem ⁊ animam integre ⁊ incorrupte seruate ⁊ custodite: si sicut columbe sine felle amaritudine malitie sunt ⁊ nulli malū faciūt. ita ⁊ vos innocentiaz custodiendo malū inferre vel referre alijs nolite: vt p̄ prudētiā malū euitetis. ⁊ p̄ simplicitatē nulli malū faciatis. Pōtēt prudētia⁹ serpētis cōsiderari in tribus veterē exiz pellē ad artū foramē deponit: ⁊ cū sit frigide nature solē diligit. Pellis depositio ptinet ad incipientes: q̄ debēt deponere fm pristinā quersationē veterē hoiez cū actib⁹ suis. corporis expositio p̄ capite ad p̄ficientes ptinet. q̄ pro mente defendenda q̄ est caput hois. totū homine morti tradūt. Solis ꝛsectio ptinet ad p̄fectos q̄ insistūt diuine ꝛplationi. q̄ illuminant ⁊ inflant. Sic enim serpens pp duo diligit solē. pp colorem quo natura vigorauit ⁊ pp lucez qua illuminat. q̄ cū senescit. amittit visuz: ⁊ ad radios solis directe oculos opponens recipit eū. In his tribus nos dūs voluit assimilari prudentie serpentis. ℏ non in venenosa cōplexione. nō in lingue ptitione nō in anfractuosa de ambulatiōe. Simplicitas similiter colūbina dz esse in tribus. s. cognitionis in iudicādo. Dabit enim blādos acu

los ⁊ dulcem aspectuz: affectionis indiligendo figitur enim in amore ad genus suum. Unde ⁊ frequentat osculum intentionis in operando. Residet enim super fluenta aquarū vt accipitris insidias caueat per umbraz: ⁊ secundum Remigium bene adiungit pudētie simplicitatem: q̄ simplicitas absq̄ prudentia facile decipi potest: ⁊ potentia periculosa est ad decipiendum. nisi simplicitate temperetur. Unde patet q̄ astucia vulpina vituperabilis est ⁊ similiter rusticitas bouina. sed medium est tenendum: ⁊ medio modo est incedendum. Unde ⁊ Grego. Utraq̄ necessario in admonitione conuenit vt simplicitatem colūbe astutia serpentis instrueret ⁊ rursus serpentis astuciam columbe simplicitas obtemperaret. Unde etiam Crisostomus. Estote ergo prudentes sicut serpentes ad intelligendas fraudes. estote simplices sicut columbe ad ignoscendas iniurias. nolo vos esse semp quasi colūbas: nec ꝓpter simplicitatem nimiā per seductionē in laqueū incurratis. nolo vos esse semper sicut serpentes. ne ex corde contra aliquē venena fundatis: sed fz tempus ⁊ psonas mutetis ⁊ mores: ⁊ vt breuiter dicam estote prudentes sicut serpentes vt omne malū intelligatis ⁊ caueatis: estote simplices vt columbe vt non faciatis vllum malum: quia intelligere malum laudabile: est facere autem vituperabile: nec qui intelligit maluz ille facit malū: sed qui facit malū. hec Crisostomus. ⁊ subiunxit. Aperiendo quos lupos diterit. cauete autem ab hominibus scilicet inpis deterioribus. id est ab hominum persuasionibus. qui querunt fraudulēter vos decipere ⁊ violenter peruertere. Ubi se exponendo dominus declarat q̄ lupos non bruta sed homines diterit. Unde Crisostomus. Ita dixit. Attendite vobis ab hominibus quasi a quibusdam pessimis malis. ⁊ super omnia mala malis ostendere volens quia pre omnibus malis homo est pessimū malum. Nam si bestie eum comparare volueris. peiorem inuenies eum. Bestia enim q̄uis sit crudelis. tamen quia irrationalis ē declinabitur. ab homine crudelitas eius. homo autem crudelis cum sit ⁊ rationalis non facile euādetur crudelitas eius. si comparaueris hominem serpenti. peiorem inuenies eū quoniam serpens ⁊ si malitiā habet tamē ⁊ hominis habet timorem. Ideo si quidem potuerit mordet. si aūtez non potuerit: fugit. Homo autem malitiam habet serpentis: ⁊ timorem non habet sicut serpens. Ideo ℏdia non habet tempus. fatet sicut serpens: si autem tempus inuenerit. furit sicut bestia. Ad

huc aut oīs bestia si quidē irritata fuerit .se-
uit: si autem irritata nō fuerit in silētio tran
sit. hō aūt nō irritatus insanit. a quib⁹ nō fue
rit irritatus. Et (vt breuiter dicam) vnaqueq3
bestia vnū ī se ppopriū malum hȝ. hō autē oīa
mala hȝ in se. Deniq3 hō mal⁹ peior ē q̄3 ipse
diabol⁹. Diabolus enim si viderit hominem
iustum. non est ausus ad eum accedere. ho-
mo autem malus q̄uis hominem sanctum
viderit. non solum illum nō timet. sed adhuc
magis contemnit. Non enim diabolus pre-
stat homini virtutem: sed homo diabolo. ar
ma ergo diaboli. homo est malus. Sicut. n.
homo sine armis non potest aliquid facere
contra hostem. sic ⁊ diabolus sine homine
non valet contra sanctos. Et iterum. Virtus
diaboli homines mali sunt. Nec enim potest
aliquod malum seminare in mundo. nisi p
suos ministros. quia in sanctis non inuenit
locum. Hec Crisosto. Unde ⁊ Aug. Si chri
stianus es. ipse mundus inimicus est absq3
priuatis inimicitijs. Non enim est nobis col
luctatio aduersus carnem ⁊ sanguinem. sed
aduersus principes ⁊ potestates ⁊ spiritua-
lia nequicie. idest aduersus diabolum. ⁊ an
gelos eius: quia ⁊ quādo patimur homines
importunos ille instigat ille inflammat. ille
tanq3 vasa sua mouet. Attendamus ergo
duos hostes quem videmus ⁊ quem non vi
demus. hominem videmus. diabolum non
videmus: hominem diligamus. diabolum
caueamus. pro homine oremus: contra dia-
bolum oremus. Hec Augustinus. Unde ⁊
legitur in vita sancti columbani. quod cum
ipse per opaca saltus inter deuia ambularet
⁊ librum humeris ferens de scripturis sacris
secum disputaret. subito cogitatio in mentem
ruit. quid eligeret melius in hominum iniu
rias incidere. an ferarum seuiciam sustine-
re. Cunq3 vrgeret cogitationem illata seueri
tas crebro. frontem signo crucis armans at
q3 orans intra se ait. melius esse ferocitatem
bestiarum absq3 alieno peccato: q̄3 hominem
rabiem sustinere cum damno animarum.
Unde interrogatus quidam a philosophis.
quare horribilis homo grauior ei esset q̄3 qd
libet pondus. Taliter eis respondisse fertur
homo inquit horribilis pondus est solius
animi. Alia vero pondera anime ⁊ corporis
sunt. Unde Seneca. Quid est homini inimi
cissimum? Alter homo. Cauete igitur ab ho
minibus vos maliciose ⁊ insidiose ad pecca
tum trahere nitentibus ne vos decipiant. ne
vos seducant. ne vos blandicijs ⁊ persuasio
nibus ne vos minis ⁊ flagellis a veritate de
uiare faciant. Tradent enim vos primum in

concilijs idest in locis priuatis. vbi conueni
entes cōsiliantur quasi rationabiliter operē
tur. vos ibidē cōueniendo vel phibēdo. ne
pdicetis in noīe meo: ⁊ deinde icorrectos fla
gellabūt vos in synagogis suis. i. publicis cō
uētibus ⁊ cōgregatiōib⁹ vbi cōueniūt sub spē
cuiusdā iusticie ⁊ sanctitatis: ⁊ tādē ad magi
strat⁹. i. principes synagoge. s. pontifices ⁊ ad
reges. i. ad maiores principes. ⁊ psides id prin
cipes maiores. s. romanorū ducemini. s. violē
ter nō mansuete: vt. s. cōdēnemini ad mortem
q̄ nō licebat iudeis: q2 erant subditi romāis
ppter me. i. cōfessionē noīs mei. ecce optim⁹
titulus ⁊ honestissima cā patiendi: q2 (vt di-
cit Beda) Felix iniuria. cui deus est cā. Unde
⁊ Criso. Non enim parua consolatio est pro
pter xp̄m pati. qm̄ nō vt pernitiosi ⁊ nociui
hoc patiebant. Et hoc in testimonium illis. s.
iudeis. de eoꝝ puersitate ⁊ gētib⁹ de eaꝝ cor
rectione. illis ad accusationē. ⁊ gētib⁹ ⁊ cōpū
ctionē ⁊ correctionē in testimoniū q̄ppe sal
uationis electorū: ⁊ in testimoniū dānatiōis
reproborū. q2 cōtra illos ⁊ p istis fercēis testi
moniū. Unde Cris. Ante reges ⁊ presides sta
bitis in testimoniū illis ⁊ gentib⁹: ⁊ dū apo-
stoli accusantur. dū respondent. in quibusq3
pretorijs xp̄i veritas pdicet: iudeoꝝ perfidia
demonstret. ⁊ gētib⁹ ad salutē credētib⁹ mi
steriū reuelet. Et iterū. Mors q̄ppe iustorum
bonis in adiutoriū est. malis in testimonium:
vt inde puersi sine excusatione pereāt. Unde
electi exēplū capiunt vt viuāt. Hec Cris. Fu
turis ergo aduersis vt preuisa minus ledant
a domino predictis: q2 tot terroribus auditis
discipuli turbari poterant. subiungit con-
tra terrores consolationem dicens. Cum aūt
inducent ⁊ tradent vos ad iudices adducen
do: oppositioni contra vos machinando: vt
negetis: nolite cogitare ⁊ soliciti esse vos pre
solicitudine anxiando qualiter aut quomō.
i. de modo proferendi quo ad formam: aut
quid idest de modo inueniendi quo ad mate
riam: respondeatis interrogantibus. vel lo-
quamini discere volentibus. dabitur enim vo
bis. s. a patre luminum in illa hora sed ad re
spondendum oportuna. quid loquamini id
est sapientiam in mente ⁊ eloquentiā in ore
non confidatis de scientia vestra ⁊ eloquētia
sed de diuina prouidentia: q2 spiritussanctus
docebit vos tunc sine premeditatione vestra
quid loqui oporteat. Non enim vos estis q
loquimini. i. non ex solo ingenio vestro pro-
cedunt verba vestra: sed ex spiritusancti gra
tia spiritus enim patris vestri est. qui loqui-
tur in vobis vt in orgāū. q2 sicut organa emit
tunt modulationē ad modū tēperātis. sic

bonū q̄ predicator loquitur ad voluntatem
patris inspirātis. per hoc autē (vt dicit Cris.)
ad pphaꝝ eos dignitatē reduxit q. s. dei spū
sūt locuti. Unī Gre. Ac si mēbris suis ifirmā
tibus dicat. Nolite ptimescere. vos ad certa-
mē acceditis. sed ego pliabor: vos verba edi
tis: sed ego sū q loquor. Hinc Paul⁹ ait. An
experimentū q̄ritis eius qui in me loqtur xp̄s?
securi ergo ibāt. quocūq3 ducebant. Securus
enim ad pliū vadit. q talibus armis ⁊ sub ta
li principe pugnat. securus ad cōciliū pgit q
tali pro locutore cām suam defendit. Unde
Criso. Cū āt tradent vos. nolite soliciti esse.
quō aut qd loquamini. Mea ē. n. cā. Jō vos
mihi tātūmō psonas pstate. ⁊ ego vobis sen-
sum. Nā solicitū eē ante iudiciū: nō ē ppara-
tio rei. sed desperatio de deo. Sinite ergo vt
in cā sua deus loquat p p vobis q cōscientiā
interrogantis agnoscit. Nō enim est ipossibi-
le vt rex qui milites suos mittit ad bellū. pre
stet illis arma aduersus hostē. Quid ergo so
licitus es: quid loquatur in sua sapiētia sperat
q est prima cā ruine. nā in psecutionib⁹ virt⁹
dei non regitur: nisi pcesserit fides. Unī ⁊
hiero. Cū ergo ppter xp̄m ducimur ad iudi
ces. volūtatē tm̄ nostrā p xp̄o debem⁹ offerre
Ceterū ipse xp̄s q in nobis habitat. loquitur
p se ⁊ spiritussancti in rn̄dendo gratia mini
strabitur. Hec hiero. Per hoc tamen non in
tendit excludere meditationem respondēdi
⁊ viā prouidendi de rn̄sione. si tēpus ⁊ scien
tie facultas assit: sed promittitur securitas. si
ista deficiant. Quod frequēter cōtingebat in
primitiua ecclesia: quia tunc sepe fideles illit
terati ⁊ simplices subito trahebātur ad iudi
ces: ⁊ deus puidit illis. Unde nō debent p-
pter hoc conturbari si ista deficiant. quia ho
minibus de deo cōfitentib⁹ spiritussanct⁹ nō
deficit in necessitate. cum non possunt aliter
occurrere. Et item quia in tali casu sufficit
ad salutem confiteri constanter in generali fi
dem: quod potest facere quilibet christian⁹
quātuncunq3 simplex. Et patet ex predictis
q̄ non loquitur hic de verbis predicatoris
debet enim predicator verbi diuini precogi-
tare. qualiter debeat verbum dei proponere
aliter temptaret deum si negligeret de hoc
cogitare. dum tm̄ de hoc tp̄s oportunum pos
sit habere. Nec prohibet domin⁹ puisionē
in dicēdis. sed ornatū ⁊ nimiā solicitudinem
per multū tp̄is. Facile est enim veritatem di-
cere. que sine ornatu psuadet vt recipiat vbi
q3. Et ne in auxilio amicoꝝ cōfidant. subiūgit
grauiorē persecutionem que est ab amicis.
quia s̄m Grego. plus in nobis ea tormēta se
uiunt: qui ab illis patimur. de quibus psu-

mebamus: q2 cum damno corporis mala nos
cruciant amisse caritatis. Unde ait. tradet au
tem frater fratrem pater filium ⁊ filius pa-
rentes in mortem. s. infidelis fidelem. quia
(vt ait Hiero.) Non est inter eos vinculus fidus
quorum diuersa fides est. Unde Cris. nemo
speret in patronis. nemo in amicis aut parē
tibus: cū etiā frater fratrē tradat in mortē pa
ter filiū: ⁊ filius patrē. Uide quale tunc incen
diū persecutionis ardebit vt nec sibi ipsi par
cat natura. Quomō aūt nunc patronoꝝ aut
amicoꝝ fidem integram queras. cum videris
amicitiam fraternitatis ⁊ paternitatis esse
extinctam. Si eni amicitia in ipsa natura de
ficiet: quō inuenietur extra naturā. Hec Cri
so. Et eritis odio oībus hoībus humana sapi
entibus. s. amatoribus mundi qui inimici sūt
dei Homo eni hic magis dicit vicium q̄3 na
turā. q2 multū repugnat amor dei ⁊ mundi.
Distant eni plus q̄3 celum ⁊ terra. Quasi dice
ret. Eritis odio nō solum inimicis. sed etiam
amicis. nō solū extraneis sed etiā ppinquis
s. parentibus ⁊ fratribus. Sequentes enim
xp̄m frequenter sunt odiosi alijs etiā carnali
bus fratribus. Et subditur ppter nomen me
um. q̄ additur ppter consolationem eaꝝ. q2
delectabile est ppter amorē noīs domini esse
odiosum. Quod enim habeantur odio ppter
nomen xp̄i. causa est sufficiens pacienter per
secutiones sustinendi: ⁊ ad hoc magnū sequi
tur pmium: quia non martyrē facit pena sed
causa. Et ne in tribulationibus deficiant. cō-
solatur eos subiungens. Qui autē perseuera
uerit vsq3 in finē. s. in gratia pmanendo. non
finaliter succūbendo. vel s̄m Remigiū: qui p
cepta fidei nō deseruerit ⁊ in persecutiōibus
nō defecerit. hic saluus erit. q2 finis nō pugna
coronat. Nō. n. cepisse: sed perfecisse virtutis
est. In quo nō modicā dat cōsolationē inter
persecutiones ⁊ in tolerantia tribulationum.
q2 nō incheantibus. sed perseuerantibus con
fertur pmium. Nō eni coronabitur. nisi qui
legitime certauerit. Hoc significat in signo
thau. que est vltima littera quo omnes salu
di signantur. Dicit aūt hic insignum discre-
tiōis singularitatis ⁊ paucitatis. Unde Cri
sosto. Quia incipere multorum est finire pau
corum. semper in principio delectatio est in
fine probatio. Cura bone fidei est exitus bo
nus. q2 non incipere aliquod bonum: glorio-
sum est: sed finire. Quod ppter deum sit eter
nū. est sicut deus eternus est. cū ergo conuer
sus fueris ad deum. ⁊ cepis deo seruire ⁊ ope
ra iusticie facere ne aliquando acta tua pre-
terita recorderis. sed finem tuum cogita. quia
pteritoꝝ opeꝝ bonoꝝ consideratio negligen

hūc aūt ois bestia si quidē irritata fuerit .se-
uit:si autem irritata nō fuerit in silētio tran
sit.hō aūt nō irritatus insanit.a quib⁹ nō fue
rit.irritatus.Et(vt breuiter dicam)vnaquęq
bestia vnū'e.proprīū malum hz.hō autē ois
mala hz in se.Deniq hō mal⁹ petit:ē ḡ ipę
diabol⁹.Diabolus enim si viderit hominem
iustum.non est aulus ad'eum accedere. ho-
mo autem malus ḡuis hominem sanctum
viderit.non solum illum nō timet.sed adhuc
magis contemnit.Non enim diabolus præ-
stat homini virtutem:sed homo diabolo.ar
ma ergo diaboli .homo est malus.Sicut.n.
homo sine armis non potest aliquid facere
contra hostem.sic ē diabolus sine homine
non valet contra sanctos.Et iterum.Virtus
diaboli homines mali sunt.Nec enim potest
aliquod malum seminare in mundo. nisi p
suos ministros.quia in sanctis non inuenit
locum.Dec Crisosto.Unde ē Aug. Si chri
stianus es.ipse mundus inimicus est abiḡ
priuatis inimicitijs.Non enim est nobis col
luctatio aduersus carnem ē sanguinem .sed
aduersus principes ē potestates ē spiritua-
lia nequitie.idest aduersus diabolum .ē an
gelos eius:quia ē quādo patimur homines
impotentes ille instigat ille inflammat. ille
tanḡ vasa sua mouet. Attendamus ergo
duos hostes quem videmus ē quem non vi
demus.hominem videmus.diabolum non
videmus:hominem diligamus . diabolum
caueamus .pro homine oremus:contra dia-
bolum oremus.Dec Augustinus . Unde ēt
legitur in vita sancti columbani. quod cum
ipse per opaca saltus inter deuia ambularet
ē librum humeris ferens de scripturis sacris
secum disputaret. subito cogitatio in mentes
ruit.quid eligeret melius in hominum inimi
rias incidere.an ferarum feuiciam sustine-
re .Cuiḡ vrgeret cogitationem illata seueri
tas crebro .frontem signo crucis armans ar
diḡ otans intrare ait.melius esse ferocitatem
bestiarum adiḡ alieno peccatore:ḡ homines
rabiem sustinere cum damno animarum.
Unde interrogatus quidam a philosophio.
quare horribilis homo grauior ei esset ḡ qō
libet pondus.Taliter eis respondisse fertur
animi.Alia vero pondera anime ē corporis
sunt.Unde Seneca.Quid est homini inimi
cissimum?Alter homo.Cauete igitur ab ho
minibus vos maliciose ē insidiose ad pecca
tum trahere nitentibus ne vos decipiant.ne
vos seducant.ne vos blandicijs ē persuasi
nibus ne vos minis ē flagellis a veritate de
uiare faciant.Tradent enim .vos primus in
concilijs idest in locis priuatis.vbi conuent
entes cōsiliantur quasi rationabiliter operē
tur .vos ibidē cōueniendo vel phybēdo .ne
p dicetis in nole meo'e deinde icorrectos fla-
gellabūt vos in synagogis suis.i.publicis cō
uētibus ē congregatiōib⁹ vbi cōueniūt sub spē
cuiusdā iusticie ē sanctitatis:ē tādē ad magi
stratⁿ.i.principes synagoge.s.pontifices ē ad
res.i.ad maiores principes.ē pīdes id prin-
cipes'maiores.s.romanorū'ducemini.s.violē
ter nō mansuete:vt.s.cōdēnemini ad mortē
ḡ nō licebat iudeis:ḡ erant subditi romānis
ppter me.i.cōfessionē nois mei.ecce optimꝰ
titulus ē honestissima cā patiendi:ḡ (vt di-
cit Beda) Felix iniuria.cui deus est cā. Unde
ē Crisо.Non enim parua consolatio est pro
pter xp̄m pati.qm̄ nō vt pernitiosi ē nocitu
ri pro xp̄m'pati.qm̄ nō vt pernitiosi ē nocitu
pter xp̄m'

tiam vel iactantiam operat. consideratio aũt finis timorem. Unde ℭ Bernar. Perseuerantia est vigor virtutum. consumatio virtutũ. nutrix ad meritum. mediatrix ad ꝓmium. soror patientie. constantie filia. antica pacis. amicitiaꝫ nodus. vna animitatis vinculuꝫ. sanctitatis ꝓpugnaculum. Tolle perseuerantiã. itꝛ obliquum habebit meritum nec bñficiuꝫ gratiam nec fortitudo laudeꝫ. Denigꝫ nõ qui incepit. sed qui perseuerauerit. saluus erit. hec Bernardus. Et nota q duplex est perseuerantia. vna est continuatio in bonis operibus. hec non est in ꝓcepto. alia perseuerantia voluntatis in ꝓposito bene agẽdi. ℭ hec est in ꝓcepto. Et quia apostoli adhuc erant infirmi. nondũ virtute ex alto induti. docet eos tanꝯ teneros fugere ℭ pluribus posse prodesse dicens. Cum aũt persequũtur vos in ciuitate vna fugite in aliaꝫ vt ãplius diuulgetur nomen vestruꝫ ℭ vestra predicatio audiatur: ℭ vt vestre infirmitati prouideatur: ℭ hostibus parcatur. Unde Cris. Sciens in temptationibus infirmitatem humane nature. si quis vos inquit persecutus fuerit in ciuitate ista. fugite in alteram. Non enim cõtẽno timidos. nec eligo tantũ fortes. quia nõ virtutes hominem deus cõsiderat sed voluntatem. Nam ille qui fugit ℭ si virtute quidem dissimilis est. voluntate tamen equalis est. Nam sicut iste ideo passus est. ne se magis videatur amare quã deum: ita ℭ ille ideo fugit ne victus in doloribus thesaurum christianitatis amittat. Hoc autem mandat. nõ vt qui fecerit peccet sed vt qui fugerit non peccet. Infirmitati humane consulit. non fidei promptioris virtuten excludit. Dicimus autem ad consolationem fugientium christianorum. quando stare quidem fortis fidei ℭ magne autẽ humilitatis fugere. Nec Cris. Unde ℭ remi. Sicut ꝓceptum perseuerandi in persecutionibus. specialiter ad apostolos pertinet ℭ ad eoꝝ successores viros fortes: sic licentia fugiendi satis conuenit infirmis in fide cuilibet condescendit pius magister. ne si se vitro ad martyrium obtulissent. fortassis positi in tormentis negarent leuius enim erat fugere ℭ negare. Sed ℭuis fugiendo perfecte fidei constantiam in se nõ ostenderant. tñ magis meriti erant. quoniam omnia ꝓpter ꝓpter paratꝫ erant deserere fugiendo nisi a tem illis licentiã fugiendi dedissꝫ. Diceret eos aliqui alienos esse a gloria regni celestis hec remigius. Ubi sciendũ q persecutio aliquando est personalis. vt quando quis queritur ad mortem nõ qꝫ fidelis principaliter. sed ꝓpter odium persone determinate ℭ tũc est semper fugiendũ sicut pau. Querebatur ad mortẽ in damasco. q patet ex hoc qꝫ alij fideles ꝓmittebantur ibi pacifice habitare sed q rebant solũ paulum interficere. nõ dimissus a fratribus per murum. fugit ꝓsecutionẽ personalem: non timẽdo persecutionem. Sꝫ potius declinando vt multis ꝓdesset. Itaq nõ est imperfectionis fugere secũdum dictamen recte rationis: ad tempus saluandus: vt saluetur fugiens ad maiores fructus. aliquando autem nõ solum est persecutio persone sꝫ ℭ fidei ℭ iustitie. ℭ tunc si homo percipiat ꝓbabiliter q ex fuga sua sequatur ꝛuinꝫ fidei ℭ depressio iustitie. fuga est mala ℭ peccatũ mortale. Si autem non apparet hoc ꝓbabiliter sed magis cõtrarium: vtpote qꝫ ex fuga tali potest alibi fieri vtilitas ecclesie. ex mãsione aũt nõ haberet nisi occisio ministrorũ ecclesie: ℭ cõculcatio articulorum fidei ab obstinatis infidelibus. tunc est fugiendũ ℭ alibi proficiendũ. Qui enim non potest in vno loco ꝓficere. debet ad aliũ trãsire. Unde augu. faciant ergo fratres xpi q ꝓcepit vel permittit. sicut ipse fugit in egyptum. Fugiant omnino de ciuitate in ciuitatem: qñ eorum q specialiter a persecutoꝛib⁹ querit: vt ab alijs que nõ ita querũtur. non deseratur ecclesia. sꝫ ꝓbeant cibaria cõseruis. quos aliter viuere non posse mouerint. Cum autem omniuꝫ. i. episcoporum clericorum ℭ laycorum. est cõmune periculum. hi qui alijs indigent. non desertur ab alijs quibus indigent. Aut igitur ad loca munita omnes transeant. aut qui habent necessitatem remanẽdi nõ relinquãtur ab eis. per quos illoꝝ ecclesiastica supplenda est necessitas. vt pariter viuãt. vel pariter sufferant. q eos pater familias volet pati. Nec Aug. Sed ne dicerent iussisti ne ad gẽtes iremus. sed quid ergo faciemus si oẽs ciuitates iudee circuiemus: ℭ nos abiecerint. Hoc preuenit. hunc timorem remouendo: dicens. Amen dico vobis non consumabitis ciuitates israel predicando. i. ubi aduentum vel fidem xpi. donec veniat filius hominis resurgendo. i. a mortuis qꝫ denunciato aduẽtu xpi ab aplis. per ciuitates iudee. immediate passuꝰ est xps ℭ a mortuis resurgens apparuit discipulis. Unde Rabanus. Predicit q non ante predicationibus⁹ suis ad fidem perducent ciuitates israel. q resurrectio dñi fuerit perpetrata: ℭ toto orbe terrarum predicandi euangelium potestas concessa. Uel si intelligatur de aduentu xpi ad iudicium. Hanc intelligenda est cõsumatio predicatõis apostolorũ per totum orbem quãtũ ad conuersionis effectũ. qꝫ vbiq dispersi sunt filij israel sm ꝓde

stinationẽ. Is. n. ꝓdicatio apostoloꝝ discurrit p totũ orbẽ tpe ipsorũ. qꝫ in oẽm terrã exiuit sonus eoꝝ: tñ effectus ꝙuersionis fidelium. q tñ ad eos q gñaliter cõuertẽdi sũt ad fidẽ habebit plenarie effectũ circa mũdi finẽ. Unde dicit. amen dico vobis nõ cõsummabitis. i. ꝓplebitis ciuitates israel fugiendo vel fidẽ ꝓdicando. ℭ ad fidẽ ꝙuertẽdo donec veniat filius hominis. i. ad resurrectionẽ gñalẽ in gloria patris. Nõ. n. cõuertẽtur cõiter filij israel donec ꝓpe finẽ mũdi. Unde Cris. ℭ quasi dicẽnb⁹ eis. q diu possumus fugere. grauior ẽ. n. fuga lõga q̃ velox mors. cõsolãs eos. propterea dominus ait. Non cõsummabitis ciuitates, israel donec veniat filius hominis. Si de apostolis hoc tantum intelligitur dictum non ꝓcedit intellectus. cum multo ante defuncti sint apostoli. quã xpus adueniat. Sed omnia q ad apostolos loquitur: etiam ad illos loqui videtur qui postmodum per illos fuerant credituri vsq ad exitum mundi. Ipe enim duodecim erant capita totius xpianitatis future. Et quemadmodum quod in os miseris. per tota corpoꝛis membra dispergitur sic ℭ apostolis q dicebatur ad totã plenitudinẽ christiani corporis pertinebat. Sciebat. n. deminus. quia noticia eius tot occupatura fuerat ciuitates. ita vt pene omneꝫ totius orbis terre ciuitates israhelitice dicerentur. hec Cris. Deinde post offensam magnitudinem tribulationis imminentis. hortatur discipulos ad eius tollerantiam. ℭ consolatur eos suo exemplo. ℭ procedit a minori sic. Si in magistro. domino: i patrefamilias blasphemias iniecerunt ℭ iniurias multas sine causa fecerunt: ℭ ipse patienter ℭ intrepide sustinuit: multo pꝰ fiet in ipsis qui sunt vt discipuli. serui ℭ familiares: ℭ ipsi similiter debẽt patiẽter sustinere. vñ dicit. Non est discipulus super magistrum neq seruus super dominum suũ. Intelligendũ est donec ℭ q̃diu fuerit discipulus ℭ seruus. non est ꝓquã super magistrum ℭ dominum sm honoris naturam. vel nõ est discipulus. i. non dꝫ eẽ supra magistrũ. nec seruꝰ debet velle supra dominũ suũ. contraria. ℭ q̃ si potentiora magistro ℭ dño suo operando quasi diceret. nõ dedignemini tolerare vos fui ℭ discipuli. q ego tolerabo dominus ℭ magister. quia dominus sum faciens q volo: ℭ magister docẽs q vtile scio. Hec exempla vos doceãt: ad me respicite. qd sine fieri videtis hoc in vobis ne formidetis. Qui me offendere ℭ persequi non timent vos queq offendere ℭ ꝓsequi non timebunt. Uñ Cris. nõ icipit eos ꝓsolari i passionibus eorum turꝫ. suo exẽplo. naturale est res. si ꝓ deo iniuriaꝫ patimur ab aliquibus indignis. trascimur ℭ dolemus. si vero audierimus aliq̃ ꝓclaram personã que similiter passa est retrageramus: ℭ inflatio indignationis nostre laxatur. Dicimus enim si vir ille qui clarior est q̃ ego passus ẽ talia plane ergo iniurie mee nõ debeo sentire dolorẽ quãto magis consolabuntur discipuli in passionibus suis. cũ discipuli essent ℭ serui: recordantes xpm dñm ℭ magistrũ talia aut maiora perpessuꝫ. Dec Cris. Et ideo debent dñm nõ solũ patienter sed etiam gaudenter sequi qꝫ vt dicit Seneca) malus miles est qui imperatorem gemẽs sequitur. Et subiungit. Sufficit discipulo. i. sufficere debet: vt sit sicut magister eius ℭ seruo vt sit sicut dominus eius iniurias suscipiens ℭ vindictaꝫ non querens mala recipiens ℭ beneficia conferens. vel sufficere debet ei si nõ plus conculcetur ℭ contẽnat. Perfectus aũt erit si sit sicut magister ℭ dñs eius. ipsum in suis imitando opibus. quia ꝓfectio ℭ assimilatio magistri. Unde Beda. Si magister non suas vult vindicare iniurias qui deus est. sed ipsos manultinsecutores pacifice redere meliores eandẽ necesse est discipuli qui puri homines sunt vt regulam ꝓfectionis sequãtur. Hec Beda. Hoc autem dictum dñi in ꝓposito est verum: vbi de se loquitur: q est magister ℭ dominus immo pater omniũ. se dicit magistrum ℭ dominuꝫ: apostolos autem ℭ eorum imitatores vsq ad finem seculi dicit discipulum ℭ seruum. huius magistri ℭ domini imitatio est humana perfectio. Unde Augu. Summa christiane religionis est imitari quem colis. Non autem dicit hoc dominus de alio si enim magister indoctus fuerit. non sufficit discipulo ignorãtia magistri ℭ si dominus miser fuerit non sufficit seruo miseria domini. Uel secundum Cris. Non secundum ea que raro contingunt: sed ab amplioribus ℭ ab his que sũt: in pluribus' iuscipit hunc sermonẽ. Et addit. si patrẽfamilias. i. me qui pater nã gero solicitudinẽ: patris habens auctoritatem: beelzebub' vocauerunt i. me' operari in beelzebub dixerunt. quanto magis domesticos eius. i. vos in hoc etiam diffamabunt. Quod enim apostoli facerent miracula virtute demõs sepe dixerũt indei ℭ gentiles, vt patet multipliciter ex apostolorum legendis. Non ergo boni contristari debent si forte ab aliquibus prauis hominibus sine culpa detrahatur eis. quia ad consolationem uestram sua dominus obprobria adducere dignatus est: dicens. Si patrem

familias belzebub vocauerunt quanto magis domesticos eius. Sunt enim plurimi. q̄ viti bonoꝝ forsitse amplius laudant q̄ vellent. Et ideo ne eis elatio de laude surrepat permittit omnipotēs deus malos in obtrectatiōe prorumpere: vt si qua culpa ab ore laudātū in corde bonoꝝ nascit̄ p̄ ob rectationē malorū ad penitētiā reuocētur. Sed iter verba laudātium ⁊ vituperātium ad mentem semper recurrere debemus: ⁊ si in ea nō inuenitur bonū q̄ de nobis dicitur: magna tristicia in nobis generari dz: ⁊ si in ea nō inuenitur malum q̄ de nobis dicitur: in magnā letitiā resilire debemus. Unde Grego. In omne q̄ de nobis dicitur semper tacitī ad mentem recurrere debemus. interiorē testē: ⁊ iudicē querere. Quid enim prodest si omnes laudent: cū ꝓscientia accuset: aut qd poterit obesse si omnes nobis derogent: ⁊ sola nos ꝓscientia defendat. Unde Cato. Cuꝝ te aliquis laudat iudex tuꝰ esse memēto. Plus alijs de te q̄ tu tibi credere noli. Sed vt dicit Greg. Qui non amat gloriā nō sentit cōtumeliaꝝ. Et de virtutibus alijs ⁊ vitijs similiter iudicabis. Valde aūt periculosuꝝ est homines in p̄sentia sua laudari: q̄ oporteret eū valde forte in deo esse qs̄ non eleuaret in eis in corde: vt ēt ꝓsiluit. Oratius. quales cōmendes aspice. ne mox incutient tibi aliena peccata pudorē. Igit̄ loco glorie id amplecti mur si dño nostro in passionū ꝓditionibus adequamur. Quia enim in igne tribulationis peccata purgant̄. Ideo sicut tūc caput ecclesie xp̄m fluctibus passionū deus exposuit. sic ⁊ corpus eius. s. ecclesiā tuā: vsq̄ in fines seculi ad probationem ⁊ purgationem tribulari permittit. Aspera enim ⁊ dñi is ac sentibus plena ⁊ horrida ē virtutis via. Sic patriarche. sic prophete. sic apostoli. sic martyres. sic ꝓfessores. sic virgines: ⁊ quotquot placuerūt deo p̄ multas tribulationes trāsire fideles. sic ēt oia xp̄i membra vsq̄ ad diem iudicij pertrāsibūt. Unde Aug. Nullus seruus xp̄i sine tribulatiōe est. Si putas nō habere persecutiones nōdū cepisti esse christianus. Et subiūgit dñs ꝓcludēdo ne. ergo domestici ⁊ imitatores mei timueritis eos. i. persecutores. homines fragiles ⁊ peccatores. nec eorum blasphemias vel seuicias. obmittendo veritatem fidei propter persecutionis timorem: sed forte patienter iniurias propter dei amorē. ad tollerādū igitur patienter aduersa. multū tuat. si qs̄ xp̄m pro se passum cogitat. Unde Aug. Noli esse pusillanimis. Si enim pleno corde intritus fuerio. qd pro te xp̄s passus fuerit nec tu pusillanimitate defi

cieo. ſs magnanimiter: ⁊ tu qcqd aduersi accideru tolerabis insuper ⁊ gaudebis: q̄ tuē tuus es in aliqua similitudine p̄ passionū regio tui. Et iter. Si ille q̄ verissime dixerat. Ecce venit ꝓncepo mūdi huius ⁊ in me nihil inuenit. dictus est peccator iniquus. Beelzebub insanus: tum dedignario serue audire p̄ meritio tuo qd̄ dño audiuit nullio meritus fuio. Ille venit vt preberet tibi exemplū. quasi gratio hoc fecerit si tu non proficio. Quare enim ille audiuit nisi cū audireo tu nō deficereo? Ecce tu audis: ⁊ deficis. Frustra ergo ille audiuit. Nō enim propter se sed propter te audiuit. Ideo enim prior ille sustinuit: vt noo sustinere disceremus: ⁊ si ille qui nō habebat qd̄ sibi obijciebat. quāto magis nos q̄ ⁊ si nō habemus peccatū p̄ nobis obycit inimicus. habem⁹ tñ altē q̄ digne i nobis flagellat. Nescio qs furē te dicit. ⁊ nō es fur audis obprobriū. nō tñ sic nō es fur: vt non sis aliqd q̄ deo displiceat. Et iter. Unusqsq̄ ꝓsideranꝰ ꝓscientiam suaꝝ. si mūdi amator est: mutetur: fiat amator christi. ne sit ātichristus. si qs ei dixerit q̄ antichristus sit: irascitur. iniuriam sibi factam putat. Dicit ei xp̄s. Patiens esto si falsum audisti gaude mecuꝝ: qr ⁊ ego ab antichristo falsa audio. Si aūt vē audisti: conueni conscientiam tuā: ⁊ si audire times: esse plus time. Hec Aug. Unde ⁊ Greg. Tunc illata conuitia bene toleramus. cum in secreto mētis ad mala perpetrata recurrimus. Leue quippe videbitur q̄ iniuria percutimur. duꝝ in actione nostra conspicimus q̄ peius est q̄ metremur. Hec Greg. Deide dñs hortatur discipulos ad tollerātiam ex consideratione diuini iudicij. in quo omnia manifestabuntur: qr bona ⁊ mala omnium erunt omnibus manifesta. tale enim erit iudicū q̄ omnibus videbitur tustū: q̄ nō posset esse nisi merita ⁊ demerita viderent̄ ab oīb⁹ manifeste. Un̄ dicit. Nihil eni ē optū in p̄ti ipe quātū ad opata: q̄ occultātur ex industria: q̄ nō reuelet̄ in iudicio futuro. ⁊ nihil ē occultū. mūc quātū ad cogitata: que occultant̄ ex propria natura: q̄ tūc nō sciat: qr nō solum opera: sed etiaꝝ cordis secreta: q̄ soli deo sunt: nota tūc erunt nobis manifesta. quasi diceret. sm Hiero. Nolite timere persequētū seuiciā ⁊ blasphemātium rabiem. neq̄ emulemini simulatores: qr veniet dies iudicij. in quo ⁊ vestra virtus. ⁊ eorū negtia oībus demōstrabit̄ ⁊ cuilibet. sm opa sua tam interiora q̄ exteriora reddet: qr tūc patientia martyrū premiabitur: ⁊ negtia p̄secutor puniet. nolite ergo euāgeliū erubescere sed tota intentione verbo opere da-

re fixa mente retinentes illū extreme retributionis die: quo illuminabit deus abscondita tenebraꝝ: ⁊ manifestabit cogitationes cordium. Tunc enim erit vobis a deo laus. ⁊ aduersarijs veritatis pena manet eterna. Cōsideratio huius manifestatōis dz dare magnā audaciā in veritatis p̄dicatiōe: ⁊ p̄dicatores monere ad predicandū veritatē secure. Propter q̄ subditur. Qd̄ dico vobis. i. modo existentibus in tenebris. i. timoris. i. duꝝ adhuc in timore carnali estis. dicte. i. p̄dicate in lumine. i. in fiducia securitatis: q̄ ⁊ fecerūt accepto spiritusancto: ⁊ q̄ in aure auditis. i. solo auditu percipitis predicare opere cōplendo. existentes super tecta. i. corpora vestra: q̄ sunt animarū domicilia. Uel q̄ dico vobis i tenebris. dicite in lumine. i. q̄ auditis in misterio enigmate. predicate apertius ⁊ manifeste ⁊ q̄ in aure auditis. predicate super tecta. i. q̄ vos eruditi i parulo iudee loco audacter dicite in toto mūdo: vel q̄ dico vobis in tenebris. i. in locis priuatis dicite in lumine. i. in locis publicis ⁊ cōibus: qr apostoli postea in palam populo predicauerunt ea q̄ seorsum a xp̄o didicerūt: ⁊ q̄ in aure auditis. i. in secreto soli predicate sup tecta. i. publice coꝝ omnibus nulli abscondentes verbum. quasi qs̄ stet sup tectū ⁊ clamet in publicuꝝ. Et loquitur sm modū in palestina. vbi domus non h̄nt tecta cacuminuta. sed plana ⁊ ibi solebant sermones fieri ad populū inferius in terra positus. Considera h̄ qr discipuli dñi exponunt p̄secutionibus. Nos aūt in pace pigritamus. ꝓpter q̄ venia digni non sumus. Un̄ Crisо. Quo vtiq̄ erimus digni in pace molliti ⁊ pigritates. Nullo deniq̄ bellāte occidimur nullo p̄sequēte dissoluimur. In pace saluari iussi. ⁊ neq̄ hoc possumus. Que igit̄ nobis venia? Nō flagella. nō carceres: nō principes. nō synagoge. nō aliud aliquid taliū imminet. ſz ⁊ ꝓtrariū vniuersum. nos regnamus. etenim reges pij sunt: ⁊ honores multi sunt xp̄ianis ⁊ neq̄ ita supam⁹. Si igit̄ fieret plūs ecclesiaꝝ ⁊ p̄secutio. excogita quāta esset deriſio: quāta obprobria. Et valde decenter. Cū. n. i palestra nullus exercitat̄: qualiſcr in agone erit clarus? sta igit̄ aduersus passiōes. seruiliter dolores q̄ sunt mētis vt ⁊ eos q̄ sunt corporis sustineas. Et enim beatus Job. Nisi bene ēt exercitatus ante agones: nō vtiq̄ ita clarus i agonibus effulsisset: nisi meditat⁹ fuisset extra oēm tristiciā esse. dixisset vtiq̄ aliqd̄ plnar. Nūc aūt ad oia sleuter tamina. Hāc igit̄ ad fortitudinē: hāc mānsuetudinē ⁊ nos zelemus. illiq̄ q̄ aīs legē ⁊ grāz fuit: vt eternis cū eo possim⁹

cōiter tabernaculio. Hec Crisо.

Domine iesu xp̄e clementissime: q̄ discipulos meos ad p̄landū p̄ra mūdū ⁊ diabolū: sicut oues iter lupos misisti: ⁊ eis ꝓsolationē in tollerātia tribulationū p̄fuisti: ꝓfirma fragilitatē meā: ⁊ mihi ꝓra mūdi pericula ⁊ insidias diaboli prebe firmitatē: custodi me ab hostib⁹ meis visibilibus. ⁊ inuisibilib⁹ ⁊ da mihi pacientiā in aduersis ⁊ tribulatiōibus: vt te meū creatorem semp̄ sentiā meū defensorē: ⁊ i p̄senti vita semper a te defensus. post hanc ad te pueniam a peccatis omnibus absolutus. Amen.

¶ De non timendo mortes ⁊ confitendo christum. Capitulum. liij.

P Ostquam dominus discipulos timorē p̄cussionū ⁊ infamie seu maledictionis ꝓsequenter auferet eis timorē mortis corporalis: que est vltimū oīum terribiliū i hoc mūdo: ⁊ finis. Et (vt ait Crisо.) Nō p̄mittit eis ereptionē a morte. sed p̄mittit mortē maiora largiens. q̄ si nō fecisset hoc pati. Suadere enim p̄ nēmorē. maius est q̄ eruere a morte. Euacuat aūt dño timorē mortis sex rōnibus: que in serie littere ponunt. Prima est ex ꝓsideratione humane impotentie: qr homines nō possunt ledere: nisi in minimis. s. i corpore. ⁊ sic lesus proficit in magnis. s. in anima. Unde ait. Dico aūt spectaliter vobis amicis: q̄ nihil terrenū cupitis. q̄ debetis alijs esse exemplum fortitudinis. nolite timere eos qui occidunt corpus. i. hominem in corpore tūc ⁊ ad tempus. Animā aūt non possunt occidere. quin deus eis corpori reddat. ⁊ ipsum corpus resuscitet. Ubi Crisо. Nolite timere eos qui occidunt corpus. ne forte propter timorē mortis non libere dicatis in lumine. q̄ audistis in tenebris: nec fiducialiter predicetis omnibus q̄ in aure soli audistis. Sicut ergo ex his verbis ostenditur: non solum ille ē proditor veritatis. qui transgrediens veritatem palam pro veritate mendacium loquitur. sed etiaꝝ ille qui non libere pronunciat. veritatem. quam libere nunciare oportet aut non libere veritatem defendit. quam libere defendē ꝓuenit. proditor est veritatis. Non solū ille transgressor est veritatis: qui palam denegat veritatem. sed etiam ille qui propter timorem eorum qui possunt occidere corpus. tacet veritatem. Et quid dico? qr propter timorem mortis tacent homines veritatem propter miserū ventrem: ⁊ propter spem vani honoris tacent hoies veritatem. Sed forte dicis. Si taceo veritatem ante ad

uersarios. nunquid consentio mendatio eorum. Dic mihi. Sic princeps aliquis romani Imperatoris. videns ciuitatē romanam ab hostibus expugnari: cum possit liberare defendere neglexerit. num ipe videbitur tradidisse. quam potuisset liberare si voluisset. Sic ⁊ tu videns veritatem dei ab impijs expugnari. cum possis eam defendere si loqui voluisses. tacens expugnaris per hoc ipsum. ꝙ eam passus es expugnari. Et si propter timorem eōrum qui occidunt corpus. tacere veritatem impietas est. quomodo nō sit impietas maior. tacere veritatem ꝓpter misep ventrem: ⁊ spem vani honoris: melioremq; facere gratiam panis ⁊ honoris q̄ gratiam veritatis dei. Et nolite timere eos ꝙ occidūt corpus. quoniam corpus ⁊ si ab impijs occisum nō fuerit ꝓpter deum. a seipso post modicum morietur ꝓpter naturam. Ergo occisi secundū corpus ab impijs. nihil perdūt nisi mortis dilationem. Magis autē nec ipsam dilationem. Si.n. verum est quod nec folium cadit de arbore sine precepto dei: ⁊ q; numerati sunt nobis dies ad vitam. credere debemus ꝙ nec moriuntur ante diem nec transire possumus diem. Tamen ponamus: quoniam ⁊ ante diem moritur: qui moritur ꝓpter deū. Si ergo ⁊ gratis post modicū morituri sumus. nulla dei causa proposita: quare nō ante modicū in cā dei cuius gloria moriatur: vt fiat sacrificiū voluntariū ꝓposita cē dei: vt offeramus deo ꝑ munere. qd aliquādo reddituri sumus ꝑ debito. ecce si mutuo acceperis: vt puta bouē: aut equū: aut asinum nōne assidue opus tuū operario in eū. Dicis enī apud te. hodie aut cras tollēdus ē a me qui nō est meus. Etiam corpore corruptibili natus quare non ad vtilitatem aie tue veteris corporalis corpore tuo. sciens q; post modicū tollendū est a te: q; nō est tuū. Que est ista insipientia nostra odire qd nostrū est ⁊ amare quod nostrū nō est. Studere ꝙ seruare nō possumus. ⁊ negligere ꝙ in eternū habebimus nolite timere eos: qui occidūt corpus. Quid est timor mortis: nō dolor eorum de corpore. sed desperatio vite post mortem. Ideo timet mortē qui non putat se vitere post mortē. Vis scire. Ecce frequenter homines graue dolorē patiuntur in infirmitate nō moriuntur ⁊ tamen magis contenti sunt graue dolorem pati ⁊ non mori. videos ergo q; nō dolor mortis sed mors ipsa timetur. Et iterꝫ. Qui male cōscientie. semper pusillanimis ac timidus est. Dec Crisō. Unde Seneca. Timidum non facit animum nisi reprehensibilis vite cōscientie mala. Dec Seneca. Sit ergo tibi singularis ⁊ super excellens fiducia in christo: ⁊ eius promissio ⁊ verbis in omni periculo ⁊ dubio: ⁊ i omni inopia. cor ineffabiliter assecurās: ita quod si omnia castra demonū: ⁊ tota synagoga peccatorum: ac tota caterna mūdanorum sapientum ⁊ principum te obsideāt habeas omnes prosumo volatili: ⁊ pro stupa. ⁊ pro spuma grauili ⁊ vana: ⁊ si i principio temptatiōis fortis fueris. postea minus vinci poteris. Unde Crisō. Omnis operatio inimici talis est. In primis grauis ⁊ fere intollerabilis ē ipetus eius. Quod si quis forti animo sustinuerit eum. secūdo inueniet eum infirmiorem. Et quāto plus repercussus fuerit. tāto magis frigescit. Unde puto in persecutionibus christianis. si i primis quādo cōprehēdūtur nō denegauerint territi. nullis poterūt postea vinci doloribus: q; diabolus nō tātum habet i se virtutis. quantum terroris. Dec Crisō. Secūda ratio est ex cōsideratiōe diuine potētie. q; deus potest potestate ordinaria. nō ab alio delegata vel permissa. ⁊ animus ⁊ corpus perdere ꝙ plus est q̄ corpus occidere. Unde dicit. ((Sed potius timete eū qui potest corp⁹ ⁊ animaꝫ pdere in gehēnam)) que est mors anime eterna. Omnium enim omnipotentis nullus potest effugere: neq; vim⁹: neq; de iustus. Unde in ecclesiastico. Deum time ⁊ mādata eius obserua. hoc. i. ad hoc. ē omnis homo. nullam siquidem sūme pius perdit. sed. perdere dicitur. quādo nō soluat. sicut indurauit cor Pharaonis. i. nō emollitit. sed indurari permisit. Ut autem dicit Grego. Magna securitas est nihil ultimi re preter deum. ⁊ humana indignatio q̄ ouina. nam (vt dicit sapiens) qui timet hominem: cito corruet: qui sperat in domino: sublimabitur. sed probabolor hodie a multis plus timetur offensa hominis q̄ dei ⁊ magis damnum corporis q̄ animē. Iustum est enim vt timeamus non timenda: qui timere nolumus timenda. Ut dicit Crisost. Quia enim que oportet non timemus. propter hoc que nō oportet: formidamus. Timore igit mūdi expulso. seruite domino timore gehēne: donec ei⁹ caritas foras mittat. permanente casto timore. i. reuerentia sine fine deo exhibendo. Ut enim dicit idem. Crisostō. in natura creauit deus timere carnalia mala vt per timorem carnalium magis timeamus spiritualia. Et sciendū ꝙ multiplex ē timor. Humanus. mūdanus. Ille: furtiuus. initialis. filialis. sine casti⁹. Duo primi sunt vitia. duo vltimi sunt virtutes. duo medij nec vitia nec virtus. Hūan⁹ timor ē

ille quo quis a bono declinat ad malū. vt vt ei⁹ corporale periculum. sicut Petrus qui ne morē incurreret vitā negauit. immemor eius qd audierat a magistro ((nolite timere eos qui corpus occidunt animā aūt non possunt occidere.)) Abundantius timor est ille quo quis a bono declinat ad malū vt vitet temporale incōmodū siue damnū. Sicut herodes. qui ne regnū perderet. innocētes occidit illic trepidans timore vbi nō erat timor: naturalis timor ē ille quo quilibet hō naturaliter horret pena ⁊ timet nocumentum nature. Sicut ⁊ ipse xp̄s de quo legitur q̄ ((cepit iesus pauere ⁊ tedere)) contristari ⁊ mestus ē. Seruilis timor est ille quo quis timet peccare ꝓpter gehennam. ⁊ non amore iusticie. sed formidine pene cohibet manū sed nō animum a peccato. Et de tali timore legitur timor nō est in caritate. sed perfecta caritas foras mittit timorem. Initialis timor est ille quo quis timet gehennā. ⁊ cū hoc dei offensam. ac declinat a malo partim amore iusticie. ⁊ partim formidine pene. De hoc timore legitur. Initiū sapientie est timor dñi intellectus bonus omnibus facientibus eum. Omnes isti timores sunt imperfecti. q; perfecta caritas foras mittit timorem. Sed filialis siue casti⁹ timor est ille quo quis amore boni ⁊ virtutis succensus pure timet offendere deū. ⁊ ab eo separari. ac declinat a malo tantū amore iusticie. Iste timor est perfectus ⁊ non expellit per caritatem. immo augetur secundū augmentum caritatis. Et de isto timore legitur. Timor dñi sanctus permanens in seculū seculi. Prohibet ergo dñs ne timore humano vel mundano. ⁊ propter corporale periculū vel temporale cōmodū. de virtute ad vitium declinemus. De timore seruili ⁊ filiali seu casto specialiter. sic dicit Augu. Est timor seruilis ⁊ ē timor castus. Est timor ne patiaris penam. est alius timor ne amittas iusticiam. Timor ille ne patiaris penā seruit est. Nō est magnū timere penam: sed magnus est amare iusticiā. Eos deus innocentiā probat. qua homo nō metu pene fit innocens. sed amore iusticie. Nā qui timore non peccat q̄uis nō noceat cui vult nocere. sibi tamen plurimū nocet. ⁊ abstinens ab iniquo opere. sola tamen reus est voluntate. Et iterū. Iuuiter putat victorē se esse peccati. qui timore pene nō peccat. q; ⁊ si non impletur forte negocium male cupiditatis. ipsa tamen mala cupiditas intus est hostis. Nam quātū in ipso est mallet nō esse iusticiā punientē peccata. Inimicus iusticie ē. qui pene timore nō peccat. Amicus aūt erit si ex amore iusticie non peccauerit. Mandatum dei si timore potius fit pene q̄ amore iusticie. seruiliter fit nō liberaliter. Et ideo nec fit. Non enī bonus fructus est. qui nō de caritate procedit nemo inutile facit bonū. etiam si bonū est quod facit. q; nichil prodest ꝙ timorem. vbi nō est ꝙ caritatio. Nec Aug. Ubi ⁊ Crisō. Qui in timore seruit deo. penā qdē euadit. mercedē aūt iusticie nō habet. q; inuitus fecit bonū propter timorē. Unde etiā dicit poeta Oratius. O derunt peccare bone virtutis amore O derunt peccare mali formidine pene. Ubi dicit ⁊ seneca. Nō putes virtutē hoc effecturaꝫ: q̄ efficit nimia formido. Tertia ratio est ex cōsideratione diuine prouidentie. q; prouidentia dei ordinatur vita ⁊ mors sanctorum: quia ⁊ irrationabiliū animaliū. ergo nō est eis timendū siue vitāt siue moriant. Unde dicit ((nonne duo passeres asse venēt)). i. vendūtur q̄ veneno venis habet sensum passum sub voce actiua) ⁊ tamen vnus ex illis quantūcūq; sit parui pretij ⁊ valoris: non cadet sup terrā ⁊ in laqueū. i. morietur sine patre vestro. i. sine dei patris prouidentia in qua sunt ista. Quasi diceret nolite timere mortē. q; mori nō potestis sine nutu ⁊ voluntate dei patris: quod si quet in mineribus. Si enī passeres qui parui ⁊ viles sunt in auibus. ⁊ minimi pretij. sine dei voluntate vel permissione non possunt mori ((quāto)) magis vos ((qui plurio estis)) hoc est apud deū maioris dignitatis. ⁊ pretij q; rationales. ac empti pretio magno: ⁊ redempti sanguine xp̄i. nō morietur sine ordinatione dei. Nō est.n. pretio valoris infinitorū passerū ad vnū spiritū. Et ita patet ratio fm appreciabilitatē. Iteꝫ pōt probari secūdū eternitatem. ⁊ est sensus fm Dier. si peritura sine dei prouidentia nō pereunt. vos qui eterni estis timere debetis. qd absq; dei prouidentia viuatis. Ubi Crisō. Si ergo passeres in voluntate dei positi sunt. non in ptāte hoīs. quos deus ad vsum hoīs fecit. q̄to magis vos nō estis in ptāte hominum: sed in voluntate dei. quos deus ad suā gloriā fecit. Si passe cētum nec moritur nec cadit. propter hoc ipsum q; opus dei est: quāto magis iustus hō non est in cuētu positus. q; imago dei est. sed aut a deo traditus. aut a deo liberatus euadit. si in passeribus nihil sine ratione agitur. quorū duoꝝ ptiū vnus est affis. quāto magis in rebus sine deo nihil agit. quoꝝ ptiuꝫ est sanguis meus si sic habentur passeres. quō habendi sunt filij. Idcoq; non debetis timere hoīes. q; non est in vobis illoꝝ potestas sed dei. Non.n. quando volūt impij hīc possunt nocere sanctis: sed quādo illis nocendi tem-

pus cōfessorū vt pulcrior sanctis suis coronā
deat ergo sapiētia. illū nō timere qui dixit po
test. nec ⁊ illū timere q̄ accipit. Non ergo non es
tradituꝰ sine cā timeo: etsi tradituꝰ es pari
ter. sine cā timeo. Deo. n. liberāte nō tibi no
cere nō pōt. deo aūt tradente nō tibi parcere
non pōt. etsi vult nescitis q̄do pylatus vole
bat dimittere xp̄m sed nō potuit. q̄ deus cū
tradebat. Nec Crisō. Unde dicit ⁊ Seneca.
vir bonus quicquid illi accidit equo animo su
stinebit. sciet. n. id accidisse lege diuina qua
vniuersa procedunt. Adhuc secundū Hyl.
duo passeres. i. corpus ⁊ aia minimo precio
venduntur. cū pro minima delectatione dia
bolo traduntur. Quarta ratio est ex cōside
ratione resurrectionis future. que solū perti
net ad hoīem. q̄ deus habet prouidentiam
de minoribus. s. de capillis que sūt extrema
pars: ⁊ de superfluo hoīs. vt corpore indebi
to numero redeant. ergo nō est timendum
de aliis maioribus. si propter deum mori
tradantur. Unde dicit ((Uestri autē ⁊ capil
li capitis oēs numerati sunt apud deum)) ⁊
in dei p̄uia ⁊ redibunt quantuꝫ sufficit ad
ornatum corporis. in resurrectione futura. ⁊
longe magis corpus ⁊ partes corporis. etiaꝫ
si a bestijs cōmesta fuerint quātū sufficit ad
debitā substantiā in resurrectione redibunt.
Quasi diceret. mori ne timueritis. q̄ in ple
nitudine resurgetis. Unde glo. vt de tota ta
cea massa corporis: etiam minime particu
le future resurrectioni seruantur. meditatio
huius resurrectionis multum facit ad tolerā
tiam martirij. q̄ per resurrectionē redibunt
in electis. non solum illa que solum de neces
sitate humane nature: sed etiam ea que fac
unt ad decorem cuiuslibet sunt capilli: non
ergo nostroꝝ corporū casum pertimescamus
sed oēm curaꝫ in eū apud quē nec capillus
perit p̄uijctamus sm Piero. nō dixit salua
tor q̄ capilli oēs saluandi sunt: sed numera
ti. vbi scientia numeri demōstratur. nō eius
dē numeri cōseruatio. q̄ immēsam dei erga
hoīes ostendit prouidentiā ⁊ ineffabilē affe
ctū significat. q̄ nihil nostroꝝ deū lateat. nō
ergo actu cōputationis: sed facilitate cogni
tionis sunt a deo oīa numerata quia cū co
gnita sunt oīa numerata sunt oīa bene etiaꝫ
numerata dicūtur que seruat. quia illa que
volumus seruare numeramus ((capilli nu
merati sunt)) vt seruentur ad resurrectionē
gloriosam sicut numeratur pecunia vt ser
uetur. Adistice sm Remig.) Christus caput
est. vnde proderunt capilli. i. oēs iusti: q̄ pul
chre numerati dicuntur: quia noīa sanctoꝝ
scripta sunt in celis. Et secundum Crillum

Caput hominis est intellectus. capilli vero
minutissime cogitationes: que patent deo ⁊
discutient in iudicio. Et hō p̄ capillos intelli
gimꝰ cogitationes. Sicut. n. capilli capiti. sic
cogitationes cordi adherent. et oēs iste nūe
rati sunt: vt bone remunerent: ⁊ male puniā
tur. Oia etiā opa nostra sine bona sine mala:
deo nūerabilia sunt. ⁊ nota. vt ista remunerē
tur. alia puniant. deinde seludēdo subiūgit.
Nolite ergo timere. i. morte ((q̄: multis passe
ribus meliores vos estis.)). i. quo ad statū na
ture: q̄: rōnabiles ⁊ ppetui. quo ad statū gra
tie: q̄: p̄ adoptionē filij: quo ad statū futurū:
q̄: in gloria beatificandi: ⁊ plurio ac maio
rio reputationis est apud deū: q̄: ad imagi
nem eius facti q̄ nō cōpetit creature irrōna
bili. Quinta rō est ex cōsideratiōe beate retri
butionis ((q̄: oīs qui cōfitebit me)) ⁊ fidem
meā coram hoīb⁹. i. malis nō timēdo eos aps
quos cōfessio xp̄i est odibilis: sed nō est ma
gnū cōfiteri coram bonis ((cōfitebor ⁊ ego eū))
gloria ⁊ vita eterna dignū ((coram pre meo))
rege sūmo: qui est in celis eterne beatitudis:
vt approbet: vt recipiat: vt remuneret: q̄ er
go xp̄m h̄ cōfitebit. i. simul corde ⁊ ope fate
bitur. nō recusans mori p̄o eo. ⁊ cōfessione
nois xp̄i. ac mandatis eius vsq̄ ad mortem
fideliter firmiterq̄ p̄sistēs. cōfitebit ⁊ xp̄s. eum
de diuino iudicio coram patre suo p̄o eo attē
tans ac ipso effectu remunerationē testimo
nij adiecit. dicens ((Uenite benedicti patris
mei p̄cipite regnū)) nō solū enim martyres: sed
⁊ cōfessores xp̄m cōfitent. Un Ambr. Quā olim
venerandi cōfessores ⁊ doctores doctrinis
sacris ⁊ opib⁹ iustis cōfessi sunt coram hoīb⁹.
nunc confitetur eos coram patre suo: ⁊ san
ctis angelis eius. Quanto autem melior est
deus hoīe tanto melior est cōfessio eius con
fessione hominis. Sexta ratio est ex cōidera
tione future dānationis. q̄: qui coram homi
nibus vbi debet p̄odesse confessio nominis
mei negauerit me. nō audens me cōfiteri et
veritatē euangelij. negabo ⁊ ego eum coraꝫ
patre meo tanq̄ indignū cōsequi gloriaꝫ in
celo. Qui ergo h̄ christum negauerit corde.
non credendo in eum vel ore. q̄: non solum
corde credere est necessarium ad salutem. sꝫ
etiam confiteri ore p̄o loco. ⁊ tempore. casu
recurrente. vel opere quia qui p̄ceptis non
obedit. ⁊ si ore confiteat. factis tamen negat
hunc christus negabit in tempore. s. extreme
necessitatis. quando dicet ((nescio vos)) ⁊
((ite maledicti in ignem eternum ((Ubi Cri
sosto. Omnem rem possibilem quantum ad
naturam carnalem mandauerat nunc ⁊ pe
nam p̄oponit ⁊ p̄emium. vt modo timore

pene. modo desiderio p̄mij. virtus anime
adiuuetur. Sed p̄imo dicit p̄emiuꝫ postea
penam. q̄: misericors deus paratior est. ad
remunerandum q̄ ad puniendū. Igitur (vt
ait Augu.) Alma que pollicetur, omnipotēs
deus. time. que minatur omnipotēs: ⁊ sic vi
lescit omnis mundus. sine p̄mittens sine
terrens. qui mundus. (secundum Aug.) Pe
riculosior est blanditijs q̄ molestijs. ⁊ ma
gis cauendus cum allicit se diligi. quā cum
admonet. cogitq̄s contemni. Oratio.

Omine iesu christe da mihi vt sic
d omnes cupiditates terrenas ⁊ dele
ctationes vitiosas despiciam. q̄ ni
hil p̄o tuo nomine in terris pati timeam.
sed tuum nomen ⁊ tua passio sic cordi meo
semper inscribantur. vt palmam victricem
contra oīa aduersa ⁊ p̄ospera anima mea
habere mereatur. ⁊ fic te confitear corde. ore
⁊ opere. coram hominibus in terris. q̄ tu se
cūdum p̄omissum tuum confitearis me co
ram patre tuo in celis. vbi de tua pietate
⁊ misericordia cuꝫ sanctis ⁊ electis tuis per
cipere merear gaudia. per te bone iesu sic cō
fitentibus repromissa. Amen.

¶ De quibusdam impedimētis perfectio
nis ⁊ sequele christi. Capitulum. xliij.

v Quia dominus val
de nos dilexit. ⁊ ita etiā diligi vult
a nobis. Ideo vehementiam amoris quem
expetit ostendens cōsequenter subiungit di
cens. Ignem ((. s. diuinū. i. feruorem spiritus
sancti. ac caritatem dei ⁊ p̄imi)) veni per in
carnationem ((mittere in terram)). idest in
hoīes ad consumptionē peccatoꝝ. ⁊ innova
tionē animaꝝ ((⁊ quid volo nisi vt)) mediante
te sufflatorio diuine inspirationis. vel huma
ne p̄dicationis. vel secrete meditatiōis ((ac
cendatur. i.)) ardeat ⁊ augmentetur: q̄: cari
tas meretur augeri: vt aucta mereatur perfi
ci. Unde Grego. Ignis quippe in terra mit
titur. cum per ardorem spiritussancti afflata
terrena mēa a carnalibus desiderijs sua cō
crematur. Succensa autez a spirituali amo
re malum q̄ fecit plangit. ⁊ sic ardet terra.
quando accusante se conscientia: ⁊ co: pecca
torio in dolore penitentie concrematur. Un
de Beda. Ignem quippe dicit spiritussancti
feruorem: qui secreta cordis illuminans: con
tinuis motibus ad superna prouocat. vitia
concupiscentie carnalis quasi spinas tribu
losq̄ cōburit aurea dominice domus vasa p
bando meliorat. ⁊ lignum: fenum. stipulam
q̄ cōsumit. Et qui ob hoc solum de sinu pa
tris. ((exiui. ⁊ veni in mundum)) vt hominis

a terrenis cupiditatibus ad celestia deside
ria succendāq̄d volo aliud q̄ ignis incēdij
iubar cūctas mūdi plagas illustret hoīs flā
ma deuotōis: vsq̄ in finē seculi fideliū animq̄
augescat in corde. neq̄ ullo infidelū vel fu
ctuū extinguat incursu vel flam. Dec Beda
Un ⁊ Hugo. de sancto Victore. Dolce gra
tie sunt hi q̄ p̄ aspiratiōnē spiritussancti sūt
illuminati: vt bonū q̄ faciendū est: agno: ⁊
inflāmati vt diligant. Dec Aug. Si ergo
te a vitijs purgaueris: accēdens in te ignem
diuini amoris si dulcedinem diuini amoris
in te piecte gustaueris. de dulcedine tpali nō
curabis ⁊ subdit tēpus missionis ultimi ignis.
q̄: nō perficietur eius missio donec ipse pa
ssus fuerit. Unde dicit. Baptismo autem ha
beo p̄ius baptizari. i. (sm Bedam) sanguī
nis p̄opter tinctione p̄ius habeo perfundi:
⁊ sic corda credentium spōsi igne inflāmare:
q̄s est dicere anteqū mitto spiritum: dabo me
crucifigendū. Unde dicitur. Non erat spiritus
datus: q̄: iesus nondū fuerat per resurrectio
nem ⁊ passionis victoriā glorificatus. Quia
enim passio christi quam ex magna caritate
p̄o nobis sustinuit: est maximus caritatis in
centivum. Ideo dicit se p̄ius baptismo ba
ptizandū. baptismū hic appellans effusionē
⁊ tincturam sui sanguinis. in sua passiōe be
nedicta. ex quo baptismus ⁊ alia sacramēta
ecclesie habent efficaciam. Quasi diceret: vt
ignis iste accendatur. quo a meis omnia ter
rena despiciātur. respondet de p̄opriꝰ sangui
nis perfundi habeo: vt baptizatus in sangui
ne meo alios baptizem in eo: vt eos magis i
me meum accendam amore: Nihil enim est q̄
ita excitet ⁊ accendat nos ad diligendum de
um. sicut q̄ passus ē p nobis: ⁊ in sanguine
suo lauit nos a peccatis nostris. Ut aūt dicit
Ambro. Tanta est dūi dignatio. ⁊ infunden
de nobis deuotionis: ⁊ p̄iumāde p̄fectōis in
nobis: ⁊ maturāde p nobis passiōis sue dū si
bi inesse tesleī. Unde sequit. Et quō coarto:
vel ango: ⁊ q̄rislor vsq̄ dum p̄ficiatur per
passionem meus baptismus ⁊ hominum sa
lus: idest quanto desiderio affecto orationes
meam ⁊ passiones p̄o salute generis humā
ni consumari. Quasi diceret multum. Per
hoc ergo intelligitur magnum desiderium
eius: perficiendi nostram salutem per suam
passiones. Unde alibi. ((Desiderio desidera
ui hoc pascha manducare vobiscum)) vt mi
hi vnaremini per dilectionem. Unde Ambr.
Cum enim in se nihil habuit q̄ doleret: no
stris tū augebat erūnis: ⁊ tēpore mortis me
stricia pretendebat. quā non ex metu mortis
sueicia sed ex mora nostre redēptōnis assimple

ret. Ut ait̃ dicit Beda. Quomodo post ha
pestifera hec passionis. post ignis spiritualis
aduentū terra sit arbitra. declarat subdens.
((Nolite arbitrari)).i. falso iudicio rōnis opi
nari((quia ueni mittere)).i. procurare vel ptrima
re((pacem in terra)).i. prosperitatem pacis colla
tionis huc carnalis afflictionis((non ueni
pacem)) scilicet talem((mittere)) quia guer
ram contulit ⁊ hominum inimicus dei fa
cit((sed gladium)).i. separationem ⁊ preci
sionem eius que pacem inducit ⁊ homines
deo coniungit((Ueni separare filium aduer
sus patrem suum: ⁊ filiam aduersus matrem
suam: ⁊ nurum aduersus socrū suam((.i. dicit
Sm Glosam. Uenit penitus carnis affectus
extinguere: quibus ita inuicem diligunt: ut
deo minus seruiant: vel penitus a dei seruiti
o se auertant. Unde loquitur hic de separa
tione spirituali. i. ab amore amicorum inor
dinato. nō de corporali quando est sine con
tumelia creatoris ⁊ offensa((⁊ inimici homi
nis)) qui. i. sic operatus est ab aliq̃: vel fide:
vel religione: ⁊ mortui sunt((domestici ei⁹)).
qui etiam ante separationem ⁊ si carnaliter
diligunt. tamen spiritualiter odiunt. dū cur
sum vite spiritualis impediant. Deinde ostē
dit modum quo venit separare hominē ab
amicis: ⁊ ponit primum impedimentum per
fectionis ⁊ sequele christi: q̃ est inordinatus
amor propinquorum. dicens.((Qui amat
patrem aut matrem: vel filium aut filiā plus
q̃ me))qd fit multipliciter. cum propter eos
ad fidem non venit: vel acceptam dimittat.
vel mortale cōmittit. vel status sui periculo
se exponit((nō est me dignus)) me scilicet in
mundo habere hospitem: in iudicio testem.
in regno remuneratorem. Secundum enim
Aug. Peccator etiam non est dignus pane
quo reficitur: quasi diceret dominus. Sic ve
ni separare hominem a patre vel amicis: nō
quia patrem diligat. ⁊ in parentes pietatem
seruet. sed ne paternam pietatem sue saluti.
diuine religioni ac pietati cultui anteponat.
⁊ vbi patri vel matri non potest seruari ho
nor aut pietas sine offensa dei: ⁊ iactura pro
pie salutis: tunc odium in suos pietas est in
deum. ⁊ sanabiter relinquitur pater ⁊ ma
ter. quia perfectus est creature creator. Ca
ritas enim est sic ordinata. q̃ homo debet de
um diligere super omnia etiam super seip
sum. Et ideo pro nullius quantumcūq̃ ami
citia debet retardari. quin prosequatur ea q̃
pertinent ad honorem dei. Sub deo ⁊ pro
pter deum quicquid amatur: est amandum.
Unde Piero. Hic ordo in omni affectu ne
cessarius est. anima plus deū patre. anima ma
trem. anima filios. Si aūt necessitas venit: vt
amet parentū ac filiorū amor dei cōparetur
⁊ non possit vterq̃ seruari. et odiū in suos
pietas in deum est. Circa hoc primum ipe
dimentum sequendi christum. nota hic vile
exemplum. Cum enim quidam amore pro
pinquorū detentus. per hoc a sequela domini
esset impeditus quadam vice voluit apponere
remedium conuocauit eos ad conuiuium.
Et inter epulas rogauit vnū ex illis: quē ma
gis sibi fidelem esse credebat preceteris. vt
filium oliueret: digitum suum minimum
pro eo in ignem mitteret. Sed ille penam ti
meno hoc facere renuit. nec fidem quā simu
lauerit ei exhibuit. Et deinde ceteris omni
bus per ordinem similiter requisitis. idē qd
in primo etiam reperit in eis. Tunc proposi
tum suum aperiens omnibus dixit. q̃ ob so
lum amorē eorū hactenus a sequela domini
retardatus esset: si q̃ fidem in eis non inue
nisset amplius retardari nollet. ⁊ q̃ ipsi mini
mū membrū corporis noluerūt p eo ad ho
ram exponere igni transitorio nec ipse totū
corpus. ⁊ aiam pro eis exponere vellet igni
perpetuo. ⁊ valedicēs omnibus illis. recessit
ab eis. Deinde subiūgit de non diligēdo cor
pore propio plus q̃ christū. Et ponit sm im
pedimentū. qd̃ ē amor carnalis voluptatis.
dicens.((Et qui non accipit crucē suā quoti
die. ⁊ sequitur me. non est me dignus))q̃
nec meo psortio per gratiā. nec meo solatio
per familiarem presentiam nec meo gaudio
per gloriā. Ut enim dicit Berna. Delicata ē
diuina consolatio. ⁊ non datur admittenti
bus alienam. Crucem aūt accipimus cū p
pter fidem christi martyriū sustinemus. pas
sionem dñi per sanguinis effusionem imitā
do. aut cū penitentie vnus assumimus cōcu
piscētias carnis p eius afflictionē reprimen
do. aut cū primis cōpatimur. necessitatē illi
us nostrā cōpassionē putādo: In cruce enis
oia tormentorū genera designant. Unū Crux
a cruciatu dicit. ⁊ cruciari dicit. q̃ quolibet
modo affligit. Et quotidie ac semp crucem
portare debemus vt amorē xpi ostendam⁹.
⁊ semp nos xpm amare doceamus. Nō sunt
aduersa timenda. nō pspera ⁊ carnalia desi
deria sectāda. vt crux xpi seret. que necessa
rio i hac vita est sereda. Unū Aug. Crux dñi
nō tm illa dicitur. que tpe passiōis ligni affi
xione pstruitur. sed ⁊ illa que totius vite cur
riculo cunctarū disciplinarū virtutibus coapta
tur. Tota enim vita xpiani hois si bn euan
gelius viuat crux atq̃ martyriū est Ubi Cri
so. Crucē suā tollit. q̃ paratus ē ad omne pe
riculū pp deū. si necesse fuerit vsq̃ ad mortē

magisq̃ relinquere rpm. Ille talio. ⁊ si miseri
cordia dei cuadat. tamē quā ad ppositū suū
quotidie cruciat. Ideo etiā nihil tale passus
fuerit th mercedē accipiet. Uoluntas n. apud
deū remuneratur nō opus. q̃ voluntas ex ar
bitrio nostro pcedit. Opus aūt p dei gratias
cōsummatur. Nec Crisо. Et q̃ crucis acceptio
possit fieri sinistra intentione ideo additū est
((⁊ sequitur me)) nō mūdū per vitā cupiditā
tis. nō carnē per viam voluptatis. nō boleo
per fauorē ⁊ gloriā vanitatis. Dñm. n. sequi
tur licet crucē ferri videatur. qui non ppter
deū laudē ⁊ eternā intentionē sed ppter ina
nem gloriā ⁊ temporale lucrū aut cōmodā
sinitatur vsq̃ passionē. seu afflictionē carnē. seu
primo carnaliter cōpatitur: vt culpe eius fa
ueat. vel etiā, qui in angaria vt reta senū: cru
cē portat. Quia vero vt dicit Crisо. precepta
hec que iniungit onerosa videbātur. ponit ⁊
vtilitatem eoꝝ maximā: dicens Qui inuenit
aiam suā. i. hanc presentez vitā que causatur
abalienatione existente in corpore ⁊ querit eā saluā
facere. i. potius xpm ⁊ nomen eius negando
vel ab amore eius cadendo. vel quodcunq̃
opus iustitie deserendo vel etiā carnis desi
deria sectādo. vel aliqo verbo aut opere post
ponendo. q̃ vitā presentē temporaliter amit
tendo perdet eam eternaliter q: perdet vitā
eternā. Unde Remigius. Qui hanc presen
tem vitā ⁊ lucē ac eius delectationes ⁊ volu
ptates ad hoc desiderat. vt semper inuenire
possit istam quāseruare cupit: perdet ⁊ aiam
suā eterne damnationi preparat.((Et qui per
diderit))temporaliter((aiam suā)).i. vitam hic
animalem: ⁊ paratus est perdere eā ad mor
tem temporalem eam pro xpo exponendo. ⁊
oia xpi amore postponēdo. Et ideo sequitur
ppter me. i. diligendū in corde cōtinendus in
ore imitandū in opere non ppter se vt latro
nes: vel ppter fauorē humanū. vt superbi va
ne gloriantes: nō ppter temporalē mercedē
vt cupidi terrena sectantes((inueniet eam))in
futuro saluam. quia inueniet ⁊ accipiet pro
transitoria eternam. Unde Augu. Quisquis
propter deum hanc vitam que nūc corporis
viuificatione ex anima temporaliter morta
lis constat libenter desperexerit: in futuro eam
dem corporis non solum anime vitam eter
nam ⁊ immortalē recipiet. Dec Aug. Aiam
ergo in hoc loco pro vita psenti posuit. q: oia
vita nostra in anima est. Anima quippe dici
tur inquantus corpus aia siue viuificat spiri
tus dū ispirat. mens inquantū recordatur seu
meminit. animus dum vult. ratio dū rectum iu
dicat. sensus dum sentit. memoria dum recor
dat̃. voluntas dū consentit. Dec nomina pri

uersa sunt animus nec propter animus ponit
tur nisi pter effectū viuificationis. Unde
Aug. Anima ex corpore est q̃ animet corp⁹
ad viuendū. hoc est viuificet. Spūs est ipse
ais p spirituali natura. vel p eo q̃ spiret in
corpore. Spiritus ad subtilitatē dicitur ani
ma ad viuificationem. Eadem est substātia
sed pprietas diuersa. Nā vnus ⁊ idē spiritus
ad seipsum dicit ipse. ad corpus anima. Dec
Augu. Spūs ergo q̃ est subtilitas nostre ani
me. si deficiat ea q̃ sunt corporis in his per
dit totū bonū eius q: totū bonū ipse, nostre
anime est. i. auertendo se a carne. ⁊ abstrahē
do se a desiderijs cupiditatis. Sic enim vita
est passionis: ⁊ virtutis pfectū ⁊ exemplaris
ptingit superiora: ⁊ deputat ⁊ mādat. vt
sit honestas subiectū ⁊ obtineat sapientie spe
culū. Qui ergo animam. i. vitam presentem
in anima designatam. amauerit ⁊ amat inor
dinate in ea carnaliter viuere cupiendo. vi
de ⁊ dicitur animalis homo: perdet eam in
futuro. Reo enim perditur. que finem debi
tum non psequit. sicut medicina perdit. cui
per eam sanitas nō acquirit. ⁊ eodē modo
vita pfis. q̃ finaliter ad psecutionem vite eter
ne ordinat. recte pditur qū p ipsam ad eter
nā vitā nō pueniunt. q̃ illi ptingit. q̃ inordi
nate ipsam diligit. Et econtrario q̃ pdiderit
vitā pītis pp xpm negligendo. Talis enim
dicit pdere nō sm veritatem sz sm suam
opinionem: inuenit ei accipiendo p trāsito
ria eterna. nō dz ergo homo trahi a bono p
pter dulcedinem pīsis vite. q̃ est breuis ⁊ trā
sitoria: ⁊ ad merendū eternā vitā ordinata.
Finis. n. melior est his q̃ sunt ad finem. imo
ea q̃ sunt ad finem. non sunt nisi propter fi
nis assecutionem. nō de ipsis nō curatur. nisi
q̃ finis habeat pp q̃ nō est curādū de vita
pīti: sz de assecutione vite eterne. Unū Crisо.
melius est p tpe mori ⁊ in ppetuū viuere q̃
p tpe viuere ⁊ in ppetuum mori. Si ille pro
nobis mortuus est q̃ mori nō poterat nisi vo
luisset. quanto magis nos pro eo mori debe
mus. q̃ ⁊ si nolumus mortales sum⁹. Si do
minus pro seruo mortuus est: ⁊ hoc sine pre
mio vltius est vt seruus pro dño moriat ⁊
hoc cū pīnto. Unū ⁊ Augu. nō habebat ille q̃
re moreretur: ⁊ mortuus est. tu habes ⁊ qua
re mori dedignaris. Dignare equo animo
pati per meritū tuū. q̃ ille pandignatus est:
vt te a sempiterna morte liberaret. Circa pre
dictum fm impedimentus nota hic pro edi
ficatione exemplum. Nam cum quidam mo
nachus deuotione mouente vitā anteriā duce
ret. ⁊ parentes sui hoc cognito ad eū venīēt
et. ⁊ parentes sui hoc cognito ad eū venīēt
ret. ⁊ parentes sui hoc cognito ad eū venīēt
ret. ⁊ parentes sui hoc cognito ad eū venīēt
ret

sum: eorde ꝛ memorie cōmēdandū. Tāta ꝛ talia audiui ꝛ legi de vita eterna q̄ nō̄ curo talia audiui ꝛ legi de vita eterna q̄ nō̄ curo cui mihi cōstet. ꝛ qd expēdā p̄ ea. Qō dr dñs Math. de nō amare patrem ꝛ hꝫ: pluſ q̄ me xp̄m. hoc refert. Luce. audeo de odire: dicēs ((ſi quis venit ad me)). i. vult venire per fidē credēdo ſeruo. adiuc aūt ꝛ aiam ſuā)). i. animalitatem ſeruo. adhuc aūt ꝛ aiam ſuā)). i. animalitatē ſeruo. adh

bre.sine matre.sine genealogia. Ita tria significata tuerūt per munera magorum. per ((aurum))votū paupertatis.per mirram))castitatis per((thus)) devote obedientie humiliatis.Et veni in terram q̄ monstrauero tibi spāliter non dedero.q̄adhuc q̄diu sumus in hac vita non datur terra paradisi sed ostenditur.Et nota q̄ (sm Bedam)distat interrenūciare omnibus: ⁊ relinquere omnia Pauce enim.i.perfecte.ē relinquere omnia hoc est ea tpalia ⁊ curas mūdi postponere ⁊ solis eternis inhiare.cūcte aūt fideliter est renūciare oībus.hoc est sic gerere terrena: ⁊ tenere que mūdi sunt.vt tū per ea nō teneantur a mūdo sed tota mente tendāt ad celestia.Unde renūciare q̄erit omnib⁹ eis q̄ licite mūdanis vtūtur relinquere vero omnia perfecte est vt apostoli ⁊ suoꝝ sequatium.Omnibus ergo renūciat:qui q̄uis alicqua possideat-omnia tamen si necesse sit p xp̄i nomine amittere non timeat. Nam ipsi quoq; apostoli.⁊ vestimenta ⁊ calciamenta qualiacūq; habebāt.quibus tamen iam renūciauerant.q̄m si necesse esset ea simul cū ipsa vita perdere non timebant. Videtes igitur victum ⁊ q̄bus tegamur.his p̄cti sum⁹. Hoc enim(vt ait Bern.)est perfectio euangelica.Et sm hoc considera q̄ duplex est discipulatus xp̄i.Unus est necessitatis: ⁊ sic in primitiua ecclesia omnes dicebātur discipuli.q nūc dicūtur christiani.alius est supererogationis.quo quis xp̄m sequitur in cōsiliis euangelicis.Primo discipulatui necessariū est renūciare omnibus quantus ad effectum ne quis tra afficiatur ad bona temporalia: vt posponat eterna.⁊ amore temporalium superatus:ordine perverso diligat creaturas super creatorem. Secūdo discipulatui necessarium est omnia relinquere non solū quantum ad effectum:sed etiam quantū ad rem in effectu:sicut apostoli omnia relinquerunt per voluntariam paupertatē. Non ergo omnes tenentur omnia relinquere quantus ad effectū nisi perfecti.qui voto pauptatis sunt astricti.omnes vero tenentur renūciare omnibus quantū ad effectū.ne plus afficiantur ad ista q̄ ad deū. Similiter relinquēdi sunt parentes ⁊ propinqui sm carnes ⁊ amici secūdū seculum.q: aliter non potest quis esse christi discipulus quod quantum ad primū discipulatū intelligendū est sic q̄ homo huiusmodi propinquos ⁊ amicos nō amet nisi in ordine ad honorē dei. Et ideo si instigent ad aliqd q̄ sit ptra diuinū honorem.tūc sunt odiendi ⁊ relinquēdi. Sed quantū ad secūdū discipulatū relinquēdi sunt realiter quātum ad oēm conuictū mūdanū.etiam in licitis nīl quantū cedit ad honorem dei. Tertio relinquēdū est corpus proprium. ⁊ vita corporalis.q̄ significat dūo p ayam. Sm vnum sensum.cū ait.adhuc aūt ⁊ ayam suā vbi(vt supra dictū est)aya accipit pro vita animali. prout anima vivificat corpus ⁊ delectatur in eo.Et(sic sm Aug.)anima dupliciter est odienda.vno modo vt homo mortem pro xp̄o non timeat.vt cū xp̄o in ppetuū viuat. Alio mō vt huius vite delectationem respuat. vt voluptatem feliciter in regno dei inveniat ⁊ vtrūq; horum est necessariū si velimus esse discipuli christi quantū ad discipulatū vtrūq;.nam primo discipulatui necessariū est: vt qui in caula fidei interrogatus ⁊ exactus: mori pro christo non timeat.Sm preparationem animi quantū ad primū:⁊ in delectationib⁹ corporalibus ad peccandū nullatenus acquiescat quantū ad Sm. Secūdo aūt discipulatui necessariū est:vt quis etiam non exactus cū de fide agit ad mortem se offerat: ⁊ hoc quantū ad primū. Rursus quantum ad Sm huic discipulatui conuenit:vt q̄ p̄ solū nō frangat delectatione carnali: sed etiam vt corpus non nutriat propter voluptatem sed propter solam nature necessitatem: nec hoc propter se is pp honorē diuinū vt ex hoc deo expeditius seruiat. Ita q̄ homo imaginetur quasi deus sedeat in mente: expetendo corporis necessaria tanq̄ sui mācipij: ⁊ sic quicq̄d homo de cibo vel potu sumit. p hoc intē dat nō solū sue necessitati subuenire: is et deo dat nō solū sue necessitati subuenire: is ēt deo principal'r ministrare ⁊ ppinquare pro sui mācipij sustentatiōe.Similiter est intelligēdū de quolibet cōmodo corporali. Quarto relinquenda est aya ppria accipiēdo p nobilioꝝ vt aie.qualis est volūtas.⁊ sm hoc in ppōsito relinquere aiaꝝ nihil est aliud q̄ voluntatē ppriā relinquere:⁊ eā diuine voluntati cōformare.Quod ptingit dupliciter.Sm duplicē discipulatū.Uno modo quātum ad diuina p̄cepta q̄bus hō non vult aliqualiter p̄traire.⁊ hoc est necessariū primo discipulatui.Alio modo quātū ad queuis diuina bñ placita:q̄bus homo volūtatē suā inquantū scit ⁊ pōt p eā conformat. Ita q̄ aīus quasi sui ⁊ omniū exteriorū oblitus: se totū in diuina volūtatē trāsformet iuxta illd verbū dñi: q vult venire post me((abneget semetipm.)) Ubi dicit Basi.q̄ abnegatio sui ipsius est totalis sui oblatio.⁊ recessus a ppriis voluntatibus.Et isto modo relinquere aiam ppriaꝝ p̄cepit secūdo discipulatui.Et nota q̄ hec oīa p̄dicta ppter xp̄m relinquenda:cōprehēdūtur in professione religiosorū.etiā hoc modo

⁊ aliter q̄ supra. Nam relicto rep exteriorū ac et ppinquorū ⁊ amicorū cōpriehēdunt in voto volūtarie paupertatis.relictio vitecarnalis ⁊ delectationis corporalis intelligit̄ involuntas castitatis.relictio ppie voluntatis intelligit̄ in voto obedientie. Oratio.

Omine iesu christe splendor patere
ne glorie mitte in me ignē ⁊ feruorē
spūssancti.vt accendat ⁊ augeat ac
perficiat in me caritas dei ⁊ proximi.Da mihi affectionē carnalis ppinquitatis ⁊ amoris corporalis delectatiōis oīno relinquere.teq̄ sup oīa diligere:ac preconsiderationem ⁊ discretionē in omnibus agendis habere: ⁊ nūq̄ in securitate virium vel meritorū meorum confidere:sed legationes tuas impā: ⁊ bonorū operū semp ad te mittere. pacēq̄ a te petere ⁊ reportare.Da ēt mihi vt omnibus renūciem ex affectu: ⁊ omnia relinq̄ in effectu: vt sic tuus verus sim discipulus.Amen.

¶De consolatione discipulorū inter omnia preceptorum.Capitulum. lv.

¶ Uia uero dñs separat discipulos ab amicis ⁊ temporalibus bonis dat eis pro consolatione alios qui eos caritative suscipient ⁊ ipsis domos suas aperient:ac necessaria ministrabunt vite propter spem retributionis eterne dicens.((Qui recipit vos))corporaliter((me recipit))spiritualiter((⁊ qui me recipit:recipit eum qui me misit.))Simile alibi dicitur.vbi dicitur((Qui accipit si quem miserorme accipit. Qui autem me accipit:accipit eum qui me misit.))Quia inquit vos membra mea estis. ⁊ ego in vobis sum qui recipit vos: me recipit. Similiter autem quia((ego ⁊ pater vnus sumus.⁊ ego sum in patre.⁊ pater in me est))qui me recipit in membris meis((recipit eum qui me misit))scilicet patrem.Et per consequens etiam recipit spiritumsanctum: qui cum patre ⁊ filio per gratiā inhabitat recipientis mentem.Unde manifestum est:q: ⁊ patrem ⁊ filium totamq; trinitatem recipit: qui dei nūcium venerat.⁊ recipit.qui vero de ministerio iniuriam facit:deo omnipotenti ⁊ trinitati inseparabili iniuriā facit.Et certe hoc magnum est premium.q̄ tu recipiendo hominē:efficiaris totius trinitatis habitaculū. Et p hoc hortat eos:q discipulos ⁊ nuncios suos recipiāt:ostendens magnitudinem premij q̄ habebāt.Unde Crisosto.Seipsus posuit in eis:vt ad susceptionē eorum omnem christianum populum provocaret. sibi tamputans acceptum.q̄ eis fieret datum. Dec Crisostomus.Sed studeant predicatores ⁊ discipuli domini vt se tales exhibeant q̄ ceteri bonorū operum eorum exēplo provocati: beneficia caritatis libētius eis impēdāt. Unde cū qdā in p̄dicādo exclamationē nō modicā faceret de hoc q̄ caritas ⁊ affectus hominū multorū ad deū ⁊ ad sanctos eius defecisset. ⁊ q̄ xp̄o suā marthā in mūdo iam nō inueniret.q̄ tot vt olim obsequia sibi faceret post cōpletū sermonē quedā matrona devota ipsius adūjt.eiq; quasi iubilomachando dixit.o frater si martha nūc vt olim inueniret suū xp̄m vtiq; xp̄o nūc quoq; sicut olim inueniret suā marthā.intendens q̄ si qdā de p̄dicatoribus essent sicut deberent.adhuc essent qui eis cū oī deuotione subuenirēt.Et vt in suscipiēdis discipulis vnusquisq; credentiū xp̄m. se suscipere arbitrarei:adiungit((Qui recipit ppha tā))nō simpliciter sed((in noie prophete))((⁊ iustū))nō simpliciter sed((in noie iusti)).i.nō ex affectu carnis.seu ppter cōsanguinitatem vel affinitatē.aut q: amicus est seu cōpatriota vel huius.nec ppter lucrū vel cōmodū temporale.q: sic nō recipit eū pure in dei vel prophete seu iusti noie:sed q: dei minister est.ac xp̄i fidē prophetat ⁊ nūtiat.vel iusticie opere facit mercedem prophete.vel iusti a deo. Cuius propheta ille est.⁊ qui hunc iustificat:recipit recipitur eni,quis dupliciter intuitu doctrine sue.sic dicit prophetā vel intuitu bone vite sic dicit iustū merito prophetie ⁊ iusticie mercedē accipiet.qui in tantū prophetiaꝝ iusticiam diligit.vt oībus hoībus ex affectu seruiat in quibus prophetiam vel iusticiam esse cognoscit.Naꝝ quasi operarios in prophetia ⁊ in operibus iusticie sibi cōstituit, dum sua largitate eos sustentat.ne propter inopiā deficiant.Qui enim spiritualia dona habentibus temporalia subsidia tribuit in ipsis spiritualibus donis eius collaborat.⁊ cooperator existit.⁊ iccirco cū illis apud deū p̄mia habebit.⁊ princeps meriti eorum erit. Similiter qui sacerdotes pro xp̄i nomine.⁊ q: sacerdotes sunt veneratur ⁊ recipit.mercedem sacerdotij habebit.Et andē itaq; mercedē habebit recipiens de receptione qui prophetā de prophetia ⁊ iustus de iusticia. ⁊ sacerdos de sacerdotio. ⁊ potest esse equalitas q̄tum ad mercedem substantialem si equali operentur caritate.Ubi Crisō.Prophete doctores intelliguntur.iusti autem omnes xp̄iani prophete ergo nomine voluit ostendere oēs p̄dicatores xp̄i. iusti aūt nomine oēm hominē xp̄iānū. In nomine prophete idest quasi prophetā xp̄i.in noie iusti.i.quasi iustus xp̄i seruum

Quales aūt mercedem habet ille qui ꝓpter deū peregrinat talē mercedē ꝑ⁹ ⁊ iste suscipit pp deū pegrinātē ⁊ nūt ambo equales. ⁊ ille ꝙ ꝓpter deū laborat ⁊ ute ḡ pp deū laborā te retribuet. vtpote suscepīti sacerdotē sacerdotis habes mercedē. suscepīsti laicū imitū laici imitī habes mercedē. Dec Xr̄i. ñ ergo oī bus sufficis. oī petenti ⁊ indigēt sine p̄sonarum electiōe tribue. des nature vel gratie nū ꝙrulpe. Si nō omnibus sufficis deo tantus gratie. nutra illud deliquet elemosina in manu tua donec inuenias. nī si op⁹ fuerit pauce fame morientem. alioquin si nō pauerit ecciderit. Et fm hiero. ne ḡ posset sup portare me retinet ꝙ hospitalis esse non possus. hanc excusationem leuissimo p̄cepto deleuit dicens (Et quicūq; potum dederit) non dico alis (vnū) nō plurib⁹) ex minimis meis)) non solum maioribus (calicem) non lagenam (aquē) non vini (frigide) non calide (si nomine discipuli)). i. intuitu illo quia est discipulus meus ⁊ fidelis denuncians fidē xp̄ianis (amen dico vobis)). i. fideliter ⁊ certitudinaliter promitto ((non perdet mercedem)) ḡ ex bono affectu potius meruit quā ex actu quia ⁊ actu meruit ⁊ affectu. Nō enim inquit de maiori obsequio: sed de minimo quoq; mercedem suscipiet. quicūq; in nomine discipuli vobis seruierit. Hoc aūt de aqua frigida dicit. vt nemo excusetur excusando se per inopiam. Nō. n. ait aq̄ calide. ne in calida ⁊ paupertatis penuria. de lignorum occasio quereret. Et tō qui nō ḥz vsi aquā calefaciat. saltem frigidam. det pro deo petenti. Quilibet ergo quātūcūq; pauper pōt aliqua pietatis opere facere. quia pōt aque frigide potum dare. in his enim que dāntur pp xp̄m: non tm pensatur quātitas bone voluntatis ex qua datur: nō ḡtū des. sed ex ḡto attendit de⁹. Utrūq; quidem attendit. sed potiꝰ. hoc ḡ illud. Ait Xr̄i. Uere iustus iudex. ḡ enim ⁊ pro verbo ocioso cōstituit penā: iustū erat vt p aqua frigida daret mercedem: frigidam aquā ideo dixit: vt nec calefaciendi ꝑpendat laborem: non quia aliquid est ꝙ dantī habz mercedē sed q⁹ magn⁹ē ꝓpter quē dat. ḡd enim si aliquid amplius voluit dare ⁊ nō potuit. nōḡd iustū ē vt fm modicū opus angustet fm opus. Nō ergo oēs pauperes volentes benefacere cōfortat: ita nolentes benefacere: irrecusabiles reddit. Qui enim aque frigide mercedē pitiuit. puto ꝙ sine opere vnde voluntatē reddet mercedem. Dec Xr̄is.

Et nota ꝙ triplicē recipiēdoꝝ differentiā ponit. Apphetaz: ⁊ iusti. ⁊ minimi discipuli. In pphetā progatiua doctrine i iusto progatiua vite. in minimo discipulo progatiua supererogatiōis. Sc̄m glo. in minimi sunt. ḡ nil penit⁹ ex hoc mūdo hūt. Et tō iudicio cū xp̄o erūt. Ultimo ād logitur de receptione discipulor. ꝙ hoc p̄cipaliter intēdebāt quasi ex p̄missis cōcludere vīs. Adaior ē imitatio discipuli ad magistꝝ ḡs pphete vel iusti: ꝙs illoꝝ receptio remunerabit. a xp̄o. ergo multo pl⁹ discipuloꝝ xp̄i receptio. Magno ergo affectu recipiendi sunt discipuli ꝓpter xp̄m. ḡ tā minima beneficia nō euacuat a mercede. Ea. n. que fiunt xp̄i fidelib⁹ reputat sibi fieri xp̄o: ⁊ hoc tā in factis malis sicut ibi saule saule gd me ꝑsequeris ideſt fideles meos. qnā ēt i bonis sicut ꝑs hic ex p̄missis. q⁹ dicit se esse receptū in discipulis suis. Un̄ benedict⁹ in regula. Oēs superuenientes hospites tāḡ xp̄s suscipiantur q⁹ ipse dicturus ē ((hospes fui ⁊ suscepistis me)). Oibus venientib⁹ siue discedē tibus hospitibus inclinato capite xp̄o in eis adoretur: qui ⁊ suscipitur. Pauperum ⁊ peregrinorum maxime susceptio: omni cura solicite exhibeāt. q⁹ in ipsis magis xp̄s suscipit. Infirmoꝝ cura ante oīa ⁊ super omnia adhibende ē. sicut re uera xp̄o. ita eis seruiatur quia dicit ((infirmus fui. ⁊ visitastis me)) ⁊ ꝙ ((fecistis vni de his minimis meis mihi fecistis)). Dec benedic. Igitur vt dicit Xr̄isost. caueam⁹ ne si nos duri in hospitum receptiōe fuerimus: post hāc vitā nobis hospitia sanctorum denegentur. Deinde ad commendandam obedientiam subiungit. Qui vos audit me audit: ⁊ ḡ vos spernit: me spernit.)) ḡ autem me spernit ((in vobis spernit eum ḡ me misit)) scilicet patrem. quia ego ⁊ pater vnū sumus. Doc addit saluator ad ostendendum ꝙ doctrina discipulorum ei⁹ est deuote ⁊ reuerenter audienda. saltem ꝓpter reuerētiā ipsius dei. cuius p̄cipaliter est hec doctrina. Quia enim xp̄s in discipulis. pater ho in filio ⁊ filius in patre ē. nō pōt honorari sine alio vel contēni. Igitur in audiendo euangelij predicatores. sciat se quilibz non viles personas quaslibet audire vel spernere: sed ipm dominum saluatorem ⁊ suum patrem. In discipulo enim magister auditur: ⁊ in filio pater honoratur. Quicunq; ergo eos: qui sacerdotes audire contemnit. ⁊ eorum verbis ⁊ exhortationibus acquiescere despicit saltem deum ipsum nō paruipēdas: ⁊ eū audire nō fastidias. Si despicis audire sacerdotē: audit vel dominum in eo loquētem. per eū te amonētē. ⁊ ad vitā reducētem. Jn sacerdotibus enim ⁊ discipulis xp̄o loquitur. ⁊ in eis honorat vel cōtēnitur. Un̄ apostolus. Qui ex honorat vel cōtēnitur. Un̄ apostolus. Qui exp̄imētū querimo ei⁹ qui in me logī xp̄s. noli ita spernere discipulos ⁊ nūcios xp̄i: ne ad illū ꝑueniat ꝙ illis feceris. imo noli deū spernere in discipulis ⁊ nūcijs suis. his ergo xp̄o nos instruit. vt p̄ceptis ecclesie ⁊ platoꝝ obediamus. ne ad deū perueniat iniuria ḡs illis fecerim⁹. Et tō quilibet sic missū ⁊ ꝓpositus accipiat. vt in eo mittētem⁹ ⁊ p̄ponentē attēdat. vt in petro xp̄m. i. in seruo dīz: in xp̄o patrē. i. in vnigenito genitorē. ⁊ deo ac plato. nō in his q̄ expresse docent vel dicūt. ſz in his q̄ nouerit eoꝝ p̄cise esse voluntatis vel consiliꝝ obediat. Un̄ aug. magna est vtilitas his iubenti deo ēt incognita tussionis rōne seruire. Jubendo enim deus vtile facit qcqd iubet meruerit. de quo metuendum non est ne nō profutura recipiat. Nec fieri potest vt voluntas ꝓpria non grandi ruine pondere supplantet hominem cadat. si eam voluntati superioris extollendo p̄ponat. Et iterum suam voluntatem homines faciunt non dei quando faciunt ꝙ volunt. non ꝙ iubet deus vt diuine seruiant voluntati: quando autem ita factū ꝙ volunt. quāuis volentes agant ꝙ agōt: illius tamen voluntas est a quo p̄parat ⁊ iubetur ꝙ volunt. Uoleno fac ꝙ iuberis: atq; ita ⁊ hoc facies ꝙ vis ⁊ nō volūtatē tuā facies: sed iubentis. Unde ⁊ ber. spiritū discretionis nihil ita extinguit sicut ꝓpria voluntas. Voluntatem dico ꝓpriam que non ē cōis cum deo ⁊ hominibus: sed nostra tātū. i. quando ꝙ volumus. non ad honorez dei: non ad vtilitatem ꝓximi. sed ꝓpter nos ipsos facimus. non intendentes placere deo ⁊ prodesse ꝓximis. sed satisfacere nobisipsis. Dinc contraria caritas est que est de⁹. qd enim odit aut quid punit deus ꝑter voluntatem ꝓpriam: cesset voluntas ꝓpria ⁊ infernus non erit. Ut autem ait hiero. Tantū virtuti adijcies quātum voluntati subtraxeris: ⁊ ergo non confidas in orationibus ⁊ operibus ꝓpriis: contempto mandato superioris: quia (vt dicit aug.) Citius exauditur vna oratio obedientis. ḡs decem millia cōtemptoris. Et ideo (vt dicit Ber.) grande malum est ꝓpria voluntas qua fit vt bona tua tibi bona non sint. Quando vero magis. ⁊ quando minus meritoria sit obedientia: ostendit ego. Obedientia aliquando si de suo aliḡd habeat: nulla ē: aliqñ aūt si de suo aliquid si habeat minima: nam cum huius mundi successu precipitur. cum locus superior imperatur. ꝙ qui ad perciplenda hec obedit. obedīe tie sibi virtutē euacuat. si ad hec etiam ex ꝓ

ꝓlo desiderio anhelat. Nec enim se sub obedientia dirigit. qui ad percipiēda. huius mūdi prospera. libidini ꝓprie ambitionis seruit. Rursum cum mūdi despectus p̄cipitur cū probra adipisci. ⁊ contumelie iubentur nisi hic ⁊ ex semetipso animus apetat. obediēne sibi meritū minuit. qui ad ea qua in hac vita despecta sunt: inuitus nolensq; descendit debet ergo obediēntia ⁊ in aduersis ex suo aliquid habere: ⁊ rursus in prosperis ex suo aliquid omnino nō habere. quatenus ⁊ in aduersis tanto sit gloriosior. quāto diuini ordini etiam ex desiderio iungitur. ⁊ in prosperis tanto sit verior: quanto a presenti ipsa ḡs diuinitus percipit gloria. funditus ex mente separatur. Nec Greg. Ut antez dicit Bernar. tria vincula debet habere vera obediētia vi delicet celeritatem in tussione. iocunditatem in labore. perseuerantiaz in operis exercitatione. Quantum vero bonum sit obedientia ⁊ per oppositum quantum malum in obediētia. ostendit Aug. dicens. Perfecte deus euidenterq; monstrauit. quantum sit bonū obedientia cum hominem in paradiso positum ab ea reprohibuit que nō erat mala. sola ibi obedientia potuit tenere palmas. sola inobediētie incidit penam. Unde ⁊ Bernar. Jnobedientia deum offendit. angelos alienat. eicit a communione sanctorum. vitam eternā amittit gaudium facit demonibus. eternum meretur supplicium. Et iterum non habit in obedienti copiam sui. tantus amator obedientie qui maluit mori ḡs non obediret. ⁊ ne perderet obedientiam. perdidit vitam. Dec Bernardus Luz ergo consummasset iesus sermones predictos precipiens duodecim discipulis suis. modum scilicet predicandi ⁊ viuēdi predictum. transit inde vt doceret ⁊ predicaret in ciuitatibus eorum scilicet discipulorum. quarum domini non erant. sed in quibus nati vel enutriti seu morati fuerant. hoc est vt predicaret iudeis quibus missus erat. Predicans itaq; ibidem iudeis non samaritanis. non gentibus. fecit quod docuerat ⁊ mandauerat discipulis. vt secundū promissa prius offerretur iudeis occasio salutis. Dic ergo dat maioribus prelatis exemplum. vt ipsi predicare non desinant. quāuis alios desistinent ad predicandum. ne alijs laborantibus ocioſi fiant ⁊ bonum gloriosum fructuz perdant. Sed heu hodie multi preclari vicarioos non adiutores querunt. ⁊ quiescere non collaborare volunt. opinātes quod sic sue ⁊ subditorum anime requiescant in pace. Jmmo quod peius est predicatiōibus obmissis. quidam vacant guerris ⁊ pugnis. ⁊ qui p̄

dicando deberẽt animas vinificare guerras faciendo. nõ timent ꝛ corpora ꝛ animas perimere. ꝛ sic leges extrinsecus manib⁹: sed pollutis intrinsecus cordibus ad altare accedere. Ubi Crisõ. cum consummasset iesus precipiens discipulis suis. exijt ad predicandũ ne laborantibus discipulis ociosus esset magister. Non enĩ vicarios operis sui illos ordinauerat. sed adiutores. Et ideo festinãb⁹ mercenarius necesse erat vt amplius ipse paterfamilias festinaret. nã in secularibus qui fuerit maior aut clarior. ꝛ habuerit secus se minores aut subditos. adeo ofa q̃cunq; necessaria fuerint ipsi adimplẽt. ille ẽ in suo honore cõstitutus tantũmodo iussionibus pest ab oi labore securus est. In spiritualibus aũt viris nõ est ita: sed qui maior ẽ, maiorẽ habet laborem. Ideo predicantibus apostolis amplius laborabat xps. Dilerat enim illos quasi solradios suos: quasi rosa suauitatis odores: q̃si ignis scintillas suas disperfit. Ut sicut sol in radijs suis apparet. sicut rosa in odoribus suis sentitur. sicut ignis in scintillis suis, aspicitur. sicut in illoꝝ virtutibus xpi potentia cognoscatur. Quis enĩ videns discipulos suos bene instructos. non scientiã magistri collaudet. Aut opera eoꝝ magna cõsiderãs. nõ potentiã admiretur auctoris. Faciebat enĩ xps miracula: faciebant ꝛ discipuli eiꝰ: ꝛ inter mirabiliũ operationes maior virtutũ fama crescebat. Nec Crisõ. Euntes aũt duodecim discipuli circuibant per castella. euangelizantes nõ solũ procurationem recipientes. ꝛ curantes in anima, ꝛ corpore nõ malo exemplo occidentes. ꝛ hoc vbiq; sine personaruꝫ acceptione. Exierunt ab arte cõtemplationis ad actionẽ predicationis ꝛ curationis inducendo homines verbo ꝛ exemplo vt penitentiã agerent de peccatis. Sed heu multi hodie exeũt a latebris peruersę cogitationis ad actionem iniquitatis corrumpendo homines verbis ꝛ exemplis malis.

Oratio.

O Omine iesu xpe magister bone. da mihi prophetas. ſ. qui doctrina te pdicant. ꝛ iustos qui bona vita te demonstrant: ac discipulos ꝛ nũcios tuos: qui te quomodo denunciant. sic pro nomine tuo venerari ꝛ recipere ac eis caritatis obsequia ꝛ beneficia impendere vt mercedem: cuꝫ eis merear te donante meritis eorum obtinere. Da mihi etiam domine deus meus prelatos predicatores ꝛ sacerdotes reuerenter audire: ꝛ eorũ ammonitionibus obediendo acquiescere: vt cum veris obedientibus valeã apud te gratiam inuenire. Amen.

¶ De questione Johannis baptiste ꝛ eius cõmendatione. Capitulum.lvj.

((Johannes)) autẽ Baptista in vinculis ꝛ in carcere ꝓstitue⁹. cũ pdiscipulos suos magis inuidia q̃ simplici corde stimulatos. audisset opa ꝛ miracula. q̃ faciebat xps. plus de discipulorũ salute q̃ de suo periculo solicit⁹ ((mittens duos de discipulis suis)) dubitãtib⁹. vt ipsi reuersi crederẽt ab alijs: qz in ore duoꝝ vel triũ testiũ stabit oẽ verbũ ((ait illi)). ſ. xpo per discipulos suos missos: quasi diceret. si mihi nõ creditis: q testimoniũ de xpo phibui. vel ipse dicite ei. ((Tu es q vẽtur⁹ es)) xps. ꝛ mel fias in lege ꝓmissus: q debes saluare israel ((an alium expectamus)) ad saluãdũ. Jo. iterpretatur gratia. Jo. ergo in vinculis est. cum gratia in aliquo vinculis mũdi vel carnis vel peccati: ligata tenẽt ne ꝓficiat. Deu multis hodie Jo. tenẽt in vinculis eoꝝ⁹. n. carcer ẽ impediens hoiem a cõtẽplatione veritatis. nã aũt ipse Johannes dubitauit nec dubitãdo quesiuit. qui de xpi presentia in vtero matris exultauit: qui ei etiam ad baptismũ venienti dixerat ((ego a te debeo baptizari, q tu venis ad me)) ꝛ in baptismo eum per columbaꝫ descendentem ac per patris vocẽ ꝛ testimoniũ agnouit ꝛ postea digito demõstrauit; q ẽt p xpo ac fidei eius ꝛ iustitia positus est in carcere. ꝛ paratus morẽ sustinere. sed morẽ dubitantis gerẽs. quesiuit vt discipulorũ dubitationi cõsulẽdo. eos per xpm ꝛfirmaret ꝛ xpi discipulos faceret quos de xpo adhuc dubitãtes nouerat ꝛ videntes signa ꝛ coercẽti dictis crederent. Scãdalũ enim patiebantur. q: iesum preponi ꝛ preferri suo magistro audierãt. Unde aug. ((Jte dici te illi)). Nõ quia ego dubito. sed vt vos instruã. Q vẽgo soleo dicere: ab ipso audite. audistis ꝓconẽ ꝛfirmamini ad iudicẽ. Uñ ꝛ Hyl. Jo. igit̃ ñ sue: ſ discipulorũ ignorãtie cõsuluit. Ut enim scirent nõ alium a se predicatũ ad opa eiꝰ intuẽda discipulos suos misit. vt auctoritatem dictis illius opera cõferrent nec xps aliuꝰ expectaretur q̃ cui testimoniũ opa prestitissent. Unde etiã Crisõ. Johannes in carcere scies esse iam in exitu constitutum volebat discipulos suos christo adiungere. tẽq̃ ꝛprouidus pater moriens filios suos consignet fideli tutori. Desiderabat enim viuens plenam fidem videre discipulorum suorum. ꝛ sine dubitatione aliqua credentes christo. Sicut pater moriens si viderit filios suos bonis moribus ornatos. ꝛ omni sapientia perfectos quasi securꝰ⁹ moritur. nihil de cetero timẽs de illis. Sic ꝛ Johannes volebat discipulos suos perfectos videre in christo. vt io

cundius moreretur. Dagio ẽt nõ sicut pater filios suos cõmẽdauit xpo quasi tutori. sed q̃ si pedagogus alienos filios quos ad xps accepit vt erudiet: eruditos volebat xpo reddere quasi proprio patri iporũ. Ideo interrogabat per discipulos suos nõ vt ipse accipiens rũsũ a xpo audiret ꝛ disceret sed vt missi discipuli oculis suis viderent opera eiꝰ ꝛ crederẽt Misit Jo. discipulos ad xpm. vt miracula eiꝰ viderent. qui tot fecit. vt paucorũ animas lucraretur: qz melior est apud deũ vnꝰ iustꝰ q̃ totus mũdus peccatorũ⁹ plenꝰ. hec Crisõ. ſ (scõm greg.) querit Johannes per discipulos. tu qui venisti in mundo nascendo: es tu venturus ad inferos morendo: ꝛ potest dici q̃ non simpliciter dubitauit de descensu ad inferos. sed de descensu in anima ꝛ corpore ad eos. Jesus autem amouit dubitationem discipulorum ꝛ ostendit eis primo factis. ꝛ postmodum verbis: quia ipse esset xps scõm illud cepit iesus facere ꝛ docere. In quo predicatores ꝛ doctores instruxit. vt non solum verbis. sed etiã factis doceant. In eoꝝ enim pñtia ꝛ mysteriorum qui tibi aderant cecos surdos claudos ꝛ leprosus curauit. ꝛ alia miracula fecit. populo predicauit. cuius euangelium primo pauperes receperunt qz pauperes ꝛ humiles magis credunt euangelio q̃ diuites. Et per hoc respondet questioni Johannis vel magis discipulorum eius: ostendẽs per miracula soli diuine virtutip ossibilia q̃ ipse esset vere xpus. Nec enim plenum perhibeant ꝛ testimonium q̃ esset dei filiꝰ. Naꝫ ꝛ si ante euangelii aliqui similia egerũt rari tamen fuerunt. ꝛ sua auctoritate ꝛ iussiõe. ſ ministerio ꝛ oꝝone. hec fecerunt. Uñ dicit ꝛ respondens Jesus. ſ. verbis ꝛ factis ait illis. ((Jte ꝛ renũciate io. que audistis)) ab alijs añ q̃ veniretis ((ꝛ vidistis)) presentialiter ad pceptum meum fieri posẽ̃q̃ venistis: ꝛ vos de me certificemini per eum: potiusq̃ ipse. vel que audistis in predicatione: ꝛ vidistis in miraculorum operatione. Quasi diceret. Uidetis me: agnoscite me: videtis facta: agnoscite factorem. Cecos illumino mortuos suscito. pauperes ad fidem conuerto ꝛ cetera facio: que me facturum prophete nunciauerunt. ((Ipsa opera que ego facio testimonium perhibent de me)). Unde ((si mihi non creditis. vel operibus credite. ((Conferte opera que i me vidistis. cum prophetarum oraculis que legistis. vt ꝛ me illum de quo dixerunt eẽ cognoscatis ((. Ceci vident)) vt impleatur illud propheticum ((tunc apperiẽtur oculi cecoꝝ)) ((Claudi ambulant)) vt impleatur illud ((tũc saliet sicut cervus claudus)) ((Leprosi mundantur vt impleatur illud ((Mgnores noster ipse tulit. cuius liuore sanati sumus)) ((Surdi audiunt)) vt impleatur illud. ((ꝛ aures surdorum patebunt)). Mortui resurgunt ((vt impleatur illud viuent mortui interfecti mei resurgent)) ((Pauperes euangelizantur. i. per euangelium instruuntur ꝛ illuminantur: ꝛ ad fidem conuertuntur. vt impleatur illud euangeliste: vel ad annunciandũ pauperib⁹ misit me. Fit aũt potius⁹ mẽtio de pauperibus q̃ de diuitibus. quia pauperes conuertuntur facilius. Ubi Piero. pauperes autem euangelizantes intellige. vel pauperes ipũ vel certe opibus pauperes. vt nullã inter nobiles ꝛ ignobiles. inter diuites ꝛ egenos in predicatione distantia sit: narrate ergo Jo. que quidem audistis in prophetis per messiam fienda. vidistis modo per me impleta. ea. n. tunc agebat christus que prophete loquẽtes de tempore messye predixerant eum facturũ subtiliter ergo respondit. innuens talem rationem. Qui operatur opera: omnem naturę facultatem excedentia. ꝛ que ꝓphete predixerant de xpo. ille profecto est christꝰ ſ ego talia operior. ergo ego sum. Utiliter ergo ad Johannis discipulos respondit dominus potius per opera q̃ si dixisset ego sum. vt ipa opera eius manifestarent eis q̃ ipse eẽt messyas potiusq̃ verba. quia testimonium quod est a rebus ꝛ operibus. credibilius ꝛ validius ẽ testimonio quod est a verbis. ꝛ validior est vor'operis q̃ sermonis. noluit etiam apertis verbis dicere. ego sum propter arrogantie vitande exemplum. sed tamen euidentissime ostendit se esse illum. de quo querebant eus. Moraliter per se opera christi mirabilia hic posita quibus liberauit homines a corporalibus defectibus: possunt accipi ser mala a quibus quotidie spiritualiter liberat animas. Cecitas est ignorantia ꝛ error: rationis eligentis Claudicatio est infirmitas ꝛ curuitas affectionis meuentis. Lepra est concupiscentia ꝛ immunditia concupiscentie carnalis. Surditas est malitia ꝛ durities obstinata mentis. Mors est separatio anime a deo per mortale peccatum. Paupertas est defectus gratie ꝛ virtutum. Dec ser mala ꝓ magna parte nobis ex peccato primi hominis inflicta tollit fides ꝛ predicatio xpi deuote accepta nam ratio illuminatur. affectus certificatur. concupiscentie ardor extinguitur. obstinatio frangitur. peccatum fugatur. ꝛ gratia conferur: quidam enim sũt ceci per ignorantiam. quos liberat xps illustrando mentem ad diuinorum cognitionem. quidam sunt claudi in affectu prauę voluntatis q

bene vident quid agendū sit & quo derelicto mundo xp̄s sequendus esset: sed nolūt. sequi mundum partim xp̄m claudicantes in duas partes. s. versus deū & mundū. quos liberat xp̄s disponendo mentem ad divine voluntatis expletionem. Quidam sunt leprosi luxurie que corpus & aiam maculat vel alterius peccati contagione: quos liberat xp̄s deprauando mentem omnino de a culpabilibus defectibus quibuscūq. Quidam sunt surdi per cordis duritiem & immisericordiam. siue ad p̄dicationis vocem. siue ad pauperū clamorem quos liberat xp̄s inclinando mentem ad verbi dei & pauperū ob auditionem. Quidā sunt mortui per peccati mortalis obstinationes quos aliberat xp̄s vivificando & renouando mētem & hominem interiorem: quidam sūt pauperes a celestibus gratijs & virtutib⁹ nudi & miseri. quos xp̄s liberat ditando mētem gratijs & vestiendo virtutibus. Ista autez miracula spiritualia sunt maiora q̄ corporalia. magis. n. est (sm Aug.) iustificare impiū q̄ creare terram: plus est iustificare animam in eternū victuram q̄ suscitare carnem iterū moriturā. plus est in alia reformare imaginem dei. q̄ in corpore reformare materiā nostri lūmi. Deinde dñs subiūgit ((& beatus est q̄ non fuerit scandalizatus in me)). s. infirmitate & humanitate mea dubitādo de deitate & divina potentia. credendo me purum hominem esse. q: me videt impassibili carne. Beatus qui me pati viderit & nō me negabit cuius fidei nihil temptamenti affert crux. mors & sepultura. Usi & latro fuit beatus. q: nō fuit scandalizatus. Quasi diceret. Licet operer vt deus mirabilia. q: tamen vt hō sum crucifigendus. Cauendū ēvalde hoibus ne in me morē despiciāt. qui signa veneranē. Et bene dixit in me: nō a me: q: xp̄s numq̄ fuit causa scandali active. sed potuit eē quodammodo materia scandali & occasio. Usi & dicit petra scandali petra eni nulli scandalizat. q: naturae sue debitum facit sed de petra cecus vel incautus scandalizatur qui leditur. In hoc ergo dominus inter nuncios. Johannis qui eū xp̄m nō credebant: percutit. & a perfidie scandalo castigat. Hoc enim induxit vt Johannis discipulos ad se traheret. quib⁹ eo offendebantur. q: Johannes in operibus maiorē arebat. Quasi eis diceret. Videte ne scandalizemini in me. & ne in aliquo de me minus sentiatis. Sicut autem p̄cursor intendebat amouere a discipulis dubitationes de christo. sic saluator vice versa a turbis de p̄cursore commendans eum multipliciter turbis que nesciebant mysterium secretum. seu causam interrogationis. ne turbe suspicarentur Joānē male motū fuisse. & ideo discipulos misisse. ac p̄ hoc minus crederent p̄terito testimonio Joānis. Audientes enim questionem a discipulis Joānis christo p̄positam. putare poterant Joānem leuem in fide & mollem in vita. q: videbatur p̄ius dū erat liber de christo affirmasse. que modo in carcere quasi aduersitate fructus videtur querere. Leuitas adhesitationem rationis mollicies ad concupiscentias voluptatis pertinet & vtraq; dominus ad Joannem concludit. & eum de contrarijs & quibusdam alijs cōmendat. Magis autem voluit cōmendare Joannem in absentia discipulorum eius q̄ in presentia. vt eius cōmendatio non ex fauore humano vel ex adulatione sed amore veritatis p̄cedere videretur. Et per hoc docuit nos fugere notam adulationis in commendatione aliorum & maxime magnorum in presentia eorū. Unde Crisostomus. Quā bene recedentibus discipulis cepit laudare Joannem. Non sicut quidam homines blanditores. qui libenter homines in facie laudant. aut quando vident amicos eius fideles aut domesticos eius quos credunt nunciaturos illi quicquid audierint nam qui insipiens est: gaudet laudatus in facie vir autem sapiens quando laudatur in facie: flagellatur i corde. Propter duas ergo causas homo in facie laudari non debet. Primum si sapientem illum putas. grauiter susceptur⁹ est. & quare illi laudibus tuis molestiam facis. Si insipientem illum existimas: extollendo est. quare insipientiam eius laudibus tuis nutris. Hec Crisō. Deinde consequenter commendat Joannem a multis: & primo a constantia fidei & mentis. Dicit ergo. Illis autem discipulis Joannis abeuntibus. scilicet a christo & reuertentibus ad Joannem dixit Jesus ad turbas. ((Quid)) idest qualem! ((existis in desertum videre)) non modo sed olim cum adhuc Joannes esset in deserto: nunc enim erat in carcere. quasi diceret. Qualis creditis q̄ sit ille. quem iam duduz ante vincula frequenter existis videre. Unde Crisō. ac si diceret. propter quem ciuitates dimittentes: conuenistis in desertum. non plebs tanta cum tanto desiderio in hereum veniisset. nisi magnum quendam & mirabilem & petra solidiorem se videre existimasset. Existis inquam videre ((arundinem vento agitatam?)) Quasi diceret. Non fuit mobilis sicut arundo: vt leuitate mentis & fidei de domino ambigeret quem antea predicauerat: sed ita cōstans q̄ nec timore nec fauore

re a veritate declinabat. nō fuit arundo Jo. sed columna. non mouebatur a vento. nec p̄speris erigit: nec aduersis inclinari mouerat. sed inter aduersa & p̄spera immobilis permanebat: seruans in p̄speris humilitatem & in aduersis patientiam. Non qua timebatur timore nec flectebatur adulatione nec cū blandum gratia nec asperum ira cuiuslibet faciebat: vno eodemq; vultu respicitebat illos qui eum laudabant. Et illos qui eum vituperabant. Sic inimicos & amicos diligebat: sic potentes & impotentes arguebat. Arundo igitur vento agitata Johannes non erat. quem a statu sue rectitudinis nulla rerum varietas inflectebat. Unde Crisō. calamus est vacuus & nullam habens virtutem. & ideo qualis vis ventus leuis flauerit super eum huc & illuc flectit eum. Sic & homo carnalis & secularis. in quo fidei nulla est medulla & virtus veritatis non inuenitur in eo qualiscunq; temptatio venerit super eum. curuat eum. Unde & Grego. Discamus ergo fratres carissimi. arundo vento agitata non est Solidemus animum inter auras linguarū positum. Sit inflexibilis status nostre mentis. nulla nos detractio ad iram prouocet. at q̄ ad remissionem inutilis gratie nullus fauor inclinet. non nos prospera eleuent. non aduersa perturbent vt qui soliditate fidei figimur nequaq̄ rerum transeuntium mutabilitate moueamur hic Grego. Audistice hic Johannem laudat. vt sic ipse nec mortis timore nec carnalis vite amore. formam iustitie deseruit. sic nos nec vtilia relinquamus p̄ vanis. vel eterna p̄ transitorijs. & crucem potius q̄ faleras mundi eligamus. Secundo Commendat eius ab austeritate vite & penitentie. quia non fuit mollibus vestitus. nec delitijs vsus. Unde dicit ((. Sed quid existis videre hominem mollibus vestitum)) scilicet per carnis curam delitiosam. Quasi diceret. non quia (vt dictum est supra (Johannes habebat vestimentum de pilis camelorum. & esca eius erat locusta. & mel siluestre vt ipso conuersationis sue testimonio contemneret mundum cum bonis & delitijs suis. ad hoc etiam manebat in deserto vt austeram vitam duceret. non solum victu & vestitu sed etiam ex loco. propter quod subditur ((. Ecce q̄ mollibus vestiuntur)) & delitijs vtuntur. non in deserto sed ((in domibus regum sunt)) quia ibi vita delitiosa agitur. Ad hoc enim multi magnatibus adulantur. vt cum ipsis commorantes delitijs vtantur sed homines veritatis talia asperantur. Unde narrat Valerius maximus q̄ quidam dixit diogeni olera lauanti. Si tu dionysio adulari velles. Ista non ederes. Cui respondit. Si tu ista edere velles dionysio adulari nolles. Et sequitur. hic veridicus veritatis annunciator malens oleribus sustentari quam magnatibus adulari. Sed heu hodie multi etiam religiosi contrarium faciunt & p̄ modico maioribus & etiam alijs adulari non erubescunt. Et bene dicit in domibus regum non pontificum. debent enim pontifices. & omnes p̄lati ecclesie & etiam eorum familia indui veste simplici & religiosa. non molli & preciosa Unde legitur de beato Aug. q̄ vestimēta eius erāt nec nimia plurimū. nec abiecta nimiū. Unde Piero. Ornatus & sordes pari modo fugiendi sunt: quia alterum delitias alterum gloriam redolet. Quomodo ergo clerici. & religiosi eque mollibus & delitijs vtuntur sicut & hi qui in domibus regum sunt. Sed timeant & caueant sibi. q: non celesti. sed terreno regi militant qui p̄ deo peperti aspera fugiunt. sed solis exterioribus dediti p̄sentis vite mollitiē & declarationē querunt. si ergo vilib⁹ vestimētis indui sūt nō eēt nequaq̄ dñs Johēs. de vestimēti sui asperitate laudasset. Et si preciosis idui vestimētis peccatū nō esset nequaq̄ de pena diuitis locuturus p̄misisset: q: induebatur purpura & bisso)). Quā p̄ periculosum sit vti mollibus vestib⁹ p̄s per Crisō. qui dicit. Mollis vestis dissoluit rigidā aiam. & si rigidum corpus assimat & asperū. facile per huiusmodi mollitiē delictum reddit & fragile. Facto autez corpe molliori necesse est: & aiam participare lesionē. nā vt plurimum operationes ipsius consūt dispositiōnib⁹ corporis. Nec Crisō. Adistice per vestitos mollibus possunt intelligi adulatores q̄ bene significatur per indumentū. sicut enim indumentū adaptat se illi cui⁹ est sic⁹ adulatores adaptāt se malis. vt qui timore persecutiōis vel amore laudis. peccantium vitia non redarguunt. & vt temporalia lucra vel cōmoda consequi possit. illis se cōformare non metuunt. sed sc̄m grego. Jo. sic mollibus vestitus non erat. q: peccantius vitia non blandiendo fouere sed increpando castigare noverat. Moraliter secundū hiero. & Raba. docemur hic q̄ predicatores veritatis declinare dicunt mollia palacia. que mollibus indutis adulatores frequentant. qui vitant peccantū palpant: vngunt. & non pungunt. Item notā. hic q̄ predicatio veritatis conuenit cum duritia cibi & vestis. Qui autē falso predicant adulatores sunt. lucra secerantur diuitias querunt: delitijs affluunt. Et taleo sic mollibus vestiti in domibus regum

sunt idest (fm greg.) exteros regni celestis sub iure diaboli sunt qui sunt reges tenebraꝝ. ꝑ ō sert̄ quoꝝ ꝑt intelligi religio. q̄ sicut deser ti fuit medij ⁊ ꝯdā via inter egyptū ⁊ terrā filiol̄ promissiōis sic religio est qdā medij inter celū ⁊ mūdū. ⁊ quasi ꝯdā via directa qua itur ad celū. Per Joh̄-exiit̄ in deserto itelligitur religiosus. qui nō vbet eē arundo. i. hypocrita. exteri⁹ sicut arūdo. virēs: ⁊ interius vacu⁹. sed exterius dz virere per honestā conversationē. ⁊ iteri⁹ dz eē plen⁹ p fidē ⁊ seruētē deuotionē. Itē nō dz eē fragilis sicut arūdo ⁊ omni vētō cedere: sed dz eē firmus ⁊ omni ꝛēptationi resistere. ⁊ nec benedictione: nec maledictione debz moueri. Itē nō dz eē mollibus vestitus. i. adulator: sed seriosus ad vitia ⁊ nullius in hoc persone acceptor. Tertio cōmēdat saluator Jo. ab excellentia persone ⁊ claritate noticie. q̄ ((plusq̄ ꝓpha)) fuit prophēta quidē fuit. q̄ xp̄m p̄nūdit. ⁊ ꝑstrit. q̄ ⁊ alij prophete fecerunt. vnde supra dictum est ((tu puer prophēta altissimi vocaberis)). Itē plusq̄ ꝓpheta fuit. Primo q̄ a deo per angelum ꝓphetat⁹ fuit. secūdo. q̄ i vtero matris prophetare cepit. Tertio q̄ finis prophar̄ fuit. Quarto q̄ xp̄m a se ⁊ ab alijs p̄sūs ⁊ p̄dictum digito demonstrauit. q̄ alij nō fecerunt. Nam (fm greg.) prophete officius est venura predicere. sed non etiam demonstrare. Quinto (fm Aug. ⁊ Ambro.) est maior prophetis. q̄ prophete dominum vētur⁹ p̄nūciauerunt quē videre desideraverunt. Sexto (secundus Piero.) quia ad priuilegiū prophetale ēt baptiste accessit premiū. vt sim̄ ⁊ ꝓphet⁹ baptizaret dñm. Septimo q̄ angelus ⁊ si non natura. tñ officio dict⁹ ē. Octauo q̄ proximior xp̄o fuit ⁊ pene cū ꝑso venit Unde Cri. Omnes quidē ꝓphete aīs faciem xp̄i transmissi sunt. solus autem Johannes sic missus est faciem xp̄i: vt pene cum christo veniret. Quartum ꝑ ceteris prophetis Jo. in tpe iuxta xp̄m tñ iustitia p̄dis proximior erat xp̄o. Adulte quidem stelle ante lucem p̄cedunt. nūciantes lucis aduentum. nulla earum lucifer⁹ nomen habere meruit nisi vna q̄ cum ipsa luce procedit. si oēs prophete ante faciem xp̄i procedunt. nunciātes aduentū eius solus tamē Jo. precursor est appellat⁹. q̄ non solum aduētū eius annunciat. sed ēt illū digito ostendit dicens ((Ecce agnus dei)) Dec Criso. Quarto cōmēdat eū ab auctoritate doctrine ⁊ ab officij dignitate cum dicit. Dic est enim de quo scriptum est ((in malachia sunt verba patris ad filiū Jo. cōmendātis ⁊ dicentis)). Ecce ego mitto angelū meū .i. nuncium scilicet Jo. bapti. qui etiā vitam direxit angelicā: aī faciem tuā idest aī ꝑfectas tuā tpalē: ⁊ ante eum sē ꝑfectione ⁊ cognitionē: qui preparabit vitā tuā p̄dicando penitentiā: baptizando ad assuefactiones ⁊ annūciando ac manifestando ac corda auditorū ad recipiēdū te ⁊ tuā predicationē: ꝑnita reddendo ante te idest ante ostēsionē tuā ad mundum. Sic officiū predicatorū ē ꝑparare corda auditor aī aduētū dñi ad iudiciū. vel in mētē. Dici⁹ ē ēt Jo. angel⁹ ꝓp duo. Primo ꝓpter officij dignitatē. q̄ nūci⁹ offm Jo. anchana predicare. Nam sicut angel⁹ gabriel nativitatē saluatoris paucis annunciauit personis. s. virgini. Joseph pastoribus ⁊ magis. ita Jo. palam illū toti mundo nūciauit. Unde beda angelus vocatur Jo. nō natura societate. sed officij dignitate. Quo noīe recte appellari potuit (hō) ille qui ((fuit missus a deo vt testimonij ꝓhiberet de lumine)) ⁊ venientē in carne dñm mūdo nūciaret. Et sacerdotes angeli nuncupantur. Unde apostolus ꝓhibet ne mulieres ōtecto capite oēnt ꝓpter angelos dei. i. sacerdotes. Et (secundus greg.) vnusquisq̄ fidelis si a prauitate priorum reuocat ⁊ ad bonum exhortatur. si eternum regnū vel supplicium erranti denūciat p̄fecto angelus. i. nuncius dñi est. Secundo dictus est angel⁹ ꝓpter vite angelice puritatem quam dirit in solitudine. i. virginitatem in contemplatione. vnde Criso. Beatus Jo. qui talem meruit habere laudatorē audi nūc ⁊ intelige dignitatē. Puto si non esset audatie dicere q̄s gloriosior est Johannes quia hō fuit ⁊ propter meritum virtutis angelus est vocat⁹ q̄s si noīe angelus ⁊ natura fuisset Angelus enim hoc ipsum q̄ angelus ē non tñ est virtutis premium quantum nature ꝑpietas. Ista autem mirabilis est qui in natura humana euangelicam transgressus est sanctitatē. Et hoc obtinuit per gratiam dei q̄ non habuit natura. Dec Criso. Et vt summam virtutū cōmendationis eius dominus breuiter comprehendat subdit ((. Amen dico vobis inter natos mulierum non surrexit maior Johanne baptista)). Signanter dicit natos. non natas. ne virgini matri xp̄i perfecti vel equari quo ad sanctitatē iteligatur. que prelata est oībus sanctis. ⁊ post xp̄m sanctior fuit vniuersis. Dicit autem mulierū non virginis ne xp̄o comparari videatur. q̄ mulier ibi nō solū sexū. sed etiā corruptionē significat fm quē modum beata ygo melior ñ fuit. Et si mulier aliq̄s euangelio nuncupat. ibi mulier ꝑ femīa ⁊ seruū ponitur. Nec ceteris ꝓphetis ⁊ patriarchis cunctisq̄ hoīb⁹ ꝑfertur hūl. Johannes: sed equatur. vel nullus ei an-

teponitur. Non. n. statim sequitur vt si alij eo meliores nō sunt ille maior aliorū fit. Unde nō negat⁹ quin equalis sibi aliq̄s surrexit vtpote postea sanctior eo aliquis fuerit. vel ad huc futurus sit: indiscussum relinquit. Unde Criso. Scriptura quidem non dicit iohannem maiorem esse ceteris scies: q̄s ceteros sōs non esse maiores Iohanne. Coequauit enim ceteris: non preposuit. Et iterum. quod autē dicat tale est. Non peperit mulier tito maiorem. Et sufficit quidē hec annunciatio xp̄i. Si autem vis a rebus ipsis dicere hoc excogita eius īmēsam conuersationem ⁊ mentis alitudinem. Uelut enim qui celitus descendisset degebat i terra fere nullā gerēs curaꝝ de corpore intellectualiter erect⁹ in celū. Et soli deo cōiūct⁹ de nullo mūdanorū solicitus. Sicut. n. in celo. ita cōuersabatur. ⁊ nature necessitatibus superior: effect⁹ extraneā quādam ambulabat viam in ymnis ⁊ orationib⁹ oē ꝓtrāsiens tps. hoīum quidē nulli deo autem cōtinue soli colloquens. Neq̄ enim vidit aliquem cōseruorū. neq̄ visus ē alicui hoīum. nō lacte vsus est. non lectulo. nō tecto. non foco non aliquo quo pontus est humāor. Sermo seuerus ⁊ lenis. Nam cū populo iudeorū vtiliter. ⁊ feruenter. cum rege audacter. cum discipulis leuiter deferebat. Nil frustra vel lenter. sed oia cōuenienter agebat. Propter hoc Non surrexit in natis mulierū maior iohanne baptista. Dec Criso. ⁊ q̄ nulla est Johannis cum filio dei collatio. iō fm Criso. vt copia laudum iohānis iudeis occasionem non daret preferendi iohānem xp̄o subdit distinguendo excellentiam xp̄i ab excellentia iohānis. dicens. ((Qui aūt minor ē. s. etate ⁊ multorū opinione ((in regno celoꝝ)). i. in ecclesia sanctorū militante ((maior est illo. s. dignitate ⁊ maiestate. Quod de xp̄o recte accipitur qui tunc in ecclesia militante que a primo iusto incipiens vsq̄ ad vltimum electum perdurat. minor a multis reputatur. Sed (fm Criso. non putes q̄ cōparative se dixerit maiorē iohanne. Ut enim etiam dicit Ambro. alta ē ista natura. nec cū humanis gūationib⁹ ꝓparāda. nō. n. pōt hoī cū deo vlla eē collatō. Uel nouissim⁹ angelorū. qui in regno celorū .i. in ecclesia triūphāte ministrat sen minimus sanctorū q̄ tam ibi cū deo regnat maior ē eo ꝓpter statū fruitiōis. q̄ glibet beatus ⁊ comprehensor quātūcūq̄ minimis: maior ē actu q̄s quilibet viator purus. licet aliquis viator sit maior in potentia aliquo tam beato. Uñ Dic. Nos aūt simpliciter intelligamus q̄ oia sanctus q̄ tūc cuz deo est maior sit illo qui ad huc ꝓficit in prelio. aliud ē enim coronā vi-

ctorie possidere: aliud adhuc acie dimicare. Intellige tñ q̄tū ad p̄mū securitatē. nō q̄tū ad meriti magnitudinē. Deinde q̄s declarādo q̄ erat plusq̄ ꝓpha. cōmēdat eū a tpis cōmoditate in quo venit: q̄ in tēpore gratie: cōmodo ⁊ vtili humano generi. ((A diebus. n. Johannis)). idest postq̄ cepit Johannes predicare cōsecutionē regni celestis per p̄nitas. vsq̄ nunc inclusiue: q̄ tēpus gratia a tēpore p̄dicationis Johānis inchoatū semp erit q̄di u nūc dici pōt: ⁊ vsq̄ ad finem mūdi durabit ((regnū celoꝝ vim patitur)) a penitētibus ((⁊ volenti illi)). i. q̄ nō videtur habere imo sicut publicani ⁊ pctōres ((rapūt illud)) exclusis. s. filijs regni. A simili dictū est. sicut si alicui quod regnū datū esset extraneis quasi violēta videretur inferri ipo regno. Unde Hila. ((Regnū celoꝝ vim patit̄)) q̄ gloria dei israhel patribus debita a ꝓphetis p̄nūciata a xp̄o oblata. fide gentiū occupatur. dū ꝑ penitētiā q̄s Johānes p̄dicauit fideles ad celestes patriā quasi in locū alienū penetrantes. Uñ Crisi. Uides ergo q̄ magnus est Johannes in cuius tēpore tanta gratia effusa est sup terrā. ⁊ q̄s in diebus oium ꝓphetaꝝ factū non est. in illius tempore factū est: ⁊ ipse factus ē gratie huius minister. Nec Criso. A diebus ergo iohānis regnū celoꝝ patuit penitētib⁹ a q̄bus vim patitur. ⁊ violēter rapitur. q̄ primus penitentiā p̄dicauit. qua velut quadaꝝ violentia nos affligēdo. ⁊ pro peccatis satisfaciēdo regnū celoꝝ q̄si violēti nō pigri rapimus ⁊ intramus. A quo enī per peccatū alieni facti sumus vi ⁊ virtute pnie acquirimus ⁊ id q̄ nobis de iure non debet: labore ⁊ violentia rapimus. Quasi rapere q̄dem est vbi nullū ius habemus ⁊ q̄ angelorū est possessio acquirere. Non potest. n. hō natus in terra rapere celū nisi sibi faciat violētiam: cohibendo a delectationibus proprium appetitū. ⁊ subiugando spiritui carnē suā. Uñ Piero. grandis est violētia nos in terra genitos esse ⁊ celoꝝ sedem querere possidere per virtutē q̄ nō tenemus per naturaꝝ. Unde ⁊ Amb. ⁊ ideo faciamus vim regno celoꝝ. Qui. s. n. qui vim facit: vehementi studio ꝓperat. nō torpendi lentescit affectu. Et ideo vim facimus nature. vt nō ad terrena demergat: sed ad superna se subtrahat. Unde ⁊ greg. Cū peccatores ad penitentiam redeūt: quasi in locū alienū intrant ⁊ violenter regnū celoꝝ rapiunt. Et itez. Recogitemus ergo fratres carissimi mala que facimus. ⁊ nosmetipsos assiduis lamentis atteramus: hereditatem iustorum q̄s nō tenuimus per vitam rapiamus per penitentiā. vult a nobis omnipotens deus talem

violentiā perpeti. Nā regnū celoꝝ rapi vult nisi fletibus ꝙ nostris meritis nō debetur. Unde ⁊ Eusebius. Nō sine violētia fieri pōt vt vnusquisq; iracundiā patientia. superbiā humilitate cōmutet amore pauptatis ⁊ indigē tie affluentiā superet violentiā sobrietate luxuriā castitate cōmutet ⁊ homo subito in virā alterꝫ transmutet. ⁊ sic a talibus p violentiā regnū celoꝝ diripitur. Unde ēt in collatione abbatis abraham sic dicit regnum ⁊ enim celoꝝ. nō desides. nō remissi: nō delicati. nō teneri: sed violenti diripiūt. q nō alijs: sed sue ꝑcarū insertū violentiam. oī eaꝝ pūtium rez voluptate trandantes. Isto profecto sunt laudabiles violenti q vim faciunt pdītōi sue. Domo enim (vt scriptū est) in dolorib⁹ laborat sibi. ⁊ vim facit pdītōi sue. Per dīno nostra est oblectatio pūs vite. ⁊ eternio desideriozꝝ voluptatūꝫ nostraruꝫ. quas si go ab aia sua subtraxerit ac mortificauerit. gloriosaꝫ pfecto ⁊ vtilē pditōi sue vim facit. abnegās dūrarat eis iocundissimas volūtates. Nec Abrahā. scōm Ber. qdem regnū dei mereanē. vt q exercent opa misericordie elemosinā. ⁊ huius qdam furanter. vt q factūr occultas pnias. qdam cōpellātur intrare vt pauperes necessarij. nō volūtarij. q dam rapiūt vt pauperes volūtarij. q pauperes spiritu sunt. Si aūt adhuc dubitas regnū celoꝝ vi. sorte propter defectū meritī vel auxilij. audi Augustinū dicentem tibi: Si queris cūo istud pōt fieri qbus meritis qbusue auxilijs audi. Res ista est posita potestate facietis qñ regnū celoꝝ vim patit. Regnū celoꝝ o homo aliud nō querit posita in potestate facietis qñ regnū celoꝝ vim patitur. Regnū celoꝝ o hō aliud si q̄rit pretiū nisi teipsum. tūn valet q̄rū emere da ⁊ habebis illū. Quid turbaris de pretio. xp̄s semetipsum tradidit. vt te acqreret regnū deo patri ita temetipsuꝫ da vt sis regnū eius vt nō regnet peccatum in tuo mortali corpore sed xp̄s in acqsitionē vite. Et iterꝫ. Venale habeo. Quid domine? Regnū. Quo emitur? Paupertate regnum dolore gaudiū. labore reges. ignominia gloria morte vita. Unde ⁊ Crisō. qui scripturꝫ donauit hoībus qūo regni sui societatem non dabit hec Crisō. Igitur non cures quid vel quantū nō ꝓsit ⁊ quid vel q̄mm de commodis seu lucris tpalibus perdas. aut quid vel quantū de incōmodis seu dāpnis tpalib⁹ sustineas vt regnū illud de quo taꝫ gloriosa dicta sunt rapias ⁊ possideas. Deinde subdit Oēs. n. pphē ⁊ lex que erant de xp̄o venturo duranerūt vsq; ad Joānē. idest vsq; ad tēpus Joānis. ⁊ ēt xp̄i. q xp̄o ⁊ Joanne fuerunt quasi ꝓtemporanei. ex tūc enim cessauerūt legalia ⁊ prophetica. vbi xp̄i ip̄s ostenditur vt quē illi venturū esse dixerūt Joānes venisse ostenderet. Non ꝙ tūc lex ⁊ ꝓphetia annihilata. imo impleta. ⁊ imperfectio eius amota: q: ex tūc predicari cepit perfectio euangelica. Ita Joānes initiū est euangelij ⁊ terminus legis ⁊ pphetaꝝ. Lex. n. ⁊ pphetia ibi finit. vbi id ꝙ prōfigurauerat ⁊ prophetauerat adimpletur. Nam vsq; ad Joānem lex ⁊ prophete figurant: ⁊ promittūt: sed ex tūc inantea figurata ⁊ promissa succedūt. q: in lege ⁊ in prophetis veritas de xp̄o erat sub figuris ⁊ enigmatibus sed a Joāne ēst manifeste ostensa quē. n. lex ⁊ pphete venturū predixerant Joānes venisse ostendit dicens. ecce agnus dei. Et q̄us post Joannem fuerūt prophete vt agabus ⁊ quatuoꝝ filie philippi. nō tñ de xp̄o in carne venturo sunt vaticinati vt ꝑcedentes de qbus est hic sermo. Unde Beda. Lex ⁊ prophete vsq; ad Joānē. q: nō potuit vltra venturū pphetari. ꝙ Joānis predicatio iam venisse clarebat. Unde ⁊ Augu. Inter oēs diuinas auctoritates euangelium merito excellit. quod enim lex ⁊ prophete futurū prenūciauerūt hoc redditū atq; completum in euangelio demonstratur. Non observamus sacramenta que in lege ⁊ pphetis ꝓcepta sunt. q: mutata sunt. q: intelligamus ibi pdicta sunt ⁊ tenemus que ibi promissa sunt: Unde ēt Crisō. Ergo finis promissiōis Joānis est. Si aūt finis promissionis Joānes est ⁊ initiū beatitudinis ipse est. Quecūq; n. promissa sunt seculo istius vsq; ad Joānē promissa sunt. Ex illo aūt tā nō promittūtur futura. sed ea q promissa fuerant adimpleri vsq; ad eū fuit spes ex illo aūt cepit esse res. De cōmendatiōe ēt Joānis sic dicit Ber. Joannes vbiq; maiori ostendus singularis. mirabilis sup oēs. Quis sic gloriose annūciatus est? Quis sic specialiter in matris vtero spūsancto legitur fuisse repletus. Quē legisti intra matris vterū exultasse. Cuius natiuitatē vidisti ecclesiā celebrare? Quis sic puer heremū cōcupiuit. Quis ita sublimiter legē quersatus? Quis penitentiā ⁊ regnū celoꝝ primus ostendit? Quis regē glorie baptizauit? Cū se primum trinitas sic apte revelauit? Cui tale testimoniū phibuit dīus Iesus xp̄s? Quem sic honorauit ecclesia patriarcha: imo patriarcharū finis ⁊ caput Joānes propheta imo plusq; propheta: q: quem venientem nūciat digito demonstrat Joannes angelus. sed ⁊ inter angelos electus: saluatore attestante cum dicit. Ecce mitto angelum meum. ⁊c. Joannes apostolus: sed ⁊ apostoloꝝ primus ⁊ prin-

cepꝰ q((fuit hō missus a deo((Jo. euāgelista. sed ⁊ euangelij primus inceptor predicās euāgelium regni Johanes virgo imo virginitatis norma pudicitie titulus castitatis exemplum Jo. martir. sed ⁊ martyrū lumē iter natiuitatē siquidē mortēq; xp̄i constantissima forma martyrij. Ipse vox in deserto clamantis p̄cursor iudicis. preco ꝛbi. Ipse est helyas vsq; ad quē lex. ⁊ prophete. lucerna ardēs ⁊ lucēs. amicus sponsi. sponte ꝓparator. Silentio transeo cetera sic in nouē ordinib⁹ angelorū insertus est. vt ēt ad seraphin apicē transferat. Nec ber. Deinde dīus subdit. ⁊ si vultis recipere ⁊ itelligere((ipse est helyas)) nōn persona sed in spū: q: fuit similis helye ⁊ hoc in trib⁹. Primo in austeritate penitētie. q: ꝺ helya scribitur ꝙ erat vir pilosus. q: habebat vestē hirsutam ⁊ asperā. ⁊ zona pellicea accīct⁹ renibus. Similiter ⁊ de iohāne dicitur ꝙ habebat vestimentum de pilis camelorū: ⁊ zonam pelliceā circa lūbos. Secūo in soliditate cōstantie. de helya enim scribit ꝙ ipse cōstāter arguebat regē achab ⁊ regē ochoziaꝝ ⁊ similiter Jo. cōstanter arguebat herodē. Tertio in auctoritate doctrine. q: sicut helyas vēturus est. per ꝑdicationē suā denūciās xp̄i adventum fm. ita Johannes (vt supra dictum est) prevenit primum. Et fm Ricro. hoc dictum ipse est helyas misticū esse ⁊ regere intelligentia. sequens domini sermo demonstrat dicēs. ((Qui habet aures)) cordis ((audiēdi)) idest intelligendi ((audiat)). i. intelligat. s. qa non dixit Johannem esse helyam in persona sed in spiritu. Uel qui hz aures ad officiū audiendi exterius audiat interius adhibendo diligētiā circa ea que dico ⁊ dixi superius vtitur autem christus talibus verbis proponendo aliquod arduum del misticum ⁊ hoc vel vt moueat intellectum ad intelligendum. vel affectum ad acquiscendum. ⁊ exequēdū oō.

℣ Omine Iesu xp̄e qñ tu eo qui venturus es ad saluandum nos ⁊ aliū nō expectamus da nobis vt vincti tuo amore ⁊ timore exeamus de arundineto vanitatis. ⁊ de molli vestitu voluptatis in desertum penitentie. Renuncia nobis per effectum misericordie tue. quia tu es veritas qua mente ceci vident. caritas qua affectu claudi ambulat. humilitas qua superbia lepr̄osi mundantur. verbum quo surdi audiunt. vita qua mortui resurgunt. ⁊ virtus, qua pauperes euangelizantur. vt omnes ad te cōuertantur. Amen.

℣ De increpatione ⁊ condemnatione infidelium. Capitulū. lvij. ℣

Remissa igitur cōmēdatiōe io. increpat ⁊ ꝺēnat dūl superbiā indeoꝝ. qui predicatiōe Jo. moti nō sunt. ſꝫ ⁊ ip⁹ xp̄i predicationē desperarunt. ⁊ ꝓparat eoꝝ generationē peruersam ⁊ obstinataꝫ. p quā predicantes q̄ audientes comprehendit pueris iforo clamātibus ⁊ eorū coequalib⁹ .i. in partes equales diuisis ac sibimicē ipsis perātibus. ⁊ dicētibus. Cecinim⁹ vobis ⁊ nō saltastis. lamētauimus ⁊ nō planxistis. Ubi sciendū ꝙ pueri hebreoꝝ ad exercēdū se i ludis honestis. inducētib⁹ ad virtutes ⁊ retrahentib⁹ a vicijs talē ludū habere. ꝙsueuerūt Diuidebant in medio ciuitatis in duas ptes equales. illi qui erāt ex vna pte canebāt carmē leticie. ⁊ alij ex opposita pte carmē lugubre. deridētes trālmutationē repētinā pūs vite ⁊ postea sibi mutuo exprobabāt. ⁊ exultātes dicebāt alijs quare sibi nō cōgaudebāt ⁊ ecōtrario alij quare sibi cōpatiendo nō cō dolebant. ⁊ hoc fiebat ad experimēdā vanaꝫ leticiā hominū ⁊ defectū cōpassionis ⁊ amicitie adinuicē in hoc mūdo. sicut vidēm⁹ frequēter fieri in eadē ciuitate imo ⁊ in eodē vico. vel ēt eadē domo qb⁹ aliqui letātur ⁊ alij ex opposito tristātur. ⁊ qñq; modicū sibi inuicē cōpatiantur. Huic negotio simile ē negotiū circa indeos. ⁊ postea xp̄i tempore scīm. Multi enim prophetarum sedentes propter docendi ⁊ iudicandi auctoritatem. in foro. i. in ecclesia. vbi lex ⁊ iura pronuntur. ⁊ canētes per gaudiorum eternorum promissionē. monuerūt, iudeos exultare pro spe futuroꝝ ⁊ exultare noluerunt. multi etiam lamentantes per tormentorum cōminationē monuerunt eos dolere pro peccatis. ⁊ noluerunt: propter hoc igitur potērant eos arguere pphete. dicētes. Cecinimus vobis ⁊ non saltastis ad laudes dei assurgēdo. lamentauimus ⁊ si planxistis penitētiam agēdo. Adest inuitauimus vos ad exultādū pro spiritualibus bōis ⁊ non exultastis. nisi in terrenis. monim⁹ ad penitētiam ⁊ nō penituistis nec doluistis. Eo modo ēt factū est tempore xp̄i Johannes. n. ieiunans ⁊ abstinēs: inuitabat eos ad dolendū pro peccatis. ⁊ dolere noluerunt. dom⁹ autem cōmedens ⁊ bibens cuꝫ eis, inuitabat eos ad exultandum pro gratiis. quia mos cōmedentium est exultare ⁊ noluerunt hoc facere. Sub similitudine ergo eos increpat. q: nec habuerunt planctum compenctionis ⁊ penitentia predicta a Johanne. nec saltum exultationis ex misericordia exhibita a saluatore. Johannes enim predicabat lamenta penitentie xp̄o exultationem misericordie. sed

generatio iudaica non plorat'cum Johanne plorante:nec gaudet cū'xpō gaudente. Per clamantes ergo intelliguntur predicantes. Hēc Johannes ⁊ christus.⁊ per coequales'ipi quibus predicant scilicet auditores. Nam qđ ait.Lamentauimus ⁊ non planxistis:qđ Johannem pertinet.cuius abstinentia a cibo ⁊ potu luctum penitentie significabat. Quod autem ait.Cecinimus ⁊ non saltastis ad ipsum dominum pertinet.qui vtendo cū ceteris cibo ⁊ potu letitiam futuri seculi ⁊ regni figurabat .Johānes enim precessit in typo presentis vite.que debet esse in lamento. sed christus secutus est in typo,future q̄ erit in gaudio'. Unde in psalmo .Qui seminant in lachrymis in exultatione metent.Sed' peruersi iudei videntes austeritatem Johannis ⁊ per hoc moti non sunt ad' penitentiam ⁊ postea dulcedinem christi ⁊ tamen per hoc moti non sunt ad pietatem. Unde Hieroni. Dicunt ergo .Cecinimus vobis ⁊ prouocauimus vos:vt ad nostrum canticum bona opera faceretis ⁊ noluistis.Lamentauimus ⁊ vos ad penitentiam prouocauimus .nec hec quidem facere voluistis spernentes vtrā q̄ predicationem tā exhortationis ad virtutes q̄ penitentie post peccata.hec hiero. Doctor vel predicator cantat quandocunq̄ .s. de virtutibus ⁊ eternis gaudijs docet vel predicat ⁊ tunc auditores extra vicia vt mūdū saltare debent qñq̄ lamentatur quandocunq̄ scz vicia ⁊ inferni dolores detestatur.⁊ tūc auditores plangere debent ⁊ penitere. Spiritualiter pueri sunt predicatores'.⁊ doctores pueri per conuersationis humilitatem . per columbinam simplicitatem ⁊ per vie,puritatem sedentes in foro.quia vēditores celestes iudices animarum.⁊ preconis regalium p̄ceptorū clamantes p̄dicando coequalibus ſm canentes misericordiā peccatorū gratiam iustorum gloriam beatorum exprimēdo.Triplex ergo canūt carmen.s.nuptiale pro vnione dei ⁊ ale:familiare pro inhabitatione diuine p̄sentie:triumphale p consummatione victorie .⁊ non saltant mali saltu conuersionis.s. quo ad primū saltu deuotionis quo'ad scōm saltu cōtemplationis quo ad tertiū. Lamentant ostendentes culpā multiplicem. miseriā p̄sentem.penā eternā sed mali non plangūt planctu compunctionis p culpa .planctu cōpassionis p̄o miseria:planctu'orationis pro pena. Deinde applicando similitudinem ad ꝓpositum subdit increpationis duplicem rationem.q: non crediderunt Johanni ad penitentiam exhortanti.nec saluatori ad misericordiam aduocanti. Nam nec p̄dicatio ⁊ penitentia Johannis eos ad luctum ⁊ penitentiam inflexit.nec predicatio ⁊ conuictus christi eis placuit .sed'remanserunt obstinati.in peccatis vtriusq̄ predicationem contēnendo.⁊ vtriusq̄ vitam in malum interpretando (.Uenit enim Johannes non manducans neq̄ bibens)).i.in abstinentia mala viuens.ille enim qui parum cōmedit dicitur non cōmedere secundum cōem modus loquendi .vel non manducans neq̄ bibens delicata.s.vel non manducans scilicet panes neq̄ bibens.s.vinum ⁊ siceram.Secundum Aug.Johannes dictus est non manducans neq̄ bibens.q: illo victu quo iudei vtebantur :nō vtebatur.hoc ergo dom'nisi vtere tur :non in eius cōparatione manducans ⁊ bibens diceretur .Ecce vnus puerorum lamentantium.i.prophetarum ad penitentiaz verbo ⁊ exemplo prouocantium.⁊ tamē nō credunt ei iudei sed dicunt demonium habet .Quasi dicerent more demonum non cōmedit .neq̄ bibit vel demoniacus ⁊ insanus est:austeritatem eius demoni attribuendo .demoniaci enim,possunt multa agere ⁊ pati.que nō possunt alij vel((nō est hic homo a deo))ita rigidus sibi ⁊ alijs cū'dño sit suauis.⁊ mittis.Uenit fili'hois.s.virginis- non hominum.s.viri ⁊ mulieris manducāo ⁊ bibens scilicet in mundo ⁊ in publico,cū alijs hominibus.idest'cōmunē vitam inter homines'ducens hoc enim facere debebat.q: mediator dei ⁊ hominum erat.⁊ ideo talem vitam debuit communiter ducere vt communiter viuentes peccatores accessum familiarem ad ipsum possint habere. Ecce vnus puerorum gaudentium.i.prophetarum letiam promittentium.⁊ tamen dicūt pueri generationis ⁊ pharisei male interpretando. ((Ecce homo))nil habens diuinum((vorax)) per'auiditatem((potator vini))per consuetudinem((publicanorum))idest peccantiū publice((⁊ peccatorum))idest peccantium occulte((amicus))scilicet per malam societatem.cū illis manducans ⁊ bibens :quod tamen nō faciebat vt'eorum vicia'amaret.sed magis vt sanaret.⁊ eos alliciendo attraheret .⁊ ad penitentiam converteret. Ipse enim homines attrahebat.⁊ victus conformitate .⁊ familiaritatis ostensione.Ubi Hieronymus .Si ergo ieiunium placet vobis .cur Johannes displicuit .Si saturitas vobis placet. cur non placet filius'hominis. Quorum alterum demonium habentem'alterum voratorem nūcupastis⁊ ebrium .Nec hiero.Ecce pessima lingua que ⁊ manducantes iudicat ⁊ nō manducantes ⁊ ex vtraq̄ parte scindit.q: maledicit deus ⁊ homines nec est enim qui se abscōndat a furore eius.Abstinentia quidem Johannis fuit alijs exemplum austeritatis ⁊ penitentie manducatio vero christi fuit alijs exemplum condescensionis ⁊ misericordie.per illos igitur qui vtrunq̄ in malum interpretantur significantur detractores. bonos aci' alio:um aequiter deprauantes.Sunt nanq̄ quidam peruersi tibi similes de omnib' male iudicantes.Dicit enim si quis studet.⁊ vacat humilitati q̄ ypocrata est.si patiēte ⁊ mā suetudini .timidus est.si iustitie .impaciens est si simplicitati.fatuus est.si prudentie malitiosus est.si maturitati.flegmaticus est.si iocunditati dissolutus est.si religioni .singularis est si societati curaris est.si silentio ⁊ paci mellancolicus vel dissimulator est.si aliorum correctioni turbator pacis ⁊ presumptuosus est.si dissimulat negligens est. si istat vigilijs ⁊ orationibus.indiscret' est.si communi dormitioni somnolentus est. si predicationi ⁊ aliorum saluti appetito: laudis est. si desistit remissus est.si habet gratiam ꝓhominuꝫ adulator est.si adulari renuit superbus est.⁊ similiter in multis alijs temere iudicant. ⁊ que bene fieri possunt in malum interpretā tur. Qui cum talibus habitat potest dicere illud Job frater fui draconum.⁊ socius struthionum.Dominus ergo ⁊ per se ⁊ per Johānem conatus est iudeos in regnum introducere.ac si cū propheta diceret:qđ debui facere vinee mee ⁊ nō feci.Et ſm Cris.fecit sicut facīūt venatores qui per duas vias ꝓtrarias alicui insidiant aiali.vt in alteram incidat ⁊ capiatur.Adfuit enim Johannem. cum vita austera.venit ipse cum communi vita.sed ipsi renuerunt.⁊ vtramq̄ viam salutis respuerunt.quia nec cum Johanne lugere nec cuꝫ christo gaudere voluerunt. Istis iudeis similes sunt multi.qui nec flagellis.nec beneficijs a malo reuocari vel ad bonuꝫ prouocari possunt ⁊ ideo cum superbis ⁊ peruersis iudeis in fasciculis simul colligati penas merito sustinebunt .Et hꝫ xp̄s qui est sapientia dei patris sit predicto modo reprobatus a pharisēis ⁊ legisperitis qui dei consilium ⁊ vite documentum sprecuerunt tamen iustificatus ē idest cognitus.⁊ comprobatus iustus ((a filijs suis)) idest discipulis.⁊ ab eis qui regnuꝫ celorum fidei iustificatione diripiunt.qui sūt eis filij christi per adoptionem confitentes iustum sapientie opus ac dei dispositionez ⁊ doctrinam.Deinde post communem iudeorum increpationem quasi nominatim increpat tres ciuitates galilee si eas'in littore lacus generare quibus,specialiter predicauerat ⁊ miracula fecerat.nec tamen converti volebāt((.Tunc.n.))scilz postquā increpauit in eo in cōmuni.⁊ vidit eos obstinatos((scilz)) in speciali((exprobare.))idest ad modum exprobātis mala futura predicere((ciuitatibus in quibus facte sunt plurime virtutes eius)) vt saltem operū magnitudini ⁊ multitudini cederent((quia penitentiā nō egissent))qua si diceret.⁊ doctrinā audierūt.⁊ miracula viderūt.⁊ tamen credere noluerūt.sed peiores gentibus remanserūt .Exprobrat eis dīs ad correctionē. ⁊ cōminatur eis-ve.idest eternā damnationem p̄dicendo ventura. nō optando mala.sicut ⁊ cuꝫ dicitur. maledicam illis qui maledicent tibi. idest qui malefacient in fligam eis penā. maledictio enī in scriptura nunq̄ est imprecatiua. sed prophetica . Ubi Crisō.deplorat autem dīs ad nostruꝫ exemplum eo q̄ effusio lachrymarum ⁊ gemitus amarus super pacientes insensibilitatem dolens non modicum antidotum est.⁊ ad correctionem pacientium. ⁊ ad remedium ingemiscentium super eos. Nec Criso.Dicit ergo ((ue))scilicet damnationis.s.eterne imminet ((tibi corozaim))prope quam ciuitatem iordanis ingreditur mare galilee.⁊ in qua nutrietur antixp̄s ((ve tibi bethsayda)) de qua ciuitate fuerunt.Petrus ⁊ Andreas. Jacobus ⁊ Johannes.⁊ distat a bethsayda quarto miliario. ((q: si in tyro ⁊ sydone))que fuerunt vrbes gentiliuꝫ ydolatrie ⁊ vicijs dedite . que tantum legem naturalem habebant ((facte essent virtutes))idest diuina prodigia ⁊ miracula((que facte sunt in vobis))frequēter ⁊ predicatuꝫ eis fuisset sicut vobis ((olim penitentiam))quaꝫ vos non fecistis.ipsi egissent))dolentes de peccatis((i cinere))ex consideratione mortis ((⁊ cilicio)) ex consideratione peccati pungentis . sedentis idest in conscientijs se humiliantes . vel in cinere humilitatio interior . in cilicio exterior designatur . Nec addit .quia antiquitus erat mos sic agere penitentiam. ((Uerumtamen dico vobis)) iudeis . q: ((tyro ⁊ sidoni)) licet non sunt conuersi((remissius erit in die iudicij q̄ vobis))quia minus punientur q̄ vos iudei obstinati': nam minus peccauerunt illi gentiles enim neq̄ legem scriptam receperunt . neque predicatores habuerunt. neq̄ miracula viderunt :sed tantum legem nature transgressi sunt. Judei vero doctrinam audierunt.⁊ miracula viderunt.⁊ post transgressionem legis:naturalis ⁊ scripte eam legem gratie ⁊ signa parui penderunt: ⁊ ideo propter ingratitudinem punientur illi seuerius ⁊ illi remissius: q: grauius est fidē auditam repellere q̄ non in gentilitate:⁊ ē argumentum q̄ ceteris paribus maior erit

pena xpianoꝝ q̄ infideliū .clericoꝝ:q̄ laycorum.sapientiū:q̄ simpliciū.pielatoꝝ.q̄ subditoꝝ.nam cui multum oo natū est multum ab eo quereꝛ.⁊ p̄ceno tormenta patur ⁊ seruus sciens voluntatem dñi ⁊ non faciēs plagis vapulabit multis.Deinde sequitur exprobrat ciuitati((capharnaum)) q̄ strictius alijs iudicanda eo quod bona a domino acceperat crebriora. Item quia duas altas arguerat de omissione penitēdi ⁊ negligentia hanc vero de contemptu ⁊ superbia. Unde ⁊ alijs cōminatus est penas in genere cum ait((ve)) huic autem in specie quod apparet plus esse. Dicit ergo.((Et tu capharnaum.)) ponendo vt supra continens pro cōtento((nunquid)) secundū opinionez tuā.((usq̄ in celum exaltaberis.)) Quasi diceret nō immo ꝓpter peccatū superbie ⁊ ingratitudinis ((usq̄ in infernū descendes)) nam qui se exaltat humiliabitur.((Quia si in sodomis)) q̄ tamen fuerunt homines pessimi((facte fuissent virtutes.que.)) frequenter((facte sunt in te.forte permansissent usq̄ in hanc diem.)) q̄ fecissent penitentiam.vt ninuite fecerunt ad tione predicationem. Dicit aūt forte nō.ad denotandū dubitationē ex parte sua.sed ad denotandum mutabilitatem liberi arbitrij ex parte hominis.((Uerumtamē dico vobis.q̄ terre sodomoꝝ remissius erit in die indicij quam tibi)) idest minorem penā substinebunt ratione incredulitas.sed maiorē ratiōe enormitatis peccati ⁊ criminis.Per istas ciuitates quibus christus frequenter predicauerat ⁊ miracula fecerat significantur illi qui frequenter audiunt verbum dei ⁊ vident exempla virtutum:⁊ tamen in peccatis suis obdurantur. propter q̄ ceteris paribus grauius alijs punientur. Specialiter autem per has tres ciuitates assignantur tria in hominibus que maxime aggrauant ingratitudinem in eis.Primuꝝ est literatura.⁊ sapientia quod per corozaim que interpretatur secretum mihi.vel misterium meum. Secundum est ordo vel prelatio. quod per bethsaidam. que interpretatur domus pecudum:⁊ domus vel natorum seu domus frugum.sunt enim domus domini peculiares.⁊ refugium pecudum.idest subditorum: ⁊ ceterorum. Tertium est religio.q̄ per capharnaum: que interpretatur villa pulchritudinis seu consolationis.vel ager pinguedinis. ⁊ vtinam interius sicut exterius.⁊ isti si inuenti fuerint negligentes seu peccatores: ⁊ christo inobedientes. durius quam ceteri redarguentur. ⁊ acrius punientur. vel per corozaim significantur huius seculi sapientes: per bethsaidam diuites.per capharnaum carnales:qui specialiter christum repellunt sicut ille ciuitates fecerūt. Ubi Crisō. Considerate christiani. q̄quedam miracula facta sunt in corozaim.quedam autem in bethsayda alia in capharnaum.apud nos autez christianos omnia facta sunt. Que enim facta sunt in corozaim.forsitan bethsayda non cognouerat.⁊ que facta sunt in bethsayda forsitan capharnaum nesciebat. Nos autem christiani quicquid vbiq̄ operatus est christus omnia cuāgelio referente didicimus. Si ergo sic christus luget super illas ciuitates:quia penitentiam non egerunt: que non omnia mirabilia viderunt putas quomodo quotidie luget super nos christianos qui quotidie virtutes eius in ecclesia legimus:⁊ audimus.⁊ tamē penitentiam peccatorum nostrorum nō agimus. Si tempore sodomitarum christus venisset.⁊ talia demonstrasset forsitan conuerti fuissent. Illi q̄ Loth hominem iustum nō audiuerunt sulphure ⁊ igne combusti sunt. Nos q̄ ⁊ qualia expectant tormenta. qui ipsum contemnimus xp̄m. Et videꝝ q̄ non dixit.tunc improperauit ciuitatibus.sed tūc cepit improperare. Si ergo tunc cepit ⁊ usq̄ nūc quotidie improperat talibus. Et quotiens legit in ecclesia improperans improperat hijs q̄ tales sunt in ecclesia.ve ergo vobis xpianis q̄buo quotidie oēs scripture vociferant.⁊ voo tanq̄ aspides surde obturantes aures vestras non auditis voces earuꝝ. Quidam enim dicūt peccata nostra erubescimus confiteri.Dic homo q̄d est peius facere malū an dicere? Si ergo ante dei ꝓspectū facere malū non erubuisti.quō ante conspectū hoīs erubescis dicere. Ad iracūdiam deū excitare timuisti ⁊ ad misericordiam eū flectere dubitas.Nec Crisō. Oportet igitur lectioni scripturaruꝝ vacare ⁊ intendere: ita enim peccator ad melius poterit proficere. vnde idem Crisō.Debemus scripturas seruari cum diligentia ⁊ non simpliciter poterimus salute nostra potiri.si semper eis īmorabimur. Et si vehementer durius quis fuerit ⁊ si nihil lucratus fuerit in alijs temporibus.tempus saltem lucrabitur hīc ⁊ suscipit et aliquā vtilitatē. Quid igit̄ ato.q̄n audiēs non facio.nos paruū lucrū.miserus vocare seipsum non timilio hic timor. Si ingemuerio solū q̄n audiens nō facio omnino ad faciendū venies q̄nq̄. Non enim est deo ⁊ loquentē ⁊ ad audientem deum loquentē nō lucrari. Et iterū. Quicquid queris ad salutē tuā tibi adimpletū est in scripturis. Qui ignorauit est:inuenit ibi quod dicat. Qui contemnit est ⁊ peccator inuenit ibi futuri iudicij flagella que timeat. Qui laborat inuenit ibi gloriam promissionis perpetue vite quas mādicando amplius excitetur ad opus. Qui pusillanimis est ⁊ infirmus inuenit ibi mediocres iusticie cibos qui ⁊ si pinguem animam non faciūt tñ mori nō permittūt. Qui magnanimus est ⁊ fidelis inuenit ibi spiritaliores escas continentie:quo vite:que perdurant eū prope ad angelorum naturaz. Qui per cussus a diabolo vulneratus est in peccatis inuenit ibi medicinales cibos:qui eū per penitentiam reparent ad salutem.hec Crisō. Sm Bedam quare non olim hijs q̄ credere potuerunt.verū iudeis q̄ credere noluerūt sit euangelizatū.ipsius est scire cuius vniuerse sunt vie misericordia ⁊ veritas. Quis secūdū Anselm.alio modo iuste damnat malos.alio modo iuste parcit malis. Nam cū damnat malos iustū est:q̄ illoꝝ meritis conuenit. cū vero parcit malis iustū est. nō q̄ illoꝝ meritis sed q̄ bonitati sue conducens est. Parcendo ergo malis iustus est secūdū se ⁊ misericors secundum nos:non secundum se. Non enim ideo est misericors:q̄ miserum eos habeat: ideo est misericors:q̄ miserum eos habeat: sed quia circa miseros eos pietatis impēdit. Qui etiam secundum Aug̃. cuius vult misereꝛtur.non in iusticia sed gratia:quez vult obdurat.non in iniquitate sed veritate vindicte. Sic tamen misericordia ⁊ veritas obuiant sibi.vt nec misericordia impediat veritatez: qua plectitur dignus.nec veritas misericordiam:qua liberatur indignus.Deus quidez ab eterno sciens conuersationem hominum malam futuram:⁊ q̄ nec sola seueritate posset saluari.nec sola misericordia peruenire ad profectum meritoꝝ:decreuit quod in vnoquoq̄ tempore predicandum esset. vnū quēq̄ permitteno suo iudicio.idest naturali legi que dicit in corde: q̄ sibi fieri non vis alij ne feceris. Sed quia naturalis lex obturpuit consuetudine peccandi predicanda est que refrenaret peccantes. Et q̄ iterum homo non se per legis seueritatem cohibet.immo per interdictum reus tenebatur:predicata est misericordia que saluaret confugientes ad eam.vt excecaret refutantes: mittens gentes ad promissionem iudeoꝝ vt ipsi tu dei saltem emulatione gentium conuerterentur. Et hec est altitudo consilij dei:quo mirabiliter ⁊ gentes ⁊ iudeos reduxit ad vitam quam perdiderant in adam.

Oratio.

Omine iesu xp̄e q̄ nos verbo ⁊ exē
b plo prouocasti ad dolendum ꝓ
peccatis.⁊ ad exultandum ꝓ spi

ritualibus bonis.da mihi gratiaz lachrymarum.⁊ terram cordis mei arridaz frugibus ⁊ celesti fecunda vt plangaz me quotidie in omni vita mea.ita vt efficiantur mihi lachryme mee panes die ac nocte ⁊ meno mea oblita vanitatis ⁊ miserie ardeat i tuo amore ita vt saltando ad bona opera ⁊ laudando dei assurgendo nunc exultem in spe.⁊ tandem semp te laudādo te cū gaudeam sine fine. Amen.

¶De reuersione apostolorum. ac missione ⁊ reuersione septuaginta duorum discipulorum.Capitulum.lviij.

r ((Euertentes autem)) apostoli((de predicatione ad)) iesum((nunciauerunt ei que)) docuerant predicando ⁊((fecerant)) miracula operando ostendenteo q̄ mandatum eius fideliter executi fuerunt.⁊ gratias referenteo super his que acceperunt. Ueniunt apostoli ad iesum. vtiad fontem ad locum vnde exeunt flumina reuertuntur.vt iterum fluant. Ibant animalia de quiete contemplationis ad laborem actionis ⁊ reuertebantur iterum ad quietem contemplationis.((Et)) compatiendo eis de laboribus suis((dixit eos seorsum in desertuz locū)) vt post laborem gaudeant pusillum. se gregari a tumultu populoꝝ. ⁊ vt se colligerent in oratione.sicut dispersi fuerant in predicatione nec enim spaciū edendi habebant pre turbis q̄ veniebant ⁊ redibant. Unde Beda. Ubi magna temporia illis felicitas de labore docentiū simul ⁊ discentiū studio demōstratur que vtinam in nostro euo rediret vt tanta ministris verbi frequentia fidelium instat auditoꝝ:q̄ nec libeꝝ eis curādi corporis spaciū concedat. Nam gb⁹ necessaria curādi corporis horza negat.quantomin⁹ ille credit saluti anime sue carnis studēdi facultas adeit quin potius a gb⁹ verbū fidei ⁊ salutare miseriū oportune importune exigitur horum animus consequenter ad agenda semper ⁊ cogitanda celestia succendit. ne ea que verbis docent factis impugnēt Nec Beda. Abstice aūt sm Hieronymū seorsum ducit dñs quos eligit.vt inter malos viuētes mala nō intendant. Et bene dī vt quiesceret pusillū. q̄ pusilla requies est hic sanctis.⁊ labor magnus sed postea dicetur eis vt requiescant a laboribus suis.opera enim illoꝝ sequunt illos. Unde dicit Grego. q̄ tanto tūc maior requies erit quanto modo ob amorē ꝑditoris sui requies nulla fuerit. Et econtra intelige o piger. q̄ tanto tunc minor requies erit quāto nūc ob amorē carnis regeo maior fuerit. Et ideo vt tūc gaudere possis dulcedine gratie.nō abhorreas nūc gustare amaritudinē labo

bens. attendens verba Boetij dicentia dulcior est apis melle labor. si malus ora prius saporeda. Quieuere ergo facit xp̄s discipulos suos: vt discāt omnes. ⁊ maxime qui prefunt quod qui laborant in opere ⁊ sermone requiem promereantur. Per hoc etiam ostenditur quod p̄dicatores post p̄dicationis discursum redire debent ad contemplationis secretum: ⁊ opera sua coram deo discutere. ⁊ diligenter examinare: vt de bono gras agāt ⁊ de defectibus veniā petant. Admonemur itaq; hic in domini facto. vt aliquando ab actione quiescamus ⁊ ad secretum contemplationis transeamus: qz in actione exterioris spacium contemplandi non habeamus. Que cōtemplatio recte desertū dr̄. qz a multis deseritur ⁊ a paucis habitat in qua requiescimus pusillū. qz p̄o nostra fragilitate nō diu diuine visioni valemus inhererc: nec p necessitate proximi illius curam diu pretermittere. Taceas ergo ad temp⁹ ad proximoꝝ edificationem. vt tacēdo discas qualiter suo tempore vtiliter eloqui valeas. Rogando tamen deū. quod per seipsum suppleat cordibus proximoꝝ interius ea inspirando. a quibus interim te abstineas linguam per silentiū edomando. Unde Greg. Nemo debet propter contemplationem dei. omnino postponere necessitatem proximi: nec propter necessitatem proximoꝝ contemnere contemplationem dei. Quid. n. prodest si amantes nosmetipsos relinquamus proximos vel quid rursus prodest si amantes vel zelantes proximos relinquamus nosmetipsos. Et ((post hec dominus Jesus designauit)) ideſt signifer elegit ⁊ ab alijs distinxit ac instituit ((septuaginta duos)) discipulos alios preter duodecim predictos. in signū qđ post xp̄i resurrectionem ⁊ ascensionem in celum fides xp̄i predicanda erat gentibus septuaginta duarum linguaꝝ sicut ante duodecim tribubus sm numerū duodecim apostoloꝝ. Prima ergo lingua iter omnes erat ebraica. que postea in septuaginta duas fuit diuisa. Et sicut apostoli formam demonstrabant episcoporum. ideſt primi ordinis ⁊ maioꝝ sacerdotum: sic ⁊ isti figuram gerebant presbyterorum. ideſt secūdi ordinis: ⁊ minoꝝ sacerdotum scilicet curatorum. In primis tamen ecclesie temporibus vtriq; presbyteri vtriq; vocabātur episcopi. Quinta ergo ep̄iscopi sunt successores apostoloꝝ ideo gaudent de apostolico honore. dicūt aut esse similes in labore. Septuaginta quoq; consurgunt ex ductu denarij per septenariū ideo significāt impletionem decalogi. cū septē dono spiritussancti. per binariū vero superadditū. significat maxime gemina caritatis. scilicet dei ⁊ proximi q̄ omnia debēt esse in predicatoribus euāgelij. ((Et misit illos binos.)) Sic etiaz secūdū. Origenem ⁊ duodecim bini. ⁊ bini numerati fuerūt vt in eoꝝ catalogo Mattheus ostendit. Misit autem binos. primo propter duos populos conuertendos indeoꝝ scilicet ⁊ gentiū. secūdo propter salutem duplicem operandam. corporis scilicet ⁊ anime. tertio propter duplex mādatū caritatis. scilicet dei ⁊ proximi. que debet esse in predicatore euangelij. quarto propter geminaz perfectionem. scilicet vite ⁊ scientie predicatori necessariam. quinto propter mutuaz cōseruationem ⁊ securitatez custodie. vt vnus esset custos caritatis alterius. ⁊ bonorum ceterorum. sexto propter mutuam consolationem ⁊ societatis emolimentū. septimo propter confirmationem veritatis predicande ab ipsis. ⁊ eius testimonij vt in ore duoꝝ testium staret. verbum ((ante faciem suam)) scilicet ante presentiam. vt aduentus christi nō lateret. ⁊ vt ei viam ⁊ hospitiuz in cordibus hominū prepararent ((in omnem ciuitatem ⁊ locum:)) qz indifferenter christus ⁊ discipuli eius predicabant in ciuitatibus ⁊ locis paruis ⁊ magnis ((quo erat ipse venturus)) scilicet in iudeam. Post resurrectionem tamen ⁊ ascensionem domini ad predicandū etiam gentibus missi sunt. Secundū Greg. predicatio p̄uenit ⁊ sic ad habitaculuz mentis domin⁹ venit: quia verba exhortationis percurrunt. per quam veritas in mente suscipitur. ((Et dicebat illis Messis qdem multa, operarij pauci.)) Ista ⁊ plura alia que sequūtur. modū predicandi ⁊ viuendi discipulorum continentia. dicta sunt supra de missione apostolorum ⁊ ideo hic repetere non est necessariū. expleto autez mīsterio legationis sue ((reuersi sunt septuaginta duo discipuli cum gaudio)) tum de fructu predicationis sue per quam populum edificauerant. tum de miraculorum operatione: quia demones eiecerant gloriantes ⁊ dicentes sibi in nomine ⁊ inuocatione nominis christi. non solus languores ⁊ infirmitates non solum hominēs iniquos. sed etiam demonia subijci qui tamen sunt tante potestatis vt non sit potestas super terraz que competur eis. Ubi Beda. Bene quidez professi sunt deferentes honorez nomini xp̄i: ⁊ infirma adhuc ⁊ de gaudebant in virtutibus. Et qz discipulos de signoruz operatione diso vidit elatos: g ex hoc nr̄o gloriabant tanq̄ infirmi ⁊ imperfecti: nō hic gloria eoꝝ reprimit cū subdit. ((Et

alt illis. Uidi sathanam sicut fulgur de celo cadentem. qz presens erat quando corruit. imo cū precipitauit. Fulgur enim cadit celeriter. ⁊ manifeste ⁊ cū fetore ⁊ inflamatione. sic demones de celo empireo ceciderunt in instanti ⁊ videntibus sanctis angelis. ⁊ cuz fetore proprij peccati ad inflamandum homines per temptationem parati. ⁊ causa humane ruine fuit elatio siue superbia de sua excellētia. Quasi diceret saluator suis discipulis. Cauere diligenter debetis. ne ex elatione ⁊ potestate concessa super demones nimis eleuemini. ⁊ sic corruatis. Sathane ergo exēplo deterrentur. ⁊ ad humilitatem reuocantur. vt qui hunc ob superbiam de celo recordarentur ejectum. multo magis se de terra editos. si superbierint humiliandos. vt casuz proprium hoc exemplo caueant. ⁊ qui stat videat ne cadat. Et si ille propter superbiaz de celo cecidit. multo minus superb⁹ illuc ascēdet: quia vt alibi dicitur. turpius ejicitur q̄ non admittitur hospes. Unde Greg. Dixit autem dominus vt in discipulorū cordibus elationem premeret. iudicium ruine retulit quod ipse magister elatiōis accepit. vt in auctore superbie discerent. quid de elationis vitio formidarent. Unde Jsido. Quisquis iaz ex deteriori melior esse cepit caucat de acceptis extolli virtutibus. ne grauius per vanā gloriam corruat. q̄ prius per lapsum vitiorum iacebat. Itaq; non confidas in nature dignitate non superbias de sapientia nō de honore non de statu non de potestate. qz in omnibus natura angeli te excedit. ⁊ tamen ex superbia cecidit ⁊ ex celo est electus ⁊ tuis pedib⁹ subiectus. vt enim dicit Augu. melior est in malis factis humilis confessio q̄ in bonis superba gloriatio. ⁊ plus placz deo humilitas in factis malis q̄ superbia in bonis. Humilitas tamen non illa tantum laudatur q̄ de conscientia peccatoꝝ venit. sz illa que ex virtute descēdit deo cara est igitur nō debet homo gloriam in gratia gratis data: que malis ⁊ iniustis quandoq; confertur: sz in gratia gratum faciente per quam in libro vite ascribitur. ⁊ cum humilitate in omnibus gratias agere. Unde aut. ((Ecce dedi vobis potestatem calcandi)). s. pede spirituali ((super serpentes ⁊ scorpiones: ⁊ supra omnem virtutem)) ⁊ multiplicia spiritualia nocumenta ((inimici)) ⁊ omne imundoꝝ spirituum de obsessis corporibus ejiciendi ((⁊ nihil vobis nocebit.)) ((Secūm Bedam, qz serpēs teo dente ⁊ scorpiōes cauda nocēt. serpētes eni morsu orie: ⁊ scorpiōes pūctione caude venenū fundūt: ideo serpentes aperte sed

tes. scorpiones clanculo insidiantes vel homines vel demones significant. Uel serpentes sunt: qui inchoandis virtutibus venena prauе persuasionis obiciunt. Scorpiones qui consummatas virtutes ad finem. vitare intendunt. Secundum Theophilum. serpentes sunt qui visibiliter nocent. velut fornicationis ⁊ homicidij demon: qui vero inuisibiliter nocent scorpiones vocantur sicut in vitijs spiritualibus. Insuper etiam calcare serpentem est subicere rationi sensualitatem que secundum Aug. Significatur per serpentes: ⁊ calcare scorpionem. ideſt detestari detractionē ⁊ calcare omnem virtutem inimici est ebicere omnem occasionē mortalis peccati. ((Uerumtamē in hoc nolite gaudere. qz spiritus vobis)) infirmis ((subijciuntur)) nam malos arcere ⁊ alia signa facere. aliquando concessum est etiaz malis hominibus non propter seipsos: sed ad confirmationem fidei xp̄i predicate per eos: ⁊ aliquando nō est meriti eorum qui operantur. sed potius per inuocationem nominis christi conceditur vel ad maiorem condemnationem eorum qui inuocāt vel ad vtilitatem eorum qui vident ⁊ audiūt in quo semper honoratur deus per cuius nomen miracula fiunt licet despiciantur qui faciunt. Unde Crisо. Licere demones commune opus est inter ministros dei ⁊ ministros diaboli. Ueritatem confiteri ⁊ iusticiam facere priuatum est opus tantum sanctoꝝ. Ideo quem videris demonia ejcientem. si non est confessio veritatis in ore eius nec iusticia in manibus eius non est homo dei. Si autem videris veritatem confidentem ⁊ iusticiaz facientem ⁊ si demonia non ejcit homo dei ē. Et uerum. Non insigna perc. sed animе sanitatem. Si autez signa vis facere cruaris a delictis. ⁊ omnia expleſti. Etenī magn⁹ demon est peccatum ⁊ si auferes maiora. decem mille demones abigentibus operatus es. signa enīz multotiens alijs profuerunt facienti autem obfuerunt. in elationem extollentis ⁊ vanā gloriā vel i alio aliquo modo. In operibus vero nihil tale suspicari est. sed ⁊ partis cipātibus eis ⁊ alijs multis prosunt. Dec itaq; cum magna diligentia operemur. Sicut ab humanitate ad elemosynam transmutatus fueris siccam manum existentem extendisti. Si a spectaculis desistens ad ecclesiam ieris claudicantem pedem corexisti. Si autem desiteris oculos tuos a meretrice ⁊ pulchritudine aliena cecos existentes aperuisti. Si pro sathanicis vijs dixeris psalmos spirituales. mutus existens locut⁹ es. Dec itaq; miracula fit maxia. hec signa fiūt inopinabilia

Si hec signa fecerimus. ⁊ ipſi magni quidez ⁊ mirabiles per hec erimus ⁊ perniciosos uniuersos ad uirtutem attrahemus. ⁊ futura fruemur uita. Nec Cris. De hoc ēt habes supra circa finem sermonis domini in mōte. Si ergo non est gaudēdū in subiectione spūm multo minus est gaudēdū in subiectiōe hominū ⁊ adhuc minus in subiectiōe rerum temporaliū. de quibus tamen gaudent multi. etiam qui uidentur spirituales deuoti. Et subūngit ((Gaudete autem. quia nomina uestra scripta)) ⁊ sine obliuione memorie tradita ((sunt in celis)) idest in libro uite licet deleantur ⁊ tanquā malum ejciantur in terris ⁊ hominum reputatione. Econtra nomina malorum scribuntur ⁊ magnificantur in terris: ⁊ ideo non in celis. In libro uite aliquorum nomina dicuntur scripta dupliciter. Uno modo fm̄ presentem iusticiam: que scriptura est debilis. Alio mō scōm eternaz predestinationem. que scriptura est indebilis. ⁊ utroqꝫ modo nomina eorum erāt scripta in celis. qz erant predestinati ⁊ cum hoc habebant gratiam dei. quia ista gloriatio quā habuerint de electione demonum nō fuit mortale peccatū. Si aūt ⁊ tuum nomen uis scribi in celis. stude ut bonum: ⁊ non malū operis. quia qualia opera facis. talibus nomen tuum inscribitur litteris. Et ex his litteris cōlligetur iudiciū. qz in apocalipsi dicit. Judicati sunt mortui ex his que scripta erāt in libris. fm̄ opera ipsoꝝ. Uñ Beda. Salubriter aūt intelligēdū ē q̄ siue ecclesia siue terrestria ea opa gesserit per hec quasi litteris annotat⁹. apud dei memoriā sit eternaliter affixus. Quedaz aūt sunt que scribunt quidē nō in uita. sed fm̄ Dier. in terra. ut secūdū hoc intelligatur duplex quedā scripto horū gdē ad uitā. illorū ad pdītionē. Qđ aūt dicit de libro uiuēciū. intelligit de his qui digni putabant in libro dei cōscribi. Et fm̄ hoc fieri dicit scripture mutatio qñ a uirtute. diabimur in peccatū ut ecōtra. Nec Beda. Cauēdant ergo discipuli xp̄i non de humiliatiōe demonū. q̄ per superbiam celi sedē amiserunt. sed de sua sublimatione. qz in locū illorū electi sunt. ut uñ illi ceciderunt sublimati. illuc isti ascēdāt hūiliati. Illis enim gaudiū uanū ⁊ tpale ē. hoc aūt ūile ⁊ eternū. Illud ad uanā respicit gloriā. hoc ad gloriā spectat eternā. Et illud quidem sic habere possunt ⁊ mali. ⁊ boni. Hoc aūt non nisi boni. Et qz regressi discipuli de duobus gaudebāt. primo qz predicationē eoꝝ receperant illi ad quos missi fuerant. secūdo qz demonia subjiciebant eis. ō repressa superbia in discipulis. ⁊ audito fide eorum ⁊ illorum quibus predicauerāt uerbū salutis ((exaltauit)) dñs̄ ihesus in domo spūsancti. ⁊ grās egit pro salute hoium deo patri. Uñ Theo. Sicut benignus pater uidens filios suos diligi gaudet. sic xp̄s exultat q̄ discipulitātis bonis facti sunt digni Unde. ⁊ Cyrillus. Inspexit. gdē p spūs operationē. quā apostolis tradidit pluriū acquisitionē. Uñ ⁊ ((in spūsancto)) letat⁹ dicitur. i. in effectib⁹ g̃ per spūsanctū puenīunt. Quasi. n. amator hominū gaudij. reputabat. materiaz cōuersionē errātiū de. quo⁹ grās egit. Nec Cyrill⁹. grās ergo egit. dicas ((Cōfiteor tibi)). i. grās ago ⁊ laudo te ((pater)) p eternā generationē ((dñe celi ⁊ terre)) inuisibiliū ⁊ uisibiliū p̄talē creationē ((q̄ abscōdisti)) per iusticiā ((ꝑ)). i. misteria fidei. ⁊ archana sapientie tue q̄ in aduētu filij sunt ipleta ((a sapientibus ⁊ prudentibus)) fm̄ suā reputationē. ⁊ in oculis suis. i. scribis ⁊ phariseis ⁊ alijs superbis sapiētibus gdē in diuinis. ut in lege ⁊ ꝓphetis. ⁊ prudētib⁹ in mūdanis seu humanis ut sapiētibus fm̄ philosophiā humanā. de qua apostol⁹. Stultā facit deus sapiētiā hui⁹ mūndi. hec aūt est triplex. i. terrena ꝓpter affectū terre cupiditatis aialis ꝓpter affectuz carnalis. voluptatis. diabolica. pp affectū mūdialis sublimatis. Terrena ē in cupidis ⁊ auaris. aialis in uoluptiosis ⁊ luxuriosis. diabolica i superbis ⁊ ābitiosis ((⁊ reuelasti ea paruul)) idest humilib⁹ ⁊ intellectū in obsequiū fidei captiuantibus. i. piscatoribus. ⁊ alijs simplicibus se exaltare nesciētib⁹. ut humiles ad te ueniant. ⁊ superbi a te recedāt. Christus in eo q̄ deus equalis patri in eo q̄ hō ē cōfitet. i. gratias agit deo patri. imo indiuidue trinitati. Pulchre autem sapientibus ⁊ prudētibus non insipientes ⁊ ebetes sed paruulos idest humiles opposuit. Ut secundum Bre. Probaret se damnare timorem ⁊ superbiaz non acumen ingenij ⁊ sapientiam. Et scōm Cris. Ut erudiret per omnia. nos ab elatione erui. ⁊ humilitatem zelare. Magnus honor ex hoc est humilibus uiris. quia sunt de secreto consilio summi regis uocati ⁊ admissi ad noticiam ueritatis. ut cum dicit Beda humilitas est clauis. conscientie. quia ad noticiam ueritatis christi poterit peruenire. Ubi Cris. Gratias agit qz illuminati sunt rustici ⁊ simplices homines qui totum quicqd fecerint boni imputant auctori non sapientes indeorum. qui priuz sapientes uidebāt in eloquijs dei cum nō essent sapiētes sapientia enim est. nō eloquia dei scire. sed fm̄ eloquia dei uiuere. Tu aūt ad quascuñ̄ uoluerit personas potes dilatare tractatuz quo uiam ⁊ omnibus sapientibus qui scōm sen

sum carnis sunt sapientes ⁊ nō secundū spiritū cordis. abscondit deus semper misteriū ueritatis ⁊ reuelat illud parūulis sic ergo q̄ iudei quottidie meditantes legem dei inuenire nō potuerūt: piscatores ⁊ rustici inuenerūt: quottidie tractantes retia manibus suis. Nec Cris. Non letatur. dñs. qz est sapientibus occultatū. sed qz humilibus est reuelatū qz hoc dignum est leticia illud aūt mestitia. Uñ Cris. Quid igitur in pditione letatur. ⁊ qz nō didicerūt hoc illi. Nequaqꝫ reuelatū. n. esse his dignū est: leticia occultari aūt ab illis non leticia. sed lachrymis est dignū. Hoc denigꝫ ⁊ fecit lugens ciuitatē. Nō ergo pp hoc letatur ⁊ gratias agit q̄ dei misteria latebāt scribas ⁊ phariseos. (Nō. n. erat materia alacritatis. sed ¹gemitus) sed q̄ qz sapiētes nō nouerant. humiles nouerūt. Nec Cris. Accipit ergo hic cōfessio pro gratiarū actiōe ⁊ laude: qz ut dicit Piero. Cōfessio nō semp penitentiā. sed gratiarū actiones significat. Uñ ⁊ Augu. Nō solius est cōfessio petōris: sed aliquando etiā laudatoris. Confitemur ergo siue laudo deo: siue accusantes nosmetipsos. Nec dāteo deū: siue accusanteo nosmetipsos. Nec Aug. Et sic patet q̄ cā ex parte credētiuz fuit eoꝝ humilitas. q̄ ad sapientiā dispositi: quia ut dicitur in prouerbijs ubi humilitas ibi sapientia. Et ut dicit Ptolo. philosophus: qui inter sapientes est humilior. inter sapiētes est sapientior. Ex parte autem nō credentiū fuit eorū superbia: que est intellectus excecatiua. Sed ex parte dei causa fuit simplex uolūtas diuina. ⁊ hoc est quod subdit. ((Ita pater)) factū est ((quoniam sic placitū est ante te)). i. tibi in conspectu tuo. ante quem. s. nihil iniustum potest placere. Nullam uero aliaz rationē reddere uoluit filius: qz pater illos reprobauerit ⁊ hos elegerit nisi solum beneplacitum ipsius patris in exemplum ne secreta dei discutiamus in confessiones illorum. que de secretis dei uolūt querere rationē. Uñ Greg. Dic domini uerbis exēpla humilitatis accipimus ne temere discurrere superna consilia de aliorū uocatione aliorūue pulsione presumamus. Cum eni premisisset utrūqꝫ nō morātiōem reddidit. sed sic deo placitum dixit hoc uidelicet intendens. q̄ iniustum esse nō potest q̄ placuit iusto. In cunctis ergo que exterius a deo disponūtur. aperta causa rationis est occulta indicia uoluntatis. Uñ ⁊ Cris. Non dicit qua ratione sic ei placuit. sed tātum gratias agit patri qz sic ei placuit. Sic ⁊ tu nunquā discutias consilia dei in operibus eius quid fecit. aut qua ratione fecit. sed quocūqꝫ mō rem suaz uoluit ordinare gratias ei agas: sufficit tibi ad testimonium ipsa dei natura: qz deus finē ratione ⁊ sine iniusticia nūqꝫ facit. Nō enim ad discussionē suā. sed ad honorē suū creauit te. Nec iudicem te uoluit esse actuū suorum sed seruum preceptorum. Boni enim dñi est oia prouidere: que ad uitam pertinet. Serui boni aūt est fideliter operari: ⁊ non discutere domini sui actus. Nec Cris. Unde ⁊ Aug. Quare illud traxit ⁊ illud nō traxit. noli uelle uindicare. si non uis errare. Ut dicit Prosper. deus resistentē non trahit inuitumqꝫ nō compellit sed ex inuito uolentem facit. ⁊ infidelitatem resistentis inclinat: ut cor audientis obediendiū in se dilectatione genita ibi surgat ubi premebatur. i. de uelit ubi nolebat. Nec Prosper. Et licz in speciali non possit assignari ratio. quare illū eligat: ⁊ illum dimittat. nisi eius simplex uoluntas: qđ tamē alig sint electi ⁊ aliqui reprobati bene potest assignari causa in generali et ex parte dei. ut in electis appareat dei misericordia. in alijs autem eius iusticia: ga sicut ad gloriam regis: ⁊ decorem sui regni nō solum pertinet aula in qua strenui milites honorantur sed ēt patibulum in quo malefactores puniuntur: sic ad gloriam dei nō solum pertinet p̄miatio bonorū sed ēt punitio reproborū. Et qz dictū est de uocatione humiliū. cōsequēter ponitur huius uocationis medium. Christus enim mediator est dei ⁊ hominum. Debitus autem processus est: ut ab extremo in extremū pcedatur p medium ideo omnis pcessus gratie deriuatur ad nos per christum. ⁊ hoc ex quod dicit ((. Omnia mihi tradita sunt a patre)) qz secundum naturā diuinam christus habet esse a patre ⁊ per consequens posse. Iz habeat idem eē numero ⁊ posse cum ipso ⁊ sic omnia tradita sunt sibi a patre ab eterno. Secundum aūt naturam humanam omnia tradita sunt: in potestate christi a domino a deo patre. Uno modo quantum ad auctoritatem. ⁊ sic sibi sunt tradita ab instanti conceptionis. qz eo ipso quod natura humana uerbo est unita. omnia creata sibi sunt tradita. alio modo ēt tum ad effectū. ⁊ sic in iudicio omnia erunt subdita pedibus eius. quia tunc eius uoluntas perfecte implebitur in omnibus. Et quia secundum diuinam naturam est idem cum patre. ideo subdit ((. Et nemo nouit filiuz nisi patre. neq̄ patrem quis nouit nisi filius)). ⁊ si pater. neq̄ patrem quis nouit nisi filius)). ⁊ si pater. neq̄ patrem quis nouit nisi filius)). ⁊ si pater

uelare)) nō ꝙ tibi quibus reuelatio sit media te filio habeant noticiaꝫ comprehensionis ſicut filius vt hoc impossibile creature. Illud enī ꝙ cōprehēdatur. totaliter ꝛ plecte cognoſcit. Et ꝙ vt dictū est: ipſe est mediator dei ꝛ hoīum: ideo tm̄ sic queāter oīdit ꝙ familiariter ꝛ secure ad ipsū est accedendū. Vñ nos ad hoc inuitans ait ((Venite)) credēdo ꝛ obediendo nō pedibus: sed moribus nō corpore sed fide: Itē nāꝫ est spūalis accessus quo ꝙs deo appropinquat verius ((ad me)) orādo ꝙ ñdē ad me cōmittēdo ꝙ imitationeꝫ. ad me fruendū per glorificationē. Ergo venite vos clausi. ad me ostiū veritatis: venite vos egri. ad me portū quietis. venite vos naufragi ad me portū gratie. Felix terminus ad quem sed infelix terminus a quo. ideo ait ((ocēs ꝙ laboratis)) siue fm naturaꝫ in qua nascimur. siue fm penā in culpā qua trāsgredimur siue fm penā in qua morimur. specialiter tñ loquitur hic de colore infidelitatis in cultura idolorū. O tu ꝗ tū laborat luxuriosus in voluptatibus. auarus in cupiditatibus. ambitiosus in dignitatibus. ((Et onerati estis.)) triplici onere .s. veteris legis pharisaice traditionis. diabolice seruitutis. O dei nostri dignatio admirabilis. O caritas ineffabilis. O verba dulcia. verba deifica. Ecce inuitat inimicos hortatur reos allicit ingratos. Ubi Crisō. Nō aūt dixit venite ille ꝛ ille. sed oēs qui in solicitudinib⁹ qui in tristiciis: qui in peccatis estis. nō vt ex pertā noras sed ꝛ soluā peccata. venite nō quonīā indigeo vestra gloria. sed ꝙ volo vestraꝫ saluē. Unde dicit. ((Et ego)) nō solū exonerabo sed etiaꝫ ((reficiā vos)) triplici cibo. scz doctrine. eucharistie: ꝛ glorie vel reficiā vos. i. interna refectione ꝛ iocunditate saturabo ꝛ recreabo: ꝛ in presenti per gratiā: ꝛ in futuro per gloriā. Ubi Crisō. Nō dixit saluabo solū: sed ꝙ multo amplius est reficiā vos ideſt in omni quiete constituā. Ad ipsum quippe est veniēdum: qui est quies laborantibus. est sublevatio oneratis. est refectio famelicis ꝛ deficientibus: ꝛ non venit vocare iustos: sed peccatores ad penitentiam. Unde Ber. Undus clamat ego deficiam: caro clamat ego interficiam. christus clamat ego reficiam ad quem ibis. Jugum ergo legis ac peccati. ꝛ solicitudinis per alium que vobis laboriosa sūt: ꝛ onerosa abijcite. ꝛ ita ((tollite)) ideſt voluntarie accipite ((iugum)) a iungendo dictū iugum ihc̄ euangelice legis ꝛ eruditionis. eo ꝙ gentes ꝛ iudeos in vnam fidem iungat iugum amoris ꝛ dilectionis. eo ꝙ homines deo iungat. iugū crucis siue mortificationis: eo ꝙ carnem spiritui subijciat ((meum)) dicit ꝙ prius pro illud nihil. primū docendo. secundū diligēdo. tertiū sustinēdo ((sup vos)) ipleatis ꝛ in honore habeatis: ne forte subtꝰ ponētes: ꝛ cōtēnētes pedibꝰ viciorū cōculcetis. vbi Crisō. O gratissimū pondꝰ ꝙ magis cōfortat portātes. Nā pōdus terrestriū dominoꝫ attrit. paulatim ministrantiū vires pōdꝰ aūt xpi magis adiuuat bajulātē: ꝙ nō nos portamꝰ grām: sed grā nos. nec nos ad auxiliū gratia dati sumus. s. grā magis ad nostrū. Nec Crisō. ((Et discite a me)) magistro docēte ꝓbo ꝛ exemplo. ((ꝙ mittis sum)) exteriꝰ i moribꝰ. interiꝰ in affectibꝰ ((corde)) ꝛ nō fictus ꝓ humanis laudibꝰ mitis sum. ꝙ nullū ledo. humilis: ꝙ nullū despicio: sed corde. ꝙ nullū decipio. ecce tria imitāda mitites in conuersatiōe ꝓbitas in cogitatiōe veritas in intētiōe: gbꝰ mazie generat. ac nutrit ꝛ quersat dilectio. quasi diceret. Discite a me quod sitis mites moribꝰ vt neminē ledatis. humiles mētibꝰ vt neminē cōtēnatis: corde vt ꝙ extra est in opere sit ꝛ intꝰ i corde. ne lateat serpens in specie colūbe. Merito ergo iugū est tollendum ꝙ mitis est humilis libētꝰ est enim quis sub iugo domini mansueti ꝛ humilis: ꝗ regidi ꝛ superbi. considera ꝫ quia dominus inter ceteras suas virtutes specialiter ab humilitatem nos remittit. vt hanc ab eo discamus: quia omniū virtutum radix ꝛ fundamentum est. Unde Ambr. Non dixit discite a me. quia potēs sū. Nō dixit. discite ꝙ gloriosus sum. sed discite quia humilis sum: ꝙ potestis imitari. Unde Aug. Fratres mei tota medicina nostra est ista. discite a me ꝙ mitis sum ꝛ humilis corde. Discite inquit a me non mundum fabricare. non cūcta visibilia creare nō in ipso mundo miracula facere: ꝛ mortuos suscitare: sed ꝙ mitis sum ꝛ humilis corde. vñ et ber. ꝙd deinde auctor ꝛ dator virtutū. xpus in quo omnes thesauri sapientie ꝛ scientie sunt absconditi in quo omnis plenitudo diuinitatis habitat corporaliter. non ne tamen ipe ꝫ humilitate tanꝗ summa sue doctrine suarūꝗ virtutum gloriatus est. Discite ait me non qꝫ sobrius aut castus aut prudens. aut aliquid hmōdi sed quia mitis sum ꝛ humilis corde a me inquit discite. non adꝰ doctrinas patriarcharum. non ad prophetarū libꝝ. sed meipsum vobis exemplum me formam humilitatis exhibeo. nescio quo pacto familiarius semper humilitati propinquare solet diuinitas. Beniꝫ illa se indixit vt apareret hominibus: substantiam: formam habitum gestauit humilem: ipsius nobis commendans virtutis excellentiam quam speciali sui voluit honorare presentia. Unde ꝛ Grego. Ad hoc nāꝫ vnigenitus dei filius. formam infirmitatis nostre suscepit. ad hoc inuisibilis non solum visibilis. Sed etiam despectus apparuit. ad hoc contumeliarum ludibria: ꝛ irrisionum obprobria passionum tormenta tolerauit. vt superbum nō esse hominem doceret deus. Quāta ergo humilitatis virtus est. propter quam solam veraciter edocendā. is qui sine estimatione magnus est vsqꝫ ad passionem factus est paruꝰ. Ecce quippe nouimus eam de sue celsitudinis culmine. vt humano generi gloriam daret ad ima descendisse. Quia enim originem perditionis nostre se prebuit superbia diaboli. instrumentum redemptionis nostre inuēta est humilitas dei: quia igitur redemptor noster corda regit humilium ꝛ leuitatem rex dicitur superborum aperte cognoscimus. ꝙ euidentissimum reprobōrum signum superbia est ac contra electorum humilitas. Cum ergo ꝗ quisꝗ habeat cognoscitur. sub quo ergo ꝗ quisꝗ habeat cognoscitur. sub quo rege militet inuenitur. vnusquisꝗ enim qua si quendam titulum portat operis. quo facile ostendat. sub cuius seruiat potestate rectoris. Nec greg. Et breuiter dicit. Cassiodorus tanta fuit in sancta incarnatione humilitas quāta est in diuinitate incomprehensibilis maiestas. Elige ergo magis sub rege celi ꝗ sub principe mundi militare. ꝛ magis sub dei ꝗ hominis sub ptāte seruire. Et ad hoc faciendum. nota ꝫ vtile exemplum. cum enim quidam miles domino suo. s. cuidam Marchioni militando. diu ad voluntatem deseruisset. tādem ad infirmitatem de qua ꝛ mortuus est. peruenit. Quē ꝛ ipse marchio in infirmitate eadem visitans. exhibuit se paratū ad oia. que pro eo facere posset: dicens qꝫ nec auro nec argento pro ipsi⁹ necessitate parceret. cui miles gratias agens dixit ꝙ eum iuuare non posset: quia ipse fm medicorum iudicia moriturus esset. Deinde idem miles ad vocēs simul in vnum nobiles ꝛ alios qui circa marchionem erant admonuit eos dicēs. carissimi quia videtis ꝙ dominus meus marchio cui diu ad nutum seruiui. iam me i necessitate positū iuuare non potest ꝗuis etiaꝫ vellet. ꝛ sic corpus ꝛ tempꝰ ac seruicium meum pdidi vane ꝙ me penitet. rogo vos. ꝛ admoneo. vt tali domino studeatis seruire. qui vobis in necessitatibꝰ oibus poterit subuenire. Deinde subiungit premiū. dicens ((Et)) si in gum acceperitis ꝛ didiceritis obediendo ((inuenietis requiem animabꝰ vestris)). s. in presenti. ꝛ futuro. que requies hic inchoat. sed i patria perficiatur. Unde ꝛ Crisō. Nō dixit ꝛ inuenietis requiē. ꝛ tacuit. ſz addidit aiabus qui mādata xpi i hoc seculo. alias reges sunt non corporū. Quoniam ꝛ si laborant. ꝛ tristant in corpore regnant ꝛ gaudēt in spū ꝛ in spe. Ideo alibi dicit. Nec aūt locutꝰ sum vobis. vt in me pacem habeatis. in hoc mūdo autem tribulationes. Et ne ex iugo legis euangelice tanꝗ graui ꝛ onerosa aliqui terreantur ꝛ timeant. ꝛ quare sub iugo domini requiem aliabꝰ suis inuenient. subiūgit dicēs. ((Jugū enim meū suaue est)) sed graue erat iugum legis ꝓpter multiplicitatē cerimonialiū ꝓpter austeritatem iudicialiū. propter defectum sacramentorum iustificantium. sed nō sic erat euangelij iugū. Unde ꝛ sequitur ((ꝛ onꝰ meū leue)) ꝙ sufficit caritas ꝓ huius oneris relevatione. Unde Mie. Nil amantibꝰ durum nullus labor difficilis. Amemus xpm ꝛ facile nobis videbitur mene difficile. Unde etiā Quintilianꝰ dicit ꝙ nulla pena est nisi inuito nullum: habemus nisi de impatientia dolorem. ꝛ vt crudele aliquid sit metus facit.

Queritur autem qualiter iugum euangelij suauius sit ꝗ legis. cum in lege adulterium in euangelio concupiscentia. in lege homicidium. in euangelio ira puniatur. Et respondetur secundum hier. Quia in lege opera requirebantur. in euangelio sola bona voluntas premiū nō amittit. Item cur dicit onus leue superius dixerit angustā portam viam que ducit ad vitā: ꝛ respondetur fm augu. ꝛ hilariū ꝙ arcta vel angusta. via dicit ꝙ angustat in initio. graue est enim consuetudinē dimittere: sed in processu xpis ineffabili dilectionis dulcedine dilatatur. sicut stupentibus dentibus grauat in principio cōmedere: sed postea delectat. Suauis ergo ꝛ levius est impletio euangelij amanti atqꝫ caritatem habenti in progressu consuescenti: vel in respectu operum legis vel respectu expectate mercedis.

Oratio.

O Omine iesu xpe da mihi per sanctā discipulorum tuorū predicationē ficgrā tua edoceri. ꝙ in vanitatibꝰ vel quibuscūqꝫ elevationē ꝛ extollentiam mihi i gerentibus: sed in tua cruce. ꝛ singulis humilitatem in me excitantibus mihi libeat gloriari. Ipsa sancta doctrina euangelica in profūda humilitate: ꝛ in omnibꝰ virtutibus cor meum confirmet semper. ꝛ corroboret. vt a vitijs purgatus. ꝛ virtutibus ornatus merear in pūti vita ꝛ in futura requiem anime invenire ꝙ inquietum est cor meum donec requiescat in te ihū bone. Amen.

¶ De homine sauciato ꝛ vulnerato a latronibus. Capitulum.lix.

Et quia dixerat dominus ihesus misteria fidei & archana sapiētie abscōsa supbis & reuelata humilib⁹ cōsequēter obmissa tudeox excecatione.ostēdit discipulox illuminationē: vt ostēdat eos ee parvulos ḡbus pater adnūtus sui misteria reuelauit. Unde dicit eos beatos.qa in eis fuit cōpletū. q̄ antiqs patribus fuerat p̄missum ((Beati ingt oculi q̄ vidēt q̄ vos videtis.((Et p hoc eos beatos dicit.qz dōm ihesus & corporaliter oculis exterioribus & mētaliter oculis interioribus videre meruerūt vidētes.n.xp̄m p fidē caritate formatā.beati sunt in spe. & si p̄seuerēt beati erūt in re.((Dico enī vobis.qō multi pphete))pollētes in cognitiōe((reges)) seu intīs pollētes in sanctitate. Quos enī Lucas.reges dicit.Mathevs iustos appellat:qz magni reges sunt q̄ tēptatiouū suax motib⁹ nō cōsentiēdo succūbere sed regēdo posse nouerunt ((voluerūt videre q̄ vos videtis & nō viderūt:& audire q̄ auditis & nō audierunt)) Desiderauerūt.n.videre & audire eo modo quo discipuli viderūt & audierunt:sed nō viderūt negz audierunt eo mō.qz nō corporaliter licet spiritualiter: sed discipuli vtrocz mō Nā exterius viderūt p̄sentiā corporalem & miracula conspiciendo:interius viderunt diuinitatem latentē intelligendo & exterius audierunt vocem doctrinam percipiendo & interius audierūt p fidē assentiendo. Prophete si quidem & reges a longe aspicientes per figuras vel visionuz species quasi per speculū & in enigmate xp̄m viderunt & audierūt per fidē:sed discipuli p̄sentem dōm habētes & ab ipso que volebāt interrogātes docebātur per ipsum aperte.nō per angelos aut varias visionum species in enigmate.nō beatificat eos qui eni corporaliter & nō mentaliter per fidē eū viderūt.vt iudei.qui incredul remānserunt & quem corporaliter viderunt mentis oculis non viderunt. Et ideo eorū oculi non beati.sed maledicti.sed eos beatificat qui euz per fidem videbant.nō solū exteriora conspiciendo sed etiam virtutem diuinitatis latentē intelligendo. quorum interiores oculi beati quos etiā p̄sentem cernere meruerūt. Uiderūt enim apostoli gratiosam p̄sentiaz in assumpta humanite. viderūt sanctitatem vite in eius cōuersatione.viderūt ejus ptāte:in miraculox operatione viderunt eius gloriā in trāsfiguratione Beati & illi qui licet corporaliter nō viderūt per fidem tamen & mētis oculis viderunt & crediderunt qō per speciē & facie ad faciem quādocz videbunt. Utrocz beati per fidem & hoc in spe.sed illi qui non viderūt propter difficiliorē assensum in quo maior strenuitas illi q̄ viderent propter p̄sentialiorem aspectū in quo maior delectabilitas.vbi fm Crisostomum vtriusqz testamenti liquet veritas vt q̄ patres veteris testamenti futurū p̄uiderūt & videre cupierūt. hoc fuit nouo est cōpletū:ab eodem spiritu & eadez fide antiqui viderūt futurū xp̄m quem apostoli p̄sentez viderūt & nos credimus aduenisse: vt eadem fides probet in nobis & in patribus & idem auctor non auctores cōtrarij fuerūt vtriusqz testamenti. Et notandū q̄ quadrupliciter videt xp̄s.s.oculo corporali. quomodo visus est in carne. Ista aūt visio non beatificat qz sic etiam eū viderūt iudei & infideles. Secūdo ex visiōe corporali oritur in mēte admirabilis visio qua ipse creditur filius dei. Unde ē illud. Quia vidisti me Thoma s.oculo corporis.credisti videndo me oculo fidei. Nec visio beata non est.sed huius beatitudinis mercatio qua meremur beatitudinem. Tertio ex visione fidei oritur visio qua xp̄s ipse videtur oculo intellectiue cōtemplationis.& hec visio iam est aliqua beatitudinis participatio.inde enim videtur & gustat qm̄ suauis est dōs. Quarta visio.qua ipse videt sicuti est in lumine glorie. Nec visio beatificat intellectū quemadmodū perfecta caritas beatificat volūtatez nostram.((Et ecce)) tunc((quidam legisperitus))peritia litterali. non intelligentia spirituali. verba legis tenens.vim legis ignorans((surrexit))vt melius audiretur. vel vt bonā videret((temptās eū))non vt addisceret sed vt reprehenderet: & dicens.((Magister quid faciendo vitam eternam possidebo.))Magistrum vocat nō dominū qz vult scire non seruire. audire nō obedire. Magistrum vocat cuius non vult esse discipulus & significat laudatores sanctorū non imitatores. Et bene dicit. quid faciendo.qz non auditores legis sed factores iustificabuntur.& non in sermone est regnum dei sed in virtute.((Et dominus dixit ad eū. In lege)).s.diuina((qd scriptū est?Quō legis)).s.de habendo vitam eternam. Nec lex diuina est lex legū. de qua fiet interrogatio in examine districti iudicij.fm illud apostoli. Qui in legem peccauerūt.p legē iudicabuntur. In hac ergo studere deberem vt de ea esidere possemus.sicut vir iustus de quo in Psalmo dicit & in lege ei meditabit die ac nocte.Sed vt ait Hiero. Tanctū mysteria sunt sperator scita cū legeo christi amamus.euangelia q̄tenūs.fm Bedam. Iste temptando quesiuit de vita eterna si forte diceret aliqd p̄ter Doctrinā.Et ideo xp̄s per verba Doctrine

si respondendo p̄fudit eū per hoc ostendēdo q̄ veriores fidei catholice sunt confutandi q̄ illud q̄ tenent indiscusse.s.iudei p scripturas hebreox & saraceni per legem machometi.((Ille vero respondens dixit))q̄ legerat.fs nondū impleuerat.((Diligens dōm))qz per suam potentiam te creauit((deū))qz per suam sapientiam te docuit((tuū qz per suā bonitatem se tuū fecit.& sic te redemit.((ex toto corde tuo)).i.ex tota voluntate qz sicut ex corde oritur motus ad alias partes corporis ita volūtas mouet anime potentias((& ex tota anima tua)).i.ex appetitu sensitiuo. q̄ mouetur per voluntatem. Unde pars sensitiua pōt h intelligi per aīam fm q̄ scribit in Gene.factus est homo in animā viuentez idest vt dicit Glosa.Uitam animalem.i.sensibilē corpori dantem((& tota mente tua)).i.ex toto ntellectu qui etiam mouetur per voluntatez ad assentiendū his que sunt fidei.& ad meritandū de deo dilecto((& ex oibus viribus tuis))vel ex tota fortitudine seu virtute qua qō idem est.per q̄ notantur potentie motiue & executiue.qde etiam mouentur per voluntatem ad operandum ex dilectione viriliter & non remisse. Ubi Maximus. Cū hac igitur intentione trinam adbeum dilectionem lex pertractat.vt euellat nos a trina mundi habitudine qua respicit ad possessiōes.ad gloriam.& ad voluptates.in qua etiam temptatus est christus. Sequit((& proximū tuū)).i. oēm hoiem((sic ipsum)).i.eo affectu. quo te ipsum vel ad q̄ teipsum.scz ad gratiā in presenti.& gloriam in futuro. Ubi Basilius. Est igitur primum & precipuum mandatuz diuine delectionis.fm aūt primi cōpletuū.& ab eo cōpletū.quo cōmouemur diligere proximū. Ubi & Crisō. Tu aūt attende qualiter sere cū eodē excessu postulat vtrūqz preceptū. De deo enim ait toto corde tuo. de proximo sicut teipsuz. Qō si diligenter obseruaretur. nec seruꝰ esset nec liber.nec victor.nec victꝰ. nec diues.nec paup.nec notus vnq̄ esset diabolus. Potius enim paleet ignis sustinerent immissionem.q̄ sermonem caritatis diabolus.adeo cuncta superat dilectionis constantia. Unde etiam Grego. Cum autem dicat diliges proximū sicut teipsum.qūo alteri miserendo pius.est qui adhuc iniuste viuendo ñt ipius sibimetipsi. De hac materia habes latius infra.s.feria tertia post palmas.((Dixitq̄ illi dominus. Recte respōdisti.hoc fac)) scilicet deū & proximū diligendo. & dicit hoc qz non sufficit diligere.nisi dilectio demonstretur in opere.qz probatio dilectōnis.exhibitio est operis((& vives))scilicet vita perpetua. Dec est enim excellentior via eundi ad vitam eternam. Quasi diceret. Dec dicis.fs non facis.& ideo ad vitam non vadis.((Ille autem volens iustificare seipsum))idest iustum ostendere.fm apparentiam putans se esse ante hominem:qui tantū videt exteriora: & non ante deum qui videt interius((dixit ad ihesum.Et quis est meus proximus?))In quo a dilectione proximi vacuū se ostendit: qz proximum non nouit. Forsitan putabat q̄ christus diceret.Iudeus est proximus tuus:& tunc responderet deum & iudeum diligo & sic apparet iustus.((Suscipiens autem ihesus)).i.sursum aspiciens ihesus proposuit ei parabolam de homine: qui descendens ab hierusalem in hierico incidit in latrones. Ideo sursum aspexit:quia de rebus magnis locuturus erat.Unde.s.humanuz genus descenderat.dum per peccatum cecidit. fm alios ē res gesta. qz inter hierusalem & hierico erat quedam solitudo.vbi frequenter homines transeuntes spoliabantur & occidebantur a latronibus desertum illud inhabitantibus. Allegorice homo iste designat genus humanū qui in primis parentibus((descendebat ab hierusalem))que visio pacis dicitur.i.a paradiso((& superne ac celestis beatitudinis pace & visione in hierico))que luna interpretat.& mutabilitatem significat idest in defectum & miseriaz huius vite mutabilis: & erronce: qz a contemplatiōe superna & vita pacifica. quam in paradiso habuisset ad mutabilem huius exilij.& terrene miserie per culpaz corruit((& incidit in latrones))idest in potestates demonū seu in diabolicas vel etiam humanas temptationes in quos non incidisset nisi prius intus timuisset. Uera etiam enim sententia dicens ante ruinam exaltatur cor. ((Qui eum dispoliauerunt))vestes innocentie & imutabilitatis seu imortalitatis p fraudulentiam auferendo. Uestis innocentie seu stola prima amissa cognouit se esse nudum gloria:que imortalitatis perdita pelliceum gloria:que imortalitatis perdita pelliceum hoc est mortale sumpsit indumentū. Unde i signū mortalitatis induit deus primos parentes tunicas pelliceas: que de mortuis sunt animalibus((& plagis))peccatoruz((impositis))& illatis.i.naturalibus per peccatū vulneratis & debilitatis((abierunt))non ab insidijs cessando sed eas occultādo. Primo enī dijs cessando sed eas occultādo. Primo enī sensibiliter in specie serpentis diabolus decepit.sed post occulte & insensibiliter tēptauit((semimuno relicto:qz & si imortalitas pōt auferri oculus nī rōnis remanet hominū. quo deus potest cognosci.Unde Beda.Semiviuū

reliquerũt: quia beatitudinem vite imortalis
ecuere. sed non sensum rationis abolere va-
luerũt. Ex qua enim per te lapsũ ⁊ cognosce
re deum potest vnus est homo: ex qua vero
peccans contabescit. ⁊ miseria deficit mor-
tuus idez letiferoꝝ est vulnere tedatus. Ysi
de Theophi. Ac semiuiuus dicitur homo
post peccatũ: q; anima immortalis est: cor-
pus vero mortale. ita vt medietas hominis
succũbat. Unde Augu. Semiuiu⁹ enim ha-
bet vitalem motum. ideit liberum arbitri-
um vulneratum q; ad eternam ꝯ perdide-
rat redire nõ sufficiebat. Et ideo iacebat: q;
vires ei proprie ad surgendũ non sufficiebãt
vt ad sanandũ medicũ ideit deũ requireret.
Uel semiuiuum reliquerunt. remanẽte vita
nature. nõ vita gratie. Sm illud apostoli. Ui
uo autem. ſ. vita nature iam non ego. ſ. vita
culpe. viuit vero in me xp̃s. ſ. vita gratie. Fe
cerat enim deus hominem ad imaginem su
am. Sm rationem ad similitudinez. Sm dile-
ctionem. vt per vtrũq; deo adhereret. ⁊ inhe
rendo beatus esset. Sed diabolus humane
beatitudini inuidens contra duo bona pre-
dicta. duo homini in originali intulit princi
palia mala. In eo nãq; q; factꝰ erat ad ima-
ginẽ seu Sm rationẽ vulnerauit eũ p ignoran
tiã boni. in eo vero q; factus est ad similitu-
dinẽ dei. Sm dilectionẽ vulnerauit eũ p con
cupiscentiã mali. Homo ergo vulneratus se
miuiuus relictus est: q; etsi in humana natu
ra possit diuina similitudo que in dilectione
est penitus corũpi: diuina tñ imago q̃ in ra
tione est non põt penitꝰ deleri. Quãuis. n. tã
ta malitia possit affici vt nil diligat boni nõ
tñ ignorãtia tanta excecari põt: vt nil cogno
scat veri. ((Sacerdos aũt ⁊ leuita descendẽ-
tes eadem via)) viso spoliato ⁊ vulnerato pre
terierũt: ⁊ vite presentis statũ tãc sancte viuẽ
do pertransierũt: sed humanum genus per
culpam vulneratum sanauerunt minime:
q; sacerdotium legis: ⁊ eius ministerium pec
cata non curauerũt: sed solum ostenderunt.
ipossibile enim erat sanguine vitulorꝝ ⁊ agno
rũ ⁊ hircorꝝ auferri peccata hominum: vel sa
cerdos ⁊ leuita intelligunt lex ⁊ prophetia:
que hominem non sanauerunt: sed peccata
ostenderũt ⁊ reprehenderũt. ((Samaritanꝰ
vero iter faciens)) idest xp̃s q; alias custodit p
humanitatem momenta vite huius curre-
tis. pro nobis enim factus ẽ homo in mũdo: ve
nit secus eũ. ſ. vulneratum: q; in similitudine
hoim factꝰ: ⁊ habitu inuentꝰ est vt homo
((⁊ videns eũ)) oculo clementie ((misericor-
dia motꝰ est)) ex cõpassione. ((Et appropin-
quãs)) homini vulnerato miseratiõis exhibi-

tione ((alligauit vulnera eius)) q: redarguẽ
peccata cohibuit ⁊ viculis gratie ligauit ((in
fundens oleũ)) mitigatiuũ. specie venie peni
tentib⁹ promittendo ((⁊ vinũ)) pungituus.
terrorem pene peccantib⁹ incutiendo. Alli-
gat ergo vulnerandũ precipit penitentiam
agite infundit oleũ dũ addit. approprinqua-
uit enim regnũ celoꝝ ifundit vinũ. cũ dicit.
Omnis arbor que non facit fructũ bonũ ex
cidetur: ⁊ in ignem mittetur. Qua in re do-
cuit nos dominus qualiter infirmis ⁊ ad pe
nitentiam venientib⁹ mederi debeam⁹. Vul
nera enim ligamus. quando peccatorem a
peccato cessare iubemus. Oleũ aũt infundi-
mus. quando misericorditer ⁊ blande con-
solando indulgentiam peccatori promitti-
mus. Insuper ⁊ vinũ infundimus. quando
aspere ⁊ austere increpando ieunare ⁊ carnẽ
macerare iubemus non sic igit oleũ sine vi
no neq; vinũ sine oleo. Unde Greg. Discẽ-
da est ergo lenitas cũ seueritate. faciendũ est
quoddam ex vtroq; temperamentũ. vt neq;
multa asperitate exulcerent subditi neq; ni
mia benignitate soluant. Unde ⁊ Ber. Sẽ-
per punire ferocitatis est: semper parcere pu
sillanimitatis. nec hoc. nec illud eqtatis habe
re plus amaritudinis ꝯ suauitatis. damna-
bile est econuerso cõmendabile. vtrũq; tole-
rabile. ((Et leuans illũ in iumentũ suũ impo-
suit. ac ducens in stabulũ. curam eius egit.))
Iumẽtũ dicit hic caro xp̃i in qua ad nos ve
nire dignatus est. Huic iumento sauciatum
imposuit. fidem incarnationis inspirando ⁊
peccata nostra in corpore suo super lignum
portando ⁊ iuxta aliam parabolam inuentã
que errauerat ouem humeris suis impositã
ad gregem reportando. Et duxit in stabulus
i. intra sanctam presentem ecclesiam collo-
cauit vbi depositio onere peccatorꝝ. viatorꝝ laſ
sus refici. ⁊ refectꝰ salubri pascua reparat.
Non domũ sed stabulũ vocat quo nomine
seteres ⁊ miserias huiꝰ pñtis vite significat
ne homo in hoc exilio tanq; in patria gau-
deat. Et vt bonꝰ medicꝰ ⁊ necessariꝰ curam
eiꝰ egit ꝯdiu in hac vita cuz eo fuit: q; circa
egroti solicitꝰ fuit. ((Et altera die)) posit per-
actũ ministeriũ redẽptiõis. ſ. post oñ resur-
rectionẽ: q; magis splẽdet ꝯ tps p̃cedẽs. Pri
ma enim dies fuit dies mortalitatis ⁊ passi
bilitatis. altera dies fuit imortalitatis ⁊ ipaſ
sibilitatis. qñ splẽdor lucis eterne magis ef-
fulsit ((protulit duos denarios)). scilicet duo
testamenta: in quibus ⁊ nomen ⁊ imago re
gis eterni continentur. ⁊ quoꝝ precio vulne
ra nostra curantur. ((⁊ dedit stabulario. q;
distribuit vtriusq; testamenti scientiaz ⁊ pre

dicandi gratiam apostolis)) quibus sensum
apperuit. vt scripturas intelligerent. ac prela
tis ⁊ omnibus qui ecclesiam gubernare de-
bent. vt curam egroti agerent ⁊ hẽrent. Qui
etiam debet in hac cura aliquid superroga-
re: vt non solum ea que in duobus testamen
tis continentur studeant predicare sed ⁊ alia
multa secundum ea que scripta sunt labora-
rent aliis predicatione manifestare. Super-
erogat etiã qui sine sumptibus exemplo apo
stoli predicat. ⁊ ab eis quibus predicat. sump-
tus nõ accipit. Item supererogat. qui non
solum precepta. sed etiam consilia implet vel
predicat. In die autez iudicij cum dominus
redierit: totum quod promiserat tanq; debi-
tor reddet cum fideli seruo dicet. quia super
pauca fuisti fidelis supra multa te constituaz
intra in gaudiuz domini tui. Quilibet ergo
peccator. qui peccando mortaliter. a deo qui
est pax nostra tanq; ab hierusalem se auertit
⁊ ad hyerico idest ad culpabilem defectũ se
conuertit. ⁊ sic a bono incommutabili ad bo
num commutabile descendit. homine antez
sic lapso in latronea: ⁊ spoliato ac vulnerato
⁊ relicto. qđ aliud restat nisi flagitare: vt sa
maritanus ille idest custes animarum Ieſus
xp̃s iter miserationis sue per nos faciet. latro
nes fugitet. spoliatos gratia restituat. vulne-
ra nostra liget. semiuiuos in integrũ abilitet
⁊ sic demũ in celeste hierusalez nos pducat.
Moraliter p hierusalem status virtutis desi
gnat. Et ideo p hoiem descendentẽ ab hieru
salez in hiericho designatur peccator descen
dens a statu iusticie in peccatũ mortale. q; in
cidens in latrones idest demones: spoliat p
eos gratuitis. ⁊ vulnerat inde naturalibus
ac relinquitur semiuiuus. q; tollitur ab eo vi
ta gratie remanẽte vita nature. Sacerdos ⁊
leuita trãseũtes sunt mali ministri ecclesie. sa
maritanus est cõfessor ⁊ pdicator motus ex
caritate alligans vulnera sauciati p sanũ cõ-
filiũ. infundens oleũ misericordie. ⁊ vinũ in
stricte ⁊ iponit illũ in iumẽtũ. q; nõ solũ men
te põbet auxiliũ: sed etiã prout põt corpore. q;
est aie iumẽtũ ⁊ ducit in stabulũ ⁊ domũ ec-
clesie vbi datur pabulũ verbi dei ⁊ sacramẽ-
ti eucharistie ⁊ altera die postq; duxit in sta-
bulum ptulit duos denarios: p quos designa
tur gratia in presenti ⁊ gloria in futuro ⁊ de
dit stabulario. i. dandos denũtiauit bono cu
ratori facienti debitũ sibi erga peccatorẽ sibi
subditũ. ⁊ ei curã peccatoris cõmendauit di-
cens curã illius habe debitũ tuum exercen
do: ⁊ quodcũq; supererogaueris faciẽdo cir
ca debitũ aliquod bonũ ad q; nõ teneris red
dam tibi. i. reddendus denuntio. promittens

ei vitam eternam pro salario. Et interroga-
tus legisperit⁹ a domino ((quis)) p̃ximus ((p-
ximus fuisset ei q; incidit in latrones: respon-
dit. Qui fecit misericordiã in illũ)) Ubi Lyrin⁹.
Neq; enim sacerdos neq; lenita sacrus fuit p
ximus patienti. sz ille q; est eius miserius, in-
dulis est enim sacerdotij dignitas ⁊ legis sci
entia. nisi p bona opa confirmet Unde ⁊ Be-
da iuxta litterã manifesta est dñi sntia. nulli
nobis amplius ꝯq; misereat esse proximũ.
Sic eiui hierosolimite non sacerdos nõ leui
ta ex eadez gente imo in eadem vrbe nati ⁊
nutriti sed externe gẽtis accola q: magis mi
serius est factus est proximus. Deide dñs ex
legisperiti risione ⁊ confessione ostendens oẽm
hominez misericordiã faciente esse proximũ
⁊ specialiter ipm dei filiuz concluſit dicens.
((Uade)). ſ. de virtute in virtutem ((⁊ tu fac
similiter)) proximo sicut samaritanus fecit
iudeo. ſ. q; omnem hominem etiam inimicũ
proximũ reputes ⁊ ei misericordiaz affectu
affatu ⁊ effectu impendendo necessitates ei⁹
subleues. vt te proximũ diligere sicut teipsuz
manifestes. Ubi Crisa. Quasi dicat. Si quẽ
vides oppressum non dicas vtiq; nequã est:
sed siue sit gentilis siue iudeus ⁊ ope indiget.
nõ cunctaris. tuus hz auxiliũ gcũq; mala fue-
rit passus. Nec Cris. ex risione quoq; legisperi
ti dñs concludit: q; ppinquitas generis non
facit primũ: sed opus misericordie. impen-
sum. Ac si dicat ei. Tu ergo me dilige. ⁊ in
me vtrũq; mandatum legis implere stude:
q: sum deus. ⁊ sum ille tuus proximus. ⁊ qc
quid vales in proximi necessitate subleuan
da vel corporali vel spirituali deuot⁹ opare:
vt mãifesteris primus eẽ. Unde ber. vtranq;
teneo dilectionẽ dei ⁊ primi cũ te amo dñe
ieſu q; me⁹ primus es quoniã hõ es ⁊ fecisti me
cũ misericordiã. Nec ber. Ex vtraq; ergo do
mini cõclusione legisperitꝰ cõuincitur. q: xp̃s
deũ ⁊ hoiem primũ nõ dilexit: q; suscipies
carnem nostram p humanitatem factus est
nobis proximus: ⁊ tot misericordie opera i
pendit: vnde merito diligi debet. Ad dei eni
dilectionem in nobis excitandã. nutriendaz
⁊ augendã nihil ita valet sicut beneficioruz
eius frequens ⁊ diligens consideratio. Ma
gna est igit misericordia. que ignotis ⁊ extra
neis nos proximos facit. magna est miseri-
cordia p quã vita possidet eterna. Ille quip
pe est proximus tibi cui misereãdo appropin
quas. q; vero nulli misereꝰ. nullũ primũ ha
bet. In illo ergo mandato. dilige proximũ
tuũ sicut teipsum. dñs proximũ intelligit om
nem hominem. hic aũt cuz q; implet legẽ na
turalez. vt q; facit alij que sibi fieri vult. Ubi

Ambro. Ergo quoniam nemo magis proximus quāq vulnera nostra curauit diligam⁹ eū quasi dominū diligam⁹ ⁊ eū quasi primū Nihil.n. nō primū. q caput mēbris. Diligamus ēt eū qui imitator ā xpi diligam⁹ eū q inopie alterius corporis vnitate cōpatit. neq enim cognatio facit primū sed misericordia q misericordia secūm naturā ē. Nihil.n. tam fm naturā q̄ iuuare cōsortē nature. Nec amb. Ad hoc quoq faciendū hortat nos augu. dicens. Nūc cum in hac vita. i. in hac via sumus inuicē onera nostra portem⁹: vt ad etū vtā que caret omni onere puenire possimus. Dilectionis officium est inuicem onera nostra portare. Nihil enim sic ꝓbat amicū quē admodum oneris amici portatio. Neq villa res officiosum vtū labore ad portāda onera alioq facit libenter impendi nisi cogitemus ꝯta ꝓ nobis ptulit dūs. Hinc admonēs ait apostolus. Hoc sentite in vobis q ⁊ i xpo ie su. Huic cogitationi accedit etiā illa. q hoies sumus: ⁊ quod egritudinem siue animi siue corporis. quā in homine alio videmus etiaz vos habere potuimus aut possumus. Hoc ergo exhibeamus ei cuius infirmitatem portare volumus q ab illo vellemus nobis exhiberi si forte nos in eo essemus ⁊ ipe non ēet. Ad hoc pertinet q apostolus ait. Omnibus omnia factus sum: vt omnes lucrifacerem. cogitando. s. in eo vitio se esse potuisse. vnde cupiebat alium liberare. Deinde etiam illud cogitādū nullū esse hoiem qui non possit habere aliquod bonum q tu non habes etiam si lateat in quo fine dubio possit te esse superior. Unde apostolus. Nihil per contentionē neq per inanē gloriaz: sed in humilitate mētis alter alterum existimantes superiorē sibi Iste cogitationes deprimentes mētis superbiā: ⁊ acuētes caritatē. faciunt onera fraterna inuicem non solū equo aio sed ēt libentiſ sime sustineri. Nec augustinus. Uñ ⁊ Bre. Si quisq sua incōmoda que ab alijs portā tur consideret. ea que ab alijs sustinet. leuio portat. Et iteruz. Quia illa interita pacis vsio ex sanctorum ciuium congregatione construitur hierusalem celestis vt ciuitas edificatur. Qui tū in hac peregrinationis terra. bū flagellis percutitur tribulationibus tondit. eius lapides quottidie quadrāt. Que videlz ⁊ ciuitas. hz h in sanctorū motibus. magnuz iam edificiū suū. In edicio quippe lapis lapidē portat ⁊ qui portat alterum portat ab altero. Sic nunc in sancta ecclesia vnus quisq ⁊ portat alterum: ⁊ portatur ab altero. Nam vtilissime se primi tolerant vt per eos edificiū caritatis surgat. Omne autem pondus fabrice fundamētum portat q redemptor noster de quo Paulus apostolus ait. Fundamētuz aliud nemo ponere potest ꝑter id q est positū q est xpo ihesus. ofa nostra tolerat: sed in ipso malū nō fuit quod tolerari debuisset Dec Greg. Ex his verbis Gregorij colligitur. q quanto plura quis pro deo portauerit. tanto erit ipsi fundamento. s. iesu propinquior ⁊ q̄to pauciora portauerit. tanto erit ab ipso fundamento remotior. Dec igitur ofa bene cōsidera ⁊ primoz infirmitates ac defectus ⁊ onera nō solū patienter sed etiā libenter p deo porta ⁊ tolera. vnde. Ansel. Quis bonis alterius arridet. sanctis cōsentit: q vero inuidet diabolis. Si qdē magis puto saluationē eius sperandā. q parū boni facit ⁊ factis alioꝝ fauet q̄ qui multa: ⁊ inuidet. Et iterū. Caritas q̄ colligit ⁊ viuificat ofa mēbra ecclesie cū nos viderit de alterius ruina gaudere. statim nos ꝑcidit de corpore. Forte igit nō dolemus de ruina primoz nostroruz: q ꝑcisi sumus a corpore. Si.n. ibi essemus sine dubio doleremus q tādiu dolet mēbrū quādiu in corpore cōtinet. Si āt abscisum fuerit nō dolere poterit nec sentire. Ex his ergo pōt hō ꝑpendere si est mēbrū xpi. Et sicut dictū est de cōpassione ⁊ cōgratulatione ita intellige de cōiccatione q in corpore hūano vnū mēbruz cōicat altari indigenti suū officiū ⁊ cibū qnē recipit. ita in corpore xpi q est ecclesia quelibet debet altari cōicare gratiā diuinitus sibi datas ac cibū ⁊ etiā tpalia ofa a deo recepta. Similiter intellige de cōsideratione vt sicut mēbra inter se adiuuant tanta amoris cōcordia. vt nulla rōne inter se valeāt dissentire occasione aliqua. ita etiā sit iter nos. Similiter intellige de supportatione. vt sicut vnū membrum supportat alterum. ⁊ sustinet lesionem pro curatione. sine protectione alterius: ⁊ si leditur ab alio sine vltione sustinet lesionem sic debet esse in nobis. hic Ansel.

Oratio.

O Omine iesu xpe custodi nos desecendētes de cōtēplatiōe ad actionē ne incidamus in latrones sensuū appetit⁹. nec spoliemur gratuitis. nec vulneremur in naturalibus: sacerdos ⁊ leuita superior ⁊ inferior portio rōnis nō descēdāt eadē via consentiēdo in peccatū. sed potius ascēdant sursum. Samaritan⁹ vero gratia ꝑdestinatiōis secūm nos appropriet. nobis vulnera peccatoz liget. infundēdo oleū. spē venie ⁊ vinū timorē iusticie imponat in iumētū. ordinando rōnē supra sensualitatem. ducat in stabulū in cōsideratione peccatoz altera die resurrectionis dēt duos denarios stolā aie ⁊ corpis Amen.

De penitentia marie Madalene.
Capitulum. lx.

Post hec ascendit iesus de galilea in iudeam vbi ((quidam de phariseis)). s. ((symon leprosus)) volens se iustificare. ⁊ de iusticia factare ((rogauit)) dñm iesum ((vt cum illo manducaret)). Cuius tamen simulataz iusticiā benign⁹ medic⁹ nō vitauit: sed magis curare voluit ((⁊ ingressus domū phariſei discubuit)). Legitur aut q̄ xp̄m manducasse cum publicanis ⁊ peccatorib⁹ vt eos ad penitentiā ꝓuocaret sicut qñ in domo mathei cum publicanis cōmedit. Itē cū iustis cū diligentib⁹. vt eorū amorē ⁊ deuotionē nutritet ⁊ augeret sicut dicitur de martha ⁊ maria. Item cū cognatis ⁊ pauperib⁹: vt eorū imopiā supleret: sicut habet de nuptijs. vbi aquā in vinū vertit. Itē cū phariseis supbientib⁹: vt eoz supbiā reprimeret ⁊ eorū vitia argueret. sicut in hoc loco facit. Aliquādo ēt humiliter ⁊ cū gratiarū actiōe cū inuitabat recipiebat: pro loco ⁊ tempore ex pauptatis amore. q pauper erat ⁊ de hui⁹ mūdi substātia parū habebat. Non inerito talis ⁊ tant⁹ hospes ē inuitādus. ⁊ cū se inuitat libentius suscipiendus. Ueniunt.n. ofa bona pariter cum illo. Audiens autem hoc magdalena. que iam forte ipsum predicantem audierat tacta dolore cordis intrinsecus pro peccatis suis: ⁊ de eis plene ⁊ perfecte contrita amorisq eius igne accensa. cum alabastro. i. tali vase vnguenti perrexit ad locum cōuiuij. vt enim dicit Beda. alabastrum est genus marmoris candidi varijs coloribus intertincti q ad vasa vnguentaria cauare solent. eo q optime seruare incorrupta dicatur. Iste phariseus quādoq in euangelio symon leprosus dicitur. cuius lepra non bne causa memoratur. Uñ Crisi. Nō simpliciter aut lepre symonis meminit euangelista: sed vt ostēdat. vñ cōfidēs accessit hic mulier. Quia enim lepra videbatur valde immūda esse passio ⁊ abhoīabilis. vidit aūt q iesus iusus curauerat illū hoiem. cōfidit' qñ ⁊ aie eius immūdicia facile expurgabit. Nec Crisō. Et cū mulier ad locū peruenisset facie inclinata ⁊ oculis in terrā demissis ante conuiuas transiens non quieuit donec ad iesum peruenireret. Et tūc illico retro ad pedes eius prostrata: q se anteponere non audebat pre peccatorum suorū verecūdia: ⁊ pcūbēs vultu super pedes. ipsos cum quadā confidentia' q iam intense ⁊ super ofa eum diligebat ⁊ in eius amore ardebat ((cepit fortiter fletibus ⁊ singultibus habundare ac lachrymis largiter decurrentibus: pedes domini balneare ⁊ lauare)) vnde patet magnitudo cōtritionis. ex qua lachrymas penitētie sanguinē cordis fundens tantū flenit q pedes vntos hoīs lauari potuerūt: tandez a fletu cessans capillis suis pedes Jesu lotos extersit. ⁊ amore creſcē ⁊ osculabatur eos sepe dulciter ⁊ amāter. nec de hoc satiari potuit. Et quia propter itineris squalidi ⁊ lassi erant eos etiā vnguento ꝑciosu vngebat ad refrigeriū caloris: ⁊ mitigatiō nē doloris ex labore itineris. Et hec quidez q̄ dicta sunt agebantur exterius: que vero reuelabat eius intentio. multo feruentiora erant que solus deus inspiciebat. Uñ Grego. nisse mus. Indignitatez aūt suā ostendens: stabat post tergū deiectis luminibus ⁊ effusa coma pedes amplectens lachrymisque eos perfundens: rebus tristē aiam ostendebat. veniam implorās. Dec Greg. In eo ergo q mulier retro stat: deuotio ⁊ humilitas agnoscit. in eo vero q lachrymis pedes rigat. vera penitentia ⁊ cordis cōpunctio demōstrauit. Et quoniā casdē lachrymas capillis tergēdo abscondit ⁊ delet se se de illis nō cē ostēdit. qui opera sua faciunt vt ab hoībus videantur in osculo pacem. amorem: ⁊ dilectionem monstrabat. in vnguēto vero cordis intima blandimenta: a deuoti obsequij affectione significabat. Per alabastrū pectus ⁊ cordis secretarium plenum fide ⁊ caritate possumus intelligere. Tale enī alabastrū huiusmodi vnguētū ꝑsuevit seruare. Ubi. Greg. Cogitanti mihi de penitētia marie. flere magis libet q̄ aliquid dicere. Cuius enī vel fareus pectus ille huius peccatricis mulieris lachryme ad exēplū penitendi nō emolliant: consideraūt nā q̄ quid fecit ⁊ noluit moderari quid faceret. Super conuiuantes ingressa est nō iussa venit: inter epulas lachrymas obtulit. Discite quo dolere ardet: que flere ⁊ inter epulas nō erubescit. Sed qa turpitudinis super lachrymas asperit. lauanda ad fontē misericordie cucurrit: cōuiuantes nō erubuit. Naz quia se metipsam grauiter erubescebat. intus nihil eē credidit q̄ verecūderetur foris. Sz Greg. Distice pedes dominici corporis sunt pauperes: quia est inferior pars corporis mistici per deiectionez: ⁊ cruci affixi per afflictionē. Dives ergo ⁊ peccatori volens obtinere veniam in presenti. ⁊ regni est pauperum eis gloriam in futuro: debet secus pedes istos stare p familiaritatis exhibitionē ⁊ amicitie acquisitionē. lachrymis rigare per cōpassionez: capillis extergere squalorē paupertatis. ⁊ refouere, per tēporalia que per capillos designatur cōmunicationē ⁊ miserie relevationem: osculum dare per affabilitatem ⁊ blādam al

locutionem fraternitatisq; amerem vngendo vngere per misereñdi hylaritatem ⁊ cordis benigni dulcedinem. ac ꝓlolationis sue vitatem Aliter enim fm Augustī. non possiunt diuites decere competēter pater noster nisi se fratres pauperū cognoscant. Sz hec multi faciūt his contraria: ⁊ ergo cū pharisco nec gratiam merētur nec gloriaz. Unde Grego. nos ergo nos illa mulier expressit. si toto corde ad dominū post peccata redeamus si eī⁹ penitēcie luctus imitemur. Quid autem vngueto nisi bonus odor opinionis exprimitur. Si igitur recta opera agimus. quibus opinionis bono odore eccleſiam respergimus quid aliud in domini corpore nisi vngentū fundimus contra pedes domini stetimus cū in peccatis positi. eius itineribus retinebaī. Sed si ad veram penitentiam post peccatū conuertimur: tam retro sectus pedes stamus. qz eius vestigia segmur quez impugnabamus. Lachrymis mulier pedes rigat: quod nos quoq; agim⁹. si q̄ basiabet vitiatis membris domini. per compassionis affectum inclinamur. Capillis pedes domini tergimus qñ sanctis eius ḡbus ex caritate compatimur. etiam ex his q̄ nobis superfluūt miseremur. Osculamur mulier pedes quos tergit qđ nos quoq; agimus si studiose diligimus quos ex caritate continemus. Nec Grego. Per hanc ergo mulierem peccatricem ad domini pedes acceden tem significat quelibet persona vere de peccatis penitens ⁊ contraria. ad q̄ regrīt q̄ si cut deū offendit per culpas. ita ei seruiat per penitentiam. fm illud apostoli. Sicut exhibuistis membra vestra seruire imundicie ⁊ ⁊ iniquitati ad iniquitatem: ita exhibete nunc seruire iusticie in sanctificationem ⁊ sic fecit mulier ḡ penitēs. Unde Grego. Liquet fratres q̄ illicitis actibus prius intenta vngue tū sibi p odore sue carnis adhibuit. Quod ergo fedi turpiter exhibuerat hoc ī deo laudabiliter offerebat. Oculi terrena concupiebat sed hos iam per penitentiam conterens flebat. Capillos ad cōpositiones vultus exhibuerat sed ī⁹ capillis lachrymas tergebat. Ore superba dixerat sed pedes domini osculans hoc in redemptoris vestigia figebat. Quot ergo in se habuit oblectamenta. tot i se inuenit holocausta. Conuertit ad numez virtutū numerū criminuz. vt totum seruiret deo in penitentia quicquid exse deum contempserat in culpa. Nec Greg. Cōsimile inducit Hieron⁹. de beata Paula. dicens. Cū q̄ a nobis creber⁹ moneret vt parceret oculis vt eos cuāgelice seruaret lectioni. aiebat

Turpanda est facies q̄ contra dei precepta purpurisso ⁊ cerusa ⁊ stibio pepixi. Affligēdum est corpus quod multis vacauit deliciis. longus risus perpetuo compensandus est fletu. Mollia linteamina ⁊ serica precio sissima asperitate cilicij sunt commutanda. Que viro ⁊ seculo placui. nunc christo placere desidero: Nec Hiero. Hinc ergo habemus quomodo facienda sit penitentia. In quo enim quis peccat in eodem per contraria penitentiam agat. Verbi gratia. Peccasti nimis potando penitentiam age a potu abstinendo. Qui nimis comedisti vel pretiosiora. iciunia. ⁊ comede vilioza. Et sic de aliis suo modo. Cōspice igit bene hanc mulierem ⁊ eius deuotionem ⁊ super his moro se meditare. qz factū hoc solemne fuit valde. conspice etiam dominū iesum q̄ benigne eā suscipit. ⁊ q̄ patienter sustinet q̄quid facit cessat ⁊ gelcat a comedendo donec negotium compleatur. cessant ⁊ conuiue. ⁊ omnes super hac nouitate mirant. Sed ((pharisē q̄ cū vocauerat)) non tamen inuocauerat q̄ melius fuisset. fallaciter iustus ac̄e falsa ⁊ putatiua iusticia veraciter superbus nullaq; cōpassione nature motus: ⁊ sue fragilitatis oblitus. de hoc murmurans ((fait inter se)) contra suū hospitez murmurādo. dicēs ((Dic si esset ꝓpheta)) ver⁹ sciēs occulta ((sciret vtiq; q̄)) in psona ((ꝙ alis in vita)) est mulier: q̄ tangit cū ⁊ p̄ ꝙio nō pmitteret se tāgi ab ea ((q̄ peccatrix est)) ⁊ ideo vnguentum eius vitare deberet. Egrā repēhendit de egritudine: q̄ potius erat cōmendandanda: qz languoris sui remediū. q̄rebat apud tñ medicū: q̄ ēt repēhendit de subuentione de qua gratiaꝝ actiones erāt referende: q ipse quoq; de elationis vulnere egrotabat: ⁊ ideo nec medicū p subuentione regrebat. Nescis pharisee stulte. ne scis nup te mōdauit a lepra quē mō nō credis eē ꝓphetā. Et ꝓpheta qđē est: ⁊ optime scit. qz peccatrix est mulier q̄ eum tangit. Ad hoc. n. ipse venit. ad hoc ipse de celis descendit. Nō. n. venit vocare iustos: ſ peccatores ad pniam. hoc ipse testat. eius verba sunt ḥ Nō hoīēt ergo pctōres: q̄ p pctōrib⁹ factus est hō. Igit fm Greg. Necesse semp est: vt cū pctōres quosq; ꝙspicim⁹ nosmetipsos prius in illoꝝ calamitate defleamus: qz fuisse in similibus aut lapsi fumus: aut labi possimus si lapsi nō sumus. Per istū phariseū: q̄ xp̄m notauit de ignorantia. ⁊ mulierez. he imūdicia. significat hypocrita. de falsa iusticia presumens ⁊ alios ꝓtēnens. qz fm Greg. Vera iusticia cōpassionē hz. falsa vero indignatio tum ꝓpter qđ iste phariseus arguit de pietate dominus intelligit

tis ebmissione in modicis respective: ⁊ mulier cōmendat de maioribus valde. Unde Dñs iesus nō verba pharisei audiens. sed cogitationes inspiciens. rñdit cogitationi eius ad ꝙstationē illius. p hoc. n. q̄ ad eius rñdit cogitationem: que soli deo est nota. ostendit se plus q̄ ꝓphetam ⁊ dominū prophetaꝝ ⁊ ꝓposuit ei parabolam de duobus debitoribus vt quemtius ꝙcludat ꝙtra cū ex responsione ipsius. Cū enim de sua sententia pharisens quincitur quasi freneticus finem ponat cū quo legeī. Illi duo debitores erāt. Maria deo debuit quingentorum denariorum: ⁊ pharisens qui quinquaginta debebat: q̄ minus se peccasse credebat. Et ideo Maria plus diligere debebat: quia maioꝛ remissionem acceperat. ⁊ plus diligebat. iō maiora obsequia christo ꝓhebat. Exemplo igitur debitoꝝ. ⁊ feneratoris conuincit pharisеuz: q̄ hec mulier esset gratia diuini amoris iustificanda ⁊ dignior amari: ⁊ peccata sibi remitti. que plura grata deo obtulit i hoc facto. q̄ superbus phariseus in conuiuando: quia amoꝛ in humanis plerūq; causatur ex donis ꝓcedentibus ⁊ per consequēs maioꝛ amoꝛ ex donis maioribus. Unde dom⁹ enumerans bona peccatricis ⁊ mala falsi iusti redarguit phariseum ex defectu tripli ci. ſ. pietatis. q̄ non dedit aquaz pedibus suis: qui tamen erant sesñ ⁊ dolentes: ⁊ labore itineris. aclutosi seu puluerizati eo q̄ incedebat sine calciamentis. Unde Titus. Quinsi dicat facilis est vsus aquarum non est facilis lachrymarum effusio. ru promptus non es vsus. hoc effudit non prompta lauans lachrymis pedes meos. lauit lachrymas ꝓprias. Secundo redarguit ex defectu caritatis. q̄ non dedit ei osculum q̄ est signū amicitie ⁊ dilectionis. Tertio ex defectu hylaritatis que designat in nomine olei. quo non vnxit caput eius. Tria enim predicta faciebant olim suis hospitibus. qui primo dabāt osculum. in signum securitatis. deinde lauabant pedes propter laborem itineris. postea vngebant caput vngūtis refrigerantibus cōtra estum caloris. Et predicta tria. ſ. caritas pietas. ⁊ hylaritas. requiruntur in hospitalitate vera ⁊ gratiosa. ex qua ad obsequium magis tenebatur phariseus q̄ mulier supertieniens ab extra. Unde considera q̄ ꝓfertur hic deuotum obsequium largitioni cibi ⁊ potiuq; quos credibile est phariseuz in domo sua domino ꝓbuisse. Hinc potest elici argumentum q̄ cum suscipitur quis hospitio magis meritoriū ē ei benigne ministrare q̄ ipsum cibuz ⁊ potū exhibere. Et econtra

lo laudat dominus mulierem. de triplici perfectione defectibus phariseī oppositis promt. clare patet in littera. Et factis ergo multiplicatis apparet q̄ dominum multuz dilexit. Et ideo venia reportans iustificata fuit. propter q̄ ex peccatis multis sibi dimissis magis in amore eius exarsit. Unde volens dominus monstrare q̄ omnia in dilectione cōsummantur dixit Symoni ((Propter q̄ dico tibi remittuntur ei peccata multa. quoniam dilexit multū)) ((Caritas enim operit multitudinem peccatoꝝ. Et tu plurimū dilige vt tibi plurimū remittatur. Unde Crisō. Nā qui vehemēter se ingesserunt malis. rursus ⁊ bonis vehementer insistent: conscij ad quod debita se obligauerunt. ((Cui autē minus dimittitur minus diligitur)) vt. ſ. tu phariseе. Sed nō superbiāſi in pauperibus teneris. q̄ tu quoque venias egens. Nullus eni potest per semetipsum a debito peccati liberari. nisi diuina gratia venia consequet. Igitur. vt ait. Crisō. opus est nobis seruenti aia qz nihil impedit hoiem fieri magnum. Nullus ergo conditionis in peccatis desperet. neq; virtuosus dormitet. Nec hic confidat. Sepe. n. meretrix precedat eum: nec ille diffidat. possibile nāq; est eum etiam primos superare. Nec Crisost. Unde ⁊ Bre. Quid fratres mei esse dilectiones creditis nisi ignem. Et quid culpam. nisi rubiginem. Unde nunc dicitur remittuntur ei peccata multa: qz dilexit multum. Incendit plane peccati rubiginem. qz ardet valde per amoris ignem. Et si durum est valde q̄ coquitur habundat tamen amoris ignis quo etiā dura consumūtur. Tanto nāq; amplius peccati rubigo consumitur. quanto peccatoris cor magno caritatis igne concrematur. Ubi Aug. Dic multa commisit. ⁊ multoꝝ debitoꝛ factus est. ille gubernante deo pauca cōmisit. Cui deputat ille q̄ dimisit. huic. ⁊ ille deputet q̄ no commisit. Nullum est. n. peccatum q̄ facit homo q̄ non posset facere ⁊ alter homo. si deesset rector a quo factus est hō. Unde ⁊ Ber. Quis nō videat q̄ sicut in multa peccata cecidi. sic ⁊ in multa alia cecidissem. nisi omipotens pietas seruasset. Fateoꝛ ⁊ fatebor nisi qz ois adiuuit me. paululominus habitasset in inferno anima mea. videlicet cecidisset in oē peccatū anima mea. Misisse genetor ille deū significat qui pro culpa penā ⁊ pro donis gratiaꝝ meritū bonoꝝ exigit. Debitores dici possunt Maria ⁊ phariseus. quantū ad propositum vel populus gentium. ⁊ iudaicus. vel peccatoꝛ notorius ⁊ occultus. vel clericus ⁊ laycus ⁊ sic duo debitores sunt duo populi vel duo status peccatoruz. primi debent quingentos

denarios.q; plus peccāt ſcēti qnquaginta.q; minus. Sed nō ḣūt vñ reddāt.q; nullius p̄di etep̄ p̄ abſoluī ꝓpr̄io virtuoſ abſq; gratia Et nō donat virtiq;.i.donū gratuitū dat.p q̄ eus debitū dimittit. Nō cui⁹ fine dono dei gratuito fit culpe remiſſio. ((Dixit aūt dñs ad mp lieē remittūtur tibi petā)).i.nō ſoluī cām ad reatū ⁊ culp̄.ſed etiā cām ad reatus penā ⁊ hoc fit vehemēti amore dei ⁊ hoīe peccati pteriti. O felix Maria cui tot dant munera. Nam primo dat ei petōrū remiſſio.vt hic dicit.ſecundo fit ſp̄aliter familiaris dño vt in ſequenti capitulo ſubditur. tertio fit ei domi nice reſurrectionis pax⁹ apparitio.prout infra de reſurrectione dñi narratur. Et accūbē tes ſimul eā dño dicebāt intra ſe in corde ſuo ((Quis eſt hic.qui etiam petā dimittit)) Hoc dicebant q; humanitatē exterius apparētem quen nō p̄t peccata dimittere tantū videbāt. Sed dñs cogitationes eoꝝ parupendēs((dixit ad mulieres.Fides tua ſalūm fecit)) q; illa fides caritate formata fuit. Et ideo ḣabentem dignū vita eterna fecit.Secūdū Greg. fides eam ſaluam fecit:q; ḣoc quod pecūt poſſe accipere non dubitauit.Spem enī taz ab ille acceperat a quo ſalutez querebat.((Uade in pace)).i.in quiete ⁊ ceſſatione a vitijs. nō diſcordando a gratia tui amoris. In pace ire p̄cipitur vt in veritatis itinere perſeueret. ⁊ ab eo in via ſcandali vlterius nō declinet. Unī . Theophylus. Poſtq̄ aūt ei peccata dimiſit nō ſiſtit in remiſſione peccati. ſed adiecit operationē boni. Unde ſubdit vade in pace ideſt in iuſticia. Nā iuſticia eſt pax ḣois ad deū.ſicut peccatū eſt inimicitia inter deū ⁊ ḣoiem. Quaſi dicet operare omnia que ad pacez dei te ducūt Hec Theophylus.In ḣoc ergo q̄ dicitur vade in pace notatur q̄ ipſa iuit ſolicite per bona opera ⁊ q̄ ipſa ḣabuit pacē in cōſcientia. O verbum delectabile ⁊ ſuaue q̄ libenter id magdalena audiuit ⁊ q̄ iocunde receſſit.⁊ p fecte ad deū cōuerſa deincepo ḣoneſte ⁊ ſancte vixit ac dño ieſu ⁊ matri eius perſeueranter adḣeſit.Et bene ait in pace poſt remiſſionem peccatoꝝ q; iuſtificata eſt pax.cū cōſcientia nō remordet.ſed non eſt pax impijs: ⁊ exiſtentibus in peccatis.Nic habes aperte q̄ caruas reformat pacem interdū ⁊ peccatorem vnde ⁊ beatus petrus dicit q̄ caritas operit multitudinez peccatoꝝ ſine qua profecto impoſſibile eſt placere deo.cum qua ſine dubio placet quicunq;.Et ideo ḣanc p̄cipue debemus deo referre.Unde Amb.Quoniā nihil eſt q̄ digne rerre deo poſſumus quid enim referamus p̄ ſuſcepta carnis iniuria. Quid p̄ vberib⁹ q̄d p̄ cruce obitu:ſepultura? Ue mihi ſi nō dilexero. Audeo dicere non reddidit pet⁹.Et iō plus dilexit.Nō reddidit paulus.Reddidit qdē morte p̄ morte.ſz alia nō reddidit.q; multum debebat.reddamus.ꝛ crucē p̄ cruce ſumus p̄ ſunere:nūquid reddimus.q; ex ipſo.⁊ p ipſum ⁊ in ipſo ḣabem⁹ omnia.reddamus ergo amoꝝ p̄ debito caritatem p̄ munere grattam p̄ ſanguinis p̄cio.Plus.n.diligit cui donatur amplius.Nec Ambroſius. Nemo ergo deſperet nemo de dei miſericordia diffidat.Clemens eſt dominus.q; ex corde conuerſo tam facile miſeretur.Unde ſi q̄d confeſſio ⁊ lachrȳme p̄ſit.vide q̄d fides ⁊ dilectio operetur.Parvo temporis ſpacio iuſtificata eſt mulier: ⁊ ab omni peccato mundata:que vniuerſis vitijs plena:⁊ tam peccatrix fuerat: vt eā phariſeus videre dedignaret. Danc igit̄ imitēs peccatoꝝ peccata nūc defleat.vt eius lachrymas quandoq; deus abſtergat. Nam vt ait Bern. Felices lachrymē quas benigna manus conditoris abſterget. ⁊ beati oculi q̄ in talibus liquefieri fletibus elegerūt q̄ elevari i ſuperbia:q̄ omne ſublime videre.q̄ auaritie penitantie ſamulari. Unde ⁊ Criſ. Sicut autem vbi vehemens imber prorumpit fit ſerenitas:ſic lachrymis effuſis.appet trāquilitas:⁊ pit caligo reatuum. Et ſicut per aquam ⁊ ſpiritum purgamur.ſic per lachrymas.⁊ confeſſionez denuo mūdamur. Ubi ⁊ Anſel. Jam nūc ingredere domum phariſei.recūbentem ibi dñm tuū attende accede cū benigniſſima peccatrice ad pedes eius.laua lachrymis tergecapillis.demulce oſculis. foue vnguentis. Nonne iam ſacro liquoris illius odore perſunderis? Si tibi adḣuc ſuos negat pedes.iſta.ora:⁊ grauidos lachrymis oculos attolle.tuiſq; ſuſpirijs inenarrabilibuſq; gemitibus extorq; qđ petis incta re cū eo.ſicut Jacobi.vt ipſe ſe gaudeat ſuperari.Uidebit tibi aliqñ. qđ auertat oculos q̄ aures claudat q̄ deſideratos pedes abſcōdit.Tu nihilominus iſta oportune importune clama vſq; quo clamabo ⁊ non exaudies.redde mihi ieſu bone letitiam ſalutaris tui q; tibi dixit cor meum queſiuit faciem tuam.faciem tuā regrā. Hoc Anſel.nullus ergo peccator debet de clementia dei deſperare quia preſto eſt cunctis debita relaxare. ⁊ penitentes ad regnū celoꝝ reuocare. Iſtud deus per manaſſen regem iſrael elim⁹ prehgurauit quem ꝓpter penitentiā ad gratiā reuocauit. Manaſſes infinitis deū offenderat.iſta iam q; cū de peccatis ſuis redarguit cū ſerra lignea p̄ mediū delecari fecit ⁊ tot ꝓphetas

ipſum arguentes trucidauit.q̄ plateas ḣieruſalem ſanguine prophetarum purpurauit. Tandem ab ḣoſtibus eſt captus ⁊ in exiliū deductus carceri deputatus. Ubi cepit penitere.⁊ ex corde ſcelera ſua deflere. Et cū lachrymis orauit dominum dicens. Peccaui domine ſuper numerum arene maris ⁊ tam non ſum dignus videre celi altitudinez propter iniquitatum mearū multitudinem. Miſertus dominus penitentiam eius acceptauit. Nam de captiuitate eum liberauit ⁊ in regnum ſuum in ḣieruſalem reuocauit. Per ḣunc peccatoꝝ deſignatur.qui prophetas domini ipſuz arguentes cruciat quando predicatores:⁊ doctores audire recuſat.⁊ q̄ diu talis perſeuerat i peccato mortali: tādiu eſt i captiuitate diaboli. Si aūt ex corde egerit penitentiaz deus paratus eſt ſuſcipere cū ad gratiam. Hoc idez p̄figuratū fuit in rege. Dauid q; adulterijū. ⁊ ḣomicidiū. perpetrauit.Cūq; redargut⁹ a nathan.peccauī dicēret.ſtatim nathan reſpondit dominus trāſtulit peccatū tuū.ideſt dimiſit. O quam magna eſt pietas domini.⁊ quam ineffabilis: q; nullum penitentem deſpicit cuiuſcūq; conditionis.Non ergo p̄pter inanitatem peccatorum noſtrorum deſperemus.quia diuerſos teſtes diuine miſericordie ḣabemus.Neq; vltra peccatis ſeruiamus. quia magnam dignitatem amittūt miſeri ḣomines ſeruiendo peccatis quodāmodo carnis voluptates ⁊ concupiſcentias.q; dam aſpirando ad ḣonores ⁊ excellentias. q; dam pertinaci ſtudio querentes mūdi facultates ⁊ diuitias. Et q; pauci ſunt ḣodie qui iſtuz trinariū nephandum non ſequantur:certe miſeri merito dicūtur.q; illis rebus que eis deberent ſeruire ⁊ obſequi.ſeruiūt ⁊ obſequūtur. Tales p̄oculdubio ſe viles oſtendūt nō nobiles in dominos.ſed potiꝰ gartiones ⁊ ſeruos. Exemplu⁊ de Diogene:de quo legitur:q̄ cuz quadam vice ratione ſue eminētis ſcīētie ⁊ ſapientie imperator: eum viſitaret philoſophus ei aſſurgere nolnit q̄ vides imperator iracūdia motus retroceſſit venerūtq; ſerui eius ⁊ dixerūt ad eum.Domine quare ſic agere voluiſti.Non modicum te imperator ḣonorabat:quia te pauperem talis ac tantus viſitabat tu vero econuerſo ipſuz ḣonoraſti: quia ei aſſurgere noluiſti.Quib⁹ rſidit. Non decet dignitatē meā:vt ſeruo ſerui.mei reuerētiā faciā.Seruit iſte ſeruo meo ſcz mūdo.q; mihi ſeruit:eo fact⁹ eſt vt mihi ſeruiat. Igit nō decuit me ſignū alicui⁹ reuerētie ſibi exhibere. Bene dominabat iſte mūdo ⁊ imperabat bene nature ſue dignitatem ⁊ preſidentiam obſeruabat. Oratio.

Eſa bone ſpes penitentiuz.q; Maria peccatrici.ad tuos pedes flenti. ⁊ eos lachrymis rigāti capillis terenti labijs oſculanti.pietatis ſignum apponens peccatoꝝ venīā tribuiſti: ne deſpicias ieſu miſericors me peccatorem ad clementie tue veſtigia p̄ſtratum riganteꝝ lachrymis intime compūctionis oſculantem labijs devote orationis.⁊ fac me audire vocem tuaz pietate ⁊ clementia. ſuauitate: ⁊ miſericordia plenam quaz audire meruit: ⁊ ipſa vt dimittantur mihi peccata mea multa. per tuam grattam ⁊ ipſius merita Amen.

De miſterio marthe ⁊ octo marie. Ca. lxi.

Poſt hec quadam vice((intrauit ieſus in quoddam caſtellū)).ſ.bethaniam q̄ interpretat̄ domus obedientie per q̄ ſignatū eſt q̄ libenter intrat dñs domū ꝛſcientie.vbi ei obedīt deuote. Et venit ad domū Marthe ⁊ Marie. ad illam enim domū frequenter diuertebat ⁊ ſecure p̄pter ſpecialem ibi ḣabitantiū amicitiam ⁊ deuotionem. Sed marthe domus hic appellat̄ cū dē((⁊ mulier q̄dam Martha noīe excipit illū in domū ſuā)) q; maior nata erat ⁊ curam domus ḣabebat. At ille ſorores toto affectu ieſum diligentes reuerenter ⁊ alacriter eū ſuſceperūt de tanti ḣoſpitis aduētu gaudentes.Et martha q̄dem ſe incontinēti ad refectionem dño ⁊ diſcipulis ſuis p̄curandaz parauit ⁊ in miniſterio laborauit vt eis ꝓuenīēter ꝓſideret. Maria vero ad pedes dñi ſe poſuit.vt diligentiā aſſiduitatē ſolertiā erga auditionē oſtenderet. ⁊ multā reuerentiam.quam ad dominū ḣabebat. Illa ſtabat ⁊ ſatagebat:vt paſceret dominū cibo vtiq; corporali ḣec ſedebat.⁊ audiebat vt paſceret a dño ſuo cibo ſpirituali. Sane quā to melior eſt anima corpore.tāto dulcior eſt cibus ſpūalibus in mente q̄ carnalis in ventre.Ut autem dicit Augu.quanto ḣumilius ſedebat.tanto amplius capiebat confluit. n. aqua ad ḣumilitatem conuallis denatat de tumoribus collis. Et cū dñs more ſuo nolēs ſtare ociosus. verba vite loqueret eterne ꝓ ḣoc dans exemplū diſcipulis.vt cū recipiūtur in domibus.ſuſcipientes repleant ſacris doctrinis Maria oculis ⁊ auribus in eū intenta ſpecioſiſſimam faciez eius contemplabat̄.⁊ in ei⁹ ſuaui ſermone reficiebatur. ⁊ vltra q̄ dici poſſit in aſpectu ⁊ verbis eius iocundabatur:nec quicq; aliud cogitabat ſed tm̄ dulcedini verbi diuini ⁊ operib⁹ vite cōtemplatiue intenta erat ⁊ de ſua mēſa domini

epulcta micas de verbo domini colligebat. ((Martha)) vero in operibus vite actiue occupata: sedebat & subsistebat quasi fatigata & fessa labore ministerij cessans aliquantulus & in hoc sibi ipsa sola in necessitatibus domus laborabat. soror vero ocio & quiete vacaret. & dño hoc permittenti conqueretur postulans ab eo: vt ad laborandus secum in ministerio & iumandū illum cōpleret: sed contrariam sententiam reportauit. Maria autē martham adiuuat cōtra ipsa opera eius dirigēdo & suffragijs propria ordinādo. Ecce q̄ soror eius nec seruū. nec ancillas habebant qui eis seruirēt nec dūs quocū vel hospitarū q̄ eius cōmodo prouiderent: ex quo habes argumēntum cōtra superbiam præsertim prælatorum. Martha de sorore conquerens ex illorū persona loquitur. qui adhuc diuine contemplationis ignari solū q̄ didicerunt fraterne dilectionis opus. deo placitū ducunt ideoq̄ cunctos. qui xp̄o per cōtemplationez deuoti esse volūt. huic mancipandos animant. Hanc ignatos p obiectionem solut. Hiero. in epitaphio. in qua mutat nobilem & diuitem matronam ad heremū dicens. Quando finem habebit ista seruitus imperfecta. Nunquid nō habet dominus vnde alet pauperes nisi per te. Inuenitur autem maria accusata triplicit. L. a pharisco de p̄sumptiōe. de temeritate. eo quod peccatrix xp̄m recūbentē a tuda. de prodigalitate. eo quod p̄ciosus vnguentū effudit: ac caput & pedes domini vnxit a sorore de ociositate sicut patet. hic & vbiq̄ maria tanq̄ patiens tacuit: & xp̄s semper pro ipsa respondit. & eam excusauit ostendens phariseū. q̄ factū marie nō erat p̄sumptionis sed deuotionis ostendens quoq̄ inde & aliis discipulis. q̄ illa effusio vnguenti nō erat prodigalitatis sed pietatis ostendens etiā sorori q̄ sessio marie nō erat ociosa: sed meliorib⁹ actibus occupata. maria autē que in verbis dñi quiescebat. & intra suauitate tenebatur: ad clamorē sororis. quasi a somno euigilans de quiete sua tumult. & facie inclinata i terra fixit. ac cām suā tanq̄ ociosa iudici cōmisit non paratis respondendi sermonem ne remutteret vel interrūperet audiēdi intentionē. Et dominus excusando mariā dixit ad martham ((martha martha)) repetitio nominis signum est dilectionis vel monende intentionis: vt scilicet audiret intentius ((solicita es & turbaris erga plurima)) ac circa multa occupata. opera enim vite actiue solicitudinem & distractionem mentis inducunt. & frequenter perturbationem ingerunt. Si ergo vis sine cura viuere. noli multa agere q̄ in multis actionibus minor eris ((Porro vnus est necessariū)) id. eo magis inhærere. fm illud. vnam pete a domino hanc requiram & cetera. Vel vnū. i. ipse deus qui vnus est preomnibus querendus vel vnum. idest vnitas mentis ad deū: q̄ per vitam contemplatiuā mentis adheret deo qui est simpliciter vnus. sicut econtra per vitam actiuā intendendo creaturis que multe sunt: anima diuiditur & per multa distrahit. Et tamen multa sunt necessaria tendentibus ad vnū q̄ omnibus est preferenda ((Maria optimam partē elegit)) securā & dignioꝛē. Quasi diceret. Nō tu malā sed illa meliorē. Ne ergo q̄queraris de ocio sororis: q̄ maior est: qui recūbit q̄ qui ministrat. Sed q̄o dicit optima. cū eū tm̄ sit p̄secutura in patria. Sed & illam optimitate dulcedinis & iocūditatis patria. iam hic p̄gustauit non sicut in futuro ap̄hendit. Non tū reprehendit pars martheꝛ. q̄ & ipsa est bona. ſz laudatur pars marie q̄ optima cuius causam subiūgit: q̄ non auferetur ab ea: hoc etiam elegit q̄ semper manebit. In hac vita incipit & augeꝛ. in alia vita plenius p̄ficiet: q̄ q̄ nūc videt p speculū: & i enigmate tūc videbit facie ad faciē: & amoris ignis: q̄ h ardere incohat cū ipm̄ quē amat viderit in amorem amplius inardescet. Caritas nunq̄ excidit: q̄ vna & eadem caritas hic. & in patria remanet. Ignis est in syon & caminus in hierusalem. ita & contemplatiua eadem est h. & in patria sed hic iocūditas mētis est semiplena & ibi erit perfecta. Non ergo p̄templatiua auferet: que subtracta p̄sentis seculi iucta perficiet: actiua vero sicut & fides euacuabit: q̄nq̄ & auferet: q̄ i eterna patria non erūt opera pietatis necessaria in q̄bus ipsa exercetur. Maria ergo per domini excusationē excusata. deinde securus fecit. & iocūdius quieuit. Unde Aug. Dominus p Maria rūdit marthe & ipse eius factus est aduocatus: q̄ iudex fuerat interpellat⁹. Que sententia interpellanti respondit. & suscepta defendit. Intenta erat martha quō pasceret dūm intenta Maria quō pasceret a domino. A martha continuū dño parabat in cuius conuiuio tam Maria iocūdabat. Mira enim suauitate tenebat: que profecto est maior mentis q̄ ventris. Excusata est sedit securior. Non ergo dns opus reprehendit: ſz munus distinxit vna est theorica. idest contēplatio dei cui merito vniuersa virtutum studia postponūntur. Unde & Ambro. Agat te sicut Maria desiderū baptēte. Hoc enī maius. hoc p̄fect⁹ op⁹. Nec mīsterij cura a cōsistōe verbi celestis te auertat. Nec arguas

eos & ociosos iudicēs quos videas studere sapientie. Nec martha tamen in bono ministerio reprehenditur sed Maria q̄ meliorez partem sibi elegerit antefertur. Jesus enim multis habūdat. & multa largitur. Et ideo sapientior q̄ principale adiuerit elegit. Denīq̄ apostoli optimū non putauerūt relinquere dei verbū: & ministrare mensis. Nec Ambrosius. Itaq̄ Marie paret. idest p̄templatiōis. ociū. martheꝛ ministerio prelata est: q̄ dignior: scilicet angelor̄ p̄uersationi vicinior. & q̄ securior: & q̄ quietior: & q̄ iocūdior: & q̄ diuturnior: q̄ non auferet. Illa vero periculosior p̄p lutū & puluerem pedib⁹ actiuor̄ adherentem laboriosior: p̄p solicitudinē & occupationem p̄mis tamen vtilior propter subuentionem & edificationem. Actiua aūt quedam est prelationis & predicationis. quedam ministerij & vite cōmunis. Sicubi ergo legit actiuam preferri contemplatiue: intelligendum est de actiua p̄lationis & p̄dicationis. Ubi sciēdū q̄ distinguitur duplex actio a doctoribus. vna q̄ consistit in exercitio virtutū moraliū. & ista disponit ad p̄templationē. Unde Greg. Qui p̄templationis arcē tenere desiderant: necesse est vt prius in cāpo actionis se p̄bēt. Sedatis enim passionū tumultib⁹ p exercitiū virtutū moraliū disponitur aīa: vt libere possit elevari in p̄templationē virtutis. ex quo patet q̄ talis actio ordinat ad cōtemplationē sicut ad finē. Finis aūt melior est his q̄ sunt ad finē. Et ideo de tali actione p̄cedūt oēs q̄ p̄templatio ē melior. Alia aūt actio est q̄ sequitur p̄templationē p̄cedēs ex plenitudine p̄templatōis sicut est docere: & in regimine aīaꝝ laborare. & huiusmodi opa facere. & de tali actiōe dicūt alij q̄ ē melior ipsa p̄templatiōe. & de ista actiōe nō logit̄ hic xp̄s. vt p̄z intuētib⁹. Alij vero dicūt q̄d ēt in ista actiōe p̄templatio melior est. q̄ id q̄ simpliciter p̄elegit. videtur esse melior absolute. q̄ id q̄d p̄elegitur in casu. ſz p̄templatio est p se eligenda. Cura aūt aīaꝝ in casu necessitatis fraterne est suscipiēda. Un Aug. Octū sanctus querit caritas: negotiū iustū suscipit necessitas caritatis: quā sarcinā si nullus imponit tuende veritati vacandū est. Si aūt iponitur suscipienda est. p̄pter caritatis necessitatem. Nec Aug. De due sorores domino dilecte. s. Martha & Maria duas vitas demonstrāt spirituales. quibus p̄sens exercetur ecclesia Martha actiuam. qua p̄ximo in caritate sociamur. Maria contemplatiuam. qua in dei amore suspiramus. Unde nō Maria ſz Martha xp̄m suscepisse dicitur i domo sua. Maria enim non habet domū: q̄ vita contemplatiua omnem huius seculi spernit habere possessionem. Sufficit ei ad pedes dñi sedere. & verbū dei semper audire ac mentē potius q̄ ventrē nutrire. Sufficit ei remotis oībus curis & solicitudinibus lectioni & oratioi assidue insistere. & in dei p̄templatiōe vacare crebra quoq̄ lachrymaꝝ cōpunctione p peccator̄ remissione. & eterne vite susceptione dulcissime suspirare. Tales enim p̄phete fuerūt. tales & apostoli. tales & multi alij. omnia relinquentes: mūdū fugientes. domino adherentes. tanq̄ nihil habentes. & omnia possidentes. Actiua vero vita dicitur q̄ semper in actu. semp in fatigatione & labore est: & vix aliquando inquiete potest esse. Unde hic de martha dicitur. q̄ satagebat circa frequens ministeriū. Uidem⁹ enim multos ecclesiaꝝ p̄positos & ministros. ac multos alios solicite discurrere. laborare: ciuare: & multis modis fratrū & p̄imor̄ necessitatibus & misericordie operib⁹ insudare: vt ecce quoq̄ non imerito circa frequens ministerium satagare dicamus. Et ideo Maria sedet q̄ cōtemplatiua p̄acatis vitior̄ tumultibus optata fam in xp̄o quiete mentis perfruit. martha vero fat. q̄ actiua laboriosa desudat in certamine. Unde Aug. Remanserunt ergo in illa domo que susceperant dominū in duabus feminis due vite: ambe innocentes. ambe laudabiles. Una laboriosa. altera ociosa. nulla facinorosa. quam cauere dz laboriosa. Nulla desidiosa quaꝝ cauere dz ociosa. Erāt ergo in domo illa due vite & ipse fons vite. Nec Aug. De aūt mulieres prudentissime. totius ecclesiastici exercitus duces & premis sunt: has cetera turba sequitur: alij post martha alij post mariam vadūt. Nullū enim celestem illam patriam ingrediūtur. nisi q̄ hāc vel illam sequūtur. Sed in his necesse est vt vnusq̄sq̄ vires suas consideret. & ad hoc q̄d opus aptior sit. Si enim ad contemplationē sit habilior. & ad orandū deuotior: tute se trāferat ad heremū. p se & alijs oraturꝰ nec hic abscondit talentū in terra. sed in domino ſz non predicet. Quia talentū oratiōis & deuotionis in quo amplius valet & meliorez sentit. omnibus erogat. nec piger dici debet. qui totus in sancta deuotione & oratione lachrymis & vigilijs & lachrymis est. Et de actiua similiter suo modo accipe & intellige. Nō tamen sit diuisio inter has species vite quasi per oppositā. sed per officia. Cōueniūt enim etiam eisdem sed officia habent distincta. Actiuus enim sepe est contēplatiuus & econ-

ueris.qui rationem dominatur alterā cultus
.l.plura & frequentius gerit officia .Sūt aūt
officia actiue legere in publico p̄dicare. corri
pere .errātes reuocare.neścientes docere pa
reres sustentare & alere petentib⁹ p̄siliū & au
xilium dare.inopē de manu fortis eripere in
firmitatis curam gerere.cōmissis nobis qua
liter subsistere valeant prouidere:que singu
lis quibusq; expediant dispensare.opa pieta
tis dia exercere. Officia cōtēplatiue sunt tibi
& in secreto legere in lege dei meditari.secre
to orare suauitatē & dulcedinem patrie cum
angelis p̄gustare.& p̄sentire.soli desiderio
conducentis inherere exutā mētē a cunctis ha
bere terrenis cāsq; quasi humana imbecillī
tas sinit viure cum ip̄o .vt nil tam agere libe
at:sed calcatis curis oīb⁹ ad videndā facie sui
creatoris animus inardescat.adeo vt conuer
satio contemplatiua tam quasi in celis sit . &
nihil de terrenis sapiat .Contemplatiu⁹ enim
& vere spiritalis homo tam fidelis debet esse
in tota vita sua.& in omni opere suo ac si sin
gulis horis iudicari debeat coram deo .& tā
ardenti desiderio viuere & ardere.quasi sin
gulis horis debeat iungi angelorum cetibus
ad fruendum deo eternaliter & qui habz cor
in supernis elevatum.quando sedet. quādo
ambulat.quando requiescit.quando aliquid
facit.cor a deo nos recedit:ecē ad dei amorē
exhortatur deridet huius mundi gloriam &
felicitatem:miratur hominum cecitatem . &
q̄ fluxum sit in transitorijs fiduciam habe
re ostendit .Contemplatiuus tamē p̄o oport
unitate temporis & necessitate instante alter
alterius famat officia:fitq; de contemplati
uo actiuus & conuerso .cum expedire viuz
fuerit ecclesie.Unde Cenomanensis scribēs
cuidam assumpto in p̄latum . conquerenti
ademptam sibi esse contemplationis requiē
& actiue solicitudis sarcinam se inuitum su
stinere .ait.Ad pedes domini cum Maria
sedebas .nunc cum Martha domino mini
stras. Specie rachelis te allexit sed nec sasti
diso lyam lyppam quia gignit sibi sobolem
Maria a domino fercula sumit Martha do
mino p̄parat & apponit .hec deum reficit .
illa a deo reficitur .hec ministrat panem ho
minum.illi ministratur panis angelorum.
In mensa eius nil fastidit⁹.in mensa mar
the multa tibi audiebas canticum angelorum
videbas lilia virginum . rosas martyrum.
violas confessorum hic filium dei de celis de
scendentem & dicentem gaudium est maio
angelis dei super vno peccatore penitentiam
agente &c. Videtur tibi contemplatiuam
actiue debere p̄poni.tamen si solicite cōsi
dereo actiua materia est ad gloriam.sicut cō
templatiua non descensus ad ruinam .quā
rum vtrāq; in eodē & in diuersis inuenies.
Christus enim docens in cāpestrib⁹ in mōte
orauit. Moyses in mōte & in tabernaculo lo
quebat cū dño.descēdens de mōte & egress⁹
de tabernaculo loquebat cū populo.Petrus
cui dom̄s est in cenaculo mansa & manducā.p̄
dicauit populus.Apostolus rapt⁹ paradisum
factus est doctor gentiū.Maria legit tm̄ le
disse & audisse nec aliquādo sorori discurren
ti subuenisse:licet ei⁹ auxiliū quādā mentis a
maritudine anxia soror postularet. Martha
nequaq; legitur partem marie suo miscuisse
obsequio.Et ideo(sicut dño testatur)Maria
optimam partem elegit que non auferet ab
ea.Per mariam ergo signantur quoz̄ quer
satio in celis est vt qui dicunt.Ecce elongaui
fugiens &c. Per martham negotiosi sacerdo
tes reprehenduntur:in quibus turba negō
tios repp̄henduntur:in quibus turba nego
tios reprehenduntur:in quibus turba negō
tios reprehenduntur:in quibus turba negō
tios reprehenduntur:in quibus turba negō

lens superbias. Itaq; hic duo muros videlicet virginitas & carnis humilitas ab altero munitur: vt vnq; in humili virgine fuerit nec fugba virginitas nec ingnata hūilitas sed semper in eadem permanserit & humilis virginitas. & virginalis humilitas. Due ille sorores sicut sancti patres plenissime exposuerunt duas in sancta ecclesia vitas designant martha. Lactuam. maria vero contemplatiuam. Ista laborat ad exhibenda indigentibus opa humanitatis officia. illa vacat & videt. quoniā suauis est dūs. ista circa exteriora occupatur illa interiora cōtemplatur. Sicut ait maria singularis est mater dūi ita & effectus istarū virtutū. quarū iste due sorores typū tenent in ea extitit singularis. Nunq; in aliqua persona imo in oibus martha sic est operata nunq; sic alias maria cōtemplationi vacauit. nūq; sic alias hec vel illa quod suus est exhibuit altera. marthā & mariam dico exp̄ignificantiam intelligo. Sed iam videamus actionē hui⁹ marthe. Et deinde cociam⁹ cōtēplationē hui⁹ marie: & vt plenius id faciamus quid alii per marthā opantur: & quid ista operata est conferamus. Alij hospitē quemlibet in domo sua suscipiunt. ista non quemlibet sed proprium filium dei qui non habet vbi caput suum reclinet. non in domo sed in viro suscepit. Alij nudum quemlibet veste mutabili. atq; corruptibili vndelibet composita operiunt. ista verbum dei q̄ in eadē virgine carnem in vnitate persone assumpsit. quę sine fine incorruptibilis atq; incō mutabilis permanebit. Alij quemlibet esurientem vel sitientem cibo vel potu exterio ri reficiunt. ista hominem deum humanitus indigentem non solum exterioribus cibis vel potibus pauit verumetiam interiori suplacte aluit. Et vt breuiter seruā illa opera misericordie percurram⁹: que si vni ex hiis minimis sunt deus sibi facta dōtetur ista non quemlibet ex minimis: sed summum dei filium hospitē suscepit nudū carne vel & panniculo opuit. esurientē pauit. sitiētē lacte potauit. infirmū p̄ sanitā & lactentā nō solū visitauit. sed & balneando. linēdo. fouēdo gestādo frequētauit vt merito d̄ illa dicat Martha & sattagebat circa frequēs ministerū. Cōpēso & crucifixo q̄ i carcere posito affuit sicut scriptum ē. Stabat & iuxta crucē ihesu mr ei⁹. Jā hec solicita erat & turbabat. cū sugeret egyptū a facie herodis. turbabat cū iudeos insidiātes: & monē ei inferre volētes cognosceret. Ad vltimū turbata & valde cū vidit filiū suū talē ꝓpēdi. ligari flagellari. cōspui. spinis coronari. crucifigi. sepeliri. vīs et ꝯgruit qd dicit Martha martha solita es turbaris erga plurima. Nemo vero turbabit quin beata maria filiū velit de oi tribulatōe eripere: & scipiam in perturbatione adiuuari a viuentate: quā eidē filio scribat inesse p̄theoricam que est pars marie. Hoc est qd martha ꝓqueritur q̄ eā soror reliquit solam ministrare: & ei⁹ auxiliū in ministerio flagitat. Hec de parte marthe. Porro de parte marie que optima p̄dicatur quis vel qualis fuerit in beata maria quis digne loqualit̄ talis est vt virginis animo melior ē q̄ dixim⁹ in beata maria ꝓ marthe que tū a dño nō laudat. sed vī nō vituperatur qualis ē pars quā optimā maria elegit: que sic laudatur vt ab ea nō auferri dicatur. o quā magna multitudo dulcedinis dei fuit in beata virgine maria quādo spiritussanctus in ea superuenit. & virtus altissimi ei obūbrauit: & de eodē spiritusancto cōcepit Quid de eo nō sapiebat in qua sapientia dei latebat. & in cuius viscere cor⁹p⁹ sibi aptabatur Nec aūt nō solū ad pedes: sed ad caput domini sedens audiebat verbū ex ore ei⁹. Nec cōseruabat ois verba angelorū. pastorum magorum. ne cnō ipsi⁹ filij sui cōferēs in corde suo. Nemo vnquā sicut ista guttauit q̄ suauis ē dūs in ebrietabatur ab vbertate domus dei & torrente voluptatis eius potabatur. nec minimū quī apud eam immo intra eaz erat fons vite de quo manabat tanta plectio virtutū vite circa plurima vt martha occupatur circa vnum vt maria delectabatur. ((Porro vnū est necessarium)) quia plurima auferuntur. vnum manet. Singulariter igitur partē mariae peregit. singulariter optimam maria partem elegit. Sed paro marthe ei auferetur Jam enim non erit solicita vt ministret ei sicut puero. cui omnes angelorum ordines ministrant sicut domino. Jam non tristabitur fugiens in egyptum a facie herodis: quia ipse ascendit in celum & herodes descendit ad infernum a facie eius. Jam non turbabitur erga plurima: que fecerant filio suo iudei: quia oia subdita sunt ei. Jaz filius marie a iudeis vel militibus non flagellabitur nec occidet: q̄ christus resurgens a mortuis. iam nō moritur. mors illi vltra non dominabitur. paro ergo marthe auferetur sed bono suo. quia ꝓ Marie ei p̄ficitur. que nō auferetur ab ea Exaltata est enim super choros angelorum. repletum est in bonis desiderium suum. Videt deum facie ad facie sicut est. gaudet. cum filio suo in eternum. Nec est paro optima: q̄ non auferetur ab ea. Cuius & nos participes fiamus meritis & precibus eius per ihesū xp̄m

dominum nostrum. Amen. Nec Anselmus. Ipsa etiam virgo maria elegit optimam partem & in gratia & gloria in gratia quidem in vita. illa per omnimodam virtutum superhabundantiā. q̄ vt dicit Piero. Sicut in cōparatione dei nullus homo bonus. sic in cōparatione matris domini nulla inuenitur p̄fecta quantūcunq; virtutibus eximia comparetur. Ideo bene de ea canit ecclesia. Nec pari mam similem vita est nec habere sequentez. In gloria etiam elegit optimam partem illā videlicet partem: quia nulla in celo citra thronum dei maiestatis sublimior: quia exaltata est super oēs choros angelorum: & hec pars optima nunq; auferetur ab ea in eternum. De hac parte optima aug. loquēs ad eā dicit. Ad hāc vsq; gloriā tu virgo gloriosa puecta es vt superno regi nil superi⁹ habeas in supmis que etiā angelicā trāscēdens dignitatem ad supernī regis eo sublimata concessū. Ubi enim. Rex filius tu⁹ posuit qō ex te sumptus est: ubi posuit qō ex te sumptū ē. abi posuit & dere te cē alibi. q̄ vbi desit q̄ ex te sumptum ē. Nec aug. Dorait exponi illud de religiosis: vt castellū sit ipsa religio. muri illi⁹ castella & abbas & plati ceteri fossata sunt pauptatis q̄ fossata diabolus vt castellum possit capere conat habundantia diuinaz ipiere agua circūdā⁹ hoc castellū ē fons lachrymarū. alimēta sunt vigilie ieiuniū. discipline q̄b⁹ caro attenuatur. sed alia ipugnat. terris ē ꝓtēplatio. In hoc castello est martha. i. officiales. q̄ sūt solliciti & turbant erga plurima & maria. i. claustrales in claustro circa pedes dūi residētes. Ad illud castellū venit ihesus q̄n aliqs cā hospitalitatis ad ipsā religionē declinat. Jesus enim recipitur q̄n aliqs noie ei⁹ recipit. Igit ihesus in mēbris suis intrat in quoddā castellū. i. religionis locū & mulier quedā martha. i. cōpatiēs & significat q̄ officiales debēt esse mites benigni & sedulī circa hospitū receptionem. & huic erat soror nomine Maria non domina non ancilla: q̄ officiales in claustris non debent esse domini claustraliū nec ecōuerso sed oēs fratres: quia magister vnus est xp̄s & vnus est pater xp̄s. vna mater regula. Que sedens secus pedes domini. vbi describitur officium claustralium. i. sedere. tacere. meditari. audire dūm loquētē in scriptura & in cordibus eop. Sed martha ꝙqueritur dicēs. Dñe nō ā tibi cure &c. Quia officiales q̄ sunt circa temporalia occupati debent de claustralibus: qui vacant cōtēplationi conqueri pacē contemplatiōis appetēdo & tumultuz negotiorū mundanorum fugiendo. Unde lex.

Felix domus & beata congregatio vbi martha conqueritur de maria. Nam maria martham emulari indignum ē prīe. Naz maria optimā p̄tem elegit. i. claustrales. q̄ vacāt cōtemplatiōi. que non auferetur ab ea. quia nulli⁹ hodie appellat ꝓtra claustralē. q̄ vult i claustro residere: sed bñ appellat cōtra eū. q̄ vult abbas fieri: vel q̄ nō auferet ab ea: q̄ vita actiua cū vita p̄fecta deficit. Uita ho cōtemplatiua post hanc vitā proficit. Oro.

Omine ihesu xp̄e qui pro nobis venisti in carnem. per diuine nature & humane vnionem: moueantur viscera misericordie tue sup me indignum seruū tuū peccatorē & rēs: & illi⁹ marthe que te in ꝑsonali vitro suscepit hospitio. & illi⁹ marie que verba tua cōseruauit ꝓterēs in corde suo. scilicet illius clementissime genitricis tue fide. merito & precibus veni: & in mentem meam per gratie infusionē: vt nil preter te desiderem. nil querā. nil etiam cogitare concupiscam. sed tu solus mihi sis spes & omne op⁹ oratio: vt & hic prelibare aliquatenus valeaz consolationis tue dulcedinem. Amen.

¶ De mulier samaritana Capitulum .xij.

Tabiit iterum ihesus in galileā de qua venerat in iudeā. Anteq̄ veniret aūt in galileam oportebat eum transire per samariam regionem. non ex intentione declinandi ad samaritanos. nec doctrine sue videretur cōtrarius. q̄ dixit discipulis suis in viā gentiū ne abieritis: q̄ samaritani partim erant gētiles sed extis: q̄ samaritani partim erant gētiles sed extra vie dispositione & necessitate: q̄ samaria in vie dispositione & necessitate: q̄ samaria in media ē inter iudeā & galileā. ((Venit ergo iuxta dia ē inter iudeā & galileā. ((Venit ergo iuxta sychem)) ciuitatem regionis samarie: que sychem)) ciuitatem regionis samarie: que corrupte sychar dicebatur: nunc vero neapolis dicitur quarto miliario a ciuitate que samaria dicebatur: nunc vero sebaste dicitur a qua tñ adhuc regio samaria denominat. Distat vero sychem de hierusalem .xxx. leucis ad aquilonem. Ut aūt in genesi dicit Jacob venies de mesopotamia venit agrū ab emor principe ciuitatis sychē. & ibi ad tempus habitauit iuxta vrbem. sed propter raptum dine filie sue occisi sunt habitatores illius a filijs Jacob. & sic cessit in possessionez ei⁹ quē locum dedit Jacob moriens filio suo Joseph sed tempore procedente venit ad samaritanos & gentiles. ((Erat aūt ibi fons Jacob)) .i. puteⁱ⁹ ñ lōge a porta sychē australi quē ipse foderat q̄n ibi habitabat q̄ hactenus sic vocatus fuerat. ꝙ ē euēnu q̄ fegitur postea puteⁱ⁹ fuit cōstructa in medium ciuitatis. in cuius medio ipse puteⁱ⁹ ē situs ad cuius finistram esten

dur mansio Jacob. Et ꝑdicit ꝙs dedit filio suo. Iste puteus est fons dicturus: q; ois puteꝰ fons est: sed nō ois fons puteus. Fons eni dicitur vbicunq; manat aqua de terra. sed si in superficie scaturit fons tantū. et ꝓprie dicit si i profundo scaturit ita puteus appellatur vt nomen fontis nō amittat. Dic aūt fons ꝓ puteo ponit. ((Jesus ergo fatigat⁹ ex itinere)) in quo apparebat veritas humane nature ex infirmitate. ((sedebat hic supra)). i. iuxta fontē seu puteū ꝓpter loci aptitudinē ad gelcendū et decēdū vt. s. requiescere faceret corpus. q; sessio ꝓpter laborē facta est vt dicit Crisō. Et iuxta fontē erat locus aptus xpi doctrine apud quē erat fons aque sapientie. gratie. et vite. Unde etiam ꝓpter auctoritatē docendi ꝺebat. q; iuuenis doctor erat. ((Hora autez erat quasi sexta.)) Hoc dicitur ad ostēdendū causam fatigationis. q; per magnū tempus etiam ꝓdicando laborauerat. nō eni iumētū habebat. Ista fatigatio xpi hora sexta fuit signus passionis eius future tali hora. Fatigat dño secūdū carnē. cuius fortitudine conditi sumus. fatigatur per quem fatigati recreamur fatigatur quo ꝺeserente fatigamur quo ꝓsente firmamur suscipis eni oia que nostre infirmitatis sunt sine peccato. vt nos a peccato liberaret. et nos quasi infirmos infirmos nutriret. Fortitudo nanq; eius nos creauit infirmitas nos recreauit. Assumpsit non solū naturam humanā. sed etiam defectus circa naturā quos videlicet ipsum decuit assumere. Unde cum pene sint exercitative virtutis perfecte testificative humane nature. nō simulatione assumpsit penalitates tam corporales q; spirituales que respiciunt nostram naturam in communi sicut tamen et sitim in absentia alimenta tristiciam et timorē in presentia nocumenti. et cetera huiusmodi vt est calor et frigus lassitudo et similia. Nec tamen oēs defectus assumpsit corporales sicut sunt defectus egritudinū multiformiū nec oēs spirituales sicut sunt peccatū. ignorantia. rebellio carnis ad spiritum. Christus quippe volens ostendere veritatē humane nature permittebat eas etiā in se ostendere voluntatē diuina nature faciebat et operabatur opera dei. Unde quā do retrahebat influxū diuine nature virtutis a corpore efficiebat et fatigabat. quādo vero ipsam virtutem diuinaz corpori exhibebat sine cibo nō efficiebat et in laboribus nō fatigabatur. ((Inerūt aūt discipuli in ciuitatem ꝯchen vt cibos emerent.)) Hinc secundū Crisō. Euangelista ostendit xpi humilitatem. in eo q; solus relinquebatur etenim ita discipulos assuefecit oēm superbiam deponere. Ubi etiā nota xpi ꝓ symoniā. nam ita parū de cibis curabat q; nihil comestibile secum ferebat. ((Et venit mulier de samaria)) regiōe. s. de ipsa ciuitate sychen tūc samaritanoū metropoli ((haurire aquam)) litteraliter ꝓp defectū corporalem sed in misterio ꝓp defectū spiritualis doctrine. et gratie predicto petorē inter quam et xpm dyalogus fuit: q; plures locutiones mutuo habuerūt. Domino ergo potū petente. quasi fidem eius sitiente. q; et sitiebat aquam ꝓp itineris fatigationem. et salutem hominis ꝓp eius amorem. mulier eū et cognoscens et fimbrijs pallij ipsum esse iudeū dixit iudeos non conti samaritanus. q; iudei abstinent a rebus eor. Et habitu ergo quem portabat. cognouit mulier q; iudeus esset. q; sicut erant distincti ab alijs in cultu dei. et in corporali circūcisione. ita etiam in veste. Judei enim habebant fimbrias in vestibus. per quas discernebant a gentilib⁹. Ergo et tu ex habitu cognoscaris eē christianus. ex habitu et sobrietate ciboꝝ et edificiorum. et huiusmodi clericus vel religiosus. Sz heu vix hodie cognoscūtur et abinuicem discernuntur clerici a laycis et christiani ab infidelibus. Et sciendum hic. q; sublatis decem tribubus in captiuitatem. Rex assiriorum misit ꝓprios hoīes in odium iudeoꝝ. ad incolendum regnū decem tribuum. scilicet terraz samarie. et misit dominus leones eos deuorantes. et ideo Rex assiriorum habito super hoc cōsilio misit vnum de sacerdotibus captiuis. vt doceret eos colere deum. qui consilio persuasi receperunt ob metam serarum a deo immissarum libros. Moysi et iosue discipuli eius. et legitima terre. non autem prophetias. et inde illis circuncisio inerat. Nō tamen ab idolatria cessabant. quia cum lege etiam idola colebant. et sic partim erant gentiles et partim iudei. qui primo cynei a fluuio vocati. tunc dicebantur samaritani quasi inter gentiles et iudeos medij. Non igitur iudei execrantur. abstinendo se a cibis et vasis eoꝝ supplantatoresq; vocant q; hereditatez patriarche. Jacob sibi vendicant a quo etiā samaritani. Jacobite sunt dicti. Licet enim esset iudeis preceptū ne iūgeret fedus et amicitias cū nationibus. tamen specialiter abhominabant samaritanos. et eos habebant tanq; excōmunicatos. tum q; terram eoꝝ pro parte occupauerant tum q; eis multa mole stias in reedificatione templi et ciuitatis fecerant. tum quia idola colebant. tum quia in monte et non in templo dei orabant. Cuncq; colloquēdo cū iesu mulier accepisset ab eo q;

quīq; viros. s. legitimos habuerat. et sexti cō cubina erat. q; non erat suus legitimus vir. licet hoc ab hominibus loci illius crederetur ait. ((Video)). s. per effectum hoc est per secreti reuelationem ((quia prophēta es tu.)) Quasi diceret. sm Crisō. In hoc q; mihi occulta dicis. ostenderis prophēta esse. Et ideo conuertit se ad interrogandum eum de quodam dubio quod inter iudeos et samaritanos vertebatur. scilicet de loco debito orationis. qui apud eos alius et alius habebatur. Dicebant enim iudei populum locum adorandi esse hierusalem. et templuz a Salomone in monte moria edificatum. pro quo templo iudei se samaritanis preferebant. econtra vero samaritani montem garizim iuxta sychen situm iuxta fontem predictum ad ueteram in quo patres eorum adorauerunt. quia ante templi edificationez iudei in montibus adorare et sacrificare consueuerunt. Et ideo probabile est q; Jacob et filij eius quīq; pe locum illum manserunt in monte garizim orationes et sacrificia fecerunt. Ubi est adhuc phayum fonis hospitale de quo dicitur: secundo libro machabeorum. vt patet intuenti. Pro hoc ergo monte samaritani aduersus iudeos se iactabant. qui adhuc celebrio locus erat. Et vocabant samaritani patres veteris testamenti patres suos. q; receperant libros. Moysi et in parte erāt iudei. Sciendū tamen. q; locus conuenientior erat in Hierusalem. q; erat a deo electus vt esset orationis et sacrificij locus. Jesus autem respondens dicit tempꝰ venisse. i. publicationis euāgelij ((quando neq; in hierusalem)) adorabūt homines. q; ceremonie cessauerūt iudeoꝝ neq; in mōte illo q; similiter cultus cessauit gētilium ((sed veri adoratores adorabūt patrem in spiritu et veritate)) Dicit aūt patrez q; adoratio legis nō erat patris sed dñi: nos enim adoramus vt filij per amorem. illi vero adorabant vt serui per timorem. Dicit etiam in spiritu per qd excludunt figurales et carnales cerimonie lezis iudeoꝝ et subdit et veritate. q; quod excludit falsitas et error idolatrie q; erat in cultu gentiliū. q; vtrūq; est annotuz p̄ xpm. Et tpe enim ꝓdicationis xpi incepit ꝓdicatio euangelij p quā introductus est verus cultus diuinus. et ex iudeis et gentibus factus est vn⁹ populus xpianus. Cū ergo vmbra ablata lux veritatis fidei radiauit. apparebat nō ee deū in locis materialibus: is portus in puris mentib⁹. Quasi diceret. Nō ꝓsero locū loco i adorādo vbiq; adoret de⁹ tm i spū et veritate. i. in seruore spūs et ex dilectione seu caritate q; est a spū et ꝓ hoc q; vere ībi

ideſt ꝓ eternis vel in spū et veritate. i. intimo cordio et spūali adoratiōe ac veritate fidei et eius cognitiōe. Nec putetis orationē esse melioꝛem ratione corporalis loci. sed magis ratione seruoꝛis et desiderij. Cū enim deus sit spiritus et non corpus spūalez locū. s. cor⁹ mūdū et deuotū ac puram mentem et non fictaz querit. non corporalem locū et monte vel rē plū in quo orandū sit: q; locus non est de substantia oionis: sed eius templū est spūs purus: in quo oretur de veris bonis. s. eternis. nō de vanis et trāsitorijs. Qui sicut vbiq; est ita vbiq; adorari vult et pōt. Unde Dauid ait in omni loco dñationis eius benedic aia mea dño. Uñ Theophil⁹ samaritanoꝝ erat opinio q; deus loco ꝛcluderet et q; in hoc loco deū adorare oporteat. ꝛtra quos dicit q; veri adulatores nō localiter sz spūaliter adorant. Judeis vero oia sub figura erant. Et iō dicit q; veri adoratores non in figura adorabūt. sed in veritate. Quia. n. deus spiritus est spirituales adoratores q̄rit. q; veritas veros. Unde et Augu. Querebas montem forte ad orandū. vt deo esses propinquior sed ipse q; in altis habitat humilibus appropinquat: ergo descende vt ascendas. ascensiones inquit in corde eius in conualle plorationis q; humilitatem hz. In templo vis orare. in te ora: sed prius esto templū dei. Et sic patet q; christus instruxit mulierē de vero cultu diuino in ꝓximo futuro: q; idolatrie gentiū et cerimonie iudeoꝝ. ꝛuertende erant in spūalez noue legis cultū diuinū. ((Et venientes discipuli de ciuitate cū cibis emptis mirabantur q; cū muliere loquebat̄ ((nō pp aliquā suspitionē: is q; talis tātus doctor ac dñs orbis terre dignatus est alloq vnā solā mulierē pauperculā et gentilem. Non mirabant̄ q; cum muliere loquebat̄. q; mulieribus q̄nq; loqui ꝛsueuerat et q̄nq; in comitatu eas habebat: is mirabant̄ clementiā q; gentilem et alienigenā erroneaz docebat: ignorantes misterium quo mulier ista typū gereret ecclesie de gentibus future quam q̄rebat q; venit querere et saluū facere q; perierat. Unde Cri. Mirabā tur qdē supꝛhabūdantē xpi mānsuetudinem et humilitatē qñ ita ꝓpicuꝰ existens sustinuit loq cū tāta humilitate inopi et samaritane. Nemo tñ illoꝝ dixit ei qd q̄ris. aut qd loqueris cū ea: sciētes q; eius locutio cū muliere nō erat inutilis et vana quanuis hoc non viderent q; bene ex sequenti effectu patet. Nam mulier edocta a xpo ex seruore denūciādi q; audierat ((reliqt idriā suā et abijt i ciuitatē)) annūciare de xpo magnalia monens ciues egredi ad videndū hoīem q; dixit ei q̄cūq; fece

erat etiā occulta. Et quo pȝ eiꝰ deuotio q̃ ꝺdce
perat de xp̄o q̄ oblita aque necessarie ad vi
tā corporalē cucurrit ad denūciādū aque sa-
pientie necessariā ad vitā spūalē nō curās de
corporali cōmodo p̄p salutē. In quo et̄ seqt
exēplū apostoloꝝ q̄ relictis oībus secuti sunt
dn̄m. Et hoc discant euāgelizaturi pꝰ xp̄o-
nere curā et onꝰ seculi. Un̄ Cri. sicut apostoli
vocati dimiserunt retia ita h̄ dimisit idriā. et
euāgelizāðū opus facit et nō vnū tm̄ vocat sȝ
ciuitatē integrā. Un̄ et aug. Oportebat aūt ve
christo credens seculo renunciaret: et relicta
idria cupiditatē secularē se reliqsse demōstra
ret. Proiecit ergo cupiditatē et p̄perauit an
nūciare veritatē. Discāt qui volunt euāgeliza
re. vt prius idriā ad puteum. proiiciant. hec
Augu. Itē ex eo pȝ mulieris deuotio q̄ non
veretur fateri suā turpitudinē vt eos addu-
cat ad xp̄i predicationē. Unde Cri. Non vere
cūdata aūt est hoc dicere. Anima. n. cū ignita
fuerit igne diuino. ad nihil eoꝝ q̄ sunt in ter
ra de reliquo inspicit. neqȝ ad gloriā neqȝ ad
verecūdiam. sed ad illā solā que detinet eam
flāmā ((Et dicebat. Nunquid ipe ē xp̄s)). qua
si diceret. Sic videl per effectū. Videt enim
magis deus q̄ hō q̄ solus deus nouit cogi-
tationes et secreta hominum. Nota hic quod
christus hanc mulierem et nos in ea ad tria i
ducit. Primo ad contemnendū amorē mū
dialē dicit. Omnis que biberit ex aqua hac. s.
materiali: sitiet iterum: licet ad tempus sitis
auferat. Amor enim mundanorum. s. diuitia
rum deliciarum et honorum sitim non extin
guit sed auget. de quibus dicitur in prouer-
bijs. Sanguisuge due sunt filie que semper
dicunt affer affer. Sanguisuga est mater sup
bie. que est cā et initium omnium malorum.
habet aūt duas filias. s. cupiditatem et volu-
ptatem q̄ superbus non tm̄ honores ambit
sed et bona aliorum rapit voluptuose viuit
Ista aūt q̄ sint vacua et vana, in morte ostē
ditur Alexandri: qui cum esset totius mundi
dn̄s diuitijs plenus et libidinosus et eius ossa
in vase aureo reposita fuissent philosophi ibi
dem conuenerunt. Unus ergo volens suum
dn̄m ostendere vanū fuisse ait. Heri isti non
sufficiebat totus mundus. hodie parua sepu-
tura est contētus. Alius volens ostendere val
nū esse aurum. et argentum congregare ait.
Heri iste faciebat thesaurum de auro hodie
aurum thesaurum facit de ipso. Alius volens
ostendere vanū esse corpus delitijs nutrire di
xit. Heri iste nutriebat corpus suum diuersis
delitijs: hodie vero comeditur a vermibꝰ. Se
cūdo xp̄s inducebat istam mulierem et nos
in ista. ad desiderandum amorē dei cū ait.

Qui aūt biberit ex aqua quā ego dabo ei. s.
de gratia spiritussancti. nō sitiet in eternū. ga
amor spūssancti extinguit amorē diuitiarū et
honorū. Un̄ aug. Qui biberit de fluuio para
disi cuiꝰ vna gutta maior ē occeano: restat vt
in eo ois sitis mūdi huiꝰ penitus extincta sit.
Hec Aug. huiꝰ fluuij paradisi v nā guttā per
ceperat Paulꝰ et statim extinxit in eo oēm su
perbiā ita q̄ ferocē lupū mutauit in agnum
māsuetū. Perceperat Matheus. et mox extin
xit in eo oēm auariciā. ita q̄ rapacem cōuer
tit in cōtēplatorē. nā qui priꝰ rapiebat aliena
postmodū cōtēpsit p̄pria. Perceperat Ma-
ria madalena: et mox extinxit in ipsa oēm lu-
xuriam. ita q̄ corniculam nigrā cōuertit i co
lūbam cādidā. Tertio inducebat eā et nos in
sui cognitionē. gradatim aūt mulier surrexit
ad cognitionē xp̄i. nā primo dixit eū esse vniꝰ
dei cultorem in hoc. q̄ dixit eū esse iudeum et
hoc fuit magnum. deinde dixit eū eē p̄phetā
et hoc fuit maius tandē dixit et credidit eū eē
christum et hoc fuit maximū. Per hoc datur
intelligi q̄ debemus minimis paulatim a
scendere ad maiora. Iste gradus significatur
in Marcho. vbi dicitur vltro terra fructificat
primo herbam deinde spicam: deinde plenū
fructum in spica hoc est seruū gio. timorē pe
nitentiam et caritatem. Primū pertinet ad i
incipientes. Secūdū ad p̄ficientes. Tertium
ad p̄fectos. De hoc habes latius infra post se
quēs capitulū in secūda parabola que est de
zizania ((. Et exierūt)) hoies ((de ciuitate)) ve-
nientes ad iesū vt p̄sonaliter audirent eū. In
quo datur intelligi q̄ si ad xp̄m voluꝰ ire
oȝ nos ciuitatē exire. i. amorē carnalis cupidi
tatis deponere ((Interea)). s. dum mulier ab
esset ac ciuibus p̄dicaret: et anq̄ samaritani
ad eū venissent ((rogabāt eū)) quē fatigatum
videbant ((discipuli)) qui cibos attulerant
((vt manducaret)) quia hora comedendi et
locus ad hoc aptus erat et similiter tēpꝰ aptū
ad prādium in absentia aliorum. habita autē
occasione ex cibo corporali. incipit loqui de
cibo spūali. s. de cōuersione samaritanorum
qui per eius p̄dicationē sunt ei icorporati. vñ
subdit ((. Ego cibū habeo)) ex patris ordinatō
ne ((māducare)). i. mihi incorporare ((quem
vos nescitis)). q. d. alius cibus. s. cōuersio ge
ntiū plus me delectat q̄ cibus per vos appor
tatus. vbi Theop. hominū salutē hic cibum
vocauit. ondēs q̄tū desideriū hȝ nostre salu-
tis. Sicut. n. nobis cōcupiscibile est cōmede
re ita ei saluare nos. hec Theo. Discant ergo
hoc prelati ecclesie exemplo domini. cū eis of
feruntur exenia ciborū et huiusmodi. Ego ci
bū h̄eo māducare quē vos nescitis et ꝯtenant

oblata eis q̄ excecāt oculos cordis. Et adiū-
git ((Meꝰ cibꝰ ē)). i. h̄ ē mea refectio et delecta
tio ac firmitas et sustētatio vt nō curās d̄ cor
porali cōmodo p̄p salutē in quo et̄ sequitur exē
plū apostolorū q̄ relictis oībus secuti sunt do
minū ((vt faciā volūtatē eius q̄ misit me. vt
p̄ficiā)) et cōpleā ((opꝰ eiꝰ)) q̄ scio eū velle vt
hominū cōuersiōe et redēptione q̄ vult oēs
hoies saluos fieri et ad agnitionē eiꝰ venire.
Uoluntas q̄ppe patris est vt i filiū eius cre-
damꝰ opꝰ vero patris ē p̄uisio nostre redem-
ptionis. Cibꝰ ergo et potꝰ. i. delectabilis refe
ctio xp̄i nostra est fides et nostra ē salus q̄ ip
se cū magno querebat desiderio cuiꝰ delicie
sunt esse cū filijs hoium. Tunc ergo deo cibū
spūalē offerimꝰ q̄n. per p̄uenientē gratiā ab
eo salutē nostrā poscimus. cū. s. petimus fiat
volūtas tua sicut in celo et in terra. Scdȝ ori
ginē ois hō qui bn̄ operatur ad duo dȝ diri-
gere suā intētionē. s. ad honorē dei et vtilita-
tē p̄ximi q̄ finis p̄cepti ē caritas q̄. continet
amorem dei et p̄ximi et sic q̄n aliqd facimꝰ
p̄pter deū finis p̄cepti est deus: q̄n vero pro-
pter vtilitatē p̄ximi finis p̄cepti est p̄ximus.
Facit ergo voluntatem patris docēdo crede
re in se facit opus eius manifestando miste-
riū incarnationis quousqȝ p̄ passionē et cete
ra p̄ficiat illud et cōpleat. Et q̄ instet tp̄s hoc
faciendi ostēdit dicēs. ((Nōne vos dicitis q̄a
adhuc quattuor mēses sunt et messis venit)).
Unde perpēditur sicut in scola hysto. dicit. q̄
hiemis tp̄e hoc factū est. et videt q̄ scm̄ sit in
mense ianuarij: q̄ in illa calida regiōe sunt
menses tempestiue. vñ in festo pēthecostes
offerebantur frugū p̄mitie. q. d. xp̄s lȝ tempꝰ
messis. corporalis adhuc distet. tp̄s tm̄ messis
spiritualis iā instat. Dicitur. n. messis materia
lis et corporalis colectio frugum: et ad huius
similitudinem messis intelligibilis et spiritua
lis dicit vocatio et collectio hoium ad fidē p̄
quā congregamur in dn̄i horreū. Unde seqt
((Ecce dico vos leuate oculos vestros)). s. spi
rituales ((et videte regiones)) ad fructum fi-
dei dispositas ((quia iam albe sunt)) scilicet
cādore deuotionis vestre: et mature () ad mes
sem)) et metendum. Hoc dicebat propter sa-
maritanos ad ipsū venientes. quos vocauit
segetes albas et paratas ad messem. i. para-
tos et dispositum ad credendum. ((Ex ciui-
tate autem illa)) que dicebatur sychē ((multi
samaritanorū crediderunt in eū p̄p verbū
mulieris testimonium p̄hibentis)) q̄ dixit ei
quecunqȝ fecerat que etiam occulta erāt. ((cū
ergo samaritani)) audita fama xp̄i ((ad eum
venissent. rogauerunt. vt ibi maneret)) vt ab
eo instruerent melius et firmi in fidē fierent

Ecce deuoti auditoꝝ. q̄ accepta fide desiderabant per eius doctrinā amplius informa
ri ad suam cōfirmationē. In q̄bus oībus cō
trario arguit duritia iudeoꝝ q̄ in oībus fece
rūt cōtrariū. Un̄ Criso. Sic ergo solo mulie
ris testimōio credētes et nullū signū vidētes
exierūt depcantes xp̄m vt apud eos maneret
iudei vero miracula videntes cia egerūt vt a
regione eoꝝ eū abijcerēt. Et iudei q̄dē etiam
visis signis incorrecti māserūt h̄i aūt et sine
signis multam circa eū fidē demōstrauerūt ((
Et)) acq̄escēs dn̄s petitiōi eoꝝ q̄ erat honesta
et deuota ((mansit ibi)) q̄ semp satisfacit deus
tis in oratione sua ((p̄ duos dies)) p̄pter duo
p̄cepta caritatis q̄bus instruit credētes. Ter
tius aūt dies est dies glorie et in hoc nō man
sit ibidē. q̄ samaritani nōdū erant capaces
glorie. Sic et hodie quotidie mulier. i. eccle-
sia his q̄ foris sunt xp̄m annūciat veniūt ad
xp̄m per famā et credūt. et xp̄s manet per ca
ritatē biduo apud illos hoc est dat eis duo p̄
cepta caritatis. s. dilectionis dei et p̄ximi in q̄
bus pendet lex et prophete. Rogemus eū et
nos vt et nobiscū duos dies maneat: quatenꝰ
duo p̄cepta caritatis duorūqȝ testamentorū si
dem et amare et tenere nos doceat. ((Et mul
to plures)) q̄ in principio ((crediderūt p̄pter
sermonem eius)) quem sicut verba vite p̄fer-
rebant verbis mulieris: q̄ nūq̄ sic homo est
locutus. ((Et mulieri dicebant q̄ iam p̄pter
loquelam tuam nō credimus)) q̄ nihil est in
comparatione eius qd̄ videmus. Licet. n. ex
doctrina alicuius inducatur quis ad creden
dū fides tamen s̄m se innititur diuine verita
ti seu virtuti ad id qd̄ credidit firmādū. ((Ip
si. n.)) exterius et interius ((audiuimus)) sapiē
tie verba ((ab ipso)) qui est deus et hō ((et sci-
mus)) firmiter credendo: q̄ in fide est maior
certitudo adherentie q̄ in scientia. et q̄ non
sufficit corde credere sed oportet fidē cōfiteri
ore. ideo fidē suam confitenē dicendo ((quia
hic)) p̄ eminētiam singularē ((est saluator)) p̄
efficatiam salutarē ((mundi)) p̄ influentiam
generalē. conspice nunc dominum iesum q̄
itinerando non vtiē subiugalibus aut vectu
ris sed pedibus incedebat ne grauius esset
his ad quos declinabat et q̄do fatigatus pla
ne et morose incedit. ac tandem ad quiescen-
dum super puteum se ponit. In hoc ergo q̄
fatigatus est ex itinere. datur nobis exēplum
non refugiendi laborem pro aliorum salute:
simulqȝ datur et paupertatis exemplum. q̄
predicabat et sedebat sic prout contingit iux-
ta puteum super nudum locum: q̄si dicat
secundum Cri. non in throno aut puluinari
sed simpliciter iuxta puteū: et vt contingebat

vbi fuerat nutritus. per q̄ significatur q̄ in sup̄ terrā. Sepe fatigatus est dñs iesus: ⁊ tota vita sua in paupt̄te ⁊ labore fuit. vñ p̄s. in p̄sona ip̄i⁹. Paup ego ⁊ in laborib⁹ a iuuētute mea. Sū Xri. Chaſt⁹ igit̄ in samariā accidēs facilē ⁊ deliciosā vitā abiicies, laboriosaz ⁊ strictam sequēs nō subingalib⁹ vtit̄r sed ita valide ⁊ difficulter incedit vt ex itinere fatigetur. Et hoc vbiq̄ erudit se operatorem esse ⁊ nō fugā sua petere ⁊ nō multis idigere. Ita. n. vult a fugitiis alienos nos ēe vt in ip̄sā necessariorum multa abscindamur a nobis. Propterea dicebat. Vulpes foueas hūt ⁊ volucres celi habitatiōes. filius aūt hominis nō h̄z vbi caput reclinet. Propterea ⁊ in mōtibus q̄ plurimū cōuersatur nō solum in die: sed ⁊ in nocte ⁊ in desertis. Nec Xrīs. Considera ēt q̄ discipuli nō dīferebāt victualia ſz hora cōmedēdi instante ibāt ad comparādā ea. Uñ Xri-Discimus aūt dñi non solū circa itinera validū robur. sed etiā circa cibaria negligētiā. Nō enim discipuli ei⁹ dīferebāt victualia sed viaticula: ⁊ ostēdit hoc ali⁹ euāgelista dicēs cū de fermento phariseorū eis loqueretur qm illi estimarūt. q̄ panes nō portauerūt: ⁊ cū eiurgētes iuducit ⁊ incidēs spīticas ⁊ cōmedētes ⁊ cū dicit eū ad ficū ꝓpter estiē venisse: nihil aliud̄ per oia nos erudit. q̄ hoc. s. contemnere ventrem ⁊ non studiosam eius estimare esse ministrationem. Intuere equidem eos ⁊ hic neq̄ deferentes vti q̄ quid neq̄ q̄ non portabant. statim ab initio dicī huius solicitos: sed secundum tp̄s ſz quod oēs pulmentum accipiunt escas comparantes: sed non vt nos qui more lecticulo surgentes pe alijs hec intendimus. coquos ⁊ mense positores vocantes: ⁊ cum multo hoc scrutantes studio. ⁊ post illa talia tangentes secularia ante spiritualia facientes. ⁊ que superuacua habere oportebat: vt necessaria honorantes propter hoc omnia sursum ⁊ inferius sunt. Contrarium enim oporteret omnium spiritualium multū facientes rationē. Postq̄ cōplecuerim⁹ illa tūc tāgere. Nec Xrīs. Ambulauit ergo tp̄s sine equis vsq̄ ad lassitudinē. sine expensis vsq̄ ad esuriem: ac sine seruitoribus ⁊ pompis vsq̄ ad ministrationem: Conspice etiam quomodo non dignatur cum neglecta ⁊ alienigena muliere loqui. monstrans q̄ mitis quāq̄ humilis Non despicit personas viles ⁊ humiles tales enim interdum capiunt archana salutis plusq̄ diuites ⁊ nobiles. Item conspice quomodo intentus erat studio spirituali: quia cum esset tempus comedendi voluit tamen differre: vt intenderet predicationi ⁊ distulit refectionem corporis accipere. Noleno comedere anteqū illis de ciuitate predicaret. quāuis iam esset hora sexta ⁊ ipse etiam ex itinere fatigatus esset voleno prius intendere querelis samaritanorum ⁊ operari ea. que erant spiritus quam ea que erāt corporis quāruncq̄ tūc indigeret. In quo dans exemplum alijs fiēr faciendi ostendit verbo ⁊ facto q̄tus predicatorem euangelij debet esse solicitus de salute hominum ⁊ postponere omne aliud negocium ⁊ q̄ homo debet esse magis solicitus de suis p̄ximi salute spirituali quā de propria necessitate corporali. Item conspice quomodo satiatus ⁊ famelicus sedet in terra nuda non suppositio puluinari ⁊ reficitur cū discipulis sicut aliquis pauper de populo cōmuni nec ad magna hospitia in ciuitate declinat sicut nos miseri. Non enim legit q̄ ciuitatem tūc intrauerit ne sibi contrarius esset qui discipulis dixit ⁊ in ciuitates samaritanorum ne intraueritis. Nec credas q̄ sola hac vice in terra comedit dominus humilis: ⁊ amator paupt̄atis sed sepe cum ibat per mundum. comedebat extra ciuitatē ⁊ villā ad aliquē riuum vel fontem quantūcunq̄ fatigatus foret ⁊ afflictus. Non habebat cara ⁊ exquisita ciboria non vasa diuersa vel curiosa non preciosa ⁊ delicata vina sed habebat aquā purā de ipso fonte vel riuo que vineas secundat ⁊ panē tāq̄ pauper sedens in terra humiliter comedebat: quietscam oi carni ministrat. Com patere sibi q̄ vides eum fatigatum ⁊ sic humiliatum. ac sustentatione cibi ⁊ potus corporalis indigentem: ⁊ sicut ceteros de populo hīs vtentem. Uñ Aug. Esuriuit q̄ oēs pascit. sitiuit q̄ est fons sitientiū: fatigat⁹ est ex itinere qui viā nobis fecit in celū. Oīō.

O Omine iesu xp̄e diues omniū bonorū ⁊ largitor: opulentissime da mihi fatigato in huius vite itinere' cibus ⁊ potum: vt reficiar a te. Fons vite ⁊ omniū gratiarum vberrime cor meū ab vbertate voluptatis tue inebria. vt obliuiscar oia ista trā sitoria. panis viuus qui nunq̄ deficit. da mihi hunc cibum spiritualem tuā in omnibus faciam voluntatē. mane apud me duos dies quatenus duo precepta caritatis duorumq̄ testamentorū fidem me amare facias. ⁊ obseruare: ac tertia die. s. glorie apud te semper manere. Amen.

¶ De filio reguli sanato. Capitulum .xvij.

O Deinde ((post duos dies)) quibus dominus iesus mansit apud samaritanos ((exijt inde)). s. de samaria cōfirmatis samaritanis in fide ((⁊ abijt i galileā)) sine seculi confirmatis gentib⁹ in fide ⁊ veritate: reuertetur ad iudeos conuertendos ((venit q̄q̄ iterū in chana galilee)) vbi in nuptijs fecit aquā vinū cōsiscipulis suis. Et cū ((q̄dā regul⁹ cui⁹ filius infirmabatur capharnauz)) audisset iesum ad ꝓtes sibi vicinas aduenisse ((abijt ad eum)) in chana vbi eū nouerat esse ((⁊ rogabat eum vt descēderet)). s. in capharnaum: que erat in basso respectu loqui i quo iesus erat ((⁊ sanaret)) presentialiter filiū ei⁹ quem diligebat: quasi non posset sanare nisi p̄sens ēet sm Theo. iste regulus interfuit miraculo facto in nuptijs quando xp̄s aquam in vinum mutauit: quia tunc credidit. sed tū xp̄i diuinitatem perfecte nō cognouit. Dicit autē regulus multipliciter. vno mō paru⁹ rex qui parue preest regno: ⁊ hoc mō nō accipit h̄ q̄ tūc tp̄is nō erat rex i iudea. Romani .n. volentes frangere iudeoꝝ superbiā. abstulerūt ab eis regiā dignitatē. regnū iudee in. iij. tetrarchias diuidentes. ad precauēdā eorum rebellionem. Alio modo sm Xrīm. Dicit regulus aliquis de stirpe regia seu generis exilteris regalis nec hoc modo accipit h̄. Tertio mō dicitur aliquis regulus regū officialis ⁊ isto mō accipitur h̄. q̄ erat officialis iperatoris ꝓputatus ad custodiā galilee propter q̄ manebat in capharnauū: qui erat metropolis illius terre vel forte aliquis de familia herodis tetrarche pol'ens aliqua principatus dignitate. Regulus iste auditis miraculis xp̄i speraut ab eo ipetrare sanitatē filij sui: ⁊ credidit ipsum posse sanare filium suū a quo salutem quesiuit. sed in fide dubitauit. In hoc q̄ presentiam eius requirens. non nisi presentia corporali ⁊ tactu eum posse sanare putauit. nō. n. vbiq̄ presentem eū ēē credidit. sicut centurio qui ait. Dñe nō sum dignus vt intres sub tectum meū. sed tū dic verbo ⁊ sanabit puer meus. Agnoscēs itaq̄ dominus cor diffidentis. arguit hominem in fide tepidum. d. ceno ((. Nisi signa)). s. cōia ((⁊ prodigia)). s. signa maiora: que sunt sine exemplo eo q̄ similia eis non sunt visa vel audita. Et iō pro cul a digito. s. a similium demonstratione dicta ((videritis)) sicut icredduli ((ū creditis)) nā signa dantur in fidelib⁹ ad confirmationem doctrine. non nō fidelibus qui assentiunt scripture. Nō reprehendit eū de petitione salutis filij sui. sed de defectu fidei. Uerūtamē q̄ ex deuotione repetit petitionem dicens ((domine descēde prius q̄ moriatur filius me⁹)) iō exauditur a domino. Jesus tamen ibidē remanens. ⁊ propter templenam fidem eius se non deesse. sed vbiq̄ sicut deum presentialiter esse iudicans solo iussu ⁊ verbo filius ad sens sanat: vt pater amplius credat dicens. ((Uade)) non enim voluit iesus ire corporaliter: vt amoueret ab eo falsam estimationē q̄ putabat ipsum posse sanare tātū per presentiam corporalem. ((Filius tuus viuit)). i. restitutus est perfecte sanitati de ianua mortis cui appropinquauit: quia mori ꝯpiebat. ((Credidit hō sermoni ihu)) q̄ fides requiritur ad obtinēdū dei beneficium. ⁊ ibat sine corporali p̄sentia xp̄i. credēs q̄ vbiq̄ esset virtus eius ad curandum. Jam incipit credere: q̄ sermone sanat. ⁊ ita eū verum esse ⁊ presentē vbiq̄ existere q̄ non supra credebat. Ad informationē ergo nostram cessit dñs superbo regulo vt iret cum eo ad filium suū: concessit humili centurioni vt iret ad eius seruū. Uñ Greg. Quid est q̄ regulus rogat vt ad ei⁹ filius veniat. ⁊ tū corporaliter ire recusat. Ad seruū vero centurionis nō inuitat. ⁊ tū se corporaliter ire polliceī. Reguli filio p corporalē p̄sentiā nō dignatur adesse centurionis seruo nō dedignatur occurrere. Quid in hoc: nisi q̄ superbia nostra retūditur: q̄ in hoibus nō naturā quo ad imaginē dei facti sunt: sed honores ⁊ diuitias veneramur. Cūq̄ pensam⁹ que circa eos sunt. profecto interiora minime puidem⁹. Cū ea cōsideram⁹ que in corp̄ib⁹ ō spectra sunt negligimus pensare q̄ sunt. Redēptor vero noster vt ostēderet q̄ q̄ alta sunt hoi sanctis despicienda sint: ⁊ q̄ despecta sunt hoi despicienda nō sunt ad filiū reguli ire noluit. ad seruū centurionis ire patus fuit. Increpata est ergo superbia nostra que nescit pē sare hoies ꝓpter hoies. Nec greg. nō ergo cōsiderem⁹ aut pensem⁹ que circa hoīes sunt. sz q̄d sunt. Multi .n. negligentes q̄ sunt solicite gloriā aliūde sibi querunt. Uñ Xrīs. Nabuchodonosor itaq̄ plurimi nāc inueniuntur imitari. Ut enim ille nūc de imagine. sic modo aliq̄ de veste preciosa. de equis vel curribus ō amplitudine domorum de pulchritudine coīnarum ⁊ picturis parietū. opinantur ēē meliores. Quia enim q̄ erant hoies perdiderūt solicite huc illucq̄ circuerūt aliunde sibi gloriā colligētes oi sane irrisione plenissimam. Nec Xrīs. Credidit ergo regulus sermoni iesu nō tamē integre neq̄ sane q̄ ostēdit ex hoc q̄ sequitur ((. Nā eo descēdente)) de chana galilee in capharnaum que magis est in valle ((cū serui sibi occurerēt)) ⁊ cōgaudenda filii sinum sanatū nunciarent ((interrogabat horā ab eis in qua melius habuerat.)) fecit ad certificationē miraculi respectu sui. Uolebat. n. scire vtrum casu hoc factum esset. vel excepto xp̄o. ((Et dixerunt ei q̄ heri hora septima reliquit eū febris)). Ubi Xrīs. Uide quasi nu

raculū manifestū er non enim simpliciter
neq; vt contingit a periculo ereunus est iz re-
pente ⁊ simul. vt appareat nō esse ex nature
plequētia qđ fiebat: sed actione xpi. Unde se
quit ((cognouit ergo pater q; illa hora erat
in qua dixit ei ihesus)) auctor salutis. ((filius
uus viuit)) ⁊ q; in hora verbi dixit sanat⁹ est
((⁊ credidit ipse ⁊ domus)). i. familia eius
((hora)) ⁊ hec est p̄clusio intenta. Ad hoc enī
factum est illud miraculum vt regulus cum
familia sua crederet in xp̄m. ⁊ ex tunc perse
ctus in fide fuit q; perfecte credidit. Unde
sm Augustī. ⁊ Bedam datur intelligi ⁊ in fi
de gradus esse sicut ⁊ in alijs virtutibus. s.
initium. incrementū ⁊ perfectionez. Duius
ergo reguli fides initium habuit. quādo do
minū rogauit vt descenderet: ⁊ filiū suum sa
naret. Tūc enim ⁊ credidit ⁊ dubitauit. Lre
didit quidem q; filiū suū sanare posset: sed nō
credidit q; eum sanare posset nisi ⁊ corpore
p̄sens esset. Deinde fides eius accepit incremē
tū qñ. s. credidit sermoni dñi dicentis vade
filius tu⁹ viuit. Sed perfectionē obtinuit qñ
s. serui sanitatē filij nūciauerūt: q; tūc perfe
cte credidit ⁊ domus eius tota. sm illud Lu
ce. hodie huic domui salus a deo perfecta:
est. Jam ergo ḥ regulus euangelista efficit
dū ad fidē susceptā alios inducebat. Et ideo
signāter qui prius regulus in euāgelio inuo
catus. est postea crescēte fide hō est dictus. ⁊
p̄sequenter propter perfectā fidē pater est ap
pellatus. Jtē notandū qđ tribus vicibus in
hoc euāgelio de vita filⁱ istius reguli habet
ostensio. Primo per dñm q; dicit filius tuus
viuit. Secundo p̄ seruos q; nūciauerūt dicentes. q; fi
lius eius viueret. tertio pater hoc cognouit
q; illa hora. s. septima sanat⁹ esset. Et hoc ad
notādū q; tripler est vita triplici morti op
posita. Prima nature que ḥs opposita mor-
tem nature. secūda gratie cui opponitur mors
culpe. tertia glorie cui opponitur mors
herne. Similice iste filius reguli significat
humanū genus. filiū reguli propagatum de
adam q; de rege factus est regulus. quādo per
dita caritate factus est malus. Uic filius re
guli febre laborabat. qñ p diuersa vitia gen⁹
capharnaū completur ad dādū itelligere q;
de zelo misericordie diuine. q; chana zelus.
interpretatur p̄cessit salus in hominē. q; erat
in capharnaū. hoc ē comessationib⁹ ⁊ ebrie-
tatibus deditus. q; capharnaum interpreta-
ta pinguedo dicitur. Nota autē septez sunt
septez illustrationes solis iusticie qui est xp̄s.
i. sanctificationis nature in incarnatione vi-
tatōis hoīs in natiuitatis humilitate. ⁊ cō

demnationis p̄cupliscētie in circūcisione re
generationis nostre in baptismo sanctifica
tionis p nobis in ieiunio. eruditionis nostre
in predicatiōe ⁊ miraculis ⁊ redemptionis
nostre in passione qñ hora septima sol decli
nauit ⁊ infirmitas sanata fuit ⁊ hoc signifi-
cabatur in libro regū vbi dī vade lauare se
pties in iordane. ⁊c. Jordanis enim humilis
decursus interpretat⁹ ⁊ significat p septē ho
ras descendentem ad nos dñm in cuius gra
lauamur ad sanitatē. Uel hore septem sunt
septem recordationes solis iusticie: q; in no
cte matutinis recolimus domini captiuita-
tem: in prima illusionē: in tertia p̄ductionem
ad iudicū: in sexta sniam. in nona mortez: in
vespera sepulturā: in cōpletorio positionem
custodū circa sepulcrū. Dis. n. horis perdu-
cimur ad vitam ⁊ salutē. Unde in psalmo.
Septies in die laudem dixi tibi. super iudi
cia iusticie tue. Assistice etiam iste cuius fili-
us infirmabat non rex sed regulus appella
tur. nam sicut in proverbijs dicitur Rex qui
sedet in solio iudicij dissipat omne malū in
intuitu suo. Qui ergo seipsum bene disponit.
regē sedeat in solio iudicij discutiens omnia
opera sua: vt si quid intermisceat. discretio-
nis intuitu illud dissipet: quoniam q; regnuz
suum bene aministrat. merito Rex dicitur.
Unde Seneca. Uis habere magnū honorē
dabo tibi imperium. impera tibi. Qui vero
male regnum aministrat non Rex sed regu
lus dici debet. Quilibet ita peccator potest
dici regulus diminutiue. quia deficit in sup
pino regimine: ⁊ tunc eius infirmatur. quan
do rationi sensibilis appetitus contrariatur:
debet obedire rationi sicut filius suo patri.
sed cum homo per rationez xp̄m fideliter de
pecat: tunc iste filius per virtutē xp̄i sanat.
p quē sensibilis appetitus sub ordine rōnis
collocat. Ipsa ergo rō Rex est in regno: que
bñ Rex dī q; totū corpus hoīs p eam regit
⁊ affectus hoīs ab ea dirigit ⁊ informatur.
necnon ⁊ filie. s. vires aie cā sequunt. Sz qñ
q; dī regulus. qñ. s. diminuit in cognitiōe ⁊
obscura segtur inordinatas passiones ⁊ non
resistit eis. Et ideo filius eius. i. affectus infir
mat. i. deuiat a bono ⁊ declinat ad malum.
Si. n. rō fuisset rex. i. fortis filius eius nō in
firmaret: sz q; regulus est. iō filius eius infir
mat. Serui rōis sunt opa hoīs q; hō est dūc
actuz suoz ⁊ affectus partis sensitiue. quia
obediūt rōni imperanti ⁊ dirigenti. Isti au
tē serui annūciant q; filius reguli. s. rōnis vi
uit. quādo relucet in opere. q; vires inferio-
res obediūt rationi. Per horam autē septi-
mā in qua puer a febre dimittitur. signatur

septem dona spiritussancti in quo omne pec
catum dimittitur ⁊ vita spūalis in aia crea-
tur ac tota ⁊ perfecta salus mentis ⁊ corpo-
ris consistit. Hore etiaz septem q̄bus aīa de
peccato per pniaz resurgit possunt dici iste.
Una est in ptritione. tres in confessione que
est vera simplex ⁊ integra. ⁊ tres in satisfa-
ctione. s. tertiū oratio ⁊ elemosyna. Iste se
ptem hore significantur in libro regum vbi
dr. q; puer ab heliseo resuscitatus. oscitauit
uit septies: ⁊ redit ad vitam. q; istis septem
resurgit a portis mortez ad vitē. vbi Theo.
Regulus est ois hō nō solū q; regi vniuerso
rum p̄pinquus sm aīam existit. iz q; ipse su
per oia p̄cipatū iumpsit cui⁹ filius. i. mens
febricitat voluptatibus prauis ⁊ desideriis.
Accedit aūt ad ihesum: ⁊ dēpcatur vt descen
dat. i. vt cōdescensiu misericordie vtaī: ⁊ pec
catis parcat pariterq; voluptatuz infirmitate
mortificet. Sed dñs dicit. vade. i. p̄cētū qui
nūū circa bonū ofidas: ⁊ tūc filius tuus vi-
uet. Si aūt ambulare cessaueris mortificabi
tur tibi intellect⁹ circa boni operationē. Nec
Theoph. Quotidie ēt regulus p filio infir
mo sanādo intercedit dū platus q̄q; p suo
subdito varijs tēptationibus deprauato vt a
dño sanetur p̄ces effundit. Infirmus vo sa-
natur dū p culpā deprauat⁹ p gr̄am ad iusti
tiā reuocatur. Debem⁹ ergo rogare deū: vt
a peccatis sanemur. q; nullus p se pōt ad sta
tū redire iustitie nisi a deo saneť. In hoc aūt
q; infirmabatur capharnaū. notantur tria q̄
sunt cā spūalis infirmitatis. capharnaū. n. in
tp̄tatur ager pinguedinis vel villa p̄solatōis erat ēt ciuitas magni honoris. Ex qb⁹
habetur q; sepe cā spūalis infirmitatis ē ha
būdātia rei tēporalis ⁊ nimia p̄solatio mū-
dana ⁊ nimia exaltatio terrena. q; prospera
plus nocent hoī q̄ aduersa. Unde Boetius.
Plus hoībus reor aduersam q̄ p̄speraz pro
desse fortunam. Uñ ⁊ Seneca. Tūc cōsilia
salutaria aduoca. cū tibi alludit vite p̄spe-
ritas Tunc te velut in lubrico sustinebis ac
sistere. nec dabis tibi ipetus liberos sed cir-
cunspicies quo eūdum sit vel quousq;. Nec
Seneca. In quo etiā q; erat filius reguli da
tur intelligi q; nobilitas generis sepe est cā
infirmitatis spūalis: q; nobiles sepe efferun
tur in superbiā: sepe exercent raptū. sepe ēt
mergunt se in lutum luxurie ⁊ lasciuiā. Ca
vendum ergo in prosperitate huius mundi
ne spiritualiter infirmetur. q; tūc facilius ⁊
frequentius per peccatum arripimur. Unde
Cris. Quādo prosperitate perfruimur cū in
malignitate viuamus tunc magis nobis est
ac magis dolendū. Nam semper quidem nō

oportet metuere peccantes maxime aūt cū
nihil triste ppetimur. Quādo. n. p̄ patres ab
vno quoq; nostrū penas exigit. leuiore no-
bis ipsam aiaduersionē facit. Quādo vero
patientius nostra videt dissimulare delicta
ad maximā nos in talibus pmanētes penaz
reseruat. Sanat aūt filium hora septima in
virtute verbi dei. Nota. n. septima declinat
sol a meridie ⁊ vergit ad occasum. Cū ergo
vite nostre videmus trāsisse meridiē. ⁊ nos
in declinatiōe positos tēpus est vt in virtute
diuine predicationis relinquat nos febris ⁊
ad dñm cōuertamur. Et notandū q; bene p
febrē significat peccator: ⁊ febricitare pōt in
telligi peccator. Sicut. n. febricitans nūc ḥs
calorē tūc frigus ⁊ tremorē sic peccator ha
bet modo cupiditatem ⁊ inordinatū amorē
boni trāsitorii. ⁊ hic est calor aie modo ḥa
bet timorē qui ē frigus eiusdē anime. Unde
dicit Aug. q; omnia peccata due res faciunt
in hoie. s. timor ⁊ cupiditas. Timor facit fu-
gere oia que sunt carni molesta cupiditas fa
cit appetere omnia que sunt carni suauia.
Et sm hec duo duplicem penā habebit pec-
cator in inferno. sm illud Job. Ad nimium
calorē trāsibit ab aqs nimiū. Inter cetera ēt
incōmoda que patitur febricitans est istud
q; ḥs palatū inordinatū ppter q; dulcia vi-
dent sibi amara ⁊ insipida ⁊ econuerso. eodē
modo peccator sic habet inordinatū palatuz
quod omnia spiritualia sibi videnť insipi-
da. Dicitur autem febris a feruore. Et ideo
omnis inordinata passio feruens igne mali-
gno febris est anime. Sicut aūt sunt diuerse
spēs febriū. sic etiā sunt diuersa genera pec-
catoz. Prima est effimera que dicitur ab ef-
fimero pisce marino qui eodem die quo na-
scitur moritur ⁊ significat motū inordinate
passionis. ⁊ specialiter subitum ire motum.
qui debet finiri ante solis occasum. sm illud
apostoli. Sol non occidat sup̄ iracūdiaz ve
stram. Secunda febris est tertiana. que vno
die interrūpitur: qua habeant illi qui eum
peccauerint dolent de peccato. ⁊ sic habent
vnum diem penitentie que est contritio. sed
ad secūdum diem confessionis non perue-
niūt. Et ideo statim in idem redeunt. Tertia
febris est quartana. vbi duo dies ab⁹ accessi
one sunt. Quidam enim post accessionem
peccati duos dies penitentie. s. contritionez
assumunt. sed quia iuxta sacerdotis arbi-
trium ad diem tertium. s. satisfactionis non
puenūt. ideo rursus in pecc in passionē inci
dunt. Quarta febris est quotidiana. comu
videlicet qui ab⁹ cōritiōe aliqua frequen
tāt mala qui ad luterā omni die gule seruī-

unt aut mendacio & linbus seu turgijs vacant. Sed hanc sequitur febris quinta. f. cōtinua. q; frequentationē segnr continuitas: & hac febre maxime laborant luxuriosi & inuidi & auari q pp consuetudinē difficulter possunt curari. Sexta febris est tam genera rare consuetudinis: q; per ethicā intelligitur ethica. n. dicitur que in morez est deducta. & hic nāq; mos appellatur. Nec aūt febris radicatur in medias: & naturale humiditatem assumit & pficit: & spāliter significat seculi tristiciā que ossa exiccat & mortē operatur. Unde in proverbijs. Spūs tristis exiccat ossa. i. rodit virtutē. Septima febris est acuta que ē defensio consuete iam negtie cō quis iaz nō erubescit nec timet nec pauescit facere que consuevit. De salute talis valde timendū est quin tali febre solent medici desperare. Hoc utez fz signū fecit ihesus in chana galilee vbi primo mutavit aquā in vinū & nūc fo sanabit reguli filium. Quānis. n. filius reguli cū sanaretur capharnaū fuerit ihesus tñ in chana hoc signū fecit q; ibi corporaliter erittēs. verbo eū absens sanavit. Similice aūt p duplicez dñi aduentū in chana significatur duplex effectus verbi dei. in mente. Primo enī lenificat. & significatur in miraculo vini q; letificat cor hominis. Fo sanat. & hoc significatur in cura infirmi. Item per hoc significatur duplex aduētus filij dei. f. primus qui fuit māsuetudinis ad lenificādum. q; in natiuitate eius angelus nūciavit pastoribus & omni populo magnū gaudiū & hoc significat p vnum secundus aduentus eius in māsuetudinem erit maiestatis qñ veniet tollere infirmitates & penalitates nr̄as & configurare nos corpori claritatis sue. & hoc significatur in cura infirmi. Oratio.

Omine ihesu xp̄e qui de indea angelice confessionis & laudis in galileā rotā huius mundi aduenisti: qñ infirmus tum temporalium rez pulchritudinē tēptatus. Et ideo incipio mori tēptatione fatigatus. miserere mei priusq; moriar morte culpe vel corporis aut gehenne: vt virtute verbi humilitate confessionis ieiunio oratione pietate & exemplo per gratiā mā liberer a febre fomitis & egritudine peccati. & nulli succumbā inordinate passioni. Amen.

¶ De quattuor parabolis domini ad turbas. & tribus ad discipulos habitis. Capitulum. lxiij.

POst hec dominus ieiunus iuit ad mare piscaturus homines in terra existentes. Et pre turba ad eum congregata ((ascendens)) cum discipulis ((in nauticulam. & sedens in ea: docebat turbas)) simplices & devotas in littore stantes. Unde Crisō. Alicendit in nauem: vt post se neminem diuitteret. sed omnes auditores ante se ciem haberet: & vt audiret eūz populus & videret & visus delectaret audiuum & auditus visum. Ubi & Beda. Prefigurabat hec navis ecclesiam in medio nationum edificandam: in qua dominus dilectam sibi conseerat mansionem. Et proposuit dominus turbis ītuor parabolas diuersas: diuersis conditionibus hominū cōgruentes: vt p varietate morboz varia esset medicina. Alij enim amaris alij dulcibus. alij austeritatibus alij lenibus delectantur cibis. Ut. n. ait. Hiero. Turba nō vnius sententie est sed diuersarū in singulis volūtatem. Et ideo loqtur ad eā in multis parabolis vt iuxta varias volūtates diuersas reciperent disciplinas: & quasi diues paterfamilias inuitatos diuersis reficiens cibis. vt vnusquisq; fm naturam stomachi sui alimenta varia susciperet. Et sciendū fm eundem. Hiero. Qd non oīz locutus sit eis i parabolis fz multa. Si enim dixisset cūcta parabolis. absq; emolimento populi recessissent pīpicua miscet obscuris: vt p ea q̄ intelligūt puocentur ad cor̄ noticiam q̄ nō intelligūt. In his aūt. iiij. parabolis & alijs tribus cōsequenter sibi succedētibus: ponitur decursus ecclesie a pdicatōe xp̄i vsq; ad finē mūdi. In prima parabola q̄ est de semine p fectis in terra cuius quarta pars tñ fecit fructū. denotat pdicatio xp̄i apostoloz: q̄ pdicauerūt iudeis indifferenter bonis & malis. & pauci cōparative crediderūt. pro maiori aūt parte in infidelitate remānserūt. Prima ergo ē de semine & verbo dei: q; ipse exiens a patre qñ de futibilitate patris mūdo visibilis apparuit. seminauit i mūdo: & in quattuor locis cecidit. f. in terrā tripliciter malā nec ferētem fructū: & in terrā bonā faciētē fructū triplicē. Seminant aūt plura genera seminū. Primo seminavit legē naturalē in mēte cuiuslibet hois. sicut ē q; tibi fieri nō vis alijs ne feceris. & qd tibi fieri vis alijs feceris. Itē seminauit p angelos revelatiōes q; Moysen legē scriptā. f. precepta & phibitiones q; pphetas promissiones & cōminationes. fz nūc exijt seminare p seipsum legē euāgelicā oībus fidelibus. Non cessat etiā semp in nostris animabus seminare non solum cū docet: sed & cū creat in eis semina bona virtutū. f. donorum. Exijt ergo dei filius de sinu patris non fm diuinitatē: q; sic est vbiq;. sed fm humanitatē & carnis assumptionē. Unde Crisō. Exijt aūt q; vbiq; est. nō localiter sed incarnatione & per amictū carnis propinquioz nobis factus. ((Exijt)) in q; ((qui seminat)). i. qui habet officiū. scientiam & gratiam seminandi ((seminare semē suū)). i. doctrine verbuz. Seminator ergo pprie xp̄s est. Predicator enim potius est cophinus seminaturis q; se minator. ((Et dū seminat. i. doctrinā indifferenter spargit ((aliud cecidit secus viā)) id est super cor̄ ductū per errores. vagum p laicum ad attritū p carnales affectiōes. ac suggestiones demonū & varijs temptationibus vitiorum admodū vie exp̄situ p carnis cupiscētias: & hoz oium sedulo transitu & frequenti meatu. semen verbi calcatur ne germinare possit: & volucres celi. scilicet aerei. i. demones qui volucres celi dicūtur: siue pter aeris inhabitationē: q; p aera discurrūt: siue p ter naturā celestem: q; celestis siue spiritualis nature sunt: siue propter velocitatem ad malum: q; ad hoc semper intendunt comederunt illud. i. sua suggestione rapuerunt & fructum impedierunt: & sic tollunt verbuz & memoriam verbi de corde: vt nec memoria nec mens cōcipiat q; opere exercere neglexit. vt impedito verbo impediatur fides ne credētes salui fiant q; fides ex auditu est. Di sunt q; audiūt: sed in verbi virtute non afficiūtur. Unde neq; nascitur: q; diabolus de corde eorum tollit. verba ergo dei mente retinenda sunt. & sicut semen sub terra ita verbū dei in memoria debet occultari. vt fructificet: q; fz Greg. sicut eius cuius vita desperatur. q; languente stomacho alimēta nō retinet. sic eterne mortis periculū formidare dz q; verba vite. i. alimenta iustitie in memoria non tenet. ((Aliud cecidit supra petrā)). i. supra cor̄ petrosum & durū ad rebelle & superbū per superbiam. & natū statim sole & feruore temptationis orto aruit. & vigorē fidei perdidit: q; non habebat profunditatē terre. i. stabilitatē patiētie & humorez deuotionis. & gratie. Di sunt q; audiūt & aliquo modo afficiunt. sed non pponūt facere q; dicitur. Unde non radicat in eis verbū per bonū propositū. In cordibus. n. duris q̄q; cito ad horā nascitur germen cōpunctionis cū verbū cōminationis audiunt & statim feruore p̄secutōis vel cuiuslibet tribulationis & tēptationis aresc it. cū p ipatientiā desolantur & deficiunt: q; verbum pdicatōis nō fine humore gratie: & amore virtutis nō pficit: Et hi radices nō habent. f. profunde firmitatis & firmi desiderij: & ideo ad tempus credunt. & in tempore temptationis recedunt: quia verbum prius receptum renuunt. & sicut arbor que sepe transplantatur radices fixas nō habet: sic hi frequenter de bono in malū mutant: & ideo in bono nō radicant. Temptatione nēpe pbatur. si verbū dei radices fixerit. sicut impetu ventoz appositi arbor bene radicata fit. Tales instabiles sunt de familia regis saul. q; inter pphas erat pphā. & iter filios stultus. ((Aliud cecidit iter spinas)). i. in corda diuitiaz ambitiōe solicita & solicitudinib⁹ eaz lacerata. ac curis tpalibus nimis dedita p auariciam & simul exorte spie. id est multiplicate diuitie suffocauerūt illud. i. impediuerunt fructū predicationis occupādo mentē vt in ea pficere non posset fructus spūalis. Di sunt qui audiunt & afficiunt & pponūt bonā facere. sed nō pficiunt. q; suffocat in eis bonū ppositū pualentibus in eis curis & diuitijs & voluptatibus. Exercites. n. a loco predicationis ad mūdana: suffocant a sollicitudinibus que important auaram acquisitionē & diuitijs que notant auarā cōseruationē. & voluptatibus vite que importāt lasciuā fruitionē. & fructuz nō referunt. q; hec tria semen spirituale fructificare nō sinūt. sicut spine ex cōdensatōe semē iniussum suffocāt & oriri nō pmittunt. Diuitie quippe & honores spine sunt: qa sicut spine suis pūctionibus corpus lanient & cruentāt. ac turpe & fedā in oculis hominuz redāūt: sic amor & ambitio diuitiaz & honorū cogitationū suarū pūctionibus ac curis & solicitudinib⁹ que sunt acquirendi ac timor perdēdi solicitudo cōseruandi animā lacerāt & cum vsq; ad peccatū protrahūt. quasi inflicto vulnere cruentāt. ac miseram & infelicē coram oculis dei faciunt. Et tamen sub his sentibus esse delicias multi reputāt & qñ de spūalibus cogitare incipiunt statim se temporalibus immiscent. ac suffocāt: & emoliti rigorem virtutum amittunt. Sicut ouis conuersans inter spinas semp. ibi de lana dimittit: sic vocans curis tēporalibus: & mūdo multa bona spiritualia amittit. Unū Cri. Quemadmodū spina vndecunq; detinentur pungit eum qui detinet: ita & secularia vndecunq; detinentes cōtristant eum qui cōstringit ea & fouet. Sed nō que spūalia talia. sed margarite alicui assimilāt vndecunq; circumuoluerīs delectant oculos. hec Cri. Uel diuitie dicuntur spine. quia pungunt animā in mūdo & iudicio & inferno. In mūdo triplex est punctura. f. laboris in acquisitione. timoris in possessione. & doloris in amissione. In iudicio etiam pūgunt mentē. Iste puncture erunt ita penibi bibere &c. Iste puncture erunt ita pe-

nosse q̄ ipsi suari quasi cupient non esse: q̄ dicent montibus cadite super nos & collib⁹ cooperite nos. In inferno etiaz ute spine pū gent animam perpetuo cruciatuz quia eccia paratur ignis quo peccatrix anima combu-ritur. Et nota ordinem ulorum predictorum triū seminū non fructuncantiū. Primū non germinat sed conculcatur & ab auibus com mēdūr. Secundus germinat: sed non mul tum erigitur. q̄ humorem non habet. Ter tium vero tam in stipitem elevatur: sed non fructificat: q̄ a spinis suffocatur. ((Aliud)). s. quartū ((cecidit in terrā bonā)) que est nigra p despectū. pinguis p affectū. culta p virtuo sum exercitiū. & sic secūda p fructū. a. inter fi dele: & devotū. & ex hoc fecit fructū bonoz ope rū. Ubi Beda. Terra aūt bona est electoruz gloriosa. q̄ diuersis pūctis tribus terris ptra ria facit. q̄ & cōmendatū sibi semen verbi li benter excipit. & exceptū inter aduersa & pro spera constanter ad fructus vsq; pseruat. Hec Beda. ((Aliud aūt fecit fructū centesimū ali ud sexagesimū: & aliud tricesimū.)) Ista ve ro triplex differentia fructuū. primo pōt ꝓsi derari q̄tū ad tres status fidelitū: q̄ sunt incī pientes. proficientes & plecti. Incipiētes sunt tanq̄ terra q̄ profert fructū tricesimū: q̄ sufficit vt habeant fidē trinitatis cū ipletione de calogi. Proficientes sunt tanq̄ terra q̄ pro fert fructū sexagesimū. q̄ non tm̄ habent fi dez trinitatis & seruant decem pcepta sed & exhibent ex opa misericordie. Perfecti sunt tanq̄ terra optima q̄ profert fructū centesi mū. q̄ habent duplicem perfectionem. ser uantes veteris legis pcepta & euangelū con silia. Iste triplex gradus icz incipientium p ficientium & perfectorum tangitur infra in secunda parabola vbi dicitur. Ultro. n. terra fructificat. primo herbam. deinde spicam. & deinde plenū fructū in spica. Secūdo potest cōsiderari quantū ad tres status saluando rū. i. virgines viduas: & coniugatos. Aliud ergo secū fructū centesimū. i. in virginibus. virgines enim nolunt multiplicari per op⁹ ipsis. & ideo significantur per centenarium. que fit ex ductu denarij in seipsuz. Aliud aūt fecit sexagesimū. i. in viduis: & continentib⁹. sexagesimus enim ꝓsiat ex denario ducto p senariū in quo significat decalogus cum se nario opez misericordie. Aliud ꝓo facit tri cesimū. i. coniugatio propter fidez trinitatis cū obseruantia decalogi. Ubi tanguit tres gradus castitatis. Primus est castitas ꝓiuga lis p quē gradū vitat illicitus pcubitus. licī ne tamen cōcubitu retento in matrimoniali actu. Secundus gradus est castitas viduita tis per quē emitatur de cetero omnis concu bitus: vt animus possit de cetero liberi⁹ deo seruire licet posset licite matrimoniū ptrahe re. Tertius gradus e castitas virginalis q̄ ē superior istis. per quē eis concubitus simpli citer emitatur. vt mens ipsa tanq̄ sponso suo soli deo p amorē copuletur. Unde Theoph. Quidā centū fructificāt iuxta q̄ pfectā habēt vitā: vt virgines & herennite. Qui aūt in sexa ginta. q̄ mediocriter se habent. vt continen tes: & q̄ in cenobijs sunt. Qui aūt in triginta qui parui quidem sunt fm̄ proprias virtutē fructū ferentes. vt laici. & qui in ꝓlugio sunt. Unde & Augustinus. Centesimus fructus ē martyrum ꝓpter sanctitatem vite vel con temptum mortis. sexaginarius virginū ꝓ pter otium interius. q̄ non pugnat contra consuetudinē carnis. tricesimus vero ꝓiuga toz: q̄ h̄ est etas pliantiū. ipsi enim acriorez hāt cōflictū ne libidinibus superentur. hec Aug. Uel tricesimū fructū affert q̄ detrimen tum in exterioribus bonis cōstanter sustinet sexagesimū q̄ sustinet detrimentum & ꝓ-prij corporis p flagellationē & incarnationē & cetera huiusmodi. centesimū q̄ contēnit & totā vitā p martyriuz. Unde Crisō. Terra bona sunt q̄ abstinent se a malis. & fm̄ vires suas faciunt bona. & est iste fructus coz tri cesimus. Si aūt & opa bona sua contemnāt: & accedant ad seruiendum deo habent sexage simum. Si aūt & ꝓceptuz ꝓperialis sententie de morte coz ꝓcesserit hūt centesimū. Aut si bona coz percussa fuerint & filij habent se xagesimum. si aūt infirmitas aliqua corpo ris eis contigerit: & fideliter sustinuerint. ha bent centesimum. Nā Job ante temptationē tricesimū habuit i facultatibus suis iuste vi uendo. post dāna substāne & filioz sexagesi mum. post plagā aūt corporis centesimū se cu. Qui centesimū hz in se. & sexagesimuz hz & tricesimū. Econtra q̄ tricesimum hz sexage simum nō hz & q̄ sexagesimum hz nō ēt cen tesimum hz. Semper enim maius q̄ min⁹ est in se habet inclusum. aliud aūt q̄ minus est maius in se non habet. hec Crisō. Item (vt dicit Remigius) semen verbi dei tricesi mum fructum facit qui bonam cogitationez signat. sexagesimum qui bonā locutionē: centesimum qui ad fructuz boni operis ꝓducit. Di ergo per terrā bonam designati in corde bono q̄ intēdit verbum dei audire z opti me q̄ intendit fm̄ h̄ opari. audientes ꝓbum dei deuote retinent fideliter in memoria & fru ctuz afferunt in patia. i. vsq; ad finē expectā do omnia: q̄ fm̄ Greg. dum equanimiter ꝓ-

mēq̄ mala tolerāt: & humiliter flagella susci pūt: postmodū ad requiē sublimiter susci piant. Et aduerte q̄ bona terra hz cōditiōes penitus oppositas alijs in quibus semen cecī dit. Quod. n. hi audiētes verbū retinēt. & cō tra eos q̄ sunt secus viam & venit dyabolus & tollit verbū de corde eoz. & q̄ aūt fructum afferūt sanctaz. i. opationū: & ptra eos q̄ sunt spine suffocātes dei ꝓbū q̄ vero hoc faciunt in patia. est ptra eos q̄ supra petrā: q̄ ad tpus credūt. & i tpe tēptatiōis recedūt. Terra ergo mala in loca secus viā petrosa & spinosa dī stinguit. sed terra bōa nō dividit. q̄ vna est ecclesia. vna est colūba mea. hz fructū: & virtu tes eius subdiuidant in cētesimū. sexage simū & tricesimū ita etiā vt premia diuersa sūt q̄ differt. stella a stella in premio. sicut & in merito. de semine itaq̄ tres ptes ꝓo dolor ꝓmunt. ac vna tm̄ saluat & pficit. & neq̄ hoc equaliter. sed cū multa differētia. Quamuis enim semen diuini verbi de se sit secūdū. fe tū (vt visum est) tripliciter ifructuosum. Un de Theophi. Unde quō mali sunt plurimi: & pauci saluāntur. quarta. n. pars seminis salua ta inuenit. Exquo patet. q̄ exēplo xpi p̄dica tor verbi diuini nō debet cessare a p̄dicatio ne hz videat inde paucos pficere: qa faciens q̄ in se est. meritū suū nō perdit. Unde nota secūdū Theophilū q̄ nō dixit. q̄ seminans aliud piecit secus viam & cetera. sed q̄ semē cecidit q̄ enim seminat docet rectū sermonē sed sermo diuersimode cadit in audientes quia semen quodlibet recipitur fm̄ modum in dispositionem terre in qua seritur. que si fit fertilis & culta pfert bonū fructum. si aūt fit sterilis: & inculta germinat spinas: & tri bulos vel etiaz nullū fructū ita q̄ fm̄ variā dispositionē terre semen diuersimode pficit ad fructū. sic in nobis fm̄ variam dispo tio nem cordis nostri diuersimode recipitur se men. quod xps verus agricola de celo nobis adduxit. Primū ergo debemus verbum dei cum deuotione audire. ac cū gaudio & desi derio suscipere. Deinde itelligere. ac iter p spera & aduersa viriter cōseruare. & deniq̄ fructus facere vel cētesimū vel sexagesimuz vel tricesimū. In secūda pabola que est de zi zania. describit status ecclesie sequēs imedia te post mortē xpi & apostoloz. quia dyabol⁹ fidei in cordibus fidelitū seminate inuidit. & ideo post xpi & apostoloz dormitionem per mortē aliquos inter fideles ad pfidiam he resis cōmouit. quasi seminās zizaniā in me dio tritici ad ipsi⁹ destructionē. Post autem omnio imunditia i segete zizania diet vt lo lium sterile icz auene: & huiusmodi. Sicut ergo zizania bono semini. si heresis bonis scriptu ris suppseminat. & eis se admiscēt. Usi Aug. Neq; n. nate sunt hereses: & q̄dā dogmata p uersitatis illachantis aias & ipfundū ꝓcipuā tis: nisi dū scripture itelliguntur nō bñ. & q̄ si dō nō bñ itelligit & temere & audacter asse rit. Et notādū q̄ xps hz triplicē agrū suū p priū i quo seminat triplex semen bonū. Pri mus ager est mund⁹ in quo xps seminauit semen ꝓbi dei siue doctrinā veritatis. Secō ager est ecclesia catholica. i qua xps semi nauit fideles hoies q̄ sunt filij regni. i. sancti ele cti viri. q̄ inter filios regni cūputant. Ter⁹ ager ē aia. in qua xps seminat duplex semen bonū. primū semen ē bona voluntas: & hoc semen hz proferre fructum bone opationis. Secūm semen est cognitio sui: mundi & dei. Ex cognitiōe sui ōrī timor. q̄ si me dio laqueo homo ingredit. Et cognitione dei oritur amor. q̄ ipse ē creator redēptor & glo rificator. Primum ergo semē seminat deus in agro affect⁹. Fm̄ in agro itellect⁹. hz inimi cus diabol⁹ supseminat zizaniā. i. errores in intellectu & cogitatiōes malas in affectū. Hoc semē tripliciter extinguit. Primo igne ꝓtri tionis. Secō p ꝓfessionē confessionis. Tertio p eradicationē satisfactiōis. Studeat ergo aia fidelis. vt semē dei i ea germinet sctis deside rijs & opib⁹ studiosis. Dic aūt ager. i. aia sept fide. arat p̄dicatiōe. ꝓpleuit pluuia gr̄e & to re misericordie. Secūda itaq̄ parabola ē de zi zanijs & lolijs bono semini sup seminatis q̄ describit certū hereticoz. ((Simile. n. est re gnū celoz)). i. ecclesia militās seu status eius ((homini. s. xpo q̄ dat regnare in celestibus: & cui seruire regnare est ((qui)) per se & per apios ((seminauit in agro suo)). i. in mūdo seu in ecclesia labore & sanguine xpi exculto ((bonū semē)). i. sanctā doctrinā & fidem ca tholicaz ac eos quos filios regni vocat. Et nota h̄ q̄ in istis parabolis nō fit cōparatio ꝓsone ad ꝓsonā. hz negotij ad negotiū. seu fa cti ad factū. ac si diceret. factus q̄ agit circa regnū celoz & cira ecclesiā. simile est tali fa cto vel negotio. ((Cū aūt dormirent hoies)) i. custodes interius q̄ ad tutelā & custodiam sunt deputati. per quos significant prelati. quoz somno. i. negligentia intercūēte dia bolus supseminat zizaniā seu loliū. Dormi unt. n. prelati tripliciter. vel cū torpent inertia vel cū resoluuntur lasciuia. vel cū ꝓmun tur ignorantia. siue culpa. h̄ aūt dormitio si solū significat simplez negligentiam circa cu stodiā gregis. sed etiā negligentiam cumulā-

nose ꝙ ipsi auari quasi cupient non esse: q2
dicent montibus cadite super nos ⁊ collib⁹
cooperite nos. In inferno etiā iste spine pū
gent animam perpetuo cruciatu: quia ex eis
paratur ignis quo peccatrix anima combu-
ritur. Et nota ordinem istorum predictorum
trium seminum non fructificantium. Primū non
germinat sed conculcatur ⁊ ab auibus com
meditur. Secundum germinat: sed non mul
tum exigitur. q2 humorem non habet. Ter-
tium vero iam in stipitem eleuatur: sed non
fructificat: q2 a spinis suffocatur. ((Aliud)). s.
quartū ((cecidit in terrā bonā)) que est nigra
p despectū. pinguis p affectū. culta p virtuo-
sum exercitiū. ⁊ sic fecūda p fructū. i. inter fi
deles ⁊ deuotū. ⁊ ostēdit fructū bonorū ope
rū. Ubi Beda. Terra aūt bona est electorum
ɔsciētia. q̄ oībus p̄dictis tribus terris ɔtra-
ria facit. q2 ⁊ cōmendatū sibi semen verbi li
benter excipit. ⁊ exceptū inter aduersa ⁊ pro
spera ɔstanter ad fructus vsq3 ɔseruat. Hec
Beda. ((Aliud aūt fecit fructū centesimū ali
ud sexagesimū: ⁊ aliud tricesimū.)) Ista ve-
ro triplex differentia fructuū. primo pōt ɔsi
derari q̄tū ad tres status fideliū: q sunt inci
pientes. pficientes ⁊ pfecti. Incipiētes sunt
tanq̄ terra q̄ pfert fructū tricesimū: q2 suffi-
cit vt habeant fidē trinitatis cū ipletione de
calogi. Proficientes sunt tanq̄ terra q̄ pro-
fert fructū sexagesimū. q2 non tm̄ habent fi-
de3 trinitatis ⁊ seruant decem p̄cepta sed ēt
exhibent sex opa misericordie. Perfecti sunt
tanq̄ terra optima q̄ profert fructū centesi-
mū. q2 habent duplicem perfectionem. ser-
uantes veteris legis p̄cepta ⁊ euangelij con
silia. Iste triplex gradus sc3 incipientium p
ficientium ⁊ perfectorum tangitur infra in
secunda parabola vbi dicitur. Ultro. n. terra
fructificat. primo herbam. deinde spicam. ⁊
deinde plenū fructū in spica. Secūdo potest
considerari quantū ad tres status saluando-
rū. s. virgines viduas: ⁊ coniugatos. Aliud
ergo fecit fructū centesimū. s. in virginibus.
virgines enim nolunt multiplicari per op⁹
carnale in alijs. sed per opus spirituale in se
ipsis. ⁊ ideo significantur per centenarium.
que fit ex ductu denarij in seipsum. Aliud aūt
fecit sexagesimū. s. in viduis: ⁊ continentib⁹.
sexagesimus enim ɔstat ex denario ducto p
senariū in quo significat decalogus cum se-
nario operū misericordie. Aliud vo facit tri-
cesimū. s. coniugatis propter fide3 trinitatis
cū obseruantia decalogi. Ubi tangunt tres
gradus castitatis. Primus est castitas ɔiuga
lis p quē gradū vitat illicitus ɔcubitus. lici
to tamen ɔcubitu retento in matrimoniali

actu. Secundus gradus est castitas vidua-
lis per quē euitatur de cetero omnis concu-
bitus: vt animus possit de cetero liberi⁹ deo
seruire licet possit licite matrimoniū ɔtrahe
re. Tertius gradus ē castitas virginalis q̄ ē
superior istis. per quē oīs concubitus simpli
citer euitatur. vt mens ipsa tanq̄ sponso suo
soli deo p amorē copuletur. Unde Theoph.
Qui in centū fructificāt sunt q pfectā habēt
vitā: vt virgines ⁊ heremite. Qui aūt in sexa
ginta. q mediocriter se habent. vt continen-
tes: ⁊ q in cenobijs sunt. Qui aūt in triginta
qui parui quidem sunt s̄m proprias virtutē
fructū ferentes. vt laici. ⁊ qui in ɔiugio sunt.
Unde ⁊ Augustinus. Centesimus fructus ē
martyrum propter sanctitatem vite vel con
temptum mortis. sexaginarius virginū pro
pter ocium interius. q2 non pugnat contra
consuetudinē carnis. tricesimus vero ɔiuga
torū: q2 h̄ est etas pliantiū. ipsi enim acriorē
hñt ɔflictū ne libidinibus superentur. hec
Aug. Uel tricesimū fructū affert q detrimen
tum in exterioribus bonis cōstanter sustinet
sexagesimū qñ sustinet detrimentum ēt pro-
prij corporis p flagellationē ⁊ incarnationē
⁊ cetera huiusmodi. centesimū qñ contēnit
ēt totā vitā p martyriū. Unde Cris. Terra
bona sunt q abstinent se a malis. ⁊ s̄m vires
suas faciunt bona. ⁊ est iste fructus eorū trice
simus. Si aūt ⁊ oīa bona sua contemnūt: ⁊
accedant ad seruiendum deo habent sexage
simum. Si aūt ⁊ p̄ceptū sperialis sententie
de morte eorū processerit hñt centesimū. Aut
si bona eorū percussa fuerint ⁊ filij habent se
xagesimum. si aūt infirmitas aliqua corpo-
ris eis contigerit: ⁊ fideliter sustinuerint. ha
bent centesimum. Nā Job ante temptationē
tricesimū habuit i facultatibus suis iuste vi-
uendo. post dāna substātie ⁊ filiorū sexagesi-
mum. post plagā aūt corporis centesimū se
cit. Qui centesimū h3 in se. ⁊ sexagesimum h3
⁊ tricesimū. Ecōtra q tricesimum h3 sexage
simum nō h3 ⁊ q sexagesimum h3 nō ēt cen
tesimum h3. Semper enim maius qδ min⁹
est in se habet inclusum. illud aūt ꝙ minus
est maius in se non habet. hec Criso. Item
(vt dicit Remigius) semen verbi dei tricesi-
mum fructum facit qñ bonam cogitationem
gignit. sexagesimum qñ bonā locutionē: cen
tesimum qñ ad fructum boni operis pducit.
Ui ergo per terrā bonam designati in corde
bono ꝙ intēdit verbum dei audire ⁊ optio
ꝙ intendit s̄m h̄ opari. audientes v̄bum dei
deuote retinent fideliter in memoria ⁊ fru-
ctum afferunt in patia. s. vsq3 ad finē expectā
do. q2 s̄m Greg. dum equanimiter pxi

morū mala tolerāt: ⁊ humiliter flagella susci-
piūt: postmodū ad requiē sublimiter susci-
piunt. Et aduerte ꝙ bona terra h3 cōditiōes
penitus oppositas alijs in qbus semen ceci-
dit. Quod. n. hi audiētes verbū retinēt. ē cō-
tra eos q sunt secus viam ⁊ venit dyabolus
⁊ tollit verbū de corde eorū. ⁊ ꝙ aūt fructum
afferūt sanctarū. s. opationū: ē ɔtra eos q sunt
spine suffocātes dei v̄bū ꝙ vero hoc faciunt
in patia. est ɔtra eos q supra petrā: q ad tps
credūt. ⁊ i tpe tēptatiōis recedūt. Terra ergo
mala in loca secus viā petroso ⁊ spinosa di-
stinguit. sed terra bōa nō diuidit. q2 vna est
ecclesia. vna est colūba mea. l3 fruct⁹: ⁊ virtu
tes eius subdiuidant in cētesimū. sexagesi-
mū ⁊ tricesimū ita etiā vt premia diuersa sūt
q2 differt. stella a stella in premio. sicut ⁊ in
merito. de semine itaq3 tres ptes pro dolor
peunt: ac vna tm̄ saluat ⁊ pficit. ⁊ neq3 hoc
equaliter. sed cū multa differētia. Quamuis
enim semen diuini verbi de se sit fecūdū. fit
tñ (vt visum est) tripliciter ifructuosum. Un-
de Theophi. Uide qño mali sunt plurimi: ⁊
pauci saluant. quarta. n. pars seminis salua-
ta inuenit. Ex quo patet. ꝙ exēplo xp̄i p̄dica
tor verbi diuini nō debet cessare a p̄dicatio-
ne l3 videat inde paucos pficere: q2 faciens
ꝙ in se est. meritū suū nō perdit. Unde nota
secūdū Theophilū ꝙ nō dixit. ꝙ seminans
aliud piecit secus viam ⁊ cetera. sed ꝙ semē
cecidit q enim seminat docet rectū sermonē
sed sermo diuersimode cadit in audientes
quia semen quodlibet recipitur s̄m modum
in dispositionem terre in qua seritur. que si
sit fertilis ⁊ culta pfert bonū fructum. si aūt
sit sterilis: ⁊ inculta germinat spinas: ⁊ tri-
bulos vel etiā nullū fructū ita qδ s̄m variā
dispositionē terre semen diuersimode pficit
ad fructū. sic in nobis s̄m variam dispo tio
nem cordis nostri diuersimode recipitur se-
men. quod xp̄s verus agricola de celo nobis
adduxit. Primū ergo debemus verbum dei
cum deuotione audire. ac cū gaudio ⁊ desi-
derio suscipere. Deinde itelligere. ac iter p-
spera ⁊ aduersa viriliter cōseruare. ⁊ deniq3
fructus facere vel cētesimū vel sexagesimum
vel tricesimū. In secūda pabola que est de zi
zania. describit status ecclesie sequēs imedia
te post mortē xp̄i ⁊ apostolorū. quia dyabol⁹
fidei in cordibus fideliū seminate inuidit. ⁊
ideo post xp̄i ⁊ apostolorū dormitionem per
mortē aliquos inter fideles ad pdidam he-
resis cōmonit. quasi semināns zizaniā in me-
dio tritici ad ipsi⁹ destructionē. Post autem
omnis imunditia i segete zizania dici vt lo-
liū sterilesq3 auene: ⁊ huiusmodi. Sicut ergo

zizania bono semini. sic heresis bonis scriptu
ris superseminat. ⁊ eis se admiscēt. Unde Aug.
Neq3. n. nate sunt hereses: ⁊ q̄dā dogmata p
uersitatis illaq̄antia aīas ⁊ i pfundū p̄cipitā
tia: nisi dū scripture itelligunt nō bñ. ⁊ qδ i
eis nō bñ itelligit ēt temere ⁊ audacter asse-
rit. Et notādū ꝙ xp̄s h3 triplicē agrū suū p
priū i quo seminat triplex semen bonū. Pri
mus ager est mund⁹ in quo xp̄s seminauit
semen v̄bi dei sine doctrinā veritatis. Scd's
ager est ecclesia catholica. i qua xp̄s semina
uit fideles hoīes q sunt filij regni. s. sancti ele
cti viri. q inter filios regni cōputant. Terti⁹
ager ē aīa. in qua xp̄s seminat duplex semen
bonū. primū semen ē bona voluntas: ⁊ hoc
semen d3 proferre fructum bone opationis.
Scd'm semen est cognitio sui: mundi ⁊ dei.
Ex cognitiōe sui ōsit ex quodā semine ortū do
lor: s̄m illud ecclesie. q addit sciam addit do
lorē. Ex cognitiōe mundi ortū timor. q2 i me
dio laqueorū homo ingredit. Et cognitione dei
oritur amor. q2 ipse ē creator redēptor ⁊ glo
rificator. Primum ergo semē seminat deus
in agro affect⁹. s̄m in agro itellect⁹. s3 inimi
cus diabol⁹ superseminat zizaniā. s. errores in
intellectu ⁊ cogitatiōes malas in affcū. Hoc
semē tripliciter extinguit. Primo igne ɔtri-
tionis. Scd'o p ɔfessionē ɔfessionis. Tertio p
eradicationē satisfactiōis. Studeat ergo aīa
fidelis. vt semē dei i ea germinet sctis deside
rijs ⁊ opib⁹ v̄tuosis. Hic aūt ager. s. aīa sepit
fide. arat p̄dicatiōe. ɔpleuit pluuia grē ⁊ ro
re misericordie. Scd'a itaq3 parabola ē de zi
zanijs ⁊ lolijs bono semini sup seminatis q
describit cetū hereticorū. ((Simile. n. est re
gnū celorū)). i. ecclesia militās seu status eius
((homini. s. xp̄o q dat regnare in celestibus:
⁊ cui seruire regnare est ((qui)) per se ⁊ per
aplos ((seminauit in agro suo)). i. in mūdo
seu in ecclesia labore ⁊ sanguine xp̄i exculta
((bonū semē)). i. sanctā doctrinā ⁊ fidem ca
tholica3 ac eos quos filios regni vocat. Et
nota h̄ ꝙ in istis parabolis nō fit cōparatio
psone ad psonā. s3 negotij ad negotiū. seu fa
cti ad factū. ac si diceret. factum ꝙ agit circa
regnū celorū ⁊ circa ecclesiā. simile est tali fa-
cto vel negotio. ((Cū aūt dormirent hoīes))
i. custodes interius q ad tutelā ⁊ custodiam
sunt deputati. per quos significant p̄lati.
quorū somno. i. negligentia interueniēte dia
bolus superseminat zizaniā seu loliū. Dormi
unt. n. p̄lati tripliciter. vel cū torpent iner-
tia vel cū resoluuntur lasciuia. vel cū pimunt
tur ignorantia. sine culpa. h̄ aūt dormitio si
solū significat supiorū negligentiam circa cu
stodiā gregis. sed etiā negligentiam cuiusli-

bet circa custodias sine ꝓprie persone. ⁊ salutis. Utrumq; n. negligentiam explorat diabolus. ⁊ sic per suggestiones malas seminat zizaniam in cordibus humanis. Cū ergo dormirēt ((venit inimicus)) .i. diabol⁹ ((⁊ superseminauit zizaniam)) .i. errores ⁊ sequentes inquietudines ac cetera quoq; alios malignos dño interpretantur. ((in medio tritici)) .i. electorum. Hoc ē hereticos grauscuit electis zizania alio nomine dicit loliū ⁊ est seminini generis in singulari .sed neutri vel seminini in plurali. vnde est versus. Et zizania sunt zizania plura nisq; et dicun. aliqui q; zizania in singulari penultimam ꝓducit: sed plurali corripit. Diligent ergo propositi ecclesie. ⁊ subdit: ne p eorum negligentiam diabolus valeat zizaniam seminare. ((Cum autem crevisset herba)) per profectum fidei ((⁊ fructum fecisset)) per effectum operis boni. quia fides sine operibus mortua ē. ((tunc apparuerunt zizania)) p manifestationē errorū ⁊ sordiū peccati ⁊ persecutionē fidelium xpi. Et cū serui hoc dño dicerent. ait illis ((Inimicus hō fecit hoc)). diabolus dicitur inimicus homo. quia sub simili humane hominē decipit. vel ex eo q; homini a principio inimicatus sit: vel ab euentu quia hoiem vicit. sicut ab affrica no. quia affricā devicit. Serui isti sunt patres antiqui qui fuerunt in primitiua ecclesia qui admirantes pdiam heresis insurgentem in ea accesserunt ad deū per orationem. inquirentes vnde oriretur talis perfidia. quib⁹ fuit diuinitus reuelatum q; hoc erat ex diaboli opere deo permittēte factum. ⁊ hoc vt stabilitas ꝓbaretur fidelium. Diabolus quidem in mūdo seminauerat tria semina pessima .s. ignorantiam obtenebrantē. culpā infrigidantem. ⁊ miseriam ignominiosam. Ideo de celo venit celestis agricola portans tria semina illis ꝓtraria .s. sapientiam illuminantem. grām inflāmantem. ⁊ gloriam exultantē. Seminauit quoq; ipse sanctam doctrinam ⁊ fidem catholicam. ⁊ superseminauit diabolus errores ⁊ iniquitates multiplices. Seminauit deus in mūdo pacē ⁊ fraternā caritatē. superseminauit diabolus inuidiā ⁊ malam voluntatem. Seminat etiam deus quotidie in agro interiori .i. in mente bona propositā. diabolus inuidiam seminat desideria carnalia. Seminat deus in agro exteriori .i. in corpore mundiciam ⁊ puritatē. superseminat diabolus immundiciam ⁊ carnalitatem ((. Serui autē dixerūt)) idest sancti patres per orationem diuinum consilium quesierunt. ((Iuimus ⁊ colligem⁹ ea)) separando malos a cōmunitate ecclesie per excommunicationem ⁊ tandem dimittendo iusticie seculari exterminandos per mortem. Et ait ((non ne forte colligentes zizania eradicetis simul cum eis ⁊ triticum)) idest illud quod est triticum quo ad se: sicut si aliqs fidelis damnaretur sola suspitione: vel quod est triticum quo ad alios. sicut si eradicatur non primo victus. tunc alij fideles scandalizantur: quia non seruatur ordo iusticie: ⁊ sic ecclesia dicatur triticum idest alij fideles per scandalum. vel quod est futurum triticum: quia modo est aliquis malus qui eras erit bon⁹. vbi prohibetur eradicatio festinata damnosa ⁊ suspitiosa. Festinata est quam non precepit ammonitio. Dānosa est quando multitudo est in causa vel princeps nisi fuerit causa manifesta redundans in iniuriam ecclesie. Unde Aug. dicit q; aliquando sunt tollerādi mali ꝓ pace ecclesie: quādo timetur de scisma te. Suspitiosa est quando non habetur certitudo de alicuius heresi vel vicio. Tales ergo non sunt excludendi. quia in his tribus modis prohibetur hec eradicatio fieri. ((Sinite vtraq;)) .s. zizaniam ⁊ triticum. malos ⁊ bonos ((crescere vsq; ad messem)) idest vsq; ad consumationem seculi ⁊ diem iudicij ⁊ hoc est intelligendum de illis qui non sunt notorij neq; pinaces neq; eos iminet vniuersale dānū ecclesie. Hic datur penitētie locus ⁊ discretiōis exēplū. In hoc. n. mouemur ne occultorū iudiciū nobis vsurpem⁹: iz deo illō reseruem⁹. q; tribuit vnicuiq; iuxta opa sua. Nec istō ē ꝓtrariū apostolo q; ait. Auferte malū ex vobismetipsis. q; hoc dcm dñi intelligit de ābiguis. illud apostoli ō manifestis. Hic ēt innuitur diuina benignitas. ⁊ patientia dilationis. sustinet. n. patiēter diuina clemētia zizania cū tritico. hoc est malos cum bonis. Sustinet āteos tribus de causis. Prima vt si velint quertant: ⁊ p bonos adiuuētur. Secunda vt iusti plurimū deo regratiētur q; electi sunt per gratiā de numero peccatiū. ⁊ eorum cōparatiōe plus inuitantur ad bonum: tertia vt bonis ꝓficiant: ⁊ eis merita sua augeant. Prosunt. n. mali bonis purgando. vt in qua est in eis peccati rubigo: eliminetur: ⁊ exercitādo vt virtus in bonis latens manifestet ac stimulādo vt electi in via hui⁹ exilij segnes non efficiantur sed ad patriā suā festinēt. ⁊ coronādo. q; dū tribulatiōes iustis igerūt. lapides pretiosos in corona celestis glorie apponunt. Seruiunt ergo mali bonis predictis modis. ⁊ ideo permittuntur viuere cum eis. Deinde dominus subiūgit ((. Et in tpe messis)) .i. iudicij ⁊ finalis cōsumatiōis ((dicā messoribus)) scilicet angelis. ((Colligite primum zizania)) idest malos a consortio bonorum eos excludēdo. ⁊ hoc quo ad pēā dāmni. ⁊ segi pena sensus ((⁊ alligate ea in fasciculos ad cōburendū.)) ministerio angelorū segregabunt tunc mali de medio iustorū. ⁊ mittentur in infernū qui credit esse in cētro terre: ⁊ terra vallatus undiq;. Et bene dicit in fasciculos non in vno fasce. q; vnusquisq; punietur pro modo puersitatis sue. ⁊ simul erūt in imundi cū imundis: gulosi cū gulosis. auari cū auaris. superbi cū superbis. ⁊ sic alij impij cū suis similibus. vt qui socij fuerūt in culpa. simul torqueant in pena. Quo ad pēās sensus erunt plures fasciculi. sed vn⁹ erit quo ad penam dāmni. Et subditur. ((Ibi erit fletus)) idest dolor vehemēs ex damno. s. pro carētia visionis diuine. ⁊ exponit pro tristicia. ⁊ dolore. q; forte nō erunt ibi corporales lachrime. ((⁊ stridor dentiū)) idest passio vrgens ex pena sensus. ⁊ tormento. s. pro penarū acerbitate. In quo signat duplex pena inferni vna ex parte mentis. s. tristicia vehemens que significat p stridorem dentiū. vel fletus ex calore dissoluente ⁊ stridor dentiū ex frigore cōstrigente. Unde Job. Ab aquis niuium transibit ad calorem nimium. Deinde sequitur. ((Triticum autem)) .i. fideles ⁊ electos qui in area huius mundi sunt triturati. flagellis afflictionibus: ⁊ temptationibus variis. ita vtin eis nulla sit palea vel macula ((congregate in horreum meum)) scilicet celestium mansionū. Et tunc iusti fulgebunt sicut sol. ⁊ hoc per dotem claritatis ex gloria anime ad corpus redūdante. vbi Criso. Non quia ita solū sicut sol. sed quia hoc sydere aliud magis luculentū non noscimus. cognitis nobis vtimur exemplis. hec Criso. Comparat autē gloria iustorum soli. maxime quo ad corpus. quia anima glorificata multo pulchrior erit sole. In sole autem quattuor dotes corporis glorificati notantur. scilicet claritas. quia in creaturis inferioribus nihil solē est clarius: agilitas. quia exiens ab oriente statim apparet in occidēte subtilitas quia transit per vitrum illesum. impassibilitas. q; radius eius nō leditur nec maculatur. ⁊ subditur. in regno patris eorum ergo tanquam filij regis accipient regnū decoris. O quam gloriosum est regnū in quo sancta societas: quia iusti in quo perfecta claritas. quia fulgebunt in quo perfecta delectabilitas. quia sicut sol. dulce enim lumen est ⁊ delectabile in quo sublimis dignitas. quia in regno in quo paterna caritas: quia patris eorū. Hanc parabolam secūdam tangit marcus faciens tantū mentionem de bono semine quod ad solos electos pertinet. qui tanq; triticum ⁊ frumentum in horreum eterne beatitudinis colligētur quādo zizania ⁊ loliū in camino ignis mittētur. Un cōparat regnū celorū .i. ecclesiam que adeo regit ⁊ boios regit. homini iacienti semē in terrā ⁊cetera. Per semē intelligitur verbū vite. quod hō .i. christ⁹ seminauit in corda humana. ⁊ dormiuit per mortē. Exurgit autem semen nocte ⁊ die. ac germinat ⁊ crescit. quia post somnum christi numerus credentium per aduersa ⁊ prospera germinauit. in fide: ⁊ crevit in opere. dum nescit ille hoc esse nescire nos facit quem. scilz fructum vsq; in fine afferat. ⁊ terra vltro fructificat: quia voluntate adducitur vt fructus faciat. primo herbam deinde spicam ⁊ tādem plenum fructum. Ex semine enim illo recepto in aliquo homine. p.tio concipitur timor diuinorum iudiciorum. ⁊ significatur p herbam. que est quid imperfectum. ⁊ quia ex timore cessat homo a malis ⁊ incipit se exercere in bonis. ideo secūdo concipitur spes diuinorū beneficiorū que significatur per spicā in qua est iam spes grani futuri. tertio ex hoc datur caritatiuus amor. qui habet opus perfectū: ⁊ ideo significatur per plenum granū: q; (vt dicit apostolus) plenitudo legis est dilectio. vel terra significat primo herbā deinde spicam. deinde plenum fructum. hoc est timorem. penitentiam: ⁊ caritatē. Illi q; ui generant herbā .i. timorē sunt incipientes q; debent incipere a timore. Sicut. n. herba ē principium spice. sic timore domini est principium vite ⁊ initium sapientie. Illi qui generant spicā .i. penitentiam durāt sunt proficientes: qui sicut delectati sunt in peccatis sic debent se affligere in penitentia ⁊ lamentis. Illi qui producunt plenum fructum .i. caritatē ⁊ bonorū operū plenitudinē sunt perfecti. qui habent caritatē dei ⁊ proximi. q; plenitudo legis est caritas. Et tunc est homo dispositus vt de statu gratie transeat ad gloriam: ⁊ ideo deminus tunc mittit falcem .s. mortem abscindendo iustos de presenti vita vt transferat ad gloriam. quoniam adest messis .i. collectio iustorū in patria. Secundum greg. semen homo iacit in terram cum cordi suo bonā intentionē inserit. Et postq; semen iactauerit dormit. q; iam in spe boni operis quiescit. Nocte vero exurgit hec die q; inter aduersa ⁊ p spera proficit. Et semē germinat ⁊ crescit dum ille nescit: q; ⁊ cum adhuc meriti incrementa nescit: q; ⁊ cum adhuc viri⁹ ad pieta sua nō valet: semel concepta virtus ad fructū bonī operis assurgit. Cū ergo deside

vero operari recta incipimus herba fructus: cū ait ad profectum op⁹ trahimur ad spicā perueniamus: cūq; in eisdē operis perfectione solida maturitate plenum frumentū in spica proferamus. Omnipotens autem de⁹ producto fructu falcem mittit ⁊ messem suaz decat. q; est vnum quodq; ad opera perfecta p ducant eius temporalem vitam per īmissam sniam incidit vt granum suū ad celestia horrea perducat. Vide ergo ne sis nīl in herba vel spica ⁊ maturitatē expectes in purgatorij pena nō enim fructum imaturatum' congregat deus in horreū suum. Nullus tamen qui ad bonū ꝓpositū adhuc in mētis teneritudine esse conspicitur despiciatur q; frumentum dei ab herba incipit. vt granum fiat. In tertia parabola que ē de grano sinapis ostenditur ecclesie status sequens immediate post resurrectionem hereticorum: quia cōtra hereses insurgentes: suscitauit dominus in ecclesia doctores sanctos litteratos: vt per rationes ⁊ scripturam confutarent hereticos. ⁊ licet primo fuerint humiles ⁊ abiecti tamen diuina dispositione fuerunt postea exaltati. Tertia ergo parabola est de exaltatione ecclesie ac p̄dicationis fidei ⁊ euangelij in qua comparatur regnum celorum grano synapis ((Simile est enim regnum celorum)). i. p̄dicatio euāgelij quod dicitur regnū: q; docet regere mānū cui⁹ ciues sunt opera: regere os cui⁹ ciues sūt verba: regere cor: cuius ciues sunt cogitationes ⁊ desideria ((grano sinapis)) q; calefacit in amore venenum expellit. i. errorem caput purgat. i. mentem ((quod accipiens homo)). i. christus a patre ((seminauit)) ⁊ per se ⁊ per discipulos suos ((in agro suo)). i. in mūdo ((qđ minimū est omnib⁹ seminibus)) idest omnibus disciplinis: vel quia vix ei in principio creditur vel quia docet que in mundo minima ⁊ vilia reputantur. q; impulsoritati verborum non innititur ((cum autē creuerit)) p diuulgationem ((maius est omnib⁹ olerib⁹)). i. scientijs phylicis naturalibus ⁊ poeticis q̄ dicuntur olera. quia cito decidunt nec fructū eternum: sed temporalē habēt ((et fit arbor alta)) per eius sublimationem fructifera p ciuo denū celos affectantium ((volantes per fidē ⁊ habitent)) per amorem ((in ramis eī)). i. in dogmatibus. vel volucres. i. predicatores qui vt nube volant. volant studendo ⁊ habitent in meditando ⁊ operādo in ramis eī⁹ idest diuersis expositionibus ⁊ sentēcijs. quatuor enim rami sunt hystoria. tropologia. allegoria. anagogia. Unde regnū celorum pōt hic intelligi primitiua ecclesia que ratiōe humilitatis paupertatis ⁊ parue multitudinis que videbatur etiaz abiecta sed virtute ē magna vel pro seruore fidei que medicavidebat̄ propter scandalum eructo. sed fermida est propter calorem dilectionis. prauo grano synapis comparatur quod cum sit minimū in q̄titate tamen est magnum in virtute ⁊ calore que creuit in arborem magnam q; vbiq; ostendit expansa habens stipitem per spes ⁊ ramos exaltatos per dilectionem dei dilatatos per caritatem proximi. Alta est q; ad celestia sustulit. ampla q; totū mūdū occupauit. quā orbor⁹ ascendit zacheus: vt xp̄m videret': quia nisi in ecclesie ⁊ fidei arbore xp̄s non videtur ⁊ volucres celi idest principes huius mundi ⁊ alta petētes. vel alti intellectu scilicet huius mundi sapientes habitant in ramis eius ⁊ ei subiecti reguntur eius consilio. vel volucres. sancti qui pennis virtutum in alta ascēdūt. ⁊ ad premia celestium bonorum volare contendunt: habitant in ramis eius idest i diuersis eius sententijs spiritualib⁹. Rami euangelice arboris sunt dogmatum diuersitates vt pro varietate morborum varia sit medicina in quibus vna quaq; volucrum. i. animarum instarum' requiescit. Volucres enim celi sunt anime fideles: que cor: a terrenis leuantes ad celestia per desiderium volant: ⁊ negligentes tē poralium rerum cupiditatibus' suis cor: habent in celestibus. atq; in sanctorum dictis cōsolationibus respirant ⁊ requiescunt ab huiꝰ vite fatigationibus. Unde ps. Quis dabit pennas sicut columbe ⁊ volabo ⁊ quiescaz. Assumamus ergo ⁊ nos pennas columbe: vt altiora volantes possimus in ramis huiꝰ arboris habitare: ⁊ nidulos doctrinarum nobis facere terrenaq; fugientes ad celestia festinare. Magnum quoq; ⁊ feruens sit nobis desiderium exaltandi fidem nostram. vt dominus ihesus christus ab omnibus timeat̄ cognoscatur: ⁊ ametur. In quarta parabola que est de fermento. describitur status ecclesie: sequens exaltationem predictorum sanctorum. Quia per diligentiam eorum ad predicandum iam fides vbiq; est diuulgata. In hac ergo parabola comparat ((regnum celorum fermento quod mulier abscondit i tribus farine satis)). Est autem satum mensura in palestina capiens vnum modium ⁊ dimidium. Regnum celorum est ecclesia militās in qua deus per fidem regnat. vel doctrina fidei: que regnum celorum predicat. mulier autem dei sapientia vel diligentia sanctorū. ad predicandum vsq; quaq; fidem catholicam tria vero sata farine sunt tres partes mundi. scilicet asya: affrica: ⁊ europa. vel tres lingue

scilicet hebrea greca ⁊ latina. Fermentū aūt licet in scriptura frequentius accipiatur i malo. eo q; est corruptiuum, tamen quia aliud est fermentum zizanie. aliud fermentum tritici hic accipitur in bono tantum. ⁊ propter virtutem alterandi significat verbum' euāgelicum. quod ad fidem transmutauit magnaz partem mundi. ⁊ adhuc amplius transmutabit ipsum. Unde in figura in pentecoste. q̄ celebratur a iudeis propter beneficium legis vate quinquagesima die ab exitu de egypto que fuit euangelij figura offerebātur duo panes de similia fermētata. Mulier ergo. idest dei sapientia vel sanctorum diligentia. accepit fermentum quod propter calorem intrinsecum ⁊ inclusum legem euangelicam que ē lex amoris: ⁊ seruorem fidei significat. ⁊ abscondit' seu posuit in tribus farine satis donec fermentaretur totum. Hoc enim fermentum positum fuit in tribus mundi partibus a' tēpore apostolorum. ⁊ amplius ponitur donec fermentetur totum ⁊ multiplicetur fides trinitatis per totum mundum: quia inde totus pene mundum iam fermentatum ⁊ vinificatum in ecclesie corpus creuisse videmus: sicut modicum fermenti magnā farine massam transmutat in sui ipsius virtutem. ac vinificat ⁊ crescere facit. Secundum Bedam mulier. idest anima sancta abscondit per rectam' intentionem a mundi laudibus occultando fermentum. idest dilectionem in tribus satis farine. idest in tribus modis diligēdi. scilicet ex toto corde. ex tota anima. ex tota mente vel in tribus animē virtibus. scilicet rationali: concupiscibili. irascibili. in quibus caritas siue doctrina absconditur: donec totam mentem in sui perfectionem commutet. quod quidem hic inchoatur: sed in futuro perficitur. Secundum Mylarium farina est plebs ex diuersis collecta: trita sata triplex status fidelium scilicet Noe. Daniel. Jacob. vel quia de tribus filijs Noe processit totum genus humanum cui dei sapientia fidem ⁊ caritatem ⁊ sanam doctrinaz commendat in presenti ((donec totum fermentetur)) idest donec in fine mundi completo numero electorum fideles ad resurrectionis gloriam perueniant. ⁊ tunc perfecta' caleficēt caritate mundo enim est ignis paruus sed tunc erit caminus ((. Hec omnia)) scilicet predicta ⁊ talia multa ((locutus est ihesus ad turbas in parabolis)) ⁊ licet alia multa sine parabolis dixerit turbis. tunc tamen nihil sine parabolis dixit eis vt scilicet mouerentur ad interrogandum de auditis. Quia enim hoi quos rudib⁹ loquebat̄ de regno dei. op⁹ erat

inducere eos talibus parabolis. ⁊ rez sensibiliū eis cognitaz similitudinib⁹ ad diuinorum archana vtex eis que animus nouit surgat ad incognita. ⁊ exēplo visibiliū rapiat ad inuisibilia. ac per ea que viu didicit discat amare que nō nouit: vt qui celestia capere nō poterāt p similitudinē terrenā audita proficerent. Parabola. n. grece similitudo dicitur. latine ꝑ quā veritas demōstratur ⁊ in qua aliud dicit. ⁊ aliud rōnabiliter intelligit. Unde subdit ammonitionez ((Nec dicēs clamabat. Qui habet aures audiendi audiat.)) Hanc ammonitionem addit dominus in locis plurib⁹. Nam secundum Hieronymum. Ubicunq; ponitur hoc verbum designatur mysticus intellectus. quia sub verbis pbolis alius sensus est per intellectum requirendus. Et secundum Bedam. aures audiendi sunt aures cordis ⁊ sensus interiores. scilicet aures intelligendi. obediendi. ⁊ faciendi que iusta sunt. Innuit ergo triplicem auditum. scilicet sentiendi: intelligendi: obediendi. Primus est exterior in corpore de quo dicit qui habet aures. Secundus interior in mente de quo subdit audiendi. Tertius vtrunq; complectens de quo addit audiat. Primus auditus est sensitiue. Secundus intellectiue. Tertius affectiue. De his dicitur in pref. per ordinem. Audi filia. quo ad primum: ⁊ vide quo ad secundum: ⁊ inclina aurem tuā quo ad tertium. Et in Job. Auditu auris audiui te. In hoc autem quod ihesus hec dicens clamabat. tangitur magnitudo affectus eius in predicando: clamor enim iste signū erat magni affectus in ipso. De hoc clamore xp̄i dicit Augustinus. Intonuit dominus ihesus christus. clamans dictis. factis. voce. vita. descensu. ascensu. vt redeamus ad eum. Clamat surdis vt audiant. clamat dormientibus vt euigilent. clamat transeuntibus vt attendant. Clamat ignorantibus vt intelligant. Clamat errantibus vt redeant. clamat peccatoribus vt poeniteant. Clamauit quippe. predicando clamauit eundo clamauit lazarum resuscitando. clamauit tandem moriendo. Quotidie in celo existēs clamat ad nos dicens. Uenite ad me omnes qui laboratis ⁊ honerati estis ⁊ ego reficiam vos. Et nos miseri adhuc tantos clamores contemnimus. hoc Augusti. ((Tunc dimissis turbis)) que cum non interrogauerunt ⁊ sedentes a tumultibus ((venit in domum)) vt discipuli tanq̄ digniores haberent opportunitatem querendi ⁊ interrogandi eum. ((Et accesserunt ad eum discipuli eius)) tanq̄ familiares et non tam corpore q̄ dilectione voluntate. Que-

rendo quare in parabolis loquerentur turbis cum ipsi non caperent: & petentes vt eis parabolas exponeret. Quia. n. percipiebāt xp̄z multice loqui quererunt intellectuz & sibi exponi. ((Qui respondens ait. Vobis)) credentibus vobis humilibus vobis obedientibus vobis mihi adherentibus & dilectis vobis mando abiectis & odiosis. Vobis volentibus & simpliciter dignis. ac vestris sequacibus & me accedentibus ((datum est)) omnia* & ex gratia dei. nō ex merito vestro ((nosse)) aperte sine parabolarū involutione ((mysteria regni dei)). i. secreta & intelligentiaz sacre scripture. que continet statua atq; decreta illius regni seu abdita. & profunditatem veritatis euangelice que ducit ad regnuz celeste vel misteriuz regni celorum. i. ecclesie militantis siue triumphantis. Apostoli enim erant quasi fundatores ecclesie post xp̄m: & ideo ad ipsos pertinebat scire secreta ecclesie de quibus erat processus ecclesie vsq; ad finem mūdi. q; ista erant futura in diuina dispositione preordinata & istud potest hic vocari misterium regni celorum. i. secretum ecclesie. ((Ceteris autem)) qui foris sunt q clausa sensibus non curant intrare & cognoscere veritatem. i. vulgaribus turbis seu etiam scribis & phariseis incredulis non est datuz nec concessum ista intelligere & pp hoc loquebatur eis talia parabolice ((vt videtes)) i. videre se reputātes ((nō videāt)) sm veritatē ((& audietes)). i. intelligere se putātes ((non intelligāt)) sniam interiorem. Nā hec est vna cārum quare dño loquebatur in parabolis. vt. i. veritas occultaretur malis. & boni ad inquirendum exercerentur in eis. Unde sequitur. ((Qui habet)). i. amorez verbi ((dabitur ei. i. intelligētia verbi amati ((& habūdabit)) i. sensu intelligendi. q; habentibus deuotionem. & fidem datus est verus sacre scripture intellectus dicitur enim in Luca. q aperuit eis sensum. vt intelligerēt scripturas. & exhabundāti reuelatus est eis ecclesie processus. Item qui habet opus dabitur ei intellectus & habundabit augmento profectus. Item q habet gratiam dabitur ei perseuerātia. & habundabit gloria: q; gratiam & gloriaz dabit dominus. ((Qui autem non habet)). i. amorem verbi ((id quod videtur habere)). i. naturali ingenio vel litterax studio ((auferetur ab eo)) q; nulla vere sapientie gaudebit dulcedine: vnde non habentibus fidem & deuotionem ad xp̄i doctrinam intellectus scripture veteris testamenti ablatus est pp̄ter eorū incredulitatē: & datus est gentibus pp̄ter eorū fidē. Item qui non hz opus id q videtur

habere. i. intelligentie auferetur ab eo: q; fides sine operibus mortua est. Iē sicut auarus multa habet opes & nulla hz. sic qui non diuinaz sapientiā hz. nullā hz. q; sm Hiero. litteras nescit qui sacras ignorat. sm Amb. intelligitur q̄ hz. i. q̄ se putat habere. Secuz sum aūt. i. in domo discipulis suis differebat omnia. vnde patet q̄ non solū parabolas de quibus eum interrogabant. sed etiaz alia ibidem eis exposuit licet de aliarum expositōe mentio hic non fiat. Et tunc etiaz in parabolis locutus est discipulis proposuitq; eis tres parabolas alias a predictis. In quarū p̄ma q̄ est de thesauro abscōdito in agro designatur status ecclesie sequens post predictuz q; diuulgata fide in orbe terrax per predicationē sanctox multi valēteo & litterati viri (vt Augustinus & alij) ad fidē catholicā conuersi inceperunt se exercere & scientiam suaz ad vtilitatem aliax conuertere. Assimilatur ergo ((regnū celox)) id est celestem patriam ((thesauro abscōdito in agro)) qui ager omnibus vēditis emitur vt thesaurus ibidē inuētus habeatur. Ager iste labor ē in exercitio vite actiue. & operibus oium misericordie in regimine ecclebe. thesaurus aūt absconditus est premiū ecclesie cuius diuitie nōdū oībus apparent manifeste. sm illud p̄s. q̄ magna multitudo dulcedinis tue quā abscondisti timentibus te. Inuenitur tū ipse thesaurus & si nō ad plenū qm̄ sanctox doctrina. & predicatio qualis quantuue sit ex magna parte declaratur. Nunc autem thesaurum inuentum ille abscondit qui cognito qualis sit corde retinet & mente diligit cūq; nullo modo oblitiscitur. & p̄ gaudio illius vadit pedibus mētis ipsum affectando. & vendit vniuersa que habet temporalia ac voluptates carnis desideria terrena contemnendo. Et emit agruz illum omnibus aliis dimissis in agro dñico propter celeste premiū laborando & totaliter celestibus inhabitādo. Contemnere ergo secularia debet & totū possidere: & vt sit ei potestas vtendi thesauro cū agro q; celestes diuitie nō nisi dāno seculi possidētur ab aliquo. Ad laudē virginū exprimitur ista parabola. & sic thesaurus in agro est virginitas in carne. Circa istū thesaux considerāda sunt tria. primū est q̄ inuentatur sm q̄ inuent⁹ abscōdatur. tertiū absconditus ceteris p̄ponatur. Nō aūt inuenitur in luxuriosis nō abscōdit in nauigliosis. non preponitur in auaris. Sic ergo hēmus triplicē virtutē. i. virginitatis. humilitatis paupertatis. Virginitas non vult thesaux inuenire vt habeat. humilitas non vult thesaux abscōdere ne amittatur paupt

uenit thesaurū oībus p̄ponere ne vilipendatur. In secūda parabola que est de margarita declaratur status ecclesie immediate sequēs precedentem. q; post statum p̄dictū inceperūt aliqui contemptis mūdi diuitijs & honoribus intendere vite contemplatiue. sic. B. Benedictus & alij sequentes cū in diuersis statibus & gradib⁹ religionū. Et iste status figuratur p margaritā q̄ inuenitur in profundis maris. q; religio fundatur: & nutritur in humore deuotionis. Ista aūt margarita dicit vna & preciosa. Una q; hominem vnit: actiuus aūt vita magis diuidit & pp̄ter hoc dicit. q̄ martha erat circa multa occupata. Maria vero circa vnū intenta. Dicitur etiā pretiosa: q; vita contemplatiua similiter melior est q̄ actiua licet in casu actiua sit magis fructifera. pp̄ter q̄ dicitur Maria optimam partem elegit. Assimulat ergo ((regnū celox)). i. presentez ecclesiā ((homini negotiatori)) q; sicut homo ille vnius margarite desidero omnia vēdidit & eam emit sic & ista ((inuenta vna preciosa margarita (i. s. dulcedine vite contemplatiue ((vadit)) ad forum spiritualium mercationum ((& vendit omnia que habet)) per contemptum terrenorum ((& emit eam)) per conatum & desiderium eternorum. Moraliter in hac parabola p̄ponūtur nobis tria imitanda. i. officiū sanctox studiū mox. desideriū eternox. Officium notatur in negotiāte: studiū in querendo. desideriuz in operādo. Felix q̄ nouit negotiari spūaliter: siue q̄tum ad statuz actionis operibus misericordie intendendo. siue q̄tū ad statū perfectionis p xp̄o omnia relinquendo. siue q̄tū ad statum superogationis per predicationem animas deo lucrificādo. Item felix negotiator q̄ nouit querere nō noctua sicut ambitiosi: sed sa lubria sicut sancti. Itez felix qui inuentis bonis mercibus bene nouit lucri. g. i. abūt a se per carnis mortificationem. vendidit terraz p celo per omniū abrenūciationem cōparauit eā per proprie voluntatis subiectionez. Et q; iste istams duraturus est vsq; ad finez mūdi ideo nō ponitur alia parabola post istā nisi illa que finem mūdi significat q̄ est de sagena in mari missa. Igitur q; sub parabola thesauri & margarite induxit nos ad eterne beatitudinis amorem p̄sequenter sub parabola sagene iducit nos ad tiorē vt mala cauea mus: & bona sectemur. Assimilat ergo ((regnū celox)) q̄ hic notat p̄sentem ecclesiā ((sagene)) q; piscatoribus est cōmissa. & p eam vsq; ad eternū regnuz de presentis seculi fluctibus trahit. ne eterne mortis profundo mergatur misse ((in mare)). i. in mundū q̄ dicit

mare pp̄ter magnitudinem & pp̄ter amaritudinem ((& ex omni genere piscū)). i. bonoz & malox ((congregans)). i. bonoz & malox q; missa in huius seculi fluctibus nullū respuit. sed malos cū bonis capit. & omnis generis hominēs ad venia vocat. ((Quā cū impleta esset)) q; erit in fine seculi q̄n humani generis summa concluditur: & numerus electox implebitur ((eductus)). i. de mari & de fluctibus vite huius. & trahentes ad littus vite alterius: q; sm glo. sicut mare seculū ita littus maris est finis seculi ((& sedens littus sedentes)) per immortalitatem. ((elegerūt bonos in vasa sua malos aūt foras miserūt.)) Nūc. n. malos bonosq; cōmuniter quasi permixtos pisces sagena fidei cōtinet. sed littus indicat quos sagena ecclesie trahebat. Nam sicut non distinguntur boni pisces a malis q̄diu sagena est intra aquas sic in ecclesia militante permixti sunt mali cū bonis. Sed in fine mūdi trahetur ad littus p̄ apertum iudicium. q; tūc erūt manifesta abscondita cordium. Unde subdit. ((Sic erit in consumatione seculi)). i. in fine mūdi. Et dicitur consumatio tripliciter. vel q; tūc completus erit numerus electorū vel q; terminabitur status meritorum. vel q; cessabit successio rerū mutabiliū. ((Exibunt angeli de celo empireo ad conuocādum populum iudicādum)) & seperabunt malos de medio iustorum. ((O quā dura seperatio q̄ pe malis: q; irremediabilis: q; irreuocabilis.)) Et mittent eos ((. i. malos)) in caminum ignis ((inferni torquendos & ericcādos. & sic ecclesia purgata offeretur deo patri sine macula & ruga. tunc enim boni mittentur in vasa celestiū mānionū malis seperatis & de trusis in infernū. Sic introductis prudentibus virginibus & exclusis fatuis claudetur tanua regni celestis. Et subditur de penis malox cuz dicitur. ((Ibi fletus)) p̄ ardore ((& stridor dentiū)) p̄ frigore. Tūc sero mali penitebūt & ingemiscent. sero sibi ipsis irascentur & indignabūtur q; tam pertinaci in probitate deliquerint. Si perscrutemur multo locto sacre scripture dicit de tormētis malox ne quis se excuset per ignorātiā. & totiens cōmemorātur supplicia gehennalia. vt fit iamus & anhelem⁹ ad gaudia celestia. Deinde ponitur conclusio principalis. ad hoc enim in predictis parabolis prescriptus est processus ecclesie militātis. vt apostoli qui erāt ipsius fundatores post christi intelligerent huiusmodi processum. Unde sīū intelligerent hec omnia)). i. de subiūgitur. ((Intellexistis hec omnia)). i. parabolas predictas. q. d. ad vos pertinet i telligē eas. Unde Dic. Ad apostolos sit intelligē eas. Unde Dic. Ad apostolos sit ter mo quo non tū vult audire vt populos. sed

etiam intelligere. Et est argumentū q̄ nō sufficit in secūdis nisi audire ad faciendū. sed opz & intelligere ad docendū. ((Dicunt et ēt)).i.i telligimus. Deinde vnī exhortatiōe ad alios docendos subdunt((Sit illi nō eis scriba)) .i. doctor vt. n. dicit Aug. apostoli sunt scribe & notarij ihu. verbum eius significantes in tabulis cordis doctos)) & inspiratus in his que necessaria sunt sibi & aliis ((in regno celorū)) ((sed in ecclesia militante: vbi tria dicit. q̄ sit doctus per habitū scie. scriba per officium doctrine in regno celorum per meritū vtrumq; similis est homini patrifamilias)).i. milit intelligitur de similitudine imitationis nō equiparationis((qui profert de thesauro suo .i. scientia sua in corde absconditā (nouā & veterā)) .i. auctoritatis noui & veteris testamenti. ex quibus testamēti; terra ē ecclesie sagena. vel fm grego. nouā de suauitate regni & veterā de terrore supplicij: vt .i. pene terreant quos premia non inuitant. vel nouā per admonitionem virtutum. vt veterā per detestationez vitiorum. Et quo pz q̄ epi qui sunt successores apostolorū debent habere noticiam vtriusq; testamenti. in cuius signū portant mitrā in capite cū cornu duplici. Et bene comparat eos patrifamilias: q; sicut paterfamilias habet pascere filios pane corporali sic illa parmulos fideles pane spirituali. Donatur ergo dño discipulos q̄ parabolas intelligant: vt alios docere sciant: q; ideo similes ei erunt si alios docebunt. Oratio.

Omne tesu xp̄e fac me de veteri vita exire ne semen verbi tui quod in meo intellectu .boni ꝓpositi q̄ i meo affectu boni operis q̄ in meo actu seminauit comedatur a volucribus inanis glorie nec concutiatur in via assiduitatis. ne areat in petra dure obstinationis. & ne suffocetur in spinis sollicitudinis. sed potius in terrā bonā. & optima cordis humilis compatientis & hylaris centesimum fructum afferat tu patientia fac etiam me hec omnia in parabolis dicta intelligere & facere. ac verbo vel saltem exemplo alios docere. Amen.

¶ De aduentu domini in nazareth qñ legit in synagoga eorum & ipsi volebant precipitare eum.

Capitulum .lxv.

Factum est cum cōsummasset iesus parabolas istas transiit inde & discipulis suis & abiit per patriam illā ((suam .s. galilee)) & docebat in synagogis eorū ((non propter plurimum ibi conuenientium vtilitatem non propter maiorē auctoritatē & magnificabat propter doctrine & miraculorum excellentiam ab oib⁹)).i. pluribus & de omni tribu non tamen ab oibus vniuersaliter eū multi eū cōtemnerent & sibi ꝓdicerent. ((Et venit in nazareth vbi erat nutritus)) licet in bethleem fuisset natus((Et die sabati)) quando plures conueniebant((intrauit)) ex cō suetudinem((illa in synagogam)) que erat locus orationis & doctrine legis quib⁹ iudei ex precepto legis vacare debebant in sabatis. ((Et surrexit legere)) vt non predicaret scīpm verbo suo nū sed etiam testimonio sacre scripture. ergo non est legēdū in ecclesia nisi ſtā do pſallere nō possimus sedendo((Et tradidit eis et)) a ministris quoz officiū hoc erat ((liber Ysaie prophete)) clausus qui de xpō loquitur apertus. & fm Hiero. nō tm prophetā sed euangelistā est dicendus. Addisce autem fm glo. ideo traditus est ei liber propheticus vt ostenderetur esse qui locutus est in pphetis. & q̄ oēs prophetie ad ipsum ptinent & ipso implentur & per ipsum aperiuntur. Item vt hoc ostenderet q̄ oēs pphete libros suos ei tradiderunt. .i. illi ascripserunt quicquid dixerūt((Et vt reuolui)).i. aperuit((librū)) i quo intelligere dedit se illum eē qui aperiret scripturas))((inuenit))non a casu sed ex ꝓposito q; sciebat passus scripture loquentes de eo ((locum vbi)) fm translationem septuaginta interpretum((erat scriptum. Spūs dñi sup me &c)) prout patebit infra. Circa q̄ sciendū q̄ iudei expellant illa que eis ꝓmittunt i hac prophetia impleri per xp̄m illā quez expectāt futurum & toti mundo tpaliter dñaturum & ducturum iudeos de captiuitate posturum eos in maxima gloria & honore sup oēs gētes. Sed q; xp̄s aduentus xp̄i transijt iō xpo hūc locum cōuenienter de seipso exposuit dicens.((Spūs dñi)).i. patris((super me)).i. requiescit tanq̄ ductor & preceptor cui⁹ exhortationibus semp obedio((propter quod vnxit me))idem spūs ab instanti conceptionis plenitudine gratie in regē pontificem. in pphetam. & in dilectis tabernaculum((euangelizare)).i. bona nunciare((pauperibus).i. humilibus quibus doctrina proficit non superbis ((misit me)) q̄ & ipse profecit dicēs beati pauperes spiritu qm ipsorum est regnum celorū & per hoc((sanare((nō tantū corporaliter. sed & spiritualiter((contritos corde)) vulneratos a peccatis((& predicare captiuis))a dyabolo peccatorum cum carcere & vinculis((remissionem)).i. a penitentium eos vocando((& visum)).i. veram dei cognitionem((ceco)).i. gentilibus excecatos per errorem((dimittere confractos)) & depressos importabili pondere legis((in remissionem scilicet))per gratias

pene legis alleuiādo((predicare annū dñi acceptum))annū. .i. benignitatis. q; nūc tēpus acceptabile nunc dico salutis. Site annꝰ est tenū tempus ecclesie vt specialiter annus passionis xp̄i)).i. in quo dominꝰ placatus est humano generi salutē emenda primi peccati. & diem retributionis extremi iudicij. scienter communando secundum merita. vbi retribuetur vnicuiq; secundum opera sua. Tāguntur autem hic sex conditiones quas debz habere predicator vel prelatus. Prima ē miserorum consolatio. ibi euangelizare pauperibus secunda est penitentū confortatio. ibi sanare contritos. tertia est captiuorum visitatio. ibi. predicare captiuis remissionē. quarta est imperitorum instructio. ibi cecis visum quinta est oppressorum reuelatio ibi dimittere confractos: sexta est pignorum excitatio ibi predicare annum dñi acceptuz & die retributionis reuolutum. ergo librum legit: quia palam locutus est & omnem veritatem docuit((Et deinde placuit librum))in quo legerat in quo intelligere((dedit))quod nō omnia omnibus sunt predicanda. Nec etiam sedet ad ostendendum: q; libri sacre scripture reuerenter tractandi sunt. Unde & iudei hanc reuerentiam faciunt libris veteris testamenti. q; nullo modo intra illos sederent tam alte q̄ libri sunt positi. Adulto magis debemꝰ nos reuerentiam libris euangelij exhibere. quod tante est reuerentie: vt secundum Cris. si euangelium suscipere nō oporteret lotis mānibꝰ. nōnq; eligeres hoc facere. Ex quo patet q̄ christiani sunt multum reprehendendi. q̄ non solum libros veteris testamenti. sed etiam & sacra euangelia ita irreuerenter tractant. & quandoq; irreuerentius quam libros gentilium damnatorum. seu vesles & multa alia rerum transeuntium. Et bene dicit reuoluit & placuit. nec dicit appuit: & claudit. q; libri iudeorum in rotulis sunt((Dedit q; ministro))librum plicatum: q; alijs tradidit euangelizandi officium: & pro captu audientium cōmisit dispensandum verbū((& sedit))vt sedendo exponeret mature q̄ stādo legerat reuerenter & deuote. Stans ergo legit. quia dum nobis scripturas aperuit in carne operatus est sed postea sedit. quia se superne quieti restituit. Et instruimur hic quia prius nobis est sedendum & flendum per humilitatem penitētie deinde surgendum a vitijs per feruentiam cōscie. tertio legendū .i. bñ operā dū & piato ēt predicandū. & postea residendū premia quietis expectando vt ea demuz accipiamus in quibus in eternum quiescamus ((Et erant oculi in synagoga intendentes in eū)) ꝓpter efficaciā verborum & aspectum humilem & decentū. q; in facie eius quodam fulgor diuine gratie relucebat. qui intuentiū oculos attrahebat. Fuit .u. pulcherrimꝰ vtpote virgo de virgine nō ex voluntate viri: sed ex deo natꝰ. Fuit & eloquentissimꝰ & de utroq; sic ei dictū fuerat ꝑ pphetā. Speciosus forma pre filijs hoium dif. e. g. in labijs. Et pphetiā quā legerat in seipso impletā ostendens((dixit ad illos.)) Attendite & intelligite((q; hodie impleta est scriptura hec in auribus vestris((in meipso. Impletā dicit eē scripturā. q; sicut illa predixerat sic ipse faciebat. q. d. In me impletā & videre potestis oculis q; ceci videt. claudi ambulāt. pauper euāgelizant & audire etiā & intelligere auribus mentis cū vobis eam exposuerim ad me esse referendam. Cōspice bene dominū quomodo humiliter suscipiens lectoris officium benigno & placido vultu legit inter eos. Ut enim ait Ambro. ita ad omnia se curauit obsequia vt nec lectoris quidem aspernaretur officiū. Conspice etiam quomodo humiliter se manifestās dicit hodie impleta est scriptura hec in auribus vestris. q. d. ego sum ille de quo loquitur. Igitur exemplo suo approbat officium lectoris in hoc loco. officiū ostiarij. quādo eiecit vendentes & emētes de templo. officium exorcizare demones de obsessis corporib⁹ expellēdo. officiū a coaliti sive ceroferarij se lumen mūdi ostendendo & dicendo. Sic ergo pz dñm quatuor officia minora ordinū in quatuor suis operib⁹ exercuisse & approbasse ꝓpter qd nullus quātū cūq; magnꝰ debet dedignari minores ordines suscipere vel eor officia exeq et exercere Subdiaconatū vero exercuit quādo linteo se precinxit & pedes discipulorū lauit. Diaconatū exercuit quādo in cena corpus & sanguinē suū discipulis ministrauit. Presbyteratū exercuit qñ in cena panē & vinū in corpus & sanguinē suū mutauit. Deide vt pontifex i ara crucis se obtulit. ((Et oēs)).i. multi de oi populo((testimoniū illi dabāt)).i. q; illa scriptura eēt ipleta & q; ipse esset ille de quo Ysaias & alij pphete scripserūt. Et hoc erat signū veritatis. q; vt. d. S. veritatis argumentū est omnibus aliquid videri. ((Et mirabantur in verbis gratie((idest gratiosis que de ore eius procedebāt. Benuo enim homo de bono thesauro cordis sui profert bona. ergo de thesauro gratie verba gratiosa. In ipso autem erat thesaurus gratie. q̄ plenus gratie & veritatis: de cuius plenitudine nos omnes accepimus. Deinde post attestationē simplicium de xpō subdit ira

darum ē phariseorum detractio ē emulatio
eī dicit.((Et dicebāt)).Licebe ē phariſei ei
tuo dicēte.dicebāt inquā despectiue ē cuz de
ridentes.((Unde huic (apientia hec)).in do-
ctrina ē in verbis((ē virtutes)) in operibus
miraculoſis.Hoc dicebant qz nō viderant
eum literas discentem.nec in lege studentē.
Quaſi dicerent non habet vñ a deo vel exer
cuy studio.ſed magis habet a diabolo q ar
guunt ex infirmitate: ē paupertate parentū .di-
centes.((Nōne hic eſt fabri filius)).i. Joſeph
qui erat faber ligniarius.cuius ipſe putabat
filius :qz eū Maria Joſeph deſponſata ge-
nuerat.Putabat qdē.ſed nō erat((ſ. Nonne
mater eius dicit maria Maria ē fratres ei°))
.i.cōſanguinei((ē sorores ei°)).i.cognate((nō
ne cēs apud nos sunt)).Scōm conſuetudi-
nem enim scripturarum cōſanguinei ē pro-
pinqui dñi more hebrayco fratres ē sorores
eius solēt appellari.Unde ergo huic ſcia ista
quaſi dicerent.Si nō habet exercitio vel ex
gñe .ergo hz ex demōe.Et cō sequit((.Et ſcā
dalizabantur in eo)).i.turbabantur ē indi-
gnabantur cōſiderantes gñis paupertem ē
humilitatem ac ſi ſapiens ē virtuoſus non
poſſet de pauperib°:ē humilibus pceari cū
potius oporteret ppter hoc marie obſtupe-
scere ē ipſum honorare:qz maius miraculū
ē amplior ſtupor erat qz de talib° exiſtens.ta
lia loquebatur:ē faciebat qz manifeſte appa
rebat.q nō ex humana diligentia.ſed a divi
na grā erat. Humilia enī dñs reſpicit ē alta
a longe cognoſcit.irrationabiliter ergo mo-
uebantur deſtituentes cū propter paupertā-
tē ē humilitatem generis:ē attribuentes vir
tuti demonis qđ debebat attribui virtuti di-
uinitatis.Quia David qui fuit radix regū ē
primus pphetarū.fuit paſtor ouiū.ē cuius-
dā agricole.dicēte filius.Sed ē moyses legiſ
lator valde ase deficientem habuit patrem ē
in pluribus alijs ſimile poterit reperire . A
ptemnunt eū.Unde ē hoc q veritatis eſt. ē
eſſe fabri filium seu fabrum.Sicut enim pa-
ter p filium in principio opa fabricauit.ſic ip
ſe filius per quem opa facta ſunt olim fabri-
poſſit.In illorum ergo errore veritas latet.
ipſi putabant.ſed fabricatorie omniuz fabri
catus eſt auctorem:ē ſolem.i. eccleſiam pri-
mitiuam:ē ſequentem.Magna ceccitas eoz
erat:quia eum in verbis:ē factis illius xp̄m
cognoſcere poterant.ē tamen propter gene-
ris noticiam eū contemnebant.ē ex paruita

te generis:ē infirmitate carnis volebant ab
eo excludere potentiam mateſtatis.Et qz au-
ditis famoſis miraculis ab eo frequenter in
Capharnaum factis illuc nazareth indigna
ti ſunt petra eū.nec credebant miracula eius
eſſe vera ipſe intuens eorum cordia obiectio-
nem eorum tacitam ſibiipſi obiecit.vt ad eā
congruēter reſponderet.Unde ſubditur. ((ē
ait illis)).ieſus.ſ.ſcribis:ē phariſeis°((. Utiq
dicetis mihi)).qui multos in capharnaum cu
rauit:((hanc ſimilitudinem)).i.obiectionez a
ſimilitudine medici corporalis ad ſpiritualē
ſumptam((medice cura teipſum)).i.tuos cō-
patriotas.ſicut enim medicus verus citius.
ē libentius curat ſeipſum .ē alios ad ſe perti
nentes q̄ extraneos:it ita dicebant ē ei . ſi tu
faceres vera miracula citius faceres eā in ci
uitate tua ē prius inter propinquos tuos q̄
inter extraneos.Unde ſubiungitur((.Quan-
ta))miracula!((audiuimus facta))a te((in ca
pharnaum fac ē hic in patria tua)).i in tua
ciuitate vbi cōceptus es ē nutritus tot ē tan
ta vt credamus:quia que facis apud alieni-
genas magis debes facere apud nos compa
triotas.magis enim teneris beneficia impen
dere tuis compatriotis q̄ alienis quaſi di-
cant.Multa audiuimus a te facta miracula
ſed non credimus q̄ incerta vulgauit fama
cum apud nos nihil tale feceris .quibus cō-
uenientius talia impendenda erāt beneficia
q̄ ceteris.Sed dñs conſequenter reſpondēs
oſtendit.q̄ non dimittebat inter eos facere
miracula propter odium patrie vel defectus
potentie.ſed propter eorum incredulitatem
ē malitiam.Quod enim ibi miracula nō fa
ciebat .non erat propter hoc q̄ patriam ſuā
deſpiceret quam ſua conceptione ē educatio
ne honorauerat.velpropter hoc q̄ ipſe im-
potens eſſet.ſed quia ipſi indigni erant. Et ad
hoc induxit ſacre ſcripture exempla. Unde
ſequitur((Dīt autem))ieſus((Amen)).i. vere
dico vobis.qz nemo prophetā acceptus ē in
patria ſua))in qua natus ē.ē in domo ſua ex
qua ſm carnem proceſſit(ē hoc vt in pluri-
bus)ac cum debito honore ē reuerentia .mi
nus enim helias ē ceteri prophete in ſuis ciui
tatibus fuerūt honorati q̄ in alijs. Iſaias ſe
ctus. Hieremias carceratus:ē ceteri vitupe-
rati. Adeo.n.ē pene naturale eſt cives ciuib°
inuidere .ē non preſentia viri opera nec vir-
tes conſiderare.ſed infantie fragilitatem re-
cordari quaſi non ē ipſi per coſdē etatis gra
dus ad maturam etatem peruenerint.Dum
enim ciuis ē contribulis ad alicuius virtu-
tis vel probitatis eminentiam aſcendit.eiuſq
fama crescit.conciues ē contribuli qui non

ſe laudandum inde grauius cautiātur :ē eſti
mant ſe contemni.ſi eis laude ē fama pbita
tis preſertiz minoz gñe pferatur.Hinc ha-
bem° in Joſeph exemplū reſpectu fratrū ſuo
rū .Unde 2ttingit q̄ ſacilº pmouent hoies i
terra aliena q̄ in patria ppria. Idcirco igit
nō curo patriā meā:qz ei acceptus nō ſum:ē
qz fidē in ea non inuenio.ē mihi ſicut ceteri
nō credit tantoq̄ minus me cognoſcit quāto
plus pre ceteris me notū habuit.et qz nō erat
acceptus eis.nec ei credebāt:nō virtutes mul
tas.i.ſigna ē miracula ibi facere nō poterat
nō de impotentia.ſed de inconuenientia. non
nō enim cōueniēs fuit:qz digni nō erāt ē cā
ſtatim ſubdit.ſ.pp incredulitatem eoz pro-
pter quā etiā dñs mirabatur qz ipſum etiam
preſentem habentes xp̄m agnitionem ſui p
bis ē ſignis eis ingerentem nihilominus in
credulī perdurabant . in hoc patet q̄ fides
maxime cooperatur in miraculis faciendis.
qz propter incredulitatem ſubtracta ſunt illiſ
Aliquas tamen virtutes ibi ibi fecit.ſ.paucos
infirmos fideles:ē deuotos manibus deſtis
impoſitis curando.quod patet ex hoc quod
ſupra dixerunt. Unde huic, ſapientia hec .ē
virtutes.Pro tanto ergo non poſſe dicit .qz
noluit.nec potuit propter incredulitatem eo-
rum.ē vt negetur potentia non abſoluta.ſed
ordinata ac congruitatis ē decentie qua ſe
diſpoſuerat non facturum.quia non erat de
cens ē congruū.quod ibi miracula faceret ē
multa fides enim credentium eſt memoria
de congruo quod eis fiāt miracula. Ideo au
tem aliquas virtutes ibi fecit.vt fideles con-
firmaret :ē infideles excuſationem de pecca
to ſuo nō haberent.dum opera diuinitatis i
eo viderent.nec fecit multas:ne infideles am
plius damnarentur :deſt plus punirent dū.
ſ.cōtinerēt.Unde Xri. Pauca fecit ſigna ne
dicerent hoſtis eſt nobis ē propinquos deſpicit
ſi facta eſſent ſigna ē nos vtiq̄ credidiſſem°
ppter hoc ergo fecit vt quod ſuum eſt:ipleat
ſed cōtinuit vt non illos amplius cōdemnet
Ad ſui autem excuſationē quare ipſe dñs in
patria ſua vbi acceptus nō erat multas vir
tutes nō fecit oſtendit ē exemplo helye ē hely
ſei .quod ſimiliter pphete veteres in maiori
honore habebātur apud extraneos quā apō
domeſticos .ē quod plura miracula faciebāt
apud alienos:quam apud ſuos((Helyas)).n.
a iudeis expellebatur ē contemnebatur:ē gē
tibus autem ē alienis recipiebatur ē honora
batur:ē idi miracula operabatur((Miſſus))
enim ad viduam in ſarepta vrbe ſydonie pro
uincie.ſuſceptus eſt honorifice ibiq̄ duo mi-
racula fecit.qz farina ē oleum non deficit:ē

filium vidue mortuū ſcilicet ionā pphetam
ſuſcitauit.Nō ergo((in hieruſalez vbi multe
vidue erant))ſz in ſydonia operabat miracu
la qa vidue iſrael nō erant ita deuote ſicut il
la mulier ſareptana ē qa helias pſecutionez
patiebat in terra iſrael que debuiſſet ſibi eſſe
grata ē gratioſa((Sarepta))vrbs ſydonie eſt
in littore.maris ante cuius portā oſtendit ſe
cus.vbi helyas venit ad viduā eiuſdē vrbis
delde eſt qdā capella vbi erat cenaculū i quo
genit:ē vbi filiū vidue ſuſcitauit. Quare ēt
oratiōe helye clauſus eſt celū ē facta fames:
oūdit Baſili° dicēs:vt.n.aſperit ex ſaturita-
te nō modicū generari dei obprobriū. p fa-
me illis ieiunio attulit.quo culpā illoz: que
in imenſuz creſcebat cohibuit.Nō ergo mire
tur nūc hoies ſi ppter eoz laſciuiam fiat fa-
mes. Helyseus ēt a iudeis derisus ē pēptus
a naam ſyro deuote ē q̄ſit°.quē a lepra ſua
curauit:ga deuotionē eius agnouit. Qui an
te curationē bon° fuit:quia p illū deus ſalu-
tē ſyrie dedit:ē poſt curationez adhuc me-
lior ac valde gratus deo ē helyſeo fuit. Cura
uit ergo alienū ē gētilē ſed nō cōcives ē cō-
ſortes ppter eoz erga deū ingratitudinē: qa
regnū iſrael declinauerat ad idolatriā. colen
do vitulos aureos quos fecerat Jeroboam.
Si ergo iſti famoſiſſimi pphete nō fuerunt
accepti cōpatriotis ſuis nō ppter ſuā:ſed p
pter cōpatriotaz malicia ē inuidiā:multo for
tius nec minores pphe fuerūt accepti in pria
ſua:ex quo patet verū eſſe qđ dixerat:qa ne-
mo pphēta acceptus eſt in pria ſua. Moraliter
aūt vidua.de qua dictū eſt ſignificat aiaz
peccatricē.que priuata eſt amplexib° ſponſi
ſui xp̄i. Modo multe vidue tales ſunt in mū
do.nū ad nullū mittit helyas niſi ad illam q̄
eſt in ſarepta ſydonie. Sarepta interpretatur
incendiū vel angustia panis. ſydonia venā-
tio inutilis ē ſignificat aiam peccatricē que
ppter hoc q̄ cōſiderat q̄ gegd queritē i mū
do eſt venatio inutilis ſiue diuine ſiue delicie
angustianē:qz pdāit illū panem verū quo re
ficiebat.xp̄m.i.qui dicit ego ſum panis vi-
uus q̄ de celo deſcendi:ē incendiū p cōtemptū
terrenoz ē deſideriū ſupnoz. Ad talē aiam
venit verus helyas xp̄s:vt eam paſcat ē refi-
ciat cū filijs ſuis.i.cognatiōibus ē affectioni
bus ſuis.Similiter naamā ſyrus ſignificat
peccatorē eo q̄ peccatū ſicut lepra inficiat ho-
minez. Modo multi tales ſunt in mūdo tū ad
nullū venit helyseus niſi ad naamā ſyrū. Naa
mā interptat decorus vel cōmouens me. ſy-
rus ſublimis:ē ſignificat peccatorē:q cōmo
uet ſeipſz p gtritōez.currit ad iordanē:q iterp
tat riuus iudicij.i.ad pfessionez:ē ibi māuit

gfe decoꝛē ⁊ ꝓ hoc efficit sublimis. qz ꝓ hoc celsual ad deū. ad talē venit verus helyseus ī. xp̄s. ((Et cū in synagoga ḥ audientes)). ſ. ꝙ eos indignos reputaret inter quos mirabilia faceret ((indignati sunt ⁊ repleti ira)) ꝙ ex xp̄i doctrina quiescere debebāt a malitia. Per illos significant illi ꝙ ſequunt p̄dicatores ⁊ defensores veritatis eo ꝙ dicūt displiceria illis. Doc aūt fcḇ ꝓbatur ꝗbū xp̄i ⁊ oia cū ē supra. qz nō ē acceptꝰ ꝓpha in p̄ria sua. Nā cū audirēt nazareni ꝙ ꝓphetis ꝓpham se cōpabat. ⁊ qz eos de incredulitate notabat ⁊ deuotionē gēnū quas vt canes abhomisabantur deuotioni eoꝝ p̄ferebat creuit zelus. creuit ira. creuit inuidia. Et ꝙ dñs de eis diserat ⁊ reſlabatur ꝗbo. hoc ipſi oūdunt ⁊ tentantur facto mala ꝓ bonis retribuēdo. Uñ ((surrexerūt)) ⁊ eū tanq̄ dignū morte ((extra ciuitatē)) suā nazareth ((eiecerūt)) vt illū interficerent. Uñ dicit Ambr. Nō mirū si p̄diderunt salutē q̄ de finibus suis eiecerunt salutē. Dñs aūt q docuerat exēplo sui omnibꝰ cōia fieri nec volētes repudiat nec inuites alligat nec ejcientibus reluctatur nec rogantibus deest ((Et duxerunt illum vsq̄ ad supciliū montis super quem edificata erat ciuitas eoꝝ. vt p̄cipitarent eum)) Nazareth quidem edificata erat sup montem. sed non in cacumine. vnde extra ciuitatem ad cacumē duxerunt eum ad p̄cipitandum. In quo sm Bedam. iudei discipuli peiores diabolo magistro suo ostenduntur. quia ille verbe tentans ait. mitte te deorsum. isti facto de supercilio montis eum mittere ⁊ precipitare conabantur. ((Jesus autem)) virtute diuinitatis qua poterat se seruare illesum quando volebat ((transiens per medium illorum ibat)) ⁊ descendit de monte nō visus ab eis quos deserebat mente furentium subito per deum mutat vel obstupefacta. Et enim quādo vult. capitur. quando vult labitur. quādo vult suspendūtur. quando vult. non tenetur. Quod capitur ⁊ tenetur a paucis. voluntatis est. ꝙ a populo non tenetur ſz trāſit. maiestatis est. Non ergo resistit nec se vindicat. docēs nos in hoc. vt nō q̄ramꝰ vindictā de iniurijs nobis factis. ḥ ꝓ medium inimicoꝝ transiens. canes ḥncinde latrantes ꝓtemnit: malens eos sanare q̄m ꝓdere. vt cessatā videntes suaz nequitiam deinde desisterent ab eius morte. Tunc enim euadere voluit: quia penitentie locum adhuc illis reseruabat. ⁊ q̄ nondum hora passionis eius venerat. nec tunc in loco passionis erat. ⁊ q̄ hoc genus mortis q̄ crucifigendus p̄cōiz abatur) non elegerat. Adhuc ostenditur ibi locus qui dicitur pre-

ceps. ⁊ salus dñi. ſ. ꝓ miliare a nazareth contra meridiem versus hierusalē. Ubi sm Bedam. cuz dñs de manibus illoꝝ elapsus per mediuz illoꝝ de rupe descenderet atq̄ in ipsa rupe latere vellet: subdito ad tactum dñi ce vestis. saxum illud subter fugit. ⁊ istar cere resolutum quendam sinum quo dñicum coꝛpus reciperetur efficit tante vtiq̄ capacitatis quante ipsum dominicum coꝛpus extitit quantitatis in quo vestigia pedum ⁊ vniuersa liniamenta. ⁊ ruge vestis que a tergo domini fuerant veluti de manu sculptoris ī pressa seruantur. Saxea durities sub descendente recedit. ⁊ quasi nolens ledere ei cedit. ⁊ sub pedes pressa emollescit. Mira res. Lapis emollescit. ⁊ ipse homo emolliri. nescit. sed lapidescit. Agnoscit dominuz lapis emollitus. ⁊ ipse homo a quo erat cognoscendus erat fortius. Et notandū quod quattuor modis est domino mors intemptata. Quidam enim temptauerunt eum perimere gladio sicut herodes. quidaz precipitio sicut hi nazareni: quidam lapidatione sicut in templo iudei. quidam crucifixione sicut in passione ēt iudei. Adhuc ēt xp̄s spūaliter crucifigitur in nostra recidiuatione. lapidatur in nostra obduratione precipitatur in nostra desperatione. gladio permittitur in blasphematione.

Oratio.

O Omine iesu xp̄e. q̄ sic ad oia te humiliasti obsequia. vt nec officiuz lectoris suscipe dedignareris. ac tādē post doctrine beneficiū nazarenis humiliter ꝓpensuz. mala ꝓ bonis patienter recepisti. cū te ab ipsis p̄cipitare te volentibus duci sine resistētia p̄misisti. da mihi bone iesu hāc gratiā: vt te imitando ad oia humilitatis obsequia me curuare appetam: ⁊ paratū gaudenter exhibeam. da ēt mihi iniurias patiēter tollerare: ⁊ de ipsis vindictam non querere omnesq̄ meos aduersarios ex coꝛde diligere. ⁊ eis beneficia exhibere. Amen.

¶ De decollatione Joannis Baptiste. Capitulum. lxvj.

P Ost hec autem immi

nente paschali festiuitate. passio ⁊ mors Joannis Bapti. est subsecuta. ⁊ ponitur motiuū contineno multiplicem culpam. Herodias enim timens ne predicatione Joannis herodes peniteret. ⁊ ipsam fratri redderet cum quo non sine periculo remaneret: ideo cogitauit modum quo interficeretur Joannes absq̄ seditione populi. ⁊ herodes consciꝰ fuit eiusdem doli. Cum igitur

herodes)) tetrarcha qui aliqs. Rex dicitur non a regia dignitate. sed a regendi officio natalis sui celebraret coram ((principibꝰ ⁊ primis galilee. saltauit filia herodiade)) i. tripudiauit in medio: vt videret ab omnibus: ⁊ ḥ fuit ex diſpositione matris. ⁊ herodis ((placuit herodi)) ꝙ tū deberet erubescere. qz signum fuit impudice filie: ⁊ dissolute. ((⁊ cū iuramēto promisit ei dare q̄cquid abeo peteret.)) Scōm Piero. ad hoc fone iuratuit. vt hoc occasionem apparentem ad occidendū Joannem ⁊ reprimendū populi seditionem haberet: vt videretur facere inuitus ꝙ faciebat ipſōtaneus. ((Et premonita a matre petijt)) pro munere ((dari in disco)). i. scutela ((caput Joannis Baptiste.)) Est enim in hoc loco discus vas rotundū desuper extensum. Quandoq̄ etiaz mensa interior discus dicitur. ⁊ aliquando mappa seu mensale discus appellatur. Unde ⁊ animalia dicuntur Petro apparuisse in disco: qui in actibꝰ apoſtoloꝝ linthеū vocat. Unde Crisо. Nec est mulier antiqua malitia. que adam eiecit de paradisi delicijs. hec celestes homines facit terrenos ḥ humanū genus mersit in iſernū hec vitam abstulit mūdo pp vnius arboris pomū. hec malū fecit ꝙ homines iducit ad mortem. hec inuenit vez laborem ⁊ pressuram q̄ nūc occidit Baptistam. deiecit puericiam. perdit iuuentutez. alliciat. ingetat mortuam senectutem. ((Et contristatus est rex)) simulatorie non vere: vt postea videret impiere coactus. ꝙ disposuerat facere voluntarius. Dicitur ergo contristatus. i. tristari visus: quia sm Bedā dissimulator mentis sue tristitiam preferebat in facie. cū tamen letuiam haberet in mente: scelus excusabat iuramento vt sub occasione pietatis magis ipe fieret. Et ideo per ipm herodē significantur illi ꝙ sub spē religiositatis machinant opus facere malignitatis. Per herodiadē vero significat luxuria: p saltatricē dissolutio libidinosa. p quas Joānis. i. hois gratiosi frequēter procurat mors spiritualis ⁊ aliquando coꝛporalis. Rex vero ((noluit eā contristare pp iusiurandū)) ꝙ tamen non erat obseruandū qz sm Isidoꝝ. nō est iuramentū obseruandū vbi malū incaute promittit. ⁊ in malis pro missis rescindenda est fides. q. d. Rex. Non est ex malicia ꝙ ego facio sed pp iusiurandū ꝙ transgredi nō ḷz. fuit enim dolosus in promittēdo ⁊ sacrilegus in soluendo ((⁊ ppter simul recūbentes)) coram ḡbus publice iuramenta vt oēs fierēt sceleris sui cōsortes nō correctores nō resistentes. Ecce q̄m de facili peccatū transit de vno in omnes: similiter etiaz

qui ludū ⁊ spectaculū illud inspiciebāt consortes sceleris cū facientibus fiebāt. Nam sm Crisо. Sicut si nō essent ispectores nō vtiq̄ essent q̄ talia exercerēt. ita q̄ sunt ⁊ ipsi coꝛ que fiūt ignē vel scandalū sentiūt. O q̄m multi subditi hodie picturant in ꝓficiēcia ⁊ anima ꝓpter p̄sidentiū facta minus iusta. ((Ad hiſtoq̄ speculatorē)) qui ex officio portabat speculum quo amputabant capita dānatoꝝ)) ⁊ decollauit ioannē in carcere)) occulte p̄o vitanda populi seditione ((⁊ attulit caput eius in disco)) cruentas epulas in luxuriosuz cōsiliuz ⁊ taz digno seculo indignū ((⁊ dedit illud puelle)) in premiū saltationis sue ((⁊ puella dedit)) in ludibriū ((matri sue)) vt illi mortuo illuderet. q̄ suū incestū reprehēderat: ⁊ vt in sua potestate linguā haberet que illicitas nuptias arguebat. Ecce quattuor crudelia: magna enim crudelitas ꝙ sanctū caput est decollatū maioꝝ ꝙ allatū ⁊ homicidiū ostentatū ⁊ ad huc maioꝝ ꝙ saltatrici datū: sed maxima ꝙ i potestatē adultere assignatū. Cōtinuāte itaq̄ herode pauloante horam diei nonā. Sāctus ioan. Bap. est decollatus in custodia. clamādo voce magna. Dñe deus meus tibi cōmēdo spiritum meū: ⁊ nudus sub aere admodū despectiue iacuit expositus spectaculis. donec tollerēt a discipulis. Per hoc ꝙ in cōuiuio iussus ē ioānes decollari ad saltatricis: ⁊ sue matris adultere petitionē ostenditur: ⁊ multa mala fiunt ꝓpter crapulam ⁊ mulieruz maliciam. Unde in ecclesiastico. Uinum ⁊ mulieres apostatare facit sapientes. fz Remig. In herode minus peccatū factū est causa maioris peccati. Nā quia libidinosam voluntatē nō extinxit. Ideo vsq̄ ad luxuriā puenit: ⁊ q̄a luxuriā nō cohercuit. ad reatū homicidij descēdit. Sed ꝓtra herodis impietatem ioannē ꝓpter veritatē decollauerat. ⁊ in sepultū reliquerat: cōmendat discipuloꝝ religiosa ⁊ officiosa pietas: quia hoc ((audito venerūt ⁊ tulerūt coꝛpus eius)) de carcere: ꝙ rex ipsis reddi iussit ((⁊ sepelierunt illud)) reuerēter vt vocuit: ⁊ venientes nunciauerunt iesu scilicet passionem ioannis ac etiam opera ⁊ doctrinam. In omnibus vero ostendunt discipuli deuotionem suam ad magistrū: ⁊ ꝙ venerūt velociter ⁊ tulerunt reuerenter ⁊ sepelierūt humaniter ⁊ ꝙ nūciauerunt cōpacienter. Isti erant discipuli ioannis qui ad xp̄i discipulatum transierūt. huius enim pietatis officio transire in xp̄i societatem meruerunt. Unde Crisо. Tu autez mihi intēde: qualiter discipuli ioannis iam magis familiares facti sunt iesu. Ipsi enim sunt: quia annūciauerunt quod factum est de ioanne ⁊ vni-

uersos dimittebat ad ipsuz psugiū. Dic
ro. ꝛ Josephū Joannes occisus est in seba
ste vrbe palestine. que olim dicta est samaria
vbi herodes fecerat domū regiam: sed sepul
tus ē in matheronta oppido arabie trās ior
danē in sorte duaz tribuū ꝛ dimidie. Sed
hoc videt ꝓtrariū ecclesiastice hystorie. in qua
dicit ꝙ in matherōta sit occisus: sed in seba
ste sepultus. Caput vero fecit herodias i hie
rusalē deferri. ꝛ ibidē iuxta herodis habita
culū caute sepeliri. tunēs ne ꝓphēta resurge
ret. si cū corpore caput sepultū esset: qđ post
ea reuelatione B. Joan. duo mōachi inuene
runt saccis cilicinis inuolutū vellib⁹ ((vt est
mos)) quib⁹ in deserto fuerat indutus ꝛ in
hierusalē inter helyam ꝛ abdiā ꝓphās fuit
sepultus. Decollatus est autē Joannes non
eo die quo decollationis eius festiuitas cele
bat: sed circa dies azimoz pasce videlicet.
in anno passionē xp̄i precedēte: cum iaz vno
anno detinuisset in carcere. Oportuit autem vt
ꝓpter dūica sacramenta passionis ꝛ resur
rectionis xp̄i minor. i. Joannes cederet ma
ior. i. xp̄o: ꝛ ab hoc decollatiōis festiuitas fuit
alio tpe fieri instituta. i. eo die quo caput ei⁹
inuentū est siue eleuatū. Unde aut Aug. factū
est Joanni qđ ipse pdixerat. De dño. n. ieſu
xp̄o dixerat. illum oz crescere: me aūt minui.
Iste minutus est in capite ille creuit in cru
ce. sm Greg. Decollatio Joannis mineratio
nem fame illius que xp̄o a populo credebat
ſsinuat. sicut exaltatio saluatoris in cruce pie
tā designabat fidei: qz ꝛ ipse ꝙ pauus a tur
bis ꝓphā esse credebat. dūs pphaꝝ ꝛ dei fi
lius a cūctis fidelib⁹ est agnitus. Unde Joā
nes qđ oportebat minui. cū diurnū lumen
decrescere incepit. natus est dūs autē eo tēpo
re quo dies crescere incepit. Ubi Hiero. Hoc
tanta literā factū sit. nos autē vsq; hodieccr
nimus. in capite Joannis ꝓphē. iudeos xp̄s
qui caput ē ꝓphetaꝝ pdidisse. Et itez. caput
legis qđ est xp̄s de corpore abscindit ꝓpter
deest iudaico populo: ꝛ dat gentili puelle. i.
Romāe ecclesie: ꝛ puella dat matri siue adul
tere. i. synagoge crediture in fine. Corpus Jo
annis sepelit caput in disco collocat. ista hu
mata tegit spūs in altari honorat ac sumit.
Dec hiero. Joānem etiā incarcerat. quando
ei caput. qđ bona que habet de se nō a deo
habere presumit. Cōspice nunc ioannē reue
rēter. qualiter ad tussim vili speculatoris col
lum parat humiliter genua flectit: ꝛ gratias
deo agens ceruicē extendit: ꝛ pacienter ictus
sustinet. quoq; caput totaliter abscindatur.
Sanctus ergo dūi precursor: qui ante faciez
eius baptismū in aqua preparauerat bapti
zando. ꝛ baptismū in lachrymis cōpunctio
nis ꝓdicādo. mō ꝓparat baptismū in sangui
ne passionis inocēdo. Ecce quō vadit Joā
nes amicus intimus dūi ieſu ꝛ ꝓsanguineꝰ.
ac dei maximus secretarius. ꝛ qualiter talis
ꝛ tāt⁹ vir impetrante nequitia. ac si esset vl
timus malefactor occubuit. O impietas
o crudelitas. iustus decollatur. fit caput eius
precium saltationis. in disco affertur: gule
tibus apponitur. magnū quidem sercuium.
sed horribile ad viuendū. Unde Crisso. Ho
die nobis Joānis virtus. herodis seritas cū
refertur. concussa sunt viscera. corda tremue
runt. caligauit visus. hebuit intellectus. auris
git auditus. Et qđ ꝓsat in sensibus huma
nis quando virtutuz magnitudinem operit
criminū magnitudo? Joānes scola virtutuz.
magisterii vite. sanctitatis forma. norma iu
stitie: virginitatis speculū. pudicitie titulus.
castitatis exemplum. penitentie via. peccato
rū venia. fidei disciplina. Joānes maior ho
mine. par angelis. legis summa. euangelij san
ctio. apostolorꝝ vox. silentū prophetaꝝ. lucer
na mundi. ꝑcursor iudicis. xp̄i mediator. te
stis dūi. tertius medius trinitatis. Et hic tan
tus datur incestui. traditur adultere. adijcit
saltatrici. Aperito ergo cōcussa sunt viscera:
corda tremuerūt. Et itez. Deꝰ aūt sustinuit:
ꝛ iusti amplius coronās. ꝛ his ꝙ postea in
iuste patrimī multam derelinquens mitiga
tionē. audiamus igitur gemmaꝝ in virtute ve
nientes. mala patimur a permitiosis hoibus.
eterni deus tunc sustinuit. cū qui in heremo
cum qui in zona pellicea. cuz qui in cilicino
vestimento. cum qui prophetaꝝ prophetarum
maior erat. cum qui nullum maiorem habe
bat. occidi a puella incontinente. ꝛ corrupta
meretrice. ꝛ hoc leges defendentes diuinas.
Dec itaq; cogitantes: feramus vniuersa viri
liter quecunq; patimur. Quis enim nō vtiq;
horresceret sacrū illud caput sanguine stillās
videns in cena proponimus? Si enim nos au
dientes hec horruimus. quid dignum erat
visu illum tunc operari. quid pati eos: qui si
mul recumbebāt. nouiter occisi capitis san
guinem stillantes videntes in medio conui
uij. Sed nō iniquus herodes. neq; abhomi
nabilior eo mulier. neq; sanguinis voratrix
filia passa est aliqđ ob spectaculū istud. Dec
Crisso. Uū ꝛ Grego. Nō sine admiratiōe gra
uissima ꝓpendo ꝙ ille ꝓphetie spūs. intra ma
tris vterum repletus. quo inter natos mulie
rum nemo maior surrexit. ab infigo in carce
rē mittitur. ꝛ ꝓ puelle saltu capite truncat:
ꝙr tāte sanctitatis ꝓ risu turpiū monitur.

Nunqđ nos credimus aliqđ fuisse in eius vi
ta: ꝙ illa sic despecta morte tergeret? Si qñ
ille vel in cibo peccauit: locustas solū mō ꝛ
mel silueſtre edit? Qñ quersationē sua offen
dere potuit. ꝙ de heremo non recessit? Quid
est ꝙ cipotens deꝰ sic vehementer in hoc se
culo despicit. quos sic sublimiter ante secula
elegit. nisi qđ pietati fidelium ps. qñ iccirco sic
eos ꝑmit in infimis. qz videt qđo remuneret
in sūmis. ꝛ sortes vsq; ad despectū deiecit: qz i
tus ad incōprehensibilia pducit. Hinc ergo
vnusq;sq; colligit qđ illic passuri sint qui re
probat si sic cruciat ḣ quos amat. Dec Bre.
Mortuꝰ est igit Joannes pro xp̄o. qz pro ve
ritate. Unde Greg. Neq; enim Baptista Jo
annes de confessione xp̄i. sed de iustitie verita
te regnitus occubuit: si qz xp̄s est veritas. ic
circo vsq; ad mortē pro xp̄o. qz. i. pro verita
te pcuit. Et quo ps. ꝙ non solū pro fide: si
etiam pro veritate iustitie martyr qs efficit.
Uñ dicit Aug. ꝙ cū mors pro veritate iusti
tie suscipit: martyres facit. Unde ꝛ in Eccle
siastico dicitur. Certa vsq; ad mortē pro iu
stitia. Martyrē. n. nō facit pena. si cā. i. mors
ꝑ xp̄m discepta. Ubi nota. ꝙ multis de cau
sis pōt qs martyr fieri. i. pro iustitia: vt abel.
pro lege: vt machabei. pro assertione veritā
tis. vt Isaias ꝛ Hieremias. ꝑ arguitiōe pec
cati vel ēt assertione veritatis. vt Joānes Ba
ptista. pro salute populi: vt xp̄s. pro fide chri
sti vt Stephanus. pro christo. vt innocentes.
pro libertate ecclesie. vt Thomas cātuarien
sis. Et nō solū mors pro veritate ꝛ aliis pdi
ctis causis suscepta. si ēt vera in aduersis pa
tientia martyrē facit. Uñ Greg. duo quippe
martyꝝ genera. vnū in mente. aliud in mem
bre simul ꝛ actiōe. Itaq; sine ferro martyres
esse possumus. si patiētiā veraciter in aīo cu
stodimus. Patiētia aūt vera. sm eūdē Bre.
est iniurias fortiter sustinere ꝛ postea vindi
ctā non q̄rere. sed ex corde ei ꝙ mala irrogat
ignoscere. ꝛ ꝓ tra eum nullo dolore morderi.
Ille enī veraciter patiens est. ꝙ ꝛ ipm amat
quē portat. nā tolerare ꝛ odisse nō est virtuo
sā suetudinis. sed velamentū furoris. Ut ēt
dicit Ber. Uera patiētia est. pati vel agere cō
tra qđ libeat. sed non ꝓter qđ licet. Insuper
sm Crisso. Martyriū non sola sanguinis ef
fusione. sed ꝛ abstinentia peccatorum ꝛ exer
citatione ꝓceptoꝝ dei ꝑficitur. Unde ꝛ Ber.
Semper christiani ꝑsecutionem patiuntur.
Dia que in mūdo sunt ꝑsequuntur xp̄ianū.
Si cor sedero paululum. ꝛ corpusculum meū
fuerit robustū. sanitas corporis mei ꝑsequit
animā meā. Quocūq; me ꝓtero persecutio
nibi est. Si videro mulieres: oculus ꝑsequi
tur me cupit. n. interficere animā meam. Si
videro diuitias. si aurū. si possessiones. si dele
ctas corporales. si pulchra vestimēta q̄cūq;
videro. ꝑsequitur aiam meā. adolescentium
libido ꝑsequitur nō. putemus nōn in effusione
sanguinis esse martyrū xp̄ianis ac religio
sis. Si ergo sunt martyria in pacis tēpore.
sunt ꝛ negatiōes. Ego hodie q videor mōa
chus. si rupero ꝓpositū meū. christū negaui.
Et si in pace xp̄m nego. in ꝑsecutiōe qđ face
rem. hoc ergo dico: qz oi tpe sunt martyria.
q̄nt ꝛ ꝑsecutiones. Dec Ber. Sicut ergo pa
cienter sufferre debemus iniurias ab aliis in
nos delatas. ita ꝛ tribulationes infirmitatuz
ꝛ penas: q̄ nobis eueniunt pacienter sufferre
necesse est. Multis enim calamitatū tempta
tionibus mētes bonoꝝ pulsant: ꝛ multis mo
dis a dyabolo tentāt. Sed nō amplius tem
ptat eos. q̄ dei volūtas pmittit: ꝛ si nolentes
tū vtilitati eoꝝ seruit. qñ eos temptatiōibus
suis nō decipit: sed potius erudit. Temptat
aūt eos aliquando ꝙ stimulos paupertatis: ꝛ
cū ꝙ stimulos paupertatis nō pōt eos mouere.
diuitias adhibet ad seducendū: ꝛ dum p cō
tumelias ꝛ obprobria nō preualet: laudes ꝛ
gloriā adhibet. si per salutē corporis nō pōt.
egritudines mittit: ꝛ dū per delectatiōes se
ducere eos nō pōt: ꝙ molestias que cōtra vo
tū eueniūt eos conat subuertere. Infirmita
tes vero etiā quasdam aduersus eos: qui tē
ptandi sunt adhibet: vt ꝙ eas pusillanimes fa
ciens. cōturbet caritatem eoꝝ quā habent ad
deū. Sed q̄nto cōcitatur corpus ꝛ febribus
validissimis inflāmetur. insup etiam si itol
lerabili contritione affligatur. quisquis es ꝙ
hec sustines recordare futuri seculi penas. ꝛ
eternum ignem ꝛ perpetua tormenta: ꝛ hec
cogitans non deficies ad ea que in presen
ti cōtingunt. Insuper etiam gaude quia vi
tauit te deus. Quem enim diligit deus cor
ripit: ꝛ flagellat omnem filium quem reci
pit. Exulta videns cui similis factus es. nam
Paulo apostolo simile donum accipere me
ruisti. qui dixit. libenter gloriabor in infir
mitatibus meis: vt inhabitet in me virtus
christi. Et rursus. Quādo enim infirmor: tūc
fortior sum ꝛ potens. Si frigore. si febribus
castigaris. memor esto quod scriptura dicit
transiuimus per ignem ꝛ aquā: sed eduxisti
nos in refrigerium. Clama etiaz
est vt inducatis in tribulatione dilatasti me. ꝑ
cūm prophetā in tribulatione dilatasti me. ꝑce
ctus enim eris ꝙ huiusmodi tribulatiōes. Si
forte amittis oculos non feras graviter. ex
tollentes enim instrumentū amisisti: sed in
teriorib⁹ oculis gloriam dei speculari stu
de. Surdus factus es nō cōtristeris: qz au-

dñū ranū amisisti. Dan⁹ tue ex aliqua pas-
sione debilitate sunt: ꝫ interioxo patas ḥeas
aduersus inimici tẽptationes. Infirmitas to
tū corpus tuū tenet: sed interiori hominī sant
tas creuit. Nihil.n. aliud est egritudo corpo
ris: nisi sanitas mentis. Si infirmitas talis tibi
fuerit: vt nō possis stare ad orandū ꝛ psallen
duz. nō ꝓtuleris inde: qa ipsa infirmitas orat
pro te. si ieunas. nō tibi inuentas occasionē.
dicēdo qa granatus in egritudinē incurristi:
qñ ꝛ qui nō ieunāt similes egritudines in-
currūt. Inchoasti aliqd boni. nō renocaris ꝑ
impedimenta inimici qñ ieunia ꝛ labores
nobis cōstituti sunt ꝓpter turpes delectatio-
nes. Nec omnia nobis ꝓficiunt ad destruc-
da corporis desideria. Qua ꝓpter dicat nō
murmurare qui patit. si ignorat cur patit: ꝛ
ꝑ hoc iuste se pati arbitretur: qz ab illo iudica
tur. cuius nūꝯ iudicia iniusta sunt. qui ergo
in flagellis murmurat: iusticiā iudicātis ac-
cusat. qz vero iuste recognoscit a iusto iudice
pati qz sustinet. etiam si causam pro qua pati
tur ignoret ꝑ hoc tam iustificat ꝑ qz seipsum
accusat ꝛ dei iusticiā laudat. Igit̄ pro xp̄o: p
fide: pro veritate: pro iusticia viriliter vsq; ad
mortem certemus ꝛ ad sufferendū pro deo
pacienter aduersa nos quottidie preparem⁹.
Et ideo martyres maxime cōmendant: qa
plura sustinuerūt propter amorem dei tẽpta
tiones ꝓtra humanā volūtatez. Nā Eleazar
dum plagis premeretur: ingemuit ꝛ dixit. Do
mine qui habes scientiā sanctam: manifeste
scis tu: quia cum a morte possem liberari. do
ros corporis sustineo dolore: sm aiam vero
ꝓpter amorē tuū libēter hec patior. In mar
tyrio.n. nō debetur p̄miū sm hoc qz ab exte-
riori iligit: sed sm hoc qz pro xp̄o volūtarie
sustinet: qa non meremur nisi ꝑ ea que sunt
in nobis: ꝛ nō ꝑ ea que sunt extra nos sicut
nec demeremur nisi ꝑ ea que sunt intra nos.
Quāto aūt illud qz quis sustinet volūtarie.
difficilius est volūtati sustinere: tāto volūtas
que ꝓpter xp̄m illud sustinet. ostidit firmius
in xp̄o fixa cē. Et ideo excellēt⁹ ei p̄miū de
bet. ad efficaciam quippe merendi tria va-
let. Primū est difficultas operis qz patet in
martyrio: qa vt ait Greg. maioris meriti est
aduersa pacienter tolerare. qz bonis operib⁹
insudare. Secundum est promptitudo vo-
luntatis: quia sm apostolū. ylarē datorem dili
git deus. Et sm Aug. nemo inuitus bene fa-
cit. etiā si bonū sit: qz facit. Tertiū est magni
tudo caritatis: quia ipsa caritas pondus est
sanctuarij: sm qz omnia que in templo erāt:
pōderabant. Et ideo opus tantū in cōspectu
iudicis ponderat. quantum amor vnde pro
cedit. opa aūt bona meritoria sunt triū. s. vi-
te eterne. augmenti gr̄e. remissionis pene.
Primū. s. substantiale p̄miū vite eterne rn̄-
det radici operis. s. caritati. Premiū vero ac
cidentale. s. augmentū gr̄e. rn̄det generi ope
ris. qz optibus excellētibus ꝛ optibus super-
erogationibus meremur maius augmētum
gratie quā operibus alijs. Remissio aūt pe-
ne rn̄det penalitati opis. nāz opera q̄ magis
sunt penalia magis sunt meritoria ad remissio
nis pene. Est enim regula in theologia. qz pe
na pene est resolutoria. Sāctoz igit̄ pugnā
ꝛ patientiā ante oculos ponamus vt singu-
la nobis aduersa ꝛ contraria faciamus pro
deo libētius. aut patiamur. Ait Brego. La
bores p̄cedentiū sanctoz recolamus. ꝛ non
erūt grauia q̄ toleramus. Ait ꝛ Cris. sanctoz
luctaminā in corde nostro sicut in tabula de
scribamus: ꝛ assidue meditemur cōtra oēm
spūalē inimicoz armaturā: ꝛ eoz patiētias
nobis ꝓponam⁹ ad exēplū inuicte virtutis:
vt illic emulantes fortitudinē illoz. similiter
eoz coronā possim⁹ adipisci. quantā illi pa
tientiā in piculis corporalibus oñderūt. tan
tam nos in passionib⁹ irrationabilib⁹ ꝓtinen
tiā demōstrem⁹. Ira vel auaritiā vel in
anis glorie ꝛcupiscentiā ꝛ huiusmodi diui
no timore munitis sensib⁹ repugnātes. ꝛ cō
similia figmēta diaboli destructes in nobis.
Si.n. cupiditatū ꝛ vitioz huiusmodi ignes
vicerim⁹ sicut illi tyrānidis ignē vicerūt: po
terim⁹ iuxta ipsos pari gloria ꝛsituri similes
hēri. Et item speculū ē spūale bonoz virorum
memoria. ꝛ beate vite ipsoz hystoria ꝛ scri-
pturaz lectio. ꝛ q̄ a deo date sunt leges: ꝛ si
volueris semel solū ispicere ad sanctoz illo-
rū imagines ꝛ turpitudinē videbis mentis
tue. ꝛ videbis nullo idigebis alio i liberationē
sordis huius. Etenim in hoc vtile est nobis
speculū. ꝛ facilē facit trāspositionē. Nec⁊ cui
monstrat deformitatē solū. sz trāsponit eam
ad pulchritudinē ineffabilē si voluerimus.
Nec Cris. Ait ꝛ Aug. Ihesū aio attēde.
Attēde apostolos. attēde aiotot martyrū mi
lia. Ibi videbis non solū viros sz ꝛ femineas
postremo pueros. ꝛ puellas nec imprudētia
decipi. nec inigitate puerti. nec piculā timore
frangi. nec seculi amore corūpi. Ita te nō in
uenientē qd excuses. nō solū p̄ceptoz incon-
tabilis rectitudo. sed ꝛ exemploz innumera-
bilis multitudo circūdabit. Nec Augu. Sed
ve nobis miserio. q nec flectimur p̄ceptis:
nec mouemur exēplis. Ut enim ait Brego.
Nos plerūq; a bono opere verba reuocant
sanctos viros a sancta intētione frāgere. nec
tormenta potuerunt nos ad precepta dñica

largiri. nostra saltē supflua nolumus. sancti
nō solū deo suā substātiā ꝓtulerūt. sz ꝓ illo
ꝛ ꝓpriā carnē dederūt. Nec Brego. Et ma-
gna qdē alacritate hoc multi fecerūt. ꝛ illaz
horam antēq; ad nuptias inuitati expectare
rūt. Unde Isaac abbas syrie. Dicit de mul-
tis martyribus. qz in die qua p̄stolabant co-
ronā p̄cipere martyri. si p̄sciebant hoc est ex
reuelatione vel aut aliquo amico suo. in illa
nocte aliqd nō gustabant. sed a sero vsq; ad
mane stabant vigilantes in oratione. glorifi
cantes deū in psalmis ꝛ hymnis ꝛ canticis
spūalibus: ꝛ in leticia ꝛ exultatione sperabāt
horā illā. sicut illi q sunt ad nuptias prepara
ti. p̄stolātes occurrere gladio in ieunio suo.
Nos quoq; qui ad inuisibile martyriū voca
ti sumus ad recipiendas sanctificationis co
ronas vigilemus. nec in aliqua parte nega-
tionis signum nostris inimicis exhibeam⁹.
Nec Isaac. Uides ergo: qz sm doctorum cō
silium. debemus labores ꝛ agones sanctorū
nobis ante oculos ponere in exemplus. Ue
ergo illis qui gesta sanctorum tanq; apocri
fa exufflantes. non solum lege nolunt. sz quā
tuz in ipsis est. nec inter alios legi permittūt.
Et ideo tanq; illegitimi a sanctis patribus i
religione xp̄iana degenerantes. sortem here
ditatis inter filios dei non merent̄. nec meri
ta sanctoz: q ꝑ deo passi sunt eis suffragant.
Contra quos pulchre ꝛ cōgrue in quodam
plogo passiōis. b. Anastasie sic dicitur. Oia
que a sanctis gesta sunt vel gerunt. siqs vo-
luerit studiose perquirere. ꝛ sibi ꝛ plurimis
edificatōis exhibet fructū. ꝛ q̄si arbor fructi
fera nō sine cā ꝓhat terra occupare dum vi
uit. cū ipse suis pomis ornat̄ ꝛ eis q ex eo fru
ctus p̄cipit saginat. Scribimus vt in gestis
inuenimus. qd egerint. qd locuti. quid passi
sint sancti. Ostenditis vos esse catholicos.
q xp̄i victorias libēter legitis. libēter audi-
tis. Interrogo vos. q ista iter apocriphas lite-
ras exufflandas censetis. ꝑ quos stat canon
scripturaz oium diuinaz. Nunqd nō ꝑ eos
q ꝓ ipso canone occidi magis optauere q̄s
vinci. Quid.n. tenuerūt martyres. Fidē cer
tam: q̄ sacris voluminib⁹ certo librorum nume
ro ꝓtinet. Agūt illis gratias apices sacratissi
mi. qz ꝑ eoz p̄seuerantiā p̄seuerāt. Et ideo vo
lunt eoz gesta ꝓscribi. vt in ꝓspectu dei ꝛ ho
minū semp sancti laudent. q in ꝓspectu ire
doloz ꝑ eoz defensiōe tormēta sinania pti
lerūt. Nihil ergo p̄ter scripturas canonicas
recipientes eoz gesta studiose cōscribimus.
ostendentes dogma catholicum ꝑ catholicos
martyres custoditum. exemplū posteris da
mus. edificationem credentibus tradimus.
artē hely xp̄i militibus demonstramus. con
fiat eos qdā nolle pugnare. si necesse fit qui
nolūt legere pugnatores. Imperent silentiū
infideles spectent pugiles diabolicos. q arbi-
tas dūt spectare ꝓtenunt. Nos diuinas virtu
tes loquimur scribimus. p̄dicamus. Prohibe
ant empti. iperēt silentiū timidi. verberet cō
tenentes legentes increpent. libenter hec au
dientes accusent. gloriosos factū milites vul
nera pro iperatoris laude suscepta. pro cui⁹
amore etiam animas ponere libenter opta-
mus. Triūphū christi ac victoriam laboriosi
exercitus. de occultis foras proferimus. Sed
nusquam que illi visibiliter passi sunt. inui
sibiliter nobis excitari quottidie ꝛ negligen
ter pugnantes acrius vulnerari. Ergo vt ar
ma pertractes attende bellantes. da mentez
studijs. vt hostis icipiat te timere. Nec vt su
pra. Uides ergo ipū ḡens sanctoz detractor
ꝛ christiane religionis ipugnator. qz sm hec
dicta tanq; arbor infructuosa terram occu-
pas. dum vinis ꝛ non te catholicum. sed infi
delem esse ostendis. Ideoq; timere habes ne
merito excidaris. ꝛ in ignez mittaris. ac par
tem cum infidelibus consequaris. Da ergo
miser gloriam sanctis vt cum eis partem ha
bere merearis. Oratio.

Beate precursor ꝛ alme Baptista:
O ꝛ magne amice christi Joānes. lu-
cerna lucens ꝛ ardens. ora pro me
misero ad deū patrem misericordiaz. vt cor
meū tenebrosum ꝛ frigidū illuminet ꝛ accē
dat: ꝛ ita vt te imitando. pro christo. pro fi-
de. ꝑ veritate. ꝑ iustitia patienter aduersa su
stineam. ꝛ viriliter etiam vsq; ad mortem cer
tare non timeam: vt post hanc fragilem vi-
tam tuis meritis ꝛ precibus intercedentib⁹.
feliciter peruenire valeam ad regales nup-
tias imaculati agni. quem in almo tuo digno
populo ostenditi. Amen.

¶ De refectione quinq; milliū hominū.
Capitulum. lxvij.

((Um aūt audisset Ihesus)) nece Jo
C nis ꝓp doctrinā veritatis. assump-
tis discipulis ((ascēdit in nauiculam ꝛ
abijt trāo mare galilee)) in montē ē ((deserti
locū seorsuz)) deuotiōi ꝛ doctrine aptū iuxta
tyberiadē ciuitatē galilee: ꝛ ibi sedebat cum
discipulis suis ꝛ vocabat eos. Ut dicit Cri-
so. Ascendit in montē crudelēnos a tumul
tibus: ꝛ ab ea q̄ est in mūdo turbatiōe gesti
tibus: ꝛ ab ea q̄ est in mūdo turbatiōe gesti
re. Secessit aūt ihs ꝛ declinauit herodis ty-
rannidem. non timens mortē: sed qz nondum
venerat hora sue passionis. ꝛ vt pareret in
uenerat hora sue passionis. ꝛ vt pareret in
micis ne homicidiū domini tangeret homi
cidio Joannis ꝛ vt ostenderet ꝑ aliquando

ad tempus est credendum humane malicie. quodq3 licitũ est xpi fidelib⁹ fugere in psecutiõe: vt se seruẽt pro multoꝝ salute ⁊ vt pbe nobis exemplũ vitãde temeritatis vltro tradentiũ seipsos: q2 nõ oẽs eadẽ cõstãtia psecuerant in tormẽtis qua se offerũt torquendos. Secessit etiã vt pbaret fidẽ credẽtiũ. s. sequerent eũ. Uñ seqt. ((Cũ autẽ cognouissent hoc turbe)) simplices. s. ⁊ humiles ac pauperes: nõ sapiẽtes huius mũdi. nõ potẽtes. nõ diuites ((secuti sunt eũ)) nõ in iumẽtis ⁊ vehiculis: s3 pprio labore pedũ ((⁊ pedestres)) vt ardorẽ mẽtis ⁊ desideriũ sue salutẽ ostenderẽt Erubescũt etiã pedestrẽ dñm in equis sequi. ⁊ quadrigis. Minores sequebant: sed maiores psequebant. Adhuc tpibus istis paupes ⁊ populares magis currũt ad sermones: q̄3 diuites ⁊ potẽtes. Circa eos aũt benignitas xpi multipliciter appuit: q2 viscera misericordie in eis expãdit. ((Cũ. n. subleuasset oculos ⁊ vidisset)) eos veniẽtes ad se descendẽs de mõte)) ⁊ obuiã eis exiens cur aliter illos excepit ((⁊ misertus)) in corpe ⁊ aĩa. curauit vt plena fides statim premiũ haberet. Nã quoscũq3 in corpe saluabat. eos pariter ⁊ in aĩa reformabat. s3 Bedã. Per hoc ꝙ dicit cũ subleuasse oculos iesus: dat intelligi: ꝙ oculos non erigebat huc atq3 illuc: sed pudice sedebat attẽtus cũ discipulis suis. Et sm Cri. Nõ simpliciter ⁊ ociose sedebat: sed diligẽter loquẽs eis aliqd: ⁊ eos ad seipsum cõuertens. Quattuor autẽ beneficia fecit dñs se sequẽtibus. Excepit. n. fatigatos. docuit inscios. sanauit infirmos refecit famelicos. p hoc quãtũ deuotiõe credentium letet insinuãs. Hec sunt quattuor bñficia: q̃ dñs spũaliter exhibet seqũtibus eũ. Primo suscipit ad pniam tpibus peccatoꝝ fatigatos scdo illustrat per grãm tenebris peccatoꝝ excecatos. Tertio sanat p iustificationem. iaculũ peccatoꝝ vulneratos. Quarto reficit per internam 9solationẽ. põdere peccatoꝝ debilitatos ⁊ desolatos. Sic etiã debet bon⁹ prelatus facere subditis. s. suscipere dulciter. docere sapienter sanare efficaciter. reficere spũaliter. Qui ergo iter deserta xpm q̃runt: ⁊ nõ fastidiũt. a xpo suscipiũt: ac corpaliter ⁊ spiritualiter si indigent curant. Sed nemo cibũ xpi accipit nisi antea sanatus fuerit: quia post remissionem peccatoꝝ tribuitur alimonia celestis ((erat autẽ proximum pascha dies festus iudeoꝝ)) Istud erat sm festum paschale. ⁊ in eo non fuit dñs in hierusalem. Sicut. n. sũdo legẽ ostẽdebat se esse veꝝ hominem de filijs israel sm carnẽ. sic aliquando premittẽdo obseruationẽ eius ostendebat se esse deum supra legem. Ubi nota ꝙ istud euãgeliũ bis i anno in ecclesia recitatur. s. i quarta dñica q̃dragesime. ⁊ hoc ppter principiũ euãgelij. vbi dicit. erat primũ pascha dies fest⁹ iudeoꝝ. ⁊ in vltima dominica añ aduentũ. ⁊ hoc pp finẽ euangelij. vbi dicit. hic est pphetaq; venturus est in mũdũ. ((Vespere aũt facto)) iam hora redẽdi ad propria ⁊ comedendi preterijt. ⁊ iõ refectio necessaria fuit. In quo ostendit desiderium saluatoris. qd de salute animarũ habebat. quia vsq3 ad vesperam sermonẽ ptrahebat: ⁊ turbarũ deuotio: que dulcedine sermonis dñici tenebantur: nec propter noctez iminentem ab eo recedebant q̄uis alimenta nõ haberet. Tãtũ enim desiderabãt audire xpm ꝙ obmiserant apportare secum alimentũ: propter ꝙ necessarium erat fieri miraculum. Ubi Criso. Turbarum fidem ostẽdit ꝙ dominum etiam famem patientes expectabant vsq3 ad vesperam. ((Cum ergo subleuasset iesus oculos)) misericordie sue ((⁊ vidisset)) miseratiõis intuitu ((q2 multitudo maxima venit ad eũ)) totius mundi significabat multitudinem concurrentem ad xpz. incipit conferre cuz philippo de tante multitudinis refectione qui) sm Criso). Magis rudis fuit ⁊ magis indigens instructione ⁊ cognouit referente Andrea) quod vnus puer inter eos quinq3 panes ordeaceos: ⁊ duos pisces tantuz haberet: quos eo iubente in mediũ attulerũt propter spiritualem refectionem: quam continue a domino habebant. non multũ de corporali refectione sibi curabant prouidere. In quo arguuntur successores eorum. qui de diuitijs sibi prouidere non cessant. Ubi Criso. Addiscimus autem in hoc discipuloꝝ philosophiam: qualiter cõtempserunt escã. Duodeci. n. existẽtes quinq3 panes habebãt ⁊ duos pisces. cõtemptibilia. n. eis erant corporalia ⁊ a spiritualibus possidebant. Oportebat aũt erudiri discipuloꝝ exemplo: quoniã ⁊ si pauca habuerimus oportet tribuere indigentibus. Jussi nãq3 discipuli afferre quinq3 panes. nõ dicunt vnde mitigabimus famẽ nostram. sed obediunt cõfestim. Et fecit turbas discumbere. s. ordinate ad comedẽdũ sedere. super fenũ. s. super herbam agri viridem in quo ostendit. ꝙ locus erat aptus ad sedendũ vbi innuit pbatio fidei turbaꝝ. q2 aliter non sedissent ad comedendũ nisi credidissent miraculum ((. Discubuerunt ergo quinq3 milia virorum)) perfectorũ absq3 paruulis ⁊ mulierib⁹. sm modum. n. hebraicũ. soli viri a viginti annis ⁊ supra numerantur: sed paruuli ⁊ mulieres tacentur. Hoc aũt dicit euangelista vt appareat maius miraculũ. ((Accepit ergo

iesus panes)) ⁊ pisces in manib⁹ gloriosis ⁊ venerabilibus: q̃ vim multiplicãdi habebãt vt sacratissimarũ manuũ tactu multiplicarẽtur ac magna munera datur⁹ pri⁹ in celuz aspexit. vt oẽ datũ optimũ ⁊ donũ perfectũ de sursum eẽ insinuaret. vt patrẽ suũ honoraret ⁊ nõ virtute elemẽtali sed celesti hoc factum eẽ ostenderet. Deinde orauit patri ((gratias agens)) vt ostenderet q̄tũ de nostris profectibus gratulet. Et sm Cri. Ut informaret nos ad agendas semper deo gratias: cũ vel i carne reficimur. vel in anima: ⁊ nõ prius tãgere mẽsaz donec gratias egerimus ei qui cibum hunc nobis prebuit. ⁊ dat nobis escam i tpe oportuno. Similiter ẽt benedixit. vt sua benedictione multiplicarent. sic eniz in principio creationis rerum. hominibus creaturis benedicens contulit illis naturalem virtutem. vt ex se inuicem naturaliter multiplicant cuius benedictiõe semel accepta vsq3 hodie fructificare non cessant in quo dat exemplũ. ꝙ in principio mense debemus panem deo offerre. ⁊ benedictionem supernam super ipsum elicere. ⁊ ꝙ non debemus ad mensam accedere vel cibum sumere. nisi premissa benedictione. ⁊ istam benedictionem (vt creditur) christus aliquibus verbis expressit. quibus creaturam ⁊ sanctificauit ⁊ multiplicauit: sed que illa verba fuerint euangeliste nõ ponunt: quia forte secrete ea protulit ⁊ fregit ingrossas partes non scidit per minutias. vt nos doceret panem nostrum frangere debere. ⁊ dare pauperibus ⁊ sic multiplicata est illa materia inter manus christi frangentis: q2 hoc fiebat virtute deitatis. cuius organuz ⁊ instrumentum est hũanitas eius. sm Cris. Multiplicat panes ⁊ pisces. ad significandũ ꝙ tam mari q̄3 aride dñatur. Fregit ergo ⁊ frangendo multiplicauit deditq3 discipulis suis. s. panes ⁊ pisces multiplicatos. vt ponerent ante turbas. in signum ꝙ data sunt temporalia prelatis pp paupes pascẽdos. ⁊ sic p discipulos distribuit. s. distribui fecit discumbentibus. Officium enim plati est ministrare: ⁊ non ministrari. Ipsos autem panes ⁊ pisces dominus ita multiplicauit vt oẽs pro libitu suo comederent ⁊ multa fragmenta superessent. Unde sequitur ((. Ut aũt ipleti sũt)) q2 oẽs mãducauerũt. ⁊ saturati sunt ꝙ significat celestẽ refectionem. in qua sancti plene satiãtur. dixit iesus discipulis suis vt fragmẽta residua colligerent. Unde postea cibum egentibus preberent. non sic diues epulo fecit. cuius reliquias canes non pauperes comedebant cui hodie multi sunt similes idez vel peius facientes. In hoc quippe ꝙ turbã pauit: dedit nobis exemplũ vt operibus misericordie insistamus: ⁊ licet hoc sit laboriosũ est multum fructuosuz. ((Collegerũt ergo ⁊ ipleuerũt)) de reliquijs ((duodecim cophinos)) hoc est magnas sportas. que circulis p quos brachia inseruntur. in dorso portant. Unusquisq3. n. apostoloꝝ iplet cophinũ suũ vt quolibet vnũ sup humerũ apportãte ineffabile videret miraculũ. Dic dñi miraculũ esse si. de quinq3 panib⁹ ⁊ duob⁹ piscib⁹ quinq3 millib⁹ hoim satiatis nil superesset. Si creuit signũ iuxta admirationẽ: q2 nõ solũ quinq3 millia hoim satiati sunt: s3 ẽt tot fragmẽta remãserũt. Uñ. xij. cophini replerent. hoc ergo ẽt ad euidẽtiã miraculi facit: ꝙ pl⁹ remãsit q̄3 a principio fuit. Et sm Cirillũ. hoc. scĩt est vt hinc eẽt manifesta certificatio. ꝙ opus caritatis in primos. vberem vendicat retributionẽ a deo. Et sm Theo. vt adisceremus q̄tũ hospitalitas põt ⁊ q̄tũ augent nostra. cũ indigentibus subuenimus ((. Illi ergo homines)) aliqd de rõne habẽtes ((cũ vidissent)) potẽtiã diuinã per effectũ pbatã ((ꝙ fecerat signum)) alias nõ auditũ: in quo probauit se esse deum: q2 illa multiplicatio per heliseum facta multum deficiebat ab ista ((dicebant)) magnificantes deum ((q2 hic est vere ppheta)) immo sm Aug. ipse domin⁹ pphetarum de quo dixit moyses. s. prophetam suscitabit vobis dñs de fratribus vestris: tanq3 me audietis eũ sm legis dictũ ventur⁹ ẽ in mũdũ ad ipsum saluandum. sic autez non venerũt alij prophete: sed solum ad denunciandum istius aduentum. Ubi sciendum ꝙ xps promissus erat in lege tanq3 propheta ceteris excellentior. Et ideo viso miraculo predicto populus confessus est illum eẽ de quo loquitur predicta scriptura: ⁊ sic confitebatur esse veꝝ xpm. Cõspice igitur dñm iesum qualiter indigẽtib⁹ misericorditer cõdescendit ⁊ subuenit. ac omnia ordinate fecit: ⁊ qualiter illos comedentes aspicit. ⁊ in eorum iocunditate letatur. ⁊ quomodo illi super isto miraculo admirantur. ⁊ vnus ad alterum inde loquitur dicentes quia hic est vere propheta ⁊ plura alia ad laudem eius pertinentia. Letatur ⁊ cum gratiarum actionem manducant. nõ solum corporaliter cibum sumentes: sed etiã mentaliter saltem aliqui ex his refectionem perficiẽtes sta ⁊ tu a longe famã desiderij ⁊ miseriam lachrymis prode. manũ tãq3 mendicus extẽde: si forte de dei donis ⁊ beneficijs saltem modicũ quid merearis accipere. Ubi 9siderãda est parsimonia victus discipuloꝝ xpi. in duobus. Primo in qualitate. quia pane ordeaceo vtebantur qui est cibus iumen

tuā. Secūdo in quantitate quia duodecim vi
ri & xpo cū eis & forte nōnulli de alijs discipu
lis eos cōmitati. nō nisi quinq̄ panes ordea
ceos habebant. in quo notat mira inopia xpi
& discipulorū quod paucos panes habebant
& viles. vnde & frequēter cū dño passi sunt
famen. In quo etiā apparet qualē carnē
lem contempserunt solis spiritualibus intēdentes. Unde Crisostomus autē hunc gu
luptan attendimus. que comedebant mira
biles viri illi & magni. & quantitatē eorum q̄
inferebantur: & vtilitatē mense eorum. Et ite
rū Johannes panes ordeaceos eē dicit. non
inaniter hoc enarrans. Sed tumorem pre
ciositatis erudiens nos cōculcare. talis etenim
prophetarum mensa erat. Et tulsit eos super
fenum facere prophetari turbas erudiēs. nō
enim nutrire corpora, solū volebat. sed & aias
erudire. Et a loco igitur & a nihil amplius pa
nibus dādo & piscibus. & ab apponendo om
nibus eadē & faciendo cōmunia. & nihil alte
ri plus prebendo. & humilitatē: & parimoniā
& caritatē. q̄ omnia estimarent communia
eos erudiūt. Et quod videbatur in heremo
iudeis esse mirabile dicebant quippe. nunqd
& panem pōt dare vel parare mensam in de
serto: hoc per opera ostendit propter hoc & i
deserti eos ducit: vt sine omni suspitione
fit hoc miraculum. & nullus estimet ex ca
stello aliquo prope existēti inferri aliquid ad
mensam. Dec Crisō. voluit etiam in deserto
hoc miraculum facere. vt significaret se esse
illum qui. xl. annis pauit populum in deser
to qui patribus erat promissus. Ihesus in signū
futuri. quia in regione & fame multorum vbi
nec seminatur nec metitur. pascit deus seruos
suos. vnde sm Theophilum addiscimus ex
miraculo perpetrato non fieri pusillanimes
in coartationibus paupertatis. Et bene pa
nibus pauit ordeaceis quia panis delicatōrum
hic sed in futuro est gustandus. Quoties āt
dominū leginus ex paucis panibus multas
hoium turbas pauisse notandū est mirāduz
q̄tū venerandū. Nō est mirū q̄ pauit. q̄ po
tuus venerādū. q̄ facere voluit. Qui enim
ex nihilo cuncta creauit. Non est mirum
si ex paucis panib⁹ multas turbas pauit. mi
stice p quinq̄ panes quinq̄ libri moysi. p duos
pisces pphete & psalmi intelligūtur. In his
enim tribus scilicet lege. prophetis. & psalmis
totū vetus testamētū cōprehendit. Per quin
q̄s aūt milia virorū dūm sequentium designā
tur actiui. omnes quinq̄ sensib⁹ & exterioribus que possident bene vtentes: p mulieres
& paruulos significantur infirmi nondū
pugne idonei. qui numero sunt indigni. Hi
ergo predicti recte quinq̄ panib⁹ alunt. ga
lateos necesse est legalib⁹ adhuc preceptis uti
tui: nam qui mundo ad integrū renunciāt
quatuor sunt milia & septē panib⁹ refecti. hoc
ē euāgelica perfectione sublimes & spūali sunt
grā docti. Cū ergo in hoc cōuiuio dīt tantū
modo viri fuisse dicūtur. mistice monemur:
vt si quā suauis sit dño gustare desideramus
viri. i. fortes extra temptationes sim⁹. Vir. n.
a viribus dicit. & virorū uoie illos scriptura
sancta designare cōsuevit. q̄ vtiliter tēptamē
ta vicerunt. Qui ergo cenā dīni manducant.
virtute mentis & sensu viri esse debent. non i
cōcupiscentijs emolliti sicut femine: nec pue
rilem sensum habentes sicut pueri. Per di
scubitū autē & sessionē corporis intelligit qui
es mentis: q̄ enim a deo spiritualiter pasci &
tiderat. oportet q̄ sedeat. i. a curis superfluis
& p turbationib⁹ conquiescat sm Bedā quo
q̄ super fenū discūbentes dominicis pascun
tur alimentis. qui per continentiā calcatis
concupiscentijs audiendi simplēdisq̄ dei ver
bis operam impendunt. Fenum enim carnē
significat. secundum illud. Omnis caro fenuz
nec ad mensam dei digne sedere pōterit qui
carnem per seruitutem spiritui non subijcit.
Qui ergo vult refici pane gratie spiritualis.
cōgruū est vt sedeat super fenum. idest vt do
muetur corpori suo. & mortificet carnez suā.
Saluator autem non noua creauit cibaria:
sed presentibus benedixit: quia veniens i car
ne non alia quā que lex & prophete predixe
rant predicauit. & ea misterijs gratia grauī
da demōstrauit. Respexit in celū vt illuc viri
gendam mentis acie. ibi lucē scientie doceat
esse querēdam. Sed tripliciter impeditur q̄
ne oculos subleuet ad deū. Primo quando
nimis occupatur circa sensibilia. i. terrenas
diuitias. q̄ tunc oculus sedatur puluere ava
ritie. Secūdo q̄n occupatur circa delectabi
lia. i. circa carnales delitias. quia tunc oculus
excecatur igne concupiscentie. Tertio q̄n oc
cupatur circa sublimia. idest circa ambitiōes
mundanas quia tunc oculus obscuratur fu
mo superbie. Fregit quoq̄ & ante turbas po
nēda discipulis distribuit. quia clausa sacra
menta legis & pphecie. sanctis doctorib⁹ qui
hec toto orbe predicent. patefecit. Quod au
tem turbis supererat a discipulis colligi vo
luit. quia secretiora intelligentie & sacratiora
misteria. que a rudibus capi nequeunt. non
sunt negligenter obmittenda sed a discipu
lis domini. & eorum successoribus diligen
ter inquirenda: & illis qui idonei sunt alios
docere committenda. Nam per coplinos
duodecim apostoli. & sequentes viri apostoli

ci & doctores figurantur: sortis quidem
minibus despecti. sed ignis salutaris cibi i
liquijs cumulati. Coplinis enim seruilia &
rustica aguntur opera & officia. & deus in
firma mundi elegit vt cōfundat fortia. Esi āt
coplinus (secundum Ysidō) vas ex virgultis
factum & vt de iuncis vel viminibus aut fo
lijs palmarum contextum. aptum ad portan
dum purgamenta & ad seruilia opera. Unde
in psal. de Joseph dicitur manus eius in co
plino seruierunt. Sicut autem pauci panes
& pisces fracti in multas reliquias excreue
runt. sic cibus verbi dei: quanto magis distri
buitur tanto magis multiplicatur. Nec a ca
su sed ex diuina dispositione impleti sunt. xij.
coplini secundum numerum. xij. apostolo
rum. nec data sunt turbe fragmenta portan
da sed discipulis: vt per hoc designaretur q̄
fragmenta & reliquie verborum christi per
apostolos erant per mundum portanda. &
per eos corda ieiunia pascenda. qui bene.
xij. esse dicuntur. quia fides sancta trinitatez
in quattuor mundi partibus per eos erat p
dicanda. Unde Ambro. Dic vero panis quē
frangit iesus. mistice quidem dei verbum est.
& sermo de christo. qui dum diuiditur augē
tur. de paucis enim sermonibus omnibus
populis redundantem alimoniam ministra
uit. Dedit sermones nobis velut panes qui
nostro dū libantur ore germinant. Nec am
bro. Moraliter per apostolos intelliguntur p
lati. per quinq̄ panes ordeaceos quinq̄ bo
na spiritualia quibus anima a deo reficitur
in presenti. Sicut enim in domo patrisfami
lias solet esse multiplex panis. s. pauperuz fa
mulorum. filiorum dominorum & amicorū:
sic in domo dei que est ecclesia. sunt diuersa
gña panū spūaliū. Primū ē panis nature &
abstinētie corporalis hic. est panis panper. i.
peccatorū. Nunc. n. panē largitur dominus
etiam peccatoribus qui verē pauperes sunt.
de quo in Gen. dicitur. In sudore vultus tui
vescēris pane tuo. Et in Ysaia. Dabit tibi do
minus panem arctum & aquam brevem. istū
panem debemus pauperibus communicare si
volumus q̄s facta nostra deo sint grata.
Alias enim bona nostra opa deo nō placent
nisi elemosinis ornati sint. secundus ē panis
pnie luctualis hic est panis famulor. de quo
in psal. dicitur. Fuerunt mihi lachryme mee
panes die ac nocte. Et iterū. Cibabis nos pa
ne lachrimaz. & potū dabis nobis in lachry
mis in mēsura. s. pportionē. i. p mō culpaz
q̄s. istū hō delectat⁹ ē i pcis tñ dz se affligere
& pnie lamētio. huic panē dat dñs p prelatos
pēuētib⁹ inducēdo eos ad contritionē & lugēdo
pnias. Tertiꝰ ē panis intellectual & doctrina
lis. hic ē panis filiorū. de quo in euāgelio nō
est bonū sumere panē filiorū. Et in eccle
siastico. Cibauit illum pane vite & intellec⁹.
Dunc panem ministrat dominus fidelibus
per prelatos & curatores. verbum dei semi
nando. vnumquēq̄ pro modulo suo pascen
do. Quartus est panis eucharistie sacramē
talis. hic est panis dominoz. de quo in euan
gelio dicit. Ego sum panis viuus q̄ de celo. de
scendi. Et apostolis. Prebet autem seipsum
homo. & sic de pane illo edat. Dunc panem
dat dñs p prelatos mundis & peccato domi
nantibus: quia immundis & malis nō est dan
dus. Quintus est panis deuotionis interna
lis. hic est panis amicoz. Licet enim paterfa
milias habeat in domo sua panem bonum.
tamen amicis superuenientibus querit me
liorem de quo in Isa. dicit. Erit panis terre
nostre vberrimus & pinguis. Duo autez pi
sces dulcorantes hos panes: sunt spes ve
nie & amor dei vel intellect⁹ & opatio: ga sine
eis null⁹ istoz panū est sapidus. Ihesus vero
quinq̄ panibus & duob⁹ piscibus reficit dñs
aiam in pfti effectiue & prelatus ministerio.
O quā felix aia est illa apud quā inuēti fue
rint isti panes & pisces: vt de ea dicat ē puer
vnus h̄ qui habet quinq̄ pānes & duos pisces.
Per puerum. n. intelligit fidelis anima a puri
tate innocētie puer dicta: que in quolibet fide
li etiā obnoxio pcis. dz p pniam reparī: ad
q̄s assequendū requirūtur quinq̄ panes: &
qui habet illos est vere puer euangelicus.
Est & panis celestis quem sancti manducā
bunt in mensa christi de quo in Luca dicit.
Beatus qui manducat panem in regno dei.
Et de ista manducatione dicit in eodem. Et
ego dispono vobis sicut disposuit mihi pa
ter meus regnū: vt edatis & bibatis sup mēn
sam meā in regno meo. Moraliter āt & simul
& allegorice: & anagogice faciamus: quinq̄
panes penitētie. doctrine & refectionis eter
ne. Moraliter pītie quinq̄ sunt panes. s. pa
nis cōpunctionis ex pfideratione peccati pa
nis afflictionis ex considerationis passionis
xpi quem ille comedit. qui considerando xpi
passionem corde & corpore se mortificando
subijcit panis compassionis ex consideratio
ne defectuū & miseriaz primi panis timo
ris & tremoris. ex cōsideratōe futuri supplī
cij: & panis suspirij & deuotionis. ex pfidera
tiōe dilatatōis celestis gaudij & premij. Om
nes isti pānes sunt ordeacei. iōq̄ sunt cū ama
ritudie sumēdi. Pisces āt duo sūt spes vēie &
dulcedo vite eterne. Allegorice āt pānes doctrie
sūt quinq̄ li. moysi: ordeacei pp hre duritiē fi-

cientes tamen propter spirituales intellectū reficientem. Duo autez pisces sunt dulcedo prophetie ⁊ dulcedo psalmoꝝ. Synagogice vero refectiōis eterne sunt panes quinq̃. ad quos suspiramus: ⁊ ex quibus reficimur in eternis. quoꝝ vnus est pītia dei. secūdus est pulchritudo visionis facie dei. tertius est societas angelorū: inter quoꝝ sortes est sors nostre beatitudinis. quartus est ꝓsortiū sanctorū q̃ cū xp̄o regnant in celis. quintus est dulcedo interne beatitudinis quā hic paruper experimur. In oibus his ordeū est dilatio suspirantis ad ista. Dulcedo aūt duoꝝ pisciū consolantiū certitudo conscientie: ⁊ certitudo fidelitatis diuine. Item primus panis ordeaceus qualis conuenit peccatori vere penitenti. est contritio in corde. secūdus est pudor in ꝓfessione. tertius est ieiunīū in carne. quartꝰ oratio in mente. quintus pietas in opere. Duo vero pisces ꝓdientes ordeaceos panes. sunt timor q̃ capitur in salsissimo mari. i. penis inferni. ⁊ spes q̃ capitur i dulcissimo fluuio paradisi. si cogitas q̃ non sunt cōdigne passiones huius temporis ad futurā gloriam q̃ revelabitur in nobis. Insuper moraliter quinq̃ panes significāt quinq̃. q̃ dñs dat nobis ad spiritualem quinq̃ sensuū refectionem. Primo dat penitentiā. quo pane reficitur vt suo. dū videt oia trāsitoria esse ⁊ caduca. Secūdus panis quē dat sunt ꝑterita quo pane reficitur auditus: q̃ audit q̃ omnia tranſierūt velut vmbra. Et ideo spernis ea. Tertio dat futura. quo pane reficitur odoratus: q̃ cogitat mortes futurā: ⁊ inferni pericula. Et ideo se cōprimit operibus virtuosis. Quarto dat spiritualia eterna. ſ. bona celestia. quo pane satiatur gustus. q̃ ꝓpter amorem eorum omnia contemnūtur. Quinto dat flagella quo pane satiatur tactus: q̃ per flagella mouetur ad dilectionem dei ⁊ contemptū mūdi. Et pisces secūdū istū modū significāt cognitiones q̃ illuminat intellectū ⁊ dilectionem q̃ inflāmat affectum. Cognitio enim tribus primis dat saporem. q̃ cognitio pītia i telligit. futura prouidet ⁊ preterita recordat. Dilectio similiter duabus vltimis dat saporē q̃ diligens deum ꝓ amore ⁊ degustatione celestium ⁊ in flagellis domini delectatur. Hoc aūt facto miraculo: statim compulit dominus discipulos ascendere in nauiculas ⁊ ꝓcedere transfretū ad bethſaidā ciuitatē Andree ⁊ Petri ⁊ Philippi apostolorū vt ab illo loco recederent donec turbas dimitteret sub forma alicuiꝰ benedictiōis ⁊ vale dictionis: volebat enim separare se a turbis. q̃ sciuit q̃ venturi erāt vt facerēt eū regē. Et cō se a discipulis inter quos a turbis querebatur. se parauit. coegit eos. q̃ nō libenter recedebāt absq̃ magistro suo eius societate ⁊ doctrina delectati. Vñ Crisosto. Cum aūt dicat coegit multā discipulorū instantiam ostendit. q̃ nō de facili ab eo poterāt seperari. ⁊ hoc qdem tum p nimiū affectū quem ad eū habebant. tum q̃ solicitabantur qualiter ad eos venirēt. Et Piero. Quo sermone ostenditur inuitos eos a domino recessisse. dū amore ꝓcepti nec pūcto qdem tpis ab eo volūt seperari. Recte aūt ꝗ̃ inuitti ⁊ retractantes apostoli a domino recesserāt ne illo abeūte nauis fragia sustinerent. ⁊ q̃ xp̄s erat ꝓmissus rex futurus ideo postq̃ ꝓfessi sunt eū xp̄m voluerunt ꝓsequenter ipm facere regem. Considerabāt enim qđ ipse q̃ eos satiauit posset eorū necessitatibus subuenire: ⁊ sub tali rege vt debatur eis nō posse egere. Putauerunt forsan illuc sic venisse vt tā regnaret: ⁊ volebāt euenire tpō eius. qđ ipse apud se vsq̃ i finē seculi occultabat. Vbi Beda. Turbe viso tāto miraculo intellexerūt pium atq̃ potentē: ⁊ iccirco voluerūt eum facere regē ⁊ homines namq̃ volunt habere regē ꝓtem ad regendum: ⁊ potentem ad tuendum. Unde ⁊ Crisostomus. Nouit enim eos quia tam facileter multos procurauit. Et ideo sub ipso ociosam ⁊ resolutam ⁊ castri marginosam putabant ducere vitam: qui omnibus habundarent ⁊ nihil laborum vel impensarum impenderent. Et ideo corruptam eorum nouit esse intentionem. ⁊ non consentiens resolute ociositati ⁊ gulositati fugit ab eis: quia q̃uis bonus vellent. tamen non bene voluerunt. Unde etiam Aug. Fugit christus cum eum voluerunt facere regem. Omnia enim bona terrena contemplit homo christus. vt contemnenda monstraret: omnia mala sustinuit vt nec in illis quereretur felicitas. nec in istis timeretur aduersitas. ((Jesus ergo)) scrutator cordiū cognoscens voluntatem eorū. postq̃ ꝓcepit discipulis suis transfretare. ((fugit ipse solus)) a turbis ((in montem orare)) ⁊ gratias patri ꝓ beneficijs agere: ⁊ nobis in hoc formam dare: ita qđ illi non perpenderūt: nec eū iuenire tūc poterūt. Sequere autem tu eū a longe. si forte dignabitur te vocare vel saltez aliquid de reliquijs refectionis ⁊ gratie tibi impartiri. Fugit ergo dominus in montem. idest celeriter ascendit. Noluit enim temporaliter honorari. exēplo suo nos docens vt vanam gloriam fugiamus. ⁊ in bonis que agimus humani fauoris retributionem vitemus. Unde Crisostomus. Cōsiderandū autem quod cū dominus magnā

operaturꝰ dimittit turbas: docens nos nunquam gloriaz: que a multis eſt persequi nec attrahere multitudinem: ⁊ vt dicit Aug. Voluit rex ab hominibus fieri: q̃ humilitatis viam ostendit miseris. dedit itaq̃ nobis exemplum humiliatis: ⁊ fugiendi honores ⁊ acceptandi labores: q̃ quesitus ad regnū ⁊ honores fugit. quesitus ad passionē ⁊ mortem vltro se obtulit. vt scilicet exemplo eius parati simus aduersa tolerāda. cauti ad blādimenta declinanda: ⁊ ne nos aduersa fatigando deijciant. vel prospera emolliendo decipiant crebris precibus a domino implorēmus. ⁊ eius auxiliū inuocemus. Omnem ergo laudem humanam fugias cum honore tanq̃ venenū mortiferū. ⁊ omnem cogitatū suggerentem tibi appetitum cuiuscunq̃ altitudinis sub quocūq̃ pretextu caritatis in ipso principio ⁊ ortu suo. velut caput draconis infernalis tam cito mortifices cum baculo crucis. Prepara queq̃ teipsum ad quecūq̃ obprobria: quecunq̃ aspera: quecūq̃ aduersa ꝓ christi nomine sufferenda: ⁊ in despectu tuo gaudeas. teipsum talez vere ⁊ ex corde reputans qui merito ab omnibus despici debeas: semper tibi xp̄i humilitatem ⁊ durissimam passionem reuocando ad memoriā. qui regnū fugiens crucez voluntarie eſt amplexus omni cōfusione contēpta. Ascendit itaq̃ dñs in montē velut i locū celo ꝓximo remotum: inuens vt ad sublimia vite virtutū cursuo ascendamus. ⁊ celo ꝓximi esse cupiamꝰ ⁊ orare. vt si bene orare volumus. mentē sursum a terrenis leuemus: ⁊ solus: vt nō i strepitu sed in loco geto oremus: ⁊ nos totos ⁊ vires nostras ad deū colligamꝰ. Et bene cōiungit ista duo. ſ. solus ⁊ orare: quia solitudo amica ⁊ vtilis ē orationi. Fm illud. Tu autē cū oraueris intra cubiculū ⁊ clauso ostio ora patrē tuū in abscondito. Habemus hoc exēplū triplex. ſ. a terrenis recedēdi: orādi. ⁊ nobilipsis vacandi. Et est notandus ordo: q̃ oratiōnē ꝓcedit dimissio turbaꝝ. Dimissa enim turba. ſ. tumultu hominū. affectionū. cogitationū ascendit in montē ad orandū ⁊ comitatur solitudo. q̃ solus ascendit cū intentione orandi ⁊ segtur nobilipsis vacatio: q̃ vespere facto solus erat ibi. In quo dat exemplum. q̃ homo post sermonē vel aliud opus bonum. debet a turbis recedere ⁊ tumultibus. ⁊ redire ad locū solitarium. vt ꝓpios defectus extrahunt et quersatione cū hoibus recolligat ⁊ abstergat. ꝓfectus vero si quos inuenit dei gloriae ascribat. ⁊ dz ascendere in montē ad orandū vt deū orando q̃rat. nō. n. dz orare in terrenis desiderijs iacere. Nāz sacra notat eternam dānationem ⁊ gehenne supplicij: sed heu huius seculi peregrinationem ⁊ pīs exilij. Unde Cris. Dec dicto vemp in scripturis dicit de his q̃ nō pūt euare a futuro supplicio. Solent aūt ambitiosi excusando quādoq̃ allegare illud apoturbare dicere. Qui episcopatū desiderat bocirca n[illegible] desiderat. Quibus responderi pōt. giendo [illegible] est bonū: sed desiderare est ascendit. U[illegible]i pōt. qui aurū furat: bonam erudiens no[illegible]aurū bonus res est: sed furari neq̃ fugere mu[illegible]ius ipm opus tanq̃ utrū vtiliter facere. Lo[illegible]at christus vero sum quomodo fugit hon[illegible]i ⁊ vanum commentez orare. videlicet di[illegible] verbis ⁊ cetera fugere. ⁊ ꝓtra ea deū inu[illegible]on est in stadium rit loca solitaria ⁊ vadit ad [illegible] ex quibusdā vigilias longas ꝓpendit. p no[illegible] humanis debus ⁊ se humilians coram patre [illegible]so locus exstor fidelis ꝓ ouibus suis. O[illegible]inet piculū se ſ ꝓ nobis tanq̃ aduocat[illegible]itatem vel diator apud patrē. Orat et. vt[illegible]e de peccādi exēplum. Frequenter inde d[illegible]ceſſe libet. nuit. ⁊ hoc opere cōprobauit. T[illegible] infirmi quantum deus: q̃ sic ei orare [illegible]scepit ⁊ teinquantuz homo. ⁊ sic ei comp[illegible]sortis ꝓ catus noster factus ē. ⁊ ideo ꝓ[illegible]tiū: q̃ matris interpellat. Oratio. [illegible]pi placuit.

Omine iesu christe. fa[illegible]guiter eē d mentis a carnalibus de[illegible]cecitatez renis diuitijs ⁊ a mundi[illegible]em ad tionibus ad te subleuare. ⁊ super [illegible] supra p nalis voluptatis temporalis posſ[illegible]mbuto mundialis glorie discumbere: vt [illegible]r tatiari quinq̃ spiritualium panum re[illegible] fo[illegible]. timore diuini iudicij. horrore pecca[illegible] ⁊ se re contritionis. pudore confessionis: [illegible]ēdūre satisfactionis. ac uebus piscibus [illegible]m tate. scilicet ꝓpositi ⁊ desiderio in me[illegible]. commutandi ⁊ proficiendi. quos puer v[illegible] scilicet humilitas habet. que gratiam ⁊ gloriam mereri solet. Amen.

¶ De ambitione ⁊ quibusdam aliis clericorum ⁊ religiosorum defectibus. Capi. lxvij

Arca premissa medi[illegible]tare ⁊ considera. quomodo dominuo vere ⁊ non ficte honorem regium fugit ⁊ declinauit non sicut illi qui ne apud homines videant recusare ozare q̃ corde delideres vilescant. Sūt. n. multi ⁊ potissime religiosi. qui rant. Sūt. n. multi ⁊ potissime simulatores: sed cuis dignitates se non appetere simulant: sed cus offerūtur manibus ⁊ pedibus promptissimi occurrūt ⁊ leti suscipiūt. sino ⁊ q̃q̃ voti tarie se offerūt. Sūt et ex his alig qui indigniti tubus positi fingunt se velle eas non habere.

cientes tamen propter spirituales intellectū
reficientem. Duo autē pisces sunt dulcedo
prophetie & dulcedo psalmorū. Anagogice
vero refectiones eterne sunt panes quinq; ad
quos suspiramus: & ex quibus reficimur in
eternū. quoq; unus est pānus dei. secūdus
pulchritudo visionis facici dei. tertius
cietas angelorum. quartus est glo
rū q; cū xpo regnant in celis. qui
de interne beatitudinis qualitatis. si ad ho
nerunt. In oibus his. n. de maioribus est
rantie ad ista. Dū
solamur certitud
delitatis diuine
ctus qualis cor
n. est contritio
pfessione. ter
cessus. Ambitio enim est vicium
vero pisces
& radix multorum aliorū vi
timorq; cap
os quippe hec passio sic exce
serui. & spes
que multis alijs manifesta
radit. si cogi videant sicq; in foueā prie cul
nes huius
chēne cadāt. Et quid pdest eis
habitare in
cul' vinearum. seipsos autem
q; panes signumentum sui faciant. Si forte
ad spiritū sibi aliqui ambitiosi sub spē lu
Primo datur: quasi sic melius possent inte
sus. oū videtorum. Quibus Bernar. respon
cūdus pa
Utinaq; quisquis sic intrat si fieri
reficitur
fideliter ministraret. qñ fiducialit
rūt velut
sit. Ac difficile fortassis impossibi
dat fuit
amara radice ambitionis. suauis
cogit
pdeat caritatē. Sed heu cōmuniter
ideo
honor & non onus gloria & non pena
to da
itur: & honoris nomen non virtutis
pane
t. Unde Ber. Curritur a clero passim
run
mni etate & ordine a doctis pariter & in
ge
us ad ecclesiasticas curas tanq; sine curis
la
quisq; victurus sit. cum ad curas perue
nit. Adulti non tanta fiducia et alacritate
currerent ad honores: si esse sentirent & one
a. Gravari profecto metuerent nec cum tan
o labore & periculo quarūlibet affectarent
sulas dignitatum. nunc vero quia sola atten
ditur gloria & non pena: purum esse clericus
erubescitur in ecclesiam leq; viles estimant &
in gloriosos. qui quocunq; eminentiori loco nō
fuerint sublimati. Idem etiā Bernar. quasi
subsanando alloquitur ābitiosum: sic dicens.
Age ergo quoniā durissimū iudicū his qui
presunt fiet: & potētes potēter tormēta patiē
ter ascendit superbia tua semper sequere re
gem tuum. omne sublime videant oculi tui.
Festina multiplicare prebendas. in archidia
conatum vola deinde spira ad episcopatus.
ec ibi quidē requiē habituros: q; sic itur
ad altra. Quo pgrederis miser. Ad
tiorē gradu sic casus grauior. Neq; enim sic
paulatim decides. sed tanq; fulgur impetu ve
hemēter quasi alter sathanas subito deicie
ris. Nec Bernar. Unde & Piero. letamur ad
ascensum: timeam lapsum nō est tāti gaudij
excelsa tenuisse: quāti terrena de excelsis cecī
disse. Nec hy. Timeat ergo ambitiosus & se
corrigat. Nec apud hoies exaltatus & ad tem
pus falsis floreno bonis apud deū humiliē
& in eternū veris pereat tormentis. Quanto
.n. maiori honore sublimatus quis fuerit. tan
to maioris virtutis debitor erit. aut maiori
supplicio subiacebit. Honores enim sunt qua
si quedam ligna ad augmentandum ignem
in futura pena. Unde Crisō. honoris siquī
dem magnitudo his qui non digne viuunt
in honore cumulus incipit esse penarum. hec
Crisō. Et tunc ambitiosus nullam requiem
habebit. Sicut nec in presenti habere voluit.
Cor enim ambitiosi nūq; quiescit: sed vl' ho
norem quem non habet appetit. vel cuius quē
habet amittere metuit. & sic diabolus cor eius
semper mouet & rotat. tanq; molendinum qō
nunq; pausat. Et nota circa hanc materiam.
quod preter symoniam & alia mala que fre
quenter non sine graui scandalo committūt
sunt adhuc quedam mala. quib' hodie mul
ti quasi non mala sed licita essent implicant.
Primum malū est. q; plerisq; antequam vo
centur promoueri ad dignitates & curas ec
clesiasticas per se & per alios solicite querūt
nec vocationem humiliter expectant sed am
bitiose preueniunt. hi male accedunt. testan
te apostolo qui sic ait. nec quisq; sumit sibi
honorem. sed qui vocatur a domino tāquaz
Aaron. Quantuncunq; sufficiens qs fuerit &
virtuosus profecto non erit dignus: si non al
sumatur inuitus. Nam cū quis honoris pri
matū ambit ex hoc solo efficitur indign' qa
indebite presumit. Unde Augu. Status supe
rior sine quo res publica non regitur. & si be
ne administretur indecenter tamen appetitur.
Unde & grego. Uirtutibus pollens coactus
ad regimen veniat. virtutibus vero vacuus
nec coactus accedat. De his qui se & in patri
monium christi ingerunt: sic dicit Bernard.
Audi querelas domini quid super hac teme
ritate loquatur. Ipsi inquit. regnauerunt. &
non ex me principes extiterunt. & ego non vo
caui eos. quid istud temeritatis immo quid
insanie. Ubi timor dei. vbi mortis memoria
vbi gehēne metus & terribilis expectatio iu
dicij. hec bernar. Unde si quis ad primū lo
cū venerit ecclesiae igitur. tollerabile est licet peri

culosum q; (ut ber). non ocō qui vocant ad
ministerium eligūtur & ad regnū. sicut patet
de Saule in regno & de Iuda in sacerdotio
electus a deo: sed si se ingerit procurando se
eligi. damnabile est & pernitiosū omno. Nemo
enim debet eligi vel promoueri seu prefici. nisi ō
quo spiritussanct' inspirauerit aliqn ipsi spi
rituisancto iniuria fit. Ubi nota q; cum san
ctus Ludouicus rex francie a quodam vouo
to quereret. cur episcopi modo sicut olim san
cti non essent ille (ut creditur nutu diuino) re
spondit quia tunc episcopi per inuocationez
& inspirationem spiritussancti ab electoribus
canonice eligebantur. nunc vero per supplī
cationes & procurationes. alias de eis p vide
tur: & ob hoc modo sancti non sunt. sicut olim
comuniter fuerunt. Quo audito rex dixit. qō
decetero nullatenus pro aliquo supplicaret.
Non solum autem qui ad curas & dignitates
se ingerunt in periculo sunt sed etiam qui ad
eas cum delectatione accedunt: vel in eis cū
delectatione perseuerāt. Unde Gregorius.
vnusquisq; superbus rector totiens ad cul
pam apostasie dilabitur. Quotiens preesse
hominibus delectatur ac honoris sui singu
laritate letatur. Unde autem hec vitiorum ra
dix pullulat in corde regentium. nisi ex imita
tione illius qui despectis angelorum societa
tibus dixit. Ascendam super altitudinem nu
bium: & similis ero altissimo. Uñ magnope
re curandum est: vt qui regendis hominib'
presertur. apud se pensēt: quia ad satisfacien
dum districto iudici de sua tantūmodo ani
ma vix sufficit. & quot regendis subditis pre
sto est reddende apud eum rationis tempo
re (vt ita dicam) tot solus animas habet. Nam
cui esse nunc iudicem libet huic videre tunc
iudicem non libet. Numerari enim culpe ne
queunt. que habēde potestatis amore perpe
trantur. hec Grego. non dicit qui iudex est
sed cui iudicem esse libet animum videlicet
non gradum redarguens & ad voluntatem
non ad factum vituperationem referens.
Cui autem videre tunc iudicem non libet de
numero reproborum se esse non dubitet. Si
cut enim electi tunc de visione iudicis gau
debunt quia appropinquat eorum redem
ptio sic & reprobi de visione iudicis dolebūt.
quia appropinquat eorum perditio. Unde &
alio loco euangelij dominus dicit. Ue idest
eterna damnatio vobis scilicet imminet. qui
diligitis primas cathedras. Non dicit qui ha
betis. sed qui diligitis: non arguens eos qui
his vtuntur ex officij ordine. sed eos qui hic
dō habent amant: vel dum non hñt affectant
qō pcedit ex ābitiōe. Ue quippe in scriptura
sacra notat eternam dānationem & gehenne
suppliciū: sed heu huius seculi peregrinatio
nem & pfis exiliū. Unde Cris. Dec vicio re.
semp in scripturis dicit de his q nō pñt eua
dere a futuro supplicio. Solent aūt ambitio
si se excusando quādoq; allegare illud apo
stoli & dicere. Qui episcopatū desiderat bo
nū opus desiderat. Quibus responderi pōt.
quod opus est bonū: sed desiderare est malum.
Sic & dici pōt. qui aurū furat: bonam
rem furat. quia aurū bona res est: sed furari
malū est: Unde apostolus ipm opus tanq;
bonū & fructuosum cōmendat christus vero
ipsum desiderare tanq; malū & vanum con
demnat. Sic ergo patet ex xpi verbis & cete
ris scripturis: qz ambitiosus non est in statu
gratie & salutis. Patet hoc etiā ex quibusdā
rationibus & causis: quia in tot humanis de
fectib' nullus relinquitur ambitioso locus ex
cusationis & per hoc grave ei imminet periculū
pditionis. Multi enim p infirmitatem vel
ignorantiā aut in toto aut in parte de peccā
tis excusant: sed ambitiosus cui preesse liber.
per nullū hoc defendit. nō quidē p infirmi
tatem: qa ducatū gregis libens suscepit & te
nuit. Et ideo tanq; artes in grege sortis pre
ceteris esse debuit. nec per ignorantiā: qz ma
gistertū alioz assumere & tenere sibi placuit.
Et ideo ignorare nō debuit qui magister eē
voluit. Talē ergo. s. ambitiosum & cecitatez
eius valde plangere debemus: qa hoiem ad
dei imaginē factū. ipsum lucifer (vt supra p
Greg. dicit). Imitari videm'. Et qa ambitio
sus in tāto versat periculo. ideo qui sciēter ta
lem eligūt vel promouent. aut in statu suo fo
uent & defēdunt. grauiter deū offendūt. & se
pticipes cū eo in culpa faciūt. Unde timēdū
est cōsentientibus ambitiosis. nec cadūt cum
eo sicut plentientes lucifero ceciderūt eo illo.
Ista maledicta pestis ambitionis totaz infi
cit religionē xpianitatis: & scandalū toti mū
do parturit. nō solū i clericis: sed & in religio
sis. Ue ergo miseris ad quos phariseorum (
quib' dūs ve inuocabat) vicia transierūt: qui
per breue & incertum huius vite sue curri
culum. quo peccata plangere debuerunt. ad
dignitatē & honorem aspirare: vel pro his la
borare seu ēt certare. dei timore posposito
nō metuūt. Scōm malū est: qz sepe carna
les amici in beneficiorū collatione alijs me
lioribus & dignioribus preferunt. quorū pro
motoribus ve dānationis ppheta cōminat
dicens. Ue qui edificat syon in sanguinib'.
Multi enim qui pro amicorū promo
tione & corpus & aiam eternis exponunt in
cēdijs: qui cōuersio pro eoz liberatione ex

crentum digiti vir ad horaz ponerent in tormẽtis. Multis quidẽ prelatis ꝓcurat diabolus amicoꝝ carnaliũ multitudinẽ. vt eoꝝ in carnali affectiõe ꝛ ꝓmotiõe obscuret dignitatẽ ꝛ sanctitatẽ. Sepe nãq; nepotes platonũ ꝛ alij carnales amici qui ante ipsorum prelatoꝝ ꝓmotionẽ nõ apparebant post ꝓmotionẽ nõ apparebant post ꝓmotionẽ eoꝝ apparere incipiunt. quasi vna die. l. ꝓmotionis vari videant. Sed sup hoc põt ecclesia dicere illud. Ysaie. Quis genuit mihi istos. Ego sterilis ꝛ non pariens tranſmigrata ꝛ captiua ꝛ istos quis enutriuit. Ego destituta ꝛ sola ꝛ isti vbi erãt. Sante prelati ꝓmotionẽ. vñ aut q̃ dam. Cũ facior rerum parauerat semine clerus. Ad sathane vocũ incessit turba nepotũ. Vt tales qui in ꝓmotionib⁹ amicos carnales ꝑferant. factis ꝛ operibus suis illud psalmiste dicunt. Hereditate possideamus sanctuarium dei. Et iõ timere ḧt maledictionẽ que ibidẽ sequitur: q̃ non solum ecclesia ꝛ alij: ſz etiam ipsimet sibi ipsis imprecãtur septies cũ orant dicentes deus meus pone illos vt rotam: ꝛ sicut stipulam ante faciem venti. Sicut ignis qui comburit silaã ꝛ sicut flãma cõburens montes. Ita persequeris illos in tempestate tua ꝛ in ira tua turbabis eos. Imple facies eorum ignominia ꝛ ꝗrent nomẽ tuum dñe. Erubescant ꝛ conturbentur in seculum seculi ꝛ confundantur ꝛ pereãt. Vbi nota vt ſionẽ de quodã pontifice nimio ad carnales amicos affecto. questatus post mortẽ ei⁹ ossa est cuidã legato ecclesie in via iam posito. Quodã enim mane cũ idẽ legat⁹ excitatus a somno vellet orare vt conseruerat-subuisus est quidam lectus in superficie aureis tapecijs circũseptus. tricamera vbi quiescebat. I quo residere videbatur ipse destruct⁹. admodũ pontificia ornatus ꝛ in giro ei⁹ multi⁹ degeuere suo per eam prognati ꝛ diuitati choream ducebant ꝛ cantilenas lugubres cantãtes in hunc modum proclamabant. Maledicta promotio ꝛ exaltatio tua. Tu enĩz es perditionis nostre causa. Ille vero circumquaq; respiciens maledictionem similiter eis imprecabatur dicens. Maledicti vos a deo. q; propter vos tarditus sum igni perpetuo. Et hec dicens cooperiorum aureum eleuauit ꝛ ſlãma delecto cum fumo fetidissimo ascendit ꝛ sic visio disparuit. hec autem visio predicto legato. angelo sibi referente ideo ostensa fuit vt ipse a similibus abstineret. quia defuncti successor futurus esset. Post hec quodam tẽpore quidam pontifex alios promotioni carnalium amicoꝝ nimio intentus cũ ex infirmitate in qua per medicos negligetus fuerat mortis esse propinquus. quasi de salute corporis ꝛ anime desperatus. dixit plurib⁹ circumstantibus ꝛ audientibus. Dedici abstulerũt mihi corpus. ꝛ amici animã. Ecce qualẽ retributionem de amicis habent quos sic carnaliter dilexit ꝛ promouit. Sic ꝛ hodie multi religiosi carnalitatẽ nimis sequentes non ea que ſpũs ꝛ dei sunt: sed que carnis ꝛ diaboli sunt in electionibus suis sapiunt: ꝛ magis corpori q̃ alie puidere solicii sunt. Multi.n. potius eligunt bonũ coquũ: q carnalib⁹ voluptatib⁹ eoꝝ satisfaciat. quã virũ deotũ q̃ vti iumentis animarũ ꝓficiat. vt sic simul cũ illo deducant in bonis dies suos: ꝛ quasi de alia vita desperati recipiant bona in vita sua: ac si sic iretur ad astra. Vt tales similes illis ãt de quibus Seneca sic dicit quidam voluptatibus se immergunt. quibus in⁹ inetudinem adductis carere non possunt ꝛ ob miserrimi sunt q̃ eo peruenerant vt illis que fuerũt supernacua facta sint necessaria. Dic etiam talibus applicari põt: q̃ de quodã patre factuꝝ est. Qui cũ quadã vice melius solito refecisset nocte sequenti diabolus sibi assistens vtrem eius similiter quasi manibus cõtractãdo deliuit. ꝛ quasi cum sublanando dixit. Modo bene modo bene. Ille adꝛ diaboli illusionem intelligens. pniam de hoc excessu egit. ꝛ ad ſtinentiã ꝓnctã redijt. Illud etiã verbũ scilꝫ modo bene modo bene. põt dici cuilibet in hac vita prosperate vel delicata viuenti. Et similiter illud euangelij (ꝛ quidem in hac die tua que ad pacẽ tibi. Nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis) scilicet mala futuri tẽporis. Tertium malum est: q̃ plerũq; causa mala mouente ꝛ allicente. indigni ꝛ quãdoq; etiã mali ꝛ hostes xpi ad ecclesiastica beneficia promouentur: ꝛ magis personis q̃ ecclesijs. magisq; vtilitati priuate q̃ communi prouidetur. Nec sunt clerici vel prelati deo sed mundo. Vnde magna cura est multis. vt in domo sua officiales vtiles ꝓficiant. sed parua cura est eorum in domo dei ministros idoneos instituant. q; heu quasi nulla ministrorum xpi est electio. cum tamen ministri hominum sepe cum magno eligantur consilio. Vnde dolor sepe magis inualescentes assuminntur ad statum clericorum. ꝛ ad ecclesiastica beneficia etiam curata q̃ ad statum mechanicorum vel ad aliqua humilime di officia. Qui.n. mechanic⁹ esse voluerit: necesse est vt ad finem officium spectantia sciat vel addiscat. sed pleruꝫ in clericis hoc fallit. Quomodo ergo tales per ignorantiam poterũt excusari. maxime si ad dignitates ꝛ beneficia curata fuerint promoti. Unde Ber. Que ignoscibilia excusare possit homo: qui se magistruꝫ constituit: doctorẽ ipsi pictũ ꝓfitere. Talibꝫ q̃ppe dictum: doctorẽ ipsi pictũ ꝓfitere. Talibꝫ q̃ppe dictum est. Qui ꝓmouet. recte a diabolo supra templi pinnaculũ eleuat: cui diabolus quasi subtrahendo tũc loquitur. (¶ Si filius dei es mitte te deorsum). Jam inter filios dei cõputatus es. iam ab his q̃ te nõ cognoscũt videris esse q̃ nõ es. Facigit aliqd. Unde laudaris vnde gloriosus habearis: ꝛ vnde magnus ab hoibus videaris. (¶ Mitte te deorsuꝫ). Quid enim tã ꝓpriũ diabolo: q̃ suadere vt vnusq̃sq; indignas ecclesie se sibi submittat. Et re uera ḧtales semp deorsuꝫ se mittũt: q; se las diuitias dignitates ꝛ gloriam querẽtes quotidie deteriores fiunt. Promotores etiam talium in quacũq; dignitate quasi supra tẽpli pinnaculũ ꝓstituti. ſt ad ꝓfectionem ꝛ cõſtitutũ diaboli deorsuꝫ mittit quãdo per carnalẽ affectiõẽ: vel aliã causam malã eos recedãtẽ talibus ꝓdecẽdo. eos promouent vel eoꝝ promotionibus acquiescũt. Simia q̃ppe ponitur in tecto ꝛ latro in scalis coraꝫ populo nõ ad sui honorẽ sed ad derisionẽ. sic etiam est dignus in ecclesia exaltato. Unde Seneca. loco ignominie est apud idignuꝫ dignitas. Ut autem dicit Grego. Necesse ẽ vt is qui preest. que exempla subditis prebeat solerter attendat: ꝛ tanto se sciat viuere quanto preesse. Et ideo vt idem dicit. Nõ debet homini ducatũ suscipe. qui nescit homines bene viuendo pertransire. ad hoc eligat vt alienorum culpas corrigat. qui q̃ researe de bent ipse cõmittit. Et itez duarum quippe est vt q̃ nescit tenere moderamina vite fiat iudex vite aliene. Dec Greg. Sic ꝛ hodie apud multos etiam religiosos in electiõibus ꝛ ꝓfessionib⁹ timere dei postponitur (ictus). i. vir bonus ꝛ dignus ac dei amicus. qui se ꝛ alios saluare studet reprobatur (ꝛ Barrabas ꝛ latro insignis) i. malus ꝛ indignus ac xpi hostis. qui se ꝛ alios in ima perimit eligit. Unde qui in talibus ꝓmotionibus faciẽdo vel ꝓsentiendo culpabiles sunt. ipso facto vel consensu cum iudeis dicunt (Non hunc sed barrabam). Et ideo timent taleo ne alienati a tanta salutatione. partem sortiatur cum barraba latrone. Tales quippe fiunt subditis magis in ruinam ꝛ scãdalum q̃ in resurrectionem ꝛ boni exemplum ꝛ hoc fermentum prelatoꝝ corrumpit totam massam subditoꝝ. quia dum caput egrotat cetera mẽbra dolent. Egrotant. quidem sed nõ sanctitatis. quia morbum nolã me tangere habere videntur. ꝛ intacti remanentes per eos quoꝝ interest debitũ nõ corrigunt. Et ideo deus tã apud plures de capite facta est cura

da. de priore posteriori. ꝛ de magistro discipulus. ꝛ vtinam xpi non diaboli. Sed timere habent homines in his culpabiles ne iusticia per eos neglecta. ad supernum iudicem querellam suam dirigat: ꝛ ille voces querimonie eius suscipiens iusto iudicio suo vindictã suã super preuaricatores rectitudinis inducat. Et illud in multis talibus factum nouimus ꝛ adhuc frequenter fieri videmus. sed quidaz miseri sic fiunt excecati: q̃ nec cognoscere defectus suos volunt. Unde talia flagella procedunt. Et ideo sepe grauiora eis superueniunt. Quartum malum est. quia vn⁹ beneficio vno non est contentus. in alienum clericorum preiudicium ꝛ damnuz plura occupare aliquorientibus ipse se pompis ꝛ vanitatibus inebriat. Pauperuz enim necessitatibus subtrahitur. quicquid diuitum vanitatibus accedit ꝛ multitudo seruorum multitudinem pauperum facit. Usi est q̃ cõmuniter dicitur. Quicquid delirant reges plectuntur achiui. Et q̃ peius est interdum vnus ad vnum etiam beneficium minus idoneus plura occupat. ꝛ qui vnicum quis modicuz vix officium implere sufficeret. plurimorum stipendia sibi vendicat. Plura quidem beneficia habentibus partem vagandi ꝛ delinquẽdi materia diuinus cultus ꝛ hospitalitas in ipsis beneficijs minuitur. ecclesiarum cõmodus ꝛ honori detrahitur. que per hoc in spiritualibus ꝛ temporalibus multipliciter collabuntur. Sed cito q̃ tales debeant dispensationem super pluralitate beneficiorum nunquid dispensationem habere poterunt super perpetratione predictorum malorum. Que quidem mala tanta sunt q̃ sola ad damnationem sufficiunt. ꝛ rerũ in infernum detrudere possunt. vbi vnus ꝛ plures i beneficijs erit vnus ꝛ plures in tormentis. Ihos fm Bernar. Supra montem excelsum valde diabolus ascendit: quibus etiã oia regna mundi ꝛ eorum gloriam ostendit: ꝛ ostensa si procidẽtes eum adorant dare ꝓmittit. Et reuera post q̃ auaricie sue consulendo multa beneficia adepti sunt cum adorant. cum colunt ꝛ venerantur eum quasi deum sequuntur ꝛ post eũ in tenebris demerguntur. Ubi nota quedaz exempla de hac materia. Guilelmus parisiensis episcopus in theologia legens. conuocationem fecerat magistrorum. ꝛ proposita q̃stione de pluralitate beneficiorum. sollerti ꝛ longa disputatione probatum est. vno beneficia quomodo vnum quindecim libras ꝓfice valeret. ab vno teneri cum salute nõ posse. Hoc determinauit predictus episcopus. si cõ alij magistri theologie determinauerũt

exceptis duobus scilicet magistro Philippo parisiēs. cācellario. ⁊ magistro Arnoldo post modum ambianē. episcopo. Quid autez predicto Philippo contigerit audiamus. Agonizante in morte. dominus Guilielmus episcopus bon⁹ tāq̄ pastor visitauit. rogāsq̄ eū super singulari opinione de pluralitate beneficiorum cederet: ⁊ omnia beneficia sua vno excepto in manus ecclesie resignaret. Sed renuit dicens se velle experiri. vtrum esset damnabile plura beneficia ab vno teneri. Mortuus est ergo sic ⁊ post paucos dies dicto presbitero ēpo in terra: ⁊ miserabili forma apparuit: dicens inter cetera propter pluralitatem beneficiorum se esse damnatum. Similiter alius quidam clericus magne litterature: apparens cuidam post mortem suam dixit se damnatum ob hanc solam causam. q̄ duas tenuit prebendas. Super hac eadez questione. Robertus romane ecclesie cardinalis ⁊ magister in theologia interrogatus. morti vicin⁹ respondit. Dico iam migraturus a vita. q̄ mortale ⁊ damnabile est plura tenere beneficia. Hoc idem sancte memorie. Petrus cantor parisiēs. ⁊ dixit. ⁊ scripsit. Hoc idem magister Guibardus cameracēs. episcopus. verbo huiusmodi confirmauit. Nollē ingt̄ p totto auro arabie vna nocte duo beneficia detinere. ⁊ hoc pp discrimen incerte vite. super hoc ēt narrante Ber. Quondā dūs pape penitentiario. cū Beate memorie Grego. Papa nonus interrogaretur. si posset de plenitudine potestatis cum plurium beneficiorum detentoribus dispensare. rñdit. non possum: inquit nisi tñ sup vexatione detinentium dispēsare. q̄ forte ideo dixit. q̄ vt visum est plura mala ac peccata grauia ⁊ inevitabilia inde subsequūtur. super quibus faciendis dispensato cadere nō videt: q̄ peccatū in nullo casu concedit. Quis ergo erit sapiens q̄ se satiet. ⁊ tanto discrimini cōmittat: Esto q̄ multi dicāt hoc. ⁊ multi alij in ꝯrariū opinent: hoc solū tñ mortale ab Augustino doctorum maximo iudicatur: cū quis icertitudinis periculo aut mortalis peccati discrimini se cōmittit. Sic ⁊ hodie multi religiosi. non solū grangias sed ⁊ ecclesias. non sine animarum periculo sibi incorporando multiplicare solliciti sunt. exponentes se periculo reddende rationis de alabus ecclesiaꝝ. quaꝝ decimas ⁊ fructus percipiūt. Quitnum malum est: q̄ plerisq̄ in beneficijs non residēt ⁊ fructus eoꝝ percipientes debitū pro his laborem vel seruitū ecclesijs non ipendunt. gaudent ⁊ se iactant: q̄ habent tot florenos sibi apportatos: sed timeant ne sint fluxeni eos ad inferum portantes. Frustra. n. se iactant habere beneficiū vel mercedem. cuius non exhibēt operationem. Sed esto q̄ tales habeant dispensationē sup absentia seu non residentia nūq̄d dispensationē habere poterūt sup peccatis ⁊ malis cōmittendis: q̄ leuitabiliter se quunt ex eoꝝ absentia ⁊ negligentia: ⁊ ideo bene eis est si haberet vicariū in tormentis. sicut excusando se dicūt habere in beneficijs. Qui. n. residere nolunt in beneficijs. timere habent ne residentiam ꝑpetuam faciant in tormentis. Et in hoc magis delinquūt prelati ⁊ curam habentes animaꝝ: q̄ ex illoꝝ absentia maius sequit periculum. Pauci q̄dez ex eis pastorem: sed multi mercenarij sunt: q̄ non lucrū animaꝝ. sed mercedem tpalis cōmodi aut lucri vel honoris querūt. Istis bene ꝯgruit illd. Ber. Ubi ait. ve tibi clerice. mors i olla. mors i huiusmodi delicijs. Pecata enim populi comedis ac si ꝑpria minꝰ sufficere viderent. Sumptus ecclesiasticos gratis habere te reputas: Sed bonum erat magis lodere ⁊ mēdicare. Et itez. Indignꝰ lacte ⁊ lana ꝙuncitur. si non pascit oues. si non vigilat in custodia gregis iudicium sibi manducat ⁊ vescitur. Quid tibi insipiēs delicie sapiūt. q̄d vanitie ille cecos delectāt oculos. q̄bus meritis tam graue iudiciū tam dure temetipsum obligas rationi. Universa siquidem vsq̄ ad quadrantem nouissimū exigeris. Nec Ber. Et itez super illo verbo ꝑphete. peccata populi mei comedent. Quasi dicat. Peccatoꝝ ꝑcia exigūt ⁊ peccantibus debitā solicitudinem non impendūt. Quezdam his mihi de numero prepositoꝝ. q̄ non plus immigilet subditorum exactionibus marsupijs ⁊ vitijs extirpandis: Ubi q̄ orando flectat iram. q̄ predicet annū placabilez dñō. Leuiora logtur grauiora grauius manet iudiciuꝫ. Ministri rēi sunt ⁊ seruiūt antichristo. Denotati icedūt de bonis dñi: q̄ domino honorem non fecerūt. Nec Ber. Sunt aūt q̄dam qui ecclesijs ⁊ ouibꝰ suis proprijs derelictis. alijs deseruiūt ecclesijs vel ꝑdicant populis. sed per hoc de negligentia ecclesiaꝝ ⁊ ouiū suaꝝ non excusantur apud deū: q̄ reddēt rationem de omnibus vsq̄ ad quadrantez nouissimum. Allegant etiam quandoq̄ non residentes. q̄ in ecclesijs eorum sunt rebelles ⁊ tyranni. vel infideles ⁊ huiusmodi. In quo seipsos magis redarguūt. q̄ vident lupuꝫ ⁊ fugiunt: cum ratiōi pro illoruꝫ ⁊ ecclesie vtilitate deberent tunc potius residere. sic ⁊ hodie multi in religione curam animarum habentes clausirū quasi ⁊ carcerē fugiunt: ⁊ cū futuram circū eundo terrā ⁊ perambulando

eam quasi vagi discurrunt: parum timentes q̄ ligatis vagis eoꝝ pedibus proijciantur in tenebras exteriores. Primi quidez religionis patres vrbes ⁊ palatia relinquentes solitudinem petebant. dicentes cū Hieronymo. Oppidū mihi carcer est ⁊ solitudo paradisus sed isti vagi solitudinem deserentes. Urbes ⁊ palatia querūt. quasi intra se dicentes solitudo mihi carcer est. ⁊ oppidum paradisus. Unde talib⁹ bene competit ⁊ de eis scribi posset. q̄d de quodam huiuscemodi post mortem eius. quasi pro epitaphio q̄dam verificato: sic iscripsit. Dum fuit in mundo per mūdū vexit cūdo. Nec postrema dies. Nec sibi prima quies. Sextum malus est: q̄ multi fructibus beneficioꝝ ⁊ bonis ecclesiasticis abuti non metuūt: ac patrimonium ch̄risti ⁊ res pauperum in vsus superfluos. ⁊ illicitos conuertūt. Quantumcūq̄ enim vtiliter in beneficio q̄s laboret. vltra cū victū ⁊ vestitum sibi vendicare non debet. Quicq̄d amplius ē. pauperū est. Unde Ber. sed esto studiose q̄s ⁊ fructuose laboret. viuat de altari: vt alimento ⁊ quibus tegat his q̄ his ꝑtentus sit. Non sup̄biat non luxurietꝫ. denicq̄ non detinetur. nec ex clericatu ditior fiat. non sibi de bonis ecclesie ampla palacia fabricet. nec loculos inde ꝙgreget. nec in vanitate aut superfluitate dispgat: non extollat de facultatibus ecclesie ꝙsanguineos suos aut nepotes ne filias dixerim neptui tradat. Res pauperū nō pauperibus dare par sacrilegij crimē esse dinoscit. Nec. n. ordinauit deꝰ his q̄ euangelio seruiūt. ⁊ euāgelio querere aut hēre delitias aut ornatū. ꝙ viuere ait apostolus ⁊ eo vt videlicet sint ꝑtentialimēta corporis. nō gule irritamēta aut incentiua libidinis. ⁊ q̄b⁹ tegant nōq̄bus ornēt accipe. Et itez. Pauci admodū sunt: q̄ non q̄ sua sunt: q̄rant. Diligunt mūera nō possunt pariter diligere ch̄ristū: q̄ manus dederunt mamone. Intuere q̄o incedūt nitidi ⁊ ornati: circūamicti varietatibus. tanq̄ sponsa ꝑcedēs de thalamo suo. Nōne si quēpiā taliū repente eminus ꝑcedentem aspexeris sponsam potius putabis ⁊ sponse custodē. Unde vero hic illis exuberare existimas rep affluentiā. vestiū splendorē. mensarū luxuriā. ꝙgeriem vasoꝝ argēteorū ⁊ aureoꝝ: nisi de bonis sponse. Jude ē q̄ illa pauper ⁊ inopsꝫ ⁊ nuda relinquitur facie miserāda inculta hispida exanguis. Propter hoc non ait hoc tpe ornare sponsam. sed spoliare nō est custodire ꝙ pdere nō est defendere ꝙ exponere: nō est instruere sed prostituere. non est pascere gregē sed mactare ⁊ deuorare. dicente dē illis dño q̄ deuorant plebē meam: vt cibū panis: ⁊ q̄ comederūt Jacob ⁊ locū eius desolauerūt. Nec Ber. Sic ⁊ hodie multi religiosi bōis monasterij abuti nō verent ⁊ diuitē purpura ⁊ bisso indutū imitando. querūt ad induendū nō q̄ vtilius sed q̄ subtilius inuenitur nō q̄ frigus expellat. sed quod superbie cōpellat. ⁊ cū eodē diuite epulari quotidie splendide volūt. ⁊ pro carnibus a quibus abstinetur studiū suuꝫ in piscibus ⁊ delicijs varijs ponūt. ⁊ ꝙ de quibusdā dicitur. plus in salomone q̄ salomone student q̄ sin prospex nō est delicias resecrare. sed vnam in aliam cōmutare. Usi ⁊ Aug. Qui sic a carnibus se tēperant. vt alias escas ⁊ difficiliorīs ꝑparationis ⁊ pciꝰ maioris inquirant: multū errant. Non enī est hoc suscipere abstinentiā sed inuitare luxuriā. Isti nō intelligūt q̄d in his hāmā accipūt. q̄ penaz ꝑ singulis exoluent: ⁊ q̄tū se glorificauerūt. ⁊ in delicijs fuerūt: tantū de tormēto ⁊ luctu habebūt. Utinaz multi mercēnarij ⁊ pseudo pastores hic attenderent: qui plus de seipsis etiā sanis q̄ suis subditis etiā infirmis solicīti sunt pluq̄ sibi in voluptatibus q̄ subditis in necessitatibus cōdescēdūt. Et ideo sepe huiusmodi mercenarij. diris a deo castigantur flagellis. sed intelligere nolūt. Uñ hec flagella procedūt cōquerētes quandoq̄ de percussione. sed tacētes de causa monētes. fm illud q̄ cōiter dicitur. percutitur puer ⁊ queritur: sed cā taceat. quandoq̄ etiaz iusto dei iudicio tales in necessitate deserunt ab alijs: vt sicut fecerunt. fiat ⁊ ipsis. ⁊ vtinam hec saperent ⁊ intelligerent ⁊ se emendarent. Septimuz malū q̄ ꝑcedenti sepe malo est annexum. est maledictū curiositatis vitiū. a quo tā in faciendo q̄ vitēdo. tāq̄ a venenoso serpēte est oībus dei seruis abstinendū. Curiosa. n. quidā ciūt ⁊ q̄ eis vti volūt. mūdo viuūt ⁊ seruiunt. Talia nāq̄ sunt ornamenta mūdi ⁊ blasphemia dei. Qui vero in puritate cōsciētie intēdit viuere. mirū q̄o in faciendo vel vtendo se audet hac fece fedare. Est enī periculosum ⁊ est valde magnū vitiū. Primo q̄ tempus ad laudandū deū cōcessum perditur. ⁊ cōtra ipsum in vanis expēditur. Multo. n. pluore tēpore occupat curiosus opus q̄ expediat. ⁊ hoc valde malū esse nullus sapiens ignorat. Secūdo q̄ faciēti est cā vane glorie ⁊ iactantie. O quotiens cogitat ⁊ recogitat ac mente reuoluit. etiā qui nō operat. ac etiam quando diuinis intendere debet vt pulchruz opus faciat. O quotiens illud aspicit ⁊ inde se reputat ⁊ apud alios reputari vult ⁊ se iactat. certio q̄ etiā ei cui facit est ei ⁊ occasio superbie Talis enīz oleo ignis superbie nutritur [illegible]

gio accenditur. Nã sicut rudia ⁊ grossa sunt humilitatis fomenta. sic curiosa ⁊ pulchra sunt fomenta superbie nutrimenta. Quarto q̃ est materia ⁊ occasio retrahendi aliũ a deo. nã ſm Greg. Tanto q̃s a supno amore diuidit. quanto inferni delectat. Quinto q̃ ⁊ concupiscentia ⁊ voluptates oculoꝝ. Ad nihil. n. talia curiosa valere videnſ. nisi vt inde oculi pascantur. ⁊ p̃ p̃sequẽs ⁊ alius exeris distrahit. Sexto q̃ multoꝝ alioꝝ est laqueus ⁊ ruina. Nã taha respicientes multis modis offendere possunt. vel delectabiliter aspiciendo ⁊ similia concupiscendo. vel detrahendo ⁊ maledicẽdo. seu alijs scandalũ ⁊ malũ exemplũ inde trahendo. Cogita ergo quoties deꝰ offendi potest. unteꝝ illa curiositas deleta sit. De cibus aũt illis offensis. ipse q̃ tale opus fecit vel fieri permisit. est in causa: ⁊ p̃sequens in culpa. Ecce quot mala ex tali curiositate p̃ueniũt. adhuc est ⁊ aliud malus magnũ valde. q̃ curiositas directe obuiat paupertati. Et vltra omnia predicta est hoc malus q̃ leuis ac vani ⁊ inconstantis animi est indicium. ⁊ superbie in corde latentis signũ. Hoc autem malum curiositatis non solum reperitur i clericis. sz̃ et plerisq̃ religiosis. Quidam enim eorum relicta ⁊ quasi contempta antiquoꝝ patruz simplicitate ⁊ humilitate. nouitates seculares in multis ad vsum pertinentibus adinuenium ⁊ diabolum adulterã tem cum filijs satellibus in religionem introducunt. Usi nõ videntur filij religionis veri ⁊ legitimi. sed potiꝰ adulteri: q̃ a sanctis patribus generãtes adulterinas nouitates ⁊ curiositates adiuenũt: ⁊ quales sunt talia opa facũt. Usi de eis illud vulgari dici põt. Qualis erat mulier. tale loquebat olus. Ministri ergo diaboli sunt. q̃ opus eius faciendo sibi seruiũt. Et ideo pp nullũ de mũdo tale opus go facere tz̃. nec velle p̃o se fieri et si gratis fieret: q̃ nulla de causa peccato est p̃sentiendum. ⁊ ab offensa dei est cibus modis Abstinendũ. Nam vt dicit Anſel. Omne peccatuz p̃ fugationẽ deũ exhonorat. si ergo peccare est deũ exhonorare. hoc homo facere non deberet etiam si necesse esset pire oẽ q̃ deus nõ est. Ubi ũ ergo valde q̃to hominis ⁊ pulueris tz̃ audaciter deũ ⁊ tantã maiestatem p̃sumit offendere. Unde Ber. Tãgit montes ⁊ fumigant ⁊ tam tremendã maiestatez audet irritare pulusculus. vno leui flatu dispgẽdus: ⁊ minime recolligend⁹. Et si pp nullã aliũ curiosa facere deberes: quanto magis offendis. si p̃o nichilo ad solã cõplacentiã talia facis. volens magis complacere creature q̃ creatori. Ex p̃missis igit apparet aliquantulũ. in quali ⁊ quãto periculo sit hodie status clericoꝝ: ⁊ quãta per eos veniunt scandala quantisq̃ p̃secutionẽ suscitant in ecclesia. Illi. n. vere ecclesiam persequuntur. q̃ vicijs ⁊ malis exemplis p̃sequũtur. Illi acerbius sanguinem fundũt. qui xp̃m quantum in ipsis est in hoie occidunt. Unde Ber. Si dns propriũ sanguinem vendit in ptiũ redemptionis aiarum. nonne tibi videtur grauiores suscitare p̃secutionẽ: qui suggestione mala. exemplo pernitioso scandali occasiõe auertit ab eo animas quas redemit ab illo qui sanguinẽ illũ fudit. Et itez̃. Quis obsecro laycoꝝ auidius clericis acgrit tẽporalia ⁊ ineptius vtitur acgsitis. Cũ tñ tantum vi deant layci in suppellectile clericoꝝ: nõne p̃ eos potius imitantur ad mũdũ diligendus q̃ negligendum. ¶ (Medice cura) teipm. Si mũdũ predicas contemnendũ. contemne tu prius: ⁊ ad ipsum alios efficacius inuitabis. Da voci tue vocẽ virtutis consonet vita verbis. ⁊ statim erit i ore tuo viuax ⁊ efficax sermo dei. ⁊ penetrabilior omni gladio ancipiti. Non sic profecto est: sz̃ sicut p̃pulus sic sacerdos. sicut laycus sic ⁊ clericus. vterq̃ cupit vterq̃ diligit mũdum ⁊ ea que in mũdo sunt. Laycus tñ cuz labore: sed clericus sine labore volunt possidere totum mundum. Cõmunicare volunt cupiditati ⁊ superfluitati hominũ. sz̃ non labori. Peccare volunt: sz̃ non flagellari cũ hoibus. Uñ timendus est. q̃ flagellentur cũ demonibus. Quo seculares nõ expenderent substantiã suã viuendo luxurioseꝰt in p̃ftia sacerdotuz quo non intenderẽt vanitatibus ⁊ lenocinijs huiꝰ seculi quo nõ essent insolentes. ⁊ elati. cũ tantũ fastum tantaz insolentiã videant clericoꝝ. Nõne in presentia eoꝝ irreuerenter abutimini elemosynis pauperuz. De patrimonio crucis xp̃i. nõ facitis codices in ecclesijs: sed pascitis pelices. impinguatis carnes adornatis equos. Et vere in capitibus omnibus omnium platearuz dispersi sunt lapides sanctuarij. Platee late sunt ((⁊ lata est via que ducit ad mortem.)) Lapides ergo sanctuarij. i. sacerdotes sunt in capitibus. i. in introitu latarum viarum. docent enim populos per prauas exempla ingredi vias latas que ducunt ad mortem: ⁊ demergunt in profundũz inferni. Dolor capitis in membra redundat. Et merito clamat sancta ecclesia hodie ecce i pace amaritudo mea amarissima. Multa est hodie ⁊ longe grauior q̃ credi possit persecutio sancte ecclesie. ⁊ talis incumbit. qualis non fuit a principio. Multis modis persecutus est eam diabolus. sed nunq̃ grauius q̃ hodie

q̃ nunq̃ tanta malor perditio xp̃ianoꝝ nec libertor aut securior transgressio diuinoꝝ p̃ceptoꝝ. Ecclesiam incipientez persequitur. sed per tyrannos. proficientez persecutus est per hereticos. tam etiam ⁊ florentẽ persequitur p̃motus illicitos. Nec Bern. Adhuc aũt vnum de clericis in fine subiungo exemplũ. Clericus quidem in synodo episcopoꝝ p̃dicare compulsus angustiabatur non modicum. quid nam digne posset coram tot ecclesie prelatis predicare. at vbi accessur⁹ in oratione taceret venit ad eum diabolus ⁊ dixit. Quid angustharis istis clericis p̃dicare. Dic eis istud. ⁊ non aliud Princeps inferni salutat principes ecclesie. leti omnes nos eisdem referimus gratias: q̃ per eorum negligentiam ad nos fere totus mundus deuoluitur. q̃ cum ipsis prelatis nobis eorum subditi pariter offeruntur inuitus quidem tibi dico. sz̃ altissimi iussione coactus. Qui vera ista sint status proculdubio ecclesie monstrat. q̃ nullam trium malorum que in mundo sunt. scilicet superbie. auaricie luxurie. comparationem recipit in clericis ⁊ prelatis. Vide moderatores orbis ⁊ reges magnos. vide duces ⁊ comites ⁊ barones. nihil videbis in eorum cultu: ⁊ apparatu tam singulariter exquesitum ⁊ pomposum. Eorum auariciam si attendas. nullam mercatorum. nullam ciuium talẽ reperies. Qui tamen heredes legitimos si haberent. tolerabilior insania videret. De luxuria vero eoꝝ nihil diffinire p̃sumo nisi q̃ illam solus nouerit omnipotens. qui renum ⁊ cordium scrutator est deus. A qua quidem luxuria valde terrere deberent eos quotidiã clericoꝝ exempla. de quibus noui quosdam subito ⁊ ip̃romise. in latrina ⁊ fetore vitaz suam fetidam terminasse. ⁊ quendam in ipso acte simul cum fine operis expirasse. Et si q̃ris de gula que fomentum est luxurie. inuenies populum semel in anno carnisp̃reuium facere. sed clerum quottidie. In sabbato quo dz̃ delicijs affluere. mos erat iudeis veri sabbati ignaris. quos clerici in hoc satis imitantur in festis diebus delicatius conuiuantes. nec aliter diem festum nisi plus solito se ingurgitent reputantes. Unde Hiero. Cum superbia propria sit demonibus sine mulieribus. luxuria pecudibus. auaritia mercatoribus. ex his factum est monstrum qd̃ est malus clericus. Similiter in religiosis inuenire poteris pnũ monstruz ex huiusmodi malis cõpositu. Quandoq̃ enim p̃sidens est superbus ⁊ ambitiosus. diligens p̃esse ⁊ querẽs modis oibus in officio remanere. Est ẽt q̃s q̃ cũ hoc cõcupiscentie carnis deditus. Que rens frequenter occasiones vacandi delicijs ⁊ voluptatibus. Est insuper quandoq̃ concupiscentia oculoꝝ ⁊ auaritia cecatus. p̃o quibus faciendo discurrens: ⁊ qualiterc̃q̃ temporalia acgrens. vel acgsita recipiens. Et q̃ in se bz̃ hec tria ex quibus oriũtur oia huius seculi mala nã testante Joãne omne q̃ est i mũdo. aut est concupiscentia carnis. aut concupiscentia oculoꝝ. aut superbia vite. ideo expectare habet p̃o retributione cõdigna omnia seculi alterius incõmoda. si quis propter predicta mihi ea scribẽti irascitur. talis de se ipso q̃ huiusmodi sit confitetur. Multi enim cũ eis veritas p̃ponitur indigne ferũt ⁊ cuz aliter euadere non possunt. respondẽt q̃ de talibus sibi conscientiam non faciũt. ⁊ hec è mala p̃scientia q̃ veritati ⁊ rationi p̃traria. Unde notandũ q̃ quadruplex est cõscientia. s. due bone ⁊ due male. Prima è bona ⁊ tranquilla. ⁊ hec est illius: que peccata preterita punit. ⁊ cõmittenda diligenter refugit. De q̃ in psalmo beatus vir cui non imputauit dominꝰ peccatũ. Omne autem q̃d ipse nõ imputare decreuit. sic est quasi non fuerit. Secũda est bona sed turbata. que se leuat. non tamẽ in dulcedine. sed in amaritudine repugnante sensualitate ita vt dura videat ei via recta. parca vita. longa vigilia. oratio prolixa. rudis vestis. cibus agrestis. ⁊ tamen retinet se freno timoris. Sed audiet iste a christo cum apostolis ((vos estis. qui permansistis mecũ in temptationibus meis)) ⁊ illud psalmi. cũ ipso sum in tribulatiõe. Tertia è mala ⁊ turbata. que non tantum timet peccatum. quantum deprehendi in peccato. ⁊ minus timet dei offensam q̃ peccati infamiam. De qua in psalmo. In operibus manuũ suarum comprehensus est peccator. Et iterum. Imple facies eorum ignominia: ⁊ querent nomen tuũ domine. Quanta est mala ⁊ trangla ac per hoc sume periculosa. Ista nec timet deũ offendere nec hominem reuereri scandalizare: que cũ venerit in profundũ peccatoꝝ cõtemnit. Et ideo in peccato quiete manet. Sed nihil est quo tñ p̃uocetur vindicta iudicis. sicut cũ securitate peccare: ⁊ non desistere a peccatis talis est conscientia quorũdã qui. cũ errant ⁊ malefacũt. ita q̃ etiam scriptura vel ratione conuinci possunt postposito dei timore dicũt. q̃ non licẽt sibi conscientiam: putantes q̃ deus in iudicando eorũ se quat opinionem fantasticam. ⁊ relinquat in stinam. Oratio.

Omine iesu christe q̃ superbis resistis. ⁊ humilibꝰ das gratiã: da cunctis istarum dignitatis ⁊ regiminis

pio bono obedientie humiliter ⁊ sine ambitione suscipientibus: ⁊ sic in eo perseueranti bus. gratiam in presenti ⁊ gloriaz in futuro: ⁊ resistere ambitiosis. sepiendo vias eorum spinis: ne ꝓsperent in eis. ita vt neq̄ presse hominibus delectentur. neq̄ honoris sui singularitate letentur. sicq̄ tandem illuminati. ⁊ ad cor reuersi. a pestifero vitio ambitionis desistant. ⁊ tales esse desinant. vt te miserante in eternum non pereant. Amen.

¶ De eo q̄ dñs supra mare ambulauit ⁊ Petrum ne mergeret: erexit. Capi. lxix.

Verum autem quod

dñs orauit in monte solus ((nauicula)) in qua erāt discipuli ((in medio maris iactabat fluctibus)) ⁊ laborabant in remigādo ((quia ventus erat eis contrarius.)) Ex quo aduerte q̄ formidāda sit christi absentia: q̄ illi qui christi societate carent temptationibus exponuntur. Conspice igitur eos ⁊ ipsis cōpatere: q̄ in magna sunt angustia ⁊ tribulatione. Tempestas enim eos inuasit. ⁊ temp⁹ nocturnū est: ⁊ ablq̄ domino suo sunt. Cum aūt a sero ⁊ deinceps quasi per totam noctez laborassent videns eos dominus oculis misericordie in mari laborantes ((quarta vigilia noctis)) de monte descendit ⁊ ((ambulans supra mare)) ((eis appropiquauit.)) Dividitur aūt nox in quattuor partes. scm quatuor excubias seu vigilias. quas faciūt in castris excubites ⁊ per vices quattuor sibi succedentes. Prima dicitur gallicinij: q̄ tūc omnes dormiendo ꝓticent ⁊ tacent. Secūda intempestū. q̄ nondum est tempus ad surgendū vel operandū. Tertia gallicinij: q̄ tūc excitat gallus ad cantandū. Quarta antelucanū q̄ ante lucez. Unde quelibet vigilia tres horas h̄z: q̄ vtait Piero. Stationes ⁊ vigilie militares in trina horarū spacia diuidūtur. Patet ergo q̄ quasi p totam noctem pericitati fuerūt: q̄ pene iam nocte finita dñs ad eos venit. ⁊ non mox sed demū tū eis succurrit. q̄ etsi ad horam differre videtur auxilium tribulatis. tandem tū eos ꝓsolari ⁊ como dare non desinit. Unde Theoph. Permittit aūt dñs pericitari discipulos vt fierēt patientes. Unde nō statim eis astitit. sed per totam noctem pericitari permisit. vt doceret eos patienter expectare vt non a principio i tribulationibus sperarent subsidium. Et ite rum. Vide quomodo non in principio periculi dominus astitit: sed in fine permittit. nā q̄ nos essemus in medio periculoz vt certantes in tribulationib⁹ ꝓbabiliores fiamus: ⁊ vt ad ipm solū recurram⁹ q̄ potens est: ex ispe-

ratis nos liberare. Cū. n. intellect⁹ humanꝰ sibi ꝓuidere nō poterit: tūc salus diuina aduenit. Considera nūc dñm quo fatigatus ex vigilia longa ⁊ oione ꝓlixa. solus descendit noctis tpe. pedibus nudis. de monte laborioso. ⁊ forte petroso: ⁊ vehementer ei cōpatere ⁊ quo vadit supra mare firmo vestigio. ⁊ nō infusis pedibus sicut supra terrā: nō gdē assumpta agilitate: sed corporis grauitate ⁊ aq̄rū liquiditate manente: cognouit enim creatura suū creatorem: cuiꝰ ēt potestate subiecte sunt oēs tribulationes mūdi. Unde miracul ose hoc fecit. sicut qū virgo manens. Virgo peperit: ⁊ qū manente corporis soliditate p clausa hostia dñs intrauit. Cū aūt appropinquauit nauī. discipuli ((videntes eū turbati sunt)) ⁊ pre timore clamauerūt ((putantes eē fantasma)) ⁊ apparitionem rei non existētis. vel alicuius spūs nocere volentis ⁊ tū iam viderant eū tanta miracula fecisse. q̄ credere deberent ipsum sup aquas posse ambulare. Et q̄ vt ex hoc apparet parue fidei erant. Jō eos pretertire volebat. i. ad modū volantis se habebat: eo modo sicut post resurrectionem suam ambulans cū duobus discipulis. finxit se longius ire. q̄ nō cognoscebat. Tales eni apparitiones fiūt cōiter. scm dispositionem interiore ipsoz q̄bus ostenditur. Ideo ēt ad horā ꝓterire volebat: vt dilata gra magis grata foret. ⁊ liberatio dulcior esset: sic ⁊ finxit se longius ire. vt desiderū accenderet. Aīt benignꝰ dñs amplius eos vexari nolens. ne absorberentur a timore: q̄ ꝓpe est omnibus inuocātibus eū i veritate. statim assecurauit eos dicens ((habete fiduciā)). s. liberationis. cōtra desperationem tribulationis. ((Ego sum)) liberator nō fantasma nolite timere: q̄ possuz vos de periculo aque eripere. ꝟz Piero. Nō dixit q̄s esset: q̄ ex voce sibi nota poterāt magistrū agnoscere. vel vt intelligerent ipm eē. q̄ Moysi dixerat: q̄ ē misit me ad vos. Ubi Crisо. Non cognoscebant psonam eius propter tenebras. Statim aūt in voce cognouerūt eū ⁊ timor solutus est. Ubi ⁊ Theo. Luz aūt hoies vel demones nos per timorem nituntur mouere: audiam⁹ xpm dicentez. ((Ego sum. nolite timere)). i. ego semper astito: ⁊ sicut deus ꝓmaneo ⁊ nunq̄ pertranseo. Non perdatis in me fidē ꝓ falsis terroribꝰ. ((Tūc Petrus)) amore vehementi incensus ⁊ stimulatus: cupiensq̄ ad dñm venire ⁊ illi ꝓpinquior eē ((dixit. Dñe si tu es)). s. liberator ⁊ saluator ((iube me vēire ad te sup aquas.)) Quasi diceret. scm Piero. Tu precipe: ⁊ illico solidabuntur. Unde leue fiet corpus qđ p se est graue. ((Et innuit illi dñs)) voce ⁊ ma-

nu (vt veniret)) ⁊ confisus de dñi potētia insiliit i mare. cepitq̄ ⁊ ipse supra mare ambire vt ad iesum posset venire. Felix motus q̄ supra aquas mūdane ꝓsperitatis per cōtemptū: sed felicior terminus: q̄ vt veniret ad iesum saluatorē alarius. In tantū eni desiderabat xpi societatē. q̄ nolebat expectare aduentū eius vsq̄ ad nauez: sed volebat occurrere super aquas oblitus pre amore xpi aque periculū. Ubiq̄ Petrus frequentissime ⁊ ardentissime fidei fuisse mōstrat. Neq̄ eni ꝓfundissimo pelago sese crederet. nisi fidē certissimā de dño haberet. Sciebat eni saluatorem nostrū oia posse. ⁊ nihil minus de potestate in mari q̄ in terra eū credebat habere. Et in hoc miraculū maius apparuit. Quia non solū xps virtute diuinitatis super aquas ambulauit. sed etiam Petrus eadem virtute ad ipsum venit. Sed postea Petrus videns vētuz validum ⁊ vehementem. timuit ex infirmitate hoīs ⁊ titubauit: ⁊ q̄ parum dubitauit. parū submersus fuit. Fidē'ardebat. sed humana infirmitas in ꝓfundū trahebat. Supra mare dominus eum ambulare facit. vt diuinitatis sue potentiā ostendat: mergi facit vt ꝓpriam infirmitatem cognoscat. ne putet se equalem deo ⁊ superbiat. Relinquitur ergo paululuz temptationi. vt ita per orationē augeatur fides eius credentis se domini imperio posse liberari. ((Et cū cepisset mergi)) statim dominum innocauit: ⁊ dextera domini eum ne mergeretur erexit. ac nauī restituens dixit ei. ((Modice fidei quare dubitasti)). In hoc enim paruitas fidei in Petro apparuit. q̄ ex quo ad preceptum dei sup aquas liquidas ambulauerat de vento contrario timere non debebat. Unde Crisost. Ut igitur monstraret. quoniam nō venti immissio sed illius modica credulitas periculuz operabatur. subdit. modice fidei quare dubitasti: In quo manifestat: q̄ neq̄ ventus nocere potuisset. si fides firma fuisset. Modice fidei erat Petrus. respectu eius qđ expediebat ei. magne tamen ⁊ ardentissime respectu nostre fidei. Unde Piero. Si apostolo Petro q̄ confidenter saluatorem rogauerat dicens. ((Domine si tu es iube me venire ad te sup aq̄s)) quia paululum timuit dicitur ((modice fidei quare dubitasti)) quid nobis dicendum est. qui huius modice fidei nec minimam quidem habemus particulam. ((Intrauit autez dominus nauem. cessauitq̄ ventus)) ⁊ tempestas ⁊ omnia sunt pacata. In hoc christus se ostendit dominum aeris sicut in deambulatione super aquas ostenderat se dominum maris. Unde datur intelligi q̄ dominus ꝓ-

titur nos ad tempus tribulari. vt virtus nostra probetur. finaliter tamen ⁊ in necessitate non deserit. sed nobis proximus fit. Et statim virtute diuina fuit nauis ad terram ad quam ibant. s. bethsaidam ciuitatem in terra genesaret. Qđ autem Joannes dicit discipulos venisse trans mare in capharnaum. non est contrarium. quia capharnaū ⁊ bethsaida in eodem littore sunt: ⁊ vicine ⁊ forte discipuli venerunt in confinio vtriusq̄. Medium autem ab vtroq̄ extremo possumus denominare. Uel vento compellente venerunt primo capharnauz. ⁊ postea inde bethsaidam. Et sic a deserto bethsaide. i. quia pertinet ad terminos ciuitatem bethsaide. i quo deserto dominus turbas pauit. migrauerūt vsq̄ ad ciuitatem bethsaide quia inter ciuitatem ⁊ desertum pertinens ad ciuitatem. est mare seu stagnum medium. Pluries legimus discipulorum nauiculam fluctibus ⁊ ventis exagitatam. sed nunq̄ submersam. Semper enim deus adest suis in tribulatione. q̄ promisit eis se tunc esse. Unde Ber. Quantumcunq̄ seuiat tribulatio. non memineris te derelictuz. sed memineris esse scriptum cum ipso sum in tribulatione. Et ego aliud interim in tribulatione quid requiro? Bonum mihi domine tribulari. dūmodo tu p se sis mecum]. q̄ regnare sine te. epulari sine te. gloriari sine te. Mistice nauicula ista ē ecclesia vel quelibet fidelis anima. que fluctibus persecutionum ⁊ temptationum seculi. modo in hereticis. modo in tyrannis. modo in falsis fratribus tunditur ⁊ turbatur. cum ad patriam celestem tendere conatur. Uentus contrarius. est malignorum spirituz flatus labor discipulorum in remigando. labores designat fidelium ad quietem patrie celestis peruenire conantium. Sed dominus videns laborantes pietatis intuitu corroborat. ⁊ aliquando manifesto adiutorio liberat nō enim aufert auxilium etsi differat. non derelinquit etsi quandoq̄ pressuras exponat diluculo aūt appropinquante dominus super mare ambulans. ⁊ pressuras seculi cōprimens venit ad eos q̄ cū homo mentem ad superni lumen prefidij erexerit. aderit dñs q̄ sicut lucifer matutinus oēs tenebras pellit. ⁊ pericula temptationum cessare facit. deo enim presente pacificatur anima ⁊ fit tranquilla. Quia vero hec nauicula nō torpētes vehit sed sortes ⁊ in bonis operibus perseuerantes. perueniunt ad portū eterne salutis. Moraliter mare mundus est. nauicula est pnia vel crux xpi. motus au-

tes mario motus est temptationi ex flatu de
mone discipuli sunt in nauicula q̃ penitentia q̃
est participatio crucis & passionis xp̃i nō cōtī
net nisi discipulos dñi Jesus nō ē in nauicula. q̃
penitentia nō indigentes q̃ aquas cōcupiscē
tie calcant. Nec est secūda tabula post nau
fragiū vt dicat. Viero. sine qua nullus venit
ad litus solide eternitatis. Jesus auctor salu
tis inducit tranquillitatē. q̃ sedat temptatio
nem turbe admirant. qa nihil talia tranquil
litatis in se experiunt qa non est par impetus.
Petrus ambulans super aquā. nil mali pas
sus est ab aqua. sed a vento qui eum fere sub
merisset: sic hoies ambulando sup aquā mūdi
per cōtemptū demittūt. nil ab eis mali pacīū
tur: tamen debent timere periculū venti sup
bie & elationis. ꝓpter cōtemptū huiusmodi
turgentis. hec debent timere illi: quibus an
gusta penitentia vel religione sunt. & terrena
dimiserunt: & pedibus. i. affectionibus & desi
derijs q̃bus aia graditur super aquas ambu
lant ne vento superbie agitentur & submer
gant. Unde primo hoi dictus est. dominamini
vniuersis q̃ mouent sup terrā. Item mozali
ter nauis est corpus humanū in quo aia est
sicut nauta in naui: q̃ fluctibus passionū ire
& concupiscentie q̃in organis corporalibus
sunt frequenter impellit. & aliquando pericli
tatur: nam motus passionis aliquando sub
uertit iudiciū rationis. Sed quarta vigilia q̃
terminatur in luce matutina: christus venit.
q: dum mens ad superni luminis claritatē
oculos erigit. passionum impetus conquie
scit. Et tunc fit applicatio ad terram genezā
reth. i. generantis auram per quam significa
tur spiritus aure lenis. vbi est dñs. & sanauit
infirmi a languore peccati. Sic ergo triplex
hic concurrit miraculū. s. ambulatio sup ma
re subita tempestatis sedatio. & nauis multū
a terra distantis ad portum deductio vt disca
mus. q̃ fideles in quibus est christus tumo
rem mūdi premunt. fluctus tribulationū cal
cant. & velociter ad terram viuētiū transeūt
Ubi Aug. Attendite seculum quasi mare. vē
tus validus & magna tempestas: vnicuique
sua cupiditas. Amas deum ambulas super
mare. sub pedib⁹ tuis est seculi nimbus. Amas
seculum absorbet te. Amatores suos vorare
nouit non portare. sed cuꝫ fluctuat cupidita
te cor tuum. vt vincas tuam cupiditatem: in
uoca xp̃i diuinitatem. Disce calcare seculum
memēto fidere in xp̃o. Et si motus est pes tu
us. si nubes si aquam nō superas: si mergi
scipis. Dic per celibera me. Die pereo ne pe
reas. Solus enim a morte carnis liberat te.
qui mortuus ē in carne pro te. Dec Aug. vbi

& Beda. Nec mirandū si ascendēte in naticu
lam dño ventus cessauit. in quocūq̃ enī cor
de deus per gratiam sui adest amorio. mor
uniuersa vitiorū & aduersantis mundi: siue
spirituū malignorū bella cōpressa quiescunt.
Et vt ait Theophi. si voluerim⁹ xp̃m in na
riculam nostrā suscipere. i. in cordibus no
stris habitare statim inuenimur in terra ad
quam ire volumus. i. celā ((. Cū autē)) dño
iesus & discipuli ((eius transfretassent. vene
runt in terram genezareth)). sic dictā a locī
nicitate: & gētes regionis illius cognouerunt
iesum. alij rumore & fama alij facie & presen
tia. Et per quirentes infirmos vniuerse regio
nis illius adduxerunt eos ad iesum vt vl fim
briam vestimenti eius mererentur tangere
scientes q̃ poterat eos curare & consequebā
tur beneficia curationum tam mente q̃ cor
pore. quia illos quos xp̃s sanabat corpore. sa
nabat & mente. Ubi Crisо. Nos aūt non solū
fimbriam aut vestimentum xp̃i habemus sz
etiam corpus vt comedamus. Si ergo qui
fimbriam vestimenti eius tetigerunt tantam
acceperunt virtutem: multo magis qui totuꝫ
ipsum sument. Dec Crisosto. Dira fides
gerasenorum: vt non tantum presentiuꝫ salu
te contenti sint: sed mittant ad alios per cir
cuitum: vt currant omnes ad medicū curre
& tu proquacunq̃ infirmitate ad iesum au
ctorem salutis vt beneficium curationis con
sequi merearis. Dec autem facto domini ie
su significatur q̃ predicator euangelij debet
curare languidos spiritualiter. medicina pre
dicationis & sancte operationis. Dilitice trā
fretatio hec significat transitum xp̃i ad gen
tiles per apostolos. Innuit ergo prio transitū
apostolorum ad gentilium cōuersionem. Be
nesar enim interpretatur vitium natiuitatis
& significat gentilitatem ꝺo sequentē fidei co
gnitionem q: cognouerūt eum: tertio fideliū
multiplicationez q: ad congregandum infir
mos miserunt io vniuersam regionem. ((Et
audiuit herodes extarcha famā de iesu)). i.
de doctrina & miraculis eius ita vt & ipse &
quidam alij mirarentur in eo Johannez re
surrexisse a mortuis: & vere de mortuis surre
xit: qui de morte huiⁿ miserie corporalis fm
spiritum in vitam immortalem trāsiuit: opi
nio enim eius loquentiū de resurrectione & i
mortalitate anime fuit q̃ post resurrectiones
sit hō maioris & excellentioris potentie & vir
tutis q̃ ante. dū adhuc grauaret infirmitate
carnis. Et iō ly Jo. baptista nō fecisset mira
cula in vita sua. Dero. tū credens eū surrexis
se a mortuis afferebat eū facere miracula. vñ
Theo. Sciens herodes q̃ Johannez iustus

existentem sine causa occiderat credebat eum
a mortuis surrexisse. & q̃ ex surrectione susce
pisse miraculorum operationem. hec Theo.
Per hoc autem moraliter designatur q̃ re
surgentes de morte culpe. maiora virtutum
opera debent facere quā ante vt: sic ostendāt
segregatos de sua resurrectione. Moraliter
quoq̃ Johannē decollat: qui bonū propositi
um ab aliquo auferi vel in se necat. Dero
des vero inter dubiū timidūq̃ vacillans op
tabat sepius & querebat videre iesum: magis
ductus curiositate videndi miracula q̃ deuo
tione: & vt si forte sic Johannem possit agno
scere. immo volebat eū occidere. Per hunc si
gnificantur curiosi. qui facta miracula vide
re querunt & audire: sz non imitari. Trema
bat quidem & conformidabat herodes Jo
hannem adhuc vinum. pauperem prorsus &
nudum timebat etiam & formidabat eum ita
occisum & mortuū. Unde Crisо. Sed nec ab
scissum eius caput secure poterat ac libenter
aspicere. quia post mortem quoq̃ Johannis
in illo terroꝛ vigebat. Tanta est vis q̃ppe vir
tutis. vt post mortē quoq̃ sit viuentib⁹ sorti
or adeo est imbecillis nequicia etiā si honore
regis iuuetur. etiā si presidio multitudinis
atq̃ vniuersa huius mundi potentia fulcia
tur: omnibus tamen pectoribus quibus in
est cunctis oino rebus fragiliores fecit & it. p.
Peccatores enim scientes & nescientes quē
que strepitum ꝑtinescunt. Peccatum
enim nomine arguente hoiem prodit. nemi
ne. accusante condemnat: & timidum & pigꝝ
reddit delinquentem. hec Crisostomus.

Oratio.

Omine iesu christe clementissime di
gnare in nauiculam pectoris mei a
scendere. & superbie ventositatez ac
vitiorum insurgentium ꝓcellas sedare: ne me
in aliquo temptationum ventus subuertat:
vel vnda submergat. Da mihi in perturba
tione consilium. in persecutione auxilium. in
tribulatione solatium. in aduersitate fortitu
dinem: in omni temptatione virtutem. Libe
ra me a tempestatibus huiⁿ procellosi maris:
& perduc me ad tranquillitatem quieti lito
ris dans⁹ mihi nunc pacem temporis & pec
toris: & post hec eternitatis. Amen.

¶ De verbis domini propter que quidā re
tro abierunt. Capitulum. lxx.

Postquam ergo dominus se
p cū discipulis a deserto vsq̃ ad gene
sareth alia die turbe quas paverat.
non inuenientes cum in loco vbi hoc fecerat

intrauerunt naues superuenientes a ciuitate
tiberiade: que est iuxta idem desertum: & trā
fretantes venerūt capharnaum. Et inuenientes
iesū mirabantur quō illuc venisset: cū solam
naniculā vidissent: quā cū discipulis non in
trauerat: & dixerūt ei. Rabi quando huc ve
nisti: qui. s. nec discipulorum nec aliam nau
em intrasti. Respondit eis iesus: non ad q̃
stionē eorū sed intentionem. Amen dico vob
sz vos quasi deuotos ostendatis. iamē queri
tis: & sequimini me. s. aliqui ex vobis (& si nō
oēs) non propter signa que vidistis. quibus
me cognoscere potuistis: non propter sermo
nem quē audistis. nō vt mihi vel signis meis
que facio credere velitis sed quia manducā
stis ex panibus & saturati estis. hoc ē nō ꝓ
me sed ꝓpter refectis neminē ꝑ vicīū oper
teat vos laborare & habere solicitudinem. q̃
si diceret: propter carnem me queritis non ꝓ
pter spm̃. quia. s. vt saturemini iterū. sed de
beretis esse magis solicīti de cibo spirituali.
quo aia sustentatur. q: tanto melior est cibo
corporali quo corpus reficitur quāto aia me
lior esse corpore dignoscitur. Consideranti
do quante suauitatis fuerunt panes illi: qui
uis ordeacei: quorum dulcedine ille turbe ca
pte adhuc dominum sequebantur tam solici
ti. Nec mirum q: suauis & dulcis erat puer
& dispensator panum illorum. Similiter quo
tidie multi querunt iesum. non propter iesum
sed vt bene sit eis in hoc tempore & presenti
vita. vt assequantur cōmoda & vtilia hāna.
Multi etiam conficiunt iesum non propter
iesum. sed ꝓp nūmi. hic letus obuiat itrātib⁹
religionē & assumētibus clericatū ex ignauia
vt sic ociose & sine labor panē māducēt. Qui
bus ait dñs. queritis me ab ambitiōe pluriū
redditū ecclesiarū celebratiōe plurium missa
rū: & propter alia hmōi. non quia vidistis si
gna. i. opera in quibus velitis me imitari. de
quibus o dñe fac mecum signum in bonum
sed q: māducastis ex redditib⁹ & oblationib⁹
nec tū saturati estis q: fm dictū ꝓmane. quo
plus sunt pote pl⁹ sitiūtur aque. ita etiā & de
cupiditatis pane. Unde Greg. De panib⁹ cū
fuerāt saturati. & per eorū pisonā dñs illos in
tra sanctam ecclesiam detestat q̃ per sacros
ordines ad dominū propinquantes. non
in eisdē ordinibus virtutū merita sed subsi
dia vite presentis exquirunt nec cogitant q̃d
viuendo imitari debeant. Sed que com
pendia percipiendo sanctentur. Saciatos q̃p
pe de panib⁹ enim sequi est de sancta ecclesia
tpalia alimenta sūpsisse & nō ꝓ signis dñs sz
ꝑ panib⁹ quereretis ad religiōis officiuꝫ. nō

p agendis virtutibus.sed p regrendis subsi
dio qlib⁹ indiare. Ubi e Crisо. Dicam⁹ al
tillere iesu :sed ũ pp dauoné sensibiliũ vt nõ
expodeamur sm ydeos. Eternum q̃rite me
am.nõ quũ vidistis signa:sed quũ comedistis
ex panib⁹ e saturati estis. Propter hoc nego
stume tacũt hoc signum.sed ho solum vt eru
diat eos nõ ventri seruire.sed spualibus ad-
herere continue. Dis itaq; adhercam⁹ e nos
e queram⁹ panẽ celestẽ:e accipiẽtes.oẽm pi
clamus vite humo sollicitudinem. Ubi enim
Ays. Quã multi non querunt iesum .nisi vt
illis faciat deus sm tps alius negociationem
habens querit intercessionẽ clericorũ. alius
ponitur a potestate tugit ad ecclesiã.ali⁹ vult
p se interuenire apud eum apud quẽ parum
valet. Ille sic :ille sic ipleti quotidie talibus
ecclesia. Uic querit ielus ppter iesũ. Ubi e be
da. Illi enim qui in oratione querũt nõ eterna
sed tpalia: querunt iesum nõ ppter iesum:sed
propter aliquid aliũ. Et q; turbe in hoc o pa
bantur.s.sequendo xpm.propter cibum cor-
poralẽ:inducit eos ad opera meritoria:vt ad
reficiendã querant cibũ spualem. Ubi satagẽt
eorũ sanare mentes.quorũ sanauerat ventres
alitonẽ eis panẽ oũdit.e ait.operamini.i. opan
do querite .seu operibus mereamini . non ci
bũ qui perit.s.corporalem.sed qui permanet
in vitam eternam .i.spualem qui eternã tri
buit vitam.Cibum qui perit.operat omnis il
le.qui intentionem spualẽ ad tpale refert lu
crum:sicut illi qui dñm sequebantur ad hoc
q; corporaliter pascerentur .qui aũt laborem
corporalẽ per intẽtionẽ refert ad spualia .hic
operat cibũ q nõ perit:sed q nõ permanet in
vitã eternã.hic autem cibus ẽ verbi dei e gra
tie.p cuius deuotione sequi debuerant pecu
piã. Opus ergo nostrũ.i.principale studium
e intẽtionẽ nostrã. dirigam⁹ ad querendũ ci
bum qui ducit ad vitã eternã.i.bona spiritua-
lia. Ad temporalia autem non debemus prin
paliter accedere.sed accessione solũ ea procu
rare rõne corporis corruptibilis quod in hac
vita oportet sustentari. Ubi Cri. Quasi dice-
ret.vos exquiritis escam temporalẽ ego au
tem corpora vestra nutriui.vt per hoc exqui
reretis illã escam.que non temporalem sed
eternam tribuit vitam. Et iterum .Sed quia
quidam eorum qui volunt pigre instrui ab
stinunt hoc verbo :necessarium est induce-
re id quod est pauli.qui furabatur iam non
furetur.magis autem laboret manibus suis
vnde tribuat necessitatem patienti. Sed e ip
se cotinuam veniens:morabatur apud aqui
lam e priscillam e operabatur. Dicendo er
go ne operemini cibum qui perit, non insi-
nuat q; oporteat pigritari.ſ; q; oporteat operari. e dare. Dic enim est cib⁹ q nõ perit.ope
ri aũt cibũ qui perit ẽ affici secularib⁹ rebus.
Doc igitur dixit q: illi nullã fidei curã habe
bant.sed solum volebãt vẽtre implere nihil
laborantes:e hoc decenter cibũ cui perit vo-
cauit .Hec Crisо. Quem cibum permanentẽ
filius hominis dabit vobis.i.paratus ẽ dare
q: ad hoc venit in mũdũ mittus a patre.hãc
enim filiũ hois de⁹ pater signauit.i.ad hoc ip
sum specialiter assignauit e instituit mitten-
do in mũdum vt daret vitam eternam mun
do. Unde infra dicit ego ad hoc veni in mũ
dũ vt testimoniũ perhibeam veritati . e hoc
est dare cibum spiritualem. Operã ergo da-
te vt possitis cibum spiritualẽ. Operam ergo
date vt possitis cibum spiritualẽ habere .q̃ri
tis me ppter aliud:querite me ppter me:nõ
propter aliud :qui sum cibus permanens in
vitam eternam. Seipsum enim hunc cibum
insinuat vt statim patebit. Operemur ergo
opus dei.i.q ipse acceptat.e per quod cõse-
qui possimus hunc cibum qui non perit :dũ
per fidem veram e bona opera nos christo
incorporemur:e efficiamus eum nostrũ mẽ
tis cibũ :quẽ ipse per gratiã seipsũ nobis dat.
vt maneat nobiscum in eternũ . Ipse enim
est cibus quo vuunt angeli qui permanet in
vitam eternam. Sed iudei quasi ingrati de
cibo .quẽ eis dñs dederat manna qõ patres
in deserto comederant.preferebãt dicẽtes.pa
tres nostri manducauerunt manna in deser-
to sicut scriptum est panem de celo dedit eis
manducare. Quasi dicerent. Tu adhuc non
fecisti similia moysi. Moyses enim dedit mã
na annis quadraginta. Tu autẽ panẽ ordea
ceũ pauisti nos semel tãtũ. Unde augu . Attẽ
debant itaq; qualia fecisset moyses : adhuc
aliqua maiora volebant . Quasi dicãt. Tu
pmittis cibum qui non perit e talia opera-
ris qualia Moyses:panes enim ordeaceos
ille non dedit sed mãna de celo. e dixit eis ie
sus.moyses panem.s.significatiuũ de sere.q;
descendebat vt ros vel pruina.e nõ verũ pa-
nẽ de celo descẽdẽtẽ vobis tũc dedit:sed mo
do pater me⁹ dat vobis panẽ de celo verũ ip
sũ.i.dñm iesũ quẽ ille pãs figurabat nã ille pa
nis figura erat istius panis qui veritas ẽ. Ubi
non dubitatur.sed distinguitur hic verũ con-
tra falsum.q; panis ille verus.nõ falsus fuit
sed cõtra figurale.e sic panis ille ppie non
fuit panis verus q; fuit figura panis substan
tialis dari in sacramento. Et ideo iste panis
est verus qui fuit per illum figuratus. Pa-
nis enim dei verus e non figuralis est. qui
descendit de celo.e dat vitam mundo. effect

q; vel panis est vitam conseruare. Et tã
ille est verus panis spiritualis qui dat e con
seruat vitam spiritualem. hoc autem compe
rit verbo incarnato cuius egressio a summo
celo idest a patre vnde venit vt vitam daret
mundo. Panis corporalis non dat vitam.ſ;
tantum psistentem conseruat ad tempus.
panis vero spiritualis ita viuificat quod ip-
se dat vitam.nam anima incipit viuere per
hoc quod adheret verbo dei. Et ideo ipsum
verbum dei principaliter dicitur panis vite:
ppter quod xps dicit.ego sum panis vite i.
dans vitam per diuinitatẽ qui de celo descẽ
dit.p assũptã humanitatẽ ex quo si quis digne
manducauerit.ac ei fide e dilectione coniun
xerit se non morietur morte aie sed viuet.nõ tã
tũ in psenti : tũc vite gratie:sed ẽt in futuro
e in eternũ vitã glorie. Nõ sicut patres eorũ
qui similes istis erant manducauerunt man
na e mortui sunt:morte anime.q; q videbãt
intelligebant:q; nõ videbant nõ intelligebãt
Isti autem qui similes istis non erant. nõ ſ;
animam mortui sunt:quia visibilem cibum
spiritualiter intellexerunt .Unde erga deuo
tos habebat omne delectamentum suauita-
tis .Malis aũt erat insipidus.quorũ anima
nauseam habebat super cibo illo quãdo cde
bant.sic eucharistia digne sumentibus est vi
te spualis solaciũ.e indigne sumentibus in-
diciũ.Ille ergo est vere panis vite seu vinus
e de celo descendens qui potest preseruare a
morte.fm animam.e dare vitam eternam:ta
lis vero panis est verbum incarnatũ: nõ aũt
datus a Moyse in deserto.q; multi q ex illo
manducauerunt.mortui sunt in aia e mor-
te eterna.Et tunc inter cetera dixit eis iesus
verba spualis de corpore e sanguine suo. Pa
nis ingt.i.signatũ per panem quẽ ego e sum
mus sacerdos dabo sacramentaliter e spiri
tualiter vel saltẽ spualiter manducanti. caro
mea est latẽs sub specie panis.pro mundi to
tius vita sufficienter .e ũ in qbusdã nõ effecit
culpa eorum est. Et iterum. Nisi mãducaueritis
carnẽ filij hois:vimficam ad vitam gratie e
glorie :e biberitis eius sanguinem.intima a
spergentem e emendantem non habebitis
vitam in vobis.i.pignus vite gratie e glo-
rie. Et iterum. Qui manducat carnem meaz
que pignus est vite q; in carne est deitas.que
vimficat: bibit meum sanguinem potu spiri
tuali.qui inquam.manducat e bibit vt debz
.s.non solum sacramentaliter:sed ẽt spuali-
ter habet vitam eternam:q; hz principium vi
tificans in eternum. Et itez. Caro mea vere ẽ
cibus inquantum ẽ cõdicta verbo dei.qõ cit
cibus quo vinũt angeli:e sanguinis mee e
re est potus.q; totus purus nihil habens de
contrario admixtum e cetera humanitatis
xit tunc eis. Qualiter autez eius verba intel
ligere debeamus ipse dominus expõit dicẽs.
Qui manducat carnem meam vt spiritualẽ
cibum. e bibit sanguinem meum vt spiritua
lem potũ in me manet per vite confirmatio
nẽ e ego in illo per gratie inhabitationẽ pro
fecto fides in corde tuo est xps in corde tuo:
crede ergo in eũ.e manducasti. Nec fides p
dilectionẽ operans est opus dei.vt initiũ e fi
nis eis boni . q; per fidẽ verã hõ incorporat
deo. Unde Aug. Credere in eũ est credendo
amare credendo diligere.credendo in eũ ire
e eius membris incorporari. Ipsa est fides
q̃ de nobis erigit deus:que per dilectionem
operat:credere ergo in eũ. cit manducare ci
bum qui manet in vitam eternam. Ut quid
paras dentes e ventrem. Crede e manduca
sti. Nec Aug. Caro enim xpi dupler est.spiri
tualis,s.ecclesia.materialis quã assumpsit de
virgine maria. Comestio ergo fit duobus mo
dis.s.spiritualiter quando quis ecclesie vnit.
e sacramentaliter quãdo corpus e sanguis in
altari sumitur. Unde panis in altari est sacra
mentum corporis xpi q; est ecclesia. e q; sum
ptus de materia. Et cũ hec dixisset in synago
ga. vbi locus communis e publicus erat do
cendi docẽs in caphamaum qua erat metro
polis galilee . per quod ostenditur q; xps in
palam docebat. sicut habens doctrinã sanã
e non suspectam: e hec dicendo caritatez su
am nobis commendasset in dando corpus e
sanguinem suum multi ex discipulis eius.i.ex
his qui eum sequebantur . ex tanq̃ carnales
propter cecitatem cordis nõ intelligentes sed
carnaliter accipientes:e abhorrẽtes murmu
rabant e dixerũt.scilicet secrete apud discipu
los . Durus est hic sermo atq; difficilis quis
potest eius audire-i.intelligere e obedire. Du
rum enim putabant ad intelligendum.inau
dibilem ad faciendum. Hoc autem secundũ
Augustinum.Dominus dispensatiue permi-
sit.vt bene docentibus causam patientie e cõ
solationis . contra malignantes eorum dicta
preberet. cũ discipuli etiam verbis xpi detra
here presumant. Sciẽs autem iesus qui secu
tãi corda. quia de hoc occulte murmurarẽt.
soluit q; illis mouebat.e aperit vnde e fuerũt
scandalizati.si tamen intelligerent. Illi enim
putabant eum erogaturum corpus e sangui
nem suum. Ipse autem dixit se ascensurũ in
celũ vtiq; integrũ.e ergo de spirituali man
ducatione hoc intellexit.nõ de carnali. Cũ vi
deritis inquit oculis cordis filium hois ascen
dentem.vbi erat prius q; assumeret carnem.

ertere.id ē intelligetia: q; gratia eius nō cō
sumatur mortibus ē q; non eo mō: quo puta
tis erogat corpus suū Ipſi.n.intellexerūt car
nem qđo in cadavere lacerat: aut in macel
lo venditur: nō qđo ſpiritu vegetatur. Ubi
Aug. Filius hois xp̄s ex virgine Maria hō
esse cepit in terra. voi carnē sumpſit ex terra.
Quid ergo sibi vult q; ait cum videritis filiū
hois ascendentem vbi erat prius: mili vt intel
ligamus vnam personam esse xp̄m deum ē
hoiem. nō duas: ne fides nostra non sit trini
tas: sed quaternitas. Sic ergo erat filius hois
in celo quemadmodum filius dei erat in ter
ra in suscepta carne. filius hois in celo in vni
tate persone. Unde ē Theophilus. Nō ergo
ꝓpter hoc putes q; de celo corpus xp̄i descē
derit. sed quia vnus ē idem erat filius dei ē
hois. Deinde dicit spiritus est qui vīficat. i.
verba secundum spiritualem sensum intelle
cta vīficant ē vitam dant. caro autem non
prodest quicq; sine spiritu. id est secundū car
nalem sensum intellectu. nihil proderunt im
mo nocēt. sicut sciētia sine caritate inflat sed
per caritatem edificat. verba que ego sum lo
cutus vobis ad vtilitatem vestrā de corpore
meo manducando. ē sanguine bibendo ſpi
ritus ē vita sunt. i. spiritualem habent intelle
ctū ē spiritualiter ē nō ad litteram intelligē
da sunt ē vīficant. littera enim occidit ſpiri
tus aūt vīficat. Nam sicut palea frumentū
fit: ē littera tegit spiritum. Hinc enim voluit
intelligere manducatores ē potatores carnis
ē sanguinis sui vt in illo maneant ē ipſe in
illis. Et hoc autē multi discipulorū eius in do
ctrina eius. nō perfectorū: qui ad audiendū
eius doctrinam ipſum sequentes videbātur.
sed nō erant vere discipuli. abierunt retrorsū
ē retrocesserunt. ē iam nō cū illo ambulabāt
credentes vel per penitentiam redeuntes Di
xit ergo iesus ad duodecim. Nunquid ē vos
quos specialiter elegi vultis abire. Nō petit
quasi ignorans: sed vt ostendat se eis nō indi
gere. q; ponit in eorū optione cū alijs recede
re. Et Petrus qui erat pncipalior ē obedi
entior ac firmus sicut petra ē in omnibus ma
dus promptius ex feruore caritatis pro se ē
alijs respondet. Bñe in cuius dītione cuncta
sunt posita ad quē ibimus: q; nō est dux ve
rit atis nisi tu. Quasi diceret Similē tui inue
nire nō possumus: tu solus sufficis nobis pp
quē oia relinquimus. Et cū nō sit similis ti
bi. nō est a te. sed ad te eādū. Unde Aug. Si
nos repellis a te. da nobis alterū te quem se
quamur. In petri responsione. exprimit ma
xima dilectio ad xp̄m. Un Cris. Petrus frater

amator amicitie cōseruator: pro toto respon
det collegio. dñe ad quem ibim⁹. Hoc autē
verbū multe amicitie est ostensiuū. Jā enim
xp̄s eis honorabilior erat quam patres ē ma
tres. Uerba vite eterne habes. i. vba vite eter
ne promissiua. ē ad eam inductiua. quibus
q; nō crediderit. in eternū ꝓhibit. Qui in mi
nistratiōe corporis ē sanguinis tui ꝓmittis
vitam. ēt in verbis ꝓdicatiōis tue promittis
eas. Uirtus enim dei est in euangelio. Hoc
seo habuit verba dei. similiter ē ꝓphete: sed
raro verba vite eterne. tu vero promittis vi
tam eternam. Quid ergo aliud magis queri
mus. Exprimit enim in Petri respōne ve
ra confessio fidei cum subdit. Et nos credi
mus cognouimus. signorū virtute.
vel credimus ē cognouim⁹. q; de credere ꝓ
cedit ē intelligere. q; tu es xp̄s quantum ad
humanitatem. in qua vnctus est vnctiōe dei
tatis. vt rex ē sacerdos: filius dei patris na
turalis quantū ad diuinitatē. ē p cōsequens
equalis ei in natura ē potētia. i. fin Aug. q;
ipſa vita eterna tu es. ē non das in carne ē
sanguine. nisi qđ es. i. vitam eternam. Panē
ac carnem ē sanguinem suū vocat hic dñs fi
delium societatem in corpore suo qđ est eccle
sia. Panem. q; ecclesia quotidie reficit quos
recepit: ē in ea quousq; ad plenam sacietatē
puenit alter alteq; verbo ē exemplo pascit.
vñ dñs ad Petrum: pasce oues meas. Caro
aūt ē sanguis xp̄i. ecclesia dicit q; incarnatio
ne verbi fidē ē sacramētis vnita vivit ō spū
xp̄i. Sicut enim corpus vniuersitatisq; hois vi
uit de spū suo. i. de aia sua ita fideles anime
viuūt de spūsancto. Un⁹ ergo panis ē vnus
corp⁹. sunt vna caro ē sanguis xp̄i. multi su
mus. Conformitas etiam xp̄i ē ecclesie pa
riter ē caro ē sanguis christi appellat. eo q;
fit ꝓprius effectus incarnationis verbi ē fi
nalis cā dñice passionis. Un Aug. Nūc itaq;
cibū ē potum. societatem vult intelligi cor
poris ē membroꝝ suoꝝ. quod ē ecclesia. Mu
ius rei sacramentū. i. vnitatis corporis ē san
guinis xp̄i in dominica mensa ꝓparatur ē
de mensa domini sumitur. q; accipit miste
rium vnitatis: ē non tenet vinculū pacis. non
misterium accipit pro se. sed testimoniū con
tra se. Hoc est ergo manducare illā esce ē il
lum potum bibere: in xp̄o manere: ē illum
manentē in se habere. Ac p hoc q; nō manet
in xp̄o ē in quo nō manet xp̄s: procul dubio
non manducat spūaliter eius carnē. nec bi
bit eius sanguinē. licet carnaliter ē visibilitē
premat dentib⁹ sacramenta corporis ē san
guinis xp̄i: ē tāte rei sacramētū ad iudicium
sibi mādicat ē bibit. Signū ergo q; mādu

cauit ē bibit hoc est si manet ē manet si ha
bitat ē inhabitat: ē heret ē nō deserat. Ha
nemus aūt in illo cū sumus mēbra eius ma
net autē ipſe in nobis. cū sumus tēplū eius.
Nec dicūt: vt amemus vnitatē ē timeamus
scpationē. Hoc totū qđ dñs de carne ē san
guine suo locutus est ad hoc nobis valeat vt
carnē ē sanguinē xp̄i nō edamus ē bibam⁹
tantū in sacramēto. qđ ē multi facīt mali.
sed vsq; ad spiritus ꝓticipationē māducem⁹
ē bibamus vt in dñi corpore tanq; membra
maneam⁹ vt eius spū vegetemur. Nec Aug.
ē secūdū eundē. alle sacramētaliter manducat
ē bibit. qui ipſius sacramētū tātū sumit.
spūaliter vero qui pingit ad rem sacramē
ti que est res duplex. vna signata ē cōtenta
que ē xp̄s integer. qua cōtinet sub spē⁹ pa
nis ē vini: alia res est signata ē nō cōtenta. ē
hoc est corpus xp̄i misticū q; est in predesti
natis vocatis: ē iustificatis: ē sciendū qđ nō
nulli doctores aliqua de predictis incidēta
liter ad altaris sacramētū referūt: sed in pri
ma expositiōe nulluo: ga de sacraméto alte
ris ꝓprie habetur intra in cena domini qđ
do hoc sacramentum instituit. Oratio.

Omine iesu xp̄e sufficiēs salus' afe
D mee. da mihi te solū desiderare: de
siderādo te ꝓpter te nō ꝓpter aliud
querere: querendo inuenire: inuenēdo tene
re: tenēdo amare amādo peccata redimere:
redēpta non iterare. illustra queso domine
cor meum domine tue gratie diuine: vt te du
ctorem in omnibus vijs meis habeā: ē semp
te qui es super omnia ꝓ omnibus timeam
ē diligam. tuam in omnibus faciam volū
tatem nec vnq; a te recedam: sed semper ti
bi adheream: quia tu solus sufficis: ē vitam
eternam promittis. ad quam misericorditer
perducere me digneris. Amen.

¶ De transitu domini ē discipulorū per sata.
Capitulum. lxxi.

D Einde cum dominus qua
dam die sabbati. transiret per sata
seu blada. i. per campos vbi erant segetes. di
scipuli eius vt homines esurientes vellebant
spicas propter ciborū defectū ē penuriam ē
manibus suis confricātes edebant grana. cō
solādo famis inopiam. ecce fercula apostolo
rum. i. grana spicarū erant. n. colūbe. quarū ē
grana cōmederet: furiebāt um ex paupertate
tum ex turbarū importunitate in quo signat
q; predicatores ē prelati debēt postponere ei
bū corporū ꝓpter salutē animarū. Un Beda

nō habentes enim discipuli spacium mādu
cādi ꝓpter importunitatem turbarū eluie
bant: vt hoies sed vellentes spicas. mediam
cōsolabantur. q; est indicium austerioris vite
non preparatas escas: sed simplices quere ei
hoc. Un ē Cris. Putas quantā occupatio
nē doctrine habebāt apostoli. vt nec manū
candi licentiā inuenirent. O Beati apostoli
in quibus tunc corpus q; suum est suggerebat:
qui animus quid ageret nō habebat. Carna
les aūt hoies nec tunc spiritalia curāt. cū ni
hil habuerint carnale q; agāt. Pharisei au
tem videntes reprehenderunt nō sim de hoc.
quasi ꝓtra legem agerent discipuli ex doctri
na magistri ē dicunt. Ecce discipuli tui faci
unt. q; non licet facere sabbatis non argue
bāt eos agere cōtra legē. quasi raperent alie
nū. q; fm legem licitum erat famelico intra
re segetē vel vineā primi. ē comedere. nō ta
men falcem mittere. seu foras eicere vel por
tare: sed sup eo q; spicas vellendo ē tricādo
die sabbati. cibū ꝓparabant sibi: q; ꝓceptum
erat in lege q; cibaria ꝓparentur die prece
denti ē nō in die sabbati. Ubi Cris. Judei
scientes q; discipuli q; si speculum sunt ma
gistri. quia in discipulis magister vester. ꝓ
pter hoc errorem discipulorū volentes in ob
probrium xp̄i vertere: ita dicebant. Non pro
bibent xp̄i vertere: ita dicebant. Non pro
pter iniuriam legis dolentes: sed detractio
nis occasionem inuenire cupientes. ista dice
bant. Nec enim poterant aliqs contra legem
agentibus contristari: cum ipſi quotidie in
lege peccarent. Nam qui alio peccante do
let: ipſe circa iustitiam multum est perfect⁹.
Nec enim potest aliquis alteri amplius mi
sericors ee q; sibi. Nec Cris. Dñs aūt contu
tat phariseos. discipulos rationabiliter excu
sando. ē q; contra legē nō faciebant ostēdē
do. Et primo per exemplū in quo duplex tā
gitur ratio. Prima est a simili ex parte su
mentium q; similis necessitas fuit in disci
pulis que fuit in Dauid. quando cōmedit.
consecratos panes ꝓpositionis. quos non
licebat ei edere. neq; his qui cum eo erant.
si ergo Dauid excusatur. quia commedit in
necessitate q; alias non licebat. per conse
quens ē discipuli excusanē. q; necessitas eis
imminebat Secunda est a minori ex parte
sumptorum: q; Dauid necessitate commedit
sanctos panes licite. q; licebat solis sacerdo
tibus. ergo multo magis discipuli spicas cō
munes omnibus quasi diceret. si necessitas
ibi legē nō habuit. nec hic habere debet. Ne
cessitas enim facit aliquid licitum. qđ alias
esset illicitum. Et ideo discipulis esurien
tibus. q; licitum non erat in lege factum etiā

citum famis necessitate. Sic hodie. ſi quis eger ieiuniū fregerit: reus non habetur. Lux ergo pharisei illa legis laudant misericordiā facti in David: ⁊ suis ⁊ qñ ut uidēt reprehēdunt transgressiones in discipulis ex quo apparet q nō legis inturiā detrēdāt: sed sua me licet offendunt. Alia nō est a maiori: q sacerdotes quorum interest maxime cerimonias legis obseruare violando sabbatū: qñq; sine crimine sunt ut dū in tēplo opera manualia circa sacrificia faciunt aliqua occidēdo. excoriando. hostias lauando carnes coquendo: ⁊ cōsimilia faciendo: vel etiā dum pueros circumcidunt ergo multo plus discipuli. qui nullā in hoc legis sunt. vel oximis. uellentes spicas in die sabbati: ⁊ cōmedentes sine crimine sūt Deinde post auctoritates alienas. cōuicit eos auctoritate propria: ⁊ primo per assertionem ueritatis: ⁊ est ratio talis. q potētius ē tēplū spirituale ḡ figurale: sed figurale potuit defendere sacerdotes sibi seruientes: ergo multo plus spūale. q est xp̄s. discipulos sibi credētes. de quo tēplo dicit: soluite tēplū hoc. ga maior templo est hic. s. christus quia est templi dominus. Secunda ratio est in qua conuincit eos per effectum pietatis: ⁊ est talis. magis vult dominꝰ affectum misericordie ⁊ pietatis: ḡ cerimonias veteris legis. sed pascere esurientes est opus misericordie: ⁊ obseruare sabbatum vel victimas offerre. est cerimoniale: ergo ⁊ cetera. Unde magis vult deus misericordiam. quia quis subuenit alteri. vel sibi indigenti. ḡ sacrificium: ⁊ opera misericordie sunt magis accepta deo: quam victime. Hostia enim deo placabilis est salus hominis. Tertia ratio est in qua conuincit eos per sue potestatis ostensionem: ⁊ est talis. dominus potest disponere in his rebus. quibus totaliter preest. sed christus preest totaliter ⁊ discipulis ⁊ sabbato. ergo potest dispensare cum discipulis de operere in sabbato. Ipse enim sicut sabbatum propter hominem vt in eo quiescat: ⁊ deo vacet. ⁊ non hominem propter sabbatum. ⁊ ita dominus est etiā sabbati. Et ideo secundum Ambro. sicut posuit sabbatum. ita potest etiam destruere. Quia ergo sabbatum propter hominem fecit ⁊ dominus sabbati est magis curam adhibere voluit saluti hoīs quam custodie sabbati per mittendo discipulos spicas vellere ⁊ famem repellere. Christus itaq; non subest obseruationi legis. sed preest ⁊ eam mutare potest. ⁊ ideo non peccat. qui secundum ordinationē eius obseruat. Quod autem dicitur factus sub lege subiectio illa erat voluntatis non necessitatis. adeo quandoq; se subiecit propter humilitatem quandoq; se preluisse ostendit propter auctoritatem. Ubi Crisosto. Sabbatum non propter otium factum est. vt omnino in die sabbati vacent sed vt otiātes me ditentur deum suum esse factorem: ⁊ per vacantiam dei opera recognoscentur vt dum vacantie illius ratio queritur: deus rerum opifex demonstretur. Ipse enim legez dano sabbati. nihil facietis ait preter ea que faciet anima hoc est enim festum si intendantur spiritualia ⁊ secedant terrestria ⁊ facemus vacationē spirituali. Nec Crisosto. Aduisice per apostolos intelligi possunt predicatores ⁊ prelati per esuriem fames salutis humane per sata mundus in quo sunt diuersa hominum genera seminata: per diuersas segetes. diuerse nationes per spicas homines. per paleas corpora. per grana animē. quia sicuti in spica duo sunt. s. granum ⁊ palea. sic in homine corpus ⁊ aia. Discipuli ergo. i. p̄dicatores ⁊ p̄lati esuriētes horuz saluti debēt trāsire per sata. i. p mūdū p̄dicādo ⁊ euellere spicas. hoīes a terrenis gb⁹ corde inhęrēt separando. frīcare manib⁹. exēplo suę operatiōis ad bonū puocādo. i q̄ separatur vitiū a virtute. s. palea a grano. ⁊ sic manducare eccle icorporando. ⁊ sabbato debēt hoc agere. s. spe gētis eterne. ad quā alios volūt inuitare. ⁊ de hoc querunt pharisei. i. dēmones infideles pharisęorū ꝓsortes. Ubi Beda. Uellere ita spicas est hoīes a terrena intentione. qua solum mētis quasi radicē fixerant erupere. frīcare aūt manib⁹ exēplis virtutū ab ipsa carnis concupiscētia quasi folliculis atq; in tegumentis aristarū puritate mētis exuere. grana horum ducari est emūdatū quēq; ab oī ingnamento carnis ⁊ spūs p ora p̄dicātiū eccle mēbris incorporari. Nec beda. Itē p sata itelligitur sacra scriptura: q diuinaꝝ sniarū seminib⁹ est seminata. p diuersas segetes diuersi libri. per spicas sentētie. Itē per sata p̄dicatores. cū domino ābulant cū sacras scripturas deuote studēdo ⁊ meditando inuestigāt esuriunt. dū in eis panē vite pro se ⁊ alijs inuenire dēsiderāt. spicas euellunt. dū ea q̄ sibi altiora vident in eis colligūt collectas frīcāt. dū tandiu discutiunt. donec sub paleis littere grano spiritualis intelligētie inueniant. grana vero ipa mādūcāt cū sibi ⁊ alijs ministrādo. per implemto nē operū incorporant ⁊ virtutes roborant. ⁊ hoc sabbato faciunt dū a terrenis necessitatibus. ⁊ ēt turbidis cognitionib⁹ gescēḡb⁹ deo vacant. Im illud ecclesiastici. Sapientia scribe in tpe vacatiōis. hoc dīs sabbati. s. xp̄s pbat. sed iudei vel adulatores mentis refectionē q̄requiē animarū nescientes reprobant

bētes q̄ gescēdā ē salē in sabbato. nō intelligentes q̄ tunc magis debem⁹ videre: quoniā suauis ē dñs: ⁊ regez celestē q̄rere operādo. Considera nūc ⁊ intuere discipulos ⁊ in tanta necessitate cōstitutis compatere: q̄uis ipsi gaudenter hoc faciāt paupertatis amore. gd enim est cogitare principes mundi. presente eium ꝓditore. ad tā tenuē paupertatē redactos vt tali pabulo more aliū operteat sustētari. Uñ Crisо. Tu āt ammirare discipulos q̄ ita erāt suppōsti. ⁊ nullā tēporalū habebant curā: sed cōtēnebāt carnalē mensam ⁊ tame oppugnabantur ꝓtinus. ⁊ neq; ita desistebāt a xp̄o. Nisi. n. cogeret eos vehemēter esuries nequaq; hoc fecissent. Nec Crisо. O quā dulcis erat ille cib⁹ esurientibus. sicut ⁊ illa aqua instar mellis sitiētib⁹ obtinere videbat. de q̄ dicit. ⁊ petra melle saturauit eos. Aspiciebat eos dominus ⁊ eis cōpatiebatur: q̄ teneritie eos diligebat. sed nihilomin⁹ gaudebat. tam pp eos quos in hoc multū mereri sciebat. q̄ pp̄ter nos gbus exēplū relinquebat. In hoc enim exemplo ad multas virtutes ꝓficere possumus. nā hic mirabiliter pauptas relucet pōpa mundi cōtēnenda ostenditur: sūptuosa ⁊ ⁊ sepoziosa ciborum preparatio destruitur. ⁊ gule voracitas cum turpi vinctuositate ⁊ insatiabili appetitu totaliter enervatur. In super ⁊ bestialitas multorum hominum hic confunditur. quia vt dicit Augustinus. appetere voluptates corporis ⁊ vitare molestias. serine vite actio est. Igitur vt ait Bernardus. Ridiculum est sanctos honorare conuiuijs. qui deo abstinentijs placuerunt. Nic etiam renouata videtur prime etatis beata simplicitas in qua homines fructibus arborum ac herbis ⁊ aqua contenti vinebāt. Unde Boetius. Felix nimirum prior etas contenta fidelibus aruis. Nec inerti perdita luxu. facili que sera solebat ieiunia soluere glande somnos dabat herba salubres. Potum quoque lubricos annis. vinbras altissima pinus. vtinam modo nostra redirent. in mores tempora priscos. sed senior ignibus ethne. seruens amor ardet habendi. Nec Boetius. Unde ⁊ Hieronymus. Uidens deus quod diligenter apositum esset ad malitiam cor hominis adolescentia ⁊ spiritus eius in his permanere non posset. quia erant caro. opera carnis diluuio condemnauit ⁊ antidissimam hominum gulam probans. dedit eis licentiam commedenda animalium carnium. Cum enim carnium vsq; ad diluuium ignoratum fuisse scias. post diluuium autem quasi in heremo murmurantē populo cōturnices. ita dentibus nostris generauit ⁊ virulentas carnis ingestas. Uinū enim cū carnibus post diluuiū dedicatū est. Unde etiā Petrus damianus. Post mūdi natalitia eroziū per mille fere atq; sexcentos annos humanaꝝ genus sine vini poculo ⁊ esu carnium vixit. Nec tamen quippiaz eoz quos scriptura cōmemorat languore contabuit. Dec Petrus. Tūc ergo simplex erat cibus ⁊ morbus rarissimus. nūc aūt contrariū videmus. Unde Seneca. Immunes erant ab vitijs malis qui nondū se delitijs soluerant. Multos morbos multa fercula fecerunt. variusq; vitiorū cibo morbus est. Innumerabiles esse morbos non miraberis: coquos numera. Ex vitijs nō singulares morbi nascūtur. sed inexplicabiles. diuersi: multiformes. Uñ ⁊ Crisо. Uoluptas ⁊ ingluuies. sanitatis nostre stabilitatē oēm subtrahit facile: ⁊ si tueris ad medicinalē locū ⁊ accedens interrogaueris. oēs fere egritudinū causas illuc inuentes existentes. Nā vilis quidē ⁊ parua mensa sanitatis mater est propterea ⁊ me dici ita eaz vocauerunt. nō sanitari demū sanitatē vocantes. insacietas enī cibi sanitas est indigenter ciborum matrez sanitatis dicētes. Si vero indigentia est mater sanitatis manifestū est. quoniā plenitudo mater est morbi ⁊ egritudinis. ⁊ generat passiones ⁊ ipsoꝝ super excedens medicoꝝ artē: ⁊ eni pedū dolores ⁊ capitis grauedinez ⁊ caligines ⁊ manuū dolores ⁊ tremore: ⁊ dissolutiones mēbroꝝ ⁊ hictericie ⁊ febres longe. ⁊ flāmee. ⁊ his multo amplio ra: nō parsimonia ⁊ philosophica dicta. sed ex habundanti cōmestione ⁊ plenitudine generari apta nata sunt. Si vero vis ⁊ anime egritudines videre q̄ hinc nascūtur aspicias quoniā auaricie. luxurie. melanconie. desidie incontinentie. insanie: eis hinc habet principiū. Que eis excogitantes fugiamus: ⁊ ebrietatē ⁊ voluptatē nō ea tantū q̄ in mensis est. sed ⁊ alia oēm que est in rebus mūdanis: ⁊ pro ea permutemus ea q̄ a spiritualibus est voluptatē. ⁊ sm prophetam voluptemur in dño in his que hic sunt ⁊ furoris potiamur bonis. hec Crisо. Uoluptates ergo corporis spernende sunt: q̄ dolores ingerendo necāt. Unde Hora. Sperne voluptates. nocet empta dolore voluptas. Nec ioū corpori nocēt. sed ⁊ animam occidunt. Unde Greg. Dum os delectatur in cōdimentis. anima necatur comedentis. ⁊ ideo qui sapiens est. voluptatem corporis in voluptatem animi cōmutet. Unde Rabanus. Si dulcedinē diuini amoris perfecte gustaueris de temporali dulcedine nō curabis. Uñ ⁊ seneca. Enimuero voluptates quisquis sequitur. ⁊ bene intelligit ois

sensuū blandimenta cōtemnit. si ergo hodie fieret prout tunc discipuli ⁊ prima etate communiter hoies faciebant. non indigeremus apparatu rerum. Nec suppellectili varia ⁊ pomposa. in quibus genus humanum est inextricabiliter intricatum. Unde Crisо. Ubi enim coquorum ars vtilis est nobis: nusq̄ sed ⁊ valde inutilis ⁊ nociua ⁊ corpori ⁊ animе nocens: ⁊ mater est vniuersarum egritudinū ⁊ passionū. ⁊ lasciuiē ⁊ multa munificentia induxit. Unde ⁊ Seneca. si audire humanū genus voluerit. ⁊ q̄ superuacuū sciet sibi coquū esse q̄ militem. Non desiderabis artifices: si queris naturā. Simplici cura constant necessaria: in delitijs laborat. Unde etiā Boe. Si de eo quod nature satis est replere indigentiā velis: nihil est propter q̄ fortune affluentiam appetas. paucis.n. minimisq̄ natura contenta est. Cuius facietatem si superfluis vrgere velis. aut in iocundum q̄ infuderis aut nocium erit. Quā modicis autē natura contenta sit ostendit Seneca. qui panem ⁊ aquaz natura desiderat. nemo ad hoc pauper est. Et Lucanus discite q̄ paruo licet producere vitā. ⁊ quantum natura petat humanū cererēq̄. Si vero illis tamen pro condimento ⁊ salsa addideris miro modo sapida reperies. que sine hac insipida videntur. Unde ber. prudenter solitosq̄ conuersanti: satis est ad omne condimentum salcum fame. Qua sola non expectata necesse est alias atq̄ alias de nescio quibus succis extraneas confici permixtiones. que videlicet ⁊ palatū reparent. gulam prouocent. excitent appetitū Nec ber. Igitur (vt dicit Seneca) voluptatibus resistamus: q̄ facilius non recipiuntur q̄ exeunt. Et iterum procе quecūq̄ cor tuū lasciuiant voluptates precipue extirpa: ⁊ inimicissimas habe more latronū qui in hoc nos amplectuntur. strangulent. Et vt idem dicit. ad rabiem cogunt venire delicie. vt quicquid non ex voluntate respondet: iram euocet. Ad debellandum autem voluptates. multuz valet fugere earum occasiones. Unde Seneca. debellanduz sunt in primis voluptates: ⁊ nihil delicate nihil moliter faciendum. his cogitationibus intentum loca seria sanctaq̄ eligere oportet. Effeminat animos amenitas nimia nec dubie aliquid ad corrumpendū vigorem religio potest. Sed quidam excusantes se dicunt: q̄ debiles sunt: ⁊ q̄ assuetis carere non possunt. Quibus idem Seneca respondet dicens. Occurees hoc loco mihi illa voce. Nimis dura precipis: nos homūciones sumus. ola nobis negare nō possumꝰ. Scio quare non possumus ista. quia nos posse nō credimus. Nolle in causa est: non posse pretenditur ⁊ iterum. Dolestū est iniquis carere affectis voluptatibus abstinere a cibo. sitire: esurire. Nec prima abstinentia grauis est deinde cupiditas relanguescit: inde mortuus est stomachus. inde cuius fuit aliꝰ tibi odiū est. desideria ipsa moriuntur. Non est acerbū carere eo quod cupere desieris. Quemadmodum pernitiosior est hostis fugientibꝰ. sic oē incommodum magis instat cedenti ⁊ auerso. Nec seneca: expedit autem vt non solum in delicatis: sed etiam in vilibus escis concupiscentia in ordinata vitetur. ad cauendū murmur quo deus multum offenditur. Unde Augu. De nulla re magis deus offenditur ille populus dictus est q̄ contra deum murmurādo. Sed vt sciremus non dei creaturam esse culpabilem. sed inordinatam cupiditatē nō propter porcum. sed propter pomum mortez primus homo inuenit ⁊ etiā primates suos non propter gallinam: sed propter lenticulaz perdidit ⁊ iterum. Daniel ideo vir desideriorum appellatus est. q̄ panem desiderij non comedit: ⁊ potum concupiscentie non bibit. q̄ magis christū q̄ epulas desiderabat. hec Aug. ⁊ non solum corporis. sed ⁊ animi voluptates sunt. debellande q̄ vt dicit Grego. Incassum caro atteritur. si prauis suis voluptatibus animus non refrenatur. Tu ergo hoc exemplo discipulorum animatus paupertatem totis amplectere viribus que sic emicuit in prefatis mundi principibus: ⁊ similiter in domino iesu a sua matre ⁊ in omnibꝰ qui voluerunt eos perfecte imitari. spiritu āt eam complectere: ⁊ corde dilige: quia alias meritoria non esset. Laudabile quidem non est pauperez. sed in paupertate paupertatem amare: ⁊ paupertatis inopias propter xpm gaudenter: ⁊ illariter sustinere. Proh dolor: quia multi de paupertatis solo nomine gloriantur. sed quo pacto vt eis penitus nihil ꝺ sit. dicunt se amicos domine paupertatis. sz paupertatis sodales ⁊ amicos fugiunt toto posse. s. tamen: sitim: frigus defectus. contemptum: despectum. ⁊ huiusmodi: ⁊ vt dicit Bernar. esse pauperes sine defectu humiles sine despectu. pacientes sine contumelijs. tu vero nunquā pro aliqua re ipsam paupertatem ledere velis: ⁊ nihil omnino vltra necessitatem habeas vel habere desideres. Et si quaeris que sit illa necessitas. Respondeo tibi q̄ quanto intimius paupertatem dilexeris. tanto subtilius de necessitate iudicabis. illa nāq̄ necessaria sunt nobis. sine quibus eē non possumus. Unde ergo ea sine quibus commode poteo esse ⁊ illa nec habere. nec appetere nec penitare. nec a sponte dantibꝰ recipere. Unde Seneca. Circūcide superflua. ⁊ interi desideria tua constringe. Cōsidera tecū q̄tū natura poscat non quātū cupiditas expetat. Impone cōcupiscētie frenū: oia que sunt blandimēta reice. Nec Seneca. Sz mlti in iudicando necessaryo superfluis decipiuntur ⁊ superfluis tanq̄ necessarijs vtuntur. Unde. Aug. Multa nos in facultatibus nostris superflua habere ꝓbamur. si necessaria sola retinere mus. nā vana querētibꝰ nihil sufficit. ⁊ aliorum quodāmodo retentor est. qui ꝓ futura pauperibus inutiliter habet. Uñ ⁊ Seneca. Quā multa superuacua essent nō intelleximus. nisi deesse ceperint. Tota mihi vita metitur necessaria: iudicat quorū magna pars superuacua est. que si quandoq̄ necessitas abstulit: nō sentimꝰ ablata. Nec Seneca. nō solum aūt superuacua. sed necessaria sunt quādoq̄ ꝓtenenda: vnde iterū seneca. Non te laudes si cōtēpseris aureos lectos ⁊ gēmeam supellectilem. que est enim virtus superuacua contemnere. Tunc te admirare cū contempseris necessaria. non magnam rē facis si viuere sine apparatu potes. tūc te mirabor. si contempseris etiam sordidū panem si tibi persuaseris herbā vbi necesse est nō pecori tm sed homini nasci. Et notandum q̄ abstractio a rebus mundanis ꝑm Bernar. fit tribus modis. Primus modus quod qs solū in necessarijs contentetur. ⁊ tāq̄ aduenam ⁊ peregrinū se reputans victu ⁊ vestitu contentus. graue existimet alijs victu ⁊ vestitu. cōtētus. graue existimet alijs onerari. q̄ secundū Greg. Hoc ipsum grauiter tollerant q̄ festinātes ad patriā in itinere multa portant. Secundus modus est q̄ quis nec in necessarijs delectetur. ⁊ in nullo ad temporalia sit affectus: sed tāq̄ mundo ⁊ mundialibꝰ mortuus. habundantiā ⁊ defectū. laudē ⁊ obprobrium equaliter accipiat. Mortuo enī si quid defuerit. nō sentit: sic ala in suis affectibꝰ mortificata. commodū ⁊ incōmodū non discernit: tertius modus est: q̄ qs in vsu necessariorū. non solū nō delectetur. sed potius affligatur ⁊ crucietur. vi dicere possit cū apostolo. mihi mūdus crucifixus est: ⁊ ego mundo. Talis.nam q̄ nō solū mundo est mortuus: q̄ mundana non sentit. sed etiā mundo crucifixus: q̄ oia velut stercora arbitrat. Tali pena est reputandas pro quacunq̄ necessitate prospicere. sz solum delectatur per amorē deo dulciter adhere re. Nec tamen dñm in paupertate perfecte imitari poteris quātūcūq̄ te astrinxeris. Nec videtur q̄ nostra paupertas siue eqparari possit quātūcūq̄ a nobis totis viribus obseruā-

ta fuerit. Ad quod omissis alijs: q̄ reddit possunt rōnibus. s. q̄ deus est: ⁊ q̄ ditissimus ⁊ opum dñs: ⁊ q̄ perfectissimis: ⁊ hmōi similib hāc specialē adduco rōnē: q̄ ipse nō solū paupertatis penuriā: sed eius obprobriū assūpsit. Uñ nra pauptas q̄ volūtaria ⁊ p dei amore assūpta est. reputatur: ⁊ ē virtuosa. ⁊ tō nō obprobriosa. sed honorifica habetur ēt apud malos. Ipsius vero nō sic. non.n. cognoscebatur nec sciebaī q̄ volūtarie paup esset. sed credebatur q̄ necessaria pauptas eū teneret ⁊ hoc obprobriū ⁊ contēptū parit. cum esset absq̄ domo ⁊ possessionibus: ⁊ diuitijs sciētibus hoc vniuersis. magis habebatur cōtēptui a multis: hmōi.n. pauper quasi ab oibꝰ conculcātur. si sapiētes sūt non eis credit. si nobiles: nihilominus detrāhitur ⁊ cōtēnunt immo q̄ plus ē sapientia ⁊ nobilitas. ⁊ eis virtus in reputatōe solum in eis extincta videtur. Deijciūtur.n. quasi ab oibus. adeo vt nec amicitie antiq̄. nec sāguis vincula vt plurimū eis prosint cū oēs fere tales amicos vt consanguineos habere recusēt: vides dñm nec eius pauptati eqparari. nec eū imitari potes. in tā profūde pauptatis: ⁊ humilitatis: ⁊ abiectione. Et ꝓpterea pauper mūdi cōtēnēdi non sunt: qui ipsū dñm reputāt. Quantū ēt nostra pauptas a dñi paupertate differt: cōsiderare potes ex pluribus q̄ simul tāgit Crisо. dicens. cū nasciturus erat non exquisiuit clarā domū. neq̄ matrem diuitē sed pauperē ⁊ sponsū tectorem hītem. ⁊ i tugurio nascit. ⁊ in presepio ponitur. Et discipulos eligens nō rhetores nō sapientes non diuites non nobiles. sed pauperes. ⁊ ex pauperibꝰ ⁊ vndiq̄ ignobiles elegit. Et mēsā apponēs q̄q̄ qdē ordeaceos panes appōit. q̄q̄ āt ipso tpe discipulos a foro emere iubet. Et sedulā facies. de se no facit. Et vestimēta induēs vilia. ⁊ a multis in illo tpe differēta circūamictitur. domū āt non habuit. Si āt trāsire de loco ad locuz oportebat ambulās hoc faciebat: ⁊ ita ambulans q̄ fatigabatur ⁊ sedēs nō throno opus erat. neq̄ puluinari: sed paumēto: sic ergo xps pauper erat. q̄ tñ dñs oiuz rex expectabilis erat. Nec Crisо. Attēdamus hec ⁊ erubescamus nos miseri: quia talibus nō cōtenti dñm ꝓtenus imitari. Et maxie hoc tpe malo: quo oiog panē hz ꝓtentari deberet. Uñ Hieron. Juxta miserias huius tpis. ⁊ vbiq̄ gladios sentientes satis diues est qui pane non indiget. satis potens qui seruire nō cogitur.

Oratio.

Omine deus oipotens qui oia que celi ambitu cōtinentur. sub pedibus hoīs subiecisti: vt solus hō nbi sub-

ectus esset totus: exteriora nempe pro hoīs cor
pore cūcta creasti: ipius vero corpus pro ala.
alam vero pro te. vt tibi soli vacaret & te solū
amaret: qui eam das tumentis escam ipsoꝝ
ac volucribus celi. & piscibus maris pastum
da mihi huius vite necessaria ad salutē mēt:
& ad laudem tuam. vt sic per te prouidus me
lius tibi vacare valeam: da quoq; mihi i om
ni defectu & penuria patientiā: ne pusillani
mitate fractus deficiam. Amen.

¶ De manco manum aridam habente.
Capitulum. lxxij.

Factum est autem post

hec i alio sabbato vt intraret ihesus in
synagogā eoꝝ & doceret. Nā fm Mylarū pre
missa in capo dicta sūt & gesta. & post hoc sy
nagogā ingreditur. Sabbato intrauit synago
gā ad docēdū ppter matorē populi frequen
tiā & conuentū. Ait Beda. Sabbatis pcipue
dns in synagoga docet. operabaturq; virtu
tes: nō solū pp insinuādū spirituale sabbatum
sed etiā pp celebrandē eo die populi cōuentū:
cui tunc mōris erat: q; vocare a labore p legē
iubebat: legēdis audiēdisq; scripturis operā
dare. Nā sicut hi quibus venandi aro est. vbi
feras. vbi pisces & volucres plus abūdare di
dicerint: ibi maxime sua retia tendūt ita dns
semp docuit in synagoga & in tēplo quo oēs
iudei conueniebant. volens oēs hoīes saluos
fieri. & ad agnitionem veritatis venire. Nec
Beda. Ecce in xpo tria. Lmēns stabilitas. q;
licet pharisei insidiarent ei: nō tamen metue
bat venire vbi erant: & hoc est contra pusilla
nimes doctrina veritatis: q; in publico doce
bat: & hec est cōtra hereticos zeli immēsitas:
q; totū hoc propter salutē animarū faciebat:
& hoc est cōtra eos. qui inde querūt vanā glo
riā vel tēporale lucrū seu cōmodū. Et erat in
synagoga homo habens manū aridam & cō
tractam & obseruabant. L dolose seruabāt eū
pharisei: si sabbato curaret vt illū arguerent
vel accusarent. Unde interrogabant eū ma
liciose: si licet sabbatis curare: vt si diceret nō
arguerent cum de inmisericordia vel impo
tentia: ū diceret sic accusarent cum de sabba
ti transgressione: Ubi Beda. Quia solutio
nem sabbati quam in discipulis arguebant:
excusauerat ipsum calumniari volentes ob
seruant: vt si in sabbato curet: transgressionis
eum accusent: si non curet crudelitatis aut im
becillitatis arguant. Ut enim ait Bernar. In
factis obseruatores. in verbis exprobatores:
in tormentis sustinuit illusores. Et videns do
minus cogitationes eorum: iussit homunci
onem surgere & stare in medio: vt mira
culum esset magis manifestum: & euidenti
argueretur cecitas malignantiū: & quasi re
petendo cōnem ab eis motam sub alijs ver
bis hoc idem q̄siuit ab ipsis. Illis aūt sic ta
centibus ꝓposuit similitudinem de asali. &
soluit cōnem primo verbo: ostendens per rō
nem q; licitum est sanare hoīem die sabbati.
& est ratio talis. Magis subueniendū est ho
mini q̄ asali. sed animal si ceciderit in pute
um vel foueam extrahitur & liberatur die sab
bati: ergo multoplus homo q; est nobilior &
melior. cū sit factus ad imaginem dei si in i
firmitatem ceciderit. curatur die sabbati. si
enim hoc fit propter cupiditatem tempora
lium multo magis dz illud fieri: vbi salus q̄
ritur alia. Et sic ipsi viteōis & ꝓprie ꝓfuen
dinis vincuntur exemplo. Unde Lriso. Uo
bis quem licet in sabbato saluare. & mihi ho
minem: non licet? Uobis manibus licet extra
here. mihi nec ꝓbo licet curare. Ecce nec me
dicinā ꝓfero: nec manum meam super illū
extendo. Dico verbo & sanatur infirmus & l
gem sabbati vestri non transgredior & sine
opere opus virtutis ꝓsumo. Nec Lriso. Sz
auari pharisei plus diligunt quem q̄ hoīes
proximū. & laudant ꝓpendere subsidium in
oue. & accusant beneficium caritatis in hoīe.
Unde Piero. Sic soluit cōnem propositaꝫ
vt interrogantes auaricie condemnaret. Si
vos inquit. in sabbato ouem & q̄libet aliud
animal in foueam decidens eripere festina
tis: non animali. sz vestre auaricie ꝓsulentes.
quanto magis ego hominē q; multo melior
est oue debeo liberare? Unde & Raba. Lom
petenti ergo exemplo soluit cōnem eoꝝ: vt
eos ostendat sabbatum violare in opere cari
tatis legem male interpretantes. qui dicunt
in sabbato a bono feriandum: in quo a ma
lis tantū feriandum est. Unde opus seruile
non facietis in eo. i. peccatum: q; q facit pec
catū. seruus est peccati. Sic in eterna requie
a malis tantum feriabitur: non a bonis. Dec
Rabanus. Secundo soluit questionem fa
cto hominem habentem manuꝫ aridā sanā
do. Tunc enim ait illi extende manum tuaꝫ
& cum extenderet. statim restituta est sani
tati in quo patet perfectio sanitatis. Ubi Lri
so. Ut propositum legis quā iudei non intel
ligunt sanitas manifestat. Si enim deus of
fenditur in operē sabbati. sine dubio infirmi
tas non fugatur. q; non pōt iniuriam dei be
nivolentia sequi. Iste mancus fm Piero. in
euangelio quo vtuntur nazarei cementarius
scribitur. ifiusmodi vocibus auxilium pre
cans. Domo cementarius eram manib⁹ vi
ctum q̄ritans. ꝓco te iesu vt mihi restituas

sanitatem: nec turpiter mendicē cibos. Dns
festis maxime in sabbatis docebat. & opera
batur virtutes. primo vt ostenderet q; euāge
licum. & spirituale sabbatum melius & fru
ctuosius veteri sabbato succedebat. secundo
vt sabbato pluribus occurrentibus profice
ret pluribus & saluator mundi ex miraculoꝝ
virtute manifestius fieret. tertio vt dominus
legis & sabbati ꝓbaret. Qrto vt malum intel
lectus iudeoꝝ de obseruantia sabbati auer
ret. dum bene operando sabbatū se non vio
lare ꝓbaret q; in sabbato curabat: & i hoc co
rā pluribus legisperitos cōfutabat. Circa q̄
sciendum q; aliqui sunt actꝰ boni in genere
entes q; tñ ex se nō habent bonitatem in gene
re moris. sicut edificare domum vel hūsmo
di: & talia nō erāt licita i die sabbati. Alij aūt
sunt actus boni in genere moris fm se: sicut
sunt opera virtutum & talia licita sunt i die
sabbati. de qb⁹ erat sanatio manus aride. q;
erat opus pietatis. & cum hoc erat ad gloriā
dei manifestandā. inq̄ntum fiebat miraculo
se & supra naturā. & ideo talia possunt fieri i
die sabbati: nō solum licite: sz & laudabiliter.
Dicit ce fz Beda & Rabanū homo q; hēbat
manum aridā. humanū genꝰ indicat. in bo
no ope arefactū ꝓ manu in ꝓmo parente ad
pomū vetitū extensa: sz in miseratione dīt. sa
luti & bonoꝝ operū fructibꝰ pinocentes xpi
manus in cruce extēsas est restituta. Et bene
manus in synagoga erat arida: q; vbi maꝰ
donum scientie. ibi trāsgressoꝝ maior subia
cet culpe. & grauis est periculum inercu sabi
lio nocte. Sanandaq; manꝰ arida iubetur ex
tendi. q; infructuose debilitas aie nullo melius ordine q̄ elemosynaꝝ largitate curat. ha
bebat aūt homo dexterā manum languidā.
q; ab elemosynis torpebat sinistram sanaꝫ.
q; sue vtilitati intendebat. Sed veniente do
mino dextra sanatur. vt sinistra: q; qđ ꝓgre
gauerat aude. modo destribuit caritative.
Dicit ce etiam in hoc infirmo docuit quattu
or necessaria penitenti. s. q; surgata culpa p
pnīam: q; stet in gratia p perseuerantiam: q;
in medio per boni exempli euidentiam: q; ex
tendat manum per bonā operationē. Exten
de ergo manum. primo ad pauperes in ele
mosynaꝝ largitione. secundo ad deum in ser
uenti oratione. q; fm Greg. Frustra p pec
catis rogaturus ad deum manus expandit.
qui eas pro posse ad pauperes nō extendit.
Moraliter homo habens manum aridā est
peccator: habent. n. q; dam cor aridius. q; sine
bona affectione sine cōpassione: quidam lin
guam aridā. q; sine bona locutione. sine dei
laude: q; dam manum aridam. q; sine bona

operatione. Dec aūt triplex ariditas sumitur ex
similitudine arboris aride: q; tunc est vere
arida. qū ē sine succo. sine foliis: sine fructu.
Cor habent aridū inuidi. lingua maliloqui:
manū auari. Iste & obediētia diuina manū
dextendere ad primū p elemosynaꝝ largi
tionē. Ille lingua loqui ad deū p deuotā ora
tionem. alius cor eleuare ad celū per sanctā me
ditationē: & sic sanat peccatoꝝ. Iste fm Theo
philum aridam dexteram: hz manus. q; quis
non operat q̄ sunt dextre partis. q; talis est i
potens ad bona sz potens ad mala. Ex quo
manus ꝓstituitur in operibus phibitis ex
tunc arescit in operibꝰ bonis. Iste vero re
staurabitur qū in virtute stans operabitur.
Per manum. n. q̄ est organum organoꝝ cō
nenienter intelligitur opus meritorū & ideo
manus est arida q̄ est ad hoc opus inualida
sz cū ad ꝓbum xpi surgit per grām. tunc ma
num extendit p sanctā operationez. Pōt et per
hoiem manum aridam habentez signari pi
ger & ociosus. q; ad operandum est inualidꝰ
sz cum ad ꝓbum xpi stat in medio virtutis.
manus eius sanatur & in bonis operibꝰ exer
cetur. Specialiter tñ & pcipue p hunc hoiez
auaris signatur: cuius manus ad opera pie
tatis & largitatis innalida reperitur. Huius
manus sunt qnq; digiti. primus inordinatus
desyderium habendi. secundus labor acqrē
di. tertius solicitudo ꝓseruandi. quartus stu
dium multiplicandi. quintus infidelitas dispē
sandi. Sed vt sanetur ei per grāz dicitur ((ex
tende manum tuam)) q; cum extenditur dono ad
opera pietatis extenditur tunc sanatur. Usi
Amb. audisti dñi ꝓba dicentis: extende ma
num tuam. Cōis ista generalisq; medicina
est. Et tu q; putas manum habere. sanam ca
ue ne auaritia. caue ne sacrilegio ꝓtrahatur.
Extende sepius eam. Extende illam ad pau
perem: qui te obsecrat. extende vt proximuꝫ
iuues: vt vidue presidium feras eripias iniu
rie. quem vides iniuste calumnie subiacere.
Extende ad deum pro peccatis tuis. Sic ma
nus extenditur. sic sanatur. hec Amb. Igitur
o auare. q; manū aridā & ꝓtractā habes. non
vis dare. vis accipere. nō vis largiri. vis pre
dari: extende manus tuas vt tribuas indige
tibus: q; in hoc tibi ipsi prouidebis & thesau
rizabis in celis. Unde Lriso. Elemosynam
faciamus. & ne despici inuo & fame eorum
ptos. Etenim tibiipsi benefacies: magis illis
bñficiens. Nam his q̄dem ꝓfuit peregesti
bi ipsi vero tumā gloriam ꝑdiderit. h Lrisi.
Inter ola ergo opa misericordie prerogati
uā hz elemosyna q̄ locuples & tam attente no
bis inculcat diuina scriptura. ((Pharisei aūt

repleti insipientia)). Irrationabiliter tracundia. cū magis deberēt esse grati de diuino beneficio ((exēūtes de synagoga)) & de spectu xpi. & a lumine recedētes: statum cū herodianis-principes secularis satellitibus ꝓsilū faciebant aduersus ihesum quomodo eū pderēt fm Amb. quo vitā pderēt nō quo vitā inuenirent. Jam ergo de morte ipsius tractabāt. & ḡ primo legitur de pcuratione mortis xpi p qua tāc primo ꝓsiliū faciebāt. Magna insipiētia de nece eius tractare. cuius dūficiꝰ pparimū indigebāt quos ēt ad hoc non eius culpa sed limor mouebat. Magna ēt coꝑ fuit obstinatio: q; nec verbis xpi nec factis resilierunt & malo suo ꝭ amplius inuidia ꝓmoti: remanserūt in malo obstinati. Unde Crisō. ((Pharisei aūt ꝓsiliū acceperāt)). s. a diabolo. vt pderent eū. inuidentes. n. xpo. nolebāt eū facere signa ne gloriā acgreret: & discipulos ꝓgregaret. ꝭ turpitudine inuidie sue sabbati defensione tegebāt vt in prima ḡdē facie videreneur sabbati iustitiā defendere. re vera aūt suā exequerentur inuidiaz. ((Jesus aūt sciens machinatiōes eoꝝ)) q; nihil eū latebat ((recessit ide cū discipulis suis & ad mare secessit.)) Recessit aūt inde ꝓp multa. ꝓmo vt eis parceret: & occasionē impietatis auferret: maioriq; vtilitati ecclesie seruaret. scdo q; nondū venerat tps passionis siue ꝓfinitū a pte. nec dū implete erāt ꝓphaꝝ scripture tertio q; nō aderat locus. s. hierusalē extra quaz nūquā fuit locus passiōis eius. quarto ꝓp dandū suis imitatione fugiendi exemplū ne fugaces ipsi putaretur in peccatū. quinto ꝓp humilitatis & patientie tradinē: & cū posset aduersarios suos nutu deicere in abissuz sexto ad ostendendā vere humanitatis signū. cū ꝭ ipse mori nō timeret tū tāq; homo fugit a ꝓsilio malignātiū. In quo ēt nos docuit vt ab illis recedamus quos bonis monitis sp deteriores fieri videmꝰ. hoies. n. in malis obstinati: vix vnq; ꝓ rōne cōpelci. Unde Crisō. scies aūt dūs ne recessit. ne magis insaniā eoꝝ excitaret. q; rantia ḡdē rōne placatur malicia placetur. Ignorātia excitatur. Scies ergo paratos illos ee ad malefaciēdū ((recessit)) nō quasi timidus subtrahens se ab eis ꝭ quasi misericors parcēs eis. ne eos ad opus iptū ꝛpliꝰ irritaret. Quā fecit tū q; intelligit patri esse aliquē opus mansuetudinis facere. & irritat eū. dans ei occasionē vt cōpleat malū ipse particeps est peccati eius. Ut ḡd. n. res mala pte eritū suū inuenit. Et q; sine te fuerat ꝓuꝰ aut ꝗtū ad voluntatē suā ilā pditus erat. vt ḡd ꝓ te ipleta est pditio eiꝰ. Nec Crisō. ((Et multi infirmi secuti sunt eū)) ex eo q; viderāt pdictū hoiez curatū: curauit eo oēs remunerāo fidē ipsoꝝ confitan: q; oēs vigni fuerāt curande. Doctiergo vitio ingnio ꝓsequūtur: indocti opinioē eiꝰ ducti amādo sequunt. & ideo curari merent. vñ Remig. Quē pharisei vnanimi ꝓsilio pdere ḡrunt, turba idocta vnanimi dilectiōe sequitur: vñ mox sui desiderij cōsequitur effectū si vis & tu curari si vis sanari. si vis a mortis piculo liberari. sequere & imitare iesum. ipse. n. neminē repellit. Oēs q; eū sequunt: sanat. Per pharisēos q; diuersi iterꝑtant. viscoli q; dissensiōes factunt: signātur. p herodianos vero superbi q; glorioſi ipellibus interꝑtantur. Isti vo ꝓsilium faciunt ꝓtra iesum q; cū humilibꝰ & caritatem hūtibꝰ cōmonatur: & tō recedit ab illis se elongādo & humilibꝰ eū sequentibꝰ dūficit. dūficia salutis ipendendo. & ꝓcepit eis q; curati erāt. ne eū diuulgarent & manifestum facerent. vt inanem gloriā & gloriādi de se inuētātiā declinaret & vt nobis exemplum vitādi eū daret nō phibuit dūs miraculoꝝ pdicationes ad vtilitatē audientiū: ꝭ in dūficys vanegloie appetitū. Unde Amb. Nic mistice instruit nos ne cum magnum aliqd facimꝰ. laudez foris credamꝰ. Unde & Crisō. Ubi qdē pp alios alij curātur. nō ꝓcepit eis vt neminī dicerent quale est vbi oculos cecinati aperuit: & paralyticum triginta & octo ānis iacentem erexit. Ubi aūt nō pp alios: ꝭ pp meritū ipsius curat hoiez. ꝓcipit ei vt nemini dicat sicut & leprosō mādauit. Jō & illis ꝓcepit ne vulgarent eum q; pp ipsos solos curauerat eos: q; nō estimationem hoium miraculis venabatur: ꝭ credentium desiderabat salutem. ḥ Crisō. Et venerunt in domuz quādā ad hospitandum & ꝙuenit itez turba ad audiendum dei ꝟbum. & tunc ita feruenter intendebāt ꝓdicationi. q; ipse & discipuli eiꝰ nō habebāt tps panem māducadi. Hoc est ꝓtra illos. q; dimittunt opus ꝓdicatōis: pp curā & saturitatem cōmestionis. Ubi Beda. O quā felix occupatio saluatoris: quā beata frequētia turbe confluentis. cui tantuz studij ad audiendum verbum dei tantuz fuit: cure ad obtinendam salutem. vt auctori salutis q; cum eis qui secum erant. ne vescendi qdem hora a solatio vite miseris ipendendo libera maneret: vtinā dūe iesu & in nostris tpibus cui tantum gratie tuis fidelibus largiēris q; doctores suos assiduitate discendi. nō solum ab appetitu carnalium voluptatum vex ēt non nunq; ab ipsa quoq; panis quotidiani perceptione ꝓpediant. ḥ Beda. Et cum sui. s. tur. Quod tunc quidez carnaliter factum &. sed quottidie cōplet in ꝓfessione fideliū. vt expulso demone. ꝓmū lumē fide accipiāt deinde in laudes dei tacentia prius ora relaxent. Unde & Aug. demoniū. n. hūis ceꝰ & mutus est q; nō credit deo & subditꝰ est diabolo q; nō intelligit & nō confitet ipsiz fidē vel q; nō dat laudē deo. Unde & Crisō. Ne aliquis putet q; sufficit homini fideli cognoscere deū: est & necessariū confiteri deū: ideo & ceco & muto creauit oculos ad cognoscendū. os ad confitendum deum q; cognoscit & non confitetur. ille & si oculos mentis habeat curatos. tū adhuc mutus est. Qui ergo videns nō facit ꝓcepta dei. & q; loquens nō loquit: laudem dei & gratiam: ille etsi loquitur & videt. ḡtum ad deū tamen & mutus & cecus est. Non enim ille videt deum q; sicut deum. sed qui timet & diligit deū. Et q; orat & psallit. & nō facit que laudat ille corpore loquitur. animo autem tacet. hec Crisō. Spiritualiter demoniuz ille hz qui in peccato mortali ꝑseuerat. Quamdiu. n. peccatum in hoie regnat. tādiu vinctus & captiuus a dyabolo possidetur & vexatur. Uexat aūt demoniū triplex. superbia in mente. ꝓcupiscentia in carne. cupiditas in rebus. q; omne q; est in mūdo: ꝓcupiscētia carnis est aut cōcupiscentia oculoꝝ aut superbia vite. Hoc aūt triplex demonium facit mutum. nā cum loquela data sit homini ad laudandū deuz & gratias agendū & loquendū veritatē & confitendum ꝓmū. ad confitendū peccatū: & veniam de eo petendū. primā loquelaz aufert superbia. que qd dei est. s. laudē vsurpat sibi secundā aufert auaritia. q; soli sibi intendit nō ꝓximo. tertiā aufert luxuria: & maxime ꝓtra naturā. vñ sodoma interꝑtat silentium: siue muta. Item facit cecū: vt ad salutem suā per tinentia & sibi ꝓficua non videat & eā lucē q; sit. ego sum lux mundi. non sequat: sed in tenebris ambulet. Hic demoniacus ceꝰ & mutus. si dño offerat. si ad penitentiā ꝙuertatur mox ihesus curauit eū ita vt ejecto demonio: videat & loquatur. Nabūdat demonis malitia superhabūdat diuina clementia. In illo demoniaco malitia demonis multū habundauit: q; eū tenebat obsessum ipm fecerat ceū & mutū. ac fm Crisō. ēt surdū sed dei misericordia in ipso hz būdauit. q; demonium ab obsesso ejecit. loquelā sibi restituit. lumen reparauit. & auditū reseruauit. Per hūc igitur hoiem sic curatum intelligere possumus peccatoꝝ iustificatum: cui deus spāliter ḡa tuoz beneficia suprādicta concedit. Primuz est q; dyabolū ab eo expellit. Peccator enis dyabolū in domuz ꝛnime sue inducit: ꝭ xpo

dei q; ex parte matris de cognatiōe sua erāt. viderent insolitū feruorē in eo & audirent altitudinem viuine sapie quā caperenon valebant: estimabant eū mente alienatū. & in inroxem versum. sensu pdito loqui. & exierunt tenere. eū & ligare. ne sibi vel alijs posset nocere. Ubi Beda. vere sicut ipse dicit alibi: nō est ꝓpheta sine honore: nisi in patria sua: & i domo sua. quē enim exteri ḡsi auctorē vite & sapientiā dei adire & audire desiderāt. hūc p pinqui quasi mentis ipotem esse ligandū de cernūt. Allegorice aūt in eo q; turba ad illuz queniente frequenti. vt furiosus a suis ꝓtemnitur: salus credentium de gentibus approbatur. & inuidia indeoꝝ & perfidie notatur de quibus ait Joannes ((In propria venit & sui eum non receperunt.)) Nec Beda. Similiter & hodie qui ad sequendum xpm iuuat seruidi. a mundanis hominibus insani reputātur: & per eos ḡtum possunt a bono retinentur. O ḡtum vna non dico mensura sed gutta huius vini valeret: q; hanc insaniā induceret. Felices qui hac laborant insania. vt de illis dici possit illud sapiētie. Nos insensati vitam illorum estimabamus insaniam. Utinā & ego miser vnus de illis merear fieri. ac cū eis inter filios dei computari: & iter sanctos sortem habere.

Oratio.

Omine iesu xpe rogo te per viscera
D misericordie tue: vt me mancum ad faciendū opa bona inualidū. digneris misericorditer sanare. & ad oē opus bonū. fortē & aptū facere. Fac me stare in medio virtutū vt te iubente & faciente. extendaz ad iustitiā. nō ad iniqtatē manus meas: meq; in bonis exercendo tuū beneplacitū in oibus faciam. & in malis arescendo. ab offensa tua oino abstineam. Da mihi bone iesu. vt ꝓ oibus diuitijs & delitijs seculi intendā verbo dei ac mee & aliorum salutī. Amen.

De demoniaco ceco & muto.
Capitulum.lxxiij.

P Ost predicta oblatus est ei. homo demoniam habens: ceꝰ & mutus)) sed Lucas mutum tm̄ non ceꝰ dicit. facens q; Mattheus expressit. Nec talia sunt in demone sonm aliter. sed soluz effectiue: q; effecerat hoiem cecum & mutum. & ideo ipso ejecto vidit & loquebatur homo. Unde sequitur. ((Et curauit eum.)) In quo notatuz a demonio liberatio. ita vt videret i quo cecitatis illuminatio & loqueretur i quo loquele restitutio. Ubi Hiero. Tria signa simul in homine perpetrata sunt. cecus videt. mutus loquitur. possessus a demone libera-

eum expellit vt cōinhabitet. Domus aūt ista tria ḥz solaria: vnū superius. s. spiritū. aliud inferius. s. corpus. tertiū mediū. s. aiam. Dē in superiori solario. s. spū habitat qñ ipse spūs ꝓemplationi vacat habitat i solario medio s. in aia. qñ ipsa intendit interne meditationi. inhabitat in solario inferiori. s. in corpore qñ ipm corpus exercitat ⁊ intendit mortificationi. Scḋm beneficiū est. q: deus peccatori linguā aperit deus dedit homini linguam ad tria. s. vt deū laudet. vt primū edificet. vt in confessione coram deo se reprehendat ⁊ accuset. Peccator aūt q: lingua sua ad ista tria non vtitur ideo recte mutus dicitur. Cū ergo deum incipit laudare. ⁊ primus edificare ⁊ se accusare: tūc loquit ⁊ lingua ad debita officio vtitur. Tertium beneficium est. qñ deus peccatori lumen restituit. Signū aūt q ipse sit luminatus. est qñ videt ante ⁊ retro a dextris ⁊ sinistris. Ille ḥz oculos retro q ꝓsiderat ⁊ cogitat peccata q fecit. q̄ multa. q̄ turpia. quam grauia. ⁊ inde ḥz dolorem. Ille ḥz oculos ante se. qui videt ⁊ cogitat de iudicio dei futuro. ⁊ inde ḥz timorez. Ille ḥz oculos a dextris qui videt ⁊ cogitat. mūdi ꝓspera q̄ sint caduca ⁊ vana: ⁊ ad ea non alliciturꝑ amorem: sed resilit ꝑ asperationez. Ille ḥz oculos a sinistris. qui videt mūdi aduersa q̄ sint breuia ⁊ vilia. ⁊ ideo in eis non frangit ꝑ impatientiā. Quartum beneficium est qñ deus peccatori auditum restituit. Est. n. peccator surdus q: non audit deū ammonentē. nec deū benefaciētē nec deū inspirantem: nec deū cōminātē. tūc aūt surdus auditū recipit qñ deū in ḥmōi audit. ((Et stupebāt turbe)) s. simplices diuina virtutē in xp̄o admirātes et dicebāt. ((Numquid iste est filius dauid.)) Quasi dicerent. sic q: hic est xp̄s nobis ꝓmissus de semine dauid. Moraliter dicitur demoniū in ꝓfessione. loquit ꝙ prius erat mutus. in ꝓfessione admirant turbe in satisfactione. s. qñ vident bene operari q̄ nō solebat nisi multū facere. Scribe aūt ⁊ pharisei. s. litterati: ⁊ maiores inuidie nequitia plent audientes turbas. s. ipm confitentes esse xp̄m ꝓpter euidentiā facti: dixerunt in corde ⁊ cogitatione. ((In beelzebub principe demoniorū eicit demonia)) ⁊ sic i spīm sanctū blasphemabāt. q: spūisancto. cuius opus est demones eicere ⁊ sanitates ꝓficere contumeliā inferebāt. Quis enim factū mirabile negare nō poterant. ideo modus faciendi calūniabantur: ⁊ sic factū infamare conabantur: dicentes iesum xp̄m aliquē demonē superiorē sibi ēt familiarē ⁊ priuatī eicere demones inferiores de corporibus obsessorum. Nam (vt ait Crisō.) Inuidia non querit qđ dicatt sed solum vt dicat. Sic ⁊ hodie multi cum nō possunt aliorū verba vel facta directe reprehendere conatur intentionē ⁊ modū eorū infamare. Ubi Beda. Turbis aūt̄ nimis erudite videbantur dñi facta mirantibus. scribe ⁊ pharisei vel negare vel similtra interpretatione quertere laborabant quasi non diuinitatis: sed immūdi spūs opera fuissent. Sm eundē Bedā noia idolorū a bello habuerunt originē. Ninus. n. rex ꝓditor vel potius reparator ninive. belo patri suo. q fuit primus rex assiriorū statuā post mortem eius consecrauit. ad quā confugientes q forfecerant veniā merebant. Unde ipsam statuā ceperūt venerari: ⁊ tandem instigante diabolo diuini honores sunt ipsi statue attributi. ⁊ incepit cultus idolatrie. Cultus simulacri consuetudinē cal dei dano dei suscipientes vocauerunt beel. palestini. baal: moabite beelphegor. Sm diuersitatem linguarū iudei aūt vnius dei cultores in derisionē gentiliū beelzebub appellabant q̄ sonat vir seu princeps muscarū. ꝓp multitudinem muscarū q̄ in templo ei⁹ erāt. ꝓp sordes immolati sanguinis quē musce seq solebant. in hoc simulacro dicebant iudei ꝑncipem demoniorū habitare. tuz q: in eo fuit principiū idolatrie. tum q: nullum idolum in ueniebatur illo efficacius. tum q: cultus ei⁹ erat generalis apud oēs gentes. Licet enim q̄libet natio ḥz alios deos spāles. hūc tñ tanq̄ vniuersalem deum venerabant oēs. Itaq̄ in virtute principis demoniorū. q in hoc idolo habitabat pharisei dñm facere miracula dicebant. Un Remig. Beelzebub aūt ipse est beel ⁊ baal. ⁊ beelphegor Bel fuit pater nyni regis assiriorū: baal dictus est. q: in excelso colebatur. beelphegor a loco. i. mōte phegal zebub seruus fuit abimelech filij zedeonis q occisis septuaginta fratribus edificauit templum baal. ⁊ constituit eum sacerdotem in ipso ad abigendas muscas q̄ ibi cōgregabātur ꝓp niminum cruorez victimarū: zebub nā q̄ musca dicitur. Beelzebub ergo vir muscarum interp̄atur. vnde ꝓp spurcissimū ritum colendi. dicebant eum esse principem demoniorū. Nihil ergo sordidius inuenire: es q domino obicerent dicebant eum in beelzebub eicere demonia. Nec Remig. Hoc autez totū ex inuidia faciebāt de qua hic dicit Crisō. Tale quid est emulatio qua non vtiq̄ erit malitia alia deterior. Sicut. n. porcus gurgite. ⁊ demones iactura nostra ita ⁊ emulator proximi letatur malo. ⁊ quēadmodum scarabei nutriuntur stercore ita ⁊ hic alionum infortunijs. ḥ Crisō. Ubi notandus q̄ demoneo habent sua officia valde ordinata i malum. Est enim vnus demon q̄ preest superbie. ⁊ vocatur luciser ⁊ iste multos ḥz satellites. qui sibi assant ⁊ multos subiectos q̄bus ꝑnicipatur. s. oēs superbos. Unde Job. Ipse ē rex super oēs filios superbie. Et hic expellitur ꝑ verā humilitatez cordis. Alius qui preest luxurie: ⁊ iste vocatur asmodeus: de quo dicit in thobia q̄ interfecit septem viros sare: iste enim odit legitimum matrimoniū. ⁊ ideo per hunc modus volebat trahere hanc puellam ad fornicationis vitium. Et iste demon multos ḥz satellites qui sibi assistunt: ⁊ multos habet subiectos. s. omnes luxuriosos. ⁊ hic expellitur per ieiunium ⁊ mortificationem corporis. Tertius est qui preest auaritie ⁊ vocatur māmona. vnde dicitur in Matheo. Non potestis seruire deo ⁊ māmone: ⁊ iste multos habet satellites. qui eum iuuant. ⁊ multos subditos super quos regnat. s. sup omnes auaros. Et hic expellitur per temporalium abiectionez que fit aut totaliter sicut faciunt perfecti. q̄ omnia dimittunt aut particularitez sicut faciunt qui de sua habundātia pauperibus largiuntur. Quartus est qui preest imundis cogitationibus: ⁊ rancorib⁹: ⁊ inuidijs: ⁊ malis affectionibus: ⁊ vocatur beelzebub. idest vir muscarum. imittit enim muscas. i. cogitationes imundas. odia ⁊ voluntates malas. q̄ dicunt musce. q: ad aiam cito volant ⁊ ipsam cōmaculant. Iste autez demon multos ḥz satellites qui eū adiuuant ⁊ multos subditos quibus preest ⁊ expellit per confessionem ⁊ sacerdotalem absolutionem. ((Jesus autem videns cogitationes eorum)) probat pluribus rationibus q̄ non in beelzebub sed in digito ⁊ spiritu dei eicit demonia. ⁊ q̄ miracula q̄ faciebat nō poterāt attribui spiritui maligno: ḥz oportebat ea attribui spiritui diuino. cōparatur aūt spiritus sanctus digito propter tria. Primo propter processionem. q: sicut manus ⁊ brachium ꝑcedunt de substantia corporis. ⁊ digitus de manu ⁊ brachio ⁊ ēt a corpore ita filius a patre. ⁊ spiritussanctus a patre. ⁊ filio. Secundo propter partionez q: sicut in digito sunt plures articuli distincti ita diuersa ⁊ distincta sunt dona spūssancti. Tertio ꝓp operationem. q: sicut manus ⁊ brachiū operatur per digitos sic filius per spiritumsanctum. filius autem manus ⁊ brachium patris dicitus est: quia effecta per eum operatur. Ad cogitationes vero eorum respondit: ⁊ in hoc deitatez suā ostendit: q: solus deus cogitationes scit vt vel sic compellerentur credere in eū. qui cordis occulta videbat. Nam sm Crisostomum eorū suspitio irrationalis esset nisi malitia diuino nō audebāt ēt diuulgare: proba: ergo primo ratione talī: q: si per demonē aliquez eiciebat alios segtur q̄d diuiso esset inter eos ⁊ sic nō posset diu stare potestas diaboli ⁊ ex hoc sequit aduentus xp̄i per quē potestas demonis debebat auferri. Unde dicit. ((Omne regnū in se ⁊ cōtra se diuisum)) vtpote ꝑ discordias principū ꝓtra se alternatim pugnantium desolabitur: ⁊ dissipabitur: ⁊ oīs ciuitas vel domus diuisa cōtra se ꝑ contrarias voluntates ⁊ opationes nō stabit sed dissoluet: nā secundū Hiero. cōcordia parue res crescunt discordia maxime diabātur. Judicationem facit in tribus. in regno in ciuitate. in domo secundū triplicē vnitatē. sub qua viuūt homines Aliqui. n. viuūt tantū sub vna lege vel iure: ⁊ hi per regnū alij sub vno victu ⁊ societate ⁊ hi per domū. Itē a regno. ciuitate ⁊ domo sumit exēplū. i. a magnis: mediocribus ⁊ paruis vt ꝑ hoc rōnem suā ostendat. sortiorem ⁊ sufficientē. Un Crisō. Nihil. n. est in terra regno potentius: sed tñ ꝑ altricationem perit. Quid aūt dicendū de ciuitate vel de domo. Siue magnū sine parū fuerit. contra seipsū pugnans perit. hec Crisō. Sed ū sathanas ꝑme ⁊ ad meā imperiuz expellit ⁊ eicit sathanam: demoniū regnū diuisum est contra se ⁊ discors sibi: q: cōtra se pugnāt ⁊ ergo regnū ⁊ potestas malitie ipsorū stare non pōt ⁊ ita finis mūdi erit. q: vigz ad finē mūdi stabunt hec ad tēptandū nos. Regnū ēni sathane ea in malis hoibus quos sibi subditos tenet qđ ante finē mūdi non cessabit. tū ꝓpter diuine iusticie ordinationē ⁊ hoc ad hoīz exercitationem. tū ꝓpter ꝓphetarū nondū impletionem. Un Crisō. Quasi diceret. Regnū ꝓtra se intestino bello diuisum necesse est desolari qđ in domo ⁊ in ciuitate videtur. Quo circa ⁊ si sathane regnū in seipsum diuisum est ita q̄ sathanas ab hoibus sathanam repellat de solactoregni demonum appropinquauit. regnū aūt eorū in hoc est q̄ homines subditos tenent. si igitur ab hominibus pelluntur hoc non est aliud q̄ regnū eorū dissolui. Si aūt adhuc in hoibus potestatem tenent manifestū est q̄ regnū nīaligni adhuc stat: ⁊ non est contra se ipsum diuisum. hec Crisō. Moraliter regnum diuisum est anima hois mali cuius sensualitas rebellat rationi: ⁊ hoc regnū desolatur. q: xp̄s qui est veritas inde recedit ⁊ diabolus ingreditur. Item per regnum in se diuisum, signatur omnis congregatio: ea rens concordia ⁊ pace in qua sunt duo sathane: quorum quilibet nititur suam partez amꝑliare. vt sic possit alteri parti prevalere: ⁊ ita

tis gregatio desolabitur: & concordia dissipabitur: q̄ si sint a se diuisi p contrarietatē effectū non pōt durare: sed deficit domus & cōgregatio eoꝝ. Sed heu vix inueniuntur aliq̄ homines qui tantā concordiā hñt in bono: quantum mali spūs in malo cū. n. sint infiniti & innumerabiles cōcōrdant. q̄ nihil nisi malū facere desiderāt. Et vtinā sic homines in bono concordarent & ad factēdū bonū se mutuo iuuarent. Deinde ꝓbat idē hoc ratione quę talis ē. Euidēs potestatis est ejectio dēmonum p me & per filios vros. sed illi secundū vos nō eiciunt demonia in principe demoniorū ergo nec ego. Vñ dicit. (Et si ego in beelzebub) .i. auctoritate principis demoniorū eicio demonia a corporibus obsessis filij vri. i. exorcistę fm Bedā & rabanū. vel apostoli de eis nati fm Aug. & Hiero. in quo. i. (in qua potestate eiciunt.) Quasi diceret. Cū nō possitis attribuere ejectionē p filios vestros factā nisi virtuti diuine q̄ sequens nec ejectionem factā p me. (Ideo ipsi iudices vestri erunt. s. exorcistę vos condēnantes demendatio q̄ dicitis contra me. q: si in virtute dei eiciunt. multo plus & ego cuius oppositū mendaciter affirmatis hoc demoni attribuendo. Vel apostoli de corpitirpe geniti. q̄ sibi bñ conscij sūt nil male artis a xp̄o didicisse. erūt iudices eorum i futuro. i. assessione & approbatione iudicij. q: sedebunt in duodecim solijs iudicantes duodecim tribus israel. Deinde elisa falsitate phariseoꝝ astruit veritatē. q: ex quo non eicit virtute dei. cū aliud medium non possit dari. Dicit ergo. (Si. i. q: in digito & spiritu dei eicio demonia.) & sic expello regnū diaboli vt conclusum est rex ꝑductus & expulsio vni⁹ contrarij est introductio alterius (profecto peruenit in vos regnū dei) .i. ego xp̄s qui deus deus hoc regnare i vobis. quare ergo me blasphematis. Vel regnū dei. i. tp̄s gratie ad merendum regnū glorie. q̄ vobis offert dum per verba veritatis & miracula ptātis predicatur vel quentin vos regnū dei. i. aduius regni ceptę patefactus ē vobis & credentibus. Prouide cōsequenter ꝓbat xp̄s multipliciter. q̄ ipse non est minister diabolī. & prima rō est talis. Minister nō est potentior actori. sz xp̄s est potentior diabolo. ergo xp̄s non est minister diaboli. Hoc at ostendit sic. Non. n. q̄s potest intrare in domū fortis. domū suam custodientis & bona eius deripe. nisi pri⁹ fortē alligauerit fortē: & tūc eo victo. domū & vasa. arma. & spolia illius diripiet. auferet & distribuet. diabolus fortis ē fortitudine naturalium bonoꝝ. de quo scribitur in Job q̄

non est potestas sup terrā que ei cōparetur. Arma eius sunt astucie & doli nequitiaꝝ spiritualium & oēs species peccatoꝝ. Domus & atrium eius est mundus in quo principabat vsq̄ ad saluatoris aduentū. Bona & spolia ei⁹ sunt homines obsessi. vel decepti a diabolo. Quo cū hodie atrium suum. in quo sicut in domo habitabat. i. pace fuerūt oīa sua. q̄ nemo sibi resistebat, & adhuc i pace sūt ad eum oīa que possidet. i. oēs peccatores qui ei obediūt: & fauent: q: fm Greg. illos pulsare negligit. quos quieto iure possidere se sentit. Sed fortior eo .i. xp̄s superueniens. i. desup de celo veniens dicit eū temptationibus eius viriliter resistendo. & passionē ab eo ꝑcuratā patienter sustinenda. eoꝝ in infernū religato: & sub pedē domini cōtrito. vulnera eius a. i. malicias versutias nequitie spūalis. in quib⁹ confidebat: abstulit eas cōpescendo. & destruendo & vasa eius diripuit. i. peccatores diabolo subiugatos. a potestate ei⁹ eripuit: & spolia eius distribuit. i. peccatores pri⁹ a diabolo captos diuersis officijs ecclesiasticis assignauit. quia quosdā apostolos. alios euangelistas hos ꝓphetas illos pastores & doctores ordinauit. fz Bedam. distribuit spolia in regno ecclesie tā militantis quā triumphātis. i. diuersis dignitatibus & pīijs. Et q: xp̄s ista fecit: sequitur q̄ potentior est demonibus: & ideo non ē minister eorum nec virtute eorum egens ad eiciendum. Ex quo etiam concluditur q̄ ipse sit vere christus. q: in aduentu christi potestas demonis erit diminuenda & arcenda. Nō ergo debemus esse securi. quia aduersarius noster fortis victorijsq̄ vocibus comprobatur nec debemus desperare quia princeps noster fortior illo non dubitatur. Vnde Chrisо. Non debet hostem timere fortem qui hꝫ principem fortiorem. Sed vigilemus & laboremus: ne fiducia principis fortioris contemnamus aduersarium nostrum. Nam si contendimus contra eum: fortiores illo sumus. si autem negligimus: ille fortior inuenitur. Fortem enim diabolum nostra negligentia facit non illius potentia hec Chrisostomus. Vnde & Gregorius diabolus cum ei resistitur: est debilis sicut formica. cum vero eius suggestio recipitur est fortis vt leo. Et Hiero. temptamenta si ad te respicias: grandia sunt. si ad deum bellatorem fortissimus ludus & vmbra sunt. Deinde ponit secundam rationem. que talis est. minister & actor concordant in voluntate: sed christus & diabolus habent contrarias voluntates: ergo xp̄s non est minister diaboli. Et hoc est quod dicit. ((Qui non est mecum)) in bono conuenies nec voluntatem

th contra seu (aduersum me est)) & huiusmodi est diabolus quia xp̄o vult animas saluare sed diabolus vult eas perdere xp̄o vult hominem a peccatis retrahere & ad virtutes reuocare: diabolus ad peccata trahere. & per vitia detrahere. Unde Hiero. diabolus qui cū domino non est contra ipsum est. quia ille vult animas tenere captiuas: quas xp̄o liberare desiderat. Deinde ad idem ponitur tertia ratio talis. Eadē sunt opera actoris & ministri sed non eadem xp̄i & diaboli ergo xp̄s non est in operando eius minister. Et hoc est q̄ dicit. ((Et qui non congregat seu colligit mecum)) .s. in fidei vnitatem in ecclesie sinum in oliue supernum: spargit siue dispergit. sicut lupus & hic est diabolus: qui diuersas secretas & hereses ac scismata. quantus potest introducit. diuersa enim sunt opera xp̄i & diaboli. quia xp̄s colligit diuersa. sed diabolus dispergit colligata: Ille predicat idola. hic vnius dei noticiam ille trahit ad malum hic reuocat ad bonum. Hic ergo & alijs modis diabolus est contrarius xp̄o & non est secū per concordiā in voluntate & facto. ideo non est secum nec cooperatur sibi in eiciendo demones & expellendo. Unde Chrisо. Qui igitur nō mecum est neq̄ mecū cōgregat nō erit mihi cooperator vt mecū demones deiciat. sed magis que mea sunt spargere desiderat. Deinde post institutionem veritatis subdit cōminationes damnationis q: enim⁹ eos induratos sermonibus insuasibiles videt ad cōminationes: terrores se conuertit & blasphemiā spiritussancti. per quē peccabāt dicentes opus spiritussancti in beelzebub fieri dicat. omnino carere vēia in hoc seculo & in futuro intellige tamē nisi penitēāt de peccato. Unde Chrisо. Qui dominus phariseis excusando respondebat. taz eos terret est enim hec correctionis non parua pars non solum excusando respondere. sed & comminari. Dicit ergo. quia nō vultis acquiescere rationibus nec operibus. immo blasphematis. ideo dico vobis veraciter & pro certo. q̄ oē peccatum & blasphemia. i. procedens ex humana infirmitate vel ignorantia remittetur hominibus per penitentiam. i. remissibile peccatum est de se. quia non obuiat directe principio. per q̄ fit peccatorum remissio sicut obuiat peccatum in spiritum sanctum. cuius sex sunt species. s. desperatio presumptio. obstinatio. finalis impenitentia. inuidentia fraterne gratie. impugnatio veritatis agnite. Unde subditur. Spiritus autem blasphemie nō remittetur. id est difficile & vix remittetur: q: vix aut nunquam tales penitent. & hoc peccatum non hꝫ aliquam excusationem ra

tionem. Ex hoc patet differentiam inter peccatum blasphemiam. & spiritum blasphemie quia duo prima sunt remissibilia tertium nō peccatum in se vel in alterum blasphemia in deum que si est ex ignorantia vel infirmitate dicitur simpliciter blasphemia: si est ex certa malitia dicitur spiritus blasphemie. Unde blasphemia erat in turbis: sed spiritus blasphemie in phariseis. qui scientes scripturas ex inuidia impugnabant opera christi. & ex certa malicia blasphemabant deum dicentes falsa de ipso. quando miracula diuinitus facta attribuebant dyabolo q̄ erat impugnatio veritatis agnite quedam species peccati in spiritum sanctum. Blasphemia quippe est per quam de deo falsa dicuntur. sed secundū Augustinum. Raro iam inueniuntur qui blasphemant lingua: sed multi vita. Quidam autem blasphemant ex coactione & hi peccāt in patrem per infirmitatem. que est contraria patris potentie quidā ex deceptione. & hi peccant in filium per ignorantiam que contrariatur filij sapientie. quidam ex studio & hi peccant in spiritum sanctum per malitiaz que est contraria bonitati spiritussancti. Primum & secundum dimittentur digne petentibus: q: ex aliqua circumstantia & remissione dignum est scilicet. q: per infirmitatez vel ignorantiam commissum est. que peccatum attenuant. sed tertium non remittetur. i. remissione dignum non erit. q: circumstantiaz excusantem non habet. Inexcusabiliter. n. meretur supplitium: qui si voluisset potuit vitare peccatum. Unde Ber. Potentia ad patrē sapientia ad filiū. caritas pertinet ad spūmscūm Hoc est quod alibi dicitur. peccare in patrez peccare in filiū. peccare in spūmsanctū. Quando. n. ex fragilitate peccamus. in patrem quasi contra potentiam peccamus. quando ex ignorantia peccamus in filiū quasi contra sapientiam peccamus: quando vero ex malignitate peccamus in spiritūmsanctū peccam⁹ quasi contra dilectionē. Et ideo peccare in patrē & filium hic siue in futuro remittitur. quia q̄ ex fragilitate vel ignorantia peccat. sicut aliquam excusationē hꝫ in culpa. ita etiam aliquā remissionē habere dz in pena. siue i hoc seculo si penituerit vt facilius consequat indulgentiā siue in futuro. si i malo pseuerauerit vt tollerabiliorē sentiat penā. Qui vero ex malitia peccant: eoꝝ delictū nullā excusatōez hꝫ & iō pena eoꝝ remissionē hñe nō dz. q: si penituerint in hoc seculo: plena satisfactione mulctādi sūt. si nō penituerint plena dānande i futuro seculo: nō q: penitēti⁹ venia denegetur: sed q: plēa pēa retributio debeatur.

hec Ber. Spiritus ergo blasphemie non remittetur hoi nō q̄ ei negetur remissio si peniteat. Sed q̄ hic blasphemus. exigentibus malis meritis. sicut nunq̄ ad remissionē ita ad penitentiā pertinaxus est. Unde aīt Johannes ē peccatū ad mortē nō pro illo dico vt roget q̄ fm Greg. Peccatū ad mortē est peccati vicij ad mortem. pro quo nō est rogandū. q̄ scilicet peccatū q̄ hic non corrigitur eius venia frustra postulatur. Peccatū ergo in spiritū sanctū est obstinatio vel pinacia mentis i nequitia obdurate pcedens ex p̄sumptione vel desperatiōe Qui.n. presumit de misericordia dei. promittens sibi ipoenitentiā. putando ita deū peccata impunita relinquere eo ipso obstinatur. Ipertinaciter in peccato obdurat. peccata peccatis inp addēs: & ita peccat contra iusticiā spūssancti. qui ita misericors ē iniusticia. q̄ est & iustus i misericordia: qui cleū habet cū vult & vicueršā. Qui aūt pp magnitudinem sceleris desperat de misericordia. tanq̄ magnitudo peccati sui excedat magnitudinē misericordie dei inde obstinat. peccata peccatis supaddens de peccato in peccatū effrenata libertate mens quouisq̄ ad cumulū damnationis veniat. Sed q̄uis tota ēt trinitas peccata remittat. hoīi tamen peccatum ideo specialiter attribuit spiritui sancto: quia spūssanctus amor est patris & filij & benignitas vtroq̄. Qui ēt desperat vel p̄sumit: p̄liter facit illa iniuriā cuius benignitati attribuitur remissio peccatoꝝ. q̄ putat eū inmisericordem vel iniustum. q̄ sicut ex misericordia peccata remittit: ita ex iusticia ea ipunita nō relinquit. Male ergo de iusticia vel misericordia spūssancti sentit. qui desp̄at vel p̄sumit. Sicut ergo morbus incurabilis dicitur. qui directe tollit remedia. p q̄ expellitur morbus & curatur: vt cū tollit virtutes nature vel virtū naturaliū deus nī qui est super oia pōt curare eū. sic peccatū in spūmsanctū contemnit & excludit illa p̄ que peccatū debet curari & vitari vt scilicet diuine iusticie. & spēs venie & hoīs. & sic ex sui natura dicitur irremissibile. deus nī sua benignitate oē peccatum penitentibus remittit. Unde dicit irremissibile quasi de difficili & vix remissibile. de hac materia sic dicit Aug. dico caritati vestre: forte i omnibus sanctis scripturis nulla maior questio nulla difficilior inuenitur. in eo quod ait habebit remissionem in eternū nō quicūq̄ blasphemauerit in spiritum sanctum nō inō blasphemauerit reus erit huius remissibilis delicti sed modo quodā quem nos quere & intelligere voluit qui hanc sententiam veram terribilemq̄ deprompsit. In spiritu enim sancto quo in vnum dei populus cōgregatur eicitur spiritus imundus qui in se ipsum diuisus dicitur. Contra hoc donū gratuitum contra istam dei gratiaꝝ loquitur cor impenitens Ipsa ergo impenitentia est spūs blasphemie. que non remittetur. neq̄ in hoc seculo neq̄ in futuro. Contra spiritū enī sanctū. quo baptizātur. quoꝝ peccata cēa dimittunt & quam accepit ecclesia vt cui dimiserit peccata dimittant ei. verbū valde malū & nimis impiū. siue cogitatione siue etiā lingua sua dicat quē patientia dei cū ad penitentiaꝝ adducat ipse fm durtiā cordis sui & cor impenitens thesaurizat sibi iram in die ire & revelationis iusti iudicij dei. qui reddet vnicuiq̄ secundū opera eius. hec per omnino in penitentiā non habet remissionē neq̄ in hoc seculo neq̄ in futuro: q̄ penitētia impetrat remissionez in hoc seculo. que valet futuro. sed ista impenitentia. vel cor impenitēs. quādiu quisq̄ in hac vita vivit. non pōt iudicari. de nullo. n. desperandū est. quam diu patientia dei ad penitentiā adducit nec de hac vita rapit impiū. qui non vult mortē impij. q̄tus vt conuertatur: & viuat. Ideo autez oē p̄ccatum & blasphemia remittetur hominibus q̄ vbi hoc peccatum non fuerit cordis impenitentis contra spiritum sanctuz quo in ecclesia peccata solumtur. cuncta alia dimittuntur. Quomodo autem hoc dimittetur q̄ etiam remissionem impedit aliorū oia ergo dimittuntur eis in quibus hoc non est q̄ nō nunq̄ dimittetur. In quibus aūt est: quousq̄ hoc nunq̄ dimittitur. nec alia dimittunt. q̄ oium remissio vinculo istius impedit. Ideo peccatū oē atq̄ omnis blasphemia dimittet hoibus in hac congregatione qui in spiritu sancto & non aduersum seipsum diuisio congregat xp̄s. Ipsius autē spiritus illa blasphemia. qua fit vt corde impenitenti huic tanto dono dei. vsq̄ in finē vite istius resistatur nō remittetur. Unū ergo refugiū est. ne sit irremissibilis blasphemia cor impenitens caueatur nec aliter penitentia prodesse credat. nisi vt teneatur ecclesia vbi remissio peccatoꝝ datur & societas spiritus in pacis vinculo custoditur. Nec Aug. Deinde ad reuellendū & corrigendū pharisęoꝝ errorē inducit sententiaꝝ sub similitudine arboris. ostendens q̄ miracula sua non sunt a virtute maligna & dyaboli ca: sed a virtute bona & diuina. Unde dicit. ((Aut facite arborem bonā & fructū eius bonū: aut facite arborē malaz & fructū eius malū.)) Loquitur vulgariter. facite. i. dicite: fm q̄ dicitur iste facit bonum. i. dicit. Arbor ad hic occipit principiū ipsoꝝ operū & fructus

ipsa opera. Inter arborē vero & fructū semp est similitudo: q̄ arbor bona semp fructū bonum & arbor mala fructū malū producit. ergo q̄ opa miraculosa: que xp̄s faciebat non erant mala & vana. sicut q̄ fiunt arte magica sed erant bona & salubria concludit q̄ principium p quod talia faciebat erat sanctū & bonum. Quasi diceret. Cōsiderate fructū arboris bone & fructū arboris male: vt ex fructu cognoscatis vtrū sit bona an mala. q̄ ex fructu arboꝝ cognoscitur. Similiter considerate opus actoris. vtrū sit bonum an malū. quia opus bonū p̄cedit a bono principio & malū a malo & sic ex bonitate opeꝝ: que ego facio potestis ppendere. q̄ virtute p quā ea facio si ex mala sed bona. & ex opibus. q̄ sūt p artes magicam cū sint mala. & vana peccatis ppendere. q̄ sunt virtute maligna. opus ergo eicendo demonia cū sit bonū non est a malo principio quale ē demoniū. sed a bono principio q̄ ēspūssctus. Male ergo dicitis. q̄: ((ego i b:el zebub eīcio demonia)) (vbi Aug. In hoc admonuit nos dūs. vt bone arboꝝ simus. & bonos fructus habere possimus. Ubi.n. ait: ((facite arborē bonam & fructū eius bonū)) (est p̄ceptum salubre cui obediēcia necessaria est. Quod ēt dicit facite arborē malā & fructum eius malū. non est p̄ceptū vt faciatis. sed monitio vt caueatis. Nec Aug. Deinde quasi explanando & aptando dictā similitudinē pharisęis. ostendit falsitatis eorum radicem. Radix enim ista erat inuidia. & odium. quia licet pharisei & legisperiti primo cognouerint christum tamen quia cepit reprehendere vitia eoꝝ. ideo conceperunt odium & inuidiam ꝓtra ipsū. ex qbus excecati ceciderūt a prima noticia in errorē. q̄ talia puersum iudicium rōnis recti. & ex tunc inceperunt opa facta eius interp̄tari in malū. ad defamandū ipsum. Oñdit ergo illos esse malā arborez ex mala radice. & malos fructus dare. cū in intētione cordis eoꝝ malicia habundet inuidia. dicens. ((Progenies seu genimina vipaꝝ)). i. venenati filij venenatoꝝ iudeoꝝ. q̄ venenum inuidie ex vestris parētibus traxistis. q̄ persecuti sūt ꝓphetas ex inuidia. & vos ex eadem ratione p̄sequimini me patrē xp̄m. & matrē ecclesiā. quo potestis bona loqui cū sitis mali. Quasi diceret. Nō potestis de me bona loqui inuidia p̄hibente. Cū.n. sitis arbor mala. nō potestis fructū bonū ferre. vellia quidem alijs possum loqui. sed nō meritoria vobis. Ubi Lr. Non pōt fieri vt alia germina p̄ducant. nisi qualis fuerit radix in terra. Voluntas.n. hominum radix ē. verba aūt & opera fructus voluntatis. Ideo quale cor vnusquisq̄ habuerit. talia & verba loqtur & opera facit. Dec Criso. Et iō subditur. ((Ex habundantia enī cordis os loquitur)) q̄: verbū exterius ē significatiuum interioris cōceptus. Quasi diceret cor vestr̄ plenum est veneno. & eructuat de ipleno. A parte aūt totū intellige. i. per locutionem oris: locutionē cordis. & locutionē oris. Per oris.n. locutionē vniuersa que actu vel cogitatu vel sermone de corde pierunt dūs significat. Nā verbū pro facto quandoq̄ pōi solet. Unde Isaias de ezechia. Nō fuit verbum quod non offenderet eis. i. res digna verbo. Ubi Criso. Et vide ad maiorem accusationē maloꝝ: & maiorem laudem bonorum. quod dicit ((Ex habundantia cordis os loquitur.)) Id est cum homo locutus fuerit verbum bonum vel malum ne putes quia tantum boni vel mali habet in corde quantum ostendit in verbo sed multo amplius. Ex habundantia enim cordis boni vel mali que est in corde sermo procedit. Quod enim exterius dicitur: est superfluentia eius quod intus est. In quo eos vehementer tetigit. Si enim quod dictum est ab eis ita malum est. excogitata radix verborum q̄ est magna? Nec Criso. Et ideo (vt dicit Gregor.) curandum est & omni custodia meno seruanda. Non.n. ante oculos dei transvolant cogitationes nostre. & nulla momenta temporis per animum transeunt sine statu retributionis. & q̄ ex habundantia cordis os loquitur ideo bene sequitur. ((Bonus homo de bono thesauro)). i. de bona intentiōe & voluntate (que sicut thesaurus abscondit* latet interius in mente) profert bona cogitationis. locutionis & operis ((& malus homo de malo thesauro suo profert mala)) q̄: contrarie cause habent contrarios effectus. ac si dicat. Uos mali estis. ideo de thesauro cordis vestri non nisi mala proferetis. secundū Bl oīa thesaurus cordis est intentio ex qua deus iudicat opera. vnde aliquando minora maiorem & maiora minorem habeat* mercedem Sepe enim maiora in genere minori fiunt caritate & e conuerso. sicut sepe aliquis. maiori caritate dat elemosynam. q̄ alius cantat missam: ideoq̄ hic magis meretur de elemosyna q̄ ille de missa. Und* e pauperecula vidua dando duo minuta. p̄ficata est dimitti zacheo. quia deus non pensat quantum: sed ex quanto. De predict. a similitudine arboris & aliis tam factis. habes etiam supra circa finē sermonis dom̄i in monte. vbi plura de his sermonis dominici in monte. Postquam aūt processit ꝑbi videri poteris. Postquam aūt processit pbi do & arguendo: consequenter procedit comminando ne credant parū vitium male loq & mala verba non puniri. ((Ita ergo malus e

profert' mala verba)) que quidē nō sunt par
uipendenda qm̄ de oi verbo ocioso nō tantū
perniñoso reddent hoies rōnē. qđ erit valde
difficile q: locuti sunt sine rōne. vel reddēt rō
nē .i. soluēt in die iudicij penā qđ iudiciū erit
terribile. q: sine spe venie. Si āt dicit ꝙ ver
bū ociosum est. ꝙ rōne vacuū est: ergo de eo
nō debet queri nec pōt rō reddi: respōdendū
ꝙ licet ociosuʒ sit rōne vacuū: tamē q: verbū
debuit habere rōnē ideo de ipso exigit ratio
.i. obmissionis rōnis. Et ex hoc patet ꝙ lōge
magis verbū nociuū ꝛ criminosū acriter pu
niet ꝛ reddet hoies in die iudicij condēnabi
les: quale ē verbū coꝝ. quo opera spiritus san
cti calūniabant ꝛ blasphemabant. dicentes
(in beelzebub eijcit demōia)) ꝛ est sensus fm
Hiero. Si ociosum verbū nō est absq; peri
culo eius qui loquitur ꝛ in die iudicij reddet
vnusquisq; rōneʒ sermonū suoꝝ. q̄to magis
vos reddituri estis rōnē calūnie vestre. Caue
ant ergo sibi detractores opera primorū mi
nuentes vel infamātes dicēdo illa esse facta
in ypocrisi. vel pro vanagloria: vel aliquo in
debito fine. ꝛ ita in beelzebub demonioꝝ prin
cipe. Si .n. ita iudicat dn̄s de verbo ocioso. q̄n
to magis de nociuo ꝛ criminoso. Ut āt dicit
Hiero. ociosuʒ verbū est. qđ sine vtilitate lo
quētis dicit ꝛ audientis. si obmissis serijs. de
reb⁹ friuolis loquamur ꝛ fabulas narrem⁹
antiquas. Ceterū qui scurrilia replicat: ꝛ ca
chinnis ora dissoluit. ꝛ aliqđ profert turpitu
dinis hec nō ociosi sermōis. sed criminosi te
nebitur reus. ideoq; in verboꝝ pōdere proba
tio cōsistit humane vite. Et iteꝝ. Quicqđ nō
edificat audiētes in periculū vertitur audien
tiū. ꝛ Origines. Inanis est ois sermo. in quo
nō est intrinsecus aliquid pro deo vel pro dei
mandato. Unde etiā Greg.: Ociosum verbū
est. ꝙ aut ratione iuste necessitatis. aut inten
tione pie vtilitatis caret. Et si de verbo ocio
so ꝛ cogitatione minutissima reddenda est
ratio in die nouissimo pensandū est q̄ta pec
cata sequant malos. Sic .n. deus vniuscuiusq;
vias ꝯsiderat sic gressus enumerat vt nec
minutissime cogitationes aut tenuissima ver
ba que apud nos viluerūt eius iudicio indis
cussa remaneant. Unde ꝛ Criso. ociosuʒ ver
bū intelligitur nō malū: sed bonū qđ nō ope
ratur .i. ꝙ nō edificat audientē. Si ergo p bo
no verbo ꝛ ocioso rationē sumus reddituri
quid speramus de malo. Et si de malo verbo
rationē daturi sumus: quid speramus de ope
re malo: hec Criso. ꝛ ideo cauendū est a ver
bis ociosis ꝛ malis. ex verbis eniʒ tuis si fue
rit bona ac bonitati mentis cōsona. ꝛ sub de
bitis circūstātijs prolata. iustificaberis .i. re

reberis vel tanq; iustus remuneraberis: ꝛ ex
verbis tuis ꝯdēnaberis: si fuerit mala ꝛ ꝯdi
ctis ꝯtraria. Scriptū est .n. q: mors ꝛ vita in
manibus lingue. ꝛ ideo ex sermonibus tuis
iustificaberis vel ꝯdēnaberis. qđ oīum est iu
stissimū. etenim tu dn̄s es ꝛ dicendi ꝛ nō di
cendi. Uñ Criso. Mansuetū iudiciū. non .n.
ex qbus ali⁹ dicit de te: sed qbus ipsemet lo
cutus es calculationes iudex feret: ꝛ tu dn̄s
es dicendi. ꝛ iteꝝ vnuisqsq; hoium ex volun
tate sua sola. aut peccator aut iustus ꝯstituit.
ꝯuincit aūt vnuscuiusq; peccatoris volūtas.
testimonijs tribus .i. cogitationū. verboꝝ: ꝛ
operuʒ. h Cris. Hic ergo docemur. vt os no
strū custodiamus ne verba ociosa vel mala
loquamur. q: sicut vas qđ non operitur cito
imundū fit. ꝛ qcquid est interius frigescit sic
est ꝛ de corde: nisi os qđ est eius operculum
teneatur cum discreta custodia clausuʒ. ꝛ (vt
dicit Greg.) ab omni rectitudinis statu pere
unt: qui per noxia verba dilabuntur. ꝛ ideo
frequenter oremus dicentes. pone dn̄e custo
diam ori meo: ꝛ ostium circunstantie labijs
meis. Unde Criso. Magis vtiq; virgine ali
qua custodi linguam. equus est regalis lin
gua. Si igitur imposueris frenum ꝛ docue
ris ambulare cum bona compositione quie
scit super eam. ꝛ desuper sedebit rex. Si autē
infrenatam dimiseris ferri ꝛ saltare: diaboli
ꝛ demonuʒ sessio fit. h Cri. Unde ꝛ origines
coꝝ qui verba dei loquuntur os deus aperit:
illoꝝ vero qui loquuntur mendatiū. falsum
testimoniū scurilitates. turpitudines. susurro
nū quoq; ꝛ detractoꝝ ꝛ eorum qui ocia lo
quuntur. diabolus os aperit. Magnuʒ ergo
periculum est loqui de secularibus ꝛ vanis.
cū multa sint diuina ꝛ vtilia. de qbus loqui
possumus. Unde Amb. Non mediocre peri
culū est. cuʒ tanta habeamus eloquia dei: ꝛ
opa q̄ fecit: his ꝑtermissis loqui q̄ seculi sunt.
ꝛ maxime a verbis detractorijs cauere debe
mus: ne mane loquamur de alijs. vnde Au
gu. Uide quomodo irasceris si qs de te ma
le loquatur. Quomodo irasceris alteri quā
do te male loquitur sic irascere tibi quando
de altero male loqueris. ꝛ non soluʒ cauere
debemus ve verba detractoria loquamur sʒ
etiam ne audiamus: q: si nō esset auditor nō
esset detractor. Unde Ber. Detrahere ꝛ de
trahentem audire: quid horum damnabili
us sit: non facile dixerim. Et iterum lingua
detractoris ꝛ auris auditoris: diabolus sedet
super vtrunq;. Cauendum est etiam valde a
verbis contentiosis: ꝛ rixosis: q: occasionem
dant multis malis: Unde Criso. cōtentio est
altercatio longa. Nascitur autem ex vanaglo

ria que dicitur amor victorie. Nemo eni diu
contendit: nisi qui vincere cōcupiscit. gloriā
tibi putas eē si vinceris. sed occidisti gladio
amicū ꝛ amicitiā eius in ipso. ꝛ ideo quasi de
amico occiso dabis rationē. Nam si hominē
nō occidisti ferreo gladio: amicuʒ tamen oc
cidisti gladio cōtentiosi sermonis. hec Criso.
Multum insuper cauere debemus: ne proxi
mum verbo vel cogitatu iudicemus. Unde.
Crisost. Et sermonibus tuis condemnaberis
ait. Nō audis. quoniā ꝛ phariseus vera locu
tus est: sed tamen vltimā dedit vindictaʒ. Et
eni habet iudicē. qui deliquit. Ne igitur capi
as dignitatē vnigeniti: illi iudicij thronus cō
seruatus est. Sed si vis iudicare: est tibi iudi
ciū. multū lucrū habens. Sedere fac in cōsci
entia tua intellectū discernentē. ꝛ affer in me
dium omnia delicta tua ꝛ inuestiga peccata
anime ꝛ experte cum diligentia noxas ꝛ dic.
Propter quid hec ꝛ hec tu facere ausus es.
Et si hic quidem fugerit omnia. que aūt alio
rū sunt inuestigauerit dic ad eam. Non pro
his te iudico non pro his intrasti te accusatu
ra. Quid enim si ille debeat tu cur hec ꝛ hec
deliquisti. Excusantem. te accusa: que tu ipsi
us sunt intuere nō que aliorum. ꝛ continue
in hāc deduc agoniam. Deinde si nihil habe
re dicat. sed retardatur: dilania flagella eam
velut quandam ancillam elataʒ ꝛ fornicatā
ꝛ hoc secūdū vnāquāq; diē constitue iudiciū
ꝛ subscribe flumen ignis vermen cōscientie
venenū emittentem. ꝛ alia loca tormentoꝝ
ꝛ ne dimittas eam esse cum diabolo. Et si do
luerit hec audens. nec subtrahas manū. Nō
enim morietur si percusseris a morte aūt eaʒ
eripies ꝛ paruoꝝ magnas expete noxas. vt
neq; prope magna deueniat. Si hec feceris
secūdū vnāquāq; diem. cū libera. propalatio
ne stabis sec⁹ tribunal illud terribile. Ita pau
lus factus est purus propter hoc ꝛ dixit. Si
nosmetipsos iudicaremus nō vtiq; iudicare
mur. Hec Cris. Moraliter aūt in verbis sine
in loquendo attendenda sunt quinq; scilicet
qđ. cui. vbi. quādo ꝛ equaliter dicat. Isti sūt
quinq; digiti in manu lingue. Quid determi
nat apostolus: dicēs. sermo vester sit semper
in gratia sale cōditus .i. gratus vtilis sine ocio
sitate. ociosa sunt oia que aut inutilia. aut in
honesta. aut nociua sunt. Inutilia sunt q̄ nec
loquētibus nec audientibus prosunt. Inho
nesta que nec dignitati loquētis nec audiētis
cōueniūt nociua sunt. que vel ad errorem vel
ad prauitatem ducūt. Cui determinat sapiēs
dicens. Cum stulto ne multuʒ loquaris. Qui
ergo cuʒ alio loquitur consideret an propter
se vel propter aliuʒ loqui habeat. Si propter

seipsum. Utruʒ sit talis. q sua correctiōe indige
at. vel q correctionem nō recipiat. Ubi q̄daʒ
enim sunt loca. vbi nullo modo. vt i sanctua
rio. q̄dā vbi raro. vt in ꝯuiuio: q̄daʒ vbi mo
derate. vt in locutorio est loquendum. Quā
do determinat ecclesiastes. dicens. Tempus
tacendi ꝛ tps loquendi. Tacenduʒ est aliqñ
ꝑpter auditoꝝ infirmitatem. aliqñ ꝑp vitan
dam precipitationem. aliquando ꝑpter per
sone alterius reuerentiā. aliqñ propter audi
torum indignitatem. Quō aūt loquenduʒ .i.
quo gestu quo sono. qua significatione. Sit
ergo gestus simplex. ꝛ humilis. sonus mitis
ꝛ suauis. significatio verax ꝛ dulcis. Cōpen
dium autem omnium predictorum hoc esse
videtur: vt tarde ꝛ raro quis loquatur. Un
de Seneca. Sūma summarum hec est: tar
diloquum te esse iubeo. Et iteruʒ. Quicquid
dictur⁹ es: anteq; alijs dixeris tibi. Magna
est res vocis ꝛ silentij temperamentum. Et
iterum. Qđ taciuʒ esse vis: nemini dixeris:
q: non poteris ab alio exigere silentium si ti
bi ipsi non p̄stas. Hec Seneca. Sed heu sunt
aliqui non solum seculares sed ꝛ religiosi. q
quandoq; etiam sine causa rationabili alijs
irati. toruos oculos ꝛ vultus ostendunt ac in
sup dentibus stridendo. voces furiosas emit
tunt. Et sic demonem q intus eos possidet:
alijs extra ꝑdūt. Hi tales bene i hoc daciano
in beatū Uincentium seuienti assimilant de
quo in sermone Augu. sic dicitur. Per furio
sas enim daciani voces. per truces oculos ꝛ
minaces vultus. ꝛ toti⁹ corporis motus ille
habitator eius interior monstrabatur. ꝛ per
hec signa visibilia. tanq; sui vasculi ꝙ ipleue
rat crepātis rimulas videbatur. Hec Augu.
Tales etiā quandoq; satis linguis acutis par
cunt. ꝛ se abscondentes taciturnitati insistūt
ac silentium ꝙ boni ex religionis obedien
tia deo sacrificat ipsi ex peruersitatis malicia
demonijs ꝛ non deo imolant. Unde in colla
tione abbatis Joseph de amicitia sic de tali
bus dicitur. Illud vero quale est ꝙ interduʒ
patientes esse nos credimus: q: respondere
contemnimus lacessiti. sed ita cōmotos fra
tres amara taciturnitate. vel motu gestuq;
irrisorio subsannamus: vt eos magis ad ira
cundiā vultu tacito ꝑuocem⁹. q̄ tumida ꝑo
tuissent inuitare ꝯuitia in eo nos estimātes
minime apud deum reos. q: nihil ore ꝑtuli
mus ꝙ nos notare hoīuʒ iudicio aut ꝯdēna
re potuisset. Ita igitur tacere nihil prodest. si
ceirco nobis indicimus silentiuʒ: vt qđ agē
dum conuitio fuerat hoc taciturnitate facia
mus: assimulantes quosdam gestus qbus ꝛ
ille quem curare nos oportuit vehementius

te inardescat iracundia. Utiq; n. tale silentiū erit equaliter non oriūdi: sic exaggerat in altertus corde tristiciam: ita in suo non permittit extingui. nonnulli quoq; cū tristificati fuerit vel irati ab ipso ēt pmaciter abstinent cibo. In quo plane sacrilegij crimen euidenter incurrunt. temnia. s. que soli deo pro humiliatione cordis & purgatiōe vitioꝝ sunt specialiter offerenda pro diabolico timore tollerantes. Qđ tale est ac si orationes atq; sacrificia non deo sed demonibus deferāt illā quoq; mosayca increpationē, merentā audire. Sacrificauerūt demonijs & non deo. vijs quoq; quos ignorabāt. Nec vbi supra. Sic ergo predicto miser tā querulo litigādo q̄ malitiose tacendo demonibus seruiūt q̄ vtrobiq; se ingerendo eis illudūt. Quos illusiones non incurrerent si non fictā: sed veram humilitatē & caritatē haberent: q̄ nec tūc ad tantā ipatientiam deuenirent: Et qđadhuc peius. tales sepe absq; fratris offensi reconciliatiōe accedūt ad altare & sic recedentes iudiciū sibi manducant & bibunt. Et insup a diabolo excecati. quādoq; se excusando dicunt: q̄ nihil aduersus alius hūt non intelligentes. q̄ fm euangeliū attendere debent. si alius aduersus eos qd habet. Iuser hūc obprobrium taliū querelaꝝ a religione seruoꝝ tuoꝝ. Oratio.

O Vera virtus eijce a me demonium per ꝓtritionem o verbū patris: sana mutū per cōfessionez o intima lux illumina cecū p satisfactionē: & vt fortis armatus me nō possideat: vniuersa arma eius. scz vires alie mee interiores & corporis sensus exteriores in tuum cōuertere obsequiū. Opto ēt & desidero deus altissime: vt quotiēscunq; malignus spiritus abhoiandas cogitationes blasphemie mihi miserit totiēs ex voto oium desideriorū meoꝝ ineffabilis laus & gratiarū actio tibi sit i ꝑpetuas eternitates. & blasphemia sua secū sit in perditionem. Amē.

De iudeis signum de celo querentibus & de spiritu immundo olim electo ab eis. Capitulum.lxxiij

f Unitis autem uerbis domini aduersus blasphemiaz scribarum & phariseorum quidam ex eis ꝓcacepere eū ꝑtentāt. ((Magister volumus a te signū videre)). s. nō quodcunq; sed de celo. Reputant enim miracula xp̄i parua. eo q̄ erant v. cōmuniter circa interiora. vt pote circa sanitates corpoꝝ & similia. Ideo quērebant ab eo signa fieri circa corpora celestia forte manna descendere vt tempore Moysi. vel sonare tonitrua. sicut tēpore samuelis: quod magnū fuit in palestina tempore estatis. ꝓpter defectū materie & potentiam agentis. s. solis oēs vapores consumentis: vel ignem de sublimi descendere vt tempore Delye. vel solem stare sicut tempore Josue. vel retrocedere vt tēpore Ezechiel: vel alia huiusmodi quasi nō possent & illa calūniari & dicere ex occultis & varijs passionibus accidisse. Nā qui calumniatur eis que oculis videt. māu tenet: vnitate sentit: quid facturus est de his que de celo venerint. Utiq; respōdebit & magos in egypto multa signa fecisse de celo vel calumniabitur alio modo. Unde Crisō. Cū multa signa vidissent tanq; si nullū vidissent: ita signū petebāt Vere enim nullū viderunt: quia corporali'a pectu viderūt: non spiritali affectu. Ubi sciendum q̄ aliqui' malignantes detrahebant miraculis christi dupliciter. vno modo attribuebant ea virtuti demonis. vt visuz est supra in precedenti capitulo. alio modo reputando ea parua vt dicitur hoc loco. Isti enim ac digna eius non viderūt: vel quasi: que viderant parua vel nulla fuissent: temptantes eum. de celo signum querunt non ex deuotione: vt ex hoc credant sed magis ex curiositate: & vt facilius q̄ primis contradicant. Adulantes autez dicūt magister vt blanditijs alliciant quē conuitijs blasphemauerant. Unde Crisō. Di quos oportebat admirari & obstupescere & credere. nūc a nequitia desistunt non. Unde aūt verba & adulatione & ironia sunt, plena. Putabant enim allicere per hoc. & nūc quidem conuitiantur: nūc adulantur: nunc aūt demonia cōuocant: nunc magistrū. Utraq; pernitioso consilio. & si cōtraria sint que dicebātur. ꝓpter hoc & eos & vehemēter tetigit. Nec Crisō. Et q̄ male querebant: ideo non dat eis signuz. sed respondens ait illis. ((Generatio mala)) si opere & adultera in fide: q̄ relicta ꝓprio viro. scilicet deo' idolis seruiebant. & si idola non colebant tū a vero sponso xp̄o se alienabant. ((signum de celo querit ad calumniam contra me quasi aliā que viderunt signa nō fuerint. Uis equomodo cū iudei xp̄o conuiciabantur. dicentes ((in principe demoniorum eijcit demones)) manifuete eis respondet per rationes improbans dictū eorum. hic vero cum laudando adulantur magistrum vocantes. aspere eos tangit demonstrans. Secundum Crisostō. q̄ vtraq; passione erat superior & neq; conuitijs in ira conuincitur neq; adulatione mollitur. in quo

ostendit amplectēda esse obprobria & adulationes vitandas. ((vt ait Crisō.)) Uir sapiēs in facie creditur: quādo in facie laudatur. Nō sic multi maiores huius temporis faciūt: quia bona suadētes ꝓtenuant. & eis tanq; connicentibus trascuntur. sed mala suggerētes auditū & eoꝝ adulatione mollūtur. Utinā attenderent ꝓ filiū sapientis qui dicit. Melius est a sapiente corripi q̄ stultoꝝ adulatione decipi. Deinde subiungit (& signū nō dabitur ei). s. potestatis & de celestibus qualē petit ad calūniam nisi signū Jone ꝓphete q̄ fuit humilitatis & abiectiōis contra eoꝝ superbiā. quasi diceret. Tu generatio praua. petis signū celeste & signū potentie vel glorie de sublimi & tibi non dabit nisi signū terrenū. & signū passiōis & infirmitatis. significatū signo & facto Jōe ꝓphete. Jonas. n. fuit miniuitis signū duplicit er. s. verbo & facto verbo. q̄ vita voce eis significauit q̄ perirent. nisi conuerterent sc̄ō eo q̄ fuerit in ventre ceti tribus diebus & noctibus. vbi fuerunt tria. s. absorptio. detentio euomitio absorptio fuit signū mortis xp̄i. detentio sepulture. euomitio resurrectiōis. & sic dabitur eis signū. i. significatio in sc̄ō Jone: vt. s. cōuerterentur & saluentur. nō hoc é dcm. quasi alia signa aū mortē xp̄i non fuerint data. sed q̄ mors & passio xp̄i fuit signū ꝑcipuū & vltimū. & signū, signoꝝ in q̄ oīa signa ducebant. iō dandum iudeis dicitur. q̄ si illi crederent saluarent. si non crederent dānarentur sicut Jonas fuit signum niniuitis. vt si vellent credere saluarentur. sin aūt subuerterentur. Non ergo dat eis signū diuinitatis de celo q̄ querebant: q̄ ꝓ eoꝝ curiositatē & maliciam videre indigni erant sed de abisso maris & ꝓfundo inferni quale Jonas ceto furatus sed de abisso mortis liberatus. & accepit & dedit signū videlicet incarnationis non diuinitatis passionis non glorificationis. Discipulis aūt suis signū de celo dedit. quibus eterne beatitudinis gloriā & prius figuraliter in mōte transfiguratus. ac post ea veraciter in celū sublevatus oīdit. q̄. n. iudei terreni & infirmi erant iō de terrenis & infimis signū debebāt habere Unde dat eis signū de imo sue passionis & sepulture dicēs. (Sicut. n. fuit Jonas in ventre ceti tribus diebus & tribus noctib⁹ ita erit filius hoīs in corde terre) tribus diebus & trib⁹ noctibus. ꝑ syne dochen accipiendo. s. partez sexte ferie & totā diem sabbati. & partem diei dominice resurrectiōis ꝓ tribus dieb⁹ & noctibus. Per illos q̄ querebant signū de celo: signatur curiosi & superbi. qui supra vireo celestia rimantur. & nimis curiose diuina scrutāt de celo & celestibus ac secretis diuinis disputantes. vel de reuelationibus & visionib⁹ ꝓprijs sumentes. obmissa via. s. precepti dñi & consilijo quibus ventur ad illa. ꝑ q̄ opprimūt a gloria. q̄ ꝑ hoc aliquando labuntur in erronea documenta. vel q̄nq; in peccata spūalia & carnalia ꝑ quod dicitur eis (generatio mala & adultera) & cetera. q̄ ḡrunt que non sunt scibilia. nec ad fidē vel mores vtilia. Et ideo (non dabit eis signū nisi signum Jone prophete) quē deglutiuit cetus. & sic deludit & deglutit eos diabolus. Deinde iudeoꝝ malitiam quā obstinatam & obduratam dñs predixit. explis quibusdā condemnat: q̄ conuersio niniuitaꝝ & factū regine austri. oīdit istos in iudicio (quo oēs tā boni quā mali surgēt.) grauius puniendos & condēnabit eos. i. ostēdet condēnandos. q̄ exilloꝝ facto apparebit iusta istoꝝ condemnatio. Unde dicit. (Uiri niniuite) qui sunt assyrij. surgent. i. in resurrectione generali. in iudicio futuro. (cū generatione ista). s. iudaica. que similiter tunc surgz (& condemnabit eā) idest condemnandā oīdet. scilicet primo ex comparatione populi ad populum. q̄ ibi niniuite gentiles & barbari hic indei populus dei. Secūdo ex comparatione p. edicantis ad p̄dicantē. q̄ ibi ionas ꝓpheta purus hō hic xp̄s dñs ꝓphetaꝝ deus & homo. vbi ionas peregrinus. hic xp̄s conciuis suus. Tertio ex cōparatione predicationis ad predicationē q̄ ibi ionas tantū tribus diebus. hic xp̄s tribus annis p̄dicauit. ibi ionas nullum miraculum: hic xp̄s multa fecit. Quarto ex cōparatione effectus ad effectum q̄ ibi egerunt pniam. illi vero non: sed ēt addiderunt blasphemiam. Ubi Crisō. Illi prophetam susceperunt. isti dominum ipsum repulerunt. Illi neque in lege instructi. neque prophetie admoniti. ad dominum conuersi sunt. cognoscentes suum peccatum. isti tot preceptis eruditi legis & prophetarum a domino recesserunt. Illi qui semper fuerunt populus diaboli. infra tres dies facti sunt populus dei. isti qui semper videbantur populus dei infra tres dies facti sunt crucifixo christo populus sathane. Deinde subditur. (Regina austri) idest regina sabba. cuius regnum erat in australi parte. respectu hierusalem que non dubitatur electa esse. & secundum quosdam dicebatur sybilla: surget. idest resurget in iudicio extremo cum generatione ista pessima (& condemnabit eam) idest ostendet condemnandam hoc est ex facto suo ostenderetur iusta istorum condemnatio (quia venit a finibus terre). i. a 5 ginquis partibus (audire sapientiam salomonis) qui tamen nō fuit nisi solum forma xp̄i.

Et his aggrauat iudeoꝝ malitia: q2 illa mulier: isti viri. illa a remotis venit. isti presentē habuerūt. illa cū labore. isti sine difficultate. illa laudauit alienigenā. Isti cōdemnauerūt propriū terrigenā: illa ad ipsum venit quē sola fama cognouit. isti probatū miraculis contempserūt. illa ad purū hoiem. isti ad deuz ⁊ hoiem. illa cū muneribus. isti cū obprobriis ⁊ vulnerib⁹. ((Et ecce plusq̄ Salomon hic)) .i. xp̄s penitentialiter positus. quia hic deus: ille hō. ille scientiā habuit terrestrē. hic diuinā. ille edificauit templū destructibile. hic indestructibile. Ubi Criso. Regina austri cū esset gentilis ⁊ mulier ob tantā longitudinē itineris venire ad eū nec propter infirmiorē sexū impedita est. cōcupiscentia enim sapientie infirmitati dabat virtutem. isti autē viri ⁊ sacerdotes quorum propriū esse debuerat amare sapientiam. ante oculos suos: ⁊ in medio gremio sapientiam positam contempserūt. Illa ad hominem currit. isti a deo recesserunt. Illa munera multa obtulit vt audiret eum. Isti autem nec premia regni celorū accipere volunt vt credunt. Et iterum. Regina austri venit a finibus terre. ad audiendum Salomones ⁊ xp̄iani nolunt venire de plateis ad audiendum xp̄m multi etiā de ecclesia exeunt: ⁊ ibi xp̄m solum relinquunt. Hec Cris. Mistice hic damnata plebe iudeorū ecclesie misteriū secretū exprimitur. q̄ in niniuitis ⁊ in regina austri de totius finibus orbis congregatur ⁊ in illis fides gentiū israeli anteferetur. Due eni sunt partes ecclesie vel duo genera hoium in ea. vnū q̄ peccauit. sed desistit per penitentiā. ⁊ hoc signatū est per niniuitas. de quoꝝ peccato legitur alterū qd moraliter nō peccauit ⁊ hoc signatū est per reginā austri de peccato cuius non legitur. Unde Ambro. Ecclesia fideliū ex gentibus collecta. que in niniuitis per penitentiā preterita peccata delet. ⁊ in regina austri. ⁊ electa esse nō dubitatur. per sapientiā cauet futura. In iudicio condemnabit generationē hāc nec q̄. damnabit adit nō sine potestate. sed operationis exēplo q2 prefertur ecclesia synagoge. ex duobus igitur cōstat ecclesia. vt aut peccare nescias. aut peccare desistas. Penitentia eni peccata abolet. sapientia cauet. Hec Ambro. Per niniuitas etiā signātur peccatores. ad vocem predicatoris penitentiā agentes ⁊ per reginam austri simplices. sapientiam xp̄i deuote querentes. quoꝝ salus secundū sententiā saluatoris preponitur saluti eoꝝ. qui videntur iusti vel sapientes. ⁊ de sua iusticia vel scientia presumentes. Niniuite quoq̄ interpretantur germina pulchritudinis. ideo etiam significare possunt iuuenes existentes in statu potissimo iuuentutis q solent de facili ad vitia declinare ⁊ ad bonā itentionē de facili penitere p̄p q̄ subditur (q̄ fecerūt penitentiā ad p̄dicationem Jone) q columba interp̄tat. Et iō p cū simpliciter admouens significat. Per reginam vero austri signari pōt aīa rōnalis. q̄ si bene regat interiores p dictamen legis nature: dicitur regina: sed si hoc facit ex caritatis feruore. tūc dicitur regina austri: eo q̄ ab austro puenit feruor caloris signans feruorē caritatis ⁊ hec regina venit ad veꝝ salomonē iesum xp̄m p deuotionē afferens ei auꝝ sapie ⁊ gēmas virtutū ⁊ aromata bone fame. istis vtēdo ad diuinū honorē. ex facto igitur iuuenū predictoꝝ. obstinati senes. ex facto aīe bene ⁊ ex caritate se regentis aīa frigida ⁊ negligens cōdemnabiles ōndunt q p generationē iudeoꝝ signantur. Post hec dn̄s ɔtra iudeos nolentes assimilari niniuitis. q2 eo penitētiam p̄dicante. non penituerūt vel regine austri q2 eo docente. non didicerunt: inducit exēplum ad arguendum ingratitudinē eoꝝ. ostēdens eos similes hoi prius a demone obsesse ⁊ post liberato ⁊ iterum propter negligentiā plenius possesso. Nam primo diabolus habitauit in eis: quando erant in egypto viuētes secundum ritum egyptiorum. q expulsus fuit ab eis: quando in figura xp̄i mactauerunt agnū. ⁊ sanguine eius liniti sunt qn̄ ⁊ legem acceperunt. q̄ excludebat cultū demonū ⁊ inducebat ad colendū vnū deū veꝝ: ⁊ sic electus transit ad possidendum plenius gentiles. sine lege ⁊ prophetarum oraculis viuentes. Et ideo eos tenebat in idolatria subiectos. Sed adueniente christi predicatione ⁊ apostoloꝝ iudei pro maiori parte increduli p̄manserūt gentiles vero deuote fidem xp̄i acceperunt ⁊ sic diabolus electus a gentibus: reuersus est ad possidendum populum iudaicum: errore excecatū ⁊ facta sunt nouissima huius populi peiora prioribus: q2 peior est modo q̄ a principio ante legem datā fuerit status eius vnde ait. (Cū immundus spiritus). i. diabolus immundū faciens ⁊ imundū faciens ⁊ immunditiā diligens vel inhabitans: demones .n. dicuntur spiritus immundi. vel affectione q2 diligunt imunda. vel p̄suasione. q2 suadēt imunda. vel vel habitatōe. q2 ihabitāt corda imunda (exierit ab hoīe). i. a populo iudaico q2 secundum Ambro. in hoīe toti⁹ iudaici populi cōparatio ē a quo viuente ad hāc sub lege nature imundus spūs exierat p susceptionem legis mosaice: (ambulat p loca arida et aquosa). i. corda gentiliū prius humore ɔ̄fe ⁊ vigore fidei ac pinguedine spūssancti carentia. ritū idolatrie ⁊ maculas mixꝝ eis imitendo: querens in eis regem .i. ppetuā mansionem appetēs ibi finaliter manere p infidelitatem ⁊ dñationē ⁊ nō inuenit: q2 adueniente xp̄o. ⁊ p̄dicantibus apostolis. suscepta xp̄i fide. inde electus fuit. Tūc dicit intra se. Reuertar in domū meā. i. ad populū iudaicum. vn̄ exiui eos dimittēdo. Et veniens inuenit vacantem ab obseruātia legis ⁊ operibus virtutum p negligentiā. ac fide ⁊ bonis vacuam: ⁊ xp̄m hospitē non habentē ((et scopis mundatam)) aq opib⁹ vitioꝝ supficialiter ⁊ s3 apparentiā. q2 populus iudaicus habēbat quandam exteriorē mundatiā. sicut .n. scopa nō tollit tenaces sordes: sed superficiales: ita ipsi qd deforis est scopebant ⁊ mundabāt: ac mundiciā exteriorē querebant. sed intus sordidi hēbant ⁊ ornatā exterius ⁊ hypocrisim. ⁊ boni simulationem. pp legis apparentiā. ⁊ traditionē phariseoꝝ obseruantiā. Tāgit ergo tria que dant locū diabolo. s. ociositatē. sanctitatis presumptionē ⁊ virtutis simulationē. Similiter hodie timendū ē ecclesie ne olim expulsus ab eo diabolus eā inueniat vacantē ab obseruātia mandatoꝝ dei: ⁊ scopis mandatā. s̄m exteriorem apparentiā: ⁊ ornatā p exteriorē cultum ⁊ obseruantiā humanaꝝ traditionum. Multi .n. hodie plus attendunt ad cultū ecclesie corporalē q̄ spiritualē. q2 parietes ecclesie ⁊ altaria ornant: ⁊ de ornatiōe ⁊ pugnatione ministroꝝ paꝝ curatur. Sed econtrario in ecclesia fuit primitiua. maior .n. vis fiebat i ornatu spūali ⁊ interiori. Et ideo multum distat nūc ecclesia in hoc tpe malo: a statu suo pristino. Un̄ Hiero. Christi ecclesia prius nata ⁊ post adulta. psecutionibus creuit martiriis coronata ē. Et postq̄ ad christianos principes venit potentia qdē ⁊ diuitiis maior. sed virtutis minor est facta. Tunc vt firmius possideat iudeos vadit per conatum ⁊ assumit. vii. alios spiritus. per quos vniuersitas demonum ⁊ vitiorum quibus temptat. intelligitur: quia vniuersitas hoc numero sepe designatur. hec sunt. vii. gentes pugnantes contra filios israel. Iste autem septenarius septē donis spiritussancti expellitur ⁊ addit. nequiores se vel propter numerum. vel propter conatum. vel propter effectum quem inducunt quia eos ad quos redeunt nequiores quam ante faciunt. Et intrantes seu ingressi habitant ibi. ⁊ sic omnia cumulantur in eis vitia Hoc est enim intentio demonum vt non transeant ad horam vel tempus modicum. sed vt immorentur vsq̄ ad obitum. Et fiunt nouissima hominis. s. populi iudaici peiora prioribus: q2 iudei añ legē datā fuerūt peiora

tis irretiti ⁊ a diabolo possessi. sed post aduentū xp̄i i peccato suo obstinati. sunt peiores facti. q2 eoꝝ peccata ꝑpter ingratitudinē. sunt quasi duplicata. deteriores eni sunt israelite blasphemantes xp̄m in cōuenticulis suis. q̄ cum fuissent in egypto ante noticiā legis. q2 maior infidelitas est venientē nō suscipere. q̄ ventuꝝ nō credere. Deinde similitudinē dictā ⁊ quo tendat parabola: exponit q̄ q hic quasi de vno hoie p similitudinē dictū: de toto populo iudaico intelligat ōndit. dicens. Sic erit generatiōi huic pessime. s. iudaice. prout supradictū est de hoie vno. Mala fuit generatio hec in deserto quādo vitulū adorauit. quādo cōtra dn̄m murmurauit: quādo terre promissionis detraxit: sed peior in terra p̄missionis ante aduentū xp̄i qn̄ filios ⁊ filias demoniis immolauit pessima post aduētū xp̄i qn̄ dei filiū ad eā missuꝫ crucifixit. Moraliter exponit istud exēplū de hoie qui post gratiā baptismalē vel penitentialē recidiuat in culpā sicut canis reuersus ad vomitū. Diabolus eni ab hoīe exit. qn̄ in baptismo pōpis illius: ⁊ p cedentiū petōꝝ illecebris hō abrenunciat: vel qn̄ p penitentiam ⁊ cōfessionē a peccatis mundat: ppōnēs q̄ ab eis abstineat ((qui electus ambulat per loca arida: ⁊ inaquosa)) q2 corda iustoꝝ ab oī carnalis ɔcupiscētie amore siccata: ⁊ imunis tēptāda explorat: si quos ibi nequitie sue gressus figere possit. Sed in eis tanq̄ p gratiā dei solidatis requiē non inuenit q2 qui prauis cogitationibus ⁊ actibus pascit: in mentibus fideliū oīa sua tēptamēta cessare perpendit. Et volentes reuerti in domū priorē. Peccator eni est domus diaboli: sicut iustus templū dei ((inuenit eā vacantē)) a bonis actibus p negligentiam ((⁊ scopis mūdatā)) a sordibus vitioꝝ: secūdum apparentiam: ⁊ ornatā simulatis virtutibus. s. exterioribus ⁊ apparentibus nō interioribus ⁊ veris ((Tunc assumit alios septē spūs nequiores se)). i. vniuersa vitia diabolo nequiora. q2 diabolus solū suggerit malū: habitus autem vitiosi intrant cū quadam violentia: ad maluꝫ inclinant: ⁊ ingressi habitant vacantem ⁊ torpentē a tot .n. demonibus hō possidet: quot vitiis subiicit: singulis .n. vitiis singuli demones p̄sidere dicunt. ((Et fiūt nouissima hoīs illius peiora prioribus)) ⁊ hoc ꝑpter ingratitudinem doni ⁊ gratie precedentis. Grauiora .n. sunt crimina post baptismū vel penitentiā: q2 ((melius est)) .i. minus malum est ((viam veritatis nō agnoscere: q̄ post agnitā retrorsum cōuerti. i. leuius est cōmittere aliqd peccatū cū ignorantia: q̄ idē cū scientia quo ad penam minorem eius pro illo patienter pene

vindictam. q⁹ per contemptū gratie q̄ de se male viuendo pellit Deteriora supplicia me returr & vulnus iteratū tardius sanat. Unde Crisō. Nec ait nō solum ad illos: sed ad nos etiam dicta esse ratione habet si illuminati: & a paenibus eruti malignus rursus ab eadē possideamur nequitia. Eteni difficilior tūc erit pena posterior peccator propter q̄ paralytico dixit xp̄s. Ecce sanus factus es. noli peccare ne deterius aliquid tibi contingat. Et iterum. Cum semel aliquis liberatus a malis nō solerter efficitur multo difficilior patietur priora. Eteni difficiliorū erit pena posteriorū peccatorū. Dixit aūt nō solū penam excogitat: sed etiam infinitam dei longanimitatē. Sed nec confidamus: sed timeamus. Etenim pharao si in prima plaga crudelis fuisset nō vtiq̄ accepisset experimentū: posterior nō vtiq̄ postea simul cū ipso exercitu submersus eēt. Sed nō rubrum mare tam pertransire nūc est: sed pelagus est ignis pelagus non tale ne q̄ tamē sed multo maius & silentius. Ideo q̄ rogo vt cōpugnantes sermones gehenne audientes. Nihil enī delectabilius est dispositione hac. quare hac nihil amarius. Conuertit enī alias nostras: & erigit intellectū & pernitiosā concupiscentiā captiuationē proijcit & medicina nobis hec sit. Excogitemus igit: & mutamus principiū vel nunc & ostium penitentie & tangamus viam arctā. Usq̄quo lasciua usq̄quo remissio nō impleti sumus pigritantes deridentes: tardantes. Non eadē rursus erunt mensa & saturatio. & superhabūdantia & pecunie & possessiones & fabricationes. Et q̄s finis. Cinis & puluis & sepulchra & vermis. Ostendamus itaq̄ nouam quandam viam: faciamus terram celum & omnino assumamus virtutē: vt futuris potiamur bonis. Nec Crisō. Oratio.

O Omine iesu xp̄e magister bone fac mecū signum gratie tue in bonum. vt me miserum quem cetus & draco ille magnus absorbuit peccatis spiritualibus & carnalibus tanq̄ diebus & noctibus: & hoc tribus: quia consensu & opere ac consuetudine: tu misericorditer de faucibus eius dignetis liberare. Hac etiā me preterita peccata plangere & futura cauere. Extrica me ab humore concupiscentie vt quicquā non inueniat in me: munda me scopis confessionis a vitiorum sordibus & orna me veris virtutibus ne me a bonis vacantem inueniat & iterato deterius peccare faciat. Amen.

¶ De muliere vocem de turba extollente: ac de matre & fratribus domini eius querentibus. Capitulum .lxxv.

Factum est autem cū dñs ieſus hec diceret ridens blasphemijs iudeorū (extollēs) & ex corde tolleno ac ꝓstanter & alte ꝓferens vocem in xp̄i cōmendationem & iudeorū blasphemiā confutationem ((quā mulier)) nō videns. nō potens. nō nobilis. nō pauper de turba & de cōi plebe & popularib⁹. (Solent enim populares deuotiores esse maioribus) prupit in laudem xp̄i extra vituperiū iudeorū & dicit fuisse sancta marcella. ancilla beate marthe. q̄ nō potuit amplius blasphemias iudeorū extra xp̄m sustinere. & cōtra blasphemos vocem extulit in laudem xp̄i & matris sue cōmendās eius ꝓceptū & partū corporalem. & dicens. ((Beatus est venter q̄ te beatū portauit)) p quem oēs beatificamur & beata sunt ((vbera q̄ suxisti)) Patrem beatificat & laudat ex filio. & nō econuerso. q⁹ gratia & gloria ꝓuenit ꝓncipaliter ab ipso. Ubi apparet magna ꝓfidentia & audatia & fides & deuotio ipsius mulieris in duobus. Primo in eo q̄ nō silenter. & in aure loqbat. is ((extollēs voce)) in altū nō timuit. Suauitate enī⁹ ꝺbox xp̄i accensa fuit. scdo in eo q̄ scribis & pharisei dñm tēptātib⁹ simul & blasphemātib⁹ ipsa magna fiducia dei filiū ꝓfitet: vt pūtium indeox calūniā: & futurox hereticox pfidiā cōfundat. Nā sicut tunc iudei blasphemātes: & eūm in beelzebub eijcere demonia) dicentes. negabant eū esse dei filiū. ita postea gdā hereticī negabāt eū esse verū hoīs: dicentes eū nō verā carnē ex Maria virgine assūpsisse. is corpus etherenū attulisse. Nec aūt mulier vtroq̄ cōfutat: q⁹ verū dei filiū patri cōsubstantialē aduersus blasphemātes ꝓfitet. cū matre ex filio tanq̄ principio. rōne diuinitatis beatificat: & verū nō fantasticū hoīs filiū matri substātialē testatur. cū eū ventre portatum vberibusq̄ lactatum significat. Spiritualiter aūt ista mulier sanctā ecclesiā signat. q̄ inter turbas iudeox. paganox & hereticorum. credula voce dñm iesum christū confitentur. cuius re vera voce venter Marie virginis beatus predicatur: qui totius mundi redemptorem portare meruit. sicut ipsa de se ait ((ex hoc beatam me dicent omnes generationes)) Ubi Beda. Et nos igitur extollamus vocem cum ecclesia catholica. cuius hec mulier typum gessit: extollamus & mentem de medio turbarum. dicamusq̄ saluatori. ((Beatus venter qui te portauit: & vbera que suxisti.)) Uere enim beata pareno. que sicut quidam ait. Enixa est puerpera regem. Qui celum terramq̄ regit per secula cuius.

Nomen ab eterno cōplecteno omnia gyro. Imperiū sine fine manet: quae ventre beato. Gaudia matris habuit cū virginitatis honore. Nec prima simile visa ē nec hic sequentem. Et ut ipius ꝓfirmando verbū mulieris & ꝓstantius dando laudem matris. ac fidem & ꝓstantius eiusdē mulieris alioquin similitū. dixit. ((Quinimo beati q̄ audiunt verbū dei. & custodiūt illud.)) Per q̄ signauit beatā virginē se cōcepisse felicius p fidē & deuotionē spūaliter q̄ corporaliter. Ac si dicat. Iuxta tuā fatuam principaliter beata est illa cui⁹ vēter me portauit: sed non solū ipsa beata est. imo et oēs sunt beati in ꝓsenti in spe: & tandem in futuro in re. ((qui audiunt verbū dei)) corde credentes: & custodiunt illud ope ad ipletēo. Beata gdē & felix est mater mea. q̄ me portauit & lactauit: sed magis ideo felix atq̄ beata. q⁹ verbū dei audiuit. audiendo credidit. credendo custodiuit. Hoc enim nisi fecisset: nec felix nec mater mea esse potuisset. Unde elisabeth ad eam ait. ((Beata que credidisti quōm pficientē i te q̄ dicta sunt tibi a dño)) Beatior cuius fuit. q⁹ verbū spūaliter mēte ꝓcepit. auditu fidei suscepit. memoriterq̄ ac studiose operatione custodiuit: q⁹ ꝓcepto spūalis q̄ xp̄s in corde ꝓcipitur felicior est q̄ carnalis. Fides enim p dilectionem operans beatitudinē eternā promereri. nō aūt ꝓceptio vel portatio sine fide. q⁹ impossibile ē sine fide deo placere. Unde fm Aug. Beatior fuit Maria p fidem fidē xp̄i q̄ ꝓcipiendo carnem xp̄i & felicius ꝓcepit deū mente p fidē q̄ corpore p carnis assumptionē. Nihil enī⁹ marie materna propinquitas profuisset nisi illū felici⁹ corde q̄ carne gestasset. Unde Crisō. Neq̄ cōcipere xp̄m neq̄ mirabilem illū fetū parere ꝺs aliquam vtilitatem. virtute nō existente. qm nulla huius ei vtilitas: si nō vniuersa: q̄ oportet fecerit & nihil parue ei profuisset nisi valde bona & fidelis eēt. Si vero marie nihil p desset sine ea q̄ fm aiam est virtute. gentiū esse ab ea xp̄m multomagis nos & si patrem & si filiū habuerimus virtuosum & nobilem. ipsi vero erimus longe a virtute illi⁹ nobis prodesse poterit. Nec Crisō. vbi Beda. Pulchre attestationi mulieris annuit. non eā tāmodo que verbū dei corporaliter generare meruerat: sed & oēs q̄ verbū dei spiritaliter auditu fidei concipere: & boni operis custodia vel in suo vel in primox corde parere & quasi alere studuerint asserens esse beatos: q⁹ & eadem dei genitrix & inde gdem beata. quia verbi incarnandi ministra facta est tpalis: sed inde multo beatior: q⁹ eiusdem semper amandi custos manebat eterna. Qua sentē-

tia sapientes iudeorum tanq̄ indignos beatitudine clam penitū. q⁹ verbū dei non audire & custodire sed negare & blasphemare querebant. Nec Beda. & fm eundem tota vite celestis perfectio duobus his cōprehenditur vt verbū dei audiamus & faciamus. Quem ergo beatitudo marie delectat verbū dei libenter audire & custodire studeat & beatus erit. Quisq̄ enim verbū dei libenter audit xp̄m concipit. Si aūt opere impleuerit xp̄m parturiet. quem Maria portauit corporaliter ipse portat spūaliter. Unī Aug. Qui corde credit ad iustitiā concipit xp̄m. & q̄ ore confitetur ad salutem parit xp̄m. Unde dñs alibi. ((Si quis fecerit voluntatem patris mei ipse meus frater soror & mater est.)) Dat laude xp̄i matris q̄ eius. cū se audiret laudari a quadā mulierē. Norbertus fundans & edificans monasterium premōstratense. ait ei. Et maledicta tu. & qui tibi suggessit verba dñica & laudē ei⁹ in me miserū retorquere. q⁹ et modica laude capi consueueram. Uerbum dñi ꝺs audiri reuerenter pp pciositatem. Si. n. aliquis haberet pticulā de veste dñi vel lachrymā. q̄ eruit de oculis eius. vel stillam sanguinis. q̄ exiuit de carne ipsius. valde reuerenter susciperet & seruaret. multo fortius verbū dñi q̄ nō solum egredit de ore eius. sed de intimis cordis ipsius. Item patienter non cū tedio vel murmure & detractione. Item obedienter. vt sic q̄ quis audit opere impleat. Quali libenter debent audire verbū dei vt corrigant. nā verbū dei est medicina alia extra morbum peccati. Boni et q̄ sunt in statu triplici liberter debent audire verbū dei. Incipientibus n. hoc cōuenit vt erudiant. & illis verbū dei est lac. Proficientib⁹ et conuenit audire verbum dei vt buis dei vt dirigant in via profectus spūalis. Perfect⁹ et conuenit audire verbum dei vt amplius pficiantur. quibus verbū dei est solidus cibus. Est. n. verbū dei mana celeste: & sapit cuilibet pro suo velle. Unī Orig. Nunc ergo festinem⁹ celeste mana suscipe. Illud. n. mana put quisq̄ desiderat talem saporem reddit in ore eius. Tu ergo si verbū dei q̄ in ecclesia pdicat. tota fide & tota deuotione suscipias. fiet tibi ipm verbū q̄ cunq̄ videras. Uerbi gra si tribularis: cōsolat te dicens. Lor cōtritū & humiliatū deus nō despicies. Si letaris ꝓspere. futurox cumulat tibi gaudia diuīs ꝓspere. futurox cumulat tibi gaudia diuīs ꝓspere. Letamini in dño & exultate iusti. Si iracūdus es. mitigat te dicēs. desine abire. & derelinque furorē. Si in doloribus es. sanat te dicens. Dñs sanat oēs languores tuos. Si in paupertate cōsumeris. cōsolat te dicens. Dñs pauperē erigit pas alleuat de terra inopē & de stercore erigit pau-

perē. Dic ergo mihi ꝺñe deꝰ. reddet ī ore meo
sapore. quēcūq; voluerit. Nec Orig. Adhuc
eūt ꝺño iesu ꝑdicante. ⁊ q̄ supra dicta sunt ad
turbas loquente. cū eius ⁊ fratres. i. cognā
guinei venerāt q̄rentes eū. h. n. pharisei ecce
mum cū turbarū principaliter ꝑdicabat ꝑ
turbas eruditendas. ⁊ q̄ facilius eū adire p
turba non poterāt. ⁊ ne fructū diuinū ꝺñi
ipedirent. Jesus stabant. ⁊ miserunt ad eum
vocantes ipm. Fratres hic vocant cōsobrinos
ꝺñi sm̄ morem scripture. q̄ sepe pīnguineos
ꝺicit fratres nōiare. Et cū ꝺño erat occupatus in officio ꝑdicandi. pmo vñ⁹ ⁊ post illum plures de turba ocurrūt ei. ({Ecce mater tua ⁊ fratres tui foris stant q̄rentes te.}) Jili infidias tendebant ac malitiose ⁊ insidiando hec dicebant. ad temptandū ⁊ explorandū. ñ carnis affectu ꝑdicationem inceptā omitteret vel interrūperet: vt si spāli operi p̄ret carnem ⁊ sanguinez. arguerent ipm esse pur hoīem. natum pp affectionem carnalē: ⁊ vt populus videns q̄ parētes carnales habaret ipm filiū ꝺei non crederet: cū ꝺeus carnaliter non generet. Et ideo multas ipplicant circūstantias. q̄ ipm mouere potuerant ad cessandum: dicentes. ({Ecce mater tua}) que pi pitur honorari. ({⁊ fratres tui}) quos ⁊ natura ⁊ lex iubet diligi. ({foris stant}) expectantes te in loco exteriori. vbi verecundum est stare ({quērentes te}) quasi pp te tantū venerint. Et ideo debes merito ad eos egredi. Ihū Crist. Videns diabolus q̄ pūadebat populo xp̄m esse le filiū ꝺei dicens. ⁊ ({Ecce plus q̄ salomon hic}) timens ne si ꝺei filius cognosceret qui putabatur homo ipse derelinqueret ab eius ad principandos sermones eius. subintroduxit parentes ipsius carnales. vt p eoꝝ emplanonē diuinitatis eius obscuraret natura. Ideoq; venit aliqs. quasi diaboli admonens. q̄ humane ex verba diabolica loquerētur dicens. ({Ecce mater tua ⁊ fratres tui foris stant}) volentes tecū loqui. ac si dicat. Quid gloriaris o Jesu de celo dicens te descendisse ⁊ fratres? Non pōt esse filius ꝺei. quem homines genuerunt: non potes in te aliqm abscondere quem natura peperit. Dic Crist. Sic ⁊ hodie multo plenius pcurat diabolus propinquos multiplicare: vt in carnali affectione obscuret cognitionem ⁊ sanctitatem: ⁊ bene dicit ({foris stant}) ad significandū q̄ carnales amici exterioꝝ debēt esse remoti. ab eis vel saltem a cordibus eoꝝ quantū ad carnalem affectum. etiā si nūcios videamus honestos mittere. Ad hoc fm Beda mater ⁊ fratres Jesu possunt ecclesiā synagoga ⁊ iudei. ex quibus fm carnem est editus. q̄ foris stare dicuntur xp̄o ꝑdicante. q̄ gentibus xp̄o credentibus synagoga cū iudeis extra fidem mansit propter quod ꝑ ⁊ notandū de beata virgine. q̄ tandē pia mater filium querebat parvulum q̄ cuius absentiam non sustinebat. i. q̄ eum amiserat. querebat adultū. q̄ ei⁹ pūa facta ri non poterat vt hic patet. Q̄rebat magistrū factū ex crucifixum. q̄ iam eius pūa amittebat q̄ iuxta crucem stabat. Sed inuenit primo in medio doctoꝝ interrogantem. nūc in medio populoꝝ ꝑdicantem. primo in medio latronum patientem. Primo in templo sedo in domo tertio in patibulo. Ubi cupiebat inuenire. Et nō habebat ⁊ dolebat inq̄rendo filium. hic cupiebat videre. Et ideo stabat foris expectando eius aspectum: ibi cupiebat simul crucifigi. Et ideo stabat iuxta crucem. vsq; ad finē suū. Jesus aūt ad requisitionē matris vocatus. ꝑdicationis officiū ꝓpter matris affectū illis ēs nōme diligeret. ⁊ honorarent relinquere vel interrumpere nolunt. q̄ nobiliora sunt opa misericordie spāli⁹ quā corporalis ⁊ vtilitas matris ecclesie preferenda est vtilitati matris ꝓprie. In quo seruoꝝ xp̄i apparuit. quē in ꝑdicādo habuit. Ubi infidiātes ꝓfutauit ⁊ sicut q̄ intuus prauā intentionem vidit malignū eoꝝ ꝺñū rōnabiliter repulit oūdens q̄ spāli⁹ occupatio carnali affectioni ⁊ opus ꝺei negotys familiarius p sonaꝝ ꝓponi ꝺz ⁊ dicens. ({Que est mater mea. ⁊ q̄ sunt fratres mei.}) ac si diceret matri ⁊ parenti. Nescio vos i opere spāli. ⁊ patris mei ꝑdicatio non est pp vos diminēda. Et quasi ad pretiōsū veritatē. extendēs manus in discipulos suos q̄ circuitu eius sedēbāt: dixit. ({Ecce mater mea}). Ubi q̄ me i suo corde capiunt ⁊ me p ꝑdicationem in cordibus auditoꝝ pariunt ({⁊ fratres mei. q̄ opera patris mei faciunt}) ⁊ mihi in celo coheredes erunt. quasi. diceret in tm̄ est mihi aliqs ꝓpinquus inquantū est spāli⁹ actibus intentus. Et ille est mihi magis ꝓpinquus. q̄ spāli⁹ operibus est magis intentus. Spiritales primos ꝓpter carnalibus: ⁊ vtiora opera minus vtilib⁹. a deo vt spāli operi vacēs olo carnales postponā affect⁹. Dūs se nosse patrem dissimulat. ⁊ p cognationez proximos dicens sibi primos esse p spm̄ cōunctos. Quo exēplo nobis mōstrauit q̄ verbo docuit. Q. ({q̄ amat patrē aut matrez plus q̄ me. nō est me dign⁹}). i. q̄ operi spāli carnales ꝓponit affectus. Qui ergo in ꝓpriēdis beneficijs ⁊ dignitatibus ecclesiasticis personas accipit ꝓpter eoꝝ carnem spāli. ⁊ opus minus vtile vtilem formā a ꝺño ꝓscriptā relin

quit. ⁊ maxime ꝺei offendit. Unde. Dic. Nō matrē negauit ne natiuo de sanctimonia putarei: sed a postolou cognationi ꝓtulit. vt ⁊ nos in cōparatione dilectionis carni spiritū ꝓferamus. Ubi ⁊ Ambro. nec tū inuria se retinant parētes. sed religiosiores culpe mentū docent esse q̄ corpoꝝ: nec putet esse aliquis offendiculū pietatis vbi mandatū legis impletur. Ubi etiā Crisō. nō ipernens generationē carnalē neq; erubescens humanā cōceptionē: talē dedit responsum. sed volens oūdere q̄ ꝓponēda ⁊ cognatio spiritualis carnali. Deinde ꝺño iesu quasi rōnez dicti sui reddit: quasi dicendo. nec solū discipuli specialiter: sed ⁊ quicūq; fideles ⁊ iusti eternaliter: sunt mater mea, fratres mei. ({Quicūq; enī fecerit}) corde ore ⁊ opere ({voluntatem}) in ꝓceptis ac consilijs ⁊ exemplis ({patris mei}) qui in celis est. ({ipse meus. frater ⁊ soror ⁊ mater}) fratres ⁊ sorores credendo q̄ filius ꝺei est. ({Dedit enim eis potestatē filios ꝺei fieri his qui credūt in nōie eius.}) Frater quippe ⁊ soror dicitur ꝓpter virūq; sexū. qui ad fides colligitur. Qui aūt xp̄i frater ⁊ soror est credēdo. mater eius sit ꝑdicando. ⁊ in cordibus proximoꝝ dicto vel exemplo eū generando. Igitur qui filij ⁊ filie ac heredes ꝺei sunt per gratiam. fratres ⁊ sorores ⁊ matres ac heredes xp̄i sunt. qui est ꝺei filius per naturam. Hinc etiam eos ⁊ fratres ⁊ sorores ac matres vocat. quoniam quasi fratres ⁊ sorores ac matres diligit. Et his quidem verbis apertissime monstratur. quod carnali amori spirituālis amor ꝺebet ꝓferri ⁊ propinquitas caritatis propinquitati consanguinitatis. Eo enī amore ⁊ matrem ⁊ fratres omnesq; propinquos nostros diligere debemus quo xp̄m matrem ⁊ fratres suos dilexit. Diligebat enim eos: non quia magis secūdū carnem propinqui erant sed quia voluntatez patris eius magis faciebant. Ille ergo magis xp̄o est propinquior. qui est melior quia vt dicit Piero. non in seribus sed in factis discernit. ⁊ vt ait Grego. apud dominus nō gradus eleganciores sed vite meliores actio comprobatur. Hanc autem sententiam secūdum Crisō. dominus induxit vt nullus de generis nobilitate aut sanctorum propagine sine virtute ꝓfidat docens nos in nulla cognatione confidentes virtutem negligere. Si. n. marie nihil prodesset matrem esse nisi virtus adesset. quis vtiq; alius per cognationez saluabitur. Una enim nobilitas sola est voluntatem ꝺei facere ⁊ hic nobilitatis modus est illo melior ⁊ principalior. Oratio.

O Omine iesu xp̄e da mihi vt verbuz tuum audiam fide credendo. ope-

ratiōe adimplēdo. fac me sp̄aliter p̄ uerbū ponere. ⁊ custodiam nutrire ꝺiuinū verbū. Da mihi ꝺñe deus meus vt occupationem sp̄alem omni affectioni carnali. ⁊ opus ꝺei negotijs humanis. ac vniuersaliter ꝓfectui animaꝝ vtilibus. te rectore te ducē preferam semp ⁊ ꝓponam. Fac me corde. ore ⁊ opere. tuis in ꝓceptis. consilijs ⁊ exemplis facere voluntatem. vt merear seruitor tibi gratus fieri ⁊ tandem inter ꝺei filios ⁊ heredes per tuam gratiam computari. Amen.

C De increpatione phariseorum ⁊ legis doctorum. Capitulum. lxxvj.

C Um autem dominus iam p̄missa loqueretur ({rogauit eum quidam pharisēus vt prandaret cum illo}) inuitabant pharisei dominum non vt reficeretur sed vt comprehenderent. accusaret ac perderent. Unde ad domum pharisei non intrabat nisi rogatus sed ad cēnaculum publicanorum bene ibat etiam non inuitatus. Supponendum est q̄ dominus post sermonem exiens de domo in qua hospitatus fuerat ⁊ docuit. locum⁹ est matri decentem honorem exhibens ei ⁊ deinde iuit ad domū pharisei magis intendens reficere quam refici. Unde Cirillus. Sed xp̄o qui phariseoꝝ nequitiam nouerat dispensatiue condescendit. satagens commouere eos ad similitudinez optimoꝝ medicoꝝ qui grauius infirmis afferūt remedia sue industrie. ({Et ingressus domum recubuit.}) ⁊ quieuit i. ad cō medendū se potius. Omisit aūt lauare manus: vt illoꝝ errorem corrigeret. q̄ credebant quod illa locio ad salutez necessaria esset. vt ⁊ per eam interior mundatio a peccatis fieret: vt ⁊ demōstraret q̄ non lotio manibus manducare hominem non coinquinat. Unde pharisēus intra se murmurauit ⁊ reputauit magnā esse culpā q̄s sm traditiones iudeoꝝ non esset lotus ante prandium. Mira sciencia filium ꝺei arguit. quia precepta hominum non seruat. qui traditionibus hominum subiectus non erat. Dūs aūt cogitationi illius rūdit ostendens p hoc se esse deum cui nuda ⁊ apta sunt secreta cordis: ⁊ arguit ipsos phariseoꝝ q̄ foris erat a cordibus exterioꝝ mūdabant. q̄ intus erat a macula rapine ⁊ iniquitatis ⁊ fraudis nō mūdabāt q̄ de mūdicia exteriori in vasis ⁊ corporibus q̄ de mūdicia exteriori in vasis ⁊ corporibus erāt multi solicīti ⁊ diligentes: ⁊ de mūdicia interiori ipsi⁹ mētis negligentes ⁊ nō ditis interiori ipsi⁹ mētis negligentes ⁊ nō curantes. cum tñ merito deberet esse econuerso. q̄ interior mūdicia est necessitatis exterior aūt solāmodo honestatis vñ non inte-

rior: sed exterior sine peccato obmitti pōt. Et iō xp̄s exteriorem lationem omisit. vt hēret occasionem arguendi phariseos. de exteriori mūditia nō curātes. ⁊ interiorem negligētes exterius simulantes iustitiā ⁊ sanctitatē intus retinentes negligā ⁊ iniquitatem. Sed o phariseē mūda prius q̄ intus est. l. cor ⁊ alias a fraude ⁊ malo desiderio. vt mūdū fiat q̄ est de foris: vt foris p opera veraciter sanctitatem ostendere possis. Qui. n. vtraq; hoiis naturā. l. corpus ⁊ aiam fecit vtraq; mūdari desiderat. Ubi Beda Hoc prīa illos q̄ corporalia peccata fornicationē videlicet. imūditiā. libidinē. furtū. rapinā ⁊c. talia quasi grauissima detestant. spūalia vero q̄ nō minus dānat apostolus. hoc est amaritudinē. irā. indignationē. clamorem. blasphemiā. superbiā ⁊ auaritiā q̄ est idoloꝝ seruitus vt leuia ꝓtēnūt. Nec Beda. Per hoc ēt arguunt illi. q̄ de minoribus magnā vim faciūt. ⁊ de maioribus parum curant. Sicut alig religiosi pluꝰ pōderāt fractiones silentij. vel aliqd eiusmodi. q̄ minutū grauamē ꝓximi. vel altā ēt transgressionem ꝓceptoꝝ dei. Phariseis ēt similes sunt clerici q̄ bene tonso capite ⁊ rasa corona. in veste alba ⁊ mūda ⁊ lotis manibus accedūt ad altare: intus pleni auaritia ⁊ iniquitate alij scz immūditijs multipharie. ac dei legem postponentes ⁊ traditiones hoim in exterioribus solicite custodientes. Deinde dns quasi bonus ꝓceptor docet. qualiter nostri cōtagiū corporis mūdare debemus: dicens. Verumtū do vobis salutis ꝓfectū. s. ((q̄ supest)) i. de eo q̄ supest post aliaꝝ restitutiones ((date elemosynā)) q̄ primo dz fieri restitutio ⁊ de eo q̄ remanet elemosynaꝝ elargitio. Vel ꝓ Bedā. De eo q̄ supest. victui ⁊ vestitui necessario necq; enim ita facienda iubetur elemosyna vt ipm cōmunis inopia. sed vt tui cura corporis explcta inopes. quantū vales: sustentes. ((Et ecce oia munda sunt vobis)) q̄ elemosyna magnā ꝓ virtutē ad peccatorum remissionem. Unde in Daniele dicit. Peccata tua elemosynis redime. Vel verūtū ꝓfectū scelera do vobis. hoc. i. date elemosynā. s. ordinate vt incipiatis a vobis. Quod dictū sic est intelligendum vt prius homo sibi faciat elemosynam. mundando se interius per fidem ⁊ baptismum. immunditia innocentie fuerit remedata emundet cōscientiam p pniam. Qui enim vult ordinate elemosynam dare. i. misericordiam facere: a seipso dz incipe. ⁊ ēs primo sibi dare ⁊ est. n. elemosyna oē opus misericordie. Unde dicitur Ecclesiastico miserere anime tue placens deo. nullus enim opus bonū deo placere pōt nisi ipse prius respexit ad abel ⁊ ad munera eius. Et hūc ꝓfectū vt qui ꝓprie subuenit miserie. subueniat ⁊ aliene. dando elemosynā ꝓcedente ex fide ⁊ caritate: ⁊ sic p misericordiā sui ⁊ ꝓximi oia munda sunt ⁊ nullā mentem inquinant ⁊ immundam faciunt. Ergo misericordia ⁊ abolino peccati p mittitur omnibus misericordiā facientibus. Quod itaq; hic ((dicitur date elemosynaz)) ad omnia q̄ vtili miseratiōe fiunt: valet. Nō enim solum qui dat esurienti cibū: ⁊ cetera huiusmodi: verūetiam ⁊ qui dat veniā peccanti. atq; orat pro eo ⁊ qui corripit ⁊ aliqua emendatoria pena plectit elemosynam dat. Unde Aug. Facere elemosynā ē facere mūaz. Si intelligis a te incipe. Quō enim eo misericors alteri si crudelis es tibi. Audi scripturam dicentem. Miserere anime tue placens deo Redi ad conscian tuā quecunq; male aut fideliter vixis. Et ibi inuenies mendicantem aiam tuā. inueniens egentem pauperem erūnosam inuenis forte nec egentem sed egestate obmutescentem. Quando inueneris animam talem intus in corde tuo illi fac prius elemosynaz. In iudicio ⁊ caritate fac elemosynam cū aia tua. Quid est iudiciū. Dispice tibi. Quid est caritas. dilige deū. dilige ꝓximū. Hanc elemosynā si ꝓtermittis. quantūuis ames: nihil facis: qui tecū non facis. Nec Augu. Et q̄ pharisei ex hypocrisi non solus querebant exteriorē mūdiciam sed ēt apparentem iustitiaz ac decimas dabant ⁊ elemosynam faciebant putauerunt xp̄m inaniter loqui quasi eis qui elemosynam non faceret ⁊ eū in cordibus suis deridebant. Non solus enim tritici. vinum ⁊ olcum sed etiam res contemptibiles. s. ciminum. rutam mentam ⁊ huiusmodi decimabant. ⁊ de reliquo elemosynam faciebant. q̄ non facile facit christianus aliquis vt per hoc apparent iusti q̄si volendo implere mandata dei de decimis reddendis etiaz circa minima vt per hoc crederentur multum voluntarij ad implendum diuina mandata. cuz tamen essent transgressores in maioribus ⁊ vt de eis diceretur a videntibus quoniam omnium decimas dant. qui ēt olerum decimas dare non negligūt. Dūs vo cogitatū eoꝝ scies: subiūxit dicēs. ((Ue)). s. dānatōis ((vobis)) phariseis ((q̄ decimatis mentā ⁊ rutā ⁊ oē olus)). s. minuta ⁊ ꝓtēptibilia fructuū vestroꝝ ⁊ relinquis gravioza legis. s. iudiciū ⁊ iustitiā subuertendo ac caritatē ⁊ opa misericordie obmittendo. Nīs ē ip̄s facē misericordiā ⁊ elemosynā. Dicn. Iudiciū ⁊ caritatē opz facē primo loco q̄ ꝑ

cepta sunt ad dei honorem ⁊ illa. s. decimaz ⁊ elemosynam nō obmittere. que sunt ad sacerdotum ⁊ proximi necessitatem. Illa facite ⁊ ista ꝓpōsite. Non enim per elemosynam ⁊ ista ꝓpositē. Non enim per elemosynam emittur impunitas in iniquitate manentibus Decimantes igitur ⁊ elemosynam facientes exteriora mundabant. sed quia iudiciuz ⁊ caritatem relinquebant. interiora non mundabant. Optime autem coniunguntur. iudiciū ⁊ caritas. q̄z iudicium sine caritate vergit in crudelitatem. caritas sine iudicio in remissionem. caritas cum iudicio in equitatez. Illud autem de decimatione potest dupliciter intelligi. Uno modo respectu sui: quia licet ministri templi acciperēt decimas a populo. tamē de illis accepetis a populo ⁊ de his que habebant ex labore suo: decimas reddebant sacerdoti summo. Et ideo ad simulationem sanctitatis reddebāt eis decimas de minimis Doctrias faciebant rōne cupiditatis: vt per exemplum sui inducerent populum ad reddendū sibi decimas de omnibus vsq; ad minima. Alio modo potest intelligi respectu aliorum: quos per doctrinam suā inducebant ad decimas stricte sibi soluendas. Illud etiam q̄ de obmissione grauioꝝ legis additur: similiter dupliciter intelligit. Uno modo respectu sui: q̄z ista que erant magne necessitatis: facere obmittebant. Alio modo respectu aliorum. quia alios ad talia obseruanda inducere negligebant. Similiter hodie faciūt sacerdotes ecclesie ⁊ prelati. qui soliciti sunt circa subditos de redditione decimarum ⁊ similiū que eis debentur: ⁊ parum curant si in maioribus criminibus inuoluantur. Et q̄ honor est premium virtutis ⁊ ex appetitu apparentis inuisibilis sequitur appetitus indebiti honoris: ideo consequenter arguit arrogantiam ⁊ ambitionem phariseoꝝ: comminando eis vē ⁊ penam eternaz. dicens. ((Ue)). i. eterna damnatio imminet: ((vobis phariseis)) qui diligitis primas cathedras in synagogis. Non dicit qui habetis cathedras: sed qui diligitis: has enim appetere ambitionis est: iniūctas suscipere caritatis. In quo reprimit omnem indebitum appetitū honoris: ⁊ instruit nos vt ambitione careamus: ⁊ primatus in ecclesia nō ambiamus. Ue ergo miseris ad quos phariseoꝝ vitia transierunt: qui p breue ⁊ incertū huius vite fine curriculū quo peccata humiliter deplangere debuerūt: ad prioratum aspirare vel pro eo certare nō metuunt. Et nō solum volebant esse doctores ⁊ magistri in synagogis: volētes vocari ab omnibus rabbi. sed etiā querebant saluationes in foro causarū ⁊ negociorū: ex quo videtur q̄ idem erant in synagoga magistri ⁊ iudices. Et nō conuenit vt iste intendāt q̄ tanto officio suscipiant. Nemo. n. militans deo implicat se negotijs secularib⁹. Un Raba. Culpa nō caret si in foro litib⁹ interdāt in cathedra doceāt ⁊ synagoge magistri cum ibi appellari. Et q̄ vitia occulta puniens a deo grauiꝰ. quāto peccatores tales volūt aliis ꝓferri in honoribus. Io post hec arguit eoꝝ simulationē cōminando eis ve pene eternē: q̄z erant q̄si sepulchra: q̄ nō apparent. s. exterius. q̄bus similes sunt interius q̄ aliqui exterius ornant ⁊ fetore interius replentur. ⁊ homines ambulantes supra. nesciunt qualia sunt intra. Sic quicunq; decepti ꝑ phariseoꝝ ⁊ hypocritaruz similes eos imitantur. quasi supra sepulchra ignoranter graduntur. Et bene cōparat eos monumentis sepulchris. q̄z aia mortua est in corpore hypocrite ⁊ peccatoris. Unde sepulchrum dicitur quasi sempulchrum. ⁊ tales sunt hypocrite exterius nitidi. ⁊ interius fetidi. Tales nō sunt filij sponse. i. ecclesie. q̄ dicit nigra sum s. exterius sed formosa sum scilicet interius. sed isti econtrario sunt dispositi. Dic reprehenditur quelibet sanctitatis simulatio falsa vt abstinearmus ab ea. Unde Cyrillus. Per ea quibus illos reprehendit. nos facit meliores. Ut enim ambitione nos carere. ⁊ non plus venari apparentiam. q̄ veram existentiam: q̄ tunc pharisei agebant. Unde ⁊ Crisso. Sed q̄ tales exiterint pharisei nō est mirabile. Si autem nos digni reputati fieri templa. hamus repente simulachra. solum fetorem continentia hoc extreme miserie. ((Quidam autem legisperitus)) dicta a christo contra phariseos. in contumeliam legisperitoꝝ retoꝝ quet. dicēs. ((Magister hoc dicens)) nō tū phariseis. sed ((etiam nobis)) legisperitis qui maiores sumus ((contumeliam facis.)) Dic legisperitus ignorabat ipiritus legem veritatis. quia redargutio culpe. non est contumelia persone: ⁊ qui erubescit redargui. cessat a culpa. nec offendat cum corripiens caritas. sed propria iniquitas. Ubi Beda. Quam misera cōscientia. que audito dei verbo sibi contumeliam fieri putat ⁊ cōmemorata pena perfidorum. se semper intelligit ēt damnandum. Unde mihi meisq; similibus vnum superest suffragium. dño cum prophetā supplicare: Utinā dirigant vie mee ad custodiendas iustificationes tuas: nec nō ꝓfundas intelligentie. erāt doctores da. Ldiuer scribe ⁊ legisperiti. erāt doctores da. Ldiuer scribe ⁊ legisperiti. Pharisei vero legis. gōnes legis soluentes. Pharisei vero s. sacerdotes iudeoꝝ diuisi ab aliis filij religio videbant. Dūs aūt libertim⁹ vitioꝝ eoꝝ

etiã ne legisperitoꝝ altitudinem verebaſ. ſed eos redarguit qꝝ peccata eoꝝ publica et manifeſta erant. Et ideo publice eos arguendo grumeliam eis nõ faciebat, put ille legisperitus ſibi imponebat. Sed nõ ſic hodie noſtri maiores faciunt: qui in corrigendo perſonarũ accipiant. Unde Aug. Noſtri principes cum paupes delinquẽtes publice arguant et plectant. duntibus maiora peccãtibus nec mutis faciunt: quaptopter. Una ꝛage lege principum telis aranee cõparabat. que minora alia capiunt. et maiora transmittũt. Unde Si poſſibile eſſet in diuites vindictam procedere. videres ex eis repleri carceres vniuerſos. Sed cum eibus iuſto hoc malum habẽt dumie. qõ in malignitate peccãtes. ab vitioribus erumpt. Uñ etiam Valeri⁹ maximus narrat. ꝙ Socrates videns vnum vtciad ſuſpendũ riſit. et interrogatus cur rideret reſpõdit Video magnos latrones. ducentes paruũ latronem ad ſuſpendium. Admitta ſacrilegia puniuntur puniũtur: ſed magna triumphis extolliũtur. Uñ et Aug. Remota iuſticia quid ſunt regna niſi magna latrocinia. et latrocinia qd ſunt niſi parua regna. Idcoeleganter et veraciter Alexandro magno qdã pirata cõprehenſus. cum ab eo interrogatus. quid ſibi vt mare inſeſtũ haberet. ille libera voce reſpondit. qd ubi vt orbẽ terraꝝ. Sed qꝝ ego exiguo nauigio facio latro vocor: quia tu magna claſſe impetor. Et reuera ſic heu eſt et hodierna minores et pauperes pro leui tranſgreſſione grauiter puniũtur. ſed maiores et potentes et pro enormibus nichil patiunt. Sed nõ gloriantur. qꝝ in pũti ſic intacti permanent: nã in futuro penas debitas cũ vsura recipient. Tunc potentibus ꝙ hic per pera paupereo innocentes iudicabant nullũ erit ꝓſſitoriũ. nullum tribunal. ſed coram illo tunc iudicio ſtabunt. quos hic ſuo querulo iudicio nedum iudicabant. Sed et ſeptuo ꝓdẽnabant. O quot non eſſet miſ. in ſpa et tota patria redigeret ſico. Aliter minori ꝑ minori. Aliter ꝑ carnez ꝑ oio et manifeſte eſt cõtra legẽ dei altiſſimi. Nullã quippe legem ſcriptã in iudicando reſpiciunt. ſed ſecundũ affectiones varias. quas ad diuerſas ꝑſonas habent. ſmas varias proferunt dicentes ſic vel ſic mihi videtur nec oportet. ſic vel in lege ſcriptũ habetur. Quanta aũt mala iniuſticia inducit. patet ex bonis q̃ iuſticia facit. de quibus Cypꝛianus ſic ait. Iuſticia regit. pax populoꝝ. fit tamen patrie. vnio plebis. munimentũ gentis cura. languoꝝ gaudium holum. temperies mario. aeris ſerenitas. terre fecunditas. ſolatiũ paupeꝝ. hereditas filioꝝ. et ſibimetipſi ſpes future beatitudinis. Nec Cypꝛianus. Deꝝ olim contraria timenda et expectanda ſunt de iniuſticia. qꝝ i lege veteri et euangelica legitur populus punitus ꝓpter mala iudicia. Et heu iniuſticia et malorũ conſuetudo in multo loco tam tantum excrevit. q̃ vix extirpari poſſit. Unde qꝝ mala conſuetudo multa mala inducit. Ideo apud longobardos communiter dei conſuetudo: q̃ melius eſt in ciuitatem igne ponere q̃ malam conſuetudinem inducere: qꝝ ad extinguendum ignem omnes currunt ad malam vero conſuetudinem ampliandam omnes intendunt. Sed vtinam ſequerentur doctrinaꝝ et conſilium Senece qui ſic dicit de conſuetudine. Bona conſuetudo exercere debet: quod mala inſtruxit. et primo redarguit dominus legiſperitos de immoderata dominatione et inordinata auſteritate. comminando eis. ve damnationis. quia aliis onera importabilia imponebant. et ipſi nec vno digito tãgere ſarcinas curabant. i. aliis impoſita nec in minimo perficiebant. aliis erant ſeueri. et ſibi nimis ꝓpinq. contraꝛium naturale. in aliis fieri volebant q̃ ſi nolebant dicebant et non faciebant. docebant grauia. et non faciebant minora. Iſti diuerſa pondera habebant. Aliter enim facta propria: et aliter aliena ponderabant. vbi theophilus. Quotiens enim doctor facit q̃ docet alleuiat ſaſcem. tradens ad exemplum ſeipſum. Quando vero nil agit eorum que docet tunc grauis ſaſcis videntur eis qui doctrinam ſuſcipiunt. vtpote que nec a doctore poſſunt portari. Per illos ſignantur prelati alios imponentes grauia et magna et pauca facientes aut nulla. Unde Gregoriꝰ niſſenus. Tales ſunt non multi iudices ſeueri peccantium et debiles agoniſte. intollerabiles legiſlatores et debiles pontifices. nec appropinquare volentes. nec palpare vite honeſtatem. quam irremediabiliter exigunt a ſubiectis. Deinde redarguit legiſperitos condẽnando eos de ſimulata deuotione et falſa religione qꝝ ob fauorem vulgi captandum ſimulabant ſe horrere et condemnare acta et peccata. ac perfidiam patrum ſuorum monumenta prophetarum quos occiderunt patres eorum. per hoc riſim et non ex pietate magniſice edificãdo et ornãdo. q̃ſi de morte innocentũ prophetarum dolentes et dicentes. q̃ ſi fuiſſet in diebus patrum ſuorum. non eſſent ſocij ſanguine prophetarum. vt videretur iuſtiores patribus ſuis: qui occiderunt illos. ſed ipſo opere teſtificabantur quantuꝝ paterne ne-

quitie conſenſerint perſequendo chriſtum de ſemine prophetarum eis promiſſum et ab ipſis prophetis prenunciatum: delectus aliorũ videbant et non ſuos quia vt dicit Nec Criſ. alter alterius culpam facile intelligit. ſuam difficile ſecundum litteralem ſenſum hoc faciebant vt viderentur honore erudelitatem patrum ſuorum: et ſimiliter faciunt qui vitia verbis detectantur. vt ab eis immunes ab ignorantibus videantur. Deinde redarguit legiſperitos condemnãdo eos de prauis et peruerſa ſcripturarum expoſitione. quia glonabantur ſe habere noticiam legis et prophetarum quam chriſtus vocat clauem ſcientie: qꝝ per hanc noticiam potuerunt in fidem et veritatem chriſti intrare, ſed ipſi malicia et cecati. hanc clauem abſtulerunt dicta legis et prophetarum vel truncando vel peruerſe interpretando et ſenſum non intrarent. nec alios qui intrare deſiderabant: intrare permitterent. qꝝ peruerſitate doctrine ſue prohibebãt. Clauis ergo ſcie eſt auctoritas docendi. per quam debet intellectus verus lateris interius aperiri: et ipſi econtrario claudebat peruerſe interpretando: et alios in errorem vocando. vt patet circa preceptum de honore parentum. q̃ per ſuam euacuabant doctrinaꝝ et etiã circa alia plura domini precepta. ſm Bedam omnis etiaꝝ doctor qui auditores quos verbo edificat. exemplo ſcandalizat: nec ipſe regnaꝝ dei intrat nec eos qui poterant intrare permittit. De premiſſis redargutionibus ſcribaꝝ et phariſeorum habes latius infera feria tertia poſt palmas vbi ponuntur multa ſimilia. ſed non ſunt eadem qꝝ diuerſis temporibus dicta. Ultimo exaggerat phariſeoꝝ et legiſperitoꝝ negligẽtiã et obſtinationẽ. q̃ ex verbis xpi nõ fuerũt emẽdati. ꝙſi magis perfecti qꝝ cũ dño h missa ad illos diceret. ſitati offenſi cepũt doctorẽ veritatis ꝓſequi. et doloſe ſibi inſidiari: qꝝ cepũt grauiter inſiſtere. i. reſiſtere ac iſtare. et os eiꝰ cõprimere. i. ſmonẽ eiꝰ in plurib⁹ iterrũpere ſeu verba oris eiꝰ calũniari. de multis iſidiantes ei et multa ab eo iſidioſe. q̃rẽtes vt eũ terrerẽt. ꝙ ſupefacerẽt. ꝙ turbati miñ⁹ putẽt et ſic ex vario q̃ſitio et abiectis aliq̃d calũniabile de ore eius extraherẽt. et ſi verbis eũ capẽt vt accuſare eũ poſſẽt. Doctrina ergo veritatis fiebãt deteriores q̃ inde debuerũt fieri meliores. Uñ Beda. Quã vera phdie ſimulationis et ipietatis ſue crimina audierint iph teſtanẽ qui tãto intonãte turbine non ipſi reſipiſcere ſed doctorẽ veritatis inſidijs moliũt aggredi

Oratio.

Omine ieſu xpe da mihi ante priũ
b diũ ſpirituale. ſante ꝓceptionẽ ſacramẽte eukariſtie per confeſſionẽ puraꝝ ſpialiter baptizari et lauari. vt ab inimicoꝝ inſidijs et accuſationibus te pregente valeã liberari. Da mihi vitare oẽm ypocriſim et ſimulationẽ: oẽm arrogãtiã et ambitionẽ nec peccẽ in te vel in ꝓximũ meũ nec per mẽdacẽ vſurpationẽ perfectionis per excellentiaꝝ ſingularitatis: per temeritatẽ iniuſti iudicij: vel per prauitatem cuiuſcunq̃ mandati. ne cum phariſeis in vanitate participem. ſed te veritate me ducente. per te viam ad te vitam miſericorditer ꝓperueniam. Amen.

¶ De fratre petente hereditatẽ et de diuite volente hereditatem ampliare. Capſ. lxxvij.

Uidam autem de turba cognoſcens ieſum eſſe iuſtũ: dixit ei. Magiſter dic fratri meo: vt mecũ diuidat hereditatem. nõ fuit iſte expertus q̃ bonũ et q̃ iocũdũ habitare fratres in vnũ. Inconmenienter aũt petebat: qꝝ nec tempus nec locus erat. et xp̃s temporalibus nõ intendebat: imo ea cõtemnere docebat: qui etiã tẽũ colligere et nõ diſpergere venerat. et ideo rñdit dicens ((Dõ)) ſi carnalis et terrenus: humũ ſapiẽs et ſm hoiem ambulans ((quis me conſtituit iudicẽ)). ſ. littũ ((aut diuiſorem)). ſ. facultatũ ((ſuper vos)). ſ. qui fratres eſtis. inter quos nõ index ſed pietas debet eſſe ſequeſtra. quaſi diceret. Nõ ſum miſſus ſine cõſtitutus ad iudicium terrenaꝝ poſſeſſionũ ſed celeſtiũ. Nõ ſuꝝ diuiſionis deus: ſed collectionis et pacis et vnitatis qui venio hoies pacificare cuꝫ deo. et angelis et vt multi corꝫ vnũ et aiam vnã habeãt: nõ vt diuidant ꝑ diuerſa. ſed vt colligant et habeãt oia cõia nec ſit aliquis egẽs inter illos: ſed diuidat ſingulis put vnicuiq̃ opus fuerit. Ille qui nõ colligit mecũ eſt fraternitatis diuiſor. et diſſenſionis auctor. Ubi Beda. Qui magiſtro tuperne pacis gaudia cõmendanti terrene diuiſionis vult ingerere moleſtiam. merito hõ vocatur ſm illud. Cũ ſit inter vos zelus et ꝓtentio nõne hoies eſtis Ubi Ambro. Bene ergo terrena declinat: q̃ꝓpter diuina deſcenderat. Nec iudex dignatur eſſe litiũ et arbiter facultatũ: vnoꝝ habens meritorum tuorumq̃ iudicium et arbitrium meritorum Nõ ſolũ ergo qnid petas. ſed a quo petatur intuendũ eſt. Nec maioribus intento animo. intuendũ eſt. Nec minoribus obtrependũ. Unde nõ imputas minoribus obtrependũ. Unde nõ imputas merito refutatur hic frater. q̃ diſpẽſatore celeſtium geſtiebat corrumpitibus occupare. Nec ſtium geſtiebat corrumpitibus occupare. Nec Ambro. Per hoc q̃ xp̃s noluit ſe intromittere de diuiſione hereditatis terrene. eſt ꝺu q̃ re de diuiſione hereditatis terrene. eſt ꝺu q̃

plicatores euangelij e spiritualibus dati. nō debent se intermittere de negotijs secularibus. ob que maxime soliciti sint de spiritualib⁹ sic e apostoli vt possint vacare verbo dei curas temporalis a se abiecerūt dicentes. Nō est equū nos derelinquere verbū dei e ministrare mēsis. Sed hēn hodie persone ecclesiastice libⁿ e cauēe quotidiē occupant. vt hoc ſolū modo vacare videant vtilibus postponētes. e legem dei auaritie ad hec trahi e immutant. Primo quidem fermē ecclesia suffragiū martyrū sanctō credit in perfectione heredis. Sic aūt complione solicitū fratrē suū⁹ e inutilib⁹ credere nō debemus. Quamuis ergo dilo poterat tamen dubitare nolebat ne sicut multi facūt. spiritualia propter temporalia ministrare e nō fauere videret auare cupidū ne pereat quē a circūuentiōne diuitē hec putabant quē nō tam ille q̄ res e amici habendi habebat. quē terrena e non celestia sapiebat. sicut terrenū inter quos habitabat e diuitie dicebāt heredē. Vnde e ad hoc respondit e cauere de cetero si ad verbū q̄ ad discipulos. ga auaritia comunis vitiū est tam clericoꝝ q̄ laycoꝝ tam religiosorum q̄ secularium. tam minoꝝ q̄ maioꝝ quia oēs auaritie student. Vnde eos secūdum Bedam occasionem hui⁹ finis pestifere aduersus auaritie pestem. que radix oīm malorū est precepit pariter e exemplis minuere intagis dicens. ¶ Cauete ab oīni auaritia. ¶ solicet⁹ non interest q̄ ex terris q̄ cōfestim cupida acquisitione vel pertinaci retentione eor. Vnde Beda Dicit aūt ab omni. quia nonnulla simpliciter ab hominibus geri videntur sed interno⁹ arbiter qualitatem facti. q̄ comittit diiudicat Dñs Cirillum dicit ab oīi magna e pretiosa. Qui non in habundantia bonoꝝ rerum q̄ vita eius ē. Spiritualiter q̄ cōsequitur eo q̄ non in sola pene vita homo. nec ex corporalis q̄ temporalis vita pensatorum multitudine nō putandus. Animo frequenter ex solicitudinibus extrinsecꝰ e delinq̄ cepere mittitur. Vita hois temporalis non consistit in habundantia rerū q̄ quandoq; plus nocuit e abhominatur in prosperitate q̄ aduersitate vita etiam spiritualis non consistit in habundantia. animo frequenter periclitatur. Vnde Cristo. Nemo enim ale scit sed vt cepere. Et nocte delicie eo q̄ ex terni fit debile e ex labe oppressum. ex agili grue ex fermēte defectuose e tuente relictum. Vnde e Seneca. potest nostra prouidentia languēte prorogare huic cupiditati mensi si voluptates gb⁹ maxime pari gt. paterimur tegere e cohercere.

Dec Seneca. Propter habundantiā quoq; e fugitiuitatem cibop e potuum. mors plurimum accreuerunt. plures enim ex replectione q̄ ex inedia mortui sunt. Vnde dicit ypocras. q̄ ex plenitudine quoq; egritudines generantur. vnde ē pauperus nullos fere habuisse dicitur aūt in omni loco cibo e potu timēt ea Vnde theo. Doc dicit dñs reicientes auaroꝝ inuitationes. qui videntur conseruare ea vtilia quasi diu victuri. Sz hec q̄ te epulentia longeuum efficiet. Quid igitur manifestius fallunce mala incerte tā quicus. Nō est dubium ē an debes augere senū cuius grata theſaurizas. Et ad detestandā auaritiā e ad suā propositū declarandū inducit similitudinem Vnde Dyro. Dicit q̄ ex affluentia opuz nō proclamat vita humana ad bonos fidē para bolam subdit. ¶ Domine cuidā diuitis herbe fructus attulit. habundantes. e multo plures q̄ solito curis plenus ¶ cogitabat. pre solicitudine. q̄ habundantia diuitiarum indicat solicitudinem. e p consequens ai anxietatem q̄ non impleant indigentiam ¶ cogitabat. intra se dicens. nonne intra se pro ferens. ne audiretur. Diues enim auarus oēz hominem timet. nam fm Aug. videt diuites e timuit predonem videt pauperem e suspicatur furem. ¶ Quid faciā. quia non habeo quo congregem fructus meos ¶. Singultiabat ille diues ex opulentia. inde ex inopientibus bonis infelicior futuris. Ager. n. ei non tam redditus q̄ genitus attulit grauiores e solicitudo nimia creuit ei ex auaricia e angustia ex facilitate ¶ destruam horrea mea. e maiora faciam ¶. Non operebat eū horrea dilatare. bene erant horrea parata. i. pauperum ciliorum ventres. sed non memiuit communis nature. nec sciebat cogitare nisi de cōgregatione temporali non de celestib⁹ cui⁹ horreū sunt pauperes xpi. Et illud vnquit cōgregabo eō econtrario deberet dicere. dispergas pauperibus oīa que mea sunt mihi. i. propter me solum. vel meo labore. e bona mea i quo dicit mendacium. q̄ ex liquidate dictum est meum. e tuum cum elapsure nature essent cōmunia. Bona sua reputauit temporalia. cum tamen hois ut homo est finc bona spiritualia. e non terrena. Vnde Greg. Non est hois terrena possessio. sed celestis. Et Ambo. Non sunt bona hois que secum ferre nō pōt sola misericordia est comes defunctoꝝ. Vnde dixit quidam philosophus qui de incendio euaserat. Ego mihi perdidi bona mea. sunt animo enim illa pono non humeris. Bona nostra bona interna sunt. Vnde Seneca. Semper intra se omne bonum terminabit. Et ei

dem Senēca. Quod quidam capta pria s alberio amissa cum ex incendio publico so lum⁹ tamen beatus exiret interroganti victo ri numquid aliquid perdidisset: nihil inquit perdidi bona mea mecum sunt. ¶ Et dicant anime mee ¶. i. animalitati mee vel mihimet ipsi. fm q̄ totus homo denominatur a parte digniori. ¶ Anima mea habens multa bōa ¶ animo habebatur ab eis ¶ posita ¶. i. reposita e congregata ad obseruandum anare nō ad erogandum habere in annos plurimos. Vbi Cyrillus. Diues igitur non parat permanentia horrea. sed caduca e q̄ stultissime est vite sibi tarai longitudinem. Sed o diues fructus quidem habes in horreis. sed annos plurios vnde poteris obtinere. Dic arguitur habenti um reddimus sibi sufficientes reprehensibilis detentio. e collectio supra annum eorum. que singulis annis redeunt enumerantur. Et subiungit. ¶ Requiesce ¶ scilicet a labore vbi pessi auaricie pestem iungit de side. vt nec pro temporalibus deum interpellet. ecce ocietas. cōmede ecce gulositas ¶ bibe ¶ ecce ebrietas ¶ epulare ¶ splendide e superbe. magno deliciarum apparatu. vbi predictis malis etiam lasciuiam e voluptatem addit. ecce commessationis celebritas. Dic ergo exprimuntur quatuor mala que euenire solent ex diuitiarum habūdantia. Dec fuit iniquitas sodome. superbia in epulatione. saturitas panis in commessatione. e habundantia in ebrietate. e otium in requie. Vbi Beda. Cui simile est q̄ in ecclesiastico loquitur. est qui locupletatur parce egendo. e hec est pars mercedis illius in eo quod dicit inueni requiem mihi. e nunc de bonis meis solus e nescit q̄ tempus preterat. e relinquat omnia alijs secundum eundem Bedam. Non reprehenditur ille diues in eo quod terram coluerit. e fructus seruare noluerit: sed quod omne vite sue sibi fuciam in sua habundantia posuerit fructusq; natos fructos suos e sua bona computans nil pauperibus erogare continuerit. iusta imperium domini dicentis q̄ superest date elemosynam. sed sue in futurum elemosyne reseruare studuerit. Sed vt dicit Basilius. dum in abscondito loquitur eloquia eius examinantur. Vnde sibi respondetur. Sequitur enim. Dixit autem illi de⁹ idcirco contrariū sue cogitationi fecit. Dicere enim dei facere ē fm dnm psalmū. Ipse dixit e facta sunt. Sed te qui non cogitas de dei prouidentia e iustitia. Vbi Basilius. Audi conuenienter tibi stulticie nomen quod tibi nullus imposuit hominum sed ipse deus hac nocte reposcit. Et accedes ē demones a te aiam tuam. tanq̄ huiz.

e sibi q̄ peccatis rendā e obligatū vt de cetero tēpus nō habeas emendandi e te redimendi. Vñ in Ecclesiastico nihil iniquius q̄ amare pecuniā. Doc. n. aliam sui rem alienā habet vbi Beda. Qui multa tibi delinquit ē pena promittebat: proxima hac nocte morte peremptus alijs cōgregata relinquēs. Dec a deo ad homines dicere est prauas eius machinationes subita ala ductione cōpescere: dicens ei cras tanq̄ sur in nocte cōprehendar q̄ stultiq; alias futura non premeditantes ejicit. Vñ e Brego. Eadem enī nocte sublatus qui multa fuerat pacificatus vt. Qui in longū sibi subsidia colligendo prospicerat subito quē tē dicē vel mū minime videret. In nocte aūt ablata est alia q̄n obscuritate cecitis est cuilsa. In nocte ablata est. que cōsiderationis lucē habere nolūt vt quod pati poterat prouideret. Dec Brego. ¶ Que aūt parasti. cuius erūt. ¶ Quasi dicerem nō erūt tuoq; nō pertabis ea tecū: solas enī diuitias virtutes portat nō secū. Vñ Cris. Dic enī ea deleres nō solū nullū inde percipiens cōmodū: sed enī sur enī peccatoꝝ pondus super humeros ppriꝰ e que quidē a te cōgesta sunt. plerūq; in manus inimicoꝝ permanent a te vero super hac ratione requirēt. Vñ e Ambo. frustra enī cōgregat opes qui se hic nescit vitare. Nec enī nostra sunt que nō possum⁹ auferre nobiscū. Sola virtus comes est defunctoꝝ: sola nos sequit misericordia: que tabernacula defunctis acquirit eterna. Dec. Ambo. Dec q̄libet. i. quecunq; parasti cuius erūt: possūme potest fieri personis ecclesiasticis: que non possunt relinquere bona ecclesie heredibus suis. Vñ in eccles. Vanus est. e fm nō habemū filios: non fratrē: tamē laborare non cessat: e nō saciatur oculus eius diuitijs. Et applicando ad propositū subdūgit. Sic ē vidēdum similiter stultos. e ad similē finē rētur⁹: hac in nocte e tempestiue a diuinis iudicijs rapiendos qui sibi vtilitati proprie thesaurizat. Bona temporalia non diuinitus pauperibus erogat ab eis recipiatur in eterna tabernacula. Talis. n. mente pauperum⁹ est: q̄ thesaurizat e ignorat cui ea cōgregabit. in tuce demolitis. an furi effodienti an hostis irrumpenti: igni deuorāti: e non etiones in deum⁹ q̄ fructus bonis spiritualib⁹: e sine thesaure meritoꝝ cuius expectatio nō est ditis: nec apud deum est substantia eius. In dei aūt oculis omnes electi rationis cōtemnūt pauperibus tribuit: cuius expectatio est ditis cuius fiducia. i. confidentia fides e possessio: non substantia: e possessio est apud deū nō in seculis e inferioribus terre hui⁹. Sed vt dicit Greg. Tāto q̄

minus dolet q̄ desunt eterna quanto magis gaudet ⁊ assunt tpalia. Ubi Beda. Si is qui sibi thesaurizat ⁊ nō est in deū dīues stultus est ⁊ in nocte rapiendus. ergo q̄ vult esse in deū dīues. nō sibi thesaurizet. iꝫ possessa pauperibus distribuat. sic enim sapiens. ⁊ filius lucis esse merebit. Unde bñ ⁊ Psalmi. Cū dēs auaro quolibet diuite ꝓmittet. sed ⁊ frustra ꝓturbat. thesaurizat ⁊ ignorat cui congregabit ea: mox vbi cordis sui thesauꝝ locasset aperuit dicens. Et nūc q̄ exp̄ctatio mea. nōne dñs. ⁊ substātia mea apud te est: Nec Beda. Per istū ergo diuites intelligitur oēs hō congregās ⁊ ꝓseruans bona tpalia. vt inde ociose ⁊ deliciose viuat ⁊ frequenter contingit q̄ tales subito moriunt. ⁊ sic a ꝓposito suo defraudātur. Cū illo. n. diuite multi hodie dicūt apud te. Epulare: letare. gesce. plen⁹ es bonis. vtere letus eris. nō curo qualia sint post me tpa. fiat tm̄ pax ⁊ fertilitas in diebus meis. Sꝫ timeant tales ne subito ⁊ ip̄rouise ab eis rapiāt demones ⁊ eractores. Unde bñ de talibus ⁊ similib⁹ sic dicit Augustinus. Gaudet piscis q̄n hamum non videns escā devorat. Sꝫ cū piscator cū adducere cepit: viscera eius torquēntur. ꝑmo deinde ab oi letitia sua ipsam escā de qua letatus est ad ꝯsūptionē trahitur. Sic sūt oēs q̄ de bonis tpalib⁹ beatos se putant. hāmū enim accepunt: ⁊ cū illo vacantur. veniet tps vt sentiāt quāta tormēta cū auiditate devorauerunt. Nec Augu. Quis intelligere nō hec in diuitijs spē suā ponet. cū ⁊ diuitie tā facile amittantur: ⁊ homo tam subito moriatur. Qui. n. ista bene attenderet. de facili ab auaritia caueret. Nā vt ait Piero. Facile cōtemnit oīa q̄ se cogitat moritur. Diuitie ergo si affluant nolī cor apponere. etsi non affluant. noli solicitus pro eis esse. ne immunda pelle maculeris auaritie. Nam vt ait Ambro. Oēs cupidi. oēs auari. gyzei lepram cum diuitijs suis possident. Et vt dicit Crisō. q̄ auaritie seruit. ⁊ p̄sentibus cōpedibus cōstringetur. ⁊ futuris incendijs ꝑparatur. Dicitur tantū malū esse in inferno q̄ semp̄ sitiant ⁊ nunq̄ sacientur. ⁊ hāc penā auari tam sustinent. q̄ tantā cupiditatē acq̄rendi diuitias hāt. vt nullo modo sacientur. Unde dicit Basilius de isto diuite. q̄ hordeum crepabant pre copia conditor. auarō tm̄ ānus nequaq̄ impleatur. Que est istauiditas hoīum cū ip̄sius bestie modū non habeant: Dūcenim bestie raptūt q̄n̄ esuriūt. parcunt vero ꝑde cū saturitatē sentiūt. Incepibilis est auaritia hoīum. semp̄ rapit. ⁊ nunq̄ saciatur. nec deū timet nec hoīem reueretur nec patri parcit. nec matrem agnoscit. non

frātri obtemperat. non fidez amico seruat. vidūā opp̄mit. pupillū inuadit. Que est insania hec acgrere aurū ⁊ pdere celum: Ut aūt dicit Petr⁹ damiani. auaritia quasi biceps est coluber. vtroq̄ ꝓcuit ore mordere: vtroq̄ pestifer virus influere: duz aut aliena rea q̄rimur: aut habita delectabiliter possidetur. Aliena ēt sm̄ Gregoriū rapere conuincitur. q̄ vltra sibi necessaria retinere p̄batur. Unde dicit hic Basilius. Eln iniustus est deus: inequaliter res nobis distribuēs? Cur tu habundas. Ille vero mendicat. nisi vt tu bene dispensationis merita consequaris. Ille vero patientie brauiju decoretur? Aī tu nonne spoliator es: q̄ dispensanda suscepisti ꝓpria reputando? Est panis famelici q̄d tu tenes: nudi tunica. quam in conclaui conseruas. vel scalciati calceus. q̄ penes te marcessit indigētis argentū q̄ possides: quo circa tot iniuriario. quot dare valeres. Unde ⁊ Ber. Clamāt nudi. clamāt famelici: conquerunt ⁊ dicūt diuitibus. Nobis fame ⁊ frigore miserabiliter laborantibus: q̄d conserunt tot mutatoria vel extensa in pticis vel plicatis. in manticis? Nostrū est q̄ effundit. nobis crudeliter subtrahitur. q̄ inaniter expēditis. Et nos. n. dei plasmatio. xp̄i nos sanguine redempti sumus. Nos igitur fratres vestri videte quale sit. de fraterna pietate pascē oculos vros vita nra ceditvobis i supfluis copias. Nostris necessitatib⁹ detrahit q̄d accedit vanitatib⁹ vestris. Duo deniq̄ mala de vna pdeunt radice cupiditatis. dum ⁊ vos vanitando peritis. ⁊ nos spoliando perimitis. Uñ ⁊ Cris. Omnia que nobis de⁹ dat per nos alijs dat vt de eo quod accepimus partem impotentibus faciamus. Oratio.

Et reuoces me dñe in dimidio dierū meoz. nec morte ip̄rouisa me perire p̄mittas: sꝫ spaciū det ⁊ sinctus se ⁊ tibi grate pnie mihi ꝓcedas: vt sic valeā trāsitoria ptēnere. ⁊ digna satisfactiōe in hac vita peccata delere: ꝗten⁹ post hāc vitā merear sine impedimēto te videre: ⁊ ad te letus ac secur⁹ puenire. Tu es. n. dñe expectatio mea ⁊ apud te ē mea substātia. tu es pars hereditatio mee: q̄ restitues hereditatez mee. Mihi. vbi cū fratrib⁹ meis electis tuis gesce epuler ⁊ iocunder. in ꝓspectu tuo in eternū. Amen.

¶ De probatica piscina ⁊ paralytico. Capitulum. lxxviij.

Post hec ascendit iesus i hierusalē. ad diem festū (id deoz). s. pentecostes. ⁊ ē erat festū nouoz: q̄ in hac solēnitate mensis primitiuoz esse

rebant primitie frugū. Ubi notādū q̄ apud iudeos erāt p̄cipue tria festa in q̄bus debebat quilibet ascēdere ad locū statutū a deo sicut erat. tūc tēplū. s. in solēnitate azimoz. in solēnitate ebdomadarū. ⁊ in solēnitate tabernaculoz. Prima solēnitas. s. azimoz q̄ vocabatur pasce. fiebat annuatim i primo mēse hoc est in martio. ad cōmemorādū beneficiū liberatiōis de egypto. q̄ pasce se interpretat trāsitus. Istud festū spūaliter celebramus quando trā dimissio vitijs ad virtutes trāsim⁹. Secūdū festū. s. ebdomadaz. hoc ē pēthecostes fiebat i memoriā legis date: q̄ data fuit quinquagesima die ab exitu de egypto. Hoc festū nos celebramus. cū legib⁹ obtēperam⁹. Tertiū festū. s. tabernaculoz. hoc est scēophegia. fiebat ad reinemorādū diuinū beneficiū protectionis ⁊ deductionis p̄ desertū. vbi i tabernaculis habitauerūt sub vmbra ramoz. ad signandū q̄ p̄ aridaz terrā deserti eos duxerit. ad terrā promissionis. Hoc festū nos celebramus. quādo p hūc mūdū quasi peregrini trāsim⁹. ⁊ sic trāscūdo virides ramos habere. ⁊ de virtute in virtutē proficere debemus. Ad dies festos iudeoz dñs ascēdit. hō cū hoibus solēnitates celebras. ⁊ cū eis dies festos agēnē legi ꝓtrariuo videret. ⁊ vt populis vndiq̄ tūc cōfluentibus fidei doctrinā annūciaret ⁊ impartiret. salutisq̄ misteriū panderet. ⁊ veritatis lumen oīderet. ac virtutē suā manifestaret. ⁊ eos p̄ doctrinam ⁊ signa attraheret. ((Erat aūt in hierusalē iuxta tēplū probatica piscina)) in que aque pluuiales a tēplo ⁊ edificijs a templi stillantes colligebant. Et dicebant piscina. q̄ aque nō hūe pisces in aque cōcauitate collecta. etiā piscina quasi p cōtrariū dici solet. Et a probaton grece q̄ est ouis latine dicebat probatica. quasi ouia seu ouaria. vel peculialis. q̄ ministri. s. nathinei: qui aque baiuli in templo erant. extra ⁊ cadauera pecudum ⁊ precipue ouiū. que ⁊ plurimū in sacrificijs offerebantur. in ea ad sacrificiū primo lauabāt. ⁊ postea in luterib⁹ in atrio sacerdotum existentibus. cuius interpretationem ponit in hebraico dicens ((que cognominatur hebraice bethsaida)). s. domus pecorum seu peculialis. q̄ ibi corpora pecoꝝ in ponticu iacebāt. donec lauarent a ministris. ((Et habebat quinque porticus ⁊ aditus)) in circuitu. vt per plura loca possent ministri ad aquam descendere ⁊ inde hostias abluere. ((In his. s. porticibus iacebat in cassulis ⁊ locis. ⁊ ad quiescēdum paratis ((magna multitudine languentium: cecorum: claudorum: aridorum: ⁊ aliorum infirmoz: expectantium aque motum.)) Et subditur causa. ((Angelus

aūt dñi sm̄ tēpus aliqđ)). s. in diuersis tpibus p interpellationē ((descendebat in piscinam. ⁊ mouebatur aqua)) ex descensu angeli: q̄ dabat virtutem sanatiuā aque illi ((⁊ sanabat vnus infirmus. s. qui primus descendebat in aquā)) post eius ab angelo motionez ((a qua cunq̄ detinebatur infirmitate.)) Quia enim incertū erat tēpus. quo angelus in piscinam descenderet. ⁊ aqua moueri debebat ideo languentes ꝓnunc ibi iacebant. vt parati essent. Dicuntur aūt languentes dīu ex quacunq̄ infirmitate infirmati: q̄ languor est longus angor. Causa vero descensus angeli ⁊ ipsius miraculi assignatur a quibusdam dicentib⁹ q̄ in piscina fuit lignum dñice crucis. ⁊ propter eius p̄sentiā ⁊ reuerentiā fiebant ista. q̄ ibi per aque motionem enatauit tpe q̄uentī. s. appropinquante passione xp̄i. Per hoc etiā ostendebatur. q̄ natura humana a morbo peccati per lignum dominice crucis erat sananda. Et q̄ hoc auctoritate non p̄batur. ideo potius est dicēdū q̄ piscina reuerentiā accepit. tum a facto. tum a misterio. A facto aūt duplici. s. ablutione sacerdotum ⁊ hostiarum ⁊ ab hospitalitate pauperum ibi receptoz. A misterio aūt q̄ ibi spūssanctus dignitatez figurauit hostiaz ostendere voluit. ꝓpter dignitatem passionis xp̄i: que in eis significata fuit. ⁊ ideo angelus locum illuz visitauit. ⁊ mouebatur aqua. vt infirmi ex ipo aque motu scirent gratiā curationis adesse. Mouebatur autem sexta: nctu. ⁊ turbabat. q̄ a fundo cōmiscebatur. q̄ relictum fuit ex ablutione de carnibus sanctis. cuz aqua sanctificationis ⁊ curatiōis vt baptismus significaretur cōuenientius cuz passione christi. qui curationem spiritualem perfectam fuit exhibiturus. Voluit ergo dominus expressam figuraz baptismi in piscina ostendere. que cōueniebat cum baptismo in mundando ⁊ sanando in virtute occulta dei ad motionem angeli sicut baptismus sub sensibili elemento mundat a sam virtute occulta verbi. ⁊ ali quando cum hoc sanat corpus miraculose. Uerūtamen q̄ figura est deficit a figurato. ideo ista piscina non sanabat nisi corpus: ⁊ vna vice non sanabat nisi vnum. Baptism⁹ autem pertingit ad animam ⁊ sanat omnes quotquot veniunt ad ipsum nisi ponant impedimentum. hec itaq̄ piscina sanans infirmitates inuisibili virtute. apparuit ante baptismum christi ad signandum virtutes huius baptismi ((quinque porticus habens)) idest aditus. per quos signantur lex. prophete. agyrographa: euangelium: ⁊ apostolica doctrina. Nec enim q̄ q̄ mentionem facit

de christi baptismate. quasi ad ipꝫ prbentes aditum. tria prima figuranuedno alia exhibitue. Per angelum descendentem in ptícinaꝫ signatur christus: qui dicitur magni consilij angelus. Ipse enim descendens in iordane. vim regenerativam dedit aquis. tactu sanctifice carnis sue. Sed qñ diuina virtus nō alligatur sacramentis. ideo ad hoc significandum. languidus ille de quo hic agitur. nō fuit sanatus per descensū in ptícinam. sed p xp̄i sermonem. cū ei dixit surge tolle grabatū tuū: ⁊ ambula. Multi erant ibi infirmi. sed vnus sanabatur. qz solus in vnitate fidei ⁊ ecclesie. que vnum deum colit confitens iustificatur vnus dominus. vna fides: vnum baptisma. Ue ergo illis. qui vnitatē oderunt ⁊ in hominibus partes faciunt. ((Erat aūt ibi paralyticus iacens in grabato. ⁊ triginta octo annos habens in infirmitate sua)) In quo ostēditur infirmi patientia: qui tot annis expectauit eripi ⁊ non desistebat. ⁊ per hoc dignior ad sanandum apparebat. Iste enim propter peccatum precedens infirmitatē incurrerat. ⁊ diu punitus fuerat. ⁊ qz penam patienter sustinuerat. ideo dignum erat. vt ei iubueniret. Propter qꝫ dñs non solum oculo corporis. sed ēt miserationis cū videns. dixit ei. ((Uis sanus fieri)). Quasi diceret. in voluntate tua est: qz tu tibi ꝓpeccatum fuisti causa infirmitatis. ⁊ ideo voluntatē ad me a peccato ꝙuerte sicut ad auctorem salutis ⁊ curaberis. Non petit quasi dubitans de voluntate. sed vt eum erigat in spē sanitatis. de qua iam quasi desperabat. ⁊ vt magis excitet excitet desiderium eius. qz per hoc homo dignior efficitur accipere dei donum. Respondit ei languidus. ostendens suum desiderium. ((Domine hominem non habeo. vt cum turbata fuerit aqua. mittat me in ptícinam. Dum enim venio ego alius ante me descendit.)) Quasi diceret. Multum desidero: ⁊ bene habeo voluntatem. sed inopia tanta est. qꝫ non habeo adiuuantem ⁊ portantem. ⁊ ego tam debilis sum. qꝫ ita cito sicut alij venire non possum. Peccator. n. ois destituitur auxilio humano. ⁊ hoc quidē facit peccatum in hoīe ipso: qz tollit communionē sanctoꝝ per quam deberet habere adintorium ab alio. ⁊ vulnerat ipsam naturam. ꝙ quam deberet habere auxiliū in seipso. Hoc autem dicebat paralyticus: qz videbat iesum sollicitem ⁊ aptum ad portandū eum. ⁊ magnum reputaret si in hoc ei seruire vellet. Sed statim cōtulit ei manus beneficium. vz sanitatem. Unde sequitur. ((Dicit. n. iesus. surge)) restitutus sanitati ꝗ tolle grabatum tuum)) restituuntur pristino vigori ((⁊ ambula)) ad declarationē diuini miraculi. grabatū syriace dicitur a graba quod est caput: qz est lectus portabilis. in quo tantum capiti aliquid subtractum est. ⁊ solus caput in stramento requiescit sicut patet ꝑ infirmi ꝫ se solent. ((Et statim sanus factus est)) qz diuina virtus infinita est. ⁊ in instanti operat. sanitas aūt que virtute nature restituitur in tēpore est. ⁊ nō in instanti acquiritur. ⁊ sustulit seu portauit grabatū suum ⁊ ambulabat in signū restitute virtutis. Et sic portat penitens onus peccati in quo prius requiescit qñ iniunctā sibi ꝓ peccato pniam suffert. ⁊ ambulat sicut gradu corporis ita ꝓfectu virtutis. Grabatum. n. in quo iacet peccator: est pcī delectatio. qz q̄diu homo portat ab isto grabato vel de eo surgere non pōt. infirmus est. sed cū surgit de eo ⁊ portat eū tūc est perfecte curationis signū: sed multotiens impeditur homo ne portet grabatū suum: ꝓpter peccati ꝙsuetudinem. Sic ergo factum est miraculum ⁊ intus in aīa ⁊ exterius i corpore. Ad litteram quippe pcepit. vt surgeret ⁊ tolleret grabatū ⁊ ambularet. vt ostēderet perfectam sanitatem hoī restitutam. In oīb⁹ .n. miraculis fm ipsius nature optimus dñs opus fecit perfectum sicut de aqua perfectum fecit vinum qz dei perfecta sunt opera. Nihilominus tamen hec tria in iustificatione pcepit peccatoris. primo qꝫ surgat recedendo a peccatis. ꝙ vt tollat grabatum. portando onus penitentie ꝓ eo. tertio vt ambulet ꝓficiendo in bonum ⁊ de bono in melius: ⁊ cū deo de virtute in virtutem. Considera hic qꝫ triginta octo annos iste infirmus habebat. ⁊ tamen non desperabat in quo peccatoribus exemplum dat patientie. ⁊ vt perseueranter insistent orationi cum spe salutis consequende ab eo qui ait. Petite ⁊ accipietis. querite ⁊ inuenietis: pulsate ⁊ aperietur vobis. Usi Cris. Ostenditur patientia paralytici. Triginta. n. ⁊ octo annos manens hic ⁊ fin vnumquemqꝫ annum alios quidem erutos videns seipsum vero detentum egritudine neqꝫ ita recedit neqꝫ desperauit. Et nimirum non solum preteritorum tristicia. sed ⁊ futuroꝝ desperatio sufficiens erat eum nisi patiens esset abigere ab hoc loco. Sed tunc quidē infirmitas impedimentum volenti curari fiebat nunc autē dominus vnusquisqꝫ est accedere. Non. n. angelus est qui turbat sed angelorꝝ dominator qui oia operatur. Non est nūc dicere laborantem hoīem non habeo nō est dicere. i quo venio descēdere. alius ante me descendit. sed etsi orbis terraꝝ vniuersus veniat gra non consumitur neqꝫ actio finitur sed simul manet ⁊ aliꝫ aqualis ante hoc. ⁊ sicut solares radij ꝙ vnā quāqꝫ illuminauit die ⁊ nō ꝓminuit neqꝫ a multa largitione minor ei⁹ fit lux. ita ⁊ multo magis fit lux. ita ⁊ multo magis spūs actio i nullo minuitur a multitudine eoꝝ qui potiuntur ea. Et itez. Erubescamus dilecti. ⁊ ingemiscamus in multa desidia. Triginta ⁊ octo annos habebat assistens paralyticus ⁊ nō potitus ē his q̄ volebat ⁊ nō patiebat. nō a ꝓpria negligentia sed ꝑpeditus ab alijs ⁊ vim patiens. ⁊ neqꝫ ita torpebat. Nos aūt si decē diebus assiderimus studiose. ꝑ aliquo rogātes. ⁊ nō potiti fuerim⁹. negligim⁹ de reliquo eodē studio. Et hoībus tanto qdē assidemus tpe multanteo ⁊ afflicti ⁊ in fine multotiens ab ipsa spe excidētes. dñatori vero clemēti vbi oīo ē recipere retributionē multo maiorē laborib⁹ nō sustinem⁹ assidere cū decedenti studio. Et quanto hec supplicatio digna. Et si nihil suscipere esset hoc ipsū. s. otinue ei log-nonne infinitis dignū bonis esset estimare. Sed laboriosū. ais ꝓtinua oratio. Et q̄ tibi gratia vnqꝫ esset vt ei⁹ rei suscipeo mercedē. si nō laboriosa hec res esset. Quū circa illa magis aīa affectuose dispōit ꝓ qb⁹ laborauit. Nec Cris. Cōsidera ēt qꝫ sicut dñs regnuit infirmum si vellet sanus fieri ita nobis sine nr̄o ꝙsensu salutem nō dabit. Et facilius ꝙsequitur hō veniā a deo dūmodo velit. ⁊ obicē nō ponat. Et iō inexcusabiles sūt pcōres volūtati diuine ⁊ sue saluti nō ꝙsentientes. Qz vt ait Aug. Qui creauit te sine te: nō iustificabit te sine te. Moraliter ꝑbat ea piscia. i. oculis. in qua oues lauabant. q̄ in sacrificio deo offerebātur ꝙuersatio nem designat sanctā ⁊ religiosam in qua lauatur anima: que ouis dz esse ꝑ innocentiam vt offerat dño ꝑ operationē bonā. Habz ista ptícina qnqꝫ porticus ꝑp quinqꝫ sensus corporis. ꝑ quos ois nostra actio ad effectū seu ꝓfectum ducit. in his ār. i. sensibus nostris tacz magnitudo magna languentium. qz multiplex est corruptio sensuum corporaliū. Quot quot enim in aliquo sensu illicitos appetitus quis habet. tot in eodem sensu languentes continet. Aqua in aqua languidi sanabantur significat compunctionem. Angelus vero qꝫ mouebat aquam. spiritum sanctum. Angelus domini descendebat in ptícinam. ⁊ mouebatur aqua. ⁊ sanabatur infirmus. Sic ipse spiritus sanctus quotiens in nos descendit ⁊ in nobis excitat gratiam compunctionis. sanatur nostrer animus vel sensus a quacunque detinetur infirmitate corruptionis. Circa istos infirmos predictos notatur morbi diuersitas. Omne enim peccatum aut fit per inertiam ⁊ desidiam. aut per ignorantiam aut per infirmitatem humanam. aut per certam malitiā. aut per consuetudinē longā. Illi qui peccant per inertiā ⁊ desidiaz: sunt languidi qui languent ꝓpter inopiā ⁊ defectū gratie ⁊ boni. Illi qui peccant per ignorantiā: intelliguntur per cecos: quia cecus est qui lumen fidei non habent: vel qui nec vim nec eius mandata cognoscūt. Illi qui peccant per infirmitatem humanam intelliguntur per claudos. Claudi enī sunt qui firmū gressus nō habēt: ⁊ in semita iustitie ac bonoꝝ operuz gressus non dirigunt: vel qui que vident operari nō possunt. Illi qui peccant per malitiam intelliguntur per aridos: tales enim arefacti sunt ab humore gratie ⁊ volūtatis bone. nam aridi sunt: qui quicquid agant sine pinguedine caritatis sūt ⁊ operant: vel qui in bona actione vel elemosynaꝝ largitione manus nō porrigunt. Illi qui peccant per consuetudinē inueteratam intelligunt ꝑ infirmū. qui triginta octo annos in infirmitate sua habebat. Iō aūt potius sanauit istū inueteratū q̄ aliquē cecū claudū per aridū ad innuēdū q̄ si deus aliquando iustificat hoīem. qui peccauit per ꝙsuetudinem longaz: nō debet desperare aliquis qui peccauit aut per desidiā vt languidus: aut per ignorantiam: vt cecus: aut per infirmitatē: vt claudus aut per malitiaz vt aridus. Quod autē vnus tantū sanatur de multitudine languidoꝝ: signat qꝫ pauci saluant de multitudine vocatoꝝ. Qui languebat surgit: ac grabatuz domi reportat ⁊ ambulat: cū aīa a vitijs surgens ⁊ a torpore ac prava consuetudine se erigens peccatorū remissione curata: se ad internam sui custodiā cū ipso corpore refert: ne quid itez. Unde seriatur admittat: ac de virtute in virtutē ambulans: ⁊ in bono opere proficiens: vsqꝫ ad visionez dei festinat. ((Erat aūt sabbatū die illa)) quando fiebant ista. in quo nō est licitū opera facere seruilia. ((Dicebant ergo iudei illi qui sanatus fuerat. Sabbatū est)). i. dies feriatus ((non licet tibi)) ꝓpter legis ꝓhibitionem ((tollere grabatū tuū.)) Quasi diceret. Si sanitas non erat differenda: nunqꝫ ⁊ opus fuerat ⁊ imperandū. Si dicunt mali consiliarij: festū est non licet tibi ieiunare aut penitentiam facere. Isti falsum dicebant. qz opera corporalia que ad cultum ⁊ honorem dei sunt. in sabbato licite fieri possunt. Sicut sacerdotes corporaliter operabantur in templo ipsum templum orando: hostias laudo ⁊ immolando: ⁊ consimilia faciendo. Similiter portatio illius grabati erat ad magnificentiaz diuini miraculi sicut ⁊ modo illi qui de carceribus ⁊ huiusmodi liberant portas cōpedes suos publice: ad manifestationē sue

liberationis miraculose.sed tamen aliter sem
per excusat iste sanatus.qz auctorem sanitatis
sue obijcienc calumniantibus. ⁊ auctorem
dominice legis pretendens respondit eis. di-
cens.((Qui me sanum fecit)).⁊ per hoc se di-
uinam virtutem habere ostendit.ille tante ad
ctoritatis ⁊ virtutis((mihi dixit. tolle grabatum tuum ⁊ ambula)).⁊ huic obediendum fu
it.Quasi diceret. Ille qui me diuina virtute
sanauit.eadem virtute ⁊ auctoritate mihi pre
cepit.⁊ per consequens sibi qui tantus est ⁊
beneficium mihi tale contulit.obedire teneor
nec sum trangressor.Quare.n.non acciperē
missionem.a quo acceperam sanitatem.Non
cedit aduersarijs.nec timet predicare eū qui
nunc contra seuitiam principum vel damnō
propriam eum predicet:Et quia curatum ho
minem qui per curantem se conuenienter ex
cusabat calumniari non poterant.ideo chri-
stum curantem calumniari nitentes quere-
bant de eo.non quidem bona intentione vt
proficerent.sed maligno animo vt perderent
Et hanc eorum maliciam ipsorum verba ma
nifestant.Cum.n.dominus ⁊ sanauerit lan
guidum ⁊ tolli iusserit grabatum. primum
virtutis diuine ostensiuum ⁊ irrefragabile si
gnum subticent ⁊ aliud qꝫ trangressio legis
videbatur replicant.interrogando eum. dicē
tes.((Quis est ille homo qui tibi dixit tolle
grabatum tuum: ⁊ ambula.)) Quasi dicerēt
Malus homo est:qui talia precepit.Non ca-
lumniantur de collatione salutis:sed de porta
tione lecti ⁊ sic accipiebant quod posset salte
apparenter reprehendere.nō qꝫ poterant lau
dare.Sic mali homines. ⁊ malitiose contra
aliquem agentes frequenter notant ⁊ consi-
derant in alijs quod possint. reprehendere ⁊
accusare:non quod possint laudare ⁊ ad edi
ficationem trahere.si quid boni in eis vidēt
tacent.⁊ mala si qua vident manifestāt. ⁊ qñ
qꝫ etiam bonum in malum conuertunt.Ubi
Crisо.Videamus quantū liuor malū ⁊ qua-
liter animc oculos excecat aduersus eius qui
caput est salutem.Inuidi.n.propter rationē
non faciunt salutis.⁊ seris sunt deteriores.Si
le quidem autcibo indigentes aut prius a no
bis exacerbate aduersus nos armantur.hi ve
ro ⁊ benefacientes multotiens his que sunt i
usta facientium benefactores disposuerunt.
Igitur seris quidem hi sunt difficiliores.de-
monibus pares.Fortassis autem illis deterio
res.Illi enim ad nos quidem inexpiabilem
habent inimicitiam. His autem quibus sūt
eiusdem generis.non insidiantur. Hi vero
neqꝫ communionem nature verecundantur
neqꝫ sibi ipsis parcunt. prius enim qꝫ eorum
quibus inuident mas ipsorum animas tor-
quent tumultu omni ⁊ tristicia splenteo ca
vane ⁊ inaniter.Nec passio.⁊ fornicatione ⁊
adulterio multum est deterior.nam hecquidē
vsqꝫ ad eum qui egit stant.timor vero tyran
nis ecclesiastintegras euertit. ⁊ orbem terra
rum vniuersum iesit.Nec homicidij mater ē
Interfecit fratrem Cayn ita iacob Esau. ita
Joseph fratres.ita homines vniuersos diabo
lus.Et nimirum alijs est difficilior. ⁊ si non
misereatis etsi vigiles:etsi ieiunes.omnibus
sordidior factus es inuidens fratri.Nec Cri.
((Is autem qui sanus fuerat effectus nesciē-
bat de iesu quis esset))scilicet genere ⁊ patria
licet sciret in persona ⁊ presentia.⁊ quia diu
languidus iacuerat.ideo ⁊ facta christi ⁊ ei⁹
famam ignorabat.((Jesus autem))nolens se
iactare de miraculo((declinauit a turba con-
stituta in loco))premittens ab ipsis suum scīn
examinari.vt eo absente testimonium fieret
insuspicabile.dans quoqꝫ exemplum non q̄
rendi in bonis operibus laudem ⁊ fauorem
hominum.ac declinandi aliquando conser-
tia calumniari volentium ⁊ fugiendi oculos
inuidorum in operibus nostris ne er hoc in-
uidia crescat in eis.((Postea))propalato mi-
raculo ⁊ soluta turba((inuenit eum iesus in
templo))quia ad agendum gratias de sanita
te sibi collata.frequentabat templum quod
est locus ad orandum. In turba positus non
cognouit iesum:sed post in templo inuenit ⁊
cognouit eum. In quo mistice datur intelligi
quod iesus in multitudine hominum.⁊ i tur
bine curarum temporalium de facili non in-
uenitur.sed in spirituali secreto: ⁊ in templo
cordis quod deus inhabitare dignatur. Un-
de Crisо. Inuenit eum in templo quod maxi
me religionis est signum. Non enim secessit
ad nundinas ⁊ circuitiones. neqꝫ voluptati
aut negligentie ⁊ remissione dedit seipsum
sed in templo conuersabatur. Jesum in tur-
ba non cognoscebat.cognouit in templo.i lo
co sacrato. Unde ⁊ Aug. Difficile est in tur-
ba videre iesum. Solitudo quedam neces-
saria est mentis nostre. Quadam solitudine in
tentionis videtur deus. Turba strepitum ha
bet.vilio ista secretum desiderat. Nec Augu.
In hoc ergo datur nobis intelligi:quia si gra
tiam conditoris cognoscere ⁊ ad eius visionē
venire volumus.fugienda est turba cogitatio
num ⁊ effectuum pravorum. declinanda sūt
conventicula hominum malorum.⁊ fugien-
dum est ad templum cordis nostri.⁊ interne
orationis.i. ad secretū immūde conscientie: vt
nos ipsos templū dei studeamus facere.quo
deus inuisere ⁊ in quibus manere dignetur.

((Et dixit ei))instruens eus ad cautelam futu
rorum.((Ecce sanus factus es))) dei beneficio
((iaz noli.i.non velle peccare de cetero)) hoc
est habe voluntatem firmam non peccandi:
qz omne peccatum ex voluntate sicut ex radi
ce procedit. Deinde ponit ⁊ ostēdit qꝫ pericu
losa sit recidiuatio in peccatuz:dicens((ne de
terius aliquid tibi contingat)) vel hic vel in
futuro: quia in recidiuante nouissima fiunt
peiora prioribus.Et istud periculū aitēditur
primo ex parte dei:qz recidiuans grauiter pec
cat ppter ingratitudinem. Et ideo a deo gra
uius punitur. Secundo attenditur ex parte
diaboli:qz sicut miles castrū quod semel per
didit.si postea illud recuperat.fortius munit
⁊ cautius custodit. sic diabolus fortius mūit
recidiuantem: qz septem spiritus nequiores se
ibi ponit ⁊ ad ois septē peccata mortalia ip
sum trahit. Tertio attenditur ex parte hois:
qz recidiuās facilius postea in peccatū cadit.
Jam eni ex quadam mala consuetudine pec
care pro nihilo ducit. In his ergo verbis iu-
sto' innuit dñs:quod ppter peccata paralytic⁹
languebat:⁊ quod infirmitas illa ppter pec-
cata inflicta fuerat. Unde Crisо. Ubi discim⁹
qꝫ ex peccatis ei nata est hec egritudo. Quia
enim septus anima in nobis egrotante insen
sibiliter nos habemus. Corpus autem si par
uū suscepcrit lesionem omne facimus studiū
vt ab infirmitate leberemur propterea deus
punit corpus pro his que anima deliquit. Cū
his ⁊ illud discimus quod si graues sustinca
mus penas pro prioribus peccatis deinde in
eadē incidcrimus: grauiora patiemur:⁊ hoc
decenter. Qui enim neqꝫ supplicio factus est
melior:vt in sensibus deteriori ⁊ contēptor
ad maius ducetur tormentum. Si autem hic
nō omnes pro peccatis torquentur non con
fidamus:nihil eni nos hic pati pro peccatis
signū est maioris illic supplicij. Cauere ergo
debemus ne dei in penis contemnēdo tanqꝫ
indurati in peccato permaneamus: vel sana
ti a dño:tanqꝫ ingrati in peccatū relabamur
ne propter contemptum vel ingratitudinem
deterius nobis contingat: vel qz deteriores ef
ficeremur: vel grauiori supplicio hic vel in fu
turo traderemur. Jesus ergo sicut exteri⁹ cor
pore:sic interius mente paralyticum sanauit
premonens:ne iterum peccaret ⁊ grauius in
dicium incurreret. Quasi diceret. Precedens
peccatum est tibi dimissum:ne iterum peccan
do consuas te magis reus. Quis enumera
re sufficiat mira ⁊ magna opera domini. ex-
quisita in omnes voluntates eius: que in ma
teriam laudis suc ⁊ in vtilitatis nostre creauit. Uidit deus omnia que fecerat de
erant valde bona.⁊ nihil odit eorum que fecit.
Solum peccatum qꝫ mihi est odit persequi-
tur ⁊ destruit. Unde cum sex diebus solo ver
bo cuncta creauit annis plus qꝫ triginta de-
struendum peccatum in mundo laborauit.
Hoc solum est qꝫ ei displicet.qꝫ oculos male-
statis eius offendit.qꝫ ipsum mitem ⁊ suauem
nobis asperum ⁊ durum reddit.hoc est qꝫ de
angelo diabolum fecit.de amico inimicum
de libero seruum.de incorrupto mortalem ⁊
corruptum.de beato miserum.de cineeulem
⁊ electum.de filio dei filium diaboli.hoc est
qꝫ nunquam impunitum est relinquendum
((Tunc abijt ille homo))ad publicandū xpi
virtutem((⁊ nunciauit iudeis. qz iesus esset:
qui fecit eum sanum.)) Ecce nunc in mente
sanatus.fide cognouit dominum.⁊ eo noto
non est piger in annunciando illum. Unde
Aug. Nunc autem ille postea qꝫ vidit iesum
⁊ cognouit eum salutis sue auctorem.non fu
it piger in euangelizando que viderat. Iste
ergo nunciauit salutem vt sequatur.sed illi vt
econtra persequuntur.vnde sequitur.((Pro
pterea persequebantur iudei iesum tanquaz
violatorem legis diuine))qz hoc faciebat in
sabbato.agens contra deum:qui requieuit in
eo:opinantes quod nihil penitus esset i sab-
bato faciendum.sed ab omni opere hominū
vacandum quantumcunqꝫ sit vile ⁊ diuinū
Male de sabbato intelligebant:qz hominem
in sabbato sanare.ac pietatem ⁊ misericordi-
am exercere.peccatum esse putabant. Judei
persequebantur christum.opus eius bonum
peruertentes in malum ⁊ adhuc multos ha-
bent sequaces frequenter seruos christi pro-
pter opus bonum molestantes. Cum ergo ar
guerent eum ⁊ murmurarent de hoc qꝫ i sab
bato operabatur excusans se ait illis.((Pater
meus))qui est in celis qꝫ usqꝫ in sabbato cessa-
uerit ab omni opere creationis dispositionis
⁊ ornatus:tamen((usqꝫ modo operatur))gu-
bernando ⁊ instaurando quod corrumpitur
in opere ⁊ propagando ⁊ per hoc non soluit
sabbatum ergo cum((⁊ ego operor))restau-
rans ⁊ reparans corrupta ⁊ sanans infirma
non soluo sabbatum sed in operando me pa
tri conformo.⁊ sicut a principio creando dis
ponendo ⁊ ornando operatus sum cum ipso
ita facio ⁊ mō. Ac si dicat nō mīn sex diebus
primis.vt putatis:opat⁹ē pr̄ me⁹ creaturas no
uas ordēdo.⁊ producēdo agb⁹ requit die septi
mo.sed usqꝫ mō ⁊ semp usqꝫ in finem continue
opat⁹ i esse conseruādo ⁊ gubernādo vt ordita p
maneāt. Nō solū.n.de⁹ eia fecit.sed ⁊ fcā ne ō
ficiāt i esse p̄fuat.ita qꝫ si se reb⁹ subtraheret.
⁊ eas manu regiminis nō reuineret sicut ō ui

ḣō facta sunt sic in nihilum vniuersa tende
rent & deficerent. Nisi hic deus intelligendus
est requeuisse ad omnibus operibus suis. vt
iam nullam nouam creaturam conderet nō
vt conditas continere & gubernare cessaret:
cū quo in cunctis pariter & ego operatus sum
& operor. q3 sum verbū patris: per quod om
nia facta sunt & conseruantur in esse: & ergo
bonū est & agere nec mirū si hominē in sabba
to sano qui deus cū patre ōia semper operor
In nullis.n. que fiūt operatio mea deest ope
rationi patris sed in cibos simul ego. cū pa
tre operor cuius diuina potentia nihil nisi per
sapientiam suam facit. Si ergo me in aliquo
quod per me factū sit reprehendere presumi
tis reprehendite & deū patrem pariter me cū
operantem: cuius vos populū peculiarem es
se iactatis. Ubi & Aug. Quomodo ipse pater
& filius inseparabiles sunt: sic & opera patris
& filij inseparabilia sunt: non tantum patris &
filij: sed etiam spiritussancti: sicut equalitas &
inseparabilitas est personaꝝ ita etiam opera
inseparabilia sunt. Nec Aug. Hinc autem to
tius trinitatis opera indiuisa .i. cōmunia esse
dicuntur: q3 quicquid potentia geritur. idem
sapientia moderatur: & bonitate condit. Un
de bene in his que facimus: vel deum facere
exoramus: cōmemorationem trinitatis faci
mus: dicentes. In nomine patris & filij: & spi
ritussancti: vel in nomine sancte & indiuidue
trinitatis: vt sicut personarū indiuisa est ope
ratio: sic & earū sit inseparabilis inuocatio.
Et sic xp̄s excusat in sabbato operando. Sed
quia ex hac excusatione sequitur q̄ xp̄s sit eq̄
lis deo patri ideo ex hoc verbo magis perse
quebantur eū tanq̄ blasphemium qui blas
phemia maius peccatum est: & acrius puni
tur in lege q̄ violatio sabbati. Unde subdit.
((Propterea ergo magis)) idest auditori ani
mo & feruentiori zelo: q̄ prius pro opere sab
bati ((querebant iudei interficere eum quia
non solum)) vt eis apparebat ((soluebat sab
batum: sed & patrem suum)) naturalem & si
bi consubstantialem ((dicebat deum)) non vt
nos qui adoptari patrem vocamus eū: equa
lem se faciens & ostendens deo: per equalita
tem nature & potestatis: quod illi blasphemi
am esse dicebant. Cum enim cum tantūmo
do hominem putarent imponunt ei quod ra
pinam faciat se equalem deo quasi non esset
cum reuera esset talis quia ipse per naturam
est ei equalis. Duo quippe crimina in
lege morte punita fuerant: scilicet crimen so
lutionis sabbati & magis crimē blasphemie: &
hec duo ei imponebāt: & propterea eū occidere
querebāt. Et q3 excusauit se de primo. Lōse-

quenter excusat se de secundo. probans se esse
filium dei & equalem patri. Et ne iudei dice
rent. ubi non credimus. nullius enim sibi te
stans dignus est fide. ideo ad confirmationē
propositi. multiplex inducit testimonium. sci
licet Joannis & operum. ac patris & scriptu
rarum. Dicit ergo. ((Si ego testimoniū phi
beo de meipso testimonium meum non est
verum)) idest efficax sm reputationes vestras.
q̄uis in se sit efficacissimum. Unde sm Crisostomum. hoc quod dicit. non est verū: non
quantum ad dignitatem suam. sed quantus
ad illorum suspitionem loquebatur. Nota er
go quod in testimonio sunt quattuor testes
filij. q3 in testimonio possunt quattuor repe
riri scilicet veritatis demonstratio. veritatis
confirmatio. veritatis immobilitas. & ipsa ve
ritatis veritas. Demonstratio autem fiebat.
per Joannem. ipse enim Joannes ad quem
iudei miserunt. & quem magis omnibus fi
de dignum putabant testimonium perhibu
it. non sibi sed veritati Christo. sicut amicus
veritatis. Confirmatio fiebat per opera sor
tissima. Quod enim cecos illuminauit. au
res aperuit. ora mutorum resoluit. demonia
fugauit. mortuos suscitauit. hec opera testi
moniū xp̄o ptibebant. Immobilitas patebat
p̄ attestationes patris. q̄ testimoniū peribuit
de christo. q3 vox patris audita est in bapti
smo & in monte ipso christo trāsfigurato. Ue
ritas aūt ostendebatur ex scripturis que mē
tiri non poterant eo quod a spiritu veritatis
p̄esserūt. Scripture .n. legis que data ē per
Moysen & prophetarum perhibent de chri
sto testimonium. Et sic penes hec quattuor q̄
omne testimonium veritatis fulciunt. ista q̄
tuor testimonia accipiuntur. Et q̄uis essent
per tot incontradicibilia inducti & convicti
testimonia. tamen nolebat credere in eum:
Unde dicit ((& non vultis venire ad me)). s.
per fidem. i. non vultis credere in me. & a me
querere veram salutem ex sola malitia vestre
voluntatis: q3 nihil aliud impedit vos. nisi
odium contra me. conceptum a vobis non
vultis inquā credere in me ((vt vitam eter
nam habeatis)) nunc in spe & in futuro in re
que habetur per fidem formatam caritate.
ita nec veritas vos convincit. nec promissio
vite vos trahit. Deinde redarguit eorum du
ritiem & tarditatem ad credendum dicens.
((Ego veni in nomine)) & ad honorem ((pa
tris mei)) vt per me pater glorificetur q̄ pa
ret per predicta testimonia & non accepistis
me. nec in me creditis: sed magis persequi
mini. q3 dilectionem dei non habetis. Et ide
ō pena peccati vobis hec erit q3 alium. i. antichri

stum in nomine suo venientem .i. non habē
tem predicta testimonia. & suam gloriaꝝ pro
priam querentem accipietis pro christo. & ve
ro deo: vt sm apostolum credant mendatio
qui noluerūt credere veritati: quasi diceret.
Quia non accepistis me .i. q3 nō credidistis
me esse xp̄m: hec pena infligetur vobis. vt de
cepti pro christo antichristum recipiatis. Per
hoc arguitur q̄ iudei primi erūt qui ad anti
christum conuertentur. Judei enim in fine
antichristum recipient & templum ei faciēt
q3 faciet se circūcidi. & dicet se eis promissuꝝ
& ei adherebunt. quoniā eius salutis delega
tur per Enoch & helyam. sm Augustī. an
tichristus ceremonias legis tēpabit restau
rare: vt euangeliuꝝ soluat. quare eos iudeos eū
pro christo recipere suadebit. Deinde causaꝝ
infidelitatis eorum subdit. q3 gloriaꝝ humā
nam abinuicem accipientes & acceptantes. i.
ex superbia humanum fauorem captantes.
gloriam que a solo deo est. i. humilitatis que
est vera gloria vel gloriam celestem non que
rebant. Non ergo quia non est aperta veri
tas. non credūt sed: q3 superbia eos excecat.
qui laudari & se super alios efferre desiderāt
Ideo enim in christuꝝ credere non poterāt.
quia cum superba mens eorum gloriam &
laudem appeteret. & sese super alios efferret.
reputabant in gloriam & dedecus in christū
credere qui abiectus & pauper videbatur. Et
ideo ei credere non poterant. sed ille in eum
credere potest qui cor habens humile. solius
dei gloriam querit. & ei placere appetit. Ex
quo apparet q̄ multum periculosa est ma
nis gloria. Unde Crisostomus. Nihil ita deformat
animam sicut gloriam desiderare terrenaꝝ.
Non enim est possibile qui hāc gloriā amat.
gloriam querere crucifixi. Unde dicit & Tul
lius quod cauenda est hominum gloria que
aufert animi libertatem p̄ro qua magnani
mis viris omnis debet esse contentio. Et ī
sm Glo. magnum vitium est iactantia & hu
mane laudis ambitio que de se estimari ap
petit quod in se non habet & gloriam suam
non dei querit. Econtra vero magna virtus
est humilitas que se nihil reputat & solius
dei gloriam querit cuiq̄ soli placere appetit.
Nec est etiam causa cur mandata dei nō im
pleamus: q3 non humiles sed superbi & am
bitiosi sumus. presumentes de industria & vi
ribus nostris. vt ad ea implenda nequaquā
humiliari possimus. Uel hoc impediunt iu
deos a fide christi in parte quia solum atten
debant & adhuc intendunt ad gloriā & exal
tationem temporalem dandam eis permes
sim. videbant autem christum paupereꝝ &

abiectum. Et ideo non receperunt eum non
attendentes scripturas prophetaruꝝ. que de
eius paupertate & abiectione loquuntur: glo
ria autem & exaltatio que per christum dan
da promittitur. illa est gloria celestis. quam
non intelligebant. Et ideo gloriam que a so
lo deo est non querebant & propter hec in
fidelitate p̄manserunt. Ipse solus potest chri
stus pauperi & abiecto credere qui non pro
priam sed dei gloriaꝝ querit. vbi de vitio va
ne: & humane glorie. sic dicit Beda. Doc au
tem vitium caueri melius nō potest q̄ vt ad
conscientias nostras redeamus nosq̄ pulue
rem esse consideremus. & si quid boni nobis
inesse deprehendamus. non nobis sed deo
ascribamus. Nec Beda. Ubi & Crisosto. Va
nam gloriaꝝ fugiamus omni studio. Et qua
liter eam superabimus: ait. Si ad aliam re
spexerimus gloriam que ex celis est. a qua eū
cere nos hic cogit. que igitur nobis spes erit
salutis cum tussi esse ab his exteri que hic
sunt exteri a celis sumus & eorū q̄ illic sunt:
Quid hac ignobilitate deterius fiet vnquā.
cum sm vnamquāq̄ diem ea que iudicij
ea que regni audientes. eos qui sub Noe &
in sodomis erant imitemur experientia re
rum expectantes omnia discere. Et nimirum
propter hoc omnia illa scripta sunt. vt si q̄s
futuris decredit. ab his que facta sunt mani
festam & de futuris demonstrationem accipi
at. Dociturus intelligentes & preterita & fu
tura. parum saltem respiremus a difficili ac
seruitute & aliquam anime faciamus ratio
nem: vt in presentibus & futuris potiamur
bonis. Nec Cri. Oratio.

Omine iesu christe sana me langui
o dum longo languore male vexatū.
& paralyticum diutino corpore bo
ni grauatū. da mihi vt surgam recedēdo a
peccato. ac tollam grabatū portādo onus pe
nitentie p̄ eo & ambulez p̄dicto in bonū. &
de bono in melius. & eundo de virtute in vir
tutem. sanus quoq̄ factus tuo beneficio stu
deam a peccatis abstinere de cetero ne dete
rius mihi aliqd ptingat vel hīc vel futuro. Da
mihi etiam bone iesu vt te humilem sequēs
humanam & terrenam gloriam contemnā.
ac laudari & me super alios offerre non cupi
am: sed tui solius gloriam queram & tibi so
li placere appetam Amen.

¶ De arbore infructuosa: & muliere cur
uata. Capitulum.lxxix.

((Trelictis illis in iudea iterum abiit iesus in galileaz. Uēit
e ibi manebat & docebat. aderant eo
tempore quidam iudei nunciantes christo

que Pylatus quosdaz de galileis scilicet vi
guti viros dum sacrificarent. & in actu in sa
crificijs occupati essent. interfecit & sanguinē
eorum cum sacrificijs miscuit)) quia morte
cum sacrificijs currente, . sanguis interfe-
ctorum cum sanguine sacrificiorum mix-
tus fuit. Fm Cyrillum. isti erāt sequaces dog
matum inde galilei. cuius mentionem Lu-
cas in actibus apostolorz facit. qui dicebat
q illicitum erat indictis cognoscere aliquem
dēm preter deum. & multi consenserunt ei.
tantum q prohibebant oblationes fiamma-
tas a populo fieri pro salute romani imperij
de quo pylatus indignatus venit sup eos sa-
crificantes fm ritum suum. & inter ipsas vi-
ctimas quas ritu legis se offerre putabant.
eos occidit. ita q sanguis offerentium obla
tis victimis misceret. Unde orte sunt inimi-
citie inter ipm & herodem. q: galilei de hero
dis potestate erant. Et q: aliquid de vulgo
illam occisionem subitam & orrendaz & ho
ribilibus peccatis ipsorum occisorum imputa
bant. credentes iustissime eos talia passos
esse narrauerunt hoc saluatori. volentes per
cipere quid ei super hoc videretur. Dominꝰ
aūt nō negat sed ponit eos peccatores fuisse.
& pp hoc perijsse non tñ asserit talia eos pas
sos esse tanq̄ peiores non patientibus. q: ta
lis mors non est argumentum sufficiens q
grauius peccassent ceteris omnibus: q: fre-
quēter deus peccata minus grauia punit in
presenti: vita. & grauiora post vitā p̄sentem dif
fert grauius puniēda. Mistice pylatus. si-
gnat diabolum. semper animas occidere pa
ratum. sanguis exprimit peccatum. & sacrifi
cia bonas actiones. galilei qui interpretan-
tur transmigrantes. signant huius mūdi via
tores. mors quoq̄ istoz corporalis signat spi
ritualem mortē eoz q̄ non pure offerunt sa
crificia. Pylatus ergo sanguinē galileorum
cum sacrificijs eorum miscet. quando diabo
lus preces elemosynas. ieunia ceteraq̄ bo-
na opera fidelium vel mortifera carnis & san
guinis delectatione vel odij meditatione vel
tumide furore vel humane laudis ambitiōe
vel sinistra intentione vel alia qualibet ne-
pharia pestē commaculat. vt q̄uis oblata do
mino videantur. nihil tamen prosint offeren
tibus: sed potius interdum fiant in peccatū.
de tali enim qui inter sacrificia positus pro
pter dilectionem dominici sanguinis cogitabat. scri
ptum est. Et oratio eius fiat in peccatum. &
Et ait dominus eis qui hec sibi nunciabant
(de tudeis)) non minus illis galileis sceleratos
(se nisi de peccatis penituerint. similiter in
corpore & in anima peritūros.)) Sola enim
penitentia liberat a periculo: quia est secūda
tabula post naufragium. Illud quidem gali
lei non solum quia peccatores fuerunt sed &
in terrorem aliorum puniti sunt: quia frequen
ter mouentur homines ad penitentiam ex mor
te aliorum horrida & repentina. Unde Cris.
In hoc autem ostendit q̄ illos permisit talia
pati: vt viuentes alienis periculis territi fie-
rent heredes regni. Quid igitur dicemus: vt me
lior ego fiam: ille punitur. Non ideo: sed pu
nitur quidem propter alia crimina: sit vero
ex hoc videntibus salutis materia. Deinde po
nit aliud exemplum de decem & octo hierosoli-
mitis: quia dum edificarent quandam turrim
in syloa subito cecidit super eos & oppres
sit: punitiq̄ sunt instrumento sue offensionis
quam ruinam aliqui imputabant enormita
ti peccatorum suorum de quo similem sentē-
tiam dicit xp̄s sicut & de primo exemplo supra
dicto. Unde Beda. Sili etiam hierosolimite
a ruina terris oppressi: significāt: iudeos: qui
penitere noluerint cum membris suis esse pe
rituros: illa turris signat illum qui est turris
fortitudinis que merito ē in syloe que inter
pretatur missus. Signat enim eum qui mis-
sus a patre venit in mundum: qui omnes su
per quos ceciderit conterat. Nec Beda. Su
per quo dixit eis similitudinem ficulnee fru-
ctum non facientis & terram inutiliter occu-
pantis quam dominus vince succidi voluit:
quia tertio anno fructum in ea quereret: nō
inuenit: sed acultore vinee circa eam fodere:
& stercora mittere volente rogatus. etiam ip
so anno tertio propter spēz emendationis di
misit: concludens quod iudei similiter essent
p̄scindendi de vita presenti & puniendi nisi
fructum penitentie & bonorum operū face
rent. In hac similitudine quanta sit dei pati
entia: quanta sit hominis negligentia mani
festatur. Ficulnea plantata in vinea est syna
goga erecta in domo israel & plebe iudaica.
Tres anni visitationis sunt legis edicta pro
phetarum contestationes: & comminantis euan
gelij gratia: in quibus deus quesiuit fructus
bonorum operum a iudeis: & non inuenit ni
si in valde paucis: qui quasi nihil computa-
bantur respectu tante multitudinis. Et quan
tus cultores eius circa illam foderent ligone
acute inuectionis eam humiliando: & terro-
rem diuinorum iudiciorum sibi immittendo.
ac stercora mitterent seditatem & abhomina
tionem peccatorum suorum ei ostendendo:
per que soleant humiliatio & compunctio sū
scitari & homines de peccatis suis penitere pa
rum tamen cultores profecerunt. Et ideo iu-
dei succidi meruerunt. Dei etiā ager & vinea

mundus dicitur cuius arbores & vites sunt
homines & alie quidem fructuose alie vero infru
ctuose. Multus vero cultores sunt prelati & sa
cerdotes. Sed & cuiuslibet anima est arbor:
vinea ortus & ager illius qui illā excolere ha
bet vt fructus faciat. Sed heu in multis ter-
ram inutiliter occupantibus fructus nō inue
nitur. Et ideo timere habent penam quaz ei
dñs non cōminatur. Unde Greg. Tertio au
tem dñs ad ficulneam venit quia naturaz ge
neris humani ante legez: sub lege: sub gratia
expectando admonēdo visitando requisiuit.
Sed tamen in tribus annis fructum se non
inuenisse conqueritur quia quorundam pra
uorum mentes nec inspirata lex naturalis cor
rigit nec precepta eruditū: nec incarnationis
eius miracula conuertunt. Sed cum timore
audiendus est q̄ dicitur. Succide eā vt quid
terraz occupat. Unus quisq̄ enim iuxta mo
dum suum: si fructum bone operationis non
exhibet: velut infructuosa arbor terram occu
pat. Nec Grego. Cultores vero sunt qui ficul
ne presunt & eius curā gerunt vel sancti qui
intra ecclesiam orant pro eis qui extra eā sūt
quoꝝ interpellant dñm pro ficulnea dicen-
tes. dñe dimitte illam hoc anno. i. tēpore isto
sub gratia vsq̄ dū fodiam circa illā excollen
do & vitia reprehendendo: & mittaz stercora
per fetorem peccatorū ad penitentiam suscitā
do. Circumfodere eni est humilitatē penitētie
& patientiam docere fossa nāq̄ est humilis ter
ra: stercus aūt sordes sunt & memoria pecca-
torū & fructū dant. Quid eni stercore sordidi
us: & tamen si bene vtaris quid fructuosius.
Unde Greg. Ex stercore igitur ad fructum re
uiuiscit arbor quia de consideratione peccati
ad bona se opera resuscitat. Uel fossio est pec
catorum recognitio. peccator eni peccata sua
cooperit: sed fodiendo videbit abhominatio
nem peccatorum: & inde erubescet. Stercora
tio autem vel simi appositio est mortis recor
datio. In morte enim homo stercus efficitur
& putredo: ipsa nāq̄ mortis memoria a pec-
cato preseruat in bono opere solicitat: & grati
am dei conseruat. Per arborē etiam fisci mo
raliter potest quelibet persona in ecclesia dei
ad fructificandum plātata signari & per tres
annos in quibus nō facit fructum inuentus
& etas media: & Senecta itelligi. ppter q̄ me
ruit per mortem de presenti vita succidi. Per
cultorem aūt angelus custos huius. hois acci
pit: qui rogat vt adhuc insenio viuere dimit
tatur: vt per eius diligentiam circa talem ho
minem se emendet & fructificet: alioquin suc
cidatur & in ignem mittatur. Potest etiā mo
raliter arbor fisci: loci religio: q̄uis eius q̄i

eā seruat. s. xp̄s habebat plantatā i vinea sua
idest in ecclesia. s. p Antoniū. p Benedictū. p
Augustinū. & venit querens fructū. s. religio
nis & sanctitatis p̄fectū in illa. s. religione. &
non inuenit nisi folia tm̄. i nihil de veritate
religionis preter verba & exteriorē habuit.
Dicit aūt ad cultorem vinee. s. ad eorum pre-
latoz & doctoz. quoz officium est sarmenta
amputare. spinas euellere. & cetera huiusmo
di facere. Ecce tres anni sunt. s. tps Antonij
Benedicti & Augustini ex quo venio q̄rens
fructū. s. virtutū & operū. & non inuenio illū:
nimis enim prope viaz & mūdū erat. & ideo
fructus viz ad maturitatem & finem serua
re non poterat. Sed reuera omni religioso ti
mor incutitur. cū hic dicitur. Succide ergo
illā idest succidendā annūcia. q̄ est infructuo
sa. Ut qui terrā occupat & temporalibus vti
tur: q: locū quem tenet operibus bonis non
exercet. Ut enim dicit Augustī. Peccator
non est dignus pane quo vescitur. Et rūdet
prelatus. q: prelati debent se opponere pro
subditis dicit. scilicet orando pro eis domine
dimitte illaz. & hoc anno. s. vt poeniteat & fru
etificet. Sed heu. s. concesso spacio penitētie
multi abutuntur: in superbia se non emendā
do. Usq̄ dum fodiam circa illā. s. p increpa
tionem humiliando & ob amorem terrenoz
reuocando. Qui enim fodit terraz extrahit
& fossam idest humilitatem facit. & mittam
stercora. s. malorū que facit abhominationez
& seditatem & vilitatem ad memoriaz redu
cendo. Sunt tamen multi qui nec sic penite
re. volunt. sed murmurant contra illos qui eis
peccatorum suorum abhominationem
ad memoriaz reducunt siue in predicatione
siue in lectione siue in conceptione. siue in ac
cusatione. Et ideo timendum est eis ne succi
dantur: q: arbor que non facit fructum bo-
num excidetur. & in ignez mittetur. Tres ēt
anni possunt significare tria vota cōmunia
omni religioni. super quibꝰ quelibet nostrū
interrogabat cū exactione magna. quō fue-
rint obseruata: sed timēdū est multis ne fra
vota fuerint fracta vel male obseruata. Cul
tor etiam huius vinee pōt ipsa ratio esse: q̄
dz fodere circa p̄sciam suā in faciendo foueā
humilitatis & ipsaz emendando ab omni ap
petitu mundi huius. & dz mittere circa illaz
stercora p̄siderando huius mūdi miseriā: q:
ona mundana. fm aplm non sunt nisi stercora
& istoz cōsideratio & fossio predicta faci
unt ficū p̄scientie religiosi fructificare. Et be
ne p arborem fici intelligit religio. Primo
q: sicut fic⁹ sub vno cortice multa grana cō-
tinet i q̄dā dulcedine. ita religio sub vno mō

viuēdū: et sub vna regula multos hēt hoīes cō
corditer viuentes. Secūdo qꝛ folia ficus hūt.
quasi similitudinē manus humāe: sic verba
religiosorū: que per folia significantur debēt
operibus adequari vt quicqd dicunt illud fa
ciant. Tertio qꝛ thauri ferocissimi dicūt mā-
suescere. quando ficui alligant sic iuuenes in
solentes et dissoluti mansuescūt et xpi iugo hu
militer subijciūt quando religionē ingrediū
tur et cerimonijs ordinis alligant. Sed nota
ꝙ in hieremia dicitur. Quid tu vides Hiere
mia. Ficus bonas bōas valde et ficus malas
malas valde: qꝛ quando religiosus est bonus
nō est melior eo: et quando est malus: nō ē eo
peior. Unde Aug. Simpliciter fateor: et quo
deo seruire cepi. quoniā sicut difficile expert⁹
sum meliores: ꝙ qui in monasterijs profece-
rūt. sic nō sum expertus peiores ꝙ in eis dese
cerūt. Docemur ergo hic et monemur: vt nō
simus steriles sicut arbor infructuosa et terrā
inutiliter nō occupemus: ne sine fructu bono
rū operū inuenti succidamur: et in ignē mitta
mur quia vt ait Ber. Arbori infructuose duo
debent: securis: et ignis. Potest aūt per terrā
sterili ficu occupatā ecclesia significari. ꝗ no
xia prelatorū et prepositorū vmbra premit. ne
lumen veritatis videat: et exemplis eorū impe
dita: ne sole dilectionis dei calescat: de quibus
bene dici potest. ((Ue vobis scribe et pharisei
qui clauditis regnū celorū ante hoīes.)) Un
de Ambro. inutiliter terrā occupat: qui locū
quē tenet bonis operibus nō exercet qui exē
plo prauitatis impedimentū prestat ceteris.
Sed vt ait Hiero. qui viderit se sufficiētem
esse: vel nō proficere in loco in quo ministra-
re et alijs prodesse debet: tenet cedere ne me-
liores locū occupet. Ubi et Augu. Nihil est ꝙ
sic quisqꝫ cogitare debeat: nisi vt in semetipsū
oculos cōuertat in se discat se discutiat se que
rat: et se inueniat: et ꝙ displicet: necet ꝙ place
at: optet et plantet. Cū enim se homo inanem
inuenerit melior bonorū: vt quid est auidus
exteriorū bonorū. Ecce quid prodest plena bo
nis archa: si inanis est conscientia. Bona vis
habere: et bonus nō vis esse. Non vides eru-
bescere te debere de bonis tuis: si domus tua
plena est bonis et te habet malū. Quid enim
est ꝙ velis malū habere: dic mihi nihil omni
no. Non vxorem non filiū non seruū: non vil
lam non tunicam. Postremo non caligā: et
tamen vis habere vitā malam. Rogo te ppo
ne vitā tuā caligē tue. Omnia que circūiacēt
oculis tuis: elegantia et pulchra. tibi cara sūt:
sed eo et tibi ipsi vilis es. Si possent tibi respō
dere bona quibus plena est domus tua: que
habere optasti que perdere timuisti: nonne
tibi clamarent. tu nos bona vis habere. sic et
nos volum⁹ bonū hēre dīm. Tacita voce i
terpellāt ꝯ te dīm tuū. Ecce tāta bona dedi
sti huic. et ipse malus ē. Quid enī pdest qꝺ
hꝫ. qui eū q omnia dedit non hꝫ. Hec Augu.
Per hec verba predicta quendam lubricū
a peccatis retraxit. Augustinus in quodam
sermone suo. ((Erat autem docens in syna-
goga eorum)) in loco communi vbi cōuenie
bant iudei. et in sabbatis. in quib⁹ homines
debent intendere diuino cultui ad audiēdū
verbum dei. vt ibi predictam similitudinem
preponens eam ad synagogam pertinere in
dicaret et quod synagogam infructuose ar-
bori compararet. Arboris enim succisio si-
gnificabat synagoge excisionē. quo ad quos
dam reprobos et damnandos: sed mulieris
de qua sequitur erectio. ecclesie exaltationē
et cuiuslibet fidelis anime erectionem. siue
ad fidem et gratiam. siue ad gloriam. Unde
Ambro. Quam clemens dominus ꝙ pius i
vtroqꝫ. cum aut miseretur aut vindicat in sy
nagoge typo arborem excidi iubet. in typo
ecclesie feminam saluat. ((Tunc ergo mulie
rem quandam que habebat spiritum infir-
mitatis)). i. infirmitatem a spiritu maligno i
flictam et causatam ((qꝛ erat a sathana decē
et octo annis vinculo infirmitatis alligata))
et amore brutorum incuruata ((ita et nec pos
set sursum respicere in celum)) ad ꝙ erat fa-
cta qꝛ terrena sapiens et infima requirens ce
lestia. et superiora cogitare nondum sciebat
cum eam videret vocauit ad se et sanauit et
cum manus ei imponeret confestim erecta
est et glorificabat deum pro beneficijs acce-
ptis solam enim gloriā retinet deus de ope
ribus suis. totam vero vtilitatē concedit no
bis. In hoc ostendit dominus suam humili
tatem: qꝛ infirmos non dedignabatur tange
re quantumcunqꝫ deformem: vel grauē ha
berent infirmitatem. Licet autem ista incli-
natio mulieris intelligatur de inclinatione i
firmitatis. quā diabolo vexante sustinebat
tamen accipimus eā moraliter sic quod vti
nam omnis mulier sic haberet vultū et ocu
los ad terram demissos quod in perpetuū
hominem non respiceret qꝛ aspectus ei⁹ val
de est periculosus. Hic erudimur ne vita no
stra sit terrenis implicata. sicut mulier terre
erat inclinata. qꝛ vt dicit Augu. quanto ma
gis quisqꝫ terrenis occupationibus implica
tur tanto magis a sui conditoris visione pre
penditur. et vt dicit Grego. concupiscens vi
sibilia: inuisibiles virtutes amittit. Ille quip
pe homo curuus est. qui inclinatus ad cul-
pam sursū respicere non potest per iustitiā.

quia terrenis voluptatis deditus. sola terre-
na et transitoria cogitat et diligit. ad celestia
contemplanda mentis oculos non erigit. et
eterne felicitatis diuitias non requirit. Nunc
autem si dominus per gratiā tangat et sue
misericordie manum super eū ponat statim
p iustificationem erigit. et terrenorum obli-
tus celestia contemplatur. Unde Greg. Om
nis. n. peccator terrena cogitās. et celestia nō
requirens sursum respicere non valet qꝛ dum
desideria inferiora sequitur a mentis sue re
ctitudine curuatur et hoc semper videt. qꝺ si
ne intermissione cogitat. Et qꝛ ad celeste de-
siderium non assurgit quasi mulier inclina-
ta sursum respicere nequaqꝫ potest. Usitata
etenim culpa obligat mētē vt nequaqꝫ assur
gere possit ad rectitudinem. Conatur et labi
tur qꝛ vbi diu sponte psistit: ibi et cū noluerit
coacta cadit. Si ergo iam bona patrie cele-
stis agnouimus displiceat nobis ꝙ curui su
mus. Ponatur ante oculos mulier curua. et
arbor infructuosa. Unde et Aug. Ergo q ste
rilis est agat pniam. et faciat fructū dignum
pnie. Qui curuus ē vt terrā intuat terrena ī
felicitate letet et erigat. Si p seipm non pōt
inuocet deū. Hec Aug. Et merito se erigere
dꝫ homo. hꝫ. n. faciem ad celū erectā vt plus
intendat celestibus et eternis. ꝙ istis tpalib⁹
et caducis. Unde Aug. Erecta in celū corpo-
ris forma admonet ꝗ sursū sunt sapere. Be
luas dñs pstratas in faciē fecit pastū ꝗrētes
de terra: te in duos pedes erexit. tuā faciē sur
sum attendere voluit non discordet cor tuū a
facie tua vt hēas faciē sursum et cor deorsū.
Uñ et Basilius Bestie terrestres sunt ad ter-
rā respicientes: sed celestis arbor hō quātū fi
gura corporalis plasmatōis tm̄ et dignitate
ale differt. Quadrupedū figura qlis ē capi-
te vel corpore ad terrā respicit sup ventrē va
dit et qcqd voluptuosum ē ex oī pte psequit.
Tuū caput ad celū erectū est oculi tui supio
ra ꝯtemplant vt si qñ tu passiōib⁹ carnis te
ipm ꝯuitaberis ventri bruēs et his ꝗ sub vē
tre sunt. cōparat⁹ es bestijs insipientib⁹. i. nō
sapientib⁹ et assimulat⁹ es eis. Alia tibi soli-
citudo est digna ꝗ supi⁹ sunt ꝗrere vbi xp̄s
est supqꝫ terrestria esse mente vt format⁹ es.
ita dispone tuipsi⁹ vitā. Urbanitatē hēs in
celis vera tua patria ꝗ supius est hierusalē.
Uñ et Ber. Curuitas aīe ē ꝗrere et sape ꝗ sup
terrā sunt. Turpe in humano corpore. ꝙ est
erecto forme. beluinā mentem gerere. Et ite
rū. Corporis staturā dedit homini de⁹ rectā.
forsan vt ista corporea exterioris vilioris re
ctitudo figmenti hoiem interiorem illū q ad
imaginem dei fact⁹ est spiritalis sue seruāde
rectitudinis admoneret. et decor illius defor-
mitatē argueret animi. Quid enim indecen
tius. quā curuum recto corpore gerere aīum.
Peruersa res est et feda luteū vas ꝙ ē corp⁹
de terra oculos sursū hēre celos libere suspi
cere: celorūqꝫ luminarib⁹ oblectare aspect⁹.
spiritalem ꝯo celestēqꝫ creaturā suos ꝯtrario
oculos. i. internos sensus atqꝫ affect⁹ trahere
in terrā deorsum et ꝗ debuit nutriri in croce-
is. herere luto. ꝗsi vnā de suib⁹ amplecari qꝫ
stercora. Hec Ber. Uñ et boetius. Qui recto
celūs vultu petis ethereisqꝫ frontē in sublime
feras aīum quoqꝫ ne grauata pessum infe-
rior si det mens corpore celsi⁹ leuato. Et Oui
di⁹. Pronaqꝫ cū spectent aīalia cetera terrā.
Os hoīum sublime dedit celūqꝫ videre. Ius
sit et erectos ad sydera tollere vult⁹. Nota ē
vt dicit. Aristoteles i libro de aīalib⁹. ꝙ aues
claudūt oculos cū palpebra inferiori: aīalia
vero grossa cū palpebra supiori. Per aues i
telligunt viri spūales q ad inferiora: et terre
na oculos claudūt ac celestib⁹ et supiorib⁹ in
tendūt. p aīalia vero grossa intelligunt viri
mūdani. q habent oculos clausos ad celestia
et spūalia. et apertos ad terrestria et secularia
Per hanc mulierem curuā signat peccatrix
aīa et maxime auara. mulier qꝛ pp absentia ca
ritatis frigida. inclinata qꝛ longo tpe diabo-
lo procurante sic ad inordinatū amorem ter
renorū est incuruata ꝙ pp longam ꝯsuetudi
nem aspicere nō pōt superna. tanqꝫ celi obli-
ta fratres enim fuerūt manasses. i. obliuio et
effraim. i. frugifer. habens spūm infirmitatis. qꝛ
ad spūalia infirma decem et octo ānis. quia
valde diuturna. fm enim Hiero. cum cetera
vitia hoīe senescente senescit sola auaritia iu
uenescit. Sed iesus eā tangit in sabbato qñ
eius inspiratione quiescit a peccato et sic eri-
gitur sursum p celestium appetitum. In sana
tione autem mulieris fecit dñs quinqꝫ. vidit
misericorditer. vocauit sanauit. tetigit et ere-
xit. sic dominus animam peccatricem perfe
cte curatus. primo videt eā p pietatem. scdo
vocat eā p internā inspirationē. tertio sanat.
per peccati remissionem. quarto tangit per
satisfactionis dolorem quinto erigit ad sup-
na per amoris feruorem. Per archisynago
gam vero de quo statim subditur ypocrita q
se super alios extollit: signatur q de hoc mur
murat quando male indicat: et interpretatur
propter qꝺ merito arguitur de murmure ta
li. qꝛ cura maior circa humanam naturam
ꝙ circa animalia bruta dꝫ adhiberi. Uñ se-
quitur. ((Respondens autem synagogus.))
i. princeps synagoge. qui ex inuidia niteba-
tur gesta christi decolorare: et indignans de

hoc facto quasi ex legis celo dicebat turbe quod non venirent pro cura die sabbati. sed fer alios diebus in quibus licet operari quasi indirecte arguens dominum turbe dicebat q̄ cum personaliter & directe arguere nō au debat. ((Et respondit il'i dominus)) vocabo eos ypocritas q̄ bene dicebat mulierem ipsi soluere a vinculo infirmitatis die sabbati. q̄ & ipsi bouem aut asinum tunc soluunt a pre sepio. & ducunt adaquare. Ubi Ambro. Unde dulcis parabola. facilis autem vinculum vin culo comparat. vt infirmitatio indecor actu ipsorum redarguatur. Nam cum ipsi anima libus sabbato soluunt vincula reprehendunt dominum qui homines a peccatorū vinculo liberauit. Denigs & deus ab operibus mundi requieuit sed non ab operibus sanctis cuius sempiterna & magis operatio ē ficut filius((ait pater meus vsq; mō operatur. & ego opero)) vt ad similitudinem dei secularia opera no stra non religiosa cessarent. Nec Amb. archi synagogus ergo male legē intelligebat. qui pietatis & misericordie opa in sabbato fieri volebat. Lex.n. filiale & liberale sed seruile & nocuum opus sabbato phibebat. pfigurans tempus quo mā secularia opera. nō religio sa & laudandi dñi cessabunt. In signū etiam huius rei dñs sabbato curabat. vnde curatio & miraculoz operatio. q̄ ordinatur ad dei gloriam & videntiū deuotionem excitandā. pote rant fieri in die sabbati & quelibet in die illa q̄s in alijs eo q̄ dies illa erat ordinata di uino cultui & ad deuotionē populi. Sed ipsi opus caritatis. i. sanationem hois non veren tur posponere operi cupiditatis. i. pecoris. Ideo bene eos ipocritas. i. simulatores vo cat. q̄ cum magistri plebium videri appetunt hominem bestie posponunt. Unde Crisost. Bene vocit ipocritam principē synagoge. q̄ faciem habebat legis cultoris meus vero ei⁹ erat verus & mundi. Non enim turbatur propter sabbatum quia violatur: sed pro ter christum q̄ glorificatur. Nec Crisi. simili ligiosi sunt tales. magis de pecore q̄s de hoie leuet perit aia & non est qui curet. Ergo qui sui & cōfestis libentius ēptus faciendo & la boando vt liberetur a morbo vel ab aliqo pe riculo q̄s pro anima christiani vt saluetur & li beretur a diaboli laqueo. cū eam multo ma ior cyta est & graue facit peccatum. Et iciendus q̄ quando dicitur. sabbata sanctificeo illud potest tripliciter accipi. primo generaliter vt cessemus a vitijs & peccatis. secundo specialiter. vt cessemus ab operibus corporalibus q̄ impediunt vacationem ad deum & eius cul tum vt sunt opera mechanica. & agricultura ac mercantium & placuntium. & huiusmo di. tertio specialissime. vt cū in virtutē cōtē platiuis qui ab omnibus mundanis se separant vt totaliter deo vacent. Prima vacatio est ne cessaria. 2a debita. tertia perfecta. ((Et cum hec diceret erubescant oēs aduersarij eius)) cō fusa sua rationabili responsione. quia veritā ti aperte non poterant q̄tradicere. ((Et omnis populus)). i. simplices & humiles gaudebant in factis & dictis iustis gloriosis. tanq̄s amato res veritatis. ((In ipsa die accesserunt quidā phariseorum dicentes illi)). Licet. quidez tor te bono zelo scilicet vt sibi consulerent quidā malo. i. vt probarent si timore mortis a doctri na cessaret ((Exi & vade hinc)). i. ad locum in quo herodes partem non habet. & ostendens se talibus nō terreri ait illis. ((Item dicite vul pi illi)). Per vulpem intelligitur malus prin ceps vulpis enim est animal dolosum rapax tortuose incedens & fetidum. sic princeps ma lus qualis erat iste herodes est dolosus p ma chinationem mali rapax eris alieni. tortuose incedens peruersitate iudicij fetidus per infa miam nominis sui. qui etiam nituntur christū occidere in te & in suis membris quantus in ipso est. Unde Ber. Patet quantum noceat iniqua potestas. quomodo caput impiū subi ectos quoslq; sue consortes impietati. Ubi sera plane ciuitas in qua regnat herodes q̄s herodiane particeps erit malicie. Herodiana vero malicia fuit. nascentem velle extingue re religionem. Si quis ergo religionis vel sa cietatis ortum. vel profectū. vel p̄fumationem impedit: vel prequitur. talio cū herode perse quitur. Nec Ber. Dicite inq̄s vulpi illi. ((Ecce ejicio demonia & non possunt resistere)) cum sit maioris potestatis q̄s herodes. Et ideo nō habeo timere eū ((& sanitates)). i. in corpore & in alia perficio ((hodie & cras)). i. paucis die bus vsq; ad tempus passionis mee ((& tertia die consumor)) p mortē: quasi diceret herodes non poterit me impedire. q̄n faciam q̄ intendo Tangit aūt intentionem in trib⁹ dictis: Pria consistit in demonum expulsiōe. Secunda in infirmitatū curatione. Tertia in officij sui p crucis patibulum consummatione. tunc enim consumata sunt oia de ipso i lege & pphetis dicta. Unde dixit p̄fumatū est. Et notandū q̄ aduerbia hodie & cras significat reddenda sūt verbis. vt sit sensus. Hodie ejicio demonia & cras p̄fecio sanitates. Primo.n. est demonum ejectio postea sanitatis collatio tertio sanitas collate p̄fumatio. Distincte prima dicta fuit hostis expulsio. Secūda nature vulnerate per fecta sanatio tertio hois ad deum reconciliatio. Moraliter prima dicta consistit in abiecti ne vitioz. secūda in collatione virtutum & ex ercitio moz. tertia in adeptione p̄miox. Unde in osee. Uiuificabit nos post duos dies. & in die tertia suscitabit nos. i. ad glorificāduz vel isti tres dies significant tres partes penitentie que sunt contritio cum dolore confessio cum pudore satisfactio cum labore. & subiungit de loco passionis vbi p̄fumabitur per mortē. di cens. ((Uerūtamen oportet me non facilis ne cessitate)) sed patris & mea voluntate. hodie & cras. & sequenti cras. i. paucis diebus ((am bulare)). i. ad locū passionis ((q̄s non capit)). i. non conuenit absolute intelligendo. nō trāsi tiue. non capit inq̄s ((prophetā)). i. me perire. i. occidendi extra hierusalem vbi mei pphete sunt occisi ibi ego caput prophetaz de quo oēs pphete scripserunt debeo immolari. vbi. i. non vñat herodes sed Pilatus. Ex quo patz quod mors mea non est i ptāte eius sicut nec hora nec tempus quasi diceret bene scio q̄s debeo mori: sed ipse non bñ scio locum passi onis mee sed ipse non. Utinaz hodie predica tores & prelati ac fideles ceteri a doctrina & p̄fessione veritatis. timore principum & ma lox hoium non cessarent. sed xp̄m imitando veritatem coā hoibus p̄siterentur audacter & defenderent. Oratio.

Omie iesu xp̄e da mihi fructū bo
d noz opez ferventur facere & i eis
iugiter p̄euerare ne fiue fructu in
uentus merear iuccidi & in ignē mitti. Da et mihi deus meus vt nō sim deorsum inclinat⁹ p culpam. sed sursū respiciā per iustitiā nec a mentis rectitudine curuatus terreā & transi toria cogitem & diligam. sed ad celestia con templanda mētis oculos erigā. & eterne felici tatis diuitias requirā. O dñe vide me p pie tatem. voca me per internam inspirationem sana p peccatū remissionem tange p satisfacti onis dolorem. erige ad superna per amoris feruorem. Amen.

¶ De idropico & exhortatione ad humi litatem & misericordiam. Cap. lxx.

Inde ibat iesus per
d ciuitates & castella docens)) & indif
ferenter predicans non personas accipiens. ((Factū est dū intraret domū cuiusdā prin cipis pharisseorum sabbato manducare pa nem)) necessitatis, non delicias nō fercula vo luptatis. Nomine enim panis vite necessaria exclusio superfluis designant. paruis quippe erat contentus nec receptui onerosus. Sup ponendū est q̄ intrauerit ab eo inuitatus: q̄ dño nō venit ad cōuiuiū phariseoz nisi roga tus q̄ inuitabant eū nō ex deuotione. sed ma licioſe ad cōuiuiū aūt publicanoz accessit, eu am non rogatus. Pharisei enī se iustos & sa nos reputabāt: nec medio egere. sed publica ni se peccatores & infirmos cōfitebant & me dico indigere. Ideo istos vt illuminet p̄eoc cupat: illos autez rogatus vt se humiliet expe ctat. ((Et ipsi obseruabant eū)) insidiando: vt vel in eius factis viderent aliquid vnde eū re phendere & accusare potuissent. Magna ma licia eoā qui eam pascebant: & sibi insidias parabant ciuz eo cōmedebant: & ipsum mor dere volebant. ((Et ecce homo quidam idro picus erat ante illuz)) sperans de infirmitate remediū. ((Et respondens iesus)) non adver bat: quia sibi questio nō proponebatur sed ad cogitationes phariseoā & legisperitoā quo niam cogitabant curationem in sabbato esse illiciram in quo dei sapientiam se habere mō strabat: qui corda hominū intellexit. dixit ad eos. ((Si licet sabbato curare.)) Sic interro gat vt ex dictis propriis eos confutet. ((Et illi tacuerunt.)) Ubi Beda. Sed merito interro gati tacent qui contra se dictū: quicquid dixe rint vident. Nam silicet sabbato curare: qua re saluatorem an curet obseruant. Si non li cet quare ipsi sabbato pecora curant. Tace bant ergo q̄ nesciebant q̄d dicere debuissent. iste idropicus non petebat sanitatem quia in firmitas p̄o eo loquebatur. Uel propter in firmitas p̄o eo loquebatur. Uel propter in deorum p̄sentiam non audebat in sabbato petere curationem. Ipse enim apprehensum eum sanauit)) tangendo ac dimisit libere sine precio: q̄ per impositionez manus ipsum cu rauit & postea manum retraxit. Tetigit eum non causa necessitatis: sed humilitatis: vt di uinitatem in carne ostenderet: eum sanauit. Ubi Cyrillus. Neglectus ergo iudeorum in fidijs liberat a morbo idropicum. qui mem phariseorum remedia non potuisset p̄o pter sabbatum: sed solum afflabat: vt ex af pectu misertus eius: sanaret eum: & dñs dominus agnoscens: nō postulabat: ab eo: si vellet sanus fieri: sed protinus eum sanauit. ((Et res pondens ad cogitationibus eoā)) quib⁹ mur murando cogitabant factum illud esse illici tum: ostendit illud esse licitum: per exemplum animalis bruti: cuius periculo licitus erat ei am secundum ipsos incurrere in sabbato. si enim licet subuenire pecori: q̄ est opus cupi ditatis: multo magis licet subuenire homi ni propter quem facte sunt animalia bruta: & qui factus est ad imaginem dei: q̄ est opus

ceritatis. Unde Beda. Competenti ergo exē plo solvit questionē: vt ostendat eos violare sabbatū in opere cupiditatis: qui eū violare arguēt in opere caritatis. Dic pharisēis similes sunt hodie multi prelati: qui plus solicitī sunt pro salute bestiarū & hoīum eos cōmissorum. Si patitur vel deficit bestia statim remedia procurantiū frater vel fabdītus parū curant: & multi habent de parua curā magnā. de magno paruam vel nullam. Aliā autē erat q̄ de curationibus in sabbato eū arguebant. Habent enim in traditionibus suis determinata genera operū: circuer. lxx. a quib⁹ est vacandū in sabbato inter que nō est curatio marime que solo fit verbo: sicut dominꝰ sepe legitur curasse. Sepe diē in sabbato docebat & curabat siue vt plures qui ad sabbatū conuenebant lucrifaceret: siue vt in sabbato celestis quietis oēs infirmitates curandas esse ostenderet: siue vt interdū a quiete contēplationis propter salutem animarū nos subtrahendos esse doceret: & ideo ad manducandum sabbato cum illo principe intrauit non propter cibū sed propter animarum lucrū: vbi enim idropicum ustum in corpore & in mēte curauit. Et non poterant ad hoc respondere illi tanq̄ rem & cōsuli ratione euidenti. Adhuc princeps iste fuit Aoyses. domus eius synagoga: hanc intrauit xp̄s cuz venit in mūdum manducare panem. i. delectari in penitentia iudeorum. Unde in Apoca. Si quis audierit vocem meam. i. in predicatione & aperuerit mihi. i. in contritione intrabo ad eū scilicet in oris confessione etiam cenabo cuz eo & ipse mecum. i. delectando in operū satisfactione. Istud etiam potest simili modo accipi de prelato & ecclesia domus eius quaz tūc intrauit & quotidie intrat xp̄s. Et notandum q̄ proprietates idropici sunt septem per que septē capitalia vitia designātur: & ideo iste idropicus quemlibet peccatorem significare debetur. Habet enim idropicus corporis tumorem: sic superbus cordis inflamationem. Secūdo habet spiritum compressionem sic inuidus bona comprimit ne publicētur & veniant ad incrm. Tertio sitis ardorem: sic auarus q̄to plus de diuitijs bibit tanto plus sitit. Quarto humoꝝ indigestionem. sic iracundus per iram diminuit vires suas. Quinto pedum pigritiam: sic accidiosus pigritiam affectionū & cogitationū ad bene operandū. Sexto genitalium inflationem: sic luxuriosus commēdē tumefactionē. Septimo oris fetorē sic gulosus oris corruptionē. Spāliter autē idropī auaritiam designat q̄ idropicus quanto magis habūdat humore inordinato & q̄to plus bibit tanto amplius sitit: sic auarꝰ q̄to est copiosior diuitijs q̄bus non bene vtitur & quo plus diuitias adeptus fuerit tanto ardentius eas concupiscat q̄: vt Juuenalis dicit crescit amor nummi q̄tum ipsa pecunia crescit. ferocissima pestis est cupiditas. que eos quos capit. egenos efficere solet. dum finem inquirendi non inuenit. sed vt magis quo fuerit locupletata mendicat. Et iste auarus fiat ante iesum cum conuertitur ad deū. paratus acq̄sita dispensare ad honorem diuinum. & sic recuperet sanitatem q̄: de cupiditate mutatē in liberalitatē: & ideo aīt pharisēos idropicū curat & mox eos per exemplum animalis bruti sic conuincit vt eosdem etiam auaritie condemnet. Cōparatur etiam idropicus spiritualiter ei quem fluxus carnalium voluptatum exuberans aggranat hē. n. sunt due filie sanguisuge que semper dicunt affer affer. s. carnis voluptas & auaricie cupiditas. Designat quoq̄ idropisis specialiter superbiaz q̄: sicut in idropico erat turgens corporis inflatio sic in supbo est tumēs mētis elatio. & tō coram supbis pharisēis curat idropicum corporaliter vt hoc exemplo ipsis discant curari spiritualiter. per illius egritudinem corporis ostendit in illius egritudinem mentis. quod. n. ille in corpore hoc illi gestabāt in mente. ((Unde in intendens quō primos accubitus)). i. primas & honorabiliores sedes in conuiuijs solemnibus eligerent. hortatur eos ad humilitatem proponens exemplū vnius operis humiliter faciendi: vbi loci superioris arceatur appetentia. vt ad similitudinez eius fiant cetera. & docens humilitatem non solum apud deuz. sed etiaz apud homines esse laudabilem. Non. n. intendebat principaliter docere q̄ hic dicit ad litteram sed mistice aliud intendebat. scz spiritualem intelligentiā. Monet ergo inuitatos ad nuptias. vt non in primo sed in nouissimo recumbant loco. iuxta illud sapientis. Q̄to maior es. tanto te humilia in oibus. vt. n. ait Crisō. Nihil ita deo amicum est. vt cum vltimis seipsum numerare hoc. n. phīce vniuerse principium est. Doc̄ it non tantuz corporaliter: sed & spiritualiter intelligidus. Dulti. n. cum iactantia & superbia cordis recumbunt in nouissimo loco. nō nisi vt insti & humiles ab alijs videantur. & multi vere humiles recumbentes in cōmu. scientia & corde reputant se in nouissimo loco esse. Unde Crisō. Jubet nos dīus in vltimo loco recumbere nō solum vt corpore in nouissimo iacere mur: sed & alo vt nouissimos nos esse oium iudicem⁹ Sine eī loco se humiliat. qui corde se prefert. Ubi notandum q̄ sunt nuptie spirituales & quedā celestes. Spāles sūt quas facit deus in presenti cū alia in thalamo dicentie. Coniunctio aūt ale cum xp̄o fit p̄ fidē & dilectionem et qua ꝑfunctione venit triplex bonū. s. fides populi: & sacramenti. Bonū fidei est ne diabolum adulter⁹ suscipiat. bonū prolis est vt spōsa xp̄i per bona opa se exerceat. bonum sacramenti est. vt inter spōsum & sponsam diuisio nunq̄ fiat. Nuptie celestes sūt refectio visionis diuine. vbi erat plena facietas: in nuptijs. n. consueuerunt olea habundare. via aūt veniendi ad vltas nuptias est humilitas. q̄ notatur cū dicitur vade & recūbe in nouissimo loco. Et ꝑludendo subiungit rōnē. ((Q: ois qui se exaltat supbiendo humiliabit)) vel hic in futuro. Non dicit exaltatur. q: fin Bre. nō potestas. sed elatio in crimine ē. ((Ergo se humiliat voluntarie nō q̄ humiliatur ((quasi per necessitate. exaltabitur in futuro: & quādoq̄ & in hoc mundo. Nec ista infallibiliter vera in ꝑspectu dei in iudicio supbi abiecti sūt & humiles accepti q̄uis in iudicio hoiuz aliquando fit econtra vt superbi sint in gloria & humiles egeni. Et si supbi exaltant in hoc mūdo. humiliabunt in inferno. & si humiles abiciuntur in hoc mūdo exaltabuntur in celo. Unde Cyrillus. hoc dicitur fin diuinū iudicium nō fin humanā ꝓnetudinem. Fin quā plures ꝓcipientes honorē consequuntur. alij vero se humiliantes in gloria remanent Unde & Theo. Petro non similiter nec oibus hoibus est reuerendum q̄ se honoribus ingerit. sed dū a quibusdam honoratur: alij detrahunt. & q̄q̄ etiam ipsi honorantes. Ubi nota q̄ cum quidam supbus per procurationem suam exaltatus audiret in ecclesia legi hec verba euangelij. eis qui se exaltat. humiliabitur: & qui se humiliat. exaltabitur. hoc verum esse nō reputās & quasi i verba blasphemie prūpens. dixit q̄ si se humiliasset. & non seipsum exaltasset. ad statū illum non peruenisset & statim in eodem loco cecidit & a diabolo suffocatus expirauit. Deu q̄ multi hodie hoc dicunt corde vel facto sed non verbo quasi nūq̄ exaltari possēt si ad hoc ꝑ se nihil facerent. Per primū ergo locum nō soluz intelligitur hec honorabilior sessio in conuiuijs solemnibus: sed etiam quelibet dignitas in ecclesia seu primatus ad dignitates enim multi catholici ad christi & ecclesie imperium tributus se debent in genere. sed aliqo meliores ꝓponere quantum est in se. alioquin inuitator principalis. s. deus a quo est omnis potestas deiceret eum a sua dignitate saltem spiritualiter sententia eterne damnationis aliqñ etiaz dehet tales pena damnationis temporalis.

Si aūt humiliter & ex corde refugiens sua faciebant antiqui patres. vt Greg. & similes dignitatem ex obedientia susceperit. & ex caritate fraterna bene ea vsus fuerit tandem celestem gloriam obtinebit. Quia eis qui se exaltat ꝓsumptione se dignitatibus ingerendo. humiliabitur modo predicto & qui se humiliat non fallaciter & ficte. sed veraciter exaltabitur. q: fin q̄ dicitur in proverbijs. Humilem spiritum suscipiet gloria. Ubi sciendum q̄ humilitas mercenia cui debetur exaltationis gloria. consistit in tribus. Primo in proprie estimationis annihilatione hec inducit contemptum sui. ut vt homo nihil reputet seipsum & omnia que habet recognoscat datorem esse deū. Quid. n. habes inquit apostolus. q̄ non accepisti. Secūdo consistit in dignitatum vilipensione. & hec inducit honorē dei & hic habetur quando homo in magnis virtutibus donis & honoribus ꝓstitutus. ide non extollitur. sed totum illi infundit & integrum restituit a quo oē bonū sunt. Tertio cōsistit. in alioz sibi ꝓlatione. & hec inducit ꝓximi appreciationē. quo seruare poterimus q̄ dicit apostolus. Honore inuicem ꝓuenientes. nisi alios digniores nobis in virtutū meritis estimemus. Homo. n. alium quo se digniorem estimat vix honorat sed potius contēnit. Potest & hec q̄ dictum est de dignitate. etiam accipi de meritoz presumptione. Unde Beda. Desistat quisquis nuptias christi & ecclesie inuitatus adierit membris. ecclesie p fidem coniunctus non se extollat. quasi sublimior ceteris gloriando de meritis. Dabit enī locum honoratior post inuitato cum illerū qui se in cathu secuti sunt agilitate preitur. Et cum rubore nouissimū locum tenet. quando de alijs meliora cognoscens quicquid de sua operatione celsum sentiebat humiliat. Si recumbat aliquis in nouissimo loco secundum illud quantum magnus es humiliate in omnibus. veniens autem dominus quem humilem inuenerit amici nomine beatificans supius ascendere precipiet. ((Quicunq̄ enim humiliauerit se sicut parulus iste hic est maior in regno celorum.)) Pulchre autem dicitur ((tunc erit tibi gloria)) ne nunc quere incipias q̄ tibi seruatur in fine. Pōt & hoc hoc vita intelligi. q: quotidie dilo suos nuptias intrat supbos despiciens & humilibus sepe tanta sūt spiritus onera ꝓstis discumbentibus ut ꝓximi meritis elevat. humiliabitur a domino & qui se de beneficijs humiliat exaltabitur ad cō. Dec Beda. Cum ergo inuitatus fuerit a domino per predicatores suos ad nuptias spi-

rituales q̄ ꝓsistunt in ꝓiunctione xp̄i ecclesie
ad quas nuptias uocati sunt oēs xp̄iani. quo
rū q̄dā ceteros dignitate p̄cedūt alq̄ uero
uacuo uirtutū ⁊ excellū unā uirtute ⁊ ex
cellunt alia. alq̄ uero excellūt sacra intelligē
tia. non dicūbas in primo loco. aut meritoꝝ
tuoꝝ ꝓsūptiōe. aut bonoꝝ mūdanoꝝ ābitiōe.
aut appetitu inanis gloriē. Quare aūt p̄m⁹
locus non sit ambitēdus ꝓbat ex tribus. Pri
mo ex cooperatione dignioris ne forte hono
ratior. idest dignior maiori honore sit inuita
tus ab eo ⁊ talem debeo tibi preponere. Di
gniori enī maiori honore ē uirtuosior. et illud
quilibet q̄uis dignitate polleat hz incita
tū fugiendi honorem. si attendat q̄ in con
gregatione esse pōt aliquis eo honoratior.
Non enim dignitati deberur excellentia ho
noris. nisi q̄ ipsa attestatur excellētiā. uirtu
tis. Secundo hoc idē probat ex indigni ele
ctione. q̄ locus sublimis indigno non est sta
bilis. sed sepe inde ejcitur. unde dicitur. ⁊ ve
niens per effectum qui te inuitauit ⁊ illū.
dicat tibi facto. s. te humiliando ⁊ alium ti
bi preferendo. da huic locum quo reputabas
te dignum. Hoc sepe uenit q̄ qui putabat se
dignum honore ejcitur a sua cogitatione ⁊
expellitur inde. Tertio hoc idem probat ex
confusione que sequitur. Unde subditur. ⁊
tunc incipies cum rubore nouissimum locū
tenere erubescens. s. qui de te maiora p̄sumpsisti incipies humiliari: quasi delectus in
animo tuo. aut ejectus de tuo officio. aut de
iectus post mortem in inferno. Deinde ostē
dit quid sit obseruandum ei qui uult hono
rē acquirere. q̄ oꝝ humilia de se sentire. Un
de dicit. Sed cum inuitatus fueris uade: nō
te excusa: ⁊ recūbe in nouissimo loco minorē
te alijs reputando. ⁊ te esse in oībus infimo
meritoq̄ si forte sis excellentior dignitate uel
originis nobilitate. Et notandū q̄ tripler di
stinguitur nouissimū. s. statuum. graduū. ⁊
locoꝝ. Inter status locum nouissimus est in
cipientiū. medius proficientiū: supremus pfectoꝝ. Inter gradus: locus nouissimꝰ est subditoꝝ. medius platonum minoꝝ supremus: ma
ioꝝ. Inter loca nouissima est inferni. medi⁹
mūdi: supꝰ celi. Recūbe ergo aut in nouissimo primo. s. tuam incipiendo ꝑ reputando
p humilitatem aut in nouissimo secūdo. s. i gra
dū subditoꝝ p dei timoreꝫ. aut in nouissimo
tertio. s. in inferno p̄ingē meditationem. Et
ad hoc inuitat ꝑ q̄ nouissimus locus est eligē
dus. Primū ē q̄ per hoc habetur gratia amici
cie. ut cū uenerit inuitans uisitando. uel me
ritu p̄sūmotem discutiendo q̄ te inuitauit
ad nuptias dicat tibi amice. s. pp̄ tuaꝫ humi
litatē. Secūm est ꝓficuū loci dignioris. ascē
de superius ⁊ in futuro per
gloriā: q̄ te humiliauit. ⁊ q̄ et amicus. Ter
tiū est honoris gloria que sequitur dignita
tem. tūc erit tibi gloria honoris coram simul di
scūbentibus in eadem ūte uel in eadem bea
titudine quiescentibus. tum q̄ humilis. tum
q̄ amicus principis. tuaꝫ q̄ alto gradu subli
matus ⁊ non q̄ dñs non intendit ꝺ docere
quomodo acquirere debeamus humanam
gloriā. sed exemplo acgrendi gloriā celestē.
ita q̄ sicut humilitas est necessaria ei qui cu
pit exaltari honore ecclesiastico. sic est neces
saria ei q̄ cupit exaltari honore gratie ⁊ glo
rie. Sed differentia est. q̄ quōq̄ se humiliat
ut exaltetur promotione ecclesiastica peccat.
est enim falsa humilitas in qua latet immū
da superbia qui uero se humiliat ut exaltet
donis gratiaꝝ ⁊ premio glorie hz rectā intē
tionem. Unde ut dicit Hiero. sancta superbia
est uirtutes apparere. Ultimo assignat rōnē
dicti q̄tam ad oia p̄missa. Quia omnis siue
laicus. siue clericus: siue religiosus. q̄ se exal
tat. s. superbiendo. humiliabitur sponte. uel ne
cessario ꝺ uel in futuro ⁊ qui se humiliat vo
luntarie. non qui humiliatur quasi ex necessi
tate. exaltabitur uel hic uel in futuro ⁊ hoc
aut in officio. aut in merito. aut in premio.
Humiles dicti sunt ab humo cui prostrati
sunt eo q̄ nihil inferius se nisi humus repu
tant. ⁊ se conculcando omnibus exhibent. ⁊
propter hoc exaltari merentur. ⁊ ideo homo
qui factus est de humo humiliari debet ⁊
exaltatio non debetur sibi nisi per humilita
tis meritum. ⁊ talis humilitas ducit ad leta
bundum gaudium. Unde Ber. Semper in
corde tuo debes habere q̄ sis peccator uilissi
mus. ⁊ omni dono ⁊ gratia dei indignus nec
ad hoc aliquo modo aptus ut deus oratio
nem tuam exaudiat. Multum ergo debem⁹
fugere superbiam. que nos deteriores ⁊ ini
micos deo ⁊ hominibus constituit ⁊ ample
cti humilitatē q̄ nos desiderabiles. ⁊ amicos eisdem facit. Unde Criso. Ne timeas ho
nore tuo destructo si humiliaueris teipsum.
sic a enim magis extollitur gloria ma: ita ma
ior efficitur. Nec regni est tanta. Si volue
rimus magni apparere. non erimus magni.
sed ⁊ omnibus dehonorabiliores. Qui. n. de
trahibiles sunt ⁊ omnibus inimici ⁊ ab inimi
cis facile captabiles. ⁊ immundi apud deum
hij maxime potiunt. ⁊ omnes eos uelut pes
honorant sicut fratres salutant sicut propria
membra amplexantur. Hec Criso. Et q̄ do
minus instruxit inuitatos ad humilitatem.
nūc instruit inuitatos ad misericordie pieta-

tem ⁊ ad pauperum ac debilium potius. q̄
amicoꝝ ⁊ diuitum inuocationem: ut cōmu
nia faciant nō ꝓpter hominū fauorem ⁊ va
nitatem: sed ꝓpter caritatem ⁊ pauperum ne
cessitatem arguens per hoc pharisēos q̄ fa
ciebant quanta non moti pietate: sz imagine cu
piditate: intendentes per hoc ꝙsequi utilita
tem seu honorē tpalem. Unde dñs ut pro re
fectione corporali rependeret spūalem. scili
documentum pietatis dicebat ei qui se inui
tauerat. ⁊ per hoc etiam alios assidentes qui
erant in hoc culpabiles arguebat. Luz facis
prandium aut cenam noli uocare amicos.
idest propter amicitiam secularem neq̄ fra
tres tuos. idest propter ꝙsanguinitatem: neq̄
cognatos. idest propter affinitatem: neq̄ vi
cinos. idest propter familiaritatem neq̄ diui
tes. idest propter aliquam utilitatem conse
quendam. Hec determinatio. scilicet diuites
omnibus predictis uidetur debere subintelli
gi. ⁊ ita fratres: cognatos: amicos: vicinos: ⁊
pauperes. sicut ⁊ alios egenos uocare pote
ro. ut eis sicut ⁊ alijs pauperibus distribuaz
pro deo. Et subditur causa cuz dicitur ne for
te ⁊ ipsi reuuitent te. Hec enim est consue
tudo carnalium hominum. scilicet reuuita
re inuitantes se ⁊ fiat tibi retributio ab ho
mine non a deo. in presenti nō in futuro. ista
nāq̄ reuuitatio intelligitur cuius q̄ boni tē
poralibus recompensatio. Unde dicit Am
bro. q̄ hospitales remuneraturis esse affect⁹
auaritie est. Sciendum tū q̄ si uocentur pre
dicti ad conuiuia propter caritatem mutuo
nutriendam meritorium est. Si autem ad la
scuiaz. uel ad gulam exercendam uel ad ina
nem gloriam peccatum est. ⁊ inuitans sustī
nebit penam si autem ad beniuolentiaz seu
liberalitem indifferens est. ⁊ potest bene fieri
⁊ male prout ad finem ulteriorem ordinatur
qui potest esse bonus uel malus. Unde hec
uuitatio permittitur. nisi de matrimonio xp̄i
q̄ totum debet in usus pauperum expendi.
sicut de testamento mihi cōmisso ad faciendum elemosynam. non possuz in alios usus
expendere quicquam. Sed cum facis convi
uium motus pietate. voca pauperes censu q̄
non habent de suo ad uuendum ⁊ debiles
conatu q̄ potentiaz non habent ad laborandum. ⁊ claudos gressu qui ire nequeunt ad
mendicandum ⁊ cecos uisu q̄ non uident ad
aliquod artificium operandū ⁊ beatus eris
t. in p̄senti beatitudine spei ⁊ in futuro bea
titudine rei q̄ inuitati non habent retribue
re tibi: ⁊ ideo deum non q̄ obliuiscentes ha
bebis debitorem. pietas enim ad omnia uti
lis est promissionē habens uite que nunc est
⁊ future. Ubi Cri. Non ergo turbemur cum
non recipimus beneficij recompensationem
sed cū recipimus. Quantam si reciperimus
non amplius recipiemus illic: sed si minime
retribuit homo tunc tibi deus retribuet. Un
de sequitur. Retribuetur enim tibi. s. a domi
no in resurrectione iustorum. Secūm Bedā.
⁊ si oēs resurgant. singulariter tñ ⁊ quasi ꝓ
pria non imerito resurrectio iustorum dici
tur qui in ea imutandi sunt ⁊ se beatos esse
futuros non dubitant. Ubi Greg. nissenus.
Non ergo negligas iacentes quasi nullo sint
digni. Cogita quid sint. ⁊ preciositatem eoꝝ
inuenies. Saluatoris induerunt imaginem.
futurorum bonorum heredes. regni claui ge
rūt. accusatores ⁊ excusatores idonei. non lo
quentes. sed inspecti a iudice. Ubi ⁊ Criso.
Deceret ergo eos sursum in solario suscipe
re. Si non placet saltē deorsum ubi sunt sub
ingalia. ⁊ famuli. Christus suscipiat. fiat sal
tem pauper ejtuus. Ubi est elemosyna nō
tem pauper ejtuus. Ubi est elemosyna nō
audet intrare diabolus. Et si secum consede
as. mitte ei de mensa fercula. Et iterum. Sed
dicis. Immūdus est pauper ⁊ sordidus. Ta
me cum ⁊ sac tecum in mensa sedere. Si ue
stes sordidas habet mundum indumentum
exhibeas. Christus accedit per eum. ⁊ tu fri
nola loqueris. Hec Criso. Aduersaliter cum fa
cis quantū. idest cū accedis ad oionē ut refi
ciaris pane lachrymaꝝ: ⁊ inebrieris uino cō
punctionis noli inuitare amicos. i. noli ora
re tñ pro amicis ⁊ consanguineis tuis ⁊ p
diuitibus. i. pro iustis q̄ sunt diuites in uirtu
tibus. sed p inimicis ⁊ peccatoribus q̄ vere
pauperes sunt. Unde subdit. Sed voca pau
peres. i. associa in tua oratione peccatores ⁊
subdiuidit in tria genera peccatorum dicēs.
debiles. idest peccantes ex infirmitate clau
dos. i. peccantes ex malitia. s. qui habent pe
dem intellectus sanam. sed pedes affectus in
firmum. ⁊ cecos. idest peccantes ex ignoran
tia: predicator ēt uerbi diuini facit spirituale
conuiuium sed si facit hoc propter honoris
uel lucri temporalis consecutionem. non ha
bebit a deo mercedem si uero facit propter
animarum salutem recipiet cum iustis uitā
eternam. Ex eo autem q̄ dominus ꝺ ait re
tribuetur in resurrectione iustorum quidam
de simul discumbentibus rudis ⁊ carnalis.
motus uerbis xp̄i. credidit q̄ resurrectio fu
tura esset ad uitam. cibis corporalibus indi
gentem. ⁊ q̄ xp̄s promitteret escas corpora
les in regno celorum ⁊ dixit ei. Beatus est q̄
manducat panem in regno dei. Unde Cyril
lus homo iste animalis erat non diligenter
percipiens ea q̄ xp̄s per talem putauit enim

corporeo esse remunerationes sanctorum. Sed quidam dicunt q̄ per panem ille intelligebat beatitudinem veram que consistit in visione & fruitione deitatis christi principaliter & humanitatis secūdario: qui vocat se panem vite. Unde Augusti. Uel quasi in hac peregrinatione ille spirabat & panis ille. i. quem desiderabat ante illam discumbebat. Quis enim est panis regni dei nisi qui dicit ego sum panis viuus qui de celo descendi. Nolite parare fauces sed cor. Dec Augustinus. Beatus igitur qui hunc panem qui refectio animarum est manducabit in regno dei videndo scilicet & fruendo de quo dicitur in ecclesiastico qui edunt me adhuc esurient: non propter famis incendium: sed propter satietatis abstinentiam. Unde Beda. Panis qui manducatur in regno dei: non corporalis intelligendus est cibus: q̄ ille vtiq; qui ait ego sum panis viuus qui de celo descendi si quis māducauerit ex hoc pane viuet in eternum. Idest si quis mee incarnationis sacramento perfecte incorporatus: mee diuine maiestatis visione frui meruerit hic perpetua vite immortalis beatitudie gaudebit. Dec Beda. Oratio.

Omine ielu christe manu misericor
d die tue me apprehēde & protege ne
prenalear in me idropisis carnalis
voluptatis vel auaritie: aut superbie: & da mihi vt per veram cordis oris & operis humilitatem in nouissimo loco recumbam minorem me alijs reputando & per misericordiaz indigentes inuitare non obmittam eorum ne cessitatibus pro posse succurrendo largitor opulentissime deus da mihi misero panez celicum: qui tu ipse es: manducare in regno dei pro quo pane tibi domine quotidie militamus: pro quo tota de mortificamur: vt in tua vita viuamus. Amen.

De inuitatis ad cenaz magnam. Capitulum.lxxi.

T quia nonnulli terrenis: vel voluptatibus mundi huius dediti: hunc panem de quo dictum e fidetenus quasi odorando percipiunt dulcedinem vero eius attingere veraciter gustando fastidiunt: ideo ad ostendendum talium teporez: celestibus epulis non esse dignum: subiūgit dominus parabolaz: in qua demonstrat diuine largitatis affluentiam: & arguit multiplicem iudeorum ingratitudinez qui pre ceteris gentibus: fuerunt inuitati ad celestem beatitudinem: primo per prophetas secundo per ipsum ipm: tertio per apostolos: & tamen renuerūt venire per fidē: & ita vocati sunt gentiles. Dicit ergo: Dō quidā. i. xpō verus hō verus deus qui dicitur hō ratione veritatis nature humane. quidam ratione singularitatis persone: respectu aliorum fecit cenam magnam. i. preparauit futuram gloriē & vite eterne refectionem. & celestem seu eternam beatitudinē quam sanctis animabus ab eterno preparauit dominus: que vocatur cena. eo p̄ est refectio vltima: quia sicut cena paratur declinante die postq̄ nulla refectio sequitur. sic vita eterna datur per diem presentis vite vbi nichil aliud expectatur. Item dicitur cena magna immo sic maxima: vt eius immensitatē cor hominis non possit ascendere: & vocauit multos quia vult omnes homines saluos fieri & beatos. Uocauit dominus quosdam per angelos. quosdam per patres. quosdam per prophetas. quosdam per seipsum. quosdam per apostolos: quosdam aliorum predicatorum verbis quosdam inspirationibus interius quosdam beneficijs & prosperis. quosdaz flagellis & aduersis. Et misit seruum suum. i. predicatorem euangelium & licet plures sint serui personarum. statuum. & habituum diuersitate. vnum tamen debent esse fidei & caritatis vnitate hore cene ideſt victima etate & tempore gratie. Hora cene est finis seculi sicut victima eius. nam etsi homines in aliis etatibus ad cenam inuitabantur: nullus tamen recipiebatur ad cenam. sed omnes ad libum descendebant. dicere inuitatio vt venirent ideſt ad veniendum per bona opera se prepararent: quia tam parata sint omnia. Ante aduentum christi nondum erat cena christi parata. quia nullus poterat ingredi vitaz eternam: sed agno christo immolato apertus est regni celestis aditus. & tunc missi sūt apostoli ad quos ante fuerant prophete missi. sicut enim christus missus fuit a patre vt inuitaret ad cenam. ita ipse seruos suos misit & mittit predicatores vt dicant nobis venite ad cenam quia parata sunt omnia. Consistit autem illa cena in tribus scilicet in beata visione diuinarum personarum in societate aliorum & in consortio sanctorum que omnia vt hic dicitur sint parata. Et ce. perunt se simul omnes excusare. i. per mala opera se retrahere: quia plus dilexerunt terrena & corporalia & celestia & spiritualia. Omnes se excusant. & si non verbo saltem cogitatu vel facto. Omnes dicit ideſt pro maiori parte. quia pauci saluantur respective. Secundum Gregoriuz multi vocantur sed pauci veniunt. quia multi qui per fidem ei subiciuntur male viuendo eius comitatu contradicunt. Sed vobis q̄

fm eundem Greg. Ecce homo diues inuitat & paup occurrere festinat ad dei inuitamur quisquis & excusamus. Dominus clementer omnes inuitat sed qui venire noluit excusat. & ad sic eternum quinimz quod deus non negatus. sed gratis offert volentibus sibi intercludunt. Excusatio. n. ista est indispositio voluntaria. quia alij cadunt in superbiam. alij in auariciam. alij in luxuriam Primi signatur per villam emptam videntes. Secundi per iuga boum empta probantes. Tertij per vxorem ducentes: & omnes istiad cenam dominicam sunt inepti. Unde consequenter excusantium cause subduntur cum dicitur: Primus dixit. Villam emi: & necesse habeo exire & videre illam. Ubi notantur superbi amatores mundi. in quibus est ambitio dignitatem & huiusmodi in villa enim empta dominatio notatur & superbia quia superbi volunt alijs dominari. Et alter. dixit. Juga boum emi q̄ n. & eo probare illa vbi intelliguntur auari & cupidi qui nez. sensibus & terrenis nimis intenti in quibus est cupiditas terreno p̄ & mundanorum: per boues enim qui terrā versant terrena signantur. Et alius dixit vxorem duxi. & ideo non possum venire. Ubi notantur carnales & luxuriosi: delicijs carnis dediti. in quibus est amor voluptatum carnaliuz vxor enim ad voluptatem carnis pertinet. Dicit autem fm Basilium. non possum venire: eo q̄ intellectus humanus vergens ad humana illecebras. debilis est ad agendum diuina. Omnes ergo predicti sunt indigni cena nuptiarum agni. vnde sunt versus isti. Villa. Boues vxor cenam clausere vocatio. Mundus. cura. caro. celum clausere renatio. Ad ista vero tria vitia reducuntur omnia a beatitudine celesti excludentia: quia vt ait Joannes. Omne quod est in mundo aut est concupiscentia carnis. aut concupiscentia oculorū aut superbia vite. Unde Aug. O qui ad cenā dei venitis: nolite diligere mundum. nec ea que in mundo sunt. Amor rerum terrenarum viscus est spiritualium penarum. Quoniam omnia que in mundo sunt concupiscentia carnis sunt: & concupiscentia oculorum & ambitio seculi. Concupiscentia oculorum: quinq̄ iuga boum emi ambitio seculi. villaz emi. Tollamus ergo de medio excusationes vanas & malas: & veniamus ad cenam: quia trinsecus saginemur. Non nos impediat extollentia non superbia extollat. non nos teneat curiositas illicita & auertat a deo: non nos impediat voluptas carnis a voluptate cordis. Ueniamus & saginemur. Hec Aug. p̄z Crise. Quis videantur rationabiles excusan

tium occasiones esse tamen hinc discimus. & necessaria fuerint que detinent omnibus prima facere spiritualia. Excusat quippe omnis qui plus terrena q̄ celestia diligit etiam si se ad celestia tendere dicit. Quod hodie clerici & religiosi multis obici potest. qui curam & solicitudinem tantam habent de terrenis & omnibus quibus laici occupantur. vt nulla differentia inter hos & illos videatur. Unde Greg. Sed ecce in h̄ pensare possumus. qd sibi corda nostra respondeant. Reculis enim forsitan sibi cogitationibus dicant excusare nolumus ad illud enim superne refectionis conuiuium & vocari & venire gratulamur. loquentes nobis talia mentes nostre veraz dicunt si non plus terrena q̄ celestia diligunt si non amplius rebus corporalibus q̄ spiritualibus occupantur. hec Greg. Et reuersus ne claudit hic domino. Predicatores exeunt ad predicationem. reuertuntur ad dei contēplationem. nunciant quid egerunt per interiorē confessionem. Dic ait pater familias. scilicet christus cuius familia sunt omnes angeli. omnes electi fideles contra sue cene contemptores ira non affectus sed effectus quia punit vt iratus. nam fm Aug. ira dei est vindicta peccati. Et iuste irascitur deus de negligentijs hominum. q̄ peccata p̄ eis eterne vite cenā preminunt. & vilibus cibis mentē implent. Iratus inquā dicit seruo suo. s. predicatori euangelico. Exi. etto. s. ab ocio studij & cōtemplationis ad publicū actionis & predicationis in plateas & vicos. ciuitatis per vicos & plateas ciuitatis que. s. clausuram habent. intelligitur vocatio iudeoz. qui clausi erant legalibus observantijs: & quasi dei cines de potestate legem. tenentes. quoz quidam erant in platea. s. in lata via prosperitatis & voluptatis. q̄dam in vicis. i. in angustia aduersitatis & tribulationis: vicus enim arctior est. quam platea. & pauperes propter defectum bone operationis. & cecos propter defectum recte affectionis & intentionis. hoc est humiles. qui se tales reputant intrare desiderant introducū hinc. tales enim vult dominus ad penitentiā vocari. & ad sum gaudium introduci. Nam principibus & sacerdotibus ac legisperitis iudeorum propter ingratitudinem & superbiam dimissis a deo & relictis. humiles simplices & publicani illius populi sūt vocati vt patet in apostolis & plurimis alijs ex decursu euangelij. Unde Greg. Quia ergo venire superbi renuunt pauperes eliguntur. q̄ infirma mundi elegit deus vt confundat fortia. peccatores superbi reprimunt. & peccatores humiles eliguntur: hos itaq̄ elegit de quos

despicit mundus. qz plerunqz ipsa despectio hominem reuocat ad semetipsum. Pauperes ergo & debiles ceci & claudi vocantur & veniant quia infirmi quiqz atqz in hoc mundo despecti. plerunqz tanto celerius vocē dei audiant quanto in hoc mundo non habent vbi delectentur. Unde & Augu. Et qui veremissi mendici. debiles. claudi. ceci. Illi autem non venerunt dicentes. sani: quasi bene ambulantes & acute cernentes multum de se presumentes. & ideo tanto desperatiores: quanto superbiores. Veniant mendici: quia ille inutilitat qui propter nos factus est pauper cuz diues esset. vt illius paupertate mendici ditarēt. Veniant debiles: quia non est opus sanis medicus: sed male habentibus. Veniant claudi qui eiciunt compone gressus meos in semitis tuis. Veniant ceci qui dicant illumina oculos meos ne vnquam obdormiam in morte. Nec Augustinus. Et ait seruus. Domine factum est vt imperasti: sed etiam eo modo vt imperasti. & sic notatur perfecta obedientia. & in opere & in modo. & adhuc locus est. Quasi diceret. Multos introduxim⁹ de indeis. sed adhuc est locus vbi recipiātur gentiles. Hoc etiam ideo dicitur quia ecclesia plures recipere semper est parata. Et ait dominus seruo. Exi cito in vias & sepes. idest extra iudeam discurrendo ad gentilem populum per vias enim & sepes intelligitur vocatio gentilium qui tanquam agrestes & vijs & sepib⁹ erāt dispersi & direptioni hostiū expositi. Vijs. i. mundane prosperitatis: & sepibus aduersitatis. & compelle intrare. instantia & importunitate predicationis. vocantur enim a malo retrahuntur feruentibus exhortationibus cōpelluntur qui trahuntur duris cōminationibus. Unde iudeos monet vocari & gentiles compelli. quia iudeis tanquam legem & prophetas habentibus leuior vocatio debebat sufficere. que non sufficiebat gentilibus vt impleatur domus mea. scilicet celum & celestis patria vbi sit eternum conuiuium debito numero predestinatorum numerus g pelluntur intrare heretici quiper ecclesias pudi aduersitatibus fracti ad dei amorem redeunt. Felix necessitas que ad meliora compellit. Multi enim qui in prosperitate & securitate mundo viuunt. instante aduersitate & periculo ad deum fugiunt. Unde Crisostomus. Multo magis laboriosius est in securitate cōcupiscentias vincere. quam in periculo diuitias posse contemnere. Ipse enim timore periculi adimunt animum & facile vincitur delectatio corporalis. Quot enim sunt qui in securitate non fuerunt contenti pauperes esse & tñ videntes persecutionē magis cōtenti fuerunt bona sua dimittere quam perire. Illos tales scieno deus frequenter precidit diuitias eorum. vt a sollicitudinibus reuelati securius & melius permaneant deo. Nec Crisostomus: Liquet ergo vt ait Gregorius. qđ alij vocantur & venire contemnunt vt qui donū intellectus accipiunt. sed eundem intellectus operibus non sequuntur. alij vocantur & veniunt. qui acceptam intellectus gratiam operando perficiunt. alij intrare compelluntur vt quos ecclesia temporaliter punit. In fine autem concludendo subiungit. Dico autem vobis quōd dicere infallibile est. & nemo virorum illorum qui vocati sunt. & se excusantes venire noluerunt. gustabit cenam meam immo nec videbit sed sancti gustant & vident et in presenti secundum illud psalmi gustate & videte quoniam suauis est dominus. Implenda enim est dominus dei numero predestinatorum: sed superbi peccatores qui vocati venire noluerunt: seipsos irrecuperabiliter excluserunt. Nec sententia domini: vt ait gregoribus valde timenda est. Nemo ergo vent re contemnat. ne dum vocatus excusat: cum voluerit intrare non valeat. Et certe qui non intrauerit famelicus & inanis a refectione diuine seruitutis & visionis remanebit. Ecce quam periculosum est contemnere inuitatio nem iesu christi. tales enim a refectione eius in presenti per gratiam & in futuro per gloriam merentur excludi. Nec igitur omnia & ad que vocati sumus diligenter consideremus & presentia despicientes ad futura nos preparemus. Unde Crisostomus. Permaneamus igitur custodientes eam quam initio suscepimus dignitatem & futura quotidie regna queramus. omniaqz presentia vmbras esse prorsus ac somnia iudicemus. Neqz enim si rex terrenus alicuius alumenos & pauperes ac mendicum repente sibi adoptaret in filium tu iam ad inguria tui respiceres vilitatez. Ita nunc igitur nihil presentium puteo esse precipuum. Longe quippe maiora sunt: ad que vocatio est capessenda. Nec Cris.

¶ Oratio.

b Omine iesu christe. qui omnes homines volens saluos fieri refectionem celestis beatitudinis omnibus preparasti. & multos ad eam multo modo vocasti: me miserū excludas ab illa gratia generali quam omnibus venisti impartiri. & da mihi calcare omnem superbiam & ambitionem. auariciam. & cupiditatem. cōcupiscentiam carnis & voluptatem. ne hec

cupiscentiam carnis & voluptates: ne hec vel & alia impedientia mihi eternum intercludant conuiuium: sed qui sum pauper in gratia & virtute: & debilis in bona operatione: ac ceco in vera cognitione: & claudus in recta affectione misericorditer introducat in idipsum. Amen.

¶ De scenophegia: Capitulum.lxxxij.

P Ost hec ambulabat & manebat adhuc iesus in galilea docendo in synagogis eorum nō enim volebat in iudeam ambulare: quia iudei querebant eum interficere. Licet enim posset inter eos sine nocumento esse. voluit tamē aliquando ante tempus passionis se ab eis subtrahere. Primo ratione sui: quia nondū venerat tempus quo volebat occidi. Secūdo ratione nostri: vt nostram cōsolaret infirmitatem dando nobis exemplum quod possimus aliquando declinare persecutionem. Tertio ratione iudeorum ne maneno in medio eorū magis eos incitaret in odiū: erat autem in proximo dies festus iudeorum scenophegia: idest festi uitas tabernaculorum: quando habitabant filij israhel in tabernaculis septē diebus sub vmbra ramorum: in similitudinēm & memoriam tabernaculorum in quibus habitauerunt patres eorum cum educti ex egypto peregrinarentur in heremo: velut reminiscētes beneficia domini qui erant dominum occisuri. Et est scenophegia dictio greca composita a scenos quod vmbra & phagi quod est comedere: quia in vmbraculis comedebant durante illa festiuitate: & celebratur collectis fructibus anni in septembri mense septimo: quia illo tempore quo vue erant colligende: exiuerunt de heremi tabernaculis: & venerūt in terram promissionis vnde exploratores: portauerunt in vecte vuas & tunc iudei habitabant in vmbraculis: quia patres eorum per quadraginta annos habitabant in tabernaculis. Imminente igitur scenophegia fratres ideis consanguinei domini non apostoli sed alij propinqui eius cognatione ex parte virginis Marie: quia viderāt ipsum non esse paratum ad ascendendum. inuitabant eum vt ad diem festum in hierusalem que caput regni est ascenderet: ibiqz gloriam miraculorū ostenderet & se manifestaret. Christus enim habebat quosdam cognatos secundum carnem qui more iudeorum fratres dicebantur. Et dixerunt ad eum. Transi hinc vade in iudeam hoc est in hierusalem iudee metropolim: vt & discipuli tui. i. turbe te sequentes seu alie vndecunqz illuc conuenientes videant operatua & miracula. ac si secundum Bedam dicāt. Tu signa facis & pauca vident. Transi ergo ad regiam vrbem vbi sunt principes vt visis signis laudem cō sequaris ab eis carnales amici gloriam eius querentes. vt illius participes fierent. & p miracula eius magnificarentur carnale consilium dabant quo saluator noster mundi gloriam acquireret & suum nomen longius dilataret. ideoqz non in occulto & abscondito sed palam & in conuentu multorum miraculavo minum iesum facere ammonebant. Est nāqz proprium magne gloria cupidorum: vt quicquid gloriosum suum vel suorum exiterit ostentatur in publico. Neqz. n. fratres idest consanguinei huius humanam & mundanam gloriam requirentes fideliter credebant in eum estimantes eum vanegloriosum & glorie hominum amatorem & cupidum. Facis inquiunt miracula sed in abscondito. annotesce & appare hominibus: vt laudari possis ab omnibus. Putabant enim qz laus & fauor mundi esset fructus virtutum & miraculorum suorum. Et quia suggerebant ei malum. scilicet gloriam mundanam querere ideo recusauit & eis non adquieuit: vt daret nobis exemplū non querendi gloriam huiusmodi: dicens. Tempus meum. i. glorie mee manifestande nondum aduenit quia post resurrectionem manifestanda erit tempus autem vestrum. i. mundane glorie: quo & mundi laude hominumqz fauore & vanagloria decipiamini semper est paratum. i. mundi gloria quam affectatis & queritis semper est parata vobis. Ea enim que omnibus horis mundus exhibet queritis. i. honores. diuicias. & delicias. & ideo sicut vos tempori parati estis. ita tempus paratum est vobis. Abundant ergo habent tempus glorie quia eadem amant que mundus & mundo consentiunt & ideo qz querunt semper inueniunt sancti vero qui querunt gloriam spiritualem. non habent hic tempus paratum: quia vituperant que mundus amat: mundum contemnunt. Et ideo dicit. Non potest mundus. i. mundani odisse vos: quia cū mundo conuenitis: & de amatoribus estis & similium in voluntate: & voto & opere non est odium sed amor & amicitia. Unde Crisos. Qualiter eos mundus odit qui eadem cum mundo volunt & pro eo studēt. Me autem & meos odit propter dissimilitudinem que & in voluntate voto & opere: quia opera eius mala non approbamus. sed magis redarguim⁹.

Sicut autez due glorie: ita diuersa sunt festa mundani enim habent festa temporalia. s. gaudere. epulari ⁊ huiusmodi delicias exteriores. sancti vero habent festa spiritualia que consistunt in delectationibus spiritus. ⁊ ideo bene subdit. Vos qui gloriam mundi: ⁊ festa gaudioz mundanoz queritis ascendite ad diez festū hunc in quo videri ⁊ videre in vanitate ⁊ concupiscentia vultis. i. ad festum leticie tēporalis. Ubi laus humana ⁊ voluptas queritur vbi carnalia gaudia extenduntur: ego qui talibus non delector. non ascendam. s. vobiscū ad diem festū istum. ⁊ hoc modo sicut vos vultis. s. querere gloriam q̄ tempus meum id glorie mee secundū humanitatem: ad quam perueniendū est impleta prius humilitate. nondū est impletū. nonenim nisi impleta humilitate passionis: sequitur tempus glorie ⁊ immortalitatis. Uel vos ascendite ad diē festū hunc idest ad principiū solemnitatis huius: q̄ videl magis vacabant epulis ⁊ leticie in principio festi q̄ in fine. ego aūt non ascendam ad diem festū illū. s. primū: q̄ tempus meū nondū est impletū. Tempus enim aptū doctrine veritatis ꝓpter q̄ saluator venerat. non erat sic in principio solēnitatis propter predicta sicut circa finem q̄ tunc paratiores sunt omnes ad doctrinam. Dicendo aūt vos ascendite. nō consulit nec precipit nec eos ad talia inuitat sed predicit ⁊ p̄mittit ⁊ ostendit quid ipsi querebant qui mūdana adhuc tantū sapiebant. Isti semper volebant esse in festo ⁊ non in vigilia qui semper volebant habere mūdi laudem ⁊ voluptatem. ⁊ nullam ferre mundi molestiam. Similes sunt multi in presenti vita qui semper volunt habere festa: ⁊ ideo in futuro facient vigiliam. volunt enim modo esse in commessatione ⁊ ebrietate ac risu ⁊ vanitate. ⁊ ideo semper erūt in fame ⁊ siti: ⁊ fletu: ⁊ tribulatione. Istud autez festum diabolicū triplici de causa non est faciendum. Primo q̄ hec vita est vigilia. ideo debemus ieiunare ⁊ peccata nostra plangere nire. Unde Matthei. Beati qui lugēt: ecce vigilia quoniam ipsi consolabuntur. ecce festū. Sed vani homines volūt hic festum facere ideo veniēt ad vigiliam. Unde luce. Ue vobis qui saturati estis: ecce festū quia ebrietatem ⁊ stultum festū. sed debet expectare quousq̄ ad patriam suam redeat: patria autem nostris est regio celestis que nos expectat. ⁊ quia peccatores de hoc exilio patriam faciūt. ideo patria celesti exules ⁊ banniti semper erunt. Tertio quia ista vita est locus laboris. ⁊ ideo serui dei sunt in labore continuo. ⁊ de labore veniunt ad quietem vani autem homines volunt esse in ocio. ⁊ ideo de ocio veniunt ad laborem. Hic ergo ostenditur discretio seu distinctio bonorum a malis. tempus enim glorie malorum semper est in presenti. vbi dies mali sunt ⁊ mali florent. tempus vero glorie bonorum erit in futuro. quando cum christo regnabunt: ad quam gloriam per passiones ⁊ tribulationes perueniunt. Dicant ergo deuicti alijs ad conuiuia: ⁊ lasciuias eos inuitantibus. Uos ascendite ad diem festum hunc: nos qui talia non appetimus. non ascendimus. Non enim debet seruus christi in talibus delectari: q̄ delicatus miles est qui vult simul gaudere cuz seculo ⁊ regnare cum christo. cum dictum sit ve his qui in bonis ducunt dies suos. quia in puncto hore descendent ad infernū nouissima receperunt enim bona in vita sua. Unde Augu. Scimus recti corde tempus glorie nostre nondum venit. Dicatur amatoribus huius seculi: quales erant fratres domini. Tempus vestrum semper est paratum tempus nostrum nondum venit. Audeamus enim ⁊ hoc dicere ⁊ nos. Et quoniam corpus domini nostri iesu Christi sumus: quoniam membra eius sumus. quando caput nostrum gratanter agnoscimus. dicam⁹ prorsus quoniam propter nos ⁊ ipse dignatus est dicere. quando nobis insultant amatores huius seculi dicamus eis. Tempus vestrum semper est paratum tempus nostrum nondum venit. Nec Augu. Tempus etiam diuitum semper est paratum q̄ est in bursa eorum. Si enim est frigus bene se induūt. vel aliter calefaciūt si est calor habēt domos frigidas. vel subuentiones alias. ⁊ similiter in alijs defectibus corporum promptum' habent remedium. ⁊ ideo tempus eorum semper est paratum. Pauperes vero totum habent contrarium. sed aliter erit in alio seculo. Nec cum dixisset iesus mansit in galilea ex ratione supradicta. Postq̄ autem ascenderunt fratres eius duobus diebus transactis latenter ascendit sine eis. Sicut enim noluit esse in principio festiuitatis. ne fratribus suis malum persuadentibus videretur fauere: sic noluit se omnino subtrahere. nec doctrinam salutis obmittere quam venerat docere. Ascendit ergo ad diem festuz sed nō ad illum ad quem fratres eius ascenderūt. nec vt illi. Cmanifeste ⁊ cum magna comitiua nec vt videretur ab hominibus. ne occasionem maioris inuidie daret iudeis. quia non cupiebat gloriari temporaliter. Sed ali

quid docere salubriter. homines corrigere de festo eterno admonere. amorem ab hoc seculo auertere. sed ascendit quasi in occulto. in hoc condescendens fidelibus. q̄ timore mortis occultandi erant ⁊ ne se hoibus ostendēs fauorem humanum quereret q̄ dies festus domini non exterius sed interius non facie sed in mente agitur. de quo in psalmo dicit q̄m cogitatio hominis confitebitur tibi ⁊ reliquie cogitationis diem festum agent tibi. Sic ergo age diem festum si ad tuā festinitatem vis venire iesum. Qui enim agūt in manifesto. ⁊ vt ab hominibus videantur. receperūt mercedem suam. Ubi Beda. Bistice aūt designat q̄ singulis q̄busq̄ carnalibus humanā gloriā querentibus dñs manet in galilea: q̄ interpretatur transmigratio facta. idest i mēbris suis: q̄ trāsmigrāt de vitijs ad virtutes: ⁊ in eis proficiūt. Postmodum vero dñs ascendit q̄ mēbra xpi non huius vite sed eterne gloriā q̄rūt. occulte aūt dñs ascēdit: q̄ eis gloria eius ab intus idest de corde puro: ⁊ ꝑscientia bona ⁊ fide non ficta. Nec Beda. Nūta q̄ dñs. docturus' miracula. imo in oibus magnis operibus potentie ⁊ virtutis sue gloriā fugit. nolens socios habere vel nūcios preambulos vt patet hic ⁊ in plurib⁹ alijs. Quasi diceret. quanto maior es humilia te in omnibus. In operibus vero humilitatis turbam comitē habuit: veniens ad passionem ⁊ discipulos p̄misit: vt sibi asinam ⁊ pullum adducerent. Et comesturus agnū pascalem. p̄misit q̄ ꝑpararent locū: sed hoc fecit in tanti sacramenti misteriū q̄s non dz sumi nisi cū magna p̄paratione virtutū ⁊ bonoz operū. Judei ergo cōiter querebant eū in die festo antequā ascenderet: q̄ non viderāt eum adesse cum fratribus ⁊ dicebant. Ubi est ille s. talis ⁊ tantus predicator. ⁊ miraculoz operator. Non nominant eum nomine ꝓprio. tam querentes eum animo bono quam malo. Quidam enim querebāt eū desiderio addiscendi vt eius doctrinam deuote audirēt. alij desiderio malignandi vt cum interficerent. alij vana curiositate vt viderent. Illi ergo qui querebant eum ex odio dedignabantur eum nomine ꝓprio nominare: q̄ nomē fatū fuit eis graue: sed illi q̄ querebant eū ex deuotione non audebāt eū nominare vel ita reputabant eū famosum ⁊ autenticū. q̄s nō apponebat nomen ꝓprium exprimere: vani aūt non curabant de suo nomine. Et erat murmur de eo in turba: ⁊ dissensio propter cōtrarietatem opinionem de eo. quidam. n. scilicet qui pia intentione querebant eū dicebāt. q̄ bonus est approbantes eius doctrinā ⁊ miracula. alij aūt ex qui mala intentione querebant eū dicebant non. sed seducit turbas victa eis⁹ ꝓsequētes ⁊ opa. Ubi Crisо. Illā q̄dē estimo opinionem multitudinis esse hāc vero principū sacerdotū. videos vtiq̄ principatum corruptū. eos aūt qui principatui subijciuntur. sanos iudicio nemo tū. s. illorum qui dicebant: q̄ bonus est. palam loquebatur de eo propter metū iudeoz. scilicet principaliū ne extra synagogā ⁊ congregationem fieret alioz. Ex quo patet q̄s principes populi illius dicebant enim seductorem. ⁊ maior pars dicebat contrarium. Seducit turbas clarius sonabant sed bonus est ꝑius susurrabant. Ecce quantum deprimitur veritas ⁊ extollitur falsitas. Quidam erant ibi formidulosi ⁊ timidi qui in christum credebant sed veritatem dicere non audebant ⁊ ideo in veritate peccabant. Tribus enim modis secundū Crisо. in veritate quis peccare potest aut veritatem pretimore tacendo aut ipsam veritatem in mendacium cōmutando aut ipsiz veritatem non defendēdo. De primo dicitur. Alij dicebant q̄ bonus est. nemo tū palam loquebatur de illo propter metum iudeoz. Ut dicit Aug. Uter q̄ est reus apud deum. ⁊ qui veritatem tacet. ⁊ qui mendacium dicit ille q̄ prodesse non vult. iste q̄ nocere desiderat. De secundo subditur alij autem non sed seducit turbas de talibus dicit apostol⁹. cōmutauerūt dei veritatem in mendacium. De tertijo dicitur multus murmur erat de eo in turba. Murmurabant quidem de eo q̄ pharisei xp̄m sequebantur: sed tamen eum non defendebant nec aperte resistere audebant. cum tamen dicat sapiens vsq̄ ad mortem certa pro iusticia. De omnib⁹ seruis christi hoc idem dicitur. Sed mirum si de eis iniqui homines aliquando male loquūtur: cū de ipso dei filio talia loquerentur. Unde Augu. De omnibus seruis eius intelligendum hoc dicitur modo: Quicunq̄ apparuerit in aliqua gratia spirituali. alij dicunt bonus est. alij non sed seducit turbas. Q̄s dictum est ergo de domino. valet ad consolationem nostram. de quocunq̄ hoc dictum fuerit christiano. Nec Augus. Sed si bene consideras hec malorum derogatio: commendatio est. Unde Grego. Stultum valde est: si in illis placere querimus quos non placere deo scimus. Perversorum autem derogatio vite nostre approbatio: quia tam ostenditur aliquid iusticie nos habere. si illis displicere incipimus: qui non placent deo. In omni igitur q̄ de nobis dicitur. semper tacite recurrere ad mentem debemus interiorem te-

stem ⁊ iudicem querere. Quid enim prodest si omnes laudent: cū conscientia accuset. Ad quid poterit obesse: si omnes derogent ⁊ sola cōscientia defendat. Unde ⁊ Boetius. Ita q̄ nihil est q̄ admirer: si in hoc vite salo ci cūstantibus agitemur procellis: quibus hoc maxime propositum est pessimis displicere. Unde etiam Seneca. Tam turpe est laudari a turpibus: quam laudari ob turpia: vel esse turpem. Et iterum. Nemo mihi plus videtur estimare virtutem: nemo illo magis deuotus quam qui boni viri famam perdidit: ne conscientiam perderet. Honesta turpitudo est p bona causa. Nec Seneca. Jam autem die festo mediante. idest in medio solemnitatis. Et licet die quarta. quando etiam deus ab initio mundi choruscare secit lumen in celis ascendit ihesus in templum publice: q̄ ibi erat locus communis aptus doctrine ⁊ docebat: q̄ in principio festi hys que festi erat magis intendebant. ⁊ ideo postea xp̄m attentius audiebant. Euangelista quandoq̄ more indeorum dies septem quibus celebritas durabat. diem festū propter vnam festiuitatem appellauerunt. Octauus autem dies de integritate scenophegie non erat: ⁊ tamen totus celebris manebat. Fiebat enim in eo collecta ad opus pauperum: ⁊ in necessitatibus fabrice ⁊ vtensilium eius. Et quidam de turba dicebant eū vere propheta ⁊ xp̄m. Alij dicebant eū habere demoniū. quod patet manifeste falsum q̄ demonia expellebantur per ipsum. Dominus autem non turbatus sed tranquillus nō reddidit maledictum pro maledicto: sed tranquille ad omnia respondit. In quo secūdum Bedam. nobis pacientie reliquit exemplum: vt quotiens nobis ab aliquo falsa obiciūtur conuicia: pacienter tolleremus: ⁊ vera q̄ posumus non obiciamus: sed salutaria monita predicemus. Et querebant apprehendere eū ad occidendum: sed repressi sunt diuina virtute: ⁊ nemo misit manus in illum. q̄ nihil ei facere poterant: nisi quantum. ⁊ quando ipse permittebat quia nondum venerat eius hora. i. ab eo ordinata de captione sua. Volutum enim premissa longa serie preconum oportuno tempore nasci ⁊ similiter predicato euāgelio oportuno tempore mori. Quidam autem de turba humiles ⁊ pauperes predicatio ne ⁊ miraculis eius moti credebant in eum verba ⁊ facta eius glorificantes. Non dicit de principibus quia quanto maiores erant tanto magis insaniebant. Audientes autem pharisei turbam de illo bona secreto murmurantem: ⁊ cum glorificantem: q̄ turbe non audebant confiteri in palam. ⁊ propter contrarias de eo opiniones dissentionē in turba factam inuidia cōmoti miserūt ministros. i. satellites prefidio. quoo ad hoc cōduxerant vt cum apprehenderent. Nō sunt ausi ille personaliter ad capiendum xp̄m timore turbarum: sed miserunt ministros tanq̄ periculis expeditos q̄ taleo persone pleni precio. non timent se periculis exponere: Ipsi quidem maiores stantes in littore. non timent alios submergere. Iniani audito murmure. q̄ xp̄s a turba glorificaretur: ⁊ tanta bona de ipso. dicerent doluerunt valde querebant cum occidere. Dixit ergo eis ihesus. erudiens ad salutem etiam pertinaciam peruicaciam. Adhuc modicum tp̄s vobiscū ius: Quid festinatis me interficere parum tp̄s. i. septem mensium. expectate. Q̄s modo facere vultis facturi estis: non modo. q̄ iam nolo. Quasi diceret. Non modo impiebitis q̄ vultis: q̄ adhuc modico tpe volo manere in populo ad docendus ⁊ miracula faciendū: In vanū laboratis: ⁊ vos: ⁊ princi pes vestri q̄ non in vestra: sed in mea potestate est: vt me apprehendatis. Expectate dū tempus adueniat. cito vos relinquam ⁊ perfecto opere redemptionis propter quod vobiscum sum vado quasi spontaneus. i. per passionem ⁊ mortem: ad eum qui misit me. scilicet ad patrem. Implere debeo meam dispensationem predicando. i. ⁊ miracula faciendo ⁊ sic peruenire ad meam passionez cōpleto dispensatiōis officio quetis me ⁊ nō inuenietis. Nocsm Augustinū fuit post xp̄i ascensionem quando multi iudei compuncti ad predicationem apostolorum crediderunt. Illud autem quotidie accidit. q̄ xp̄m multi querunt ⁊ non inueniunt q̄ querunt eum non ibi vbi est sed vbi non est. xp̄s non est in delicijs nec in diuitijs nec in honorib⁹ ⁊ ideo non ibi inuenitur. vnde in Job. non inuenitur in terra suauiter viuentium. ⁊ ius ad delicioso. abissus dicit non est in me: ⁊ tum ad auaros. quorum cupiditas non habet fundum ⁊ mare loquitur non est mecū. quantus ad superbos qui semper sunt tumidi ⁊ inflati. Inuenitur autem in humilitate. paupertate: ⁊ asperitate: q̄ ibi est. Sita enim tria xp̄s in hunc mundum veniens secū portauit ⁊ cum istis nasci voluit. Unde in Luca. inuenietis infantem: ecce quanta humilitas pannis inuolutum. ecce quanta paupertas ⁊ positum in presepio ecce quanta asperitas. In nouissimo autem die festiuitatis. i. die septimo q̄ sicut p̄m⁹ erat celeberrimus ⁊ in quo maior erat populi concursus. vel in nouissimo idest octauo q̄ peractis septē dieb⁹ festiuitatis tabernaculorū in octauo die erat festū cetus vel collecte: ⁊ dicebat. Illa dies sanctissima in lege quia figurabat congregationē sanctorū in superna felicitate stabat ihesus firme qui se nūq̄ deflectebat a rectitudine. ⁊ constanter clamabat predicando verbum dei publice. Vocat vīo ihesus non vtrūq̄ loquendo: sed clamando vocis intentione vt omnes possent eū audire. In quo ostendit sui seruoris desiderium ⁊ affectus magnitudinē: ad nostrā informationē. ⁊ salutē secundū Crisostō. Primo de laudibus ⁊ sacrificijs dediti erant intermedijs diebus epulando coram domino voluptati vacabant. in vltimo die feruentius audiebant: vt doctrine aliquid secū recedentes portarēt. ⁊ ideo illo die dominus magis doctrine instabat: ⁊ quasi viatica salutis in doctrina dabat: que percipientes secū meditarentur vsq̄ ad aliud festū quo iterū doctrina perciperent. Septē autez illi dies significant septez festa cordis que domino agimus in quoꝝ primo sacrificiū laudis offerimus: quinq̄ autez sequentibus refectiones coram domino recipimus. primo quidem in pane lachrymaꝝ pro peccatis: secundo in confortatione conscientie ⁊ refectione virtutis: tertio in pane serenate conscientie a peccatorum reliquijs: quarto in refectione desiderij: quinto in consolatione spiritussancti: sexto in refectione sacramenti. septimo die surgit ihesus reficiens in pane verbi. Quid aūt docebat subditur. Si quis sitit: scilicet intus idest desiderat aquā gratie: doctrinā vite ⁊ gratiaz spiritussancti: neminez cōpello: sed si quis multū desiderat ⁊ feruens desiderium habet: hūc ego voco. Generaliter loquitur: si quis nullū excipiendo cuiuscūq̄ status ⁊ conditionis: quilibet secūdū suā sitim potū inueniet apud deū. Si quis inquā sitit veniat ad me fontē aque viue: veniat aūt non corporis sed fidei forma te passibus: non pedibus sed affectibus: non migrando: sed me amando: ⁊ ab amore mūdi recedendo: ⁊ bibat: habundanter aquam sapientie salutaris ⁊ spiritū sanctū: non solum ad sufficientiā sed etiaz ad redundantiam: ⁊ tūc flumina aque viue purgantis mentis ac vinificantis: ⁊ semper agentis scilicet doctrina sacra ⁊ dona gratiaꝝ: ac beniuolētia que vult consulere proximis fluent habundanter de ventre eius interioris hominis. i. conscientia cordis ad alios per redundantiā q̄ fides ⁊ bonitas vnius fidelis debet ad alios derivari: non enim fluunt aque vine de eius vētre qui quod bibit putat sibi soli sufficere. Si aūt proximo consulere festinat ideo non siccatur q̄ manat. Propter quod admonendo dicit

Petrus. vnusquisq̄ sicut accepit gratiam in alterutrum illam administrantes. dominus vocat illos sanctos qui sunt vacui ab amore mundi. ad aquas gre. i. ad amorem dei. Unde Aug. Si habitat amor mūdi in te non est quo intret amor dei in te. Uas es sed plenum es. Funde q̄ habes vt recipias q̄ non habes. Funde amorem seculi vt amore dei impleariis. Nec Aug. Uocatur autē secundum Crisō. ip̄s sanctus flumen q̄ sicut flumē nō reuertitur nec stat: sed semp currit. sic ⁊ illi q̄ habent ip̄m spiritū sanctū. non reuertūtur ad peccata nec stant per otium sed semper currunt ad sortia. Dicit quoq̄ spiritussanctus aqua viua q̄ si aliquis hys gratie ꝓtinuationē ⁊ perseuerantiam sine qua nihil valerent omnia precedentia. Unde Ber. Tolle perseuerantiā nec obsequiū mercedem hys. nec beneficium gratiam: nec laudem fortitudo. Ministri ergo sermonibus eius delectati ⁊ doctrine sue verbis capti. redierunt se excusantes ⁊ dicentes: q̄ nunq̄ sic locutus est homo sicut hic homo loquitur. Quasi dicerent. Ita bene loquitur q̄ non videtur homo purus sed plus propter qō temerarius esset ponere super eū manus. Utinam ⁊ vos presentes fuissetis. Utinam ⁊ vos eius verba audissetis. Nunq̄ forasse vlterius aduersus eum aliquid agerētis. Pharisei ergo inuidia moti reputabāt eos seductos sicut ⁊ turbam que de facili potest seduci per ignorantiam in quos ⁊ maledictos dicūt ꝓm illud Deutro. maledictus q̄ nō pmanet in lege. i. me vt dicit Aug. fit ista maledictio. ita est ⁊ nūc est in ecclesia q̄ simplices ⁊ laici sunt aliqñ deuotiores q̄ alij. Fm illud ysaie. cognouit bos possessorem suū. ⁊ asinus presepe domini sui israel aūt me non cognouit. Et q̄ xp̄i doctrina ministroꝝ preconia populoꝝ fides. pharisēos a sua malitia non traxerant. surgit ad hoc Nycodem⁹ qui ad ihesum nocte venerat. qui ⁊ vnus ex ipsis erat. ⁊ legis auctoritate nititur eos a persecutiōe ⁊ captione xp̄i compescere ac xp̄m in quem occulte credebat excusare ex lege. dicens nūquid lex nostra homines iudicat: nisi prius audierit ab ipso ⁊ cognouerit quid faciat. Nemo. n. Fm legem ꝓdemnat: nisi ex se ꝓfessus: vel ab alijs quictus ⁊ presens nō absens: q̄ in damnatione hominis non leuiter est procedendū. Nam et Fm leges ciuiles diligens inquisitio debet precedere sententiam. Sed illi volebant peruerse ante esse damnatores q̄ cognitores. Credebat Nycodem⁹ si tūm do dūm ihesum vellent pacienter audire q̄ verbum xp̄i esset tante efficacie. q̄ forte similes fierent illis qui ad tenendum eū

missi fuerant. & ad verba eius uersi sunt in eo facto ad q missi erant & crederent sicut ii ú crediderũt. Erudeo volebat p hoc eos ido cere ad audiendũ xpm. vt querterent p verba eius sicut & ipse fuit conuersus. Pharisei vero inuidia & tracũdia agitati non recipientes de veritate persuationez: sed magis Nicodemo contradicentes tandez reversi sunt cõ fusi in domum suam & in propriam. nullo p fecto negotio. vacui fide & fraudati a malo desiderio suo. vel in domum suam. i. in propriam cordis malitiam. San infidelitatem & impietatem suã valde volentes q facere nõ potuerunt voluntatis sue propositum: q cõsilium eorum per diuisionem fuit dissipatũ. Jesus aũt qui misericordie visceribus habũ dabat prerit in montem oliueti. in cuius late re bethania erat & domus Marthe. i qua hospitare solebat. nam dño hanc sibi consuetudinem fecerat: vt per diez qñ hierosolimis erat in diebus festis: in tẽplo p̃dicaret. signa & miracula ostenderet. & in sero reuertebatur in bethaniam. vt ibi hospitando quiesce ret.

Oratio.

Omnine iesu xp̃e. Da mihi cordẽ & desiderio ascendere ad diẽ festuz so lẽnitatis eterne & me semper ad illã p̃parare. vt cũ tps visitationis tue aduenerit ad ꝓemplandũ te facie ad faciem merear il lac feliciter gaudere. O fons aque viue sitio & desidero ego miser gratiã tuaz. venio & su spiro ad te toto affectu regressum da ergo mihi bibere & tam habũdanter de ea percipere. vt dona gratiaꝝ & mihi sufficiant. & p benuolentiã a me primos fluant eiusq; ꝓficiãt: vt tu videãs in me opus misericordie. mouca ris amplioꝛẽ gratiã mihi infundere. Amen.

¶ De muliere in adulterio deprehensa.

Capitulum. lxxxiij.

Equenti autem die itc

rum diluculo venit iesus in templũ in quo ostenditur in eo zelus animarum. & omnis populus venit ad eum. in quo patet deuotio audientium. & sedens docebat eos de salute animarum. Scribe vero qui habebant noticiam scripturarũ & pharisei. qui vt debantur p̃ alijs religiosi. inuidentes & insidiantes ei. q; sciebant eum mansuetuz: & misericordie predicatorem. & ob hoc habere populi gratiam & fauorem adduxerunt ei mulierem in adulterio deprehensam. & ob hoc fm legem lapidandam. & statuerunt eam in medio vt omnium ore condemnaretur ad mortem. temptando expectantes christi sentẽtiam. & querentes qui d de ipsa faciendus esset. vt si eam lapidari iudicaret quasi crudelem & contrarium misericordie cum arguerent. & non habentem misericordiam qui populo predicabat. propter quam etiam populus eum diligebat si autem dimitti deceret quasi contrarium iustitie & preuaricatorem legis que adulteram lapidari precipit. cum ipsa adultera reum mortis iudicarent. Putabant deum vel immisericordem esse in iudicando vel inutilem. De iustitia facienda non curabant sed christum in sermone capere volebant. Ipse autem vtrancq; calumniam prudenter euitauit: quia & iustitiam in iudicio seruauit & a misericordia nõ declinauit. Protulit enim iustum iudicium salua misericordia. & sic suuz sermonem temperauit vt & legi non contradiceret. & pietatem non admitteret. Non tamen statim iudicauit: sed ꝓus inclinãs se humiliter a rigiditate iustitie digito scribebat in terra tanq; fm Aug. illos tales in terram scribendo significaret: non in celo. Sedem Alcbuinum per terram cor humanum ostenditur: quod bonarum vel malarum actionum solet reddere fructus: per digitum autem qui articulorum compositione flexibilis est. sublimitas discretionis exprimitur. nos ergo instruit vt auditis malis proximi non statim ea temere iudicemus sed prius ad conscientiam cordis humiliter reuersi digito discretionis ea sollicite discuramus. nos etiam ipsos si sine peccato sumus intus discutiamus: Judex igitur qui audit accusantes non debet statim dare sniam sed discutere. & ea que audit deum in corde scribere. i. discrete. ingrere. & q̃ agenda sunt videre. Digito q dẽ dño i terra scribebat. ac si eis diceret. Vos legis mihi testimonia asserit. & legis verba narratis q legẽ ipsam nõ intelligitis. Nic est digitus ille q quõdã ipsam legẽ scripsit lapide. Precepit enim lex nullieꝛẽ huiusmodi lapidare: sz nõ sicut vos intelligitis. neq; a talibus qualeꝭ vos estis ꝓuaricatoꝛes legis legẽ splere cupiebãt. Unde cũ in temeritate pleue rarent. interrogantes eũ erexit se ad eoꝝ importunitatem reprimendam & proposuit eis sniam iustitie dicens. Qui sine peccato ẽ vestrum: primus in illam lapidem mittat. sine peccato. i sine crimine. Potest. n. aliquis sine crimine esse: sed vix sine peccato. quasi diceret. Ascendat vnusq; tribunal mentis sue. & inueniet se peccatorem esse. Aut ergo illaꝝ dimittite. aut simul cum illa penam legis accipite. Puniatur peccatrix: sed nõ a peccatoribus ipleat lex quã allegatis: sed nõ a legis preuaricatoribus. Primus iusti sitio postea re ambpuniatio. Ecce plena iustitia vt iuste non

lapidat non reus. Ubi Aug. Non dixit nõ lapidetur ne ꝓtra leges dicere videret. absit aũt vt diceret lapidetur. venit enim non ꝓdere qd̃ fuenerat. sed querere q perierat. Dec Aug. Si quis ergo in mortali est neminem iudicare debet: q; qui aliũ iudicat de illo vel consimili quo ipse teneꝛ obnoxius ipsuz in hoc damnat vel damnandum ostendit. Ergo antequam aliquem iudicemus. q̃scientiã nostraz videamus. & iusta examinatione diiudicemus. Rigoꝛ enim diuine iustitie exigit: vt nemo alium de crimine arguat. accuset. testimoniuz ferat. iudicet. si de pari vel de maioꝛi redarguendus est. Sed nos hunc rigoꝛem nimio tẽperamus. & magis q̃ iustuz est relaxamus. Audi de hoc & Senecaz. Te primum exhibe bonũ. & sic quere alteꝝ similez tui. Uide si adhuc malus es: & similib⁹ ꝓce. Dec Seneca. Quid aũt dño in terra scripsit ad litterã incertũ est. Aug. tñ dicit q̃ scripsit illud q voce expressit & eis respondit. s. q̃ q sine peccato est vestrũ. &c. Et sic ipse fm modum iudicialẽ suã sniam primo scripsit. scdo protulit Piero. aũt in quadã epistola videt velle eum scripsisse. terra terra absorbe viros istos abdicatos. Uel fm Amb. terra terram accusas. Uel fm quosdã primo se inclinans scripsit verba h̃. terra terra terra: mea est ergo tua. meũ est iudicium meũ est iudicare illuz vel illaz. secũdo vero se inclinans scripsit terra terram accusat meum aũt est iudicium. Uel fm glosam scribebat peccata eorum: vt eos ostenderet ineptos a tã huius finis executionem que illi legentes pre verecũdia exierunt. Et erat illa scriptura tante virtutis. q̃ quilibet eoꝝ cognoscebat in ea peccata sua. Non scribebat per singula. sed potuit facere virtute diuina. q̃ in aliqua figura ab eo protracta. quilibet eoꝝ videret sua propria peccata & non alia. Et iteruz se inclinans scribebat eadez denuo in terra. Quasi diceret. Si ista est peccatrix & vos similiter estis peccatoꝛes. Eadẽ denuo inclinatus scripsit vt ostẽderet maioꝛem sententie sue firmitatẽ & eos a tanta visione indignos esse. Unde cum eos sola iustitie percutisset: non est dignatus eos attendere: se obtutum ab eis auertit. In quo docet nos sicut prius ante conceptionem alterius. ita & post nosipsos humiliter inuestigare. ne idez vel aliquid simile in nobis sit. Inclinauit se & vultuz alio vertit. benignus dominus. est p̃ emulis & aduersarijs suis. quasi dissimulans: vt a stultitia sua declinarent. & vt eoꝝ verecundie consuleꝛe. liberam exeundi facultatem eis daret. Quos citius exituros q̃ plura interrogaturos preuidit.

bat. Si enim eos intuetur in facie magis erubescerent exire. sic ac simile: ac confusis condole: & in faciem noli respicere. Dic instruimur xp̃i actione: qualiter in iudicando proximoꝝ defectibus: fidelis q̃sq; debeat se habere. Nã quod scienduz quod primo debet homo ante oculos cordis peccata & defectus ꝓprios scribere: vt sic seipsum iudicet: & tunc dignioꝛ sit alios iudicare: questio vtrum peccatoꝛ possit iudicare & reprehendere alios. Ad q̃ dicendum q̃ iudicans aut est irretitus soluz communibus peccatis & leuibus: & tunc ad corripiendum non redditur indignus aut eodem peccato vel maioꝛi de quo corripit aliũ & tũc aut peccatum corripientis est manifestuz aut occultum. Si manifestuz tunc non potest corripere ꝓpter proximi scandalum. Si occultum aut penitet & tunc potest cuz humilitate corripere alios: vt & ipsi de suis peccatis penitẽant. aut non penitet: & tunc nullo modo dignus est alios reprehendere: quia talis correctio non procedit ex caritate vel vitij detestatione. quia alias prius detestaretur in se q̃ in alio nec homo debet plus diligere proximum q̃ seipsum. immo in hoc casu in quo ipse alium iudicat seipsum condemnat. Ex hac aũt ꝓpriop defectuũ consideratione innascitur ho mo intuitus: & hoc humilitas docet in inclinatione dñi deorsum vsq; ad terrã. Secũdo debet etiã homo antequã aliũ corripiat cũ summa discretiõe disquirere duo. primo persone dispositionem an scilicet sic sit dispositus: vt ex hoc emendet. aut non: secũdo facti qualitatẽ & circũstantiã. an scilicet factũ q̃ reprehendit in alio: sit secũdũ se malũ & tũc debet corripere aut ad vtrũlibet vt. s. bene fieri possit & male. tũc ẽ in meliorẽ partẽ interpretandũ. Tertio debet disquirere ꝓpriã intentionẽ. an scilicet ex caritate mouebat ad talẽ correptionez. vel ex propria ostẽtatione vel ex passione vel suspitione de talibus iudicijs temerarijs dicitur alibi nolite iudicare vt non iudicemini. Abiit discessit omnes vnus post alium. q; omnes peccatoꝛes se esse sciebãt. quod & ipso abscessu de se confessi sunt incipiẽtes a seniorib⁹ tũ q; grauioꝛibus implicati erant peccatis & criminibus. tũ q; melius cognoscebãt equitatẽ sententie prolate: & euanuerũt eoꝝ astucie. Et remansit iesus solus scilicet ab illis calumniatoꝛibus: q; discipuli & multitudo populi manserũt cũ eo. & mulier stans in medio. Relicti sunt duo. Iesus misericordia & mulier miseria. Et merito remansit misericordia cũ miseria: q; misērie necessaria ẽ misericordia. Posito ergo timoꝛe iustitie. cõsequẽter ipse ipsius tẽperat dulcoꝛe misericordie. Nã cõsurgens de

luminatoribus erigens se iterum ihesus dixit. Mulier vbi sunt qui te accusabant. Quasi oc cultum iudicium iusticie. Ille autẽ qui adversarios repulerat lingua iusticie. leuans in illam oculos mansuetudinis interrogauit eã dicens. Nemo te ꝯdemnauit. Que respõdit. Nemo dñe. Jam. n. recesserant. ⁊ quilibet eorum se similiter inquinatus sciebat. Vñ Aug. Ideo. n. liberauit dominus peccatricem: quia non erat qui iuste mitteret lapidem. Quomodo lapidaret qui se lapidandum cognosceret Dec Au. Et q; mulier territa poterat timere ne ipse qui sine peccato est eam puniret ⁊ timens ei dicere nemo quippe me ꝯdemnauit Tu ait qui sine peccato es. si vis potes. quia tibi soli peccaui ideo subditur. Christi absolutio. Audiuimus ergo supra vocem iusticie. audiamus nunc vocẽ misericordie. Nã dixit ei ihesus. nec ego te condẽnabo. ea quo forte te dãnari timuisti: q; in me peccatũ non inuenisti: nec mir. q; veni peccatores saluare non condemnare. Noli timere: sed secura sis. credẽtãtummodo meis ꝯsilijs. Non abijtio peccatores: sed suscipio penitentes. Quasi diceret. Si iudiserunt te iudẽnatam pp peccata tua. ⁊ ego te absoluo ex misericordia mea. Vade absoluta a culpa ⁊ a pena. ⁊ iã amplius ne li. non velis peccare. hoc est nõ fiat tibi voluntas peccandi. Magnũ ergo peccatũ est voluntas peccandi. Facta secura de preterito: caue de futuro vele q; cõmisisti: obserua q; precepi vt inuenias q; promisi. ergo ⁊ dñs damnauit: sed peccatum nõ hoiem. Saluando. n. naturam dãnauit culpã. Qui ergo amant in dño mansuetudinẽ. timeant ⁊ veritatem. etenim dulcis ⁊ rectus est dñs. Erectus itaq; dedit sẽtentiam iusticie in accusãtes. ⁊ itez erectus sẽtentiam misericordie circa accusatam: q; hoc vtrunq; facere diuine est potẽtie. ⁊ eque vtrũ q; ꝓprium est deo punire. i. ⁊ parcere. ⁊ eque iustum est seruare misericordiã sicut iusticiaz punit iuste ⁊ parcit pie. ⁊ sicut prio ꝓtulit iudicũ iusticie salua misericordia sic scdo ꝓtulit iudicũ misericordie salua iusticia. s. vt misericors p̃ peccata ꝑterita dimittens: ⁊ vt iust⁹ ne amplius peccaret interdicẽs. Nã vniuerse vie dñi misericordia ⁊ veritas. Si ergo liberata est misera iubẽte misericordia. Licet aũt dei⁹ sit iustus sic ⁊ misericors tũ dicitur ei ꝓpriũ esse potius misereri q; iustum esse. q; nihil requiritur ad cõplendũ opus misericordie. nisi voluntas eius tantũ. sed ad ꝯplendũ opus iusticie. requiritur ẽt aliquid ex parte hois. s. exigentia meritoz. Vñ Anshel. Occurrat iã tũc memorie mulier illa in adulterio deprehẽsa. ⁊ ihesus rogatus iniam ferre qd egerit q; dicũ recordare. Interrã oculos iecit. ne forte accusatam respiciens nimio ꝓfunderet. Cum enĩ scribens in terra terrenos eos nõ celestes prodidisset. q; sine peccato inquit. in veltz primo in illã lapidẽ mittat. O mira ⁊ ineffabilis xp̃i bonitas. Quis condemnare iuste potuit audiuerte q; pie. ⁊ q; caute liberauit. Cum. n. oẽs sententia terruisset. ⁊ expulisset de tẽplo. imaginare q; plus oculos in illã leuauerit. q; dulci ⁊ suaui voce iniam absolutionis eius ꝓtulerit. Puto q; suspirauerit. q; lachrymat⁹ fuerit cũ diceret. Nemo te ꝯdemnauit mulier ⁊c. Felix (vt ita dicã) hec adultera mulier que de ꝑteritis absoluitur. secura efficitur de futuris Jesu bone te dicente. nec ego te cõdemnabo q; cõdemnabit. Deus est iustificat q; ẽ qui condẽnet. Audiatur tñ de cetero vox tua. vade ⁊ iã amplius noli peccare. Nec Anshel. ⁊ q; tus dñs ihesus mulierẽ a culpa absoluendo ⁊ ne amplius peccaret interdicẽdo nullã aliã iniungeret ei pnisu seu penã. tñ hoc factum xp̃i non est trahendũ ad cõsequentiã ⁊ in cõsuetudinem. vt exẽplo dñi aliquis ab q; confessione ⁊ pene inflictiõe quecq; absoluat: q; xp̃s excellentia in sacramentis habuit ⁊ potuit cõferre effectũ sacramenti sine sacramẽto: q; nullus purus hõ pot imo debent sacerdotes in loco penitentiali ponere penitentiã. sm cõditionẽ peccãtis. ⁊ peti: q; nõ hñt talẽ ptãtem remittẽdi. Poterat ẽt xp̃s illi muleri tãtem cõtritionẽ dare q; sufficeret ad delectõez totius culpe ⁊ pene. ⁊ illã contritionẽ cognoscere. nõ sic aũt alius sacerdos põt: q; nec monet cor nec videt. Simili mõ quottidie dñs recipit adulterã: cũ p̃ gratiã recipit eccl̃ias a diabolo corruptã p̃ culpam. p̃ mulierẽ. n. in adulterio deprehensã: significat quelibet ps̃ona xp̃o p̃ fidem desponsata: sed postea p̃ mortale peccatũ cuz diabolo adulterata. p̃scribas vero ⁊ phariseos significant dem oneos q; dicuntur hic scribe: q; peccata nostra retinent memoriter tanq; firmiter scripta ⁊ phariseí. i. diuisi recte dicũtur: q; a xp̃o ⁊ sanctoz consortio separantur. Di mulierẽ ad iudiciũ adducunt: q; damnationem hoium solicite querunt: ⁊ q; dominus non vult mortem peccatoris: sed vt magis conuertatur ⁊ viuat ideo ei dicit: vade ⁊ noli amplius peccare: quia sibi sufficit vera penitentia de ꝑteritis ⁊ cautela contra reciduum ꝓ futuris. Oratio.

O Jesu clemens q; deprehensam. i. adulterio clementer ab accusatoribus liberasti ⁊ a te incondemnatam i pace misericorditer dimisisti: stat coram te anima nra adulteratrix: que totiens a te ver-

phenso recessit quotiens suggestionibus adulterantis inimici consensit. accusat conscientia. accusant opera ⁊ actio prava non intres domine in iudicium cum ea ne memineris iniquitatum eius antiquarum libera ab accusationibus peccatricem ⁊ ream. ⁊ dimitte in pace tibi conscientiam a tuo tremendo iudicio absolutam: quia tibi propium ẽ misereri semper ⁊ parcere. ⁊ non est numer⁹ tue misericordie. Amen.

¶ De quibusdam verbis domini pro quibus volebant eum iudei lapidare.

Capitulum.lxxxiij.

Via uero secundum al

chinium ihesus mulierem absoluerat a crimine ne aliqui dubitarent: an ille quem videbant verum hominem posset peccata dimittere. dignatur ipse apertius diuinitatis sue potentiam demonstrare. Unde dicitur. Iterum ergo loquutus est eis ihesus: dicens: Ego sum lux mundi. scilicet totius non particulariter gentis vnius. ⁊ ideo accedens adcũ per fidem ⁊ deuotionem ab eo illuminatur ad salutem ab eo vero recedens obtenebratur ad gehennam. Christus secundum vtrãque naturam dicitur lux: q; secundum diuinitatem illuminat intus animam. ⁊ ꝑ humanitatem informat exterius vitam. ⁊ hoc tripliciter. s. miraculis. predicationibus ⁊ exemplis. ⁊ primum est potentie. sm sapientie. tertium bonitatis. Ipse quippe est lux que illuminat omnem hominem venientem in hũc mundum: q; ipse vniuersaliter omnes illuminat. ⁊ est solus lux per essentiam: q; ab ipso cis noticia deriuatur. cuius participatione alij ab hac luce illuminati dicuntur lux ꝑ nõ p̃ essentiam vt ipse: q; ipse est verbum a patre p̃grediens sicut lux a luce. Unde sm Aug. lux mundi a patre egrediens nube carnis tegitur. ⁊ sic contemperata toleranda hoibus efficitur: vt per hoiem veniatur ad diuinitatem. Illa ergo luce illuminante illuminamur modo collirio fidei: qui de Adam cecinati sumus. ⁊ sequitur tã verbis q; exẽplis obediendo: vt exclusis ignorantie vel peccatoz tenebris in futuro manifestata visione deitatis illuminemur. Itaq; subiungit. qui sequit me. s. credendo amando ⁊ imitando. nõ ambulat in tenebris. s. ignorantie: q; ego sum ꝓpitatio mee culpe: q; ego tñ via: ⁊ p̃ consequens nõ venit ad tenebras gehenne: q; ego sum vita: Fructus aũt huius lucis subditur: sed habebit lumen vite nunc ⁊ in futuro. quia habebit xp̃m dei sapientiã: qui est lumen indeficiens: ⁊ lux extinguibile. hic p̃ fidem ⁊ ibi per speciẽ. Unde hoc q; dicit qui sequit me pertinet ad meritũ. q; vero dicit habebit lumen vite pertinet ad ꝓmiũ. Ubi Aug. Ergo fratres mei quoniã dñs breuiter ait: ego sum lux mũdi q; me sequit non ambulabat in tenebris sed habebit lumen vite. quibus verbis aliud est q; iussit. aliud q; promisit faciamus quod iussit ne impudenti fronte desideremus q; promisit. ne dicat nobis in iudicio suo. Feci. s. n. quod iussi vt expectes quod promisi. Quid igit iussit dñs dei⁹ noster: dixi tibi vt sequereris me. Ergo modo faciamus sequamur dñm solua mus cõpedes quibus impedimur. Sequamur xp̃m lumẽ mũdi ne ambulemus in tenebris. Tenebre metũde sunt sed mox non oculoz. Et si oculoz nõ exterioz. sed interioz. Unde discernimus nõ albũ ⁊ nigrũ. sed iustus ⁊ iniustũ. Dec Aug. De superexcellẽtia aũt istius luminis nobis promissi. dicit idẽ Aug. Tãta est iocũditas lucis eterne. vt etiã si non liceret in ea amplius manere q; vnius diei mora. pter hoc solũ innumerabiles anni huius vite pleni delitijs ⁊ circũfluentia bonoz temporaliũ recte meritoq; contẽnerẽtur. Deinde post aliqua iã incipiens ad certamen passionis indeos prouocare dixit eis. Cũ exaltaueritis. s. in cruce filiũ hois. idest filiũ virginis: secũdũ eius carnẽ debebat pati ⁊ exaltari in cruce in qua fuit extensus ⁊ exaltatus in aere propter quod ⁊ exaltatus est a deo patre. tũc cognoscetis. s. aliqui ex vobis per fidẽ. q; ego ius. s. vere xp̃s. ego sum sub carne deus absconditus. Ubi pe dicit quosdã de eis post passionẽ suã cognituros. quis esset ⁊ credituros in eũ prenuncians eis per que deberent peruenire ad fidẽ. q; per suã passionẽ. Unde Augu. Differo cognitionẽ vestrã. vt impleã passionem meã. Hoc oportebat impleri per manus eoz qui postea fuerant credituri. Quare hoc nisi vt nemo desperaret in quocũq; scelere male sibi conscius. quando videbat eis donari homicidiũ. qui occiderant xp̃s. Dec Augu. Tribus modis nos offendimus deũ ⁊ ipsius humiliamus. s. malis cogitationibus. malis verbis. ⁊ malis operibus. Quando vero conteri mur confitemur vt satisfaciamus. tunc xp̃stũ exaltamus in anima. ipsum super omnia diligendo ⁊ per consequens cognoscimus q; ius super oia venerando. Si ergo vis cognoscere deũ exaltata eũ tribus modis predictis. s. cordis contritione contra malas cogitationes. oris confessione cõtra malas locutiones. ⁊ corporis satisfactione ꝓtra malas operationes. Deinde quibusdã iudeis tũc in se credentibus dicebat. Si vos manseritis in sermone meo. i. si perseueraueritis vsq; in finẽ in fide

qui in vobis cepit esse per sermonē: a doctrina ⁊ disciplina mea non recedendo: nullisq; exptationibus cedēdo: tūc vere discipuli mei eritis. Hoc dixit: quia aliqui eorū ficte credebant: ⁊ tñi veri discipuli non erant: ⁊ vos cognoscetis veritatē que modo carne tecta legitur vobis ⁊ latet vos: vel veritatē doctrine q̄ ego doceo: ⁊ fidei quā modo creditis: ⁊ veritas cognita liberabit vos. i. liberos faciet: q; i presenti liberat a seruitute culpe ⁊ dat libertatē gratie: ⁊ tunc vera libertas inchoatur: ⁊ in futuro liberabit a seruitute miserie ⁊ dabit libertatē glorie: ⁊ tunc vera libertas perficiet.

Respondērūt alq; non credentes ⁊ iactando dixerūt se esse semē Abrahe: ⁊ nemini vnq̄ seruitusse quasi liberi essent: ⁊ liberatione nō indigerent. Sed manifeste patet dictus eorū falsum esse: quia primo in egypto fuerunt in magna seruitute. Et iterū in babilone. In terra etiam sua seruierunt regi assirioꝝ ⁊ nationibus alijs. Et iterū romanis soluentes tributa eis. Dominus autē proposuit eis seruitutē difficiliorem q̄ hominuꝫ dicens. Amen amen dico vobis q̄ omnis qui facit peccatū seruus est peccati. Vnde Crisō. Omnis qui diaboli sequitur voluntatē seruus est: ⁊ si fit liber. Qui aūt deo obaudit ille verus ingenuus est: etsi fuerit seruus. Ingenuitatē enim spiritalem non sordidat seruitus corporalis: nec turpitudinem spiritalez honestat corporalis libertas seruitutē enim nō dei dispositio sed humana violentia inuexit: omnis enim homo liber creatus est quez deus in libero arbitrio posuit: nisi ipe se fecisset seruum. Unde ⁊ Augusti. Bonus etiam si seruiat liber est malus autem etiam si regnet seruus est nec vni hominis: sed quod est grauius tot demoniorū: quot viciorum. Seruus esset vtinam hominis non peccati. Et iterū. Omnis qui facit peccatū seruus est peccati. O miserabilis seruitus. Plerūq; homines cum dominos malos patiūtur venales se petunt: non querentes dominū non habere: sed sāltē mutare seruus peccati quid faciat quez interpellet: apud quem venalem se petat. Deinde seruus hominis aliquando sui dominī durio imperij fatigatus fugiendo requiescit. Seruus peccati quo fugit. secū se trahit quocunq; fugerit. Non fugit seipsum mala conscientia. Non est quo eat: sequit se. immo non recedit a se. Peccatum enim q̄ facit intus ē. fecit peccatum vt aliquam corporalem caperet voluntatem. Voluptas transit: peccatum manet. Preterijt quod delectabat: remansit, quod pungat. Mala seruimus. Ad christū ocū fugiamus contra peccatum deum liberatorē interpellemus venales non petamus: vt eius sanguine redimamur. Liberat ergo ab hac seruitute solus dominus. Qui illam non habuit ipse de illa liberat. Solus.n. in hac carne venit sine peccato. Nec Aug. Peccator ergo vt dictum est. seruus est tot dominorum quot vitioꝝ. Unde legitur de Diogene philosopho. q̄ cum Alexander diceret se dominatorem orbis ille ait nequaq; eo dominus sed seruoꝝ meoꝝ seruus. Superbia.n. domina tua ⁊ ancilla mea te circunducit. ego autem eam suppeditaui carnalis concupiscentia ⁊ gula sūt domine tue ⁊ ancille mee que te ducunt ⁊ tibi dominantur. ego autem eas suppeditaui ⁊ vici. Et ideo tu es seruoꝝ meoꝝ seruus. Deinde ostendit penam huius seruitutis dicens. Seruus autem. s. culpe non manet in domo. i. in ecclesia in eternum. Iz modo ad tempus in quantum est de numero fidelium q; modo sunt admixti mali cum bonis ⁊ in futuro ab inuicem separabuntur sicut oues hedis. filius autē. s. dei naturalis manet in eternum q; solus est sine peccato. ⁊ sic habet potestatem alios liberandi a peccato. faciendo eos filios dei per gratiam adoptionis. vt secum maneant in domo libertatis. ⁊ hoc est q̄ concludit dicens. Si ergo filius qui vere liber est ⁊ potēs in domo libertatis vos liberauit a seruitute culpe vere liberi eritis non a barbaris sed a dyabolo non a corporali captiuitate sed ab anime iniquitate vt peccatum non dominetur in vobis q; in hoc consistit vera libertas. Unde dicit Greg. Quem conscientia defendit. etiam inter accusatores liber est. Unde ⁊ Boetius. Liber est qui habz liberam conscientiam patet ergo q̄ mundana libertas de qua gloriabantur. non est vera libertas. nec carnis nobilitas est vera nobilitas. Sed hodie heu sunt multi. qui de carnali nobilitate ⁊ libertate querunt extolli nō verecundantes de seruitute peccati. Sm Aug. qui ex amore peccat non ex languore nature. nec ex ignorantia seui seruus est peccati. Alia .n. sunt peccata infirmitatis. alia impitie. alia malitie. Infirmitas ⁊ impitia contraria sunt virtuti ⁊ sapientie. malicia ⁊ traria est bonitati. Deinde ostendit eos non esse filios abrahe de quo gloriabantur: sed potius degenerēs: q; cū operibus fidei non imitantur. Vera.n. filiatio declaratur per imitationē paterne cōditionis q; imitatio patris est signū vere filiationis. Iudei aūt non imitabantur facta abrahe. q; querebant eum interficere. qđ abrahā nonq̄ fecit ex quo saluator ꝯcludit. q̄ ei⁹ vere ē

ij non erant ḡnis ab eo carnaliter descēdissent. Unde erant filij abrahe tantūmodo carne sed non opeꝝ ⁊ fidei imitatione. Caro q̄dem illoꝝ ex ipso erat. sed vitia nō. Ex hoc patet q̄ frustra quis gloriatur q; sm habitū est filius Augustini vel benedicti seu alteri⁹ sanctus nisi opa ipsius sm suam possibilitatē studeat imitari. Videntes aūt iudei q̄ ex operibus filiationem arguebat. ideo dixerunt se filios dei cuius legem ⁊ cerimonias seruabant non sicut alij idolatrie dediti. vñ dicit ei. Nos vnius dei cultores. ex fornicatione. s. spirituali gentilitatis q̄ fornicatur cum multis dijs gentium non sumus idola colētes sicut ipse: sed in fide vnius dei fornicationem. n. vocant idolatriam sicut ⁊ frequenter notatur in sacra scriptura q; alia separatur a deo per eam. vnū patrem spūalem habemus deum quē colimus. q; non colebant pluralitatem deoꝝ sicut gentiles. Sed hanc paternitatem saluator excludit ⁊ deus non esse eis patrem ostendit quia non diligunt nec cognoscunt eius filium. s. ipsum christum ab eo missum: nam dilectio ⁊ noticia christi est signum filiationis dei: eoꝝ .n. que ab vno procedunt mutua est dilectio illo a quo procedunt. Deinde ostendit cuius sit filij. ⁊ dicit eos ex patre diabolo esse non creatione. sed imitatione: q; desideria patris sui: scilicet diaboli volunt perficere ⁊ innocētem occidere. Quod pbat consequenter conditiones diaboli explicans. ⁊ postea ad ipsos applicans. Unam aūt conditionem diaboli primo tangit dicens. Ille homicida erat ab initio mundi. ⁊ conditi hoīs: primos homines malis suasionibus occidendo ⁊ eis immortalitatem auferendo: hō.n. in specie humana reponitur p aiam. Et ideo magis proprie ē homicida: qui aiam p peccatum mortale occidit quā ille qui occidit corpus per quod hō cum bautis ꝓsequitur. Ubi Aug. Noli ergo putare non esse homicidā: quando fratri tuo male persuades. Si fratri tuo male persuades occidis ⁊ vt scias q̄ occidas. audi psal. Filij hoīz dētes eoꝝ arma ⁊ sagitte ⁊ lingua eoꝝ machera acuta. Alia ꝓditio diaboli tangitur: cum subditur. ⁊ in veritate ops: ⁊ iusticie non stetit. i. indebita obedientia ad deum q; non est veritas in ea. Res.n. dicuntur vere. inquantū conformantur veritati prime a qua veritate deuiauit diabolus p peccatum superbie. ⁊ deseruit ordinationem nature sue. que erat vt deo subiceretur ꝓtinue. nec stetit in veritate vocis ⁊ loquele. q; mendax est ⁊ pater. i. inuentor eius. s. mendacij. sicut deus pater est veritatis an ipsum non erat mendacium. ab ipso ⁊ p ipsum est factum: sit sit ois homo mendax. Il

le quidē dicitur mendax. non tñ: pater n. ē dacij qui mendacium ab alijs in mentem refert. sed mendax est: ⁊ pater mendacij. q; nō dacij. qui non solum refert illud sed ⁊ facit ⁊ ꝓpter hec diabolus dicitur pater mendacij: q; primū mendaciū admisit dicens mulieri. Nequaq; morietmini. Dant ergo ꝓprietatem. hanc nephariam hereditatem filijs suis diabolus dereliquit: vt mentiantur ⁊ primū suū diabolum mentiendo sequantur. Cū.n. mentiuntur a diabolo accipiuntur: ⁊ eū imitantur. Attendant mendaces illud verbū xpi dicentis. Ego sum vita veritas ⁊ via: q; recedendo a veritate recedunt a via ⁊ vita. Tales ergo tanq̄ illegituni in religione christiana meritoꝝ sunt habendi. q; a deo patre degenerantes facti sunt filij diaboli. O quā multi sunt huiusmodi filij diaboli etiam religiosi ⁊ q̄ plenus est de eis mundus. Et vtinā oēs tales caracterem patris sui diaboli in fronte gestarent vt cognoscerentur ne alii per eorū mendacia decipereutur. sed heu aliqui habēt frontem meretricis. ⁊ parum erubescunt de mendaciis. Ut quid terram occupant tales pestiferi seductores: errantes ⁊ in errorem mittentes. ac si patrem suum: qui vniuersum orbem seduxit imitantes. Mendax ergo in loquendo ⁊ mendacia fingendo. proprietatem diaboli assumit bene viuendo. Unde dicit Aug. quod diabolus non ꝓpriale nomen est: sed commune ⁊ in quocunq; opere diaboli fuerint inuenta. diabolus est appellandus operis enim nomen est non nature. Erubesce ergo O christiane. ⁊ maxime tu religiose de hoc nomine ⁊ ab omni mendatio abstine: quia in quolibet christiano debet esse veritas tanta vt inter iuramentum ⁊ simplicem iurationem nulla sit differentia. Et quia solent innocentes anteqnam subeant iudicium siue passionis expetere iudicium examinationis: ideo dominus noster sciens iudeos in mortem suam conspirasse iudicium examinationis ab eis expetit ad ostendendam suā innocentiā ⁊ indeoꝝ malitiaꝫ ad conuincendam apertius eorum iudiciariam iniuriam. Quanuis enim vltro mortem pati voluerit ipse tamen xps suam innocentiam omnibus manifestaꝫ esse voluit. Un dicit. Quis ex vobis coram quibus palam docui ⁊ miracula feci arguet ⁊ reprehendere potest me de peccato. Quasi diceret. Vos vultis me interficere: ostendite peccatum quo merear mortem q; si non poteritis manifestum erit q̄ me innocenter occiditis. Secūdū Greg. Pensanda est mansuetudo dei: qui venerat peccata relaxare. q; non dedignatur ex ratione offen

dere se peccatorem non esse. qui etiam ex vir
tute diuinitatis poterat peccatores iustifica
re. Et ideo cur non possitis me de peccato ar
guere. si id est qz veritatem dico vobis quo
niam. s. dico me filiū dei. quare vos non cre
ditis mihi in me. ex quo non sum peccator si
cut ceteri. Et subdit causam dicens. Qui est
ex deo non natura. sed fide. non ore. sz amore
et per conformitatem voluntatis. verba dei
audit. et hoc aure cordis. non solus corporis
audit ea libenter et amat quilibet libenter au
dit doctrinā ad quā affectū hz: qz quasi con
naturalis est. Ille enim qui veraciter in deū
credit: ac veraciter deum timet et diligit: dei
verba libenter audit. Qui vero non hz fidez
nec amorem sicut iudei erāt: verba dei audi
re non possunt. In his verbis dāt vnusquis
q; conscientiam suam pbare pōt vtrū ex deo
sit an non. Qui enim verba dei. celestem pa
triam desiderare. carnis desideria. et mundi
gloriā pnēnere. aliena non appetere. et ppria
fugere. et alia huiusmodi libentis libēter au
dit. et libētius opere cōplet nullo modo se ex
deo esse dubitet. Qui vero vecors et durus.
verba dei audire pternit. vel si hoc aure cor
poris audierit: et tū nullo studio vel labore i
opus mittere conatus fuerit. pfecto se ex deo
non esse ostendit. Et tales erant isti quibus cō
cludēdo a dño hic dicit. Propterea vos nō
auditis: idest nō recipitis vba dei ex ore meo
et mihi nō creditis: qz ex deo nō estis. pp vici
um q; a deo nō est. sed a diabolo suggeritur
et a mala voluntate perficitur. et qz nō estis
ex deo nō habentes fidem nec amorē sequit
q; fuisset diabolo nō p creationē sed p imita
tionem. Unde Augu. Cum dicit ex deo non
estis noli attendere naturam sed vitium. ex
deo quidem sunt. sm naturā sed ex deo non
sunt vitio et prava affectione. Est autem sm
Greg. Triplex gradus male affectorum. Nā
sunt nōnulli qui precepta dei nec aure corpo
ris idest exteriori auditu percipere dignant:
quidam vero percipiunt. sed nullo mentis
desiderio complectuntur. non habentes vo
luntatem implendi que audiunt. quidaz au
dita: rymas tribulatiōibus pressi aut delitijs
allecti ad iniquitatem reuertuntur. hij pro
fecto verba dei non audiunt. quia exercere
in opere contemnūt. licet ergo omnes sint
filij dei per naturam. illi tamen ex diabolo p
vitium sunt qui verba dei non diligūt. Qui
vero ex deo generationis adoptione renati
sunt. audiunt verba dei et custodiunt. Dum
terra est sub tecto et non cōpluta. latet quod
fructus sit terre apta. sed si est sub aere nu
do et compluta'. patet quis fructus veniat
ex ea. Igitur si diuinus sermo sit tibi grauis.
et quasi tarcinat aures. time ne sis prescitus
cuz iudeis quos imber verbi complut. et ip
si spinas et tribulos exeruerunt: quo potuit
quod terra maledictio proxima erant cū ignis
deuastare debuit. Et qz iudei cōuicti sunt nō
esse filij Abrahe: vel dei. sed diaboli. ideo ne
scientes contradicere verbis. contradicūt in
urijs. et ingerūt conuitia. quia resistere non
possunt ex veritate aliqua. Modus enim ho
minum qui nesciunt rationabiliter respon
dere est ad conuitia se conuertere. et ideo iu
dei non habentes quid rationabiliter christo
responderent ad conuitia sed conuertūt.
Unde contra dicentes dicunt eum samarita
num esse: et demonium habere. Licet enim
christus esset genere deus et non samaritan⁹
tamen vocant eum samaritanum ex causis
pluribus. Samaritani enim qui erant genti
les iudeis infesti et odibiles erant eo q; ter
ram eorum possidebant. Et ideo vulgere erat
apud iudeos q; homines malos et eis odibi
les. etiam si iudei essent vocabant samarita
nos. Talis autem erat christus. sm opinio
nem eorum quem credebant eos arguere p
pter odium. ideo vocabant eum samaritanū
et quasi aduersarium. vel qz samaritani par
tim legem seruabant: et partim non serua
bant. videntes iudei in aliquo legem seruan
tem. et in aliquo dissoluentem vocabant eum
samaritanum quasi a lege diuina alienum.
Uel a samaritanis cuz quibus conuersatus
erat eū samaritanū quasi peccatorem voca
bant: qz peccatores illos reputabant. nec eis
conuiti volebant. Dicebant et eum demonium
habere propter mirabilia: que faciebat que
magicis artibus imputabant vel qz cogita
tiones et secreta eorum reuelabat. et frequen
ter dicebat q; demoni attribuebāt cui tamē
cordium occulta sunt abscondita. Uel quia
aliquando quedam alta. et subtilia loqueba
tur: que non intelligebant. credebant q; qua
si demonio plenus loqueretur: et eum arre
pticium reputabant. Dominus autem hoc si
cut et vbiq; ad patientie. et māsuetudinis exē
plum. nos prouocat. qz mansuete' iniuriam
declinat. Accepta iniuria non trascitur. neq;
conuitia reddit. et vt dicit Petrus. cum ma
ledicereture non maledicebat. Et attende q;
hz tūc dominus iudeos sepe docendo vel co
rigendo dure et aspere reprehendit. tamen
dura verba vel facta inferentibus nunquam
vel hic vel alibi dure: vel aspere respōdit. em
dicens nos sm Crisō. que ad deum pertinent
vē. dicare. que vero ad nos. despicere. Unde

cum in veritate eis respondere posset voo de
monium habetis. tamen noluit. sed malum
q; in eis esse cognouit patienter tacuit inita
bilem nobis patientiam ostendens. vt quoti
ens a proximis iniurias patimur cor: et ve
ra mala patienter taceamus ne forte talis cor
rectio non ex dilectione. sed ex odio nata vi
deatur. In his ergo sm Greg. Superbia
nostra confunditur. que si exagitata vel leui
ter fuerit. attrotiores iniurias reddit q; acce
perat. facit mala que potest. et minatur face
re que non potest. Duo quippe ei illata fue
rant. vnum negauit et aliud tacendo consen
sit. Tacuit quod recognouit. et patienter re
pulit q; dictum fallaciter audiuit. Demoniū
se non habere respondit. sed tamen samari
tanum non esse negauit. Quia enim samari
tanus interpretatur custos et ipse precipue
custos noster est. non enim dormitat qui cu
stodit israel. ideo se samaritanum esse nō ne
gauit. Negauit autem demonium habere. dia
bolus enim honori dei resistit: qui ergo ho
norem dei q̄rit alienus a diabolo est: et ideo
christus qui honorificat patrem suum. s. deū:
demonium non habet. Unde ait. Sed
honorifico deum patrem meum declarando
eius virtutem in miraculis. et omnia ei attri
buendo. pro cuius honore vos me inhonora
tis per falsa obprobria. et q; virtuti diuine at
tribui debet. demoni ascribendo. Immo in
hoc q; honoratis me. inhonoratis et patrez
meū. q enim nō honorificat filiū nō honori
ficat patrem q misit illū. Item habes demo
nū q est rex sup oēs filios superbie superbus
est. et se extollit querēdo gloriā suā. ergo aūt
non sic. non enim q̄ro gloriā meā. sicut simu
latores q̄se ostendūt: et querūt videri q; non
sunt. Et vere non q̄rit q semetipm exinaniuit
formā serui accipiens. Nō q̄sunt in isto mun
do gloriā nec vllam magnificentiā. venit eni
vt doceret oēm mūdi gloriā pternendā. In
quantū homo est loquens dicit. Ego gloriā
meā nō q̄ro. solus enim deus est q; pōt gloriā
suā q̄rere absq; culpa et peccato. alij aūt non
nisi in deo. Sed est q; q̄rat gloriā meā. et iudi
cet. s. iudicio discretionis. i. a gloria vestra hu
mana. et sm seculuz discernat et separet. s. pa
ter meus q me et glorificātes me remunerat.
et vos et oēs q me nō glorificant: dānat. Cuz
itaq; filius dei multa signa faceret: et virtu
tes multas oīderet gloriā suā non quesiuit:
vt nostrius exemplo instructi discamus de
bono q; agim⁹ nō gloriari. et cū a patre om
ne iudicium sibi datum esset. illatas iniurias
patris iudicio seruauit vt nobis insinuaret
quantum nos esse patientes debemus cum
se videri nō vult. et ipse qui iudicat. Acceptas
ergo contumelias meditemur in opere voces
domini illam. ego non quero gloriam meā.
est qui querat et iudicet. Et quia sm Greg.
Cum malorum peruersitas crescit. non solū
predicatio frangi non debet. sed etiam augeri. ideo dominus postq̄ habere demonium
dictus est: predicationis sui beneficia largi⁹
impendit. In quo ostenditur magna christi
benignitas. qz illis a quibus tm̄ receperat cō
uitium. non negauit sue doctrine beneficiū.
Unde dicit amen amen. i. fideliter dico vo
bis. si quis sermonem meum seruauerit non
solum fide. sed etiam vita et opere. mortem
non videbit. i. non experietur in eternū. hoc
est eterne mortis amaritudinem: sed vitam
habebit eternam. Deinde ex his verbis do
mini volentes ostendere eum habere demo
nium dixerunt. Abraham mortuus est: et p
phete. sed fundabant rationem suam super
falsum. s. q; christus dixisset de morte tpali. q
tm̄ intellexerat de morte eterna. et post pauca
subiungit. Si ego. i. solus sine patre meo glo
rifico meipsum. s. inaniter. et quero gloriam
meā preter regulam diuine veritatis: vt vos
mihi imponitis gloria mea quaz dicitis me
am nihil est et falsa: qz falsum est non ens et
nihil. gloria mūdi nihil est: qz est fumus trā
siens et ventus tumēs: et ad nihil culpe: et ad
infernū deducens. Sed gloria mea est a deo
patre a quo nullum falsuz pōtest esse: Est eni
pater meus substantialis qui glorificat me
voce. et per miraculorum operationem et po
stea glorificabit per resurrectiōis et ascensio
nis gloriaz quem vos dicitis: qz deus noster
est per operum imitationem. sed hoc est fal
sum q; probat: dicens et non cognouistis eū
scilicet per fidem formatam in qua consistit
dei similatio per adoptionem: et qz dicentes
nunq̄ tu maior es patre nostro Abraham
reputabant dñm eo minorem ideo ostendit
se esse maiorem q̄m Abraham qz Abraham
ab eo tanq̄m a maiore bonum redemptionis
expectat sibi promisisse. Unde dicit Abrahā
pater vester sm carnem. de quo. s. gloriami
ni credens exultauit in spiritu sperādo vt vi
deret deū meū intelligendo et cognoscendo
tantum misterium. qz desiderauit cognosce
re tempus aduentus xpi q; est videre xpm in
spiritu et vidit in figuris et fide diem eterni
tatis et diem future temporalis mee nativita
tis quando in figura trium angelorum sibi
apparentiū cognouit trinitatis misterium. et
q̄m victū est ei in semine tuo benedicent oēs
gentes terre. et in oblatione Isaac in loco qui
ideo dictus est dño videt: qz dño fecit obla-

ham videre occultū ipi misteriū. & gaudisso est ꝓpter beneficiū a me vt a maiore sibi pro nullum. Inestabili nāq; gaudio exultare potuit. quando & verbū apud patrem manens. & idem aliquando in carnem venturum ḡ de patrio gremio recessurum perspexit quando eā de stirpe sua nasciturum prouidit. per quem non solū ipse saluaretur. sed etiā totus mundus redimeretur & facta ei de xpo repromissio impleretur. & cū iudei solam in eo etatez carnis non diuinā naturā pensantes & de verbis suis mirantes dicerent ad eum. Quinquaginta annos nondū habes & abraham vidisti qui. s. ante mille annos est mortuus quasi dicerent hoc est impossibile volens eos ab intuitu carnis ad deitatē trahere respondit eis antequā abraham fieret. s. tēporali generationi. ego sum eternaliter manens. non dicit abraham esse: sed fieret. quia abraham creatura fuit. nec dicit ego fio sed ego sum: quod est verbū substantiū. qz nō creatura: sed creator est omnū. Ubi ostenditur eius eternitas coniūgendo verbū presentis. s. ego sum. cū verbo preteriti. s. anteq̄ fieret: qz eternitas omni tempori assistit. Unde deus solus habet esse perfectū: qz illud perfectū est cui nihil deest extra ipsū & ideo diuinū esse cū totū simul sit. nec quicquā de illo preterierit aut futurū sit perfectissimū est nostrū autez esse qz habet aliquid extra se imperfectū est. deest enī nobis aliquid quod de nostro esse iaz preterijt. vel quod futurū est: quantū ergo ad substantiā diuinitatis xps est ante abraham: sed secundū naturaz assumptā fuit post abraham. Unde christus vidit abraham oculo diuinitatis. & abraham vidit christū oculo cordis: fide videlicet illuminatus. At infideles insensati iudei considerantes qz eternitas non nisi deo conuenit. & qz se per eternitatem deū esse profiteretur & estenderet: istaq; eternitas verba intelligere & sustinere nō valentes: reputabat ea blasphemiā: quodq; pro tali blasphemia esset lapidandus. & ideo secūdū legis mandatū eū tanquā blasphemū lapidare volentes. tulerunt lapides vt iacerent in eū fierent in blasphemum & mortis reū. Quia enim non valebant sapientie que loquebatur resistere. nec sciebant verbis eius rationabiliter contradicere loquendo. ideo conterentes se ad lapides. contraderunt corporaliter persequendo. & quez intelligere eiusq; sermoni resistere non poterant. eū lapidibus obruere querebant. lapidei cordis contra veritatez. ac duri & inflexibiles ad credendū erant: & cor² animus facto eorū desonabat. Unde ad hoc significandus lex scripta est in tabulis: lapideis per dominum.

Ubi Aug. Tanta duritia quo currerent: nisi ad lapideos sibi similes. Sed dñs qui solouerbo eos superare poterat. vindicare se noluit qz pati venerat. & hostes suos non ꝑdere: sed humilitate vincere. & ihōs abscondit se vt hō & vt humilis. & exiuit de templo. qz ꝓmendāda erat pacientia: non exercendi potentiam. abscondit se non timore mortis nec impotentia resistendi eis. sed cedens furori eoz. vsq; veniet hora passionis. & docens nos furorem hostiū quandoq; ꝑ ꝓpe declinare & exire. & templo ab eis designās derelictionē indeoꝝ & trāsitū ad gētes. Notādū ēt qz dñs aliquādiu fugiebat aliquā occurrebat. aliquā se occultabat. fugiebat qdē honores vt quando vēturi erāt vt facerent eū regē. occurrebat suis crucifixoribus qñ volebant capere eū. abscondebat se vt dicit hic patet a iudeis furentibus. vt occasionem furendi subtraheret eis. Per istā tria exempla da nobis tria salutaria documenta. s. vt fugiamus mūdi ꝓspera: desideremus pro xpo pati aduersa & vitemus iurgia. Nos aūt ꝓtrariū facimus qz honores appetimus & procuramus. aduersa fugimus & vitamus. & litigijs nos immiscemus. Cōsidera hic vt ait Greg. saluatoris nri mansuetudinē & humilitatem. q cum potentia: diuinitate nutu. tacite mentis suos ꝓsecutores posset subito ī penas mortis obruere. tanq̄ panidus humiliter se abscondit. Doc aūt fecit ꝓp tria. primo qz tps mortis sue nondū aduenerat. secundo qz tale genus mortis nō elegerat. tertio daret nobis intelligere qz liceat ꝓsecutores declinare. & ꝑ quando est ꝓsecutio ꝓnalis. ſm illud qđ dicit discipulis. si vos ꝓsecuti fuerint in vna ciuitate fugite in aliā. Sed qñ non est ꝓsecutio ꝓnalis. tūc ꝓlatio nō licet fugere vt patet de mercenario & pastore. Ideo ēt abscondit se ab eis corpore qz nō merebantur eū videre mente. Unde Greg. Illis ipsa veritas absconditur q eius verba sēū ꝓtemnunt. qz eam quam non inuenit humilē veritas fugit mētem. Et Aug. tanq̄ hō a lapidibus fugit. sed vere illius a quoꝝ lapideis cordibus de⁹ fugit. Secundū Aug. Nō abscondit se in angulo templi. quasi timens aut in dominunculam fugiens. vel post nutz aut calumniā diuertēs sed celica potestate se inuisibilē insidiantibus ꝓstituens. ꝑ mediū illoꝝ exiuit. a suis tū discipulis videbatur. qz illi eū sequebantur. Hoc ergo exemplo suo dñs nos instruit vt locum demus & vt ꝓsecutoꝝ ac malorū furiam quantū sine fidei ꝓiculo fieri pōt fugiam⁹. vñ Greg. Quid aūt nobis hoc exēplo loquitur. nisi vt ēt cum resistere possumus. irā superbie eius humiliter declinemus. Quāta humilitate ira proximi fugere debeat ꝓpendat hō. si furores irascentiū abscondendo se declinauit deus. Nemo ergo se ꝓ ira acceptas ꝓiurias erigat nemo quitijs contritum reddat. Imitatione etenim dei gloriosius est iniurias tacendo fugere q̄ respondēdo superare. Nec Greg. Sunt aūt multi q iudeoꝝ duriciam reprehendūt. sed suaz minime attendūt. Ubi Grego. q̄ multi sunt hodie q iudeoꝝ duricia detestantur: qz predicationē dñi audire noluerunt: & tñ quales illos arguunt fuisse ad fidē tales ipsi sunt ad opationez. Precepta dei audiunt: miracula cognoscūt. sed conuerti a suis prauitatibus renuunt. Nec Bre. Conspice hic dñm iesum bene & cū vehementi dolore quo volens indeoꝝ furori cedere abscondit se. & intuere ipsū. ac discipulos tanq̄ imbecilles mesto & inclinato capite recedere. & eis ex corde compatere. Oratio.

Omine iesu christe q ad audiendū verbum dei nos inuitas. doce nos ꝓtumelias & iniurias sufferre. ꝓpriam gloriā nō querere. veritatem vite iusticie & doctrine ꝓ q̄ scandalū vitandū non obmittere. propter iteratam contumeliā & iniuriaz a predicatione nō desistere. Jesu xpe summa veritas. bonitas. iusticia. misericordia. largitas. mundicia. sobrietas. humilitas. caritas. q lapidaris & abiceris a mendacibus. maliciosis. iniustis. impijs. cupidis. immundis. luxuriosis. superbis. & odiosis. ne eyeas a templo aie mee redde me corrigibilē & tecuz per omnia concordantem. Amen.

¶ De cco a nativitate. Cap. lxxxv.

T preteriens unde ic

sus in exitu templi vidit hominem cecum a nativitate qui ibi sedebat mendicās elemosynā ab ingredientibus in templū: & diligenter intuitus est eum iesus: vt dicit Cris. quasi vellet aliquid agere circa eū. vt ex hoc se misericordem ad miseꝝ ostenderet. & discipulos in admirationē & ad querendū quo caret. Et iō discipuli moti sunt ad querendū de eā cecitatis eius dicentes. Rabbi (qs peccauit hic aut parentes eius) vt cecus nasceret in vindictaz. s. talis sui vel parentum peccati. Putabant. n. penam sine culpa non infligi Et ideo crediderunt: qz peccatum ipsius vel parentes eius esset cā huius cecitatis. Jesus aūt non negat simpliciter ipsuz peccasse vel parentes eius: sed solum ad id de quo est interrogatus dicens. Neq; hic peccauit: neq; parentes eius. s. vt ideo cecus nasceretur. quasi diceret. neq; peccato proprio cecus natus est: quia sic natus nec peccare nō potuit in quo ag

paret apostoloꝝ simplex petitio ipsiū ad hanc partē: nec mirū qz adhuc rudes erant aīa ipsius sancti receptionem. Uel pōt esse sensus talis. Rabbi quis peccauit &c. hoc est vtrū peccatū originale huius an pena actuale in parentibus fuerit causa cecitatis illius. O ēs enī filij ire nascimur. filius autem ire merito ponitur Et sic obijcitur: qz sic quilibet puniendo esset cum quilibet in originali concipiatur. Dicendum qz misericordie diuine est qñ aliqui parcitur. iusticie aūt est qñ aliquis punitur. Ubi in trenis misericordie deinde ꝑ nō sumꝫ consumpti. & apostolus. oēs peccauerunt & egent gratia dei: & sic quo ad hanc partem fuit bona. Neq; peccato parentū hoc contigit licet peccauerint. Ubi sciendum qz est duplex pena qua homines puniuntur. vna spiritualis quantum ad animam qua nunquam filius ꝓ patre punitur. quia anima filij nō ē a patre. sed a deo. scilicet per creationem. alia corporalis quantum ad corpus: qua filius cum quantum ad corpus sit res quedam patris. ꝓ patre punitur temporaliter. hoc est malꝰ pater in filio: vt filium videndo torqueatur. Sed hoc est causa cecitatis huius. scilicet vt manifestentur opera dei in illo. in cius illuminatione mirabili. Ac si dicat. Non est cecꝰ natus ad punitionem peccati: sed potius cecitas ista est dispensatiua: vt manifestato opere mirabili in eius illuminatione. filius dī manifestetur. & diuina eius virtus declaretur: & sic ad fidem homines edificentur. Ubi considerandum qz egrediens de templo studiose venit ad opus sui manifestatiuum. ipse enī vidit cecum: & non cecus accessit ad eū. Unde dicit Crisostomus qz exiens de templo curauit cecum: & absentatione furorem mitigans & per operationem signi duritiam & insanabilitatem eorum molliens. & his que dicta sūt fidem faciens. Et exuit in terram: vt ostenderet quod virtus sanatiua quodammodo erat ab eis humanitate in quantum est organus diuinitatis. saliua. n. fluit a capite: & fecit lutum ex sputo vt ostenderet se esse illū q formauit primum hominem de limo: & linuit lutum super oculos eius. sic & homo excecatus per peccati delectationem apponere debz ꝓ remedio peccati vtilitatem. & misit eum ad natatoria syloe ad lauandū. vt cecus trāseundo sic per ciuitatem. linteus luto a multis videretur: ꝑ sequens miraculū magis diuulgaretur & firmaretur qđ interpretat missus hoc addidit euangelista volens interpretari nomen hebraicum. & ad designandum mitterium christi missi ad salutem hominū. & abiit & lauit: & venit videns non virtute luti sed

aque: sed virtute diuina qua fuit illuminat⁹. Est autem ſyloa fons ad pedem ⁊ radicē mōtis ſyon descendendo in vallem iosaphat: q̄ non impetibus aquis: sed in certis horis concussa terrarum ebullit: quia non singulis ⁊ continuis: sed interpolatis diebus. ter vel quater in ebdomada dulces aquas ex visceribus suis emittit. de quibus cum exciperentur quasi stagnum non longe a fonte constructum erat. quam collectionem modo piscinaz modo natatoria scriptura vocat. Ibi est ⁊ fons virginis Marie. de quo ipsa aquam pro se ⁊ suo filio hauriebat ⁊ suos pannos lauabat. Erat autem sabbatum quando hoc fiebant. ⁊ ideo pharisei hoc cognoscentes reprehendebant sed errabant: quia opera ad dei magnificentiam ordinata: licite in sabbato fiebant. Unde Crisostomus. Ipse potius sabbatum custodiebat qui sine peccato erat. Sabbatum enim obseruare spiritualiter est⁹ non habere peccatum. ⁊ hoc admonet deus quoniam commendat sabbatum omne opus seruile non facietis in eo. Quid sit opus seruile a domino audite. Omnis qui facit peccatum ser⁹ē pec. Sz isti sabbatū carnaliter obseruabāt spualiter violabāt. Nec Crisostom⁹ Ecce quomodo hij traditionibus suis innitebantur: vt nullo modo violari eas permitterent. ⁊ mandata dei magis necessaria obmittebant: colātes culicem: ⁊ glutientes camelum. Sic ⁊ hodie multi suas traditiones ⁊ instituta magis sequuntur ⁊ obseruant q̄ dei mandata. similes in hoc pharisēis in opere: sed timeant ne etiam in mercedis retributione. Et cum sanctissima dissessio inde fieret. cecus illuminatus constanter ⁊ viriliter etiam contra maiores iudeorum partem domini defendit, i quo gratitudo eius magna apparuit. ⁊ per hoc ēt ostendit q̄ quilibet gratanter ⁊ constanter beneficium diuinum recognoscere debet: constans athleta ⁊ immobilis confessor veritatis aperte fatetur beneficium. ne incurrat gratitudinis damnum. annunciat gratiam. euangelizat ⁊ confitetur libere veritatem ad gloriam dei ⁊ laudem. Hoc non nisi a dño nec a discipulis nisi deus esset in eis fieret. Unde Cris. vides p̄conē veritatis. videsq̄ta audiuit ex initio ex q̄ta passus ē: ⁊ p verba. ⁊ p opera tuo de priori cecitate. neque formidauit furorem plebis: neque renuit ostendere seipsum vt predicet benefactorem. Nec autem scripta sunt vt ⁊ nos imitemur. Et iterum. Hec veritatis est natura: per que putatur insidias ab hoibus pati per hec fortior fit. per hec claret. p que obumbratur. Mendacium vero sibi p si obuiat: ⁊ per ea que ledere veritatem videtur. per ea clariorem eam ostendit q̄ ⁊ nunc factum est. Secundum eundem Crisō. ex ista ceci constantia apparet. q̄j forte quid sit veritas: que si despectos assumpserit claros ⁊ fortes eos facit ⁊ ostendit: ⁊ quam imbecille q̄d imbecille quid sit mendacium quod ⁊ si cū fortibus fuerit: imbecilles eosmōstrat ⁊ reddit. Tandem post longam concertationem maledixerunt ei secundum suam reputationem licet magis esset benedictio secundum veritatem. ⁊ dixerunt((tu discipulus illius fis.)) vnde Aug. maledictum est si cor discutias: non si ꝑpendas: Tale maledictum sit supnos ⁊ super filios nostros. ⁊ sequitur((nos autem moysi discipuli sum⁹)) moyses predicauit seruantibus legem fertilitatem. ⁊ bona temporalia. Et propter hoc habet plures discipulos quam christus qui predicauit paupertatez ⁊ similia. Et iniuste condemnantes eiecerūt cū foras extra synagogam. idest extra societatez iudeorum: tanquam communicatum ⁊ reprobatum q̄ apud eos erat maximum opprobrium sicut apud nos excōmunicatio ⁊ electio a societate ⁊ communione christianorum. Ob confessionem quidem veritatis ⁊ quia domino adhesit immobilis. electus est foras a iudeis. Ipse ne deum contemneret voluit contemni ab hominibus. nos vero ne ab hominibus contemnamur deum contemnimus. Deinde cum cecus curatus foras a iudeis electus esset. ⁊ ad iesum venisset ab eo interrogatus ⁊ instructus etiam lumen fidei recepit. ⁊ fidem suam quam corde credidit ore confessus est dicens((credo domine)) ⁊ opere protestatus. quia procidens adorauit eū adoratione ⁊ seruitute latrie: per hoc eius diuinā virtutem ostendens ⁊ verbo opus adiungēs nam prostratio ⁊ adoratio debetur soli deo ⁊ creatori. in signum quod manu eius de nihilo sumus erecti. sicq̄ eum credidit ⁊ confessus est verum deum ⁊ hominem. Quem ergo iudei repellebant. hunc christus recipiebat quanto magis enim quis propter deum ab hominibus contemnitur tanto magis a deo diligitur: ⁊ quanto amplius ab illis ejicitur. tanto amplius ab ipso recipitur. Unde Cri. Qui propter veritatem ⁊ christi confessionez iniuria opprimuntur. hi maxime honorantē quod in ceco factum est. Eiecerunt enim eum in templo iudei. ⁊ inuenit eum dominus templi. ⁊ cum suscepit sicut agonetheet athletā multum laborantem ⁊ coronauit. Hec Cris. christus itaq̄ hunc totum sanat extra oculos ⁊ intus cor aperit. Jz dño agnus missus ad tollenda peccata mūdi. lauat. inuncto facie

cordis. laz mentis oculos illuminat. ⁊ ille conficetur nō tamē filiū hois. sed etiā dei ⁊ cōmē dando cecū ex deuotione ⁊ fidei illuminatione. dixit ei iesus. ((In iudiciū)). i. discretionis nō dānationis)) ego in hūc mūdū)) qui cōplectit bonos ⁊ malos ((⁊ veni)). i. per assumptionē carnis vt simplices ⁊ humiles qui nō vidēt. i. se nō videre putāt: ⁊ cōfitent ac medicū requirūt: vt videāt ⁊ illuminēt per fidez ⁊ veritatis cognitionē: ac legisperiti ⁊ sapientes supbi qui vidēt. i. se videre presumūt ⁊ ia etāt ac medicū nō querūt ceci fiāt amplius. i. in sua cecitate permaneāt: ⁊ indurent⁹ per infidelitatē ⁊ q̄tū ad intuendā veritatē nolētes sustinere veritatis lucē: vt patet ipletū in hoc ceco nato. ⁊ i apostolis qui pp suā humilitatē a xp̄o sunt illuminati: sacerdotes autē ⁊ legisperiti ꝑpter suā superbiā sunt excecati. Jtē exponit hoc de illuminatione gentiliū per fidei susceptionē: ⁊ tenebrationē iudeoꝝ per fidei reiutationē q̄ antea reputabātur gētiles ceci ⁊ iudei vidētes. mō ecōuerso gentiles vidēt. ⁊ iudei ceci sunt. Unde nō accipit hic iudiciū cōdēnationis ⁊ p̄nitentionis manifestū: q̄ in secūdo aduētu ē factū. Quasi diceret in hoc q̄ te illuminaui intellige q̄ ego veni seperare paupereꝝ spū a superbis. vt illi illuminent: isti cecentur. ⁊ notat hic causam. q̄ ad hoc nō venit finaliter vt aliquis excecaret: sed notat terminuz q̄ aduentus eius fuit ad hoc terminatus sicut boni medici operatio. i. desperatis terminatur ad mortē. ⁊ audientes pharisei repugnauerūt dicentes((nunquid ⁊ nos ceci sumus)) qui religiosi ⁊ litterati in lege sumus spiritualē visum illaminatū habemus. Sed ex eorū responsione eos conuitat dicēs. ((Si ceci essetis)). i. ignorantes scripturas ⁊ prophetias de me((nō haberetis peccatū)). i. tantū quantū habetis. nunc vero quia dicitis videmus. i. reputatis vos intelligere scripturas: peccatū vestrū manet. i. aggrauatur ⁊ magis punietur. Ex quo patet. q̄ scientes scripturas ⁊ nō obseruantes eas grauius delinquūt. ⁊ grauiorē penam incurrūt secūdum illud. ((Seruus qui scit voluntatem domini sui ⁊ nō facit vapulabit plagis multis)) Potest etiaz poni de corporali visione miraculoꝝ ⁊ operū xp̄i: q̄ si ea nō vidissent. haberent aliquam excusationē de hoc q̄ ei nō crediderūt. nūc autē q̄ viderunt. ideo peccatum eorū aggrauatur ⁊ magis puniēdi sunt. Uel si ceci essetis vestra reputatione. i. si ex humilitate vos cecos aduerteretis seu reputaretis recognoscentes per humilitatem peccatū ve strum: ⁊ currentes ad veniam ⁊ medicum non haberetis peccatum quia ego venit auferre peccatum. quod remittitur per gratiā que non datur nisi humilibus. ⁊ de se non presumentibus. Nunc vero quia superbe dicitis. videmus. i. vos videre reputatis veniam ⁊ medicum non queritis. peccatum vestrum manet. i. non remittitur. ⁊ in cecitate infidelitatis vestre permanetis. Distice cecus ute a natiuitate. humanum genus est habens cecitatem ab Adam. Unde secundum mentem ceci nati sumus. Nec. n. cecitas contingit in primo homine per peccatum. de quo ōes originem traduximus. non solum mortis sed ēt iniquitatis. Cecus ēt ideo nascitur omnis habens peccatum originale: q̄ priuatus est dei visione. Cecum ergo a natiuitate. i. omne genus humanum dominus in hunc mundum veniens illuminauit. spuit in terrā. deitatem affocians nature humani ac de saliua ⁊ terra lutum fecit. contemperando terram sapientie diuine. i. deus homo factus est. per sputuz. n. q̄ est saliua de capite descendens. significat verbum quod a deo capite omnium rex procedit. ⁊ sapientia que ex ore altissimi prodit. Saliua. n. est humor salsus ⁊ sal sapiam significat. p terrā vero caro ⁊ humanitas quam p nobis suscepit: linuit aūt seu vnxit oculos. i. cordis ipsius ceci. i. generis humani. per fidē incarnationis christi qui fecit catechuminū quod interpretatur instructus. qui fidem habet sed nondum baptizatus est. Et ideo mittit eum ad piscinam vt lauetur ⁊ illuminetur. i. baptizetur. ⁊ in baptismo plenam illuminationem recipiat. Un̄ fz Bieny. Baptism⁹ dr illuminatio. que piscina vocatur syloe qd interpretatur missus. q̄ quicunq̄ baptizātur os q̄ baptizentur in xp̄o q̄ est missus a patre. ⁊ tunc eū illuminat. Nisi. n. ille fuisset missus nemo nostrum esset ab iniquitate dimissus. Qui ergo de limo terre hoiem formauit. per idem genus luti humanum genus reformauit. ⁊ reformando significauit. Unde pulverem massans de spuro. linuit super oculos ceci: quasi diceret ei. ego sum qui pulverem de terra accipiens hoiem plasmaui. In facto ēt huius ceci illuminati. significatur modus curationis cuiuslibet peccatoris iustificati. qui bene per cecum intelligitur. Peccatum enim mētis oculos obtenebrat ⁊ obcecat. Ubi notandum q̄ cecitas spiritualis causatur tribus modis. Primo a puluere cupiditatis terrene Secundo ex igne carnalis concupiscentie. Tertio ex tumore superbie. Plerunq̄ etiam peccator vel ex consuetudine peccandi. vel ex obstinatione mentis. vel etiam ex obceca-

sione diaboli peccatum fuisse non videt q̄ videre noluit nec peccatū reputat peccatum. Unde Grego. cum in graui peccato miser homo lateat. laudet ei diabolus. nec poeniteat. ne pōtentur peccatū leue & modicum inconsideranter affirmat misericordiā p̄dicat: longum spatiū vite promittit. vt pmaneat in peccato illaqueet: vt sic eū in cōtempū dei & desperationē sui inducat & pdat. Ad huius cecitatis illuminationē tria necesse est occurrere. Primū est diuine gratie p̄uentione respectiue. Secūm est contritio de peccatis cōpunctio. Tertiū est puris peccatoz confessio. Nec tria p ordinez designauit dñs in curatione illius cecī. Primū significauit i eo quod dicitur. quod vidit cecus oculo fulcit misericordie & gratie preuentiue. que ante omnia precurrit ad cōuersionē peccatoris. Homo enim per se potest in peccatum labi. sed per se resurgere nō potest sine auxilio gratie dei. Nisi ergo dominus peccatorem oculo misericordie respiciat resurgere non valebit. Secundum designauit dominus per hoc q̄ exuens in terrā fecit lutum ex spetio. quo liniuit oculos cecī. Per sputum vel salinam que a capite in os defluit. intelligitur diuina sapientia que ex ore altissimi pdit: per terram aūt intelligitur corpus humanū: que duo cōmixta fuerūt in ppō. verbum eternum q̄ per salinam & caro humana q̄ per terram intelligitur: & hoc benedictum lutum est remedium cecitatis nostre & tamen super oculos cordis nostri linitur q̄ fit quando peccator ad considerationem dei per peccatum offensi. ad recognitionem vilitatis sue propter peccatum inducitur. Tunc. n. nobile lutum xp̄i. super vilium peccatoris ponitur. et quo cōpūctio causat. Predicte igitur luto suo tūc deus luteos oculos peccatoris liniuit q̄n eū ad considerationem sue offense & vilitatis peccati. ac miserie sui status instigat & inducit. Ut aūt peccator plene illuminet ad rectā cogitationem & verā cōpunctionem oportet q̄ ex gr̄a dei cōsideret hec septē. Primo vt p̄sideret peccatū q̄ cōmisit vt possit videre peccati multitudinem & obmissionē boni & cōmissionē mali. cogitatōe. locutione & opatione. quoz sensibus p̄ra decē p̄cepta. p̄tra septē sacramenta. p̄ opa misericordie & tūc dicat. peccaui super numerū arene maris &c. Itez peccati magnitudinem q̄ tāz magna peccata fecit. & cōtra tam magnū dñm. & dicat pater peccaui in celū. & coram te & nō sum dignus &c. Itez peccati turpitudinem. q̄ tam turpia peccata secit. Sedo vt videat ipsum q̄ amisit. Unde ergo quot dies quot menses quot annos inanter consumpsisti. Et q̄ sm Ber. omne ipsum p̄didisti in quo de deo nō cogitasti. Tertio vt videat pulchritudinem a se quā polluit q̄ pulcherrima fuit & dignissima. q̄ ad imaginez dei creata: q̄ se sic turpiter vilificauit. Quarto vt videat gr̄am q̄ amisit. & quanta bona p̄ peccatū p̄didit. O q̄ inestimabilem gr̄am multi negligunt deus enim semp paratus est dare sed pauci volunt accipe. Quinto vt videat iras dei q̄ p̄uocauit. & q̄ beneficijs dei ita ingratus fuit. Sexto vt videat penam quam meruit: q̄ est eterna amara & diuersa. Septimo vt videat gloriam q̄ demeruit q̄ est infinita p̄ cuius gustu ad vnam horaz sm Aug. contemnenda essent oia. Dic septem cōsideratis bene durum & lapidum cor haberet homo. qui non amara contritione cōpungeretur de peccatis suis. Tertium q̄ est para peccatoz confessio designauit dñs p̄ hoc. q̄ iussum cecū sic linitum misit lauare se p cōfessionem apud sacerdotem. Quia uis. n. dimittat petrū ad p̄nitentiā peccatoris. obligat tñ eū ad confessionez homini vice dei faciendam. Et talis absolutio facta in cōfessione sm Aug. reducit hoiem ad baptismi puritatem. Premissis aūt tribus peractis tūc incipit peccator videre: & sic a sua cecitate diuina gratia curatus. petat humiliter & adoret suppliciter. gr̄as agens deo. Signū vero q̄ peccator sic illuminatus est q̄n clare videt & cognoscit. illa aūt cognitio in duobus cōsistit. Lin cognoscendo deū. & in cognoscendo seipsum. Cognoscere deū in p̄mo est cognitio sue potētie & sue bonitatis. Cognitio aūt potentie generat in nobis timorem. q̄ timor facit recedere a malo. cognitio bonitatis, generat in nobis amorē. q̄ amor ducit nos ad bonū faciendū. Cognitio aūt nostri generat in nobis humilitatē. q̄ est mater oīum virtutū. Et sic p̄z q̄ hec duplex cognitio. s. dei & nostri. est cā totius nostre salutis. nam cognitio potentie dei generat timorem q̄ facit vitare malum. cognitio bonitatis dei generat amorem q̄ facit operari bonū: cognitio nostri generat humilitatē. q̄ nos p̄seruat in cuitatōe mali & in opatione boni. Tempus igitur obseruemus: & ab intemporaneis abstinemus ne cū cecis iudeis illud in vanitatibus cōsumentes. cū ipsis in cecitate maneamus. Unde aūt hoc loco Cris. Dedit tibi vite terminū deus ad curādā alam. tu vero inaniter & vane consumis. Et si argentū paucū p̄sumptoris. simpliciter damnum reos vocas: dies aūt tuos consumens in pōpas. nullū putas facere inconueniens. Congruo existente in letanijs & ciconijs consumere vitam tuā oēm. tu in

tumultibus & turpibus verbis & iocunditate intemperanea: operibus & labentibus lasciuis vitā tuaz cōsumis inaniter. & in malo tuo nescis q̄ omni rei magis parcere oporteret & tempori. Aurū si cōsumpseris poteris rursus recuperare: tempus vero si perdideris: difficile id resumes. Pauū enī nobis seruatū est tempus secūdū presentē vitā. Si igitur inquit oportet eo vti non fuerimus quid dicemus abutentes eo. cū hoc consumpseris inaniter: quā habebis excusationē. Et cuius gratia agis parui recondidit. O insensibilitatis & indeuotiōis p̄o quo maxime gratias agere oportebat: quoniam tuos labores & sudores incidit. & requiē longā & immortalē fecit p̄o his incusas & grauaris. Nec Cris. est. Unde & Seneca etiaz si multū superesset etatis: parce dispensanduz erat vt sufficeret necessarijs: nunc que dementia & superuacua discere in tanta temporis egestate eo magis itaq̄ indignor aliquos ex hoc tempore. quod sufficere ne ad necessaria quidem potest. etiam si custoditum diligentissime fuerit. in superuacua maoꝝm partem erogare non tam benignus ac liberale tempus natura nobis dedit: vt aliquid ex eo vacet perdere. Et vide quaz multa etiā diligentissimis pereant. Aliud vanitudo sua cuiq̄ abstulit: aliud suorum: aliud necessaria negotia: aliud publica occupauerunt: vitam nobiscuz dimidit somnus: & hec tempore tā angusto & rapido & nos auferente. quid iuuat maiorem partem mittere in vanum. Nec Seneca. Oratio.

O Omine ihesu xp̄e qui illuminasti oculos cecī nati illumina quesō oculos cordis mei ne in tenebris offendaz vel vnquam in morte obdormiaz. Dies vite mee & vane cōsumpta sunt. quā infructuose elapsa sunt tempora mea: que dedisti mihi. vt facerem voluntatem tuam in eis. & non feci. Quot anni quot menses quot dies: quod hoc perierunt apud me in quibus sine fructu viri coraz te. Fiat amande pater hoc residuum temporis mei fructuosum & sanctifica tū in gratia tua. vt in diebus eternitatis inueniat locū & computabile sit ante te. Amen.

¶ De pastore ouium. Capitulo. lxxxvi.

E Quia cecī & incredulī phariſei & iudei nō accedēbāt ad lucē xp̄m qui est via veritas & vita: nec intrābāt in ouile ouium. vt oues dñi fierent iactabant se videre sine xp̄o: & per cōsequens posse ad veritatē peruenire sine eo: ideo xp̄s qui supra inceperat disputare contra superbiā & iactantiam eoꝝ. nunc vt hanc magis retundat

Apposuit ꝓtra eā similitudinē humiliatiōis de oculi & ostio eius quoz virtus & humile. nec admittit nisi humiliter se. Ac si eis diceret. Si vultis intrare p humile ostiū in humile ouile ouiū: oportet vt vos humiliemini nec tas alta de vobis sentiatis. Et nō nisi inducit hāc similitudinē ad humiliatis insinuationē. ve rētiā. vt ostendat. p q̄ ostiū in ouile ouiū sit intrandū: & exprimit in ea distincta ꝓdinio furis & pastoris ouiū. pp diuersas ipsoz ingressiones & officium dicit ergo amen amen dico vobis. qui non intrat per ostium in ouile ouium. ille fur est & latro. Nō. n. venit pp bonū. ideo queritur indebitū ingressum. Qui aūt intrat per ostiū pastor est ouiū querens bonū earum. Huic ostiarius aperit q̄ scit eū ouibus benivolū: & oues vocē eius audiūt. i. cognoscunt. q̄ bruta animalia suos benefactores recognoscunt: & proprias oues vocat nominatim: q̄ distincte eas cognoscit. q̄ alienus nō facit. & educit eas ad pastum vite huius necessariū. Et cū ppias oues emiserit. ante eas vadit q̄ cōsueuerunt pastores p̄cedere gregem: & ad pastorum gressum oues dirigūtur. ideo subditur & oues illum sequūtur. q̄ sciunt & cognoscunt vocem eius alienum aūt s. furem non sequūtur. sed fugiūt ab eo. q̄ nō nouerunt vocem alienoz. pastores sc̄m̄tium. Ostendit itaq̄ xp̄s phariseis q̄ nec sapientia. nec obseruatio legis nec bona vita q̄cq̄ valet: nisi p cum & q̄ ipossibile est eos videre sine xp̄o. & ad veritatem peruenire sine eo dicens. Qui non intrat per ostium. i. p xp̄m in ouile ouium. i. in ecclesiam & congregationem fidelium. ille fur est & latro. quales sunt omnes infideles & etiam mali fideles. Ubi Aug. intrat per ostiū qui intrat p xp̄m. qui imitatur passiones xp̄i qui cognoscit humilitatem xp̄i. Qui autem intrat per ostiū. i. per fidem xp̄i & humilitatez & altas eius virtutes in ouile ouium. ad pascendum eas pastor est ouium sm veritatem. Non omnis q̄ intrat p ostium pastor est. q̄ & oues intrant verum tamen vnitas vniuersitatis ecclesie verbo & exemplo pascit quotidie. Unde ipse ostiarius spiritus sanctus reuelādo aperit ostium veritatis ad recte intelligendum & fulcire ad bene operandum vt oues pascere possit: & oues vocem eius audiant. i. doctrinam recipiant & vocat eas nominatim condescendo familiariter subditis singulis vt ex familiaritate vnicuiq̄ det animum veniendi ad se. & educit eas per instructiones de tenebris erroris in lumen veritatis: & ex miserie seruitutis in regni libertatem: & ell ppprias oues emisit de tenebris ignorātie ad lumen vite

ē de carcere culpe ad libertatē gratie. ante eos vadit per exempla bonop operū ē vite. ē oues illum ac vestigia eius sequuntur per imitationē ē rectam operationem q3 sciunt vocē eius. i. cognoscunt. ē in ea delectantur. alienū aūt voce ē vitā non sequūtur recipiehtes eius doctrinam vel exempla: q3 verba inducunt ad errorē ē exempla ad malum: sed fugiūt ab eo tanq3 a latrone ē inimico. quia non nouerunt approbando vocem ē doctrinam alieno. quia alieni aliena loquuntur. Et ideo non cognoscuntur. Quale ergo ouīl commune ē ecclesia catholica sub vno pastore xp̄o: ecclesie aūt congregationes particulares continentes sunt eiusdem ouilia ē caule ouium sicut conuentus religiosorū. ē ecclesiarū conuentualium ē parochialium: in quibus sicut deus accubare suas oues. hoc est fideles simplices ē mānsuetos. subiectos ē humiles. Qui ergo non intrat per ostium. hoc est qui per principia religionis xp̄ianę non venit: sicut per principia veritatis non venit hereticus. per principia gratie non venit ypocrita. per principia libertatis non venit potenter vel armatis precibus intruitus. per principia simplicitatis non venit dolosus: sed aliūde aūt aliunde. Quidam enim ad intrandū de super per scalas ascendunt. sicut ambitiosi cum lucifero. ac cū datham ē abiron quos propter ambitionem vivos terra absorbuit. Fodiam parietem irrumpunt sicut fures cū ymone magi quidam fundamenta suffodiūt sicut ereticus cum arrio ille fur est ē latro. qui in hoc differunt fur est qui in furto hoc ē in nigro. i. in tenebris. i. ignorantibus hominibus alienam rem contrectat multo domino latro autem est. qui violentiam infert ē manifesta contrectat domino inuito. Et ideo fur est qui ouile ouiūq3 suffodit. ac oues ē vtilitatē ouīū clam inuito domino contrectat: ē ille ē occultus ē subdolus vel ypocrita. vel hereticus quia vterq3 oues ē vtilitatē ouīū furatur. latro aūt est qui violentiā facit vt rapiat ē tales sunt qui potenter se intrudere volunt. Fur ergo ē latro per ostiū nō intrat: q3 vel ambitiose ascēdit aliunde. vel dolose intrudit occulte vel violentia irrūpit manifeste vt intrudat se. Qui autem intrat per ostium in catholicam vitam ē dignitatē. pastor verus est ouium ē iste introitus est veritatis. libertatis. gratuite bonitatis. ē simpliciter. Intrat autem ostium veritatis per catholicam fidē: intrat ostium libertatis per supernam vocationem intrat ostium gratuite bonitatis nullī propter hoc faciens aliquam promissionē intrat ostium simplicitatis non obtinēs per aliquam dolositatem. christus aūt est ostium veritatis ē libertatis ē gratuite bonitatis ē simplicitatis. Si vero aliquis aliter intrauerit. dicetur ei illud amice quomodo huc intrasti. non habens vestem nuptialem ē ejciet extra oues in tenebras exteriores. Huic vero pastor ostiarius aperit. qui est triplex. christus quidem exemplo scripture doctrina ē spiritus sancti inspiratiōe. Illi cui sunt ostiarii ecclesie. xp̄o dat claues hoc est ligādi ē soluendi potestatem: scriptura docet claues voluere ē serao reserare. Unde etiam vna clauium est auctoritatis discernendi que est cōscientia: spiritus autem sanctus dignitatem ē idoneitatem confert ad intromittendum sicut tamen fidelis cui cōmittitur custodia rerum. Talis ergo ostiarius exemplo xp̄i. doctrina scripture. ē dignitate spūs sanct. aperit tali pastori: aperit aūt ostium humile ad ad q3 superbi impingunt. vere pastor humili vt non impingat: aperit ostiū arctū p q3 angusti intrare non pūt. pauperi paupertate ipūs vt non astringant: vt humilem ē astrictum in vita recipiat ē alios repellat. Hic et nota. q3 tribus modis munera captantur in officiis ad que a plerisq3 festinatur. Est enim munus a corde. i. favor ē gratia. munus ab ore. i. popularis adulatio. manu3 a manu. i. pecunia donatio. Qui ab his se excusserit. ē fine horum intentione introierit: beatus erit. qui aūt horū intentione ingredit. fur est ē latro. Hoc prouerbium datur eis ictus. Prouerbiū dicitur: qđ p3 verbo ponitur. Sic est in parabola quando per vocem vnam rem significantem aliud designatur. Et q3 illi non intellexerūt consequenter exponit dicens. Ego sum ostium ouium. per doctrinam ē exemplum: p q3 ostiū est introitus. Omnes quot quot venerunt non p me: ē non intrantes p ostium sed preter me: preter diuinam auctoritatem ē suplicationem. non enim intentione diuine glorie querende sed quippe non a deo missi sed propria ponte ingerentes seipsos impudice: fures ē latrones sunt. alienum. i. oues dei sibi vsurpando: ē latrones malo exemplo ē peruersa doctrina: quātū in se est occidendo sed non audierunt eos oues. i. fideles in quibus ecclesie permanētes. illi. i. de quibus dictū est nouit dominus qui sunt eius. Deinde p bat se esse ostium. quia officium ostij est saluare ea que sunt intra domus: ē q3 per ipm sit ingressus ē egressus: sic autem ei3 de christo q3 per ipsum fideles seruantur ē saluantur ē similiter p ipsum est ingressus ad fidem. ē egressus ad gloriā. Per xp̄m enim q3 solus ē est via. si quis introierit ē pcuerauerit saluabitur.

q3 nō est aliud nomen sub celo datum hominibus. in quo oporteat nos saluos fieri: ē ingredietur hic ad fidem ē ecclesiā ē egredietur ab ista miseria ad gloriā ē vitam eternam. a fide ad spem. a credulitate ad experimentalem cognitionē ē per studium experimenti ē secretū oratiōis. ē egredietur p exercitiū boni operis ē exemplum bone actionis: ē sic inveniet in eterna refectione pascua viriditatis. s. mel diuinitatis ē lac humanitatis: quia beati reficiūtur interius in aspectu diuinitatis ē exterius in aspectu humanitatis christi. Per quam sunt saluati. Et ideo dicit pascua in plurali. vel in ecclesie militante inveniet pascua. i. doctrine ē gratie. ē in ecclesia triumphante. i. gaudij ē glorie. Unde Augu. Quālis ergo ē hic in ipso ouili nō desinu pascua inuenient tu pascua vbi saturentur. qualia inuenit cui dictū est hodie mecū eris in paradiso. Fur non venit ad populi salutem. sed magis ad eius destructionē. s. vt furetur q3 nō est suum sibi vsurpando nō de preceptis xp̄i suos sectatores instruens. sed suis exemplis eos viuere suadēs. ē tractet. prauo exemplo ē mala doctrina ad malum trahendo. ē perdat in eternam damnationem mittendo. Ego veni nō sicut fur sed p3 hominū salute missus a patre: vt ingredientes in olive vitā gratie habeant in presenti per fidem in spē. q3 iustus ex fide vivit: ē egredientes de corpore. vitam glorie habundantius habeant in futuro per speciem in re. q3 gloria est gr̄a plumata. Unde Grego. Oues ergo eius pascua inuenient. q3 quisquis illā corde simplici sectatur eterne viriditatis pabulo nutritio. attendamus ergo alium fratres. in delectant ad suprna nostra vsideria ab eterne felicitatis gaudio nulla nos aduersitas reuocet. q3 si quis ad bonū p3positū ire desiderat eius desiderium quelibet vie asperitas nō imutat. Nulla nos prosperitas blandicie seducat. q3 stultus viator est. q3 in itinere amena prata conspiciens obliuiscit quo tendebat. Ut si celestis pastoris veraciter oues sum⁹. q3 in via delectationis nō figimur. eternis pascuis in fruitione faciemur. Hec Crisostomus. Deinde ostendit se esse pastorem. Hoc aūt p3 p hanc rōnem. q3 sicut p pastores grex gubernat ē pascit. sic et p xp̄m fideles regunt ē spūali cibo ac etiam corpore ē sanguine suo reficiūtur. sed ad differentiam mali pastoris ē furis addit bonus. Bonus quidem non solū in natura ē gratia. sed ē in pastorali cura q3 iplet boni pastoris officia. Unde Crisostomus. Pastorem seipsum ē ostium indifferenter predicat. Quia enim adducit nos patri. ostium se dicit q3 vero p3gurat pastorem. Et ponit cōditiones boni ē mali pastoris. q3 bonus ē verus pastor. q3 subit ad premiū glorie d3 habere affectionem ad gregem. in tantū q3 pro eo si necesse est sustinent mortem. Bonus enim pastor alam suam pro pria idest vita corporale dat. cū opus est. iem per aūt paratus est dare pro ouibus suis ē earum salute. Si hec est descriptio boni pastoris ē signū. valde timendū est paucitate bonop pastop. Cadit enim bestia primi. ē multi eam subleuant cadit asia multi. ē non est ex ipsius carie eius q3 eā reuelet. cui tū quilibet plus teneatur diligere alam proximi q3 corpus proprium. Sed quomodo pro ea corpus meum ponam. qui nec rem temporalem. da re volo vt eam a peccato eripiam. Et nota q3 non pro grege dominica potest esse triplicitet. aut pro ipso de bono in melius promouendo. ē sic est supererogationis quantū ad omnes prelatos. sed ad opera supererogationis nullus tenetur nisi voto se astrinxerit. Aut p ipso ab imminente periculo liberando. ē sic tenetur quilibet prelatus: q3 suscepit curam dñi ei gregis. ē de manu ei⁹ requiretur sanguis sui pro ipso in extremo articulo necessitatis positus. q3 non potest euadere damnationē nisi homo morti se exponat. ē sic est necessitatis sicut vendere sua ē dare pauperibus in extrema necessitate existentibus. Sed sciendum q3 si est persecutio generalis que populo indicit: tunc d3 pastor se opponere. ē alam suā ponere. ne totus grex dispgat. Si vero ē plecunio psonalis. ē ipse solus queritur: tūc is fugere plecutionem exemplo christi q3 a facie herodis fugit in egyptum ē exemplo pauli q3 demissus fuit p murū oues nāq3 pastor i celo sedens orationibus cōmendabat se aūt vtilitati earum fugiendo seruabat. Hinc aūt dñs. Si vos persecuti fuerint in vna ciuitate fugite in aliā. Aliqñ aūt d3 fugere nec alam suā ponere: sed patienter expectare. qñ. s. tūpana. i. tpalia diripiuntur non persone. Mercenarius aūt a mercede dictus vel q3 mercede conductus est: vel q3 mercedem terrenā sperat: ē qui non est p3prie pastor q3 non attendit ad p̄miū glorie celestis: sed ad cōmodū rei tpalis. Talis enim fm Greg. Merito nomen pastoris perdit. eo q3 terrenā substantiā plusq3 oues diligit. Et ideo eius nō sunt oues p3prie: sed tū vsurpative. q3 probatur per effectum: q3 videns lupum venientem. s. diabolum vt oues recipiat. vel hereticū vt decipiat: vel tyrannū vt corporaliter affligat ē timens damnū cop vel corporis incurrere. dimittit oues direptioni patere ē fugit eccl̄e do nō resistendo: ē auxilium debitū subtrahendo

do. Dū enim sola exteriora cōmoda regrū. interiora ē exteriora gregis dāna negligēter patitur: ē ptra hec nullo zelo accenditur. nullo feruore dilectionis excitat̄: q; mercenari⁹ est: solū curans de mercede ac lucro ē cōmodo tpali ē nō ptinet ad eū. i. ad eius curā de ouibus. de quar pdictē nō solicitatur ē curat: q; nō amore eaz. si prius mercede tpali laborat. Nā fm Aug. Nō diligit in ouibus xp̄m iz lac ē lanā. Et lupus rapit. ad malū ē pcipiū ptrahendo ē dispdit oues ab vnitate caritatis. ē ecclie sepando vel affligēdo. Sz bonus pastor aduersus p̄dictos lupos animā suā ponit. q; resistit temptationibus diaboli. arguendo ē increpādo vitia resistit fallacijs hereticoz. p̄dicando vera resistit pfectionibus malor. exando ē ipleando celeste beneficium. Bonus pastor querit vtilitatem ouium sed malus pastor ē mercenarius cōmodum proprium. bonus pastor videns lupū venientem. i. temptationem diabolicā. decipionem hereticā vel seuitiā tyrānicā: opponit se ē subditos pro hūc lupū triplicē. inuest ē defendit sed malus pastor fugit ē dimittit oues nec aduersarijs resistit. Vñ i Zacharia. O pastor ē idolum derelinquens gregem. Quasi diceret. Non es pastor sed similitudinem ē idolum geris pastoris: bonus pastor non querens q̄ sua sunt: sed q̄ iesu xp̄i. supra gregem suū solicite vigilat: cogitans quotidie quā rōnem de cōmissis deo reddat. Vñ Aug. dicebat. Et ptinetis ad curā nostraz. vt rōnem de vobis bonā reddamus. Tota aūt rō nostra q̄ est: scitis. Bñe scis q; dilexi: q; scis non tacui. scis q; ex animo dixi. scis q; flendo ei dicerem ē non audirer. Ipsa puto q; integra ratio mea est. Nec Aug. Mercenarius vero sua. nō que iesu xp̄i querens. supra gregem non vigilat nec de grege solicitus cogitat. quam rōnem de eo reddere valeat. q; nō pp deum: sed pp tpalem mercedem quā hic recipit dec militat. Unde Grego. Mercēnarius quippe est: qui locum pastoris tenet: sed lucra animaz non querit. Terrento cōmodis inhiat: honore prelationis gaudet temporalibus lucris pascitur. impensa sibi ab hominibus reuerēcia letatur. Iste sunt etenim mercedes mercēnarij. vt pro eo quod in regimine laborat. hic q̄d querit inueniat ē ab hereditate gregis in posterū alienus existat. Dec Grego. Deinde q; dixerat probat per signa. dicens. Ego sum pastor bonus. ē subditur signum huius ē cognosco oues meas. non solum. s. noticia visionis. que omnia nuda ē aperta sunt oculis eius. sed etiam noticia approbationis ē dilectionis: quia cognoscit iustos dignos vita eterna promissa eis. Cognoscit etiam christus oues suas. per imaginem ē similitudinem suam quam eis impressit. per arma ē vestimenta virtutum quibus fideles ornauit per signa bonorum operum quibus eos decorauit. per doctrinam suam. ē specialiter per caritatem adinuicem qua eos informauit. que omnia in eis inuenit. Et cognoscunt me mei. q; vere fideles cognoscūt christum noticia per dilectionem operante. Et ideo decipi non possunt. beneficia quoq; ei⁹ manifeste cognoscunt. Boni ergo pastoris signum. est mutua cognitio ipsius ē ouiū sua rum. q; prouenit ex hoc. q; pastor frequenter ē solicite oues suas visitat. ē sic particulariter cognoscit eas ē indiuidualiter ē condiciones earum. ac diligit. ē oues ex frequenti imaginatione beneficij pastoris ipsum attendunt ē spiritualiter recognoscunt ac diligūt. Sic autez est de christo ē vere fidelibus. ē ergo est pastor bonus ē verus. Secundum signum boni ē veri pastoris. est affectio q̄ est dit ad oues. que non potest esse maior q̄ se exponere pro ouibus. Sic autem fit de christo ē fidelibus. ē ideo subdit. ē animam meam pono pro ouibus meis. Solis enim ouibus christi proficit passio eius. Unde Petr⁹ ranennas. Ecce pastor bonus. animam suā pro ouibus suis dat. q; vtiq; facit vis amoris: quia nil durum nil amarū nil graue nil letale computat amor ver⁹. Quod enim ferrū. que vulnera. que pena. que mortes amorem preualent superare perfectum? Amor ē in' penetrabilis lorica: respuit iacula insultat periculis mortem ridet. Dec Petrus. Sed cum homo habeat tria scilicet res propinquos ē personam propriam. ista tria p̄ quibus sunt ponenda. Sua autem pro ouibus non ponunt: qui temporalia eis non tribuunt. Suos non ponunt: qui consanguineos insufficientes promoueri faciunt. personam non ponunt: qui malis non resistunt. Christus autem ista tria pro ouibus posuit. Unde in Dieremia. Reliqui domum ē familiam meam. scilicet celestem substantiam. dedi dilectam animam meam in manus inimicorum meorum. Tertium signum boni ē veri pastoris est: quia oues omnes ad ouile deducit. Unde christus ne crederetur q̄ pro solis iudeis mori deberet subiungit. Et alias oues habeo. iaz in predestinatione existentibus mihi creditur. ea. que non sunt ex hoc ouili. scilicet de synagoga iudeorum. sed de populo gentili: ē illas oportet ideū opor tunum est me adducere in fidem ē ecclesiaz cum populo iudeorum. q; factum est per pre

dicationem apostolorum christo principaliter operante in predicatione eorum. fm Crisostomū. Dec q; dicit oportet non est nec: sit satis demonstratiuū: sed confirmatiuū ei⁹ q; omnes oues suas saluas faceret. Et iudeos ē vocem meam audient ē ad fidem venient: q; gentiles ad predicationem apostolorum deuote fidem receperunt: ē fiet vnum ouile ē fidelium receptaculum. i. erit vna ecclesia ex iudeis ē gentibus collecta: est vnus pastor qui in celo est: christus: q; ipse est pastor nostra: qui fecit vtraq; vnuz: in terra autem est papa christi vicarius. Bonus etiam pastor gregem suum pascere debet. Unde ē a pascendo nomen accepit. Dinc ait dominus Petro quando pastorem ecclesie ipsum instituit. pasce oues meas Secundo debet ipsum diligere. ideo Petrus quando debuit prefici ecclesie. fuit examinatus de caritate. Petre amas me. Tertio debet gregem a lupo custodire ē defendere. Unde dominus ait Petro ē tu aliquando conuersus confirma fratres tuos. scilicet contra quorumcunq; iuporum turbationes. Dec autem tria p̄ quandam excellentiam facit nobis dominus noster. vt merito bonus pastor dici debeat. Et enim nos pascit: nos diligit. nos defendit.

Ostendit itaq; christus sub metaphora predicta. q; per eum tanquam per ostium fit introitum. ē quod ipse pastor bonus sit sequendus. Bonum ergo pastorem christum sequamur. sub eius disciplina maneamus: ē vocem preceptorum ac consiliorum eius audiamus. vt ab ipso pasci mereamur. Quanta vero fuerit huius pyssimi pastoris ad perditas oues solimdinis cura. quantaq; clemētia. ipse bōus pastor alibi i parabola pastoris ē ouis cētesie p̄dite multaq; cura q̄site. ac tādē inuēte ē i humeris suis gaudeo reportat pia methaphora indicat: sed hic sermone expresso aperte declarat cum dicit. bonus pastor animam suam dat pro ouibus suis: et in eo illud propheticum vere ē perfecte impletur. sicut pastor gregem suum pascet. Nam propter hoc labores lassitudines ē incōdias passus in ter phariseorum infidias ē pericula multa euangelizando regnum dei ciuitates circuibat ē castella nocte ducebat in oratione pernigiles. nec phariseorum veritus murmur. ē scandalum. publicanis se prebebat affabilem asserens propter⁹ male habentes se venire in mundum. ad penitentes quoq; paternum pretendebat affectum. apertum eis ostendens diuine misericordie sinum. Audite hec pastores. ē ab vno pastore boni pastoris esse discite quod ipe fecit: hoc ē vos si necesse fuerit: facite. Ut autem Hugo. Dicit animam pro ouibus ponit: qui periculosum regimini locum ascendens. clauso silentij ostio. claustralium gregem in pace custodit: animam ponit: qui solus inter mundana pericula exteriora negocia curans necessaria querit: animam ponit: qui ad sustinenda turgia rei familiaris exit: qui inter adulantium ē detrahentium linguas medius incedit. qui pro infirmis laborat: ē laborantes pascit consolatur pusillanimes: ē cum superbis increpando contendit. Nec Hugolinus. Nempe ad onus cure pastoralis portandum: ē salutem proximorum querendam hortatur. Bernardus ad quendam abbatem sic scribens. Pascas verbo: pascas exemplo: pascas ē sanctarum fructu orationum. Manent itaq; tria hec. verbum: exemplum oratio. Maior autem his est oratio. Nam etsi vocis virtute sit opus: operi tamen ē voci gratiam efficaciamq; promeretur oratio. Quid cantaris te aliquorum qui tecum sunt magis grauari consortio q̄ frui solatio. Deniq; inquantum grauaris in tantum lucraris: ē in quantum iuuaris in tantum tua tibi premia minuit. Elige ergo quos eligas. an qui grauando iuuant. an qui iuuādo grauāt. Ni tibi promeritores illi fundatores meritorum existunt. Nam qui socij laboris pro cuidubio ē mercedis participes erunt. Sciens ergo te missum iuuare. non iuuari: illius te ē agnosce vicarium: qui venit ministrare ē nō ministrari. Beati si sic permanserimus vsq; in finez semper. Et vbiq; querentes. non que nostra sunt: sed que iesu christi. Dec Bernardus. Sed ad hec facienda: necesse est habere cor bene sibi conscium ē conscientiam securam. Unde idem Bernardus. In omnibus actis vel dictis suis: nihil suum quis querat: sed tantum aut dei honorem: aut salutem proximorum. aut vtrunq;. Nec pure valet dei vel proximi querere lucra: qui propria non contempserit. Bona oblivio si teipsum nescias: vt proximo prosis. Sane in tanta oblitione sui necesse est cor bene esse conscium sibi. quo se in lucra securius foras extendat. cum securam intra se reliquerit conscientiam. Quid enim prodest homini si mundum vniuersum lucretur. anime autem sue detrimentum patiatur. Sed ē ordinis exigit ratio: vt qui ad sui mensuram proximum iubetur diligere prius seipsum diligere nouit. itaq; duo sunt. que post peccata bonam reddunt conscientiam. penitere de malis: ē abstinere a ma

lis:hoc est vt verba loquar Beati Grego. Et committa flere & flendam committere. Non rum neutrum sufficit. Utriusq; virtutis bene conscius animus: secure iam ipsum deserat. & quodammodo perdat.vt alios lucri faciat. Dec Bernar. Caueant autem pastores ne subditos scandalizent vel occasionem ruine eis prebeant. Ue enim eterne damnationis eis eminet per quos scandala veniunt & animarum pericula procedunt. Nam secundum Gregorium. Tot moribus prelati digni sunt: quot ad subditos suos perditionis exempla transmittunt. Et secundum Augu. Qui animas ad peccandum inflammant. & deo subtrahunt magis peccant q̄ qui carnem xp̄i crucifixerunt. Et secundum Ysido. qui exemplis vitam morumq; bonorum corrumpunt deteriores sunt. his qui subtrahentes alienum predaq; diripiunt. Non presumat tales de quibusdam iusticijs: & operibus suis nec sperent saluari alijs neglectis. Nam (vt ait Gregorius) Nihil ei iusticia suffragatur. de cuius manu anima pereuntis exigetur. Unde & Criso. Sacerdos & si propriam bene dispensauerit vitam. alienum vero non cum diligentia curam habuerit: cum pernitiosis in gehennam vadit. Nec Criso. Attendant etiam pastores. quia subditorum culpas deus ipsos leuius vindicat. sed prelatorum mala per semetipsum grauius damnat. Unde Gregorius. Qui modo subditorum culpas per prepositos vlciscitur. tunc prepositorum mala per semetipsum seuiens damnat. Attendant aūt subditi ne propter negligentes & malos pastores. a cursu certaminis sibi propositi deficiant. sed aspicientes in ihesum totius boni speculum. etiam talium iudicium patienter suscipiant. quia tūc postmodū nō habebunt aliud iudicium. cum non puniat deus in idipsum. Unde super illud verbum. Ysaie: Nunquid tota die arabit arator vt serat dicit Glosator arueus. De milio autem & vitia non dicit textus. an trituretur. q̄ subiecti quotidie de iustis actibus infirmis per prelatos iudicantur. etsi presens iudicium patienter suscipiant. ac de cetero mores suos emendauerint: non vitra iudicabuntur. alioquin & ipsi iudicabūtur. Attendant etiam subditi & humilientur. q̄ delectus & negligentia pastor. sepe prouenit de meritis subditor. & a deo id circo permittitur. quia bonos pastores habere nō meruerunt. Unde Bre. Clero Mediolanensi. pastorem ab eo postulanti. inter cetera scribit. Uerumtamen q̄ antique mee deliberationis fuit ecclo est. ad suscipiēda pastoralis cure onera pro nullius vnq̄ miseri persona orationi bus persequar electionem vestram. vt omnipotens deus talem vobis pastorem prebeat i cuius lingua & moribus exhortationis diuine pascua valeatis inuenire. Sed quia iuxta meritum plebium solent superno iudicio p̄sone prouideri pastorum. vos spiritualia querite: celestia amate. temporalia & fugitiua despicite. & certissimum tenete. q̄ placente deo pastorem habebitis. si vos in vestris actibus domino placetis. Dec Greg.

Oratio

Omine ieſu chriſte paſtor bone. qui pro ouibus tuis poſuiſti animam tuam in precium carnem in cibum. & ſanguinem in potum. qui factum es nobis oſtium in eccleſiam militantem. & triumphum vt per te ad ſaluandam introeamus ad te. cognoſce me inter oues tuas. & miſericorditer nos reſpice in viam ſalutis dirigendo. vt cognoſcamus te & tibi p̄ſomemur te timendo. Non audiamus vocem alienorum. ſ. mundi carnis & diaboli. ſed tantum tuā obediendo. tuis preceptis & conſilijs. vt vitā habeamus gratie. & abundantius habeamus glorie. & apud te & paſcua inueniamus refectionis eterne. Amen.

¶ De encenijs in quibus voluerunt iudei ihesum lapidare. Cap. lxxxvij.

Acta autem ſunt encenia in hieroſolymis. & hyems erat. Encenia dicuntur ab en. q̄ ē in. & neos. q̄ eſt nouum interpoſita ce ſyllabica adiectione. & ſonat innouationes. quando. ſ. aliq̄ res noua ſuo vſui applicatur. vel aliqua res a cōmuni vſu ad celebrem & diuinum vſum dedicatur. q̄ enim latinus dicit dedicationem. hebreus vocat inchoationem vius noue rei ſeu innouationem. Unde & vſus habebat hoc verbum vt ſiquis noua veſte induceretur encenarie diceretur. Eſt igiturencenio as are. ſ. iniciare. & aliquid de nouo facere. Unde veſtem nouam enceniat. qui primo eam veſtem ponat. & epiſcopus eccleſiam enceniat. quando eā dedicat. Dec igitur encenia vocantur feſtum dedicationis templi. q̄ in dedicatiōe templi applicatur diuino vſui. q̄ feſtum annuatim ſolemniter celebrant iudei. Et dicitur encenia enceniarum in plurali. q̄ iſtud feſtū per plures dies ſolebat agi. Hoc autem non ad primam neq; ad ſecundam. ſed ad tertias ſpectabat dedicationem. Legitur. n. triplex dedicatio templi facta a diuerſis. & diuerſis temporibus. Prima a ſalomone decima die ſeptembris. que celebratur eadem die quotānis vſq; ad euerſionem templi factam a babilonijs. Secunda tempore eſdre & nemie & zorobabel & ab his qui redierunt de babilonica captiuitate reparato templo ab eis facta eſt quodecima die marcij & eadē die quotannis celebrabatur. quousq; illud poluit antiochus ponens in templo idolum iouis. Tertia propter hanc contaminationem facta eſt a machabeo. qui templum prophanatum a gentibus mundauit. quinta decima die decembris & eadem die exinde celebrata eſt quotannis. & hec dedicatio tempore chriſti celebratur. vn de hic agitur. Tunc ambulabat ieſus in templo. ſ. in porticu Salomonis. ſ. in porticu templi. Ubi Salomon ad orandum ſtare ſolebat Nomine enim templi non ſolum corpus ipſius: ſed etiam porticus & atria ſeu loca circunſtantia. & ad domum domini pertinentia intelliguntur. in quibus populus ſtabat ad oād̄um non in templo. Non enim licebat ingredi templum niſi ſolis templi miniſtris. Alij autem orabāt extra in porticibus ſeu atrijs tē plū tingentibus. vbi Rex Salomon ſibi oratorium fecerat. q̄ hic appellatur porticus. in quo oratorio die dedicationis columnam ſeu baſem eneam habentem quinq; cubitos longitudinis. & tres cubitos latitudinis. & tres cubitos altitudinis erexit. ſuper quam genib⁹ flexis orauit. qui locus etiam regis oratorium dicebatur. Ubi Theo. Satagas tu quoq; dū hyems imminet. ſ. vita preſens turbinib⁹ iniquitatis concuſſa. ſpirituales encenias tui tēpli celebrare. ſemper renouando teipſum & aſcenſiones in corde tuo diſponens. tunc ieſus erit preſto in porticu Salomonis. pacificum ſtatum tibi tribuens ſub regimine proprio. In ſeculo autem futuro nemo renouationis ſolemnia perficere poterit. Circumdederunt eum ergo iudei comprimentes animo circumuenciendi & perſequendi. vt citius eum in verbis caperent. & dicebant ei. Quouſq; animam noſtram tollis. ſ. crucias dimittendo nos in ſuſpenſo dubitationis. certificādi enim ſumus de te. Adulatorie loquuntur. volentes per hoc oſtendere ſe deſiderare ſcire veritatem de ipſo. Quaſi dicerent. anima noſtra eſt in ſuſpenſo deſiderij quandiu victos nos derelinquis. Spes que differtur affligit animam. per hoc innuentes q̄ vellent eius dicto ſtare & eum libenter ſicut chriſtum recipere: cum tamen contrarium haberent in corde Si tu es chriſtus. ſ. rex & vnctus. Quem enim nos regem dicimus iudei appellant chriſtum ideſt vnctum. q̄ vnctio debebatur regibus. dic nobis palam: vt iclamus quez ſequamur Palam enim annunciandum eſt de veritate. Quaſi dicerent: peccamus ſi tu es chriſtus & meſſyas in lege promiſſus: & tibi nō credimus? Inſidioſe hec ab eo q̄rebāt: vt ſi ſe xp̄m diceret: tūc ſi ſe regē faciēs: ceſari p̄traderet teneret & rōanoq; miniſtris occidēdū traderet Uā gloria. nō veritatē deſiderabāt: ſed callidā pparabāt. Et q̄ dolo loq̄bant. nō rūtā temperauit. dicens. Loquor vob vt verbū dei: & dico vobis veritatē: & q̄ ſimplico populo: & nō creditis mihi. Opa q̄ ego facio in nōe p̄ris mei & ad gloriā ei⁹ p̄fectio cū & gloriam eius: nō aliam vbiq;. querēdo eiq; omnia tribuendo hec teſtimonium perhibent de me: & de mea deitate: qua ſcilicet non poſſunt niſi a deo fieri. Et ideo manifeſte apparet q̄ a deo veni. Quaſi diceret. Uultis a me audire ſi ego ſum chriſtus & ego reſpondeo vobis q̄ non oportet. vt ego dicam verbis. quia opera que ego facio illa teſtimonium perhibent de me. etſi operibus nō creditis q̄liter verbis creditis. Et ſic nō dixit expreſſe ſe eſſe xp̄m q̄ querebant. ſed dixit aliquid equipalens vel maius q̄ tamen eis nō ſufficiebat. vt veritatem reſponderet & calumnie malicias excluderet Sic ergo temperauit reſponſum: vt nec illis ſit calumnie locus: & fidelibus propter quos hec referūtur manifeſte appareat. quod ipſe ſit xp̄s: nō homo tantū vt illi putāt: ſed verbū patris & dei filius. Illi enī xp̄m purum hominem credunt venturū. ſed pro omnibus regnaturū. Non ergo propter illos tantum reſpondit eis. ſed & pp̄ropter poſteros fideles. Alia teſtimōia q̄ ſit verus deus & verus homo ponit Johannes dicēs. Tres ſunt qui teſtimonium dant in celo patet verbum & ſpiritusſanctus. Et tres ſunt qui teſtimoniū dāt in terra: & ſpūs: aqua: & ſanguis. Quod enīz xp̄s fuerit celeſtis. ſ. verus deus teſtimonium dedit pater quando dixit. hic eſt filius meus dilectus: teſtimonium dedit ſpiritusſanctus: quando in ſpecie columbe ſuper ipſum baptizatum deſcendit teſtimonium dedit: ipſe filius quando dixit ego & pater vnum ſumus. Quod autem fuerit terreſtris ideſt verus homo tres teſtes ſunt. ſcilicet ſpiritus ideſt anima quam in cruce emiſit. aqua que de eius latere & ſanguis qui de eius venis effluxit. Cauſa autem incredulitatis eorum ſubditur Sed vos non creditis. q̄ non eſtis nec eſſe vultis ex ouibus meis: ideſt innocentes & humiles ſed ſuperbi & maligni: & ideo dei iudicio excecati. Quos mee. ſ. humiles quibus reuelatur veritas a me. vocem meam audiunt credendo corde & obediendo: opere: & ego cognoſco eos non ſolum noticia viſionis ſed etiam approbationis. & ſequuntur me imitando hic in preſenti per gratiam. & in fum.

ve per gloriam: ideo sequitur: & ego vitã eternam do eis: hic in pastu mei corporis & sanguinis: & in futuro in dulcedine fruitionis. & ideo non peribunt in eternum: q; predestinatio de eis frustrari non potest: & ideo non rapiet eas quisq; de manu.i. potestate mea per violentiam hic trahendo ad culpam. vel i futuro ad penam. & probat dicens. Pater meꝰ quod dedit mihi maius omnibus est. i. deitate quam habeo a patre quia omnia excedit in infinitum. Unde Aug. Dedit mihi vt sim verbum eius. vt sim vnigenitus filius eius vt sis splendor lucis eius. Et nemo potest rapere de manu patris mei per violentiam: cum sit infinite potẽtie ergo nec de manu mea continẽte eas & conseruante. Ego enĩ & pater vnum sumus. i. in virtute & potentia: sicut in deitate & essentia. Notandum autez quod ex hoc verbo saluatoris ego & pater vnum sumus. excluduntur duo errores contrarij circa articulũ sanctissime trinitatis. Sabellius enim posuit in deo vnitatẽ persone sicut & essentie: & hoc remouetur cum dicitur: ego & pater sumus. Si enim pater & filius essent vna persona. diceret sum in singulari. Arrius autem econtra posuit diuersitatem essentiarum sicut & personarum. & hoc excluditur cum dicitur vnum. Si enim pater & filius haberent diuersas essentias non diceret vnum neutraliter: sed plura: igitur per ego & pater sumus. discretio & equalitas personarum exprimitur. per vnus vnitas diuine substãtie intelligitur. In theologia. n. per neutrum genus dicitur substantia diuina. per masculinum persone. per femininum nocio. Unde patet q; non debet in hymno cãtari. vnus patricum filio sed vnum: q; pater & filius non sunt vnus in persona: sed vna in substantia. Unde Aug. Utrunq; audi: & vnũ sumus: & dixit vnum liberat se ab arrio. q; in unus liberat te a sabellio. Si vnum ergo non diuersum si sumus ergo pater & filius. oues ergo dei per signa quattuor cognoscuntur: que hic per ordinem tanguntur. Primo per hona opera que faciunt. cognoscuntur: q; oues christi sunt. Istud signum ponit dominus de se: qui est pastor cuz dicit opera que ego facio testimonium perhibent de me. Notandum tamen est. q; sunt quedam opera que homines sanctum ostendunt sed non faciunt: sicut sunt opera miraculorum: que & aliquando mali faciunt virtute fidei: alia sunt opera que sanctum faciunt: sed non ostendunt. sicut est simplicitas & humilitas sanctoꝝ hominũ. & cetere virtutes eoꝝ: que faciunt hominem sanctum coram deo. sed sepe reddunt despicabilem coram mundo. Alia sunt opera que hominem sanctum faciunt & ostendunt sicut sunt opera pietatis. que ex caritate fiunt. Secundum signum est q; oues christi sunt. quando vocem eius audiunt. Unde subdit: oues mee vocem meam audiunt. Quattuor autẽ voces iste pastor dat ouibus suis. Prima est exterior exhortatio. Secunda est interior inspiratio. Tertia est beneficiorum elargitio. Quarta est corporalis flagellatio. Sed quia multi sunt. qui istas voces non audiunt: ideo dominus conqueritur. dicens. Vocaui. s. per exteriorem exhortationem. & remisistis. extendi manum meam multa bona faciendo: & nõ fuit qui aspiceret: despexistis omne consilium meum quo vobis bona proposita inspirabã. & increpationes meas neglexistis per quas aliquando vos arguebam & flagellabã. ideo subditur magna comminatio: ego quoq; interitu vestro ridebo. Tertium signum est q; alij qui sint oues christi: quando ipse christus qui est pastor eas cognoscit. vnde sequitur. & ego cognosco eas. Cognoscit autem vt etiam supradictum est fideles suos per imaginem & similitudinem suam quam eis impressit. per arma virtutuz quibus eos ornauit: per signa bonorum operum quibus eos decorauit. per caritatem adinuicem qua eos instruxit. quartum signum est q; sint oues christi. quando ipsum verum pastorem sequuntur. unde subditur & sequuntur me. Alij autem nolunt seq; christum. sed ab eo fugiunt & se auertunt. boni vero sequuntur ipsum per imitationez bonorum operum. Christum etiam quidam sequuntur ficte sicut hypocrite. quidam lente sicut tepidi & negligentes quidam solicite sicut amore dei feruentes. Dec autem predicta domini verba quando dixit ego & pater vnum sumus. iudei ceteri ferentes iam non tulerũt sed lapides sustulerunt. & hoc durissima intentione fecerunt. scilicet vt lapidarent eum sicut blasphemum moti liuore inuidie. non amore iustitie. quia ablq; legis ordine. Quia enim duri erant: & profunda domini verba intelligere non poterant. lapidibus similes ad lapides currebant. Respondit eis ihesus dulciter eos reprimendo. Multa bona ostendi vobis ad vestram vtilitatem ex patre meo. hoc est virtute patris mei facta. scilicet veritatem docendo: infirmos curando: & alia miracula faciendo: propter q; horum operum me lapidatis cum tamen ob hoc me honorare deberetis. Ubi sciendum q; quidam sunt qui reddunt mala pro malis. & istud est prohibitum: quia deus vindictam sibi reseruauit dicens. mihi vindictam & ego retribuam. Alij sunt qui reddunt bona pro bonis. & istud est

quoddam naturale debitum. & non meritorium. quia publicani hoc faciunt. alij sũt qui reddunt bona pro malis. & istud est perfecte caritatis iudicium. sic fecit christus & docuit suos discipulos. alij sunt qui reddunt mala pro bonis: & istud est valde iniquum. & taleo erant iudei circa christum. & ideo eos arguit dicens multa bona opera &c. Responderunt ei iudei dicentes. De bono opere non lapidamus te. sed de blasphemia: q; tu homo cum sis facis teipsum deum. asserens enim se esse vnum cum patre innuit se esse deum: non autem ipse seipsum fecit deum. sed pater generans eum fecit ipsum deum. Dominus autez volens eorum furorem temperare: respondit eis se non esse blasphemum. dicendo se esse deum vel dei filium naturalem q; probat primo per scripturam quia scriptura sacra cum sit inspirata: non potest esse falsa & hec attribuit hominibus sanctis & prophetis deitatez participatiue. ergo multo magis quem pater sanctificauit: idest sanctum ab eterno genuit secundum deitatem & iam sanctificauit. idest plenitudine gratie repleuit quantum ad humanitatem. & misit in mundum ad saluandum & sanctificandum ipsum sicut erat per prophetas dictum. potest dici deus propriecũ tamen dicatur homo deus. & verbum deus dissimiliter quia homo adoptione. verbum naturaliter. Si inquit adoptiui filij dei dicẽtur: quare naturalis filius deus non dicatur. Scriptura quidem sacra attribuit. hominibus sanctis deitatem participatiue dictã: sed christo attribuit deitatem propriedictaz. Secundum enim Aug. tribus modis dicitur de nobis natura vt deus omnipotens. adoptione: vt particeps deitatis. de quibus in psalmo dicitur: dij estis opinione seu nuncupatione vt idola & demonia. Deinde hoc idem ostendit per rationem. scilicet ex operibus patribus que faciebat. Omnia enim secundum. Philosophum determinatur proprio opere: & iõ per propriam operationem certificamur de natura rei. christus autem faciebat opera diuinitatis propria: scilicet miracula totam facultatem creature transcedentia & virtute propria: nõ solum obsecrando diuinam potentiam sed aliquando imperando: ex quo concluditur: q; in eo vere erat natura diuina & per consequens non erat blasphemus: dicẽdo se esse dei verum dei filium: ac si diceret: non tñ per verba me esse filium dei credatis. sed etiam p; opera que & modo quo ea facio: & facto ipso ostendunt in me naturam & virtutẽ dei esse. Si non vultis credere verbis: fidem ad hibete operibus: vt merito fidei ampliꝰ cognoscendo opera: veniatis ad fidem veritatis vt cognoscatis & credatis: quia in me est pater per nature inseparabilitatem: & sui consensus voluntatez in omnia facta mea: & ego in patre sicut a quo habeo naturam & veritatem & opera. In eo est pater & ipse in patre: inquantum est vna natura amborum sicut vna operatio. Qui magis diligit vel credit amplius cognoscit. Unde hanc mirabilem iudeorum insaniam. Ipsi volebant scire si eẽt christus: & quia verbis & operibus hoc comparabat: eum lapidare volebant. Ipsi ergo nec verbis nec operibus inducebantur ad credendum sed tanquam obstinati querebant studiose eum apprehendere non bona apprehensione. scilicet ad credendum & intelligendum: sed mala scilicet ad seutendum & occidendum. Tu apprehendas vt habeas: illi apprehendere volebant vt non haberent. Et exiuit de manibus eorum: virtute diuina transiens per ipsos: sicut alias fecerat: vt ostenderet se non posse detineri: nisi quando vellet & vt daret nobis exemplum declinandi malorum seuiciam: quando sine fidei periculo fieri potest. Non enim apprehenderunt: quia manus fidei non habuerunt. Et relicta iudea propter incredulitatem eorum: abiit iterum trans iordanem in locum vbi Johannes primum baptizauerat: & ibi ad tempus cum discipulis suis manebat: vt populi venientes ad ipsum recordarentur de testimonio Johannis: & de testimonio dei patris: & alijs ibi factis & dictis: & sic habita priorum & nouissimorum collatione: confirmarentur in fide ipsius. Conspice igitur tam eum quam discipulos suos mestos recedere: & eis toto posse compatere. Et multi venerunt ad eum non tam corpore q; mentis deuotione & crediderunt in ipsum ex corde. Ecce tibi apprehenderunt permanentem vt haberent: sed iniqui iudei apprehẽdere voluerunt discedentem vt non haberent. Abiitice autem secundum Theophilum recedens ab hierosolimis dominus hoc est a plebe iudaica: ad loca fontes habentia se transtulit: idest ad ecclesiam ex gentibus: que habet fontem baptismi. per quem multi ad christum accedunt. quasi transeuntes iordanem. Secundum est hic q; multi dei sunt: non solum filij: qui literre legis & circumcisioni carnis inuitantes christũ blasphemant: sicut illi de quibus hic dicit sed etiã omnes mali christiani: qui solo nomine christiani sunt. & solum nomen habent christi. a quo

appellant xpiani: qui verbis cõfitentur xpm factis autẽ negant de quibus etiã verificatur q hic dicitur. q: iustulerũt lapideo vt lapidarent iesum Unde Ambro. Quod fecerũt tũc iudei persequẽtes: hoc vere facũt hodie mali xpiani male viuentes: xpm eni lapidant ẽ occidunt. Quid est xpõ. Veritas pax ẽ iusticia. Qui ergo pro falsitate veritatem derelinquunt. pro discordia oditi vnitatẽ ẽ pacẽ pro temporali precio relinquũt iusticiam. nil aliud facere videntur. ℭ lapidare crucifigere ẽ occidere xpm. q: ipsius dona extinguũt in seipsis. Nec Ambrosi. Et tales sunt in triplici genere. Quidam enim lapidant iesum corde: quidam ore: ẽ quidam manu. Primi sunt corda sua prauis cogitationibus ẽ malis voluntatibus indurantes. secũdi sunt verba blasphemie in deo ẽ sanctos proferentes vel sceptis maiorũ ẽ prelatis suis recalcitrãtes: tertij sunt oppressione violentie proximos ledẽtes. Primi ergo lapidãt dñm iesum quelibet eni mala cogitatio ẽ mala voluntas est vnius lapis qui tacitur contra eũ. Unde Beda Quotquot malas cogitationes quis assumit quasi tot lapides in xpm mittit. Et ideo beatus Ambro. nos ammonet dicens. Uidete fratres ne per opera vel cogitationes malas lapidetis iesum. Sed dices quomodo tã graue iudicatur peccatũ cogitationis. si ad opus nõ procedit. ad hoc dicendũ q tota ratio peccati est in corde actus aũt exterior non aggrauat peccatũ. nisi exẽplisue. Et q: xpõ habet domicilium suũ in corde dicente apostolo. Uos estis templum dei viui: hinc est: q sicut xpõ inuitatur ad templũ suũ per cogitatiões ẽ voluntates bonas ita expellitur per malas. Et sm hoc quelibet mala voluntas est quasi lapis quo dñs iesus lapidatur ẽ expellit de templo suo. O ℭ detestabile est dñm domus lapidare de hospitio suo. Naz sicut dicit apostolus quis consensus templi dei cum idolis. Quid autẽ aliud sunt cogitatiões quas quis formar in corde quasi quandam imaginatione contra honorẽ dei nisi quedam idola. Et cũ talibus idolis xpõ in eodem templo habitare dedignatur. Unde ad conseruandã xpi presentiam in templo sue: hortatur nos apostolus petrus dominus inquit iesum sanctificate in cordibus vestris. Ille dñm iesum in corde suo sanctificat. qui nihil nisi q sanctus ẽ deo placitũ est in corde versat. Secundi lapidant dñm iesum multipliciter: secũdũ blasphemia in deũ multis modis cõmittit. Primo eni cõmittit quando deo negatur q sibi conuenit sicut qui negaret in deo oipotentiã ẽ omnẽ scientiã vel prouidentiaz: ẽ ad hanc speciẽ blasphemie ptinent illi. q in aduersis successibus dicunt in animo suo. vere deus non curat res humanas vel similia. de quibus dicit. Aug. sup psalmũ. xxxi. Itẽ illi de quibus dicit Ber. super cantica. qui vellent deũ peccata sua vel vindicare non posse. aut nolle aut ea nasci. Uult ergo eũ non esse deũ. qui quantũ in ipso est vult eũ aut impotentẽ aut iniustum aut insipientem esse. Crudelis plane ẽ oino extranea malitia. que dei potentiã iustitiã. sapientiã perire desiderat. Qui autẽ vult deum esse iniustum. vult deũ nõ esse deum ẽ qui deum desiderat non esse. nonne ℭ eum in se est deum lapidat ẽ occidit. ℌ Ber. secõdo modo blasphemia i deũ cõmittitur qñ deo attribuitur q sibi non conuenit. sicut illi qui dicunt deum esse auctorem peccati: ad quã spẽm blasphemie ptinent illi. q peccata sua in deũ torquent dicentes. deus sic voluit. vt adulterarer. furarer. vel occideres. ẽ vt sic offunderer. ẽ turbarer. ẽ ita omnia fato ascribunt. Ad hanc ẽt pertinent lusores q cũ nõ approsperantur deo maledicunt. ẽ conuicia in sanctos proferunt. Similiter ẽ illi qui iurant per deum verbis execrabilibus ẽ vituperosis. q. p nares dei p ieur dei vel per brachia dei ẽ similia. q̃ sunt execrabilia audiui. Tertio modo blasphemia in deũ cõmittitur qñ illud q dei est alicui sibi vel alteri creature attribuit sicut illi q sibi diuinũ honorem vsurpare presumpserũt. vt symon magus ẽ oẽs idolatre. Et ad istã spẽm ptinent abiectiõi ac superbi ẽ vaneglorioi. q sibi gloriã attribuunt quasi eã ex seipsis ẽ meritis suis habeãt. cũ tñ gloria sit dei propria. Itẽ ad hãc partẽ ptinent iracundi. q sibi vsurpant vindictã q propria est dei. Similiter ẽ illi temerarij qui psumunt ẽ volunt de aliorũ cordibus iudicare: cum hoc sit proprium dei tantum. Preter hec est ẽ aliud blasphemie genus. q cõmittitur in sanctos regnantes cum xpõ ẽ in quibus regnat xpõ. Unde i eis xpõ laudatur ac etiam blasphematur. ẽ in prelatos qui seruiunt deo i subditis ẽ vice dei supra subditos positi sunt. ac per hoc in eis deus honoratur. ac etiam blasphematur. Tertij similiter lapidant dñm iesum. sicut iudei lapidauerũt stephanum. sic enim mali xpiani spiritualiter tunc lapidant stephanum imo ipm xpm quando vi opprimunt ẽ affligunt primus. Lapis. n. dicitur a ledendo. ẽ ideo cũ prim⁹ qui est membrũ xpi leditur ipse xpõ sũ membro suo lapidat. Sed sepe tristicia taliter oppressorum conuertit eis in gaudiũ. sicut lapideo quos mittebant iudei contra stephanũ ad afflictionem carnis dulces illi fuerũt ex

gaudio mentis ẽ conuertebantur in lapideos preciosos coronam capitis. q: possint deus in capite eius coronam de lapide preciosi ẽc. Posset ẽt dici q vniuersaliter homo xpianꝰ in omni peccato mortali lapidat xpm. Unde Amb. O quã pauci sunt in tanta multitudine xpianoꝝ. q iesum non pcequent ẽ lapidant ẽ occidãt. Dutusmodi ẽt lapidatio sic declaratur. Cũ non xpõ sit aduocatus noster ẽ ppiciatio p peccatis nostris q interpellat p nobis apud patrem idcirco ipse de peccatis dolet ẽ luget: sicut econuerso de nostra cõuersatione gaudet. Quotienscũq enim peccamus xpm cõtristamus. ẽ ledimus: ac per hoc eum quodam modo lapidamus. Et intelligẽda sunt hec sane: non qd xpõ in corpore suo tam glorioso ledatur sensibiliter. cum corpus illud sit impassibile: vel q in ipsum cadant passiones aie vel partem sentiuaz. ẽ quasi sic peccatis nostris lapidetur. Sz hmõi lapidatio est metaphorica sicut ẽ crucifixio. quemadmoduz dicit apostolus de quibusdam baptizatis ẽ prolapsis. rursum crucifigentes in semetipsis filiuz dei, vbi glosa. Nũ q crucifigant filiũ dei. sed q: similes sunt crucifixoribus. Crucifigũ tamẽ in semetipsis. i. q̃uz in ipsis est. Sic in proposito qñ mortaliter peccamus. xpm lapidamus ẽ ledimus ẽ contristamus. quia q̃tum in nobis est cum gaudio q ipse de nobis expectat puniamus. In quo ẽt sensu loquit Ber. i plona xpi sic alloquens peccatorẽ. Nõne pp te vulneratus sum. nunqd nõ pro iniquitate tua afflictus sum. vt qd addis afflictionẽ afflicto. Magis aggrauant me vulnera tui peccati quã vulnera corporis mei. ℌ Ber. Sed ve eis bus tibus dñm iesum lapidantibus. q: abscõdit noticiã suã talibus exit de templo cordium eorum ẽ manifestat se amatoribus suis ẽ habitat in illis. Oratio.

Omine iesu xpe. tac me encenia ẽ i
O nouationes in templo cordis mei spũaliter celebrare semper meipsum renouãdo ẽ afficiendo in corde meo disponendo: da mihi bona opa facere. q̃ testimonium phibeant de me: ac voces tuã audire credendo corde ẽ obediendo. opere teqꝫ p imitationẽ bonoꝝ operum sequi. ẽ inter oues tuas a te misericorditer cognosci. Custodi etiã me dñe ne vnq̃ malis cogitationibus ẽ voluntatibus aut locutionibus vel operibus quas i lapidibus te a me expellaz sed semp te per gratiam in me habitare sentiam. Amen.

℣ De traditionibus phariseorum etiam contra dei mandatum.

Capitulum.lxxxviij.

Uia uero scribe qui putabant se habere perfectionẽ scientie. ẽ phariei q simulabant se habere perfectionẽ vite dñm iesum in tẽplo reprehendere nõ potuerũt venientes ab hierosolimis in galileã eũ insequuti. In quo nimia apparet malitia eoꝝ: q: descendentes ab hierusalem ciuitate sancta. relinquentes templũ sequebant eũ: ẽ q: sentiores populi ẽ legisdoctores erãt ẽ nõ ad sciendũ ꝫ ad reprehendendũ dñm venerãt obseruãdo ẽ insidiando: vt eũ caperent in sermone vel facto. Unde vt saltem ex discipulis magistrũ tanq̃ ꝑceptorẽ doctorem sermonem arguãt ẽ sic eũ populo odiosuz reddant videntes discipulos eius cõtra. i. non lotis manib⁹ manducare. q: iudei cõtra gentilibus immunda reputabant. ei dicebant. Quare discipuli tui transgrediunt̃ trad tiones seniorum: non enim manus lauant cum panẽ manducãt: Ubi Beda. Spãalia enim panẽ manducãt: Ubi Beda. Spãalia enim prophetarum verba carnaliter accipientes. que illi de cerimonijs ẽ operis castigatione precipiebant dicentes. lauamini mundi estote ẽ mũdamini qui tertia vasa domini ista de solo corpore lauando seruabant. Superfluo corpore lauando seruabant. Superfluo ergo hominem traduco ob manducandũ panẽ ꝫ precipit crebrius lauare: sed necessariũ est oẽs qui panem de celo descendentem ꝫ participare desiderãt. crebro elemosynis lachrymis ẽ alijs iustitie fructibus sua opera purgare. Dec Beda. Ista gerũt xpũ coꝝ q plus zelant trãsgressionem humanaꝝ traditionũ q̃ diuinoꝝ preceptoꝝ. plus curãtes q̃ cerimonias legis. plus q̃ncturamur q̃ virtutum. Per istos ẽt multum solicitos de mundicia exteriori ẽ modicũ de interiori. signant hypocrite ẽ simulatores: arguentes alios de leuibus culpis tamen sint infecti grauibus: videntes festucam in alterius oculo ẽ non trabem in suo. Dis quoq; similes sunt multi q volunt habere exteriora pulchra: interiora aũt habent fetida. Discipuli aũt dñi instructi a que rutilis tñ sunt operationibus manibus manducabant. q: hoc non pertinere ad veritatẽ vite intelligebant. Unde Crisso. Ideo aũt discipuli nõ lotis manibus manducabant: q: q tam superflua delictebant: ea solum q̃ sunt necessaria attendentes ẽ neq; lauari neq; nõ lauari pro lege habentes. sed vt contingebat alterutrum facientes. Qui. n. ipsum necessarium cibum ꝑmittebant. qualiter circa hec studium haberent. Et q: hec traditio. i. libere manib⁹ lauari. nõ erat ꝑceptum legis: sed ꝑceptum dei aliã traditionẽ legi ꝑcepta ducit in medium ẽ quasi clauum duo retundens. dicit eos

defecere. quia faciebat transgredi mandatuz domini propter mandatū hoiem quod non erat faciendū. q; secundū Bern. Nihil placet deo quodcūq; ei obtuleris: neglecto eo q; teneris. Uñ respondens ait illis. Quare ⁊ vos transgredimini mandatū. dei propter traditionem vestram. Quasi diceret secunduz glosam. Si vos cōtemnitis mādata dei propter traditiones hoium quare arguitis discipulos meos qui mandata hoium dimittūt: vt precepta dei custodiant. Et dño quidem non reprehendit munditiā corporalē. sed hoc reprehendit q; relicta munditia interiori putabāt sufficere tantū exteriorē. Deinde hoc q; dixit probando subdit. Naz deus dixit onera. s. necessaria dando ⁊ reuerentiā exhibēdo. nā honor iste non soluz intelligitur reuerentia: sed etiā necessariorū administratio. patrez ⁊ matrē quibus etiā proximus quilibet intelligit sed illi noiantur quibus obligantur. Et qui maledixerit patri vel matri. non tā verbo vel signo q; facto morte moriatur. Dño. n. imbecillitate ⁊ penurie parentū cōsulens. hoc per moysen precepit. ⁊ ideo vt illis qui parentes debiles vel pauperes contemnunt. ⁊ debitis obsequijs. s. reuerentia ⁊ necessariorz exhibitione defraudant. Hanc aūt legē pharisei cupidi per suam doctrinā falsam subuertentes vt sue auaritie consulerent. ⁊ sub nomine pietatis impietatez inducerent. docebant filios parentū ⁊ dicebant. q; melius erat bona parentibus administrando deo fauere ⁊ offerre: tum q; est pater principalis. tum q; licet per talem oblationem parentes sustinerent detrimentum corporale consequebantur tamen bonum spirituale inquantum illud q; erat in eorum necessitatem conuertendo deo offerebatur vt ita parentibus suis ab eis necessaria exigentibus ea negare possent. ditiores frequentius offerrent ex quo parentes egeni fiebant. ⁊ oblatio filiorum sub pretextu religionis in lucra sacerdotum credebant. Unde instruebant filios quid egenis parentibus responderent ⁊ hoc est q; saluator dicit vos autem. s. aduersatiue dicitis. i. in traditione vestra alios instruitis: falso. s. exponentes mandatum dei pro lucro vestro. quicūq; dixerit. i. dicere poterit patri vel matri. O pater ⁊ mater. qui indiges ⁊ petis munus a me munus quodcunq; est a me. i. ex mea deuotione deo. s. consecratum ⁊ oblatum tibi prodesse poterit scilicet ad vtilitatem anime magis q; si dares tibi q; tunc prodesset soli corpori. Uel potest legi interrogatiue sic munus quodcū q; est ex me. i. ex meis rebus iam deuotū deo tibi fuerit. Quasi diceret. Quod vouit deo

vsq; tuis visibus applicare. ⁊ tibi prodesse debet. q; sacrilegum faceres si acciperis. Sic dicebant parentibus. vt illi timenteo accipe q; deo videbant mancipatū ⁊ sacrilegij crimen incurrere inopem magis vellent vitā ducere q; de sacramentis comedere. Et est hec ꝓstructio defectiua. vnde est sensus. Quicunq; dixerit ⁊ cetera. s. licite ⁊ bene pōt dicere illud. ⁊ implet preceptum diuinū ⁊ legem. ⁊ est dignus vita eterna ⁊ regno celoz. q; tamen est falsum. q; secundum veritatē est transgressor precepti ⁊ hoc est q; subditur ⁊ sic per vestras suasiones. filius postea non honorificabit patrem tuum ⁊ matrem. illud quod erat sibi ds subtrahendo. ⁊ ita q; irritū fecistis mandatū dei de parentibus honorādis ⁊ sustentandis propter traditionem vram: que vestre seruit auaricie quasi diceret mandatum pietatis de seritis propter cupiditatem impietatis. Sed vide ne hac auctoritate vt plurimi faciūt abutaris. supra modū de rebus ecclesie ⁊ pauper erogans parentibus. Eid matorem aūt intellectum est ꝓsiderandū q; pater per se tenetur filijs prouidere. q; est causa cor; quātū ad ee. ⁊ ideo debet eis nutrimentū ⁊ documētū filio aūt tenetur prouidere parētib⁹ de necessarijs per accidens: scilicet si illi indigeant ⁊ ipse sit potens: ⁊ ideo si pater iam necessitatem incurreret: bona de quibus filius potest ei administrare iam sibi debita sunt: de alieno autem nullus potest deo facere sacrificium et ideo talia offerre non est licitum q; hoc est transgredi preceptum de honore parentum. Secō autem si filius bona sua nouisset ante quam parentes in necessitate poūt esse. q; tunc non esset licitum de eis prouidere parentib⁹ deinde redarguens eos de sanctitatis simulatione: subdit hypocrite: bene prophetizauit de vobis Isaias: dicens. Populus hic labijs me honorat: cor autem eorum longe ē a me: q; ostendebam sanctitatem in verbis ⁊ exteriori conuersatione cum tamen corrupti essent mala intentione. Hoc potest dici de illis qui bene docent ⁊ male viuunt labijs enim ⁊ nō corde deum honorare est beneloqui ⁊ male viuere. Sine causa ⁊ frustra colunt me non habentes fructum inde: sicut enim ꝛmedicina dicitur frustra ⁊ sine causa propinari: q̄ non confert sanitatem: sic cultus diuinus qui non ducit ad felicitatē docētes doctrinas ⁊ mandata hoiuz ⁊ per hec transgredi dei mandatum ꝓp auariciam ⁊ lucz. Et ꝓtatiq; superbia ⁊ superstitiosis scribis ⁊ phariseis: qui ad patrē videntur sibi ꝑdicta ꝛtra discipulos dixisse: quertit se ad turbā humilem ⁊ simplicē volens eos a falsa doctrina pharisеorum re

uocaret: ⁊ ꝓuocatis eis dixit. Audite et intelligite aure corpis. ⁊ intelligite interius aure mentis. audite vocem ⁊ intelligite virtutē. Nō q; intrat os corpis. s. cibus corporalis coinquinat hoiem spiritualiter. s. in aīa ⁊ apud deuz nisi inquantū per delectationē male afficitur quis ad cibū. vel alias esset sibi ꝓhibitus. q; non intrat in cor eius hoc est in aīam que cā est eis immundicie spūalis. Unde corporales sordes. non coinquinant spūaliter. ⁊ ideo non est curandū vtz lotis vel non lotis manibus corporalis accipiat cibus. Sed q; procedit ex ore cordis. ⁊ ab interiori radice voluntatis hoc coinquinat hoiem. s. verba male cogitationis que sunt malitie interioris significatiua: q; ex cibo ꝺm se nō est culpa. sed exhis que procedunt ex ore cordis ⁊ corporis. ⁊ iō os ipsum est diligenter custodiendū. Et quia non sufficit custodia humana. petenda ē custodia diuina sicut petebat ꝓpheta. dicēs pone dñe custodiā ori meo. Tunc. s. qñ audierūt illoz religiones euacuari accesserunt discipuli simplicitate motī ⁊ dixerūt ei. Scis q; pharisei quoz magna est religio in cibis. audito hoc verbo. q; s. euacuat discretionē ciboz ⁊ traditionē seniorz scandalizati sunt. s. indignati vel offensi. Istud nō erat scandalū actiuum. q; neq; ex facto neq; ex dicto minus recto. sed potius passiuū. q; audito verbo veritatis. pietatis: ⁊ equitatis: scandalizati sūt: q; oculis egris odiosa est lux. Uñ non dicunt tu scandalizati sunt. Et pp tale scandalū aliorū veritas vite: iustitie: ⁊ doctrine: nō est demittenda. q; procedit ex ipsius scandalizati malitia. Unde Greg. Si de veritate scandalū oriē rectis oriri pmittitur q̄ qđ veritas relinquat. Et dñs respondens ait. Omis plantatio traditionum humanaz. i. doctrina ab hoie inuenta que legi dei non est ꝓsona q̄ nō plantauit pater meus celestis. immuo consulit repiditas carnalis eradicabitur cū plantatoribus suis. ⁊ hoc a fundamento xp̄o p reprobationez a fidelibus p separationē a tria viuentium per priuationem. q; non hz firmum fundamentū ⁊ radicē. Sinite illos in precipitiū damnationis ire. ⁊ doctrinā illoz euitate. Ceci sunt in se carentes vero intellectu legis. ⁊ duces cecorum in regimine aliorz. q; alios suo errore excecant. ⁊ eos ad ꝑcipitium ducunt. Cecus aūt vt prelatus. si ceco vt subdito ducatū prestet. ambo in foueā cadunt. sicut obliquitas linee proceditur obliquitate regule. Unde Greg. Cum pastor per abrupta vitioz graditur. cō sequens est vt grex in precipitium ducat. Et Bernar. Ridiculosa res est. immo magis periculosa. speculator cecus. doctor insciuus. pre

cursor claudus. prelatus negligens. heo mutus. Sed heu q; sicut claudi volunt preire. ita fatui preesse. Deinde Petro exigente. exponit discipulis parabolam predictam. Quia oē q; in eos intrat. i. aliqua pars de omni q; intrat in os in secessum p euacuationem tanq; superfluum emittitur: ⁊ aliud tanq; necessarium retinetur: ⁊ neutz istoz coinquinat hominem spiritualiter: ⁊ iste modus loquendi frequens est scriptura. vt in michea oēs sanguini insidiantur. i. de oibus multi ⁊ similia. Que aūt procedunt de ore intus nascuntur. ⁊ de corde exeunt. i. de cordis immundicia sicut fumus de igne. ⁊ fetor de latrina ⁊ ea hominem iam inquinatum cogitatione prava coinquinant. i. simul ⁊ magis inquinat locutione sordida: q; sunt ꝓceptus mentis ⁊ male cogitationis significatiua. Et cogitationibus. n. malis. proueniunt ⁊ mala verba ⁊ mala facta. ⁊ in actu interiori principaliter ē culpa cuius ea que extra apparent sui testimonia. vnde subiungit. De corde. n. in quo est sedes aīe ⁊ de libero arbitrio. exeunt cogitationes male. sicut principia malitie ⁊ ex cogitationibus malis mali actus ⁊ verba ꝓcedunt vlterius. s. homicidia. adulteria. fornicationes furta. falsa testimonia. blasphemie. auaricia inquantum aliqua iniuste detinentur. nequitia cum maluz affectamus ⁊ implere nō possumus. dolus qui consistit in decepti one proximi. impudicitia in cogitationibus in verbis in aspectu in tactu. ⁊ quantum ad quālibz corruptionem mentis: ⁊ corporis oculus malus. idest odium ⁊ adulatio: nam qui odit oculuz inuidum: ⁊ malū hz ad eum qui odit: ⁊ adulator non recto oculo videns: que sunt proximi ad malum ipsum deducit superbia i verbis factis vel signis stultitia. cum sit maluz ⁊ non cauet: vel stultitia est cū nō recte sentitur de deo. Contrariatur. n. sapientie: que est diuinarum rerum cognitio. Omnia hec mala ⁊ hmōi transgressiones preceptoz dei in corde generantur: ⁊ abinitus a corrupta voluntate procedunt: ac spiritualiter hoiem coinqnāt. i. immundum ⁊ impuz reddūt. Hoc. n. in culpam hoi imputatur: q; in sua potestate exitit talia autem supt que procedunt ab interiori voluntate. per quam homo est actuum suoz dñs: ⁊ ideo causa immundicie spiritualis nō est nisi mala voluntas. Igitur scribaz ⁊ pharisеorum verba maledicta: que ex iniqua voluntate ꝓtra christum. ⁊ discipulos eius procedunt illa eos coinquinant. Non lotis autez manibus manducare ⁊ huiusmodi trangressiones superstitiosaz traditionū. non coinquinant hoiem immundicia spūali: nec facit im-

deficere.quia faciebat transgredi mandatus domini propter mandatū hoīem quod non erat faciendū.q⁹ secundū Bern. Nihil placet deo quodcūq; ei obtuleris: neglecto eo q̄ teneris. Uñ respondens ait illis. Quare ⁊ vos transgredimini mandatū dei propter traditionem vestram. Quasi diceret secundus glosam. Si vos cōtemnitis mādata dei pro traditionibus hoīum quare arguitis discipulos meos qui mandata hoīum dimittūt: vt precepta dei custodiant. Et dñs quidem non reprehendit mundiciā corporalē. sed hoc reprehendit q̄ relicta mundicia interiori putabāt sufficere tantū exteriorē. Deinde hoc q̄ dixit probando subdit. Nus deus dixit honora. ſ. necessaria dando ⁊ reuerentiā exhibēdo. nā honor iste non solus intelligitur reuerentia: sed etiā necessariorū administratio. patres ⁊ matrē quibus etiā proximus quilibet intelligē sed illi noiantur quibus obligantur. Et qui maledixerit patri vel matri. non tā verbo vel signo q̄ facto morte moriatur. Dñs. n. imbecillitate ⁊ penurie parentū cōsuleno. hoc per moysen precepit. ⁊ ideo vt illis qui parentes debiles vel pauperes contemnunt. ⁊ debitis obsequijs. ſ. reuerentia ⁊ necessariorū exhibitione defraudant. Hanc aūt legē pharisei cupidi per suam doctrinā falsam subuertentes vt sue auaritie consulerent. ⁊ sub nomine pietatis impietatez inducerent. docebant filios parentū ⁊ dicebant. q̄ melius erat bona parentibus administrando deo fauere ⁊ offerre: tum q⁹ est pater principalis. tum q⁹ licet per talem oblationem parentes sustinerent detrimentum corporale consequebantur tamen bonum spirituale inquantum illud q̄ erat in eorum necessitatem conuertendo deo offerebatur vt ita parentibus suis ab eis necessaria exigentibus ea negare possent. ditiores frequentius offerrent ex quo parentes egeni fiebant. ⁊ oblatio filiorum sub pretextu religionis in lucra sacerdotum credebant. Unde instruebant filios quid egenis parentibus responderent ⁊ hoc est q̄ saluator dicit vos autem. ſ. aduersatiue dicitis. i. in traditione vestra alios istruitis: falso. ſ. exponendo mandatum dei pro lucro vestro. quicūq; dixerit. i. dicere poterit patri vel matri. O pater ⁊ mater. qui indiges ⁊ petis munꝰ a me munus quodcunq; est a me. i. ex mea deuotione deo. ſ. consecratum ⁊ oblatum tibi prodest scilicet ad vtilitatem anime magis q̄ si dares tibi q⁹ tunc prodesset soli corpori. Uel potest legi interrogatiue sic munus quodcū q̄ est ex me. i. ex meis rebus iam deuotū deo tibi p̄tetur. Quasi diceret. Quod vouit deo vis tuis visibus applicare. ⁊ tibi prodesse absit. q⁹ sacrilegium faceres si acciperis. Sic docebant parentibus. vt illi timentes accipe q̄ deo videbant mancipatū ⁊ sacrilegij crimen incurrere inopem magis vellent vitā ducere q̄ de sacramentis comedere. Et est hec ꝓstructio defectiua. vnde est sensus. Quicunq; dixerit ⁊ cetera. ſ. licite ⁊ bene p̄t dicere illud. ⁊ implet preceptum diuinū ⁊ legem. ⁊ est dignus vita eterna ⁊ regno celoꝝ. q̄ tamen est falsum. q⁹ secundum veritatē est transgressor precepti ⁊ hoc est q̄ subditur ⁊ sic per vestras suasiones. filius postea non honorificabit patrem suum ⁊ matrem. illud quod erat sibi ds subtrahendo. ⁊ ita q̄ irritū fecistis mandatū dei de parentibus honorādis ⁊ sustentandis propter traditionem vām: que vestre seruit auaricie quasi diceret mandatum pietatis de seritis propter cupiditatem impietatis. Sed vide ne hac auctoritate vt plurimi faciūt abutaris. supra modū de rebus ecclesie ⁊ pauper erogans parentibus. Ad matorem aūt intellectum est ꝓsiderandū q̄ pater per se tenetur filijs prouidere. q⁹ est causa cor. quantū ad ei. ⁊ ideo debet eis nutrimentū ⁊ documētū filiꝰ aūt tenetur prouidere parētibꝰ de necessarijs per accidens: scilicet si illi indigeant ⁊ ipse sit potens: ⁊ ideo si pater iam necessitatem incurreret: bona de quibus filius potest ei administrare iam sibi debita sunt: de alieno autem nullus potest deo facere sacrificium. et ideo talia offerre non est licitum q⁹ hoc est transgredi preceptum de honore parentum. Secꝰ autem si filius bona sua nouisset ante quam parentes in necessitate ponit esse. q⁹ tunc non esset licitum de eis prouidere parentibꝰ deinde redarguens eos de sanctitatis simulatione: subdit hypocrite: bene ꝓphetizauit de vobis Ysaias: dicens. Populus hic labijs me honorat: cor autem eorum longe ē a me: q⁹ ostendebam sanctitatem in verbis ⁊ exteriori conuersatione cum tamen corrupti essent mala intentione. Hoc potest dici de illis qui bene docent ⁊ male viuunt labijs enim ⁊ nō corde deum honorare est beneloqui ⁊ male viuere. Sine causa ⁊ frustra colunt me non habentes fructum inde: sicut enim ꝓmedicina dicitur frustra ⁊ sine causa propinari: q̄ non confert sanitatem: sic cultus diuinus qui non ducit ad felicitatē docētes doctrinas ⁊ mandata hoīus ⁊ per hec transgredi dei mandatum pp auariciam ⁊ lucꝝ. Et ꝓfutatiq; superbia ⁊ superstitiosis scribis ⁊ phariseis: qui ad patrē videntur sibi p̄dicta ꝓra discipulos dixisse: quertit se ad turbā humilem ⁊ simplicē volens eos a falsa doctrina phariseorum re

uocare: ⁊ conuocatis eis dixit. Audite et intelligite interius aure corpis. ⁊ intelligite interius aure mentis. audite vocem ⁊ intelligite virtutē. Nō q̄ intrat os corpis. ſ. cibus corporalis coinquinat hoīem spiritualiter. ſ. in aia ⁊ apud deum nisi inquantū per delectationē male afficitur quis ad cibū. vel alias esset sibi ꝓhibitus. q⁹ non intrat in cor eius hoc est in aiam que cū est ois immundicie spūalis. Unde corporales sordes. non coinquinant spūaliter. ⁊ ideo non est curandū vtr lotis vel non lotis manibus corporalis accipiat cibus. Sed q̄ procedit ex ore cordis. ⁊ ab interiori radice voluntatis hoc coinquinat hoīem. ſ. verba male cogitationis que sunt malitie interioris significatiua: q⁹ ex cibo ꝙm se nō est culpa. sed ex his que procedunt ex ore cordis ⁊ corporis. ⁊ iō eo ipsum est diligenter custodiendū. Et quia non sufficit custodia humana. petenda ē custodia diuina sicut petebat ꝓpheta. dicēs pone dñe custodiā ori meo. Tunc. ſ. q̄n audierūt illoꝝ religiones euacuari accesserunt discipuli simplicitate moti ⁊ dixerūt ei. Scis q⁹ pharisei quoꝝ magna est religio in cibis. audito hoc verbo. q̄. i. euacuat discretionē ciboꝝ ⁊ traditionē seniorꝝ scandalizati sunt. ſ. indignati vel offensi. Istud nō erat scandalū actiuum. q⁹ neq; ex facto neq; ex dicto minus recto. sed potius passiuū. q⁹ audito verbo veritatis. pietatis: ⁊ equitatis: scandalizati sūt. q⁹ oculis egris odiosa est lux. Uñ non dicunt tu scandalizasti sunt. Et pp tale scandalū aliorū veritas vite: iusticie: ⁊ doctrine: nō est demittenda. q⁹ procedit ex ipsius scandalizati malitia. Unde Greg. Si de veritate scandalū oriē rectis oriri pmittitur q̄ qđ veritas relinquat. Et dñs respondens ait. Ois plantatio traditionum humanarū. i. doctrina ab hoīe inuenta que legi dei non est ꝓsona q̄ nō plantauit pater meus celestis. immo consulit repiditas carnalis eradicabitur cū plantatoribus suis. ⁊ hoc a fundamento xp̄o p̄ reprobationes a fidelibus p̄ separationē a tria viuentium per priuationem. q⁹ non hꝫ firmum fundamentū ⁊ radicē. Sinite illos in precipitiū damnationis ire. ⁊ doctrinā illoꝝ euitate. Ceci sunt in se carentes vero intellectu legis. ⁊ duces cecorum in regimine aliorꝝ. q⁹ alios suo errore excecant. ⁊ eos ad p̄cipitium ducunt. Cecus aūt vt prelatus. si ceco vt subdito ducatū prestet. ambo in foueā cadunt. sicut obliquitas linee proceditur obliquitate regule. Unde Greg. Cum pastor per abrupta vitiorꝝ graditur. cō sequens est vt grex in precipitium ducat. Et Bernar. Ridiculosa res est. immo magis periculosa. speculator cecus. doctor insciꝰ. pe cursor claudus. prelatus negligens. hec omnia. Sed heu q⁹ sicut claudi volunt preire. ita fatui preesse. Deinde Petro exigente. exponit discipulis parabolam predictam. Quia oē q̄ in eos intrat. ſ. aliqua para de omni q̄ intrat in os in secessum p̄ euacuationem tanq̄ superfluum emittitur: ⁊ aliud tanq̄ necessarium retinetur: ⁊ neutr̄ istoꝝ coinquinat hominem spiritualiter: ⁊ iste modus loquendi frequens est scriptura. vt in michea oēs sanguini insidiantur. ſ. de oibus multi ⁊ similia. Que aūt procedunt de ore intus nascuntur. ⁊ de corde exeunt. ſ. de cordis immundicia sicut fumus de igne. ⁊ setor de latrina ⁊ ea hominem tam inquinatum cogitatione prana coinquinant. ſ. simul ⁊ magis inquinat locutione sordida: q⁹ sunt ꝓceptus mentis ⁊ male cogitationis significatiua. Et cogitationibus. n. malis. prouenient ⁊ mala verba ⁊ mala facta. ⁊ in actu interiori principaliter ē culpa cuius ea que extra apparent sui testimonia. vnde subiungit. De corde. n. in quo est fides aie ⁊ de libero arbitrio. exeunt cogitationes male. sicut principia malitie ⁊ ex cogitationibus malis mali actus ⁊ verba p̄cedunt vlterius. ſ. homicidia. adulteria. fornicationes furta. falsa testimonia. blasphemie. auaricia inquantum aliqua iniuste detinentur. nequitia cum malus affectamus ⁊ implere nō possumus. dolus qui consistit in decepti one proximi. impudicitia in cogitationibus in verbō in aspectu in tactu. ⁊ quantum ad quālibꝫ corruptionem mentis: ⁊ corporis oculus malus ideſt odium ⁊ adulatio: nam qui odit oculus inuidum: ⁊ malū hꝫ ad eum qui odit: ⁊ adulator non recto oculo videns: que sunt proximi ad malum ipsum deducit superbia i verbis factis vel signis stultitia. cum sit malus ⁊ non cauet: vel stultitia est cū nō recte sentitur de deo. Contrariatur. n. sapientie: que est diuinarum rerus cognitio. Omnia hec mala ⁊ hmōi transgressiones preceptoꝝ dei in corde generantur: ⁊ abinde a corrupta voluntate procedunt: ac spiritualiter hoīem coinqnāt. ſ. immundum ⁊ impur̄ reddūt. Hoc. n. in culpam hoi imputatur: q⁹ in sua potestate exitit talia autem sunt que procedunt ab interiori voluntate. per quam homo est actuum suoꝝ dñs: ⁊ ideo causa immundicie spiritualis nō est nisi mala voluntas. Igitur scribaꝝ ⁊ phariseorum verba maledicta: que ex iniqua voluntate ꝓra christum. ⁊ discipulos eius procedunt illa eos coinquinant. Non lotis autez manibus manducare ⁊ huiusmodi trangressiones superfluoꝝ traditionū. non coinquinant hoīem immundicia spūali: nec facit im-

purum. Quasi diceret. Ex quo nullus cibus coinquinat spiritualiter homem ergo a minori. non lotis manibus manducare non coinquinat eū. Et sic ostendit q spiritualia litteraliter intelligi non debent. Unde qñ precipitur in scriptura lotio absolute magis de spirituali q de corporali intelligendum est lotione. Sed vt dicit Crisō. Videmus multos vt intrant ecclesiam lauantes manus & os: quam uiter autem mundanam offerant animaz. curam nullam facientes. Marcus pro non lotio ponit communibus & pro coinquinat ponit communicat. turta hebreop ydioma: qui commune immundum dicebant. Judei enim partem dei se esse iactitantes communes cibos vocant: quibus omnes viuntur homines quos ideo q in lege prohibiti erant immundos iudicabant. Cōmune ergo q ceteris hominibus patet: & quasi de parte dei non est immundum appellant. Ex eo autem q dictum est de corde exeunt cogitationes male & cetera colligitur. q etsi diabolus quandoq; immittit homini cogitationem mali. cogitationem tamen malam nō potest immittere: que mala sit tantum per consensum: qui est in corde. Unde quando dicitur. cuz misisset diabolus in cor iude: & in psalmo immissiones per angelos malos. immissio accipitur pro suggestione: aliter. n. nō potest illabi animę. Ubi Hiero. Ex hac sententia arguendi sunt q cogitationes a diabolo immissi putant: & nō ex propria nasci voluntate. Diabolus adiutor & intentor malarum cogitationum esse potest. auctor esse non potest. Si autem semper insidijs positus. leuem cogitationum nostrarum scintillam suis fomitibus inflammat non debemus opinari eum cordis quoq; occulta rimari. sed ex corporis habitu & gestibus estimare quid versemus intrinsecus. Uerbi gratia si pulchram mulierem nos crebro viderit aspicere intelligit cor amoris iaculo vulneratum. Unde & Aug. Internas animę cogitationes diabolum non videre certi sumus sed motibus eas corporis & affectionum iudicijs ab illo colligi experimento didicimus. secreta autem cordis solus nouit ille ad quem dicitur. tu solus nosti corda filioz hominum. Hec Aug. Solet quippe diabolus antequaz ventat premittere sui aduentus precursorem .s. malę cogitationem quam si quis in corde susceptam nutrierit. diabolus in corde suo habitaculum preparauit. Et q̄uis diabolus qñq; sit adiutor & occasio malarum cogitationū non tamen oium q quandoq; procedunt ex nobis tantum. Unde Aug. Non oēs male cogitationes nostre a diabolo instinctu excitantur. sed aliquotiens ex nostri arbitrij motu emergunt: bone autez cogitationes semper deo sunt: Qualiter aūt cogitationibus malis resistendum sit docet. Anselmus. dicēs. Quo aūt prauam voluntatem aut malam cogitationem a vobis excludatis. hoc parum p filiū q vobis do. intelligite & tenete. nolite litigare cuz peruersis cogitationibus vel peruersa voluntate. sed cum vobis insidere iunt aliqua vtili cogitatione & voluntate. mentem nostram donec ille euanescant fortiter occupate. Nūq; .n. expellitur cogitatio vel voluntas nisi alia cogitatione vel voluntate que non cōcordat illi. Sic ergo vos habete ad inutiles cogitationes. vt toto nisu intendendo ad vtiles. mēs vestra dedignetur. eas saltem recordari vel aspicere. Cum aūt vultis orare aut in aliquaz bonam meditationem intendere. si vobis tūc importune sunt cogitationes quas non debetis suscipere: nunq; propter illaz iportunitatē bonum q incepistis velitis dimittere: ne instigator eaz diabolus gaudeat q vos ab incepto facit decipere: sed eo quem dixi modo illas ptemnendo eas superate. Inde; doleatis nec tristemini de illaz infestatione. q̄diu illas sicut dixi ptemnendo nullum eis assensum p bebis ne occasione tristicie iterum redeant ad memoriam & suam importunitatem resuscitent. Hanc. n. hz mens hois ꝓsuetudinem vt hoc vnde delectatur: aut contristatur sepius ad memoriam redeat quam hoc quod negligendum sentit aut cogitat. Similiter se debz habere persona in sancto p. oposito studiosa in quolibet motu indecenti in corpore vel aia sicuti est stimulus carnis. ire inuidie vel inanis glorie. Tunc. n. facilime extinguuntur cū & illos velle sentire aut de illis cogitare velqd eoz suasione facere dedignamur. Neq; timeatis q hmōi motus vel cogitationes vob ad peccatū imputentur. si nullatenus voluntas vestra se illis associat quontaz nihil damnationis est his qui sunt in xpo iesu: que non sm carnem ambulant. Secūdum carnem. n. ambulare est carnis voluntati concordare. Carnem aūt vocat apostolus oēm vitiosum motum in anima vel in corpore cū dicit caro cōcupiscit aduersus spiritum. & spiritus aduersus caruem. Facile quippe hmōi suggestiōes extinguimus: si principium eaz sm predictū consilium conterimus: difficile vero postquā caput eaz intra mentem admittimus: Hec Anselmus: Unde & Dic. Ad peccandū & operandū perpetratur nunq; pueniens: si incentiua vitioz statim in mente ingulabis: & paruulos babilonis ad petrā allides. in qua serpentis vestigia nō repertūtur: & tādē deo promittis

si mel non fuerint dissimati tunc immaculatę ero. Dec Diero. Ad vitandū etiā cogitatiōes malas multū habere valet cor vnitū cū deo q hoc ipse a nobis precipue requiritur. Unde Hugo. In omni creatura que sub celo vanitatibus humanis occupatur. nihil humano corde sublimius. nihil nobilius nihilq; deo si militius reperiri. quare nihil aliud querit a re nisi cor tuū. Et vniuersaliter in oi temptatiōe remediū salubre est deo inherere. Unde aug. Cū inhesero tibi eronero me & oino nusquā erit mihi dolor & labor. Moraliter autem in hoc euangelio ponit dominꝰ quedā ad increpationē phariseorū. quedā ad instructionē discipulorū. Increpat vero phariseos de tribus principaliter. Primo de impietate, cum dicitur quare & vos transgredimini. Secdo de simulatione. cū subditur hypocrite bene ꝓphetauit de vobis ysaias. Tertio de superstitione. cū subiungitur & cōuocatis turbis. In primo suggillantur tyranni qui mala statura faciunt. In secundo falsi fratres qui simulāt exterius quod intus nō sunt. In tertio heretici qui prohibent homines a cibis quos deus creauit. & non abstinent a falsis doctrinis quibus se & alios corrūpunt. Circa pm ponit triplicē instructionē vnā in destructionem gulositatis cū dicit. oē quod in os intrat. Aliaz in refrenationē oris cū subdit. que aūt procedunt de ore. Tertiā in custodiā cordis cū subiūgit. de corde enim exeunt. &c.

O mine iesu christe da mihi sic māda
b ta de fine transgressione seruare vt
ea omnibus & singulis preceptis ab
elo quacūq; occasione nō recedā. Da etiam mihi in omni quod in os corpis intrat gulositati resistere. ac interiori cordis mundicie precipue intēdere & os cordis ac corporis diligenter custodire. Et quia non sufficit custodia humana nisi assit diuina. Ideo te dñe supplicit peto ponas tu custodiā ipsi vtriq; ori meo ne aliquid in illud intret vel inde procedat. qđ me spiritualiter in anima. & apud te maculare valeat. Amen.

De muliere chananea. Cap. lxxxix.

Tre dicto scribio ac, pharisę
o calūniatoribus ppter
e ingratitudinē eoꝝ egressus inde iesus. s. a partibus iudeorum abiit & secessit in partes tyri & sydonis. vt ityros sydonios; curaret gentilibus bñ faceret. Tyrus enim & sydon vrbes fuerunt chananeoꝝ & gentiliū site tā in terra promissionis p pe montem libani in corde maris: quia filij israel non potuerunt totaliter expellere: & ex hoc signare gentiles de terra promissionis. Et

cuz ingressus esset quandam domū causa quietis ex labore viteraccessit ad eū mulier gentilis nō edocta per pphetas & legē chananea natiōe: sirophe nissa genere: quia chananei q̄s syriam & phenicem tenebāt, vt dicatur sirophenissa quia a sirijs & phenicibus descenderat. Siria quippe est nome generale patricie. phenis nomen cuiusdā specialis cōtrate in illa prouincia fuit. & ideo cōponitur siro & phenissa. i. de tali cōtrata oriunda a finibus illis egressa. non solum a ciuitatibus pro peccatorum dimissione sed a finibus per elongationē & occasionū vitationē: q̄ illud in finibus gestum est gentiliū. vbi mulier sequebatur ie sum Mulier a finibus illis scilicet gentilium & peccatorum egressa significat animaz peccatricem a finibus peccatorum per penitentiam se auertentem. Non enim sufficit homini a peccatis se auertere nisi etiam exeat a finibus peccatorū qui sunt occasiones peccandi & cause. Unde Aug. Fines peccatorū exire est cās peccatoz excindere. & eorum suggestionibus aditum nō indulgere. Ubi notādū quod quando supra dixit dominus in viam gentiū ne abieritis. i. ad predicandum. illud verbum prohibet inuitationem non receptionem si venirent. vnde dñs mulierem extraneam nō inuitauit. sed venientem recipit. & hoc significatur in aduentu magorū qui a dño sūt recepti quasi primitie gētiū. Ista. n. mulier fama & miracula iesu audiuerat. ideo firmiter credebat quod filiam suā sanare poterat. Unde clamauit. dicens ei. Miserere mei. q̄ misera sum. & in hoc quod dicit mei patet vehementia affectus sui quia malum alienum. s. filie reputat suū: sic debet facere prelatus quilibet: domine propter naturā diuinā: fili Dauid ppter humanam sed simul domine fili dauid propter personam in duabus naturis vnitā. Que si diceret ex diuina habes potestatē. q̄ potes ea domine ex humana voluntate. quia dauit mansuetudine ex vnione cōmissionem. q̄ tō deus factus est filius dauid. vt nos saluet. Filiū aūt dauid appellat q̄ christū promissum iudeis descendere de gñe dauid audiuerat. Magna fides chananee h notatur. q̄ verum deum & verū hominem iesum cōfitetur deus credit vbi dñm vocat. homem credit vbi filiū dauid dicit. Nihil ex merito postulat sed, totā dei misericordiam efflagitat. dicens tu es clemens quasi diceret non allego meritū. nō peto iudicū. non obliuiscor delictū. sed postulo beneficium. & ideo miserere mei. Unde Crisō. Miserere mei domine fili dauid O preclara confessio. Euangelista nō mulier. deitatē eius & dispēsationē annunciās, cōfitetur. n. & oratio

nē ⁊ in carnationē eius miserere mei. Vide philosophiā mulieris dicētis miserere mei.nō inquit habeo cōscientiā bonorū operū nec rectē vite fiducīā.ad miās ptugiendi cessat iudicīā. Ād miās ptugiendi sckabit sal⁹ē.miserēre mei.medic⁹ sermo.iz imensū benignitatis cōtinet pelagus.vbi enim misericordia postulatur vbi vniuersa cōprehensa sunt bona. Dec Criso.Et vt magis eū ad cōpassionem moueat.totū ei dolorē enarrat:dicens.Filia mea nō ancilla nō extranea sed filia. qđ est mihi grauius male vexatur non quocunq; dolore. sed a demonio ⁊ est ei periculosius. In quo vulnera medico detegit.⁊ magnitudinem ⁊ qualitatē morbi qui premit. Jesus aūt nō rīdit ei verbum.non propter indignationem. sed vt ei⁹ constātiam probaret.⁊ probatā manifestaret:vt ex perseuerantia in prece ostenderetur fides eius ⁊ deuotio dignior ex auditione.Et in illo silentio secūdū. Aug.christus exiit domum cū discipulis.quos mulier sequēs in via nihilominus instabat.⁊ persequebatur clamans.in tantū vt ⁊ discipuli miserēs ignari misericordia moti importunitate mulieris vt illi rogarent pro ea dicentes.dimitte eā quā tenes nō exaudiendo q; clamat post nos per angustia que eā tenet premendo. Fac qđ ipsa petit.⁊ sic recedit. Doti enim erant ad hoc videntes ei⁹ fidē ⁊ deuotionē. Jesus autem respondens ait.Nō sum missus nisi ad oues domus israel.i.ad iudeos,qui perierunt.s.per infidelitatē a deo recedentes. Ad illos pot⁹ venire debuit quibus promissus fuit. In hoc vitat scandalum iudeorū quantū est in se. ⁊ redit eos inexcusabiles. Loquitur de sua missione ad p̄dicādū in persona propria q; nō fuit missus nisi ad iudeos primo ⁊ principalr iz ex cōsequēti ⁊ per apostolos ad gētes. ⁊ iō iudeis tamē eorū apostolis principalr missus in p̄pria p̄sona nī predicauit.⁊ miracla fecit :nisi i casu,ex aliqua cā speciali ēt circa alios hoc ageret.vt.s.ecclesiam in fide gētiū esse fundā ostenderet.hīc habetur hīc ⁊ supra vbi xp̄s predicauit samaritanis deuote eū recipientibus . Post mortē aūt christi predicata est fides publice gentilibus. Ac illa misera miserēdis sequitur repulsa nō erubescit.importune clamat saluatorē adoratione latrie adorat dicens.domine adiuua me.Se adiuuari postulat infirmitatem enim filie suā reputat.⁊ p consequens letiā sanitatem. Quasi diceret.Si visq; modo non sui tamen nō volo esse onus vel.in signum huius adoro te sicut ouis pastorem .⁊ ideo domine adiuua me.sicut pastor adiuuat ouem suam debilem ⁊ infirmā. Qui respondens ait.Non est bonū q; est contra ordinem furis ⁊ etiā nature:sumere ⁊ auferre panem.i.verbum dei ⁊ salutis seu doctrinam.⁊ operationē miraculosam filiorū id est iudeorum q; promissa sunt iudeis tanq; spiritualibus filijs propter cultum vnius dei ⁊ mittere canibus.i.dare gentilibus qui ante conuersionem dicebantur canes ratione immunditie. ratione ydolatrie.ratione feritatis in sanctos. Ait illa dixit.Ecce humanitas mulieris.que ito. plus magnificatur.quanto maior fuit obiurgatio.que quanta fuit.patet ex trib⁹ q; nō filia:non pane dignā:sed potius canis est dicta.⁊ ipsa cōcessit omnia:vnde sequitur etiaz domine quasi diceret: verum dicis:q; sum canis. Canem me vocas:canis tuus esse volo: ergo me canem tuum nutri . q; non possum relinquere mensam domini mei . Dñi canes nō expelluntur q; si expelluntur per vnā portam ipsi reuertuntur per aliam. Si ergo sum canis non debes me expellere a te ⁊ si expellis me a te:protinus redibo ad te. Nā ⁊ catelli edunt de micis que cadunt de mensa dominorum suorum. Quasi diceret.domine nō peto panem sed micam. q; istud q̄ peto est tibi quasi mica parua.⁊ q; consuetudo est q; domini dant canibus ⁊ catellis suis saltem micas:ergo da mihi istam micam quaz peto.s. filie mee curationem. Vel etiaz domine.i.bonum est in casu:vnde non est contrarietas in verbo xp̄i ⁊ mulieris. q; verbum xp̄i est intelligendum q; non erat regulariter ⁊ vniuersaliter bonum cum xp̄s esset apostolus iudeorū sed verbum mulieris intelligendum est in casu.s.propter petentis deuotionem.⁊ vt ostenderet ecclesie gentium futuraz fundationem. Nam ⁊ catelli edunt ⁊c. Quasi diceret:si catuli aliqua modica.s.micas cadentes de cibo filijs concesso percipiunt: ita etiam gentiles aliquid saltem modicū de beneficijs xp̄i percipere debent. Unde sic intelligi potest. Nam ⁊ catelli.i.gentiles immundi ⁊ miseri edunt .i.edere dicunt de micis.i.de reliquijs que cadunt de mensa dominorum suorum.i.iudeorum: quibus mensa scripture ⁊ sercnia miraculorum ⁊ alia que ad salutem nostrē pertinēt posita sunt. Quasi diceret debemus habere aliquam micam tue largitatis . Unde ⁊ si non vis facere nobis sicut iudeis varia miracula:saltem vnum fac : sana filiam meam: non peto panem integrum cum filijs in mensa patris sed mica ⁊ reliquias sub mensa eius cum catulis . Quasi diceret⁹ non in dignitate mea : sed tantum in misericordia tua confidens : gratiam tuam peto. In me seruetur ista similitudo panis: ⁊ canis: ⁊ si indigna sum vt panem integrum prebeat:

vel micam tribue filiam meam sanando ⁊ quod .quasi mica reputabitur respectu mirabilium que fecisti . Ubi Crisostomus. vide mulieris patientiā ⁊ humilitatem:deus enim vocat iudeos filios .⁊ illa dominos nec voluit de inimicorum laudibus.nec de suo molestata est cōuitio.imo amplius se humiliauit.nā deus gētiles vocat canes.⁊ ista catellos.ille panem hec mensam dicit.Unde ⁊ hiero.Mira sub persona mulieris chananee fides ecclesie fides patientia humilitas : fides qua credit sanari posse filiam suam patientia qua totiens contempta precibus perseuerat.humilitas qua se nō canib⁹ sed catulis cōparat. Scio me inquit filiorū panē nō meretī.nec integros capere ciboe posse nec sedere ad mensaz cū patre:sed contenta sum reliquijs catulorum.vt per humilitatē mtem ad panis integri veniā magnitudinē. Dec Dic. Et nota hic triplicē mulieris petitionem. In prima petit liberari:dicēs miserere mei domine fili dauid.In secundo petit adiuuari: dicēs dñe adiuua me.In tertia petit saciari dicens .nam⁹ catelli edunt ⁊c. In prima confitetur se miseram ideo ait miserere.In secunda infirmam.ideo addidit adiuua me. In tertia mendicam.ideo superaddit nam ⁊ catelli ⁊c.Quasi diceret.⁊ si a mensa non tamē amicis excludas.hic enim est ordo :primo fit homo miser per peccatum.secundo impotēs ad resurgendum:⁊ ideo mendicus ad relevandum.In illis ergo petitionibus significatur ordo effectum gratie. In prima petit gratiā remissionis ⁊ hec pertinet ad gratiam iustificantem.in secunda gratiam operationis.⁊ hec ad gratiam operantem.in tertia gratiam consolationis ⁊ hec ad gratiam consummantem.Et quia si prudenter habuit se ideo tandem benignum audire responsum meruit.

Tunc enim respondens iesus ait illi .O mulier magna est fides tua:quod patet ex verbo ⁊ facto suo quia non fuit retardata a feruore petenti primo propter taciturnitatem:nec postea propter eius negatiuam responsionem. nec propter illatum conuicium. Jam te non voco canem sed mulierem fidelem qa tanta est fides tua quod me superauit ⁊ vicit ⁊ ideo fiat tibi sicut vis. Quasi diceret. Fides tua hoc meretur quod patet ex facto'cum subditur. Et sanata est filia eius ex illa hora.ex quo .s.dominus dixit fiat tibi sicut vis:dicere enim dei est facere . Quia enim a feruore petionis non refriguit sed perseuerauit ⁊ valde se humiliauit ideo diuina pietas se amplius continere non potuit . Que semper in orationes humilium respexit ⁊ preces eorum non respexit. Igitur quis magnā fidem habuit hec q; petiit imperauit immo plus obtinuit q; postulauit nam postulauit filie sue corporis sanitatem ⁊ non solum hanc ei obtinuit iz etiam mentis iustificationem : ⁊ sibi ipsi plenam conuersionem . Sepe .n. ꝓpter magnam fidem petentis deus plus exaudit ⁊ plus exaudit q; ille petit. Unde Criso. O mulier magna est fides tua . Non vidisti mortuum suscitatum nec leprosum mundatum nec ꝓphetas audisti nec legem meditata es neq; mare in diuisionibus scindi vidisti nihil horum contemplata es insuper : ⁊ despecta : ⁊ contempta es a me ⁊ non recessisti iz perseuerasti petendo.Et q; magna est fides tua copiosa effusa est gratia . Et sanata est ingt filia eius ex illa hora. Non ex q̄ venit mater in domum eius iz ex q̄ oīt sermo processit.Et iterum . Chananeam mulierem magno dono impletum remisit.In hoc euidenter ostēdit quā deus etiaz illa q; nobis parata non sunt dare possit si vehementius postuletur non est ingt bonum tollere panem filiorum ⁊ dare canibus: ⁊ tū dedit q; illa vehementer exigit Judeis vero e regione monstrauit q; desidiosis nec illa quidem tribuat q; eis fuerunt ꝓparata. Beneficia illi nihil acceperunt imo etiam ꝓpria gdiderunt. Et ideo: q; minime quesierunt ne sua quidem acceperunt illa vero q; vehementer incubuit vendicare : ⁊ rem filiorum accepit canis . Tantum quippe bonum est fides sedula:⁊ deprecatio perseuerans . Et iterum. Tu autem intende qualiter apostolis vincitis: ⁊ nō per facientibus ipsa perficit tam magnū quid est istantia orationis: ⁊ enim pro nostris nexus a nobis vult magis rogari quā ab aliis pro nobis:hec Criso. Sarepta ad duas leucas est sydon ciuitas. ante cuius portam ostenditur vna capella in loco vbi locutus est dominus chananee ⁊ deinde sanauit filium eius in via que ducit cesaream Philippi in iturcam. sicut autē fides matris cooperatur filie sic fides ecclē sie paruulis: qui baptizantur in eius fide.

Unde secundum Remi. datur hic exemplū catheizandi: ⁊ baptizandi infantes vt fideles pro suis paruulis deo fidem promittant quatenus sicut fide istius mulieris sanata est filia eius ita ⁊ fide catholicorum virorum peccata paruulis relaxent. Per fidem enim ecclesie ⁊ p̄fessionē seu rūsionē offerentium in baptismo liberant a demonio pauli quinec dū per se sapere vel aliq̄d agere possunt boni aut mali. Allegorice aūt sm eundem remigiū hec mulier sanctā ecclesiam signat de gentibus congregatā . Per hoc enim ⁊

Allegorie

dominus relictis finibus ⁊ phariseis venit in partes tyri ⁊ sydonis. signat q̄ relicturus erat iudeos ac transiturus ad gētes. Et aūt hec mulier egressa a finib⁹ iuis. ⁊ q̄ sancta ecclesia recessit a p̄cipuis errorib⁹ ⁊ vitijs Rogat quoq; p̄ filia. i. p̄o populo suo nōdum credente vt ⁊ ipsi absoluat a fraudib⁹ diaboli. Et si ad p̄mā petitionē ecclesie dilatē salutē anime differt dare. non est desperandū vel a petendo cessandū: sed magis precibus insistendū ⁊ ad deum ⁊ ad sanctos recurrendū. ⁊ tunc p̄ficiet oratio vt sequatur effectus quēadmodū fecit chananeus gētilis ⁊ immundus. Merito aūt magna dicit fides ecclesie de gentibus. q̄ cum gentes nec lege fuerint imbute. nec p̄phetaꝝ vocib⁹ instructe ad p̄dicationē mox apostolor⁹ in audituris obedierunt. Ideoq; salutē impetrare meruerūt. Mox aūter autē filia est alia. vel p̄dicta cuiuslibet intra ecclesiā diabolo mācipata. pro qua mater ecclesia orat vel ipse dō pro tedata p̄dicta. Unde Rabanus. Si qs p̄ccatum aliquod vite sorde pollutū. filiaꝝ dō adhuc retinet. Et si quis bona que gessit peccatoꝝ pesti tradit. filia dō immūdi spūs furijs agitata. Ideoq; necesse est. vt ad p̄ces lachrymasq; cōfugiat. sanctorūq; intercessiones ⁊ auxilia querat. Unde ⁊ Crist. Imitare chananeā vir mulierem. Sed forsitan dicis. Non habeo filiā que demonio plena sit. sed habes alias peccatis referta. dicito ⁊ tu miserere mei dñe. q̄ alia mea male a demonio vexatur grādia. n. demon peccatū est. Nec Crist. Male aūt vexatur anima. q̄n vexatio nō sentitur. pene q̄n morbus desperatur: pessime q̄n medicus cōtēnit. Scōm Theophilū quoq; nostrū cuꝝ peccat multū. ⁊ est alia eius peccatrix. id est fragilis infirma. cuius filia est operatio prava que filia a demone est possessa. q̄ actus pravi demonū sunt. Peccatores nos aūt existētes nūcupamur catelli ꝓpter immūditiem. Propter q̄s non sumus digni panē dei recipe. aut participes fieri immaculatoꝝ misteriorū dei. Si vero cognoscētes nosmetipsos p̄ humilitatē esse catulos. humiliter cōfiteamur peccata nostra: tūc sanat filiā: q̄ velet operatio prava. Scōm vero Augustinū per mulierē chananeā pōt intelligi ratio superior⁹ que legibus eternis inspiciendis ⁊ cōsulendis intendit. per demonē autē intelligendū est ipsa sensualitas. que etiaꝝ p serpentē signat. Sic ergo pariformiter filia mulieris chananee vexatur q̄n p sensualitatē inferiorē ratio ad cōsensum peccati mortalis impellit. cuius sanatio per matrē id est rationem superiorē a domino petit. quam ratio superior ad optimā ꝓcurat. Et sicut dño dūtaxat exaudire petitionē mulieris chananee. vt eius fides clarius appareret. sic ⁊ dominus aliquando dimittit impulsus rationis inferiores per sensualitatem diutius protrahere augeat meritū tēptati ꝓpter q̄ paulo petenti homiū carnis a se auferri. dicit dño: vir⁹ infirmitate p̄cii. Imitemur ergo ⁊ nos ecclesie filij hāc mulierē que de gētib⁹ credēdo mater nostra in fide effecta est. q̄ de gentilitate venim⁹. Habeamus fidē: vt vnum ⁊ trinū deū credēdo: ergo id iuste ab eo petim⁹ nos ipetrare posse credamus. Habeam⁹ cōstantiā: vt si diuina dispēsatio ꝓces nostras tardius exaudierit. tū dū preces precib⁹ iungamus quoniq; hoc q̄ petimus impetrem⁹ et si ad impetrandū nos idoneos non sentimus. spiritualiū fratrū orationis adiutoriū queram⁹: vt sicut illa mulier apostolis ꝓ se interuenientib⁹ q̄ petebat: ꝓmerunt ita ⁊ nos cōtibus precibus magis q̄ singularib⁹ et ꝓ nobis adiuuari credam⁹. Habeam⁹ humilitatē: vt alios de nobis maiora existimantibus: nos minores iudicem⁹ exēplo huius mulieris: que cū adhuc canibus cōparata esset: ipsa se humilibus sentiens catellis se coequauit. Hāc humilitatē in corde habebat: q̄ despectus ab aliis dicebat: iudā ⁊ vilior hā pluribus factus sum: ⁊ ero humilis in oculis meis. Oremus instanter dñm vt sanet filias nr̄as: eximus vt sanet a peccatis ⁊ liberet nostras alias: que male a demonijs ⁊ vitijs vexant. Clamemus humiliter ⁊ pleueranter ad eum: dicētes cum chananea miserere mei dñe fili dauid. ⁊ dñe adiuua me. Ilia enim anima a demonio vexat. que peccare nō cessat: ⁊ i crimine pleuerat. Que si bene cōuersa fuerit. ⁊ de xp̄i misericordia nō desperauerit: dicetur ei a pijssimo dño: fiat tibi sicut vis. ⁊ sanabitur ex illa hora. q̄ peccatoꝝ quacunq; hora querulus fuerit ⁊ ingemuerit: vita viuet ⁊ nō morietur. Nolī ergo desperare vel a petendo cessare. q̄ si corde integro fideli ⁊ puro in oratione pleuerans: cōra deo humiliaueris: reputans te indignū omni beneficio tuo: certissime credas q̄ quecūq; petieris obtinebis. Et sicut apl̄i rogauerūt ꝓ chananea. sic ⁊ angelus pro te rogabit. ⁊ oratione tua deo esse rene: vtilitatem tuam procurabit.

Oratio.

Omine iesu christe. te rogo ⁊ obsecro miserere mei. ⁊ adiuua me in meis necessitatib⁹: ac tentationuꝫ ⁊ tribulationū vexationib⁹: ⁊ scio dñe q̄ carnis sum ⁊ apud te vix vt canis non sum dignus: integrum a te panē. i. magnitudinem

demonū mox recipe. salte da mihi micas per gratiā tuā. i. aliquantulū de gratia tua sine q̄ alia male a demonio vexat. cū ipse vero q̄nq; prava fuerit a peccato ⁊ demonio liberabit. Nā gratia tua existens in alis: ⁊ dolet ea peccata. ⁊ deo facit alam filiā adoptionis. Amen.

De surdo ⁊ muto a demone possesso Capitulum. xc.

Iterum exiēs ab finib⁹ tyri ⁊ sydonis. venit p sydonē ad mare galilee inter medios fines decapoleos). Decapolis nomē ⁊ regiōis decē vrbes cōtinēs: ⁊ dō a deca q̄ ē decē ⁊ polis q̄ ē ciuitas ⁊ hui⁹ regiōis vna po ⁊ vltra iordanē ⁊ alia citra. Igit mare galilee q̄ ē gdē lac⁹ p quē transit iordanis fluuius respicit vtriusq; ptis regionis p̄dicte fines ⁊ terminos. ((⁊ adducunt ei)) p fidei sue deuotionē ((surdū: ⁊ mutū)). Nō erat ille talis a natiuitate nec ab infirmitate supueniente: sz a demone ipsuꝫ obsidente ac eius auditū ⁊ loquelā impediente ⁊ in ipso tria miracula concurrunt: q̄ audit⁹ ⁊ affatus. fuit ei redditus ⁊ a demone fuit liberatus ((Et deprecabant eū vt imponat illi manū)) eipotentē q̄ conditorē eū efficax est. n. manus xp̄i ad saluandū. Sanat quē tangit. iesus sanat quē tangit saluator: q̄ ipse est salus ⁊ vita. Non aliunde querit herbas. ipse est ⁊ medicus: ⁊ medicina. Tangit ⁊ sanat respicit ⁊ medetur. Moraliter omnis christi actio nostra est instructio. Si ergo tu vis curari sequaris exemplarem instructionem medici. Exeas de tyro id est de peccato per contritionem interpretatur. n. angustia: venias per sydonem id est confessionem interpretat enim venatio ⁊ confessio venatur circumstantias peccatorum ad mare galilee transiturus per satisfactionem. a delectationibus carnis ad opera satisfactoria: per medios fines decapoleos obseruando .i. decem precepta. Conducant autem te timor ⁊ amor ((Et apprehendens eum iesus de turba seorsum misit digitos suos in auriculas eius ⁊ expuens tetigit sputo linguam eius)). Christus aliquando sanauit infirmos tangendo eos corporaliter: vt ostenderet humanitatem suam esse deitatis instrumentum: q̄ per humanitatem faciebat miracula instrumentaliter: sed per deitatem principaliter ((⁊ suscipiens in celū ingemuit)) ex cōpassione: vt quidam a deo auxilium ostenderet se verum hominem ((ait effecta q̄ est adaperire)) sz tam in vinculis aurium q̄ in vinculis linguę: vt audias: ⁊ loquaris perfecte. In quo ostendit se esse verum deum curando per hu-

manitatem. Hoc vno sermone curauit omnia q̄ fatim)) ad eius imperiū ((aperte sunt aures ei⁹. ⁊ soluta est lingua eius. ⁊ loquebat recte)). mistice per surdū ⁊ mutū accipitur genus hūanū. quod monita salutis nō audierat. ⁊ a laude dei cessabat. Pro quo deprecabantur patriarche ⁊ p̄phete. incarnationē xp̄i desiderātes vt imponat illi manū misericordie: q̄ hominem sanat per aduentū eius in carnez. sed ⁊ varia peste ⁊ omnium terre morbo in primo parente p̄cussum est gen⁹. Cecat dū videt nō videnda. surdat sit dū audit nō audienda. dū odoratur mingit. obmutescit dū loquitur. Mendacus fit dum manū erigit. ⁊ ad virtutū pomū extendit. Incuruatur dum superbia erigitur. Idropicus fit. dū cōcupiscit. Claudex fit. dum graditur. Lepra suffunditur. dū ꝓtinus nudatur. Demone implet. dū deitatez appetit mouetur. dū audacter peccatū excusat. Circa sanationem filie languidi plura q̄ singuntur. Primū est ei⁹ aductio ad deū per preces patrum sanctorū. secundū est apprehensio. Ut enim genus humanū liberaret naturam nostram assumpsit. Tertiū est ipsi⁹ a turba sequestratio. vt doceret nos fugere inanem gloriā in actibus nostris. Quartū est digitorū⁹ emissio. vt doceret in ei⁹ membris diuinitatez habitare. Iz potēs esset ⁊ verbo sanare. Digiti etiam q̄ in aures mittuntur dona spūssancti sunt: de quo dicit digitus dei est ḡ. Et ita digitos i auriculas mittit cū p dōa sancti spūs aures cordis ad intelligendum ꝓba salutis aptat ⁊ preceptis suis gratiam obediendi tribuit. Quintū est tact⁹ lingue eius cū saliua: vt ostenderet q̄ ois membra sacri corporis eius diuina existunt ⁊ sancta. ⁊ etiam sputū q̄ vinculū soluit. etenim oē sputū superfluitas quedaz ē. sed in dño oia sunt diuina. saliua etiam ex capite in os defluens: diuina sapientia est: que vincula labiorum soluit. Et sic exponens linguam tangit. cum ad fidei cōfessionem. ⁊ p̄dicationē sapientiā dat ⁊ ora relaxat. sextū est aspectus in celum vt in decunctis infirmitatibus medelā ac omne remedium querendum esse ostenderet. ⁊ in celū thesaurū cordis nostri erigeret ⁊ ad deum intentionem nostram semper dirigere doceret. septimū est gemitus: nō q̄ ipse opus esset cū gemitu aliquid petere a patre. qui cōcreat petentibus dat cum patre. sed vt gemere nos doceret ⁊ gemendi exemplum nobis daret. cū pro nostris seu aliorum excessibus ⁊ erroribus vel desiderio patrie celestis superne pietatis preces inuocamus. Ingemuit etiā nostrā causaꝫ suspiciens in seipso. ac nature miserum humane. ⁊ compassus miserie tantarū infirmitatū in quas genus humanum incidit ꝓpter pec-

catiõ. Octauũ est xpi imperiũ.cũ alt.effecta.qđ est hebreũ.e idẽ q adaperire imperatiuũ pas sus verbi.i.sis,apertus .qđ ls ꝓprie loquẽdo ad solas aures refertur nũ p ꝓbus illud dño in tellectu q utroq infirmitas curaretur. q pa tet per effectũ subsecutũ vbi secũdus be. Vtra q natura vnius e eiusdẽ est christi manifeste distincta. Suscipiens enim in celũ .quasi hõ deũ peccaturus ingemuit: sed mox vno sermo ne .quasi potens diuina maiestate curauit. au res denicq infirmi ad audiendũ aperiuntur. e lingua ad loquẽdum soluitur. dum surdus q ꝑceptis diuinis aures cordis nõ cõmodat. e mutus q clausa in diuinis laudib' ora tenet. per gratiã dei iustificatus vtriq operat: vinculũ quoq lingue soluit quãdo ad orationes ad primi edificationẽ. ad peccati cõfessionẽ. e ad dei laudẽ lingua vtimur. Vnc igit dominus .vt quilibet peccatores quotidie per predicationẽ nostrã deo adducere studeam'. e p illis iugiter exoremus. Deprecatio enim adducentiũ significat ecclesie intercessiones. Unde Beda. Surd' e mut' est.nec aures hs audiendi verba dei.nec os aperit p loquendis .quales necesse est vt hi q loqui iã e audire diuina eloquia didicerunt .dño saluandos offerant. Usi e Grego. Sed cui aures cordis ad obediendũ aperte fuerint. ex subsequenti peludubio enã lingue eius vinculũ soluit vt bona que ipse fecerit .etiam facienda alijs lo quatur. Unde e bene subditur ((e loquebat recte)). Ille enim recte loquitur dñm confitẽ do vel alijs predicãdo.qui prius obediendo fecerit.que loquendo admonet esse facienda Quilibet enã peccator quo ad deum surdus est.qui obturat aures suas ne audiat deum si bi loquẽtem.siue per predicationẽ siue p scrip turã.siue per instinctũ eternũ. Dio enis trib' modis deus loquitur nobis. e surdi sunt qui eũ nõ audiũt sunt etiam muti qui deo p mul ta beneficia eos ad se vocanti.nõ rndent per gratiarũ actionẽ e debitã recognitionem .q ꝑ nũ ad vtrũq defectum conqueritur dño p Ysaiam dicens .Locut' sum.lngt e non au dierunt.vocaui e nõ erat qui responderet.fur dum igitur est inobediens e mutus .laudes q bitas dei omittens.e nec aures nec os ad dei verba audienda e pronuncianda aperiens. Sed tactu xpi vtriq tollitur impedimentum. q cum xpo sua gratia tẽgit cor hois.fit humi liter obediens e deuote deũ laudans. Tal ꝑ so educitur e sanatur in promincia.vbi sunt de cem vrbes decalogum significantes. Qualr ãt peccator de vtroq defectu per diuinã cle mentiã.curari habeat possitis sanatiõis hui' infirmi declarat.in quo plures concurrunt cir cumstãtie signãter attẽdende. Primo enim in firmus ad saluatorẽ adducitur.secundo salua tor pro illius salutione rogatur. Tertio infir mus a saluatore cõprehenditur.e a turba seq stratur. Quarto saluator digitos in auriculas eius mittit. Quinto linguã eius saliua sua tãgit sexto in celum suspicit: septimo gemit: octa uo dicit effecta.e sic nono infirmus perfectam sanitatẽ recepit. Et hec ofa circa sanationem huius infirmi gesta corporaliter explẽtur i sa lutione cuiuslibet nostrum spiritualiter. Pri mo ergo ad saluationẽ peccatoris exigitur: vt saluator adducatur. qđ fit pluribus modis aliquãdo virtute predicatiõis: aliquãdo exem ptiõe infirmitatis. e ꝑcipue cum timetur ne sit ad mortẽ: aliquãdo hoc fit exẽplo alterius vitã ꝑeritã corrigẽtis: aliquãdo fit elemosyna rum largitiõe aliquãdo ductu proprie cõscie tie. Secundo saluator rogatur nã sepe precibus sanctoꝝ salus alicui ꝑcuratur: deus enim vult rogari licet tamẽ velit facere. Tertio in firmus a turba sequestratur: q fit cum dño quilibet impium tollitur cãs: de societate male viuentium diuidit: vel a cõsuetis malis mori bus euocat e retrahit. ((sicut Hiero.)) seorsum semper a turbulẽtis cogitationibus e actib' inordinatis sermonibusq incõpositis quasi de turba educitur qui sanari meretur. Dic da tur documentum penitentibus abstrahendi se a prauis mundanorũ hoiũ societatibus Sed q nõ oẽs qui per penitentiã adducunt ad deum: possunt se segregare a turbis fuga corporali saltẽ hoc debent facere abstractiõe mentali e sufficit ad salutẽ. Quarto saluator digitos suos in auriculas peccatoris mittit: q fit quando deus cõsiderationem peccatorum suoꝝ eis immittit: quasi oia peccata sua in corde suo digito dei scripta videat. Quinto saluator saliua sua linguam hois tangit: cuꝝ ipsius ad cõfessionem instruit. Et recte cognitionẽ veritatis digito dei per aures immissam: de bet sequi cõfessio que per tactum lingue signi ficatur est aũt triplex cõfessio. s. peccatorum fidei: e laudis diuine. Sexto saluator in celum suspicit: docens per hoc peccatorem conuer sum oculos intentionis e desiderijs suis ad celestia debere erigere. Quid enim prodel set a terrenis sorte ereptum: sed non animum habere ad celum erectum. Septimo saluator ingemiscit infirmum sanandum docens per hoc non gemere debere pro incolatu presen tis miserie: dicendo cum Dauid. Heu mihi q incolatus meus prolongatus est. Premissis septẽ peractis dixit saluator effeta: quasi per hoc verbum dano peccatori plenam absolu tionem a pena e culpa. Unde mox sequitur

((Et statim aperte sunt aures eius: e solutum est vinculũ lingue eius. e loquebatur recte.)) Et sic peccator restitutus est perfecte sanitati non restat ei nisi exolare. ((Et precepit eis)) non ꝑcepto obseruationis sed instructiõis ad humiliandum se in facto exemplo ipsius (ne cui dicerent)) e per hoc nõ iactare bona sua discerent. q iactantias in omni opere bo no prohibuit. ((Precepit ne cui dicerent.)) Primo vt doceret non esse gloriandum in virtutibus sed in cruce e humiliatione. Se cundo vt doceret q beneficia largientes de eis laudem propriam non debent querere. Sed q accipientes conuenti laudare bene factores. Ideo bene subditur. ((Quãto autem ei)) habundantiore humilitate ((eis precipie bantur tanto magis predicabant gloriam ipsius)) e dilatabant. q humilitas semper gloriã precedit. Per hoc autem ostenditur. q beneficiatus de beneficijs debet se gratum ostendere e benefactorem laudare: quanuis hoc benefactor non querat aut velit. Unde Theophilus. Docemur autem ex hoc: cum alicui beneficia elarginur: minime applau sus e laudes appetere: cum vero accipimus beneficia: benefactores predicare e laudare quanuis nolint. Per hoc etiam monemur vt frequenter predicemus christi gloriã: qui ab ipso mandatum habemus dum eos qui bus datum erat preceptum silentij predicasse conspicimus. Unde Augu. Sciebat ille qui omnia nouit antequam fiant: q magis pre dicarent: sed hoc precipiendo pigris voluit ostendere quanto studiosius: quantoq feruen tius predicare debeant qui iubentur vt predi cet quando quidem illi qui prohibeantur: ta cere non poterant. Et quantum ipse ex humi litate non dilatari precipiebat: eo amplius admirabantur dicentes: e eum laudando ꝓ dicantes. ((Bene omnia fecit)) e facere proba uit ((q e surdos fecit audire e mutos loqui)) quotquot voluit e sibi placuit. Licet enim hic non exprimat nisi vnum surdum e mutum esse curatum tamen plures fuerunt surdi e muti: ac ceci e claudi aliq infirmi curatis vt patebit in capitulo sequenti: sed inter illos erat vnus cuius cura fuit mirabilior inter ce teros quia in ipso (secundum Hiero.) Tria concurrerunt miracula. Cin recuperatiõe au ditus. e loquele: ac liberatione a demone: e notanter dicitur ((bene omnia fecit)) q non sufficit bona facere: nisi bene fiant. Bene au tem fiunt quando detrahitur nos postulatur. e qi humana gloria figitur. Die ergo doce mur vanã gloriã fugere. e hoium factãtiam declinare. Qui si aliquid dignum laude fe cerimus: hoc non sibi vulgi fauõi extollere e ꝓdicare humo humiliter abscon dere e celare debemus. Et hec tota veritã in contrariũ qt plus laudant illi q facta sua ab condere volunt q illi q ea ꝑ vana gloria ma nifestare contendunt. Si gloriã mundi fugis ipa te segẽ e si eã sequeris ipa te fugiet. Usi Gu gu. Uirtutes habenti magna virtus est con temnere gloriã: q contemptus eius in con spectu dei est. Iudicio aũt nõ apẽ humano Et q contempnit iudicia laudantiũ contem pnit etiã suspicantiũ temeritatẽ nec est vera virtus nisi q ad eũ finẽ tendit: vbi est bonus hois quo melius nõ est. Usi e Crisa. Uersuta est e vana gloria e ad ea q valde sunt mani festa excecat mentẽ eoꝝ q ab ea capiunt. Ebrietas. n. q dã profunda est Jdeoq difficile reducibilẽ eũ q captus est facit hec passio. Nec eoꝝ q capiunt aiam abscindens a celo terre affigit e lucẽ respicere verã nõ dimittit. Nec passio auaritiã genuit liuorẽ accusatio nẽ insidias hoc eos q nihil mali passi sunt ad uersus eos q nihil mali fecerunt armat e irri tat. Necq amicitiã nouit q in hanc egritudinẽ incidit verecundari. ob aliquẽ vniuersaliter se scit q ofa ab alio eius efficiens bonũ ad oẽs bellat instabilis e sine amicis existens. Uigi lemus itaq dilecti e sumamus sensus humi litatis nobis a deo date. Contemnamus mul torũ gloriã nihil enim deterribilem: e deho notabilẽ facit vt hec passio nihil ita ꝓfusio ne plenũ. Quoniã gloriã quidẽ cupere inglo riatio est gloria autẽ vera est hanc despicere e nullam eius facere curam sed ad id q deo placet oia dicere: e facere. Ita enim poteri mus: e mercedem recipere ab eo qui nostra videt diligenter cũ eo solo contenti fuerimus inspectore nos vero talem habentes dñm ne preco: alios ingrere inspectores qui ꝑdet se quidem nobis nihil nocere vero ex inspe ctione eorum possunt e oẽm euacuare labo rem nobis. Sed vnde habemus mercedes suscipere hunc vocemus laudatorem eorum que fiunt hunc inspectorem. Nihil nobis: e humanis oculis fit. Si enim volumus e hac potiri gloria tunc hac fungemur cũ eam que a deo est querimus solã. Dec Crisa. Oratio.

Omine iesu xpe qui finaliter malos deseris veni per fidonem ꝓdicatio nis ad mare contritionis galilee cõ fessionis satisfactionis: e transmigrationis. inter medios fines decapoleos. caritatis in decalogo proficientis: e appreheude nos se orsus a turba temptationis multiplicis. Mit te digitum discretionis in auriculas nostri intellectus: e gustum sapientie in os nostri

affectus: vt ad ꝓficiendum solu̇antur vincula lingue nostre. et loquamur recte verbo: et opere nō discordante a voluntate. vtemurq; laudes dñi. vt et surdi audiant per cōfessionem. et muti loquant per cōfessionē. Amen.

De refectione quattuor milium hominum. Capitulum. xci

Deinde ((ascendens ihesus in mōtē)) et desertū locū. et sedebat ibi ad gescendum ((accesserūt ad eū turbe multe)) q; de multis ciuitatis et castellis et villis venerāt ad petrandā sanationē infirmoꝝ. habentes secū mutos. claudos. cecos. ac debiles. et alios multos infirmos. q; addit euāgelista ad includendū. oīa infirmitatū genera. que hic nō sunt notata ((et ꝓiecerunt eos ad pedes ihesu)) vt fidē et deuotionē nō solū verbo sed et facto ostenderēt. Felices pedes ihesu vbi peccata purgant. vt ibi ((stans retro sec⁹ pedes ihesu)) vbi morbi curant. vt hic vbi verba sancta discūtur. vt ibi. ((que sedēs sec⁹ pedes dñi)) vbi gaudia renouant vt ibi ((accesserūt et tenuerunt pedes eius.)) Et curauit eos solo verbo. Ille. n. solo verbo potuit curare qui totū mundū solo verbo de nihilo potuit creare. ita vt turbe mirarent videntes omnes sanatos ((et glorificabāt deum israel)) q; fm Chrisō. Abundando eoꝝ qui curabant et facilitate sanatiōis eos in stuporem mittebat. Dicit enim in quodam generali multiplicant multa miracula et diuersoꝝ generū: que ꝓpter multitudinē in particulari describi nō poterant: q; si in particulari explicarent. vnū magnus liber implent: ꝓpter q; dicit Johannes q; si oīa facta xpi essent scripta: totus mundus non posset capere libros: qui scribēdi essent. Ponit ergo hic multiplicitatē infirmoꝝ et spāliter tāgit ḡtuor. i. mutos: claudos. cecos. et debiles. Spāliter mutos habemus ex defectu boni simonis. claudos ex defectu boni operis. cecos ex defectu vere cognitiōis. debiles ex defectu bone voluntatis. Et notandū q; fm Orig. primo est debilitas in voluntate. deinde sequitur cecitas in oratiōe. et sic claudicat in operatiōe. et ex his sequitur mutitas a diuina laude. sed hic ordinant fm magnitudinē nocumenti. Vbi Glo. Duri aūt sūt qui nō laudāt deum. Eccl. qui nō intelligūt viā vite. Claudi. q; ꝑ deuta bona operis et non recte euntes. Debiles sunt qui infirmi sunt in bonis operib⁹. Duos ergo curat. cū eoꝝ linguas in laudem sue creatoris soluit. Cecos illuminat. cū ignorantibus cognitionē sue salutis infundit. Claudos sanat. cū in via iustitie gressus eoꝝ dirigit. Debiles fortificat. cū pigros et accidiosos operari bonū viriliter facit. Turbe vero mirant et deū glorificāt. cū ex talibus mutationibus que sunt dextre excelsi deum laudant. Vbi et raba. Ascendit aūt in montē. vt. i. auget ditores suos erigat ad superna et celestia meditanda. Sedebat ibi: vt demonstraret. non nisi in celestib⁹ requiē esse querēdā. eo autē sedente in monte. i. in celoꝝ arce. accedunt turbe fideliū deuota mente illi appropinquātes. ducētes secū mutos et cecos et alios infirmos eos ad pedes ihesu ꝓiciunt: q; peccata ꝓfitētes ipsi soli curando subiūgūt. Quos ita curat vt turbe mirent et magnificent deū israel. q; fideles quādo viderint eos qui spiritualiter egrotauerāt diuersis operib⁹ virtutū ditatos: laudē deo decantant. ((Cū ergo turba multa esset cū ihesu nec haberent quod manducarent)) ((cōuocatis discipulis loquebat cū eis)) de hoc qō factur⁹ erat. fm Glo. Prius xpo infirmoꝝ debilitates abstulerat postea vero sanitatis cibos offert: q; p⁹ remouēda sūt peccata. et postea alia verbis dei nutriēda. Voluit aūt dñs p⁹ discipulos cōuocare et cū eis loqui plurib⁹ de ēuāgelio. Prima (fm Piero.) Dt magistris tribuat exemplū nō semp spernere cū minoribus ꝓficiari. et de agendis q̄q; eos consulere. Secūda (fm eundē) vt ex collocutione intelligāt signi magnificētiā. Tertia vt ostēdat magnitudo misericordie sue. que interiecus latere non potuit. Et ait illis. ((Misereor sup turbas.)) Ecce verbū mire dulcedinis et amoris. ꝓcedēs ex intimis cordis medullis: et ptingens suo vigore vsq; ad intima nostra. Neq; n. alius est qui nostris miseriis sit sic misericors. quem admodū cōditor noster. cuius misericordie sup oīa opera eius. Hoc verbum dixit apostolis. vt eoꝝ animos ad pietatē et misericordiā ināugeret. fm Glo. Cōpatit vt verus hō: pascit vt deus. Et subiūgit ratio miserationis duplex. i. longanimitas ((q; tribus triduo sustinēt me)) pro curatione suoꝝ quos attulerūt expectande: et perseverant mecū me sequendo verba mea audiendo miracula videndo. Alia vero ratio miserationis est necessitas. ((q; nō habūt q; manducēt)) et tamē nō solicitantur. Et iō cōgruit eis pudere: ex quo patet eoꝝ deuotio et quanto et adherebant desiderio. audiētes suauē doctrinā cōtemplantes gratiosā faciē videntes eius opera mirabilia ad que intantus afficiebant: vt quasi extra se rapti de alimonie defectu solicitī non essent: et per tres dies ad loca ꝓpria nō redirent: manentes cū xpo in loco deserto et sub dio ac sine cibo sed non peterant in victu deficere: quia erant cū iesu saluatore. Libaria quippe que

de domibus suis apportauerant iam cōsumpta erant. et in deserto loco victum acquirere non poterant. et ideo prima die vel secunda hoc miraculum non fecit: tum quia alimenta adhuc habebant. tum quia miraculum magis apparuit: quando eis victus omnino defecit. ((Et si dimisero eos ieiunos)) sic labore et fame affectos (deficient in via)) et ideo refectio est eis necessaria. Tanta est creatoris virtus q; si creaturaꝝ desereret. omnino deficeret. Quidam enim ex eis de longe venerunt et a domibus suis longe distabant: qui forte die precedenti etiam parum comederant. Fama christi a remotis diffusa erat. et ideo multi de longe venerant. ((Et dixerunt ei discipuli. Unde istos poterit quis hic saturare panibus in solitudine.)) Quasi dicerent locus est desertus et multum distat ville. et ideo non possumus per humanam prouidentiam necessaria habere. Ipsi hoc firma cogitatione dixerunt. Non enim adhuc intelligebant. neq; virtuti eius propter prioza miracula credebant. Et interrogauit eos. ((Quot panes habetis.)) Non interrogauit dominus quasi nesciens quid haberent: sed ad hoc vt cum septem respōderēt. quo pauciores panes dicerent. eo magis miraculum diffamarent et notius fieret: et vt ex eoꝝ respōsione de modo prouideret. ((Qui dixerunt septem)) quod erat quasi nihil respectu tante multitudinis. et pauces piscículos non multos nec magnos. q; pauci erant in numero. et parui in quantitate. In quo apparet sobrietas et tēperantia discipulorum. q; nō vtebantur carnibus sed piscibus. et illo non magis sed paruis et ipsis paucis. Omnia ista dicuntur ad maiorem declarationem miraculi. q; ex tam paruo cibo potuerit tanta multitudo satiari. et hoc fuit per multiplicationem cibi in manibus christi. ((Et precipit turbe super terram discumbere)). In alia passione circa pascha herba super terram erat. Nunc autē iam herba defecerat. q; (secundū Orig.) Et plures alios in hyeme. i. in die epiphanie hoc miraculum factum est: quando et plura alia miracula per dominū facta ((et accipiens septē panes et piscículos)) vt multiplicarentur contactu manuū beatorum et gratias agens in quo dedit nobis exemplū gratiarum actionis ostendens nos differre a bestijs: vt cognoscentes a quo et quid detur gratias patri luminū referamus. a quo est omne datū optimum et omne donum perfectum benedixit benedictione sua crescerent ((et fregit)) per minutias ad distribuendum inter plures sed non

vnus solus totā corrigere cenā q; in oēs indigentes a xpo trangit ((et dedit discipulis)) nō vt sibi retinerent is vt tanq; ministri distribuerent et turbe apponerent ((et manducaue runt ḡtuor milia hoīm absq; mulieribus et paruulis et saturati sunt)) nec mirū q; bonū ꝓuisorē habuerunt. De fragmentis quoq; residuis tulerunt discipuli septē sportas plenas vt darent pauperibus in quo bñ apet eos fuisse saturatos. Ecce ḡtū valet elemosina et cōfessio mutua q; res distribute crescunt et superabundant coaceruate vero putrescunt et inopiā faciunt ((et dimisit eos)). Magna nāq; suauitate verbi: et admiratione vehementi virtutis xpi detinebant ita (vt nisi xpo iubente) nō redirent. Difficile hoc miraculo designat q; viā plentis aliter incolumes transire negimus nisi nos gratia redemptoris nri alimento suo misericorditer reficiat. Triduo ät turba dñs sustinet q; tertiū tēpus est quo fides xpiane gratia data est. Primū tempus est ante legem. Secundum sub lege. Tertius sub gratia: et quia restat. Quartum quo ad celestem ierusalē venturi sumus. Dicit se turbam reficere ne deficiant in via in presenti enim vita quasi in via sumus qua ad patriam pergimus. Igitur ne fideles in via deficiant per prelatos: et doctores pane eucharistie: et doctrine pascendi sunt quo septiformis gratia spūsancti augetur: et q; ad hoc turba sustinuerat dominū vt infirmos sanaret ideo si infirmitates tuas spirituales vis sanari exemplo turbe sustine dominum triduo vt prius dies sit dolor contritionis secundus pudor confessionis tertius labor satisfactionis. Istud est triduum quo in deserto itur: vt deo gratum sacrificium offeratur. Vel fm Glosam. Turbā triduum demi nutu sustinet cū multitudo fidelium peccata sua per penitentiam declinans ad bonū se in opere in locutione et cogitatione conuertit. Inuenitur nihilominus triduus multiplex. i. penitentiū operantiū contemplantiū prelatorū predicatorū. Penitentiū contrito cōfessio satisfactio. Operantiū constitutio sēa locutio vera actio bona. Cōtemplantium meditatio lectionis: et orationis. Prelatorum discreto in intellectu zelus in affectu iustitia in effectu. Predicatorum paupertas castitas: et obedientia. Quidam aūt de ꝓpe venunt vt q; baptismalem innocentiā fuauerunt q̄dam de longinquo vt qui post multa flagitia penituerūt q; ēt opus quis errauit tanto longius a deo recessit. Sz discipuli reputabant quasi impossibile q; quis eos saturaret panibus: qui non inueniebant in solitudine. Vbi

moraliter notãdũ q̃ eũ panis sic sit cognitio veritꝫ amez boni. in rei veritate nõ inuenitur in solitudine plicio seculi. vñ go eluctet aiaz pascat et saciare possit. Panis.n. veritatis mũdane scientie multis est admixtus erroribus. qz ꝛ̃ntate sunt veritates a filijs hominũ. rursus panis amoris creature multas hz amaritudines. Unde Aug. Aliter est ois alias vincꝫ amicitia rez mortaliũ. et vbanisꝫ cum eo amittit. Nec est igit hic panis cognitionis nec amoris q̃ aiaz nostrã saciare possit. Et eũ dñs cognoscere discipulos ẏ̃e sꝫptem panes ꝫ paucos pisciculos: accepit eos in manꝰ suas. in quo ostẽdit se panẽ ꝫ oium dñz ꝫ factorẽ. q: in manu eiꝰ sunt oẽs terre. ꝫ gras egit deo pr̃i a quo sibi potestas est. ꝫ vt ipse ẽtũ de salute generis hũani cõgaudẽs deuotiꝰ ederent: et nos ad agẽdas deo semp gr̃as: ꝺ eisꝰ ab eo datis informaret. Deinde benedixit in quo virtutẽ multiplicatiõis eis dedit. Qꝺ vero fregit eũ dare vellet discipulis aperitionẽ designat sacramẽtoꝝ. qbꝰ nõ pridẽ dus erat mũdus. vel ẽt fregit. vt multiplicationẽ panũ sine virtute fiendam ostẽderet. In eo aũt q̃ dedit discipulis vt turbe apponerẽt eos honorauit. significãs q̃ spiritalis: dona scie tribuẽs aplis p eoꝝ ministeriũ voluit ecclesie siue p orbẽ vite cibaria distribui. Et hoc signanter est distributiõe panuz vt ꝫ et supra. in solutiõe mortuoꝝ vt ibi ((solutos eũ finite abire)) in aductione vehiculoꝝ. vt ibi ((solue ꝫ adducite mihi)) eoꝝ.n. ministerio ꝫ fit adductio ad fidẽ. ꝫ solutio ad recõciliationẽ ꝫ distributio ad refectionẽ. Dedit panes q: panis est cibus quo sustentat vita: pisces vo dedit in ꝙdimẽtũ cibi. ad ostẽdẽdũz q̃ panis verbi dei addẽdũ est cõdimentũ boni exẽpli. magis.n. suadent opa q̃ vba. ((Et appeluerũt turbe)) in q̃ appositiõe creuerũt p noue materie creatiõez ꝫ ad illos additionẽ. nõ.n. creuerũt p rarefactionez. q: tũc corpus illoꝝ fuisset subtilꝰ ꝫ rarius corpe aliorꝝ. Unꝺ Aug. nũ absurdꝰ q̃ dicere q̃ aliq̃d creuisse ergo ꝫ nos acceptũ panẽ diuine scientie p p̃dicationẽ alijs apponeret. ne p nostrã negligẽtiã in via deficiãt ꝫ fame pereant. cõuersi nisi peccatores in pristio vite via deficiãt. si sua ꝓpria sine doctrine pabulo ieiuni ꝫ vacui dimittantur. Ne igit lassent in hac peregrinatiõis itinere. pascẽdi sunt sacra ẽmonitione. Hoc vo inter hãc refectionẽ: ꝫ illaz de q̃nq̃ panibꝰ ꝫ duobꝰ piscibꝰ dicat. q̃ ibi p panes significat doctrina veteris testamenti. scilicet q̃nq̃ libroꝝ moysi. hic p septem panes doctrina noui testamẽti. i quo plenꝰ ꝫ reuelat ꝫ datur septiformis gr̃a spũs̃ancti. Iteꝝ pp septẽ beatitudines. ꝫ pp septẽ sacramẽta. ꝫ pp septẽ virtutes. s. tres theologicas ꝫ quattuor cardinales ꝓpter hoc placet isti triticei erãt q: delitiosioꝝ sapidioꝝ: ꝫ manifestioꝝ est doctrina noui testamẽti q̃ veteris. Ibi p duos pisces duo plone q̃ populũ pascebant intelligunt. s. rex ꝫ sacerdos q̃ vngebant. hec p pauca piscium exiguos stellig̃ũs sci fluctibꝰ seculi rũsq̃ de turbulentis fluctibus erecti refectionẽ nobis interna exemplo siue vite ac sopore mortis ac patientie ꝓbent doctrinaq̃ noui testamenti tanq̃ panẽ condiunt quoꝝ ipa scriptura fidẽ vitã ꝫ passiones continet q̃ dicunt pisces seculi pp humanitatẽ ꝫ pauci pp perfectionẽ q: stultoꝝ infinitus est numerus ꝫ ((multi sunt vocati)) ꝫ pauci electi. Ibi sup fenũ ꝫ hic nõ ita sup fenũ ꝫ sup terrã discumbit ad ostendũ q̃ in veteri lege terrena promittebantur ꝫ in noua lege eterna contempti: ꝫ subiugari docent q: conuiue noui testamẽti diuitias ꝫ delitias ac etiã ipaz carnẽ q̃ fenũ est calcare ꝫ relinq̃re inbent quos oi cupiditate carnali remota spei permanentis firmitatẽ tanq̃ terre sterilitas nullo seno interpositio continet. Ibi fuerunt q̃nq̃ milia hoiuz iuxta numerũ panũ ꝫ iuxta numeꝝ q̃nq̃ sensuũ q̃bus inherebant hec q̃tuor milia q̃ significãt spũales pp q̃tuor euangeliorũ p̃fectionẽ vel pp q̃tuor cardinaliũ ẽtutũ qbꝰ in hac vita spũaliter viuit exercitationẽ. Per q̃tuor etiã milia hoiuz q̃ xp̃m sunt secuti significat multitudo credentiũ in xp̃m de q̃tuor ptibus mundi.

Erant autẽ tot exceptis paruis ꝫ mulieribꝰ q̃ nõ numerantur in lege neminẽ. n. dimittit xp̃s ieiunũ ꝫ oẽs vult sua gr̃a saturare. Ibi cophinꝰ eq̃les discipulis fecit vt sicut duodecim erant xp̃i apostoli sic duodecim fragmentoꝝ cophini his vo panibꝰ vt sicut fuerint septẽ panes sic septẽ sportas. Qꝺ autẽ turbis saturatis apostoli fragmenta colligunt ꝫ septẽ sportas implent triplici de cã factũ est. Primo ꝓpter misteria q: sunt altiora p̃fectionis p̃cepta: ꝫ concilia q̃ cõmunis turba negt seruando ꝫ implendo attingere quorum exemplo respicit viros spirituales ꝓprie ꝫ ideo apostoli fiscellas ꝫ implent septem sportas. i. plectos septiformi ꝗ mio spũo gratia illustratos ꝫ tamen turba saturata esse memoratur q: ꝫ si sua relinquere nequeũt tñ audiendo mandata ad vitã sempiternã proficiunt secundo ꝓpter exẽplũ. vt ea que nobis supsunt vel q̃ ieiunandẽ nobis subtrahimus: pauperibus erogemus. Tertio ꝓpter documentũ: vt ex hoc instruamur q̃ illis qui sunt pauperibus misericordes bona q̃ opa multiplicentur. Uñ dat intelligi q̃ pauperes magis pascunt elemosinarios q̃ ecclesia vel spãlia bona eis impetrando vel bona tpalia multiplicando. Quanuis autẽ vtilius sit hec refectio a supiori in pluribꝰ diffusa tñ viraq̃ in monte celebrata est q: vtriusq̃ testamẽti scriptura recte intellecta altitudinẽ nobis celestiũ ꝑceptoꝝ ꝫ ꝑmiorũ docet ꝫ altitudinẽ xp̃i q̃ est mons in vertice montiũ consona voce p̃dicat. Considera nunc hec quos dñs pascere dignat ꝫ qbꝰ gr̃a sue alimẽtũ impetrat. Utiq̃ q̃ in deserto cũ q̃rũt ꝫ cũ eo triduo pleuerant q̃ sit cũ fideles trinitatẽ credentes ac contriti: ꝫ confessi p peccatis suis fm posse satisfacientes se ad deũ in cogitatione locutione ꝫ ope conuertunt ac dei bonitatẽ expectantes necessitate temptationis imminente nõ recedunt. Quoꝝ miseꝝ deꝰ ꝫ pascit eos septẽ panibꝰ. i. septez donis sci spũs ne deficiant in via mũdi huiꝰ qbꝰ ꝫ septez doctrinis p septez sportas remanentes significate refuant post hanc vitã vnde q̃ sunt clara dei visio fruitio tenuis q̃tũ ad aiaz impassibilitas agilitas subtilitas claritas q̃tũ ad corpꝰ. Uñ Ambro. Ubi celestis imptit alimẽtũ sꝫ qbꝰ impediat aduerte. Nõ ostiosis nõ in ciuitate q̃si in synagoga vel seculari dignitate residentibꝰ: sꝫ inter debita q̃rentibꝰ xp̃m q̃. n. nõ fastidiunt ipi excipiunt a xp̃o. Diuidit ergo escas dñs ipse. Et ille qdez vult dare oibꝰ negat nemini dispensatoꝝ. n. est oium. Sꝫ cũ ille panes frangat ꝫ det discipulis si tu manꝰ nõ extendas tuas vt accipies tibi escas deficies in via nec poteris in eũ culpã referre q̃ misit ꝫ diuidit. Sꝫ his diuidit q̃ cũ eo etiã in desto p manent. Qui p̃mo ꝫ secundo die ꝫ tertio nõ recedunt. Nõ vult ieiunos dimittere nec vult ei deficiant in via. Nolit ergo deficere a disciplina dei neq̃ fatigeris cũ ab eo increparis nõ fatigeris nunc ne postea fatigeris. Dec Ambro. Considera etiã vtilitatez ꝫ p̃monitã mente coꝝ ꝫ voluptatez ẽpne q: inimica est corporis ꝫ aie. Uñ Crisо. Nihil ita corpori inimicũ: ꝫ nociuũ est vt voluptas. Nihil .n. i. a rescindit ꝫ suffodit. i. corrumpit. Et primũ pedes punit q̃ portauerunt nos ad pristina illa conuiuia deinde manus q̃ ministrant ventri ligans q: talia ꝫ tanta attulerunt cibaria. Uoluit autez ꝫ ipm os pungunt ꝫ oculos ꝫ caput. Nec Crisо. Uñ ꝫ Oratius. Sperne voluptates nocet empta dolore voluptas.

De aliis ad meditationez ptinentibus patet supra ꝫ alia pessione de quinq̃ panibus.

Adhuc autez hic per septez panes intelliguntur septez penitentie partes. Primus panis est riuale vite solicita emendatio. Secũs vera ꝫ humilis delictũ accusatio. Tertius est tota exercitus committaz iugis indignatio. Quartus nõ relabendi firma trepidatio. Quintus ampius proficiendi affectio. Sextus sanctorũ virorũ imitatio. Septimus sanctoꝝ martyrũ ꝫ aliorũ premio. Iste sunt septẽ spũs̃ce pullulantes in culmo vno ibi sunt septẽ gradus in scala p q̃s in celũ ascendit septuplex peccatorũ mortaliũ culpa deluit septiformis spũs̃ancti gr̃a infundit: ꝫ virtutũ septenarius acgrit. Sꝫ cũ istis panibus erant pisciculi pauci salte duo q̃ significant timorẽ ꝫ amorẽ q̃ cũ istis panibus ẽtit edi. Primus piscis est timor penarũ inferni: ꝫ iste capit in aqua inferni. Secũs piscis est amor ꝫ desideriũ eternorũ ꝫ iste capit in fluuio paradisi ꝫ dicunt pisces sculi nõ pisces q: timor est pusillanimitas: ꝫ humilẽ reddat ꝫ amor rõne status: q: puus est respectu amoris futuri seculi. Jn sup sciendũ q̃ sunt septẽ panes mistici cuilibet statui. s. incipientiũ p̃ficientiũ ꝫ perfectorũ de qbus dñs pascit fideles fm diuersitatẽ statuũ eoꝝdẽ. Prius septẽ panes beatus Ber. ponit claustralibus q̃ gerunt formã incipientiũ q̃tũ ad initiũ suę conuersionis. Primus est panis verbi in quo vita hoies est (q: nõ in solo pane viuit hõ sꝫ in oi verbo q̃ egredit ex ore dñi)) Et vt taceamus de verbo vocali quo deus aliq̃n locutus fuisse legit moysi. Abrahe: ꝫ aliis siue p angelos siue aliomõ ad pñs dicere possumus q̃ verbũ egredien ex ore dei dupliciter. Uno mõ immediate q̃n videlz deus legit p instinctũ ad cor hois inspirando ei q̃d facere debeat. Doc mõ deꝰ legit p̃torib̃ ꝫ hoibꝰ mũdanis ifigando eos ad pniam. Alio mõ legit deus p aliquẽ hoiem .s. prelatũ vel predicatorẽ vel doctorẽ vel aliquẽ amicũ per quẽ quasi per reverendarius deus verba sua transmittit ad aures hois.

Est ꝫ tertius modus quo deus loquitur hoibus ꝑcipue claustralibus .s. p scripturas que ad eoꝝ recipienda sunt sicut verba dei cuius inspiratiõe sunt scripta ad pascendũ videlz legentes panẽ vite spũalis: secundus panis (fm eundẽ Ber). est obedientia q̃ dñi committat primũ. Quid enim ꝓdest verba dei audire nisi quis eis velit ꝫ fm ea vitas suas dirigere. Tertius panis est meditatio ꝫ hic bene comitatur duos ꝑcedentes. Nã postq̃ verba dei cõmendata sunt cordi: ꝫ eis hõ statuit obedire necesse est hoiem q̃tinue meditari qualiter vitam suam fm dei bñplacitũ disponat. Quartus panis est exantlatio lachrymarum qui panis bñ adiungit precedenti. Cũ enim meditatur peccatorũ suorũ tarditas pristine incolatus miserianz ꝫ vite eterne gloriã suã imbecillimam

ñ ⁊ dei erga se bonitatem .in tali meditatiõ ex ardescit ignis deuotionis. ⁊ resoluit cor in lachymas cõpunctiõis. ⁊ tũc recurrit ad pñdita exẽnia. Quint⁹ panis ẽ labor pnle. ⁊ hic pñs vtiq necessari⁹ ẽ incipiẽnb⁹ ẽt post alios pr⁹ missos q: fm Aug. nõ sufficit mores in melius cõmutare ⁊ a malis factis recedere nisi ⁊ de his que facta sunt satisfactas deo p pniam la bore. ⁊ dolore. Sextus panis ẽ iocunda vna ⁊ animitas sotialis. ⁊ h̃ bñ dr̃ panis q: pascit ⁊ cõsolat in vita spũali. viuentes in cõgregatio ne ẽẽ ad claustrales. ẽt viuẽtes in cõione ec clesie ẽẽ ad alios incipientes. Septim⁹ pa nis est eucharistia. ⁊ de hoc pane satis dr̃ ali di in diuersis locis. Prelatis septẽ panib⁹ in cipientiũ. cõsequẽter degustãdi sunt alij septẽ pficientiũ. Ubi sciendũ q⁹ (sicut dicit apostolus) nõ est volentis neq; currẽtis sed miserentis dei. os. n. currere volentem in via pfectus spũalis: totaliter inniti diuine misericordie. ⁊ de bonis iã pñtis. misericordias dñi cũ gra⁹ actione tngiter aũ mẽtis oculos h̃fe. ⁊ sic sp ad meliora poterit pficere. Propter q⁹ btũs Ber. oẽs miserationes dñi erga se recogitans: dncit eas ad septẽ panes. quib⁹ cũ dñs miseri corditer reficere dignat⁹ fuit. Et nos de eisdẽ panibus vesci debemus. si in vita spũali pfi cere volimus vt dicam⁹ cũ psalmus. veniãt mi hi miserationes tue ⁊ viuã. Prim⁹ panis v⁹ pri ma misericordia (fm ber.) ẽ preseruatio a mi tio peccatis .in qua incidisset si eũ dei miseri cordia nõ custodisset. h⁹ panis (fm eũdẽ ber). tria sunt fragmenta. Trib⁹ tngit modis a pec catis me memini cõseruatũ. occasiõis subtra ctiõe. resistendi data virtute ⁊ affectiõis sanc tate. scdus panis est pia dei dissimulatio circa peccantes. q: tardabat vltionẽ ⁊ indulgentiã engilabat h̃s ⁊ h̃ panis tria fragmenta. v⁹ lon ganimitatem quã exhibuit. electionẽ predestinationis quã implere voluit. ⁊ caritatẽ nimiã qua nos dilexit. Tertius panis est miseratio qua cõuertit ad pniam. Hic ẽt panis h̃s tria fragmenta. q: cor cõcutit excitans illud vt ad uertat mortũ. vulnera peccator⁹ ⁊ vulnerũ do lorem sentiat terret⁹ deducens ad portas inferi ⁊ preparata ingẽs supplicia mõstrãs. ⁊ spẽ dat indulgentie. Quartus panis est indulgen tia petẽtiũ q⁹ v⁹ de⁹ penitentes cũ misericordi ter suscepit.. Et h̃ panis h̃s tria fragmenta. q: (vt dicit Ber.) sic ex toto deus indulsit. ⁊ tam liberaliter omnes donauit. inturiã. vt iã nec dã net vlciscendo q⁹ est primũ. nec confundat im properando. q⁹ est fm. nec minus imputãdo q⁹ est tertiũ. Quintus panis est cõtinentia a peccando. seu virtus continendi ⁊ emendati⁹ viuendi. ne recidiuũ paterẽtur. Et h̃c panis etiã habet tria fragmenta. Nã hec cõtinentia h̃s tres oppugnatores. s. carnes mũdũ: ma lignũ spm. quib⁹ resistere nr̃a ⁊tute nõ valẽs manu. (s) panetisto diuine mie cofortati: habe mus in dño h̃c ⁊tutem. sext⁹ panis est gr̃a p merendi q̃ v⁹ min⁹ bde cõuersatiõi indulget Quã gr̃as dicit Ber. in tribus maxime cõsis re tãs fragmentis. v⁹ in odio. preteritorũ ma lorũ. in cõtemptu bonor⁹ pñtium. ⁊ desiderio futurorũ. septimus panis est spes obtinendi. que de⁹ donat hoi indigno ⁊ peccatori de sua totiens expta bonitate. vt⁹ ad celestia spẽ da pñmere. Cuius etiã tria (fm. Ber. sunt fra gmenta. Tria inquit cõsidero, in quib⁹ tota spes mea cõsistit. Caritatem adoptiõis ꝓtati tem pmissiõis. potestatem redditiõis. Rete ⁊ cti duob⁹ septennarijs panũ a beato Ber. no bis appositis. v⁹ incipientiũ ⁊ pficientiũ. sexti nemus nũc vtcũq; gustare septem alios a spi ritussancto nobis proponendos gb⁹ reficiunt aie pfectorũ. qui panes sunt septem dona spi ritussancti: felix, ais que his saturari meruerit. ⁊ bñ hec dona nomine panũ describuntur. q: delectabiliter reficiũt aiam in pñti. ⁊ satiant futuro. Prim⁹ panis est timor dñi. timor in quã filialis nam timor seruilis incipientiũ est ⁊ hic est timor castus. quo quis ex timore ti met a deo separari. Et ideo declinat a ma lo, q⁹ cõtrariat deo. sed q: oportet etiã benefa cere. sequitur secund⁹ panis g̃ est donum pie tatis. quo monet nos spũssanct⁹ vt operemur bonũ ad laudem dei. ⁊ ad vtilitatem oium p ximorũ. ⁊ hec est pietas que ad oia vtilis est ⁊ pcedit ex pio corde. q⁹ deus⁹ im intuet. cor poralis aũt exercitatio scilicet sine pietate, ad modicum vtilis est. Tertius panis est donus scientie hoc donum comitatur dno predicta. quia (vt dicit Crisosto.) nemo potest cauere malum nisi cognitum. neq; bonum facere q⁹ ignora. ⁊ hoc datur per donum scientie. quo datur homini rectum habere iudiciũ. de iustis inferioribus ad cognoscẽdũ quid noxium ⁊ quid expediens sit ad salutem. Quart⁹ panis est donũ fortitudinis. Et bene fortitudo segẽ consequitur. Nam cognito per donum scien tie que mala cauenda sunt ⁊ que bona pro sequenda opus est spiritu fortitudinis. quo possit prosequi que cognouit. tam in vincen do mala q̃ in aggrediendo bona. Hoc do no dotati fuerunt sancti martyres. quos nul la tormenta poterant superare. Quintus pa nis est donus cõsilij. per hoc q⁹ homo dirigi tur quasi cõsilio a deo accepto in his ad que humana ratio non sufficit. Et bene consilium sequitur fortitudinem. q: fm Grego valde fo titudo destruitur nisi per consilium [illegible]

q⁹ quo plus se posse conspicit. eo virtus sine moderamine in pceps ruit. ⁊ inẽs que intus fidẽ cõsilij pdidit: foras se p desideria inuẽ tabiliter spargit. Sextus panis est donũ intel lectus. ⁊ istud donũ legitur donũ pñtis. ⁊ duo bona facit in anima. Primũ q⁹ illustrat intel lectum ad sane capiendũ consiliũ spũssancti speculatiue. Scdm quia deputat affectus ad agendũ practice cõsultum. Septimus panis est donũ sapie q⁹ sequit donus intellectus. et oia dona alia que sine sapientia nihil sunt. Sapiẽtia est cognitio suauitatis diuine p ex perientiam habita. Unde dicit sapientia ẽ si sapida sciẽtia. Nam per donum sapiẽtie iu natur homo non solũ ad cognitionẽ diuino rum sed etiam ad gustationẽ eorum.

Oratio.

O mine iesu xp̃e miserere sup turbã penitentiũ ⁊ incipientiũ. iustorum ⁊ pro fitentium perfectorum ⁊ cõtem plantium. per triduum contritionis. ⁊ cõfes sionis ⁊ satisfactionis. per victoriam mũdi carnis ⁊ diaboli per visionẽs corporalẽ ima ginariam ⁊ spiritualem. expectantibus ventã gratiam ⁊ gloriam. ⁊ refice primos per di scretam. solicitudines. cautelã. indignationẽ. timorem. desideriũ. emulationẽ. ⁊ vindictas. Refice secũdos p spiritum timoris. pietatis. scientie fortitudinis cõsilii intellectus ⁊ sa pientie. Refice tertios per tres anime ⁊ qua tuor corporis dotes. in pñti quidem spe que superexcrescat in septẽ sportas in futura bea titudine amen.

De fermento cauendo ⁊ ceco bethsaide illuminato. Caplm. xciij

Post miraculus de castiene ostensus. dimissa turba ha tim ascendit iesus cũ discipulis in nauiculam fugiens turbe ap plausum ⁊ reuerentiam. ⁊ vt a turba remo tus doctrine vacaret discipulorum: dans in hoc nobis simile faciendi doctrinã ⁊ exem plus. Et venit in fines seu partes magedam seu dalmanica. q⁹ fm Aug. idẽ est fm rem ⁊ eadem terra dupliciter vocata. sed fm alios sunt due regiones distincte: sed in extremita tibus cõtũte. Et ih̃ existẽs in pñtio vtriusq; dicit̃ esse in fine ultimo velitibus. ⁊ in tali loco erat telus. ((Et accesserunt ad eum)) nõ tãq; deuoti ⁊ simplices vt addiscerent. sed tan q̃ inuidi et insidiantes. vt ipsum tempta rent ((pharisei et saducei, temptantes)) scili cet si possent eum capere in aliquo (et roga uerunt eum vt ostenderet eis signum de ce lo) declarando scilicet tempus sui aduene tus ex aliquo celesti signo. Ac si dicant. Si de celo vinisti pba in hoc q⁹ signa de celo ostendas. Ubi aduertendũ q⁹ aliqui scribe ⁊ pharisei obmisso studio legis: ⁊ pphetarũ studebant in astrologia. Unde ⁊ vsq hodie alii qui eorũ in hoc sunt valde curiosi ⁊ q: astro logi aliqñ p considerationẽ astrorũ volunt iu dicare de inchoatione legũ ⁊ sectarũ diuer sarũ. Jõ isti p astra volebant pnosticare de aduentu xp̃i q⁹ erat impossibile: q: ad talia nõ se extendit virtus celi⁹ se extendat ad p⁹ nosticandũ de futura dispositione aeris vt ſ citate ⁊ pluuia ⁊ hutus vel ad cognoscendũ ipm eẽ xp̃m in lege pmissus putabant de ce lo signũ manifestatis siue vt fulgura ⁊ pluuias vel huiusmodi simile: vel q⁹ in exemplũ. Moyses manna celitus emissio eẽm populũ reficeret multo tempore vel q⁹ solẽ stare face ret sicut Josue vel retrocedere sicut Ysaias vel q⁹ daret ignẽ de celo sicut Helyas Dñs vero rñdens ⁊ eos redarguens ait. ((Facto re spere dicitis)). ⁊ aliqd de futura tpis dispo sitione pdicere p considerationẽ celis potestis videlis serenũ erit rudicandũ est. n. celũ q: tas lis dispõitio in vespe reũter est signũ serenitatis future l⁹ impediat̃ qñq; ⁊ mane. s. dice re potestis hodie tempestas erit rutilat. n. ce lũ q: hoc vt plurimũ est tempestatis signus. Et est rõ talis. Ex signis celi in qbus nõ estis edocti scitis iudicare tpa pnosticando de sere nitate vel plura multomagis ex scriptura le gis vel pphetarũ in qua estis edocti debetis cogitare me esse xp̃m ab eis pmissum. Unde sequitur arguitio eorũ. ((Faciez ergo celi)) idest dispositionem aeris diiudicare nostis pheno sticando de futuris p signa que tũ sunt falli bilia signa autẽ tpm .s. aduentus mei a pro phetis pdicta a me in effectu exhibita) primus enim ⁊ secũdus aduentus xp̃i sunt: q̃m duo tpa.) non potestis scire facultatem vobis he resi ⁊ impedia auferente. Ex dictis. n. pphetarũ ⁊ visis miraculis: que nemo alius fecisset saluatoris aduentũ cognoscere debuerunt: ⁊ iuste iudicare q⁹ ipse esset xp̃s in lege pmissus. Moraliter hic reprehendit dñs istos qui per signa apparentia in celo q̃ sunt fallibilia de futuris iudicabant ⁊ ex his q̃ habebant in scripturis de xp̃o que quidẽ scripture sunt in fallibiles iudicare nesciebant: ⁊ significant illos qui de factis aliorum se intromittere vo lunt ⁊ de pprijs pscientijs in quibus possẽt legere nõ iudicant. Unde Hiero. Utr iuenies q⁹ irreprehensibilẽ vitã suam exhibere velit vt libenter nõ reprehendat alienam tanq̃ huius mali libido mentẽ hominũ inuasit vt etiam q⁹ post ab alijs vitijs recesserant in illud tã quasi grauẽ laqueũ diaboli incidant.

Istud etiā dē illos. qui solicitī sunt futuraz
cerie vel aliaq rep qualitatē considerare. et
de tpe hue mortis vel futuritate ieiu uolūt co
gitare. Sz (vt dicit Augu.) Laudabilior est
animus cui nota est infirmitas ppria q̄ qui
celop constellationes et terrap fundamenta
scrutat. Adoraliter veiq̄ hoīs seneci⁹ mane
tunicā rubor ē feruor caritatis. serenitas tra
quillitas mētis. Q̄n ergo in mane inuētutis
rubet cēlū signū est future tribulationis. Vñ
in Ecclesiastico. Fili accedēs ad seruitutem
dei sta in iustitia et timore. et ppara animam
tuā ad temptationē. Q̄n ro in vero et in fine
rubet caritas signum est serenitatis future: q̄
sequit tēpestatē. Vñ in Thobia. Post tēpe
statē tranquillū facia. et in salomone extrema
gaudij luctus occupat et ecōuerso. et in Johā
ne tristicia vestra vertet in gaudiū. Similit
quādoest serenitas pfectarū in vita pfti
gnū est pene et tēpestatis in vita futura: et
ecōuerso q̄n ē serenitas in vespere et tarde. i.
in vite fine signū est serenitatis et ꝓsolationis
vite future. (Et dns ingemiscens spū.) quia
ficat de hominū salute lerāt. ita sup eos do
ler' errozib⁹ ait. (Generatio mala)) quo ad
mozū puersitatem((et adultera))quo ad fidei
violationē. recedēs a deo vero sponso alias
per infidelitatē signū querit quo ad materia
tis iudicationē et signū nō dabit. et nisi Jone
ppbe. i. signū infirmitatis. de quo ꝓ. dicit.
fac mecū signū et bonū etc. Hoc enim est si
gnū passionis. p qd oia hō est adimuo et cō
solat⁹. Simile habes supra. vbi plura de hac
videas materia. Et tangit obstinatus relin
quens pharisēos et saduceos quo ad corpis
presentiam et gratie affectum. et ascendēs ite
rum nauē cum discipulis suis abijt ab illis
transfretū)). i. vltra stagnū genezareth relicto
fretu mūdano. Et cum venissent discipuli
transfretū. obliti sunt panes accipe. i. fragmē
ta panū septē sportarū. et non habebant nisi
panē vnum. Cā aūt huius oblionis potuit
esse multiplex vna pbabilis solicitudinis de
crastino alia occurens pauperuz qb⁹ religas
dimiserūt. tertia spes de dño. q. iam visis mi
raculis certi erant: q̄ nihil eis deficeret. firma
interita dulcedo vnius et veri panis habēti
bus in se oē delectamentū. quē secū habebāt.
Ille.n. capti de exteriori pane nō cogitabāt.
Vñ Beda. Unus panis quē secum habebant
in nauimistice ipsum panē vite dñm videli
cet saluatorē designat. cui⁹ amore q̄ semper
intus reficiebantur in corde. nimio de terre
no pane quo corp⁹ pasci solet: curabāt. Hec
Beda. In quo ostendit in eis feruor et desi
derū superne doctrine. et cōtempt⁹ delitiaz

mundi huius rā etiā circa vite necessaria po
rū fuerunt studiosi et eozū deuotio ad pen
tentiā xpi q̄ sic inseparabiliter adherebant ei
q̄ necessaria vite fuerant obliti et q̄ modicā
carnis curā habebant in religo necessarijs q̄
nec viaticū sumpserunt intemptione dñici
comitatus. Vñ Remigius. Tanto. n. amore
magistri detinebantur vt nec etiā ad punctū
vellent ab eo recedere. aduertendū est ergo
quanta alteni essent ab appetitu delitiarū cū
cā tā pusillā haberent de necessarijs cura vt ali
am obliti sunt panes accipere sine quibus hu
mana fragilitas subsistere nō pōt. Hec Ber.
Doctā ergo discipulorū exemplo et tu magis
cura de cibo mentis q̄ ventris et magis vir
tute animi q̄ viatico corporis. Nā fm Crisō.
hoc loco virtutis possessio oēm tristitiā et so
licitudinē expellit. ac letitiā et spē magnā
immittit. Deoq̄ et hoībus acceptabiles facit
Et dicit eis ihesus((intueamini)) p diligentie
cōsiderationē mentis. ((Et cauete)) p fidei
puritatē((a fermento)). ita corruptione et do
ctrina corrumpente ((pharisēoꝝ et saduceoꝝ
rū))fermentū. n. quicq̄ pp correptionē signifi
cat doctrinā malā vt hec q̄q̄ pp calorē in
clusuz significat feruorē fidei vt supra ((et a
fermento et corruptione herodis)). i. prauis
moribus et sic habet triplex fermentū. Pri
mo saduceoꝝ q̄ dicunt nō esse resurrectionē
neq̄ angelorū neq̄ xp̄m ppbetas sp̄nunt spe
psentiā deo seruiunt fm pharisēoꝝ q̄ decre
ta legis diuine traditionibus hoīum postpo
nunt legē p̄dicant verbis: et impugnant fa
ctis in quoꝝ doctrina duo erant. i. puersitas
doctrine et simulatio vite. Tertiū est herodi
anoꝝ q̄ est adulteriū homicidiū temeritas
iurandi simulatio religionis. Primū est er
roris fm simulationis tertiū praui moris.
Primū corrumpit rōem fm intentionē ter
tiū opationē. De his tribus dicit apostolus
nō in fermento veteri quantū ad primū neq̄
in fermento neqtie quantū ad fm et malitie
quantū ad tertiū. Uel fm quosdā fermentū
herodis vocat et doctrinā corruptiuā hero
dianoꝝ dicentiū herodē xp̄m Jsti herodiani
fm eo fuerunt qdā iudei figentes q̄dā secta
nouā dicentes de herode ascalonita q̄ erat
messyas mori falso intellectu illius q̄ dicit
in genesi nō auferet sceptrū de iuda etc. Ubi
dē q̄ ablatō regni a tribu iude erat signū ad
uentus messye. Iste ā herodes obtinuit re
gnū illō cū tū alienigēa q̄ pater eius fuit ido
meus et q̄ messyā p̄missū intelligebāt illi re
gnare ēporaliter nec videbūt aliū tēre regna
re in iudea nisi herodem. Jō dixerūt eū esse
messiā cū tū ppbetia Jacob p̄dicta esset. i. fm

veritatē de xp̄o tp̄e herodis nato intelligen
da. Ab his ergo oībus monet discipulos ca
uere ne in his consentiant vel hec in eis ap
bando vel in eis eos imitando. Nō. n. vinen
dū est in fermento veteri quantū ad puerilez
doctrinā neq̄ in fermento malitie quantū ad
morū p̄auitatē et negtie quantū ad simpla
tā iustitiā, sed in azimis sinceritatis quo ad
vitā et intentionē et veritatis quo ad doctri
nā. ((At illi)). i. discipuli dicti dñi. ((intelligen
tes)) de pane fermentato et materiali((cogita
bant intra se dicentes)) quodā occulto mur
mure((q̄ hoc Jō dicit)) q̄ panes nō accepi
mus nō vult q̄ de pane pharisēoꝝ fermen
tato((accipiamus)) Putabant. n. se esse tacite
notatos de panū oblione et q̄ ad literā de
pane fermentato locūt ne ab eis acciperēt:
eo q̄ panes secū nō accepissent. Errabant
apostoli in duobus q̄ de panū defectu dubi
tabant eo q̄ panes nō attulerant et q̄ ver
bū dñi de fermento ad literā capiebant pri
mo ergo arguunt de primo. i. q̄ timebant pa
nis defectū materialis. ((Sciens. n. ihesus cogi
tationes eōrū))tanquā deus arguit eos de fi
dei modicitate q̄ eo pūte et cū eo timebant
posse egere dicens. ((Quid cogitatis modice
fidei q̄ panes nū habetis)) et meditasse ꝺ pa
nibus terrenis de quibus dubitare nō debere
tis Panē vite qui cā oium panū secū habe
bant et. Ideo de panū defectu dubitare non
debebant. hoc autē fm Crisō. dñs facit vt
solicitudinē escarū ab eis abiciat. Quasi di
ceret. Ex factis meis precedentibus et doctri
na debetis sic esse illuminati q̄ verbū meū
intelligeritis nō de pane materiali: quia de
hoc possum vobis sufficienter prouidere.
Quod probat duplici exemplo in quo ma
gnam multitudinem satiauit paruo cibo.
Unde subditit((Nondum intelligitis)) sed
misterium. Nam si per panes intelligitur do
ctrina sana necessario per fermentū intelligi
tur corrupta((neq̄ recordamini))scilicet vir
tutis in multiplicatione panū vnde sequit
((quinq̄ panū)). i. distributorum in quinq̄
milia hominum((et quot cophinos sumpsi
stis)) de residuo ne septem panū. i. distribu
torū in q̄dtuor milia hoīnū et quot spor
tas sumpsistis frugmentorū. Reducit eos ad
memoriam miraculorū de quinq̄ et septem
panibus: et cōsidant q̄ ipse pascet eos q̄ pa
uit turbas q̄si diceret. Nō est vobis timēduz
cum dē iam pauci panibus tantas secū ha
bundare reliquas. Uñ Crisō. p hoc in memo
riā eis reducit ea q̄ pterierūt et ad futura at
tentiores facit. Deinde arguunt de fo. i. q̄
habebāt defectū intellectus spūalis cum dī.

Quare nō intelligitis. i. q̄ nō de pane dixi
vobis q̄si diceret nō est vobis dubitandū de
pane materiali q̄ ita possum eū multiplicare
sicut vidistis nec de illo ego solicitus: nec a
quo vobis Jō potius de alio pane et fermen
to intelligere debuistis. i. doctrine puerile q̄
more fermenti se veri panis substantiā fima
lat habet: sed re vera totā substantiā cius cui
admiscet corrumpit et ad sapozē suū trahit.
Hoc est de quo apostolus dicit. Modicū fer
mentū totā massaz corrumpit. Ab illo ergo
sicut a nocivo cibo summe est cauendū. Unā
Ambro. Libus corporalis nocturnus cū ma
gna solicitudine cāuet quanto magis spiri
tualis. Tunc intellexerunt q̄ nō dixerit ca
uendū a fermento panū. i. materialiū: sed a
doctrina pharisēoꝝ et saduceoꝝ)) q̄ rōe p̄di
cta vocat fermentū. ((Et venerunt bethsaidā
vbi ecce q̄ eī adducunt rogantes vt illū tan
geret)). et firmiter credentes q̄ ad tactū eius
sanus fieret. ((Et apphensa manu eius eduxit
eū extra vicū)). i. extra vicinitatē: et tumultū
maloꝝ. ((Et expuens in oculos eius impo
sitis manibus sup oculos interrogauit eū si
qd videret. Et aspiciens)). i. aspicere incipi
ens((an video hoīes velut arbores ambulan
tes)). Nō. n. distinguere poterat imāgenta hu
manoꝝ corpoꝝ videbat obscure corpora eo
rū moueri de loco ad locū et postea plecte il
luminauit eū. ((Nāuerā manus super oculos
eius imposuit et clara cia vidit))p hoc argui
tur ignoz antis discipulorū facto q̄ ipsis p̄
sentib⁹ illuminauit cecū p̄mo imperfecte et po
stea plecte. Certū est. n. q̄ xp̄s poterat eū ita
tim plecte illuminare sz p tale modū voluit
facere vt designaret discipulos adhuc in pte
obscuratos caligine ignorantie: et ad clare
intelligendū indigere maioꝝ illuminatione.
Uñ et post resurrectionē suā apuit illis sensuz
vt intelligerent scripturas. Alii dicunt illumi
nationē huius cecī successiue factā pp puta
tē fidei huius cecī et offerentū ipz xp̄o et pēt
ēē q̄ ista cā e p̄dicta concurrerunt ad illū effe
ctū in ipo. Per hoc etiā signat q̄ dūs aliq̄
dat suā gratiā augmentando pus datā. ((Et
mittens illū in domū suā interuenientibus di
ceret)) ad vanitatis iactantiā: vt mundi glo
riā nos doceret fugere sed tamē dicere pote
rat: et debuit ad p̄dicationē laudis diuine.
Hoc nunc̄ intelligunt q̄ oia ops suā vt ob
hoibus videant: faciunt. De quibus dūs ait
((receperunt mercedem suam)). Ne ergo hic
recipias mercedem: et recipiendo p̄das eter
nā victoriā dicē tuam potius enarra q̄ virtu
tem exemplo apostoli dicentis: qui imblas
phemus et persecutus sum ecclesiaz dei. Uñ

Unge. Dic virtutes tuas augeri posse re no longe videri q̃ esse meruit. Quod manu e stando potes amittere cauendo custodi. Ubi Beda. Cauet qui a dño curantur langores spiritualium suum signa langoris quibus ea per peccatum eterne morti propinquat. Sic cut.n. in surdo e muto a dño sanato sanatio membra infirmantur eorum qui nec audire ver bum dei nec loqui nouerant e mox in rei / ecce morbe oborientis que dñm tecta fuerat fenestra figuratur illa que dñi genium se: e querentium solet corda nunc tua: e in hoc ecce paulatim curate a dño illuminatio designa tur cordis ihierosolimitani ac longe a via veritatis aberrantis. ¶ Regnabant autẽ ei vt illi tan gerent discentes q̃ iussu dñi sicut lex pius mon dare ita etiã cecis illuminare valeret. Tangi mus autẽ dñm nos cũ ei fide integra e fince ra adheremus tangit nos cũ mente nr̃am af flatu sui spiritus illustrat atq; ad cognitionẽ nos proprie infirmitatis studiũq; bone actio nis accendit. Apprehendit manu ceci vt eũ ad execution bone operationis conferret. Educit extra vicũ vt a vita vulgari segrega / tos voluntatẽ sui conditoris que illuminari mereri liberius sedule corde scrutaret. Quis quis.n. Jam ẽ eternitatis videre desiderat nõ exemplis turbarũ sed ducatib; necesse est sem / per sui redemptoris sequi. Ideo autẽ cecũ hunc paulatim e nõrepente curat quẽ mox vno verbo (si vellet) poterat curare vt magni tudinẽ humane cecitatis oñderet que quasi pedetentim e per quedã profectuũ gradus ad lucẽ diuine visionis solet peruenire. Spu tũ quippe ab intus de capite dñi procedit manus vero sunt membra corporis exterius posita. ¶ Expuens ergo in oculos cecĩ) dñs ((imponit manus suas vt videat)) cecitatẽ ge neris humani: e per inuisibilia diuine pieta tis dona e per exhibita sacris sacramenta ab e sumpte humanitatis abstersit. Quod autẽ ei in domũ ire precepit mistice admonet oẽs qui cognitione veritatis illustrantur: vt ad cor suum redeant e quantum sibi donatum sit solicita mente perpendant donatis collatis q; sibi beneficiis digna operum execution ne respondeant. Quod vero eũ sicut e mul tos alios quos sanauit sanationem suam si lentio tegere iubet exemplum suis tribuit ne de his que faciunt mirandis fauorem vulgi requirant: sed diuinis tantum aspectibus: vbi: e merces restat sint placere contenti.

Dec Beda. Oratio

Omine ihesu xpe fac mecum signum infirmitatis: e passionis me in bo num vt inde per te me adiutus gau deam e consolatũ. O panis vite da mihi sem per tuo amore refici. vt minus soliciter de pa ne vel quocũq; solatio temporali. Da mihi vt a fermento peruerse doctrine assimulate in / sticie e actionis prauc cauẽd. e in hiisnec act ne nec passiue te offendam. O splendor pater ne glorie illumina cor meũ lumine tue gratie diuine. mecq; de oibus erroribus e laqueis er pe. ac dirige in viam veritatis e iusticie: ac sa lutis eterne amen.

Laudentin diuinis.

De diuina e eterna xpi generatiõe. ca.1.
De remedio saluationis hũani generis e na tiuitate gloriose virginis marie cap'.2.
De dispensatione virginis marie ca.3.
De cõceptione Johannis Baptiste cap.4.
De cõceptiõe saluatoris nri ihesu xpi. cap.5.
De natiuitate e circumcisione precursoris do mini cap.6.
De genealogia saluatoris nri ie.xpi.cap.7
De eo q̃ ioseph voluit occulte dimittere ma riam ca.8.
De natiuitate saluatoris nri ihesu xpi.ca.9.
De circũcisione dñi ihesu xpi ca.10.
De epiphania domini ca.11.
De presentatione dñi in templũ capit.12.
De fuga dñi i egyptũ e nece puerorũ.cap.13.
De reditu ex egypto e initio penitentie Jo hannis capi.14.
De eo q̃ puer iesus remansit in hierusalem inuentus est in templo ca.15.
Facta xpi a.xx.anno vsq; ad.xxx. ca.16
De officio e vita io.bapti. ca.17
Johannes a deo missus venit ad baptizan / di officium ca.18
Johannes confessus est se non esse christum sed eius precursorem e nũtium cap.19.
De penitentia facienda e q̃litatib; ei' ca.20
De baptismo dñi e pẽna reuelatõe ca.21
De ieiunio e tẽptationibus dñi ca.22.
Testimoniũ iohannis baptiste de christo gno dei ca.23
De prima discipulorum christi' vocatione e eius predicatione ca.24
De mutatione aq̃ e vinũ i nuptijs ca.25
De prima electione vendentium in templo e ẽ nichodemo ca.26
De incarnatione io.bap. ca.27
De initio publice p̃dicatõis ie.xpe. ca.28
De fa e tertia vocatiõe discipulorũ ca.29
Epilogus vocationum discipulorum e ẽ di ligentia xpi ad predicandum ca.30
de vocatiõe mathei e ei' cõuiuio ca.31.
de electione.xii.apostolorum ca.32
de sermone domini in monte e octo beatitu dinibus. ca.33

Rubrice capitulorũ prime partis in vitam ihesu

Ado prelati dñi lucere ope e sermone e q xpo legẽ nõ soluit sed adipleuit. ca.34
De patientia, e largitate circa proximos he / benda ca.35
De laude humana' in ,bonis, operibus non querenda ca.36
De oõis discipule intellectu' e effectu ca.37
De nõ thesaurizãdo in terra sz i celo ca.38
De misericordia factẽda e nõ iudicando ac fiducia orationis ca.39
De arcta via ad vitam. e, conclusione sermo nis domini in monte ca.40
De curatione leprosi ca.41
De seruo centurionis paralytico ca.42
De curatiõe demoniaci. e socru pe. ca.43
De suscitatione filij vidue ad' portam naim capitulus 44
De scriba,dolosa e duobus alijs christum se qui volentibus ca45
Dñs excitat' ipauit vẽtis e mari. ca.46
De duobus demoniacis a legione obsessis. capitulum 47
De curatione paralytici per tectum submis / si ca.48
De emoroissa archisynagogi filia ca.49
De duobus cecis e vno muto ca.50
De missione apostolorum ad predicandum cum potestate curatiõis ca.51.
De patiẽtia' aduersis habenda ca.52
De ,ñ timẽdo monte e cõfitẽdo xp̃s ca.53
De quibusdã impedimentis perfectionis e sequele christi ca.54.
De consolatione discipulorum inter onera preceptorum ca.55
De questione Johannis Baptiste. e eius cõ mendatione ca.56
De increpatione e, condemnationes infidel lium. iudeorum ca.57
De reuersione apostolorum. ac missione e re uersione. lxxii. discipulorũ ca.58
De homine sauciato e vulnerato e latroni / bus ca.56
De penitẽtia Marie Magd. ca.60
De misterio marthe, e otio Marie magdale ne ca.61
De mulĩre samaritana ad fõtẽ sichar. ca.62
de filio reguli ca.63
de quatuor parabolis dñi ad turbas. e de trib' ad discipulos habitis ca.64.
In nazareth legẽs iesus euanuit a medio eo rum, ne, precipitaretur ca.65
De decolatione Johannis Bap.' ca.66
De refectione quinq; milium hoiũ. ca.67
De ambitione e quibusdam alijs clericorũ e religiosorũ defectibus ca.68
Dominus supra mare ambulauit. e petrus ne mergeretur seruit ca.69
De verbis domini propter que quidam retro abierunt ca.70
De transitu dñi e discipulorũ p̃ sata ca.71
De manco manũ aridã habente ca.72
De moniaco ceco e muto ca.73
De iudeis signũ de celo querentibus e de spi / ritu immũdo ejus electio ab eis ca.74
De muliere voce ex turba extollẽte. ac matre e fratribus dñi cõquerentibus ca.75
De increpatione phariseorum, e legidocto / rum ca.76
De fratre patente hereditatem e de diuite re / lente horrea ampliare ca.77
De probatica piscina, e paralitico ca.78
De infructuosa arbore, e muliere curuata. capitulum 79
De idropico e exhortatione ad humilitatem e misericordiam ca.80
De inuitatio ad cenam magnam' cap.81
De scenophegia festi vltate iudeos ca.82
demulcere in adulterio, deprehensa. ca.83
De quibusdam verbis domini pro' quibus ip dei volebant eum lapidare ca.84
De ceco a natiuitate illuminato ca.85
De pastore ouium ca.86
De errenibus in quibus iudei voluerunt lapida re iesus ca.87
De traditionibus phariseorum etiam' contra dei mandatum ca.88
De muliere chananea ca.89
De surdo e muto a demone possesso. ca.90
De refectione' quatuor' miliũ hoiũ. ca.91.
De fermento phariseorum cauendo e ceco de ihsalde illuminato. ca.92

Finis.

De confessione vere fidei quam Petrus fecit pro omnibus. Capitulum primū.

Rima pars libri huius que precedit. nullā de passione mētionē expresse facit. Secunda pars que hic sequitur. frequenter de passione facit mētionē. et totā cōtinet passionē. et eorū que vltra sunt serie. Post premissa ergo venit ihesus tā qui saluator. vbiq; lumen doctrine spargens vbiq; perditos querēs vbiq; penitētes saluās in partes et fines ciuitatis que cesarea Philippi vocabatur: sed nūc panees dr. Philippus ytureq; frater herodis ciuitatē illā renouauit: et ampliauit: et ex tunc eā cesaream philippi in memoriā sui nois. et in honorē Tyberij cesaris (qui ei quartā partē regni dederat) appellauit. et est sita in pede montis libani. vbi scilicet de illis latere montis oriūtur duo fontes: et dum dicit: qui post modicū ad radicem et pedē libani cōfluentes. efficiūt Jordanē: qui post longos circuitus ingredit mare galilee prope corozaim ciuitatē. Dicit etiā cesarea philippi ad differentiā Cesaree palestine. vbi Cornelius centurio dicitur habitasse. Est et alia cesarea metropolis capadocie: q̄ est in regione turcie. In ista aūt ciuitate. i. cesarea Philippi et in cōfinibus eius habitabat gentium populus. Et ideo ex hoc q̄ xp̄s misteriū sue incarnationis hic revelare voluit ostenditur q̄ fundamentū ecclesie in fide gentiū sit. Nec enim ciuitas est fenicis regionis gentiū et terminus iudee ad septemtrionem. ad quā tributum census capitis deferebatur pro quo sub cesare Augusto vniuersus orbis dr scriptus dicitur. Congruū aūt fuit vt in loco in quo orbis tributū solvit rex regum et dns orbis mundi fieri exigeret. q̄ solutur de capite anime idest de mente. Et cum esset solus oraret vbi interrogant discipulos suos: nō q̄ dubitaret vel ignoraret et vt aliquid discerct: sed vt eos veritatem instrueret et doceret. et errorē hominū per responsionē discipulorū eliminaret. itē vt eis occasionem merendi daret: et nos fidelium eorum confessione in fine solidaret. Item vt fidē eoz per sequentē approbationē et promissionem in ipsis sortius confirmaret. ac differentiā apostolorum et populorum cōfirmando ostenderet. Et prolaturus autem fidē discipulorū prius vulgi famam inquirit: q̄ confirmaturus eos in fide. prius opiniones et errores aliorum a mentib⁹ eoz remouere voluit: vt de veritate eos melius informaret. Sic doctor euangelicus debet errores destruere vt melius possit veritatē astruere. Volens ergo dominus errores exponi vt eis expulsis discipuli veritatem pferant: nō vulgi opinione. sz ex dīi revelatiōe. interrogauit eos dicēs. ((quē dicunt homines)) et turbe vulgares ((eē filiū hominis)). i. virginis. hoc soli christo conuenit. Ada enim fuit filius terre. alij filij hominum q̄ ex viroq; gignuntur parente. sed solus christus fuit filius vnius hois: q̄ nisi vnum parentem habuit in terra sicut vnū in celo. Vocat se et non solum filiū dei: sed hois rōne humanitatis: q̄ est contra illos qui semper volunt se a dignioni noiare: et maiores sue parentele (tacitis ceteris) allegare sm Piero. Non dicit quē me dicūt esse homines: sz de se intelligeret: ne iactanter de se querere videret: sed dicit (sm Crisō). Filium hominis. q̄ dispensationem incarnationis credi vult et in cōfessionem deuenire. similiter fiant doctores ac magni homines deberent inquirere de fama sua a collateralibus suis q̄ bona fama doctoris et presidentis. multum facit ad doctrine et edificatiōis fructū. mala ad detrimentum. Alii exig. Interrogauit xp̄s discipulo. vt nos semp scrutemur qualis opinio sit apud homines de nob: vt si quid male dicitur de nobis occasiones illius predicemus. si quid aūt boni eius occasiones augeamus. sed et discipuli episcoporum apostolorū instruuntur exemplo vt quascūq; opiniones audierint forte de epis suis referant eis. In hoc aūt q̄ dns ab apostolis que sunt de fide turbarum vedit intelligere q̄ prelati reddituri sunt rationē de fide subditorū. Et q̄ de xp̄o erant varie opiniones in populo. Idcirco discipuli responderunt dicendo: q̄ dā alij dicerent eum esse Johannem baptistam qui in vtero matris positus sentiebat dominū presentiā et propter baptismum et vite eminētiam. Cuius opinionis fuit herodes et sui seq̄ces. Vñ Theoph. Multi nāq; putabant. q̄ Jo. a mortuis surrexisset. sicut et herodes credebat: et post resurrectionē suā miracula perfecisset. Alij vero dicerent eum esse Helyaz propter zelum veritatis quē habuit. et propter potentie euidentiam: quia ignem de celo posuit: et quia ad celum raptus creditur inde esse venturus. Alij Hieremiam pro sanctitate qui sanctificatus fuit in vtero matris: et propter penitentiam in aduersis. et propter beneficiū misericordie. quia populi peccata planxit et lamentatus fuit. Alij autem vnum de prophetis. s. Heliseum propter excellentiam sapientie. Habuit enim duplicem spiritum Helye. vel quia surrexit vnus aliūs de antiquis prophetis prioribus. Et sic pater diuisio erroris habiti de ihesu a diuersis. Sic adhuc hodie

patientur homines inquirendo salutem siue beatitudines. Unusquisq; enim ponit beatitudinem in eo quod diligit: et hoc pro deo colit. quia secundum Augusti. Doc ab homine colitur. quod pre ceteris diligit. Deinde exigit a discipulis propriam de se confessionem dicens ((. Vos autem)) ab aliis discreti. Qui non estis de turba sed mei discipuli. quibus datum est nosse misterium regni dei qui estis lux mundi quibus omnia que cunq; audiui a patre meo nota feci ((quem me esse dicitis)) quasi dicat. si alij erant opinione falsa de me vos tamen non debetis errare: qui tamdiu mecum fuistis et meam doctrinam audistis et miracula tanta vidistis. Et respondit petrus pro omnibus scilicet pro se et pro aliis q̄ omnes vnum sciebat et idem sentiebant. licet alii apostoli etiam scirent. iste tamen tanquā senio: ac princeps et caput aliorum fit os totius collegij ac pro omnibus et pro omnibus respondit. qui omnibus pro esse et prodesse debuit. Ex quo patet q̄ precipue ad petri successorem pertinet certificatio dubitationum de fide. et pertinentibus ad eandem. petrus igitur non a parentibus: sed a patre celesti edoctus. dei filium et hominem videns. vtrumq; complexus est: ac veritatem diuine et humane nature ideſt verum deum et hominem in eodem supposito confitetur dicens ((. Tu es christus filius dei viui)) quasi dicat tu es christus ideſt homo secundum q̄ vunctus es oleo gratie pre participibus tuis: et sic confitetur eius humanitatē in qua vnctus es oleo gratie pre aliis. et es filius dei naturalis scilz et non adoptiuus sicut alii. et per consequēs eiusdem nature cum deo patre. et sic confitetur eius diuinitatem. et addit viui ideſt immutabilis et eterni: quia deberet consuescere vocare deum viuum. ad differentiam et distinctionem filiorum deorum. qui non viuunt. quos. s. gentes vel de mortuis hominibus vel de insensibili materia et substantia fictro. et in petro omnibus mercedem vere confessionis dicit ei ((. Beatus es simō bariona)) ideſt filius Johanna. bar enim idem est q̄ filius. Joha autem ponitur per diminutionem pro iohanna subtracta media silaba. Unde bariona hic accipitur. ac si filius iohānis diceretur: et propter hoc etiam petrus q̄ simon iohannis dicitur: secundum Cris. Hoc dicit vt ostendat quoniā ita naturaliter est christus filius dei sicut petrus filius iohānis. eiusdem substantie cum eo qui genuit. beatus es tu confessionē vere fidei q̄ ducit ad beatitudinē q̄ caro et sanguis nō revelauit tibi. i. nō parentes tui vel hō mortalis aut humana doctrina istā veritatē et tui archanū sed dei te docuerunt sz pater meus q̄ est in celis et p consequens tota trinitas q̄ indiuisa sunt opera trinitatis. Ubi Crisō. Sermo iste conuenit et ad oēs vt singulis quibusq; dicat. Beatus es qm̄ caro: et sanguis nō revelauit tibi sz pater meus q̄ est in celis. Tu dicis et verus dicis: q̄ ego sum xp̄s filius dei viui. Et ego q̄ sum veritas immobilis dico tibi p te: et p fidelibus tuis (cuius dicere est facere) ((q̄ tu es petrus)) a me petra dictus. i. confessor vere petre q̄ est ac fide fortis et doctrina stabilis. Beatus es pp fidei fortitudinē et fidelē xp̄i confessionē hoc nomē petrus accepit q̄ petra xp̄m credidit. Simō quippe antea vocabatur sed hoc nomē petrus a dño ei impositum est vt ecclesiā significaret. Q: .n. petra xp̄s petrus est populus xp̄ianus. ((Et super hanc petrā)) q̄ mō confessus es: et q̄ tu mō in fidei fundamento posuisti. i. super xp̄m ((edificabo ecclesiā meā)) petra. n. erat xp̄s super q̄ fundamentū etiā ipse edificatus est petrus huic sue apostolus concordans ait fundamentū aliud nemo potest ponere preter id q̄ positū est xp̄s iesus: Ac si dicat non est aliud fundamentum nisi illa petra quam petrus posuit fundamentum cum diceret tu es xp̄s filius dei viui super hanc enim petram edificatur tota dei ecclesia item ((super hanc petram)) .i. super hanc fidez et confessionem seu huius fidei: et veritatis firmitatem tanq̄ super fundamentum firmū edificabo ecclesiam meā ((Et porte inferi)) que sunt suggestiones demonum delectationes vitiorū doctrine hereticorum tormenta ac blandimenta persecutorum ac prava malorū opera colloquia et exēpla que iter perditionis ostendunt: et adtractara ducunt ((non prevalebunt aduersus eam. s. ecclesiam sic firmatam quia a fide: et caritate christi non separabunt eam. Et quoniā q̄ ecclesia consistit in illis personis in quibus est notitia et vera confessio fidei et veritatis. Deinde claues regni celorum se petro daturum dns promisit sed tunc non dedit quia si statim dedisset nunquam in petro pranitas confessionis de qua statim subditur vel error negationis de quo in passione dicitur locum inuenisset. Sicut autem pro omnibus apostolis petrus rndit ita in eo omnibus claues regni dns promisit dicens. ((Et tibi)) qui pre ceteris confessus es ((dabo claues)). i. indicii potestatem regni celorum. i. ecclesie presentis que dr regnum celorum q̄ ad vsum potestis

tis eius digne ministratum. sequit̃ adit⁹ vel clausio regni celoꝝ. Unde Beda. Claues aũt ei nõ modo dant̃ sed pmittunt̃. Necdũ enim fabricate sunt sup incudem crucis. nec in eo sanguine tẽperate. Ego quoq; eam in ministerio cũ in actu pfectionis fuerit adhuc in ardentis passionis fornace primo latroni t̃ho micide aperiam ianuam paradisi. vt t̃ tu in eo exemplo publicanos t̃ meretrices intrare permittas. Io enim sup eos iudicium exercebis. qui cõfitebunt̃ culpã t̃ expectabunt penam. Et ideo habebis ordinariam iurisdictionẽ. t̃ iudiciariam potestatem. ad q̃ duo requiruntur. auctoritas cognoscẽdi vel arbitrandi de culpa. t̃ potestas absolvẽdi. vel ẽt iudicandi. que duo sub nomine clauium tibi dabo. Nec Beda. Claues ergo regni celoꝝ ipsam discretionẽ t̃ potentiã notat discretionem qua dignos vel indignos discernat. potentiã qua liget vel soluat. Clauis quippe est potestas quedam spiritualis supnaturaliter a deo data t̃ infusa nõ innata t̃ acquisita. Et dicit. Nec Glo. q̃ due sũt claues. s. scia discernendi ac potestas ligãdi t̃ soluẽdi. Uñ sciendum q̃ sicut in sole potẽtia liquefactẽdi t̃ indurãdi vna est in radice. sed due in effectib⁹ sic tantuꝝ vna est clauis in radice. sed due in effectibus. Clauis enim dicitur potestas iudicandi in foro animarũ nõ corpoꝝ. Potestas aut̃ iudicandi ex duobus integratur. ex potestate discernendi in cause examinatione. t̃ potestate diffinitẽdi in cause determinatione per sniam cõdẽnatoriã vel absolutoriã. Prima potestas dicit̃ hec scientia. nõ vt est habitus cognitionis. sed auctoritas t̃ potestas discernendi t̃ iudicandi per scientiam prehabitam. alia dicit̃ potentia admittẽdi ad regnuꝝ vel excludẽdi fm verum iudicium prehabitum. q̃ debent indigni excludi t̃ digni recipi. Unde Ber. petrus claues accepit in scientia t̃ potestate sibi data desuper. t̃ he claues sunt potestas aperiendi t̃ claudẽdi. atq; iter admittẽdos t̃ excludẽdos discretio. Deinde subiungit. ((Et q̃cũq; ligaueris sup terraꝝ)) .i. ipso superterrã viuente. erit ligatum t̃ in celo. i. celestis curia approbabit t̃ confirmabit. ((Et similiter quodcũq; solueris sup terram erit solutũ t̃ i celo.)) Hoc est fm Glo. Quẽ cũq; indignũ remissione iudicaueris duꝝ vivit: indignus apud deum iudicabitur t̃ quẽ cũq; soluendum iudicaueris dum vivit remissionẽ a deo cõsequetur. Nec aũt soluẽdi atq; ligãdi potestas nõ soli petro sed t̃ ceteris apostolis data est a deo. t̃ nõ tantum apostolis. verũtamen in episcopis t̃ presbiteris omni ecclesie. Ita tñ q̃ potestas auctoritatis est i solo deo. qui aperit per gratie infusionem. potestas excellentie in xpo qui aperit per passionis meritum. potestas ministerij in prelatis ecclesie qui aperiunt per sacramentoꝝ ministeria. Sed ideo petrus specialiter claues regni celorũ t̃ principatũ iudiciarie potestatis accepit. vt oẽs per orbẽ credentes intelligant. q̃ quicunq; ab vnitate fidei vel societate illius quolibet modo semetipsos segregant. tales nec vinculis peccatoꝝ absoluti. nec ianuam regni celestis ingredi possunt. Et fm Glo. Specialiter eã potestatẽ dñs petro concessit. vt ad vnitatem nos inuitaret. Ideo enim eũ principẽ apostoloꝝ cõstituit. vt ecclesia vnã principaliter xpi haberet vicarium ad quem diuersa membra ecclesie recurrerent. si forte inter se dissentirẽt. Qđ si diuersa capita essent in ecclesia vnitatis vinculum rumperet̃. Hic ergo petr⁹ eligit̃ ecclesie. Glatus. Is post cum alijs apostolis hanc promissam potestatem accepit. vbi apostoli epi sũt ordinati. q̃ post resurrectionẽ dñs insufflans in eos dicit. accipite spiritũ sanctũ etc. sd pastorem omnium fidelium t̃ apostoꝝ principem. ac suum vicarium in tota ecclesia prefecit. cuꝝ ei dixit pasce oues meas. hec predicta epi t̃ prelati audiant de munere gaudeant de ptãte non superbiant. Si enim sic ligauerint vt Petrus si ita soluerint vt Petrus quicquid ligauerint ligatum erit t̃ quicquid soluerint solutũ erit. Immittentur ergo illum in discretione: t̃ iustitia quem mittari volunt in ligandi ac soluendi potestate. Io enim hec soli petro dicta sunt vt oẽs alij se in illo quasi speculo videant. sic viuendo. sic ligãdo. sic soluendo. t̃ a pace t̃ concordia nõ recedendo. Non presumant quẽq; ꝫ iustitiã t̃ veritatẽ attendentes verbũ apostoli dicẽtis. Non. n. possimus aliquid ꝯra veritatem. sed pro veritate. Et fm origen. sit irreprehensibilis q̃ alterũ ligat vel soluit vt inueniatur dignus ligare vel soluere in celo. Quodcũq; ergo ligaueritis vel soluerit in terra. iuste t̃ discrete. ac vtraq; clauue cooperante t̃ nõ errãte: t̃ ligatum t̃ solutũ erit t̃ in celo. Si tñ iniuste agit prelatus: sententia eius etsi ligat quo ad ecclesiã milites. nõ tñ quo ad triũphantem. Sed sive iuste sive iniuste proferat semp sniam pastoris timenda est ne forte culpa q̃ nõ sit ex ope fiat ex elatione. Uñ Greg. Sub magno moderamine pastores ecclesie vel soluere studeant vel ligare. sed vtrum iuste vel iniuste obliget pastor: pastoris tamen sniam gregi timẽda est. Ne is qui subest t̃ cum iniuste forsitã ligat ipsum obligationis sue sniam ex alia culpa meretur. Pastor ergo vel absoluere indi

sentẽ timeat vel ligare. Io autem q̃ sub manu pastoris est. ligari timeat iuste vel iniuste. nec pastoris iudicium temere reprehendat. ne t̃ si iniuste ligatus é ex ipsa tumide reprehensione superbia culpa que nõ erat fiat. Dec gre. Tunc post cõfessionem discipulorum de filio dei factã in petro dicẽte: tu es xpus filius dei vivi. Precepit iesus discipulis suis vt nemini dicerent t̃ reuelarẽt. q̃ ipse eẽt iesus xpus vt fm q̃ ipsi de xpo intellexerant. aliꝝ non pdicarẽt Hoc pcepit xps cã humilitatis q̃ de se si magna: sed humilia pdicari voluit: t̃ causa non impediendẽ sue passionis. q̃si predicaretur t̃ credereẽ xpm nõ crucifigerẽt: t̃ cã non scandelizande sue congregationis. q̃si primo imortalitas t̃ magna de eo predicata fuissent. t̃ pe pusilli t̃ adhuc infirmi in fide. cũ flagellari. crucifigi t̃ post multa igominiosa morte mori vidissent scandalizati de eorum predicatiõe fuissent. Unde ista prohibitio fuit ad tpus. s. vsq; post resurrectionem: ne si ante passionẽ pdicaretur irritaretur fides in cordib⁹ credentium. propter futurum scandalum passionis. sicut pz factum in ipsis apostolis. Instabit enim ipse passionis ipse ignominie. t̃ obtẽdende infirmitatis. sed post resurrectionẽ habita perfecta victoria mortis: erit tempus predicãdi gloriã sue maiestatis. Qñ enim cessauit ex. s. scandalum passionis cessauit t̃ effectus. Unde Crisо. Quia si manifeste esset agnitus filius dei: nemo ausus fuisset manus in eum iniicere. Et neq; crucifixus fuisset neq; resurrexisset a mortuis propterea adhuc infernorum regnum esset in terra. t̃ dominatio diaboli totum mundum teneret. Unde t̃ Ambro. Multis ex causis iubet tacere discipulos: vt fallat principem vt declinet iactantiam: doceat humilitatem. simꝫ ne rudes t̃ imperfecti adhuc discipuli maioris predicationis molibus opprimantur. Prohibentur ergo eũ discipuli euãgelizare, dei filiũ. vt euangelizẽt pe ea crucifixũ. Nec ẽ fidei gloria. si vero intelligas crucem xpi. Alie cruces nihil mihi prosunt: sola crux xpi mihi vtilis est. Et vere vtilis. per quã mihi mũdus crucifixus ẽ: t̃ ego mũdo. Si mihi crucifixus ẽ mundus scio: gamortuꝰ est. t̃ nõ diligo eũ: scio q̃ pterit. t̃ nõ concupisco eum: scio q̃ corruptela contingit hunc mundum t̃ quia fetidum vito. quasi leue cauco. quasi nociturus relinquo. hec Ambr. Modum autem alloquendi t̃ ad ecclesiam ac fidem vocandi: sive gẽtiles sive iudeos discrebit hoc loco idem Ambr. dicens. Cũ aliqui ex gentibus vocantur ad ecclesiam. ita precepto deũ auctoꝝ mundi omniumq; etc docemus in quo viuimus t̃ sumus: t̃ mouemur cuius t̃ genus sumus vt non solum propter munera lucis t̃ vite verumetiam propter cognitionem quandam generis diligendus a nobis sit. Deinde opinionem q̃ est de idolis destruamus eos q̃ non possit auri argentiq; vel ligni materia vim in se habere diuinam. Cum vnum deum esse persuaseris tunc indicio eius astrues q̃ xpm nobis salutem datam incipiens ab illis q̃ gessit in corpore etiam diuina describens vt pluiquam hõ videatur victam huius virtute mortem mortuumq; inferis resuscitatum. Paulatim. n. fides crescit vt cum supra hoies fuisse videatur deus esse credatur. Nam nisi probaueris q̃ facere illa sine diuina virtute non potuit quemadmodum potes probare in eo vim fuisse diuinam? Tali athenienses informauit precepto apostolus talis nobis apud' gentiles ordo seruandus est. Et vere cum iudeos alloquerentur apostoli ipsum xpm esse dicebant q̃ prophetiis nobis esset promissus oraculis quem non prius cum auctoritate sua dei filium nominabant sed virum iustum virum a mortuis suscitatum. Illum virum de quo dictum est in prophetis filius meus es tu: ego hodie genui te. Ita ergo t̃ tu ad ea q̃ difficile creduntur auctoritate diuini sermonis addisces t̃ promissum eius aduentum prophetarum voce de signa resurrectionẽ quoq; multo ante comparatum scripturarum testimoniis edoceo non visitatam cum ceteris vt in ipsa suscitati corporis assertione eterne testimonium diuinitatis acquiras. Cum. n. ceterorum corpora corruptionem probaueris subisse post mortem hunc vtiq; de quo dñ. Non dabis sanc. tu. vid. corruptionem cum probas humane fragilitatis expertum probas humane conditionis merita super gressum deo magisq; hoibus conferendum. Qđ si ad sacramenta fidelium tendens catechuminus imbuendus sit dicenduꝝ q̃ vnus deus est ergo oia t̃ vnus ihs p quem oia non duos dños esse dicendos. Perfectum quidem patrem perfecum esse filium: sed vnius patrem: t̃ filium esse substantie verbum eterni dei nõ pservatur. Sed q̃ operatur ex patre genitum nõ voce editũ. Dec Ambro. Ut aũt apostoli nec illos tenerent preceptum dñi ne ante resurrectionem euangelizarent simulq; ne horrerent mortis periculum si regni gloriam diligerẽt predixit eis tunc passionem suam ostendens q̃ oporteret. i. conueniẽs esset secum ordinationem diuinã filiũ hois. i. eũ ire hierosolimam ad operandum salutem in medio terre q̃ predordinatum erat a deo patre q̃ ibi compleret

nisterij redēptiōis nostre. Uñ istud os opē
perat. opes apperat os inquā nō ꝓpter ina
scd ꝓ nostra peccata. Et iō in psal. dicit. que
nō rapui tūc exoluebā. Et est notabile. q ipse
loquēs de sua passione nominat se filiū hois
nō filiū dei quasi vellet dicere q passur⁹ erat.
nō sm naturā diuinā sed humanā. Mod⁹ aūt
nostre redēptiōis subiungitur cū dicit ((et mꝛ
ra pati)). Fasciculus enim fasciculus mirre. i. cumu
lus amaritudinis. q. ex multis passionū gñi
bus cōpositus est mirre fasciculꝰ. Multa in
quā. pati. q. cōprehēdi. colaphizari. conspu.
acculari. denudari. flagellari et reprobari a
scribis q videbātur habere prerogatiuā scien
cie et principibus sacerdotū. qui habebāt ex
cellētiā auctoritatis et potētie: q. ab illis indi
catus est ad mortē. et presidi traditus. et occi
di in cruce a gentibus. que cū crucifixerūt p
prijs manibus. et tertia die reuiuere tanquā
virtute ꝓpria. nō suscitare potestate aliena q
dicit ne nimis de eius morte tristaretur. et hic
ipe resurrectionis confortarent. Ad hoc igno
minia sue passionis et sue resurrectionis glo
ria predixit vt suo exēplo timore passionis tol
leret. et eos ad cōsiderandum sue resurrectio
nis gloriam eleuaret. Ubi Piero. Esto aūt ser
uꝰ tibi. Tunc me predicare cū vita pfuit lucro.
Quia nō prodest xp̄o publice predicare: et ei⁹
vulgare in populis meritatē. que post pau
lum flagellatū vituperati sunt et crucifixum. Et
assumens eū Petrus seorsum et ducēs separa
tum. ne coram alijs videretur arguere magistꝝ.
increpauit eū amantis affectu⁹ ardens ((. Ab
sit a te domine hic pat)) nō erit tibi hoc. i. q̄
iterat filius dei vtut. q. d. Indocēs et q tu do
minus manifestatis. tam ignominiose pa
tiaris. Increpauit Petrus dūm potius quaꝛ
ceteri quia non vult confessionem suam de
struat. nec putat filiū dei posse occidi vel mori
vel potius propter seruorū amorem hoc elegit
quo precederis ardebat. Et bene assumpsit eū
Petrus secreto relinquens nobis exemplum
nūc arguendi maiorē: q. interior non debet
publico arguere superiorē. Dūs aūt conuer
sus. Facie versa ad Petrū q̄ precedebat vt
sic conuersus eum aspiceret et efficaꝛ argue
ret dixit et arguendo ipsum ((Vade post me))
conformitate voluntatis: et retro non contra
me (((Satha)). i. aduersarie et contrarie: q. mee
voluntati et vie salutis cōtra aduersario. et con
traria loqueris. Sathanas enim interpretat
aduersarius siue cōtrarius. q. d. non aduersꝛ
rius mihi: sed applica voluntatem tuā mee vo
luntati et noli impedire passionē meam. sed
magis sequere et post me eundo vestigia mea
imitare. Ubi Orig. Beatus aūt ad quē con
uertitur xp̄s. etiā si scripturarū causa conuer
titur. Et subiungit dūs ((. Scandalum es mi
hi)). i. occasionē offensionis et me
offendis. q. in isto facto non sapis ea que dei
sunt dispositionem dei de mea passione con
siderādo: sed ea que hominum qui presentia
appetunt. humane pro me zelando. et me af
fectu humano diligendo. ergo sapere vbemꝰ
non humana sed diuina: non carnalia sꝫ spi
ritualia. non terrena sed celestia: vt dicit orig.
Omnem discipulum peccantem scandalum
sibi appellat. Petrum autem quem dominus
ante tria magnificauerat. Satha nā vocauit: eo
q propter amorem carnalem quē ad dūm ha
bebat. dissuasit ei de sua passione vt non fie
ret. Maxime nūcꝫ ardentis et amentis legim⁹
fuisse petrum in dūm saluatorē nostrum. vt
enim legitur in itinerario clementis. petrus
adeo afficiebatur ad christi corporalem pre
sentiā quā feruentissime dilexerat: q. p̄ christi
ascensionē quotiēscūꝫ dulcissime presen
tie ac societatis et allocutionis christi et san
ctissime cōuersationis memineret eius lacry
mas resoluebatur. ita vt gene eius adu
ste lacrymarū fletu videbantur. Ex zelo igꝫ
ur christi volebat impedire eius passionē: et
quia iste zelus erat indiscretus. nā christi pas
sio erat adeo ꝓordinata ad humani generis
salutem. Ideo duram meruit reprehensio
nem. Quia ergo affectū non regulauit vt vel
let q. ipse volebat. et voluntatē suā non cōfor
mauit voluntati diuine. cui aduersari videba
tur: merito reprehensꝰ. et sathanas. i. aduer
sarius appellatus. Doc ergo exemplo dūs ha
bens et nos omnes pro aduersario qui p cor
poralis alleuiatione et cōsolatione. a bono et ex
ercitio spirituali te vellent retrahere. Sicut
aūt Petrum quē ante probauit ꝫ increpat
sic nemo ob bona prius facta immunis sit a cor
reptione propter mala que facit. Nō est ergo
in cruce dominū verecundandū. sed potiꝰ glo
riandū. q. est nostre salutis signū. et beneficiꝫ
nostrorū principiū Unde Crisō. Ut corond.
ita cruciatus crucē xp̄i. Etenim cū q̄ se
cundum nos sunt per ipsam perficiuntur. et
si regenerari oporteat. crux accedit. et si pasci
mistico illo cibo. et si consecrari et quodcunq
aliud facere. vbiq; symbolum. i. signum victo
rie nobis assistit: propter hoc et in domo et in
mensa et in lumine et in fronte et in mente. cū
multo inscribimus id studio. salutis enim q̄
pro nobis est hoc est nostrū signū. Quando
ibitur signarie. excogita omnē conditionem
crucis vel causam. Non enim simpliciter ex
pro nō signum esse. q. erat. sed cum multa ꝫ

dere nullus ꝓpe te stare poterit. inūdord̄ de
monum. videns enim e gladiū. in quo pla
gi et pcussurā vulnus accepit. et arma q̄ que
olim virtute eius xp̄o soluit.

Oratio.

Domine iesu xp̄e quē. b. Pe. verum
b dei filiū esse confessus. te quoq; ego in
digno toto corde et ore cōfiteor: q. a
te ex christus filius dei viui eterni. et rogo te
domine clementissime: da mihi vt opere te cō
fiteari: et sactis nō negando fidelis inueniar: ꝫ
tenue benedictionē tuā consequar cum Pe
tro. ac firmus in fide et opere permanē cum
ipso. Da etiā mihi rex meus et deus meus. vt
conformitate voluntatis te sequendo benepla
citū tuū in omnibus perficiam: omnimode
ab offensa tua abstineam. et sic vsq; in finem
te largientem perseuerez. Amen.

De exhortatione ad sequendum christum et
suc passionis exemplum.

Capitulum secundū

Ostquā dominus discipulis
ministerium suc passionis
secreto predixit conuocat, turbis
cū eis: et tam ipsos discipulos q̄
oēs ad sui imitationē et passiōis
tolerantiam inuitat. q. d. Nolite ꝓhibere pas
siones. q. oportet sustinere eas oēs saluari vo
lentes. et ideo hic ad omnes generaliter loqui
tur. omnes portatur: q. imitatio passionis ad
omnes pertinet. vel per martirium. vel per pe
nitentiam. Unde ait ((si qs)) q. notat varieta
tem ((vult post me venire)) per affectum inte
riorem. per imitationem exteriorē. ad patrem
superiorem. et bene dicit vult. q. neminem co
git sed consulit. et vnumquēq; suo arbitrio re
linquit. vt seruitium sit gratius dño et premi
um sit gratius seruo. Unde Crisō. Cum aūt
saluator sit pius et benignus: nullum inuitus
aut coactum habere vult famulum sed spon
taneo et gras agentes ei pro famulatu. et id
eo neminem cogendo aut necessitatem impo
nendo sed persuadendo et benefaciendo. vni
uersos volentes attrahit. et iterum. si quis au
rum daret aut thesaurus exponeret. oēs cur
rerent multo magis ad ea que sunt in celis.
Dec Crisō. et subdit dominus ((. Abneget se
metipsum)) per propriē voluntatis renunciā
tionem nō tm̄ sua vel suos sed suū intellectuꝫ
suū affectum suum sensum ((et tollat crucem
suam)) per mortificationem corporis sui per
cōpassionē proximi. etsi necesse fuerit persu
stinentiam martirii ((et sequatur me)). i. me
habens lucem in intentione. contra fauorem
humanum: me sequens ducem in operatiōe.
cōtra errorem diabolicū: me expectans mer
cedem in remuneratione contra temporale
commodum. Rectus ordo vt qui vult se
qui dūm primo abneget seipsum. sic tollat
crucem vt primo voluntas eius sit prompta
ad oēm miseriam sustinendam. Et notan
dum q. primus hō ter(a) perdidit q. peccādo. f.
libertatem felicitatem et dignitatem. q̄ tria de
cet hic dūs p tria recuperare libertatem cum
dicit ((abneget semetipsum)) felicitatem cum
subdit ((et tollat crucem suam)) dignitatem
cum addit ((et sequatur me)) Uel ((abneget se
)) in prosperitate et malum declinando ((tollat
crucem suam)) in aduersitate et bonum ope
rando ((et sequatur me)) vite conformitate et
in deum ois ordinando. In verbis autem
dñi predictis excluduntur sex genera penitē
tie inutilis et est prima violenta contra q. dic
it ((si quis vult)) scdā diminuta q̄n. Cū dat
sua deo et se mundo contra q. dicit ((abneget
semetipsum)) tertia delicata q. sic volunt ali
qui facere pniam vt nullam sentiant afflictio
nem contra q. dicit ((tollat crucem)) quarta
mutuata q̄n aliqui gloriantur de passionibus
patrum vel fratrum suorum ipsi vero nihil si
milium faciunt contra q. dicit ((nam non)) alie
nam quinta momentanea q̄n aliqui vna die
abstinent et alio die deficio vocant con
tra q. dicit ((quotidie)) sexta simulata q̄ est hy
pocritarum cōtra q. dicit ((et sequatur me))
non fauorem mundi. Si quis etiam vult post
me venire)) hoc est si quis vult attingere per
fectionem vite xp̄iane faciet ea q̄ sequuntur
. f. ((abneget seipsum et tollat crucem suam et
sequatur me)). Ubi tria exprimuntur in qui
bus perfectio vite xp̄iane consistit. Primum
est sui abnegatio. Secundum est crucis portatio
Tertium vite xp̄i imitatio. Quantum ad pri
mum sciendum q. ad sequendum xp̄m oport
et hoiem tria abnegare. f. sua. secdꝫ illud ((q
non renunciat oibus q̄ possidet non potest
meus esse discipulus)). Et suos secdm illud ((
si quis venit ad me et non odit patrem)) etc
Non potest meus esse discipulus. ((Et semet
ipsum)) secdm q. hic dr ((abneget semetipsꝫ
)). f. vetustatem: et peccata abstinendo: et ad
meliora mutando vt desinat esse q. erat et in
cipiat esse q. nō erat et alter ex altero efficiat
ac voluntatem propriam abnegando q. plus
est q̄ abnegare res ipsius et abicere. Uñ Pro
sper. Quid eis prodest q. facultates suas abii
ciunt qui voluntates proprias nō relinquunt
cum sit longe praestantius voluntatibus pro
prijs renunciare q̄ rebus huiusmodi abne
gatio debet fieri omnibus desiderijs carnis
et mundi concupiscentijs perfecte reluctando
et in bonis actibus nullam complacentiaꝫ p

paiam vel humanam captando. sed soli di-
uino honori in oibus que agim⁹ intendendo.
vt sic veraciter possimus dicere cum christo
((nō veni facere meā voluntatē. sed eius qui
misit me.)) Quantū ad scdm sciendū q̄ cru-
cem tollere tripliciter pōt intelligi. s. per car-
nis mortificationē. per primi cōpassionem.
per martyrij sustinentiam. Vñ Hyla. Se-
quendus est dñs cruce assumpta et passio-
nis. et si nō sorte. tñ voluntate comitandus ē
sm Maximū epm. duo abstinentie et crucis
sunt genera. vnū corporale. s. a delectatiōib⁹
et ab aliqs que decipiūt sensus viriliter reuo-
care. ac violenter abstrahere et cohercere. ali
ud spūale. q̄ est speciosum et sublimius. s. mo
tus anime regere. et pturbationes illius pla-
care. impetus vitiorum refrenare. et cōtra ea
quotidie litigare: ac rixam quodāmodo cuʒ
interiori homine cōserere. h̄ Maxim⁹. Hoc
etiā de cruce tollēda. pōt et aliter exponi du-
pliciter. vno modo de cruce corporali: et sic
cōuenit martyribus. et per hanc crucē intel-
ligitur omne genus martyrij. s. mortis et cu-
iuslibet alterius pene vel periculi pro xp̄o su-
stinendi animi temptatio et pparatio. Tunc
enim sm Aug. cruceʒ nostram tollimus. qñ
penalitates quaslibet pro xp̄o voluntarie as-
sumimus. Alio modo exponitur de marty-
rio spirituali. q̄ conuenit religiosis et perfe-
ctis de quo martyrio dicit apostolus. Mihi
mundus crucifixus est. et ego mundo. s. secun
dum glosam mundi cōcupiscentie non ha-
bent in me dominium. nec mundus iam mi
hi se ingerit. et ego contra eum sum fortis. Et
nota q̄ non sine causa vtrunqʒ dixit. s. sibi
mundum crucifixum. et se mundo plerunqʒ
eniʒ cōtingit. vt homo munduʒ non teneat.
sed tamen mundus eum in suis occupatio-
nibus astringit et mortuus est homo mun-
do. et mūdus eū q̄si viuus cōcupiscit. duʒ in
alio intentum in suis actibus rapere cōten-
dit. Sed sm Grego. nec Paulus a mundo
gloriā q̄rebat. nec ipse a mundi gloria quere
batur. ideo et se mundo et sibi mundum esse
crucifixū gloriabatur. Sunt autē tria in mū-
do que nobis debēt esse crucifixa et nos eis.
Quia vt dicit Jo. oē q̄ est in mūdo: aut est
ɔcupiscētia carnis. aut cōcupiscētia oculoꝝ.
aut supbia vite. Horū trium crucifixo fit per
tria vota religiosorum. qui vere martyres
sūt spūales. Primū ergo martyriū consistit
in temporalium voluntaria relictione. scdm
in cōcupiscentie carnis reluctatione et q̄nto
fortior fit ista pugna. tanto gloriosior victo-
ria martyrij. tertium in proprie voluntatis
abdicatione. qr sm Gre. per obedientiā ma

ctatur voluntas ppria et p victimā caro alie
na. Et iō obedientia dicit melior q̄ victima.
Quantū ad tertium de vite xp̄i imitatione.
sciēdū q̄ xp̄m sequi nihil aliud est q̄ ei⁹ ve-
stigia imitari. et eius vite cōformari. Ipsum
autem imitari debem⁹ triplici via qua nos
pcessit. videlicet paupertatis. humilitatis. et
asperitatis. xp̄s. n. in suo ingressu nobis reli
quit exemplum sincerissime paupertatis. in
progressu exemplum pfundissime humilita
tis: sed in egressu exemplum acerbissime pe
nalitatis et quia in his tribus debemus xp̄i
vestigia sequi. ideo ad iugem eorum memo-
riam nos inuitat dicens. Recordare pauper
tatis mee quantū ad primuʒ. et transgressio-
nis mee. i. profundissime humilitatis q̄ntuʒ
ad scdm. et absinthij et fellis. i. amarissime
passionis quantum ad tertium. Et nota q̄
oia in qb⁹ deuoti sectatores pfectionis euan
gelice. xp̄m debent imitari et ei⁹ similitudini
ɔformari pñt et hoc modo ad tria reduci. s.
scdm tria bona que a deo recepimus vt sūt
res exteriores. corpus proprium. et ipsa aia. q̄
oia oʒ relinqui ppter deū si volum⁹ ipsi⁹ xp̄i
esse pfecti imitatores. Perfect⁹ enim xp̄i imi
tator pmo debet relinquere mūdū et omnes
res tpales. et etiā cū hoc oiuʒ terrenoꝝ occu
pationē et solicitudinē penit⁹ oʒ postponere et
Hoc aūt fit p volūtariā pauptatē. q̄ xp̄s al-
tissime seruauit. qr in tota vita sua pauperri-
mus fuit. Secundo oʒ relinquere corpus. q̄
qdē relinquit tribus modis. primo per car-
nis macerationē. p quā corpus vigilijs ieiu-
nijs et orationib⁹ atteritur: ne caro lasciuiat.
et ɔtra spirituū se erigere ptinaciter non psu-
mat. secūdo p tpalis cōmodi abiectionem. qr
qui nimis delicate nutrit seruū. s. corpus suū
postea inuenit eū cōtumacem. et iō oʒ semp
in rigore teneri. vt magis subiiciat spiritui.
tertio p penalitatē voluntariā ppessioneʒ. si-
cut apostoli et martyres qui pro xp̄o volun-
tarie sunt passi. Et oia ista xp̄s fecit. et seipsuʒ
exemplū dedit. Tertio oʒ relinquere aiam
suā p ppria volūtatis abdicationē. vt volun
tatē suā diuine voluntati conformet q̄ nihil
aliud velit nisi solū illud. q̄ diuine voluntati
beneplacitū fuerit. hoc eniʒ fecit ipsē xp̄s qui
dixit non veni facere voluntatē meā sed vo-
luntatē eius qui misit me. Unde ad volunta
tem diuinā ita habeas regulā et mēsurā oiuʒ
actionū tuaꝝ. sic q̄ in oib⁹ actionib⁹ et desi-
derijs tuis nihil cōcupiscas. nisi q̄ honor dei
in te ampliatur et in omnibus alijs creaturis.
Sed est sciendum. q̄ nullus pōt viuere vita
xp̄i. nisi etiam moriatur morte xp̄i. ideo sicut
xp̄s p hoc q̄ ex nimia caritate se assumpuit

nostre carnis inclinauit seipsum exinaniuit.
et per cōsequēs claritati diuine qua patri cō-
substātialis existit quodāmodo mori voluit:
ita quilibet ad istam perfectionē tendēs de-
bet per verā humilitatē et plenariū cōtēptuʒ
sui mori sibiipsi. seipsum vsqʒ ad nihil delici
endo. et seipsuʒ nihil reputādo. vt viuere pos
sit soli deo. homo enim ad perfectionem ten
dens oʒ seipsum hoc est q̄ videt habere a se
ipso nihil reputare. q̄ aūt hʒ a deo: puta. do
na dei qb⁹ cōformatur vite xp̄i. debet sūme
reputare. et cum summa diligentia custodi-
re. vt vere possit dicere cū apostolo. viuo aūt
iam non ego. viuit vero in me xp̄s. Unde de
talibus mentibus perfectis sic mortuis sibi
ipsis: dicit apostolus. Mortui estis et vita ve
stra abscōdita est cum xp̄o in deo. signanter
autem dicit. et vita vestra abscondita est cum
xp̄o in deo: qr vita illa qua mens p amorem
continuū et beatificuʒ perfecte vnitur deo in
patria. illa est in presenti abscondita: qr p-
pter necessitatem mortalis vite. talis amor
cōtinuus et non interruptus. in presenti vita
habere nō potest. sed hoc euidenter appare-
bit in vita beata vbi obiecto beatifico conti-
nue fruemur. et in solo deo iugiter delectabi
mur: ppter q̄ bene subditur. Cum autē xp̄s
apparuerit vita vestra tunc et vos cum ipso
apparebitis in gloria. Est autem sciendum
q̄ mors ista spūalis qua homo per contem-
ptum sui moritur: sibi quibusdam gradibus
perficitur. primus est q̄ hō per humilitateʒ
reputet se omnibus viliorem. scdus est q̄ hō
verbis proprijs fateatur. tertius est q̄ etiam
ab alijs dici equanimiter patiatur. quartus
est q̄ homo equanimiter ferat: cum ab alijs
cōtēptabiliter tractatur. quitus est q̄ homo
nō solū nō doleat sed etiā diligat q̄ ab alijs
cōtemnat. Et oēs isti gradus proprie despe-
ctiōis pfecte reducebāt i xp̄o. Sequamur er
go et imitemur non, diabolū vt ambitiosi et
supbi. nō mūdū vt cupidi et auari. non car-
naleʒ appetitum vt voluptuosi et lubrici. sed
dñm iesum xp̄m. Qui enim deū nō sequit. ei
qdeʒ neqʒ se abnegare neqʒ cruceʒ tollere p-
dest: vis sequi xp̄m. Sis deo obediēs et pro-
ximū diligēs ac ppter deum oia sustineas et
facias. et malū declinādo circa virtutes insi-
stas. hac. n. via xp̄s incedit. Per hanc ergo
viaʒ ambula si vis eum sequi in vita p̄nti. et
cū eo gaudere in patria. Sed heu pauci ho-
die dñm seq volunt. et tñ multi ad deū pue-
nire cupiunt. Vñ Bern. O quā pauci post te
volunt ire dñe cū tñ puenire ad te nemo est
q̄ noluit congregare capiunt sʒ nō cōpati nō
curāt q̄rere quē tñ desiderāt inuenire cupiūt

te consequi sʒ nolunt seq optant extrema sua
rū nō curantes pncipia eorū. Et q̄ dñs mo-
nuit ad sustinendum pro confessione fidei
martiriū consequēter tollit huius confessionis
triplex impedimētū et pmo pmū q̄ est nimius
amor sui ipsius dicens. ((Qui. n. voluerit
aiam)). s. aialitatē ((suā)). s. vitā p̄ntē alimo-
niis indigentē ((saluā facere)). i. in p̄nti custo
dire martiriū declinando vel corp⁹ in pniaʒ
nō macerando hoc est potius saluare tpe p̄se
cutionis q̄ me confiteri. s. eligens potius deū
offendere q̄ p eo mori vel tpe pacis delicate
seruare potius q̄ p penitentiā affligere ((pdet
eā)) in futuro. s. vitā vel aiam et p vita mo-
mentanea intraret mortē eternā. Vñ fugien
do mortē incurret mortē: et seruando vitā
amittit vitā. ((Qui autē pd. ai. suā)). i. aialē et
p̄ntē vitā pdictioni et morti si necesse est se ex
ponendo eligens potius p deo mori q̄ eū of-
fendere vel p pniam se affligendo eligens po
tius sic deū placere q̄ se delicate fouendo ip-
suʒ magis irritare et hoc nō pp mundi vani
tatē vel erroris defensionē aut desperationē sʒ
pp me. i. anteq̄ contra mea faciat mandata
((inueniet eā)) in futura gloria et puit. mo. in
ue. eternā. Istud dictū dñi de aia et vita sal-
uanda et pdenda simul est scdum Grego. ac
si diceret agricole. Frumentū si seruas pdas
si seminas renouas. Igit vt dicit Cassi. ve car
ni q̄ hec supata nō fuerit. Nā q̄ in hac con-
uersione vincit illic sine dubio coronat. Vñ et
Bernar. ((Qui vol. ai. su. sal. sa. pdet eā)) Et
qd⁹ prudentius eā pdis vt custodias q̄ custo
dis vt pdas qd hec vos dicitis obseruatores
ciborū morū neglectores hipocres: et seq̄ces
eius docent aias saluas facere in hoc mundo
xp̄s: et eius discipuli pdere. Quē nā vos ex
duobus seq magistrū aut seruū eligitis. Epi
curus atqʒ hipocres corporis alter voluptatē
alter bonaʒ habitudineʒ prefert meus magi
ster vtriusqʒ rei contemptum predicat. Quid
enim tibi aliud sonuit cum clamatuʒ est qui
amat animam suam perdet eam. Perdet
autem dixit siue ponendo: vt martir siue af-
fligendo vt penitens. Quamquā martirii ge
nus sit spiritu facta carnis mortificare illo
nimirum quo membra ceduntur ferro horro
re quidem minus sed diuturnitate molestius
Hec Ber. Deinde tollit scdum impedimentū
q̄ est nimia cupiditas lucri et desiderij terre
ni dicens. ((Quid. n. pdest hoi si vniuersum
mundū lucret)) de quo nihil secū mortēs por
tare poterit nisi peccatum immo quantoplus
acqsiuit de mundo tantoplus acqsiuit de in
ferno. Unde in apocha. dr. Quantum glorifi
cauit se: et in delitijs fuit tñ date illi tormen-

tum ℰ lucrū((sic vero fiet pfectū)).i.amittē
do gloriā.incurrendo penā eternā. ℰ pdēdo
humanā habitatiōnā.q.d.nihil pficit.imo q ta
lia multā pdu.ad q ēt ūmortale ℰ diuinuz
in eo. Et ō ait cū sit ūmortalis.ponenda est
cibus corruptibilib⁹ ℰ transitorijs. nam ait
rōnalis imaginē trinitatis insignita precio
sior est cūctis terrenis. Et tō stultus est q pl⁹
pecunie ℊ sipsum diligit. ℊ facit. qui ꝓpter
illā tormēta eternis se exponit. Unde nimis
stultus est auarus.imo peior ℊ diabolus q
suarus plus diligit nāmā ℊ animā suaz vel
alioz sed diabolus plus diligit vnaz animaz
ℊ totā mūdū. Qua ꝓpter dicit xp̄o ꝑmanē
decipere cū li cadens adoraueris me dabo ti
bi mundū ūtum. Et ideo vt dicit Orig. duo
bus ꝓpositis magis est eligēdū vt mundum
ꝑdamus. ℰ lucremur alias nostras. Unde ℰ
Hieron. valde timendū est. ne ꝓpter auaritiaz
pecunie vel ꝓpter amorē carnalis vite. salu
tem alias querere negligam⁹. q nihil ꝓdest
lucrificare mundū si ꝑdonatur eterna. Et dat
Crisost. exēplū. Si egenos in vitimis malis po
sitos. videres seruos in lasciuia agere ℊ lu
crum estimare te cop̄ dñm eē. ℊ q̄ lucratur
alia tua misera carne lasciuiēte. si futurā dā
nationē expectat. Sed magna heu hodie ce
citas ℰ amētia in hoib⁹ reperit q fm Aug.
si quis argentū auro ꝓponit demētissimus
iudicatur. si vero aurū deo ꝓponit. a nullo re
prehendit. Exponit etiā predictū dñi verbū
de illis qui alias. alioz lucrari volunt ℰ suas
negligūt. Unde Crisost. Si alteri⁹ solicit⁹ cōtē
nas te. similis es eis qui metalla fodiūt ℰ ne
cantur. Et q; posset aliquis dicere ℰ si animā
perdamus ex multis que lucrabor eam red
imam. quod falsum est. Uñ dicit. ((Aut quis
cōmutationē)) i. redēptionem((dabit homo
pro anima sua)). i. damnata. q.d. si pro ea to
tus mūdus daret nō per hoc liberaretur. Et
ideo non potest cōparari lucrum mundi ad
detrimentū alie. per q̄ hō perdit eam ℰ vitaz
eternaz. Nam p̄ditio diuitijs possunt p alias
diuitias compēsari. ℰ si mors infligitur. pōt
compensari per vitā imortalē. que in resurre
ctione expectāt. sed siala per culpam pdat.
nō expectabo in alia ala recōpēsari. q nō po
teris vitam aiam. sed nec aliqd aliud quasi
cōmutationē pro ea dare. vt liberes eam de
eterna morte. Deus autē pro animabus ho
minū dedit cōmutationē: sanguinez filij sui
pciosum. perdenda est igitur aia ℰ vita p
sensu in hoc seculo ꝓpter dñm nō saluanda
ꝓpter lucrū ℰ desiderū terrenū. Quappter
vt ait Aug. voluntarie nunc pro xp̄o ponamus
quicq diminūdā. ne(q absit) pro xp̄o

to:ijo amittamus eterna. Si enim tibi dice
retur sic toto hoc mense dices ℰ potēs ℰ fac
quicquid velis viere carnis voluptatib⁹ sicut
placet ea tñ ꝑditione. vt oculi tui postea era
muntur. omne solatium tollatur. toto tempore
vite tue in fame ℰ siti in omni cruciatu ℰ oi
miseria viuas. nūqd illud tale bonuz hoc te
nore susciperes. Et quidem tota hec vita. nec
mēsis est. nec vnius oret vel hore spaciuz ad
filius eterne infelicitatis cōparationē cuius
miserie nec̄ finis est. nec̄ pena simulis inue
nitur. Unde Isido. Si hēres sapiaz Salomo
nis: si pulchritudinē Absalonis. si fortitudi
nem Sansonis. si longitudinē Enoch. si di
uitias Cresi. si potestatē. Theboim. q̄d pdes
set tibi. si tandē caro ꝑcutiat vermibus aia
demonibus cū diuite cruciāda sine fine. q.
d. nihil. duo quippe sunt tpa ecclesie. vnum
pcutiōis. ℰ tūc amic⁹ dei negemus. ponē
da est aia ℰ pro vita aliud pacis. ℰ tūc fran
genda sunt desideria terrena. ℰ lucra cōtēnē
da. Nulla ergo mundi aduersitas aiaz tuam
frangat nulla ꝓsperitas alliciat. nulla falla
cia seducat a preceptis ℰ mādatis dei ℰ cari
tate que est in xp̄o dño nostro. Oibus mo
dis ℰ in oibus debemus semp beneplacituz
dei facere. ℰ ab offensa eius abstinere. Deide
tollit tertiū impedimētū ad cōfitendū fides
xp̄i. q̄ est pudor secūd. Nam fm Gregō. Se
pe et humana verecūdia ꝓpedimur. vt recti
tudinem q̄ seruamus in mente. nōduz expri
mere valeamus in voce ℰ tanto dei facie ad
iusticie defensionē negligimus: quanto hu
manas facies contra iusticiam veremur. Et
fm eundē sunt qui dicant. nos nō erubesci
mus deū ꝓfiteri: sed ad pfessionem fidei. non
sufficit voc pfessionis xp̄iani. dum verentur
proximo despici duz dedignantur iniurias
tolerare. dum erubescunt (si iurgiū cōtigerit)
priores satisfacere. Hoc ergo imp̄tum ter
tium tollit. primo ex fructu. secundo ex pena.
q xp̄o ꝓfitentes cōfitebitur ℰ recognoscet. ℰ
erubescētes erubescet. i. nō cognoscet eos de
suis. in secundo suo aduentu et iudicio cum
venerit in maiestate sua. i. humana. i. in for
ma humana. glorificata. ℰ patris. i. maiesta
te diuina que sibi ℰ patri est cōis. ℭ tamen
hz a patre suo ℰ sanctoz angelorz qui appa
rebit cum eo. Tunc enim erubescet infidelis.
ignorabit fatuus ℊ gines obiurgabit imiseri
cordes. Uñ ps. q̄ non solū iudicabit filius in
forma deitatis. sed etiā pr̄ ℰ filius ℰ spūs sanc
ti⁹. quoz ē una maiestas in forma tñ visibi
li solus filius apparebit vt ex hoc solus filius hois
iudicare dicatur. Indiuise itaq; iudicant pr̄
ℰ filius nec nō spūs sanctus. Uerum q; cōsi

ℊ sapiētie cedit i discretiōe iudiciū vbi eqni
tas magis est examināda ℰ cōsiderandum
gd cuiq debeat pro meritis quātus ℰ poten
tia sit exercenda nec bonitas subtrahenda:
ideo specialiter discrimen iudicij attribuitur
sapiētie. quia iudiciū est per sapientiā diui
nam. sapiētia aūt tota cōtēta filio. ℰ tō eniz
solus filius dicitur iudicare. Ipe ergo pecu
niosus nō erubescat xp̄ianus fidelis pro xp̄o
affligi. ℰ si op⁹ fuerit morte affici. ac subtā
xpo nudari ℰ honerib⁹ deiici. Ipe vero pau
cis cū vitia diuinis surripiāt. carnem reti
net ne lasciuiat. ℰ pro xp̄o nō vereat a proxi
mis despici. miserie verboz pauperio: pri
mo satisfacere: vt veraciter ꝓbetur sequi hu
militatē capitis sui. ℰ ipsum cōtēnens mereat
ab eo recognosci. Et ne ad abnegandū se ℰ
tollendū crucē auditores terreantur. ideo tri
bus letis subiungit: dicens. ((Filius enim ho
minis)). i. virginis qui ita se vocat ꝓpter sui
humilitatem ꝓpter carnis veritatem. ꝓpter
matris puritatem sive integritatem ((venitu
rus est ad iudicandum orbem. in gloria pa
tris sui cum angelis suis)) in forma glorie
sua iudicabit. Qui primo venit humilis. ven
turus est per manifestationem glorie et vir
tutis. Et tunc reddet sine temporis dilatio
ne. vnicuiq; sine personarum acceptione: vbi
non persone opera considerantur. vnde se
quitur fm opera sua sine diminutione. iu
stis quidem premium. i. gloriaz anime ℰ cor
poris. aliis aūt supplicium. Quenam vtriusq;
hic ēt locus merendi ℰ liberandi animam
ibi intendi ℰ recipiendi fm merita. Sim
bula hic dum lucez habes ne ibi tenebre te
cōprehēdant. Suscipe hanc morē vt ibi su
scipias vitam immortalez. Noli timere quia
tristibus leta succedit. Timeo mortem aut
di gloriam vrumphantis: veteris crucez au
sculta angelorum ministeria. Attende. ℰ hic
verbum Bet. qui dicit vis scire que debeas
Iesu xp̄o. Debes ei vitam tuam: quia ipse
vitam suam posuit pro tua. Et quia rudes
erant apostoli ne cum sic venturum dubita
rent: ℰ fatigati expectatione deficerent pro
mittit in q̄ta consolatio vt citius credant de
futuro. Unde bonus magister ne discipuli
desperatione trangant aut tedio: subungit
eos consolando. ((Amen dico vobis: vt se
quitur de hoc filio)) sunt quidaz de hiis stantibus
discipulis q nō gustabit mortez(temporalez))
que est quidem gustus respectu mortis eter
ne vel gustus dicitur quantum ad bonos.
qui nō ꝓmanent in morte((donec videant))
oculis corporalibus(filium hominis venien
tem in regno suo(id est in ea claritate regni

q̄ habebit cū ad iudicandū venit: vt sic est
venturus postea pñi quoq; ipe demōstret: ℰ
appeat hoc est donec videant similitudinē
glorie ℊ corpora electoz q̄ cū nunc confitē
tur habebunt in ecclesia triumphante: vt p
hoc sperēt eterna futura in re. Unde Ble.
in corpore mortali oñdit eis nō immortalita
tē ꝙ claritatē future immortalitati similē: ℰ
ita sensus est donec videant regnū dei. i. ima
ginitatē glorie regni dei. Cū xp̄o hec stantes
sunt in statu gr̄e q̄ p ipso patiuntur passionis
sustinent: ℰ isti morte culpe vel gehenne nō
gustant ꝙ cū ipso ad gloriā eternā transeunt.
Hanc pñi ꝓmissionē eis fecit vt p vitā gloriā
future resurrectionis: ℰ contemplacionē gau
dii manentis aduersa transeuntis fecit tol
lerāda aiaret. Ultionē aūt ꝓmissaz di
stulit vt eā vehementius desiderarent: ℰ cū
deratā magis acceptarent ℰ gratā haberent.

Oratio.

O Domine ieu xp̄e da mihi vt meipm
ℊ sic abnegē ℊ in pfessione ℰ in oibus
q̄ tpaliter delectant a malo declinē:
ℰ nihil nisi honorē tuū q̄rā meecq; voluntati
renuncians tibi ℰ pp te oi creature obedien
tiā. Da etiā mihi vt crucē meā afflictio
nes ℰ penalitates p me voluntarie assumen
do ℰ ab alio illatas patienter sustinendo: ac
primis in necessitatibus compatiendo: ℰ in
oi aduersitate bonoz facere nō desistendo.
Da etiā mihi vt te seqūr vestigia tua imitando
ℰ tue vite me conformando post te veniā ad
supnā patriā ꝓpingendo. Amen.

De transfiguratione dñi. Capi. iii.

O Inde quod fam supra promi
sit solvit cum dicitur. ((
Et post dies sex)) fm Mat. Non nu
merando extremos vel die octava secundum
Lu. numerando diem primum quo promissa
ℰ vltimum quo soluit((assumpsit ie⁹ secuz
Petrum ℰ Jacobum ℰ Johannem ℰ duxit
illos seorsum in montem valde excelsum)) sci
licet tabor. Quarto miliario a nazareth con
tra orientem: vt ibidem etaret. Et Marcus
Marcus ponunt tantum dies medios: sed
Lucas etiam extremos. Illi sex quia post sex
tam mundi etatem sic sanctoz in beata ex
pectatione requiescent. Lucas octo q̄si octa
na resurrectionis corpora sanctoz in gloria
immortalitatis resurgent. Dic ergo post sex
etates quiescendum esse ab omni labore: ℰ
ibi octauo tpe resurgendum designat. Unde
scribum Dt. ℰ Ble. Hoc bene mysterio cenre
mit nam sicut xp̄s post sextaz sabbati qua cru
cem ascendit ℰ post septimaz sabbati qua in
sepulchro. quievit octava die resurrexit sic

ē nos p̄fert mūdi etatem gb̄ p̄o dñio pati
mur ē laboram⁹ē post septimā getis anima
rū que interim in alia vita gerit octaua etatē
resurgemus. Transfiguratio ergo fuit in octa
ua diem q̄ facta est ad oñdēdū discipulis suis
gloriā resurrectōis future q̄ erit in octaua mū
di etate: ꝓpter hoc figurata est p̄ per octauā
diē. Assumpsit aūt secū tres ꝑsōs vt in ore trīū
staret testimoniū. utē insignū q̄ qui nunc fidē
trinitatis firmiter seruabūt. tunc in eterna vi
sione gaudebūt. ihos aūt tres. s. petrū iacobum
ē iohannē ꝑticulariter assumpsit. q̄ ihos familia
riter diligebat. Hoc aūt fecit ad designandū
q̄ quicūq; vult gloriā dei videre oꝫ q̄ fidem
agnoscat sicut petrus q̄ vitia supplantet sicut
iacob. q̄ ad hō operandū gr̄az habeat sicut io
hannes: q̄ oē meritū cōsistit in credēdo vez
in declinando malū. in faciendo bonū. Item
ad cōmendationē oium statuū ecclesie. nā p
petrū significantur coniugati vel ēt prelati p
iacobū penitentes vel actiui per iohānē virgi
nes vel theorici. Et pulchre ostensurus disci
pulis resurrectionis gloriā. seorsum eos duxit
vt intelligamus q̄ si eiusdem resurrectionis
participes esse cupimus a turbis malignoz
hominum ē tumultibus seculi diuisi esse de
bemus. Pulchre etiā eos in montē excelsuz du
xit ē nō rallē. vt discamus gloriam non in p
fundo huius seculi. sed in regno superne beā
titudinis esse querendam. ē q̄ ad illā gloriaz
future resurrectionis peruenire: ē in decore
suo christum videre merebimur. si ima ē ter
rena deserentes. ac sublimia ē celestia deside
rantes mente in celestibus habitemus. Necesse
est enim oīb⁹ qui deū cōtēplari desiderant.
vt nō in infimis voluptatib⁹ iacēāt. sed semp
ad celestia se erigant. ((Ascendit aūt in mon
tem vt oraret)) innuens oraturos in montem
virtutū ascendere ē forsan non in timis cor
da habere. ac continuis precibus insistere ē be
ne mone iste dictus est iabor q̄ accessio lu
cis interpretatur. q̄ omne q̄ manifestatur in
lumine manifestat. effectus aūt oīōis ostendit
ꝓp q̄ oraui. s. ꝓpter gloriā future resurrectionis manifestādā apostolis. ((Dum enim
oraret transfiguratus est coram eis)). nō dicit trās
figurauit se vt notetur actio fieri ex potentia
trinitatis. sed in natura humanitatis. Et be
ne dū oraret facta est altera species vultus ei⁹
seruor enim ē deuotio orationis dispositio ē
ad transfigurationem ē extasim mentis. Un
de petrus dum oraret factus est in extasi mē
tis. Conspice bene ista ē te presentem exhibe
q̄ magnifica sunt valde. ((Resplenduit enim
facies sicut sol)) immo plusq̄ sol: sed mihi hꝫ
clarius cui comparetur ((. Vestimenta autem
eius facta sunt alba sicut nix)) ē sic perfusa lu
mine vt alba extra apparerent. Fm Aug. Lā
dor vestium procedebat a facie splendore. ē
ista fuit vera mutatio in facie sed non in ve
ste. Non substantiam vere carnis amisit. nec
corporis veritatem subtraxit sed splendorem
addidit. Unde lucas dicit q̄ fc̄ēsi spēs vultꝰ
ei⁹ altera: nō alia. In carne ergo mortali im
mortalitatis ē resurrectionis sue vel nostre
gloriam non in se sed in seculi claritate sicut
voluit ostendit. vt illius glorie quam predica
bat certiores nos redderet. Ecce quantum pi
gnus beatitudinis nostre habemus. Non enī
erat aliud transfiguratio. nisi secundi aduen
tus pronunciatio in quo ē ipse christus ē san
cti eius lucebunt sole clarius. Unde non as
sumpsit claritatis vestem. sed vestis similitudi
nem. Nam vt leo papa ait illam ipsi⁹ deitatis
ineffabilem ē inaccessibilem visionem. que
in eternam vitam mundis corde seruat. nul
lo modo adhuc mortali carne circundati in
tueri poterant ē videre. Splendor autem fa
ciei significat claritatem diuinitatis. fulgor ve
ro vestium claritatem humanitatis eius. ites
claritas facies representat futuram claritatem
capitis xp̄i. fulgor autez vestium designat futu
ram claritatem membroꝝ eius. s. sanctorum
qui superabuntur a claritate xp̄i. sicut candor
nimis superatur a fulgore solis. Lādor ergo
significat gloriam future resurrectionis ꝓpter
quod angelus dominice resurrectionis nūci⁹
in veste candida apparuit. Et fm Bedam. ve
stitus domini sanctorum illius chorus accipi
tur. qui in terris despectus videbatur. Dora
liter circa transfigurationē dñs tria facit q̄
discipulos assumpsit. montē ascendit. oratio
nem premisit. ad significandū q̄ ad gloriam
non ꝑuenitur nisi per virtutis societatem. per
vite altitudinem. p orationis deuotionez. Fe
lix ergo qui talē comitatū assumpsit. petrum
. s. qui interpretatur agnoscens. vt sit in eo co
gnitō q̄ debet eē triplex scz dei sui ē primi co
gnitio dei generat dilectionem ē cauet desper
rationem. cognitio sui generat humilitatem
ē cauet presumptionem. cognitio proximi
generat compassionem ē cauet crudelitatē. ē
sicut suā fragilitatem sic ē mundi vanitatem
agnoscat ē agnitā cōtēnat. Jacobum qui in
terpretatur luctator vel supplantator: vt sit in
eo lucta ē supplātatio. q̄ etiā debet eē triplex.
s. carnis mundi ē diaboli. vt cōtra cōcupiscē
tias carnis ē mūdi ac instigatiōes diaboli fo
titer luctetur. ē eas deiectas sub planta pro
sternat. non enim coronabitur nisi qui legiti
me certauerit. in signum huius iacobus pal
luctoꝝ accepit benedictionem. Iohannem q̄

interpretat gratia. vt in eo sit grā. que sit de
bet esse triplex. scilicet incipiens ꝓficiēs ē ꝑ
manens. Unde apostolus gratia dei sum id
q̄ sum. quantum ad primū: et gratia eius in
me vacua nō fuit quantū ad secundas. ꝫ illis
omnibus habūdanti⁹ laborauī. non aūt ego
solus sed gratia dei mecum quantuz ad ter
tiam. Johānes etiā ꝓuilegio singularis amo
ris dei octauus fuit. sic bonū diuinū sup oīa
diligat. ē in omnibus transitoriis nihil nisi
amorem diuinum cōcupiscat. Item Petrus
alio nomine dictus Symon. qui interpretat
obediens significat obedientiam. Johannes
in quo gratia significat mundiciā. Jacobus
qui luctator vel supplātās significat paupertatem voluntariam. ē ista tria faciūt videre
claritatem diuinam. sicut isti viderunt trans
figurationem. Felix qui talem montez. s. emi
nentiam vite ascendit. in quo sunt tres gra
dus. s. abiectio sui. mortificatio carnis cōtem
ptus mundane ꝓsperitatis. de quib⁹ supra
primo capitulo. si quis vult post me venire.
abneget semetipsū ē tollat crucē suā. ē sequa
tur me. Felix qui sic orationi insistit. pie fi
deliter ē pseuerant. donec appareat gloria i
facie: clerici qui transfigurant insolent dum
lucent per scientiā ardent per caritatez illu
minant per exemplū ē doctrinā: in vestimē
tis laici. quibus sufficit albedo nūis. p mū
diciam mentis carnis ē operis. ((Et appa
ruerunt illis Moyses.)) iaz mortuus: fm ani
mā. in corpore assumpto vel sibi adoptato. si
cut quando apparent angeli in corporibus
assumptis. ((ē Helyas)) adhuc viuus in ani
ma ē corpore proprio. allatus de paradiso.
Apparuerūt cū xp̄o isti duo potius q̄ alij. al
ter mortuus alter adhuc viuus: in signum q̄
viuentium ē mortuoz seu ⁹vite ē mortis sit
dñs ē q̄ iustificat mortui qui per Moysen
q̄ viui qui per Helyam. qui tempore iudi
cij vel v.ui in carne reperiendi vel a morte
resuscitandi sunt. regnaturi sunt in gloria cū
filio. Item vt ostēdāt ipsuz esse quē leges ē pro
phetaꝝ scriptura predixerūt ē promiserūt ē vt
hic appareat q̄s lex ē ꝓphete a doctrina xp̄i
nō discordāt. ē quod finis legis ē ꝓphetarū
in suo seminine xp̄s erat. ē cuius gloria ꝓpter
quā venerant. ē vt ipse ostenderet se esse su
pra legem quā Moyses legislator dedit. ē su
pra ꝓphetas inter quos Helyas p̄dicator pre
cipuus fuit. ꝑ Moysen quidē significat lex.
ꝑ Helyam prophete ē per dñm euangelium.
Apparuit igitur dñs medius inter Moysen
ē Helyā tanq̄ ipse ē euangeliū haberent a lo
qui ē ꝓphetico testimoniū. Item vnus mortuus
ē alter viuus apparuit vt significent christū

mortuum: ē iterum victurum vel vt nos
mortui simus mundo viui autem deo. Item
vt ex oi parte xp̄s testimonium haberet de ce
lo patrem in voce de ethere nubes de paradi
so Helyam de terra apostolos de inferno mo
sen. Et loquentes cum eo dicebant excessum
eius quem completurus erat in hierusalem. &
passionem in q̄ fuit excessus amoris dolens:
ē humilitatis amorem fuit supra mensuram fm
illud Johan. maiorem ac dilectionem ꝛc. do
lor supra consuetudinem. fm illud Dñs. O
vos oēs q̄ transitis ꝛc. humilitas supra virtu
tem fm illud Dñs. Recordare paupertatis
ꝛc. Loqui autem ipsorum est talem grām re
demptōis futurum p̄fm testimonijs legis
ē prophetarum prefiguratas esse ostendere. Et
notandum q̄ non loquebatur de tali mate
ria tanq̄ indicantes xp̄o q̄ nescirent: ꝫ cum
adorabant de aduentu eius in carne ē q̄ mi
nisterium passionis q̄ ipsi prediterant vide
runt in xp̄o complendum ē leti forsan q̄ vi
debant redemptionis iue totius humani
generis diem appropinquare. Compatiēbāt
nihilominus xp̄o q̄ tam gloriosa facies de
bebat sic conspui ē sic inuidiose tradi ē iudi
cari ē crucifigi. Notandum etiam q̄ gaudij
um magnum factum est apostolis ē prophe
tis non solum de transfiguratione xp̄i ꝫ etiā
(vt dicit Effrem) de mutua visione q̄ vtri
usq̄ testamenti principes congregati sunt
cum deo Abraham. Videbat n. Moyses
dux iudeorum principem xp̄ianorum Pe
trum considerabat Helias castus virginem
Johannem: ē vterq̄ in Jacobo laudabant
martirii priuilegium. Petrus vero ē q̄ cum
illo erant grauati erant somno oppressi a
gloria q̄ splendore incomprensibilis deitatis
premuntur sensus humani corporis. Et cui
gilantes viderunt maiestatem eius: ē duos
viros. s. Moysen ē Heliam quos cognouerunt predicte claritatis illustratione. Unde
querit Ambro. Quomodo apostoli cognouerunt Moysen ē Heliam quos nunquam vi
derunt ē respondet quod per maiestatem
super eos venientem. in quo innuitur q̄ in
futura gloria alter alterum quem nunquā vi
dit cognoscet. Secūdum Glo. hec Elias dicit
eximius prophetarum. sed contra de David
hoc dicitur in prologo super psalterium ē de
Moyse in Glo. super exodum. Et solutur q̄
Moyses fuit eximius domini familiaritate
signorum ostensione. legis promulgatione
Helias eximius vite austeritate. arguendi
auctoritate vite diurnitate. David eximius
prophecie sublimitate regie dignitate ē spe
cialis ei facta promissione. Tunc Petrus tan

ℭ feruentior dixit ad iesum ((domine bonus est nos hic esse)).s.in monte ⁊ in cōtemplationis dulcedine. Celesti enim dulcedine gustata vilescunt infima. Vñ Rabanus. Quo amplius quis degustat dulcedinē vite celestis.eo amplius omnia alia fastidit in infimis.((Si vis faciamus hic tria tabernacula))ad manendum.s.hic cōtinue.((tibi vnus moysi vnū ⁊ helye vnus.)) Non loquebatur de tabernaculo pro se ⁊ socijs suis faciēdo. quasi supponens se ⁊ socios tanq̄ discipulos cum magistro mansuros in suo tabernaculo. Petrus optādo cōmendat xp̄m.⁊ se in monte manere ex modico gustu participationis future glorie quā in christo viderat.vt per hoc discamus quod nihil sit difficile pro christo pati.nec tormenta nec crux nec mors vt ad montem celestis glorie perueniamus. si enim sensibilis visa christi gloria.sic Petrum in monte impressionib⁹ ⁊ in temperiebus sibi recto illexit.vt diceret bonum tibi manere:quid estimandus est de illa ineffabili ⁊ intelligibili gloria eterna in celo. vbi nulla in tēperies.nulla peregrine impressionis molestia.vbi nullū malū sz oē bonū obtinebit.Vñ Beda.O quāta felicitas visioni deitatis inter angelos adesse ꝑpetuo.si tantum trāsformata xp̄i humanitas.duorūq̄ sanctorum societas.ad punctuz visa delectat vt eis ne discedant Petrus ꝑstare velit obsequiū. Unde ⁊ Remig. Visa vñ maiestate ⁊ duoꝝ suoꝝ petrus adeo delectatus est vt cūcta tēporalia oblationi traderet:⁊ tibi in ꝑpetuum vellet manere.Si aūt petrus sic accensus ē. quāta erit suauitas ⁊ dulcedo videre regem in decore suo:⁊ interesse choris sanctoꝝ oiuz ⁊ angelorū.ℏ Remi. Sed erravit petrus ⁊ nesciebat qd diceret hoc petēdo.tum q: in via patriam requirebat.⁊ vmbram future glorie qui viderat:veram estimabat gloriam.oblitus regni dei nō ē sanctis ꝑmissum in terra iz in celo.tuz q: in gloria tabernacula manufacta necessaria credebat.ignorās domū manufactā non esse necessariaz in illo seculo futuro.tuz q: se ⁊ coapostolos adhuc carne mortali circūdatos ē nō auertebat. ⁊ absq̄ gustu mortis immortalis vite statum subijre volebat.tum etiam q: ⁊ ꝑmoꝝ salutez nō attendebat.Vñ Aug. quid dicis sancte petre mundus periit ⁊ tu secretū queris.Video totā gentem in vnū cōuenire:⁊ tu quietez diligis. Video tenebras mūdi ⁊ tu lumen abscōdis. Nemo quippe accendit lucernam ⁊ ponit eā sub modio ec.Vñ ⁊ damas.Nō est tibi ingt petre bonum quod xp̄o ibi moreā.qm̄ si tibi mansisset nequaq̄ tibi facta ꝑmissio conse-

queretur effectum. Neq̄.n.claues obtinuisset regni.nec mortis Tyrānis abolita eēt.Et vt dicit Crisz.q: audiuit q̄ oz cum hierosolymam ire ⁊ multa pati adhuc timet pro xp̄o. sed post increpationē nō audet aperte dicere rursus.ꝑpitius esto tibi.sed idem occulte per alia signa insinuat. Quia.n.videbat multas quietem ⁊ solitudinē.cogitauit cōuenientes tibi esse stationē ex loci dispositione q̄ significat dicens.((Bonū est nos hic esse))velut ēt semp hoc esse tō tabernaculoꝝ meminit dicens.((Si vis faciam⁹ hic tria tabernacula.)) Cogitauit.n q̄ si hoc fieret nō ascēderet hierosolymā ⁊ si nō ascēderet xp̄s.nō moriret. ibi enim sciebat scribas insidiari ei.ℏ Crisz.⁊ sz petrus vt homo stupefactus nesciret quid diceret:in hoc tñ suā deuotionem ostendit.et infirmi sibi ardoris monstrat iudiciū. Vñ inebriatus petrus erat.qui de vna gutta vini celestis qui biberat.quasi tres tabernas facere volebat:sicut enim ex passionis magnitudine vt timoris vel amoris. Aliqn̄ prorumpit in aliqua verba sine premeditatione:sic similiter ex magnitudine deuotiōnis et delectationis experte.dixit Petrus illa verba. que tamen non erant rationabilia.quia in solo aspectu humanitatis christi non consistit essentia beatitudinis. Et ideo illud non debebat sufficere pro finali beatitudine. In monte tabor est grande monasterium.grande silua circundatum.tres habens ecclesias iuxta q̄ petrus ait.faci. hic tria taber. Tria tabernacula contemplatiuus moraliter' sacit quando legem ⁊ prophetias et euangelium practice legendo disponit scilicet.,corde credendo ore confitendo.et opere adimplendo.sciendum autem q̄ ista transfiguratio significans gloriam sanctorum.primo describitur a maiestate dei. quia tota trinitas ibi apparuit pater in voce.filius in humana carne.spiritussanctus in nube: per q̄ datur intelligi q̄ gloria sanctorum consistit in fruitione beate trinitatis. Sicut enim petrus ebrius ex dulcedine illius claritatis voluit facere tria tabernacula. ita habet homo tria tabernacula in anima sua que nec moysen nec Helyas. sed sola beata trinitas delectabiliter inhabitat. sm illud. Job.sed cum veniemus ⁊ mansionem apud eum faciemus.) Nec autem sunt memoria intelligentia et voluntas. Nam filius habitat in tabernaculo intelligentie. implendo ipsam dei plenissima ⁊ lucidissima cognitione: spiritussanctus in tabernaculo voluntatis: implendo ipsam sapidissima ⁊ suauissima dilectione pater in tabernaculo memorie: ut

plendo ipsam cogniti ⁊ dilecti ꝑpetua re ꝑfectione: ⁊ securissima intentione quibus actribus alia in deum quasi totaliter transformatur ⁊ quodammodo dei formis efficitur. Tunc verificatur icōdum quandam prefigurationem illud q̄ dī alibi intra in gaudium dñi tui. Scōdo describitur ista transfiguratio a societate consortii q: ibi fuerunt Moises ⁊ Helias Jacob Petrus Johannes. In celesti igitur gloria habemus socios oēs veteris ⁊ noui testamenti sanctos. Beati veteris testamenti distinguuntur in duos ordines.s. patriarcas q̄ intelliguntur p Moisen ⁊ Prophetas q̄ p Heliam. Sancti autem noui testamenti distinguuntur in treo.s. in martires q̄ p Jacobum in confessores q̄ pleni sapientia dei intelliguntur p Petrum q̄ interpretatur agnoscens in virgines q̄ p Johannem. Uel potest dici q̄ xp̄s voluit habere testimonium sui aduentus ab illis q̄ sunt in celo.s. a patre: ⁊ ab illis q̄ sunt in mundo.s.a Petro Jacobo Johanne ⁊ ab illis q̄ sunt in terrestri paradiso.s. ab Helia ⁊ ab illis q̄ sunt in inferno.s.a Moise. Uel per sex personas significantur sex bona q̄ deus confert contemplantibus q: in contemplacione primo mens illuminatur q̄ signatur in petro q̄ interpretatur agnoscens. Scōdo caro supplantatur q̄ signatur in Jacobo q̄ interpretatur supplantator. Tertio gra augetur ⁊ augmentatur q̄ significatur in Johanne q̄ interpretatur in quo ē gra. Quarto mōs cōcēdit q̄ significat in Moise q̄ interpretat assumptus ex aquis. Quinto cor amore inflammatur q̄ significatur in Helia q̄ raptus fuit in curru igneo. Sexto dulcedo celestis pregustatur q̄ significatur in ihu. Unde petrus q̄ vnam guttam pregustauerat dixit ((bone bonum est nos hic esse))nesciens quid diceret. Tertio describitur ista transfiguratio a glorificatione subiecti cum dicitur refulsit facies eius sicut sol vestimenta autem eius facta sunt alba sicut nix per que signatur beatitudo: ⁊ gloria quibus sanctorum corpora induent. Dominus igitur petro non respondit nam licet ex feruore deuotionis loqueretur tamen quia imprudenter interrogauit Ideo responsionem dñi non meruit. Nonduz enim vt in hac gloria consisteret tempus erat. Qui aūt vult dño facere tabernaculum preparet penetralia cordis sui ⁊ inueniet locum dño tabernaculum deo Jacob. Quia vero male materiale tabernaculum ex frondibus ⁊ tentoriis quesiuit existimans in eterna illa gloria temporalia tabernacula necessaria. vbi nulla aduersitatis aura est timenda. vbi deus omnipotens templum est ⁊ domus ecclesie:ideo nubis lucide accipit obumbraculum. Unde sequitur.((Adhuc eo loquente)) ⁊ de tabernaculoꝝ visibilium cōstructione cessāte:((ecce nubes lucida obumbrauit eos.)) q: maiori luce ⁊ vera cognitione suffudit:vt intelligerent electis in eterna tabernacula receptis nō ē necessaria corporalia tabernacula:⁊ eos nō esse pregēdos tegmine domoꝝ. vbi nubis ⁊ spūssancti gloria protegent:⁊ in abscondito faciei domini abscondent. ⁊ intelligas q̄ cum Petrus loqueretur.interim ante⁊ verba cōpleret. Discesserūt Moyses ⁊ helyas.⁊ mox nubes subsecuta est: quasi interrūpunt verba ,eius per obūbrationem nubis. Querebat petrus terrenū tabernaculum ⁊ affuit celeste obūbraculū ⁊ ista nubes non fuit causata ex istis caliginosis vaporibus.sed ex vehementia lucis processit: quia sicut fumus est ab igne.ita ista nubes fuit a luce. Ad instruendas autem mentes apostolorum de cognitione diuinitatis vnigeniti filij dei.post Moysi ⁊ helie testimonium: vox patris de nube mō tonitrus testimoniū perhibuit dicens. (⁊ hic est filius meus)) non adoptiue sed per naturam!((dilectus))'filius meus.s.naturalis ⁊ ꝑpius non aliūde creatus vel adoptiuus.hoc est sm Ambro. non helias filius.non Moises filius: sed hic est filius quez solum videtis. Recesserunt enim illi.vbi ceperat dño designari.vt ille solus demonstraretur ne errarēt apostoli. ((In quo mihi bene cōplacui)).⁊ in quo meum dñi placitum de redēptione mundi cōplere ꝑstiti. Uel scōm Crisz. In quo delector.in quo requiesco.quez accepto quia omnia que sunt patris cum diligentia exequitur.⁊ est vna eademq̄ voluntas ipsius ⁊ patris. quare etiā crucifigi vult ne cōtradicas. ((Ipsum audite)) magisq̄ Moisen vel heliam quia christus finis est legis ⁊ ꝓphetarū. ipsum audite vt supremum et singularem magistrum q̄ docebit vos omnia necessaria ad salutē.ipsum audite q: veritas est ipsum querite quia vita est:ipsum sequimini: q: via est. Ac si (vt ait Remigius)aliis verbis diceret.recedant vmbre legales ⁊ Tipi prophetarum: ⁊ solū christi lumen euāgelii sequimini. Felices ergo apostoli.qui nō solū dñi claritatem videre meruerunt.sed etiā vocē patris intonantem audierunt. Nec ab hac felicitate nos ex toto alieni erimus.si quez illi crediderunt ⁊ nos credimus. ⁊ quō illi vixerunt amando vniuersi.⁊ quez dilexerunt toto visceribus amamus: Sed q: humana fragilitas in presentia maiestatis opprimit.q: pondus diui-

ultatio ⁊ conspectum maiestatis glorie ferre non valet. Ꝺum audirent vocem terribilem de nube ceciderunt in facies suas non ficut mali retrorsum. Unde Remi. In eo vero q̄ sci discipuli in faciem ceciderunt scitatio fuit timoris. Impii. n. retrorsum cadunt vt Deus. Dec Remi. Cadunt ergo mali in faciem mō pp timorem: vt hoc mō pp humiliatio nem vt magi procidentes adorauerunt eum mō pp grām actionem: vt seniores ceciderunt in conspectu throni in facies suas. ((Et timuerūt valde)) q̄ se errasse cognouerunt: q̄ nubes lucida apparuit q̄ vocem quasi tonitrualem. s. patris cuius maiestatē timere debent audierunt. Ad hanc vocem (vt dicit Efrem) fugerunt prophetas ceciderunt apostoli ⁊ timuerunt. Tonitrum quidem terribile fuit. Unde ipsa voce terra sub ipso contremuit. Sz quos humana fragilitas grauabat benigne pius magister verbo pariter: ⁊ actu consolatur ⁊ erigit nam clementer accessit iesus q̄ p se surgere non poterant ⁊ tetigit eos familiariter: ⁊ dulciter vt tactu debilitata membra solidaret dixitq̄ eis vt metum ⁊ timorem fugaret. ((Surgite)) contra casum ((⁊ nolite timere)) contra metum. Beati illi quos tangit ihs beati illi quos tangit salus ⁊ vita. Illi. n. surgunt illi sine timore ⁊ securi fiunt. Rogemus ergo eum: vt ⁊ nos tangat: ⁊ a somno stupōris: ⁊ insipientie excitet atq̄ ad se videndum nobis oculos aperiat. Dulcis amicus est q̄ pie consolatur ⁊ potenter adiuuat. Ad tactum ergo: ⁊ consolationem iesu misbatorio q̄ prostratis dexteram ad bñficium auxilij porrigit ⁊ iacentes erigit. ((Discipuli surgentes nec Moysen nec Heliā viderunt)) ꝫ solum ihum in figura consueta q̄ conuersari solebat inter eos. ſm Glo. ſi Moyses ⁊ Helyas perseverassent vox patris videretur incerta cui potius testimonium dedisset: Et ō recesserunt illi ne ad eos vox patris fieri putaretur: ꝫ vt ad solum iesum pertinere intelligeretur. Allegorice ablata nube viderunt Moysen ⁊ Heliam euanuisse ac solum ihm remansisse q̄ postq̄ legis ⁊ prophetarum vmbra discessit q̄ quasi nube apostolos texerat viderunt eum ⁊ scriptura illis reuelata fuit: ⁊ euangelium in quo vtrunq̄ reperitur solum remansit. Notandum autem ſm Glo. Qō bñ conuenit misterium ſm regenerationis: q̄ Cerit in resurrectione vbi caro resuscitabitur cum misterio prime que est in baptismate vbi anima reuiscitatur. In baptismate enim christi operatio trinitatis ostensa est. Fuit enim ibi filius incarnatus apparuit in specie columbe spūssanctus ⁊ pater fuit ibi in voce declaratus. Et similiter. in trāsfiguratione. que est sacramentū secūde regnatiōis. tota trinitas apparuit. pr̄ in voce. filius in hoie spūssanct⁹ in nube. Nā gloriā illi⁹ quā mō in baptismate credētes cōtemur in resurrectione videntes collaudabimus. Nec frustra spūs sanctus ꝫ in lucida nube. illic in colūba apparuit. donū enim suū p spēs declarare solet. Innocentiā aūt in baptismate donat. q̄ p auem simplicitatis designatur. datus est ei claritatē ⁊ refrigeriū in resurrectiōe. Et id in nube refrigeriū. ⁊ in fulgore nubis⁹ claritas resurgentiū corpoꝝ figurat. Qui. n. nūc simplici corde fidē quā pcipit seruat tunc luce aperte visionis q̄ crediderat cōtēplabit ipsaq̄ quaz lustrabit in ppetuū grā. pregeī. Et descendēs iesus cū discipulis de mōte. pcepit eis pcepto instructiōis. vt nemini dicerent visionē ō gloria transfiguratiōis ante suā resurrectionem a mortuis. Primo ſm Piero. Ne dcñi. eē incredibile propter rei magnitudinē videret. Secundo ſm Tho. ne hoies audientes tā gloriosa de eo dici. scandalizarent. postea videntes eū crucifigi. Tertio ſm Remigiū. ne pdicatio glorie passionis fructū impediret: q̄ si manifestas illius fuisset diuulgata in populo plurimi resistendo principibus sacerdotum. passiōnem eius impedissent. ⁊ sic redēptio humani generis retardata fuisset. Quarto ſm Dila. Quia tūc debebāt esse testes diuinitatis xp̄i. cū essent spūssancto repleti. ⁊ ad tāte visionis testimonium perhibendū confortati. Quinto ſm bama. quia alij discipuli adhuc imperfecti fuissent tristati q̄ hanc visionem nā vidissent. Sexto ſm Iudas magis⁹ incitatus ad pditionē saluatoris fuisset. Sexto q̄ resurrectio xp̄i multū fuit dubitabilis⁹ ideo reseruata fuit ista visio: illo diuulgando tēpoꝝ q̄ maxime oportebat ipsi resurrectioni testimonium perhibere. cuius pr stabat argumentum nō modicuz ipsa gloria transfigurationis. ipsa quoq̄ visio magis credibilis videbatur q̄ etiā visibiliter per resurrectionem factā monstrabatur. Septimo vt daretur nobis exemplum. ea que ad laudez ⁊ gloriā nostrā spectant esse occultanda q̄diu sumus⁹ in hac mortali vita: ⁊ ad faciēdū hoc q̄ in ecclesiastico dicitur ne laudes homines in⁹ vita sua. ⁊ in eodem aī mortem ne laudes quēquā. Per hoc etiam ostendit q̄ secreta ⁊ misteria diuina non sunt temptz loco ⁊ ide debitis publicanda: ⁊ dedit exemplum viris sanctis. non facile publicandi reuelationes sibi factas sicut Paulus annis. xiiij. tacuit raptum suum. Fuit aūt trāsfiguratio ds̄ facta circa verso principium. vnde euangelium de trāsfiguratione legit in ecclesia sabbato quadragesime.

ꝫ tempoꝝ. post primam in quadragesima celebratur. Festū vero transfigurationis dñi celebratur. vi. kalendas Augusti. Quia tūc ab apostolis fuit transfiguratio pdicata ⁊ publicata: quā tacuerant vsq̄ ad diē illā ppter prohibitionē a dño eis factam. In descensu. mō tho. bor: contra occidentem. vbi est vna capella vbi dño dixit apostolis ((nemini dixeritis visionem)) cetera. Oratio.

O Ieſu redemptor perditoꝝ. saluator redemptorū. aie lachrymose ⁊ post te currentis dulce solatiū ⁊ suaue refrigeriū da mihi oē delectamentū extra te relinquere ⁊ obliuiscī vt tuo sapore merear iocundari ⁊ venias cito tēpus: vt q̄ nūc credo. reuelatis oculis tuā dē aspicia q̄ nūc spero ⁊ a longe saluto apprehendā. q̄ pro viribus meis desidero: vinis aie amplectar ⁊ deosculer ⁊ in claritatis tue abyssū tot⁹ absc̄ōdar. vt in vela mēto alaꝝ tuaꝝ sit pax mihi per eūdē. Amen.

¶ De sanatione lunatici. Capi. xij.

O Equenti autem die ic fus rediēs de mōte vbi transfigura tus fuerat: venit ad discipulos quos infirmos dimiserat ⁊ occurrit ei turba que circa ipsos erat. Similiter si prelati vellent ad subditos descendere per humilitatē. compassionem. ⁊ affabilitatem. multa turba occurreret eis per penitentiaz. Sed q̄ semper stant in alto per elationē seu ambitionē vel curiositatez. Ideo pauci eis occurrunt. i. pauci ad eos accedunt ⁊ pauciores ab eis sanantur. Nullū enim legitur dominū in mōte sanasse. Et accessit ad eū quidam de turba petens misereri vnico filio lunatico. secūdū lune innouationē magis patienti: ⁊ spiritū imundū habenti. quē ejicere nō potuerūt eius discipuli. Qui euz apprehendens ad terrā allidebat: ⁊ volutando per diuersa membra vexans dissipabat: sicq̄ ad ostendendū vehementiam passionis spuma bat ac dentibus stridebat. ⁊ languens arescebat. ⁊ vix discēdebat dilanians eū. Qui etiaz sepe eū vexando clamando clamare faciebat ⁊ nunc in ignem nūc in aquam mittebat: ita vt dudum gerisset: nisi prouidentiam eū conseruasset. Et cum (iubente domino) adduceus esset: statim spiritus conturbauit eū. Videns enim se cito ejiciendum faciebat peius q̄ poterat in eum. Deinde increpante eū domino. ⁊ precipiente vt exiret ab eo: ⁊ ne amplius in eum introiret: quem etiam ab effectu malitie sue surdum ⁊ mutum vocabat. ⁊ qr surdū ⁊ mutum eū fecerat statim discerpens eū exiit ab illo ⁊ factus est sicut mortuus: sed iesus tenens manū eius eleuauit illum. ⁊ surrexit sanatus ⁊ reddidit illum patri eius. Dicitur ide lunaticus significat peccatorem quem diabolus suspirio apprehendit per peccati delectationem. Secundo clamare facit per peccati ardens desiderium. Tertio mutū facit ad peccati ⁊ diuini laudis cōfessionē. quarto surdū per obdurationē ad verbi monitionē. quinto lunaticum. p mentis instabilitatē ⁊ continuā in malum variationē. sexto elidit ⁊ volutat. p eius in diuersa peccata pcipitationem. septimo dissipat per diuersaz cogitationū varietatem octauo stridere facit dentibus. p iram ⁊ indignationem. ac spumare p castrum argiā ⁊ libidinem. nono in ignem luxurie mittit vel etiā elationis. q̄ ignis sursum tendit ⁊ alta petit. necnon in aquā voluptatū ⁊ cupiditatū submergit. decimo aridū reddit per octiū seu ignauiam ⁊ indeuotionē. undecimo vir discedit pec peccati cōsuetudinem. duodecimo dilaniat. ⁊ dilacerat p naturalū vulnerationē. Dū autem puer ad deū accedit cōturbatur: q̄ sepe post peccata ad deū conuersi magis a demonio impugnantur vt vel predium virtutum ⁊ labores pnse exerciat ⁊ ad vitia reducat vel de sua expulsione se vindicet. Sic i primitiua ecclesia multa grauia certamina illis apposuit. quos suo regno subtrahere voluit. Non autem puer vim patiens. sed diabolus vis inferens increpatur: q̄ qui peccantem vult sanare. vitium odiendo debet arguere ⁊ depellere. sed hominem amando refouere ⁊ confortare. Exiens vero demon ab homine nunquam reuertitur. si homo cor suum clause humilitatis ⁊ caritatis seruauerit. Exiturus autez discerpsit eum: q̄ dū de corde expellitur. acriores in eo temptationes generat. Et liberatus a demone velut mortuus videtur. Qui. n. terrena desideria subegit vitaz in se carnalis cōuersationis extinguit. ⁊ mundo mortuus apparet. Quem autem hostis mortuo similem reddidit hunc saluator pie dextere tactu leuauit in quo ostenditur dei auxilium ((⁊ surrexit)) in quo monstratur hominis studium. primo enim deus nos iuuat. deinde a nobis requirit vt bonum operemur. Et cuz in domū introisset: discipuli secreto interrogabant iesum: quare ipsi non potuerunt eicere illum. ⁊ dicit: propter incredulitatem eoꝝ. Non dicuntur discipuli increduli. propter defectum fidei. sicut iudei. sed propter remissionem seruoris. nam fidem remissam habebant. nō sicut granum synapis. q̄ cum debito feruore credebant vt precipue ipsi facere debebant. Nihil enim impossibile erit habenti feruentē fidem ⁊ per dilectionem operantem cui nūq̄ sufficit q̄ bene gessit. Granū quippe synapis

ẽ modicũ. seruidũ. amaꝝ ⁊ venẽi expulsiuũ. In hoc ergo q̃ hic comparat fidẽ grano sy napis inuũ q̃ debent hꝫ fidẽ modicũ p humilitatẽ. seruidũ p deuotionẽ amarã p tribulationum ꝓpssionem. venenũ erroꝝ expũ siuam p sinceritatẽ. ſm Amb. Granũ synapis res ẽ simplex ⁊ si teritur vim suã fundit: sic fides simplex videtur ⁊ si atteratur aduersio gr̃am suę virtutis effundit. Deide reducit eos ad humilitatem. mouendo ne gr̃a de opib⁹ gloriẽtur. ſz humiliet se deo. cuiuscunq; debetur. dicẽs. ((Cũ feceritis oia q̃ precepta sunt vobis dicite)) nõ tñ ore. sed ⁊ corde ne tñ tm̃ vocalis humilitas. ſz ⁊ realis ((serui inutiles sum⁹)) q̃ debuim⁹ facere fecimus nec vos factetis q̃ bene seruistis. Nihil enim fecistis q̃ nõ debuistis. q. d. Dicite gr̃am non meruimus sed debitũ seruitũ solvendo penas vitauim⁹. Sed ecõtra supbi ẽt nequaq; omnia. sed modicũ qđ coꝝ que ꝓcepta sunt faciunt. non solum mor de sua iusticia ꝓsumunt. ſz ⁊ infirmos quosq; despiciunt. Nõ enim sumus nostri ſz serui. q̃ precio magno empti. ⁊ ergo xp̃o cuius precio empti sum⁹. seruire tenemur. Et nihil obmittere q̃ debemus nec aliquid facere quod nõ debemus. Unde Sene. Sapiens nihil facit q̃ non debet. nihil ꝓmittit quod debet. Non dicuntur inutiles serui. facientes iure debiti mandata dei. quin fructum recipiant vite beate: sed dicuntur inutiles: quia dominus bonorum nostrorum ſz non indiget. vel q̃ non sunt condigne passiones hꝰ temporis ad futuram gloriam que revelabitur in nobis: vel quia quisq; magis debet se estimare imperfectum. q̃ q̃ statum attigerit perfectionis. Unde Beda. Nec est igitur in hominibus sola fidei perfectio. si omnibus que precepta sunt impletis imperfectos se esse nouerint: ⁊ quandiu peregrinantur a domino. semper sibi inesse mala que desideant semper meminerint deesse bona atq; gratia eius iuuante proficiant. Et iterũ. ((Qui sine me nihil potestis facere)) non temporum longitudine l'a bonorum merita pensare debetis. sed amore ⁊ famulatu spontaneo. nouis semper studijs augere priora. Hec Beda. Et bene dicit q̃ debuimus facere fecimus. Unde Beda. Re uera debuimus. quia qui non venit ministrari sed ministrare debitores sibi nos fecit: ne nostris videlicet operibus confidentes. sed de eius semper examine pauentes. cum prophęta dicamus quid retribuemus domino ꝓ omnibus que retribuit nobis. Hec Beda. Attende hic bene q̃ seruus inutilis reputatur. qui hoc solum facit quod facere tenetur. Quantumcunq; etiam perfectionem attingas semper senias ⁊ dicas domine deus meus iesu christe. nihil valeo ⁊ male tibi seruio. Debemus ergo nunq; a bono opere cessare. ⁊ tamen totum meritum nostrum insufficiens respectu mercedis eterne reputare. Unde. ꝓ. Qui coronat te in misericordia ⁊ miserationibus. Non autem in meritis ⁊ in operibus tuis. q̃ cuius misericordia preueniamur. vt humiliter deo seruiamus eius munere coronamur. vt sublimiter cuꝫ illo regnemus. Et ideo cum omnia fecerimus reputemus nos parum aut nihil fecisse domino respectu mercedis q̃s expectamus ab eo. Unde dicebat. Beatus Fr̃ancicus. Et iã̃ post multos ⁊ magnos labores. fratres incipiamus seruire domino. q̃ vsq; nunc parum ꝓfecimus. Et si preceptis impletis nos humiliare debemus quanto magis cũ de illis multa obmiserimus. Si enim inutilis est: q̃ oia precit: qđ de illo dicendũ q̃ ea facere desperavit. Unde ãmb. Non te iactes si bene seruisti. q̃ facere debuisti. Obsequitur sol. obtemperat luna. seruiũt angeli. Uas gentiũ electꝰ a dño. non sum inquit dignus vocari apostolus. q̃ ꝓsecutus sum ecclesiã dei. Deinde alibi nullius se ostendens ꝓsciũ culpe subiecti. sed non in hoc iustificatus sum. Et nos ergo nõ a nobis laudes exigamus: ne ꝓpiamus iudicium dei. ⁊ ꝓueniamus iniam iudicio. sed suo tpe suo iudicio reseruem⁹. Hec Ambro. Bonũ est itaq; semp in timore stare. ⁊ nihil de se ꝓmittere. q̃ quantũcunq; bũ q̃s seruierit nescit iã si odio vel amore dignus sit. Uñ Ber. In veritate didici. nihil eque efficax ẽt ad gr̃am ꝓmerẽdã. retinendã. recuperandã: q̃s si omni tpe coꝝ deo inveniaris non altuz sapere sed timere. Beatus homo q̃ semp est pauid⁹. Si adest gr̃a time: ne non digne operetis ex ea. Si subtracta est gr̃a. time: q̃ reliquit te virtus tua ⁊ custodia. Si reuersa est gratia. time: ne sorte contingat reciduum pati. ⁊ contingant tibi deteriora. hec Ber. Unde ⁊ apostolus hortatur nos. ne in vacuum gratiã dei recipiamus. Ille enim gr̃az dei in vacuum recipit. qui se in bonis operibus nõ exercet. Unde si volumus q̃ gratia dei in nobis non remaneat vacua: necesse est vt eam bonis operibus ⁊ virtuosis ⁊ exercitijs nutriamus ⁊ nos a vitijs custodiamus. Debemus ẽt in preceptis dei ⁊ in oĩbus ꝙperibus nostris actendere: nõ solũ vt faciamus. sed ẽt vt ea ſm voluntatem dei dirigamus. Unde Basilius ponit exemplum de fabio faciente securi. vel quoddã aliud: qui semp meminit eius qui iniũxit opus. ⁊ retinet in corde suo

cui⁹ magnitudinis vel qualitatis. vel forme ille iniunxerit fieri securum. ⁊ in illud semp intendens q̃ sibi meminit a dño operis initium cum. ad hoc dirigit manuũ ministeriuz: vt forma operis cũ eius qui iniunxit alio ⁊ voluntate conueniat. Sic ⁊ nos oẽm conatum ⁊ omne studiũ in actibus nostris habere debemus. vt ſm voluntatem dei q̃ opus iniunxit. nostrũ dirigamus opus: ⁊ tũc poterimus implere illud apostoli. siue manducatis siue bibitis siue aliud qđ facitis oĩa ad gloriam dei facite. Et subdit dño ostendens qũo protervitas diaboli superetur ⁊ dicit. ((Hoc genus demoniox in spũ ⁊ carne simul)) ſm cuz radicatã. quale supradictũ est: in nullo potestatis remedio. i. in nulla potestate. s. ministroꝝ ((põt exigere)). ita q̃ non habeat potestatẽz in hoc: nisi in oĩone q̃ curat pestes spũs. ⁊ ieiunio q̃ curat pestes corporis. q̃. s. oĩo ⁊ ieiunũ sunt effectus fidei feruentis. ac p caritatem formate ⁊ operantis. Unde videtur q̃ ex crapula ⁊ ebrietate morbum illũ incurrisset. Nec ẽt poterat esse alia cã pp quam discipuli non potuerũt eum ejicere. Demones enim nõ sunt equales in virtute naturali ⁊ ideo vnus alio difficilius põt expelli. Ad expulsionẽ aũt istius. regrebatur in expellente subiecto carnis ad spirituz. q̃ fit p ieiunũ: ⁊ elevatio spũs in deũ q̃ fit p oĩonem: talia aũt non erant adhuc in apostolis: q̃ p tpe illo non cõpetebat eis ieiunare pp pñtiã sponsi: nec erant adhuc in deuz pfecte elevati. q̃ fuerunt rudes ⁊ imperfecti. vsq; quo post passionem receperũt plenitudinem gr̃am spiritus sancti. Uel non ejicitur. nisi tropꝰ potestate nisi in oĩone intincta ⁊ ieiunio iuncta: ⁊ hoc obmiserunt apostoli. ⁊ sic fuit error clausio adhibende ad demonem excludendum: sicut adhuc multi erant. eo q̃ claubus ſm debitum ordinem potestatis non vtuntur. Qđ enim minister vsurpet sibi potestatez diuinã ⁊ absolutã. hoc dicit esse Piero. de supercilio phariseox ⁊ de superbia luciferi qui sine merito suaz sedẽ voluit collocari in summo. Secũdũ Crisi. dicit genus hoc non tantum lunaticorum: sed vniuersaliter omniũ demoniox: ã nõ ejicitur nisi per oĩonem ⁊ ieiunium. q̃ sẽ per diabolus peccatorem inhabitat. nisi per pniam ad dñm cõuertatur: ⁊ quantomagis differtur. tãto difficilius expellitur. Ubi Hieronymus. Dum aũt docet apostolos qũo nequissimꝰ demõ possit expelli. omneo instruit ad vitaz. vt s. nouerimus grauiora queq; vel immundorũ spirituũ. vel hominũ rẽptamẽta ieiunijs ⁊ orationibus esse superãda: tranq; nouerimus cum in victorem nostrorum scelerũ fuerit accensus hoc remedio singulari posse placari. Hec Hieronimus. Per ieiunium enim vt dictum est curantur pestes corporis ⁊ per orationem pestes mentis ⁊ sic quelibet temptatio superatur cum eis. Uel per ieiunium intelligitur declinatio malorum ⁊ per orationem operatio bonorũ. Et sic accipitur ieiunũ hic generale pro abstinentia. non solum ab escis sed ab omnibus temporalibus delectationibus ⁊ vitijs. Unde dicit Aug. q̃ perfectũ ⁊ magnũ ieiunũ est non solũ a cibo sed ab omnibus iniquitatibus ⁊ illicitis voluptatibus seculi abstinere. Unde Bernar. Si sola gula peccauit. sola ieiunet ⁊ sufficit. Si vero peccauerunt cetera membra. cur non ieiunent ⁊ ipa. Jeiunet ergo oculus a curiosis aspectibus ⁊ omni petulantia vt bene humiliatus coherceatur in presentia: qui male liber vagabatur in culpa. Jeiunet auris nequiter pruriens ⁊ fabulis ⁊ rumoribus. ⁊ quecunq; ociosa sunt ⁊ ad salutem minime pertinẽtia. Jeiunet lingua a detractione ⁊ murmuratione. ab inutilibus varijs ⁊ scurrilibus verbis. Interdũ quoq; ob grauitatem silentij ab ipso que videri poterant necessaria. Jeiunet manus ab ociosis signis ⁊ peribus omnibus quecunq; non sunt iperata. Sed multomagis anima ipsa. Jeiuniet. a vitijs ⁊ propria voluntate sua. Etenim sine ieiunio hec cetera a dño reprobãtur: sicut scriptũ est. Quia in diebus ieiunij vestri inuenit voluntas vestra. Non solum aũt ab illicitis sed ab ipsis quoq; licitis oportet nos ieiunare. si ea nobis q̃ prius commisimus illicita volumꝰ cõdonari. Hec Ber. Et ſm Bedã. Sicut ieiunũ generale est non solũ ab escis: sed a cũctis illecebris abstinere carnalibus. imo ab omnibus vitiorum passionibus. sic ⁊ oratio generalis non solũ in verbis est. quibus diuinã clementiã invocamus verbis. ſz in oĩbus que in obsequiũ nostri cõditoris fidei deuotiõe gerimus: teste apostolo qui ait: sine intermissione orate. Hec Beda. Tunc ꝙpe sine intermissione oramus cũ ea solũ opera gerimus. que nos pietati cõmendent auctorio. Semper enim orat qui semper bene facit. ⁊ in bono perseverat. Oratio.

O Omine iesu xp̃e qui nos humilitate verbo ⁊ exemplo docuisti. da mihi vt nũq; alea sed semper humilia de meo corde sentiã ex proferam. ⁊ opere ostendaz. Eripe me ⁊ custodi a malignis spiritibus ⁊ defende ab omnibus luxuricie visibilibus ⁊ invisibilibus ⁊ presta michi o saluator meꝰ ⁊ deus meus. vt ieuniis ⁊ orationibus cõuenienter intentus cunctas immundorũ spirituum ⁊ prauorum hominum temptationes

valeam te iuuante superare: & ab hostibus mentis & corporis merear te miserante liberari. & semper saluus esse. Amen.

¶ De tributo pro domino & Petro soluto. & de questione discipulorum super maioritate eorum. Capi. v.

ET quia ex his que dominus egerat & dixerat in ierusalē. iudei q̃rebāt eū occidere ideo aũ pascha nolebat in iudeā ambulare: q̃ nondū hora ei⁹ venerat: & vt ostenderet q̃ aliq̃ persecutiones fugere licitū fidelib⁹ suis esset. Vñ Aug. Nō poterat potestatē. sed nostrā infirmabat fragilitatē. Futur⁹. n. erat vt aliqs fidelis se abscōderet. & ideo p̃cessit in capite. ne mēbra postea obijcerent pro crimine. In galilea igit̃ in terra vbi erat p̃ceptus & nutritus q̃uersabat cū discipulis suis. Et sm Lc. Ne discipuli dicerent qua de cā p̃tinue h̄ q̃uersamur rursus de passiōe eius loquit̃. vt quasi assueti circa negotiū mortis x̃pi. minus cū venerit scandalizarent. Et cū morte sua ēt p̃dixit suā resurrectionē. ne in passione eius incurrerent disperationem. Vñ dixit ad eos. ((Ponite in cordibus vestris sermones istos)). s. q̃ sequūtur de mea passiōe & resurrectione. q̃ eor̃ recordatio & memoria vtilis est valde. ((Fili⁹ eni hois tradendus est)). s. patre p caritatem nimiā a seipso p obedientiā voluntariā: a diabolo p suggestionem iniquā: a iuda p cupiditatem maximā: a iudeis p inuidiā dolosam. a Pilato p pusillanimitatem indebitā ((in manus hoīum)). i. diuersar̃ nationū. quasi humanitus sentiendū. s. iudeor̃ & gentiū & diuersor̃ statuū q̃ militū. regū. p̃cipum. sacerdotū. religios̃ & populor̃: & occident eum magna iniqtas q̃ homines occidāt hoīum saluatorem: & ne his auditis tristicia absorbeant subiūgit ((& tertia die resurget)) vt tristib⁹ leta succedāt. ((Et ꝯtristati sunt vehemēter)) q̃ ei⁹ societas ita erat eis dulcis & grata q̃ non est mirū si ꝯtristati sunt passiōe eius audita. Ut. n. ait Hieronym⁹ p dilectiōe magīi nihil de eo sinistrū & humile patiuntur audire. Cōtristati sunt nō attendentes ad id qd̃ dixerat. & tertia die resurget. & neq̃or patris audita. neq̃ resurrectio p̃nūciata potuit eos cohibere a tristicia. Vñ Hieronym⁹. Semp p̃ sperīs admiscet tristia. vt cū repente venerit non terreant apl̃os. is p̃meditatis seranē ais. Si enim ꝯtristat q̃ occidend⁹ est. q̃s letificare q̃ die tertia dicit resurrecturus. Si tristitia semp̃ accideret ea sustineret: si p̃spa. ea nō p̃temneret? Dec Dic. ((Et illi ignorabāt verbū istud)). s. de eius passiōe. & erat velatū ab eis vt nō sentirent illud aperte. q̃ sm Beda. Non tam ingenij tarditate q̃ de pio tantoris amore ꝯtingebat: q̃ carnaleo adhuc & rudes ac misterij crucis ignari spūalia nō capientes. quem vez deū cognoscebāt mori tur̃ credere nequibāt. nec intelligebāt quō in vna p̃sona mori & nō mori poterat. Galilea interp̃tat volubilis. Et iō p hoc q̃ dñs ibi p̃dixit passionem suā discipulis. significauit q̃ memores eē debem⁹ mortis x̃pi. ac ēt nostre quādiu sum⁹ in volubilitate p̃sentis vite. ((Et cum venissent capharnaum accesserunt qui didragma accipiebant)) exactores. s. tributi ex parte Cesaris. Augusti. ad Petrus. q̃ sm Hiero. Pre signor̃ magnitudine. non audebant aggredi dñm. & dixerunt ei. Magister ūre nō soluit didragma. q. d. dic ei vt soluat. non faciebant mentionem de apl̃is. q̃ non accipiebant nisi a capitaneis. Capharnaum erat ciuitas p̃cipalis i galilea. Et ideo ibi manebāt q̃ tributū colligebant ex pte romanor̃. q̃b⁹ iudea erat subiecta & q̃libet capitane⁹ dom⁹ soluebat didragma. i. duplex dragima: & in soluendo dicebat. Ego⁹ p̃fiteor me esse sub romano iperatore. Et q̃ dñs nutrit⁹ erat in nazareth. q̃ est oppidū galilee. subiacens vrbi capharnaū. ideo ibi ab eo exigitur tributū. Capharnaū q̃ villa p̃solationis vel ager pinguedinis interp̃tat. & vbi tributū a x̃po petitur. significat illū. q̃ dat se delectationibus & solatijs huius mundi. a quo diabolus petit tributū sibi dari & vix euadet quin soluat aliq̃s tributū peccati. Et notandus q̃ dragma dragme semini generis est. moneta hūs imaginem regis & valebat decem nūmos vsuales. de qua in Luca dicitur. q̃ mulier hās dragmas decem &c. Item est genus p̃deris & sic accipitur in medicina. Sꝫ dragma dragmatis neutri generis est gen⁹ carminis. vbi alij incipiūt & alij rident & sic dicitur dulcia cantica dragmatis. Itē est q̃rta pars stateris. Stater vero est idē qd̃ sycl⁹. q̃ hꝫ viginti obulos. didragma media pars & dragma q̃rta pars est. Et iō vnus stater sufficiebat ad solutiones p duob⁹. q̃ taratio cēsus erat didragma. i. denarius q̃ p capite solueb̃at. Vñ vt legitur stater de ore piscis afferri iubet. Obulus vt dicit. valebat trūs q̃tum vn⁹ parv⁹ turonensis. quor̃ duodecim valēt vnū turonense grossus. & sic q̃libet capitane⁹ soluebat ānuatim q̃si decem turonenses parvos. Dñs aũt hoc qd̃ de petitiōe tributi Petro dictū erat intelligens misit eū ad mare: vt hamū mitteret: & piscē q̃ p̃m⁹ ascenderet. i. qnē caperet illā tolleret & stateꝛ valentē duo didragmata (q̃ dimidiū vncis faciunt) de ore eius sumēsis: p dño & p se solueret. Ex quo diuinitas ei⁹ patuit cū futura ꝯtingētia certitudinaliter p̃dixit. Vñ Hier. Quid p̃mū miror h̄ nescio. an p̃tica stateris in ore piscis. an magnitudinē virtutis si ad ꝓbū ei⁹ mox statēr in ore piscis creat⁹ ē. Spūaliter piscis est x̃p̃s. mare. mūd⁹. ham⁹. mors. stater iuent⁹ in ore piscis. pciū redēptōis nostre p̃nūciate x̃pi ore. & sic solutū est tributū. & nos liberati sum⁹. Dolatr̃ penitenti dicit. vade ad mare i. ad amaritudines pcti p̃siderationē: & mitte hamū in p̃tritōis cōpūctiōe & apto ore in cōfessiōe inuentū stateꝛē da in satisfactiōe & sic liberat̃ peccator a tributo diaboli exactoris. Soluit aũt dñs tributū. nō ex debito: q̃ sm virtūq̃ naturā erat fili⁹ regis. & p̃ dñs liber a tributo. q̃ regū filij in oi regno sunt liberi: hꝫ ex humilitate tm̃ hoc fecit. subdēdo se minori. & soluendo q̃ nō debebat. & ne q̃stores cēsus scādalizaret docēs p hoc nos esse humiles. & vitar̃ ne scādala p nos fiāt. Voluit ēt & p Petro dare tributū in signū q̃ Petrus sit caput aliorū. q̃ census dabat̃ p capite seu capitaneo tm̃. Didragma: vt dictū est ꝓtinet duplex dragma. & p vnū p̃t intelligi penalitas corporis. s. fames. sitis. & huiusmodi. per aliud penalitas mētis. s. timor: tristicia: & huiusmodi. Hoc aũt duplex dragma dꝫ reddere q̃libet iperatori oium p peccato p̃mor̃ parentū: q̃ facit patienter tolerādo penalitates p̃dictas. Licet aũt x̃p̃s non h̄eret peccatū. tm̃ reddere voluit p salute oium. Et q̃ carnē assumpsit similem peccatrici. sed nō peccatū. ipse q̃dem redemptor corpus & aiaꝫ in p̃cio posuit. & sic bina dragmata soluit eodemq̃ p̃cio ecclīa libera facta fuit. & p Petrū ecclie p̃siecit. Ideo ēt p̃o eo censuꝫ soluit. Ubi Hiero. Et pulchre idipsum dat̃ p̃ciū sed diuisum est: q̃ p Petro quasi p̃o peccatore p̃ciū reddebat. Dñs aũt noster p̃cium non fecit. Ostendit aũt similitudo carnis. dum eodem & dñs & seruus p̃cio liberantur. Dñs ergo tributa non debebat: sed q̃ carnis humilitatē assumpserat. oēm iusticiam implere volebat. Ille p̃pter eximiam caritatem p̃o nobis crucez sustinuit. & tributa reddidit. Nos autem infeliceꝫ p̃o illius honore tributa non reddim⁹. & quasi filij regis a vectigalibus imunes sumus. Dec Hiero. Et nota q̃ dñs supra nō vitauit scandalum phariseor̃: q̃s de escis disputabat. Nic aũt vitat scandalum eor̃ q̃ tributum colligebant: q̃ illi sapientes isti simplices erant: illi ex certa malitia isti ex ignorantia offendebant. Scandalum ergo q̃ oritur ex malitia est contemnendum: sed q̃ oritur ex ignorantia est vitandū. salua tū triplici veritate. s. iusticie. vite. doctrine. & tale erat scādalū istud q̃ hic vitauit: q̃ illi q̃ hic colligebāt tributum erant gentiles. legem & prophetas ignorantes. & propter hoc ignorabant q̃ x̃p̃s esset imunis a tributo. tum q̃ filius dei sm̃ naturā diuinam. tum q̃ filius David sm̃ humanam. & talia scire illi non tenebantur. Bene aũt tributum non fuit p̃ veritatem iusticie. vite: vel doctrine: ideo pp̃ scandalum vitandum voluit x̃p̃s hoc dare. Scandalū q̃ppe est dictū vel factū minus rectū. p̃bens occasionem ruine. scandalum enim grece. obicem sonat latine. Unde sicut obex in via. de se hꝫ dare ambulanti occasionem ruine corporalis: sic dictū vel factū minus rectum hꝫ dare occasionem ruine spiritualis. Si ergo obijcitur de phariseis q̃ scandalizati sunt ex verbo dñi vt supra est dictum. & nō illud verbum non erat minus rectum: dicendum q̃ obex dupliciter accipitur. aut ex natura rei q̃ obijcitur. vt si q̃s lapidem magnuꝫ vel lignū p̃iaciat in via: aut ex vitio ambulantis in ea: vt si q̃s modicum lapillum aut florem p̃iciat in ipsa via. primo dicitur scandalū actiuum. & hoc est mortale peccatū. isto modo passiuuꝫ & pōt esse veniale peccatū. vel ēt op⁹ meritorū. Vñ bonū opus de se non p̃stat occasionem ruine. sed ex vitio accipientis illud non recte. Igitur vt ait Grego. Considerandum est: q̃ inquantuꝫ sine peccato possum⁹ vitare p̃ximor̃ scandalum debem⁹. Si aũt de veritate scandalum sumitur: vtilius nasci scandaluꝫ p̃mittitur q̃s veritas relinquatur. Considerandum hoc. q̃ dñs cuius sunt oia tante paupertatis fuerit. vt vñ tributum solueret non haberet. Licet. n. loculuꝫ haberet: & in eo pecuniā i eo portaret: ea tū q̃ sibi ad vsus pauperum data erant in vsus suos seu alios conuertere nephas reputauit: nobilisq̃ exemplum vtile in hoc tribuit. & religt. Ergo si viuens de patrimonio x̃pi: inutiliter expendit res pauperum. tenetur ad restitutionem & satisfaciendum. Sed q̃o ea restituet cum nō h̄eat alia nisi de patrimonio x̃pi nō apparet. nisi p̃pr̃is manibus hoc elaboret vel necessitatē suā ita restringat & coarctet. vt de resi duo pauper̃ restituat q̃ dilapidāt vel saltem deuotor̃ subsidiū ad hoc faciendum ꝓforet. Quia ꝯo in retributiōe tributi & equalitate p̃cij Petrus fuerat dño cōparatus. estimantes discipuli Petrū eis p̃ferri & ceteris esse p̃latū q̃ a capitaneis colligebat tributū: cogitabant q̃s eor̃ esset maior. Apostoli ex multis p̃sumebant Petrū a x̃p̃o p̃ferri: vt q̃s ei claues regni celor̃ daturum. & ecclesiam in p̃a petrā fidei a qua ipse nomen acceperat

edificatur se ponit: & qñ ipm cũ Jacobo & Joãne assumpsit. vbi transfigurat⁹ fuit: & pp tributũ qđ pro se & p ipso soluit. & eũ sibi qñ purificauit. & ex hiis maior oĩb⁹ videbat. Et ideo ad querendus mouebãt. Ista aũt ḡstio multotiens fuit inter discipulos xpi ventilata. Primo enim de ea cogitauerunt. vt dicit hic Lucas. ideo de cogitata disputauerũt in via dum irent capharnaum. incipientes cõ querere inter se. quis eo3 maior esset. vt dicit Marcus. tertio disputatam magistro determinandam proposuerũt. vt dicit Matthe⁹. & nihilominus de ipsa contenderũt vt infra in cena. vñ dicit Lucas. cũ enim venissent capharnaũ & dño pro se & Petro equale tributum soluerent ceteri apostoli priorem cogitationem augebant. & ex preteritis & ex isto i trauit cogitatio in eos. vt Lucas dicit. quis eorum esset maior. Dominus autem videns in mente discipulo3 super hoc cogitationes exortam. priusq3 argumentum susciperet radicitus eam euellere volens: quesiuit de conquisitione quã (vt Marcus refert) habuerũt in via. Et nic in illa hora videntes se deprehensos ab ipso ꝛtentione maioritatis accesserũt ad eũ: vt Matthe⁹ dicit respondentes & dicentes. ((Quis putas maior est in regno celorum. i. in collegio iustor3. vel merito in ecclesia militante. vel premio in ecclesia triũphãte. Et volens dñs desideriũ glorie humilitate sanare. ait illis. ((Si quis vult primus esse)) merito vel premio. ((erit & sic ceteris nouissimus)) & ceteris minister humilitate & obsequio: vt nouissimus sit corde & minister actione. Vñ Amb. Quicũq3 vult fratrem puenire regnando prius eum preueniat obsequendo: vincat eum obsequio. vt possit vincere sanctitate. Si enim non lesit frater obsequi meretur vt obligas. Qđ si forsitã lesit magis obsequiũ meretur vt vincas. Nec enim nre xpianitatis sũma est. vt amãtib⁹ vicissitudinẽ ledentib⁹ patientiã rependam⁹. Qui ergo fuerit patiẽtior ad iniuriã. potentior constituet in regno hec Amb. Scdm glo. ꝛtentio ista potuit esse humilitate: volebat enim vn⁹ alĩ puenire i honore. Vñ glo. Lã ꝛtentio nobis icognita ẽt: ita nõ est credibile. qn se inuicẽ honore puenire certarent. Nõ asserit glo. q3 ita fuerit: ita esse potuerit. Scdm ꝓ Lrii. ꝛtentio ista fuit elatio. Vñ dicit q3 passi sunt alig d humanũ discipuli de principatu ꝛtendentes & ex fuerit ista ꝛtentio de principatu nõ ẽ tibi fuit pcũ fm ipm. q3 nõ de principatib⁹ terrenis ꝛtendebãt. ex de spũalib⁹ i celo. Vñ Matthe⁹. ((Quis putas maior est in regno celoz)) Hoc ifirmatio erat vt dicit Lrii. Hos aũt.

ad ifirmitatẽ eo3 nõdũ puenimus. Nã. n. ẽt m⁹. qđ maior est in regno celoz. ex qđ maior. qđ copiosior. qđ potentior in regno terre. Et q3 in moralib⁹ magis mouent scã q3 ꝓba verba dñi supbiã eo3 retũdere. & eos ꝺ humilitate docere proposuit eis humilitatis exemplum sensibile: ((& aduocãs paruulũ)) etate. & malitia. quem tradũt gdã fuisse materialẽ q3 postea a btõ Petro missus in gallĩã. pdicauit lenocinensib⁹ fidem catholicã. quoz pri⁹ epus & apostolus fuit. q3 in vertice humilitatis & puritate simplicitatis pre oĩb⁹ excellere videbat ((statuit eũ)) pro exemplo ((in medio eo3)) vt ab oĩb⁹ videret & attente cõsideraretur cui glibet se cõmendurare & timidã cõformaret. Et merito paruulũ aduocat. vt qui maiores videri volunt. eius exemplo instruãtur. & eũ in humilitate & innocentia imitentur. ((Et amplexans eũ)) qđ signat solos humiles dignos esse suo amplexu & dilectione. i. e. q3 vere pũt gloriari & dicere. leua eius sub capite meo: & dextera illius amplexabit̃ me. Ut magis discipulos a supbia ad humilitatem reuocet. sub assertione contestatur eius penã nisi ab elatiõe & inordinato apetitu honoris retrocedãt. ((Amen)) inqt ((dico vobis nisi conuersi fueritis)) a vestra elatiõe & mala gloriatis ambitiõe)) & efficamini ((gra & per virtutem)) sicut paruuli sunt natura ((& pcetatem)) scilicet mites & innocentes. simplices & humiles ac parui vestra reputatione. nõ solum maiores in regno celoz non eritis. verũ etiã illud non intrabitis: q3 nec in ecclesiam per meritum. nec in gloriã p pmiũ: vtrobiq3 enim xpo est hostium & q3 hostium humile & mansuetum est: oportet intrantem humilẽ & mansuetum esse. O q3 terribile est verbum istud. Et go est hodie sicut paruulus. Certe rara auis est in terris. Rari sunt illi hodie. & ideo multum possimus formidare. Si enim diabolus pp supbiam de celo electus est multomagis superbus illuc non intrabit q3 turpius ejicitur quã non admittitur hospes. Et q3 demones inde electi sunt per superbiam ideo oportet homines illuc venire per aliam viam ꝛtrariã scilicet p humilitatẽ. Per paruulũ ergo vult intelligi humilẽ eo modo loquendi quo dicit̃ sauli. cã esses paruulus in oculis tuis. Vñ deus sicut paruuli. non vult qđ efficiamur paruuli sensib⁹ q3 malicia: nõ etate. q3 ꝺdicione vt videlicet formã virtutis. quã natura duce puer obseruat. nos q3 p noie xpi imitãte rõnis industria sequamur: q3 (vt ait Ambrosi⁹) non virt⁹ est non posse peccare. q3 nolle. Vñ Hiero. Non ꝓcipitur apostolo Helio. vt etatẽ hẽant paruulor. q3 innocentiã

& qđ filiꝑ ãnos possident. hi possideant p industriã: vt malicia nõ sapientia paruuli sint. Ac si dicat. sicut iste paruulus cui⁹ vobis exẽplũ tribuo non pleuerat in tracundia. non le sue meminit. non videns pulchrã mulierem delectatur non aliud cogitat & aliud loqtur sic & vos nisi talem habueritis innocentiã & animi puritatem. regna celoz non poteritis intrare. Vñ & leo papa. Amat xpõ infantias humilitatis: magistram innocentie regulas. Non ad lubrica infantia & ad ispecta nobis. primordia reuertendum est. q3 aliud q3 etias graues annos deceat. inde sumẽdũ ẽ velox cõmotionũ trãsitus. cit⁹ ad patrem recursus Nulla memoria offensionis. nulla cupiditas dignitatis. Amor socie dilectionis. equalitas naturalis. Unde etiam Hylarius. Paruuli patrem sequuntur matrem amant. proximo mala velle nesciunt. curam opum negligũt. non insolescũt. nõ oditũt: nõ mentiunt. dicta q3 credunt. & q3 auditũt vera fũt. Et h oĩum affectionum assumpta nobis & cõsuetudo & voluntas celoz iter pfectum pstat. Reuertendum igitur est ad simplicitatem infantiũ. q3 in ea collocati spem dñica m circumferem⁹. Hec Hylarius. Et notandũ q3 pueritia vsq3 ad quartumdecimum annum durat per qđ intelliguntur quatuordecim proprietates q3 debent esse in homine. q3 statuendus ẽ iuxta xpm. Prima est q3 puer paucis est contẽtus. & in hoc est sobrietas. Secũda q3 puer sedet in puluere. & hec est humilitas. Tertia est q3 nõ sentit motus carnis. & in hoc est castitas quarta est q3 libẽter dat de pane suo. & i hoc est liberalitas. Quinta est q3 parentib⁹ statim obedit: & hec est vera obedientia. Sexta est q3 pueri se mutuo diligũt. & i hoc est mutua charitas. Septima est q3 non cõfidit in se: sz in parentibus ad quos oculos clamores reportat. & in hoc est confidentia in deo & constãtia. Octaua est qđ non est solicitus de aliquo & in hoc est vera spes in deo. Nona est qđ verax est. & in hoc est veritas q3 oẽm falsitatem & mendacium excludit. Decima est qđ cito placat̃ & p minimo. & in hoc est benignitas. Undecima est q3 psonatos hostes expauescit & in hoc est verecũdia & reuerentia. Duodecima est qđ non pudet pueꝝ ẽt mendicare panẽ: & in hoc est recognitio ppie paupertatis & fragilitatis. Tertiadecima est qđ simplex est: & in hoc simplicitas: & innocentia. Quartadecima est qđ hylaris est. & in h est hylaritatis gra. Isti sunt ãni & proprietates pueri spũalis. quos q3 haberet xpo eum apprehenderet & iuxta se statueret. Deinde dominus post3 exclusit. q3 non supbi & bonoꝝ

appetitores: sed parui & humiles intrabũt in regnũ celoz. cõcludit̃ resposione ad pmissas apostoloz questionẽ: dicens. ((Quicũq3 ergo humiliauerit se sicut paruul⁹ iste. hic maior est)). i. erit ((in regno celorum.)) Ac si dicat. vis esse, maior in regno celoz: sis h minimus per humilitatẽ q3 quanto hic humiliaberis & minor fueris. tãto ibi exaltaberis & maior eris. Arguamus ergo sic. si simpliciter ad simpliciter: & magis ad magis: si ergo paruus per humilitatẽ est magnus in regno celoz & paruulus erit. maior igitur si hoc minor eo alijs in humilitate: erit in regno celoz maior i dignitate illis quos excedit in humilitate Qui eni hic fuerit humilior erit maior per gratiã q3 humilitas est recta dispositio ad gratiã suscipiẽdã: deus. n. superbis resistit. humilibus aũt dat gratiã. & talis erit maior in celo p gloriã. Moraliter paruulus in medio statuit. cũ vere humilis in statu dignitatis ponit. quia tũc sicut lucerna super candelabrũ ponitur alijs in exemplũ & paruulus honoratus plus reputat se indignũ. Et nisi alij a superbia cõuersi fuerint & efficiant̃ sicut paruuli imitantes eius humilitatẽ, & nõ aspirantes ad dignitatẽ nõ introbũt in regnũ celorũ. Nã angusta est porta. Et ideo inuidia grossi per superbiã transire nõ possunt per ipsam. sed tãũ humiles & graciles spiritũ inflatũ non habẽtes. Et ad reirenationẽ zeli & superbie in apostolis: qui honorari cupiebant inducit eos nõ ad q3 rendũ honorẽ: sed ad exhibẽdũ nõ quibuscũq3 sed paruulis & humilib⁹ & abiectis eoz honorãdo & obsequia caritatis eis exhibẽdo dicendo. ((Et qui susceperit vnũ paruulũ talẽ)) milẽ. s. & fidelẽ. mee innocentie imitatorẽ ((in nomine meo)). i. ppter amorez meũ & nomen q3 xpianus ẽ. & meo noie insignitus. vel ad mei noie inuocationẽ: ipsum ad hospitiũ recipiẽdo & necessaria ministrando: & per hoc intelliguntur oĩa alia beneficia que propter deũ impendũtur proximo ((me suscipit)) inhabitãter in illo ((& illũ qui me misit)). i. patrẽ meũ ((q3 ego in patre & pater in me est)). Nã deus ab eo vere suscipitur qui ei conformatur. Unde Ambro. qui. n. imitatorẽ xpi recipit xpm recipit me recipit. Hec Ambro. Qui ĩgit talem suscipit affectu ad cõpatiendũ: alacritate ad consolandũ: effectu ad seruiendũ. patiẽtia ad sufferendus: me suscipit. Magno ergo honore suscipiendi sunt paupres & humiles: si qdẽ in ipso deus suscipitur. Unde Theo. Uide q3tũ valet humilitas: patris nãq3 & filij inhabitationẽ meretur: & etiã spiritussanct. Qua si dicat dominus. Secũdũ Criso. Non solũ si talem efficiamini mercedẽ magnã accipietis

sed ⁊ si alios tales ꝓpter me honorauerit. ista mihi humilitas ⁊ simplicitas valde ē honorabilis. Uel fm Hier. ne cum delatus fuerit apostolice putent honoratos. adiecit non illos sui merito sed magistri honore suscipiendos qz principaliter illi fit. cuius gratia ⁊ honore fit. Et qz diterat dīs. Qui susceperit vnum parvulū talem in nōie meo me suscipit: significās quod humiles suscipiendi ecēt intellexit Johannes qđ eos non in nōie eius recipiant qui non sincere ambulāt. Uñ dixit ei. ((Magister vidimus quendaz in nomine tuo)). i. in invocatione nois tui ((ejicientez de monia. ⁊ prohibuimus eū)) ne. i. hec in nōie tuo ageret. qz te non sequitur nobiscum. i. sicut nos. s. mente ⁊ corpore. ⁊ non obsequitur in vita. nec relinquit ōia. Quasi diceret. Nec in nōie tuo recipi non dz. Jesus aūt respondit. Nolite phibere illū)) Quasi diceret debetis bona vel signa facientem prohibere. qz nemo. n. faciens virtutē in nomine meo. cito ⁊ de facili loquitur mala de me. existens ingratus mihi de tantis beneficijs. qui. n. non est aduersū nos ꝓtinus ⁊ manifeste pro nobis est quodāmodo ex putre. s. inquantum aduersus nos non est cōtrarius doctrine nostre nō docet ꝯtra nos tamen ex nobis nō fit. Nā licet signa facientes quandoqz despiciantur. deus tñ cuius invocatio hec facit: honoratur. Scōm Theophilum discipuli prohibuerunt eū. non quidem invidentes iz operationem miraculoz diiudicantes. non. n. cū eis miraculoz potestatem acceperat. Neqz. n. dīs cum miserat sicut illos neqz Iesum i omnibus sequebatur. Sed vt dicit. Ciril. oportebat magis pensare non hunc ipsum esse miraculoz auctorem sed gratiam que est in eo qui in virtute xp̄i miracula ꝓficit. Multe sūt differentie donoz christi. sed quia tradiderat saluator ptēm apostolis. vt spūs immūdos ejicerent: putauerunt nulli aliōz sed sibi soli licere. ꝓcessam gerere dignitatem. Et ideo accedunt scisciantes si liceat ⁊ alijs hoc agere. Nec Cirillus. Sed voluit dīs illum qui se nō prohiberi. vt discipulos seruaret in humilitate ne gloriarentur: ne superbiendo gauderent in miraculoz operatione. nec sue virtuti ascriberent sed christi: dū viderent eū qui xp̄m nō sequebatur ejicere demonia vt quos humilia re conatus est exemplo pueri eos ēt humiliter exemplo illius qui xp̄m non sequebatur. Et ꝯtus non esset tante ꝓfectionis. vt in oībus christum sequeretur. vt apostoli. sicut nec modo omnes fideles sequuntur christum ꝓ religionis ingressum: tñ in xp̄m credebat ⁊ ideo dicitur esse cum eis: ⁊ non ꝓtra qz nomē xp̄i non blasphemabat vt iudei. quos dixit cōtra se esse. Scōm Ambr. Non reprehenditur Jo. qz hoc ex amore faciebat. nam ꝓcipua devotione diligens deū. ⁊ a deo dilectus. putauit eum excludendum esse a beneficio electionis demonum ⁊ hmōi. qui non vtebatur officio discipulatus. ⁊ obsequio sequendi xp̄m: sed docetur infirmoz esse firmioresqz distantiā qz dominus etsi remuneret fortiores. nō tamen excludit infirmos: ⁊ neminē a bono quod ex parte hz esse arcendū: sed ad hoc potius qđ nondū hz. esse ꝓuocandū ⁊ inuitandum. hec Ambr. Tales ēt ob salutem admittēdi censētur alioz: ⁊ non tam ꝓpter illos ꝙ ꝓpter alioz vtilitatem est gaudendum: qz licet sibi quandoqz noceant multis tñ in ecclesia prosunt: vñ Beda hac doctus sntia dicit apostol⁹. Sed sive occasione sive veritate xp̄s annuntietur: ⁊ in hoc gaudeo sed ⁊ gaudebo. Itaqz in hereticis ⁊ in malis catholicis non sacramenta communia in quibus nobiscum sunt ⁊ adversum nos nō sunt: ⁊ dīm nō sequunt nobiscum detestari ⁊ prohibere debemus. Nec Beda. Et non solūtalis electio demonum iacit ad declarationē virtutis christi sed ēt quia beneficia diuina non solū dantur ꝓ maiores. sed ēt aliquando per minores ⁊ imperfectos vt in hoc ēt declaretur virtus nois christi. q̄ per magnos ⁊ paruos indifferenter pōt operari. Unde Theop. mirare aūt christi virtutē qualiter indignos ⁊ non discipulos ei⁹ gratia operatur. Sic ⁊ per sacerdotes sanctificātur homines ꝙ sacerdotes sancti non fuerint. Nec Theop. Si ergo a malis fiat opus bonum. de genere non prohibendi sunt hoc facere. licet. n. opus tale non fit meritorium sine caritate. tamen est dispositum ad emendationem vite. Per istum qui non erat de societate apostoloz signatur laicus bonus. ꝙ non habet predicandi officium tñ bonis verbis ⁊ exemplis agit ad expulsionem demonis demonis cordibus primoz ꝙ non sequatur xp̄m per statuum religionis ⁊ clericatū. Ecce quanta inuitatio ad humilitatem ad quā inuitat tanqz adchristianissimam: sed tamen ad eam venire differimus vsqz ad horam supremam. superbientes quandiu valem⁹ licet per superbiā demones efficiamur.

Oratio

Omine iesu christe: da mihi vt vadā ad mare recogitando peccata i amaritudine aie ⁊ mittā humanū in cordis ꝓtritione ⁊ inperto ore in cōfessione. statera solā in satisfactiōe. ⁊ sic liberer a tributo diaboli ⁊ eius exactione. Da etiam mihi vt conuersus ab elatione efficiar sicut parvus

ius ⁊ humilis in oculis meis: ficqz per arctā viam ⁊ angustam portaz merear intrare in regnuz beatitudinis. Parvulos quoqz ⁊ humiles ꝓpter nomen tuum suscipiam caritatis obsequia exhibendo: vt te in eis suscipiens a te suscipiar in celo. Amen.

¶ De pusillis ⁊ parvulis nō scādalizandis exterius ⁊ nō cōtēnēdis interius. Capi. vi.

Postquam ergo dominus revocauit apostolos ab elatiōe ⁊ altercatione ex susceptiōe honoris quē humiliantes seipsos percipiūt ⁊ consequēter revocat eos ex pena quam quicūqz ex zelo contenderint aut minoribus scandalū poluerint incurrūt. Nam fm Crisō. Sicut qui hos honorant ꝓpter deū mercedē habebūt ita vticqz qui dehonorant. i. scandalizant vltimā vindictam sustinebūt. Scandalizant aūt qui suo dicto vel facto minus recto occasionē cuicqz dat ruine in peccatuz ac verbo vel exemplo propellit ad malū. Et primo monet vitare scādalum actiuū sive alienū. ⁊ postea passiuū sive propriū. Est ergo sensus. Uos apostoli nolite altercare de primatu honoris: qz ex hoc pusillos ⁊ parvulos nō etate sed fide. ac nuper cōuersos. ⁊ in xp̄o natos scandalizabitis ⁊ perdetis. vnde dicunt pusilli qui a superbia altitudine se humiliantes: patientia ⁊ humilitate sponte sua pusilli fiunt ⁊ parvuli q adhuc sunt in fide infirmi. ⁊ de leui ad illicita ꝓ mala exempla possunt prouocari. Tales aūt scādalizandi non sunt: minores eni cito scandalizant: maiores vero non faciliter scandala. i. offendicula recipiūt. Recte ergo qui scandalizari potest pusillus dicitur ⁊ parvulus est: qz nullus scandalizatur aut ex dicto vel facto alterius in peccatū fuit nisi in quātū pusillus ⁊ parue virtutis fuerit. Nam magnus ⁊ perfecte virtutis. i. robustus in fide ⁊ charitate: quicquid viderit vel audierit. aut passus fuerit non declinat de facili a fide ⁊ veritate: nec ex dicto vel facto malo alterius in peccatū ruit qz (vt in prouerbijs dicitur) nō contristabit iustū quicquid ei acciderit. Dicit ergo. (Qui aūt scandalizauerit vnuz de pusillis istis qui in me crēdunt: expedit ei vt suspendatur mola asinaria in collo eius ⁊ demergat in profundū maris.)) Mola asinaria dicitur quaz trahunt ⁊ voluunt asini vel equi cum rota in molendinis. ⁊ per hanc intelligitur quicūqz grauis ⁊ ponderosus lapis. Quasi diceret Multo vtilius ⁊ melius est innocium. ⁊ penitentem etiam noxium grauissima pena vitam finire temporalem: quam scandalizādo: ⁊ perdendo fratrem. meritē mereri eternam: ⁊ eligibilius est temporaliter affligi quam eternaliter cruciari. Ubi Hiero. Secundum rium ꝓuincie loquitur. quo maioz crimiñ ista apud veteres iudeos pena fuit. vt in pīā do ligato saxo demergerentur: expedit autez ei quia multomelius est pro culpa breuem recipere penam ꝙ eternis seruari cruciatibus Non enim iudicat deus bis in idipsum hec Hieronymus hoc etiam de onere peccati potest accipi quia expedit ei. i. peccatori vt iuxpē datur mola asinaria in collo eius ⁊ demergatur in profundum maris. Mola asinaria est onus penitentie. mare est amaritudo contritionis. Peccatori ergo magis expedit. cū mola asinaria. i. graui penitentia demergi i profundum maris id est amare ⁊ cordialis compunctionis: ꝙ reseruare eterne damnationi Hoc quicunqz diligenter voluerit aduertere non videbitur ei onus penitenti graue. is valde leue. Et subiungit. ((Ue mundo)). i. mundanis hominibus ((a scandalis)). id est ꝓpter scandala que faciunt alijs. Qui si tam graue est scandalizare pusillos ꝙ ei qui scandalizat vnum pusillū magis expedit mola asinaria in profundum maris demergi: ꝙ nō est parvuuue: longe maius ve. s. eternum imminet ibi mundo. i. mundi amatoribus ⁊ pōribus ab scandalis. i. pro scandalis: que nō cauent. nec proximos scandalizare timent. ac tanta ⁊ tam magna inferunt scandala. ne dū paruis sed ⁊ magnis. Prelatoz autem ⁊ religioz scandalum periculosius est ⁊ grauiꝰ qz eoz factum magis trahitur in exemplum. Sed qz possit ab eo queri si ita malū est alios scandalizare: quare ꝑmittis scandala euentre. Rñdit ((Necesse est. n.)). i. expediens ⁊ vtile. ad alioz probationem ((vt veniant scandala)). i. bone ⁊ deo placentis quer sationis impedimenta. Et ideo dicit apostolus. Oportet hereses esse vt qui probati sunt: manifestati fiant in vobis. Unde hiero. sicut necesse est ignez calere. Nivem vero frigere: ita ēt necesse ē: vt iniquitas mundi erroribus pleni scandala pariat. perfectoz vero caritas pietatis operibus luceat hec hier. Non est necessitas absoluta: sed tantum ex suppositione. s. suppositā tanta. vt appareat mundi iniquitate. Nulla enim necessitas cogit humana corda esse iniqua que tamen: quia iniqua sunt. necessario mouent scandala. Unde fm Crisostomum. Non destruit libertatem arbitrij neqz necessitati aliquarum rerum supponit: sed qz omnino futurum est predicit: neqz enim qz predixit ꝓpter hoc fit sed quia omnino futurum erat: ꝓpter hoc predixit. scandala quidem sunt prohibendes recte pie ⁊ necesse est vt veniat. id est omnino

venien. sed quia iterum posset argui si necesse est vt veniant scandala. ergo qui facit scandala non sunt puniendi respondet q̄ imo. dicens. (Veruntamen vę) Leterne damnationis (homini illi per quem) scandalum e cuius vi no (scandalum venit) si tamen sine peccato euitare potest. quia necesse est vt in mundo sint vnū hoc facit vt per se fiat. si enim (vt aut Crisos.) Necessitas esset non diuisset. ve homini. Unde eos mulieres dicit qui ex electione p nubsi sunt. Unde Theop. Uerūtamen aliq̄ si necesse est vt veniant scandala. cur dōs arguit scandalū autores. Ostēdit. n. parui necessitas veniale esse. sed adtendē q̄ necessitas ista ex libero arbitrio venit originem. Uidens. n. dōs qualiter homines inuitātur malos nec ꝓponere aliquid boni docent q̄ quantum est ex cō sequentia ea q̄ videntur necesse est ꝓuenire scandala. sicut si medicus videns quēdā male habentē vinū dicat necesse ē hunc egrotare. Et ideo inducenda scandala. ve dicit. e ponam ei cōminationem. vbi e hiero. Cū necesse sit in isto mundo fieri scandala. vnusquisq̄ ergo vbi scandalum ꝓuenit. si tamen sine peccato euitare potest. quia necesse est vt in mundo fiant vnū hoc facit vt per se fiat. si enim (vt aut Crisos.) Necessitas esset non diuisset. ve homini. Unde eos mulieres dicit qui ex electione p nubsi sunt. Unde Theop. Uerūtamen aliq̄ si necesse est vt veniant scandala. cur dōs arguit scandalū autores. Ostēdit. n. parui necessitas veniale est. sed adtende q̄ necessitas ista ex libero arbitrio venit originem. Uidens. n. dōs qualiter homines inuitātur malos nec ꝓponere aliquid boni docent q̄ quantum est ex cō sequentia ea q̄ videntur necesse est ꝓuenire scandala. sicut si medicus videns quēdā male habentē vinū dicat necesse ē hunc egrotare. Et ideo inducenda scandala. ve dicit. e ponam ei cōminationem. vbi e hiero. Cū necesse

ab alioꝝ prediaq̄ diripiunt. Deinde q̄ egit de scandalo actuo q̄ facimus. quia habemus ne scandalizemus credentes. nūc agit de scandalo passiuo q̄ patimur. monens vt caueamus scandalizantes. q̄ sepe nichil vel parū distat inter vtrūq̄ scandalizare e fallere. vel scandalizari e falli. Cauendū est igitur ne quis scandalizet ab alio vel a seipso. Illius autem potest ꝓuenire materiam scandali tripliciter. aut per adiutorium q̄ signatur p manū aut p seruitiū q̄ p pedē aut p ꝓfectum q̄ per oculum. Secundum vero q̄ aliquis habet sibi materiā scandali pōt esse vel p actionem propriam. que p manum. vel p effectū q̄ per pedem. vel per cognitionem que p oculum designatur. Ad fugiendum ergo peccatum scandali inducit me thaphoꝝ membroꝝ e arguit. In tantū grave est peccatum scandalizantium. q̄ si nobis sint coniuncti vt preoptata e carissima membra corporis. sicq̄ sint nobis necessariū vt manus e pes. vel vt oculus. q̄ ip̄i si qui sic scandalizant e offendiculum vite ponunt. omnino nobis relinquendi e fugiendi sunt. Dicit ergo (Si aūt manus tua) i. adiutor. nemo extēdēs q̄ tibi vtilis. qui tibi operosē vt manus ministrat. ac pro te operatur adiutorium impendit. e quite sicut dextra tua defendit. (vel pes tuus) i. dilector tuus. qui i vijs meis dilectus. e te in labore vel solicitudine suppeditat. e vt pes infirma tua portat. (scandalizat te) i. ledit te in causa anime. (abscinde eum) quo ad effectum. i. affectum ipsum respondendo (e proijce abs te) quo ad effectū. i. societatez eius deuitando. e intelligitur si castigare nō potes. Et subdit rōnem: dicens. (Bonum) melius (est tibi ad vitam ingredi debilem) i. sine pernitioso adiutore vel socio (vel claudū) i. sine pernitioso sustentatore vel amico e adiutorio. ac suppeditatione vtrorum priuatum) q̄ duas manus vel duos pedes habentem) i. duo adiutoria vel duas suppeditationes. i. impios e amici scandalizantis. mitti in ignem eternū.) Et si oculus tuus) i. consilator vel prouisor e gubernator ad ꝓspiciendū acut⁹. q̄ te vt oculꝰ ducit vel direct⁹ sicut oculus (scandalizat te) i. si errore vult ducere. et te cū lepido a voluptate. e proijce abs te. lepido a societate. Bonū. i. vtile (e tibi cū vno oculo) i. simplici veritate. vt nō nisi tuū ipsius quidē tiam ac ꝓfectum e gubernationē habeas) ad vitam intrare q̄ duos oculos habentē) i. duplicem. prudentē vel duplex ꝓfectū. i. ruspinus e malus amici) mitti in gehennam ignis) sm Aug. per oculum intelligimus dilectum amicū ꝓfectū q̄ oculus iter demonstrat. q̄ vero dextra intelligitur consiliarius in rebus

dubiis. siniſter autem oculus est consiliarius iterrenis. vt si iste sentias. Quicquid illud ē q̄ te obligat. vt pro dextro oculo habeas si scandalizat te. i. impedimento est tibi ad verā beatitudinem. elice etiam e proijce abs te. q̄ occasiones peccandi sunt fugiende. De siniſtro autem scandalizante supfluum erit dicere. q̄si quidem nec dextro parcendum est. Dextera autem manus accipitur dilectus adiutor. i. diuinis operibus. qui huic vite e corpori sūt necessaria Similiter suo modo est de pede. Et subdit dominus de ipso igne predicto: Ubi vermis. i. remorsus e cruciatus ꝓscientie eoꝝ non morietur nec quiescit. mentem rodens e mordens animam. q̄ non sit operata bonus vnusquisq̄ enim sui ꝓfectus accusator fiet. rememorans que in vita gessit. Ubi Amb. que pena grauior q̄ interius vulnus conscienti. Nonne hoc magis fugiendum est q̄ mors. q̄ dispendium. q̄ exilium. e ignis gehenne exterius corpus vrens. non extinguitur. nec deficit. est. n. ignis afflictiuus non consūptiuꝰ e ideo materia eius semper durabit: nec habet contrarium a quo corrumpi possit. Unde Beda sicut autem vermis est dolor interius accusans. sic ignis pena extrinsecus seuiens. Et est sensus premissoꝝ in fāma. societas amicorum vel necessariorum. quantumcūq̄ videat vtilis esse. nō prescindenda est e removenda sit occasio ruine anime tue. Melius est enim sine hōnōi amicis vel necessarijs esse in paradiso. q̄ habere tales e postmodum esse in inferno. Nihil enim est q̄ pro salute aie debeamus diligere. Unde Lasiodo. Justitia si patrem non matrem nouit. personam nō accipit. solum deum considerat e attendit. rumpe ergo oēm affectum carnalem e separa eā a te. si maior. e potentiores. si minor. separare ab eo. e inquantū potes de vita societate eiꝰ quē castigare nego. nihil. n. tā nocium vt pernitiosa societas. Et iō inemendabiles q̄libet amici nobis vitandi sunt. ne sic cū pōitis in hac vita partē habere volumus. simul in futura cū illis peamus. vñ Dier. Melius est vt propinquitate emolumētis carnalibus carear. q̄ vitio meo lucrificare cognatos e necessarios causas habeas ruinaꝝ. Itaq̄ non frater non vxor. non filius. non amici. non oīs affectus qui non excludere potest a regno celoꝝ. amori dōi preponitur. Nouit vnusquisq̄ credentium q̄d sibi noceat. vel in quo solicitetur animus. ac sepe tempteur. Melius est vt tam solitarium ducere. q̄ ob vite presentis necessaria eternā vitā perdere. Melius ē solum saluū fieri q̄ perire cū plurib⁹ hec Dier. Et nota quod sm Aug. q̄ et hec ipse sepul-

tur. a quibus seperantur. q̄ eis mala suadentibus hoc ē scandalizantibus nō cōsentit. Sed q̄rit q̄d dimittendū ē pro scādalo. e dicendū q̄ illud de quo q̄rit aut ē malū i se. siue mortale: siue veniale. e de tali nō est dubiū quin dimitti dz aut ē indifferēs. e hoc similiter dz dimitti. aut ē bonū. e tūc aut ē bonū ꝓcepti. e hoc hō nō dz dimittere. q̄ pro vitādo pcō alterius nullus dz peccare. aut bonū supererogationis. e hoc quis posset dimittere pro scādalo alterius. nō tū totaliter. sed aliqñ ad tps intermittere. q̄ ē de vite pfectione e veritate e si non necessitate. vñ veritas vite iusticie e doctrine nō simpliciter ē pg scādala diminuenda vñ ē versus. Justicie vite doctrine scādala cedūt. De hoc vide plura in. c. p̄. Et nota. q̄ multas humiliati excellentias legim⁹ in hoc loco. Dz. n. humilitas excellentiā. Primo in sanctoꝝ collegio. q̄ ē exēplar populi sci. Uñ Alduocēs paruulū statuit in medio cōgregando in officio: q̄ est ostiaria paradisi. vñ nisi cōuersi fueritis e efficiamini sicut paruuli nō intrabitis in regnū celoꝝ. tertio in ꝓmio: q̄ ē de maioribus regni. (Uñ) q̄cūq̄ humiliauerit se sicut paruulus iste. hic maior ē in regno celoꝝ. Quarto in ꝓmiatu seu fastigio. q̄ ē victoria xp̄i vñ (qui suscepit vnū paruulū talem in nōie meo. me suscipit.) Quinto i iudicio. q̄ ē ꝓcipua vltrix obpprobrij. vñ (q̄ scādalizauerit vnū de pusillis istis expedit ei) etc. Sexto in hoc exilio. q̄ eius ministri comites e adiutores sunt angeli beati. Uñ legitur. ((Uidete ne cōtēnatis vnū ex his pusillis: q̄ angeli eoꝝ) etc. Post q̄ ergo docuit vitare scandala cōsequēter docet vitare cōtēptū q̄ ē quasi radix ipsius scandali. q̄. n. pro vitando scandalo oīs oēs carnales affectus ꝓcepit respuere: nō tū vsquequaq̄ vt despiciam⁹ illos de quoꝝ salute possumus sp̄ēre. e de qua soliciti debem⁹ esse. Uñ dat specialē cām. nō cōtēnēdi pusillos e paruulos. sed honorādi e salutem eoꝝ q̄rēdi. q̄ ipsi sunt deo multū cari. q̄ ostēdit ex duobus. dicit ergo Uidete ne contēnatis vnū ex his pusillis. Ac si dicat secundū Dierō. Quantū in vobis est nolite cōtēnere sed post vestram salutem etiam illorum queritē sanitatem. si autem persuerantes in peccatis videritis: melius est vos saluos fieri q̄ perire cum multis. Et primo ostendit hoc ex honorabili zelo custodiendi. (Dico enī vobis q̄ angeli eoꝝ) i. eis assignati in celis (semp videt facie patris mei qui in celis ē) i. visione manifestationis dei perfruunt. Facies enī dei sm Aug. manifestatio eius intelligenda est. Et iō possunt renūciare inuitationes illatas eis quos custodiunt. Et est ratio a me

sos q; parvuli nō cōtemnūtur a malorib⁹ .s. deo patre celesti & angelis beatis. ergo nec a minorib⁹. s. hoib⁹ miseris debēt cōtēni. Ac si dicat. vos illos nō debetis cōtēnere sed honorare. quos de⁹ pater celestis sic honorat & dignificat q; ad ipsoz ministeriū. & custodiaz angelos beatos deputat. Nō est enī spernendū ab hoīe. q; apud deū tante est cure: si ergo cōtemnitis angeli nūciabūt & pater meus vlisci de vobis. Unde Hiero. Magna dignitas aiarū. vt vnaquecq; habeat ab ortu natiuitatis in custodiā sui angelū delegatum sic itaq; angeli existentes circa misterium nostrū q: ibi sunt vbi operant. vident deū in celo facie ad faciē quāuis enī mittantur tamen vident patrē. q: semper deo inherent p apertā visionē. & q: vbiq; dcus presens est. ideo & in terra cū cernūt: Videli ergo ante dīm sunt q: quocūq; veniūt intra ipsum qui vbiq; est currūt. Et cū ad nos veniunt: sic exterius implent ministeriū. vt tamen nūq; interius desinit per cōtemplationez. Licet enī militant in misteriū pro salute hoīum tamen nō recedūt a contēplatione diuina: sed astant deo per cōtemplationē ingem & continuā. Et bene dixit qui est in celis q: licet deus sit vbiq; per essentiā presentiā & potentiā: tanq; specialiter dicitur esse in celis. vbi adest beatis per apertam visionē. Nō ergo debent cōtemni sed honorari quos deus sic honorat: quia cōtemptus ipsoz ascendit ad cōtemptū dei cuius imaginē habent. In eis quoq; cōtemptis contēnūtur angeli eoz ministri & custodes. Deinde subiungit alia ratio sumpta ex redemptiōe xpi. Unde Crisō. ne dicas. ille faber est. ille sartor ille agricola. ab angelis qui eis missi sunt venerabiles sunt. sed q; maius est ratione redemptionis dilige. Secūdo ergo pusilli non sunt cōtemnendi sed honorādi. quos sic deus dilexit q; pro eis (qui in adā oēs peccauerāt & perierāt) saluādis: misit filiū suū in similitudinē carnis peccati. Unde ait. Venit enī & de celo descendit filius hoīs saluator hoīum saluare q; pericrat. s. genus humanū. non tantū magnos sed etiā pusillos. Ac si dicat. Vos nō debetis cōtēnere & perturbando perdere quos ego veni saluare: q: ego pro hoībus hō fieri dignatus sum. Unde & apostolus. Noli cōtristari & perdere fratrez tuū. pro quo xps mortuus est. Nō sunt ergo cōtēnendi pusilli. qui tanti sunt apud filiū dei qui pro eis venit mori. nec dz seruus cōtēnere. quos dīs tātū diligit: sed exēplo eius oēm curā vt saluentur adhibere pro quibus saluandis dīs venit. Et hō seu cogitatio. sm Cris. malor ē peioze. Grauc est cōtēnere. qđ deus honorat angelo cu

stode sed grauius ppcuius saltem dei filius voluit in mundum venire. De ꝓdicto angelox ministerio sic dicit Ber. fidelis paranymphus q; mutuo amoris ꝓscius. sed non inuidus: nō suā q̄rit sed dīi gloriā. Discurrit medius inter dilectū & dilectā. vota offerens. referens dona. Excitat illā placet illū Interdū quoq; lz raro rep̄sentat eos pariter sibi siue hāc rapiens. siue illū adducens. si gdē domestic⁹ est & notus in palatio nec veretur repelli: & quottidie videt faciem patris. vñ Anselm. Milia milium ad cōplenda pīs misteria alacri discursu tugiter meant inter celum & terrā. quasi apes negotiose inter alnearia & flores. suauiter disponentes oīa. populus accinctus nesciens labem vel inobedientie morā. Nec Anl. Uides q; fideliter angeli nostri nobis seruiūt & q; soliciti circa nos sunt. Usi magnā eis reuerentiā debemus. & quottidie eos laudare. ac eis gratiaꝝ actōis referre: ni hilq; illicitum vel turpe in eoꝝ pūtia qui nobiscū sunt cogitare vel loqui aut operari. Ad h nos monet Ber. dicens Angelis suis mandauit de te: vt custodiant te in omnibus vijs tuis. Quantam tibi dz hoc verbū reuerentiam inferre. afferre deuotionem. cōferre fiduciam. Reuerentiā p pūtia. deuotionem pro benuolentia fiduciam pro custodia. Caute ambula tibi assunt angeli. sicut eis mandatū est in omnibus vijs tuis. In quomis diuersorio. & quouis angulo angelo tuo reuerentiā habeto: ne audeas illo p̄sente q; vidente me non auderes. Quid retribues domino q; omnibus que retribuit tibi. Si quidez ei soli honor & gloria. Quare ei soli q; ipse mandauit. & omne datum optimum non nisi ab illo ē. verūtamen & si ille mandauit. ipsius quoq; qui ei ex tanta caritate obediūt. & nobis subueniunt in tanta necessitate ingratos esse nō licet. simus ergo deuoti. simus grati tātis custodibus reclamemus eos quantum possumus quantum debemus. Dec Ber. Et ideo cum omni attentione & deuotione. distincte & alacriter officium diuinum exoluas: & in oībus. s. cogitando & verba proferendo videndo & audiendo. stando & sedendo. supplicando & ventas sumendo: necnon in alijs singulis ad interiorem & exteriorem hominem in hoc officio spectantibus. sic reuerenter & humiliter te habeas. quasi deum ac beataz virginem & omnes angelos & sanctos corporalibus oculis coram te videas. recogitans q; sine dubio p̄sentes sunt angeli sancti in quoꝝ ꝓspectu psallis deo. ibi & vbiq; pūti. Uū qualiter deus in oīone possit intentionem suā recolligere. docet Basilius dicens. quō non ob

stinebit quis vt in oratione sensus eius non vagetur si certus sit assistere ante oculos domini. Recogitet ergo homo se stare seu pūs tacere ante conspectum dei: & secum loqui: & tunabitur a vagatione mentis. vñ Hier. recordare q; steterim in conspectu tuo. vt loq̄rer pro eis bonum: imo recordare tumet stare ante conspectum dei. hec Basilius. Et q; hoīes beatis spiritibus sociandi sunt. ideireo hic nota. q; q̄libz in ecclesia est & maxime in religiōe deo fideliter. humiliter & deuote ministret. & propter deum infirmis & peregrinis seu pauperibus. & sibi inuicem caritate fraterna subueniūt. in primo gradu ꝓsistunt angelicis spiritibus coequati. Qui vero oratione & deuotione familiarius deo intendūt: & proximis suā doctrinā. consiliuz auxiliūq; impendunt. in secūdo gradu archangelicis spiritibus inserūtur. Et qui se exercent in patientia. obedientia & voluntaria paupertate & humilitate omnesq; virtutes fortiter peragunt. tertium gradum cum virtutibus conscendunt. Qui autem vitijs & cōcupiscentijs reluctantes diabolum cum cunctis suggestionibus contemnunt. in quarto gradu cuz potestatibus triumphum glorie obtinebunt. q; vero in ecclesia aiaꝝ curas. & prelaturas sibi cōmissas bñ regūt & ministrant: aiaꝝ lucris die noctuq; inuigilantes & talenta sibi credita sūmo conamine duplicantes. hi cū principatibus in quinto gradu gloriā regni ꝓ labore suo possidebūt. Qui aūt diuine maiestati reuerenter cū omni humili subiectione se inclinant. & pro eius gloria oēm hoīem reuerenter & diligunt: & si gdē seipsos. q; ad imaginem dei facti sunt. deo ēt quantū possunt se conformāt carnē suā spiritui subijcientes & incentiuū mortificantes. aio suo dominantes & ad celestia transferentes. hi cū dñationibus in sexto gradu exultabūt. Qui vero sedule meditationi & ꝓtemplationi inseruiūt. ac cordis mūdiciam & mentis tranquilitatez amplectendo. getissimum in se deo exhibent habitaculum: q; merito paradisus dei appellari dicuntur. iuxta illud. Delicie mee esse cū filijs hoīum. de quibus etiam ipse dicit. ambulabo in eis & habitabo cuz eis in septimo gradu thronis sociantur. Qui aūt scientia & cognitione ceteris eminēt. qui singulari beatitudine deum facie ad faciez mente illustrata conspiciunt & ea que ex ipso fonte omnis sapie hurium & doctrinā & illuminationem aliozum in ipsum refundunt in octauo ascensionis gradu cum cherubicis spiritibus locabuntur. Et qui deum toto corde & mente diligunt. & igni eterno qui deus est se totos immergūt. eiq; similimi facti tam nō suo sed diuino amore sicut dilecti ab ipso sunt. diligūt oia in deo & tam inimicos q; amicos diligūt propter deū: quos quidez ab amore nihil potest dissūgere seu impedire. q; quo magis inimici eos insurgunt eo validius in amore vnitino conualescunt. Nihil etiam consolationis & cōmodi temporalis requirūt: nisi q; ad laudem & gloriam dei spectat amore etiam tam feruente accensi & inebriati: ad deū per mille mortes transire exemplo apostolox & sanctorū non formidant. Omnibus enī penis & tribulationibus spretis propter feruore dilectionis. in carne mortali & vita presenti. omnē tolerant gaudenter molestiam. Feliciter quod in semetipsis ardentes & alios accendentes: ita vt si possent oēs hoīes & deifico amore inflammarent & perfectos facerent. vt cū ipsis arderent. Ni etiam aliox vitia & peccata tanq; propria lugent. nec que sua sunt querunt: sed solius dei patris faciem desiderabilem hianti semper animo super omnia diligunt & exquirunt. Isti merito in nono gradu cuz seraphin computabuntur. Inter quos & deus nulli intersunt spiritus. qui ipsum vicinius cōtemplētur & ipsi immediatus appropinquare videantur. Oratio.

Omine ihesu xpe magister & rector bone oia interiora & exteriora mea guberna propicius & rege: ne vnq; alijs de me vel mihi de alijs scandalū proueniat: sed oēm occasionez scandali. ma gratia a me abscindat penitus & excludat. Da etiaz mihi vt nullū de pusillis seu paruulis presumā contēnere. sed potius oēs studeā honorare quos tu sic honorare dignatus es q; ad eoꝝ misteriū & custodiā angelos beatos deputasti. & tuipse pro eis saluandis de celo in mūdū venire & mori voluisti. Amen.

¶ De trib⁹ parabolis scilicet ouis ac dragme. & filij prodigi. Capi. viij.

Unde ne quis scandalizet. & contemnat pusillos. & ad ostendendū quāti sint pusilli apud patrē ihū dit tres parabolas per ordinē. Sed secundus Lucam. Duplex fuit occasio siue causa harū trium parabolaruz. s. appropinquatio publicanox & peccatoz ac murmuratio scribarum & phariseorum. (¶Erant enim appropinquantes ad iesum saluatorem publicani & peccatores) qui salute indigebant ((vt audirent illum)) quia rationabiliter peccata repzehēdebat: q; non cum austeritate. sed benigne eos amonebat. & specie venie promittebat. libenter debent omnes ad christuz accedere & ap-

propinquare.q2 omnia remedia in eo poterunt inuenire.De quibus sic dicit Ambrosi9. Omnis anima accedat ad christu3:q2 omnia christus e nobis.Si vulnere carere desideras medicus e.Si febricus estuas.fons est.si grauaris iniquitate iusticia est. Si auxilio indiges virtus e.Si morte times vita est.Si celu desideras via est.si tenebras fugis lux est.si cibum queris alimentum est.((Et murmurabant pharisei)) simulata sanctitate ab alijs diuisi:et scribe legis noticia doctores populi((dicentes q2 hic peccatores recipit et manducat cum illis)).q.d.Hic creditur bonus sanctus:et tn ad sua conuersatione et gratiam recipit peccatores.et q amplius est manducat cu illis tanq amicus.si cognouissent scribe et pharisei.q venit in hunc mudu pctores saluos facere.nequaq murmurassent. na eos recipiebat.vt conuersando cu eis a peccatis couerteret:et illuminaret ac saluaret.xps ergo peccatores penitetes recipiendos esse ondit. et sup hec tres parabolas adducit.Tria.n.sunt:que hoiem ad miserendu coleuerunt inducere. s.simplicitas propinquitas et necessitas.Ista tria similiter deu inducunt ad miserendum. Primo nostra simplicitas:et ad hoc ptinet prima parabola de oue errate.Homo.n.est simplex respectu hostis sui astuti.i.diaboli. Unde clamat.ps.Erraui sicut ouis q perijt:regre ser.tu.ec. Scdo nostra propinquitas q nobiscum cotraxit:et ad hoc ptinet secunda parabola de dragma amissa:in qua est imago regis et suprascriptio nois:sic et homo e ad imaginem dei formatus: et h3 suprascriptionem xpi: q2 a christo dicit christianus. Et ideo d3 nostri misereri.iuxta illud apostoli.nemo carnem sua odio h3 etc.Tertio nostra necessitas et paupertas:et ad hoc ptinet tertia parabola d filio prodigo reuertete qui dixit quanti mercenarij in domo patris mei sunt qui ha.pa. Ego aut hic fame pereo.Qn.n.ho cognoscit suam miseriam et infirmitatem.tunc de9 sibi exhibet sua pietate.Unde dicit ibidem.q pater videns eu:misericordia motus est sup eu. Respodendo ergo scribis et phariseis murmurantibus.subdit dns primo parabola vnius ouis ex centu errantis:q quesita et tandem inuenta. q2 pp infirmitate ambulare no pot pastor bonus in humeris suis ad grege relinqua reportat.et veniens domu couocat amicos et vicinos ad cogratulandu sibi super inuentione ouis q perierat.Snia itaq hui9 prime parabole.fm Luca. Talis est in summa. Sigs oue perditam postea inuenta libenter recipit.non d3 mirari vel indignari si peccatores recipio ad pniam.q prius amissi erant p culpam.Uel referedo ad pusillos de qbus dictu est supra.talis e huius parabole snia.sicut no est voluntas pastoris:vt pereat vna o uibus suis sic no est volutas patris celestis vt pereat vnus nec et multi de pusillis nec et de alijs.et ego pusillus no est contenendus.si aut perit no volutate eius perit:q2 nec voluntate approbatois.vel cosilij.vel pcepti ei9 peccat eo tn auctore danat: q2 ois pena ab ipso est.In hac tn pabola fm sensu misticu tagut septe in spali. quo3 primu e hois et angelo3 creatio.ibi((qs ex vobis ho q h3 centu oues)) Secundum hois creati puaricatio. ibi((et si pdiderit vna ex illis)).Tertiu filij dei ad querendum ouem pdita.s.hoiem incarnatio.ibi ((nonne dimittit nonagintanoue in deserto)) Quartu ipsius p xpi passione inuentio.ibi et cu inuenerit ea iponit in humeros suos gaudens.)) Quintu in celu eius ascensio .ibi((et veniens domu.)) Sextu angelo3 ad cogratulandu inuitatio.ibi((couocat amicos:dicens eis cogratulamini mihi)). Septimus sensus mistici expsitio.ibi((dico vobis q ita gaudiu3 erit in celo))etc.Un fm Greg.Hic centenari9 perfectus est numer9:ipse deus centu3 oues habuit cu angelo3 et hoium natura creauit et posedit.sed vna ouis tunc errauit et perijt.qn homo pecca.do paschua vite reliquit.Et intelligitur p vna ouem homo:et sub hoie vno vniuersitas oium hoium a principio vsq ad finem mundi snia est:q2 vnus creatus est ho. Unde oes proderent.et in vnius hois errore oe hominum genus oberrauit. Nonaginta aut nouem.i.nouem ordines angelo3.((Ide3 .n.significat numerus simplex et coposit9)dimisit ratione humanitatis assumpte in deserto sine in montibus et excelsis.i.in celo: q et diabolus et ho deseruit.qn peccauit . Celum quippe dicitur desertu.i.derelictu.tum q2 fuit derelictu ab angelo q in eo fuerat creatus. tum q2 fuit derelictu ab hoie:q ipsum fuerat habiturus. Ite q2 instar deserti in eo sut dulces cantus auium.i.angelo3. ibiq sunt rose marty3 ac viole cofesso3 et lilia virginu . Et vt pfecta summa ouiu redintegraretur in celo. homine pditum qrebat in terra.Et inueniens oue humeris suis iposuit et ad grege reportauit.Cu ergo pius pastor oue pditam repisset non puniuit.no verberauit . no vrgendo ad grege duxit sed supponens humiliter humeris et portans clementer greci anumerauit. Tuc vero hueris repotas oue impoluit. qn nrram humana suscipiens pca nostra ipse portauit:q2 pro hoie redimendo humana naturam suscepit et in brachijs suis in cruce extensis pca hois.i.penam peccato3 nostro3 portauit.Et fm Ambr. Humeri xpi crucis brachia sunt.illic mea peccata deposui:in illa patibuli nobilis ceruice quieui.Et attendendum q xps gaudens iposuit oue humeris suis.q2 licet magnus fuerit dolor passionis et mortis quo genus humanu requisiuit et humeris imposuit hunc tn labore et dolore letantem sustinuit.vt pdita oue recuperaret. Inuenta at oue ad domu venit.q2 reparato hoie ad celeste regnu redijt:ad quod cu oue reuersus est: cum celu ascendit et captiuam captiuitate secu duxit.et conuocat amicos et vicinos.s.angelorum choros:q amici eius sut.q2 voluntatem eius cotinuo custodiunt:et vicini q2 claritate visionis eius assidue pfruuntur dicens illis. Cogratulamini mihi et simul mecu:q2 inueni oue mea que perierat.fm Greg.No dicit. Cogratulamini inuenta oue . sed mihi q2 v3 gaudiu eius est vita nostra.Et cu nos ad celu reducimur.solenitate leticie illius implem9 Uel ideo congratulandu est sibi:q2 non frustra laborauit nec frustra mortuus. ex quo ouem pditam inuenit.oui vero no est cogratulandum.q nullis suis meritis inuenta est. Et subiungit cocludendo.((Dico vobis q ita gaudiu erit in celo super vno peccatore pniaz agente q super nonagintanouem iustis qui non indigent penitentia)).Non dicit penitentiam cogitante.que est penitentia p crastino rum:nec dicit penitentia docente verbosoru3 predicato3:nec dicit penitentiam ostendente que est penitentia hypocrytarum et simulato3.sed dicit penitentiam agente:que est penitentia deuoto3.Non est ergo gaudendum solum de redemptione generis humani. sed quacuq hora conertit vnus peccator:ht gaudiu3 angelis dei eo q numerus eo3 suppleatur ex conuersione peccato3.Unde Augusti. Qui per penitentiam peccatum diluit.angelice felicitatis in eternum consors erit. Hinc est q super conuersione pctoris velut de suo consorte angeli in celo gaudere dicunt. Na3 vt dicit Orig.Nos angelis in celis occasione gaudij prebemus.cum super terram ambulantes.conuersationem in celis habemus fm Amb.Angeli quoniam ronabiles sunt:no immerito hoium redeptione letantur.Quanq hoc quoq proficiat ad incentiua probitatis si vnusquisq conuersione sua grata fore credat cetibus angelo3.quo3 aut affectare patrocinium aut vereri d3 offensa3. Et tu igitur angelis esto occasio leticie gaudeat de reditu tuo.Unde Beda. Que3 ergo dns inuenit qu hoiem restaurauit:et super ea inuenta maius gaudiu est in celo : q super nonagintanoue q maior materia diuine laudis est in restauratione hoium q in creatione angelo3.Mirabiliter.n.angelos creauit.s3 mirabili9 hoies restaurauit. Hec Beda. Quauis ergo pastor multo plus diligat oues nonagintanoue. q sola cetesimam: tacitis tn alijs.de restaurata multis modis se gaudere ondit.sic quoq saluator de reparatoe hois magis gaudet. hec e magis et plurib9 argumetis ondit se gaudere.q de angelo3 stabilitate. Usitatissimu3 et eni est:vt qnis eu plus no diligam9:maiore3 tn leticia de illo faciam9.que de maiori periculo liberari videm9. Sicut ergo pastor gaudet spali gaudio de inuetione vnius ouis:no q2 magis illa sola qua oes alias diligat sed q2 in ea het spale rone gaudedi.qua in alijs no hebat:sic deus de reuersione pctoris h3 spale rone gaudij.q no h3 de ceteris in iusticia pmanetibus:ceteris tn paribus pmanentes in iusticia sunt deo magis dilecti. Per hoie3 cetu oues hnte3 significat psidens monasterio vel ecclesie.hns subditos in quocunq numero:q2 sepe in scriptura ponit numerus determinatur p indeterminato. et si pdiderit vna p apostasia vel occasione alia none dimittit alias in deserto.i.in obseruatione claustrali vel ecclesiastica q desertum dicit:eo q asperitas ibi videt et a multis deserit. et vadit ad illa3 q perierat vt ad bonu reducat.et gaudere de illius reductione plusq sup alijs no errantibus:no q2 plus diligat ea ceteris:sed q2 speciale rone gaudedi het de reductione eius q no het de alijs.tamen no errantes semp sunt plus diligedi ceteris pribus.Et nota secudu Dyo.q dns nume3 electo3 determinauit in dece:noue quide ordinibus angelo3 propter trinitate in nouenario eni numero.trinarius sit tertio repetitus: et vno ordine hoium.pp vnitatem vt vnitas in trinitate ab angelis et hoibus laudaret colleret:adoraretur.Uoluit aut nume3 electo3 costare ex angelis et hoib9:q2 voluit a creatura spuali et corporali laudari. Hec Dyo. Ad ide subdit parabola vni9 dragme ex dece perdite. p qua((mulier accedit lucerna. et euertit domu ac qrit diligenter donec inueniat)) et sup inuenta cu amicis et vicinis gaudet dragma hoc loco est numus certe qntitatis.vales.x.denarios visuales hns in se regis imagine et superscriptione que nos debemus offerre.s.nosmetipsos v. quibus est imago regis.Un fm Dyo.Homo microcosmus.i.minor mudus dicit. Habet.n.ex terra carne:ex aqua sanguine:ex aere flatu ex igne calore. In cuius substatia spirituali imago et similitudo dei exprimit imago in forma accipitur similitudo in qualitate consideratur. Diuinitas.n.consistit in trinitate cuius imagine

propinquare. q: omnia remedia in eo pote-
runt invenire. De quibus sic dicit Ambrosi⁹.
Omnis anima accedat ad christuz: q: omnia
christus ē nobis. Si vulnere carere desideras
medicus ē. Si febribus estuas. fons est. si gra
varis iniquitate iusticia est. Si auxilio indi-
ges virtus ē. Si mortē times vita est. Si celū
desideras via est. si tenebras fugis lux est. si ci
bum queris alimentum est. ((Et murmura-
bant pharisei)) simulata sanctitate ab alijs di
uisi: et scribe legis noticia doctores populi ((di
centes q: hic peccatores recipit et manducat
cum illis)). q. d. Hic creditur bonus sanctus:
et tn̄ ad suā conversionē et gratiam recipit
peccatores. et q amplius est manducat cū il-
lis tanq̄ amicus. si cognouissent scribe et pha
risei. q venit in hunc mūdū pctōres saluos fa
cere. nequaq̄ murmurassent. nā eos recipie-
bat. vt cōuersando cū eis a peccatis cōuerte
ret: et illuminaret ac saluaret. xp̄s ergo pecca
tores penitētes recipiendos esse ostēdit. et sup
hec tres parabolas adducit. Tria. n. sunt: que
hoīem ad miserendū cōsueuerunt inducere.
s. simplicitas propinquitas et necessitas. Ista
tria similiter deū inducunt ad miserendum.
Primo nostra simplicitas: et ad hoc ptinet p̄
ma parabola de oue errāte. Homo. n. est sim
plex respectu hostis tā astuti. s. diaboli. Unde
clamat. ps. Erraui sicut ouis q̄ perijt: require
ser. tu. etc. Scdo nostra propinquitas q̄ nobi
scum cōtraxit: et ad hoc ptinet secunda para-
bola de dragma amissa: in qua est imago re-
gis et suprascriptio noīs: sic et homo ē ad ima
ginem dei formatus: et h3 suprascriptionem
xp̄i: q: a christo dicit christianus. Et ideo d3
nostri misereri. iuxta illud apostoli. nemo car
nem suā odio h3 etc. Tertio nostra necessitas
et paupertas: et ad hoc ptinet tertia parabola d
filio prodigo revertete qui dixit quanti mer-
cenarij in domo patris mei sunt qui ha. pa.
Ego aūt hic fame pereo. Qn̄. n. hō cognoscit
suam miseriam et infirmitatem. tunc de⁹ sibi
exhibet suā pietatē. Unde dicit ibidem. q pa
ter videns eū: misericordia motus est sup eū.
Respōdendo ergo scribis et phariseis mur-
murantibus. subdit dn̄s primo parabolā vni⁹
ouis ex centū errantis: q̄ quesitā et tandez
inventā. q: pp infirmitatē ambulare nō pot
pastor bonus in humeris suis ad gregē relin
quā reportat. et veniens domū cōuocat ami
cos et vicinos ad cōgratulandū sibi super in-
ventione ouis q̄ perierat. Sn̄ia itaq3 hui⁹ pri
me parabole. fm Lucā. Talis est in summa.
Sicut ouē perditam: postea inventā libenter
recipit. non d3 mirari vel indignari si pecca-
tores recipio ad pn̄iam. q prius amissi erant

p culpam. Vel referēdo ad pusillos de quibus
dictū est supra. talis ē huius parabole sn̄ia. sicut
cui nō est voluntas pastoris: vt pereat vnus de
ouibus suis sic nō est volūtas patris celestis
vt pereat vnus nec ēt multi de pusillis nec et
de alijs. et ego pusillus nō est contēnendus. si
aūt perit nō volūtate eius perit: q: nec volun
tate approbatōis. vel cōsilij. vel p̄cepti ei⁹ pec
cans tn̄ auctore dānat: q: oīs pena ab ipso
est. In hac tn̄ parabola fm sensū misticū tāgunt
septē in spāli. quoꝝ primū ē hoīs et angeloꝝ
creatio. ibi ((qs ex vobis homo h3 centū oues))
Secundum hoīs creati preuaricatio. ibi ((et si
pdiderit vnā ex illis)). Tertiū filij dei ad que-
rendum ouem pditā. s. hoīem incarnatio. ibi
((nonne dimittit nonagintanouē in deserto))
Quartū ipsius p xp̄i passionē inventio. ibi et
cū invenerit eā imponit in humeros suos gau-
dens.)) Quintū in celū eius ascensio. ibi ((et
veniens domū.)) Sextū angeloꝝ ad cōgratu
landū invitatio. ibi ((cōuocat amicos: dicens
eis cōgratulamini mihi)). Septimuz sensus
mistici expōsitio. ibi ((dico vobis q ita gaudiuz
erit in celo)) etc. Vn̄ fm Greg. Ex centenari⁹
perfectus est numer⁹: ipse deus centuz oues
habuit cū angeloꝝ et hoīum naturā creauit et
possedit. sed vna ouis tunc errauit et perijt. cū
homo peccādo paschua vite reliquit. Et in
telligitur p vnā ouem homo: et sub hoīe vno
vniversitas oīum hoīum a principio vsq3 ad
finem mundi sn̄ia est: q: vnus creatus est hō.
Unde oēs proderent. et in vnius hoīs errore
oē hominum genus oberrauit. Nonaginta
aūt nouem. s. nouem ordines angeloꝝ. (Idez
. n. significat numerus simplex et cōposit⁹) di
misit ratione humanitatis assumpte in deser
to sive in montibus et excelsis. s. in celo: q: et
diabolus et hō deseruit. qn̄ peccauit. Celum
quippe dicitur desertū. s. derelictū. tum q: fu
it derelictū ab angelo q in eo fuerat creatus.
tum q: fuit derelictū ab hoīe: q ipsum fuerat
habiturus. Itē q: instar deserti in eo sūt dul-
ces cantus auium. s. angeloꝝ. ibiq3 sunt rose
martyꝝ ac viole cōfessoꝝ et lilia virginū. Et
vt pfecta sūma ouiū redintegraretur in celo.
hominē pditum q̄rebat in terra. Et inveniēs
ouē humeris suis iposuit et ad gregē reporta
uit. Cū ergo pius pastor ouē pditam repisset
non puniuit. nō verberauit. nō vrgendo ad
gregē duxit sed supponens hūiliter humeris
et portans clementer greci ānumerauit. Tūc
vero hūeris reportās ouē imposuit. qn̄ natu
ram humanā suscipiens pcā nostra ipse por-
tauit: q: pro hoīe redimendo humanā natu-
ram suscepit et in brachijs suis in cruce exten
sis pcā hoīs. s. penam peccatoꝝ nostroꝝ por

tauit. Et fm Ambr. Humeri xp̄i crucis bra-
chia sunt. illic mea peccata deposui: in illa pa
tibuli nobilis cruce quieui. Et attendendum
q xp̄s gaudens iposuit ouē humeris suis. q:
licet magnus fuerit dolor passionis et mortis
quo genus humanū requisiuit et humeris im
posuit hunc tn̄ laborē et dolorē letantem su-
stinuit. vt pditā ouē recuperaret. Inventa āt
oue ad domū venit. q: reparato hoīe ad cele
ste regnū redijt: ad quod cū oue reversus est:
cum celū ascendit et captiuā captiuitatē secuz
duxit. et conuocat amicos et vicinos. s. angelo
rum choros: q amici eius sūt. q: voluntatem
eius cōtinuo custodiunt: et vicini q: claritate
visionis eius assidue pfruuntur dicens illis.
Cōgratulamini mihi et simul mecū: q: inue-
ni ouē meā que perierat. Fm Greg. Nō dicit.
Cōgratulamini invente oue. sed mihi q: vs
gaudiū eius est vita nostra. Et cū nos ad celū
reducimur. solēnitatē leticie illius implem⁹
Vel ideo congratulandū est sibi: q: non fru-
stra laborauit nec frustra mortuus. ex quo
ouem pditam invenit. oui vero nō est cōgra-
tulandum. q: nullis suis meritis inventa est.
Et subiungit cōcludendo ((Dico vobis q ita
gaudiū erit in celo super vno peccatore pn̄iaz
agente q̄ super nonagintanouem iustis qui
non indigent penitentia)). Non dicit peniten
tiam cogitante. que est penitentia p crastino
rum: nec dicit penitentiā docente verbosoruz
predicatoꝝ: nec dicit penitentiam ostenden
te que est penitentia hypocrytarum et simula
toꝝ. sed dicit penitentiam agente: que est pe-
nitentia devotoꝝ. Non est ergo gaudendum
solum de redemptione generis humani. sed
quacūq3 hora convertit vnus peccator: fit gau
dium angelis dei eo q numerus eoꝝ supplea
tur ex conversione peccatoꝝ. Unde Augusti.
Qui per penitentiam peccatum diluit. ange-
lice felicitatis in eternum consors erit. Hinc
est q super conversione pctōris velut de suo
consorte angeli in celo gaudere dicunt. Naz
vt dicit Orig. Nos angelis in celis occasionē
gaudij prebemus. cum super terram ambu-
lantes. conversationem in celis habemus. Fm
Amb. Angeli quoniam rōnabiles sunt: nō i-
merito hōīum redēptione letantur. Quanq3
hoc quoq3 proficiat ad licentius probitatis
si vnusquisq3 conversionē suā gratā fore cre
dat cetibus angeloꝝ. quoꝝ aut affectare pa-
trocinium aut vereri d3 offensaz. Et tu igitur
angelis esto occasio leticie gaudeat de reditu
tuo. Unde Beda. Ques ergo dn̄s inven- tiquā
hoīem restaurauit: et super eā inventā maius
gaudiū est in celo: q̄ super nonagintanoue: q:
maior materia divine laudis est in reditu

ratione hoīum q̄ in creatione angeloꝝ. Mi
rabiliter. n. angelos creauit. s3 mirabili⁹ hoīes
restaurauit. Hec Beda. Quāuis ergo pastor
multo plus diligat oues nonagintanouē. q̄
solā cētesimam: tacitis tn̄ alijs. de restaurata
multis modis se gaudere ostēdit. sic quoq3 sal
uator de reparatiōe hoīs magis gaudet. hoc
ē magis et plurib⁹ argumētis ostēdit se gaude
re. q̄ de angeloꝝ stabilitate. Usitatissimus et
enī est: vt q̄uis eū plus nō diligam⁹: maiorē
tn̄ leticiā de illo faciam⁹. quē de maiori peri-
culo liberari videm⁹. Sicut ergo pastor gau
det spāli gaudio de inventione vnius ouis: nō
q: magis illā solā quā oēs alias diligat sed q:
in ea hēt spālē rōnē gaudēdi. quā in alijs nō
hēbat: sic deus de reversione pctōris h3 spālē
rōnē gaudij. q̄ nō h3 de ceteris in iusticia p-
manētibus: ceteris tn̄ paribus pmanentes in
iusticia sunt deo magis dilecti. Per hoīez cē
tū oues hn̄tez significat psidens monasterio
vel ecclesie. hn̄s subditos in quocunq3 nume
ro: q: sepe in scriptura ponit numerus deter
minatus p indeterminato. et si pdiderit vnā
p apostasiā vel occasionē aliā nōne dimittit
alias in deserto. i. in observatione claustrali
vel ecclesiastica q̄ desertum dicit: eo q asperi
tas ibi videt et a multis deserit. et vadit ad il
laz q perierat vt ad bonū reducat. et gaudere
de illius reductione plusq̄ sup alijs nō erran
tibus: nō q: plus diligat eā ceteris: sed q: spe
cialē rōnē gaudēdi hēt de reductione eius q̄
nō hēt de alijs. tamen nō errantes semp sunt
plus diligēdi ceteris paribus. Et nota secūdū
Dyo. q dn̄s numerū electoꝝ determinauit in
decē: nouē quidē ordinibus angeloꝝ propter
trinitatē in nouenario eni numero. trinarius
fit tertio repetitus: et vno ordine hoīum. pp
vnitatem vt vnitas in trinitate ab angelis et
hoībus laudaret colleret: adoraretur. Uoluit
aūt numerū electoꝝ cōstare ex angelis et hoi-
b⁹: q: voluit a creatura spūali et corporali lau
dari. Hec Dyo. Ad idē subdit parabolā vni⁹
dragme ex decē perdite. p qua ((mulier acce
dit lucernā. et euertit domū ac q̄rit diligenter
donec inveniat)) et sup inventa cū amicis et vi
cinis gaudet dragma hoc loco est nūmus cer
te q̄titatis. valēs. x. denarios vsuales. hn̄s in
se regis imaginē et superscriptionē quē nos
debemus offerre. s. nosmetipsos vt quibus est
imago regia. Vn̄ fm Dyo. Homo microcos
mus. i. minor mūdus dicit. Habet. n. ex terra
carnē: ex aqua sanguinē: ex aere flatū ex igne
calorē. In cuius substātia spirituali imago et
similitudo dei exprimit imago in forma acci
pitur similitudo in qualitate considerant. Di
uinitas. n. consistit in trinitate cuius imagine

tenet aīa que hʒ memoriā intellectū: ⁊ volun
tatem. In deo ↄsistūt oēs virtutes cuius simi
litudinem tenet aīa q̄ capax est oīum virtutū.
Hec Hyo. Igitur dragma .s. hō ad imaginē
dei factus ꝑ cuius requisitione solicitatur di
uina sapia ac spōsa eius .s. mater nostra eccle
sia. ꝑ cuius quoqꝫ inuentiōe letatur tota cele
stis curia. Huius pusillus est contemnendus:
qꝛ nō vult pater celestis vt ꝑeat vnus de pu
sillis. Sn̄ia aūt huius parabole. fm̄ Lucam
Talis ē in summa. si mulier cū tanta diligen
tia dragmā ꝑditam q̄rit. ⁊ de inuenta gaudet
⁊ ad ↄgratulandū amicas ⁊ vicinas ↄuocat.
multofortius deus hoīem ꝑditū dʒ cū magna
diligētia q̄rere ⁊ de eius inuentione gaudere
⁊ sicut nullus dʒ murmurare ↄtra mulierem
q̄rētē dragmā ꝑditā. sic null9 dʒ murmurare
ↄtra dn̄m q̄rētē pctōres. siue eos alloquēdo. si
ue cū eis comedēdo. Ubi tn̄ fm̄ sensuʒ misti
cum notātur sex in speciali. Primo angeloꝝ
⁊ hoīum creatio ibi ((q̄ mulier hn̄s dragmas
decē.)) Scdo hoīs creati p̄uaricatio. ibi ((etsi
ꝑdiderit vnā)). Tertio filij dei ad q̄rendam
dragmā ꝑditā incarnatio. ibi ((nōne accen
dit lucernā.)) Quarto ipsius ꝑ xp̄i passionem
inuentio. ibi ((⁊ q̄rit diligenter donec inueniat
Quinto angeloꝝ ad ↄgratulandū inuitatio.
ibi ((⁊ cū inuenerit ↄuocat)) ⁊c. Sexto inuita
tionis rō. ibi ((qꝛ inueni dragmā quā ꝑdiderā
Uñ fm̄ Greg. q̄ significatur ꝑ pastorē ipse ēt
significatur ꝑ mulierē. Ipse .n. deus ipse ⁊ di
sapia. Hʒ aūt mulier. qꝛ cū dolore nos parit.
Angeloꝝ vero ⁊ hoīum naturā ad recogno
scendum se dn̄s ↄdidit: ⁊ ad similitudinē suā
creauit. Decē ergo dragmas habuit. qꝛ nouē
sunt ordines angeloꝝ: sed vt ↄpleret electoꝝ
numerus hō decim9 est creat9. Et qꝛ imago
exprimit in dragma mulier dragmā ꝑdidit.
quādo hō ↄditus ad imaginē dei fuerat: pec
cando a similitudīe sui ↄditoris recessit. Quo
tidie adhuc ista dragma ꝑditur. vel in pulue
re diuitiaꝝ: vel in luto luxurie. vel in diuerti
culo erroris cuiuscūqꝫ. Accēdit aūt mulier lu
cernam qꝛ dei sapia apparēs in carne. lumē
deitatis accēdit in testa nr̄e mortalitatis. ad
querendū hoīem ꝑditū. ⁊ reducendum eū ad
beatitudinē. Ista vero lucerna accēsa refulsit
miraculis. inflāmauit dictis. illuminauit exē
plis. Collocatus .n. erat hō in obscuris ⁊ vm
bra mortis. Uñ istā oportuit accendere lucer
nam. Et euertit domū ↄscīe qꝛ mox vt eius di
uinitas ꝑ carnē claruit oīa se nr̄a ↄscia ↄcus
sit. Et q̄rit diligenter. Diligēter .n. queritur q̄
intime diligit. Si vero ondit xp̄s dilectionē
suam ad nos vt aīam suā ꝑ nostra redēptio
ne poneret. Uñ subdit donec inueniat. qꝛ nō
destitit q̄rere donec inueniret. Quesiuit enim
vsqꝫ ad contumelias. vsqꝫ ad minas. vsqꝫ ad
flagella. vsqꝫ ad mortē. vsqꝫ etiam ad inferna.
Nec tn̄ ꝑsi eā inuenit. quā vbiqꝫ ēt vsqꝫ ad i
ferna cū diuinitatis lucerna ardēti quesiuit.
Euersa ergo domo inuenit dragma. qꝛ cū ꝑ
turbatur hoīs ↄscīa reparatur in hoīe similitu
do creatoris. Tūc .n. ↄsueta relinquunt vitia
vt reluceat imago ↄditoris. ((Et cū inuenerit
ↄuocat amicas ⁊ vicinas)) .s. supernas virtu
tes. q̄ amice sunt vt exequētes voluntatē ipsi9
⁊ vicine qꝛ et ꝑ gratiam ↄtinue visionis ap
propinquāt. Quas ad ↄgaudendū inuitat: ⁊
gaudij ꝑticepos facit: qꝛ ↄgaudent de peccato
ribus ad eū cōuersis. Cū deus de seipso ha
beat gaudiū. ⁊ angeli gaudeāt in eo: gaudent
tn̄ ēt de conuersione penitentiū: q̄ illud q̄ ꝑ
destinauit ipletur. nec illud gaudiū est de deo
nouū aut tpale. sed eternum. angeli vero qui
bus effectus ꝑdestinationis innotescit de no
stra cōuersione tpaliter gaudent xp̄s ēt gau
det sup conuersione pctōris ꝓp duo. Primo
qꝛ per pniam ira sua placat. Secundo qꝛ ꝑ
cium sanguinis sui in eo nō frustrat. Est aūt
tm̄ gaudium christo de conuersione peccato
rum. q̄ si non sufficeret sua passio rursus pati
⁊ mori esset paratus. Unde beatus Dionysi9
in epistola quadam scribit q̄ cum quidaʒ in
fidelis hominem fidelem a fide auertisset car
pus quidā vir magne sanctitatis adeo mole
ste hoc ferebat vt vtrūqꝫ igne comburi deū
rogaret. Cui circa noctis medium apparuit
xp̄s in aere cum multitudine angeloꝝ. in ter
ra vero apparuit fornax cum serpentibus ac
censis. ad quem trahebantur illi duo hoīes.
Carpo ergo petente ardenti desiderio vt mit
terentur in fornacem. ⁊ moleste ferentem di
lationem. ecce christus miseratus descēdebat
a solio in terram ⁊ extensis manibus hoīes il
los eripuit. eleuataqꝫ manu dixit. Carpo itēp
percute me. lancea paratus sum rursum pa
ti ⁊ mori pro hominibus saluandis. Et subiū
git dominus concludendo. ((Ita dico vobis
gaudium erit angelis dei)) qui sunt vicini ⁊
amici christi ((super vno peccatore penitentiā
agente.)) Naʒ aīa viciorꝫ laqueis capta ⁊ seri
pta cum se corrigit: ⁊ priora peccata relinqt.
tam celicolas q̄ christicolas hylares facit. vn
de Ber. Deniqꝫ gaudent in conuersione ⁊ pe
nitentia peccatoꝝ. salutem hoīum sitientes la
chryme penitentium vinum eoꝝ. Hoc certe
vinuʒ letificat cor hominis. hoc constat ⁊ an
gelos bibere cum leticia. Hec Ber. Et si an
gelis tantum gaudium est pro peccatore. qui
propria peccata damnat. quantuʒ est eis gau
dium pro iusto qui aliorum peccata plangit.

Considera hic. quāta dʒ esse penitētia: vt ꝑ
eā accendaris nec torpeas: ⁊ totā domū id est
mentē vt conscientiā euertas: vt dragmā vsqꝫ
ad nouissimū puluerē inquiras: diligēter nō
pigre nō morari donec inuenias. Moraliter
mulier potest dici presidens: tuʒ propter secū
ditatem. tū propter perienda difficultates hu
ius mulieris dragme sūt anime dei imagine
insignite quaꝝ si vnā perdiderit debet accen
dere lucernaʒ. s. orando meditando. sancte vi
uendo: ⁊ vertere domū cōscientie peccatoris
sermone predicationis. terrore cōminationis:
⁊ querere diligenter donec inueniat quod fit
quando ad penitentiā reducit. Tertiā quoqꝫ
de eodē ⁊ expressius addit parabolā. s. de filio
prodigo qui facultatibus consumptis ⁊ per
ditis ad patrē reuersus: susceptus est ab eo ⁊
honoratus: qꝛ homo nō solū est ouis cara pa
stori nō solū dragma preciosa mulieri. sed vi
scerose caritatis filius carissimus patri. De9
enī pater hoīem ad imaginē ⁊ similitudineʒ
suā creauit: vt post angelos expressiori simili
tudine pre ceteris creaturis filius dei dicatur
Ideo nullus quantūcunqꝫ pusillus est cōtem
nendus: cū sit summi regis filius. p̄sertim il
le cui dedit fidē ⁊ gratiam. per quaʒ est filius
adoptionis. Et si post susceptam fideʒ ⁊ gra
tiam que ipsum ex dono dei contingebat vi
xerit luxuriose per culpam gratiam perdēdo
vel spiritualiter fornicatus fuerit fidem dese
rendo. adhuc non est contemnendus: adhuc
a xp̄i ⁊ ecclesie gremio nō est eijciēdus. Quia
si penituerit ⁊ humiliter redierit. adest deus
pater miserator ⁊ misericors. qui non letatur
in perditione filioꝝ: ⁊ occurrit penitēti: ⁊ dat
osculū pietatis ⁊ amoris. In cuius receptiōe
gaudet tota celestis curia qui enim mortuus
fuerat infidelitate ⁊ culpa. viuit fide ⁊ gratia
⁊ qui perierat errore inuentus est xp̄o pasto
re oīum requirente. Per hanc ergo parabo
lam datur intelligi benigna peccatoruʒ a deo
receptio ex quo secūdū lucam vult habere q̄
nullus debet indignari si benigne recipit pec
catores. In hac aūt parabola .vi. tanguntur:
primo status nature ⁊ vtriusqꝫ filij cōmunis
propagatio. ibi ((homo quidā habuit duos fi
lios)) secūdo lapsus culpe ⁊ adolescentioris a
patre recessio. ibi ((dixit adolescentior patri))
tertio locus penitentie ⁊ eiusdē postmodū re
uersio. ibi ((in se aūt reuersus)) quarto mun9
gratie ⁊ reuertētis a patre benigna susceptio
ibi ((cū aūt adhuc longe esset)) quinto stimu
lus inuidie. ⁊ de eius iocunda susceptione se
nioris indignatio. ibi ((erat aūt filius eius se
nior)) sexto virtus doctrine ⁊ indignationis
eius rationabilis sedatio. ibi ((pater ergo illi9
na.)) Pōt aūt hec parabola exponi de popu
lo iudaico ⁊ gentili. vel de innocēte seu iusto
tepido. ⁊ de peccatore penitente deuoto iuda
ico inqꝫ vel iusto ↄquerente de dn̄o dāte ma
iorem grāʒ vel deuotionis feruorē gentili vel
penitenti q̄ sibi. ergo hō iste de quo hic dicit
xp̄s est q̄ habuit duos filios. i. duos populos.
s. iudaicū ⁊ gentilē. qui sunt filij dei q̄tuʒ ad
ad eius imaginē vel eius filij sunt oēs xp̄iani
ꝑ eius baptismū regenerati. quoꝝ tn̄ aliq̄ sūt
iusti ⁊ aliq̄ peccatores. ((Et dixit adolescenti
or)) .i. gentilis populus. vñ ⁊ popul9 iudaic9
vocatur in exodo filius dei primogenit9 vel
adolescentior .i. peccator qui iuuenis est mo
ribus ⁊ petijt a patre portionē sue substantie
vt recederet a dei patris lege: ⁊ ageret pro li
bero volūtatis sue: ac regeret se ꝓpria volūta
te. ((Et diuisit illis substantiā)) qꝛ bona sua oī
bus largit. licet diuersimode ⁊ dimittit quēli
bet agere. fm̄ arbitrij libertatē adolescentior
vero fili9 ((ꝓfectus est in regionē lōginquā))
non localiter a deo patre celestiq̄ vbiqꝫ ē re
cedens: sed ꝑ multiplicationē pcti se a patre ⁊
patria celesti elōgās: ⁊ ibi .s. in regiōe pcti ((dis
sipauit substantiā suā)) ꝑ peccatū bona gra
tie ꝑdendo. ⁊ bona nature peiorādo ((viuen
do luxuriose)) luxuria interiori q̄ est fornicatō
spiritualis. ⁊ maxime ydolatria ⁊ luxuria ex
teriori q̄ est fornicatio corporalis ⁊ manifesta
Peccator ergo a patre suo celesti recedit. q̄
mortaliter peccat: ⁊ tunc in regione lōginqua
est: qꝛ lōge ē a pctōribus salus: ⁊ talis luxurio
se ↄsumit suam substantiam. q̄ sensus suos
⁊ vires ↄuertit ad maliciā. ((Et postqꝫ consu
masset)) .i. consumpsisset oīa ornamenta na
ture. tā naturalia q̄ gratuita ((facta ē fames
valida in regione illa)) qꝛ in regione peccati
fit magn9 defect9 pabuli diuini. ⁊ fames bo
noꝝ opeꝝ atqꝫ virtutum ((⁊ ipse cepit egere))
.i. spiritualibus bonis ⁊ virtutibus eoꝝ fonte
relicto. nā existēs in mortali peccato: fit egēs
oī spirituali bono ((⁊ abijt)) .i. profectu erroris
⁊ de malo in peius ruendo ((⁊ adhesit vni ci
uium regionis illius)) .i. diabolo qui est ci
uis in regione vmbre mortis ((⁊ misit illuʒ in
villam suam)) .i. in cupiditatem mundanaʒ
vel in peccatoꝝ societatem. in qua dominat
cut in propria villa ((vt pasceret porcos)) .i. vi
tia que fetida sunt ⁊ immunda. ((⁊ cupiebat
implere ventrē)) aīe. s. affectū ((de siliquis)) .i.
cibo ((porcoꝝ)) qui est carnalitas ((⁊ nemo illi
dabat)) .s. ad satietatem: qꝛ venter impiorum
est insatiabilis. Demones .n. ad hoc student
ne vnqꝫ saturitas maloꝝ proueniat. ((In se
aūt reuersus)) .i. ad ꝓpriā ↄsciam ꝑ rationis
dictamen a qua recesserat sequendo sensua

dirat. homo. n. in peccando extra se egredit. q: limites recte rōnis transgreditur. Et ideo penitendo ad se reuertitur. Debet autē penitens sm Greg. Recognoscere vbi fuit q: in peccato ⁊ ideo dꝫ dolere. vbi erit q: in iudicio. Et ideo dꝫ timere. vbi est: q: in miseria. ⁊ ideo dꝫ gemere: vbi non est: q: in gloria. ⁊ iō dꝫ suspirare. In se ergo reuersus ((dixit)) penitendo de peccatis ⁊ dolendo. ((Quanti mercenarij)). i. deo seruientes pro mercede eterna ((in domo patris mei)). in ecclesia seu congregatione iustoꝝ ((habundant panibus)) spiritualibus. s. verbi diuini eucharistie sacramenti. ac pluribus virtutibus ⁊ donis ((ego aūt hic fame pereo)). i. penuria ois boni. quo priuatū me sentio. ((Surgam)) de luto culpe per infidelitatis vel peccati derelictionē. q: iacebat ((⁊ ibo per conatum bene operandi ⁊ meliorationem vite q: longe aberat)) ⁊ ad patrem meum a quo recesseram: q: sub principe porcoꝝ erat ((⁊ dicam ei)) recognoscendo culpam ⁊ petendo veniam ((pater)). i. ex natura q̄ dedisti mihi ((peccaui)). s. male viuendo ((in celum)). i. corā celesti curia. s. angelis sanctis. Et ideo multum debeo dolere ⁊ flere: q: eos contristaui ⁊ specialiter peccator peccat in⁹ angelum custodem suum q: spernit eius consilium vel in celuꝫ q. s. ꝑ culpam meā iūsi ⁊ ꝑ meā negligentiā nō quesiui ((⁊ corā te)). i. uidēte scientie. i. in ipso ꝯscientie mee ꝯclaui. vbi tui solius qui index meus es penetrāt oculi. ⁊ ideo multū debeo erubescere ⁊ timere: q̄a peccaui āte oculos iudicis cūcta cernētis. hinc docetur modus cōfitēdi: q̄ est q omne bonū attribuamus deo. q notatur ibi. pater a quo. s. omne bonū habemus et omne malū q facimus attribuam⁹ nobis ipsis. q notat ibi peccaui in celum ⁊ coram te ((Iā nō sū dignus vocari filius tu⁹)) primo q: a te recedens te ꝯtristaui. secundo q: imaginem patris non honoraui. tertio q: substantie mee prodigus extra disciplinam dixi. quarto q: seruum alterius. s. diaboli me feci. quinto q: degener in moribus pascendo porcos extiti. sexto q: ingratus te contempsi. ((Fac me)) ꝑ dignam satisfactionem ((sicut vnum de mercenariis tuis)). s. bonū q seruit pro eternis. non malū q seruit pro tꝑalibus. Quasi diceret paratus sum annodo tibi satisfacere ⁊ seruire spe mercedis eterne. mercenarius. n. laborat pro mercede. Ecce ergo post ꝯtritionem ꝯfessionē satisfactionis oblatio. Hec est pnia meditantis in confessione peccati nondum tñ agentis: postq̄ itaq̄ ad necessitatē famis peruenerat. in se reuersus pniam agere incipiebat. q: necessitas ipsum cōpellebat. In quo notare possumus dei clementiam. q: etiā peccatores compellit ager pniā. In tm̄. n. nostram salutē diligit ⁊ q̄rit q oib⁹ modis q̄bus potest nos attrahit quosdam per predicationē. quosdā ꝑ inspirationē. quosdā per beneficioꝝ largitionē. quosdā ꝑ flagellationē. Vñ dicit Beda. Prodig⁹ iste postq̄ in semet reuersus: dire famis supplicia formidabat. velut iā seruus effectus. etiā mercenarij statū de mercede iā cogitans ꝯcupiscit. Ad filij affectū qui oīa que matris sūt sua esse nō ābigit. aspirare nequaq̄ presumi. sed mercenarū statū iā ꝑ mercede seruiturus desiderat. Hec Beda. Distat aūt inter mercenariū. seruū ⁊ filiū. Seruus. n. est qui supplitia metuēs solo timore pene pūitis vel future temperat se a vitijs ⁊ declinata malo. Mercenarius autē q causa mercedis ⁊ desiderio regni celestis obedit mandato ⁊ cauet offensas. Filius vero q ꝑuat ius heredis: nō ꝑ lucro seruit mercedis sꝫ gratia ipsius boni ⁊ amore virtutū successus q̄cq̄d est illi ꝯtrariū toto detestat desiderio. Et surgēs splēdo q deliberauerat: venit. i. venire cepit. ⁊ ad penitentiā. ꝑ bona opa disponendo: ad patrē suū eius gratiā regrēdo. Est aūt pater redeūtib⁹ clemēs. nā sequit. ((Cū aūt adhuc lōge esset)). i. attri⁹ ⁊ motus ad penitendū: nō tñ ꝑfecte ꝯtritus ad q regrēs gratia dei ꝑueniēs. iō subdit ((vidit illū pater)) ipsius oculo clemētie vt dic Cris. Sēsit pr̄ pniā nō expectauit recipe ꝯfessionis verba. sꝫ ꝑuenit petitionē misericordit agens. Vñ subdit. ((Et misericordia mot⁹ est)) misericorditer ei inspirādo motum pnie. Et velociter accurrēs. spm ꝑueniēdo. ꝑ misericordiā inchoantē ((cecidit super collum eius)) cū amoris āplexibus ꝯstringēdo ꝑ misericordiam ꝯcomitantē. ((osculat⁹ ē eū)) dulciter ipsum sibi ꝑfecte recōciliādo ꝑ gratiā subsequentem. Occurrit q̄ppe deus penitenti per gratiā preuenientē. ⁊ recipit eū per clementiā oīa scelera dimittentem. Vñ Gre. nissenus. Confessionis meditatio placuit ei patrem vt obuiam ei iret ⁊ oscula conferret. Unde ⁊ Criso. Quid enim est aliud quod occurrit. nisi q: nos peccatis īpedientibus nostra virtute ad eum peruenire non poteram⁹ Ipse aūt potens ad inualidos peruenire descendit. Osculet aūt os eius per q emissa de corde ꝯfessio penitentis exierat. quam pater letus excipit. Incipit autem iam peccata ꝯfiteri. Unde sequitur. ((Dixit ei filius. Pater peccaui in celum ⁊ corā te. iam nō sū dign⁹ vocari filius tuus)) q intellige vt supra. sed h iam non facit mentionē de statu mercenarij: q: postq̄ suauissimum osculum ꝑcepit ex

hunc statū mercenarij dedignatur. Sꝫ vt dicit Beda. Pater occurrens nō ꝯtent⁹ minora cōcedere vtroq̄ gradu sine dilatiōe transcurso. pristine filioꝝ restituit dignitati nec iā de mercede cōductoris: sꝫ de hereditate fecit cogitare parentis. ((Dixit aūt pater)). s. deus ad seruos suos. i. ad apostolos ⁊ eccle ministros. q̄b⁹ xp̄s ꝑcepit benigne recipe penitentes ⁊ ꝯfitentes. ((Cito ꝑferte stolā primā)). i. cito ꝑferendā ⁊ restituendā vere penitentib⁹ innocentiā nūciate ⁊ ꝑmittite. ((⁊ induite illū)). i. ostendite ⁊ certificate illū induendū ((⁊ date anulū)). i. fidei signaculū docere dādū ((in manu)). i. ī ope eius vt ꝑ opa fides clarescat. ⁊ ꝑ fidē opa ꝯfirmentur. Annulus enim rotundus cū nō hꝫ principiū neq̄ finem significat fidem eterne trinitatis quo fidelis aīa deo desponsat. Hunc ānulū debent ministri eccle in manu dare. docendo ipm̄ habendū in opere. Fides. n. sine operib⁹ mortua est: ⁊ similiter opus sine fide non sufficit. ⁊ calciamenta. i. sanctoꝝ exempla in pedes eius. s. in intellectu ⁊ affectu. sm Criso. Ad nō tangēdum terrena. ⁊ ad corrigendū viā vt per lubricū mūdi istius iter fixo ⁊ imaculatus incedat. ((Et adducite vitulū saginatū)). i. xp̄m quem sm Criso. Vitulū noiat. ꝑpter hostiā ⁊ imolationē corporis imaculati. Saginatū aūt dicit ꝑpter gratiaꝝ pinguedinem ⁊ plenitudinem: q: pinguis ⁊ optim⁹ omni spūali virtute in tm̄ est: vt ꝑ totius mundi salute sufficiat ((⁊ occidite)) hoc est sm Aug. Mortem eius insinuate. Tunc enim cuiq̄ occidit cū credit occisum. Hic ergo vitulus filio reuertenti adducitur ⁊ occiditur. q̄n xp̄i passio gentili populo cuilibet peccatori predicatur aut quando in sacramento eucharistie ministratur. Hic vitulus semel occisus est in re. sed multotiens in sacramētali representatione. Quotidie vero imolatur credentium fide ⁊ predicantium recordatione. ((Et manducemus ⁊ epulemur)) q: peccator vere penitens ad mensam xp̄i cum alijs xp̄ianis recipitur: ⁊ non solum filius reuersus reficitur: sed etiam pater ⁊ serui eius: q: refectio dei ⁊ sanctorum est salus peccatorum. Et ideo bene dicit pluraliter māducemus ⁊ epulemur. Unde Amb. Epulantem autem inducit cū dicit. epulemur vt ostenderet q̄m paternus est cibus salus nostra: ⁊ patris est gaudium nostrorum redemptio peccatorū. ((Q: hoc filius meus mortuus erat)) spiritualiter per infidelitatem ⁊ morte culpe. ((⁊ reuixit)) per fidem ⁊ vitā grãe. Vel mortuus erat per separationem a deo tanq̄ a patre. ⁊ reuixit. reuertendo ad deū tanq̄ ad patrem suum. q: sm Aug. Vera mors quē hoīes nō timēt est seperatio aīe a deo: que est vera vita aīa ((perierat. s. recedēdo a cōsortio sanctorū quasi a fratre ((⁊ inuentus est)) q: mr̄ ecclesie restitu⁹ ꝑ baptismū vel pniam. Et nota hic circa receptionē peccatoris q pater de celis recipit penitētē velociter: qd notat cū dicit accurrēs cecidit sup collū eius: q: deus pronus est ad miserendū: ⁊ tardus ad puniendū cuius natura ⁊ ꝑprietas est misereri ⁊ parcere: secūdo recipit dulciter reconciliando eū per gratiā sibi. Ideo dicitur: cecidit sup collū eius: tertio recipit honorabiliter dando stolā primā. i. restituendo innocētiā: quā in baptismo iduerat sed ꝑ peccatū perdiderat: ⁊ annulū in manu ei⁹. i. gratiā bene operādi: q: nō sufficit hēre innocētiā nisi fiant opera bona: sed q: in operādo sepe aduersa occurrūt. Ideo subdit ((⁊ calciamēta in pedes eius)). i. cōstantiā cōtra aduersa: quāto recipit letanter. Vñ dicit: manducemus ⁊ epulemur. Deus eni ipsi penitenti cōsolationes ⁊ dulcedines infundit: ⁊ in cōuersione peccatoris ipse deus ⁊ angeli ⁊ oēs sancti gaudent. ((Erat autē filius eius senior in agro)). i. iudaicus populus in cultu vnius dei occupatus erat legē obseruādo: vel xp̄ianus in iusticia perseuerans: remisse tamen operādo. ((Et cū veniret ⁊ appropiquaret domui)). s. ecclesie ((audiuit symphoniā ⁊ chorū)). s. penitentes deū laudantes. ⁊ in dño gaudendo epulantes ((interrogauit vnū de seruis que essent)). s. festa ecclesie vel gaudia. ((Is q̄ dixit illi. Frater tuus)). i. gentilis populus vel peccator venit. s. ad fidē ⁊ penitentiam: ⁊ occidit pater tuus)). s. deus qui est pater omniū per creationē ((vitulū saginatū)). i. xp̄m q intellige vt supra est dictū ((q: saluū ipsū recepit)). s. gentilē populū ⁊ peccatorē. ((Indignatus est aūt frater senior.)) Talis. n. aliquando miratur q deus respicit magis peccatorē cōuersum: dando ei virtutem fortius operandi: ⁊ talis admiratio potest dici indignatio large loquendo: inquantū talis nō videtur dignus tanto bono ((⁊ nolebat introire. s. ad cōuiuiū. i. in ecclesiā vel peccatoꝝ cōmunionē ꝑpter indignationē. ((Pater ergo illius)). s. deus volens pacificare ⁊ admonere hanc admirationē seu indignationē ⁊ cupiens hunc saluare. Vult enim oēs homines saluos fieri ((ingressus)). s. de domo synagoge in ecclesiā: vel de rigore iusticie ad misericordiam ((cepit rogare illū)) per se. s. interna inspiratione ⁊ per suos vicarios. s. apostolica predicatione ⁊ aliorum eruditione. ostendens iusto q hoc non prouenit ex parte veteris peccatoris penitentis sed ex infinita bonitate dei conferentis

fm tua vera iudicia facultatē oium transcendēdo operā iuste fit. licet hoīb⁹ aliquādo aliter videat. ((At ille rīdēs dixit patri suo)) indignationis sue cām opīendo. ((Ecce tot annis seruio tibi)). s. legis iusticiaz sectando. vel pro te mala sustinendo ⁊ bona faciēdo((⁊ nūq̄ mādatū tuū preriui)) q. d. est de vno deo colēdo vel a iustīcia incepta recedēdo. ⁊ nūq̄ dedisti mihi hedū: q. oia beneficia veteris legis modica sunt: ⁊ quasi nulli tus reputationis respectu beneficiop noue legis. ((vt cū amicis meis epularer. s. cū pphetis patriarchis ⁊ angelis vel hedū. i. tātā pfectop exprobationē ⁊ abhoīationē vt epularer p deuotionis feruorez. ((Sed postq̄ hic filius tuus venit: qui deuorauit substantiā suam)). Lt̄epozalē ⁊ spūalē ((cū meretricibus)) .i. cū carnalibus vitijs ⁊ spūalibus((occidisti ei vitulū saginatū)). s. xp̄m vel dedisti ei magne deuotionis pinguedinē. q. d. fm ordinationē tuā hoc fuit. ((at ipse)). s. pater((dixit illi)). filio seniori tāq̄ prius pater ipsius placere volēs. ((Filius semp mecū eo)). s. per legis obseruantiā: vel per iusticie custodiaz((⁊ oia mea tua sunt)). s. bona gratie in re. ⁊ bōa glorie in spe. q. d. tanq̄ iure hereditario p debitum remunerationis tibi oia mea debentur. ((Epulari aūt ⁊ gaudere oportebat: q: frater tuus hic)). s. vñ ⁊ cōgaudere deberes nō idignari)) mortuus fuerat)). s. per priuationē fidei. que est aie vita vel per amissionē innocētie ⁊ iusticie((⁊ reuixit)) p susceptionē fidei ⁊ recuperationē innocētie((perierat)) pp mortū amissionē ⁊ iuēt⁹ ē q: redditus matri ecclesie pp emēdationē. Monet cū gaudere q: in hoc apparet optima bonitas hois quādo. s. libēter videt emēdationē ⁊ correctionem fratris. Vñ Aug. Nihil ita probat spūalē virū sicut peccati alieni curatio. cōliberationē potius q̄ insultationē: potius auxilia q̄ conuicia meditat ⁊ quantū facultas tribuit. suscipit. Ubi Chrīs. Nec ergo parabola ad hoc est cōposita q̄ peccatores nō diffidant reuerti' sciētes q̄ magna cōsequent. vnde introducit alios turbatos in eorū bonio: nō vt iudicet eos liuore tabescētes. sed tanto decore honoratos redeuntes: vt etiā inuidiosi possint alijs fieri. Nec Chrīs. Vñ ⁊ Dyo. vere optimus ⁊ super optimus Ielus xp̄s qui ⁊ redeuntibus amabilē se exhibet accedēbus quoq̄ occurrit ⁊ obuiat: ⁊ totus totos amplectens salutat: ⁊ in humeros tollit. quos vix ab errore conuertit nec de prioribus illos accusat: sed diem festum agit ⁊ amicos conuocat: ⁊ vt sit omniū letantiuz habitudo. optimos quoq̄ angelos in leticiam suscitat. Nec Dyo. Quotidie deuo filiū recipit reuertentem. dū quelibet peccatrem recipit penitentez: ⁊ alia supadditā circa eū facit. dū gratiaz in baptismo recepat. ⁊ p culpā pdiderat ⁊ itez illi reddit. Igit̄ nō debemus ītrem nr̄m peccatorem ptemnere vel vere limare. sz reuertentem vulciter recipe. ac caritatem circa euz ostendere ⁊ benigne tractare vel saluator noster irat⁹ nos peccōres merito ptēnat vt iuste derelinq̄t. Cōsidera nūc quātū opaz pnia ⁊ quāta sit circa penitentes dei misericordia. Vñ Ber. O felix penitētiā hūilitas. O bona spes ꝓfitētiū quā facile vincis inuincibilem ēmicto tremebūdū iudicē ꝓuertis ipyssimū picm. Et itez o q̄ ⁊ q̄lis ⁊ q̄nta est misericordia dei. q̄ peccōrem ꝓuersuz nō min⁹ diligit q̄ eū q̄ nullā peccati maculā cōtraxit Nec Ber. Tres igitur pabole vno fine claudunt. de q̄b⁹ Ambro. sic logitur nō ociose sanct⁹ Lucas ex ordine tres pabolas posuit. ouis q̄ perat ⁊ inuenta est dragma q̄ perat ⁊ inuenta est. filiꝰ q̄ erat mortuꝰ ⁊ reuixit: vt triplici remedio puocati vulnera nr̄a curem⁹. Spatiū. n. triplex nō corrūpet. Qui sunt isti. pf. pastor. mulier. Nōne deus pf. xp̄s pastor. mulier ecclia: xp̄s te in corpore suo reuehit q̄ tua in se petā suscepit: q̄rit eccla recipit pf. Quasi pastor reuehit. Quasi mulier ingrit. Quasi pf vestit. prima misericordia. scōa suffragatio. tertia recōciliatio. Singula singulis q̄drant. Redemptor subuenit ēt suffragat auctor recōciliat. Eadem diuine opis misericordia. sed diuersa p̄ meritis nostris gra. Quis a pastore lassa reuocat dragma q̄ perat inuenit. ad pfem filiꝰ suis vestigijs redit ⁊ plena ꝓdēnati erroris regredit pnia. Oues sum⁹: ozem⁹ vt sup aquā refectōis nos collocare dignet. Oues inūq̄ sumus: pascua petam⁹: dragma sum⁹ hēam⁹ ptiū. filij sum⁹ ad pfem redire festinem⁹. Nec vereare ne te nō recipiat. Nō eni delectat de⁹ pditōe viuoꝝ. Jā occurrens venienti tibi cadet super collū dño erigit elapsos. osculū dabit. q̄b⁹ est pignus amoris. stolā. anulū. calciamenta pferri iubebit. Tu adhuc iniuriaz metuis. Ille restituit dignitatem. Tu supplicū vereris. Ille osculuz defert. Tu quicū times. Adornat ille cōuiuiū. facile recōciliat. q̄s intense rogat. Et tō discamus q̄s pf oblectatione sit ambiendus. Pf ingt. Quā misericors. q̄ pius. q̄ nec offensus patriū dedignatur nomen audire. Pf ingt peccaui in celū ⁊ cora te. Nec ē pri ma ꝓfessio apud auctorem nature. aptū solet misericordie. arbitrū culpe. Sz ⁊ deus nouit oia vocem tū tue confessionis expectat. Ore enim ꝓfessio fit ad salutē. Cōstitere magis. vt intercuniat p te xp̄s. quez aduocauī hēmus

apud patrē roget ecclesia: illa clamet populus. nec vereare ne nō impetres. Aduocatus spondet veniā: patronus promittit gratiā reconciliationē tibi paterne pietatis pollicet̄ alserto: crede q: veritas est acquesce q: virtus ē his cām vt p te intercedant ne pte gratis mozetur sit. Nz ⁊ cām ignosc̄di pater. q̄ vult filius vult pater. Occurit tibi q: audit te intra mentis secreta tractantē. Et cū adhuc longe fis. videt ⁊ accurrit. videt i pectore tuo accurrit ne quis ipediat: cōplectitur quoq̄. In occursu plenia ē: in amplexu clemētia: ⁊ quasi qdē patrij amoris affectus supra collū cadit vt tacentē erigat: vt oneratū peccatis atq̄ in terrena desiderū reflectat ad celū: in quo suuz querat auctorē. Cadit in collum tuū tempus vt cervicem ingo exuat seruitutis ⁊ collo tuo iugū suaue suspendat. Nec Ambro. Considera nūc ex premissis q̄ multis modis inducit nos deus: vt pusillos ⁊ humiles diligam⁹ nec aliquē ex his cōtemnamus: sed salutē eoꝝ cū diligentia queramus. Unde Chrīs. Videes per quot nos inducit ad viliū fratrū diligentiaz: ne vilq̄ contemnamus tales alas. Et ideo hec oia dicta sunt ꝓpter hoc. Omnia ergo sunt tolerabilia ꝓpter salutē fratris. Ita. n. studiosissimū quid deo est alas: vt neq̄ proprio filio suo pepercerit: Ideo rogo mane apparente consestim exeuntes a domo: hanc vnā intentionē habeamus: ⁊ idē ad oēs studiū habeamus vt cū qui periclitat eripiamus: nō dico hoc solū sensibile periculū: sed id qđ ē aic. i. a diabolo hostibus infertur. Nec Chrīso. Oīo.

Eni dñe ielu q̄re seruū tuū: veni pastor bone q̄re errantē ⁊ lassam ouez tuā: veni sponsa matris ecclesie q̄re dragmā perditā: veni pater misericordie: recipe filiū prodigū ad te reuertentē. Veni non cū virga sed cū caritate ⁊ spūs mansuetudine. Veni ergo dñe q: solus es qui possis errantē reuocare perditū inuenire: profugū recōciliare: veni vt facias salutē in terris: gaudiū in celis: ⁊ cōuerte me ad te. ⁊ da mihi veā ⁊ perfectā penitentiā agere: vt sim angelis occasio leticie: dñe deus salutis mee. Amen.

¶ De modo correptionis fraterne ⁊ de dimittēdo fratres septuagies septies. Ca. viij.

¶ Quia deus gaudet

de peccatore cōuerso cōsequēter dat modū reducendi peccatorē ad ouile dñicū: ⁊ quo nō pereūti per culpā succurrat̄ per correptionē fraternā. Circa hāc vero correptionez fraternā ē sciēdū qđ corripe peccantē ꝓceptū est firmatiuū. ⁊ ē ofium in oēs q: fm glosam ta peccat qui fratrē suū peccare videt ⁊ tacet sicut qui peccanti non indulget. Ita. n. correptio ordinat emendationē fratris peccantis. Et ideo est actus caritatis ⁊ ptinet ad oēa q: vt dicit in ecclasstico vniculoq̄ mandauit deus de primo. Et ideo sicut quilibet tenet p̄ximū ex caritate diligere. ita tenet̄ defect⁹ eē caritatiue ad emendationem eius corrigere. Plus tñ ad hoc liguntur plati q̄ alij. q̄ plati ex zelo caritatis ⁊ ex officio platonis. sz alij tñ ex zelo caritatis. Item plati habent correpere verbo ⁊ flagello alij tñ verbo. Et cū sit preceptum affirmatiuum ligat semper. sed non ad semper exequendum sed pro loco ⁊ tempore. quando licet ⁊ expedit ⁊ homo credit quod conceptio sit vtilis apud illū quem corrigere intendit. Sunt aūt quinq̄ casus in quib⁹ absoluitur homo ab isto ꝓcepto. Primus est cum nō sit aliqua spes correctionis. vñ Hieron⁹. Frustra nititur est nihil aliud q̄ odiū q̄rere. extreme demētie est. Secūs cū timet defectus pbationis. ⁊ criminaliter agitur. vbi. s. actor ad talionem si in probatione deficiat. obligatur. Tertius cū plato tāq̄ indicī notū est factū. q: ille notorius est vel conuictus. Quartus cū meliori operi vel ad minus eque bono vacat. sicut monachi facere debent. Quintus cū multitudo potestas est i culpa vbi correptio vtus noceret ecclie ⁊ ꝓ desset. vñ est ꝓuerbius. Non ipes nō testis plebs ꝓsul sit monachus suz. Ostendit ergo hic debitū modū correptionis huius. ⁊ q̄s ordo in ꝓcessu eius sit seruand⁹. Quia pctm fratris. aut est nibi soli cognitū: aut alijs paucis ē notum. aut est publicū. Si tu solus scis non vt deus p̄ confessionez. sed vt homo p̄ certā cognitionem: debes tēm corrigere amicabiliter. secrete. ⁊ seorsum. vñ dicit. ((Si peccauerit in te)). idest(fm August⁹. te sciente. frater tuus s. primus((corripe ⁊ increpa eū dulciter. ⁊ caritatiue((monendo secrete inter te ⁊ ipm solū)) vt non deducat in publicū q̄ est occultum: vt sic sis emendator. non criminis pdi tor: intendens correctioni. pcens pudori. ne si publice correptus semel pudorem aut verecundiam amiserit. in peccato permaneat. ⁊ ptinator effectus difficile emēdabilis maneat: forte enim pre verecūdia incipiet defendere pctm suū. ⁊ quē vis facere correctiorez facis peiorē Peccat ergo frater in illos. q̄b⁹ scientib⁹ peccat q: quātū in eo est exēplo corrūpit quos testes sue inigtatis efficit. corripe ingq̄ eū nō laudes adulando. nō occidas quiētando: nō fileas verecūdādo. non negligas pigritādo nō dissimules inimicitias vel dāna talia metuendo: nō tunes obsequendo. vnde dicit Seneca. Amici vitia si feras

facis tua: hīs peccas: cū peccante ob sequiū ac comodas Nec seneca. ((Et si te audierit)) penitendo ⁊ a peccato cessando ((lucratus eris illum)) animam eius saluando: ⁊ eius reuocatio cedit tibi in lucrū spirituale scilicet salutis aie tue: q; vt dicit Dier. Per salutez alterius nobis quoq; acquiritur salus. Et certe libenter ac patienter dz qs recipere correctionem pp aie sue vilitatem. Unde seneca. Doneberis libenter ⁊ reprehenderis patienter se merito obturgauit te aliqs: scito q; pro tuit: ⁊ si imerito scito q; pdesse voluit. Non acerba sed blanda verba timeas. Nec seneca. ((si autez te non audierit)) taceas ⁊ cesses donec aliam viam procedendi habeas. Alia aūt via pōt haberi dupliciter q; illud peccatuz aut est iterabile: aut non. si sit iterabile debes aliquibus bonis qui velint prodesse aliquid dicere per qs possint eū deprehendere vt tecum possint eū corripere. Si aūt non sit iterabile nihilominus coram talibus potes euz corripere: vt de illo poeniteat: ⁊ de simili sibi timeat nec eo pdito: fraterni criminis sicut dicit Augusti. Si ergo per primam viaz peccator non emendatur ((adhibe tecum vnuz vel duos)) ita quod dz Hiero. cū peccator nō audit corripientem in secreto primo dz adhiberi vn⁹. q fm Augu. vult pdesse nō obesse q; si nec illū audierit. adhibeat ⁊ tertio. vel corrigendi studio vt. s. aut āmonitiōe aut pudore corrigatur. vel q; eueniendi eū sub testib⁹. vt de peccato conuincatur. vel fm Glosam. si dixerit non esse petrū probent p̄trariū ((vt in ore duoz vel triū stet omne verbū.)) Si ergo peccatū cōe est occultū. tunc frater corripiatur occulte. si aūt est publicū. tunc dz corripi publice: q; tūc non solū opus est vt ipse emēdetur: sed ⁊ alij quos scādalizauit in ipsa punitione edificentur. ⁊ eius exemplo alij timeant ⁊ a malis cohercean̄. Et si nō pfit scda via addit dns tertiā q; hz vim coactiuā: dicēs ((q; si eos)) scilz te cū corripientes ⁊ cōmonētes ((nō audierit)) sc corrigendo ((dic ecclie)) i. plato: p denūciationē publicā sibi ītimādo vt q; prius eras corrector pp eius pticiā fies accusator: ⁊ tūc sunt testes inducēdi ad fratris secretā āmonitionem: vt q; emendari noluit correctione fraterna. in iudicio cōuictus coherceat a malicia. Quos aūt nō potes corripiendo aut mouendo vel accusando conuertere. studeas saltē orando aegrere. Deinde ad penā peccātis publice predit dicens. ((Si aūt ⁊ ecclesiā nō audierit)) preceptuz pretuli cōtemnendo ((sit tibi sicut ethnicus ⁊ publicanus)) in numero fratrū nō cōputādus. .i. separet a cōmunione fidelitū per excōmunicationē ⁊ censurā ecclesiasticā ⁊ deuita eū tāq; hereticū ⁊ excomunicatū vt vel saltē pudore corrigatur: ⁊ obprobrijs saluet. Ethnicus dicit gentilis: ethna enī grece geno est latine. Publicanus dicit qui lucra seculi sectat per fraudē ⁊ furta ⁊ periuria: vel qui publicoꝝ exactor est vectigaliū. Proponūtur aūt isti in exemplū: q; apud iudeos quasi excomunicati habenī. Non. n. eis coutūtur. Et in hoc culpa eius ⁊ pertinatia magis detestabilis ostenditur: detestabilior enī est in eodē genere peccatī: ⁊ paribus alijs circūstātijs: qui sub noie fidelis agit opera infidelitū q; qui aperte gentiles sunt. Nec tamē ideo negligēda est salus eius. Nā ⁊ ipsoꝝ gentiliū ⁊ publicanoꝝ salutē semper inquirimus. Prima ergo correptio est amoris: secūda timoris: tertia pudoris: q; primo frater reuocādus est amore ⁊ si hoc nō proficit: reuocādus ē timore ⁊ si hoc nō sufficit reuocādus est pudore. Sane p̄dictus ordo fraterne correptōis intelligit tātū de criminalibus: solēt aūt claustrales se in suis capitulis accusare: nō premissa ammonitiōe: caueat. n. accusans ne hoc ad infamandū: sed ad corrigendū faciat: q; aliter grauiter peccaret. Felicior est qui seipsum accusat: ⁊ accusationē alterius nō expectat. Et ne quis superbus sequestrationē vel excomunicationē talē cōtēneret potestatē tribuit apostolis vt sciant qui a talibus dānant: eoꝝ sniam nō cōtemnēdā: q; robur ⁊ firmitatē hēt a deo cōfirmāte in celo q; ministrare eius facit i terra. Unū dicit. ((Amē dico vobis quecūq; ligaueritis sup terrā)). i. in ecclesia militāte ab ea excludendo ((erūt ligata ⁊ in celo)). i. in ecclesia triūphante: q; talis sniа cōfirmabitur diuino iudicio ((⁊ que cūq; solueritis super terrā)) vocando ad ecclesie vnitatē ((erūt soluta ⁊ in celo)) per diuinaz approbationē. Ac si dicat. Snia vestra firma stabit: in abijciendo cōtumacem ⁊ in recipiēdo penitentē adhibita tamē debita diligētia inferendo sententiā: siue aūt iuste siue iniuste proferatur semper sententia pastoris timēda est: ne forte culpe que non fit ex opere fiat elatione: hoc dicit ad commendationez auctoritatis ecclesie: ⁊ ad terrorem peccatoꝝ. vt coherceant a malis ⁊ penitēt de cōmissis: quādo audiūt q; hic in terra propter culpā ligati ligamur ⁊ in celo q; hic vero generaliter oībus dicit: dictū fuit supra Petro singulariter in quo tñ oēs intelligūtur. Deinde vt p̄cepta res nō contemnant penā qua ab ecclesia excludūtur ponit duo cōmoda ex vnitate ecclie: quibus ab ecclesia precisi ⁊ excōmunicati priuantur. Primū tangit cum

dicit ((si duo ex vobis p̄senserint)) in bono p. vnionem fidei ⁊ nexū caritatis ((sup terraz)) vbi est opportunitas merendi vel demerendi ⁊ de alijs iudicandi ((de omni re quacunq; petierint)) cū fide ⁊ sine hesitatiōe ((fiet illis)) merito vnitatis ((a patre meo)) celesti. semp ergo orantes exaudiunt̄ p̄currētibus p̄ditionibus ad hoc regnitio. vt. s. orent pro se ac pie ⁊ p̄seueranter: ⁊ petant expedientia. s. ad salutem ptinentia. ac deo ordinationi p̄uenientia: etsi digni sunt ipsi q; petunt. Et ideo si nō exaudiunt. ideo fit q; in aliquo horum deficiunt. sepe ēt pro alijs exaudiuntur. ⁊ non oīo eoꝝ in sinā eoꝝ p̄querteret. Ubi Orig. ⁊ ista ē etiam causa pp quam non exaudimur orantes q; non cōsentimus nobis p̄ oīa super terram. nec; dogmate: nec; conuersatione. Sepe enim in misticis nisi fuerit conuenientia vocum: non delectat audientem sic in ecclesia nisi consensum habuerit: non delectatur deus in ea nec audit voces eoꝝ. Ubi ⁊ Hie. Possumus aūt ⁊ hoc spiritualiter intellige re qd nisi spūs ⁊ aia corpusq; consenserint. ⁊ non intra se bellū diuersaꝝ habuerint voluntatū de omni re quā petierint impetrent a patre. Nulli dubiū est quin bonaꝝ rez̄ postulatio fit vbi corpus vult habere ea q; spiritus. Nec Hiero. Secundū cōmodum est q; vbi duo vel tres multo magis vbi plures: cōgregati fuerint. ⁊ vniti per fidem ⁊ caritatez non diuisi p̄ discordiam ⁊ dissentionez non dispersi per terrenaꝝ rez̄ concupiscentiam. non segregati p̄ singularitatem in noie meo i. ad salutem p̄priā vel alienā querendam ad gloriā nois mei manifestandā. Unū Rabanus. In noie dñi p̄gregati sunt q; ipsius gloriā emulantur. ipsius spū feruent. ipm in omnibus ⁊ p̄ omnia fidei oculis ⁊ mundo corde non desinunt intueri. ((Ibi sum i medio eoꝝ)) fauens eis ⁊ acquiescens bone voluntati ⁊ petitioni eoꝝ ac iuuans eos in oībus. Ipse. n. q; est pax ⁊ caritas ac sūmū ⁊ cōe bonū. sedem atq; habitationem sibi in bonis atq; pacificis collocauit. q; cū patre celesti vnus deus q; iuste petunt in fide ⁊ gfa p̄gregati. cōcedit ⁊ facit. Ubi Crisо. Nō dicit simpliciter vbi p̄gregati fuerint. sed addit in noie meo q. d. Si qs pp me principalem amicitie cāz ad proximū habuerit. cū eo ero. ⁊ sic in alijs virtuosis erit. Ubi ⁊ Rab. amat medū mediator dei ⁊ hoīum. q; in medio doctoꝝ iuentus est medius stetit ad baptismū. mediⁿ pependit in cruce. resurgens quoq; stetit i medio discipulorū. medius quoq; ad iudicū veniens separabit agnos ab edis. Dec Raba. Ecce primū concordia ad quā totus iste sermo vocat. vnde Hie. Oia supflua sermo nos ad concordiā p̄uocauerat. Igitur ⁊ omnium pollicetur: vt solicite festinemus ad pacem. cum se dicat inter duos vel tres medium fore. Dec Hiero. Considera nunc quantam caritatem ⁊ diligentiaz circa proximū oñdere debemus. vt ipm ab errore reuocemus. Nō est enim maior caritas: q; fratrem peccantē corripere ⁊ p̄ eo mori: sed heu in paucis vera caritas ⁊ dilatio. q; pp xpm est experimur: ⁊ in multis dilectio ⁊ amicitia ficta reperit. Unde Dec ait Crisо. Plures videm⁹ alios habentes amicitie occasiones hic enim qm̄ diligitur diligit. ille aūt qm̄ honoratus ē. ille aūt qm̄ in alio quodaz negotio seculari fuit vtilis. ille aūt pp aliud tale: pp xpm aūt difficile est inuenire aliquez: proprie ⁊ vt oportet diligere eū proximū quem diligit: sed omnia p̄scrutantes. inuenimus apud multos amicitias poeticas. i. ficticias magis q; hoc. Dec Crisо. Quia vero dñs supra loquens de correctione fraterna induxit vt peccanti: ⁊ penitenti remittatur iniuria. ne dubitetur de numero. querit Petrus caput discipulorū ((quotiens)) fratri peccanti sit remittendū ⁊ petit si sufficiat ad salutem dimittere septies peccanti m eum. Cui interrogationi benignus ⁊ misericors dominus respondit quod ((nō solum septies. sed septuagiesseptiens)) remittendum sit. fm Augu. solet p̄ septem cuilibet rei aut temporis vniuersitas indicari. vn. de in psalmo canitur. septies in die laudem dixi tibi nihil aliud est q; semper laus eius in ore meo. Undenarius vero trāsgressionē significat. q; vbi transgrederis denarium in quo decalogus p̄sistit. ad undenariū vadis. transgressio aūt peccatū est. Oēm ergo trāsgressionem ⁊ iniuriā. ac oia peccata intelligi ⁊ dimitti voluit. q; septuagiessepties dixit q; ex numero vniuersitatis ⁊ numero trāsgressionis. i. ex septem ⁊ vndecim cōpositū est: q; si vndecim ducas septies: fiunt septuagiessepties. Uel ponit hic numerus determinatus p̄ indeterminato. ac si fm eūdem Augu. diceret. totiens quotiens hoc est oīno quotienscūq; peccauerit. totiens dimittas. Ille vero numerus potiⁿ ponit. quā aliqs alius q; ab Adam vsq; ad xpm fuerūt. lxxij. generationes. ⁊ ideo sicut xps totius humani generis deleuit culpas sic ⁊ homo oēs suas dz dimittere iniurias. si enim xps mil: a peccatoꝝ suenit ⁊ tñ omnia donauit noli subducere misericordiam. Unde fm Crisо. Cum dicit septuagiessepties non numez certū ⁊ determinatū ponit: sed quasi infinitumq; continue ⁊ semper est significauit. Et fm Dicro. sp-

tuagie septies accipitur pro septie septuagin ta: vel septuagie septem .i. quadringentis no naginta vicibus vt totiens peccanti fratri di mittas in die. quotiens ille in die peccare nō poterit: vel quotiēs peccauerit: vt nō sit mo dus in re nec numerus in remittēdo: sed sēm per dimittas. Et sic prima expositio refert ad eēm iniuriā. secunda ad oē tempus. Ut Be da. Septenario numero. non venie dāde ter minus ponit: sed vel oīa peccata dimittenda vel semp penitenti dimittendū precipit. So let. n. sepe p septē cuilibet rei aut ipis vni uersitas iudicari. Et utq; caute intuendū est: qz non passim peccāti sed priaz agenti dimit tere iubemur. Et primo quidem peccantē mise ricorditer increpare: vt sit cui postmodū ha beamus iuste dimittere. Qui ergo videns fra trem peccare tacuerit non minus dominici precepti trangressor ē. quā is qui eidē peni tenti veniā dare noluerit qz qui dixit. Si pe nituerit: dimitte ꝑmisit si peccauerit increpa. Itaq; venia fratri post increpationē largien da est: sed illi vtiq; penitendo ab errore con uertit ne vel difficilis venia. vel remissa sit in dulgentia. Nec Beda. Peccantē itaq; cōue nitur corripiamus. ⁊ penitentē socia caritate colligamus donātes nobismetipsis ꝺm Apo stolum. sicut deus in xpo donauit nobis. Usi Amb. Discas frequenter ignoscere. nec indi gnatōem tenere. Nihil. n. est quo possit offen di cui ignoscendi est ꝙsuetudo. Discе domare iniurias tuas. qz plecutoribus suis xpūs igno uit. Nec Amb. Utz aūt teneatur qs remitte re iniuriā inimico nō petenti. Et distinguen dum. Ex iniuria. n. oritur primo rancor in af fectu. secundo rancoris signū in effectu. Pri mum tenetur quilibet statim remittere etiam si iniurians non petat veniā. Scdm tenetur remittere veniam veraciter petenti i. parato emendare. ꝺm suam facultatem: ⁊ tenetur ei dicere ane. ⁊ subuenire sibi si indiguerit. ⁊ si petenti facere non tenetur nisi perfectue sue rit: licet ergo non agatur hec nisi de dimissio ne penitentiāli ⁊ penitenti ⁊ non peniten ti tenetur qlibet rancorem odij dimittere alio quin non haberet caritas. ⁊ in articulo neces sitatis necessaria ēt ministrare. Perfecti ve ro qui cīa reliquerunt. ⁊ penitētibus ⁊ non penitentibus tenentur veniā dare: obulos in sarta ministrare: ⁊ multa in hunc modū face re ad que non tenentur imperfecti. Utz ve ro illi cui facta est iniuria debeat amicitiā que rere. Sciendū ꝙ duplex est debitū. Primum est necessitatis sine quo nō est salue. Secūdū est perfectionis. Quantū ad primū debitum non tenetur qs reconciliationē querere. Sede secundo dicit Crisō. Quod talis debet recon ciliationem querere. vt duplicē coronam asse quatur vnam qz iniuriā passus est: alteraz qz prior rogauit. Unde item idem Crisō. Excogi ta quantum noxius es. ⁊ non solum non mo ram facies ad remissionē qui tibi iniuriā fe cerat. sed ⁊ curres ad eos q te ꝓtristauerunt vt fiat tibi remissionis occasio. vt inuentas cu rationem ꝓpriozꝫ malozꝫ. Dercedem ineffa bilem determinat deꝰ. vt ꝓuentas illū qui in iuria tibi fecit. q si rogatus reconciliatus fue ris. non adhuc dei ꝑcepto facta est amicitia. sed studio ultimo. Itaq; sine coronа abscedis il lo beatium accipiente. sed mala passus es. sed nihil tñ. quantū tibi ipsi operaberis. maluz rememorans: sed ⁊ nō possibile est vitz bonū aliquod malum pati. Si aūt dixeris quantaz inflammatus es. ꝙtumelie memoranē: recoz dare si aliquod factū est tibi bonū ab eo. qui te ꝓtristauit: ⁊ quot tu alijs fecisti mala. Da le tibi dixit ⁊ contudit. reputa quotiens ⁊ tu alijs dixisti. Qualiter igitur poteris ventam quibus alijs non parcis. Sed nūqd male di xisti. sed audisti dicētes ⁊ acceptasti: neq; hoc est innocuū. Nihil ēt ita dilectionē conseruat vt non meminisse eoꝝ qui in nos peccauerūt hec Crisō. aduertendum aūt. q licet offensa sit semper remittenda. non tñ iniuria. si. n. ex re missione iniurie ⁊ pene debite seq̄retur ꝓpri tas in eo cui remittitur ad facilē peccandū non esset bonū ei remittere. Similiter si ex ta li remissione esset scandalū aliozꝫ ⁊ obmissio iusticie. Et sic in casibus ꝙsimilibus intellige Dimittamus ergo debitoribus nostris debita pene peccati si peniteant in nos peccasse. di mittere vero quod qs in deū peccat. non est nostri arbitrij. Sed vt dicit Piero. nos econ trario in dei iniuria benigni sumus: i nostris contumelijs odia exercemus. Oratio

Omine iesu xpe mihi indigno ꝓpi cius ꝙcede. vt fratrē peccantem ver bis opportune corripiendo emendē ⁊ si nō verbis. saltem orationibus. ⁊ bōis exē plis hoc facere non desistam. Da mihi ēt vt in vnitate ecclesie ⁊ caritate fraterna ꝑmanē do. merear in orationibus eraudiri te ꝓfa torem ⁊ auxiliū in medio nostrz experiri. qui habitationē tibi in pacificis collocasti. In su per ⁊ hoc tribue mihi. vt quotiēscūq; pecca uerit frater in me. totiens dimittā ei. ita quod nec rancor interius. nec rancoris signū exteri us in me valeat aliqualiter reperiri. Amen.

¶ De rege q vo. ra. po. cū seruis su. Ca. ix.

Quod autem dimitten

dum sit patri peccanti. ⁊ [non tantum Septies sed septuagies septies: ꝙ ⁊ hoc nō de beat alicui graue aut difficile videri. si attendatur ꝙ deus maiora remittit in se peccanti: ostendit dñs ꝑ exemplū: qz magis sumus de bitores dei. ⁊ plus offēdimꝰ cū. q̄ hō possz of fendere ꝓmū. tanta. n. est offensa. quantus est ille qui offenditur: deus aūt est infinitus. Et ideo offensa in ipsū cōmissa quandā hz infinitatem ⁊ tū quotiēscūq; offendimꝰ. totiens ipse paratus est remittere. dū tū velimus veraciter penitere. ergo si ipse q est dñs ⁊ rex oium dimittit seruo. multo fortius ⁊ nos de bemus dimittere peccanti in nos fratri ⁊ pri mo. Et iō pro exēplo ponit parabolā de re ge. q voluit rōnem ponere cū seruis suis. ⁊ in fine applicat pabolā ad ꝓpositum dicēs. Sic ⁊ pater meus celestis faciet vobis. similiter. n deus ponit rōnem cū seruis. i. hoibꝰ. nā oīuz actus deus discutit diligenter. ⁊ merita cuiuſ q̄ examinat. ⁊ hoc ꝑ scripturas. ꝑ creaturas. ꝑ confessores. ꝑ illuminationē propie ꝓcie volens rationem de factis humanis exigere. Pōt ergo ꝓparabola ad ꝓpositū aptari. ⁊ sic exponi. ((Simile est regnū celoꝝ)). i. status ec clesie militantis seu pūtis temporis. q̄ regnuz celoꝝ dicitur: tum qz legibus cēli subjcit. nuz qz de ea ad celum ꝙuenitur ((hoi regi)). i. xpō qui est verus hō ⁊ verus deus. rex regum ⁊ dñs dominantiū ((qui voluit rōnem ponere cū seruis suis)). s. hoibus quoꝝ est dñs. qz ad ipsum ꝓpriē examinatio meritoꝝ quoꝝlibz ⁊ singuloꝝ. Et notandū ꝙ dñs ponet nos ad rationem de omnibus bonis nobis commis sis ⁊ bonis obmissis: itemq; de malis a no bis commissis. ⁊ de malis nobis dimissis. de primo est parabola de vilico infidelitatis. ⁊ ista cōputatio multum timenda est: multa. n. bo na nobis commissa sunt ⁊ magni valoris. s. bona nature. gratie ⁊ fortune. de qbus oībus oportet reddere rōnem qualiter eis vnde iu mus. Et si non haberemus reddere rationez nisi de tpe. multum esset nobis timendū: om ne. n. tempus homini impensū. requirēt ab eo qualiter fuerit expensum: ⁊ vna hora tpis potest homo absolui a debito. ⁊ regnum celo rum lucrari. De secundo est parabola de ta lentis: ⁊ hic ēt cōputatio multum est timēda. cum dñs dicat ibidem inutilē seruum ꝓcie dum in tenebras exteriores. De tertio compu tatio ēt multum est timenda: cū dñs ponatur* sit rationem. etiam de cogitationibus ⁊ ver bis otiosis. De quarto ē parabola ꝑis. ⁊ hec cōputatio multū est timenda. pp vitiū ingra titudinis q̄ est valde periculosum. ((Et cum incepit ponere rōnem)). i. merita ⁊ consequen tias examinare: in qua examinatione modo sumus sed postmodū dabitur de nobis sentē tia secūdū merita ((offertur ei vnus debēs de cē milia talenta)). i. obligatus ad magnā pe nā ꝓpter multa peccata. In debito istius de notatur grauitas ⁊ numerositas peccatoꝝ: ⁊ accipit determinatus numerus pro indeter minato. Unde Augn. Quia lex in decē piece ptis cōmendatur ille debebat decē milia talē toꝝ: per ꝙ oīa peccata designant que. i. ꝓtra legē fiunt. ((Cū aūt nō habet vnde reddat)). i. cū nō pōt viribus suis deo satisfacere pro pec catis. Homo enī per se pōt ruere: sed non re surgere: per se offendere ⁊ ꝑ peccaꝝ. ac per hoc debitū ꝓtrahere sed nō per se satisfacere: nisi gratia dei accedēte ⁊ si hōpro vno tantū pec cato nō sufficit satisfacere: multominus pro decē milibus peccatoꝝ talētis ((tubet eū dñs venūdari)) in seruitutē pene: qz fm Remigiū pretiū hynus venditi: suppliciū est dānati ((⁊ vxoꝛ eius)). i. cōcupiscētiā ex qua cōcipiūtur mali filij ((⁊ filios ei⁹)). i. mala opera: in hoie eni spiritus ē vir: sensualitas mulier per quo rū cōmixtionē filij. i. opera generantur vxoꝛ ergo ⁊ filios venūdari est pro cōcupiscentijs interioribus ⁊ malis operibus exterioribus pena soluere ꝙ est pretiū eius: ⁊ omnia que habet. i. temporalia: qz tota substantia sua ꝑ magnitudine delicti traditur quādoq; extra neis: vel omnia que spiritus habet sunt vires anime ⁊ corporis: ⁊ etiaz bona exteriora que omnia in pena cōmutantur: vt pena dominē tur ei quantū ad omnia in quibus peccauit. Unde subditur ((⁊ reddi)) tūc eni debitū pec cati redditur cū pro eo bene pretiū exoluitur. ((Procidens aūt seruus ille)). i. peccator: per penitentiā ⁊ humilitatē sui: qui prius quasi collū contra deū erexerat: obnixe rogat cum: dicens. ((Patientiam habe in me)) donando mihi vite ⁊ penitentie spaciuz. condonando delictā: relaxando suppliciū ((⁊ omnia reddā tibi)) opera meritoria: faciendo: ⁊ tue emen dando: tua patientia expectatus: tua gratia ꝓ uentus: tua misericordia adiutus. Misertus aūt dominus qz misericors ⁊ miserator dñs paratus est misereri ⁊ parcere vere penitenti bus serui illius sic procidentis in contritione sic dicentis in confessione sic promittentis de satisfactione: dimittit eum liberū a captiuitate culpe ⁊ debitū dimittit ei relaxando reatum pene eterne: dimittit totum qz plus dat q̄ ro getur. Unde Crisō. Uide misericordiam dei. Petijerat dilationem: ⁊ accepit omnium pec catoꝝ remissionez. Egressus autem de obligatione peccati seruus ille: a debito qui dem liber: sed iniquitatis seruus ⁊ malicie:

dit inuente obligatu: inuenit vnum de conser-
uis suis. i. de peccatoribus & hoibus qui sunt
serui dei cū ipso oēs eni cōserui & vnius dñi
serui sumus: & nos & angeli q debebamus cen
tū denarios. i. parū offendit eū & in modico
tenet respectiue q: offensa in hoiem modica
eū respectu offense cōmisse in deū: inuenit & it
in alio per recordationē iniurie: & tenēs suffo
cat eū: stringēdo & artando: q: crudeliter coe
git eū reddere & satisfacere. Ille debitores te-
net qui offensum tenet in memoria: qui ira &
odiū seruat in corde. Suffocare est strangula
re vel stringere per gulā: & q: guture lognum
ille suffocat primū qui verba excusatiōis nō
audit. In quo ostēditur austeritas: in repetē
do vindictā a primo. Vñ Remigi. conserui
suffocare est in fratre per vindictā exardesce-
re. Tenēs ergo suffocat eū dicēs redde q de-
bes. s. tormentū pro iniuria. pro verbis verba
& procidens per penitentiā rogat eū dicens:
patientiā habe in me. i. parce mihi. & oia red
di tibi. Quasi dicat: paratus sum secūdū pos
sibilitatē meā satisfacere: & vt dicit Remigi⁹:
emendabo iuditio vel consilio ecclesie q deli
qui. Attende q eadē verba protulit cōseruus
supplicans: quibus supplicādo a dño remis-
siones meruerat malus seruus. Sed vt dicit
Crisō. Nec verba ingratus seruus reuerituo
nō est quibus saluatus est. Ille āt nō vult ha
bere patientiā prestando dilationes. nec vult
dimittere sine vindicta rancorē. ostendēs cru
delitatē in mō repetendi vindictā. Vñ Aug.
nō talē inuenit iste cōseruū. qualē ille inuene
rat dñs. Petijt ille dilationē & meruit remis-
sionē iste qui misericordiā petebat dilationis
sensit penam suffocationis. Sed abijt in via
cupa naturali pietatē recedendo & a familia
ritate & amicitia proximi se alienando. & mit
tit eū in carceres crudeliter affligendo: donec
reddat debitum plenarie & ad nutum satisfa
ciendo: hic carcer infernus potest itelligi. To
tiens vero peccantem in nos proximū in car
cere mittimus quotiens eius culpe nō indul
gemus: quantumcunq enim in nobis est. dum nō
parcimus carceri damnamus. Videntes aūt
ptim conserui sunt nostri q: eiusdē domini
conserui sui. omnia eni opera que agimus
& supplicia que patimur vident & coram deo
pretentant. Tres enim testes habemus qui
bus non absconditur scilicet deum angelos
sanctos & demones. Videntes inquaz contri
stantur de ingratitudine & culpa seruj: de af
flictione & pena condolent: Angeli enim con-
tristantur ad culpam: letantur ad penitenti-
am & ferunt alas & gloriā: & narrant dño tuo
oia ad deū referendo. q querendo & auxiliū
implorādo. Vel ibi q serui sunt ecclesiaꝝ mi-
nistri. & quicq fideles & iusti: q: videntes cru
delitatem hoium erga primos vel aliquē fra
trem remissionē peccatoꝝ adepti non velle
misereri q serui sui: q tristatur q: ad eandem
virtutem pertinet gaudere de bono & contri-
stari de malo: & narrant dño. q: in oratione
perunt a dño talia iudicari. ad declarationez
iusticie. nō ex liuore vindicte: vel dño narra-
re est dolores & q titiōes cordis in suo affectu
deo demonstrare. Vel cū veniunt ad dñm. i.
ad patum. q vicem dei gerit in terris denun
ciant ei mala facta ad fidē correctionis. Tūc
vocat eū dño per sniam mortis. & de hoc se-
culo migrare iubet. vt de oibus rationez red-
dat. Vñ Remigius. Nec vocatio non fit mō
intus in conscia. sed fit exterius in iudicio. Et
ait illi. Serue nequ. q: non est equus sed ini-
quus recipiendo misericordiā & reddēdo in
misericordiā seu iniuriā: oē debitum dimisi
tibi. i. magnam offensam in me cōmissā. In
hoc fm Crisō. patet magnū esse peccatum in-
gratitudinis: nā primo q̄n debitor erat decem
milium talentoꝝ. non eū nequ appellauit. nō si-
bi insultauit: sed vbi incurrit vitiū tantei gra-
titudinis a domino irato ait ei: serue nequ. q: peior ē
effectus q̄ primo. Nam fm Greg. sicut boni
p tumelijs efficiunt meliores. sic semp repro-
bi de beneficio efficiuntur peiores. Nonne er-
go oportuit & te misereri q serui tui. remitten-
do parua: sicut & ego tui misertus tā remitten
do maiora: nulla q̄ppe interueniente satisfa-
ctione. sed ob hoc solū. q: rogasti. me rogasti
dilationē sed meruisti remissionē. Oportuit q̄
quidem vt tali p uocatus beneficio. totum ēt
debitum relaxares roganti sed tu ēt q minus
est facere noluisti. q: dilationē q cedere recusa
sti. Ubi Crisō. Si graue videtur damnū affice
re debuit lucr̄ si graue videtur p̄ceptum. co-
gita premiū: si graue sit remittere ei q contri-
stauit. grauius est incidere in gehennaz. fm
Remi. Seruus iste nullā responsum legitur de
disse dño in quo demōstrat. q̄ i die iudicij &
statim post hanc vitā. cessabit oīs peccati ex
cusatio. Et iratus dño non p affectum: sed si-
militudinem effectus hoīs irati. i. ad modus
irati se habens penā inferendo: tradet eū tor-
toribus. i. demonibus & ministris tartareis:
qui in hoc sunt diuine iusticie executores. q:
tortores patimur in pena. quos passi sumus
suasores in culpa. quo adusq reddat per pe
nam vniuersum debitū q̄missum per culpas
& hoc erit eternaliter & in p̄petuū. Quoniq
ponuntur p̄ infinito. sicut donec ponit ibi.

non cognouit eam donec peperit. & est sēsus
semper soluet. & nunq̄ persoluet. neq̄ reddet
aliquando. sed semper pena luet. nunq̄ enim
reddere poterit. q: eternaliter damnatus erit
nam in inferno semper est redditio absq̄ acq
sitione. cum pena semper maneat fine fine q:
ibi non est locus redemptionis vel satisfactio
nis sed condemnatiōis & punitionis. Quod
autem hanc totam similitudinem ad hoc at-
tulerit. ipse dominus eam modo quo dictum
est. ad propositum adaptando exponit. dicēs
Sic & paterme⁹ celestis faciet vobis vniuer
sum debitum a vobis exigendo. & vos tortō-
ribus cruciandos tradendo fm Cris. Nō di-
cit pater vester: sed pater meus. non. n. dignū
est hominis talis vocari patrem deum. q ita
pernitiosus & odiosus est. Ubi Die. Formi-
dolosa sententia si parua fratri non dimitta-
mus: magna nobis a deo non dimittentur.
Et q: vnusquisq̄ potest dicere ore. nihil hēo
contra eum hz deum iudicem qui simulatio
nem ficte pacis aufert. dicens. si non remise
ritis vnusquisq̄ fratri suo non solum ore. sed
etiam de cordibus vestris. non ficta pace. sed
vera integra dilectione. Quia non sufficit la
bijs dimittere nisi ora & corda conueniant. q
dam enim dimittere nolunt omnino quia &
malitiam seruant in corde. & vindictam duz
possunt exercent in opere. Alij & si remittunt
quantum ad vindictam. seruant tamen con-
ceptum odium quantum ad malitiam. Sed
quisquis sibi a domino remitti desiderat. oz
vt vtroq̄ modo fratri remittat. vt nec opere
exerceat vindictam. nec corde reseruet malitiā
am. Quia fm Greg. Si hoc q̄ in nos delin-
quitur ex corde non dimittimus: illud rursus
a nobis exigetur. q̄ nobis iam per penitentiā
dimissum fuisse gaudebamus. Ubi ergo non
fuerit caritatis perseuerantia. nulla est sufficī
ens penitentia. Unde a peccatis soluto dicit.
Uade & amplius noli peccare. seculares quo
que leges: propter ingratitudines quosdam
reuocant manumissos ad priorem seruitutē.
sed ex hijs videtur q̄ peccata dimissa redeant
propter iteratam peccati perpetrationē. Ad
hoc dicitur communiter q̄ redeunt per ag-
gravationem peccati sequentis: non q̄ pecca
tum sequens sit eque graue sicut omnia pre-
cedentia: sed quia grauius est ex comparatio
ne precedentium. Unde exigitur q̄ dimissus
fuerat: non in se: sed quantum ad ingratitu-
dinem dimissionis. Et ideo dicuntur omnia
redire: quia ingratitudo de respectu remissio
nis que omnium fuit: & ita quodammodo
respectum habet ad omnia dimissa. Non er
go redeunt quantum ad maculam & reatum
sed quantum ad ingratitudinem. Qui enim
post acceptam remissionem ad peccatum re
dit: magis delinquit: q̄ ingratus tanto benefi
cio extitit: & ita ingratitudo peccatum recidi
uat omnis aggravat. Quidam vero dicunt
q̄ peccata redeunt in quatuor casibus. s. pro
pter odium fraternum propter apostasiam
a fide: propter contemptum confessionis: &
propter dolorem de penitentia habita. Unde
sunt versus. Fratres odit vbi apostata fit. spi-
nitq̄ fateri. Penituisse piget pristina culpa
redit. Faciliter ergo & merito in te peccan-
ti dimittes: si quantum tibi dimitti desideras
veraciter attendas. Quia fm Cris. Et non se
ptuagies septies dimiseris: & si omnia simpli-
citer peccata concesseris continue proximo:
quantum gutta aque ad pelagus infinitum:
tanto magis & multo plus deficit tuus am or
ad infinitam bonitatem dei: cuius in necessi
tate constitutus es: cum iudicaberis & nora
tribueris. Et ideo bene peccata in deum de-
cem milibus talentis: & peccata in proximum
centum denarijs comparauit: q: etiam cadē
peccata: multo graviora commissa sunt deo
num: quā in proximum. Docemur ergo hoc
loco: vt sicut dominus nobis dimittit mato-
ra peccata: sic nos dimittamus conseruis no
stris minora in nos commissa: aliter quin a no
bis exiget debita vniuersa. Unde Aug. Dis
homo debitor est deo: et deo debitorem habet fra
trem suum. Ideo deus iniustus constituit tibi
regulam in debitore tuo: quam faciet & ipse
cum suo. Unde & Crisō. Dec igitur omnia in-
telligentes: & hec decem milia excogitantes
saltem hinc sistinemus ad dimittendum pro-
ximis parua & vilia. Audiamus in misericor
des & crudeles: quoniam non alijs fumus
crudeles: sed nosmetipsis. Cū mēorati malo-
ris: excogita q̄m tibi ipsi malo. rememora-
ris: nō alij: q̄m tua ligas petis: nō primi. duo
itaq̄ hinc ārit & cognoscere aduersū peccata
nostra & alios dimittere: & illud propter hoc
vt facilius hoc fiat. Qui. n. sua intelligit facili
us ignoscit conseruo: & nō simpliciter ab oē
dimittere: sed a corde. Ne igitur dicas: quoni
am cōfusus est & detraxit & decē milia opa
tus ē mihi mala. Quāto. n. dixeris tanto ma
gis mōstras eū benefactorē. Dedit. n. occasio
nē abluendi peccata tua. Qare quanto mai
ra iniusta tibi fecit. tanto maiōr peccatoꝝ di
missionis causa tibi consitit. si enim voluerī
mus nullus iniuria nobis facere poterit. sed
& inimici maxime proderūt nobis. Unde er-
go quāta lucraris: manifestet vniuersorū serēs
imprudentias. primū quidez & maximū pec
catorum remissionem secundum patientiam

& persecutantiaꝝ. tertium mansuetudinem & amorem hominum. quartum ab ira continue esse libez. & a tristicia que hinc est. Luz his & venerabilis eris & ipse inimicis. & si demones iuerint. Magis aūt nequ habebis taz inimicum ita dispositus. Quod aūt est maꝰ & pñs dei amicitia: & si peccaueris venia poteris. Et itez non memoriam malorꝫ habeamus in eos qui lesuꝝ. nñ nobis prosunt magis nisi nosipsos iudicauerimus. Rapuit illic. gratias egisti tu pro iniustitia & glorificati dei infinitas fructificasti mercedes. Si aūt eraueris pro eo. deo sactus es similis. Uides qualiter maxime lucramur ab aliorꝫ persecutione nihil ita deum letificat. vt non reddere malum pro malo. imo reddere contraria iniunctuz est nobis. beneficia & orationes. non est quid difficilius quam memoria malorꝫ. Nec igitur scientes humiliemur. & debitoribus nostris etiam nostras agamus. Fiunt enim nobis si philosophari volumus. maxime non solum indulgentie. verumetiaz mercedis occasio. Parua siquidem damus. plurima recepturi. Quid igitur expetis cuz violentia. cū deceret & si ille vellet dare. ei concederet a deo totum accipias. Nunc aūt omnia facis & litigas. vt nihil tibi dimittat tuorum. Quotcunqꝫ ergo debitores habes & pecuniarum & laborꝫ. omnia dimittens liberos deum expete remuneratorem. Cuncta igitur & pecunias & peccata debitoribꝰ nostris donemus: vt nobis retributio optata ꝓueniat. Quotcunqꝫ neglexim⁹ p altam explere virtutem. hoc de oblione admisse in nos malitie adipiscentes. eternis potiamur bonis. hec Crisosto. Attende ꝟ Seneca qui dicit. si magnanimus fueris. nūquam iudicabis tibi cōmeliam fieri. De inimico dices. Non nocuit mihi sed animum nocendi habuit. & cum illum in potestate tua videris vindictam putabis vindicare potuisse. Scito enim honestum & magnum vindicte esse genus ignoscere. Et iterum. iniuriarum remedium est oblitio. Hec Seneca. Et nota hic. q̄ sm numez gradus apostolici duodenū. sunt duodecim modi remissionum. Primus est baptismus. Unde in euangelio. nisi quis renatus fuerit &c. Secundus est caritas. Unde ēt in euangelio. remittuntur ei peccata multa &c. Tertiꝰ est elemosyna & caritatis opera. Unde ꝑpha. sicut aqua extinguit ignem &c. Quartus est fletus & lachrymę. dicente domino: q̄ fleuit in conspectu meo. non indicam mala in diebus suis. Quintus est confessio & penitētia. Unde psal. dixi confitebor &c. Sextus est afflictio corporis. Unde apostolo traditur hu-

iusmodi hominem in interitū carnis vt spiritus saluus sit. Septimus est emēdatio morum vel abrenunciatio vitiorum. Unde in euangelio. ecce sanus factus es. iaz amplius noli peccare. Octauus est intercessio sanctorum. vnde Jacobus. infirmatur aliquis inducat presbyteros &c. Nonꝰ est misericordie & fidei meritus: vnde in euangelio. beati misericordes. qm̄ &c. Decimus est conuersio & salus proximorum. vnde Jacobus. qui conuerti fecerit peccatorem &c. Undecimus est mutua remissio & indulgentia vnde in euangelio. Dimitte & dimittemini & i hoc proximi. Duodecimus est passio martyrij ꝓ fide ecclesie. Unde latroni & penitēti ac patienti dicitur a domino. amen dico tibi. hodie mecum eris in paradiso. Et hoc loco & pluribus. aliis euangelij locis salubria habemus remedia. contra malus desperationis. & ideo non desperet aliquis cum multos habeamꝰ portus salutis. si enim desperasti ꝓpter peccati magnitudinem habes Petrum qui negauit fidem. q̄ est maximum peccatus: & tamen deus respexit eum. si tu desperasti ꝓpter peccati multitudinem. habes mariam magdalenam que septez habebat demonia i. vniuersa peccata. & tū dea ea dictū ē dimissa sunt ei peccata multa. si desperasti ꝓpter peccati turpitudines. habes mulierē in adulterio deprehensam. cui dictus est vade & amplius noli peccare. si desperasti ꝓp peccati infamiam. habes Matheum publice in theoloneo sedentez & tamen dīs dixit ei sequere me. si desperasti ꝓpter peccati diuturnitatem habes latronem qui perseuerauit in malo vsq̄ ad mortem. & tamen dictū est ei a domino. hodie mecuz eris in paradiso. si desperasti ꝓpter peccati crūdelitatē. habes Paulum apostolum lapidantem Stephanum. de quo dictum est vas electionis mihi est iste. si desperasti ꝓpter recidiuationem seu peccati iterationem & magnitudinem. habes hic auctoritatem expressam de dimittendo fratri septuagiessepties. vnde Ber. omnino ꝓpter mansuetudinem q̄ in te predicatur currim⁹ post te domine iesu. audientes. quod nō spernas pauperem. peccatorez non horrcas. Nō horruisti confitentem latronem. non lachrymantem peccatricem. non ebrianeam supplicantem. non deprehēsam in adulterio. nō sedentem in theoloneo. supplicantem publicanum non negantem discipulū. non ꝯfitentem discipulorꝫ nō ipsos crucifixores tuos. Tam valdus venit⁹ eo ad iustificandum q̄ multis ad ignoscendū. Curriti sponsa currū adolescentule. sed qui amat ardentius. cur-

rit velociꝰ & peruenit citius. Usi & Crisо. Ut deus ꝙppe nos arbitrij creauit deus. vt voluntate nostra cū adiutorio dei q̄s volumus faciamus. Si publicanus es. potes fieri euangelista si blasphemus es. potes fieri apostolus si latro es. potes paradisi colonus effici: si magus es. potes deum adorare. Nec est vlla malitia q̄ penitentia nō soluatur. Et ideo tanquam ꝑcipua malignitatū elegit xp̄s. vt nemo vlq̄ in finem sementiꝑm desperet. Noli mihi dicere perij noli mihi dicere peccaui. Et qdem medicū habens satis sortiorem te. & potentiorem quā infirmitas tua est. Medicum habes voluntatem tuā si volueris. emēdantem & potentem & cupientem. Cū enim non subsisteres fecit te: & q̄ puersus es effectꝰ multomagis emendare te poterit. sed forsitā dices. Quō poterit peccator similis esse sanctis. Noli requirere qua arte. noli scrutari rōnem: sed crede clementie & benignitate diuine. sed dicis grandia sunt peccata mea. & immensa scelera mea. Et qo est sine peccato. sed ego: inquiꝭ pessime. & sup omnem hominez sufficit tibi ad placandū deum. peccare desinere & benefacere. Dic tu prior inquit iniquitates tuas & iustificeris. Recognosce q̄ peccasti. & si agnoueris. initium correctionis factum est tibi. suspira. mestus esto effunde lachrymas. Nec enim aliud quid effudit meretrix illa. sed lachrymis penitentiam sociauit & ipsa comite peruenit ad ꝑtem hec Crisо. Unde & Greg. Ab spei ergo certitudine nulla nos malorꝫ nostrorꝫ qualitas. nulla quantitas frāgat. Idcirco. n. omnipotens deus electos suos in qbusdā lapsibus cadere ꝑmittit vt alijs in culpa iacentibus. si toto ad eū corde consurgant spem venie reddat. & eis parlamenta penitētie viā pietatis aperiat. Quia qui multos a suis iniquitatibus taz sanatos aspicimus. quid aliud quam superne miseri cordie pignus tenemus. Et iterum. Quid ita q̄q̄ in hac re debemus aspicere. nisi immensam misericordiaz conditoris nostri qui nobis velut in signo ad exemplum penitentie posuit eos quos per penitentiā viuere post lapsum fecit. Etenim nihil in his aliud video. nisi ante oculos nostros posita spei & penitētie exēpla. Omnipotens deus vbiq̄ oculis quos imitari debeamus: obicit vbiq̄ exēpla sue misericordie opponit. Usi & Aug. Quecunqꝫ necessitas cogit peccatorem ad ꝑnitentiam: nec crimiꝭ quantitas: nec ꝑpe brevitas: nec vite enormitas: nec hore extremitas excludit a venia si perfecta fuerit voluntatis mutatio. si in amplissimos sinus mater caritatis filios ꝑdigos suscipit reuerentes. Et iterum. Pa-

ter tradidit filiū suuz quo redimeret seruos: misit spūm sanctū quos suos adoptaret in filios filiū dedit in pretiū redemptionis. spūm sanctū in priuilegiū adoptionis. se totū seruat in hereditatem adoptatio. nemo ergo de dei pietate diffidat. q̄ maior ē dei misericordia quā nostra miseria: & q̄squis ad eum toto corde conuerti mauerit. eraudiet illū q̄ misericors est. Tardius figdē et videt peccatori ventaz dare q̄ ipsi peccatori accipe. Sicut. n. festinat reum absoluere a tormento ꝓprie sue ꝑsone. si plus crucietur illū cōpassio miseri. q̄ tōm miserū cōpassio sui. Usi etiā Crisо. Crede mihi talis est erga hoiem pietas dei. q̄ nunquā spernit pniam. si ei sincere & simpliciter offerat. et si ad tēmū q̄s venerit malorꝫ & inde velit reuerti ad veritatis viā suscipit libenter & ꝑplectitur. & facit oia quatenus ad ꝑpetem reuocet statū. Usi sup illo verbo cayn maior est iniquitas mea q̄ vt veniā merear dicit Aug. Mentiris: inquit cayn mentiris maior ē dei pietas q̄ ois iniqtas. Ecce expresse apparet q̄s desperauit. & ideo dicit Aug. q̄ ipse plus turbauit deuz in desperatione q̄ in fratricidio. sicut iudas in desperatiōe q̄ in petitione. Usi Ber. O res ꝓfusa. o res monstruosa. peccator desperans de dei misericordia: cum cuncta peccata originalia. mortalia. venalia ab origine mūdi cōmissa. diuine misericordie cōparata sunt quasi vna gutta ad pelagus totiꝰ maris. Et breuiter dicendo ꝟ Augu. & Grego. Si vnus homo omnium holum peccata ꝓpetrasset & velut cayn & iudas desperasset. ꝑiret deus illi veniā denegare iurasset. si miser ille ꝙritus veniā rogasset. deus primus illi veniam nō denegasset. & testāte Augustino & Piero. peccata ꝑpetrita nō nocent si non placent. Multū ēt sperare debemus in merito xp̄i. sine quo nō possumus saluari. In merito. n. xp̄i radicata sunt oia merita nostra sine satisfactoria pene sine meritoria vite eterne q̄ nec ab offensa creatoris sumꝰ digni absolui: nec imensitatē premiū q̄ deus est digni sumꝰ assequi nisi ꝑ meritū hois dei & ꝑcipue in merito passiōis xp̄i ē sperandū. q̄ hec est miseris spāle solatiū. vñ Ber. Passio tua dñe vltimū refugium. singulare remediū deficiente sapia. nō suffragante iustitia. non sufficiente sanctitate. succurrentibus meritis. ista succurrit. Non solum aūt a desperatione: sed etiā a vana spe est cauendum: q̄ vtrobiq̄ magnū est piculum. vnde Aug. ex vtroq̄ hoies pielytantur. & sperando & desperādo. Quid igitur agit deus cum pericytantibus vtroq̄ morbo. Filios qui spe picytantur. hec dicit. ne tardes querti ad dominū. neq̄ differas de die in diē subito. n.

veniet ira illius ⁊ in tpe vindicte disp̃det te. Illis qui desperatione piclytanturquid dicit In quacūq; die iniqua ꝙuerius fuerit oēs iniquitates eius oblituīcar. Propter illos ergo qui desperatione piclitantur ꝓposuit eis i dulgentie pōm.pp illos vero q̄ ipe piclitantur. ⁊ dilationibus illudūtur.fecit diē mortis incertū. Quando veniet vltimus dies nescis. Ingratus es:q; hodiernū habes in quo corrigaris.⁊ crastinū expectas sorte nō addetur.

Sit itez.Ne desp̃ando augeamus peccatū.datus ē nos penitēte potu:rursus ne sp̃ādo angeamur.datus est nobis dies mortis incertus.Et itez latro agnouit.petrus negauit:in petro demonstr.q̄ēq; unctum nō se debere p̃sumere in latrone in ipsum ꝙuersū desperare debere.Timeat ergo bonus ne timeat p̃ sup̃biam:⁊ malus ne desperet pp multā malitiam.hec Aug.Unde ⁊ Greg.habete fratres uici fiduciā de misericordia conditoris nostri ad misericordē indicē.dū adhuc expectat cū lachrymis venite.Cōsiderantes nāq; q̄ iusti" sit peccata vestra.nolite negligere:pliderātes vero q̄ pius sit.nolite desp̃are.⁊ itez.Sic ēt nos misericordia eius reloueat. vt nullo mō negligentes reddat sit' peccata ꝓturbent vt mens in desp̃ationē non p̃ruat q:⁊ si p̃sumē tes metuimus ⁊ metuentes sp̃amus eternus regnū citius adepturi sumus.vnde ēt Crisō. ne audeamus q̄ stamus:sed dicamus nobis̄ ipsis.q̄ estimat se dare:videat ne cadat neque desp̃emus si cecidimus.sed dicamus nobis. Nunq̄d qui cadit nō resurget. etenim multi i ipsius celi vertice ascenderunt:⁊ a scena ⁊ scenitate ad angelicā translati sunt vbanitatez ⁊ tanū ostenderunt virtutē vt demones abegerint.⁊ multa signa opati fuerint:⁊ horum q̄dem plene sunt scripture.⁊ plena vita exemp̃lis nobis.⁊ itez nullus eoz q̄ in malitia sūt diffidat:nemo in virtutibus existens dormiter:neq; hoc ꝓfidat multotiens.n.meretrix p̃ transibit.neq; ille desp̃et possibile.n.est ei ⁊ p̃ mos pertransire.hec Crisō.

Oratio.

⁊ mihi misero.q: cū ad peccata que feci inspicio:⁊ supplica intelligo.q̄ p̃o his pati debeo nō parum timorem habeo'. Quid ergo remanebo quasi desperatus.sine q̄;lin.sine adiutorio. Ad te confugio ihesu xp̃e curro ⁊ festino.in quo tā tot ⁊ tantos peccatores abluto video ⁊ agnosco.tuāq; ineffabilē misericordiam exoro.vt mihi sic ꝑcedas in p̃senti meū ⁊ eū ministris tuis ꝓputationez facere. ac conseruis meis pōs sua dimittere.⁊ mea emendare:vt in futuro quando personaliter rationē ponere voluerit cū seruis tuis.dimittas mihi que tibi debeo ⁊ p̃orimus. Amen.

¶ De cā di.vxo.⁊ de par.dño ob. Cap.x

Ost hec venit Dominus ihesus de galilea in finem iudee transiordanem. Dis ꝙppe p̃uincia iudeorum generaliter dicebat iudea ad distinctionē alia ap gentiū:verūtamen meridiana eius plaga i que hitant tribus iuda ⁊ trib" beniamin. specialiter dicebat iuda ad distinctionē alia ꝓ regionum.q̄ in ipsa ꝓtinebant ꝓuincia.s.samaria galilea decapolis.⁊ reliqe alie site in ea. Narrant ergo ea q̄ in hac ꝓuincia.s.iudea fecit ⁊ docuit ac passus est dñs.⁊ primo q̄ trāsiordanem ad oriētē vbi hitabāt due tribus.s. manasse:deinde q̄ circa iordanē q̄s venit hiericō ⁊ bethaniā ⁊ hyerusalē.Et secute sunteū de galilea turbe multe.Ex quo p̃s deuotio populi ad eū q: multe seq̄bant cā sue p̃dicatōis audiēde alig cā curationis i petrāde.Ubi Lr. ⁊ secute sunt eū turbe multe.q̄si testimonialia tuaris doctrine ei" quasi oues posteē in manu ipsius genite ⁊ nutrite.p̃ducebāt eū quasi paruli filij p̃s eius pegre ꝓficiscentē.Ipe aūt tanq̄ pater ꝓficiscēs. bona pignora caritatis filijs suis reliqt ꝓ exilijs remedia sanitatum:hec Crisō.vū segtur ⁊ curauit eos ibi.s.in iudea.⁊ non aū in galilea vt gēteo in eā misericordiā seu venia q̄ iudee pabat admittere. ⁊ in signū q̄ exiudea gētib" sal" esset.Sedm Orig.sanauit dns turbas trāsiordanē.vbi baptismus dabat.q: oēs a spūalibus infirmitatibus ibaptismo saluant.Et sic p̃s q̄ euāgelista in vno verbo multa miracula sanitatū includit:q: ꝓpter multitudinē miraculoz non poterant oia in particulari describi. Deinde subditur narratio de triplici religiosoū perfectione.s.cōtinentia: obedientie.⁊ paupertatis:⁊ primo de cōtinētia eū dicit. ((Et accesserunt ad eū)).s.iesum ad pharisei:qui in populo iudeoz p̃e alijs videbantur religiosi((temptantes eū)).s.capere in verbis. Notanda est mentiū distantia in turbis ⁊ pharisei.he cōueniunt vt doceantur ⁊ sui infirmi sanentur hi accedūt vt saluatorem ⁊ doctorem veritatis temptando capiant ⁊ decipiēt:has deuotio pietatis illos stimulus adduxit huius.

Et dicentes: si licet homini dimittere vxorem suam quacūq; ex causa:id est ex leui causa:hanc aūt questionem ꝓponūt xp̃o ad capiendū eū: q: responsio vel vtrāq; partem calumniabilis videbat:q: si diceret vrōes pro libito voluntatis dimittendam ⁊ aliam ducendaz.pudicitie predicator ⁊ assertor:videretur laxare frena carnali concupiscentie:⁊ sibipsi contraire. Si aūt diceret q̄ non videret ꝓ

Moysen qui libellum permisit repudij: sed ipse sic responsionem temperat:vt discipulas eoz transeat ⁊ respondit sola fornicationis causa vxorem esse dimittendam: libellū vero repudij ob duritiam ⁊ malitiam cordis eoū a Moyse fuisse permissum.s.nulla lege punitū. Permisit aūt hoc nō sicut bonū ⁊ licitum sed propter maius malū euitandum:quia maluit permittere dimorū: q̄ ob odium vxoz vel desideriū secundarū nuptiarū fieri homicidiū. Illa aūt permissio non absoluebat eos a peccato:sed tantū a pena legali: q: non fuit imperiū dei sed hominis:dissimulatio in tolerando minus malū ne maius fieret. Deus eni non est sibi contrarius vt aliud ante iusserit ⁊ aliud nunc imperet Moyses quidē nec p̃cipiendo nec concedendo nec indulgēdo hoc mandauit.sed dispensando ⁊ sustinendo: ⁊ p̃mittendo consilio spiritussancti ne peiora fierēt hoc tollerauit.Sic apostoli permisērūt secundas nuptias:propter incontinentiaz hominum ⁊ malas eoz voluntates. Iuxta enim p̃marium institutionem non fuit nisi vnica vinci sed ꝓpter incontinentiam hominum transeunt modo ad secundas nuptias.Unde cum de duobus malis minus toleratur: huius permissio dicitur dispensatio:quasi diuersorum pensatio:quādo duo mala quasi equelibrantur: vt videat q̄ eorum ꝓpius sit ⁊ p̃ponderat.Existat triplex permissio.scilicet cōcessionis vt cum abbas concedit monacho ꝓpter infirmitatem vesci carnibus: illicitis quidem ꝓpter votum:sed nunc licitis ꝓpter concessionem abbatis ⁊ canam necessariam Indulgentie vt permissio secundarum nuptiarum.Unde apostolus. Uxor viro defuncto nubat cui vult in domino: hoc autem secundum indulgentiam dico. Quod si culpa est:venialis est . Sustinentie vt permissio libelli repudij: q̄ sustinuit Moyses nō deus quia deus hoc crimen puniuit temporaliter vel eternaliter q̄ Moyses non punuit temporaliter. Et enim permissio sustinentie:quādo deus permittit nos peccare:qui non cōcedit illud fieri nec dispensat:sed sustinet: idest per patientiam expectat. Solam ergo fornicationem ponit dominus causam deserendi:ubens ceteras molestias ꝓ fide cōiugij ⁊ castitate sustineri. Et intellige desertionem quantum ad cohabitationem ⁊ debiti redditionē non tamen quantum ad vinculuz matrimonij quod non solvitur nisi per mortem: ergo nec vir nec mulier potest contrahere altero vivente.Unde Rabanus. Una ergo solummodo carnalis est causa:idest fornicatio una spūalis hoc est timor dei vt vxor dimittatur: nulla aūt causa est vt viuente ea que ducta est alia ducat . Spiritualiter per vxorez que nō dimittitur nisi ꝓpter fornicationez intelligitur alia: cuius vir est xp̃o qui nunq̄ adhuc nisi ꝓpter fornicationez peccati dimittit: per quā xp̃o a nobis recedit.Moraliter q̄ dimittit vxorē suā spiritualē:scilicet ecclesiā ⁊ ducit scilicet pinguiorē mechatur:nō enī querit spiritualez fructū:sed tēporale lucrū. Ꝓpposito ergo qd est necessitatis in virtute continentie: cōsequenter ponitur illud quod est supererogationis ⁊ consilij.s.continentia ab omni actu venereo.Discipuli enīz hoc audiētes:quod vinculuz matrimonij est indissolubile.⁊ moti ex verbis eius dixerunt ei.Si ita est causa hominis cū vxore q̄ non possit eam nisi modo predicto dimittere.nō expedit nubere ac si dicant.Melius est simpliciter continere ꝓpter onus ⁊ graue pondus vxoz ⁊ multa incommoda que possunt inde venire. Unde Crisō.leuius est contra cōcupiscentiam preliari.⁊ contra seipsum.q̄ cōtra mulierem malā.Unde ⁊ Piero.graue pondus vxor est si excepta causa fornicationis nō licet eam dimittere.Quid enim si temulenta fuerit:si iracunda:si gulosa:si vaga:si morbosa.si turgatrix:si maledica: timenda erit huiusmodi: ⁊ erit volumus nolumus sustinenda.Cum enī liberi essemus volūtarie nos seruituti subiecimus.Et dixit dns respōdendo discipulis. Nō oēs capiunt verbū istud continentie.s.vt impleant ⁊ se contineant: q:non oēs capere volunt nec oēs acceptū habent:audit.n.luxurioso ⁊ displicet ei.sed quibus datuz est a deo: ex speciali munere. q: status altus est.ad quē non valemus nisi ex gratia ascendere.Unde dicit sapiens: q̄ nemo potest esse continens: nisi deus det.Ac si dicat. Non casu licet fortuna virgines fiunt sed qui a deo petūt ⁊ laborant vt accipiant. Unde Piero.Nemo putet sub hoc verbo vel fatū vel fortunā introduci quod hi sunt virgines quibus a deo datū sit aut quos quidē ad hoc casus adduxerit: sed his datū est qui petierūt: qui voluerūt qui vt acciperent laborauerūt. Omnis.n.petens dabitur:⁊ querēs inueniet ⁊ pulsanti aperietur: Unde ⁊ Crisō . nō dixit non oēs possunt:sed nō omnes capiūt.i.oēs capere possunt : non tamen capere volunt. Si n.quidā in pugna cadunt:nos cadentium negligentie imputare debemus:non difficultati virtutis.Quod autem dicit quibus datū est:nō hoc significat quoniā quibusdā datur:quibusdam non datur:sed illud ostendit q: nisi auxilium gratie acceperimus:nihil ex nobis valemus.Quoniam adiuuantibus gratia non negatur:iu

evangelio dominus dicit: petite & dabitur vobis querite & invenietis pulsate & aperietur vobis. Debet autem voluntas precedere. & sic sequitur gratia. nam & gratia sine voluntate nihil operatur: nec voluntas sine gratia nz & terra non germinat nisi pluviam susceperit. nec pluvia fructificat sine terra. hec Cris. Et ne omnem continentiam putarent laudabilem & meritoriam. consequenter distinguit eam triplicez. Prima est contracta a natura. Secunda a casu sive violentia. Tertia a voluntate & gratia. Sunt. n. eunuchi. i. ptinens & est grecum vocabulum fm Isidoz. qui sic nati sunt: sine instrumentis. sive frigide nature. qui proprie dicuntur castrati quasi castenati. Et sunt eunuchi. qui facti sunt ab hominibus quibus secantur genitalia q propie dicatur spadões a spada gne ferri quo eunuchi pantur. Et isti due non sunt laudabiles. & nec meritorie nec demeritorie quia necessitate fiunt non voluntate. nisi inquantum per volũtatem accipiantur. Secundum Piero. inter hos secundos computantur. & hi qui specie religionis simulant castitatem. i. hypocrite & appetentes vanam gloriam ab hominib9 ex quocunq; suo opere. Et sunt eunuchi. i. continentes. qui seipsos castrauerunt non p membroz abscissionem. sed per concupiscentie repressionem. & se castitati seu caste vivere volũtarie devouerant propter regnum celoz qui proprie dicuntur eunuchi. i. bene viventes. ab eu quod est bonum & nuchos quod ẽ victoria quasi boni victores. & hi merentur. & ratione voluntatis quia spontanea & ratõe actionis q; bona: & ratione intentionis. q; rea. ista. n. tria perficiunt meritum. Nec ergo tertia continentia. que est per voluntatem reprimentem concupiscẽtiam ab actu venereo victoriosa dicitur & laudabilis. & sola est meritoria. Unde Cris. Illa est gloriosa continentia non quam transgredi non potest necessitas debilitatis corporis: sed quam complecti tur voluntas sancti propositi. Et iterum cum autem dicit qui se castrauerunt. non membroz dicit abscissione sed malarum cogitationum interemptione. Etenim concupiscentia habs fontes precipue a proposito incontinendi & mente negligente. Et si ipsa sobria fuerit naturalium motuum nullum est nocumentum Nec ita abscisio membri comprimit temptationes & tranquilitatem facit vt cogitatiõis frenum. Sed q; talis status altus est. nec possunt omnes hoc attingere. sed solum perfecti Ideo infert dominus hortando milites suos dicens. Qui potest capere & implere capiat. cum adiutorio dei vt sit castus. vel intelligat que dico: vel qui potest pugnare contra centum pugnet ac superet & triumphet. Et sit vox hortantis ad continentie bravium nz inventis. Quasi diceret vnusq; visq; consideret an virginitatis & pudicitie precepta implere queat. Tantum bonum non est necessitatis sed supererogationis nec est hoc preceptum: sed consilium cuilibet offertur. nemini imponitur qui potest continere contineat. Habito itaq; de perfectione continentie sive castitatis. consequenter agitur de perfectione obedientie sive humilitatis. & hoc commendatiõe parvulorum. per quos designantur humiles & obedientes: q; sicut parvuli non propria voluntate. sed alterius ducuntur. ita humiles & obedientes alterius voluntate & imperio moventur. vnde dicit Beda q; hec lectio humilitatis magisterio plena micat. que videlicet innocentes ac simplices ad domini gratiam pertingere posse demonstrat. Dum ergo dominꝰ ihesus de castitate dissereret tunc oblati sunt ei parvuli ex devotione offerentium vt manus eis imponeret & oraret. i. vt manu & voce benediceret. Consuetudo. n. fuit apud veteres. vt parvulos benedicendos offerrent senioribus si impositio manuum ortum habuit ab antiquis partibus qui volentes benedicere parvulis imponebant eis manus. Videntes igitur indei christum moribus senem. vita sanctum. doctrina sapientissimum. & de castitate loquentem & habentes eum sicut prophetaz obtulerunt ei infantes. vt eis manus imponens & orans. benediceret manu per tactum & voce per orationem. In quo datur intelligi quod parvulis sufficit per fidez aliox ad xpm afferri. Discipuli vero labori magistri compatientes. & propter eius dignitatem prohibebant increpabant offerentes non q; nollent infantibus a salvatore & manu & voce benedici: sed q; timebant eum post tam lõgos sermones importunitate offerentium gravari & offendi. Christus autem & si fatigabatur corpore non tamen animo: q; ei placebat & prevaluit ac vicit sortis eius affectus quo hoiũ salutem cupiebat. vt nullius a consecutione sue salutis prohiberetrr. Sic satigatus ex itinere. non curans famem aut cibos ad cõversionem samaritanoz quoz salutem famescebat. se convertit. Ubi Orige. Nec ergo debemus attendere ne estimatione sapientie excellentioris & profectus spiritualioris. contemnamus quasi magni pusillos ecclesie prohibentes pueros venire ad iesum. Nec Orige. Parvuli etiam possunt dici pauperes & generis infimi: per discipulos autẽ impedientes ne xpo offerantur. possunt accipi ecclesie rectores ve

gne serens dicit discipulis. Sinite parvulos venire ad me apud quẽ nõ est personaꝝ acceptio: & nolite eos prohibere comminationibus terrendo vel malis exemplis corũpendo q; illi sunt figura & forma vere humilitatis. quoz familiaritatẽ ego volo & cõsortiũ. In quo docuit prelatis exemplũ corrigendi ostiarios suos: pauperũ accessum prohibẽtes. Ubi Crisos. Nolite vetare pueros. Nã si sancti futuri sũt quid vetatis filios ad patrẽ venire. si aũt peccatores futuri sunt: vt quid sententiã cõdemnationis proferris: anteq; culpã videatis. Nam quales modo sunt meũ est quales aũt postea futuri sunt ipsoz erit. Quod ergo meũ ẽ: honorate q; ãt illoz erit: misereamini. Et subiũgit. Taliũ est. n. regnũ celoz. nõ dicit istoz: sz taliũ. vt nõ tã etatẽ q; humilitatẽ & innocentiã cõmendet. Nõ oĩnz sed taliũ. i. similiũ & illoz̃ qui similẽ habent humtlitatẽ & innocentiã per studiũ & laborẽ & qui tales sunt p mores & virtutes. quales sunt parvuli per naturã & etatẽ. Puerox. n. aia ab oĩbus malis est pura. & magistra innocentie & humilitatis: & nullus potest intrare in regnũ celoz. nisi fuerit innocẽs & humilis: q; nihil inquinatũ intrabit in illud Unde fm Piero. Nõ ait istoz sed taliũ vt ostenderet non etatẽ regnare. sed mores & his qui similẽ haberent innocentiã & simplicitatẽ. premiũ repromitti. de quibus apostolus nolite pueri fieri sensibus sed malitia parvuli estote sensu autẽ perfecti. Unde & Ambro. Non etas prefertur etati. alioquin obesset adolescere. Cur ergo pueros aptos dicit eẽ regno celoz. Fortasse quia maliciã nescient. fraudere nõ noverint. referire non audeant: scrutari ignorẽt. opes honorẽ ambitionẽ nõ appetant. sed nõ ignorare ista virtus ẽ sed cõtemnere. nõ eni virtus est nõ posse peccare sed nolle. Non igitur puericia. sed emula puerilis simplicitatis bonitas designat. Unde etiã Crisos. & nos itaq; si volumus fieri heredes celoz. virtutẽ hanc cũ multa possideamus diligẽtia. Etenim ab oĩbus mali pura est pueri anima & eoz qui contristaverunt non memoratur: sed sicut ad amicos accedit sicut nullo facto & ẽtiam cũ a matre flagellatus fuerit hanc inquirit & pre omnibus eã appreciatur: & si reginam ostenderis cũ diademate. nõ preponit hanc matri cilicio superindute: & necessarijs nihil plus inquirit: nõ tristatur in quibus nos. puta damno pecuniarũ & talibus: non letatur in quibus nos in temporaneis his: nõ respicit ad pulchritudines corporũ. propter hoc dixit. Dorũ. n. est regnũ celoz: vt electione hec operemur. que a natura pueri habent. Dec Crisos. sunt aũt decem ppo prietates bone in pueris quas qui imitatur regnum celoz̃ psequetur: q; sunt innocentia mãdatta obedientia: simplicitas: humilitas: veritas. malox illatox immemoratio iniuriarũz nulla reputatio: & ptentiũ valde paruox̃ & insufficientiam acceptio. Deinde pueros sibi oblatos dño dulciter suscepit: & cõplexans eos. & invinis detinens: in signũ q; simplices & humiles puros & devotos diligit: & manus eis ponens: vt viris ptinentibus gratiam sui auxilij p̃erendam significaret: benedixit illos alta qua vocali benedictione q; scripta non est: vt humiles sua bñdictione dignos ostẽderet. sic spiritualiter quotidie humilibus manus ponit. cũ eis gratiã & auxiliũ tribuit q; humiles spiritu digni sunt eius gratia & bñdictione: deus. n. superbis resistit. humilibus autez qui se manibus & potestati eius subiciunt. dat gratiam. In quo humiliũ dignitas ostenditur q; tanta bona merentur. Unde dicit Piero. q; humilitas sola observatrix est custosq; virtutum: & nihil est q; ita deo gratũ faciat & hoib9 quantum si vite merito magni. sed humilitate infimi videamur. Et bñ humiles parvulis & innocentibus cõparavit q; humilitas maculas peccatoz laudare. & innocentiã reddere consuevit. Unde Ber. Decor aie humilitas ẽ non a meipso hoc dico. cum ꝓpheta prior dixerit asperges me ysopo & mundabor: humili herba a pectoris purgativa. humilitatem significans. hac se post gravem lapsũ rex prophetа lavari ꝓfidit. & sic invenit quendã innocentie recuperare candorẽ. Et sciendus q; xpus manus ponendo parvulis instituit. & ilciavit sacramentũ ꝓfirmationis. cuius ministerium postea cõtulit apostolis. Unde puniti in fontibus crismate consignantur ab episcopis qui in ecclesia dei locũ obtinẽt apostoloz̃ p impositionẽ. n. manuum apostoloz̃ cõferebatur spũsanctus ad robur & ꝓfirmationem fideliũ. cuius impositionis manuũ locũ obtinet predictũ sacramentũ. Cõsidera nunc ẽtiam xpo simplicitatẽ & humilitatẽ ac innocẽtiam parvuloz̃ diligit q; bus tanta familiaritatio & benivolentie signa ostendit. & studeas p posse parvulos imitari. & virtutes eorum habere. vt valeas cum ipsis regnum celorum possidere.

Oratio.

Omine ihesu xpe q; nos ad ptinentiaz es hortatus. da q; hortaris & tribue mihi fragili castitatem mẽtis & corporis: & qui parvulos venire ad te voluisti. & eis manus ponens bñdixisti: presta mihi misero vt sim parvulus in oculis meis. quatenꝰ gratiam inveniã in oculis tue maiestatis. & q; parvuli possident p naturã. ego cõsequar mi-

fericorditer p̄ gram tuam: vt meliter oīuz vltim⁹ oium te rectore.te duce merear ad te p̄ uenire.t ante benedictiōe i celestib⁹ munerari.

¶ De p̄fectione pauptatis. Cap.xi.

Habito de perfectionē castitatis t obedientie. seu humilitatis ꝓsequenter agit de p̄fectione pauptatis. Et ecce.n.vnus adolescēs genu flexo ante ie sum interrogauit eum dicens. Magister bone q̄ vitam sanctam. q̄d boni faciendo vitam eternaz possidebo fm Bedā.audierit iste a dño.nū similes paulus dignos esse regno dei: t ideo certior ē desiderans de ingressu regni per parabolas: sed apertius postulat sibi exponi. q̄bus meritis vel operibus vitam eternam possit consequi. Jesus aūt rīdit ei.primo q̄rum ad eius cogitationem q̄ iste cogitabat iesum esse purum hoiem licet crederet eum esse sanctum bonum doctorem: t ideo quasi rīdens eius cogitatiōi dixit ei. Quid me dicis bonū quasi diceret. Ex quo me credis pur̄ hoiem non debes me vocare bonum. Nemo enim bon⁹ nisi solus t vnus deus. hoc est dictum. Deus est solus bonus essentialiter per se a seipso: t nullus alius q̄ aly participative. per ipm' t ab ipso. Unde Crisō. Hoc aūt dicens nō excludit hoies a bonitate. sed a cōparatione bonitatis diuine. Quasi diceret dñs. Quare me dicis bonū cū non credas me esse deum. Si vero ꝓfiteris bonū credas ēt esse deuz. solus n. deus natura est bonus Deinde ꝓsequēter rūdet eius interrogationi dicens. Si aūt vis ad vitam ingredi serua mandata. quasi dicēt: hoc sufficit ad salutem q̄ amplius est nō est necessitatis. sed superogatiōis: q̄ fm Hiero. Justitia legis custodia non solū bona tr̄ sed t vitam conferebat eternam. suo tp̄e consequendam. Et q̄ adolescens hec audierat. solicitus factus. interrogauit q̄ essent hec mandata quoz̄ obseruātia est necessaria. hoc autem fm Crisō. non temptans fecit sed estimans alia quedam p̄cepta esse p̄ter legalia. que vite ei causa fierent. iesus autez quasi infirmo condescēdens legis p̄cepta clemētissime exposuit dicens. Non homicidium facies manu occidendo. ore iubendo: vel consulendo. vel etiam detrahendo: q̄ per detractionem occiditur proximus in conscientia aliena. in qua viuebat per bonam famam: nec corde mortem alterius desiderando vel odium retinendo aut beneficium subtrahendo: t per hoc p̄cept̄ decalogi prohibetur nocumentum proximi in persona propria nō adulterabis per hoc prohibetur nocumentum proximi in persona sibi coniuncta. Non furtū facies. p̄ hoc prohibetur nocumentum proximi in re possessa. Non falsum testimonium dices. per hoc prohibetur nocumentū proximi in fama. Honora patrem tuū t matrem. eis subueniendo t reuerentiaz exhibēdo. t per hoc p̄ceptū affirmatiuū intelligitur omne beneficiū proximo reddendo. q̄ noie patris t matris intelligitur ois proximus. Et hoc est q̄ subditur t diliges proximū tuū sicut teip̄m. i. ad id q̄ diligis teip̄m scz ad gratiam t gloriā: vel sicut teip̄m idest nō verbo tm̄: sed opere t veritate. Proximus aūt noster est omnis qui nobiscum conuenit in natura quem debemus sicut nosipsos diligere. Quam sniam dñs inducit vt ostendat q̄ finis p̄ceptoz̄ est caritas: q̄ obseruantia mandatoz̄ non est meritoria vite eterne nisi fiat ex caritate. Inter hec p̄cepta ordinantia in p̄ximum non tanguntur p̄cepta de non cōcupiscendo rem proximi. vel eius vxorem. q̄ reducuntur ad p̄cepta de non adulterari t nō furari. t sub illis p̄nt intelligi. Vel q̄ intelliguntur in hoc q̄ dicitur diliges proximuz tuum: qui enim vere proximū diligit. nec rem eius nec vxorem concupiscit. Enumerat aūt hec nō oia mādata sz solūmodo p̄cepta scde tabule q̄ ordināt hoiem ad primū in gb⁹im plicat t supponit p̄cepta prime tabule ordinātia hoiem ad deū. q̄ homo magis tenet deo q̄ proximo. t ideo si obseruantia mādatoz̄. scde tabule est necessaria ad salutem multo fortius obseruantia mandatoz̄ prime tabule est necessaria ad eandem. Unde bene dicit apostolus. qō q diligit primū legem impleuit. q̄ in dilectione proximi intelligitur dilectio dei. vt finis pp quem proximus diligitur q̄ proximus diligitur pp deū t non ecōuerso. Per edicta ēt ostendit saluator. qō obseruantia p̄ceptoz̄ ceremonialium t iudicialium: non erat amplius necessaria ad salutem: sed sufficiunt decem decalogi p̄cepta. Quoz̄ primum est. non adorabis deos alienos. i. nec deuz colles t super eum nihil amabis. Multi enim hodie sunt qui sibi deos alienos faciunt. Nam sicut dicit Aug. hoc ab hoie colit qō p̄ ceteris diligitur. Superbus igitur p deo hz superbiam. luxuriosus luxuriā. auarus auaritiam. Secundum non assumes in vanum nomen dei tui in os tuū. i. non blasphemabis nec iurabis indebite in noie suo. Talis iniuriā facit deo. quem in testimoniū sue falsitatis inuocat quasi deus mendacium diligat: t sibi qui in iudicio dei puniendum se obligat. si non est ita sicut iurat t proximo q̄ per falsam iurationem ipsum decipit t detrahendo. Tertium diem sabbati sanctifices: vt in eo mortaliter non peccet: t mala vites. Contra illud p̄ceptum peccat. qui cā cupiditatis in sabbato opus seruile facit vel aliquod peccatū cōmittit: vel opa misericordie omittit: q̄ a bonis opibus non est vacandū. Quartū honora parentes tuos. obediendo. obsequendo. subueniendo. t animabus eoz̄ miserendo. In hoc ēt p̄cipitur honor patruz spāliuz. i. platoz̄. Quintū non occides. opere verbo. negligentia. cogitatione. auxilio q̄ ēsu. malo exemplo. vel aliqua occasione. Do micidium etiam aliqī fit corde per odium. aliqī ore per verbum detractoriuz aliqī opere per factū t istud vltimū est triplex. q̄dam enim occidunt corpus tm̄. q̄daz aiam tm̄. qui. i. eam retrahunt ad peccatum. quidam vtrū q̄ quando. s. aliquis interficit seipsuz vel alium in peccato mortali existentem. Sextum non mechaberis. operando. cogitādo. loquēdo: vel in iurisdictione tua fornicationem sustinendo. Per hoc aūt q̄ dixit non mechaberis. prohibetur ois carnalis appetitus t corruptio: p̄ter eum que est matrimonij. Septimū non furaberis alienā: non q̄libet tibi attrahendo: vel re aliena inuito dño vtendo. Per furtum intelligitur omne malū ablatum. s. ne occulte faciendo in acceptis. siue fraudem exercendo in mercationibus siue meredem nō soluēdo operis. Octauū non dices falsum test. monū ꝓxi primū tuum: omne mendacium. dolum detractionem. adulationem. calūniā. t doctrinā erroneā deuitando. Nonū non desideres domū vel agrū vel aliam rez proximi tui: tali videlicet mente q̄ velles tibi cū suo damno adoptare. Decimū non concupisces vxorez. seruū: ancillā proximi tui: corde ꝓsentiendo. ore solicitando. opere concupiscentiam perficiendo. Nec qui peruerserit saluari poterit. Cum autē ille adolescens hec oia a iuuentute sua se seruasse respondēret q̄ tm̄ in multis religiosis vix aliquis odie reperiretur: iesus intuitus eum dilexit eum p̄ pter bonam conuersationem suaz p̄teritam: t ostendit sibi vltrā amicabilem: t instruens eū de perfectione dixit illi. ((Unū tibi deest)) quo. ad statū perfectionis. i. bonū pauptatis. Quia t si mandatoz̄ obseruatio sufficit ad salutem: non tm̄ ad euangelicam perfectionez sed ad hanc ēt requiritur obseruatio cōsiliorum in qua primū est abrenunciatio tp̄alium t ideo de hac tm̄ hic facit mentionem. Ubi Origine. Non tamen intelligēdum est q̄ in ipso tempore quo bona sua tradiderit pauperibus fiat omnino p̄fectus: sed illa ex die incipiat speculatio del. adducens eum ad oēs virtutes. Et subdit dñs dicens ((si vis)) q̄ hoc est in tua libertate ((p̄fectus esse)). Laudatū salutis necessariū: q̄ hoc est de perfectione vite ((vade)) per affectū cōtēnēdo temporalia ((t vende)) per effectū ea relinquendo: t hec oia partē tantū: vt ananias t saphyra: q̄ ē cōtra propietarios: que habes t iuste possidea q̄ est ꝓtra raptores t vsurarios: elemosynas de alieno facientes: illa ēt habemus que iuste possidemus. Illa ergo que iuste possidentur vendenda sunt: q̄ vero iniuste: reddenda sunt illis quoz̄ fuerūt: t da nō vēde: querēdo manus a manu: vel a lingua: vel ab obsequio: pauperibus non diuitibus: a quibus similia accipies. nec a amicis carnalibus nisi fuerint indigētes nec histrionibus t male vtentibus: q̄ est cōtra symoniacos t ambitiosos: qui dant alijs vt acgrant beneficia t dignitates: t hoc fac ꝓpter deū nō propter ostentationē. q̄ abicere temporalia propter ostentationē non est meritoz̄: t sic dando habebis thesaurū. idest quendam beatitudis in celo locū tutissimuz. Hoc aūt non dicitur: q̄ paupertas sit maior virtus q̄ continentia vel obedientia: sed dicitur per quedam correspondentia: quasi thesaurus celestis sic respondet voluntarie paupertati: sicut exaltatio humiliationi. Unde Crisō. Bene autem non vite fecit eterne mentionem sed thesauri dicens t habebis thesaurum in celis: q̄ enim de pecuniis erat sermo: t de abrenunciatione omniū ostendit q̄ redditurus plura his que p̄cepit relinquere quanto maius est celum q̄ terra in thesauro enim copiam retributionis ostendit. Et veni relictis omnibus t sequere me: me imitando t sicut ego ambulo ambulādo: q̄ in sequela xp̄i per opera caritatis cōsistit perfectio principaliter t complete in paupertate aūt voluntaria consistit inchoatiue: per modum remouētis: prohibentis t disponentis: q̄ per hoc auferetur cura temporalium que a dilectione dei impedit animum. Unde glosa. Relinquere omnia est via ad perfectionem: sed in sequendo consistit perfectio. Magna certe gloria est sequi dominum t ideo valde est appetendum. Ad perfectionem ergo non sufficit homini relinquere sua nisi dominum sequatur. i. nisi relictis malis faciat bona. Unde Theo. Cū pauperate enim t ceteras virtutes homines habere oportet: ob hoc ait: t veni sequere me. i. in ceteris esto meus discipulus t imitator me sequaris. Unde t Hiero. Facilius sacculus contemnitur qua volūtas. Multi diuitias relinquentes dominū non sequūtur. Sequitur autem dominum qui imitator eius est t per vestigia illius graditur. Ubi t Rabanus. Et

ce duas vitas hominibus propositas audiu i
mus.actiuā ad quā pertinet non occidere:t ce
tera legis mandata:t contemplatiuā ad q̄s pti
net si vis perfectus esse &c.Actiua ad leges per
tinet.contemplatiua ad euangeliū: q̄ sicut ve
tus nouū p̄cessit testamentū.ita bona actio p̄
cedit contemplationes.Actiuis enim conuenit
obseruatio p̄ceptoꝝ q̄ in lege traduntur.con
templatiuis obseruatio consiliorꝝ q̄ in euāge
lio docentur.Et notandum quod multiplex
est perfectio.scilicet sufficientie.quaꝫ omnes
habent existentes in caritate: ordinis cuius
proprium est seruare continentiam religio-
nis:t huius proprium est renunciare omni
bus plationis.ad quos pertinet ponere aiam
pro ouibus suis:securitatis. cuius proprium
est habere mortem in desiderio t vitaꝫ in pa
cientia.Ad primam perfectionem tenetur q̄
libet.ad vltimaꝫ vero nullus tenetur:ad tres
medias tenent aliqui ex causis vnū ergo si-
gnū pfectionis posuit cū oīa relinquere p̄sul
uit.vt nudū xp̄m nud⁹ sequat.Unde sm Theo.
dicens oīa.sūmā pauperatez inuadent.si q̄d eni
resiterit illius seruus est.Et sm Amb.talem
voluit adolescentem illū dñs ad paradisum
redire.Quis adam fuerat de paradisi sublimi
tate dejectus.Nudus.n.incola adam paradi
si fuit.Quis ergo cū possessione diuiciarum
possit q̄s ad vitā ingredi.seruando māda:
si ad perfectā sequelaꝫ xp̄i vel perfecto amo
re t integro affectu tendat in deuꝫ deest sibi
vnū.i.q̄ relinquat diuitias affectu vt sit pau
per spū q̄ paupertas includit humilitatem:
sine qua non est paupertas vera.q̄ vanū est
habere buriam vacuam t cor plenū superbia.
Includit ēt contemptum diuitiaꝝ effectu.q̄
difficile est valde q̄ habens diuitias. ne amo
re eaꝝ aut detineatur.aut distrahatur t im-
pediatur a perfecto amore dei ne xp̄m libere
t expedite sequat.Nā q̄ diuitys ipleat mittit
pedes in rethe ne possit coram deo perfectus
ambulare t libēr xp̄m sequi:q̄ diuitie visco
riozes sunt visco.t vir euellitur aius occupa
tus ab eis t detētus.Nimia ergo dilectio ter
renaꝝ possessionū est huius perfectionis im
pedimentū.Quod bene patuit i hoc iuuene
q̄ cū audisset verba dñi de perfectione paup
tatis voluntarie:abijt tristis secū tristicia mor
tez operante spēdimus a plectione quā q̄rebat
terrenaꝝ possessionū amore.ob q̄ non pote-
rat ad plectionem voluntarie pauptatis ascē
dere.Unde cū tristicie redditur cū subdit. Erat
n.multas habens possessiones. spinas p̄du-
centes t tribulos.sementem dñicam suffocā
tes.t ipse nihilominus habitus a possessioni
bus t diuic valde diuitijs fallacib⁹ ob qua-

rū inordinatum amorem tristabatur de per
suasione abrenunciationis eaꝝ:tristabūr. q̄
est amata abicere.ad tpalia.n. passibiliter af
ficitur.cuius eo: in p̄uatione cordē aliqua
liter contristatur.Nā plerūq̄ cū temporalia
assunt nobis putamus q̄ ea non diligamus.
sed cū abesse ceperint.inuenimus qui sum⁹.
Hoc enim sine amore nostro aderat q̄ sine
dolore discedit.Iste iuuenis cum audiret q̄
quecunq̄ haberet venderet t daret pauperi
bus abijt merens q̄ t diuitias secūli t vitaꝫ
eternam habere volebat.quod difficile erat
vt fieret:quoniam in possessione diuitiarum
absq̄ superbia elationis:t absq̄ p̄pietate
voluptatis:vix stare quis potest:sicut etiam
difficile esset q̄ homo in cacumine verticis
alicuius montis staret.t tēpestate validi ven
ti quassatus non caderet vt vero dicit Aug.
Hic adolescens laudabilis quidem est q̄ nō
occidit non adulteratus est.Uituperabilis aūt
q̄ contristatus est in verbis xp̄i vocantis cū
ad perfectionem.Adolescens quippe erat fz
animam.t propterea relinquens xp̄m abq̄.
h Aug.Sed tale rethe frustra iacetur aū ocu
los p̄nator.i.contemplantium perfectoꝝ
qui tantominus contristantur q̄ desunt tem
poralia.quantomagis appetunt eterna.Naꝫ
vt ait Grego.tanto quisq̄ minus dolet q̄ te
sunt eterna.quātomagis gaudet q̄ assunt tē
poralia:t qui minus dolet q̄ desunt tpalia.
certius expectat vt assint eterna. Et ideo sm
genadium.bonum est facultates cum dispen
satione pauperibus erogare.sed melius est
intentione sequendi xp̄m oīa t totum simul
donare.t absolutum a solicitudine cum xp̄o
agere.Ut enim dicit Crisō. Non similiter de
tinentur qui pauca habent t qui multa ha
bundant.q̄n adiectio diuitiaꝝ maiorem ac-
cendit flāmam.t violentioz fit cupido. Non
solū aūt diuitiaꝝ possessio.sed etiā rez aliaꝝ
diuersitas.hominem a dei contemplatione
t perfecto amore ipedit t auertit. Unde Aug.
Temporalium rez multiformitas ab vnita-
te dei hoiem per carnales sensus diuerberat
t mutabili varietate eī⁹ affectū multiplicat.
Quem ergo delectat libertas ab amore mu
tabiliū liber esse appetat.t q̄d regnare dele
ctat.vni oium regnatori deo subditus hera-
at.Et iterum duo sunt amores:mūdi t dei.
si mūdi amor habitat.non ē quo tiret amor
dei.Cū exhauseris cor tuū ab amore terreno
hauries amorē diuinū. Unde t Greg.cum ca
piditate terrene substantie deus non diligit
q̄ terrenus amor oculum mentis excludat
excecat.ne diuina claritas videatur.Nec mi-
rum q̄o cum diligere p̄t quem nesciat. Et

q̄o sciat ad quē nesciendum oculum cordis
claudit. Unde Crisō. Sumo similes sunt hu-
iusmodi ad hanc rem. Nihil enim ita p̄turbat aīe oculū
t turbat vt vite huius cura p̄ turba t p̄cupi
scentia p̄ multitudo.h enim fumi huius sunt
ligna. Unde t Anselmus. si vis esse quietus nil
seculi appetas.seu p̄ regez mentis habebis.
fia te mundi curas abicceris. Qui curis ter
renis se implicat a dei amore se separat. Et
vt in paucis multa intelligas attende pauca
q̄ba Augustini sic dicentis. Nihil plus noui
esse q̄ ista sensibilia fugienda. Cui cōcordat
Dionysi.q̄ sic dicit.Derelinque sensus t oīa
sensibilia. Qui h̄z aures audiendi. hec pau-
ca q̄ba p̄dicta audiat t corde intelligat quia
multa in eis latent.q̄ vanis t dissolutis non
apparent. Unde quidam de sermonis abūdan
tia solicito dictum est in spū.Si vis scire oīa
p̄dicanda.tunc separa te ab exterioribus.pu
rifica te a tpalibus.libez p̄ facte a carnalibus
t erigere te ad celestia:t manifestabunt tibi
diuina. Ecce in his verbis totum est inclusuz
q̄ est p̄dicatum.imago enim tua imago dei
est:depon̄ ergo ab ea omne q̄ sibi accidens
est:t apparebit tibi in ea q̄ diuinum est. Ut
aūt vtiliter ad tpalia t eterna pfecte te habe
as.scito q̄ tpalia debes aspicere sub sensu q̄
duplici. Primo sez vt tanq̄ peregrin⁹ t ad
uena sentias oīa vt extranea t aliena: ita q̄
tua vestis sit tuo sensui extranea.ac si eēt ali
cuius de grecia vel idia. Secdo vt in tuo vsu
omnem habundantiam.timeas vt venenuz
t mare submergens. Tertio vt in tuo sensu
omnem inopiam egestatem sentias vt inen
sam t aram t scalam vite eterne: t vt spec
lum sui imaginem crucis xp̄i. Quarto vt di-
uitias t apparatus diuitum. ita sentias tibi
dissonos:q̄ in eoꝝ memoria vl aspectu nul
latenus valeas delectari vel letari:q̄ si vide-
ris te in eis p̄gaudere.a xp̄i gloriosa pauper-
tate te estima alienum fore. Nunc aūt p̄nectit
q̄ in pauper t despectoꝝ memoria vel aspe
ctu:tanq̄ in xp̄i pauperis exp̄ssa imagine to
tus leteris t eis quasi regibus cum summa ala
critate t reuerentia associeris. Considera
etiam hic q̄ ad perfectionem non sufficit q̄
dā opera bona t quasdā virtutes habere: sz
oīa p̄o posse perficere.vñ Crisō. completus
est dei homo ad omne opus bonū expletus:
non vt hec q̄dem habeat.illa vero non habe
at.q̄ enim talis est non est cōpletus. Que. n.
reuerant habunde aut cū miseretur q̄ habē
de.auarus aūt t violentus existens. Aut cuz
non auarus aut violentus existens. ad osten
tationem p̄o sit hospitum q̄ videnr aut cū inuide

reat q̄dē in id q̄ deo videt elementur aūt hoc
ipso t magis sapiat.aut cū humilis q̄ de tue
rit:t ieiunijs intendens auarus aūt t nego-
ciator:t terre affixus:t matrem oīuz malorꝝ
inducens aīe.Radicem enim oīum malorꝝ.
dicit Paulus auaritiā. Dorcam⁹ igitur hāc
refugiamus hoc peccatū:hoc orbem terrarꝝ
instabilem fecit hoc oīa p̄fudit a beata seruī-
tute nos abducit xp̄i. Non est enim aīt deo
seruire t māmone.Primū enim iniungit xp̄s.
hec Crisō. Et nota.circa p̄missa q̄ perfectio
paupertatis non p̄fitit in maiori defectu re-
rū tpalium:sed in maiori abstractione solici
tudinis eoꝝ. Quāto enim mod⁹ viuendi in
pauptate minoꝛē h̄z solicitudinē.tāto paup-
tas est pfectior.nō aūt quāto pauptas fuerit
maior:nō enim pauptas sm se bona est:sz in
quantū liberat ab illis q̄b⁹ h̄ō ipedit̄ quo mi
nus spūalibus intendat. Dio.

Omie iesu xp̄e oa mihi misero t fra
gili.q̄ tua mandata hactenus negli
genter t male seruaui:saltem ām̄o-
do ea obseruare et cuz obseruatoribus cōfī-
do ea mereat ad vitā ingredi.Da ēt mihi cle
mentissime dñe:vt ad perfectionē tendendo
oīa tpalia p̄p te affectu cōtemnam t effectu
relinquam:relictisq̄ oibus te sequar.te imi-
tando.t per tua vestigia gradiendo: vt te re
ctoꝛ.te duce.ad te thesaurum meum deside
rabilem t indeficientez valeā letus peruenī
re't de tua visione semper gaudere.Amen.

¶ De duodecim p̄filijs euāgelicis. Ca.xij⁹

Quia dictum est de
p̄ceptis q̄ sunt necessaria ad salutez
videam⁹ t de p̄filijs.q̄ regrunt ad perfectio
nem. Unde t p̄ceptis t p̄hibitionib⁹ tenemur
sed de p̄filijs t p̄missionib⁹ nō tenemur. Nā
p̄filiū p̄tinet ad pfectos:p̄ceptū aūt ad perfi-
ciēdos. Sz permissio pertinet ad iperfectos.
p̄hibitio p̄o ad peruersos. Ad obseruantiaz
q̄dem p̄ceptoꝝ.vtilis est obseruantia cōsilio
rum. Illiq̄ enim fortitudo terre in ingressu
illius consistit:t ideo passus ille bona custo
dia indiget.q̄ obtentu ingressu faciliter reti
dunt hostes obtinent.sic.est in terra anime:
q̄ tota fortitudo eius consistit in ingressu.i.
in occasionibus peccatorum: t p̄opter hoc
necessaria est bona custodia circa ipsuz. P̄o
pter custodiam aūt ditius ingressus dantur
consilia que continent t custodiunt manda
ta ac retrahunt hominem ab incautis respe
ctibus t discursibus t alijs periculis. Sunt
aūt duodecim p̄filia euangelica.q̄ xp̄s adie-
cit ad p̄cepta. P̄imū est paupertatis que cō
sistit in abdicatione p̄prietatis. Unde est illud

ce duas vitas hominibus propositas audiu
mus.actiuā ad quā pinet:non occides:ꝛ ce
tera legis mandata:ꝛ ptemplatiuā ad q̄s pti
net ñ vis pfectus esse ec. Actiua ad legez per
tinet.ptemplatiua ad euangeliū: q̄ sicut ve⁹
tus nouū pcessit testamentū.ita bona actio p̄
cedit ptemplationes. Actiuis enim conuenit
obseruatio p̄ceptoꝝ q̄ in lege traduntur.con
templatiuis obseruatio consilioꝝ q̄ in euāge
lio docentur. Et notandum quod multiplex
est perfectio.scilicet sufficientie.quaꝫ omnes
habent existentes in caritate: ordinis cuius
proprium est seruare continentiam religio
nis:ꝛ huius proprium est renunciare omni
bus plationis.ad quos pinet ponere aiam
pro omibus suis:securitatis. cuius proprium
est habere mortem in desiderio ꝛ vitaꝫ in pa
cientia. Ad primam perfectionem tenetur q̄
libet.ad vltimaꝫ vero nullus tenetur:ad tres
medias tenent aliqui ex causis vnū ergo si
gnū pfectionis potuit cū oia relinquere ꝓsul
uit. vt nudū xp̄m nud⁹ sequat. Vñ ſm Theo.
dicens oia.sūmē pauptatez studeat.si q̄d ent
reliquerit illius seruus est. Et ſm Amb. talem
voluit adolescentem illū dñs ad paradisum
redire. Filius adam fuerat de paradiſi sublimi
tate dejectus. Nudus.n. incola adam paradi
si fuit. Eius ergo cū possessione diuiciarum
possit q̄s ad vitā ingredi.seruando mādata:
ñ ad perfectā sequelaꝫ xp̄i vel perfecto amo
re ꝛ integro affectu tendat in deuꝫ deest sibi
vnū.l.q̄ relinquat diuitias affectu vt sit pau
per spū q̄ paupertas includit humilitatem:
sine qua non est paupertas vera.q̄ vanū est
habere burſam vacuam ꝛ cor plenū superbia.
Includit ēt contemptum diuitiaꝝ effectu. q̄
difficile est valde q̄ habens diuitias. ne amo
re eaꝝ aut detineatur.aut distrahatur ꝛ im
pediatur a perfecto amore dei ne xp̄m libere
ꝛ expedite sequat. Nā q̄ diuitys ipleat mittit
pedes in rethe ne possit coram deo perfectus
ambulare ꝛ libeꝫ xp̄m sequi:q̄ diuitie viſco
siores sunt viſco.ꝛ vix euellitur aius occupa
tus ab eis ꝛ detētus. Nimia ergo dilectio ter
renaꝝ possessionū est huius perfectionis im
pedimentū. Quod bene patuit i hoc iuuene
q̄ cū audiſſet verba dñi de perfectione paup
tatis voluntarie:abijt tristis secū tristicia mor
tez operante ſpeditus a pfectione quā ārebat
terrenaꝝ possessionū amore.ob q̄ non pote
rat ad pfectionem voluntarie pauptatis ascē
dere. Vñ cā tristicie redditur cū subdit. Erat
n. multas habens possessiones. spinas ꝓduꝫ
centes ꝛ tribulos.fomentem diuicam suffocā
tes.ꝛ ipse nihilominus habitus a possessioni
bus ꝛ diuicis valde diuitys fallacib⁹ ob qua
rū inordinatum amorem tristabatur de per
suasione abrenunciationis eaꝝ:tristabile. n.
est amata abicere.ad tpalia.n. passibiliter af
ficitur.cuius cor in priuatione cordē aliqua
liter contristatur. Nā plerūq̄ cū temporalia
assunt nobis putamus q̄ ea non diligamus.
sed cū abesse ceperint.inuenimus qui sum⁹.
Hoc enim sine amore nostro aderat q̄ sine
dolore discedit. Iste iuuenis cum audiret q̄
quecunq̄ haberet venderet ꝛ daret pauperi
bus abijt mereno q̄ ꝛ diuitias seculi ꝛ vitaꝫ
eternam habere volebat.quod difficile erat
vt fieret:quoniam in possessione diuitiarum
absq̄ superbia elationis:ꝛ absq̄ propietate
voluptatis:vix stare quis potest:sicut etiaꝫ
difficile esset q̄ homo in cacumine verticis
alicuius montis staret.ꝛ tēpestate validi ven
ti quassatus non caderet vt vero dicit Aug.
Hic adolescens laudabilis quidem est q̄ nō
occidit non adulteratus est. Utinpabilis aūt
q̄ contristatus est in verbis xp̄i vocantis eū
ad perfectionem. Adolescens quippe erat ſz
animam.ꝛ propterea relinquens xp̄m abijt.
ꝟ Aug. Sed tale rethe frustra iacitur añ ocu
los p̄natoꝝ.s.contemplantium perfectoꝝ
qui tantominus contristantur q̄ desunt tem
poralia, quantomagis appetunt eterna. Naꝫ
vt ait Grego.tanto quisq̄ minus dolet q̄ de
sunt eterna.quātomagis gaudet q̄ assunt tē
poralia:ꝛ qui minus dolet q̄ desunt tpalia.
certius expectat vt assint eterna. Et ideo ſm
genadium.bonum est facultates cum dispen
satione pauperibus erogare.sed melius est p
intentione sequendi xp̄m oia ꝛ totum simul
donare.ꝛ absolutum a solicitudine cum xp̄o
agere. Ut enim dicit Crisо. Non similiter de
tinentur qui pauca habent ꝛ qui multis ha
bundant.q̄n adiectio diuitiaꝝ maiorem ac
cendit flāmam.ꝛ violentior fit cupido. Non
solū aūt diuitiaꝝ possessio.sed etiā rex aliaꝝ
diuersitas hominem a dei contemplatione
ꝛ perfecto amore ipedit ꝛ auertit. Vñ Aug.
Temporalium rex multiformitas ab vnita
te dei hoiem per carnales sensus diuerberat:
ꝛ mutabili varietate eiº affectū multiplicat.
Quem ergo delectat libertas ab amore mu
tabiliū liber esse appetat.ꝛ quē regnare dele
ctat.vni oium regnatori deo subditus here
at. Et iterum duo sunt amores:mūdi:ꝛ dei.
si mūdi amor habitat.non ē quo ītret amor
dei. Cū exhauseris cor tuū ab amore terreno
hauries amorē diuinū. Vñ ꝛ Greg.cum cu
piditate terrene substantie deus non diligit
q̄ terrenus amor oculum mentis sordidans
excecat.ne diuina claritas videatur. Nec mi
rum q̄n cuim diligere pōt quem nescit. Aut

•gdo scit ad quē nesciendum oculum cordis
claudit. Vñ ēt Cris. Sumo similes sunt hu
mane rei. Nihil enim ita ꝓtristat aie oculū
ꝛ turbat vt vite huius curaꝝ turba ꝛ ꝓcupi
scentiaꝝ multitudo. Ꝟ enim fumi huius sunt
ligna. Vñ ꝛ Anselmus. si vis esse quietus nil
seculi appetas.seruꝫ regez mentis habebis.
ſta te mundi curas abiceris. Qui curis ter
renis se implicat a dei amore se separat. Et
vt in paucis multa intelligas attende pauca
ꝟba Augustini sic dicentis. Nihil plus noui
esse q̄ista sensibilia fugienda. Cui cōcordat
Dionysi. q̄ sic dicit. Derelinque sensus ꝛ oia
sensibilia. Qui hz aures audiendi. hec pau
ca ꝟba p̄dicta audiat ꝛ corde intelligat quia
multa in eis latent. q̄ vanis ꝛ dissolutis non
apparent. Vñ cuidam de sermonis abūdan
tia solicito dictum est in spū. Si vis scire oia
p̄dicanda.tunc separa te ab exterioribus.pu
rifica te a tpalibus.liberꝫ fac te a carnalibus
ꝛ erigere te ad celestia:ꝛ manifestabunt tibi
diuina. Ecce in his verbis totum est inclusuꝫ
q̄ est p̄dicatum. imago enim tua imago dei
est:depone ergo ab ea omne q̄ sibi accidens
est:ꝛ apparebit tibi in ea q̄ diuinum est. Ut
aūt vtiliter ad tpalia ꝛ eterna pfecte te habe
as.scito q̄ tpalia debes aspicere sub sensu q̄
druplici. Primo scz vt tanq̄ peregrin⁹ ꝛ ad
uena sentias oia vt extranea ꝛ aliena: ita q̄
tua vestis sit tuo sensui extranea.ac si eēt alt
cuius de grecia vel idia. Scdo vt in tuo vsu
omnem habundantiam.timeas vt venenuꝫ
ꝛ mare submergens. Tertio vt in tuo sensu
omnem inopiam egestatem sentias vt men
sam ꝛ aram ꝛ scalam vite eterne: ꝛ vt spec
tum sui imaginem crucis xp̄i. Quarto vt di
uitias ꝛ apparatus diuitum. ita sentias tibi
difformes: q̄ in eoꝝ memoria vl aspectu nul
latenus valeas delectari vel letari: q̄ si vide
ris te in eis ꝓgaudere.a xp̄i gloriosa pauper
tate te estima alienum fore. Nunc aūt ꝓnectit
q̄ in paupeꝝ ꝛ despectoꝝ memoria vel aspe
ctu:tanq̄ in xp̄i pauperis exp̄ssa imagine to
tus leteris ꝛ eis quasi regibus cum summa ala
chritate ꝛ reuerentia associeris. Considera
etiam hic q̄ ad perfectionem non sufficit q̄
dā opera bona ꝛ quasdā virtutes habere: ſz
oia p̄o posse perficere.vñ Crisо. completus
est dei homo ad omne opus bonū expletus:
non vt hec q̄dem habeat.illa vero non habe
at. q̄ enim talis est non est cōpletus. Que. n.
vtilitas dic mihi.cū orat qs intrinsecus non mise
reatur habunde aut cū miseretur qs habū
de.auarus aūt ꝛ violentus existens. Aut cuꝫ
non auarus aut violentus existens. ad osten
tationem p̄o sit hoium q̄ vident aut cū mise

reat q̄dē in tā q̄ deo videt teneatur aūt hoc
ipso ꝛ magis sapiat.ant cū humilis q̄dē fue
rit:ꝛ iemnijs intendens anarno aūt ꝛ negō
ciator:ꝛ terre affixus:ꝛ matrem oiuꝫ malorꝫ
inducens aie. Radicem enim oium malorꝫ.
dixit Paulus auaritiā. Dorsumꝰ igitur hāc
refugiamus hoc peccatū:hoc orbem terraꝫ
instabilem fecit hoc oia ꝓfudit a beata seruī
tute nos abducit xp̄i. Non est enim aut deo
seruire ꝛ māmone. Ꝟrū enim tntungit xp̄s.
hec Crisо. Et nota.circa p̄missa q̄ perfectio
pauptatis non ꝓsistit in maiori defectu re
rū tpalium:sed in maiori abstractione solici
tudinis coꝝ. Quāto enim modº viuendi in
pauptate minorē hz solicitudinē.tāto paup
tas est pfectior.nō aūt quāto pauptas fuerit
maior:nō enim pauptas ſm se bona est:ſz in
quantū liberat ab illis qb⁹ hō ipedit quo mi
nus spūalibus intendat. Dio.

Omie iesu xp̄e da mihi misero ꝛ fra
gili.q̄ tua mandata hactenus negli
genter ꝛ male seruaui:saltem āmo
do ea obseruare ꝛ euz obseruatoribus cordē
dem merear ad vitā ingredi. Da ēt mihi cle
mentissime dñe: vt ad perfectionē tendendo
oia tpalia ꝑp te affectu cōtemnam ꝛ effectu
relinquam:relictisq̄ oibus te sequar.te imi
tando.ꝛ per tua vestigia gradiendo: vt te re
ctore.te duce.ad te thesaurum meum deside
rabilem ꝛ indeficientez valeā letus peruenī
re'ꝛ de tua visione semper gaudere. Amen.

¶ De duodecim ꝓsilijs euāgelicis. Ca.xij.

e Quia dictum est de
p̄ceptis q̄ sunt necessaria ad salutez
videamº ꝛ de ꝓsilijs.q̄ requrunt ad perfectio
nem. Vñ ꝛ p̄ceptis ꝛ ꝟhibitionibº tenemur
sed de ꝓsilijs ꝛ pmissionibº nō tenemur. Nā
ꝓsiliū pinet ad pfectos:p̄ceptū aūt ad perfi
ciēdos. Sz permissio pertinet ad iperfectos.
ꝟhibitio ꝟo ad peruersos. Ad obseruantiaꝫ
q̄dem p̄ceptoꝝ.vtilis est obseruantia cōsilio
rum. Illiq̄ñ enim fortitudo terre in ingressu
illius consistit:ꝛ ideo passus ille bona custo
dia indiget.q̄ obtentu ingressu faciliter reti
nunt hostes obtinent. sic. est in terra animet
q̄ tota fortitudo eius consistit in ingressu.l.
in occasionibus peccatorum: ꝛ propter hoc
necessaria est bona custodia circa ipsuꝫ. Pro
pter custodiam aūt istius ingressus dantur
consilia que continent ꝛ custodiunt manda
ta ac retrahunt hominem ab incautis respe
ctibus ꝛ discursibus ꝛ alijs periculis. Sunt
aūt duodecim ꝓsilia euangelica.q̄ xp̄o adie
cit ad p̄cepta. Primū est paupertatis que cō
sistit in abdicatione ꝓpietatis. Vñ est illud

si vis perfectus esse: vade & vende oia q̃ habes: & veni sequere me. Et illud. q̃ non renunciauerit omnibus q̃ possidet: non pot meus esse discipulus. Tm est obedientie. Unde est illud si quis vult post me venire abneget semetipm. Et illud sup cathedrã Moysi sederũt scribe & pharisei. q̃ dicunt facite. Tertiũ est castitatis. Uñ est illud. sunt eunuchi qui seipsos castrauerũt pp regnum celoꝝ. Et illud auditis q̃ dictum est antiquis non mechaberis: ego aũt dico vobis. q̃ viderit mulierem ad concupiscendum eam. iam mechatus est in corde suo. vbi euidenter q̃ non solum dãnabilis est cõsensus ad delectandũ in corde. Nec tria cõsilia p̃dicta sunt specialia. sed perfecte religionis & substantialia: q̃ suos obseruatores elongant a malo: non solum quantuz ad culpam: sed & quantũ ad cẽm. Omne nãq̃ malum oritur ex triplici radice. scz ex concupiscentia carnis: & concupiscentia oculoꝝ: & superbia vite. Predicta vero tria filios nos elongant perfecte ab hac triplici radice. scilicet paupertas a concupiscentia oculorum. castitas a concupiscentia carnis: & obedientia a superbia vite. Quartum consilium est caritatis. Uñ est illud. diligite inimicos vestros. Illud quantum ad dilectionem affectus est preceptum: sed quantuz ad dilectionem effectus est filium q̃ inimico velle grãm & gloriam est necessitatis: sed impedere opera beneficentie: & ostendere illa signa benivolẽtie. est filij & perfectionis. sane negare enim signa familiaritatis. q̃s veniaz petit: vel ad familiaritatem non simulatorie se ingerit: vel q̃s necessitas exposcit: vindicta est: q̃: tunc inter amicos est cõputãdus: sed q̃s aliquis vltro se ad familiaritatem eius ingerat hoc est perfectionis. Quintum consiliũ est mansuetudinis. Unde illud. si quis te percusserit in maxillam tuam. p̃bet ei & aliam. idest paratus sis & aliam percussionem sustinere patienter: & illud est consiliuz patientie respectu lesionis corpoꝝ. Et illud. Qui tecum vult iudicio contendere: & tunicaz tollere. relinque ei & pallium: & illud est respectu ablationis rerum. Cum contentione & tristitie non licet sua repetere cum caritate: licet imperfectius. perfectio aũt non: q̃: non repetere est infirmis consilium. perfectis vero p̃ceptum. Illis aũt qui renunciauerunt p̃prietati nõ licet repetere sua sed vt congregationis. Septimum est misericordie & erogationis. Unde est illud. Omni petenti te tribue non pp̃ter se ectus esse. vende oia q̃ habes & da pauperib⁹. Dare superfluum in extrema necessitate est necessitatis & debiti: sed dare quibus egem⁹ est consilij. Septimuz est de simplicitate verboꝝ. Uñ est illud. sit sermo vester est: & non. si affirmatio vel negatio est in ore sit etiam in corde. Et illud. Audistis q̃ dictũ est antiquis. non periurabis ego aũt dico non iurare omnino. Jurare quantum ad infirmitatem pertinet permissionis est nõ iurare aũt quantum ad perfectionem p̃tinet q̃ filij est. Octauum est de vitanda occasione peccandi vnde est illud. si oculus tuus scãdalizat te. erue eum & proice abs te vbi sm Aug. nullũ mẽbrum ad literam p̃ceptum est sed & occasio peccandi: q̃: non solũ ipsa peccata sed & occasiones peccandi sunt fugiende. Nonum est de rectitudine intentionis: & simplicitate opis vel finis. Uñ est illud. Attendite ne iustitiam vram faciatis coram hoibus vt videamini ab eis. Et illud. sic luceat lux vestra coram hoibus vt videant opa vestra bona & glorificent patrem vestrũ q̃ in celis est. Decimum est de p̃fectitate opis & doctrine. Unde est illud. q̃ fecerit & docuerit. h̃ magnus vocabit in regno celoꝝ. Et illud alligant hoib⁹ onera grauia. Digito aũt suo nolunt ea mouere. dicunt enim & nõ faciunt. In p̃dicatione aliq̃s asserit consilio generalis de his q̃ ptinent ad statũ salutis. aliq̃s deo asseritur consilio sm statũ p̃fectionis: vtpote religionis: primo modo tenet facere q̃ dicit p̃dicator. cum asserat oẽs ad hoc teneri. secõdo mõ non tenet nisi ipse p̃fectionẽ illã vouerit. Existens aũt in peccato notorio. peccat q̃s p̃dicando: q̃: scandalizat. Existẽs aũt in peccato occulto si predicat & non tendit ex suo dicto cõpungi. ad hoc videtur peccare q̃: videtur contemnere. Undecimum est de vitanda solicitudine: vnde est illud. Nolite solliciti esse. Et illud nolite cogitare de crastino. Ubi sciendũ quod q̃druplex est solicitudo. Prima est laudabilis & prouidentie spiritualis quo ad aiam. quo deo placeat oẽm solicitudinem suam proiciens in eum. Secũda est & laudabilis: & est prouidentie temporalis ex fraterna caritate qualis competit prelatis & religiosis officiatis. qui p̃sunt in solicitudine. Tertia est tolerabilis & est cure temporalis quo ad corpus. Quarta est vituperabilis & est superflue thesaurizationis quo ad auaritiam. Prima conseruatur consilio illo. Secunda p̃cipitur. Tertia permittitur. Quarta prohibetur. Duodecimum consilium est de fraterna correptione. Unde est illud. Si peccauerit in te frater tuus corripe eum &c. Corripere fratrem quandoq̃ est consilium: vt quando ab quo corripit fratrem de venialibus: & illum

cũ quo nihil hz facere nisi cõem caritatem: quãq̃ est p̃ceptum: vt q̃ corripitur de mortali: & isto modo pertinet ad oẽs & obligat semper: sed non ad semper q̃ p̃o loco & tpe. s. q̃ vacat & licet: & creditur q̃ vtilis sit correptio. Et ad hoc preceptuz maxime tenentur p̃lati quo ad eos quoꝝ gerũt. Omnia p̃missa dñi p̃cepta & consilia facilia sunt volenti & dei timorem p̃ oculis habenti. Unde Crisost. sit tibi timor dei omni necessitate violentior. si enim velis occasiones semper obicere: nihil de his que sunt imperata custodies: & ita p̃orsus oia q̃ sunt p̃cepta cadabis. Quod si legem voluerit custodire xpi necessitatem quidem nullam que te ab observatione eius impediat aliq̃n patieris. Noli igitur o homo in otium reclinare: nec dissoluas bonã animi voluntatez: neq̃ enim que imperant onerosa sunt. Tãtũmodo vele sufficit: & totum q̃ iubetur impletum est. Quod si mihi consuetudinem tuam opponis vt legem p̃ hanc ipsam te admoneo quã fit facilis ista correctio. si enim in aliam consuetudinez ex alia te conuerteris. hoc q̃ tibi difficile videtur effeceris. Quia sicut ad vitãdum consuetudo est violentia. ita fit potens ad corrigendum. Et iterum. si in visuz semel bone phie transeas. & si postea aliquis tibi torpor obrepat: non tamen facile poteris horum quippiaz que p̃cepta sunt transgredi bona. s. consuetudine firmitatem tam imitãte nature. Qua. n. facile est dormire comedere. bibere respirare. tam nobis facilia erũt bona cõsuetudine & opera virtutis. hic Criso. Unde Tullius. optima forma vivendi est gerenda est. & iocunda reddit p̃suetudo. Tantum & delecteris & complaceat tibi in preceptis & cõsilijs dñi vt si non sine grauamine vel difficultate videantur fieri: coneris tñ obhonorez legislatoris seruare & implere: quãtum ipse vires dabit: q̃: & si propter ipm pati nõ elegeris. nihilominus aliter patieris. Ut enim dicit Aug. In hoc mundo non timere non dolere non periclytari ipossibile est: sed plurimũ interest qua causa qua expectatione. quo termino quisq̃ patiatur. Unde & Criso. Si non propter xpm elegerimus aliquid pati dolorum necesse est eos olim & aliter sustinere. Neq̃ enim si propter xpm non morietur is mortalis erit: neq̃ si ppter xpm non pecierit pecunias serenissimas eas abibit. Nec expetit a te. que & non expetente eo dabit. Nec te vult facere tua voluntate que & ex necessitate te oportet facere. Expetit aũt solum ppter eum fieri: q̃: pinget & hec tristicie a necessitate que sm naturam fit. Ergo non iniuste auertit & punit deuotũ in oibus seipsum nobis prebeat: nos antẽ resistimus. Ego inquit pater ego & amicus & frater & soror & mater & oẽ quodcũq̃ volueris ego sum solũ familiariter te habeas ad me q̃ omnino necesse ẽ te pati eligo pati ppter me. Ego inopo ppter te & peregrinus ppter tem cruce propter te in sepulchro ppter te: superius ppter te interpello patrẽ interius pro te ligatus venia patre: oia mihi tu es: & frater & coheres & amicus & membrũ. Quid plus vis. Quid cũ qui te diligit auertis. Quid huic mundo laboras. Quid vase hauris perforato. Hoc enim est in presenti vita laborare. Quid flammã incidis. Quid aer ẽ impugnas. Quid inaniter curris Uanitas enim vanitatũ & oia sunt vanitas. Ita humiliemus nosmetipsos & potiores efficiamur: vt qui digni hic vivimus: futuris fruamur bonis. Nec Crisost. Predicta aũt duodecim consilia duodecim lapidibus pretiosis possunt adaptari. Primũ enim consiliũ q̃ est paupertatis: significatur per lapidẽ saphirũ. Saphirus enim flaui coloris est: sicut celũ serenatũ: sic pauperes colorẽ celestẽ hñtpro q̃sto a terrenis totaliter elongati solis celestibus intendũt. Itẽ saphirus dicit ardorẽ interiorẽ refrigerare & oculos purgare: sic sancta paupertas ardoreꝝ cupiditatis rerũ tẽporalũ qua cõmuniter hoies mũdani estuant. ita i animo illoꝝ pauperũ refrigerat: vt omnia terrena bona arbitrẽtur vt stercora. Et iõ facit eos hñre oculos mũdos & limpidos ad cõtemplandũ celestia q̃: nõ sunt terrenoꝝ pulvere obfuscati. Itẽ saphir⁹ fugat ignauiã & morbũ qui dicit noli me tangere: & vniuersaliter valet ad apostemata calida. Sic paupertas spiritus tumores & infectiones vitiorũ nõ compatitur: sed ea sedat & fugat. Secũdũ consiliũ q̃ est obedientia: significatur per lapidem topazium. Topazius in colore est auro similis. sic obedictia. Color enim auri nobilissimus est sine quo nulla pictura est perfecta. Et certe sine qua obedientia nulla perfecta virtus est q̃: secũdũ Aug. Sine obedictia omnia vacua & cũ obedictia omnia plena caritate reperiũtur. Item topazius bulliente aquas cõpescit: sic obedientia quas humane fluxibilitatis compescit: nã ex naturali fomite in vobis incentiua vitioꝝ ebullunt: quibus obedientia frenum imponit. Item topazius venenum restringit: & certe obedientia iraz & omnem passionem animi mitigat. q̃: quecunq̃ passio vel ceptatio in animo irrepserit in perueniente malorum obedictia: restringitur in homine obediente. Tertiũ consiliũ quod est castitas: significatur per lapidem smaragdũ

Smaragdus.n.est a tota specie amator castitatis: & nullo modo sinet cor suū rūpat. Ubi gestantē se ad castitatē inclinat. est autē viridis pre oībus rebus virēdus. cuius etiā fulgore vicinus aer virere cernit: nec eius viror sole vel luna: vel umbra obfuscat: sic castitas inter alias virtutes viret. Ubi & virgo dicta est a viror: & ipsa castitas ē viror omniū virtutū: ita vt eā primus exēplarius & virtualiter viacre faciat nec obscurat sol. i. cuiuslibet temptationis nec obfuscatur luna mundane gloriationis: nec umbra carnalis delectationis. Item smaragdus motus lasciuos cōpescit vilum refocillat. gratū hominē in verbis reddit: & hec tria ad litteram efficit castitas vt ps. Item smaragdus tempestatem auertit: & cadūcū morbū curare dicit: sic castitas tempestatē carnalis impugnationis repellit: & morbū cuius. vnde homo quasi caducus & amens efficitur cōpescit. Quartū consilium q̄ est caritas pot extendi ad dilectionē inimicoz. signatur p carbūculum. Carbūculus.n. se habet ad alios lapides. sicut aurū ad cetera metalla. & dicitur alioz lapidū virtutē habere: sic caritas excellit oēs virtutes. & cōplectit in se virtutes vniuersas. Carbūculus etiā est coloris igneus sicut carbo viuus nocte magis lucet q̄ die: & circa se nocte quasi in diem mutat sic caritas ignis est: & magis lucet in nocte aduersitatis. q̄ in die prosperitatis imo etiam nocte aduersitatis & tribulationis vertit in diem cōsolationis. Item carbūculus fugat venenū aereū & vaporosum sic caritas ita benignitate oēm malitiam in secūs vincit. Quintū cōsilium q̄ est mansuetudo signatur p amethistum. Amethistus.n. est coloris violacei: & habet virtutem refrigerandi & lenieudi: vnde operat cōtra ebrietatem: sic mansuetudo refrigerat calorez iracūdie: & lenit appetitū vindicte. vnde & ebrietatem mentis. qua aliqui rapiūtur extra modum rationis ex crapula animi sedat. & hominem tranquillū reddit. Item amethistus repellit malas cogitationes. & pfert in scibilibus intellectū: sic & mansuetudo: quia vt dicit Ambro. mansuetus homo cordū est medicus: & docebit mites vias suas. Sextū cōsilium q̄ est misericordia. signatur per eutichinum. Onichinus in coloze & magnitudine est ad similitudinē vnguis humani. q̄ vngues aūt in scriptura. vltimate opationes designant. & certe cōsilium misericordie extēdit se etiā vsq; ad vltimū possibilitatis nostre. imo perfecta misericordia non habet vltimū & nunquam implebitur: quia si misereris ejus poteo plus tamen velle debes. Item onichi-

nus appositus oculo infirmo spōte sua quasi reo sensata intrat sine lesione. & circuit oculū & penetrat interius omnes partes quousq; eius pterigia humores prorsus excusserit: sic misericordia naturaliter ex se ipsa oculū cordis subintrat. & cum ptū cor intrauerit emundat ipsum ab humoribus viciosis. Unde dominus date tingt elemosinā. & ecce oīa mūda sunt vobis. Onichinus etiā valet contra scabiem & dealbat faciem: sic misericordia scabiem peccatoz abstergit. & faciem anime dealbat q̄ sicut aqua extīguit ignem: ita elemosina extinguit peccatū: & vt dicit Crisō. elemosina illustrat animam. & eā bonā efficit & decoram. Septimū ꝑfilij q̄ ē simplicitas verborū significat p iaspidē. Jaspis.n. bonus est viridis trāslucēs & rubeas hīs venas. sic sermo noster oz esse viridis: vt semp aligd boni germinet. q̄ est ꝑtra vaniloquos oz esse trāsparens: vt in verbis appeat intētio cordis. q̄ est ꝑtra dolosos & mendaces: oz etiā habere venas rubeas caritatis ad primū ad quē & de quo est sermo. q̄ est ꝑtra susurratores. detractores: ꝓuiatores: & calūniatores. Itē iaspis fugat febrē & idropisim: & stringit fluxū sāguinis. & sic simplicitas verboz fugat febrē tracūdie. quia respōsio mollis frāgit iram: curat idropisiz auaritie. nā apō mercatores & alios tpalibus lucris inhiantes. verboz simplicitas reputat fatuitas. stringit & fluxū sanguinis carnalis videlicet concupiscentie. q̄ ex simultatis colloquijs sepe excitat. Octauū cōsiliū q̄ est vitatio occasiōis peccati. significat p crisolitum. Crisolitus.n. micat ad instar quasi stella aurea. & si ponit in igne resilit ab igne: sic cautela occasiōis peccādi micat in ata quasi stella aurea. dirigēs hoīem in factis suis ī star stelle maris: vt sine offensiōe peccati. ptingat ad portū: & p hāc cautelā mox vt hō aduertit se esse in periculo. resilit fugiēdo a tali opportunitate quasi ab igne. Itē crisolitus repellit stultitiā. & pfert sapiam: sic vitare occasiōes peccādi est magne saptētie: sine ecōtrario querere opportunitates peccādi magne stultitie é. Nonum cōsilium q̄ est rectitudo intentionis ac simplicitas signis signat p berillū. Berillus enim est coloris pallidi & transparentis. & illi optimi sunt qui maculas interius nō habent sic bona opera nostra debēt esse pallida. i. spiritualia & transparentia: vt videantur ab hominibus ꝓ bono exēplo & dei gloria. & hec tūc solū est laudabile. quādo intentio est pura intus in corde. Ita q̄ nō sint macule intētionis sinistre. Item berillus si sit rotundus & oppositi soli. ignē accendit in carbone meo. i. sic bonū opus si-cut bene rotūdatum. i.

& emni parte debitis circūstātijs coequatur. nō obliquatū: vel distortū a fine debito: & si directe opponat solicitus vt tota intentio dirigat ad lumen. tūc accēdit carbones mortuos. idest opa nostra ptiua p peccata mortificata reuiuiscere facit: vel q̄ eius ardor accēdit ꝑtuos mortuos p peccatis. q̄ eius exemplo accendūtur ad penitentiā. Item berillus valet contra squinantiam & glandes: sic rectitudo intentionis valet contra tumefactiones ypocrisis & vane glorificationis. Item berillus valet cōtra pericula hostium & reddit hominem inuictum. sic quia hostes nostri demones nituntur bona opera nostra viciare per inanem gloriam & superbiam spiritualem: quia fin Augu. bonis operibus insidiātur: vt pereant: contra hoc berillus recte intētionis reddit hominem inuictum. Item berillus amorem inter conjuges reconciliat: & certa bona opera nostra recta intentione simpliciter in deum directa. reconciliant animaz cum deo spōso suo. Decimū consilium q̄ est conformitas operū ad doctrinam signat per ligurium. Ligurius est lapis: qui fit ex vrina lincis. nam vt Plinius dicit vrina huius animalis in lapidem durescit. Linci comparat doctor: vel predicator. propter acumen visus intellectus cuius doctrina prius debet esse in seipso digesta per operationem sibi incorporata: & tunc quasi ex abundantia vite sue stillare in pretiosum liquorem doctrine ad profectum aliorum: sed ipse debet id quod purius est sibi incorporasse. sicut postq̄ id qđ purius est in vrina conuersum est in substantiam alimenti. extunc liquor vrinalis egreditur. Unde sicut malum signum est in natura quando liquor vrinalis indigestus & crudus emittitur sic malum iudicium est in moribus quando id q̄ docetur prius opere non impletur. Item ligurius confert constipatis: & ventrem soluit sic cum aliqui pleni malis humoribus peccatorum per cōfessionem eos egerere nequeunt. sepe tales ex predicatione exemplaris viri cuius vita plus predicat q̄ doctrina remedium consequuntur. Undecimum cōsilium q̄ est vitatio solicitudinis. signatur per lapidem achatem. Achates est nigri coloris cum albis venis intermixtus. In nigro colore designatur humilitas & despectus mundi. que sunt in illis qui a solicitudine temporalium sunt abstracti. Nam ipsi mundum despiciūt & a mundo despecti sunt. Sed in hac vita nō potest esse omnimoda abstractio ab omni solicitudine: sed propter necessitates corporis permittitur etiam perfectis parua solicitudo permittitur etiam perfectis & hoc significatur per venas albas intermix-

tas. Item achates venena fugat: sitim & visum fouet: sic vitatio solicitudinis: venena mūdani contagij fugat. nam omnia ista mūdana venenosa sunt. & vix absq; cōtagio sui me tractari possunt. Item solicitudo temporalium sitim prouocat q̄ malum attrahit & auarus non saciatur. sicut qui nunquam habet sufficit. Sed ab illo. i. veneno & sitī vitatio solicitudinis per oppositum preseruat. Que etiam fouet visum intellectualē q̄ quātominus dilegretur ad temporalia tāto fortificatur ad spiritualia. Duodecimum consiliuz q̄ est fraterna correptio significatur per sarduz. Sardius est coloris rubei sed atri & cut terra rubea. Sic fraterna correptio debet esse rubea ex caritate: qua fieri debet: sed q̄ caritas ita semper est cum dolore & compassione propter delictus fratris. ideo rubet: ille est turbulentus. Item sardius restringit fluxum sanguinis sic correptio fraterna restringit fluxibilitatē peccandi pro quanto per huiusmodi correptionem multi restringuntur a peccando. Item sardius accendit animum ad gaudium & acuit ingenium: sic correptio fraterna frater bonū ex post facto: facit gaudentem: acuit etiam ingenium quia secundum apostolum omnia que arguuntur a lumine manifestantur. Oratio.

Omine ihesu xp̄e rex meus & deus meus qui me creasti & redimisti: & insuper ad me regendū nō solum precepta dedisti sed & consilia addidisti regnum quesso in me cōstitue & me rege. Illa bonitas & caritas tua que te coegit ad creandus & redimendū. ipsa cogat ad reddendū. Quid. n. prodesset q̄ composuit & refecit bonitas & caritas tua: si non me regat dextera tua. Rege ergo me domine & regna in me: vt te rectore te duce valeam non solum que precipis: sed & ea que consulis letus ad implere. Amen.

¶ De difficultate & impossibilitate intrandi diuitem in regnum celorum. Et de primo relinquentium omnia & sequentium xp̄m.

Capitulum.xiij.

Dens autē ihesus iuuenem tristem: factum ex pauperta tis persuasione: & abisse occasione huius habentis diuitias ingreditur sermonem de amaro sub diuitis nomine vt discipulos confirmet in assumpta perfectione: nec eis grauet si q̄ relictis omnibus secuti sunt xp̄m offendit quomodo diuite faciunt difficultatez addit quomodo perfectionē & regni consequendum dicens. Amen dico vobis. q̄ diues difficile intrabit in regnū celoz. q̄ scilicet est pauperū non di

ia impossibile: sed difficile. quia difficile ē di
uitias possidere. et nō teneri nimis eaꝝ amo
re: qꝛ vt dicit Augu. bona terrena diliguntur
artius adepta ꝙ̄ cōcupita. aliud est enim nol
le incorporare que desunt aliud iā incorpora
ta diuellere. illa .n. velut extranea iam repu
diant. ista velut mēbra prescindūt. Et vt dicit
Cris. appositio diuitiarū maiorē apponit flā
mā. et vehementior fit cupido. Ubi ergo diffi
cile ponitur. nō impossibilitas pretendit: sed
raritas demōstrat. Difficile .n. diuitie habite
contemnuntur: et vix aliquis res seculi sine seculi
vitijs assequitur. Hec enim sunt spine et tribuli.
que suffocauerūt semen dei. Quare tutum est
nec habere: nec amare diuitias: qꝛ vt ait Be
de. quis hꝰ multiplicādis diuitijs incūbūt. alte
rius vite gaudia ꝗrere ꝯtemnūt. Unde Hie
ro. Superflua est cura de rebus corruptibilibꝰ.
que cū angustia ꝑdeunt. adepte paruo tēpo
re subsistūt. subsistentes sollicitudinē ingerūt.
recedentes dolorē faciunt. et ꝙ peius est ingres
sum regni frequēter impediūt. Deinde quasi
impossibile hoc ostēdit et quō diuitie faciunt
impossibilitatē ad cōsequendū perfectionem
et regnū celoꝝ dicēs. Facilius est camelū per
foramē acus trāsire ꝙ̄ diuitē .s. inordinate di
uitias amantē. intrare in regnū celoꝝ .s. portā
angustam et artā. Uerbū terribile diuitibus.
quoꝝ nulla bona sunt in celo. sicut pauperuꝫ
nulla bona sunt in mūdo. Unde Amb. Nā
ideo nudi accedimus ad lauacrū vt nudi ad
celi ianuam ꝑperemus. Quod aūt incōgruū
et absurdū est: vt quem nudū mater genuit.
nudum suscepit ecclesia. diues intrare velit i
celū. Hec Amb. Ubi attēde. ꝙ quādo qs vult
habere diuitias et nō quidē in eis cōfidendo
vel finē et spem ꝯstituēdo: sed tū ītendo eis
afficitur et cū amore citra deum eas possidet.
ita ꝙ a perfecto amore dei et libera sequela
xp̄i aliqualiter īpedit. sic difficile regnū celoꝝ
ingredit. Sed quādo qs cōfidit in diuitijs et
in ipsis finē et spē constituit: vt inde supbiat
et lasciuiat. retinēs eas cupide et inordinate
cū amore supra deum nec ad egenos manus
extendēs. sic impossibile est eū intrare in re
gnum celoꝝ. Unde ꝙ dixit difficile respectu
diuitis. primo modo dicit impossibile respe
ctu diuitis secundo modo. Quomodo ergo
plurimi diuites regnū dei intrauerūt. nisi qa
deo inspirante pro nihilo diuitias habuerūt.
Nāquid Dauid in diuitijs cōfidebat: qui de
seipso canēs ait ego vero egenus sum et pau
per. Alios quoqꝫ hortat: dicens diuitie si af
fluant nolite cor apponere. Unde Aug. Diui
tem ergo hic appellat cupidū reꝝ tēporaliuꝫ.
et de talibꝰ superbientē. his diuitibus contrarij

sunt pauperes spiritu quoꝝ est regnū celoꝝ.
Hec Aug. Aliud ē diuitias habere aliud ama
re. Multi habent et nō amant. Itē alij habēt
et amant. alij nec habere nec amare se gau
dent: qui vltimi tutiores sunt. et cum apostolo
dicere possunt. Mihi mūdus crucifixus est
et ego mūdo. Unde quidam phus ait. Licet in
ter diuitias esse pauperē. Nec maior est ille q
sic vtit fictilibus sicut argento. nec minor ille
qui sic argēto sicut fictilibꝰ vtit: vel facilius
hic minus significat positiuo suo contrarij .i.
minus difficile est. Pōt .n. deus facere vt trā
seat camelus per foramen acus. nullo obstā
te. auari vero: qui hꝰ noīe diuitis intelligit po
nere in gloriā. et si pōt de potentia. nō tamen
de iustitia que reclamat. Oportet .n. auarum
amorē opū dimittere. si vult ad vitā intrare.
Uel camelus nō potest itrare ꝑ foramē acus
nisi diuidat ꝑ multas partes minutas: ꝙ est
facilius quā diuitē in diuitijs ꝯfidentē et ꝑ
amorem eis inherentē intrare in regnū celo
rum: qꝛ illud est aliquo modo possibile istud
impossibile: vel vt dicit quedā porta erat hie
rusalem que dicebat acus: ꝑ cuius foramen
nō nisi deposito oneri et flexis genibꝰ poterat
intrare camelus: sic et nec diues ꝑ viam artaꝫ
pōt intrare in regnuꝫ celoꝝ. nisi depositis di
uitijs: vel ꝑ abiectionē eas relinquendo: vel
saltem ꝑ subiectionē eas nō amando vel per
camelū cuius vnicuꝫ et singulare offm̄ est
onera portare. hi intelligūtur. q peccatoꝝ
pondere ꝑgrauant. Facilius est ergo camelū
.i. est aliquē valde peccatorē transire per for
mem acus .i. per artā et angustā viam que du
cit ad vitā. ꝙ̄ diuitē cupidū intrare in regnuꝫ
celoꝝ: quia ille facilius a peccatis ꝙ̄ iste a di
uitiaꝝ spe separari pōt. Quod aūt noīe diui
tis auarū significasset hinc patet: quia disci
puli inopes et pauperes hec audientes et iam
hoībus cōpatientes affectuqꝫ caritatis salutē
illoꝝ zelantes querūt admirando dicētes qs
ergo poterit saluus esse cū pene omnes cu
piant diuites fieri. Intellexerunt .n. ſm Aug.
Omnes qui diuitias cupiūt vel amāt. etiaꝫ si
nō habeant: vel adipisci nequeāt. in diuitum
numero deputari: et sic multi sunt diuites et
pauci pauperes. Plures eniꝫ rebus sunt pau
peres ꝙ̄ diuites. et ita plures saluari possent si
de possessoribus opum dixisset. Hoc aūt dice
bant: quia pauci sunt qui diuitias non dili
gant: vel non appetāt. Jesus autē aspiciens
illos oculo modesto et mansueto. clementia
sua seueritatem sententie temperat: et timidā
eorum mentem mitigat: et eos cōsolans ait.
Apud homines: quorum .s. est per se cadere
nō per se resurgere hoc impossibile est: vt pi

a suis cupiditatibus conuertantur et salutē
ni: quia non possunt ad hoc attingere ex vir
tute ꝓpria: sed solum ex gratia diuina. Apud
deum autem omnia sunt possibilia: qui per
gratiam potest affectum a diuitijs separare.
et hominem a cupiditate terrenorum ad ca
ritatem celestium conuertere. Unde non est
hoc sic intelligendum. ꝙ diues cum sua cupi
ditate et superbia in regnum dei sit intratu
rus: sed possibile est deo: vt a cupiditate et su
perbia ad caritatem et humilitatem conuer
tatur et sic intret. Compositam deus nō fa
cit. diuisam facit. Ubi Cris. Neqꝫ ēt hoc id
dicitur vt resupinus iaceas. et sic ab impossi
bilibꝰ abstineas: sed vt magnitudinē iusti
tie ꝯsiderās. in filius deū rogans. Fugiamus
ergo pessimā auaritiā q nos terre affigit: nos
ꝙ intrare in regnū celoꝝ et saluari non pmit
tit. Uñ Cris. Quid igit tota mēte auidi diui
tijs inhiamus. qn̄ qdē nos iste in celū ēnche
re nō possunt. Rege celoꝝ inclamāte nobis
atqꝫ dicēte: qꝛ difficile sit nos cū diuitijs diui
ne illius habitationis intrare vestibulū: si nō
impēdimus oīa. Et qua nā hoc iniquis rōne
possibile ē .s. .s. aliū .i. celestis regni amorē in
tra tuū pectus incluseris. Qui eni cōcupiscit
illius regni gloriā facile irridebit auaritiam.
Qui semel xp̄i seruus effectus est: nō erit mā
mone famulus: cuius certe et regione sit dñs.
Itaqꝫ soluamus aliquando hos pessimos ar
tissimosqꝫ nodos. Si eni insensibiles materi
as nō vincimus: quemadmodū incorporeas
possumus superare virtutes. Hec igit intelli
gentes: fugiamus morbū hūc oīo letalē et ve
nenatissimos auaritie morsus curemus. Hec
Criso. Et qꝛ dñs dixit iuueni: ꝙ oīa relinque
ret si ꝑfectus esse vellet. Petrus pro se et alijs
apostolis rūdens ait. Ecce nos relinquimus
oīa. Et qꝛ nō sufficit tantū relinquere: iungit
ꝙ perfectū est: et secuti sumus te. Sequi eniꝫ
xp̄m: est fidei dilectione et deuotione ipm imi
tari. Ille inquit diues: neqꝫ oīa dimittere: neqꝫ
sequi te voluit. cui etiam quid respōderis au
diuimus. De nobis autem quid dicis: qui et
omnia relinquimus et omnibꝰ omnino post
positis te secuti sumus. Igitur fecimꝰ ꝙ iu
sisti illi. Quid igitur erit nobis et quid dabis
premij. Adolescenti sua portio maneat mun
dus. scire cupio. qd sit nostra portio deus. Il
la .n. omnia reliquerat petrus. de quibꝰ di
ctum est. vanitas vanitatū et omnia vanitas
Illa aūt omnia retinuerat. de quibus dicitꝫ
est. deus est oīa in oībus. Iꝫ petrus nō omnia
immo valde pauca habuerit. tū omnia relin
quit: quia nihil sibi retinuit: et volūtatem ha
bēdi que capax oium mollitoꝝ est dimisit. Ne

mon. omnia habere pōt. Uelle aūt plenaria
voluntas etiam impossibilium est. Licet er
go esset pauper in actu: tñ habebat multa in
potentia: qꝛ per paupertatem voluntariā nō so
lū reliquit possessa in actu: sed et possibili
tas acquirendi et possidēdi alia. et ista possibili
tas aliquo mō se extēdit ad omnia: id ꝯue
nienter petrus dixit ꝙ omnia relinquit: quia
omnē cupiditatem dimisit. Non autem ad
iactantiam: sed veridice et ad nostram instru
ctionē loquit. Petrus vt det fiduciā pauperi
bus: ne solos diuites qui diuitias possunt re
linquere: estiment ad perfectionis gratiā per
uenire. Possunt nēpe peruenire et pauperes
qui que habēt saltē aīum et affectū habendi
relinquūt. Maius quidē est habēdi volūtatē
ꝙ̄ ipsiꝫ habere derelinquere. Nā vt ait Aug.
Multis mortuus est mundus ipsi tñ vicissim
mūdo mortui nō sunt. Bona .n. seculi diligūt
et tñ ipsa q diligūt minime cōsequuntur. Item
dicit hoc Petrus vt diuitū supbiā reprimat
ne qui plures diuitias reliquerūt: suā humili
tatē deserāt et pauperes cōtemnāt: ac ceteris
perfectiores se dicāt. Nō .n. qui plura reliquit
sed qui maioris dilectionis affectus relinquē
di oīa xp̄m cōsequitur: perfectior est dicēdus
Uñ putandū ꝙ Petrus magis cōfidens de
animo et affectu suo: ꝙ̄ de quātitate ipsarū re
rū relictarū: fiducialiter et confidenter ait: ec
ce nos relinquimus oīa. Unde Orig. Et si .n.
minima cū fratre reliquit: sed nō minima sūt
extimata apud deū cōsiderantē quoniā ex tā
ta plenitudine dilectionis illa minima reliq
rūt: vt etiā si multas habuissent possessiones
oēs reliquissent. Itē dixit hoc Petrus: nō tan
tū pro se sed et pro omnibus interrogās: quid
ergo erit nobis: audito premio omnes allici
at ad perfectionē et xp̄i sequelā. Unde Ber.
dixit Symon. Petrus ad eum ecce nos re
linquimus oīa et secuti sumus te. Hec nēpe ist
verba que contemptum mundi in vniuer
so mundo et voluntariam persuasere homi
nibus paupertatem. Hec sunt que mona
chis claustra replent deserta anachoritis. hec
inquit sunt verba que egyptum spoliant. et
optima queqꝫ eius vasa diripiunt. Hic ser
mo viuus et efficax. conuertens animas fe
lici emulatione sanctitatis et veritatis pro
missione fideli. Omnia sane dixerim. non
tantum possessiones: sed etiam cupiditates
et eas maxime. Plus enim mundi concupi
scentia ꝙ̄ substantia nocet. Et hec fugienda
rum causa diuitiarum precipua est. quia vi
x aut nunqꝫ sine amore valent possideri. Vi
scosa siquidem et glutinosa nimis: non mo
do exterior verum etiam interior substan

ria nostra videt e facile cor humanuz omnī
bus que trequētat adheret. age ergo q relin
quere oia disponis te quoq; inter relinquen
da numerare memento. imo vero maxime
e principaliter abnega teipsum. si deliberas
sequi eum. q extraniauit propter te seipsum.
Pone grauissimaw sarcinaz pene illa gnq;
non holum plane iuga sed bonum. que nbi
imprudenter emisit. aliogn leq sponsum e ve
nire ad nuptias spirituales. quaria hac pres
sus e oppressus corporis sensualitate non pote
ris. Nec Ber. Et rūdens oblo tangit triplex
premium: q consequuntur relinquentes oia
e sequentes xpm: e per eandem viam am
bulantes secum. Primū est q cū dño iudica
bunt. Unde dicit. amen idest fideliter dico vo
bis. gbuscūq; fidelibus: q vos q dimissis oi
bus terrenis. secuti estis me. imitatione viuē
di: in regeneratione. i. in iudicio tpe regene
rationis generis humani. Due enim sunt re
generationes. Prima aiaz ex aqua e spiritu
in baptismo. Secunda corporuz in generali
resurrectione. que quidem resurrectio dicit
regeneratio: vel secda generatio: q terminat
ad esse acceptuz secundario. cū sederit filius
hominis ad iudicandum mundum: q: sicut
in forma hois iudicat' fuit: ita in forma hu
mana iudicabit: in sede maiestatis suez manī
festam potentiam ostendendo: qui in primo
aduentu sedit in sede humilitatis latendo e
maiestatem occultando: sedebitis e vos sup
sedes duodecim iudicantes duodecim trib'
Israel. In duodecim apostolis vniuersitas si
gnificatur iudicantium. s. perfectoz q ppter
euangelium oia sua dimiserūt: e secuti sunt
dūm in duodecim tribubus. vniuersitas iu
dicandoz bonoz e malorum: vbi Greg. Felix
paupertas voluntaria. relinquentium oia: e
sequentium dñe iesu. Felix plane. q̄ taz secu
ros imo gloriosos facit in illo singulari fra
gore elementoꝝ: in illo tremendo examine
meritoz. in illo tanto discrimine iudicioꝝ.
Nec Greg. Et sciendum q multiplex est iu
dicium. Et enim iudiciū principalis auctoris
quo iudicabit tota trinitas. Et iudiciū
promulgationis. quo iudicabit xp̄s homo
nitatis. quo iudicabunt sancti e perfecti. in
loco eminentiori sedentes. sicut assessores iu
dicis: iudicabunt vero non dando vocem: iz
sententiam. non auctoritate: sed assessoria di
derunt viuendo. seruantes nō solum p̄cepta
q̄ sunt necessitatis: sed et p̄silia q̄ sunt super
rogationis. Ideo ſpillem bonoꝝ hēbūt in
iudicio. Unde Beda. Iusta prorsus e digna re
tributio: vt qui p̄o xp̄i amore oēm mūdi glo
riam contempserūt: et associent in iudicio: vt
velut assessores iudici mūdane cōuersionis ad
sistant e qui ab eius amore nulla in hoc mū
do poterant ratione diuelli: illuc cuz xp̄o per
ueniant vsq; ad fastigiū iudiciare potestatis.
Nec Beda. Est etiaz iudiciū comparationis
quo minus mali iudicabunt magis malos: e
nimiuite surgent in iudicio ꝛc. Est aūt iudici
um approbationis. quo oēs electi quoꝝ exem
plo ceteri damnabūtur: iudicabunt: q: senten
tiam iudicis approbabunt e laudabunt. Est
quoq; iudiciū retributionis. quo iudicabunt
oēs e boni e mali. Est e iudicium dispositio
nis: quo iudicati sunt infideles. Qui enim nō
credit iam iudicatus est. Qui ergo nūc vidē
tur scabella peccatoꝝ superboꝝ e sedes tūc
erūt iudices e sedentes. Quod bene intuens
propheta ait. q: illic sederunt sedes in iudicio.
Dunc erunt primi nouissimi: e nouissimi pri
mi. Quia illi qui sūt hic primi: in honore: ali
os iudicantes iniuste: tunc erunt nouissimi e
inferiores: ac iudicio alioꝝ subiecti: e ecōtra
rio qui sunt hic nouissimi e despecti: tūc erūt
primi e iudicis assessores: e hec est mutatio
dextere excelsi. Unde Ber. Judicēt nūc e pre
sideant superbie filij cū rege suo: sedeant cū
eo qui sibi latera aquilonis eligit: exaltētur e
eleuentur sicut cedrus libani transiuimus e
ecce nō erūt. Opprimant nūc quos possunt:
blasphement: cōgregēt maledicta. veniēt sup
vos maledicta opprobria opprobantiuz xp̄o
quoniam merces vestra copiosa est in celis.
Nec Ber. Secūdū premiū est. q: centuplū re
cipiēt in hoc tempore. Unde dicit. Et oīs qui
reliquerit domū. s. propriā: vel fratres e sorō
res aut patrē aut matrē aut vxorez aut filios
. i. propinquos: aut agros. i. possessionē terre
nam. Ubi tangit abdicationis actū quantuz
ad tria. s. quantū ad propriam dominationē
que intelligitur per domū quantū ad carnalē
cognationē que intelligitur per consanguine
os siue propinquos: quantū ad temporalem
possessionē. que intelligitur per agros e pau
ordo. q: difficilius est relinquere ppriā domi
nationē q̄ cognationē: e cognationē q̄ pos
sessionem exteriorē: ppter me e amorē meuz
seu propter nomē meū dilatandū. e propter
euangeliū. i. doctrinā meā predicandam vel
obseruandam. nō propter vanitatem mūdi.
sicut ypocrite e philosophi: propter lucruz vt
ambitiosi: sperantes promoueri centuplū ac
cipiet in hoc tēpore. hoc centuplū spiritualiū
rerū est videt virtutū e consolationū interno
rū. quas per experientiā cognoscimus magis
q̄ per doctrinam. Cū enī anima gustat ode

re paupertatis. castitatis: vigorē. patientie ce
terarūq; virtutū sapore. e in eis delectari non
nē centuplū tibi recepisse videt. Et si vlterius
ascendat vt visitationē sponsi recipiat. eiusq;
presentia gloriet: nōne tūc recipit pluſq; mille
cuplū olim q̄ p̄o eo dimiserat. Unde Bern.
Nemo sane mēto ampliorē esse in vitys cre
dat. q̄ in virtutibus delectationē. Et ite. Ha
nō oia possidet cui oia cooperātur in bonuz.
nō centuplū habet olim qui implet spūsancto
qui xp̄m hēt in pectore: nisi q̄ lōge pluſq;
centuplū est: visitatio paracliti spūs e presen
tia xp̄i. Et ite. Centuplū est adoptio filiorū:
primitie spūs: delitie caritatis: gloria cōsciētie
que est regnū dei q̄ inter nos est. Nec Bern.
Uides quō verū est q̄ loquit veritas. Nō fal
lit quin centuplū reddat in hoc seculo e non
tantū semel sed pluries: e sepe aie sibi deuote
adeo vt sic afficiat eā: q̄ nō solū id q̄ reliquit
sed e totū mūdū arbitretur vt stercora: vt ipō
sum lucrificari possit. Unde Crisō. Et nos itaq;
si gustauerimus sicut oportet fructus spūalis
de reliquo neq; estimabimus aliquid presen
tia esse. velut quadā optima ebrietate futuro
rū cōcupiscentia rapti. Gustemus itaq; vt a
tumultu p̄sentiū liberati eternis fruamur bo
nis. Unde e Piero. qui ergo ppter fidē xp̄i e p̄
dicationē euangelij. oēs affectus carnis cōtē
pserint. atq; diuitias e seculi vanitates: isti cē
tuplū recipient. Sensus iste est. qui carnalia
p̄ saluatore dimiserit spūalia recipiet: qui cō
parationē e meritō sui ita erūt. quasi paruo
numero centenarius numerus cōpareē. Unde
e Augu. hoc etiā hic dicit cētuplū accipiet. ex
ponēs quodāmodo apostolus ait. quasi nihil
hītes e oia possidētes. Cētū enī p̄o ipsa vni
uersitate ponit. Unde Cyrillus. Si domū quis
dimittat recipiet mansiones supnas si patrē:
patrē habebit celestē: si a germanis recesserit
in fratrē hūe recipiet xp̄s cū dimiserit cōiugē
inueniet diuinā sapientiaz: a qua procreabit
spūales fructus. Pro matre inueniet hierusa
lē celestē que est mater nostra. Nec Cyrillus.
Loco etiam paucoꝝ amicoꝝ recipiet multo
plures amicos spūales e per pauca bona tē
poralibus recipit multa. Sm illud actuū: erāt
illis oia cōmunia. Unde in collocatiōe abba
tis abrahe Danisestū est eni eū qui aliquid
secularū vel affectuū vel bonoꝝ xp̄o suaden
te contempserit. a fratribus atq; consortibus
propositi sui. qui ei spirituali glutino colligā
tur: centuplo gratiore etiā in hac vita recipe
re caritatē. Centuplū etiaz fratrū. parentūne
recipiet quātitatē. quisquis patris vnius: vel
matris seu filioꝝ p̄o xp̄i noie caritate cōtem
pta. in omnium qui xp̄o deseruiunt dilectio
nem sinceriſſimā trāsit p vno. Sunt incipiens
habere patres fratresq; feruentiore atq; spūā
liore sibi affectiōe ꝑiunctos. Quemplicata et
domoꝝ atq; agroꝝ possessiōe duabus quibus
vna domo p xp̄i dilectione relecta: innume
ra mōasteriorū habitacula tanq; propria pos
sidebit: in quacunq; orbis parte velut in sue
domus iure succedens. Nec Abrahā. Tertiū
p̄miū subiungit cū dicit. e vitam eternā
possidebit. s. in futuro. vñ Aug. Quia multū
amant hoies viuere in hac terra. promissa est
illis vita: e q: multū timent mori: promissa est
illis eterna. Nec sufficere visum est humane
infirmitati: vt diceret. habebis vitā eternaz.
Almemus vitam eternaz e ex eo nouerimus
quantū p̄ vita eterna laborare debemus. cuz
videamus hoies amatores p̄ntis vite tpalis
atq; finiende. sic p̄o illa laborare. vt qui vene
rit mortis metus: gegd p̄nt: faciūt non vt au
ferant: sed vt differant morē. Nec Aug. felix
paupertas q̄ recipit centuplū in p̄nti. e vitaz
eternā in futuro: q̄ magna dz esse xp̄i paupi
bus ꝑsolatio. Unde Ber. centuplū iugt accipiet
e vitā eternā possidebit. Illud in via hoc in
p̄tria: Illud ꝑsolatio p̄ntis laboris hoc future
felicitatis ꝑsumatio ē. Sic nimirū operarijs
huius seculi solet cibus in opere merces in
fine dari. Sic militantibus e stipendia mini
strantur p̄o necessitate temporis: e nouissi
mum donatiuum maius erogatur p̄o quan
titate laboris. Sic e filijs israel. donec terraz
promissionis intrarent in deserto māna non
defuit. e ab ecclia post q̄situ regni celestis. ad
uentū. quotidianus panis quotidie petit in
oratione. quē ipse saluator instituit. Nec Ber.
Considera ergo bene hanc retributionem. e
gaude e gr̄as age deo q̄ te ad talem adduxit
negociationē: vt hic de vno increris cētuplū
e nihilominus postea vitam eternam. Et in
hanc paradisuz sepe ingredere: q̄ ꝑsequi po
teris ex studio oīonis e humilitatis. Quid
igitur est insanire: q̄ hoies simplā. p cētuplis
e vita eterna cunctanē relinquere. Cū itaq;
sancti terrena oia vt aurū e argentum abiece
rint. cur eoꝝ reliquias populo causa cōque
stus ostendendo. cogimus eos illa mendica
re q̄ hic spreuerunt. Unde vbi nos habemus
sanctū: in greco habem' agios q̄ sonat sine
terra: q: sancti non terrenis dediti sunt nec in
terra sed in celis conuersationem habent. Et
ideo ad pedes apostolorum. aurum e argen
tum ponebatur ex p̄cepto eoꝝ: vt sic doceret
esse contemnenda. Imitemur ergo discipu
los domini relinquendo diuitias ac gloriaz
mundi: q: sic ipsi precipue
e omnia que sunt mūdi: q: sic ipsi precipue
effecti sunt magni. Unde Crisō. Quid ē q̄ ma

gnos apostolos ostendit.pecunias ptempt⁹. gloriæ dei pcnie ab omnibus vitijs hums'nę gressio excepto. Qđ si non hęc habuissent: sed terrenis passionibꝫ essent: & si decem mille mortes subiturę essent.nō solum nulli pcessissent: sed & seductores vngi estimati essent. Ita vita ęterna quę vbiq; fulget & ipsa attrahit gratiam. Signa vero si non vigilauerimus obtutu mulcebena. Dec igitur quibus facti sunt apostoli magni splendoris: & ab vniuersis desiderantes te huius negocij. apponamus nosmetipsos christo. vt apostolorum consortes efficiamur.

Dec Crisо. Oratio.

Omine iesu xpe. da mihi misero & indigno q̄ pp te & amorem tuum. ac pp nomen tuū gloificandū. diuitias ac delitias ac pōpas. & ea que mundi sūt. nec non & metipsū inter ea valeā relinquere omnibꝫ seculis tibi soli adherere. & p modulo meo te sequi. qualicūq; imitatione viuēdi & te rectore te duce laqueos & insidias olim inimicoꝝ meoꝝ visibiliū & inuisibiliū meare euadere: ac premia que relinquentibus omnia. & te sequentibus promisisti. misericorditer obtinere. Amen.

¶De denario diurno. Cap. xliij.

T quia non sufficit predicta relinquere si hō cope deficiat & si persueret. Jō ne quis torpeat cū bene ceperit sert dns & dicit. Multi ąt erūt primi nouissimi: & nouissimi primi. Multi.n. ascēdūt & descēdūt: statu i statū meliorē & peiorē. Multi prius feruidi postea torpēt: multi prius frigidi subito marcescunt. Sunt.n. multi. q̄ opera perfectionis bene & frequēter pre multis inchoant. sed torpentes in progressu a diuino amore tepescunt: & in bonis opibus segnes fiunt. & ab eis deficiunt. vel in vitia funditus labuntur & cadunt: & econuerso aliqui tarde vel tepide inchoantes ita feruide & bene operantur. q̄ merito pcedunt illos: q̄ eos precedere videbant. Et sic q̄ primi fuerunt inchoā do fiunt nouissimi vel nulli in pseuerādo vel q̄ fuerunt in primo & excellētissimi: erūt i nouissimo. Unde iudā de apostolo in apostatā versum. & latronē in cruce ptfessorem factum. Unde simile de iudeis & gētilibus. q̄ iudei primi fuerunt vocatōe & nouissimi facti sunt p̄uersione: & gentiles econuerso. Sic & nouissimi p humilitatē fiunt primi p gloriam. & primi p superbiā fiunt nouissimi p abiectionem ro sunt glorificandi. & multi apud hoies gloriosi in fine sunt dānandi. Deinde hanc similiā confirmat p similitudinez pponens parabolam in qua docet nos fugere otium: & inuitat ad laborem: que parabola specialiter pertinebat ad discipulos: quia continue laborare in agro dominico. precipue pertinet ad ptatos. Ut autem facilius appareat quid in parabola latet: attendenda sunt sex. Primo q̄ homo paterfamilias est deus pater. qui homo dicitur. non propietate habitantie. sed pietatis affectu. dicitur enim homo q̄ est humanꝰ. benignus mansuetus & misericors circa homines. & dicitur paterfamilias p creationem & prouidentiam. qui ita gubernat oia sicut pater familias subditos in domo sua. de cuius familia est omnis creatura. Secundo q̄ operari sunt predicatores. & etiam omnes recte viuentes: sed multi hodie tantum verbꝭ non operarij sunt. q̄ dicunt & non faciunt. Tertio quia denarius est vita eterna. operarios dñi promissa. Quarto q̄ vinea allegorice est. fm Greg. ecclesia. Moraliter aīa fm Basilium iusticia generalis. fm Crisо. Quinto q̄ hore sunt etates mundi. vel etates hoīs. Sexto q̄ procurator vince est christus fm q̄ homo in quantum autem deus est paterfamilias cum patre. q̄ vnum cum patre. Dicit ergo simile est regnum celorum. i. presens ecclesia. vel iustorum vita: homini paterfamilias. i. deo vniuerse creature. & fit hic comparatio non tam persone ad personam q̄ negotij ad negotiū: & est sensus: negotium q̄ fit in ecclesia presenti. singulari potest negotio q̄ ab hoīe patrefamilias quandoq; fit. qui exit per sui manifestationem & sue bonitatis diffusiones. Ut.n. dicit Grego. Quando non cognoscitur in secreto est. quando vero cognoscitur de occulto procedit ad noticiam ergo frequenti⁹ exijt quo amplius sui noticiam dedit. primo mane. i. in prima mundi etate. s. ab Adam vsq; ad Noe: conducere operarios. i. iustos ei seruientes. nomen suum alijs manifestantes: in vineam suam. i. in ecclesiam militantem: cuius palmites sunt iusti a primo Abel vsq; ad vltimum electum. Uel fm Crisо. Conducere operarios in vineam suam. i. acquirere recte viuentes in operibus iusticie: & sic iusticia ē vinea & palmites virtutes. vel fm Basiliū. Per vineam anima sine conscientia significatur: in qua laborandum est: vt ampuemus palmites luxuriantes carnalis concupiscentie. pothitiamus lapides superbie. & extirpemus spinas auaritie. Per vincam ēt intelligere possumus penitentiam. in qua per diuersos horas operarij adducuntur. dum alij in pueritia alij in iuuentute. alij in senectute conuertuntur. Ergo paterfamilias per dilationem exit per manifestationem conducere per multiplices

inuitationem: operarios: nō tantū locutores q̄ melior est pdicatio facti q̄ verbi in vineas illi per bonoꝝ meritoꝝ multiplicationē. Sic Adā primo positus est in paradiso: sed q̄ nō coluit: est eiectus. sic populus iudaicus in speciali cultu diuino positus: & eiect⁹. Sic & nos nō positi sumus: etsi neglexerimus: similiter proijciemur. Ruina precedentiū admonitio debet esse sequentiū. Conuentione autē facta cū operarijs ex denario diurno. Ista conuentio est vite eterne pro labore promissio: que q̄ dē vita eterna dicit denarius. Primo ratione nois. Denarius enī a decē dicitur: ex eo q̄ olim decez nūmos viuales valebat: in quo significatur precium pro vsu & obseruantia decalogi promissum. Et ideo illa vita denarius dicitur: q̄ pro decalogi obseruatione datur. Secūdo ratione figure: qa in denario est figura sperica & rotūda: vbi non est inuenire principiū & finē: in quo significatur vite eternitas: & plena eternitatis possessio. Tertio ratione imaginis in denario enī imago regis est scripta in quo aie ad deū notat conformitas plena: imago q̄z dei in beatos imprimitur per assimilationē ad deū & trāsformationē in ipsum. Quarto ratione scripture in quo notat plena sciētia & cognitio veritatis: que ibi erit in beatis. Et vocatur iste denarius diurnus: tū q̄ tota vita hoīs tota etiam vita presens reputatur quasi vna dies in qua nunq̄ a bono opere est desistendū: tū q̄nō nisi operanti in die gratie & nō in nocte culpe redditur. tū q̄ in die glorie primo dabitur. Et misit eos in vineam suam: quasi ab initio misit aduocādos hoīes ad fidem redemptoris & inuitauit ad viuendū iuste & bene operādum. Et egressus per maiorem manifestationem: circa horam tertiam. s. a tempore Noe vsq; ad Abrahām: vidit per miserationem alios stantes in foro otiosos: & illis etiam ad vineas inuitatis mercedem promisit. secūdū Crisо. Per forū mundus accipitur in quo calumnie: iniurie: contēciones diuersoꝝ negotioꝝ difficultates semper tumultuose: & omnia venalia sūt. In isto foro: anime hoīum venales exponūtur. Mercatores duo sunt: deus & diabolus. Quidam sic cęci sunt vt vendant propriam animā diabolo pro vili precio: q̄ pro mopica presentis vite delectatione vt gulosi & luxuriosi quidaz pro honoribus & gloria mūdi: vt superbi & vani gloriosi: quidā pro diuitijs & bonis temporalibꝰ vt raptores & auari. Talē mercatorē fugiamus: & vēdamus aias nostras xpō: qui nos emit sanguine suo pciosо. Otiositas ē defectus operis defectus. Usi fm Crisо. Peccatores mortui sunt: nō otiosi qui diabolo seruiunt

mortui est qui opus dei nō operatur otiosus est qui aliena tollit mortuus est: qui sua nō dat otiosus ē. Coluisti vitē misericordie si das ieiunio: si ieiunas: & si nemini das otiosus es: & hc de alijs. Itez aūt exijt per ampliorē manifestationē circa sextas. s. ab Abraam vsq; ad Moysen: & circa nonam. s. a Moyse vsq; ad xpm: & fecit similiter inuitādo & mercedez promittēdo. Circa vndecimā vero. i. in vltimis tēporibus. s. a tpe xpi vsq; ad fidē mādi. exijt p clariorē manifestationē: cū xpo apparuit & inuenit alios stātes nō pficientes: nō se humiliātes. s. gētiles: & dixit illis. Quid h̄ in loco tā periculoso: tā trāsitorio: tā fetido: statis cū pena tre deberetis: q̄ vita breuis vix longa virtuosa debilis: tota die cū habeatis tēporis operantis tatē mercedis securitatē & imensitatez. otiosi vobis nihil pficientes primis nō subuenientes hostibus nō resistentes: & imposterū nō puidentes: cū multa mala docuit otiositas. Quasi dicat dns otiosis. Cur tāto tpe pro salute vestra negligitis laborare. Dicūt ei q̄ nemo nos cōduxit. i. nullus ppheta. nullus doctor ad nos instruēdū venit dicit illis. Ite & vos. i. gētiles in vineā meā: mēte credēdo: ore cōfitendo: opere laborādo: q̄ fm Crisо. Qui nō operat in hoc seculo: nō mādducat in futuro. imo dies iste ē dies operationū. dies qui sequitur est dies seriarū & interponit hec cōiunctio copulatiua. s. & q̄ gētiles iudeis adiuncti sunt: vt vna ecclesia ex ambobus fieret. Ista parabola pncipaliter & cōiter exponit: fm diuersas etates vt iā visum est supra. Moraliter aūt pōt exponi de vocatis ad gratiā. fm diuersas etates hoīum & sic in mane seu in prima hora intelligitur pueritia: in tertia adolescētia: in sexta iuuentꝰ seu virilis etas. in nona senectus. i vndecima senium seu decrepita etas. In q̄bus q̄ in bonis opibus laborare neglexit: tota die. i. tota vita otiosus stat. Ergo quolibet tpe qualibet etate vocat deus hoīes ad gratiā & gloriā: q̄ semp aliquot ad vitā bonā pdicūtur & a dño pmittit. Si.n. vera nūq̄ sera erit pnia. Nota hic verbū cuiusdā hoīs sibiipsi opponētis & dicētis. Jā eo in hora nona: qd igit otiarer. Nōne eo in vndecima: quid igit stas. quā alias expectas. Sed nec in vndecima: qd igit stas quā alias expectas. Sed nec in vndecima hō dedignabit seruitute tua. fm Isidoꝝ. Sex sunt etates hoīs. Prima etas est infantia: & ptenditur in septē annos. Secūda est pueritia: tendens vsq; ad quartūdecimū annū. Tertia est adolescentia que ptenditur vsq; ad vicesimūoctauum annum. Quarta est iuuentus finiens quinquagesimo anno. Quinta est senioz. i. grauitas. que est declinatio iuuentutis in sene

ætatem.nondum senectus. & iam non tuvēr
que etas a quinquagesimo anno incipiens in
septuagesimo terminatur. Prima est senect
que nullo annorum tempore determinato fi
nitur.sed post illas quinq; etates quantūcūq;
vite est senectuti deputatur. Senium autem ē
pars vltima senectutis dicta q; fit terminus
sexte etatis. Septima vero est inquieta anima
rum vsq; ad diem iudicij. Et nunc in resurre
ctione erit octava etas. Cum sero factū esset.
i. cum finito opere finis mundi vel vite eius
aduenit. vbi fm Chrisō. considera q; non mane
immo sero reddit mercedem. q; solum remu
nerat perseverantem operarium & fidelem. ois
enim dominus vinee.i. deus pater. qui domin
est procurator suo. i. christo: pater. n. omnia
dedit in manus eius. Voca operarios & non
otiosos ante tribunal. & redde illis mercedē
i. eternam. voca inq; eos de labore ad requiē
de merore ad iocunditatem. de bello ad pacē.
incipiens a nouissimis vsq; ad primos. Bene
ritas datur primo nouissimis. q; fm Aug. Li
cet detur omnibus simul: illi tamen qui post
unam horam vel paucas ipsum recipiunt. di
cuntur prius recipere q; illi qui post multas
horas expectauerunt. & postea receperunt. &
fm Crisō. Justicia fuit oibus reddere. sed no
uissimis primo. hic non fuit iusticie ptrarius.
sed misericordie ostentiuum. dum tamen ali
is reddatur. Unde fm Eundem. Ut ostēdat
deus inestimabilem misericordiam suā. Pri
mum nouissimis reddit mercedem. postea p
mis nimia. n. misericordia ordinem non aspe
xit. Domini ergo misericordia que in suis do
nis plus aspicit cor. & prefert operi & tempori
supplet in nobis damna ipsius operis & tpis
Unde Ber. Exaggera quantum vis merita. &
extolle sudores. melior est misericordia domi
ni super vitas. ex ea sane operis & temporis
damna mihi refartio. Et sic ex precepto patris
familias acceperunt nouissimi. & similiter p
mi singulos denarios. i. singula premia iux
ta conventionem. i. eternitatem seu vitā eter
nam. fm Aug. Ite vnus denarius qui omni
bus datur est vna vita eterna que ab omnib
precipitur. que equalis erit omnibus nulli
longior nulli brevior. q; in eo non viuit vnus
alio minus seu prolixius meritoq; tamen di
uersitate fulgebant alij magis alij min. Hic
ergo denarius vnus est in se multiplex ppter
differentiam acciptentium. q; ibi erunt mul
te diuersitates meritoq;. Et accipientes primi
murmurabant aduersus patremfamilias di
centes. Hi nouissimi. i. gentiles vel martyres
vel in bonis feruentes: vna hora fecerunt: q;
modico tempore labores sustinuerunt. deno

tio enim voluntatis temporis spacium bre
uit. cum merito passionem christi. & pares il
los nobis fecisti. i. in premio qui portauimus
pondus diei & estus. pondus diei significat
opus iusticie: estus vero calorē temptationuz
quas conflat malignitas demonum cupidi
tas temporalium: delectationes motuum car
nalium. Portauimus ergo pondus q; iussisti
am seruauimus & non succubuimus. Potest
dici q; ista murmuratio: erit admiratio de tā
ta dei bonitate in sanctorum remuneratione.
Ubi notandum q; duplex est murmur. i. con
questionis & admirationis. Nunc vero sancti
non murmurant tanq; de aliop gloria con
querentes. sed q; vident q; deus tam copiose
remunerat tarde venientes: q; sibi longo tem
pore seruientes: quasi murmurare dicuntur.
dei super hoc liberalitatem & misericordiam
admirantes: q; illi nouissimi: quasi pro nihi
lo & sine labore vitam eternam videntur acq
rere. Unde & petrus murmurare potuit. q; la
tro citius ipso ad regnum peruenit. Ubi scie
dum q; ista retributio iusta est quantum ad
precedentes: q; datur eis pretium conuentus
& misericordia quantum ad sequentes. quia
pro modico labore equalem proximus accipi
unt mercedem. Non igitur iniuste agitur cū
primis. sed misericorditer dispensatur cū vlti
mis. Munerat primos per iusticiam: extre
mos secundum sui bonitatem. Et equale acci
piunt premium. vt ostendatur fm apostolus
q; non ex operibus saluati sumus. Itaq; non
quottitatem nec quantitatem operum vel la
borum sed potius cor & caritatem attendit
dominus in remunerando: q; nō considerat
quantum vel quandiu operatus fueris sed ex
quanto. Hinc etiam colligitur q; sera penite
tia si fuerit vera nec tollit gratiam nec dimi
nuit. Et licet postremi equaliter remunerent
cum primis. non tamen stulte differas cōuer
ti. vel bene operari. vsq; ad vndecimam horā
& vltimum tpis: ne tunc nimis oneratus pec
catis. habens cor impenitens exonerari non
possis. vel si penitens. ad multam pro pecca
tis satisfactionem tenearis. Si tamen vsq; ad
vndecimum distulisti: bene viuere: nec tunc
desidie sed magis q; prius exercitationi ani
me intende. vnde Tullius. Senibus labores
corporis minuendi: exercitationes animi au
gende videntur: & ita cauendum est senectu
ti ne languori desidieq; succedat. Moraliter
isti murmurantes figuram tenent quorūdaz
claustratum. qui eo q; diutius fuerunt i clau
stro murmurant si eis preponantur iuniores
vel particentur. Unde docentur hic seniores
claustrales non debere murmurare: si videāt

aliquos iuniores eis equari. vel ēt in officijs
pterri plus honorari. Itē dat hic doctrinā ētū.
q; religiosi nō debent facere cōparationē sui
ad alios q̄si ipsi plus seruiant deo q; secula
res q; sepe videm q; q̄dā secularū equant
meritis quorundā religiosop: vel ēt eos exce
dunt p meritū At ille rñdens vni eop dixit.
q; aūt vni dixit: oib dixit. Uel vni: q; vna &
equalis erat oib occasio murmurandi. amī
ce: nō facio tibi iniuriā: q; iniuria nō h3 locū
vbi est mera gra. Et ideo si facit & dat grām
vni: nō facit iniuriā alteri. Nōne ex denario
& p mercede conuenisti mecū a pncipio? Tolle
q̄ tuū. est. q. d. paratus sum tibi reddere mer
cedē tuā: & vade: intra in gaudiū dñi tui. An
non l3 mihi q̄ volo facere: quasi diceret: sic
q; voluntas dei nullo mō distorta eē pōt. Ubi
signanter dicit q̄ volo: q; enim vult. ideo li
citū. nos q; licitū ideo volumus. Et ne non
solū licita: sed ēt benignitate plena ostendat
voluntas diuina. addit. An oculus tu. i. p̄si
deratio tua nequ est & iequalis: q; ego bon
sum. i. natura bonitatem meā habundanter
cōicans. Ubi dicit nequ non pp culpam: sed
pp considerationis inequalitatem: q; illa ad
miratio procedit ex cōparatiōe diuine iusti
tie. magis q; eius misericordie infinite Ubi
Greg. Stulta est q̄ hois contra dei bonita
tem. Conquerendū quidem esset si non daret
q; deberet. non si dat q; non d3. Unde & Chri
sō. De eius dato nemo iuste murmurat q; am
plius dat q̄ homo desiderat. Ultimo pclu
dens parabolam. dicit. Sic. sez vt ostensum
est erunt nouissimi primi & primi nouissimi.
vt nulla sit differentia tpis clausa. Sepe enī
illi q; ad pniaz tarde veniunt. citius remune
rant. q̄ illi q; tempestiue veniunt q; citius de
corpore exeunt: vel sepe illi q; tarde ad pniaz
veniunt tpe. precedunt alios in feruore sicut
in itinere consuevit: vt qui tardius exierunt
velocitate morum compensant. Uel illi qui
sunt nouissimi i oculis suis sunt primi in ocu
lis dei: vel illi qui nouissimi iudicio hoium
sepe sunt primi iudicio dei q; deus non consi
derat exteriora hois: sz interiora cordis. Qua
uis aūt audiaris i parabola omnes accepis
se singulos denarios. non tamen putes om
nes ad fidem vocatos vitam eternam acce
pturos. vñ addit mia valde timenda. mul
ti enim de primis. de tertijs. sextis. nonis & no
uicissimis: sunt vocati. i. ad fidē & meritū: sed
de hac oib pauci sunt electi ad beatitudinis
premiū & regnū. Multi sunt de ecclesia mili
tante. q; non erunt de ecclesia triumphante.
In quo paucos ostendit esse eos qui saluan
tur ad comparationez eop qui per singulas

horas vocantur: quia secundū Gregoriū ad
huc plures venitū plures ecclesie partes im
plent: sed ad celeste regnū pauci pducunt.
hoc figuramur de filijs israel: quop multi ad
terram promissionis fuerūt vocati: sed pauci
ad intrandū fuerunt electi. Et similiter de
deone qui plures ad bellandum vocauit: sed
paucos elegit quos sed vsurit q; lata est via
& spaciosa porta que ducit ad perditionem: &
multi sunt qui intrant: pereā: sed arta est via
& anguста porta que ducit ad vitam: & pauci
sunt qui intrant per eā. Dupliciter aūt vocat
nos deus. In presenti ad laborē in futuro ad
requiē. Unde necesse est vt quicūq; futurā re
munerationē desiderat: presentē nō refugiat
laborē quia illi qui pro deo fideliter susceptū
laborē: feliciter perueniēt ad remunerationē
quādo audiēt deū dicentē. Uenite ad me oēs
qui laboratis & onerati estis: & ego reficiam
vos. Et tanto maiorē remunerationē accipi
ent quāto maiorē laborē sustinēt: q; teste apo
stolo. Unus quisq; mercedē fm laborem suū
accipiet. Omnes ergo qui vocati sumus: no
uimus vtrum vero electi adhuc ignoramus.
Et ideo tanto solicitiores esse debemus in bo
no ope: quanto inexcusabiles nos esse scimus
de vocatione. Unde Grego. Duo ergo sunt q̄
solicite pensare debemus. Primū est vt de se
quisq; minime presumat. q; & si ad fidē vo
catus fit: vtrū perhenni regno dignus fit: ne
scit. Secūdū vero est vt vnusquisq; proximū
quem iacere fortasse in vicijs conspicit: despe
rare non audeat q; diuine misericordie diuiti
as ignorat. Quid enī sit hodie aspicimus sed
quid eras futurus sit vnusquisq; nescimus.
Plerūq; & qui post nos venire cernitur per
agilitatem nos boni operis antecedit. Et vix
cū eras sequitur quem hodie perire videba
mus. Unde & Chrisō. hec parabola posita est.
vt qui tarde cōuertūtur nō disperent: sed aui
diores fiant quouis in hac vita nō est ita sera
penitētia quin si corde perfecto fiat: possit ēt
to feruore procedere: vt mereat multis priori
bus nō sic feruētibus in pmio anteferri. Hec
Chrisō. Nullus ergo desperationi: nullus locus
restat excusationi: liquidē in omni etate & in
omni hora peccator suscipitur: peccator enī
quacūq; hora conuersus fuerit & ingemuerit
omnibus etatibus cuilibet hore vocationis
sue paratus vnusquisq; debet eē in bona ope
ratione: vt sicut incertus est exitus: sic certus sit
in bono opere animus ne forte si quando po
test non vult bonum operari: tunc incipiet
velle quando non erit posse. Debemus ergo
omni die sic viuere tanq; illa die moriturī vi

vt sic residuus ipso nostri possumus expectare securi. Vñ Seneca. Sic ordinandus est dies vt omnē tangē cogat agenez atq; explet vitā. Ille beatissimus ⁊ securus sui possessor est q̄ crastinuz sine solicitudine expectat. Inter cetera mala hoc hz stultitia propriū q̄ semp incipit viuere. Quid est turpius q̄ senex viuere incipiens. Considera q̄ pulchra res sit consummare vitam ante mortem. Deinde expectare securē reliquam sui temporis partē. Nullus enim vitam in crastinuz ipectat. Nō enim viuunt: sed victuri omnia differūt. hec Seneca. Multum quippe iuuat ad vincendam delectationem peccati recordatio mortis ⁊ finis nostri. Unde sapiens. In omnib⁹ operib⁹ tuis memorare nouissima tua: ⁊ in eternum nō peccabis. Et Grego. Nil tantus ad domandum desideriorum carnalium appetitum valet. quantum ⁊ vnus quisq; mortem penset. Et Ber. Saluberrimuz est remedium redeūdi ad dominum. habere pre oculis mortem. Multum etiam iuuat nos desides ⁊ pigros: sed tetuz ⁊ studiosos aspicere. si volumus non desides fieri ⁊ pigri tarn: sed fervere potius: ⁊ proficere inde enim exempla ⁊ bona multa poterimus reportare.

Oratio.

Omine ieu xpe summe paterfamilias tu me primo mane in vineam tuā duxisti. duz mea iuuentute mea ad fidē ⁊ tuū seruitiū misericorditer vocasti: ⁊ ad laborandū pro denario vite eterne meccz quenibi: sed ego miser tota die vite mee otiosus steti: ⁊ negligenter viuendo debitum meū non feci. Dñe q̄ bonus es ⁊ misericors fac me saltem in vndecima hora resipiscere: ⁊ dignos fructus pnie facere: vt apud te mercedez quātuliscūq; merear inuenire. Amen.

¶ De villico iniquitatis. Capi. xv.

Deinde ponit parabolam finem gestam de villico iniquitatis diffamato apud dñm suum ex dissipatione bonoz suoz q̄ ea inutiliter in illicitis ⁊ superfluis. nō timens offendere dñm suuz. Que parabola sicut ⁊ pdicta spāliter pertinebat ad discipulos: q̄ officiū villica tionis ⁊ periculum reddende rōnis. maxime pertinet ad prelatos. est enim villicus ppie gubernator: ⁊ custos ville: sed hic accipitur p yconomo. i. procuratore ⁊ dispensatore. qui. i. vniuersam substantiaz domus dispensat: economus est enim tam pecunie q̄ frugū ⁊ omnium q̄ dñs possidet dispensatorem signat. Dicitur timēs amoueri ab officio ⁊ egere. clamat misericordiā cuz debitoribus dñi sui: vt cum amoueretur recipērent eum in domos suas: memores sui beneficij. Et ideo dicit. Homo q̄dam erat diues q̄ habebat villicū ⁊ infra: ⁊ in fine applicat parabolam ad ppositum: dicens: ⁊ ego vobis dico ⁊c. Similiter enim homo q̄dā. i. ipse de⁹ pro nobis humanatus diues q̄ gloria ⁊ diuitie in domo eius: hz villicū. i. dispēsatorē cui tradidit bona ad dispēsandū. Dnus ergo dñi. i. xpi triplex est villicus. i. in spualibus platus. i tpalibus pnceps terrenus. in vtrisq; glibet xpian⁹. Quilibet enim homo est villicus dei cui triplex villa. cōmissa est gubernanda q̄ fructus cuiusli bet ville pndenter dz dispensare. Prima villa est mundus iste. cuius fructus sunt bona tpalia. q̄ glibet custodire dz. ne mali rapiant ⁊ vt sibi commissa: seruis dñi sui distribuat. Secūda villa est corpus proprium qđ est custodiendum ne q̄s ingrediatur mors ad aiam pportas sensuum. Bona etiam ipsius corporis vt sanitas fortitudo ⁊c. ad dei seruitium ⁊ honorem sunt dispensanda. Tertia villa ē anima. q̄ a prauis cogitationibus est custodienda. cuius omnes virtutes debent distribui ad cognitionem ⁊ honorem ⁊ amorem dei. Et hic. s. tripler predictus villicus diffamat⁹ est apud illum. i. deum q̄ nihil latet eū: quasi dissipasset bona ipsius. male eis vtendo. s. res tpales in illicitis ⁊ superfluis exponēdo corpus suum voluptatibus dando. animam immundis cogitationibus implendo. Et bene dicit ipsius q̄ bona nostra dei sunt auctoritate: sed nostra sunt vtilitate. Fit autem h̄ diffamatio vel accusatio remorsu conscientiaz. vel euidentia operum: vel per angelos q̄ nobis ministrant: ⁊ omnia opera nostra deo renunciant. Et vocauit illum. s. inspirationib⁹ interioribus predicationibus exterioribus. euidentibus beneficijs multiplicibus flagellis: ⁊ incutiendo timorem eterne damnationis ⁊ ait illi eū ante mortez corripiendo ⁊ monēdo. Quid hoc audio ⁊ te bonoz dispensatorem? Redde rōnem villicationis tue: ⁊ dum vivis cogita qualiter debes operari. Oz enim reddere rōnem aut in vita aut post mortez. Jaz enim multa. s. a tempore mortis tue nō poteris villicare nec quicq̄ bonī agere. Dic enim non poterit q̄s deo satisfacere de rebus per elemosinas: nec de corpore p ieiunia: nec de alijs per oiones. Tria verba dicit hic xpus peccatori magne anguisse ⁊ anxietatis: que si ptinue insonarent auribus nris: nulli⁹ nō peccarem⁹. Primum est rigide reprehensionis cum dicitur. Quid hoc audio de te sic dilato gratiarum muneribus. sic preuento benedictionibus dissipatore rerum meaz tibi

cōmissaz? Quid hec audio clamorez de terra resonantem tam horribilia scelera. tam antiqua vitia. qui tanta bona dissipasti: q̄z ipsa male expendisti. corpus ingnasti ⁊ aiam peccatis inneteasti. Secūm verbū est anxij timoris cū subdit. Redde rōnem villicationis tue. O verbū strictū. o verbū anxium. o verbum durum discussionis districte tunc facte de. qđ exigetur a nobis ratio de occultis cordium cogitationibus de ociosis sermonib⁹. de nostris operibus: tunc aperti erūt libri celestes tunc apertus erit liber sciencie in quo leget memoria quicquid homo cogitauit: dixit ⁊ fecit: tunc examinabuntur omnia: ⁊ tūc discutietur de tota vita nostra. Tertium verbum est amari doloris cum additur. Jaz nō poteris villicare. In futura enim vita tollit omnis villicatio hominū. ita vt vlterius nec bene nec male possit operari. Magnus igitur est dolor anime quando proximante hora mortis audit sibi dici: q̄ vlterius non possit villicare. Puto q̄ totum mundum daret si sibi cōcederetur spaciuz vnius hore quo peniteret⁹ ⁊ aliquid boni ageret: sed non datur: q̄z tpus illud est reddende rōnis: sed non exercende villicationis. audiam⁹ ergo h̄ tria verba seueri iudicis: ⁊ ante iudicium placemus eū vt non pareamus. Timens aūt villicus de vocatiōe in morte vel in iudicio: ⁊ reddenda rōne ait intra se in sua cogitatiōe. Intra se loquitur q̄ nullū amicū inuenit cū quo consiliari possit. Quid facis q̄z dñs aufert a me villicationem. i. otium villaz pdictaz custodiā. i. tam rez q̄ corporis ⁊ aie ⁊ hoc erit in morte. Sepe enim ptingit q̄ tales timore mortis ducunt ad pniam ⁊ ad cogitandum de vita futura. Sic semp cogitare dz peccator: Jm Job. Quid facia cū surrexerit de⁹ ad iudiciū: ⁊ cū q̄sierit. qđ rndebo illi? Non. ait qđ dicā sed qđ faciam: q̄z apud districtuz iudicem non excusant verba fuasoria: sed fca merentoria. Fodere p pniam non valeo. i. propter labore ⁊ penitentia non possum de peccatis satisfacere ⁊ ad vitā beatā venire. mendicare p oionem erubesco q̄ verecūdū dz esse huiusmodi viuitib⁹ petere suffragia spualia: ⁊ non reprehendere in tpalib⁹. In alia vita aia non pōt opari. opz q̄ bus adiuuet ad gloriā: vñ Crisō. Vita pñs hz exercitiū mandatoz: futura vero solatiū. Si nihil opatus es in hac vita in futuro speras. Item nec ipsa pōt ab alijs mendicando impetrare: q̄z non dabit ei. Nulus signuz sunt virgines fatue. que petentes oleum a prudentibus sunt expulse: sed nec diues epulo mendicans guttaz aque meruit recipere. Scio qđ faciam q̄. s. aztech tollat per sententiam mortis a villicatione de bita relaxabo debitoribus domini mei. ⁊ distribuam eis de facultatibus ipsius: vt cum amotus fuero a villicatione. scilicet in morte recipiant me in domos suas ideo per eorum merita ⁊ suffragia recipiar in vita beata: ne cogar fodere aut mendicare frustra. Et inde mos plurāliter propter diuersitatem premiorum. quia ibi mansiones multe sunt. In has domos nullus potest ingredi nisi per ostium misericordie vel spiritualis vel corporalis. In cuius signum salomon in ingressu sanctaſan ctorum fecit duo ostia de lignis olivarum: per oleū enim misericordia designatur Nota q̄ magniores celestes sunt pauperum: quia illis date sunt: pauperū enim spiritus est regnū celorum. Unde si diuites illud habere volunt: oportet vt a pauperibus emant. Diuites enim habent domos in terra: pauperes in celo: libet ergo diuites recipiāt pauperes in domos suas in terra: vt a pauperibus recipiantur in celo. Unde Augustinus. Prebe terraz ⁊ accipe celum. Ubi considerandum est: quod vt supradictum est: tres ville commisse sunt homini: scilicet mundus: corpus: ⁊ anima: quorum fructus debet dispensari ad honorē dei. Corpus nāq; suum debet distribuere ieiunijs: vigilijs: ⁊ ceteris laboribus pro deo assumptis: ⁊ tunc sanitas fortitudo pulchritudo que sūt bona corporis: optime erunt dispensata. Si vero corporis labores sustinere non possit: dicens cum hoc villico fodere non valeo saltez bona anime que sūt amor: cognitio: ⁊ memoria: ita destribuat orando: meditando de lege domini: ⁊ cunctos etiam inimicos amando vt orationibus sibi recompensetur quod laboribus efficere nō potuit. Et si rursus orare erubescit vtpote qui a nescit: dicens quemadmodum ⁊ hic villicus dicebat: mendicare erubesco. Qui enim orat mendicat quia suffragium petit: tunc certe non restat: nisi vt prouideat sibi taliter de bonis terre ville domini scilicet de bonis temporalibus elemosynas largiendo q̄ talis dispensatio omnem defectum excusset corporis ⁊ anime. Jeiunius enim q̄ destribuit bona corporis: ⁊ oratio que distribuit bona anime: atq; elemosyna que distribuit bona mundi sunt opera quibus habet vita eterna. Conuocatio itaq; singulis seorsuz hic abna. Conuocatio itaq; singulis seorsuz hic ab debitoribus domini sui: quia religiosi ⁊ illis debitoribus domini sui: quia religiosi ⁊ pauperes quantumcūq; inuti sunt debitores dei: fecit circa eos misericordiam de bonis temporalibus sibi traditis ad dispensandū bona ipsius oleū ⁊ triticū: oleū quippe cōpassionis ⁊ triticū subuentionis: ad hoc ergo tēdit ista parabola vt sicut dedit de bonis dñi oleū ⁊

tritici. sic et nos debemus pauperibus de bonis a
deo nobis traditis olei cōpassiōis interioris
et tritici subuētionis exterioris: q: bonorum no
bis datorum nō dn̄i sed tm̄ dispēsatores sumus.
In hoc etiam q plus dedit de oleo q̄ de tritico.
significat q plus debemus cōpati affectu: q̄
possum⁹ subuenire effectu. Et laudauit dn̄s
villicū nō dn̄s oīum. villicū iniqtatis .i. villicū
iniquū. nō q aduersus eū fraudulēter: sed q
prudēter. Im prudentiā huius seculi. nō tm̄
bene: vel meritorie egisset. Nō .n. laudauit eū
de fraude q̄ fecit: sed de prudētia et ingenio
quo sibi in futurū puidit. est nāq3 prudētia
q̄dā sibi i posterū puidētia. Sic diuites huius
mūdi nō sunt laudabiles de deceptiōe in illi-
citis acq̄d⁹: sed de hoc q prudēter se cōuertūt
ad distribuēdū bona in pijs opibus: vt p hoc
puideant sibi in futurū: quia fm Amb. So-
la misericordia est comes defunctorum. Cui et
prudētissime nō solum dn̄s villici: sed et dn̄s
oīum applaudere videt subiungēs ad qd̄ hec
similitudinē dederit: Quia inquit filii huius
seculi et tenebrarū .i. hoīes tpalibus intenti et
amatores mūdi: prudētiores sunt filijs lucis
in generatione sua carnali .i. in secularib⁹ ad
que videntur geniti .i. magis astuti et seruidi
sunt in carnalibus et temporalibus negotijs
agendis q̄ filijs lucis et vite eterne .i. homi-
nes spūalibus deputati et amatores celestiū
sunt in spūalibus negotijs exercēdis. Pruden
tiores sunt illi in malo q̄ isti in bono. Uix .n.
inueniuntur aliq: qui tantā prudentiā et cura
habēt in acquirēdis bonis eternis et pmanē
tibus. quantā calliditatē et sollicitudinē isti
habēt in acquirendis bonis tpalibus et fugi-
tiuis. Pro his .n. die noctuq3 vigilāt. angu
stiantur laborāt. et modis oībus tales diuitias
congregare nō cessant. sicut bubo et cattus cla
rius vident de nocte q̄ homo nō ad legendū
litteras: sed ad capiendū mures. sic filij seculi
acutius vidēt q̄ filij lucis. nō ad sciendū le-
gem dei: sed ad acquirēdū bona mūdi. Au-
diant hec filij lucis et a filijs tenebrarū. s. hui⁹
seculi vinci erubescant. Ideo .n. hec scripta
sunt: vt audiendo prudētiores fiant. Nō autē
vt iniquitatis villicū imitādo fraudē: vel iu-
stitiam in aliquo agant. Ubi Beda. Audiāt
sapientes huius seculi: vt stultam sapientiā
deserere: et sapientē dei stulticiam discere que
ant. quāti eorum sapiētiā diuina equitas estia-
uerit. quos nō vere prudētes: sed in genera-
tione sua prudētes eē cōmemorat. Iuxta hoc
q alibi dicit. ve q sapientes estis in oculis ve
stris et corā vobismetipsis prudētes. Necnon
et amatores vite eterne filios lucis appellan-
do nō aliud eos q sapientes suiz: vt mala fa-
ciant. Bene aūt facere nescierūt q̄ filios esse
tenebrarum arguit filij aūt lucis: et filij hui⁹ secu
li vocant. quo filij regni et filij pditiōis. Cui
enim quis agit opa ei⁹ cognominat et filius.
Hec Beda. Sed heu nos (vt ait hier.) Ferue
tissimi sumus in terrenis frigidissimi in cele
stib⁹. et summā in reb⁹ paruis exhibeatis ala
critatē. ad maiora tepescimus celerē habitu
re sine res sine fine queruntur. celestes diui-
tias imortales honores pigra quadā dissimu
latiōe negligimus. hec hier. Ubi notandū q
quedā est sapientia nociua. et ista est carnalis
quā habent auari in acqrendo diuitias. sup-
bi in acquirēdo honores luxuriosi in acqui-
rendo delitias. Unde Jacobus. Non est ista sa-
pientia desursum descēdens: sed terrena quo
ad auaros. aīalis quo ad luxuriosos diaboli-
ca quo ad supbos. Quantū aūt ad istā sapiē
tiā. verū est q filij hui⁹ seculi sunt prudentio-
res filiis lucis: q: filii lucis eā aspernātur et fu
giūt. Secūda sapiētia est supflua: que est de
impertinētibus ad salutē. Ista sapientia ē mū
dana et secularis siue sit philosophica et phisi
ca: siue scientia legū et decretaliū. que pro tan
to dicitur supflue: quia sine illis pōt salus eē
Quantū et ad istā sapiam filii seculi sunt se-
pe prudētiores q̄ filii lucis: q: viri spūales pa
rū curant de talib⁹ scientijs. Tertia sapientia
est necessaria: q est de expedientib⁹ ad salutē.
et ista est sapientia diuina que cōsistit in vera
dei et boni cognitione. Quantū aūt ad istā
sapientiā. filii lucis sunt prudentiores q̄ filii
huius seculi. imo in rebus diuinis filii seculi
vident esse stulti filii aūt lucis sunt valde sa-
pientes et puidi. Qui aūt sunt filii seculi: non
apparet manifeste: sed tū pōt de hoc aliqua
coniectura haberi. Una est: q: cōiter filius ha-
bet inclinationē ad artificiū patris. Et ideo
quādo persona tota est mūdana et ad nego-
cia mūdi inclinata. signum est q pertinet ad
filios seculi. Secunda coniectura est: quia fi-
lius assumit arma patris: sic persona que in
seipsa assumit arma mundi que sunt supbia.
auaritia: gula: luxuria. hec videntur pertine-
re ad generationem mundi. Filii autem lu-
cis similiter cognoscūtur duplici coniectura.
Prima est quādo persona cū omni deuotiōe
sustinet visitationē dei. qua visitat per flagel-
la: vel alio quocunq3 modo et quando non
permittit aliquid in corde suo quod est con-
trarium deo signum est q est filius dei. Se-
cunda coniectura est: quia cōmuniter pul-
li auium comedunt libenter cibum quo con
sueuerunt vti parentes eorum et in ipso po-
tissime delectantur: sic quando homo liben-
ter degustat celestia que fuerunt cibus xpi et
sapiunt falsa. ac continue conatur qualiter
impleat voluntatem diuinam: iste est proprie
filius dei. Deinde quasi a minore infert cōdē
do propositū. Et ego vobis dico facite vobis
idest ad vestram vtilitatem amicos de mam
mona iniquitatis. scilicet de temporalibus di
uitijs. sed non eo modo quo fecit villicus ini
quitatis. nō defraudando aliena. sed largien
do vestra vt cū defeceritis meritis pprijs et pūti
vita: recipiāt vos in eterna tabernacula. idest
per sua merita et suffragia impetrent qd deū
vos finaliter recipiat in vita beata. Ad hoc ta
bernacula propheta suspirans ait. q̄ dilecta
tabernacula tua. quasi diceret dn̄e. Si sibi in
futurū etiā cū dolo et frandolenter prouidēs
laudatur multo magis laudandi eritis si sine
dolo et legittime vobis puideritis. vbi Greg.
Si nos eorum .s. pauperū amicitijs eterna taber
nacula acquirimus dātes: pensare debemus.
q: patronis potius offerimus munera q̄ ege
nis bona largimur. Mamona mamone lin-
gua syra diuitie dicūtur et mamon mamonis
sathanas qui opibus seducit appellatur. Et ē
aduertendū q nō dicūtur hic diuitie iniquita
tis q: inique et de malo acquisite: de illis enī
nō pcepit dn̄s fieri elemosynā cū nūq3 bonus
vsus iustificet male acqsita. Et ideo talia sunt
restituenda nō in elemosynis danda. Potest
tamen de diuitijs in quo affectu vel actu ma-
le acquisitis fieri elemosyna vt de acquisitis
per meretriciū vel lenociniū. vel diebus festi-
uis laborando vel huiusmodi. si vero diuitie
nō de malo sunt acqsite nihilominus dicunt
mammona iniquitatis. pluribus de causis.
Primo q: non sunt vere diuitie. nec seruant
q promittūt: sed false quia fallūt et decipiūt.
Promittūt enim securitatem et dant timores
sacietatem et dant esuriem: stabilitatē et dant
subitam delectionē. Secūdo q: iniqui in eis
confidūt ac spē et finem in eis constituūt. Ter
tio quia iniquus mammō preest eis qui tem
ptat homines cupiditate vt seruiant auaritie
q est idolorū seruitus et sepe faciūt homines
iniquos vt semper desiderēt amplius. Quar
to q: sunt multarū iniquitatū materia: ppter
diuitias enim multa cōmittūtur iniqua et ex
pendūtur in multis illicitis et supfluis. Quin
to q: vt plurimū acquirūtur inique: in pluri-
bus enim predecessoribus necesse est aliquē
reperiri qui iniuste vsurpauerit aliena. vnde
vulgata cōmuni dicitur sententia. Omnis di
ues aut iniquus est: aut heres iniqui. Sexto
dicunt mamona iniqtatis .i. inequalitatis q a
inequaliter possident. nā vnus hēt ad supha
būdantiā. alius ad sufficientē. alius ad neces-
sitatē eternā. alius ad totalē penuriā. Septi-
mo q: iniqui retinentur q enim vltra neces
saria vite retinentur: nec proximi necessitati-
bus erogatur. pecūia est iniquitatis. idest q̄
tra equitatem: in ea enim non seruamus eq
tatem quam proximo debemus: quem sicut
nos diligere iubemur. Pauperes ergo reci-
pient nos in suas domos celestes. si nos eos
receperim⁹ in nostras domos terrestres. Un
de Augu. omnia bona sua dedit deus duo-
bus hominibus. diuitibus terrena. pauperi-
bus celestia. Sed deus volens vtrosq3 salua
re. constituit vt hic diuites in sua hereditate
recipiant pauperes: et pauperes in sua here-
ditate eos collocent: vt vterq3 per alium col-
locetur. Hec Aug. Et si non omnes paupe-
res possunt nos recipere in domos celestes:
tamen q: largimur his recipiemur ab ange
lis et sanctis q: largiendo pauperibus ange-
lorum nobis ceterorumq3 sanctorum gratiā
comparamus: et q̄uis bonū sit eligere pau
peres bonos et alij preferre in [illegible]tione elemo
sine: tamen qui dat indigenti peccatori. non
q: peccator: sed q: homo est non peccatorem
nutrit: sed iustum q: culpam non diligit: sed
naturam. Qui autem elemosinam acceptu-
rus est attendat bene si idigeat. alioquin nō
accipiat ne rapinam cōmittat. Unde Hiero.
Monache si eges et accipias: das potius q̄
accipias. si aūt nō eges et accipis rapis. Por
ro nō indiget monach⁹ si habeat q nature
sufficit. Et hanc sufficientiā apostolus certa
diffinitione describit. habentes inqt alimēta
et qbus tegamur his cōtenti sum⁹. Unde in col-
latione abbatis Abrahe. Noueris autē te ex
hoc non leui affici detrimento: q: cū sis sani
corporis ac robusti. stipe insentaris aliena q̄
iuste solis est debilibus attributa. Misericor-
die ergo opib⁹ insistam⁹ q: multa bona et i
vita et in morte nobis inde cōparamus. Unde
Hiero. Non memini me legisse male mortu
um q libenter exercuit opera pietatis. hz enim
multos intercessores et impossibile est multorum
preces non exaudiri. Unde et Leo papa. Quicqd
in cibos pauperum in curationes debilium. in
precia captiuorum et in quelibet opera pietatis
impenditur non minuitur sed augetur. Nec
vnq3 apud deū perire poterit. qd fidelis be-
nignitas erogauerit: dum qd cuiq3 tribuit: id
sibi ad premiū recōdit. Beati .n. misericordes:
qm ipsorum miserebitur deus. Nec delictorum
memoria erit vbi testimonium pietatis affue-
rit. hec Leo papa. religiosus vero et qui non
hz vnde possit elemosinam dare materialem:
nihilominus ex corde potest facere elemosi-
nam: deo valde gratam videlicet ad hoc vo
luntatē habendo. seu et illatas sibi iniurias

nota hiero

Quid ē differentia inter hec
mamona .e. : et hec mamō nis

prorsus indulgēdo: vel aduersitati aliene ex
cede compatiendo. Igitur o monache cio cle
ricue layce. dū vnusquisq; cogita qualiter debeas
operari: vt scias t habeas quid in iudicio pos
sis respondere. vbi audies redde rationez vt
licentie tue. Vilici enim sumus nō domini
rerū temporaliū sed spiritualiū nobis ad ne
cessarios vsus proximoꝝ cōmissarū. Et si eas
proximis nō distribuimus aliena retinemus.
Unde Crisō. Opinio quedam erronea aggre
gata mortalibus auget crimina minuit bo
na. Ea vero est opinari q; ea quecunq; possi
demus in vita vtepossidemus vt domini. Et
ideo etiaꝫ opportune ea apprehendimus tan
q; bona precipua. Sed contrariū est. Non enī
nos domini in vita presenti collocati sumus
in propria domo sed tanq; hospites t aduene
quo nolumus ducimur t quo non putamus
t qui nūc locupletes sūt in breui fit mendicus.
Ergo quicūq; his nouerit se esse dispensatorē
alienorū t transitoriꝝ vsus t breuis sibi iura
cōcessa sunt. Abiecto ergo ab eis dīi fastu: su
mas humilitatē t modestiā vilici. Nec Crisō.
Attende t aliud quod tibi dicere. Jam.n.nō
poteris vilicare t operari. Unde Crisō. Quo
die talia per effectus nobis exclamat deꝰ esi
dēo nobis seruēte in meridie hospitale pluſq;
ad vesperascat examinē: t alīū inter prandia
expirante t diuersi modi ab hac vilicatione
discedimus. Sed fidelis dispensator: qui de p
pria dispensatione confidit: desiderat cū pau
lo dissolui t esse cū xpō. Jo aūt cuius sunt vo
ta terrena auriantur in exitu. Nec Crisō. Logi
ta etiā q; tūc fodere nō valebis t mendicare
erit confusionis. Unde Beda. Ablata quippe
vilicatione fodere nō valemus q: finita hac
vita in qua tantū licet operari: nequaq; vitra
bone cōuersationis fructū ligone deuote cō
punctionis licet inquirere. Mendicare cōfu
sionis est: illo.s.pessimo genere mendicandi:
quo virgines ille fatue mendicasse feruntur: t
de quo salomon ait: propter frigus piger ara
re noluit: mendicabit ergo egestate t non da
bitur ei. Nec Beda. Ut aūt idem dicit Beda.
si hi qui prebent elemosynā de iniquo mām
na: faciunt sibi amicos a quibus in eterna ta
bernacula recipiantur. quanto magis hi qui
spirituales largiūtur epulas. qui dant conser
uio cibaria in tempore suo: certissime debent
ipse summe t eternationis erigi. Postq; ergo
dominus premisit de dispensatione pecunie
corporalis: inhibit de dispensatione pecunie spi
ritualis: dicens. Qui fidelis est in minimo t
in dispensatione minimorū.s.spiritualiū fide
lis est. Et qui in modico.s.in carnalib⁹ iniqu⁹
est: vt non bene pro necessitate proximoꝝ ex
pendat: t in maiori. s. in spualibus iniquus
est: vt non pro vtilitate cōi diuidat. q.d. Qui
bona tpalia q; sunt minima bene dispensauit
in elemosinis t in alijs pijs vsibus: dignus
est vt sibi cōmittatur dispensatio spualium q;
sunt maiora: q: fidelitas dispensationis pri
me: est argumentum fidelitas secunde. Et q;
modica.s.bona tpalia non bene dispensauit
sed in illicitis consumpsit vel male retinuit
indignus est vt tibi cōmittatur dispensatio
malorum.s.spualiuꝫ q: infidelitas prīa est
argumentum secunde. Nic habes argumen
tum q; auarus non est bonus predicator vel
prelatus: vnde subdit. Si ergo iniquo mam
mona.s.in bonis temporalibus t diuitijs fi
deles non fuistis dispensando que sunt ma
gis bona fm apparentiam: q; fm veritatem
q; verum est s.bona spualia. q; sunt vera bo
na. quis credet vobis. i. tradet vobis ad dispen
sandū. q.d. nullus sapiens. Unde habes exē
plum de quodā epō. qui quattuor caseos tra
didit ad custodiendum nepoti suo: t q: ma
le custodiuit: ideo curam aliarum tradere si
bi noluit. Et si in alieno fideles non fuistis. s.
vt temporalibus que sunt aliena a nobis: q:
sunt extra nos. quod verum est. s. bona spūa
lia q; sunt habentibus intrinseca. quis dabit
vobis ad dispensandum. q.d. Nullus sapiēs
hoc faceret. Qui enī fidelis non est in dispen
satione bonorum fortune t diuitiarum cor
poralū. q; respectu spualiuꝫ falso dicte sunt:
t a nobis aliene: q: extra naturam nostram
sita nihil enim intulimus in hunc mundum
t nichil hinc auferimus. possuntq; nobis au
ferri et nolentibus: dispensationem bonorum
gratie t diuitiarū spualium que vere diuitie
sunt: t nostra q: ppria hominī deputata: ad
ea enim habenda nati sumus: nec pūt nobis
auferri nolentibus: nullus enim credere vel
dare dz: q: in eis et infidelis esset. Unde Am
bro. Aliene a nobis diuitie sunt: q: preter na
turam sunt. Necq; nobiscum nascūtur. Necq;
nobiscum transeunt. Necq; enim nostra sunt.
q; non possumus auferre nobiscū. Sola vir
tus est comes defunctorū: sola nos segtur mi
sericordia. Et vt dicit Aug. Pōt hō inuitus
amittere bona tpalia. nunq; aūt nisi volens
pdit eterna fm Bedā. in minimo est fidelio.
q; hz viscera pietatis t opa misericordie. dan
do elemosinas t diligendo primos: in ma
ioribus cū eo desiderat fieri. Sz q; fratrē nūdiū
git quez videt: necegeni miserei quō diliget
deū quē non videt: t quō seipm deo tribuet.
valde ergo pensandū est in electione prelatorū
t pfectorū. qualem i medico fuerit t qđ pie

tatis t misericordie habuerit. qm̄ qui i mo
dico fideles non sunt. in magnis. quoq; fide
les non erunt. Ut̄ pcipit apostolus thymo
theo t tito: vt in eligendo epō semp pconsi
derent si fidelis fuerit t nō auarus in dispō
satione rei familiaris. Sepe.n. auarus in ero
gatione pecunie corporalis. auarus est in ero
gatione talenti spūalis: vt nil fere faciat: nisi
pro pecunia vel pro psonis: t iuxta acceptio
nem psonaꝝ. Comitat enim eum sepe auā
ritia t cupiditas vsq; ad spūalia. Et ideo ta
les si promouentur in ecclesia. non est ex dei
ordinatione sed magis ex pmissione quadam
diuina. Demus igitur aliena: vt suscipiam⁹
nostra pbeam⁹ parua: vt recipiam⁹ magna.
seminemus in bñdictiōe vt metam⁹ benedi
ctionez: sed q; parce seminat: parce t metet.
Si bene dispensamus bona minora. s. fortu
ne t nature merebimur pmoueri ad bona
maiora. s. gratie t glorie. Oratio.

Omine ihesu xp̄e. aiam meā fac vir
tutū villam. ne villicus tuus rō mea
dissipet bona tua mihi credita: q:
post mortez nescio qđ meritorū faciā. Remit
te mihi centū cados olei. quos tibi debeo p
temptationem: t centū choros tritici. quos
tibi debeo p opationem t amici tui paupes
q; te diligūt: t tibi psormant. fiant mei apud
te intercessores aduocati t patroni vt cū de
fecero propria meritis: t ab hac vita. recipi
ar meritis eoꝝ t suffragijs in domos suas. s.
in eterna t dilecta tabernacula. Amen.

¶ De diuite epulone t Lazaro mendico
ad ianuam eius iacentem. Capi.xvj.

Pharisei autem qui
erant auari. audientes dīm ie
sum de ptemptu mundi: t ptra
auaritiā disputantem. ac hoc eo ab appetitu
diuitiaꝝ retrahentem: t ad faciendū elemosi
nas inducentem deridebant eū quasi irratio
nabiliter loqueret: t ptraria legi prophetisq;
pciperet. vbi multi ditissimi deo placuisse le
guntur: t obseruatoribus legis bona tempo
ralia promittuntur. non attendentes q: in le
ge carnalibus minora propter regnum eter
num: t in euangelio spūalibus maiora pro
pter regnum celoꝝ iure precipiuntur. Et iō i
ter legem t euangelium: sicut promissionuꝫ
ita t preceptorum debere esse distantia. Ibi
nāq; dictuꝫ est si volueritis t audieritis me.
bona terre cōmedetis. hic vero beati pauper
spiritu: qm̄ ipsorum est regnum celoꝝ. Item
lex non promittebat tpalia tanq; principale
premium. Et ideo vbicunq; in sacra scriptu
ra pro actibus virtutum promittūtur bona
tpalia. sub filio intelligūtur bona spūalia
t eterna tanq; principaliter promissa nec ex
pralia sic promittuntur ad malum vsum. si
cut pharisei iha ad ostensionem sine auaritie
male inducebant: sed ad bonum: q: illi qui
bene vtuntur diuitijs non seruūt eis nec de
moni p eas temptanti: sed magis econtrario
diuitie seruiunt ipsiq; sunt eis instrumenta
virtutis: t tales fuerunt abraham t alij iusti
tes qui deo seruiunt: t placuerūt in eis. Un
de occurrit ei dīs confutans t redarguens
eos de vana gloria t de auaritia. dicēs. Vos
estis qui iustificatis vos coram hoibus. au
richam vestram predicto modo falsi colen
do t opera vestra vt ab hominib⁹ videamī
ni faciendo. Deus aūt cui omnia nuda t ap
ta sunt) nouit corda vestra: t iniquitatem ibi
latentem: q: q hominibus t in reputatione
hominuꝫ qui vident in facie: altum est. i. ap
parens iustitia t non entiens. in re abhomi
natio est apud deum: t in reputatione deī q;
videt in corde: q: simulata sanctitas duplex
est iniquitas. Est enim t simulatio t iniqui
tas. Audiāt hoc ypocrite t ambitiosi q: quā
to magis apparent t se exultant apud homi
nes. tanto magis abhominabiles sunt apud
deum. Igitur q: deus videt corda t per con
sequens etiaꝫ facta quantiscunq; secreta: sti
dendū est cuilibet t cum solus fuerit: vt t co
gitando t operando mala declinet t bona
faciat. Si enim deum presentem: t ea videī
tem t vindicantez semper cogitaremus aut
vix aut nunq; peccaremus. Unde Boetius. Ad
uersantium vitijs colite mentes ad rectas spes
animuꝫ subleuate humiles preces in excelso
porrigite: magna vobis est necessitas indicta
probitatis. cuꝫ ante oculos agitis iudicis cū
cta cernentis. Quia ergo pharisei coram ho
minibus se iustificabant t iustos esse osten
debant: peccatores quasi infirmos contemnē
do t elemosynaꝝ remedia negligēdo. Sic au
ste ḡ auaritia t auara altitudo dānanda t.
in sequenti dominus docet exempla q: mazi
me inducitur ad prouocandū homines ad
opera misericordie. ex diuite propter defectū
pietatis t misericordie damnato t non dici
tur hic q: fit parabola vel similitudo: q: est
rei geste narratio. Unde fm quosdam diues
iste nabal erat. qui Dauid occidere volebat:
q: victualia sibi t suis negauerat. Dicit ergo
q: victualia sibi t suis negauerat. Dicit ergo
homo quidam. vbi notandū q: homo po
tius sonat hic in vitium q; in naturaꝫ: vt di
catur homo ab humo. i. humo adherens per
amoreꝫ terrenoꝝ. fm Greg. Nō exprimit no
men eius q: nō erat a deo p approbationez
cognitus fm q; dicit saluator: reprobatus. nam

quā nouī vos. vnde quasi ignotus apud deū nomine nō designatur: neq; nominat a deo quia nomen quesierat a mundo. Dō ergo q̄dam erat diues. nō tam a possessione diuitiarū q̄ ab amore earū: cecce superfluitas in sensu & concupiscentia oculoꝝ: & induebat purpura rubea deiup ꝓpter inanē gloriam & bisso albo deliabus ad carnē ꝓpter mollitiē: cecce excessus in vestitu: & superbia vite: & epulabatur quotidie splendide. seruiēdo gule magis q̄ nature. ecce excessus in victu & concupiscentie cernis fm q̄ vestimenta ita & epule. Ad mollitiez & luxuriam cultu regio dissoluebat carnem exterius ac cibis & potib⁹ renouebat interius. Et erat q̄dam mendicus nomine lazarus. Diuiti adiungitur pauꝑ q: alter alteri cōfert sed differēter quia diues ꝓfert temporaliter & pauperi & pauꝑ spiritualiter diuiti. vñ & Crisē. Dū diues sustentat pauperē. sustentat a paupere. Exprimit autē hic nomē pauperis. q: deo p approbationē erat cognitus. sicut & moysi dixit. noui te ex nomine. vnde & pauperib⁹ humilib⁹ dicit. gaudete & exultate q: vestra nomina scripta sunt in celis & Lazarus pauꝑ & humilis nominatur: diues vero nec nomine dignus habetur. Nomina bonorum scripta sunt in libro dei. & noia malorum in libro diaboli. In quo pensandū est quantū interest inter publicā legē mundi & benignā legem dei. Nam diuites sunt mūdo celebres p nomina sua: sed pauperes latēt nec nomen in mūdo habent. Dos est dicēdi. Quādo de vrbe pfecti sumus: obuiauit nobis talis comes vel dns. Econtra de pauꝑtate dicit nobiscum vnus pauꝑ agebat iter. Sed i euāgelio est mos cōtrarius: q: pauperis nomē exprimitur. diuitis vero nomē tacet. superbos diuites per iudiciū reprobationis deus nescit humiles pauperes p iudiciū approbationez nosci. Dominus aspicit humos & eminus arcet illos. diuitib⁹ sunt nomina in culmine mundi: sed pauperib⁹ sunt noia in aula dei. Qui iacebat ad ianuā eius vlceribus plenus: vt ex vicinitate magis appareret duritia diuitis. eundo & reuertēdo eū videntes: & pacientia pauperis ex visione diuitis. Ubi Crisō. Infelicissime hoīum mortē corporis tui vides iacere ante ianuā: & nō misereris. Si dei pceptā nō obseruas saltem miserere cōditionis tue: & time ne & ipse talis efficiaris cupiēs saturari de micis. nō dicit de preciosis que cadebant de mensa diuitis. quodāmō dicēs ad diuitem. Sufficiāt mihi mice mēse tue quas abscidō pcis ide. Pcube de superfluo elemosynam fac de nō damno lucrū in quo nimia duritia apparet. eo q̄ perire ꝓmittebat. Ubi pauꝑ subleuari poterat. Et nemo illi dabat quia tali dño talis familia. Et ideo cōferebant ei in mētio duritia. Cū ergo antelanū iaceret. ex visiōe pauperis diuiti nō miserenti cumulus dānationis inferi: & rursus ex visione diuitis tēptatus quotidie pauꝑ probatur. Quē ad maiorē ipius ꝓbationē paupertas simul & egritudo & visa diuitis copia & nulla sibi adhibita cōsolatio afficiunt. Ubi Crisō. Egrotatio habet aliquod solatiū si opes habet. Si autē ad infirmitatis magnitudinem accedat & pauꝑtas: duplex est infirmitas. quāto ergo in isto pena ē: in quo inter tanta vulnera nō meminit dolorez plagarū sed famis. Sed & canes veniebāt & lingebāt vlcera eiꝰ. Unde talis pietas & lingendo vlcera pauperis. arguit duritiam diuitis: q: magis curales erāt canes pauperi: q̄ cor dns. Et nec a se canes remouere poterat nec visitator erat qui remoueret. Qui ēt si mordēdo pūxissent nō esset q illos amouisset. Factum est aūt vt moreret mēdicus in pacientia que opus pfectū hz ꝓbatū: & portaret fm animā ab angelis in sinū abrahe. de mendico dicēs factꝰ. i. ad requiē & limbū sanctoꝝ patrū: vbi descēdebāt aie iustoꝝ morientiū anteq̄ generale impedimētū glorie p passionē xpi cēt amotū qd sinus fm Augu. Ideo abrahe dictus est. nō q̄ ipsi⁹ tūc fit: sed q̄ ipse multarū gentiuz pater, fit: quibus ad imitandum posit⁹ est. Ubi Crisō. Nō sufficerat ad portādū angelus vnꝰ pauperē: sed ꝓpterea plures veniūt: vt choꝝ leticie faciāt. Gaudet vnusq̄sq̄ angeloꝝ tantū onus tangere: libēter talibus oneribus pregrauāt: vt ducāt hoies ad regna celoꝝ. Mortuus est aūt diues: q: diuitie nō possūt a morte saluare & sepultus est in inferno. s. damnatoꝝ i deest in ꝓfunditate penaꝝ infernaliū: de diuite mendicus factus. diues iste tāq̄ diabolī parrochianus ad cimiteriū infernale a demonib⁹ est deductus & ibi ē sepultus. Ibi sepelient parrochiani diaboli sine thure: & sine aqua benedicta. admoduz asini. Unde in Diere. de quolibet reprobo dicitur: sepultura asini sepelīt. Sepultura asini est talis: quia excoriat: & pellis a dño possidet. carnes a cānibus lacerāt. ossa pluuijs & grādinib⁹ dērelinquūt. Sic q̄ alīq̄s mortuꝰ iniquꝰ. parētes possidēt substātiā terrenā. vermes lacerant carnē suam: supplicia infernalia lacerant eius animā: que naturā ossis habebit. q: consumi nūq̄ poterit. Et notandū q̄ pluribus modis cognoscit aliquis cuius parrochianus sit. s. si ab eo baptismū suscipiat. si ei ꝑmittas & decimas reddat: si eius missas & horas audiat. Quī. ergo aqua cōcupiscentie baptizatur in

Sepultura asini

qua caracter diaboli imprimitur. De quo in apocalipsi dicitur: qui inuita operū & cōsummationem tanq̄ primitias & decimas diabolo reddit vel bona temporalia in illicitis committit: qui lasciuis cantilenis & erroneis carminibus. seu verbis detractorijs & malis intendendo tanq̄ horas diaboli audit diaboli parrochianū se ostendit. & in eius cimiterio sepelietur in morte. sicut etiaz diues iste est sepultus. Sed qui baptizatur aqua penitētie. vbi imprimitur caracter xpi. s. thau. de quo dicit in ezechiele. qui initiū & consummationē bonorū operū xpo reddit. qui eius sermones & verba libenter audit deportabitur ab angelis in requiem xpi: cuius parrochianū se ostendit. Merito autem pauper portabatur ab angelis: & angelica ei deputabantur officia: cui tam crudeliter denegata sunt humanitatis obsequia: & merito diues sepultus est in inferno vt sustineat cruciatū nolendo. qui in presenti vita crucem portare noluit penitendo. Eleuans autem oculos suos spirituales. non corporales. q̄bi erat anima eius nō corpus cū esset inter tormētis multiplicibus q: eius oculi apti erāt pensi: qui ante clausū fuerāt p culpā: vidit Abrahā a lōge: q: multū etiā ante apertionē ianue celestis distabat status electoꝝ a statu reproboꝝ. intantū q̄ impossibilis erat trānsitus ab vno in aliū & Lazaꝝ in sinu eius ad cumulū sue pene. quē in ꝓsperitate positus dedignabat videre. Sinus abrahe de quo hic dicit. ante possessionē erat in limbo inferni: sed modo est in celo. Sicut. n. translatus est abrahā de limbo: sic & sinus ipsius cū eo. Erat nāq̄ in superiori margine inferni: locus aliquantulū habens lucē. ꝓ: ipe future claritatis: sine omni pena materiali. i quo erant anime electoꝝ vsq̄ ad descensum christi ad inferos. s. ad eūdem locū: qui locus ꝓpter sui tranquillitatē sinus est dictus: sicut & sinus maris dicitur locus quietus a vētis & tēpestatibus. & dicebat abrahe: q: ipse fuit prima via credēdi & primus publice predicauit fidem vnius dei. Nūc locum appellauit Job tenebras respectu visionis diuine: vel ꝓ: tedio expectādi saluatorē diceno. in tenebris sternam lectulū meum. fm Bedaz. Sinus abrahe est requies beatoꝝ pauperū quorum est regnum celorum quo post hāc vitā recipiūtur. Et fm Aug. Sepultura inferni pena rum ꝓfunditas est: que superbos & inmisericordes post hanc vitam vorat. Qui in presenti volunt tenere locum primū: in futuro retrudent in locum nouissimū. Ubi Crisō. Sicut autem pauperi dum viueret. grauiorem penam reddebat. iacere ante ianuam diuitis: & alienā bona prospicere: sic diuiti mentem augebat exercitium acutionis. scilicet ipse species delectationis lazarine sola. non tota natura sed & collatione bonorum illius intollerabilius leniret supplicium: alienum diuitie eorum qui in paupertate sunt nostre sunt. Et ipse clamans ꝓ: deprecatoꝝ ꝓpter Abrahaam misereri mei. hanc sero & ꝓ nihilo paurem vocat. quem in operibus misericordie imitari noluit & petit misereri sui qui nec suimet misertus est nec Lazari. Et mittē te lazarū vt intingat extremum digiti sui in aqua: & refrigeret linguā meā: q: crucior in hac flāma. lazarum petit. mittī sibi etiam: cui ipse micas panis noluit mittere cadentes. Uocat autem extremū digiti sui modicum suffragium meritorum: & guttam aque modicū. quid refrigerantis misericordie. Unde notandū q̄ lingua & digitus metaphorice dicūtur in animalibus separatis. qualis erant anime lazari & diuitis. sicut enim in deo qui spiritus est manus dicitur virtus eius operatiua. similiter in Lazaro hic per digitū intelligitur virtus eius auxiliatiua: & per linguam diuitis virtus concepti mentis expressiua. Unde non in vera sed imaginaria lingua punitur: dum per imaginationem in memoriā peccata lingue reuocat. Et similiter plura alia de quibus hic dicitur mentaliter fieri intelligūtur. Quamuis anime corpora nō habeant: tamē in membris pati dicūtur: quia crate a corporibus tales affectus in se sentiūt ꝓ: peccatis ac si in corpore paterentur in membris. In lingua ergo cruciari dicitur. i. in anima. In lingua ergo cruciari dicitur. i. in anima que ꝓ: peccato lingue amplius torquebatur: q: per eā plus peccauerat secūdū duo officia nature: in quibus lingua deseruit. i. gustū & loquelam in quibus epulones frequenter offendūt. Per linguam quidez in officio gustus peccaut q: epulabatur quotidie splendide. & similiter in officio loquele. quia inter epulas splendidas magis relaxatur lingua ad loquendum inepta. Et ideo expedit valde in mensa sobrietatem & silentiū obseruare. Unde Basilius. Quantuz possimus celiās mundi & ciborum epulentā fugiamus ne quādo cruciati in flamma queramus guttam aque & nullum refrigerium consequamur. Plenus nihilominus vt rubum eit: q: diues fuit vitijs. In eo enim erat auaritia & diues erat. non quia diuitias haberet sed q: auare retinebat & illicite expendebat. Jesus in eo fuit vanagloria. quaz habuit in vicndo vestē preciosā. Hoc autem q̄ grande sit peccatū patet ex historia romanoꝝ vbi legitur q: ille qui primus apud eos purpura illatus in

et a humilitate perueniss inferiū. Nō debet homo de rebus suis gloriari: immo magis dolere recogitando ad peccati limina unde peccando cecidit. Vide ne inducebat: qz decor innocentie ordinis erat sed perdita innocentia. adiuuit ne iuuet hec tua vestis tibi facta. ad cooperiendū miserum peccati et defectū nostrū. Unde in Genesi. fecit quoq; deus ade et uxori tunicas pelliceas. Videt extra paradisum positi hoies nō erubescere nisi pellibus. in memoriam transgressionis parentum: et in signū mortalitatis. quia pelles sunt de animalibus mortuis. Quamuis autez modo possit esse cepulo honesto circa vestes. Primo quando sunt nimis preciose. Secundo quando sunt extranee. Tertio quando non sunt statui personē conuenientes. Quarto quando quis habet diuersis vestium motaria ita q; a tineis demoliuntur. et christus in pauperibus nudus relinquitur. Item sunt in eo peccatum gule. quia epulabatur quotidie splendide. Facit autem gulosus iniuriam nature. Multi enim animalium magnum corpus habent. dedit natura tam parvum os et collum sicut homini: vt per hoc ad cibi et potus parcitatem et temperantiam nos moneret. Erat et sine misericordia: qz viceroſi pauperis nolunt misereri. Et ideo frustra miseri eius petit. qui misericordiam non fecit. Et ideo etiam tanquam a deo non cognitus caret nomine. qui deum cognoscere et nolunt in paupere. Non enim reprehenditur ex eo q; diuitias habebat. sed q; diuitias amare retinebat. et nihil pauperi dare volebat. ac eas in vestibus curiose et epulis delicatis male expendebat nimiz diuitias amabat. et circa eas cor fixum poterat: nec reprehendit ex eo q; aliena abstulerit. sed q; sua non dedit: nec dicitur quia quempiā oppresserit. sed quia acceptis rebus se extulit. Unde Crisо. Non autem q; diues erat tantum damnat. sed iniquus non fuit. Non accusatur quia res alienas tulerit. non quia adulter fuerit. nō quia aliqd mali fecerit. sola in illo condēnatur superbia. Unde et Grego. Dicit colligendū est: quia pena malorum duo sit. qui aliena diripit. si interdum damnatione percutitur: qui propria non largitur. Nec Grego. Pensent ergo non solum seculares. sed et religiosi. qui temporalia illicite sibi attrahunt vel detinent. qua pauperibus tenendi sunt. si dānatur qui propria nō dedit. Qui enim aliena seu illicite acquisita et reddenda detinent. contra dei mādata peccant. sine quibus nemo potest ad vitam introire vel saluari. Et tamē multi credimus: sed

stultus: et reatū tante inuidie non obstare arbitrē. Et ideo etiam tanquam a deo non cognitus caret nomine. qui deum cognoscere et nolunt in paupere. Non enim reprehenditur ex eo q; diuitias habebat. sed q; diuitias amare retinebat. et nihil pauperi dare volebat. ac eas in vestibus curiose et epulis delicatis male expendebat nimiz diuitias amabat. et circa eas cor fixum poterat: nec reprehendit ex eo q; aliena abstulerit. sed q; sua non dedit: nec dicitur quia quempiā oppresserit. sed quia acceptis rebus se extulit. Unde Crisо. Non autem q; diues erat tantum damnat. sed iniquus non fuit. Non accusatur quia res alienas tulerit. non quia adulter fuerit. nō quia aliqd mali fecerit. sola in illo condēnatur superbia. Unde et Grego. Dicit colligendū est: quia pena malorum duo sit. qui aliena diripit. si interdum damnatione percutitur: qui propria non largitur. Nec Grego. Pensent ergo non solum seculares. sed et religiosi. qui temporalia illicite sibi attrahunt vel detinent. qua pauperibus tenendi sunt. si dānatur qui propria nō dedit. Qui enim aliena seu illicite acquisita et reddenda detinent. contra dei mādata peccant. sine quibus nemo potest ad vitam introire vel saluari. Et tamē multi credimus: sed

¶ bitui gaudio celesti priuari a regno. ¶ Felix paupertas per quam celestis acquiritur hereditas. ¶ Felix cōmertium pro perturio eterna sustinere et ineffabile bonū est sine fine cum xpō regnare. Ecōtra ineffabilis miseria pena pati supplicia. Dec Aug. Unde et Crisо. Instruimur ab eo sit vtile in diuitijs nō gaudere. Ecce diues indiget paupercula quandoq; ciuiebat. Mutant res et notificat oīb⁹ quis esset diues et quis esset pauper. sicut n. in theatris cum aduesperascit et astantes recedunt exeuntes et amictum in aduentel. qui reges et pretores nisi fuerant. omnib⁹ vilitibus videntur: vt sunt. sic aduenientē mortē et soluto spectaculo: vniuersa larua egestatis et diuitiaz depositio. et solis operib⁹ diudicātur qui tam vere sint diuites: qui pauperes: qui gloriosi. que inglorij. Dec Crisо. videt enī esse de fama hominū sicut de ludo scaceꝛ. In illo n. ludo sunt reges et milites. senes: et iuuenes. magni et parui. et cetera hmōi. quoꝛ ipso ludo continua fit de loco in locū mutatio. et quasi quedam mutua admodū oppugnatio: sed cōpleto cursu ludi et ipsi: ola piciūtur in saccū. et maiora queq; et magis grauia cadūt in profundū. Sic diuersarū cōditionum homines in diuersis locis ponūtur. et frequenter de loco in locū mutāt: ac sepe mutuo se impugnāt et sibi inuicē aduersant: sed completo cursu eoꝛ mittūtur in terre saccum: et maiores ac de onere peccatoꝛ magis graues. descendūt cum diuite in inferni abyssum. Et dixit illi. s. diuiti abrahā. ¶ fili. s. generis imitatione et vocat eum filiū: vt doloꝛ eius augeatur de pdita hereditate: recordare: sed melius esset prudisse: quia recepisti bona in vita ma. i. illa q; vera et sola putauerat esse bona. Lipalia: que sepe dantur quibusdā in signū diuine reprobationis: et hoc sibi dicit ad augmentū sue pene et infelicitatis: vt cogitet statum preteri te felicitatis: quia vt dicit. Boetius in omni aduersitate fortune infelicissimū est genus infortunij fuisse felicē. et Lazarus similiter mala. s. transitoria recepit in vita sua. non mala ſm estimationē sua: sed diuitis qui inopiaz et famē: et egritudinem estimabat mala. Et horum recordatio maloꝛum fuit Lazaro cōsolationis augmentū. Unde Boetius. Dulcioꝛ est apum mage laboꝛ. Si mutto ora prius fuit apum mage laboꝛ. Si mutto ora prius fuit edat. Forte diues ille aliquid boni habuit: q; felicitas transeuntes vite remunerauit. Lazarus aliquid mali q; ignis inopie purgauit. Et ideo ſm Greg. si honorē vel diuitias seu aliqd aliud exteriore boni vel proꝑitatis in hoc mundo accipimus: pmineere debemus. ne nobis pro quocūdam no-

stronum actuū bonoꝝ recompensatio remanens deseruit: et a retributione boni eterna repellat: et si pauperes forte reprehensibiles cernimus despicere non debemus: quia forte eos continua paupertas purgat. Debent tales bona mundana sed in recompensationem meritoꝝ huiusmodi non recipiunt: quia ad eterna sanctis debitoꝝ eligentes que ad gaudiū suum felicitatem trāsitoria putantes. exteriora sola summa bona estimāt. Ub Crisо. Dicit et recepisti bona in vita tua. Ub debuisti dicat. sed hodie bōi secūdū: vnde pmiū debet: sola recepisti in illo mundo. epulāre: vidisti. oblectasti: successib⁹ riperis. ¶ aūt si qd mali cōmisit. vniuersa recepit pauperiem: et extreme oppressus miserijs: et vicem vestrū huc nudus accessit. ¶ qdē de peccatis. pter q; et cōsolationē sentit. tu vero a iustitia pz q; et iminigabilē pcre penā. Ub Aug. Nōne aūt ¶ Gsolati. eterna cōsolatione p modica tribulatione: et pter meritū pacientie. tu vero cruciaris. eterno cruciatu pro temporali delectatiōe et pter defectū misericordie. Ut. n. dicit Greg. Iesū est vt is doloꝛem inueniat qui relicto vero gaudio in se et in mundo gaudia vana querebat. Ub Ber. Quātos ingi videmus et iph lazaros clarientes nudos egrotos: et plus de iumentis vestris. plus de eorum salute: q; de illoꝝ miserijs cogitatis. Sed ad tremēduz abrahe iudicū veniam⁹. Nō enim abraham: sed dñi sententia est. Dicente inquit filī q; recepisti bona in vita tua et lazarus similiter mala. Nunc autem hic cōsolatur. tu vero cruciaris. Decine cruciatuum causa tota est: q; in hoc seculo bona recepit. Ipsa plane nec; enim ad hoc nos paradisi voluptatis animaduersio diuina eiecisse videtur: vt alterum sibi hic paradisum adinuentio humana pararet: sed vt in cinere et cilitio miseriam: sine subuersionis deplo raret. Ceterum si sic cruciandi sunt: qui in vita sua. bona receperunt et habentibus consolationem presentem ve repositum est sempiternum. quisnam eorum poterit esse finis? secūdum multitudinem consolationem suarum doloꝛes appehenderint animas miserorum. Consequens enim videtur vt bona omnia et omnem seculi huius recipiendibus consolationem. nihilominus vniuersis ve et vniuersi mancant cruciatus. Et vere et illud eque ex eadem abrahe sententia conficiendū dicitur eos qui contrario ducti spiritu vite presentia omnia bona reputant et eligit ma la. omnia bona dñi et omnem habentes consolationē. Et iterū. Si de penap omnino

Ubi vero. Difficile est ut possit ut p̄ nōdū q; [illegible]

ne solatiũ pbẽre voluero: crudelis ero ⁊ nõ misericors. Quantũ enim subtraham de pena: tantũ de corona furabor. Tantũ minus erit de fructu. quantũ de semine subtraxero. Renuat ergo consolari anima nostra huius modi consolatione: sed memor sit dei ⁊ consoletur in eo. Apud ipm nãq3 ipsa quoq3 tribulatio magna quedam consolatio poterit inueniri. Hec Ber. Sic ergo huius vite felicitas diuitem infelicem fecit: qr vt dicit Aug. Nihil est infelicius infelicitate peccantium: qua penalis nutritur ipunitas: ⁊ mala volũtas velut hostis interior roborat. Unde Seneca. Breuẽ tibi formulam dabo qua te metiaris qua te pfectũ esse iam sentias. Tũc habebis tuũ bonũ cũ intelliges felicissimos eẽ felices. Et iterũ. Nihil est infelicius ⁊ dementius eo. cui nihil vnq3 euenit aduersi. non licuit illi se experiri. Et iterũ. Te iudico miserũ: qr non fuisti miser: transisti sine aduersario vitam. nemo sciet: qd tu potueris nec tu quidem ipse. Hec seneca. Infelicitas vero huius vite Lazarũ purgauit ⁊ felicem fecit. Pluribus quippe modis purgamur in ista vita. Quibusdam enim est purgatio cruciatus corporis: quos eis mali inferũt. aliquibus afflictiones carnis. quas sibiipsi pieiunia. vigilias ⁊ alios labores ingerunt. quibusdam vero carorũ vel rerũ amissio. aliquibus dolores egritudo. quibusdam victus vel vestitus egestas. aliquibus ipsius mortis acerbitas. Deinde subiũgitur. Et in his omnibus idest inter hec omnia que petis. vnum est qd impedit. s. qr inter nos ⁊ vos chaos magnum firmatum est i. distantia magna meritorum ⁊ statuum. firmata est. rigore diuine iusticie: vt impossibilis sit transitus ab vno statu in alium. Ideo subditur: vt hi qui volunt hinc transire ad vos non possint. nec inde huc transmeare: qr anime separate sunt extra statum meriti ⁊ demeriti. Unde Criso. Uidere possumus. transire non possumus: ⁊ nos videmus qr fugimus: ⁊ vos videtis qr perdidistis: ⁊ nostra gaudia accumulant vestra tormenta: ⁊ vestra tormenta accumulant nostra gaudia. Hec Criso. Quod damnati vellent venire ad locum electorum. si esset possibile non est dubium: sed qr electi vellent ire ad locum damnatorum: non videtur. Unde est dicendum: qr non vellent ire illuc ad manendũ: vellent tñ illuc venire si esset possibile ad ppinquos suos liberandũ. Istud tñ velle itelligitur. scdm voluntatem naturalis cõpassionis. non aũt scdm volũtatem deliberatiuã. in qua conformantur simpliciter diuine iusticie ⁊ dispositioni diuine volũtatis. Noli ergo diuitem imitari in superbia vite: qr vt dicit Greg. Illic eos a sorte humiliũ iudex separat. q se hic in superbie cornibus exaltãt. Neq3 in concupiscentia carnis: qr vt dicit idẽ Greg. Non putat q hi voluptatibus sue carnis seruiũt: illic in ouiũ grege numerari. Neq3 in concupiscentia oculorũ: qr vt idẽ Greg. Testat regnũ celorũ percipe nequeunt. q hic toto desiderio terrã querunt. De qua auaritia et Cris. hoc loco dicit. Ubicũq3 abieris philargios ⁊ auaros punitos videbis: ⁊ nũc quidem audient: chaos est iter nos ⁊ vos. Nũc aũt ite maledicti in ignem eternũ. q paratus est diabolo ⁊ angelis eius: ⁊ vbiq3 abactos eos aliqs videbit: ⁊ nusquã locũ habẽtes q3 in gehennã. Que itaq3 recte fidei nobis est vtilitas ad salutem: h cũ audierimus. Illic est stridor dentiũ ⁊ tenebre exteriores: ⁊ ignis paratus. Hoc aũt sunt inimicitie. accusationes. detractiones. pericula. sollicitudines. insidie. ⁊ ab oibus odio haberi: ⁊ ab his q videntur adulari. Philargiũ deniq3 vniuersi simul cõtristãt: ⁊ iproperiũ vltimũ est auaricia. Si enim pecunias despicere non sustinet. quõ superabit vnq3 concupiscentiam ⁊ glorie insaniam ⁊ furorem ⁊ iram. Hec Criso. Postq3 ergo: vt dicit Greg. Ardẽti diuiti de se spes tollit eius animus ad ppinquos quos reliquerat recurrit. Unde sequitur. Rogo ergo te pater vt mittas eum in domum patris mei. Habeo enim quinq3 fratres vt stetur illis ne ⁊ ipsi veniant in locum hunc tormentorum. Non dixit hoc caritate ductus quam ante mortem non habuit: nec postea acquisiuit: sed timore seruili ne in ipsorum consortio eius pena augeretur: qr fuerat eis occasio peccandi. tam ratione diuitiarum quas eis dimiserat ad abusum. tum exemplo male vite qr eis dederat ad sequendum. Unde Grego. Qua in re notandum est. ardenti diuiti quanta supplicia cumulantur. Ad penam nãq3 suam ei cognitio seruatur ⁊ memoria. Cognouit enim Lazarum quem despexit: ⁊ fratrum suorum meminit quos reliquit. Ut eni peccatores in supplicio amplius puniantur ⁊ eorum vident gloriam quos contempserunt: ⁊ de illorum pena torquentur. quos inutiliter amauerunt. Petenti autem diuiti vt Lazarus mitteretur. ab Abraam protinus respondetur. habent Moysen qui docuit moralia ⁊ agenda: ⁊ prophetas qui docuerunt mistica ⁊ credenda: ⁊ ista sufficiunt ad salutem. Ideo sequitur audiant illos. Ex hoc patet qr iste diues ⁊ fratres eius erant de gente iudeorum: quia gentiles non habebant doctrinam Moysi ⁊ prophetarum. Ut enim dicit Crisosto. Uocat hic Moysen ⁊ prophetas: scripta mosayca ⁊ prophetica. Sed vt dicit Grego. Qui vel verba despererat hoc audire nõ posse suos sequaces estimabat. Unde seqtur: At ille dixit Nõ pater Abraam: sed si quis ex mortuis ierit ad eos penitẽtiam agent. In quo implicat quod extra penitentiã erant ⁊ per consequens in via veniendi ad inferni tormẽta. Quasi diceret plus credent mortuo q3 scripture moti ex nũtio sic mirabiliter eis apparente: sed mox diuiti sententia veraci respondet: si Moysen qui fuit tante auctoritatis: ⁊ prophetas qui fuerũt tante sanctitatis: non audiunt: auditu interiori: neq3 si quis ex mortuis resurrexit: credent ei. Hoc patuit per effectum quia Lazaro resurgenti ⁊ xpo testimonium perhibenti non crediderunt: sed magis eum occidere voluerunt. Similiter ne xpo resurgenti crediderũt: sed magis falso suaserunt ipsum non resurrexisse: ⁊ corpus a discipulis suis furatum fuisse. Unde Grego. Quia verba legis despiciunt: redemptoris pcepta qui ex mortuis resurrexit: quanto difficiliora sunt: tanto hec difficilius implebunt. Ubi Crisostomus. Considera qr quisque mortuus seruus est. Quecunq3 vero dicunt scripture: dicit dominus. Unde ⁊ si resurgat mortuus. ⁊ si celitus descenderet angelus omnibus magis sunt digne fide scripture. Nam angelorum dominus viuorũ ⁊ mortuorũ iudex eas instituit. Hec Crisostomus. Hec ergo premissa considerantes toleremus ea qui temporaliter molestant: ⁊ refrenemus nos ab his que temporaliter delectant: vt etiam dicit Hieronimus. Miserie delitijs ⁊ delitie miserijs commutantur: ⁊ in nostro arbitrio est: vel diuitem sequi vel Lazarum. Unde ⁊ Crisostomus. Si quando egrotamus: si pauperes sumus: si frigore conficimur: si hospitium non habemus letemur ⁊ gaudeamus. Lazarum cogitemus. accipiamus mala in vita nostra: ⁊ diuitijs nos tormenta terreant ⁊ pauperis exempla prouocent. Deprecemur dominum vt latronem ⁊ istum Lazarum pauperem imitemur: si persecutio venerit: imitemur latronem: si pax fuerit: imitemur Lazarum. Et egestas propter christum bene tolerata facit martyrium. Et iterum. Sed dices non est aliquis qui hic ⁊ illic venis perfruatur: hoc quidem difficile est ⁊ de numero impossibilium. Nam ⁊ si paupertas non vrgeat: vrget tamẽ ambitio. Si egritudo nõ stimulet: ira inflammat. Si temptationes non imperant emergunt sepe cogitationes inique. Non est autem paruus labor iracundiam refrenare: compescere illicita desideria: ostentationes sedare. despectiones remitteret: vitam asperã ducere [illegible] tem impossibile est saluari. hec Criso. Si ergo tpales miserie terrent: aut delitie delectant ne tibi in mẽtẽ veniãt: ⁊ oculos tuos securitas vt sic facilius tpales miserias sustinere ⁊ eternas euadere: ac tpales delicias fugere ⁊ eternas consequi merearis. Unde Grego. Si bonũ diligis: mens in bonis melioribus celestibus delectetur. si malũ metuis mala ale eterne ppendat. vt quod ille esse conspicit: ⁊ amplius qr diligat: ⁊ amplius qr pertimescat. hinc oio non adhereat. vñ ⁊ Augu. In psẽti vita ⁊ delitie tpales dulces sunt ⁊ tpales tribulationes amare sunt si quis nõ bibat tribulationis poculũ: metuens ignem gehennalẽ. Et quis nõ ptẽnat dulcedinẽ seculi inhians bonis vite eterne. Et iterum si forte temptãt fluctus concupiscentie intueris qr pmisit deus: ⁊ dulcedo pmissorum facit te ptẽptorẽ dulcedinũ seculi. Pro eo qr pmisit deus ptẽnis tpales felicitatẽ. pmisit requiẽ patere molestiã minat ignẽ ptẽnere tpales dolores. hec Aug. Unde etiã Cri. Mala carnalia ideo a deo creata sunt nõ vt timeãt: sed vt p eorum timorem mala spiritualia magis timeantur. Bona carnalia ideo creata sunt: vt per huiusmodi bona carnaliter intelligant spũalia: ⁊ magis diligant. hec Criso. Ut autem tẽporales felicitates ⁊ voluptates melius ptẽnas. cogita carissime ⁊ vide: quid beatitudinis: siue in spe: siue in re felicitates preterire ⁊ voluptates in re effecerint: ⁊ sic iudica de futuris. pro his enim omnibus nõ nisi tormentũ remanebit ⁊ luctus. Unde in apoc. quantũ glorificauit se ⁊ in delitiis fuit. tantũ date illi tormẽtũ ⁊ luctum. requiem ergo lazari ⁊ penã diuitis considerantes pauperes nõ despiciamus: nec inimici oculo aspiciamus: sed vt patronos: ⁊ aduocatos in die iudicii ipsos honoremus: ⁊ eorum indigentiis pro viribus succuramus. imo dominatorem omniũ nudum circũeuntẽ: ⁊ ianuas ex ianuis transmutantem. ⁊ semper ad exitus stantem: ⁊ manus extendentem: despici: vel honorari in eis certissime sciatis. Ipse enim dicit: quicquid vni ex minimis meis fecistis: mihi fecistis. Unde Greg. Fratres mei ⁊ requiem Lazari ⁊ penam diuitis cognoscentes solliciter agite. culparum vestrarum intercessores querite. atq3 aduocatos vobis in diem iudicii pauperes procurate. Cum quoslibet in hoc mundo abiectos aspicitis. etiam si qua reprehensibilia eorum esse videant: nolite despicere. Qui fortasse quos morum infirmitas vulnerat: medicina paupertatis curat. Quorum si qua sunt talia: qui debeant iure reprehendi: pane pariter detis. verbum panẽ refectionis cũ verbo refecti correptionis. Et

Ubi notandum quod diues ad hoc petendum nõ mouet [illegible] quam nullã habebat: sed ex amore [illegible] [illegible] diuitijs quas ille eis indiscrete relinquerat. ex malis operibus eorum [illegible] augebat pena diuitis [illegible] occasio [illegible] delinquendi [illegible] nõ sibi augeretur pena quotidie: propterea mitti lazarum postulabat ad illos ne male diuitijs uterent [illegible]

dño a vobis alimenta percipiat qui vñ que rebat.dñi exteriusscribo ẽ interius latiatur co laquio pauper.ergo cum reprehensibilis cer nitur.moneri debet ẽ despici non debet. Si vero reprehensionis nihil habet venerari sum mopere debet. Et iteram necesse est:vt cũ na ture nostre consortes exteriora nõ habere cõ spicimus:ꝯ multa desint nobis interiora bo na penitemus. Quatenus sese super inopes cogitatio nostra non eleuet : cum scierter vi det. quia nõ tanto vberius.quanto interius tudizentes sumus . Negantur electis in hac vita bona terrena : quia ẽ egris quibus spes vinendi est:neqꝫ a medico: ebeta que ap petunt conceduntur. Dantur autez reprobis bona que appetunt: quia ẽ desperatis egris eimne ꝙ desiderant non negat. Unde ẽ Am bro. Continuus luccessus temporalium eterne reprobationis est indicium. Unde etiam Au gustí. Tu consolatio sempiterna.qui soli illis te tribuis: qui consolationẽ huius mundi pro consolatione tua contemnunt. Nam qui hic consolantur.indigni tua consolatione habẽ tur :sed qui cruciantur.a te cõsolantur ẽ qui participant passionibus:participant consola tionibus. Nemo enim potest in vtroꝫ seculo cõsolari: nec potest quis dic ẽ in futuro gau dere: sed vnam necesse est perdere qui alterã vult possidere. Dec Augu. Nec igitur premis sa bene considerata:ẽ divitibus ẽ pauperib⁹ valde sunt necessaria qz ẽ illis dant timorez: ẽ illis consolationem audiant hec diuites pe nas suas.ẽ pauperes gaudia sua vt illi tereã tur ẽ illi mulcantur. Sed hẽ parum hic at tendimus . ẽ memoriam eorum cum sonitu transire permittimus. Oratio.

Omine ihesu christe. cũ sim omnino
D pauper virtutibus plenus peccato rum vlceribus mendicus ante ianu am tue misericordie positus cupiens saturari de micis exemplorum. que cadunt de mensa diuitum filiorum tuorum qui induuntur pur pura passionum: ẽ epulantur quotidie splen dide serculis virtutum. Veniant canes docto res tui . vt lingant vulnera peccatorum meo rum. vt moriens mundo deponer ab angelis in sinum contemplationis celestium. audiaz Moysen ẽ prophetas declinando a malo: ẽ faciendo bonum. vbi mortuis operibus re surgens sperez vitam habere eternam.

¶ De reſuſcitatione Lazari.
Capitulum.decimumseptimum.

C Am autem esset iesus
cum discipulis trans iordanez in lo-

eo vbi Johannes primum baptizauerat:com tigit Lazarum fratrem Marie ẽ Marthe in firmari in bethania.que inde per dietam vel circa dikabat. Sorores ergo eius curationẽ fratris sui desiderantes miserut nũtium ad ie sum:vt ipsas a dolore ẽ illũ a lãgore' libera ret:dicẽtes.Dñe ecce quẽ amas infirmat. Nihil amplius mãdant ei.sufficit.n.amãti infirma re necessitatẽ amici absq; alicuius petitionis addita meto spãli. Qui.n.primũ in necessita te delerit.nec ei succurrit:amicus eius nõ est nec eũ diligit.vnde Augu.nõ dixerũt veni ẽ sana.nõ aute sunt dicere.ibi iube ẽ fiet:sed tñ ecce quem amas infirmat.q.d. sufficit vt noueris. Non enim amas ẽ deseris. vnde ẽ Cris. Per hoc enim ad miserendum volunt attrahere xpm. Ideo autẽ nõ tuerũt ad xpm sed mittũt:qz cõfidebant de xpo vehementer ẽ quia luctu detinebantur. Et sm theophilũ. quia mulieres erant.quas non decet de facili domũ exire. Magnũ autẽ spẽ de xpo habe bãt diligebat enim xps Marthã actuosam ẽ Mariã cõtemplatiuã que tristes erant ẽ la zarũ qui in figura penitentiũ langebat. qñ ei officiũ humanitatis sepe exhibuerant.hoc addit euangelista.ad ostendendũ quare non oportuit ꝙ Martha ẽ Maria irent ꝓnaliter ad xpm:quia xps erat familiaris Lazaro ẽ eius sororibus. ẽ ibi frequenter veniebat ad hospitandũ.vnde Augu. Ille langue iste tristes.omnes dilecti. Habebãt ergo spẽ qñ diligebantur ab eo.qui erat dolentiũ cõsolator languentiũ sanator. Spiritualiter la zarus,q interpretat a deo adiutus.penitentie significat vitã in die enim salutis. hoc est in die penitẽtie cũdo verus sol illuxit:auxiliat deus ẽ adiuuat. Martha autem ꝓuocans in terpretat.q̃ signat vitã actiuã.in qua tam vir tutis delectatione q̃ exẽpli boni ostentatione semp homo ad meliora ꝓuocatur. Maria ve ro interpretat illuminatrix.ẽ signat vitam cõ templatiuam qua homo illuminatur sm il lud apoc.mulier amicta sole ẽ luna sub pedi bus eius.luminare noctis huius vite ꝙ spẽ dorem huius mũdi signat sub pedibus ꝓpo cit.hec tria sunt que dominus libenter visi tat.i.penitentes actiuos ẽ contemplatiuos. Penitentes in gratia cõpunctionis in parita te veritatis. Dic nota ꝙ illi qui xpo plus sunt dilecti. quandoq; plus infirmantur ẽ gra uiora mala sustinent q̃ alij. Sicut enim me dicus timẽs de morbo periculoso.vt se acu tatin ducit tertianã:vt acuta euitetur: sic xpo inducit infirmitates corporales:vt morbus anime periculosus declinetur: quia sumus ꝓni ad peccandum ẽ ad malum faciẽ-

dum. Unde Hugo. presciens dñs quosdam multa posse peccare.flagellat eos ne peccent quia vtilius est eis frangi langoribus ad sala tem:ꝙ remanere incolumes ad damnatio nem. hec Hugo.sed attendãt hi qui infirmãt vel tribulant:vt se corrigant:quia ille qui ia cit sagittã: vel lapidem post signũ quãto iacit frequentius tãto ꝓpinquꝰ:ita ꝙ in fine quã doq; signũ tangit:sic post nos:qui in mundo sicut sagitte signũ sumus.mors vel deus ia cit frequenter ꝓ infirmitates ẽ tribulationes: sed quanto frequẽtius iacit post nos:tãto di rectius ẽ periculosius nisi corrigamur. Cum ergo dñs per nũtium sororꝫ lazari acceptisset eum infirmari:dixit infirmitas h non est ad mortem.i.ad detinendũ eũ in morte: sed ꝓ gloria dei.i.vt glorificet filius dei per eam.in ostensione virtutis sue:ẽ per resuscitationem lazari declaretur in xpo veritas deitatis: ẽ h erat finis infirmitatis. Et mansit adhuc duo bus diebus trãsiordanem in eodem loco:vbi erat:expectãdo mortẽ lazari:qui in eodẽ die mortuus fuerat.quo dñs nũtium recepit di stulit sanare.vt possit resuscitare. Ad maiorez enim miraculi certitudinem ẽ euidentiam expectauit:vt illius quatriduum compleretur ac mirabilius ẽ glorioſius suscitaret. Un de Crisosto. Mansit duobus diebus:vt.i.ex piraret ꝙ sepeliretur:vt nullus posset dicere quoniam nõdum defunctum eum suscitauit sed stupor fuit ẽ non mors. Et postea inter alia dixit discipulis suis.lazarus amicus no ster dormit:sed vado:vt à somno excitem eũ. mortem eius vocat dormitionem a somnum quia cito erat surrecturus. Un[illegible]n Augu stinum domino qui poterat suscitare dormie bat:aliꝰ mortuus erat:quia tam facile imo facilius est xpo suscitare mortuum de sepul chro q̃ alteri dormientem de lecto. Ubi sciẽ dum ꝙ somnus accipit multis modis. quãdoq; ꝓ somno nature. Unde in Job securus dormias quandoq; ꝓ somno mortis. vnde apostolus. nolumus vos ignorare de dormientibus.quandoq; ꝓ negligẽtia.vn de in ps. Ecce non dormitabit:neq; dormiet quandoq; ꝓ somno culpe. vnde apostolus. Exurge qui dormis.quandoq; ꝓ quie te contemplationis. vnde in canticis. Ego dormio ẽ cor meum vigilat. quandoq; ꝓ quiete future glorie. vnde in ps. In pace in idipsum:dormiam ẽ requiescam. mors ve ro dicitur somnus propter spẽ resurrectionis. Et ideo mors consueuit appellari dormi tio.ab eo tempore quo xpo mortuus est ẽ re surrexit. Discipuli autem intelligentes de somni dormitatione.ẽ timentes reuerti in iu-

deam:vbi volebant eum lapidare: dixerunt ei. Domine si dormit saluus erit.dormitio.n. infirmi.signũ est salutis. Unde Crisostomus. Discipuli aũt impedire voluerũt eꝰ aduentũ in iu deã. Uñ dixerunt. Dñe si dormit saluus erit. Solet.n.esse somnus egrotantiũ salutis indi citũ. Quasi dicãt:si dormit.nõ igit vtile est ꝙ tu vadas ad excitandũ eũ. stultum.n.erat ire ꝙ tot stadia vt lazarũ a somno excitaret. Tãc ergo dixit eis ihesus manifeste Lazarus mor tuus est: ẽ gaudeo.i.nõ de morte eius absolu te:sed ꝓpter vos.i.ꝓpter edificationẽ ẽ vtili tatẽ vestrã:qz nõ erã ibi: vt credatis.i.am plius ẽ fortius q̃ prius:ẽ ex miraculo sumẽ tes experimentũ diuinitatis mee.in illius re surrectione.in fide magis roboremini cuius mortẽ etiam ego absens vobis annũtio ẽ re uelo. Uide mirabilẽ bonitatẽ ac dilectionem ẽ solertiã domini circa discipulos:qui indige bant adhuc maiori robore ẽ virtute. Uñ Au gu. Gaudeo inquit ꝓ vobis. nam cuꝫ illic nõ extiterim cõfert ad maioritatẽ fidei vestre qñ si astitissem egrotantẽ curassem: ꝙ esset modicũ signũ ad mee virtutis indiciũ. Quia vero me absente supervenit mors. potius in fide mea.corroboramini cũ videbitis me posse ẽ defunctum putrescentẽ resuscitare:ẽ sm Cris.dicit hoc:vt iam inciperẽt admirari: qz dñs poterat dicere mortuum ꝙ nec viderat: nec audierat:vt cognoscẽtes eum nil latere: magis in eũ crederent. Perreterũt ergo dñs ẽ discipuli eius ẽ venerũt ꝓpe bethaniã:que erat iuxta hierusalem quasi stadijs quindeci de qbus octo faciũt vnã miliare:nec statim intrauit.ostendẽs se ad miracula faciẽda nõ in gerere:vt ꝓbaret deuotio feminarũ sanctarꝫ sibi occurrentiũ.i.Marthe ẽ Magdalene. Ubi dum adhuc essent extra castellũ. Mar tha audiuit qa ihesus venit. Ipsa,n.curam do mus habebat. Et ideo primo nũciatur ei ad uentus xpi per aliquẽ:qui eum preueneret dimittensq; sororem suam ẽ iudeos qui de hierusalem ẽ aliis vicinis locis ad cõsolandũ eas venerãt:quia nobiles dñe erant.sola fuit: ẽ xpo reuerẽter ẽ deuote occurrit:vñ ethe ophi. Primo itaq; nõ paudit sororẽ. volẽs aliã teo hoc latere: quibꝰ notum fore aduentũ xpi nolebat. Unde ẽ Cris.nõ autem assumit sororem obuiã xpo vadens. Uult.n.singulariter xpo loqui:ẽ ꝙ factũ est ei annũciare. Cũ ve ro eam in bonã spẽ duxit.nunc abijt: ẽ vocat eam in bonã spẽ duxit. Dec Cris. Martha ergo dixit ad ie sum. Domine si fuisses hic. localiter presens frater meus non fuisset mortuus:cũ mors lo cum habere nõ debeat: vbi est vita. Et post dialogum de resurrectione cũ dño habitum.

in: t vocauit Mariam sororem suam silentio dicens. magister adest t vocat te. Ubi Aug. aduertendum t suppressam vocem silentiū vocauit. Ideo aūt occulte sororem vocat: qz si sensisset iudei xp̃m aduenire: recessissent t non fuissent testes miraculi. Nec Augu. Maria vero vt audiuit surgit a quiete contemplationis: cito per desiderium cordis: t venit cū magna deuotione ad eum extra castellum in locū vbi ei Martha occurrerat. iudei ergo. hierosolimite t alij qui in domo erant cum vidissent Mariaz festinanter abire: secuti sunt eam. credentes qz iret ad monumentū vt ibi ploraret: t nescientes qd illic ihesus esset. Diuina aūt prudentia fecit ita vt casu sequerent: qz sm Aug. Nec occasio fecit vt plures ibi essent. qñ lazarus suscitatus est: vt tam grande miraculū ꝯtriduani mortui resurgentis: testes plurimos inuenirent. Maria ergo cū venisset vbi erat ihesus videns eū: cecidit ex deuotiõe ad pedes eius: apud quos misericordiam t peccatoꝝ veniam se nouerat aliquotiens secutaz: t dixit ei sicut t Martha dixerat: dñe si fuisses hic non esset mortuus frater me⁹. Ex hoc aūt qd Maria ac festinauit ad eum. pz sm Aug. qd non illam preuenisset Martha: si ei notus fuisset aduentus ihesu. Per hoc ēt qd Martha t Maria obuiauerunt dño: non expectantes aduentum ipsi⁹. dat intelligi: qd cum volumus deo reconciliari debemus ei occurrere per penitentiaz. antq̃ ad nos veniat per vindictam: quia nos peccatores sumus: t meremur percussionē t penam. Cessat autem: vt dicit Amb. diuina vindicta si confessio precurrat humana: t cū volumus christo frui: cum venientem anticipemus. non expectantes qd ipse nobis condescendat: sed nos potius ad eum festinem⁹ Jesus ergo vt vidit Mariam. t iudeos qui eum illa venerant plorantes de morte amici fremuit spiritu t turbauit seipsum humanū demonstrans affectum in luctu amicorum. Fremebat extra sonuz lugentis emittens: turbabatur intus miseriam conditionis humane considerans. Turbauit se quemadmodum turbare non potuit. Nos turbamur ex necessitate ipse aūt ex voluntate. Sic oēs defectus huiusmodi suscepit: qz voluit. Unde Aug. Turbauit se potestate erat sic vel sic affici vel non affici. Et nota qd fremitus ꝓsurgit ex indignatione ad obiectum. Iste ergo fremitus xp̃i ꝓcedebat ex indignatione eius contra diabolū. per cuius suggestionem mors intrauit in mundum. quem erat cito debellaturus. Turbatio aūt illa: ꝓcedebat ex compassione lazari t sororem eius: qz vt verus homo ex quadam naturali affectione flebat cum flentibus vt nos instrueret qd aliorum miserijs compati debemus. Iste tamen passiones t cōsimules non erant in xp̃o vitiose: sed magis virtuose non erant in xp̃o vitiose: sed magis virtuose qz non erant preuenientes iudiciū rationis: sed magis sequentes t per ipm excitate. Iste vero fremitus t hec turbatio nos docet quid nos quoq; in tali re agere debeamus quando vel pro nobis ipsis vel p alijs in peccatis turpiter degentibus deum oramus. Est autē fremitus impetus ire contra vitia proximi: turbatio vero quedam tristitie cum gemitu cordis cōmotio. Et qz fides de xp̃o xp̃s est: in corde fremit xp̃s t turbatur in homine quando peccator computat que bona accepit. que mala reddit: t de peccatis se increpat t reprehendit. Et dixit eis ihesus. vbi posuistis eum. Interrogat nec ignorat in quo mistice innuit se huiusmodi peccatores nescire: cuiusmodi per Lazarum significatur: vnde Glosa. Qui absens sciuit mortuum scinit vbi esset sepultus. Sed sic dicendo. signat se quasi nescire perditum hominem. Unde dicitur non noui vos: t Adam vbi es. Dicūt ei. Dñe veni t vide. Uenit dñs per cōpassionem: t vidit oculis misericordie: qz vt ait Augu. Uidet dominus quādo miseretur. Et affectum suum lachrymis demonstrans. ihesus lachrymatus est humanitus ex pietate. mistice docens hominem propter peccatum fletibus indigere: t significans eos qui peccati morte sopiuntur: vt reuiuiscere queant plangendos esse. Unde alchuin⁹. Quia fons pietatis erat flebat pro parte humanitatis. quez resuscitare poterat per potentiā diuinitatis: t Beda quare autem fleuit xp̃s. nisi qz hominibus fiere docuit. Lachrymamur igitur t nos pro nobis: t omnibus illis quos in fetore vitiorum iacere sentimus si forte nostris lachrymis nos t eos dominus resuscitare dignetur. Ut autem ait Aug. Legitur xp̃m super Lazarum fleuisse in orationibus pernoctasse. ex itinere fatigatum fuisse: nunq̃ autē risisse aut aut prosperatū fuisse. Unde t Crisso. Flentem quidem illum frequenter inuenies: nunq̃ vero ridentem: sed nec leuiter saltē sub ridentem vel gaudentez. Et nota qd dñs non fuit Lazaꝝ mortuum: sed ad huius vite miserias t erūnas resuscitandum. Unde nec pro nostra nec pro aliorum morte tristari debemus. Quo enim ab eo ꝓmijs honorabimur: ad quē venimus inuiti. Nam sm apostolum. Coronaz iustitie reddet dñs his qui diligunt aduentum eius. Et quid tantopere vbi desideremus in q̃ quanto magis gs suc-

est tanto maiori sarcina peccatoꝝ oneratus erit: vel certe dño mortez fleuit. q̃ homo peccando incurrit ac miserias t erumnas humano generi pro culpa dictas. Si enim patri non processisset: sine dubio mors secuta non fuisset. Secuta est ergo mors et corporis q̃ precesserit mors aie. Et ie⁹ rursum fremēs in semetipso ēt indignatus ꝓtra malitiaz iudeoꝝ. de factis suis inique murmurantiuz. venit motus misericordie: t cōpulsus cōpassione. ad monumentū qd erat spelunca. habens lapidem superpositū. Et dicitur momentuz quasi monens mentem. i. illius q̃ aspicit: vt pro alia sepulti oret. ac de morte propria precogitet: t ad eandē se disponat. Rursum fremuit vt det intelligere eos q̃ a peccatis debēt resurgere. in continuo luctu persistere. sm illud ps. tota die contristatus ingrediebar. Sepe ergo se ploret peccator. sepe fremat xp̃s t turbetur in hoie. si vult reuiuiscere. Et iussit ie⁹ tolli lapidē superpositum: vt oēs viderent mortuū setidū t corruptum: sed contendebat Martha dicens ad eū. ((Dñe iam fetet quatriduanus enim est.)) Timebat remoto lapide potius sororem excitari. q̃ fratrem resuscitari. Quasi diceret. Licet aliquādo resuscitari sint mortui recenter t post paululuz. tū qd iam quatriduanus t fetore resolutus resuscitetur. nō est fic auditū. Et hoc videt̃ processisse ex admiratione Marthe t eius ignorantia: qz eiusdē virtutis est resuscitare recēter mortuū t ꝯtriduanū. Uide mirabilē amorē istaꝝ sororuꝝ erga dñm ihesum. nolebant eni qd ēt fetor nares eius tangeret ad modicuz. Deinde sublato lapide ((ihesus eleuatis oculis)) in celū patri p exaudituōe sua. gras egit ad fidei edificationē vt circūstātes hoc audientes: t virtutem dei in eo videntes. crederent eū filium dei. vñ Hylarius. Non pcegit. nobis orauit ne filius ignoraretur. Cū enim sibi nō p ficeret deprecationis sermo. ad pfectū tñ nostre fidei loquebat. Non inops ergo auxilij: sed nos sumus inopes doctrine. Ideo ēt orauit: vt in necessitatibus ad oīonis suffragiuz esse recurrendū nos doceret. Et notandū qd orare patrem t exaudiri ꝓuenit xp̃o rōne humanitatis in qua est minor patre. nō aūt rōne diuinitatis. in q̃ est ei equalis. Oraturus vero gras p exauditione egit. qz iam se audiri tum cognouit. Unde Origines. Erat enim oraturus pro resurrectione Lazari. sed ꝓuenies illius oīonem. q̃ solus bonus pater est exaudiuit dicēdo. Pro ipsletione ergo oīonis subdit gratiaꝝ actiones dicēs. ((Pater gratias tibi ago. quoniā exaudisti me.)) Nec Origeneo. per hoc qd ihesus oculos leuat in celū. qñē

aut nobis formam tradit. qñ t deuotionis mentis in deum. Unde infirmitatis vite demone leuemus sursum ad deus oculos nostre. erigendo t remouēdo illos a pręsentibus rebus. memoria cognitione t intuitione. Oculos. Et ad deum leuamus. qñ non desperemus de meritis nostris. de sola misericordia dei speramus. Per hoc aūt qd in principio oīonis gras agit datur nobis exemplum vt cū orare volumus anteq̃ petamus ꝓ. pro receptis beneficijs veras gras referamus. Deus enim ex gratiaꝝ actione de preteritis provocatur. ad prestanda beneficia sequentia facilius. Deide ((voce magna)) potius virtute quam clamoris intentione ((clamauit. lazare veni foras)) scilicet quantuz ad corpus sepulchro ad quantum ad animam de inferno: t sic lazarum vocis sue virtute suscitauit. Ubi sm Origenem est considerandum. qd mora tollendi lapidem ad iacentem et fetore defuncti causata est. Et ideo tandiu resuscitatio fratris dilata est. quem diu christus per verba detinuit: sed statim cum christi mandatum obediendo exequitur frater resuscitatur: vt per hoc discamus nihil interponere inter iussa christi: t executionem ipsorum. si cupimus q̃ statim sequatur salutis effectus. Secundum illud ps. In auditu auris obediuit mihi. Et nota qd vox christi magna dicitur propter virtutis magnitudinem: nam illa virtus eius fuit q̃ suscitauit lazarū a morte quemadmodū suscitatur dormiens a somno vel sopore. Nec etiam ista magna representatiua est illius vocis magne que erit in cōmuni resurrectione. per quem omnes de monumentis resuscitabuntur. Tanta enim erat virtus huius vocis christi vt absq̃ tempis dilatione. vitam conferret sicut erit in resurrectione cōi. quando in ictu oculi mortui audientes turbam relinquent. Clamauit inq̃ lazare veni foras. quem sm Augu. adeo exp̃ pro nomine vocat qz tanta erat virtus vocis eius. q̃ pariter omnes mortui cogerētur exire. nisi per expressionem nominis virtutem suam ad vnuz determinasset. Et non solum suscitatus est lazarus sed ((prodiit)) et licet esset ligatus manus t pedes infinitis) deest fascijs quibus antiqui mortuos involuebant)) t facies eius sudario ligata erat)) ne scilicet horrorem faceret. In quo virtus diuina t miraculi certitudo declarat. Ideo enim ligatum t coopertum resurgere iussit: vt miraculum magis approbaretur. Unde dominus discipulis precepit vt eum qui fetore linus discipulis precepit vt eum qui fetore linus apparebat soluerent t sinerent abire gratus apparebat soluerent t sinerent abire vt per opera vite ostenderetur vere suscitatus vt per opera vite ostenderetur vere suscitatus

tus & non iustificet. Dic est notandus q̄ mors anime est anime adeo derelictio dñi ut q̄ sit p̄ peccatū mortale. quo deus repellit ad anima. Vñ fm Augustinū mors anime est deserere eum deus sicut corporis cum ipse deserit anima. Quattuor autē progressibus mors anime p̄cedit: & sic quatriduanus mortuus dici meretur. Prima est quasi nullatio delectationis in corde. Secunda consensio. Tertia factum. Quarta consuetudo. Ped deinde ad hāc mortē animam ad vitam resuscitat per gratiam. qua anima deo reconciliatur. Quia sicut corpus vivit ex coniunctione anime. sic anima dicitur vivere ex vnione dei per gratiam: & hec vivificatio significatur in resuscitatione Lazari de sepulchro. In resuscitatione enim lazari plura facta sunt q̄ mistice ad resuscitationem peccatoris cōcurrūt. Nam eo ordine quotidie peccator resuscitatur. quo Lazarus resuscitatus dicitur: & talis sit quotidie processus in resuscitatiōe anime a morte peccati. qualis fuit in resuscitatione Lazari de fetore sepulchri. Primus ergo q̄. q̄ requiritur ad resuscitationem peccatoris est noticia diuina actualis. qua deus respicit peccatorem in aliquo tpe certo: & hec significatur per hoc q̄ sorores Lazari miserunt nūcium ad iesum sibi de infirmitate Lazari notificando. Secundum est auxilium q̄ deus prestat homini: vt liberum arbitrium moueatur in deum: vt anima q̄ peccatum a deo auersa. conuertat se ad ipsum. Non enim est volentis velle neq̄ currentis currere: sz miserentis dei. hec donare. Et ideo requiritur auxilium diuinum: vt nos melius ad gfam disponam⁹ & hec perfectio diuini auxilij significatur p̄ hoc q̄ iesus ad Lazarum ire est dignatus. Tertium est motus liberi arbitrij nostri q̄: fm Aug. Licet deus creauit te sine te. non tamen iustificabit te sine te. Et ideo ex parte nostri requirit motus liberi arbitrij: q̄ duplex est: vnus quo mouet sup̄ peccatū vt. l. peccatum displicet. alius quo mouetur in deum p̄fidem & spē. quo deum sibi reconciliari desideret. & hi duo motus notantur p̄ occursus duaꝝ sororum. l. Marthe & Marie. ita q̄ primus motus intelligatur per Martham que primo occurrit. secundus p̄ Mariam q̄ venit vocata p̄ Marthā. Sic enim h̄ ex primo motu inuocatur secundus. Quartū est cognitio peccati. inq̄ deus querendo reducit hoīem: vt homo se cognoscere studeat: quem deus q̄rendo quasi nescire se significat & hoc significatur per hoc q̄ interrogauit vbi eum posuerunt. Quintus est gratia contritionis: que sequitur motiuum liberi arbitrij & cognitionem peccati: & h̄ significatur per lachrymationis q̄ quidem lachryme procedunt ex fonte diuine misericordie: & hoc lachrymis quotidie peccator perfunditur. cuius fibi hec gratia infunditur. Christus. n. nō est lachrymatus p̄o morte Lazari corporalis sz p̄o morte peccatoris spirituali que in Lazaro representabatur. Caueat ergo peccator ne lachrymas christi contemnendo gratiam sibi euacuet: sed potius cum christo flente peccata sua defleat: & sic effectum lachrymarum christi suscipiat. Sextum est propositum cauendi peccata in futurum. Et hoc notatur in eo q̄ precepit amoueri lapidē. Tunc enim lapis de sepulchro tollitur. cum duricies propositi peccandi & molestia male cōsuetudinis de corde amouetur. Et cum lapis deponitur. tunc fetidas cadaueris deteguntur. Unde dixit Martha. Domine iam fetet. sic duricia cordis ammota. videtur vtilitas peccati. ex quo sequitur peccati abhominatio. & concipitur propositum vlterius nō peccandi. Septimus est gratie infusio qua iustificatur impius. & hoc notatur cum clamauit voce magna dicens. Lazare veni foras. Clamor magnus significat magnitudinem diuine virtutis. que exigitur in iustificatione impij. quia fm Augustinum. Maior est iustificatio ipij q̄ creatio celi & terre. Voce enim magna clamauit quia difficile surgit quem moles male cōsuetudinis premit. sed tamen post magnam vocem surgit. idest per magnam dei gratiam vivificatur & iustificatur dum penitet. dat etiā per hoc intelligi q̄ christus vocat peccatorē foras exire de conuersatione peccati & de occultatione eius per confessionem faciendam sacerdoti. Octauum ergo est peccatoris cōfessio. quam deus administrat voce magna clamando. idest magna gratia vocando. Et hoc notatur in eo q̄ Lazarus prodijt de sepulchro. Prodire enim est de occulto per confessionem venire. Sed adhuc peccator non est totaliter solutus antequam superueniat absolutio sacerdotis q̄ significatur per hoc q̄ prodijt ligatis manibus & pedibus. Nonum ergo est sacramentalis absolutio. que significatur per hoc q̄ christus dixit discipulis absolute eum. Potuisset quidem immediate simplici verbo ipsummet soluere sicut fecit ipsum de monumento prodire sed voluit suos discipulos in hoc cooperatores habere q̄: vult hoc ministerium sacerdotibus cōmunicare. Suscitat iesus: quia per seipsum vivificat interius. soluunt discipuli q̄: ministerio sacerdotum absoluūtur vinculis. xp̄s enim per se intus vivificat, ministros potestatem soluendi tribuit. Hortatus ergo procedens adhuc ligatus est: cōsuens adhuc retro. Ut aūt absoluuntur peccata eiusmodi ministris mandatur vt illum soluant. Sicut ergo dominus Lazarū suscitauit prius q̄ a discipulis soluceretur sic in contritione peccatū dimittit & peccatorem vivificat: prius q̄ a sacerdote absoluatur: cui tamē postea se ostendere tenetur. Decimum & vltimū est satisfactio: que signat in hoc q̄ iesus subdidit: sinite eū abire. Non dixit facite eū ad sepulchrū redire. Sic sacerdos debet principaliter p̄o satisfactione iniungere hōmini: q̄ de sepulchro & de profundo peccatoꝝ & male consuetudinis longe abeat: & nullatenus recidiuet & amplius non peccet. Dixit enim sinite abire: non stare vel iacere sine exercitio spirituali: quia in via dei stare retrocedere è sed debet ambulare de virtute in virtutem. Item mistice per lazarū languentem significari etiam potest grauez temptationez patiens: & per eius sorores persone p̄o eius alleuiatione deuote xp̄m precantes: que non semper exaudiūtur sed talis patiens aliquando per actum peccati mortalis morti permittitur ab eo qui est tāte bonitatis & potentie: q̄ scit & potest bona de malis elicere. In hoc autem quod dominus vadit ad eum suscitandum: ostenditur eius clementia inquantum homines in peccatis existentes & quasi mortuos. ac per se ad deū accedere non valentes: misericorditer preueniēdo attrahit: & peccatorem non solum mortuum per culpam: sed etiam aliquando fetentem per infamiam. & sepultum sub lapide per obstinationem sic reducit ad vitam gratie: q̄ non solus tollitur obstinatio & mors culpe: ēd etiam fetoris infamie: & reducitur suauis odor: bone fame: nulla enim desperationi datur occasio cū lazarus iam fetens & quadriduanus resurrexit a mortuis & monumento. Locus aūt infirmi erat bethania que interpretatur dom⁹ obedientie per q̄ datur intelligi q̄ si infirmus sit deo obediens: potest ab eo facilius curari. Et fm Anshelmū In bethania q̄ domus obedientie interpretat lazarū suscitauit: ostendens omnes qui bone voluntatis studio huic mūdo morientes in sinu obedientie requiescunt in vitam eternam a deū resuscitandos. Ista autem bethania erat marthe & Marie p̄ quas duplex vita. scilicet actiua & contemplatiua significatur. vt sic per hoc intelligi detur: quod per obedientiam homo perfectus in vita actiua & contemplatiua redditur. Dicitur autē de Lazaro. quod postea nunquam risit: nunquam in gestu signa tocosa ostendit: p̄o eo quod vite huius erumnios quas mortis exasperat reddditus fuit. Magis enim quā ante fuerat amator vite illius. penitebat eū vite illius. Unde Aug. O si pessimus cuiusque vite & cum ipsis pariter excitari: vt tales essemus amatores vite permanentis. qualeꝝ fuimus hodie amatores vite fugitiue. Creditur aūt hoc factum ea die qua in ecclesia solet legi. scilicet feria sexta ante dñicam de passione domini. Monumentum vero lazari demonstrat ecclesia. Ibidem in honore beate Marie magdalene structa: & grande monasterium magna, olim⁹ silua circundatum. vbi erat abbatia sancti lazari cū abbatissa & monialibus ordinis sancti Benedicti. ¶ Multi ergo iudeorum ¶ qui viderant ¶ mirabilia ¶ que fecerat ¶ iesus ¶ crediderunt in eum. ¶ Nec mirum: q̄ illud signum fuit diuine virtutis manifesto ostensiuum: & tale miraculū non est a seculo auditum. scilicet quod mortuus quatriduanus in monumento resuscitaretur ad vitaꝝ. Unde fm Aug. excedit omne miraculum q̄ iesus circa lazarum fecit. quem ab ipso inferno inquilino destructa lege tartarea redire ad superos iussit. Quidaꝝ aūt ex ipsis iudeis abierunt ets que fecit iesus: & celebris erat sermo ō eo apud multos. alij bono alij malo zelo moti nunciauerunt: q̄ sicut ex signis vilis boni conuertuntur & proficiunt ita frequenter mali obdurantur & deficiunt. Boni quidem nunciauerunt eis vt mitigaren deos circa iesum & p̄uocando vt crederent. mali vero vt cōcitarent eos cōtra iesum: & pdendo vt seruirent. per bonos illi signantur. q̄ bona in alijs sicut in se amāt & oia in bonū interp̄tantur. p̄ malos aūt illi qui videntes seruoꝝ dei opera ōdijs ilequūtur & infamare conantur. Oratio.

Enignissime iesu q̄ quatriduanus lazarum iam fetentē a sepulchro resuscitasti: & a vinculis soluere acliberē abire fecisti mouentur obsecro viscera misericordie tue super me miserum. peccati delectatione cōsensu. & perpetratione enormium mole male consuetudinis oppressum & sepultum. tamq̄ quadriduanum & fetidū & me a sepulchro vitiorum reuocata. vt per confessionem foras veniam: resuscitatum a vinculis peccatorum & mortis solue solutus ab omni seruitute liberum in libertatez glorie filiorum dei ire concede. Amen.

¶ De conspiratione pontificum & phariseorum contra Iesum. Capit. xvij.

Redicto itaque miraculo de suscitatiōe lazari publicato

pontifices qui erãt maioris auctoritatis ⁊ ma
gis literati: ⁊ pharisei qui videbant pre alijs religiosiores quib⁹ sacrũ eor⁹ grauius erat: mo
ti sunt ad tractandũ publice de morte xpi ex ira ⁊ inuidia qua de fama ⁊ gloria eius habe
bant: ⁊ ad hoc faciendũ ((collegerũt cõciliũ)) sabbato mox sequenti aduersus iesum timen
tes si dimitterent eũ sic viuentẽ ⁊ signa talia facientẽ per ipsũ amittere ⁊ locũ ⁊ gentẽ eo ⁊ omnis turba post eũ iret: et sic credерет: et ipse sacra eor⁹ vana ⁊ abolenda esse doceret. Con
ciliũ a cõciliãdo est dictũ: q⁹ cõciliati ⁊ cõgre
gati erant in vnũ malũ cõsensus. Et hoc erat primũ concilium q⁹ habuerũt cõtra iesum. Pri
us quidem querebant eũ interficere: nũc aũt sententiã firmauerũt: ⁊ quærẽtes cõciliũ aper
te de morte eius tractauerũt. Videbant enim xpm a populo tanq̃ regẽ honorari: ⁊ q⁹ man
datũ romanor⁹ erat: vt nullus nisi per eos de
beret rex nolari eis eni qui se regẽ facit cõtra dicit cesari: ideo timebant q⁹ si xpm tanq̃ re
gẽ haberẽt romani ipsos rebelles reputarẽt: ⁊ venientes cõtra eos ciuitatẽ ⁊ locũ destrue
rent. Vel timebãt etiã: ne si xpi doctrina pro
cederet: templũ ⁊ vniuersa religio ac reuerẽ
tia eius vilipenderet: ⁊ iudei nullius momẽ
ti fierẽt. Et ideo romani ciuitatẽ eis auferrẽt cois̃ seruitute dispergerẽt. Vel certe timebãt ne si oẽs in xpm crederent: nemo remaneret qui aduersus romanos ciuitatẽ: templũq̃ de
fenderet: quonã cõtra ipsum tẽplũ: ⁊ contra suas paternas leges: doctrinaz xpi esse sentie
bãt. Pontifices ⁊ pharisei sibi cõsulebant nec tamẽ credere volebãt. Plus eni pdidi hoies cogitabant: quo alteri. i. xpo nocerẽt vt perde
rent q⁹ quo sibi cõsulerent ne perirent. Time
bant ⁊ cõsulebant. Sed trepidauerũt timore vbi nõ erat timor. Si eni xpo credidissent si
ci nõ occidissent nec locũ nec gẽtem amisis
sent. Sed q⁹ xpm occidere nõ timuerũt ⁊ lo
cũ ⁊ gẽtẽ perdiderũt. Nã ⁊ romani post vtil passionẽ ⁊ glorificationẽ tulerunt eis locũ ⁊ gentẽ: expugnãdo occidendo ⁊ transferẽdo. Temporalia perdere timuerũt: ⁊ eterna non cogitauerũt: ⁊ sic vtraq̃ amiserũt. Que vt fu
turi egerunt. Hec q⁹ regerũt non effugerũt. Quid vobis profuit o iniani iudei: q⁹ tantus scelus cõmisistis. Nũquid q⁹ xpo displicuit vos seruire noluistis ideo deo displicuistis. Dũ enim illi seruitis regeq̃ hoc vos seruitis: sacti eterni seruali serui bonor⁹ seruor⁹ xpi. Per quos cenerit cõsumatũ vestrũ per ipsos dissipat cõsilia vestra: q⁹ ipsos retribuit scelera vestra in capita vestra. Ipse aũt deus quez interemi
stis non vos seruos: sed liberos esse cupiebat q⁹ dicebatis vos filios liberauerit: vere liberi

eritis. Vos aũt dñm deum regẽ: ⁊ ipsam ve
ram libertatẽ, non solũ repudiastis verũetiã negare cupientes clamastis nõ habemus re
gẽ nisi cesarẽ. Cõsidera quot sunt hodie ho
mines etiã religiosũz habitũ gestãtes. qui in
deos imitãdo tpalia perdere meruũt: ⁊ eterna nõ attendũt sic q⁹ vtraq̃ ũ imerito amittũt. Sũt. n. pleriq̃ etiã religiosi: q⁹ tpalia quãdoq̃ minus iuste ⁊ oblique aegrentes: vel sic acq̃
ta possidentes. ea dimittere trepidãt: ⁊ p hec eterna amittere nõ formidant. Et quia nunc cũ indeis tenebras diligũt interiores. s. culpe ideo tũc cum eis in tenebras mittent exterio
res. s. gehenne. Religiosus ergo cupidus vel vanus est lamẽtabilis: q⁹ miserabilior ẽ quo dãmodo oibus creaturis. s. carnes deo ⁊ mũ
do. Tũc ((Cayphas)) quia põtifex fuit: gd eis faciendũ erat: decreuit: ⁊ ppter auctoritatem officij locutus est dicens. ((Expedit vt vnus homo)) etiã si bonus ⁊ iustus esset ((pro popu
lo)) ⁊ populi cõseruatione ((⁊ non tota gens pareat)) hic in vita maneat: quia bonũ cõ
mune magis est eligendũ q⁹ particulare. Hic patet manifeste: q⁹ passio inuidie ⁊ liuoris cõ
tra iesum: ⁊ passio timoris perdẽdi gentez ⁊ locũ subuertebat in eis rationis iudiciũ: quia in nullo casu licitũ est interficere innocentes ⁊ iustum. p hoc enim nõ procuratur: sed ma
gis destruitur cõmune bonũ. Propter q⁹ iudi
cio dei illud malũ q⁹ credebant p. mortez xpi euadere. s. destructionem loci ⁊ gẽtis hoc per mortem xpi incurrũt: quia in penã huius pec
cati. romani in locũ ⁊ gentẽ destruxerũt: q⁹ p Tytus ⁊ Uespasianũ anno. xlij. post passio
nem xpi est factũ pphetizauit autẽ Cayphas vtilez humano generi mortez xpi licet nesci
ens. Quãuis. n. esset intentio Cayphe. dare so
lũmodo consiliũ de morte xpi. pro tempora
lis periculi euasione. circa populũ iudeor⁹: ta
men verbũ suum: sic sonabat ((q⁹ xpo erat mo
riturus pro gente)) ⁊ populo: ⁊ q⁹ sic protulit fuit pphetia quodãmodo de futuro: q⁹ xpo erat moriturus pro salute spirituali. non solũ iudeor⁹: sed etiam omniũ gentiũ: qui credi
turi erant in ipsum ⁊ p fidem congregãdi. Un
de Theo. Doc ipse quidẽ parua dixit intẽtio
ne: sed tamẽ spiritussancti gratia ore eius vsa est ad future prelagiũ. Nec Theo. Non tñ eq
tur q⁹ quicũq̃ pphetat pphetа est sicut non q⁹cũq̃ peccat fornicatur iustus est. i. qui facit aliquod opus ppter humanã gloriam. Nec Ori. Ex
pediens autem ⁊ necessariũ fuit xpm pro no
bis pati ⁊ multa ratione triplici. Primo ad

efficiendum circa nos iudicium diuine dilectionis ⁊ pietatis. Secundo ad exoluen
dum pretium nostre redemptionis q⁹ fuit pre
ciosus inmaculati iesu xpi sanguis. Tertio ad prebendum exemplum nostre imitationis. vt sequamur vestigia eius. Insuper ⁊ alia ratio
ne triplici expediebat xpm mori. Primo quia hõ mortuus erat. Et ideo expediebat vt xpus mortem nostram destrueret ⁊ hominem vi
uificaret. Erat autez homo mortuus quadru
plici morte. i. nature: culpe: gehenne. ⁊ ex pri
uatione visionis diuine. Primam destruxit per suam gloriosam resurrectionem. secun
dam per sui sanguinis effusionem: tertiã per inferni expoliationem quartam per sue visio
nis restitutionem. Secundo quia homo erat perditus. ideo expediebat vt xpus ad nos veni
ret. ac mortem subiret: ⁊ sic hominem perdi
tum inueniret. Tertio quia homo erat a deo diuisus ⁊ dispersus: ideo expediebat vt xpus homines in vnum congregaret ⁊ ad deum reuocaret. Cayphas ergo prophetizauit qui dẽ. i. verba prophetie protulit. nec tamẽ erat propheta quia inspirationem prophetice nõ accepit. ⁊ donuz prophetie non habuit: sicut ⁊ balaam. Unde secundus Augu. Docemur etiam homines malos prophetie spiritu futu
ra predicere. q⁹ tamen euangelista diuino ri
buit sacramento. i. virtute ipsius sacramenti. i. summi sacerdotij quia Cayphas non a se
metipso hoc dixit: sed cũ esset pontifex. i. sum
mus sacerdos anni illius: ⁊ ministerium ha
bens in manibus non meritis suis prophetizauit ⁊ spiritu dei locutus est. quia ipso igno
rante dictum propheticus protulit: non ratio
ne meriti sui: sed dignitatis officij ⁊ forte vn
ctio pontificalis contulit ei: quendam sensuz prophetandi. Unde Crisо. Uide autez quan
ta spiritussancti virtus est. a mente enim ma
la valuit verba proferre prophetie. Uide eti
am quanta est pontificalis virtus potestatis. Pontifex eni effectus ⁊ si indignus existens prophetauit nescIens quid diceret. Ore enim solum visa est gratia contaminatum cor non contigit. Nec Crisо. Ob quam auctoritatem solum credimus malum prelatum exaudiri. ⁊ forte quia preco ecclesie est. ⁊ in eius voce dicit ozemus cum multe auctoritates faciant in contrarium. vt illa que suis premitur aliena non dilui ⁊ huiusmodi. Dicitur autem Cay
phas fuisse pontifex anni illi⁹. quia licet deus constituerit summũ sacerdotẽ vnuz cui mor
tuo vnus succederet. per ambitionem tamen postea euenit vt plures essent: ⁊ per annos singulos suis vicibus ministrarent. ((Ab illo ergo die)) quasi vtili accepto concilio ((cogita

uerunt)) magis diffinite q⁹ prius ((vt xpm q⁹ citius possent ((interficerent)) ⁊ dicentes vt in
uentus duceretur in hierusalem licet enim ha
te habuissent instinctum ⁊ voluntatem inter
ficiendi xpm tamen ex consilio Cayphe nõ vlerũt firmo proposito. hoc q⁹ citius possent adimplere. O parũ cõsiliuz. o pessimi vuces populi. o consiliarij nequissimi. Quid agitis miseri. Quid vos furor exagitat tãtus. Que ordinatio est hec: q⁹ propositus: que causa ac cusationis domini nostri iesu xpi. Tñe ipse in medio vestrum est quem tamen nescitis ⁊ intelligit omnia verba vestra ⁊ scrutatur re
nes ⁊ corda. Sed sic fieri oportet. vt deliberastis. q⁹ tradidit eum pater sine in manibus vestris. Quia ergo iesus iam destinatus erat morti: ideo ab ipso sabbato quo consiliũ col
legerunt inchoamus memoriam dominice passionis in diuino officio: marie in hymnis ⁊ subticemus gloria patri in introitu misse ⁊ responsorijs. ⁊ quasi post horam eiusdem cõ
cilij publicum luctũ incipiens ecclesia. ⁊ suo compatiens domino sicut membra capiti ex tunc quasi lugendo recitat vexillaz regis: m i sterium crucis: clauos ⁊ lancea perforati cor
poris: ⁊ hic similia vsq̃ ad diem passionis: nondum: tamen plene q⁹ nondum traditus erat dominus in sanistrarum manus. Unde dominicam ⁊ ebdomadam illaz de passione domini appellamus. Diuulgatum autem fu
it istud consilium de occisione xpi habitum. Sed sapiens dominus volens dare locũ ire ⁊ etiam q⁹ nondum erant omnia completa: nec dũ venerat hora eius qua tradendus erat ⁊ crucifigendus post consilium cautius se ob
seruãs. ((palã apud eos ambulare desiit: nec q⁹ ad aliquã ciuitatẽ populatas abijt. Sed in re
gionem iuxta desertum)) vbi pauci de iudeis erant: ⁊ non frequentia insidiantium: in ciui
tatem efrem que erat parua ⁊ parum popu
lata. ac magis secreta: ⁊ ibi morabatur cuz di
scipulis suis vsq̃ ad tempus sue passioni pro
pinquũ. Sed stetit ibi paucis diebus cum ip
sis discipulis se occultãs ad tẽpus. Ubi Crisо. Ipsi aũt quãdo oẽs letabantur ⁊ festũ celebra
bant. tũc occultanti ⁊ in periculis sunt: sed ta
mẽ permanebãt cũ eo: sm illud vos estis qui permansistis mecũ in temptationibus meis. Et sic fugit dñs ante faciem nequissimorum seruor⁹ ⁊ hoc non fecit propter potentie defe
ctum sed vt alijs daret viuendi exemplum. Un
de Augu. Non quia potentia eius defecerat de Augu. Non quia potentia eius defecerat in qua si vellet palam cum iudeis conuersa
retur: ⁊ nihil ei faceret: sed exemplum dilec
pulis demonstrabat in quo apparet non esse peccatũ. si fideles eius oculis persequentium

ic iudaderent. t furore se ad eum ceteri
do penas cuiuscunq; ic offendendo magis
accenderent. Secundū Aug. Dorcitū t lau
dabile est imminente tam periculo t agone
conflictus ignominiosi cultus cotemptionē neg
ligere labore mortem grauia veritatis: sed
nullus debet tradere occasionē tante tempta
tionis. t hoc propter duas rationes primo qz
valde pusillanimitatis est periculis se ingere t
se propter experimentū postpone virtutis: quec
quandoq; fragilis inuenitur. t propter futu
ros etiam infirmitatē fidei ne nos inge
rentes persecutoribus occasiones pacientie
eis. vt magis impij t nocy fiant: t nos de eo
rum delicto domino reponsum t luamus pe
nas. ((Parcinit aūt erat pascha iudeorū)).
Dec subditur ad ostendendū q; xp̄s paruo
tempore in ciuitate se occultauit qz ante pas
cha in hierusalē venit. ((Et ascenderūt multi
de regione hierosolymam ante pascha vt san
ctificarent)) t mūdarent seipsos ozationibus
t sacrificijs ante festū: ad digne comedendū
agnum paschalem quem nullus comedere de
bebat nisi mundus. Preceperat enim dominus
per Moysen vt vndiq; de tota iudea cōuenirent ante pascha in hierusalē t ibi secun
dū legem ante eius agni paschalis le mun
darēt vt sic purificati t solēnitati t cibi agni
mūdi interessent. Unde Theophilus. Ascen
derunt aūt ante pascha vt purgarentur quo
niam quicunq; peccauerant pascha non cele
brabant nisi prius expiarentur balneationi
bus t ieunijs ac ratura: qui etiam quasdam
deputatas oblationes afferendo. Dec Theo
philus. Ubi informantur qui debent cōmu
nicare: quia cōfessione ozatione t ieunio an
te debēt purificari. Si enī hoc fiebat de agno
figurali multo magis se debet homo sancti
ficare bonis operibus ad digne recipiendū
verum agnum immaculatum corpus christi.
Sed indei obtusi sunt sanctificationi tractā
di de nece veri agni: t ipsum agnum ad im
molandum ((querebant)) in ipso loco ozatio
nis scilz: sanguinem innocentem miscere co
gitantes. Unde Crisost. Di venerant in exte
rioribus se mūdare. t in interioribus per ho
micidium t sanguinem se coinquinare. Insi
diabantur ei t tempus festi tempus faciebat
occasionis. Dec Crisostomus. Querebant
ergo eum t colloquebantur adinuicem in
templo stantes. ((Quid putatis qz non venit
ad diē festū)) qz eni mirabātur q; in tanta cō
gregatione ad docendū nō veneratu deo que
rebant. non quidē bene t ad honorandū sed
male t ad occidendū: sed est notandū q; qui
do ēt dies festus t agitur sancte semper dño
est in die festo sm illud: vbi duo vel tres con
gregati fuerint in nole meo. in medio eorū
sum: t tō nos congregatim domo dei. Quamuis
ieiunium mutuo nos cohortando: vt
ad diem festū nostrū veniam: t nos sua pūtia
sanctificet. qđ vero nō recte agit festū tūc nō
venit festus sm illud ysaie. festuitates vestras in
ferias. Et subdit eu Egestus qđ rōdens qōni co
rū. ((Dederant enim pōtifices t pharisei mā
datum: vt si quis cognouerit vbi sit ihesus indi
cet)) potestati publice ((vt apprehenderent cū)).
t ministri potestatis ad occidendum. pp hoc
n. ab eis sicut ab ingrato t obstinatis recedē
bat vsq; ad tpus qđ sue passioni dispositum
erat: ig vt ait Aug. nos gratiam vbi xps est: qz
ad dexterā dei pris iudicem? iudeos: vbi fit
vtiq; apprehendant eū p fidem. Conspice igit
pdictos nepharios in suo pessimo estu
antes: t dñm ihesum ac discipulos tanq; pau
peres t debiles recedentes. Quid tunc pu
tas magdalenam dixisse. Sed t qualis ani
mi mater dñi ihesu erat: cum sic eum recedere
videret: t audiret cām quare: qz. s. eus occide
re volebant. Potes hic meditari pīam t so
rozes eius tunc cum magdalena remansisse
t dixisse ihesum eas oēs de cita sua cōuersione
tunc psolatū fuisse. Cōsidera nunc. quō dñs
suos aduersarios (quos solo nutu pdere pote
rat) tanq; imbelles recedēdo declinabat nec
se saltem vbis excusando defendebat. et? mā
suetudinem t humilitatem imitando om
nem depone amaritudinem t furorem: qz sic
t corporis t aie habebis regem. Dio.

Omine ihesu xpe magni concilij an
gele. g cilium malignantium ? te
fidet pmisit nec illis resistere p po
tentiam ig magis cedere p patientiam volui
sti. ne derelinquas me in errante iudicio aut
noxio cilio mei arbitrij vel hoium: neq; in
potestate aut temptatione demonū ig tu ipse
clementer me intus t foris dispone t rege.
ac dirige in viam salutis eterne. Da mihi do
mine: vt gequid ? me dyabolice aut humā
ne moliunt aduersitates: redigant ad nihilū
vt illesus t de omni periculo ereptus. letus ti
bi referam actiones gratiarum. Amen.

De decem leprosis a domino curatis. Capitulum.xix.

¶ Actum est autem cum
cōpleren)) t appropinquarent ((di
es assumptionis)) dominī ihesu a mundo ad
pfem. p passionem t mortem nō diuertit ig
((firmauit faciē suā)). i. voluntatē: nā p faciē
designat ai voluntas. in loca passiōis ((t vt
eq; in hierusalem)) qz ibi oportebat verum
agnū imolari. vbi figuralis agn? solebat oc
cidi. Assumptiones ihesu dicit Lucas nō solū
finē ipse quo assumi debebat p passionem de
hoc mundo ad pfem: qz opposuit pati xpm t
ita intrare in gloriam suam: ig et hm pceptū
de agno paschali. g decimo die mensis pmi
assumebat de grege: t ad domum inferebat
t seruabat vsq; ad vesperam. xiiij. diei t tunc i
molabat. In hunc modum xps decima die
i. ramis palmaz venit ad locum passionis. s.
in hierusalem. vbi tanq; ver? agn? erat p no
bis imolandus. manifestq; ibi t circa. vsq; dum
passus è vt sic veritas figure rūderet. Ex quo
pz qz tpe sue passiōis pauidit qđ de?: t q; spō
tanee nō coacte est passus: vñ firmauit. i. nō
leuiter voluit: ig firmiter t pstanter disposuit
vt iret in hierusalem ad sustinendū mortem: t
vt ōderet se spōte passurū: t suo exemplo di
scipulos afforet ad passionem. Sic t tu om
ne op? bonum firm? t stabile debes assume
re: nec pp̄ temptationes ab eo dimittere. In
stante ergo tpe passiōis quo transmigraturus
erat de mundo ad pfem: pstat dorsum gal
lee: t faciem in hierusalem querit. ac firma
ta t ipterrita mente. locum quo pati decreue
rat: petit. Non huc t illuc ibat sed iter versus
hierusalem tenebat. Uñ q; supius pluries ex
citauit t hortatus est discipulos t alios ad
martyriū t sui sequelā vbo. Hic hoc idem fa
cit facto. eos tanq; magister t doctor pcedēs
t ōsi facto suo dicens. ((Si qo vult post me
venire: abneget semetipm t tollat crucem su
am t sequatur me.)) Appropinquante ergo
tpe passiōis sue dñs ihesus g pluries fugerat:
incipit reuerti. Sicut. n. in superioribus ad no
stram instructionem visus est prudentia. oñ
dens q; pro loco t tpe furorem persequentiū
caute debemus declinare ita nunc vtitur
fortitudine: qz debito tpe imminente sponte re
dijt vt se passioni offerret: t in manibus per
sequentium traderet. sic alias fuit visus tem
perantia cum fugit honorem: qñ turbe vo
luerunt eum facere regem t econtrario fuit
visus iustitia. cum voluit tanq; rex honorari
qñ populus cū ramis arboz occurrit eidez.
Satis tñ modeste eundez honorem volui
t ideo asellus ascendit. Jitio igitur quatuor
virtutibus visus est dñs virtutum pp nostrā
instructionez. a qb? omnes alie virtutes mo
rales descendunt t deriuantur pp q; cardi
nales a principales esse dicuntur. Non ergo
est infandus est fuisse incōstans vel varius.
sic nec aliquis alius qui hm diuersos casus
in diuersis se exercet virtutibus. Et factus est
dum pascha celebraturus foret in hierusalem
((transibat p mediam samariam t galileā))

Samaria erat terra gentium. galilea iudeo
rum. Et ideo xps vadens ad passionem tran
sit p gentes: t iudeos dans intelligere q; tra
ctus sue passionis in oēs erat futurus. ang; si
deo noīe ei? post monem t iudeos t gen
tes vnum debebat efficere pplm. Quia ergo
erat discordia inter iudeos t samaritanos.
ipse inter vtrosq; t p medium vtriusq; terre
transit: vt tanq; mediator eos pacificaret. q
ad saluandos gentiles t iudeos venerat. Et
ingressu cuiusdam castelli in terminis sama
rie ((occurrerunt ei decem viri lepr̄osi qui au
dierant famaz de mirabilibus xpi. In ingres
su vrbis t nō añ ingressuz occurrerunt ei. qz
ritu legis Mosaice quasi imūdi erant ab vr
bibus t oppidis exclusi: nec poterant cum
alijs cōmoriari. querebant aūt adinuicez: qz
cōitas passionis fecerat eos vnanimes. t pre
stolabant simul transitum ihesu solliciti. donec
aduenientem eum viderent. ((Qui stetērūt
a longe)) tū pp xpi reuerentiā. tum qz nō de
bebant appropinquare hoibus ne eos ifice
rent eo q; lex iudeoz lepram immundam non
tangendam iudicat. Lex euangelica lepraz
non externā ig internā esse immunda affirmat.
Et hm Theophilum. A longe stant qui vere
cundantes de immunditia. putabant enim q;
xps eos quemadmodum alij fastidiret. Sic
ergo abstiterunt loco: sed facti sunt proximi
deprecando. prope enim est dominus omni
bus invocantibus eum in veritate. ((Et leua
uerunt vocem suā)) ex magnitudine affectio
nis t magno desiderio sanitatis ((t clama
uerunt dicentes. Jesu pceptor miserere nrī))
qz solo precepto t verbo potes nos curare.
Si ihesus: ergo vult: si preceptor ergo potest.
si misericors: dia invocant. ergo se miseros t i
digentes ostendūt: t sic petitio fuit digna t
ex parte petentium: qz miserādi t ex pte eius
a quo petebatur: qz ihesus volens t preceptor
potens hm Tyti. Dicūt nomen ihesum t lu
crifacitūt rem. Nā ihesus interpretat saluator.
Unde sequitur. ((Quos vt vidit)) benignita
tis t cōpassionis: t misericordie oculis ((di
xit. Ite ostendite vos sacerdotibus.)) Lex n
precipit: vt emūdati a lepra sacerdotibus se
presentarent: nō vt sacerdotes eos emunda
rent: sed vt eos mundos esse iudicarent: t vt
mundati pro sua emundatione sacrificiū in
lege determinatum offerrent ((t dum irent))
vt sacerdotibus se demonstrarent ((mundati
sunt)) ex fide t obedientia ad xpm meritorie
de cōgruo: sed diuina virtute effective. Qua
tuor ex causis mundati sunt antequ ad sa
cerdotes peruenirent. Primo quia xps no
uerat sacerdotū superbiaz. cōtemptibilem. n.

eos aspicere. ne ergo scandalizarentur: potue
rit eos sanare. Secūdo boni obedientie ipso
rus hoc meruit tertio hoc meruit eorū fides
quarto voluit ostendere quod non virtute le
gis aut sacerdotū erant mundati sed dei im
perio. Unus aūt ex eis qui samaritanus e
gentilis erat vt se mundatū vidit suam sana
tionem virtuti xpi deputans rediit cū ma
gna voce deū ex fidei et deuotionis magni
tudine magnificans et tanq̄ gratus benefi
cii recognoscens cecidit per humilitatem
in faciem ante pedes iesu per deuotionem
et reuerentiam exhibens et adorauit eū gra
tias pro beneficio accepto sibi agēs. Ubi
exprimitur fides eius et deuotio ac beniuolen
tia et grandis affectio. Dedit aūt ei fiduciam
appropinquandi dño iā suscepta purgatio.
Ceteri vero qui iudei erant permanserūt in
grati nec ad agendū gratias sunt reuersi. qr
decepti sacerdotibus quib9 se representaue
rant quicq̄ doctrine xpi et miraculis detrahe
bant. Fm eorū informationem attribuerūt su
am sanationem obseruantie legis. cū se sacer
dotibus ostendebant et nō virtuti xpi: licet a
principio fideliter et deuote petiuissent ab eo
sanari. Et dixit iesus. Nonne decē mūdati
sunt et nouē vbi sunt. Non interrogat domi
nus quasi nesciens sed interrogans q̄rit qua
si gnitiue et de eorū ingratitudine dolens. et
eos requirendo ostendit sibi ignotos. i. repro
batos. Sicut enim ingratus nō recognoscit
dei beneficiū: ita nec deus notitia approba
tionis recognoscit ipsum: recognoscentē ve
ro se recognoscit et ipse. Unde Beda. et meri
to eos saluator quasi ignotos vbi sunt inqui
rit. Scire. n. dei eligere nescire reprobare ē.
Ver Beda. Magis aūt dolēdū est de eo qui
aliq̄ incurrit ingratitudinis culpam quā de be
neficio perdito: et ideo quasi plangendo sub
ditur. Non est inuentus qui rediret et daret
gloriā deo nisi hic alienigena alterius. s. gen
tis qui nō erat de iudeis. Et hoc dictū est vel a
xpo et tūc erant verba quasi lamētantis. vel
dictū est ab euangelista in cōfusionē iudeorū
qui nō sunt reuersi ad xpm et nota q̄ in hoc
q̄ hic alienigena redit et alii qui erant israeli
te redditū neglexerūt figurata fuit vocatio
et fides gentiū. qui vētūri deuote erāt ad fi
dē xpi ac repudiatio et perfidia iudeorū qui in
suo errore erant remansuri. Dñs aūt et in his
et in oībus quos sanauit in corpore: sanauit
et in aīa: sed hi postq̄ fuerūt sanati i corpore
et iustificati in aīa. ac boni facti postea corrue
rūt a gratia et facti sunt mali et ingrati. Dein
de eorū ingratitudinē magis cōfutat dñs alie
nigenam qui redierat laudando cōmendat:

quia. n. humiliter ante deū infirmitatē suam
cognouit. ideo dñs cōsolans eū dixit. Sur
ge. a peccato in quo iacuisti cessando et
vade de virtute in virtutē in ↄuersione quā
incepisti pficiendo: qr fides tua. qua intelle
xisti deo subdidisti. te saluū fecit: et ad salutem
nō solum corporis sed et anime reduxit: quia
ipsa est initium iustificationis: et dat fiduciā
regni celestis. Ubi Beda. Si aūt fides saluū
fecit eū: qui se ad agēdas saluatori gratias in
clinauit. ergo perfidia perdidit eos. qui de ac
ceptis beneficiis deo gloriam dare neglexe
runt. Mistice per lepram que est corruptio
carnis. signatur peccatum mortale q̄ est cor
ruptio anime. Primo quia cōmuniter in le
pra vox efficit inualida. sic in peccatore vox
est inualida: qr deus peccatores nō audit: et cū
multiplicāt orationē nō exaudit. Secūdo qa
in leproso corpore multa vlcera minuta dura
et rotūda crescūt: sic in corde peccatoris mul
te cōpunctiones et anxietates diuersoꝝ pecca
toꝝ et circūstantiaꝝ ↄsurgūt minuūt semp af
fectionē hoīs ad deū: et reddūt hoiem durū et
rebellē deo et eius mādatis: et p hoc fiūt cor
da hoium petōꝝ rotūda et ductilia. s. ad volū
tatem dyaboli. Tertio qr eoꝝ anhelitus cor
rūpitur: et eius fetore sepius alii inficiunt: sic
operatio et cōuersatio peccatoris ita est corru
pta q̄ cōuersantes infirmant ex vitio eoꝝ cō
uictu. Quarto quia lepra quāto studiosius re
primit tāto plus turpior postea ebullit: sic pec
catū quāto plus occultat tanto fortius crescit
et ideo turpius apparebit. Per denariū vero
numerū vniuersitas significat numeri. nāq̄
sequētes vsq̄ ad centū sunt ipsius: et partiū
eius replicatiōes: et sic cōsequenter p decē le
prosos occurrētes. xpo significat vniuersitas
petōꝝ penitentiū. Uel leprosi signāt eos qui
peccāt ↄtra decē precepta decalogi. varietate
petōꝝ quasi maculis lepre distincti et leprosi.
Ualde deterior est lepra anime q̄ lepra cor
poris qr peior est corruptio spūs q̄ carnis. de
bet aūt peccator volēs sanari et a petōꝝ lepra
curari. eo modo se habere quo se habuerunt
isti leprosi. Primo itaq̄ venire dz ad iesuz p
fidē non. n. abhorret pius dñs aspicere macu
lam lepre nostre. qui pro nobis in cruce vel le
prosus reputatus ē. Secūdo debet stare. sur
gendo a peccatis: et cessando ab eis. Tertio
debet stare a lōge. suā vilitatē humiliter ↄsi
derando: et valde erubescendo. Quarto de
bet leuare vocē. s. de pfundo corde et contri
tionis verba prūpēdo et peccata sua non
aliena ↄfitēdo. Quinto debet dicere iesu pre
ceptor dei misericordiam implorādo: que ma
xime est peccatoribus oportuna. In hoc aūt

q̄ dñs videns leprosos. dixit eis. ite ostendite
vos sacerdotibus: manifeste a dño iesu con
fessio pcipit. p quā lepra interior saluti ostēdi
tur. sic si eis diceret. Ite a cōtritione ad ↄfes
sionem. ostēdite vos sacerdotib9. Quia licet
peccata remittant in ↄtritionē dicente pphe
ta. Dixi. i. firmiter statui ↄfitebor et tu remisi
sti. nihilōm tenetur hō ea cōfiteri. Unde dum
irent mūdati sunt in via: qr deus virtute ↄtri
tionis peccatoꝝ mūdat interius priusq̄ a sa
cerdote absoluat exterius et nihilomin9 se sa
cerdotibus ostenderūt. Sic et tu si habes ma
culā lepre ex aliquo crimine. dū vidente te do
mino oculis misericordie vadis ostendere te
sacerdoti p ↄfessionē vocis. obuiat ipsa salus
et sanaberis a lepra trāsacte iniquitatis. Non
tamen idcirco obmittas te offerre illis. quoꝝ
iudicio mūdus haberis. alioqn ex cōtem
ptu et negligētia imundus remanebis. Un
de aūt qui rediit. vniuersalis ecclesie vnitatē
seu illos qui in vnitate ecclesie sunt designat:
qui pro beneficio gratie grates referre non
cessant. nouē vero q remāserūt. illos qui ex
tra sunt exprimūt seu q post acceptā remissio
nem criminū a pfectione decalogi p vnitatē
subtractā deficiēdo. grates pro gratia redde
re ↄtēnunt. Decē igit mūdant: sed vnus gra
tias refert: qr multi in ↄfessione mūdant: sed
nō oēs dñm laudāt. Qui. n. tanq̄ canes reuer
tūtur ad vomitū hi sunt nouē. qui post ade
ptā sanitatē nō laudabant dñm. Et qr pauci
sunt respectiue. qui grati sunt de bñficiis lar
gitatis diuine remanēt in repara sanitate. iō
tm̄ vnus reuertit dans gloriā deo. Deo enim
gloriā dare est precepta peccati sui curatione
in bonis opibus pseuerare. Et h̄ est samarita
nus qui interpretat custos. nā illi sunt grati
deo qui se custodiūt a peccati recidiuo. Et est
alienigena dicēs. cū apostolo. nō habem9 hic
manentē ciuitatē: sed futurā inquirimus. Hic
colligit qr hi qui deberēt esse magis grati do
mino et familiares: vt sunt prelati et diuites:
qbus sciam dedit vel opes. magis sunt ei in
grati: seseq̄ elōgāt ab eo: nec referūt sibi gra
tias sicut simplices et pauperes qbus tot bo
na nō ↄtulit: quasi diceret. Labia nr̄a et diui
tie a nobis sunt: qs noster dñs est. Ipse autē
vnus gratias agēdo faciē cecidit: qr sola vni
tas ecclesie cadit in faciē adorās. Inde est: q̄
q̄nq̄ pstrati oramus: vbi quattuor pretendi
mus infirmitatē corporis: qr de puluere sum
pti sumus: infirmitatē aīe: qr caium ex no
bis nō erectionē a nobis: sed a deo habemus
erubescētiā de malis: qr pre multitudine pec
catoꝝ oculos ad celū leuare nō audem9. pru
dentiā: qr in faciem cadimus et videmus q̄

cadimus. s. q̄ in terrenis affligimur. Quan
doq̄ vero flexis genibus vt Salomon: sed
erecto capite et leuata facie oramus. quasi di
centes pro desiderio patrie trahe me post te.
Q̄nq̄ aūt stātes oram9. nos spē in celestibus
hēre designātes: et q̄si dicētes nostra ↄuersa
tio i celis. est et illō in domū dñi letātes ibim9.
In pmo ergo exprimim9 ↄditiōē nostrā: se
cūdo desideriū. i tertio spē. In memoriā q̄q̄
resurrectiōis dñice tpe pascali et diebus dñi
cis. exēplo sanctaꝝ mulieꝝ inclinatis in terrā
vultib9 oramus nos: terrā et puluerē esse cū
abrahā recolētes. Unus ergo reuersus in fa
ciē ad pedes iesu cecidit. ac nobis humilita
tis et pnie exēplū ōndit: vt fm Bedā. In fa
ciē cadit q de ppetratis malis erubescit. Ibi
enī hō cadit vbi ↄfundit. Qui in faciē cadit:
videt quo cadat: q retro lapsus fuit nō videt.
Boni ergo in faciē cadūt: qr humiliāt se i his
visibilib9: vt ad inuisibilia erigant. Mali re
tro cadēt: qr cadēt in inuisibilib9: vbi mō nō
vidēt qd eos tunc sequat. Ad pedes etiā iesu
cadit et gratias agit: q se ad pcipiēda dei bñfi
cia humiliat: q nihil sibi virtutis attribuit q
bona hz et de misericordia dei se habere itel
ligit. Et fm eundē qui deuotus ante dñm ce
cidit: surgere et ire precipit: qr qui infirmitatē
suam agnoscens hūiliter iacet p diuini verbi
cōsolationē surgere ad fortia opa: et crescen
tib9 quotidie meritis ad pfectionē passim p
ficere iubet. Nunc aūt fides saluū facit. quē
ad gr̄as agēdas inclinat: et ↄtra pfidia il
los dānat q de acceptis bñficiis ingrati sunt:
et deo dare gloriā negligūt. In hoc ergo capi
tulo ingrati de bñficiis reprehēdūtur a dño.
Multū est laudabilis virt9 gratitudo: et val
de acceptabilis deo gratiaꝝ actio ac detesta
bile vitiū ingratitudo. Unī Aug. qd meli9 aio
geram9: aut ore pmamus: aut calamo expri
mamus q̄ vt deo gratias agam9. hoc nec di
ci breuius: nec agi fructuosius pōt et itē scio
q̄ igratitudo displiceat tibi q̄ radix est totius
mali spūalis: et vētus vrens et exsiccās oē bo
nū. obstruens fontē diuine misericordie sup
hoiēs: qua et mala mortua iā reuiuiscūt ne vl
tra bona adipiscāt. Un̄ et Ber. Dignū ē imp
gratias agere: qr deus nunq̄ cessat bñfacere.
Et itē disce in referēdo gratiā nō ee tardus
vt segnis disce ad singula dona gratias age
re. diligēter ingt cōsidera q̄tibi apponūt: vt
nulla videlicet dei dona debita gratiaꝝ actio
ne frustrant nō grādia nō mediocria: nō pu
silla. Deniq̄ iubemur colligere fragmēta ne
pereāt. i. nec minima beneficia obliuisci. Nō
quid non perit quod donatur ingrato. In
gratitudo inimica est aie. exinaniens meri

toꝝ virtutū dissipatio. bonoꝝ dispersio bene-
ficioꝝ pditio. Ingratitudo est ventus vrens ⁊
siccās fōtē pietatis. roē misericordie
⁊ fluenta gratie. Quātis vero debeat ois grāꝝ
actio docet rādē Ber. dicēs. Nō tm̄ verbo ⁊ li-
gua sed ope ⁊ virtute exhibeam⁹ nosmetip-
sos gratos. nō.n. gratiarū dictionē: sed gra-
tiarū actionē exigit a nobis dñs deus noster
Unde etiā Criso. Agam⁹ igit ei ingēs grās:
⁊ nō modo verbis his nostris: verū etiā ope-
rib⁹ nostris. imo ipsis pncipaliter ipleam⁹.
Agamus vero grās. Nō de ppriis tm̄ verū-
etiā de alienis bonis. Ita.n. ⁊ inuidiā potera-
mus extinguere: ⁊ alere caritatē. Nec.n. iam
illis poteris inuidere de quoꝝ bonis gratias
deo referēdo letaris. Quid igit magnū repo
scit: qui pro liberalitate in nos sua solūmodo
gratos sibi esse nos pcepit. Ingratitudinis
aūt vitiū ex arrogantia potissimū gigni solet.
cū se aliqs dignū esse bñficijs estimat. Humi
liatus vero atqꝫ peritus nō pro bonis solum:
sed pro his que cōtraria estimant esse grāꝝ
actiōes mittet deo: ⁊ quodcūqꝫ paciet nihil se
dignū estimabit passum esse. Hec Criso. Et
hec est magna causa. quare deū nō diligim⁹:
quia eius beneficia non recognoscimus. Un
de Hiero. Uis scire: quare deum nō diligis:
quia eius beneficia nō recognoscis. Quanto
magis in bonitate eius ascendis tanto plus
in amore ei⁹ marcescis. hec Hiero. Oratio.
Domine iesu xp̄e: de tua pietate cōfi-
sus ad te piū medicū ego quasi le-
prosus. veritate pctōꝝ respersus cō-
fugio. ad te fontē misericordiaꝝ. ego imun-
dus maculis vitioꝝ curro: ⁊ supplex te exoro
quatenus digneris meā sanare infirmitatē la
uare sorditatem: ⁊ me dirigere ad salutē. Da
mihi vt semper beneficia tua in corde habeā
⁊ de vniuersis gratias tibi agam. Sed quia
homo mortalis cinis ⁊ puluis nec vnum pro
mille gratias referre sufficit. referant tibi gra
tes pro me virgo maria ⁊ omnes ciues super
celestes: atqꝫ omnis creatura qui diuine lau-
dis sit materia. Amen.

¶ De samaritanis hospitiū domino ne-
gantibus. Capitulum. xx.

T Autem aduentus domini
iesu nō lateret ((mi-
sit nūcios)) suos. s. iacobū ⁊ Iohānē
((ante faciem suā)) in ciuitatē samaritanoꝝ:
vt ibidem hospitiū ⁊ cetera necessaria q̄ non
magni constabāt sibi prepararēt. Hec ciui-
tas samaria nūc sebasten dicta iam peccatis
exigentibus: nec vnicā habet domū nisi tm̄
duas ecclesias. vnā in monte: vbi quōdam fuit
regis palatiū. secundā in honore sancti Io-
hānis baptiste. in qua sepultus fuit inter ab-
diā ⁊ helyseū. Samaritani vero q̄ emulabāt
tēplo hierosolimitano: ⁊ inuidebāt eius: ī
hierusalē adorare: q; videbāt xp̄m cū discipu
lis ꝑ faciē seu vultū. i. ptēdere similitudi-
nē ⁊ signū euntis in hierusalē ad festuz pa-
schale cū orationis faciēde. ideo eos ex emu-
latiōe ꝑ locū adorationis noluerūt hospicio
recipere: q; dicebāt locū adorationis esse apud
eos in monte garizim: ⁊ nō in hierusalē. Un
supra mulier samaritana quasi emulādo di-
xit dño. Patres nostri in mōte hoc adorauē-
rūt: ⁊ vos dicitis: quia hierosolimis locus ē:
in quo oportet adorare. Itē q; ex vestimētis
xp̄i ⁊ discipuloꝝ eius cognouerūt samarita-
ni: q fuerit iudei: iudei aūt erant samarita-
nis odiosi. eo q ptēnebant eos nolētes cōme-
dere ⁊ bibere cū eis. nō.n. coutūtur iudei sa-
maritanis: sicut ⁊ hebrei egyptijs. Un̄ Hie-
ro. Hostili inter se samaritani atqꝫ iudei di-
scordant odio. Uidētes itaqꝫ dñm ad hostes
suos pgere. samarite eū recipere noluerunt.
Quidā aliā subiciat intelligētiā: q; voluntas
dñi fuerit nō suscipi a samaritanis: quia festi
nabat hierusalē pati ⁊ sanguinē fundere: nec
occupatus susceptione samaritica: ⁊ doctri-
na gentis illius. passionis differret diem. ad
quā venerat instinctū. Hec Hiero. Sicut aūt
dño in hierusalē tendēti restiterūt samarita-
ni: sic si mens tua in celū tēdat habebis semꝑ
q̄ ritas: odia: ⁊ bella gerēt: nō tm̄ irrepat vin-
dicta mēti tue: sed quātū poteris stude vtilis
esse. Un̄ sunt verius hierusalem ciues gentes
odire forsitā. Quotquot nō recipit membris
illa suis. Si ergo in his q̄ fm deū opari desi-
deras. aliquos tibi obsistere seu te ipedire vi-
deas noli ptētionibus deseruire: sed te ipsuz
in teipso restringe: ⁊ te cū deo tuo recollige.
sibiqꝫ dicas. Dñe viam patior: rñde pro me:
nec de hoc cōtristeris: q; nihil possunt: nisi q
deus scit finaliter pro bono tuo eē expediēs:
imo q̄uis ad pñs nō videas. videbis finali-
ter. si tm̄ pacienter portaueris q illud in quo
tibi eos impedimētū prestare credebas. erit
tibi iuuamē ad tuū ppositū exequendū: sicut
de ioseph ⁊ multis alijs est factū: q; fm Cris.
si lege xp̄i custodiri volueris. necessitates q-
dem nullā. q te ab obseruatione ei⁹ impediat
aliqñ pacieris: Si etiā in his q̄ fm deū desi-
deras. te videas quodāmodo diuinitus impe
diri: vel p infirmitatē: vel quocūqꝫ alio mō
ptingente de hoc nullatenus cōturberis: sed
totū equanimiter feras ⁊ te ex toto illi cōmit-
tas. q meli⁹ nouit q̄ tu ipse qd tibi expediat.
qui te ad se cōtinue subleuat dūmodo teipm
ex toto illi cōmittas. quātus fonte hoc ipse nō

videas. Ad hoc ergo sit totum tuū studium:
vt teipsuz in pace ⁊ cordis trāquillitate pos-
sideas: ⁊ pro quocūqꝫ euentu non doleas. ni-
si de solo peccato ꝓprio vel alieno seu etiam
de his q̄ te inducerent ad peccatū: ⁊ q̄ possent
alienare seu elongare a deo: vel mediū facere
inter te ⁊ ipsum deum. quecūqꝫ enim tibi oc-
currens aduersitas eius nutu ⁊ prouidentia
geritur cuius virtute recreate sunt: ⁊ in suo
esse conseruātur. Cum igitur tribulatio adue
nerit exi obuiā hospitātio benigne eum re
cipiendo ⁊ dic corde iocundo. Bene venerit
amica mea tribulatio. Qui.n. aduersa liben
ter pro deo pati. xp̄o passo assimilat. ⁊ ideo
ab eo tāqꝫ a consimili nexu dilectionis preci
puo constringit. Porro de inuolūtarijs tribu
lationib⁹ scire debes q l; inuolūtarium inqꝫ
tum huiusmodi nō sit meritoriū. verūtamē
si prudens animus hoc q inuolūtarie alatū
est. voluntarie pati voluerit: ⁊ volūtatem suā
hactenus rebellez ad virgā dei inclinauerit:
virtutes faciens ex necessitate. haud dubium
qn salubre ⁊ meritoriū fiet: ⁊ ad spirituale vir
tutū incrementū pficiet. hoc q ante pestiferū
videbat. Patiamur ergo libenter ⁊ volunta
rie: q; vera salus nostra est in cruce. nec extra
eam aliqua salus inuenit. In quacūqꝫ.n. sia
crux. i. tribulatio nō est. nulla patientia est ⁊
vbi paciētia nō est vera salus nō est. Cor aūt
patiēs est. cui gaudiū est q despicitur: ⁊ q in
penis ⁊ quibusdā aduersitatibus letat. exul-
tans pro eo q passioni xp̄i ⁊ humilitati sue
aliqd adicere valeat: ⁊ q habeat. vñ deo ali-
quid sacrificet. Et iō oēs penas ⁊ aduersita-
tes occurrentes vnias cū penis ⁊ aduersitati
bus xp̄i ⁊ ex vnione ipsorum dulcescant: ⁊ iō
in summa paciētia redoleāt. Omnia ergo q̄
tibi aduenerint siue leta siue trista. ex nimia
caritate a deo tibi esse donata certissime scias
⁊ oīo credas q oīa ex tanto amore xp̄i tibi ꝑ
ueniant: vt nihil aliud tibi: aut aliter euenire
velles: aut velle deberes: ⁊ ideo pro singulis
ei grās: ⁊ laudes agas. Irati itaqꝫ ((Jacobus
⁊ Johannes)) ꝯtra samaritanos voluerunt
ignē ex celo ad cōsumēdū eos ipetrare dicen
tes. ((Dñe si vis: dicimus vt ignis descendat
de celo)). i. de alto sicut fulgura ⁊ hmōi q̄ oīa
veniūt de celo aereo: ⁊ cōsumat illos te reci-
pere nolentes. O quanta fiducia eoꝝ in dño
erat q solo verbo se posse credebant: vt ignis
de celo descēderet: ac hmōi vindicta q̄ lauda
ta est in helya in illis ē a dño reprobata: q a
hoc nō appetebāt ex caritate ⁊ amore corre-
ctiōis eoꝝ vel finiēde in illis malitiis sicut ille:
sed ex ipaciētia pot⁹ ⁊ idiscretiōe ⁊ appetitu
vindicte. In quo innuit dñs q nō valet zelus
nisi sit discreta volūtas. Unde verbis apsto
li Petri ananias ⁊ vxor eius exanimes ceci-
derūt: nō odio sed iusta vindicta ⁊ Paulus
quēdā peccatorē tradidit sathane interitū car
nis vt aia esset salua. Un̄ Beda. repbendit in
illis dñs nō exēplū pphete sancti: sed volūta
tē vindicādi q̄ adhuc erat i rudibus: ⁊ aduer
tens eos nō amore correctionē: sed odio desi
derare vindictaz. Hec Beda. Unde dicit eis.
((Nescitis cuius spiritus estis)). s. spiritus san
cti qui bonus est ⁊ suauis: hoc est bene reco
gnoscitis: cui⁹ spiritu signati estis ⁊ ideo vul
tis per odiū exercere vindictā. q nō licet dei
seruis. In nouo.n. testamēto q est amoris ꝓ
cedendū est suauiter ⁊ benigne: non sicut in
veteri testamēto q est timor, vbi procedeba
tur aspere ⁊ rigide. Un̄ Glo. Cuius spiritu si
gnati estis: eius ⁊ acta imitemini: nūc pie cō
solantes ⁊ in presenti patientiā habentes sed
in futuro iuste iudicantes. cū sedebitis sup se
des duodecim. Et subiūgit dñs ((filius hoīs
nō venit aīas perdere)) per rigorē iustitie sta
tim inferendo penā mortis: sicut vos vultis
quinimmo perditio ē ex vobis ((sed venit sal
uare)) animas per misericordiā ⁊ pene relaxa
tionem: sic expedit miseris: saluantur eniz me
lius clemētia q̄ seuitia. Et in hoc datur exem
plū prelatis vt nō statim cū ipetu peccata pu
niāt sed magis tp̄s ⁊ locū expectēt: nec semꝑ
in peccātes vindictā exerceant. Un̄ Ambro.
Quod vero discipulos increpauit. q; ignē su
per eos descēdere gestiebāt qui nō receperāt
xp̄m ostēditur nobis nō semꝑ in eos qui pec-
cauerūt vindicandū. q; nōnūqꝫ amplius pro
dest clemētia: tibi ad patiētiā: lapso ad corre-
Deniqꝫ samaritani citius crediderūt a qui
bus hoc loco ignis arcet. Dñs aūt ne in hos
indeuote dñm refutantes ꝓpriū cōmouet: vt
ostēderet. q; nō hēt vltionis studiū psecta vir
tus nec vlla sit iracūdia: vbi plenitudo est ca-
ritatis nec excludēda infirmitas: sed iuuāda.
Procul a religiosis indignatio: procul a ma
gnanimis cupiditas vltionis procul etiam a
prudētib⁹ cōsiderata cōmotio: ⁊ incauta sim
plicitas. Hec Ambro. Per Jacobū ⁊ Johan
nē qui adhuc iperfecti erāt significant hoīes
imperfecti q̄rentes nimis dure vindicari sed
magister perfectionis phibet hoc fieri. Et q;
samaritani noluerūt dñm iesum ⁊ discipulos
eius intra ciuitatē suā recipere ad hospitādū
((abierūt i aliud castellū.)) Circuibat.n. dñs
iesus ciuitates ⁊ castella pdicādo ⁊ faciendo
miracula: sicut supradictū est. Unde nūc qdo
dñs iesus cui⁹ ē terra ⁊ plenitudo ei⁹: exclusus
ab vno loco: paciēter fert: ⁊ trāsit ad aliū ⁊ hē
patiētiā si similia tibi euenerit imo gaude: q a

dare est tibi in tantillo imitari dñm tuū. Nec igitur ea cōsideranteo. oēm amaritudinē e tri a nobis excludamus: e nō vicissentes nos ipsos deo totos committamus. Unde Crisō. Nunqd insidiemur alijs quoniaz aduersus nosipsos acuimus gladiū e profundiozes no bispsos plagā damus. Sed contristauit te go e vis in eā vicisci. Ne vlciscaris. Ita enī vindicare poteris si nō vendicaueris: nō si vendicaris. Quonia nō vendicās deū ei cōstituis inimicū: vindicaris aūt nō adhuc. Mihi enī vindictā e ego retribuam dicit dñs. Si.n. sa nos habemus e si admīcē dissidēteo nō cessarint: nō solū nō vindicamus sed e amia mur dicētes: e flagellā totos vobis committere oportebat: q vero teipsum preuenies vindicasti ne me molestes de reliquo: multo magis deus qui enūciauit sibi cedere oia hoc dicet. Qualiter autez nō inconueniens est: si a pueris quidē nostris tantas expectimus obedientiā dominatoz: vero nō cedemus ea que volumus famulos nobis cedere. Si enī (dicit) quis eū qui peccauit: cuius gratia e ipe peccas e in eūdē cadis. Cōuitiamus est. ne re contrieris percussit ne repercutias contristauit. ne recontristes. q nullū lucrū si factus es illi rursus par. Ita.n. confundere poteris: si cuz humilitate feras e mansuete: ita confundens obsidere poteris ab ira: nullū malo maluz sanat: sed bono malum. Oratio.

Omine iesu xpe q samaritanis hospitiū tibi negantibus nō te vendicastis: sed patiēter serene: humiliter ad aliū locū declinasti presta mihi iīdigno o dulcis hospes ale. vt vitijs cūctis expulsis: gratū tibi in corde meo hospitiū valeam preparare e si quādo ob mea demerita tibi receptus nō fuerio noli mihi irasci. e a seruo tuo in ira declinare aut vindictam de me sumere sed tu q nō venisti animas perdere: sed saluare: reconcilia me tibi per tuam misericordiaz: e da vt tibi per dignam preparationem cor aperiaz: tibiq placeat ad me seruum tuum intrare e me misericorditer benedicere.

¶ De petitione filiorum zebedei.

Capitulum. xxi.

P Ost hec ascendit ie/ sus (versus) (hierosolimam que respectu totius terre promissionis: sita est in alto. e propter hoc ab alijs partibus illic venīē tes: ibant ascendendo e precedebat discipulos suos. vt sm Theophylactū ideret: q ad passionez pcurrit e nō refugit morte pro nostra salute. Illuc ibat passurus pro nobis e nos p cedens e nos instruens q ipsum in opibus nr̄is sequi debeamus e sequentes discipuli ti mebāt q nōdū perfecti vsq ad tolerātiā mortis erant. Et vt dicit Beda meminerāt sermonis eius: quo se passuri multi a sūmis sacerdotibus e scribis. e occidendū esse prdixit metuēs ne vel ipsi cū eo occiderēt. vel saltē ille cuius vita e magisterio gaudebāt: inimicoz manibus occūberet. Et diuertēs se a via ((assumpsit)) e ad partē traxit seorsuz e secreto ((duodecim discipulos suos)) tanq̄ electios rem typū platoz gerentes: nō infirmos q possent scandalizari. q: noluit eis secreta sua misteria indicare. e tūc eis ia quarta vice misteriū sue passionis e resurrectionis prdixit q: vt dicit Theo. Cōuenies erat passionis misteriū ppinquioribus sibi revelare. Ut e Cris. oia gloria dei: e eis salus hoīz in xpi morte posita e. Nulla.n. res est q amplius ad salutē hoīum pertineat q̄ mors ipsius. Nec e alicui aligd: ppter qd magis deo gratias agere habeamus: quā ppter mortem ipsius. Ideo cū plurima turba fideliū sequeret eū in via. duodecim apostolos solos tulit in secreto. e illis tantūmodo mortis sue anūciauit misteriū q: semp pciosior thesaurus in melioribus vasis includitur. Et notandū q xps passionē suā e mortē pluries discipulis suis prdixit. Primo postq̄ Petrus confessus fuit eū filiū dei. Secūdo postq̄ transfiguratus fuit in mōte. Tertio ibidem postq̄ curauit lunaticū. Quarto in psenti loco. Quinto in monte oliueti. dicens: scitis q: post biduū pascha fiet ec. Et hoc fecit propter plura. Primo vt colloquendo cū carissimis amicis suis reuelaret illis secreta sue mētis. q: secreta misteria sunt tantū maioribus reuelanda e detegenda: cuiusmodi erāt apostoli. secūdo ne de memoria laberetur: sz mortis ingiter meditatonē haberēt vt exercitati expectatione: cū venīret persecutio e crucis ignominia: facilius ferrent e nō turbarentur vehemēter q: tribulatio precognita e expectata leuioz inuenit. videteo eū mori ignominiose nō scādalizarenī. Tertio vt nō dubitarent cū resurrecturū sicut prdixerat: cū viderent ea que de passione sua prdixerat impleta. Quarto vt scirent quonia passionē preuenit e spontaneus ad eam accessit. Quinto vt essent testes: quod scienter pateretur e voluntarie. vt pote qui puenit morte e potuisset fugere. Mistice frequenter prdixit discipulis passionem suā: per hoc significans. q multo tiens esse passurus in membris suis. vnde in actibus: saule saule qd me persequeris. e Petro imminēte passione sua dixit. vado roma iterū crucifigi. O quotiēs e quantum hodie

vbi in electio suis patit. qui p malos multipliciter e crudeliter sepius afflīguntur. ((Et alijs)) spāliter tanq̄ suis secretarijs e amicis. ((Ecce ascēdimus hierosolymā)) ad locū passionis. quasi diceret. tā in promptu est vt patiar q̄n tribulatio prima est: e attēde q̄ e supra. Et hec facit mentionē. de loco passionis. f. hierusalē: q: hm scripturas. in medio terre opaturus erat salutē. Terra aūt hierusalē in medio mūdi est apposita. cui ab oriente adiacet arabia. q̄ tpe filioz israel solitudo erat vastissima. i. deserta. Heremus terra inula e in aquosa: e in qua detinuit eos dñs quadraginta annis. mānā ad manducandū eis pluens: e aquā de rupe pducēs: quā arabia mare mortuū diuidit a iudea. A meridie vero adiacet egyptus. e sic filijs israel de egypto ad iudeā redeūtibus. magnus erat circuitus: q̄ p arabiā circūduxit eos dominus. Ab occidēte quoq̄ adiacet mare magnū: e a septētrione syria mare cyprum. In hoc ergo q̄ dicit ecce ascēdim⁹ hierosolymā apparet volūtas pacīē dī: q: sponte sua venit ad passionē vbi Cris. Ac si dicat: Videte q: volūtarie vado ad mortem. nemo me vocat hierosolymā nemo admonet. nullius potestatis precepti timeo. nullius violētie necessitate cōpellor. Cū ergo videritis me in cruce pendentem ne estimetis me hoīem esse tm̄: nam etsi posse mori hoīs est. velle tm̄ mori hoīs nō est. hec Cris. hec dñs ostēdit q̄ in prelatis dz esse vigor ad tolerādū martyriū si necesse fit pro grege sibi cōmisso. e hoc docet p exēplū suū: qui volūtarie venit in hierusalē ad suscipiendū mortem pro salute mundi. Et subiūgit. ((Et cōsummabūtur oia que de filio hoīs)). i. virginis p ppheras ((sūt scripta)) e bene dicit oia. nam tria prdixerāt de xpo. f. quid esset acturus: qd passurus: qd pro vtroq̄ recepturus. Egre aūt se filiū hominis noīat: vbi se passurū predicat: vt intelligaē q̄ hm humanā naturā nō hm diuinam passurus erat. Deinde explicat que ventura super eū erant: e seriatim ordinem passionis enarrat. ((Tradēt enim)). f. a iuda principalibus sacerdotū e scribis e senioribus: e pdem nabāt potestatē interficiendi: eo q̄ iudiciū sanguinis esset eis ablatum p romanos qui eis dñabant. ideo subiūgit. ((Et tradent eum)). f. principes e scribe cum accusatione criminis ((gentibus)). f. pilato presidi e suis militibus ministris romanoz ad pficiendū illud q̄ ipsi nō poterāt. f. mortē xpi: e ipsi gētes illudent ei verbis e stumelijs e despuent eum oris immūdicijs: e flagellabunt eum virginis e nodis e occident eum crucifigendo clauis fermio. futuris vtuis vbi falsi tradūt veritatem

latui iliudāi sapientiā rei flagellant innocentiam. miseri despuūt gloriam. mortē occidāt vitā. Unde Ber. heu fratres carissimi libertas captiuoz tradit gloria angeloz illuditur. speculum sine macula e candor lucis eterne cōspuit: dñs oium flagellat: e vita hoīum occidit tur. Quid instat nisi: vt oēs eamus. e cum eo moriamur. Et itez. Tradit tanq̄ reus. ad ludendū tanq̄ fatuus. ad flagellandū tanq̄ malefactor. ad despuendū tanq̄ vilis. ad occidendū tanq̄ prevaricator legis. hec Ber. Ad hoc dñs tradit a symōiacis illudit ab hypocritis. flagellat a tyrānis. despuitur a blasphemis. occidit ab hereticis e apostatis. Et ne apostoli eī⁹ morte audita obstorberent pre tristicia e turbarentur cū viderent morientē. nunciat eis suā resurrectionē. ad coz cōsolationez dicēs. ((Et tertia die resurget)) ecce tempus e gloria resurrectiōis: q̄ passioni annectit: vt tā cita e certa resurrectio scandalū crucis euacuet: Ideo etiā passio e resurrectio pungit: vt in passione natura humanitatis e in resurrectione natura diuinitatis cōprobet. Et vt dicit Aug. Passiōe ostēdit q̄d sustinere p veritate: resurrectione. q̄d sperare in tribulatiōe debeam⁹. Sequere ergo nūc: e tu cū discipulis: e associa dñm tuū ad ignominiā passionis vt tandē puenire merearis ad gloriā resurrectionis. Quia sm apostolum. si cōpatimur e glorificabimur. Predixit ergo eis: e passiōis sue penam e resurrectionis gloriā: vt cū morientē cernerēt etiā resurrecturū nō dubitarent e ei⁹ resurrectionē fiducialis expectarēt. Et ipsi nihil hoīp intellexerūt. f. manifeste e p fecte: q: adhuc rudes erant e implecti cuius rationē triplicē assignat Beda dicēs. Discipuli cui⁹ vitā maximā desiderabāt. mortez eius audire non poterāt: e quem nō solum hoīem innocentē: sed vez deū eē sciebant. hūc nulla tenus mori vel posse putabant: e quia p parabolas eū sepe loquentē audire cōsueuerāt. quotiens aligd de sua passione dicebat hoc nō ita: vt sonabat intelligendū: sed amore dictante ad aliud qd allegorice referendus esse credebāt. hec Beda. Et nota q̄ sicut xps assūpsit discipulos e duxit eos hierosolimis ac secreta eis reuelauit: sic spiritualiter adhuc assumit discipulos e ducit hierosolimis. quādo vocat hoīem ab amore mūdi: e ducit ad religionē: in qua est pacifica conuersatio: sicut e hierosolima interpretat pacifica. in qua religione multa secreta eis reuelat. e illa quinq̄ que enumerat de xpo. spiritualiter cōtinguntur religiosis: que e xps patitur eis. Primo moriūtur mūdo. quādo amor seculi funditus in eis extinguit: ita q̄ parētes di[illegible]

honores: & ofa que in mundo sunt ꝓpter xp̃m
ꝓcurant. Secundo illudunt qz tam ab hoib⁹
infatuantur & religiosos potest dicere illud
ꝑ. videntes me deriserunt me locuti sunt la-
bijs & mouerunt caput. Tertio flagellant lin-
guis detrahentiũ: qz heu iam vbi quenunt
seculares. semꝑ rodunt & flagellãt religiosos
ꝑ detractiones. Quarto crucifigunt a scipsis.
quãdo totuz cor suuz ad crucẽ xp̃i cõfugiunt
& cogitãtes de passione xp̃i carnez suã crucifi-
gunt & afflictionibus & disciplinis & similib⁹
huic mortui sunt. Tertia vero dies est gloríe i
qua ab omni miseria resurgãt. Poteris etiã
predicta de xp̃o enumerata: & aliter accipere
& sic orare. Agnosce mihi o mũditia sũma qz
egõ corpus tuũ indigne sumendo totiẽs tra-
didi te libidinosis motib⁹ meis tanꝯ incir-
cũcisũ. Ignosce mihi o sũma veritas: qz ego
totiens illusi tibi votũ meuz transgrediendo &
promissis mentiẽdo. Ignosce mihi o vera pa-
cientia: qz totiẽs flagellauj te. peccata mea ite
rando & te offendẽdo. Ignosce mihi o sũma
pacietia: qz ego totiẽs faciez tuam cõspui qñ
veritatis cognitionez hꝫ de te habui. ꝑ turpi-
tudinem sedaui vite mee. Ignosce mihi o ve
ra vita. qz ego te totiẽs occidi. quãdo ꝑ pec-
catum mortale teab aia mea expuli. fac me
tertia die resurgere ꝑ verã cõtritionẽ. purã cõ
fessionẽ. & dignã sanctificationẽ. Et qz dñs ie
sus dixit die tertia resurrecturuz: filij zebedei
putantes inuicẽ regnuz ihesu in israel: & cum
illico in primo regnaturũ temporaliter & in
pace sicut Dauid & Salomon regnauerunt,
ac cõplendũ in primo aduẽtu: qz ꝓmittitur
in secũdo. suggesserunt matri sue: vt peterent
munus sine nomine. quo cõcesso peteret eis
ꝓfessionẽ a dextris & a sinistris eius in regno
sue. i. qz essent collaterales & maiores pre cete
ris in regno suo post eũ qz enim erant eius
consanguinei germani volebant post eũ esse primi
nec mirũ si talia apostoli credebãt & appete-
bant qz adhuc carnales erãt. & nũdum plecte
illuminati: nec cõfirmati ꝑ gratiã spũssancti.
Ut ait Crisostomus. intra tpũs vocatiõis apostolorum
& passionis dñi mortis est zebedeus: & sic ista
secutus est ihesum cũ filijs suis. Sexu fragilis &
tam etate delecta xp̃i vestigia sequebat: quia
fides nũqꝫ senescit: & religio fatigationẽ non
sentit. hec Crisostomus. Tria aũt petit q̃ desiderans
matres filijs. quietẽ: cũ dicit ((die vt sedeant
hi duo filij mei)) honores: cũ subdit ((vnus ad
dexterã tuam & alius ad sinistrã)) diuitias: cũ
addit ((in regno tuo)) & vt dicit Crisostomus. alij fi-
lijs suis multũ cõparant. alij diuitias: alij po
norem. nemo filijs suis cõparat deũ. Perditio
nem illop magno precio cõparant. salutẽ aũt
illop nec bono aspicere volũt: sed si viderint
illos honoratos letant. si viderint pauperes tri
stant. si viderint peccãtes nõ tristant: vt ostẽ-
dat: qz corpop amatores sunt nõ animarum.
Nec Crisostomus. In tribus aũt deficiebat ista mu-
lier in ordine. in intẽtione in materia. In or-
dine erat puersitas: quia ante meritũ petebat
premiũ: dic inquit: vt sedeant qui nõdum la-
borauerũt. In intentione carnalitas. credebat
enim hoc sibi deberi ex lege carnis. Ideo dicit
hi duo filij mei. s. ꝓsobrini tui. In materia va
nitas: quia pompã querebat. Ideo subdit. vnus
ad dexterã tuã & vnus ad sinistrã tuã in regno
tuo. Ut ait Crisostomus. Nõ soluz predicens discipu-
lis suis de passione sua futura: sed etiã aptis
petituꝛe mulieri locũ. declinauit seorsum ab
utinere donec mulieres retro venientes occur-
rerẽt. Nec etiam credibile est mixtim cũ ipso
ambulasse mulieres: sed longo intervallo se-
paratim inter se ambulãt xp̃s cum discipulis
suis primi: sequentes aũt de longe mulieres.
Et cũ mater ꝑm informationẽ filiop peteret
pro eis. iesus nõ respondit matri pro simpli-
citate eius: sed filijs per eã petẽtibus: qui ver-
ba posuerũt in ore matris. Sciebat enim ipaz
missam a filijs. & informatã de petitione fa-
cienda pro eis ꝓpter qđ eis imputauit: quia
qz per alios facimus quodãmodo ꝑ nosipsos
facimus. Unde rũdens duob⁹ filijs quop ꝑsi
lio mater petebat. ostẽdit eos errare: dicẽs. ((
Nescitis qđ petatis)). s. mediãte mee vꝫa quaz
submisistis. Quasi diceret. Prelationẽ queri
tis in celo. que nulla ibi erit: & male queritis:
regnare. n. vultis qui nõ meruistis. & nec ho-
nore: sed onere ꝓuenitur ad regnũ qz queritis.
Attendãt ergo qui regnũ celop a dño petũt:
& paz per hoc laborãt: qz xp̃s suis discipulis
& nepotibus respõderit, Unde Beda. nesciũt
quid petũt q sedẽ glorie a dño: quam nõduz
merebanꝫ: inquirũt. desiderabant enim regna
re sublimiter cũ xp̃o: sed prius erat pati humi
liter pro xp̃o. Ubi & Crisostomus. Intelligere ergo de
bemus & nos: vt nõ illud eraudiat. quod ipe
nobis expedit cognoscit. Et itez nõ. n. solum
debemus cogitare qualez gloriã ꝓsequamur
sed qõ euadamus ruinã peccati: quia & in
seculari bello qui semꝑ de preda victorie co-
gitat. difficile vincit. Ideo petendus erat. da
nobis exemplũ gratie tue: vt omne malũ vin
camus. hec Crisostomus. per istos qui petierũt a xp̃o
preceteris discipulis honorari. eo qz erãt ci-

consanguinei. significãtur ambitiosi: qui ha-
bentes prelatũ cõsanguineum. volũt per hoc
in ecclesia pre ceteris ꝓmoueri. Quibus bene
respondet nescitis quid petatis. Nam hono-
res ecclesie nõ sunt dispendandi ex propin-
quitate sanguinis: sed ex idoneitate ꝓsonarũ
ratione scientie & virtutis. Et vniuersaliter de
omnib⁹ ambitiosis optime potest dici: qz ne-
sciunt quid petant. qz tales si promoueñ ma
le intrant & possident. Cognoscens igitur do
minus eop ignorantiam & errorem: qz indis
crete. petebant presumẽtes peruenire sine me
rito ad gloriam tantam: reduxit eos ad viam
. s. ad humilitatem & nos inuitat ad eam per
quam venitur ad sublimitatez. potius qꝫ per
ambitionẽ. Ubi ostendit: qz in prelatis debet
esse tenor humilitatis. qz nõ debent appetere
vel gaudere preesse aliis. vnde dixit eis ((Po
testis bibere calicem quez ego bibiturus sũ))
idest passionem martyrii & mortem crude-
lem sustinere propter deum: quam ego pro
vobis & multis ex caritate passurus sum vo-
luntarie: ac si bibam illam vt delectabilez ca
licem per ꝙ debeo venire ad regnum nõ tem
porale vt creditis: sed eternum. Per calicẽ ve
re vbiqꝫ passio & martyrium intelligitur: tuz
quia sicut passio cum mensura bibitur. eo qz
non permittit dominus hominem tempta-
ri supra id qz potest. tum quia cito sicut po-
tus transit: illud enim qz in presenti est tribu
lationis momentaneum & leue est: tum quia
delectat. nam passio & tribulatio a fidelibus
pro consolatione recipitur & in ea gloriantur.
Est autem multum delicatus: qui non
potest bibere potum de quo bibit dominus
suus. Panc autem passionem quam Mat-
theus calicem vocat. Marcus & calicez & ba
ptismum nominat dicens. Potestis bibere
calicem quem ego bibo: aut baptismo quo
ego baptizo: scilicet vobis baptizari: scilicet
propter me. Tincturam sanguinis sui in sua
benedicta passione pro peccatorum emunda
tione. vocat hic baptismum. Unde Theophi
lus. Calicem autem & baptismum crucem
nominat: calicem quidem tanquam potum
dulciter ab ipso susceptum. baptismum vero
tanquam emundationem nostrorum faci-
entem peccatorum. Nec Theo. Quasi dice-
ret eis: Ante humilitatem passionis exaltari
non poteritis si vultis conregnare crucifixo
incumbit vobis tollere crucem eius exemplo
quia nemo nisi tollat crucem suam per mar-
tyrii passionem. vel proximi compassionem
vel carnis mortificationem: regnabit cuz cru
cifixo. Ubi Gregorius. Jam locum celsitudi-
nis querebant & viaz illoꝝ veritas reuocat,
per quam ad celsitudinem venirent. Ait si vi
catur. Jaz vos locus delectat celsitudinis sed
prius via exerceat laboris. per calicem pertin
gitur ad mansiones. Si meus vestra appetit
ꝙ dennulcet prius bibite qz dolet. Sic p ama
re poculũ consecutionis. peruenitur ad gaudi
um salutis. Ubi & Crisostomus. Per modũ interro
gationis attrahit eos vt ex cõmunione que ẽ
ad ipsum audiores fierent: ac si dicat. vos de
honore & coronis loquimini. ego ãt de agoni
bus & sudoribus disputo. Non. n. ẽ hoc pre-
miop tempus: sed occisionis pressurarũ & pe-
rorũ. Et iterũ. nũquid nesciebat dominus. qz
passionem ipsius poterant imitari. Sed ideo
eis dixit. vt domino interrogante & eis respõ
dentibus. omnes nos audiamus: qz nemo po
test cũ xp̃o regnare. nisi passionem illius sue-
rit imitatus. sicut apostolus si cum mortui su
mus: & cõuiuemus. si sustinemus. & cõregna
bimus. Res eni pretiosa: vili pretio non com
paratur. Magnũ laborem non necesse est no
bis impendere: si volumus ad regna celestia
peruenire. Passionem aũt domini dicimus
suscipere nos debere nõ solũ persecutionem
gentilium sed omnem laborem & molestiam
quam patimur contra peccata certantes. Nã
si gentiles desecerant qui persequantur: nun
quid ideo prompta, voluntas fidelium: debet si
ne fructu & sterilis permanere. Ideo & si gen
tiles non habes qui te persequantur. habes
principem gentilium diabolum qui hominem
persequi non cessat. Si ergo principez potes
vincere in peccato: non est magnũ superare
principes eius in corpore. Ecce ostendam tibi
magnam & insufferibilem persecutionez in
corpore tuo. Incipe resistere desideriis tuis &
tũc intelliges hꝫ fortes sunt spiritus desiderio
rũ malorũ qui te persequũtur. Nec enim pu-
gna periculosa. & hec ẽ gloriosa victoria: qui
potuerit odire qz amat & amare qz odit. Dec
Crisost. Unde & Piero. Non solũ effusio san
guinis pro nomine xp̃i martyrũ reputatur
sed deuote quoꝫ mentis seruitus quotidia
nũ martyrium est. Illa corona de rosis & violis
ista de liliis. ((Et illi respondentes dixerũt ei.
Possumus)) loquunt sicut interpreti propric
fragilitatis. qz per effectũ patuit: quia in pas-
sione xp̃i fugerũt ꝑ timore mortis. Ubi Crisost.
Respondẽrũt autem tam prompte: expectan
tes in eo qz petierunt exaudiri. ((Jesus au-
tem ait eis: calicem quidem meum bibetis))
& baptismo quo baptizo: baptizamini idest
passiões propter me sustinebitis: vel actu vel
voluntate. Nam dissimiliter passi sunt: vnus
sustinendo actu. alter affectu: vnus occisus.
uiter in feruentis olei volum & etiam in qz

ni. q ē quedā mors ciuilis missus. Ubi Cris.
Dñs aūt eis prophetat magna bona. marty
rio dignos efficiendos. Deinde dñs subiūgit.
((Sedere aūt ad dexterā meā)) in gaudio eter
nitatis ((ꝛ ad sinistrā)) in perfruitione huma/
nitatis ((nō est meū)) ex ordine iusticie que res
pondet meritis ((dare vobis)) rōne cōsangui
nitatis: vel sicut adhuc estis indispositi q ex
superbia regnū temporale queritis ((sed qui
bus)) ex meritoꝝ ordine ((paratū est)). i. propter
merita ab eterno dispositus ((a patre meo))
celesti. i. humilibus ꝛ ad hoc dispositis sicut
vos aliquādo eritis. Preordinauit. n. deus q
nullus ad regnū perueniat nisi benemeritus ꝛ
dignus fuerit. Nō est. n. psonaꝝ acceptor de9
vt. i. psonaliter aliquē accipiat sine meritis in
dādo salutē eternā q sm Aug. Dilectio equa
lis facit nō acceptare psonas. Unde Beda. Nō
ē meū vobis dare. i. supbis hoc. n. adhuc erāt
alijs paratū est ꝛ vos alij estote. i. humiles
ꝛ vobis paratū ē. Unde ꝛ Cri. paratū ē quippe
regnū celoꝝ deū diligētibus sicut cōuiuiū pa
rat amicis mādā cōtinentibus: sicut domus
dei vel hospitale parat pauperibus q nō hūt
domos alias veris humilibus sicut paruulis
parat cibus ꝛ vestitus misericordiā egenis i
pēdētibus sicut parat honor p honore bonū
p bono finaliter perseuerātibus sicut operarijs
parat merces reddēda i sero post opus. ((Et
audiētes decē)) alij. s. apostoli ((indignati sūt
de duobus fratribus)) qui se a decē separaue
rūt trahētes xpm seorsū ꝛ ignorātes mensurā
suā volebant socijs suis pferri. q adhuc ipsi
decem erāt carnales sicut ꝛ illi duo alij. Ubi
Criso. quēadmodū isti carnaliter petierūt sic
ꝛ illi carnaliter cōtristati sūt. Nam sicut isti si
spūaliter sapuissent nō fuerant petituri vt es
sent sup oēs: sic ꝛ illi si spūaliter intellexissent
nō fuissent tristati ante se esse aliquos nā vel
le quidē esse ante oēs vituperabile est sustine
re aūt alterū sup se: nimis est gloriosum. ꝛ ite
rū si indignati sunt: q isti ausi sunt hoc per
matrē petere: quāto magis turbarentur si pe
titio eoꝝ fuisset suscepta. Et ideo neq dixit
nō sedebitis. ne duos confunderet neq dixit
sedebitis: ne ceteros irritaret: sed tanq beni
gnus pater sic respondit. vt inter fratres con
cordia nō romperetur. ꝛ oēs sperare faceret
dicens non est meū dare sed patris. nā q vni
aut duobus spiritualiter nō promittitur a cū
ctis speratur. Hec Criso. Ut aūt dicit Theo.
tunc sic imperfecte se habebant apostoli: sed
postea in primatibus sibi credebant adinui/
cē. Unde quia et hoc q procurabatur promo
tio duoꝝ fratrū alij decem apostoli fuerūt in
dignati, sic est de multis hodie eo ipso q vi

dent alios promoueri inuidēt statim ꝛ īdi
gnantur. humilis aūt dñs ac pius pr ꝛ mitis
magister: hoc cupiditatis ꝛ ambitiōis duos
arguit postulantes nec decem reliquos indi
gnationis increpat ꝛ liuoris: sed ipse miseri
cors ꝛ benignus. qui est pax nr̄a vtraq faci
ens vnū. quos ad apostolatū vocauerat: ꝛ af
fectu se iunctos asperit. duos p supbā postu
lationem: decē p indignationis turbationē.
ad se tanq ad salutis mediū quo mitigaren
tur tanq ad pacis vinculum quo vnirentur
tanq ad virtutis magistrum quo instruerē
tur vocauit: vt ab errore reuocaret: vt pacē
reformaret: vt regulam debite plationis eru
diret vt non esset denarius sine binario cari
tatis: ꝛ vtrosq reprimēs cepit eos docere de
humilitate p q honore celestis acgrit ꝛ terre
nus ꝯtēnitur: dicens. ((Reges ꝛ pncipes gē
tiū dñantur)) violenta dñatione ꝛ potestatis
ambitione ((eoꝝ)) idest populoꝝ subditoꝝ ē
h relatio ad intellectum ((ꝛ q maiores sunt
potestatem exercent in eos)) scilicet humili
tes eos p suā potentiā ꝛ angariantes. Quasi
diceret. Apud terrenos hꝫ locū dñatio ꝛ do
minij executio: q desiderare primatū ꝛ vsur
pare honorē gentiū est: ꝛ non tm̄ regere su
os subiectos: sed ēt violenter eis dñari. Unde
Criso. Ostendit aūt in hoc q gentile est pri
matus cupere: ꝛ sic gentium cōparatione eo
rum aīam estuantem ꝯuertit. Et q nihil sic
corda hoīum ab vnitate pacis separat sicut
supbia. ideo dñs ad humilitatem eos redu
cit docens hos ꝛ illos non venturos ad re
gnū nisi p humilitatem. ((Non)) inquit ((ita
erit inter vos)) sicut est inter mūdi huius po
testates: vt ille ceteris dominetur qui maior
ceteris videtur. Maioritas. n. in regno meo
non eodē mō acgrit sicut in regno terreno
q in regno terreno acgrit p ambitionem ꝛ
potestatē. sed in regno meo acgrit ꝯrio mō
s. p humilitatem. Quasi diceret. Uos mere
seculariū petitis ꝛ vultis p plationē venire
ad regem ꝛ regni possessionē. cū econtra ad
sūmā virtutē ascendat. nō impando: sꝫ mini
strando: ꝛ tō non ita erit īter vos sicut inter
eos. Nā in regno terreno plati sunt dñi. sed
vestrū regnū nō est terrenū: sꝫ spūale. vnū per
oppositū dꝫ i vobis esse: q prelati ecclie sunt
ministri. Unde Orige. Inter vos autem gestis
mei nō erūt h. Quoniā g pncipes sunt spūa
les. pncipat9 eoꝝ in dilectiōe subditoꝝ dꝫ eē
posit9. nō in timore corporali. vnū subdit ((sꝫ
q cunq)) siue nobilis siue ignobilis ((volue
rit inter vos maior fieri)) sanctitate ꝛ dignita
te ((sit vester minister)) non primatum ambi
endo: sed humiliter ministrādo: ꝛ se in obse/

quijs humilitatis exercendo ((ꝛ qui voluerit
inter vos primus esse)). i. primatū habere ((erit
vester seruus)) ꝛ oīum nouissimus nō ex con
ditione: sed ex caritate nō ex pusillanimitate:
sꝫ ex humilitate. Ubi Beda. In quo docet eū
maiorē esse qui minor fuerit. ꝛ illū dñm fieri
qui oīū seruus sit. Frustra igitur aut illi im
moderataque petierāt: aut isti dolēt super maio
rū desiderio: cū ad summitatē virtutū nō po
tētia sed humilitate veniatur. Ubi etiā Cris.
Fructū humilitatis posuit priuatū celestē: ꝛ i
primatu terrestri fructū posuit cōfusionē cele
stem. vt quicūq desiderat primatū celestē: se
quatur humilitatē terrestrē: quicūq aūt desi
derauerit primatū in terra inueniat confusio
nē in celo vt iā inter seruos xpi non sit de pri
matu certamen. nec festinet vnusquisq eoꝝ:
quō alijs maior appareat: sed quō inferior vi
deat. Quoniā nō qui maior fuerit in honore
ille est iustior: sed qui iustior fuerit ille est ma
ior. Conuersatio ergo melior est desiderāda:
nō dignior gradus. Et opus quidē desidera
re bonū est. q nostre volūtatis est ꝛ nostra ē
merces: primatū aūt honoris cōcupiscere va
nitas: est hic eni cōsequi iudiciū dei. est ppter
q ex primatu honoris nescimus. si mercedē
iustitie meremur: neq eni apostolus laudem
hēbit apud deū q apostolus fuit sed si opus
apostolatus sui bene impleuit. Primatus ēt
fugientē desiderat: desiderantē se horret. Uo
lens ergo dñs ꝛ duoꝝ illoꝝ ambitionē extin
guere. ꝛ istoꝝ decē apostoloꝝ inuidiā: intro
ducit differētiam inter principes mūdiales ꝛ
ecclesiasticos ostendens quoniam primatus
in xpo nec ab aliquo appetendus est non ha
bente nec alteri est inuidendus habenti: quo
niā principes mūdi: ideo fiunt. vt dominētur
minoribus suis vt seruificent eos. ꝛ comedāt
eos. ꝛ vt vsq ad mortē amputātur vita eoꝝ
ad suas vtilitates ꝛ glorias. Principes autē
ecclesie fiunt vt seruiant minoribus suis ꝛ mi
nistrent eis quicūq acceperūt a xpo. vt suas
vtilitates negligant ꝛ illoꝝ procurent ꝛ si
opus fuerit: neq mori recusent pro salute in
ferioꝝ. Si ergo hec ita se habent: secularem
quidē primatū desiderare. ꝛ si ratio non est
vel causa est q si iustum non est vel vtile est.
Primatū autem ecclesiasticū concupiscere:
neq ratio est: neq causa: q neq iustū est ne
q vtile. Quis enim sapiens vltro se subicere
festinat: seruituti: dolori: labori. ꝛ q maius ē:
tali periculo: vt det rationem pro omni eccle
sia apud iudicem iustū nisi forte qui nec cre
dit iudicium dei nec timet: vt abutens prima
tu suo ecclesiastico seculariter conuertat eum
in secularem. Hec Crisosto. Et quia in mora

libus magis mouent facta q verba. ideo
cepit facere ꝛ docere et his legit demonstra
q docuit: vt si dicta suspenderent erubesce
rent ad opera ꝛ induceret insuper exemplum.
sive dat seipm eis in exemplū dicens. ((Si
cut filius hoīs non venit in mundum mini
strari)) ꝛ ministeriū ab alijs accipere vel tpa
liter dñari. Non. n. legimus discipulos eum
discalciasse. nō manicas cū lauaret tenuisse.
non genibus prouolutos aīt eū hoc vel hoc
egisse: vel aliud huiusmodi sibi fecisse sꝫ oēs
simul comedebant: sibiq sine platiōe seruie
bant. Erubescant ergo q hec a seruis suis q
runt: q in hoc xpm pire contēdant. ((Sed))
potius venit ((ministrare)) ꝛ ministeriū alijs
ipendere. Sicut patet in lotiōe pedū. in distri
butione panum. in restitutione sanitatum.
in discursu ad pdicandum. Ubi Origenes.
Nam ꝛ si angeli ꝛ Martha ministrauerūt
ei. non tm̄ ideo venit vt ministraretur: sed vt
ministraret ecclesiaꝝ. ergo principes imitari
debent xpm accessibilem ꝛ pueris manus i
ponentem ꝛ discipulis pedes lauantem vt ꝛ
ipsi similiter faciāt fratribus. Non aūt tales
sumus vt ēt principū mundi excedere super
biā videamur: vel non intelligentes vel con
temnentes mandatū xpi. ꝛ terrimus sicut re
ges acies pcedentes: ꝛ terribiles nos ꝛ acces
su difficiles maxime pauperib9 exhibemus
nullā affabilitatē hūtes: vel habere ad nos
permittentes hec Origenes: Et non tm̄ pdi
cto mō ministrare venit: sꝫ ēt dare aīam suā
idest vitā. redemptionem p multis idest pro
his q credere voluerūt. Pro oībus qdē quā
tū ad sufficientiā sꝫ p multis non pro oībus
quantum ad efficaciam. Nō solū ergo quod
cunq ministeriū exhibuit xps: sed ministra
uit nobis id q summe est preciosum ꝛ eximie ca
ritatis. scilicet seipsum in precium nostre re
demptionis. Unde Bernardus. Bonus mi
nister. qui carnem suam in cibum. sangui
nem in potum animam ministrat in preci
um. Unde ꝛ Beda. ꝛ hoc quoq maioribus
ecclesie precipuum genus ministrandi imi
tandum ostendens: vt non solum misericor
des elemosyne doctrine salutaris spiritalis
exempli ministeria fratribus ipendamus ve
rūetiā sicut ille pro nobis aīam suam posuit:
ita ꝛ nos p inuicem aīas ponere discamus.
Unde ēt Criso. Rex celoꝝ existens. homo volu
it effici ꝛ ꝯtemni ꝛ cōtumelias pati. neq in his
sufficit: sꝫ ad mortē venit ꝛ aīam dedit ptiū
redemptionis p multis ēt inimicis. Tu qdē
si humiliatus fueris. p temetipso facis. ipse
aūt p te. Quantūcunq ergo humiliatus fue
ris. non potes tm̄ descendere sicut dominus

tor tuus. Et iterū. Ad hoc enim ad imagines xpi facti sumus vt imitatores efficiamur voluntatis eius ⁊ cōuersationis. Sed in hoc sumus imago eius. vt quādo ei bonū videt ⁊ apud nos sit bonū. ⁊ quod ei malus videt ⁊ apud nos sit malū. Quicūq; aūt dño humiliato tantie studet nō imago eius. ⁊ qui dño paupertatem amātie diuitiarū amatorē in hoc seculo repellit a se xpi similitudinem. Non est verus discipulus qui non imitatur magistrū nec est vera imago que similis nō est auctori. Nec Crisō. Humilia igitur teipsum ⁊ imitatori magistrū ⁊ dōm tuus. Vituperabile enim valde est: vt discipulus se erigat vbi magister se inclinat. ⁊ seruus sit superbus vbi dūs ē humilis. q; nō est discipulus super magistrū nec seruus super dominū suum. Quia enim homo per superbiaz cecidit necesse est vt per humilitatem resurgat. Oratio.

O mine iesu xpe qui pro nostra salute calicem passionis bibere ⁊ baptismo sanguinis pfundi voluisti: ⁊ nō temporaliter dominari ⁊ ministrari: sed humiliter seruire ⁊ ministrare ac vitam tuā pro nostra redemptiōe dare venisti. Da mihi misero pro meo modulo tuo calicis ⁊ baptismi cum patientia ⁊ gaudio spiritus participem fieri. ⁊ te magistrum ac dominum in humilitatis operibus imitari. ⁊ non solum in operibus misericordie ministerium proximis impendere: sed etiam vitaz si necesse est pro eis ponere: ⁊ tandem ad regnum electis tuis paratum feliciter peruenire. Amen.

¶ De vno ceco ante ingressum hierico illuminato. Capitulum.xxij.

Actum est autem ut

appropinquaret dño iesus hierico)) que est vrbs inter galileam: vnde ascendebat ⁊ hierusalē quo ibat distans duabus leucis a iordane. ⁊ septem ad hierusalem. ⁊ sit a ad eius partem orientalem. Nec ciuitas quondam nobilis: nunc autem humilis ad solum destructa est: ⁊ sola domus raab in signum fidei remanet: eius enim adhuc parietes sine culmine durant. Juxta hierico fons est dulcis ad potandum pinguis ad rigandum qui quondam amarus ad potandum ⁊ sterilis ad rigandum: per helyseum senatus est: hic fons sub monte quarentane oritur. ⁊ deinde hierico que duobus miliaribus ide distat derivatur. Ad hanc ergo ciuitatez dominus declinauit. vt secūdā Hieronymū sanaret in ea multos male habentes. Et tūc ((cecus quidā qui sedebat iuxta viam mendicans cum turbam pertransiuntez audiret ⁊ iesum transire)) peiperet. misericordiā cū clamore. non tñ exteriorē: sed ēt interiorē petebat dicens. ((Jesu fili dauid miserere mei.)) In quo cecus ille vtrangq; naturaz in xpo confitetur. scz humanā in eo q; dicit iesu fili dauid: a dauid enim carnem suscepit. Diuinam in eo q; dicit miserere mei propium enim est deo misereri creature sue qui pdidit. Fm illud psalmiste. miserationes eius sup oīa opera eius. Usi Cyrillus. Iste cecus iudaismo nutritus non ignorauit q; de progenie dauid deus fm carnem nasceretur: ⁊ ideo ei vt deo ⁊ homini loquitur. Et licet increparetur a turba pertransēte: ⁊ doctrinā xpi auscultante. ipse tñ multomagis clamādo petebat sibi misereri timens ne ex increpatione impediretur auditio: ⁊ exaudi tio petitionis sue. ((Jesus)) vero tandem pp suam benignitatez ((steterit)) qz cecus eū sequi non potuit ((⁊ iussit eū adduci ad se)) ne turba prohiberet: ⁊ vt occasionem sanandi haberet. Magne pietatis in xpo signum fuit. qñ tpm cecum expectare voluit: ⁊ ad se adduci fecit. Usi Cyrillus. Stilt aūt xpm vox: ⁊ invocantes in fide respicit. Et ideo merito vocat cecū ⁊ accedere iussit: vt. s. qui prius fide eū tetigerat. approprīquet ⁊ corpore. sic debebant facere nostri principes. cū viderent pauperes ꝙquerentes. s. tare ⁊ facere vocari ad se vt audirent eorum ērimonias. Facerentq; eis iustitiā expedite. ((Et interrogauit eū qd vellet)) non q; hoc ignoraret: sed vt eius confessionem approbaret ⁊ fm Ambr: vt sciremus nisi cōfitentē non posse saluari: ⁊ vt cor ei⁹ ad oīonem excitaret: ⁊ lumen q; ex sua bonitate largitur⁹ ei erat ad sui petitionē tribueret: qz nō sanat inuitos: sz volūtarios. Usi Aug. qui creauit te sine te. nō iustificabit te sine te. Usi ⁊ Ambro. Vult oēs homes saluos fieri: sed si accedāt ad eū. non enim sic vult vt nolentes saluentur: sed volentes. non.n. vera salus est si nolenti tribuat. Jtē fm Cyrillū interrogauit vt scirēt astantes: q; nō pecuniā sz diuinā efficaciam a deo petebat. Vide ⁊ hic dūi clementiam: qz non dedignatus est non solum stare: sz ⁊ alloq; pionā vilem ⁊ pauperē. ((Et ille rūdens dixit. Domine: vt videam)) vbi miseriam ⁊ necessitatem suam insinuat. ac remedium ⁊ revelationem nec aliquid aliud preter hoc postulat. volvit ergo dño audire confessionem qui tñ non ignorat mentis intentionem: vt cognoscamus: nō nisi cōfitentē posse sanari ab infirmitate spāli: vñ hūc cecū saluare noluit. Q̄diu clamauit i generali miserere mei: sz postq; spāliter insinuauit miseriā cuius revelationē sibi misericord ter fieri postulauit: tūc eum sanauit. Petit.q. vi vide

ret ((⁊ iesus)) verbo potentissimo quo dixit fiat ⁊ factū est ((dixit illi respice)) breue verbū: sed in oratione efficacissimum. Et qz in fide credentium sobium dñi opaī. iō subiungitur. ((Fides tua saluū te fecit)) ex fide enim ipetrat salus corporalis ⁊ spāalis ⁊ eternalis ((⁊ ipse statim vidit ⁊ sequebat illum magnificans deum)). i. magnū dicens illuz. non magnitudine molis sed virtutis. Non sufficit lumen recepisse nisi ēt lumen sequat. ne ambulet in tenebris. Ecce ergo signū illuminatōnis pfecte ⁊ in aīa ⁊ in corpore. Usi fm Cyrillus patet. q; iste cecus a duplici cecitate liberabat. s. corporali ⁊ intellectuali. Necq; enim eū vt deum glorificasset. nisi vere vidisset. Ubi ⁊ Theophilus: grata enim erat aīa cecī. in eo q; fan? effect? iesus nō relīqt: sz secutus est eū. Et nō solum fuit illuminatus cecus: sz ⁊ alīs fact? est occasio glorificandi deum: ⁊ oīs plebs illuminata est vt diuinū aliqd i xpo cognosceret. Unde sequit. ((Et omnis plebs vt vidit: dedit laudem deo glorificando facta dei. congratulando vtilitati proximi. Hoc enim sibi retinet dominus de beneficijs suis. scilicet gloriam. vnde aūt gloriam meā alteri nō dabo nobis autem reliquit vtilitatem. Et nota fm glosam. quatuor causas istius laudis. Prima est pro eraditione clamoris istius pauperis. Secūda pro potentia ⁊ misericordia illuminantis Tertia pro impetrato munere lucis. Quarta pro merito fidei eius qui illuminatus est. Fm Greg. qz carnales adhuc discipuli non valebant capere verba misterij. venitur ad miraculum ante eorum oculos cecus lumen recepit: vt eos ad fidem celestia facta solidarent. Et fm Theophilum. Ne incessus domini esset inutilis fecit ceci miraculum. hoc documentum discipulis suis dans: vt in oībus fim⁹ proficui ⁊ nihil nobis ociosum. Dilige secundum Grego. cecus a domino illuminatus. est genus humanum: q; in parente primo claritatez supne lucis ignorans. damnationis sue tenebras accepit. Hierico aūt interpretatur luna que deum menstruis momentis decrescit. defectum nostre mortalitatis designat. Dum igitur conditor noster approprīquat hierico. cecus ad lumē redit: qz dum diuinitas defectum nostre carnis suscepit. humanum genus lumen q; amiserat: recepit. Qui eterne lucis claritatem nescit. cecus est. Si aūt iam in redemptorē credit. q; dixit ego sum via. iuxta viam sedet. Si vero credit ⁊ exorat vt eternū lumen recipiat iuxta viā sedet ⁊ mendicat. Quisq; ergo cecitatis sue tenebras agnoscit. q; quis hoc q; sibi deest lumen eternitatis intelligit. clamet medullis cordibus clamet ⁊ vocibus cordis dicens. Jesu fili dauid miserere mei. Illi aūt q; iesum venientem pcedunt ⁊ cecum increpant: designant carnalium desideriorum turbas. tumultusq; vitiorum que pusillanimes ad cor nostrum veniat. cogitationem. nostrā dissipant: ⁊ voces cordis in oīone perturbant. ne iesus ad cor illuminādū accedat. Sicut enim turba cecum impedit ne lumen corporale recipiat. sic spāliter turba fantasiarū ⁊ cogitationum frequenter impediunt ne lumen gratie recipiant. Sed in eo q; cecus quem turba increpat magis clamat: datur nobis exemplū. q; quanto plura nobis occurrunt impedimenta. tanto magis ad clamandū: ⁊ quanto graviori tumultu cogitationum premimur. tanto oratioīi attentius est insistendum. vñ Piero. Cōminātur aūt multi ei vt taceat: qz peccata ⁊ demonia compescunt clamorem pauperis. Sed ille magis clamabat: qz grauescē te bello: manus ad lapidem adiutorij hoc est iesum nazarenum cū clamore leuande sunt. Unde ⁊ Cyrillus. Increpabant eum vt taceret: sed per inhibitiones huiusmodi. non impediebat eius audatia. Novit enim fides omnibus repugnare: ⁊ in omnia triumphare. Utile est enim pro cultu diuino pudorem deponere. Nam si causa pecunie sunt impudentes nonnulli. quare pro anime salute non deponent. bonam induere impudentiam. Sed cum cecus primo clamaret iesus transire dicit. cū aūt multo magis clamaret. stat iesus qz cum adhuc turbas fantasmatū in oīone patimur. iesum aliquatenus transeuntez sentimus cū vero oīoni vehementer insistim⁹ deus in cor de figitur: ⁊ lux amissa reparatur. ex quo vocemur quod si in oratione primo senserimus iesum nos quasi pertranseuntem post paululum instanter perseverantes sentiemus nobiscum stantem. Interrogat cecum quid velit vt eum ad orandū excitet: qz peti vult hoc quod ⁊ nos petere ⁊ se concedere prenoscit. Pius enim dominus sua dona gratulatur. nostra vult esse merita nec vult bonum nostrū inuitum ⁊ coactum: sed spontaneum ⁊ voluntarium ⁊ qđ nobis sponte largitur. vult nostris petitionibus retribuere. Et ideo q̄sio sciat. qđ nobis necesse sit. antequas petam⁹. iportune tū nos ad petendum inuitat: dicēs petite aūt ⁊ accipietis. q̄rite ⁊ invenietis pulsate ⁊ aperietur vobis. In cecis aūt petitione discimus qz in oratione non auz non argentuz non fugitiuos honores. non longitudinē vitam non vindictā inimicor⁹. non aliquod tpale: sed ineffabile lumen querere debemus hoc est vt ipsum qui illuminat omnē homi-

nem venientes in hanc mundū videre possī mos.iuncta q̄ ipse admonet dicens. Querite primū regnū dei ⁊ iustitiam eius ⁊ hec oīa adijcientur vobis. Ad illud lumē aut̄ videndum p̄cto via fides est: ga fides cū salutem secū. videō aut̄ p̄ctum p̄cunte ihesum legī: quando ga bonū q̄ intelligit intuitu ei⁹ operatur ⁊ eū unitat. Quāto ergo quisq̄ plus a deo illuminat. tanto amplius ⁊ p̄fectius in bonis operibus exercere se debet sicut ille ceci cuius recepto lumine. non piger remansit nec retro redijt ⁊ hic tales nō solum in deum p:o ficit: sed etiam alios ad laudem dei accēdit. Vbi Grego. Si ergo fratres carissimi cecitatem tam nostre peregrinationis cognoscim⁹ si credēdo in redēptorē nostri misterij iuxta viam sedemus. si exorādo quotidie ab auctore nostro lumen petimus si tandē lucem tam per intellectus videndo illuminati post cecitatem sumus ihesus quem mente cernim⁹ opere sequamur. Aspiciamus quo gradit ⁊ eius vestigia imitando teneamus. Ecce cum sit dominus ⁊ creator angelorū suscepturus naturā nostrā in vterū virginis venit. Nasci tamē p diuites voluit. parentes pauperes elegit. prosperari in mundo noluit: obprobria: irrisiones q̄ tolerauit: sputa: flagella: alapas: spinea coronam. crucē q̄ sustinuit: ⁊ quia rep̄ temporalium delectatione a gaudio eterno cecidimus. cū qua amaritudine illuc redeat ostēdit. Quid itaq̄ homo pro se pati debet. si tanta deus pro hominib⁹ pertulit. diuersio quippe itinere ambulat. si gaudio delectationeq̄ appetit. cui dux suus viā amaritudinis ostendit. Si ergo retributiones gaudiū in peruentione querimus. penitētie amaritudinē i via teneamus. Sic itaq̄ fit: vt nō solum nostra i deū vita p̄ficiat: sed hec ipsa nostra cōuersatio ad laudem dei ⁊ alios accēdat. Nec Grego. Nec etiā que de ceco dicta sunt ad vnumquēq̄ peccatorē hoc modo referri possunt. Qui enim criminale peccatū cōmittit in opere. cecus est in mente. Sed si uter veritatis ingredi cupiens pro eterna vita ceperit cogitare: ⁊ ad deū post peccatum flendo ⁊ veniam petendo redire secus viam sedet ⁊ mendicat. Preterēūtes vero silentiū ceco ponere volūt: quia immundi spiritus actiuo cōtra eū quem redire viderint. plurgūt ⁊ ne peccatorī ad penitentiā redeat: cōtradicūt. Nec solū immundi spiritus: sed etiā ipsa cōsuetudo peccandi vultus incipit rebellare. cum senserit post assueta mala ad virtutes hoiem velle redire. Sed quo acrius se sentit ipugnari a malignoꝝ spiritū temptationes: seu ab ipsa peccandi cōsuetudine. eo fortius debet exemplo huius ceci pugnare in oratione clamādo per desiderū ad deū. clamor enim magnus: magnū indicat desiderium: ⁊ vere expedit peccatori clamare: q̄ longe distat a deo. Longe. n. a peccatoribus saluo. Et sm Hugonē. Si ad primas lachrymas vel p̄cessibus nō exaudit. homo p̄cessiterare nō desinat. Magna enī munera iuuat multis p̄ cōparanda. Negq̄ enim diuina pietas adiutorū se petenti negabit. si ille orādo a petitione non defecerit: nec suis meritis aliq̄d p̄sumat: sed in illius misericordia cōfidat. cuius p̄pheta dicit. In deo faciemus virtutē ⁊ ipse ad nihilum deducet inimicos nr̄os. Quanta aut̄ misericordia dominus penitētib⁹ exhibeat. quale auxiliū pugnātibus ⁊tra peccatū p̄beat p̄sequēter declaratur. Qui. n. priuo transibat p̄pter temptationes quas in oratione patimur. si in oratione p̄seueraūimus: quasi stans nos ad se addūci iubet. q̄ tranq̄llitate mentis redditā. dulcedine sue ꝛēplationis vel tenuiter manifestat: ⁊ q̄ in oratione ante oīa eternā gloriam querere debem⁹ recte cecus lumen a dño petisse ferī. Et q̄n quicūq̄ nō negligit penitere. de venia nō debet sperare. recte dicit fides tua te saluū fecit. Quacūq̄. n. hora peccator vere penitēdo ingemuerit: ⁊ cōuersus fuerit saluus erit. sm Aug. Si hiericho lunam: ⁊ ob hoc mortalitatē interp̄tat. morti p̄pinquās dño iudeis solis lumen euāgelij tulerat p̄dicari. quos significauit ille vnus cecus aī ingressum hiericho illuminatus. quē Lucas cōmemorat a mortuis aut̄ resurgens atq̄ ascēdens: ⁊ iudeis ⁊ gentibus qui duos populos significare videntur. duo ceci post egressum hiericho illuminati. de quibus Matthēus narrat.

Oratio.

Benignissime ihesu nō personaꝝ hominū respicis. cōis expectas creator omniū misereris redemptor. omnibus indulges saluator. Quis igitur etsi sue salutis immemor tardabit ad te cōuerti. sic benignissime expectantē. sic ad ostium pulsantes ⁊ per gratiā introire volētem. da ergo domine deus meus mihi ceco ⁊ misero: vt a te vocatus apertā tibi cor meū. peccatum inde expellendo: ⁊ per te gratiā recipiendo: vt illuminatus te sequar nunc in operibus virtuosis: ⁊ post hec de tua visione semp̄ gaudere merear in celis. Amen.

¶ De Zacheo ⁊ eius conuiuio.
Capitulum.xxiij.

Eundē eadem vie dominꝰ ihesus ipsam vrbem (hiericho ingressus ambulabat) per quā turba nō modica stipatus

Hiericho significat mundum quem intrauit in incarnatione. ambulauit in sua quersatione sed pambulauit in sua passione. ex qua p ambulatiōe facta est salus dñi ecclesie. Ad̄uduus est perambulandus q̄ per eum est citi sime transeundum ⁊ nullo modo per inordinatum amorem vel affectionem est ibi sistendum: vel ei inherendum. Vix enim est aliq̄s qui non inficiatur si circa mundi negocia implicetur. ((Zacheus aūt qui erat)) non tantus publicanus: sed ⁊ ((princeps publicanoꝝ)) ⁊ primus inter illos qui vacabāt publicis actibus scilicet ex actōnibus ⁊ vectigalibus que ꝑplicant ad peccatum. ac ((diues)) q̄ in acquirendo auarus ⁊ temporalibus implicat⁹. ex quo in eius vocatione apparet maior dei misericordia: ⁊ diuine pietatis habūdantia. Confiderabat ex deuotione ((videre. Jesum)) beati enim oculi qui vident ipsum ((⁊ non poterat pre turba)) sequente eum ((q̄ statura pusillus erat: ⁊ corpore secundum quantitatem ⁊ mente secundum humilitatem ex quo patet deuotio popularium ad xp̄m: q̄ tanta turba sequebatur eum. ((Et p̄currens)) idest pre alijs currens ((ascendit in arborem sichomorum: vt videret ihesum)) inde transeuntes. Unde Beda. Que ipossibilia sunt apud homines possibilia sunt apud deum. Ecce enim camelus deposita gibbi sarcina per foramē actus transit. hoc est diues ⁊ publicanus relicto onere diuitiarum: contempto censu fraudium angustam portam arctamq̄ vt ita q̄ ad vitam ducit: ascendit q̄ mira deuotione fidei ad videndum saluatorem: q̄ natura minus habebat ascēsu supplet arborē: atq̄ ideo iuste (cui ipse arrogare non audeat) benedictionem dominice susceptionis accipit quam desiderabat. Nec Beda. Sichomorus est arbor in foliis moro similis: ⁊ in alijs ficui: sed stipite distans ⁊ altitudine p̄stans. Unde ⁊ a latinis celsa dicitur: ⁊ interp̄tatur fictus fatua: q̄ arbor est sterilis ficq̄ dicitur sichomorus. i. sicut morus. Uel scribitur siehomorus p̄ sichomoro vitio scriptorū. Unde sm Josephum potius deberet dici sichomorus q̄ cōponitur ex natura ficti quo ad lignum: ⁊ ex natura mori quo ad folia. Sichomora quoq̄ dicuntur quedam poma ficis similia. Fructus aūt mori liquorem sanguini similē hꝫ. Unde dicitur q̄ ostenderunt elephantis sanguinem. vue ⁊ morī: ad acuendū eos in p̄lio. s. corporali. Et ideo morus crucem signat: cuius fructus ipse xp̄s dicitur. in ea suo sanguine rubricatus: qui sanguis nobis per recordationem ostensus. acuit nos in p̄lio spūali. Dominica enim crux credentes ꝑ fit: vt ficta: ab incredulis irrideatur vt fatua: q̄ iudeis est scandalus: gentibus vero stultitia: sed credentibus virtus dei est. Dic ergo arbor in quā pusillus statura zacheus: vt exaltari posset ascēdit: arbor fidei ⁊ crucis est: ob quā multi venientes: ⁊ in eaꝝ ascendentes ꝓ nia statura paruuli fuissent: ⁊ nondum in scientia ⁊ perfectione multum creuissent. inde tñ ihesum videre ⁊ cognoscere meruerūt. Duius arboris fructus sanguineus est. p quem martyres significantur: q̄ tam firmiter huic arbori inherent: vt potius occidi ⁊ ꝓpria sanguine cruentari q̄ a sua arbore. idest a xp̄i fide ⁊ cruce valeant separari. Hanc debem⁹ ascendere per fidem ⁊ meditationem. aliter ihesum videre non possumus: q̄ statura pusilli sumus. Non enim sufficiunt nostra merita sine merito passionis crucis xp̄i. hanc pusillus vt exaltari possit ascendit. dum quilibet humilis ⁊ propie infirmitatis ꝑscius: terrena relinquendo: ⁊ prauos actus deserendo altiora q̄ petens: ⁊ in domino confidens in virtute crucis gloriatur. clamans cuꝫ apostolo mihi aūt absit gloriari: nisi i cruce dñi nostri ihesu christi. cui lignum crucis est gloria. salus vita: ⁊ per hanc laudabilem fatuitatem dñm cernere meretur. Nos enim inquit apostolus predicamus xp̄m crucifixum. iudeis q̄dem scandalum. gentibus aūt stultitiam. Ecce sichomorꝫ ascende ⁊ tu lignum vbi p̄o te pependit ihesus ⁊ videbis ihesum. Unde Aug. Apprehendit zacheus sycomorꝫ. ascēdat humilis crucem parum est ascendat. Ne de cruce erubescat in fronte illam figat: vbi sedes pudoris est. Ibi oīno ibi in quo membro erubescitur. ibi figatur. vbi non erubescatur pudor: q̄ irrides sycomorꝫ. Et ipse efficit videre ihesum. Nec Aug. Quicunq̄ ⁊ humiliatur ꝓpter ihesum ꝫ infatuatur iuxta mūdū: qui solus tñ sapiens est: q̄ ꝑ stultus est hoibus. sapientia est dei: ⁊ hic dñm videre meret. Un Grego. Si veraciter sapientes esse: atq̄ ipsaꝫ sapientiam contemplari appetimus. stultos nos humiliter agnoscamus relinquam⁹ nostram sapientiam: discamus: laudabilem fatuitatem. Hinc euangelice hystorie verba testant: q̄ zacheus cū videre p̄e turba nil posset sycomori arborem ascendit: vt transeuntē dñm cerneret. Sycomorus ꝓpe ficus fatua dicitur. Pusillus. itaq̄ zacheus sycomorum ascendit ⁊ dñm vidit: q̄ qui mundi stulticiā humiliter eligunt. ipsi dei sapientiaꝫ sublimiter contemplantur. Pusillanimitatem nāq̄ nostram ad videndum deū turba ꝓpedit: q̄ infirmitatem humane mentis. ne luci veritatis intendat. curaq̄ secularis tumultus p̄-

tum. Sed prudenter sycomorum ascendimus: si prouide eam que diuinitus precipitur stultitiã tenemus. Quid enĩ in hoc mũdo stultius q̃ amissa nõ querere: possessa rapientibus relaxare: nullam pro acceptis iniurijs iniurias⁹ reddere. imo ⁊ adiunctis alijs patientias prebere. Quasi enĩ sycomoꝝ nos ascendere dñs precipit: cũ dicit. Qui aufert que tua sunt ne repetas ⁊ rursus: si quis te percusserit in dexterã maxillam prebe ei ⁊ alterã. Per sycomorũ dñs transiens cernitur. q̃ per hanc sapientiã stultitiã. ⁊ si nec dũ solide vt est iam tamen per cõtemplationis lumen dei sapientia: quasi in transitu videntur. Qui vero in elata ad conspiciendum deũ adhuc rogitationum sua rẽturba deprehensi sunt: sycomori arborem nõ inuenerunt. Nec Grego. Ubi ⁊ Theophilus. Sed facile hoc est ad moralem vtilitatem retorquere. Quisq̃ enĩ pluribus in malitia presit: paruus est statura spirituali. ⁊ non potest videre iesum pre turba. Nam peplexus a passionibus ⁊ secularibus rebus: non aspicit iesum ambulantem: deest in nobis operantem nullum opus eius cognoscens. Ascendit autẽ super sycomoꝝ. i. super voluptatis dulcedinẽ que significatur per ficũ deprimẽs eam: ⁊ sic sublimior factus videt. ⁊ videtur a pho. Nec Theophilus. Per sycomoꝝ etiam potest intelligi religio quia latini sycomorũ celsam nominant. Est enĩ procerior ⁊ altior arbor. Et habet fructus subdulces. qui nũq̃ ad maturitatem perueniunt. Sic status religionis est altior. ⁊ procerior. q̃ in contemplatione consistit. ⁊ statum mundi transcendit. Habet etiam fructus subdulces fructus. s. abstinentiarum: vigiliarum: ieiuniorũ. ⁊ huiusmodi qui licet de se sint duri ⁊ asperi: tamen sunt subdulces q̃ sustinentur amore dulcedinis paradisi: ⁊ nũq̃ in maturitatẽ perueniãt q̃ fructus maturi sunt dulciores. ⁊ vera religio de mundana dulcedine non curat. Sed sycomorus ficus satua dicitur. q̃ ad litteram ingrediens religionẽ sanus reputatur. Unde potest dicere illud amos. Armẽtarius ego eius vellicans sycomoros. Iste arborẽ ascendit ⁊ humilis. s. religiosus ascẽdit vt videat iesum. s. vt lucretur vitam eternam que in visione dei consistit: sed q̃ paruus alte non põt ascendere sine scala vel gradibus. Ideo sunt tres gradus in scala religionis vnus est abrenunciatio proprie voluntatis per votum obedientie: secundus est abrenunciatio proprietatis exteriorũ per votum paupertatis: tertius est promissio perpetue castitatis: per votum cõtinentie. ⁊ isti tres gradus: tres alij gradus ex parte ipsius ascendentis precedunt. primus est contemptus terrenorum. secundus obliuio generis. tertius odium mũdi. ⁊ ista tria fuerãt dicta abrahe a domino. Egredere de terra. ecce gradũ primũ ⁊ de cognatione tua. ecce gradũ sm: ⁊ de domo patris tui. ecce gradũ t... tiũ: ⁊ veni in terrã quã monstrauero tibi. i. in religionẽ. Hi sunt tres gradus q̃b⁹ ascendebat ad thronũ Salomonis. Iste thronus est religio in qua dñs residet tanq̃ in throno ⁊ cathedra specialiter. Unde ⁊ Petrus rauẽnas vocat religionem paradisum. q̃ propria mansio dei est. dicens. Juxta sententiam cordis mei. si paradisus i hac vita presenti est: aut in claustro: aut in scholis est: q̃cquid enim extra hec duo est: plenũ est anxietate. inquietudine: amaritudine. formidine. solicitudine: ⁊ dolore. ((Et cũ iesus venisset ad locum)) vbi erat sycomorus ((suspiciens vidit zacheum)) non tantum visu corporis: sed ⁊ respectu pietatis. approbans filius deuotionem ⁊ desiderium. Bonum fuit ei videre christum: sed melius videri a christo. Ubi Beda. Uidit iesus videntes se: quia elegit eligentem se ⁊ amauit amantẽ. Nunc sane ordinem proficiendi hoc est super fidez dominice incarnationis ad cognitionem diuinitatis perueniendi sycomorum iesu facte speculandi. doctor egregius ostendit. cũ ait. Non enim iudicaui me scire aliq̃d inter vos nisi christum iesum ⁊ hunc crucifixum. Nec Beda Cognoscens ergo ⁊ acceptãs iesus desiderium zachei eum vt descenderet vocauit: dicens. ((Zachee festinans descende: quia hodie i domo tua oportet me manere.)) In domo quidem materiali propter refectionem christi ⁊ discipulorum suorum: ⁊ ad ostendendum benignitatem peccatori reuertenti: ⁊ in domo conscientie spirituali per gratie infussionem necessariam peccatori. Illud etiam dicit christus cuilibet nostrum. Uult enĩ manere in domo conscientiarum nostrarum. Et ideo debet preparari ad eum recipiendum. Unde de ista dicit psalmista. Domum tuam decet sanctitudo domine. Gloria enim nostra hec est: testimonium conscientie nostre. Bene debet domum suam spiritualem emundare ⁊ ornare. qui vult tantam hospitem recipere. scilicet regem glorie: quem nec celum: nec terra potest capere: vt ibi maneat. adest per gratiam inhabitet ⁊ non transeat. Ubi Beda. Quod autem descendere de sycomoro zacheus ⁊ sic in domo sua christo mansionem preparare iubetur. hoc est q̃ apostolus ait: quia ⁊ si cognouimus. sm carnem christum sed tam nunc non nouimus. Si enim mortuus est ex infirmitate: sed vi-

uit ex virtute dei. Nec Beda. Uerba predicta domini iesu moraliter exponi possunt de fide q̃ anima. que domus dei dicitur: q̃ in ea christus per gratiaz manere dignatur ⁊ hoc hodie id in vita presenti per gratie prelibationem. ac etiam hodie. i. in eternitate per gloriẽ beatam fruitionem. Licet autem xps in qualibet fideli anima habitet per fidem specialiter tamen ad hoc eligit mentes elevatas ⁊ abstractas. Debet autem anima talis esse abstracta tripliciter. s. a desiderio rerum temporalium. a voluptate delectationum carnalium: vel cõmodi corporalis: ⁊ a seipsa per abdicationem proprie voluntatis. Per hec enĩ tria abstrahitur anima ab omni impedimento saluti⁹. contra illa tria de quibus dicitur omne q̃ est in mũdo: aut est concupiscentia oculorum: aut concupiscentia carnis: aut superbia vite. Hanc triplicem abstractionem docuit saluator: dicens. Qui vult venire post me abneget se: quantum ad tertium: ⁊ tollat crucem suam: quantum ad sm. sequatur me videlicet relictis omnibus. quantum ad tertium. Et hec triplex abstractio de zacheo cui hec verba dicta sunt. s. i domo tua oꝝ me manere põt intelligi. Quãtis enim principium euangelij ipm̃ diuitem appellauit. in processu tñ cum vex pauperem xpi factum esse cõmemorat. Nã in eo q̃ dicit ecce dimidiũ bonoꝝ meoꝝ do pauperibus ⁊ cetera. inuit abstractionem primã. s. a rebus tpalibus. In eo autẽ q̃ zacheus ascendit in arborem sycomoꝝ. significatur abstractio a cõmodo tpali: vel delectatione carnali. sycomorus enim ficus satua: ⁊ signat carnalis delectationis dulcedinẽ. q̃ satua est. quã ascendens p hanc abstractionẽ: sub pedibus deprimit ⁊ calcat. In hoc autẽ q̃ ipse ad vnã dñi vocẽ festinans descendit: ⁊ excepit illum gaudens inuitur abstractio proprie voluntatis. Et hec tria se inuicem proficiunt: ita q̃ alterꝝ sine alijs perfectũ nõ est. Si enim quis fit abstractus a solicitudine tpaliũ ⁊ fit deditus voluptati carnis. nihil valet: ⁊ sic intellige de alijs suo modo. ((Et festinans descendit. Et excepit illum gaudens)) ⁊ exultans de tanti hospitis aduentu. Jam enim q̃ dñs in cor suũ susceperat zacheus. in domo eiuꝰ dignatus est suscipi dñs. In quo facto dñs innuit. q̃ votis minoꝝ annuit: ⁊ affectus pios prosequitur ⁊ perficit. Uide hic benignitatem dñi. Plus enim dedit zacheo q̃ ille desiderasset: q̃ dedit ei seipsum q̃ ille petere ausus non fuisset. Uide etiam virtutẽ orationis: q̃ desiderium magna vox ⁊ magna oratio est. Et ideo dicit propheta desiderium pauperum exaudiuit dñs. Et alibi do

mino ad Moysen. Quid clamas ad me: cũ tile ore suo taceret: ⁊ tantum corde loqueretur. Uñ Aug. Tota vita boni xpiani sanctũ desiderium est. Quod autẽ desideras nondũ videas: sed desiderando capax efficieris: vt cũ venerit q̃ videas iplearis. Nec est vita nostra desiderando exerceamur. Tantũ autẽ nos exercet sanctum desiderium quantum desideria nostra amputaremus ab amore seculi. Nec Aug. ((Et videntes pharisei ⁊ alij malignantes iudei: q̃ intrauerat domum publicanum ((murmurabant dicentes: q̃ ad hoiem peccatorem diuertisset.)) Isti peccabant duplicater. s. falso iudicando de zacheo: q̃ tam peccatori nõ erat: sed vere penitens. Et similiter de xpo: q̃ non mirum erat si diuertebat ad eũ: quem iustificauerat q̃ corpenitentis est xpi diuersorium vbi pascha manducat. Irrationabiliter et murmurabant q̃ nullus põt rõnabiliter murmurare si medicus dignat egrotum visitare. ((Stans autẽ zacheus)) ad obediendũ dño promptus non tũbans pp aliorum murmurationem ⁊ detractionem sicut multi qui ad modicum verbum aliꝝ bonũ deserunt iam inchoatum ((dixit ad. dñm. Ecce dimidium bonoꝝ meoꝝ do pauperibus. Et si quid aliquem defraudaui reddo quadruplum)). sez de dimidio residuo q̃ adhuc retineo. Lex enim in aliquibus pcepit restituere duplum. in aligbus qnadruplus. in aliquibus qntuplum. Et ideo per hoc q̃ hic restitutio media exprimitur alie due extreme intelliguntur. Ex hoc autẽ q̃ dimidiũ bonoꝝ suoꝝ dedit pauperib⁹ patet q̃ non omnia bona sua erant male acqsita q̃ de illis non posset fieri elemosina. Sicut autẽ zacheus dixit do pauperibus: ⁊ reddo quadruplum: sic debent facere volentes dare elemosinaz: vel reddere mala acqsita: dicentes do vel reddo. non dabo vel reddaz seu in testamento meo ponam. Ubi Bedam. Et hec est sapiens illa stultitia quã de sycomoro publicanus ãsi fructum vite legerat: rapta videlicet reddere: ppria relinquere. visibilia ptemnere p invisibilibus. ⁊ mori desiderare. seipm̃ abnegare: ⁊ eius q̃ necdũ videbat dei vestigia sequi cõcupiscere Nec Beda. Cõspice igit dñm ⁊ discipulos cũ illis peccatoribus comedentes ac familiariter ⁊ domestice cõuersantes: vt eos ad se attraherent ⁊ de peccatoribus iustos facerent. Et q̃ iudei murmurabãt q̃ ad hoies peccatores diuertisset: ⁊ cũ eo maneret: vt ipꝝ estimationem murmur redarguat ⁊ cõfoꝝ estimationem murmur redarguat ⁊ cõpescat: quẽ imo curauerat: et a culpa sanauit annũciat: dicẽs. ((Quia hodie salus huic domui facta est)) ⁊ ei egritudine. omni morbo. ei

viciorum contagione fugata sanata est ⁊ tota interius ⁊ exterius sanctificata: quia p dominj ingressum facta est zacheo salus: ⁊ qui fuerat peccator per dñi redemptionem est iustificatus: ⁊ salutem cõsecutus: quia suscepto medico salno factus est ab auaricia ⁊ oi morbo. Ubi Theophi. Ipsum zacheũ signat assecutũ fuisse salutem. per domũ habitatorem designãs sequitur enim: (eo q ⁊ ipse sit filius abrahe.)) Nõ enim vocasset Abrahe filiũ inanimatam fabricã. Nec Theo. uel eo q ⁊ ipse qui huius domus habitator est. iam nõ publicanus fit: sed filius abrahe factus scilicet non natus: id est nõ secũdum carnem: sed secundum fidem. nõ genere: sed fide ⁊ operum imitatione Abrahe nãq filj sunt quicunq; Abraham imitantur: ⁊ opera abrahe faciũt. Zacheus quippe sicut ⁊ Abraham in fide creuit: ⁊ Abrahã quidẽ angelos. Zacheus vero angelorum dominũ hospitio suscepit. Unde Beda. Filius abrahe dicitur Zacheus: nõ gratie eius stirpe generatus: sed quia eius est hac imitatus: vt sicut Abraham terram. cognationem domũq; patriam ob spem future hereditatis dño iubente deseruit: ita ⁊ ille q thesaurũ in celo acquireret. bona sua. pauperibus percipiẽdo reliquit ⁊ pulchre dicit ⁊ ipse: vt nõ solũ eos qui iusti perseuerãt: sed ⁊ eos qui ab iniustitia respiciũt. ad filios promissionis pertinere declararet. Hec Beda. Et reddis causam. quare ad domũ publicani diuerit: q hoc fecit vt medicus egrotũ curaret: ⁊ vt deus peccatorẽ iustificaret: ⁊ vt pastor ouem perditã reportaret: ⁊ vt saluator q per culpã perierat saluaret. Quia ad hoc dei filius ((venit)) de celo in mundum per carnis assumptionẽ factus homo ((⁊ filius hominis)) ideo virginis: vt quereret p doctrinã ⁊ salutẽ facere: p gratiam q perierat p culpam scilicet ouẽ centesimã tragmã decimã. filium turrem. sanitatis do gratie. adoptio glorie ppter primã comparat cui perdite ppter fm dragme perdite: ppter tertiũ filio p dãgo. Tertia aũt die. Nõ venit vocare iustos: sed peccatores ad penitentiã: vbi Crisost. Quam diceret. Quid me crimina mini si rectifico peccatores. Tam enim pcul est a me odiũ peccatoꝝ qõ eoꝝ causa ad eos uenerim. Tã medicus veni nõ iudex. ob hoc conuiua sto languentibus: patiorq; fetorem: vt medicum remedium. Ubi ⁊ Beda. Duo sane fuerãt non dedignatur exponere a deo salutem peccatoꝝ penitentiam non esse respuendam: vt ipse dei filius. ob hanc maxime querendã sit destinatus ad terras qui vt pietatis sue nobis dispensationem inculcet. sepissime se filiũ hois appellat: cõmẽdans solicite nobis q se eius est benigne pro nobis. vt antẽ dixit idem Beda. Mistice zacheus (qui interpretatur iustificatus credentes ex gentibus populũ significat. qui per occupationẽ temporaliũ depredator erat ⁊ minimus. sed a dño sanctificatus qui intrante hierico saluatorẽ videre voluit: dũ fidẽ quã mũdo attulit participit quesiuit. Hec Beda. Per diuitẽ enim iustũ. i. zacheũ qui querebat videre iesum: sed impediebatur per turbã ⁊ statura sue paruitatẽ intelligi potest quilibet diues. qui de salute sua solicitat: sed per turbationẽ fantasmatũ circa negotia temporalia ⁊ per propriã imperfectionem impeditur propter q ascendere debet in arborẽ. i. ad xpm per oratiõnẽ: que secũdũ Damascenũ est ascensus mentis in deũ. ⁊ sic iesum videre meretur. ⁊ partẽ bonoꝝ suoꝝ pauperibus dare ⁊ si quem defraudauit feliciter restituere. Per phariseos autẽ murmurantes intelligi possunt maledicti bonoꝝ opera detrahentes. ⁊ que bene fiunt in malũ interpretantes. Sed de his nõ est curandũ nec ideo a bono opere cessandũ: imo potius ⁊ fortius ei insistendũ. Et q; erant prope hierusalẽ: que est caput regni. ⁊ existimabant aliqui pharisseoꝝ ⁊ etiã discipulorũ quod statim cũ esset in hierusalẽ manifestaretur regnũ eius super iudeos. a multis eni credebatur futurus rex israel secundũ q dixerũt magi vbi est qui natus est rex iudeoꝝ. ⁊ ipsi apostoli querebant ab eo dñe si in tempore hoc restituis regnũ israel ad hunc ergo errores removendũ. inducit parabolã de homine nobili: qui abijt in regiones longinquam: ⁊ dedit decẽ seruis suis decẽ minas ad negotiandũ. Que q; in sententia cõcordat cũ alia parabola que infra de talentis dicitur. Ideo hec ibidem simul cuꝝ illa coniungitur.

Oratio.

Domine iesu xpe qui zacheũ in sycomoꝝ ascendentẽ misericorditer respexisti ac eũ ad te vocãs ⁊ in domũ ipsius diuertens ab oi vitio sanasti cõcede mihi pusillo ⁊ misero. vt in arborẽ penitentie valeam ascendere: vbi me oculis misericordie tuj aspicere ⁊ ad tuã gratiã vocare dignẽris mihi vt domũ conscientie mee ad te recipiendam digne preparem: ⁊ per te totus interius ⁊ exterius perfecte sanem. ⁊ qui venisti de celis querere ⁊ saluare q perierat. terrioris me qui per culpam perieram requiras bone pastor. ⁊ salutem faciãs pie saluator. Amen.

¶ De duobus ceciis post egressum hierico illuminatio Capitulum. xxiij.

Post hec egrediente iesu cum discipulis ab hierico)) turba multa desiderantium audire doctrinam eius secuta est eũ. Pauci enim non audebant ꝓpter latroneꝝ ingredi desertum. Quod turba plurima sequebat iesum siue sedule ⁊ studiose doctrine est indiciũ. Ut Crisos. Testimonij studiosi agricole est messio secunda: assidui autem doctoris doctrinam ecclesia plena. Neminẽ labor itineris impedijt: quia amor spiritualis fatigationem non sensit. Neminem possessionum suarũ solicitudo retraxit: quia ingrediebant in possessionem regni celestis. Vere enim non habet super terram qõ amet qui bonum celeste in veritate gustauerit. Sicut enim qui preciosum manducauerit cibũ. postmodũ ei hesca cõis ingrata videtur: sic ⁊ qui semel dulcedinem christi bene gustauerit terrenoꝝ bonoꝝ deceterq; non multũ sentit saporem. Nimirus est illa rosa in campis hierico. de qua sapientia loquitur per Salomonem. Sicut palma exaltata sum in cadem: sicut plantatio roseꝝ in hierico. Ergo hec est illa speciosissima rosa. sanctitate iusticie candida ⁊ passionis sanguine rubicunda. Sicut enim rosa anteꝝ videatur: sentit ⁊ anteꝝ tumescat tenetur in odoribus suis: sic ⁊ dño transeunte de lõge. duo ceci anteꝝ viderent diuinitatem eius fragrãtiam senserũt. Hec Crisos. Unde sequitur. ((Et ecce duo ceci cedentes secus viam)) vt elemosynam peterent a transeuntibus nõ remote a via salutis ((audierunt)) a transeuntib⁹ ((quia iesus ((nazarenus omni flore virtutum vernans ((transiret.)) O felix auditio: rumor lenis. Auditi enim regem ⁊ prophete voluerit audire: ⁊ non audierunt. Et misericordiam cum clamore petebant dicentes. ((Domine miserere nostri fili Dauid)) tua compassione nostram miseriam removendo. Uocant eum filium Dauid: quia credebant eum esse christum per prophetas promissum: ⁊ notũ erat apud oẽs iudeos q christus de semine Dauid erat nasciturus. Cum magna desiderij intentione clamauerunt: ⁊ magno desiderio illuminari postulauerunt. confessi Dauid fidelium per carnẽ deum etiam in eo esse nouerunt p inspirationem. Ubi Crisost. Opor tune ante oblati sunt ante faciem christi duo ceci: vt aperto oculo quasi testeo virtutis ei⁹ ascenderent cũ eo in hierusalem. Dt currentium strepitũ audiebant: ⁊ personas non videbant. nihil solum habentes de toto corpore preter vocem. Et ideo quia pedibus eum sequi nõ poterant voce sequebant. Hec Crisostio. De duo illoꝝ tantum. i. famosiori Bar

thimeo q filius pinguedinis interpretat significat hoiem in delitijs carnalibus nutritum. Ideo dicit cecus. i. sapiẽtie lumine priuatus: de qua dicit in Job q nõ inuenit i terra suauiter viuentiũ: q; delicie carnales hebẽtat intellectũ: ⁊ talis cũ audit de saluatore debet clamare p orationẽ venerã et ab eo recipiat sapiẽtie lumẽ. qui dat oibus affluenter saluẽ de necessarijs ad salutẽ. ((Turba aũt)) doctrinã xpi auscultans. videns laudibus vestes nõ cõscientie claritatẽ ((increpat eos vt taceret)) q; per clamorẽ iuũ turbam ab audiendo xpi doctrinã impediebant. Et hi significant eos q a bono opere retrahũt alios. Habemus aũt triplicẽ turbam impedientẽ: vnã a carne aliã a mundo tertiã ab inferno: quia carnalia desideria ⁊ pleasure. i. mundi ⁊ dyaboli nobis obstant vt taceamus a pleasure peccati ab edificatione prima a laude dei. Inseitr h turba omni bono obstat. Turba desideriorũ carnis increpat alicuius. turba tyrannoꝝ mũdi increpat plerq; do. turba demonũ inferni increpat recipiẽdo. Sic quo modo tacebãt in oratione cecj p ignorantiã impẽtio. sic ⁊ de ipso statu medici p detenebrã virtutis ⁊ extra viã. i. talento. ((Et illi magis)) clamãdo insistebãt. donec strepitũ turbe gio)) clamãdo insistebãt. donec strepitũ turbe vincerẽt timẽtes ne ex increpatione alioꝝ ipse vinceret timẽtes ne ex increpatione alioꝝ ipse diret audire ⁊ exaudire petentes ac vocãdiret audito ⁊ exaudito petentis ac vocãdi petebãt. ((dicentes. Dñe eoꝝ ⁊ misericordiã petebãt. ((dicentes. Dñe miserere nobis fili Dauid.)) In hoc ⁊ nos exhortamur ad orationis punctionẽ: ⁊ in ea

perſecutionē. Vbi Crſo. Irritabantur veteres magie & concupiscebant. Talis eſt natura fidei: quanto magis vexatur: tanto magis accenditur: propter q̄ ſemi dei in perſecutionibus non vincūtur. Vincunt enī fidei in periculis ſecura eſt: & in ſecuritate periclitat. Quid enī aliud ſic vincit fidei in omnibus latet & longa tranquillitas. Et iterū. Primū enī clamabant q̄ cecī erant. Secūdo magis clamabant q̄ ad lumen accedere vetabantur: ipſo adhuc permittebat eos vetari. vt plus eorū deſiderū appareret. Dīc autē videt q̄ ſi abiecti fuerimus cū ſtudio accendente ad deum per nos ipſius aſſequamur q̄ petim⁹. Dec Crſi. Vnde Aug. Bonos enī xp̄ianos volentes facere precepta dei xp̄iani mali & tepidi prohibent: clamēt tamen illi non deficiant. Cum enim quilibet xp̄ianus cepit bene viuere: mundāq̄ cōuenire in ipſa iuuentute patitur repentinos frigidos xp̄ianos: ſed ſi perſeuerauerint ipſi iam obſequuntur. qui ante prohibebāt. Dec Aug. (Et) quia pulſanti aperietur (ſenti teſtimoniū expectēs eos: quia illi ſequi nō poterāt. (quo.n. pergerēt nō videbāt) & vocauit eos ne turbe phiberent ſi nō vocati venirent. Et interrogauit eos quid vellēt nō tamen hoc ignorās: ſed vt ex reſpōſione & confeſſione cecoꝝ manifeſta debilitas & virtus remedio cognoſceret: quia ad miraculorum operationē vult habere ſanādoꝝ cōfeſſiones: vt ex hoc magis appareat euidentia miraculi ad aliorū vtilitatē. Et cum illuminaret. (die vt aperiātur oculi noſtri miſerno eoꝝ ieſu.)) ſono vere lucis (tenuit oculos eoꝝ & pleſti)) ideſt ſubito (viderūt) ex quo patet: q̄ talis illuminatio fuit miraculoſa nō naturalis: quia natura nō operatur in inſtāti. Vbi Crſi. Tenuit autē vt homo carnaliter. ſanauit vt de⁹. Et iterum. Quādiu viuerāt filii Dauid: ſuſpēſa eſt ſanitas. mox vt dixerūt domine. ſanitas eſt ſuſpēſa: quia ſalnare nō poterat filius Dauid: ſed filius dei. Dec Crſo. Spiritualiter ergo eorum oculos tangit cū radijs ſue lucis ꝑſcientiā illuſtrare cōfeſtim videm⁹ ad deū eternā plandū. ad nos cognoſcendū. ad primū inuādum. Notandum autem q̄ triplex eſt modus illuminationis. Illuminati enim leguntur aliqui verbi: ſicut cecus de quo dixit hic mentio. aliqui vngūēto: ſicut vbi luti facti ex ſputo. Verbum eſt predicatio. tactus eſt interior inſpiratio. vnctio ſacramentorum inſtitutio. Dic ergo illuminat per eloqa ſacre doctrine per carismata gratie. per ſacramenta eccleſie. (Et ſecuti ſunt eum) nō tam pedibus & virtutibus ac fide & moribus: quia illi qui a chriſto illuminati ſunt corporaliter. ab ipſo etiā illuminati ſunt mētaliter. Quoſcūq̄ enim chriſtus ſanauit corpore. ſanauit & mente: quia totū hoiem ſimul fecit ſaluum. Vnde Crſo. Bonū munus obtulerunt chriſto ſanati: quia ſecuti ſunt eū. hoc enim deus a te requirit. ſm pphetam. ſolicitū ambulare cū deo tuo. Et itēq̄ permiſit eos leg: vt recens miraculū oſtenderet eū nō ex inſperata te moti. hec Crſo. In hoc aūt q̄ ſecuti ſunt eū. patet eoꝝ gratitudo: q̄ nō reſiliērūt poſt beneficia donata eis a dño: & tū multi faciūt: qui poſt beneficia ingrati exiſtēt: ad vomitum reuertūtur: & ad malū redeūt. Vbi Crſi. Sed nō illi fuerūt. tales: ſed & ante donatiōes fuerunt pleuerabiles: & poſt dationem grati. hoc & nos zelemur & ſi tardauerit donationem deus: & ſi multi ſunt qui adducūt ne deſiſtamus petentes: ſic enim maxime deū attrahemus. Vide itaq̄ & hic qualiter vehemētem eoꝝ cōcupiſcentiā non inopia. nō cecitas non audiri: nō a turbis increpari: nō aliquā aliud prohibuit. Tale quid eſt anima ſeruēs & laborans. hec Crſo. Tu ergo exiſtens extra viā & cecus clama ad ieſum: vt te illuminare dignetur ad ipſum videndum. ac fide & imitatione ſequendū: q̄ hoc ꝑcipue eſt nobis neceſſariū: vbi Aug. Tota igitur fratres opa noſtra in hac vita eſt ſanare oculū cordis vt videat deus hoc ſacroſancta miſteria celebrāt. ad hoc ſermo vel predicatur. Ad hoc exhortationes mouent. deſit vertimēta ad corrigendos mores. ad emendādas carnales cōcupiſcentias. ad renūciandū nō voce tm̄ ſed mutata vita huic ſeculo. Ad hoc agunt q̄dā agunt deinde ſacreq̄ ſe: vt purgent illud interimo ab ea re: que nos impedit ab aſpectu deitatis. vbi & Aug. & nos ergo ſedentes iuxta ſcripturarū viam: & intelligētes in quibus cecī ſumus. ſi ab effectu petierimus tāget oculos animaꝝ noſtraꝝ & recedet a ſenſibus noſtris tenebra ignorantie: vt eum videamus: & ſequamur qui dedit nobis poſſe videre propter nihil aliud niſi vt eum ſequamur. hec Aug. per duos cecos iſtos ſignificantur duo populi. i. gentilis qui erant excecati per idolatriā & iudei per doctrinā peruerſaꝝ mandatum dei tranſgredientes ꝓpter traditiones hominū qui ſedebāt. ſecus viā: quia videbantur habere legis noticiā: ſz viā que eſt xp̄s ignorabāt: quoꝝ alter naturaliter: alter ſcripture legē habebat. Qui audierūt de trāſitu ieſu poſtq̄ exijt de hierico. i. de hoc ſeculo: ſed ieſu comitati oculos mentales tangente. illuminati ſunt multi de iudeis & gētibus. plures eis ꝑ fidem & opera ſancta ſequentes: & primo quidē vni poſtea duobus cecis illuminatis: quia vni primo populum: deinde duobus vocato. vnde Beda q̄ ad appropinquāte hierico vni illuminauit: ac phiſicis de hierico duos hoc intimauit q̄ ante paſſionē ſuā vni tm̄ populo iudeoꝝ predicauit poſt reſurrectionē vero ateq̄ aſcenſionem ſuā ꝑ apoſtolos & iudeis & gentib⁹ diuinitatis fuit & humanitatis archana patefecit Dec Beda. Plura ad expoſitionē & meditationē ptinētia ſupra de vno ceco poſita. poſſunt hic applicari & ecōuerſo. plura hic poſita ibi aptari.

Oratio.

Ux lucis & ſono luminis dñe ieſu q̄ duoꝝ cecoꝝ ad te clamantiū affectum miſericorditer miſertus oculos eorum tangere: ſic eos illuminare dignatus es. tā ge q̄ſo oculos meos ſpūalēs: & radijs tue lucis ꝓſcientiā meas illuſtra ad te cōtēplandus ad me cognoſcendū ad primū inſtruendū & tuuandū. Illuſtra eos meū lumine tue gratie diuine: vt te ductore in oib⁹ vijs meis habeā. te imitando ſequar & te qui es ſup omnia ꝓ omnibus timeā & diligam tuamq̄ in omnibus faciam voluntatem. Amen.

¶ De effuſione vnguenti ſuper caput ieſu. Capitulum .xxv.

a Appropinquante tēpore in quo dño pati diſpoſuit. appropinquauit ipſe loco in quo eiuſdē paſſionis diſpēſationē facere voluit: vt ꝑ hec: intimaret q̄ voluntarie & ſua ſpōte pateret & mortē ſubiret. Jgit ((ante ſex dies)) ſolēnio ((paſche)). i. ſexta die aſi paſcha. i. ſabbato aſi ramos palmaꝝ ((venit bethaniā.)) Intelligas q̄ die paſche nō quartādecimā primi meſis in qua ad veſperā imolabat agnus paſchalis: ſed quintamdecimā. i. illā in qua paſſus eſt xp̄s. q̄ tota erat feſtiua & ſolēnis. Vñ Theo. Decia aūt die meſis agnū iudei capiūt imolandū in feſto paſche. ex hoc. n. feſtiuitatis ꝓhibāt ſolēnia quapropter in die q̄ eſt nona meſis & ꝓcedit ſexta die ante paſcha epulari ſplēdide: & exoridiū feſti hac die ꝓſtituit quo ſit vt ieſus q̄ſi pergēs bethaniā ꝓnuaret. Dec Theo. Ideo aūt venit bethaniā vt lazari reſuſcitatio renouaret & memorie eius artiū imprimeretur: & vt inexcuſabiles iudei de monte tāti ſuſcitatoris tractātes cōſunderent & ex memoria miraculi ibidē facti. turba populi moueret ad eū honorifice recipiēdū i hieruſalē aſi ſuā paſſionē: ſicut fuerat ꝓdictū ꝓ zacharias ꝓphetā dicentem. Exulta ſatis filia ſyon. iubila filia hieruſalē. ecce rex tuus venit tibi &c. Decreuit ergo dño iudeos cōſpiraſſe in mortē appropinquante paſcha in quo agnus paſchalis immolabatur reuerendo venit quaſi agnus ad victimā: vt ſic agnus verus immediate poſt imolationem agni paſchalis imolaret ꝓ nobis: vt veritas figure ſuccederet & verū paſcha haberemus. Et erat in domo ſymonis ꝓſilo leproſi. tūc aūt mādati: q̄ fuerat leproſus: & a dño ſanat⁹: ſz tñ adhuc ꝓſtitit nomē ad mēoriā miraculi retinebat: vt virtus curatio appareret: ſicut adhuc de matthe⁹ publican⁹. ſz ee publican⁹ dicitur. hic colligit poſſum⁹: q̄ ſz a petō nō mādari fuerim⁹: ſz tñ ipſum in mēoria ad penitēdū hortē debem⁹. hunc ſymonē leproſum tradūt fuiſſe btm̄ Julianum ſic poſtea vocatū: & facti cenomanēſem epm̄: cui iter agēti obuiāt pfi nri: vt bonū habeant hoſpitē. ((Feceūt aūt cenā)) ibi dño ((& Martha miſtrabat: & lazar⁹)) (ſuitat⁹ a ſymōe ((vn⁹ diſcūbētiū erat)) pie credēdū ē q̄ cena hōeſta & ablata loco fuerit: quā fecerūt ei q̄ ꝓdicatori & amatori ꝓ ſymōis exitū. Martha miſtrabat ibi: q̄ ſz quaſdā dom⁹ Marthe erat poſſeſſio: ſz ſymōis hoſpitio aliter ibi nō miſtraſſet vel pōt dici q̄ ille ſymō erat Marthe vicin⁹ & propter hoc ipſa miniſtrabat in domo eius (ſicut hodie ſolent facere in domibus amicoꝝ ſuoꝝ) & maxime ꝓpter reuerentiā ipſius xp̄i cōmedētis ibidē: lazarus vero erat vnus ex diſcūbentibus cū eo imitatus a ſymone & hoc factū eſt ad declarationem veri miraculi de eius reſuſcitatione: vt ex hoc q̄ poſt ſuſcitationē cibū ſumeret nō fantaſtica ſua ſuſcitatio eſſe probaretur. Vnde Aug. Ne putarent homines fantaſma eſſe factum. quia mortuus reſurrexit: lazarus vnus erat ex recumbentibus viuebat: loquebatur: epulabatur veritas oſtēdebatur: infidelitas iudeoꝝ confundebat. Et ſm eundē. Lazarus dū diſcūbit in conuiuio cōuiuio interrogantibus eū triſtia loca: pena rūq̄ ſedes: atra nocte obſcuras indicauit illi genti narratione per ordinē: & ita inferi longitudo tēporibus ignorati tandē innenerunt ꝓditorē. Quod aūt ante ſex dies venit: hoc miſterio cōuenit: primo quidē q̄tū ad numerū: nemerus enī ſenarius perfectus eſt. vñ & de⁹ opera creationis perfecit ſex diebus. & ꝓpter hoc decuit q̄ ſex diebus quodāmodo cōpleretur opus paſſionis: quo omnia ſunt reſtaurata. Secūdo quātū ad figurā: q̄ decima die menſis primi tollebatur agnus & ſeruabat vſq̄ ad quartādecimā. vnde & dño ſexta die ante quindecimā hieruſalem intrare voluit quaſi ad locū immolationis accedens. Quod venit bethaniam que interpretatur domus obedientie etiam congruit miſterio: primo quantū ad cautam paſſionis. q̄ ſecundū apoſtolū factus eſt obediēs patri vſq̄ ad mortē. Secū

do ad fructū passionis quē cōsequūtur illi so li qui obediunt ei. q2 secundū eūdē apostolū fa ctus est oībus obtemperantibus sibi causa sa lutis eterne. Unde Hiero. Passurus dn̄s pro omni mūdo. & vniuersas natiōes suo sangui ne redempturus venit. & moraē in bethania in domo obedientie. hynnulus ceruoꝝ semp ad lectū suū redit. & filius obediēs patri vsq ad mortē: obedientiā a nobis petit. Hec Hie ro. Qd̄ venit vbi fuerat lazarus mortu⁹ quē suscitauit: significat q2 in domo obedientie il li qui sunt spiritualiter mortui in peccatis re suscitantur reducti ad vitā iustitie q2 sm̄ apo stolū vnius hoīs obedientiā iusti cōstituūtur multi. Quod fecerūt ibi cenā dn̄o: conuenit etiā misterio: q2 dn̄s in domo obediētie spūa liter reficitur: delectatus in obedientia nostra & Martha ministrabat & satagebat circa fre quens ministeriū. per quā significantur prelati qui in ecclesiis ad ministeriū instruūtur sm̄ illud apostoli sic nos existimet homo vt mini stros xp̄i & lazarus resuscitatus erat vnus ex discūbentibus per quē significanē subditi mi nisterio platoꝝ a peccatis ad statū iusticie re ducti qui cū aliis iterū spūaliter cū dn̄o merē tur epulari. Maria vero vnxit caput & pedes iesu. & extersit capillis per quā significatur cō templatiua: de ea eni dicitur alibi: q sedēs se cus pedes dn̄i audiuerat verbuz illius. Unde Alchuinus. Mistice q ante sex dies venit be thaniā significat q ille qui sex diebus oīa fece rat. & sexta die hoīem creauit: ipsa sexta mūdi etate sexta feria: sexta hora redimere mundū venerat. Cena aūt dn̄ica fides est ecclesie que per dilectionē operaē. Martha ministrat cuz fideles aīe opera sue deuotionis dn̄o impen dit. Lazarus vnus est ex discūbentibus cū hi qui post peccatoꝝ mortē suscitati sunt ad iu sticiam vna cū eis qui in sua permanserūt iusti tia. & de presentia veritatis exultant. & celestis gratie munere aluntur. Et bene in bethania celebratur que interpretatur domus obedien tie. nam ecclesia est obedientie domus. Hec Alchuinus. ((Maria ergo)) accessit ad iesum tanquā ad fontē misericordie lauantem infir mitates nostras ((& fregit)) i. aperuit ((alaba strum)) contentiuum ((vnguenti nardi pistici preciosi)) id est vasculū alabastrinū. s. piside de alabastro. q est genus marmoris candidi: & variis coloribus intertincti: in quo bene & in corrupte seruanē vnguēta plena vnguēto pre cioso ((& effudit)) vnguentū ((super caput iesu recūbentis)) i. ad mensam sedētis: sicut effun ditur aqua rosacea pp̄ter refrigeriū & odo rem ((& etiam vnxit inde)) pedes eius ((apud quos etiaz alias tantū gratiā inuenerat)) ((& ca

pillis suis extersit.)) Ordine alio factū fuit q̄ h scriptū sit: q2 primo lauit pedes & extersit: & postea vnxit. ((Et domus ipleta est ex odo re vnguenti effusi)) q2 enim de re aromatica erat. longe lateq poterat odor eius diffundi Non est verisimile q esset aliqd grosse: sicut vnguenta cōiter dicta: q2 indecens esset tale qd ponere sup caput hoīs sedentis in mēsa. Et ideo dicendū q hoc vocatur vnguentuz liquor p̄ciosus de re aromatica exp̄ssus sicut aqua rosacea exprimiē de rosis. Alter dicit q fuit lachryma fluens naturaliter de arbo re aromatica q̄ est multum preciosa: & vz ad multa medicinalia. Dicunt ēt aliqui nardus est herba nigra faciens spicas in cacumine. & pp̄ hoc dicitur nardi spicati: q2 de illis pi scis extrahitur liquor p̄dictus p artificiū vel sm̄ alios fluit p naturā. Alii dicūt q est fru tex vel arbor puula: & inde fluit vel extrahiē liquor mō p̄dicto. Pistici sm̄ quosdā nomē est loci: vbi crescit arbor. Uñ talis liquor exp mitur: s3 melius diciē pistici. i. fidelis. pistis enim grece fides est latine hoc est dictum q iste liquor erat purus & verus nō hñs aliqd aliud admixtū nec sophisticat⁹ Preciosi: q2 valebat trecētos denarios idest nūmos vsua les. Erat enim ille liquor refrigeratiu⁹: & cō fortatiuus mēbroꝝ: & ꝯsolidatiuus: & valde odoriferus: & valens ad alleuiationez laboris: & ꝯtra estū solis. & distemperiem aeris: & ad multa medicinalia. Ex quo pꝫ p̄ciositas vn guenti: & deuotio ac pietas Marie q̄ labori xp̄i cōpatiens: & pedes & caput ei⁹ vnxit: & rē tam p̄ciosam in obsequium eius expendit. In quo & nos docemur: q ea q̄ p̄ciosissima sunt apud nos deo offerre debemus. Et q talia vice peccatrix adhuc existens fecit in eadem domo ex contritione. s. qn̄ conuersa est: & pec cata multa ei dimissa sunt eo q multum di lexit: nūc iustificata & familiaris dn̄o effecta facit ex deuotione: sed tunc tantuz pedes vn xit: & gradatim a pedibus ad verticem per ueniens: nūc & caput & pedes vngere meru it: tunc vnxit dominum vnguento penitētie nunc vnguento deuotionis. Ibi rudimenta penitentium. Hic iustitia perfectarū designa tur animaꝝ. Diligebat enim iesuz super oīa: & de obsequendo eidem non poterat satiari. Flagrantia fidei caput dn̄i & pedes: q̄n odo re aromatū pfudit. q diuinitatem & humani tatem eius digna laude attollit: nūc de pedi bus ad caput ascendens: nūc ad pedes capi te p fidem descendentes. sm̄ apostolum. ca put xp̄i est deus. Itaq caput xp̄i vngit. q ad honorē dei omnia opera sua facit. sm̄ illud apl̄i. oīa in gloriā dei facite. Qui vero ve

stigia xp̄i sequitur: pedes eius vngit. Itez ca put xp̄i vngit qui ipsum xp̄m veneraē pedes vero qui eius fidelibus obsequiē. Ubi Aug. Quecūq anima fidelis vis esse: cum Maria vnge pedes domini precioso vnguento. Un guentū illud iustitia fuit ideo libera fuit. Un ge pedes bene viuēdo dominica sectare vesti gia. Capillis terge si habes superflua da pau peribus & pedes domini tersisti. Capilli eniz superflua corporis videntur. Domus aūt im pleta est odore: mūdus impletus est bona fa ma. Nā odor bonus bona fama est. Qui ma le viuūt & xp̄iani vocanē iniuriā xp̄o faciunt. De quibus dictuz est. q per eos nomen dei blasphematur: si per tales nomē dei blasphe matur. per bonos nomen dei laudatur. Au di apostolum. Christi bonus odor sumus in quit in omni loco dicitur & in canticis canti corum. Unguentū effusum nomen tuū. Hec Augu. Ubi & Beda. Mistice aūt hic deuotio Marie dn̄o ministrantis: fidē ac pietatē desi gnat ecclesie sancte. que loquitur in amoris cantico. dicens. Duz esset rex in accubitu suo: nardus mea dedit odorē suū. Que nimirum verba: & semel iuxta litterā manibus Marie compleuit. & quotidie in oībus suis membris spiritaliter implere nō desinit: que toto diffu sa orbe gloriaē & dicūt. Deo aūt gratias qui semper triūphat per nos in xp̄o iesu. & odorē notitie sue manifestat per nos in omni loco q2 xp̄i bonus odor sumus deo. Qui cū poten tiā diuine virtutis eius que illi vna cū patre est digna reuerētia cōfitetur. Laudet & p̄di cat caput profecto illius vnguento perfudit precioso. Cum vero assumpte misteria huma nitatis eque digna reuerentia suscipit: in pe des vtiq domini vnguentū nardi pisticū. i. fi dele ac verū perfudit: qui illam eius naturaz que terram contingere hoc est inter hoīes cō uersari dignatus est: pia predicatione cōmen dat ac deuotis veneratur obsequiis. Domus autez impleta est ex odore vnguenti: q signi ficat odorem sanctitatis xp̄i. impleisse ecclesiā ad quē odores omnes festinant. Ubi & Orig. Qui elemosynas. & alia huiusmodi que ad vtilitatem hominū fiunt: facit in xp̄ianos pe des domini vngit: qui autem castitati studet & in ieiuniis & orationibus permanet. & cete ris qui tantum ad gloriam dei proficiunt. vn git caput xp̄i. aut doctrina que necessaria est hominibus: hoc est vnguentum quo pedes domini vnguntur: agnitio autez fidei que ad solum pertinet deum: est vnguentuz quo vn gitur caput xp̄i. Capillis antē pedes extergit qui ea que fluunt a mente tanq̄ capilli a ca pite in obsequium dei retorquet. vnde in can

ticis Uulnerasti cor meum soror mea sponsa in vno oculoꝝ tuoꝝ & in vno crine colli tui. hoc est caritate affecisti me. pp̄ter simplicita tē oculoꝝ tuoꝝ ꝯtemplantiū: & propter sim plicitatē tuarū cogitationū que in me ꝯtinue dirigūtur. Hoc. n. modo deuotionis extergit a pedibus xp̄i. qcqd in eis ē lassitudinis & tar ditatis. qbus ad nos aliqn̄ tardat venire. Et notandū q hac die. i. sabbato. Maria lauit. pedes dn̄i vnguēto in memoriā hui⁹ rei eo dem sabbato dn̄s papa cōsueuit vacare & in tendere pauperib⁹ dādo elemosinas: & pedes pauperū lauādo: quia in cena domini pp̄ter officii magnitudinē ad hoc nō vacat inten dere: & mandatū celebrare. Pauperes. n. sūt pedes domini sedētis in celo. adhuc deambu lantes in terra. Cuius rei occupatione eadez die stationē ad missam celebrandā nō facit. sicut ceteris diebus quadragesime facere cō sueuit. Et ideo vacat hoc sabbatum a pp̄rio misse officio. Indignabaē aūt & murmura bat de hoc facto Marie iudas scharioth. dicens. ((Ut quid perditio hec vnguēti fa cta est.)) Putabat enim vnguentū perdituz. pp̄ter hoc q nō habebat apud se pretiuz. in quo verbo nō solum increpabat mulierem quare hoc faciebat: sed & xp̄m qui hoc fieri pmittebat. Ecce q in obsequiū xp̄i ponebaē perditum reputabatur. simile aliqui faciunt qui omne q ex deuotione deo in oratiōe vel meditatione impēditur. perditū esse dicunt: quia nos humilitati primoꝝ intendere non cernūt. similiter si aliquis religionez intrat. talem multi fatuū reputāt. si autem actib⁹ se cularibus se implicet. talē prudentem esse di cunt. Uñ cōiter dicitur de persona cum debi lis est & infirma q nihil valet nisi ad dan dum pro deo. Res etiam sepe pro deo nō dāē donec deteriorare videntur. Uñ dicitur. pa nem tēpestas vinū tonitrua vestem. Tinea pauperibus dat postea musca scutellā. ((Po terat. n. vnguentum illud venundari plusq̄ trecentis denariis. In hoc insinuatur occa sio venditionis xp̄i ab ipso iuda pro triginta denariis venditi. Nam sm̄ quosdā. Consue tudo xp̄i erat q decimam partē eoꝝ que sibi dabanē pauperibus erogabat: vel cū iudas pcurator dn̄i esset. credebat sm̄ consuetudi nem suā accipere sibi decimam datoꝝ domi no. Et ideo voluit vendi illud vnguentū: vt haberet triginta denarios. qui sunt decima pars trecentoꝝ. pp̄ter q inde visum est: q in vnguento sup xp̄m effuso triginta dena rios perderet: vnde ab illa hora cogitauit: vt christum triginta denariis venderet: & sic pre dam suam recuperaret. Uel sm̄ alios ibi tu

ginta argentei pro quibus dominum vendi-
dit. valebant trecentos denarios vtiales: e
sic recuperauit totum pretium vnguenti. ((
Et dari pauperibus.)) Ecce sub preterita pie-
tatis. velat affectus non pietatis cupiditatē.
hoc enim dixit simulans pietatem ad ope-
riendam suam cupiditatem. Per hunc deli-
gnantur detractores bonorum operū sub spē
pietatis denigrantes. ((Quidam etiam alij
discipuli indigne ferebant)) e quasi de perdi
to vnguento murmurabant. Sibi quidē mo
ti pietate propter pauperes indignabant. nō
intendentes esse perditum simpliciter: sed in
comparatione ad sublevationem pauperū.
Audierant enim a domino. misericordiā vo-
lo e non sacrificium. Et ideo forte credebant
q̄ dare pauperibus esset magis bonum. Ju-
das vero motus cupiditate ppter lucra sua:
Quia etiam sub preterito. i. velamento seu spe
cie pietatis indignabatur. (Dicebat enim hoc.
non quia de egenis pertineret ad eum). i. nō
quia cōpateretur pauperibus vel curaret de
eis sed, quia dolebat q̄ vnguentū non fuerat
sibi traditū: vt eius pretiū furando sibi retine
ret. Vñ Theophilus. discipuli plures mulie-
rem arguerūt. eo q̄ sepe xp̄m audierāt de ele-
mosyna dicentem. Judas vero nō eadē inte
tione indigne tulit: sed ppter amorem pecu-
nie e turpe lucrū. Unde e Johānes. ipius so
lum cōmemorat tanq̄ fraudulēta intentione
mulierē arguentē cuius ex hac occasione fu-
randi pfuendinem credidit intimandā. hec
Theophi. Licet enim portabat ea que dabā
tur pro christo ad dandū pauperibus. non tñ
hoc faciebat. sed sibi retinebat. Vñ mutatio
eius cū crimine ponit q̄ nō curam pauperū
haberet: sed suo furto putaret voluit ((quia
fur erat e loculos)) dest bursas vñl ((habēs:
e custos eo: existens)) ea que mittebant in lo
culis bonorū vel elemosynā a fidelib⁹ ad vsū
e necessitatem discipulo: e pauperum furto
asportabat quāt ministerio: sed asportabat
furto. habebat loculos dominicos ad ea que
dabant mittenda: e loculos ppios ad ea q̄
furabat reponēda. Et sm Aug. Ea que fura-
batur dabat vxori e filijs suis. Sic multi ha-
bentes loculos e facultates ecclie ea que di
uino cultui e pauperibus erogare deberent
subtrahunt: e sibi retinēt. ac inde vitari e in
clyti fieri studēt. Multi etiā bona ecclie q̄
sunt pauperū dant filijs e meretricibus: ac sa
crilega crudelitate surripiūt pauperibus e re
pe nātē in dilectio. Unde de sacerdotibus be-
ne legitur q̄so filij e vxores eoz comedebāt
sibi que super altare ponebant e ree crede-
bat q̄ bñ ea comedisset. Multi etiam custo-

deo locorum monasteriū existentes: bona ad
vsum fratrū deputata. largiuntur quibus nō
debēt: e magis in suis superfluitatib⁹ q̄ alio
rum necessitatibus expendūt: ac alias illicite
e male cōsumunt. Et q̄ omnes p̄dicti locu-
los christi cū suda fure portāt e eū in scelere
sequūtur. Ideo etiā post eum in tenebras de-
mergūtur. Dūs cui angeli ministrant e pscē
deno infirmis loculos habebat. in quibus ob
lata fidelū seruabant suoꝝ e indigentū ne-
cessitatibus pro futura. in signum q̄ ecclesia
loculos erat habitura: e in hic datur forma
ecclesie seruandi necessaria. Sane cū doceret
viam paupertatis nō habebat loculos ppter p
priā vtilitatē: sed ad pauperū suoꝝ sumptus
e necessitatem. Unde Aug. Habebat domi-
nus loculos e a fidelibus oblata p seruāc suo
rum necessitatibus e alijs indigentibus tri-
buebat. Tunc primū ecclesiastice pecunie for
ma est instituta: vt intelligeremus q̄ precipit
nō cogitandū esse de crastino. nō ad hoc fuis
se preceptū: vt nihil pecūie seruaret a sanctis:
sed ne deo ppter ista seruiat: e ppter inopie
timorem initicia deserat. Unde e Nicolaus
tertius. in decalrando regulā fratrū minoꝝ
Decimus q̄ abdicatio pprietatis omniū rep
tam in speciali: q̄ in cōmuni meritoria est e
sancta. quā xp̄s viam pfectionis ostendens e
verbo docuit e exēplo firmauit: nec hīs q̄q̄
putet obsistere: q̄ interdū dicit christū loculos habuisse. Nam si christus cuius perfecta
sunt opera: in suis actibus viam perfectionis
exercuit: q̄ interdū infirmoꝝ imperfectionibus
ꝑdescendēs: e viam pfectionis extolleret: e i
perfectoꝝ infirmitas semitas nō damnaret.
Sic infirmoꝝ personā xp̄s suscepit in loculis
sic e in nōnullis alijs nō tñ carne: sed e mē
te ꝑdescendit infirmis. Egit ergo xp̄s e docuit
perfectionis opera. egit etiam e infirma: sicut
interdū in fuga patuit: e loculis: sed vtrūq̄
perfecte perfectus existens: vt perfectis e im
perfectis viam salutis ostenderet. Hec Nico-
laus. Sed quare dominus furi loculos com-
misit: e auarū suū dispensatorem fecit. Uidē
enim q̄ ei occasionem peccādi dederit. Dicē
dum q̄ iudas primo fuit bonus quando vo-
catus fuit ad apostolatū: e officium dispensa
tionis sibi traditū: sed postea lapsus est i pec-
tum. Et cūis xp̄s sciret eum futurū furem e
malū: tamen pluribus de causis tradidit sibi
illud officiū. Primo vt eius ecclesia exemplo
sui fureos e malos compati tolleraret. Nō est
enim bonus qui malos tolerare non potuit.
Secundo vt ei occasionem proditionis au-
ferret. cum ex loculis mitigationem cōcupi-
scentie haberet. Tertio vt doceret q̄ minoꝝ

bus temporalia sunt tradenda: sed maiorib⁹
spiritualia cōmittenda. Quarto vt nos in-
struens ostenderet: q̄ parum temporalia cu-
raret. quando bursam pecunie suri e deteri
ri tradidit. Claues autem ecclesie cum magna
examinatione cōmisit Petro: q̄ est contra il-
los qui suas animas: vel alioꝝ filios cōmittūt
ad regendum. quibus bonē: vel asinum non
cōmitterent ad vendendū. Ex premissis ergo
patet q̄ xp̄s e discipuli eius de elemosinis e
oblationibus fidelium tanq̄ pauperes viue-
bant. Sed dominus pro Maria respondit:
e eam more solito defendit, dicens. ((Quid
molestis estis huic mulieri.)) Quasi diceret
sine causa murmuratis. ((Opus enim bonū
operata est in me)) e ergo non debetis eam
reprehendere. nō est perditio vnguēti (vt vos
dicitis) sed opus bonū. i. pietatis e deuotionis
obsequiū. Unde de bono opere lapidatio eas
ꝑtra rōnem e iustitiā ((finite illā nūc)) de hoc
vnguento facere q̄ poterit ((vt in die sepultu
re mee seruet illud)) scilicet qō tunc pro ipsa
preparabit. illud enim reseruabit: quia non
potuit expendere: preuenta acceleratione re-
surrectionis mee. Unde dimittenda est nunc
facere quod tunc facere nō poterit. Et illud
vnguentū in loco istius nunc in me expensi
tūc seruabit: vel precepit partē istius vnguēti
ad sepulturā suam reseruari. Unde credēdū
est quod ipsa hoc fecit edocta a spiritu sancto
Quia enim cognouerat eum in primo mo-
riturū. ipso hoc dicente. ideo vnguentū para
uerat cuius partem nūc expendit e partē ad
officium sepulture reseruabit. ((Nam paupe
res semper vobiscum habetis quibus bene
facere potestis)) e recuperare q̄ modo negle-
ctum dicitis. me autem non semper habebi-
tis scilicet presentia corporali ad habitandū
vobiscum in carne passibili. que indiget vn-
ctiōe tali. quasi diceret poterit recuperare ad
benefaciēdum pauperibus: sed nō ad vnguē
dum meum corpus. Bonis e malis loquitur
de presentia corporis sui. sedet enim ad dexte
ram patris postq̄ in celum ascendit: e sm
corpus non est hic qui presentia maiestatis
semper est hic. si tamen ad bonos pertinet:
semper habet christum in presenti per fidē.
per signum: per baptismatis sacramentum: p
altaris cibum e potum. Unde alibi dicit eis.
Ecce ego vobiscum sum vsq̄ ad consumatio
nem seculi: quia erit cum fidelibus presen-
tia spirituali e sacramentali. ((Quod ha-
buit ideo q̄ potuit (hoc fecit)) vel q̄ habuit
facere ex officio pietatis: hoc fecit in ope-
re deitatis. ((Peruenit enim vngere corpus
meū in sepulturam)) meam futuram deligna-

das: quia in hoc facto prefiguravit eā de pro
pinquo futurā. Quasi diceret: fratres vtfacia
vivo dum potest: q̄ volet facere mortuo: se
nō poterit. Unde Alcuin. significat se mortuū
ad sepeliendum aromatibus esse vngen-
dum. Ideo Maria cui ad vnctionem mortui
corporis preuenire non liceret: donatum est
viuenti adhuc impendere obsequium: q̄ post
mortem celeri resurrectione preuenta nequi
ret. Unde e Theo. Preuenit ea quasi a deo
ducta vngere corpus meum in signum sepul
ture future: in quo proditores confundit ac si
ei diceret. Qui conscientia mulierem corrum
dis: que in sepulturam corpus meum vngit.
e teipsum non confundis: qui te in morte tra
des. ((Mittens enim hec vnguentum hoc in
corpus meum: ad sepeliendum me fecit)) e q̄
hoc meā sepulturaꝝ prefiguravit. Quod vos
putatis esse perfectionem vnguenti: officium
est si significatio sepulture. Misterium est q̄
agitur in quo more e sepultura mea cito fie-
ri significatur. In proximo enim passurus sū
ideoq̄ hoc mihi obtulit ad sepeliendus. Nec
Mirum si me vnguento perfuderit: e mihi
bonum odorem fidei sue dederit: cū ego pro
ea mox futurus sum sanguinem meum. e da
turus animā meam. Patientia ergo domini
arguit iudam auaritie e non pauperū causa
dixisse q̄ dixit: sed obsequiuꝝ Marie cōmen
dauit: ostēdens q̄ esset moriturus. e ad sepe
liendum aromatibus vngendus. Tunc dixit
eis iesus opus hoc cōmemorandū: in dulce di
nem memoriam eius. i. ad laudē eius recitan
dum tanquam factum virtuosum ((vbicūq̄
in toto mundo predicatus fuerit hoc euange
lium)). i. hoc factū mulieris pertinens ad xp̄m
euangelium nondum enim euangelica erant
scripta. Quasi diceret vos insipienter eam re
prehenditis pro eo facto pro quo ipsa laudan
da est in vniuerso mundo: vbicunq̄ predica
tum fuerit hoc euangelium. i. vbicunq̄ dilata
bitur ecclesia per mūdū. quia memoriale sem
piternū habebit ex hoc q̄ mihi fecit: vbi Ip.
prophetat autem dominus consequenter de
ea prophetias. scilicet q̄ euangelium eius pre
dicabitur in vniuerso mundo: e q̄ opus mu
lieris laudabitur. Hec Theophilus. Et hoc
domini dictum tam patet adimpletum. Ubi
Beda: Notandum autem quia sicut Maria
gloriam adepta est toto orbe: quocunq̄ eccle
sia sancta diffusa est: de obsequio q̄ domino
pia deuotione exhibuit: ita ecclesie: ille qui
obsequio eius detrahere temeraria lingua
non timuit: perfidie nota longe lateque inse
matus e deo simul atq̄ hominibus merito
factus est exosus: sed dominus bonū laudē q̄

gna remunerans futuras ipij ptumelias tacendo pterijt. Nec Beda. Nihilominus tñ ⁊ iudas indignatus remansit: ⁊ inde pditiõis cãm ⁊ occasionem assumpsit. Dinc habem⁹ argumentum ꝙ malus bonum qñq; obmittendum est. pro minori bono'qd ire recuperi non poterit. Et pfertur hic bonum ꝙ videtur minus: ei ꝙ videtur magis. in genere dico non quo ad caritatem. Ubi sciendum ꝙ multa bona opa sunt. de qb⁹ si peteretur cõsilium anteq̃ fiant. non psuleremus ꝙ fieret: qz forte possent fieri meliora. postq̃ tñ iam incipiunt fieri. nõ sunt phibenda. Et sm Chrisostomum ante ihesu effunderet vnguentum elligisset potius illud dari pauperibus: nunc vero qz iam factum erat exprimit dicens finite illam. Item qñq; faciendus est illud ꝙ est minus necessarium: ⁊ põt pponi magis necessario. si remanet locus impendi ꝙ est magis necessarium põsertim si tollat locus faciendi id ꝙ est minus necessarium: ⁊ iminent casus ꝙ illud minus necessarium non posset alias recuperari. Et ideo forte dñs pmisit sic fieri: vñ ⁊ dixit ꝙ pauperes non aũt ipm semp hẽrent. In hoc aũt ꝙ dicit pauperes semp hẽtis vobiscũ. datur intelligi familiaritas quã diuites debent habere ad pauperes: qz pauperes maxime sci sunt pp diuites. Circa ista Ansel. Ad sororem suam scribens sic dicit. Gaudete quia huic inter esse cõuiuio. singulor⁹ distingue officia. Martha ministrabat. discũbebat lazar⁹. vngit Maria. hoc vitimũ tuum est frãge ibi alabastrũ cordis: ⁊ qcquid amoris. qcquid desiderij qcquid affectiõis habes. totũ effunde super caput sponsi tui. adorans i homine deum ⁊ in deo hoiem. Si fremit si murmurat. si inuidet proditor. si pditiones vocat devotionẽ non sit tibi cure. Pharisęus murmurat iudens penitẽt⁹. Murmurat iudas de effusione vnguenti. iudet accusationẽ non recipit. accusatam absolvit. Sinite inqt illam. bonum enim opus operata est in me. laboret Martha. paret hospitium peregrino. esurienti cibum. sitienti potum. vestem algenti. ego solus Marthe ⁊ illa mihi totum prestat quod habet. a me quicquid optat expectet. Nec Ansel. Conspice igitur dominum cenantem in domo symonis: cum illius amicis suis: qz forte cõsanguinei vel multum domestici erant eius⁹. Simonis ⁊ cõuersantem cum eis paucis diebus. s. vsq; ad tempus passionis sue: sed amplius in domo Marthe. Nec enim domus erat suum refugium speciale ibi cum discipulis suis comedebat ⁊ dormiebat. ibi ⁊ mater eius cum sororibus quiescebat: quam omnes multum honorabant ⁊ maxime magdalena que eã semper associabat: nec ab ea villaten⁹ recedebat. Lazarus quippe ⁊ Maria Magdalena ⁊ Martha: ex patre ⁊ matre geniti insignes ⁊ diuites fuerunt: ⁊ lazaro pars comun que in hierusalem parentes habuerant. s. quosdam vicus ⁊ Maria Magdalum castellum seu oppidum galilee ad duas leucas de bethsayda contra meridiem: ⁊ secundo miliario a stagno genezareth. ⁊ Marthe bethania in partem de hereditate parentum cessit ⁊ venit sed tamen propter hospitalitis gratiam: simul cuz Martha manebant quia ipsa prudentior: ad dispensandum erat. Et ideo etiaz in receptione dñi sola. aliqñ Martha legit̃ nominata. Conspice etiam ipsam dñam qz de dilectissimo filio suo timore pterrita erat nec se ab eo illo ihe separabat. Et cuz dñs dispensens Magdalenam a murmure prodito ris: dicens. mittens hec vnguentum hoc in corpus meum. ad sepeliendum me fecit. aut non credis: ꝙ huius ꝓbi gladius matris animã ptransiret. Quid enim de morte sua expressum dicere poterat. Similiter ⁊ oẽs alij erant pterriti ⁊ anxijs cogitationibus pleni. colloquentes adinuicẽ vnus cum altero hic inde. in ore illoz qui hũt dura ⁊ aduersa tractare. Lõpatere ipsis: ⁊ tunc libenter cũ eis quiescite. ((Cognouit ergo)) pp famam publicam ((turba multa ex iudeis)) q ex tota terra venerant ad diem festum ((qz illic)). s. i bethania ((esset)) iesus bethania enim ppe hierusalem quasi ad duo miliaria erat. Et ideo delacili hoc cognoscere poterãt ((⁊ venerũt)) illuc ((non pp iesum tantũ: sed)) et ((vt lazaz viderent)) suscitatum. In hoc innuit duplex ci. vna pp ipm iesum reuerenter visitandũ. alia vt viderent lazarum suscitatum: ⁊ hoc propter duo. Primo qz illud quod factum circa ipsum audierant. valde mirabile erat: ⁊ hoc homines videre desiderant. secundo qz sperabant lazaro referente. aliquid de alia vita percipere ⁊ audire cuius cognitiõis desiderium hominis est innatum. Curiositas tamen magis eos adduxit q̃ caritas: nec tantum amore ducebantur quantum admiratione qz sicut se cupiditas hominum habet. nova videre ⁊ audire cupiebant: sed illa curiositas mala non erat ex qua ad fidez induci poterant. Nos econtra si cognoscimus iesum obedientis anime domum. in qua inhabitet inuenisse: veniamus illuc cõtemplatione. non propter hoiem tantum quem in ala suscitatum videmus sed vt vitam bonaz imitemur: ⁊ per hoc ad visionem iesu puenia mus. ((Cogitauerũt aũt pncipes sacerdotũ))

volentes de manifestatione glorie xpi ((vt Lazarũ interficerent)); ad occultandũ miraculuz ((a multi)) ex iudeis ((propter illũ abibant ⁊ credebant in iesum)) convicti signo maximo. ⁊ inducti ad credẽdũ. In quo videbant manifeste deo obuiare: ipse eni vivificauerat Lazarũ ⁊ isti volebant occidere cũ ex quo ⁊ maxima patet malignitas eoz. Stulti ⁊ maligni iudei cũ occidere volebant quem nuper dominus suscitauerat. ac si iterũ eũ resuscitare non posset. Unde Aug. O stulta cogitatio ⁊ cecacitas. Dominus christus qui suscitare potuerat mortuum: nõ posset suscitare occisuz. Ecce vtrũq; fecit dñs: ⁊ Lazaz mortuũ: ⁊ seipsum suscitauit occisum. Ubi ⁊ Chrisos. Nullũ aũt miraculũ xpi cos ita furere fecit. Noc. n. mirabilius erat. ⁊ cotã multis factũ est: ⁊ erat inopinabile ⁊ mortuũ quadriduanũ videre ambulantem ⁊ loquentem. Oratio.

Omnipotens iesu xpe qui pro mũdo pati furus venire: ⁊ morari in bethania .i. in domo obedientie. ⁊ ibidez cenare voluisti ac caput ⁊ pedes tibi vngi pmisisti da mihi vnã vera obedientia pfecto . per hãc tibi refectionẽ facere merear spũalẽ qi tu in nostra delectaris . ⁊ quodãmodo pascaris obedientia. Fac etiã me ibidẽ caput tuũ ⁊ pedes vngere: caput quidez diuine virtutis tue potentiã digna reuerentia. ⁊ laude cõfitendo pedes vero assumpte humanitatis misteria similiter digne suscipiẽdo: vel caput te xpm venerando. ⁊ pedes tuis fidelibus obsequendo vt tuã gratiã cõsequar sic agendo. Amen.

¶ De sessione domini super pullum ⁊ asinam. Capitulum.xxvi.

Requentabatur mi

steria implebantur scripture per dominũ iesum instante tempore quo volebat̃ propriq; sanguinis effusionẽ: mũdo cõferre remediũ. ((Igitur in crastinũ)). i. in die sequenti. i. dominica summo mane parauit se ad eũ dũ in hierusalem: nouo ⁊ inconsueto modo: sed sicut fuerat prophetatũ. Imminẽte itaq; paschali tempore quo immolabatur agnus: ipse tanq̃ verus agnus ad locũ passionis accessit: pro salute mundi voluntarie immolandus: facto ostendens ꝙ erat paratissimus se humiliare ⁊ obedire vsq; ad mortẽ cõtemptibilissimam ⁊ acerbissimam pro omnibus secundũ Bedã. Preceptũ legis erat: vt decima luna primi mensis agnus sine edus in domo reclauderetur vsq; ad decimã lunam eiusdem mensis quando ad vesperã immolabatur. Unde ⁊ verus agnus ex omni grege sine macula electus pro populi sanctificatione immolãdus ante quinq; dies. i. decima luna hierosolimã ascendit vt sic veritas figure respõderet. Cũ q; dominꝰ iesus pergere vellet mater vt creditur pro affectu cum retinebat. Similiter ⁊ discipulis ⁊ alijs intollerabile videbatur: q; illuc iret: ⁊ vt poterant eum retrahebant. O deus quomodo diligebant eum: ⁊ quomodo erat eis amarum quicquid iuberet ipse. Ipse vero aliter disposuerat qui vniuersorum latitem sciebat. Cepit igitur ire: ⁊ illa parua ꝫ fidelis discipulorum comitiua post ipsum intercedere . ((Et venit bethphage)) in medio itineris. que erat vinculum. seu villa parua sacerdotũ in latere ⁊ declivio seu declivio montis oliueti versus hierusalem. distans vno miliario a bethania. que eũ in alto latere montis eiusdem: ⁊ vno a hierusalem vnde bethphage locus sacerdotuz bene domus buccę. seu maxillarum interpretatur: quia maxilla ppria erat pars sacerdotũ in lege: quo (erat predicare ⁊ verbuz dei proponere. Sacerdotes enim q; p ebdomadam in templo deserviebant. cõpleto officio vicis sue illuc ad manendũ diuertebant. vbi ẽt pecora sua alebant. Licet enim non habebant hereditatem ad excolendum habebant tñ domos ad nutriendũ animalia: ⁊ ad manendũ ipe quo non vacabant cultui diuino in hierusalem. In hoc q; dñs venit in montem oliueti. significat ꝙ p solam pietatem venebat ad passionez ⁊ nõ p necessitatem. Fin Piero. Ille mons vocat mons olei crismatis ⁊ luminis. in quo significatur triplex effectus dñice passionis. in oliua venia indulgentie. in crismate unctio gratie. in lumine splendor glorie. Ibi ergo dñs expectãs ((misit)) inde ((duos discipulos)) ꝫs Chrisos. Et glosam hi fuerũt Philipp⁹ ⁊ Petrus quoz pmus samaritã quasi asinam. secũ duxit Cornelium q̃n asinę pullũ adduxit. Tales enim debent mitti ad pdicandũ. s. q hũt agnitionem veritatis seu scientiam ad intelligẽdum ⁊ splendorem honestatis seu gr̃am ad docendum. Petrus enim inter pdicatores agnoscens. Philippus os lampadas. Misit aũt discipulos q̃si disciplinatos. pp edificationẽ exemplis: sed duos pp firmitatem verbi: qz in ore duoz vel trium stat omne verbũ: ⁊ pluribus alijs de causis deliberauit hunc numerum sicut ⁊ binos misit ad predicandum. Unde Piero. Misit duos pp societatez. propter duplicem humilitatem cordis ⁊ corporis: ⁊ propter duplicem germinam caritatem dei ⁊ proximi. Et ite. Sine pp theoricam ⁊ practicã. s. sciam ⁊ opa. Unde ⁊ Beda. Recte aũt duo mittuntur. sine pp sciam veritatis ⁊ mũditiaz operis. seu pp gemine dilectionis dei ⁊

dicit. Dominj sacramentum toto orbe ꝑdi
candus. Vñ & Crisó. Duos aũt misit apostó
los: q; per duo generalia mandata omne ge
nus hoiũ de peccato absoluitur. Qualia di
lige dñm deum tuum ex toto corde tuo: & p
ximum tuum sicut teipm. In his duob⁹ om
ne peccatũ expellitur: & ois iusticia ꝙmat.
Aut certe illa duo. Q̃ tibi non vis fieri alte
ri non feceris & q̃ vultis vt faciant vobis ho
mines facietis eis: & vos similiter. Vñ & Remi
gius. Duos qppe missit pp duos ordines pre
dicatoꝝ missos iudeis & gentibus. siue duo
sunt ꝑcepta caritatis. siue pp duo testamẽta.
siue propter litteram & spm. ((Et dixit eis.
Ite in castellum)) i. in hierusalem ((q̃ contra
vos est)) i. contra vobis est & vobis ex oppo
sito positũ. ad radicem alteri⁹ montis. s. syon
hoc ẽt dicit q̃ p̃tradictionem futurã in hieru
salez ꝓtra apostolos ꝓuidebat. Et dicit castel
lum. q; visus scripture est aliq̃n castellũ
ꝓ ciuitate & ciuitatem ꝓ castello ponere.
Uel dicit castellum pp loci situm & fortitudi
nez q; triplici muro ac propugnaculis & for
talicijs ad modum castri clausa erat hierusa
lem. Uel vocat eã sic despective. Jaz enim
nomen ciuitatis amiserat: q; ex libertate ꝓpa
li in seruitutem gentium redacta & romanis
subiecta erat. Jtez de libertate spũali redacta
erat in seruitutem peccatoꝝ: & de frequentia
populoꝝ in paucitatez habitatoꝝ: & ideo di
cit diminute castellum. Jté non vocat. hieru
salem ciuitatez q; non erat ibi ciuilis vnitas:
sz multiplex discordia inter eos: sz vocat eam
castellum q; munita erat armis malicie ꝓtra
xpm. ((Et statim)). s. ante portam & introitus
ciuitatis ((inuenietis asinam & pullum eius.
super quem nullus sedit)) in bivio & loco pu
blico alligatos: & administeria pauperꝝ depu
tatos. Deus qppe erat in illis regionibus: vt
in singulis ciuitatibus & vinculis. asinus vel
quodlibet cial ad opus vel ad sedendũ aptũ
ꝑparatũ haberet ꝑ pauplib⁹ q̃ ꝓpria iumen
ta non habebant: & si cui necesse est ope vel
munere vnius diei. eo vteret de cui⁹ sustenta
tione habitatores vrbis cõuter cogitabant: sz
eam gs eo vtebat ꝓ tpe illo pabulũ ei da
bat: & post visum ad locum determinatus re
ducebat. Deos igit iste nũc hierosolymis ser
mabatur: vbi i loco publico ligata erat asina:
& cum ea pullus. q̃ pariter ad opera cõia nu
triebant. nõdũ enim gliã eũ ascenderat: & q̃
asina vtebat vtriq; de pabulo ꝓuidebat ((sol
uite & adducite mihi)) vbi Crisó. Ecce igitur
q̃ humile & ꝓtemptibile cial xp̃s rex regum
dicit ad inuidendũ cuz hierusalem ingrede
retur. ((Et si qs vobis aliquid dixerit. dicite

stram vtilitatem. Vult. n. nram q̃uersationẽ
ꝓpter nram salutez. Et ꝓfestim. i. sine ꝓtra
dictione dimitteret eos: cognito mandato supe
rioris. Moraliter castellum dño & suis apls:
ac sue gẽie munerib⁹ contrariũ. põt dici cor
hois peccatoris rõnis & excusationibus: qua
si muris & propugnaculis ꝓtra deum muni
tum. ac per turrim elationis: & per murꝝ ob
durationis: & p̃ seră ꝑtinacie firmatũ. Asina
in eo ligata est aia vinculis peccatoꝝ ꝑpedi
ta. pullus lasciuus est affectus lubricus & ma
lus. Duo discipuli sunt timor & amor ordina
tus q̃ asinã & pullum soluunt. dum ea pecca
tis absolunt: & dñm desup stratis vestib⁹ se
dere faciunt. dum eandem alam ois⁹ virtu
tib⁹ & donis ꝺbuunt. Ubi Crisó. Ligata erat
asina. i. diabolici erroris vinculo ꝑpedita: vt
nõ haberent libertatez ire quo vellet. Nã oẽs
hoies antecẽs peccemus. I. hẽx habemus arbi
triũ si volumus sequi voluntatez diaboli an
nõ. Q̃ si semel peccãtes obligauerim⁹ nos
operib⁹ ei⁹: ita3 oino nra virtute euadere nõ
possumus. Sed sicut nauis fracto guberna
culo illuc ducitur. vbi tempestas ꝑpulerit: sic
& homo diuine gratie auxilio perdite p̃ pec
catum nõ q̃ vult agit: sz q̃ diabolus vult. Et
nisi deus valida manu misericordie soluerit
eũ. vsq; ad mortem in peccatoꝝ suoꝝ vincu
lis ꝑmanebit. Ergo nostra qdez voluntate &
negligentia alligamur. per dei misericordiã
absolumur. Et sic hõ primũq; peccet. libez hz
arbitrium. vtruz velit sub regno esse diaboli.
cum aũt peccando tradidit se sub regno ipsi
us. tam nõ põt de potestate eius: sz ꝑma vo
luntas eius in necessitatez q̃uertit. Et hoc est
q̃ hoies seculares & peccatores dicere solent.
Nunqd volumus esse sancti. Et qs non vult
esse iustus: sz non possumus. Uez qdem est
q̃ dicunt: sed non habent excusationem: q;
primuz potuerunt non esse sub potestate dia
boli si voluissent. Postq̃ vero posuerũt thro
num diaboli in cordibus suis. tam non põt
eos de potestate diaboli eripere: nisi solus de
us. Nec Crisó. Unde Ber. Difficile⁹ prorsus
res: & soli diuine virtuti possibilis. susceptuz
semel peccati iugum a ceruicibus suis excute
re. qñ q̃ facit peccatum seruus est peccati:
nec etiam liberari potest ab isto iugo nisi in
manu fortí. Nec ẽ magna misericordia ma
gnis necessaria peccatoribus. de qua dicitur
miserere mei deus ſm magnam misericordi
am tuam: & ſm multitudinem miserationuz
tuarum dele iniquitatem meam. Nec Ber.
Studeat ergo leuis a diabolo: vt cito eius
dirrumpat iugum: q; tanto facilius. quãto ci
tius eius ꝺlium euitat. ((Doc aũt totum. s.

etum est)) vt preter humilitatis exemplum in
hoc facto ostensuz. ẽt ((adimpleretur)) effec
tiue non effectiue ((q̃ dictũ est ꝑ ꝓphetã)) Za
chariã. dicentem. ((Dicite filie syon)). i. ciui
tati hierusalem. hoc est habitantibus in ea.
((Noli timere)) imo exulta & iubila vbi dat
securitatem: & excludit timorem humanuz &
seruilem. ((Ecce rex tuus)). i. xp̃s ((venit tibi
mansuetus: sedens super asinam & pullum fi
liuz subiugalis)). i. asine sub iugo & onere po
site & domite non super vtrunq; simul: sz fue
cessiue: & bene dicit filium subiugalis: q; po
pulus gentiuz exemplo iudeoꝝ credidit: vel
a iudeis ad gentes verbuz dñi emanauit. In
tali aduentu & tam humili significatur regis
clementia: q̃ subditis valde est accepta. Qua
si diceret. Non veniet in fastu regio propter
q̃s posset esse odiosus: sz veniet in mansuetu
dine: propter q̃s est magis diligendus. Nolit
ergo timere regis oppressionẽ: sz exultãs agno
sce regem tuũ mentes regentem & ad regnã
celoꝝ perducentem. ſm Crisó. Cõsueuerunt
hoies timere reges venientes pp nouitates
belloꝝ & exactiões: & seruitutes atq; iniusta
grauamina sz noli timere hierusalem: q; iste
rex veniens non est talis: sz mansuetus & hu
milis. nõ in multitudine exercitus: & equoꝝ
ingrediens: sed cum humili turba asine infi
dens. Signum qppe aduentus xp̃i in hierusa
lem ad redemptionem populi: fuit in Zacha
ria ꝑdictũ: & celebri fama diuulgatum vide
licet: q̃ xp̃s venturus erat in hierusalem in
paupertate & humilitate. sedens super asinã
& pullum eius. Et ideo legisperiti hoc viden
tes in ipso completum. ostendunt ꝓtempto
res siue maiestatis: q; eũ non receperunt: sed
magis tanq̃ deceptorez persecuti sunt. Hoc
aũt non solum ipletum est: q; erat ꝑdictũ sz
& ante ꝑdictum est q; erat iplendum. Unde
cum dicit. Ut adimpleretur hic: vt: conlecti
uum est: non effectiuuz. Circa hoc adit q̃ hie
rusalẽ dicitur filia syon est sciendũ. q̃ mons
syon pars est sublimior ciuitatis hierusalem
versus meridiem: & aliquantulum etiam ad
occidentez. in quo erat rupes prerupta: que
mello vocabatur: in cuius angulo quodam
& colle satis eminente: erat arx & turris Da
uid. ad quã mille clipei pendebant. olimq;
fortiuz armature vbi David habitauit: & eã
ciuitatem David appellauit. Unde ciuitas
hierusalem dicitur filia montis syon: q; in
eo erat fortilitium ciuitatis. s. turris David.
defendens & protegens ciuitatem sicut ma
ter filiaz. Uñ cant. Urbs fortitudinis nostre
syon. Ut ergo ꝓpheta oẽm excusationẽ igno
rãtie a iudeis auferret. cũ dñi aduentũ predi

erent ipsum qualitatē dñi adventantis esse
dit ac sic dicerēt. O vos inde q̄ illic admonemus
dominū in carnes venturus est: his signis re
gem vestrū cognoscite. Cum videritis eum re
uectū mansuetissimū sup̄ dorsū subiti humilē: nō
armis ipsum deterrendū: vt quondā ad re
gnum destructionem nobis predicentē: et an
ipsum nos venturū ad restaurationem nostrā
vt auferat a te temporale regnū atq; terrenū
sed conferens tibi sit credidisse celeste: et ita
paternū: vt discat te in terra aliena viuere
sed vt restituat te in propria libez. Quod aūt
tunc ait tale est ac si diceret. Tunc me sic non
aliquantum extraneum: sed propinquū tibi pso
mittam: et me nunc ē in te nutriens: et tibi hoc
est ad quam salutem: et veritatem veniens vere
me sic tibi nō sibi ficte credari multi potius
veniunt ad vitam eius propter lucrū sibi q̄
propter salutem sibi videndum. Ut tuas pecu
nias magis q̄ vt te desiderāt q̄rant. Quod vero subdunt quā luctus esset
dicti manifestationē nō solus in verbis: sed
etiā in habitu: ostēsione. Unde Cril. Scien
autem propheta multitudinem indecentem: q̄ con
tradicturi essent ipso ascendenti in templum
Jdeo ante pronūciat vt per hoc signum co
gnoscerent in dei regem sibi descendere: et
tunc venit tibi mansuetus sup̄ asinam: et pul
lum eius. Cum ergo viderimus eum in templo
audere: nolite dicere non habemus regem nisi
Cesarem. nolite: superbe agere contra eum.
quia rex tuus venit tibi sedens sup̄ asinam.
si audierimus eum venire. nō insolescere ve
niat contra nos. Jdeō si malitia venit vt
habeat vos sub pedibus suis subiciat gentes.
Si autem non audierimus: venit vt perdat te
e de templo sanctitatis expellat: e alios ibem
sum de gentibus colligat: inducat in cubicu
lum lumina. Dic cognoscere mansuetudi
nem venientis: considera ipsum adiacentē
asinā. Non sedet in curru auro pretioso per
pura fulgente. nec alicubi sup̄ seruilem
equum delectat insidere: e tota qui gloria
tacunda pectus habet repletum. e gaudet
ad vocem tube: sed sedet sup̄ asinum tran
quille mite e pacis amicum. Non vestes vi
dos in circuitu eius splendere gladios aut
cetera ornamenta armorum terribilia. Sed
quid ramos frondentes: testimonia pietatis
e pacis. Venit ergo mansuetissimus vt po
per potentiaz timeretur: sed vt propter mā
suetudinem amaretur. Dec Crisostomus. Ch
rist dicit e predicatores filie. ipsum videl ecclē
sic militantē. Sicut enim hierusalem dicitur
filia syon: quia ad hoc monte sicut a matre
progressi videtur: sic ecclia militans filie eccle

sie triūphantis dicitur: quia ab ea sicut a ma
tre progreditur. Ecce rex tuus venit tibi. i. ad vi
tandā tuam nō indignans sup̄ asinam e pul
lum eius. Cum ergo videremus eum in templo
sedere in peccatis: vt nos in peccatis populo qua
si dicerēt. predicate multo adhuc abuntē cpetit in
carnē vt cognoscatur e credatur: vt recipiat
e colat. ¶ Ecclesie autem discipuli: tanq̄ ve
ri obedientes: nō refutauerūt hoc officium ex
plere: sed fecerūt sicut precepit illis Jesus
e adduxerūt asinā e pullum: e imposuerunt
sup̄ eos vestimenta sua: e cum desup̄ sedere
fecerunt. ¶ Sic quoq; vt dicit Basilius. decet
res e intima opera plurimo cū affectu e stu
dio aggredi. decet e quicq̄d virtutu dei sit
nō est pueriles dignū regno celesti. Vestimē
ta apostolor̄ quibus turpitudo carnis coope
ritur: e cum ea letitie otio parat. apostolica i
stituta: ac exemplaria: ac doctrinā virtutū signi
ficant: quibus ecclesia polium instruere: et deū
habitatorem habere possent. quos recepit
a iudeis e gentibus: sedit in eis ipse q̄ nisi
anima hos instructa fuerit e ornata deū ip
sum habere nō meret. Unde Ver. Dominus
quoq; sedere sup̄ asellū verbis in nō discipuli
subtraxerūt significātes salutem: sicut sa nē
tē equaliē insidere nude anime: q̄ nō videli
cet vestimē inuenerit doctrina e meritū apo
stolor̄. Dec Ber. Quidnā ergo sup̄ asinā e
pullū sedit pter veritatē p̄allegate pphe
tie que hoc expresse dicitur pume sedit sup̄
asinā. secūde. i. post aduentū turbe de hieru
salem sedit sup̄ pullū: quia indomitus e
intempe erat: e sup̄ eum nemo adhuc tede
rat nec adhuc applicatus humanis vsibus
fuerat. pter ingredinē e inobstructū ducem
sedan recalcitrabat: e ideo oportet manue
tus deferatur: e deinde sup̄ asinam sub iugo
dominī vectā ascendere sedat. Dec aūt facta
est in figura: quia pter asinā significabat popu
lus gentilis qui sub lege labebatur erat: e in
gum legis trahebat: ac multis vinculis pecca
tor alligatus erat. pullum populus gentil
lis qui iugo legis subiectus nō fuerat: nec q̄
sub iugo dñi cohercebatur: ac diuersis desyra
tibus: e erroribus indomitus erat. Ad hec er
go tpis veluerunt vnusq; populi sibi p fidē
catholicā subiugari. Sedens autem pmo
sup̄ asinam. secūde sup̄ pullū. deinde iterū
sup̄ asinam significauit quia de iudeis trā
sient ad gentes. Et circa finē mundi de gen
tibus transibit ad iudeos vt pleno iā
de gentū introitu: omnis israel saluus fiat.
Dec misterium cū in ceteris in deinde missa
bis. a cenam ad cenam altaris. Dei filii. Qui
nō ad literā sup̄ vtriq; in tē bene ipsum
sedentē spiritualiter intelligendū est: quia

in secūdis veritatis populi sedet. Unū e Cri
sto. Sedet sup̄ asinā e pullū cum vt e in inde
is sederet: e in gentibus. sedere aūt sup̄ tunc
ē cū in secūdis cepit habitare: vt dicat filius
ipse. Tollite iugum meum sup̄ vos: e videte
q̄ mitis sum e humilis corde. non est aūt cō
trarietas q̄ Matheus dicat asinā e pullum.
ceteri aūt nō dicunt pullum: q̄ vnus quisq; di
cit q̄ alius tacet e pretermittit. Matheus gdem
scribens debuit debuerūt eloge recte asinaz
e pullum referri simul dño adductos. Scie
bat enim noticiā dei venturā ad iudeos e gē
tes q̄ ceteri euangeliste scribentes ecclie gen
tium greco sermone. solūmodo mentionem
pulli facientes: q̄ gentium salutem spāliter
respicit attendunt. Moraliter q̄ asinam pōt
intelligi caro nra pigra. stolida. lasciua. ad an
terior debilis. i. ad spūalia. a posteriori fortis.
idest ad spūalia per pullum carnalis affectus
e vanum desiderium nostrum. q̄ ligantur. a
voluptatum illecebris irretiuntur: sed eos sol
uere e ludere debemus: vt deus in nobis sedeat.
illigi dicamus: et tamen nō sacrus sum apud
te. onus tuum e portabimus: e educetis au
diam⁹ empti estis pretio magno. portate ergo
in corpore vestro. Per illos ergo q̄ asinam e
pullum ad vsum deducendant. penitentes signi
ficari pōt q̄ carnem suā dant deo p mortifica
tionem: e asinam p̄ nutritionem sicut. n. p asinā
caro. sic p pullum animꝰ designat. Ad olim
pendā ergo suā humilitatem e manuetudi
nem dñs nō sup̄ superbi e feruidā: q̄ humilis
sup̄ humile e mitis sup̄ mite aial sedit: q̄ nō
in superbis e atgis q̄ i humilib⁹ e gentis mī re
quiescit nō curru vel ego vect. nō sustineos
circumducens q̄ magnam vilitatem e man
suetudinem hic ostendens ergo et in exteriori
bus necesse est vt humiliat. prendas q̄ ipm
seq̄ desideras. Jgit e in equitatura. in veste.
in cibo. domicilio: e in ei apparatu. Et sm
Cril. q̄ pungebat quosdam infirmiores eri
stentes indigali opus habere: e p mensurā
nobis sapientie polluit mōstrare sup̄ equos
e mulos: aut boues gestantes ferri necesse nō
est: q̄ sufficit asino vti: e vitra nō procedere: e
vbiq; eo q̄ necessitatus est pueni esse. Inter
rogā aūt indecenter rex sup̄ asinā delatus in
trauit hierosolymā. Q̄ non vnq̄ alium pōt
dicere q̄ hic iohā. Dec Cri. qñ dño nō legit
alibi egisse vel multū ascendisse: nō tamē
asinalle: et tū eadem ebdomada legit. mōte
turpissima pdemnatꝰ fuisse. Qñ fuit de mul
to plācto. q̄ cū equoꝝ multitudine egisset: e
hoc de patrimonio crucifixi e bonis ecclesiā
cia. Dec enim est petra tibi exemplum hic eo
ostensum. Item est petra illud ocurre. cū sup̄

rit rex pstitut⁹ non minuplicādus sibi equus.
Si nō licet regi quantecumq; pomifici. Si
non laico quantecumq; clerico. Si non de
redditibus ppriis plumeum quidemmodo de
curribus vehiculoq; e ligna e lapidem: e alie
res vilis pretiq; sic ducunt. Unū Cril. Quid
tibi arrogas e magna sapis e homo. qñ re
ctius sup̄ equū reperis: q̄ te trahit mulus
quadriga. Et quale illud est. Nam e sua via
pretiq; e ligna gestant. Speciosa verbi curia
dāris: q̄ recipere pos culpa verbi virtutum de
cor fulgentem: e videbis te quidem putre
facto tam feno similiū. illi vero ardent ad
mirabiles fructus terrenū maximiq; preden
ti cernendus voluptatem. Dec Cril. con
spice nūc bene e considera quomodo dñs
mundi incedebat. Quamvis enim talis
finem sedet cum honorari honestas tamen
tempore laudibus detrahit e falcis visus est
e in hoc sno honore honestatem pompam
mundi non modicum vituperauit. Non fue
runt h animalia ornata frenis e sellis deau
ratis e falera feritatis. mox fluitacie mun
dialis q̄ gdā vanitas pōnis e tumoris
cum nil esset rex regum e dñs dominantium.
In hoc ergo facto vale humilitatis exemplū
dñs suis derelinquit: q̄ filij superbie pcly do
lor parum hoc attendunt. Unū legitur q̄ cum
erachius tpianissimus iperator reuerteret a
cede cosdroe regis pharū. per pontū per qñ
tpis in die palmaz intrauit. in equo regio e
ornamentis ipērialibus decoratus ingredi
vellet: repente lapides pone defenderunt: e
tunicem quasi vnus parco le clamarunt. su
per quo cunctis stupentibus. angelus dñi q̄
ginum crucis in manibus tenens super por
tas apparuit dicens. Cum tot celoz tpo per
hanc portam ad passionē intraret. nō cultu
regio sed humili sicilo ingrediens. humili
tatis exemplum suis cultoribus derelinq̄t. hoc
vere dicto angelus dñi occessit. Dic iperat
tor: lachrymis plurimis dilacratus e vilis ad
camisiā spoliatus crucem dñi accipiens vilis
ad pedes humiliter humiliauit. Deinq; lapi
deo ad suū locū redierunt: e introitus cum
eius ingressum patefecerunt. Dabitur sm re
migium. saluator noster asino sedens hiero
solimā tendit. qñ ecclie vniuersale vel cuiq;
alie fideli p̄sidens: e cum in hoc seculo quasi
tumentum regit e post hanc vitā ad vilionē
celestis patrie introducit. Quando.

Domine iesu xpe qui ad passionem
o spontaneus aduenisti. adueni e mi
hi misero p̄ gratiam in corde meo
e qui me tunc reparasti per crucem. rege

plam repara per eadem beatificaz passionez largire mihi domine vt in omnibus humilitatem & manuetudinem custodiam. ac tibi & spiritum totaliter subiciam. & vt iumentum apud te fiam. quatenus in me sedens. & me quasi iumentum regens nunc ad intime pacis gustum. superneq; pacis desiderium ducas & tandem ad eiusdez pacis visionem introducas.

¶ De gloriosa dñi susceptõe. Capi. xxvij.

Et cum appropinquaret ihesus ad descensũ montis oliueti. multi descendentiũ cũ eo: ex quib⁹ plures de ipsico fuerant cũ secuti ((substernebant vestimenta sua in via. Alij aũt cedebant ramos ⁊ virgides de arboribus (fructiferis: quibus mons oliueti consitus est ((& sternebant in ea) vt viã ornarent: & ne iumentũ in lapidẽ offenderet: ne calcaret spinã ne laberet in fouea. Mons enim oliueti mons vberrimus est. & decorus arboribus plenus. & maxime olivarũ: a quibus & nomẽ accepit ((Turbe aũt multe que conuenerãt ad diẽ festũ)) in hierusalẽ. de omnibus tribubus israel. quia omnes tenebant venire in hierusalẽ in pascha solemnitate: ac pueri ac plebecula hierosolimorũ cũ audissent ihesum aduenire ((tollentes ramos olivarũ)) & palmarũ ((exierunt obuiã ei)) reuerenter vsq; ad montẽ oliueti: & ut regẽ cũ hymnis & canticis. ac vestiũ suarũ & ramorũ stratione: ac letitia magna eũ honorifice susceperunt. & ab illo loco vsq; ad hierusalẽ cũ hymnis & laudibus deduxerunt. canentes gloria laus & honor tibi sit rex christe redemptor. Quod diuina dispensatione factũ est ad designandũ victoriã quã christ⁹ erat in proximo habiturus: qua erat morẽ moriendo superaturus. & trophẽo crucis de viatico mortis principe triumphaturus. Nec processio in archa federis prefigurata fuit q̃ Dauid in tubilo deduxit. Post lazarũ suscitatũ & vnguentũ super caput ihesu effusum odore fame eius iã respersa in populo per circuitũ presciens ipse turbã obuiã sibi venturaz ascendit asellũ vt inter applausus occurrentiũ populoz more preberet humilitatis exemplũ. Inter alia quippe christi miracula maxime miraculũ auditũ de Lazaro ad hanc deuotionẽ & honorificã obuiationẽ eos commouit quia secundũ Augu. Inter omnia miracula que fecit dominus noster ihesus christ⁹ Lazari resurrectio precipue predicat. Istud enim euidentius & mirabilius signũ erat. Et ideo vltimo ipsum reseruauit. vt magis eorũ memoriã vnpungeret. Miraculis ergo trahebantur qui verbis non mouebãtur. Vnde Orig. Pulchre aũt turbas laudantes deum ad descensionem montis occurisse legimus vt operationẽ misterij spiritualis significarent sibi venisse de celo. Vnde & Beda. Descendente etiã dño de monte olivarũ turbe descendunt: q; humilato misericordie auctore necesse est eos q̃ misericordia indigent eius vestigia imitari. Cũ aũt turbe obuiantes pueniss̃ent ad xp̃m: facta sibi reuerentia p̃cesserunt alij sequentib⁹ ip̃m & sic erat xp̃s in medio eorũ. Unde sequit. ((Turbe aũt q̃ p̃cedebant: & q̃ sequebant clamabant. dicentes filio Dauid osanna)) q̃ est vox exultantiũ pariter: & laudantiũ: vel obsecrantiũ magis effectũ indicans quã aliquã rẽ significans. sicut racha interiectio indignantis dicit nihil exp̃sse designans. Unde secundũ vocẽ nec̃ grec⁹ nec̃ latin⁹ interp̃tari potuit: sed secundũ sensum interp̃tant gdã saluifica: vel saluũ me fac. Et est osanna verbũ hebreũ ex corrupto & integro compositũ. Dicit. n. osanna. J littera subtracta q̃si osianna. Osij ergo corruptũ anna est integrũ. Osij aũt apud eos interp̃tat salua vel saluifica vel saluũ fac & anna est interiectio obsecrantis. sicut apud nos heu dolentis Nã sicut apud nos a dolente dicit heu. sic apud illos ab obsecrante dicit anna. & valet apud nos vtinã q̃ est ad verbũ optandi. Et ideo osanna tantũ valet quantũ vtinã saluemur: vel obsecro salua. Et q; hec interiectio in latino nõ habet elogo posuit p̃ ea noster Iero. obsecro. Ubi in psalmo vbi. lxx. interp̃tes transtulerunt. O dñe saluũ me fac in hebreo scriptũ est. anna adonay osianna. quod interpres noster Hyeronymus diligentius elucidans ita transtulit obsecro dñe salua obsecro. Idem nãq; signat O dñe per interiectionẽ obsecrantis. q̃ obsecro dñe p̃ ipsum verbum obsecrationis. Et ergo osanna quasi osiãna idest salua obsecro & ẽ vna dictio vel due per subtractionem vnius litere. & significat q̃ aduentus christi salus sit mundi. Cui enim salua siue saluifica clamabant. vtriq; saluatorem credebant. Unde & conuertendo sermonem inter se subiungunt. dicentes ((Benedict⁹ ((.i. gloriosus sit. vel secundũ Beda. Benedictus .i. ab omni peccato singulariter immunis. & immunes faciens ((qui venit)) per carnis assumptionem. i. incarnatus est ((in nomine domini)). i. in nomine patris & a deo patre missus ad explẽdum eius voluntatem: & ad glorificandum eum: quia filius non in nomine suo: sed in nomine patris venit. eum glorificando. & in omnibus operibus non suam. sed patris gloriam que

rendo. Unde alibi. Ego inquit veni in nomine patris. In hoc ergo confitentur. & laudant domini aduentum. Benedictio nam q̃ que fit a nobis in deo confessio sola est. & laudatio bonorum. que p̃stita sunt ab eo. Benedictio vero que fit a deo in nobis impletur dum eius beneficijs impleamur. Ubi sciendum q̃ benedicere est bonum dicere. aliter autem deus benedicit nobis. & aliter nos benedicimus deo. Deus enim benedicendo nobis beneficium nobis impendit. & bonos nos facit. nam suum dicere est eius facere: quia ipse dixit & facta sunt. Nos autem benedicendo. deo non eum bonum facimus: sed tantummodo eius bonitatem confitemur & laudamus. Dicere enim hominis non est sum facere: sed tantum fateri. Et addunt ((rex israel)). In quo confitentur eius potentiam tamẽ diminute quia credebant ip̃m regnaturum temporaliter & liberaturum eos a tributo. Ip̃s aũt venit ad regnandum spiritualiter: & ad liberandum totum genus humanum a diabolo: q̃ erat maius illo. Ad litteram ergo credebant q̃ venisset regnaturus temporaliter super eos in rẽgno Dauid. & redempturus ipsos a seruitute romanorum. & restituere regnum temporale q̃ a romanis erat vsurpatum. Cuius contrarium ipse dixit coram Pylato: regnum meum non est de hoc mundo: sed supple de celo. Et ideo applaudebant ei tanq̃ suo regi. Unde subiungunt ((& benedictum)) q̃. s. venit. ((regnũ patris nostri Dauid)) q̃ scilicet restitutum est nunc in aduentu tuo. Quasi dicerent: hoc est de quo dictum est: dabit illi dominus deus sedem patris eius: si regem vero eum in testimonium sue damnationis vocauerunt. Ex hoc enim patet q̃ propium dominum occiderunt. Ubi Augustinus. Quid autem magnum fuit regi seculorum regem fieri hominum. Non enim rex israel xp̃s ad exigendum tributum: vel ferro exercitum armandum: hostesq; visibiliter debellandos: sed rex israel q̃ mentes regat quod in eternum consulat: q̃ in regnum celorũ credentes sperantes amantesq; perducat. Quod ergo rex esse voluit israel: signatio est non promotio miserationis iudicij non potestatis argumentum. Qui enim appellatus est in terra rex iudeorum: in celis ẽ dominus angelorum. Et iterũ. Noli timere illum agnoscere qui a te laudatur: & noli trepidare cui patitur. quia ille sanguis funditur: per quem tui delictum deleatur & vita redimatur. Nec Augustinus. Deinde iterum verba conuertentes ad ipsum repetunt ((osanna)) id est salua obsecro. Bene dicunt osanna. quia saluator est

christus secundum naturam vtramq; secundum diuinam effective secundum humanam meritorie. Et ad sciendum de qua salute intelligatur determinant vbi se velint saluari. Scilicet ((in excelsis)) idest celestibus nõ in inferis & terrenis. Salua in excelsis que prius salua bis ab inferis. Ecce duplex saluacio in liberatione pene alia in collatione glorie: vbi manifeste ostenditur: q̃ aduentus christi nõ tantum hominum: sed totius mundi salus est: in celis & in terris. & terrena iungens celestibus vt omne genu sibi flectatur celestium: terrestrium. & inferiorum: christus enim veniebat ad dandam salutem celestem & eternam. & forte licet sublimitatem regni eterni & temporalia petebant: tamen nescientes prophetice eius regem celi & angelorum predicabant. Et hoc diuina ordinatione significabatur verbis laudantium: cum dicebant osanna in excelsis q̃ est salutem eternã a domino petere: licet hoc non intelligerent: sicut & cayphas dixit mortem christi futurã pro salute mundi: licet non intelligeret quid diceret. Ubi Crisostomus. Et his ergo verbis colligimus: q̃ deus est nã osanna saluos fac interpretatur. Salutem autem deo scriptura attribuit. Et notandum. q̃ q̃ dicitur in excelsis: signum est q̃ in inferioribus non est salus: sed multiplex periculum sed in excelsis que sola celestia sunt salus sine periculo inuenitur. Uel in hoc q̃ dicitur hic in excelsis significatur per primus osanna: q̃ xp̃s est rex in terra vniuersa per fidem & gratiam. & per hoc q̃ hic ad secundum osanna additur in excelsis: significatur q̃ non tantus in terris: sed etiam in celestibus xp̃s regnat. q̃ per ipsũ ea que in celis & in terris sunt restaurantur. Consideranda est aũt in ista ordinem personaz: qualitas meritorum. Qui enim vestimenta sua super asinam imposuerunt: vt iesus mollius sederet apostoli fuerũt: qui sua doctrina mentes hominum vt habitaculum dei essent preparauerunt. Per istos significari possunt: qui per suas exhortationes animam eruditunt: a peccatis abstrahunt: virtutibus ornant & componunt: vt sic ibi dominus sedeat & quiescat. Qui autem vestimenta in via statuerunt: ne pes asine impingeret sancti martyres sunt: qui dum corpora sua animarum videlicet tegumenta propter deũ ad supplicia tradũt: & proprio se carnis amictu exuunt: quasi vestimenta sua sternũt: iter simplicioribus suo sanguine ostendentes: per quod ad celestem hierusalem peruenire possunt. In via denicq; vestimenta sternunt: qui sunt. In via denicq; vestimenta sternunt: qui exempla martyrum secuti corpora sua per abstinentiam edomant vt domino iter ad men

plum repara per eadem, beatificaz passiones largire mihi domine vt in omnibus humilitatem & manifestudinem custodiam. ac tibi carnem & spiritum totaliter subiciam. & vt tuum nentem apud te fiam. quatenus in me se dens. & me quasi iumentum regens nunc ad intime pacis gustum. superneq; pacis desiderium ducas & tandem ad eiusdez pacis vilionem introduceas.

Capi. xxvij.

Cum appropinquaret

et iesus ad descensū montis olivete. multi descendentiū eū eo: ex quib⁹ plures de plebe iuerant eū secuti ((subiciebant vestimenta sua in via. Alij aūt cedebant ramos ((arboides de arboribus ((fructiferis: quibus mons oliueti consitus est)) & sternebant in ea)) vt viā ornarent: & ne iumentū in lapidē offenderet: ne calcaret spinā ne laberet in foueā. Mons enim oliueti mons vberrimus est. & decorus arboribus plenus. & maxime olivarū: a quibus & nomē accepit ((Turbe aūt multe que conuenerāt ad diē festū)) in hierusalē. de omnibus tribubus israel. quia omnes tenebāt venire in hierusalē in pascha solemnitate: ac pueri ac plebecula hierosolimorūq; sciuerunt ieſuz aduenire ((tollentes ramos olivarū)) & palmarū ((ceperunt obuiare)) reuerenter ulq; ad montē oliueti: & ut regē cū hymnis & canticis. ac vestitū suarū & ramorū stratione: ac leticia magna cū honorifice susceperunt. & ab illo loco usq; ad hierusalē cū hymnis & laudibus deduxerunt. canentes gloria laus & honor tibi sit rex christe redemptor. Quod diuina dispensatione factū est ad designandū victoriā q̄ christ⁹ erat in proximo habiturus: qua erat mortē moriendo superaturus. & tropheo crucis de viribus hostis mortis principe triumphaturus. Nec processio in ramis fuerit prefigurata fuit q̄ Dauid in vultu deduxit. Post lazarū suscitatū & vnguentū super caput ieſu effusuz odore fame eius ubiq; respersū in populo per circuitū preficiens ipse turbā obuiā sibi venturaz ascendit asellū vt inter applausus occurrentiū populoz mire præberet humilitatis exemplū. Inter alia quippe christi miracula maxime miraculi auditū de Lazaro ad hanc deuotionē & honorificā obuiationē eos commouit quia secundū Augu. Inter omnia miracula que fecit dominus noster ieſus christ⁹ Lazari resurrectio precipue predicat. Istud enim euidentius & mirabilius signū erat. Et ideo vltimo ipsuz reseruauit. vt magis eo rū memoriae impingeret. Miraculis ergo tra

hebantur qui verbis non mouebātur. Vnde. Orig. Pulchre aūt turbas laudantes deum ad descensionem montis occurisse legimus vt operationē misterij spiritualis significarent sibi venisse de celo. Vnde & Beda. Descendente eis dño de monte olivarū turbe deuote dunt: q: humilato misericordie auctore necesse est eos q̄ misericordia indigent eiⁿ vestigia imitari. Cū aūt turbe obuiantes peruenissent ad xp̄m: facta sibi reuerentia p̄cesserunt alij sequentib⁹ ipm & sic erat xp̄o in medio eorū. Unde sequit. ((Turbe aūt q̄ p̄cedebant: & q̄ sequebant clamabant. dicentes filio Dauid osanna)) q̄ est vox exultantiū pariter: & laudantiū: vel obsecrantiū magis effectū indicans quā aliquā rē significans. sicut racha interiectio indignantis dicit nihil exp̄sse designans. Unde secundū vocē neq; grec⁹ neq; latin⁹ interp̄tari potuit: sed secundū sensuz interp̄tant̄ ḡdā salutifica: vel salua me fac. Et est osanna verbū hebreū ex corrupto integro compositū. Dicit. n. osanna. I littera subtracta q̄si osianna. Osij ergo corruptū unna est integrū. Osij aūt apud eos interp̄tat salua vel salutifica vel salua me fac & anna est interiectio obsecrantis. sicut apud nos heu dolentis. Nā sicut apud nos a dolente dicit heu. sic apud illos ab obsecrante dicit anna. & valet apud nos vtiq; q̄ est ad verbū optandi. Et ideo osanna tantū valet quantū vtinā saluemur: vel obsecro salua. Et q: hec interiectio in latino nō habet elogo potuit p̄ eā noster Iero. obsecro. Vbi in psalmo vbi. Iex. interp̄tes transtulerunt. O dñe saluū me fac in hebreo scriptū est. anna adonay osianna. quod interp̄s noster Ieronymus diligentius elucidans ita transtulit obsecro dñe salua obsecro. Idem nāq; signat O dñe per interiectionē obsecrantis. q̄ obsecro dñe p̄ ipsum verbum obsecrationis. Et ergo osanna quasi osiāna idest salua obsecro & ē vna dictio vel due per subtractionem vnius litere. & significat q̄ aduentus christi salus sit mundi. Cui enim salua siue salutifica clamabant. vtiq; saluatorem credebant. Unde & conuertendo sermonem inter se subiungunt. dicentes ((Benedict⁹ ((i. glorioso sit. vel secundū Beda. Benedictus .i. ab omni peccato singulariter immunis. & inimmunes faciens ((qui venit)) per carnis assumptionem. i. incarnatus est ((in nomine domini)) .i. in nomine patris & a deo patre missus ad explēdum eius voluntatem: & ad glorificandum eum: quia filius non in nomine suo: sed in nomine patris venit. eum glorificando. & in omnibus operibus non suam. sed patris gloriam que

rendo. Unde alibi. Ego inquit veni in nomine patris. In hoc ergo confitentur. & laudant domini aduentum. Benedictio nam q̄ fit a nobis in deo confessio sola est. & laudatio bonorum. que p̄stita sunt ab eo. Benedictio vero que fit a deo in nobis impletur dum eius beneficijs impleamur. Ubi sciendum q̄ benedicere est bonum dicere. aliter autem deus benedicit nobis. & aliter nos benedicimus deo. Deus enim benedicendo nobis beneficium nobis impendit. & bonos nos facit. nam suum dicere est eius facere: quia ipse dixit & facta sunt. Nos autem benedicendo. deo non eum bonum facimus: sed tantummodo eius bonitatem confitemur & laudamus. Dicere enim hominis non est suum facere: sed tantum fateri. Et addunt ((rex israel)). In quo confitentur eius potentiam tamē diminute quia credebant ipm regnaturum temporaliter & liberaturum eos a tributo. Ipse autem venit ad regnandum spiritualiter & ad liberandum totum genus humanum a diabolo: q̄ erat maius illo. Ad litteram ergo credebant q̄ venisset regnaturus temporaliter super eos in regno Dauid. & redempturus ipsos a seruitute romanorum. & restituere regnum temporale q̄ a romanis erat vsurpatum. Cuius contrarium ipse dixit coram Pylato: regnum meum non est de hoc mundo: sed supple de celo. Et ideo applaudebant ei tanq̄ suo regi. Unde subiungunt ((& benedictum)) q̄. i. venit ((regnū patris nostri Dauid)) q̄ scilicet restitutum est nunc in aduentu tuo. Quasi dicerent: hoc est de quo dictum est: dabit illi dominus deus sedem patris eius: si regem vero eum in testimonium sue damnationis vocauerunt. Et hoc enim patet q̄ propium dominum occiderunt. Ubi Augustinus. Quid autem magnum fuit regi seculorum regem fieri hominum. Non enim rex israel xp̄s ad exigendum tributum: vel ferro exercitum armandum: hostesq; visibiliter debellandos: sed rex israel q̄ mentes regat quod in eternum consulat: q̄ in regnum celo cū credentes sperantes amantesq; perducat. Quod ergo rex esse voluit israel: dignatio est non promotio miserationis indicium non potestatis argumentum. Qui enim appellatus est in terra rex iudeorum: in celis & dominus angelorum. Et iterū. Noli timere illum agnosce qui a te laudatur: & noli trepidare cuius passio. quia ille sanguis funditur: per quem tu qui delictus deleatur & vita redimatur. Nec Augustinus. Deinde iteruz verba conuertentes ad ipsum repetunt ((osanna)) id est salua obsecro. Bis dicunt osanna. quia saluator est

ipse hinc secundum naturam vtramq; secundum diuinam effectiue secundum humanam meritorie. Et ad sciendum de qua salute intelligatur determinant vbi se velint saluari. scilicet ((in excelsis)) id est celestibus nō in infimis & terrenis. Salua in excelsis que prius salua bis ab inferis. Ecce duplex salus: vna in liberatione pene alia in collatione glorie: vbi manifeste ostenditur: q̄ aduentus christi nō tantum hominuz: sed totius mundi salus est: in celis & in terris. & terrena iungens celestibus vt omne genu sibi flectatur celestium: terrestrium. & infernorum: christus enim veniebat ad dandam salutem celestem & eternam. & forte licet sublimitatem regni eterni & temporalis petebant: tamen nescientes prophetice eius regem celi & angelorum predicabant. Et hoc diuina ordinatione significabatur verbis laudantium: cum dicebant osanna in excelsis q̄ est salutem eternā a domino petere: licet hoc non intelligerent: sicut & cayphas dixit mortem christi futurā pro salute mundi: licet non intelligeret quid diceret. Ubi Crisostomus. Et his ergo verbis colligimus: q̄ deus est nā osanna saluos fac interp̄etatur. Salutem autem deo scriptura attribuit. Et notandum. q: q̄ dicitur in excelsis: signum est q̄ in inferioribus non est salus: sed multiplex periculum sed in excelsis que sola celestia sunt salus sine periculo inuenitur. Uel in hoc q̄ dicitur hic in excelsis significatur per primuz osanna: q̄ xp̄s est rex in terra vniuersa per fidem & gratiam. & per hoc q̄ hic ad secundum osanna additur in excelsis: significatur q̄ non tantuz in terris: sed etiam in celestibus xp̄o regnat. q: per ipsū ea que in celis & in terris sunt restaurantur. Considerandā est aūt iuxta ordinem personaz: qualitas meritorum. Qui enim vestimenta sua super asinam imposuerunt: vt ieſus mollius sederet apostoli fuerūt: qui sua doctrina mentes hominum vt habitaculum dei essent p̄parauerunt. Per istos significari possunt: qui per suas exhortationes animam eruditunt: a peccatis abstrahunt: virtutibus ornant & componunt: vt sic ibi dominus sedeat & quiescat. Qui autem vestimenta in via statuerunt: ne pes asine impingeret sancti martyres sunt: qui dum corpora sua animarum videlicet tegumenta propter deū ad supplicia tradūt: & proprio se carnis amictu exuunt: quasi vestimenta sua sternūt iter simplicioribus suo sanguine ostendentes per quod ad celestem hierusalem peruenire possunt. In via denig̃ vestimenta sternunt: qui exempla martyrum secuti corpora sua per abstinentiam edomant vt domino iter ad men

Quare dicit bis osanna

tem parent: vel exempla bona sequēnt̄ pre-
dicant. Quia ergo vehementū animę est cor-
pus. hoc vestimentū subtilissimum: aut per
martyrium: aut per iejunū: aut etiam per bo-
na operis exercitiū & exēplū: aut per ꝓfectū
de ꝓximo. Uel vestimenta animę diuersoꝝ
hoc. sunt varietates diuersarū virtutū: que
tunc in via sternimus quādo ea in exemplū
alijs ꝓbemus. felix illius anima cuius virtu
tes ꝓficiūt & extinguūt in aliquo vitia contra
ria. Uestimēta etiam ob aduentum christi in
via sternere est antiquā conuersationem pecca
ti deponere. Qui vero ramos de arboribus
cedebant & sternebāt in via: vt uter asine ꝓ-
nū & decor redderet sancti confessores sunt.
qui dei verba & sententias: vel exempla patrū
precedentiū de scripturis carpētes. in via dei
ad audientis animū venientes. humili predica
tione submittūt: quasi de spiritualibus arbo
ribus ramos cedentes celestis patrie iter de-
corant. Uel per illos qui ramos olive fere-
bant significātur. qui circa opera misericor-
die exercētur. Oliua enim dei misericordiā
significat. Et per illos qui rāmos palmarum
ferebāt significātur. qui circa victoriam tem-
ptationū intendūt. palma enim victoriā desi
gnat. Notat autē Ber. ꝙ triplex obsequiū chri
sto exhiberi. Primū quidem a tumento cui
dominus insidet. Secūdum ab his qui vesti
menta in via ꝓsternūt. Tertiū ab his q ra-
mos de arboribus cedunt. Prelati ramos de
arboribus cedūt: cū de fide & obediētia abra
ham: de castitate Joseph. de māsuetudie Moy
si ceteroꝝq sanctoꝝ virtutibus predicāt. Se
culares vero homines vestimenta ꝓsternūt
in via: cum expendūt in christi obsequiū. non
si quidē corpora: sed que adiacēt & necessaria
sunt corporibus quasi vestimenta. cū elemo-
synas largiūtur de terrēa substātia. Religio
si sunt tumentū iuxta apostolū glorificantes
& portantes dominū in corpore suo. hi sunt q
dicere possunt: vt tumentus factus sum apud
te: ego semper tecum. Omnes reliqui. ex eo
q abūdat sibi mutuō: & quasi sine labore ob-
sequūtur domino. Solū vero tumentum se-
metipsum exponit eius obsequio. Omnes ta
men si suo quisq; fideliter intentus fuerit mi
nisterio. procul dubio in ꝓcessione sunt salua
tionis: & cū eo in sanctam ciuitatem ingredi-
tur. Tres enim ꝓpheta vidit saluādos. Noe
in arche fabrica: ramos cedentē. Job huius
mundi substantiā bene dispēsantem. Danie-
lem in vita edulio & labore abstinentie factū
quasi tumentū. Cui autem in tribulatione ꝓ-
sit ꝓximi: cui de tribus ordinis sit
salus vicinior: facile credo quisq; potest ad-
vertere. Dec Ber. Turbe autē precedentes &
sequentes: vtriusq; testamenti significant fi-
deles vna voce clamantes. ꝓcessit quippe iu
daicus populus. secutus est gentilis. Et quia
omnes qui fuerūt vel sunt fideles. in christū
mediatorem dei & hoīum crediderūt & cre-
dunt: & qui precūt: & qui sequūtur clamāt sal
va nos obsecro. Unde Beda. Sed qui pri-
bāt & qui sequebant clamabāt osanna. Osan
na autē lingua latina. salua nos dicit. ab ip-
so enim salutem & ꝓiores quesierūt & presen
tes querūt: & benedictū qui venit in noīe do-
mini ꝓfitentur. quoniam vna spes: vna fides
est precedentiū atq; sequētiū populoꝝ. Que
enim priores nostri ex iudaico populo credi-
derunt atq; amauerūt venturū hunc nos &
venisse credimus & amamus. eiusq; deside-
rio accendimur: vt eū facie ad faciem cōtem
plemur. Usi & Crisо. Qui precedebāt senio-
res erant. i. patriarche: & ꝓphete ceteriq; san
cti. qui ante aduentū christi de aduētu eius &
predixerūt & cognouerūt. Sequētes aut iu-
niores. i. apostoli. martyres ceteriq; doctores
qui post ascēsuꝝ xp̄i de resurrectiōe eius & de
ascēsu: vel de operib⁹ ei⁹ predicauerūt & pdi-
cant. Et diuersis gdez in tēporib⁹ fuerūt tum
in⁹oibus vnus exultationis spūs fuit. Et illi q
dem ꝓphetātes de xp̄o venturo clamauerūt
bñdictus q venit in noīe dñi. isti aūt laudan
tes clamāt de aduētu xp̄i iā adimpleto Osan
na &c. Nec Crisо. Facta etiā xp̄i: q: quasi me-
dia inter facta veteris testamēti & noui sunt:
ideo tam turba q̄ ꝓcedebat q̄s ea q̄ sequebat
eū laudabat: in q̄ctum facta xp̄i sunt regula
& exēplar eoꝝ q̄ in nouo testamēto fiunt: & q̄
a patribus veteris testamēti ꝓfigurata sunt.
Usi etiā Ber. Precedebant aliqui & viā dño
parabant: ipsi sunt q viam parāt dño ad corda
vestra. q vos regunt & dirigūt vestros gres-
sus in viā pacis. Alij sequebant: & ij sunt qui
ꝓxie inscientie cōscij deuote sequūtur & ad-
hērēt semp vestigijs precedentiū. Erāt quoq;
discipuli tanq; domestici lateri eius adheren
tes. ipsi sunt qui in claustris soli deo viuunt
semp adherentes ei & eius beneplacitum cō-
siderantes. Nec Ber. Per istos etiaz qui cla-
mabant dicētes osanna filio Dauid &c. signi
ficātur cōtemplatiui qui magis deuotioni &
orationi sunt intenti. In premissis ergo istrui
mur: vt operibus & officijs: que nobis magis
competūt insistamus. Nō enim oībus omnia
cōpetunt. Et ideo in ista ꝓcessione xp̄i non
vnus omnia faciebat: sed alij asinā & pullum
adducebāt. alij vestimēta sua eis imponebat
alij vestimēta in via sternebant. alij ramos
cedebant. alij iubilabant. Et ideo vnusquisq;

illud officium debet assumere. ad q̄ videt ma
gis idoneum se esse. Surge igitur saluato-
ris sponsa tanq; vna de filiabus hierusalē intu
ens regē salomonē in honore quem sibi ma
ter synagoga in ecclesie nascentis ministeriū
reuerēter exhibuit: vt insidentem aselli tergo
vniuersoꝝ dominū velut cum ramis olina-
rū atq; palmarum pietatis operibus virtu-
umq; triūphis iugiter comiteris. Usi Ans.
insidentē asello celi & terre dominū comite-
ris. tanta q̄ fieri pro te obstupescens paupeꝝ
laudibus tuas inseras clamans & dicēs. osan
na filio Dauid benedictus qui venit in noīe
domini. Quod populus xp̄o cum laudibus
obuiauit hoc olim per regem Dauid pre-
figuratum fuit: cui populus post eedem go
lie obuians laudes exhibuit. Dauid christū
prefigurauit qui goliam idest diabolum
aduersarium nostrum superauit. Hierusalez
visio pacis interpretatur: per quam fidelis
anima designatur. Ad hanc saluator noster.
omni hora paratus est venire: & nos et in oc
cursum per contritionem debemus ire. Cui
etiam laudes decantamus quando peccata
nostra in cōfessione recitamus & ramos pal
marum in manibus portamus. Insuper &
vestimenta nostra in via sternimus. quando
temporalia pauperibus errogamus: & cum
floribus ipsum honoramus. quando misе-
ricordie operibus & diuersis virtutibus nos
ornamus. Christum iesum qui venit in no-
mine domini benedicimus. quādo pro bene
ficijs nobis collatis gratias agimus. Regem
eum & dominū protestamur. si omnia opera
nostra cū timore dei & reuerentia opamur.
Pharisei ergo inuidia concitati dixerūt ad
semetipsos idest inter se & adinuicem. Vide
tis quia nihil proficimus laborando & facie
do contra eum. Ecce mundus totus post eum
abiit. Sermo est hyperbolicus ad exprimen
dum ꝙ multi sequebantur christum prophe
tabant: sed nescientes. Per hoc enim signifi
catur ꝙ totus mundus erat eius secuturus.
Hoc quidem fm Augu. cū verbum pharise-
oꝝ inuidentium: vt dicant nihil ꝓficimus
scilicet in malitia nostra nō valentes impedi-
re eum. Et fm eūdem. Quid mirum & quid
inuidet ceca turba: quia post eū abiit mun-
dus. ꝙ quem factus est mūdus. Crisо. aūt vult.
ꝙ hec sunt verba pharisеoꝝ. credentiū nō oc
culte ꝓpter metū iudeoꝝ: & ꝙ dicunt hoc vt
retrahērent eos a persecutione christi. Ac si
dicerent. Quantūcūq; insidiamini tanto hic
augetur: & gloria eius intenditur. Quid ergo
nō desistitis a tantis insidijs. Quod gdē q̄si
idē est cū consilio gamalielis de quo habe-

tur in actibus. ((Et quidam de turba)) phari
seorum exinuidia quam contra ipsum concе
perant deuotionem populi ad ipsum videre
& laudem eius audire non valentes ((dixerūt
ei. Magister increpa)) & cohibe ((discipulos
tuos)) & turbas te laudentes. Magistrum ve
cant quem tamen ipsi docere volunt. Quasi
dicerent. Si tu iustus & bonus esses tales ap
plausum sustinere non deberes. Uilescat in
ore tuorum laus tua. Ideo eos increpa: vbi
Beda. Dira iudeoꝝ dementia. quem magi
strū appellandū nō dubitant. q: vera docēte
nouerant huius ipsi discipulos quasi melius
edocti redarguendos autumant: eūq; corrige
re quos instituit suadent quem signis ꝓpro
bantibus deus clarescere vident. Nec Beda.
Dolebāt isti de laudibus xp̄i. & primo de hoc
q turbe dicebant ipsum benedictū: cū ipsi re
putarent eū peccatorē. Secūdo q: turbe dice
bant eū regē: cū ipsi reputarēt eū valde igno
bilem. Tertio q: turbe dicebant eū venisse in
nomine domini: cū ipsi reputarent eū nō esse
a deo vel missum ab eo. Quibus ipse respon
dit & prophetizando de futuro se rationabili
ter excusauit. ((Dico vobis. q: si hi tacuerint
lapides clamabunt.)) Quod & factū est nam
quē hoīes vel timore vel perfidia cōfiteri re
pidabant hunc durissima etiā elementa aper
te predicabant. Crucifixo enī dño discipulis
& notis eius pretimore repressis. & laudes xp̄i
tacentibus: terra mota: petre scisse. & monu-
menta aperta quasi perhibentes testimoniū
sanctitatis ipsius xp̄i morientis: eū deū & toti
us mūdi dñm clamabant & protestabantur.
In quo apparet duritia iudeoꝝ & hominū q:
elemēta compatiūtur creatori suo & recogno
scūt eū. Uel mistice si tacuerint hi. id est iudei
lapides id est gentiles ad modū lapidis duri
clamabāt laudes xp̄i: ꝙ factū est mortuo xp̄o
q: iudeis mutis factis a laude eius: gentiles
qui duri steriles & infructuosi erant. ac ligna
& lapides adorabant ad xp̄m conuersi ipsum
laudabant & predicabant. q: centurio & alij
qui erant cū eo visis tot signis: sanctitatē xp̄i
confessi sunt dicētes. Uere filius dei erat iste
vere hic homo iustus erat. Quotidie gētiles
clamant. & in xp̄i virtute laudari nō cessant:
iudeis ex magna parte cecatis & laudem xp̄i
tacentibus. Uel moraliter si tacuerint hi. id
est clerici lapides id est clamabunt. & deū bo
nis operibus laudabunt ꝙ etiā quotidie im
pleri. Sed illi qui xp̄m
pleriſq; videmus implere. Sed illi qui xp̄m
cum tanto triumpho susceperunt nō diu post
contraria in eo fecerūt. Turba enim mobilis
est. & more fluctuum & ventorum mouetur.
Quez modo veneratur contra eū postea cla

mat & insurgit. Unde Ber-ab eodez populo in eodem loco & ipso tempore paucis diebus interpositis: primo cum tanto triumpho susceptus postea crucifixus est. O & dissimile & tolle tolle crucifige eum & benedictus qui venit in nomine domini osanna in excelsis: & dissimile rex israel. & non habemus regem nisi Cesarē. & dissimile rami virentes & crux floxes & spine. Cui prius vestimenta prosternebantur aliena: ecce suis eiuitur & foras mittitur super ea. De tibi amarissimo peccatorum nostrorum: propter que diluenda tanta amaritudo necessaria est. Nec Bernar. Et dñs xp̃s sepe hierusalē ascenderit nūq̃ tamen alicui honorem sibi exhiberi voluit: nisi modo cū ad passionē iuit vt ex hoc demr intelligi q̃ in morte sanctoꝝ non est volendū sed potius gaudendū & q̃ sua passio erat sibi in gaudiū & in magnum festū. & persecutiones propter xp̃m debemus gaudenter appetere: mundanos autez honores vitare: sicut fecit ipse qui regiū honorez fugit. & ad locū passionis gaudenter accessit. Sed cur xp̃s vadens ad mortem tantū honorem recipere voluit: cū alias honorem regiū respueret. Ad q̃ dicendū q̃ hoc ideo fecit vt se nō meritus pati demōstraret. & vt ille qui est in magnis honoribus vel diuitijs constitutus: semper memoriam mortis habeat. qz vadit ad mortem. & nihil hinc preter saccū portabit secū & qui tenet corpus suū in deliciis & ornatibus cogitet qz vadit ad mortem: vbi vermes corpus comedent & lacerabunt. Item vt doceret quod regnū de hoc mundo non esset: ad q̃ profecto triūpho passionis & glozia resurrectiōis peruenit. Unde Beda. Legimus in euangelio Johannis qz refecte de quinq̃ panibus & duobus piscibus turbe: voluerunt rapere iesum & constituere eū regem: sed ne hoc perficere possent: ipse in montē fugiendo predicauit: nunc aūt vbi passurus hierosolymā venit non refugit eos qui se regē faciunt qui agmine glorifico & hymnis dei filio ac regi digno ad ciuitatē regiam ducūt nō reprimit voces eoꝝ qui regnū patriarche. Dauid in eo restaurandum & pacis benedictionis dona recuperanda cōcinunt vt quid ergo q̃ prius fugiendo declinauit. modolibens amplectitur. regnūq̃ q̃ adhuc victurus in mundo suscipere noluit: tam eximium per passionem crucis de mundo non negauit suscipere: nisi vt aperte doceret qz non temporalis & terreni in terris: sed eterni in celis rex esset imperij ad dñs profecto & regnum per contemptum mortis & gloriam resurrectionis. & triumphuz ascensionis perueniret: hinc est enim q̃ post resurrectionem apparēs discipulis dixit. Data est mihi omnis potestas in celo & in terra: & cetera eiusdem loci. Hec Beda. Oratio.

Enerale glorie signū domine fecisti quando ante hec octo dies pasche veniens in hierusalez: tue clementie & serui vultus gloriam reuelasti vt occurrentibi obuiā turbe cū floribus & palmis letantes. & quam videbant maiestatez confitentes dicendo osanna filio Dauid benedictus qui venit in nomine domini. Precor & obsecro domine per sacramenta & opera tua noli me reprobare a pueris tuis sed ostende mihi lumē glorie tue: vt repleatur os meum tua laude: & cantem gloriam tuam tota die. Amen.

¶ De fletu domini super hierusalem & ingressu in eam. Capitulum.xxviij.

Misericuit autem dominus cum predicta letitia & fletuz nec sue miserationis oblitus: cum turbis depromeret canticum: ipse super excidium ciuitatis assumpsit lamentum. Miserebatur enim eorum qui omnes homines saluos vult q̃ nobis non patuisset nisi per aliquod humanum signum euidens fieret. Effuse enim lachryme sunt signū tristicie. Unde istud euangelium in mense augusto decantatur. quia ciuitas hierusalez in isto mense prius a Nabucho. deinde a romanis destructa fuisse inuenitur. Fleuit etiaz & tanto honore sibi exhibito lachrymas voluit commiscere: vt ostenderet quia humana letitia cito in fletum conuertetur. & quod omnia gaudia & honores mundi lachrymis & doloribus sunt admixta In celo quidem sunt omnia pura: in mundo omnia mixta: in inferno omnia lugubria idest flebilia vel lutulēta: idest luto plena: foztida vel fetida. Item ad vandum exemplum prelatis quod quando assumuntur ad honores pro cura populi potius debent flere suam imperfectionem: & populi defectionem: quaz gaudere de sublimatione temporali. Item vt leticiam mundanam salubri tristicia temperemus. Est enim mundana letitia sicut vinum purum: quod cito inebriat: nisi temperetur meditatione mortis: vel recogitatione aduersi futuri. Unde Eccle. In die bonorum ne immemor fis malorū. Ut ergo (appropinquauit) non solum corporis gressu: sed etiaz cōpassionis affectu ((hierusalem)) in qua diu viguerat cultus diuinus ((videns)) non tantū oculo corporis ciuitatē & exteriorem eius pulchritudinem. Sed etiam oculo diuinitatis ipsam impiam ciuitatem: in suam necem cōspirantem: preuidens eius casum & subuersionem: non de sua morte q̃ illi machinabantur sed de illius ruina & perditiōe ((fleuit)). s. fletu compassionis ((super illam)) tum propter mala culpe. que tibi multiplicata fuerant: tum propter mala pene: que super ciuitatem & populum futura imminebant ((dicens.)) Quia si cognouisses. s. ea que ego super te uentura cognosco ((& tu)). s. fleres mecum ruinam tuaz que modo exultas: sicut ego inquit fleo qui ea video & futura cognosco. sic & tu fleres si nūc ventura videres: que modo qz nescis q̃ imminet exultas. Quia fons pietatis erat: lachrymas continere non poterat. Nec edificia placuit parietū sed subuersionem animaruz. Cum vero modo exultat ostenditur cū subdi tur. ((Et quidem in hac die tua)). i. in hac tua prosperitatis claritate: & in hoc modico tempore tibi prospero: in quo facies voluntatem tuam: assunt tibi ea ((que ad pacem tibi)) sunt nō pectoris nec eternitatis sed temporis solū & modici: tēpore puratura. Et ideo nūc gaudes? quia imminentia non vides. Cum enim se carnis voluptatibus daret. & ventura non prospiceret: in die sua que ad pacez ei esse poterant: habebat. Est namq̃ mundana pax q̃ diligūt: impij: vt sine timore peccent. & libere suis voluptatibus vacent: de qua in psalmis dicitur: q̃ rubiginem contrahunt sicut ferruz pacē ducentes. Et attende qz tempus prosperitatis significat hic nomine dei singulariter postea vero dies aduersitatis pluraliter. quia modica fuit prosperitas in comparatione aduersitatis. Cur autem bona presentia ad pacem habuerit manifestatur cuz subiungitur. ((Nunc autez)) quasi modico presenti tempore prosperitatis & pacis ((abscondita sunt ab oculis tuis)) tam corporalibus quā spiritualibus: scilicet mala que ventura sunt tibi: prescies enim prosperitas facit ne consideretur & precaueatur futura aduersitatis: cito aūt manifestabunt & in breui. quia gaudiuz hypocrite instar est puncti. Si enim a cordis eius oculis magna imminentia abscondita non esset sic leta in presentibus prosperis non fuisset. Cuius pena que de romanis principibus imminebat: additā est cum dicitur. ((Quia venient dies)) tribulationum ((in te)). i. contra te ((& circūdabunt te inimici tui. s. principes romani ((vallo)) & circuitu scilicet contestature de lignis & palis facta. & hoc factū fuit in vindictam. quia caput christi iudei circundederunt spinea corona ((& circundabunt te)) sua potentia corporali. & hoc in vindictam. quia iudei circundederunt christum in orto cum gladijs & fustibus ((& coangustabunt te vndiq̃)). i. concludendo & prohibendo introitum

& exitū ita: vt nulla sit euasionis via. Tanta autez fuit ciuitatis angustia: vt carnes filiorum manducarēt: & hoc in vindictā quoniā filium xp̃o acetū in cruce dederūt. ((Et nō terram pisternente te)) turres & loca munitiora circūdo & cūcta edificia ad terrā deiciendo & hoc in vindictā quia corpus xp̃i mortuū eponere sepelirī in terra ((& filios tuos)). i. iudeos ((q̃ in te sunt)) genitī seu habitatores tuos pisternūt ad terram. aliquos occidēdo aliquos captiuādo: & hoc in vindictā: quia xp̃i filios apostolos persecuti sunt nō relinquēt in te lapidem. s. fundituus euertēdo: & post omnia in q̃ peruū sunt dispersi: quia noluerunt sub alis xp̃i in fide ecclesie cōgregari. Cui etiā ex qua culpa fuerit pena illata subiūgitur. eo q̃ non cognoueris: quia malicia & inuidia ex cecitē cognoscere noluisti tempus visitationis tue idest mei aduēnis in carnē. Veni. n. visurus & saluaturus te. Quod si cognouisses: & si me credetes. esses pacata romanis: & ab omnibus erepta periculis. Si enim tempus gratie in aduentu christi cognouissent. xp̃o credidissent: nec supradictus calamitates sustinuissent: sicut omnes qui in christum crediderunt tunc euaserunt. Secundum sensum allegoricum ciuitas hec est ecclesia que tempore antixp̃i sic angustiabitur. & prosternetur q̃ pauci audebunt se christianos confiteri. Quam ecclesiam christus visitat: quandocū que ad bonum eam excitat. Sed ecclesia pro maiori parte non cognoscit hoc cum effectu propter q̃ antixp̃i persecutio super eam venit: ad purgationem electorum & damnationem reprobonum: secundum vero sensuz moralem: ista ciuitas est anima peccatoris super quez flet xp̃s fletu compassionis: si vero considueraret anima statum sue culpe. & quem sibi aditum inuenire non possit & eius filii prosternentur. i. cogitationes quibus promittebat sibi longam vitam: honores diuitias & hmōdi frustrantur. & non relinquetur in ea lapis super lapidem. quia omnis ab illa cogitationum suarum constructio dissipabitur: eo q̃ non cognouerit tempus visitationis sue: cum dominus eam inuitaret ad emendationem vite. Unde secundū Grego. q̃ iuxta hymnem dominus semel egit: hoc quotidie per ysaiaz dominus semel egit: hoc quotidie per electos suos in ecclesia agit. Plangit enim reprobos qui nesciūt cur plangatur: sed in suis

lis exultant ⁊ letantur. Qui si damnationē suāque eis imminet preuiderent: semetipsos cum lachrymis electorum plangerent. Qui in peruersitate sua diem suam hic habent cū pace. quia transitorie gaudent in tempore. ⁊ nulla venture pene terrētur formidine. Supplitia autem sequentia nunc ab oculis eorū abscondita sunt. quia futura que temporales letitias perturbant: preuidere refugiunt. Unde ⁊ si qua est presentis temporis ita est agenda letitia vt nunq̄ amaritudo sequentis iudi recedat a memoria. Uenient autem dies quādo ad visionem ⁊ supplicia ducentur. q: non cognouerunt tempus visitationis sue: peruersam ei animam deus visitat quotidie preceptis: aliquando flagello aliquando vero miraculo. vt ⁊ vera que nesciebat audiat. ⁊ aut dolore compuncta redeat aut beneficijs deuicta malū quod fecit erubescat. Sed quia superbiens contēnit. ⁊ visitationis sue tempus non cognoscit illis in extremo vite inimicis traditur cum quibus in eterno iudicio damnationis perpetue societate colligatur. Unde cogitandum valde est quātum erit nobis terribilis hora nostre resolutiōis: qui pauor mētis: quanta tunc omnium malorū memoria: que obliuio trāsacte felicitatis. que formido ⁊ consideratio iudicis. Quid ergo esse nobis de presentibus ad delectationem debet quando simul cūctis transeuntibus non valet transire q̄ imminet: quando ⁊ hoc funditus finitur q̄ diligitur ⁊ illud incipitur: vbi dolor nūq̄ finitur. Preter hanc sententiam Gregorij. Possunt predicta ⁊ aliter accipi. Nam moraliter in culpa peccator. Primo vallatur per hostis suggestionē exteriorē. Secūdo circundatur per interiorē carnis impulsionē. Tertio coangustatur per dilectionis inflāmationem. Quarto ad terrā prosternitur per consensum interiorē. Quinto filij occiduntur per operū bonorū mortificationē. Sexto omnino diruitur per peccati perpetrationē exteriorē. In pena vero. Primo vallatur per exteriorē tribulationē. Secūdo circundatur per proprij corporis infirmitatē. Tertio angustatur per animi ⁊ conscientie anxietatē. Quarto ad terrā prosternitur per salutis desperationē. Quinto filij occiduntur per propinquorū dolorē ⁊ solationē. Sexto totaliter euertitur per mortem. In morte quoq; vallatur ⁊ circundatur a demonibus: coangustatur a peccatis. Demones enim omnia peccata: non solum operis verumetiam locutionis ⁊ cogitationis ad memoriā sibi reuocant vt ad desperationem trahant. Tunc etiam ad terram prosternitur. q: corpus incineratur. ⁊ anima in infernum detruditur: ⁊ filij idest opera vel imitatores eius vt sint secum in pena sicut fuerūt in culpa ⁊ lapis super lapidem non relinquitur. idest cogitatio super cogitationem: que ptra cum non adducatur: q: secundum Grego. Ab anima peruersa ois ꝯstructio cogitationum dissipatur. Tunc enim vt in. ps. dicitur. oēs cogitationes impiorū peribunt: ⁊ oēs machinationes cessabunt. Fleuit ergo nunc bon⁹ dñs iesus: sed ⁊ pro summe pietatis dulcedine referanda. ipse fons totius misericordie. non solum semel sed pluries fleuit: ⁊ ex illis pijssimis oculis. ad omniū expiationem peccatorū lachrimarū fluenta vberrime mandato effudit. Legitur enim dñm iesum fleuisse. primo ex infantuli necessitate in natiuitate. secundum illud sap. Primam vocem similē oībus emisi plorans. Un̄ cantat ecclia. Uagit infans inter arta positus ꝑsepia. secūdo ex imenso amore. in Lazari suscitatiōe ex nimia cōpassione. Tertio in hac solēni ꝓcessione. Quarto ex intimo dolore in sua passiōe preces cū lachrymis offerens ad deū. Hec sunt quattuor flumina de paradiso egrediētia ad totius mundi ablutionem refrigerationem. potationem ⁊ fecundationem. Hi quattuor flet⁹ saluatoris possūt referri ad quattuor spēs fletus. q̄ quasi quattuor fluuij paradisi aīas irrigant: ⁊ fecundant. Primus est fletus ꝓ incolatu presentis miserie. secūdus est fletus compunctionis. Tertius cōpassionis. Quart⁹ ꝓ dilatione patrie. Primam fletus speciem significat fletus infancie saluatoris. Un̄ Aug. Puer qui nascitur incipit a ploratu. lachryme sunt testes miserie. nondū loquitur ⁊ iam ꝓphetizat. Fletus in cruce signat fletū cōpūctionis. quem debent habere illi qui sunt in cruce penitentie. Unde Aug. sciat se culpabiliter durū qui deflet morte amici vel damna rei tēpalis: ⁊ dolorem peccati non ostendit in lachrymis. Fletus super destructionem ciuitatis. signat fletum quo flere debemus super miserorum calamitatibus: ⁊ animarum ruinis ⁊ perditionibus. Unde Job Flebam super eo qui afflictus erat ⁊c. Fletus super Lazarū qui ad vitā erat reuocandus ⁊ cui gloria erat differentia. signat fletum per dilatione patrie. Unde psalmista. Heu mihi q: incolatus meus prolongatus est. In fletu autē dñi ostenditur. quantū flere debeant. q peccāt quādo sic fluit. q nunq̄ peccauit. Unde Cassiodorus. Ubi princeps tanta afflictione plangebat. quis illo flente nō fleret. eo gemente nō gemeret. Et notandum q̄ septem mala que si ventura sunt peccatori. p q̄ si ea cogitaret ad fletū incitari posset. Primū est spoliatio omniū: que sit ei in morte. de quibus nihil secum feret. Secundū est occursus inimicorū. qui apprehendēt eum inter angustias. Tertiū est amissio status penitendi: ⁊ misericordia ꝯsequēdi. Quartū est magna ꝯfusio cui⁹ cōfusionis causa poterit esse operū denudatio vel beneficiorum xpi exprobatio: vel dei ⁊ sanctorū derisio. Quintū est separatio reproborū ab electis. Sextum est exclusio a gloria. Septimū est gehēnalis pene miseria. Et valde flendū est pro peccatis ꝓpter multa q̄ peccata inducūt peccātibus. Per peccata. n. homo deū offendit: cōsortiū sanctorū ⁊ angelorū amittit: suffragia ecclesie perdit. animā interficit: diabolo se subijcit: ⁊ in infernū se demergit. Cōspice igitur bene ipsum dñm iesum nūc flentē: ⁊ si potes fleas cū eo. flet. n. largiter ⁊ fortiter: quia nō simulate: sed vere de ipsis dolebat. Corde. n. amaro dolebat ⁊ flebat illorū periculū eternale: ⁊ excidiū temporale: q: nō cognouerūt tempus visitationis sue. quando ꝑ incarnationis misteriū visitauit eos oriēs ex alto: vt ipsum dñm ac predicationē ei⁹ reciperent: sed magis vsq; ad mortē eum ꝑsecuti sunt. O cor durū vesanum ⁊ impiū: ⁊ tāq̄ vera vita priuatū omnino plangendum: cur more frenetici flente sup te sapiētia patris in tantis miserijs letaris ⁊ rides. ꝯsidera lachrymantē medicū tuū: ⁊ vt luctum vnigeniti fac planctū amarū. Deduc quasi torrentē lachrymas. per diem ⁊ noctē nō des requiem tibi: nec taceat pupilla oculi tui. Cōspice etiam discipulos q̄ libenter ⁊ diligenter vadūt semp iuxta eū: cum timore tū ⁊ reuerētia. Ipsi sui barones ⁊ milites: comites domicelli ⁊ derteratores. Nec debes credere q̄ ipso flere aliq̄ se potuerint a lachrymis ꝯtinere. nobis fratres iste lachryme dñi fiūt: vt magistrū imitemur: ⁊ ab hoc tanto preceptore nostro discamus. qd in nostrorū inimicorū morte ⁊ ruina agere debeamus. Un̄ ⁊ ipse ait. Diligite inimicos vestros. benefacite his q oderunt vos ⁊ orate pro ꝑsequētibus vos ⁊ calūniantib⁹ vos. Nō tantū muros ciuitatis piture: sed ⁊ aīarū ruinam ⁊ ꝑditionē flebat iesus. nobisq; exemplū dabat. qd in tali negocio facere debeamus. cū peccatorē aliquem in eternā ꝑditionē ruere videmus. De tali. n. dñi nostri iesu xpi exēpla sequētes. nos quoq; flere debemus: ⁊ tanto ampli⁹ flere. quāto ipse de scipso flere ignorat. Si. n. suas infirmitates intelligeret ⁊ calamitates. q̄ ei superuenture sunt cognosceret vtiq; ⁊ ipse plus alijs de se fleret. Iste fletus domini cōpacientis ciuitati. de miseria que illi iminebat: prefiguratus olim fuit in lamentationibus Hieremie. qui desolationem eiusdē ciuitatis p romanos futurā deflebat. Sic ⁊ nos in afflictione primorū etiam inimicorū ex cōpassione flere debemus: exemplo xpi qui cōpassus est suis inimicis. Plus ē cōpati afflictis q̄ bona tēpalia errogare: ⁊ impossibile ē illū gratiā ⁊ misericordiā nō mereri q scit afflictis cōpati ⁊ eorū peccata deflere. Intrauit ergo iesus hierosolymā cū suo triūpho ⁊ honore turbarū. p supradictā portā aureā. q̄ est ad pedes templi a parte vallis Josaphat. Hoc secundum Cris. Ipse faciebat: non pōpam quādam ostēdens: sed ⁊ ꝓphetiā implens ⁊ discipulos ꝓpter mortē contristatos ꝯsolans ⁊ mōstrans quī hic pati volens. Ubi Rabanus. Hic introitus eius in hierusalē fuit ante quinq; dies pasche vbi notanda est cōcordia nō solū in rebus: sed etiā in temporibus veteris ⁊ noui testamēti. Decima. n. die mensis primi agnus qui in pascha imolaretur domū introduci iussus est: q: ⁊ dñs decima die eiusdē mensis. hoc est ante quinq; dies pasche ciuitatē in qua pateretur erat ingressurus ((Et cū intrasset iesus hierosolymā)) vt exhiberet salutē ((cōmota est vniuersa ciuitas. dicens. ((Quis est hic)) p hoc significatū fuit q̄ intrāte iesu hierusalē celestem: angeli dicturi erāt. quis est iste rex glorie. Un̄ Orig. sed ⁊ quādo intrauit iesus hierosolymā viri admirantes virtutes celestes dicebāt. Quis est iste rex glorie. hec Orig. Dicebāt ergo quis ē hic. Quasi dicerent. Iste nō est talis actantis q̄ talia deberent sibi exhiberi. Mirabāt. n. turbe frequentiā nesciētes de eo veritatē. cui obuiā cū laudibus occurrūt. Unde Cris merito commouebantur videntes rem mirabilē. Nō laudabatur quasi deus: sed deus laudabatur in homine. Puto autē q̄ nec ipsi qui laudabant. sciebant qd laudabant: sed sp̄s subito igressus in eos. nesciēte anima veritatis verba fundebāt. Hec Cris. Principes itaq; sacerdotū ⁊ maiores indignabantur de reuerētia xpo exhibita: ⁊ ob hoc tota ciuitas dicitur esse cōmota q: factū maiorū dicitur esse factū totius ciuitatis vel alterius cōitatis. ((Populi autē)) .i. simplices ⁊ vulgares. quasi rōnē de ꝯtrario reddētes dicebāt. ((Hic ē iesus ꝓpha a nazareth galilee)) immo dux ꝓphetarū. Et ideo. s. merito debet honorari. Ecce ꝯfessio dei a minoribus incipit: vt ad maiores perueniat. Ubi Hiero. Alijs autē ambigentibus vel interrogātib⁹. vilis plebecula cōfitetur: quia hic est iesus ꝓpheta a nazareth Galilee. A minoribus incipiunt: vt ad maiora perueniant. Prophetam enim eum dicūt. que moyses sui similē dixerat esse venturum: a Nazareth autem Galilee: q: ibi educat⁹ fuerat vt flos cāpi nutriret

tis exultant e letantur. Qui ñ damnationez
tuā quę eis imminet pensiderent: semetipsos
cum lachrymis electorum plangerent. Qui
in peruersitate sua diem suam hic habent cū
pace, quia transitoria gaudent in tempore, e
nulla venture pene terrētur formidine. Sup
plicia autem sequentia nunc ab oculis eorū
abscondita sunt, quia futura que temporales
lentius perturbant prouidere refugiunt. Un
de e ñ qua est poenalis tempestas ita est agen
da lenius vt mentis amaritudo sequentis indi
cij recedat a memoria. Venient autem dies quā
do ad visionem e supplicia ducentur, qi non
cognouerunt tempus visitationis sue: pertur
sum ei animam deus visitat quotidie pecca
tor: aliquando flagello aliquando vero mi
raculo, vt e vera que nesciebat audiat, e aut
dolore compuncta redeat aut beneficijs deuin
cta malitz quod sicut erubescat. Sed quia su
perbiens contēnit, e visitationis hic tempus
non cognouit vltis in extremo vitę limitis
trādatur cum quibus in eterno iudicio dam
nationis perpetue societate colligatur. Unde
cogitandum valde est quātum erit nobis ter
ribilis hora nostre resolutionis: qui pauor mē
tis quanta tunc omnium malorum memoria:
que oblatio tractę felicitatis, que formido
e consideratio iudicij. Quid ergo est nobis
de patiendis ad delectationem debet quan
do simul cūctis transeuntibus non valet tran
sire q imminet: quando e hoc funditus fini
tur q diligitur e illud incipitur: vbi dolorū
ē finitur. Preter hanc sententiam Gregorij.
possunt predicta e aliter accipi. Nam mesa
liter in culpa peccatoz. Primo vallat per po
sitas suggestionē exteriorē. Secūdo circunda
tur per interiorē carnis impulsionez. Tertio
coangustatur per dilectionis inflammationem.
Quarto ad terrā prosternitur per consensum
interiorē. Quinto filij occidūtur per operū
bonorū mortificationē. Sexto omnino diruī
tur per peccati perpetrationē exteriorē. In pe
na vero. Primo vallatur per exteriorez tribu
lationē. Secūdo circundatur per propriaz cor
poris infirmitatē. Tertio angustatur per ani
mi e conscientie anxietatē. Quarto ad terrā
prosternitur per salutis desperationes. Quin
to filij occidūtur per propinquoz dolorez e
solationes. Sexto totaliter euertitur per me
tem. In monte quoq; vallatur e circundatur
a demonibus: coangustatur a peccatis. De
ria verumetiam locutionis e cogitationis
ad memoriaz sibi reuocant vt ad desperatio
nem trahant. Tunc etiam ad terram prosterē
nitur, qi corpus ictibus cruciatur, e anima in infer

num detrudit̄ur: e filij idest opera vel imita
tores eius vt sint secum in pena sicut fuerūt
in culpa e lapis super lapidem non relinqui
tur, idest cogitatio super cogitationem. Que
nō cum non adducatur: qz fm Gregō. Ab
anima peruersa eius structio cogitationum
dissipatur. Tunc enim vt in ps. dicitur. oēs
cogitationes impioz peribunt: e eō machi
nationes cessabunt. Flevit ergo nunc bonus
deus ieſus: sed e pro summe pietatis dulcedi
ne reiterāda, tpic sono totius misericordie.
non solum semel sed pluries fleuit: e ex illis
pijssimis oculis, ad omnium expiationem pec
catoz lachrymarum fluenta vberrime man
dato effudit. Legatur enim dñm ieſum fle
uisse. primo ex infantili necessitate in nati
uitate. fm illud sap. Primam vocem similē
omnibus emisi plorans. Un cantat ecclia. Va
git infans inter arta positus pręsepia. sed ex i
menso amore. in Lazari suscitatione ex nimia
cōpassione. Tertio in hac ieſum presente.
Quarto ex intimo dolore in sua passione pre
ces cū lachrymis offerens ad deū. Nec sunt
quattuor flumina de paradiso egredientia ad
totius mundi ablutionem refrigerationem.
potationem e fecundationem. Vt quattuor
fletus saluatoris pōt referri ad quattuor spē
fletus, q quasi quattuor fluuij paradisi alas
irrigant: e fecundant. Primus est fletus p
incolatu pūtis misērie. duobus est fletus com
punctionis. Tertius cōpassionis. Quartus p
dilatione patrie. Primam fletus speciem si
gnificat fletus infancie saluatoris. Un Aug.
Puer qui nascitur incipit a ploratu. lachry
me sunt testes misērie, nondū loqui e iam
pphetizat. Fletus in cruce signat fletū cōpū
ctionis, quem debent habere illi qui sunt in
cruce penitentie. Unde Aug. sciat se culpabi
liter dux qui deflet mortē amici vel damna
rei publice e doloreż peccati non ostendit in
lachrymis. Fletus super destructionem ciui
tatis signat fletum quo flere debemus super
miseriarum calamitatibus e animarum rui
nis e perditionibus. Unde Job Flebam si
per eo qui afflictus erat ec. Fletus super La
zarū qui ad vitaz erat reuocandus e cui glo
ria erat differenda, signat fletum per dilatio
nē patrie. Unde psalmista. Deus misericor
diam tuam ne prolongatus est. In fletu autē
dñi ostendit, quantū flere debeant, q peccāt
quādo sic fluit, q nunq; peccauit. Unde Ca
thodoxus. Ubi princeps tanta afflictione plan
gebat, qs illo flente nō fleret, eo gemente nō
ī gemeret. Et notandum q septem mala que
ventura sunt peccatori, p q si ea cogitaret
ad fletū incitari posset. Primū est spoliatio

omnium: que fit ei in morte. de quibus nihil se
cum feret. Secundū est occursus inimicorū,
qui apprehendet eum inter angustias. Ter
tiū est amissio status penitendi e misericor
dia psequēdi. Quartū est magna pluuia cui⁹
ostentionis causa poterit esse operū denuda
tio vel beneficiorum xpi exprobatio: vel dei e
sanctoz derisio. Quintū est separatio reprobo
rum ab electis. Sextum est exclusio a gloria.
Septimū est gehēnalis pene miseria. Et val
de flendū est pro peccatis propter multa q pec
cata inducūt peccatibus. Per peccata.n. homo
deū offendit: ecclesiā sanctoz e angelorum
mittit: suffragia ecclesie perdit. animā inter
ficit: diabolo se subiicit: e in infernū se demer
git. Cōspice igitur bene ipsius dñm ieſum nūc
flentē: e si potes fleas cū eo. flet.n. largiter e
fortiter: quia nō simulate: sed vere de ipsis do
lebat. Unde.n. amaro dolebat e flebat illo
rum periculū eternale: e excidiū temporale: qz nō
cognouerūt tempus visitationis sue. quando
p incarnationis misterium visitauit eos oriēs
ex alto: vt ipsum dñm ac predicationē eius re
ciperent: sed magis vilis ad mortē eius placu
it iuuz. O cor durū vesanum e impiū: e tāq;
vera vita priuari omnino plangendum: est
mors frenetica sicut sup te sapientia patris in
tantis miserijs letaris e rides. phedra Io. hey
mantē medicū mūdi: e vitę luctum vntgenti tac
planctū imaz. Deduc quasi torrentē lachry
mas. per diem e noctē nō des requiem tibi:
nec taceat pupilla oculi tui. Cōspice etiam di
scipulos q libenter e diligenter vadit seq; p
turba cōcitum timore tri e reuerētia. Ipsi siti
barentes e milites: comites domicelli e dete
ratores. Nec debes credere q ipse flēre alijs
se potuerint a lachrymis prohibere. nobis fra
tres iste lachryme dñi fuerint magistri mitte
mur ire ad hoc tanto sceptore nostro discā
mus. q in nostroz inimicoz mente e ruina
agere debeamus. Un e ipse ait. Diligite inimi
cos vestros. benefacite his q oderunt vos
e orate pro his qui vos e calūniantur vos.
Nō tantū muros ciuitatis plāxit: sed e
alaz ruinam e pditionē flebat ieſus. nobis q
exemplū dabat. q in tali negocio facere de
beamus. cū peccatore aliquem in eternū pdi
tionē ruere videmus. De tali.n. dñi nostri ie
su xpi exēpla sequētia. nos quoq; flere debe
mus: e tanto amplius flere. quāto ipse de sup
fo flere ignorat. Si.n. suas infirmitates intel
ligeret e calamitates. q ei superuenture sunt co
gnosceret vtiq; e ipse plus alijs de se fleret.
Iste fletus dicitur cōpassionis circuitu. de mi
seria que illi iminebat: prefiguratus olim trul
in lamentationibus Hieremie. qui desolatio

nem ciuitatis eiusdē alio p romanos futuri de
flebat. Sic e nos in afflictione proximoz nram
inimicoz ex cōpassione flere debemus exem
plo xpi qui cōpassus est suis inimicis. Pōt eē
cōpassi afflictis q bōa tpalia erogare: e im
possibile é illis gratiā e misericordiā nō mere
ri q sentit afflictio cōpatiē e eoz peccata defle
re. Intrauit ergo ieſus hierosolymā cū tāto
triūphe e honore turbarū q sup discipulī pec
tē aureū. q est ad pedes templi a parte orien
Iosaphat. Hoc fm Crisi. Ipse faciebat: non
pōpam quādam ostēdens: sed e pphetā im
plens e discipulos pter mortē cōsolatus e
stolans e mēstrans qui hic pati voluit. Unde
Rabanus. Intreuntes eius in hierusalem fest
ante quinq; dies paschę vbi notanda est cō
cordia nō solū in rebus: sed etiā in tempo
ribus veteris e noui testamēti. Decima.n. die
mensis primi agnus qui in pascha immolaret
domū introducti ipsius ciuitatē e tēplū decima
die eiusdē mensis. hoc est ante quinq; dies pa
schę ciuitatē in qua pateret erat ingressurus
(Et cū intrasset ieſus hierosolymā) vt exhi
beret salutē. Ecōmota est vniuersa ciuitas di
cens. Quis est hic. Ip hoc figurabāt hunt q
intrāte ieſu hierusalē celestem angeli dicturi
erāt. q est iste rex glorie. Un Orig. sed e quā
do intrauit ieſus hierosolymā viri admiran
tes virtutes celestes dicebāt. Quis est iste rex
glorie. Hec Orig. Dicebāt ergo qs ē hic. Qua
si dicerent. Iste nō est talis actantius q talia
deberent sibi exhiberi. Admirabili.n. furore
quemq; nescientes de eo veritatē cui etiā cū
laudibus occurrūt. Unde Cris. merito com
mouebant videntes rem mirabilē. Dō tan
dabat quasi deuicti deum laudabat in ho
mine. Puto aūt q nec ipsi qui laudabant.
sciebant q laudabant: sed ipso subito ingres
sus in eos. nescire animas veritatis verbis fun
debāt. Hec Cris. Principes itaq; sacerdotū e
maiores indignabant de reuerentia ipse exhi
bita: e eō hoc tota ciuitas dicit esse cōmotā
q facili maiez dicit esse fatui vocum cuiusq;
vel alterius cōtatores. Populi aūt simplices
e vulgares. quasi rōnē de priuato reddē
tes dicebāt. Unde ieſus ppheta a nazareth ga
lilee. Primo dat pphetarū. Et video. Omnino
debet honestari. Ecce puellio dei a mundo
incipitur ad maiores pertingere. Ubi Dicere
incipiunt ad maiores pertingere. Ubi Dicere
incipiunt ad maiores pertingere. Ubi Dicere
incipiunt

in flore virtutum. Nec Viero. ⁊ postq̃ dñs ingressus est hierusalem remisit animalia ad locum suū. Memoriam huius pcessionis domi nice recolit ecclesia illa die. Egrediuntur enim fideles cum ramis quasi obuiam domino. extra muros vel septa vsq; ⁊ ad crucē aliqui vadunt in qua ⁊ ramos quos gestant affigentes deponūt: si diceret. ecclesia mihi autem absit gloriari nisi in cruce domini nostri ihū xpi. Quando autem ideo eunt ⁊ vsq; ad crucem. Quasi sic ostendatur eis nō esse sperandum in quantalibet gloria mundi: quia extrema gaudij luctus occupat: ⁊ deinde cum cruce in ciuitate regrediunt pro eadem significatione: illa die gaudio pcessionis. subditur euangelium dominice passionis. forte quia ⁊ diis ernitationi inseruit lamentum: ⁊ nos pcessioni passionem: quia passio fuit causa euersionis. pro qua fleuit. In pximo ergo bella aturus: ⁊ de hostibus triūphaturus. cum triumpho ⁊ gloria ⁊ ad impiam ciuitatem ⁊ ad locum certaminis dominus venit ⁊ certus de victoria ante beluz. q̃ fieri non solet triumphum suscepit. Unde ⁊ rami palmarum cum quibus gloriose susceptus est. propinq̃s victoriam super principem mundi signant. Hodie ergo mater ecclesia duas recolit processiones. Prima fuit: quia iudei xpm a monte oliueti vsq; hierusalem. cum ramis olinarum ⁊ palmarum ⁊ magnis canticis associauerunt ⁊ ista processio magne reuerentie ⁊ honoris fuit: ⁊ hanc ecclesia in euangelio hodierno representat. Secunda est quia iudei christum ab hierusalem ad montem caluarie. cum magnis obprobrijs ⁊ irrisionibus deduxerunt: ⁊ ista pcessio fuit magne ignominie ⁊ doloris: ⁊ hanc representat ecclesia in passione hodierna. In istis processionibus ostenditur magna in iudeis multiplicitas velūtatis. Nam in prima cum magna reuerentia ⁊ deuotione ipsum sopra asellum posuerunt. in secunda ipsum cum magna ignominia in patibulo suspenderunt. In prima vestimenta sua in via straverunt: in secunda christum suis vestibus exposuerunt. In prima ramos olinarum ⁊ palmarum sibi obuiam portauerunt: in secūda spinas acutissimas eius capiti affixerunt. In prima appellauerunt eum regem. in secunda negauerunt eum dicentes: non habemus regem nisi Cesarem. In prima appellauerūt eum saluatorem. dicentes osanna id est salua obsecro. in secunda negauerunt ipsum saluatorem: q̃ dixerunt qui seipsum saluare non poterat. In prima dixerunt iesum esse bene dictum: ⁊ in nomine domini scilicet patris venisse in mundum: in secunda dixerūt ipsum esse malefactorez. Et ideo se tradidisse cum ⁊ crucis patibulo affigendum. Ecce quanta instabilitas in istis fuit: quia quem tanti honorauerunt. post modicum ignominiose tractauerunt: sed ꝓpter glorie pcessionem maiorē habuit ex ꝓsequenti vitupio ꝓsionē. Unde Ber. quid fuit q̃ pcessionē habere voluit: qui mox futurā nouerat passionez. Processio qdē merito repsentat hodie: qa hodie facta fuit passio vero cur addita ē. quā sexta feria cōstat esse secutā: forte vt amarior esset passio. quā pcessio pcessisset. Et iterū nō sine causa tam nova pcessio mira quadā cōtuctione additur passioni. Nam pcessio plausum habet passio vero planctū. Videam⁹ qd conferat ista cōiunctio. Utiq; vt discamus in nulla vnq̃ huius seculi letitia habere fiduciam. scientes qñ extrema gaudij luctus occupat: sed in die bonoꝝ nō imemores simus maloꝝ. Dis enim mixtum est presens seculum nō secularibus nīs: sed etiā spiritualibus viris. Ideo qui cepit patius facere q̃ docere nō mō verbis: sed etiā exēplis offendens: qa omnis caro fenuz: ⁊ eis gloria eius q̃si flos feni: pcessionis voluit gloria sublimari. quādo sibi iminere cognouit diez ignominiosissime passionis. spiritualiū⁹ autem spiritualia cōparant. in pcessione quidē celestis patrie representamus gloriaz. passione vero mō stramus viam in pcessione rapiemur in nubibus obuiam xpō in aera. quando suscipiet in celesti hierusalem xpō dominus. applaudentibus ⁊ acclamantibus vndiq; populis vtriusq; testamenti. quasi qui precedebant ⁊ qui sequebantur: benedictus qui venit in nomine domini. In pcessione considerasti quo pperandum sit. disce in passione quo eundū sit. Tribulatio enim presens via vite est. via glorie via regni. Tollerabilem proinde laborem passionis reddit gloria pcessionis. quoniam amant nihil est difficile. Ber Bernar.

Oratio.

O Omine iesu christe: qui verbo ⁊ exemplo magis docuisti nos flere q̃ ridere: obsecro te: per beatissimas lachrymas ⁊ omnes miserationes tuas. doce me: vt peccata mea ⁊ pericula iminentia semper videam ⁊ cognoscant ne inimici mei scilicet demonum suggestiones temporalium rerum. pulchritudines ⁊ carnales voluptates circūdent. coangustent: ⁊ ad terram prosternant me: vt filios scilicet sensus cogitatus ⁊ actus meos: ⁊ ordinem virtutuz destruant: vt inde laudem te ⁊ confitear nomini tuo altissime. Amen.

¶ De electione vēdentium ⁊ ementiū in templo. Capitulum.xxix.

Et intrauit iesus in templum dei. ⁊ eiciebat omnes vendentes in eo. ⁊ ementes dicens illis. Scriptum est: domus mea domus orationis vocabitur. vos autem fecistis eam speluncam latronum. ⁊ docebat quotidie in templo. Principes autem sacerdotum ⁊ scribe ⁊ principes populi querebant illum perdere. ⁊ non inuenerunt quid facerent ei. omnis enim populus suspendebatur audiens illum. Luce. xix.

Enit autem iesus dirrecte (ad templum. ⁊ intrauit in ipsum.) Ubi nota q̃ templū accipitur aliquando pro domo templi q̃ dividebatur in duas partes vna pars vocabatur sanctuz: vbi pro pe positum sancti sanctorum erat altare incēsi seu thimiamatis auro tectum: mensa propositionis ⁊ candelabrum: alia pars erat sanctū sanctorum: vbi erat archa testamenti ⁊ duo cherubin. Illam partem que dicebatur sanctum intrabant quotidie sacerdotes ad offerendum incensum. ⁊ nulli alij. Intra sanctu sanctorum solus summus pontifex intrabat: semel in anno. Aliquando autez accipitur templum large pro quadam platea quadrata ante templum: muro clausa: ⁊ dicebatur atriuz sacerdotum vbi sub diuo erat altare holocaustorum: ere coopertuz. ⁊ istud intrabant non solum sacerdotes: sed etiam leuite eos in excoriatione ⁊ ablutione hostiarum ⁊ consimilibus adiutantes: vulgares autem homines illud non intrabant: sed ad hostiū illius atriū animalia viua sacerdotibus offerebant. Ista autem duo loca non intrauit christus. quia nō erat sacerdos nec leuita. Sed propter ista duo loca erant adhuc duo alia vbi homines sub diuo in oratione erant ⁊ in vno viri ⁊ in alio mulieres orabant. ⁊ ista atria vocabantur nomine templi. ⁊ de hoc dicitur q̃ iesus intrauit in templum dei. ac petrus ⁊ Johannes ascendebant in templum ad horam orationis nonam. Intrauit autez iesus protinus in templum precipue propter tria. Primo secundum Bedam. Ut doceret nos formaz religionis q̃ sequamur scilicet vt quocunq; pergimus. Primo domū orationis si ibi est adeamus ⁊ per orationes deo commendati sic ad agenda negocia recedamus. Secundo. quia locus publicus erat vbi posset inueniri offendens si non inuite: sed sponte pati. Tertio vt ostenderet q̃ ruina vrbis ⁊ populi pro qua fleuerat: maxime ex sacerdotum culpa fuit ⁊ inde radix perditionis processit hoc profecto innotuit. cum post malorum iminentium enarrationem: protinus templum ingressus est: vt de illo vendentes ⁊ ementes eiceret. in signum q̃ sacerdotes tanquam indigni essent de templo ⁊ officio eiciendi. Sicut enī templum est in ciuitate: ita vita sacerdotum in plebe. Unde secundum Blosam. Simonia sacerdotum causa fuit destructionis iudeorum. Sacerdotes enim auaritie sue consulentes: in porticibus ⁊ atrijs templi hostias

ad cuiuscunq; generis vendebant. ne venientes victimas non habentes: nihil offerret. si hostias presto non inuenirent ⁊ hoc faciebant vt vendita iterum oblata reciperet. Et ne panem non habentes excusationem pecunie nō habite pretenderent. posuerant ibi numularios qui mutuam sub cautione ⁊ spe alicuius domini pecuniam darent. Sed quia lex non patiebatur: vt a fratribus suis vsuras acciperet ideo q̃ non audebant dare ad vsuram. dabant nomine collibiarum: vt sic pro numulariis collibitas faceret. Collibia autem dicuntur apud eos vilia munuscula vt citeria vt vue passe: ⁊ pomorum: ⁊ his similia. Collibite igitur. licet pro illa accomodatione pecunie non reciperent pecuniam vltra sortem recipiebant tamen munera: vel xenia quasi q̃ in nummo non licebat: in his rebus que nummas coemuntur liceret q̃ prohibuit ezechiel dicens. Usuram ⁊ omnem superabundantiam non accipietis. Sic ⁊ hodie multi predictis sunt similes vsuram ⁊ symoniā sub noie caritatis vel gratitudinis palliātes. Valde periculosuz est mūera accipere: q; hoc est libertatē vēdere. Un Seneca. Quedā gratuita nobis videnī. que carissime stant. pro quibus nosmetipsos impendim⁹. que emere nolemus. Si nobis dom⁹ nra pro filio eēt dāda. si amenū aliqō fructuosissimus prediū. Ideo nihil est cuiq; se vilius. nri estimamus. si ista nostra nō eēnt. Quisq; nram tutā agere vitā volet. vita viscata būncia deuitet in quibus miserrimi fallimur. Sapiēs cū pro videt inunuscula a theatro surgit: ⁊ scit magna paruo stare vilē predā magno incōmodo luimus. Bñficium accipe. libertatē vēdere est. hec Seneca. Ubi Cril. hoc est ꝓprium boni filij: vt venies primo ad domū curreret patris: ⁊ illi honorē redderet: q genuit eū. Et tu imitator christi factus cū in aliquā ingressus fueris ciuitatē primū ante oēm actus ad ecclesiā curras: ⁊ hoc erat boni medici vt ingressus ad infirmā ciuitatē sanandā. primus ad originē passionis intenderet. nā sicut de templo omne bonū egreditur: sic de templo omne malum procedit. quēadmodum medicus quādo primū ingredit ad infirmū. de stomacho eius interrogat ⁊ eum cōponere festinat: q; si stomachus sanꝰ fuerit: totū corpus validū erit. Si aūt dissipatus fuerit totū corpus infirmū est. ita si sacerdotiū integrū fuerit. tota ecclesia floret. si autem corruptū fuerit. fides marcida est. Cor enim ⁊ stomachus sacerdotiū intelliguntur: q; in rebus spiritualibus per eos totus populus gubernatur. Si

uat enim cor sapientie locus est. ita sacerdotes receptacula sunt sapientie ipsalis. Et sicut stomachus accipiens cibum. coquit eum in semetipso & per totū corpus diffundit. sic & sacerdotes accipiunt scientiā sermonis p scripturas ex deo & coquentes eā in se. i. tractantes & meditantes apud se vniuerso populo subministrant. Videte ergo sacerdotes quō eos cōponatis in verbo & opere. qm sicut in corpore aliqs infirmatum fuerit membrū non ōne languet & stomachus: Si autē stomachus languescat oia membra infirmantur infirma: sic si aliquis xpianoz peccauerit non ōne peccant sacerdotes. Si aūt sacerdotes fuerint in peccatis. totus populus pcipitatur ad peccandum. Ideo si vnusquisq xpianoz p suo peccato dat rationem. sacerdotes aūt nō tm pro suis: sed & pro oīm peccatis dabunt rōnem. Vidit arborem pallentib⁹ foliis marcidā intellexit studiosus agricola: q lesionem in radice hz. Nam vere quemadmodū cum videris arborem pallentib⁹ foliis maricidam intelligis: q aliquam culpaz hz ergā radicem. Ita cū videris populum indisciplinatū & irreligiosum. sine dubio cognosce: q sacerdotū eius est vitium. Nec Crisō. Valde ergo desendi sunt clerici. qñ cadunt: q eoz casus & magis periculosus. Vñ Crisō. Nihil tm̄ destruit ecclesiā dei sicut clericos laicis esse deteriores. Cernens ergo dñs in domo patris sui negotiationes seu latrocinū. ifinitū modi ardore spūs zelatus (fecit sibi flagellum de funiculis: & eiecit) ipse dñs templi (vēdentes & ementes de templo) cū hostys suis (& mensas trapezetaz: & cathedras vendentium colūbas euertit) (nec aliqs vas deo nō dicatum: & sacratuz mercandi gra p templū transferri permisit. Interdixit qdem de vasis mercationis & humanis visibus applicādis non de vasis deo dicatis: q vasa diuino cultui deputata debebant ibi & non alia esse. Ergo nec cophini: vel alia vtensilia cōta per ecclesiā debent deportari. Vñ Beda. De vasis dicit illis q mercandi gra inferebant. Cetez absit vt vasa deo dicata dñs eyceret de templo: vel introferri pbiberet in templum: sed potius vbi futura sibi examinis insigne protendit exemplum. Inunda & pphana eliminat vasa de templo. ac ne amplius inferantur pbibet qñ nō solum de ecclia oēs repellet ac deturbabit reprobos verūctiā ne vitra admittanda ecclias intrent. eterno eos verbere cōpescit. Sed & in psenti hec est vera domus. dñi. i. cor fidelium purificatoz: vt non tm̄ peccata q̄ inerant diuinitus emissa cōpunctio tollatur: & ne vitra reputant diuina in eius gra

plenerio admittet. Nec Beda. Et h̄ fuit seva electio. Bis enim legitur dñs hoc fecisse ad significandū q̄ ejciendi sunt tales ab ecclia militante p̄sentiam & triumphante per penā. vbi Theophilus. Hoc ēt dño fecit in principio predicationis sue: & nunc iterum illud fecit q̄ ad crimen & in maximam redarguti onem iudeorum redundat: q non fuerunt ex priori admonitione castigati: & cū dominus hec totiens fecerit ipm minime se coxerunt. Unde Crisō. in quo minor est accusatio iudeorum qm̄ cum bis hoc idem fecisset. morabantur tamen in sua dementia. Nec Crisō. vnde in prima electione eiecit tm̄ vendentes: & ex hoc nobis datur fiducia impetrandi vt quid. n. vellet dominus ibi nos orare nisi ipse vellet nos audire: hec autem durius arguendo. etiam ementes. qui numero erant pauci. In prima etiaz expulsione eos appellauerat negociatores: sed vt status patebit hec acrius reprehendēdo appellat latrones. Dans per hoc exemplū prelatis q̄ durius debent arguere secūdum peccatū cōprimuz: q̄ grauius est ceteris paribus ratiōe ingratitudinis. Hic etiā in prima electiōe iciositas & rigor & austeritas de xpo exprimitur. q̄ nusquam alibi de eo legitur: q̄ sim Crisō. In p̄pijs iniurijs esse quēpiam patientez est laudabile: iniurias aūt dei dissimulare nimis est impium. Unde xpo iniurias suas patienter sustinuit. iniurias aūt patris sua nullatenus dissimulauit. Nec flagellatio & eiectio maloz de templo. olim p̄figurata fuit in heliodoro qui cum audacter manu armata templū intrasset: vt illud spoliaret: quidaz aduenientes cum flagellauerunt: & tanquam mortuū reliquerant. Heliodorus flagellatus fuit pp templi spoliationem: indei pp vsure palliationem. Moraliter aūt per hunc actum xpi dat intelligi: q̄ deus quotidie suā ecclesiam intrat: & qualiter ibi vnusquisq conuersetur attendit. Caueamus ergo ne in ea risibus & fabulis vel alijs illicitis vacemus ne improuiso veniens nos flagellet: & de ecclia sua ac domum de regno eiciat & expellat. Nam q̄ peccata peccatis addit. quasi funem quo hic vel in futuro flagellatur vel ligetur contexit: funiculi ergo quibus mali cicuntur sunt incrementa actionum malaz: q̄ funiculis peccatoz suoz vnusquisq̄ astringetur. Unde Augustin. Ergo qñ aliquid patiuntur pp iniquitates suas. hi q̄ vel siete bone vel aperte, male faciunt in ecclesia agnoscant q̄ dño faciat flagellum de resticulis peccatoz suoz: & admonet eos vt mutēt se. ne sint negociatores: ne audiez audiant. ligate illis manus & pedes

& proijcite in tenebras exteriores. Nec Aug. In hoc q̄ dominus expulit de templo boues & oues & tumularios & vendentes columbas eueritit mistice designatur: q̄ prelati cōstāter debent reprimere hypocritas pelles ouinas simulantes tyrannos comu sue potentie bonos ventilantes: vsurarios & symoniacos dona spiritussancti que per columbam intelliguntur vendentes. Maxime autez ex hoc facto domini enormitas symoniace prauitatis ostenditur. quia nusq̄ alibi corporaliter restitisse & alios impulisse vel eiecisse narrat. Si igitur eum in hoc quoq̄ imitari volumus si non aliter possumus: etiam violenter symoniacos ab ecclesia pellere debemus: si tamen viros superant quibus hoc sine ecclesie detrimento facere valeamus. Audite hec symoniaci: audite negociatores nephādi: aut negocijs cessate: aut de templo exite. Vos numulariti estis vos columbas & gratiam sancti spiritus venditis vos sine numismo & precio nihil agitis. Omnes quidem symoniaci a templo dei vel ante humanos vel ante dei oculos eiciūtur & dei dono priuantur. Similiter clerici & religiosi. qui in templo dei sunt deputati, si se cubaribus terrenis negotijs se implicent: merito electionem a deo & eius indignationem timere debent. O quanta mala geruntur hodie in ecclesia que si dominus tāc inuenisset: vtiq̄ grauiter tunc punitisset. Unde Beda. Eiecit commertia rerū humanarū de domo illa in qua diuinas tantuz res agi: hostias & orationes deo offerri: verbū dei legi: audiri & decantari preceptū erat. & quidem credendū est. quia ea tantū vendi vel emi repererit in templo: que ad ministerium necessaria essent eiusdem templi: iuxta q̄ alias factū legimus cū idem templū ingrediens inuenit in eo vēdentes & ementes oues boues. & colūbas que nimirum omnia non nisi vt offerentur in domo domini eos qui de longe venerant ab indigentia comparare credendum est. Si ergo dominus nec ea volebat offerri: videlicet propter studiū auaritie: sine fraudis q̄ proprijz solebat esse negociandū facinus quātus putas enim aduersione puniret: si inuenisset: ibi alios risui vel vaniloquio vacantes: aut alijs cuilibet vitio mancipatos. Si enim ea que alibi libere geri poterāt: dominus in domo sua videlicet temporalia negotia geri nō patiūr quanto magis ea que nusq̄ fieri licet plus celestis ire merentur: si in edibus deo sacratis agitur. Nec Beda. Moraliter tempore isto sancto appropinquante pascha te iudeorū. i. confitentium ascendit ierusalem. idest eor humanū vel animam sanctam & devotaz

per gratie sublimationem elevatam mentis ierusalez in alto sita est. Unde dicitur ascendat templū in hierusalem est eminentior pars anime: puta superior pars rationis: que soli deo & eternis debet intendere illuc ascendit deus per effectū sacramenti: vel etiaz sua presentia spiritualiter animaz visitando. Sunt aūt quattuor precipue que xps in templo spirituali non patitur designata per quatuor: que immittit in templo materiali. & sunt quattuor defectus etiam in viris religiosis quādoq̄ reperti. Primū est nimia solicitudo temporalis in acquirendo ipsa & conseruando hoc significatur per eos. q̄ xps eiecit de templo. Nō aūt solicitudo temporaliuz simpliciter prohibet sed nimia & ne in templo sit. i. in mente: que solis eternis debet vacare: vide quando temporalia in hoc templo habentur: peccat mortaliter q̄ creatura ponitur loco creatoris & tē poralia loco eternoz. Secundū est incauta visus temporalium. & incircunspecta consideratio de euitandis periculis. q̄ significatur per boues qui cū libenter herbas comedit quandoq̄ nociua in herbis absconsa devorat & deglutit: sic plerūq̄ accidit cū vtimur temporalibus volendo accipere id quod est necessariū quia latet sub necessitate superfluitas & voluptas. Tertiū est timor inordinatus & stolidus q̄ signatur per ouem in qua plus abūdat pusillanimitas intellectus q̄ in alijs quadrupedibus etsi tempore tonitrui remanet sola & fuerit impregnata aborsit pre timore. Sic homines nimis timidi aborsiūt fructū profectus spiritualis. Quartū est inexpeditio vel tarda pgressio inexpletione operū virtuosoz. & hoc significatur per colūbam que nimis deliberat de vollatu: collum vndiq̄ circunflectendo. & circumspiciendo: ad q̄ partem ire velit: sed sepe interim sagitta eam percutit: vel accipiter rapit. Sic accidit hominibus pigris & inexpeditis: sed talia a xpo in suo ingressu a templo anime expelluntur: facit enim flagellum de funiculis tribus: quorum primus est infirmitas corporalis: secundus tribulatio cordialis: tertius ex instinctu diuino animonitio spiritualis: hoc flagello christus predicta quattuor ab anima fugat & eicit. & nihilominus cathedras & mensas euertit ne facilem ingressum habeat. & dixit eis quos de templo ejecerat scriptum est scilicet in Ysaia: domus mea domus orationis vocabitur: non rapine vel furti non negotiationis & vane locutionis vel spectaculi. Et ex hoc nobis datur magna fiducia impetrandi. Ut quid enim vellet dominus ibi nos orare nisi ipse vellet nos exaudire. In hoc

am ostendit se illis deū esse. quia templum solius dei est domus. Ubi Ambro. Deus enim templum suū nō mercationis vult esse diuersorium sed domicilū sanctitatis. Et Orig. In quo non debent vendere ⁊ emere: sed orationibus tantū vacare. qui congregantur in domo orationis. Nemo ergo vt ait Augustī. In oratorio aliquid agat: nisi ad q̄ factū est. vnde ⁊ nomen accepit. Sed heu nunc domus dei domus dissolutionis ⁊ cupiditatis potest vocari. Ideo subditur. Vos aūt fecistis illam spelūcham latronū: latrones enim nō curant nisi de lucris temporalibus quocunq; modo acquirant. ⁊ ideo in spelūchis se abscondūt. Unde Grego. Domus orationis spelūcha latronū facta fuerat q̄ ad hoc in templo assistere noverant. vt aut non dantes munera studeant corporaliter persequi: aut dātes spiritualiter necare. Templū quoq; ⁊ domus dei. est ipsa mens atq; conscientia fidelis: que si quā de in lesione proximi peruersas cogitationes profert: quasi in spelūncha latrones residet Et non iam domus orationis: sed spelūncha latronis est: quando relicta innocentia ⁊ simplicitate sanctitatis illud conatur agere: non valeat proximo nocere. Nec Grego. Spelūncha latronū dicitur esse locus. vbi spolia que latrones rapiunt congregant: ⁊ hoc fecerunt sacerdotes de templo. q̄ nō curabant de cultu dei: sed magis de exoriatiōe populi ⁊ hoc per astutias varias ⁊ cogitas similiter ⁊ hodie clerici plus curāt de suo lucro q̄ de ecclesie seruitio sicut enim magni latrones in spelunchis suis existentes: quando sciunt transire aliquos parū habentes non exeunt de spelunchis sed mittunt famulos suos ad expoliē dos illos: quando vero sciunt transire homines multum pecuniosos currunt illuc de primis ad diuitie multi canonici ⁊ clerici: quā do sciunt lucrū magnū currunt ad ecclesiam sed quando lucrum est modicū remanent in domibus ⁊ se subtrahunt ac clericos suos ad ecclesiā mittūt. Et nota quadruplicem vsū ecclesie. quia primo est domus reconciliationis: quo ad penitentes. Secundū illud Bene fec. Secundo orationis: quo ad profitentes: sicut dicitur hic. Tertio instructionis quo ad perfectos secundū illud Ysaie. Venite ascendamus ad montem domini ⁊ ad domū dei. Jacob ⁊ docebit nos. Quarto inhabitationis ⁊ laudis quo ad omnes: secundus illud psalmus. in ecclesiis benedicite deo ⁊ illud beati qui habitant in domo tua domine: sed sit spelūncha latronū secundū quadruplex latrocinū vel scripturarū: quando corrumpūtur vt ab hereticis: vel gratiarū quando sacramenta vendunt vt a symoniacis: vel prebendarū quando emuntur vt ab ambitiosis vel pecuniarū quando male expenduntur vt a voluptuosis. Uel secundū Piero. Latro est ⁊ templi dei in latrocinū seu latronū speciē conuertit qui lucrū de religiosis sectatur Hoc lucrū sectantur aliqui per studium scientie: vt questuarij aduocati adloqui per fortitudines potentie: vt nobiles: aliqui per oblationē numerī: vt diuites mundi. De his omnibus dicit Johannes quotquot venerūt fures sunt ⁊ latrones. ((Et accesserunt ad eum ceci ⁊ claudi in templo)) testes vocis ⁊ laudis puerorū. ((⁊ sanauit eos)) vt q̄ pueri clamabant verbis ⁊ ore: ipse ostenderet factis ⁊ opere quasi etiaz testis ipsorum. Clamabant enim osanna: id est salutifica: quibus per opera respondit. q̄ salutez tribuit. Ac si diceret. Bene clamatis saluatorem. quia ecce do salutem. Moraliter cecisunt ignorantes clandi vero rectitudinem iustitie dimittentes. ⁊ isti curantur per eum ⁊ per bona consilia ⁊ hortamenta sectatorum eius. Considera nunc quod dominus cū magno honore receptus: propter exhibitam sibi reuerentiaz non dimittit iustitiam. quia mox templū intrauit. ⁊ omnes vendentes ⁊ emētes inde eiecit: nec propter seueram iustitiam obmisit suam misericordiam. quia mox cecos ⁊ claudos sanauit propter q̄ dat intelligi q̄ iudex ⁊ prelati propter impensum sibi fauorem non debent dimittere iustitie rigorem. nec propter rigorem iustitie debent dimittere dulcedinem misericordie. ((Videntes autem)) ⁊ admirantes ((principes sacerdotum ⁊ scribe mirabilia que fecit iesus)) in tante multitudinis de templo electione. in cecorum ⁊ claudorum sanatione ((⁊ pueros clamantes in templo)) ipsum. scilicet esse verum christum ((⁊ dicentes osanna filio dauid)) ipsi enim pueri ⁊ certe turbe cum laudib⁹ christum vsq; in templum deduxerunt moti contra ipsum rancore ⁊ inuidia ((indignati sunt)) quia mali de laude bonorum dolore consueuerunt. Ubi Crisо Qui ingrediebat vt homo laudabat vt deus. Qui celabat in carne demonstrabat in voce. Quem malitia sacerdotum qua si hominem blasphemabat hunc innocentia puerulorum quasi deum exaltabat. Quantū aūt ille glorificabat tantū sacerdotes inuidia torquebant ⁊ illius honor fiebat illis tormentū. sic. n. est res quando bene in sua virtute laudant irati in ea iniuria cruciant. Nec Crisо. Cuq; manus nō auderēt timore populi in eū iniicere. nec miracula manifesta impugnare arguebāt tā cum

de applausu quē sustinebat circa se ⁊ testimonii populi atq; puerorū clamantiū osanna filio dauid vertebant in calumniā q̄ videlicet hoc nō dicit nisi soli filio dei. Unde)) dixerunt et. audis quid isti dicunt.)) Quasi dicerent. Talē laudē de te merito nō deberes sustinere. quia si tu iustus ⁊ bonus esses talē gloriā ⁊ applausuz declinares. Ubi Crisо. Et nimirū hoc christi erat dicere ad eos. Nō audistis quid hi dicunt. sicut enim deo cantabāt illi pueri. Et iterū ⁊ vos videtis que ego facio. Illos loquentes attendistis ⁊ me facientē nō considerastis. Ego factis interpretor voces illorū. Nec Crisо. ((Jesus autē dixit eis vtriq;)). scilicet audio ⁊ audire debeo. quia hoc est ex diuina preordinatione secundū q̄ scribit in psalmus. ((Nunquid enim legistis)) ibide ((ex ore infantiū ⁊ lactantiū perfecisti laudē.)) Et bene dicit perfecisti laus enim inchoata fuit a turbis in via. Profecit autez de psalmo exemplū vt tacente domino testimonii scripturarū firmaret dicta puerorum Quasi diceret. Vos qui estis legis spiritu debetis scripturā hanc scire. ⁊ per consequens me nō reprehendere. Ubi Crisо. Intelligimus quia infantes dicebant. nō etate sed simplicitate cordis. Infantes enim lactantes nec intelligere aliquē nec laudare possunt. Lactantes enim dicebant. quoniā quasi lactis suauitate ita mirabiliū delectatione excitati: clamabant sicut scriptū est. sed exultauī animā meā sicut ablactantes super matrē suā. Lac enim dicit opus miraculorū. quia miracula nullū aboīē videntibus ponunt. sed videntes admiratione delectant ⁊ ad fidē molliē inuitant. Panis aūt est doctrina perfecte iustitie q̄ accipere nō possunt nisi exercitati sensus circa res spirituales. Nec Crisо. Et omnis simplex doctrina lac dicit quia delectat. ⁊ facilius capit. sicut lac inde dolore dentiū fugiūr.

Oratio.

Eneraле terroris tui domine signum fecisti quando flagello de funiculis facto. omnes de templo eiecisti. pretendens in oculis. flammā tue diuinitatis preco: ⁊ obsecro domine te. da mihi te terribilē presentē attendere. vt sancto timeā timore. Magna enim sunt iuditia tua domine ⁊ inenarrabilia. que cū desidero contremiscunt omnia ossa mea. quoniā nō securat homo viuens super terrā. sed in futurū omnia reseruant incerta. vt semper seruiamus tibi pie ⁊ caste in timore. ⁊ exultemus tibi cū tremore. Amen.

¶ De duobus minutis vidue ⁊ de pharisei ⁊ publicani oratione. Capitulum.xx.

¶ Et sedens iesus contra gazophilatiū)). Diuitiarū repositorū ((aspiciebat eos q̄ mittebant ⁊ ponebant numerū sua)) .i. oblationes in illud. Erat autē gazophilatiū arca: foramē de sup habens iuxta altare ad dextrā posita in qua mittebat ⁊ seruabat pecunia p̄ sustentatione edificiorū templi. ⁊ alijs q̄ erant ad templū ⁊ ministeriū necessaria. nec nō pauperibus ⁊ viduis inde nutriendis. ac p̄ sacerdotibus ⁊ ministris. Dicit autē gazophilatiū porticus vbi tales arche ⁊ oblationes seruabant. de quo etiā alibi in euangelio dicit hec locut⁹ ē iesus in gazophilatio docens in templo. Ut Beda. Quia sermone greco phylaxe seruare dicitur. ⁊ gaza linguaperfica diuitie vocātur gazophilatiū locus appellari solet: quo diuitie seruant: quo noīe ⁊ archā in que donaria populi cōgregabant ad vius templi necessarios. ⁊ porticus in quibus seruabant appellabant. Nec Beda. ((Et cū multi diuites mala dimittent ((videns quandā viduā pauperculā mittentē erea munita duo ((.i. duos nūmos ereos: valentes quadrantē seu quartā partez sycli. Cobolos quinq̄: quos cū sudoribus ad diuturnū victū acquisierat ((dixit discipulis suis: q̄ plus oībus misisset)) q̄ miserat de penuria sua ⁊ sibi necessaria omnia que habuit. ⁊ totū victū suū. .i. omnia necessaria corporis: sine quibus nō est viuere: se decetero in totū cōmittens deo. Alij vero ex superhabūdanti sibi ⁊ superfluo miserūt: q̄ nō debebant retinere sed erogare. Nō dicit q̄ miserūt habūdanter: sed ex eo q̄ habūdat illis. ⁊ ex habundanti: ad denotandū q̄ non dederūt totū superfluū sed partē modicā. Sacerdotes quippe qui erant auari docebant q̄ ille qui plus offerebat in templo absolute loquendo: plus habeat de merito q̄ falsum est. quia quantitas meriti non accipitur fm qualitatē doni absolute sed per cōparationē ⁊ facultatē dantis. ⁊ promptitudinē siue voluntatis ⁊ deuotionis. Unde fm doctrinā sacerdotū multi diuites iactabāt munera multa ⁊ magna: sed fm xp̄i sententiā ((vidua hec pauper plus omnibus misit)) nō absolute loquendo sed cōsiderata facultate ⁊ bona voluntate sua nō effectu ponderis sed affectu deuotionis: non plus in quātitate sed in caritate: vt dicatur plus quia ampliori desiderio ⁊ feruore: q̄ enim potuit misit. ⁊ q̄ nō potuit desideranter: item plus cōparatione. quia totum dedit: item plus dati qualitate. q̄ de sibi necessario item plus dat na acceptatione q̄ xp̄s plus approbauit. Proferfertur ergo diuinibus vidua pauperula.

am offendit se illis deū esse. quia templum so
lum dei est domus. Ubi Ambro. Deus enim
templum suū nō mercationis volt esse domi
torum sed domicilū sanctitatis. Et Orig. In
quo non debent vendere ⁊ emere: sed oratio
nibus tantū vacare. qui congregantur in do
mo orationis. Nemo ergo vt ait Augustī. In
oratorio aliquid agat: nisi ad qđ factū est. vn
de ⁊ nomen accepit. Sed heu nunc domus
dei domus dissolutionis ⁊ cupiditatis potest
vocari. Ideo subditur. Vos aūt fecistis illam
spēluncham latronū: latrones enim nō curant
nisi de lucris temporalibus quocunq; modo
acquirant. ⁊ ideo in spēluncis se abscondūt.
Unde Grego. Domus orationis spēlūcha la
tronū facta fuerat qz ad hoc in templo assidē
re noverant. vt aut non dantes munera stu
dent corporaliter persequi: aut dātes spiritua
liter necare. Templū quoq; ⁊ domus dei est
ipsa mens atq; conscientia fidelis: que si qñ
do in lectione proximi perversas cogitationes
profert: quasi in spelūncha latrones residēt
Et non iam domus orationis: sed spēluncha
latronis est: quando relicta innocentia ⁊ sim
plicitate sanctitatis illud conatur agere: non
valeat proximo nocere. Nec Grego. Spelun
cha latronū dicitur esse locus. vbi spolia que
latrones rapiunt congregant: ⁊ hoc fecerunt
t sacerdotes de templo. qz nō curabant de cul
tu deiscd magis de exoriatiōe populi ⁊ hoc
per astutias varias ⁊ exquisitas similiter ⁊ ho
die clerici plus curāt de suo lucro qđ de eccle
sie seruitio. sicut enim magni latrones in spe
lunchis suis existentes: quando sciunt transi
re aliquos parū habentes non exeunt de spe
lunchis sed mittunt famulos suos ad expoliē
dos illos: quando vero sciunt transire homi
nes multum pecuniosos currunt illuc de pri
mis ad ditandū: sic multi canonici ⁊ clerici: qđ
do scinia lucrū magnū currunt ad ecclesiam
sed quando lucrum est modicū remanent in
domibus ⁊ se subtrahunt ac clericos suos ad
ecclesiam mittūt. Et nota quadruplicem vsū
ecclesie. quia primo est domus reconciliatio
nis: quo ad penitentes. Secundū illud Bene
dic. non est hic aliud nisi domus dei ⁊ porta
cel. Secundo orationis: quo ad profitentes:
sicut dicitur hic. Tertio instructionis quo ad
perfectos secundū illud Ysaie. Venite ascen
damus ad montem domini ⁊ ad domū dei
Jacob ⁊ docebit nos. Quarto inhabitationis
⁊ laudis quo ad omnes: secundus illud psal
mus. in ecclesiis benedicite deo ⁊ illud beati
qui habitant in domo tua domine: sed sit spe
lūncha latronū secundū quadruplex latroci
nū vel scripturarū: quando corrumpūtur vt
ab hereticis: vel gratiarū quando sacramen
ta vendant vt a symoniacis: vel prebendarū
quando emuntur vt ab ambitiosis vel pecu
niarū quando male expenduntur vt a volup
tuosis. Vel secundū Piero. Latro est ⁊ tem
plū dei in latrocinū seu latronū specū conuer
tit qui lucrū de religiosis sectatur Hoc lucrū
sectantur aliqui per studium scientie: vt que
stuarij aduocati ad loqui per fortitudinē po
tentie: vt nobiles: aliqui per oblationē nume
rī: vt diuites mundi. De his omnibus dicit
Johannes quotquot venerūt fures sunt ⁊ la
trones. ((Et accesserunt ad eum ceci ⁊ claudi
in templo)) testes vocis ⁊ laudis puerorū. ((⁊
sanauit eos)) vt qz pueri clamabant verbis ⁊
ore: ipse ostenderet factis ⁊ opere quasi etiaz
testis ipsorum. Clamabant enim osanna: idest
salutifica: quibus per opera respondit. qz salu
tem tribuit. Ac si diceret. Bene clamatis salua
torem. quia ecce do salutem. Moraliter ceci
sunt ignorantes claudi vero rectitudinem iu
stitie dimittentes. ⁊ isti curantur per eum ⁊
per bona consilia ⁊ hortamenta sectatorum
eius. Considera nunc quod dominus cū ma
gno honore receptus: propter exhibitam sibi
reuerentiaz non dimittit iustitiam. quia mox
templū intrauit. ⁊ omnes vendentes ⁊ emē
tes inde eiecit: nec propter seueram iustitiam
obmisit suam misericordiam. quia mox ce
cos ⁊ claudos sanauit propter qđ vāt intelli
gi qđ iudex ⁊ prelati propter impensum sibi
fauorem non debent dimittere iustitie rigo
rem. nec propter rigorem iustitie debent di
mittere dulcedinem misericordie. ((Viden
tes autem)) ⁊ admirantes ((principes sacer
dotum ⁊ scribe mirabilia que fecit iesus)) in
tante multitudinis de templo electione. in ce
corum ⁊ claudorum sanatione ((⁊ pueros
clamantes in templo)) ipsum. scilicet esse ve
rum christum ((⁊ dicentes osanna filio dauid
)) ipsi enim pueri ⁊ certe turbe cum laudib⁹
christum viq; in templum deduxerunt moti
contra ipsum rancore ⁊ inuidia ((indignati
sunt)) qua mali de laude bonorum dolore
consueuerunt. Ubi Crisо. Qui ingrediebaī
vt homo laudabaī vt deus. Qui celabaī in
carne demonstrabaī in voce. Quem malitia
sacerdotum qua si hominem blasphemabat
hunc innocentia parulorum quasi deum
exaltabat. Quantū aūt ille glorificabaī tan
tū sacerdotes inuidia torquebant ⁊ illius ho
nos fiebat illis tormentū. sic. n. est reo quan
do bene in sua virtute laudant: male inde in
iuria cruciant. Nec Crisо. Cuiq; manus nō
audēret timore populi in eū injicere. nec mi
racula manifesta impugnare arguebāt ut eos

de applausu qđ sustinebat circa se ⁊ testimo
nū populi atq; puerorū clamantiū osanna
filio dauid vertebant in calumniā qz videli
cet hoc nō dicī nisi soli filio dei. Unde)) dixe
runt et. audio quid isti dicunt.)) Quasi dice
rent. Talē laudē de te merito nō deberes su
stinere. quia si tu iustus ⁊ bonus esses talē
gloriā ⁊ applausuz declinares. Ubi Crisо.
Et nimirū hoc christi erat dicere ad eos. Nō
auditis quid hi dicunt. sicut enim deo canta
bāt illi pueri. Et iterū ⁊ vos videtis que ego
facio. Illos loquentes attenditis ⁊ me facien
tē nō consideratis. Ego factis interpretor vo
ces illorū. Nec Crisо. ((Jesus aūt dixit eis
vtiq;)). scilicet audio ⁊ audire debeo. quia
hoc est ex diuina preordinatione secundū qđ
scribī in psalmus. ((Nunquid enim legistis
)) ibide ((ex ore infantiū ⁊ lactantiū perfeci
sti laudē.)) Et bene dicit perfecisti laus enim
inchoata fuit a turbis in via. Profecit autez
de psalmo exemplū vt tacente domino testi
monia scripturarū firmaret dicta puerorum
Quasi diceret. Vos qui estis legis spiritū debe
tis scripturā hanc scire. ⁊ per consequens me
nō reprehendere. Ubi Crisо. Intelligimus
quia infantes dicebant. nō etate sed simplici
tate cordis. Infantes enim lactantes nec in
telligere aliquē nec laudare possunt. Lactan
tes enim dicebant. quoniā quasi lactis suauī
tate ita mirabilīū delectatione excitati: clama
bant sicut scriptū est. sed exultauī animā meā
sicut ablactantes super matrē suā. Lac enim
dicī opus miraculorū. quia miracula nullū
aborē videntibus ponunt. sed videntes ad
miratione delectant ⁊ ad fidē mollit inuitant. Panis aūt est doctrina perfecte iusti
tie qđ accipere nō possunt nisi exercitati sen
sus circa res spirituales. Nec Crisо. Et om
nis simplex doctrina lac dicī quia delectat.
⁊ facilius capit. sicut lac inde dolore dentiū
fugitur.

Oratio.

Generale terroris tui domine signuz
fecisti quando flagello de funiculis
facto. omnes de templo eiecisti. pre
tendens in oculis. flammā tue diuinitatis
precor ⁊ obsecro domine te. da mihi te terri
bilē presentē attendere. vt sancto timeā timo
re. Magna enim sunt iudicia tua domine ⁊
inscrutabilia. que cū desidero contremiscunt
omnia ossa mea. quoniā nō securaī homo
viuens super terrā. sed in futurū omnia re
seruanī incerta. vt semper seruiamus tibi
pie ⁊ caste in timore. ⁊ exultemus tibi cū tre
more. Amen.

¶ De duobus minutis vidue ⁊ de phari
sei ⁊ publicani oratione. Capitulum.xxx.

Capitulum.xxx.

T sedens iesus con
tra gazophilatiū)). i. diuitiarū repo
sitoriū ((aspiciebat eos qz mittebant ⁊ pone
bant numeros suos)). i. oblationes in illud.
Erat autē gazophilatiū arca: foramē de sup
habens iuxta altare ad dextrā posita in qua
mittebaī ⁊ seruabaī pecunia p sustentatione
edificiorū templi. ⁊ alijs q erant ad templū ⁊
ministeriū necessaria. nec nō pauperibus ⁊ vi
duis inde nutriendis. ac p sacerdotibus ⁊
ministris. Dicī autē gazophilatiū porticus
vbi talee arche ⁊ oblationes seruabanī. de
quo etiā alibi in euangelio dicī hec locut⁹ ē
iesus in gazophilatio docens in templo. Unī
Beda. Quia sermone greco philarge seruare
dicitur. ⁊ gaza linguapersica diuitie vocāt
gazophilatiū locus appellari solet: quo diui
tie seruanī: quo noīe ⁊ archā in que donaria
populi cōgregabanī ad vsus templi necessa
rios. ⁊ porticus in quibus seruabanī appella
bant. Nec Beda. ((Et cū multi diuites mala
dimittent ((videns quandā viduā paupculā
mittentē erea munita duo ((i. duos numos
ereos: valentes quadrantē seu quartā partes
sycli. Obolos quinq;: quos cū sudoribus ad
diuturnū victū acquisierat ((dixit discipulis
suis: qz plus oībus misisset)) qz miserat de pe
nuria sua ⁊ sibi necessaria omnia que habu
it. ⁊ totū victū suū. i. omnia necessaria cor
ris: sine quibus nō est viuere: se decetero in to
tū cōmittens deo. Alij vero ex superhabūdan
ti sibi ⁊ superfluo miserūt: qz nō debebant re
tinere sed erogare. Nō dicit qz miserūt habū
danter: sed ex eo qz habūdat illis. ⁊ ex habun
dantia: ad denotandū qz non dederūt totū su
perfluū sed partē modicā. Sacerdotes quip
pe qui erant auari docebant qz ille qui plus
offerebat in templo absolute loquendo: plus
habeat de merito qz falsum est. quia quanti
tas meriti non accipitur fm qualitatē doni
absolute sed per cōparationē ⁊ facultatē dan
tis. ⁊ promptitudinē siue volūtatis ⁊ deuotio
nis. Unde fm doctrinā sacerdotū multi diui
tes iactabāt munera multa ⁊ magna: sed fm
xpi sententiā ((vidua hec pauper plus omni
bus misit)) nō absolute loquendo sed cōside
rata facultate ⁊ bona volūtate sua nō effectu
ponderis sed affectu deuotionis: non plus in
quātitate sed in caritate: vt dicatur plus quia
ampliori desiderio ⁊ feruore: qz enim potuit
misit. ⁊ qz nō potuit desiderauit: item plus cō
parationē. quia totum dedit: item plus dati
qualitate. qz de sibi necessario item plus dati
na acceptatione qz xpō plus approbanī. Pre
fertur ergo diuitibus vidua paupercula. qz

plus est pauperi dare medicū ḡ diuiti dare multū: sicut plus est pauco ferre pondus parum: ḡ forti viro ferre magnū: e deus plus attendit dātis affectū ḡ donū: e plus pōderat ḡtitatē deuotionis ḡ munera. Un Pe re. Nil ḡtū sēd ex quāto dederis ꝓsiderat vo e Greg. Cor mūdū e nō diuisū pensat de⁹: nec ꝓpendit ḡtū in etuo sacrificio sēd ex quāto ꝓcerat. Un et Crisо. Nō ēt pauca tē obla tio sed copiā affectus intuitus est de⁹. Qđ ne ga tanti offerre sicut e vidua offert satē totū superfluū. Nec Crisо. Si di bēa minuta que vidua misit in archā: plus oībus muneribus deo placuerāt. sic amor dei e proximi ꝓia vincit ḡ lemg in archa cordis seruari debet: per duo ēt minuta alam e corpus accipe possumus: que deuote deo offerre debemus. Metaliter ōt hec vidua pauper dici pōt: persona simplex carens diuitijs e scripturarum peritia: que tū apud deū plus meret oratione bus e vita: ḡ potētes in cōperalib⁹ e magna scientia. Usi cū Augu. legisset vitā Pauli simplicis ciuis. Simplices e indocti rapiunt celum: e nos cum litteris nostris demergimur in infernum. Ista quoq; vidua significat ecclesiā fidelis alam: qui nūc debet se reputare vidua: ḡ diu est ab amplexibus sponsi sui xpi separata: e sicut vidua duxit semp vitā lugubrem: e indūit vestes viduitatis sue. sic anima deuota debet esse in luctu penitētie: e cordore: e mēte in humilitate. Nec debet offerre cpo duo minuta. Affectū compassiōis verbi e factis: e quandoq; verbū cōpassiuꝫ bene valet factis: e qnq; melius est ḡ datum. Un Theo. vidua ista alia hois est relinquēs substanā cui fuerat adiuncta q̄ mittit in templi erario duo minuta. carnem. i. e mentem. Carnem quidem per abstinentiam: mentem vero per humilitatē: vt sic audire valeat: q totum victū sūm posuit: nihil de suo relinq̄no mundo. Ubi e Beda. Nic loc⁹ quidē mora liter qđ intimat ḡ sit acceptabile deo: quicquid bono animo attulerimus. Juxta vero leges allegorie diuites iudeos designant de iustitia legis elatos. vidua pauper ecclesie simplicitatem designat: que recte paupercula vocatur: q; vel supbie spiritū vel cōcupiscās temporalium: vel peccata tanq̄ mundi diuitias abicit: vidua vero q; vir eius ꝓ ea mortem pertulit. hec in gazophilatiū era mittit duo mutua: q; in cōspectu diuine maiestatis cum dilectione dei e ꝓximi: seu fidei orationisq; munera deferit: que considerata, ꝓprie fragilitatis minuta: sed merito pie deuotiōis accepta efficiūs sup bonꝫ iudeoꝝ operibus ꝓstant Et abundātia sibi iudeus mittit in munera

deos facit in missa sua. Primo enim accusat se in generali confessione. Secūdo deum supplices deprecamur multiplici oratione. Ultimo deo regratiatur. dicēdo ite missa est. vel benedicamus domino: e respōdetur deo gratias. Ipse autem non se accusauit sed laudauit: non deū rogauit sed laudauit insultauit. nec gratias agendo dei dona sed sua merita pensauit. Publice quidem arguere vitia ꝓbus licet. nulli autē nisi paucis vt ad certā psonā delendā: in quo pharisеus irrepzehensibilis erat. ſm Bedā. De verbis elati pharisei quibus humiliari meruit. possumus e diuerso humilitatis formā qua sublimemur assumere: vt sicut ille confidendo e peccando vt ijste e suis virtutibus est elatus ad ruinaꝫ. ita nos non nostra solū pigritia: sed e meliorꝫ virtutibus inspectis humiliemur ad gloriaꝫ. ((Et publicanus)) humilis ((a longe stans)) pp timorē. quasi non esset dignus appropinquare ((nolebat nec oculos in celum leuare)) propter pudorē q; indicabat se indignū pre verecundia peccatorum. quasi pro peccatis nō audendo respicere celū ((sed percutiebat)) propter contritionis dolorem ((pectus suum)) tanq̄ totius mali originē ((dicens)) per humilem confessionem. ((Deus)) qui omnis potes ((ꝓpitius esto mihi peccatori)) ecce tui accusatio e pura confessio. e ista faciunt ad peccatorū remissionem. hec. n. sunt indicia humilitatis quā deus de prope aspicit e cognoscit. Merito aūt pectus percutiebat. q; ibi peccauerat ibi sōno e fouea e origo mali erat. Ibi enim est cor bonorum otium atq; malorum secretarium. Inde omnia bona e omnia mala procedunt. hoc ergo publicanus percutiebat q; ſm Augu. est arguere qđ latet in pectore: e cuidenti pulsu occultū peccatum castigare: ac pectus percutiendo se de ipso quodam modo vindicabat: e dicebat. deus propitius esto mihi peccatori. non attendas huius praui cordis consilia. dele peccata e propitius esto nihil in me est vnde tibi placere e venia consequi debeam: quoniam corde e corpore cogitationibus e operationibus tibi peccaui. Omnibus iniquior ego sum: e nisi per misericordiam tuam saluari non possum. Ideoq; propitius esto mihi peccatori. Publicanus quasi publicus peccator dicitur. Publicani enim dicebant exactores vectigalium publicorū e exactio tributi erat cōtra legē. ideo exactores peccatores vocabant. Iste ergo sicut humilis appropinquare non audebat vt de⁹ ad eū appropinquaret: nō aspiciebat: vt aspiceret. percutiebat pectus suū penas de se exigēs vt deus parceret: ꝓfitebatur vt deum ignoscat. e nō minus se accusabat ḡ pharisеus se iustificabat. Sed quo fructu qua mercede quia ignorauit deus q; ipse agnouit e iustificatus inde recessit. vnde sequi. ((Amē)) a. vere ((dico vobis descendit)). i. de domo dei ((hic)). s. publicanus ((iustificatus)). i. de impio per gratiā factus iustus ((in domū suā ab illo)). i. plus ḡ ille. vel ab illo. i. pre illo remanente in sectibus suis. e merito magis ḡ ille. q; habebat ille iustitiā suā presumptā. hic verā. ille apud se de operibus hic vero apud deū ex fide iustificatus est. ille. n. superbe de bonis gloriabat hic humiliter mala cōfitebat. Sed secundū Augustinū. Melior est in malis factus humilis confessio ḡ in bonis superba gloriatio. Et hoc est argumentū. q; melior est peccator humilis ḡ iustus superbus: quia ex ipso q; peccator se humiliat. iste nō est peccator: e iustus eo ipso q; superbit iste nō est iustus. Unde Augustinus. Enumerationi meritorū preferri confessio peccatorū. propter q; dicit. Gaudiū est angelis dei super vno peccatore penitentiā agente ḡ super nonaginta nouē iustis qui nō indigēt penitentia. i. qui nō reputant se nō indigere illa. In quo miro modo repimit superbia humana. vt nō de suis meritis homines presumant. Ubi Beda. quanti venie seducias digne penitentibus prebet. q; publicanus qui restū sue nequitie perfecte cognouit fecit confessiū est. e si in iustus ad templū venit iustificatus a templo rediit. Ubi e Ambrosius. Introduxit pharisеum e publicanū in templo orantes: e docuit etiā si bona cetera habeat. q; magis superbus offendat ḡ humilis. qui nulla virtutis dote subnixus sit. Studuit. n. diabolus supplantare bonis operibus intentos quantū laborauit pharisеus ille ne raperet aliena ne iniustus esset. ne adulteraret. ne peccaret sicut publicanus. vt bis in sabbato ieiunaret. vt decimas daret omniū que acquireret. Quis nostrū hec fecit. Aduertit hoc diabol⁹ e persodit cū vlcere graui. vt mente carnis inflatus. in eo in quo laudabilis esse credetur iste irrepzehensibilior iudicaret. Nec Ambro. Dic ergo ostenditur. non ex operibus esse gloriandum sed humiliter in gratia confidendum. Unde Basilius. Cum accesseris ad predicandum dominum prosternere te humiliter in conspectu eius nec postules quietem quam quasi ex gratia meritorum tuorum. Et non est tibi conscientia alicuius boni operis celata illam. vt te silentiꝫ agente multiplicio cela illam. vt te silentiꝫ agente multiplicio reuelet a domino. Et peccata tua citer tibi restituat a domino. Et peccata tua citer tibi restituat a domino. Et peccata tua citer tibi restituat

sicut pharisęus ille ereus condemnatus. De merito publicani. vt illa sicut ille veniam delictorum tuorum inuenias. Nec Bas. Ubi e Crisc. Geminas auriges e duas bigas in stadio posita: sermo peciere proponit. In altera quidem iusticiam cum superbia: in altera peccatū e humilitatem. Et video bigam peccati superare iusticiam non propriis viribus sed humilitatis confucte illam vero deuictas non fragilitate iusticie: sed mole e tumore superbie. Nam sicut humilitas peccati pondus superat. e saliens attingit deum: sic superbia ob sui molem de facili iusticiam deprimit. Si ergo plura facta ferre geras putas autem te posse presumere tota carnali oratione. Si vero mille feras in cōscientia facies reatus. e hoc solum de te credas q̄ es infimus omnium: inultam obtinebis ante deum fiduciam. Nec igitur fastus inflatio ab ipsis celis potest deprimere non cauentem: humilitas vero e ab ipso abysso reuocat in paradisum dicit illa: vero incorporeum ingressa est potestatem. Ceterum si iuxta beata humilitas ram facile currit: vt superbiam iusticie transeat: si iusticie contuxerit eam: quo non ibit. Assistit ipsi tribunali diuino in medio angelorum: cum fiducia multa. Rursus si fastus coniunctus iusticie eam deprimere potuerit coniūctus sit peccato: ita q̄ tam gehennam detrudet: hec dico non vt negligamus iusticiam sed vt fastum vitemus. Nec Crisc. Deinde sue sententie causam assignās. s. quare publicanus magis iustificatus descendit consequenter inferendo subiungit. ((Quia omnis)) generaliter: siue laicus: siue clericus: siue religiosus: item siue parvus: siue mediocris: siue quantumcūq̄ magnus ((qui se exaltat)) superbiendo: sicut fecit pharisęus ((humiliabitur)) e deijcietur velm hoc seculo per miseriam vel in futuro per penam eternā ((e qui se humiliat)) deponte per veram penitentiam e peccatorum confessionem ((exaltabitur)) in gloria per remunerationem. Nam secūdū Sap. ante ruinam exaltatur cor. e ante gloriam humiliatur. Et vt vulgariter dicitur: ne non est vallis que nō habeat collem: nec est collis qui non habeat vallem. Sicut ergo publicanus se humiliando est exaltatus: ita e pharisęus se exaltando est humiliatus. Sicut enim ista tera materiali vna parte deprecta altera elevatur. e econuerso sic in statera diuine iusticie decretum est vt qui elevantur per superbiam in presenti vita deprimantur per penā confusibilem in futuro. e econuerso qui se deprimunt in presenti ob dei reuerentiam eleuabuntur in futuro ad gloriam. Si ergo sic reprehenditur e confunditur. qui superbus gratias agit. e cetera bona facit: quid de illo erit qui gratiam impugnat. e nō bona facit. Certū itaq̄ tene superbe. quia si humiliatus non fueris deo velis nolis humiliaberis diabole. Et ideo caueat quisq̄: ne sibi superbia dominetur. quia (vt ait Augu.) Ueh homini cuius auriga superbia est: necesse est eni vt precipitet. Si consideremus exitum rei in lucifero superbiente e xp̄o humiliante: in eua elata. e in virgine humiliata: in diuite purpurato. e in Lazaro vlcerato: in pharisęo se extollente. e publicano penitente: videbimus manifeste quam verum sit q̄ hic dominus dicit. q̄ omnis qui se exaltat humiliabit. e qui se humiliat: exaltabitur. Et ideo bene dicit quidam philosophus. Inter sapientes sapientior est: qui humilior est: hic autē versiculus. Omnis qui se exaltat: humiliabitur: e qui se humiliat exaltabitur: totiens a dño in euāgelio iteratur. vt deprimat superbiā q̄ super omnia vitia detestatur. e humilitatē cōmēdat: qua super oēm virtutē e sepius laudare dignoscitur. Radix enī omniū malorū superbia. e custos omnium virtutū humilitas est. Unde Theo. Quia. n. superbia plusq̄ alie passiones vexat hominū mentes ideo crebrius de hac monet. Uū Cri. Simus itaq̄ humiles vt simus excelsi etenim cuius habitudinis multa humiliatur despectio. Nihil enim ita deus auertit sicut superbiam propterea e a principio omnia fecit. vt hanc auferat passionem: propter hoc mortales facti sumus. e in miserijs e planctibus propter hoc in labore e sudore in laboratione cōtinua e miseria. Etenim a despectore peccanti primus homo: expectans dei equalitatē propter hoc neq̄ que habeat mansit habens: sed ab his cecidit. Tale enim quid est despectio. nō solum nullam nobis adijcit correctionem vt ter sed e que habemus: abscidit. e his officit: sicut humilitas non solum eorum que sunt nihil abscidit sed e que non solum adijcit. Hanc itaque zelemur hanc persequamur: vt e presenti potiamur honore. e futura fruamur gloria. Mistice per pharisęum iudaicus populus designatur: qui ex beneficijs legis e prophetarum susceptis: de sua sanctitate presumens: gentiles aspernabatur per publicanum vero gentilis. qui peccata sua apostolis predicantibus recognoscens humiliter ea confitebatur propter q̄ gentilis iustificatus est per fidei christi receptionem. e iudaicus damnatus per suam obstinationē. Unde Beda. Typice autem pharisęus est populus iudeorū qui ex iustificationibus legis extollit merita sua publicanus vero gentilis est. qui longe a deo positus confitet tibi peccata sua quoq̄ vnus superbiendo recessit humiliatus alter lamentando appropinquare meruit exaltatus. Moraliter hi duo homines signant vniuersitatē hominū. s. iustos pharisęos. e impios publicanos. vterq̄ debent ascendere in templū ad orandū impius pro venia iustus pro perseuerantia. In templū autē spirituale q̄ est deus debemus ascendere orando quia (secundū Basi.) Oratio est a sensibus mentis in deū e (secundū Aug.) Oratio est plus affectus mentis in deū directus. Principes autē sacerdotū. i. pontifices spiritualibus preerant e scribe. qui doctrine legis e prophatarū intendebant. Et principes plebis qui cū temporalibus disponendis prefidebant. moti contra iesū inuidia e rancore. querebant eū perdere. qui tamē venerat eos saluare. excogitantes diuersas vias e modos quomodo possent illū occidere. Unde Ber. O bone iesu. totus mundus videt contra te coniurasse. e hi in persecutione tua primi sunt. qui videnē regere populū. dirigere principatū. e nō inuenichant quid facerent illi. s. causā rationabilē eū occidendi cū esset iustus e innocentissimus. nec eriā audebant timore populi quia omnis populus audiebant illius e admirabanē super doctrina eius. Unde Beda. Querebant illū perdere. vel quia quotidie docebat in templo vel quia latrones eiecerat de templo. vel quia veniens illuc quasi rex e dominus. a credentiū turba laudē hymni celestis accepit. vel quia suo magisterio negotio plures ad eū audiendū confluere cernebant. Ubi e Cyrillus. Docebat autē ex his que xp̄s dixerat e fecerat eū adorare vt deū. sed ipi inequaq̄ hoc facientes: querebant eius occidere. Sed (vt. Aut Grego.) Redemptor noster predicationis verba. nec indignis nec ingratis subtrahit nā subdit. ((Et erat)) nunc docens ((quotidie in templo)) reddens eis bonā pro malo. Quia. n erat proximus passioni instabat docendo. Ecce optima commutatio. quia de domo negotiationis. facta est scola veritatis. templū orationis. locus deuotionis. Ubi Grego. Nunc vsq̄ agit q̄ factus fuisse prohibet. cū. n. mentē fidelū ad cauenda subtiliter erudit. e quotidie veritatis in templo diceret. Et stetit iesus publice in templo predicans populo. e respondens principibus usq̄ quasi sero e tota die ipe e suis eum nauerunt. ((Et circumspectis omnibus cū iā vespertina esset hora)) que erat hora declinandi ad hospiciū. e nullus eū inuitauit vel colligere tredicto illo (scilicet) declinare e requiescere in bethaniā cū duodecim. q̄ erat magnū nō inuenichant in agro quod habuerat hospiciū. ibiq̄ manſit apud Symonē leprosū Martā e Mariā e Lazarū. e docebat eos de regno dei. Ubi arguit duritiē e ingratitudinē eorum qui doctorē quez gratiose e honorifice in regez e gaudiose susceperant: e qui per totum diem vsq̄ ad vesperas eos doctrina pauerat hospitio non susceperunt: e sameticonem nō pauerunt circumspexerunt. in dño. q̄ nihil de proprio vbi hospitaret habuit. sed omnibus benignitatem indiguit si quis eū in domum suā vocaret aut reciperet e nullus est inuentus huiusmodi hospitio pacis xp̄i dignus. Unde in hoc q̄ dimisit eos corporaliter ostendit facto eos propter ipsorum cecitatē esse dimittendos a deo spiritualiter. Ubi Hiero. Nunc autē intelligendū est. q̄ xp̄s fuerit tante paupertatis. e ita nullū adiutus si vt in vrbe maxime nullū hospitē nullāq̄ mansionē inueniret. sed in vico quodā solo apud lazarū sororesq̄ eius habitaverit. Est enim apud lazarū sororesq̄ eius bethania est. Ubi e Crisc. Et relictis illis tanquā excecatis p̄ iniquitatē abijt foras extra ciuitatē in bethaniā. vt recedendo cōpesceret quo rudēdo nō potuit. q̄ malitia nō instruit sermonibus. sed exstat. Abstulit. n. hominē melius locū dando potes vincere. q̄ rūdendo. nā si contendis irrationabilē placare. e illū nō placas. e te ipm subuertis. Et mansit vbi apud Lazarū a sororesq̄ eius vt illic regesceret corporaliter vbi e spiritualiter repausabat. Nā sanctorū virorū est nō ibi q̄rere mansionē vbi clariores sunt viri. sed vbi fideliores. Nec gaudet vbi epule large sunt: sed vbi sanctitas floret. Nec Crisc. Ubi enī Beda. Bene autē dicit q̄ circumspectis omnibus exiuit in bethaniā. Inspicit quippe internus arbiter omniū corda. e cū in contradicentibus ac resistentibus veritati nō inuenit vbi caput reclinet. recedit ad fideles. e in eis q̄ obediunt verbo mansionē sibi vna cū patre facere gaudet bethania mihi domus obedientie dicit. Nec Beda. Notandum ergo est p̄missis q̄ xp̄s tria loca intrauit. s. hierusalē: templū: e bethaniā. per que loca significat mens humana. q̄ debet esse pacifica. e tunc est hierosolima que interpretat visio pacis. debet esse dei habitatio grata. e tunc est templum dei vnū acceptum debet etiam esse ad obediendum prona. tunc est bethania. que interpretat domus obediens. Ingrediente autē dño in primū locū. s. hierusalē. tota ciuitas est commota. q̄ intrante dño animā per gratiā pertinentē. omnes vires animę debent commoueri per doloré e contritionem

peccati. cū vero intrauit templū eiecit vendentes ⁊ ementes. ac mensas ⁊ cathedras euertit quia postquā christ⁹ intrauit in cor ho minis per gratiā preuenientē. mouendo ipm ad cōtritionē intrauit postea in ips per gratiā proficientē: purgando illud ⁊ ejciendo inde peccata per confessionē. ⁊ tunc christ⁹ sanat illud dando indulgentie remissionē. Unde subditur ibi de infirmorū sanatione. Deinde christ⁹ intrauit bethaniā que interpretat dom⁹ obedientie. quia postquā intrauit cor per gratiā preuenientē ⁊ proficientē inducendo ipm ad contritionē ⁊ confessionē consequēs intrat per gratiā perficientē ipm per obedientie satisfactionē. ille .n. vere obedit. qui de omnib⁹ peccatis suis plene satisfacit. Conspice igit nunc bene dominū. quia valde humiliter vadit per ciuitatē cū illis paucis qui sic honorifice venerat mane cū multis. Ex quo potes considerare: parū est curandū de humano honore. qui sic terminant in breui. ⁊ quia in cursu huj⁹ viteritus dolore miscetur ⁊ extrema gaudij luctus occupat. Potes etiā considerare quomodo sui gaudebant quando honorabat⁹ turbis ⁊ multo magis quando bethaniā redierunt illesi. quia maxime timebant quando hierusalē ibat. q̄ tunc qualibet die faciebat. Quanuis .n. alias sepe maxime tamē a precedenti die sabbati usq̄ ad vigiliā cene locutus est iudeis ⁊ operatus est palā in hierusalē. ((Erat autē tunc quotidie docens in templo)) propter doctrine auctoritatē loci celebritatē ac populi frequentiā. ⁊ auditorū plurimā vtilitatē. noctibus vero exiens morabat⁹ in monte oliueti. s. in bethania que erat in latere montis eiusdē. vigilans ⁊ orans ac docens discipulos ⁊ confortans. In hoc dedit exemplū predicatoribus ⁊ doctoribus euangelij vt diebus doceant ⁊ noctibus sint in oratione dei. Ut ibidē hauriant. q̄ auditoribus infundant in mane sequenti. Siue etiā in prosperitate simus que per diē significat. siue in aduersitate. que per noctē intelligit semper docemus ⁊ oremus ac bonū faciamus inquantū valemus. vnde Sap⁹. Mane semina manū tuā. ⁊ vespere ne cesset manus tua. quia nescis quid magis oriat hoc an illud. Et si vtrūq̄ simul melius erit. Per mane .n. intelligi potest tempus pacis ⁊ prosperitatis ⁊ per vespere tempus temptationis ⁊ aduersitatis in quibus semper bonū operari. nec tempore hoc vel illo a bono opere cessare debemus. quia quid horū malorez fructū nobis afferat ignoramus. Et hec facere debemus in monte oliueti. i. in culmine misericordie a dño nostro. nō. u. merecī impetrare misericordiā a deo qui nō facit misericordiā cū proximo: ⁊ est notabile q̄ imminēte morte magis inflabat christus predicationi q̄ est contra multos qui in senectute dant se otio ⁊ quieti cū adhuc possent multorū prodesse saluti. ((Et omnis populus)) attractus efficatia ⁊ dulcedine doctrine sue ((manicabat)). i. mane festinabat ((ad eū in templo)) vt audiret ab eo verba vite: hoc est mane cū festinatiōe accelerabat venire ad locū predicationis sue: a mane .n. dicit manicare. Ubi Cyrillus populo autē ante lucanū venienti ad eū congruū erat dicere. Deus deus meus ad te de luce vigilo. Et quia dominus sic diebus ⁊ noctibus. tunc precipue laborauit ideo tota illa septimana penosa dicit quia per totā illā laborauit recreando. sicut per primā mūdi ebdomadā operatus est creando. ⁊ qui vna septimana cuncta creauit multo labore hac septimana hominē refecit. Unde Beda. Que verbis precipit dominus: ipsis confirmat exemplis. nā qui nos ante repentinū iudicij vniuersalis aduentū. ante incertū singulorū nostrorū exitū delitijs ⁊ simul curis huius vite neglectis ad vigilandū horat⁹ ⁊ orandū ⁊ ipse in pendente sue tempore passionis. doctrine vigilijsq̄ ⁊ precibus instat pariter ⁊ exemplo: insinuans hoc esse digne deo vigilare dicto vel facto proximis quibusq̄ vtas veritatis ostendere ⁊ eos pro quibus passurus erat: vel verbo ad fidem prouocans vel patri oratione cōmendans. ⁊ nos quoq̄ cū inter prospera sobrie ⁊ iuste ⁊ pie cōuersamur: inter aduersa vero nunq̄ de diuine misericordie celsitudine desperamus: diebus p fecto cunctis in templo docemus. ⁊ fidelibus operis boni formam prebemus: noctibus vero in monte oliueti moramur. q̄ in tenebris angustiarum gaudij spiritualis consolatione respiramus: iuxta eum qui dicit: ego autez sicut oliua fructifera in domo domini speraui in misericordia dei mei. i. sicut is qui misericordi fructum quibus voluit impendit: ei a domino miserendum esse non ambigo. Et ad nos quoq̄ audiendos omnis populus manicat cum vel discussis operibus tenebrarū. vel cultis dei gratia nebulis pressurarum. sicut in die honeste ambulantes. non in commessationibus ⁊ ebrietatibus nos filij lucis imitantur. Nec Beda.

Oratio

D Eus omnipotens: presta mihi pauperi tibi derelicto: vt duo minuta. i. corpus ⁊ animam que de te habeo tibi cum deuotione offeram: vt vtroq̄ tibi seruire ⁊ placere valeam. Misere re supplici tuo quia (cum sum sicut immundus) seruo tuo iusti

ste merito glorioso: velut etiam multi post flagitia penitendo tibi facti deuoti. O deus propitius esto mihi peccatori ⁊ respice me oculis misericordie. quibus publicanum respexisti vt per veram cordis: oris: ⁊ operis humilitatem: coram te merear iustificari. ⁊ cum hominibus exaltari. Amen.

¶ De maledictione ficulnee. ⁊ grano frumenti. ⁊ de principe mundi.

Capitulum.xxxi.

Equenti autez die sicut reuertebatur mane ⁊ diluculo ((exiens iesus a bethania)) ⁊ rediens in hierusalem ((esurijt)) secūdū suspitiones dicti populorū: eo q̄ ad arbores accessit: vbi nota morem studiosi operatoris. dū dicitur mane reuertisse in ciuitatē vt predicaret. ⁊ vt aliquos deo patri acquireret esurijt aūt non quasi homo ingrediens cibū corporalez sed quasi deus misericors humanam salutem: vnde ista esuries naturalis non fuit: q̄ in sero precedenti commedegat. nec adhuc hora commedendi erat: sed sicut maledictio arboris de qua subditur figurabat maledictionez infructuosi: sic ista esuries significabat desiderū xpi de salute populi. Et ideo adhuc mane esurit qui iustitiam esurit. ((Et videns arborez fici)) inter vineas ⁊ montem oliueti secus viaz ((accessit ad eam ⁊ nullū in ea fructū nisi tantuz folia inuenies maledixit ei: dicens nunquam ex te fructus nascatur in sempiternum. ⁊ statim aruit.)) Venit dominus ad ficulneam nō causa inuentendi fructus quibus esurienti reficeretur sciebat q̄ in marcio tempus ficuum nō esset sed audiuit propter miraculū vt apostolos fide confirmaret. Unde secūdū Crisostomum. Maledixit dominus ficulnee. non q̄ fructū in illa non inuenit cū non esset tempus ficuū sed discipulorū gratia vt cōsiderent ⁊ vt discerent q̄ possit etiam iudeos persequentes siccare. ⁊ in monumento exterminare. Ideo ne q̄ in alta planta. sed in omnū humidissima miraculū hoc fecit vt ⁊ hinc maius appareat hoc miraculum: ad hoc enim dominus miraculū fecit. vt discipulos in fide solidaret quia (vt ait Piero.) dominus passurus in populis ⁊ baiulaturus scandalū crucis voluit discipulorū animos signi anticipatione firmare. Qō etiam in signum synagoge maledicte ⁊ arefacte fecit in qua fructus iustitie non inuenit. Arbor enim fici est synagoga: ppter multitudinem granorum sub vno cortice. i. hominum sub vna lege. ⁊ vna propter vniformitatem ritus. quia secus viam erat: q̄ legem habebat: sed non in via quia non credebat ipm qui est via ad quam venit per presentiaz corporalem ⁊ per doctrinam spiritualem. Et nichil inuenit in eo licet multuz quesierit. eremplis: doctrinis: signis: ⁊ miraculis suis. folia .i. verba legis ⁊ traditiones pharisecū habez vltis fructibus. Sancti enim habent ⁊ folia verborum ⁊ flores morum. ⁊ fructus operū. Per talem etiam arborem virentez foliis carentem fructibus: possunt intelligi hypocrite ⁊ simulatores existentes extra viam iustitie. ⁊ nō in via positi per simulationem virtutum: sciūs circundati: sed a fructu iustitie alieni quia exteriorem apparentiam sanctitatis habentes: interius sunt vacui ab operibus veritatis ⁊ infructuosi. ⁊ ideo a domino maledicti: fiunt aridi ⁊ humore deuotionis priuati. Unde Crisostomus. Folia veritatis sunt species tantummodo sanctitatis in homine: aut sine fructu verba religiosa. Quicūq̄ ergo religiosus ideſt arbor rationabilis: profitetur se esse dei. ⁊ iustitiam: non operatur est arbor tantū modo folia habens sine fructu. Secus viam autem est iuxta mundum mundus enim via est communis: per quam omnes transeūt qui nascuntur. Quicūq̄ ergo homo fidelis: ideſt arbor rationabilis: iuxta mundū vixerit: nunquam potest in se iustitie fructus tenere. Transeuntes enim ⁊ transeuntes demones vel ministri ipsorum per viam. ideſt vagantes per mundum istum exeunt eos. Sicut ergo difficile est arborez iuxta viam positam fructus suos vsq̄ ad maturitatem seruare: sic difficile est virum fidelem iuxta istum mundum ventem in ramis. ideſt in actibus sue iustitiam immaculatum vsq̄ ad finem seruare. Si vis ergo fructus iustitie ad finem tenere recede de via. ⁊ plantare in loco secreto. vt nec mundus tecum aliquid habeat commune: nec tu cum mundo. Nec Crisostomus. Cum itaq̄ esuriēs dominus ficus⁹ quesiuit aliquid aliud se querere significauit: non enim ficus sed fidem: neque fructus arboris: sed fructus operis quesiuit: ex hoc ergo) secundum Bedaz) patet q̄ sicut dominus multa dixit in parabolis ita ⁊ fecit. Cur enim in ficu fructum quereret cuius tempus nondum esset quilibet homo sciret. ⁊ ob id eaz eterne sterilitatis maledictione damnaret. quia plebem quam docebat verbo terruit facto. nec quis habens folia verba tantum sine fructu operuz metia. ideſt verba iustitie sine fructu operuz precidatur ⁊ in ignem proijci. Una quecreatur excidi ⁊ in ignem proijci. Una quecenim arbor non de floribus non de folijs sed de fructu suo cognoscitur: sic vnusquisq̄ homo de fructu suo cognoscitur: sic vnusquisq̄ homo de fructu suo cognoscitur: sic vnusquisq̄ homo mo nō de estimatione fame vel sermonis pōpa: sed de iuxta testimonio probatur actionū. Nec autē maledictio ficus maxime nobis ut

mēnda est. q̄ folia. id est verba non vertim⁹ in opera. Jam enim securis ad radicem posita est. Et ingressus iesus in ciuitatem venit in templum s̄m suam consuetudinem: q̄ semp̄ locus dei visitare consuerit & patri exhibere honorem. ((Erant autem gentiles quidaz ex his qui ascenderant in hierusalem. vt adorarent in die festo)) quia templum pro tūc sanctitate in reuerentia a gentilibus in circuitu tūc erat. & eius famositas non tantum latinos & tudeos: sed etiam gentiles trahebat. vt ō eunucho cādacis regine patebat. ((Isti ergo)) qui x̄pi miracula audierant. ideo eum videre & eius doctrinaz audire volebant. Et ((accesserūt ad Philippū)) quia videbant eū nūi ((videre)) & congruenter ad Philippū accesserunt primo. q̄ ipse primus predicauit gentilibus. i. samaritanis. In his gentilibus prefigurabatur conuersio gentiliū per predicationē apostoloz̄ in postremo secutura. & q̄ gētes ministerio eoz̄ ad fidē cōuerse desiderent iesum glorificatū in patria ((venit Philippus & dixit Andree)) q̄ Andreas primus x̄pi erat discipulus. & magis familiaris dño quā Philippus. & etiā q̄ Philippus per Andreā conuersus fuerat. & ideo de cōsilio & auxilio eius circa hoc agere volebat. In quo datur nobis exemplū: omnia faciendi de consilio maiorū ((Andreas rursum & Philippus dixerūt ambo simul hoc domino ((iesu)) tanq̄ superiori. Ubique Philippus qui os lāpadis dicitur signat veritatez. Andreas autem virilis. que duo intellectū & affectū x̄po adducunt in conuersione animarū Jesus vero audiens deuotionē gentiliū. qui iam erant dispositi ad credendū videns q̄ eos properare ad fidez & intelligens meis quodā modo inchoari gentiū conuersionē: pronunciauit sue passionis tempus imminere: posito passionem immediate gentes erant recipiende: dicens ((venit hora vt clarificetur filius hois.)) Quasi diceret iudei nolunt credere: quos primū volui lucrificare: plenitudo gentiū creditura est q̄ veniūt gentes ad credendū: quibus filius est clarificandus. In passione quippe sua fuit filius clarificatus in sua resurrectione & ascensione. Jtez in gentiū conuersione. q̄ deitatez eius confitentur vbiq̄. Uerūtamen per congruaz ostendit exemplū q̄ mors eius debeat preuenire conuersionē gentiliū dicens ((nisi granū frumenti cadens in terraz mortuū fuerit ipsum solū manet)) q̄ nō facit fructus multiplicationē nisi per sui corruptionez. i. nisi ego moriar: fructus cōuersionis gentiū nō sequetur. ((Si aūt mortuū fuerit multū fructuz affert)). i. me mortuo per humanitatē multiplicabitur fides per gentiū conuersionē. ac si ex presse diceret. Jsti gentiles qui modo volunt venire ad me p̄ presentia corporalē: post mortē meā venient ad me per fidē. Ipse enī erat granū iactādū in corpore terre per passionis humilitatē vnde messis copiosa debeat exurgere. Passio quippe x̄pi multū attulit fructū remissionis: peccatoz̄ fructū quersionis gentiū: fructū glorie regni celoz̄. Et q̄ x̄ps se cōparauit grano frumenti: mos est ecclesie de hoc grano. s. tritico tantū confici corpus x̄pi. Aliter homo in terra cadit: quando per humilitatē se deprimit sed ea nō cooperit: q̄n do vult humilitatē manifestari. & nō occultari. & talis humilitas nō sanctificat: sed quādo talis humilis vult q̄ humilitas lateat tūc fructificat. Ad hoc. u. q̄ granū frumenti fructificet nō sufficit q̄ in terrā cadat: sed oportet q̄ agricola ipsum cooperiatur. Predixit etiā x̄ps suā passionē & eius fructū vt videntes mortē nō ideo perdant fidē. & ex passione nō terreātur: sed magis imitentur quoniaz oportet nos imitari euz. qui reliquit nobis exēpla vt sequamur ipsum. Unde cōsequenter discipulos & oēs exhortatur ad passionis sue spectāda vestigia: dicens. ((Qui amat aiam)). i. vitā suā. i. ((in hoc mūdo)) & ad bona mundana. & carnis desideria volēdo: sibi huiusmodi delectabilia vt mūdo viuat & nō deo: vel eā cuz necesse est pro deo nō ponēdo ((perdet eā)). i. in vita eterna & quantū ad bona eterna' posidenda. ((Et)) per cōtrariū ((qui odit aiam suā)). i. vitā ((in hoc mundo)) denegando sibi bona presentia. & sustinendo mala: vel eā cū necesse est: ponendo pro deo ((in vitā eternaz custodit eam. i. viuet eternaliter cuz eo. Ubi Augu. Si male amaueris tunc odisti. si bene oderis, tūc amasti. Felices qui oderūt, custodiendo. ne perdant amādo. Et q̄ debeamus ipsum imitari in passione ostendit per rationē: inducens exemplū de se: vt sicut ipse fecit: ita & nos (si opus fuerit) faciamus. dicēs (Si quis mihi ministrat)) hoc est nomine & affectu querit esse meus minister ((me sequatur)) .i. me imitetur sequi enī imitari est. Quasi diceret: rationabile est q̄ minister sequatur dominū. si quis me nō sequitur non mihi ministrat' q̄ (s̄m Crisō.) Oportet enī qui ministrat sequi' cui ministrat. Oportet ergo discipulos x̄pi qui ministrāt sequi x̄pm per mortez si oporuerit: & per bona opa imitādo ipsū. Ille quippe x̄po ministrāt. qui nō sua sed' iesu x̄pi q̄rit & quecūq̄ bona sunt cēporalibus siue in

spiritualibus p̄pter deū facit. Ministrant autē x̄po ep̄i & clerici in quātū eius sacramēta fidelibus dispēsant. Unde Aplus. Sic nos existimet hō vt ministros x̄pi & dispēsatores ministeriū dei. Jtē gubet fideles in quecūq̄ ordine cōstituti. q̄ mādata seruāt x̄pi. Unde Aplus. In omnibus exhibeāmus nos sicut dei ministros ministrāt. n. x̄po vnigenitū mouēdo. docēdo. benivolētiā. clemosynā & cetera misericordie opera imponēdo. Et subiungit huius sequele brauiū seu premiū. quia si quis christo digne ministrauerit & ipsum secutus fuerit erit vbi x̄ps est. Et certe magnū est premiū esse cū x̄po sine quo nusquā est bene. & cū quo nusquā est male. Et deinde manifestius hoc dicit. Nā qui ministrauerint x̄po mandatis suis obediendo ipsuz sequendo. & vestigia eius imitando. hic honorabit a patre celesti. i. celesti vt sit cū filio eius: nō equalis diuinitati: sed consociatus eternitati. Et certe magnus honor est q̄ homo miser efficiat beatus exheredatus heres dei: coheres autē x̄pi. Beatus ille quē deus honorificabit ille. n. dicabit illis bonis que nec oculus vidit. nec auris audiuit nec in cor hominis ascenderunt que preparauit deus diligentibus se. Honor. n. dat homini ab hominibus in vita presenti in testimoniū virtutis: sed honor dat hominibus a deo in gloria celesti in premiū virtutis. O deus meus misericordia mea auctor & dator omniū virtutū da nobis nunc in eis exercitū continuū. & tandē pro eis premiū sempiternū. Et quia discipulos hortatus fuerat ad tollerantiā mortis exemplo sui quē sequendū proposuit consequenter confortat eos vt nō turbent & retrahant propter infirmitatē nature. quia recta ratio (nō obstante turbatione anime secundū passiones partis sensitiue) dirigit eā in bonas & virtuosas operationes. vt velit fortis sustinere mortē & quecūq̄ contraria propter deū & bonū virtutis. Sic. n. in x̄po fuit q̄ nō obstante turbatione sensualitatis. passus est q̄ recta ratio suadebat. Unde ait. ((Nunc anima mea)) sensualis ((turbata est)). i. affecta est quantū ad sensitiuā. passionibus timoris & tristitie ac naturali horore. qui tamē de voluntate. Anima. n. accipit. p̄ro sensualitate. i. p̄ro appetitu sensitiuo in quo sunt passiones ratione ac si dicat nō vos turbet vel retrahat sensualitatis turbatio a recta & debita operatione. quia etiā anima mea turbata est imminente passione. & tamē hoc nō obstante mortē eligo obediens patri pro vestra salute. Quia. n. hortatus fuerat ab hoc imminenti mortē sua ne forte aliquis ei diceret Secure potes morī subire quia nihil mali sentis. ideo contrario voluit ostendere per talē turbationē & per cōsequens nō esse recedendū ab eius imitatione. p̄ter naturalē hororē. Nā si nulla passione sensisset in alia nō imitasset sufficiens exemplū hominū ad monī sustinendā. Quinimo dī aūt passiones aliter fuerūt in x̄po & aliter sūt in nobis. In nobis. n. sūt ex necessitate inquātū quasi ab extrinseco cōmouemur & afficimur in x̄po nō fuerūt ex necessitate sed ex imperio rōnis ob offendēdā humane nature veritatē. & ad dandum nobis exemplū nō recusandi mortē. & ad merendā nostrā redemptionē cū in eo nulla passio fuerit. nisi quā ipse voluntarie contraxit. Nā in tantū inferiores vires erāt subiecte rationi in x̄po q̄ nihil aliud agere pati poterant nisi q̄ ratio volebat que permisit agere animē & viribus inferioribus que propria erant. Sic ergo turbata est anima x̄pi. q̄ nec supra rationē nec contra. sed secundū rationis ordinē turbatio in ea fuerit. Deinde volens ostendere q̄ nō venit voluntatē infirme carnis sed voluntatē patris facere ait. ((Et quid dicā.)) in hac & de hac turbatione. nō dicit quid faciā quia scribat quid facturus sed docet quid dicere & fugere. q̄nē inuocare & in quē sperare debeamus. i. in patrē qui saluat solus. Quasi diceret. nō habeo quid dicā ereptionē querens. sed scio quid agā. quia passurus suz. Unde nō recedā a cepto proposito propter timorē periculorū. sed' ex ratione sensualitatē superans voluntatē meā voluntati diuine conformabo. In quo dat exemplū nobis vt similiter faciamus. Et hoc est q̄ dicit. Et o tu (pater) sanctifica) & saluū fac me ex hac hora)) passionis. nō dicit in hac hora in qua pater eū morti expelunt. sed ex hac hora inde eū glorificante. ((Propterea ueni)) scilicet ((veni in hanc horā)) passionis & mortis. p̄pterea veni in mundū vt parer. p̄pter patris obedientiā & humani generis salutē. Quasi diceret. Salutationē dño. sed passionē nō recuso. & tu ((pater)) p̄ hanc passionē ((clarifica nomē tuū ((suscitando. q̄ est gloria nominis tui & sacrificii. Ubi Augu. Decuit te quē innocens cuius voluntatē nec voluntati p̄ponas hois infirmitatē. vt doceat dicere cōtristatū nō q̄ ego volo. sed sicut tu vis. Et hac aūt suppositāne turbatōis in eū hō ni plicē petijt utilitatē plena est q̄ turbatio alleuiat. Si. n. et ea q̄ p̄ amico cōqueri turbatur. Si. n. et ea q̄ p̄ amico cōqueri turbatur. q̄nē sortis p̄ tionē sui alienationē recipit. quāto sortius p̄ pter cōpassionē mundi a deo recipiet. Secundā est q̄ turbatio meritoria efficit. Si. n. me rentius est deo offerre aliquē quaz p̄ssa

dursa multo magis si offers id q geris i aio
Tertia est q homo postea notabilem recipit
consolationem: sicut patet de multis a tribu-
latione libertatis: sicut ⁊ hic. Nam statiz ((ve
nit vox de celo)) pro consolatione. Unde seqt
((venit ergo vox de celo a deo patre)) ((dicens
Et clarificaui ⁊ iterum clarificabo)) idest cla
ram genui ab eterno: sed diuinitatem: ⁊ cla
rum etiam faciam sm humanitatez. Uel sm
hoiem clarificaui in natiuitate. qñ angeli ce
cinerunt gloria in excelsis deo: ⁊ magi adora
uerunt: ⁊ in baptismo ⁊ in transfiguratione
⁊ in miraculis in vita per eum factis ⁊ ite
rum clarificabo per signa deitatis in passio-
ne in qua triumphabit de diabolo: ⁊ in resur
rectione ⁊ in ascensione ⁊ in totius mundi
cõuersione ⁊ maxime in iudicio. ((Et quidã
de turba)) magis rudes stantes ⁊ audientes
sonumqz vocis non significationem percipi
entes ((dicebant tonitruum factum esse)) id
est aliquid per modum soni confusi tamen
hoc dicebant factũ per dñm ((alij aũt)) magis
perspicaces articulationem vocis intelligen
tes ((dicebãt q angelus dei locutus sit.)) Cre
debant enim eum esse hominez purum ⁊ iõ
dicebant angelum ei esse locutum sicut aliqñ
in scriptura dicitur. q angeli pphetis loque-
bantur. Sed vox illa fuerit paterna ⁊ forma
ta a tota trinitate: cum eius opera sint indiui
sa. veruntamen fuit vox patris que fuit forma
ta ad representandum personam eius ((⁊ re
spondit iesus ⁊ dixit non propter me)) scilicet
instruendum qui testimonio vel consolatore
vel clarificatore alio a me non indigeo ((hec
vox)) testificãs ((venit de celo: sed ppter vos))
in instructionem vestram. qui instructione in
digetis ⁊ testimonio. scilicet ((vt credatis qz
ego ex deo sum.)) Unde ostendit hanc vocez
nihil sibi indicasse q ante nescisset: sed igno-
rantibus quibus indicare oportebat: ⁊ ppter
instructionem populi circunstantis vt cogno
scerent ipsum iesum esse christum: cui de celo
dabatur testimonium. sicut ergo anima eius
non propter eum sed propter alios volunta-
rie turbata est. sic ista vox non propter euz s
propter alios ali jua dispensatione diuinitus
facta est. Et qz dixit vox ⁊ clarificabo conse-
quenter modum ostendit clarificationis di-
cens. ((Nunc)). s. in hoc tempore passionis re
ctum ((iudiciũ)) est. non condemnationis sed
discretõis ((mundi)). s. pro mũdo contra dia
bolum: hoc est. nunc pro mundo a potestate
tenebrarum liberando: iudicabitur ⁊ separabit
mũdus a potestate diaboli ⁊ eripietur. ⁊ hoc
est iudicium discretionis quo discernuntur ⁊
separantur multi a potestate inimici. A tẽpo
re quoqz passionis xpi. discreti sũt fideles cre
dentes ab obstinatis cum fidem in futuro s
erit iudicia condemnationis infidelium ⁊ p-
miationis credentium. Unde exponendo sub
dit effectum iudicij. ((Nunc princeps huius
mundi. i. amator mundi ⁊ malorum hoĩum
qui hitant in mundo. s. diabolus: qui ab adã
vsqz nunc fuit dominatus ⁊ adhuc dominat
in malis mundo deditis: ⁊ dicitur princeps
mundi: non qz sit dominus substantie mundi
sed hominum mundialiter viuentium: inquã
tũ se ei subijciunt per peccatum: ((eiceretur)) ⁊
repelletur ((foras)) a redemptis ⁊ liberatis: ⁊
potestatem homines post se trahendi perdet
hoc iudicio per christum ⁊ virtutẽ passionis
eius: per quã aperta est ianua glorie: a cuius
consecutione diabolus non potest impedire:
⁊ post se trahere sanctos sicut ante faciebat.
Per passionẽ etiam domini data est homini
virtus resistendi diabolo: qz per eam fortio-
res sumus ad resistendum: nec modo ita faci
le homines seducere vel a deo temptare po-
test vt prius. nec permittitur facere quantum
potest ⁊ vellet. Justum est enim q sicut prin
ceps mortis per peccatum hominem sibi sub
fecit ad mortẽ. sic qui xpm procurauit interfi
ci iniuste merito ⁊ digne eijcitur: ne deinceps
iustis hominibus per xpm redemptis: princi-
petur. Permittitur tñ temptare hoies ad ex-
ercitium ⁊ meritũ electorum. Et declarat modũ
per quẽ eijcitur foras: qz per mortez crucis ⁊
resurrectionẽ. Unde subdit. ((Et ego si)). i. cũ
dubitat futurum esse qd venit implere ((exal
tatus fuero a terra)). s. in cruce ((omnia)). s. ele
cta ⁊ predestinata ad salutẽ ex quibus diabo
lus eijcitur)) traham ((ad meipsum)) vt sic ca
put ⁊ illa membra: spoliando illum qui deci
piendo iniuste deprędatus fuerat: vel omnia
genera hominum qz de omnibus generibus
hominum aliqui sunt tracti. s. de omnibus lin-
guis. de omnibus ritibus. de omnibus etati-
bus: ⁊ de omnibus gradibus. ⁊ sic traxit ad
se omnia: qz homo dicitur omnis creatura.
Nam amore quo pro nobis passus est trahit
nos ad seipsum. ex amore enim ostenso i cru
ce ad genus humanum habet vim attracti-
uam mentium. sicut lapis magnes attrahit
ad se ferrum. christi autẽ crucifixio ideo dicit
exaltatio. qz corpus eius fuit exaltatum in cru
ce. sicut vexillum in aere ad debellandũ aereas
potestates: ⁊ quia se humiliauit vsqz ad mor-
tem crucis. Ideo deus exaltauit illum ⁊ ipse
exaltatus exaltauit suos. Per passionem er-
go habuit victoriam de dyabolo. Unde
hoc ipsum omnia trahere: est principem
mundi huius eijcere. Non enim est con

uentio xpi ad belial ⁊ lucis ad tenebras. Et
nota q xps noluit mori i aliq̃ domo. nec sub
tecto s3 in aere voluit exaltari ex causa tripli-
ci. Aer quidẽ elementũ est commune ⁊ potest
homo habere propriã terrã. aquã. vel propriũ
ignẽ. sed nemo potest habere propriũ aerẽ.
Christus ergo voluit in aere exaltari. Pri-
mo ad innuẽdũ q sicut aer ẽ communis. sic
⁊ xpi passio. nã passiones aliorũ sanctorũ fue
runt proprie. quia quilibet passus est propter
se. Passio autẽ xpi communis fuit angelis.
qui sunt rapti hominibus. quia inde sunt sal
uati. Scdo ad innuẽdũ. q sicut aer est medi
us iter celũ ⁊ terrã. sic xps ẽt fuit mediator in
ter deũ ⁊ hominẽ. quia cũ deo conuenit ratiõe
nature diuine: cũ homine ratione humane.
Erat autẽ quedã discordia inter deũ ⁊ homi
nẽ. Et ideo venit iesus ⁊ se ostendit mediato
rẽ. Tertio vt ipsuz aerẽ mundaret. sanctifica
uerat enim terrã triginta annis super eã am-
bulando sanctificauerat aquã i ipsa se bapti
zari faciendo sanctificauerat ignẽ spiritũ san
ctũ in specie ignis mittendo. restabat vt san
ctificaret aerẽ nõ sub tecto: sed in aere mori-
endo. Pluribus etiã de causis voluit mori
morte crucis. Una propter mortis turpitudi-
nẽ. ⁊ hominẽ nec ipsa mortis turpitudo a
perfectione iustitie repellat. Itẽ quia hoc ge-
nus mortis per modũ exaltationis conuenie
bat fructui cause ⁊ figure passionis. Fructui
quidẽ conueniebat. quia per passionẽ exaltan
dus erat a patre. Cause autẽ passionis con-
ueniebat dupliciter. scilicet ex parte hominũ
pro quorũ salute moriebat. Ipsi enim perie-
rant quia delecti ⁊ demersi erant ad terrena.
Et ideo voluit mori exaltatus. vt nos eleua-
ret ad celestia. Et ex parte demonũ. vt scilicet
eos qui in aere principatũ ⁊ potestatẽ exerce
bant. ipse eleuatus in aere conculcaret. Figu-
re vero conueniebat. quia dominus serpen-
tẽ in deserto fieri precipiebat. quia sicut ille
serpens exaltatus fuit in palo. ita ⁊ dominus
in cruce: cũ autẽ dominus tanta ⁊ tã magna
signa fecisset corã eis. in miraculis ⁊ in do-
ctrina ⁊ in reuelatione secretorũ cordis. ⁊ fu
turorũ contingentiũ per que declarata erat
diuinitas eius. nõ tamẽ credebant in eũ scili
cet pro maiori parte. ⁊ in hoc complete sunt
scripture prophetarũ eorũ obstinationẽ ⁊ ex
cecationẽ predicentiũ. Cõuenerant enim di-
cere. q signũ ostendis nobis vt credamus ti-
bi? ecce cũ tãta signa fecisset nõ crediderũt
ei. Uerũtñ multi ex principibus. i. ex legispe-
ritis ⁊ sacerdotibus crediderũt: tũc in eũ pro
pter miracula ⁊ impletionẽ scripturarum sicut
⁊ nicodemus vnus corum q alias venerat ad se
sum nocte ⁊ gamaliel: ⁊ Joseph ab arima-
thia: ⁊ alij qz plures. sed ppter phariseos non
confitebantur manifeste timentes ne de synagoga
eijcerentur: qz iã cõspirauerãt q cõfitentes ipsũ
esse xpm: de societate iudeorum expellerentur: qd
apud eos valde ignominiosũ erat. Electio. n.
de synagoga reputabatur magna: sicut apud
nos eiectio per excõicatiões de ecclesia. Causa
vero ⁊ radix huius defectus. s. quare nõ cõfi-
tebant erat superbia ⁊ inanis gloria. dilexerũt
enim gloriã hoium ⁊ honorẽ mundanũ in di-
gnitatibus ⁊ laudibus humanis magisqz dei
gloriã ⁊ meritũ pro dei gloria sperãdum. cui
soli debetur honor ⁊ gloria: ex hoc enim q pu
blice confitebantur: amittebant gloriam ho-
minum. licet ex hoc consequerentur gloriam
dei. isti autem magis elegerunt priuari glo-
ria dei nolẽtes publice confiteri qz gloria ho
minum cupientes mundanis honorari. non
attendentes ad dictum apostoli. si homini-
bus placerem christi seruus non essem. Isti
hodie multos hñt sequaces. s. pro mũdi glo-
ria se ⁊ sua prodigaliter exponẽtes. ⁊ parum
aut nihil pro dei gloria pmerẽda facientes. qui
corum fides insufficiens erat. Non enim sufficit
corde credere ad iustitiam: sed oportet etiam
ore confiteri ad salutem. Et in hoc humana
gloria est paruipendenda: ⁊ omnis pena pa
tienter tolleranda: qz ois pena que pro iusti-
tia sustinetur: ⁊ meritoria vt cum apostolo q
libet dicat. Mihi autem absit gloriari: nisi in
cruce domini nostri iesu christi: per quez mi-
hi mundus crucifixus est: ⁊ ego mundo sum
Augu. dominus crucem suam in frontibus
credentium fixit: vbi quodammodo sedes ẽ
verecundie: vt de nomine eius fidelis nõ eru
bescat: ⁊ magis dei gloriam qz hominum di
ligat. Unde ille qui euangelium legit: ⁊ etiaz
illi qui audiunt: signo crucis se signant. Post
hec autem tandem dominus iesus qui scruta
tur corda hominum cognoscens furorem il-
lorum ⁊ malitiam: quam iam de eo occiden
do conceperant: ⁊ volens eos peruenire nõ
expectauit vt in opus irent. sed ((abijt)) rece-
dendo a persecutoribus suis: quia iam nõ re
cipiebant eius doctrinam ((⁊ abscondit se ab
eis)) mitigans illorum inuidiam ⁊ furorem:
quia nondum venerat hora passionis sue.
In quo nobis exemplum dedit: vt cum de
aliquorum malitia nobis constat etiam an-
teqz patrare opere temperent fugere debea-
mus. Abscondit se ab eis faciem cognitiõis
sue eis subducendo q excecationem eorum
transitum fidei a iudeis ⁊ gentes significa-
bat. ((Et cum vespera facta esset egrediebat
dominus cum discipulis duodecim de ciui-

vate: ⁊ rediit in bethaniā. ibi ((mitto ⁊ iusto o ((de regno dei docēs)) in die contra peruer sos ⁊ malos aspere loquens: cosq; pro mori bus prauis redarguens: ⁊ nos cum in hoc euitarī eruditens. Oratio.

Domine ihesu xpe. da mihi vt non tolū ꝺ sola hoc est verba ⁊ estimationem iusticie: sed vt fructus operum hēas ne a te vnq; maledictionem incurrā. Da mi hi vt tanq; verus tuus miniſter pro modulo meo te sequar: vt vbi tu es ⁊ ego esse merear Trahe me post te ihesu bone non trahat oui cedo seculi: sed trahat me suauitas amoris tui. Sic tecū in celo iugiter iutentio mea sit. mecū in terra gemue pectio tua. Adhereā tibi inseparabiliter. seruū tibi pleneranter. quērū te fideliter. inuenīa te feliciter. possidē az te eternaliter rex meꝰ ⁊ ds meus. Amen.

¶ De duobus filijs quorum vnus in vineam suit nalus ire neglexit.

Capitulum.xxxij.

Tum tertio sabbati

hoc est feria tertia iterus ((mane)) re uertendo ad ciuitatē hierusalē ((trāsiret dns ⁊ discipulis eius circa locū vbi ipse maledi xit ficulnee. viderūt discipuli arborē aridam factā a radicibus)). i. a fundamētis: qui erāt sacerdotes ⁊ scribe: amplius q̄ prima die. ⁊ ((mirati sunt)) de subita arboris exiccatione. Nec mirum si continuo aruit q: sermo ds si male dicētis: quasi flāma ad radicem descen dit. ((Et cū venisset in templū)). i. in atriū tem pli. vbi conueniebant homines ad orandum ⁊ verbū dei audiendum: vt doceret oraret: ⁊ exemplum daret ((accesserunt)) non vt docerentur cum populo: sed vt docentem caperēt in verbo ad eū occidū. i. dū doceret: q̄si preci pue impedientibus nō erat princeps sacerdotū quos non excuset ignorantia ⁊ seniores po puli a quibus egressa est iniquitas. Secūdus Criso. Dicebant sacerdotes apud se. Nos su mus columne templi. ecce super illū tota re cumbit ecclesia: nos sumus quasi tacentium scripturaꝝ lingua visibilis: ⁊ ecce ille resonat in medio templi: ⁊ nos cōtempti quasi cithara dissipata tacemus. nos sumus patres. mō iste generat filios. ⁊ nos steriles sumus quasi dicerēt multū vilificamur. Accesserunt inq; ((dicentes. Dic nobis)) q: ad officiū nostrum pertinet hoc inquirere ⁊ scire. ((in qua pāte hec facis)). i. an propria an alitunde tibi com missa. ⁊ quis tibi dedit hanc potestatem vt ita facias. Quasi dicerent. Quid est q̄ ejicis de templo quos vis: cū non sis ostiarius: ⁊ do ces nobis inconsultis. Querunt qua auctorita te ista facis q: auctoritatem ejciendi de tem plo habebant hostiarij ⁊ docendi in templo sacerdotes ⁊ legisdoctores. ad hoc a principa libus sacerdotum assignati ⁊ non alij. christus autem neutram auctoritatem videbatur agere: sed magis vsurpare subintelligunt eū operari per diabolum ⁊ diaboli esse q̄ facit. sicut supra dixerunt q̄ in beelzebub demonia ejecerat: quasi vellent dicere (sm Criso.) Tu de sacerdotali familia non es. senatus hoc ti bi non donauit: neq; cesar. in qua ergo pote state hoc facis: nunquid in beelzebub princi pe demoniorū. Jesus autē oppositioni reddi dit oppositionē nō solutionē quasi clauū clauo retundentes: ⁊ que aperta responsione tē ptatorū calūniā cōsutare poterat: prudenter eos interrogat: vt ipsi vel suo silentio vel sua responsione ⁊ inia conuincantur. Calūniare enim melius interrogatione q̄ directa ratio ne vel responsione ad inconueniens ducitur Ille nanq; est optimus modus respondēdi ⁊ concludendi contra malignantes: quando ex suis propriis verbis ⁊ responsis arguunt. per hoc quoq; ostendit xps q̄ malignantib⁹ quales isti erant non sunt dei secreta reuelan da: sed eorum malitia prudenter est declinan da. Interrogauit ergo eos de ((baptismo Jo annis)) vnde erat ((de celo an ex hominib⁹)) i. ex dei precepto ⁊ diuina ordinatione. an ex hominis adinuentione ⁊ humana institutio ne. At illi stupefacti ad interrogationem co gitabant intra se viam respondendi: sed non habebant. videntes ex quacunq; responsiōe suam confusionem. nam si dixissent baptis mum Joānis de celo. idest ex celesti ⁊ diuino instituto esse: patienter conuincebantur: q: non crediderunt Joanni dicenti ipsum dīm de celo venisse ⁊ perhibenti ei testimonium de potestate. Qui enim Joāni: credit vtiq; ⁊ xpō: q: Joannes xpō testimonium perhibu it: ipsam predicando: ⁊ dei filium esse nuntiā do. quasi vellet dicere. Ille mihi testimoniū perhibuit: que confitemini habuisse prophe tiam de celo: ⁊ ab illo auditis in qua potestā te hec facio: q: ille hoc demonstrauit testimo nium mihi perhibendo. Si autem dixissent de terra institutione humana: periculū mor tis incurrissent ad populum: vt tāq; blasphe mi essent lapidandi: q: populus qui pro ma iori parte Joannis baptismum susceperat: eū ex vita ⁊ doctrina ac xpi testimoniū prophe tam sanctum ⁊ verum a deo missum repute bat. ⁊ per ipsius verba eius ⁊ facta a deo eē iudi cabat. Viderunt ergo (vt ait Beda.) quodli bet horum respondissent: in laqueum se casu ros incidere. i. plebis lapidationem: sed ma

gis timentes veritatis cōfessionē ⁊ mendaci ter dicentibus eis se nescire: ait ihesus ((neque ego vobis dico in qua pāte hec facio)) nō di co vēbis q: scio: q: nō vultis fatere q: scitis. q: ergo dicebant se nescire q: tū sciebāt. nolu it eis de se aperire veritatē de hoc q: rogabāt. ⁊ iustissime confusi sunt. Ex sua enim tacitur nitate cōpulsi sunt a sua petitōe cessare. Nam sm Criso. Mendacia si nō hūt quē decipiāt ipsa sibi mentiunt. Duabus quippe de causis (sm Bedā) occultatur veritas: q: auditores minus capaces sunt ad intelligendū. Vñ dī. Multa hēo vobis dicere: sed nō potestis por tare modo: vel q: ex odio ⁊ cōtēptu indigni sunt quibus aperiat. Unde dicit. nolite sanctū dare canibus neq; mittatis margaritas ante porcos: ⁊ hic vtiq; concurrebat. Et tertia cā addi potest. Assiduitas predicandi. assidua enim predicatio vilescit. Voluit ergo christus ostendere de facto ⁊ exemplo q: licet vti cau telis contra cautelas malorū insidiantiuz bo nis. Unde dicit Criso. Quod interrogantem oportet docere temptantem retūdere. Quod autem aperiendum erat veritas siue potestatis ⁊ predicationis alijs ⁊ non ipsis: ⁊ quare in dicauit per parabolā duorū filiorū: quorū vni ((pater dixit. vade in vineam meam. qui re spondit nolo. postea tū penitentia motꝰ iuit. dixitq; alij pater vade in vineam meam. qui respondit. vado sed non iuit)). Homo iste q̄ duos filios habuit est deus scilicet pater: qui dicitur homo ratione mansuetudinis. q̄ ad hominem habuit: qui etiaz omnes homines paterno affectu creauit. ⁊ cū sit natura dominus. tū magis vult diligi quasi pater q̄ time ri quasi dns. Primus filius tpe ⁊ origine: nō dignitate ⁊ dei cognitione est populus genti um alter populus iudeoꝝ: q: gentes erant ex tempore Noe. Judei autem ex Abrahā. Opa ri aut vineā est facere iusticiam: quā generali ter quidē in natura oium hoium deus plan tauit. Specialiter aūt iudeis ea in libro vite dedit. cuius diuerse vites sunt diuerse iusticia rum species. Primo filio primum dixit p na turalis legis impressionem ⁊ notitiam. vade operare. idest in tpe huius secuti fac legis na turalis iustitiam que est. hoc facias alijo q̄ tibi vis fieri ⁊ q̄ tibi nō vis fieri ne feceris alte ri. operare inq; in vineā. idest in ecclesiaz ex tra quā nō est locus operandi meritorie. Lo cutus est autem ei non facie vt homo sed in corde vt deus ingerens intellectum sensibus q: nāq; deus desistit homines incitare ad bo num per occultos instinctus. Unde Criost. Posuit deus spiritum scientie boni ⁊ mali in hominibus. vt quotiens cunq; peccamus ille

In silentio quasi factū nostrū accusat. in cons scientia tacite ad animā loquit. dicens. Con lius in cogitatu impie rūdit. nolo. q: bonū relinquendo ⁊ malū eligendo apte contra mar fuit: legi. n. naturali non obedīuit. ⁊ li bero arbitrio abusus est. Unde Criso. Quome do dicit nolo. In cogitatu. Qui habens in tellectū boni ⁊ mali relingit bonū ⁊ legē ma lū in cogitationibus suis contra dīm respē dere videt. q: nolo. i. contra intellectū suū creatū sibi a dño facit. Dec Crisio. Sed po stea in aduentu saluatoris ad predicationez xpi ⁊ apostolorū credens penitentia ductus opatus est in vinea dei. ⁊ sermonis contuma cia labore contrit. q: summo deo colla sub misit. ⁊ nunc cultu fidei deo placet. Alteri aūt filio postea dixit p mosayce legis datio nē. vade ⁊ opare in vinea mea ⁊ fac iustitie opa. Qui rūdit vado q: pmū deo seruire vo uit. ⁊ se ad seruiendū deo p susceptionē legis mosayce obligauit dicēs Moysi omnia pre cepta dīi faciemus sed nō iuit: ⁊ q̄ ore rūdit ope nō implenit: q: in seruitio dei nō remā sit ⁊ legē susceptā nō obseruauit. nec nō ad idolatriā ⁊ ad infinita mala declinauit. ⁊ nunc xpi cultū negat. Indurit aūt hanc para bolā eos interrogando: vt ppria responsio ne illos impietatis ministros argueret. ⁊ p pio iudicio condēnaret. cū ergo q̄ssiset ((ge ex duebus fecit voluntatē patris ⁊ illi rūdis sent primus)) nō intelligentes de ipsis dictā pa rabolā. ⁊ nescientes q: in rōsione exprimerēt condēnationē suā intuli ⁊ ex rōsione ppria eos confutauit confirmans plenariā ab ipsis sententiā. ⁊ dicens. ((Amē dico vobis. q: pu blicani ⁊ meretrices)). i. nō q̄ tales sunt sed q̄ fuerunt ((precedent vos in regno dei)). i. in ecclesia mutante p fidē ⁊ penitētiā. ⁊ in tri umphante p gloriā. vobis extra de relictis p infidelitatē. Primus. n. filius q̄ fecit voluntā tē patris dignus est misericordia. Secundus q: neglexit dignus est reprobatione ⁊ pena. quasi diceret. Nō solū gētiles meliores sunt vobis iudeis. sicut ⁊ ipsi iudicastis. sed ⁊ pes simi de gentibus. i. publicani ⁊ meretrices qui inter vos manifeste sunt turpissime vite: erunt maiores merito apud deū q̄ vos. quia melius est non promittere ⁊ facere iustitiam dei q̄ promittere ⁊ mentiri. Et (sm Piero.) simulata sanctitas duplex est iniquitas. ⁊ hoc vitiū pessime viguit sacerdotibus ⁊ leui tis. Igitur (sm Orig.) Potes vbi parabola ipsa ad eos. qui modicum aut nihil promit tunt opibus aūt ostēdūt. ⁊ contra eos q̄ ma gna promittūt. nihil aūt vel parū sm sua pro

missionē agunt. Nā hodie heu multi etiā religiosi, nō solū legis scripte sed etiā legis naturalis iusticiā derelinquunt. Et ideo nō misericordia cū filio primo: sed potius pena dū secundo digni sunt. Unde Cris. Puto q ex persona omniū virorū peccatorū publicanos ponant. & ex persona omniū mulierū meretricū meretrices. Quoniā quamuis.n. multa sunt peccata in viris & mulieribus preter ista tamē precipue auaritia in viris habundat. fornicatio aūt i mulieribus. Mulier.n.q in domo sua sedet inclusa, facile peccatū fornicationis incurrit. q hoc vitiū facile ex vacantia & ocio nasci. Nā q sollicitudinis aūt habet occupatā, nō facile fornicationi operā dat. Nā diffinitio amoris hec est anime vacātis passio. Uir aūt q in actibus rerū diuersarū est assidue auaritie peccatū facile incurrit i fornicationē aūt nō facile militarē multū sit lasciuus. Nā occupatio virilis sollicitudinū suggestionē voluptatis plerūq excludit. Unde prouerbiū est hoc adolescentiū nihil agentiū. Hec Cris. Deinde subiungit causā reprobationis iudeorū q est contemptus credendi quē aggrauat & sanctitas Johannis: & exemplū conuersionis peccatorū. q publicanis & meretricibus Johanni credentibus & ad pdicationē eius penitentiā agentibus ipsi nō crediderunt Johanni doctrinā eius audiendo & opa ei⁹ imitando q venit ad eos in via iusticie. qa opē pfectionis faciebat: & xpm q est ipsa iusticia annunciabat. Et nō solū hoc nō fecerunt. sed nec postq publicanos & meretrices credentes & penitentes viderunt conuersi sunt aut compuncti vt crederēt. vel illorū exēplū sequerent quibus ipsi exēplū esse debuerant. ex quo sequitur aggrauatio peccati ipsorū: q nec pcedere nec seq illos in fide & penitentia voluerunt. Layci etiā & sacerdotes duo filij possunt intelligi. & populus primus & sacerdos secundus. Uñ Cris. Duos etiā filios dicit laycorū conditionē & ordinē sacerdotum. Quis est prior filius: populus Prior enim populus creatus est deinde sacerdotes qui regerent populū. Nō.n. populus pter sacerdotes creatus est: sed sacerdotes propter populū. Deniq populus dei ex tempore abrahe cepit sacerdotes aūt de tēpore Aarō. Et populares p hoc ipsū q secularē susceptūt vitā denegare videntur obedientiā deo. Sacerdotes aūt magis videntur obedientiā promittere deo precipue per hoc ipsum q specialiter in ministerio dei cōstituūtur. Nā qui doctor populi cōstituitur: sine dubio profitet talē se fore qualē oportet esse doctorē. Sacerdos & ois clericus. & si spāliter nō promittat tamē p hoc ipsum q doctor cōstituitur aliorū: tacite pmittere deo videtur in oibus obauditurū se deo. & melior est laycus qui in prima facie secularē profitet vitā, veruntamen aūt studet viuere spūaliter: q sacerdos qui in prima quidē facie profitet vitā spiritalē verum aūt opibus vitā carnalē. & melior est laycus ante deū penitentiā agens q clericus permanens in peccatis. Laycus aūt in die iudicij stolā sacerdotalē accipiet. ideo & in crismate sic vnguntur oes sicut in sacerdotio. Sacerdos aūt peccator spoliatus sacerdotij dignitate quā habuit erit inter infideles & hypocritas. Unde & modo secularis homo post peccatū facile ad penitentiā venit. Nā occupamus negligentia secularium dū scripturis nō satis attēdit semp que in scripturis posita sunt noua ei videnī. Ideoq cū audierit aliqd de gloria sanctorū: aut de pena peccatorū: quasi nouū aliqd audiens expauescit. & dū bona cōcupiscit aut mala timet cōpunctus ad penitētiā cito recurrit nihil aūt impossibilius: q illū corrigere qui scit oia & tñ cōtēnens bonū diligit malū. Oia.n.q sunt in scripturis pp̄ter meditationē quottidianā. ante oculos eius inueterata & vilia estimantur. Nā & quicqd terribile est visu vilescit. Propterea clericus q semp meditat scripturas aut oino obseruaturus est: & erit perfectus aut si semel ceperit illas cōtemnere: nūq excitat in illis vt timeat. Quis aliquādo vidit clericū cito penitentiam agentem: & si deprehensus humiliauerit se: non ideo debet q peccauit: sed confunditur q perdidit gloriā suā. Putasne dominus quasi crudelis clericis penitētiā denegauit: dicens: si sal infatuatū fuerit in quo salietur. Sed quasi naturale esse cōsiderans. q nō est q doceat illū errantē q errantes alios corrigebat. Ideo nō dico populares. q secundū rationē verbi vitā suā dispensant. sed publicani & meretrices q desiderijs mundialibus & voluptatibus & carnalibus seipsos mancipauerunt pcedēt vos in regno dei. q illi conuersi desinunt esse q erant. vos aūt gatis in ope q videmini pmitteri in verbo. tāq arbores folia sine fructu habētes nō pascentes dñm suū sed delndētes. Hec Cris. Per primū etiā filiū q primo renuit patris preceptū sed postea fecit significant peccatores q male viuēdo deo seruire negāt. sed postea penitētes viriliter opant. Per fm vero filiū. q facere voluntatē patris pmisit & nō fecit. significant illi q opari virtuose pmittūt. sed nō faciunt. de quibus sūt multi religiosi pficientes seruare magna .s. euāgelica cōsilia cū tamē nō seruēt etiā precepta. pp̄ter q seculares etiā peccatores tamē postea penitētes eis corā domino preponentur. cū dicitur. q publicani & meretrices pcedent vos in regno dei. Nullus ergo peccator diffidat: nullus iustus presumat cū peccatores per penitentiā quandoq alios in regno dei precedant.

Oratio.

Domine iesu xpe doctor bone: da mihi veritatē corde credere. & ore atq ope prout oportet cōfiteri malignorū spirituū & hominū cautelas & astutias sapiēter declinare. Da mihi legis naturalis coditibus nostris impresse. & legis scripte i libris nobis date iusticiā facere. & tuā i oibus volūtatē adimplere: vt nō cū secūdo filio penā: sed cū primo misericordiā apud te merear cōseq. ac cū vere penitētib⁹ grām i ecclesia militāte. & gloriā in triūphāte misericorditer inuenire. Amē.

De locatione. vinee & sanguinarijs vinitoribus. Capitulum. xxxiij.

D idē proposuit eis ((aliā parabolā de hoīe patrefamilias: qui plantauit vineā & circūdedit ei sepē & fodit in ea torcular. & edificauit turrim. & locauit eā agricolis seu colonis & peregre profectus est. Illi aūt seruos suos ad recipiēdū fructus missos male tractauerūt & occiderunt. & nouissime filiū missum heredē cognoscentes. & hereditatē habere volentes apprehenderūt & extra vineā eijcientes etiā occiderūt. Et interrogati quid faceret dñs vinee colonis illis dixerūt. Malos male perdet & vineam suam locabit alijs agricolis qui reddant ei fructus temporibus suis. Quibus ipse dixit auferetur ab eis regnū dei. & dabitur genti facienti fructus eius.)) In hac parabola describit multipliciter malitiam & ingratitudinem iudeorū quibus deus paterfamilias: que natura dñs beniuolentia pater ((homo)) mansuetudine non natura. similitudine non veritate multa beneficia ptulit: q domus israel & synagoga ((vinea)) est ex electio pionis patriarcharū & pphetarū: sicut ex vitibus optimis. quam de egypto transtulit & in terra pmissionis ((plātauit)) cui ((sepē circumdedit)). Custodiā qdē triplicem. s. angelicā sup muros hierusalē. & humanā. s. ptectionem bellicorū & terrenā. s. munitionē murorū ((& fodit ea torcular)). i. legem sufficie timorē cōprimentē. & malos torquentē: & hoc fodit signis. minis & pmissis)) & edificauit turrim)). i. tēplum ad cultum dei quod dicitur turris pp altitudinem edificij ppter securitatem refugij propter dignitatem priuilegij respectu aliarum nationum ((& locauit eam agricolis)) & operarijs. s. sacerdotibus & principibus qui dicunt extirpare vitia tanq spinas. & inserere virtutes tanq bona

semina ac seruare cultum diuinum & iusticiā in oibus ((& peregre cultum diuinū est)) nō loci mutatione. q deus est vbiq. sed q voluntaribus liberū arbitrium reliquit vel pp longanimitatem quam in expectando vt a peccatis conuerteretur habuit vel pp ipsos negligentiam. q ((in Amb.)) qui vbiq pñs est diligentibus pñs: & negligentibus absens est. ((Cū aūt tempus fructuū appropinquasset quia post legem susceptam debebant facere fructū bonorū operū ((misit seruos suos)). i. primos pphetas ((ad agricolas)). i. ad reges & sacerdotes principaliter. & ad alios subiectos eis consequenter ((vt acciperent fructus)) p predicationem suam eos ad fructum bonorū operū reducendo ((& agricole apprehensis seruis eius multi reges & sacerdotes prophetas sibi missos a domino turpiter apprehendentes. male tractauerunt & occiderunt. ((Iterū misit alios suos plures prioribus)) multiplicando. s. prophetas ad populi correctionem)) & fecerunt eis similiter)) q ipsi ingrati deum inhonorauerunt. & similiter illos prophetas psecuti sunt & interfecerunt. Sed ((nouissime)). i. in vltimis temporibus ((misit filium suum)) pro nobis icarnatum. quem heredē vniuersorū & principem cognoscentes ((eiecerunt extra vineam)) negādo. vel q extra portam hierosolimorū ((occiderunt)) crucifigendo volentes habere hereditatem temporalem. s. possessionem. Cogitabāt enim intra se. si iste populus habeat dñm. necesse est vt amittamus psuetudinem hostiarū. que ad nostrū parata est lucrū. si aūt occidam⁹ eum. sic semp tenebitur consuetudo offerendarum hostiarū. & sic fiet nostra possessio ((& erit nostra hereditas)). Uenit aūt domin⁹ ad ad iudicandū. & istud factum vindicandum quando ex eius ordinatione venit pra eos exercitus romanorū ((& malos male perdet)) qñ ciuitatem & tēplum p romanos destruxit ac populum occidi & captiuari fecit vel hereditas christi est ecclesia. quam iudei precipue moliebatur. dū fide eius extincta. iusticiam q ex lege est. psuadere gentibus conabatur. hec fecerunt. vt sic ingrati mali male perdantur. & merito dānentur. & ab eis regnum dei. i. xpi scriptura sacra seu scripturarū intelligentia. s deo. ecclesia. & vita eterna auferatur & ad hoc pertinet ad iudeorū reprobationem. sed q sequitur pertinet ad gentilium conuersionem. & vinea ecclesie locetur ((alijs agricolis)) q ecclesiam suam christus regendam tradidit apostolis & alijs discipulis ((qui reddant ei fructum temporibus suis)) q ad predicationem eorum credidit multitudo gentium. vel regnum colobetur alijs. s. gentibus ab oriente & occidente

ab iusto e aquolene venientibus.g facient fructum cordis credendo e eos continendo e operis seruiendo.e corpus patiendo:e recũbent cũ abrahã. Ysaac e Jacob. in regno dei e ipsi inde ejcientur in tenebras exteriores. Similiter terra pt exponi de ecclesia hoc mõ. qz homini.xpo plantauit vineam.i.ecclesiaz sanguine suo.e de latere suo formatam. in qua tot sunt differentie palmitum quot differentie bolum.e circũdedit ei septem.i.euangelicam doctrinã vel angelop custodiã e fodit in ea torcular.i.crucem christi vel martyrum patientiã.e edificauit turrim.i.naturem christi vel contemplationem christi confessionem e doctorum. vel fidem.de qua ecclesia se defendit contra hostes e iocunt eam agricolis.i.prelatis.quop uarijs ministerijs regitur e gubernatur.e profecto est:vt supra expositum est.e mittit seruos.i.bonos ad arguendum malos e aliquos occiderit e alios occiderit vt patet de multis. Deinde mittit christus filium suum indubitanter a patre.quẽdo aliquẽ inspirat ad bonũ sed aliqui sunt ingrati.eius inspirationi non solum repellentes.sed etiaz penitus extinctum non solum repellentes.sed etiaz pessime agentes.propter q quantum in eis:est occidunt eum: de quibus dicit apostolus. rursum crucifigentes filium dei.e sic ex dei cultura perdunt:e vinea alijs locatur.cũ eorum loco boni subrogant. Põt etiam per vineaz ista intelligi ois rationalis hoi per deũ locata:q ad hoc infundit corpori:vt ipso mediante fructũ bonop operũ faciat:e multa merita acquirat: que bona facta q hoiez sunt tã q vitea.e in quolibet bono hominis siue sit bona cogitatio.vel bona operatio vel locutio crescunt quicq vue.quaz quatuor remanẽt homini.quinta vero debẽt deo. que vue sit cordis iocunditas.culpe remissio eterne mortis vitatio.eterne glorie acquisitio. quia vua est gloria dei.ubi non nobis sed deo dare debemus. Põt insuper exponi.de religione.cuius fundatio est maxime in triplici voto.dicitur diuina plantatio.sepes regula e constitutiones.torcular lectio e studiũ scripture.turris pdicatio agricolaz locatio prelatop perfecti est felices qui bene colunt e negligũt.auuint. Quilibet etiã nostrum de populo est vinea.e idẽ est etiã cultor.quilibet enim nostrũ colit seipsum. Unde Dicro. Locata est mihi vinea.e locata est ea pdition:vt reddamus fructum domino tpibus suis. e scias meo vno quoq tempore gd oporteat nos vel facere vel scribe e pharisei cognoscentes q de ipsis dixerit parabolam istam voluerũt cum)quasi

mendacẽ tenere ad occidendũ. sed ultimo reuerentie humanũ timore pterierunt:e timentes turbaz)non processerunt in factũ quonia turbe ficut pphetam habebant eum. Sed que nunc turbe quasi pphetaz habent e colunt. postea ptra ipsum crucifige crucifige eũ clamat q turba mobilis est.nec in pposita volũtate persistens. Ubi Crisp. Dic hõ malus quantũ ad voluntatẽ suã.e manus suas mittit in deũ e occidit eũ. Qui.n.deum ad iracundiam excitare nõ dubitat.q pcepta eius pcul cat.qui nomen eius ptẽnit.qui blasphemat. q murmurat ptra deum.e turbato vultu aspicit ptra celũ:q in ira sua manus audacter subleuat cõtra eũnõne si potuerit fieri manus mitteret in deũ e occideret eũ vt tam licenter peccaret:Vide nunc obstinationẽ pontificũ e maloz in malo.qz audientes doctrinã christi non fuerũt cõtriti.sed magis ex hac indignati e ad occidendũ eum incitanti. Multi sunt tales hodie qui indignãtur qñ reprehẽduntur.quia pauci sunt qui veritatẽ sue correctionis velint audire.immo e persequuntur reprehendẽtes eos pro ipsop salute. Vide etiam quo modo pontifices e maiores retrahebant a malo ppter populũ cũ tamen deberet esse p ptrariuz. Nec plebs quasi asina balaã fuit.que ipsum errantẽ corripuit.hoc quotidie geritur in ecclesia.cum plebs solo nomine fatetur eã.quam nõ diligit ecclesiastice fidei e pacis vnitatẽ erubescit.vel timet impugnare ppter bonop multitudinẽ. Sed hz ab occidendo dei filio. ad modicũ donec veniret hora eius.timore humano potuerũt retardari.nunq tñ diuino amore voluerũt cohiberi. Predicationẽ.n.christi cõtemnẽtes ppter cupiditatẽ tpalitũ ꝓspirauerũt in ipsius mortẽ.ne perderẽt ciuitatez e tẽplum.in quo quidem templo hauriebant pecuniã populi sub obtentu cultus diuini. Unde occiderunt filiũ vt haberẽt hereditatem. e pacifice possiderẽt templũ e ciuitatem .ne occasione eius romani venirẽt.e eis locũ e gentem auferrent.Cõtrarium tñ eis accidit. qz in vltima morte christi.e locũ e gentez perdiderũt. Ubi Crisp. Quandoq igitur detentus p medios eos transijt nõ apparens.quandoq aũt apparẽs volentẽ eop concupiscentiã detinet. Di aũt,neq lobrij flebãt. verecundabãtur.ita semel eoz dilectio principatus e vane glorie replenit cupido.e penitentia peterẽt. Nihil ita aduersus proximũ caput impellit.e precipitationes fert e nihil ita facit animum excidere.sicut efflatum esse et poranea. Nihil ita facit e hic potri sicut omnibus illa pr honorare. Querit enim fastus dominatus;regũ

del.e omnia adijcientur vobis. Neq tu ergo solicitus sis de cibo.sed dimitte ea deo: Si enim in ipe solicitus fuerit: vt hõ solicitus erit. Si aũt deus prouiderit ne solicitus sis de eis dimittens spiritualia q maiora sunt.qz ipse nõ valde eis prouidebit.vt igit valde eis pateat ei soli omnia cõcede. Si enim e ipse ea tractaueris dimittens spiritualia.nõ multaz ipse eoz faciet promissionẽ.Ut tibi igit hec bene dispositi sint e a solicitudine eripiatur vniuersa adherens spiritualibus. Despice secularia. Jta.n.e terrã habebis cum celis.e futuris bõis participabis.Nec Crisp. Nec p Crisp. Jaz dicta maxime e precipue ad monachos spectant.de quoz vita idem Crisp. Hoc loco narrat eamq ad secularium vitã cõparat.dicens que videt ita onerosa esse vita e difficilis eã que monachoz est dico e crucifixorum multum hac q videt esse mitis e mollis duciozest e delectabilioz.e tñ est medius quanta est portus e pelagi cõtinue a vento percussi differentia.Intuere aũt a cõuersationibus presertim primordia trãquillitatis.Foros enim e ciuitatẽ.e eos qui in medio sunt tumultus fugiteo vitã que est in mõtibus elegerũt que nihil habet cõmune ad presentia. e iam que sunt regni filius.meditanti in silẽtio e gete multa.e cũ omnibus his deo sunt placenti q̃ opus monachoz habebat Adã ante obedientiam.opus est eis id qd erat e ade ante peccatũ.quãdo gloriã illã indutus erat e deo cum libera pfentia copulabat.e regionem il lam q̃ multa erat plena puritate: habitabat. Quo.n.hi deterius illo sint dispositi quãdo ante inobedientiã positus est operi paradisi Nulla cura erat ei secularis:sed neq hi.Deo loquebat cũ pura pscientia.hoc e hi. e multo ampliorẽ hñt liberã pfentiam illam.quãto e maiori potiũtur gratia per dei largitionẽ.hi orbis terrarũ luminares surgentes a lectulo clari e letãtes:e choz vnũ statuentes in pclara cõscientia consonat vniuersi.sicut ex vno ore hymnos ad vniuersoz canũt deũ.laudanteo cũ.e ei gratiã p oibus solnentes. ppijs e ꝓmunibus bñficijs.Quare si videt Adaz dimittentes.interrogamus.quo ab angelis hic distat chorus.quibus terra cantant e dicũt gloria in excelsis deo. e in terra pax hominibus bone voluntatis. Deinde posteq̃ cantica alia dixerunt. genua flectentes. deum quem hymnis laudauerunt rogant e petunt. presentium qdem nihil. Nulla enim eis hoz est cura.stare aũt cũ libera pfentia ante terribilẽ tribunal. cum venerit iudicare viuos e mortuos vnigenitus filius dei e nullum audire illam terribilem vocem que dicit discedite

a me.e cum pura cõscientia.e multis vtrutibus ornatus labore solam hanc optimam vitam. e difficile navigem hoc pelagus cum tranquillitate. Deinde largitas e perficientes tam sanctas filias e continuas orationes offerre ad opus.adit vnusquisq; multum stipendium egenibus congregantes.Magnũ est filiis qui vite opus rapit. Non est tibi magnum dictum sed abiectum est inde hoc verbum qdecem milium est causa preciosum.In mille eorum tabernacula eterna celis dispositi sunt.Et enim angeli descendunt ad eos.e angelorum dominator. Et mensa apud eos est,ab omni auaritia munda. e philosophia plena. Non sanguinum torrentes sunt apud eos.neq carnium inctiones.neq vulcamina neq vapor coctorum indecenter impleno odoratumneq fumus in conueniens: neq curinus e tumultus e turbationes e clamores aggrauantes.sed panis e aqua: hec quidem ex fonte puro. Ille autem a laboribus est tutus.Si autem e aliquid munificentius commedere voluerint extremitates arborum hec munificentia fit. e maior hec delectatio q̃ in regalibus mensis.Angelorum est hec mensa ab omni turbatione erupta. Et sedile eis tenam simpliciter supponitur sicut in hac remo prandens christus fecit Multi autem neq tegmen hec faciunt sed pro tecto celum habent. e lunam pro lumine lucerne non indigentes oleo neq ministro sol desuper ipse digne lucet. Nunc e angeli mensam de celo contemplans: letantur e exultant. Dec igit scientes e deponentes anaritiam vniuersam inuadamus superius cum studio vniuerso regnum capientes vt e futuris fruamur bonis. Nec Crisostomus.

Oratio.

Domine deus patersamilias omnipotens qui vineã ecclesie tue prelatis locasti ad colendũ:vt vitia tanqua spina extirpando:e virtutes tanqua bona semina in serendo. fructũ in se e inhabitantes facerent bonorũ operũ da propitius omnibus e prelatis e singulis subditis. vtriusq; cordis ono.e operis tibi reddant. e vbertate fructuũ maiestati tue placeant.ac tandẽ post laborẽ presentis vite cũ electis tuis. qui bene e fideliter laborauerunt in regno tuo. te in seculorum requiescant. Amen.

¶ De inuitatis ad nuptias e non habente vestem nuptialem. Capitulum xxxiij.

Et quia maiores iudeorum intelligentes de se dicta parabola: querebant dominum tenere e occi

dere. Hanc eccl̃i iciens voluntatē. nihilomi-
nus. increpat teuentes. nec timore superat
quominus arguat peccatores. Vnde habes
argumentū. quod si predicatio tua nō fuerit
semper consecuta effectū. nō ideo desistas a
predicatione & redargutione. maxime si spes
est tibi de eorū quibus predicas. correctione.
Quia igit offenderat quod regnū auferet a
iudeis. & dabit genti facienti fructus eius
ideo inducit nunc parabolā de inuitatis
ad nuptias regis. quas secit filio suo. quoꝝ
quidā venire neglexerunt. quidā vero seruos
missos contumelijs affecit. occiderunt. & de alijs bonis & malis vocatis qui venerunt
& ad nuptias intrauerunt. Hanc parabolaꝫ
induxit vt dei longanimitatēꝫ & patientiaꝫ
multā ad iudeos ostendat. quos pre ceteris
honorauit. Et primo ad nuptias filij sui vocauit. cui carne nostrā & ecclesiā desponsauit
& vt reprobationē & indeorū & vocationē gentiū demonstraret. Quia enim iudei ad fidē
vocati venire noluerunt. merito ipsis reprobatis alij introducti sunt & implete sunt nuptie discumbentiū quia fides catholica diffusa est per orbē vniuersū. ((Simile est regnū celoꝝ hominī regi)) id est negotiū
patentis ecclesie. seu factū in ecclesia militante circa christū simile est negotiū quod peruenit fieri per hominē regē in celebratione nuptiarū. Iste homo rex est deus pater. qui dicit
rex: quia regnat in celo per gloriā. in mundo
per gratiā. in inferno per iustitiā. Et dicit
homo propter conformitatē. que est inter
deū & hominē. ((Qui fecit nuptias filio suo))
triplices. primas celebrauit in virginis vtero
in copulatione diuine nature & humane. de
quibus dicit Gregorius quod nuptiarū thalamos sui vterus virginalis. Secundas fecit in mundo in coniunctione christi & ecclesie. de quibus apostolus. sacramentū hoc
magnū est. ego dico in christo. & in ecclesia.
Tertias fecit in fidei amico. in coniunctione gratie & fidelis anime. de quibus Osee.
sponsabo te mihi in fide. Alie sunt nuptie
celestes. in quibus & multa fercula apponentur secundū Augustinū. scilicet vita salus. &
virtus. & copia. & gloria. & honor. & pax. &
omnia bona. ((Et misit seruos suos)) precedentes scilicet prophetas ((vocare inuitatos
ad nuptias)) per scripturas legis in qua est
promissio de incarnatione christi. scilicet ipsos iudeos ((ad nuptias)) id est ad fidē incarnationis christi promissam in patriarchis.
figuratam in lege predicatam in prophetis.
prophete namque clarius denunciauerunt
ea de christo. que obscurius posita erant
in lege. Vocabantur enim populum iudaicū
expectare christi aduentum. ac per fidē & opera tendere ad ipsū ((& nolebant venire)) credendo scripturis inuitantibus. obediendo iernis vocantibus. congaudendo nuptijs regalibus. ((Iterum misit alios seruos)) scilicet
s. Johannem Baptistam & apostolos ((dicēs
dicite inuitatis)). i. iudeis vocatis a tempore
abrahe. ((Ecce prandium meum paraui)). i.
misterium incarnationis implendi. ac sacramēta ecclesie & doctrinam christianam quibus
reficiantur anima disposui ((ilauri mei)). i. pingues veteris testamenti. qui sub iugo legis laborabant: & inimicos eorum ventilabant
& altilia quasi altilia ab alendo dicta. scilicet
patres noui testamenti pinguedine caritatis
saginati. pennis virtutum alati. ad superna
mente erecti ((occisa sunt)) q: sancti occiduntur pro salute populi ((& omnia parata sunt))
quia quicquid queritur ad salutem iam adimpletum est in scripturis. vel omnia que pertinent ad misteriū nostre redemptionis. vel
introitus regni est per fidem mei incarnationis apertus. qui antea erat clausus ((venite
ad nuptias)) credendo. diligendo. operando.
((Illi autem neglexerunt)) quia iudei predicationem christi & apostolorum contempserūt.
nam pauci comparatiue de iudeis ceciderūt
Neglexerunt quidem. quia dominum non timuerunt. Qui enim dominum timet: nihil
negligit. ((Et abierunt alius in villam suam
& alius in negociationem suā)) ambitione seculi tanq̃ ville dño detenti. & ob pecunie cupiditatem negociatione occupati. Vbi Criso.
O miserimus mundus. & miseri qui eum sequuntur. semper. n. mundialia opera hoies
exclusserunt a vita. ((Reliqui vero tenuerunt
seruos eius. & contumelijs affectos: occiderūt
q: Johannes Bap. est ab eis incarceratus &
occisus. necnon stephanus & Jacobus & alij
discipuli. & similiter multi in testamento veteri: q: & est grauius. nonnulli vocati: gratiam
non solum respiciunt: sed etiam persequuntur.
((Rex aūt cum audisset iratus est)) q: a dño
merito pro talibus sunt punita ((& milites exercitibus suis)). s. romanoꝝ sub principibus Tito & Uespasiano. qui ex diuina ordinatione
venerunt contra hierusalem. xlij. anno. post xpi
passionē ((perdidit hos ciuitates illas)) qui in
ultionem sanguinis xpi & suoꝝ discipulorū.
ab exercitu romanoꝝ sunt trucidati & captiuati ((& ciuitatem illorum succendit)) q: sine
hierusalem est succensa & cepta in ea. ((Tunc
ait seruis suis)). s. ap̃stolis & discipulis p diuinam revelationem)) nuptie quidem parate
sunt. Miseria xpi impleta sunt. & omne sa-

cramentū incarnationis & humane dispensationis iaz peractū est & ꝓpletum: vt nativitas
predicatio: passio: & huius ((& q̃ inuitati erant
p legem p prophetas: p apostolos. s. iudei nō
fuerunt digni pp̃ suā incredulitatem. ((Ite ergo ad exitus viaꝝ)). i. ad gentiles extra viam
errantes & dispersiones gentiū ((& quoscūq̃
inueneritis)). i. cuiuscunq̃ sexus vel etatis: cuiuscunq̃ status vel dignitatis: cuiuscūq̃ professionis vel ꝓditionis: sine acceptōe ꝑsonaꝝ
((vocate ad nuptias. i. ad fidē incarnationis
q: nullus volens fidem xpi recipere est repellendus. ((Et egressi serui ꝓgregauerunt oēs
quos inuenerunt malos et bonos)) q: in ecclesia militante admixti sūt mali cū bonis ((et implete sūt nuptie discumbentiū)) q: vt p̃dictum
est fides catholica diffusa est p orbem vniuersum vel implete sunt quantum ad numeꝝ et
quantum ad meritū et quantū ad preordinationem diuinam: q: erit in fine mundi: q̃si cōpletur numerus electoꝝ. ((Intrauit autem
rex)). s. deus ad iudicium. Tota. ñ. trinitas iudicabit. i. reddet vnicuiq̃ ꝓ meritis ((vt videret discumbentes)). i. in fide quiescētes attendendo. s. vitam fidelium. & discernendo merita & demerita eoꝝ. fideles. n. pertinent ad iudicium nam qui non credit iam iudicatus est
Intrat autem dupliciter. s. generaliter in futuro iudicio & specialiter in morte cuiuslibet hominis. Et nota q̃ discumbere in nuptijs xpi
est sacramentis ecclesie participare. fides xpi
habere & beneficijs dei atq̃ gratijs eius perfrui. ((Et vidit ibi hoiem)). i. totum cetū malorum: qui in malitia sociati sunt in vnum ((non
vestitum veste nuptiali)). i. hñitem fidem xpi
non opera. Nam sm Piero. Uestis nuptialis
precepta sunt dñi. & opera que complent legem & euangelio: nouiq̃ hois efficiunt vestimentum. Iste hō habens fidē sine operib⁹. ad nuptias ecclesie portat os & dentes. obmittens vite compositionē & mores. Uel non vestitū veste nuptiali. i. habentem fidem sine caritate.
Dicitur aūt caritas vestis nuptialis q: tegit
turpitudinem peccatoꝝ: ꝑ: ptegit a frigore tēptationū: q: ornat munere donoꝝ & virtutuꝫ
Et (vt dicit Aug.) Diuidit inter filios regni &
perditionis. Ubi Greg. Recte caritas nuptialis vestis vocatur: q: hanc in se conditor noster habuit: dū ad sociande sibi ecclesie nuptias venit. Qui ergo p caritatem venit ad hominēs eandem caritatem innotuit vestes esse
nuptiales. Sciendū vero est q: sicut in duobus lignis superiori vz & inferiori vestis texit
ita in duobus preceptis caritas habetur: in dilectione. s. dei & in dilectione primi. Duo ergo
necesse est vt caritatis precepta custodiat. q̃s-

quis habere in nuptijs vestē nuptialē cupit.
Quatenus nec ex cōpassione proximi contemplationem relinquat dei. nec pulsus zelo dei
rerum contemplationi dei ꝓpassionem abiciat
proximi. Sciendū quoq̃ est q̃ ipsa dilectio ꝓximi in duobus preceptis subdistinguitur: cum
quidam sapiens dicat oē q̃ tibi odieris fieri
vide ne alteri facias & per semetipsam bona
predicat dicens q̃cunq̃ vultis vt faciant vobis
hoies: & vos eadem facite illis. Caritas autē
vera est. cū & in deo diligitur amicus & ꝓ deum diligitur inimicus. Magna sunt hec alta
sunt h: & multis ad exhibendum difficilia sed
tamen ista est vestis nuptialis. Quisquis hāc
recumbens non hz. iam solicitus metuat ꝑgre
diente rege q̃ mittatur foras. Dec Gregor.
((Et ait illi)) vnūquemq̃ hominē in iudicio
particulari cum moritur vniuersoꝝ iudex interrogat q̃o in fide christiana se habuerit: &
in fine mundi loquitur toti humano generi.
((Amice)) fidei participatōe sed non operatione
debiti obligatione sed non solutione. nolle nō
reuocatur: ergo peccator amicus ꝓpter fidē
informem: que noticia quedā est & dei donū
licet non sufficiat ad salutem. Uocatur etiam
amicus ꝓpter naturam: qua ad imaginē dei
est factus: vel quia fuit inuitatus. ((Quomodo huc intrasti)) inter ꝓgregationem. s. fidelium sacramenta ecclesie suscipiendo: fidē ecclesie confitendo ((non habens vestē nuptialem)). s. opera sine quibus fides est mortua vel
vestem nuptialem. s. caritatem: q: absq̃ tali veste nemo ad coenam fidelium debet accedere: q̃n dignum est vt quitantes ipsi sponsi
habitu sint consimiles: qui vestē induit caritatis. Caritas dicit̃ vestis: tum q: calefacit de
fideria: tum q: sine ea non placent deo opera
nostra. Dicitur autem nuptialis: q: matrimonia fiunt propter amicitiam reformandam:
confirmandam: & augendam. In matrimonio igitur filij dei q̃ fecit cum natura humana: amicitia inter deum & nos est reformata
perpetuo confirmata & ēt augmentata. Et nota quod existentium in nuptijs christi plurimi sunt induti sacco auaritie. aliqui sunt induti purpura superbie: aliqui auro inanis
glorie: aliqui pellibus ornamentalis luxurie
aliqui armis iracundie: aliqui habent vestimentum sordidum peccato luxurie: alij laceratum dissecatione inuidie: aliquin compositum negligentia accidie aliqui molli intuitu
complacentie: aliqui nimis affluentes voracitate gule. De quibus omnibus in sophonia
dicitur. Uultabo super omnes qui induti sūt
veste peregrina. ((At ille obmutuit)) propter
timorem accusationis: propter erubescentiaꝫ

tinquitatis propter ignorantiam excusatibis
peccatis non habens quid respondere
q: deo nullus respondere potest sed propria
arguente conscientia: conuincitur ⁊ mutus ⁊
efficitur. Per hoc q ille obmutuit monstrat:
q in illo vltimo examine omne genus excusa
tionis cessabit. (¶ Tunc dixit rex ministris). i.
angelis diuine iusticie executoribus. vel istis
ministris sunt maligni spūs: qui deputati sūt
ad penam damnatoꝝ: q: secundum Origenē.
Merito ipsi sunt pene tractores: qui tractant
culpe suggestores ((ligatis manibus ⁊ pedi
bus)) i. ablata potestate bene operandi: ⁊ ad
salutem reuertendi: ac gratiam recuperandi.
Vel pedes sunt facultates liberi arbitrij: ma
nus vero sunt potentia operis: ⁊ vtrunq; est
ligatum in damnatis ((mittite)) ⁊ proijcite((
eum)) sic ligatum in tenebras exteriores a vi
sione dei: ⁊ qui sunt extra omnem diem ⁊ ex
tra ambitum diuine misericordie. Vel exteri
ores. i. corporales ⁊ localiter extra ipsum posi
tas. q: habuerat in seipso dum hic viueret in
teriores. i. mentales. Tenebre enim ignoran
tie ducit ad tenebras culpe: ⁊ he ad tenebras
pene. Unde secundum Brego. Interiores te
nebras dicimus cecitatem mentis: exteriores
vero tenebras eternam noctem damnationis.
Qui ergo nunc in vitio ligatur sponte tunc
in supplicio ligabitur inuite: ⁊ ligabit ibi pe
na: quos hic a bonis operibus ligauit culpa
Et quid ibi sustinebit: qui hic bene viuere cō
tempsit subiungit dicens. ((Ibi erit fletus)). i.
oculorum per illicitas concupiscentias ⁊ in
vanitate mundi hic vagantium((⁊ stridor dē
tium)) in edacitate modo gaudentium: quate
nus singula membra supplicio subiacent: q̄
hic singulis vitijs subiecta seruiebant. Vel fle
tus ⁊ stridor. i. dolor mentis ⁊ corporis. ad q̄
reducitur omnis pena infernalis. Fletus enim
a tristitia originatur: ⁊ stridor dentium cau
satur a contrarijs causis. i. ex ardore ignis ⁊
frigore infernali. Unde dicitur in Job. ad nī
mium calorem transibit ab aquis niuium.
In fletu etiam ⁊ stridore magnitudo tormē
torum ⁊ doloris immensitas significatur. vt
certe stridor dentium prodit indignantis af
fectum: eo q̄ sero vnum quēq; penitet: sero in
gemiscat. sero sibi irascatur: ⁊ tam pernicaci
improbitate deliquerit. Et q̄m conuiuio nu
ptiali non finium sed finis queritur conse
quenter repulso vno iniquo omne malorum
corpus imprimitur generalis sentencia ⁊ pa
rabole conclusio infertur ((Multi autē sunt
vocati)) ad fidem catholicam((pauci vero ele
cti)) ad gloriam. i. comparatiue respectu illo
rum qui vocati sunt ad fidem quia inter vnum

tenebras exteriores: ⁊ sequitur: ibi erit fletus
⁊ stridor dentium. Duo ergo christi ⁊ eccle
sie nuptias tota mente diligamus: hanc gau
dijs celestibus in celestia bonorum intentione
iungamur: hac quia per fidem vocati tran
simus: nunquā dilectionis habitu celebrare
curemus: nostreq; actionis finul ⁊ cogitatio
nis maculas ante diem extremi discriminis
ipsi sollicitus examinando diluamus: ne sor
te tunc ingrediens rex: si viderit nos nup
tialem caritatis vestem non habere ejiciat nos.
⁊ ligatis a facultate bene agendi manib⁹ no
stris ac pedibus in tenebras mittat exteriores
Si quis enim in tempore iudicij fuerit inuē
tus sub nomine christiano. non habens ope
ra christiani. statim corripietur. ⁊ audiet ille
a rege sibi dici. Amice quomodo huc intrasti
non habens vestem nuptialem. Quasi dicat
Ut quid christianus es effectu cum opera si
sint christiani. Nullus itaq; de vocatione pre
sumat: donec de adeptione finis securus exi
stat. Omnes quidez vocat deus voluntate an
tecedente. Imo q̄ vult omnes homines saluos
fieri ⁊ pauci sunt electi. q: pauci beatitudinē
consequuntur. respectu eorum q: condemnā
tur. Non nulli quidem vocati nec incipiunt
nonnulli vero in bonisque inceperunt minī
me persistunt. ⁊ multi fidem percipiunt. sed
respectu malorum pauci sunt qui in gratia vs
que in finem perseuerant. Nemo autem chri
stianum se iudicet: nisi qui christi doctrinam
sequitur ⁊ imitatur exemplum. Qui male vi
uunt ⁊ christiani vocantur: iniuriam christo
faciunt. Unde Aug. nemo sine causa quodcū
q̄ nomen sortitur. Sutor vt dicatur: necesse ē
vt calciamenta conficiat. Uocetur quis faber
aut alius artifex: artis peritia fiat. Huiusmo
di exemplis cognoscimus nullum sine actu
nomen. sed omne nomen ex actu. christiani
ergo nomen ille frustra sortitur qui christum
non imitatur. Quid enim tibi prodest voca
ri q̄ non es ⁊ nomen vsurpare alienum. Si
si christianum te esse delectat. que xp̄ianitatis
sunt gere ⁊ merito tibi nomen christiani assu
me. Tu ergo quomodo xp̄ian⁹ diceris in quo
nullus xp̄iani est actus. xp̄ianus iusticie bo
nitatis. integritatis. patientie. castitatis. pudi
citie. pietatis. humilitatis. ⁊ innocentie. est no
men. ⁊ tu istud nomen quomodo tibi defen
dis ⁊ vendicas. cui de tam pluribus rebus
nec pauca subsistunt. Christianus ille est. qui
non nomine tantum sed opere est. qui viam
christi sequitur. qui christum in omnibus imi
tatur. Sicut scriptum est. Qui dicit se i xp̄o
manere debet sicut ipse ambulauit ⁊ ipse am
bulare. Christianus est qui die noctuq; deo

deseruit. qui inde sine cessatione eius precepta me
ditat ⁊ cogitat. qui pariter mundo efficitur
deo locupletior fiat. qui inter homines habet
in gloriam vt cōā deo ⁊ angelis gloriosus ap
pareat. qui in crimine tuo nihil simulatum videt
habere nec fictū. cuius simplex ⁊ immaculata
est anima. cuius conscientia fidelis ⁊ pura
est. cuius tota in deo mens. cuius omnis
spes in christo est. qui celestia potius quam
terrena desiderat. qui humana spernit vt pos
sit habere diuina. Hec Augustinus. Unde ⁊
Leo papa. Frustra appellantur christiani. si
imitatores nō sumus christi. Qui ideo vitā se
esse dixit. ⁊ conuersatio magistri esset forma
discipulis. ⁊ illā humilitatē eligeret seruus
qui sectatus est dominum. Unde ⁊ Lyra.
Christianus nemo recte dicit nisi qui christo
moribus coequat. Unde etiā Anselm. Inter in
fideles computant. qui q̄ noverant nō im
pleuerunt. Quicūq; etiā christū nō sequit nō
solū christiani nomē amittere. sed ⁊ antichri
stus dici meret. Unde Augu. Quisquis fa
ctis negat christū antichristus est magis mē
dax est antichristus. qui ore profitet christū
⁊ factis negat: ideo mendax. quia aliud lo
quit ⁊ aliud agit. Quis est qui nō credat. q̄
iesus sit christus. Qui nō venit quomodo p̄
cepit christus. Multi n. dicunt credo: sed fi
des sine operibus nō saluat. Ennel. Omnes
negant christū in carne venisse. qui violant
caritatē iesu. Nō. n. cp̄s erat vt veniret nisi
per caritatē. Maiorē panc dilectionē nemo
habet q̄ vt animā suā ponat pro amicis suis
Quisquis violat caritatē. quod. libet dicat
lingua vita ipsius negat xp̄m in carne venisse
⁊ iste est antixp̄s. vbicūq; fuerit. quocūq; q̄
intrauerit. Hec Aug. In hoc ergo maxime
nos xp̄iani gentiles scandalizamur. quia ca
ritatē ⁊ vitā virtuosā nō habemus. Ut Cri.
Nihil aliud est q̄ scandalizat gentiles q̄ q̄
nō amor est. Cū. n. multiplicata fuerit iniqui
tas: frigebit amor vitā autē nihil ita facit cla
rā. vt amor. Nihil ita conuertit gentiles vi
virtus animi. nihil scādalizat vt malitia. Cū
. n. viderit auaritia vtentē rapientē eū qui
contraria iubet ⁊ his qui eiusdē sunt tribus
vt soris vtentē. eū qui iubet inimicos amare
delirationē dicit ea que dicta sunt. Cū autē
viderit trementes montē: qualiter suscipiet
eos: qui de immortalitate facinut sermones
Cū viderit diligere principatū ⁊ alios seruī
entē passionibus: firmus in suis manet dog
matibus nihil magnū imaginans. Nos. n.
sumus causa manendi eos in errore nam
dogmata quidē que apud seipsos sunt: olim
contempsiſſent: sed ⁊ nostra similiter omnia

rarenturꝫ vita autem nostra prohibentur. Nam per verba quidem philosophari facile est:multi enim ꝛ apud eos hoc fecerunt. Inquirunt autem eam que fit per opera demonstrationem. Ostende enim mihi fidem tuam (ait) per opera tua. Cum autem magis sera diuellimus proximoꝝ substantias.tacturam nos vocant orbis terrarꝝ. Quare ꝛ nos hoꝝ vindictam habemus non ꝓ quibus male agimus solum:sed ꝓ quibus blasphemat n omen dei:vlq; quo pecunijs ꝛ voluptati ꝛ aliis iumus alligati passionibus.desistamus igt nr dereliquꝫ:ꝛ virtutem capiamus omnem ꝛ futuris fruamur bonis. Nec Crisost. Dic.

Omine iesu christe rex celestis gloriole.qui nos per nuntios tuos scilicet sanctam scripturam infirmitatem periculum viuendi:mutationē fortune:ꝛ gratuitam voluntatem ad nuptias tuas dedisti da nobis caritatis vestem nuptialem ne a cōfessione peccati ꝛ a laude dei vnq̄ obmutescamus ne a resurrectione spiritalis gaudij scilicet pace ꝛ securitate seperemur: ꝛ da nobis vestem pietatis ꝛ bone operationis:ne ligat] manibus ꝛ pedibus in tenebras exteriores mittamur.

¶ De questione super tributo soluendo.ꝛ de muliere septem viros habente.
Capitulum.xxv.

Hec scilicet post pre

dicta ꝛ eadē feria tertia((abeuntes pharisei ad Herodianos:ꝓfiliū inierūt))((vt)) ex collatione cōmuni melius ꝓpēderēt:q̄liter ((ihesum))decipere possent:ꝛ eū quē capere non poterant in malo ope((capent in sermone)) q; facilius capitur homo in verbo q̄ in factis((Et miserūt discipulos))de secta sua((cū herodianis)).i.ministris herodis:qui ex parte Cesaris pcerat tributus:vt discipuli caperent in sermone ꝛ ministri raperent eum ad puniendū in corpore:ꝑ Crisо. Ne forte pharisei xpō noti ꝛ suspecti circumuenire cū non possent:q; cor aꝝ eius sibi in verbis cauent:mittunt discipulos quasi ignotos:vt facilius deciperent:ꝛ minus erubescerent deprehensi:ꝛ propter hoc eos . ꝛ herodis ministros simul ꝛ circūdat eū sicut apes mel in ore ꝛ aculeū in tergo portantes:ꝛ adula.orie cōmendātium eo q; verax es))quantū ad vitam.non hypocrita:ecce veritas vie((ꝛ viam dei))quattur ad deum((in veritate doces))quantum ad sanaꝝ doctrinaꝝ:ecce veritas doctrine((ꝛ non est tibi cura)).adeū tumor vel fauorē alicuius:quā tum ad iusticiam.i.non attendis aliquem vt accipias personā. Vñ exponendo subiungit ((nō.n.respicis personas hominū))sed in distincte dicis maioꝝ ꝛ minoꝝ veritatē ec ce veritas iustitie.Sed econtra multi moderni faciunt: qui paupercs delinquentes publice arguunt ꝛ confundunt:sed diuitiꝫ maiora pecantiꝫ nec nutū faciunt.Secundū Cri. Inter omnia peccata sacerdotem maximū est q̄ personas respiciunt ꝛ nō causas. Et ideo iustos ꝛ pauperes despicientes:iniquos ꝛ diuites promouent ꝛ exaltant. Ut autē dicit idē Cri.Magistrū eū vocant ꝛ veracē magistrū vt quasi venerando eū deciperent: vt honoratiꝫ ꝛ laudatiꝫ mysteriū iuxta cordis simpliciter eis aperiret tanquā volens eos habere discipulos. Nec est.n. hypocritarū prauna simulata laudatio.Laudant.n. quos perdere volunt: vt per delectationē laudis paulatim corda hominū ad simplicitatē benigne confessionis inclinant. Nec Crisо. Illis similes sunt qui hominiꝫ in presentia adulant ꝛ in absentia detrahunt . O q̄ plenꝫ est mundꝰ his ꝛ illis pestiferis hominiꝫ a quiꝫ custodiat suos deꝰ. Vñ(secundū Aug.) Duo sunt genera persequentiū .i. vituperantiū ꝛ adulantiū: ꝛ plꝰ persequit lingua adulatoria. q̄ manꝰ interfectoria. ꝛ melliflua verba cū interrogare volentes.subiungunt((dic ergo nobis quid tibi videt))Quia certi sumꝰ q̄ nō timuit propter maiestatē Cesaris:vel timorē aut fauorē cuiuscūq; hominis . quin veritatē dicas ꝛ iuste q̄ verū est : diffinias. Et interrogant eū dicentes ((licet sentiꝫ Cesari dari an nō?)) hanc questionē apud iudeos ortā . xpō malitiose proposuerunt. vt si tributū negaret ꝛ diceret nō esse licitū:caderet in manū presidis: ꝛ statim caperet tanquā contrariꝰ imperatori. Si autē tributū concederet ꝛ diceret esse licitū caderet in manū populi tanquā contrariꝰ eorū libertati ꝛ diuino honori . ꝛ sic totū eoꝝ artificiū erat vndiq; habens precipitiū.Dicebant quidē quia romani pro republica militabant eos in securitate ꝛ quiete tenerent q̄ licebat dari tributū.Sed econtra pharisei asserebant · q̄ qui seruiebant summo deo ꝛ sibi oblationes ꝛ decimas reddebant . nulli hominī tributa soluere debebant sed sapientie ionos dolos eorū fugit . Sic .n. rndit.vt deo ꝛ Cesari sua iura seruarent.Vñ cogitata ꝛ deprehensa nequitia ꝛ dolositate eorū(nihil .n. latet deū qui scrutat renes . ꝛ corda)laudes ipsorū respuit.ꝛ dure eis rndu dicens ((quid me temptatis hypocrite)) . Quasi diceret.Nō queritis veritatē addiscere sed ut verbis capere.ꝛ propter hoc eos hy

pocritas vocat:quia aliud pretendebāt ꝛ aliud intendebāt.sm Crisо. Respōdet nō sm verba eorum blande sed sm conscientias eorum aspere·docens nos dure rebellare adulantes.Et sm eundem. Pharisei blandiebantur vt perderent. Jesus autē confundebat vt saluaret.quia vtilior est deus homini tratus: q̄ homo propitius.Et subiungit.In hoc autē q̄ ipse laudes respuit.dat intelligere q̄ nullus debet velle laudari.ꝛ in hoc q̄ adulatores suos dure reprehēdit.docemur vt adulationes vitemus.((Ostendite mihi nūmisma cēsus)) .i.denarium qui ꝓ censu dat annuo:ꝛ erat de argento: vocabaturq; denarius qa valebat decem nummos vsuales:ꝛ habebat imaginem cesaris et nomen eius. Proprie tñ nūmisma est ipa inscriptio imagini.et nūnus est cui inscribit.Et illis offerentibus ei denariū dēi dicit:((Cuius est hec imago)) quantum ad figuram((ꝛ inscriptio)) quantum ad scripturā. Nō de ignorātia interrogat.sed vt ꝓpēter ad eoꝝ verba rndeat. Volunt dñs videre materiā q̄stionis. vt nos tacite instrmaret ne simꝰ ncipites in sentiādo.sed mature ingramus: ꝛ prius examinemus anteq̄ diffinamus.((dicūt ei cesari)).i.tyberij Cesaris augusti cesaris sub quo augusto passus ē dominus.Tunc ex premissis inferendo questionis determinationē: ait illis.((Reddite ergo que sunt cesaris cesari)).i.tributū ꝛ pecuniā. ꝑ quam cōtemini vos illi subiectos.Ubi sm Cri. Illa dicit soluꝫ q̄ nocent pietati.qꝛ si aliquid tale est nō cesaris sed diaboli ē vectigal ꝛ que sunt dei deo.i.(ꝑ Hiero.)decimas primitias.oblationes ꝛ hostias.Sicut ipse reddidit tributa ꝓ se ꝛ Petro.ꝛ deo reddidit q̄ dei sunt:patris faciens voluntatē.Uel debemus reddere mundo suos honores eos despiciendo.suas delitias eas abhorrendo.ꝛ suas diuitias eas cōtemnendo.deo aūt decimas ꝛ oblationes.Uel sm Ambro.sicut cesar exigit impressionē sue imaginis.sic ꝛ deꝰ alaꝝ lumine vultus sui insignitā:sicut ens denarius imagine regis.sic signat hō ad imaginē ꝛ similitudinē dei,q̄ peccādo corrūpit.Et itez. cum alia sit imago dei.alia mūdi.si nō vis eē obnoxius cesari noli habere q̄ sunt mundi. Si vis terreno regi nihil debere:oia tua relinque ꝛ xpm seqre.Et bñ prius q̄ cesaris sup ꝓ reddenda decreuit:neq; enim pōt esse discipulus dñi nisi prius renūciauerit mundo. Sed oēs renunciamus verbis non renunciamus affectu. Nā cum sacramenta recipimus renūciamus.Quā grauia sunt vincula promittere deo ꝛ non soluere.Malorum est cōtractus fidei q̄ pecunie. Redde quidquid dñi tu hoc cor pore eo.prius.ꝛ veniat exactor ꝛ mittat te in carcerē.Unde ꝛ Dicto.Nūmum habentem cesaris imaginē reddite exacti cesari.ꝛ eius ipsos libēter deo.signatū est.n. lumē vultus dei sup nos.nō cesaris.Nec Dier.Relictis ergo q̄ mundi sunt.corpus.alam.intellectū.rationabilitatem.rōnem.ꝛ alia q̄ in nobis sunt deo a quo accepimus. non dico debemus sed tāq̄ debitū reddamus.vt nos cōparati bestijs rationabiliter in. oibus procedamus. Quia (sm hylariū)cūdignū est vt ei nos totos reddamus.cui debere nos recolimus ꝛ originē. ꝛ profectū.non est itaq; in cōuenicō nec contradictio.q̄ homo sit subditus hoi in tēporalibus.ꝛ deo immediate in spūalibus. vtrūq; enim bene se cōpat.nec alterū alteri pūdicat. Sed magis felix est ꝛ beatus q̄ a temporalibus ꝛ a pnitiosa seruitute eoꝝ est erutus ꝛ deo soli subiectus.qꝛ hic maxime ē liber ꝛ princeps.ꝛ regibus regalior ꝛ neq; diuitias timet tyrannidē.neq; principatus timorem. Similiter aūt deo debemus reddere triplex triplex tributū.siue rōnem quā postulat.i.de corde plectā dilectionē.de ore seruentē ꝛ frequentem gratiaꝝ actionem.de corpore voluntariā vitiorū mortificationē. In premissis etiā tria mistice notant.Primo ꝗritur ostensio denarij.Secūdo interrogat superscriptio oblati. Tertio legitur diffinitio cui debeat reddi. In denario sunt tria.materia.pondus. ꝛ superscriptio cuꝝ imagine. Materia est opatio bona vel mala.argētea vel stannea. Pōdus ē intētio recta vel prava.imago attēditur i affectu interiori. ꝛ superscriptio in effectu interiori.ꝛ superscriptio in effectu interiori.Imago.n.diaboli est culpa:imago dei gratia.superscriptio ē culpe.imago dei gratia.superscriptio ē exteriorꝫ cōuersatio ꝛ humilis ad imitationem xpi vel superbia ad imitationē diaboli. Unus denarij ostensio sit in morte. O q̄ mirenda q̄stio((ostendite mihi nūmisma census))hominē .i.interiorem sacco carnis vestitū.exteriori simulatione obūbratū.diu ad pnias expectatū felix q̄ poterit dicere'concidisti sacū meum ꝛ circundediſti me cū letitia.sed interrogatio ē et in iudicio de imagine.O q̄ horrenda interrogatio immo increpatio malorū.cuius ē imago ꝛ hec superscriptio . Quilibet portat imaginem eius cuius ꝛ opa.i.vel dei.vel imperatoris mundi ꝛ diaboli.sed diffinitio fiet in retributione reddite ergo que sunt cesaris cesari.ꝛ que sunt dei deo.qꝛ iuxta hi in supplitiū.illi in gaudiū.(Et q̄ missi fuerāt a pharisеis))audientes))sapientissimā responsione dñi((mirati sunt))quia calliditate ꝛ malicia ꝓ ualere non potuerunt((ꝛ relicto eo))sicut

consurrit(abierunt))Visa Xier. Qui ad tanta credere sapientia debuerant mirati sūt q̄ callidas eop insidias locū nō inuenisset.⁊ relicto eo abierūt.infidelitate pariter cū miraculo reportantes.Deinde cū abissent pharisei((⁊ accesserūt ad eū saducei))vt qr̄one eū supare nō poterāt.saltē p turbaz frequentia sensum eius subuerterēt ⁊ tedio eū superarent.Treo sūt inter iudeos ab alijs differētes.s.pharisei q erāt ab alijs diuisi.quantū ad habitū ⁊ traditiones.q traditionibus.Adoptis traditionibus iam pferebāt.⁊ p̄ lege vocabant pharisei.i.diuisi a phares.i.diuisio:dicebāt. Alij erāt saducei q ab alijs differebāt quātū ad doctrinā.qr ipsi sibi iniciā ⁊ qs nō erāt: vendicabāt.vñ ⁊ tulit ppter exteriorē sanctitatē appellati sūt.ipsi.n.resurrectionē negabāt.aiam mortalē eē ⁊ cū corpe iterire dicebāt.ac neq̄ angelū neq̄ spiritū esse credebant.sed libros Moysi recipiebāt. Alij erant esseni q ab alijs differebāt in vita ⁊ mō viuēdi.qui fere monachicā vitam ducebāt pingia vitabāt oia in cōi habebāt.de duabus aūt primis sectis hic dicit((saducei ergo accedētes ad iesum fabulā quādā ficti de muliere q̄ septē viros habuerat:ei pponebāt.Querentes eā cuius esset in resurrectione.p q̄ ostēdere volebāt resurrectionē nō esse. Putabāt.n.q̄ si futura eēt resurrectio.nūc celebrāde eēnt nuptie sicut mō.⁊ qr inconueniēs videt quod dē oibus septem simul.qui vni mulieri nūq̄ licuit plures viros habere:sed bñ ecōuerso ppter fecunditatem vel q̄ dē alicui eorūz determinate.qr q̄ rōne eēt vnius.eadē rōne eēt ⁊ alterius.intēdebāt ēcludere resurrectionē nullā esse. Quā q̄stionē eis soluēdo.euacuat dñs eoz opinionē.⁊ ostēdit errorē dicēs.((Erratis))in hoc.s.q̄ resurrectionē negatis((nescientes scripturas))q̄ resurrectionē asserunt.scz modū resurrectionis instruūt ⁊ ostēdit. Vbi etiā sequit. q̄ nesciant((virtutē dei))q̄ poterit corpora suscitare ⁊ post mortē vificare.qui potuit ex nihilo facere.Errabāt ergo.qa ⁊ scripturis cōtradicebāt ⁊ virtuti dei derogabāt.Erratis ēt putantes ibi celebrādas esse nuptias.((In resurrectione.n.))generali((neq̄ nubent)).s.viri.i.nō accipiēt vxores((neq̄ nubent)).i.mulieres.i. nō accipientur a viris vt dicit Hiero.latina consuetudo hic greco ideo matt non rīdet. Nubere.n.pprie dicūtur mulieres ⁊ viri vxores ducere.sed hic simpliciter itelligamus q̄ nubere de viris:⁊ nubi de mulieribus dicūtur sit.Unde nō erit carnalis sed spiritualis conuersatio.⁊ hoc est q̄ subdit((sed sunt sicut angeli dei in celo))non in natura angeli sed figunt angeli in proprietate spiritualitatis ⁊ immortalitatis.incorruptibiles scilicet ⁊ in generabiles:nō q̄ sint spirituales: ac vitā ⁊ conuersationē spiritualē habentes: ⁊ sine labe corruptionis: visione ⁊ fruitione dei viuentes. Cessante enim causa cessat effectus nuptie autē ordinate sunt ad procreationē filioz ⁊ educandoz ad cultū dei quousq̄ numerus predestinatoz sit cōpletus: qui cōpletus erit in resurrectione: ⁊ propter tunc erimus sicut angeli semper contemplationi vacantes: ⁊ hoc est q̄ debet corda monere ad deuotionē videlicet consideratio illius beate vite:quā post modicū expectamus. Secundū Bedā.Dicitur per septē viros reproborū vniuersitas designat: quoz vroze est mundana conuersatio: qui discedunt sine liberis quia tota hoc vita que septē diebus agit steriles sunt a bonis operibus: quibus morte misera preruptis: ad vltimū ⁊ ipsa mundana conuersatio:quā illi sine vitali opere transegerant:quasi vxor infecunda tranſibit. Potest etiā nomine huius mulieris intelligi ecclesia:que viro desponsat:quano committit septenarius autē virorū nō: generaziū ex ecclesia filios:significat vniuersitate malorū prelatorū clericorū secundū differentias septē ordinum ecclesiasticorum . quorum primus est hostiariorum:secundus lectorum:tertius exorcistarum:quartus accolitorum: quintus subdiaconorum sextus leuitarum:septimus sacerdotum. Vi filios non generant: quia in ecclesia de fructum non querunt. Et ideo demonium eos occidit . Mulier quoq̄ ista moraliter loquendo potest dici peccatrix anima septem capitalium vitiorum vniuersali despōsata. Resurrectio autem spiritualis:est a morte culpe ad vitam gratie . que est arra glorie. Et ideo quando hec resurrectio firmata est per propositum cauendi recedium: firmatum processione religiones ⁊ etiam obseruatum:tunc est similitudo ad angelicam vitaz quia per castitatem fit conformitas angelice puritati Angeli quoq̄ similiter nihil possident in hoc mundo ⁊ obediunt continue ipsi deo. Mali ergo sunt desides: qui ex suis operibus bonis non reliquerunt semen : ⁊ aliquid memoria dignum: ⁊ adhuc peiores sūt qui memoriam sui de malis suis operibus reliquerunt. Postquā autē dominus respondit ad eorum interrogationē: ⁊ ipsorum confutauit errorem statim subdit de resurrectione confirmando veritatem resurrectionis auctoritate scripture. Probaturus ergo resurrectionem corporum inducit auctoritatem de exodo sumptam : ⁊ probat primo perennitatem animarum q̄ illi negabant qua probata consequenter probat resurrectionem corporuz.que cum animabus bona malaue gessерunt. Dicitur enim in Exodo a deo((ego sū deus.Abrahā.⁊ deus Isaac.⁊ deus Jacob)) Quando hoc deus dicebat iam illi mortui erant((deus enim non est mortuorum))id est omino non existentium((sed viuentium))⁊ ex.stentium ergo ipsi viount ⁊ existunt. Ratio talis est deus non dicitur dominus rerū non existentium.vel eoruz que sunt nihil. qr creatuee ad deum est realis relat o. que non potest fundari in nihilo.sed deus dicit Abrahaz:⁊ deus Isaac: ⁊ deus Jacob.qui mortui sunt.ergo ipsi existūt.Non enim dixit ego sui sed ego sum.tanq̄ illi presentes ,existant sed non corpore.ergo anima. Et ideo anima nō moritur corpore:sed est eterna. Et per hoc p bat resurrectionem corporum ex veritate iusticie. Nam cum dicat se deū Abrahaz.⁊ alioꝝ q̄ seruierunt ei in corporibus suis iustū est vt remunerentur cum corporibus ipsis in quibus meruerunt ⁊ vniuersaliter omnium corpora ⁊ anime bona vel mala simul recipient.que simul meruerunt. Quia enim homo meruit vel demeruit anima simul ⁊ corpore ideo in futuro punietur vel remunerabitur simul in vtroq̄ hoc aūt non pōt fieri nisi fiet resurrectio corporum. Et ideo constat futuram esse corporum resurrectionem . Unū ergo pbat dñs expresse.s.q̄ anime semp viuāt nec cum corporibus intercant alterum p consequēs.s.quod corpora resurgāt . Item propter naturalem appetitum ⁊ inclinationem aiarum ad corpora sua.qr naturale est aiab⁹ desiderare sua corpora.vt cum ipsis glorificētur cum quibus meeuerunt. Et ideo ne a suo desiderio frandentur necesse est vt eis sua corpora reddantur:quia anima non pōt esse perfecte quieta nec beata.nisi vniatur cum corpore ad cuius vnitionem habet inclinationē naturalem.⁊ ita corpora resurgent Ubi Hiero. Cū aūt dicit deus Abrahā.deus Isaac ⁊ deus Jacob.ter deū nominando.trinitatē intimauit cū autem dicit nō est deus mortuoꝝ vnum deū iterāo.vnā substantiā significauit. ((Et audientes turbe mirabant in doctrina eius)).Ysti.Non quidē saducei sed turbe mirant. Hoc ⁊ quotidie agitur in ecclesia. Cū enim diuina inspiratiōe aduersarij ecclesie supantur turbe fidelū letant. Oratio.

Domine iesu xpe doce me astutias seductoꝝ intelligere ⁊ cauere.nec nō veritatem vite ac doctrine ⁊ iusticie semper custodire.da mihi insigniri tua imagine non inimici vt ea que mundi sunt relinquendo.⁊ tibi soli adherendo. reddam q̄ ei

ea que de tua gratia a te percept. in ipsis tibi fideliter seruiendo p̄sta etiā mihi vt carnalē ⁊ mūdanam conseruationem que sterilis est fugere.ac spiritualem ⁊ celestem sectari valeam.⁊ gloria resurrectionis innouatus.cū angelis dei in celo immortalitate frui merear.⁊ perpetua tui visione.Amen.

¶ De primo ⁊ magno ac secundo ⁊ similli legis mandato. Capi.xxxvi.

Pharisei uero audientes))⁊ gaudentes((q̄))sapienti responso((cuius silentiū imposuisset saduceis)) non habentibus quid amplius dicerent contra responsionem eis((conuenerūt in vnū)) ad ipsum alio modo tuadendū ⁊ venerunt in magna multitudine ad magis eū terrendum.Unde Crisosto.Conuenerunt vt multitudine vincerēt quem ratione superare non poterant.⁊ veritate nudos se esse professi sūt qui multitudine se armauerūt. Nec Crisost. Recedentibus pharisei venerunt saducei.⁊ iterum recedentibus saduceis venerunt pharisei.temptantes eum frequenti congressu fatigare ⁊ subuertere.Licet enim contrarij essent in opinione de anime immortalitate ⁊ mortuorum resurrectione.tamen conueniebant in christi persecutione . Unde Hiero. Quod de herode ⁊ pontio pylato legimus diu nece eos secisse concordiam etiā nunc de pharisei cernimus ⁊ saducei q̄ inter se contrarij sunt. sed ad temptandum iesum pariter consentiunt.((Et vnus ex eis scriba.⁊ legis doctor accessit temptans iesum))capere in sermone: dicit((Magister q̄ est mandatū magnum in lege)).i.preceptum Interrogauit temptans non scire desiderans.non vt disceret sed vt deciperet. Unde Cris. Magistrū vocat.cuius non vult esse discipulus. De mādato magno interrogat q̄ nec minimū obseruat. Ille enim dz interrogare de maiori iusticia.q̄ iam minorem compleuit. Nec Criso. De hoc autem interrogauit : quia circa hoc erant opiniones. Quidam enim dicebant sacrificia ⁊ oblationes magis placere deo q̄ opera caritatis. Alij dicebat contrarium. q̄ magis est verum.((Et ait illi iesus . Diliges dominum deum tuum)) . Ut dicit Crisosto. Non dicit time.sed dilige.timere(inquit)est seruoꝝ diligere filioꝝ . Non dicit etiam cognosce sed dilige.Cognoscere vngt deū ppriū est humane nature.Diligere aūt religiosi cordis ⁊ recti.Diliges inq̄ dñm deum tuū ex toto corde tuo.i ex toto intellectu sine errore.vt nullā in confessione diuinitatis locum erroi relinquas:⁊ in tota aia tua idest tota vo

juntate sine contrarietate ⁊ contradictione. vt nihil contrarii ei velit. ⁊ in tota mente tua .i. tota memoria sine oblitione: nihil reminiscens quomin⁹ de deo sentias: ⁊ ex tota virtute seu fortitudine tua vt vires tue ⁊ totū posse sibi seruiant: ⁊ ad ipsū expendat. Vñ Augu. Deū ex toto corde diligere precipitur vt omnes cogitationes tuas: ⁊ tota anima: vt omne vitā tuā ex tota mente tua vt omne intellectū tuū in illū conferas. a quo habeo ea que confero. Nulla ergo vite nostre partē reliquit que vocare debeat ⁊ quasi locū. dare vt alia vt alia re velit fruī: sed quicquid aliud diligendū venerit in animū illuc rapiat quo totius dilectionis impetus currit. Tunc est .n. optimus homo: cū tota vita sua pergit in incommutabile bonū. Vñ ⁊ Crisi. Quid est diligere deū ex toto corde. Ut cor tuū nō sit inclinatū ad vllius rei dilectionē amplius q̄ dei. pro quanta.n. parte cor tuū fuerit ad aliquā rē pro tanta minus est ad deū. Quid est in tota anima diligere deū .i. certissimū animā habere i veritate. ⁊ firmā eē in fide. Qui .n. credit apud deū esse omne bonū: ⁊ nihil boni esse extra ipsū. hic ex tota anima diligit deū. quid est ex tota mente diligere deū. i. vt omnes sensus tui qui pertinent ad mentē deo vacent. Cuius .n. intellectus deo ministrat cuius sapientia circa deū est. cuius cogitatio ea que dei sunt tractat. cuius memoria que bona sunt recordat tota mente diligit eū Dec Crisō. secundū Ber. Toto corde. i. sapienter contra suggestiones diaboli ne seducamur tota anima viriliter contra delectationes carnis ne alliciamur. tota mente fortiter contra pressuras mundi ne opprimamur Dec .n. sunt tria que precipue retrahunt ab amore dei. diabolus. caro ⁊ mundus. ((Et subiungit. hoc est maximum ⁊ primū mandatū). Maximū dignitate. quia de maximo .i. deo diligendo primū ordine. quia precedit dilectionē proximi. Et vere illud est magis nobile ⁊ utilius inter omnia mandata. In hoc .n. omnia mandata implent. hoc etiā dat hec lex naturalis in mente omnis creature rationabilis viuentis indebiliter expressa Datur quia remandat. ⁊ repetens iterū mādat hec lex mosayca a deo data ⁊ per angelos ordinata. Maximū q̄ confirmat illud euangelica. q̄ ipse filiū dei tradita. Et primū intentione inuentio finis. n. in quo liber ea q̄ sunt finē sūt in intentione precedit. Vñ apostolus. finis precepti est caritas de nō temnanda vel cōsumanda. ad quē omne precep-

ptū ordinatur. Et iterū. Plenitudo est dilectio. Et .p⁹. Omnio pūmationis vidi finem latum mandatū tuū nimis. Uel primum in necessitate obseruationis. Ad hoc autem q̄ illud mandatū possit plecte impleri quatuor requruntur. Primū est diuinor beneficiorum rememoratio. Quia .n. que habemus sine exteriora sine corpus ⁊ animam: omnia a deo habemus. Ideo oportet sibi de omnibus q̄ habemus seruiamus ⁊ eū corde plecto diligamus. Nimis enim ingratus esset q̄ cogitās alicuius beneficiū si eum non diligeret. Secūdum est diuine excellentie consideratio deus est nil⁹ maior est corde nostro. Et ideo si toto corde ⁊ omnibus viribus ei seruiamus adhuc sufficienter nō sumus nec satisfacimus Unde in ecclesiastico. Benedicate dūm quantum potestis superexaltabit adhuc. Maior ē. omni laude. Tertiū est mundanorū ⁊ oīum tpaliū abdicatio. Magnas enim iniuriam facit deo q̄ aliquid ei adequat. quod fit q̄n⁹ tpalia ⁊ corruptibilia simul cū deo diligimus Nihil .n. aliud vult q̄ diligamus q̄s eū. q̄ ipse solus sine cōsortio vult possidere cor nostrū. Unde dicit Augu. Domine minus te amat q̄ propter te nō amat. Et hiero. nimis ē amare cui nō sufficit deus. Quartū est oīmoda peccatorū vitatio. q̄ nullus pōt deum diligere in peccato existēs. i. mortali. ideo dicit. nemo pōt duobus dñis seruire. Uñ si in peccato manes deū deū non diligis. nō diligit deū superbus vel amator vane glorie qui pulueres vane glorie que nihil est: deo pponit. Nec voluptuosus q̄ pro momentanea delectatione est deserit. nec auarus q̄ pro nūmo vel nihilo eū amittit. Deinde addit. (Secūm autē simile est huic) nō equale: sed simile. q̄ est de actu simili. i. de dilectione vel de re simili deo. i. de hoie. q̄ ad similitudinē dei factus est. i. ((dilige proximum sicut teipsum)). i. ad id ad q̄ teipsum scil cet ad iusticiam ⁊ salutē ad gratiam in presenti. ⁊ gloriam in futuro. ⁊ ad eadem beatitudinē ad q̄s diligis te. Uñ si sicut non denotat equalitatē gradus. q̄ primo ⁊ plus tenet homo se diligere q̄s proximum ceteris paribus. sed denotat similitudinem boni optati. vt velit proximū sicut se esse in gratia ⁊ amore dei. Et cum dicitur p⁹. non est odio nisi quantum ad materiam que est deus ⁊ proximus. Unum enim est preceptum de dilectione. vel etiam est ordo causalitatis. q̄ amor primi causat ex amore dei. Et ideo dicit apostolus. q̄ diligit primū: legē implenti Quia causa intelligit in causato. ⁊ nō econuerso. Dilectio igit in deū ordinata est dilectionis in proximū. ⁊ dilectio in proximū cognitio est di-

lectionis in deū. ac eius nutrimentum. Unde Greg. Per amorem dei amor proximi gignitur. ⁊ per amorem proximi amor dei nutritur Dec Greg. Et similiter dilectio in ceteris precedere debet dilectionem in proximum. Unde Augu. Unde primo si tam nequis diligere teipsum ⁊ cōmitto nbi proximū q̄m diligas sicut teipsum. Si aut nondum potes diligere tamen eo ne decipias proximus sicut te. Et ibi. a. antelium ē aute omnem hominē proximō esse reputandum. ga ergo nemine est erandum est malū. Cum aute amat homines. aut quia mali sunt aut vt mali sintamare debet. Sic enim ⁊ teipsum amare debet. aut q̄ malus est. aut vt malus sit. Sic enim diligit proximum. sicut teipsum sine vitio periculo. Dec Augu. Unde modus diligendi proximus attenditur fm finale. i. vt diligatur proximus propter deum. Secundo fm materialem. i. vt diligatur, bonum: nō malum. Tertio fm formalem. Aut ordine debito citra deum ⁊ impia petitia. Quarto fm efficientem finē meritem q̄ vt homo. non quia pater mi vel filius vel domesticus vel amicus. ⁊ hic medius debet homo diligere scipsum ⁊ nota (ꝯ Augu.) q̄ primo diligendus est deus. Secundo anima propria. Tertio anima proximi. Nota etiam q̄ amor proximi talis est q̄ hec ieu huiusmodi videlicet si impedit amorem dei. Si aliquid fiat propter amorem proximi. q̄ sit cōtra amorē dei. Si aliquis dissimulat i eo quē diligit plusq̄ in eo quē non diligit hec. Si aliquid in eo placeat q̄ in alio displiceat. Si patienter non refellat. q̄ aliquis sicut se vel plus diligat. ⁊ inter ⁊ in hiis duobus. i. mādatis) dilectionis ((tota lex pendet ⁊ prophete)) quia totus decalogus ⁊ exortationes huc cōmandationes huc finē habent. Dec enim vt caruso introducatur intendunt. Tota quippe scriptura legis ⁊ prophetarum ad dilectionē dei ⁊ proximi ordinatur. Quid enim preceptū est in lege ⁊ prophetis hoc fine preceptum ei vt deus ⁊ proximus diligatur ⁊ propter hec omnia mandata ⁊ scripta legis ⁊ prophetarum non sunt nisi quedam explanationes illorum veterum mandatorum. q̄ omnia ad hec duo sunt ordinata. Item omnia precepta ad hec duo referuntur. Primus enim preceptū .i. dilectionis dei ambit ⁊ implet omnia mādata prime tabule. quia in ea continetur tria mandata de dilectione dei. que scripta erant in una tabula. ⁊ fm preceptum .i. dilectionis proximi. ambit ⁊ implet omnia mandata secunde tabule. quia in ea continentur septem alia mandata de dilectione proximi. que in secunda tabula erant scripta. Nam qui legem

diligit idola spernit. dei nomē in vanū nō assumit ⁊ die sabbati sanctificat. ⁊ cū proximū sicut seipsum diligit honorat patrē. ⁊ matrē. nō occidit non furat. nō mechat. nec falsum testimonium dicit nec vxorem proximi nec aliam rem eius concupiscit. Tam secundum Crisō. Dicut omnia facere leguntur cum malum sit dilectio eius bonum. In hiis autem dilectio dei extendit. vt omnes cogitationes. omnes affectiones. ⁊ omnis ratio humana qua intelligimus ⁊ discernimus ad deum referant. ⁊ omnibus rebus occupemur. vt nihil remaneat in homine q̄ non vsum dilectionis iubeat. Item duo sunt ergo proximi dilectionem seruandam vt ⁊ beneficij impensione faueat. ⁊ nulla malitia ledat. vnum ad mattheum de quo Matheus septimo. Omnia quecunq; scilicet iusta decentia. expetenda vitio iudicet voluntate rationali ratione diffinguente inter debita ⁊ indebita. vt faciant vel dimittant corde. ore. opere. debita vel pro debitis hominū in quantum homines non bruta. ⁊ vos facite illis in simili casu voluntate. opere ⁊ pleno affectu. Secundum hanc regulam dilectio proximi caulat ⁊ efficit umperando omnes motus omnium virtutum ordinentes ad proximum interiores ⁊ exteriores Aliud negotium de quo Thobie. Quod ab alio odieris rationabiliter fieri tibi. corde. ore opere vide ne aliq̄ feceris voluntate vel opere. affectu vel effectu. Secundum hanc regulam dilectio proximi caulatur reprimit ⁊ cohibet omnes motus ⁊ actus vitiorum reprecutiue. Licet igit plures sint precepta quib⁹ aut vtiliter. que appetenda sunt: cuius imitanda aut que vitanda sunt: vtiliter percipiamus. vnum tamen sunt in radice caritatis: quia omnia in dilectione dei ⁊ proximi facere debemus. Recte itaq; dicit legem ⁊ prophetas referri ad duo mandata caritatis: quia ex hac dependent ⁊ ibi finem habent. O caritas regula ordinis electorum. lex vniuersitatis vniuersos ligans. virtus virtutum. omnium canonum lex legum. non consuetudo populi sed principis placitum. iuncte regi regum quam non solum edidit vel condidit iubendo. sed ⁊ edixit ⁊ promulgauit personaliter docendo ⁊ adimplendo seruando. Ecce lex domini conuertens animas. mater ⁊ origo legū omniū magistra. domina humanarū rationabilium. ⁊ regina bonis ⁊ munera tui quorum. Cuius obseruantia per gratiam in hac vita inchoata ⁊ communata viā ad meritum in alia continuatur. Et quia (vt ait. Crisō. Iudex eternaliter christum hominem per se. Iudex temporaliter eos per imperatorem

dei filium crediderint. ideo volens christus eis ostendere: quia deus erat talem interrogationem eis proposuit. vt ipsa interrogatio eis ostenderet quis esset. Quia enim ad phas sionem venturus erat: opinionem falsam iudeorum corrigit. qui christum filium David non dominum eius esse dicebant. Et vt dixit Piero. ⁊ Palam eis de se loquitur: vt inexcusabiles sint. ((Congregatio ergo pharisei)) qui ad temptandum venerant ((interrogauit eos iesus)) Quasi eis diceret. hucusq; que thonibus vestris sanctiui tempus est vt in aliquo respondeatis mihi. Interrogat ergo de illo quem credebant esse venturum: quia presentem credere nolebant cuius filius debeat esse dicens. ((Quid vobis videtur de christo)) idest messia in promisso quem venturum creditis ((cuius filius est)). Dupliciter errant iudei circa christum. Primo quidem circa personam. Non enim credunt eum fuisse christum qui venit in mundum natum ex virgine: sed adhuc expectant eum. Item erant circa eius naturam: quia non credunt etiam quem expectant esse deum sed purum hominem. De isto secundo errore eos interrogat cuius filius sit: ⁊ hoc ideo forte querit quia ex quo totam legem dixerat ad duo mandata dilectionis tanquam artificiosus legislator vult ostendere christus hec duo mandata reduci in vnū diligibile q̄ est christus. Nihil.n. diligit tanquam deus ⁊ proximus nisi ipse christus. ((Dicunt ei David)) Secundum illud .hs. De fructu ventris tui ponam super sedem tuam. Credebant illum fore purum hominem de genere David. Unde dicunt David solum .s. dignitatem negando. ((Aut illis)) arguendo in contrarium. ((Quomodo ergo)) si christus est purus homo. vt vos creditis ((David)) cui occulta sapientie diuine manifestata sunt ((in spiritu)) .s. sancto ⁊ prophetico non de corde suo propalo ((vocat eum dominum suum)) q̄ non liceret si esset filius eius dicens. ((Dixit dominus domino meo)) .i. pater filio. Ipsi autem sic exponunt dixit dominus creator celi ⁊ terre domino meo. i. messie. Qd ergo iste messias non sit purus homo probatur tripliciter ex hoc verbo. Primo ex eo q̄ David vocat eum dominum. ⁊ hoc sic nullus pater filium qui trahit naturam suam ab ipso vocat dominum suum. sed David spiritu sancto inspiratus testatur dominum suum christum ergo non solum habet naturā q̄ traxit ab ipso sed altiorem secundū diuinā quia nō est homo filius ⁊ dominus alterius fm eadē naturam. ergo est alia natura fm qui est filius. ⁊ hec est humana alia fm quam est dñs. ⁊ hec est diuina secundo probatur idem sic quando David hoc dixit. nondum messias homo erat: quo ergo dño eius erat qui nondū erat. ⁊ qui non ante eum sed post extitit ergo oportet ponere aliā naturam fm quam ante eū erat. Tertio probatur idez ex hoc q̄ sequitur. sede a dextris meis: i possibile. i. est pur hominem sedere a dextris dei dicat ergo David, dixit dñs. s. deus pater dño meo. i. christo filio suo: cuius dicere est equale sibi filium generare. ergo dño meo. non fm q̄ temporaliter homo factus est: sed fm q̄ patris eternus filius ((sede)) quiete regni potitus ((a dextris meis)). i. in equalitate mea fm q̄ deo vel in potentibus bonis fm q̄ homo. q: vt sit in gloria presit angelis ((donec ponam)) scilicet fiue: non q̄ postea non sedeat: q: semp sedebit ((inimicos tuos)) ⁊ inobedientes tibi ((scabellum pedum tuorum)). i. donec homines rebelles tibi subiugauero vel bona ⁊ voluntaria subiectione. s. vt credant te verum deum ⁊ hominem sponte: vel coacta subiectione. vt in die iudicij puniantur ⁊ credant inuite: ita vt velint nolint subiecti sint tibi sicut scabellum pedibus est subiectum. Nec.n. subiectio completur in iudicio. quando omnia perfecte subiicientur homini christo. Si ergo David vocat eum dominum fm veritatem quo filius eius est. s. tantum cum filius propagationem subiectus sit patri. ⁊ maxime fm consuetudinem patrum antiquor. Potius.n. parentes sunt ⁊ dicuntur domini filior q̄ filij domini parentum. Filius.n. debet esse subiectus patri. ⁊ non dominari. Quasi diceret. Cum fm naturam humanam sit filius David ⁊ p consequens eo inferior. oportet ponere in eo aliā naturam per q̄ sit dominus eius. ⁊ eo superior. ⁊ hec est diuina. ergo in christo sūt due nature. s. diuina ⁊ humana. Est itaq; filius David ⁊ dominus. sed filius inquantum homo dominus inquantum deus. ⁊ sic restat q̄ xp̄s est homo ⁊ deus. Non ergo errabunt nec reprehenduntur q: christum filium David dicunt: sed q: ipsum purum hominem ⁊ nō dei filium credunt. Christus autem non tantum David: sed ⁊ dei filium se esse probauit. ⁊ per auctoritatem David eos conuicit ((Et nemo poterat ei respondere verbum)) q: non poterant scripturam negare: ⁊ irrefragabile erat argumentum ((neq; ausus fuit quisquam ex illa die eum amplius interrogare)) quia plane testimonio ⁊ ratione erant conuicti. Unde Piero. Ideo confutati sermonibus vltra nō interrogant: sed apertissime comprehensum romane tradunt potestati. Ex quo intelligitur

venena inuidie posse quidem superare: sed difficile posse quiescere.

Oratio.

Omine deus sanctificator meus. mi
d fili mihi legem tuam. vt toto corde
tota mente ⁊ ex omnibus viribus
meis te diligam. sed nec hoc valeo nisi tu dederis mihi cuius est omne donum bonum ⁊ omne datum optimum. Jubes te diligi. Da q̄ iubes ⁊ iube quod vis. Da etiam mihi diligere proximum sicut meipsum. vt hic gratiam ⁊ ibi gloriam consequamur in idipsum. Da insuper mihi bone iesu vt te christus nobis missum deum ⁊ hominem corde credam ore confitear. ⁊ opere prester. vt tibi nunc subiectus sponte tecum gaudeam sine fine. Amē.

De scribis ⁊ pharisei in doctrina audiendis non in vita imitandis. Cap. xxxvij.

Tunc autem et

o tacitibus scribis ⁊ pharisei: qui dolose interrogabant dominum vt temptarent eum: ne plebs ⁊ alij idonei sine pane doctrine euanescerent. Locutus est dominus eadem seria. tertia ad turbas. scilicet ad simplices ⁊ imperfectos: ⁊ ad discipulos suos magis doctos ⁊ imperfectos. Unde Crisostomus. Postq̄ dominus sacerdotes responsione prostrauit ⁊ incorrigibilem conditionem eor. ostendit: sicut ⁊ clerici si malefecerint inemendabiles sunt: laici vero dilinquentes facile emendantur tunc conuertit sermonem ad populum. Instructiosum nam q̄ est verbum in quo sic alter confunditur vt alter non erudiatur. Locutus est ergo ad eos instruens ⁊ docens scribarum ⁊ phariseor. doctrinam audiendam: sed eor. vitam non imitandam ⁊ nihilominus hortans eos subiici illis propter sacerdotij ⁊ nominis dignitatem. non opera sed doctrinā conniuerantes. multaq; eor. crimina enumerans ⁊ alios ab eis deterrens. Unde dicit ((super cathedram moysi)). i. auctoritate docendi ⁊ iudicandi ((sederunt)). s. indigne scribe ⁊ pharisei)). Cathedra doctor est. Et ideo dicuntur sedere supra cathedram moysi qui docent que docuit moyses. Ubi Cris. Multi sacerdotes ⁊ pauci sacerdotes multi in nomine ⁊ pauci in opere. Videte ergo qualiter sedeatis super eam. q: non cathedra facit sacerdotē: sed sacerdos cathedrā. Non locus sanctificat hominem sed hō locū. Non ois sacerdos sanctus est: sed hois sanctus sacerdos. Si quidem docendo ⁊ male viuendo deū instruis quo te debeat cōdemnare. Ut aūt dicit idem Cris. Ne aliquis dicat quā propter hoc desidiosus factus sum ad agendum. q: malus est doctor. iō hic

destruit occasionem cū subdit. ((Omnia ergo ad cathedram pertinentia (quecūq; dixerit vobis)). i. ad vestrā vtilitatem ((seruate)) corde ((et facite)) opere. i. doctrinam non tñ simpliciter quecunq; sed illa me ȳ tñ que cathedre doctrine q̄ conuenient. ⁊ que a vera fide non discrepant. neq; omnia repugnant mandatis. Unde Cri. Omnia ((aut)) que corrigunt mores ⁊ meliorē faciunt vite modum. ⁊ non vi testamenti concordant legibus ⁊ non emittunt de reliquo sub iugo legis esse Dei. Cris. Ex quo patet q̄ ēt malis prelatis ⁊ doctoribus bona docentibus: est honor obediētie exhibendus: nisi in his que manifeste sunt contra deum: ⁊ sunt habendi in reuerentia quandiu tolerantur in officio sui o. q̄ pater q̄ eternaliū David. qui venerabat saule licet sciret eū malū ⁊ a deo reprobatū. ⁊ per hoc auditoribus tollit excusatio nō bene agendi nam obediendo malis prelatis ⁊ doctoribus deus in eis honoratur: cuius personam gerunt. Non enim sua sed que dei sunt: dicunt ((secundum vero opera eorum)) que preter id quod oportet nequiter faciunt ((nolite facere)). q: non sunt imitandi in malis sed tantum in bonis. Ubi Cri. si bene viuerint eorum est lucr. si bene docuerint vestrum. Accipite ergo quod vestr̄ est: ⁊ nolite discutere qd alienum est. Nec Crisо. Dicunt.n. ⁊ non faciunt quia vita doctrine non concordat. Dicebant enim bene viuere fm legis precepta. ⁊ ipsi per preuaricationem legis male vinebāt contra quos dicit Aug. Bene docere ⁊ male viuere non est aliud q̄ se sua lingua damnare. De talibus enim qui dicunt ⁊ non faciunt pōt dici illud Genes. Vox quidē vox Jacob est. manus aūt manus esau. Ubi Cris. Maxima accusatione dignus est: qui doctrine auctorem hīs legē transgreditur: primo quidez q: preuaricatur qui alios corrigere debet: deinde q: peccans maiori pena dignus est propter honorem: tertio q: plus corrumpit velut in ordine doctoris peccans. ((Alligant autez onera)). s. suaz traditionuz ⁊ legum vt sic importabiles. Unde subdit ((graua)) q̄tum ad effectum ((⁊ importabilia)) quantuz ad effectum ((⁊ imponunt in humeros hominum)) non in suos p coactionem obseruantie preceptor. q: supra legis precepta condiderunt ex suis traditionibus malasq; erroris subditis grauia ⁊ importabilia. (digito autem suo)). i. leui motu vel tactu ((nolunt ea mouere)) ⁊ tangere. Ecce qualiter eor. reprehensez aggrauat. Non enim dixit non possunt q̄ nolunt nec dicit pleno opere ⁊ manu sed digito ⁊ modico tactu: nec dixit ponere: sed mouere

re.i. necē prope fieri necē tangere. q: modicū conatū ad agendū talia nolebant apponere ⁊ nec minora eop que ipsi precipiebant. nolebant opere adimplere. Ubi Cris. Scribe ⁊ pharisei cathedram moysi sederunt. Omnia ergo quecūq dixerint vobis seruate et facite. Secūm consequentiam aūt tales sunt etiā sacerdotes qui omnes iustitiā populo mādāt. ⁊ ipsi nec modicā seruāt videlicet nō vt faciendo sint iusti. sed vt dicēdo iusti. Tales sunt ⁊ q graue pondus venientibus ad priam imponūt. ipsi autem nec minimū faciūt. Et sic dū pena pientie fugitur contemnit pena futuri iudicij. Si enim fascem sup humeros adolescentis quem nō pōt baiulare: posuerit. necesse habet vt aut fascē reūciat aut sub pondere confringatur. sic ⁊ homini cui graue pōdus penitentie imponis. necesse est vt aut penitentiam tuam reūciat. aut suscipiens dū ferre non potest: scandalizetur. ⁊ amplius pecceet. Deinde ⁊i errauus modicā penitentiaz imponentes. nonne melius est ppter misericordiā dare rationē. q ppter crudelitatem. Ubi pater familias largus est dispensator nū debet esse tenax ministeri. si deus benignus. vt gd sacerdos est austerus: Vis apparere sanctus circa tuaz vitā esto austerus. Circa aliorū autem benignus. Audiant te hoies parua mandantē. vide autē grandia facientem. Talis est aūt sacerdos q sibi indulget ⁊ alios exigit. quemadmodū malus descriptor tributi i ciuitate. q se relevat ⁊ onorat imponētes. Et iterum. In quo duplicē eop maliciam ostendit. vnā quidem in hoc. quod sine venia expetunt a subiectis summā diligentiā vite. Aliaz vero in hoc q sibi ipsis multā concedūt licentiam. Oportet aūt bonū principez econtrario se habere. in his qdem que sm seipsum sunt grauē iudicem esse. in subiectis aūt mansuetum. Dec Cris. Imponendo ergo modicam pniam. melius est alias mittere in purgatorium q in infernū. sed ibi in quibus tenent. saltē est eis in notitiā dū. Igit (vt ait Piero.) Doc generaliter dicit aduersus omnes magistros qui grandia vident ⁊ minora nō faciūt. Dec est autē quedā cā nō modica q hodie mouet subditos contra maiores ⁊ prelatos. q: dicūt ⁊ non faciunt. Imponūt onera alijs ⁊ ea digito non tangunt. Parū talium verba apud subditos proficiūt qū in eis nō videntur que docent ⁊ precipiunt. Quicunq ergo primorum animabus vtilis esse desiderat. studeat primus in se habere gcquid alios docturus ē aliquin parū proficiet. Nā eius verbum inefficax erit: nisi prius homines in eo compereant esse ea que docet ex premissis patet q ille qui legem aliquam constituit. licet nō fit subditus legi quantum ad hoc q per hominem punial. si contrarium fecerit. tñ obligatus est ad legē implendā. ⁊ grauius punietur a deo si fecerit cōtrarium. q: trāsgressio eius est grauior ppter scandalū. Propter q dicit sapiēs patere leges q tuleris: ⁊ vt alibi dicitur q qī quis iuris in altero statuit. ipse eodē vti debet Patet ergo ex predictis q illi qui statum ecclesie in generali. seu aliquem statum eius speciali regunt ⁊ subditos onerant gratuitis statutis. sine magna ⁊ euidenti necessitate abutuntur sua potestate sicut faciebant pharisei ⁊ scribe. Prelatorum enim tot sunt inhumane sententie ⁊ mādata. linguaq vetita: q vix possit aliquis transire per huius mundi viam. quin incidat in peccatū ⁊ offensaz. Unde ait Augusti. Loquēs de religione christiana. Ipsam religionē nostrā quaz dūs noster iesus xp̄s in paucissimis sacramentorū celebrationibus voluit esse liberam. quidam seruilibus premuntur oneribus. adeo: vt tollerabilior sit conditio iudeorum. qui non humanis presumptionibus sed diuinis subijciuntur institutis. Deinde sm Cris. Postq dūs arguerat scribas ⁊ phariseos crudelitatis negligentie ⁊ consequenter arguit eos inanis glorie. que fecit eos a deo recedere. ⁊ propter q non possunt christo credere. Unde subdit. ((Omnia vero opera sua faciunt)) ea. i. intentione ⁊ eo fine ((vt videantur ab hominibus)) ⁊ sic habeāt gloriam humanam: quia videri in bonis propter gloriam humanam: quia videri in bonis propter gloriam diuinam non est malum sed magis meritorium non aūtē potest credere christo celestia predicanti. q gloriam terrenam querit ⁊ eaz celestibus preponit. Non solum ergo desides. ⁊ remissi erant ad bene operandū. sed etiam vaneglorios. ⁊ in suis operibus laudem appetentes hominū vt essent in reuerētia ⁊ honore apud populū. Tales aūt nullam merecedem de operibus suis recipiunt. quia nō student vt deus glorificetur sed vt ipsi in his que agūt laudētur ⁊ remunerent. Et ideo non solū nullā merecedem sed etiam penam recipiunt. qui de bono malum faciunt. Unde Cris. Quemadmodum vermis de ligno nascitur. ⁊ lignū a verme cōsumitur. ⁊ tinea de veste a qua corroditur. sic diabolus insidiatur ⁊ occasionem qrit vt qui cogere hoiem ad maluz nō potest studeat vt ex bonis opibus malum inanis glorie nascatur. ⁊ q bonū erat ex inani gloria sit maluz. Igitur (vt ait Hieron y. (Quicūq ita fecit qū libet vt videatur ab hominibus scriba est ⁊ phariseus. Deinde q dūs generaliter dixerat scilicet opa sua faciunt vt videant consequenter in partes diuidit: dicens. ((Dilatant enim

philacteria sua ⁊ magnificant fimbrias ⁊ volunt ambulare in stolis)) circa hec secundū Piero. Est sciendū q dominus cū dedisset mandata legis per Moysez. ad extremū intulit. dicens. ligabis ea in manu tua. ⁊ erunt semper ante oculos tuos. Et est sensus. Precepta mea sint tibi semper in opere semper in meditatione sint in manu tua vt opere compleant: ⁊ sint ante oculos tuos vt die ac nocte mediteris in eis. quia spiritualiter manus est intelligenda operatio: ⁊ oculis lingis meditatio. Sed hec pharisei male interpretantes scribebant in membranis ⁊ cartis decalogū Moysi. idest decē legis verba siue precepta complicantesq ea: ⁊ quasi coronā capiti facientes ligabant in fronte: vt semper ante oculos moverent. Et similiter in sinistro brachio circuligabant vt semper in manu haberent. Et dilatabant has membranas idest eas latiores faciebant ⁊ decalogū in eis de grossiori littera scribebant. Et hec omnia faciebant in signū religionis: vt per hec religiosi apparerent: ⁊ recordatores ⁊ obsecuatores decalogi ab hominibus viderent. Et he carte dicebant philateria a philare q est seruare: ⁊ thera q est lex quasi conseruatoria legis: quia erant quedā signa seruande. eo q quicūq ea habuissent. quasi ob custodiā ⁊ munimentū sui haberent. Jusserat etiā Moyses vt in quatuor angulis pallioꝝ iuxta pedes facerent fimbrias sacinctinas ad populū israheliticū discernendū a ceteris populis in habitu exteriori: sicut erā treligiōe discreti: ⁊ pōeret i eis vitas sacinctinas: q et cū filis appōebāt vt videtes eas recordarēt mādatoꝝ celestium: ac vana ⁊ inutilia non cogitarent. Sunt igitur fimbrie legis mandata vite vero sacinctine sancte cogitationes: que si simul iuncte fuerint ab omni vanitate oculos auertunt: ⁊ tota mente ad celestia dirigunt: videntes enim sacinctum celi recordamūr: quia vnius coloris sunt celum ⁊ sacinctus. Istiusmodi erat fimbria breuis ⁊ parua ex lege precepta: quam mulier sanguine fluens tetigit in pallio domini: ⁊ statim est sanata. Per huiusmodi etiaz fimbriam creditur samaritanam cognouisse de domino q iudeus esset. Superstitiosi vero magistri gloriam ab hominibus eas potestates ⁊ lucra sectantes ostentationē maiores fimbrias aliis in pallis suis faciebat. ⁊ acutissimas in eis spinas ligabant vt videlicet eundo vel sedendo eis pungerentur: ⁊ quasi sic cōmoniti memores mandatoꝝ ⁊ beneficioꝝ dei essent. ⁊ hac cō monitione ad officia dei. ⁊ ac ministeria fuerunt eius trahercntur: nō intelligētibus eis

q hic in corde portanda sint non in corpore. aliquin ⁊ armaria ⁊ archē libros habentes dei noticiam non habent. Pro tanto autem hoc faciebant q: hominibus videri ⁊ opinione sanctitatis ab eis honorariaz lucra habere cupiebant ⁊ volebant in stolis ambulare .i. cultioribus vestimentis ad publicum prodere: vt per hoc honorabiliores viderentur: ⁊ magis venerarentur: q in duite reprehenditur qui bisso ⁊ purpura induebat. Stole erāt camisie linee longe: quibus scribe vtebantur vt sanctiores apparerent: ⁊ dicebantur stole a thelon q est longum: q: vsq ad pedes descendebant. Ne stole adhuc hodie multas simulationes ⁊ ipocrises faciunt: ac plerosq incautos decipiunt ((amabant quoq primos recubitus ⁊ sedes in cenis ⁊ conuiuijs)) ⁊ hoc duplici de causa. i. ratione gule: q: tibi primo seruitur ⁊ ferecula meliora ponuntur ⁊ ratione superbie vt sic in loco honorabiliori positi principaliores ⁊ maiores domini viderentur. Et primas ⁊ digniores catheras in synagogis ⁊ congregationibus. vbi conueniebant hoies ad audiendum verbū dei ((⁊ primas salutationes in foro)). i. loco patenti primas quidem tempore ac sactas alta voce inclinato capite ((vocari ab hoibus rabbi)). i. magister: Ut dicit Cris. Vocari volunt non esse nomen appetunt ⁊ officiū negligūt. Et notandū q triplici ter conueniunt hoies vel ad tractanda carnalia sicut in cenis vel spiritualia sicut in synagogis vel tpalia sicut in foro vbiq volebant principatum hr̄e ⁊ gloriam in publico querebant sibi exhiberi. Ecce ergo quattuor generaliter in hac serie q reprehendūtur in magistris ⁊ platis: in qbus non sunt imitandi. primum est defectus bone opationis: q: dicūt ⁊ non faciūt sm austeritas prelationis: q: onerā grauia alijs nō sibi imponunt. Tertium ostentatio singularis actionis: q: oia opa faciunt: vt videant ab hoibus. Quartū affectus ambitionis ⁊ laudis. q: amant primos recubitus ⁊ primas cathedras ⁊ salutationes. Et nota sm Bedam. q dūs non arguit ⁊ vituperat eos quibus hec ex officij ordine competunt ⁊ fiūt: sed illos qui hec habita siue non habita indebite amāt ⁊ appetunt aliū videlicet non gaudiū redargues ⁊ ad voluntatē non ad factū vituperationē referens. sine cā .n. loco se humiliat: q corde se profert ⁊ exaltat. Uñ non phibet magistros primo sedere nec doctrinā super cathedrā. nec salutationes in foro. nec nouā magistri vel patris: sed ambitionem ⁊ vanā gloriā ne qs hic appetat vt gloriet in eis: sic aūt dicit Cris. Diligere talia est incusatio q malum est studere vt hic ei.

quis petiatur. Ut ait Beda. Ue miserio illis ad quos pharisei⁹ vita transierunt: qui per bene curriculū vite luc: quo peccata plangere debuerant: pro primatu certare non metuunt. Et sciendum ſm eundē q⁹ duplici ratiōne. i. eos ve) simulatione seducamur cluma ne. i. eos ve) simulatione seducamur cluma teo bona esse que faciunt vel emulatione ad imitandum inflamemur frustra gaudentes in bonis laudari que simulant. Deinde reuocat discipulos ab hac superbia & ambitione dicens. ((Uos aūt nolite)). i. nec velitis & affectetis ((vocari rabbi: nec veemini)). i. nec appetat vocari ((magistri)) propter inanis glorie ambitionem ((& patrem nolite vocare vobis super terram)) propter adulationem. Non honorez vel nomen magistri aut patris inhibet: sed ne quis indebitum vel indebite sibi vsurpet vel alteri attribuat. ((Unus est enī magister & pater)) principalis eorum singulariter, & per excellentiam ((qui est in celis)) cui est cura de cibus licet aliquis possit vocari pater vel magister in terra ratione generationis doctrine vel etatis. tamen solus deus natura auctor: est pater & magister principalis. q⁹ ab eo habemus q⁹ sumus & scimus. Ubi Crisi. Uos aūt nolite vocari rabi. ne q⁹ deo debetur vobis presumatis. Nolite & alios vocare rabbūne diuinum honorem hoibus deferatis. Unus est. n. magister oīum qui omnes homines naturaliter docet. Et patrez nolite vocare vobis super terram qui non est vis filiis terreni. Ex eo. n. celestem te professus eos habere patrem: ex quo patrem sibi vocasti deum dicens. Pater noster q⁹ eo in celis. Ex quo ascelestem te professus es habere patrez: vocando patrem deum: turpe est vt iterū te professus terrenum tibi patrem vocando super terram. Et iterū. Ne vocetis patrem in terra: non vt dehonorez eos qui te genuerunt. sed vt omnibus illis preponens eum qui te fecit & inscripsit te inter filios suos. Nec Crisi. oēs autem vos fratres estis: q⁹ filij dei p creationem & gratie adoptionē: ad vnam vocati hereditatem. i. ad regnū celoꝝ. ſm Hiero. Oēs christiani fratres vocantur specialiter & omnes homines ex vno patre deo nati communiter. Non solum aūt vitio primatus cupere prohibet: sed ad contrarium auditorem inducit: vnde vt in amorem humilitatis discipulos ducat: subdens forma humilitatis subiungit. Qui maior est vestr: vel merito sanctitatis vt officio dignitatis: erit & sit minister vester: & alios superiat obsequendo nō supbe dominādo. paratus ad officia humilitatis ſm decentiam dei sui status. Unde & papa vocat se seruum seruoꝝ dei. Bene agentibus p humilitatem sit spectus. contra delinquentes zelo iusticie sit erectus. Qui aūt exaltauerit in pūti per elationem & arrogantiā humiliabit in futuro p damnationē & penā: & qui se humiliauerit in pūti: non negter sed veraciter exaltabitur in futura gloria mirabiliter. Et notandū q⁹ pp triplicē gradū humilitatis hoc verbū ter ponitur in euangelio. i. supra vbi monet: & imitati recumbant in nouissimo loco. Et iterum de pharisco & publicano orātibus in templo & tertio in hoc loco. Est. n. triplex humilitas. s. cordis: oris & operis: quā tria nutriunt & custodiunt. Primam assiduitas cordialis subiectionis q⁹ non habuit lucifer. Secundam cōsideratio: propriē fragilitatis: quam non habuit adam. Tertiam benignitas orationis. q⁹ non habebit antichristus. Oratio.

Oriime ie su christe pie auser a me & sectum bone operationis vt merear bona non solum docere & dicere: sed et facere & opibus adimplere: remoue a me austeritatē ac crudelitatē: ne gaudia iubēdo: & minora non faciendo me relaxare videar: & alios onerare: exclude a me gloriam inanē & ostentationē ne opera mea vt ab hominibus videar: facta & gloriam humanam i eis non queram. Elonga & a me ambitionis & laudis affectum: ne prima loca & salutationes amē: vel magistri nomen: vt me sic humiliās in hoc seculo: merear a te exaltari i futuro. Amē

¶ Quibus debetur ve eternum. Cap. xxxix.

Post hec dominꝰ qui p legi & preceptis euangelicis obedientibus dat benedictiones ipse scribit & pharisei⁹ inobedientibus cōminatur ve maledictionis & in opibus effectibus hypocrisis ipsorum hanc dictionē ve pponit. que maledictionem significat. ((Ue)) quippe in scriptura sacra notat eternā damnationem & gehenne supplicium sed heu huius seculi pegrinationē & pēnā exilium. Unde ſm Orige. Sicut in veteri lege ponuntur benedictiones obseruantibus legem. & maledictiones transgredientibus ei: ita in euangelio ponūtur beatitudines respectu iustoꝝ vt habitū est supra in sermone dñi in monte: & econtrario ponuntur maledictiones contra hypocritas falso iusticiā simulantes. Et ponit octo ve. iuxta octo in quibus ipsoꝝ hypocrisis & fictio patet: ad ostendēdus que in eis cauēda esse docet. In primo redarguit eos de superbia & auaritia q⁹ regnum celoꝝ claudebant ante homines. & nec ipsi intrabant nec intrare sinebant volentes. Unde dicit ((scribe)) qui putatis vos peritos in lege & pharisei qui dicitis vos plenos in sanctitate ((hypocrite)) simulantes quod non estis: qui claditis regnum celoꝝ ante homines. i. qui vestris prauis expositionibus veritatem scripturaꝝ abscondit is: vel malo exemplo alios scandalizatis ((vos autem non intratis)) q⁹ intelligere & credere non vultis nec intrare volentes. i. credere cupientes fimitis intrare. immo facitis errare. Dupliciter. n. impeditur ingressus alicuius in domum: vno modo quando clauis tollitur: alio modo q⁹ obstaculum ponitur. Spiritualiter aūt ſm Crisi. regnaz celoꝝ sunt sacre scripture: q⁹ in eis regnaz celoꝝ est infertum. Iste ergo claudit hoc regnaz alteri: qui clauem portat & non aperit. i. qui habet scientiaz & docere contemnit vel negligit iste vero obstaculum ponit: qui per malum exemplum alios impedit ne intrent vel intrare velint. Quamuis ergo scribe & pharisei per scripturas cognoscerent & scirent xpi aduentum. tñ ipsi considerabant: q⁹ si christus crederet fuisset consuetudo sacrificiorum & oblationū cessaret: & sic ipsi oblationibus sacrificiorum fraudarentur. Et iō prava expositiōe & puerta interpretatione ante ꝓspectum populi claudebant ianuam legis & pphetaꝝ. q⁹ de aduentu christi manifestissime locuti fuerant: vt a fide christi homines retraherēt. Adalios quoq⁹ operibus & exemplis simplices a fide auertebant: & sic eos scādalizātes regnū celoꝝ ante illos claudebant: primo q⁹dē ipsi cognitionez de xpo habuerūt: sed postea p inuidiaz cecati pdiderunt: & in errorē puersi sunt & multos alios errare fecerunt. Uel ſm alios regnū celoꝝ hic accipitur p eterna beatitudine: ostiū p q⁹ intratur ad ipsam xpo est. ſm q⁹ ipsemet dicit. ego sum ostium. p me si⁹ introierit salvabitur: clausis est doctrina. Et ideo p sanam doctrinam aperitur hoc ostium. & p falsam doctrinā clauditur. Igitur q⁹ pharisei & scribe. auctoritates que sunt in lege & prophetis de xpo corrumpebant: iō regnū celoꝝ ante hoīes claudebant eos a fide & noticia xpi ꝑ auertendo: & in errorem mittendo. Ipsi non intrabant q⁹ a cognitione quam de xpo habuerunt. p odium & rancorem in errorem cōuersi sunt: nec introeuntes. i. intrare volentes q⁹ leo erant simplices populi non sinebant intrare: q⁹ per eos fuerant decepti: & a fide xpi pro maiori parte auersi. In so redarguit eos de gula & castrimargia: quia sub specie cultus diuini & religionis ((oratione longa.)) scilicet in verbis. sed breuiter affectu & sententia ((orantes)) vt sanctiores apparerent & magis

tiam pauperum. i. ((domos viduarum)) affectu & pietatis ad eos habendā. bona earū sibi attrahentes & confingentes sub simulatione. & falsa specie sanctitatis q⁹ sua superstitione nihil intendebant: nisi vt predaz de substantia plebis facerent: & magis de victus que facile decipiūtur. nō habentes virū cum consulat & habētes vandi libertatē q⁹ voluntas suggerit. Et ex hoc facti, earū aggrauantur. quoniā nō illarū lopīā attrahebant quā emendare oportebat. Ubi Crisi. Dū iudaicos sacerdotes cōfundit xpiāos sacerdotes monet. nō permanere cū vitiis ampliꝰ q⁹ cū ceteris: quia & si voluntas mala nō est: suspitio tamen mala est. Deinde & hoīus rapine modus erat grauis: vt enī dicit Crisō. qui malū facit dignus est pena: sed qui & religione causam accipit malitie: grauiori est obnoxius pene. Unde sequitur. Propter hoc. i. nō solū propter rapinam: sed etiā propter simulationē vestrā amplius accipietis iudiciū & maiorꝰ damnationem. Ubi Crisō. Dixit quidē pro eo q⁹ figmentū sanctitatis assumitis: auaritiā eni vestrā religionis colore depingitis & quasi prestatis diabolo arma dei. vt armetur iniquitas dū pietas esse natur. Unde & ſm Bedaz. Nō tantū ait. accipient dānationē. sed additum est maiorem vt insinuet illos qui orant vt videātur ab hoībus dānationē mererī: sed eos qui hec prolixius quasi religiosores agendo non solū laudes ab hoībus sed & pecunias q⁹ rūt: prolixiori dānatione plectendos. Istorū ergo oratio fit in peccatū. vt nō solū pro alijs intercedere nō possint. sed nec sibi ad salutez ꝓficere. imo pro ipsis orationibus magis dānabūtur. Unde & Isido. dupliciter dānant hypocrite. vel pro occulta iniquitate. vel pro aperta simulatione. Et illo eni eōdemnātur q⁹ iniqui sunt: ex isto quia ostendūt q⁹ nō sūt Uñ ſm Grego. simulata equitas nō est equitas: sed duplex iniquitas. Et ideo plectende maiori pena. In tertio redarguit eos de inani labore & nequitia q⁹ multi eorū ((circuēbat mare & aridā)) ciuitates & villas: lustrantes orbē vt ex gentibus ((vnū proselitū facīt)). & alia quē de gentilitate ad iudaismū trahant & cōuertant. & nō propter misericordiā vt eos saluēt: sed aut propter vanā gloriā. vt pietatē fidei & cultui xpiane religionis obsistant: aut ꝓpter auaritiā vt additis sinagoga iudeis sacrificiorū oblatio adderetur eis. Proselitus dicūtur q⁹ relicto gentilitatis errore ad iudaicū cōuertūtur: quoꝝ raritas per vnū significatū cōuertūtur: quoꝝ raritas per vnū significatū cauet. Ubi ꝓs labor vacuus. q⁹ ꝓ vno circuēdit

quis petiatur. Ut ait Beda. Ue miseris illis ad quos pharisei⁹ vita transierunt: qui per breue curriculū vite huic quo peccata plangere debuerant: pro priorat⁹ certare non metuunt. Et iciendum fm eundē q⁹ duplici ratione a vana gloria cupidis attendere iubemur: ne.s.eor⁹ ve) simulatione seducamur estimātes bona esse que faciunt vel simulatione ad imitandum inflamemur frustra gaudentes in bonis laudari que simulant. Deinde reuocat discipulos ab hac superbia & ambitione dicens.((Uos aūt nolite)).s.nec velitis & affectetis((vocari rabbi nec vocemini)).s.nec appetat vocari((magistri)) propter inanis glorie ambitionem((& patrem nolite vocare vobis super terram)) propter adulationem. Non honores vel nomen magistri aut patris inhibet: sed ne quis indebitum vel indebite sibi vsurpet vel alteri attribuat. ((Unus est enī magister & pater)) principalis omnium singulariter, & per excellentiam((qui est in celis)) cui est cura de cibus licet aliquis possit vocari pater vel magister in terra ratione generationis doctrine vel etatis. tamen solus deus natūre auctor: est pater & magister principalis. q: ab eo habemus q⁹ sumus & scimus. Ubi Crisi. Uos aūt nolite vocari rabi. ne q⁹ deo debetur vobis presumatis. Nolite & alios vocare rab hūne diminum honorem hoibus delegatis. Unus est. n. magister oium qui omnes homines naturaliter docet. Et patrē nolite vocare vobis super terram qui non estis filii terreni. Ex eo. n. celestem te professus es habere patrem: ex quo patrem sibi vocasti d ce lū. dicens. Pater noster q es in celis. Ex quo celestem te professus es habere patrē: vocando patrem deum: turpe est vt iterū te profitearis. terrenum tibi patrem vocando super terram. Et iterū. Ne vocetis patrem in terra: non vt dehonores eos qui te genuerunt. sed vt omnibus filiis preponens eum qui te fecit & inscripsit te inter filios suos. Nec Crisi. oēs autem vos fratres estis: q: filij dei p creationem & gratie adoptionē: ad vnam vocati hereditatem. s. ad regnū celoꝝ. fm Piero. Oēs christiani fratres vocantur specialiter & omnes homines ex vno patre deo nati communiter. Non solum aūt dño primatus cupere prohibet: sed ad contrarium audientem inducit: vnde vt in amorem humilitatis discipulos educat: subdens formā humilitatis subiungit Qui maior est vestr⁹: vel merito sanctitatis vt officio dignitatis: erit & sit minister vester: & alios promoueat obsequendo nō superbe dominādo paratus ad officia humilitatis fm decentiam dei sui status. Unde & papa vocat se servum seruoꝝ dei. Bene agentibus p humilitatem sit socius. q: tra delinquentes zelo iusticie sit erectus. Qui aūt exaltauerit in psūi per elationem & arrogantiā humiliabit in futuro p damnationē & penā: & qui se humiliauerit in psūi: non negter sed veraciter exaltabitur in futura gloria mirabiliter. Et notandū q⁹ ppe triplicē gradū humilitatis hoc verbū ter ponitur in euangelio. s. supra vbi monet: & inuitati recumbant in nouissimo loco. Et iterum de pharisco & publicano orātibus in templo & tertio in hoc loco. Est. n. triplex humilitas. s. cordis: oris & operis: quā tria nutriunt & custodiunt. Primam assiduitas cordialis subiectionis q⁹ non habuit lucifer. Secundam cōsideratio proprie fragilitatis: quam non habuit adam. Tertiam benignitas orationis. q⁹ non habebit antichristus. Oratio.

Omnine ie su christe pie auser a me ō lectum bone operationis vt merear bona non solum docere & dicere: sed et facere & opibus adimplere: remoue a me austeritatē ac crudelitatē: ne gaudia subēdo: & minora non faciendo me reluctare videar: & alios onerare: excludē a me gloriam inanē & ostentationē ne opera mea vt ab hominibus videar: factā & gloriam humanam i eis non queram. Elonga et q⁹me ambitionis & laudis affectum: ne prima loca & salutatiōes amē: vel magistri nomen: vt me sic hūiliās in hoc seculo: merear a te exaltari i futuro. Amē

¶ Quibus debetur ve eternum. Cap. xxxis.

P Ost hec dominꝰ qui legi & preceptis euangelicis obedientibus dat bñdictiōes ipsis scribit & pharisco inobedientibus cōminatur ve maledictionis & in eis effectibus hypocrisis ipsorum hanc dictionē ve pponit. que maledictionem significat. ((Ue)) quippe in scriptura sacra notat eternā damnationem & gehenne supplicium sed heu huius seculi pegrinationē & pñs exilium. Unde fm Orige. Sicut in veteri lege ponuntur bñdictiones obseruantibus legem. & maledictiones transgredientibus eā: ita in euangelio ponūtur beatitudines respectu iustoꝝ vt habitū est supra in sermone dñi in monte: & h econtrario ponuntur maledictiones contra hypocritas falso iusticiā simulātes. Et pone octo ve. iuxta octo in quibus ipsoꝝ hypocrisis & fictio patet: ad ostendēdū que in eis caueda esse docet. In primo redarguit eos de superbia & auaritia q: regnum celoꝝ claudebant ante homines. & nec ipsi intrabant nec intrare sinebant volentes. Unde dicit. ((Ve)). Eterna damnatio((vobis)) immo

net((scribe!)) qui putatis vos peritos in lege & pharisei qui dicitis vos platos in sanctitate ((hypocrite)) simulantes quod non estis: qui clauditis regnum celoꝝ ante homines. s. qui vestris prauis expositionibus veritatem scripturaꝝ abscondit: vel malo exemplo alios scandalizatis((vos autem non intratis)) q: intelligere & credere non vultis nec intrare volentes. s. credere cupientes finitis intrare. immo facitis errare. Dupliciter. n. impeditur ingressus alicuius in domum: vno modo quando clauis tollitur: alio modo q̄ obstaculum ponitur. Spiritualiter aūt fm Crisi. regnū celoꝝ sunt sacre scripture: q: in eis regnus celoꝝ est infertum. Iste ergo claudit hoc regnus alteri: qui clauem ponat & non aperit. s. qui habet scientiaꝝ & docere contemnit vel negligit iste vero obstaculum ponit: qui per malum exemplum alios impedit ne intrent vel intrare velint. Quamuis ergo scribe & pharisei per scripturas cognoscerent & scirent xpi aduentum. tñ ipsi p̄siderabant: q⁹ si christus credit⁹ fuisset consuetudo sacrificiorum & oblationū cessaret: & sic ipsi oblationibus sacrificiorum fraudarentur. Et iō prava expositiōe & puerila interpretatione ante p̄spectum populi claudebant ianuam legis & pphetaꝝ. q de aduentu christi manifestissime locuti fuerant: vt a fide christi homines retraherēt. Malis quoq⁹ operibus & exemplis simplices a fide auertebant: & sic eos scādalizātes regnū celoꝝ ante illos claudebant: primo qdē ipsi cognitionez de xpō habuerūt: sed postea p inuidiaz cecati pdiderunt: & in errorē uersi sunt & multos alios errare fecerunt. Uel fm alios regnū celoꝝ hic accipitur p eterna beatitudine: ostiū p q⁹ intratur ad ipsam xps est. fm q⁹ ipsemet dicit. ego sum ostium. p me si quis introierit saluabitur: clausis est doctrina. Et ideo p sanam doctrinam aperitur hoc ostium. & p falsam doctrinā clauditur. Igitur q: pharisei & scribe. auctoritates que sunt in lege & prophetis de xpō corrumpebant: iō regnū celoꝝ aīs hoīes claudebant eos a fide & noticia xpi vt auertendo: & in errorem mittendo. Ipsi non intrabant q: a cognitione quam de xpō habuerunt. p odium & rancorem in errorem cōuersi sunt: nec introeuntes. i. intrare volentes q̄les erant simplices populi non sinebant intrare: q: per eos fuerant decepti: & a fide xpi p̄ maiori parte aversi. In so redarguit eos de gula & castrimargia: quia sub specie cultus diuini & religionis (oratione longa.)) scilicet in verbis. sed breuiū affectu & sententia((orantes)) vt sancti⁹ apparerent & maiora dona reciperent. comedebant substan-

tiam pauperum. i. ((domos viduarum)) affectū pietatis ad eos habentiū. bona earū sibi attrahentes & consumentes sub simulatione vt falsa specie sanctitatis q: sua superstitione nihil intendebant: nisi vt predas de subiecta plebe facerent: & magis de victibus que facile decipiūtur. nō habentes virū qui consulat & habētes dandi libertatē q⁹ voluntas suggerit. Et ex hoc facti⁹ earū aggrauantur. quoniā nō a diuitibus sed a victibus ventre implebāt. & illarū lōpiā extrahebant quā emendare oportebat. Ubi Crisi. Dū iudaicos sacerdotes cōfundit xp̄s nos sacerdotes monet. nō permanere cū viciis amplius q⁹ cū ceteris: quia & si voluntas mala nō est: suspitio tamen mala est. Deinde & huius rapine modus erat grauior: vt enī dicit Crisi. qui malū facit dignus est pena: sed qui & religione causam accipit malitie: grauiori est obnoxius pene. Unde sequitur. Propter hoc. s. nō solū propter rapinam: sed etiā propter simulationē vestrā amplius accipietis iudiciū & maior damnationem. Ubi Crisi. Primū quidē pro eo q⁹ figmentū sanctitatis assumitis: quariā eni vestrā religionis colore depingitis & quasi prestatis diabolo arma dei. vt armetur iniquitas dū pietas estimatur. Unde & fm Bedaz. Nō tantū ait. accipient dānationē. sed adiunxit maiorem vt insinuet illos qui orant vt videātur ab hoibus dānationē mererī: sed eos qui hec p̄olitius quasi religiosiores agendo non solū laudes ab hoibus sed & pecunias q̄rūt: p̄olitiori dānatione plectendos. Istoꝝ ergo oratio fit in peccatū. vt nō solū p̄ alios intercedere nō possint. sed nec sibi ad salutez p̄ficere. imo pro ipsis orationibus magis dānabūtur. Unde & Isido. dupliciter dānant hypocrite. vel pro occulta iniquitate. vel pro aperta simulatione. Ex illo eni cōdemnātur q: iniqui sunt: ex isto quia ostendūt q⁹ nō sūt Usi fm Grego. simulata equitas nō est equitas: sed duplex iniquitas. Et ideo plectenda maiori pena. In tertio redarguit eos de inani labore & nequitia q: multi eorū ((circuibāt mare & aridā)) ciuitates & villas: lustrantes orbē vt ex gentibus((vnū proselytū faciāt)). & aliquē de gentilitate ad iudaismū trahant & cōuertant. & nō propter misericordiā vt eos salueā: sed aut propter vanā gloriā. vt pietati fidei & cultui xp̄iane religionis obsistant: aut p̄pter auaritiā vt additis i synagoga iudeis sacrificioꝝ oblatio adderetur eis. Proselyti dicūtur q⁹ relicto gentilitatis errore ad iudaismū cōuertūtur: quoꝝ raritas per vnū signific. Ubi p̄ labor vacuus. q: p vno circuibāt mare & aridam multi: sed vnus de mille xpo

circuit ciuitates ⁊ villas. ⁊ sequuntur eoꝝ tur
be multe. Patet ⁊ nimia eoꝝ nequitia. qꝝ p
que laborant vt ad se trahant ((deteriorez se
faciunt ⁊ gehenne seu perditionis filium du-
plo ꝙ ipsi eos.)) Qꝝ ante dum ethnicus erat.
simpliciter errabat ⁊ semel filius gehēne erat
sed postea videns eoꝝ vicia ⁊ corruptus i mo
ribus pea malam eoꝝ vitam: reuertitur ad gē
tilitatem ⁊ sic ꝓuaricator: ⁊ apostata a lege ꝙ
seruare promiserat in moribus ⁊ fide peccat:
⁊ maiori pena dignus qꝝ melius esset illi veri
tatem non agnoscere: ꝙ post agnitam retroꝝ
sum conuerti. Similiter faciunt illi qui mul
tum laborant ad hoc ꝙ possint aliquem ad
religionem adducere: ⁊ cum adductus est p
mala exempla faciunt eum apostatare: ⁊ fiat
nouissima eius peiora prioribus: qꝝ vt ꝯ ait hi
eron⁹. Non eo studio seruamus quibus
querimus. In quarto redarguit eos de stulti
cia ⁊ fraudulentia: qꝝ vt populum ad dandū
⁊ offerendum inuitarent. ea que erant propꝫ
templum ⁊ altare: preferebant in honore ⁊
sanctitate ipsi templo ⁊ altari sanctiora: dicē
tes ((si quis iuret per templum vel altare:
nihil est. i. nihil debet: nec obligatur illo iura
mento: ⁊ conuictus mendacij non tenetur re
tus preiurij: nec est obligatus in aliquo)) si aūt
iuret in auro templi). i. in pecūia q offerebat
sacerdotibus in templo vel in domo ⁊ obla
tionibus. i. in hostia ⁊ victimis que offerunt
deo super altare ((debet)). i. obligatur ⁊ conui
cius status illud in quo iurauit tenetur exolue
re: ⁊ hoc studiosissime solebant repetere. Sā
ctio ergo illoꝝ erat talis q iuramentum per
creaturas non erat obligatorium: nisi solum cū
iurabatur per auꝝ ⁊ dona templi ⁊ altaris: i
quo non attendebant dei timorem: sed suam
cupiditatem. Unde decipiebant populuꝫ di
centes: auꝝ ⁊ dona sanctiora esse ꝙ templum
⁊ altare vt homines promptiores fierent ad of
ferenda dona sed errabant ((qꝝ maius est qꝝ
sanctificat ꝙ qꝝ sanctificatur. ergo ⁊ templuꝫ
maius est ꝙ auꝝ: ⁊ altare maius ꝙ donuꝫ: qꝝ
templum ⁊ altare quodammodo sanctificāt
ea quę oblata. qꝝ erant deo dicata ergo ⁊ iura
mentum per templum ⁊ altare maius est ꝙ
per auꝝ templi vel donum altaris. Unde vo
cat eos cecos duces: qꝝ in errore erant ⁊ alios
in errorem ducebant: ⁊ iste error maxime ex
cupiditate procedebat. Itez conuicit eos alia
rōne: qꝝ in iuramento qꝝ fit per templum vel
altare continetur iuramentum per auꝝ vel
per donū. Qui enim iurat per altare ex quo
dereliquatur oblatorum sanctificatio: iurat etiaꝫ
in contentis in illo: ⁊ qui iurat per templum:
iurat etiam in habitante in ipso. Et ideo iura
mentum per templum vel altare: magis est
obligatorium ꝙ per dona templi vel altaris.
Similiter qꝝ iudei consuetudinem habebant
per celum iurare: ideo ad reprehensionez eo
rum subdit ((Et qui iurat per celum iurat in
throno dei ⁊ in deo qui sedet super eum)) Nō
ergo sicut arbitrantur euadunt periculum ex
eo qꝝ non iurant per deum: sed per thronum
dei. i. celum. Qui enim per subiectam creatu
ram iurat: implicite iurat per creatorem crea
ture presidentem. Et ideo iuramentum per
creaturas licitum est obligatorium. Adhuc
multi insipientes christiani: eodem vicio ⁊ si
mili errore laborant: qui putant minus esse
iurare per euangelium ꝙ per deum: ⁊ cum
per euangelium iurare timeant: per deum ꝯ
frequenter ex vsu vicioso iurare non formidāt
cum tamen tota sanctitas euangelij a deo ve
niat. Scripture. n. propter deum facte sunt:
non deus propter scripturas. Et ideo maior
est deus qui sanctificat euangelium: ꝙ euan-
gelium qꝝ sanctificatur ab eo. In quinto redar
guit negligentiam ⁊ segniciem: quam habe-
bant circa magna ⁊ vilia ad salutem aiaꝝ
pertinentia: gerentes magnam solicitudinez
⁊ diligentiam circa minuta ⁊ temporalia: qꝝ
decimabant omne olus ⁊ minimas res: sed i
udicijs iusticiam: in pauperes misericordiaꝫ
⁊ in deum fidem que magna sunt pretermit
tebant. Fides importat debitum ordinem ho
minis ad deum: iudicium aūt importat debi
tum ordinem hois ad proximum in his que
habent rationem doni: ⁊ in his tribus intelli
guntur oia illa que ad salutem sunt multum
necessaria. Quod aūt dicit ((decimatis)) potest
dupliciter intelligi. Uno modo respectu sui:
qꝝ licet ministri receperint decimas a popu
lo: tamen de illis acceptis a populo: ⁊ de his
que habebant ex labore suo: decimas redde-
bant sacerdoti summo. Ad simulationem qꝝ
pe sanctitatis reddebant eis decimas de mi-
nimis ⁊ ratione cupiditatis: vt per exemplum
sui inducerent populum ad reddendum sibi
decimas de oibus vsqꝫ ad minima. Aliter pōt
intelligi respectu aliorum quos ad stricte sol-
uendum decimas inducebant: quas ab eis
vsqꝫ ad minima extorquebant. Et ne aliquis
crederet qꝝ de minimis rebus non essent de-
cime dande: subiungit quod principaliꝫ opor
tet facere hec maiora: scilicet iudicium ⁊ mise
ricordiam: ac ea que sunt fidei agere: tanquā
magis necessaria: ⁊ illa scilicet maiora ⁊ pec
mationem minimarum rerum non obmitte
re. tanquam bona minora: quia preceptum
dei est de omnibus tam minoribus ꝙ maio
ribus decimam dare: ⁊ omnia precepta legis

tis maxima ꝙ minima oportet implere. De
inde has simulationes eoꝝ arguit. qꝝ erant
tam maximā ꝙ minima oportet implere. De
inde has simulationes eoꝝ arguit: qꝝ erāt du
ces habentes regere populum: ceci peruertē
tes intellectum scripturaꝝ. colantes ⁊ purgā
tes culicem. i. minora cum diligentia discer
nentes ⁊ tractantes. camellū aūt glutientes. i. ma
iora subticentes ⁊ pro nihilo reputando ob-
mittentes. Culex quippe animal parvum est
ab aculeo dictū. Os. n. in ore fistulam ad mo
dum stimuli: quo pungit carnē ⁊ suggit san
guinem p qđ minor transgressio intelligitur
Camelus vero est aial magnū ⁊ deforme per
quod maior ꝓuaricatio designatur. vbi Cris.
Qm̄ scribaꝝ ⁊ phariseoꝝ ad quos loquebat
quidam erāt sacerdotes. qdaꝫ aūt populares
non est incongruū vt duplicē huius loci facia
mus traditionem: vt vna pertineat ad popula-
res' qui decimas dant. alia aūt ad sacerdotes
qui decimas accipiunt. etenim ipse sermo du
bius est: qui dicit. Ue vobis qui decimatis qꝝ
⁊ qui accipit decimas recte decimare dicitur
⁊ qui dat: Scribe ergo ⁊ pharisei minimoꝝ
oleꝝ decimas dabant vt per hoc vidētes eos
dicerent homines. Putas qūo oium rerum
suaꝝ decimas offerre non pretermittunt: vt ēt
contemptibilium oleꝝ decimas dare non ne-
gligant. Putas qūo oia precepta dei vita eoꝝ
cōsumat: vt nec in' modicis his negligere ac
quiescant. Quod non erat verꝫ. Nam minoꝝ
quidem reꝫ decimas offerebant. ostentande
religionis gratia: in iudicijs aūt erant iniusti
in fratribus sine misericordia: in deum semꝑ
increduli: liquentes culicem: camelum autez
glutientes: qui a modicis quidem delictis se
abstinebant: magna aūt alacriter cōmittebāt
Nunc veniamus ad sacerdotes. Si ergo ava
ritia pleni. si quis de populo decimam alicu
ius rei vel minime non obtulisset ita eū corri
piebant quasi magnum crimen fecisset. si qs
aūt in populo aut vt in deum peccabat. aut
alteꝝ ledebat. aut aliquid tale faciebat: nemo
curabat corripere eum quasi nullam culpam
fecisset. De suo quidem lucro solicite agebant
de gloria vero dei ⁊ salute hominum negligē
bant. Sic ⁊ modo fit. Qi omnes de suo ho-
nore solliciti sunt. de honore aūt dei nullus. et
portiones quoqꝫ suas vigilanter aspiciunt ⁊
defendunt. sed circa obsequium ecclesie. curā
impendere non attendunt. Si populus dect
mas non obtulerit murmurant oēs ⁊ si pec-
cantē populū viderint. nequa murmurat con
tra eos. Ipsi sunt qꝝ docēt populū fuo exēplo
liquere culicē ⁊ camelum glutire. i. a modico
peccato se retinere. maiora si cōmittere. Dez
Cris. O quantū adhuc hodie cecitatis scriba
rum ⁊ phariseoꝝ regnat ph dolor: in prelatis
tam religiosis ꝙ secularibus: qui solicite cu-
rant de solutione decimaꝝ ⁊ consilium que
eis debentur. ⁊ paꝫ curant si subditi in mate
ribus involuantur criminibus: qui minora
subtiliter discutiunt ⁊ maiora subticēt. ac ma
gnam in minimis sed parvam vel nullam in
maximis diligentiam adhibent: puta si quē-
diam de clericis suis vel monachis deprehen
dunt. in cerimonijs exterioribus offendere.
aspere redarguunt: ⁊ si superbus est aut inut
duos vel tractet vel seminator discordie ⁊ tur
bator pacis. sub silentio pretereunt: plus pu
nitur aliquis pro obmissione vnius ꝑsimōie
vel admonitionis ac de transgressione decre
talium ⁊ cōstitutionum hois. ꝙ euangeliorū
⁊ mandatoꝝ xpi. Curam aiaꝝ negligunt ⁊
negotia exteriora agunt. non curant fructum
animaꝝ. sed excrescentiam diuitiaꝝ per mun
dum discurrunt. gregem sibi cōmissum non
custodiunt. Custodiat eum qꝝ custodit israel.
In sexto arguit eos simulationis ⁊ mēdacij
qꝝ plus curabant lauare sordes exteriores. ꝙ
interiores: plus corpoꝝ ⁊ valoꝝ. ꝙ moꝝ ⁊ vi
tioꝝ: pharisei. n. quando debebant ascendere
in templum ad ostentationem mundicie. pri
mo lauabant utensilia domus. ac vestimenta
⁊ consimilia. ⁊ paꝫ curabant de interiori mū
dicia intrinsecus. si ēt foris ostendebant hoi
bus sanctitatem. in habitu. in sermone i phi
lacteriis. in fimbrijs. in orationum longitudi
ne: ⁊ ceteris huiusmodi: intrinsecus autē in
conscientia ⁊ mente erant pleni rapina per af
fectum ambitionis. ⁊ immundicia ver volu
ptatem carnis. vel sapina. idest auaricia. ⁊ im
mundicia. i. fordibus vitiorum: quia ꝙ bibe
bant ⁊ manducabant alijs auferebant ⁊ per
hoc cibus ⁊ potus eorum imminundiciam pec
catorum habebat. In hoc vero multum erra
bant. ⁊ magna cecitas eorum erat quia plus
curandum est de mundicia interiori ꝙ exte
riori: quia exterior non est deo accepta nisi
per interiorem. Tales sunt etiam modo mul
ti. qui sunt sicut sepulcra dealbata: exteri
us decorati: ⁊ intus iniquitate pleni. Unde si
quis interiora exterius evolueret. multum
fetorem multamq; sanies inueniret. Unde i
ezech. Fili hominis fode parietem ⁊ videbis
abhominationes. Abundandum est ergo ꝙ

intus est calicis & parapsidis.i.cor purgandū
est a vicijs. quia per interiora calicis & para
psidis intelligit methaphorice interiora men
tium: cuius mundicia dependet bonitas mū
dicie exterioris. Et ideo sequitur: vt fiat q de
foris est mundum.i. vera sit offensio sanctita
tis: non mala dissimulatōis. Unde Origc.
Dic sermo nos instruit vt festinemus esse iu
sti. non apparere: qui enim studet vt appare
at iustus. que a foris sunt mundat: & que vi
dentur curat: cor autem & conscientiam ne
gligit. Qui autem studet ea que intus sunt. i.
cogitationes mundare: consequens etiaz est
vt ea que a foris sunt saciat munda. Et notan
dum q in triplici repositum est nomen ce
citatis: eo q triplex cecitas arguatur in eis.
Primo in docendis. Un ve quarto in corripi
endis siue in eligendis scilicet in ve quinto.
termo. in agendis vt hic in ve sexto. In septio
demo nistrat hoc idem per exemplum sepul
chroruz. vt quomodo sepulchra dealbata cal
ce tenigata sunt foris secus & ornata marmo
ribus. ac distincta auro & coloribus: intus au
tem plena sunt ossibus mortuorum. Et ideo
horribilia & omni sparicitia scilicet putredie
& fetore. Et ideo abhominabilia. vnde dicitur
sepulchrum quasi sempulchrū: sic & ipsi mū
diciam & iusticiam in habitu vestis & humi
litate verborum ostendentes: exterius dealba
ti sunt propter boni simulationem. intus au
tem pleni iunt hypocrisi. i. amore vane laudis
quantum ad intentionez simulationis: & ini
quitate. odio veritatis. quantum ad affectio
nem malignitatis. exterius habent conuersa
tionem honestam. vt cooperiant malicias oc
cultam. Isti significantur per bel qui exterius
erat ereus & intus latens. Ubi Cris. Merito
quidem iustorum corpora templa dicuntur:
quia in corpore iusti anima dominatur & re
gnat quasi deus in templo: vel certe quia ipse
deus in corporibus habitat iustis. Corpora
autem peccatorum sepulchra dicuntur mor
tuoz: quia anima mortua est in corpore pec
catoris. Nec enim viuens putanda est que ni
hil vitum aut spirituale agit in corpore vel q
mors ipsa in corporibus habitat peccatorum
Sicut ergo sepulchrum quanditu clausum est
pulchrum videtur a foris si vero aperuz horri
bile. sic simulatores bonoruz quandiu non
cognoscuntur laudabiles sunt: cum autez co
gniti fuerint: inueniuntur abhominabiles.
Sic hypocrita si benuz est esse malum vi q

non vis apparere q vis esse. Si bonum autē
est esse bonum vt q non vis esse q vis appa
rere. Nam q turpe est apparere, turpius est
esse. Quod autem formoliz est apparere for
mosius est esse. ergo aut esto q appare: aut
appare q es: q manifestum malum a sapi
entibus non reprehenditur. dum insania esti
matur. Nec Cris. Unde & Ber. Quem dabit
de filijs Adam qui q est non dico velit: sed
vel patiatur videri. In octauo arguit eos filij
os esse homicidatur: q opinionem bonitatis
& gloríe in populos vt illi viderentur sepul
chra & memorias prophetarum & occisorum
ambitiose edificabant & magnifice ornabant
quos maiores eorum interfecerunt & dicebat
q si fuissent in diebus patrum suorum. non
essent socij eorum in sanguine prophetarum
.i. ad effundendum sanguinem eorum necesse
essent ea que patres sui fecerunt in quo testi
tur se filios eorum qui prophetas occiderunt
Scelera patrum propter speciem sanctitatis
verbo reprobant. & persequendo sanctos vt
christum & suos eadem scelera faciunt: & sic
facto approbant: q filij sunt non solum car
ne sed etiam imitatione. non solum quantuz
ad naturam: sed etiam quantum ad mores.
Non enim eos incusat quoniam sepulchrum
edificant. sed intentionem eorum reprehen
dit. quia non propter honorem eorum qua oc
cisi fuerant: nec propter amorem pietatis &
veritatis hoc fecerunt. sed propter amorem
vane laudis & in hoc querebant: Unde Cri.
Qui martyrum ecclesias edificant & ornant
bonum opus facere videntur. sed si quidem
& alias iusticiam dei custodiunt. si de bonis
eorum pauperes gaudent. si alienum bona p
violentiam non faciunt sua. scito quia ad glo
riam dei edificant. Sin autem quis non intel
ligat quia non ad gloriam dei faciunt edifi
cia illa: sed propter estimationem humanam
edificant altaria martyr: vbi pauperes passi
violentiam ab eis interpellant contra eos. nō
enim gaudent martyres quando ex illis pecu
nijs honorantur in quibus pauperes ploran
bant. Qualis est ista iusticia. muncrare mor
tuos & spoliare viuentes de sanguine misero
rum tollere & deo offerre. Illud non est deo
offerre: sed velle violentie sue socium facere
deum: vt cum oblatam sibi pecuniam de pec
cato libenter acceperit. consentiat in peccato.
vis domum dei edificare: da fidelibus paupe
ribus vnde viuant: & edificasti rationabilem

domum dei. In edificijs enim homines ha
bitant. deus autem in hoibus sanctis. Qua
les ergo illi sunt. qui homines spoliant & edi
ficium martyrum faciunt: habitationes ho
minum componunt. & habitationes dei tur
bant. Que est autem iusticia sanctos co
gere & condemnare sanctitatem. Primus gra
dus pietatis est sanctitatem diligere: deinde
sanctos: quia non sancti ante sanctitatem fu
erunt. sed sanctitas ante sanctos. sine causa er
go iustos honorat. qui iusticiam spernit. Nō
possunt sancti amici esse illorum quibus de
us est inimicus. Dicebant apud se. si bene fe
cerimus pauperibus. quis illud videt Et si vi
derint non multi vident: & si multi viderint
pro tempore vident. Transit tempus & cum
tempore transijt beneficij memoria. melius
est ergo edificia facere que aspiciant omnes
non in hoc tempore solum. sed etiam in po
sterum. O insipiens homo quid prodest tibi
post mortem ista memoria si vbi es torque
ris: & vbi non es laudaris. Nec Cris. Deinde
probat q sint filij homicidarum. & ostendit
eos non solum genimina viperarum quo ad
malitiam in simmitatione malorum ac pater
ne nequitie imitatores: sed etiam parentibus
deteriores: & q fictio erat hoc q dicebant. s.
q non communicassent operibus eorum si i
tempore illo fuissent. Unde dicit. ((Et vos im
plete)). idest implebitis ((mensuram patrum
vestrorum)) sm Hiero. & Crisi. Non iubet vt
precipit. sed q futurum erat predicit & osten
dit. Mensuram enim patrum suorum imple
re cupiebant. & iam impleuerunt. quia q illis
defuit isti suppleuerunt. Nec solum impleve
runt. sed mensuram multum excesserunt: q
illi occiderunt hosee. isti dei filiū. illi ternos.
isti dim: illi ministros. isti regem. illi mēbra.
isti caput: illi pphetas. isti prophetaz magz
qui a prophetis predictus est: scilicet christū.
Deinde postq ostendit pharisees i multipli
cez culpā ostendit consequenter penam: di
cens ((serpentes)) venenum inuidie haben
tes ((genimina viperarum)) q venenum ma
litie a patribus traxerunt ((quomodo fugie
tis a iudicio gehenne.)) Quasi diceret. nullo
modo: quia erant in malitia obstinati. non so
lum autem hanc penam meruerunt propter
mortem christi. sed etiam propter occasiones
apostolorum & discipulorum eius. & propter
hoc sequitur: ideo scilicet quia dicitis ((non

essemus socij eorum)). idest homicidarum. vt
ostendam vestrum mendacium. (Ecce ego
mitto)) seu mittam ((ad vos)) instruendos &
& reuocandos ad me ((prophetas & sapien
tes & scribas)) scilicet apostolos qui spiritu
prophetice plent erant & corda sapientia di
uina erudiebant. & tanquam scribe docti de
thesauris suis noua & vetera proferebant &
ex illis occidetis & crucifigetis & flagellabitis
in synagogis & congregationibus vestris. ((& &
persequimini de ciuitate in ciuitatem)) quod
& fecerunt: & quos illi odes quia non videtis
non occiderunt: isti videntes eorum desideri
um impleuerunt & sic modes patrum iniquo
rum sequendo. se filios eorum esse testati sūt.
Deinde vt ostendat quoniam non impune
hoc faciunt timorem eis ex his incutit dicens
vt ventat consecutive. quia est cōsecutio equi
tatis: super vos idest generationem vestram
& omnium malorum vobis consimilem: om
nis sanguinis iustus. idest debita vicio pro
omni effusione sanguinis iustorum: a sangui
ne abel iusti: cuius munera narrantur a deo
accepta: vsq ad sanguinem zacharie filij ba
rachie. idest iojade sacerdotis: qui propter iu
am iustitiam dictus est barachias. qui inter
pretatur benedictus domini quem occidistis
idest vestra generatio vobis similis occidit
inter templum & altare scilicet holocaustoruz
q erat extra templum scilicet in atrio ipsius
templi. sed licet multi post & ante ab hac ge
neratione sint occisi. tamen potius nominat
istos duos & alios. vt in vno laici scilicet in
abel: qui sunt pastor eorum & in campo neca
tus. in alio clerici scilicet in zacharia. qui fuit
altaris officio manicipatus. & in atrio templi
occisus intelligantur & per hos duos omnes
sancti martyres laycalis scilicet & sacerdota
lis ordinis designantur. Amen amen dico vo
bis. venient omnia. s. scelera & scelerum puni
tiones super generationem istam. s. vestram.
& omnium malorum: & si nō omnes sint vno
tempore. tamē omnes sunt vnum corpus dia
boli. Deinde conuertit sermonem specialiter
ad metropolim ciuitatem hierusalem. in qua
erant magis culpabiles: causa pij patris affe
ctu plangendo: & ex hoc auditores eruditos
do dicens. Hierusalem Hierusalem. Hieru
salem vocat habitatores. nō edificia ciuitatis
ponēdo pticulas p totum & alloquit hic po

lum iudaicum sub nomine ciuitatis metropolitane. Geminatio vero huius verbi hierusalem:ierusalem ostendit: ē miseriam vocātis ac valde oblgentis. Uel geminat ppter vehemētem reprehensionē ē missionē reprobationē. Uel q̄ afflictos affligebāt duplicit:r ē corporaliter ē spūaliter. Que occidis prophetas:doctrinam etiam occisura prophetarū: ē lapidans eos qui ad te ibidem ad finem vltionis ē instructionem ē ad increpandum scelera tua missi sunt. Ideo incurabilis est plaga tua quia eos abicis qui tibi salutem offerunt. Unde Crisostō. Quomodo sanerio q̄ nullum ad te medicum peruenire ꝓmittis? Sanctis meis non peperci:vt tibi parcerem peccatrici. Illorum vitam negleci:ne tuam viderem. Omnes medici spirituales in te defecerunt:ē tu curata non es. Si de morte tua gaudio fuissem. nunquam ad te misissem prophetas. Si te perdere voluissem nunq̄ ad te ipse venissem ergo quid faciam si nō ipsa viuere non vis? Nec Crisostō. ((Quoties volui ego)) qui mortem peccatoris nolo ego qui omnes peccatores saluare volo. non quidem semel vel bis sed multotiens. Primo per legem nature. Secundo per legem scripture. Tertio per legem gratie. Ite in mane puritie:in tertia adolescentie: in sexta iuuentutis: in nona senectutis: in vespere decrepite etatis. ((congregare)) sub cultu vnius dei. perfidem ē caritatem: ((filios tuos)) scilicet iudeos predicationibus prophetarum ē miraculis: ē te nichi adiunge ē mecio. Multi sunt dispersores sed pauci ad bonum congregatores. dispergit enim diabolus. dispergit mundus: dispergit carnalis affectus: dispergunt temptatores. Sed dominus vult congregare in vnitatem fidei in vnitatem caritatis: in vnitatem superne ciuitatis. Sequit((quemadmodū gallina congregat pullos suos sub alas)). Ponit exēplum de gallina ad ostendendū affectum suum ad populum q̄ inter alios aues vt magis afficiat ad nutritionem ē conseruationem pullorum: tam magnum. n. affectum in filios habet vt eos infirmitate affecta infirmetur: ē eos alios protegens ctra indignum pugnet. Sic ē dei sapientia per carnis susceptionem infirmata: protegit nos ē defendit a diabolo ac nutrit ē conseruat sua gratia. ((Et noluisti)) quasi mo negleximus. ctradiximus. impediuimus. q̄ prophetas a deo missos: postea Johannē baptistam ē vltimo dñm nostrum iesum xp̄m: ē eius discipulos ꝓtemptauerunt: imo ē occiderunt: Nec si diceret. Ego volui sed tu voluisti. Ego q̄d mecū est fecisti: sed tu q̄ tuū erat nō fecisti. Ego pro tua salute ꝓphetas ad te misi: sed tu eos interfecisti. Ego ad te ipse veni. ē in me recipere noluisti. Tibi ergo ꝑputandum ē tue malitie. non mihi. O quotiens monet nos de⁹: mō blandicijs. mō increpationibus: nūc sic. nūc sic. ē pax aduersis. nos. ē tō valde timenda est nobis pena q̄ sequitur. Tandem. n. ex multiplici eoꝝ culpa multiplicē eis comminat penam. Primo tpalē: q̄ plus timebant ē semp formidabant: subuersionē ciuitatis ē templi desertionem. vicēs. ((ecce relinquetur vobis a deo. domus vestra)). i. templū ē ciuitas ((deserta)) q̄ ꝓ romanos fuerunt destructa deserta quidem ē nudata auxilio xp̄i. q̄: habitatorem xp̄m relinquerunt ac ꝑdiderūt: ē hereditatem ꝑripere gestientes hereditē occiderunt. ergo xp̄o erat q̄ antea eis ꝑsidebat: ē eoꝝ manu tenebat ac gubernabat ē ab hostiū manibus excipiebat. Itē deserta angelorū custodia q̄ audita ē vox in templo transeamus ab hīs sedibus. Dicit aūt domus iudeorū deserta ē vacua: derelicta est. i. indigni habitudine sāctī. spiritus remanserūt q̄ incredulitate ꝑseuerantes xp̄m hospitē non susceperunt. Ubi Crisostō. Deserta est a sanctis: deserta a sanctitate. a fide. a caritate. a gratia ē spiritu deserta deniq̄ ab ipso deo: ē a bonis oībus que sunt dei. Ubi ē Origē. Semp et eis qui noluerūt ꝓgregati sub alas eius comminat xp̄s. ecce relinquetur vobis domus vestra deserta. i. aia ē corpus. Deinde cōminatur eis penā eternam q̄ est carentia sue visionis. nisi a suis ꝓuertant nequitijs dicens((dico. n. vobis. nō me)) ē saciem meā((videbitis ammodo)) ab hoc. i. tempore passionis mee((donec dicatis(benedictus q̄ venit in nomine dñi)). i. donec et inuiti ꝓfitemini me esse xp̄m benedictū filiū a patre missus a ꝓphetis ꝑdictū: q̄ erit in aduentu claritatis ad iudiciū. Usi sach. Aspiciēt me quē ꝓfixerūt Revera. n. post passionē suā visus ē a discipulis ē amicis suis. sed nō a iudeis. Uel non videbitis me. i. nisi dicatis penitendo ē me dei filiū per fidē cōtendo benedictus qui venit in nomine dñi. i. hic est benedictus qui venit in mundū per incarnationē missus a patre in quo immutur cōuersio reliquaꝝ ante aduentū ad iudicium. Tunc enim iudei qui in fine mundi credituri sunt in xp̄m: laudabunt ē cōfitebuntur ipsum ē his dictis exterio dominus iesus de templo cuz discipulis recessit.

tudeis. Ubi Orig. Sed ē vnusquisq̄ cuius sit templū dei ꝓpter spiritū dei inhabitantem in se. ipse sit causa sue desertionis vt egrediatur xp̄s ab eo.

Oratio.

Omine iesu xp̄e. qui legi ē ꝑceptis tuis obedientibus duas benedictiones ē inobedientibus maledictiones: da mihi de tua largitate: ipsis tuis ꝑceptis iugiter obtēperare ē erroneo hypocritaꝝ in oblatis cauere: da mihi tuis monitionibus ē beneplacitis sine tedio acquiescere. ē me sine negligētia emēdare: vt tandē in aduentu claritatis tue ad iudiciū ē benedictū ad plenā nostrāꝝ redēptionē hoc est perfectaꝝ coronā ē aie libertatē manicite venientē. letus aspicias. ē cū electis tuis te iure benedicā. Amen.

De signis aduentus domini. ē cōsumationis seculi. Capitulum.xxxix.

Cum dominus iesus eadem feria tertia((egressus esset de tēplo)) ipso egressu designans quod dixerat. i. domū iudeoꝝ deserendā. i. ciuitatē ē tēplū)) discipuli admirantes)) si tēplū tante pulchritudinis ē fortitudinis destrueretur. i. ad nichilū redigeretur ((ostenderūt ei edificationes templi)) nō ignotas sed tanq̄ admirādas vt ꝓpter nobilitatē ē magnificentiaꝝ edificioꝝ. que ad diuinū cultū facta erant flecteretur ad misericordiā: dixit ē mitigaret penas cōminatas. Uidebatur etiā eis: q̄ nec rapi nec euerti posset vel diruiri. Nō respiciebant ad templi sanctitatē sed ad edificioꝝ preciositatē ē fortitudinē. Sic hodie multi plus attendunt ad cultū ecclesie corporalem q̄ spiritualem. Unde Bernar. Gemmis altaria fulgēt ē mitratorum dei nulla electio est. Sed contrarium fuit in ꝓmitiua ecclesia. quia maior via fiebat in ordinatis spiritualibus q̄ in materialibus. Unde Augustinus. Olim erant parietes ecclesie vilis ē viri preciosi: modo econuerso. Ecclesie quippe ornatus non est in edificijs ē redditibus. sed in humiliter hospitalitate ē pietate. ((Et respondens iesus dixit)) nō solū ḡ destruēda fore. sed ē q̄ in eis((nō relinquet lapis super lapidē. q̄ nō destrueret ē comminuerentur)) qualitercūq̄ partiola ē littera vlde rētur. Hoc aūt factū est a romanis. xl. anno post passionē dñi. Similiter erat de magnifico ē sumptuoso palatio. q̄ nō relinqueret lapis super lapidē in eo. Secūdū Bedam. Diuinitus procuratū est ē prouisum. vt pascha ē cuangelica gratia per orbem. templū ipsum cū suis cerimonijs tolleretur ne qs adhuc parulus ē infirmus in fide si videret illa q̄ manere que a deo sunt instituta a sinceritate fidei ad iudaismū laberetur. Euertitur ergo vmbra. ē palma tenet veritas per orbē declarata. Omnia enī cōpositio mandatoꝝ sic est destructa. vt iudei nichil impleāt. ē capite sublato membra inter se pugnēt. Unde Crisō. Illa hierusalē singularis typū gerit hierusalē q̄ vitalis. i. ecclesie. Nā nisi templū illud destructus fuisset: observantia legis non facile fuisset cessanda. Ideo aūt destructū est: vt si velint iudei postmodū seruare legē nō possint: aut de pascha aut de sacrificijs aut de ceteris cerimonijs. Ceciderūt corporalia ē figuralia vt surgerent spiritalia ē vera misteria. Dec Crisō. ((Et vadens dominus ipsis die cū discipulis in montē oliueti. ē sedens ibi extra templū)) in loco vbi postea cōstructa est ecclesia: interrogatur ab eis de tempore destructionis hierusalē ē templi. ē de signo aduentus sui ē cōsumationis seculi. que putabāt sequi statim destructionē ciuitatis ē templi. Ille que ibidem fuerūt sibi facte in monte oliueti. ē hoc rationabiliter: q̄ ex illo loco templum ē ciuitas clarissime videri. ē occasione huius destructionis ibi queritur. similiter ē iudicij extremū. futurū est circa illū locū ideo cōuenienter fit ibi questio de futuro iudicio((ē respondens iesus dixit eis signa predicitoꝝ ē eos circa quodlibet in necessarijs ē vtilibus instruxit. nec dicebat q̄ eos scire nō expediebat. De signis vocet. de tēpore intimandū nō putat: q̄ incertitudo temporis inducit terrorē ē ita preparationem. sed ignorantia signoꝝ posset inducere i errorē ē quia plura ex his signis possint referri simul ad euertionē urbis ē templi. ē ad xp̄i aduentū ante cōsumationem seculi. Secūdū enim Crisō. Dominus nō separatim: que signa pertineant ad hoc vel ad illud ponit. vt eadē videantur. aduersis pertinere: quia tamen euertiones urbis ē templi iam completam ē preteritam dignoscimus. ad eā ideo ad instructionem nostram. omnia ad ea que restant referamus: quia possunt omnia de aduentu christi ē consummatione seculi in-

telligi.& per apostolos omnium credentium
persone signari. Nam dicit hoc discipulis:
non tanquam eis qui durare deberent in vi
ta ista vsq; ad finem mundi. sed in persona
eorum dicit hec hominibus posteris eorum
creaturis: quasi vnum corpus existentibus
cum ipsis. Sed antequam eis ad interroga
ta respondeat mentem eorum vt non seduc
antur confirmat: Unde Crisostomus. Ne
que enim de hierosolime destructione ne
que de secundo suo aduentu statim respon
dit sed de malis quibus statim obuiandum
erat. Premonit ergo dominus fideles. ne se
ducantur id est seorsum a veritate fidei du
cantur. ((Multi enim pseudo christi & pseu
do prophete)) id est simulati & falsi ((venient))
ascribentes sibi nomen christi ex presumptio
ne & dicentes se christum esse: & seducēt mul
tos per falsam doctrinam. p simulatam vitā
per signa mirabilia. Unde athanasius dicit.
in vna quaq; hereli diabolus figuratus di
cit ego sum christus: & apud me est veritas.
Multi enim videntur hoc dicere facto. quia sta
tus sue destructionis faciunt obseruari. & pce
pta dei: volentes magis sibi & deo obediri.
Sed non est venturus christus nisi precedāt
signa ab eo predita. Que ideo nobis domi
nus pronunciat vt nos ab amore suādi com
pescat. & timorem nobis incutiat. ac semper
vigilantes & paratos nos inueniat: quia mi
nus facula ferisit. que ante predicta sunt: & pre
mittit dominus primo in generali signa pro
ra. i. fila quantum ad hostes extraneos: & se
ditiones quantum ad domesticos. Deinde
subdit in spectaculorum multitudinem tan
gens mala septē: que sunt inimicitie popolo
rū. quia ((surget gens contra gentem)) discor
dia principum: quia ((regnum aduersus re
gnum)) commotio locorum per loca: insecto
nes morborum. qa ((pestilentie)) defectus vi
ctualium. quia ((fames terror celestium im
pressionū: qa ((terrores)) de celo) nouitas ene
rum mundanorum: qa signa magna erunt.
Per hec autem septem que hic tanguntur
possunt intelligi septem mala que hodie ec
clesia dei patitur: quorum primum est di
scordia ecclesiarum secundum impugnatio
hereticorum. tertium turbationes secular
um. quartum exempla malorum quintum
defectus doctorum. sextum fulminatione
sententiarum. septimum monstruositas. or
dinationum ecclesiarum. Multa ergo ma
la precedentia vt impleatur & dicitur pu
gnabit pro eo orbis terrarum contra insensa
tos: & qui contra auctorem omnium peccā
ter pugnauerunt: iuuito tunc dei iudicio ab o
mnibus oppugnētur: & qui in cunctis deliquē
runt in cunctis feriantur. ((Oportet)) & con
ueniens est ((primum hec fieri)) tangē a deo
ordinata: malicia hominum exigente. & deo
bonum inde eliciente scilicet ad probationē
& vtilitatem bonorum & ad destructionem
& perditionem malorum: quia hec omnia
initia & quasi preconia sunt dolorum futu
rorum. ((sed nondum statim est finis)) & con
summatio eorum: quia ista sunt signa remo
ta non propinqua. vel quia ista sunt tem
poralia sed consumatio dolorum erit eterna
Magnitudo enim malorum iudicium ge
nerale precedentium est figura sequentium
incorporaliter grauiorum. Unde dicit Gre
gorius per crebra mala que preuenunt: in
dicantur mala perpetua que sequuntur. quia
multa debent mala precurrere: vt maius va
leant fine finem nunciare. Spiritualiter secun
dum Ambrosium. Sunt & alia bella que vi
sentit christianus scilicet diuersorum prelia
cupiditatum: studiorum conflictus. multo
etiam grauiores sunt hostes domestici & ex
tranei. Et secundum Crisostomum. Spiri
tualiter in ecclesia pestilentie carnalium vi
tiorum: fames verbi diuini. terremotus tri
bulationum erunt: quia ecclesia multum in
fine temptabitur. Deinde subdit quo meri
to hoc omnia contingēt: quia ((ante hec om
nia)) scilicet hec predicta erunt persecutiones
sanctorum: quibus ((iniicientur manus)) ad
capiendum: quique tradentur ad tribulatio
nes & mortem etiam a propinquis & amī
cis ((& erunt odio omnibus hominibus)) hu
manum & terram seu humana non diuina sa
pientibus. Amicus enim dei inimicus est mū
di: & in tali odio erunt propter nomen chri
stianitatis. ac confessionem huius nominis & asser
tionem veritatis: quod quidem iocundum
& gloriosum est sanctis: quia felix est iniuria
cum deus est in causa: quia ad hanc sequi
tur magnum premium & gloria immensa.

Qui etiam post dura que predicuntur de af
flictione mortis. protinus consolantur de glo
ria resurrectionis: quia etiam ((capillus)) mi
nimus (de capite eorum non peribit) Et ideo
multo magis cetera maiora non peribunt.
& hoc addit ad declarandum veritatem fu
ture resurrectionis nam quicquid sive ad
substantiam sive ad decorem corporis facit
in resurrectione redibit. Secundum sensum
spiritualem. capillus de capite dicitur non
perire: quia nec minima mentis cogitatio
bona manebit irremunerata. Unde Beda.
Non solum ossa nostra idest tortia gesta vel
dicta remunerantur. sed etiam capilli: idest
minutissime cogitationes bone: que de cor
de quasi capillus de cerebro exeunt: apud
iustum iudicem digna mercede donabun
tur. Unde propheta. Reliquie cogitationum
diem festum agent tibi. Similiter nec cogi
tationes male remanebunt impune. Et quia
gratia sunt que sanctis in persecutionibus
pati debebunt. Ideo consequenter ad tole
rantiam confortantur. In predictis enim ma
xime necessaria est patientia ((qui in patien
tia possidebunt)) idest custodient animas su
as. Custos enim omnium virtutum patien
tia est in qua animas que corpus possident
possidemus: cum ipsas animas ad patien
dum ratione regimus. Qui autem impatien
ens est: animam suam non possidet: quia
animi sui furorem & iram cohibere non po
test. Unde Beda. Sic enim conditi mirabi
liter sumus. vt ratio animam & anima pos
sideat corpus. Jus vero anime a corporis
possessione prepeditur si non prius anima a
ratione possidetur. Custodem igitur condi
tionis nostre patientiam dominus esse mon
stravit: quia ipsa nos possidere nosmet
ipsos docuit. Nec Beda: Magna igitur
est virtus patientie. sine qua anima perdi
tur & per quam possidetur. Qui enim pati
enter sustinet temptationem. accipiet corō
nam. sed qui perdit patientiam perdit & co
ronam. Unde & Gregorius. Eam commen
dans dicit. Ego virtutem patientie. signis &
& miraculis esse maiorem puto. & Salomō
Melior est patiens viro forti. & qui dominat
animo suo expugnatore vrbium. Ut & sue

ca. Tormenta patienter ferre optabile est.
Nec. n. fortitudinis pars est. Non enim pati
tormenta optabile est. sed pati sentiet & est vir
tus. Cum aliqs tormenta sentiet patitur om
nibus virtutibus vtitur fortasse cum vna in
promptu sit. & maxime apparet patientia hic est in diuinus comitatus virtutum. Quic
quid honeste fit. vna virtus facit. sed ex consi
lio sententia. Nec Seneca. Igitur (vt dicit
Crisostomus.) Iniurie hominum nullum fa
ciunt damnum. sed magis patientie lucrum
Quia vero tot terroribus auditis sancti tur
bari potuerunt. timentes quid tunc respon
deant: consolationem supponit de dando
eis impremeditatis ((os & sapientiā)) ac dicen
di & respondendi materiam ((quibus nullus
poterit resistere vel contradicere)) quia non
ex ingenio vel arte eorum procedent verba:
sed ex spiritu sancti gratia. ((Tunc multi scā
dalizabuntur)) idest discedent a fide. & ruent
in errores: timore vel imminente tormento
rum: aut potentis seu muneribus seducti.
((Et quoniam abundabit iniquitas)) & ma
litia in fidelis christianis. ideo ((refrigescet &
deficiet caritas)). idest vera dilectio erga de
um & proximum: in multis aliis ab igne di
uini amoris. licet totaliter non cadat in eis.
Et habundantia enim iniquitatis oritur re
piditas caritatis pro tribulatione. que calere
videbatur ante tribulationem & in pace. De
nique (vt ait Ambrosius) Tunc iustus in deserto
sit quasi in regno. Vel in eisdem in quibus
habundat iniquitas refrigescit caritas. Nam
((vt ait Remigius)) quanto magis ab vno
quoque iniquitas suscipitur tanto amplius
in corde ipsius ardor caritatis extinguitur
(Qui autem perseuerauerit) in fide veritatis
in amore bonitatis ((vsq; in finem)) & termi
num vite presentis quocunq; tempore inci
piat & quocunque tempore recipiat ((hic
saluus erit)) qua non cepisse sed persistere
virtutis est & non inchoatio tolerantie: sed
perseuerantia coronatur. De hac materia
persecutionum habes latius supra post mis
sionem apostolorum: sed hec predicta mo
re insolito & multo violentius nec fient qui
cuenire solent. ita vt pro signis habeantur.
((Et predicabitur hoc euangelium regni in

vniuerso mundo)) predicatio noui testamenti dicit euangelizat ratione sue perfectionis ⁊ bonitatis videlicet q; bonū iocūdum: q; bonuz vtile: ⁊ dicitur euangeliū regni ratione sue dignitatis. vel finaliter quia ad regnum ducit: quod lex non faciebat vel causaliter quia regnes facit vel materialiter quia de regno disserit ⁊ hoc in testimonium omnibus gentibus. Lin accusationem his qui non crediderūt: qui enim crediderunt testabuntur aduersus eos qui non crediderūt ⁊ eos condemnabūt. ⁊ tunc veniet consumatio cum ad fines orbis terre sermo pietatis peruenerit: ne aliquis excusare se possit: secūdum Augu. Predicatio euāgelij in toto mūdo q̄uis fuerit cōpleta quo ad omnes mūdi partes non tamē quo ad omnes homines in omnibus partibus mundi existentes. Unde in omnem terram. sed non in omnes omnis terre: exiuit sonus eorū: nūl orbitan per communem in generali relatum aliorum. ⁊ q; nōdum in omnibus fuerat completum expectat complendum. Unde ⁊ Piero. signum vltimi aduentus est in toto orbe euāgeliū predicari vt nullus sit excusabilis: q; aut iam nūc est completum aut in breui credimus esse complendū: non enim puto aliq̄ remansisse gentem. que xpi nomē ignoret: q̄q̄ nō habuerit predicatorē. nā ex vicinis nationibus opinionem fidei nō pōt ignorare. hec Piero. De predictis signis sic dicit Crisosto. Est quippe res ista prorsus ambigua. ⁊ oino nescimus an etiaz nostra etate hec omnia finiantur ⁊ dies ille metuendus adueniat: atq; horribile illud nobis ostendatur tribunal. Nam ⁊ signa multa prorsus impleta sunt: ⁊ euangelium toto iam re orbe personuit: ⁊ pelia terrarū tremores ⁊ fames: vt predictum fuerat: acciderūt nec grande iam medium est. Que omnia cōsiderā tes. ad eam nos qua hinc abcessuri sumus p fectionem paremus. Nam licet cōsiliuz si nullo nō danno nisset vnos peculiariter: tamen iste vniuersaliq; nostrum finis in proximo ē. Et si enim senex sit aliquis. ⁊ si adolescens: mors tamen in qualibet etate vicinus est: hec Crisso. Causa vero ⁊ radix omniū malorū in mūdo est superbia ⁊ presumptio: populus enim ptra regem erigit. clericus cōtra sacerdotez monachi contra abbatez: filij contra parentes. iuuenes contra seniores superbiēdo diuersa sentiūt. Malum ergo superbie. q̄ signaz angelorum curiam cōtempendo destruxerat. ꝑsens quoq; seculuz inordinate peruertēdo, destruet. Unde Petrus damianus cuidam de fuga mūdi congratulando sic scribit. Magnas deo gratias debes qui te hoc tempore de mundo elegit. quo in eo difficile quis saluatur. Jam sterile aratrum per littus ducitur arenosum. Jam illud prophetici videtur impletum. Non est veritas. non est misericordia nō. est scientia dei. in terra. Maledictuz ⁊ mēdaciū ⁊ homicidiū ⁊ furtum ⁊ adulteriuz inundauerūt. Et illud omne caput languidum ⁊ omne cor merens: a planta pedis vsq; ad verticem non est in eo sanitas. Non est huius temporis vt qui puritatis ⁊ innocētie tramitem tenere desiderat: ecclesia bajulare regimē acquiescat cū videlicet omnes pene per vicioram abrupta precipites. ⁊ tanq̄ furentes eqz per voluptatum suarum campos seruntur effrenes. Claustra vocant euangelium claudit. ⁊ per ora ecclesiastici ordinis sorensia in ra decurrunt. Patici sacrarū meditantur eloquia scripturarū: sed omnes scita legū ⁊ forē se litigium. Et reuera: tam immanis pressura incumbit ecclesie: vt tanq̄ babilonice legionis acies circumfusa: ⁊ hierusalem cum ciuibus suis videatur obsessa. Jam non oculuz pro oculo iuxta legem: sed referunt cum feneore lesionem: ⁊ disciplina vindicte que sub gētili dudum seruabat imperio. nunc etiam gelio pena terribiliter intonante nescitur. Ideo q̄ p virga taurez. p scuta clauz. pro verbo ferrum. p recte adhibent gladiū. Erubescūt nūc non excedente iniurie vicem: dedignant illati diserimine equitatē. videri victores utq; terribiles ambitum. triūphalis glorie titulos concupiscunt. Sic itaq; dum vnus parū per trascitur. alter ad instantia puocatur. Et quid aliud inter hoc tot flagitiorū mala perpendimus: nisi q̄ venturo citius antichristo via iam sternitur. per quā in offensis nequitie sue vestigijs gradiatur. Nā sicut dicit apostolus misterium iam operat iniquitates. Hec Pe.

Oratio.

Omine, iesu xpe iudex oium venture da mihi cōstantiā in fide veritatē ne seducar a simulatis ⁊ falsis hominibus. nec succūbam in tribulationibus sed in confessione tui nominis ⁊ assertione veritatis: valeam fortiter persistere. ⁊ pro hac odia hominū ⁊ aduersa gaudenter sustinere. Tribue mihi virtutē patientie. ⁊ vt exhūdante iniquitate nō refrigescat in me ardor

caritatis: sed vsq; in finem vite presentis perseuerem in fide veritatis ⁊ amore bonitatis quatenus te miserante saluus fiam dominne deus salutis mee. Amen.

De aduentu ⁊ persecutione antixpi. Capitulum.xi.

Post prelia autem ⁊ seditiones ⁊ alia que premissa sunt sequitur aduentus antichristi q: vt pax fiesset xpiāna ita discordia precedet antichristū. Et (vt ait Crisos.) sicut ante ignē fumus pcedit. ⁊ ante victoriā pugna. sic ⁊ ante gloriam xpi. tentatio antichristi. Unde subiungit. ((Cum videritis)). s. oculis corporis in successionibus vestris abhominationē desolatiōis que dicta)) .s. p̄dicta est ((a Danilee propheta)) (dicente. Erat in templo abhominatio desolationis) ((stantē in loco sancto. i. in templo dei qui legit. s. dictā pphetam intelligat eam: tunc impleri ⁊ consummationē imitare. Nam ibidē dicitur. ⁊ vsq; ad p̄sumationē ⁊ finem perdurabit desolatio: hoc implētū est quādo Delyus adrianus imaginē suam statui fecit. vbi stetit arcba testamenti. ⁊ hoc fuit signū destructionis ⁊ desolationis ciuitatis ⁊ templi. Hoc etiā de abhominabili antichristo pōt intelligi. que dicitur abhominatio rōne superbie. qua se ꝓfert deo ex hoc q̄ aduersus deū veniens. honorē dei sibi vendicat ⁊ dicitur desolationis: q; tunc erit maxima electorum desolatio quādo cultus dei destruetur. vel quia terra ⁊ cultus dei per ipsuz desolabitur (tūc enim) (vt ait apostolus) ((reuelabitur)). i. manifestabitur homo peccati. filius perditionis qui aduersatur ⁊ extollitur supra. i. ptra oē q̄ dicitur deus. aut q̄ colituritā vt in tēplo dei sedeat. ostēdens ⁊ ostentās se tanq̄ sit deus: In loco enim sanctificationis stabit: vt vbi sanctorum precibus deus inuocabatur. ibi ab infidelibus receptus dei honore venerabilis dignus videatur. Cuius spēs iam precedit. q; iam misterium iniquitatis operat in membris suis. Adoraliter prelatus malus est idolum abhominationis ⁊ desolationis. Unde in zach. O pastor ⁊ idolum derelinquēs gregem. Dicitur aūt abhominatio: propter fastidium respectu dei abhorabilis efficit deo pp prauitatē cordis pp̄ impietatē operis. pp̄ dignitatem oblationis. vnde totus est abhominabilis: sed additur: desolationis propter dispēdium huius damnū respectu proximi. Desolatur enim populū. vel per negligentiā officij. vel p corruptionē exēpli. vel p subtractionē temporalis subsidij: sed stat in loco sancto. propter

monstrū respectu officij: est enim quasi antixpi qui sedebit in templo dei. ⁊ ideo tam antixpi sunt multi. Tunc qui legit intelligat videlicet ecclesie destructionem. pclam damnationē: populi periclitationē. Ubi Beda. Juxta vero sensus spirituales. cū videmus abhominationē desolationis stare vbi nō debent hoc est hereses ⁊ flagitia regnare inter eos. qui celestibus misterijs videbantur esse consecrati. cum operantes iniquitatē. loquentes mendaciū virōs sanguinuz ⁊ dolosos quos abhominabitur dñs pacem fidelium turbare perpendimus ((tūc quicūq; in iudea)) hoc est in confessione vere fidei persistimus. non terrenis infimisq; actibus mancipari: sed tāto altius virtutuz culmen debemus ascēdere quanto plures ampla ⁊ errabunda vitiorum sequi: tinera videmus. Dec Beda. Unde cū sequenter monet. vt tunc. s. venientē antixpm ((qui in iudea sunt fugiant)) q; iudei eum premittus suscipient. ⁊ ibi propter corporale antixpi presentiā maior persecutio erit ((fugiant in quā ad montes)). i. ad loca secreta ⁊ deserta. vbi latitare possint. Ait hylarius. Judeaz deseri. monet ⁊ transfugi in montes admiratione plebis illius que creditura est antixpo vio aut contagio afferatur. ((Et qui in tecto sunt)). i. in eminentia perfectionis non descendat aliquid tollere de domo sua per cupiditatem rerum secularium. propter quas sepe etiam perfecti deficiunt a culmine perfectionis tempore persecutiōis. hec Hylarius. ((Et in agro sunt)) laboriose p fructu bonorum operum quantuz ad actiuos ((non reuertantur tollere tunicam suaz)). i. non redeant ad occupationes seculi peccatum implicantes que intelliguntur per tunicam. Ad literam vult ostendere. q̄ propter instantem tribulationem ⁊ malorum presentium ac propter expectationem iudicij ⁊ malorum futurorum. non vacabit alicui intendere negotiis temporalibus. sed melius est q̄ saluet vitam animā q̄ rem possessam. ⁊ cogitet quomodo occurrat iudicio conspectibus. Dulce autem distingui possent predicta tria per tres status hominum. Per eos qui in iudea sunt intelligi potest status incipientium. qui tantum in confessione fidei manent secundum illud apostoli corde creditur ad iusticiam. Per illos qui in tecto sunt status proficientium qui tam supra carnem que est domus anime. in pra mundum qui est domus hominum supra aerem qui est domus demonum ascenderunt. Secundus illud psal. Et tactus sum sicut passer solitarius in tecto. Per illos qui in agro stantes perfectorum. qui in perfec-

vel iam alios perficere conantur. secundum illud cant. egrediamur in agrum. Secundū hec triplex est consilium ammonitionis. Primus enim datur consilium ascendendi ad montes: sic et que in iudea sunt. i. in confessione fidei licet imperfecti (iudea enim confessio interpretatur) fugiamus ad montes eternos. i. ad scripturas apostolorum et prophetarū vel ad culmina virtutum vt illuminemur a deo. Unde psalmista. Illuminans tu mirabiliter a montibus eternis. Secundus datur cōsilium nō descendendi: sic et qui in tecto. i. qui animo excedit carnem et mundū per celestem cōuersationem: nō descendat tollere aliquid de domo sua. i. nō inclinet se ad carnalia desideria. nec redeat ad actus pristine cōuersationis mundane. secūdū illud apostoli turpia cura nescieris. Tertius datur cōsiliū nō reuertendi. sic et qui in agro. i. qui operatur in ecclesia sicut bos in agro domini. non reuertatur tollere tunicam suam. i. rē aliquā temporalē qua se exuit vt nudus mūdū xpm sequeretur: secundū illud cant. expoliauī me tunica mea. Secūdū enim Augu. in tribulationibus cauendū. ne quisq; deuictus ad carnalem vitam de spirituali sublimitate descendat qui profecerat in anteriora se extendens deficiēdo in posteriora respiciat. Et bene dixit. q; non est reuertendū retro per desertū perseuerantie in bono: et vt hoc facilius faciatis. memores estote vxoris Lot. que qa retro respexit. naturē sue munus perdidit. Fugiens enim sathanam et sodomas. per intemperantiam respexit ea; et mansit statua salis seu columna est effecta. Secūdum Augu. Nec vxor Loth. significat eos qui in tribulatione retro respiciūt et a spe diuine promissionis se auertūt. Et ideo statua salis facta est: vt exemplo ammonendi homines ne similia faciant; tanquam condiat et eruditat eorū ne fatui fiant. Querit Augu. quare mulier ista fuit punita respiciendo et videndo sodomitas non abit Abraham: et respondet. q; Abraham respiciebat dei sententiam approbando: isti aūt in peccatis eorū delectando. Et ne homines in persecutione retro aspiciant: fidē negando et vitā bonā deserendo. vitam corporalē saluent: cōsequenter animo tendo inducit. q; quicūq; quesierit sic (animam suam). i. vitā corporalem saluam facere timore mortis deficiendo in antixpi tribulatione. i. xpm negando vel bona deserendo et retro ad mala eundo ((perdet illam)) incurrendo damnationem eternaz et quicūq; permanens fortis in confessione fidei et tribulatione ((perdiderit animam suam)). i. vitā corporalē. estimans eam vt occasionis euem et periculū mortis cū cadere a fide et virtute ((viuificabit eam. i. vita eterna eam dignam. faciet cū inde merebit et inde premium recipiet. ((Uēh autem pregnātibus et nutrientibus in illis diebus)) q; ad litteram pregnātes non possunt bene fugere aggrauāte pondere nec sunt liter nutrientes propter curam. qua circa parvulos sunt occupate. Mistice pregnātes sūt. qui fetum mali propositi conceperūt: nutrientes qui partū mali operis fouent et nutriūt: et sic notatur in conceptione peccatū in corde: in nutritione peccatū in opere. Uel pregnantes sunt. qui bona proposita que conceperūt non impleuerūt: nutrientes qui peccata sub spe longioris vite. vsq; ad mortem deduxerūt Uel secūdum. Aug. pregnantes sunt auari. q; aliena concupiscūt et spē habent adipiscendi. sicut mulier pregnās in spe est prolem habendi: nutrientes vero sunt q; quod concupierūt possident. et possessa nutrire studeūt ea detinēdo et augendo: et sic anime cupide temporalium pregnātes sunt in acquirendo. et nutrientes in possidendo. Et nota sm Augu. Quod quadruplex est caritas. s. incipiens que nascitur. proficiens que nutritur. perfecta que roboratur. perfectior que morte desiderat. Pregnantes ergo sunt. q; bonū opus conceperūt sed non fecerūt nutrientes que facere ceperūt sed non perfecerūt. Istis autē pregnātibus et nutrientibus vēh: q; cito scandalizabūtur in antixpi persecutione: vel amore male inflamante. vel timore male humiliāte. vel modo vtroq;. ((Deinde hortatur vt oremus ne fiat fuga nostra hyeme vel sabbato)). i. ne aut in frigore: peccatoz aut ocio bonorum operum reperiamur: vtrūq; enim multuz impedit hominem a fuga antixpi: immo magis facit appropinquare sibi: sicut econtrario diuertendo a malo et faciendo bonum: homo approximat deo. Spiritaliter signatur hic duplex defectus. s. caritatis in hyeme et bone operationis in sabbato. In hyeme est gelicidium amoris. in sabbato cessatio boni operis. Uel ne tūc quatenus peccata nostra fugere et penitentiam facere quādo tam non licet ambulare et bene agere. Ambulare enim lōgius sabbato non licet hyemis quoq; ad ambulandum impedimentum est. ((Erit enim tūc tribulatio magna: qualis non fuit ab initio mūdi vsq; modo neq; fiet vlterius talis tribulatio)). Tunc enim omnes persecutiones conflabuntur in vnum. i. in fidelium: hereticorum. tyrannorū et falsorum fratrum. Ui sunt quatuor venti et quatuor bestie pugnantes in mari. Tunc cerberrima et accerrima tormenta longe lateq;

inseruntur fidelibus: sed in illis regionibus tunc fideles sunt vexandi vehementius. vbi dominus fuit crucifixus. Et (vt dicit Daimo super apocalipsim) illa tribulatio non per partes sed simul totum exanimauit mundum. soluentur enim tunc demones qui modo ligati sunt ne possint nocere quantum vellent Sicut autem antichristus crudelior erit omnibus persecutoribus: ita sancti tunc fortiores erunt omnibus martyribus. Illam vero tribulationem dominus iciens. infirmitatem humanam abbreuiabit propter electos. sm moderamen sue eterne sapientie et affectum sue misericordie: ne mora temporum fides concutiatur credentium: et malitia mutet intellectū q; non durabit nisi per tres annos cuz dimidio. Ut enim dicitur in Daniele. Durabit per tempus et tempora et dimidium temporis. i. tribus annis et dimidio: in quibus regnabit antichristi quātum et predicauit xps. Et iterū in Daniele. die mille ducenti nonaginta. idest tres annos et dimidiū. Et in apocalipsi dicitur. q; data est ei potestas facere menses quadraginta duos. i. tres annos cū dimidio. ((Et nisi abbreuiati)). i. breues a deo prestiti ((fuissent dico illi)) quibus. s. operabit antichristus ((non fieret salua omnis caro)) iusti. i. homo: q; nisi hoc esset rarus aut nullus preseuras sustinere et per patientiam saluari posset. q; infirmitas humana dirā tribulationē sustinere non posset: sed propter electos breuiabūtur. ne ex tribulationis magnitudine cadāt a veritate. Breuiabuntur aūt nō mensura sed numero. q; breuiati dies nō breues dies sunt intelligendi sed pauci. Unde dies accipiuntur p tempore. q; ipse illius persecutionis erit breue. Que ergo spes electis, nisi gratia dei: que dat patientiā xpi et citius demit potentiā impijs. Quanto enim erit hec tribulatio ceteris que precessere pressurarum pondere grauior tanto erit temporis breuitate moderatior: vt salui fiat electi. qui soli in horreo celesti, sunt reponēdi. Un dicit Rab. Qd talis tribulatio tūc erit in circuitu aere disit: vt cibus velut cribro examinationis paleis sequestratis. soluz frumētum in horreis dei remaneat colligēdū. (Tūc). s. tpe antixpi. et in illa pressura. ((Si quis vobis)) imitatoribus meis (dicerit. Ecce h̄)). i. in hac patria vel natione vel secta vel psona ((est xpc aut illic)). i. in alia a predictis ((nolite credere. et nolite ire)) pede intellectus eoz doctrine credēdo ((neq; sectemini)) pede affectus eoz vitam imitādo q; ((multi)) discipuli antichristi ((venēt)) ad seducendū populū. ((dicētes)) q; ipse sit vere xps in lege et prophetis promissus. ((Surgent enim pseudo xpi)) qui est xps esse mētiētur. sed reuera erūt antichristi. i. falsi christiani puerētes doctrinā christi. et mētientes de xpo et pseudo prophete peruertētes doctrinam legis et prophetarū. vel vsurpātes sibi diuinas reuelationes. i. antichristus et discipuli eius qui sūt membra eius ((et dabūt signa)) aliquid magnū signantia ((et prodigia hoibus admirāda que digito pduūt. et propter admirationē demōstrātes vel signa que aliquid significant de presentibus et prodigia que aliqd producunt et manifestāt de futuris. quia virtute demonuz multa miracula fieri possent quādo deus permittit ((ita vt in errorem ducant si fieri pōt etiam electi)) et predestinati. i. si aliquo fieri posset vt dei prescitio mutaret. Sed nō seducūtur: q; perire nō possunt. quos deus ad vitā preordinauit. Unde Greg. Quia electorū cor et trepida cogitatione pcutit. et tñ eoz cōstantia nō mouet. vna sūa dōs vtrūq; complexus est. Quasi enim tā errare. est in cogitatione titubare. Sed si fieri pōt subiūgitur. q; fieri non pōt vt in errorē electi capiātur. Decipibus antichristi: propxie cōgruum. Cuius enim nō paueat et cōcutiat fides: quando non solum tormenta crebricta et acerbiora q; prius consueuerant inferuntur fidelibus: sed q; grauius est. signorum; quoq; operatio eos q; tormēta ingerent. non eos qui sustinebunt conco mitabit et persecutor veritatis erit operator: virtutis: idemq; ipse q; tormentis seuit vt xps negetur prouocat miraculis vt antichristo credatur. Nec mirum si tūc tunc mali operantur. quando a deo permittuntur soluetur eius (vt ait Augustī.) tunc sathanas. et per antichristum in omni virtute sua mirabiliter quidez sed mendaciter operabitur. Unde Grego. Pensemus que erit humane mētis illa tentatio: quando opus martyr et corpus tormētis subicit. et tamen ante oculos eius miracula tortor facit. et Crisosto. Sicut in aduentu xpi: ante illū. prophete et cū illo apostoli in spū sancto faciebāt virtutes: sic et in aduētu antixpi: pseudo xpi anti: et ante illum et cum illo in spiritu maligno facient virtutes. Et subiungit ((vos ergo videte. ecce predixi vobis oia)) vt prescij vigiletis: q; moniti estis. Quasi diceret. Ad hoc ista predico nunc vt cauearis postunc et pericula sequentia preuidearis. q; premoniti estis: et vt minus noceant vobis facta que preuidistis. Unde Crisost. Propterea dicit ecce p̄dixi vobis. vt excusationes ignorantie tollat ab oibus: et precedens contestatio preuidere faciat penam sequentem. Misericordia enim est mandatis preuenire persecutionem. Non vult enim quenq; pire: q; oibus

monstrat per lineis aduentū. Dec Crisost. Non est igitur credendum aliqui. vel de persona vt ipe sit xp̃s vel de pena vt ipe sit xp̃s vel de tempore futuri iudicij neq; fides adhibenda his qui calculant ⁊ certū xp̃m terminat. qñ deus venturus sit: q; hoc a nemine p̃t sciri vel obseruari. Unde interrogatus dñs de aduentu regni dei respondit. (¶ Nõ venit regnū dei ⁊ dies iudicij cum obseruatione). i. temporis. nec ab angelis nec ab hominibus potest obseruari quãdo veniet. Per aduentū regni dei intelligitur aduentus ad iudiciū. q; veniet tãq; rex ad iudicandum: ⁊ q; tunc manifestabitur dei regnum. ⁊ cessabit omne aliud regnū. Et addit. ((Ecce enim regnum dei intra vos est)) q; dum̃ gratie est in mente. regnū gratie intra nos ē quãdo oēs virtutes ⁊ motus in nobis diuine gubernatõi obediũt. Secus qñ rebellit. Sic si dicat. Nõ curretis scire quãdo veniat regnum dei ⁊ omitte questionem de regno glorie: q; eius aduentus scire non potest: sed quere regnum gratie. quod intra vos esse p̃t: ⁊ parate vos per fidē cum dilectione operantem quia intra vos est regnū dei. Nam in nobis cum dei gratia est vt regnum dei capiamus: nisi nos obicem ponamus. Ubi nota q; triplex est regnus dei. Primũ est circa nos vel in quo nos. i. regnū militantis ecclesie. Secũdum intra nos. i. regnus gratie quo videlicet deus regnat in anima. Tertiũ est regnus glorie quo deregnat cum sanctis in gloria. Vel regnū dei dicit seipsum in cordibus fidelium regnãtem. Unde Beda. Dicit regnum dei intra fideles positum: qui enim quandoq; venturus est iudex olim nunc etiaz regnat in cordibus fidelium. Unde ⁊ Anshel. Qui vere iustus est deū in se manẽtem habet. Templum enim dei sanctum est q; estis vos. Ut ait apostolus. Sũma igitur diligentia considerandũ est. cuz ratione ⁊ reuerentia sensus nostros ⁊ membra corporis nostri monere debemus: quibus diuinitas ipsa p̃sidet. Demus igitur vt dignũ est tanto inhabitatori omne impium cordis nostri: vt nihil ei repugnet in nobis: sed omnes cogitationes ⁊ voluntatum motus omnia verba ⁊ vniuersa opera nostra: illius nutuz attendant. eius voluntati deseruiant ad rectitudinis eius regulã dirigãt. Sic enim vere regnũ eius regula dirigant. Sic enim vere regnum eius erimus: ⁊ ipse in nobis manebit. ⁊ nos in illo manẽtes bene viuemus. Vos estis (ait apostolus) corpus christi ⁊ membra de membris. Serua igit corpus ea dignitate qua decet. Oculi tui oculi xp̃i sunt nõ igitur licet tibi oculos xp̃i ad aliquas vanitates conspicie dirigere. Os tuū os xp̃i ē. Nõ ergo licet ti bi os xp̃i. nõ dico ad detractiones nõ dico ad mendacia: sed neq; ad otiosos sermones aperire: q; ad solas laudes dei ad edificationem proximi debes paratuz. Sic de ceteris christi membris tue custodie cõmissis intelige. hec Anshel. Deide subiungit. ((Si ergo dixerint vobis ecce in deserto est xp̃s)) scilicet tãq; homo religiosus in loco deserto quasi sub spẽ sanctitatis vos decipere volentes: nolite exire a vestro loco ⁊ proposito. ad videndum eũ vel ad sequẽdum per ejus imitationem. ((Et si dixerint. ecce in penetralibus ⁊ in locis occultis)) sub spẽ cognitionis diuinoq; archanorum malitiam eius pallãtes ⁊ vos decipere volẽtes ((nolite credere)). Uelꝫ Piero. Si quis p̃miserit vobis. q; in deserto: gentilium ⁊ philosophoq; dogmate xp̃s morietur. aut in hereticoq; penetralibus ⁊ occultis seu obscurio conuenticulis que dei pollicent archana nolite credere. Non.n. deus in secundo aduẽtu in deserto vagabitur. nec in penetralibus aut in aliquo angulo terre vel in occulto loco seu in alicubus obscuris latitabit sed de celo veniens manifeste cibus vbiq; apparebit: q; licet aduentus xp̃i in carnem fuerit occultus. tamen aduentus eius ad iudiciũ erit ita manifestus. q; non poterit aliquem latere tãq; incognitus. In primo enim aduentu venit in humilitate ⁊ paucis cognitus. ⁊ a multis despectus ⁊ reprobatus. sed in secũdo aduẽtu veniet manifestus ⁊ gloriosus. i. potestate orbem iudicaturus. Nã (vt ait Aug.) occultũ oportebat eum venire vt iudicaretur. manifestus aũt veniet vt iudicet. Quasi diceret Nolite eis credere: q; dies aduentus mei ita clara erit. q; null⁹ de ea dubitare poterit. Ad q; similitudinẽ fulgoris introducit. ((Sicut enim fulgor ⁊ splendor solis erit ab oriẽte. ⁊ subito apparet vbiq; vsq; in occidentẽ)) occultis. s. olim manifestus. ⁊ non in vna parte vitur ⁊ fulget. sed in cibus: nec annunciate vel p̃cone indiget. sed instanti momento tp̃is in orbem terraz vniuersam apparet ((ita aduẽtus filij hois)) ad iudiciũ generale erit subitus ⁊ choruscus ⁊ manifestus oibus: ⁊ ita patens ⁊ clarus q; nullus dubitare poterit ⁊ non hic vel illic: sed simul vbiq; pp effusionẽ ⁊ splẽdorem glorie apparebit. Stultũ est ergo cum credi esse vel q̃rere in parvo loco ⁊ in abscondito. q; totius mundi lumẽ est. Un Ambro. xp̃s sicut fulgur choruscans p̃ vniuersum mũdum luminis sui globos spargit Et tõ nec in desertis vagat: nec aliquibus locis clauditur: q; celum ⁊ terrã ego cõpleo dicit dñs. Sed luce fulgoris fulget. vt in illa nocte resurrectionis gloriã videre possimus. Et

sic dicit Crisos. Sicut fulgur secundum qualitatem fulgoris sui non digne aspicitur. sic ⁊ cum venerit xp̃s secundum mensuram glorie eius non poterunt eum sufficienter aspicere. Et sicut ipe instruxit discipulos de modo apparitionis sue q; sicut fulgur manifeste veniet: sic nunc cõsequenter instruit eos de loco in quo futurus est. Unde subiungit. ((Ubicũq; fuerit corpus. i. xp̃s in humanitate q; iudicabit in forma humana ((gloriosa)) ((vbi cõgregabuntur ⁊ aquile)). i. sancti occurrentes obuiam xp̃o ad iudicium venienti quibus innouata est iuuentus vt aquile. xp̃s dicitur corpus ad denotandũ carnis veritatem ⁊ oblectionis speciem in qua videbit eũ omnis oculus. electi vero dicũtur aquile propter resurrectionis innouationem ⁊ visionis subtilitatem. qua solem iustitie irreuerberatis oculis videbimus. Quasi diceret secundum Crisos. Dum in glorioso corpore aduenerit filius hominis non oportet in angulis estimare eum esse q; tanta erit obsequentium sibi sanctoꝝ multitudo. vt vnicuiq; pateat q; ipse est xp̃s dominus. caput totius ecclesie. ⁊ super omnẽ principatuz ⁊ virtutem: ⁊ super omne q; nominatur in hoc seculo ⁊ futuro: per aquilas enim multitudinem angelorum ⁊ sanctorum vniuersorum ostendit enim. Ideo enĩ sancti aquilis assimilantur. q; sicut filij aquilarum ad solem probantur. vt si quidem recto aspectu intendere potuerint contra radios solis intelligantur esse legitimi: si autem non potuerunt. cognoscant adulterini: sic ⁊ filij dei ad xp̃i iusticiam probantur. Si enim potuerint pleno corde iusticie eius verba suscipere intelliguntur esse legitimi: si autem non potuerint. cognoscuntur de diabolo esse nati. Nec Crisos. Quia ergo aduentus xp̃i erit ita publicus ⁊ manifestus. ⁊ quantũ ad modum ⁊ quantum ad locum: ideo ipse non indiget preconibus ⁊ nuncijs talibus. qui vobis annuncient: dicentes hic vel illic est xp̃s. Igitur nolite talibus credere. Explicit.

O mine iesu xp̃e pie. da mihi visio
D mũdi abhominationibus ⁊ seruientibus tribulationibus. ad montes ⁊ culmina virtutum fugere. ⁊ in celestibus cõuersandũ. de spirituali sublimitate ad carnalia desideria. ⁊ tacitos pristine conuersationis mundane non descendere. vel me inclinare. ⁊ anteriora me extendendo. ⁊ pro fructu bonorum operum laborẽ. in posteriora ⁊ ad temporalia quibus me exui non respicere. Da etiã mihi vt nullis seductionibus credens regnum gratie quod intra nos potest esse queram. ⁊ regnum glorie perueniam. Amen.

¶ De remedijs contra spirituales nouissimi xpi temptationes ⁊ exercitio mentis in deū.

Capitulum quadragesimum primum.

Quia vt dictum est ante aduentum domini venient multi pseudo christi ⁊ pseudo prophete. i. fictitii ⁊ falsi. ⁊ seducent multos: qui ante videbitur etiam perfecti: ideo hec consequenter ponuntur aliqua remedia contra quaslibz temptationes spirituales que illo tempore habẽdant ad probandum ⁊ purgandum electos que in cordibus quorundam seminantur a diabolo. ⁊ preparant locum antixpo. Dupliciter aũt veniunt predicte temptationes. Primo per suggestionem ⁊ illusionem diabolicq decipit homines in regimine. quod debet habere erga deum. ⁊ in hoc q; est dei. Secũdo per corruptam doctrinam ⁊ modum viuendi aliorum. qui iam venerunt per temptationes hinc: propter q; ostendendum est. primo q; regimen debes habere apud deũ. ⁊ ad id q; dei est. ⁊ post ea qñ debes regi erga alios q; tum ad doctrinam ⁊ modum viuendi eorum. Primum remediuz contra temptationes spirituales istius temporis quas procurat diabolus in cordibus illoz: qui volũt se dare oratione ⁊ meditatione vel per alia opera perfectionis est istud: vt non desideres visiones aut reuelationes. vel sentimenta que sunt supra naturam. ⁊ supra cursum illorum qui deum. diligunt ⁊ timent per veritatem amorem: q; istud desiderium esse non potest sine radice ⁊ sine fundamento superbie ⁊ p̃sumptionis vel sine intentione intentione alicuius vane curiositatis. circa secreta dei vel sine fragilitate ⁊ defectu fidei pp que iniciat dei dimittit animam que habet desiderium huiusmodi: ⁊ venit quandoq; talis in temptationem ⁊ illusionem diaboli. per hunc mundum seminat diabolus maiorem partem temptationem spiritualium istius tẽpis ⁊ radicat in cordibus illoz qui sunt nũcij antichristi. prout videre poteris in subsequentibus. Unde debes scire q; vere reuelationes ⁊ sentimenta spiritualia secretorum dei non veniunt per antecedens desiderium. nec q; per aliquod conamen vel studium q; alia habeat in se sed tñ veniunt p puram bonitatem dei in aiam que est in magna humilitate ⁊ magno timore ac reuerentia dei. Item studeas q; exercitare se in magna humilitate timore magno ac reuerentia dei pp hoc vt homo habeat visiones ad reuelationes ⁊ sentimenta supradicta. est habere in se radicem ⁊ fun

damentum ac finalem intentionem. quā hz
antedictā desiderium: & ex hoc in eodem vile
cio venit homo. in quo est p desiderū supra
dictum. secundū remedium est q in tua ōõ
ne vel ptemplatione: non sustineas in alia tūa
aliqā ꝓlationem magnā vel parua: ex quo
tibi videtur q fundat se in ꝓsumptione &
estimatione superbie cuiuspiam. & postq̄ ducit
te in ambitionem tui ꝓprij honoris vel glo
rie sincerius vne sine alterius. Quia que se
sentit in tali consolatione. venit in plures er
rores & malū: & deus p suum iustum iudiciū
permittit dyabolo posse augmentari & accele
rari predictam consolationez & imprimit cū
illa in anima falsissima & periculosissima sen
timenta & alias illusiones: quas anima imbu
ta dicta consolatione credit & reputat esse ve
ras revelationes. O quot persone per istum
modum sunt decepte. Et propter hoc caueas
q in tua oratione vel contemplatione non su
stineas aliquam consolationem. nisi illā que
venit q perfectam noticiam & ꝓpletum senti
mentum tui nihilitatis & imperfectionis. & q̄
facit perseuerare dictam noticiam & sentimē
tum tui in te ac magnitudinem & altitudinē
dei. p altam reuerentiam & cum magno desi
derio honoris & glorie dei: sic q antedicta cō
solatio fundetur & totaliter sit in his predicti
vel similibus aut equalibus: & idem q dictū
est de diuina ꝓsolatione intellige ēt de seruoꝝ
& ardore perfectionis: que possunt esse in
eisdem modis. Tertium remedium est q eē
sentimentum quantumcūq; altum. & omnis
visio quantumcunq; secreta. tibi appareat q̄
cunq; etiam sit. si ducit cor tuum in opinio
nem contra aliquem articulū fidei: vel cōtra
bonos mores & maxime contra humilitatem
vel ꝓtra honestatem. fugias eam & horreas
q̄ sine dubio & potestate dyaboli venit. Et si
appareat tibi aliqua visio de qua sis certus q
veniat ex parte dei. & q illud q̄ inducit visio
est placitum deo nolite firmare indicta visio
ne. Quartum remedium est: q propter altā
vitam vel pp magnam deuotionem: aut pp
preclaz intellectum seu propter aliquam altā
sufficientiam q̄ videt in aliquibus personis
non sequeris eorū consilia vel modos ex quo
cognoscis clare & rationabiliter: q eoz consilia
viam iesu christi & sanctoz monstratam & p
fectam scripturam in dictis sanctoz notifica
ta consilia dictarum personaz precedo p ꝛ iu
perbiam & presumptionem: solum q facias
propter zelum & veritatis amorem. Quintū
remedium est. q fugias & vtcq; familiaritā-

tem illaz personarū que dictas temptationes
seminant & diffundunt & illas personas. que
easdem sustinent & laudant: & noli eoz verba
vel & collocationes audire: neq; eoz modos
velis videre: q; vbi demonstrabunt magnuz
signum perfectionis in pluribus verbis & mo
dis: per que (si vis accipere & eos tanq̄ diuī
nales sequi) veniens in pericula & precipita
eroz inhonestoz morum eorundem. Post
hec vide remedia que debes attendere circa
aliquas personas. que per suam vitam doctri
nam seminat dictas temptationes. Primum
remedium est. q non habeas magnam estī
mationem visionum aut sentimentoz vel ra
ptuz eoz: immo si ducunt te in aliquid q̄ fit
cōtra fidez vel contra scripturas sanctas. aut
contra bonos mores vel contra vias sanctoz
seu verba eo sane accepta abhorreas eoz visi
ones & sentimenta tanq̄ stultas dementias &
eorū raptus sicut rabiamenta. Tamen si du
cunt in hoc quod est fm fidem & fm scriptu
ram & fm sanctos & fm bonos mores. noli sp
nere. q; forsitan sperneres hoc q̄ est dei. non
tñ totaliter confidas: q; sepe & maxime i tem
ptationibus inducitur seu absconditur falsi
tas sub specie veritatis: & malitia sub simili
tudine bonitatis vt dyabolus possit melius &
sepe mortale errorem diffundere. & iō videtur
plus placere deo q̄ visiones & sentimenta ac
raptus que fm q̄ dictū est hñt similitudines
veritatis & bonitatis. dimittas ire p tanto q̄
tum valet. nisi ꝓtingat aliqbus personis rōne
sanctitatis & humilitatis eoz pbate certissi
me & manifeste: de qbus esset certū & manife
stū q non posset decipi p illusiones vel inge
nium diaboli. Et tunc q̄uis sit plus visioni
bus & sentimentis talū personaz ꝓsentire tñ
secuz est nō totaliter p rōnē veridicā eis cre
dere. sed solū q; ꝓcordant cū fide catholica &
sancta scriptura. ac bonis moribus & vita &
verbis sanctorum. & cum ratione fundata in
pria predicta. Secundum remedium est q
nullam expositionem scripture & verboꝝ
sanctorum velis accipere. nisi concordaret
vite iesu xpi & sanctoz. q tñ intellige quan
tū ad illos nobis ꝓpositos ad imitandū. nō
quantū ad imitandū priuilegia & singularita
tes eoz. & istud dicitur ꝓtra aliquos nuncios
seu discipulos antixpi. q palliant & defendūt
suos errores & periculosos modos viuendi.
exponendo sacram scripturam secundum eo
rum propriam affectionem ducentes in exem
plum aliquos excessus & singularitates quas
aliqui sancti fecerunt. Tertium remedium ē
q̄ si per revelationem vel sentimentum vel
per aliuz modum cor tuum moueatur ad fa-

ciendum aliquod opus. & maxime opus gra
ue vel notabile & non tibi constetur. & quo
non habeas certitudinem an deo placeat: im
mo & rationabiliter dubitas: contrahas mo
ram ad faciendum dictum opus. viqueq̄o
inspexeris omnes circumstantias & maxime
finales & cognoscas quod deo placeat non ta
men q tu iudices per tuam opinionem. sed
si potest per testimonium certum scripture.
vel per exemplum sanctorum patrum immi
tabile. & bene dictum est. immutabile. Quia
secundum Gregorium aliqui sancti fecerunt
aliqua opera. in quibus non debemus eos
imitari: quamuis essent in eis bona: sed debe
mus ea habere in reuerentia. Et si per te ipsum
non potest venire in noticiam an deo placeat
vel non. petas consilium a personis probatis
in vita & doctrina & consilio veritatis. Quar
tum remedium est. quod si tu es immunis a
predictis temptationibus. sic q nunquā eas
habueris vel quantumcunq; eas habueris li
beratus fueris: dirige cor & intellectum ad de
um agnoscendo humiliter gratiam tibi fa
ctam: & quam tibi multotiens super hoc fe
cit. Et caueas tibi ne hoc q̄ per puram grati
am & bonitatem dei habes: velis ascribere
tue virtuti vel sapientie seu merito tuo aut bo
nis moribus tuis: neque q factum fuerit a ca
su seu a fortuna qui (vt dicunt sancti) hoc est
principaliter per q deus beneficium: hoc gra
tie autert & subtrahit homini. permittit eum
subijci temptationibus & illusionibus diabo
li. Quintum remedium est. q te seu tuo cor
de existente in temptatione spirituali. per q̄
eo in dubio: non incipias tua propria volun
tate aliquid notabile tibi inconsuetum ante.
sed tuum cor & tuam voluntatem refrenan
do. expectes humiliter cum timore & reueren
tia dei. vsq; quo deus cor tuum clarificet. Qz
si existendo in dicto dubio inciperes ex tua
propria voluntate aliquid notabile tibi in
consuetum: non potes exire ad finem bonuz.
Sextum remediuz est quod propter tempta
tiones antedictas si habeas. non dimittas
aliquod bonum q̄ tu incepisti. dum in tem
ptationibus illis non eras: & maxime non te
bes dimittere orare aut confiteri vel opera
facere humilitatis licet consolationem non
inuenias in ipsis. Unde scriptum est. Bane
fi. prosperitatis & gratie semina. s. opus bonū
& vespere. s. aduersitatis & temptationis ne
cesse t manus tua. scilicet seminando. Septi
mum remedium est q̄ omnes imaginatio
nes & errores. que te ventre faciunt quasi du
bitā alicuius veritatis: expellas a corde tuo & a

memoria tua. cū summo studio & conamine
tantum cor & intellectuz conuertendo in pu
ritate & veritate radicum nostre fidei. & in vi
ta sanctorum & in veritate sanctarum scriptu
rarum: de quibus si humiliter & discrete ad
cautelam conuersus fueris. poteris lumen extra
here ad certe cognoscendum hoc in quo pri
us dubitaueras. Et istum modum debet he
mo tenere in temptationibus spiritualibus
que non sunt de principalibus fidei articulis
sed de aliquibus vtilibus ipsi fidei primis.
Octauū remedium est: q te existente in antedi
ctis temptationibus habeas firmam & cer
tam speciem: q de istis temptationibus deus te
ad aliquod bonum adducat. & cor tuum cla
rificet: & credas firmiter: q deus permittit te
venire in predictas temptationes. propter ex
ercitium tue virtutis: & vt te humiles. Attā
men ita se habeat spes supradicta: q negligē
tia non includatur in ea. sic q tuum se facias
de expellendo a te temptationes predictas. Et
similiter sic se habeat credulitas predicta q
superbia non includatur. sed q dubites q il
le temptationes veniant propter tuam culpā
Nonū remedium est q si habeas antedictas
temptationes multum abscondas & secretas
non eas teneas immo eas reuelas tuo sapiē
ti & discreto confessori: & aliquibus singulari
bus personis. sed non multis de quibus per
pendere possis. q ratione experientie tempta
tionum quas habuerunt vel ratione luminis
sapientie & sanctitatis. possunt tibi dare con
silium & auxilium ac consolationem. Istud
remedium commendat multi sancti. q; nar
ratur in vitis patrum. q quidam monachi
qui per magnam vitam erant alti: quia con
temnebant consilium & auxilium sanctorum
patrum super temptationibus eorum. ve
niebant ad finem malum. Et contigit aliqui
bus alijs. q deo volente prodebant tempta
tiones propter eorum simplicitatem & humi
litatem quam habebant in petendo consiliū
& auxilium super temptationibus suis: ad
finem salubrem inueniebant & citius libera
bantur. Decimum remedium est. q si ante
dictas temptationes habeas. leua cor & intel
lectum tuum ad deum. querendo humiliter
hoc q̄ et fuerit honorabilius & tue anime sa
lubrius super tua temptatione. subijciendo tu
am voluntatem voluntati domine: sicut si tibi
placet q̄ perseueres in temptatione simili
ter & tibi placeat: solum vt deum non of
fendas. Unde cum remedium est. q̄ ea
nisi per aliaz viam possis euadere predictas
temptationes debes eas obliuisci. & per quas

dam negligentiam fugere et dimittere consi-
derans quod non sunt temptationes per dy
abolum procurare. sed passiones et fragilita
tes seu debilitates. que sunt communes sta-
tui huius vite. Et q: supra et in sequentib' mul
tis modis hortatur dñs vt vigilemus: et ad in-
certum eius aduentũ nos pparemus: ideo et
ɔtinue ad opera virtutũ ascendas vel saltem
vehementer ascendere desideres. ponunt hic
consequenter alique rõnes per quas poteris
sentire pigritiam et nihilitatem boni q̃d ince
pisti: et cor tuum excitare et mouere ad maio-
res pfectiones oĩmode virtutis quam non in
cepisti. Prima rõ est. q: si aspicias q̃lis deus
est dignus amari et honorari secundũ suam
bonitatem et sapientiam. et alias suas nobiles
perfectiones que sunt in eo sine numero: et si-
ne termino videbis q: si nõ credidisti facer' mi
tum et magnum ad honorem dei: et secundũ
suam voluntatẽ est minimum. et quasi nihil
in respectu q: deberet esse secundũ q̃ deus est
dignus. Ista rõ idcirco primo ponitur: q: prin
cipaliter debemus attendere in oĩbus operi-
bus nostris. honorem et reuerentiam et amo-
rem dei: q: in se dignus est amari et honorari
per oẽm creaturam. Secunda ratio est q: si
attendas q: despectus et vituperia quot egesta
tes et penurias. quot dolores et passiones su-
stinuit filius dei amore tui. et ames deũ et ho
norem: cognosces q: parum est q: fecisti ad de
um amandum et honorandũ. secundum hoc
q: facere deberes. Ista ratio est altior et perfe
ctior q̃ aliqua sequentium: et ideo ponitur se
cundo. Tertia ratio est: q: si cogitas innocen
tiam et perfectionem. q̃ deberes habere secũ
dum dei mandatum per q: teneris esse aliq̃s
omni vicio et sine oĩ culpa et in plenitudine
totius virtutis: sicut est q: deberes amare deũ
ex toto corde tuo. et ex oĩ mente tua. et ex totis
viribus tuis. videbis manifeste infirmitatem
et distantiam in qua es a predicta innocentia
et perfectione. Quarta ratio est: q: si cogitas
multitudinem et largitatem beneficiorũ dei et
gratiarũ corporalium et spiritualium commu
niter tibi et aliis. vel que singulariter tibi sũt
date sentiens q: hoc q: facis propter deum est
nihil ad recompensandum dicta beneficia et
gratias dei. et maxime si dei liberalitatem at-
tendas et bonitatẽ. Quinta ratio est: q: si co-
gitas altitudinem et nobilitatem remunerati
onis et glorie promisse et parate. illis qui faci-
unt opera virtutum ad honorẽ dei: que gloria
tanto maior dabitur quanto opera erant vir
tuosiora et maiora cognosces pro tanto tuum
meritum nihil esse in comparatione tãte glo
rie et desiderabis facere opera virtuosiora q̃
ante feceras. Sexta ratio est q: si attendas pul
chritudinem et gratiositatem quas habent vir
tutes in se. et nobilitatem quam aĩa recipit p
ipsas virtutes si attendas vilitatem et turpi-
tudinem. quam in se habent vitia et peccata
et nihilitatem quam anima recipit per ea co
naberis si sapiens es ad amplius acquiren-
dum virtutes et amplius fugere vitia et pecca
ta q̃ vnq̃ conatus fueris. Septima ratio est
q: si attendas altitudinem et perfectionem vi
te sanctorum patrum vel aliorum multas et p-
fectas virtutes cognosces imperfectionẽ et in
firmitatem vite tue et operũ tuorũ. Octaua rõ
est. q: si cogitas magnitudinem et multitudi-
nem offensarũ quas fecisti contra deũ cogno
sces q: omnia opera que facis. quantũcunq̃
bona. nihil sunt ad satisfaciendam per viam
iusticie offensis dei. Nona ratio est. q: si specu
leris diuersitatem et periculũ temptationum
carnis mundi et diaboli. conaberis ad assu-
mendum maiorẽ firmitatem et altitudinẽ in
omni virtute. quam vnq̃ feceris: vt possis eẽ
in maiori securitate contra dictas tẽptatiões.
Decima ratio est q: si cogitas districtum iudi
cium dei finale. et cũ quo apparatu bonorum
operũ. et cum qua satisfactione de offensis dei
debes venire ad iudicium: videbis q: parum
est q: fecisti per bona opera. vel p misericor-
diam secundũ q: facere debuisses. Undecima
ratio est: q: si cogitas breuitatem vite tue et ne
cessitatem tue mortis dubie. post quam non
habebis spaciũ faciendi opera meritoria. vel
penitentiam: cognosces q: cũ maiori corde et
studio. deberes facere bona opera. et peniten
tiam q̃ nunc facis. Duodecima ratio est. q: si
aduertas quasi si incipias bonã vitam i quo
uis gradu. sine conamine et desiderio ascen
dendi in maiorem et altiorem vitam: non põt
esse sine fundamento pũmptionis et supbie
huius q: incepisti. nec potest esse sine inclusio
ne magne tepiditatis et negligentie: et ex quo
hec duo mala includuntur non põt esse sine
malo periculo veniendi in multa spiritualia
vitia non dubiũ q: si velis dictorũ malorũ esse
liber et immunis quantũcunq̃ altam vitam
incepisti: tu conaberis ad ascendendũ ad altio
rem vitam et perfectiorem. Tredecima ratio
est. q: si cogitas abissalia iudicia dei: facta su-
per aliquos qui diu perseuerauerant in ma
gna sanctitate et pfectione. sic q: deus eos de-
serebat. propter aliqua occulta vitia. que nõ
credebant hẽre dubiũ q: quantũcunq̃ altam
vitam inceperis. oĩ die eleuabis tuos affectio
nes et intentiones deserendo omne vitium

plus q̃ feceras ante appropinquando ad per
fectam et integram sanctitatem: timendo ne
forte sit in te aliquod vitium occultum: prop
ter quod sis dignus deseri a deo. Quarta
decima ratio est. quia si recogitas penas infer
nales damnatorum paratas peccatoribus cũ
ctis. credo quod leuis erit tibi omnis penien
tia. et omnis humilitas paupertatis vitupe
rium. et omnis labor quem in vita ista prop
ter deum possis sustinere. vt euadas penas su
pradictas: et conaberis continue. ad remendũ
altiorem et perfectiorem vitam. timendo peri
culum veniendi ad penas illas predicte quo
tordecim ratiões. plus in breuitante sunt qua
explicate. vt adiscatis in panniis magna cogi
tare. sic quod quelibet ratio sit tibi materia
consideratiõis spaciose. attamen scias. quod
ci vel proficere cum dictis rõnibus debes ea
formare non solum per intellectũ immo est
necessarium quod per affectionẽ moueas
tuum voluntatẽ ad hoc quod dictãt ipse rõnes
Et nota q: cõclusio cuiuslibet rationis debet
esse in duobus primo in sentimento pprie im
perfectionis et nihilationis: deinde in deside
rio et conamine veniendi in altiorem vitam
et maiorem perfectionem: sic q: non sit senti-
mentum proprie imperfectionis et nihilatio
nis. sine desiderio et conamine maioris perfe
ctionis et vite altioris. nec maior perfectio
et altior vita. sine sentimento proprie imper-
fectionis et nihilationis. Oratio.

Domine iesu christe mitis et humilis
corde funda cor meum in vera hu-
militate. et exclude a me oẽm motũ
presumptionis et superbie vt nunq̃ visiones
desiderem aut reuelationes nec per aliquas
temptationes seducar spirituales que me du
cere quoq̃ possent in errores. Fac me dñe
pfissime quottidie ad opera virtutum ascen-
dere et semp in bono proficere ac ɔtinue in al
tiorem vitam tendere et suspicere: vt sic vigi-
lando et solicite agendo. ad incertum tuũ ad-
uentum me valeam preparare. Amen.

¶ De orando et expectando aduentũ do
mini. et de posterioribus signis aduentus ei'
et consumationis seculi. Cap. xlij.

P ostquam ergo domi
nus erumnarũ et periculorũ memi
nit. consequenter horũ remedium subdit. q:
est oratio premeditata. ac ingis et assidua. vñ
in libro paralip. Cum ignoramus qd agere
debeamus. hoc solum residui habemus vt
oculos nostros dirigamus ad te. Q: n. dixe-
rat dñs de suo futuro aduentu. qui subito ve
niet et cuius tpũ certum latet: solicitos vos
vult esse et dispositos. ne dies illa nos inueni
at imperatos. Inter cetera aũt que nos prepa
rant vt secure et digne aduentum dñi expecte
mus: est orationis sedulitas et assiduitas: vt in
sti iudicis misericordiam imploremus: et ori-
tis humilitas: vt iudicem per humilitatẽ su
cipiamus. et eius rigorem temperemus quia et
semper humilium placuit oratio. vnde in ec
clesiastico. Oratio humiliantis se. nubes pe-
netrabit et donec appropinquet non conso-
labitur: et non discedet donec aspiciat altissi-
mus. Oratio aũt superborũ exaudiri non me
retur orans. n. defectum proprium confitetur
q: superbie repugnat: q: defectum suũ magis
celare q̃ prodere affectat: docet ergo domi-
nus q̃m (oportet fugere et semper orare. et ab
oratione non deficere) q: multum valet oratio
iusti assidua. Sed quis potest semper orare
Ergo hoc intelligendum est de quotidianis
horis canonicis. iuxta ritum ecclesie constitu
tis. et oremus semper. s. pro tempore et horis
debitis et sic semper non importat continui-
tatem temporis: q: oportet interrumpi tem-
pore dormitionis et quarundam necessitatum
corporis. sed importat instantiam orationis
temporibus et horis. ad hoc congruis. Aut cer
te quicquid iustus facit et dicit secundum de
um ad orationem est reputandum. Non sem
per orat qui semper bene facit seu in bono p-
seuerat: nec desinit orare nisi cum desinit iu-
stus esse. Orat. n. non solum lingua sed et cor
et cogitatio desiderium sensus manus oculi
et omnis operatio bona. Hec. n. si orare cessa
uerunt omnis lingue oratio inutilis est et hoc
modo semper et sine intermissione possum'
orare. et ab oratione non deficere. Vñ Augu.
Qui deum laudat lingua. non semper potest
qui moribus deũ laudat semper potest. Mul
tum aũt valeat apud deum oratio cũ lachry
mis. q: hanc deus magis diligit et citius exau
dit. vnde angelus ad Thobiam. quando ora
bas cum lachrymis ego obtuli orationem
tuam dño. Et dominus per isa. ad Ezechiã
Audiui orationem tuam. vidi lachrymas tu
as. Nam vt ait Hier. Oratio deum lenit: la-
chrymas cogit. hec vngit. illa pũgit. vñ Ber.
O humilis lachryma. tua est potentia. tuũ est
regni gloria: ante faciem iudicis sola intrare
non vereris. quicquid petieris impetrabis ac
cusatori silentium imponis et quãdoq̃ inias
ab ore iudicis rapis. vincis inuincibilẽ. ligas
omnipotentem. Et ad pbandũ efficaciam ora
tionis assidue. proponit parabolam de perse
uerantia in oratione: et de exauditione in
ducens exẽplũ de iudice q̃ deũ non timebat
offendere et hominem non reuerebatur publice

scandalizaret:nec diuino timore mouebatur: nec hum ano pudore.⁊ de vidua petente vindicari de aduersario suo.i.vt faceret sibi iusticiam de eo quã tandẽ ob iolem importunitatẽ pẽm suaz eraudiuit:ne eũ figullaret.i.suggerendo sua importunitate offenderet: ⁊ secit vicinus tedio q̃ nolebat facere beneficio: motus ad faciendũ iudiciũ.nõ pp amorẽ iusticie.sed ad euitationẽ iue molestie. Ex.p3 aliquos hodie pciores isto esse:q3 nec dei timore nec hominum pudore nec aliq̃ importunitate volũt grauatis iusticiã facere. Vnde parabolã dño ideo ꝓposuit vt ostẽdat quanto certiores ẽ exaudicione esse debeant.q deũ sontẽ iusticie ⁊ misericordie pcuerantr rogant cũ apud iniquum iudicẽ valuerit pcuerantia depcantis ipsum q3 p importunitatẽ pcũ obtinuit petiti onis effectũ. Sic.n.multo fortius deus.q est bonus ⁊ iustus exaudiet preces.⁊ faciet vindictam electoz suoz in pssura ⁊ tribulatione existentiũ ⁊ clamantium ad se die ac nocte.i. crastinũ instanter p sua liberatione ⁊ declaratione diuine iusticie. Aduertendũ tñ.q sancti viuentes in terra non petunt a deo de aduersarijs vindictã p gehenne penã:sed q̃ quousq; ad iusticiã desinant esse mali.Fm illud in psalmo. Vel q: ad bonos ptinet bona spũalia ⁊ eterna suis psecutoribus optare: ⁊ hoc mõ p eis orare:sed q3 pene tpales sunt q̃dã medicine ⁊ valent ad emendatõez vite:⁊ ad declinationem diuine iusticie:tõ ad sanctos bñ patet pertere a deo hoc modo vindictã de suis psecutoribus.non ex motu ire.sed ex zelo iusticie.⁊ sic nõ est ꝓra illud q dicitur. Orate p persequentibus vos ⁊c. Deinde post orationẽ subiungit dño de fide interrogatione:dicẽs(Verũtamen cũ venerit filius hois).s. xps ad iudicium(putas inueniet fidẽ super terrã).q.d. pauc inuenict:respective loq̃ndo de fide formata caritate.de fide post orationez interrogat. q3 si fides deficit eis pene. Quo.n.inuocabũt in quẽ non crediderũt. Ergo vt exemus.credamus.⁊ vt ipsa fides qua oram⁹ nõ deficiat exemus. Vt aũt ꝗrit dñs:aut in aduentu suo inueniat fidẽ:nõ sacũ dubitãdo.q eis nouit futurã ineꝛ:q3 in aduentu suo multos ab antixpo seductos.regiet a fide corruisse: respectu quoz paucos inueniet in vera fide ꝓfessione glistillet:tunc.n.fm Bedam.tanta erit caritas electoz:vt non tam ob clamoꝛẽ importunitatis q̃ ob torporẽ alteꝛ.totius tñ mundi sit accelerãda ruina:q3 n.habundabit iniquitas refrigescet ⁊ deficiet caritas multoz. Et q3 piculum

uit dño fideles ꝓra aduentũ antixpi ⁊ suoꝝ pseudo ꝓphaꝛ:ac iniuper monuit eos orare semp in tantis malis ad expectandũ aduẽtuz iuum:nunc ꝓlatã eos p suũ ꝓpinquũ aduentum. Vbi sciendũ q3 cũ triplex sit aduent⁹ dei saluatoris nostri.vz in carnẽ in mentem ⁊ in iudiciũ.primo.duo sunt amoꝛis. tertius est timoꝛis:tertiũ celebramus pp primũ ⁊ primuz propter mediũ. De aduentu.n.ad iudiciũ mẽtio fit isto ipo in officio.vt timoꝛe nobis imitato.ad venerandũ futurã felicitatem natalis dñi in carnẽ nos solicitius ꝓparemus. De aduentu in carnem tõ festa recolimus, quatenꝰ per ea verbũ eternũ mentaliter ꝗpere mereamur. oũ ipsa mentalis ꝗceptio est maxima gratia. olum dilect, que in hac vita fm legẽ cõem aie deuote per gram ꝗeruntẽ. Vnde dicit Aug.q beatioꝛ fuit Maria ꝗipiendo rẽz mente q̃ carne. Et q3 dicit idez Aug.q timoris est ꝓparare locũ. ⁊ q introducit caritatez sicut seta filiũ tõ ecclesia celebrando aduentum dñi in carnem:pariter ⁊ in mentẽ.qui sũt aduentus amoꝛis:simul mentõez facit in officio de aduentu eius ad iudiciũ q est aduentus timoꝛis:vt vz p timoꝛem introducat: ac p hoc nos moueamur ad amoꝛis.ostã nostri hospicij ꝓparationem.quatenus verbo eterno mentaliter in nobis ꝗcepto dicamus cũ ꝓpha a timore tuo dñe ꝗcepimus spũs salutis. Consolat ergo eos. Dñs de suo aduentu ꝓpinquo. q statim non immediate sed puo tpe elapso. p tribulatõem antixpi ⁊ pseudo ꝓphaꝛũ durabit p tres annos cũ dimidio ⁊ ẽt post mortez ipsius antixpi:apparebunt signa manifestaꝓpinqui iudicij.q3 post tribulatõem ipsã ante ꝙ appareant signa ista.erit tpus breue.s.quadraginta dieꝝ vel circa ad refrigeriũ bonoꝝ ⁊ ad pniam malorũ.in quo penitere poterunt illi qui p antixpm fuerunt decepti. Et sciendũ q appropinquante finali iudicio in oi creatura apparebit turbatio. Vniuersitas autem creaturaꝝ reduci pẽt ad quattuoꝛ genera.vz ad naturã celestem elementarem.rationalem ⁊ intellectualem. Primo ergo describitur turbatio in natura celesti.vz(in sole.luna ⁊ stellis)in quibus erunt aliena apparentio insolita ⁊ nature sunt repugnantia:⁊ ideo dicuntur signa que in eis erunt(Sol.n.⁊ luna obscurabuntur ⁊ stelle cadent de celo)non a situ suo.quod naturaliter impossibile est fieri cum terra non sufficeret cap magnitudini ⁊ corpoꝛa celestia maneant in natura sua integra.sed propter nimiam scintillationem que erit in aere cadere videbuntur a suo lumine non q eo priuentur cum sit eis naturale.sed q3 vincuntur a maioꝛi lumine. Nec.n.lumi-

naria obscurari ⁊ cadere dicuntur.comparatione maioris lucis superuenientis.q3 in gloria xpi aduentui apparente vere gloria lucis ꝙ mundi lumina tenebꝛio cõparanꝰ ⁊ umbꝛis sicut stelle nõ apparent sole oriente ⁊ lumen candelle nõ lucet in die. Vnde Beda. Sidera in die iudicij videbuntur obscura nõ diminutione sue lucis accedente: sed supeniẽte claritate veri luminis:hoc est summi iudicis cum venerit in maiestate sua patris ⁊ sanctoꝝ angelorũ. Quamuis nihil prohibeat intelligi veraciter solem tunc ⁊ lunam cum fideribus ceteris ad tempus sub lumine primari quomodo de sole factum constat tempoꝛe dominice passionis luna.n.tunc temporis cum esset plena sub aduerso terre latebat.ceteꝝ peracto die iudicij:⁊ clarescente future glorie vitre cũ fuerit celum nouum ⁊ terra noua: tunc fiet q3 iohel prophẽta dicit: ⁊ erit lux lune sicut lux solis: ⁊ lux solis septemplicitez. sicut lux septem dieꝝ.hec Beda. Militice ecclesie speciosa vt luna electa vt sol: ⁊ que nocturnam mundi illuminat vt stelle:tunc non apparebit impijs vltra modum seuientibus:⁊ cedẽt persequentibꝰ.ac cadent multi qui gratia fugere videbantur: ⁊ quidam fideles firmissimi turbabuntur. Aduersaliter vero per solem status perfectoꝝ designatur:eoꝝ.n.est admodum solis illustrare alijs ⁊ illuminare. Per lunam status proficientium significat:ad quos pertinet exteꝛioꝛibus exercitijs virtuosis:que sunt circa mutabilitatem humanoꝝ actuum insistere ad similitudinem lune qualiter planetas specialiter habet influentiam semper mutabilitatem istoꝝ inferioꝝ. Per stellas vero status inciptentium accipitur: ad quos pertinet preterita peccata deplangere: ⁊ a futuris cauere:stelle enim emissione radiorum aerem impurum depurant: ⁊ earum virtute auferꝛat a mundo inferioꝛ pestiferie corruptela. In quolibet istoꝝ statuum. vt verbum eternum concipiatur in mente: debent certa signa precurrere. In sole namq̃ legimus accedisse signum stationis: signum retrogradationis. ⁊ signum obscurationis. Et in sole quantum ad perfectos primo debet esse signum stationis: ⁊ hoc per mentis in deo stabilitionem:ne varijs cogitationibus eugetur.fm illud psalmi. Jacta cogitatum tuum in domino:secundo signum retrogradationis:per contemplationis ⁊ actionis alternationem.secundum illud.Ezechielis.animalia ibant ⁊ reuertebantur. Animalia enim idest sectatoꝛes euangelice perfectionis. vadunt ad vitam contemplatiuam:in qua q3 dum mouetur non ꝓualent reuertuntur ad ac-

Capitulum .xiii.

tiuam. Tertio signum obscurationis per propagine glorie exinanitionem.vt in sole occiso nihil in esse reputent. Sic scripturis obscuratis apostolus dicẽs. Ego sum minimus apostolorũ.⁊ sequitur. Gratia dei sum id quod sum. In luna quantũ ad proficientes debet apparere signũ conuersionis in sanguinem per passionis imitem recordationẽ vnde eis dicit xp̃s in ps.l. Recordare pauperatis mee ⁊ abhinthi ⁊ felis. Et respondere debet homo illud q tibi sequit. Memoria memor ero. ⁊ tabescet in me anima mea. In stellis vero quantũ ad incipientes debet esse signũ casus ⁊ propie delectionis. per defectuz multiplicẽ humilem recognitionem.de quo casu exponi potest illud ꝓuer. Septies i die cadit iustus ⁊ relarget. Justificatus enim per gratiam dei omni tempoꝛe q3 per septenarium numerum innuitur: debet cadere per propriam recognitionem ⁊ tunc semper post lapsum resurgit per diuine miserationem sublimationem: quotiens enim quis pro suis defectibus ingemuerit totiens diuine propiciationis gratiam sibi amplius cumulabit. Nec autem signa facere inquelibet siam nõ eum nobis sed ex superfluentia diuine bonitatis. Ideo sapiens ait. Miserere nostri deus omnium. ⁊ ostende nobis lucem miserationum tuarum'. Et subdit. Innoua signa ⁊ mutamirabilia. Secundo describitur turbatio in creatura elementari cum dicitur. ((Et in terrio pressura gentium pre cõfusione sonitus maris ⁊ fluctuũ.)) Nã ex impressione corpoꝛ celestiũ fiet cõmotio elemẽtoꝝ. Terraeni cõmotione cõmouebit. ⁊ in aere caligo ⁊ ventorum ⁊ fulgura. chorusciationes ⁊ varie tẽpestates generabũtur spũs procellaꝝ. ⁊ ab intra ⁊ ab extra cõcutientes mare ⁊ fluctus.ex quoꝝ confractione generabitur maximus ⁊ horribilis sonus ⁊ pre nimia aquaꝝ hinc inde agitatione ubiq; eodem ⁊ quasi sonus cõfusionis apparebit. Et in super aderit etiã incẽdiũ ignis qui precurret faciem iudicis ita vt mare ⁊ omnia creãtur cõsumi omnino deficiente pene. Elementa calore solventur: ⁊ terra ⁊ opa q̃ in ea sunt operabuntur. Et quibus cõbus corda omnium nimio terroꝛe cõcutiuntur. ⁊ pcipue attoniti quasi fugere volentes ⁊ propter tenebras horrendas se inuicem videre non valentes.discurrendo se inuicẽ premunt ⁊ impingendo cõprimunt:vt fiat pressura gentiũ ⁊ ruat vnus super alium ex concursu multoꝝ timentium, ab aquis absorberi ⁊ ab ignibus ⁊ tempestatibus consumi. ⁊ secundum hoc ⁊ tempestatibus continui. ⁊ secundum hoc ꝓpie dicitur pressura quasi premens vias. Horũ autem horum pressure causa est sen-

mo thuria e fluctuū qt thare inusitato modo terribiliter fremet.e littus mario vehementi uo agitabitur tempestate. Tertio describitur turbatio in creatura rationabili.i.hoie cum subdit. ((a frecentibus)).i.deficientibus((hoibus))a vigore siue corporalio virtutis e colore: ut vtebus.n.illio efficientur hoies aridi e stupidi e pallescentes.e velut amentes:e contabescant in seipsis:ita vt alter alterū nō alloquatur vel audiat seu attendat((pre timore)). Quinto pientiā((e expectatione malorū ad hoc restantiā((que))inquā timor e expectatio ((si peruenīet vniuerso orbi)).q.d.nec natio nec prouincia euadet ab hio angustijs. De hijs aūt sic dicit ia. Exite igr repete e cōfestim vigilabit a duo exercitū. e tonitruo e cōmotione terre e voce magna turbinis e tempestatis e flāme ignis devorātis. e sic implebit q dicit dauid de impio quēlibet e nō est inuētus locus eius.q.d.sīut impio locū in mundo e nō inuenit.nā indicio imminēte celū tonitruis e fulgoribus repellet ipsū acr depellet p turbinē mare p tēpestates. terra eū excutiet p cōmotionē:vt in toto mūdo locū non inueniēs sepeliat in flāma ignis devorātis i infernū.quarto ponit turbatio in creatura intellectuali cū inferit((naz virtutes celoz)).i.angeli ce potestates((mouebūtur.)) Ille aūt motus erit multipliciter.qz mouebunt quodā motu admirationis videntes inusitatos effectus accidere pter ordinē naturalē. Itē mouebūtur ex diuina voluntate ad faciendum miraculosas trāsmutationes in elemētis ad incutiendū hoibus terrorē iudicis vehemētis. Itē mouebūtur ad peccator vindictā e seperationē expectendo ab eis vltionē. qz seperabūt malos de medio iustoz e mittēt eos in caminū ignis. Itē possunt dici raptiri ex magno timore. videbūt.n.totū orbē iudicari. e luctierūt qui cōtra principē sunt. Vñ dicit Crisō.qz valde decenter cōmouebūtur e cōcutient videntes tantas trāsmutationē fieri.e pterues suos punīri.e orbē terraz terribili affligēte iudicio. Est aūt in angelis timor cuiusdā reuerētie e admirationis respectu dei.qz.i.admirant dei maiestatē eius incōprehensibilē.e ad modū tremētis se habebūt. De tali timore dicit in iob. Colūne celi cōtremiscūt.e pauēt in aduētu eī. Quid ergo faciēt virgulta deserti.vbi timore cōcutiuntur cedrus libani paradisi. Vñ nō est mirū.si hoies qui i natura e sensu sunt terrestres arescēt.cū et āgelice pūtes.q de se securi sūt mouebūt. Aliter celoz nole possunt intelligi nisi sancti.in qb⁹ de⁹ p gratiā cōcipi dignatur e hitare. De qb⁹ dicit celū mihi sedes est aia mea. Vñ sedes e sapie hui⁹ celi virtutes sūt ale

vtres.sicut ēt in aduētu in iudicio.virtutes celoz corporaliū mouebūtur. sic in aduētu veri eterni i meliorē statū e potēte alibi mouebūtur ad opatōes superexcedētes:superiorq e inferior ponio rōne mouebūtur ō exercitio bone ope opatōis.ad iudiciū.dionio e cōtemplatōis. Iudicīū diuinū precedent signa e mirabilia.irā dei in peccatores designantia:e ad ostendā dei patīcōtra eos vindictā. Et sicut offenso vno turbat eius familia cōtra offendentes.sic creatura dei turbat cōtra pctōres.e sm Bedā quō pulle ad casum arboreo fragoreo motuq; sui premittere solēt indicia sic termino mundi appropinquāte.quasi paruentia mutant e gemunt elementa e omnis creatura.e vt dicat Crisō.sicut homo cum moritur patitur fantasias e turbationes maximas:que est microcosmus siue minor mundus:macrocosmus siue maior mundus vehemēs totus conturbabitur modum enim deficiendi in maiori mundo ex minori oportet accipere.nota hic dām breuiter quēdam terre gisse signa diem iudicij precedentia. Dicitur aūt in schola histo.q⁹ Dic.in annalibus libri ebreoz.inuenit signa.xv.diez ante diem iudicij:sed vez dico illi ptinui futuri sint an interpolati:nō exīstit hoc ēt multā hz dubietatem. Prima die eriget se mare.xl.cubitis sup altitudinē montium stans in loco suo quasi murus.iesa in tñ descendet.et vix videri possit. tertia Marine belue.i.balene e hmōi.apparentes sup mare:dabūt rugitus vsq; ad celuz. Quarta ardebit mare e aque oē. Quinta herbe e arbores dabunt rorem sanguineū. Sexta edifia ruent edificia. Septima petre adinuicē colliduntur. Octaua fiet generalis terremot⁹. Nona equabitur terra. Decima exibunt homines de cauernis e exibunt velut amentes nec mutuo poterunt loqui. Undecima surgēt ossa mortuorum: e habunt super sepulchra sua. Duodecima cadent stelle de celo:secūdū quosdam quo ad apparentiam. Tertiadecima morientur homines viuentes:vt cuz mortuis resurgant. Quartadecima ardebit celuz e terra.i.superficies aeris e terre. Quintadecima fiet celum nouum:e terra noua:e omnes homines resurgent. O cor nequaz. si ad hec audita non molieris nec ad penitentiam prouocaris:duri⁹ eo lapide durius adamante. Nec enim signa terribilia que precedunt terribilius iudicium q⁹ sequitur ostendunt. Unde Crisost. Terribile etiā illud iudicium.e incutabilis est penar e intollerabile illud tormentum. Si aūtez vis nec hic oare vindictam decerne de te ipso e expete a te ipso. Notas. Audi paulum dicētem. Quonias

si nosmetipsos iudicaremus:non vtiq; iudicaremur. Ā hoc fecerio. viam preuenio:e ad coronā deuenio. qualiter expectemus vindictam a nobis ipsis:ait Ber. Luge igemisce anare: humilia teipsum vituperate.rememora peccatoz tm spēm. Qui enīz facit hoc ita cōpungetur.vt nec vita dignū sepiuz et se existimet.qui autem hoc estimat cera omni mollior erit. Nec igit. parua hec exhibimus et se:sed congrega omnia.e sic vt in libro scribe si enīz tu scripseris deus delebit:sicut si tu scripseris deus e inscribet e vindictam expectet Multū igit melius ē a nobis inscribi e diuinitus deleriq; ecōtrario nobis oblionione tradentibus:deū ea ante oculos nros offerre secundū diem illam. Ut igitur hoc nō fiat omnia cū diligentia recogitemus e inuenemus multis nosipsos obnoxios. Qualiter igitur ē saluari ais. Cōtraria hijs formata impenētes Attendamus igitur p ōia vulnera expurgemus. Ita enim poterimus e ignoscētia dilectoz potiri.e' p̄missis p̄rm bonis. Dec Cris.

Oratio.

D Omine iesu.xp̄e da mihi imitari signa in sole.luna:e stellis.hoc est bonorum operum exempla in te sole iusticie:e matre virgine e i omnibus sanctis tuis: vt fiat in terra carnalitatis mee pressura gentium.i.motuū incirconcisoz vt p cōfusione sonitus cōfessionis:e maris contritionis e fluctuantium afflictionū.arescentibus in me humanis concupiscētijs.p timore gehēne.e expectatione glorie que subuenīet vniuerso orbi.qū vnicuiq; sin opera sua dabis virtutes etiam celorum.i.potentie anime moueantur de virtute in virtutem:vt paratus inueniar in aduentu tuo. Amen.

¶ De aduentu christi iudicio.
Capitulum.xlvij.

T Tunc scilicet post p̄dicta figura per dīm tacta (sapparebit hora qua non putatur (hora enim indicij ignoratur) ((signum filij hominis scilicet signum crucis in celo. hoc est in aere qui aliquādo in scriptura celuz vocat. vt passus in humilitate ignominie crucis ostendat.in sua veridica maiestate.salutarē fructum e dignitatem eiusdem gloriose crucis. Filius hominis nō filium dei se hic appellat. qz non in forma dei sed hois iudicabit sm Crisō. crux apparebit sole luculētior exīstēs.vt non sit necessitas accusationis cum viderint crucem. sed per se sine excusatione ꝑdēnabile eorum efficiatur peccatū quēadmodū si quis lapide vulneratus ipsum offendit lapidem. vel vestimenta sanguine maculata. Et sm eundem Crisost. Nō erit crux lignum in quo.f. passus est.sed lux in modum crucis spiēdidior sole. Per hoc aūt signum crucis intelligi possunt etiam alia signa instrumenta siue passiōis e mortis vt clauulancea. corona:e flagella: que quasi vexilla triumphi e victorie in iudicium deferent. Quidā autez p hoc intelligūt cicatrices seu stigmata e testimoniū passionis in carne iesu. vt impleat illud zacha. Videbūt in quem crucifixerūt. Unde Hiero. Signū aūt hoc crucis intelligamus:vt iudei videāt in quē cōpunxerunt aut vexillum fidei victoriosū p̄sentis. sm Crisō. Quemadmodū ingrediēte rege in ciuitatem exercitus antecedit. qui signa atq; vexilla regalia preferens annūciat regis introitū.ita dño delcēdēte de celis precedet exercitus angelor:e archangelor: qui signum crucis vt triūphale vexillū preferentes diuinū regis celestis ingressum terris tremētibus nūciabūt.((e tūc.f.cum triumphalis vexillum vīdebūt plangent se inconsolabiliter fero accusante iniciēta:((ōes tribus terre)).i. aliquī de omnibus tribubus e nationibus .f.mali:vel ōes tribus terre.i.omnes homines terreni e inig:qui terrena dilexerūt.e ea deo preposuerūt qui cū terrena voluntate decesserunt.quibus grauis:e tristabilis erit aduentus iudicis.quem terrenis postposuerūt. Et recte dicit tribus terre.quia vt ait Hieronimus. Di plangent qui municipatum non habent in celis. sed scripti sunt in terra. Ubi Crisostomus. Plangent iudei. plangent gentiles plangent christiani qui magis dilexerūt mūdū q̄ christum. Non fic tribus domini. Illic enim ascenderunt tribus tribus domini ad p̄fitendum nomini dñi. Plāgent aūt se.i.sua culpam q̄ cōmiserūt suam iniquitatem qui nō correxerunt.suam gloriaz q̄ amiserūt.suam penam q̄ incurrerunt. Et iterum.((Tūc plangent se omnes tribus terre))q magis dilexerūt mundū q̄ xp̄m. cū audierint eū hec verba dicentez ad se.((Ego ꝓpter vos hō factus sum)).ꝓpter vos alapis tus.e delusus e cesus.e crucifixus. vbi est tā tor iniuriarum meaꝝ fructus ecce premium sanguinis mei quē dedi p redemptione animaꝝ vestrarum.vbi est tormentum vestrum:q̄ mihi p̄cio sanguinis mei delectat: Ego sup gloriā meam vos habui cū essem deus apparens hō e vilioz me omnibus rebus vermis reculsio. Nō ōem rem vilissimā terre amplius dilexistis q̄ iusticiā meā e fidem Tūc plāgent se ōes tribus terre.qz nec resistendi virtus est cōtra eo.nec fugiēdi facultas aut

tus fluctus q; mare inusitato modo terribiliter fremet. & luctus maris vehementius agit: abitur tempestate. Tertio describitur turbatio in creatura rationabili. i. hoie cum sibi. ((a frigentibus)). i. deficientibus ((hoibus)) a vigore siue corporalis virtutis & colore: in utero. n. illio efficiemur hoies arditi & stupidi & pallescentes. & velut amentes: & contabescant in semetipsis ut alter alterū nō allocquatur vel audiat seu attendat ((pre timore)). Luadoz pientiū ((e expectatione malorū ad hoc restantiū ((que)) inquā nimez & expectatio ((superuenient vniuerso orbi)). q. d. nec natio nec prouincia euadet ab his angustijs. De his ait sic dicit ila. Ecce dñs repēte & cōfestim visitabit a dño exercitū. & tonitruo & cōmotione terre & voce magna turbinis & tempestatis & flāme ignis deuorātis. & sic implebit q dicit dauid de impio quesiui & nō est inuentus locus eius. q. d. ḡsiui impio locū in mundo & nō inuenit. nā indicio imminēte cellū continuis & fulgoribus repellet ipsū aer depellet p turbinē mare p tēpestates. terra eū excutiet p cōmotionē: vt in toto mūdo locū non inueniēs sepeliat in flāma ignis deuoratiui. Inferno quarto ponit turbatio in creatura intellectuali cū inferi ((nā virtutes celoz)). i. angeli ex potestates ((mouebūtur.)) Ille aūt motus erit multipliciter. q; mouebunt quodā motu admirationis videntes inusitatos effectus accidere p̄ter ordinē naturalē. Ité mouebūtur ex diuina volūtate ad factēdum miraculosas trāsmutationes in elemēnis ad incutiēdū hoibus terrorē iudicis vehemētes. Ité mouebūt ad peccatoz vindictā & seperationē expectendo ab eis vltionē. q; seperabūt malos de medio iustoz & mittēt eos in caminū ignis. Ité possunt dici racouri ex magno timore. videbūt. n. totū orbē iudicari. & luciferū qui cōtā principē suū. Vñ dicit Crisō. q; valde decenter cōmouebūtur & cōcutient: videntes tantas trāsmutari. & fieri. & plerosq; hos punirī. & orbē terrarū terribiliter assistere iudicio. Est aūt in angelis timor castus & reuerēcie & admirationis respectu dei. q. d. admirari dei maiestatē eis incōprehensibilē. & ad modū reuerētiā se habebūt. De tali timore dicit in iob. Columne celi cōtremiscūt. & pauēt in aduētu eī. Quid ergo faciēt virgulta deserti. vbi timore cōcutiuntur cedrus libani paradisi. Vñ nō est mirū. si hoies qui i natura & sensu sunt terrestres arescēt. cū & ange lice potestates. q; de se securi sūt moueb̄ūt. Aliter celoz note possunt intelligi ale sancti. in qb⁹ de⁹ p gratiā cōcipi dignatur & hitare. De qb⁹ dicit celi enarrant gl̄am dei. & opa eius annūciat firmamentū. Isti celi & firmamentū sunt sancti in quibus virtutes celestes virtutes

virtutes. sicut sit in aduētu iudicij. virtutes celoz corporaliū mouebūtur. sic in aduētu verbi eterni mentem nōstre virtutes & potētie alie mouebūtur ad operatiōes supercedētes: superiorq; & inferiores pomo rēnis mouebūtur & exercitio bone ope operatiōis. ad studiū. & otium & cōtemplatiōis. Iudicij diuini p̄cedent signa & mirabilia. trādet in peccatores desiguantia: & ad offendā dei patis cōtra eos vindictā. Et sicut offenso vno turbat eius familia cōtra offendentes. sic creatura dei turbat cōtra peccatores. & fm Bedā quo ipulse ad casum arbores fragores motusq; sui premittere solēt indicia sic termino mundi appropinquāte. quasi paucentia mutant & gemunt elementa & omnis creatura. & vt dicat Crisō. sicut homo cum moritur patitur fantasias & turbationes mirabiles: quia est microcosmus siue minor mundus: macrocosmus siue maior mundus deficiens totus conturbabitur modum enim deficiendi in maiori mundo ex minori oportet accipere. nota hic dñm breuiter quedam tetigisse signa diem iudicij precedentia. Dicitur aūt in scholis hystoriarum. & Dic. in annalibus libri hebreoz. fuerunt signa. xv. diez ante diem iudicij. sed vez dicere illi ptinuit futuri sint an interpolati: nō expōsit hoc aūt multā hz dubietatem.

Prima die eriget se mare. xl. cubitis sup altitudinē montium stans in loco suo quasi murus. ibiq; in tm descendet. vt vix videri possit.

Tertia Marine belue. i. balene & hmōi. apparentes sup mare: dabūt rugitus vsq; ad celos.

Quarta ardebit mare & aque eī. Quinta herbe & arbores dabunt rorem sanguineū. Sexta eoz ruent edificia. Septima petre adinuicē collidentur. Octaua fiet generalis terremot⁹.

Nona equabitur terra. Decima exibunt homines de cauernis & exibunt velut amentes nec mutuo poterunt loqui. Undecima surgēt ossa mortuorum: & stabunt super sepulchra sua. Duodecima cadent stelle de celo: secūdū quosdam quo ad apparentiam. Tertiadecima morientur homines viuentes: vt eoz membra resurgant. Quartadecima ardebit celus & terra. i. superficies aeris & terre. Quintadecima fiet celum nouum & terra noua: & omnes homines resurgent. O cor nequaz. si ad hec audita non molleris nec ad penitentiam p̄uocaris: diuri⁹ es lapide durius adamante. Hec enim signa terribilia que precedunt terribilius iudicium q; sequitur ostendunt. Unde Crisost. Terribile etiā illud iudicium. & ineuitabilis est pena: & intollerabile illud tormentum. Si autez vis nequ hic odire vindictam decerne de te ipso & expete a te ipso. Notas. Audi paulum dicētem. Quoniaz

si nosmetipsos iudicaremus: non vique iudicaremur. Si hoc feceris. viam preuenies ad coronā deuenies. qualiter expectemus vindictam a nobis ipsis dicat Ber. Luge igemisce agnare: humilia teipsum vulnera. rememora peccatoz fm ipēm. Qui enim facit hoc ita cōpungetur. vt neq; vita dignū iudicium esse existimet. qui autem hoc estimat cera omni mollior erit. Neq; igit. parua hec exilium est: sed congrega omnia. & sic vt in libro scribe si enim tu scripseris deus delebit: sicut si tu scripseris deus & inscribet & vindictam expectet. Multū igit melius & a nobis inscribi & diuinitus deleri: q; ecōtrario nobis oblitione tradentibus deū ea ante oculos nros offerre secundū diem illam. Ut igitur hoc nō fiat omnia cū diligentia recogitemus & inuenientes multis nosipsos obnoxios. Qualiter igitur ē saluari ais. Cōtraria his formata imponētes. Extendamus igitur p ola vulnera expurgemus. Ita enim poterimus & ignoscētia dilectoz potiri. & p̄missis p̄frui bonis. Dec Cris.

Oratio.

O Bone ihesu. xp̄e da mihi imitari signa in sole. luna: & stellis. hoc est bonorum operum exempla in te sole iustitie: & matre virgine & i omnibus sanctis tuis: vt fiat in terra carnalitatis mee pressura gentium. i. motuū incircōcisoz vt p̄ cōfusione sonitus cōfessionis: & maris contritionis & fluctuantium afflictionū. arescentibus in me humanis concupiscētijs. p̄ timore gehēne. & expectatione glorie que subuenīet in uniuerso orbi. qui vnicuiq; fm opera sua dabis virtutes etiam celorum. i. potentie anime moueantur de virtute in virtutem: vt paratus inueniar in aduentu tuo. Amen.

De aduentu christi iudicio.

Capitulum. xliij.

Tunc scilicet post p̄dicta figura per dñm tacta ((apparebit hora qua non putatur (hora enim iudicij ignoratur) ((signum filij hominis scilicet signum crucis in celo. hoc est in aere qui aliquādo in scriptura celus vocat. vt passus in humilitate ignominie crucis ostendat. in sua veniens maiestate. salutarē fructum & dignitatem eiusdem gloriose crucis. Filius hominis nō filium dei se hic appellat. q; non in forma dei sed hois iudicabit fm Crisō. crux apparebit sole luculētior cuiēs. vt non sit necessitas accusationis cum viderint crucem. sed per se ūne accusatione ꝑdēnabile eorum efficiatur peccatū quēadmodū si quis lapide vulneratus ipsum offendit lapidem. vel vestimenta sanguine maculata. Et fm eundem Crisostō. Nō erit crux lignum in quo. i. passus est dñs. sed lux in modum crucis in que. i. dicter sole. Per hoc aūt signum crucis intelligi possunt etiam alia signa instrumenta siue passiōis & mortis vt claui lancea. corona: & flagella: que quasi vexilla triumphi & victorie in iudicium deferent. Quidā autez p hoc intelligūt cicatrices seu stigmata & testimonia passionis in carne ihesu. vt impleat illud zacha. Videbūt in quem crucifixerūt. Unde Dicro. Signū aūt hoc crucis intelligamus: vt iudex videāt in quē cōpunxerunt aut vexillum fidei victoris triūphantis. fm Crisō. Quemadmodū ingrediēte rege in ciuitatem exercitus antecedit. qui signa atq; vexilla regalia preferens annūciat regis introitū. ita dño descēdēte de celis precedet exercitus angeloz: & archangeloz: qui signum crucis vt triūphale vexillū preferentes diuinū regis celestis ingressum: terris tremētibus nūciabūt. ((& tūc. i. cum triumphale vexillum vīdebūt plangent se inconsolabiliter fero accusante iniquitia: ((oēs tribus terre)). i. aliqui de omnibus tribubus & nationibus. i. mali: vel oēs tribus terre. i. omnes homines terreni & iniqui: qui terrena dilexerūt. & a deo p̄posuerūt qui cū terrena voluptate deficerunt. quibus grauis & tristabilis erit aduentus iudicis. quem terrenis postposuerūt. Et recte dicit tribus terre. quia vt ait Dicronimus. Di plangent qui municipatum non habent in celis. sed scripti sunt in terra. Ubi Crisostomus. Plangent iudei. plangent gentiles plangent christiani qui magis dilexerūt mūdū & christum. Non tūc tribus domini. Illuc enim ascenderant tribus tribus domini ad p̄fitendum nomini dñi. Plāgent aūt se. i. suā culpam & cōmiserūt suam stultitiam qui nō correxerunt. suam gloriaz & amiserūt. suam penam & incurrerunt. Et iterum. ((Tūc plangent se omnes tribus terre)) q magis dilexerūt mundū & xp̄m. cū audierint eū hec verba dicentez ad se. ((Ego ꝓpter vos hō factus sum)). ꝓpter vos alligatus. & delusus & cesus. & crucifixus. vbi est tā tot iniuriarum mearum fructus ecce premium sanguinis mei quē dedi p redemptione animaz vestrarum. vbi est seruitus vestra: & amicitia vestrarum. vbi est seruitus vestra: & mihi p̄ precio sanguinis mei debetis. Ego sum qui p̄ gloriā meam vos habui cū essem deus apparens hō & viliorez me omnibus rebus reputastis hō & vilissimū terre amatoris seculis. Nā oēm rem vilissimā terre amatoris dilectio & imitatio mei & eadem. Dicit plinius dilectio & imitatio mei & eadem. Dicit plāgent se oēs tribus terre. q; nec resistendi virtus est cōtra eos. nec fugiēdi facultas. aut

ctē eius. nec pertendi locus ex angustia. nullum rex nihil eis remanet pter luctus. Detritus plāgent: le qrētē negs pecunie diuitibus pderāt ad elemosynā faciendam negs parētes tuli pro filijs intercedēt. negs ipsi angelē pro hominibus sicut solebāt facere verbum qz nō recipit natura iudicij misericordiam hīc nec tempus misericordie indicium dicente pphēta. Misericordiā & iudiciū cātabo tibi dñe. misericordiā in priori aduentu. iudiciū in secūdo. Nec Crisō. Nō & istud. Unigenitus plangeremus deū obsecrāmus. Si enī ingēter plangeremus deū obsecrāmus. Si enī eius creatura cōtremiscet & ipsa agmina sanctoꝝ angelorū expauescent in aduentu eius. qđ nīc dicemus in hoc parum ipe negligenter ac segniter ruerimus. Ipse nāq; pro hac negligentia nostra rationē a nobis exigret ac dicet. propter vos incarnatus sum: & in terris pauper. propter vos illuserūt. propter vos flagellatus sum cōspuēdus. palmis cesus. crucifixus. aceto potatus: paradisum vobis aperui: regnū celorū vobis obtuli: spiritum sanctū vobis misi. qđ vltra debui vobis facere & nō feci: humilem voluntatē vestrā solūmodo quesiui. non vos occisi. ne causa vestre salutis esset occasio necessitatis. Dicite mihi peccatores. fm carnez passibiles ac mortales. quid passi estis ppter me dominatorem vestrū. q eius impassibilis p vobis passus sum. Nec Effrē. ((Et tūc videbūt)) oculis corporalibus nō fideles q̄ infideles. ((filiū hois)) in specie humana. qz in forma hois iudicabit. Unde Aug. visio q̄ppe filij hois exhibet & malis. naz visio formē dei nō nisi mūdis corde. qñ ipsi deum videbūt. Et qz filium dei fm id qd in forma dei equalis est patri. videre iniqui nō possunt. Oportet aūt vt iudicē viuoꝝ & mortuoꝝ corā quo iudicabunt. & iusti videant & iniqꝫ ideo oportebat vt filius hominis acciperet iudiciariā potestatem. Unde & Beda. Ea forma electis apparebit. qua in monte apparuit. reprobis vero in ea forma qua in cruce pependit. Ut debāt in quam eū ((venientem)) ad iudiciū ((in nubibus celi)) sicut in nube ascēdit. s. in aere super locum vnde ascendit. Unde Crisō. Quia. n. (sicut in actibus apostolorū legit) nubes suscepit illū ab oculis eoꝝ. & illic dictū est ab angelis. sic veniet quēadmodū vidistis eū ascendentē in celū: merito credendus & nō solum in eadē corpore quo ascendit. verū etiam in nube venturus. Unde & Orig. sicut eo ascēdente in celū nubes eū tulit. ppter honorem ascendētis ita eū deferet ad iudiciū: veniet aūt ((cum potestate magna.)) Primus enim xpi aduentus fuit in ostensionē infirmitatis. Secūdus erit in ostensionē potestatis & maiestatis. A. gloria tūc enīz tota rpa cā nubibus gloriosus apparebit. indutus lumine sicut vestimēto veniet. & cum virtute multa & potestate contra inimicos ad puniendū & depmēdū eos ac gloria magna & maiestate: ppter bonos ad premiandum & glorificandū ipsos: vt q in primo aduentu venit vt seruus cū infirmitate & humilitate. in secūdo veniet vt dñs cū fermudine & regia maiestate. Ut Cirillus. Primū. n. apparitio n & plecuma est cū infirmitate & humilitate nostra. sed secūdā celebrabit cū propria potestate & maiestate. Ubi & Grego. in potestate & maiestate visuri sunt. qđ in humilitate positū audire noluerūt. vt virtutē eius tūc districtus sentiāt. quāto nunc cerulē cordis ad eius patientiā non inclinātur. vbi etiā Crisō. Si qñ rex terrenus pcessus aliqnē aut expeditionem mandat in populo. dignitates oēs mouēt. & exercitus excitatus tota ciuitas seruet: quanto magis rege celesti exurgēte indicare viuos & mortuos. virtutes angelice cōmouebūt terribiles ministri. terribiliorē dominū precedentes. Ante ipsum pro candelabris fulgura viua precedent. & p tubis horrēda tonitrua vociferabūt. Qualis rex. talis est preparatio regis. Nec Crisō. Filius ergo hominis in iudicio apparebit. qz dignū est vt ipse filius dei q i forma hois iniuste iudicatus est. in eadē forma hois in iudicio iuste iudicet. Et in carne eius videbunt cicatrices vulnerum. vt videant reprobi in quem pupugerunt. Unde Crisō. Uulnera seruauit: vt i die iudicij proficiant ad testimoniū passionis cōtra iudeos: & eos qui denegātes filiū dei crucifixum in corpore iudaizant. & tūc viui rapientur alīq cū dominus veniet. vt dicat iudicare viuos & mortuos. ac iudex viuoꝝ & mortuoꝝ. Et fm Augu. Illic tunc morient & in momento resuscitabunt. qz statutū est hominibus semel mori. Et fm Apostolū. omnes resurgemus. & ergo oēs morientur. Ut. n. ait Aug. Erit resurrectio mortuoꝝ omnium hominū. sed vna & insimul non prima iustorū. & peccatoꝝ secūda. ((Et tūc)). (ante resurrectionē gnūē ((mittet angelos suos cū tuba & voce magna)). i. tā apta & tē intēsa vocē. que a mortuis audiat vbiqꝫ. Ut Remigius. Nec aūt tuba nō reuera corporea est intelligēda sed angelica vox. que a deo magna erit. vt ad clamorem illius oēs mortui de terre puluere cōsurgāt. Uel tuba est potestas suscitādi mortuos. & vox est vox xpi vocantis mortuos ad iudiciū. ex cuius virtute suscitabunt. & vt in iudicio sint oēs. Ubi Crisō. Uere magna vox

tube terribilis. cui cia ebeudibit elementa: q petras scindit. inferos aperit. claustras tenebrarū pertrāsit. portas ereas conterit. vectes adamātinos stringit: vincula mortis dirumpit. & de profundo abissi alas liberatas corporibus assignat. Nec cis citius sumet in opē q̄ sagitta trāsit in aere. dicente apostolo. In momēto in ictu oculi in nouissima tuba. canet. n. tuba. & mortui resurgēt incorrupti. In illa voce pulueris id dissolutus corpus mortuorū in nouā mēbra astringit. In illa voce q̄ vna plena obnoxia. totū mare discutit: vt si qđ apud se retinet de humanis ossibus. sine contradictione restituat. Nec Crisō. ((Et congregabūt angeli ad iudicū electos specialiter ab vniuersis regionibus & locis in q̄bus putrefactione resoluti sunt: vt triticū ventilatuz de archa totius terre & orbis: q specialiter adducent ministerio angelorū. q: erunt cōcines eorū. Et nō solū cōgregabūt electos: quoꝝ corpora leuia: sed & reprobos. q corpora pōderosa habebūt. Et ideo sicut angelus Abacuc sic eos portabūt. Sed electos congregabūt ad gloriam. & probos ad damnationem. & electi occurrent dño ad iudicium venienti. Reprobi vero venīēt. sed in magna distantia: vt ait Remigius. & fm Crisō. Primo resurgēt & resuscitatos angeli cōgregabūt. Congregatos aūt rapient nubes. & hec omnia in mīnūti momento fient. In valle aūt Josaphat. (i. aere iudicabit oēs homo: quia iudicij discrimen erit in aere dicēte apostolo. simul rapiemur cū illis in nubibus obuiā xpo in aera. De hac die sic dicit Crisō. Heu mihi de illa die terribili: cū deceret nos letari. cū hec audiamus: ig dolemus & tristes sumus. Qualibus ergo videmus xpm oculis. Si. n. patrem aliqs nō vtiq; ferret videre q̄ctus sibūpsi peccati: in ipsum patrē infinite mansuetū qualiter accipiemus eum: tūc q̄liter sustinemus: Et cui rēpsentabunt tribunali xpi & omniū diligens erit inuestigatio. Nec Crisō. In oi autē tēptatione multū valet illā diē resurrectionis & iudicij. & nobis & alios ad mentē reuocare qz hoc petpue q̄sciunt aiam curare. Uñ Crisō. Stauari esse volumus. & si rapere. & si in cōuentū ad agere: q̄fitis diem illā in mente mittamus: & iudicū subscribamus: & ei ire nō vehementius: detinebit inconuenientem impetū hec cogitatio: & dicamus ad nos ipsos resurrectio est. & iudicū nos expectat terribile. Et si videremus aliquem clamū: & in presentibus bonis inflammatum idem semper dicemus. ostendentes quoniam omnia hic manent. Et si alium dolentē videremus & cō tristantes. & ad illū idez loquamur: ostendē

teo qñ finem habebunt tristia. Et q̄ plāctantem & dolentē rursus idem suppremus. ostendentes ei quoniaz nocte ei q̄ grue negas dare. Sufficiens & hec verbū omni fermento magie nostre curare animam. Et quia est resurrectio proxima. non longe nec procul. Adhuc autem parū quam cunctus qui venturus est & non tardabit. & omnes nos manifestari oportet ante tribunal christi. & bonos & malos: hos quidem vt ante omnes verecundentur. eos vero vt ante omnes claritate efficiantur. hec igitur secundum vnamquamq; subscribamus nobis diem. Si hec semper reuoluimus. nulla solicitudo presentium nos mouere poterit rerum earum que videntur. temporanea. ea vero que non videntur. non temporanea sunt. Cotinue igitur & ad ipsos loquamur & adinuicem. resurrectio est & iudicium & noxe eorum que gesta sunt. Et ne irritemur deum: sed audiamus eum dicentem timete eum qui potest & corpus & animam perdere in gehennam: vt propter timorem facti melioremur. & a peccatis ne hac eius dignis efficiamur regno celorum. Nec Crisō. Oratio.

O mine ie su christe. qui ad iudicandum cum potestate & maiestate magna es venturus. angelis signū gloriose crucis tanquam vexillum triumphale preferentibus: tu animam meam huius sanctissime crucis impressione configna. tu me huius virtute purifica & per hanc me terrum fac vendicta tibi vt nichil aduersarij valeant in me reperire: quatenus te ad iudicū veniente ego hoc venerabili inueniar signatus signaculo. vt tibi crucifixo cōfiguratus in pena glorificari merear. & tui resurgētis in gloria. Amē.

¶ De electoꝝ ꝯsolatiōe et appropinquāte ei depūtōe & ō similitudine ficulnee. Cap. xlvij.

Finde post premissa contra reprobos dicta. mox ad electorū consolationem dominus conuertit verba. q: dies iudicij licet i reprobis sit terribilis: tamen electis debet esse consolabilis. Tūc. n. ad gloriā transferentur optatum. vnde hortatur eos. dicens. ((Dic aūt)). (signis predictis ((fieri incipientibus)) & apparentibus. (cum plage mundi crebescunt. cum terror iudicij cotinuis virtutibus ostenditur. cum peccatores tabescent pre timore & expectatione mali horum: vos electi ((respicite)) per fidem. idest diligenter animadvertite. & mentis oculos aperite credendo. & nullatenus dubitando ((& leuate)) per spem ((capita vestra)) idest mentes vestras & terrenis ad celestia expectatione ea

stras a terrenis ad celestia expectatione gau
diosa erigite ꝛ corda vr̃a exhilarate ac gau
dete cũ leticia qui ĩ tristicia fuistis((quoniã))
post tribulationẽ horrori dicerã . post pressuras
ꝛ terrores maloꝝ((appropinquat redemptio
vestra))plena ꝛ perfecta quam expectatis.q2
vbi finitur mũdus cuius amici non estis pro
pe est redemptio quã quesitis.redemptio inq̃
vestra.i.sanctoꝝ sed econtrario appropinqua
bit perditio maloꝝ. Hec aũt redemptio erit
plena ab oĩbus malis liberatio. Tũc eniꝫ ab
oĩbus seruitutibus.,peccatoꝝ alligatione so
mitis infectione.sensuũ illectione.p assionũ
insolutione.demonũ temptatione.maloꝝ ho
minũ persecutione.necessarioꝝ solicitudine
ꝛ ab oĩbus huiusmodi erimus liberi quãdo
ponemur in libertatẽ glorie filioꝝ dei . Hec
enĩ redẽptio : nõ est aliud nisi plenã libertas
aĩe ꝛ corporis.vñ nũc iusti dicere possint xp̃o
illud apocha. Occisus es ꝛ redemisti nos deo
nostro in sanguine tuo fecisti nos deo nostro
regnũ. Hoc quippe ad consolationem electo
rũ cedit . ꝙ videãt xp̃m venire vt eis premia
largiatur q̃ suis promisit. Sed ve vobis am
bitiosis. q primas cathedras diligitis.i.q ad
dignitates diligitis accedere.vel i ipsis digni
tatibus diligitis perseuerare : q2 tũc nõ erit vo
bis pars neq̃ sors in sermone isto:nec cũ ele
ctis consolatio.nã xp̃m iudicẽ venientẽ nõ li
bẽter nec gaudẽter videbitis. qui nũc preesse
ꝛ iudices esse diligitis. Quãdo bene Grego.
In moralibus testatur dicẽs. Nã cui esse nũc iu
dicẽ libet.huic videre tũc iudicẽ nõ libet. Nõ
dicit qui iudex est. sed cui esse iudicem libet.
aiam videlicet nõ gradũ redarguẽs ꝛ ad vo
luntatẽ nõ ad sacrũ vituperationẽ referens.
Quis aũt cogitare vel dicere valeat.que nũc
leticia bonis. ꝛ que tunc tristicia malis erit.
Unde Grego. Qui deũ diligit.ex mũdi fine
gaudere atq̃ hilarescere iubetur.q2 videlicet
eũ quẽ amant mox inueniũt dũ transitis quẽ
nõ amauerũt. Absit enĩ vt fidelis quisq̃ qui
deũ videre desiderat.de mundi permissioni
bus lugeat : quẽ finiri eidẽ persecutionibus
suis nõ ignorat. Scriptum nãq̃ est.quicũq̃
voluerit amicus esse huius seculi inimicus
dei constituetur . Qui ergo appropinquante
mũdi fine nõ gaudet amicũ se illius esse testa
tur ac per hoc inimicus dei esse conuincitur.
Et mũdi enim destructione lugere eorũ est
qui radicẽ cordis in eius amore plantauerũt
qui sequentẽ vitã nõ querũt. Hec Grego. Di
cit aũt hic ad discipulos.nõ tanq̃ ad eos qui
durare deberent in vita ista vsq̃ ad mũdi ter
minũ sed quasi vno corpore existente ipsis ꝛ
nobis a posteris. vsq̃ ad cõsumationem mũ

di crediturũ in xp̃m quãdo ergo diẽ illam ne
mo sciat:prima tñ esse dubitare non poterit
postq̃ tanta ꝛ talia signa fieri incipient. Cu
ius rei gratia subdit((parabolam)).i.simili
tudinẽ ad ppositum congruã.de ficulnea ꝛ
alijs arboribus. Sicut enim ex pullulatione
ꝛ fructu foliorũ ꝛ florũ in arbore. ppe esse
estas agnoscitur:ita ex ruina mundi q̃ fructus
eius est. ꝛ signis pdictis ppe esse cognoscit
aduentus iudicis ꝛ regnũ dei. que estas erit
iustis ex hyeme. ꝛ peccatoribus hyems ex
estate. Sm Cris. plus de ficu q̃ de alia arbore
similitudinem ponit .q2 pene post omnes ar
bores vernat. ꝛ sic magis eukino estatẽ nũ
ciat. Uel similitudinẽ a ficu sũit.q2 illa si ma
la ẽ.mala ẽ valde: ꝛ si bona ẽ.bona ẽ valde:
iudiciũ valde malũ est malis. ꝛ valde bonũ
ẽ iustis. Uel q2 dulcedo fictus dulcedinẽ futu
rorũ significat gaudiorum. hac similitudine
sꝫ Greg. despiciẽdus mũdus ostendit cuius
fructus ruina ẽ q2 ad hoc crescit vt cadat ad
hoc germinat vt quecunq̃ germinauerit cla
dibus consumat. Moraliter hõ arboribus i
hoc assimilatur.quia sicut arbores post hye
mẽ fructificãt. ꝛ estate fructus colligit:sic hõ
post tribulationẽ fructũ hꝫ.q per tolerãtiam
passionũ acquirit: ꝛ h fructus in estate clarita
tis eterne colligit. Et cõuenienter regnũ dei cõ
paratur estati primo q2 estas est tẽpus luci
dũ.sic regnũ celoꝝ. secũdo.quia estas est tps
fructiferũ.sic in regno celoꝝ. tertio q2 estas ẽ
tps iocũdum.sic regnum celoꝝ. quarto q2 ẽ
tps tranqllum sic in regno dei cessabit tubi
lum tribulationum. Et confirmãs pmissa as
sertione certificatoria:subiũgit.((Amẽ)).i.ve
re((dico vobis. quia non pteribit generatio
hec)).i.nõ deficiet hec secta etas oĩum hoĩuꝫ
maloꝝ bonoꝝ.hoc est genus humanũ: vel
specialiter generatio hec.i.iudeoꝝ. que non
deficiet ex toto:quia potest opprimi dispergi
non tamen destrui ꝛ annihilari.ob memori
am crucifixi:vel generationẽ xp̃ianorũ dicit
ecclesiam volens discipulos consolari.ne cre
derent ꝙ in illis temporibus fides deficeret
((donec omnia)) que circa christi aduentum
predicta sunt((fiant))e fuerint consumata.
vel secũdũ Criso. Donec impleat omne mi
steriũ vocationis sanctorum:quia quantũcũ
q̃ fideles opprimatur tempore antichristi ta
men aliqui permanebunt in fide stabiles.vs
q̃ ad finem mũdi. Ubi de predicta die aduẽ
tus domini nos quasi premonendo.sic dicit.
Gregor. Illum ergo diem fratres carissimi
ante oculos ponite: ꝛ quicquid modo graue
creditur:in eius comparatione leuigatur. Il
lum diem tota intentione cogitate . vitam

corrigite mores mutate.mala tẽptantia resi
stendo vincite.perpetrata autem fletibus pu
nite.aduentũ nãq̃ eterni iudicis tãto securio
res quandoq̃ videbitis.quãto nũc districtio
nem illius timendo preuenitis.hec Grego.
Et addit quandã protestationẽ ad assertio
nẽ premissorum . dicens((Celũ scilicet non
ethereum.sidereũ sed aereum a quo ꝛ aues
celi ꝛ nubila celi cognominani . hoc est.ina
nia hec ꝛ nubilosa vẽtosi aeris spacia((ꝛ ter
ra transibunt))idest suo modo mutabuntur
scilicet quo ad mutationes qualitatis. ꝛ eius
quã nunc habent imaginis.non quo ad de
structionem substantie. secũdũ q̃ subsistent
sine fine: q2 quo ad qualitatẽ in melius con
mutabũtur. ꝛ forma priori deposita innoua
buntur:vt dicatur celũ nouũ ꝛ terra noua.
Preterit enim huius mũdi figura . sed quo
ad substantiã ꝛ essentiam semper manebũt.
immobilia.((Uerba aũt mea)) fundamentũ
eterne veritatis habentia. hoc est verborum
sententie((non transibũt))sine affectu imple
tionis.sed sicut dicitur sic sine vlla diminu
tione iplebuntur. Ac si diceret.ecce quanta ẽ
stabilitas verborũ meoruꝫ: q2 facilius est ea
que videntur esse valde stabilia ꝛ durabilia
destrui q̃ verboꝝ meorũ que videnẽ per p
lationẽ transire aliquod decipere . Facilius
est ꝙ tota natura subuertatur q̃ ꝙ intellectus
verboꝝ meoꝝ affectu non cõpleatur . Plus
enim repugnat diuine veritati a veritate ver
ba sua deficere. q̃ quodcũq̃ creatũ in nihi
lũ redigi. Augu . Distinguit triplex celuꝫ pri
muꝫ aereũ in quo aues volitãt. sm ethereũ
in quo sidera stant.tertiũ empireũ.in quo de
us ꝛ sancti habitant. Primũ transibit. nõ q
dẽ secũdũ substantiã sed sm qualitateꝫ q2 in
nouabit ꝛ depurabit per igneꝫ. Secundum
etiã trãsibit.q2 a motu cessabit. ꝛ habebit cla
ritatẽ q̃ habet sol. ꝛ soli dabit alia claritas ꝛ
lune similiter. Cessabit ergo motus celi ꝛ trã
smutatio in elementis.q2 ista ad cõplendũ
numerũ electorũ sunt ordinata. Et ideo isto
cõpleto in iudicio cessabunt.sicut ea que sũt
ad finem habito fine cessabunt . Moraliter
circa hoc nota.ꝙ q2 mundus iste quantum
ad omne sui appetibile transit.quia secũdũ
Johannẽ mundus transit ꝛ concupiscentia
eius.hinc est:ꝙ quicunq̃ his mundanis adhe
ret.ille est in cõtinuo transitu cum ipso mun
do. Et pcipue triplicem facit transitum mi
serabilem. Primo a culpa in culpam. Secũ
do de culpa in penam . Tertio a pena in pe
naꝫ: Boni autẽ fugientes mundũ ꝛ ea que
in mũdo sũt faciũt triplicẽ trãsitum cõmen
dabilem. Primo qdẽ transeunt a culpa ad

penitentiam. secundo a penitentia ad sapi
tiam. Tertio a sapientia ad vitam eternam
Qui hunc triplicem facit transitũ.sic ꝯ he
rus hebreus . ꝛ sic celebrat verũ pascha vel
phase.ꝙ est transitus domini. Moraliter eti
am nota.ꝙ sicut transitus celi ꝛ terre corpo
ralis ponitur in argumentũ aduentus xp̃i in
iudiciũ . sic transitus celi ꝛ terre spiritualis
est argumentũ aduentus verbi eterni in mẽ
tem. Unde sciendũ.ꝙ per celũ ꝛ terram que
sunt extrema mũdi corpora. possunt intelligi
anima rationalis ꝛ corpus. que sunt duo ex
trema.s.spiritualis ꝛ corporalis natura. Igi
tur adueniente verbo eterno in mentem celũ
ꝛ terra transibũt.i.vltra ibunt: q2.extra vel
supra cõmunem hominũ statũ eleuabuntur
ꝛ innouabũtur. Hoc eniꝫ efficit eius aduen
tus in nobis quod innouabimur.tam secun
dũ animã q̃ secũdũ corpus: vt exeuntes vete
rem hoiem cũ actibus suis. induamus nouũ
hoiem qui sm deũ creatus est. Renouabitur
aũt homo sm animã per reformationẽ ima
ginis deformate.ventate delectũ culpabi
lium ad q̃ reformationẽ imaginis deformate.
anima peruenit triplici transitu. Nãꝫ primo
transibit ab obliuione memorie ad acquiren
dã verbi eterni presentiaꝫ. per iugẽ memorie
recordationeꝫ. Secũdo transibit ab obfusca
tione intelligentie.ad cõtemplandã sapientiã
per luculentã intelligentie perscrutationem.
Tertio transibit a corpore ignauie ad degu
standã ecclesie dulcedinis affluentiã per ardẽ
tẽ amoris inhesionẽ. Secũdũ corpus etiã hõ
innouabitur triplici transitu. Primo corpus
trãsibit a carnaliũ oblectatione.ad sensuali
tatis debitã suppressionẽ:vt videlicet corpus
q̃tũ ad appetitũ animalẽ ꝛ sensitiuũ.sit sub
iectũ imperio rationis. Secũdo trãsibit a sen
sibiliũ diuagatione . ad similiũ corporaliũ ꝛ
specierũ imaginabiliũ quietationem. Tertio
trãsibit a passionũ molestatione ad penalita
tũ ꝛ afflictionũ equanimẽ toleranciõẽ . Igit
quãdo sic celũ ꝛ terra in nobis transierũt cer
tissimũ argumẽtũ est.ꝙ verbũ eternũ nullate
nus vos trãsiuit.sed amore in mẽtẽ nostraꝫ
declinauit. In quocũq̃ enim homine celũ ꝛ
terra.i.anima ꝛ corpus trãsierint. per grate
innouationem.illũ verbũ eternũ nõ transibit.
imo ad deũ venit per mentalẽ eius cõceptio
nẽ. Et q2 ad precauendũ talia mala suggesta.
necessaria ẽ digna ppario . Ideo generaliter
subdit ammonitionẽ.dicens.((Attendite vo
bis)).i.diligẽter cauete ((ne grauentur corda
vestra)).i.decorum pmaneant ad vitia ꝙ
leuare non possitis capita vestra((in crapula
ꝛ ebrietate ꝛ curis huius vite)).i.ex superflu

biate cibi ⁊ potus ⁊ superflua terrenoꝝ solici-
tudine. crapula enim sensum ligat. cura secu-
laris sensum distrahit ⁊ suffocat((⁊ superueni-
at in vos repentina dies illa((.i. iudicij: ⁊ re-
pentinus interitus vos auferat nescientes. ⁊
ideo hec vitanda sunt ⁊ cauenda. Tanq̄ laque-
us.n.((.i. imparatos q̄ cum dies nullo mō pote-
rit. ⁊ ꝑpetuo retinēs q̄ semel cepit((superueni-
et in oēs q̄ sedēt sup faciē oīs terre)).i. q̄ dele-
ctabiliter ⁊ p̄ amorem quiescunt in terrenis ⁊
huiusmōi illecebris. Peccator.n. primo capit
laqueo culpe. sed tandē capiet laqueo pene.
Sancti q̄dē trāseunt sup terrā tanq̄ hospi-
tes ⁊ peregrini: sed mali sedēt ⁊ quiescunt in ter-
ra tanq̄ ciues ⁊ domestici. Unde Theo. Ca-
piet.n. dies illa sedētes in superficie quasi ipre-
meditatos ⁊ inertes. Quotquot vero sunt
solertes ⁊ agiles ad bonū: nō sedētes ⁊ ocian-
tes in terrenis sed surgētes ab eis sibi dicen-
tes: surge vade. q̄m nō est hec tibi requies tali-
bus nō est illa dies vt laqueus ⁊ discrimē. sꝫ vt
dies festiuus. Unde Beda. O stultā p̄sumptio-
nē cordis humani. que lamētabilē finē cupi-
ditatis. ebrietatis ⁊ crapule. nec ipso iudice
p̄stāte p̄uideat. sꝫ edictū regis eterni in mo-
re serui nequam contra q̄ didicerit: spernat. Et
certe si q̄s nobis peritus ac sapiēs medicus
p̄ciperet. attēdite inquiēs vobis ne quis (verbi
gratia) de illius herbe succo auidius sumat.
q̄ si fecerit. repētinus ei superueniet interitus
quāto quisq̄ꝫ studio premonētis medici mūda-
ta seruaret. ne videlicet vetitū gustādo peri-
ret. ac nūc animaꝝ simul ⁊ corpoꝝ saluator
ac dn̄s iubet ebrietatis herbā ⁊ crapule vitā-
dā. necnō ⁊ curarū secularium sollicitudines:
vt mortiferos succos esse cauendos. ⁊ quāti
tū nostꝝ his nō solū sauciari. sed etiā cōsumi
nō timēt. Nulla credo alia causa. nisi qꝛ fidē
q̄ medici prebēt dictis deo p̄bere ꝯtēnūt. Si
.n. credidissent: credēdo vtiq̄ꝫ timerēt. timē-
do aūt iminēs piculū cauerent. Unde ⁊ Criso.
Si dixero tibi abstine te a delitijs ⁊ ieiuna.
nō facis. qꝛ nō credis. Si egrotāti tibi medi-
cus dixerit: abstine te ab hoc obaudis. qꝛ cre-
dis te saluandū si seruaueris. Et frequenter
etiā famas q̄ mūducare vetaris. ⁊ vincis de-
sideriū ventris p̄p desideriū sanitatis. Quā-
to magis ieiunare poteras. si crederes iocun-
ditatē illam futuram. Hec Cris. Maior in-
sania nō pōt esse q̄ mortē aīe non formidare
quia vt ait Cris. Quanto p̄ciosior est aīe q̄
corpus. tanto miserabilior pditio aīaꝝ q̄ cor-
porū. Deinde monet nos. dicens. ((Vigilate
itaq̄ꝫ oī tempore)) nō vigilia sensus: qꝛ nullus
posset hoc sustinere: sed vigilia intellectus. de
qua in canticis dicit ego dormio ⁊ cor meū

vigilat((⁊ oī tēpore orātes)) nō ꝙ oratio sit
semꝑ ꝯtinua: qꝛ oportet eam sepe interrūpi
somno ⁊ alijs necessitatibus corporis: sed ꝯti-
nuitas intelligit. ꝙ nō interueniat mortale
peccatū impediens ipsius effectū ⁊ opus bo-
nū. Et ideo subdit((vt digni habeamini fuge-
re)).i. cauere salubriter((omnia ista q̄ ventu-
ra sunt ⁊ stare securi in iudicio ante filiū ho-
minis((sedentes.s. ad iudicandū.i. corā xp̄o
in forma humana iudicate. qꝛ illi q̄ tunc in-
uenientur sine peccato mortali erunt salui. vt
dicit Glosa. Hec ē summa beatitudinis.s. in
presentia iudicis securū consistere. Mali si
cadent ante eum. ita ꝙ amplius nō resurgēt
qꝛ penā qualibet mallent sustinere q̄ ipsum
videre vbi Aug. hec intelligit illa fuga. ꝙ si
debet fieri in hyeme vel in sabbato. Ad hye-
men ꝑtinent cure huius vite: que tristes sunt
velut hyems. ad sabbatum vero crapula ⁊
ebrietas. q̄ carnali leticia luxuriaq̄ꝫ cor sub-
mergit atq̄ꝫ obruit ꝙ malum sabbati noīe si-
gnat q̄ illo dei iudei delicijs affluunt. Cum
spūale sabbatū ignorāt. Et fm eundē Aug.
omni tēpore opus ē vigilia mētis. ante mor-
tem corporis: vt in presentia summi iudicis
consistamus. Hoc enim est nostra beatitudo
vbi Beda. Qui ante filium hominis stare.
eiq̄ꝫ (iuxta apoca. Johānis) die noctuq̄ꝫ in tē-
plo eius seruire desiderat: nec ab eius aspe-
ctibus in ignem eternum maledictus abijci
non solū ab illecebris secularibus castigari
sed ⁊ orare ⁊ vigilare: ⁊ hoc nō quibusdā die-
bus. sed omni tpe facere debet. iuxta ꝙ ps.
ait Bndicam dnm in oī tpe. semper laus eius
in ore meo. sic nāq̄ꝫ merebit habitare in do-
mo dnī: ⁊ in seculū seculi laudare illū. Hec
Beda. Cur aūt monuit vt vigilemus ⁊ soli-
citi simus declarat protinus cum subdit. Ne-
scitis.n. quando tēpus sit.s. iudicij siue mor-
tis ꝓprie. Et quia dixerat dns aduentū ⁊ re-
gnū suū ꝓpe esse: ne discipuli estimarēt ꝙ ex
signis ꝑdictis posset dies ⁊ hora sciri deter-
minate subiungit((De die aūt illa ⁊ hora))
.s. quando ad iudicium veniet((nemo)) in ec-
clesia.i. nullus hominū((scit)) determinate((
neq̄ꝫ angelicorū)) sciūt qꝛ nō est de ꝑtinenti-
bus ad beatitudinē ((neq̄ꝫ filius scit nisi so-
lus pater.((Secūdū plures doctores intelli-
gendū est: ꝙ homo vel angelus nec sibi nec
alijs diē iudicij: sꝫ filius i patre scit sibi. q̄uis
alijs nesciat.i. nullum scire faciat. Pater aūt
solus scire dicit. qꝛ solus facit filiū scire. No-
ta quidem est hec regula loquendi: vt ibi tē-
ptat vos deus. vt sciat.i. scire vos faciat. si di-
ligitis deum: ⁊ ibi nunc cognoui qm times
deū.i. nunc feci vt. cognosceres Ut enim di-

cit dies letus qꝛ letos facit: ⁊ frigus pigrum. ⁊
qꝛ pigros reddit. sic dicitur filius nescire vel
scire nobis quibus missus est. que scire vel ne
scire nos facit: scit itaq̄ꝫ in se ⁊ sibi nō nobis:
Unde per hoc ꝙ dicit nisi solus pater: a quo
fons omnis cognitionis est: nō excluditur fili-
us vel spiritussanctus. qui in eodem fonte ha-
bitant: sed magis includūtur: qꝛ vna est triū
personarū noticia. Sicut ergo principiū mū-
di a solo deo fuit precognitū. qꝛ mundus im-
mediate ab ipso factus est: ita ⁊ finis mundi
soli deo est cognitus ⁊ homini xp̄o reuelatus
ad quem pertinet iudicare de omnibus. No-
bis autē hoc vult esse celatū. qꝛ secundū Hie-
ro. Non expedit nobis. immo nec expediebat
apostolis scire diem ⁊ horam illam iudicij.
ne pigriores simus. sed semper incerti de tem-
poribus futuris ⁊ aduentu iudicis. sic quoti-
die viuamus cū timore ⁊ semper vigilemus
soliciti quasi in proximo ⁊ altera die iudican-
di simus: ac pendule expectationis incerto
semper cū credamus futurum. quem ignora-
mus quando venturus sit. Signa quidē ap-
propinquationis aduentus eius scire possu-
mus ⁊ debemus sed diē precisum nescimus.
Ubi Crisosto. Ecce senectutis signa cognosci-
mus. Diē aūt vltimū ignoramus: sic ⁊ laben-
tis seculi signa scimus. finem eius nō agnosci-
mus. Sicut enim quando videmus hominē
senem. scimus quia prope moriturus est. quā-
do aūt: nescimus: sic ⁊ cū mūdū perturbatū
videmus casurū cognoscimus. Diē aūt igno-
ramus. Unde ⁊ Augu. Finis quidem seculorū
est etas sexta mūdi. videlicet ab aduentu dnī
vsq̄ꝫ in finē seculi. Senectus vero tantū tem-
poris solet tenere. quātū omnes etates cetere.
Nam cū anno. lx. senectus dicatur incipere ⁊
hominis vita possint vsq̄ꝫ ad annos. cxx. per-
uenire. manifestū est solam senectutem tā lon-
gā q̄ omnes etates priores esse posse. frustra
igitur annos qui remanent huic seculo cona-
remur diffinire. Omniū enim de hac recal-
culantiū digitos. ⁊ peritiā numerandi resol-
uit. ⁊ quiescere iubet qui ait. Non est vestrū
nosse tempora vel momenta. que pater posu-
it in sua potestate. Hec Augu. Non est quip-
pe nostrū nosse tempora vltra q̄ reuelatur: vel
traditur per scripturas qꝛ hoc est presumptio-
nis. sed secūdū scripturas nosse est eruditio-
nis. quamuis ergo reuelatū forte fuit alicui tē-
pus aduentus antixp̄i. nō tamen sequitur vt
sciat de die iudicij. Nescitur enim quanto in-
teruallo post antichristum futurū sit iudiciū.
Quia licet scriptū sit ꝙ. xl. dies dabuntur san-
ctis ad penitendū post antixp̄m. nescitur ta-
men verū statim post illos dies quadragita

futurū sit iudicium. Creditur tamen ꝙ nocte
resurrectionis dominice erit generalis resur-
rectio.s. in nocte pasce. Jd fm Jsido. In pri-
mitiua ecclesia fideles tota nocte illa vigi-
labant. quasi iudicem expectantes. Quo aūt
anno dies iste venturus sit. penitus ignora-
mus. Illud vero ꝙ hic ad litteram exponit
de die iudicij generalis. Moraliter pōt intelli-
gi de die iudicij particularis. qui ē dies mor-
tis cuiuslibet hominis. Dies enim mortis sue
nullus scit nisi deus sibi reuelauerit. Et ideo
est nobis vigilandum de hac die. sicut de il-
la solicite cogitandū quia qualis quisq̄ꝫ ex-
erit de hoc mundo. talis presentabitur etiam
in futuro iudicio.

Oratio.

d Omine Jesu xp̄e veni ad me mūbi-
bus penitentie. ⁊ cor meum in plu-
uiā lachrymarū resolue: eijce in po-
testate vitiorum demonia ⁊ maiestate in me
regna. Fac me o nostra redemptio ad te re-
spicere interioribus oculis. ⁊ leuare caput mē-
tis: da mihi videre ficulneā: sentire.s. tue ca-
ritatis dulcedinem: ⁊ oium virtutū arbores
producant in me fructū bonorum operū vt
mihi prope sit estas regni celorū: presta mi-
hi cauere oia vicia: ⁊ vigilare in oratione cō-
tinua. vt merear mala ventura figure. ⁊ in iu-
dicio ante te securus stare. Amen.

¶ De die dnī iuxta exēplū noe vel loth subito
venturo. ac de vno assūpto ⁊ alio relicto. Ca. xv.

p Ost hec declarat in-
certitudinem diei domini. introdu-
cens terrorem insperati diluuij. ⁊ hortās vt
vigilemus ⁊ nos preparemus bene operan-
do. ne dies domini nos inueniat impera-
tos. In hac autem comparatione temporis
iudicij ⁊ ipsius diluuij. implicantur duo iu-
dicia generalia. vnū ꝙ precessit scilicet per
aquam in diluuio: aliud ꝙ futurum est: scili-
cet per ignem in generali incendio. Ponitur
ergo cōparatio quātū ad incertitudinē vtrius-
q̄ꝫ. quo ad tps determinatum. ⁊ etiā quo ad
incredulitatem multorū carnaliū. ((Sicut.n.
in diebus noe)) eo fabricante archam ⁊ predi-
cante diluuiū futurū((erant homines come-
dentes ⁊ bibentes ac matrimonia facientes))
.s. gule ⁊ ebrietati ac luxurie dediti. ⁊ sine ti-
more lasciuientes securi. ⁊ eis credere nolen-
tibus. ac vanitatibus vacantibus. ⁊ nichil ti-
mentibus: subito veniens diluuium submer-
sit ⁊ perdidit omnes preter noe ⁊ cum eo in
archa existentes((sic)) erit circa dies iudicij ho-
minibus vacantibus voluptatibus ⁊ vanita-
tibus ac in securitate existentibus ⁊ de nullo ti-
mentibus((aduentus christi subito ⁊ in pre-

vate veniet))ꝫ oēs quos reperiet extra archã
.i.ecclesiam.perdet ꝫ condemnabit sed in ec
clesia p fidem ꝫ operationē existēs custodi-
et ꝫ saluabit:vt dicit Beda non hic cõiugia
vel alimenta damnat.sed immoderatus li-
citoꝝ vsus arguit neqꝫ enim qꝛ hec agebant
sed qꝛ his se totos dedendo dei iudicia con-
temnēbant itaque perierunt. Hec Beda. Interi-
tus quidē illoꝝ erat subitaneus:non qꝛ ante
minime nunciatus : sed qꝛ a nullo creditus.
vnde. Maximus ipse non ꝫ si tacebat voce
opere loquebatur: flebat lingua fabricatione
clamabat.Nam vtiqꝫ cũ operaret opus no-
uum .nulli aquis cooperiunt: ammonebat cun-
ctos nouis periculis noua tabernacula ppara
re.loquebat ergo opere ꝫ dicebat illud euan-
gelicũ dñi dictum. Si mihi nõ creditis ope
ribus credite. Hec.Maximus. Sed peruer-
si hoīes archã in tot annis constructã viden
tes.sine dolore letabātur nihil futurorum puī
dentes: ꝫ iudicia dei cõtemnebãt.nõ euigilã
tes:sed in malitijs dormitantes.ꝫ subito a di
luuio absorpti sunt ꝫ repẽtinus interitus il-
lic oēs in magna securitate existēs ꝫ nihil ti-
mentes Sic dño fabricante archã ecclesie:ex
tra quã non est salus pdicat aduẽtus dñi ad
iudiciũ inopinatus. Multi quoqꝫ hoc tẽpo-
re penitentiã agẽtes.ꝫ exempla pnie alijs ostẽ
dentes: ꝫ si tacet voce.tñ cum Noe loquũtur
opere:dicentes:si nobis non c[redi]tis.vel ope
ribus credite.sed reprobi cõtemnẽtes lasciui
unt:ꝫ in die q̃ non putant veniet dñs ꝫ pdet
eos((Et cum dicent pax ꝫ securitas))quasi se
curi existẽs ꝫ de nullo timẽtes((veniet super
eos repentinus interitus))ꝫ nõ effugient tri
bulationē imminẽtem. Ubi Beda . Mistice
aũt Noe archam edificat . cũ dñs ecclesiam
de viris fidelibus quasi lignis leuigatis adu
nando construit. q̃ perfecte cõsumatã ingre
dit,cum hanc in die iudicij pñtia sue visio-
nis eternus habitator illustrat: sed cũ archa
edificatur:iniqui luxuriantur.cum vero intrãt
intereunt qꝛ q̃ sanctis hic certantibus insul-
tant eis illic coronatis eterna dãnatione ple-
ctent. Hec Beda.sic multi de morte sua non
cogitant.q̃uis certitudinaliter sint morituri
ꝫ frequenter venit mors qñ nullum timetur
periculum. Subitus enim erit aduentus illi[us]
hoīs ad iudiciũ generale vel particulare ve-
nientis. Unũ Cris. Et qd mirũ si periturũ mũ
dum audiũt ꝫ non credunt. Ecce morituros
se esse quotidie audiũt hoīes.quotiens mor
tuos alios alios vident: ꝫ tamen non credũt
se morituros. Si enim crederent se moritu-
ros:non facerẽt ea p quibus moriunt morte
digna. Si ergo illud qꝫ quotidie fieri vidẽt

hec alijs:in se futurũ esse nõ credũt:quomodo
illud credẽt futurũ qꝫ adhuc nunqꝫ factum ē
Hec Cris. Hoc idem etiã ostendit ex simili tu
dine facti((in diebus Loth. Similiter erit in
sicut tūc factum est)).s.qꝫ impij igne ꝫ sulfu
re perierunt:sicut impij in die aduentus xpi
peribūt.quia hoīes illius temporis((edebāt
ꝫ bibebant))Ecce peccatũ voluptatis((eme-
bant ꝫ vendebãt))ecce peccatum cupiditatis
plantabāt ꝫ edificabant))ecce peccatũ nimie
securitatis:ꝫ in securitate erãt vsqꝫ in dies il-
lã((q̃ exijt loth a sodomis:q̃ dñs pluit ignē))
ɔtra immoderatũ ardorem ꝫ sulphur))con-
tra fetorē((de celo)).s.aereo((ꝫ pdidit oēs))
illos ꝫ adiacentes ciuitates. Ubi Beda. Pre-
termisso dñs illo maximo ꝫ stando sodome
rũ scelere sola ea que vel leuia vel nulla puta
ri poterant,delicta cõmemorat : vt intelligas
illicita q̃ pena feriantur.si licita ꝫ ea sine qui
bus hec vita nõ ducitur immoderatius acta
igne ꝫ sulphure puniũt. Hec Beda.sic quan
do((filius hominis reuelabit))qui modo oc
cultat.s.in aduentu suo futuro: erũt hoīes in
securitate nihil timentes de futuro iudicio vl
qꝫ ad tẽpus illud quo xpi in humanitate glo
riosa videbit.veniēs ad iudiciũ. Ueniet enĩ
q̃do hoīes nõ aduertent piculũ.sm̃ Crisost.
Hoc totũ dixit. ostendēs qualiter repẽte ve-
niet ꝫ inopinate: ꝫ pluribus lasciuientibus ꝫ
sine sollicitudine existẽtib⁹. Ubi Beda. Pul
chre dicit reuelabitur.quia q̃ interim nõ ap
parens oīa videt:tūc apparens omnia iudi-
cabit apparebit aũt iudicaturus eo maximo
tempore. quo cũctos iudicioꝝ eius oblitos.
huic seculo cõspexerit esse mancipatos: qꝛ ꝫ
mundi terminus olim pfinito sit venturus
in tpe.frigente tñ circa finem caritate multo
rũ.tãta crebescet humani generis iniqtas vt
merito debeat cum ipso quem inhabitat or
be deleri. Nã ꝫ nũc qdē innumeros a deo cõ
messationi ꝫ ebrietati emptioni ꝫ venditio-
ni.ceterisqꝫ mundi rebus inherere videmus
vt palã districti iudicis irã eos puocare non
lateat:sed tñ qꝫ sine graui merore(sapiens q̃
qꝫ saltem)cogitare nõ valet peiora iã iamqꝫ
superuentura formidamus:qꝛ et de vna quõ
dã peccatrice gente dolenda dictũ est:necdũ
completa sũt peccata amor eorũ: de tota pro
cul dubio prauorũ massa damnãda constat
esse sentiendũ. Mistice sꝫ Bedã.loth qui in
terpretat declinãs est populus electorum.
qui dum in sodomis.i.inter reprobos vgã ad-
uena moratur . quantũ valet eorum scelera
declinat. Exeunte autem loth de sodoma pe
rit.quia secundũ Criso.quandiu sunt homi-
nes fideles:stat tūc mũdus ꝫ cum sancti de

mundo deficiunt:est vtiqꝫ casurus:sicut etiã
eradicatis israelitis de egypto exterminatus
est egyptus. Hec igitur predicta audiẽtes: ti-
meamus actus nostros: ꝫ ab ocio ac lasciuijs
aīmodo abstinentes ꝫ de preteritis pniam
agẽtes ad illã diē dñi nos cessatiōe prepare-
m⁹: Deinde post certitudinē tẽporis iudicij.
ostendit incertitudinē salutis iudicãdorũ.ne
quis de suo statu psumat. vel se eleuet. qꝛ in
omni statu erũt aliq electi ꝫ: aliq reprobi . ((
Tunc)).n. in illa nocte tribulatiōis. quia an
tichristi hora tenebraꝝ est : ꝫ similiter est in no-
cte mortis((duo erũt. in agro)).i.in agricul-
tura plationis qui pręsũt ecclesie:ꝫ opant in
ecclesia ministerio tãqꝫ in agro dei vt surgat ꝫ
proficiat messis huius agri dñi ((vnus assu-
met)).s.ad gloriã: vt prelatus bonus ꝫ vtilis
((alter reliquetur))ad penã scilicꝫ platus ma-
lus ꝫ inutilis. Itez((due erũt molentes in mo
la)).i.in exercitio actionis. que in modũ mo-
le voluitur sollicitudinibus: que ptinet ad po-
pulos.qui feminarũ nomine designantur.qꝛ
tanqꝫ infirmia prepositis regũtur((vnus assu-
met ad gloriã.i.iustus((alter relinquetur))
ad penaꝫ.scilicet iniustus. Itē duo erunt in le
cto)).i.in quiete cõtẽplatiōis.qui ociũ ꝫ quie-
tē eligũt . ꝫ neqꝫ negocijs ecclesiasticis neqꝫ
secularibus occupati. sed vult ad hec infirmi
secedũt ad ociũ ꝫ quie i esse diligũt: nõ se ma
gnis actionibus cõmittẽtes ꝫ quodãmodo i
stratu infirmitatis deuꝫ rogãtes ((vnus)).s.
bonus assumetur ad salutem((alteri)).s.ma-
lus((relinquetur))ad damnationeꝫ . In quo
libet ergo istorum statuum ostendit aliquos
enim electos ꝫ aliquos reprobos in quolibet
enim sunt boni ꝫ mali. Quia secundũ Aug.
In omni conditione ꝫ gradu optimis mixta
sunt pessima . ꝫ qui boni fuerint assumentur
ad gaudia eterna. vbi est xps((quia vbi ē cor
pus)).i.dominus in corpore.s.xps qui est ho
mo corporeis ꝫ aquilarum.i.animarum san
ctarum preda((ibi congregabuntur ꝫ aquile
((spirituales in corpore.s.sancti ꝫ electi qui
eius passionem humilitatemqꝫ imitando tan
quam de eius carne saturantur: quorum per
resurrectionem vt aquile iuuentus renouabi
tur mali vero cum diabolo ad penam eter-
nã relinquentur. Et ideo(vt dicitur in Ozee)
consolatio abscondita est ab oculis meis quo
niam ipse inter fratres diuidet. Cum ergo di
citur qꝫ de agro ꝫ de mola ꝫ de lecto vnus as
sumetur ꝫ alter relinquetur: nõ de duob⁹ ho
minibus dictũ est.,sed de duobus generibus
affectionuꝫ. Nec alia videntur esse genera ho
minuꝫ quibus constat ecclesia: q̃ ista tria ha-
bentia binas differentias propter assumptio

nē ꝫ relictionē. Unde Crisost. Quando iusti
quidē assumũtur peccatores aũt relinquuntur
omnes iusti in vno homine figurantur ꝫ oēs
peccatores in vno. Uideat vnusquisqꝫ modo
qualis sit: ꝫ talē se faciat.qꝫ debeat assumi . ꝫ
nõ relinquĩ:qꝛ boni tãtũ assumentur mali ho
relinquent. Hi aũt tres ordines quo ad salua
dos significant per tres viros qui saluauerũt
aīas suas.ꝫ quos solos liberandos. Ezechiel
ppheta prenũtiat.s. Noe qui significat statũ
prelatoꝝ.per quos ecclesia regitur.sicut p eũ
in aquis archa gubernata ē:que figurã eccle
sie gestabat. Et Job.per quē significat statũ
actiuoꝝ.qui vxorē ꝫ filios.ꝫ a[bund]ãtias terrena
rũ copias habuit ꝫ curã domus ppꝛie exercu
it. Et Daniel vir desideriorũ: per quē signifi
catur status cõtemplatiuoꝝ.qui nuptias con
tempsit.ꝫ celibē vitã elegit ꝫ in aula regia ab
stinentie debitus fuit. De clericis vero qui ne
gocia secularia ꝫ causas ciuiles tractant.dubi
tari põt sub quo hoꝝ statuũ cõprehendi pos
sint ꝫ debeãt. Et qꝛ(vt dictũ est supra)incerta
est dies dñi . ꝫ de die illa nemo hoīum scit: ꝫ
(vt iã visum est)incertitudo est salutis.in quo
cũqꝫ statu quis fuerit . Ideo ex premissis con
cludit ne torpeamus in peccatis dormitãdo:
sed solliciti simus ꝫ vigilemus cõtra mortis
incertitudinē bonis operibus iugiter insisten
do:dicens.((Uigilate ergo))ꝫ semper in solli
citudine sitis((qꝛ nescitis qua hora)) vel i ma
ne pueritie vel in tertia iuuentutis: vel i sexta
senectutis vel in sero seniũ((dñs vester ventu
rus sit))ad iudiciũ pticulare. s cuiuslibet mor
te:siue ad iudiciũ generale in resurrectiōe:ne
cũ venerit subito ꝫ ex inspato:dormiẽtes nos
inueniat ꝫ imparatos. Unũ Ecclesi. Nescit hõ
finez suũ : sed sicut pisces capiũ hamo. ꝫ sicut
auis cõprehendit laqueo. sic hõ capitur in tẽ
pore malo. Unũ ꝫ Ber. Nihil morte certius.ꝫ
nihil hora mortis incerti⁹. Nã nescimus quo
mõ aut quãdo aut vbi moriemur. quoniam
mors vbiqꝫ expectat nos. Iccirco debem⁹ esse
parati: vt cũ corpus reuertet ad terrã de qua
sumptũ est spũs redeat ad deũ qui misit illũ.
Unũ etiã Grego. Nemo in huius vite itinere
torpeat ne in patria locũ perdat. Quia.n.ad
huc hodie licet bene agere scimus vtrum cras li
ceat ignoramus. Unũ ꝫ Criso. Qua ratiōe ab
vno quoqꝫ hoīe abscõditus est dies mortis ip
sius : videlicet vt semper benefaciat:semper
mortē suã sperãs cadẽ ratione ꝫ ab omnibus
hominibus absconditus est dies aduentus
xpi.videlicet vt nõ vna generatio saluetur:sed
eius aduentũ eius:sed omnes diuꝫ in singulis
quibusqꝫ generationibus aduentus eius spe
ratur. Hec Cris.qꝛ ergo tẽpus iudicij ꝫ etiaꝫ

mortis est incertū.ꝺ debemus semper esse parati ad ipsum expectandū ⁊ semp esse in continua sollicitudine.ne imparatis inueniamur in morte.Unde Ber.Contra negligentes sep parare.Aduer quare omni hora te nō disponis cogita te moriū.quem scis de necessitate mortis expectare.⁊ nescis qualiter oculi vertentur i capite vene rūpent in corpore : ⁊ cor scindet dolore.Nec Ber.Habeamus igitur in mēoria qꝫ mundus fallax.vita brevis.finis dubius.extremus horribilis.iudex terribilis.pena interminabilis.ꝺ h super nos terreant ⁊ ad vigilā dum inducant.Uñ Basilius Semper ante oculos meos versetur vltimus dies.Cū oculo surrexeris.ne ad vesperam te confidas pervenire:⁊ cū quieuerit lectulo membra tua cō posueris de lucis nō ꝓsidas aduentu.⁊ facilime poteris refrenari ab oibus vitijs. Semp cor tuū celestia promissa meditet.vt ipsa te a3 virtutis viā ꝓuocent. Esto tūc talis in operibus tuis qualē te vis futuꝝ postmodū . Nec Basilius. Nec tacꝫ sciētes ⁊ illaꝫ diē semper suscepti hostes.faciamus nūc de nobis ipsis iudicium ꝓoccupando facie dñi in confessione ⁊ malicia ꝓficiendo dignos fructus pie : vt deꝫ nobis ꝓpicius inueniamus ⁊ benignū. Uñ Ber.Si nosmetipsos diudicauerim⁹ nō vtiqꝫ iudicabimur:bonum iudicium qꝺ me ab illo districto diuinoꝫ iudicio subducit: ⁊ abscondit:prorsus horreo incidere in manus dei viuentis volo vultui ire iudicatus presentari.non iudicandus.Judicabo proinde mala mea iudicabo ⁊ bona. Mala melioribus curabo corrigere actibus.diluere lachrymis. punire ieiunijs.ceteriſꝫ sancte laboribus disciplinis.in bonis de me humiliter sentiam:⁊ tanta preceptum domini seruum inutilē me reputabo:qui ꝙ facere debui tantū feci seruabo: ego vias meas ⁊ studia mea quo ꝺ ꝙ scrutaturus est hierusalem in lucernis.nil inscrutatum in me sine indiscussum inueniat. Necꝫ enim iudicaturus est bis in idipsum. Unde ⁊ Cris.In propriis peccatis non erubescamus homines sed timeamus vt os dei:qui ⁊ nūc videt q̄ fiūt:⁊ tunc punit eos ꝙ si pniaꝫ hic agūt.Qui.n.verecūdiā hominum ispicē nūc solum deo ꝺ inspiciente nō verecūdat agere aliqꝺ inconueniens necꝫ vult penitere ⁊ trāsmutari in illo die vniuerso orbe terraꝝ ꝓsidente exēplificat. Ois.n.vt in imagine tunc stabūt fm oculos nros vt p se ꝓdēnat⁹ vnusquisqꝫ finde religiosi ꝺ fi nō vult ꝙ divulgari q̄ sua sūt in illa die sanct⁹ iā vulnera .instat .n.de religioso norꝝ tempus . Simus semp parati non semper horꝝ prēsens habebimus. Quo circa ꝺ penitentiam habebimus vt ita prospicius de

um inueniamus fm futuram diem ⁊ multa potiamur eius clementia.Nec Cris.

Oratio

Domine ihesu xp̄e.da mihi incertitudinem diei aduentus tui vigilando ⁊ bñ operando preuenire:ne voluptatibus ⁊ vanitatibus vacans subito ipse tuus ⁊ vanitatibus vacans subito iparatus inueniar illa die.presta mihi vt tūc inter electos tuos merear tua gratia ꝓnumerari. ⁊ cuꝫ ipsis ad gaudia eterna misericorditer assumi ⁊ sic cū eisdem electis ⁊ sanctis tuis . quoꝝ ꝓ resurrectionē renouabitur vt aqle iuuentus: ego te miserante vbi tu in corpore glorioso,ego segregatus de tua faciari merear visione ⁊ exulians te iugiter laudare sine fine Amen.

De vigilia patrisfamilias custodientis contra furem domum suam.

Capitulum.xlvi.

Einde probat per exemplū q̄ sit vigilandū. Magis.n.vigilandū est ꝓ terrenis q̄ ꝓ tpabilibus: sed paterfamilias hora suspecta de aduētu furis vigilaret ꝓ corporalibus. ego ⁊ nos oi hora: quia oīs hora est suspecta. debemus vigilare ꝓ spiritualibus ⁊ semp esse solliciti vt in morte inueniamur parati. Si ergo paterfamilias sollicitus est de domo custodiēda multo fortius debemus esse solliciti de vita eterna.ne pdamus eā:q̄ erit si inueniamur ꝓ gratie carentiam fm Cri.ꝓfundit h desides:qui non tm studium faciūt ꝓ alia.quantū alij ꝓ pecunia. q̄ fures expectāt nepdāt. Illi.n.vigilant vt resistant furi.hi aūt non vigilāt vt inueniantur parati.Exponit aūt hec similitudo fm Cris. Primo mō vocat furē diabolū. domū:mētē: q̄ si intrauerit ꝓ negligentiaꝫ sanitatis rōnis spoliat domū illā vestimentis iusticie.auro sapientie argento innocentie.Domū ergo suaꝫ q̄ sinit perfodi cū sit suggestiōi ꝓsentiēs virtutibus spoliat ⁊ viribus ledit . Scōm hanc vitā notantur tria de patrefamilias. vz((scire vigilare ⁊ non timere)).Debet ergo scire insidias furis,i.cognoscere prudēter vigilare ad sui custodiā.i.cauere solerter.nō timere.i.resistere fortiter ne perfodiatur dom⁹ fossorio diaboli.q̄ primo percutit suggestione.Fodit delectationē.tertio pdit ꝓsensu.primū vix potest cauerī:fm magis:tertiū maxime.Alio mō exponendo vocat furē mortem diez q̄ occulte sicut fur.domū corpus.tanqꝺ os ⁊ aureos.senestras oculos.Et est sensus.((Qꝺ si sciret paterfamilias qua hora fur veniret)).i. mors q̄ furtiue venit:⁊ merito vel propter improuisum aduentum ⁊ occultum iudicium vel propter scrutinium ⁊ spoliationem rerum oium((vigilaret

vtiqꝫ)) ne moreretur in peccato ⁊ culpa. quia mors peccatoꝝ pessima((⁊ non sineret domū suam perfodi)).i.cum violentia animā a corpore extrahi.sed ꝙnte exire.[Unde Crisost. Quoniam anime peccatrices ⁊ corpore quasi in proprio domicilio delectantur veniens cum sententia dei angelus mortis perfodit corpus ⁊ animā violenter auellit ab eo. Anime autem iuste que non delectantur in corpore:sed quasi in exilio ibi sunt: veniente sententia non perfodiuntur nolentes: sed vocantur gaudentes. Unde ⁊ Greg. Nesciente paterfamilias fur domum perfodit:qꝺ quia a sui custodia spiritus dormit:in prouisa mors veniens carnis nostre habitaculuꝫ irrumpit ⁊ cū quam dñm domus dormientes inueneritne cat qꝺ dum ventura damna spiritus minime preuidet.hunc mors ad supplicium nesciente trahit. Fur autem resisteret si vigilaret:quia aduentum iudicis(qui occulte alas rapit)precauens ei penitendo occurreret.ne ipenitens periret. Et ite.horam vero vltimam dñs voluit ideirco nobis voluit esse incognitam : vt semper possit esse suspecta:vt dū illā puidere minime possimus ad illā sine intermissiōe ꝓparemur. Bre.Deinde ꝓcludit ex predictis.⁊ ammonet nos vt pati simus.qꝺ si tanta adhibetur diligētia ꝓ custodia rei parue: multo magis adhiberi ꝺz ꝓ custodia ((aie.Uñ dicit Jō ⁊ vos estote parati)) sine macula cordis. oris ⁊ operis))qꝺ qua hora non putatis)).i.in sperate((filius hois venturus est))ad iudiciū particulare in morte.vel ad iudiciū generale in mundi fine. Igitur qꝺ nescimus diem vel horam illā vnā qñ occulte ⁊ furtim venturus sit dñs:vigilemus nō vna die vel vna hora: sed semper oibus diebus ⁊ horis:quasi semp sit venturus ne in illa die ⁊ hora dormientes ⁊ iparati inueniamur. O q̄ felix qui nouissima prouidet.qui sibi a peccatis cauet.q̄ scilicet non negligit qui se oi hre ad morte ꝓparat ⁊ disponit: vt qñcunqꝫ mors venerit paratus eū inueniat.gaudenterqꝫ ipsū recipiat: quasi per liberatoris sui aduentū desideratus expectat:dicens cum apło.cupio dissolui ⁊ eē cū xp̄o. Deinde generaliter subiungit((q̄ aūt vobis dico.oibus.i.prīttibus ⁊ futuris. tā rectoribus ecclesie q̄ subditis(dico: vigilate)) per solicitudinem.q̄ sibi quilibet impendere ꝺz: vt cōe omnium preceptum nouissimi ꝓ prios audiant. Ubi ostendit q̄ nō loquebatur tm discipulis:sed ꝓ oibus fidelibus presentib⁹. ⁊ futuris. Quanto.n.dies ille non oēs imminebit:⁊ ad oēs q̄ ammodo pertinet: vz:qꝺ tunc vnicuiqꝫ dies ille veniet. cuꝫ venerit ei dies : vt talis hinc exeat qualis illo

die iudicandus est. Talis.n. ꝓstabitur iudicio.i.in ꝓ electiōꝝ vel damnandoꝝ: qualis inuenietur in rōne quantū ad grām ⁊ meritū vel culpam ⁊ demeritum. In quocunqꝫ statu quemqꝫ inuenerit finis nouissimus dies in eo comprendet cum mundi nouissimus dies: quoniam qualis in die isto quisqꝫ capitur ⁊ moritur.talis in die illo presentabitur ⁊ iudicabitur.Uñ Aug.Nemo querat nouissimum diem qñ futuris sit sic vigilemus oēs bene viuendo.ne nouissimus dies cuiuscunqꝫ nrum inueniat nos imparatos:⁊ qualis quisqꝫ hic exierit suo nouissimo die: talis inueniatur in nouissimo seculi die . Et ideo vigilare debet animo omnis christianus.ne imparatum eū inueniat dñi aduentus. Imparatum aūt inueniet dies ille.quē imparatum inuenerit siue vite huius vltimo die.Ubi inuenietur ibi iudicabitur. Nec Aug.Qualem ergo dñs i morte quemqꝫ inuenerit.talē illo die iudicabit qui etiam in morte iudicium suum cognoscit. Unusquisqꝫ enim christianus in morte christum videbit ⁊ tunc cognoscet an de electis vel damnatis sit Unde Lot.Qui postmodum innocentius tertius est dictus . in libro de miseria conditionis humane sic ait.Uide at ergo tam bonus q̄ malus antequꝫ anima egrediatur a corpore.christum in cruce positum.malus videt christum ad erubescentiam ⁊ confusionem.vt erubescat se non esse redēptum sanguine christi.sua culpa exigente.vñ de malis dicitur.Uiderunt quē pupugerunt q̄ intelligitur de aduentu christi ad iudicium ⁊ de aduentu ad diem mortis. Bonus vero videt ad exultationem.Unde ⁊ christus ꝺ Johanne euangelista ait. Sic eum volo manere donec veniam ad cubitum ipsius. Quattuor ergo leguntur aduentus christi ad homines duo.i.visibiles duo inuisibiles. Primus aduētus visibilis fuit in infirmitate corporis.i.in carne:alius aduentus visibilis erit in maiestate dei scilicet ad iudicium. Primus aduēmus inuisibilis fit in mente iusti per gratiam. Secundus aduentus inuisibilis est in obitu cuiuscq̄ fidelis.Unde dicitur obitus.q̄ obuiaꝫ venit xp̄o. Nos quattuor aduentus representat ecclesia in.iij.dūicis de aduentu. non solum numero dicp.sed ēt ratione officiop. Hec Loth.Eya ergo aduocata nostra illos tuos misericordes oculos ad nos conuerte.⁊ ieſus benedictum fructum ventris tui nobis post hoc exilium ostende benignum. O clemens O pia. O dulcis Maria . Postq̄ ergo dñs in communi nos ad indefessaꝫ vigilantie curam ammonuit.consequenter specialem rectoribus ⁊ principibus in expectatione.⁊

aduentu suo felicitatem mandat: & q̄ vi-
gilandum sit ostendit. per hm exemplum de
seruo patrisfamilias: qui solicitus est regere
domum sibi comissam: non solum in pre-
sentia dñi sedēt in absentia eius: & sic venīēs
dominus eum remuneret. Si aūt in contra-
rijs actibus ipsum inueniat: eternaliter puni
at. Unde dicit. ((Quis putas est fidelis)) intē
tionis. dño propter dñm seruiens cures cpaūti
nem. dño propter dñm seruiens cures cpaūti
nem. dño propter dñm seruiens cures cpaūti
nem

ipsum suscipere parati simus. Ubi Greg. ad
nuptias quidem dñs abijt: cum resurgens a
mortuis ⁊ ascendens in celum: supernaz sibi
angeloꝝ multitudinem nouus hō copulauit.
Qui tunc reuertit cū nobis per iudicium ma
nifestatur. Uenit quippe cū ad iudicium prope
rat: pulsat vero cū iam p egritudinis molesti
as mortem esse vicinam designat. Cui ꝯfestiz
aperuimus. si hunc cū timore suscipim⁹. Ape
rire etenim iudici pulsanti non vult qui ex re
de corpore trepidat. ⁊ videre eū quem cōtem
psisse se meminit iudicem formidat. Qui aūt
de sua spe ⁊ operatione securus est: pulsanti
confestim aperit: quietus iudicez sustinet ⁊ cū
tempus propinque mortis agnouerit de gloria
resurrectionis hilarescit. Hec Grego. Talis
quippe potest dicere cū apostolo. Cupio dis
solui ⁊ esse cum xp̄o. Qui eiusmodi est oībus
huius mundi felicibus esse felicior: ⁊ regali
bus regalior. Unde Ansel. Hoc vnum dico.
omnibus huius mundi prestare delitijs ho
noribus atqꝫ diuitijs. si ob conscientie sereni
tatem. fidei firmitatem spei certitudinez mor
tem nō timeat. Quod ille poterit maxime ex
perire qui aliquo tempore sub hac seruitute
suspirans: ⁊ liberiores conscientie aures exa
sit. He sunt future beatitudinis tuc p̄mitie sa
lutares. vt morte superueniente naturalez hor
rorem fides superet spes temperet conscientia
pura repellat: Hec Ansel. sed hoc solis perfe
ctis conuenit. nunquid ergo imperfecti qui vi
tam habent in desiderio ⁊ mortem in patien
tia damnabuntur. Absit. Multi.n. saluandi
sunt in caritate imperfecta. qui. s. edificant li
gnum. fenum. stipulam ⁊ de corpore exire ti
ment. propter cremabilia que secum fuerūt.
sed quia deum istis temporalibus quibus ad
herent preponunt de vita eterna certi sunt: s3
de his licet sint saluandi non loquitur hic: sed
de perfectis qui vitam habent in patientia ⁊
mortem in desiderio. Deinde subiungit pre
mij ⁊ retributionis magnitudinem. q: vigi
lantibus promittit beatitudinem. ((Beati.n.
serui illi)) in presenti beatitudine spei ⁊ in fu
turo beatitudine speciei ((quos cū venerit do
minus)) in eorum morte vel in extremo exa
mine ((inuenerit vigilantes)) in statu gratie. ⁊
non dormientes in statu culpe. vbi Greg. Ui
gilat. qui ad aspectum veri luminis apertos
mentis oculos tenet. Uigilat qui seruat ope
rando q credit. Uigilat qui a se corporis ⁊
negligentie tenebras repellit. Hec Greg. sed
veniens dominus quid vigilantibus seruis
exhibeat audiamus ((nam precinget se)). i. ad
retributionem preparabit ((⁊ faciet)) vigilan
tes ((discumbere)). i. in eterna quiete refoueri

⁊ quiescere: vt edant super mensam suam in
regno suo ((⁊ transiens)). i. de iudicio ad re
gnum rediens ((ministrabit illis)) quia sue hu
manitatis illustratione ⁊ diuinitatis contemplatio
ne fideles satiabit: quem.n. in humanitate in
iudicio cernemus. etiam in diuinitate post iu
diciū videbimus. ministrabit illis lac huma
nitatis. ⁊ vinum deitatis: ⁊ mana dulcissimū
q in cor hominis non ascendit. Faciet itaqꝫ
illos discumbere. quasi fessos refocillans ⁊
ministrabit illis spirituales delicias apponēs
Unde Hyo. Discubitum enim opinamur ge
tem a multis laboribus ⁊ copiosam donatio
nem omnium bonoꝝ. Hoc est enim quod se
sus facit eos recumbere: dans eis perpetuam
quietem ⁊ distribuens eis bonoꝝ multitudi
nez. Moraliter pulsat dominus hominis ani
mum cum eum inducit ad melius propositū:
cui confestim aperit per bonum consensuz
⁊ sequentem affectum ⁊ tali seruo ministrat
dominus gratiam in presenti. ⁊ gloriam in fu
turo. Delectatur quippe dominus cum ho
minibus ideo querit vbi mansionem apud
eos inueniat. Pulsat ergo ad hostia cordium
multipliciter vt si pro vno non aperiatur ei
saltem pro altero. Pulsat per doctoꝝ verba
per bonoꝝ exempla. per collata beneficia. per
illata flagella. p promissiōes p̄miorꝫ: p̄mias tō
mētoꝝ. p passiones suas ⁊ scōꝝ. Quidā āt sūt q
pulsanti domino respondere nolunt. Quidā3
humiliter respondent. sed tamen eum abire
faciunt: quidam aperiunt: sed diu apud se ge
scere eum non permittunt. Quidam licet ape
riant ⁊ eum recipiant. tamen superuenienti
bus alijs hospitibus. eum quasi pauperez eij
ciunt: aut q: domus plena est vtensilibus nō
inuenit vbi caput reclinet. Quidam autem
dominum pulsantez recipiunt. ⁊ alios hospi
tes excludunt. ⁊ insuper ei delectabilem pre
parant mansionem vt a nullo inquietetur: ⁊
illi multa bona per talem hospitem ꝯsequū
tur. Primi sunt qui ita sunt duri: vt ad nullaz
predicationem vel beneficium cor eoꝝ valeat
aliqualiter moliri. Secundi sunt qui se pec
catores humiliter confitentur. sed adhuc non
habent voluntatem deserendi peccata. Tertij
sunt qui in aliquo se emendant. ⁊ in aliquo
non vt qui vsuras ⁊ res alienas amplius ac
cipere nolunt: sed acceptas refundere recusāt.
Quarti sunt qui pro tpe compunguntur vel
se emendant sed cito recidiuant: vt faciunt: q
alijs hospitibus superuenientibus pauperes
hospites eijciunt. Hospites superuenientes
sunt delectationes carnis mundi. ⁊ huiusmo
di varia vtēsilia sūt occupatiōes superflue q cor
dis libertatē angustant ⁊ sp̄ualē exiguūt:

sed vt dicitur turpius eijcitur q̄ nō admittit
hospes. Quinti ⁊ vltimi sunt qui bona incho
ant ⁊ ad finem pficiendo pducunt. Apud istos
mansiones dñs facit. ⁊ eos valde diligit. In
nocte ergo huius seculi semper debemus vi
gilare. ⁊ contra hostes solliciti esse. ac expecta
re iudicem ⁊ dñm omnibus in qualibet eta
te paratis lucem perpetuā ministratorꝝ. ((Et
ideo si in prima vigilia)) ⁊ etate negligentes
fuimus. nec sic desperare. ⁊ a bono opere ces
sare debemus. Nā longanimitas sue patienti
am insinuās dominus: subdit ((Et si venerit i
secunda vigilia)) ⁊ etate ((⁊ si in tertia vigilia)
⁊ etate (venerit) in morte vel iudicio ((⁊ ita in
uenerit) eos. s. vigilantes ⁊ in bono perseue
rantes (beati sunt serui illi)) nunc in spe ⁊ po
stea in re. Ubi Greg. Prima vigilia primeuū
tempus est vite nostre. i. pueritia. Secunda
adolescentia vel iuuentus. Tertia aūt senect⁹
accipitur. Qui ergo vigilare in prima vigi
lia noluit custodiat vel secundam ⁊ qui in se
cunda noluit. tertie vigilie remedia nō obmit
tat. ⁊ qui conuerti in pueritia neglexit. saltem
in tempore iuuentutis vel in senectute resipi
scat. sed vt ait idem Greg. Nemo hanc longa
nimitatem dei negligat: q: in tanto districtio
rem iusticiam in iudicio exiget. quanto lon
giorem patientiam ante iudicium proroga
uit. Unde Alchu. Satis est alienis a fide. q
ad agendam patientiam tempus senectutis
expectant. Timendum est.n. ne dū expectat
misericordiam. incidat in iudicium. sed heu
hodie homines florem iuuentutis in vanis ꝯ
sumunt ⁊ fecem senectutis in agendo peniten
tiam vix expendunt. Unde Seneca de talib⁹
loquens sic ait. Queadmodum ex amphora
primum q est sincerissimum effluit grauissi
mum quoqꝫ turbidumqꝫ subsidet. sic in etate
nostra q est optimum in primo est. idqꝫ ex
hauriri in alijs potius patimur: vt nobis fecē
seruemus. Uigilias hic vocat a similitudine
excubantium in nocte: quia in huius mundi
nocte semper debemus soliciti lucem ventu
raz. i. aduentū iudicis expectare: q: nescimus ꝗ
quando dominus veniat an mane. i. in iuuē
tute. an in galli cantu. i. in virili etate: an me
dia nocte. i. in senectute. an sero. i. in senio. Et
q: in quolibet horum statuum aliqui moriū
tur ⁊ dñi aduentus est nobis incertus. Ideo
in quolibet statu ⁊ oīb⁹ etatibus vigilare de
bemus. ⁊ parati esse per iusticiam ad recipiē
dum mortem. vt in morte dñm venientē reci
piamus per bonam voluntatem. Et ne quis
confidat de status dignitate. aut scientie cla
ritate. si male seruierit subiungit. q ((seruus))
vt non sit discretio in genere q cognouit vo

luntatē dñi bonā ⁊ ad implendum obligan
tem ⁊ non se pparat ad bonū: nec facit eius
voluntatē ipsam in opere adimplendo. ⁊ etiā
in opere potissimo ac magis beneplacito do
mino. ((plagis vapulabit)). i. punietur ((multis
)) q: peccauit in multis: ⁊ q: cōtempsit nō facien
do q faciendū sciebat. Talis.n. non ex igno
rātia: sed ex certa scientia peccat ⁊ scienter pec
cans magis dñi ꝯtemnit: ⁊ plus offendit ac
viuus in infernū descendit. Ecce q scientia
aggrauat culpā. Unde Greg. Ubi donū ma
ioris scientie: ibi trāsgressor maiori subiacet
culpe. ⁊ Criso. Leuior culpa est veritatē nō
apprehendere: q̄ cōtēnere apprehensā. Nō
enim similiter in oībus omnia iudicant: sed
maior cognitio sit maioris pene occasio. Unde
sacerdos eadem peccans cū populo: multo
grauiora patit. ((Seruus aūt qui nō cogno
uit)). i. voluntatē dñi: sed scire potuit si negli
gēs nō fuisset ((⁊ fecit peccata ((digna plagis))
⁊ punitione ((vapulabit paucis)) ⁊ minus pu
nietur ceteris paribus: q̄ qui scienter peccat
⁊ ex certa malicia: q talis peccat ex ignorā
tia que diminuit de peccato: nisi fuerit affe
ctata: sicut cū aliquis vult ignorare illud q
tenet facere vel vitare ⁊ licentius possit pec
care. Et magna.n. libidine peccandi proue
nit cū aliquis vult illud ignorare: cuius scien
tia posset eum a peccato impedire vel retra
here: multi quidem existimantes se minus
vapulaturos si nesciant. quid operari debe
ant: auertunt aurem ne verbū dei ⁊ veritatē
audiant vel intelligant: sed cū possent scire si
studiū vellent adhibere: non vt nescientes s3
vt ꝯtemptores iudicabunt q: nō cognoscere
dicendus est: q apprehēdere vult: sed nō va
let. In talium psona dicitur in Job. Qui di
xerunt deo: recede a nobis: scientiā viarum
tuarum nolumus. Unde Beda. Multi hāc
sententiam male intelligentes: nolunt scire
qd faciāt: ⁊ quasi minus se vapulaturos exi
stimant: si nesciant quid operari deberant
Sed aliud est nescisse: aliud est scire noluisse
Nescit nāqꝫ qui apprehendere volet ⁊ nō va
let. Qui aūt vt nesciat aurem a voce verita
tis auertit: iste nō nesciens sed contēptor dici
tur. Unde ⁊ Criso. Non est eis excusatio con
demnationis ignorātia veritatis: quibus fu
it inueniendi facilitas: si fuisset querēdi facul
tas: nam veritas: salus ⁊ vita cognoscentium
se magis debet queri q̄ querere. Unde etiam
Ber. Multa scienda nesciuntur: aut sciendi
incuria: aut discendi desidia: aut verecundia
inquirendi: ⁊ quidē huiusmodi ignorantia
non hꝫ excusationem. Et iterū. Frustra sibi de
infirmitate vel ignorantia blādiuntur. Qui
vt liberius peccent: libenter vel ignorant vel

infirmantur. Dec Ber. Sed pauciper ignorantiā excusantur: qz (vt ait Leo papa) intensē te quotidie auribus nostris eloqo deus omnis homo qd diuine iusticie placeat scire queat: Unde et Beda. Nemo igitur ex eo qd victū est seruum nescientē voluntatem dñi vapulare plagis paucis. interptam: dū de remedio nesciendi piumat. qui (vt alia taceam) ex eo ipso qd homo ē nec mala que caueat: nec bona potest ignorare: que appetat: Ut autē discat hō gloria tue oēs penas multiplicat ē eorum q̄ preter originale peccatum nullū addiderunt: minor postea erit q̄ ex ignorantia peccauerūt: postea erit q̄ ex infirmitate tñ scienter. postea erit qui ex malicia. Et no. q̄ licet grauius sit peccare ex certa scientia periculosius tamen est ex ignorantia. Deinde redit causam iam dictorum q̄ ((ab oi cui plus datur et cui plus mittit)) de gratijs ((plus exigetur)) et queret in hoc tēpore: vt nō solū sibi sed etiam alijs p̄desse conetur: et in die iudicij qñ de oibus commissis ratio exigetur. Quanto enim dominus plura bona et bona homini ꝓfert tāto magis et maiora cōtemptu dñi offendit cū peccat: et ideo magis punietur qz potentes potēter tormenta patiētur: et fortioribus fortior inflat cruciatus. Et ergo meritō cognoscēs plus: et nō cognoscēs: minus vapulabit: qz illi plus: illi minus est cōmissum. Hoc specialiter potest intelligi de his que data sunt prelatis ad regimen aliorū: vel generaliter de his que data sunt vnicuiq; ad regimen proprium: et hoc sive sint bona nature, sive fortune sive sint bona nature. sive fortune sive gratie. Unde Beda. Multū sepe datur etiam quibusdam prinatio quipue etiam cognitio ofice voluntatis et exequendi que cognoscunt facultas impedit. Multum autem commendatur illi cui cum sua salute dñici quoq; gregis pascendi cura ꝓmittitur. maiori ergo gratia donatos: si deliquerint maior vindicta sequetur. Unde et Crisost. Quanto enim maius aliquis beneficium accipit tanto magis est obnoxius pene ingratus existēs et nec honore melior effectus propter hoc vtiq; et diuites pauperibus magis punientur mali existētes. qñ nec in copiositate tales sunt manituri. Dec Crisost. Et non tantum reddemus rationez de his q̄ accepimus: sed etiā de his que accipere potuimus: si p nos nō fuisset q̄ intelligentes et videre valde terrere deberet.

Oratio.

Domine Iesu christe q̄ infinitā et tuam bonitatem restringere: et lucernas ardentes tenere tu ipse iubes nostos pcinge vt nulla nobis dominici mysterij: et ad nullū declinemus peccatum: lucernas nostras in tpe fac ardere. ardentesq; custodi. vt nonnisi refrigescat nostra caritas sed semper ad maiorem iusticiam faciendam. ois nostra cogitatio locutio et operatio dirigatur. Fac me tue vigilanter et solicite aduentū tuum expectare: vt letus te suscipiens ad gaudia eterna valeam et misericordiā pertinere. Amen.

De decem virginibus. Capi. xlviij.

Postquam dominus ostendit quedā antecedentia iudicij et monuit ad vigilandū. ꝓsequenter describit ipsum iudicium. qz vniuersitatis iudicanda distinguitur in tres status. s. actiuos. qz ꝓlati nos et ꝓlatos. Ideo tres ponit parabolas ad istas tres pincutes. Prima est de decem virginibus. et ptinet spāliter ad ꝓplatiuos. Virginitas n. vitā ꝓemplatiuā significat qz castitas mentem a carnalibus elevat. et sic ad ꝓplatiōem veritatis disponit. Numerus ūt denarius vniuersitatē contēplatiuoz signifi cat qz nūert solū vsq; ad. x. procedat vel. x. pp opez legis obseruantiā. Nihilomin⁹ tñ ad oēs gentes hoium pōt hec pabola referri. Et primo circa vitā cōtēplatiū. et ꝓiter et aliorū ponitur meritū et demeritū. Secūdo examinatōis iudicij. Optat quippe dñs vt noos cū venerit inveniat ꝑparatos. et cū eo ianuā celestis regni intrem⁹ et ne excindamur ipsius ꝓuidētia fatuitatis et claudat ianua sponsi celestis. Uñ vigilare oz qz nescim⁹ qñ sponsus veniet. Et cur sit opus vigilare: docet. et ad hoc parabolā de. x. virginib⁹ inducit. ((Sile est regnū celoz)). i. pūs ecclesia militans spāliter quantū ad statū ꝓplantiū. et nihilominus ḡtiā ad statū aliorū ((decē virginū)) cōtinentibus. quarū ((quoq; erāt fatue)) qz vanitati quoq; sensū seruierūt: et opa sua bona de genere. nō ad finē debitū ordinātes ꝓpriā gloriā et fauorē seu laudem hoium. vel qñ principaliter in eis intendebant ((et quoq; prudētes)) qz veritati ꝓ eternis seruierunt: et opa sua bona ad finē debitū. s. ad gloriā dei principaliter et ad perfectionem sui et ad deificationē ꝓximi consequenter ordinauerunt. Dic recte ecclesia simul ꝓhibet qz in ea boni et mali religiosi et superstitiosi continentes permixtim cōtinentur q̄ per quos ꝓudētes et per quoq; fatuas virgines. per quoq; partitā senium cōtinentiā a carnis illecebris. et voluptatibus significantes intelliguntur. Quicunq; enim opera sua bona ꝓpter vanā gloriā vel questū facūt. fatui quidem sunt et si prudentes esse videantur. Inde enim et virgines dicuntur. quia bona operantur. et bonū ab hoibus vident. Sunt igitur in actiōe virgines et intentione corrupti. quia bona que agunt nō casta et sincera intentione faciūt. Et merito dicunt virgines fatue: qz bonum opus de genere perdūt. ꝓpter defectum intentionis recte: magna quippe fatuitas est difficilia et ardua aggredi et sustinere sine fructu et vtilitate. Magna. n. fatuitas est ieiunare: vigilare carnē affligere. orare: et similia facere et nullā aliā mercedē nisi vanam gloriā expectare. De talibus. n. dño ait. receperunt mercedem suā: prudentes vero totam intentionem ad deū referunt: et ꝓ oppibus suis a deo cui soli placere cupiūt mercedē recipiūt. prudentia ꝑppe magna est ex modicis magna et ex tēporalibus aegrere sempiterna. Et in hoc videtur totus mūdus et tota fidelium multitudo: qz vt dicit Hiero. Sancta ecclesia virgines prudētes hz ꝓ deo dñi opantes: et fatuas vana gloria laborātes. Videt ergo vnusquisq; ꝓ vt bonū opus bene et bona intentione faciat. qz nō bonū facere: sed dñi facere laudabile est. Non. n. verbis meremur: sed aduerbijs. i. nōn eo qd aliqd facimus. Dec Hyer. oleo vero ((accipitur)) lampades suas. i. opa bona de genere ((exercūt obtū sponsi et sponse)). Ad hoc. n. oz ordinari exercitū vite nre. vt possit secure et breuiter xpo ad iudicū venienti obuiare ((sed. v. fatue acceptis lāpadibus)). i. opibus suis ((nō sumpserunt oleū secū)). i. nō habuerūt ipūale gaudiū qd ex opibus bonis ꝓpter deū factis: et hoc ꝓpter defectū recte intentionis: vt. n. dicit Aug. Qui nō ꝓpterea gaudet qz intrinsecus deo placet non hz oleū secū. ((Prudētes vero acceperunt oleū in vasis suis)). i. intra ꝓscientias ((cum lāpadibus)). i. bonis opibus hoc ē vt dicit Aug. Leticiā bonoz operū in corde atqz ꝓscientia posuerunt: qz ꝓpter rectitudinez intentionis gaudēt dño de suis opibus bonis. Dicit aūt gaudiū illud oleū qz nutrit et fouet caritatis ignē. ex hoc. n. q̄ aliquis delectat in opere fortius et melius opat: et ꝓ consequēs disponit vt ei maior caritas infundatur. ideo ꝑppe virgines tā fatue q̄ prudentes accepūt oleū in vasis cū lampadibus. Fatue aūt solum in lāpadibus non in vasis ita q̄ vasa habuerunt vacua sic in ecclesia q̄dā videntur habere quasi accipiāt oleū in lampadibus quasi videant et non habeant. Et ideo dicit. ((dormitauerūt oleo)). i. xpo cui mali. ((Mediā aūt nocte facte ipsi)). i. xpo differente iudicij. s. donec impleat numerus electorū ((dormitauerūt oleo)) quātum ad rem corporis ((et dormierūt)) quantum ad omnium mortis vel dormitauerunt ꝓ inerti. id est negligentiam. Uñ Crisost. Ardāte ꝓsumptione seculi nō solū peccatores sed iustos et spirituales ad negligētiā sunt deuenire. et ad carnalia delectamēta trahuntur. vt ipsi dicunt. Dabimus me facere qñ delectauerimus qñ vinum. s. vera filie ioiade et bene operationis. Deinde ponit examinationis iudicium circa ꝓdicta opa ꝓemplātū et aliorū cum dicitur. ((Media aūt nocte)). i. subito nullo sciente aut ꝓspectāte: qz dies dñi sicut fur ita in nocte veniet. nō qz tēpus iudicij nobis occultū. sed signat ꝓ media nocte qz illa q̄ hūt nocte media sunt hominibus occulta ((clamor factus est)) tubarūq; angelorū excitās mortuos et cōuocās ad iudicū. O quātus clamor: qz non erit alia vita alie in celo nec ita profunde in inferno: nec corpus in sepulchro: quin audiat hūc clamore et extremitat. Ad literā media nocte fm quosdā fiet iudicū. q̄ angelus ceptū venturum: et dñs infernū spoliaturus cadēq; hora electos suos de hoc mūdo liberabit: sed fm alios de vicecelebrādo dicitur qz nox illa sicut dies illuminabit. ((Tūc surrexerūt oēs ille virgines)) fatue et prudētes: qz .i. boni et mali resurgent vt in iudicio appareant ((et ornauerūt lāpades suas)). i. aptauerūt rationes operū suorū reddēdas: cognōscendo et numerando apud se opera sua pro quibus exspectabāt remunerationē tale. n. ornatus non est aliud q̄ recurrere ad mentē cognoscēdo de iustitia operū suorū et bonitate circuitūstantiarum. ac reddēda ratione eorū. Dec. n. cōe est fatuis et prudētibus: sed in fatuis est vana fiducia. in prudētibus vera. Id veritatē ꝓpter ornatus lampadis tres exigunt. videlicet claritas vitrei in quo figuratur puritas quo ad ꝓximū: plenitudo olei in quo misericordia ad ꝓximū: lucentia ignis in quo fides cum dilectione ad deū: que omnia in prudētibus sunt et in fatuis deficiunt. ((Sed fatue)) stulta ducia decepte ((dicūt sapientibus: date nobis de oleo vestro)). q. d. iustitia vestra sufficere est vos glorificare et nos excusare: exercitus ergo nec vel teratio testimoniorum de operibus nostris que videbātur qz cōtinentes ecclesie qz lampades nostre extinguūt. Lapis nō q̄ videbantur nobis lucere et clara esse tota apparere in aduentu iudicis inuenitur obscura. iudicantur recte prudētes qz oleo vere gloriē et intento recte pauperes. Nam fm Augu. Quoq; facta aliena laudantur. Nam et ipsi dicunt. Rede fulciuntur. cadē fiducia decidit. ((Rede ꝓponderūt prudentes oleo)). Ne forte non sufficiat nobis et vobis)). Ista petūt vana fiducia et responsio negantis: signāt q̄ nullus nisi ad alium quantumcunq; iustum ꝓterit ꝓ alium quantumcunq; iustum peterit ꝓ ad alium quantumcunq; iustum peterit ꝓ ad alium quantumcunq; iustum peterit ꝓ ad

tuncuꝫ iustus poterit aliū imitare: sed vir fidei sol sufficit sua iusticia. Uñ Augu. Unusquisq; p se rationē reddet: nec alieno testimonio glōiabit apud deū ℭ vir sibi gl̄ sufficit vbi testimoniū ꝓhibeat cōscientia sua. Uñ ℭ Hiero. (Doc nō de anaritia sed de timore dicunt. qz vnus glōiabit de operibus suis merecdē accipiet: nec possūt i die iudicij alio rō virtutes alioꝝ vitia subleuare. ((Ite potius ad vendentes ℭ emite vobis)). q. d. secundum Augu. Crimen eoꝝ ꝓmemoratde videmus nūc qz vos adiuuēt. q vobis laudes vendere cōsueuerūt ℭ vos in errorem inducere: vt non coram deo: sed ab hominibus gloriaꝫ quereretis. Exprobratio est fatuitatis preterite in hoc qz bona opera de genere vederūt p fauore laudis humane: quia vēditores sunt adulatores: quasi diceret eis. Considerate qd valuit vobis pro tali fauore continenter viuere. ((Dum autez irent emere)) (tropice loquitur). i. si adhuc viuerent ℭ inuenirēt irent emere in quo iplicatur quod remaneat affectus ℭ habitus vanitatis preterite. i. secundū Augu. Dum inclinarent se in ea que foris sūt ℭ solita gaudia requirent. ((veniet sponsus)) .s. ille qui iudicat ideſt christus vt remuneratiōnem bonoꝝ faciat: ℭ que per opera caritate formata parate erant. s. prudentes virgines: quibus sm Augu. bonū testimoniū coram deo conscientia perhibebat ((intrauerūt cum eo ad nuptias)). s. ad celestis regni gloriam ℭ fatuis exclusis ℭ ad penā relictis ((clausa est ianua)) ideſt aditus ad regnum celorum qui non est alicui possibilis post iudicium. Janua inḡ triplex est. s. misericordie ad impetrandū que mō oibus aperit̄ gratie ad merendū que mō oibus offertur: glorie ad intrādū que modo omnibus penitentibus reseratur: ergo clausula est exclusis reprobis inclusis electis operibus cōsumatis. Non. n. vt ait Aug. post iudicū patet precū aut meritorū locus. Unde ℭ Cril. Ita est terribile illud iudicū. vt nec innocentia sibi cōfidat. Tantus timor erit oiuz etiā sanctoꝝ vt nemo speret se iustū inuenirē sed adhuc timeat ne forte reus extitat. Quō ergo pro peccatoribꝰ tūc intercedāt sancti cū timeant ipsi de se. Nā sicut tpe misericordie iudicū non recipit sic ℭ tempus iudicij misericordiaꝫ non recipit. Ubi aūt locū misericordia non habet nec intercessio valet. Ubi etiā Greg. O si sanis hz ℭ dicitur venit sponsus: gd dulcedinis: intrauerunt cū eo ad nuptias: gd amaritudinis: ℭ clausa ē ianua. Tunc regni ianua lugētibus claudit: qz mō quotidie penitentibus aperit̄ Quia nequaqz tūc veniaz inuenit: q mō tpe venie apertū pōit. Ibi a dño non pōt mereri q petit: q hec noluit audire q iussit. Nec Greg. ((Nouissime)) p nimio tardā ℭ instructo sampniam ((venit ℭ relīq virgines: dicētes. Dñe dñe aperi nobis)) p hoc q vocāt eū dñm: significāt q crediderunt in xp̄o. Unde Cril. Egregia qdem in dñi appellatione. Cōfessio: idēq; repetitū iudicū fidei est. Sed gd pōest voce vocare. Si operibus neges. Nō humanis verbis hec agunt: sed cōscientie sibi loquūt: ℭ qz fides eaꝝ fuit informis: ℭ secundū Augu. Magna eius seueritas post iudicium cuius ait iudicium incessabilis misericordia ꝓgnata est ((ideo respondēs ait. Amen dico vobis nescio vos)). i. non cognosco. s. noticia approbationis. qua soli electi a deo cognoscunt. q. d. ideo vos desero qz vite merituz i vobis nō cognosco. Nescit eas ℭ repellit: ga secundū Aug. non intrāt in gaudiū eius q nō coram deo: sed vt placerent hominibus vīs sunt alīq fin̄ p̄cepta eis operari. In fine autem intentā cōclusionē infert ad nr̄az instructionē: dicēs. ((Uigilate itaqz)) ad habendum fidem caritate formatā: ℭ vos ad mortē ℭ iudicū solicite parādo: anteq̄ veniat sponsus: vos ad hoc subito vocādo ((qz nescitis diem neq; horam: mortis vel iudicij: sed de vtroq; incerti estis. Ecce quo parabola tendit: vt qz ignoramus diē iudicij: ℭ etiā mortis: nostre dubie: solicite testimoniū bone ꝓscientie nobis preparemus ne si iudex nos inueniat imparatos cum fatuis virginibus foris remaneamus. Singulorum enim discutientur actus: accusante vel excusante cōscientia vnūquēq;. Uñ Hiero. ex hoc autem quod infert vigilate: itaqz: quia nescitis diē neq; horā intelligunt̄ vniuersa que dicta sunt esse p̄missa: vt qz ignoramus iudicij diem: solicīti nobis iugē bonorū operum preparemus. Uigilia enim opus est mentis ante mortem corporis Et autem: dicit Augu. non solum illius vltimi temporis quo venturus est sponsus sed ℭ sue quisq; dormitionis diem ℭ horam nescit quisqs autem paratus est vsq; ad mortem: q̄ omnibus debet̄ paratus inuenietur etiaz cū illa vox media nocte sonuerit q̄ omnes euigilaturi sumus. Itaqz vt dicit Cril. reuocemus ad memoriam exemplum q de virginibus refertur que exclusē sunt a thalamo sponsi propter olei defectum: ponamus nosmetipsos in illis que excluduntur: ℭ inde quis dolor que pena sit si cogitemus posse etiā nos cadē pati cuz negligimus. Est ne aliquis ita lapideus qui hoc exemplo non moueatur ℭ timeat ne similia incurrat. Dec Cril̄o. Igit̄ vigilemus ℭ opera lucis agētes vigilia huius vite omnimus lāpades nostras ℭ opera vt habētes oleū ac gloriā ℭ gaudiū in cōscientia nostris: preparati introeamus cū sponso ad nuptias regni celestis. Uñ dicit. Nec Cril̄ost. q̄ indet exituri de egypto. expediti ℭ precincti agnus iussi sunt māducare. ℭ ad eūdē parati ostēdētes nobis quoniā quicūq; nostri agni eucharistiā manducāt: ita debēt esse expediti: quasi qui tidie exituri de mūdo. Ad hoc ergo tendit parabola. vt ad futura oculos cordis aperiamus: mala euadamus detestādo culpā bona ꝓmereamur sectādo iusticiā. ℭ cū oi diligētia quotidie expectemus dñi aduētū cuius nescimus diez neq; horā. Ubi Greg. Quia post peccata deus penitentiā suscipit, si sciret quisq; de presenti seculo quo tempore exierit. alius tempus voluptatibus atqz aliud penitētie veniā spondet: peccanti diē crastinū nō promisit. Semper ergo extremū diem debemus metuere: q̄ nūq; possumus preuidere. Illa hora est nostri exitus semper intuenda ista redemptoris ammonitio ante mentis oculos ē semper ponenda que ait: vigilate quia ne. di. ne. hō. Dic Greg. Illi ergo qui expectant vt in vltima hora cōuertant̄ falli possunt: qui vero in bono perseuerant: falli non possunt. Omnis enī homo in eo iudicatur. in quo inuenitur ℭ ergo nūq; nisi in bono iudicantur qui semper in bono inuenīūtur. Igitur: vt ait Richar. Bebet anima perfecta ℭ assidue summoꝝ contemplationi dedita. oi hora peregrinationis sue terminum. ℭ ergo seculi huius egressum cū suo desiderio expectare. ℭ ad illud diuine cōtemplationis spectaculū. q̄ in futura vita speramus animū suū suspendere ℭ in eiusmodi expectatiōe. ne vehemēti desiderio anhelare: vt id q̄ interim videbet per speculum ℭ in enigmate mereamur facie ad faciem videre.

Oratio.

Omine iesu xp̄e sponse bone. da mihi cū prudentibus virginibus bona opera ℭ intentione recta facere: ac in eis vigilanter perseuerare. vt paratus inuentus ad nuptias tuas valeā gaudenter intrare. Peto domine: vt notū facias mihi finez meū anteq̄ veniat. ℭ ne me ante finiri finas q̄ peccata mea dimittas: vt in hora exitus mei vltio diuina super me non veniat ℭ potestates tenebrarum mihi nō occurrat neq; noceat sed talem me dico examinationis reddat: qualemcunq; sono regenerationis exhibuit. Amen.

ℭ De talentis ℭ bonis a domino seruis traditis. Capitulum. xlix

Ubiungit secundam

parabolam de talentis: que specialiter pertē ad prelatos. qz licet omnes maxime tamē prelatos inducit: vt vigilantes gratias ℭ dono a deo receptis bene vtantur: ad dei glorias ℭ sui perfectionē ℭ proximi edificationē ℭ fructū afferant exemplo seruoꝝ qui de talentis lucrati sunt. ℭ a dño veniēte remunerati: nec abscondant in terra vel iudaiorū dictis vtendo ad mundi gloriā vel temporale lucrum seu carnale cōmonitionez. nec vt seruus piger ℭ torpens damnentur. ac foras extra conuentū sanctoꝝ in tenebras exteriores ℭ infernales eiciantur. Et primo circa statum prelatorum specialiter ℭ nihilominus aliorum describit meritum ℭ demeritum propriē actionis: tecūdo iudicium discretionis. Ideo dicit: dico vobis vt vigiletis: beneiaciendo ℭ in bonis perseuerando: qz nescitis aduentus sponsi ℭ iudicis sicut hominis peregre proficiscentis incertus est redditus seruis suis. Sponsus enim predictus sicut homo ((peregre proficiscens)) secundum corpus. s. ad celestem patriam carnem nostram portans. (peregrinatio enim sua it celum carni). vel qz a nobis non videtur in presenti ((tradidit seruis bona sua. s. v. talenta. ii. ℭ. i. ad fructificandum ((vnicuiq; secundum propriam virtutem)). s. suspectuam. ne quem grauaret nec cuiquam deficeret. ℭ est argu. inde. q̄ deus non precipit impossibile. ((Et profectus est statim liberam eis potestatem operandi permittens. Abiit autem per affectū voluntatis ((qui. v. talenta acceperat)) .s. donum. v. sensuum ℭ exteriorem scientiaz .v. sensibus acquisitā ((ℭ operatus est in eis)) per exercitium exterioris operis ((ℭ lucratus est alia. v.)) quia merita sua multiplicauit ex creaturis creatorem ex corporalibus spiritualia ex temporalibus eterna cognoscēdo. ac fructuz edificationis in proximis faciens ((similiter qui duo acceperat)). s. intellectuz scripturarum ℭ operationum ((lucratus est alia. ii.)) .s. bonum sapientie a se diffundendo in proximum per verbum predicationis ℭ bonum operationis per exemplū edificatiōis. ((Qui aūt. i. acceperat)). s. solam intelligentiam scripturarū ((abiens fodit in terra)) curuitate terrene intentionis ℭ carnalis actionis ((ℭ abscōdit pecuniam domini sui)) sine edificatione proximi Gregori. Talentum in terra abscondere est acceptum ingenium in terrenis actibus implicare ℭ non lucrum spirituale quere. In his ergo tribus seruis significantur omnia genera hominum quibus competit negocium actiue vite scilicet imperfecti per fecti ℭ mali. Imperfectiq; pluribus indigēt ℭ deficiunt in illo qui accepit .v. perfecti .ii. designantur in illo qui acceperat duo. Mali

lo qui accepū.ſ.mali in eo qui accepit.i. Illi aūt duplicant talenta. qui ex eis faciūt opera bona. Illi vero abscondūt:qui otiose viuunt vel ex eis temporalia tātū lucra querūt. Examinationis iudiciū circa predicta ponitur cū dicitur((post multū temporis)).ſ.in ſecundo aduentu((venit dūs seruoꝝ ſi.((requirens a ſingulis de cōmiſſo rationē: exquirens merita & exigens q̄ tradidit cū vſura. Quid q̄ſq; acceperit conſideret.& q̄ lucruꝫ de acceptore portet penſet.((Et accedens qui.v.talenta acceperat.i.preparans ſe & cōfidens de reddenda ratione((obtulit alia.v.talenta:& qui duo acceperat obtulit alia duo))multiplicata enī talenta ſunt multiplicata merita. que offerūtur cū a deo acceptantur:obtulit inq̄((dicens: dūe.v.vel duo talenta tradidiſti mihi)) confitetur gratiſce & totum ei deputatur. quia ab ipſo accepit.((Ecce alia.v.vel duo ſuper lucratus ſum)).i.multiplicata ſunt merita ex gratia tua cum vſu liberi arbitrij. ((Et ait illi)) vtriq; dūs eius. ((Euge)) q̄ eſt interiectio gaudentis.i.ſecūdū Criſo. Bonū ſit tibi((ſerue)) per propriā humilitatem quo ad teipſum((bene per diuinā aſſimilationem quo ad deū ((& fidelis)) per vtilem diſpenſationem quo ad proximum.vel bene & fideliſ. querens in actibus ſuis gloriam dūi ſui nō ſuaꝫ ((quia super pau.fu.ſi.)).ſ.ſuper bona vite preſentis ((ſup mul.te conſti.)).ſ.bona vite ſequentis. de quibus ps.dicit. Quam magna multitudo.dul. tue domine.quam abſcon.ti.te. Unde Criſo. Pauca ſunt que in hoc ſeculo nobis preſtātur.multa que in illo ſeruantur. Et Hieron. Omnia que i preſenti habemus.licet magna videantur & plurima tamen comparatione futuroꝝ parua & pauca ſunt. ((Intra in gaudium dūi tui)) & ſuſcipe que nec oculis vidit nec auris audiuit nec in coꝝ hominis aſcēdit. Et bene dicit intra.vt ex omni parte gaudiuꝫ ſurſum ex viſione dei.deorſum ex conſideratione inferni.interius & gloria conſcientie.exterius ex decore omnis creature. Glorioſe cōſumato curſu certaminis: in gaudiū domini ſui intrabit. qui certūꝫ multos predicando vel vnam animam lucratam domino ſuo reportauerit. Nec ideo minus glorioſe ſi nullam: dummodo fideliter pro poſſe faciat. q̄ faciēdū eſt pro ſalute. Nempe miles ſtrenuus vel certamine commendatur.ſi conſtanter & legitime certauerit etiam ſi domino ſuo triumphum non obtinuerit:ſic & doctor gentium batur nō minus ꝯ ſi omnes quos cōuertat ſtituſſent. ((Accedens aūt qui.i.ta.acceperat

ait. dūe ſcio q̄ homo durus es((graniter puniens delinquentes((metis vt non ſeminaſti & cōgre.vt nō ſperſiſti)) ſeminat deus noticiā in predicatione veritatis:ſpargis virtutes in exemplis bonitatis: metis ergo vt ſemē legis vel euang.nō miniſtrauit. & colliſ vt bonitatis exempla i patribus veteris vel noui teſtamēti nō ſperſit. In prelatis etiaꝫ eccleſie nō ſolū requirit bona in perſona propria: ſed etiam in aliena.ſ.in ſubditis eoꝝ quia eoꝝ officiū eſt: altos & maxime ſubditos inducere ad bonū. ((Et timens)).ſ.aggredi altioris vite ſtatū: ne ipſe periclitaret querens ſalutē altioꝝ ((abſcōdi talentū tuū in terra)) hoc eſt nō ſum vſus noticia mihi data propter eterna ſed propter terrenaꝫ: ecce habes q̄ tuū eſt.q.d.ſufficit mihi q̄ tenui q̄ habui nec alijs miniſtraui. Iſte timor ſerui pigri non eſt niſi puſillanimitas bene agendi. Ut aūt dicit Criſo. Et ſi talentum non perdidit reus tñ eſt damni.ſicut qui cauſa ſeminandi ſemen accipiens.tempore ſeminationis non ſeminauerit dño ſuo damnū fecit & ſi ſemē nō perdidit. quāꝫ poterat lucrū facere ſi oportuno tempore ſeminaſſet ((Reſpondens autem dūs dixit ei:ſerue male ((propter calūniam reſpectu dūi((& piger)) in multiplicatione reſpectu proximi((ſciebas q̄ meto vt nō ſemino))multomagis vt ſemino((& congrego:vt nō ſperſi((multomagis vt ſperſi.q.d.pro obmiſſione veritatis & virtutū iudico illos quibus non predicaui nec exemplū bonitatis propoſui:ergo multomagis te. cui talentū noticie mee ad negociandū commiſſi.& ex hoc te accuſo quo te excuſas. ((Oportuit))ergo ad tuū meritū & ad alioꝝ cōmodū ((te pecuniam meam)).i.ſermonem vel legem dare gratis ad menſam.i ad alioꝝ refectionem internam cōmittere nūmularijs.i. auditoribus.qui q̄ audiūt operantur:vel potius docere alios qui poſtea alijs miniſtrarēt ((& ego veniens)) ad diſcutiendū merita((recepiſſe)) q̄ me tum eſt ((cum vſura)).i.te & ipſos quos mihi acquiſiuiſſes. Hoc enim eſt vſura ſpiritualis.ſ.lucrum animarū que maxime placet deo: ((Tollite itaq; ab eo talentum)).i.donum ſibi traditum.ſ.naturalis ingenij vel noticie: & loquitur perimiſſiue. q̄ dño auferri permittit intelligentiam. vel per viria vel per demones: quando homo infatuatur in eligendo malū: vel infatuatur ꝑpter ſcientie abuſum. vel non recipit mercedē ſed penam q̄ bona diuinitus collata nō cedunt male operantibus vel otioſis ad glorioſam: ſed magis ad confuſionem ((& date ei qui habet.x.talenta)) q̄ damnatio reproborum cedet ad gloriam electorū. ſecundum illud &

tabitur ſuſ.cū vſuris.ex quo patet q̄ nō permittit deus fieri malum niſi inde eliciat aliquod bonū.iuſſit ar portius dari illi qui habebat.x.q̄ illi qui habebat.iiij.q̄ minus habuit qui.v.acceperat q̄ qui duo.per quinq; enim ſignificatur exterior ſcientia ſm quinq; ſenſus: ſed per duo operatio & intellectus: oportuit ergo illi qui habuit exteriorꝫ ſcientiā adminiſtrationē dari intellectū interiorꝫ. qui pēr vnū intelligitur talentū. ((Omni enim habenti)) & bene vtenti((dabit.)) Habenti enim ſolicitudinē miniſtrādi verbū dei dabitur gratia & habūdabit efficaci doctrina. Itē habēti caritatē dabit augmentū caritatis & habūdabit vſq; ad perfectionē. Itē habēti meritū dabitur premiū. & habundabit.q̄ remunerabit ſupra cōdignū. Augetur enī gratia ei qui laborat in ea. nam laborando meretur augeri & ei qui reperitur in gratia:dabitur gloria: & habūdabit non ſolū de ſua & alioꝝ glorificatione.ſed etiā de mpletione iuſticie in maloꝝ reprobatione.((Ab eo aūt qui non habet)) ſtudiū vel caritatis & bonū doni collati vſum((& q̄ videtur habere ſ̄ naturali ingenio vel ſtudio litterarū ac bonū ſibi collatū((auferetur. Itē enī qui nō habet fidez vt in deo nō credenti: etiā q̄ videtur habere.ſ.legis ſcientia:auferet ab eo. Itē ei qui in morte nō inuentus fuerit:bona nature & gratie. cedent ei ad penam. Ut autem dicit Aug. Omnis res que banda nō deficit. ſi habetur & non datur:non habetur quomodo habenda eſt: vt idez dicit. dare habenti iuſt miſericordie auferre non habenti iuſticie:prudenter ergo & fideliter laborantez ac bonū vſum in dei munere habētē ampliori gratia dominus donat & otia ſeccantem ac munere dei non bene vtentem: eo q̄ dederat primat. Unde dicit Grego. q̄ quiquis caritatem non habet:etiam alia dona percipit quiſquis caritatem non habet etiā dona que percepiſſe videbatur amittit. ((Deinde inutilem ſeruū talento priuatū iubet mitti in tenebras exteriores)).i.corporales:quia vt ait Hieron. Dominus lumē eſt: qui ab eo foras mittitur caret lumine. Exteriores tenebre ſunt corporis interiores ſunt mala anime. Unde Grego. Interiores tenebre ſunt cecitas mentis exteriores eterna nox damnationis. Qui ergo hic ſponte cecidit in cecitatem mentis illic proijcietur in noctem damnationis. Unde & Rab. Per penam in exteriores tenebras cadit qui per culpam ſuaꝫ ſponte in interiores cecidit. Ibi coactus patitur tenebras vitionis qui hoc libenter ſuſtinuit tenebras voluptatis. Dec Rabanus. (Ibi erit fletus)) proueniens ex fumo caloris ((& ſtridor dentium)) ex paſſione frigoris:vel fletus & ſtridor dentium.i.dolor mentis & corporis.& ad iſta reducitur ola pena infernalis ecce quia non ſolum qui mala operaturſed & qui bona nō facit:vltima pena punitur. Poſſunt etiam q̄ quinq; talenta intelligi bona nature: bona gratie:bona ſcientie:bona:potentie:& bona operantis:& dicuntur talenta:q̄a per bonum vſum talium poteſt homo ſibi acquirere celeſte premium. Et aliqui habēt omnia iſta a deo collata:alij plura illorum alij vnum tantū. Illi qui etiam ſunt qui talenta multiplicāt:& geminant bene vtendo predictis ad ſui perfectionem:& proximi edificationē: alij abſcondunt in terra qui vtunt ad mundi gloriam & lucrum temporalia. De eode ſqueq; Luc. Ponit parabolam((de homine nobili)):ſcilicet chriſto. qui non ſolum ſecundū diuinitatem. Uerum etiam ſecundū humanitatem ex nobili genere ortus eſt:quia ſecundū diuinitatem dei patris:& ſm humanitatem Dauid regis filius((qui abijt in regionem longinquam))aſcendens in celū empireum((acciperet ſibi regnum)) ſup ordines angelorum ((ac reuerti)).ſ.ad iudiciū generale in mundi fine.& etiam ad iudicium particulare in cuiuſlibet hois morte. Et priuſq; illuc aſcēderet((vocatis))p electionis gratiaꝫ decē.ꝑpter decalogi obſeruātiā((ſeruis ſuis))ꝑpter obuiam omnimodaꝫ.vel decē ſeruis ſuis.i.xp̄ianis & fidelibus vniuerſis.quorū vniuerſitas numero denario deſignat. ꝑpter electionez denarij((dedit illis)) gratis((decē minas)).i. talenta.ſeu libras.i.ſpiritualē decalogi intellectū:ad negociandū donec veniat:ad iudiciū quas veniēs exiget cū vſura & excreſcētia. Secūdū Bedā. Mina decē dragmis appēditur Decem ergo mne centū draginas.i.centum librās faciunt.q̄ numerus perfectionem deſignat & ſacre ſcripture ſermo.q̄ vite celeſtis perfectionē ſuggerit.q̄ſi numeri centenary pōdere inſgeſcit. Uel ꝑ decem mnas intelligit vniuerſitas.donorum dei ꝑpter perfectionē ipſius denarij. Mutuauit ergo nobis de ꝓ aliq̄ dona negociādū. vt multiplicentur ꝓfructus bonoꝝ operū qa tpe meriti currit vita ad iudiciū de q̄bus ꝓpter iuſtos meritoꝝ redditurus cumulū premiorū:hoc ꝓpecto negocium: vt ait Grego.tūc vere nos agimus.ſi viuendo & loquēdo proximoꝝ animas lucramur.ſi firmos quoq; celeſtis regni gaudia ꝑdicādo in ſuperno amore roboramus. ſi preteritos ac tumidos gehenne ſupplicia terribiliter increpando flectimus: ſi multi cōtra veritatem ſonando flectimus: ſi nulli cōtra veritatem parcimus ſi ſuguis amicitijs dedit humanas inimicitias nō timeamus. Dec Grego.

Ullara qppe est. qđ ex mutuo vltra sorē ac
cipitur. Et certe dñs dando nobis pecunias
siue gratie & doctrine exigit eā cū vsuris & ex
crescēa. Primo vt cū tribuit doctrinā fidei
ad credendū. exigit vt & credis: ore ꝓfitearis
secūdo vt & cōsiteris opere cōpleas. tertio vt
crandius in leges dñi meditando & legēdo
& orando: etiam alia intelligas: quarto vt &
cōplacueris docere nō cesses. Dis. n. partibus
denarius vite fundat eterne. Un Greg. In
euāg. tā vos placeāt penitatis: cetā alios trahere
vobiscū satagite. In via dei pēre socios desi
derate. & si ad deū tēdis curate: ne ad eū so
li veniatis. Hinc enī scriptū est. Qui audit
dicat veni. vt & in cede voces supni amoris
suscipere: ita etiā primis vocē exhortatio
nis reddat. Nec Grego. ((accepto aūt regno
dñs seruoꝝ illoꝝ redīt: iussit eos vocari ad
se vt sciret quātū & q negociatus esset. Et cū
primus veniēs cū mna sua alias decē: & al
ter cū mna sua: alias quinq; acq̄sitas obtulis
set)) gratulās ei dñs ((dixit primo: eris pote
statez hā. su. de. ci. alteri vero: & tu esto sup. v.
ciuit)). i. gaudebis. Cui vterq; p felicitate oīuꝫ
que p tuā doctrinā vel vite tue exemplū con
gruerit ad bonū. Sernis aūt bonis mnas
cū lucro reportātibus ((piger seruus mnā suā
sine lucro obtulit. & in sudario ligatā hābu
it)) qz moliter & delicate viuendo doctrinā cō
missam enumerauit. ac gratiā sibi datam in
carne: laboribus & fatigationibus traditam
torpescere: & ꝓcepta dona sub ocio torporis
& ignauie abscondit: & sic ipsaz mnam sine
operibus tanq; mortuā & sepultā in sudario
hābuit. Sudariū enī est pannus in quo inuo
luunt ea mortuoꝝ. Et cū mna in sudario re
posita: signat bonū dei a bonis opib⁹ ociosū.
tāq; mortuū. Illis ergo q de bonis suis bene
operādo lucrū fecerūt: ꝓmēdatis a dño & re
muneratis pigz q in bonis opibus torpen
do mnā suā in sudario ligauit. reprobat do
minus & dānat: varto tñ mō sīn quantitatē
meriti vel delicti: qz gradus tūt & in gaudijs
& in tormentis. Iste hō pgrē ꝓfectus. i. xp̄s
ad patrē ascendens. sm Mar. religit corpora
liter domū suā. i. ecclesiā. quā tñ nunq; diuine
potēcie ꝓsidio destituit: & dedit suis potestatē
cuiusq; operis: qz dñs fidelibus octo talenta
secundū Mar. & decē mnas secundus Luc.
tribuit eis facultatem insistendi operibus bo
nis dimittens eos agere secundum libertā
tem sue voluntatis & iamtorq; vocit in domi
cēli: precepit vigilare et. i. q predicat & pēsi:
cui dicitur. Si non annunciaueris iniquo ini
quitatem suam. sanguinem eius de manu tua requi
ram. Unde Beda. Janitori aūt pre
cepit: vt vigilaret. qz ordini pastoꝝ cōmisse fi
di ecclesie iubet curā impendere. Nō solū aūt
rectores ecclesie sed oēs vigilare ꝓcipimur:
tanuas cordiū custodiētes. ne antiqui hostis
mala suggestio intret. ne nos dñs dormiētes
inueniat. Nec Beda. Janitor etiā est rō: qui
debet esse vigil ad claudendū ostiū cōsensus
diabolo. & ad appariendū xp̄o. qui ad ostiuꝫ
pulsat quādo ad bonū inuitat. Negociemur
ergo fideliter de bonis nature: gratie & sorte
nobis datis q: de oībus rōnē reddemus. Fu
giamus pigritiā: qz piger locū diabolo ꝓpa
rat. & otiosus q̄si: puluinar est diaboli in quo
requiescat. Oībus quoq; modis quibus pos
sumus nosmetipsos emendādo. vel alios ad
iuuando: talentū dominicū erogare erogādo
multiplicare: studeamus: vtpote: de quo in di
stricto iudicio rōnē reddituri sumus. Nec se
aliquis ab hac negociatione excusare poterit
qz nullus est qui talentū nō acceperit. Unde
Grego. Sciendū vero est q nullus piger ab
hac talēti acceptiōe securus est. Nullus enīq;
est: qui veraciter dicat talentū minime accepi
nō est vnde rationē ponere cogar. Talēti enī
nosse cuilibet pauperi etiā hoc ipsuꝫ reputabi
tur. q vel nimirū accepit. Alius nāq; accepit
intelligentie donū: predicationis ministeriuꝫ
debet ex talento. Alius modo terrenā substan
tiā accepit erogationē talenti debet ex rebus.
Alius didicit artē qua pascitur ipsa ars ei in
talenti acceptionē reputatur. Alius familiari
tatis locū apud diuitē meruit talentū ꝓfecto
familiaritatis accepit. Habens igitur intelle
ctū: curet oīo ne taceat hābēs rerū affluentiā
vigilet ne a misericordie largitate torpescat.
Habēs artē qua regitur: magnopere studeat
vt vsum atq; vtilitatē illius cū proximo patia
tur: loquendi locū apud diuitē hābēs p pau
peribus intercedat. Tātū quippe ab vnoquo
q; nostrū vēturus iudex exigit q̄tū dedit. Cōsi
deremus ergo q̄ accepimus atq; in eoꝝ eroga
tiōe vigilemus. Nulla nos a spūali opere ter
rena cura ꝓpediat: ne si in terra talentū abscō
ditur talenti dñs ad ira ꝓuocetur. Un Aug.
vnusquisq; q hēt ꝓsit alteri: quicqđ plus hz
largitat inopia alius hēt pecuniā: pascat pau.
vel nudū edif. eccl. operetur de pecunia qcqđ
boni pōt: alius hābet consiliū: regat proximū
pellat tenebras dubitationis luce pectoris: ali
us hēt doctrinaz erogat de cellario dñi mini
stret cōseruis cibaria cōsortes fideles: reuocet
errātes: querat perditos: quantū potest faciat.
Est q sibi erogent pauperes. alius claudo pe
des accommodet. alius ceco suos oculos du
ces ꝓbeat: alius visitet infirmū: alius sepeli
at mortuū. Sunt ista in oībus: vt ꝓfectus di

scille aduenīat aliqđ q non hābet: vñ aliqđ
alteri ꝓsit. Et illud extremū & magnū q ait
apostolus. inuicem onera vestra por. &c. Uñ
etiā Cris. omnia inferamus ad primoꝝ vti
litatem. talenta enī hec. sunt vnuscuiusq; vir
tus: siue in ꝓminētia: siue in pecunijs. siue
doctrina: siue in qualicūq; tali negocio. Nul
lus dicat qm vnū talentum habeo. & nō pos
sum facere: poterit & per vnum approbatus
esse. Non. n. eos vidua illa pauperior: non eo.
Petro & Joh. iustior: qui. Et ideo te & illite
rati fuerūt: sed tū quotā desiderium mōstra
uerūt: & ad cōmunē vtilitatem oia fecerunt:
celos appchēderūt. Nihil enī est ita deo ami
cum: sicut ad cōmunē vtilitatē viuere ꝓpter
hoc sermonem nobis dedit deus & manus &
pedes: & corporis virtutē & intellectū & sen
sum: vt oībus his & ad nostrā ipsoꝝ salutem
& ad primoꝝ vtilitatē vtamur. Non opus ē
multis hic nobis sermonibus neq; longa cir
cuitione. Initat enim. b. Pau. rōcinium se
reno & dicens: dissolui & cum christo esse me
lius est manere aūt in carne magis necessa
rium est ꝓpter vos & ei q ad christum erat:
discessioni ꝓposuit proximi edificationem.
Hoc enim maxime est esse cū xp̄o voluntatē
eius facere. Voluntas aūt eius nullis est ita
sicut q expedit proximo. Si enīz in secula
ribus nullus sibiipsi viuit: sed & artifex & mi
les & agricola & negociator ad id q cōiter ex
pedit sunt: & ad q primo prodest conficiūt
vniuersi: multo magis in spiritualibus hoc
oportet facere: hoc. n. maxime est viuere qui
sibiipsi viuit solum & omnes despicit: superf
luus est: & neq; homo neq; generis nr̄i. Nec
Cris. Ex predictis videt q aliquis fidelis in
caritat' manens: qui absq; scandalo vtilis ē
vel esse posset proximis quo ad vitā eternam
peccat mortaliter si se trāsferat ad heremū vel
monasteriuꝫ: vbi alios nō instruit verbo vel
exemplo nec curā quam posset: & deberet cir
ca proximos gerit: quia tra abscondit talen
tum: & est seruus piger. de infirmis enim lo
quimur qui defecti scandalizantur: qz eis est
tutum fugere consortium prauoꝝ & laqueos
diaboli. Sed ecōtra videt: qz ꝓualet actiue
contemplatiua. Dño enīz dicit Martha. Ma
ria op. ꝓeleg. que non auf. ab ea. Et Hiero.
in pluribus locis epistolaꝝ suaruꝫ. vsq; adeo
ꝓfert actiue contēplatiuā. & viros religio
sos & multo vtiles vocet adheremus: quasi
null⁹ boni in mundo agerent: habito respe
ctu ad vitā monachorū & anachoritaruꝫ. In
his ergo videtur necessariuꝫ: vt quisq; vires
suas consideret: & ad q opus ipse sit aptior
penset. Si enim ad contemplationem abilior

& ad orandum deuotionem se trāferat ad
heremum orationis pro se & alijs. & ita plus
proderit eis in heremo pro ipsis orando. q̄
in mundo eis predicando nec absq; pec
domini sui in terra sedīs domine. Dicet non
quo amplius vs & melioribus se iciat̄ omni
bus erogat nec piger dici debet: q totus in
sancta deuo. & oratiōe. ieiunijs vigilijs & fle
tu est. Verumtamē si ego viderē gregē sibi
commissi gladiū imminere: & nullā idoneā
in curam gregis sibi successurā: gladiū ef
fugere gregem discrere & ad heremū transferre:
licet habilior ad orandum sit: dummodo
de suo scandalo non presumat. Prelatus q̄
dem qui idoneus est ad predicandum. & pia
res instruere potest: ac sibi & alijs in tali offi
cio vtilis est: talis fraternam caritatem non
obseruat si populum sibi cōmissum relin
quat: a se ad heremū transferre: cuꝫ vtilior in
agro predicatiōis q̄ in heremo ee possit. In
his vero quemq; in caritate manente spiri
tussanctus intus docebit: quid ei melius fa
ciendum sit & sol: citi circa hec inquisitoris
questioni satisfaciat.

Oratio.

Omine iesu xp̄e qui nobis tua dona
misericorditer tradisti: mentes vt
vigilantes & solicite agentes ex eis
fructum afferamus: da mihi indigno sermo
tuo de bonis ate receptis vigilanter negocia
ri & ea per fructus bonorum operum multi
plicare: etiq; ad tui gloriam: proximi edifica
tionem: & mei perfectionez sic bene vti: vt cū
sernis tuis bonis & fideliter inserear remu
nerari: ac te iubente intrare gaudium felici
tatis eterne: & suspicere que preparasti diligē
tibus te bone iesu. Amen.

¶ De ventilatione aree in extremo iudi
cio. Capitulum. I.

P Ostremo ponit terti
am parabolā q̄ pinet actiones: que
rū est se exercere in actibus misericordie pro
quoꝝ exercitio vigilantes in talibus remune
rabuntur: desistentes aūt a talibus cōdemna
buntur: & describit ventilationem aree que fi
et in extremo iudicio. ac modum ipsius diui
ni iudicij. De hoc euangelio. dicit Aug. si ge
ret qui decreta sacra scriptura nihil aliud fa
ceret: nisi solummodo lectionē istā pōnēs: hoc
solū sibi sufficeret ad salutē: qz cōtinet hec
merita & demerita: pmia & supplicia: bonoꝝ
& malorum. Conditiones aūt iudicij in hoc
aduentu: secūdo ponit q oppositā ꝓdicti
eius in aduentu primo. Uenit enī primo ad

humilitate.apostoloꝝ:pauperū societate:⁊ p
pria infirmitate: secundo veniet in maiestate.
angeloꝝ societate.⁊ iudicio dignitate. Veni
et ergo filius hois.L virginis ad iudiciuꝫ((in
maiestate sua))q: tūc iudicaturus apparebit
in forma.hois gloriosa.q in primo aduentu
iudicandus apparuit in forma paſſibili ⁊ in
firma. Uñ remig.in maiestate deitatis iudi
caturus aduenier.q in humilitate serui iudi
catus apparuit. Itaqꝫ tradēdus i primo cru
ci pmittit gloriā triūphātis.vt secutura scan
dala hac pmissione cōpensaret: ⁊ vt melius
illa paterent discipuli ⁊ libērius sub tāte glo
rie expectatione. Unde ⁊ Crisſ.Deus manife
ste veniet.manifeste:inquit nō tā celatus in
corpe sicut antea.vt vix eū etiā boni cognosce
rēt:sed manifestus in gloria:vt etiā mali euꝫ
cōſiteant̄ inuiti Ut q contēpserūt eū in humi
litate cognoscāt eū in potestate: Et q scire no
luerūt:q̄ dulcis est misericordia eius. sentiāt
q̄ grauis est ira ipsius. Dec Crisſ. In forma
q̄ humana veniet.vt ab oibus videri pos
sit. Si.n.in forma diuina veniret non posset
videri a malis.q: talis visio nō est sine dele
ctatione maxima.q̄ tūc nō cōperit eis. Et iō
dicit cū ve.fil.ho. In famulatu aūt eius veni
ent oēs angeli eius cū eo ppter iudicis hono
rez ⁊ tanq̄ testes actuū humanoꝝ ⁊ executo
res sentēcie ſerēdo p ipsū. Uñ Crisſo. Oēs.n.
angeli cum ipso aderūt.testātes.⁊ ipsi quan
tū administrauerunt missi a dominatore ad
salutē hoium.((Tūc sedebit sup sedē maeſ
ſtatis sue)).i.In ecclesia in q̄ apparebit cuꝫ omni po
tentia sua:p qđ significat potestatē iudicariā
que xp̄o hoi ē data((⁊ tūc cōgregabūtur ante
eum))tanq̄ ante iudicē suū((omnes gentes))
oīs temporis omnis cōditionis. omnis eta
tis.q nullus poterit tunc latere vel se abscō
dere. Uñ Crisſo. Ubi illuminatio euāgelij ad
omnes gentes predicata peruenit.tūc oēs gē
tes inexcusabiles facte sunt. Et tō tūc iuste ad
iudiciū cōgregabunt̄ oēs.((Et separabit eos
ad inuicē)).s.bonos a malis((sicut pastor se
gregat oues ab edis((de die sunt simul in pa
scuis oues ⁊ hedi sed in vespere pastor eos se
gregat.sic in vita presenti sunt in ecclesia si
mul boni ⁊ mali:sed in vespe mortis seu mū
di separabit xp̄o bonos a malis.sicut oues ab
edis.Separabit in q̄ me cito:oia discernēda:
loco loca varia assignādo:vocabulo diuerſo
noibus appellando hos edos.illos oues. In
oubus intelligit innocētia bonoꝝ ppter sim
plicitatē.mititatē:fecūditatē: In hedis intelli
git puerilitas malorꝝ ppter seditatē.impetuo
sitatē sterilitatē. Uñ Crisſo. Deinde a noibus
vniuscuiusq̄ modū q̄ndu hos gdez edos vo
cans hos aūt oues:vt hoꝝ gdē infructificatio
nem oñdat:nullus.n.ab hedis fructus sit:ho
rū aūt multum q̄stum. Et.n.multis oneriz est
q̄stus:⁊ a lana lacteq̄ ⁊ ab his que pariunt
a gbus vniuersis deserius est hedus. Et iterꝝ
Oues hoies iusti ppter mānsuetudinē: q: ipsi
neminē lędunt:⁊ ppter patientiā:q: cū alijs
lese fuerint sustinent.hedos aūt:hoies pecca
tores dicit:q: in capris hec naturaliter insunt
vitia:libido:pre ceteris aīallbus:superbia:rixa:
inuidia:cōcupiscētia gule:⁊ clamoribus' sup
oia garule. In oibus his vitijs peccatores ha
bundāt. Et iō hedis sūt assimulati. Dec Crisſ.
((Et statuet oues))seu bonos((a dextris suis))
hedos autē seu malos((a sinistris)). In ipsa
positione dextre ⁊ sinistre iam ex tūc vtraq̄
pars cognoscere poterit cui misericordia ⁊
cui miseria timeat. Uñ Crisſo. iustos gdez
⁊ cui miseria timeat. Uñ Crisſo. iustos gdez
ad dexte.a constituet.peccatores ad sinistraz
vt vnusq̄sq̄ meritoꝝ suoꝝ ditiones ex ipsius
loci q̄litate cognoscat. Merito iustos ad de
xterā collocabit.qa nūq̄ cognouerūt sinistrā
merito impios ad sinistram.quia nunq̄ co
gnoscere voluerūt dexterā ptez. Alias enim q̄
a dexteris sunt nouit dñs: pueri se autē sunt q̄
ad sinistrā sunt. Et iterꝝ a sinistris sunt q̄ q̄rūt
tēporalia.a dextris q̄ q̄runt eterna. Uñ ⁊ Re
migi. In dextris eterne beatitudinis cōfirma
bunt̄.q amauerūt eterna in sinistris eterne mi
serie q cupierunt pūtia. Nam ⁊ ipsa transito
ria dei dona:respectu eternoꝝ dicūt esse sini
stra:eterna vero in dextera : q: sunt potiora
Dinc est illud. Cor sapientis in dextera eius
⁊ cor stulti in sinistris illius . Tunc dicet rex
his q a dex.eis erūt)).i.bonis. Dic nō dicit fi
lius hois sicut supra sed rex.ad cuius apicem
pinet subditos regere: leges condere transi
gressores legis punire: ⁊ obseruatores pre
miare.q tūc apparebit manifeste. Tūc non q̄
ret. Pylatus:ergo rex es tu. Tūc non dicent
iudei.nō habemus regem.Cesarem.Dicet inq̄ rex ve
nite bñ.pa mei)).i.a patre meo q a patre be
nedictionē gratie accepistis q: nō nisi bene
dicti primo p gratiā ⁊ meritū vocant̄ adhe
reditatē eternā ⁊ premiū:nō dat.n.dominus
pacem eternitatis:nisi supra pacem pectoris.
Uel fm Rab.Dicuntur benedicti: qbus pro
bonis meritis debetur eterna benedictio((pos
sidete))⁊ eternaliter tenete((paratū vobis re
))celorū locum sanctoꝝ((a cōstitutione mun
di)).Ubi Crisſ.Anteq̄.n.vos nascerem̄ini.ait.
Dec vobis preparata sunt preaptata qa,priꝰ
vos tales futuros fm Remi.rex regum sine
strepitu verboum loquet̄.i.manifestabit cō
scientias ⁊ merita.dicetq̄ p collationē glorie
venite beneficio patris mei promoti:ad ob

uendum regnum vite. predestinatum vobis
a constitutione mundi . Dec Remigi. Ante
mundi constitutionem paratum super pre
destinationem . a constitutione mundi per
creationem ab ascensione per apertionem.
Attende hic dulcissimam inuitationem domi
ni cum dicit. Uenite bene.pa.me. O quam se
lices ⁊ beati.qui hoc dulce inuitatorium ad
se directum meruerint audire ⁊ a domino in
uitati regnum eius percipere.frequentemus
ergo nunc.⁊ cantemus deuote inuitatorium
ecclesie dicentes. Uenite exul.domino: vt tūc
cum electis mereamur audire inuitatorium
domini:⁊ regnare sine fine cum eo. Et com
memorabit dominus ser opera misericordie
in se capte ⁊ in membris suis propter eum,fa
cta : que sunt pascere esurientem potare sit.
col hos.vesti.nu. visi.in fir.consol.vinculatuꝫ
⁊ per hec intelligitur septimum q̄ est in To
bia.sepel.mortuum.n. Unde versus.visito.poto
cibo redimo.tego.colligo.condo . Et secun
dum quosdam non erit aliud hec commemo
ratio:nisi quia omnes scient merita sua. pro
quibus salvabuntur vel etiam damnabun
tur. Ubi Crisſostomus putas quanto gaudio
extolluntur sancti.quando in conspectu om
nium angelorum q̄ fecerunt hominibus fa
tetur:se accepisse. Nam tale videtur opus eo
rum non quale datum est.sed qualis persona
illius est qui accepit. Dec Crisſost. Sed insti
quasi laudem fugientes interrogabunt.quā
do hec tibi fecerint.secundum Remig. in cō
scientijs suis ita respondebunt.non dubitan
tes vel diffidentes de verbis domini.sed vel
stupentes pro magnitudine maiestatis regie
vel q: parum videtur eis omne bonum q̄
fecerunt comparatione premij. Unde apostolus. Non sunt condigne pas.huius temporis
⁊c. Unde Crisſ. O humilitas que nec p̄ mor
tem deficies. Homo enim malus etiam falsis
honoribus delectatur. Uir autem bonus eti
am sibi debitam laudem fugit. Sic ⁊ sancti vi
ri sibi laudē repellentes dicent. quando te
vidimus esurientem . Dec Cri. ((Et respon
dens rex dicit illis amēn dico vobis quādiu
)).i.eo ⁊ quanto tempore((fecistis)).i. opera
misericordie exhibuistis((vni de his fratribus
meis minimis mihi fecistis))fratres sunt q:
fecerunt voluntatem patris: minimi vero q:
fuerunt humiles ⁊ abiecti. Ubi Crisſ. O boni
tas christi quamdiu in corpore contemptibili
erat q̄ mundo fuerat verisimilis ratio:vt p
pter similitudinem visionis fratres suos ho
mines appellaret. Quid autem dicamus. q̄
in illa gloria constitutus adhuc contentus est
eos dicere fratres,q̄bus sufficeret ad laudem
si vel bonos seruos tuos vocaret. Et iterum:
propter hoc enim sunt fratres,q̄ humiles,q̄
abiecti ⁊ ptemptibiles. Dos.n.tales maxime
in fraternitatē vocat. Uñ ⁊ Aug.minimi er
go q̄ sūt xp̄i hi.illi sunt q̄ oia sua diuiserunt
⁊ secuti sunt eū:⁊ q̄quid habuerūt pauperi
bus distribuerūt:vt deo sine secularicōpedē
expediti seruirent:⁊ ab oneribus mundi libe
ros sibi velut pennatos sursum humeros tolle
rēt. Di sūt minimi:quare minimi: q: humi
les q: nō elati:nō supbi. Ipsi hēde minimos
istos ⁊ graue pondus'innenies. Dec Aug.
Christus itaq̄ in esurientibus esurit:in sitē
tibus sitit:in infirmis egrotat:⁊ in alijs simi
liter patit. Magna ergo reuerentia suscipiē
di sunt minimi ⁊ pauperes christi: cū magna
veneratione serutēdū est eis:si qdē xp̄s in eis
suscipit ⁊ honorat. Uñ Greg. Ad tribuendū
ergo pigri cur estis:cū hoc q̄ tacentes in terra
ponigitis:sedenti in celo datis. Dec premis
sa sunt opa misericordie:ad corpis miserias
ptinentia. Ad alas vero spectat: vt esurientē
⁊ sitientem iusticiā,panē verbi dei reficias:
⁊ potu sapientie refrigeres:errantē p hereſis
vel per peccatū:in domū matris ecclesie dei
reuoces.innocentē a malis ptegas:nudum
a bono opere virtutibus'ornes:infirmum in
fide corrobores:tribulatione seu carcere tri
sticie oppresso subuenias cōpatiendo vel cō
solādo:qui.n.hoc facit verā dilectionē ⁊ cari
tatez adimplet. Et hec maiora sunt q̄ alia p
missa:q: vt ait Grego. Plus est verbi pabu
lo victuram in ppetuum mentem reficere:q̄
ventrem moriturum carnis terreno pane sa
ciare. Unde Crisſost. Si hec omnia corpola
liter corporibus xp̄i ministrare magne beā
titudinis est: q̄ omnino post modicum sunt
peritura:putas quante beatitudinis est: hec
omnia spiritualiter animabus pclitantibus
ministrare: quibus vivificate possint vivere
in eternū. Quanto melior est anima q̄ corpus:tanto meliora sunt que ad salutē anima
rum:q̄ que ad sustentationem corpoꝝ minis
trantur. ((Tūc dicet rex ⁊ his qui a sinistris
eius erūt)).i.reprob.q sinistra.i. temporalia
q̄dū vixerūt ardenter amauerunt.((Discē
dite a me)). O infelix discessio:o dura separa
tio:o miserabilis condicio:q: a me fonte vi
te indeficiente: a me lumine glorie beatifi
cantis:a torrente voluptatis inebriantis male dicti
plenitudine vbertatis inebriantis male dicti
primo maledictione culpe:sed modo male
dictione pene eterne:in ignem eternū: sine fi
ne vos arsurum paratus est dyabolus ⁊ angeli e
vt quibus colligari fuistis in culpa societmini
tu pena. O cōsortium malū:horribile quidē

ad imaginandum: horribile amplius ad videndum sed adhuc horribilius ad cohabitandum. Non portastis. inquit clauem crucis. Ideo in regnum non intrabitis. non nauigastis in naue crucis. Ideo ad portum non peruenietis: sed penam damni ⁊ sensus habetis Dum mali permixti sunt bonis. videntur ee cum deo. sed tandem discedent ab eo. ⁊ mittentur in ignem eternum: nec videbit ipsius gloriam dei. Discedite: inquit qui adhuc cōmixti fuistis bonis in mundo: a mea facie: ab omni mea misericordia. ab omni gloria ((maledicti)) sed non addit patris mei: q2 ex patre est benedictio: ex nobis vero maledictio. Ubi Cris. Quasi qui non sufferat presentiam illorum vel aspicere sic dicit: discedite a me: na3 deus qui in sanctitate delectatur animarum peccatrices animas aspiciens quasi grauat⁹ non suffert. tanq3 si dicat eis: quasi putredo ⁊ spurcitia estis: nec tam diu vos sustineo q̄3 diu statis in iudicio meo. Et iterum ite maledicti non a patre meo: neq3 ipse eos maledixit sed propria opera in ignem eternum: qui paratus est non vobis sed dya. ⁊ ang. eius: q2 vero vosipsos in ignem misistis: vobisipsis reputate: sed ne vnq3 hec patiamur o vnigenite fili dei. s. faciem illa3 mansuetam videre aduersam a nobis: ⁊ tranquillum illū oculum: non ferentem videre nos: neq3 accipiamus aliquam experientiam illius pene incurabilis. s. excedere a regni gloria ⁊ comburi ī gehenna: De hac etiam exclusione ⁊ separatione sic dicit idem Cris. ponamus illud ante oculos quanti doloris est excludi ⁊ proijci a regno celoꝝ. q̄ vt mihi videtur: ipsa grauius est gehenna. Nam ⁊ si ille ignis non arderet ⁊ immortalis illa pena non esset parata: hoc solum q̄ alicui efficimur a christo. ⁊ excludimur ⁊ bonis eternis. nonne omni pena cruciabilius diceretur. Hec Cris. ⁊ commemorabit iudex opera minime predicta ab ipsis reprobis sibi non facta. Sed reprobi quasi se excusantes respondebit ⁊ interrogabunt quando h sibi non fecerunt. Uerum vt ait Rab. ⁊ si se excusare satagu. tamen deum fallere nō possunt: vnde respondit illis dicens. quādiu non fe. vni ex mi. his nec mi. fe. Aug. christus caput est ecclesie. corpus eius ecclesia. In nostro corpore caput sursum est pedes in terra In aliqua cum stipatione hominum. quando aliquis tibi pedem calcat: non dicit caput calcas me: quomodo ergo lingua q̄3 nemo tangit dicit calcas me. sic tempus caput quem nemo calcat dicet. ((Esuriui ⁊ non do. mi. man. ⁊c.)) Ubi Cris. ⁊ vide qualiter leniamingit non enim dicit ((in carcere eram)) ⁊ non erip. me. infir. eram ⁊ non cura. me ((sed non visitas)) ⁊ non venistis ad me. In esuriendo etiam si petit mensam preciosam: sed necessarium cibum: omnia ergo sufficientia sūt ad penam. primo quidem facilitas petitionis panis enim erat. secundo misericordia eius pauper enim erat qui petebat. iij. comparatio nature homo enim erat: quarto desideriū promissionis. regnum eni3 promisit. v. dignitas eius qui accipiebat. deus enim erat qui per pauperes accipiebat. vi superhabundantia honoris. quoniam dignatus est ab hominibus accipere. vij. iustitia dationis ex suis enim a nobis accipit. Sed contra vniuersa h homines per auaritiam excecantur. Hoc Crisost. ⁊ reuera per auaritiam homines ad opera misericordie excecantur: ⁊ ad ea duri ⁊ quasi insensibiles redduntur. sicut eni3 caritas que directe opponitur auaritie: vult omnibus subuenire ⁊ benefacere: sic auaritia suadet a talibus abstinere ⁊ non operib⁹ misericordie intendere. suggerit enim quasi cōsulendo ipsi misero quem possidet vt de talibus non curet: q2 tantum consilaret ⁊ tantu3 damnum inde reciperet. h siste tu miser auare: qui alijs in necessitate positis non curas succurrere. ⁊ maxime tu crudelis presidens: seu prelate. ⁊ spem aliter religiose: qui infirmis tibi commissis de ministris ⁊ custodib⁹ vel quibuscunq3 alijs necessarijs non studes prouidere. Attende ⁊ vide. q2 hoc terribile iudicium: in quo de operibus misericordie disceptatio fit. tibi specialiter imminet: q2 precipue in misericordes arguet iudex ⁊ puniet. tunc audiet correptiones durissimas quibus non poteris contradicere: qui modo abijcis monitiones mollissimas quibus non vereris repugnare. Tunc erit hora tua que tibi instabit horrenda miseria: vt cum maledictis eas in ignem eternum. dia. ⁊ angelis eius paratū Illuc perges derelictus a cura ⁊ custodia diuina. qui h tuos infirmos dereliquisti sine cura ⁊ custodia humana: ⁊ tunc nullus cor que contra caritatem seruasti ⁊ necessitatib⁹ indigentium crudeliter subtraxisti. te a miseria liberabit: sed tua crudelitas te sine fine immaniter cruciabit. Tunc boni poterunt contra te sumere parabolam: ⁊ dicere ad exaggerandum tuam miseriam: Quomodo cessauit exactor. quieuit tributum. Cessauit exactō qui alijs necessaria subtrahendo quasi exactionare eos videbatur: quieuit tributum q̄ alijs defectū patiendo quasi soluere cogebatur. Quid tibi miser tūc proderit crudelitas ⁊ auaritia pro qua habebis pati tanta ⁊ talia sine fine mēsura. Tūc per penā sed nimis tarde aperient oculi tui: q mō per auaritiā contra opa misericordie sūt. excecati: ⁊ tūc sola vexatio dabit intellectum: q mō circa vexatos hēs cor induratū. Hec pauca o auare. ipse crudelis ⁊ dire tyranne diligenter attēde. ⁊ dū adhuc vales te emendare stude: vt mala ppetua possis: deo auxiliāte euadere. Amē. Sufficientia aūt predictoꝝ opeꝝ misericordie hoc mō accipitur. Ho. n. in vita psīti: primo indiget ex parte corporis alimento. sine quo nō pōt esse. s. cibo ⁊ potu: ⁊ sic ē duplex opus misericordie: pascere esurientē: ⁊ potare sitientē. Scdo indiget alimēto sine quo nō pōt bn̄ esse. s. indumento ⁊ domicilio ⁊ sic iteꝝ ē duplex op⁹ misericordie. s. vestire nudū ⁊ colligere vl recipere hospitē. Tertio idiget post vitā istam sepultura: ⁊ sic est qntū opus misericordie. s. sepelire mortuū. Ista āt qnq3 pdicta sunt oib⁹ cōia. alia sunt. duo opa misericordie q̄ impenduntur alicui ex aliquo accidēte superueniente vt si aliqs incurrat īfirmitatem vel captiuitatem ab hostibus: ⁊ sic accipiūtur duo opa misericordie q̄ sunt visitare infirmū: ⁊ redimere captiuum. Et noīe redēptionis intelligitur oē bñficium eius impensū. Ista āt septē impensa fidelibus p̄p xp̄m. reputat ipse xp̄s sibi facta: ⁊ ecōtrario fidelibus denegata: q2 sibi denegat reputata fideles sunt eius mēbra: pp qd facientibus opa misericordie reddit vitā eternā: denegātib⁹ āt ea reddit penā. Aduertendū tñ q̄ cū dī ((dñe qñ te vidim⁹ esurientē. ⁊c.)) nō est qd pcedēs ex ignorātia: q2 iusti cognoscēt q̄ opa misericordie facta membris xp̄i: ipse sibi reputat fieri: ⁊ p talib⁹ se saluari: ⁊ sīr mali sciēt se p ↄtrario dānari: q3 ē qd admirādis p magnitudie grē q̄ fiet electis: ⁊ p magnitudie mi̅s̅ie q̄ īfliget reprobis. sic itaq3 iudicium sine misericordia fit ei: q nō fecit mi. quid ergo merent q aliena rapiūt si eternalr dānant q de suo nō dederit. si talia nō sufficiebāt inisericordes qualia passuros putamus crudeles. Unde Crisostomus ex hoc loco sciendum est q̄ non tantum pro eo quod peccauerunt hoies ↄdēnādi sūt: sed ēt p eo q̄ bñ nō faciūt si āt p eo q̄ bñ nō faciūt sic ↄdēnant. putas q̄les penas exoluēt p eo q̄ peccāt: ⁊ digne: de⁹. n. hoīe3 nō fecit vt bñ faciat: ⁊ ad glīa3 di ptineat: nō tñ vt nō peccet: nā si nō faciat bonū nec ē cā q̄ creat⁹ ē: sine dubio. n. si creatus nō fuisset peccatum non fieret sup terram. nā qui intelligit misterium diuine dispensationis q̄re factus est homo: cognoscit: q2 merito quasi peccans ↄdemnetur: qui iusticiam non facit. Hec Cris. sicut autem melius est opa misericordie circa aīam q̄3 circa corpus facere: sic peius est ea circa aīam q̄3 circa corp⁹ negligere. Unde Cris. si hec corporaliter corporib⁹ nō pstare impietatis est q̄ etiā accipitis ea nō pstit vinera semp putas: quāte impietatis est hec oīa spiritualiter animabus pclitātibus nō ministrare q̄ poterāt viuere in eternū: si hec eis ministrata fuissent: quāto. n. melior ē aīa q̄ corpus: tanto grauius est peccatū aīabus laborātib⁹ spiritales elemosinas nō pstare: q̄ corporibus corporales: in ecclesia ergo nō solū sunt paupes corporaliter esurientes aut debiles corporaliter: aut pegrini fm corpus: sed etiā spiritualiter paupes sine cibo iusticie: sine potu agnitionis dei sine vestimēto xp̄i. maxime taliter paupes sunt q corporaliter videnī diuites ⁊ qū plerūq3 in habūdantia reꝝ inopia iusticie inueniūt: sūt pegrini in hoc mūdo: sunt debiles aīo: sunt mēte ceci in obediētia surdi ⁊ ceteris passionibus spiritualibus egrotātes quoꝝ aīe oēm cibū spiritualē adhomināte appropinquauerunt vsq3 ad portas mortis. q ergo nō h3 vnde faciat elemosinas corporales: faciat spiritales ex grā verbi quā accepit a deo: ⁊ inueni retributionē dignā xp̄o: qui oīa tam corporalia q̄ spiritalia data q̄si in se facta cōmemorat: q̄ cum hominibus fiūt: hec diximus: vt sciāt doctores: ⁊ quātū beatitudinis sibi acqrāt si diligētes fuerint circa verbū: ⁊ quātū danationis si fuerint negligētes. Hec Cris. ((Et ibūt hi)). s. reprobi ((in suppliciū eternū iusti aut in vi. eter.)) Uñ Cris. propter hoc vtiq3 ⁊ hi iuste puniuntur ⁊ illi coronantur: ⁊ si decem milia bona fecerint gratie. n. hec est munificentia. pro ta3 paruis ⁊ vilibus celūm ⁊ regnū ⁊ tā magnū eis dari honorē. Hec Criso. Eternū est ergo suppliciū maloꝝ: ⁊ similiter pmium bonoꝝ. Sicut. n. peccata actualia transeunt actu ⁊ remanent reatu: ita bona opa trāseunt actu ⁊ remanent merito. Unde Hier. Prudens lector intende q̄ ⁊ supplicia eterna sint: ⁊ vita perpetua: metū deinceps non habebat ruinarum. Et notandum q̄ potius sit disceptatio de operibus misericordie q̄3 de operibus iusticie. cū tamē magis teneamur ad opa iusticie. ⁊: q2 opa misericordie faciliora sunt q2 natura ad hec inclinat. Et ideo magis arguēda vbi deficiūt ⁊ minus remunerāda vbi assunt ⁊ ergo si ista remunerantur ⁊ alia. Itē potius arguit de obmissione q̄ de cōmissione. cū tñ maioris criminis sint commissa. Et iō magis arguēda. q2 puniēdo minus est: innuit amplius faciēdū de maiorib⁹ Si. n. obmissa arguit. multo plus commissa. Itē magis arguit de pctis in primū q̄3 in deum: q2 si pctā in pximū condemnant multo magis pctā in deum vt blasphemia ⁊ idola

tria. Item cum septem sint opera mise. vnus
scilicet sepulturam mortuorum de qua in tantum.
Tobias commendatur ob omittitur. quia minus
est necessaria inter cetera opera misericordie
Item cum sit mise corporalis et spiritualis po
tius defectum arguit operum corporalium quam
spiritualium: quia opera corporalia sunt euiden
tiora vel per hoc etiam significantur illa. Po
test autem queri vtrum illa disceptatio et sen
tentia erit vocalis vel mentalis tantum: et vi
detur quod vocalis: quia vt dicit Aug. per quot di
es hoc iudicium tendatur incertum est: sed si
mentaliter fieret tantum. statim expediretur
Econtra quidam dicunt quod iudicium erit mē
tale et non vocale. aliter multo tempore protē
deretur. Unde sap. Disrumpet illos inflatos
sine voce. alii dicunt quia et mentale erit interi
us et vocale exterius. quia iudicabit christus
non tantum vt deus: sed vt homo: ideo eius
iudicium erit non diuino modo tantum. sed
humano. Ex hoc autem maius gaudium sen
sibile bonorum. et maior dolor sensibilis re
proborum erit. vnde non frustra erit hoc. sed
vtiliter sicut et corporalis apparitio hominū.
Huic opinioni adherendo. dicendum ad ob
iectum. quod disrumpet illos sine voce excusatio
nis sufficientis vel appellationis. sed non si
ne voce disceptationis generalis. Unde Aug.
quare causas vel tante mercedis vel tanti sup
plicii: percipite regnum. et ite in ignem eter
num. Quare isti percepitur regnum. Esuriui
enim et de. mi. man. Quare isti iruri in ignem
eternum. Esuriui enim et non de. mi. mā. quid
est hoc rogo. Video de his qui percepturi sūt
regnum. quia dederunt tanquam boni et fideles
christiani qui verba domini non contemnē
tes. et cum fiducia promissa sperantes fecerūt
hoc: quia si non fecissent vite ipsorum bone ste
rilitas ista non vtique conuenisset. Forte enim
casti erant. non fraudatores. non ebrios. ab
stinentes se ab operibus malis. si hoc nō ad
derent. steriles remanerent. fecissent enim. de
clina a malo non fecissent: et fac bonum. scri
ptum est sicut aqua extinguit ig. sic elemosina
peccatum. Item scriptum est. include elemosi
nam in corde pauperis. et ipsa pro te depreca
bitur dominum. et alia multa sunt diuini eloquii
documenta quibus ostenditur multum vale
re elemosinam ad extinguēda et delenda pec
cata. Proinde illis quos damnaturus. immo
plus illis quos coronaturus est: solas elemosi
nas imputabit. dicens. difficile est vt si exami
nem vos et apprehendam. et scruter diligen
tissime facta vestra. non inueniam vnde vos
dānē sed ite in regnum. esuri. n. et de. mi. man.
Non ergo ibis in regnū quia non peccasti sed quia
pctā vestra elemosinis redemistis. Rursus et si
isti. ite in ig. eter. Sine dubio videbit se iuste
damnari pro sceleribus suis: et quasi eis dice
ret: non inde vnde putatis: sed quia esur. et non
de. mi. man. Si enim ab illis omnibus vestris
factis auersi et ad me conuersi. illa oīa crimi
na atque peccata elemosinis redemissetis ipse
elemosine modo liberarent vos et a reatu tan
torum criminum absoluerunt. Beati enim mise
ricordes quoniam ipsis misericordia praestabi
tur. Judicium sine misericordia ei qui non fe
cit misericordiam. sicut ergo boni quibus pa
ratum est regnum a constitutione mundi an
tequam fierent ad vitam eternam erant predesti
nati: sic mali qui mittentur in ignem paratū
a diabolo et suis: a constitutione mundi ante
quam fierent ad mortem erant presciti. est diffe
rentia inter predestinationem et prescientiam
quia predestinatio est precognitio bonorum cum
causalitate eorundem. sed prescientia: dicit pre
cognitionem respectu malorum sine causalita
te. que potius residet penes liberum arbitrium
fit autem conditionaliter predestinatio dei. nul
lumque sine aliqua conditione predestinatum ē
predestinatum est enim vt saluaretur mundus
sed per aquam baptismatis et mortem filii dei
predestinati sunt omnes boni ad gloriam: ea
tamen conditione si fidem tenuerint. si carita
tem. si humilitatem. et patientiam. si misericor
diam. et pietatem. et his similia habuerint. ta
les enim eos futuros preuidit. quos deus ad
vitam predestinauit. et quasi predestinando
eis diceret. ego quidem ad vitam vos prede
stinaui tamen tales et tales fueritis. si manda
ta mea custodieritis. si fidem et misericordiam
habueritis. et si in bono tandem inuenti fue
ritis. qui ergo talis esse non vult. qui manda
ta dei custodire non nititur: ideo non venit
ad predestinationem quia non seruat conditio
nem. non igitur attendere ad predestinatōem
dei quam ignoras. attende ad verba que audis et
intelligis sicut. n. predestinatione sua verus ē
deus. et mutari non potest. ita et verba eius que
sunt et mutari non possunt. Sed audiamus que
sint hec verba. peccator inquit. quacunque hora
conuersus fuerit et ingemuerit vita viuet et
non morietur. Et iterum. si volueritis et audieri
tis me bona terre comedetis: quod si nolueritis
gladius deuorabit vos. similiter in euang. mar
qui crediderit et bap. fue. ec. et iterum si
dimiseritis hominibus peccata eorum dimit
tet vobis pater vester celestis ec. Nec queras ali
am predestinationem: in his enim verbis om
nis et vite et mortis predestinatio et prescien
tia consistit. Si hoc feceris esto securus et cre
de indubitanter. quia ad vitam eternam predesti
natus es. Quod si indurato corde hic facere
nolueris. et in hac malitia perseueraueris: pro cer
to scias te ad mortem prescitum. Quia. n. nul
lus homo ad peccatum sit predestinatus: om
nis tamen homo aut ad gloriam aut ad sup
plicium est positus. Nullus ergo dicat frustra
se orare deum et alia bona facere: quia predestina
tio diuina que est preparatio gratie in presenti et
glorie in futuro cum sit eterna. sicut ab eter
no predestinauit aliquem ad beatitudinem:
ita preordinauit modum per quem daret sibi il
lam beatitudinem. scilicet per merita sua et orationem pre
destinatio enim taliter est instituta: vt precibus
et laboribus obtineatur. Et ideo nō frustra orat
dum: quia oratio est illud per quod ex ordinatione
diuina debet consequi gratiam et gloriam. et
eadem rō est de omnibus aliis bonis: quia cadūt
sub ordine diuine predestinationis. Unde si
cut deus aliquem saluandum non preuidet sic
et modum quo saluari debeat. propter hoc
stultus est qui dicit volo facere quod mihi placu
erit quia si saluari debeo saluabor vel si dam
nari debeo. damnabor: sicut stultus esset in
firmus qui diceret volo comedere et liberare
quod mihi placuerit: quia si curari debeo curabor
etsi mori debeo moriar. sic enim inutiles eēnt
medicine. sane si deus dimittit liberum arbi
trium quod se habet ad vtrumlibet in malum cade
re hoc non permittit nisi iuste. Rursus si pre
uenit per gratiam: nulli facit iniuriam. vnde
secundum Aug. Liberum arbitrium est libertas eli
gendi bonum vel malum: et hoc in paradiso
homo habuit iterum. Nunc vero captiuum quia
bonum non vult nisi gratia dei preueniatur
nec potest nisi eum sequatur. Cum ergo ma
los damnat et reprobat: operatur secundum iustitiā
quando vero predestinat et saluat. agit secundum gra
tiam et misericordiam: que non excludit iusti
ciam. Nullam autem necessitatem infert prouidē
tia dei rerum euentibus: sed sicut se habent res
ad vtrumlibet. scilicet fieri et non fieri: sic se proui
dentur habere: que prouidentia seu quod idem
est prescientia debet sua sapientia prescientis
omnia antequam fiant. oīo ineuitabilis est. et nul
lo modo potest falli: et ideo oīa preuisa a deo
necesse ē fieri quia nō pōt aliter eē quam preuisa sint: et
non fiant: sed non sequitur quod necessario fiant
Sic quoque dicimus. me vidente te currere ne
cesse est vt curras: hoc est non potest simul fie
ri vt videam te currere et non curras. et ex hoc
nequaquam prouenit necessario curras. Unde
Boetius. Due sunt etenim necessitates. sim
plex vna veluti quod necesse est omnes homines
esse mortales: altera vero conditionis: vt si ali
quem ambulare scias: eum ambulare necesse
est: Hanc etiam necessitatem non facit propria
natura sed conditionis adiectio. Nulla enim
necessitas cogit incedere voluntate gradien
tem: quis cum tunc cum graditur necessario
sit. que igitur cum fiunt carent existendi neces
sitate. eadem priusquam fiant sine necessitate fu
tura sunt. nam sine scientia presentium rerum
nihil his que fiunt: ita prescientia futurorum ni
hil his que futura sunt necessitatis importat.
Eodem modo si quid prouidentia presens vi
det id esse necesse est tam et si nulle nature ha
beat necessitatem. Hec Boetius. Et ideo hic
duplex est: si deus preuidet hoc necesse eueni
re oportet quia coniunctim vera diuisim est fal
sa. et est ibi necessitas consequentie et non cō
sequentis. Exemplum habemus Boetii. si ali
quis videt aliquem facientem rotam. necesse
est quod ille faciet rotam: nec tamen visus eius causa
est illius factionis. Sic deus preuidet mala
istius opera: nec tamen causa est quare iste male
operetur. verūtamen fiet si preuisum est. Qn
autem deus facit aliquam rem: non fit in ipso
deo mutatio. sed in re certa quā operatur. vñ
quando fecit predicari subuersionem niniue:
et predici mortem ezechie quorum neutrum accidit
in talibus non mutauit deus consilium quod ab
eterno secum fuit: sed sententiam que respe
ctum ad ipsa negocia habuit: quia Ni. subuertē
da erat secundum merita et Ezech. moriturus erat secundum
causas inferiores vel et secundum merita sed hec non
imposuerunt necessitatem diuine potentie. pre
destinatio igitur. licet certa sit. libertatem tamen
arbitrii non tollit. Unde bonorum saluatio est
necessaria necessitate consequentie vel conditiona
ta. non necessitate consequentis vel absoluta.
Ista enim propositio predestinatus pōt dam
nari falsa est in sensu composito: est tamen vera
in sensu diuiso. Sic ergo exclusum est sophis
ma: quod multos in errorem duxit: vt oīa ex ne
cessitate fieri putarent. Si ergo dicis quid ad
hoc faciendum est respondeo: quia hoc solum
superest consilium vt curamus et contenda
mus placere ei qui nos vocauit. Dicit enim
Aug. Sic preordinata est diuina preordina
tio: vt ad eam per bonorum operum perseueran
tiam perueniamus. Hinc Ber. Ipsa celestis
regni predestinatio. ita ab omnipotenti deo
preordinata est: vt ad hoc electi ex labore per
ueniant. quatenus mereantur precibus obti
nere. quod ipse omnipotens deus ante tempus dis
ponit donare. Ubi nota exemplum vtile et ap
tum ad propositum. Fuit in quodam mona
sterio frater quidam religiosus et deuotus. cui
sepe reuelationes fiebant diuinitus. Quod qui
dem alter eiusdem monasterii frater sciens
instituit apud eundem vt deum oraret. quate
nus sibi dignaretur ostendere si ipse de nu

mere saluandorum esset. Et cum ille vir pro ciuibus victus oratione intendo hoc a deo postularet. ostensum est sibi q̄ ille frater de numero damnandorum esset. Vñ timens ⁊ frem alium turbare. per aliquot dies hoc fidi celauit. sed tandem eidem requirenti licet timidus aperuit. Ille autem hec audiens ⁊ scripturas intelligens. sanum respondit bene dictus deus. Nec tamen sic desperabo sed penitentiam quam per ingressum religionis assumpsi de cetero duplicabo donec gratiam ⁊ misericordiam apud deum altissimum quippiam inueniam. ⁊ post multos dies iterum fratri predicto diuinitus reuelatus. q̄ ille frater de numero saluandorum esset. Quod cuidem fratri retulisset ille letus effectus de reuelatione. sanctus factus est in opere ac virili ter agens. ⁊ de virtute in virtutem quotidie proficiens: perseuerauit in bono fine cessatione. vtinam multi animati hoc exemplo manum suam ad fortia mitterent ⁊ non desperarent vel deficerent. quia sic in agendo ⁊ in hoc perseuerando deum sibi propitium vtiq̄ inuenirent.

Oratio.

Omine iesu xp̄e iudex vnor ⁊ mo
mentū in extremo iudicio me a dextris collocare digneris: ⁊ tunc audiam hec mihi illam dulcissimam vocem tuam q̄ promisisti electis tuis dicens venite benedicti patris mei pcl. reg. ⁊ hac. vt non timeam ab audizione mala q̄ comminatus est reprobis: discedite maledicti in ignem eternum. O vnigenite fili dei miserere nostri. ne vnquam illam penam inscurabilem experiamur. s. excidere a regni gloria ⁊ comburi in gehenna de us meus misericordia mea. Amen.

¶ De pascha ⁊ diuersis huius nominis acceptionibus.

Capitulum. ii.

Nc secundum hier.

aspergamus de sanguine libuz nostrum: ⁊ limina domorum ⁊ funem circumdemus coccineum domui habitationis nostrum. ⁊ coccum in manu nostra vt sara ligemur vt vacam ruinam in valle occisam enarrare possimus. Jam enim instat vt ad passionem domini veniamus q̄ ⁊ ex affectu inspicere ⁊ in effectu imitari debemus. iuxta illud Exo. Inspice ⁊ fac secundum exemplar. q̄ tibi in monte monstratum est. Christus est tanq̄ liber exemplaris ad cuius exemplar totam vitam nostram diuicere ⁊ corrigere debemus: ⁊ si christus scipsum in scriptura dicatur monstrare illuminatio sine excellentissime perfectionis. ymo tamen exaltatus in cruce nō dicitur. ratione sublimitatis meriti sue sacratissime passionis. In hoc ergo monte christo .s. crucifixo. monstratum est nobis exemplar quo gnter inspiciendum: ⁊ efficaciter imitandum. Non enim sufficit christiano christum passum inspicere. nam ⁊ hoc fecerunt indei ⁊ hoc fecerunt iudei ⁊ gentiles sui crucifixores sed exigitur etiam secundum exemplar monstratum operari ⁊ facere. Et hoc est q̄ indifferenter cuilibet fideli in verbis propositis. Inspice ⁊ fac. q.d. inspice exemplar dominice passionis. ipsam tibi per intimam compassionem vicerauter incorporando. ⁊ fac secundū illud exemplar illum efficaciter imitando. Et vtrumq̄ horum docet. b. Pe. Christus inquiens pro nobis passus est. ecce primum q̄ est diligenter cordis oculo inspiciendum. vobis relinquens exemplum vt sequamini vestigia eius. ecce secundum q̄ est efficaciter in facto imitandum. Circa primum sciendum est q̄ si nos omnia que christi in mundo passus est vellemus enarrare innumerabilia vtiq̄ essent presertim cum tota via christi in terris quedā passio fuerit. Nimirum cum etiam tota vita cuiuslibet christiani si secundum euangelium viuat quedam crux atq̄ martyrium sit vt Augustinus dicit quanto magis hoc indubitabile est de ipso domino christo qui euangelium condidit: ⁊ in seipso perfectissime adimpleuit. exordiendo enim a primordio natiuitatis sue. inspice q̄ pauper natus fuit qui nec domicilium neq̄ vestes habuit. sed in vili diuersorio natus. in presepio super fenum exiguo ante bruta animalia reclinatus pannis vilib⁹ inuolutus fuit. Octauo die circumcisus fuit ⁊ iam sanguinem suum pro nobis fundere cepit. Demum persecutionem herodis fugiens in egyptum deportatus. ⁊ inde rediens per totam pueritiam ⁊ adolescentiam suam parentibus subiectus. ⁊ non dubium in magna paupertate educatus fuit. Deinde adueniente tempore ostensionis sue. inspice quomodo tempore magni frigoris baptizatus in aquis frigidis mergi voluit: ⁊ quomodo ieiunio. xl dierum continuato maceratus fuit: ⁊ quantas tunc a dyabolo temptationes sustinuit. Quantas etiam iniurias ⁊ contumelias a iudeis frequenter passus fuit: nunc dicentibus ipsum a demone obsessum. nunc samaritanū nunc voratorem ⁊ vini potatorem. nunc de fornicatione natum. nunc blasphemum. nūc

populi seductorem: ⁊ alia multa blasphemata dicebant in eum. Nihilominus ad facta iniuriosa sepe attemptabant procedere nunc volentes eum lapidare. nunc de supercilio nō tis precipitare. Inspice etiam cum quanto labore vicerit: quia quotidie erat predicans in templo ⁊ in synagoga ⁊ de ciuitate in ciuitatem de terra in terram perambulabit in oratione sepe pernoctauit. infirmos multos curauit. obsessos a demone liberauit. mortuos suscitauit. multitudinem esurientem pauit. ⁊ nihilominus in his omnibus nature legibus subiectus: fame sitī: ⁊ ceteris infirmitatibus hominis absque tamen peccato expositus fuit. Ecce quomodo tota vita sua in laboribus ⁊ passionibus fuit. Sed omnibus talibus passionem. de qua nunc tractandum est antecedentibus omissis inspice diligenter q̄d in hac sustinuit ⁊ precipue articulos ⁊ puncta passionis in quibus singulis christus notabiliter passus fuit. Circa secundum est sciendum. q̄ secundum Augustinum non solum quicquid boni christus in terra gessit. sed quicquid mali sustinuit: totum disciplina morum fuit. Unde passio domini in se complectitur omnem perfectionem hominum in hac vita passibilem quoniam omnia opera perfectionis q̄ne christus vnquam in euangelio docuit ipse in semetipso in sua passione perfectissime adimpleuit. Itaq̄ in cruce domini est finis legis ⁊ scripture in passione eius. summa omnis perfectionis. in mente ipsius est consumatio omnis sermonis. Unde apostolus dicebat. Non iudicaui me aliquid scire inter nos nisi iesum christum ⁊ hunc crucifixum. nempe quia hoc scire est omnia scire ad salutem spectant. Nam si de paupertate voluntaria agitur. quis vnquā pauperior christo nullo pendente in cruce: q̄ nec habebat vbi caput suum reclinaret. Si de obedientia ⁊ humilitate loquitur. quis vnquam intantum se humiliauit ⁊ exinanit sicut christus qui factus est obediens vsque ad mortem crucis tanta vilia ⁊ magna obprobria sustinuit pro nobis. Si de castitate virginali mentio fiat. quis castior eo cuius mater virgo est cuius pater feminam nescit. Si de caritate sermo fuerit. quis vnq̄ maiorē vel tantam caritatem habuit q̄ christus qui in passione sua po. aiam su. pro a. su. ⁊ tā horrenda supplicia pati voluit pro nobis. cum tamen liberare potuisset solo nutu voluntatis. In passione ergo domini relucet exemplar perfectionis omnium virtutum. prout tas in pra est tactum. Item in ea relpcet effectus remedium ⁊ antidotum contra ōem spiritualē morbū. Nam per hoc quod pati voluit mortem exprobratissimam habemus remedium contra superbiam: quod latronibus se affabiliter exhibere voluit remedium prebet contra inuidiam quod contra ipsum blasphemantes obtectui remedium prebet contra iram: quod in cruce distendi ⁊ clauis cruci affigi voluit prebet remedium contra accidiam. quem non finit amplecti penitentie crucem. Per eius vero nuditatem ⁊ paupertatem habemus remedium contra auaritiam: per fellis ⁊ aceti degustationem habemus remedium contra gulam: per vulnerum infictiones ⁊ summi doloris afflictionem habemus remedium contra luxuriam. Et hec sunt septem singula librum consignantia: que christus nobis in passione aperuit: ⁊ postea nobis vite ad iter reseruit. Predicta ergo in passione christi adimpleta videmus. Denique si de pacientia agitur tota passio excellentissima christi pacientiam demonstrat. Si de contemptu mundi abstractione a rebus mundialibus loquimur quis vnq̄ elongantior ⁊ abstractior ab omnibus terrenis quam christus in cruce: supra terram ⁊ super omnia terrena eleuatus ⁊ abstractus. Si de abstinentia ⁊ ieiunio seu victus inedia mentio fiat: christus nil in passione sua nisi fel: ⁊ aceum vel vinum miratum gustauit. Si de corporis castigatione agitur cuius vnquam corpus in tantum castigatum fuit quantum corpus domini in cruce: si de efficatia orationis sermo fiat: quis vnquam efficatius christo orauit: qui ex vehementi attentione orationis guttas sanguineas sudauit. Si de elemosynarum largitione ⁊ aliis misericordie operibus loquimur quis vnquam maiorem elemosynam dedit quaz ipse christus: qui propriū corpus suum in cibū ⁊ sanguinem suū in potū nobis pauperibus in elemosynā perpetuā dedit. Infirmos etiā visitauit dū infirma discipulorū corda consolauit. ⁊ egros multos curauit. Captiuos multos in limbo redemit: mortuos de sepulchris suscitauit: si de dilectione inimicorum agitur: in cruce pendens pro suis crucifixoribus oranit: si de dimissione offensarum loquimur. q̄s vnquam liberalius dimisit debita debitoribus suis quam christus qui latroni non solum debita dimisit: sed ⁊ paradisum sibi promisit. Et sic de similibus inducendo per singula opera supererogationis que omnia in passione christi si bene aduertimus supererogantes adimpleta inuenimus: similiter ⁊ nos si perfecti imitatores christi esse volumus: adimplere vel in facto

vel in desiderio vel in ministerio debemus nam sicut dicit Dier singula ea que circa dominum in passione gesta sunt: Quis iudei e alij quicunq; fecerūt: alia mente fecerūt nos in credentibus mistica afferūt sacramenta. Dicit aūt Cayp. qđ dixit vnum hominem mori p populo. nescivit: quid diceret: e tamē prophetauit: similiter cū de singulis gestis passionis dominicę que nos imitari e debemus e sm exēplar illoz facere. Cū itaq; cenasset iesus fermentes oēs pānos de secūdo aduentu: vbi le venturū ad iudiciū in claritate predixit: precipuē le passurū ostendit: vt sacramēta crucis admixtū esse glorie eternitatis admoneat. quasi qui compatitur crucifixo nō timuit de iudicio: coniuncta. n. sunt vt causa finalis e effectus glorie eternitatis e meritū passionis. Poy aduentus ergo maiestatis habēt humilitatē passionis: vt cū illius passionis cuius effectus vel cā finalis est gloria eternitatis. Vñ apostolus xp̄s factus est obediēs vsq; ad mortē pp̄ q̄ de exaltauit illum. Incipit ergo narrationem de pascha e sua passione: qua xp̄s ipse pascha nostrū fuerat immolandus. Et eadē die. i. feria tertia in sero e ibidē. i. in monte oliueti dixit discipulis. (¶ Scitis q̄ post biduū). i. feria quinta ad vesperā (pasca fiet) e agnus paschalis immolatur: e ego addo q̄ nescitis. i. q̄ tūc ēt (filius hoīs). i. virginis (tradet e crucifigat) e pascha faciat trāseūdo. ex quo p̄z q̄ nō fuit ex ignorāna traditus sed ex sua pscientia e voluntate. Bene aūt dicit filius hoīs. q̄z forma humana tentus e crucifixus est: non sm diuinā in qua semp̄ immortalis est: e bene i personaliter posuit tradent: q̄ vno traditionis verbo diuerse voluntates exprimunt. Nā deus pater tradidit filiū pp̄ caritatē e generis humani vtilitatē ecōtra iudas iudeis propter auaritiā e lucri sui cupiditatē. Item spiritus sanctus propter suam benignitatem econtra iudei Pylato propter inuidiam e malignitatem. Item filius seipsum vt impleret beneplacitum diuinum econtra Pylatus crucifixit satisfaceret petentie voluntati iudeorū. Item diabolus per timorem. ne per christi doctrinam e miracula euelleretur genus humanum de manu sua: non aduertens. q̄ magis erat per ipsius mortem eripiēs: quam fuerat per doctrinam e miracula ereptum. Ecce opus commune sed voluntates diuerse valde ergo pater e filius e spiritus sanctus non solum amandi: sed etiam glorificandi: iudas aūt e alij non solum de testandi: sed etiam condemnandi: sunt quia q̄ pater e filius e spiritus sanctus bona hoc iuli mala intentione fecerant predixit autem discipulis de traden. premunicns eos ne pnul q̄ audiant que euentura fuerant: imbuo videntes tradi ad crucem magistrum obtupescant. e q̄ hoc nomen pascha in diuersis locis reperitur. e diuersa per ipsum significantur: ideo ne in equiuoco erremus vtiter sanctę acceptiones videamus. Sciendum ergo ad solutionem multaq; contrarietatum. q̄ pascha appellatur primo tota septimana seu septem dies azimorum. quibus indei panes azimos hoc est sine fermento comedebant. nam a fine e zima fermentum significat vnde in actibus volens post pascha producere cum populo primus e vltimus dies illius septimane magis solemnes erant q̄ medij. secundo dicitur hora immolationis agni. i. vespera qua agnus immolabatur. que est initium primi diei azimoz que solemnior erat vt p̄ scitis: p̄ post biduum pascha fiet: vnde cantat ecclesia quartadecima die ad vesperam pascha domini est ꝛc. Dies aūt precedens illam horam nec pascha dicebatur nec solemnis erat tertio dicitur primus azimoz: qui erat celeberrimus. i. quintadecima luna primi mensis quando egressus populus israel est de egypto: vt ibi appropinquabat dies festus iudeorum qui dicitur pascha e ibi ante diem festum pasche: Quarta dicitur festiuitas epistole paschalis: vt in paralip. non huic pasche simile fuit in israel. Quinta dicitur agnus paschalis qui peratus comedebatur: vt ibi. vbi vis paremus ti. co. pa. e ibi venit dies azimorum in quo necesse erat occidi pascha. Sexta pasci mi vel quicunque cibus paschalis. vt ibi non introierunt pretorium ne contaminarentur. sed manducarent pascha. idest panes azimos seu paschales. quia ad comedendum azima septem diebus oportebat eos mundatos esse e ideo quolibet septem dierum non poterāt in pretorium introire. septimo dicitur ipse xp̄s per agnum paschalem signatus vt ibi patrū nostrum immolatus est christus. ipse enim est verum pascha nostrum. De predictis pasche acceptionibus est iste versus. Ebdomas hora dies. epule animam christus. Communiter tamen pascha vocatur dies in qua immolabatur agnus declinatur autem pascha pasche vel paschalis e dicitur pascha non a passione sed a transitu. Prima enim origo huius vocabuli pasche ex hebreo habetur q̄ pascha dicitur quasi phase q̄ in hebreo tēt e q̄ trāsitus. Dicebatur aūt pascha iudeoꝝ transitus propter duo: q̄ ea nocte qua immolat⁹ est agnus angel⁹ exterminator videns sanguinem agni in postibus israelitarum pertransiuit non

percutiens eos. e q̄ filij israel fugientes illa nocte de egyptiaca seruitute. mare rubrū trāsierūt. e deinde ad terras promissionis olim hereditatis e pacis venerūt. e ideo festū illud bene pascha vocatur. Quo transito prefiguratus est exitus transitus xp̄i de hoc mūdo ad patrem e transitus noster de vitijs ad virtutes. e de terrenis ad celestia. e ideo similiter pascha xp̄ianoꝝ mistice dicitur transitus q̄z in eo domino per mortem transiuit de hoc mūdo ad patrem e significat q̄ eius exemplo fideles xp̄m sequentes vel penitentiam ad martyriū assumendo. sm illud transiuimus per ignem e aquam. vel mentis desiderio ad celestia anhelando. sm illud transite ad me omnes qui cōcupiscitis me trāsituri sunt pro xp̄i sanguine fuso ad patrie celestis promissiones. Sanguis. n. xp̄i debet poni super vtrūq; postem. s. super intellectū deuote recogitando. e super affectū deuote per penitentiam imitando. vñ de sm Augu. signū crucis a nobis repellit exterminatorem. si tamen cor nostrū xp̄m habeat inhabitatorem: cuius sanguine illinitis postibus nostris. i. cuius crucis signo signatur frontibus nostris a petitione huius seculi tāq; a captiuitate egyptiaca liberamur: e agimus saluberrimū transitū. cū a dyabolo trāsimus ad xp̄m. e ab isto instabili seculo ad eius sanctissimū regnū secundū Bedam. Quia pasche dies in azimis panibus est celebrari preceptus. e vno die agno immolato ad vesperā septem ex ordine dies sequūtur azimoꝝ iesus semel pro nobis passus: e de hoc mūdo transiens per omne nobis huius seculi tempus quod septem diebus agitur in azimis sinceritatis. e veritatis precepit esse viuendū. e quasi pascha perpetuum faciendo semper ex hoc mūdo transeundū: totoq; semper nisu desideria seculi quasi egyptii retinacula fugere. e q̄ si a mūdana conuersione secretam solicitudinem: iter nos ammonet subire virtutū. Post hec dominus iesus rediit cū discipulis. xii. in bethaniam e mansit apud Lazarum e Marthaz e Mariam sorores eius: docens eos more solito e consortans. Et deum non venit in ierusalem sicut ante fecerat vsq; ad diem cene: e sicut dicit locum suum habebant tractandi liberius de sua morte. Oratio.

b Omine iesu xp̄e qui de tertia ante tempus passionis e mortis tue: discipulis tuis pascha e transitū tuus ex hoc mundo predixisti: da mihi per omne tempus vite mee in azimis sinceritatis e veritatis viuere meq; de hoc mūdo transire nō permittas anteq; per triduum penitentie. s. cordis contritionem. oris confessionez e operis satisfactionem peccata mea omnia deleas donans mihi sacratissimi corporis e sanguinis tui communionem. olei sacri vnctionem ac in omnibus perfectam consummationem. e me tandem feliciter consummatum transfer ecclesiam ad te dulcissimum dominum meum super omnia mea benedictum. Amen.

Qua die e cur iudas vēdidit dñm. Cap. iij

Hanc sententiam quarta se

ria sequenti principes sacerdotum qui audierant iesum dixisse nō me videbitis amodo: videntes eum abisse. e putantes ipsum velle ab eis fugere (congregati sunt cū senioribus populi) qui erant iudices ordinarii ((in atrū cayphe e querebant)) q̄ multa mortis causam in eo inuenire poterant. nisi eam dolose confingerent. Prius quidem determinauerant ipsum interficere e deliberauerant de facto: sed nunc querebant consilium de faciendi modo: e qualiter possent facere occulte e sine populi seditione: qui se debuerant parare ad paschalem agnū. e secundū ritum legis purificari. vt eius agni digni fierent cōtra verū agnum magis. e postea se armant e hoc faciunt ex dolo e conditorumentes ne eis auferetur populi auxilio. Unde dicit habito cōsilio. ((Non in die festo)). i. azimorū. i. in solēnitate paschali imminenti die proximo. supple est capiendus ad occidendū quod non dicebant propter reuerentiaz festi sed ((ne tumultus fieret in populo)) propter diuersa studia ipsius populi. i. diligentis xp̄m. e odientis credentis e nō credentis. Adhuc enī propter solemnitatē pasche venerāt in ieru. e q̄ aliqui reputabant iesum esse verū xp̄m timebant si durante solēnitate paschali in eū manus mittērent: ne populus qui eum diligebat illis furgens innocentē defenderet e sic ipse manus eoꝝ euaderet. Timebant quidē plebē nō vitantes scandalū sed impetū nec seditionē metuentes: sed ne de suis manibus tolleretur cauentes: propter q̄ cōsul. bāt mortē suā differri vsq; post festū postea tamen mutauerunt istud cōsilium q̄ inuenerūt opportunitatē capiendi eū secrete per discipulū. Attēde hec q̄ magnopere principaliter querebant iesum perdere a princi. enim e seni. egrel. est iui. in babilone. sic e hodie maiores pre ceteris contra eum insurgunt e materia scandala q̄ ceteri faciunt. Unde Ber. O bone iesu totus mundus videtur ptra te cōiurasse: e hi in persecutione tua primi sunt: q̄ videtur regere populū diligere principatū. ((Intrauit aūt sathanas in iudā)) .i. in iude animam qui scharioth cit dictus)

q; in hac villa fuit oriundus. Intrauit mḡ nō impellens sed paulū inuenies oblitus oīa m que viderat ad solā auariciam dirigebat intuitū. Intrauit autē non p essentiā & essentialiter in animā habendo: q; sm Aug. sic solus deus intrat in animā: qui creauit eam: sed intrauit p effectum suggestionis venditionē & traditionem christi suggerēdo & secundū post bucellam p effectum plenioris possessionis: eū sue seruituti obligando. Ex quo patet q; in oī peccato mortali dyabolus intrat hominē: vt ipm de nouo vel amplius q̄ ante possideat. ((Judas)) ergo audito eos cōgregatos ad tractandaq; de xpi morte: qui etiam audierat a xpo se tradendus vt crucifigeret in pascha tūc instāti & apud se cogitāo & dicens in corde suo primo morietur homo ille ad lucrū meus possum tradere ((abyt)) a christo & sancta societate non tantū corpore sed etiam mente recedendo & apostando: & veniens ad principū proditor: dixit eis. ((Quid vultis mihi i dare & ego vobis eum tradam)) occulte. scilicet sine strepitu. Et gaudii sunt. quia ille modus capiendi christum per suum discipulum videbatur magis conueniens & secretus propter q; mutauerunt consiliū predictū scilicet differendo mortē, vsq; post festum. Quia enim traditorem inuenerunt: in ipsa festiuitate xpi occiderunt. Hoc aūt secundū Leo. papa. diuino intelligimus dispositum fuisse cōsilio. Oportebat enim vt manifesto implerentur effectu: que diu āgurato fuerant p missa misterio. ((Et pepigit iudas cū eis de ihū tradendo pro. xxx. argenteis)) eodē pcio quo. Ioseph. venditus est a fratribus suis. In venditione enim Ioseph. prefigurata fuit venditio xpi. Judas ad congregationes iuit vbi xpm vendidit: sic multi ad spectacula vadūt vbi xpm pro modica tentatione & modico precio vendunt. Ipse dedit p. xxx. argenteis sed peccatores dant sepe p precio minori: Ubi dicit Leo papa. q; aia lucri cupida: etiam pro exiguo perire non metuit: nullāq; in illo corde est iustīe vestigiū in quo sibi auaritia fecit habitaculū. Infelix mercator iudas qui tantū dedit p tanto deū pro numero: verū pro vano: eternum p trāsitorio. Quia. n. audierat, dominum tertia die moriturum: & eū in morte detineri putauit mortem imminentē lucratiuā sibi facere voluit. Cum. n. esset fur & loculos habens: & videret vnguentum super caput & pedes domini effusum: q; putauerat esse vendendū & precium sibi tradendū q; perdiderat in effusione vnguēti voluit recuperare in venditione magistri. Illi quippe. xxx. argētei valebāt

Decēcos denarios vsuales: quilibet enī. x. valebant: & ita in venditione xpi recepauit valorē vaguenti predicti: & recompensauit oīm. trecentorum denariorū de quo dicerat) ((quare hoc vnguentū non venit. ccc. dena. & datū est egenis)) & forte hec causa fuit quare. Mat. hoc factum Marie recitauit: scilicet & congruenter factum inde quo dominum vendidit narraret: tanq; ptinuans effectū ad causas quia hoc factū fuit occasio venditionis xpi ((iudas itaq; vnus de duodecim)) nu numero non merito nomine non munere corpore non animo a principibus non inuitatur non cogitur nulla necessitate constringit: sed ppria sponte processit & ppria malignitate cōsilium scelerate mentis iniit: nec in venditione magistri certa postulauit summā vt de re cara fieri solet: sed quasi vile: tradēs & venale exponēs mācipiū in potestate emētiū posuit quantū dare vellent: cū. n. vilia exponunt solet q̄rere vēditor ab emptore quātū dabis: cū aut cara ecōuerso dicit tantū da bis: mittice: adt per iudā significanē iudices ac plati & sacerdotes q; iudicia ac beneficia & sacramēta vēdere nō cessant: dicēteo sepe: & si nō verbo tamē facto: Quid vultis mihi dare & ego vo. cū tradā vnde Ber. Quanti hodie de his q; alias regere suscepunt (q; sine miserabili gemitu nō e dicendū) xpi obprobria flagella: clauos: lanceā: crucē: mortē si fornace auaricie conflāt: hoc solo a iuda differētes q; ille oīus hoc emolumētū denariorū numero cōpensauit: isti votatoria ingluuie incp; in firmas erigūt pecunias: his salutāt timēt ne amittāt: in hac amore gescūt animā: apud eos nec casus reputat nec salus cū sint primo xpi minimū impinguati incrassati dilatati: nō cōpatiuntur: super tritione. Joseph. hec Ber. ppter auaritiā vero iudas factus est talis: q; vt Leo papa dicit. Omnia lucri cupida &c. vbi supra. Ex hoc aūt articulo venditionis christi tria trahuntur notabilia documēta. Primus est vt nobis caueamus ne & nos tam detestando facinus scilicet venditionis christi vnq; perpetremus q; vtiq; diuersis modis incurrimus. Ysi Beda. multi hodie inde scelus q; dūs & magistr deūq; suum pecunia vendiderit velut in mane & nephr. riū ex homēt: nec tamē cauent. Nam cum p muneribus falsum contra quemlibet testimonium dicunt pfecto q; veritatē p: o pecunia negant: dūm pro pecunia vendunt. ipse. n. dixit: ego sum veritas cum societatem fraternitatis discordie peste commaculant dominū produnt quia deus caritas est. Qui (etiam si nullus pecuniam dei) dominum argenteis

vendunt q; principis seculi imaginem: idest exemplā hostis antiqui neglecta cōditoris ad quā creati sunt imagine sumunt. Nam secundum: sed pro defensione veritatis occubuit: ideo tamē pro xpo q; pro veritate martyriū suscepit: ita econtrario que caritatis & veritatis iura spernit. xpm vtiq; qui est veritas & caritas: prodit. Immo vniuersaliter sicut dicit. Orig. omnes qui pro temporalibus & mūdialibus rebus iusticiam deserunt deum qui est iusticia vendunt. Similiter deum vendit qui iusticiam vel consiliū vendit. q; ipse est iusticia ac spiritus & angelus consilij. Ille etiā dominū vendit qui eius timore & amore negligit: terrena ac caduca immo etiā criminosa plus amare & cupere conuincitur. Dominū etiā pro temporali pecunia vendit qui bona sua pro vana gloria expendit. Item deū vendunt symoniaci. qui gratiam dei. que est in sacramentis & in aliis sacratis & spiritualibus rebus commutant. Et quia symonie peccatū est tam dante q̄m in recipiente: ideo solū peccauit iudas in vendendo xpm sed etiā iudei in emendo xpm. Emit autem a me xpm qui dando mihi aliquod temporale aufert mihi xpm. Verbi gratia si adulato: dat mihi laudem falsam ex qua cor meum extollitur: aufert mihi christū & ego consentiens pro vana laude vendo xpm. Item dans mihi pecuniā qua allicit me ad peccatū mortale aufert mihi xpm & ego consentiendo vendo ipsum. Nec ille emendo retinet sicut nec ego: sed nec mihi nec tibi. Sic fuit de iuda & iudeis: quorum neutrum xpm retinuit. sed acquisitus est nobis xpianis. Unde Rab. erudita xpiane in cōmertio inimicorum tuorum vicisti. Quod iudas vendidit & iudeus emit. hoc tu acquisisti. Noster enim xps. non iudeorum qui eū emerūt. Secundū est vt etiam & nos vendi & vilipendi p laude dei patiamur. quicquid enim vendit res alicui id pro quo rem vendit plus appetimus q̄m rē ipsam. Unde si quis te minoris valoris in corde suo & facto estimet. q̄m forte sis non turberis & maxime in causa dei si enim ipse dūs & saluator noster qui est summū bonū & infinite bonitatis: in quo sunt omnes thesauri recōditi dignatus est pro nobis tam vili & exiguo precio estimari ac vendi & vilipendi iniuste: nos qui veraciter vilescimus & ob hoc vilipēdibiles sumus: si conditionis nostre misertam aspicere volumus cur non pro xpo vilipendi immo vilipendi patiamur iuste. vnde psal. Ego propter te sustinui obprobriū. Tertium documentū est. q; homo debet vendere seipsum p regno. Si enim regnū celoꝝ venale est. & tantū videlicet ḡtiā habeo: sed tu nihil habes me

tuo teipso. Vende ergo teipsum pro regno celoꝝ: sicut xps voluit vendi vt nobis acquireret regnū celoꝝ. In recolendo etiā articulum recogitet homo vilitatem suā. q; iuxta quod estimari deberet vix vnū obulū valeret: immo nihil in cōparatione xpi. qui tā exiguo & vili precio venditus est. Item recogitet an ipse vnq; xpm vendiderit. ipsum & mandata eius pro re temporali vel pro delectatione transitoria deserendo. Item recogitet qualiter ipse xpm sic venditū gratis sua mera bonitate acquisiuit. Item q; xpo adhuc hodie venalis est. sicut iudas nequiter vendidit xpm sic tu p contrariū cū elemosynis eme ipsum. vel si aliud non habes. da pro eo cor tuū hoc enī desiderat pre omni re mūdiq; iuxta illud sapientis. pre be fili cor tuū mihi: Item quilibet quātūcunq; perfectus. non presumat de se: sicut audit christi apostolū magistrū & dūm suū immo deum & creatorē omnū prodidisse. Et quia quarta feria dānatus fuit venditus. sic sexta feria fuit crucifixus. ideo in memoriam huius venditionis dānati per totum annum ieiunijs penitentialibus feria quarta. secundum post sextā tenet locum. Hinc est etiam q; multi quartis & sextis feriis ieiunare consueuerunt: multi quoq; abstinet a carnibus quarta feria: quia tūc caro xpi fuit vendita. Et tunc etiam post feriā quartam illam que fuit venditus. tribus diebus sequentibus initia & fines horaꝝ omittimus quasi nobis ablatus sit alpha & omplio traditus facta igitur pactione querebant opportunitatē)). s. loci & temporis & secretario ((vt traderet eū)) occulte & sine turbis. s. quando populus non erat circa eum sed secretus erat cum discipulis. q; fecit tradens eus post cenam: & de nocte cum in hoc esset cuz eis: ne per concursum & impetum populi tolleretur qui de die eum sequebatur. Considera nunc quomodo dominus ictus toto vite sue tempore vsq; hodie pro iudeis laborauit ipsi tanquam ingrati mala pro bonis domino reddiderunt. vt post multas communitates vsque ad ipsius emptionem & mortem fuerunt. Unde Anshelmus. Demum venisti domine ad eues. que perierant domus israel. diuini verbi lampadem palam & lucidam ad illuminationem orbis terre & regnum dei annuncians. cunctis obtemperandum verbo tuo: sermonem sequentibus signis confirmasti: & virtutem diuinitatis nec offendisti in cunctis male habentibus omnia omnibus gratis exhibens. quz ipsum ipsorum congruebat. vt omnes lucrifaceres. Sed obscuratum est incipiens cor eorum domine & protecerunt sermones tuos retrorsum nec a

tenderunt ad omnia mirabilia que operatus es in electis paucis nobilibus atq; ignobilibus infirma et abiecta mundi elegisti vt per ipsos fortia et alta mirifice expugnares. Nec solum ingrati gratuitis tuis beneficijs extiterunt sed etiam contumelijs affecerunt te dominum dominantium et fecerunt in te quecunq; voluerunt. Te enim facientem opera in eis que nemo alius fecit quid dixerunt. Non est hic homo a deo. In principe demoniorum ejicit demonia: demonium habet. Seductor turbas vocat ille potator: vini amicus publicanorum peccatorum. Quid fiet quid suspirabis homo dei, dum sustines verborum iniurias. Non audis quanta propter te in dominum deum tuum ceciderunt obprobria. Si patremfamil. beelzebub. vocauerunt quanto magis domesticos eius. Nec quidem et hic similia blasphemantes: et aliquotiens de lapidibus impetentes: ieiu bone patienter sustinuisti: et facies eorum eis sicut homo non adiciens et non habens in ore suo redar. Nouissime autem et iustum sanguinem tuum bone ieiu a discipulo tuo filio pditionis triginta argenteis appreciati sunt: vt precipitarent animam tuam in mortem sine causa. Dic Anshel. Vere magna deberet nobis esse confusio q patientiam in aduersitatibus non habemus. Ieiunis innocens tot et tantas etiã possessionem et mortem patienter pro nobis sustinuit: et nos peccatis aggrauati et tra dei digni non possumus paruas iniurias et grauamina modica sustinere et multotiens nec verba lenia p eius nomine tollerare. Unde Crisost christus exprobratus contumeliosa sertim vero vbiq; honorari: vide et nõ sero obprobrium xpi. Considera etiam hõ q̃ periculosum sit peccatis locũ dare ac principia et introitus eorũ non repellere: q̃ frequenter a minutissimis diabolus icipit vt ad maiora mala inducat. si.n. inuidere cupiditare et auaritia ac indei vane glorie et inuidie resistissent: nunq̃ fille ad traditionem nunc illi ad eius occisionẽ peruenissent. Sed q̃ minuta ꝓtemplerunt tõ ꝓsequenter ad maiora deciderunt. Ut.n. ecclesiastes qui spernit modica paulatim decidit.

Oratio.

O Jesu clementissime: qui laboreo in p̃dicando: fatigationes et discurrẽdo cõuicia et obprobria iniurias et angustias pro nostra salute pertulisti: ac tandẽ ab vno discipulo tuo vendis et a iudeis appreciari. xxx. argenteis: hoc quoq; vili precio vilipendi voluisti: da mihi tante patientie et humilitatis exemplum imitari: atq; obprobria iniurias et omnia q̃ mihi illata fuerint: pati enter tua gratia tuoq; cõsilio lucrare: et pro nulla re transitoria te nequiter cõmutare vilipensiones quoq; meas et angustias pro tui nominis gloria equanimiter tollerare.

¶ Meditatio in primis vesperis de cena domini.

Capitulum. liij.

Duemente iam et immi

nente ipe, miserationum et misericordiarum domini: quo disposuerat plebem suam saluam facere: et eam nõ corruptibilibus auro et argẽto sed precioso sanguine suo redimere: voluit cenã facere cũ discipulis notabilem anteq̃ ab eis p montes discederet: in signum et memoriale recordationis. et vt misteria q̃ restabant ꝓpleret. Nec autẽ cena ꝓfigurata fuit in panibus: quos abimelech David porrigebat et magnifica sunt q̃ dño ibi fecit ad q̃ intuẽda te presentẽ cum attentione tumma exhibeas q̃ hic digna et vigilanter fecerit non patietur benignus dominus te ieiunã redire. Circa ipsam igit cenam pticipaliter. v. que ibi notabiliter facta sunt meditanda occurrunt. Primo ipsa corporalis cenatio. ij. pedũ discipulorũ p dñm iesum ablutio. iij. caritatiua pãitorie correptio. iiij. sacratissimi sacramenti institutio. v. pulcherrimi sermones p ipsum compositio. Circa primum attende q̃ ((prima die azimorum)) id est eadem die in cuius vespera erat agnus immolandus: et cum azimis edendus. f. xiij. die seu luna mensis i que erat feria quinta et pasche vigilia dñe ieiue requisitus a discipulis suis vt vellet sibi iuxta legem ((parari pascha)). i. paschalẽ agnum ꝓmisit ad hoc faciẽdũ Petr. et Joan. ad amicũ suũ in monte syõ vbi erat ((cenaculũ grande stratum)) iubens vt pascha pararent ibi et p ea manifestans q̃ vsq; ad extremũ vite nõ est aduersatus legi p petrum signatur actio bona p Jo. ꝓtemplatio deuota q̃ prepant paschalia. i. desiderant disponunt ad corpus xpi sanctũ debite sumendũ. Preparant autẽ in cenaculo. i. hoc p deuotionem elevato gradi lõgitudine longanimitatis lato latitudine caritatis strato varietate virtutis. Abitens aũt discipulos eius. ¶ Ite in ciuitatẽ occurret vobis hõ amphoram aque portans occurrit vt ostendat misteriũ pasche domini celebrandũ pro ablutione mundi. Aqua lauacrum

gratie lagena fragilitatem designat eorũ per quos eadẽ erat gratia mũdo monstranda. Et subdit ((segmini eius)) in Do. q̃ intrat ((et dicet domus magister vicit. Tempus meum)). i. pasche di ((prope est ap. te. facio pascha cũ discipulis meis)). q. d. Volo parare apud te que exigũtur ad cõmemorationẽ agni paschalis. et ideo puide mihi de loco et cibo. vnde credit q̃ ille erat discretus xpi sed occultus. et ideo prouidit de loco et agno et alijs necessarijs in cõtinuj celebratione paschalis. In quo apparet maxima paupertas xpi. q̃ ita pauper erat. q̃ nec domicilium nec suceptaculũ habebat nec vnde paschale cibũ emere posset: et ideo discipuli interrogabant vbi pascha parare deberet. Audiũt hec et erubescãt quibus cura est in edificãdis magnis domibus et ambitiosis palacijs et cõgregandis thesaurijs cognoscãt xpm olim dixisse. q̃ locũ vbi cenaret vel etiã caput reclinaret aut cibũ quẽ acciperet vel pecuniã vnde emeret nõ habebat. Audiãt hec et parũ differre ab infidelitate idola et opera manuũ hoium colentibus. Studium enim ponere et delectari in magnis et pulchris edificijs vel in thesauris. q̃d aliud est q̃ colere ligna vel lapides vel argentũ et aurũ cũ gentibus. ((Euntes aũt discipuli inuenerũt sicut dixerat illis. et parauerũt pascha)). i. refectionẽ paschẽ in monte syon et cenaculo ostẽso eis. Ibi pascha comederũt: ibi post resurrectionẽ dñi discipuli ꝓpter metum iudeoꝝ latuerũt. ibi spiritusan. in die pentheco. recep. ac multa et magna p dñm ibidẽ facta sunt. Hic mõs coagulatus mõs pinguis mõs in quo beneplacitũ est deo habitare in eo: et multa ac mira operari quasi fan⁹ ostilitatis dulcedine. odios redolẽs suauitatis edorẽ plas mẽtes sui recordatione afflictis cõfortat et reficit ac sanctitatis sue ꝑeminẽtia cõsolatur et pascit. Appropinquante aũt vespera: ipe dñs cũ aliis discipulis ciuitatẽ intrauit: et ad ipsum locũ peruenies ad vesperã ipsius diei pascha celebrauit)) q̃ illa hora agnus paschalis comedi ꝓcuit. Hora quippe vespertina debebat agnus paschalis imolari. et hoc in figura et signo q̃ vespera mũdi et in fine seculoꝝ imolandus esset verus agnus. i. xpc. Solemnitates etiã indeoꝝ incipiebant a vespera et terminabantur in vespera. q̃ ipsi fm lunã que de sero primo apparet dies numerabant et eos de vno sero in aliud cõputabant. Sic ergo aliquid factũ in vigilia festi potest dici in festo facta quẽ quidẽ modũ tres euangeliste seruantes. dixerũt cenã esse factam prima die azimoꝝ q̃ facta fuit de precedenti ad vesperã que iã ad primã diẽ azimoꝝ pertinebat in qua. i. vespera de sermone de omnib⁹ sanctis

ablecte indei agnũ immolare. occidere solebant. Johan. vero accipit diem festũ paschale nõ ꝓ illo cuius festũ iolũ celebrãs erat. que erat diies ꝓcedẽs. sed ꝓ illo die q̃ celebrãs erat et nõ dicit cenã facti ab eis festi pasche. Illa aũt vespera q̃ comedebat agnus paschalis cũ azimis conficit xpc corpus suũ. et ex hoc patet q̃ confecit de azimo et nõ de fermentato cũ tũc nõ esset fermentatũ in domibus iudeorũ. quia tũc tenebãtur vesci panibus azimis. i. a vespera xiiij. diei primi mensis vsq; ad vesperam xxi. diei eiusdem mensis: vnde patet quod Jo. nõ contradicit aliis sed magis cõuenit cũ ipsis. Quãuis aũt typicus agnus figuram veri agni gestabat. Illa tamen nocte qua immolatur agnus typicus non fuit ipse verus agnus immolatus. Ipse enim legalia voluit obseruare ne legi cõtrarius videretur et ideo voluit more iudeoꝝ pascha celebrare. et nocte illa agnũ comedere antẽq̃ moreretur. Precessit ergo immolatio agni typici immolationẽ agni veri vt sic xpc qui est agnus verus immolaretur ꝓ nobis immediate post immolationem agni figuralis: et sic veritas figure succederet et responderet. et qui etiã si cet die sequenti crucifixus fuerit. hac tamen nocte qua agnus immolabatur misteria corporis et sanguinis sui celebranda discipulis tradidit: et a iudeis retentus et ligatus est. et sic initium immolationis. i. passionis sue exordiũ sacrauit. Quando aũt ipse verus agnus fuit immolatus. i. in parasceue sanctus: tunc apud nos est tempus nõ gaudij sed meroris ꝓpter xpi passionẽ: et ideo ecclesia illa die nõ solemnizat pascha. sed differt vsq; ad diem resurrectionis. q̃ sicut ait apostolus pascha nostrũ im. est xpc. Aspice igitur nũc dñm ieiunũ in aliqua parte domus manentem et cũ discipulis salubria colloquentes et interim cenaculo parabatur ꝓ eis per aliquos ex. lxxii. discipulos. Legitur. n. q̃. b. marcialis reuoniacus apostolus cum aliquib⁹ aliis ex. lxxii. fuit ipso sero ibi ad ministrandũ dño ieiu et. xii. recũbentibus. Sed agnum ꝓtabit ipse dñs ieiunus quando lauit pedes discipulorũ. Cuius aũt omnia essent parata in cenaculo intrauit cenaculũ dñs ieiunus et discipuli cũ eo. Omnes lauãt manus. et delectus est agnus paschalis absq; benedictionibus q̃ facta per dñm: comedit eũ cũ sucis lactucis agrestibus. In solemnitate quippe paschali quatuor fuit. In solemnitate quip⁹ paschali quatuor fuit ꝓcepta vt essent agnus paschalis panis azimus vinũ et herbe lactucarũ agrestium non enim nisi cum amaritudine compunctione cordis digne ac sumitur ad verũ agnũ. Dicit autem comedisse ad verũ agnũ. Dicit autem comedisse ad verũ agnũ. Dicit autem comedisse

et typo et figura. ((Discumbebat ergo ihesus et xii. discipuli)) dominus cū seruis: magister cū discipulis: pater cū filiis quasi cuz ihesus quasi cuz amicis. vnde in psal. Filii tui sicut nouel. oli. in circu. tuo. Dec refectio signifi cat refectionem eternam in vespere. i. in fine mundi futuram. O q felices illius recubitus conuiuales. Sed quomodo discumbentes comedebant cum lex precepit q stantes erecti pascha comedere deberent. Potest dici secūdz Dyon. quod prius manducauerunt pascha et fecerant vt lex mandabat. Deinde secūdū cōmunez vsum discubuerunt manducantes quodā alios cibos. Unde dicitur poste a q ihesus surrexit a cena. ((Et edentibus illis dixit dominus. Desiderio desideraui)). t valde desideraui ((hoc pascha)). t typicum et legale ((manducare vobiscū antequ pat.)). i. mortar Geminatione verbi notat intentionem duplicio desiderij. i. vt finiat vetus testamentuz et inchoat nouum q erat sibi in desiderio. Longa quam longo tempore hoc desideriuz dominus fuerit procellatum et noli deficere. si quid doz ad tempus tuum differtur desiderium. Ipse enī omnibus diebus vite sue posit non currit in fine serenissimi desiderii salutis nostre. Et nos si quandoq non valemus habere desideria bona: saltem habeamus voluntatem habendi desiderium: iuxta illud concupiuit anima mea desi. iustificationes tuas. et tūc acceptabit voluntatem pro facto. Dicit autem hoc dominus vt se voluntarie pati ostendat: cuius passionez immolatio agni typici et pascha iudaicum prefigurabat: et vt demonstret affectum quem habet: vt legalia cessent. et veritas euangelii curret: secundum Be. desiderat primo typicū pascha cuz discipulis manducare. et sic passionis sue misteria sue misteria mundo declarare: quatenus et legalis pasche probator existat et hoc figuram veri paschē fuisse docendo veteri vitra carnaliter exhiberi. In cuius rei figura deiecit manna postq comederunt filii israel de fructibus terre promissionis. nec vlt fuerunt vltra cibo illo. Unde subdit ((ex hoc)) scilicet tempore ((non manducabo illud)) scilicet vetus et legale ((donec)) sacramentū dominici corporis et sanguinis in hoc veteri pascha spiritualiter intellectum ((in regno dei)) idest in ecclesia militante ((impleatur)) idest instituatur vel instituta celebretur. q. d. non comedam vel celebrando amplius in figura et signo: sed in veritate et signato ipse enim postea sumpsit verum corpus suum sub sacramento. et nihilominus hodie in ecclesia vetus. et figurale pascha implentum manducat: quia quę lex rudi populo carnaliter obseruanda precepit ipse in membris suis. hoc est in ipsa ecclesia spiritualiter exercet. In hoc igitur regno comedit corpus suum. idest nos illud in eo comedere. facit sicut postulat pro nobis. idest postulare nos facit. Sacramentuz enim eucharistie. q nos per fidem spiritualiter manducemus. et ipse manducat nobiscum. in corporando nos sibi per illud sacramentum. q al loquens Augustinus. dicit cibus ego grandium. non mutaberis in me sed tu me mutabis in te. vnde donec non ponitur hoc exclusiue sed inclusiue. ((Et accepto calice)). s. vini quo. ad pascha iudaicuz ((gratias egit et dixit. Accipite et dimidite inter vos)) gratias egit quia instabat completum desiderium: vt post immolationem agni typici sequeretur immolatio agni veri. scilicet christi et quia vetera trāsibant et noua fiebant omnia dum vinum et azima in corpus et sanguinem domini eius benedictione trāsubstantiabantur. Unde ait, ((Non bibam amodo. de gen. vitis: scilicet materialis. idest de vino q generatur in vite scilicet typicum potum ((donec veniat regnū dei)) q intellige vt supra de cibo est dictum. Unde Beda. Sicut supra typicum agni esuz sic etiam potum paschę typicum negat se vitra gustaturum donec ostensa et manifesta resurrectionis sue gloria: regni dei fides mundo aduenat vt per duo maxima legis edicta esum videlicet potumq paschalem spiritualiter immutata: discereos omnia legis sacramenta vel tussa. que carnaliter sonare videbantur ad spiritalem iam obseruantiam fuisse transferenda. Et sic secundum Augustinum. Lucas de duplici calice mentionem fecit. Primo de calice vini predicto quo ad dapha iudeorum. Secundo de calice sanguinis sui de quo infra est dicendum. Calix domini argenteus duas hinc et inde habens ansulas sextarii gallici mensuram capit legale igitur pascha cessauit et impletum fuit in regno ecclesie: quando diuina sapientia parauit mensam noui sacramenti: vbi posuit panem corporis et miscuit vinū sanguinis sui: Legalia enim habuerunt cursum suum et obligationem vsq ad christi passionem. in qua oblatum est vnum. perfectum sacrificium euacuatiuum legalium. et ideo vsq tūc christus legalia seruauit et similiter alios seruāda mādauit. Unde dicit Augustinus q legalia tantum fuerunt ante passionē domini viua: post passionem mortua: sed postq claruit veritas euangelii per mundum sunt sepulta: nostra vero sacramenta vsq ad finē mūdi in suo vt goie manebūt et nota q in Exo. determinē

tantum que requiruntur ad esum agni typici: et adhuc requiruntur ad esum agni veri. Debet enim comedi vetus agnus: scilicet christus primo a circuncisione: per veterio conuersationis depositionem: secundo cum lactucis aggrestibus per amaras de peccatis omnibus cordis contritionē: tertio sine fermento peccatricum panibus azimis q conscientie sinceritatem: quarto renibus accinctus per castitatē: quinto pedibus calciatis per affectionum a terrenis elongationē cuius signū potest esse q deus prius lauit pedes discipulorū: cū daret eis hoc sacramētum. vt. cum baculus in manibus pr sustinius custodiaz diligentiam. Predicte conditiones requiruntur ad declinationem mali, Sed quantū ad operationem boni requiritur primo q in domo vna comedatur per ecclesiasticam vnitatem secundo q a vicinis per fraternum amorem et concordiam: tertio q nō crudus sine amoris igne: nec coctus aqua sine deuotionis saporē sed assus igni per deuotionis feruorem precedentē: quarto q festināter per spiritualem auiditatem et delectationem concomitātem: quinto q totaliter: per fidei integritatez versūs caput cū pedibus et intestinis: idest per veram fidem incorporando et credendo in xpō diuinitatem: que est caput eius: et humanitatē. i. carnem que tanq pes eius est infima in ipsa natura. et animā que est media sicut eius intestina. vi. q sine offensa diminutione: p simplicem sacramenti veneratione.

Oratio.

Domine ihesu xpe: qui hora vespertina cenam vltimam cū discipulis in cenaculo grādi strato fecisti: et eos sacratissimo corpore et sanguine tuo cibasti sac pectus meū cenaculū grande stratuz: amplifica spē et caritatem in corde meo: magnifica longanimitatē spē et caritatē: patientiaz et humilitatē. Da mihi vt te quez celi et terre non capiunt pro modulo suo capiat cor meum contritum et humiliatum: vt per inhabitantem gratiā tuā omnia tibi placentia cogitē et perficiam: et omnia contraria odienda declinē: et sic perseuerando vsq in finē: consequar tunc dignaz sacrosancti corporis et sanguinis tui perceptionem. Amen.

De ablutione pedum.

Capitulum. lvij.

Circa secundum vero diligenter attende. Premissio n q ita se habentibus ((scieno ihesus q venit hora eius)) nō fatalis sed impletionis sacramēto ruz a deo patre ordinata ((vt transeat ex hoc mundo ad patrē)) non per loci mutationem sed sicut dicitur a patre venisse assumēdo nostrā naturā mortalez: ita dicitur ad patrez redisse: faciendo ipsam p immortalitatē in sua resurrectione paterne glorie consortē ((cū sem per dilexisset suos q erant in mundo)) non sua eo tota creatione: sed suos etiam electione. s. discipulos ((in finē dilexit eos)). i. in fine spēcialia et maiora signa dilectionis et quanto amore dilexerit eos ostendit: ponendo animā suā pro eis vel in finem: idest perseueranter et in monte: non q morte terminaret dilectionē sed tantū dilexit: q vsq ad mortē dilectio eius perduxit: in quo explā dedit vt omnes dei et proximi caritatis vsq in finem pmaneant vel in fi. i. in xpm qui est finis perfectio et cōsumo: dilexit eos: vsq vt et ipsā de hoc mūdo vbi erāt: ad caput suum q hinc transisset eius dilectione trāsirent. Per iesum q salus interpretat benus prelatus significat: finis vero vltimus est beatitudo vera que christi i clara dei visione et fruitione precta: iz erit ois homo debeat ad hāc finē primū diligere: p latus nō q est xpi vicarius spualiter tenet ergo suos subditos hoc facere. ((Et cena facta)) .s. agni paschalis ((cū diabolus misisset i cor)). i. in voluntatē ((iude)) nō directe tāq voluntatē mouendo: sed indirecte tanq ei suggerendo: vt traderet eū. i. iesum q ipse nouerat: die. n. antecedēti cū vēdidisset suggestione diaboli: diabolus quippe nō est immissor cogitationum malaz sed intentionū: tēptatio prava ex hoc est quam diabolus non immittit: sed in missa ab hoc magis intendit: et accendit temptatione hominis precepta per aliqua signa ex. eriora aliter. n. non potest hominem deiicere: nisi homo seipsum deiiciat: et hoc si anima reddat. i. nisi suggestioni consentiat. Nam secundum Augu. per diabolum suggestiones immittunt humanis cogitationibus miscentur. Vis ergo tu sactus ((scies ipse)) vt deus ((q: omnia dedit pater in manus)). i. in potestatē etiam ipsum traditores et persecutores ex quo patet in xpo plenitudo scientie et potestatis ((et quia adeo erigit)) in mūdum veniens nec patrem deserens ((et ad deum vadit)) omia acquisiuit patri reducens et non nos relinquens sciens se esse regem regum et dominum dominantium nec oblitus se esse filium naturalem et non ignorans suam sublimitatem q sic talis esset: et talem se sciret tamen in magne sue pietatis indicium in magne nostre exemplum quod sic tradit: non dei dominis: sed hominis serui imitatio: non deus dominus: sed homo seruus imitatur. humiliat se vt ministret quia plet officium humiliat se vt ministret quia venit ministrare et nō ministrari ac (surgit

a cena vol.la.pe.discipulis)). Ex quo vniuer
sam pculcat timorem dum is qui exit a deo
⁊ ad deum vadit pe.la.voluit. Locutus gp
pe euange. de tanta domini humilitatem pri
na eius celsitudinē voluit commendare: ad
exaggerandum ipsius domini humilitatem
⁊ ad ammonendum nos vt quanto magni
sumus humiliemur in oibus ⁊ non donis
dei nunꝗ̄ superbiamus. Acsi per hoc dica
tur hoi. Si ille q̄ filius dei erat ⁊ patri equalis
sua adeo inclinauit maiestatem: vt humilia
ret se ad pedes hois: quid debet facere miser
homo qui est terra ⁊ cinis: surgunt etiaꝫ ista
tim ⁊ discipuli ignorantes quo velit ire. Ip
se aūt descendit cum eis in alium locum in
ferius in eadem domo subtus cenaculū. Nā
in superiori parte domus palestini faciebāt
cenacula ⁊ inferius cubicula. Sunt autē in
mōte syon due capelle vbi erant canonici re
gulares cum abbate secundum regulaꝫ bea
ti. Augusti. domino ministrantes: vna supe
rior: vbi cena facta fuit ⁊ spiritussanctus sup
discipulos descēdit. Alia inferior vbi xp̄s pe
des discipulorum lauit: ⁊ eis ianuis clausis
apparuit: ⁊ ibi est cōtiguum cimiterium ꝙ di
citur bonorum viroꝝ possessio: ubi sepultus
fuit Bea. Steph. Nicodemus Gamaliel. ⁊
abibe cum alijs viris sanctis. vbi etiaꝫ est se
pulchrum Dauid ⁊ salo: ⁊ aliorum bonorū
regum iuda ⁊ hierusalem. Veniens ergo do
minus inferius cum discipulis omnes ibi se
dere fecit aquam sibi afferri iubet ((deponit
vestimenta:)) vt cōuenientius hoc ministeriū
exhiberet. Ubi nota quatuor depositiones
vestium christi in cena deposuit eas ⁊ resum
psit ad colūnā nudatus ⁊ reindutus: sed ab
herode nō legitur nudatus a ī crucē nuda
tus ē nec reindutus. Prima apostolos quos
in breui resumpsit. Secunda ad illos qui re
sumpti sunt in die penthecostes ⁊ paulatim
resumunt. Tertia in reliquias que resumen
tur in fine: quarta ad puersam medietatē no
stri tpis, que nunꝗ̄ resumetur. Depositis igi
tur vestimentis suis ((linthea se precinxit)) di
sponens se ad lauādū: ⁊ nihil omittens de
his q̄ ad illud requirūtur officiū ((deinde
mittit aquā in peluim)) lapideam ppriꝫ ma
nibus: nō p alioꝝ ministeriū: ⁊ tā caritatiue
tam honeste taꝫ officiose preparans ((venit
lauare pedes discipuloꝝ)) lutuosos q̄ discal
ciati incedebāt: ((⁊ tergere linthea quo pcin
ctus erat)) vt p omnia humilitatis officium
impleret. Et qd mirum si hoc fecit q̄ multo
in iora facere dignatus est. Unde Aug. Po
nit aūt vestimenta sua q̄ cū in forma dei eēt
semetipsuꝫ exinaniuit. precingit se linthea q

formā serui accipiens habitu inuentus ē vt
homo: misit aquā in peluim vt lauaret pedes
discipuloꝝ. q in terram sanguinē fudit. quo
immundiciā dilueret peccatoruꝫ: linthea quo
erat pcinctus pedes quos lauit tersit. qui car
ne qua erat indutus euangelistaꝝ vestigia
cōfirmauit. Et linthea q̄denuo se pcingeret
posuit vestimēta q̄ habebat vt aūt formam
serui acciperet q̄ semetipsm exinaniuit non
ꝙ habebat deposuit sed ꝙ nō habebat acce
pit: hec Aug. Et vt oia ratione ⁊ ordine fa
ceret: ⁊ faciendo nos instrueret: venit mini
sterū incohando primo ad symonē petrum
ipse tn̄ inter alios maior erat ⁊ ideo ab ipso
inchoandū fuit. Et tūc Petrus ex ɔsideratio
ne diuinitatis ⁊ maiestatis xp̄i territus (ꝙ et
glibet coꝝ expauisset) expauit ⁊ totus stupe
factus recusat: ⁊ rem sic suo iudicio indecen
tem declinat. Non decet: inquit non conue
nit: tu dominus ego seruus tu deus ego ho
mo: tu creator ego creatura: ⁊ tu mihi misero
pauperrimo humillimo piscatori lauēs pe
des sordidos: ⁊ infirmum in corpore mem
bris manibus his quibus cecis oculos ape
ruisti. leprosos mundasti: ⁊ mortuos suscita
sti. i. vis lauare pedes mihi peccatori tu q̄ es
filius dei. q.d. hoc indecens est: ⁊ nullo mo
do sustinendū: simile verbum dixit in princi
pio conuersionis sue: exi a me q̄ homo pec
cator suꝫ domine. Sicut est dominus humi
lis ad seruiendū: ita seruus non suscipiendo
seruitium. q.d. sm Bedam. Tu deus deoruꝫ
tu rex angelorum: tu filius altissimi ⁊ specu
lū sine macula maiestatis dei. tu quem ado
rant angelice potestates: tu deus eterne mi
hi vermiculo lauas pedes: tu ante me curua
ris ante quē curuant qui portant orbem: tu
ante me flecteris ante quē flectitur omne ge
nu: celestium terrestriū: ⁊ infernoꝝ. Et in hoc
petrus significat discipulū ignorantē ⁊ indi
screte loquentē de facto superioris sui cuius
ignorat rationē: frequenter enim ɔtingit ꝙ
aliqd indicat irrationabilissimū ab ignorā
te causam. ꝙ tamen rōnabilissimū est secūdū
veritatē: pp̄ter ꝙ ((dixit ei iesus. Quod ego
facio: tu nescis modo)) hoc meū factum exē
plum est ⁊ misteriū exemplū quidem humi
litatis exhibende: misteriū autem interioris
mundationis. Dupliciter ergo potest intelli
gi. vno modo ꝙ ego facio. i. quō ego facio ex
emplū tu nescis modo. i. non intelligis ((scies
aūt postea)) tūc. s. quando exposuit eis dicēs
((scitis quid fe. vo. ⁊c.)) aliter enim non potu
it supbie nostre tumor curari nisi per maxi
mā humilitatē redemptoris nostri: ⁊ tamen
post totum istud adhuc cū lucifero supbiunt

multi vicarii ⁊ successores xp̄i. Alio mō pōt
intelligi ꝙ ego fa. tu ne. mō. i. hoc misterium ⁊
secretū. ⁊ significat interiorē mūdationē. que
nō pōt fieri nisi p me. ꝙ nō itelligis mō. scies
autem postea tūc. s. cū spiritualiter accipies.
Res. n. est sacramētalis ad instructionē eccle
sie. ⁊ fiet tibi manifesta opportuno tēpore. Et
in hoc docemur bene iudicare ⁊ loqui de fa
ctis superioris boni. nisi deo permittēte erra
ret manifeste. Petrus aūt de tanta filij dei in
clinatione pterritus. ⁊ vsq̄ ad suos pedes hu
milē xp̄m videre nolens. in eadē adhuc volū
tate persistit nō ex obstinatione. sed ex humi
litate q̄ ad xp̄m habuit reuerentia: dicēs ((Nō
lauabis mihi pedes in eternū)). i. nunꝗ̄ laua
bis: nunꝗ̄ hoc patiar hoc. n. in eternū nō fit
ꝙ nunꝗ̄ fit. Ac si diceret absit a me sustineaꝫ
hoc a magistro. a dn̄o ⁊ a deo meo licet autē
Petrus bono zelo hoc faceret tn̄ indiscrete fa
ciebat. q̄ cum xp̄o non posset errare. nō debe
bat voluntati eius aliquo mō resistere. Et idō
cōminatur eis dn̄s dicens ((Si nō lauero te))
.i. pedes tuos ((nō ha. par. mec.)) in beati. Si
ue hoc intelligatur de lotiōe mistica ⁊ interio
ris macule ipsius affect⁹. q̄ q̄ est. idō p̄cipitur.
siue de lotiōe materiali ⁊ corpali pedū ipsius
Petri. que cōuersio ideo est necessaria q̄ pre
cipitur. nō potuit in petrū amplius intonare
q̄ vt minaretur repulsā. Et idō Petrus audita
cōminatione xp̄i. ad tante cōminationis ter
rificū verbū expauescēs. sapienter mutat ɔsi
lium in melius. dicēs. ((Dn̄e non tm̄ pe. me.))
.i. affectus: ((sed ⁊ man⁹)). i. opa ((⁊ caput)). i.
cogitationes mentis. q.d. non ex pterita recu
saui: sed q̄ ɔsideraui opa tua ⁊ expaui: pedes
sunt pars corporis inferior. manus media. ca
put superior. ⁊ idō per expressionē istaꝝ partiū
intelligitur totū corpus. Tertio Pe. de pericu
lo salutis ex dn̄i rn̄sione: ac pturbatus amore
⁊ timore: plus expauit. xp̄m sibi negari. q̄ vsq̄
ad suos pedes humiliari. ⁊ se totū offert ablu
endū. Si tibi inquit placet. si aliter fieri nō po
test seruus tuus sum. totū me tue voluntati su
bijcio: ⁊ nō ped. tm̄. sed ⁊ ma. ⁊ cap. ad lauā
dum tibi offero. ⁊ prius sustinerē a te p totuꝫ
corpus lauari. q̄ a te separi. nō mihi neges ca
piendam tecū partē cū nullā tibi negē ablu
dam mei corporis partē. Quamuis. n. dur esset
Pe. sustinere seruitiū magistri. grauius tn̄ erat
ei ab ipso separari. Sm Aug. totus hō abluit
in bapti. ⁊ errauit Pe. ne nos erramus. cū se
totū deo obtulit abluendū: quē deus correxit
ostendens semel baptizatū nō esse rebaptizā
dum. dn̄s dixit ei Qui lotus est. i. p bapt. ((non
indiget: nisi vt pedes lauet)). i. affectus ⁊ mo
tus sensualitatis inordinatos ((sed ē mundus

totus)). s. preter pedes qb⁹ terrā tangit quos
lauare opus habet. Ex quo verbis intelligi
mus apostolos baptizatos. ⁊ si non legimus
quis baptizauit eos. Erant aūt baptizati ba
ptismo xp̄i: qui licet nō baptizauit turbas ba
ptizauit tn̄ discipulos suos sibi familiares ⁊
domesticos. vt haberet baptizatos seruos p
quos baptizaret ceteros. Sed cū baptismus
abstergat et sordes pedum videtur quod qui
lotus est. i. baptizatus. non indiget vt pedes
lauet. ad hoc dicendum. ꝙ si statim post ba
ptismum de hoc mundo transiret: non vtiꝗ̄
hac ablutione indigeret. q̄ cū sit mundus to
tus statim euolaret. Sed qui post baptismuꝫ
viuit in hac vita mortali. non potest ad tantū
culmen perfectionis ascendere: q̄n etiā inordi
nati motus sensualitatis de affectibus terre
nis insurgant. ideo oꝫ ꝙ pedes lauet. vel p
martyrium q̄ ē baptismus sanguinis. vel per
penitentiam q̄ est baptismus flaminis vt eius
lare possit. Ubi nota ꝙ interioris hois caput
est ratio superior qua aia est coniuncta deo.
siue pars contemplatiua que intendit supe
ribus ⁊ eternis. manus sunt rō inferior. que
vacat operibus actiue vite. pedes vero sensu
alitas ⁊ sensus corporis ac mentis ⁊ aie affectio
nes inferiores. ipsi. n. nos fecerunt extra nos:
⁊ ipsi frequenter sicut pedes maculantur no
bis post baptismū in quo totus hō abluitur
q̄ ex conditione mortalis vite sepe maculas
contrahunt ex terrenis ⁊ tpalibus ⁊ ideo la
uandi sunt sepius. Unde necesse est vt crebra
ablutione confessionis ⁊ lachrymaꝝ emun
dentur pedes affectuum de terrena cogitatio
ne terrenoꝝ in cogitatu ⁊ amore eoꝝ. Qui. n.
non lauatur post baptismum per penitentiā
num hꝫ cum iesu partem: Unde dicit Augu.
Quod humani affectus sine quibus in hac
mortalitate non viuitur quasi pedes sunt vbi
humanis rebus afficimur vt si dixerimus q̄m
peccatum non habemus nosipsos decipimus
Sciebat ergo dn̄s apostolos mundos quo
ad caput q̄ deo coniuncti erant per fidem ⁊
caritatem ⁊ quantū ad manus q̄ eoꝝ opera
erant sancta. sed tn̄ quantum ad pedes affe
ctus aliquos terrenoꝝ ex sensualitate habebāt
⁊ sordi erant. ⁊ ideo quantum ad illos lotio
ne indigebant. Unde Ber. Qui lotus est nō
indiget nisi vt pedes lauet. lotus enim est qui
grauia peccata non habet cuius caput. i. in
tentio. ⁊ manus. i. opatio. ⁊ conuersatio mun
da est. sep pedes qui sunt anime affectiones
dum in hoc puluere gradimur. ex toto mun
di esse non possunt. quin aliquando vanitati
aliquantulo voluptati. aliquando curiositati
plus q̄ oporteat credat animus vel ad hos

In multis .n. offendimus oēs. Ueruntamen ꝑ
seuerat aliquis ꝙ impossibile ē cū eis salua
ri. ⁊ impossibile est ea deuitari ꝑ xp̄m ⁊ a chri
sto q: si nō lauerit ea ipse. nō habebim⁹ par
temq: ... tem cū eo. Nemo tū pro eis desperet. qm̄ si vi
derit nos dn̄s humiliter p eis esse solicitos.
ignoscet facile. immo ⁊ libenter. De minoribus
.n. istis peccatis pia dispēsatōe nobiscū agit
vt nō penitus auferantur: sed in illis nos erudi
at deus. ⁊ cū minora cauere non possimus.
certi simus ꝙ nō nostris viribus maiora su
peremus. semp timorati ⁊ oio soliciti simus
quo eius gratiā non amittamus. ꝗ̄ nobis tā-
topere ⁊ tā multipharie necessariā esse senti
mus. hec Bern. Deinde dn̄s subiungit. ((Et
vos mundi estis)) ꝙ a me mundati. ſm Aug.
Erant mundi ꝗ̄tum ad manus ⁊ caput non
ꝗ̄tum ad pedes. ⁊ sequitur (sed non oēs). Duo
.n. sunt precipua qbus hō a peccatis munda
tur. s. elemosyna ⁊ caritas. Cōtra primum iu
das erat fur. ꝯtra ſm xp̄i pditor. ⁊ iō nō mū-
dus erat. Sic ergo ꝑ pedū ablutionē designa
uit dn̄s mundiciā spūalē pedū: q maxime re
quiritur ex eucharistie pceptione. Et iō volu
it lauare pedes discipulorū suorū anteꝗ̄ daret
eis sui corporis sacrm̄. ad designandū ꝙ spūa
lis mūdicia reqritur ad ipsū pcipiendū. vnde
Anshel. Corpus ⁊ sanguinē suū discipulis su
is in cena mistica tradēs. eorū pedes humili
ter lauit. docens sacrosancta misteria mūdis
cordibus ⁊ pia mentis humilitate celebranda
Mistice ēt significatur sanguinis effusio. per
hoc ꝙ misit aquā in peluim. ⁊ peccatorū no
strorū ablutio. ꝑ hoc ꝙ cepit lauare pedes di
scipulorū. ac penarū nostrarū in seipso susceptio
per hoc ꝙ tersit pedes linteo. s. corporis sui
ꝙ peccata nostra ptulit in corpore suo super
lignū. alii ēt discipuli audita reprehensione
Petri de hoc ꝙ recusauerat hmōi lotionem
nō fuerunt ausi vltra aliqualiter recusare eā.
Considera nūc bene singulos actus in hac be
nignissima lotione pedum. oī dilectione ⁊ hu
militate plena. ⁊ cū admiratione conspice ꝗ̄
geruntur ꝙ sunt deuota. Inclinat se summa
maiestas ⁊ humilitatis magister. vsqꝫ ad pi
scatorū pedes stat incuruatus ⁊ genib⁹ flexis
corā ipsis sedentibus. lauat ꝓpriis manibus
⁊ abstergit ac deosculat pedes oium sic ergo
vsqꝫ ad pedes discipulorū suorū seipsum humi
liat ⁊ supplex humilitatis misterium exhibet.
ꝑp humilitatis formam nō solum verbo sed
exemplo ꝯmendandam ⁊ docendā. sed ⁊ illis
superexaltat humilitatē: ⁊ ad maximum cu-
mulum humilitatis accedit. ꝙ ⁊ ipsi prodi-
tori suo eadem obsequia pbet: ⁊ illi non dedi
gnatus est pedes lauare: cuius manus tā pre

uidebat pollucēdas in scelere: in quo dn̄s in
firmitatē nostrā ꝯsolat: vt si qn̄ cōtingat nos
ab amicis pdi vel a famulis: aut aliqbus vi
lioribus malū aliqd pati: nos scandalizemur
recipiētes inde exemplū: ꝙ infinitis potius
bonis: in cōtrariū remunerauit benefactorē
ac dn̄m ⁊ magistrū. Sed o cor neqꝫ ⁊ ipsa du
ritia duriꝰ: si sic dn̄i maiestatis nō vereris
si sic vsqꝫ ad ipsius semp tibi bñfici semper-
qꝫ inocentis interitū secutꝰ. Sed ve tibi mi-
ser. Tu qdē obduratus ꝙ concepisti pturies
nō tū ipse sed tu pibis. Admirāda est igit tā
ta humilitatis ⁊ benignitatis ꝓfunditas do
mini iesu: vn̄ Ans. Et te qdē pditissimi pdi-
toris tui pfidia nō latebat qn̄ in hac cena ab
lutionis etiā corā ipso genu flexo procūbens
maledictos pedes eius veloces ad effunden
dum sanguinē tuū sanctissimis manibus
tuis attrectare: lauare ⁊ extergere dignatus
es. Et tu adhuc extēto collo ambulas: o ter-
ra ⁊ cinis adhuc superbia te eleuat: adhuc
impacientia te exagitat. Intuere humilitatis
⁊ mansuetudinis speculū: vniuerse factur crea
torē: ⁊ tremebūdū iudicē viuorū ⁊ mortuorū
añ pedes hois etiā traditoris sui genua cur-
uantē: disce ab eo ꝙ mitis ⁊ humilis corde.
Cōfundere in supbia tua. Erubesce in ipaci
entia tua: ⁊ iterū. Cū āt surgēs a cena lintheo
se pcinxerit: misitqꝫ aquā i peluiꝫ cogita que
maiestas ꝗ̄ potestas eiuꝫ pedes lauit ⁊ exter
sit. que benignitas proditoris vestigia sacris
manibus tāgit: specta ⁊ expecta vltimo eiuꝫ
tuos ei prebe pedes abluēdos: qm̄ quē non
lauerit nō habebit partē cū eo. hec Ans. hoc
aūt expleto misterio ꝙ ad humilitatē ptine-
bat obsequi ⁊ ad purificationē cene corpo-
ris sui: reaccepit vestimēta sua ⁊ rediit ad lo
cum cene: q: ꝑ mutat officiū mutat ⁊ habitum
ad seruiēdū vestimēta deposuit: ad docendū
resumit ⁊ sedet. Ut .n. d̄r in eccli. amictus ho
minis enūciat de illo. Per hoc aūt ondit: ꝙ
superior post actū humilitatis dꝫ resumere de
bitū officium auctoritatis. Mistice autem se
cundum alchuinuꝫ ipleta redemptionis no
stre purgationē. ꝑ sanguinis sui effusionem
accepit vestimenta sua tertia de sepulchro re
surgens ⁊ eodem corpore iam immortali ve
stitus: ⁊ ascendēs in celum in dextere pater-
ne diuinitatis recūbens inde venturus ē ad
iudicandū. ((Et cū recubuisset)) iterū ad cenā
corporis sui faciendam docuit eos quare hoc
fecerit in exemplo. s. mutuo sibi seruiēdi. Ui
detis (scitis quid fecerim vobis)) .s. quantā
humilitatem exhibuerim vobis. Interrogat
vt eos attentos reddat. Deinde eos ad imitā
dum suū exemplum confortat (.s.d. Uos vo-

catis me magister ⁊ dn̄e. ⁊ bene dicitis)) q:
verum est ꝙ dicitis (sum etenim) magister ⁊
dn̄s q: dei virtus dei ⁊ sapientia. Magister .s.
ꝑp sapientiā ꝗ̄ doceo verbis. dn̄s ꝑp potenti
am quā ondo miraculis. Q d dicit magna d
se non ē arrogantia: sed veritasqꝫ pdest audi
toribus sicut facit ⁊ Pau. Aug. vituperabile est
ꝙ quisqꝫ se cōmendet ꝑp periculū subiiciendi
nā periculū est sibi placere cui cauendū est su
perbire ... ergo nō iminet periculū superbien
di nō est vituperiū ꝓpria cōmendatio. in xp̄o
et hoc periculū non timebat: ille .n. qui sunt
oia est quantūcūqꝫ se laudet. nō se extollit ex
celsus. Itēqꝫ q: aliqñ laudabile est ꝙ hō se cō
mendet. qm̄ .s. cedit ad vtilitatē fideliū. ⁊ sic
apostolus ꝯmendauit se. sed valde est nobis
vtile ⁊ necessariū vt cognoscamus deū. vnde
expedit nobis ꝙ magnitudinē suā nobis re-
uelet ⁊ oꝫ ꝙ ipse se nobis laudet. nō est igit
veritas qn̄qꝫ tacenda pro vitanda iactantia.
Greg. Incaute sunt humiles ꝙ se mendatio
illaqueant dū arrogātiā vitant. q: ꝯtra veri-
tatem se erigunt ꝗ̄ relinquūt: qui enim neces-
sitate cogente vera de se bono loquitur: tan-
to magis humilitati iungitur. quanto veritati
sociatur. Hic arguit a minori (si ergo ego la-
ui pedes vestros dn̄s ⁊ magister) de quo mi-
nus videtur ⁊ qd minus erat debitū (⁊ vos)
sibimet discipuli multo fortius (debetis) hoc
exemplo puocat (alter alterius lauare pedes)
⁊ ad oē obsequium humiliari. q: magister sū
meam doctrinam recipite. Et q: domin⁹ : me
um mandatum custodite. hec ꝑ vnum obseq
um accipiuntur sindochice oia alia obsequia
fraterna. quasi dicat. Debetis vobis mutua
obsequia humilitatis ⁊ caritatis exhibere. s.
inuicem ministrare. inuicem iniurias dimit-
tere. pro inuicem orare. Cris. Non in lauando
pedes hanc legem scribit solum sed ⁊ in aliis
oibus que circa nos monstrauit. (Exemplū
enim dedi vobis vt quēadmodū ego feci vo-
bis humiliando me sub vobis. (Ita ⁊ vos) in
feriores (faciatis) vobis inuicem. ⁊ maxime i
casu necessitatis. q.d. Non solū hoc feci pro-
pter pedū corporalium emundationem: sed pro
pter humilitatis eruditionē. ⁊ ad hoc feci. vt
ostenderem vos ad hoc teneri. ſm Cris. xp̄ia
na religio potius attendit modū ꝗ̄ opus: q:
dn̄s non attendit quantū: sed et quanto. s. po
tius hoc ꝗ̄ illud. Et bene docuit humilitatem
exemplo. Nam in moralibus ⁊ in actibus ho
minum. plus mouent exempla ꝗ̄ verba. illud
.n. hoc agit ⁊ eligit ꝙ sibi videtur bonuꝫ. vn̄
magis ostendit quis illud esse bonum ꝙ ipse
met eligit. ꝗ̄ ꝙ docet inde est ꝙ qn̄ quis do-
cet aliquid ⁊ aliud facit. magis suadet aliqd

ꝙ facit ꝗ̄ id ꝙ docet. ⁊ ideo maxime est neces
sarium ex ipso facto dare exemplum (non est
seruus maior dn̄o suo. neqꝫ apostolus) .i. mis
sus seu nuncius (maior eo qui misit illum) ⁊
ideo sic ego dominus ⁊ magister ⁊ missus
me humilio vobis, ita ⁊ vos humiliare debe
betis. ⁊ facere equalibus vestris ꝙ me vobis
minoribus facere vidistis. q.d. ſm Cris. Si a
me hec facta sunt: multo magis a vobis opor
tet hec fieri: debitores .n. nos constituit deus
ipse incipientes. Qui sedet super cherubin pe
des lauit proditoris. Tu vero homo terra ⁊ ci
nis existens ⁊ puluis ⁊ lutum extollis teipsū
⁊ magna sapis. Ecce quantum exemplo ⁊ ver
bo eos ad humilitatem ⁊ inuitauit: ⁊ doctri-
ne sue de humilitate factum ⁊ exemplum hu
militatis premisit: ⁊ in hoc conuenientē mo
dum docendi ostendit. secundum illud cepit
iesus facere ⁊ docere. hic aperuit in hoc ꝙ pe
trus dixit. Scies āt postea. Au. hoc est beate
Petre ꝙ nesciebas cum tibi lauare pedes nō
sinebas: hoc tibi postea sciendum promisit
quando vt sineres terruit te magister tuus ⁊
dn̄s tuus lauās pedes tuos. Dicimus fratres
humilitatem ab excelso faciamus inuicē hu-
miles. ꝙ humiliter fecit excelsus. Augu. ⁊ ad
litteram ⁊ ad misticum sensum hoc manda
tum domini debet impleri. Ad litteram qui-
dem vt per caritatem seruiamus inuicem nō
solum in lauando pedes fratrum. sed ⁊ i om
nibus necessitatibus adiuuando ⁊ opera mi
sericordie exercendo. Quod si non fiat ad lit
teram. s. manu: saltem faciamus corde. vt in
illorū numero simus quibus dicitur. benedi-
cite sancti ⁊ humiles corde dn̄o. Augu. multo
melius est: ⁊ non ne controuersia veritas: vt
etiam manib⁹ fiat ne dedignetur ꝙ fecit chri
stus facere christianus. Cum .n. ad pedes fra
tris inclinatur corpus: et in corde ipso vel ex
citatur. vel si iam inerat confirmatur ipsi⁹ hu
militatis affectus. Aug. Sed excepto isto mo
rali intellectu nihilominus hoc est ad misti-
cum intellectum ⁊ spiritualiter facere debe-
mus. In lotione enim pedum datur intelligi
ablutio macularū. Tunc ergo spiritualiter la-
uas pedes fratris tui cum christum imitādo
abluis quantum in te est maculas eius. hoc
autem fit tripliciter. remittendo. s. et offensas
sicut ille nobis penitentibus peccata dimittit
itemqꝫ orando pro peccatis eius. sicut ille la-
uit nos a peccatis interpellendo patrem pro
nobis. ⁊ iste duplex laudandi modus com-
munis est omnibus fidelibus. tertius modus
pertinet ad prelatos. qui lauare debēt remit-
tendo peccata auctoritate clauium. Nostrū ē
ergo donante dn̄o ministeriū caritatis ꝑ vnius

litatis adhibere:illius est exaudire:ac nos ab omni pfamination̄e peccatoꝝ mūdare. Deinde q̄ dixit sequenti premio cōfirmat dicens ((Si hec scitis)):que feci & doceo((beati eritis))hoc in spe & in futuro inre((si feceritis ea)) q̄: beati qui audiunt verbū dei & custodiunt illud & intellectu bonis facientibus ea Beda. Quia sicut bonū & non facere nō pertinet ad beatitudinē:sed ad pdemnationē:secundum illud scienti bonū & non facienti peccatū est illi. Vñ & Crisost. Bea. non copulatur cū scientia sed cum opere lumine scientie.

Oratio.

Mitis iesu & vere humilitatis exemplum qui lauasti pedes discipulorum tuorum pete & obsecro domine purga meos affectus vt vtroq; pede gemina videlicet caritate purgatos & accensos ad te purificatores meos accedā securus. Purifica me in finem dierū & emunda ab omnibus maculis peccatorum. et dimitte negligentijs & peccatis meis inimici die mortis cōfusi abscedāt:q̄ meus calcaneū obseruabunt. Dirige domine pedes meos & viam pacis:vt de manibus omnium inimicorum liberatus: benedicam te cum electis tuis omnibus in secula seculorum.

¶ De caritatiua correptiōe proditoris & egressu eius. Capt. iv.

Ira autem tertium

dolens & mestus auscultat.((Luc. n. hec dixisset iesus turbatus)).i. constristatus & non carnaliter:sed spiritu.i. spiritualiter & ex imperio rationis:q; ipse spiritu suo & tante sentit in se istā propassionis turbationem. & hec turbatio in parte sensitiua existens non erat contraria rationi sed magis conueniens ei. Virtuosum enim est contra vitia turbari spirituali turbatione ad pietatem & misericordiā spectat sed carnalis furorem & iram excitat. Spiritu igitur turbatur iesus & misericorditer:siue compatiendo discipulo q̄ eum tradit a tradendo patrisue vt nos doceat q̄d agere debeamus:quando in magnis factus ali quem hominem ruere videmus. Sic & sanctus deus in sizania a tritico ante messes separare. Moraliter ergo instruit prelatos. non debere quantūcunq; etiam flagitiosos nisi cū tanta cōpassione & dolore a luminibus sancte matris ecclesie separare. Unde. Aug. Turbet plane christianus nō miseria sed misericordia. Timeat ne pereant homines. conturbet nō perit aliqs xpo. Lōcupiscat homines acquiri xpo letetur dum acquiritur aliqs xpo. Timeat & sibi ne erat xpo. qui sibi cauet se peregrinari a xpo. Concupiscat regnare cū xpo. letetur cuz sperat se regnaturū esse cū xpo. Et ecce manus illius dixit. amē dico vobis. q; vn⁹ ex vobis)) duodecim qui vbiq; mecū edit. quoꝝ pedes lauit:quibus tanta promisit ((tradet me)) dominū me magistrum me saluatorem:vnus ex vobis numero nō merito corpore nō animo spē non virtute. Maxima ingratitudo iude fuit tradere suū cōmensalem. amicum dominū & nutritorem. Unde & alius euangelista sic dicit. ((Ecce manus tradentis me mecū est in mensa)). Hoc idem posset dici hodie de sacerdotibus multis:qui mensam dñi indigne attingere presumunt. qui rursum quā tū in se est merito peccatoꝝ filium dei crucifigendū tradunt. Per hoc enī q̄ in mensa denunciauit suū proditorē designauit q̄ multi proditorie veniunt ad suā mensam. Maius aūt peccatū est tradere xp̄m regnantez in celio peccatoribus membris. quā ambulantem in terris peccatoribus iudeis. Unde Beda. Sed & hodie quoq; in sempiternū verbum nti illi. qui ad mensam dñi malignus accedit qui insidijs mente conditis: qui precordijs aliquo scelere pollutus: misteriorum xp̄i secretis participare nō metuit. Et ille enī in exemplū iude filiū hominis tradidit. nō quidem iudeis peccatoribus:sed tamen peccatoribus membris videlicet suis:quib⁹ illud mestimabile & immolabile dñi corpus violare p̄sumit. Ue inquā illi homini. de quo iesus qui altaribus sacro sancto inter immolandum vt pote prepositā consecraturus adesse nō dubitatur. astantibus sibi ministris celestibus cō queri cogitur. ecce inquit manus tradentis me mecū est in mensa. Nec Beda. Et vt dicit Origē. Tales sunt omnes in ecclesia. qui insidiantur fratribus suis:cū quibus ad eandē mensam corporis xp̄i frequēter fuerūt. Predixit aūt dominus de proditore:& sic eū quodāmodo reuelauit triplici de causa. Primo vt sic ostenderet se deum qui futura contingentia preuidebat. Secūdo vt ostenderet se spontanee pati. q; precauere poterat mortez quam presciebat. Tertio vt proditor peniteret qui se non latere audebat. Unde Piero. Qui de passione prediterat & de proditore p̄dicit dans locum penitentie. vt cuncti intellexisset sciri cogitationes suas & occulta cordis conscita penitere eum facti sui. & tamen non designat eum specialiter ne manifeste coargutus impudentior fieret:sed mittit crimen in numero vt conscius penitentiā agat. Nec Piero. Et notandum q̄ a mali perpetratione solet alicuius quattuor modis retrahi. quibus ex magnitudine misericordie sue templa-

uit dominus proditorem discipulum. a tanto scelere perpetrando ad penitentiam reuocare. i. pudore & cum dicit vnusquisq; vestrum tradet me & manus tradentis me mecum est i mensa timore per comminationem supplicij:cum dicit(ve aūt homini illi per quem filius hominis tradetur)vt qui pudore non vincitur: timore corrigatur:benchoy exhibitione: cum illum ad mensam suam recipit & ei pedes lauat:affectus ostensione in blanda allocutione cum dicit amice ad quid venisti. Sic exemplo xp̄i bonus prelatus subditis & malis debet exhibere beneficia:vt quantum in se est: eos a sua reuocat vita mala. sed iudas nullo hoc fragitur:ne hoiem tradat:quem dei filius nouerat. passionem ergo iesu christi pie ꝓsiderare volenti:occurrit primum perfidia proditoris qui tante fuit fraudis veneno repletus:vt magistrū & dominum proderet:tante cupiditatis flamma succensus: vt deum argento venundaret:& preciosum christi sanguinē vilis mercedis precio compensaret:tante denigz ingratitudinis: vt cum qui ofa sibi commiserat & ad culmen apostolici honoris prouexerat:venundaret ad mortem. tante duritie vt nec familiaritate continuata:nec humilitate obsequij nec suauitate colloquij. nec mulcedinate oscul a concepta malitia potuit reuocari. O mira benignitas christi in discipulum suum. dominus in seruum nequissimum. Uere licet inexplicabilis fuerit proditoris impietas:in immensum tamen eam exuperat agni dei dulcissima mansuetudo:in exemplum data mortalibus vt iā non dicat ab amico exuperata humana infirmitas:si inimicus meus maledixisset mihi sustinuissem vtiq; q; ecce homo vnanimis qui dux videbatur & notus qui panes christi edebat. & in sacra illa cena dulces capiebat cibos magnificabat super eum supplantationem. & leuauit calcaneum suum contra eum. q; conabatur supplantare ipsum. Sic hodie multi p̄lati clerici:& religiosi. qui laute viuunt de patrimonio crucifixi. leuant calcaneum contra christum:in membris suis supplantantes ea:& affligentes calumnijs & exactionibus iniustis. Cum ait iesus dixit eis vnus ex vobis me tradet:hec vox in corda ipsoꝝ vt gladius acutus intrauit. Inctusq; intollerabilis choꝝ i⁹ sanctum tunc assumpsit:& tristati comedere cessauerunt. & vsq; uebant seipsos inuicem quasi nouo stupore perculsi:hesitantes de quo dicerēt. Non solum propter mortem magistri sui futuram sunt contristati:sed q; quilibet timebat de se ne esset ille qui debebat eum tradere. Erant ergo admirati:q; quilibet eoꝝ preter iudam sentiebat se totaliter firmatum. in

contrarium dicti ipsius christi. & similiter de suis socijs sicut de se cogitabat: Uerumtamen per firmitatem verborum christi. magis eius dicto q̄ suis conscientijs credebant & non hesitabant de eventu rei sed de illo per quem ista hoc eueniret. ((Contristati ergo valde ceperunt singuli dicere)) vnusquisq; pro se. ((Timquid ego sum domine)). i. qui tradet te: & certe nouerant vndecim apostoli q; nihil tale contra dominum cogitauerant sed plus magistro q̄ sibi credebant. & timentes fragilitatem sui tristes querunt de peccato:cuius non habent conscientiam. Ut dicitur in psalmis. Delicta quis intelligit. Quilibet enī debet sibi timere de futuro:quantumcunq; sit sanctus. ((Et respondens ait. Qui intingit manum mecum in parapside seu cathino. hic me tradet)). Ecce humilitas christi & patientia qua proditorem ad mensam & scutellam admittit. Et secundum Hieronymum. In hoc mira apparet domini patientia q; primum dixerat. vnus ex vobis me tradet. perseverat proditor in malo:manifestius arguit & tamen nomine proprio non designat. Unde per hoc verbū christi non potuerunt determinate perpendere quis esset:q; omnes duodecim eodem vase i circuitu cum domino cedebant. Minores & discipuli deorsum in alia mensa comedebant. Quasi diceret. vnus ex duodecim me tradet. Et ex hoc satis apparet. q; alij discipuli presentes erant. Quid autem Matheus parapsidem. Marcus catinum dicit:vnus quadraturaz vasis alter q; esset fictile opus designat. Est enim parapsis vas quadratum: habens pareos apsides. i. latera & extremitates. Catinus vero vas fictile seu lutheum ad immittendum liquorem & ad plura alia aptum. Assicenunc bene discipulos & compatere eis dominō & eis:quia in magno dolore sunt positi. Ille autem proditor ne verba hec ad eius pertinere viderentur:comedere non cessauit. Certe enim contristatio ac retrahentibus manus. & interdicentibus cibos ozi suo indebite meritate & impudentia qua proditurus erat magistrum manum cum eo mittit in parapside:vt audacia bonam conscientiam meniretur. Et debes scire q; ipsa mensa erat interra. & more antiquo in terra sederunt ad cenā in cenaculo strato. quasi iacendo recumbentes. Erat aūt vt creditur quadrata & pluribus tabulis facta:. prout narrauit ille qui eam rome in ecclesia lateranensi mensuratus in vno quadro est duorum brachiorum & trium digitorum:& in alio duorum brachiorum & palmi. sed q; licet stricte & arctata:tamen vt creditur tres discipuli in vno quadro sedebant. & de-

minus humiliter in angulo. & Johannes iuxta eum erat ita q̄ omnes de vno vasecomedere poterant. Vbi aduerte communem humilitatis & caritatis q̄ cum pauperibus illis discipulis & inde proditoris in eadē mensa. eodem cibo & potu. eodem cultro & calice magister & dominus participat. Non sic hodie multi religiosi faciunt qui dissimiliter a fratribus reflci non erubescunt. Et addit ieiunio predicendo penam damnationis traditoris. (Filius quidem hominis vadit ad passionem voluntarie sicut scriptum est de eo) oblatus est q̄ ipse voluit. ((Ve autem homini illi p quē filius hominis tradetur)). Ve idest eternaliter peribit: q̄ ve in scriptura sacra. eternam damnationem notat. Licet enim iudas post factum penituerit. hoc tamen inutiliter fuit: q̄ per desperationem se suspendit. Vtero. Iudas autem nec primo nec secundo correptus a proditione retrahit pedem: sed patientia domini nutrit impudentiam suam. Et ideo pena predicitur. vt quem pudor non vicerat: correctionis denunciata supplicia. Et ne mitissimā penam eius intelligeremus adiungit. ((Bonum erat ei si natus)) scilicet in vtero (non fuisset homo ille)) tot & tantis criminibus sedatus: qui patrem occidit. matrem stuprauit. christum prodidit. seipsum suspendio interemit. Q: fm Die. Melius erat ei non esse quaz ad tormenta esse. Multo enim melius est non subsistere q̄ male subsistere. Bonum enim accipitur hic pro minus malo. Minus autem malum est non esse simpliciter: q̄ esse damnatum. q: & sinon sit minus malum ratione pene adiuncte: que non privat totum esse creatum tamen minus malum est ratione culpe mortalis: que inseparabiliter adheret damnatio: & ipsa non solum privat quoddaz esse creatum sicut pena. sed etiam privat bonum infinitum. s. diuinum propter q̄ esse miserum misera culpe mortalis eternaliter. hoc est peius q̄ sit non esse simpliciter: & q: ceteri discipuli cum tristes interrogauerant: interrogat eum & ipse quem conscientia remordebat. ne tacendo se & crimen suum prodere videretur Si enim ipse alijs de hoc querentibus tacuisset. suspectum se eis reddidisset. Vnde dixit. Numquid ego sum rabi non vocat eum dominum sicut alij q: iam a se excusserat iugum dominij: alijs sub eius iugo remanentibus: & fm Hieronymum. Non dominum sed magistrum vocat quasi excusationem habeat si domino denegato. saltem magistrum prodidit. ((Et ait. tu dixisti)) quasi dicat secundum Rabbanum tu prodidisti te non ego. Eadez ratione confutatus est proditor. qua Pylatus iniquus iudicator. nondum cotam eo cum exprimit nec delictum suum in hoc alijs publicauit. sed conscientie inde se eius delictum scire significauit. Poterat enim per hoc verbum mentem inde sic mouere q̄ alios latebat. Vnde potest sic intelligi. Ego non dico sed tu dicis: vel potest exponi de assertione cōdig: quasi dicat. Oze interrogas quasi nescius sed corde dicis & ratum habes te esse proditorem. Ecce miser homo vides dominum omnia scire: nec tuam conscientiam cum latere Cessa igitur & confitere. Hic animouemur vt peccantem primo cum mansuetudine arguamus. post si peccauerit grauius. ad vltimum grauissime. Panc enim formam nobis dominus reliquit qui primo dixit vnus ex vobis me tradet. Secundo qui intingit mecum manum in parapside. hic me tradet. Tertio tu dixisti. ((Erat autem Johannes recumbens)) idest reclinatus sermonibus istis territus. & seipsum sustinere non valens: eo q̄ terrore erat resolutus. in sinu siue supra pectus Iesu: quia inclinate quasi ante pectus & prope os eius appodiauit se supra dominum. sicut infra suus super dilectum suum & sine erat idoneus positus ad interrogandus aliquid secrete ab eo & audiendum. Cum ergo ista questio a singulis fieret innuit illi Petrus. & dicit ei. ((ge est de quo dicit)) idest non verbis & sonando sed tantum non nutu corporis & innuendo dixit ei: vt secreto quereret a domino quis esset de quo dixerat. Vel primo innuit & deinde fi contentus nutu dixit. Nota petri reuerentiaz propter q̄ licet maior & princeps apostolorū non interrogat dominum per se: sed per minorem. Et cum Johannes sub missa voce p̄ quereret dominus Iesus familiariter ei tanq̄ singulariter dilecto submissa voce aperuit: & proditorem suum tacite expressit: ne alij audirent ((cui. s. panem intinctum porrigeret)) Johanni igitur vt secretario suo expressit aperto signo: non tamen nomine nec omnibus. in p̄nos instruens non debere crimina proximoz propalare alijs. Ideo enim fm Crisc. noluit christus iudam proditorem publicare: vt nos doceret q̄ peccata occulta aliozz publicare fi debemus: q: sicut est mortale peccatum innocenti falsum crimen imponere: sic verum crimen occultum alijs reuelare ((a statim buccellam tantum intinctam non consecratam immo de porrexit)) que corpus suum non erat: quia qui verum panem de celo tradere infidelibus studebat: nō illo sed alio intincto reuelari erubescebat. Et ideo statutum est: q̄ eucharistia sanctificata non detur fidelibus: & etiam pro hereticis tollenda que dogmatizauit totum christus

sub vtraq̄ esse. & neutra tantum forma. Bis per buccellam intinctam. suum exprimit traditorem. forsitis per panis intentionem. illius significans fictionem: q: sicut panis intinctus habet colorem & saporem in superficie alium q̄ interius. sic tu das simulabas te exterius xp̄i discipulum & diligere magistrum cum tum interius proditor eius esset: & proditionem tractaret. Ideo autem stupefactus est & cordialiter gladiatus versus dominum magis se inclinauit & supra pectus eius recubuit. Petro autem dominus non dixit nec ipse Johannes fuis ad nutum eius quelibet q̄ erat ita feruidus q̄ statim in proditorem insurrexisset & eū interfecisset. Sed hoc noluit dominus. ne dispensatio consilij diuini impediretur. Quod autem Pe. Johanni interrogationem committit: hz etiam rationem misticam per Petrum enim designatur vita activa. per Joh. p̄templatiua. Pe. ergo p Jo. a xp̄o instrui. q: activa vita de diuinis p p̄templatiuā informari hēs hic argumentum & figurā q̄ contemplativus non intromittit se de actibus extrinsecis vindictam etiam non expetit de ipsis dei offensis: sed inde interius gemit: & p orationem ad deum se conuertit: ac fortius p̄ contemplationem approximans. eiq̄ adherens. omnia sue dispositioni cum mittit. Et hoc de tempore vocationis intelligi: cum copiam sponsi habz apud se. Nam aliquando ipse contemplativus & zelo dei & animarum vel ratione officij imminentis exterius exit. & similiter q̄n sponso vt reuocetur auditus: & teneat fortius: ad tp̄s recedente nō sentit solitas p̄solationes: in actiuam se reducit. vt vel sic spōso fructificet. Nō .n. decet p̄templatorem esse desidiosum. Dicetiam p̄t colligere q̄ p̄templativus secretus dñi non dz reuelare nisi forte fraterne salutis vrgeret zelus vel superne reuelationis dictaret instinctus. nunc ergo conspice dñi benignitatem. q̄o dilectum suum discipulum in sinu supra pec⁹ suum retinet. in quo & magna humilitas eius claret. O quam tenerrime se inuicem diligebāt. & iō de pectore & sinu. s. secreto sapie dñi sacramentum diuinitatis: & spālite reuāgelium q̄ scripsit: hauriebat. & bibēs inebriatus é. Vñ Anſ. g̃nam ille é rogo te: g̃ supra pectus eius recumbit: & in sinu eius caput reclinat: felix quicunq̄ es O certe. ecce iam video Johānes est nomen eius. O Johānea: q̄d tibi dulcedinis. quid gratie & suauitatis. quid luminis & deuotionis hauriebas ab illo fonte. Ibi certe omnes thesauri sapientie & scie dei abscondite sunt. Ibi fons misericordie. ibi domicilium pietatis. ibi fauus eterne vanitatis: vñ tibi o Johannes o⁊a ista. Numquid tu sublimis. Petro: Andree sanctior aut certe omnibus apostolis gratiosior: Sp̄ale hic priuilegium virginitatis: q: virgo es electus a dñō atq̄ inter ceteros magis dilectus

Jam nunc exulta virgo: accede ppius & aliquā huius dulcedinis portionem vendicare non differas. Si potiora non potes: domine Johanni pectus vbi se cum vino letitie in ebrietatis cognitione inebriat: tu curre ad humanitatis vbera: ac exprime quo nutriaris. Dec Anſ. Conspice etiā alios discipulos multū mestos ad predictā vocē domini non comedentes: sicq̄ inuicem aspicientes. & sine prio consilium capere nescientes. ((Cum ergo Iesus panez intinctuz inde dedisset post buccellam)) p q̄ videt eū designatū ((intrauit sathanas in eum)) non tunc primo & de nouo cum iam christū prius vendidisset. sed ad amplius quasi propriū: ac sibi iam traditum plenius possidēdū. & sue seruituti subigendum: & ad quecunq̄ vellet noxia agenda tradendum. in quē ante introiuerat quasi alienum. ad temptādū & decipiendum. Intrauit in eū vt totū eū occuparet. & quez malignis cogitationibus abligaret. taz ipso impetratio opi possideret. Ingratus. n. beneficioz christi factus é in potestate demonis magis q̄ ante: sicut apostoli qui tam post resurrectionez accepant spiritū sanctum insufflante dño. postea vtiq̄ ipsum plenius acceperunt in die pentecostes. vbi sciendū q̄ sathanā intrare hoiez p̄t dupliciter intelligi q: vel intrare in corpus hominis: sicut patet in demoniacis: & sic p̄t essentialiter intrare in hominē vel intrare in mentem ita q̄ mēti essentialiter illabat & sic nullus potest intrare in hominē nisi solus deus. Anima. n. rationalis non habet dimensiones quantitatis. vt aliqd in ea esse dicatur quasi infra dimēsiones eius ptentū: & sic nihil potest in ea esse nisi q̄ ei dat esse. q̄ est ibi p virtutem suā: vbi autez est virtus dei ibi est & essentia dei. in deo. n. idez est virtus & essentia: & ideo deus essentialiter est in anima: cuius solius est implere naturaz siue substantiā ab eo creatam. Dicit autē sathan illa bimenti humane, per affectum & effectū malitie. s. inquantū homo ab eo seductus: sequitur eum ad perpetrandū malū q̄ suggerit: & sic p fraudulentam deceptionez & malignam. habitare dicit in eo quē implet. & hoc modo intrauit in iudā: vt plenius possideret. & ad ꝑpetrandū malum induceret. In cuius cor prius miserat vt deciperet: & ad prebendum assensum malo induceret: a simili q̄n ostium est ita forte q̄ latro nec violenter nec latēter potest intrare. tunc q̄q̄ latrunculū per rime

stram submittit: & postea osculum latroni aptat & sic latro introducitur. Et dyal. dominus sortis voluntas. Latrunculus mala cogitatio vel delectatio. Si ergo diabolus potest intrare per aliquam placentiam. Hic aperit ostium pessimus & sic diabolus intrat & spoliat alios bonis suis. Unde Orig. Cauendū nobis est: ne diabolus introducat in cor nostr aliquid ignitor telor suor. nam si introduxerit. insidiatur: deinde vt & ipse introeat. In hoc adit & buccellam sumpta amplius introuit sathanas in iudas perpetrande xpi est commensalem alicuius posse esse ingratum & beneficij immemorem. Deinde ponitur proditionis principium. Non. n. poterat aliquid facere nisi xpo permittente Ideo dixit ei (& facito). s. voluntate (fac). s. facte (cuius). Et bene dicit & facto. qz voluntas crimen pro facto reputatur. Festinat dominus bonum latarto fidelium & iudas operatur sed non sibi. Dolus quippe bonum vt iudas faciunt: sed omnino nihil eis proficit: qz bonū facere non intendunt. Non tamen dominus impellit iudam ad proditionis culpam: sed ostendit se velle salutem nostram. Unde non dicit hoc precipiendo facinus vel consulēdo qz preceptum diuinum vel consilium non pōt esse de faciendo malum: sed nō predicendo & permittendo: dans in se potestatem. qz vidit ejus animum pro nimio desiderio implendi & ceperat acceleratum non posse quiescere: sed implere non poterat: nisi ipse dominus permitteret. Dicit ēt hoc dño crimen proditionis exprobando: vt ostenderet & dum ipse beneficia conferret ille mortem intemptaret. Dicit insuper hoc ad opus nostre redemptionis anhelando: non tam in pernitiem perfidi seruiendo: q̄ ad salutem fidelium festinando. Cum ergo iudas bucellam de manu domini accepisset ((exiuit continuo)). ad querendū nocentem que christum caperet. In quo significatur q̄ sacerdos sumens corpus christi indigne. magis elongatur a deo. Qz enim bono male vsus est: hoc presumptio peccatum auxit: vt ingratus beneficio dñi aperte ab eo recederet ((erat autem nox)). Quod expressit euangelista ad ostendendum oportunitatez temporis ad pagendum p̄ditionem & ad notandum in iuda mortis tenebrositatem. Unde congruit hoc bene sacramento. Erat. n. q̄ exiit filius noctis: faciens opera tenebrarum ibatq; in noctem seu tenebras & mortem. Qz ergo iudas ex bonorum societate non placuit: ob hoc maioris pene dignus fuit. Unde Crisosto. Sicut boni & perfecti duplici sūt digni honore. qñ & benigni sibi facti: & nihil a malis nocumenti sentiūt: sic mali duplici sunt digni pena: & qz mali facti sunt cuz possint effici boni: q̄ oportebat q̄ facti sunt boni & quia nihil a bonis lucrati sunt. ((Cuz ergo exisset iudas)) ad perurandum christi mortem ((dixit iesus. Nunc clarificatus est filius hominis)) .i. detecto tenebroso: remanserūt soli mūdi cū suo mūdatore. Nunc ingt quia caligo noctis & tenebrarū recessit a discipulis meis. nunc filius hominis clarificatus est ic eis nunc nihil caliginis & tenebrarū sentit in ipsis. Unde Anshel. Hoc quoq; erat mansuetudinis nre dñe iesu. q̄ perfidū illum in cetu fratrū palā detegere & cōfundere noluisti: sed leuiter ad monitū accelerare insistit q̄ parabat. In omnibus his non est aduersus furor eius malignus a te: sed egressus foras satagebat circa frequens maleficiū. Tunc clarificata ē familia tua christe. i. modum societatis angelice. Dec Anshel. Possunt etiā he res significantes tanq̄ ille que significantur accipi. Nunc inquit clarificatus est filius hois in se causa: non in effectu quia modo inchoata est tradita passionis cuius merito ex congruo datur ei claritas resurrectionis & ascēsionis. Similiter in corpore mistico est clarificatus: qz iude exitus malos a bonis signat segregationes: & deus glorificatus est in eo: qz. s. nō que sunt nisi gloriā patris. Hoc ergo facto separationis iude a societate christi & apostolorū prefigurata fuit reprobos separatio qe iudei ej a pastore christi electos: qz tunc apparebit gloria magna christi: membraq; adherebunt capiti & palee amouebunt p̄cremande igni inextinguibili. Unde Aug. Exeunte in mundo omnes mundi cū suo mundatore manserunt. Tale aliqd erit cū zizanijs a tritico separatio: iusti sicut sol fulgebunt in regno patris sui. Hoc futurū p̄uidens dominus discedente iuda tanq̄ zizanijs separatio: remanentibus tanq̄ tritico apostolis sanctis: nūc inquit clarificatus est filius hominis: tanq̄ diceret. Ecce in illa mea clarificatione quid erit: vt malos nullus erit: vt bonorum nullus perbit.

Oratio.

O Omine iesu christe pastor bone: qui discipulum tuum a suis erroribus ad penitentiam multis modis reuocare voluisti: reuoca me ab inuio & erroribus meis vniuersis. Da mihi saluator meus potestatem & fortitudinem vincendi diabolū cōtinue vigilantem & contra me dimicantem: ne me fraude sua nequissima trahat ad tenebrarum sonet: sed tuo adiutorio sustinitus perueniam ad claritatis gloriam: et iusti in modum societatis angelice clarificati: fulgebunt

sicut sol in regno patris sui. Amen.

De institutione sacramenti eucaristie. Capitulum.lvi.

C Erca quartum uero meditando. obstupesce illam carissimaz dignationē & dignissimam caritatez: qua nobis tradidit & reliquit semetipsum. i. sacratissimum corpus & sanguinem suum: vere in cibum & potuz vt q̄ erat futurū in proximo sacrificiuz deo placens: & redemptionis nostre impreciabile pretium: esset viaticum nostrum & sustentamentum: quia hoc sacramentum q̄ per excellentiam dicitur eucaristia. i. bona gratia: quotidie reficit & renouat feruentia corda & deuota. Uoleno. ergo dño iesu finem dare legalibus sacrificijs. & nouū incipere testamētū: se ipsum nostr facit sacrificium & post cenam legalem mox spiritualem cenam christiano rū p̄parat vt de lege ad euangelium. de veteri & transitorio testamento ad nouū & eternum testamentum de figura ad veritatez: de carnalibus ad spiritualia transeat. Beda. Finitis veteris paschē solemnijs qui i commemoratione aut que de egypto liberationis agebantur transit ad nouuz q̄ in sue redemptionis memoriam ecclesiā frequentare desiderat: pro carne & sanguine agni su: carnis & sanguinis sacramentum in panis & vini figura substituens: sacerdos in eternuz factus secundū ordinem melchisedech. ((Et cenātibus illis)). i. cenā agni typici perficientibus & consumantibus: vel post eiz agni typici adhuc in cena residentibus: anteq̄ surgerent de cena ((accepit iesus panē)) azimum non fermamentum: & oculis ad patrē eleuare ((gratias agens)) pro veteribus terminatis & nouis inchoandis ((bene dixit)) dicendo illud q̄ sequitur. s. ((hoc est corpus meum ac fregit)) .s. post p̄fecrationem ((deditq; discipulis suis dicens)) s. primā frangeret vel simul quando frangebat ((accipite)). s. ex hoc oēs ((hoc ē corpus meuz q̄ pro vobis tradet)). Ecclesia addidit. n. Et ideo semp est dicēdū ((Et similiter accipiens calicem)) non veteres vt prius sed nouum: & item gratias agens benedixit: ac ((dedit illis dicens: accipite & bibite ex eo omnes: hic est sanguis meus q̄ pro vobis effundetur)). Quibus verbis hoc sacramentū institauit & tacite premisit se desituit. Uñ creditur cum dño dixit hoc est corpus meū: hic est sanguis meus: mutasse panem & vinū in carnē & sanguinē: & tunc eandem vim contulisse illis & posteris: & ideo cum proferuntur in canone ex virtute eorum fit transubstantiatio: quia verba consecrationis efficiunt q̄ figurāt. Si enim verbū christi tanez & virtutis q̄ fecit de nihilo omnem creaturam non est mirū si vnam creaturam conuertat in aliaz: Cris. Sicut illa vox. q. d. crescite & multiplicamini & cōplete terram semel quidē dicta est: sed oi tempore sentit effectus ad generationem operante natura ita & vox ista semel quidē dicta est: sed p̄ omnes mensas ecclesie vsq; ad hodiernū diem & vsq; ad eius aduentum p̄stat sacrificio firmitatez. Dec Cris. Est āt ibi altare vt dño ordinauit sacramentū eucharī. Ob cuius institutionē est q̄ in hac die cum omnes ore sint flebiles scla missa est solemnis: tāq̄ in suo natali. s. in die sue institutionis. Eadē quoq; die crisma conficit quo fronteo liniuntur: qz ea die postes agni sanguine liniebantur: Aspice nunc bene quo modo diligenter ac fideliter & deuote dño p̄dicta facit. & proprijs manibus illaz dilectaz & benedictam familiā suam cōmunicat. Nō enim est intelligendum: q̄ discipuli sumpserūt corpus de manu domini sibi ministrarent: sed que consecrauit ipse & ministrauit. In cuius signum omnes religiosi deberent in die cene recipere corpus christi de manu prelati sui: sumpsit etiam ipse sacramentum corporis & sanguinis sui: non propter sui indigentiam: & vt aliquem a sacramento consequeretur effectum sed gratia exempli scilicet vt alijs daret manducandi exemplum. Sumpsit autem modo illud sacramentali tantum. non spirituali. Per hoc autem q̄ christus morti propinquus non solum agnum typicum: sed etiam corpus suum verum sacramēt taliter cum apostolis manducauit: ostenditur: q̄ quilibet christianus periculo mortis imminente debet si potest sacramentaliter communicare: & si non potest communicet saltem fide secundū illud verbum. Augusti. Crede & manducasti. Attende etiā sacramenti dignitatem & reuerentiā & ordinem circa ipsum qui primo gratias egit pro tanto misterio: circa & diuina virtus operatur secretius & pro tanto beneficio vt corpus & sanguinem suum det nobis. Et per hoc ostendit q̄ in sumptione & ante sumptionem huius sacramenti. p̄exigitur deuotio & oratio: ac mētis in deum elevatio. In hoc etiaz tribuit nobis exēplum glorificandi deū in omni bona ichoatione. Beda: & sicut de veteribus terminandis egerat: sic & de nouis incipiendis gratias agit nobis pariter exemplum tribuens in omni bom operis inchoatione vel p̄fectione patrem qui in celis est glorificandum.

Deinde benedixit dicendo verba que se quũtur: hoc est corpus meũ. s. q sub specie panis videtis q nunc vo. & q nunc sumitis. q pro vobis & vestri redemptione tradet ad flagellandum & crucifigẽdum. Ex quo videt q ly hoc non demonstrat speciẽ panis simpliciter nec corpus christi simpliciter sed corpus xpi sub specie panis apparens. Uñ etiã videt q nulla alia intelligat benedictio q̃ sacrorũ verborũ prolatio. Transmutatio aũt fit in vltimo instante prolate orationis. Unde ly hoc demonstrat corpus xpi nõ pro tẽpore pro quo profert: sed cõpleta oratione vt cũ dicit hoc ẽ bonũ verbũ deum time. Et tunc fregit vt sm Bedã ostenderet corporis sui fractionem. s. passionẽ nõ sine sua sponte & opere futurã frangimus & nos in signum q: fregit: sed nihilominus integer post manet. Pane enim corpus christi transsubstantiato frangi dicitur: non q corpus christi q integrum sub qlibet parte manet frangatur: sed accidentia sub quibus corpus manet franguntur. Debet autem fractio fieri in tres partes. s. signũ q fractus ẽ tripliciter christus. s. flagellis ante passionẽ clauis in passione lancea post passionem. Item propter tres partes ecclesie: nã prima pars notat sanctos in celis. Secunda saluãdos qui sunt in penis. Tertia tincta viuos quos adhuc hec vita sustentat in terris. Deinde dedit discipulis suis ad vsum: vt ad se panis species conuerterẽt: & ipsi in christum conuerterentur. Unde Augusti. Dictũ est a domino. Nec tu me mutabis in te sicut cibum carnis tue. sed tu mutaberis in me. & ait accipite & commedite. Ubi vtrãq3 huius sacramẽti innuit cõmestionem. sacramentalẽ. s. & spiritualẽ: vt accipiant mente & corpore & commẽdat fide & ore: ac gustẽt & videant deuotione: qm suauis est dñs: est enĩ mãna in sapore habẽs omne delectamentum & omnis saporis suauitatẽ: ac sibi incorporent recogitatione: seruantes in corde pretiũ redemptionis sue. Sermo nõ ẽ ergo sic intelligendum q primo frãgeret & daret discipulis ac postea diceret verba consecrationis: sed magis preteriorem: quia xps dedit corpus suũ consecratum apostolis. Et ideo primo dixit verba cõsecrationis. Per iesum q saluator interpretat bonus plano xpi vicarius: & de sua subditorũq3 salute solicitus intelligatur: hic accipit panẽ: cũ diligenter studet sacram scripturam gratias agit & benedicit: quando deo attribuit eius diligentiã. Frangit aũt & dat deuote pdicendo eam. E contra de ignorante & negligente dicitur in trenis. paruuli petierũt panẽ: & nõ erat qui frangeret eis. & accipiens calicẽ cũ vino aqua mixto passionẽ suã psignantẽ gratias egit p redemptione humano generi collata per illam necnon in aduersis & pro aduersis q non pro se: sed pro nobis hec tulit monstrans in hoc vt dominum laudemus quãdo flagella videmus & gratias agamus in omni tribulatione q significat in nomine calicis. vñ. Cris. Gratias egit docens nos q̃liter oportet hoc misteriũ perficere & erudiens nos quodcũq3 patimur cũ gratiarũ actione ferre. Unde & Beda: qui nihil dignũ percussione exhibuit humiliter in percussione benedicit vt hinc videlicet ostẽdat. qd vnusquisq3 in flagello culpe proprie facere debeat. si ipse equanimiter flagella culpe aliene portat: vt hinc etiam ostẽdat: qd in correptione faciat subditus: si in flagello positus patri gratias agit equalis. Deinũ benedixit: dicens: hic est sanguis meus: q. s. sub spẽ vini apparet noui testamenti. s. & ad noui testamẽti ɔfirmationẽ q: sicut vetus testamentũ cõfirmatũ ẽ in sanguine aĩalium imolatorũ: ita nouũ testamentum sanguine xpi est confirmatum: in quo apparet excellẽtia noui testamenti respectu veteris. Et addit q pro vobis & multis redimendis & in celestem hereditatẽ introducẽdis: effundet in remissionẽ peccatorũ. Dicit autem p multis efficienter: sed p oĩbus sufficiẽter: q: sanguis xpi p omnibus effusus fuit quantum ad sufficientiã: sed nõ fuit effusus pro oĩbus quãtũ ad efficientiã. q: nõ oẽs emundat. Quãuis oẽs emũdare sufficeret: si fide & dilectione ac sacramentorũ perceptione virtutis eius attingerent. Deinũ dedit eis dicens. Bibite ex hoc omnes: vt sitis passionis mee representatores. s. imitamini meã passionem: q: nisi cõpaciamini: non conregnabitis. Bibit autem ipse primo sanguinẽ suum: inducens eos etiam ad bibẽdũ. Et notãdũ: q sicut tũc: ita & in primitiua ecclesia hoĩes qui misse intererant sumebant sacramentũ vnitatis: nũc autẽ quia non possunt oẽs digne sumere sumant aliud saltem signũ vnitatis. s. osculum pacis. q tradẽs sacerdos & dicẽs. Accipe vinculũ pacis idem est: ac si diceret sumite ex hoc oẽs vel accipite & diuidite inter vos. Per calicem persecutio signat in scriptura. Hic calix sumitur pacienter tollerando: & dat alijs ad similẽ exhortando. Aduertendum autem quod illud sacramẽtũ sub duplici spẽ. s. panis & vini ẽ institutũ: q: ordinat ad corporis & anime salutem: vel ad significãdũ plenã aĩe refectionẽ sicut ex cibo & potu fit perfecta corporis refectio. Separatim tñ fit & corporis & sanguinis consecratio: q: in passione fuit sanguis separatus a corpore. Hoc aũt sacramentum institutũ est quasi quoddã memoriale illius passionis. Et ideo cõsecratio corporis & sanguinis fit sub speciebus distinctis. Considerandũ tamẽ q sub vtraq3 spẽ est totus xps indiuisus. s. corpus & sanguis. ac aĩa & deitas. ac p hoc vtrobiq3 est vnũ & simplicissimũ sacramẽtũ aliter tamẽ & aliter. sub spẽ nãq3 panis: est tãtũ corpus ex vi cõuersionis vel sacramenti cetera aũt sunt ibi ex cõcomitantia reali seu naturali. & inseparabili. q: sanguis est ibi per cõnexionẽ. & aĩa p cõditionẽ & deitas p vnionẽ. Ista. n. q̃tuor non possunt diuidi: nec abinuicẽ separari. Similiter sub spẽ vini est tãtũ sanguis ex vi cõuersionis & sacramenti. cetera aũt ex concomitantia sunt ibi. Et licet in primitiua ecclesia populus sub vtraq3 cõmunicaret postea tñ prouide ordinatũ est: vt nõ cõicaret sub spẽ vini pppter periculũ effusionis & q: sub spẽ panis quodãmodo sanguis accipit inquãtũ ibi cõtinet. Eucharistia itaq3 formaliter & perfectissime est vnũ sacramẽtũ materialiter vero plura. q: ibi cõcurrũt duo. s. cibus & potus. & pppter hoc quandoq3 exprimit pluraliter sicut in collecta. Purificent nos q̃sumus dñe sacramẽta q sumpsimus & subdit post singulariter. & psta vt hoc tui corporis sacramẽtũ &c. Panis q̃ppe sacramentũ ẽ corporis. & vinũ sanguinis. aqua vero q apponitur notat similitudinẽ vel illius aque q fluxit de xpi latere. vel fidei ecclesie vt neq3 xps sine ecclesia neq3 ecclesia sine xpo sit: sed eius carni & aĩe vniatur & cõformet. Et ideo vinũ aq mixtũ offertur. vt ostẽdat. q: caput & mẽbra. s. xps & ecclesia vnũ corpus sunt. Sunt autẽ tria i sacramẽto isto cõsiderãda vnũ q tantũ est sacramẽtũ. s. spẽs visibilis panis & vini alterũ q est sacramẽtũ & res. s. caro xpi propria & sanguis. tertiũ q est res & nõ sacramẽtũ: videlicet mistica xpi caro. s. ecclesie vnitas: res ergo significata & cõtẽta in hoc sacramẽto ẽ verum corpus xpi q traxit de virgine: res nõ cõtenta. sed tantũ significata ẽ corpus xpi misticũ q cõiungit capiti p caritatẽ. De hoc corpore xpi mistico. s. vnitate ecclesie. dictũ est supra de verbis dñi pro q̃bus quidã retro abierũt. Est etiã corpus dñicũ sacramentũ incarnate diuinitatis. Aug. Illud corpus visibile. & palpabile. sacramẽtũ est inuisibilis forme. s. panis celestis quo viuunt angeli. Cũ. n. nihil gessit in corpore aĩa xpi nisi quãtũ verbũ cui vnita est inspirabat: ergo nõ indicet corpus esse sacramẽtũ inhabitantis deitatis. Et iterũ: xpi visibilis forma nobis mõ inuisibilis res ẽ visibilis sacramẽti altaris. & inuisibilis forma celestis panis quo viuũt angeli. res est visibilis & palpabilis forme xpi. Est ita xps & sacramẽtũ & res sacramẽti. Multa mirabilia sunt in hoc sacramento. Primũ q ibi est corpus xpi in tanta quantitate. sicut fuit in cruce. & sicut nũc est i celo. nec tamẽ excedit illius partis forme terminos vel q̃ntitatẽ. Unde mirũ est q̃ sub tã modica spẽ tantus hõ lateat. Secũdũ est q ibi sunt accidentia. sine subiecto. Quia enĩ in deũ nõ cadit accidens. ideo accidentia que prius erant in subiecto. s. in pane: postea sunt sine subiecto. Tertiũ est q panis ita conuertitur in corpus xpi. q tamen nõ est materia corporis nec etiã aĩe. Quartũ ẽ q corpus nõ augetur ex multarũ hostiarũ cõsecratione & econuerso non minuitur ex earũ sumptione. Quintũ est quod idem corpus simul in pluribus locis. s. sub omnibus hostijs cõsecratis est. Deo enĩ conuenit esse vbiq3 simpliciter & proprie: creature vero in loco vno tantũ esse corpus vero xpi medio modo habet se. Cum enĩ sit creatura non debet coequari creatori in hoc q sit vbiq3 cũ vero sit vnitũ diuinitati debet in hoc alia corpora excellere vt simul & semel possit in pluribus locis esse. sub isto videlicet sacramento. Sextum est: q cũ diuidit hostia nõ diuidit xpi corpus sed sub qualibet parte totus est xps. Unde fractura hec in forma est panis nõ in xpi corpore. quia totus xps indiuisus sumitur sub qualibet parte sicut integro speculo tota & vnica forma relucet in tota & in fracto speculo fit vnius & eiusdẽ forme numero & totius integre forme ad quãlibet speculi fracturã reflexio. Septimum est quando tenetur hostia in manibus & videtur oculis corpus xpi nec tangitur manibus nec videtur oculis: sed hoc totũ tantũmodo circa species agitur: sicut & quando diuiditur. Octaua est q nõ sit ibi panis vel vinũ tamẽ accidentia eadẽ habent effectũ. quẽ prius. vt saciare inebriare & huiusmodi. Nonũ ẽ q statim cũ desinunt ille species tunc etiã ibi desinunt esse corpus xpi & sanguis. Hugo. Q̃diu sensus corporalis afficitur corporalis presentia non auffertur: sed deinceps xps transit de ore ad cor. & manet virtus presentia spiritualis tantũ. & licet post sumptionẽ desinat ibi esse corpus & sanguis xpi cauere tamen debet cõmunicãs ne post cõmunionẽ sputat: maxime ante cõmestionẽ in loco immũdo vel vbi possit sputũ pedibus conculcari. & hoc pp periculũ & ob reuerentiã tanti sacramẽti. Eadẽ quoq3 dñs in amoris recordatione subiungit. hec sacramentũ facite. s. conficite vel celebrate. accipite & date in meã. s. in passionis mee cõmemorationẽ. q: eucharistie consecratio est quedã dominice passionis rememoratio. Et hoc exponit apostolus dicens. Quotienscũq3 mandu-

ordinis panem hunc & calicem bibetis mortem domini annunciabitis donec veniat. Cuius dominus ad iudicii. Pascha.n. legale fuit, in prefiguratione paschę futuricui euangelii cui se in consecratione peccati. i. passionis xpi. In memoriaz ergo illius beneficij inexpertis filiis christus instituit sacramentū altaris uidelicet corpus & sanguinis sui. Hoc facite in meā cōmemorationē ordinans eos in sacerdotes. & dedit eis potestatez conficiendi sacramentū corporis & sanguinis sui. Hoc igitur celat ecclesia passionem christi retractat. cū illud corpus dñi cōsecrat & sacerdos cū leuat corpus dominicū repetens quod xps in cruce fixit leuamus. Illud enim est corpus & ipse sacrament. & crucifixū est. & mortuus fuit. Hoc ē illud memoriale & animi grati cū ipsum suscipit māducando & bibendo rei cui fideliter meditando debet totis ignire & inebriare & in ipsum dim p amorem & deuotionis vehementia totaliter transformare. Nihil enim maius carius dulcius vel utilius nobis relinquere potuit q̄ suscepit. Ipse nā in quē in sacramento altaris hodie per cū infunctū immolatur idē est qui de virgine incarnatus & natus vbera eius suscit. qui pro te crucifixus mortē sustinuit. & qui resurgens & ascendens sedet a dextris dei. Ipse est qui creauit celū & terrā. & qui gubernat & moderat miseria. Ipse est a quo dependet salus ma in cuius voluntate & potestate est tibi dare paradisū gloriā ipse in tali hostia modica sic oblatus tibiq; exhibitus ipse dñs iesus de quo loquimur: filius est dei viui. Unde excellentia eucharistia. i. bona gratia dicitur. q; in hoc sacramento nō tantūmodo augmentum est virtutis & gratie: sed ipse totus sumitur q̄ est fons & origo totius gratie. Vnde. hanc vltimā memoriā nobis reliquit quemadmodū si quis peregre proficiscens aliquod pignus ei quē diligit relinquit vt quotiēscūq; illud videre posset & eius beneficia & amicitiaz memori. Quez si ille profecte vilescerit: sine in gemi illud desiderio vel siem nō potest videre. Ideo hoc saluator tradidit sacramentū: vt per hoc semper cōmemoremur. quia pro nobis mortuus est. Nazs & ideo cū accipimus a sacerdotibus cōmouemur. quia corpus & sanguis est xpi. vt non simus ingrati tantis eius beneficiis. Nec Vict. Institutū est igitur hoc sacramentū altaris primo in recordationem dominice passionis & liberationis. Secūdo in signum precipue dilectionis. & imitationis. Tertio in robur confirmationis ptra lapsue humane infirmitatis. Quarto in purgatiōez spūalis alimonie. & nutrimentū vite spūalis. Quinto in viaticū presentis peregrinatiōis.

Sexto in pignus & arrā habēde hereditatis. Septimo in remedium satisfactionis pro peccatis. Unde sanguine xpi corpus & anima nimus quia sanguis agni super, vtrāq; postē domus liberauit hebreos ab angelo exterminatore. In hoc aūt sacramento duo requirūtur ex parte recipientis. Desiderū cōuictionis ad xpm. q; umor facit & reuerentia sacramenti que ad donū timoris pertinet. Primū ad quottidianā huius sacramenti frequentationē inuitat: sed secūdū retrahit. Unde si aliquis experimentaliter cognosceret ex quotidiana sumptione feruorem amoris augeri & reuerentiam nō minui: talis deberet quottidie cōmunicare. si aūt sentiret per quottidianā frequentationem reuerentiā minui & feruorem non multū augeri: talis deberet interdū abstinere: vt cū maiori reuerentia & deuotione postmodū accederet. Unde quantū ad hoc vnusquisq; est suo iudicio relinquendus. Modus autez sumendi tripliciter diuiditur. Comestio enī alia fit ore & est sacramentalis alia fit corde & est realis: alia fit ore & corde. i. altero sacramentū in altero res sacramenti. Sola sacramentalis tantū malorum est que & si sub visibili specie elementoz corpus xpi accipiant tamen q; nec vere credāt nec diligūt panī celesti counīri nō possunt. sola realis tantum bonorum est qui & si sub visibili sacramento carnem xpi nō sumant. tamen fide & dilectione panem celestem manducant & ei counīuntur Augu. quid paras dentes & ventrem Crede & manducasti. Realis vero & sacramentalis comestio iungunur cum accipientes in pane q; pependit in ligno: accipientes in calice q; manauit de latere pertingūt mente vsq; ad ciuem panis vite. Ortis inq̄ preceptio & incorporatio sacramentum est comestionis corde quia manducamus cum domino carnem suam & bibimus cum eo sanguinem suum: hoc est per efficatiam carnis sue & sanguinis sui manemus in eo & ipse in nobis. itaq; alij accipiunt corpus domini ad mortem. quia non attingunt panem vite alij accipiunt ad vitam q; aduniuntur cum verbo. Crisostomus. credimus itaq; quoniam & nūc illa cena est in qua & ipse recubuit nihil enim illa ab ha differt. Necq; enim hic quidem hō operatur illam autem ipse. sed hanc & illam ipse. Cum ergo sacerdotem dantem tibi videris non sacerdotem estima esse qui hoc facit: sed manum xpi esse que extenditur. Sicut igitur cum baptizaris non ipse sacerdos baptizat. sed deus est qui detinet enim caput inuisibili virtute. ita & nunc. Nolite itaque Judas esse unius auarus: nolite in hac

manus accedat nullus crudelis & immisericors nullus vniuersaliter immundus. si quis non est discipulus discedat. Non recepit eos qui nō sunt tales: hic mensa est discipulis cui melio aīt facio pascha. hic est illa mensa. & nihil minus illa habet. Hoc illud est cenaculum vt tunc fuerunt hinc ad montē oliuaz exierunt Examus. & nos in manus pauperū. De. .n. regio modo est oliuaz oliue. n. sunt plantate in domo dñi. i. pauperus multitudo: stillat oleū q; hic est vtile nobis. Ita enim & deū pro pītū habebimus & multā assumemus mercedē. Dec Crisō. Sin Bedaz si quē mouet cū cenatus saluator apostolis suum corpus ac sanguine tradit quare nos ieiuni eadem sacramēta precipiamus audiat. q; tūc necesse erat typicū pascha prius consumari. & sic ad verū pascha trāsire ac vere paschę sacramēta substituendū aūt in honore & pro reuerentia tāti sacramenti placuisse magistris ecclesie. primo nos dominice passionis roarticipatione munīri & spiritualibus epulis pasciari. deinde terrenis dapibus corpus refici. Sunt aūt tria sacrificij genera. vnū domici corporis: alterū cōtriti cordis: tertiū mortificate carnis. Oportet ergo sacrificiū humiliatis pcedere in mente: afflictionis in carne. vt deuotio habeatur in dominici corporis cōsecratione & receptione. Appropinqua nunc & tu ad hanc cenam mendicans. vt elemosynaz inde accipias. ad q̄ te hortatur Anſ. dicens. Jā nunc accēde cū eo in cenaculū stratū grāde: & salutaris cene interesse delitijs gratulare. Uincat verecūdiā amor: timorē excludat affectus: vt saltē de micis mense illius elemosynaz prebeat mendicanti vel a longe sta. & quasi pauper attendens in diuitē vt aliquid accipias extende manū: famē lachrymis prode. Dec Anſhel. cena domini olim in māna prefigurata fuit. q; deus filius israel in deserto dedit. Dedit q; iudeis figurā veri panis. i. panē materialē & temporalē: nobis aūt veritatē. i. super substantialez & eternalem. Dāna creatū fuit a deo in celo aereo. sed panis nobis datus. i. xps descendit de celo vero. Cena domini etiā prefigurata fuit in agno paschali. quē deus primo precepit filijs israel manducare. quādo decreuit eos de captiuitate egyptiaca liberare. Ita xps sacramentū eucharistie tunc primū instituit quando nos a diabolica potestate eripere voluit q̄do filij israel agnū paschalem manducabant succincti erant. baculos in manibus tenebāt & calabant. Ita cōmunicātes dicunt esse succincti per mentis & soporis castitatem. & tenere baculos per recte fidei firmitatem. Sicūt etiā erecti stare in bona vita q̄ inchoauerunt. &

non se licz reponere in lectū de quo iam surrexerunt. Agnus commedebatur cum lactucis agrestibus. que sunt amare & nos debemus corpus domini manducare cū amara contritione. Qui commedebat agnum tenebantur pedes suos calciare. sic communicantes dicunt pedes suos. i. affectus & desideria custodire cauendo ne aliqua maculemur lorde. Agnus paschalis nō fuit coctus aqua sed assatus igne & manducare debet esse ignitus caritate. xps rex & sacerdos verus eucharistiam sub specie panis & vini dedit. & hoc sacramentum instituit q; olim melchisedech. rex & sacerdos dei altissimi figurauit: quia propter xps sacerdos secundū ordinem melchisedech appellatur quia hoc sacramentuz in oblatione melchisedech prefigurabatur. ¶ Facta est autem & contentio. i. disquisitio (inter discipulos: quis eorum videretur esse maior) vbi sciendum q; cum apostoli audiuerunt xpm p dicentem traditionē sui ad mortem ceperūt querere inter se quis eorum esset maior. i. aptior & conuenientior ad precedendum alios loco xpi. & ad tenendū eius locum. Et ideo xps de hic eos docuit. videlicet q; ille esset ad hoc aptior qui esset vere humilior: remocādo eos ab effectu superbe dominationis & primatus exemplo regum gentium. per contrarium dominoz terrenoz. Gentiles enī terreni dūt appetunt primatū dominarī subiectis & beneficī vocarī. q; blandi sermones a subditis eis offeruntur. Unde dñs nolens discipulos suos imitari: subiungit ((vos autē nō sic)) facere debetis ((sed qui maior est in vobis)). i. per virtutē excellentiā ((fiat sicut minor)) per humilitatē ((& qui precessor)). i. dignitate vel etiā sanctitate ((fiat sicut ministrator)) humili sui reputatione. vel humilis officij executione & exhibitione pro loco & tempore. Sed heu hodie multi habentes nomen xpianoz gētiles imitantur: appetētes primatū habere & subiectis dominari. secq; ab eis superuacuis laudib' & tolli & beneficī vocari. Specialiter autē in ecclesia sit frequēter cōtēptio pro dignitatibus obtinēdis. & nō solū inter seculares: sed et inter religiosos: sicut canes cōtendāt ad obtinēdū os carnibus pleni & medullis propter q; vlcera cambus videntur. quidā religiosi qui contendunt pro officijs prefidendi. cū tamen nihil habeant annexum nisi miseriam & laborem. Et q; monuit discipulos a humilitatem superbiam secularium dissuadendo ceu sequenter facit hoc eos ad sui exemplū inuitando. nā secūdū iudicū humanū maior & q; recūbit q̄ qui ministrat licet sm iudicium dei sepe sit aliter. ipse aūt qui cōtrarium est modo

ordinis panem hunc & calicem debetis mo-
rtem Domini annunciando donec veniat. Cap
t dominus ad iudicii. Pascha.n. legale fuit
in prefiguratione paschę latura fed euangeli
cū fit in cōmemoratione peccat. & passionis xpi.
In memoriā ergo illius benefici inexpessi
bilis operis instituat sacramentū altaris dī
cens. hoc facite in meā cōmemorationē
ordinans eos in sacerdotes. & dehinc eis pote
statez conficiendi sacramentū corporis & san
guinis sui. Doc igitur colit ecclesia passionē
dominī retractat. cū illud corpus dñi cōsecrat
& sacerdos cū levat corpus dominī repetien
tur quod xps in cruce fit levatus. Illud enim
est corpus qđ & ipse sacramē. qđ crucifixū est. &
mortuū sustinuit. Doc ē illud memoriale qđ ani
mi gratia ipsum suscipit māducando & bi
bendo. cui fideliter meditando debet to
tis ingerere & inhiare & in ipsum dīm p̄ amo
ris & devotionis reverentia totaliter trans-
formare. Nihil enī maius caritas dulcius vel
vilius nobis relinquere potuit. Ipsi. Ip
se nāz quē in sacramento altaris hodie per
cū indicto luminosille idē est qui de virgine
incarnatus & natus vbera eius suxit. qui pro
nr̄a crucifixus mortē sustinuit. & qui resurgens
& ascendens sedet a dextris dei. Ipse est qui
creauit celū & terrā. & qui gubernat & mode-
ratur vniuersa. Ipse est a quo dependet salus
tua in cuius voluntate & potestate est tibi da-
re paradīsū gloriāmipse in tali hostia modica
sic oblatus tibiq; exhibitus ipse dīs iesus de
quo loquimur filius est dei viui. Unde excel
lentis eucharistia. i. bona gratia dicitur. q; in
hoc sacramento nō tantūmodo augmentum
est virtutis & gratie: sed ipse totus sumitur q
est fons & origo totius gratie. Vnde. hanc vi
tāmī memoriā nobis reliquit quemadmodū
si quis peregre proficiscens aliquod pignus
ei qđ diligit relinquit vt quotiencūq; illud
viderit possit & eius beneficia & amicitiā me
morari. Quez si ille profecto dilexerit: sine in
genti illius desiderio vel fletu nō potest vide-
re. Ideo hoc salvator tradidit sacramentū: vt
per hoc semper cōmemoremur. quia pro no
bis mortuus est. Raz & ideo cū accipimus a
gnus est xpi. vt non simus ingrati tantis eius
beneficiis. Dec Vict. Instituit est igitur hoc
sacramentū altaris primo in recordationem
dominice passionis & liberationis. Secūdo in
signum precipue dilectionis. & imitationis.
Tertio in robur confirmationis nr̄e lapsue
humane infirmitatis. Quarto in pargationez
spiritus hominis. & nutrimentū vite spūalis.
Quinto in viaticū presentis peregrinationis.
Sexto in pignus & arrā hereditatis.
Septimo in remedium satisfactionis pro pec
catis. Unde sanguine xpi corpus & animā li
mimus quia sanguis agni super, utrūq; poste
domus liberauit hebreos ab angelo exterini
nante. In hoc aūt sacramento duo requirū
tur ex parte recipientis. Cōsiderū cōuictio
nis ad xpm. q; amorem facit & reuerentia sacra-
menti que ad donū timoris pertinet. Primū
ad quotidianā huius sacramenti frequenta
tionē inuitat: sed secūdū retrahit. Unde si ali
quis experimentaliter cognoscerer ex quotri-
diana sumptione tepidorem amoris augeri &
reverentiam nō minui: talis deberet quotti-
die cōmunicare. si aūt sentiret per quotidia
nā frequentationem reverentiā minui & fer-
vorem non multū augeri: talis deberet inter
dū abstinere: vt cū maiori reverentia & devo
tione postmodū accederet. Unde quantū ad
hoc vnusquisq; est suo iudicio relinquendus
Modus autez sumendi triplicitter diuidit̄.
Comestio enī alia fit ore & est sacramentalis
alia fit corde & est realis: alia fit ore & corde
altero sacramentū in altero res sacramenti.
Sola sacramentalis tantū malorum est que &
si sub visibili specie elementorū corpus xpi ac
cipiant tamen q; nec vere credāt nec viligūt
pani celesti counīri nō possunt. sola realis tan
tum bonorum est qui & si sub visibili sacra
mento carnem xpi nō sumant. tamen fide &
dilectione panem celestem manducant & ei
counīuntur Augu. quid paras dentes & ven
trem Crede & manducasti. Realis vero & sa
cramentalis comestio iungunt̄ cum accipi
entes in pane q; pependit in ligno: accipien-
tes in calice & manauit de latere pertingūt
mente vsq; ad ēsum panis vite. Oris inq̄ p̄
ceptio & incorporatio sacramentum est com
mestionis corporis qua manducamus cum do
mino carnem suam & bibimus cum eo san
guinem suum: hoc est per efficatiam carnis
sue & sanguinis sui manemus in eo & ipse in
nobis. itaq; alij accipiunt corpus domini ad
mortem. quia non attingunt panem vite alij
accipiunt ad vitam q; adūniuntur cum ver
bo. Crisostomus. credimus itaq; omniam &
nūc illa cena est in qua & ipse recubuit nihil
enim illa ab ha differt. Neq; enim hāc qui
dem hō operatur illam autem ipse. sed hanc
& illam ipse. Cum ergo sacerdotem dantem
tibi videris non sacerdotem estima esse qui
hoc facit: sed manum xpi esse que extenditur
Sicut igitur cum baptizaris non ipse sacer-
dos baptizat. sed deus est qui detiet enum ca
put inuisibili virtute. ita & nunc. Nullus ita-
que Judas adsit nullus auarus: nullus in hs

manus accedat nullus crudelis & impiorum
nullus vniuersaliter immundus. si quis non
est discipulus discedat. Non recepit eos qui
nō sunt tales: hic mensa est discipulis cui me
lo aut facio pascha. hic est illa mensa. & nihil
minus illa habet. Dec illud est cenaculum vt
tunc fuerunt hinc ad montē oliuaz exierunt
Exeamus. & nos in manus pauperū. Dec. n.
regio modo est oliuaz olim. n. sunt plantate
in domo dñi. i. pauperū multitudo: stillat
oleū qđ hic est vtile nobis. Ita enim & deū pro
pitiū habebimus & multā assumemus merce
dē. Dec Crisō. Fin Beda. si quē mouet cū ce
natus saluator apostolos suum corpus ac san
guinē tradidit quare nos tetuni eadem sacra
menta precipiamus audiat. qz tūc necesse erat
typicū pascha prius consumari. & sic ad verū
pascha trāsire ac vere paschę sacramēta sub
stituiēnūc aūt in honorē & pro reverentia tā
ti sacramenti placuisse magistrio ecclesie. pa
timo nos dominice passionis & participatione
muniri & spiritualibus epulis pasciari. deinde
terrenis dapibus corpus refici. Sunt aūt tria
sacrificij genera. vnū domici corporis: alterū
cōtriti cordis: tertiū mortificate carnis. Oper
tet ergo sacrificiū humilitatis precedere in mē
te: afflictionis in carne. vt devotio habeatur
in dominici corporis cōsecratione & receptio-
ne. Appropinqua nunc & tu ad hanc cenam
mendicans. vt elemosynaz inde accipias. ad
qđ te hortatur Anſ. dicens. Jā nunc accēde cū
eo in cenaculū stratū grāde: & salutaris cene
interesse delitijs gratulare. Vincat verecūdiā
amor: timorē excludat affectus: vt saltē de mi
cis mense illius elemosynaz prebeat mendicā
ti vel a longe sta. & quasi pauper attendens
in diuitē vt aliquid accipias extende manū:
famē lachrymis prode. Dec Anſhel. cena do
mini olim in mānā prefigurata fuit. qđ deus
filius israel in deserto dedit. Dedit qđ iudeis fi
gurā veri panis. i. panē materialē & tempora
lē: nobis aūt veritatē. i. super substantialez &
eternalem. Mānā creatū fuit a deo in celo ac
reo. sed panis nobis datus. i. xps descendit de
celo vero. Cena domini etiā prefigurata fuit
in agno paschali. quē deus primo precepit fi
lijs israel manducare. quādo decreuit eos de
captiuitate egyptiaca liberare. Ita xps sacra
mentū eucharistie tunc primū instituit quan
do nos a diabolica potestate eripere voluit q̄
do filij israel agnū paschalem manducabant
succincti erant. baculos in manibus tenebāt
& calabant. Ita cōmunicātes dicunt esse succin
cti per mentis & corporis castitatem. & tenere
baculos per recte fidei firmitatem. Dicit etiā
erecti stare in bona vita qđ inchoauerunt. &
non se iterū reponere in luto de quo tam fur
rexerunt. Agnus comedebatur cum lactu-
cis agrestibus. que sunt amare & nos debe-
mus corpus domini manducare cū amara
contritione. Qui comedebat agnum tene-
bantur pedes suos calciare. sic communican
tes dicunt pedes suos. i. affectus & desideria
custodire. cauendo ne aliqua maculentur lu
de. Agnus paschalis nō fuit crudus aquosus
assatus igne & manducans debet esse ignitus
caritate. xps ver & sacerdos verus eucharisti
am sub specie panis & vini dedit. & hoc sacra
mentum instituit q̄ olim melchisedech. rex
& sacerdos dei altissimi figuraliter quia propter
xps sacerdos secundū ordinem melchisedech
appellatur quia hoc sacramentum in oblatio
ne melchisedech prefigurabatur. ¶ Sacra est
autem & contentio. i. discussio (inter discī
pulos: quis eorum videretur esse maior) vbi
sciendum q̄ cum apostoli audiuerunt xpm q̄
dicentem traditionē sui ad mortem cepert
querere inter se quis eorum esset maior. i. ap
tior & conuenientior ad precedendum alios lo
co xpi. & ad tenendū eius locum. Et ideo xps
de hic eos docuit. videlicet q̄ ille esset ad hoc
aptior qui esset vere humilior: removēdo eos
ab effectu superbe dominationis & primatus
exemplo regum gentium. per contrarium do
minoz terrenoz. Gentiles enī terreni dūt ap
petunt primatū dominatū subiectus & benefi
ci vocarī. q; blandi sermones subditis eis
offerunt. Unde dño nolens discipulos suos
intrare: subiungit ((vos autē nō sic)) facere de
betis ((sed qui maior est in vobis)). i. per vir-
tutū excellentiā ((fiat sicut minor)) per humilita
tē ((& qui precessor)). i. dignitate vel etās sancti
tate ((fiat sicut ministrator)) humilitatis repu
tatione. vel humilis officij executione & exhi
bitione pro loco & tempore. Sed heu hodie
multi habentes nomen xpianoz gentiles imi
tantur: appetētes primatū habere & subiectis
dominari. seqz ab eis superuacuis laudib' ex
tolli & benefici vocari. Specialiter aūt in ec
clesia fit frequēter cōtēptio pro dignitatibus
obtinēdis. & nō solū inter seculares sed & in
ter religiosos: sicut canes cōtendūt ad edendū
os carnibus plenū & medullis propter q̄
dū os carnibus plenū & medullis propter q̄
vlcozes canibus videntur. quidā religiosi qui
contendunt pro officijs prelendi. cū tamen
nihil habeant amarum nisi miseriam & la-
borem. Et q; monuit discipulos sua humilita
tem superbiam secularium dissuadendo eo-
rum superbiam facit hoc eos ad sui exemplū imi
tando. nō secūdū iudicium humanū merces &
recipit q̄ qui imitatur licet sine iudicio de
ipse de aliquo. ipse aūt qui cōtemnitur est modo

in medio eoꝝ ē sicut q ministrat Quis maior
sit eis vt iam in lotione pedum ipsoꝝ ostende
rat e ideo est imitandus. Et ex hoc intendit
pendere q ille ē aptus ad succedendū sibi i
regimine ecclesie q est fundatus in vera hu
militate. Ut.n.humilitate superbiā curaret ipse
deus ad nos descendere e humilis fieri volu
it ostendens exemplo. q merito eū imitando hu
miliari debet e homo. Un Aug. Quid sup
bis homo. Deus propter te humilis factus est.
Puderet te forsasse imitari humilē hoiem. sal
tem imitare humilē deū. Hec Aug. Humilie
ris ergo ministrādo e abiectiora ministeria
e que alij dedignātur: leuant cum opus est su
scipiendo. ((Ait iesus. oēs vos scandalum pa
tiemini in me ec.)) Predicit q passuri sunt.
vel cū passi fuerūt ne dispent salutē sed agētes
penitentiā liberent. Scā.a.n.dubitatiões pas
si sunt eū quasi impotētē teneri ligari e duci
viderent. Et signāter dicit in nocte q: qui scā
dalū patiuntur in nocte e in tenebris susti
nent: e ipsi apostoli in aduersitate dominum
reliquerūt. ((Petrus autē)). quia ceteris fer
uidior erat. q iesus predixit preuidendo ipse
denegat amādo ((Et respondens ait: e si oēs
scādalizati fuerint in te. ego nūq ec.)) Infir
mas voluntate iactat suam voluntatem: sed
non vires cognoscēs. glo. conscius Pe. psen
tis affectus: sed nescius futuri casus. non cre
dit se ab eo posse decedere. In tantū Petrus
affectu e caritate xpi efferebat: vt e imbecil
litatē carnis sue e fidē verboꝝ christi nō cō
tueretur: sed nō mentit: q: credit verū esse q p
mittit: e sic in mente habet. Mentitur aūt qui
falsum voce sed cū voluntate e intentione fal
lendi. Sicut eū falsum q: accidit contrarium.
Communiter.n.accidit q illi q alijs in virtu
te se preferunt: turpius alijs cadūt ((respondit
ei iesus. amen dico tibi q: tu hodie in hac no
cte priusq bis gallus voce dederit: ter es me
negaturus.)) Hiero. Petrus de ardore fidei
pmittebat: e saluator quasi deus futura no
uerat. Hec Hier. Nemo ergo in se nemo i vi
ribus suis confidere pōt: q: ois pstantia ois
virtus e fortitudo nō hois sed dei est. Beda
q solus nouit qd sit in hoie: ne qs fidelium
suo vel de statu incaute pfidat vel de casu in
cautus diffidat: quasi deus modū tempus ac
numerū negatiōis eius pdicit. Un e Remi.
Moraliter instruimur: vt quātū cōfidimus
de ardore fidei tm timeamus de carnis fragi
litate. Illud verbū dñi de negatione Petri.
Marcus vt premissum est plenius ceteris ex
pressit. Post primā enim negationem Petri
statim gallus cantauit e aū fm Galli cantū bis
iterū negauit: e ita terna negatio Petri ante
primum galli cantum est inchoata e ante fu
completa. Alij vero euangeliste dicētes ((pri
usq gallus cantet ter me negabis)) de incep
tione ter ne negationis agunt. i. ternā nega
tionem inchoabis: sed marcus de cōpletione
eius scripsit. ((Et ait illi Petrus etiā si opor
tuerit me mori tecū nō te negabo)) Intellexit
.n. q timore mortis predicerat eū esse nega
turū: e ob hoc dicebat q licet periculum mor
tis immineret nullo tn modo ab eius fide de
uelli posset ((Similiter. i.)) eodē amore e fer
uore ((e oēs discipuli dixerūt)) ac feruorē in
trepidū ostenderūt: e g ardorē mentis dam
ni mortis non timuerūt: sed non pseuerauē
rūt q: vana fuit psumptio humana sine pte
ctione diuina. Cris. hinc ergo magnum disci
mus dogma: q non sufficit desiderium hois
non diuino aliqs potiaf auxilio. Et nota q
multiplex est ratio: q deus pmisit Petrū ca
dere. Prima vt nullus de se psumat. secūda
vt plus xpo q sibi qsq credat: tertia vt com
primeret eius audaciā: qrta vt alij exēplo eius
instruerent humanā fragilitatē excogitātes
e dei veritatē: qnta vt pe. alijsq plati discerēt
qualiter subditis compati deberēt: sexta vt er
ror hereticoꝝ pfunderet dicentium q caritas
semel habita non amittit nec amissa iterū ha
beri pōt cuius contrariū euiō in Pe. patuit.

Oratio.

Pie iesu qui transiens de hoc mū
do ad patrē postq cenasti: corpus tuum
e sanguī. discī. ob tui memoriā dedi
sti: e nobis sumēdū reliquisti: placuitq tibi vt
tuo refecti corpore e potati sanguine essem9
os de ossibus tuis e caro de carne tua. Peto
ergo domine e obsecro: per virtutē huius in
effabilis sacramenti: vt dignum me facias
gratia tua: e tanta redēptione non fraudes:
e fac me tanti misterij tua miseratione par
ticipē: vt per participationē veniam merear
peccatoꝝ optatā: e gratiam proficiendi in fi
de spe: e caritate: percipiam: e ad gaudia sem
piterna pertingam Amen.

¶ De sermone dñi in cena. Capi. lvij.

c Irca quintum vero
ad oēm cumulū superfluentem: at
ende alia dilectionis insignia. post egressum
i.n. iude: cum. s. mundi cū mundatore reman
sissent: e post alia supradicta dominus iesus
discipulos consolando fecit eis sermonē pul
cherrimū: ignitis plenū carbonibus. dulce ni
mis e amoris scilicet verbis dulcissimis de ce
li melle mellitis: e de celi lumine luminosis
quem scripsit Johānes spūaliter a deo dilect9
e hic potatus. Ans. Tunc demū diuinissi
mi eloquij vberima inundatione. conuentus
ille sacer ex ore tuo dñe potatus est. Siquidē
corruptus ille vter foras missus fuerat quem
huius limpidissimi liquoris infusiōe sciebas
indignū: ex huius aūt sermonis ornata ac ve
nerāda: e vili magnitudine. quinq meditā
da principaliter assume. Primū qualiter pdi
cens discipulis discessum suū. cōsolatur corde
Dicebat nāq. ((Filioli adhuc modicū vobis
cū sum)). i. modico tempore. s. vsq ad captio
nē vel mor. q: tunc fuit eis subtractus vel fm
quosdā vsq ad ascēsionē q: vsq tūc appar
it eis corporaliter. Dicēs aūt filioli: ostēdit te
neritudinē amicitie e dilectionis ad eos. Di
minutiua eni fm Priscianū aliquādo pro fa
miliaritate e amore dñi. sic ergo nūc eos vo
cat p amoris teneritudine. q: cū amici adinui
cē recedūt. affectu amoris maxime sardescūt:
e iterū ((adhuc modicū)). s. tēpus erit ((e mū
dus me iā nō videt ((. i. amatores mūdi. Uos
āt videbitis me)) e boni quidā ceteri. q: solis
bonis post resurrectionē apparuit in carne.
Et iterū. ((No turbet cor vestrū)). s. de meo re
cessu p mortē cum sit ad meā glorificationē e
spiritussancti missionē. Et i hoc docemur nō
turbari de nostris amicis in cōfessione fidei
decedētibus. nā est via ad eoꝝ glorificationē
e nostrā subuentionē. q: amici nostri existen
tes cū deo: multo plus nos iuuare possunt: q
viuentes in mūdo. ((Nō turbetur inq cor ve
strū)) q: dixi me moriturū: sed stabilitatur fide
credentes me resurrecturū neq formidet pro
pter tribulationū instātiā. ne dimittatis fidei
cōstantiā. sed perseuerate fortes vsq in finē.
Dñs intendebat aios discipuloꝝ cōfortare cō
tra duo. s. contra vnū q iminebat in presenti
quod erat eius passio e aliud q timebat fu
turū. s. superuentura eius tribulatio. Unde di
cit eis ((nō turbetur e tristetur cor vestrū)). s.
de malo presenti quantū ad primū: neq for
midet e timeat. s. de futuro quantū ad secun
dū ((creditis in deū e in me)) per cōsequens
((credite)) qui sum deus. e quem etiā cōfessi
estis deū. Unū supponit. s. fidē eoꝝ i deū. hac
eni iam instituti erant per eū. e aliud precipit
.s. vt credant in ipsum. q: est deus. e nō homo
tantū. fm Augu. Ne mortē xpi tanq hois ti
merent. Et ideo turbarentur: consolatur eos
etiā se deū esse contestans. qui possit hominē
suscitare ((in domo patris mei māsiones mul
te sunt)). i. diuerse participationes beatitudi
nis. q fm differentias meritoꝝ. sunt etiam di
stinctiōes priuiū. q. d. Iā certi estis de passio
ne mea e tamē a me expectate vi. ā eternā fm
Augu. merito turbabat. quādo qdē fidētior
dictū erat. q negaret dñm. sed cū audiunt de
mā sionibus celi. a perturbatione recreantur
certi post pericula se apud dñm mā suros q
significāt multe mansiones. Et iterū. ((Uado
significant multe māsiones. Et iterū. ((Uado
parare vobis locū)) tā pulchritam delectabile
moriendo: resurgendo in celos ascēdēdo ((e
iterū venio)) in iudicio apparendo ((e accipiā
vos ad me ipsum)) ad beatitudinē corporis e
aie ((vt vbi ego sum e vos sitis)). i. in eterna
beatitudine. Iā vt dixerat parate erant man
siones. s. in predestinatione sed tamen adhuc
parande erant ab eo redēptionis opere e ab
ipsis meritoria operatiōe. O dñe para quod
paras. nos. s. tibi e te nobis vt sit multitudo
māsionū pro diuersitate meritoꝝ: alius plus
alius minus participes tui erimus. Et iterum
((nō relinquā vos orphanos)) in quo indicat
se esse patrē illis ((vado. e venio ad vos ((spi
ritūsanctū mittēdo. Hoc aūt dicit ne pateret
spiritū mittere sine se e iterū ((pacē)). s. pecca
toris ((relinquo vobis)) q triplex est in hoie. s.
ad seipsum ad deū e ad proximū ((pacē meā))
.s. eternitatis ((do vobis)) si in pace prima p
seuerauerit fm Augu. pacē nobis relinquit aug
i hoc seculo. qua hostē: vincamus e qua nos
inuicē diligamus. Pacē suā dabit nobis i fu
turo: quādo sine hoste e sine dissentiōe regna
bimus. e bene dicit pacē meā. ad distinguen
dū pacem sanctoꝝ a pace mūdi q magis est
apparens. e ficta q vera. Un subiungit. ((nō
quō mūdus dat ego do vobis)) q: mūdus dat
carnaliter ego spūaliter: mundus tēporaliter
ego eternaliter mūdus exterius. e iterū ((si di
ligeretis me gauderetis vtiq de recessu meo
((q: vado ((ad exaltationem meā. i. ((vado q:
vado ad patrē qui maior me est.)) Aug. quia aug
nature humane gratulandū est eo q sic assū
pta est a verbo vnigenito. vt imortalis consti
tueretur in celo. atq ita fieret terra sublimis
vt in corruptibilis puluis sederet ad dexterā
patris quis nō habet gaudeat: qui sic diligit
xpm e suā naturā iam immortalē gratuletur
in xpo atq ipsum speret futurū esse per xpm.
Et iterū ((expedit)). i. vtile est ((vobis vt ego va
dam)). s. ad patrem ascendendo. vt spiritualī
ter me cognoscatis e carnaliter iam me nol
le desistatis. ne verbo carnem facto quasi la
cte contenti sitis: e vere expedit ((si enim nō
abiero: paraclytus non veniet ad vos. si autē
abiero mittā eum ad vos)) si hanc carnalem
delectationem a vobis abiere nō fecero. non
eritis digni vt paraclytus veniat ad vos quā
diu enim de me carnaliter sentietis: non eritis
idonei vt spiritūsanctum recipiatis. Non q
ille in terra nō posset dare sed q: illi non
sunt idonei accipere: nisi eum fm carnem nol

se destitu[...]ant quo magis spiritualis effecti ma
gis ad celestia in amplectēda eius deitate an
helant. In tantum.n. mundus est spiritus
quod in nullo geletur nisi in eo qui omnino a
spiritualis nullo: carnali solatio impeditus.
Ber. delicta ē omnia consolatio: e non dat:
ad mittentibus aliena. Hugo. Idcirco nimi
rū dns iesus discipulis se subtraxit corporali
ter: vt cū discerent amare spiritualiter. Ascē
dit siquidē in celū: vt corda post se traheret
vt dilectio pergeret post dilectū. Sed e vsq̃
hodie xps amicos suos quasi quadā corpo
rali presentia consolat in scriptura sacra e
ecclesie sacramentis atq3 aliis visibilibus ex
ercitiis virtutū quoq3 aliquā dispensatorie sub
trahit vt ius vt spiritualis amoris dulcedinē
tanto purius percipiant: quo nihil foris habēt
cui in opere virtutis ad q mentē suā g inten
tionē extendāt. Hec Hug. Pensandū ergo ē
q si presentia carnis filij dei impedit spiritus
receptionē: quanto magis carnalis affectus
in nobis impediat eādē. Hec e his similia
eis dicebat: que corda ipsorū totaliter pene
trabāt. non enim de suo discessu aliquid paci
fice tolerare poterant. Secundo circa sermo
nē mediteris qualiter cordialiter e instāter
dns iesus instruxit discipulos pluribus vici
bus in caritate seruanda dicens((Mādatū
nouū do vobis))quo.s. dispositi ad meam se
quelā eritis videlicet((vt diligatis inuicē si
cut dilexi vos))hac enim via sequēdus ē do
minus. Nō dicitur nouū quantū ad substan
tiā: q fuit datum in veteri lege: que etiā pre
cipit proximos diligere: non tamen pro eis
mori: sed dicit nouū quātū ad mādati formā
sicut ipse dilexit nos: q ē mori dignatus est
pro nobis. Unus modus renouādi vinū ve
tus est q̄n amisit colorē e saporē ponēdi ipsū
cum vino nouo. e forti: q ibi recipit colorē
e saporem ex feruore vini e sic dicitur reno
uari. Mandatū de dilectione fuit valde anti
quū e iā quasi nulli sapiebat ideo passio xpi
in qua fuit maximus feruor dilectionis: qua
si vinū fortissimū illud mandatū renouauit.
Dicit etiā nouū mādatū ab affectu: q aīam
renouat e hoies nouū facit. dilectio enim ta
lis confert nouitatē e aufert vetustatē: e ite
rū((in hoc)).s. signo quasi in meo pprio cara
ctere((cognoscēt omnes))apte((q mei estis
discipuli))disciplinis meis imbuti: e de scola
mea instructi non si demonia eijciatis. vel
alia signa faciatis sed((si dilectionē habueri
tis ad inuicem)). Hoc est.n. q maxime desi
rat dominus. Quicunq3 connumerat mili
tie alicuius regis. debet portare insignia ei9.
insignia aūt xpi sūt insignia caritatis qcūq3
ergo vult annumerari militie xpi dēt carita
tis caractere insigniri. Aug. tanq̃. di. alia mu
nera mea habēt vobiscū etiā nō me.i. non so
lum natura. vitā: sensum: rationē: e ea in sa
lutem que hominibus decoribusq3 cōmunis
est: verumetiam sacramenta, pphetias scien
tiā: fidem distributionē rerū suarū pauperibus e
traditionē corporis sui vt ardeat sed quoniā
caritatē nō habēt vt cymbala cōcrepant: ni
hil sunt: nihil eis pdest. Hic est fons cui non
comunicat alienus.i. dilectio sola discernit in
ter filios dei e filios dia: signent se oēs signo
crucis xpi: respondeant omnes amen: cantēt
omnes alleluia baptizent oēs: intrent eccle
sias: faciant parietes basilicarū: non discernū
tur filij dei a filijs diaboli nisi caritate. Quic
quid vis habe: hoc solū si nō habeas nihil ti
bi prodest: alia si nō habeas: hoc habe: e im
plesti legem. Hec Aug. e iterū.((Hoc ē pcep
tum meum vt diligatis inuicem sicut dilexi
vos)) idest vt diligatis opere: vt q tibi vis
fieri: facias alteri e q tibi non vis fieri: nec
tu alteri facias. Ubi notādū q tripliciter di
lexit nos christus. Gratuite: quia dilectione
nos preuenit: ipse.n. incepit nec expectauit q
nos inciperemus diligere. Sic ergo e nos
debemus prius diligere proximos: non expe
ctantes preueniri seu bñficiari. Et multo ma
gis debemus deum re diligere: q secūdum.
Aug. nulla ē maior ad amorē inuitatio q̃ p
uenire amādo: e nimis durus est aīus q dile
ctionē: e si nolebat impēdere nolit repēdere
Dilectio ergo dei causa est dilectionis nostre
sed non econuerso: non .n. q nos diligimus
deū diligit nos: sed q diligit nos diligimus
eum: e q eū e primū. Et q per caritatē xps
ad nos redimendos: venit sectemur caritatē
vt per hanc q̃ ad nos xps descendit dilectio
nis viā etiam nos ad ipsū possimus ascen
dere. Itē efficaciter q patet p opus dando se
ipsū e ponēdo aīam p nobis q probatio di
lectionis exhibitio est opis. nos ergo hoc exē
plo efficaciter e fructuose inuicē diligamus
secūdū illud Joh. non diligamus verbo ne
q3 lingua sed opere e veritate. Et multo ma
gis deum diligamus vt sermonem eius e man
data eius seruemus. Item recte q hanc dile
ctionem ad nostram beatitudinem ordina
uit: e vt ad deū nos thraheret: non sicut ho
mines sese inuicem carnaliter e per commo
do terreno diligentes. Sic ergo e nos in p
ximis nō quod beneficij est seu dilectionis: s
q dei est: debemus diligere: e inuicē ad hoc
vt deum habeamus. Sunt enim amici natu
re: e sunt amici fortune: e sunt amici gratie:
e hi vltimi soli approbantur a deo. Licet ani

in dilectione proximi includatur dilectio dei
tanq̃ principalior. q proximus non est dili
gendus nisi propter deū tamen saluator hic
magis facit mentionē expressam de dilectio
ne proximi q̃ dei cū dicit inuicē. quia inten
debat apostolos inducere ad edificationem
e consolationem fidelium: e ad perferendas
tribulationes persecutorum ad q necessaria
est caritas proximi: que tamen vt dictum est
includit caritatem dei. e iterum.((Maiorem
hac dilectionem nemo hz: vt animam suam
ponat quis pro amicis suis))Dilectionem vo
cat hic signum e probationem dilectionis .i.
exhibitionem operis. transferens de causa ad
effectum e quidem nullum maius dilectionis
argumentum. estq̃ ponere animam pro ami
cis. Hoc enim est vltimum signum amoris:
vltra q non est aliud inueniri. Amor namq3
per quattuor signa potest māifestari. Primo
per verba. Quando.n. cor habundat in amo
re tunc os habundat in sermone: q ex habun
dantia cordis os loquitur. Secundo per col
lata beneficia. e istud est maius signum q̃ pri
mum: q multi seruirent de verbis suis q nō
seruirent de suis rebus. Tertio per obsequia
personalia: e istud est adhuc maius signū q̃
primum vel scdm. Multi enim seruirent, de sua
substantia qui non seruirent de sua persona.
Quarto per aduersa: quando.s. quis pro amo
re amici se exponit morti. Multi enim darēt
personam ad seruiendum qui nō darent ani
mam suam ad moriendum. In hoc ergo q
christus pro nobis crucifigi e mori voluit. in
finitam nobis caritatem ostendit. Greg. mori
etiam pro inimicis dominus venerat. e tamē
positurum se animam pro amicis dicebat: vt
nobis ostenderet. q cum diligendo lucrū fa
cere de inimicis possumus. etiam ipsi amici
sunt qui persequuntur. consequens ergo ē vt
quemadmodum xps animam pro nobis po
suit: sic e nos animas pro fratribus ponam9.
Quattuor enim sunt diligenda per ordinem
ex caritate.s. deus: anima: proximus e corp9.
Et ideo cum caritas sit ordinata pro ipso deo
qui est primum maximum diligibile: ex cari
te debent alia tria exponi. sicut minus pro ma
iori. pro anima vero propria debet proximus
e corpus proprium contemni. e pro salute p
ximi debet vita corporalis exponi. Et iterum
Hec mando vobis. vt diligatis inuicem q
aliter nullum solatium habebitis. nisi in vo
bis inuicem habeatis: sed absq3 dilectione so
latium e consolationem in vobis inuicem ha
bere non potestis. Preceptum dilectionis sp
inculcat: e tanq̃ sola dilectio precipienda sit
eam semper commendat. Et reuera ille qui
ait. habe caritatem: e fac quecunq̃ vis quasi
solam caritatem visus est precepisse: e meri
to: q ipsa valet sine vsibus multarum virtu
tum. sed cetera omnia non valent sine ea. vn
de secundum Gregorium. De dilectione qua
si de singulari mandato dominus loquitur:
quia omne mandatum de sola dilectione est:
e omnia vnum preceptum sunt. Quicquid
enim precipitur in sola caritate solidat. Mul
ta sunt per diuersitatem operis: vnum in ra
dice dilectionis. Et plura alia huiusmodi ad
ad dilectionem incitantia dominus dicebat:
que Joh. hoc conscripsit. De dilectione frater
nullus apostolorum tantum loquitur quan
tum Johannes e hoc e in epistolis suis. Le
gitur etiam de eo: q iam senex effectus porta
batur ad ecclesiam a discipulis suis. vt fide
les instrueret: quibus hoc tantum dicebat. fi
lioli diligatis inuicem: e in hoc est perfectio
discipline christiane. Unde dicitur specialiter
a deo dilectus non solum propter priuilegiū
virginitatis: sed etiam propter specialitatem
caritatis. Tertio circa sermonem mediteris:
quomodo monuit eos ad obseruantiam mā
datorum suorum. dicens.((Si diligitis me
mandata mea seruate))implendo ea facto e
opere. Quasi diceret: non ostendatis amorē
quem habetis ad me fletu solum: sed in obe
dientia mandatorum. In hoc enim mundi
huius potestates. suos amicos e fideles pro
bant e cognoscunt: si eis obediunt e eorum
mandata custodiunt: quia secundum Grego
rium. Probatio dilectionis exhibitio est ope
ris. Et iterum.((Qui habet mandata mea e
seruat ea ille est qui diligit me)). scilicet opere
e veritate e non tantum lingua sermone hoc
est ille habet veram dilectionem ad me. aug.
qui habet in memoria e seruat in vita: qui
habet in sermonibus e seruat in moribus. q
habet audiendo e seruat perseuerando. ipse
est inquit qui diligit me. Opere est demon
stranda dilectio: ne sit infructuosa nominis
appellatio. Unde e Johan. qui dicit diligo de
um e mandata eius non custodit: mendax ē.
Et iterum.((Si quis diligit me))idest dilecti
onem in me tendit((sermonem meum serua
bit)). idest mandata mea ad faciendum ea:
quia obedientia procedit ex amore qui est in
corde. sermonem ergo e verba dei tunc serua
mus quando facimus que precepit e dilig
mus que promisit. Qui autem verba tenet p
memoriam e non coheret illis per obedienti
a n: non sunt eis in beneficium. sed in damna
tionis testimonium. Gregorius Vere dilig
mus si mandata eius seruamus. Vere dilig
mus si a nostris nos voluptatibus coartam9.

Nam qui adhuc per illicita desideria defluit: profecto deum non amat: quia ei in sua voluntate contradicit. Ille ergo vere amat: cuius mentem delectatio prava ex consensu non superat: nam tanto quisque a superno amore disiungitur quanto inferius delectatur. Hec Gregorius. Et iterum ((Si precepta mea servaveritis manebitis in dilectione mea)) idest et hoc scietis vos dilectos a me et quod in dilectione mea qua vos diligo: et in gratia mea manebitis: si mea precepta servaveritis. Servatio enim mandatorum est effectus et signum divine dilectionis non solum eius qua nos diligimus: sed et eius quare ipse diligit nos: et adiuvat ad implendum eius mandata que implere non possunt nisi per gratiam. Ostendit ergo secundum Aug. Non unde dilectio generetur: sed unde monstraretur: ut nemo se fallat dicendo quod deum diligat: si eius precepta non servat. Nam in tantum eum diligimus inquantum eius precepta servamus. Inquantum autem minus servamus minus diligimus. Nemo precepta servat qui non diligit: et nemo diligit nisi qui servat. Nec prius servamus precepta ut nos diligat christus: sed nisi nos diligat ea servare non possumus. Et iterum ((Vos amici mei estis: si feceritis que ego precipio vobis)) idest si opera ostenditis amicitie et dilectionis: quia impletio preceptorum est signum dilectionis: et preceptum est signum dilectionis: et preceptum est signum sue voluntatis. Et ideo si ea que precepit non facerent voluntates non consonarent: et sic amici non essent secundum Grego. Amicus quasi animi custos dicitur. Unde non immerito qui voluntatem dei in preceptis eius custodire dicitur: illius amicus vocatur. Et secundum eundem magna est misericordia redemptoris et dignitas hominum esse amicos dei. Sed audisti gloriam dignitatis cum dicitur: vos amici mei estis. audi et laborem certaminis cum subditur: si feceritis que ego precipio vobis. Unde et ait Augustinus. Cum servus bonus esse non possit: nisi precepta domini sui fecerit: hinc amicos suos voluit intelligi. Unde boni servi possunt probari. O magna bonitas dei. Cum enim deo condigne reddere debeamus obsequia: utpote servi domino: famuli deo: subiecti potenti: mancipia redemptori: amicitiarum nobis premia promittit: ut a nobis obsequia debita servitutis extorqueat: ut quos nolle servire conspicit sponte suorum beneficiorum possit promissionibus invitare. Hec Augu. Nullus ergo sine operis attestatione credat se deum diligere

sed ut ait Greg. De dilectione conditoris lingua mens et vita requiratur: nunquam est dei amor ociosus. Operatur etenim magna si est: si vero operari renuit, amor non est: nemo itaque debet credere quod deum diligat qui eum sepe corde non cogitat: qui eum sepe ore non laudat: qui eius mandata opere non servat. Greg. Si ab aliquo queratur: verum deum amat libere respondeat ita: sed constat ut ipse dicit: quod probatio dilectionis exhibitio est operis. Ergo si vere deum diligis querendum est a corde. ab ore. ab opere. Primo a corde. Primo a corde: quia quod amat de eo sepe cogitat. unde luxuriosi sepe cogitant de delitijs carnis avari de divitijs: superbi de eminentijs: et viri vere spirituales de divinis: si ergo non sepe de deo cogitas: non credas te vere amare eum. Item homo maxime de eo cogitat quod pro ceteris amat ergo si de mundo magisque de deo cogitas mundum magisquam deum amas. Secundo si deum diligis a lingua tua requiras quia ex habundantia cordis os loquitur. Nam idem est verbum cordis et oris sed in corde est nudum in ore vestitum. lingua ergo libenter illum nominat quem cor amat. Et ideo si plus de mundo quam de deo fateris: magis mundum quam deum diligere convinceris. Tertio an deum diligas ab opere tuo requiras: non enim potest ignis esse et non ardere. si ergo ignis divinus est in corde tuo non poteris vacare ocio: sed si ocio vacas. ignem non habes: quia ut dictum est: caritas non est ociosa. Operatur enim si est si operari renuit caritas non est: ad hoc ergo quod quis christum veraciter diligat necesse est ut deo amando nihil preponat et proximum suum sicut se diligat: ac dilectionem corde. ore. et opere ostendat. Hoc etiam quod dictum est, Vos amici mei estis. Dupliciter potest intelligi. secundum quod amicus dupliciter dicitur. s. qui amat et qui amatur. et secundum utrunque verum est quod subdit: si feceritis que ego precipio vobis. Quia et qui deum amant mandata eius servant et quos deus amat mandata illius servant. inquantum conferendo eis gratiam suam adiuvat ad servandum. sed ut visum est mandatorum observatio non est divine amicitie causa sed signum. s. quod deus diligat nos: et quod nos diligamus eum. Et plura alia huiusmodi dominus tunc dicebat. Quarto circa sermonem mediteris qualiter dando eis confidentiam circa pressuras quas eis predixit esse venturas premunit et hortatur ipsos ad patientiam. ne deficiant in tribulationibus. dicens. ((si mundus vos odit)) mundani et amatores mundi: qui divitijs delitijs et honoribus sunt dediti ((sci

tote)) quod ((me priorem vobis odio habuit)). Unde scriptum est. odio habuerunt me gratis: quasi diceret secundum Criso. scio hoc est durum et difficile. sed propter me patiemini. Et ideo non dolere sed et letari oportet et sufficit vobis in consolationem propter me hec pati grandis consolatio membris ex capite: quia non debent conditionem capitis refutare. Unde Aug. Cur se membrum supra verticem extollit. Recusas esse in corpore si non vis odium mundi sustinere cum capite. Deinde ostendit cur odit eos mundus. s. ((quia non sunt de mundo)) idest parte eius. nihil. n. commune cum terra est eis: sed celestium facti cives. et propter hoc mundi odium patienter est sustinendum. unde Cris. Hoc est virtutis augmentum a mundo odio haberi. unde dolere oportet si a mundo diligeremini. Hoc. n. esset malitie vestre ostensivum. Greg. Nam perversorum derogatione vite nostre approbatio est: quia iam ostenditur nos aliquid iusticie habere: si illis displicere incipimus: qui non placent deo. Et quia exemplo sui: quo aliud maius et melius non est. monuit ad ferenda odia mundi subdit quare eum debeant imitari: quia ille dominus ipsi servi. ((Mementote sermonis mei quem dixi vobis. Non est servus maior domino suo. si)) propter quam ((me persecuti sunt)) quia sum dominus ((et vos persequentur)) quia servi estis: persequentur vos in quibus ego sum et propter nomen meum in vobis: non potest placere servus quibus displicet dominus. Cris. Quasi diceret non vos turbari oportet si communicabitis meis passionibus: quia vos non estis me potiores. Et iterum ((mundus gaudebit)) idest mundani in delitijs: divitijs et ambitione viventes ((gaudebit)) tanquam de me triumphaverit. quia in triduo mortis christi. iudei mundo dediti sunt gavisi credentes extinxisse totam sectam christi. ((Vos autem contristabimini de mea morte et absentia sed tristicia vestra vertetur in gaudium)) in resurrectione et apparitione seu presentia: et ascensione: et maxime in spiritussancti missione. Contristati. n. sunt de morte domini. sed morte de resurrectione letati. Non plus lachrymationem et fletum: infudit deus exultationem et gaudium. ubi notandum quod si cui promitteretur ab eo qui esset verax et potens facere promissum quod omnes illius lapides verteret in aurum: utique ille congregaret hincinde lapides: quam posset plures et maiores. Nunc igitur promittitur nobis ab ipso qui veritas est et potens super omne quod est quod tristicia nostra vertetur in gaudium: ideo multum libenter debemus sustinere tristicias et pressuras huiusmodi in augmentum nostri gaudij. Unde non dicit post tristiciam vestram erit vobis gaudium: sed ait tristicia vestra vertetur in gaudium: ita quod habere ipsum quod est tristiciam habere in cumulum gaudij convertetur. Ad ostendendum autem et meroris et gaudij immensitatem inducit similitudinem delectando

quod dixerat per exemplum mulieris in dolore partus tristiciam habentis: sed in nativitate pueri gaudium superveniens absorbet in ea omnem tristiciam precedentem. Deinde hoc paradigma quod de muliere proposuit dominus exponit et similitudinem adaptat: dicens. ((Et vos igitur nunc quidem tristiciam habetis)). s. tempore mee passionis et mortis: quasi iam parturientes. ((Iterum autem videbo vos et gaudebit cor vestrum)) scilicet post meam resurrectionem ((et gaudium vestrum nemo tollet a vobis)) quia vita christi que fuit materia huius gaudij: erat deinceps immortalis non amplius auferenda per mortem. Tristiciam enim habuerunt passo domino: sed post resurrectionem gavisi sunt viso domino: et gaudium eorum non tollebatur ab eis: quia et si post modum persecutiones et tormenta pro christo passi sunt sepe tamen resurrectionis et visionis illius accensi: libenter adversa queque ferebant: immo gaudium existimabant cum in temptationes varias inciderent. Possunt autem et hec ita intelligi ut in discipulis universe loquatur dominus ecclesie: velut etiam ibi: ecce ego vobiscum sum usque ad consumationem seculi: Mundi enim amatores gaudent: quia in presentibus delectantur. nulla alterius vite gaudia sperantes sed boni in erumnis huius vite tristantur et plorant pro peccatis proprijs et alienis pro huius mundi incolatu et dilatione regni celestis et per huius vite tribulationes et angustias ad eterna contendunt gaudia celi: quia per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum dei. Dicens ergo dominus iterum autem videbo vos. secundum promittit adventum quo ad universam ecclesiam ad remunerandum ex integro. Ac si diceret iterum videndus apparebo vos eterna visione eripiam vos ab adversariis assumam vos ad memetipsum coronabo vos victores probabo me semper vidisse vos decertantes. Alchuinus ((mulier)) autem sancta ecclesia est propter fecunditatem bonorum operum: et quia spirituales deo filios generat. hec mulier ((dum parit)) idest dum in mundo virtutum profectibus insistit. dum vel quod temptatur et affligitur ((tristiciam habet)) de hoc quia venit hora ut patiatur: quia nemo carnem suam odio habuit: ((sed cum pepererit)) idest cum devicto laboris certamine ad palmam pervenerit ((iam non meminit pressure)) precedentis propter percepte gaudium retributionis ((quia natus est homo in mundum.)) sicut enim mulier nato in hoc mundo homine letatur ita ecclesia nato in vitam eternam. fidelium populo exultatione repletur. Beda. Nec novum debet videri. si natus dicatur qui ex hac vita migraverit. sicut enim consuete nasci di[citur]

cinx cum quo de vtero matris procedēs in hanc lucē progreditur: ita potest natus appellari. qui solutus a vinculis carnis ad lucē eternam sublimatur. Unde sanctorū solemnia non funebria sed natalitia vocant. Deinde concludit conclusionē principaliter intētam. Ad hoc enim dixit predicta omnia ꝛ firmarent ꝓtra tribulationes eis imminētes ꝛ aduersa. Hec ait. ((Hec)) omnia q̄ dixi in sermone isto((locutus sum vobis.s.ad hunc finē: ꝛ ideo((vt in me pacem habeatis)) adnenientibus tribulationibus futuris. q̄ sicut graue q̄rit in loco ꝓprio ita cor humanū in deo: Et inde ē ꝓhibeo inūdani: qui deo p amorem non sunt ꝓiuncti: habent tribulationes obligatas((sed sancti ꝓ deum p amorē habent in corde: ꝛ si ex mundo habent tribulationes in xpo habēt pacē. Dic finit sermonē suū vt pius pater. vilioris ponens in fine. De pace ad quaz oēs conatur inuitare. Unde. Non solū que in cena sed etiā que ab initio ꝑdicationis fuit: ꝛ maxime q̄ in cena hec causa dicit: vt in illo pacē habeāt: pacem peterio in ꝓsenti: pacem eternitatis in futuro. Hec pax est ꝓ qua xp̄iani facti sumus ꝓ qua sacramēta ibuimur: ꝓ qua flagellis ꝛ aliis modis eruditmur ꝑ qua spiritus pignꝰ accepimus ꝓ qua in eū credimus ꝛ speramus ꝛ amore eius accendimur. Hec ē in pressuris cōsolatio ꝛ liberatio. vt hac in fine feliciter regnemus cū christo. In hoc ergo sermone ꝓcludit: q̄ ipse est cōsummatio vie ꝛ beatitudo patrie. Augu. Hec pax finē ipse non habebit. sed eis pie nostre intentionis actibus q̄ finis ista erit. Et subiungit. ((In mundo pressurā habebitis)). Hab humanis holibus vos ꝓsequentibus. ((In me autē pacē)). Quasi diceret ꝑm Grego. Sit vobis de me interius q̄ cōsolando reficiat. q̄ erit de mūdo exterius q̄ leuēdo grauiter ꝓmat. Sancti enim viri nō habent tribulationes puras. q̄ habent ꝓsolationē dei admistā. sed malū habēt eas puras non habentes cōsolationē istam. ((Sed ꝓhidite)). i. fiduciam in me habete((q̄ ego ꝓ vobis((vici mundū)) ꝛ non prenalebit. Quasi diceret. recurratis ad me. ꝛ habebitis pacē in me. christus vicit mundū eripiendo ꝛ auferendo arma eius q̄bus ꝓpugnat. Hec autē fuit eius concupiscibilia. Nā omne q̄ est in mundo. aut in concupiscētia carnis quā destruxit ꝑ afflictionē ꝛ labores. aut cōcupiscētia oculorū q̄z destruxit per paupertatem. aut superbia quaz destruxit per humilitates. In hac victoria christi debent confidere sancti. q̄ consideratione eius armati ꝛ viribus eius. faciliter superant tempta-

tiones mundi. Propter q̄ dicit Petrus. xp̄o in carne passo ꝛ vos eadem cogitatione armamini. Qui ergo sicut christus illa concupiscibilia vincit. Vincit mundum. Et hoc ꝑm Johan. facit fides nostra: q̄ cum sit substantia ꝓperandorum qui sunt bona spiritualia ꝛ eterna. facit nos contemnere bona corpalia ꝛ transitoria. Et alia plura hic similia: tunc dicebat. Animo circa sermones mediteris qualiter ipse dominus ieiunio eo qui erat ad discipulos sermone finito. de quo ꝑm Bedam. In cena locutus est vsq; ibi: surgite eamus. hinc. Deinde stando vsq; ad hymni finem: cutus initium est: tandem subleuatis oculis aspiciens in celum: sic ad patrem conuertit: ꝛ verba ad ipsum dirigens orare cepit: christus non tantum orauit ad aliquod impetrandum. sed etiam ad dandum nobis orandi exemplum. Et ideo oratio sua hic describitur optimis circumstantijs disposita. Primo respectu precedentium: q̄ post sermonem ꝛ discipulorum instructionem conuertit se ad orationem ad ostendendum q̄ complementum bone operis est a deo requirendum: ꝛ vt quos instruimus verbo iuuemus orationum suffragio. q̄ sermo diuinus maxime habet effectum in cordibus audientium: cum fulcitur oratione per quam diuinum implorat auxilium. Et ideo finis sermonis nostri debet ad orationes terminari. Secundo respectu ꝓsentium: q̄ orando principaliter oculos leuauit ad celum ad denotandum q̄ in oratione mens debet eleuari in deum. Q̄ secundum Dama. Oratio est ascensus mentis in deum. Inter alias autem partes corporis dispositio interior mētis: maxime relucet in oculis. Ubi enim amor ibi oculus. Crisostomus. Propter hoc in celum oculos eleuauit. vt stantes sursum aspiciamus. non oculis carnis solum: sed ꝛ mentis. Sancti ergo quandoq; erecti ꝛ eleuantes oculos ad celum orant. non vt superbi: sed vt humiles orationem ad deum dirigendam ꝛ celestia tantum petenda esse ostendat. Unde Psalmus. Ad te leuaui oculos meos qui habitas in celis. ꝛ non solum oculos sed ꝛ operationes nostras in deum referre debemus: secundum illud. Treni. Leuemus corda nostra cum manibus ad deum in celis per manus. n. designantur operationes. Tertio respectu sequentiū: q̄ articulo passionis sibi imminente: ꝛ pressuris discipulorū predictis ozauit ad patrem sumu. ad designandū q̄ pressure ꝛ tribulationibus imminentibus debet homo per orationē recurrere ad deū. sicut Moyses. Susana ꝛ alij plures clamauerunt ad dominū cū tribularentur. ꝛ liberauit eos. Oratio

ois christus primo pro se. deinde ꝑ membris Pro se orat. tā sm humanā naturā: tā sm diuinam. sm humanā naturā ꝑ clarificationē in passione: ꝑ clarificatōe resurrectionis. ꝑ clarificatione ascensionis. ꝑ clarificatōe iudicij quā habebit in eo: post illud. Secūm diuinā naturā orat ꝑ notitia ꝛ manifestatōe claritatis patris ꝛ filij in q̄bus intelligitur nexus ꝛ amor ambox. s. spūs sanctus: q̄ medius sepe intelligitur in extremis. Dox trū eadē est claritas natura. essentia. eadē potētia. scia. bōitas. Postulat ergo ipse xp̄s claritatē suaz ab eterno patre habitā ad humanā cognitōem ꝛ notitiam obiarie ipsum pux holum arbitrantes de passiōis ignominia verecūdiā recipiāt ac de resurrectionis gloria despantes a fide deficiant. ꝑ mēbris dupliciter orat: primo ꝑ mēbris credentibus ꝛ tā capiti adherentib⁹ fideliter ꝑ credituris ꝑ verbū tā credentiū. Orat ergo pro discipulis ꝛ mēbris tā credentibus. ꝛ recomendat eos ꝑtī dicens. ((Pf sancte serua eos)) ((Custodi a malo ꝛ custodiendo in bono((in nōie tuo)). i. in fide ac confessione ꝛ veritate ꝛ virtute nois tui((quos dedisti mihi)) ꝑ fundamento ecclesie p eos fundande. p specialem amicitiā eos mihi ꝓiungendo((vt sint vnuz)) ꝛ vniti p caritatē((sicut ꝛ nos sumus vnum)) p naturā: ita q̄ ly sicut nō ipoztat equalitatē: sed quandā similitudinē ꝛ imitationem longinquā. sīc ego filius tuus p naturā. sicut ꝛ isti filij tui ꝛ fratres mei p gratiaz. Uel ꝑm Aug. Ut quēadmodū pater ꝛ filius nō tm equalitate substantie. sed ēt voluntate vnā sunt ita ꝛ hi non tm per hoc q̄ eiusdem nature sunt sed ēt per eandem dilectionis societatem vnuz sint. Cuiuscunq; perfectio nihil aliud est q̄ participatio diuine similitudinis. intantum. n. boni sumus inquantum deo assimilamur((ego ꝓ eis rogo)) quo ad efficatiā((q̄ tui sunt)) ꝑ eternam predestinationem((nō pro mundo)). i. mundi dilectoribus ꝛ perditis sm tuam prescientiam. Hoc dicit q̄ efficatia sue orationis nō modo ad electos se extendit. Quānto. n. in se sit efficax pro oībus. tm mali ponūt sibi ipedimentū ne sint participes ipsius. Et licet tas non essent de mūdo)) vel ꝓp alios salutem q̄ adhuc sunt mūdo necessarii. vel ꝓp eox veritatem q̄ in meritis nō sunt ꝓfundi. Ubi Beda. quasi diceret. tā imminet ipse vt tollar ego de mūdo. ideoq; necesse ē vt isti nunc nō tollantur de mūdo. vt te ꝛ me primū annuncient. mūdo((sed vt serues eos a malo)) ꝛ defectu ꝑsecutionis. eripiendo de periculis. ꝛ vando eis ꝓmanentiā in fide ꝛ ꝓstantiam in tribulationibus imminentibus. Hinc habes q̄ sanctis nō debent rogare vt tranſeant de mundo. sī ꝓ-

hoc eis ꝓueniens nō est. sicut nec illis ꝓueniens erat beatifica eox. i. confirma in veritate fidei catholice ac vite ꝛ doctrine. Sanctū. n. vno mō sunt idem q̄ firmum. Ista ē confirmatio apostoloz facta est a deo patre. q̄n in die pentecostes misit spiritum sanctum. Deinde orat pro toto fideli populo dicens((non pro eis rogo tm. sed ꝛ pro eis qui)) per totum orbem((erecturi sunt in me per verbum eox)). s. per verbum fidei ꝛ euangelij q̄ predicauerunt per q̄ oēs in christum crediderunt qui fidem illam habuerunt quā apostoli predicauerunt. Qs verbum dicitur eox. nō q̄ p eos tm sit predicatum immo ꝛ p paulum ꝛ alios quoslibet ꝑdicatores: sed eis primo ꝛ principaliter cōmissum est ad ꝑdicandū. ꝛ ab ipsis est primitus ac precipue predicatum. hoc est verbū fidei predicatum. verbū dei ispiratum per q̄ credidit latro credidit pau. ꝛ quicunq; vnq̄ credidit in christum. Unde sm Aug. oēs suos sibi intelligi voluit non solum qui tunc erant in carne: sed etiam qui futuri erāt: quot quot enim postea crediderunt in eum. ꝑ verbum apostoloz sine dubio crediderunt: ꝛ donec veniat credituri sunt. Per hos euangelium ministratum est. ꝛ anteqū scriberentur: ꝛ vtiq; quisquis in christum credit euangelio credit Dec Aug. ((Ut omnes vnum)) vnitate((sint)) fidei ꝛ caritatis. sicut ꝛ tu pater in me ꝛ ego in te vnum sumus in vnitate nature ꝛ substātie: vt ꝛ ipsi in nobis vnum sint fide ꝛ caritate. Uel sm Augu. Potest referri ad vnitatem amoris sic. Sicut tu pater es in me ꝛ ergo in te per amorem. ita ꝛ ipsi sint vnum in nobis per amorem: q̄ caritas facit vnum esse cū deo quasi dicat. sicut pater diligit filium ꝛ econuerso filius patrem: ita ipsi diligant filium ꝛ patrem. Fructus autem vnitatis est vt mundus totus predicatione eox conuertatur: credat ꝛ cognoscat q̄ tu me misisti ꝛ q̄ doctrina q̄ dedisti eis sit a te. Sic. n. omnes vnum erunt. Nam per nihil aliud manifestatur veritas euangelij. sicut per caritatem fidelium. Unde Crisostomus. Nihil. n. scandalizat omnes vt abominentur diuisi. q̄ credentes sint vnum hoc edificat ad fidē. ((Et ego claritatem quā dedisti mihi dedi eis)) q̄ potestatē miraculoz ꝑ quā declarata ē diuinitas christi dedit apostolis. Unde Crisostomus. Claritatē vocat gloriā que ē ꝑ signa ꝛ dogmata ꝛ vt vnanimes sint. Ubi subdit. ((Ut sint vnū sicut ꝛ nos vnū sumus)). i. vt sint in vera vnitate ecclesie absq; scismate. Unde Crisostomus. Hoc enim gloria vt sint vnus: etiam si tanto maior est. Ego in eis ꝑ gratiam ꝛ pacificationis spūs. ꝛ tu in me per vnitatem nature ꝛ substantie: ꝛ per ꝓsentiam in eis ꝑ eundē spūm

uel fim Dyalrti. Ego in eis. i. ꝯ p vnitatem
nature humane. qua eandē habeo eū ipso ⁊
ꝺ qꝺo eis corpus meū in cibū sacramētales/
⁊ tu in me p vnitatem essentie ((vt sic fiāt plu
mati)) q. pficiāt in vnū q: p vnionē humanita
tis xpi ad deū: facta eū vno totius creature.
Ut sint ingt plumati in vnū in pfectū vnita
te caritatis ⁊ gratie p fidē ⁊ in futuro in vni
tate glorie ⁊ fruitionis diuine p speciem. Ad
hoc. n. tota tendit oēs: in qua plures inculcat
eandem: vt sint vnū. Sic oēs orare debent p o
unitate gratie in via ⁊ p plumatione glorie i
patria: vt ꝺ habeāt vnitatē caritatis ⁊ gratie
p fidem. ⁊ ibi vnitatē fruitionis ⁊ glorie per
ihēm. In vnione caritatis ꝓfitit pfectio chri
stiane religiōis. q: p hoc membra ecclesie ꝓiun
guntur adinuicē ⁊ capiti hoi xpo. ⁊ viterius
ipsi deo: q: q adheret deo vnus spūs est: ⁊ sic
p ꝓmū principiū q: est deus ꝓiungitur
homo est quodāmodo eis creatura. Finis aūt
vnitatis est ((vt cognoscat)) tunc p spēs ((mun
dus)) per intrinsico amicus effectus. i. credentes
((q: tu me misisti)) ⁊ dilexisti eos. sicut ⁊ me di
lexisti. Unde Augu. In filio gppe pf nos dili
git q: in eo nos elegit. Cum igitur eop que se
ctmihi ꝺederit. quis digne possit loqui quan
tum diligat membra vnigeniti sui: ⁊ quanto
amplius ipsum vnigenitum. Deinde petit cō
iunctionez membroꝝ ad caput. dicens ((pater
quos dedisti mihi)) p veram fidem in tua pre
destinatione ab eterno ((volo)). i. ozo ⁊ deside
ro ((vt vbi ego sum)) cito futurus ((⁊ illi sint
mecū)) in eterna beatitudine: in qua ēt iam
erat christus actualiter: quantū ad animam
qui est pars principalior hois ((vt videant cla
ritatem meam quam dedisti mihi)). i. diuini
tatem meā vel claritatem corporis mei glori
ficandi. vtranq: n. claritatem ⁊ fm diuinita
tem: ⁊ fm humanitatem sancti in gloria vide
bunt: q: dilexisti me essentiali dilectione ante
mundi constitutionem ⁊ ab eterno. Nec ꝓ
quantum ad christi deitatem similiter quan
tum ad humanitatē. inquantum pater deus
eternaliter predestinauit ipsā ad hanc gloriaz
⁊ exaltationem. In ipso ēt dilexit nos ante mū
di constitutionem predestinatione. q: mēbra
eius sumus. ⁊ diligimur in illo qui totus dili
gitur. i. caput ⁊ corpus. Est. n. in nobis tanq̄
templo suo. Nos aūt in illo fm q̄ caput no
strum est. Ubi Aug. In magnam spem dñs
ātes ⁊ eſote in spe gaudentes: vt esse positis i
tribulatione patiētes. audite inq̄ ⁊ quo spes
nostra leuetur attendite. christus iesus dicit.
audite. credite. sperate. considerate q̄ dicit. pa
ter inquit quos dedisti mihi. volo vt ibi ego
sum ⁊ illi sint mecum. Qui sunt isti quos ait
a patre datos sibi. nonne illi de quibus alio lo
co dicit. nemo venit ad patrem nisi pater qui
misit me traxerit eum. Et iteruz. Quapropter
oibus membris suis promittit hoc premium
vt vbi est ipse ⁊ nos cum illo simus. nec pote
rit non fieri q̄ omnipotenti patri. se velle di
xit omnipotens filius. Nec Aug. Usi ⁊ Anshe.
Inter hec cuz discipulos sacratissima illa ora
tione commendans pater dixerit. Pater ser
ua eos in nomine tuo inclina caput tuum vt
mereario audire. volo vt vbi ego sum. ⁊ illi
sint mecum. Bonum est tibi hic esse sed erexn
dum est. Nec Anshel. O q̄ dulcissima oratio
nis verba. antidotum ⁊ remedium ad omne
aduersitatem ⁊ peccatum. cuius dulcissime
orationis principium ⁊ finis in pace ⁊ dilecti
one consistit. ad quam precipue vt dictum ē
tendit. Et multa alia dominus iesus discipu
lis dicebat. que vere corda deuota scindebāt.
Si ergo in sermone que dicta sunt attente dis
cusseris ⁊ diligenter meditando ruminaueris
in eorum dulcedine requiescens. merito lar
descere poteris ad tantam dignationem be
nignitatem. prouidentiam. diligentiam ⁊ ca
ritatem. ⁊ circa alia per dñm hoc sero gesta.
Ex quibus poteris colligere fasciculum con
tra oēm tentationem ⁊ aduersitatem. salubre
ꝓlationis remedium. Inter oia. n. memoria
lia christi. precipua recordatione constat esse
dignissimum finale illud sacratissime cene cō
uiuium in quo non solus agnus paschalis p
ponitur ad edendum. verumēt agnus immo
latus qui tollit peccata mundi: sub specie pa
nis prebetur in cibum. In quo quidez conui
uio mira dulcedo bonitatis christi refulsit:
qui cum pauperculis illis discipulis ⁊ iudap
ditore eadē mēsa ⁊ scutela cenauit. Mira cla
ruit humilitatis exemplū. dū pedes piscatoꝝ
⁊ proditoris sui rex glorie precinctus linthe
studiosissime lauit. Mira patuit munificentie
largitas dum sacerdotibus illis primis ⁊ per
consequens toti ecclesie ⁊ orbi terraꝝ. corpus
suum sacratissimum ⁊ sanguinem vere in ci
bum dedit ⁊ potum. Mirus tandem emicuit
dilectionis excessus: quando in fine diligens
suos tam dulci exhortatione confortauit i bo
no. Petꝝ specialiter premonens ad fidem ⁊
robur. ⁊ Johanni conferens pectus ad recu
bitum dulcem ⁊ sacꝝ. O quam mira sunt hec
omnia repleta dulcedine. illi duntaxat anime
que ad tam celebre vocata conuiuium: tanto
mentis currit ardore: vt possit illud prophetī
cum cantare. Quemadmodum desiderat cer
uus ad fontes aquaꝝ ⁊c. Conspice ergo dñz
dum loquitur quemodo efficaciter deuote ⁊

delectabiliter loquens. imprimit discipulis su
is que narrat. ⁊ piscario in amenitate aspūs
⁊ verboꝝ eius. Conspice ēt discipulos qūo
sunt mesti lachrymantes ⁊ suspiria dantes:
Pleni enim sunt tristicia: vt de hoc ipsa veri
tas testimonium ferat. dicens. Qz hec. s. de re
cessu meo locutus sum vobis: tristitia imple
uit cor: vestrum. ⁊ doletis me corporalib⁹ sub
trahi oculis. Inter alios autem conspice Jo
hannem eidem familiarius cohherentem. qua
liter attente ⁊ diligenter hunc dilectum suuz
aspicit: ⁊ tenerius anxiatus omnia verba eius
recolligit. Ipse en im solummodo ea descri
bens tradidit nobis benedictus ipse Johan
nes: qui supra pectus domini recumbens. ꝺ
potauit ⁊ memoriter retinens nobis ea scri
pſit. nullus sic fideliter ⁊ familiariter domi
no adhesit vt Johannes. in cena iuxta eum
sedit. licet esset iunior: aliorum. ⁊ cum captus
fuit secutus est eum in atrium principis sacer
dotum. ⁊ nec in crucifixione nec in morte nec
post mortem eum dimisit. quousq̄z sepultus
fuit. Et q: dñs videbat discipulos formidare
⁊ timere. tum ratione temporis. q: nox erat:
tum ratione loci: q: in ciuitate manifeste fiebe
bant. ita vt frequenter circumuolnerent ocu
los ad hostium domus. quasi imaginantes ⁊
expectantes inuadi ⁊ capti ab hostibus. ⁊ p
pter hoc minus intendentes his que dicebat
Ideo vt melius verba que dicturus erat intel
ligerent: ⁊ vt ad locum vnde tradendus erat
veniret: inter alia eis discumbentibus dixit
surgite eamus hinc. s. ad locum alium magis
securum ⁊ sacramentum. vt estimantes vos
secur os. attentius audiatis verba mea. ⁊ me
lius attendatis ad ea que sunt vobis dicenda
ad locum: vnde tradendus sum ad mortem:
ad separationem a vobis corporaliter in hoc
mundo ad angustiam ⁊ passionem meam ⁊
quicunq̄z voluerit post me venire abneget se
metipsum ⁊ tollat crucem suam ⁊ sequatur
me. Et ora eum vt non sinat te a suo latere se
parari sed concedat secum ire: ⁊ eum sequi si
ne ad mortem sine ad vitam. O quantus pa
uoꝝ in discipulos intrauit. nescientes quo vel
qualiter ire deberent: ⁊ de ipsius separatio
ne plurimum formidantes. Merito autem
de tanto conuinio gratie reddende erant vo.
Et ideo post cenam hymnum: id est canticuz
diuine laudis dixit ⁊ gratias egit: sicut ⁊ an
te cenam fecerat: vt scilicet discas ⁊ ante ci
bum ⁊ post cibum gratiarum reddere actio
nes. Unde Crisostomus Audiant quicunq̄z
velut porci simpliciter manducantes cum
ebrietate surgunt cum diceret gratias agere:
⁊ hymnum concinere ⁊ mensam desinere:
audiant quicunq̄z vltimam orationem in sa
cris mysterijs non expectant. Ultima enim
oratio misse illius hymni est signum. Grati
as ergo egit antequaz sacra misteria discipu
lis daret: vt ⁊ nos gratias agamus hymnuz
dixit postquam dedit. vt ⁊ nos hoc ipsum fa
ciamus Criso. Ubi ⁊ Beda. Simul etiam ⁊
hoc ostēdit. q: amplectibile erat sibi p: no
bis mori. quia cum tradendus erat deus lau
dare dignatus est: docet ⁊ nos cum in angu
stias incidimus p: multorum salutem
non contristari sed deo gratias agere: qui in
nostra tribulatione operatur multorum salu
tem. Tandez cunctis completis misterijs ((⁊
hymno dicto)) p: sacramenti institutione ⁊
noue vite denunciatione: hora completoꝝ
egreditur de loco cene cuz discipulis suis ad
locum extra ciuitatem. ad quem sciebat ven
turum proditorem: vtro se offerens passioni
vt ostenderet se voluntarie subire mortem ⁊
desiderare nostram redemptionem. Ille enī
locus erat aptus ad capiendum christum. q:
erat a ciuitate remotus ⁊ ipsi querebant ca
pere cum fine strepitu turbarum. Precedit
ipse. tu cum sequere: ⁊ conspice discipulos cū
tes post eum ⁊ cum eo. quomodo quilibet
qui magis potest magis eidem approximat.
⁊ congregatim pergentes: sicut moris ē pul
lorum pergere post galinam: impediunt cum
modo vnus modo alius ex desiderio appro
pinquandi ⁊ audiendi verba ipsius. Ipse
vero libenter ⁊ patienter sustinebat ab eis.
⁊ tunc locutus est eis complendo sermonem
eundo per viam ⁊ in oro. ((Et fuit)) cum
illis versus orientem ((trans torrentem ce
dron)) ⁊ vallem Josaphat que est inter hie
rusalem ⁊ montem olineti: a septentrione
in austrum porrecta per cuius vallis medi
um currit idem torrens cedron. Est autem
cedron genitiuus pluralis. qui latine cedro
rum dicitur: de quibus arboribus copia ibi
erat in ripis torrentis eiusdem. Unde sic ap
pellatur. In hac valle est parua campi pla
nities irrigua ⁊ nemorosa plenaq̄z delitijs.
Uallis vero nomen accepit a rege Josa
phat ibi sepulto vbi a patre montis syon in
pede montis olineti. in ipsam vallem descen
dendo est turris sepulchruz eius continens.
Cuius ad dexteram de rupe montis olive
ti excisa ⁊ separata domus: duo cauata ha
bet sepulchra. scilicet Symeonis senis. Et
Joseph. sponsi Marie virginis. ((Et venit
cum illis in villam que dicitur gethsema
ni)) ad radicem seu pedem montis olineti:
iuxta campum qui gethsemani dicebatur.
Unde ⁊ villa sic vocatur. vbi est ecclesia ad

herma nupcias qua apostoli erant somno pegrauati et intra erant canonici regulares cum abbate secundum regulam beati Augustini domino seruiendo. Et intrauit cum ipsis in ortum qui in fine ville erat et ad villam pmodice odii traditorem suum et armatos expectabat: sciens omnia que ventura erant in eum secundum altissime dispositionis arcanum. Et qui persecutores suos et omnia in manu sua accepisse se nouerat: quia omnia dedit ei pater in manus sponte in manus pfequentium se ponebat. ¶ Sciebat autem et iudas traditor locum) quia frequenter iesus cum discipulis suis illuc venire consueuerat causa orandi secretius extra tumultum ciuitatis et causa secretius loquendi cum discipulis familiariter multrendis. Itaq; traditor a disciplina conuicti secessus locus et inde notum adire quo facillime reperire posset manifestum se dans ad capiendum me mortem timere vel inultus crucifigi putaretur. Unde bene dicitur: et hymno dicto exierunt secundū consuetudinem in montem oliueti) id est versus montem oliueti: quia conspectus erat illuc et morari de nocte causa orationis. Nam secundum Crisostomum. Consueuerat frequenter extra in oratione pernoctare: et stratus mollitie declinare. Et secundum eundem conuersando christi erat: vt maxime in solemnitatibus post cenam discipulos secretius docere: et parum a tumultibus locum inquietare: ne impediremur ab audiendo et alia sublimia de se ito docere: que non erat pfus alios audire. Completorium potest dici quia in ipso complet cursus dici. Similiter dominus noster iesus christus completo cursu predicationis: et cena illa singulari: tam gloriosissime celebrata et facta cum discipulis suis de qua cena et de sacratissimo dono corporis et sanguinis eius ibi tradito: debes frequenter deuotissime cogitare: et pedes discipulorū pedibus ac facto sermone: et dicto hymno: id est gratiarū actione exiuit cum discipulis suis versus montem oliueti vbi capiendus erat et ab amicis separandus: et qui cōtinuo erat et pphera dixerat percutiā pastorē et dispergent oues gregis. Unde et tu semper cum eo: et noli eū deserere: ne ipse deserat te. Dulce egressus est iesus extra ciuitatem: vt nos egressuros de mundanis et mundi habitatione significaret: qui sacrificiū deo offerre volumus: et vt nunq; eū hostium fugere doceret. qui orare vel familiaria cū nostris tractare intendimus. Egressus autē iuit trans torrētez cedron: q; interpretat tristis meror et significat viam passionis quaz ipse perambulare voluit. quia sicut torrens terroris caloris solis cum impetu descendit. sic christus calore caritatis et luce veritatis succensus fluctus passionum impetu pprie voluntatis sustinuit. p hoc ergo q; ipse iuit illud imminēte sua passione significatur et xpianus tre volēs ad martyriū debet imminens supplitiū pcogitare: et per patientiam se armare: q; sin Ore. minus seruntiacula que fuident et tollerabiliora sunt mala q; preciuntur. Et venit in villā gethsemani q; interpretatur vallis pinguedinis. q; interpretatio ostendit quam humilis: quam deuota fuit christi oratio. quam ibi secus in valle eius humilitatis et in pinguedine deuotio notatur. secundum Remigiuz. dominus approximauit passioni in valle pinguedinis orauit. vt demōstraretur quia per vallem humiliatis et pinguedinem caritatis pro nobis mortem suscepit. Humiliauit enim se vsq; ad mortez et ex caritate posuit pro amicis animam suam. In orto orauit et capi voluit vt ostenderet quod satisfacere venerat pro peccato primorum parentum commisso in orto. i. in terrestri paradiso. vel q; per passionem suam nos in ortuz paradisi coronandos introducit. Dicitur etiā post communionem in montem oliueti exisse et orasse: quod representat processio fratrum quando post refectionem exit in oratorium ad gratias agendum. Per q; etiam datur intelligi quod virtute dominici sacramenti ascenditur ad culmen gratie et glorie. signanter autem secundum Originem hymno dicto exierunt in montem oliuarum. per hoc designās quod post perceptionem tanti sacramenti. fidelis homo nihil debet agere in conualle. nec circa aliquod terrenum se occupare: sed sm Hier. debet ascendere in montem oliueti. i. in virtutum sublimia. vbi est laboris refectio et dolorie solatium. ac veri luminis noticia apprehenditur. Orauit ergo dominus i monte oliueti. siue in orto ad radicem eiusdem montis. quod totum vnum est et plenum figuris. Cū eni, in monte orat. surium nos et pro celestibus habere cor in oratione et sublimia tantu n orando inquiri debere docet: cum in valle: et hoc in valle pinguedinis. docet nos in oratione humiliatem et interne deuotionis ac dilectionis pinguedinem seruare. et vt non gestemus cor aridum a caritatis pinguedine. Merito autem passurus dominus ascendit in illum montē vnde erat ascensurus in celum: vt per hoc ostenderetur q; per tollerantiam passionis ascenditur ad gaudia celestis mansionis. Unde Hier. In monte quidem oliueti iesus vigilat et orat et tenet ac ligatur ac inde ad celos ascendit: vt nos

sciamus q; inde ad celos ascendimus: vnde vigilamus et oramus. ligamur et non repugnamus in terra. Hic mundoq; oliueti oi acceptione ē dignus in quo dūs frequēter morari et orare ac multa et mira operari est virtutuz: scilicet humilitatis: in lauando pedes discipulorū: caritatis in sacramento corporis et sanguinis sui et in sermone qui ē monitis caritatis plenus orationis in orando in orto tribus vicibus patientie in sustinendo proditorem suum et multa obprobria quando fuit captus et ductus vt latro obedientie: in eundo ad passionē et mortē ex patris precepto. In his ergo virtutibus et alijs euz p posse imitari coneris.

Oratio.

b • Benignissime iesu qui pro credentibus et creaturis in te: ante tempus passionis patrē suppliciter exorasti rogo domine tuā clementiā et misericordiaz pro illis et pro me. et pro omnibus mihi sanguinitate: affinitate: familiaritate: beneficio: oratione: recōmēdatione: vel quocūq; coniunctis: seu cordi meo inseritis et vniuersaliter et pro omnibus fidelibus tā viuis quaz defunctis. Ut nobis viuis et gratiā in presenti et gloriā in futuro exhibeas ac defunctis misericordiam et requiē eternaz indulgeas: et tu qui omnium redemptor es. etiam cor saluatorem et ostendas. Amen.

¶ De passioni domini nostri. Quinquagesimumoctauum. Capitulum.

c Curit nunc vt passione domini nostri iesu christi tra temus. de qua ad minus septies in die recordari deberet christianus. Unde dicit Bernardus. Quod quotidiana lectio xpiani debet eē recordatio dominice passionis: et qō nihil ita accendit cor humanum: quēadmodum sepe et sedulo recogitata passio et humanitatis saluatoris. Qui ergo in cruce et i passione domini desiderat gloriari: sedula meditatione debet in ipsa pfitere: que precipue liter cetera debet cordi nostro esse infixa: vt sicut in suo corpore cicatrices et vulnera semper tenet et de eius corpore non delentur ita et in corde nostro per memoriam nostri teneri: et nunq; de eo deleri debet. Cuius quidez passionis misteria et que circa eum facta sūt si toto mentis intuitu perspicerentur: in nouum vsq; statum meditantem adducerent. Nam ex profundo corde et totis viscerus meditatis eam perscrutantibus multi passus inperati occurerent: ex quibus nouā compassionem: nouum amorez: nouas consolationes et per consequens nouam quendam statum dulcedinis susciperet: que sibi presagia et participalia glorie viderentur. Unde quedā monialis deuota intantū circa passionez christi erat affecta: vt nunq; crucifixi imaginem inspicere posset: nisi cadens in terra quasi totaliter absorpta a se deficeret. Oportet ergo qs quis presentem se exhibeat affectuose: diligēter et morose: oibus et singulis que circa dominicā passionem contigerunt: et quod illuc totā mentis acie vigilantibus oculis cordis: obliti q; alijs curis et solicitudinibus exterioribus dirigat pleueranter. Et scias: quod si i hac scientia (que super omnes alias scientias est volueris pficere: cum magno studio oportebit te a cibo et potu delicato abstinere: et ad necessitatem tantum parce de vtroq; sumere. Cena quoq; nocturna siue potus multum impedit orationem et contemplationem. quapter esset pro posse abstinendum. A vestibus quoq; at lectis mollibus et delicatis abstinendas: et in vestitu sicut et in victu humilieris: grossioribus vtendo et vilioribus. Oportet etiam quod caucas a multiloquio ac letitia vana et inepta: quia non decet cum qui vult xpi dolorem sentire in verbis risibus: lusibus et gaudio vano se inutiliter occupare. Necessarium enim erit: vt aliquādo ita cogites te presentem cogitatione tua ac si tunc temporis ibi presens fuisses quando passus fuit: et ita te habeas in loquendo: fruendo: in dolēdo: ac si dominum tuum coram oculis tuis cerneres patientem. Ita enim et ipse dominus in spiritu tibi presens erit sicut a te cogitabitur presens eē et accipiet tua vota: et accepta bit tua facta. Et (vt breuiter dicam) oportebit te a dilectione et consolatione carnali cum magna diligentia elongari. et vt amara et dura tibi dulescant et suauia fiant: si in christi doloribus et passione consolationem et dulces anime tue dapes cupis inuenire. Non. n. bene conueniunt consolatio carnalis et contemplatio dompnice passionis: sed contraria quasi nomina sociantur: nec possunt simul caro et spiritus delectari vnimo secundum Apostolum sibimuicem aduersantur. Unde Bernar. Crux christi voluptati aduersatur et voluptas cruci. Et quomodo possunt excusari voluptatum amatores: vt non sint christi-

ri persecutores. Rei enim sunt mortis christi: & si non vt persecutores: tamen vt tante rei contemptores. Et iterum. Mihi absit gloriari: nisi in cruce domini mei iesu christi: per quem mihi mundus crucifixus est & ego mundo. Non solum inquit mortuus mundo sed crucifixus: quod est ignominiosissimus genus mortis. Ego illi & ipse mihi. Omnia que mundus amat crux mihi sunt delectatio carnis diuitie: honores: vane hominum laudes. Que vero mundus reputat crucem: illis affixus sum: illis adhereo illa toto amplector affectu. Quamuis in his apostoli verbis illud quoq; non incongrue possit intelligi crucifixum ei mundum reputationem ipsum vero mundo crucifixum compassione. Crucifixum enim videbat mundū obligationibus vitiorum: & ipse crucifigebatur ei per compassionis affectum. Nec Bernardus & quia vt dicit Gregorius. Sine dilectatione anima nunquam potest esse. Nam aut infimis delectatur aut summis. Ideo heu multi consolationem non inuenientes protinus inhiant ad aliam: & sic sibi iuste subtrahunt diuinaz. Unde Bernardus Renuit consolari anima tua in alijs: si vis in dei memoria delectari. Cuius ad alias consolationes mens inhiat: & non penitus in caducis & transitorijs renuit consolari: ipse sibi prefecto celestia subtrahit gratiam consolationis quam si digna deuotione pleno affectu desiderio vehementi petere: quereret: pulsare satageret: sine dubio petens acciperet: querens inueniret: pulsanti aperiretur. Non ergo queras consolationem aliam: si cupis habere diuinam. Quia vt idem dicit Bernardus. Delicata est diuina consolatio que non datur admittentibus alienam. Nec duplici via vel duplici affectu queras diuinam consolationem quia indignum te redderes ad eandem. Unde iterum Bernardus In vnius benedictione celesti conuincitur: qui dubio querit affectu: duplici petit intentione: aliud sibi refugium parans: si forte eaz non obtinere contingat. Nec Bernardus. Manna defecit filijs israel: postquam comederunt de frugibus terre: per manna quod habebat in se omne delectamentum & omnis saporis suauitatem significatur sanitas ieiunij que deficit filijs israel: dum incipiunt comedere de frugibus terre: deest dare se terrenis consolationibus. Unde Augustinus. Si animus habet vnde delectatur extrinsecus: sine delectatione manet intrinsecus. Ideo vir sanctus debet dicere cum propheta. Renuit consolari anima mea scilicet exterius. Et ideo sibi sequitur memor fui dei & delectatus sum. Unde Rycardus. Nunquam intellectus ad celestium contemplationem perfecte attrahitur nisi ea ro in necessarijs fortiter retrahitur. Unde & Gregorius. Si a carne hoc quodlibet abscindimus: mor in spiritu & delectet inuenimus. Compatiatur igitur saluatori nostro iesu memoriam passionis & vulnerum eius in corde tuo habendo: certissime confidens & eius consolationis socius in futuro efficieris: si eius tribulationis in presenti socius inueneris. Nec enim pro ipso pie lugentibus gleziam suam negabit qui nec Magdalene dolenti & ipsum querenti: resurrectionem suam: occultare voluit. Quod bene prophera innuit: dicens. Qui seminant in lachrymis in exultatione metent. Unde apostolus. Si tamen compatimur vt & simul glorificemur. Unde & Benardus. Qui manducat carnem meam & bibit sanguinem meum: habet vitam eternam: hoc est si compatimini & conregnabitis. Sed non solum corde verumetiam corpore compaciendum est christo. Unde Ambrosius. Qui autem compatitur non perfunctorie compatiatur: sed vt tribulationes christi in corpore suo impleat. sicut implebat & Paulus. Unde & in canticis. Pone me vt signaculum super cor tuū diligēdo. i. me p affectū. & mihi te cōformādo p affectionē dilectiōis: & vt signaculum super brachiū tuū diligendo etiā me p affectum. & mihi te conformando per amorem operationis signaculum enim formam suam imprimit rei que sigillatur. Et merito debeo me diligere vtroq; modo: quia sancta est vt mox dilectio hoc est tam fortiter te dilexi. quod pro amore tuo mortuus sum: & dura sicut infernus emulatio. quia in nullo temptamentis hostium a nostre salutis cura revocare potuit sicut infernus nullus miserorum cruciatibus mitigatur. per multas ergo tribulationes oportet nos intrare in regnum celorum. quod bene figuratur per hoc q̄ crux ponitur inter chorum & cancellos ecclesie: vt qui chorum intrare voluerint vadant sub cruce: quia ab ecclesia militante ad triumphantem, nemo nisi per crucem potest intrare. Multum quippe placet deo. quod homo memoriam passionis & vulnerum eius portet in corde suo. narratur enim quod quidam yeremita sanctissime vite instanter dominum exoraret: vt sibi ostenderet quod sibi inter cetera seruitia magis acceptaret vidit hominem nudum trepidantem frigore: & crucem magnam super se baiulantem. & sibi quis esset interroganti dicentem. Ie sus christus ego sum. Rogasti enī me. vt tibi ostenderem q̄ inter cetera seruitia mihi magis complaceret. & nūc tibi dico. Quod hoc. scilicet quod quisquis inuet me portare crucem meam: & vulnera: & passionem in corde suo. Et hec dicens euanuit. Crucem domini debemus baiulare & imitare eam portare: & hoc in corde per recordationem & compassionem. in ore per crebram & deuotam gratiarum actionem. In corpore per flagellationem & castigationem. vt saluatori nostro corde. ore. & opere gratias agamus. Cuidam etiam seni matrone recluse: multitudinem & numerum omnium vulnerum christi scire cupienti. & pro hac re flebiliter deum oranti. vox celica missa dixit. Quinque milia quadringenta nonaginta vulnerū mei corporis extiterunt. que si venerari voluerit: oratio nem dominicam cum salutatione angelica quinquies quotidie in memoriam passionis mee replicabis: sicq; anno reuoluto vnū quodq; vulnus venerabiliter salutabis. Nec oratio valde placet deo prout postmodum revelatum fuit cuidam solitario. & accipitur hic numerus secundum annum bisextilem. vt semper sufficere possit: quia minor numero quem quidam ponunt. scilicet quinque milia quadringenta septuagintaquinq; alijs annis tantum. sed non hoc anno sufficit. De numero vulnerum christi sunt versus isti. Dicitur vt legitur. alia vox celica tenis. Cor resonando senis flebilis vt sequitur: dicens. due vndecies. decem dempta simplice christi. Unde reuixisti vulnera cuncta scies. Tot quippe fuerunt vulnera christi. accipiendo videlicet quālibet plagam flagellationis pro vulnere vno. & punciuram cuiuslibet spine pro vno. Cuius quidem numeri partes singule congruunt mysterio passionis dominice. Undenarius enim qui est vltimus limes numerorum vltimam & suprēmam perfectionem in hac vita homini possibilem insinuat quam vti p̄ christus in sua passione & summo adimpleuit. Quinarius autem ad quinque sensus refertur in quibus omnibus christus passus fuit vt sensus nostros: nostris peccatis corruptos reintegraret. Centenarius etiam perfectionem notat. Et ideo per. cccc. perfectio noui testamenti q̄ in quattuor euangelijs consistit accipi potest: q̄ quidem testamentum in sanguine passionis christi dedicatum est. Nonagenarius vero qui constat ex ductu denarij in nouenarium. designat nouem ordines angelorum. Inter quos ducimur per obseruantiam preceptorum decalogi. & hoc non nisi per meritum passionis christi. Multa quidem & magna bona proueniunt homini passionem christi frequentanti. & se circa eam sedulo occupanti. Si enim ad diuinitatis cognitionem peruenire desideras restat vt per assumptam humanitatem & humanitatis passionem. tanquam per viam regiam gradatim ascendere ad altiora tendas. Quia non datur peruenire ad diuinitatis altitudinem vel inuisitatam dulcedinem: nisi tractis pio quodam fidei ac dilectionis affectu per humanitatis christi amaritudinem. Hec est via per quam itur. Hec est porta per quam introitus ad desideratum finem conceditur. Per crucifixam namq; ac venerabilem christi passionem. cunctorum nobis spiritualium bonorum materia copiosissime ministratur. Ubi enim est gloriatio nostra. Ibi spes & leticia cordis nostri. Reuera in christo vno summo & vero bono: & pretiosissimo ei⁹ passionis thesauro. Et ideo tam impretiabilem thesaurum delectat iugiter in corde retinere. & continue de ipso loqui: ac omni tempore mente & corpore cuz ipso occupari. Utinam quoq; & in cordibus nunquam marcescat. sed semper redivina pulsatione nouus existat. Felix proinde tu o gloriosissimum lumen ecclesiarum. qui archanum diuinitatis attingens. abyssum claritatis diuine oculis purioribus intuendo introisti. ac verba que non licet homini loqui audisti. & tamen ad ima descendens. affectu quodam mellito passionis huius ob preconium de cordis thesauro in medium eructasti: dicens nihil arbitratus inter vos: nisi iesum christum & hunc crucifixum. O verbum mellifluum: dulcius super mel & fauum' deuotis mentibus iugiter ruminandum. de quo liquor emanat. qui miseris largiter gaudia salutis propinat. Ceterum quicunq; eternam salutem & premiorum magnitudinem desiderat habere artem quoque cunctarum virtutum optat conscendere: scientiam etiam atq; sapientiaz obtinere. inter prospera & aduersa equanimiter stare. & securam viam ambulare: necnon amaritudinem passionis christi. cuius consolationis potum suauissimum desiderat pregustare. debet iesum christum inquam crucifixum iugiter in suo corde portare frequens passionis huius memoria indocere frequens passionis huius memoria indoctissimum. ac imperitum quemq; reddit doctissimum. ac imperitos & ideotas facit proficere in magistros: magistros inquam non scientie que inflat. sed caritatis que edificat. Ipsa est vellus quidaz liber vite. in quo ois salus necessaria in

dentur. Dic liber de omnibus dicēdo. mel
lea quadam dulcedine percunctus sentitur.
Felix qui eius studio seriose intendit: q; con
tempto mundi & in amore dei proficiet cūcta
rumq; virtutum ac gratiarum incrementuz
sumet. Memoria passionis xpi debet fieri nō
perfunctorie, nec cum festina acceleratione
maxime cum tempus aderit sufficiens & pro
rumantsed cū natura & mestia ac precordia
li rememoratione. & flebili quadam compas
sione. Nisi enim hoc dulcissimum lignuz den
tibus affectuose discretionis masticaturusue
rit: saporem uis licet immensus nequaquā mo
vebit. Quod & si quidem flere cuz flente. aut
dolere cum dolente non potes saltem affectu
devoto. de tantis beneficijs tibi per eam gra
tuito exhibitis: gaudere & gras agere debes.
Quod si nec affectu compassionis nec gratu
lationis desiderio moveris: sed dura quadaz
affectione. te in eius recordatiōe deprimi sen
tis nihilominus in durities cordis tui ad lau
dem dei memoria huius salutifere passionis
qualitercunq; percurre. & quod a te habere
non potes ipsius manibus pijssimis cōmitte
Percute bis silicem interiori videlicet recor
datione. & corporali nihilominus labore te
exercens ad pietatem per extensionē manuū
seu oculorum ad crucifixum sublevationem.
vel pectoris tonsionem aut genu flexiones de
notas. seu disciplinas & flagellationes. vel ce
tera similia pietatis officia continuando. do
nec egrediantur, aque lachrymarum largissi
me: vt & ratio bibat devotionis aquas & cor
pus animale eius experientia accensum ad
gratiam abilitetur. Porro passionis xpi fre
quentem meditationez inter alia innumera
ad quatuor precipue tibi noueris prodesse so
latia videlicet ad tria principalia vitia que i
mundo sunt repellenda. ad tribulationem &
penitentiam mitigandam. ad tristiciam inor
dinatam repellendam. & ad penam purgato
rij diminuendam. De primo patet in trenis
vbi dicitur. Recordare paupertatis mee tran
gressionis. Fel est vilitatis transgredientis om
nes alias vilitates & fellis. Concupiscentia er
go carnis debet crucifigi per crucifixi amari
tudinem. Concupiscentia oculorum per eius
paupertatem. superbia vite per eius vilifica
tionem. Sed voluptuosi contrariantur cru
ci christi. quia christus in ea sustinuit amari
tudinez. Item vaneglorioſi. quia christus in
ea sustinuit ignominiam. Item auari. quia
christus in ea sustinuit paupertatem. De secti
do etiam ex hoc apparet. quia cibus aliquan
do de se insipidus. per salsum appositum ve
condimentum fit sapidus: sic tribulatio & pe
nitentia de se sunt: insipida sed apposita sal
sa passionis christi que fuit amara efficiun
tur dulcia & sapida. Tertium autem scilicet
qualiter dolorem animi expellat. exemplo ti
bi potius quazverbo monstrabo. Erat nam
q; quidam quem circa conuersionis sue ini
tia quedam tristicia inordinata letaliter op
pressit. ita vt nec legere nec orare nec quidq;
boni pro tunc facere posset. Qui duz die qua
dam in cella residens ab hac passione grauī
ter vrgeretur. & incredibili dolore affligere
tur facta est ad eum de super quasi vox intel
lectualis. dicens. Quid hic sedes ociosus: &
in teipso tabescens surge nunc & meam deuo
te pertracta passionem: & in amaritudine tu
um devinces dolorem. Quo audito ille fra
ter surrexit. & se ad meditandum passionem
contulit. & ex tunc medicina hac salutari sa
natus per eius continuam replicationem. ne
quaquam plus de cetero talem vnquam sen
sit animi passionem. Quartum vero. scilicet
qualiter hec vtilissima meditatio penaz pur
gatorij relaxare habeat: tibi indicabo. En au
ctor nature nil inordinatum in sua natura
reliquit: sed nec diuina iusticia quidquam
impunitum dimittit. quod non aut hic aut
in futuro debite correctioni subiaciat. Quan
do igitur putas q; finem habitura esset pe
na alicuius peccatoris: qui multis criminī
bus obnoxius: condignam satisfactionē pro
quolibet mortali pro millesima parte nō im
pleuisset. quā exoluere in locis purgatorij de
cedens cogeretur vsq; ad minimū quadrātē.
O nimis longa miserie anime expectatio. O
diuina & acerba nimiuz cruciatio doloz perse
uerans & immensus penitētia grauioz omni
terrestri cruciatu. sed vide q; hanc penā leuis
sima & brevissima satisfactiōe cōpensare pos
set: quicūq; ipsaz de thesauro passionis agni
immaculati recipere sciret: hic namq; thesau
rus preciosissimus propter caritatē maximaz
personāq; dignissimam ac dolorem immen
sissimuz: sufficiens est & superhabundas. Et
ideo taliter posset se homo ad hūc applicare.
& de eius merito & satisfactione tam devote
ad se trahere. vt si mille annis purgari deberet
in brevi de toto liberaretur. Si ergo vis
penā purgatorij longaz & acerbam in tempo
ralem brevem & leuem commutare: studeas
hec facere. Primo omnium debes corde con
tricto & spiritu contribulato cū gemitu cor
dis enormitatem peccatorum tuorū grauissi
me ponderare: confitendo aduersum te iniu
stici tuā dño: amarissime recogitando quid
feceris quē offenderis. quid vt meruerio. nec
cauī inquiens domine super numeruz arene

maris. Deinde debes teipsum coram oculis
eterni iudicis humiliter despicere: & vilem
estimare: ita vt cuz publicano oculos immā
dos nec audeas ad celum leuare nec labijs
pollutis nomen illud glorioſum nominare:
sed nec teipsum hominem: sed vermen im
mundū estimare: & opera tua satisfactoria q̄
si nullius momēti sint annihilare & sic miser
& miserabilis ante faciem gratiā iudicis & cuz
profundo gemitu cordis tui petere & dicere
Pater mi: peccaui in celum: & coram te: & non
sum dignus vocari filius tuus fac mihi sicut
vnū ex mercenarijs tuis. Postea meritū pas
sionis xpi debes cū summo affectu extollere &
magnificare: cogitando quoniam apud euz
copiosissima est redēptio: & qd minima gut
ta preciosissimi sanguinis qui p omnes par
tes corporis sui vulneribus repleti largiter ef
fluxit p redemptione & satisfactione totius
mundi sufficisset: sed copioſe ipsum effunde
re voluit: in argumentum magni amoris &
superfluentissime pietatis: in solamen omniuz
miseroz. Tandē debes humili q̄dem sed fer
uido affectu manum auxiliatoris querere: &
misericordissimi redemptoris meritū infinī
tum in subsidium postulare: nihil hesitans
quia promptior est fons ille pietatis iugiter sca
turiēs ad miserendū quā tu ad petēdum. O
verbū gratioſum & precipuū misericordie peccato
ribus cū summa exultatione suscipiendū: eo q̄
in xpi passione si. i promptu inuenimus. vnde
possimus peccata absoluere: penas deleri gra
tiam inuenire: & gloriā sempiternam promē
reri. Memoriā igitur passionis christi semp
debes in corde tuo habere: & oēs tribulatio
nes & aduersitates quas pateris ad ipsam re
ferre: ipsiusq; similitudinē quantū possibile
est induere. Etenim ex occulta dispensatione
tibi consolatio interna subtrahitur. & desola
tus relinqueris: debes instar veri crucifixi nō
aliunde consolationē querere: sed pacienter
expectare: & sursum ad patrem q̄ in celis est
respectū habere: teipsum deserendo & omnez
cogitatum tuū in ipsum iactando. Tunc sine
dubio: quāto fuerit maior hois exterioris pās
sura & desertio hominis interioris cum vo
luntate deo vnita: tanto similior crucifixo &
amabilior patri peramando eris: quia reue
ra hoc est punctum aduersitatis: per quod
milites p beatissimi: in acie christi constituti
strictissime examinant. Item omnia insolen
cia & ficta tristabilia clementie dei debes cō
mittere: & sic te liber in oi facto tenere: quasi
homo qui in procinctu migraturus & de hoc
mundo. Refugium quoq; continuz in vul
nere lateris iesu christi debes querere tanq̄

columba in foraminibus petre: quia in hoc
loco semper inuenies copiosissimā peccatoz
remissionē: gratiarum plenitudinem & a con
cto malis imminentibus securam protectio
nem: Ad narrationē itaq; propositi accedā
mus. Si igitur vigilāter attendisti premissa:
que de vita christi sunt hec multo vigilanti
us totum apponas animum: tota virtutē ga
hic maxime apparet illa eius caritas que cor
da nostra deberet totaliter concremare. Nō
solum autē illa penalis & mortalis crucifixio
domini: sed & ea que eandem precesserāt: iōt
vehementissime compassionis & amaritudi
nis & stuporis. Quid enim est cogitare: quod
ipse dominus noster super omnia benedictus
deus ab hora qua de nocte cum facibus & ar
mis tanq̄ latro quesitus fuit & captus: vsq̄
ad sextam crucifixionis sue: scilicet horam fu
it in bello continuo doloris: magnis obpro
briis & tormentis. Non enim sibi datur vel
modica requies. Sed in quolibet loco & cōflictu audi & vide. Alius eū tradit: alius com
prehendit: alius ligat: alius ducit: alius ipel
lit: alius exclamat: alius insurgit: alius verat
alius circumvoluit: alius interrogat: alius cō
tra eum falsos testes inquirit. alius inquiren
tem associat: alius falsum testimonium con
tra eum dicit: alius accusat: alius deludit: ali
us blasphemat: alius in cuz erpuit: alius ocu
los velat: alius in faciem cedit: alius colaphi
zat: alius veste alba induit: alius spernit: ali
us illudit: alius ad colūnam cum ducit: ali
us duz ducitur percutit: alius vociferatur: ali
us cum insultanter ad veranduz suscepit: ali
us in eū impetum facit: alius expoliat alius
eum ad colūnam ligat: alius flagellat: alius
eum purpura in contumeliā vestit: alius, spi
nis eum coronat: alius arundinē in manu
eius ponit: alius furibūde reaccipit vt spino
sum caput feriat: alius nugatorie genu flec
tit: alius vt regē salutat. Nec & multa simīlia
non solum alius sed & alij plurimi intulerūt
Ducitur & reducitur de iudicio in iudiciuz: de
opprobrio in obprobriuz: de supplicio in sup
plicium: spernitur & reprobatur: volvitur &
circumflectit huc atq; illuc: tanq̄ stultus & i
becillis: sed & tanq̄ latro & impijssimus ma
lefactor: modo ad annā: modo ad cayphā
modo ad pylatum: modo ad Herodez: & ite
rum ad Pylatum & ibidez: modo intus mo
do foris. Deus meus qd est hoc. Nonne hoc
tibi videtur durissimum amarissimum & cō
tinuum bellum: sed expecta parumper & du
riora videbis. Astant contra eum constanter
& vivacissime principes & feroces pharisei: &
turba populi. Acclamatur ab omnibus vna

Radiliter vt crucifigatur. Crux humeris suis iam fracto & lacerato imponitur in qua crucifigatur. Concurrunt undiq; cuneo & ad crucifigatur. Concurrunt undiq; cuneo & ad nene. tam maiores quam etiam vilissimi ribaldi viniq; potatores non ad compatiendum sed ad deridendum. nemo est qui eum recognoscat sed luto & immunditijs eum inquinant & affligunt. Et dum suam portat ignominiam. factus est illis in parabolam. Contra eum loquebantur qui sedebant in porta. & in eum psallebant qui bibebant vinum. Impellitur & auxiatur. trahitur & accelerat. & sic fatigatus: flagellatus: cruciatus: totisq; macerat & opprobrijs saturatus. vsq; ad summum non finitur requiescere. non esse in otio. Ut potest refocillare spiritum: quousq; perueniatur ad caluarie locum. Et hec omnia cum impetu & furore fecerunt. In ipso autem loco finis & quies negotio de quo tractamus imponitur. Sed que est illa quies. Crucifixio & lectus doloris. Ecce qualis. Asperior bello &. Video ergo quomodo vsq; ad horā secti passus & ihū & eurū bellū. Vere itrauerūt aqua ad aiaz suā. & vere circūdederūt eū canes multi & feroces & terribiles q dire & vt gladium bis acutum: exacuerunt in eum linguas & manus suas. In passione autem christi tria fuerunt in summo. ad que redigantur cetera omnia. & in quibus penitentie summa exprimitur & vere patientie perfectio experitur. Primum est rerum ablatio & nudatio. Secundus contemptus & irrisio. Tertium pena & corporalis afflictio: que omnia christo domino fuerunt in summo nudatus est a crucifixoribus. ita vt nec femoralia in eo remanerent: q nulli vnq; latronum factum fuisse legimus. & patriculo a pia matre sua non incongrue creditur involutus. nudam ergo crucem ita nudus ascendit. vt sicut per se pulchrum illius terram matrem omnium corporum velimus intelligere. recte possit ei & ad literam conuenire: quod sanctus Job. ait nudus egressus sum de vtero matris mee & nudus reuertar illuc. Unde Ambrosius restat igitur considerare cruces dominus qualis ascendat. Nudum video. Talis ergo ascendat. qui seculum vincere pensat. vt secularia ornamenta non querat. Ultimus est adamenta qui vestimenta quesiuit. dicit ille qui tegumenta deposuit. Et talis ascendit. qualem nos auctore deo natura formauit. talis in paradiso homo primus habitauerat: talis ad paradisum homo secundus intrauit. Nec Ambrosius. Sed quis narrare sufficiat. qualia & quanta iudibria. qualis & quantus a quibus & a qualibus passus sit. Nec enim & a patre patientio. & a patre inferentio. & a patre illatorum pensanda sunt. nec aliter & vtinam vt sic digne pensari possint. Vide qualis passio est. Etenim cum gladijs & fustibus tanquam ad latronem exierunt comprehendere eum tradituo. captus est: ligatus: velatus: conspuitus: alapis & colaphis cesus: accusatus in veste alba illusus: flagellatus: purpura in obprobrium indutus spinis coronatus: arundine pro sceptro insignitus. & capite percussus derisorie adoratus & salutatus: ac multis aliis illusionibus & contumelijs affectus. & demum cruci est affixus. Ad consummandam quippe hominis humilitatem. vniuersa in eum contumeliarum genera exercebantur. Sed quis nouit quanta passus est. Credimus enim sanctos euangelistas breuitatis causa. irrisionis tantum speciem non etiam numerum expressisse. Quis enim scire. quis narrare sufficeret quot & quotiens in tanta multitudine que tunc ibi erat eum irriserunt. In augmentum etiam irrisionis & verecundie. confusionis & ignominie accedit. vbi & quando passus est. Ubi vtiq; inter cognatos & notos. in hierusalem. in ciuitate Regia famosa & populosa. extra portam in loco punitionis sceleratorum scilicet in loco caluarie fetido. & immundo. Ubi occidebantur homicide & latrones. Ubi in medio latronum. In cruce quasi ad spectaculum eleuabatur. flentibus amicis & insultantibus inimicis. Quando. In precipua solēnitate indeo ad ꝯ pp reuerentiā tēpli, & pulchritudinē. & pp ipsam festiuitatē: cōfluebat nō solū ex iudea verūtiā ex diuersis gētium nationibus maxima multitudo. & quod maxime illa die. ad tantum spectaculum concurrebat: coram quibus dominus noster iudicio expositus: omnibus spectaculum est factus. Sed de afflictione corporali quid dicturi sumus. Caro enim christi beatissima atque mundissima. quanto natura purior. quanto ab omni labe peccati sincerior fuit tanto vtique passibilior extitit ad tormenta. Unde in persona ipsius. Hieremias lamentabatur dicens. O vos omnes qui transitis per viam. attendite & videte: si est dolor sicut dolor meus. Quasi diceret non. Quamuis enim multi martyres multa & magna tormentorum passi sunt genera: nullus tamen in carne ex peccato corrupta tam sensibilis esse potuit ad tormenta. Quin etiam cum ipse martyres suos in passionibus non solū robotauerit: verumetiam ipsum dolorem mitigauerit: aut certe in refrigerium & oblectamentum frequenter conuerterit: & quamuis hec martyribus suis christus ex potentia diuinitatis contulerit. Beneficia: pie tamen credimus & fiducialiter confitemur cum nō similia hec fecerit: sue humanitati beneficium hec prestitisse: sed in carne illa mundissima quātum dolorem naturaliter sustinere potuit: tantum vsque ad exitum anime sustinuisse: & vim doloris virtute patientie tollerasse. Ecce qualia & quanta passus sit vidimus. Sed iam qualis & quantus sit qui hec passus est videamus. Nonne ipse est innocens manibus & mundo corde qui peccatum non fecit. Nec inuentus est dolus in ore eius. Nonne ipse mitis est & humilis corde. Nonne ipse est qui fecit celum & terraz: mare & omnia que in eis sunt. Nonne ipse est qui cuncta q fecit: tenet regit gubernat: & protegit. Nonne ipse est qui intuetur abyssos: cuius oculis omnia nuda sunt & aperta qui nouit omnia antequam fiant. Nonne ipse est qui nouit cogitationes angelorum & sanctorum omniuz & quas ipse nec inspirat nec informat demonum & hominum peruersorum. Nonne ipse est qui vult omnes homines saluos fieri: & ad agnitionem veritatis venire. Ipse quippe est dei filius: deus verus summe potens sapiens & bonus. Videamus etiaz a quibus & a qualibus hec omnia passus sit. In augmentum enim doloris & dedecoris non hec ab extraneis: sed a domesticis passus est: nec a quibuslibet vicinis & notis: sed a filijs & fratribus: de quibus ipse dixit: non est bonum sumere panem filiorum. Et mittere carnibus: indeos vtique filios vocans & gentiles canes: & David in persona ipsius loquēs ad patrem narrabo. inquit nomen tuum fratribus meis: in medio ecclesie laudabo te. Ecce qualis & quantus: a quibus & qualibus passus est dominus vt ex omnibus aduertamus: quantum ipsi domino qui pro nobis nequam mācipijs hec omnia voluntarie passus. est vnusquisque debeat christianus. Et talis duritia laborat que taliter amantem non amat. Ad intrandum autem ad saporem dominice passionis: & ad compatiendum domino nostro iesu crucifixo hec attende. Primo studeas quantum potes te vnire illi per feruentem amorem. Nam quanto feruentius eum diligeo tanto magis sue passioni compatieris. Et quanto plus ei compassus fueris tanto plus erga eius timo affectus accendetur. Unde sic te nutuo augebunt dilectio & compassio: donec ventas ad perfectionem: nisi hec remanserit propter aliquam tuam inuitiaz & precipue studeas abijcere omnem presumptionem diffidentiam & negligentiam. Debet enim homo tam nobile opus aggredi humiliter: confidenter: & instanter: & cum quanta potest mundicia cordis. Et quamuis homo sibi videatur indignus: tamen nequaquam desistat: quia ipse christus pro peccatoribus crucifixus est. Primo igitur sic vniaris sibi amore: vt cor tuum intret in ipsum totaliter: & extra ipsū reputa nihil esse: ac de extra ipsum reputa nihil esse: ac de te extra ipsum tanquam de nihilo curabis. Tota cura tua vertatur ad presens circa demonium tuum passum nec de te aliquid exhibeas alterum a eius es: quicquid es. Sic ergo totaliter transformatus in ipsum: non possum credere quin eius vulneribus vulneris & perfundaris eius contumelijs illusionibus & obprobrijs. Et ad hec omnia addas orationem vt quasi continue deprecetis dominum iesum christum: vt suis vulneribus vulneret mentem tuam: & ad ipsa vulnera quasi semper dirige cordis affectum: vt per tuam misericordiam importunitatez a sua misericordia impetres quod intendis. De modis autem exercitij passionis iesu christi scire debes: quod circa passionem domini potest homo se habere ter modis. Consideret eam primo ad imitandum. Secundo ad compatiendum. Tertio admirandum. Quarto ad exultandum. Quinto ad resoluendum. Sexto ad gemendum. Primo ad imitandū cōsideret naz imitādo christi est summa & perfecta religio perfecti. Nec est regula & exemplar perfectionis omnis vite & virtutis: scilicet christū imitari: in passione & in morte. sit ergo nostra regula viuendi passio saluatoris. Nam tanto amplius desolamur quanto ab hoc exemplari & regula amplius elongamur. semper ergo quantum in nobis est velimus ab omnibus peccari. deici: & vilipendi: illudi: persecutionem pati flagellari: & in diuinis obsequijs ab omnibus exprobrari. simus nudi cum nudo: & nihil penitus curamus habere: immo habere aliquid sit nobis grauissima pena & dolor intensus. Abhorreamus delectabilia & dulcia degustare: & potius velimus vilibus & amaris cibari quia ipse fuit felle & aceto potatus. Et si vt breuiter de eam) consideremus que pro nobis sustinuit & qualiter se in passionibus habuit & nos pro modulo nostro quantum possumus con

fermentur eidem. Secundo debemus consi
derare eum ad compatiendū. Debemus cō
siderare ipsius flagella: illusiones & obp:
bria. & in corde nostro ruminare & imagina
ri: quanta sit deiectio & contemptus ergo do
minum nostrum quantus dolor quantaue af
flictio i corde & corpore ei⁹. & q̄ rano passio
nis & cōpassionis sue peccata nostra sint ma
gnam habemus materiam flendi & causam
lugendi. si intime cogitemus q̄ sumus occa
sio necis vnigeniti filij dei rei sue maiestatis
eius. Consideremus quanta tunc amaritudi
ne repletus erat angelorum dulcedo. quantū
etiam aggrauabat eum non tantum pene il
latio & nostra ingratitudo. sed etiam assiste
tis matris afflictio quam sic diligebat. & qua
si deficere pre compassionis dolore videbat.
Jam ergo transfigant cordis nostri intima
eius conuitia flagella & vulnera nec in nobis
fit q̄ non perfundatur ex compassione & nō
affligatur dolore immenso. Tertio considere
mus quis. que & pro quibus passus ē. & mul
tum mirari debemus. Quis. i. dei filius deus
verus. summe potens sapiens & bonus. Sed
que Peregrinationem: fugam: famem: sitim
frigus: calorem: tempestates: horrores. perse
cutiones: obseruationes: vincula: flagella: illu
siones: & dolores. Conspuitur gloria contem
nitur iusticia: iudex iudicatur innocens in
culpatur: innocens infamatur deus blaspha
matur xp̄s conculcatur vita occiditur. sol ob
scuratur. luna denigratur: sydera dispergun
tur. sed pro quibus hec patitur. Pro scelera
tissimis inimicis. pro nequissimis mancipijs
pro contemptoribus diuine maiestatis. & pro
ingratis diuine pietati. Ergo talis & tanus ta
lia & tanta pro tam vilissimis & abiectis pas
sus est sed a quibus. A specialiter dilectis. qui
bus omnem benignitatem ostendit & a vilis
simis & stultissimis ab impijs: maximus sa
pientissimus summe pius. & a sanie fetidissi
ma. splendor eternus. Et in his omnibus in
diuine pietatis admiratiōe eleuemur. Quar
to consideremus eam ad exultandum. Exul
tare in ea debemus de redemptione restaura
tione angelica. & clementia diuina de redem
ptione humana sine dubio nimis gaudere de
bemus. facta per xp̄i passionem & mortem.
Quis queso non exultet & gaudeat cum cer
nat se per hanc redemptum a damnatione
eterna. a culpe ignominia. a potestate diabo
lica. Exultemus etiam quod per xp̄i passionē
restaurata est angelica ruina. magna precio
sitas debet esse nobis cum videmus per xp̄i
mortem tam nobile collegium reparari de no
bis. vt fiat vnū ouile & vnus pastor. & simus
vnum de vno. Precipue autem exultare de
bemus: cernentes in predictis omnibus ium
mensam domini nostri clementiam. Ubi quem
magis apparet benignissima domini nostri
clementia. quam in passione sua: vbi tam tur
pia & grauia sustinere voluit pro inimico sub
liberando & glorificādo. qui puniendus erat
quadā morte eterna. Quinto consideremus
beatissimam xp̄i passionem ad cordiū nostro
rum resolutionem in xp̄m. hoc est per perfectā
transformationē in ipsum. q̄ fit quando non
solum imitatur compatimur. admiratur & ex
ultat: sed etiam totus homo quodāmodo co
uertitur in ipsum. i. dominū iesum xp̄m cruci
fixum. vt iam quasi vbiq̄ & semper sibi cruci
fixus occurrat: imo tunc vere in ipsum resolu
itur. quando ex se exiens homo & supra po
situs vniuersa. imo totus supra se totū abstra
ctus ab omnibus totus est conuersus in do
minū suū passum. vt non videat sentiatq̄ in
tra seipsum nisi christū crucifixū: illumq̄ expo
batus & passum pro nobis. Sexto cōsidere
mus illā beatissimā passionē ad quietē dulce
dinis: quod fit cū illa resolutus vt dixit sitibūdus
eandē passionē ruminare non cessat: intrans
secundū posse in illus passionis thesaurū hu
militer & deuote & liquefit amore deuoto &
feruida deuotōe: deficit a se & quiescit in chri
sto crucifixo. Sed q̄to plus deficit a se amo
re & deuotione: tanto plus eidem pro se mo
tuo inhereat & plus requiescit in ipso. Et sic
mutuo se auget adhesio & amoris deuotio:
donec totus deficiens absorbeatur ab illo ca
mino amoris passionis dilecti: sicut i ample
xibus sponsi sponsa quiescit que clamat & di
cit. Adiuro vos filie syon. ne euigilare facia
tis dilectā donec ipsa velit: sic circa passionem
domini debet esse imitatio ad purgationem &
directionē: cōpassio ad vnionē. & amorē am
miratio ad mentis elevationē. gaudium & ex
ultatio ad cordis dilatationem. resolutio ad
perfectā conformationē: quies & pausatio ad
deuotionis consummationē. Docet aūt passio
christi tria. i. quaz odiosa sint deo vitia. quaz
lachrimosa inferni supplicia. quā gratiosa ce
li gaudia. Christus enim passus est pro culpis
delendis: pro supplicijs nobis auferendis & e
pro gaudijs celi conferendis. Nec in quadaz
generalitate sunt dicta sed videamus diligen
ter singula. Non enim nos decet tedere illa co
gitare que christū dominū nō teduit tollera
re. Et prout dicitur non solū semel pro omni
bus hec tollerare: sed etiā iterato, pro peccato
ribus singulis (si necesse esset) omnia sustinere
deliberauit & paratus fuit. O deus meus mi
sericordia mea. quid est hoc. Quis ad tantas

pietatem non obstupescit. Unde sanctus vir
carpus dicebat se aliquando contristatum a
quodam infidelium. qui quenda bonum ab
ecclesia seduxerat. Cumq̄ staret in diuino col
loquio: indignatus non esse iustum: dicens.
si viuerent impij subuertentes rectas vias do
mini. petyt a deo igne celesti utrumq̄ inuisere
eos. Et vidit subito in visione se
sum humaniformiter in dorso celi. angelis ip
si astantibus dicentem sibi. Carpe carpe para
tus sum pro hominibus reualuandis iteruz
pati.

Oratio.

Altissime domine ī: su infunde ob
secro multitudinem caritatis tue mi
hi peccatori: vt nihil terrenum vel
carnale desiderem: sed te solum super omnia
diligam: vt penitus renuat consolari anima
mea. nisi in te deo meo dulcissimo. Scribe di
gito tuo in tabulis cordis mei. eorum que
pro me pertulisti memoriam vtra semper
preoculis habeam & dulcescam mihi non so
lum illa cogitare: sed etiam si necesse sit pro
meo modulo tollerare: & non solum tibi ex
omnibus viribus obsequi. sed etiam propter
te contumelijs affici: aut certe morte turpis
sima condemnari. Amen.

¶ De primo cōplectorio. Cap. lviij.

Assume igitur a prin
cipio passionis meditationes istas
& prosequere per ordinem vsque ad finem
& attende ad singula ac si presens esses. Con
spice itaq̄ dominum iesum attente. cum a ce
na exiens hora complectonj. in ortum cum
discipulis suis vadit. ultimo nunc ab eis asso
ciandus itinere. quomodo affectuose socialiter
ac familiariter eis loquitur. & eos ad ora
tionem hortatur. Et cum intrasset in ortum
discipulis dixit eis. ((Sedete hic)) ideo est expec
tate. non moueamini sicut nec loco ita nec
mente ((donec vadam illuc & orem.)) Et vos
etiam orate ne intretis in temptationem per
consensum. ne scilicet succumbatis tempta
tioni vt ait Piero. separantur in oratione
qui separantur in passione: & Crisо. consuem
do enim ei erat sine eis orare. Hoc autem fa
ciebat erudiens nos in orationibus quietem
constituere nosipsis & solitudinem multam
querere. Unde & Cyrillus. Semotim orat.
vt discas quod animo attento & corde quie
to colloquendum est cum deo sublimi. Nec
autem spirit octo apostolis quia iudas ibi nō
erat: & treo secum duxit scilicet Petrum Jaco
bum & Johannem Per hoc quod christus
voleno orare assumpsit Petrum Jacobum
& Johannem docet nos q̄ in omnio voleno
deuote orare debet habere tres comites scili
cet fidei firmitatez designatam in Petro qui
interpretatur agnoscens: & temporalium ab
dicationem ea sub pedibus per contemptum
ponendo & nihil de temporalibus. dum orat
cogitando. hoc designatur in Jacobo qui di
citur supplantator. ac ponere se in statu gra
tie. & habere gratie feruorem. que designatur
in Johannem que interpretatur in quo est
gratia. ((Assumpto igitur Petro & duobus fi
lijs zebedei)) specialiter tanquam de suis secre
tarijs & magis familiaribus vt qbus in tran
figuratione ostenderat gloriam sue maiesta
tis. eisdem reuelaret etiam tristiciam sue pas
sionis: qui viderant gloriosa. viderent & hu
milia ((cepit)) ille cuius sunt omnia. & in quo
aduersarius nihil habebat quia peccatum
non fecerat: morte sibi imminente ((contriste
re & pauere ((quid ergo nos oportet facere vi
de Hieronymus. In hoc pauere & tristificā
ri docemur ante iudicium mortis: qui nos
possumus per nos dicere nisi per silum venit
princeps mundi huius. & in me non habet
quidq̄. hec autem tristicia domini maxima
fuit. qr ((tunc ait illis tristis est anima mea
vsq̄ ad mortē.)) Uniuersaliter dictum est id
est multum tristis est anima mea quia tristi
cia tantum intensa erat. q̄tum esse poterat.
Uel tristis est vsq̄ ad timorem mortis & pro
timore mortis. qr mortem naturaliter time
bat. Uel vsq̄ potest esse exclusiuum tristabatur
enim donec se & suos morte liberaret.
Dolus quippe corporis. absolutio est doloris
in christo & suis. Uel potest esse inclusiuum. sci
licet donec post mortem suaz redirent aposto
li ad eius fidem. Unde Anshel. Dato autem
caritatis & patientie salutari mandato & dis
posito fratribus regno patris sui. ad locum
proditoris tui notum cum illis diuertisti: scie
ns omnia que ventura erant super te. Ibi
anime tue tristiciaz quam ex imminente pas
sione sponte assumpsisti. sicut & cetera que
passus es. in auribus fratrum profiteri non
erubuisti. dicens. Tristis est anima mea vsq̄
ad mortem. Et iterum precedit ipse ad mon
tem oliueti. tu eum sequere. Et licet assumpto
Petro & duobus filiis zebedei ad secretia se
cesserit: vel a lōge intuere quomodo in se no
stram transtulit necessitatem. Uide quomo
do ille cui⁹ sunt omnia pauere cepit. & tedere
tristis est inquiens anima mea vsq̄ ad mor
tem. Unde hoc deus meus. Ita compateris
mihi exhibens hominem vt quodammodo
videaris nescire quod deus es: hec Anshel
mus Assumpsit autem xp̄s ipsaz pauore & tri
sticiam propter plura. Primo secundum De

ronimus. Ut veritatem assumpti hominis
probaret. Naturale enim est homini timere
mortem. Et hac naturali tristicia vere contri
status est dominus. Sed sciendus quod quē
dam est tristicia e quidam timor: rationem
l' admergens. e homines contempto dei pre
cepto in peccatum ducens. sicut Petrus ti
more negauit christum. de huiusmodi loquā
tur expositores. quando dicunt christus non
timuisse quippe qui ad hoc venerat vt patere
tur. e Petrum temeritatis arguerat cum eum
vellet auertere a passione: dicens. absit a te
domine non erit tibi hoc. Est e aliud timor
moderatus. qui naturaliter inest omni ho
mini e est sine peccato: sicut e lacrimę e fletus
e tales passiones fuerunt in christo. Unde ip
se naturaliter horruit mortem e penas acer
bissimas quas preuidit se passum de proxi
mo. Aliter tamen huiusmodi passiones fue
runt in christo quam in nobis. In nobis enī
plerumq; huiusmodi passiones preueniunt
iudicium rationis e imperium voluntatis.
In christo autem semper sequebantur ratio
nem e voluntatem. vnde volens eluruit e si
mul. volens timuit. e voluit contristatus est.
Nihil enim coactum in christo consideratur
sed omnia voluntaria creduntur. Ita ergo
tristicia: ita fuit naturalis. quod tamen fuit
voluntaria e rationalis. Et ideo signanter.
dicunt hic euangeliste: q; cepit contristari e
q; cepit pauere: non dicunt fuit contristatus
vel pauefactus: quia ipse motus tristicie non
ei dominatus est: sed ipse statim cum assum
ptus. e voluntati diuine subiectus. Aliud est. n.
contristari. e aliud incipere contristari. Un
de contristat cum pro passio. sed passio non
dominatur eius animo. Propassio enim di
cit inceptionem: sed passio continuationem.
Quia ergo timor e tristicia inceperunt sur
gere in parte sensitiua. sed nondum peruene
runt ad eius animum sine mentem ideo dicit.
tristis est anima mea vsque ad mortem: vbi
ala sumitur pro parte sensitiua. in qua sunt
passiones non autem in ratione. sicut etiam
alibi dixerat. nunc anima turbata est. Pote
rat quidem christus natura non mori. sicut
adam potuit non mori ante peccatum: in eo
enim nullum culpe debitum nullius peccati
fuit vestigium. Sed sicut veram humanita
tem. ita e humanas infirmitates nostras as
sumpsitsque a deo non separant. velut ecen
tra ignorantia: impotentia: concupiscentia:
e huiusmodi faciunt. Et nota quod compas
sio turbans potest in anima tripliciter acci
dere: aut preter imperium e iudicium ratio
nis. vt motus subitus qui appellatur pro pas
sio aut contra imperium e iudicium rationis
vt motus progressiuus vsq; ad perturbatio
nem rationis. vel a sua rectitudine vt in ma
lis. vel a sua tranquillitate vt in bonis perfe
ctis: aut secundum imperium e iudicium ra
tionis. vt motus a ratione imperatus e osti
natus. vt turbatio penitētis e compatientis.
Primo modo passiones sunt i omnibus pu
ris hominibus etiam perfectis. Secūdo mo
do imperfectis solum. Tertio modo in chri
sto. quia in eo totaliter subdita erat sensuali
tas rationi. e ratio inferior superiori e superi
or deo: nec tamen vna potentia: impediebat
aliam in opere suo naturali. Contristabatur
etiam christus. Secundum Dionysium
non solum timore imminentis mortis quaz
ipsa natura abhorret si recusat: sed e propter
infelicitatem. inde e scandalum discipulorum
e ejectionem iudeorum. e euersionem hie
rusalem: miserius his e compassus. Et pos
sumus etiam addere quod ideo tristabatur.
quia preciuit quod taz acerbe passionis sue
flagella. e vulnera e mors amarissima: in
multis adhuc hodie mitis. e obstinatis pec
catoribus frustrari deberent. Secundo assū
psit paorem e tristiciam pro nobis mem
bris suis. vt ipse nostras tristicias in se vince
ret sicut e mortem nostram suam morte de
struxit. e sicut susceptt temptationem e pas
sionem. vt nos a temptatione e passione li
beraret. Tertio quoq; huiusmodi paorem
e tristiciam assumpsit nobis in exemplum
e doctrinam moralem. vt sequitur. Et hoc
enim articulo. qui est paoris e tristicie assū
ptio plura habemus documenta. Primum
est. vt nos exemplo christi discamus timores
e tristicias. ac passiones alias in nobis insur
gentes. freno rationis cohibere ne vsq; ad ani
mā pertingant sed in inferiori parte anime
sub voluntatis imperio cōstringantur. vt di
cū est de xpo. Secundū est. vt eius exemplo
discamus. nos desperare nō debere. si aliquā
do nobis surripiat tristicia. timor vel pusilla
nimitas. obsequio e opere diuino. Dū Aug.
Dorturus tristatus est xpo. vt doceret mar
tyres suos nō debere desperare. si i hora pas
sionis surripiat tristicia quā tamen vincant
Tertiū est vt nos discamus contristari p pri
mis e necessitatibus eorum. sicut xpo tristā
tus fuit non pro se sed pro aliis vt dictum est
secundum vnum intellectum. Quartum do
cumentum est. vt exemplum xpi discamus
tristicias e turbationes nostras ad deum cū
oratione referre. Sicut fecit ipse. Nam ha
tum vt diceret: tristis est anima mea: fuit ad
orandum. Quantum documentū est: q; nos

etare volentes deuote. debemus secedere ab
hominibus ad aliquem locum secretum. si
cut fecit christus dans nobis exemplum. Ser
tum est quod omnes tristicias. tribulationes
penas aduersitates e infirmitates nostras.
etiam si petamus ab eis liberari sicut christus
fecit semper post orationem committamus
voluntati diuine. ac per hoc eas quasi in cor
christi reponamus ōtes vt ipse eas in vnio
ne sue passionis perficiat. e offerat eas deo pa
tri ad laudem e gloriam suam. Et ex hoc no
stre tribulationes e passiones multum nobi
litantur. nam sicut passio christi in celo e in
terra infinitum attulit fructum sic pene e q
cunq; tribulationes nostre hoc modo christo
communite in vnione passionis sue tā fructife
re erunt vt in angelis in celo gloriam. in fi
in terris meritū peccatoribus veniam purgā
dis animabus conferant remedium. In re
cogitando istum articulū. studeat homo se
metipsum contristare cū gemitibus compa
tiendo christo de sua tristitia propter nos as
sumpta. Et si in aliqua turbatione vel aduer
sitate sit. vniat illam cum tristicia e aduersi
tatibus christi vt ex vnione ipsarū dulcescant
e deo in summa patientia redoleant. O dō
mine iesu qui tristari pro me misero voluisti
da mihi oēs tristicias meas ad te iugiter sus
ferre tuoq; exemplo in vnione tue tristicie mecum
digneris sufferre. Deinde dominus iesus vo
lens se etiam sequestrare a tribus apostolis
secum assumptis. ((dixit eis. Sustinete
hic)) expectando ((e vigilate mecum)) non cū
dyabolo vel cū mundo tanquam amici spe
ciales preceteris. Qui debent in angustijs as
sistere micis. Sustinete pōdus temptationis
vigilātes a somno infidelitatis e torpore mē
tis: ne ingrauante dyabolo obrepat vobis.
Ceteris quidem iussit sedere. ibi quasi inferio
res ab agone isto seruans eos secutores: vos
autez quasi firmiores vsq; huc adduxi: vt col
laboretis mecum in vigiliis e orationibus:
sed nolo vos progredi vlterius. Nondum. n.
potestis. Propter hoc manete hic vigilantes
sicut e ego vigilo: vt vnusquisque in gradu
sue vocationis consistat: quia e omnis gratia
quanuis magna fuerit. superiorem habet. ((
Et progressus est ab eis pusillum scilicet quā
tum iactus est lapidis e positis genibus pro
cidit in faciem suam super terram)) vt humi
litatem mentis ostenderet habitu corporis ((
e orabat)) corde ((dicens)) ore ((Abba pater: si
possibile est)) salua congruentia redemptio
nis humane. e si moritur modo me secundū
carnem non moriente ((transfer calicem
hunc)) id est experimentum passionis ((a me.

)) Quasi diceret. Si possibile est sine morte
mea temporali saluari genus humanum. trās
fer calicem amare passionis a me. Per ora
tionem offerebat spiritum deo patri. que qui
dem oratio ex pluribus ostenditur perfecta.
Primo quia solutaria erat. est enim oratio
elevatio mentis in deum. Quod melius fit
quando homo est sequestratus ab aliis. Se
cūdo ga humilis. cū in facie sua prostratus.
Tertio ga deuota cū ad deū pēz recurrit. Quar
to ga recta cū voluntatem suā voluntati diuine
submittit. Quinto quia caritatiua cū interim
dulciter discipulos visitauit. Qō dicit. Abba
pr vtriusq; populi patre e saluatorē deū eē in
tuit e ostendit. Idem enim significat abba
q; pater: sed abba est ebreum pater vero gre
cū e latinus. Ergo viroq; primus ipse inuo
cat. vt vtrunq; populum in eū creditурum. e
ab viroq; cū inuocandum esse doceat. quia
non est distinctio iudei v greci. Quod autem
dicit si possibile est. ad potentiam dei pariter
e voluntatem refert. Quoniam quantum ad in
stitiā eius qui non solum potens est. sed etiā
iustus nō sunt possibilia nisi ea que iusta sūt.
Unde vt verus homo horrebat mortem. e
voluntate sensualitatis vellet non mori. si de
iustitia posset fieri. Habebat autem iustitia
patris. vt christus pateretur. e a constitutione
mūdi hoc nostre salutis sacramentum erat
ab eo preelectum. Angustia ergo mortis. e
tollerantia passionis nō placebat christo per
se tanq; finis qui per se appetitur. ideo sim
pliciter loquendo pati nolebat. sed propter
obedientiā patris e salutē humani generis
passionē. e mortē volūtarie sustinebat. sicut
infirmus volūtarie recipit potionem amarā
non propter potionem sed propter sanitatez
consequendam. Nec volūtas non moriendi
gloriosos martyres facit. non enim vult sen
sus carnis nisi q; delectat. si autem delectaret
eos mori non inde viderentur mereri. Sed
quia hanc volūtatem non moriendi deo sub
iicit. e q; naturaliter fugit propter deum
volunt. ideo merentur. Unde e christus sub
dit dicens. ((Verūtamen non quod ego volo
)) humano affectu ((sed quod tu)). Quod
enim ex humana infirmitate trepidanter re
nuerat reuertens in scipsum per obedientiaz
e fortitudinem mentis confirmat. non inquit
hoc fiat qō humano affectu loquor. sed ad
qō missus sum. propter qō ad terras tuo iu
bente descendi. Unde alibi. Non veni facere
volūtatem meā. i. quam temporaliter sumpsi
ex virgine. sed volūtatem eius qui misit me.
quā videlicet cōmunem habui eternus cum
patre. e quam semper approbo anime ratio

nemen meū non propriū non meam. nō filij hominis non meū que resistat deo. Et vnā voluntas ihū erat contraria voluntati patris sed qui venerat obedientiam docere. nō inuenitur obediens si propriam faceret voluntatem. Quanto ergo magis nos nō sudabimur obedientes si facimus propriam voluntatem. Unde Aug. Filius vnicus dicit nō facere voluntatem meam. et homines volūt facere voluntatem suam. Ille tantū se humiliat qui est equalis patri et tantum se extollit qui in imo iacet. et nisi manus ei porrigatur nō surgit. et iterum. Transfigurat in se hoc et qui nihil aliud vult q̄ pater: docet eos primam voluntatem corrigere. et dirigere in tuam. Unde et Piero. Uig in finez non cessat docere nos patribus obedire. et voluntatez ei⁹ voluntati nostre preponere. Ostendit autez secundum Bedam dominus ihesus: vt cū eo nos vel aliud q̄ fieri nolumus imminet. sic per infirmitatem petamus vt nō fiat: quatenus per fortitudinem parati simus: vt voluntas conditionis nostri etiam contra nostram voluntatem fiat. nam sicut multum cōfidere non debemus ne nostram virtutez vidcamur profiteri sic multum pusillanimiter egere et diffidere non debemus. ne dei auditis nostri impotentiam videamur pronunciare. Et iterum. Dulci adhuc infirmi contristantur futura morte. sed si habeāt rectū cor. volent mortem quantum possunt. sed si non possunt dicāt q̄ dñs dixit pater si fieri potest transeat a me calix iste: ecce habes voluntatē humanam. vide tam rectū cor. sed nō quod ego volo sed quod tu. Dec Beda. ((Et redit)) de loco in quo orauerat ad tres discipulos suos. ((Petrum Jacobum et Johannem ((inuenit eos dormientes.)) Jam vicina tentatione incipiebant oculi eorum languescere. quia dormitio erat quasi prefiguratio negationis et fuge. Unde Beda. Somnus cordis prefiguratio erat. q̄ in proximo grauādi erant somno infidelitatis. ((Et Petro hic ronice dicit sic)) ((Simon dormis.)) quasi diceret. sic erat faciendus vel sic simplex q̄ miseras. ((Nō potuisti vna hora vigilare mecum.)) Quasi diceret. Quia vna hora non potuisti vigilare mecum quomodo mortem spernes tu qui spondes mori mecū. Nō ostē dit tantum seruorem facto quantum verbo In hoc apparet tua infirmitas. Per hoc q̄ dicit vna hora. ostendit q̄ breuis et molestia temptationis respectu remunerationis. Ut ergo dicit Tullius omnia que breuia sūt tolerabilia debent esse. eiaz si magna sint. quāuis autem omnes dormirent Petrum tamē potius increpat quia enim preceteris fuerat gloriatus: ideo preceteris erat increpandus. Item quia inter eos principalis erat: ideo in ipso alios reprehendebat. Jte quia in cadez defectu prelatus magis est increpandus q̄ alij ceteri pares. Qui etiam tam infirmitate depellus: nō Petrus vel cephas sed antiquo nomine symon a domino hic vocatur. ((Vigilate)) attente oculis mentis et corporis ((et orate)) deuote verbis cordis et ore vt non intretis in temptationem)) negandi me et recedendi a me. Non dicit ne temptemini: quia impossibile est hominez non temptari: sed intretis in temptationem et incidatis in eius profundū ideſt ne temptatio vos superet et includat per consensum vel opus. temptationis enim initium est suggestio mali. medium consensus in delectationem vel opus consumatio est opus ipsum. Ad euitandum autem temptationum et ad resistendum eidem recurrendum est ad orationem. Oratio enim est eleuatio mentis in deum. quanto autem mens in deum eleuatur: tanto facilius temptatio ab ea separatur. Et sicut fur audito clamore fugit. et vicini veniūt ad succursum. ita clamor orationis dyabolū fugat. et sanctos ad succurrendum excitat. vnde ysidorus. Dec est remedium eius qui vitiorum temptamentis estuat. vt quotiens quolibet vitio tangitur totiēs oratione fundat. quia frequens oratio impugnationem vitiorum extinguit. Et sicut seruus qui sentit furez in domo et non clamat sauet furi et proditor est domini sui: sic qui scit temptationem esse in corde. videtur christum prodere et dyabolo consentire nisi statim per orationem exclamet. et ideo quia dyabolus semper debemus orare et nunquā deficere. Sed oratio debet ordinari. non ad hoc vt nō temptemur sed ad hoc q̄ non intremus in temptationem. Multum autem valet ad expulsionem temptationis cogitatio et timor eterne mortis. Unde Augustinus. Timor de futura morte mentem concutit. et quasi conclauatos omnes corporis motus superbie ligno crucis affigit. ((Spiritus quidem)) de se et tura sua ((promptus est)) in me et in vobis. non autem me ad tollerandum. q̄ caro corrupta semper deprimit et aliquando vincit spiritum et ideo est orandum. Nam quasi promptum habuisti spiritum in promittendo mori etiam pro me. sed nunc patet carnis infirmitas ad sustinendum imminentē temptationem. q̄ ipsa dormitio corporalis iudicium est. et quasi prenuncia vestre infirmitatis nondum enim virtute ex alto induti estis.

Ubi Piero. Doc antez aduersus temerarios dictum est. qui quicquid crediderint putant se consequi posse. Ita quantū de ardore mentis confidimus. tantum de fragilitate carnis timeamus. Dec Dieronymus. Tu domine qui mandasti quod vigilemus et oremus. da nobis gratiam ad hoc faciendum. quia licet spiritus promptissimus sit. caro tamen infirma est. et tota pigra et tota somnolenta. nec potest sustinere. vt vix per vnam horam pertecte tecum vigilet et tecum oret ne cadat i temptationem. Deinde ((iterum secundo abijt et orauit dicens. Pater mi. si non potest hic calix transire: nisi bibam illum fiat voluntas tua)). Ostendit hinc. Ut ait Crisolto. Quonam valde concordat voluntati dei. et quoniaz vbiq̄ hanc sequi oportet et hanc inquirere. Uellet quidem transire calicem quia homo est: sed perficit dispensationez quia patri obediens est. Unde et Leo papa. Dec vox capitis salus est totius corporis: hec vox omnes fideles instruxit. omnes confessores accendit: omnes martyres coronauit. Nam quis mundi odia. quis temptationum turbines: quis potest persecutorum superare terrores: nisi christus in omnibus et pro omnibus patri diceret fiat voluntas tua. Discant igitur hanc vocem omnes ecclesie filij: vt cum aduersitas violentie alicuius temptationis incumbit. superato tremore formidinis accipiant: tolleranti az passionis. ((Et reuersus denuo inuenit eos dormientes pre tristicia. erant enim oculi eorum grauati)) et depressi. interiores quidem languore terroris et tristicie. exteriores vero vigilarum longitudine somnum non poterant vincere. timentes tum pro capite tum pro se: sed dormiebant mente ita et corpore. quia ex torpore anime quandoq̄ provenit somnus nature. ((Et ait illis. Quid dormitis:)) scilicet in tantis constituti periculis. cum sit tempus vigilandi propter instantiam gratissime temptationis vobis imminentis. Surgite a torpore mentis ((vigilate)) animi vigilantia ((et orate ne intretis in temptionem)) scilicet per consensum. ideſt ne temptatio vos superet et intra suos cassos teneat. ((Et abijt iterū et orauit tertio dicēs eundē sermonē)) orationis scilicet pater mi et cetera tertio christus idem orauit: vt orationis frequentiam ostenderet: et nobis spei longanimitatez exhiberet. Iterat orationem ostendens q̄ oratio debet esse continua. Similiter iterat visitationem discipulorum suorum quia opera caritatis debent orationi esse coniuncta. Et sic prelatum instruit: et sibi et gregi intendere: et nunc contemplatiuam nunc actiuam vitam exercere. Dinq̄nō obstat. q̄ dicitur in ecclesiastico non iteres verbum in oratione tua: quia illa auctoritas sic intelligenda est. non iteres. ideſt ita fige ligens in proferendo integre et deuote verba orationis tue: vt postea propter obmissionem vel negligentiam non oporteat iterare. sed tamen iterare propter deuotionem vel instantiam bonum est: sic et eundem sermonem in p̄dicando diuersis. bonum est quandoq̄ iterare. Cum autem oraret et anxiaretur dominus ihesus. ((Ecce angelus)) princeps michael (assistit consortans) in eo motum sensualitatis. secundum quam minoratus est paulominus ab angelis illum. scilicet motum qui exhorrebat mortem statim postq̄ christus se voluntati patris submisit angelus eum consortavit. In quo innuitur q̄ licet quandoq̄ non fiat q̄ petitur: quia forte non expedit: semper tamen oranti mentalis consolatio confertur. Et secundum Theop. vt nobis innotesceret oratio virtus. quatenus eam in aduersis preponamus: orans dominus ab angelo consolatur. Et humilis dominus reuerenter et humiliter suscipit hanc consortationem etiam a sua creatura considerans se esse minoratum paulominus ab angelis. dum est in hac lacrymarum valle: et sicut contristabatur vt homo sic ex verbis angeli fuit consortatus vt homo. Nec putandum q̄ hic angelus vel alius fuerit in eius custodiam deputatus: quia hoc nō decuit et christus non indiguit. secundum Bedam. Alibi q̄ angeli ei ministrauerint. hic angelus eum consortauerit dicitur: vt vtraq̄ natura designetur. Nam diuine nature angeli ministrant humanam vero consortant. Apparuit autem ei angelus visione corporali in assumpto corpore humano. consolans eum per modum seruientis: non propter se et sui indigentiam: sed magis propter discipulorum assistentium consolationem: et ad cōfirmandum fidem in eis q̄ christus sit maior angelis ratione deitatis: ac propter nostram instructionem ad ostendendum scilicet q̄ angeli assistunt nobis orantibus: consortantes nos in oratione: et vt ex sua post tristiciam cōsolatione sciremus quod tribulatis pro christo non deest diuina consolatio. iuxta illud psalmiste: secundum consolationes tue letificauerunt animam meam. Nam secundum Bedam. creator non indigebat creature subsidio: sed homo factus sicut nobis et propter nos est contristatus. sic nobis et propter nos est cōsortatus. Sed et ipse dominus ratione se consortabat. dicens ad patrem. non sicut ego volo sed sicut tu. Fiunt autez quidam michae

alitate cruci. e dando ei patri orationis se
nectem retaliter recommitto procedentes angelos pro hoc ipse oratie e respondentes patrem
meum dilectum filium meum & humani generis redemptor. qui ex operamini sine mi sanguinis effusione decurrere fieri non potest. an
gelus autem post hec confortauit eum vel de
mia potentia. sicut amicus de sua potentia cō
fortat amicum. Unde oportuit. ideo ad modum confortatione ei petitum. Lei affectu decere
bene aliquis vel da consolatione secundo ga
udium pl. remouere locum. sicut victus est in
celo vel qua magnanimum magna sublime
re decreuit vel qua pallie cito transiret. e ei
ternus esset perpetuus. Redempto humano
ri generis e reformato angelice ruine. vel
aliquod simile. Dei secundum quosdam vt
dicit. Deoppellita angeli obtenebrati sunt ex
ili glorificatio. Dicebat enim angelus gloria
cum eum. Domine tua est virtus potes cō
tra inopem e infirmam genus liberare pla
num e similia. Jesus qui in oratione posit ad
angelo confortari voluit. de nobis par virtu
tem oratonis sumere. et quanto mihi semper affi
ciat angelus tuus me confortās. Dic animad
uerte contra impetuosam nostram. quia de
minus scilos plurimus videbas euasit anteq
a patre recuperet responsionem e confectatio
nē. Sicut autem ter fuerat temptatus in tri
bus locis sic ter exuit non in eodē loco sed
in tribus diuersis locis dilatantibus adinuicē
per tactum lapidis. Et vt dicatur adhuc in ip
sis locis reliquie ecclesiarum sunt que ibi fa
cte fuerunt. e factus in agonia prolixius ora
bat. ostendens e docens q̄ nos in agonia vel
quacunq; necessitate constituti. debemus ad
orationem confugere e in magno periculo
ac maxima necessitate. magis e instantius ora
tioni insistere. Agonia vba potest dici certame
contra mortem. vel mortis angustias. qui qua
si patientem parasidebat. e idco dicitur tunc
fuisse in agonia sicut infirmi in extremis la
borare dicuntur esse in agone. Vel potest
dici certamen e reluctatio sensualitatis ac rō
nis. quia agonizabat e certabat in eo mirabi
li pugna sensualitas naturaliter mortem hor
rens e recusans. ac ratio voluntati diuine ob
temperans. e ipsam mortem pro salute hu
mana zelans quia virtute diuina quelibet para
ta permittebatur agere vel pati. quod propius
erat sibi. Jam tamen vincebat mortem ani
mo. dum etiam mori volebat quam potest
uicit actu ipso scilicet relorquendo. Sed hu
manitatis carnis ad spiritum. siue sensualita
tis ad rationem. quedam hominum tacite re
uolut vel exhibitare. vt illos qui peccāt mer

taliter. e quos lam lente incedere fuit in via
mandati. vt illos qui peccant venialiter. vnde
in humano dispugna positus est orandus vt
oratio fit recta e voluntas conformis. ac sen
sualitas recte rationi. e ratio diuine voluntati
ti non obstat sed obediat. e dicamus non
mea sed tua voluntas fiat. In statu mortis di
strictum iudicium. e ea que homo nunquam
antea recolit. ei veniunt in animum. In cui⁹
figura christus appropinquante morte facta
est in agonia. Unde Dorgo. appropinquante
etiam morte nostre mentis. in se certamen ex
pertus qui vim quandam feruoris e tremoris
nos patimur. cum per solutionem carnis eter
no iudicio appropinquamus. Paulum
hoc inuenit q̄ in eternū mutare non possit
si enim consideremus. quod viam vite preter
ire nequaquam sine culpa transire possumus
e q̄ nec hoc ipsius sine reatu nostro est quod
laudabiliter gestimus si remota pietate iudi
cemur merito in agonia constituimur. ¶ Et
cum dominus prolixius oraret iterum cadet
feruentissimus in modum sanguinis crum
pens in hac agonia siue certamine vigil ter
ram habundanter currebat ex feruore enim
orandi e ex apprehensione imminentis peri
culi. ac vehementi anxietate sensualitatis.
Que permutebatur agere e pati quod erat
proprium sibi inflabatur cor e corpus. vt a
pertis poris effluceret iudor rubicundus e san
guineus. Iste sanguis fuit verus e naturalis
quantus ad veritatem sue existentie. e de pu
rissima christi carne sed miraculosus e non
naturalis quantum ad modum profluentie.
Quia secundum Bedam contra naturam ex
sanguine sudare sic etiam oportet dicere de la
tere e aqua lateris christi ex morui. quod
fuit verus sanguis e vera aqua. sed miracu
lose effluxerunt de mortuo corpore. Ad hunc
suauissimi sudoris balsamum. exortus pos
tea iscarioth ne tardaueris. vt inde sanari me
reris e suauissimas illas guttas lambe. e pulue
rem pedum illius lingē. Heli dormire cum
illi vna hora vigilare mecum. hec Anselm.
Surgit igitur tertio ab oratione in qua sta
bat flexis in terram genibus totus sanguī
ne madefactus. Quem conspice tergentem fi
berulum. vel forte etiam in torrente lauan
tem totumq; afflictum reuerenter cerne e cō
sidera quanta tunc fuerit anime sue angu
stia cuius ictibus sunt gutte sanguinee decur
rentes in terrā. e ei intime compatere q̄ nō
sine ingenti acerbitate doloris hoc sibi potu
it contingere; nunquam enim aliquis mortis

tum obmoriis horrorem audiuit sudorem
fuisse sanguineum. Unde patet eius nun
quam similem fuisse voloreni. In hoc qui
dem apparet quanta fuerit amaritudo pas
sionis christi. cuius sola cogitatio tantum
sudare coegit. Hec pugna eius e anxietas
naturā immutauit. q̄ preangustia sanguinē
martyrum certamina e agones significauit
plurimum consolatur e confortat pusillani
mem e infirmos. e ad amorez incitat tepidos
e ingratos. Unde Anshel. Potitio quoq; ge
nibus in terra procidisti in facie tua adorans
in agonia e dicens. Abba pater mi. si possibi
le est transeat a me calix iste. Et angustias qui
de eordis tui dulcissimi certissime indicabat
sudor ille sanguineus. qui orationis tempore
de sanctissima carne tua guttatim decurrebat
in terram. Dominator dñe iesu vnde anime
tue tam vehemens tristicia. vnde tanta sudo
ris anxietas. e tam anxia supplicatio. Nonne
voluntarii omnino sacrificii deo patri obti
listi. Nihil inuitus peculisti. Unde dominet
arbitramur ante q̄ e hoc quoq; ad consola
tionē infirmor membrorum tuorum assumpsisti:
ne forte desperet quis. si caro infirma remur
muret: vbi ad passionē promptus est spiritus
Monitus. e vt maiores erga te amoris e ama
ritudinis stimulos haberemus naturalē car
nis infirmitatem eius remedio iudicijs in te ex
pertis quibus docemur. quia vere languores
nostros portasti. e nō absq; sensu doloris pas
sionis tenere percurristi. Vox enī illa vox car
nis fuisse videtur: non spiritus eo q̄ subiungat
ti. Spiritus quidē promptus est. caro aūt in
firma. Nec Anshel. Voluit aūt dominus san
guinē sudare, pluribus rationibus. Prima est
secundū Augustinū. ad figurandum q̄ de cor
pore suo toto q̄ est ecclesia sanguis effunden
dus e emanaturus erant sancti martyres. se
cunda est sm Bedā vt per terrā sanguine ir
rigatā declararet terrenos homines sangui
ne suo redimendos e mundandos. Tertia est
secundū glosam. vt totū mundū peccatis mor
tuū ad vitā resuscitaret. ideo sudorem sui san
guineū ad terram decurrere voledat. Item se
cundū Ber. non solū oculis sed quasi membris
omnibus fecisse videtur vt totum corpus pur
garetur. Insuper etiā sanguis decurrebat in
terram ad ostendendū q̄ pro terra. i. ecclesia
adhuc militante in terra orabat. e sanguinez
suū fundebat: e ipsam suo irrigatam sangui
ne fecundabat. In sudore aūt notatur feruor
in sanguine puroī, in decursu habundantia
in guttis particularis efficatio. Quia esset vni
uersalis sufficientia. Existo articulo qui e fu

dorio sanguinei defluxio habetur documentū
salutiferū: q̄ e nos in oratione debemus ita
esse intenti e feruidi. vt ex vehementia intē
tionis e feruore deuotionis lachrymas quasi
sanguinē per configurationem passionis xpi
e ardorem dilectionis ad deum. Quod fieri
quis etiam in tanto ardore deuotionis accen
datur: q̄ pro amore dei si oportet sanguinē su
um fundere non veretur e talis sic incaleret
spiritu. vt totus sanguis in corpore quasi spi
ritui alludens. promptum e promptū se exhibe
at ad exsudandum. Quia vero caro ex infir
mitate sua tam vehementem ardorem deuo
tionis sufferre non prevalet, ideo sudore qua
si sanguinē evaporat: vel saltez pro sanguine
ardentes lachrymas per oculos effundat. Et
quoniaz nos tam vigorosam orationē effun
dere non valeamus: adiungamus orationē
nostram orationi xpi qui est aduocatus no
ster apud patrem e ipse interpellat pro no
bis. timmo orat nobiscū. Et illa oratio est effi
cacissima e deo patri accepta: que. in vnio
ne orationis xpi offertur. Quod efficaces etiā
sint lachrymē orationis: e maxime ille que
in recordatione passionis xpi funduntur. pa
tet ex quadam revelatione facta cuidam per
sone. de qua legitur q̄ apparens ei dominus
in spiritu ait. Si quis in recordatione mee pas
sionis lachrymas cum deuotione fuderit: su
scipere volo ac si triplicē pro me passus sit. In
colendo istum articulū procidat homo in fa
ciem super terram orando intente: e cogitet
angelicam presentiam sibi tunc adesse recogi
tet etiam agonem suum. e conetur quantū
potest habere lachrymas ex compassione e
amore xpi quas si habere nō potest per ocu
los: fundat saltem lachrymas cordis. Et si
cut christus dei filius imminente sibi passio
ne horrenda: cum pre angustijs superuentu
re mortis gutte sanguinee in terram fun
derent: nihilominus tamen libere voluntatem
suam voluntati patris commisit. e q̄ ceperat
deuote perfecit: sic quilibet deuotus in om
ni aduersitatis pressura e tribulationis angu
stia licet forte naturam reluctantem habeat:
se paterne voluntati committat e hec q̄ cur
rit deuote suscipiat. O pie iesu qui factus in
agonia gutte sanguinis mirabiliter desuda
sti da mihi vt recordatione tue passionis ac
census lachrymarum guttas pro sanguine
in conspectu tuo merear dulciter deffudare.
Respice nunc qualiter discipuli dormientes
e qualiter dñs ostendit eis modum orandi in
gestu corporis. e in verbo pio. e per angelum
sibi apparentem. Quez modū e tu tenere de

bea. Ite prosternendo. ac proprium defectum
& fragilitatem recognoscendo: & cadendo in
faciem tuam non post faciem: vt ea que ro-
gas coram te habeam: & in mente teneam: non
retro vt vnum eor dicendo & aliud corde co-
gitando. & vt humilitatem mentis ostendas
habitu corporis: cadit enim in terram decet
nos magis humiliari si posset fieri: & vo-
luntas patris semper precedat. & q̄ non repide:
sed cum magno timore ecce: sicut dominus
fecit: & q̄ non parum: sed prolixe & distincte
non sicut illi qui festinanter horas soluendo:
& si non verbo facto: tamen dicunt expedia-
mus nos de istis: quia habemus facere alia
magis necessaria. quasi festinantes ad vtilio-
ra & maiora. Et vide q̄o statim aderit tibi an
gelus qui te adiuuet. & confortet & orationem
tuam deo presentet: propter exemplum enim
nostrum ille angelus apparuit confortans do
minum. Et non semel sed frequenter est ora
dum. sicut iste ostendit nobis per trinam ora
tionem suam docens vt non deficiamus sed
in oratione permaneamus. donec impetremꝰ
ea q̄ postulare tam cepimus. Et in ora pro
mortuis pro viuis tam peccatoribus quaꝫ iu
stis. Uel orauit ter. vt & nos de peccatis prete
ritis veniaꝫ de presentibus emẽdationeꝫ & de
futuris cautelam a deo postulemus. Uel vt hꝫ
tria. scilicet veniam. gratiam & gloriam i ora
tione petamus: vel vt contra trinam concupi
scentie seu cupiditatis temptationem oratio
nis clipeo tueamur. vel vt ad trinitatem. scili
cet patrem & filium & spiritumsanctum ora
tionem dirigamus. Per hoc etiaꝫ docuit nos
orare perfecte. quia perfectio consistit in tribus:
scilicet in principio medio & fine. Compatere
nunc domino & admirare profundissimam
humilitatem tuam: quia cum sit deo patri
tuo coequalis & coeternus. prostratus tamen
deum orat. & tanquaꝫ quilibet ost populo ho
runculus. Orare quidem patrem conuenit
christo ratione humanitatis. in qua est minor
patre: non autem ratione deitatis in qua est
equalis patri: vt homo rogat patreꝫ. qui vt
deus est vnus cum patre. Considera etiam p
fectissimam eius obedientiam. Quia enim
pater vult q̄ moriatur ipse hanc obedientiaꝫ
reuerenter suscipit & exequitur. vide tertio in
dicabilem ad nos caritatem tam patris quã
filij: pro nobis enim hec mors indicitur & su
stinetur propter ultimam ipsorum caritatem
quam ad nos habent. ((Uenit autem)) post
hec dominus ihesus ((ad discipulos suos)) &
quasi compatiens eis. propter temptationem
de proximo eis imminentem. ((Dixit eis. dor
mite iam & quiescite)). Quasi diceret. Parum

potestis hoc facere qui ibidem aliquantuluꝫ
dormierunt. Jubet eos dormire. vt ostendat
suam ad eos compassionem: q̄ grauari erãt:
& vt cognoscant suam infirmitatem. q̄ cum
ipso vigilare non poterant: vt somno recrea
ti iuuare possent de manibus eorum qui ia-
am christum erant capturi: & in figura: quod
in proximo infidelitatis somno erant grauan
di. Considera in christo mansuetudinem pi-
am quanto enim magis appropinquat ad
mortem tanto magis ostendit cordis sui dul-
cedinem. Bonus pastor vigilabat super custo
dia pusilli gregis sui. O grandis amor. Uere
bonus & pius est hic pastor. Uere in finem di-
lexit eos cum in tanta angonia positus: illo
modico tempore quietem eorum procurat: nõ
sic hodie multi pastores faciunt: qui subditis
vigilantibus & in agonia positis: dormiunt
suauiter & quiescunt. Dum ergo videbis dilci
pulos dormientes in tanto periculo & domi-
num vigilantem: si deuotus es multa inueni
re poteris: que dicas tam domino tuo. Quam
discipulis suis. Uidebat tandem a longe ad-
uersarios suos vehementes: cuꝫ facibus & ar
mis. nec tamen discipulos excitauit. nisi cum
prope & quasi iuxta eos fuerunt. Tunc autem
exigilans discipulos ((dixit eis. Sufficit)) scili-
cet. q̄ tam conquieuistis & satis dormistis.
Ergo parum est dormiendum. Unde quidã
patres non nisi stando vel sedendo somnum
capere consueuerunt per modicum. Ter di-
scipuli dormiunt ter dominus orans suscitat
que trina dormitio & suscitatio tres mortuos
quos dominus suscitauit significat. Et subiũ-
xit ((Uenit hora & filius hominis tradetur i
manus peccatorum.)) Ubi Origines. sed &
nunc ihesus in manus peccatoruꝫ traditur q̄n
hi qui videntur in ihesum credere. habent euꝫ
in manibus suis cũ sint peccatores. sed & quo
tiens cunq̄ iustus habens in se ihesum in pote-
state factus fuerit peccatorum. Jesus est tradi
tus in manus peccatorum. hec Orig. surgite
eamus. scilicet obuiam iude proditori & suis
complicibus. Ecce qui me tradet prope est:
quem nolo declinare: quantus posset hoc fa-
cere. Ac si diceret Non nos inueniant latẽtes
ac quasi timentes & retrahentes vltro eamus
eis obuiam & pergamus ad mortem: vt passi
oni confidentiam & gaudium videant: & passio
nem omnino voluntariam sciant. Ultro nos
debemus offerre. quando non expedit mor-
tem effugere. vbi ostenditur christi deside-
ratus ad nostram redemptionem: quia non solum
proditorem cum turba venientem expectauit
sed etiam eis occurrit. Ubi etiam docet vt si
tribulari nos oportet. cum gaudio & confide

tia sustineamus. Moraliter quoq̄ monet nos
ad tria. primo ad temptationes nos prepara
re cum dicitur surgite. secundo in bonis ope
ribus proficere cuꝫ subditur eamus tertio cum
ni hora quasi temptationem proximam expe
ctare. cum additur ecce prope est. ((Et adhuc
eo loquente cum discipulis suis ecce iudas))
mercator pessimus ((vnus de duodecim)) scili-
cet numero non merito. q̄ dicit ad ostenden
dum immane facinus illius. qui de apostoli
ca dignitate proditor fuerat factus ((accepta))
a preside ((cohorte militum)) gentilium quoꝝ
intererat capere malefactores. cum tribuno
qui preerat eis ac turba plurima indeoꝝ mi-
nistrorum. accepta a pontificibus & principi
bus sacerdotum crudeli vtiq̄ & pessima secte
tate impiorum tanq̄ ad tenendum reum ((an
tecedebat eos)) tanq̄ ductor eorum qui vole-
bant comprehendere ihesuꝫ ((& venerunt illuc
cum lucernis & facibus)) vt si in tenebris late
re vellet his quereretur nec non ((cum gladi
is & fustibus & armis. vt captionem eius impe
dire volentibus his resisteretur. Secundum
Piero. incumbit virtuti seculi qui desperat
de adiutorio dei. Habebat itaq̄ fulcimentuꝫ
ab vtraq̄ curia. s. imperatoris & pontificis:
quasi seruato ordine legitime potestatis: vt
nemo tenentibus auderet obsistere. cuꝫ hinc
milites perfidis. inde ministri phariseorum q̄
in lege summi & iudices videbantur. illum te
nerent vel etiam si quis auderet contra tot nõ
posset: timebant enim plebem ne per hanc de
fenderetur contra eos: & ideo etiam nocte
traditur vt sine turbis que in die frequẽter p
pter instructionem aderant inueniretur. An
tequam autem iudas cum turba veniret ad
ortum vbi ihesus cuꝫ discipulis erat ((dedit eis
signum dicens. Quemcunq̄ osculatus fuero
ipse est.)) scilicet christus ((tenete eum & duci-
te caute)) scilicet cauendo a populo ne eum de
vestris manibus eripiat. Populus enim com
munis deuotionem ad eum habebat. Hoc ãt
fecit iudas. & propter romanorum milites q̄
christum non cognoscebant: & propter alios
ne loco christi caperent Jacobum minorem
qui in facie christo similimus erat propter q̄
specialiter frater domini dicebatur & quia ti
mebat ne se transformaret & de manibus eoꝝ
elaberetur. quia pluries detentus ab ipsis per
transijt nescientibus eis: & ideo osculari eum
voluit: vt in osculando teneretur ne euaderet
Ertum venissent ad ortum ((tunc ihesus sciens
omnia que)) ex dispensatione diuina ((ventu-
ra erant super eum processit vltro in occursũ
illorum)) sicut paratus ad passionem: ex quo
patet voluntarie eum captum fuisse & passuꝫ

discipuli quoq̄ sequebantur eum timentes:
sed ipse confortabat eos ne timerent. Unde
Anselmus. Quam promptus bone ihesu spi
ritus tuus ad passionem fuerit euidenter osti
disti. quando venientibus vna cum prodito-
re tuo viris sanguinum. & querentibus alam
tuam. cum lanternis & facibus & armis pro
ctem: vltro occurristi. ((Et dixit)) iehsus occur-
rentibus offerens se voluntarie eis. ((Quem
queritis)) non interrogans quasi ignarus vo
luntatis eorum: sed mori paratus interrogat:
vt sciant esse cum quem querebant ((respon-
derunt ei ihesum nazarenum.)) Non erat que-
rendus ad mortem. quem profitentur esse sa
lutis auctorem: nec erat persequendus quem
dicunt esse florem honoris & honestatis. ((di
xit eis ihesus)) semetipsum manifestans & offer
rens. ((Ego sum)). s. quem queritis. Quasi di
ceret. Quid pro signo sumitis osculum proꝺ
ditoris. quid quasi latentem me queritis cum
facibus & lanternis. Ego sum. Non se occul-
tauit. nec se abscondit. sed magis querentibus
obuiam fuit & se ostendit. Ubi Cris. Fecit au-
tem hoc ihesus ostendens quoniam non soluꝫ
tem hoc ihesus ostendens quoniam non soluꝫ
comprehendere eum non possent. sed nec vi
dere in medio existentem. nisi ipse concederet
hec Cris. Uirtute enim diuina factum est vt
venientes ad capiendum eum. primo non co
gnoscerent: etiam suus discipulus: qui vene-
rat ad tradendum: q̄ maxime est potentie ei⁹
ostensiuum. vt per hoc secundo ostenderetur
q̄ de voluntate sua caperetur. quia incogni-
tus ab eis recedere poterat si voluisset. sed &
manifestus patet per hoc q̄ subditur. quia au
dito verbo virtutis & diuinitatis. q̄ est ei cũ
patre & spiritu sancto commune a voce toni-
trui huius formidantes ((abierunt retrorsũ))
& ceciderunt in terram resupini taꝫ iudas q̄
alij potentia diuinitatis ipsius deiecti: ita erat
eis importabile q̄ dicebatur. Item ideo vt eti
am quantum in se est: daret iudeis materiam
conuersionis: viso potentie sue miraculo: &
ideo cum statim ad ostensionem sue potentie
conuersi non fuerunt. se eis capiendũ spon
te obtulit. Crediderunt retrorsum & resupini
sicut cadunt iusti. Qui autem ante se cadit vi
det quo cadat: qui autem retro cadit non vi-
det sui casus periculum. Iniqui ergo retro ca
dunt: q̄ non vident sui casus miseriam & q̄
eos sequatur iusti vero qui in viis visibilꝫ
semetipsos sponte deiciunt vt in visibilibus
erigantur in faciem suam & ante cadere dici
tur: quia casum vident & timore compuncti
humiliantur. Dic ergo pensandum est quam
aspera erit vox irati. cuius verba dulcia pati
non potuerunt. Hoc autem factum est ex di

uina ordinat ione vt per hoc declararetur ꝑ
tus diuinitatis. Unde Aug. exclamans ait:
Ubi nunc militum cohors & ministri princi
pum ac pharisæorum vbi terror & munimen
armorum. Nempe vna vox dicentis ego sum
tantam turbam odio ferocem armisq; terri
bilem sine telo vllo percussit: repulit: strauit
virtute diuinitatis latentis. Deus enim late
bat in carne. Quid iudicaturus faciet: qui
iudicandus hoc fecit. Quid regnaturus po
terit: qui moriturus hoc potuit. Nec Aug. po
terit christus omnes hostes suos destruere si
vellet se defendere: sed noluit nisi ad modicũ
eos prosternere. Hoc ideo fecit: vt ostenderet
se mortem voluntarie sustinere: & si vellet re
sistere non possent eum capere vel tenere. Nec
hostium christi victoria fuit olim in sampso
ne & sangar & dauid prefigurata. Sampson
cum mandibula asini strauit mille viros: &
sangar cum vomere interfecit viros sexcen
tos: & dauid vno impetu occidit viros octin
gentos: sed si isti dei adiutorio tot hostes pro
strauerunt. non est mirum ꝙ coram christo
omnes hostes corruerunt. ((Et cum)) tremuit
((surrexisset iterum eos interrogauit. Quez
queritis.)) Questionem intrat. vt fideles sua
passione liberandos ostendat. ((Illi autem))
adhuc in malitia sua perseuerantes ((dixerũt
Jesum nazarenum.)) Non enim cognoscere
vel capere poterant eum: donec ipse vellet p
per hoc subditur. ((Dixit eis iesus. Dixi vo
bis quia ego sum)) qui voluntarie me offero.
Et tunc habuerunt ipsius noticiam & capien
di licentiam. propter ꝙ sequitur ((si ergo me
queritis.)) scilicet comprehendere facatis id
ꝙ intenditis: sed tamen ((sinite hos:)) scilicet
discipulos meos ((abire)) quia non est temp⁹
modo ꝙ tollantur de mundo. In quo patet
ꝙ ipse dedit eis potestatem capiendi eũ nam
sicut ex sua potentia discipulos suos seruauit
& multo magis seipsum seruare potuisset:
quasi diceret si do vobis potestatem me ca
piendi: vt tamen meis discipulis non facia
tis aliquid mali. Hoc dixit: quia seruandi
erant discipuli vt verbum salutis per eos di
vulgaretur. Usq; ad vltimam horam eius q̃
ad eos habuit. dilectionis conseruantiam de
monstrauit. Per hoc ostenditur ꝙ superio
res debent suos subditos fideliter adiuuare:
& pro eorum defensione se mortis periculo
exponere. Ut ait Aug. Faciunt quod tubet:
sinunt eos abire: quos non vult perire: & im
pletur quod dixerat: quia quos dedisti mihi
non perdidi ex eis quenquam. ((Tunc acce
dens)) ille nequam & dominum suum subdo
le salutans ((dixit aue rabi. Et osculatus est eũ

)) Accessit tanquam domesticus: sed fur erat
salutauit tanquam discipulus: sed insidiator
erat: osculatus est tanquam amicus. & inimi
cus erat. Dicitur quod erat consuetudo inde
orum in aduentu ihu osculari. ad significan
dum ꝙ ingressius erat pacificus: & ꝙ morio
erat domini iesu discipulos quos emittebat
in osculo pacis recipere redeuntes: & propte
rea proditor illi osculum in signum dedit: &
alios tanquam dux exercitus & doctor ad'ma
lum precedens. cum osculo ficto rediit. Qua
si diceret. Non sum ego cum istis armatis. sz
rediens more solito te osculor. & dico aue ra
bi. O vere proditor: huic similes sunt multi
prelati qui verbo vel facto alios scandalizan
do & post se trahendo antecedunt ad malus
& ideo etiam antecedunt ad infernum. iudas
beneficijs christi abutens mala pro bonis re
debat. cui etiam similes sunt qui similia face
re non erubescunt. Secundum bedam susce
pit osculum dominus. non ꝙ nos simulatio
nem nos prodeat: sed proditorem fugere vi
deremur: & plus afficeret proditorem cũ amo
ris officium non negaret. simul & illud psal
mi complens: cum his qui oderunt pacem:
eram pacificus. ((Et)) suscepto osculo dixit il
li iesus. Amice ad quid venisti.) vocat enim
amicum secundum statum pristinum amica
biliter enim fuit electus a domino in apostо
lum. Ac si diceret. Ad'ꝙ scelus dilapsus es:
vt discipulus traderes magistrum & dñ esses
apostolus factus es traditor. vide quid fecce
ris: & considera finem: tuum malum. v l'ami
ce q: diligo te: sed inimice' quia me tradis. vl
vocat eum amicum ironice. improperans si
mulationes. Tamen ẽm Aug. diceret, osculaꝛ
ris & insidiaris. Noui quare venerit amicus
fingis cum proditor sis. Ostendis amicitiam
signo: & agis proditionem de facto. amicitie
signis proditores vtuntur: vt eoꝝ dolus laten
tius peragatur. vnde apertius ei dixit Juda
osculo filium hominis tradis. i. in signo cari
tatis proditionem homicidij facis. Infelix si
gnum vbi per pacem bellum: per osculuz ho
micidium ꝑ salutationem condemnatio
procuratur. vbi Amb. Illud plus confutat i
gratum ꝙ cum tradiderit. qui cum esset dei
filius: propter nos filius hominis esse voluit
set: Quasi diceret propter te. Suscepi ingra
te ꝙ tradis hypocrita. Et ẽm eundem: quasi
amantis affectu corripuit proditorem. & ideo
etiam ẽm Crisо. propinum nomen posuit. ꝙ
magis dolentis erat & revocantis: quam pro
uocati ad iram. vnde Anshelmus. signo qđ
acceperant a duce flagiti. seipsum manifesta
ti. Nã accedente ad osculũ sanctissimi oris tui

ercutam bestiam auersatus non eo sed os
in quo dolus inuentus non est ori. ꝙ habun
dauit malitia' dulciter applicuisti. O impudẽ
agne dei quid tibi & lupo tibi. Que conuen
tio christi ad belial. sed & hoc benignitatis
tue erat domine: vt omnia tibi exhibereo. que
parui cordis sui pertinatiam emolire potuis
sent. Nam & veteris amicitie illum commo
nuisti dicens: amice ad quid venisti. Et ora
re sceleris tibi corruptum ferire voluisti cuz
dicebas. iuda osculo filium hominis tradis:
hec Anshelmus. Hoc idem potest dici indi
gne sumentibus corpus christi: scilicet iuda
osculo filium hominis tradis. Moraliter iu
das est mundus: qui quando ad libitum dat
diuitias. tunc ridet. quando dat solatia: & de
litias tunc osculatur. quando dat honores
tunc amplexatur: sed omnibus istis modis
nos decipit & morti eterne nos tradit. Teste
beato Job qui dicit. ducunt in bonis dies su
os & in puncto ad infernum descendunt. vi
de hic maximam mansuetudinem domini:
quia osculum proditori suo dedit: & verbis
blandissimis alloquens amicum ipsum vo
cauit. O quot sunt hodie tales. qui videntur
amici esse domini & nõ sunt eius amici ami
cis enim suis omnia nota facit. scilicet mun
dum contemnere. carnem domare: & dyabo
lum cum suis temptationibus vincere: sed
multi abeuntes retro post concupiscentias
suas: cum iuda proditore abierunt ad penas
Quot sunt etiam hodie. qui inter se viden
tur amici. sed sunt ficti & peiores quam ini
mici aperti. Inimicus enim manifestus me
lior est quam amicus fictus. Ille dum time
tur facile vitatur. iste prevalet dum non co
gnoscitur. In isto articulo traditionis expri
muntur tria que specialiter traditionem istã
reddebant christo multum dolorosam & fa
ctum iude aggrauabant valde. Unum est ꝙ
fiebat a suo seruo. a suo discipulo. & vno ex
duodecim de toto mundo ad tantam digni
tatem apostolatus specialiter electus ab eo.
Ubi secundum Ambrosium: seruus domi
num. discipulus magistrum. electus auctо
rem prodit: secundum est quod signo pacis
& amicitie scilicet osculo tam fraudulenter &
dolose tradebatur. vnde Ambrosius amoris
pignore vulnus infligis. & caritatis officio
sanguinem fundis: & pacis instrumẽto mor
tem irrogas. Tertium est ꝙ illud sedum os
ꝓditoris: vtpote cuius cor satthanas & om
ni spurcitia cum repleuerat: tam amorosum
& mellifluum os verbũ os verbi eterni con
tigere audebat. Et tunc secundum Crisi. agno
mitti basia lupus dedit venenosa. ex ꝟ articu
lo tria hẽmus documenta. primum ẽ. vt ca
ueamus ne & nos. Christi proditores efficia
mur. Quia vt dicit origenes omnes prodito
res & veritatis amare veritatem fingentes
osculi signo vertuntur: omnes etiam heretici
sicut iudeas iesu dicunt aue rabbi. Item chri
stum quis dolose salutat & tradit osculo in p
ximo vel etiam in seipso. In proximo quidẽ
dum quis proximuz diligere se simulat & ma
lum contra eum machinatur. quam traditio
nem christus sibi assumit: iuxta illud ꝙ vni
cuique minimis meis fecistis mihi fecistis. Item
& minimis meis fecistis mihi fecistis. Item
christum dolose cum iuda salutat & osculatur
qui proximo suo promittit & non seruat vel
fraudulenter adulatur in seipso etiam deum
salutat & osculo tradit qui ore dicit se nosse
deum & credere in eum. factis autem negat.
Item cum iuda dominum salutat & osculo
tradit. qui cum mortali ad corpus domini ac
cedit. Secundum est vt discamus patienter
ferre malorum hominum fraudulentias. Si
cut christus patienter sustinuit proditoris sui
fallacias. Tertium est vt calumniatores no
bis malum interpretantes non odiamus. sed
amantis affectu exemplo christi eos corripia
mus. In recolendo. hunc articulum de falso
osculo inde poterit homo per contrariuz. cuz
sincera fide & deuotione osculari pedes cruci
fixi. indignum se reputans osculo oris ad qđ
ille infelix iudas accedere presumit. Quod si
imaginem crucifixi ante se non habeat. oscu
letur terram representando hoc idez & aliter
prout deus inspirabit. O domine iesu qui a
iuda osculo tradi pertulisti. da mihi nunquã
in proximo vel in me metipso te tradere. & ca
lumniatoribus meis & insidiatoribus fraterꝛ
ni amoris officium non negare. Ista iniqua
salutatio christo facta: olim fuit in Joab & a
masa prefigurata. Joab amasam salutans.
Dolosa mente fratrem vocabat. & iudas chri
stum salutans iniqua intentione magistrum
appellabat Joab dextra mentum amasi qua
si deosculans tenebat & in sinistra gladium e
ducens ipsum perimebat. sic iudas quasi de
xtra mentum christi tenuit. aue rabbi. blande
sibi dicens. & quasi sinistra gladium edixit. &
ipsum persodit. Insidias sub verbis blandis
occultans. iudam & iudeos malum pro bono
reddentes olim saul prefiguravit. qui genero
suo Dauid maluz pro bono reddidit. Dauid
hostem saulis scilicet goliam superavit: & in
multis ei utilis fuit sed saul sibi tanquam ho
sti insidias paravit. Et ei mortem inferre
affectavit. Sic deus Pharaonem & inimi
cos iudeorum sepe devicit. & semper eis pro
fuit. Nunc autem in mortem eius arma pa

boo. Lte prosternendo. ac propriū defectum
& fragilitatem recognoscendo: & cadendo in
facie mea non post faciem: vt ea que re-
quiro vt vnum ore dicendo & aliud corde co-
gitando. & vt humiliatem mentis ostendas
habitu corporis: cadit enim in terram decet
nos magis humiliari si posset fieri: & q̄ volū-
tas patris semper precedat. & q̄ non repidet:
sed cum magno feruore ecce sicut dominus
fecit: & q̄ non parum: sed prolixe & distincte
non sicut illi qui seipsum orant expedi-
mus nos de illis: quia habemus facere alia
magis necessaria. quasi festinantes ad vtilio-
ra & maiora. Et vide quo statim aderit tibi an
gelus qui te adiuuet. & confortet & orationem
tuam deo presentet: propter exemplum enim
nostrum ille angelus apparuit confortans do
minum. Et non semel sed frequenter est ora
dum. sicut ille ostendit nobis per trinam ora
tionem suam decens vt non deficiamus sed
in oratione permaneamus. donec impetremꝰ
ea que postulare tam cepimus. Et tu ora pro
mentis pro vitiis tam peccatoribus quaꝫ iu
stis. Vel orauit ter. vt & nos de peccatis prete
ritis veniaꝫ de presentibus emēdationeꝫ & de
futuris cautelam a deo postulemus. Vel vt ha
bria. scilicet veniam. gratiam & gloriam i ora
tione petamus: vel vt contra trinam concupi
scentie seu cupiditatis temptationem oratio
nis clipeo tueamur. vel vt ad trinitatem. scili
cet patrem & filium & spiritum sanctum ora
tionem dirigamus. Per hoc etiaꝫ docuit nos
orare perfecte. quia precio assistit in tribus:
scilicet in principio medio & fine. Compatere
nunc domino & admirare profundissimam
humilitatem tuam: quia cum sit deo patri
suo coequalis & consimilis. prostratus tamen
deum orat. & tanquaꝫ quilibet ostpopulo ho
runculus. Orare quidem patrem conuenit
christo ratione humanitatis. in qua est minor
patre: non autem ratione deitatis in qua est
equalis patri: vt homo rogat patrem. qui vt
deus est vnus cum patre. Considera etiam q
sectissimam eius obedientiam. Quia enim
pater vult q̄ moriatur ipse hanc obedientiaꝫ
reuerenter suscipit & exequitur. vide tertio in
dicibilem ad nos caritatem tam patris quā
filij: ipse nobis enim hec mors indicitur & in
fligitur propter nimiam ipsorum caritatem
quam ad nos habent. ((Venit autem)) post
hec dominus iesus ((ad discipulos suos)) &
quasi compatiens eis. propter temptationem
de proximo eis imminentem. ((Dixit eis. dor
mite iam & quiescite)). Quasi diceret. Paruꝫ
potestis hoc facere qui ibidem aliquantulus
dormierunt. Jubet eos dormire. vt ostendat
suam ad eos compassionem: q̄ grauati erāt:
& vt cognoscant suam infirmitatem. q̄ cum
ipso vigilare non poterant: & vt somno recrea
ti iuuare possent de manibus eorum qui sta
tim ebullum erant capturi: & in figura: quod
in proximo infideliatis somno erant grauan
di. Considera in christo mansuetudinem pi
am quanto enim magis appropinquat ad
mortem tanto magis ostendit cordis sui dul
cedinem. Bonus pastor vigilabat super custo
dia pusilli gregis sui. O grandis amor. Vere
bonus & pius est hic pastor. Vere in finez di
lexit eos cum in tanta angonia positus: illo
modico tempore quietem eorum procurat: nō
sic hodie multi pastores faciunt: qui subditis
vigilantibus & in agonia positis: dormunt
suauiter & quiescunt. Dum ergo videbis discī
pulos dormientes in tanto periculo & domi-
num vigilantem: si deuotus es multa inuent
re poteris: que dicas tam dominotuo. Quam
discipulis suis. Videbat tandem a longe ad-
uersarios suos vehementes: cuꝫ facibus & ar
mis. nec tamen discipulos excitauit. nisi cum
prope & quasi iuxta eos fuerunt. Tunc autez
erigilans discipulos ((dixit eis. Sufficit)) sci-
licet. q̄ tam conquieuistis & satis dormistis.
Ergo parum est dormiendum. Unde quidā
patres non nisi stando vel sedendo somnum
capere consueuerunt per modicum. Ter di-
scipuli dormiunt ter dominus orans suscitat
que trina domino & suscitatio tres mortuos
quos dominus suscitauit significat. Et subiū-
xit ((Uenit hora & filius hominis tradetur i
manus peccatorum.)) Ubi Origines. sed &
nunc iesus in manus peccatoruꝫ traditur q̄n
hi qui videntur in iesum credere. habent euꝫ
in manibus suis cū sint peccatores. sed & quo
tienscunq̄ iustus habens in se iesum in pote-
state factus fuerit peccatorum. Jesus est tradi
tus in manus peccatorum. hec Orig. surgite
eamus. scilicet obuiam iude proditori & suis
complicibus. Ecce qui me tradet prope est:
quem nolo declinare: quamuis posset hoc fa-
cere. Ac si diceret Non nos inueniant latētes
ac quasi timentes & retrahentes vltro eamus
eis obuiam & pergamus ad mortem: vt passi
oni confidentiam & gaudium videant: & passio
nem omnino voluntariam sciant. Ultro nos
debemus offerre. quando non expedit mor-
tem effugere. vbi ostenditur christi deside-
ratus ad nostram redemptionem: quia non solum
proditorem cum turba venientem expectauit
sed etiam eis occurrit. Ubi etiam docet vt si
tribulari nos oportet. cum gaudio & confide

tia sustineamus. Moraliter quoq̄ mōet nos
ad tria. primo ad temptationes nos prepara
re cum dicitur surgite. secundo in bonis ope
ribus proficere cuꝫ subditur eamus tertio cū
ni hora quasi temptationem proximam expe
ctare. cum additur ecce prope est. ((Et adhuc
eo loquente eum discipulis suis ecce iudas))
mercator pessimus ((vnus de duodecim)) scili-
cet numero non merito. q̄ dicit ad ostenden
dum imminane facinus illius. qui de apostoli
ca dignitate proditor fuerat factus ((accepta))
a preside ((cohorte militum)) gentilium quoꝝ
intererat capere malefactores. cum tribuno
qui preerat eis ac turba plurima indeoꝝ mi-
nistrorum. accepta a pontificibus & principi
bus sacerdotum crudeli vtiq̄ & pessima socie
tate impiorum tanq̄ ad tenendum reum ((an
tecedebat eos)) tanq̄ ductor eorum qui vole-
bant comprehendere iesuꝫ ((& venerunt illuc
cum lucernis & facibus)) vt si in tenebris late
re vellet his quereretur nec non ((cum gladi
is: fustibus & armis. vt captionem eius impe
dire volentibus his resisteretur. Secundum
Piero. incumbit virtuti seculi qui desperat
de adiutorio dei. Habebat itaq̄ fulcimentuꝫ
ab vtraq̄ curia. s. imperatoris & pontificis:
quasi seruato ordine legitime potestatis: vt
nemo tenentibus auderet obsistere. cuꝫ hinc
milites presidis. inde ministri pharisеorum q̄
in lege summi & iudices videbantur. illum te
nerent vel etiam siquis auderet contra tot nō
posset: timebant enim plebem ne per hanc de
fenderetur contra eos: & ideo etiam nocte
traditur vt fine turbis que in die frequēter p
pter instructionem aderant inueniretur. An
tequam autem iudas cum turba veniret ad
orum vbi iesus cuꝫ discipulis erat ((dedit eis
signum dicens. Quemcunq̄ osculatus fuero
ipse est.)) scilicet christus ((tenete eum & duci-
te caute)) scilicet cauendo a populo ne eum de
vestris manibus eripiat. Populus enim com
munis deuotionem ad eum habebat. Hoc ait
fecit iudas. & propter romanorum milites q̄
christum non cognoscebant: & propter alios
ne loco christi caperent Jacobum minorem
qui in facie christo similimus erat propter q̄
specia luter frater domini dicebatur & quia ti
mebat ne se transformaret & de manibus eoꝝ
claberetur. quia pluries detentus ab ipsis per
transijt nescientibus eis: & ideo osculari cum
voluit: vt in osculando teneretur ne euaderet
Etum venissem ad orum ((nunc iesus sciens
omnia que)) ex dispensatione diuina ((ventu-
ra erant super eum processit vltro in occursū
illorum)) sicut paratus ad passionem: ex quo
patet voluntarie eum captum fuisse & passuꝫ

discipuli quoq̄ sequebantur. eum timentes:
sed ipse confortabat eos ne timerent. Unde
Anselmus. Quam promptus bone iesu spi
ritus tuus ad passionem fuerit: euidenter os
tendisti. quando venientibus vna cum proditō-
re tuo viris sanguinum. & querentibus ani
tuam. cum lanternis & facibus & armis pro
ctem: vltro occurristi. ((Et dixit)) iesus occur-
rentibus offerens se voluntarie eis. ((Quem
queritis)) non interrogans quasi ignarus vo
luntatis eorum: sed mori paratus interrogā
vt sciant esse cum quem querebant ((respon-
derunt ei iesum nazarenum.)) Non erat que-
rendus ad mortem. quem profitentur esse fa
ctis auctorem: nec erat persequendus quem
dicunt esse florem honoris & honestatis. ((di
xit eis iesus)) semetipsum manifestans & offer
rens. ((Ego sum)). s. quem queritis. Quasi di
ceret. Quid pro signo sumitis osculum pro-
ditoris. quid quasi latentem me queritis cum
facibus & lanternis. Ego sum. Non se occul-
tauit. nec se abscondit. sed magis querentibus
obuiam iuit & se ostendit. Ubi Ors. Fecit au-
tem hoc iesus ostendens quoniam non solus
comprehendere eum non possent. sed nec vi
dere in medio existentem. nisi ipse concederet
hec Ors. Uirtute enim diuina factum est vt
venientes ad capiendum eum. primo non co
gnoscerent: etiam suus discipulus: qui vene-
rat ad tradendum: q̄ maxime est potentie ei⁹
ostensiuum. vt per hoc secundo ostenderetur
q̄ de voluntate sua caperetur. quia incogni-
tus ab eis recedere poterat si voluisset. sed &
manifestus patet per hoc q̄ subditur. quia au
dito verbo virtutis & diuinitatis. q̄ est ei cū
patre & spiritu sancto commune a voce toni-
trui huius formidantes ((abierunt retrorsū))
& ceciderunt in terram resupini taꝫ iudas q̄
alij potentia diuinitatis ipsius dejecti: ita erat
ei importabile q̄ dicebatur. Item ideo vt eti
am quantum in se est: daret iudeis materiam
conuersionis: viso potentie sue miraculo: &
ideo cum statim ad ostensionem sue potentie
conuersi non fuerunt. se eis capiendū spon
te obtulit. Crediderunt retrorsum & resupini
sicut cadunt iusit. Qui autem ante se cadit vi
det quo cadat: qui autem retro cadit non vi-
det sui casus periculum. Iniqui ergo retro ca
dunt: q̄ non vident sui casus miseriam & q̄s
eos sequatur iusit vero qui in illis visibilib⁹
semetipsos sponte deiciunt vt in visibilibus
erigantur in faciem suam & ante cadere dici
tur: quia casum vident & timore compuncti
humiliantur. Dic ergo pensandum est quam
aspera erit vox. irati. cuius verba dulcia pati
non potuerunt. Hoc autem factum est ex di

uina ordinat sone vt per hoc declararetur ꝺ
tuo diuinitatis. Unde Aug. exclamans ait:
Ubi nunc multitudo cohors & ministri princi
pum ac pharisęorum vbi terror & munimen
armorum. Nempe vna vox dicentis ego sum
tantam turbam odio feroce, armisq; territ
bilem sine telo vllo percussit: repulit: strauit:
virtute diuinitatis latentis. Deus enim late
bat in carne. Quid iudicaturus faciet: qui
iudicandus hoc fecit. Quid regnaturus po
terit: qui moriturus hoc potuit. Nec Aug. po
terit christus omnes hostes suos destruere si
vellet se defendere: sed noluit nisi ad modicũ
eos prosternere. Hoc ideo fecit: vt ostenderet
se mortem volantarie sustinere: & si vellet re
mitti non possent eum capere vel tenere. Nec
hostium christi victoria: fuit olim in sampso
ne & sangar & dauid prefigurata. Sampson
cum mandibula asini strauit mille viros: &
sangar cum vomere interfecit viros sexcen
tos: & dauid vno impetu occidit viros octin
gentos: sed si isti dei adiutorio tot hostes pro
strauerunt. non est mirum ꝙ coram christo
omnes hostes corruerunt. ¶ Et cum) tremuit
(surrexisset iterum eos interrogauit. Quez
queritis.) ¶ Questionem intrat. vt fideles sua
passione liberandos ostendat. ((Illi autem))
adhoc in malitia sua perseuerantes (direrũt
Jesum nazarenum.)) Non enim cognoscere
vel capere poterant eum: donec ipse vellet p
ter hoc subditur. (Dixit eis iesus. Dixi vo
bis quia ego sum) qui voluntarie me offero.
Et tunc habuerunt ipsum noticiam & capien
di licentiam. propter ꝙ sequitur (si ergo me
queritis.)) scilicet comprehendere facturis id
ꝙ intenditis: sed tamen (sinite hos:) scilicet
discipulos meos (abire) quia non est temp⁹
modo ꝙ tollantur de mundo. In quo patet
ꝙ ipse dedit eis potestatem capiendi eũ nam
sicut ex sua potentia discipulos suos seruauit
sic & multo magis seipsum seruare potuisset:
quasi diceret si eo vobis potestatem me cap
piendi: vt tamen meo discipulis non facta
ris aliquid mali. Hoc dixit: quia seruandi
erant discipuli vt verbum salutis per eos di
uulgaretur. Usq; ad vltimam horam eius q̃
ad eos habuit. dilectionis conseruantiam de
monstrauit. Per hoc ostenditur ꝙ superio
res debent suos subditos fideliter adiuuare:
& pro eorum defensione se morti periculo
exponere. Ut ait Aug. Faciunt quod iubet:
sinunt eos abire: quos non vult perire: & im
pletur quod dixerat: quia quos dedisti mihi
non perdidi ex eis quenquam. ((Tunc acce
dens)) ille nequam & dominum suum subdo
le salutans (dixit aue rabi. Et osculatus est eũ

)) Accessit tanquam domesticus: sed fur erat
salutauit tanquam discipulus: sed insidiator
erat: osculatus est tanquam amicus. & intimi
cus erat. Dicitur quod erat consuetudo inde
orum in aduentu suo osculari. ad significan
dum ꝙ ingressus erat pacificus: & ꝙ mortis
erat domini iesu discipulos quos emittebat
in osculo pacis recipere redeuntes: & propte
rea proditor illi osculum in signum dedit: &
alios tanquam dux exercitus & ductor ad'ma
lum precedens. cum osculo ficto redijt. Qua
si diceret. Non sum ego cum istis armatis. iꝫ
rediens more solito te osculor. & dico aue ra
bi. O vere proditor: huic similes sunt multi
prelati qui verbo vel facto alios scandalizan
do & post se trahendo antecedunt ad malus
& ideo etiam antecedunt ad infernum. iudas
beneficijs christi abutens mala pro bonis re
debat. cui etiam similes sunt qui similia face
re non erubescunt. Secundum bedam susce
pit osculum dominus. non ꝙ nos simulatio
nem nos prodeat: sed proditorem fugere vi
derentur: & plus afficeret proditorem cũ amo
ris officium non negaret. simul & illud psal
mi complens: cum his qui oderunt pacem:
eram pacificus. (Et) suscepto osculo dixit il
li iesus. Amice ad quid venisti.) vocat enim
amicum secundum statum pristinum amica
biliter enim fuit electus a domino in apostо
lum. Ac si diceret. Ad ꝙd scelus dilapsus es:
vt discipulus traderes magistrum & dñ esses
apostolus factus es traditor. vide quid fece
ris: & considera finem tuum malum. v l'ami
ce qr diligo te: sed inimice quia me tradis. vl
vocat eum amicum ironice. improperans si
mulationes. Tanch̃ sm Aug. diceret, osculaꝛ
ris & insidiaris. Noui quare venerit amicus
fingis cum proditor sis. Ostendis amicitiam
signo: & agis proditionem de facto. amicitie
signis proditores vtuntur: vt eoꝝ dolus laten
tius peragatur. vnde apertius ei dixit Juda
osculo filium hominis tradis. i. in signo cari
tatis proditionem hominicidij facis. Infelix si
gnum vbi per pacem bellum: per osculum ho
micidium p salutationem condemnatio
procuratur. vbi Amb. Illud plus conturat i
gratum ꝙ cum tradiderit. qui cum esset dei
filius: propter nos filius hominis esse voluit
set: Quasi diceret propter te. Suscepi ingra
te ꝙ tradis hypocrita. Et sm eundem: quasi
amantis affectu corripuit proditorem. & ideo
etiam sm Crisо. proprium nomen posuit ꝙ
magis volentis erat & reuocantis: quam pro
uocati ad tram. vnde Anshelmus. signo qđ
acceperant a duce flagitii. seipsum manifesta
ti. Nã accedente ad osculũ sanctissimi oris tui

erentam bestiam auersatus non eo sed os
in quo dolus inuentus non est ori. ꝙ habun
dauit malitia eorum ipsi fili. O innocẽs
agne dei quid tibi & lupo tali. Que conuen
tio christi ad belial. sed & hoc benignitatis
tue erat domine: vt omnia illi exhiberes. que
parui cordis sui pertinatiam emolire potuis
sent. Nam & veteris amicitie illum commo
nuisti dicens: amice ad quid venisti. Et ora
re sceleris illi corripium ferire voluisti cui
dicebas. iuda osculo filium hominis tradis:
hec Anshelmus. Hoc idem potest dici indi
gne sumentibus corpus christi: scilicet iuda
osculo filium hominis tradis. Moraliter in
das est mundus: qui quando ad libitum dat
diuitias. tunc ridet. quando dat solatia: & de
litias tunc osculatur. quando dat honores
tunc amplexatur: sed omnibus istis modis
nos decipit & morti eterne nos tradit. Teste
beato Job qui dicit. ducunt in bonis dies su
os & in puncto ad infernum descendunt. vi
de hic maximam mansuetudinem domini:
quia osculum proditori suo dedit: & verbis
blandissimis alloquens amicum ipsum vo
cauit. O quot sunt hodie tales. qui videntur
amici esse domini & nõ sunt eius amici ami
cis enim suis omnia nota facit. scilicet mun
dum contemnere. carnem domare: & dyabo
lum cum suis temptationibus vincere: sed
multi abeuntes retro post concupiscentias
suas: cum iuda proditore abierunt ad penas
Quot sunt etiam hodie. qui inter se viden
tur amici. sed sunt ficti & peiores quam ini
mici aperti. Inimicus enim manifestus me
lior est quam amicus fictus. Ille vtrum time
tur facile vitatur. iste preualet dum non co
gnoscitur. In isto articulo traditionis expri
muntur tria que specialiter traditionem istã
reddebant christo multum dolorosam & sa
ctum iude aggrauabant valde. Unum est ꝙ
fiebat a suo seruo. a suo discipulo. & vno ex
duodecim de toto mundo ad tantam digni
tatem apostolatus specialiter electus ab eo.
Ubi secundum Ambrosium: seruus domi
num. discipulus magistrum. electus auctо
rem prodit: secundum est quod signo pacis
& amicitie scilicet osculo: tam fraudulenter &
dolose tradebatur, vnde Ambrosius amoris
pignore vulnus infligis. & caritatis officio
sanguinem fundis: & pacis instrumẽto mor
tem irrogas. Tertium est ꝙ illud fedum os
proditoris: vtpote cuius cor sathanas & om
ni spurcitia cum repleuerat: tam amoꝛosum
& melliflуum os verbũ os verbi eterni conti
gere audebat. Et tunc secundum Crisо. agno
mitti basia lupus dedit venenosa. ex q articu

lo tria hominis documenta. primum est. vt ca
ueamus ne & nos. Christi proditores efficia
mur. Quia vt dicit origenes omnes proditо
res & veritatis amare veritatem fingentes
osculi signo vertuntur: omnes etiam heretici
sicut iudeas iesu dicunt aue rabbi. Item chri
stum quis dolose salutat & tradit osculo in p
ximo vel etiam in seipso. In proximo quidẽ
dum quis proximus diligere se simulat & ma
lum contra eum machinatur. quam traditio
nem christus sibi assumit: iuxta illud ꝙ vni
& minimis meis fecistis mihi fecistis. Item
christum dolose cum iuda salutat & osculatur
qui proximo suo promittit & non seruat vel
fraudulenter adulatur in seipso etiam deum
salutat & osculo tradit qui ore dicit se nosse
deum & credere in eum. factis autem negat.
Item cum iuda dominum salutat & osculo
tradit. qui cum mortali ad corpus dominice
cedit. Secundum est vt discamus patienter
ferre malorum hominum fraudulentias. Si
cut christus patienter sustinuit proditoris sui
fallacias. Tertium est vt calumniatores no
bis malum interpretantes non odiamus. sed
amantis affectu exemplo christi eos corripia
mus. In recolendo. hunc articulum de falso
osculo inde poterit homo per contrarium. cuꝫ
sincera fide & deuotione osculari pedes cruci
fixi. indignum se reputans osculo oris ad qđ
ille infelix iudas accedere presumit. Quod si
imaginem crucifixi ante se non habeat. oscu
letur terram representando hoc idem & aliter
prout deus inspirabit. O domine iesu qui a
iuda osculo tradi pertulisti. da mihi nunquã
in proximo vel in me metipso te tradere. & ca
lumniatoribus meis & insidiatoribus fraterꝛ
ni amoris officium non negare. Ista iniqua
salutatio christo facta: olim fuit in Joab & a
masa prefigurata. Joab amasam salutans.
Dolosa mente fratrem vocabat. & iudas chri
stum salutans iniqua intentione magistrum
appellabat Joab dextra mentum amasi qua
si deosculans tenebat & in sinistra gladium e
ducens ipsum perimebat. sic iudas quasi de
xtra mentum christi tenuit. aue rabbi. blande
sibi dicens. & quasi sinistra gladium eduxit. &
ipsum perfodit. Insidias sub verbis blandis
occultans. iudam & iudeos malum pro bono
reddentes olim saul prefiguravit. qui genero
suo Dauid malus pro bono reddidit. Dauid
hostem saulis scilicet goliam superauit: & in
multis ei vtilis fuit sed saul sibi tanquam ho
sti insidias parauit. Et ei mortem inferre
affectauit. Sic deus Pharaonem & inimi
cos iudeorum sepe deiecit. & semper eis pro
fuit. Nunc autem in mortem eius arma pa

rit & ad hoc occidendum eum se armant. si milis etiam fuit cayn. qui fratri suo fine cā uenit. & ipsum qui nihil mali ei fecerat occi dit. Cayn eduxit fratrem suū verbis blādi tis & eductū crudeliter interfecit: sic & iudas ver bis blandis christum fratrē nostrū & patres salutauit: & hostibus ad interficiendū nequi ter prestauit. Et cum Petrus ceteris ardē ter pcessisset. Et cum Petrus ceteris ardē tior ((ferus pōtificis cui nomē erat malchus)) ad xpm capiendū magis de prope inge rebat & ferocius instabat ((auriculaz dextrā)) ob zelum amputasset: putans cū magis lede re & grauiter & vulnerare. vel ei caput ampu tare & interficere. sed diuina dispositione ictus declinauit. & relapsus est ad aurem: do minus est a lesione aduersariorum cōpescuit: dicens ((conuerte filadiū tuum in locū suum.)) seu vaginaz. quasi non esset locus defensi onis sed patientie: nec ei licitum vsus gladij materialis. Quasi diceret. Noli eo vti ad de fensionem meā. quia nō licet viris apostoli cis vti gladio materiali. Ubi cōsiderandum secundus Crisi. q licet christus. Petro & alijs discipulis primo precepit: dicens si quis te per cusserit in vna maxilla. prebe ei & aliā: ex ser mone tamen christi quem fecit post cenam Petrus in tantū amore exarserat. quod de il lo precepto non recolēs solum magistri sui defensionez intendebat. Ex hoc autē q chri stus defensionem phibuit ostenditur prom ptiorē eius. quam ad patiendū habuit. Re condi gladium precipit. vt patientiam non vindictam doceat. Unde Rabanus oportuit vt auctor gratie fideles patientiam suo doce ret exemplo & potius ad sustinendum aduer sa fortiter instrueret. quam ad vincula pro uocaret. Prohibet ergo dominus defensionē armoz. ne clericus armis pugnare presumat Ut Ambro. Arma mea sūt lachryme & ora tiones. aliter non possum nec debeo resistere sed hoc hodie prelati parum attendunt: qui regalia a regibus pugnandum accipiunt: cū potius regno ab eis cultria ad penitendū ac cipere deberent. Et adiecit dominus. ((Omnes enim qui acceperint gladium)) idest vsus fue rit gladio. i. propria auctoritate. & nulla supe ri aut legittima potestate. vel iubente vel con cedente. seu intuitu & procul dubitate vindi cte non iuste & amore iusticie ((gladio pibit)) idest ipsa vindicta erit ei causa perditionis: quia dignus est gladiari. Quicunq; molitur ledere alium. seipsum proprio iaculo percutit & incidit in foueam quam fodit. Et subdit do minus ((an putas quia non possum rogare patrem meum: & exhibebit mihi plusquam duodecim legiones angelorū)) tanquam si bi dicat. Per aliam viam possum euadere si vellem. Non indigeo auxilio duodecim apo stolorum. qui possem si vellem habere duo decim legiones angelorum. Cum ergo pos set accipere legiones nolebat accipere: vt per patientiaz eius implerētur scripture. prophe tanteo. de ipso. quoniam ita eum pati conue niebat ad nostram redemptionem. quia & si nostre liberationis alius modus fuisset pos sibilis. nullus tamen sta conueniens. & ideo non erat locus defensiōis & resistētie: sed ma gis patientie. Non solum autem minis eum cohibuit: sed & aliter consolatur eum dicens ((Calicem quem dedit mihi pater non bibā illum:)) Quasi diceret. Si recte sapis. debes voluntatem tuam diuine voluntati conformare. aliter enim erit sathanas non sapiens qui dei sunt. secundum Crisō. in eo q ipsam mortem calicem dicit. quam si grata & accep tabilis pro salute mortalium more videtur differit. Jesus autem seruum sanauit: auriculam eius tangendo & ei restituendo: vt ad implerēt q predixerat. bene facite his qui oderunt vos. In quo maxima christi sal uatoris caritas & pietas apparet. Et bene fica virtus eius ostenditur: quam exhibet. hostem suum qui ad ipsum cōprehendēdum venerat sanando. & per hoc inimicos eū pse quentes. ad fidem admonendo. & insuper di scipulos in fide confirmando & nos quia noluit quemquam propter se ledi & vt inimi cis nostris benefaciamus instruēdo. In quo etiam suam virtutem & potestatem reuelat: q non de necessitate sed voluntarie captus esset. Ubi Beda. Nunquam enim pietatis sue dominus obliuiscetur qui etiam hostes suos non patitur vulnerari. Illi iusto mortem in ferunt iste persequentium vulnera sanat mi stice docendo: & ipsos si conuertatur posse sa nari. qui in sue sunt mortis confessione vul nerati. ((Tunc iesus conuertit se ad turbas)) non impatienter: sed rationabiliter eam al loquendo: dicens lamentabiliter & quasi ad lamentum auditores prouocando. ((Tan quam ad latronem existis cum gladijs & fu stibus comprehendere me)). Quasi diceret si ne causa fecistis hoc. Cuius ratione assignat dicens. ((Quotidie)) idest frequenter pacifi ce & sine armis ((apud vos eram docens in templo)) in loco vbi potestatem habetis: & tunc sine violentia armorum me comprehē dere potuistis ((sed non me voluistis)) tunc nec cepistis. quia nolebam: sed nec nunc pos setis nisi permitterez & me sponte vestris ma nibus subicerem. Ubi remigius. Ac si dice ret. Latronis officium est nocere & latitare.

ego vero nemini nocui sed plures sanaui. & in synagogis semper docui. Ubi & Hieron. Similum est inquit cum cum gladijs & fustibus quereretur qui vitro se tradebat vestris ma nibus. & in nocte quasi latitantem & vestros oculos declinantem per proditorem inuesti ere. qui quotidie in templo docebat. Ideo autem vt dicit Crisō. Cum in templo non te nuerunt. quia non aderant propter turbam propter q & dominus foras exiuit. vt ex loco & tempore daret aptitudinem se capiēdi. Dic secundum Anshel. Consuetudo domini no tanda est. que tam vulciter persecutores suos allocuta est. tam dulci allocutione redarguit vt ipsorum nequitiam compesceret & nos ad imitationez sue benignitas vtiliter inuitaret. Et subdidit dominus. ((Sed hec est ora ve stra)) idest vobis concessa ad me comprehen dendum ((& potestas tenebrarum harum q3 dyabolus princeps tenebrarum incitabat eos ad hoc faciendum. & hec potestas est tenebro sa data gest dyabolo & iudeis insurgēdi in chri stum. Et ideo aduersum me in tenebris con gregamini. & potestas vestra qua contra lu cem armamini in tenebris est. Ut autem ait Theophilus peracto cunctis que sufficienter se habebant ad prohibendum iudeos: cuz illi hoc nequaquā discernerent. tunc duci se per misit. Unde dicitur. ((Cohors ergo militum)) & tribunus qui eis preerat & ministri iudeo rum ((accesserunt)) sicut lupi ad agnum vna nimiter & impetuose ((& manus)) sacrilegas ((iniecerunt in iesum)) omnium saluatorem. irreuerenter & indebite. & tenuerunt eum ip so permittente: quando enim voluit tentus est & non ante: & sic fuit captiuatus propria voluntate. Nam vt dicit Remigius frequen ter cum comprehendere voluerunt: sed non potuerunt: sicut nec nunc potuissent: nisi ipse voluisset sicut enim eos solo verbo prostrauit sic solo verbo eos fugere vel annihilare pote rat si voluisset. Ex quo patet obstinatio eo rum: quia nō fuerunt aversi a suo malo vsu predicto signis: sed magis attribuebant ar tibus magicis. Cogita hic q si penale est cui libet homini libertas: tam conditionis. quia redigitur in seruitutem captiuatoris secundū leges chules quas actionis. quia captus non potest facere q vult quanto magis penale fu it christo qui est dominus celi & terre. & quez celi & terra capere non poterant violentoz quantum ex parte ipsorum erat manibus ca pi & teneri. Ex hoc articulo habemus morale documentum: q3 sicut christus amore nostri se metipsum voluntarie tradidit captiuum in dies huc & nos pro eius amore nosipsos. idest omnes sensus nostros debemus captiuare in obsequium christi videlicet vt oculi capti uentur ab illicito visu. aures a nocio audi tu. lingua ab otioso & nocuis locutionibus ma nus a malis operibus. pedes a vano & vago incessu maxime ad peccandum. Sicut enī chri stus fuit captiuatus ne quo vellet posse abire: sic hō seipsum debet captiuare: ne sequatur cō cupiscentias carnis. & sensualitatis appetitū ad nocua trahentē. Cor enim captiuet a ma lis cogitationibus intellectus ab erroneis sen sibus & falsis dogmatibus. voluntas ab o bus a diuina voluntate discrepantibus. Un de apostolus in captiuitatē redigentes oēm intellectū possunt oēs sensus & vires anime ad operationem intellectus deseruientes ac cipi. Aliud documentū est huic connexum: q3 homo libenter debet esse captiuus christi: vt morte euadat eternā: sicut enim homo in bel li periculo constitutus: libenter dat se alicui nobili & benigno domino captiuum: ne ab aliis ferocibus occidatur: sic nos in hac vita sicut in bello constituti. q3 militia est vita ho minis super terram tradamus nos benigno domino christo captiuos. qui non est domi nus mortuoz sed viuorum. ne ab hostibus eterna morte ferociter occidamur. In reco lendo hunc articulum recogitet homo se q̄si in campo bellico cuz hostibus conclusum. nec posse euadere potentiam aduersariorum. idest demoniū nisi se tradat christo benignissimo domino in seruitutem captiuum. & si aliquo gestu corporis tradat se totum christo captiuū clamans & dicens ad eum. Jesu q3 audens sponte capi & teneri voluisti. da mihi omnes sensus vires3 in obsequium tuū iugiter capti uare. vt a morte perpetua bonitate tua mere ar preseruari Deosculatio comprehensio chri sti prefigurata fuit in Joab qui amasam deos culando interfecit. ((Tenentes aūt iesum)) ce ces illae manus suas vinculis strinxerunt ((& ligauerunt eum)) ignominio se quasi latronē dignum. a quo potius solui velle de buerunt. q3 olim venerat absoluere vincula infirmitatū & peccatorū ac mortis & inferni. Et erant forte in eis q postea liberati ab eo dixerunt. Dirupisti domine vincula mea. Ec ce adest Joseph. ligatus venditus a fratribus & Sampson vinctus a validis. i. synagoga. Unde Anshel. iede ecce tā proditore peremptē ipsop turba prosequitur & osculū prebente in da manus inuitum in iesum Dñm suū tenēt ligatum: & illae dulces manus vinculis stric gunt: Quis fecerat scio occupat nuz co: nuz pietas ora viscera tua zelus inflamat. sine re go patiantur q3 pro. te patiuntur. Quid optas gla

dium. Quid traxeris. Quid indignaris: si in ſtar. Petri cuius libet articulam abſcideris ſi ferro brachiū tuleris: ſi pedē truncaueris: ipſe reſtituet omnia: qui etiaz ſi quē occideris abſ q̄ dubio ſuſcitabit. hec Aug̃hel. Ligauerunt aūt eū propter tria. Primo ne manus eoz̄ ei fugeret: dixerat enim eis iudas q̄ cūtenerēt ⁊ caute ducerent. Secūdo vt eū monte dignū oſtenderent. q̄ mos erat iudeis vt quē morte dignū iudicarēt: vinctū preſidi traderēt. Tertio propter miſterū: licet ipſi hoc ignorarent q̄ eni xp̄s nos peccatis ligatos ⁊ in limbo vinculatos ſoluere debebat: ideo ipſum pro nobis ligari oportebat: cuius vinculis liberati ſumus. Voluit quippe xp̄s tanquam latro cōprehendi ⁊ ligari. Adam. n. cum latrocinio furtum cōmiſit: quando pomū ſibi vetitum attractauit: nam furtū eſt p̄trectatio rei alterius domino: ⁊ huius rei cauſa totū genus humanum a diabolo comprehenſum tenebat ligatum: pro cuius ſatiſfactione ieſus tanq̄ latro voluit comprehendi: qui in comprehenſibilis eſt: ⁊ ligari qui ligatos venit ſoluere: ⁊ vincula eoz̄ dirumpere. Et nota q̄ chriſtus filius dei tanq̄ latro cum latrone. s. barraba: ē captus: inter latrones crucifixus: a latronib⁹ occiſus: propter latrones paſſus: ſoluens que nō rapuit. Legit aūt dñs ter ligatus. Primo ſtatim cum captus eſſet ⁊ diceretur ad annā. Secundo cū de anna duceretur ad cayphaz. Tertio cū duceretur ad Pylatum. Nam ſecūdum Bedam. Potuit fieri: vt ad horaz ſoluerētur quatenus diſcuteret: ⁊ poſt hec diſcuſſus iterum ligaret. Quarto poteſt addi q̄ etiam ligatus fuit ad colūnam cuz flagellaretur licet hoc in euāgelio nō exprimatur. Inſuper in cruce clauis fuit vinctus ⁊ ſic etiaz ligatus Et hoc articulo trahuntur plura documenta ſalubria. Primū eſt quia ſicut dictum eſt dñs ligari voluit: vt ipſe peccatorū noſtroruz vincula ſolueret. Ideo nos debemus eſſe grati de ſolutione noſtra: ⁊ cauere ne rurſus eum noſtri peccatis ligemus. q̄ fit quotiēſcunq̄ mortaliter peccamus. Hanno etiam xp̄i vident cum finibus peccatoz̄ colligere: q̄ nō credunt deo q̄ poſſit eis neceſſaria ſua dare Secundū eſt q̄ xp̄s ligari voluit vt nos ſibi alligaret vinculo caritatis. Unde ſtudeamus ⁊ nos ſibi tam fortiter caritati aſtringi: ne leuitas eſt vinculum: in quo anima deo alligatur. Tertium documentū eſt vt nos ligemus omnia membra noſtra ⁊ ipſam linguam frenis preceptorū dei: ne laxent ad aliqua cōtraria diuinis preceptis vel diuine voluntati: vt nihil operemur: aut loquamur que deus vel proximis offendatur. Quartum eſt: vt ſimus vinculo fraterne caritatis proximis colligati: ita vt omnem gratiā diuinitus acceptā ſtudeamus eis impartiri. ſicut apoſtolus omnes fideles hoc vinculo ſibi colligatos habuit: theologi ſocioſ ſui gaudij eſſe cupiuit. Quintū eſt q̄ nos volentes ſequi chriſtum debemus noſmetipſos ligare vinculo profeſſionis obedientie: propter eum qui pro nobis voluit ligari ita vt amplius pro noſtro velle nos mouere non poſſumus. ⁊ ſic cum Iſaac colligati ⁊ in altari mactationis propie voluntatis poſiti. quotidie in holocauſtum vinum deo immolamur. Ad conformandum ſe huic articulo recogitet homo: qualiter dominus ligatus fuit propter vincula peccatorum noſtrorum ſoluenda: ⁊ vt vinculo caritatis nos ſibi alligaret: poterit in recompenſa aliquam ſeipſum deo ligare aliquo bono propoſito vel etiam voto. Quo ſi tam ligatus ſit in religione vel alias deſideret a deo adiuuari ad perfitiendum huiuſmodi obligationem ac landem ſuam. O ieſu qui iniquorum manibus ligari voluiſti: abſolue. queſo noſtrorum vincula peccatorū atq̄ ita caritatis vinculo preceptorumq̄ tuorum finibus me conſtringe: ne vnq̄ membra corporis aut vires animemee lateant. ad queuis contraria tue voluntati. Capto autem ⁊ ligato domino (discipuli omnes pterriti relinquentes eū fugerunt) ⁊ magiſtrum ſuum ſicut latronem ad victimā deduci dimiſerunt: ſicut predixerat eos ſcandalum in ſe paſſuros: comprehenſo paſtore diſpergunt̄ oues. capto magiſtro fugiūt diſcipuli. Unde Beda. Impletus eſt ſermo domini quo dixerat q̄ omnes diſcipuli ſcandaliza rentur in illo in ipſa nocte. Et Hiero. Tunc adimpletum eſt elongaſti a me amicum ⁊ proximum: ⁊ notos meos a miſeria. Ut autem dicit Theo. periiſſet dñs eos cadere vt non in ſeipſis confidāt. Unde Remigius. In hoc facto demonſtrat fragilitas apoſtoloz̄. Qui enim de ardore fidei p̄miſerant ſe mori cum eo timore fugiunt immemores ſue promiſſionis. Quod etiam videmus impleri in his: q̄ pro amore dei magna ſe p̄mittunt facturos: ⁊ poſtmodum non implent nō tamē deſperare debent: ſed cū apoſtolis reſurgere: ⁊ p̄ penitentia reſipiſcere. Ubi ⁊ Rabanus. Aliter autem ſicut Petrus qui culpam negationis penitentie lachrymis abluit: recuperationem eorum oſtendit. qui in martyrio labuntur ita ceteri diſcipuli qui articulum comprehenſionis fugiendo pertenerunt cautelam fugiendi docent eos qui ſe minus idoneos ad toleranda ſupplicia ſentiunt: quibus iuxta

eſt latere: quā ſe diſcrimini certaminuz expone: ſed quare non comprehenderunt apoſtolos ⁊ maxime petrū qui percuſſerat cum gladio. Dicendū q̄ nihil eos detinuit niſi virtus diuina: que etiā p̄ſtrauit eos reſupinos. Tūc oēs diſcipuli peccauerunt: ⁊ in fide per illud traditū excincti ſuerunt p̄eter. Beatam virginē in qua ſola fides eccleſie inconcuſſa pmanſit: ob cuius repreſentationē in matutinis illius triduī omnes candele extinguuntur. excepta vna ſola que remanet accenſa. In huius ſignum etiam denudantur altaria: quia chriſtus per altare deſignatus relictus fuit ab apoſtolis ſignatus per ornamenta. In illo etiam triduo officia nocturnā alte cantat. per quod p̄phetie de chriſto ſignant: diurne vero ore ſub ſilentio dicunt q̄ apoſtoli tunc predicare nō audebant. Unde ⁊ cāpane non pulſant: q̄ tunc ſonus predicationis ceſſauit. Et patre montis ſyō in vallē. Joſaphat deſcendendo: ſunt cauerne apoſtolorū: vbi latuerūt tpe paſſionis chriſto relicto ((Adoleſcens aūt quidam ſequebatur ieſum amictus ſyndone)). illinea veſte: que innocētiam ſignificat ((ſuper nudo)) ſcilicet corpore: quia non habebat aliud indumentum ſupra tunicā: ⁊ ab extra quā ſolam ſyndonem qui dicitur fuiſſe. Johannes. Unde Beda. Iuuenem iſtum nil vetat intelligi fuiſſe Johannez cuius longa poſt hec in carne vita indicio eſt Nic cū teneretur ab impijs. relicto veſtimento elapſus manibus tenentiū nudus p̄fugit ab eis. quoz̄. s. ⁊ preſentiā deteſtabatur: ⁊ facta. non a domino cuius amorem etiam abſens corpore ſicum ſeruauit in monte. Nondum fuit in eo perfecta caritas: que foras mittit timorem: ſed pro tanto plus alijs de amore habuiſſe videtur: quia plus ceteris magiſtrum ſequebatur. In facto autem ſuo ſecundū Bedam. Deſignat illos qui vt ſecuriores ab incurſibus hoſtium fiant: quicquid in hoc mundo, poſſidere videntur abiiunt: ac nudi potius deo famulari: q̄ adherendo mundi rebus materiam tempiandi: ⁊ a deo reuocādi aduerſarijs dare didicerunt: iuxta exemplū beati Joſeph̄ qui relicto in manibus adultere pallio foras exiliit malens nudus deo quam indutus cupiditatibus meretricis ſeruire. Sic Paulus primus heremita videns alios deficere in exquiſitis tormentis fugit: ⁊ ad ſolitudinē ſe tranſtulit: ⁊ tu nudus cuolla ad vexillū crucis: potius q̄ diuitijs alitiario ⁊ delicuario a mundo quo minus chriſtum ſmiteris. Unde Hiero. Qui vult effugere inimicum iniquorum relinquens mente que mundi ſunt: fugiat poſt ieſum. Johannes vero mox recuperato ⁊ reſumpto veſtimento redijt ⁊ dominum vt prius ſequebatur. Potuit enim fieri vt ſub dubia noctis luce iele turbis ducē tiuz ieſum quaſi vnus ex ipſis immiſcuit donec ad atrium pontificis cui notus erat peruenire. Johannes ſudario ſimplici ⁊ tenui erat ſuperueſtitus: ſed nunc veſtes extendimus in paruis ⁊ plicamus in capſis: ac veſtium de portahidarum habemus ſummarios quadrigas ⁊ currus. ⁊ etiam caruz caudas poſt nos trahimus vel portari facimus. Ex hoc articulo. 1. fuga diſcipuloz̄ trahuntur: quatuor documenta. Primum eſt q̄ nos cauemus ne ⁊ nos vnq̄ a chriſto fugiamus. Fugit autem a chriſto: q̄ propter timorem humanum vel ex temptatione diabolica vel alias propter quancunq̄ paſſionem ſeu affectionem corruptam relinquit iuſticiaz aut veritatem: nam chriſtus eſt iuſticia ⁊ veritas. Et vnuſquiſque ſaltem in omni peccato mortali fugit homo a deo. Secūdū eſt q̄ ſi nos aliquando eſt fragilitate ad horam a chriſto recedamus peccando: non ideo debemus deſperare: ſed cuz apoſtolis reſurgere ⁊ per penitentiā reſipiſcere. Tertium eſt: quia vt ſupra dictuz eſt ex fuga ceterorum diſcipulorū decetur cautela fugiendi minus idoneis ad tolleranda ſupplicia ⁊ aduerſa: ſicut ex penitentia Petri officitur reparatio lapſoruz in martyrio propter illa. Quartum eſt ſi interdum ſit qui videntur amici noſtri ⁊ primi recedant a nobis tēpore neceſſitatis vel aduerſitatis: equanimiter hoc feramus: memores quod ⁊ apoſtoli receſſunt a chriſto his incumbentibus. In confirmando: ſe iſti articulo recogitet homo quantum ſe elongauerit a deo peccādo: ⁊ minet illud Pſalmus quoniaz qui elongant ſe a te peribunt. perdidiſti omnes qui fornicātur abs te: mihi autem adherere deo bonum eſt: ac oret deuz dicendo. Jeſu qui electos diſcipulos tuos omnes a te fugere permiſiſti: ſuſcipe me fugitiuuz ſeruum tuum ⁊ tene virtute omni potentie tue: nec ſine me abs te propie voluntatis arbitrio euagari. Attende nūc diligenter: ⁊ vide quomodo dominus ieſus patitur ſe capi ⁊ ligari ⁊ a diſcipulis derelinqui: cum duci ad mortis ſupplicium: ac ſi eſſet malefactor ⁊ omnino impotens ad ſe defendendum. Cum quanto clamore putas madauerunt in eum iniecerunt. quam crudeliter manus in eum iniecerunt. quam dure ſtrinxerunt: ⁊ eum ligauerunt: quam inreuerenter traxerunt. Conſidera etiam quomodo diſcipulis iuxta fugientibus ⁊ errantibus cōpatitur: ⁊ quis ſuus dolor queri oportuit: quod a magiſtro ſuo dilectiſſimo ſe

pararentur. O quam inuiti. O quam tristes. O quam desolati. O qualiter plorantes. O quales voces ⁊ clamores: ⁊ genitus ⁊ suspiria dantes sicut cyphani ⁊ timore perterriti recedebāt. Et perpendere potes. quod recedētes dicebāt. O magister bone. O dulcis pater. O benigne domine: quomodo istat ⁊ pereimur a te. Quomodo pater sancte: filij tui fugiunt a te. Quo ibimus domine. Dec ⁊ multa alia dicere poterant. O quotiens retro respiciebant. videntes qualiter dominus suus ligatus ⁊ sine honore trahebatur. O quotiens se in terram proijciebant: ⁊ ad celum clamabāt. Et hoc enim magis ⁊ magis eorum dolor augebatur: quia videbant magistrum ⁊ dominum suum sic viliter trahi: ⁊ canes illos pessimos mordentes ⁊ ad vltimam cum trahentes: quasi agnum mansuetissimum sine clamore ⁊ refutentia sequi. Quis enim tunc doloris aculeus discipulorum corda penetrauit: quando videbant discretissimū magistrum ⁊ dominū suum tanq̄ malefactorem duci ad mortem: cum ⁊ ille impijssimus iudas penitentia ductus: tanta postmodum fuerit ex hoc repletus amaritudine: vt maluerit mori quam viuere. Cogitabat: si domina mater sua ibi fuisset: quid o domina mea: quā mala ⁊ q̄ amara erit tibi dies craftina. quando audies ⁊ quando videbis tam crudele spectaculum. O domine ihesu: que anima hec cogitans potest sustinere: q̄ non rumpatur pre dolore. Conspice igitur eum: quomodo ducitur ab illis nequissimis de torrente sursum versus hierusalem festinanter: ⁊ cū impetu: manibus retro ⁊ regione dorsi ligatis: ⁊ vt dicitur catena collo suo imposita: exclamidatus tunica non curiose succinctus capite discoopertus: ⁊ cursus ex fatigatione ⁊ vehemēti, acceleratione incedens: ⁊ quomodo agnus innocens inter lupos bat mordaces. O quam violenter eum impellebant per vallis Josephat medium: ⁊ ad montis ascensum: quā fatigatus ⁊ mole sue afflictus transijt per torrentem cedron. vt adimpleretur scriptura que dicit: de torrente in via bibet. Et sic cum impetu tanquam contra latronem stridentes: ⁊ eum percutientes: duxerunt eum per portas aureas per quas in die palmarū intrauerat. que modo clause sunt: ((⁊ adduxerunt eum ligatū tanquaz morte dignum)) ((⁊ ad annam primum)): id est primo. Pluribus autem de causis ducebant eum primo ad annam. Quarum vna est: quia dominus anne prior eis erat in via occurebat. Et ideo turpe illi esset ⁊ contemptui videretur: si dominum suum antepositam preteriissent vel forte illuc diuertebant. ne in via longiori tumultus in populo fieret. Vel ministri faciebant hoc de voluntate cayphe: volentes annā socerum suum honorare: vt diuino iudicio qui erant affines sanguine sociarentur in scelere. Itez quia annas senior quam cayphas. Judicū autez primo referebatur ad seniores vt magis iustus appareret coram hominibus ideo fecit eū anne primo presentari: vt excusabilior esset: si ab anna condēnatus ipse postmodum condemnaret. Itez quia hi duo sacerdotium vicissim agentibus emebant: ⁊ sibi per annos vicissim succedebant: ⁊ vtilitatem in cōmuni habebant. Et ideo fecit eum presentari anne tanq̄ cōiudici: ad quē scire de iudicio putebant: ⁊ vt christus magis dignus morte: ⁊ per consequēs ipse cayphas minoris culpe videret: si alterius quez ꝓ sacerdotis sui sententia. ⁊ coram iudicibus pluribus christus cōdēnaretur. Et licet isti pontifices iudeorum non haberēt iudiciū examinis: quia ipsū examinabant causas ad ritus iudeorum spectātes: ⁊ postea miserunt ad presidem cesaris causas instructas: secundum legem vnus summus sacerdos per totam suam vitam officio pontificij fungebatur cui post mortem filius succedebat: vt generationis in sacerdotibus series texeretur. Postmodum vero inuidia ⁊ ambitione principū crescente: nō solum patri non succedebat filius: sed nec vltra annuz quis officio fungebatur pontificatus ⁊ hoc ipsū pecunia procurabat a rōanis vnde hi duo. s. annas ⁊ cayphas principes sacerdotū erant. licet de tribu leui non essent: ⁊ per vices annuas alternati sacerdotū ministrabāt ꝙ quolz anno pro suis vicibus ab herode emebant ⁊ erat tunc annus cayphe. cū passus ē dñs: quia erat pōtifex anni illius. i. amministrationē anni illius hēbat. Quis iudicius ⁊ vtilitas iudicij cōiter amborum eēt si ergo miz si iniqui pontifices iniq̄ iudicauerunt. ⁊ officiū pontificatus tā nequiter adepti: rē sic nepharia gesserunt. Sepeeni qui per auaritiaz vel ambitionē ad sacerdotiū ⁊ dignitatē accedit. per iniusticiā in eo seruat ⁊ sceleratū initiū funesto fine consumatur. vide symonia. ambitione ⁊ schismate sacerdotiū synagoge deperisse caueat hec ecclesia ne sibi contingat simile. Circa hunc articulū. s. ductionē xp̄i est considerandū q̄ xp̄s in processione passionis sue nonies hodie ductus fuit. Primo. n. mox vt captus fuit ⁊ ligatus. duxerunt cū ad annā. Secundo ab anna ad cayphā. Tertio a cayphā ad pylatū. Quarto pylato ad herodē. Quinto ab herode reductus est ad

pylatum. Sexto milites duxerunt eum intro in atriuz pretorij: vbi illuserunt ei. Septimo pylat⁹ duxit eū foras ō ptorio portantē coronā ⁊ vestē purpureā. Octauo duxit eū foras pretorij ad locuz vbi sedit pro tribunali. Nono duxerūt eū ad crucis patibulū. Et in quantibet istarū ductionum semper singulares penas ⁊ contumelias passus est sicut de singulis in suis locis patebit. Duas nouem ductiones qui hodie vsq̄ ad nonā circuentes visitāt nouē ecclesias: in memoriā q̄ xp̄s postquā captus fuit ductus est ad nouez loca. Et merito fideles hodie sanctoz ecclesias visitant: vt ab ipsis beneficia obtinere valeant: nam hodie sancti valde liberales esse debent: q: hodie de carcere fuerunt liberati: ⁊ in celeste imperium sublimati: si quis eni de carcere liberatur: ⁊ in imperiū sublimaretur: illā diē multū diligeret: ⁊ in illa die multū liberalis eēt: sic ⁊ de sanctis credendū est. Fuit aūt ductio xp̄i violenta: quia manu armata ⁊ cuz turba fuit ⁊ ignominiosa: quia ducebatur vinctus sicut malefactor ⁊ morte dignus: fuit etiaz dolorosa: quia quantūcunq̄ ipse voluntarie cū eis iret: tamen in fune cum trahebant ac impellebant: ⁊ prostratus obruebant: ita vt dicere posset illud paralippo: ex omni parte angustie me premunt. Ex hoc articulo habentur quattuoz documenta. Primuz est q̄ fideles in die parasceues nouem ecclesias secundum nouez ductiones in prima ecclesia eme morari debent quid christus passus fuit coram anna: in secunda quid coram cayphā: in tertia quid coraz pylato. ⁊ sic deincepo vt videre poteo in ordine suppradicto. secundum est. q̄ si quando forsitan causa det ducamur ad penam. cum patientia tolleremus amore ⁊ exemplo eius: qui pro nobis ductus est innocens sicut ouis ad occisionem. Tertiuz est q̄ licet nos aliquando ducamur ad malum pene: nunq̄ tamē paciamur nos duci ad malum culpe: quia talibus ductionibus nullatenus consentire debemus immo nec ad huiusmodi inuiti trahi vel duci possumus. Et iō si quando inducamur ad temptationem nequaq̄ tamen ducamur in temptationē peccati cōsensum. Quartū est vt nos simus de facili ductibiles ad viam iusticie: sicut xp̄s valde faciliter immo desideranter ducebatur ad passiones nō repugnans nec renitens nec remurmurans: ⁊ sicut ouis coram non aperiens. In conformando se isti articulo recolat homo quaz exprobabiliter sicut fur vel latro xp̄s ductus fuit: ⁊ poterit etiam mentaliter visitare nouez ecclesias sicut deuotio dabit. Itē formet sibi homo propositum se velle cū gratia dei ductibilem esse ad omne diuinū beneplacitū: ⁊ oret dicens. Jesu qui vinctus, velut malefactor ab iniquis de loco ad locum ex probabilitter duci voluisti. da mihi virtutem vt ad nullum a spiritu maligno vel homine malo seducar peccatum. sed spiritus tuus bonus ducat me ad ola tue beneplacita voluntatis ((sequebatur autem iesum symon. Petrus ⁊ alius discipulus. s. Johannes: sed a longe)) ex timore. Licet enim isti sicut ⁊ alij primo ex timore fugissent: postea tamen ex deuotione iesum secuti sunt: qz feruentiores alijs erant: ⁊ pre ceteris christum diligebant. ⁊ quia maior eos ad inuicem vis dilectionis vnebat ꝙ Johannes ⁊ Petrus dominum ad passionem eunt. Petrum sequuntur: significat ecclesiam: de iudeis ⁊ gentibus domini passionem secuturam. i. imitaturam: sed a longe ⁊ differenter. Ecclesia enim pro se patitur: sed ille pro ecclesia: ⁊ passio sanctorum a longe imitatur passionem christi. q: non est dolor similis dolori eius. Dic sic per hos duos discipulos. duc vite intelligunt: qui xp̄m sequuntur. Lectiua ē p Petrum. ⁊ cōtēplatiua q̄ per Johannem significatur: ⁊ actiua quidem sequitur christum obediendo. contemplatiua vero cognoscēdo ⁊ cōtēplando. ((Et quia Johan. erat notus pontifici: introiuit cum iesu in atrium pontificis)) quia propter noticiam permissus est intrare cum alijs. Causa autem sue noticie hec esse poterat: quia forte missus a patre suo pisces ad domum pontificis pluries portauerat: vel forte quia aliquis de cognatione eius ibidem seruiebat. vel fm aliquos de David descendebat quas genealogias sacerdotes habebant. ((Et dixit Johan. ostiarie ⁊ fecit introduci petrum)) qui ex timore stabat foris ad ostium. quasi presagiens future negationis factum. Unde in ꝑo. Qui videbant me foras. fugerunt a me. Dicitur autem Johan. intrauit cū iesu. quia vita cōtemplatiua est et familiaris sed Petrus foris stabat. quia actiua vita circa exteriora occupat. Per hoc autem q̄ Jo. fecit introduci Petrum mistice intelligi dat. q̄ per contemplatiuā introducit ad xp̄m vita actiua. Sicut enim ratio inferior dirigitur p superiorem. ita actiua p cōtēplatiuā. sequere ⁊ tu eum vsq̄ ad atrium principis. ⁊ stra cuz eo si poteris. vt singula que fiūt videre mereris. Atriū vocabatur platea sub dio iter primam portam ⁊ secundam vbi erant ministri principis circūsedentes ad ignē sicut quos stabat Petrus calefaciens se. Intus autem erāt in concilio principes sacerdotum ⁊ scribe seniores. ⁊ dominus cū eis sicut agnus inter lu-

pos. Dic trina negatio Petri fuit inchoata. sed postea in domo cayphe consumata. Et ideo propter continuationem materie simul omnes tres sunt infra posite. Eadem ergo domino ieſu in bello et conflictu duro et aspero permanente. tu aliquantulum non sine et compassione et gemitu dormitabis. et quietes si tamen poteris hoc facere.

Oratio.

Omine ieſu christe. qui in agonia sanguinem sudasti. da mihi in cruenta peregrinationis huius tecum ludare vt otiosa non marcescam requie. sed in fudoris vultus mei vescar te pane vino. imque sudoris sanguinei balsamum me egrotum sanet. et celesti curie lo cum representet. Et qui tuo osculo te tradis in manus impiorum et ligatum adduci ad animam permisisti. ac vincula mortis eterne nobis absoluisti. non permittas me tradi in manus crudelium. et rumpe vincula conscientie mee male. vt securus de cantem. et rupisti vincula mea. tibi sacrificabo hostiam laudis. Amen.

¶ De matutinis.
Capitulum.ij.

Ora matutinali excitaberis a somno tuo: plenus lachrymis et dulcore confectus propter ea que post completorium cogitasti. et tunc meditaberis et in spiritu tuo videbis. qualiter dominus tuus sedet inter inimicos despectus et inhoneratus et a suis discipulis et amicis derelictus. et tot malis hominibus sociatus. O domine ieſu quomodo ita desolatus contemptus et desolatus. vbi sunt discipuli tui et amici. O vnicum bonum meum. O singulare gaudium meum. quid faciam cum te sic videam. Certe domine sedebo in terra tecum. et associabo te. qui non video hic qui diligat te. sed potius inimicos tuos insanos et dementes qui oderunt te. ((Jesu ergo statuto et stante ligato ante annam pontificem interrogauit dolose ieſum pontifex de discipulis suis)) forsallis vbi essent. et cuius gratia eos collegit. vt videret si posset eum deprehendere. et ab eo seducti fuissent. ((et de doctrina eius)) non cognoscende veritatis amore. sed ad videndum si posset ibi falsitatem vel calumniam et aliquid dictum contra legem inuenire. et sic causam haberet qua posset accusare eum. et tradere romano presidi ad damnandum. Duo enim imponebantur christo a iudeis: scilicet falsa doctrina et noua ac seductio et attractio hominum ad se. et ideo pontifex examinat eum de vtroque videlicet si esset seductor hominum et doctor falsе doctrine. et primo de discipulis eius quos videbatur seduxisse. Secundo de doctrina eius quasi notans eam falsam esse. Dicitur autem annas pontifex. non quia tunc actu esset sed quia ante fuerat et post esse debebat. Jesus vero de discipulis omnino tacuit. quia tunc de ipsis nihil boni dicere potuit. qui iam fugerunt. Dans nobis exemplum quod malum de alijs non debemus dicere. nec peccatum alterius propalare. Sed de doctrina sua respondit. ostendens q̄ non mala vel suspecta. sed bona et sana erat. q̄ declarat ex loco et auditorum testimonio. dicens. ((Ego palam locutus sum mundo)) idest in publico et multis audientibus ((ego semper docui in templo et synagoga iudeorum)) locis publicis et iudeis presentibus. et in occulto locutus sum nihil: scilicet ideo vt occultaretur et non innotesceret multis ((quid me interrogas)) a quo veritatem audire non desideras. ((Interroga eos qui audierunt)) de quorum dictis non habeas inuidiam vel suspitionem qua si dicat paratus sum testimonium eorum subire. q̄ tibi magis quam dictum meum est credibile. Unde Crisostomus. Quid ait me de discipulis eius interrogas? Interroga inimicos meos qui insidiantur mihi: hi dicant. Nec enim est veritatis in alterius cabilis demonstratio. cum inimicos quis

rum que dicit innocat testes ipsos. Ita dominus responsionem temperauit vt veritatem taceret. ne se defendere videretur dans nobis formam temperate respondendi hostibus: ita vt nec veritatem celemus nec eos contra nos dictum prouocemus. ((Tunc vnus ministrorum pontifex)) qui dicitur fuisse malchus: cuius sanauerat auriculam: ingratus accepi beneficij ((dedit ieſu alapam)) representans peruersos. qui beneficijs impensis mala reprehendunt ((et dixit. sic respondes pontifici.)). Ille enim minister sceleris accepit responsionem ieſu. quasi notasset pontificem de stulta interrogatione. et dans sibi alapam ad impio perium volut vindicare q̄ placibiliter non responderat pontifici plane confitendo vel negando. quia alapa vt plurimum pro vindicandis offensionibus verborum solet dari. in hac alapa impleta est prophecia illa: dabit percutienti se maxillam. Est enim alapa percussio in maxillam: sicut colaphus est percussio in collum. Ipse vero dominus longanimis et patiens. malum pro malo non reddidit: sed hanc contumeliam sicut multas alias que sequuntur pro nobis cum omni patientia et mansuetudine toleranit et patientiam docuit: humiliter vultu placido et submisso sermone modeste respondendo. et veritatem ostendendo ac ministrum cui quamlibet penam solo iussu irrogare poterat: blande et caritative corripiendo. ((Si)) inquit ((male)) et contra veritatem ((locutus sum)) et habes reprehendere: que dixi demonstra: et ((testimonium perhibe de malo)). et proba me mendacem. Si autem bene et non habes reprehendere: quid me cedis iniuste. Quid ista responsione veritus: mansuetius et iustius. Hinc colligimus nos posse increpare nobis iniurantes et arguere. ita tamen q̄ moderate et pacate. Respondendum est enim quandoque stulto iuxta stulticiam suam. ne sibi sapiens videatur. O verax et pie ieſu. que nam anima tibi deuota hec cernens et audiens: valeat se continere a lachrymis: et dolorem occultare interne passionis. Unde Crisostomus. Unus dedit alapam ieſu hec dicenti. Quid hoc fiet vtique stultius: Poteras celum excelsum mentis patiaris in terra: dominatoris longanimi-

tate. et seruorum indevotione. Unde et augustinus. Si cogitemus quis acceperit alapam nemine vellemus cum qui percussit. aut celesti igne consumi. aut terra dehiscente absorberi. aut conceptum demonio volutari. Aut aliqua huiusmodi qualibet pena vel etiam grauiore puniri. Quid enim horum per potentiam habere non potuisset. per quem factus est mundus. nisi patientia non maluisset docere: qua vincitur mundus. Nec Augustinus. Sed secundum eundem Augustinum. Dicet forte aliquis: quia ecpietatis facere et docere cur non fecit q̄ docuit prebendo alteram maxillam Dicendum q̄ dicta et precepta sacre scripture ex factis christi et sanctorum debent interpretari. sic ergo sacra scriptura interpretanda est. secundum q̄ Christus et sancti eam seruauerunt. Christus autem qui vtique precepta que docuit prius impleuit et in homine quem suscipere dignatus est: viuendi nobis exemplum tribuit: nō prebuit tibi aliam maxillam. nec paulus vt in actibus legitur. hoc fecit offendens percutienti maxillam non actu ipso prebendam esse alteram: sed animo paratam esse ad patiendum si opus sit. Fieri enim potest. vt alteram maxillam visibiliter homo prebeat et transeat. sed beatus est: qui in omnibus que iniuste pro iustitia patitur. post veraciter dicere. Paratum cor meum deus: paratum cor meum: Unde istud christi preceptum de prebendo maxillam aliam: et similiter de non resistendo mala. et plura alia non dantur et intelliguntur absolute. et ad litteram: sed magis secundum animi preparationem: vt homo habeat animum preparatum ad hec facienda,: vbi viderit expedire ad dei honorem et ecclesie vtilitatem. alias autem non: et hoc dominus seruauit qui paratus erat dare aliam maxillam. si opus fuisset percutienti. quia totum corpus suum penis acerbissimis prebuit: et occisioni. Immo aliquando expedit iniuriantibus respondere ad ipsorum et aliorum instructionem: sicut fecit hic christus: et vt in actibus legitur Paulus: et aliquando etiam facto resistere. ne detur occasio agendi male. sic ergo excusatio domini qua sic respondit vtilis ad instructionem fuit. et multis alijs communis ibidem forte cum ei

scoru[m] de quibus euangelista tacent. ex hoc articulo alapizationis habentur tria decumẽ da. Primum est quia christus pro nobis alapi voluit. vt nos ea nostra compescam[us] ne quid contra diuinum honorem loquamur & etiam vt ad bonum loquendum vel agendum excitemur. sicut aliquando aliquis percutitur. vt a torpore excitetur. secundum est: vt & nos dicamus in iniurijs & contumelijs nobis illatis patientiam habere: imitatione domini qui in hoc specialiter exemplum magne patientie dignatus est nobis prebere. Et sicut christus eadem nocte omnes illusiones & verecundias ad iniquis sibi factas patienter sustinuit: sic homo contumelias & obprobria ac cuncta mala in verbis seu factis ab impijs hominibus sibi illata. patienter ferat a nostro redemptore. similia & multo maiora propter ipsum patientie. Tertium est q[uo]d ꝯ silia euangelica non semper oportet seruare ad literam: sed aliquando secundum animi preparationem: & maxime vbi de hoc ex factis christi & sanctorum informationem habemus & auctoritatem. Ad conformandum se isti articulo: poterit homo sibi ipsi dare alapam moderatam. Ad repressendum alapã christi. pro omnibus verbis suis ociosis. vel etiam prauis & mendosis: & orare dicens. Je su qui ab anne ministro cedi alapa voluisti. Da mihi quesso gratiaz tuam. que me a tua laude nũquam cessare faciat: & ab ocioso sermone compescat. ((Et misit iesum annas ligatum)) quasi reum & morte dignum: & iam coram eo condemnatum ((ad cayphã pontificem)) quia christi examinatio principaliter ptinebat ad ipsum ((& conuenerunt omnes sacerdotes)) idest ((principes sacerdotum & scribe)). i. legisperiti ((& seniores)). iudices ordinarij ad examinandum christum & iudicandum & ad tractandum de ipsius condemnatione & morte. Cum autem presentatur concilio malignantium aduersus eum: illi quasi ꝯ leo capta preda exultant. Bene potes cogitare: quam malecum receperint: & quomodo sine honore sonte in terra viriliter coram ipsis sedere fecerint Petrus autem & hic vsq[ue] in atrium. i. vsq[ue] quo pervenit ad atrium principis sacerdotum ((sequebatur eum)) ex ꝯmotione & amore: Quia ((a longe)) propter timorem retrahebat. verum secundum Bedam. In hoc maxima nobis est admiratione venerandus. q[uo]d dominum non reliquit etiam cum timeret. ((Et ingressus intro)) scilicet in ipsum atrium deductus per ostiariam similiter vt supra ((sedebat cum ministris ad ignem & quia frigus erat ((sicut solet esse in marcio: post mediam noctem ((vt finem)) negotij. ((videret)) & quid pontifex de domino iudicaret. ((Principes autem sacerdotum & omne concilium)) quia verum ((testimonium)) inuenire non poterant ((falsum querebant)) procurando & subornando ((& non inuenerunt)) Unde cum tanquam morte dignum coram Pylato accusare possent) licet multi falsi retenti ad id procurandũ accessissent ((quorum testimonia non erat cõuenientia)) & sic defecerunt scrutantes scrutinia. Dentita est enim iniquitas sibi: vt regina aduersus Joseph. & sacerdotes aduersus Susannam: quia ignis sine materia deficit: vbi Orig. Falsa enim testimonia tunc locum habent: quando cum dolore aliqno proferuntur. Sec nec color inuenitebatur: qui posset cõtra iesum adiuuare mendatia: quod maximã laudem exhibet iesu: qm sic omnia irreprehẽsibiliter dixit & fecit: vt nullam verisimilitudinem inueniret in eo reprehensionis mali & multi astuti. Nec Origenes. Sed de omnium testimonijs solum duorum testimonium exprimitur. de quibus subiungitur. ((Nouissime autem)) scilicet post multorum falsa testimonia)) duo falsi testes dixerunt)). Nos audiuimus eum dicentem possum destruere templũ dei hoc manufactum & post triduum aliud non manufactum edificare)). Ex hoc autem conabantur probare q[uo]d ipse diuinam potentiam quasi deus sibi vsurparet. Sed falsi testes erant: q[uo]z & sensum & verba christi mutabant. Ad quod christus nihil respondit: quia mentiebantur aperte. Non enim dixerat de ꝟ templo salomonis. sed proprij corporis. vnde Piero. Falsus testis est: qui non eodem sensu dicta intelligit quo dicuntur. dominus. n. dixerat de templo corporis sui. sed in verbis calumniantur & paucis additis vel mutatis quasi iustam calumniam faciunt. Saluator dixerat: soluite hoc templum: illi commutãt & aiunt: possum destruere templum dei. Nos inquit soluite. non ego: q[uo]z illicitum est: vt ipsi nobis manus inferamus. deinde illi cuertũt & post triduum edificabo illud: vt proprie de templo iudaico dixisse videatur: dominus autem vt ostenderet animale & spirituale templũ dixerat: & ego in triduo suscitabo illud. Aliud est suscitare aliud edificare. hec Piero. dicẽs autem dominus soluite. non dicit precipiẽdo sed predicendo eis quid essent facturi: predicens mortem suam: in qua corpus eius q[uo]d erat templum deitatis solutum est. Unde sensus est. soluite idest soluetis corpus meum p[er] mortem quam mihi inferetis: & in tribus diebus excitabo illud. Excitare est enim a somno rectum reuocare. q[uo]d proprie competit templo speciali. s. suo corpori sed reedificare proprie templo materiali. Non minus tamẽ miraculum erat templum manufactum in tribus diebus reedificare ꝯ seipsum post mortem die tertia resuscitare. Item possent dici falsi testes ex falsa intentione. q[uo]z intendebant mortem innocentis procurare. Ex hoc articulo. s. delatione falsi testimonij sumunt tria documenta. Primum est. q[uo]d nos falsum testimonium. immo omnes falsitatem & mendacium ꝯm: summe detestemur. q[uo]z mendatijs & falsitatibus xp̃s morte est addictus. Et nos quotiẽs cum ꝯ falsum testimonium & mendatiũ contra proximum proferimus: xp̃m quantum in nobis est morti addicimus. Unde ꝯ detestabile sit istud crimen. ostendit Isidorus dicẽs. Testis falsidicus tribus personis est obnoxius: primum deo. quem periurando contemnit: consequenter iudici. quem mentiendo fallit: postremum innocentij quem falso testimonio ledit. Secundum est. q[uo]d nos discamus in criminationes si nobis inferantur amore dei pacienter sustinere. sicut xp̃s pro nobis ad omnes falsas incriminationes simpliciter tacuit. quia secundum Augu. Aperta mendatia non sunt responsione digna. Tertium est. vt nos fallatias studeamus quantum cum deo possumus declinare. ad hoc. n. dominus falsos testes sustinuit. vt nos abeis eriperet. sicut etiam mortem sustinuit vt nos a morte liberaret. Ad conformandum se isti articulo: gratias homo referat christo. q[uo]d falsos testes contra se admisit. vt nos veritate fulciret: & sic orat. Jesu quia iudeis falsis testimonijs accusari voluisti. da mihi nemini falsas calumnias inferre. & illatas pro tuo honore pacienter sufferre. ((Videns autem cayphas princeps sacerdotum q[uo]d iesus tacebat)) & quod testimonia contra eum producta ad eius condemnationem non sufficiebant. perturbatus. quia non inuenitebat locum calumnie: & vnde posset iesum iuste condemnare: sicq[ue] ira commotus & vesania mentis agitatus. Surgens ex impacientia in medium de solio sacerdotali: ait illi. ((Nihil respondens ad ea. que isti aduersus te testificãtur.)) Ado tu corporis insaniam mentis demonstrat: cũ temperantia & grauitas in verbo: opere & gestu iudicem & prelatum deceat secundum Bedam ad responsum prouocat: vt ex occasione sermonis locum accusandi inueniat. ((Jesus autem tacebat & nihil respondit.)) Primo vt ostenderet suam iustitiam: quia & illi indigni erant & ea que contra ipsum dicebantur: erant falsa & responsione indigna. Secundo suam misericordiam: ne illi amplius peccarent: si in malitia perdurarent. Tertio suam sapientiam: quia sciebat vt deus q[uo]d quicquid respondisset: traxissent in calumniam & responsio excusationis nullo audiente fuisset inutilis. Quarto suam patientiam vt exemplum daret contemnere calumniantium voces: & potius fortiter silere quam sine vllo profectu defendere. Hinc colligimus porcis & canibus: & detractoribus: vel quibuslibet non esse respondendum: cum nulla secutura sit vtilitas sed potius incommoditas. Quanto autem magis iesus ad indignos responsionem eius tacebat tanto magis pontifex furens ad respondendum prouocabat: vt ex verbis eius occasionem calumniandi caperet. ((Tunc enim princeps sacerdotum rursus interrogans: dixit ei. Adiuro te per deum viuũ vt dicas nobis: si tu es christus filius)) scilicet naturalis ((dei benedicti. Qui ad eum capiendum quasi latronem miserat: nunc de furto & vsurpatione deitatis examinat. Non tamen veritatem dei desiderat: sed magis calumniam parat: ad hoc autem ((iesus respondit)) propter reuerentiam diuini nominis inuocati ((& dixit illi. Tu dixisti. quia ego sum)). veritatem eis respondit vt in excusabiles essent ne nomen dei spernere videretur. Et adiecit. ((veruntamen dico vobis: ammodo videbitis)) oculis corporeis ((filium hominis)). s. me quem modo contemnitis & ignominiose tractatis. in die iudicij ((sedẽtẽ)) vt iudicẽ ((a dextris virtutis)). i. maiestatis (dei patris). i. i equalitate & plenissima potestate patris. hoc est secundum Dieron. in vita regnantẽ sempiterna: & virtute diuina ((& venientẽ)) scilicet ad iudicium secundum formam humanam ((in nubibus celi)) sicut ascendit: vbi videbit eum omnis oculus: & qui eum pupugerunt. Quasi dicat. vos me vt parum hominez contemnitis & quasi impium condemnatis & sed tamen propter hoc me exaltatum super omnes celos & iudicem videbitis. (Tunc princeps sacerdotum) qui furorem erat in furore magis insaniens ((scidit vestimenta sua)) in rabie. quia secundum Bedam: quem de solio sacerdotali furor excusserat: eundem rabies ad scindendas vestes prouocat. Et in hoc facto cayphas prophetauit: Quia ipse nesciebat. Bis enim nesciens prophetauit: semel verbo quando dixit. expedit vt vnus homo moriatur pro populo altera vice facto: vt patet in hoc loco: quia secundum Dieron. per hoc ostendit iudeos sacerdotalem gratiam perdi

dusse. Dum enim vestem sibi discidit ipsum quo tegebatur velamentū legis abiecit. Unde ℭ Beda aliter autem misterio factum ē. vt in passione domini pontifex iudeorum vestimenta sua scinderet. hoc est ephot. cuius tunica domini nec ab ipsis qui eum crucifigere militibus scindi potuerit. Figurabatur. n. ℭ sacerdotium iudeorum pro sceleribus pōtificum esset scindēdum. ℭ a statu sue integritatis soluendum ℭ auferendum. cum solidi tas ecclesie seu fidei que vestis dei solet appellari) nunquam valeat scindi vel dirumpi. Hoc est tam oculis cernere. quia videmus iudeos sacerdotij gloriam perdidisse ℭ sedem a cerimonijs vacuam esse: ecclesiam vero ℭ fidem eius (quia supra petram fundata est) in sua soliditate permanere. Nec Beda. Hos quippe erat iudeis scindere vestimenta in signum doloris ℭ detestationis criminis. cum aliquid blasphemie. ℭ quasi contra deum audiebant. sicut Paulus ℭ Barnabas scinderunt vestes cum cultu diuino se honorari videbant. Hoc autem tam enorme peccatum princeps sacerdotum imponebat christo: dicens exclamando. (Blasphemauit) scilicet attribuendo sibi quod dei est. Blasphemia enim est attribuere creature: quod solius dei est. vel deo ℭ solius creature est. (Quid adhuc egemus testibus) Quasi diceret pro nihilo laborauimus. Querendo testes. (Ecce nunc). id est in aperto ℭ coram omnibus (audistis blasphemiam)). O miser ℭ princeps nequam: nō dixit christus blasphemiam sed veritatem tuipse blasphemas. qui quod dei est deo non attribuis: sed filium dei puram creaturam credis. Et ideo blasphemia tua tecum est in perditione. Sicut ergo christus in mortis discrimine ad caypham ductus: veritatem non deseruit. sed constanter se dei filium cum omni modestia confessus fuit sic verus ipsius seruus propter nullum temporale periculum debet veritate deserere sed vsq; in mortem constans perseuerare. Et hoc articulo impositionis blasphemie sumitur documentum ℭ nos debemus esse ab omni blasphemia puri ℭ immunes: tam quo ad nos quam quo ad alios. Quo ad nos quidem vt nihil committamus vel dicamus. quo nomen dei blasphematur. Quod fit multipliciter. vt siue quis expresse maledicat deo vel sanctis. Siue quis blasphemet baptismum. vel alia ecclesie sacramenta. Blasphemat etiam verbum dei qui contemnit ℭ spiritum sanctum blasphemat: qui sacris canonibus derogat. Christus igitur licet non solum a blasphemia. sed etiam ab omni peccato purissimus fuerit: blasphemiam tamen sibi imponi pertulit. vt nos puros a blasphemia custodiamus. Quo ad alios etiam. vt nos alijs blasphemiam non inferamus: ita ℭ nos per os nostrum nunquā verbum blasphemie vel maledicti exeat contra aliquem etiam maledicto dignum: sicut ipse cayphas eo ipse blasphemus fuit quo blasphemiam creatori imposuit: ℭ potuisset christus respondere non ego sed tu blasphemas. sed noluit dominus per os suum exire aliquod blasphemie verbum: nobis in exemplum. De quo etiam pulchram doctrinam habemus in epistola iude. vbi dicitur ℭ michael archangelus cum altercaretur cū diabolo de moysi corpore non est ausus iudicium blasphemie inferre diabolo sed dixit: imperet tibi dominus. Super quo verbo dicit. Hiero. Si michael non fuit ausus diabolo ((certe maledictionis dignissimo)) iudicium inferre blasphemie: quanto magis vos ab omni maledictio puri esse debemus. Verebatur diabolus maledictum: sed per os angeli blasphemie exire non debuit. Nec Hieron. Si igitur diabolus ((licet voluntate malus in substantia tamen bonus)) ab angelo non blasphematur. quia aliquid proferret aduersus bonam naturam que dei est creatura: quanto magis ab hominibus blasphemiscit cauenda in quamcunq; creaturam ℭ maxime in creatorem. Ad conformandus se isti articulo. per contrarium benedicat homo deo: dicens illud. sit nomen domini benedictum. ex hoc nunc ℭ vsq; in seculus: vel aliquid huiusmodi. Jesu qui blasphemie crimen falso tibi imponi voluisti: custodi ne vnquā per me nomen tuum verbo vel facto blasphemetur: nec per os meus blasphemia vel maledictum proferatur. Cum autem princeps sacerdotum dixisset. ecce non audistis blasphemiam: adiecit. Quid vobis nunc secundum legem de hoc videtur: ((Tunc illi omnes condemnauerunt eum: ℭ respondentes dixerunt reus est mortis)). Cum tamen veritatē dixisset eis. Ipsi erāt accusantes. ipsi discutiētes. ipsi sententiam pferētes secundū Beda. sua sua se cōdēnāt q eū morti addūdi cāt. quē ℭ eis ℭ opis suis testimonio deū ee cognoscere pūt ℭ qđ in hoc vere nō dissent supposita veritate facti. eis enim qui blasphemat nomen dei. secundum legem reus est mortis. quia debet lapidari. sed quia factum super quo fundebatur questio fuit falsum. ideo responsio fuit falsa ac prophana ℭ iniqua. Ex hoc articulo condemnationis. Christi ad mortem habemus duo documenta. Prima est vt caueamus ne vnquam illa vox iudeorum reus est mortis que christi auribus innocenter insonuit: nostris mentalibus auribus insonet: ℭ in nobis locum veraciter habeat: nam de quocunq; existente in mortali peccato: verum est dicere: reus est mortis. Secundum est vt si quando nos propter christum a persecutoribus cōdemnemur ad mortem non perturbemur: sed potius gaudeamus respicientes ad mercedem. Ad conformandum se isti articulo recogitet homo. qualiter ipse sepe propter demerita sua reum mortis se fecerit: sed dei misericordia sit actenus conseruatus pro sua emendatiōe. vel alias prout deus inspirauerit. Jesu qui prophanam implorum vocem. s. reum te esse mortis minime timuisti. custodi me. ne in oculis tuis eterne mortis reus inuentar. ((Tunc)) qui circunstabant omnes fere insimul irruerunt super dominum iesum ℭ ((illudebant ei. Alij spuebant)) in vultum eius benignissimum. tanquam in hominem vilem ℭ pestiferum ℭ morte dignum. s. confessum se esse deo equalem. vt compleretur ℭ dictum est: faciem meam non auerti a confusione sputorum. Proprium enim iudeorum erat: in contemptum, ac vituperium et despectum spuere in faciem eius quem abiiciebant. Et tam horribiliter ℭ incessanter in facies hominum spuebant. vt quandoq; eos suffocarent Quid turpius. quid despectius quid ignominiosius ℭ vituperiosius: quam in faciem' expuere. ℭ maxime in illam faciem speciosissimam in quam desiderant angeli prospicere O quam ceca emulatio infelicius iudeorum qui non exhorruerunt turpissimis sputis suis maculare ℭ deturpare facie tam amabilem ℭ non tantus simplicibus salive sputis: sed verisimiliter etiam ecerationibus suis fetidissimis: Unde Matth. non dicit spuerunt: sed expuerunt quasi execrando spuerunt. Marchus: autem dicit conspuerunt' quia non tantus vnus sed plures simul cōspuerūt Et sic illa facies benedicta facta est ita abhominabilis. quasi esset lepr̄osa exputis ℭ verberibus que ei vt subdit i facie cū palmis dederūt. Hoc est cōtra illos: qui adulterinis colorib⁹ ornare suas nitūt facies. Ex hoc articulo cōsputionis i facie sumūtur duo documēta. Primū est ℭ nos diligēter caueamus ne ℭ nos vnq; cuz iudeis xp̄i faciem conspuamus. quod fit modis pluribus. Primo nā conscientiam suam sedis cogitationibus ℭ actionibus polluut. Quia enim xp̄s conscie tiam sanctam inhabitat. in qua dei facies. i. imago relucet. hinc est ℭ qui conscientiam suam peccatis polluit quasi sputum in christi faciem proiecit. Et ideo dicit Hieronymus ℭ dominus noster in faciem suam conspui voluit. vt sputaminibus susceptis faciem anime nostre lauaret. secundo secundum Rabanus illi in faciem christi expuunt qui presentiam gratie eius execrandis verbis: ex interna cecementis infantia conceptis respuunt. ℭ eus in carne venisse negant. Tertio secundum Gregorium in faciem christi conspuunt qui iustos ℭ sanctos in presenti vita confutant: ℭ in eorum contumelias flura verba quasi fluentas saliuas mittunt. Quarto potest dici ℭ a litteram christū in faciem conspuunt: qui eucharistiam indigne sumunt. Quicunq; enim polluta conscientia corpus christi in os suum accipiūt: hi saliua sua pōifecta sacramentus contingunt: made faciunt ℭ deglutiunt. ac per hoc in faciem christi conspuunt. Quinto in faciem christi conspuunt: qui prelatos suos contemnunt. Item sexto in faciem christi despective conspuunt: qui gratias deo de quolibet sibi dato munere non agunt. secundo documentum est. vt nos ista sputa turpissima ℭ alta facta exprobabilia passionis christi. nobis ad magnam gloriam reputemus. Unde Cris. Attende q̄ euangelista cum summa diligentia ea que videntur esse exprobatissima exponit. nihil occultans vel obmittens. aut verecundans. sed gloriam existimans maximā dominatorem orbis terrarum pro nobis talia sustinere. Nec autem legamus continue hec nostre menti inscribamus ℭ in his gloriemur. hec Cris. Et siquidem istud documentū possit referri ad singula puncta dominice passionis. precipue tamen ad istud quod sic exprobatissimum fuit. Ad conformandum se huic articulo. formet homo in mente sua xp̄m tam horribiliter sputis in facie deturpatum ℭ regratietur sibi pro magna gloria nostra. recogitet etiam quotiens ipse faciem illam speciosissimam in conscientia sua pollute. itē quotiens indigne communicando sputi sui p̄tactu christū sordidauerit. Jesu q̄ immūdis iudeox sputis pulcherrimā faciē tuā maculari voluisti. da mihi tue imaginis faciē in me nūq̄ meis sordidis actib⁹ aut cogitatiōib⁹ ingnari. ((alij velabāt faciē eius)) q̄ velamē māet vsq; hodie sup corda eox q̄ ab eis faciem suā abscondit. O insana cecitas ℭ ceca insania infelicium iudeox. q̄ illam desiderabilem faciem q̄ aduenturam patres eorum ℭ prophete cū longo suspirio desideraverant. ipsi infelices

cum p̃sentem habuerunt tam ignominiose velauerunt. Velauerunt inq̃ ((vt ait Beda)) non vt ipse illorum scelera non videat: sed vt a scipsis faciem & gratiam cognitionis eius abscinderent. Offenderunt per hoc etiaz necienter: q̃ in faciem christi nullus infidelis & auersus a deo inuert poterit quia est ab eis velata. Et similis ratio est de falsis christianis Sed sicut dixit apostolus: cum quis conuersus fuerit ad dominum: tunc auferatur velamen. Ex hoc articulo velationis faciei habentur plura documenta. Primum q̃ nos summe caueamus: ne velamen ante christi faciem ponamus. Sed heu multi christiani velamē ante christi faciem ponunt: quales sunt qui i fornice peccant: quasi deus eos non videat: quales etiam sunt qui sub velamine cuiusdam libertatis libere peccant. Item velamen ante christi faciem ponunt: qui imaginem dei in se velamine culpe & ignorantie obtegunt & obscurant. Dicit enim Hieronymus: q̃ ideo x̃p̃s pro nobis velari voluit: vt velamie faciei siue velamen culpe & ignorantie a cordibus nostris auferet. In superfaciem christi velant: q̃ a scipsis gratiam cognitionis eius abscondūt Item oculos domini omnia videntis velant: qui malū pro bono dant vel vendunt. Item est hic documentum. q̃ & nos debemus interdum facies nostras velare: ne oculi nostri videant vanitatem: vel saltez oculos habere defixos in terram: & sic faciem quasi habere velatam ne capiatur in exteriorum aspectu & cōcupiscentia. Ad conformandum se huic articulo recogitet homo quomodo omnia nuda & aperta sunt oculis dei: vt ex hoc trahatur a peccando. Item memoretur quomodo ipse luminosam faciem imaginis dei in se obtexit & obscurauit peccatis Ieu qui faciem tuam gratissimam velari voluisti illustra quesso faciem tuam super me indignum seruum tuum & imaginem tuam in me non sinas obscurari: velamen quoq̃ culpe & ignorantie a corde meo dignetis auferre. ((Alij colaphis eum ceciderunt)). i. in collo percusserunt: solent in collo percuti fatui: & despectibiles persone. Vñ i hoc q̃ iudei christum colaphizabant: non tā attenditur lesio percussionis q̃ maxima ptumelia despectionis. Ex hoc articulo colaphizationis tale habetur documentū q̃ caueamus ne & nos aliquando christum colaphizemus: sm Bedam. Omnes falsi christiani christum colaphizant: qui ore confitentur x̃p̃m: factis autem negant. Colaphus datur a retro illi ergo colaphizant dñm christum: qz ei blandiūt ore cum ptentur: sed retro quo deberent eū sequi per bonam vitam colaphizant eum malis operibus x̃po contradicendo. Itē sm Aug. Colaphis x̃p̃m cedunt q̃ ei honores preferūt. Item a tergo christum colaphis verberat: q̃ proximum posit tergum suū infamat. Item est documentum q̃ sicut christus p̃ nobis est colaphizatus: sic & nos colaphizationes suas spirituales quas plerūq̃ nobis infligit: non solū patienter: sed & prudenter portemus: sicut fecit apostolus q̃ dicebat. Datus est mihi stimulus carnis mee angelus sathane: qui me colaphizet &c. Ad conformandum se huic articulo poterit homo sibipsi dare colaphū: in memoriam colaphoz̃ christi: & sic orare. Ieu q̃ a iudeis colaphizari voluisti: da mihi sic te ore confiteri: vt contrariis operibus nullatenus colaphizem. ((alij palmas in faciem ei dederunt)) & faciem eius percusserunt. Dicitur autem palma sm papiaz: magnus extensa vel applicata: sicut pugnus dicitur manus complosa. Manibus ergo extensis & palmis eum in faciem percusserunt: ex qua percussiōe plus affligitur homo q̃ de percussione in collo. In facie. n. sunt omnes sensus: & sunt ibi mēbra tenera facile lesibilia. Unde verisimile est q̃ ex tali passione fluxerit sanguis per nares & os: licet hoc ab euangelistis non exprimatur. O quam horrendum scelus impijssimoz̃ iudeoz̃: q̃ faciem tam formosam: tam crudeliter verberibus affecerunt. sm Piero. Voluit alapis expalmari: vt nos ei in laudem nostris manibus. s. operibus & labijs applaudarem⁹ Ex hoc articulo percussionis in facie habentur plura documenta. Primum est q̃ nos exēplo christi discamus patienter sustinere: si q̃s in faciem nos cedat sicut apostolus quosdaz hoc commendat. Quod non solum accipiendum est ad litteram sicut in proposito christi⁹ ad litteram cessus fuit in faciem: sed etiaz mistice: quia sicut dicit Glosa. ibidem in faciem ceditur in cuius os iniuria irrogatur: nam & isto modo christus in faciem cesus fuit: pro quanto multas iniurias & improperia ei in faciem obiecerunt: sicut christus dominus noster: ab omnibus taltbus increpationibus blasphemijs percussionibus & sputis faciem nunq̃ auertit quin immo voluntarie ad omnia illa faciem suam eis p̃o nobis obtulit sic & nos casu ingruēte sustinere similia p̃o x̃p̃o non recusemus. Secundum documentum est: vt caueamus ne & nos demus palmas in faciem christi. Quia secundum Augustinum. Illi palmas in faciem christi dant qui perfidia cecati eum in carnem non venisse affirmant tanquam p̃sentiam eius exterminantes & repellentes. Item in faciem christi illi sacerdotes palmas dant qui pollutis manibus corpus christi tangunt & contrectant. Item faciem christi alapis contundit: qui proximum in p̃sentia sua confundit. Ad conformandū huic articulo recogitet homo quotiens ipse imaginem dei in se offenderit: & paratus fit secundum p̃parationem animi p̃o christo libenter velle in faciem cedi: non solū voluntarie: sed etiam realiter casu oportuno. Itez recogitet sacerdos quotiens manus suas pollutas in faciem christi iniecerit: corpus suum indigne tractando. Ieu qui iudeorum manibus faciem tuam speciosissimam cedi voluisti da mihi imaginis tue faciem in me semp illibatam illesamq̃ conseruare ne quando iniquitatem mearum sceleratis manibus meis violetur. ((Et ministri alapis eum credebant)) hoc est in maxillas eum percutiebant: de quo poteris meditari sicut dictum est supra: de alapizatione coram anna pontifice facta. Percutientes autem eum in capite interrogabant eum dicentes. Prophetiza nobis christe: quis est qui te percussit. Sed in quanam parte capitis percusserunt eum tunc quando hoc dicebant: de hoc euangeliste diuersimode loquuntur. Unde potest dici quod eum velassent faciem eius: quilibet eorum percussit eum vbi voluit: quidam in collo: alij in faciem: alij in maxillas: & sic percutientes interrogauerunt eum: dicentes prophetiza nobis christe: quis est iste qui te percussit. & hoc derisorie dicebant: quasi contumeliam eius qui se prophetam a populo haberi volebat: & quem populus magnum prophetam reputabat: per hoc enim designabant q̃ falsus propheta esset & q̃ ignorarent quis eum percussisset. Unde Theophilus dicit q̃ dominus p̃phetarum: vt pseudo prophera deluditur: & quoniam ipsi cum illis verbis irridebant: & quasi ludibrium de eo faciebant: idcirco eis nihil respondebat. Ut enim dicit Hieron̄y. Stultum erat verberantibus respondere & prophetare cedentem: cum palam percutientis infamia videretur. Ex hoc articulo ludibriose expetitionis prophetandi habentur q̃tuor documenta. Primum est quod non illudamus christo: putantes mala nostra non videri ab eo. Nam secundum Bedam: quicūq̃ reprobis actibus eum exarcebant: dum suas cogitationes & opera tenebrarum ab eo videri non putant: quasi illudentes dicunt: quis est qui te percussit. Secundum est q̃ consideremus nos metipsos si vnquam manu praui operis christum percusserimus: q̃ si nescim⁹ expectamus pia fide a christo q̃ iudei irrisorie ab eo exegerunt: vt prophetice nobis dicendo nos cognoscere culpas nostras. Tertium est q̃ nos cauere debemus: ne a christo prophetiam vel miraculum temptatiue expectamus. vnde Augustinus. Quantis mecum suggestionum machinationibus agit intimicus: vt signum aliquod petam. Sed obsecro te domine: vt quemadmodum a me longe est ista consensio: ita fit semper longe atq̃ longius ipsa cogitatio. Quantum est q̃ indignis non est effundendum donum dei. vnde licet christus esset verus propheta⁹ noluit tamen prophetizare irrisoribus suis. Sic & doctores pro tempore & loco debent verbum dei subtrahere auditoribus indignis. Ad conformandum se huic articulo recogitet homo quantam irrisionem & insatuationem dominꝰ noster in hoc facto est passus: & quomodo iudei ludum quasi puerorum fecerunt de eo & ozet dicendo. Ieu qui ludibrijs iudeorum percussus in capite prophetizare exactus fuisti prophetiza tu mihi obsecro christe vt cognoscaz quis & qualis ego miser sum: qui totiens manu praui operis prohdolor te percussi. Insuper potes etiam meditari q̃ alij manu reuersa dulcissimum & mellifluum os eius percutiebant: alij pugnis eum cedebant. alij sanctissimam barbam eius euellebant. alij per suos venerabiles capillos ipsum trahebant: & vilit̄ inter pedes conculcabant: ac sine reuerentia & pietate aliqua dominum angelorum male tractabant. Et nihilominus alia multa blasphemantes dicebant in eum & faciebant: Cum enim crudelissimi & sine misericordia essent: omnia mala & vituperia que poterant ei faciebant alij ex sua mala voluntate ad hoc moti alij vt placerent maioribus que erant iniquissimi. Quid ergo tu faceres si hec videres. Nunquid non te proiceres super ipsum dominum dicens: Nolite iam nolite facere tantum malum domino meo: ecce me: facite mihi. ecce percutite me & domino meo tantas iniurias irrogare nolite. Et tunc amplexarer⁹ flectis genibus dominum & magistrum tuum: & si suscip. res libenter super te percussiones ad tuendum ipsum. Quod ita mente facere recogites. & totum sicut si presens esses tu faceturum estimes: Conspice igitur singula. q̃ modo illi maledicti dominum verant: falsos testes procurant: ipsum examinant: & veritatem. s. se filium dei esse confessum quasi blasphemum condemnant & quomodo obprobrijs veratus in omnibus patienter se habet & compatere sibi quis p̃o te omnia sustinet & cogitet & lachrymas fundens: speciosissimas iugiter & lachrymas fundens: speciosissimas faciem eius quam illi impudenter suis illinunt sputis: tu reuerenter tuis laua lachrymis. Quotiens audiens vel mente p̃tractans.

quomodo fuit factus obprobrium hominum
ipse dominus et gloria angelorum et abiectio
plebis filius dei patris poterit se continere a
lachrymis: Unde Anselmus. Concilio ma-
lignantium adversum te pontificum presen
tatus es: et veritatem prout oportuit confessus
quasi de blasphemia adiudicatus es morti:
Amantissime domine iesu quam te illic indi
gna a propria gente pertulisti. Vultum tuum
honorabilem in quem desiderant angeli pro
spicere: qui omnes celos adimplet leticia.
quem deprecantur omnes divites plebis pol
lutis labijs et sputis inquinaverunt: sacrilegi
manibus ceciderunt vel operuerunt in derisi
onem. et te dominum universe creature tan-
quam servum contemptibilem colaphisave
runt: sed vt ait Beda ipso dispensante qui pa
titur omnia pro nobis fiunt: vt sic Petrus
hortatur christo in carne passo: nos eadem co
gitatione armemur: atque ad toleranda pro
nomine eius irrisionem obprobria prepare-
mus: iudei qui christum deluserunt: olim in
philisteis hostibus. Sansonis prefigurati fue
runt. Sampson enim quedam vice volunta
rie se ligari fecit: quem philistei captum exce
caverunt: et illudentes in derisionem ipsum
habuerunt: sic christus sponte a iudeis ligari
velari. illudi voluit et derideri. Quadam au-
tem vice dum sampsoni placuit tunc se de ini
micis horribiliter vindicavit. Sic in fine se-
culorum de inimicis christi erit: cum ipse in
maiestate et potestate ad iudicium venerit.
Conspice igitur iesum precunctis merito ho
norandum indigne et viliter tractari et eum i
mitando disce humiliari gratiamque honoris
spernere et laudem humani favoris contem-
nere. Cum ergo homo foris videns reputat
te vilem in oculis suis tu vilem te reputa in
oculis dei murmures vel indigneris: si coram
hominibus vilis reputaris sed magis in ocu
lis dei qui omnia novit occulta confundaris.
Et cave ne malorum exemplo corruptus do
minum potius exhortare videaris quam imitari.
Qui enim tunc exhortatus est blasphemijs iu
deorum et infidelium etiam nunc exhortatur
vesanis obprobrijs falsorum christianorum
et nomine tenus fidelium: prout supra in arti
culis illusionem huiusmodi est tactum. Co-
gita etiam qualiter dolebant Petrus et Jo-
hannes hoc percipientes vel forte videntes. Et
qualiter ((Petrus)) iam torpens frigore infi-
delitatis ((sedet calefaciens se)) exterius: cui
calor caritatis et verus ignis extinguebatur
interius et negat ter dominum suum timore
perterritus. Nec mirum si accedit ad eum tem
ptatio: qui se elongat a christo. Primo qui-
dem in atrio ab ancilla ostiaria compellitur
et negat. Unde Greg. vnius ancille voce per
cussus: dum mortem timuit vitam negavit:
sed cur ab ancilla prius prodatur petrus quam
a viris vna ratio est ad confutationem predi
ctionis quia a muliere non a viro. ab ancilla
non a libera primo victus est. secunda ratio
est: vt ostendatur omnis sexus et conditio in
domini peccasse necem et redimi per eius passi
onem. Deinde post negationem timens Pe-
trus inter iudeos diu stare ((exivit foras ante
atrium et gallus cantavit)) Exeundo autem
animadvertit eum alia ancilla ((et dum foris
esset: dixit ministris qui se calefaciebant)) ((et
hic cum iesu erat)) sed postquam rediit. quod dictum
fuerat: vnus de circunstantibus. secundum Lucam:
sed plures de eis secundum Johannem eidem di-
xerunt et negat cum iuramento. Ecce argu-
mentum quod ex vno peccato homo ruit in ali-
ud gravius. Unde Rabanus. Mora in pecca
to dat incrementum scelerum. Et Greg. pec
catum quod penitentia non diluit, mox suo pon
dere ad aliud trahit. Et timens petrus iterum
foras exivit. ((Et internallo facto quasi ho
re vnius reversus iterum)) secundum Mattheum et mar
chum a multis et secundum alios ab vno qui cogna
tus malchi erat. compellitur ((et negat cum iu
ramento et detestatione: et statim gallus can
tavit)) potest esse quod multi tumultuantes
ibi stantes petro hoc dixerunt. vel vnus cor
pro omnibus: et quasi in persona omnium expressius et
acrius dixit ei et sic semel negat ante primum gal
li cantum. bis autem secundum Mar. Non. n. solum negat xp̄m: qui
dicit eum non esse xp̄m sed etiam qui cum sit negat se eius
discipulum vel membrum. vel qui negat se esse xp̄ianum
Dominus. n. non ait. petro discipulum meum te negabis
sed me negabis. Negavit ergo petrus xp̄m. cum
se negavit eius discipulum. Est eodem modo se etiam nega
vit xp̄ianum. vbi Aug. ecce medici completa est con
ditio egroti convicta est presumptio. Non. n. factum
quod iste dixerat. animam meam pro te ponam: sed factum
est quod ille predixerat. ter me negabis. et gravatur i
petro culpa. et exageratur crimen secundum processum nega
tionum. quia primo simpliciter negavit. secundo nega
tioni periurium addidit. sed tertio adiecit periuri
detestationem ((et cepit anathematizare ((i. ma
ledicere sibiipsi. et maledictioni se obligare. si
cognovisset iesum. anathematizatio. n. significat
iurationem que est per execrationem et cum imprecatione
maledictionis. s. quando aliquis imprecatur sibiipsi malum
pene et obligat se maledicto. si ita sit sicut impo
nitur ei: vel nisi illud quod dicit sit verum. Quidam
dicunt totam trinam negationem factam in atrio an
ne et que dicta sunt inde post missum iesum ad cay
pham recapitulando dicta. alii secundo dicunt in atrio
cayphe totam factam. et secundum hoc Johannes anti-
cipavit primam. sed communior opinio est quod
trina negatio incepit in atrio anne et comple
ta est in atrio cayphe. Et hoc videtur patere ex
textu Johannis qui cum non faciat mentionem de
caypha sed solum de anna ponit primo vnam ne
gationem. deinde ea que annas interrogavit de
xp̄o et tandem prosequitur alias duas negationes
que facte fuerunt postea in atrio cayphe. Et
potuit esse quod Johannes esset notus vtrique ponti
fici. et similiter introduxit Petrum in domum vtri
usque prout supra potuit. vbi annas iesum ad
caypham misit. Cogita etiam quomodo dominus benignus
magister ((conversus)) a iustitia ad misericor
diam ((respexit)) divinitus ((Petrum)) dilectum di
scipulum in tertia vice respectu miserationis et
quia misericordia provocat ad penitentiam: et est
necessaria ad eam: Conversio quidem ista et perspe
ctus fuit interior et spiritualis. non exterior et
corporis. quia dominus erat intus in auditorio et supe
rius cum principibus. Petrus autem foris in
atrio et inferius cum ministris et vnus alium vi-
dere non poterat oculis corporalibus Unde Leo
papa. Dominus autem iesus quamquam intra pontificale concilium
corpore tenebatur trepidationem discipuli foris
positi solo divino intuitu vidit: pavefactique ani
mum movit vt respexit erexit. et in fletum plenitudi
nis concitavit. Unde secundum Augu. divina Petri
respectio nihil aliud fuit: nisi traditio in men
te eius quotiens iam dominum negasset: et hic quod do
minus ei predixisset. atque ita misericorditer
domino eum respiciente peniteret. et fleret sicut sole
mus dicere: domine respice me. et respexit eo dominus
qui absque periculo divina misericordia libera
tus est. Hec autem recordatio fuit initium penite
tie eius. quia secundum Criso. nihil ita curat delictum
vt memoria domini continua. Unde et Beda. Res
piciente domino Petrus ad cor reversus macu-
lam negationis penitentie lachrymis tergit quia
non solum cum agitur penitentia verum etiam vt agatur
dei misericordia necessaria est. Unde ps. Usque
quo exaltabitur inimicus meus super me respi
ce et exaudi me domine deus meus. i. miserere et ad
iuva. Hec Beda. ((Petrus autem)) cognoscens quod
dominus eum audierat et respexerat. et hoc respectu
commonitus et ad amaras lachrymas provoca
tus statim ((exivit foras)) de medio malorum in
ter quos eum negaverat. et fugiens in caveam seu
foveam que modo gallicantus appellatur ((flevit
amare)). i. ex cordis amaritudine et fletu con
tritionis qui amarus est. Fletus autem devotionis est suavis
simus in tantum vt pro cibo reputetur. secundum illud. ps.
fuerunt mihi lachryme mee panes die ac nocte.
In ipso autem loco vbi post negationem flevit et
penitentiam fecit. in memoriam amari fletus. penite
tie eius est edificata ecclesia sancti Petri. qui locus est
inter montem syon et civitatem hierusalem. Ex inde
tunc Petrus traxit in consuetudinem. vt singulis
noctibus surgens a primo gallorum cantu vsque ad
horam matutinam staret in oratione flens per istam ne
gationem: ita quod facies eius videbatur adusta ex flu
xu lachrymarum. et semper in sinu suo sudarium
portabat quo crebro fluentes lachrymas terge
bat. quia quandocunque gallorum cantum audiebat et quan
documque denegationem xp̄i recolebat amarissime
flebat. tam pro peccato negationis quam pro
dulcedine amoris domini. Unde secundum Criso. Fle-
bat non propter penam. sed quia dilectum negaverat
quod ei quolibet supplicio molestius erat. Atten
de nunc vbi Petrus negavit et fuge omnem locum
que occasionem peccandi inducit. Unde Ambro.
vbi tamen negavit Petrus. non in monte non
in templo: non in sua domo sed in pretorio iu-
deorum in domo principis sacerdotum. Ibi ne
gat vbi iesus ligatus est. vbi veritas non est.
Unde et Hiero. in atrio cum ministris calefacit
se ad ignem. Atrium sacerdotis circuitus est secu
laris: ministri demonia sunt: ignis desiderium
carnale: cum quibus qui manet flere peccata
non potest. Hec Hiero. Hinc nota quod malum est con
versari in curijs magnatum. Petrus. n. semel
curiam intravit. et ibi animi vigorem perdidit et
xp̄m negavit. Quid si diu ibi mansisset. vnde
non ibi sed foris penituit. sic stella a magis in
curia herodis disparuit: quibus inde egressis
reapparuit. Exivit itaque petrus de atrio prin
cipis vt liberum locum flendi haberet. quia inter im
pios penitentiam agere non volebat. et cum
vellet flere egressus est foras. quia palam flere
non audebat ne. s. ab alijs videretur. et a la-
chrymis deprehenderetur. In quo et nos in-
struimur: vt volentes insistere lachrymis se-
cretum locum queramus. Unde Beda. Quam no
cua sane alloquia perfidorum. Petrus inter
iudeos vel hominem se nosse negavit. quem
inter condiscipulos dei filium confessus erat:
sed nec in atrio Cayphe retentus poterat age
re penitentiam egreditur foras: vt ab impiorum
concilio secretus pavide negationis sordes li
beris fletibus abluat. Hec Beda. Sic hodie
multi in atrio magnorum introducti christum
malis operibus negant et vix aut nunquam dum
ibi sunt: penitent. quia in magnatorum domibus
non est congruus penitentie locus. Et ideo qui
vult peccata vitare. et mala que fecit emenda
re. debet egredi de mala societate. Unde Bern.
periculosum est valde si quis velit: inter turbas
seculi penitentiam agere: vbi inimici alij vene
natis persuasionibus alij vndique exemplis pe
ioribus ad peccandum alliciunt: alij adulatio
nibus in vanam gloriam trahunt alij detra
ctionibus in impacientiam deiciunt Hec Ber
nardus. imitare ergo petrum. qui voluntarie

verbo vel facto procaciter negauit xpm pro re passum. Cognouit petrus reatum suum dolet & penitet: egreditur foras relinquit concilium malignantium: locum petit secretum: lachrymis & penitentie amicum fiet amare cer tissime intelligens q̃ sacrificium deo est spiritus contribulatus: cor contritum & humiliatū deus non spernit. Tu quoq; rememorans passionem dilectissimi magistri & tuā reatus foras cum Petro egredere. vt ipsum defle as amarissime si quando te respiciat: qui Petrū lachrymantē respexit. Hic est penitentie modus peccauit. quiesce. dole & lachrymare. & dilce cū Petro flere amare. & si vis mereri veniā: dilue lachrymis culpam tuā. Gemine quoq; amarificationis. i. contritionis pro te. & compassionis ad xpm inebrieris absinthio vt expiatus cū Petro a reatu sceleris. repleaberis cum Petro spiritu sanctitatis. Quia vero dicit Ambro. de Petro non inuento quid dicerit inuenio q̃ flenit eius lachrymas lego satisfactionem non lego. Videtur ex hoc q̃ tanta sint eius cōtritio q̃ sufficiebat pro eius satisfactione. Unde Leo papa. Felices o apostole lachryme tue. que ad diluendam culpā negationis virtutes sacri habuere baptismatis. Inde est argumentum q̃ contrictio potest esse tanta. q̃ tollat omnem penam. Et nota ordinem penitentie Petri Primo gallus cantauit. deinde dominus Petrum respexit Tertio Petrus flere cepit & tunc egressus foras amare flenit. Sic hodie fit. Nam secūdū. Gregori. Tunc nobis gallus cantat. quando predicator quisq; corda nostra ad cōpunctiones excitat. Sed cantus galli non sufficit: nisi dominus oculo pietatis peccatorem respiciat. q̃ oportet vt miser in tenebris maneat quādiu cū lux mūdi nō illuminat. Tunc aūt tertio secundus Grego. Incipimus flere: quā do ignimur intus, per scintillam conscientie Et tunc foris eximus cū extra q̃ fuimus egredimur. Unde & Beda. Petr⁹ qui media nocte negauit. ad galli cantum penitet & q̃ in tenebris oblionis errauit sperare iā lucis rememoratione coepit. Nunc opinor gallū aliquem doctorē intelligendum. qui nos iacentes excitat & somnolentos increpat: dicēs euigilate iusti & nolite peccare. Nec Beda. Cogita nunc qualiter Petrus pro domino suo & pro peccato suo plāgebat & quomodo recogitabat bona que sibi dominus fecerat & qualiter ipse eū negauerat. Quis quidez intuitu suo spirituali prouocauit Petrus ad lachrymas nec miruz. Oculi enim dñi velut flamma ignis Petri vero vt glacies erat. Et ideo intuitu suo resoluerunt illos sicut iguis glaciez resoluere solet nec poterat in negationis tenebris permanere quem lux mūdi respexit. O beati oculi tui domine iesu qui ita calefaciunt cor frigidum. & accendunt in amorem tuum & illuminant vt videat homo creatorem & errorem suum. O quanto cito gelicidium pectoris liquefaciunt, & in aquas amaritudinis & deuotionis auertunt. Unde Anshel. Intuere quā pijs oculis quam, misericorditer & efficaciter tertio negantem respexit. Petrum quando ille conuersus & in se reuersus fleuit amare. Utinam bone iesu tuus meus dulcis respiciat oculus. qui totiens ad vocem ancille procacis carnis. i. mee prauis opibus affectibus negauit. Nec Anshel. Moraliter p primam ancillam ostiariam que Petruz negare cogit designatur cupiditas. per secundā carnalis voluptas per vnum ieu plures qui astabant intelliguntur demones. His enim ad christi negationem trahuntur homines. prima ancilla. i. anaritia: que hodie in domibus multorum principum est ostiaria Quasi omnes intrare facit. q̃ sicut ostiarius intromittit quos vult sic & anaritia id ez facit. Unde in Prouer. Bonum hominis dilatat viaz eius & ante principes spacium ei facit. timendum est ne expulsa caritate a domibus prelatorum tanq̃ domina incipiat principali ancilla. q̃ caritas expellitur dum cupiditas ingreditur nā venenuz caritatis est cupiditas. Huic carnalis dilectatio & demones adherent: que xpm negare suadent. Par Petruz aūt qui interpretatur agnoscens: intelligi potest clericus: qui a longe sequitur dñm. quia forte non propter se: sed propter sua que multotiens cupiditate deuictus negat christū. O quot sunt hodie miseri curias principum sequentes. vix aut nunq̃ penitent dū sunt ibi. Et hoc articulo negationis Petri plura habentur documenta. primū est. q̃ prelatus ecclesie debet esse talis. qui infirmitatibus subditor cōpati sciat. q̃ secundū Grego. Ideo dñs Petrū cadere permisit. vt & fortius post casum resurgeret. & vt is qui futurus pastor ecclesie erat. in sua culpa discepit. q̃liter alijs misereri debuisset. & ex sua infirmitate cognosceret quam misericorditer aliena infirmata tolleraret. Et secundum Crisō. Christus permisit Petrum labi. vt prelatis exemplū preberet. fragilitati subditorum meliꝰ compatiēti. Nam secundū eundem. Ideo angelio non est cōmissa sacerdotū potestas ne q̃ ipsi minime peccarent: de sua innocentia presumentes: alios sine misericordia iudicarēt sed potius est collata hoi fragili & peccāti. vt ex ca aliorum lapsum se mitem prebeat & benignū. Secundū est q̃ nullus debet se iactare & extollere aut de sua virtute & viribus presumere. Unde Leo. papa. Ob hoc Petrus herrare permissus est. vt in ipso ecclesie principe cōderetur remedium penitentie. & nemo auderet de sua virtute cōfidere: quādo mutabilitatis periculū nec ille tātus potuisset euadere. Unde Crisō. Quod euangeliste scripserūt nos erudire volentes: q̃tū malū sit nō deo tū cōcedere: sed in seipso cōfidere. Unde etiaz Ambro. Nec aūt ideo scripta sunt: vt sciam⁹ neminē se iactare debere. Nam si Petrus ipsius est q̃ dixit: & si alij scandalizati fuerint in te: ego nō scādalizabor quis alius iure de se presumat Beniq; & Bauid. q̃ dixerat: ego dixi in habūdantia mea nō mouebor in eternū eā sibi iactantiā obfuisse profitetur. dicēs. Auertisti faciē tuā a me & factus sum cōturbatus. Tertiū est q̃ in principio obstandū ē peccatis. q̃ vnū semp trahit ad se aliud grauius. Sicut in proposito. Primo fuit nuda negatio. Secūdo negationi accessit periurium. Tertio periurio accessit maledictio. Uel sicut dicit Piero. Prima ancilla titubatio. Secūda cōsensio. Tertius vir actus est hec est trina negatio. quā abluit per fletus verbi xpi recordatio. Quartum est q̃ si nos quād oq; ex fragilitate peccemus nullo modo in peccato perseueremus. q̃ pm Glosam perseuerare in peccato dat incrementa scelerū. & qui spernit minima cadit in maiora. Et pm Grego. Peccatū q̃ penitētia nō diluit mox ad aliud trahit. Ecce enī beatū Petrū ad primā negationē impulit vna tantū ancilla. ad secūdam duo. i. ancilla & vir. ad tertiū plures. Quintū est q̃ nullus peccator debet desperare quātūcūq; peccata sint grauia. sed debet pro peccatis suis flere exēplo beati Petri. qui culpam negationis abluit lachrymis penitentie. In hoc. n. remedium nobis penitētie ostenditur. & in maximis excessibus venīā sperare cōceditur. cū Petrus post tantū peccatuz factus sit sanitor celi ac oībus norma & regula penitendi. Sextū est q̃ nos caueamus ne vnq̃ xpm negemus: xpm nāq; negat q̃ in oī mortali peccato. q̃ cōsentiēdo diabolo, abnegam⁹ xpm. & recedimus ab eo. In cōsummādo se huic articulo: cogitet hō quā pie seipsum deus respiciet. & tūc instar beati Petri renouemur. peccata sua breuiter & summarie. & ea q̃tum potest lachrymis saltē cordis defleat. Iesu q̃ a Petro apostolorum tuorum principe ter negari te pertulisti quiq; eū misericorditer respiciens reatū suū amare flere fecisti: respice queso me oculo clementie tue. & concede me verbis vel factis te nūq̃ negare. & peccata mea digne deflere. Tandē fatigati principes iudeorum. & ministri iniquitatis & ceteri iudei: recesserūt euntes ad dormiendū. & mittentes dñm iesum in quendā carcerem ibi subtus solariū. cuius adhuc videri potest vestigiū ligauerunt eum ibi ad quandā columnā lapideā. cuius pars ibidem mutata fuit. & adhuc vt dicitur apparet. Dimiserunt nihilominus cū eo aliquos armatos ad tutiorē custodiaz. qui cū vexauerunt per totam noctē residuā quasi non sufficeret dies ad complendū malitiā suā: derisionibus q̃ & maledictionibus vacantes cōtinuabant et dicentes: putabas esse prudentior principibus & melior phariseis. Nūc tua stulticia apparet modo fias vt conuenit & morte crudelissima cito morieris. Intuere igitur qualiter isti audaces & pessimi conuiciantur eidez & insultant & modo vnus modo alius verbis & forte etiam factis contra eū insurgunt. Dicta enim dicunt & faciūt & irruenter huiusmodi marcenarij & villissimi quāta possunt. Unde Anshel. Nox i somnis tota ducebatur: nulla prorsus requies ieiu prestabatur ministrorum impia plebs iniuriatur alapis & colaphis innocens mactatur. Intuere nunc obprobrijs dominum verecundum. in tormentis vero patientem & vultum semper ad terram habentem & silentem ad omnia tanquam vere esset deprehensus in culpa. & mira cordis contritione compatere creatori. Nec Anshel. Et sic stat dominus rectus ad istam columnam ligatus. & saturatus obprobrijs vsq; mane: afflict⁹ nimis frigore & labore. qua hyemis erat & nocte longe. Tu ergo ibis ad eum. & vehementer sibi compatiens. dices ad ipsum. O domine ad quorum manus venisti. Quanta est patientia tua. Vere ista est hora tenebrarum. Et tunc deuotissime obsculaberis manus & pedes eius venerabiles. & vincula illa durissima & sedebis ibi ad pedes illius dolēs & lugens & dices. O domine iesu saltem regat caput tuum super humerum meum. ne quo te liberare non possum. Et tunc recomēdabis te ei & omnes amicos tuos: & tunc absq; dubio concedet tibi quicquid rogaueris & petieris ab eo. Et dices ei. O domine quid dicam in crastinum dignissime matri tui. Et sic ad pedes beatissimos aliquantulum dormitabis & quiesces si tamen dormire poteris in tali statu dominum tuum videns.

Oratio

O Omine iesu christe qui hora matutina coram anna a ministro alapam suscepisti & te ligatum ad cayphan duci permisisti & tota nocte multa obprobria & incommoda pertulisti. tribue queso mi-

peccatent: e similia pati gaudeampto glo-
ria tui nominis: eligaudio perfrui mereat e
eternia. Illis quoq; tue pietatis oculis quib⁹
tunc Petrum respexisti me miserum frequē
ter respicias. qui te veniam premia cogitationi
bus locutionibus operibus negligentijsq; que
negare vt valeam defectus meos cognoscere
unde penitere ac veniam e gratiam merear
apud te inuenire. Amen.

De prima. Cap. lxi.

Ora prima corde do-

lenoloc modo meditaberis: qualiter
(tunc) (quando dies est factus tem⁹ est hoc
(conuenerunt) apud cayphan ((principes
sacer dotum)) .i. pontifices que precellebant
reuerentia dignitatis (ac seniores populi) qui
precellebant reuerentia etatis (e scribe)) qui
precellebant reuerentia doctrine legalis: ad
concilium aduersus iesum vt traderent eum
morti e fecerunt dominum tuum dulcem ie
sum nimis afflictum tibi adduci. Dic esi con
sortia malignantiu: cuius prior sue abbas
erat cayphas: qui erat pontifex anni illius. cū
autem volunt eum de domo ducere: dicūt ei.
Ieia quid facis ibimus an non. Veni q; prin
cipes e sacerdotes mandant q; ducaris ad cō
cilium vbi te expectant cum populo. volentes
te tradere pylato vt morieris. Tu autem si
adhuc cogites te cum ipso esse. dices cui ma
gna compassione hec domine mi. heu magi
ster bone: quia isti volunt te perdere. iam vo
lunt te morti tradere. O domine quid ego mi
ser faciam: O q̄ crudeles e q̄ dolorosi rumo
res. O domine quam lugubrem visionē ha
bebit tua mater dulcissima q̄ amaros rumo
res audiet tam ipsa q̄ omnes qui te diligunt
cum ea. O domine quid ego miser faciā. Ibo
tecum dominere libo nunciare e dicere vbi
mee benigne matri tue vt veniat ad te. Po
stea videbis quomodo ducunt cum tanquā
agnum mansuetum qui portatur ad victimā
e quomodo intrat ligatus e afflictus: e oēs
in eum respicient e insultantes ei dicunt. O
iesu dices. Quo si propheta eras istud non p̄
uidebas. Talia e multa similia poterant ei di
cere illi maledicti. Considera mō quantus iu
dei sitiebant sanguinem iesu christi: qui sum
mo mane querebant sniam de morte eius
dari nō tamen erat eoz nequitia: vt nulla mo
ra interponeretur quin occidendus pylato
traderetur. Et sic bis fuit ꝓditum impiorum
aduersus iesum. Primo ante galli cantus: vt
risum est superius. Secundo mane quando
dies est factus. Quenim ex testimonijs pcha
bitis non habebant aliquid vnde coram Py
lato sicut reus mortis accusari posset. ideo vl
terius consulebant qualiter eius morte dignū
ccc. essent. Et tunc dixerunt ei ((si tu es christus)) .i. rex e victus ((die nobis)). Ubi Beda
Non veritatē desiderabant sed calūniam pre
parabant. Si ē. ipm xpm hominem tantum
modo de stirpe dauid venturū sperantes hoc
ab eo querebant vt si diceret ego sum xps ca-
pi iuberentur: q; sibi regiam potestatem arro
garet e ob hoc a rege puniendus esset. (Et ait
illis. Si vobis dixero). .i. q; sim xps (non cre
ditis mihi)) sicut e alias non credidistis nec
verbis meis: nec factis. ((Si aūt interrogave
ro vos non respondebitis mihi)) sicut nec ali
as respondistis: cum interrogarez quomodo
christus filius Dauid esset: neq; dimittetis .i.
me qui tamen sum innocens. ((Et hoc autē))
.i. post tempus passionis e accensionis
((erit filius hominis sedens a dextris virtutis
dei)) .i. in potioribus bonis patris secundum
humanitatem: sed in equalitate patris secun
dum diuinitatem. Unde benedicit filius ho
minis: q; inquantuz filius dei semper fuit eq̄
lis patri e sedens ad dexteram patris. Quasi
diceret. Ero in vita regnans sempiterna e ho
nore diuina: cum hic infirmus coram vobis
apparebam. Ubi Theophi. Quasi diceret. nō
est vobis de cetero tempus sermonum e do
ctrine sed deinceps iudicij tempus erit cuz vi
debitis me filium hominis sedentem a dex
tris virtutis dei. ((Tunc dixerunt omnes. Tu
ergo es filius dei)) .i. naturalis. (Qui ait. vos
dicitis quia ego sum) Quasi diceret. Ego nec
dico nec nego: sed vos dicitis q̄is non credā
tis. Sua ergo sententia ꝓdemnantur. vbi Be
da. Ita responsionem suam temperat vt e ve
rum dicat e sermo eius calumnie non pateat
Saluit.n. se christum filium dei probare q̄
deliberauerunt vt condemnandi causa tol eretur his
qui q; ebijciunt hoc ipsi fatentur. Quam ta
men responsionem ipsi blasphemiam repu
tantes dixerunt. ((Quid adhuc desideramus
testimonium)) .i. ad probandum: q; se christus
dicat e dei filium. Nec duo graviora ponderā
bant. i. q; se christum e dei filium dicebat. co
q; unum videbatur esse contra deum religio
contra imperium romanum. ((Ipsi.n. audivi
mus de ore eius)). O insensati erecenit vos
malitia vestra. audistis ex ore eius veritatem
tiam qua erat colendus. e non blasphemiaz
qua esset crucifigendus. Ergo vt ait Beda.
Sua se sententia condemnant: qui cum me
tradunt: quem e ore e operis testimonio

deum esse cognoscunt. Et post multa que con
tra cum fecerunt (vt estimo) sicut in nocte se
cerunt ((adduxerunt eum vinctum a domo
cayphe pontificis ad domum Pylati pfidis)
romane potestatis ad quem pertinebat iudi
cium in causa sanguinis. vt .i. Pylato totum
imponerent: e ipsi immunes reputarentur.
Duxerunt inquam eum vinctum manibus
post tergum ligatis: e cum multis conuitijs
ac contumelijs ((e vt dicitur)) catena in collo
eius posita que postea ostendebatur in hieru
salem peregrinis pro deuotione magna: qui
e ipsi submittebant in ea colla sua. Cogita
nunc. cum tanto obprobrio ducitur per medi
um ciuitatis hierusalem conuitiantibus prin
cipibus sacerdotum e phariseis atq; dicentī
bus. Ueni nobiscum latro e deceptor populi
nunctua maleficia finem habebunt in breui.
Horrenda prorsus impietas. que tantis iniu
rijs saciari non potuit quin potius ferali ra
bie fremens. impio iudici tanq̄ rabido cani
animam iusti deglutiendam exposuit. ((Tūc
videns iudas q; iesus damnatus esset)) consi
lio sacerdotum e seniorum .i. damnationi ((e
morti adiudicatus)) consuetudo enim erat iu
deorum: vt quem reum mortis iudicassent:
vinctum pfidi traderent. vtoum prius vin
cium teneret: morti addictum intelligeret ((
penitentia ductus)) infructuosa tamen: quia
sine spe venie erat ((rettulit pretium)) scilicet
triginta argenteos principibus sacerdotum
e senioribus populi. a quibus male acceperat
quasi in sua potestate esset persecutorum sen
tentiam mutare: e quasi eodem precio quo
christum dominum vendidit posset eum re
dimere. Multi enim possunt alicui mala per
suadere: que tamen penitentia ducti post non
poterunt dissuadere: vel in bonum conuerte
re. si ergo iudas restituit pecuniam male ac
quisitam: quomodo viurarius tenet viuram
e symoniacus prebendam: vel quicunq; rem
alienam. Credibile est q; lata sententia cōtra
christum illi qui principales fuerunt in morte
christi redierunt ad templum e tunc venit iu
das penitentia ductus. i. angustia quadam e
tristicia tactus: que tamen non valuit q; non
propter amorem dei: sed propter enormitatē
rei tristis fuit ((e rettulit argenteos dicens: pec
cauī tradens sanguinem iustum)) non valu
it inde ista consilio: quia decrat ipes venie e
salutis. Ubi Crisostomus. vide veritatem vn
dique fulgentem proditor de seipso dat testimo
nium: e eorum qui condemnauerunt oppi
lat ora. ((At illi)) deridentes eum ((dixerunt.
Quid ad nos)) scilicet de peccato tuo: qui nō
sumus rei in hoc facto. ((Tu videris)) e senti

cste peccasse. sed nihil ad nos pertinet e no-
bis de hoc non est cure. Proiecit hec audax
vesanus atq; ceca. emisse se initi sanguinem sed
unum: e tamen extra reatum se esse credens: e
in vendente scelus constituunt. Unde secun
dum Crisostomum. Accusatio sacerdotum
est: qui non egerunt penitentiam etiam inde
penitente e videns iudas q; eum damnabit:
lapsus in desperationem proiectis argenteis
in templo. Unde receptis erant: recessit ((e abi
ens laqueo se)) ex desperatione ((suspendit)) et
quo patet q; cupiditas sua nihil sibi valuit.
Maluit se quam denarios perdere: denarios
templo. seipsum diabolo tradidit e laqueo.
Dic habemus duo exempla. Primum est q;
auaritia non est aliud quam quidam laque
us diaboli. per quem suspendit auaros. secun
dum exemplum est q; crudelitas presidentis
est occasio desperationis peccatoris. Judas
enim rettulit pecuniam penitentia ductus e
peccatum suum est confessus: sed quia prin
cipes dure responderunt sibi: dicentes quid
ad nos tu videris: desperatus abiens laqueo
se suspendit sic frequenter circa peccatorem
accidit. iudas laqueo se suspendit in terre me
dicullio indignus hominum e angelorum con
sortio. Indignus colligi inter angelos qui in
celis sunt. Indignus etiam colligi inter homi
nes: qui in terra: socius factus demenuz: qui
bus deputatus est aer iste caliginosus in car
cerem vsq; ad iudicium. sunt autem tres ratī
ones quare tali morte decuit proditorem inte
rire. Primo vt elevatus in aere socium se oē
deret demonum. in hoc aere caliginoso habi
tantium. secundo quia pacisendo locutus fu
erat: in gutture punitur: vt arterie que vocem
proditionis emiserat punirentur: q; per que
peccauit quis. per hec e torquetur. Tertio vt
celo e terre: solus ostenderetur: quia non so
lum proditionis culpam emendare nequiuit
sed etiam homicidij propij scelus addidit.
Mirabilis auricia iudeorum: ques nec con
fessio peccati nec restitutio precij: nec opera
tio propij suspendij emollivit: quia nec peni
tenti nec patienti nec suspendenti inde credi
derunt. Cum iuda quip̄ seipsos suspendūt
qui veniam petere e satisfactioni intendere
nolunt: e crepuit medius effusus visceribus
rupto enim laqueo putatur cecidisse e crepa
isse: e in hoc quodammodo delatum est os:
quo oculatus dominum iuratur per eo dā
nata aia exiret. Non enim tam viliter inqui
nari debuit q; tam gloriosum. Los christi con
tigerat. Dignum enim erat vt viscera que p
ditionem conceperant rupta caderent e sur
tat quo vox proditionis exierat laqueo strid

tur. Sepe enim modus pene exprimit modum culpe. Ue tude. quia ad fontem misericordie per spem venie non redijt: sed proprij sceleris immanitate perterritus desperauit. Et iudas dicit Piero. q̄ magis iudas offendit deum quando se suspendit: quam in hoc q̄ eus proditionem fecit. ((Dicere nolo)) facere dotes quia (non liceret ipsos) argenteos (mittere). i. remittere i corbanam. i. in gazophilatium. vnde eos tulerat ((quia pretium sanguinis)) et mortuo erat: q̄ ibi mittere noluerunt: cauentes. s. ne sacros loculos pecunia cruenta polluerent. Fz Pie. vere calicem liquentes. et camelum glutientes Si enim ideo pecuniam quia pretium sanguinis est in corbanam hoc est in gazophilatium. et inter dona dei non mittunt. cur ipsū sanguinem fundunt. Unde et Aug. qualis fuit innocentie simulatio fuit. pecuniam sanguinis non mittere in archam et ipsum sanguinem mittere in conscientiam. ((Et consilio inter se habito. emerunt ex eis agrum cuius dominus in sepultura mortuorum)). s. peregrinorum qui non habebant sepulchrum proprium qui dicitur est aceldemach. i. ager sanguinis in detestationem proditoris iude. et memoriam passionis iesu christi. Q̄ enim pretium mortis fuerant in vsum mortuorum et hoc peregrinorum eos tradiderunt. Quod fecerunt non in misericordiam sed non saluatoris in famam: fimulando pietatem et intendendo iniquitatem. vt longe lateq̄ diffamaretur emptio et propter hoc addita est impositio nois ((vocatus est ager sanguinis)). Emptus pretio sanguinis: vt esset frequens rememoratio facti in detestationem nominis christi. a parte montis syon in vallem Iosaphat descendendo. iuxta natatoriam syloe contra austrū: ad iactum lapidis vltra vallez est ager achelemach. vbi est sepultura peregrinorum vbi fuit monasterium seu ecclesia omnium sanctorum. In hoc q̄ de pretio sanguinis emerunt agrum in sepulturam peregrinorum. mistice datur intelligi. q̄ christus per suum sanguinem nobis peregrinis emit quietem perpetuam et gaudium paradisi. Unde glosa. Magnum sacramentum latet in facto iniquitatis. Figulus est deus inicuus manu est eo eodem iuto facere aliud vas in honorem aliud in contumeliam. ager eius est seculum q̄ vniuersum pretio sanguinis eius emitur: vt ei commoriui sepeliantur peregrini. non vltra israel sed alieni qui in pretio sanguinis eius sepulti: eternam requiem sortientur. Unde et Piero. Nos ergo qui peregrini eramus a lege et prophetis prana iudeorum studia i salutem suscepimus. et in pretio sanguinis christi requieuimus. Unde etiam Aug. peregrinus in quaz. qui sine domo et patria et toto orbe exules iactabantur. requies christi sanguine prouidetur. Istos autem peregrinos dicimus esse benotissimos christianos. qui renunciantes seculo et nihil possidentes in mundo in christi sanguine requieuerūt. Nec Aug. Cum autem per omnes plateas hierusalem diceretur q̄ dominus iesus captus esset: et quomodo iudei eum crucifigere vellent: percipiens hos rumores terribiles dolorosa mater eius: que tamen cum primo caperetur ih̄u in spiritu (vt dicitur) cognouerat: ducta est cū ineffabili lamento et fletu et planctu a sororibus suis: et aliis quasi mortua. Et venit ad videndum filium suum dilectum plorans incessanter per ciuitatem hierusalem et dicēs Heu me vbi est nunc amantissimus filius meus. Ubi es dulcissime fili. vbi te inueniam. q̄ te cepit carissime. Quare te mihi abstulerūt benignissime. Hec et his similia poterat dicere et multo magis mouentia mentes audientium etiam infidelium ad deuotionem et cōpassionem. Estimo q̄ omnes qui viderunt eam: dicerent. O quam male est illi hōe mulieri. Si vidistis parem dolorem. Et cum ipsa ac sorores eius et alij qui secum venerant viderent eum sic ligatum. afflictum conputum. ab omnibus despectum. a discipulis derelictum: ac omni solatio et auxilio destitutum non loquentem. non se excusantem. sic vituperabiliter et sic enormiter a tanta multitudine armatorum crudelium duci. ad sistendum tribunali iudicis iniqui. et condemnandum eum morti. quanto sunt dolore et amaritudine repleti. non posset dici vel sermone explicari. Credo q̄ quasi mortui in terram prosternebantur coram eo. Dominus etiam videns matrem et alios in tanto dolore valde volebat et ipse. Multum enim affligebatur ex cōpassione quam habebat ad suos et maxime ad matrem. Sciebat enim q̄ pro ipso vsque ad euulsionem anime a corpore volebant. Et sic domino vbiq̄ et semper dolor multiplicabatur: non modicum dolorem enim matris et suorum reputabat sum. In illo ergo mutuo conspectu magno valde dolor fuit vtriq̄. Sequuntur vero a longe: q̄ non possunt appropinquare. Considera et intuere ista diligenter per singula: q̄ multum sunt compatiens. Cogita si potes tantam amaritudinem si ptam habeo animam: quia longum q̄ cogitare anime habenti deuotionem. Sicut ergo dulcissima mater filio suo sic anguisiato viso valde doluit ac ei ex intimo compassa fuit et amarissime fleuit: et similiter dominus

matri et alijs compassus etiam multū doluit sicut fidelis amicus suo amico. et primo malia patienti compati et condolere debet. ((Et adduxerunt iesum vinctū et cū Pylato presidi)) incircunciso cani glutiendum ((tradiderūt)) incircunciso cani glutiendum ((tradiderunt in pretoriū)) q̄ erat in domo Pylati. Iocius quidez vbi iudicabat et pretorio seu iudicio sedez et locū tenebat. Unde Beda. Pretoriū enim dicitur sedes pretoris. Pretores aūt dicuntur prefecti siue preceptores: eo q̄ ciuibus precepta ponent. Tradiderūt eū potestati romane: vt eo modo alienos se ostenderēt ab eius interfectione. in quorū ōcoz timorem sed magis demonstrat insania. ((Et ipsi)) qui ducebant eū ((nō introierunt in pretoriū ne contaminarentur)) intrando domū gentilis ((sed vt manducarent pascha)). i. azimos panes: quos nō licebat comedere nisi personis mundis. Dies enim agere ceperūt azimorū: quibus diebus contaminatio illis erat in alienigene intrare habitaculū. Timebant cōtaminari ex ingressu domus hominis gentilis. cnō timuerunt inquinari ex procuratione mortis xpi innocentis. ex quo patet superstitio eorū vana. sicut in multis alijs. Unde Aug. O impia cecitas. Habitaculo videlicet contaminarentur alieno: et non contaminarentur scelere proprio. Alienigene iudicio pretorio cōtaminari timebant. et fratris innocentis sanguinē effundere nō timebant. Nec Aug. Isti sunt similes. qui conscientiā magnā de minimis faciūt. et multa grauiora cōmittūt. ((Cū ergo iesus esset in pretorio. Pylato)) obseruantijs iudeorū. qui domū eius ingredi nō audebant deferens ((exiuit ad eos foras)) de pretorio. Ipse. n. erat quasi medius hinc inde discurrens: et querebat quā accusationē aduersus eū in iudicio afferrent. quez reū mortis iudicabant. Uidebant enī eū in signū damnationis ligatū. et a tot ductū ad damnandū. Et ideo de causa ab eis querebat. Uolens modū tenere romanor: a quibus missus erat quibus consuetudo erat nullū condēnare nisi prius accusationē suā audirent et ille locū defendendi haberet. ((Et dixerunt ei: si nō esset hic malefactor)) quē deus in lege precepit non pati viuere ((non tibi tradidissemus eū)) non qui tantus tante religionis et auctoritatis quasi dicerent. Nos tantus tante veritatis et iusticie q̄ nobis deberet credi simplici verbo sine aliqua disquisitione. Non enim factum diligenter examinauimus et cum damnatū tradimus cum tibi puniēdum nec opportet aliā facere examinationem: sic homines malitiosi corez iudicibus se iustificant vt innocenti magis nocere valeant. Alteri iudei dicunt eū esse malefactorē: qui pertransiit benefaciendo et sanando omnes oppressos a diabolo. et faciunt sm illud q̄ de eis per prophetas ih̄u ipse predixerat: retribuebant mihi mala pro bonis. Et Pylatus quasi indignatus ex eorū responsione. q̄ sciebat eos per inuidiā ipsum tradidisse: dixit eis. ((Accipite eū vos et sm legem vestram iudicate eū.)) Quasi diceret: si sufficit vestra examinatio sufficiat vestra sententia: ego nequaq̄ talis iudex esse cliar. Per quā responsionez morē xpo inferre inhibebat q̄ romani aliquā minoris iudicā da iudeis dimiserant: sed causa sanguinis aliā inflictā sibi retinuerant. Unde dicerunt iudei. ((Nobis nō licet interficere quēq̄)). s. propter potestatē ad altos translatā. Tamen contra seipsos dicebant. q̄ interficiebāt quē iniuste interficiendū offerebant. et sanguinē innocentē fundebant: quē fundendū alteri trahebant. Argumentū contra sentientes vel procurantes aut simulantes fraudē inferendam proximo cū possint obuiare malo. q̄ talis simules sunt iudeis hec dicentibus et sub pretextu iusticie vel cuiuscūq̄ causē suā nequitiam defendentibus. Multi etiam mali clerici sic dicunt. s. nobis nō licet interficere quēcūq̄. intelligentes de morte corporali: qui tamē pro modico habent multos interficere suo malo exemplo morte spirituali. que peior est interfectione corporali. Uel dixerunt iudei sibi nō licere illis diebus propter festi solemnitatē et sanctitatē q̄ celebrare iam ceperant propter q̄ de ingressu etiā pretorij contaminari metuebant. Unde Aug. Si malefactor est cur nō licet interficere. Si propter festū nō licuit interficere: cur crucifige crucifige eum clamastis. Uel q̄ crucifigi eū vt etiaz modo mortis infamaretur cupiebant. et hoc ei⁹ sm legem non licebat: licet alio modo possent blasphemos interficere quale ih̄m reputabant. vt patuit in Stephano ab eis lapidato. Hoc aūt factū est vt sermo iesu impleretur quē dixit: significans qua morte esset moriturus. i. a quibus. Non enim vxorē crucis hic significat: sed quia a gentibus esset moriturus. et q̄ iudei eū tulissent gentibus tradituri ad illudendū et flagellandum et crucifigendum. Nec enim tria dominus a gentibus est passus. Quis enim propriis manibus noluerunt eum interficere. vt sic qui magis peccabant quasi alieni essent a scelere. impletus est sermo iesu quem de sua morte predixit. vt a iudeis traditus: occideretur a gentibus. ((Et ceperunt accusare eum)) falsa ((in multis)) de quibus solum tria exprimuntur que Lu-

cus ponit dicens. ((Hunc inuenimus subuertentē gentē nostrā. (scilicet iudeoꝝ a cultu legis latam doctrinā seminando (et prohibēdo tributa dari tributū Cesari) et sic quasi cōtra ipm rebellionē faciendo (et dicentē se ipm regem esse) quasi uolens tibi regnum iudeoꝝ uiuente parare. Nomine christi reges iudeoꝝ appellabantur pp unctionem: sed addebant regem dicendo christum regem gratis explanatione. quia Pylatus gentilis erat. Gentiles uero reges hoc nō uocabant sicut nos facimus. Et ideo si ei ꝙ est christus. deest unctū dant. Et ideo si ei ꝙ est christus. deest unctū non addidissent regem: Pylatus intellexisset Sed falsi erant accusationes. Unde non dicebant ueritatem. quia ꝙ ei imponebāt non erat res ueritas: sed humana uictio et ad inuenio. Nen. n. iubuerat gentem a lege. aut non uenit soluere legem: sed adimplere: nec subuertit sed conuertit quos docuit in ueritate. Nec phibuit tributa Cesari dari. Sed dixit reddite que sunt Cesaris Cesari. et q̄ sunt dei deo et liber a tributorie scandalizaret: solebat tributū pro se et Petro. Dicens quoq; se christum regem esse uerum: dixit licet regnū in hoc mūdo habere: fugit et regnum respuit. Igitur (ut ait Beda). Arguuntur impietatis iudei ꝙ accusantes saluatorē et falso gdez nec aliquid uerisimile: ꝙ ei obicere possit. in ueniunt. De prima igitur accusatione tanq̄ frīuola: et ad eum non expectante. Pylatus parum curabat. Quia enim erat homo gentilis non curabat de obseruatione seu uiolatione mosayce legis et secundam tanq̄ falsas et mendosam parui pendens nullam reputabat quia forte per reuelationem audierat iesum dixisse aliquando reddite que sunt Cesaris cesari: et que sunt dei deo. Unde trāsit ad tertiam que magis tangebat eum et romanū imperium. et uidebatur contra imperatoris honorem scilicet. ꝙ dicebat se esse christum. deest unctum siue regem nam directe contra imperatorem erat ꝙ aliquis se esse regem in deorum diceret. qui imperatori romano sub tributu in signum subiectionis seruiebat. per quem romani nomen regium ab eis abstulerant ut eorum superbiā frangerent: et rebellādi occasionem tollerent. ((Et intrans Pylatus in pretorium)) ut ibi christum magis pacifice et exquisite examinaret. extra tumultus et strepitum iudeoꝝ. qui non audebant intrare pretorium. (interrogauit eum)) dicens ((tu es rex iudeoꝝ)) quasi diceret. Ex hoc uerus ꝙ ibi imponitur. scilicet ꝙ uelis tibi usurpare regnum. uel qm tu sis rex iudeoꝝ fm ꝙ accusant te. Querebat utrum esset rex de iure quia de facto constabat ipsum regem non esse. Et fm

Theophilum. Hoc interrogauit Pylatus cōtemptum obiecti criminis et accusationes iudeorum subsannando quasi dicat Tu pauper humilis nudus cui nullus adiutor: accusaris de regni ambitione ad ꝙ opus est multorum adiutorum et sumptum. ((Et respondit Jesus Et temetipso hoc dicis)) hoc est ꝙ tu existimes qui nunquam me uidisti talibus intendere ((an alijs tibi dixerunt de me)). Et tunc cognosce radicem dicti. Ex quo nullū signum talis accusationis in me unq̄ uidisti. ((Respondit Pylatus. Nunquid ego iudeus sum.)) Quasi diceret. non sum iudeus. Et ideo de istis questionibus a me ipso non loquor. et ideo meipsum hec scire non ualeo ((sed gens tua et pontifices)) qui te ab alienigenis deberent defendere ((tradiderunt te mihi)) pro malefactore. Tu ergo dic. ((Quid fecisti.)) Interrogatus itaq; iesus de regno. respondit Pylato eum erudiēs. et ad altiora reducens. ((Regnū meum non est de hoc mūdo)) inquit ((meum non est de hoc mūdo)) idest fm Crisostomum. Potestas mea et auctoritas mea quā sunt rex. non habet originem et principium ex causis mundanis et hominum electione: sed alium de scilicet a patre. Quasi diceret. Rex sum. non quidem talis qualem suspicaris: sed multo maior et clarior. Temporale quippe regnum fugi. et nullum ō hoc signum ostendi. Unde Crisostomus. Nihil denicq; monstrauit tale. Necq enim milites neq; principes. neq; equos. neq; mulorum turgum neq; aliud quod tale habebat circa se metipsum sed humilem hanc et inopem uitā pertransibat duodecim uiles homines secum circumferens. Nec Crisostomus. Secundum diuinitatem omnia sunt subiecta christo: tamen quantum ad humanitatem in pmo ad uentu suo non uenit ad dominandum temporaliter si regnandum sed magis ad seruiendum et patiendum. Unde si negat se esse regem sed magis concedit. quia secundum ueritatem ipse erat rex regum ueruntamen ad tollendum occasionem euadendi. temperat suam responsionem dicens. ꝙ non queritur huius mundi temporalem dominationem. quia regnum suum non est de hoc mundo: quantum ad temporalia ista querenda et habenda. Et ergo regnum eius neq; iudeis. neq; romanis aduersum erat. nec dominationem eorum impediebat. quia ipsi tantum de regno terreno ꝙ de hoc mundo est curabant. Quasi diceret eis: decepti estis: non impedio dominationem uestram in hoc mundo ne timeatis et seruatis. sed ad regnum celeste ꝙ non est de hoc mundo uenite credendo Ad ꝙ eos iuuito predicando. christus uixit re

gnum meum non est de hoc mundo. sed tamen multi prelati qui sunt eius uicarij contrarium uidentur dicere facto. in pompis seculi principibus terrenis et quantes: uel etiam eos excedentes. Et subiungit. ((Si ex hoc mundo esset regnum meum)) tunc ((ministri)) regni ((mei)) terreni. Unde post regem etiam regnum temporale habet firmitatem ((ut q̄ certarent)) contra aduersarios ((ut non traderet iudeis)) per ꝙ patet ꝙ non est mundanus regnū meū. Unde sequitur. ((Nunc aūt regnū meum non est hinc)) idest de hoc mundo est tamen hic quia ubiq; attingit a fine usq; ad finem. Unde Aug. Non dicit non ē hic. Hic est enim regnum eius usq; in finem seculi. habens in se commixta zizania usq; ad messem: sed tamen non est hinc: quia peregrinatur in hoc mundo. Unde et Theophilus. Non dicit non est hic sed non est hinc nā regnat in mundo: et utitur illius prouisione: et iuxta uotum cuncta disposuit. non est autē ab infimis constitutum regnum eius: sed celitus et ante secula. Unde etiaz Crosostomus Sed cum dixit regnum meum non hinc: nō priuat nondum de sua prouidentia et prelatione: sed ostendit regnum suum non esse humanum: neq; corruptibile. quoniam desuper habet principatum: quia non est humanum: sed multo maior et clarior ((Dixit itaq; ei Pylatus. Ergo rex es tu.)) ex quo alibi est regnū tuum. ((Respondit Jesus. Tu dicis. quia rex sum ego)). Quasi diceret. Ego nec nego: nec affirmo: sed tu dicis. non tamen asserendo: sed interrogando. eodem uerbo presidi quo et principibus sacerdotum respondit ut propria sententia condemnetur. Noluit dicere. non sum. ne falsum diceret. noluit etiam dicere ego sum: ut calumnie occasionem daret. Unde sic temperauit responsionem ut et uerum diceret. et sermo eius calumnie non pateret. et penitus nulla culpa in eo cognoscere-tur. Deinde determinat sui regni condictionē dicens ((ego in hoc natus sum)) temporaliter ((et ad hoc ueni in mundum)) per carnis assumptionem ((ueritatis testimonium perhibeam ueritati)) dicendo et predicando ueritatem de diuinis in cordibus fidelium. Et ideo omnis q̄ est ex ueritate prima que deus est. non solus per creationem: sed etiam per imitationem et subiectionem audit uerba mea credendo: et opere adimplendo. et per consequens i talibus spiritualiter regno. ((Dixit ei Pylatus: Quid est ueritas. ((Et huius questionis responsum non expectauit quia iudeorum malitiā deprecationem festinauit. uel questionem ut re

ritate tantum facere potuit. sed responsum quale audire non meruit qm iudicium suum a ueritate inchoauit. et non in ueritate. sed in peruersitate finiuit. Legitur tñ in euangelio nostro. et etiam uidetur dicere Aug. ꝙ tempus respondit ꝙ ueritas est de celo. et nō erat in terra. sed Pylatus non audiuit uel quia erubuit ad iudeos. uel propter tumultum clamantiū. Pylatus questionem de ueritate secuit: sz de responsione non curauit. Ueritas enim ē sicut aqua benedicta. ad quaz omnes currūt tamen manus faciei apponunt: ne super faciem aqua cadat sic multi querunt de ueritate tamen nolunt ꝙ eis ueritas de suis defectibus dicatur etiam pro eorum salute: ((Et cuz hec dixisset)) querendo quid est ueritas ((iterum exiuit et iudeos)) ut pro innocentia domini loquerētur ((et dixit ad eos. Ego nullam in eo inuenio causam)). s. morte dignam. Quia enim pylatus et imperator dominus suus nō curabant. nisi de regno terreno. ideo Pylatus habuit iesum excusatum: dicens se nihil crimi-nis inuenire in eo. Ergo iudei inuidia stimulati sunt. qui iustum mendaciter damnare laborauerunt. Sed hic est modus malorum ꝙ per mendacia querunt condemnationem iustorum. Ex hoc etiam patet ꝙ aliquando iustus agitur in curia laycali quā clericali. Principes enim sacerdotum christum condemnauerunt tanquam mortis reum. quem Pylatus pronunciat innocentē et iustuz. Sic et hodie fit in pluribus locis. ꝙ malefactores qui p seculares iudices punirent per ecclesiasticos uiros in magnū scandalū populi ment. Judei uero cū nihil aliud saperēt calumnie eorum recurrebant ad subsidia clamorū. Unde quia deficiebant rōibus inualescebāt uocibus dicentes. Cōmouit populū docens per uniuersam iudeaz: et incipiens a galilea usq; huc. Quasi dicerent. Peruertit populum et turbauit pacē cōem: nec in una parte tm̄: sed a galilea icepit et huc usq; uenit fz Bedam. Hic accusantiū sermo magis et cuius q̄ accusat docet innocuū. et eos q̄ accusant docet esse peruersos. docuisse. n. populū nō criminis: sz uirtutis cōstat esse iudicium. nec cōmouit populū qui pacis cōdidit testamentuz. Dissimulauit commouit populū salubri cōmotione: uia ueritatis docendo: de qua motiōe dicitur i psalmo. Cōmouisti: terrā et conturbasti eā: sana contritiones eius qa cōmota ē. Clamoribus igit inualescebant q̄ in rei ueritate deficiebant: ut fit clamosa sed nō iusta accusatio: qz p clamorē uoluerunt obtinere quod poterant per rationem habere. Sic facient maligni q̄rētes obtinere per uerba et cōsentionem quod non

possunt per iustitiam & veritatez. Considera
nūc inquātū se humiliauit iudex totius crea
ture constitutus a patre:vt acquiesceret stare
ante iudicē terre iudee.& sicut xp̄s cū ante p̄
sidē stareretur:& iniquis accusatiōibus fal-
se vrgeretur.oēm mansuetudiné & patientiā
ostendit. sic verus xp̄i imitator non murmu
ret: aut reclamet nec cōtradicat:cū indebite
ab emulis ledatur aut impugnat.Ex isto ar-
ticulo accusationis xp̄i de falsis datur docu-
mentum.& cauēamus ne & nos de falso: vel
falsē accusemus xp̄m. Illi enī accusant xp̄m
de falso:qui sibi falsum imponunt - sicut iu-
dei pagani & hereticiac cōsules.qui de ipso
xp̄o aliter quā debent: sentiūt sunt & alij qui
accusant eū de vero.sed false:sicut mali xp̄ia
ni qui retorquent peccata sua in deū dicen
tes:deus hoc voluit vel stelle fecerūt me pec
care deus nūt fecit stellas: & sic deus fecit me
peccare: falsē imponis peccatū tuū deo. Ue
rū quidē est.q̄ deus fecit & te & stellas & hec
ola bona:sed q̄ deus creauit non te cogit ad
peccandū sed malitia voluntatis tue: ergo im
putādo deo peccatū tuū:tu accusas deū falsē:
Itē alio modo quidā accusant deū falsē: ma
li.xp̄iani habentes quidē fidē veram: sed in-
formem: qui cognoscūt xp̄m per fidē:sed nō
glorificant eū per vitā. Ad conformandū se
huic articulo recogitet homo quomodo ille
qui est ipsa veritas propter nos falsitatibus
calūniari dignatus est: vt nos in veritate fun
daret: & fic oret. Jesu qui cora pylato de mul
tis falsis accusari voluisti.doce me iniquorū
falacias euitare:& fidē xp̄ianam bonis oper
bus veraciter profiteri. ((Cū aūt pylatus au
disset: q̄ iesus homo galileus: & de herodis
tetrarche potestate esset))q̄ in galilea nutri-
tus & multū cōuersatus fuit: habens occasio
nē dimittendi eū misit eū ad herodē prepos
tū galilee((qui tūc etiā erat hierosolymis pro
pter solemnitatē paschalem))q̄ iudeus natu
erat. Pater enī suus amore vxoris sue que iu
dea erat:transiens ad ritū iudaicū se circun
cidi fecerat.((Ditis))inquā((eū))volens((he
rodi))honorē deferret vt ipse dūs galilee ho-
minem galileū vel absolueret vel damnaret:
dans exēplū ne quis falcem in messem & po
testatē alterius etiā inimici immittat: & quis
credebat q̄ libenter homines de terra sua: &
maxime innocentē liberaret: & ne contra cuz
quem insontem & per inuidiam traditum co
gnouerat sententiaz dare coactus esset. Et dū
mittitur fit concursus magnus populorū eū
sequentiū. O domina qualiter ibas: vel quis
te inuitabat vt res in tanta pressura. Certe exē
plum dolozis eras omnibus xp̄m amātibus

Tu aūtem carissime cogita quaz libenter in
uareo eam. & associares sic tristem & mestā.
((Et vtio iesu gaudius est herodes. ex multo
enim tempore)).s.ex tempore decollationis
Johannis baptiste ((iesum videre cupiebat:
quia multa))de miraculis & doctrina eius((au
dierat & iperabat aliquid de suis miraculis
videre:& ab eo))quedā insolita audire. ((In
terrogabat autem illū multis sermonibus))
non sicut studiosus:sed sicut curiosus:non si
cut veritatis amator:sed sicut temptator::non
tanē lucratiuus aliquam vtilitatem: sed pa
tiens nouorum cupidinez & propter hoc((ni
hil respondit)) nec etiam signum aliquod co
ram eo fecit:stans quidem iesus sicut agnus
mansuetissimus ligatus coraz eo:inquisitus
tacuit. & expectatus miracula adhibere con-
tempsit:quia & herodis incredulitas & curio
sitas diuina non merebatur audire vel vide-
re & dominus suam iactantiam & ostentatio
nem declinabat: suamq̄ nolebat passionem
impedire.Unde secundum Glosam.quia he
rodes non reputauit xp̄m saluatorem: sed in
cantatorez. ideo non erat dignus:nec verbis
nec miraculis xp̄i. Et secundum Ambrosiuz
herodes ex quadam curiositate miracula fie
ri petit:quod xp̄s renuit docens nos p̄ hoc
iactantiam declinare.Per hoc q̄ xp̄s coram
herode incestuoso & homicida noluit mira-
cula facere.nec suis interrogationibus respō
dere significauit quod tales & omnes impij
non sunt digni opera diuina videre.nec eius
responsa habere. Ex hoc articulo derisionis
habetur documentum secundum Grego. vt
quotiens auditores nostri nostra volunt qua
si laudanda cognoscere. Non autem sua per
uersa mutare:omnino,taceamus ne si ostēn
tationis studio verbum dei loquimur: & cor
que erat culpa esse non desinat.& nostra que
non erat fiat. Multa autem sunt que audien
tis animum prodiunt: maxime si auditores
nostri.& semper laudant q̄ audiunt.& nunq̄
quod laudant sequuntur. Ad conformandū
se huic articulo rememoretur homo factum
articuli. & oret dicendo Jesu qui aō herode
derisorie multis interrogare sermonibus vo
luisti. nec ei ad vllum verbum respondere
curasti. da mihi amore tuo quando oportet
sermones derisorios pacienter audire me-
mque iactantiam cum silentio declinare.((
Stabant autem & principes sacerdotuq̄:&
scribe.Constanter accusantes eum coram he
rode)). De quibus vero ibi eum accusauē-
runt:euangeliste non exprimunt sed forte de
eisdem tribus:de quibus coram pylato eum
accusauerant: maxime hoc coram herode

aggrauantes.quomodo commouisset vniuer
sum populum incipiens a galilea.s.dūs he-
rodis vt ex hoc magis sibi animo assumeret
quia in suo dominio commotionem suscitas
set.Uū ad istas accusationes xp̄i nihil rūdet
nec herodi.nec accusatoribus: sed tacuit nō
concedendo coram accusationes taciturnita
te sed despiciendo tanquā indignas respon-
siones.Ad commendandam quippe pacien
tiam tacuit & nihil rūdit secundum illud Isa
ie. quasi agnus coram tondente se obmute-
scet.Ex hoc articulo accusationis trahiturdo
cumentum q̄ non omni loco & tpe. & coram
quibuslibet veritas est manifestanda sed ple
runq̄ silentium diuinum est.Ad conformān
dum se isti articulo memoretur hō granita-
tem articuli & oret dicens Jesu qui coram he
rode constitutus falsas incriminationes.nec
verbo resellere voluisti. da mihi iniquorum
non frangi iniurijs nec sacra misteria pro
palare indignis.((Uidens autem herodes q̄
xp̄s stultum lignum faceret.nec verbum ali-
quod ad interrogata rūderet.nec cōtra accu
satores suos aliquibus rōnibus se defen-
deret. reputauit eum idiotam ac fatuum: &
non sane mentis.ac per hoc spreuit eum ipe
))& similiter((exercitus eius))vt oēs in eadez
culpa monstraretur esse pares. Sic hodie se
ctatores xp̄i a malis hominibus spernuntur
& ab eis fatui reputantur iesum hodie mul-
ti cum herode spernunt que signa fieri que-
runt.conquerentes q̄ modo miracula ab eo
non fiunt cum modo non sit xp̄s signorum:
sed operum.Uū dūs.Habent moysen & pro
phetas. audiant ipsos. Dodo autem preter
hec habemus & euangelium & apostolum.&
adhuc signa querimus. non euangelium im
plemus sed spernimus. Ex hoc articulo de-
spectionis trahitur documentum q̄ nos po
tius velle debemus a malis despici quam
ab adulatoribus laudari sicut dūs noster vt
ait Grego.magis eligebat aperte a superbi-
entibus despici quam a non credentibus va
cua voce laudari Jesu qui ab herode & exer
citu suo spreui non spreuisti.da mihi munda
num fastum despicere & iniquorum despe-
ctus pro iustitia non curare. Non solum au-
tem herodes eum spreuit: sed etiam ((illusit.
induendo veste alba))& hoc in derisionem &
signum illusionis sicut fatui solent aliqua ve
ste ludicra indui que cognoscantur ab alijs
& forte tunc ipis derisorium fuit portare de
super vestem albam eo q̄ sic illuderetur tunc
fatuus. Hec autem vestis erat vt dicitur ad
modum scapularis regionum sine capucio
dependens a collo ante & retro. Forte subtus

peclam panni albi acciplentes .formen in
medio eius fecerunt & sic collo suo impose
runt.sed quantūcūq̄ herodes hoc in illusio
nibus fecerit non tamen a misterio vacat fi-
cut & omnia alia circa xp̄i passionem gesta.
In veste enim alba innocentia & castitas as-
sumpte humanitatis & gloria regni immor-
talis quam per passionem accepit designat
& quod pro peccatis totius mundi in carne
casta & innocente.immaculatus agnus & pas
sus. Tu quoq̄ non nisi in veste alba .s. sine
macula & causa illudaris & spernaris.alioq̄n
illusio erit tibi pena peccati & magis dolen-
dum de causa & materia irrisionis quam de
irrisione ipsa.Designauit ergo herodes suo
facto nesciens fecte quid agebat.q̄ xp̄s albe
dine puritatis & innocentie indutus erat. Uñ
Ambro.Non otiosum q̄ veste alba induitur
ab herode.immaculate tribuens indicia pas
sionis q̄ agnus dei sine macula cum gloria
peccata mundi susciperet.hanc autem vestez
albam representat hodie alba sacerdotalis.
vnde mistice notandum .q̄ pontifex no ter
in sua passione habuit ola pontificalia ami
ctum suscepit:cum velatus est coram cayphā
a iudeis.Albam habuit cum veste alba indu
tus est ab herode.Casulam accepit cum mi
lites circūdederunt ei purpureum vestimen-
tum coram pylato.& nequid sibi desit cingu
lum cum ad columnam habuit ligatus.stolam
habuit qñ ad colūnā ligatus.manipulum
habuit qñ cū fune manus eius ligauerunt sed
hūc soluerunt qñ ei arūdinē in dextera dede-
rūt.& funis mansit pendens in sinistra ad qđ
designandū manipulus ponitur in brachio
sinistro.Coronam spineā super caput habuit
p̄ mitra pontificali:& arundinem in manu
pro baculo pastorali.Chirotecas autez habuit
& sandalia cum manus ejus & pedes toti fu
erunt sanguine rubricati.ad quod designan
dum sandalia debent habere aperturaz cuz
aliquo rubro serico panno cyrotece etiam
habent desuper aliquod monile rotundum
qđ debet similiter habere aliqđ de rubro ad
designandum stigmata xp̄i. Dec omnia fūt
insignia pontificalia que in memoriam pas-
sionis xp̄i gestat pontifex.in consecratione ec
clesie vel altaris.in cuius etias memoriale cō
ficitur sacramentum altaris. Patet ergo ex
dictis q̄ illusus fuit dominus in omni veste &
ornamento tam sacerdotali q̄ pontificali. &
q̄ pleius est hodie illuditur ei in omnibus ve
stibus predictis non minus quā tunc quis &
a maiori multitudine.& longiori tempore &
modo fraudulentiori quia illi vere.isti quasi fi
guraet. Illa enim multiplex illusio que facta

fuit ei e tñc figura erat et signū illusionis hui
us qui a multo implendus ñc. Notandū etiaz
quod ille qui eu vult debz eu pñe in intellectu
per medit ancoz mā memoria p recedere
nō in affectu per ꝯspectū. et ic domino p
posit in apparitu conformare. Cū enīz aliqd
talium accipit, nihil aliud ꝓcurat facto illo
qđ si verbo diceret. ita credo dñm nr̄m
fuisse in domum et in nuptias illatum. in cuius si
gnum et memoriam sic in duo mutatus. et vt
ait hic sermo quod et in xpo fecit. Qui ergo
talia legunt et audiunt. nihil lentientes vel cem
patientes stultitie. ꝓfecto ebrioso illudunt.
ait. Facta enīz ac si dicerent signe nobis ostendimus
in te. et tuas illusiones in nobis ostendimus
sed in nullo tibi compatimur. Moraliter aut
eius capitis significat. ipsum quem apostolus
vocat galeam salutis. spes autem eterne
rum facit contemptum terrenoz. Cū ergo la
cerdos se velut amictu. ostendit se terrena cō
temnere. et si ita non est xpo illudit. Alba aūt
longa et lata mentis et corporis significat ca
stitatē. cingulus vero e thola e manipul⁹. e
stimet. cingulus vero e thola e manipul⁹. e
e humilitatis signamenta. precepta e concilia
e religionē. cum se obligat qui tales ordines
assumunt. obligatos se ostendunt qui talia i
dumt. Casula desuper tegens per totū. e ce
teris supereminens omamētis. caritatē signi
ficat. quam apostolus super eminentiorē viā
vocat. Et ideo qui non diligit deum pl⁹ quaz
tua vel laos vel se non est dignus tali officio.
Mitra vero episcopi significat ipsum habe
re scientiam duoꝝ testamentoꝝ. propter se
duo cornua quā inq̄ scientiā debet habere
non tantū incedē per habitum. sed etiam in
ore e manu per vsum. Unde due lingue ꝙdē
dentes a mitra super humeros. significāt ip
sum episcopum debere habere duplex docu
mentum. verbi. e exempli. Baculus vero pa
storalis in manu significat executionem offi
cij pastoralis. quod consistit in tribus que si
gnificantur per triplicem partem baculi pri
mum est vocatio peccatoꝝ. Sm̄ directio voca
torū. tertiū est exhortatio directoꝝ. Unde e
versus. attrahe per primū medio rege pūge
per ultimū. Sic itaq; vides qualiter dñs non
solum malefactor. sed et stultus est reputat⁹.
Ipse sic ola pacientissime tollerabat. Patien
tia ergo habeas e tu si malefactor vel stultus
insuper fueris reputatus. nā sicut divina sapi
entia tanq̄ fatuus spernit e irridetur. sic ois
irrisiones que solent a vanis mūdi hui⁹ hoib⁹
tecū proculi non habentib⁹ hoi spūali
rogari dicunt pacienter sufferre. Et hoc arti
culo illusionis finiuntur tria documenta pri
mum est quod omnes qui pie e irreprehensibiliter

volunt viuere secundum novum hominem
ab his qui vivunt secundum hominem ve
terem illudantur. et ab eispo tanq̄ habeñ
tur. Sed propter hoc non debent turbari vi
ri spūales. immo potius gaudere quia
noster dñs saluator noster xpo induitus alba
veste. que innocentiā significat. illusus e dere
ctus est a filijs huius seculi apud quos alba ve
stis exprobrabilis est. Sed sicut crux ante pas
sionē xpi exprobrabilis fuerat q̄ postea facta
est honorabilis. ita vt et penes in frontib⁹ re
gū. sic alba vestis post xpi passionē. facta est
valde honorabilis e innocentie signū. Unde
gloriet post baptismum renouat⁹ induit vestē
alba in signū innocētie quā ꝯcepit baptism⁹.
in cuius etiā signū xpo passo angeli in vesti
mentis albis apparuerunt in eius resurrectiō
ne e similiter in ei⁹ ascensione. sed documen
tū est q̄ p tēpore e loco expedit stultitiā simu
lare. Unde q̄ dñs ipse fons sapientie cōtem
pserit p stulto habert stigmat⁹ est. et incōpre
hensibili sapiētia sua potestate. q̄ si sapientem
verbis vel factis se ostendisset. herodes vtiq;
passionē eius impedisset. Tertiuz est q̄ ho
mo nihil querat in vestibus nō ornatū. non
pretiositatem sed solū necessitatē. quia salua
tor noster in veste velut fatuus est illusus. Ad
conformandū huic articulo regratietur ho
mo deo quod ipse nobis cū sua illusione ve
stem innocentie cōferre dignatus est. Jtē re
cogitet qualiter ipse candidā vestē innocē
baptismalis quā xpo nobis peccatis sepe pec
catoꝝ malis denigrauit e coet dicens. Jesu q̄
veste alba induit e vestitus ab herode illudi
volentib⁹. Da mihi mūdi huius prudentiaz que
stultitia est apud te cautius declinare. e ad te
qui vera es sapientia peruenire. ((Herodes
autem cum non inueniret in xpo cām mortis
illusiz e indutū veste alba remisit ad pylatū))
vt eū honorasset sicut pylat⁹ ei detulerat. In
quo ipse probatur in necē dñi cōsensisse. Qz
enim fuit sibi missus tāq̄ hō sue ditiōis cum
nō inuenit in eo cās. debuisset eū absoluere e
nō alieno iudici remittere. Remisit ergo eum
herodes pylato quasi diceret. fac de eo ꝙd
voluerit. Et sonte similia ꝓba sibi remandauit.
Et sic dñs cū nota illusionis. portādo vestem
albā redijt e herodis cōsensū de sua nece lecē
demisit. Nec aūt cōsensus apparuit signo e ic
cto. signo quidē in vestis albe illusione facta
in amicitie ꝓsideratiōe nā ((ipsa die facti sunt
amici herodes e pylat⁹)) propter mutuā rese
rentiā sibimmicē factā. Antea ((quippe inimi
ci erant adinuicē)) ꝓpter necē galilcop qui s

herodis ꝓpositura e dño erant. quos Pyla
tus occidere. misceo sanguinē eoꝝ cū sacrifi
ciis eoꝝ offerebat. sed nūc sup hoc reꝯciliat⁹
est pylat herodi: q: pro bono habuit herodes
q̄ Pylatus sibi detulerat. mittendo sibi holem
sic maledictionis. e p̄sertim talez hoiez quē
ipse videre diu desiderauerat. sic multi frequē
ter amici e concordes in cōdēnatiōe: vel no
cumento innocentum: fuit qui antea fuerunt
et contrarij fuerunt. Nec adt amicitia pylati
e herodis fuit signū q̄ iudei e gentiles cōue
nirent in p̄secutiōe christianorum. Unde Be
da. Nec nephandissimū herodis e pylati fe
dus q̄ in occidendo christo pepigerūt hactc
nus eoꝝ velut hereditario iure successores cu
stodiant. quādo gentiles e iudei. sicut genere
e religione. ita etiā mēte dissidētes in christia
nis tamen persequēdis christiq; in eis fide p
menda cōsentiūt. Nec Beda. pōt et hec ami
citia in bono accipi. e per cōcordiā herodis
e pylati cōcordia populi iudaici e gentilis si
gnificari. sicut enim pylatus primo misit te
sum ad here. e herodes. postea ei remisit. sic
verbū salutis primo recipit p: pulus gentilis
e annunciauit iudeis. In fine autem mundi
iterum iudeus remittet ad gentilem. quando
per Helia e Enoch multi conuertuntur. Jsti
duo populi ante mortem christi erant inimi
ci sibimmicem e discordes. sed post mortē chri
sti facti sunt amici e concordes in fide ei⁹ q:
ipse è pax nostra qui fecit vtraq; vnū. Unde
Ambro. In typo etiā herodis atq; Pylati q
amicitie et inimicitie per iesū xpm facti sunt. p
bis israel e populi gentilis figura seruat: q
per dominī passionē vtriusq; sit futura cōcor
dia. ita tamen vt prius populus nationum ca
piat dei verbum. e ad populum iudeorum fi
dei sue deuotionem tranimittat. Dec Ambro.
O quanta humilitas e patientia domini iesu
qui de se quasi de famo permittebat malos iu
dere. mittere se e remittere e q̄ volebant face
re. Dan̄ autem missionem e remissiones ip
se dominus fieri voluit ad maiorem e euiden
tiorem sue innocentie ostensionem. Intuere
eum nunc bene dum ducitur e reducitur de
misso vultu e verecunde incedentem e omni
um clamores conuitia e subsannationes audi
entem. e sonte lapidum percussiones e immū
diciarum susceptientem. Et cogita quomodo
habebat illos pedes sanctissimos contractos
q: cum magna festinatione duxerunt e redu
xerunt cum nudis ꝓpedibus incedētes. Intue
re etiam matrem e suos cū dicebāt memore
qui longe sequentes. e ista videntes. e cogita
quam libenter tu simares e associares sic tri
stes e dolentem q̄ tantam vim habz na

tura boni. q̄ respectu sui confederat eiā ma
los. Inimicitie n. respectu boni partis amici
tiā inter malos nō timeat ergo iustus si vide
tu eo aliquā cē boni. e per hoc ipse confor
mat xpo contra quē omnes conuenerunt in
vnū etiā inimici. Ad conformandū se huic ar
ticulo recogitet homo q̄ habeat inimicitiā cū
aliquo e dimittat eā de corde amore xpi qui
pro nobis in sua passione etiā malos aduer
sus se concordauit. Jesu qui contra te inter
herodē e pylatū amicitiā fieri voluisti da mi
hi iniquoꝝ aduersuz me colligantiā nō ti
mere sed eoꝝ potius exercitatione me pro
cere quatenus tibi merear conformari. Con
fidera quanta fatigatio fuerit xpo sic duci e
reduci de iudice ad iudicē. quia magna pe
na est cuilibet hōi mitti de vno iudice ad alt
um. Fuit n. primo presentatus anne. Secun
dū cayphe. Tertio ductus ad pylatū. Quar
to missus ad herodē. Quinto remissus ad
pylatū que omnia ad vnū possunt reduci ar
ticulū. ex quo plura summā documenta.
Primū est q̄ nō debemus formidine pertur
bari potestatē temporali vel ad malos iudi
ces trahi propter xpm: quia quando pote
stas iniquit⁹ e iudices nequiores tanto fa
ciunt martyres gloriosiores. Secundū est. q̄
nos omnes actus voluntatis e tendentia na
tura antequā perficiamus. debemus e exa
mē recte rationis (que per iudicē intelligit)
presentare e nihil precipitanter agere. om
nia quoq; mala que fecimus debemus con
spectui conscientie nostre presentare e sic eaz
cōā xpo iudice examinandā statuere. Tertiū
est. q̄ religiosi qui speciāliter debent cē imi
tatores xpi nō debent turbari si interdū sub
obedientia mutant de loco ad locū. deputa
to ad prelatū quia xps propter nos sub obe
dientia patris dignatus est mitti de iudice
ad iudicē. Jtē sicut xpo stabat ante iudices.
e nullum irreuerentie verbum est locutus.
sic nos cum reuerentia stare debemus coram
prelatis nostris e iudicib⁹ etiam malis. Ad
conformandum se isti articulo formet sibi ho
mo imaginez xpi in mente sua. Stantem co
ram eo conscientiam suam misericorditer ex
aminandam pro eo q̄ xpo coram iudicibus
malitiose. fuit examinatus. Recogitet etiam
homo quomodo opus nos omnes exhiberi
ante tribunal xpi. e idcirco ipse pius nobis
impijs exhiberi voluit ante tribunal iniqui
iudicis vt nos iniusti ad tribunal iusti iudi
ficialiter cōparere possemus. Jesu q̄ de
iudice ad iudicē missi. e coram eis crudeliter
tractati. da mihi amore tui nōnisi malorum in

dicū verbcias non metuere & respectu tuo me tuta conscientia comparare. Sic bono animo tuorum iperpio me subdere. & alacri corde ad obediētiam sine mora concurrere.

Oratio.

Dñe ihesu xpe. q hora dilecti primum tibi te ligatū adduci in consiliū iudeorum: ac post multas iniurias & conuicia de cayppha ductū ad pylatum. vbi a iudeis reus mortis & malefactor fuisti iniuste accusatus & in multis falsē accusatus ac deinde a pylato ad herodem te missi. & idem accusari & fatuus reputari ac sperni & in veste alba illud pertulisti tandēq sic illusus & in veste idutus ad pylatum eos remisisti. facme queso iniurias & conuicia pacienter & gaudenter pro tui nominis gloria tolerare. & i cōspectu tuo cum gaudio apparere ac vultum tuum desiderabilem semp respicere Amen.

capitulum.lxij.

De tertia.

Ora tertia cogitabis

t

mestus & tristis qualiter reducto domino ad pylatum illi cancellantes de sedere herodis & pylati cum audacia magna plequunt accusationes suas: quas nec pylatus nec herodes diligēter eas interrogādo. & examinando inueniret in eo causam mortis. Unde ad exprobandā duritiam iudeor & gentilitā. pylatus fatetur nec se nec herodē nec in occidendo nec in illudendo in xpo causam seu aliquid dignū morte inuenisse. Ubi Beda. Hoc dicendo pylat' absolut' quē ihesum quē pbauit in sonte: is quē absoluit iudicio crucifigit ministerio. Audi ecce iudex. audi crudelis pagane. pylatus ipse fatetur nec se nec herodē dignum quid morte in xpo reperisse. is nō in occidēdo vel sindendo innocto aliene crudelitatis obtēperasse clamoribus. Nec Beda. Magnum dimittendi iesum studiū gerebat pylatus. is quāto curiosius dimittere qrit tanto crimino siores ad mortē eius inuenit. Et cū aceusaretur dūs mēdaciter a principibus sacerdotum & senioribus nihil rndit nec ad sui excusationē ad dictorū refractionē. nec ad dicētiū inuproperationē. sed magis accusatiōes eas viriliter sustinuit & tacuit. Et tunc cū sic accusaret ab eis ((dixit illi pylatus. Nō audis quāta aduersum te dicūt testimonia)) sm Lrisi. iō hec dicebat q: volebat liberare eū. dū se excusando rndere. Sed dūs nō ((rndit ei ad vllum verbū ita vt miraret pīes vehemēter)) ō ei⁹ patientia & cōstātia q illi (quē in lege peritū audiuerat) nihil responderet. & q exhibitus ad criminale iudicium. & stāo autē mortē que apud eos horeo existimat terribilio ipie sperturbabilio remaneret. In hoc aūt docet accusatiōes pacienter esse sustinendas hoc enim magis mirabiles facit sanctorū pacientiam quā defensio. Unde Ambro. Accusatur dūs & tacet quia defensione non indiget nec accusationem tacēdo confirmat. sed despicit non refellendo. ambiunt vendi qui timent vinci. Melior ē cā que non defenditur & probatur. Susanna tacuit & vicit hec Ambrosius. Judex ergo omniū ante tribunal iudicis vilis & indigni miserunt & tacitus sterili accusatus nihil respondit. Sūt aūt quattuor rationes huius silentū. Prima fuit quia propter falsitatem accusationum & corruptum iudicū indigni erant audire. secundo misericorditer ne. i. ex responsione sua peiores fierent. si sibi non crederēt. vel non obedirent. Tertio dispensatiue ne si excusaret dimitteretur & crucis vtilitas. scilicet nostra salus & redēptio differret. Quarto exemplariter vt daret nobis pacientie exēplum & impleret illud de se scriptum sicut agnus coram tondente se obmutescet & non aperiet os suum. Igitur vt dicit Ansel. vide attende quō stat ante presidem inclinato capite. dimissis oculis vultu palatio sermone raro paratus ad obbrobria prompt⁹ ad verbera. Quandoq dūs respondet. Quando q non respondet. Ubi respondet quasi pastor bonus docet & pro creditis sibi ouibus contra lupoz latronumq insidias pugnat vbi vero non respondet quasi agnus p toto grege imolandus silet & pacientiam pstat. & vtinam modo innotescerent quando quasi agnus. & quando quasi pastore quāuis esse deberet. vt. s. qñ tacere & respondere haberet. Quāuis ergo quibusdaz interrogationibus sepe responderit. quando tñ respondet noluit non sicut reus & male sibi conscius. qui de peccatis convincebatur suis. sed sicut innocens & māsuetus qui pro peccatis imo labatur alienis. Et ideo similitudo de agno data est vt in suo silentio non reus sed innocens haberetur ((Per diē auē festus paschē consueuerat preses vnum vinctum dimittere populo)) iūxit ad petitionem populi ((quē volebant)) sine meritorū discretione. in memoria liberationis filiorū israel de egyptiaca seruitute cuius beneficij memoria in solemnitate paschali fiebat. quod ea die de seruitute pharaonis egressi erant in alijs autem festis non sic fiebat. Quia enim in nocte paschē angelus dūs saluauit ebreos & percussit post genita egyptiorū. iō ad hoc representādū & in memoria huius beneficij in hac solēnitate soluabant vnum morti propinquum & aliquos interficiebant de vinctis qui custodiebantur ad occidendū. Uel hoc faciebant i memoriā trānsitus maris rubri in quo filij israel liberati & egyptij submersi. Et ista consuetudinē eis cōseruari ipetrauerant ab imperatore romanor. sicut fuerat obseruata antecq iudea cēt romanis subiecta. Si adhuc singulis annis aliquē occidūt. deus scit & ipsi sciunt. Pylatus ergo sciēs eos cupidos de obseruanda illa consuetudie. & ex altera parte q barrabas erat pessimus & populo odiosus. pposuit eis subdistinctōe optionē dicēs q ad honorem festi liberaret eis ((barrabaz vel iesum)) (& nullus aliū. p hoc subtiliter credens liberare iesum de consensu eor ga non credebat aliquo mō q peterent liberationē barrabe)) qui erat homicida & seditiosus)) & ac pessimus & ignis non nobilitate generis sed ex famositate sui criminis: qa erat latro publicus: & in malitia vulgatus & famosus & ideo credebat merito iesum esse peligendum sciens eū innocentē. & per inuidiā traditum: q: publice arguebat vicia eor. Magnā vt dicunt est diligentiā pylatus vt xpm liberaret Primo p innocentiā q: manus herodis euaserat. Secundo per consuetudinē q: eū peligendū credebat. i quo datū est exēplū liberādi ad liqerationē innocentis. Unde Lris. Et intuere sapienter. Non. n. dixit q: peccauit & dignus ē morte donari eū ex festo sed primū eū accusans & cruens a cā oi. tū rogat ex sup habundanti: vt si nollēt innoxiuz dimittere vt obnoxiū donarēt festo vel xpi. ((Tunc mittit ad pylatū pro tribunali sedentē vxor sua.))nomine pcula ((dicens Nihil tibi & iusto illi)) fit cause vel contra. iustum illum Quasi diceret. Nihil habeas cause nec intromittas te ad interficiēdū heiem illū q: iustus ē. Multa. n. passa tū hodie p visū)) & i somnijs ((pp eū)) Uxor itaq gētilis viri hoc i visiōibus & & somnijs intellexit q iudei vigilātes nec credere nec itelligere volnerūt. Diabolus q pp apuerat ei mouēs eā terroribus ad liberatiōez xpi. Nūc. n. demū dyabolus intelligēs p xpm sua spolia siue i mūdo siue i tartaro se amisurū pētiuit q fecerat cōphēdicū. Et iō imisit visiōes huic mulieri vt pēa impediret mors xpi & sicut pri⁹ p multitudinē itulerat mundo mortē. ita mō satagit xps ō mūdo indeorū liberare p multitudinē pp xpi mortē mortē ipsū. tā qdē dei nutu virtute poterat misteriū crucis cognoscere. Et ideo laborabat ne xpo noceret. Forte tā sancti in inferno gaudebant vnde hoc notauerat. Nā vt ait Augustinus.

anima lazari remocata ad superos. animi & inferno cognouerunt dūm de proximo descensurū ad inferos vnde extunc letabant. & maxime diabolus hoc cognouit cū tris clamore valido anima exalauit. Uel etiā per scripturarū implectionē hoc perpendit quia in dño eas impleri vidit. Quod ergo vxor pylati. & ipse pylatus tantū fecerunt pro liberatione xpi. totū putā fuisset ex instinctu diaboli. qui per pylatū & eius vxorē nitebat impedire nostrā redemptionē sicut olim per adā & euā fecit nostrā damnationē. ((Pylatus ergo querebat ab eis quē vellent)) propter honorē festi sibi ((dimitti)) de duobus predictis. & quasi exhortatus expressit xpm querens si vellent dimitti regē iudeorū. Ipsi vero nimio odio contra xpm moti & obstinato corde in malitia perdurantes. ne xps liberaret. preelegerunt ((& petierunt barrabā)) hominē. pestiferū dimitti & liberari xpm vero innocentē tollit de medio & crucifigi. Putabat. n. vt dicit Crisō. hec se posse cōstruere q ihesus veteris esset latrone & adeo neq vt neq professi prerogatiua deberet liberari in quo facto eor oūdit future infidelitatis archanū. s. antixpm xpo preferendū. Latrones latronē petierunt homicida auctorē vite pretulerunt. Quod improperans eis beatus petrus postea dicebat Uos sanctū & iustū negastis & petistis virū homicidā donari vobis auctorē vero vite interfectistis. O quantum felicitū iudeorū iniquitas & malitia qui ad procurandū xpi mortē petierunt & latronis publici liberationē contra bonū publicū & iustitiā mortē vite tenebras luci filiū dyabolū filiodei. tā stulte q preferentes. Uñ Aug. O cecitas iudeorū o furia frenetico. nolli dimittere hunc sed barrabā quid fuit aliud dicere q occidat ille qui suscitauit mortuos & dimittat latro vt iterū occidat vivos. Uñ Ansel. adhuc autē & animā tuā intercuncto cani gliciendā tradiderunt vinctū siquidē ante faciē pylati presidio te perduxerunt. postulantes supplicio crucis interimere qui peccatū nō fecerat & virū homicidā donari sibi agnū lupo. aurū luto postponentes. O indignū & infelix concambiū. Uñ etiā Beda. Deret autē iudeis vsq hodie sua petitio q tanto labore impetrauerunt. Quia enim data sibi optione pro iesu. latronem. pro saluatore interemptorem pro datore vite elegerunt peremptio. merito salutem vtranque perdiderunt. & latrocinijs se ac seditionibus in tantum submerserunt vt & patriam regnumque suum q plus christo amauere perdiderunt & hactenus eā q̄ vendidere. vel animē. vel celestia libertatē recipere non meruerunt. neq

ideo iudei parē dicere non possunt q̄ ediderint principem ideū diabolum qui vīq; hodie regnat in eis magis q̄ dēū eligere malebant. Dec Beda. Similiter adhuc hodie aliqui magis nituntur saluare et ēt promouere malos hoīes q̄ bonos. et in multis electionibus ac promissionibus ieiunat ideū vir bonus ac dign⁹ et dei amicus qui se et alios saluare vellet reprobatur et barrabas latro insignis ideū malus ac dignus et christi hostis qui se et alios in anima perimit eligitur. Unde qui in talibus promotionibus faciendo. vel consentiendo culpabiles sunt ipso facto vel consentiūt conducunt iudeis. non hunc sed barrabam. Ieiuno vero ad omnia tacet: patiēter cuncta tolerante: et sua pacientia nos armās considera hic quantū christi animam saluare potuit. q̄ tam sceleratus et vilis homo preferebatur filio hominū deo intā tum vt peterent illius vitam: et ipsius mortē. Peccauerant autem in duobus. i. q̄ reus pecebat liberari. et innocentes damnari. Unde in proverbijs. Qui iustificat impium et condemnat iustum. vterq; abhominabilis est apud deum. Ex isto articulo trahuntur duo documenta. Primum est p̄ nos equanimiter tolleremus si aliquando preferantur nobis persone infirmiores et humiliores condicionis: quia latro cpo fuit prelatus. Secundū est q̄ caueamus ne et nos barrabam christo preferamus. Multi enim adhuc hodie desiderant barrabā sibi solui et xp̄m victum esse: quia vt dicit Ouge. oēs qui iudeis sunt similes siue in dogmate siue in vita barrabā sibi solui desiderant. Quicunq; enim male agit solutus est in corpore eius barrabas christus autem vinctus. qui autem bonū agit xp̄s habet solutum. barrabam victum. et ideo sicut iudei postq̄ pro xpo elegerunt barrabā latronē latrocinijs et seditionibus sunt subuersi. sic et nunc quecunq; anima preelegit barrabā illa semper latrocinijs diabolicis exterminatur. Ubi n. non est ieiunus ibi lites et pelia sunt. Ubi aūt est ieiunus ibi sunt oia bona et pax. Dec Ouge. Spiritualiter homo victus est per peccatum positus in carcere secundū corpus et animam. ita q̄ sunt duo vincti corpus et aia sed de his vnus. s. anima poterit liberari. si tū corpus penitētie et flagellis exponatur q̄ sicut animā a culpa ita pena liberabit si vero corpus liberetur. adhuc manebit vincta anima et supplicijs ac flagellis exponetur eternis. Et ideo melius est q̄ aia libere quā corpus q̄ si corpus suspenditur i cruce penitentie tunc animas liberabit a morte. Unde Greg. Sī magne mercedis est eripere a morte carnem moriturā quāti meriti est liberare aiam in celo sine fine victurā. Ad cōfomandum se huic articulo recogitet homo si ipse vnq̄ barrabā christo preelegit et dolet ac oret dicens. Jesu qui non dedignatus es a iudeis reprobari penitentibus sibi barrabam latronē dimitti. Te vero auctorez vite crucifigi. da mihi te creatorē meū semper eligere pre oibus. et pro nulla re creata te vnq̄ reprobare. ((Pylatus aūt volens, dimittere iesum. iterum locutus est ad illos querens qd faceret de iesu rege iudeoz. et qd mali fecisset. et asserens. q̄ nullā causam mortis in eo inueniret)). Sed quāto plus videbat q̄ christū liberare vellet tāto magis iter̄ et iterum clamant vocibus magnis et instabant. postulantes vt crucifigeret. et inualescebant voces eorum. Bala fuit barrabe preelectio. sed peior hec enunciatio. ((Uidens aūt Pylatus quia nihil proficeret)) ad liberationē christi saluo fauore populi. ((sed magis tumultus)) et strepitus ((fieret)) populi clamantis ad cōtrarium per seductionē sacerdotē volentium per clamorem et tumultū populi obtinere. q̄ nō poterant per rationē habere. et ((volēs populo placere et satisfacere dimisit illis barrabaz ((quē petebāt q̄ius xp̄m preferendū non dubitaret. Ecce q̄ xp̄s innocens damnatur et barrabas latro liberatur. Ita contingit hodie in curiis principum et prelatoz. quia innocētes damnātur et peruersi peccatores liberantur minora puniuntur. sed maiora dissimulātur puniuntur transgressores decretaliū et statutorum et dimittunt impuniti transgressores diuinoz mādatoz. Et vt iudei de morte iesu totū peccatū sup se acciperent et ipse immunis eēt a peccato ((accepta aqua lauit mānus suas coram populo dicēs. Innocēs ego sū a sanguine)). i. sanguinis effusiōe ((iusti huius)) et sicut lauo manus sic et conscientiam: q̄ ego volui liberare innocentez. et solum minister legis sum. vos videritis qd continget vobis quantū ad supplicium pro culpa quam committitur: quia vox vestra sanguinez iustū fundit. Unde penam sententie. Mos. n. erat apud antiquos vt cum quis vellet se ostendere immune a crimie aliquo. accepta aqua lauaret manus suas coram populo. Lauit ergo manus coram populo vt quos non poterat mouere suasione. moueret significatione qua significabat iniquum mortem christo inferre et se innocentem a tanto scelere. Lauit manus suas imponens peccatum de morte christi iudeis ipsis hoc recipientibus quāuis non esset per hoc secundū veritatem excusatus. q̄ non totus fuit. aqua sinus reus. Ben

tebatur ergo dicendo se innocentem. q̄ sciebat q̄ per inuidiam eum tradidissent: et q̄ tu sus ac innocens erat et vt met confitebatur eū liberare poterat. Particeps ergo erat criminis sed innocentioz illis. Unde Leo papa Excessit ergo Pylati culpā facinus iudeorū sed nec ipse euasit reatū qui reliquit propriū iudicū. et in crimē transit alienū. Huic Pylato similes sunt excusantes se a criminis cōsensu cū possint reclamare cū effectu. ((Et respondentes oēs. sanguis eius)). i. culpa et pena seu vicio. et vindicta effusionis sanguinis eius ((super nos et super filios nostros)). Optimā hereditatē reliquerunt iudei filiis suis perseverat enim vsq; hodie super iudeos hec imprecatio pene et criminis et sanguinis christi non auferatur ab eis. Unde in singulis nationibus vt dicitur fluxū patiūtur sanguinis. percussit enim eos dūs in posteriora et obpriū sempiternū dedit illis. sunt q̄z vagi et profugi sub seruitute. et nisi lauerint manus suas p̄ baptismū ab isto sanguine. penā criminis sustinebūt cōtinue. Ut aūt dicit Hiero. Uerbū optimū et salutiferū rūderunt iudei si intētōe pessima. Optādū ē ergo vt sanguis ille veniat super nos: sed in absolutionem fm illud apocal'. lauit nos a peccatis nostris in sanguine suo ((Pylatus itaq; causaz mortis in eo nō inuenies)) nitebatur eū dimittere. Non enim in eo. sed in nobis causa mortis eius fuit. passus est pro nobis non p se. non habens culpam et sustinens penā vt et culpā nostrā solueret et penā. Unde Bernar. Optissime iesu qd tibi et morti. Nos peccauimus et tu luis nos debuim⁹. et tu soluis Nullā itaq; causam mortis in eo inueniens ((dixit illis. Corripiaz ergo eū)). s. flagellādo. vt si qua in vestris ceremonialibus cōmisit vel in aliquo deliquit. p ipsis corrector emēdetur et sic emendatum et disciplinatum dimittam a morte liberum flagris et ludibrijs eam afficiam quantum ipsi iubetis dūmodo innoxium sanguinem non sciatis vel fundatis. Uidens enim ex clamore eoruz q̄ nullo modo poterat dimittere iesum omnino liberum cum pace ipsorum. et ex altera parte durum sibi erat interficere innocentem. ideo satisfaciendum eis fecit xp̄m flagellare et illudi. vt videntes eum sic punitum et illusum vltra condignum penis eius et obprobrijs crudelitas eorum saciaretur ac mitigaretur et sic sufficere sibi existimantes vltra sevire desisterent et mortem eius non sitirent. Unde Aug⁹ Nō persequendo dūm flagellauit, sed illoz furoz satisfacere volens. vt vel sic tā mitescerēt et silerent: et desinerent velle

eidere eis qnē flagellatū viderent. Dec Aug⁹. Uel etiā propter hoc cohonē suā illudere permisit. aut forte iussit vt eoz irā mollirent. et a morte eius desisterent naturale. n. vitra qui nitū videat. Quod quidā verū est in tractu cū mensura querit proximi nocumentū: sed nō in odio q̄ totaliter querit eius qui odio habet exitū. Illi aūt ex odio mouebant contra xp̄m: et ideo flagellatio eius nō sufficiebat nisi viderent et eius interitū. O pylate pylate tu vis dūm castigare. Nescis quid agis: quia nec flagella meret: sicut nec penā mortis. Rectius ageres si te ad suū nutū corrigeres. Uel intentio nō excusat pylatū in toto quia nullū per se malū potest propter bonā intentionē effici totaliter bonū nec facienda sunt mala vt veniant bona affligere aūt innocentē et precipue dei est excusabile: et cū iudex esset nō de intentione ei quē innocentē sciebat etiā minimā interre penā. Ob hoc etiā secundū Hieronimū. cū flagellari voluit: vt romanis legibus seruiret quibus sanctum erat: vt crucifigendus flagiraret prius forte ad exterquendū ab eo socios sceleris. et sic xp̄s si crucifigi deberet iam flagellatus esset. Ipse quoq; dominus flagellari voluit vt quia scriptū est multa flagella peccatoris nobis parceret et nos suo flagello a perpetuis flagellis liberaremur. sicut pia mater. quando videt patrem velle flagellare aliquem de filiis suis tē sis occurrit brachijs. et cum protegit exponens se pro eo flagellis. Homo enim deum offenderat: et ideo disciplinari debebat: xp̄s ergo disciplinari voluit: et sic deum placauit et ideo dicitur disciplina pacis nostre super eum. Et si tam grauiter flagellatus est innocens pro peccatis alienis quam grauiter putas noxios nisi se correxerint flagellandos pro peccatis propriis. Cum ergo dominus flagellari iubetur. spoliatur per milites apparitores pretidis et vestibus quibus indutus erat exuitur et coram omnibus denudatur. Est autem intelligendum q̄ sicut remissus fuerat ab herode cum alba veste sic remansit in eadem veste vsq; ad horam flagellationis et tunc exuerunt eū hac veste et suis. Ex hoc articulo exuitōis vestiū habemus duo documenta. Primū est. vt caueamus nos a nuditate tā corporali q̄ spirituali. ne forte vnquā nudi appareamus coram deo et angelis et hominibus. Nā et si homo interdū nō videat ab hominibus. erubescat tamē nuditatē suā coram deo et angelis. Unde primi parentes erubuerunt a facie dei qui. vbiq; apud nos est cum angelis suis. Denuditate vero spiri

deo iudei parce dabere non possunt q̄ sedi-
tionem principem ideſt diabolum qui vſq;
hodie regnat in eis magis q̄ ihū eligere ma-
luerunt Dec Beda. Similiter adhuc hodie
aliqui magis nituntur saluare et ēi promoue
re malos holos q̄ bonos. et in multis electio
nibus ac promotionibus ieſus ideſt vir bonus
ac dign⁹ et dei amicus qui se et alios saluare
vellet reprobatur et barrabas latro insignis
ideſt malus ac indign⁹ et christi hostis qui se
et alios in anima perimit eligitur. Unde qui
tu talibus promotionibus faciendo. vel con
sentiendo culpabiles sunt ipso facto vel
consensu condicunt iudeis. non hunc sed bar-
rabam. Ieſus vero ad omnia tacet: patiēter
cuncta oblatrantes tolerans: et sua pacientia
nos armās considera hic quantū christi ani-
mam saluare potuit. q̄ tam sceleratus et vi
lis homo preferebatur sibi homini deo intā
tum vt peterent illius vitam: et illius mortē.
Peccauerant autem in duobus. s. q̄ reus pe
tebat liberari. et innocentes damnari. Unde
in prouerbijs. Qui iustificat impium et con
demnat iustum. vterq; abhominabilis est
apud deum. Et isto articulo trahuntur duo
documenta. Primum est q̄ nos equanimi-
ter tolleremus si aliquando preferantur no-
bis persone infirmiores et humiliores condi
tionis. quia latro ihū iuit prelatus. Secundū
est q̄ caueamus ne et nos barrabam christo
preferamus. Multi enim adhuc hodie desi-
derant barrabā sibi solui et xp̄m victum esse:
quia vt dicit Orige. oēs qui iudeis sunt simi
les sive in dogmate sive in vita barrabā sibi
solui desiderant. Quicunq; enim male agit
solutus est in corpore eius barrabas christus
autem vinctus. qui autem bonū agit xp̄s ha
bet solutum. barrabam victum. et ideo sicut
iudei postq̄ pro xp̄o elegerunt barrabā latro
uē latrocinijs et seditionibus sunt subuersi.
sicut et nunc quecunq; anima preelegit bar-
rabā. illa semper latrocinijs diabolicis exter
minatur. Ubi.n. non est ieſus ibi lites et pre
lia sunt. Ubi āt est ieſus ibi sunt oia bona et
pax. Dec Orige. Spiritualiter homo victus
est per peccatum positus in carcere secundū
corpus et animam: ita q̄ sint duo vincti cor-
pus et aia sed de his vnus. s. anima poterit li
berari. si tū corpus penitētie et flagellis expo
natur q̄ sicut animā a culpa et ēa pena libera
bit si vero corpus liberetur. adhuc manebit
vincta anima et supplicijs ac flagellis expo-
netur eternis. Et ideo melius est q̄ aia libere
tur quā corpus q̄ si corpus suspenditur i cru
ce penitentie tunc animaz liberabit a morte.
Unde Greg. Si magne mercedis est eripere
a morte carnem moriturā quāti meriti est li-
berare aiam in celo sine fine victurā. Ad cō
formandum se huic articulo recogitet homo
si ipse vnq̄ barrabā christo preelegit et dole-
at ac ozet dicens. Jesu qui non dedignatus
es a iudeis reprobari penitentibus sibi bar-
rabam latronē dimitti. Te vero auctorez vi
te crucifigi. da mihi te creatorē meū semper
eligere pre oibus. et pro nulla re creata te vn
q̄ reprobare. ((Pylatus āt volens, dimittere
ieſum. iterum locutus ē ad illos querens q̄d
faceret de ieſu rege iudeoz. et q̄d mali fecis-
set. et asserens. q̄ nullā causam mortis in eo i
ueniret)). Sed quāto plus videbat q̄ christū
liberare vellet tāto magis iterū et iterum cla-
mant vocibus magnis et instabant. postulā-
tes vt crucifigeret. et invalescebant voces eo
rum. Mala fuit barrabe preelectio. sed peior
hec entenciatio. ((Uidens āt Pylatus quia
nihil proficeret)) ad liberationē christi salu
tanore populi. ((sed magis tumultus)) et stre
pitus((fieret)) populi clamantis ad cōstrari
um per seductionē sacerdotē volentium per
clamorem et tumultū populi obtinere. q̄ nō
poterant per rationē habere. et((volēs popu
lo placere et satisfacere dimisit illis barrabaz
((quē petebāt q̄ ihūm preferendū non du
bitaret. Ecce q̄ xp̄s innocens dānatur et bar
rabas latro liberatur. Ita contingit hodie i
curtis principum et prelatoz. quia innocētes
damnātur et peruersi peccatores liberantur
minora puniuntur. sed maiora dissimulāter
puniuntur transgressores decretaliū et statu-
torum et dimittunē impuniti transgressoraz
diuinoz mādatoz. Et vt iudei de morte ieſu
tētū peccatū sup se acciperent et ipse immun
nis eēt a peccato ((accepta aqua lauit mānus
suas coram populo dicēs. Innocēs ego sū a sā-
guine)). s. sanguinis effusiōe((iusti huius)) et
sicut lauo manus sic et conscientiam: q̄ ego
volui liberare innocentez. et solum minister
legis sum. vos videritis q̄d continget vobis
quantū ad supplicium pro culpa quam co-
mittitur: quia vox vestra sanguinez iusti fun
dit. Unde penam sentientis. Dos.n. erat
apud antiquos vt cum quis vellet se ostēn-
dere immunē a crimine aliquo: accepta aqua
lauaret manus suas coram populo. Lauit er
go manus coram populo vt quos non pote
rat mouere suasione. moueret significatione
qua significabat iniquum mortem christo i
ferre et se innocentem a tanto scelere. Lauit
manus suas imponens peccatum de morte
christi iudeis ipsis hoc recipientibus quāuis
non esset per hoc secundū veritatem excusa-
tus. q̄ non totus fuit a qua suus reus. Ben

batur ergo dicendo se innocentem. q̄ scie
bat q̄ per inuidiam eum tradidissent: et q̄ tu
stus ac innocens erat et vt met confitebatur
eū liberare poterat. Particeps ergo erat cri-
minis sed innocentioz illis. Unde Leo papa
Excessit ergo Pylati culpā facinus iudeoz
sed nec ipse euasit reatū qui reliquit propriū
iudicū. et in crimē tranſit alienū. Nunc Py-
lato similes sunt excusantes se a criminis cō
sensu cū possint reclamare cū effectu. ((Et re
sponderunt oēs. sanguis eius)). i. culpa et pe
na seu vlcio. et vindicta effusionis sanguis
eius((super nos et super filios nostros)). Op
timā hereditatē reliquerunt iudei filiis suis
perseverat enim vsq; hodie super iudeos hec
imprecatio pene et criminis et sanguinis christi
si non auferatur ab eis. Unde in singulis lu-
nationibus vt dicitur fluxū patiūtur sangui
nis. percussit enim eos dūs in posteriora et
obprobriū sempiternū dedit illis. sunt q̄z va-
gi et profugi sub seruitute. et nisi lauerint ma
nus suas p baptismū ab isto sanguine. penā
criminis sustinebūt cōtinue. Ut āt dicit Hie
ro. Uerbū optimū et salutiferū rūderunt iu-
dei q̄z inīcīōe pessima. Optādū ē ergo vt san
guis ille veniat super nos: sed in absolutio-
nē fm illud apocal'. lauit nos a peccatis no-
stris in sanguine suo((Psalmus itaq; causaz
mortis in eo nō inuenies)) nitebatur eū di-
mittere. Non enim in eo. sed in nobis causa
mortis eius fuit. passus est pro nobis non p
se. non habens culpam et sustinens penā vt
et culpā nostrā solueret et penā. Unde Ber-
nar. Optime ieſu q̄d tibi et morti. Nos pec
cauimus et tu luis nos debuim⁹. et tu soluis
Nullā itaq; causam mortis in eo inueniens
((dixit illis. Corripiaz ergo eū)). s. flagellādo.
vt si qua in vestris ceremonialibus cōmisit
vel in aliquo deliquit. p ipsis corrept⁹ emē
detur et sic emendatum et disciplinatum di-
mittam a morte liberum flagris et ludibrijs
eam afficiam quantum ipsi iubetis dūmo-
do innoxium sanguinem non sciatis vel fun
datis. Uidens enim exclamore eoruz q̄ nul
lo modo poterat dimittere ieſum omnino li
berum cum pace ipsorum. et ex altera parte
durum sibi erat interficere innocentem. ideo
satisfaciendum eis fecit xp̄m flagellare et il-
ludi. vt videntes eum sic punitum et illusum
vltra condignum penis eius et obprobrijs
crudelitas eorum saciaretur ac mitigaretur
desisterent et mortem eius non sitirent. Un
de Aug. Nō persequendo dūm flagellauit.
sed illoz furoz satisfacere volens. vt vel sic
ti mitescerēt et silerent: et desinerent velle eo
cidere cū quē flagellatū viderent. Dec Aug.
Uel etiā propter hoc corripere suā illudere per
misit. aut forte iussit vt eoz trā molliret. et a
morte eius desisterent naturale.n. vtra qui
escat. si cū contra quē iratū humiliatū et pu
nitū videat. Quod quidā verū est in ira: que
cū mensura querit proximi nocumentū: sed
nō in odio q̄ totaliter querit eius qui odio
habet exitū. Isti autē ex odio mouebant con
tra xp̄m: et ideo flagellatio eius nō sufficiebat
nisi viderent et eius interitū. O pylate pylate
tu vis dūm castigare. Nescis quid agis: quia
nec flagella meret: sicut nec penā mortis. Ne
ctius ageres si te ad suum nutū corrigeres.
Uel intentio nō excusat pylatū in toto quia
nullū per se malū potest propter bonā inten
tionē effici totaliter bonū nec facienda sunt
mala vt veniant bona affligere autē innocen
tē et precipue dei est excusabile: et cū iudex es-
set nō de intentione ei quē innocentē sciebat
etiā minimā interre penā. Ob hoc etiā secun
dū Hieronimū. cū flagellari voluit: vt roma
nis legibus seruiret quibus sanctum erat: vt
crucifigendus flagraret prius forte ad extor
quendū ab eo socios sceleris. et sic xp̄s si cru
cifigi deberet tam flagellatus esset. Ipse quo
q̄ dominus flagellari voluit vt quia scriptū
est multa flagella peccatoris nobis parceret
et nos suo flagello a perpetuis flagellis libe
raremur. sicut pia mater. quando videt pa-
trem velle flagellare aliquem de filijs suis tē
sis occurrit brachijs. et cum protegit expo?
nens se pro eo flagellis. Homo enim deum
offenderat: et ideo disciplinari debebat: xp̄s
ergo disciplinari voluit: et sic deum placauit
et ideo dicitur disciplina pacis nostre super
eum. Et si tam grauiter flagellatus est inno
cens pro peccatis alienis quam grauiter pu
tas noxios nisi se correxerint flagellando pro
peccatis propriis. Cum ergo dominus
flagellari iubetur. spoliatur per milites appa
ritores pretidis et vestibus quibus indutus
erat exuitur et coram omnibus denudatur.
Est autem intelligendum q̄ sicut remissus
fuerat ab herode cum alba veste sic remansit
in eadem veste vsq; ad horam flagellationis
et tunc exuerunt eū hac veste et suis. Ex hoc
articulo exuīōis vestiū habemus duo docu
menta. Primū est. vt caueamus nos a nudi
tate tā corporali q̄ spirituali. ne forte vnquā
nudi appareamus coram deo et angelis et ho
minibus. Nā et si homo interdū nō videat
ab hominibus. erubescat tamē nuditatē suā
coram deo et angelis. Unde primi parentes
erubuerunt a facie dei qui. vbiq; apud nos
est cum angelis suis. Denuditate vero spiri

tuali est illaꝫ apostoli. si tamen vestiti et nō
nudi inueniamur. Jtē est illō apocalipsis ve
stimentis albis induaris. ne appareat cōfusio
nuditatis tue vbi per vestimenta alba intelli-
gitur candor sancte cōuersatiōis que instar
vestimēti malis debet esse cōtexta filis ho
vestimentis sup inducta oʒ esse aīa fidelis ne
confusio nuditatis eius a virtutibus appa-
reat coram deo ⁊ angelis ⁊ hoībus. Secun-
dum documentū est. ꝙ sicut exutus fuit vesti
mentis suis sic ⁊ nos exuamus veterem tuni
cam ⁊ nudemus conscientias nostras coraꝫ
deo per nudam ⁊ puram confessionem pec-
catorum deponentes omne pallium excusa-
tiōis quando ⁊ aperta sunt omnia oculis eiꝰ
Ad conformādū se huic articulo recogitet ho
mo ꝙ̄ miserabiliter ⁊ cū quāta iniuria ⁊ ve
recūdia xp̄s fuit exutus vestibus suis. ⁊ denu
datus pro nobis vt nos vestiret virtutibus ⁊
oret hoc modo iesu qui vestimentis tuis exui
⁊ ad flagella nudari voluisti. Da mihi nuda
peccatoꝝ meorum confessione veterē hoīem
cum actibus suis exuere ⁊ in conspectu tuo
nudū a virtutibus me nequāꝙ̄ appere. De
inde dn̄s ad columnam durissime ligatꝰ ille q
soluere cōpeditos solet ⁊ plena deo membra
verberibus subdens imanissime flagellatur
⁊ vndiqꝫ flagellis atteritur verberibꝰ crucia-
tur. Stat nudus coram oībꝰ ⁊ amantissimus
iuuenis elegans ⁊ verecundus ⁊ silet ad oīa
quasi agnus. speciosus forma pre filijs hoīuꝫ
suscipit dura aspera ⁊ dolorosa flagella spur
cissimorum. Caro illa innocentissima ⁊ tener
rima. mūdissima ⁊ pulcherrima. flos oīs car
nis ⁊ totiꝰ humane nature replet plagis liuo
ribus ⁊ fracturis vulneratur. per totum cor-
pus illud sanctissimū. a planta pedis vsqꝫ ad
verticem eiꝰ non remanet sane partis vesti-
giū. ⁊ totum fit rubeū vestimentum suū. fluit
vndiqꝫ regius ⁊ preciosissimus sanguis de oī
bus partibus corporis ⁊ eius corpus candi-
dissimū cruore eiꝰ roseo rubricat per totum
superadditur reiteratur ⁊ spissatur plaga su
per plagam liuor super liuorem. fractura su
per fracturā sanguis super sanguinem. quo
usqꝫ tam tortoribus ꝙ̄ in spectatoribus fatiga
tis solui iubet a colūnia cui fuit alligatus. cu
ius colūne aliqua pars ostenditur rome i ec
clesia sancte praxedis. maior autem pars fert
esse in ecclesia montis syon in loco vbi pro-
nunciatur euangeliū que secūdū Bedaꝫ do-
mini cruore vsqꝫ hodie cernentibus vestigia
certa demonstrat. Quot aūt ⁊ quāte plage vel
vulnera in hac flagellatione sibi infligebat
pro certo sciri nō pōt nisi per reuelationem
vt supra dictum est sed oportuit ea esse quasi

innumerabilia. Si enim vt dicitur in deute-
ro. pro mēsura peccati erit plagarum modꝰ.
xp̄s aūt flagellabat p̄ peccatis nostris q̄ vtiqꝫ
sunt innumerabilia. quare ⁊ plage innumera
biles. Et hoc quod dicit in ysa. A plāta pe-
dis vsqꝫ ad verticē nō est in eo sanitas. Tunc
impletū est ꝙ ibidē dicit. Nō est ei species ne
ꝗ decor ⁊ vidimus eū ⁊ nō erat aspectus ⁊ q̄
si absconditus vultꝰ eiꝰ ⁊ despectꝰ. ⁊ reputaui
mus eū quasi leprosū ꝑcussū a deo ⁊ humi-
liatū. Unde Aug. de vultu illius pulchritudo
effluxerat oīs ⁊ qui erat pre filijs hominum
speciosus. videbat omniū indecorꝰ q̄ iniquo-
rū liuor sacrum illiꝰ vultū fedauerat verberi-
bus. Considera eū hic diligēter per longam
morā ⁊ spaciose ⁊ si hic ei non cōpateris cor
lapideū reputa te hr̄e. Et tūc exclamabis O
bone dn̄e iesu quō tu denudaris q̄ nudos ve
stis. quō tu ligaris. qui cōpeditos soluis ⁊ li-
gatos a demonibus ⁊ ab īfirmitatibus deten
tos liberas. Quō tu flagellaris. qui nos a fla
gellis eruis. Quis fuit ille tā audax qui te spo
liauit. Quis tam temerarius qui ad colūnaꝫ
te ligauit. Quis tam sacrilegus qui te flagel-
lauit. Sed tu sol iusticie tuos radios subtra-
xisti. ⁊ ideo sunt tenebre ac tenebrarum pote
stas omnes sunt te potentiores. nobis debe-
bantur flagella eterne afflictionis tu flagella
ri voluisti p̄ nobis vt nos misericorditer eru
eres ab illis. Unde Anshel. Et quidē nō igno
rabat impius ille per inuidiā omnia in te fie
ri nec tamen abstinuit temerarias a te manꝰ
sed amaritudine repleuit animaꝫ tuā sine cā.
Jlludendum te misit herodi. illusum recepit
nudum in conspectu irrisorum stare te iussit.
nec pepcit amarissimis verberibus virgine
am carnem tuam diuellere. plagas plagis, li
uores liuoribus infligens. Electe puer domi-
ni dei mei quid tanta amaritudine quid tan
ta confusione dignam commiseras. prorsus
nihil. Ego homo perditus totius contritionis
totius confusionis tue causa extiti. Ego domi
ne vuam acerbam comedi ⁊ dentes tui obstu
puerunt. q̄ que non rapuisti tunc exoluebas.
Amor tuꝰ ⁊ iniquitas nostra sic te fecit imbe
cillum maledicta sit tanta iniquitas. pro qua
sic affligeris. Jn omnibus his non est facia-
ta perfidorum iudeorum impietas. Hec An
shel. Uide nūc attende quāta ⁊ qualia ab im
pio pylato si fuis sine causa dominus passus
est p̄ te ⁊ exemplo eius ad patiētiā in labori
bus ⁊ aduersitatibus confortare. sicut enim
xp̄s verberatur ⁊ flagellis nodosis caro illa si
cissima ⁊ mēbra delicatissima accerrime di
lacerant. ac corpꝰ eiꝰ formosū plagis liuet. ⁊
sanguine vndiqꝫ rubet sic miles xp̄i strenuus

debet corpus suū per asperitates ⁊ duritias
debitas castigare: ne inobedienter incipiat re
calcitrare. flagellatio domini prefigurata fuit
p̄ achior principē ligatū ad arborem. Achior
ligatus fuit ad arborē p̄ holofernis satellites.
xp̄s ad columnaꝫ p̄ pylati milites. achior pp̄
veritatē quā dixerat fuit ligatus. xp̄s pp̄ veri
tateꝫ quā p̄dicauerat fuit flagellatus. achior
ligabat. q̄ noluit holoferni loq̄ placētia. xp̄s
q̄ reprehendit iudeos cū eoꝝ displicētia achi
or ligatus est q̄ gloriā dei magnificabat. xp̄s
flagellatus est q̄ nomē patris sui manifesta-
bat. Flagellatio ēt xp̄i in flagellatione Hiere
mie p̄figurata fuit quē phassur flagellauit. so
lutus āt dn̄o a columna. ducunt eū sic nudum
sic flagellatū per domū. p̄ pannis suis colligē
dis: qui sparsim per domū ab expoliatoribus
proiecti fuerant. Jntuere bene eū sic afflictū:
sic trementem pp̄ frigus q̄ hyems erat. atten
de diligenter ⁊ p̄sidera statum eius in actibꝰ
singulis vt intime cōpaciaris ac simul pascha
ris. aduerte autem paꝝ per oculos a diuinita
te ⁊ eum puꝝ hoīem considera ⁊ videbis iu
uenem elongantem nobilissimū. innocentissi
mum ⁊ amantissimū totū āt flagellatū ⁊ san
guine liuoribusqꝫ respsum. pannos suos vndi
qꝫ sparsim p̄iectos de terra recolligere: ⁊ cuꝫ
quadā verecundia ⁊ rubore se nudum coram
illis. semper ipsum deridentibus se reuestire.
ac si foret omnium infimus. a deo derelictus
⁊ omni auxilio destitutus. Jntuere ergo eum
diligenter ac pietate ⁊ cōpassione mouearis.
Sedeas postea ad diuinitatem ⁊ considera
illam imensam eternā ⁊ incōprehensibileꝫ ⁊
imperatoriam maiestatem incarnatam se fle
ctentem ⁊ humiliter ad terrā inclinantē pan
nos recolligentem. ⁊ se cum reuerentia rubo
re similiter reuestientem ac si esset homo vi-
lissimus. immo quidaꝫ seruus empticius sub
illoꝝ dn̄o constitutus ⁊ ab eis pro aliquo ex-
cessu correptus ⁊ castigatus. Jntuere ⁊ nunc
eum diligenter ac humilitatem suam animi-
rare ⁊ pro posse immitare. scd̄m eandem ēt
considerationem intueri potes eundem cum
post coronationem purpura spoliatꝰ se vult
reuestire. Ex hoc articulo flagellationis ha-
bentur duo documenta. primuꝫ est ꝙ nos fla
gella dei libenter debemus sufferre. vt vnus
quisqꝫ nostꝝ possit cum psalmista dicere. qm̄
ego in flagella paratus sum. Et merito q̄ si
vnicus dei filius paratus fuit suscipere in se
nr̄a flagella ex obedientia patris cur ⁊ nos
adoptiui non essemus parati sufferre flagella
eiusdē patris que ipse p̄ se vel p̄ ministros seu
instrumenta sua media nobis misericorditer
infliger ⁊ dignatur ad emendationem no-

strā. Nam s̄m sapientē: quē diligit deus casti
gat: flagellat aūt oēm filiū quem recipit. Se
cūdū est ꝙ diligenter caueamus. ne ⁊ nos ite
rato xp̄m flagellemꝰ ꝙ fit quotienscūqꝫ mor
taliter peccamus. Cū n. xp̄m flagellatus sit p̄
peccatis nostris quādocūqꝫ peccamus tunc
xp̄o vnū ictū flagelli q̄tū in nobis est incuti-
mus: sicut apostolus de quibusdā dicit: rur-
sum crucifigētes in semetipsis filiū dei ad cō
formandū se huic articulo poterit hō flagello
vel virga seipsum cedere: si gratiā habet vel
saltē cōpatiendo flagello xp̄o mētaliter se fla
gellet. ⁊ sic oret. Jesu qui pro nobis flagella
ri vndiqꝫ voluisti: da mihi flagella tue pater-
ne correptionis libēter suscipere: ⁊ de pecca
tis meis nūꝙ̄ denuo flagellare. Cū igit post
flagellatione iesu reuestire se vellet contēdūt
impijssimi quidā pylato dicentes: dn̄e hic se
regē fecit: vestiamus ⁊ coronemus euꝫ more
regio. Miseri ad plenū sibi illudere volebāt
anteꝙ̄ eū morti traderēt. Unde Anshel. No
uissime aūt dn̄e iesu in manus incircūcisoꝝ
militū deuolutus es: morte turpissima consu
mādus. Parū erat sacrilegis manibus suis
crucifigere te nisi prius replerissent illusioni
bus animā tuā. ⁊ cōscientie pylato ((cōgrega
uerūt ad hoc vniuersam cohortē in p̄toriū))
vbi sedebat preses ⁊ senatus: vt oēs interes-
sent tali spectaculo: ⁊ vt magis ei illuderēt in
loco patenti ⁊ coraꝫ multitudine. ⁊ eū vix re
uestitū ((exuentes vestimētis suis: induxerūt
eū veste seu tunica purpurea. ⁊ circūdederūt
ei clamidē coccineā)) .i. palliū siue mantellū
non consutum sed fibula infrenatū: coccinei
coloris qui est inter rubrum ⁊ purpureuꝫ: in
obprobrium regij nominis ꝙ ipse iudei asse
rebant indebite vsurpabat: ⁊ ad deridenduꝫ
eū sicut regē falsum acceperunt purpuram ⁊
clamidē non nouā sed veterē in confusionis
augmentū. q̄ enim rex dicebatur induūt eū
vestibus quibus reges veteres vtebantur.
Christus illa die fuit indutus triplici veste. s.
alba rubea ⁊ coccinea ad designandū ꝙ qui
vult esse de xp̄i familia debet portare vestem
albam innocentie: rubeam caritatis ⁊ obedi
entie: ⁊ coccineam penitentie. Sic ergo nunc
purpura ⁊ clamide induerunt eum ⁊ vnus
euangelista exprimit vnum: alius aliud. quia
si tantum clamidem ei circumdedissent non
eum nudassent. sicut non legitur nudatus an
te herodem vbi imposuerunt sibi albam ve
stē. Et bene conueniebat vestis alba ⁊ rubra
tali corpore vtpote toti sanguine rubricato et
flagellatione vt impleretur illud ysaie. Qua
re rubrū est indumentū tuū. ⁊ vestimentuꝫ si
cut calcātiū in torculari ⁊ hec questio s̄m glo

ſũ fuit angelorũ videntiũ mirantiũ. q̃ chriſti corpus quod ſ de vtero virginali tantũ cando rẽ habuit quantum ſullo non poteſt facere ſuper terram. intantum fuit ſanguine rubri eatum a.i. quam quẽ ſionem ipſemet ibidem edidit: dicens. Doctular calcani ſolus quaſi diceret ſecundum gloſam ego ſolus ſuſtinui preſſuram crucis flagellorum ẽ omnium tor mentorum paſſiones in quibus quaſi prelo preſſus ſum. ſanguine proprio per totum cor pus meum pro mundi ſalute aſperſus. In purpureo ergo veſtimento caro eius paſſio nibus obiecta ſignificatur. Per hoc etiam ſi gnificatur paſſio martyrum qua totum cor pus xpi. eccleſia rubricatur. ẽ ſic etiam pur pura veſtitur cum de triumphis ſanctorum martirum gloriatur. Ex hoc articulo trahun tur duo documẽta. Primum ẽ q̃ nos pecca ta nra operire debemus operibus caritatis vt ſicut xps noſtrorum peccatorum flagellis crucifixus purpura cooperiri voluit. ſic ẽ nos opera nra cruciꝫ.i. peccata cooperia mus purpura vernantis caritatis. Quia vt ait Petrus caritas operit multitudinem pec catorum. Vel etiam per purpuram ſignifica tur memoria dominice paſſionis. Vñ in can ticis come capitis ſponſe.i. aie fidelis. dicun tur eſſe ſicut purpura regis: q̃ cogitationes mentis noſtre quẽ per comas capitis intelli guntur verſari debent aſſidue circa paſſionẽ redẽptoris. vel etiaꝫ circa opera caritatis. Se cundum documentum eſt q̃ per hoc q̃ dñs noſter veſte regali indui voluit ſm Theo phylũ. docemur q̃ ẽ nos habitu mentis ve ſte regis induamur ẽ ſimus vere reges cale tes ſuper ſerpentes ẽ ſcorpiones .i. oĩa vitia ſappedatãtes. Vñ dicimur xpiani. i. vncti q̃ſi reges. Ad confortandũ ſe iſti articulo ẽ ſepẽ ſequentibus illuſionũ articulis recogitet homo factũ coluſibs articuli cũ aggrauatio nibus ſuis ẽ oret ſicut in quolibet articulo deuotio miniſtrabit ieſu qui veſte purpurea il luſorie indui voluiſti. da mihi tugẽ tuc paſſio nis memoriã habere. ẽ precata mea caritatis purpura operire. Pro dyademate autẽ ſeu corona regali((plectentes))complicando ſeu plicantes .i. componentes connectendo((co ronã.i. ſertũ ad modũ corone capitis((de ſpi nis))hoc eſt de iuncis ſpinoſis((ẽ aculea.ta)))valde acutos angulos habentibus((impo ſuerunt caput eius)) reuerendiſſimo ẽ tener rimo. aculeis ad caput verſis vt pena puncti onis cu mularetur probo irriſionis. Qui at tentius conſideraſſe ſe dicunt ſpinas illas iũ coo fuiſſe marinos aſſerunt quarũ acies nõ minus dura ẽ acuta aſpera ẽ pungitiua ac penetratiua ſpinis eſſe dicit. in tantũ vt etiaꝫ homines calciati deſuper calcãtes. inde vul nerent. Unde poeta. Et acuta cuſpide iuncꝫ. Suauiſſimũ mihi ceruical ſit illa ſpinea co rona domine capitis tui ſuper quã dulciter caput meũ requieſcat. Ex hoc articulo tria ha bẽt documenta. Unuꝫ q̃ nos peccata no ſtra per recordationẽ ſemper in mente po temus ſicut xps ſpinas peccatorũ noſtrorũ in ſuo capite portauit. quia ſecundũ Be. in coro na ſpinea quã portabat. noſtrorũ ſuſceptio peccatorũ oſtendit quoꝫ ſpinas remouit per ſpinas quas portauit. Be his ſpinis dictuꝫ erat primo homini terra ſpinas. ẽ tribulos germinabit tibi quia terra noſtri corporis peccata germinat que ſuis aculeis conſcienti ã noſtrã ſicut ſpine pungunt. Vas ergo ſpi nas xps ſuſcepit portandas victorie. Solent .n. victores arma de victorũ hoſtiũ pro ſigno victoriali geſtare ẽ de hiſ gloriari. Arma dya boli ſunt peccata noſtra quibus armatur cõ tra nos. que dñs in paſſione ſua abſtulit ipſe .n. eſt agnus q̃ abſtulit peccata mũdi. Idcir co ſpineã coronã vtpote victorialẽ in ſuo ca pite geſtare dignatus eſt. In iſta coꝛõa videre regẽ noſtrũ deſiderabile eſt oi aie amãti. Vñ ad hoc ſponſa in cãticis oẽs fideles aias euocat dicens. Egredimini filie ſyõ. ẽ videre regẽ Salomonẽ in dyademate. quo coro nauit eũ mater ſua. ſ. ſynagogã ad litterã. vel mater ſua .i. caritas quantũ ad tropũ pñtẽ Aliud documentũ eſt ſm Theophilũ vt. ẽ nos ſummamus coronã ſpineã i. ſeſtinemus coronari vita arta. abſtinentijs ẽ puritate cõ ſcientie. Ne.n. ſunt quedã ſpine propter au ſteritatẽ quã habent. Tertiũ documentũ eſt vt ẽ nos conemur coronari ſpinis temptatio nũ. Quelibet .n. temptatõ vos impugnans eſt quaſi quedã ſpina caput mentis noſtre pungens. q̃ dũ hõ ſperat ſpina illa cedit ſibi ad coronã. Vñ quot ſpinas tẽptationũ hõ in hac vita ſuſtinet ẽ ſuperat. tot gẽmas precio ſas ad coronã ſuã cõparat. Jeſu qui ſpinis coronari voluiſti fac me pnie ſpinis ſic di gne cõpungi vt a te merear celeſtibus coro nari. Pro ſceptro quoꝫ regali((dederunt a rundinẽ in dextra eius)) dehonoſtantes arũ dine dexterã. que celũ regit ẽ terrã. ſi per hoc ſignantes regnũ q̃ ſibi vſurpauit dicen do ſe regẽ ad modũ arundinis eẽ vacuũ ẽ in firmũ ac ipm rego vacuũ. nõ attendentes q̃ ipſe dixerat regnũ ſuũ nõ eẽ de hoc mũdo. ſed alio mundo .ſ. eternitatis vbi regnũ eſt firmiſſimũ. Ex hoc articulo trahẽ documen tũ. q̃ nos attendere debemus nos ex nobis eẽ infirmos ẽ fragiles. ac oi bono vacuos ni

ſi dextra dei nos manuteneat. ſicut arundo in ſe habet vacuitatẽ ẽ imbecilitatẽ. ſed ma nu xpi apprehenſa firmat. vt dicit Hyla. Id circo dñs noſter arundinẽ in dextra tenere voluit. ut per hoc oſtenderet ſe nos fragiles vacuos ẽ infirmos manutenere. ẽ omnibus bonis implere. Itẽ arundo ſiue calamus eſt inſtrumentũ ſcribendi ẽ idcirco ſecundum Piero. xpõ calamũ in manu tenere voluit. vt ſacrilegũ iudeorũ ſcriberet ẽ oſtenderet ſe illũ eſſe qui electos ſuos ſcriberet in libro vi te. Jeſu qui arundinẽ pro ſceptro in dextra ti bi dari voluiſti imbecilitatẽ queſo meã dex tra tue potentie ſic ſuſtentare digneris qua tenus in me regnũ tuũ iugiter conformetur Sic ergo tria inſtrumenta illuſionis intro ducunt .ſ. veſtis purpurea ẽ coccinea ſpinea. arundo vacua veſtis corpori. corona capiti. arundo q̃ ſceptro manui imponit. Ad litte ram hec ſunt tria regula inſignia contume lioſe ẽ in derisionẽ ſibi unpenſa. vt reus oñ datus leſe maieſtatis. eo q̃ regnum vellet ſi bi vſurpare nec poſſet obtinere. Moraliter ſi cut chriſtus illuſus fuit tripliciter. ſic triplici ter anima frequenter illuditur ẽ per pecca tuꝫ capitur. Primo in oſtẽtatione humane potentie que ſignificatur per veſtẽ purpure am ẽ coccineam que eſt veſtis regum ẽ po tẽtum. Secũdo in cupiditate affluentis opu lenne. que notatur per coronam ſpineam. di uitie enim ſpinis ẽ curis ſunt plene. Tertio in vanitate mondane ſapientie que ſignifi catur per arundinem que pulchra ſed vento plena ẽ vacua eſt. mundana enim ſapia in qua confidunt homines. ẽ qua quis nõ ad dei laudẽ. ſed ad ſuam gloriam vtitur. eſt q̃ſi baculus arundineus ẽ contractus. Vide hec quemodo xpõ in oĩbus non tñ patri. ſed ſuis etiam illuſoribus obedit. Purpuram ſuſci pit: caput corone parat. arundinem manu tollit ſicut ergo xpõ rex glorie ſpinea corona coronatur. purpura ac ſceptro ſub ſanatorie deluditur. ſic etiam cum ſeruus xpi in hoc mundo vilipẽditur. ẽ velut omni honore in dignus abycitur. ẽ a preſumtuoſis deſpici tur ẽ illuſionibus moleſtatur. cogitet quod ſeruus non eſt maior dño ſuo. nec pro malo habeat ſi patiatur ſimilia regi ſummo. De inde cum ſigna regalia ei adhibuiſſent((ſle ctebant gẽua coram eo)) ac derisorie eum vt deum adorantes. ẽ vt regem ſaluantes((illu debant ei)) tanquã regnare volenti ẽ non va lenti. ac irridentes dicebant ei((Aue rex iude orum.)) Quaſi dicerent voluiſti regnare. ſed non potuiſti. Regẽ iudeorũ eũ vocantes. ve rum dicunt etiã nolentes ẽ irridentes. Et hic

ſm Bedam. adorabant eum quaſi qui deum ſeipſum falſo dixiſſet. Et ſalutabant eum ſic qui ſeipſum falſo regem feciſſet. Quod fece runt vt eorum illuſio reſponderet iudeorum accuſationi. quia. de vtroq̃ accuſabatur a iu deis. Deteſtabilis mentis affectu hec facien ti quia compungentes coronant ac illudentes adorant ẽ ſalutent. ẽ licet gentiles hoc face rẽt: tamen indei luunt. qui tanti criminis auctores erant. ẽ ideo in paraſceue cum pro perfidis iudeis orare genua non flectimur cum forte indei hoc agebant cum gentibus. Ubi Criſo. dicit q̃ nuncs pecunia corrupti hoc ad gratiam iudaicam faciebant Aug. aũt dicit hoc diſſe factũ mandato vel permiſſione pñtis dis. vt ſcilicet in agie iudeorum odia ſaturarentur ẽ faciliꝰ eũ eriperet. Ex hoc articulo habetur documentum q̃ nos caueamus ne xpm falſo adoremus vel ſalutemus'. Diſſi ce falſo xpm adorant ſalutant qui in eum cre dunt ſed peruerſis actibus deſpiciunt ore cũ confitentur ſed factis negant. Item falſo adorant vel ſalutant qui inter orandum aliꝗd q̃ eſt contra diuinum honorem men te pertractant. Item qui in eccleſiis ſigna de uotionis oſtendunt. ẽ poſtea iniurias xpõ graues in membris ſuis faciunt. Item falſo xpm adorãt ẽ ſalutent oẽs pſeudo xpiani. Jeſu qui irriſione adorari ẽ ſalutari voluiſti da mihi te deum meum verum adorare in ſpi ritu ẽ veritate ẽ te ſolum verum regem vene rabiliter ſalutare. Et vt illuderent factis ſi cut illuſerant ſignis ẽ verbis dant ei alapas in augmẽtum illuſionis ẽ hoc ideo vt ipſo opere oſtenderent. illuſorium eſſe q̃ ei talem honorem exhibebant. In hoc enim illuſionem ſuam magis deſpectuam fecerunt. q̃ velut adorantes deus ẽ ſalutantes regem eum ala pizauerũt. Et differt illa alapizantis ab alia que in domo anne fuit facta q̃ ibi vna ala pa ab vno miniſtroꝝ. hic aũt plures alape a diuerſis dabantur ẽ illa dabaẽ cauſa vino nis. iſta cauſa illuſionis. Documenta autem poſſunt hic accipi tibi. Jeſu qui alapis cedi voluiſti fac me ore ẽ vita tibi ſemper plau dere ẽ alioꝝ opera. licet mala mihi in bonuꝫ cooperari concede. ((Et exſpuebant in faciem eius)) ſicut perſone viles ẽ contemptibiles. O q̃ vilis actus militũ. Ex hoc apparet q̃ iſti dicuntur milites nõ ſm nomen militie ſ ſentie tpis quo generoſi ẽ nobiles qui equi tes nominantur de calcaribus deauratis ta les enim nobiles perſone non illuderẽt. non conſpuerent nec crucifigerẽt. nec veſtes cru cifixi ſibi diuiderent q̃ ad carnifices potius pertinet. Sed dicuntur. iuſtitee ſ. antiq̃ cõ

tudinem stipendiarij & seruientes pedites
sicut patet in gestis iulij cesaris: vbi milites
ad equitibus distinguntur: & in actibus apo
stolor: vbi dicitur q Paulus cum militibus du
centis & equitibus septuaginta a hierusalem
missus est cesaream: ergo milites in hoc loco
intelligimus viles stipendiarios carnifices
quales nullam perhorrescunt insolentiam q
dicti sunt milites nō a nobilitate: sed a sortitu
dine erant enim robusti corpore & ad omne
malum expositi vt dicit Crisostomus. de quibus dicit
Theophilus. q in istis illusionibus militaris
vana gloria super inordinatis gaudens ob-
probria sibi propria ostendebat. Documenta
hic possunt sumi sicut supra de consputione
in domo cayphe facta. Ieiu qui in deliciosis
simam faciem tuam in sacramenti eucharis
tie sumptione indigna non polluere. & con
scientiam meam immundis cogitationibus
non sedare. ¶ Et accipiebant arundinem de
manu eius. & percutiebant sacrum caput
ipsius ¶ & ratione doloris infligendi vt aculei
spine: sortitus infigerentur capiti. & rōne con
temptus in signum vacuitatis & nihil. Non
enim tantum causa ledendi cum per punctu
ras spinarum & per ictus baculi: quantum
causa illudendi & vilificandi hoc fecerunt. nā
viles persone baculis sicut bestie percuti con
sueuerunt. Quasi dicerent ad eum. O tu ho
mo vilis: vt quid te regem facis. In hoc fie
bat ei sicut furi: qui sune capiti circumposito
torqueturi vt recognoscat mala que fecit: & si
cut funis constringitur: vt se amplius profun
det vel grauius torqueat sic & iesum coronā
tum percutiebat arundine caput pauendum
demonibus tremendum: ac reuerendum cun
ctis celorum virtutibus. & venerandum san
ctis omnibus caput benedictum in secula. a
quo omnis benedictio non solum in barbaz.
verum etiam in oram vestimenti totius eccle
sie manat. O miseri quomodo vobis adhuc
tremendus apparebit caput illud: q nunc sic
percutere non formidatis. Et tunc sanguis p
aculeos corone de capite extractus. & largi
ter fluens tinxit caput & genas: eius ita vt ap
paret quasi leprosus quia sanguis & sputa ap
posita faciebant eum leproso similem. Tinxit ergo sanguis totum caput eius sicut cruor
flagellis extractus: & fedor sanguineus tinxit
omnes alias partes corporis vt: non tantum
manus & pedes & latus dicamus sanguine re
spersa: sed tota veste tincta cōtra istum ascendit
re de bozra. Cerne igitur cum cū corde ama
ritudine in singulis suis afflictionibus q oī a
sustinet que ipsi volunt: quasi eorum seruus:
& ad omnia tacet quasi mut⁹. Et maxime cer

ne enim cum caput eius spinis plenum arun-
dine grauiter & sepe percutitur quomodo de
presso collo patienter. cum dolore tamen ma
gno acerbos ictus suscipit & patitur. Perfo-
rabant namq; caput sacratissimum acerbissi-
me illie spine. ac totum madefaciebant sangui
ne. Ex isto articulo trahitur documentum. q
caueamus ne & nos caput christi cum arundi
ne percutiamus. Caput quidem christi percu
tiunt qui diuinitatem eius impugnant: & eus
deum esse verum denegant: nam secundum
apostolum: caput christi est deus. ideo diuini
tas creans est caput creature assumpte. Arun
do autem vel calamus significat scripturam
diuinam calamo spiritus sancti scriptam: de
qua in psalmo dicitur. lingua mea calamus
scribe. Calamo igitur vt dicit Beda. caput xpi
percutiunt qui diuinitati eius contradicentes
errorem suum auctoritate sacre scripture que
calamo scribitur confirmare conatur. Qua-
les sunt qui eum purum hominem fuisse di-
cunt: Item arundine caput christi percutiunt
quando propter aurum mundani fauoris q
per arundinem significatur deus offenditur.
Item caput christi calamo percutient: qui ex
scriptura diuinitatem plusquam oportet inue
stigare satagunt. vnde & interdum sanguines
erroris eliciunt. Item cum arundine christus
in capite percutiunt. qui per vacuam. i. ociosā
vitam christum offendunt qui est caput no-
strum a quo in omnes sensus nostros vitales
operationes defluunt. qui & operum nostro-
rum exempla nobis prebuit. Unde in quoli-
bet ocio cum adest nobis oportunitas bonus
faciendi homo ociosus christum quasi in ca
pite percutit: ita vt ex tali percussione & spino
rum punctione sanguis de capite christi emā
gatur. hoc est quia christus dolet & pungitur
vsq; ad sanguinem de ocio nostro q: videt q
exempla sua non fructificant in nobis. Ieiu
qui nobile caput tuum arundine precuti vo
luisti: da mihi te caput nostrum perinanes vi
tam non offendere: sed tibi placitis moribus
de seruire. Coronatio & illusio christi ac ei⁹ pa
tientia fuit prefignata in rege Dauid quando
ab inimico semey tanta mala patienter tolle
rauit. Semey proiecit super Dauid lapides li
gna & lutum sic synagoga iniecit in christum
palmas spinas: & sputum Semey Dauid vi
rum sanguineum: & virum belial vocauit. Sy
nagoga christum seductorem & maleficum
appellauit. Sed absalai cum voluisset semey
occidere. dauid prohibuit vt angeli occiderent
derisores christi: sed ipse non permisit. Chri
stum etiam prefigurauerunt nuncii regis da-
uid quos amon rex amonitarum tam turpi

ter de honestauit. Dauid misit Elmō nuncios
ad paces instaurandas. quorum vestes ipse
precidit vsq; ad nates: & radi fecit medias
barbas. sic deus filius suus ad paces faciendas in mundum misit: quez synagoga nudans
vestibus barbā ipsius sputis maculauit. De
premisso domini contumelijs dicit Augusti
nus sic enim implebantur que de se dixerat
xp̄s. sic martyres informabantur ad omnia
que persecutores sibi uisset facere perferenda
sic paulisper occultata tremenda potentia
commendatur prius timenda patientia. sic
regnū quod de hoc mundo nō erat superbū
mundum non atrocitate pugnandi: sed pati
endi in humilitate vincebat. sic illud granum
multiplicandum seminebatur horribili contu
melia. vt mirabili pullularet in gloria. Nec
Augustinus. Ue igitur semel. ve bis & ve ite-
rum his qui post tā preclarum humilitatis spe
culum superbia tolluntur in altum. obprobria
refugiunt. & ad honores aspirant rursus con
temptui habentes det filiū. quez tanto ab ho
minibus amplius omni constat honorificen
tia dignum. quanto pro hominibus indigniō
ra sustinuit. Unde Crisostomus. Tot autez
& talibus factis ipse instabat filius: tu vero
audiens hec in mente habe continue & reges
orbis terrarum & angelorum dominum videns
contumelias patientias & omnia ferentes si-
lentio imitare. Et iterum. Que igitur erit no
bis cura decetero si contumelias ab aliquo
patiamur postquā hec xp̄o passus é. Etenim
quod fiebat in xp̄o. vltimus contumelie ter-
minus erat. nec vna particula tantum. sed vni
uersum corpus patiebat iniurias. caput p coro
nas & arundines & colaphos. facies quia cōn
spuebatur. gene. quia alapis cedebantur. cor
pus totum per flagella. & quia denudatus est
& per circundationes clamidis. & per fictas
adorationes manus per arundines quas de
derunt ei pro sceptro. ac si timerent ne preter
mutarent aliquid grauissime presumptionis
Unde Anshelmus. Regali purpura indu-
tur. sed plus in ea despicitur quas honoretur
Sceptrum in manu gestat sed eo ipso reuere-
dus caput eius scribitur. Adorant coram ipso
positis genibus in terra & reges conclamant
& continuo ad conspuendum amabiles eius
genas subsiliunt. maxillas palmis concuti-
unt & honorabile collum exhonorant. Dec
Anshel. Omnes vero iste illusiones militus
contumelie iudeorum xp̄o illate. nobis tribu-
unt misteria liceat alia intentione ab eis sint
facta prout supra tactum est supra. Dec autez
Sim Jo. ante sententias pylati facta sunt. sed
Matheus & Marcus post sententias ea que

omiserant recordando ponunt. Sic ergo vi
detur esse martyres informabant ad perferē
da omnia que a persecutoribus inferebant.
Quod enim in veste duplici. s. alba & rubea
xp̄o illudus esse prohibetur. in vno portas
siue humanitatem in altero veritas passionis
exprimitur. hoc etiam significat duplex mar-
tyrū genus. quo in passionibus ecclesia ador
natur. vt sit candida virginitate & rubicunda
sanguine. Et ipsa ecclesia varijs membrorum
suorum floscullis vernans in pace lilia gignit
in bullo rosas. Unde dicit admirando. Dile-
ctus meus candidus & rubicundus. candid⁹
s. actione & in pace lilium virginum ac rubi-
cundus sanguine. & in bello rosa martyrum
in viroq; ergo habitu domini potest omnis
multitudo electorum intelligi alba enim ve-
ste induuntur virgines & confessores: & ru-
bea martyres. Unde & dominus alba veste
induitur cū munda iustorum confessione circū
datur rubea vestitur cum in triumphis victo
riosorum martyrum gloriatur. Si autem te
nudū absq; his vestibus inueneris. veste xp̄i
rubea induere. & totus xp̄i passionibus ador
nare. sed nec illis sufficiebat q ad maiorem il
lusionem totam cohortem militum congrega
uerant. sed & pylato iubente coram ipso & to
to populo iudeorum sorte expectante qui pro
pter iesū non introibant in pretorium. adu
xerunt sortis iesum sic illusum. & ad derisionē
& cōfusionem paratum oibus demonibus. ((Exiuit ergo iterum pylatus)) de pretorio fo
ras ad iudeos)) & dixit eis. Ecce adduco vo-
bis eum foras)) postquas diligenter examina
ui & puniui ad vobis satisfaciendum)) (vt co-
gnoscatis. q: nullam in eo causam)). s. mortis
inuenio. licet afflictus & illusus sit. & hoc ad
voluntatem vestram innocenti fecisse sufficiat.
In eo habitu illum ostendit in quo illusus é
a ministris. vt saltem sic quiescant videntes eū
plenum obprobrijs. ((Exiuit ergo iesus)) ex p̄
ceptum pylati ((portans coronam spineam &
purpureā unicam)) & clamidem coccineam
turpem & veterem ac sceptrum arundineum
Ecce quā lamentabile spectaculū incedebat
quasi in habitu regali. sed patebat vndiq; de
spectui. ecce qūo rex & dux tuus confusione re
pletur. & humiliter sustinet vt me ab eterna
confusione eriperet. & a superbie peste sana-
ret. Dic ergo inferamur vt obprobria om-
nia pro nomine. sic si xp̄i sustinere paratissim⁹
& in oibus humiliari studeamus. Unde An-
shel. Attende anima mea quis est ille qui in
greditur habens imaginem quasi regis & ni
hilominus seruili despectissime confusibe reple
tus est coronatus incedit. sed ipsa ei⁹ corona

cruciatus est illi. & mille puncturis speciosum
cius verticem diuulnerat. hec Anselm⁹. Et
cius quasi despective loquendo vel eos ad mi
sericordiā prouocando((dixit eis pylatus ecce
homo))ecce de quali hoie creditis. q̄ vellet ti
di regnū vsurpare. & quasi diceret. & si in ali
quo male egisset tamen vitra cōdignum pu
nitus est. & ideo sufficere vobis deberet. vide
re caput eius perforatum. totum corpus lace
ratū facie cōfusam. & pro deo cōpatiami
ni sibi q̄ frater vester est. volebat enim Pyla
tus vt sensibiliter viderent qualiter iustus pu
nitus & diuinus. & sic mouentur ad compassio
nē q̄ aliqliberan dreū fecit hanc ostentionez.
Unde Crisō. Propterea coronatum iesum e
duxit ad eos vt consilium q̄ a multitudo ferū
erat in eum videntes: parum respirent a pas
sione & remant venenuz. Unde & Aug. hinc
apparet non ignorante pylato hec a militib⁹
facta fuisse nisi tulerit ea fine permiserit illa scilicet
causa. vt hec eius ludibria inimici libētissime
viderent. & vltrius eius sanguinem non si
tirent. egreditur ad eos ieius portans spineā
coronam. & purpureum vestimentum non cla
rus imperio sed plenus ob probrio. spinis pū
ctus spuris illusis. flagellis afflictus. & dicitur
eis. ecce homo. Quasi dicat. si regi inuidetis
iam parcite quia delectum videtis. flagellat⁹
est spinis coronatus est. ludibriosa veste ami
ctus est. amaris conuitijs illusus est. alapis ce
sus est seruet ignominia. frigescat inuidia. si
non frigescit. ardescat potius & increscit. hec
Aug⁹. ex hoc articulo sumitur documentū. q̄
nos christum tm̄ sum ante mentis nostre ocu
los habeamus & in vestitu & in exteriori ap
paratu non vane gloriemur. quoniam domi
nus noster in vestitu illustris ē. Et maxime in
hoc sequi christum debent religiosi & mona
chi qui christum illusum repzesentant in ha
bitu tonsura & ferulis. habitus enim mona
chalis despectibilis est. & quasi illusorius ho
minibus mundanis corona autem capitis
monachalis repzesentat coronam spineaz. ba
culi seu ferule quos antiquitus monachi por
tare consueuerunt. repzesentant arundinez.
Et sicut xp̄s non dedignabatur habitu illuso
no populo iudeorum ostendi. sic non erube
scant monachi & alij mundi contemptores eiq̄
secundum apostolum spectaculū facti sūt mū
do. in habitu contemptibili. & in figuris re
galibus illusorijs predictis christum regem
imitari. Item est hic documentum q̄ iliam
ostentationem xp̄i repzesentat sacerdos i ele
uatione hostie quasi diceret ipse, Ecce homo
Quia enim sacramentum altaris est memo
riale dominice passionis. & xp̄s est passus se
cundum humanitatem. secundum diuinitatē
vero est impassibilis. ideo sacerdos ostēdens
ibi xp̄m. congruentius dicit ecce homo quaz
ecce deus. licet ipse sit & homo & deus sed ho
mo patens fuit in illa ostensiōe & deus latēs.
Item est documentum q̄ nos debeamus cuz
eisdem insignijs mirifice acceptis prout dictū
est. suis locis ante conspectum christi. regis
nostri in iudicio apparere cum quibus ipse
dignatus fuit iudeis ostentari. Jesu qui cum
illusionis insignijs iudeis ostentari voluit.
da mihi ostentationem vane glorie deuitare.
& cum eisdem insignijs mirificis ante conspe
ctum tuum in extremo iudicio. cōparere. sed
licet pylatus hec agat. tamen insaciabilis sa
crilegorum furor: non cessat. sed magis insur
gebat. Ecce magna pertinatia iudeorum in procura
do mortem christi nam obstinato nequitia
non emollitur misericordia((tunc enim illi))iu
dei filij diaboli: cum vidissent eum sic punitū
& illusum & cognoscerent q̄ pylatus sic vole
bat dimittere cum: in nullo compatientes ei
ac punitionis correptione & illusionuz obpro
brio non contenti. nec pylati excusatione pla
cati((clamabant))tumultuose & alios ad cla
mandum excitabant((dicentes. crucifige cru
cifige eum))Quasi dicerent. hec pena nullo
modo nobis sufficit: sed petimus q̄ mortal.
Videntes eum magis cōmouebantur q̄ per
aspectu eius qui odio habetur magis contra
eum cor odientis inflamatur. Jn geminat au
tem crucifige propter desideriz vehementiaz
& q̄ voluntate & opere crucifixerunt eū. Ma
gna crudelitas quia non sufficit eis alterum
scilicet vel flagellare vel occidere sed vtrōq̄
nec contenti sunt quacūq̄ morte sed turpissi
ma & durissima. s. crucis desiderant occidere
Clauis affigi ad lignū querunt ne dolor cit⁹
finiatur: sic morte producta moriatur & vt in
cruce diutius videbatur & modo mortis diffa
metur. Et sm̄ Crisost. formidantes. ne alq̄
eius post ipsum fiat memoria. studeat & ad
supplicium dicere maledictum. Verum vt de
cit Rabanus iudei de morte pessima cogita
bant sed a domino non intelligentibus eis ele
cta erat. Ipsam enim crucez diabolo supe
rato erat tanq̄ tropheum in frontibus fideli
um posituruz. Cerne etiam nunc quomodo
sic contumeliose vestitus & coronatus & cum
sceptro incedit. & quomodo facie demissa stat
coram tanta multitudine. vociferante & cla
mante crucifige crucifige ac semper eum de
ridente & sibi insultante quasi sapientiores es
fuerunt. Et sic nod solum doloxes & penas q̄
etiā contumelias & terroxes recipiebat ab eis.
ex hoc articulo qui in cleuoz cenisti pedi

tur documentum. quod non refert ad culpe
& etentionem occidere hominē lingua vel ca
lido. Unde psalmista. lingua eorum gladius
acutus. & loquitur ad litteram de iudeis cla
mantibus crucifige. Super quo aug. Noli at
tendere inermes manus sed os armatū. inde
gladius processit quo xp̄s occideretur. Cauc
ant ergo sibi detractores & primorū infama
tores. ne exacuant vt gladiuz linguas suas ga
ficut gladio corpus. sic lingua famam hominis
perimitur. Unde dicit in prouerbijs mors
& vita in manibus lingue. Item est documē
tum. q̄ non est respondendum. ad conformā
dum se huic articulo. recogitet homo q̄ terri
biles fuerunt illi clamores iudeorum. & reme
moretur an ipse vnq̄ iniquis hominum in
dicijs: aut oblocutionibus seu detractionib⁹
cōtra proximum per cōsensum conclamaue
rit. vel alias prout deus dederit. & sic oret. Jesu
qui terribiles iudeorum voces crucifige. cru
cifige clamantium audire minime expauisti
da mihi inimicorum tuorum verbis execrabi
libus non terreri. & lingua mea nocumentuz
proximo non inferre. Sed((pylatus)) videns
christi innocentiam iudeorum malitiā impel
lentiā ad rem illicitam & recusans crucifigere
iesum((dicit eis. Accipite eum vos. & crucifi
gite))qui sine causa consueuistis innocentes
cōdemnare((ego enim nō inuenio in eo cāz))
scilicet crucifigendi & vndi talem sententiaz
Uerū dixit pylatus q̄ xp̄s peccatum non fe
cit. nec inuentus est dolus in ore eius. Unde
bene dicit in eo quia causa mortis xp̄i nō fuit
in eo: sed in nobis & ideo dicit Bernardus. o
pijssime iesu qd̄ tibi & mori nos peccauimus
& tu latro. nos debuimus & tu soluisti. ac si dice
ret pylatus. Mihi non licet crucifigere inno
centem. nos crucifigite si vultis. Berisonie & in
dignanter hoc dixit. q̄ non habebāt potesta
tem aliquem iudicandi ad mortem. vnde sm̄
Crisō. q̄ dixit crucifigete execrantis fuit hoc
verbum & ad rem non concessam illis impel
lentis. videntes autem iudei q̄ pylatus clamo
ribus eorum non acquiescerat. inceperunt al
legare rationes alias quā supra allegauerant
& accusabant eum quia contra leges dei(filiū
dei se fecit))& ideo vt blasphemus sm̄ legem
quam habebant mori deberet. erras o iudee.
se deum non fecit. sed pater eum genuit deus
deum & ergo filiuz dei se dicendo nō blasphe
mauit sed veritatem dixit. vnde Aug. ecce al
tera maior est inuidia. Petrus quippe illa vi
debatur velut affectato illicito ausu regie po
testatis & tamen neutrum sibi iesus mendaci
ter vsurpauit sed vtrunq̄. scilicet q̄ erat rex
& filius dei verum est & vnigenitus est dei filj

tus. & fet a deo constitutus super ipm̄ mons
sanctū eius & vtrūq̄ nunc demonstraret. si
si quanto erat potentior tanto maller esse pa
tiens magis timuit. ne forte verū esset q̄ esset
dei filius. & sic factū enorme fecisset ipsuz pu
niendo. & illudendo. & ne videretur qua age
re occidendo. Illi vero hoc dicentes nō hor
ruerunt. sed interficiunt eū pro quibus oper
tuerat adorare. secundū Augustinū. pylatus
nō timuit legē eorū vt occideret. quia alienī
gena erat & legē nō obseruabat. sed magis ti
muit filiū dei ne occideret. Prius timuit occi
dere innocentē. nunc magis timet occidere
dei virtutē. Et ideo volens de hoc secretius
inquirere nō amplius interrogauit quid fecī
sti. sed ingressus est iterū pretoriū cū iesu vt
veritatē magis posset cognoscere extra tu
multū iudeorū ((& dixit ad eū vnde es tu.))
idest vnde diuisti originē. Per hoc querebat
vtz esset deus originē habens diuinā. vel ho
mo habens originē terre nā. ((Jesus autē nō
dedit ei responsuz))impleus illud propheti q̄
cū sicut ouis aperuit os suuz. vt nobis daret
patientie exemplum. Quia ita enim pylatus
altam quesiuit questionem non audiuit re
sponsionem. nam diuina generatio infidelī
& incredulo explicanda non erat. & quia iu
am passionem impedire nolebat. cuz ad hoc
venisset q̄ pro nobis pati vellet((dixit ergo
ei pylatus))prouocans euz ad responsum ali
quod per q̄ illa accusatio excludi posset. ((&
Mihi non loqueris.))mirabatur de eius taci
turnitate. cuz esset in puncto liberationis vel
condemnationis sue. Ideo sequitur. ((Nescis
quia potestatem habeo crucifigere te. & po
testatem habeo dimittere te,((quasi diceret.
mihi saltem deberes respondere. Tua pyla
voce constringeris. tua sententia damnaris.
Si enim in te tantum esset positum quare in
nocentez in qua nullam causam inuenis nō
absoluis. Pro potestate ergo non pro equita
te crucifigendum dominum tradis per pote
statem latronem absoluis. auctorem vero vi
te interficis. Et quia gloriatur de sua potesta
te. ideo((respondit iesus)) ad reprimendum
eius iactantiam & tumorem dicens. ((Non
haberes potestatem aduersum me vllam
))quaotulancunq̄ habes((nisi hoc))ipm̄ qz
quid est((nisi esset data))& concessus((deus per
)). s. a cesare & vlterius permissū a deo qui est
potestas superior: & a quo est omnis potestas
& ex hoc arguit eius peccatū. quia nō accep
tat potestatem a cesare. & a deo condemnan
di innocios sed magis liberandi eos. & quia
pylatus gentilis erat & superiorem potestatem

timore angebatur, dicit eum minus peccare & iudeos qui legē nouerant & inuidia mouebantur. Unde Augu. q̄ plus peccat qui potestati innocentem occidendum timore tradit & potestas ipsa si eum timore alterius maioris potestatis occidit. Nec timendo quidem presertim innocentes homem homo debet occidere. Si tamen id zelando facere multo magis malum est & timendo. Nec Augu. Et similiter tradites plus peccauit qui pro quēstu eius iudeis tradidit. Datiuo ergo erat peccatum iude & iudeorum quam pylati. q̄ ad occisionem christi iudeos fuit motus cupiditate. iudei autē rancore. sed pylatus humano timore. ((Exinde)) .i. ex hac causa. & propter hoc. Ne peccaret. & peccatū haberet occidendo innocentem & dei filium ((querebat pylatus dimittere eū)) absolutū. Quia minus cēt peccans & alij qui tradiderunt illum. Non q̄ tunc primum conciperet. sed si prius volebat modo querebat. Supra enim temptabat eū dimittere. sed ex tunc omnino constanti animo querebat hoc facere. ((Iudei dī)) noua lentes per falsas accusationes circūuenire iudicem. nituntur ei de iniuria cesaris ingerere timorem. & iō de hoc magis quā de omnib⁹ superius dictis eum terrere putātes ((clamabant dicentes si hunc dimittis)) qui se regem facit ((non es amicus)) & fidelis minister ((cesaris)) .i. non zelas pro honore & statuto domini tui custodiendo. & ideo amicitiā eius amittes ((omnis enim qui se regem facit)) usurpādo potestatem sibi contradicit ((cesari)) Imperatorum enim romani abstulerant a iudeis regiam dignitatem & ideo qui inter iudeos dicebat se regem videbatur facere contra imperatoris ordinationes. sine cuius consensu non solebat quis titulo uti regio. Nec enim potestatis est terrene natura q̄ una esset impatiens consortij alterius. unde. & ideo cesar non patiebatur alium dominari. Ubi Crisō. Et unde habemus demonstrare hoc. A purpura a byademate. a curia a militibus. Nomine solus semper cum discipulis incedebat p oia ueliter transiens & cibum & scolam & habitationem. Nec Crisō. ((Cū autē pylatus audisset)) minus sibi ferri a populo de indignatione cesaris adhuc plus ((timuit.)) Nam sic Augu. non sic potuit pylatus cohēnere cesarem auctorem potestatis sue. quemadmodū legem gentis alienę. Timens ergo cesarem & nō audens ēt sim minimā apparētiā facere cōtra eius honorē ((adduxit iesum foras extra pretoriū & sedit p tribunali)) .i. ante tribunal vel i tribunali. nā apud grecos hec ꝓpositio p idem ē q̄ ante vel in hoc est sedit in loco

sedis iudicare seu ad iudicandum q̄ est officium sedentis in tribunali. est .n. tribunal sedes iudicium sicut thronus vel solium regis & cathedra doctorum. Et dicitur tribunal q̄ apud romanos tribuni causas particulares decernebant. dicti a tribubus quibus preponebantur. Sedit vero ((in loco qui dicitur grece lychostratos)) .i. lapidum stratura siue pauimenti. varietate lapidū stracti dictus a lychos q̄ est lapis & stractos q̄ est stratura seu pauimentū. quia ille locus diuersis lapidibus erat pauimentatus. & erat ante domū pylati. Et idē locus dicit ((hebraice gabatha)) .i. idest collis siue sublimitas ex coacceruatione lapidū. quia locus fuit sublimis vario lapide stratus in quo tribunal erat. ((Erat autē parasceue)) .i. idest preparatio pasche. ((hora quasi sexta)) Grecis ad mixti iudei grecis crebro vtebant vocabulis. parasceue autē grece dicit preparatio latine. sic dicebat seria sexta. quia in ea preparabant necessaria pro sabbato in quo aliquid decoqui nō operari nō licebat, sicut & in deserto duplex manna feria sexta propter sabbatū colligebant. Dicit etiā feria sexta preparatio: quia iudei preparabant se mundando. & congrue sexta die crucifigit dominus per quia crucē reparauit hominē qui sexta die a deo est factus. sexta etiā hora dominus pro homine & crucifixus. quia sexta hora homo in peccatū est lapsus. Nam vt dicit Hieronimus. Qua hora primus adā morte pecando induxit eadē hora secundus adā morte moriendo destruxit. Sexta quoque hora: quia maior feruor dilectionis est crucifigi voluit ad ostendendum quod ex magno feruore caritatis passus sit. ((Tunc pylatus)) iussit iesum sisti iudicio. & allegans pro eius liberatione ((dixit)) iudeis quasi eos sublanando. ((Ecce rex vester.)) Prius dixerat ecce homo. ignominiam suam demonstrans vt eos admiserendum moueret. nunc vero vt eos magis moueat. hyronice eius insultat dicens. ecce rex vester. Primo conabatur eum liberare per christi ludibrium. secundo per iudeorum obprobrium. Quasi diceret eis mirum est quod hunc hominem flagellatum illusum & abiectum. Dicitis vsurpare sibi regnum. Talis homo est quod regnū inuadere vel captare non possit. Unde erubescere debetis quod eum esse regem somnidatis. Compatiamini ergo illi quia de eo minime non oportet. vel tale quid suspicari. Et tamen pylatus super hoc timet ab eis apud cesarē accusari. & sua potestate priuari. Ubi Crisostomus. Et nimirū que dicta sunt erant sufficientia: vt facerent eos de cetero ab ira

cessare. Sz trepidabat ne dimissus rursus vocat. & omnia pro hoc agebant. Amor enim principatus vertutū quid est & animā sufficiens perdere propter ea magis instituunt Dec Crisostomus Unde iudei sicut furibundi clamabant & ex abundantia malicie ingeminando dicebant. ((Tolle tolle)) scilicet ad monē tuū quantūcūq̄ sed turpissimū. & explicantes genua mortis addiderunt. & crucifige eū. Interficere enim eū conabāt & mente exprobatissima. formidantes ne aliqua eius post ipsius fiat memoria. Quasi dicerent. Tolle eū a nobis & a conspectu nostro. grauius enim est nobis ad videndū. nec possumus eū videre. auferq̄ eū de medio & interfice. Quāto plus audiebant q̄ pylatus vellet liberare eū tanto magis clamabant in contrariū. vbi Beda. Quia totā occusationē quā aduersus eum detulerant crebra & sollicita pylati interrogatione videbant euacuatā, tandē impudici ad solas se preces conuertunt vt q̄ criminando & quasi ratiocinando nequiuerant eum postulando. & vociferando perficiant. Quē exinde ordinē seruandi etiā beatos martyrū persecutores tenuisse satis ecclesiastica demonstrat historia. Nec Beda. Dulcissime scilicet quo tā durus & impius erit vt clamores illos horribiles tolle tolle crucifige eū. siue gemitu & clamore spiritus aure corporis valeat audire seu mente tractare. pylatus vero terroré quē de cesare ingerunt adhuc superare conat. & volens de ipsorū ignominia nō potuit mitigare. allegans scilicet xpi crucifixione eorū verecundiā. dixit eis quasi subsanando. ((Regē vestrū crucifigā.)) quod redundat in vestrū ignominiā. Quasi diceret. Ex quo eū regnare formidatis. & tā de hoc fama magna fuit nō ē honor vester: quō rex vester odiendus: & erit vobis verecūdia: si morte sic abiecta moriat: & ideo si non moueamini ab eius humilitate debet vos mouere vestrū obprobriū: quod esset si crucifigeretis eum. Sed illi se a libertate regni dei & xpi excludentes iugum diaboli susceperunt: ac perpetue seruituti. & tyrannici se subiecerunt dicentes. ((Non habemus regem nisi cesarem.)) Ex quo patet. quod ex tunc perpetue romanorum se obligauerunt subiectioni. renunciantes omni alteri regie dignitati. Patet etiam eorum obstinatio ad procurandum mortem christi cum pro eius procuratione consessi sunt. in perpetuum se ipsos subiectos seruituti. Unde Crisostomus. Abnuerunt dei regnum. & traditi sūt regno romanorum. quia quod habebant non intellexerunt. & ideo quod petierunt acceperunt hoc [illegible]

mant nostri pōtifices & prelati seu curati qui suas ecclesias diuitentes contingerunt se negotijs temporalibus principatus vel regni. Per hoc autem iterum iudei timorem pylato ingerebant. vt enim dicit Augu. apertissime cōtra cesarem venire viderentur. si regem se non haberet nisi cesarem profitentibus alium regem vellet ingerere. diuitiendo impunitum. quez propter hoc ausus ei tradiderant occidendū. ex quo articulo adductionis christi ad tribunal habentur duo documenta. Primū q̄ nos debemus tribunal in mente nostra continuare. & ibi iudicio astare: sicut christus stetit ante tribunal propter nos vt nos dilectum dei iudicium possimus declinare. Juxta illō apostoli. Si nos metipsos vindicaremus. non vti q̄ iudicaremur. Secūdum est q̄ tempore aduersitatis iudicium dei cum patientia subeamus sicut dominus noster pro nobis ductus ante tribunal hominis obmutuit & nō aperuit os suum cum omni patientia subiens iudicium. Nos quippe tempore aduersitatis quasi ante tribunal dei sistimur. Unde apostolus post verba prealligata subdit. Cum autem iudicamur scilicet temporalibus penis a domino corripimur. quia vt dicit glosa. pena ipsa nos propria est purgatio. vt non cum hoc mundo damnemur. Quasi diceret. Ideo est bonum hic per punitionem temporalem iudicari a deo. vt hic correpti nō damnemur in iudicio futuro. ad conformandum se huic articulo attendat homo documēta iam premissa. & oret mente deuota. Iesu qui ante tribunal Pylati adduci & in iudicio sisti voluisti. da mihi ante tribunal mentis mee conicendere & meipsum de culpis meis conscientie testimonio districtiue iudicare. iudicium quoq̄ tuum in aduersis tā pacienter hic subire. vt, iudicio tuo terreno valeam securus astare. Sed pylatus timore mox vincitur. & a tramite veritatis & iusticie detorquetur. Petente enim tota iudeorum multitudine vocibus magnis vt crucifigeretur. tandem miser presidens ((Pylat⁹)) motus timore imperatoris & fauore iudaici populi cui ipse preerat & a quibus pecunias ipse rabat leuare contra iusticiam. & contra conscientiam qua christum innocentem nouerat & in quo nulla causa erat dedit sententiam crudelissimam de morte innocentis. & per sententiam diffinitiuam ((tradidit iesum vt crucifigeretur)) iudicio a potestate presidio. Non dixit euangelista vt crucifigerent eum. sed vt crucifigeretur per presidis iudicium. sed id eo illis traditus dicit vt eos crimine implicitos a quo alieni esse conabantur ostenderet. Nō enim pylatus hoc faceret nisi vt id quod

eos cupere cernebat implerēt. ((Itaq; pylat⁹ ambitiosus .nolens amittere principatū q̄d̄ suscepisset rp̄m innocētē.ac per eū dimittēdū ((volens)) tū ad cōplacēdū ((clamorib⁹ popu li tantū facere) .i.eop voluntate facere. ⁊ nō q̄ erat placitū deo ⁊ iusticie.timēsq; ne cāret de cesaris rebellione:cū hoc nullū ipicio pericu lō.si innocētem pauperē morti adiudicaret maxime q̄ cōtradictor aliquis nō apparebat Ptulit sniam ⁊ iudicauit eū.ob culpā affectā ti regni ē crucifigendū. Q:.n.iudei cesarem regē ⁊ dīm ficti sunt.videns q̄ sic se potesta ti romanoꝝ subiecerūt.si dīmittit iesū quasi vsurpātē cesaris potestatē ((⁊ tradidit eū vo luntati ipsorum ad crucifigendū)). Que ait fuit forma sniē nō ēt expressū ab euangelistis. In euāgelio tū nichodemi scribit q̄ pylat⁹ protu lerit sniam sub his verbis. Bene tua cōp:o- bauit te regem propterea precipio te primum flagellari sm principiū statuta.deinde in cru ce alleuari. Peccauit pylat⁹ nec excusat: q̄ cū iudex esset tenebatur ex officio seruare iusti- ciā ⁊ nec timore cedere debuit nec amore vt faceret cōtra eum qui si oīno voluisset quē iu stum pnunciauerat eripere potuisset . Di⁹ tū peccauit ꝯ iudei .insistebāt enim quātū potu it vt iluz ex coꝝ manibus liberaret ⁊ el⁹ mo tum fuit minus malū:q̄ iudei ad occidendū rp̄m moti sunt per rācorem ⁊ odiū . pylatus ꝯo propter timorem cesaris:⁊ fauorem iudeo rū .Sic ergo eis consensit q̄ cum affectu fu rorem eorum obuiasse potuit consentit enim ꝯ cū pōt arguere nō arguit.nō consensit etiam cōsensu pleno sed coacto.sicut aūt tunc pyla tus sic hodie faciunt multi iudices.timore vel fauore a veritate iudicij declinantes ⁊ iusticiā subuertentes. Ecce qō innocētissimus,agn⁹ vt te a iudicio ⁊ lamento iuste eterne dānatō nis eriperet.iniuste propter te iudicio damna ri prelegit-ecce que nō rapuit pro te soluit.⁊ tu anima mea nequā ⁊ impia nec deuotionis solutis pinguedinē nec cōpassionis refendis affectum cogita quātū amici ei⁹ clamauerunt q̄n illam infamē audiuerūt.sed maledicti gau dent ⁊ exultāt.q̄ intētū suū paruū habent ri dent ⁊ cū qui est verus ⁊ eternus de⁹ deridēt ⁊ eius mortem quātū possunt accelerant. Nō beneficiorum ⁊ operum eius recordantur.nō propter innocentiā ei⁹ mouentur ⁊ q̄ crudeli us videtur.nō propter afflictionem quam in eo vident retrahūtur. Et sic hora tertia cruci fixus est dominus linguis iudeoꝝ ⁊ sexta ma nibus militum. Unde Aug. Quoniam iu daici furiosi interfecti xp̄i a se in romanos .i. py latum ⁊ eius milites transferre conati sunt p precem marcio ea hora qua xp̄s a militib⁹ cru

cifixus est.que agi sexta luz cēperat pretermit- ta tertio potius horam recordatus expressit.q hora intelliguntur clamare potuisse crucifige crucifige.vt non illi nīsi reperiantur crucifixiſ se iesum ideſt milites qui cū ligno sexta hora suspenderunt.verūctiam iudei.qui vt crucifi geretur hora tertia clamauerunt. Et iterum. Apparitores potestatis hora sexta crucifixe- rūt .preuaricatores legis hora tertia clamaue runt . Quod illi manibus hora sexta. hoc isti lingua hora tertia. Rei magis isti qui clama do seuiebant.nunq̄ illi qui obtemperando ad ministrabant. Nec Aug. Alij dicunt q̄ in ho ra tertia dominus iam cōdemnatus sit ⁊ i ho ra tertia incepta est crucifixio eius ⁊ occupa tis eis in crucifixione fluxit tempus vsq; ad sextam.⁊ in hora sexta crucifixio fuit consu- ta.⁊ ideo quod dicitur de tertia.verum est de crucifixionis principio.⁊ q̄ dicitur de sexta in telligitur de crucifixionis consummatione . Se cundum veritatem potuit esse medietatium horarum.⁊ hora media inter sextam ⁊ tertiā ⁊ quia mediū denominatur ab vtroq; extre- morum iō ab euangelicis quandoq; dicitur tertia aliquando dicitur sexta. Unde etiam in signū hui⁹ ecclesia cōmuniter inter tertiaz ⁊ sextā celebrat missas solemnes:q̄ misse in me moriam celebrātur passionis. Ex hoc articu- lo condēnatiōis xp̄i ad mortem per sententiā trahitur documentum.q̄ nos cauemus ne vtiq; iustam mortis sententiaz anime vel cor poris mereamur . Item sicut saluator noster sustinuit pro nobis iniquam ab homine con tra se ferri sententiā,sic ⁊ nos pro deo curare non debemus iniqua hominē iudicia. Unde apostolus mihi inquit pro minimo est . vt a vobis iudicere.aut ab humano die. Ad con formandum se huic articulo ozet homo dicē do. Jesu qui sententiā cōdēnationis ad mor tem.mortē aūt crucis innocenter subire vo luisti . fac me iustam mortis sententiā siue in corpore siue in anima non mereri. a tui amo re iniqua hoīem iudicia non timere. Data ēt sentētia reducitur dīus intus. ⁊ spoliantur ca nude ⁊ purpura quibus fuerat ab illis indu tus.⁊ adhuc nudo coram eo existenti. vix da tur sibi licentia vestiendi. Intuere ⁊ hic dīm ām cōsiderationem supra de flagellatiōe posi tam . Tandē vestimentis suis quibus eū spo liauerant reinduerunt eum. vt ductus ad mor tem magis cognosceretur in veste propria ꝯ aliena . Et cum esset vestimentis suis exuti tus ducunt eum foras quanto citius . ne mo rtem eius differant amplius.vbi liganteo sume manus ⁊ collum ipsius.iudicium sue mortis ei imponunt.⁊ ipsum tanquam malefacto-

rem extra propriam ciuitatem ejtiunt. Nam venerabile lignum crucis longum ⁊ gro ssuz.⁊ multum graue ponunt super humoro suos delicatissimos.vt portet ipsum ad locuz vbi erat crucifigendus. Ut enim dicitur i hi storijs opinio est crucem quindeciz pedes ha buisse in longitudine. Et quia lignum illud reputabatur prophanum ⁊ immundum . ⁊ mozo crucis ignominiosissima quia(vt dicit in deutro) maledictus qui pendet in ligno.id eo nullus eorum lignum illud nedum porta re .sed nec tangere voluit.⁊ ideo imposuerūt illud iesu vt iam damnato . Agnus autez mā suetissimus patienter suscipit .⁊ portat patibu lum suis humeris in angariaz mortis tendēs ad locum passionis .Unde Augustinus hic adimpletur illud Ysaie.cuius principatus su- per humerum eius. Principatus enim chri sti est crux eius propter quam in secundum a postolum deus eum exaltauit.⁊ sicut signum dignitatis alij baltheum.alij mitram portāt. sic ⁊ dominus crucem.⁊ si iniquitas inueni es non aliter in nobis regnare iesum nisi per asperitates.quo fit vt delitiosi inimici sint cru cis. hec Augustinus. Completur etiam nunc figura ysaac obedientis ⁊ ad patris iussum ligna pro sui immolatione portantis. Et secū dum Crisostomuz quomodo ysaac dimissus est ⁊ mactatus aries.sic ⁊ hic diuina natura manet impassibilis.sed mactata est humani tas.herens cornibus inter vepres ideſt inter retiacula peccatorum.quibus natura huma na detinebatur. Hic etiam completur vnde sareptene figura que collegit duo ligna vn- de Anshe.⁊ vide anima mea qūo per oiavir iste coartatur ⁊ spernitur.sub crucis onere de orsum incuruare iubetur.⁊ iusti ipsius portare ignominiam. O spectaculum. Uides ne.ecce principatus eius super humerum eius.hec est virga equitatis.virga regni sui. Unde ⁊ Hie ro. Hic educitur abel in agrum a fratre vt p mittatur.hic adest ysaac cum lignis.⁊ Abra ham cum ariete vepribus herente. Hic adest Joseph cum gramineo fasce somniato . ⁊ tu nica talari sanguine lita. Hic adest moyses cum virga.⁊ serpente suspenso in ligno. Hic adest botrus in ligno portatus Hic adest he liseus cum ligno ad querendam securim.que in immo demersa erat ⁊ natauit ad lignum ideſt genus humanuz ꝯ a ligno vetido in in fernum decidit.per lignuz crucis christi ⁊ ba ptisma usque ad paradisum natauit.hic ad est ionas de ligno foxi in mare ventremq; ce ti tridno missus. Unde etiam Aug. Grande spectaculum si spectet impietas grande iudi biuz si pietas grande misterium. si ipietas spe

ctet grande ignominie documentum ꝯ pietas grande fidei munimentum . si spectat impie tas . videt reges pio virga regni lignum sua portare supplicij . si pietas videt reges bajulantes lignum ad seipsum fiendum . ꝯ figurum fuerat etiaz in fontibus regum. In eo spernen dus oculis impiorum in quo erunt gloria tua corda sanctorum. Dicturo.n. paulo mihi autez absit gloriari nisi in cruce dīi nri iesu xp̄i.Ip sa5 crucem suam gestans humeros comme- endabat . ⁊ lucerne ansore que sub modio ponenda nō erat candelabruz ferebat . Nec Augu. Poterat autez xp̄s crucez vt rex scep- truz.in signuz glorie que est vniuersale rerum omniuz dīum. Ites vt victor tropheuz . ⁊ si- gnuz sue victorie . quo principatus ⁊ pote- states expoliando triumphauit. Ite ⁊ doctor portat candelabruz in quo ponenda erat lu- cerna sue doctrine quia signuz crucis fideli- bus est,virtus dei ⁊ sicut summus sacerdos quando ibat ad tabernaculuz . vt intraret sancta sanctorum . portabat clauez super hu meruz suuz. sic xp̄s vadens ad tabernaculuz sancti sanctorum ⁊ volens nobis aperire por tauit clauez.s.crucez super humerus. Baiula tio crucis prefigurata fuit in ysaac filio abra he . Isaac.n.ligna propriis humeris ferebat in quibus cuz pater suus immolare volebat sic xp̄s propriis humeris crucez baiulabat in qua ipsum gens iudeorum suspendere affecta bat. Isaac ad obediendū patri se voluntarie exhibuit.sic filius dei patri suo celesti vsq; ad mortez obedivit . Duo autez populi iesuz ad interficiendum eduxerunt videlicet iudei qui corde . ⁊ gentiles qui opere hoc fecerunt . Isti olim per duos exploratores prefigurati erant qui botruz de terra promissionis ad desertum afferebant . Per botruz prefigura bat filius dei iesus xp̄s qui per hos duos po pulos de hierusalez in locum calvarie est du ctus. Per botruz illuz probabant filij israel terre promissionis bonitatē per doctrinā xp̄i possumus considerare patrie celestis suavita tē. Eduxerunt autē eū extra ciuitatē . quoniz .n. aialiū sanguis inferebat in sancta sancto rū. horū corpora educebant extra castra cuz cremebant ⁊ immolabant . Baiulans vero crucē per hoc nos inducit ad sui sequelā . si cut ante dixerat monendo ad eā . si quis vult venire post me : abneget semetipsum ⁊ tollat crucem suam ⁊ sequat me. sicut .n. xp̄s an- etor vite sentētia mortis super eū data crucē sibi baiulans confestim ad locum supplicij du ras eduxit.tanq̄ malefactor qui huius mōdi vita indignus existimatur.sic verus xp̄i imita tor seipsum abneget crucez suaz tollendo ⁊ ex

tra castra secum imprepria eius portando tã
quã purgamentum huius mũdi factus sem
per⁹ mortificationem iesu in corpore suo cir
cumferat. vt & vita iesu in corpore suo tandez
manifesta fiat. Et no. q hec tria. s. q: exuerũt
eũ veste regia & induerunt eũ vestimentis su
is & duxerũt vt crucifigerent. figuratiua sũt
passionis in corpore mistico. s. ecclesia matri
me temporibus antichristi. Exuitio regie ve
stis est spoliatio terrene potestatis. indicio p
prie vestis est reversio pristine paupertatis
ductio a crucifigendum est violentia persecu
tionis finalis. Cum igitur xps pylato imper
rante precone clamante ((bajulans sibi cru
cem)) traheretur ad supplicium. tunc cum du
cendo & accelerando & obpropriis saturãdo &
factus est concursus populorum post ipsum
euntium. alij super ipsum plangebant. alij il
ludentes irridebant. alii lutum & immundi
cias in caput & in faciem eius proiiciebant:
is ipse quasi agnus innocens: & vt ouis coram
tondente se inclinato capite incedens ad om
nia tacebat qm̃ tanq̃ ouis ad occisionem &
quasi agnus ad immolandũ ductus est & nõ
apperuit os suũ & sequebatur eũ triplex tur
ba. Prima carnificum que eum premebat.
secundo iudeor̃ que eũ irridebat. tertia ami
corum que anxie lugebat. & insuper quarta
illorum q ad videndum spectaculum venie
bant. Unde non eadem mente sequebatur.
sed quidam vt leti morientem aspicerẽt quẽ
viuentem oderunt. alij vt morientem plange
rent quem viuentem diligerunt. Ductusẽ
autem cũ socijs duobus vtiq̃ latronibus p
medium vrbis vbi eius confusio patebat sin
gulis ad ostia & fores confluentibus. Nec est
societas sua. O bone iesu quantam tibi vere
cundiam illi faciunt. latronibus te associant
sed & deterius tibi faciunt. q: crucem portan
dam imponunt q de latronibus non legit.
vnde non solum cum iniquis deputatus es.
sed & iniquorum iniquior. Indicibilis est do
mine patientia tua. hoc ad litteram procura
tum fuit per principes iudeor̃ vt xps infama
retur societate latronum. & a vulgaribus vi
deretur in criminibus eorum participasse. &
sic ipsi videntur iuste mortem eius procura
sse. Sic & hodie frequenter maligni faciunt.
qui suam nequitiam per bonorum infamiaz
operire querunt. Per iustitie etiam subuer
sionem hodie in multis locis deputantur iu
sti cum iniquis. Christus autem permisit hoc
fieri vt ostenderet q pro peccatoribus velle
pati. vnde Beda. sed ille cum iniquis depu
tatus est in morte vt iniquos iustificaret & re
surrectione. qui cum in forma dei esset pro

pter hoc eos homo factus est. vt hominib⁹ po
testatem daret filios dei fieri. hec Beda. Oc
curre igitur nunc anima mea. & vide amato
rem tuum & dñm pro te crucem baiulantez
& ad patibulum properantez. ac tua crimi
na suis penis expiantem. Cerne eum quõ sub
onere crucis curuus incedit & vehementer an
xius anhelat. Compatere ei q̃tum potes. in
tot angustijs & ludibrijs renouellonib⁹
posito. Certe beneficeres si innuares dominũ
deũ tuũ & diceres dulce obsecro mihi crucem
dñi mei & ibi portabo eã q: vero mesta ma
ter & merore confecta pp multitudinem p
puli propinquare ei non poterat. nec cum vi
dere. imit celeriter per aliã viã breuiorẽ & cõ
pendiosam cum sociabus suis & Johanne vt
alios precedens valeret eidem approximare.
Cum autem extra portam ciuitatis in con
cursu viaz obuium haberet cyrenen cum sic
oneratum ligno tã grandi q ante non vide
rat semimortua facta est & pene exanimata
pre angustia. nec ei verbum dicere poterat.
nec dñs sibi acceleratus ab his qui eum du
cebant. o quã tristes & dolentes q̃ clamãtes
& plorantes ibant mulieres sancte sustentan
tes dominam nostram matrẽ eius non va
lentem se sustentare vel sustinere imo dicit &
terrã commutasse. Credo q ipsa libenter crucez
portasset si potuisset. & q̃tus non posset libẽ
ter accepisset. Unde sm Anshel. hac voce vt
reor sequebatur: diceno vadis propitiator: so
lus ad immolandũ pro oibus. Non tibi occur
rit petrus. qui dixit pro te moriar. Reliquit te
Thomas ait. cum eo omnes moriamur. Et
nullus de his nisi tu solus duceris. qui me ca
stam cõservasti: filius meus & deus me⁹. Ue
rum hec verba ex magne pietatis affectu p
ducta ita ad hoc memorasse sufficiat. vt occu
lus ea pietatis attendens. dum tante ma
tris gemebundis affectibus compatitur fru
ctu pii amoris illius aliquando renumerari
meretur. hec Anshel. Ulterius ẽt dominus
procedens parum post vertit se ad ipsas mu
lieres sequentes & flentes. Quia enim no
uit dñs qui sunt eius pretermissa furentis po
puli turba adamantes & plangentes se femi
nas oculos & ora conuertit. suos. n. dñs liben
te respicit. ((Et dixit eis filie hierusalẽ nolite
flere super me)) nec lamentamini me mori
turum. cuius cito resurrectio morte soluere
potest cuius mors & oẽm morte & ipsius mor
tis auctorem destrueret. Non enim oportet fle
re eum qui propria patitur sponte. sed ma
gis ei applaudere. Ubi cum filias hierusalez
appellat datur intelligi. q non solum mulie
res de galilea cum secute fuerat sed etiam alie

que mulieres eiusdem vrbis per deuotionez
ei adhesserunt. Tipum gerebant istemulie
res eorum qui aliis compatiuntur & misereñ
tur. sed non sibi alioz peccata deplorãt & ac
cusant. sed de suis moribus non curant cõ
tra q dicitur in ecclesiastico miserere aie tue
placẽs deo. Non ergo phibet dñs cõpassio
nem sed percidit aliã luctus cãm. vnde sub
iungitur. ((Sed sup vos ipsas & sup filios ve
stros flete)) & sup imminenti excidio vrbis &
gentis vestre vos q ipsas & vestrã progeniez
dignis lachrymarum fletibus abluite. ne in
ultionẽ mee mortis damnemini etiamc um
phidis. Secũduz sensum litter⁹lem fletus ad
quem induxit xps mulieres fuit propter mi
seriam per romanos super iudeos venturaz
& illa miseria figura fuit miserie super incre
dules p spiritus malignos vẽture p cui⁹ eua
siõe flendũ ẽ & orandum ante terminum hu
ius vite. ((Quonia ecce venient dies)). i. q̃dra
gesimo anno post passionem xpi ((in quib⁹
sterilles que non genuerunt & lactauerunt di
centur beate)) q: agiliores erunt ad fugiẽdũ
quã grauide. & pro se soluz anxie. In die quo
q̃ iudicij parentes dicent filiis se esse dãna
tos pp amoreꝫ nimium filioz & econuerso fi
lii dicent se te esse dãnatos pp amorẽ & seque
lam parentum. ((Tunc incipient dicere mõ
tibus cadite super nos. & collib⁹ operite nos
)) q: alig pre horrore miserie tunc dicebãt vti
nã mõtes caderent sup nos & colles operirẽt
nos. similiter in iudicii hoc dicent reprobi.
optãtes abscondi a facie dñi. ((Quia si in vi
ridi ligno hec faciũt i arido qd fiet:)) xps hic
dicitur lignũ viride faciens fructũ. & per con
sequens indignũ absconsione p mor
tẽ. Uiride ẽt lignum & fructiferũ sunt iusti &
electi. sed aridũ infructiferum peccatores &
impij. Si ergo in viridi ligno. i. in xpo olim
virtutũ virore virẽti hec faciũt. i. tot tormen
ta inferunt in arido. i. in populo iudaico &
peccatore ab omni honore gratie destituto &
arefacto qd fiet. Certe grauius puniẽt. Qua
si in omnibus diceret. si ego q peccatũ non fe
ci & fructuosus sum sine digne passiõis & mũ
do nõ exeo. que tormenta manẽt peccatori
bus & impijs qui fructibus sunt vacui. certe
domine iesu verum est. quia si tu arbor flan
cta lignum vite fructuosum & benedictum
tanta pateris & ramis tuis spoliaris. quid
erit de nobis misero. qui sumus lignum in
fructuosum & ficeum aptum pro igne & ig
henne incendio. Si ergo incipit iudicium
de domo dei. & omnes qui volunt pie vi
re in christo persecutionem patiuntur. quis
finis eorũ qui nõ credunt deo et euangelio & im
pie viuunt. Uñ Augu. Si hinc sine flagello
nõ exit qui huc sine peccato venit quomodo
flagellis digni nõ sunt qui huc cũ peccato ve
nerunt. Uñ Grego. Quotiens morte salua
toris attento. & patientiã Job & morte bapti
ste considero dico tibi o peccator hinc consi
dera quid passuri sunt illi quos reprobat. si
tanta passi sunt quos amat. Nec Grego. Bo
nũ esset de his cogitare. vr cogitatio tante an
gustie nobis timorẽ incuteret. & timor incus
sus a nobis peccatũ perpetuatũ expelleret.
vel a perpetrando arceret exemplo Diero.
dicentis. Sive comedã sive bibã sive aliquid
aliud faciã. semper videt auribus meis insо
nare illa vox terribis. surgite mortui vẽite ad
iudiciũ. Inpredictis duobus locis que mo
desunt in ipsa ciuitate. sed extra ecclesiã sepul
chri. s. vbi xps obuiauit matri, & vbi se vertit
ad mulieres adhuc (vt dicit) apparent vesti
gia ecclesiarũ qui ibi facte erant in memoriã
Cũ ergo dñs vlterius processisset. & ita fatiga
tus ac fractus. & ex afflictione precedenti de
bilitatus esset q lento gradu incederet & am
plius crucẽ portare nõ posset. deposuit eã vt
aliquantulũ pausaret & respiraret. Illi autez
pessimi nolentes differre mortẽ eius timen
tes ne pylatus sententiã reuocaret. quia vo
luntatẽ dimittendi eũ oderat ((coegerunt
symonẽ cyreneũ)) dictũ a cyrene ciuitate ly
bie ((partẽ Alexandri & ruffi)) discipulos dñi
((de villa venientẽ)) & ad ciuitatẽ eundo eis
occurrentẽ ((vt portaret crucẽ post iesũ)) vsq̃
ad crucifixionis locũ. Hoc autẽ nõ fecerunt
ex compassione ad xpm sed vt citius duceret
ad crucifigendũ. Itẽ vt oẽderet eũ eẽ homi
nẽ fatigatũ. & infirmũ. & sic nõ crederẽt dei
filium. Ut autẽ dicit Augu. Nullus aliorũ ac
ceptabat crucẽ baiulare. eo q lignũ detesta
bile putabat. Et ideo symoni cyreneo quasi
in quandã tacturã imposuerunt crucẽ por
tandã. quã alij recusabant. Qui portauit eã
corporaliter & inuite. nõ specialiter & volun
tarie tũ quia hoc erat turpe. tũ quia forsitã erat
iesu discipulus licet occultus. Et (vt dicit Hie
ro.) nomẽ istius symonis hic exprimit ratio
ne filiorum suorum qui erant xpi discipuli
Crucem iesus diu portare non poterat. quia
ex afflictionibus precedentibus fatigatus
erat. Et ideo iudei crucem symoni portare
erat. Et ideo iudei crucem symoni portare
post iesum imponebant. In quo docemur
quod quilibet debet portare crucem penite
tie quandiu potest. sed cum vlterius non po
test. Tunc placet xpo q alius pro eo porte
Ite symon sm quosdam nõ fuit Dicrosoly

nostra sed peregrinus e a sancta ⁊ quia fuerat
ꝯ celia. e factus fuit positivus. Et ⁊ ipse si
ꝯ contemptibili impetrauerunt crucē ieiu hic
est non vocat a nullerio. Significabat enim
ꝯ gemebundus ab ipsa humerio immediate cru
cem suscepturā ad redemptionē erat quē e
cem suscepturā ad redemptionē erat quē e
tenebras ignorantie idolatrie extirparet ⁊ ꝯ
Alexander interpretatur. e totā ecclesiam ō
gentibus sanguine suo dedicaret. ꝯ signat
rufus e per ea meretrem gentium obedien
tiam deponeret ꝯ interpretatur symon e de
redeo regni faceret ꝯ interpretatur cyrene⁹
e crucem christi in animo per penitentiā ex
tolleret ꝯ sibi tollere crucem christi signifi
cat. e ad hoc compellerent iudei per hoc ꝯ
verbum crucio reiecerunt. ꝯ significat angu
ria. Ipse ergo ipse primus passionem crucia
tibilem ⁊ postmodū alii. e maxime aduene
gentiles cum mutando. Sapientia.n. diuina
ordinauit vt ipse vnō crucē primo portaret
e portando nobis portanda daret. Unde
Ysa. in signo.n. iudeus erat xpi crucē fer
re. gentilis erat in religiōne ⁊ crucē ac
ciperet compati. Unde e Bla. Ecce nō ebre
us. sed alienigena e peregrinus ob propriō
xpi subditur. vt plenitudo sacramentoꝝ trā
sire a iudeis ad gentes ostendatur. Symon
quippe obediens interpretatur cyrenensis he
res. Unde bene per eū designantur christiā
ri gentibus conversi. q quondam peregrini
erant testamentorum dei. sed nunc credēdo
e obediendo diuinis mandatis facti sunt ci
ues sanctoꝝ e domestici atq; heredes dei co
heredes sūt xpi. Dec Bla. De illis ergo ⁊ ꝯ
non egredientes crucē portat post iesum cuꝫ
populis nationiꝫ paganis ritibus derelictis
vestigia dominice passionis obedienter am
plectitur. Ville.n. grece pagos vocatur a q̄
pagani nomen trahunt. Unde paganos ap
pellamus eos. quos a ciuitate dei alienos vi
demus. Unde Theophi. Ille tollit crucem
suam qui venit ad vilia istius qui dimittit hec
mundum e opera sua. in hierusalem id est ⁊
supernam ciuitatem tendens. Et hoc articu
lo baiulationis crucis sumuntur duo docu
menta. Primū est ꝯ nos christiani crucem
portare debemus post iesum xpm passum ⁊
pro nobis relinquens nobis exemplum vt se
quamur vestigia eius. Unde Bla. Prior do
minus crucem portat qui prior passus ⁊. po
stea imposita est symoni cyreneo post christū
portanda. quia debemus sequi vestigia eius
Undecim dicit Ambro.)) Non precessit symō
sed sequebatur. hinc dñs in euāgelio. Si quis
post me vult venire: tollat crucē suam quoti
die e sequatur me. Ubi tria innuit necessa
ria portandi crucis post iesum. Videlicet ꝯ
portet eam voluntarie. e nō angariatus ſ
cut Symon iste. Unde dicit ſ quis vult ꝛc.
Item ꝯ portet crucem suam. ſ propriā non ſ
cui ille symon alienam. Unde dicit crucem
suam. Item ꝯ portet crucem non pro mundi
sed dei gloria. Unde dicit e sequatur me. Ne
tandum dicit Aug.) Quod crux dñi non
nō illa dicitur que tempore passionis christi
ligni affixione constringitur sed e illa que to
tius vite curriculo cunctarum disciplinarum
virtutibus coaptatur. Intelligendum ergo
crucē non ligni patibulum. sed vite virtutis
q̄ proposita. Tota igitur vita christiani bona
ſi fit, euangelium viuat. crux aliq; martyrium
est. Dec Aug. Et ista est crux que quotidie ē
portanda. Hanc autem quidam portant vo
luntarie vt viri perfecti imitatores christi. q
dam inuite sicut qui cum murmure e coacti
sicut se districtioni subiciunt vel bonum fa
ciant. Quidam etiam portant crucem alie
nam non suam. sicut qui abstinentiā e distin
ctionem sanctorum predicant. sed in se non
seruant vel qui sub regula artissima se mit
tare gloriant. sed per eius obseruantiam nō
mortificantur. Quidā insuper crucē portāt.
sed christū non sequuntur. vt qui pro laude
humana laborant sed adhuc dei dilectione
non trahuntur. Unde e sicut symon crucem
portant sed non moriuntur. q; corpus q̄dem
per laborem. affligunt. sed per desiderium glo
rie mundo viuūt. Primi figurantur in duo
e faciunt penitentiā meritoriā. Illi figurant
in symone. e hi faciunt penam. Sed nō me
ritoriā. Unde Ber. Ue semel ve iterum crucē
portantibus e non sequentibus xpm de por
tantibus crucē non sicut saluatori suo. sed ad
angariā sicut cyreneus alienā. ſi crucem por
tas cum cruciſixo. cur non moreris mundo
Dec Ber. sponte igitur ex xpi amore crucem
tuam porta post iesum quotidie e semp oc
lā mentis in eū dirige. e lenimus portabile q̄d
q̄ paterit. Unde Aug. Quantūcūq; propinat
nobis presentis temporis tribulatio parua pa
timur ſi recordamur quis pro nob⁹ tuerit ad
crucis patibulum quis non inuitat ad glo
riā. Cane et ne vnq̄ crucem christo fabricēs.
vel dorso eius imponas. Crucē enim christi
ad crucifigendum ipsiꝫ phibetur capere
re. q ad ꝓpetrandum mala conatur consiliū.
e auxilium prestare e dorso christi crucē ba
iulandā imponit. q peccatā suā diuine ordi
nationi attribuit. Decimā documentum vi ē
ipm Theophilū) ꝯ q ad modum xpi magi
ster ē. ita ipse primo tollere crucem. e timore
dei propriā carnē crucifigere. e sic subditis
e obedientibus saluari ēt angustia imponere

Ad conformandum se huic articulo remo
neretur hō quā a caritate xpo crucē portauit
e quāti pōderis illa crux fuerit cui ola pecca
cata mūdi imposita erāt q̄ ola agnus imolan
dus in humeris suis portauit. Poterit ēt hō
q imaginē recollere. quasi ipse portet cruces
post iesum. e cū iesu instar symonis cyrenei
vel alius put deuotio ministrabit. Jesu qui
crucē tuā ꝓprio humerio baiulare voluisti.
fac me crucē articulo cōtinētie spōte appre
dere. e ⁊p post te quotidie baiulare. Et nota
q̄ tres portauerunt crucē ēt materialez. ſ.
latro sinister. q significat impenitentes. qui
de cruce pientie penalitatis trāsiunt ad cru
cē eterne calamitatis. latro dexter. q signifi
cat vere penitētes. symō q significat de pnia
murmurātes xpo q significat innocētes alio
rum peccata portātes. Primi sustinēt penas
ſ nō faciūt pnam. secundi faciūt pnas me
ritoriā e ꝓpriā. Tertii faciūt pnas ſ nō me
ritoriā. Quarti faciūt pnam nō ꝓpriā ſ me
ritoriā. Pro itaq; iesu crucē sua q̄diu po
terat baiulauit postea ꝓposita ē symoni con
gruo ordine misericordie. ((Jesus ēt)) sicut expo
nerāt. ſ vt latronē ligatū((duxerūt'ſ golga
tha q̄ interpretat caluarie loc⁹)) ad crucifigēdū
clamātes e vociferātes p⁹ spiritū e illa ductio
fuit exprobrationis pēnalis. Iter oēs de quibus di
ctū ē supra. pluribus de causis. Prior ēe igno
minie q; valde ignominiosus ē duci ad pati
bulū. Secūdo rōne societatis: q; unicuiq; eoꝝ
e alii duo nequā vt interficerentur q̄ specia
liter factū est ad maiorem suam confusionē
vt nō videret distinctio inter xpm e alios ne
quā. Tertiorōne multiplicis comitatus e tur
be que eum sequebantur. sed in vnā cadēq;
menie. Quarto rōne loci ad quem deduce
runt eū q̄ horrori pstabat pariter e fetorem.
Et isto articulo deductionis in golgatha ad
crucifigendum. tria trahunt documēta. Pri
mum est. ꝯ sicut xpo voluntarie ductus e ad
patibulū tanq̄ ouis ad victimā. sic e vos vo
luntarie ducamur ad obedientiam mandatoꝝ
eius dei e pretatorum vice dei qui ꝓpria
voluntatis macietur. Secūm est ꝯ nos sequi de
bemus xpm eundem ad locum sue passionis
super nos ipsos flentes cum mulieribus mi
seriam vestre fragilis conditionis. Quia (vt
dicit Theophi.) Adam, infirma que significa
tur per feminam ſ sumpta cordis contri
tione p penitentiam flet igitur xpm. Unde
hanc processionē plangentiū e lugentiū post
dñm repientam⁹. qñ processiones e letanias
p aliquibus imminentibus periculis facimus se
quentibus crucem que ante processionez de
ferantur. quasi dicamus exeamus ad eum

extra castra improperiū eius portantes. e sic
iuxta mandatū dñi plangimus super nos e
super filios nostros. similitudine ergo pro
cessionis filius amarissime q̄ xpo condemna
tus fecit. dū ad locū passionis educeret eum
plo. animo volenti conquisitis crucifixo. ꝯ
affectū tā feruidū ad suā passionē prout di
gnus est nō habeas. nec actenus habuisti.
Tertiū est ꝯ peregrini p penitentia e religio
si p obedientia q̄ vias eunico ſi aliquando las
sat rememorari debent filius itinerio xpi qui
patibulū ducebat quantū ita lassus fuit ꝯ cru
cē p se amplius ferre nequiuit. nimirūz cū q
totā nocte. e die illā multipliciter fatigatus
fuerit. ſi igit saluator noster tantā lassitudinē
cū tanta ignominia p nobis sustinere est di
gnatus cur. e nos propter eū modicū laborē
vie e cū nro honore nō sustinemus. Ad con
formandū se huic articulo recogitet homo cū
quanta ignominia dño noster ducebat ad pa
tibulū p nra magna gloria. e fleat cū sancta
mulieribus fundendo lachrymas salē cordio. e sic oret. Jesu q̄ ad crucifigendū in gol
gata duci voluisti deduc me in semitis man
datorū tuorū. vt cū sancta mulieribus tue se
quar vias passionis. e super me ipsum flebi mi
seriā proprie conditionis. Video itaq; quo
modo hec q̄ in hora completorij matutinalis
prima e tertia passus est dño viq; aliqua cru
ciatione vehementissimi. e amarissimi do
loris sunt. e horroris valde stupendi. Cū. n.
in manus impiorū devolutus esset morte tur
pissima consummandus parū erat sacrilegio
filio crucifigere ēt. nisi prius doloribus e illa
sionibus animā eius repicuissent. Oratio.

Domine iesu xpe. qui hora dici ter
b tia pro nobis flagellari voluisti libe
ra me ab eterne ire flagellis que me
ruī. per sanctissimi capitis tui punctionis
punge mentē meā. vt noxias delectationes vi
tare prevaleā. e da mihi post penitentiā per
tingere ad coronā. Qui etiā multipliciter de
ritus. tandē sententialiter condemnatus es
ad mortē hac me cuadere diabolica versutiā
e eternā mortē. Portasti tibi crucē dñe.
da mihi tollere crucē meā e sequi te meā vi
tā que debet ꝓ peccatis meis. meā etiā spon
taneam. e devotam vt per hanc perveniam
ad gloriam. Amen.

De sexta. Capitulum.lxiij

b Hora sexta cogitabis
dolens. e tristis quomodo dominus iesus
pxeont clamante. e vituperabiliter ductus
extra portas hierusalem. perveniit ad locū cal
uarie qui dicitur golgatha di-

ctū)) ⁊ latine collatiōis interpretatū. vbi malefactores puniebāt̄ ⁊ publicū erat patibulum. Est aūt calvaria testa capitis pilis ⁊ pelle denudata. ⁊ q; ibi decollabant ⁊ suspendebantur rei ⁊ sparsa erāt multa ossa corporum humanoꝝ ⁊ maxime capitū. Jō dicebat locꝰ calvarie seu calvariarum. Et idcirco ihesus ꝑ odium salute in loco peccatoꝝ ē passus. vt ostēderet pati ꝑ peccatoribus' vt vbi prius erat area damnatorum. ibi erigerētur vexilla martyrū ⁊ vbi habundauit peccatū superhabundaret gratia dei. ⁊ in hoc ostēderet ꝙ per tollerātiā supplicij pueniāt ad coronā martyrij. Ibi xp̄s vcaluat. i. a carne sua. s. carnali iudea seperat. Et sic patet mortis xp̄i turpitudo ex cōditiōe loci: q; in loco vbi puniebāt̄ malefactores ⁊ rei. ⁊ ex modo mortis. q; crucifixio erat turpissimū genꝰ mortis ⁊ ratione societatis. q; inter duos m. malefactores cū nouꝰ est crucifixus. per qō iudei intēdebant inducere suspitionē populo. ꝙ ihesus eēt particeps ⁊ principalis in eoꝝ malefactis: q; eū vilificare intēdebāt in oīb⁹. Crux ꝑo q̄ tunc erat supplicium latronū ⁊ multe ignominie. nūc a locis supplicioꝝ fecit transitū ad frontes imperatoꝝ ⁊ ecclie in immēse glorie. Tēpus etiā passiōis xp̄i erat tēpus solēne. Et ideo tēpꝰ gaudij ⁊ milericordie. ⁊ ꝑhis maior fuit dolor tāta crudelitate ⁊ afflictionē talis tpe sustinere. Extra autez ciuitatē ꝑassus ē. Prima vt ostēderet virtutez passionis sue nō eē includēdā intra terminos gentis iudaice. Unde Crl. Nō ait voluit dñs pati sub tecto. nō in tēplo iudaico. ne putarco pro illa tm̄ plebe oblata. Et ꝙ extra portas ciuitatez foras muros. vt sciat sacrifc. ciū cē cōe ꝙ totiꝰ terre est oblatio ꝙ cōis est purificatio. Scdo vt ostēdat ꝙ quicūq; sequi volūt passiōis fructū debēt exire mūdā salē ꝑ affectū. Q; ergo dñs extra portam passus est sequamur eum ⁊ eccamus ad eū extra castra ⁊ mūdanā cōuersationem: impropria ipsius ⁊ penā portantes. Unde Ber. Christus extra portam passus est. ad quē egrediamur mundane cōuersationis cōtēptu. ꝙ est egredi de ciuitate ḧtulissimodi ⁊ hoc tribus modis affectu vt mundū nō diligamus. effectu vt cum mente ⁊ corpe fugitiuus deseramus. profectu vt cum domino spiritus vnus fieri anhelemus. Q; (vrait Greg.) tanto qui deo est proximus quanto ab amore mundi est alienus. Vic locus seu modus calvarie sanctus magnaꝫ inter loca sancta obtinet dignitatem. ⁊ maximā. ob memoriam dominice passionis. hꝫ compunctiōis virtutem. in quo dominus noster magna ⁊ stupenda operari dignatus est quibus ad memoriā reducio cor contritum ⁊ humiliatum compungitur. ⁊ quasi torculari passionis lachrime compassionis exprimuntur. Dē hoc ergo monte seu loco ⁊ hīs que ibi fiebant: debes sepe ⁊ maxime in temptatiōib⁹ recordari. ⁊ q̄si tibi extinctus est ignis deuotionis ꝓge illuc ⁊ collige de lignis crucis ⁊ per hec ignē huiusmodi iterū suscitabis. Modos autem calvarie in quo crucifixus est vbi prope quē ad gnaginta passus est sepulchrum eiꝰ. extra ciuitatem ad aquilonem. dominus enim passus ⁊ sepultus est extra portam. quem montē ⁊ locū sepulture domini heliꝰ impator adrianus inclusit infra vrbē ampliāo eā versus aquilonem. ⁊ a capite vsq; ad pedes muro cingens eandem. In quo loco postea xp̄iani ecclesias duas sub vno tamen tecto construxerunt. montemq; calvarie ⁊ locum sepulture ⁊ multa sacra loca infra eas concluserunt a mōte enim calvarie versus occidentem descēdendo ad duas cānas est golgatha siue calvaria. vbi est ecclesia oblonga. in qua apparet rupis illa in qua crux sancta cum portaret dominum erat fixa patente adhuc foramine in ripe ipsa. qui locus crucis distat tribus cānis vel circa scilicet. xvj. gradibus a superficie terre. hoc est a paumento ecclesie. Est etiam ibi alia grandis scissura per totam petrā. que testimonium ꝓhibet per suā scissurā sanguinez fuit fabricatorio se sustinere nequaquā potuisse. Ipsa vero petra altior ē quā paumentum vsq; ad genua circūstātū. Deinde ad gnaginta passus vel circa est sepulchrū domini. vbi est ecclesia sancti sepulchri seu resurrectionis dominice rotonda. sed chorus protenditur in longum eū sanctuario. in quo est summū altare. ⁊ sustentatur duodecim columnis sed vtraq; ecclesia. s. ista ⁊ golgatha vno tecto est tecta. Unde gdā ⁊ hanc illam vnam dicūt esse. nominātes eā ecclesiaz sancti sepulchri seu resurrectionis dominice. Locus aūt crucis predictus talis est. vt positus in medio terre ad capescendam dei cognitionem omnibus gentibus esse equalis. vnde sup hūc locum scriptum est grece. Hic deus noster ante secula operatus est salutem. in medio terre.

Tradunt autem iudei (vt Piero ait) quet in hoc loco montis immolatus est arieo pro isaac. Unde Augu. Piero. presbyter scripsit ab antiquis ⁊ senioribus iudeis se certissime cognouisse quot ibi immolatus Isaac. vbi postea christus crucifixus est. Sub isto loco est locus carceris christi vbi stetit ligatus quādo preparabatur crux in qua debebat affligi. Et nota ꝙ hierusalem ciuitas dei summi. domina mundi. de qua dicta sunt ⁊ dicūt gloriosa ē in declui latere montis pulcher. ⁊ austro videlicet ⁊ ab occidente. Ab austro quidem fita est in latere montis syon. ⁊ inde descendit lōgitudo eius contra aquilonē ⁊ ab occidente hꝫ montem syon. ⁊ dependet ab ipso eius latitudo contra orientē vsq; ad torrentem cedron siue vallē Josaphat. Situs ergo ciuitatis ab austro ē eleuatus. similiter per totū latus occidentis. ⁊ in parte orientis eius est demissus. ita vt sordes ciuitatis tēpore pluuie descendāt per portā sterquilinij in torrentem cedron. Nunc ergo cōspice operarios malos vndiq; negter operary. Intuere diligenter singula que fiunt contra dñz tuz ⁊ que dicuntur. ⁊ que fiunt ab ipso. ⁊ per ipsum. ⁊ hīs toto mentis intuitu exhibete presentiz. Videas igitur oculis mentis alios cū vidissent eū fatigatū. sibi dare ((vinū mirratū siue cū felle mixtuz)) in hoc etiam interiora dulcissimi domini amarctare volentes. ⁊ suā amaritudinē declarantes. ꝙ (sm Matth.) ((cū gustasset noluit bibere)) q; (vt dicit Crl.) Nlth⁹ distat simpliciter gustare ⁊ non bibere. sed vnum qdem ⁊ idem significant. Et hz Marcū ((non accepit)). i. non bibit vel nō. s. perfecte vt biberet. Quod enim gustamus non accipimus. q; non transimus illud i corpus sed statim reiicimus. aliquid ergo cepit ad gustandum modicū. vt ꝙ scriptū erat impleret. s. ⁊ dederunt in escā meam fel. ⁊ in siti mea potauerunt me aceto. ⁊ q; illud ꝙ modicum est quasi nihil reputatur. iō hic dicit ꝙ non accepit. s. ad perfecte bibendū. q; tellcam amaritudinē hoibus. dulcis ⁊ rectus dominus nunq; acceptauit. Uel cū gustasset. s. oī apposuit noluit bibere ꝓpter duo.

Primo vt ostenderet iniquitas talez potum ꝓpinantiū. Secūdo vt significaretur velocitas resurrectionis ipsius. Unde Greg. Bu flauit vinū sed noluit bibere. q; mortis amaritudinē quā gustaturus erat momentaneaz ⁊ cito in dulcedinem conuertendam significabat quia tertia die resurrecturus erat. Unde ⁊ Pieron. Hoc aceto succus letalis poni abstergitur. ⁊ nona accepit id ꝓ quo patit. Unde de eo dicitur que non rapui tunc exolebam. Vinum mirratum dño ꝓpinat. q; hereses suas pallio veritatis docet. Aceto cū felle mixtū dño ꝓpinat. q; de male acquisitio dño sacrificat. Hoc etiā facit. q; membra. eius amaritudinibus affligit. et vniuersaliter vinum mirratum vel cū felle mixtū est bonū opus cum culpa factum. q; fient modicum mirre vel fellis bonū vinū corrumpit. hc modicū culpe mortalis totū bonū opus. destruit videas ⁊ alios quecūq; ad hoc opus necessaria disponere ⁊ alios ipsum spoliare. Spoliatur itaq; suis vestibus. ⁊ ad pudoris tui multū ēt femoralibus vt vēste ⁊ tunicā exponatur nudus. Spoliat aūt eū maximo dolore ⁊ renouantiū eo fracture. q; vestis interior ꝓpter sanguinē flagellationis fortiter corpori adherebat. ⁊ tunc corpus eius tā elongāter formatū apparuit totū cruentatū ⁊ liuoribꝰ repletū in hoc ēt apparuit passionis eiꝰ ignominia. ꝙ nudus est crucifixus. q; hoc non fit nisi personis abiectis ⁊ vilibus. O quantus dolor erat tibi mater sanctissima cū oculis tuis aspiceres ista. Nunc. n. primo conspiciens mater sua filiū sic vulneratū ⁊ dispositū dolore mētis nimio affligitur. Tristatur aūt supra modū. q; eū videt sic nudatū. Accelerat igitē mater ⁊ filio suo approximat. ac velo capitis sui eū cingit ⁊ velat. O in ḧta amaritudine est nunc ala sua. Non credo ꝙ verbuz facere potuisset. Differt aūt iste articulus expoliationis ab articulo exuitionis in flagellatiōe. q; ibi exuebatur in pretorio cora preside ⁊ suis ministris. hoc aūt publice coram omni populo. Itē ibi exuebatur reinduendus. Hic autē nunq; reinduendus. Et iō signanter dictum est ꝙ exuerunt eū. Hoc ēt dicitur ꝙ expoliauerūt eū quasi nūq; amplius vestes reabiturus. Ex hoc articulo documenta possunt accipi sicut ex illo. Item est documentū ꝙ nos debemus nudari ab omnibus rebus ⁊ actibus mundanis. saluti nostre contrarijs. Uel (sm Hieron.) Nudam crucem nudi sequamur. Item est documentum. ꝙ si quem christianum contingat a predonibus vestibus suis spoliari: recordetur ⁊ christum a suis crucifixoribus spoliatum: ⁊ erit sibi materia patiente. Ad cōfirmādā se huic articulo remoreī hō substantiam actus articuli ⁊ ordinem dicendo. Jesu qui ante crucem vestib⁹ expoliari ⁊ nudari voluisti. fac me ab omnibus mondanis rebus inquantum contra salutez meam sunt denudari. quatenus nudum crucifixum ⁊ nudam crucem nudus sequar. Deinde eripitur filius de manibus matris horribunde. non sine magis doloribus gemitꝰ ⁊ suspirijs ⁊ ducitur ad mortem crucis. ⁊ nudus super lignū crucis q̄ in terra erat posita vbi proiectus. crudeliter expānsus ⁊ tractus strictissime in modum pellis hincinde est extensus. Dicitur enim ꝙ foramina fecerunt prius in cruce. ⁊ quia brachia ⁊ pedes christi non poterant foramina attingere. iō ligatis funibus in brachijs a pedibus mīstrecerunt. ac dolens manus ⁊ pedes ita atrociter extenderunt ꝙ ossa iuncture ossiuz omnium extenderunt ꝙ ossa iuncture ossiuz omnium re potuerunt iuxta illud. ꝑo. dinumerauerunt oia ossa mea. i. dinumerabilia fecerunt. Ubi

secundum Augustinum.) Ad litteram describitur extensio corporis xpi in ligno nec potuerat melius describi huius extensio. Doc autem extensio multum penosa fuit. & maximam penam xpo intulit. Unde legitur. q̄ cum quedam devota persona in quadam revelatione interrogaret dñm. quid in omni bosque pro nobis pertulit maxime doluisset respondit q̄ in cruce extensus fuit. ita q̄ omnia ossa mea numerari poterant. & quicunq; pro illo dolore mihi gratias egerit. ita gratum obsequium mihi prestabit. ac si omnia vulnera mea vnguento suavissimo delinierunt. Ex isto arti. extensionis in cruce sumuntur duo documenta. Primum est quod. & nos omnia membra & organa corporis nostri extendere debemus in obsequium. & pī manus videlicet & brachia ad operationem pedes ad ambulationem. genua ad orationem omnes quoq; sensus ad suorum actuum sanctam & castam exercitationem. vt possimus dicere cum psalmus. Omnia ossa mea dicent domine quis similis tibi. Unde Cassianus in collationibus patrum docet quod religiose. & devote persone debent omnium membrorum suorum promitias domino offerre. Dorenim, vt a somno excitati de lectulo surrexerunt. debent primo oris & lingue motu orando laudes deo offerre. & priusquā membro aliquo suo fungātur officio circa curam reassumiarie debent ea ad divina obsequia extendere caput & faciem cum omnibus sensibus ad celum levando manus ad deum in oratione elevando. brachia in modum crucis expandendo. genua ad orationem incurvando. totum corpus nunc stando nunc in terram aduentiam prosternendo. cum reverenti & honesta omnium membrorum & virium totius corporis extensione. & spiritualium virtutum intentione in sacrificium iustitie deo offerendo. Secundum documentum est q̄ cordis oculis aspiciamus salvatorem nrm in cruce expansis manibus extensum quasi paratum nos recipere ad amorosum amplexum sinum. Unde Augustinus Christus extendit brachia sua in cruce. & expandit manus suas paratas in amplexus peccatorum. Inter brachia salvatoris mei & vivere volo & mori cupio. ibi securus decantabo. exaltabo te domine quoniam suscepisti Ad conformandum se huic articulo poterit homo brachia. & omnia membra sua sive stando sive procumbendo in modum crucis etiam corporaliter. & vires spirituales intentionaliter ad laudem dei extendere remembrando illos amorosos amplexus extensionis christi cum Augustino. Jesu qui in cruce extendi voluisti ita attrociter vt oia ossa tua possent numerari. fac me oia membra vires; corporis & aie mee ad laudem tuam extendere & ad amorosos amplexus tuos dulciter aspirare. Ipse autem dominus noster non solum dignat⁹ est in cruce extendi: sed & voluit cruci affigi. vt comendaret nobis indissolubilem caritatem suam. quia salutem nostram firmavit. Extensis ergo neruis & venis. ac protensis ossibus & iuncturis. violenta extensione affixus est crucis in manibus & pedibus durissime perforatis: & fauciatis cum clauis grossis & durissimis. cutem & carnem neruos & venas ac compages ossium dissipantibus. quorum stimulis excita: & tu manus & pedes ad omne bonum opus. Quia enim primus homo ad lignum prevaricationis manus extendendo & pedibus accedendo chirographum damnationis nostre diabolo cōfecerat. ideo salvator noster vt chirographū illud deleret manibus & pedibus ligno salutifere crucis affigi voluit clauis imfectissime caritatis: delens per hoc chirographum decreti. q̄ erat contrarium nobis & ipsum tulit de medio affigens illud cruci. O quam libēter crucem ascendit & quanto amore omnia pro nobis sustulit. O quanta pacientia obedivit: & quantum pater ipsius obedientia delectatus fuit. O quante voces ac tristes vlulatus & gemitus. ibi ac amicis suis & precipue a matre sua mestissima audiuntur cum sic crudeliter extenditur. clauatur. & foditur & toto corpore dissipatur. O stupor. O pietatis abissus. O caritatis incendium. O mira circa nos tue pietatis dignatio. O inestimabilis dilectio caritatis. Sed caue ne in clauos crucis christi fabrices: vel manus aut pedes domini eis vlneres aut configas. Clauos. n. crucis christi fabricat qui inter proximos discordias seminat. Manus vero domini videtur clauis vulnerare & cōfigere qui de bonis a deo datis non vult elemosynas erogare. Pedes autem christi clauis ferreis perforat: qui theatra seu spectacula & tenebras magis q̄ ecclesias visitat. Ex hoc enim articulo crucifixionis trahitur documentus q̄ & nos crucifigere debemus carnes nostras cum vitijs & concupiscentijs vt simus fixi clauis. Absit preceptis iusticie: sicut christus clauis confixus fuit in cruce. Sic fecit ipse apostolus: qui dicebat. christo confixus sum in cruci. Absit crux christi extinxit in me ardorē peccati timore dei quasi clauis affixus habē carnes. Et hoc est q̄ orat propheta. confige clauis a timore tuo carnes meas sic transi

tionem quia vitur. Augu. Ad conformandus te huic articulo memoretur homo continentiam ejus & hic oret. Jesu qui durissimis clauis cruci affigi voluisti: ac per hoc chirographum peccatorum nostrorum & mortis eidem ei affixisti. configere queso timore tuo carnes meas. vt preceptis tuis firmiter inhērēs semper tibi confixus sim cruci. Lux ergo crucifixio facta esset cruce in terra tacete posita christum altum levaverunt cum cruce. Et hoc videtur sentire Piero. Et in quadam oratione expresse hoc dicit. Innocentius papa tertius. Et hoc forte representat ecclesia: in eo q̄ in die parasceues crux devoculando iacet ad terram appodiata. Ista autem levatio nō dubium quin maximi doloris fuerit: eo quod tunc lacerabantur vulnera manuum & pedum ex ponderositate corporis. & fluxerunt copiosi rivi sanguinis vndiq; ex illis magnis: scissuris & fontibus salvatoris. In alto autem fm Augusti. Elevari & non sub tecto poni dominus voluit: vt etiam ipsius aeris natura mundaret. s. a demonibus & infectione peccatorum: sed & terra per sanguinem decurrentem similiter mundabatur. Et fm Theo. vt sanctificaret aerem qui sanctificaverat terrā ambulando in ea. Et fm Crisō. Ut a demonibus expiraret aerem. & alcensum nobis pararet in celum. Ideo etiam sic elevari voluit vt in cruce pendens in aere: se inter deum & homem mediatorem ostenderet: & per passionem crucis. cuius cum elevata fuerit una pars ad celum: altera vero in terram respicit humanam naturam ad consortium angelorum revocaret. Unde Anshel. Mediator dei & hominum inter celum & terram medius pendens ima superius vult celestibus terrena coniungit. Ex hoc articulo leuatōis i cruce habetur documentum q̄ nos passionem domini recolentes debemus exaltari a terra. idest a terrenis affectibus: vel ēt a terrena cōversatione: saltem quo ad mentalem abstractionem: vt vel sic a terra sursum trahamur ad christum in cruce pendentem. quatenus simus de illorū numero: de quibus ipse poliicens dixerat omnia trahā ad meipsum. Ad conformandum se huic articulo poterit homo ex devotione sua mentem sursum erigere: quasi christo coram eo pendente i cruce. & poterit hoc etiam aliquo gestu corporis representare & sic orare. Jesu qui in cruce levari & sic a terra exaltari voluisti. fac me q̄ so a terrēis affectib⁹ subleuari: & mēte i celestib⁹ cōuersari. O q̄ male fuisti tum tesu i tua misticē. Fuit. n. i tua mistice vsq; ad tedere calefact⁹ firmit ligat⁹. plūde vulnerat⁹: ḡ manle Pcursatus. in trib⁹ nanes q̄ videt minute. scilicet in alimonie recreatione in quieta pausatione. & in luminis abscensione. Sed dulcis tesus pro recreatione habuit fel et aceti. pro quiete vexationem corporis & afflictionem anime. pro luminis temperatione splendorem meridianū. Dic fisle anima mea hec fisse christi sanguine redempta. Ecce Abel occisus a fratre. Ecce Isaac ligatus a patre. Ecce serpens exaltatus in deserto exaltatui a deo se. Ecce agnus immolatus in lege. ecce deus occisus ab homine. ecce tesus crucifixus i carne. ecce rex tuus suspensus in cruce. ecce dominus tuus condemnatus morte ecce homo mitis & innocens involutus sanguine. ecce homo vita tua quasi pendens ante te. Fixis in illa vulnera occulis. interna pietate considera illud corpus tenerum corpus illud innocens corpus immaculatum: graui crucis extensione graviter laceratuz. Attende & vide si est dolor sicut dolor eius. & licet non ignores quid boni illa passio conferat mundo. tamen si que sunt in te pietatis. si qua caritatis si qua compassionis viscera. pietatis affectu cōparere & emitte lachrymas clamo & die Flecte ramos arbor alta tensa laxa viscera & rigor lentescat ille. quem dedit natus tas vt superni membra regis mitti tendas stipite. Sic enim crucifixus est dominus ictus & in cruce extensus & dinumerari possent omnia ossa eius. & sic angustatus vndiq; . q̄ se movere non posset nisi in capite in quo erat & in tempore illi flebili. ipsa ossa terre paululo sibi defecerat. ita vt non haberet vbi caput miseris fessum reclinaret. sed inclinatū dependebat. Caut terrei sustinēt totum pōdus totius corporis ei⁹ dolores accerrimos tolerat & vltra q̄s dici vel cogitari possit affligitur. Vide cum quanto labore & dolore dominus stat in cruce & non tedeat te in servitio suo stare. Quia (vt ait Petrus damian⁹) quo laboriosius in conspectu superne maiestatis se conspiciens quis afflixit. eo suavius dulcedinem intime quietis acquirit. quanto q̄ difficilius sui corporis grauedinem tulerat tanto copiosius cum ad dei meritum levat. stat etiam dominus nudus corpore: ad vento & frigore exposit⁹. sed vestitus amore. & amoris calore inflamatus a planta pedis vsq; ad verticem. a leua in dexteram motus & externus cruciatus. Crux quippe a cruciatu dicitur. vbi dolores accerrimi exagitat vbi diu vivitur & mors ipsa protenditur. ne dolor citius finiatur. q̄ genus mortis in illa

e mirissimum atq; turpissimum apud iudeos
erat vt non solum ipse vituperabilis eet qui
crucifigi cõtigisset sed etiam tota domus eius
domus crucifixi appellaretur. Ut ergo domi
nus a turpissima & durissima morte nos libe
raret. non solum durissima sed etiam turpis
sima morte se cõdemnari permisit. & vt maledi
ctionem q incurramus supportaret. maledi
ctam mortem. s. crucis suscepit. Vñ illud ma
ledictus qui pendet in ligno. Vñ apostolus
ait. factus maledictus vt nos a maledictiõe
liberaret. Vñ Aug. Illa morte nihil pei fuit
inter oia genera mortis, elegit extremum &
pessimum genus mortis. Qui oiuz fuerat ab
latus mortem: de morte pessima occidit oiuz
morem. Dec Aug. hanc autem crucifixionem
xpi Ysaias prefiguranit quem, gens iudaica
serra lignea per medium secuit. Judei enim
cã serra lignea xpm per medium diuiserũt. q;
animam & corpus eius per crucẽ abinuicem
separauerunt. Congrue autem dñe tale genꝰ
passionis elegit. q; prime prevaricatiõis rea
tum absolueret. vt qui per lignum vetitũ ce
cideramus. per lignum sancte crucis resurge
remꝰ & q; per lignuz prevaricationis mortui
facebamus: per lignum reconciliatiõis ad vi
tam revocaremur. In cruce ergo xpus mori
& sic genus humanum saluare voluit. vt mor
bo cõuenienter medela rideret. vt videlz vñ
mors oriebatur inde vita resurgeret. & diabo
lus qui in ligno vincebat: in ligno quoq; vin
ceretur p xpm. Per lignum enim puaricatio
nis mors inducta fuerat. & necessarium erat
vt per lignuz passionis pelleretur. & de ligno
crucis & cruciatu lignum concupiscentie ex
cluderetur. & vt dns per ligni dolores iuuicꝰ
transiens. delectationes ex ligno prouenten
tes confutaret. Expandit in cruce immacula
tas manus p manibus incõtinenter exten
sis. P3o suaui cibo arboris vetite escam fellis
accepit. & in se suscipiens mortem: nostram
mortalitatẽ abstulit. Unde Ber. Quid cõmi
sisti dulcissime puer. quid fecisti amantissime
inuenis. que tua noxa. que tua cã. dãnatiõis.
Ego certe tui sum causa doloris. q; perpetra
uit seruus. dñs soluit. q; cõmisit iniustus: so
luit iustus. O nate dei. quo tua descendit hu
militas quis facꝰ es obediens p3o me deorsq; ad mortem. morte aũt crucis. De ad illici
ta traxit concupiscentie te p3o me sancta cari
tas traxit ad crucem. Ego pomum accepi. tu
claues lantaris. Ego pomi dulcedinem. tu fel
lis gustas amaritudinem. Mihi misero con
gaudet eua. tibi crucifixo plorans compatit.
Maria hec Ber. Quis det mihi vt totus to
taliter carne & spiritu trãsigar. crucifixq; affi
gar patibulo cum dilecto. vt nec aliquid sen
tiam nisi iesum & hunc crucifixum. & clama
bo toto corde quo mihi det vt ego p3o te mo
riar deus meus. Dulcis nubi lectus sit illud
lignum crucis tue domine. vt ego p3o te mo
riar in quo dulciter requiescam. Manus tue
que me fecerunt. expolite sunt clauorum acu
leo placeat tibi vt non extendã vltra ad iniq
tatem manus meas. sed per sanguinem qui
de manuum tuarũ plagis exiuit. purifica ma
nus & opera mea vt fine ira & immunditia
leuem eas ad te & ad opa pietatis. Sana dñe
vulnera conscientie mee. que infixi mihi ma
nibus ppriis in operibus voluptatum. Beatos pedes tuos quoq; scabellum terra ẽ. ligno
crucis passus es clauis affigi durissimis. per
hoc te obsecro dñe dele errata pedum meoq;
& perfice gressus meos in semitis tuis. vt non
moueãt vestigia mea sed semper sint stabiles
in opere sancto. ((Scripsit aũt pylatus)) in q̃
dam carta tabule affixa((titulũ)) & posuit ta
bulam cũ cauilla super crucem vt eminentiꝰ
appareret. & in titulo cã mortis eius((Jesus))
in quo exprimitur proprium nomen eiꝰ((na
zarenus)) quo ad patriam q; ibi fuit nutritus
((rex iudeorum)) in quo exprimitur cã mortis
ipsius. Quasi diceret. Ideo crucifixus eit. q;
erat rex iudeorum. Mos enim erat romano
rum super lignum crucis ponere cãm mor
tis crucifixorum. Ipse autez accusatus fuerat
q; sibi regnum iudeorum vsurpare volebat.
Pro hac ergo cã iudeiꝰ eũ pylato tradiderãt.
Et pylatus eũ ad mortem condemnauerat. &
quia iudei contra voluntatez pylati petierũt
xpm crucifigi. ideo volens se vendicare ꝗ eis
per talem modũ. scripsit titulum vt redunda
ret in verecũdiam ipsoruz. Unde Lrã. Sicut
in trophco littere ponuntur victoriã ostendẽ
tes: ita pylatus titulum cruci xpi inscripsit. si
mul gdem p3o xpo rñdens. vt eũ a communi
one latronum discerneret. simul autem & ꝗ
iudeis vlciscens. ostendens. s. ipsoruz malitiã
dũ in suũ regem insurrexerunt. Hm Thop. in
dei procurabant scribi titulum. & intendebãt
per hanc illusorie vituperare opinionẽ eiꝰ. q;
regem faciebat setipsum: vt sic pterentes sui
misereri non valerent: sed magis ei tanquaz
tyranno improperarent. Sed pylatus nõ scri
psit sicut volebant. Vñ & Piero. iudei illudẽ
tes & ridentes hoc fecerunt: sed in intentio
ne pylati aliud fuit. Operabatur enim fz gl
diuina vis in corde nescientis. Dionisius ni
(hm Remig.) hoc pcuratum fuit vt talis
tulus super caput eius poneretur: vt per ho
iudei agnoscerent: q; eum occidendo nihil
minus regem haberẽt. Unde & Beda. in

mõstrabat iã tñc regnũ ipsi: nõ vt ipsi puta
bãt destructũ iz posti augumẽtatũ. Titulꝰ. n.
posit sup crucẽ eiꝰ illud ofidit q: nec etiã oc
cidẽdo efficere potuerũt: vt eũ regẽ nõ habe
rẽt q; eis fm opa sua redditurꝰ eit. Dec autẽ
tria verba. i. iciꝰ nazarenꝰ rex iudeorũ: satis cõ
uenit ad crucis miseriã. Nã hoc q; dicit iesꝰ
q; interpretat saluator. Quenit ad virtutẽ crucis
pq; facta eit nobis a nno. hoc vero q; dicit na
zarenꝰ q; interpretat florẽs: pinet ad patien
tis innocentiaq; eit flos q; de radice iesse ascẽ
dit: sed hoc q; dicit rex iudeorũ: pinet ad pa
cientis potestatẽ. & dominiũ. q; ex passione
pmeruit: q; ppter hoc deꝰ illũ exaltauit. sed
licet ipse p crucẽ sit nõ solũ rex iudeorũ sed &
gentiũ tñ scripsit rex iudeorũ tantũ: q; ipsi gẽ
tiles quersi ad fidẽ. specialiter iudei dicunt. i.
ꝑfitentes: nõ circumcisione corporis: sed xpm.
Et ideo p hoc q; dicit rex iudeorũ intelligun
tur etiã gentiles quersi: vt autẽ dicit Beda.
pulchre titulꝰ q; xpm regẽ testat. nõ infra: sed
supra crucẽ ponit: q; licet in cruce p nobis
hominis infirmitate dolebat sup crucẽ tamẽ
regis maiestate fulgebat. Unde & Ambro. De
ritu autẽ supra crucẽ ponit titulus: q; nõ hu
mani corporis: sed diuine potestatis eit re
gnũ q; habet xps. scripsit autẽ titulũ iliũ nõ
in vna lingua: sed in tribꝰ linguis famosis((
.s. hebraice: grece: & latine)) & in qualibet lin
gua integre: vt diuersarũ linguarũ homines
q; ad diẽ festũ quẽrãt. legere & nõ intelligere
possent causã mortis ipsiꝰ & vt omnis lingua
confiteret: q; dñs iesꝰ xps eit rex regũ & dñs
dominantiũ in gloria dei patris: & vt omnis
lingua commemoret ꝓfidia iudeorũ: & ad
ostendendũ ipm pati p3o populo omnis lin
gue: & eis dominari in perpetuũ cuius signũ
eit q; pylatus titulũ delere noluit vel mutare
licet iudei hoc peterent: quia videbant q; in
verecundiã eoz redundabat eo modo quo
ipse scripsit. ((Unde pontifices iudeorum))
volentes titulum corrigere((dicebant pylato
noli scribere rex iudeorum: sed quia ipse di
xit rex sum iudeorum: nam in hoc q; ponit
rex iudeorum. ostenditur xpi preconium &
iudeorum obprobrium q; cõtumelioz erat
iudeis q; crucifigi fecerũt regem suum: sed si
poneretur. q; dicat rex sum iudeorũ. hoc redũ
daret in xpi obprobrium. & indicaret eius
culpam: & hoc ipsi intendebant. vt scilicet cru
cifixi famam auferrent: quiam vivo vitaru
abstulerant((pylatus vero magis confirma
uit. dicens. Quod scripsi scripsi)) idest imino
biliter & indebiliter scripsi. Quasi diceret.
hoc est verũ q; scripsi ideo nõ mutabo. Non
corrumpo veritatem. & si vos diligitis falsita
tem: iterato ꝑbi confirmatio eit titulꝰ & re
gni xpi. Immobilitas tituli. Immobile regnum
significat xpi. Fuit aũt (hm Aug.) titulus tue i
mutabilis: non quia pylatus scripsit. sed qa
veritas dixit. Rex iudeorum. Unde & Aug. exclamat idem Aug. O inestimabilem vim
diuine operationis. etiã in cordibꝰ ignorãtiũ.
Nouine occulta quedam vox pylati inꝰ quo
dam: si dici potest (clauiolo silentio personã
bat. q; tacito anne in psalmis litteris prophe
tarũ eit. ne corrumpas titulũ inscriptionem.
Ideo enim pylatus q; scripsit: scripsit. q; do
minus q; dixit dixit. Dec Aug. commendauit
aũt cũ pylatus. iz nesciens in hoc titulo a tri
bus. Nota enim christi cã erat remissionis cul
pe: q; iesus collatiõis gratie: q; nazarenꝰ adep
tionis glorie: q; rex iudeorum in quo omnes
erimus reges. Tres vero lingue predicte ad
principatũ in crucis titulo sunt cõsecrate: quia
hec preceteris eminebant & principales erant
hebrea: propter religionem. & iudeos in lege
dei gloriantes. greca propter sapientiaz & gẽ
tium sapientes. latina ppter potentiã & roma
nos multis ac pene cibus tum tunc gentibus
imperantes. Ac si diceretur. Dic eit rex terꝝ
religionis totius sapiennc. totius potentie. De
ergo tres gentes (vt ait Aug.) sibi dignitatem i
cruce xpi vendicant: in quo signatur q; p cru
cem christi subiugari & conuerti deberent. d
uoti & religiosi qui signantur per linguã he
bream. sapientes qui per grecam & potentes
qui per latinam. Uelint nolint ergo iudei di
uerse lingue cõ mundi regnum omnis mun
dana sapientia. omnia diuine legis sacramen
ta testantur. quia iesus eit rex iudeorum. hoc
eit imperator credentium. & confitentium de
um. Et notandum (hm Piero) quod tripler
distinguitur titulus. Memoralis quando scri
cet aliqua scribuntur ad memoriam faciẽ ma
xime mortuoruz. sic fit inscriptio super sepul
chra eoruz p3econtalis. qui scilicet inscribitur
in preconium & laudem virorum. hic fit ꝑ
tis domorum vel ciuitatum quando res acta
describitur. Triumphalis. qui scilicet cõtinet
causam & ordinem alicuius triumphi: et talis
sit ꝗ titulus de quo nunc dicitur. Posit victus
enim diabolum super caput eius fuit scriptũ
ꝗ eit rex iudeorum scilicet corde circumcisoꝝ
spiritu non litera: & per hoc q; etiam in mor
te dicitur rex iudeorum. ostenditur q; nec in
morte perdidit regnum iudeorum: sed ma
gis acquisiuit verorum scilicet iudeorum ip
sum corde. ore. & operc confidentium. Ex hoc
arti. superscriptionis tituli habetur documen
tum. q; quandocũq; impugnamur a demone
opponamus sibi nullum titulum. Jesus Nazo

rentibus rex iudeor. Qui ideo titulus triūpha
lis dicitur. quia triūphū christi contra dyabo
lum euidenter exprimit. quid sentiens dya
bolus. mox affixo titulo cruci iudeos instiga
uit. vt a pylato tituli mutationem peterent:
sed pylatus diuino inflictu in hoc facto mol
tus immutabilem esse titulus asserut. In oi
ergo impugnatione diabolica christian⁹ hūc
titulum in corde & ore vel etiam in scripto ge
rat. quia inter cuncta arma passionis dominī
et dyabolus hunc titulum triumphalem ma
xime perhorrescit. ponit mente dyabol⁹ cui
dam persone devote in visione quadam ex a
cuo asserit. Ad conformandum se huic arti
culo qui illaqueatus fuit ex intentione iudeorū
attendat homo documentum: & sic oret. Jesu
qui titulū triumphalis superscriptione insonte
diffamari voluisti. da mihi sub eodem titulo
tuo sic strenue militare. vt trophęo tuo hostis
perterritus nulli non audeat appropinqua
re. Ad litteram nota q̄ crux non habebat ali
quid super lignum transuersum. habens tria
brachia ad similitudinem littere thau. sed lo
co quarti brachij pylatus superposuit cassidē
& tabulam. similiter ad modū thau. et affixā
& in tabula scripta erat titulus. Creditur aūt
crux domini quindecim pedes habuisse in al
tum. & tabula superposita pedem & dimidiū
Dicuntur quoq; in cruce domini fuisse quat
uor ligna diuersa & generum diuersorum. s.
stipes siue truncus in rupe defossus: sicut crux
erat infixa de cedro. palus siue lignum erectū
de cypresso. transuersale siue lignum transuer
sum de palma: tabula superposita de oliua.
Unde est iste versus. Ligna crucis palma cedrus cypressus oliua. signat autem cedrus al
titudinem. contemplationis. cypressus famā
bone opinionis. palma fructus iustitie. oliua
lenitatem misericordie. Crux vero quadripar
tita quadrifariam partem mūdi designat nā
si recte facendo interrea proijciatur. alia pars
eius ad orientem. alia ad occidentem. alia ad
meridiem alia ad septemtrionem respicit. cū
ergo dominus huius generis mortis sustinere
voluit: ostendit quia quadrifidum mundum
saluaturus & ex quatuor mundi partibus cle
ctos ad suam fidem collecturus erat. & quod
virtus passionis & crucifixionis sue ad has pla
gas mundi per crucem expandi debebat. Si
ne etiam tale genus mortis sustinere voluit.
vt ostenderet pro quibus restaurandis patie
batur. s. pro ruinis angelorum ruinis reple
dis. pro iustis de limbo educendis pro amī
cis colligendis & adunādis: pro inimicis re
conciliandis. Primum designatur per bra

chium superius. Secundum per inferi⁹. Ter
tium per dextram. Quartum per sinistrā. Et
(Fm Crisō). in cruce etiam expansio manib⁹
mortui: vt altera quidem manu veterem po
pulū: altera quidem manu veterem populum
altera eos qui sunt ex gētib⁹ trahat: vt oīsq; si
bi coniungēs. Moraliter vero sacrosancte cru
cis figurā describit apostolus vbi dicit. In ca
ritate radicati & fundati. vt possitis cōprehen
dere cū oibus sanctis. que sit longitudo & lati
tudo: altitudo & profundū. cognoscere et sup
eminentem scie caritatē xpi. Ubi ostendit. q⁹
hi qui carnē suā cū vitijs & cōcupiscētijs cru
cifigunt. latitudinē dicunt habere in bēa opa
tiōe. longitudinē in bona perseuerantia. altitu
dinem in spe celestiū premiorū profundū in
cautela in scrutabilibus iudicijs dei. Fm Augu.
n. in latitudine crucis bona opa. in latitudine
caritatis scā significāt. q⁹ caritatis opera sunt
heneraliter extēdenda. & hoc est in ligno trā
uerso quo extēdunt manus p̄pter operis si
gnificationē. per manus. n. opera intelligun⁹
per latitudinē hi laritatē operantis. q⁹ tristi
cia facit angustias. In longitudine perseueri
tia bonī operis & sancte conuersationis. que
in tota longitudine tēporis est habēda vsq; i
finem. & hoc est in ligno a transuerso vsq; in
terram. vbi corpus crucifixum stare videtur.
q̄ significat persistere hoc est longanimiter
permanere. In altitudine spes celestium pre
miorū & intentio recta. qua in deū. tanq̄ in fi
nē vltimū cōcta bona opera referūtur. & hoc
ab ipso ligno transuerso sursū versus. q⁹ ca
put eminet p̄pter expectationē supernoꝝ. ne
illa opera bona aeq; in eis perseuerantia pro
pter temporalia dei beneficia credant facien
da. sed potius propter sempiterna sperande.
In profundo inscrutabilia iudicia dei vnde
vnde ista gratia dei in hominē venit & hoc
est in illa parte ligni q̄ terre abdito defixa la
tet. sed inde consurgit illud q̄ eminet. q⁹ cun
cta eis apparentia & eminentia inde consur
gunt⁹ sicut bona nostra de profunditate gra
tie dei (que cōprehendi ac iudicari nō potest)
vniuersa p̄cedunt. q⁹ ex occulta dei voluntate
catur ad participationē tāte gratie alius ho
mo sic. alius aūt sic. Supereminētē vero scī
tie caritatē christi eam plecto⁹ dicit. vbi pa
tella est qui precellit omnem intellectū. Secū
dum Ber. xpō in cruce patiētiā exhibet: obe
dientiā ipse humilitatē cōmendat. & caritatē
ostendit. Dis ergo quatuor virtutū gēmis ejus
or brachia cruce decorantur. Supereminēs
est caritas a dextris obedientia a sinistris pa
tientia. in profundo radix oīum virtutū hūi

litas. hec Bernar. In quatuor etiaz brachijs
cruce notantur quattuor cruce beneficia. Si
gnat enim paro superior ianue celestis aperi
tionem. inferior inferni destructionem. a dex
tris gratie collationes. a sinistris peccatorū
remissionem ((crucifixi autem sunt cum iesu
duo latrones)) propter scelera damnati ((vn⁹
a dextris qui in fine penituit & alius a sini
stris)) qui in pertinentiā permansit. & iesus in
medio qui mediator ad reconciliandum fuit
sed hoc quantum ad intentionem iudeorum
factum est et ad ignominiam & obprobrium
vt scilicet causa mortis eius similis iudicaretē
causa mortis latronum. ac particeps in male
factis eorum videretur. & eorum societate in
famaretur. Sed si ad misterium attendatur
hoc ad claritatem christi pertinet. nā per hoc
ostenditur q⁹ per passionem suam merebatur
iudiciarium potestatem. Mediam enim tene
re proprie pertinet ad iudicem. Unde Crisō.
pariter crucifigunt latrones. non tanq̄ inimi
ci latronum. participes enim erant sceleris eo
rum. sed vt infamarent dominum suū q⁹ nō
sine causa crucifixus sit. sed quasi qui facino
rosus inuentus sit. Unde & Ambro. q̄ execrabi
lis in facto iniquitas iudeorum. vt quasi latro
nē crucifigerent oium redemptorē. Ipse vero
hoc permisit & cū pcecatoribus voluit crucifi
gi. vt ostenderet se pro peccatorib⁹ pati & mo
ri. & vt impleret scripturā. Ysaie: que diu ab di
cerat. & cū sceleratis reputat⁹ est. Cū iniquis er
go reputatus est in morte vt iniquos vinifi
cet in resurrectione. hec Ambro. Pendet er
go dominus inter duos latrones. quasi dux &
magister criminum in medio locatus. i hoc
autem magisterium finalis iudicij designat
quando veniet filius hominis. & iudicandos
statuet hos. s. agnos a dextris. & alios. s. hedos
a sinistris. Unde hyerony. Cum iniquis veri
tas deputata vnū reliquit sinistrū. alterū as
sumpsit dextrā sicī die iudicij faciet. Confes
sio breuis vitam acquisiuit longam & blasphē
mia finita pena plectitur eterna. vnde & Au
gu. Ipsa crux si attendas tribunal fuit. i me
dio enim iudice cōstituto vn⁹ latro qui credi
dit: liberatus alter qui insultauit damnat⁹ est.
Jam significabat quid facturus est de vtro &
mortuis. alios positurus est ad dexterā alios
ad sinistram. iudicabatur & iudicium mina
batur. Et hoc articulo crucifixionis latronuz
cum christo trahitur documentum q⁹ & nos
cum christo crucifigi debemus in medio latro
num. Nam sicut ibi sunt tres crucifixi duo la
trones & medius iesus. sic in nobis mortali er
cruciffigenda sunt tria scilicet caro & mundi⁹
per duos latrones & spiritus noster qui per

iesum designat. Caro crucifigenda est sinistro
ro dexter: vt spiritui subijciat & ei consen
tiat. secundū illud apostoli. Qui aūt xpi sunt
carnē suā crucifixerunt cū vitijs & concupi
scentijs. mundus sicut latro sinister. vt bono
in sultano relinquat secundū illud eiusdē apo
stoli. mihi mundus crucifixus est & ego mun
do. Istis latronibus in nobis crucifixis spiri
tuo in medio crucifigat cū xpo: vt dicat cū
apostolo xpo confixus sum cruci. Uiuo autez
iā nō ego viuit vero in me xpo. Est ādscienduz
q⁹ latro sinister crucifixus quidē fuit nō tñ sa
natus: sed permansit perfidia sua. Sic mun
dus licet crucifigat. remanet nō in immundi
cia sua caro etiam crucifixa saluatur cum spi
ritu: quia in resurrectione sua glorificabatur
Unde latroni dextro dixit iesus hodie mecū
eris in paradiso. Ad maiorem autem euidē
tiam predictorum est sciendum q⁹ crux car
nis est rigor discipline: cuius quattuor sunt
brachia. s. vigilia: abstinentia: asperitas vesti
tum & discipline verberum. Crux autem qua
mundus crucifigitur est paupertas spiritus
cuius etiam sunt quattuor brachia. s. contem
ptus glorie: pecunie patrie: & parentele. Crux
vero spiritus est seruor deuocionis: cuius si
militer sunt quattuor brachia. s. amor: spes: ti
mor: & dolor. Spes sursum: timor deorsum:
amor dextris: dolor a sinistris. Radix autem
et qua omnia hec pullulant: est caritas. Ubi
apostolus. in caritate radicati vt possitis com
prehendere cum omnibus sanctis: que sit la
titudo longitudo sublimitas & profundum.
Ubi figuram crucis & eius misterium apul
sime exprimit apostolus fm Aug. & Glo. Ad
conformandum se huic articulo recoligat
homo quomō xpo pendebat in medio latro
num & reuoluat in mente documentum. &
oret Jesu qui inter duos latrones crucifixi &
cum sceleratis reputari voluisti. da spiritum
meum in medio carnis & mundi crucifigi:
quatenus extremis mihi crucifixis. in te me
dio conquiescam. Ne tū xpo sic angustiato
a conuicijs parcunt: sed q⁹ pena peius est
passum insultant. vndique pene. vndique
obprobria. vndique conuitia. Quidam. s. ((fi
milites)) quattuor ((qui cum crucifixerunt ac
ceperunt vestimenta eius)) exceptā tunicā &
iuxta numerum personarum ((diuiserunt si
bi ea in quattuor partes)) in presentia sua.
Et tunicam superiorem similiter acceperunt
circa partes predictas. quam nisi cinderē
tur partiri non poterunt sed vtiliter & com
mode scindi non potuit ((quia erat in conte
xtili)). i. sine futura & reticulato opere facta
qualibet indumenta pauperes in paleis

ta vti contexuerunt. Et ideone scinderetur ad vnū eā integrā p̄uenire sortione maluerunt. Dicit ergo ad modū cyrotecaꝝ seu birretorum & quorundā cilicioꝝ quodam opere textili facta fuit & q̄ beata virgo p̄oprijs suis manibus eam fecerit. & q̄ cum iesu crescē de paulatim etiam creverit. ((Et erat desuper contexta per totum)) (quia vt dicitur) ab extra per totum de panno aliquo erat appositum ad eam fortificandum magis & cōservandum. Unde fm Crisō. Nec dicens cuā gelista occulte vestis vilitatem insinuat. nam in palestina est quoddam genus vestitū pp paupertē ex multis pannis cōtextum. quasi vnus p̄finus sup alū. ((Hoc aūt factū ē vt adimpleret)) cōsentiens. i. ad hoc & ex hoc adpletū ē ((q̄ dictū ē p̄ pphetā)) ex p̄sona christi ((Diuiserunt sibi vestimenta mea)). i. alia a tunica ((& super vestē meā)). s. tunicā inconsutilē ((miserunt sortē)) fm Aug. quadripertita vestis dūt iesu xp̄i quadripertitam figuravit eius ecclesiā toto orbe. s. qui quattuor partibus constat terrarum diffusam: & in oibus eiusdem partibus equaliter. i. concorditer distributā. ad quos virtus crucifixi expānditur per quattuor partes crucis. tunica vero illa sursum texta oium partium significat vnitatem: q̄ caritatis vinculo continet. Si. n. caritas supeminet. & super oia p̄cepta est. merito vestis qua significatur desuper contexta perhibetur. Et addidit per totum: q̄ nemo eius ē expers q̄ pertinere inventitur ad totū. a quo toto catholica vocatur ecclesia. Incōsutilis dicitur ne aliqñ diffluatur. Et ad vnū p̄ducit q̄ in vnū oēs colligit. in sorte ēt dei gratia cōmendata est. q̄ cum sors mittitur non p̄sone cuiuscūq̄ vel meritis sed occulto iudicio dei in vnitate fidei concedit. fm Dieron. vestimenta xp̄i sunt quibus tegit corpus eius scilicet ecclesia. q̄tuor milites quibus diuisa sunt q̄tuor genera hoīum. q̄bus data sunt p̄cepta. i. cōiugati. viduati. p̄lati. religiosi. seu cōtinētes. Vel oēs vbiq̄ milites. q̄ vbiq̄ militare xp̄o p̄ obediētie electionē nō mundo p̄ cupalium amorem. nō dyabolo p̄ peccatorū p̄peration̄. Tunica inconsutilis. & in diuisa ē vnitas ecclesiastica. vsq̄ in finem duratura. Sors q̄ hanc tunicā vni assignat non alij. s. fideli non infideli ē dei gratia. q̄ ēt huius vnitatis integritatē cōservat. Christi ergo tunica partita nō fuit: sed heu hodie peccatis exigentibus xp̄i tunica inconsutilis. i. ecclesia multano p̄cise scindit dissuit. & sortē. Quod q̄ illes facere noluerunt hoc p̄hebdolor xp̄iani ipsam diuersas suias inducendo scindunt et laici affligendo. Eandemq̄ iter se clerici sortiuntur & cuius erit eam dolo & fraudibus parciūt. Unus dicit hic est. alius hic ē. O xp̄i tunica ch̄ pessimo est diuisio tua. Vestimēta ēt xp̄i diuidit. q̄ ecclesias spoliare vel res p̄morum distrahere p̄sumit. Video ergo quō vestes christi dantur in p̄dam militibus. sicut vestes intersectionis vari solent tortoribꝰ Ex quo apparent duo documenta. primum passionis xp̄i ignominia. in hoc q̄ nudus ēt crucifixerunt. q̄ non fit nisi vilibus p̄sonis. Secūdū crucifigentiū quantitā. q̄ vestes xp̄i ḡuis parum valerent. oēs tū sibi rapuerūt. Unde Crisō. Diuidunt vestimenta q̄ i valde vilibus & abiectis cōdemnatis ēt & nihil aliud habentibus. Quasi enim in de honoratū & abiectū & oium vilissimum hoc ita andebant. in latronibus quippe nihil tale operati sunt. sed in christo oia ausi sunt. Dicit etiaꝫ theop. q̄ forsitam plures eoꝝ agebāt. vel sorte magis ad obp̄roprijs & ex quadā lasciuia hoc faciebant quasi subsannative dicerent. Quia ihe dicit se regem habeamus singuli aliquid de regalibus vestimentis eius. est ēt miranda patientia & dispensatio misericordie saluatoris. q̄ sicut agnus tondentē & accidentem se suo vellere vestit. ita se tondentes seu spoliantes & occidentes suo vestitu vestiuit ostendens quod nisi suis exemplis vestirentur ignominiose nuditas eorum esset coram oculis dei & angelorum apparens. Ex isto articulo diuisionis vestimentorum christi plura habentur documenta. Dānum est q̄ libenter debemus participare exēpla sanctorum. que per vestimenta dūt signantur. Item est documentum fm Dieron. q̄ obseruantia mandatorum dei que etiam per vestimenta signantur est dividenda inter christianos fm diuersos hoīum status. Item est documentum q̄ bonum est dividere reliquias sanctorum p̄ deuotione ad eorum honorē ampliandum. Quod enim illi milites pagani fecerunt xp̄o in obp̄probrium & derisionē. hoc boni christiani conuertere dicūt ad xp̄i & sanctoꝝ p̄conium & honorem. sicut multos ritus paganicos christiani conuertūt ad cultum dei. Item est documentum q̄ caritas q̄ fm Aug. significatur per tunicam inconsutilem diuidi nō potest. cum ipsa ceteras virtutes connectat. Itē q̄ nemo dz scismate dissuere vnā sanctam catholicam ecclesiā. q̄ i vnū oēs colligit. q̄ etiam per tunicam inconsutilē significatur p̄propter q̄ etiā (fm Crisō). non caput ei amputatur vt Johanni. neq̄ secus est vt Jlatas. vt corpus integrum & indiuisibile morti seruet. & non sit occasio volenti

bus ecclesiam diuidere. Ad confortandū se huic articulo imaginetur, homo exēpla xp̄i & sanctoꝝ quasi quedā p̄ciosa vestimenta. q̄ participare quantū possumus studeamus. & sic ozet Jesu q̄ vestimenta tua inter crucifixores tuos diuidāt super tunicā autē tuā in cōsortē mitti voluisti. da mihi sanctorum tuoꝝ exēpla cū mandatoꝝ obseruantia p̄ticipare. & caritatē semp integrā cōseruare. ((Et sedentes iuxta crucē obseruabāt eū)) q̄si expectarent & ne euaderet vel ne aliquis eū de cruce vinū deponeret. Et sic volebant suā impotentiā ostēdere. ac si impeditus a custodibꝰ nō posset se iuuare. Ubi. Dier. diligentia militū & sacerdotū nobis p̄dicit. vt maior & altior resurgētis virtus appeat. Illudebāt q̄ppe & deridebatur in cruce a plurib⁹. & diuersis vicibus. Unde nota inserie litere q̄tuoꝝ differentias illudentiū xp̄o in cruce. Prima est sedentiū q̄ eū obseruabāt. Secūda p̄teriuntiū q̄ eū blasphemabant. Tertia stantiuꝫ sacerdotū & seniorū. Quarta pendentium latronū. Per hoos significāt q̄tuoꝝ genera hoīm̄ virtutem eius abneganti. Insedentibus delitiosi & accidiosi. q̄ delitijs carnis intendūt. in p̄tereuntibus cupidi & auari. qui p̄tereūtia sequūtur & vīā iusticie p̄tergrediuntur. instantibus superbi & elati. q̄ stant p̄ appetitū excellentie. in pendentibus impacientes & q̄rulosi de aduersitate. Quibusdā ergo sedētibus & eū obseruantibus. alij p̄tereūtes iuxta p̄ vīā. hoc est vulgares hoies circa locū crucis transeuntes & cōcurrentes blasphemabāt eū inuentes capita sua in signum irrisiōis & dicentes improperando. ((Uach)) (q̄ est interiectio insultantis seu derisentis & subsannantis) ((qui destruis templū dei)) sicut dixisti ((& in triduo illud reedificas)) (virtute tua q̄ apparet nūc tū infirma. Repetūt dicta falsoꝝ testiū & eis cōcordant q̄ sibi imponebāt q̄ hoc dixerat. sed hoc falsum erat. ((Saluum fac teipsum)) virtute q̄ de te predicasti in potestate reedificandi templū descendens de cruce q̄ p̄mittebas te in triduo templū reedificare Et itez dicebant. ((Si filius dei es descende de cruce)). i. si potes āmoue dolores quos sustines q̄si dicerent non potes. ex quo falsitas tua pz. Sed amēcia est inigtas sibi. Plus. n. fecit de sepulchro resurgendo q̄ fecisset de cruce descēdēdo. Unde Grego. si tūc d cruce descēderet. nimiꝫ insultantibus cedēs virtutē nobis patientie nō demonstraret. Sed expectauit paululū, tollerauit: obp̄roprija irrisiones sustinuit, seruauit patientiaꝫ: utilitat admirationē. & q̄ de cruce descendere noluit: de sepulchro resurrexit plus igit fuit d sepul

chro surgere q̄ de cruce descēdere. Plus ēt vt monē resurgendo destruere q̄ vitā descendendo seruare. Vide ēt fm Aug. in verbis istis vocem filioꝝ dyaboli. quō imitantur vocē paternā Dyabolus dicebat si filius dei es mitte te deorsum. & iudei dicēt. si filius dei es descende de cruce. ((Similiter & principes sacerdotū illudentes cū scribis)). i. legispertis (& senioribus)). i. iudicibus ordinarijs ((dicebant)) ad alterutrū irridendo (alios saluos fecit) & vtiq̄ tam spiritualiter q̄ corporaliter (se saluū faciat)). i. suppliciū crucis euadat ((si hic est christus)). i. rex siue messias ((dei electus. i. dei filius)). Unde Beda. Imo se saluū facere de cruce descendendo noluit: qa ipse est christus dei electus. Nam qui ideo venit vt p̄ro nobis crucifigeret. tō seipsum saluare de cruce descendendo neglexit. q̄ cū ceteris peccatoribus ēt illos q̄ eū crucifigere saluare moriendo curauit. & utiq̄ dicebant (alios saluos fecit. seipsum non p̄t saluū facere)) Unde Dieron. ēt nōlentes cōfitent. scribe & pharisei q̄ alios saluos fecerit. Itaq̄ vestra vox condemnat sniam. Qui. n. alios saluos fecit vtiq̄ si vellet & seipsum saluare poterat. Et iterū dicebant ((si rex israel est)) non quicunq̄ sed messias promissus in lege sicut ipse dicebat de se ((descēdat nunc de cruce)) (vt videamus scilicet virtutem ipsius. q̄ alii reges nō possunt talia facere ((& credemus ei)) sed mentiebantur: dicens credemus. Unde Dieron. fraudulenta p̄missio. Quid. n. est plus de cruce viuentem descendere. an de sepulchro mortuum resurgere. Et surrexit. & non creditis ei Ergo etiam si de cruce descenderit similiter non creditis ei. sed mihi videtur. hoc demones timuisse. statim. n. vt crucifixus est dominus senserunt virtutem crucis & intellexerūt fractas esse vires suas: & hoc agunt vt de cruce descendat. ne faceret salutem quam in cruce orabat. sed dūs sciens aduersariorum insidias: permanet in patibulo vt dyabolum destruat Dieron. Tamen in thobia exenteratione pisces legitur demonem fetuisse: super brachia crucis & considerasse an christus aliquaꝫ maculā peccati haberet. unde discipulis in cena dicebat. Uenit enim princeps mundi huius. i. amatoꝝ mundi. i. aduersus me sed i me non ꝫ quicq̄ quod ad se pertineat. Et quia peccatum non haberet. Et ideo mori obnoxius non esset: mori tū voluit ex caritate quam pater mandauit. Et ideo subiecit ((sed vt cognoscat mundus. q̄ diligo patrem. & sicut mandatum dedit mihi pater sic facio)). s. p̄ hominibus moriendo. Considera modo quid in alicuius exitu demon facit. qui contra ipsum mundi

saluatorem ⁊ olim venire presumpsit. Unde Greg. curãdum nobis est. ⁊ cum magnis quotidie flentibus cogitandum quã seuꝰ quã terribilis sua in nobis opera requirens. i. ote nostri exitus princeps huius mundi venit. Si etiam ad deum in carne morientem venit ⁊ in illo aliquid quesiuit in quo inuenire nihil potuit. Paulo vero cum in miraculis deum cognouerat. Sed de cognitione sua ad dubitationem cecidit qñ hanc passibilem vidit Dec Greg. In cruce ergo tanq̃ in decipula captus est dyabolus ⁊ victus, Unde Augu. Ipsa morte christi est diabolus victus. tãq̃ in muscipula etiam accepit. Muscipula dyaboli crux christi. esca qua caperetur mors domini. Et iterum dicebant. Confidit in deo liberet eum nunc si vult. Dixit enim quia filiꝰ dei sum. Quasi dicerent. Si verum dixerit: liberationem suam a deo statim impetrabit: quia pater filios libenter liberat. Item illudebant ei ⁊ ((milites accedentes prope crucẽ)) corpore sed longe recedentes mente ⁊ ((acetum offerentes illi)). s. postea qñ dixit ((sitio dicentes. Si tu es rex iudeorum)) sicut dixisti ((saluum te fac)). s. a morte liberando. O miseri ⁊ rex iudeorum. i. credentium ⁊ deus cõfitentium est. ⁊ se saluum faceret de cruce descendẽdo si vellet. Miseri ⁊ ceci deberẽt supplicare saluos fac nos qui indigemus. non saluum te fac cum ipse esset ⁊ saluus ⁊ saluos sed dñs iesus non acquieuit: docens nos in tribulatione habere perseuerãtiã. Vide quõ nõ iudeis sufficit ⁊ aliis qꝫ christũ crucifigerent: sed ẽt crucifixũ eũ diuersimode vexierunt. Ita multis non sufficit christũ crucifigere peccando: sed ẽt derident crucifixum peccata iterando vel de peccatis se iactando. Dominum etiam deridet ⁊ subsanat qui ꝑ laude humana ozat vel elemosinas dat: seu qd cunq̃ bonum facit. Ex hoc articulo illusiõis crucifixi habetur documentum. quod nos qñ fuerimus in sublimi contemplationis vel facere actionis. aut sancte religiõis positi nõ debemus ad verba subsanãtium descendere ad mundanas occupationes sed potius sustinere peruersorũ subsannationes sicut christus ad iudeorum insultationem ⁊ temptationem exprobrationem de cruce descendere noluit. sed ibi vsq̃ ad mortem perseuerauit. Unde dicebat vitis. Nunquid possum deserere vinum meum qꝫ letificat deum ⁊ homines. ⁊ inter cetera ligna promoueri. Similiter ⁊ oliua ⁊ ficus dicebant. sic est in proposito. Cum autem tempus fit crucis qdiu exterior homo corrumpitur. vt per eam interior homo renouetur. ⁊ euacuetur corpus peccati. quidam tamen ꝓ modica contumelia descendunt de cruce patientie. alii de cruce macerationis carnis ⁊ penitentie ꝓ lenticula ruta ⁊ cibo delectabili. alii de cruce compassionis ꝓ auaritia claudentes viscera sua cũ vident proximum suũ necessitatẽ habere. de cruce sanguinis ⁊ martyrũ non descendimus qꝫ nec eam ascendere volumus. Petitionem vero predictam sepe facit dyabolus penitentiã. scilicet ⁊ descendat de cruce. qꝫ homo cadit facilius descendendo. Et iõ vult Dyabolus vt descendat de cruce penitentie eam deserendo. Unde quidam nouitius parisiensis matri sue volenti eum de religione extrahere sic legitur respondisse. Christus ꝓpter matrem suam nõ descendit de cruce. sic nec ego ꝓpter te deseram crucem penitentie. Ad confortandum se huic articulo rememoretur homo sensum documenti ⁊ ozet Jesu qui i cruce positus exprobabilibus verbis illudi voluisti. da mihi ꝓ nulla dyabolica vel humana suggestione. de sublimi sancte religionis ⁊ conuersationis descendere: sed in tui amoris amplexu fixum iugiter permanere. Item ((latrones cum christo crucifixi)) illudendo idipsum simile impropꝛium seu verba improperii premissa ((improperabant ei. ⁊ conuitiabantur blasphemantes)). Sm Augu. Duo dicuntur ꝓ vno ⁊ pluralis ꝓ singulari. Vel sm Hier. Primo vterq̃ blasphemauit. sed vt sic signis in elementis ⁊ rebus sensatis. vnus in christũ credidit. ⁊ priorẽ negationẽ sequenti confessione emendauit. ((Unde cũ vn⁹)) qꝫ iudeos fidem respuentes signat) blasphemãdo ((diceret)). ((si tu es christus)). i. rex siue messias ((saluum fac temetipsum ⁊ nos)). s. salute corporali ⁊ a morte liberando. Nõ. n. curabat de salute spirituali vel anime cõmodo ((alter)) qꝫ gentes fidem sequentes signat)) ((increpabat eũ diceno. Neqꝫ tu times deus qui in eadẽ dãnatione es)). s. mortis ⁊ pene simili. quasi diceret. Licet hoies nõ timuerint essi deum timere deberes. maxime in articulo mortis in quo nunc es. ((Et nos qui sez iuste in hac dãnatione sumus. Nã digna factis suppliciis)). Et secundũ factorum nostrorum exigentiam ((recipimus)). Ecce cõfitetur culpã suam. vt dicat iniquitatem meam ego cognosco. ⁊ ideo meretur mi iericordiã consitetur ẽt christi innocentiam. diceno. ((Hoc vero nihil male gessit)) quia peccatum nõ fecit ⁊ sine peccato conceptus fuit. Ubi querit Augu. Quis inquit illum docebat. nisi qui iuxta illum pendebat. erat enim illi ꝓximus in

fatere sed ꝓherebat in corde. ((Unde conuersus ad iesum)) qui nouit precordia ((dixit memento mei domine dum veneris in regnum)). Manifeste patet. qꝫ non loquebatur de regno temporali sed eterno non de presenti. sed de futuro. Magna fides huius latrõis fuit. quia non timore iudeorum astantium: nec propriꝫ doloris acerbitate. nec socii sui blasphematione. nec carnis christi apparente infirmitate. nec apostolorum fuga ⁊ negatione retrahitur a veritatis seu vere fidei cõfessione. Unde fuit ei remissio culpe ⁊ totius pene. Apparet quidem hic illius conuersio quo ad plura. Primo quo ad profectum caritatis quam vinaciter in morte sua tenuit. fratrem ⁊ conlatronem po simili scelere morientẽ ꝑ iniquitate sua redarguendo. ⁊ ei vitam qꝫ cognouerat predicando. Secundo quo ad fidei ⁊ vere confessionis sinceritatem eum quem secum pariter morientes vidit deum ⁊ dominum regnaturum credẽdo ⁊ publice predicando. Tertio quo ad iuste ⁊ veritatis propalationem. humiliter ⁊ verus penitentes reatus suum fatendo. Unde qui sicte cõfitetur vel in confessione mentitur. dominum tuum sinistro latrone subsanare videtur. Quarto quo ad spei firmitatem regni dei aditum ⁊ consortium postulando nec ꝓpter peccatorum suorum magnitudinem vel multitudinem desperando. Iste latro de nullo nisi de corde ⁊ lingua se iuuare poterat. qui deo totaliter offerre curruit. cor quidem in contritione ⁊ intima compassione. Quia secundum Gio. Plus videbatur affligi ex christi compassione quam ex sua ꝓpria passione. imo plus plangens christi supplicium quam suum ꝓpriũ ⁊ linguam (vt dictum est) in veritatis confessione. Unde Grego. in cruce elati manus pedesq̃ ligauerant. Nihil qꝫ enim a penis in eo liberum nisi cor ⁊ lingua remanserat. Inspirante deo totũ illud ei obtulit. ꝙ in seliberum inuenit ⁊ iuxta hoc qꝫ scriptum est. corde creditur ad iustitiam. ore confitetur ad salutem. Unde Beda: Quis huius latronis animum non miretur. Imo tuuantis domini gratiam quis digne ruetur digna gratiarum actione veneretur. Ille qui talis ad crucem venit ex culpa. ecce qualis a cruce recedit ex gratia confitebatur damnum quem videbat secum humana infirmitate morientem quando negabant apostoli eum quem miracula viderant diuina virtutem. facientem Dec Beda. Obsecro te domine. da mihi

primo cum latrone isto cognoscere: ⁊ deinde cognoscere te. me sicut vere peccatorẽ confiteri: ⁊ magnificare te qui sine culpa passus es iustus ꝓ iniustis. Deinde quero dñe petã ⁊ impetrẽ eisdẽ verbis cũ eodẽ memento mei dñe dũ veneris in regnũ tuũ. Per istos duos latrones signant filii: qui ꝓ peccatis suis explandis cũ xpo crucifigunt: per professionẽ in religione factã: sed aliqui reuertunt actu ⁊ si nõ habitu ad secularẽ vitã. de quibus dicit apostol⁹. Nomẽ dei blasphematur per vos inter gentes quonã scandalizant seculares: ⁊ isti signant per latronẽ blasphemantẽ. alij vero professi crucẽ penitentie sustinent deuote per patientiã. ⁊ isti signant per latronẽ xpm confitentẽ. Unde Beda. Mistice latrones qui cũ domino hinc inde sunt crucifixi. significant eos qui sub fide ⁊ confessione xpi vel agonẽ martyrij. vel quelibet continentie seu discipline artioris instituta subeunt: sed quotquot hec ꝓ eterna solũ celestiꝫ gloria gerunt. hi profecto dextri latronis merito ⁊ fide designant. Alt qui humane laudis intentu vel qualibet minus digna intentione seculo abrenuntiant. nõ immerito, blasphematus: sinistri latronis mentem ⁊ actus imitant. Quidã duos latrones cũ domino crucifixos. duobus baptizatorũ generibus coaptant. Quicũq̃ .n. baptizati sumus in xpo iesu: in morte ipsius baptizati sumus. Ambo nihilq̃ similes crucifixi: sed vnus in cruce blasphemus peior. alter est confessione martyr effectus quia per baptismũ quo cũ peccatores essemus: abluimur. alij dñi deũ in carne passum fide. spe caritate laudant: consonant alij dum aut fidem aut opera baptismatis habere renuunt: dono qꝫ accepere priuant. Dec Beda. Quod etiam alter latronum murmurabat alter non significat qꝫ tribulationes cõsequunt. Unde de impatientibus ait Hugo. Dicunt homines. quando penam sustinent si meruissemus non erubesceremus. Nunc autem iniuste pati ⁊ sine culpa nobis ignominiosum est. Immo vero si ꝓ culpa pateris erubescere si sine culpa. gloriare. latro magis vio esse quam xpo. ⁊ forte similiter ⁊ blasphemato: non confessor. Tu enim ꝓ culpa blasphemato: non confessor. Tu enim ꝓ culpa patieris: ⁊ culpa agnoscis ⁊ iudicem non verearis. Cõsidera nunc quam magni despectus fuit illusio latronis sinistri. eo quod tanctus fuit illusio latronis sinistri. eo quod tanctus vilis: ⁊ sceleratus homo: ⁊ iam ad mortem damnatus ⁊ mox ꝓ suis vulneribus mortuus insultauit vite auctori. Ex hoc articulo illusionis latronis habetur documentum

tolerę dicamus exemplo xpi calumnias etiã a viris personis patienter suppeditare. Itẽ, est documentũ in latrone dextro. Iniurias dei nullatenus tollerare debemus sed reprehendere sicut fecit latro ille. Itẽ documentũ quantuncũq; simus scelerati peccatores de dei ñi misericordia nullatenus desperemus: exemplo illius peccatoris qui (vt dixit Augu.) Per vnũ verbũ factus est heres paradisi. Ad conformandũ se huic articulo. attendat ꝑs documenta et ea dicendo. Jesu qui tibi ad vnc latronũ exprobari: et ab alio venerabiliter confiteri voluisti: fac me ꝑ tui nominis gloria malignoꝝ improperia equanimiter sustinere: et cũ illo latrone venerabili paradisi grandia possidere. Et multa alia consimilia dicebant tunc maledicti, qui aderant ibidẽ dño iesu et faciebant. Ipse vero docens nos in tribulatione habere patientiã: et perseverantiã: nihil hominus perseverabat et permanebat in cruce vsq; in finẽ. vt diabolũ penitus destrueret: et spolia sua ei auferret ea ante ista dicunt: et sunt merissima matre sua presente que stabat iuxta crucẽ cũ sororibus suis: et Maria magdelene: et Joh. cuius matris compassio multũ augmentabat filio passionẽ: et e converso ipsa cũ filio in cruce penebat: mentalit dolore et potius elegisset: cuz ipso mori ꝙ amplius viuere. Usi Ber. O bone iesu magna pateris exterius in corpore: sed multo maiora interius in corde ex compassione matris ea tecũ participantis. Nec Ber. Undiq; sunt angustie vndiq; tormenta et pene. sentiri potuerunt narrari nõ possunt ((stabat Maria cũ ceteris iuxta crucẽ)) corpore: sed in cruce tota migrauerat mente. Non auertebat oculos a filio: angustiabat: vt ipse et toto corde orabat patrẽ pro eo: et filius similiter orabat pro matre. Usi Ambro. Fugientibus apostolis Maria ante crucẽ stabat: et ꝑs spectabat oculis filij vulnera quia expectabat nõ pignoris morte: sed mundi salutẽ: aut sciuisse quia cognouerat per filij mortem mundi redemptionem: aula regalis putabat esse: et sua morte publico muneri aliquid additurum: sed iesus non egebat aditore ad omnium redemptionem. Usi et Crisо. In passione xpi duo videbis altaria: vnũ in pectore Marie. aliud in christi carne xpo carnẽ Maria immolat animã. Optabat ꝙdem ipsa ad sanguinem filij addere sanguinem carnis sue: et cum domino iesu corporali morte redemptionis nre consummare mysterium. sed hoc solius summi sacerdotis erat priuilegium: vt cum sanguine intraret in sancta sanctoꝝ. Jõ nec virgini nec angelo nec

vlli homini potuit in reparatione hominis esse cõmunis auctoritas. In hoc autem gratissime patitur pia mater: qz ꝙ filius ei⁹ corpus: ipsa sustinet corde. Dec Crisost. Et qz Johãnes crucifixioni astitit. Ideo ea die pascha ꝛm ipsum legit. Iz et merito postrem⁹ legat qz postremus scripsit. Omnes igitur et maxime Magdalena sua dilecta discipula veh ementer flebant: nec consolari de suo dilecto domino et magistro poterant compatiebantur dño et et dñe. et tibipsis. sepe eis dolor renouabat: qz ip passio dñi sui in cõuitiis vel in factis augebat. ((stabant a lõge aspicientes)) et a nullo consolabant. O quante voces et tristes vlulatus ibi audiebãt ab amicis suis. Quod et Johãnes dicit iuxta crucẽ et alij euangeliste dicunt a lõge mulieres stetisse intelligendũ est (ꝛm Aug. qz eo interuallo erant: vt et iuxta dici possent. qzin conspectu eius fixo aderant. et sic ppe ꝙ verba xpi audire poterant: et a lõge in cõparatiõe turbe hec cõprimentis ppinqus circũstantiis cũ centurione et militibus. Uel erant longe respectu militũ christũ crucifigentiũ et custodientium sed prope respectu aliop astantiuz et aspicientiũ. Sic ergo possunt dici longe et prope stetisse. diuersis respectibus. Uel primo erãt ppe crucem. et post cõmendationẽ matris abierunt vt a densitate turbe se cruerũt: et cetera ꝙ facta sunt longius intuerentur vt euãgeliste ꝙ post mortẽ dñi eas cõmemorauerũt et longe stantes cõmemorarent. Quod autez mulieres stabãt iuxta crucẽ discipulis fugientibus: cõmendat deuotã cõstantiã in mulieribus. Unde Crisо. Mulieres astiterunt crucifugientibus discipulis: et ꝙ imbecillius genus et virilius apparuit tunc. ergo sicut nec a salute ita nec a misterio crucis et scia resurrectionis excluduntur et repelluntur mulieres Et nota ꝙ beata verbo non stetit sub cruce ad aquilonẽ et quidã fabulant et sicut in picturis ponitur: sed contra facie filii ad occidentem aliquantulũ tñ declinans ad austrũ Ostenditur enim iuxta montẽ calvarie qui dam locus et a fidelibus veneraf. vbi ipa cũ aliis mulieribus iuxta crucem filii sui stetit ploraus et lamentans cũ. in quo loco ẽ vna capella extra ecclesiam sancti sepulchri. sed contuncta muro eiusdẽ ecclesie. sta et tu iuxta crucem cum ea: et lamentare dñm pro te mortuũ Juxta crucẽ libenter debemus stare. et potius mente ꝙ corpore habendo memoriam salvatoris ꝛm status in quo fuit in cruce. Utilis enim valde est nobis memoria talis. Ibi est nobis refugiũ contra mala eni pe refrigerium contra mala pene. ibi erudi

mur circa bona gratie. ibi odidit nobis via ad bona glorie. Bona et desiderabilis est vmbra sub alio ieiu: vbi tutũ est fugientibus refugiũ: gratũ sessio refrigeriũ: vna alia potest intelligi protectio in prosperitate: alia protectio in aduersitate. vna alia contra mala culpe. alia contra mala pene. Usi Ber. Hac memoria absorpturit. Dñe quocũq; iero semper te in cruce video. Considera nunc qualiter ipse est exaltatus ꝓout prędixerat. sicut Moyses exaltauit. s. super palũ serpentẽ in deserto. s. exaltari in cruce oportet filiũ hominis. Ille enim serpens eneus in deserto exaltatus figura fuit huius exaltationis: quia sicut ille serpentis: quidẽ similitudinẽ habebat. serpentis autẽ venenũ: nõ habebat: quia eneus erat: sic xps cũ iniquis deputatus: et inter latrones suspensus carnis quidẽ similitudinẽ habebat. Peccatũ autẽ nullũ habebat. Et sic qui mordebant a serpente inspiciendo serpentẽ in palo exaltatũ: sanabãt: sic contra morsũ et temptationẽ diabol: nõ est melior medicina: ꝙ in cruce pro nobis passus aspicere saluatorẽ. si. n. aspectus illius serpentis eneĩ saluauit a morte corporali multo fortius fides xpi crucifixi saluat a morte spirituali. Uide etiã dñm tuũ stantẽ super solũ excelsuz: et paratũ ad iudicandũ. Et tõ duo homines hincinde pendent quorũ vnus saluet alter cõdemnat. Uide etiã xpm qui est pontifex futurorũ bonorũ qualiter extensis brachijs et manibus offert hostiã purã. s. carnẽ suã pretiosaz pro nobis super altare crucis. Uide etiã magistrũ tuũ qualiter stat in alto: et predicat. Dñs. n. etiã in cruce pendens etiã vsq; ad exitũ spiritus nõ fuit otiosus sed faciebat et dicebat vtilia pro nobis. Usi secunduz Augu. Se habuit: sicuc magister in cathedra. et lignum pendentis factum est cathedra docentis. Ubi septem verba sacratissima que dicit in cruce posita breuiter tibi nota: et ea frequenter cum deuocione pertracta. Per hec autem septem verba possumus facere exclamationes nostras: modo tenendo partem dñi nostri: et causando contra iudeos. modo cõpatiendo dño nostro mõ matri eius: modo nobis miseris: et in fine cuilibet verborum facere oratiõnem. Quidam tamen verba acto distinguunt et verbum tertium in duo diuidunt. ita vt dixerit duo pro peccatoribus scilicet ((pater ignosce illis: et hodie mecum eris in paradiso)) duo pro bonis scilicet ((mulier ecce filius tuus et ecce mater tua)) duo ꝓ vniuerso mũdo. s. ((sitio et consummatũ est)) duo pro seipso. s. ((deus meus vt ꝙd dereliqsti me et pater in manꝰ tuas cõ

mẽdo spiritum meum)). Primum verbũ fuit in ipso actu crucifixionis. cum pro suis crucifixoribus inimicis crudelissimis ipsuz ad crucez fabricantibus orauit. dicẽs. ((Pater ignosce illis quia nesciũt quid faciunt)). s. bonum mihi et malum sibi. Reurea ira est eiꝰ qui aliẽ malum facit: nescit quantam penam et culpam sibi inferat: quantaq; gratiam et coronam alteri acquirat: vel nesciunt quid faciẽt Ignorant enim ꝙ filius tuus sum quem crucifigunt. Unde Cris. Quia dominus dixerat. orate pro persequentibus vos. hoc etiam crucem ascendens fecit. dicens. Pater dimitte illis. Non quia non posset ipse relaxare: sed vt nos pro persequentibus orare doceret. nõ solum verbo sed opere. Dicit autem dimitte eis si penituerunt. Fauet enim penitentibus. Si vellent post tantã nequitiam reatus per fidẽ soluere. Dec Cri. cum ergo dixerit. qz: nesciũt quid faciunt. Patet (secunduz Bedam) ꝙ nõ pro eis orauit qui per inuidiam et superbiam eũ quem filium dei intellexerunt negãtes. crucifixerunt. sed pro eis qui zelum dei habentes sed non secundũ scientiã. nescierunt quid fecerunt. Erant enim ibi aliqui simplices et illustrati a sacerdotibus iudeorum decepti qui persequebantur christuz zelo legis. et pro istis orauit christus. Alij autem erant litterati. qui ipsum esse christum probabiliter nouerant sed cognoscere debuerant. sed ex odio et inuidia excecati fuerunt. et christum vsq; ad mortem persecuti sunt et pro illis non orauit. ꝛm Bedam. Non frustra orauit. sed eis qui post eius passionem crediderunt impetrauit. Unde dicitur in actibus. ꝙ conversi sunt vna die tria milia et alia die quinq; milia. Nec dubium qn hoc pueneriꝰ ex virtute huius orationis christi. Ad quam etiam vocem multi ꝺ turba indeorum astantium compuncti sunt corde et penituerunt. vt dicitur in euangelio nazarre orum. et ponit in glo. Ysaie super illo verbo et pro transgressoribus exorauit. O quaz dulcis in oratione christi ad crucifixorum malitiosonem erat melodia. decuius consonantia conuersi sunt tot milia. Nec mirum qz ip se tãtaz mansuetudinem seruans in contumelijs. tantam patientiam ostendens in tormentis: sic miram benignitatem exhibens crucifixoribꝰ euidentius declarauit se filium eẽ patris quẽ orabat. Quid enim maius miraculuz hac benigna pietate. hoc quippe verbuz magne patientie et mansuetudinis. magni amoris et indicibilis bonitatis. magni dulcoris et venie fuit. In quo triplex actus caritatis maxime apparuit. Primo quia pro crucifixoribus ita fecundissime orauit. Secundo qz oranti lacta

mus adiunxit. Tertio quia cum valido clamore et lachrymarum effusione pro ipsis precem obtulit. Unde Ber. christus flagellis cesus spinis coronatus clavis confossus crucifixus. Obprobriis saturatus omnium dolorum immemor ait, pater ignosce illis. Hinc multe miserie corporis. hinc multe miserie cordis. O quam firmata est super ipsos misericordia tua. et quam magna multitudo dulcedinis misericordie tue. quoniam potabis domine desiderantes te torrente voluptatis tue. Hec Ber. Non ergo desperet amodo quisquam penitens pro peccatis pensando copiam gratie saluatoris. Unde Au. Quid autem conuerso non ignoscitur. si fusus christi sanguis cognoscitur. Quis homicidia desperet si in specie redditus est a quo etiam christus occisus est per hoc verbum primum docemur potentes nos cito exaudire iniuriasque remittere. et vindictas non expetere. ac etiam pro inimicis intercedere et orare eosque diligere. Ad verbum igitur tante pietatis emolliatur cor nostrum. sicut dicitur in psal. Hodie si vocem domini audieritis nolite obdurare corda vestra. ut dimittamus offensas debitoribus et iniuriatoribus nostris. et non solum dimittamus offensas. sed etiam pro ipsis oremus intuitu eius qui patrem exorauit pro persecutoribus suis et crucifixoribus. Unde Augustinus. Unde caritatis affluentias et mirabilem patientiam. pro inimicis facit orationem remittit et non expedit vltionem. cur igitur formica festuca. cinis puluis. et fauilla vindictam expetis. remissionem protrahis cum videas regem glorie dominumque virtutum remittentem minas. contumelias. et blasphemias. et condenantem crucis molestias et reales iniurias. Unde et Anshelmus. Ad locum deductus supplicii mirrha potatur et felle. Ita in cruce leuatur et dicit pater dimitte illis quia nesciunt quid faciunt. Qualis est hic qui in omnibus pressuris suis. nec semel os suum aperuit ut aut querele aut excusationis aut comminationis aut maledictionis verbis aduersus maledictos canes illos proferret. sed nouissime verbum benedictionis. quale a seculo non est auditum super inimicos suos effudit. Quid hoc viro mansuetius. quid benignius anima mea vidisti. Et iterum. In omnibus his considera illud dulcissimum pectus quam tranquillitatem seruauit pietatis. Non suam attendit iniuriam non penam reputat. non sentit contumelias: sed ipsis potius a quibus patitur ille compatitur. a quibus vulneratur ille medetur. vitam procurat a quibus occidit. Cum qua mentis dulcedine. cum qua spiritus deuotione in qua caritas plenitudine clamat pater ignosce illis. Ecce ego domine tue maiestatis adorator non tui corporis interfector: tue mortis venerator: non tui corporis interfector. tue misericordie contemplator: non infirmitatis contemptor. Interpellat pro me tua dulcis humanitas. commendet me patri tuo tua ineffabilis pietas. Sic igitur dulcis domine: pater ignosce illi hec anhel. O clementissime domine quanta est patientia tua semper insidiati sunt tibi: et persecuti sunt te et tuos. proditiose te ceperunt et maliciose te crucifixerunt: et modo petis ut ignoscas illis. Domine iesu pater misericordiarum oro te. ut sicut tu pepercisti tuis crucifixoribus et rogasti pro eis fac ut amore tui parcam ego cunctis mihi mala facientibus: et tu domine parcere digneris omnibus iniquitatibus meis. et patri tuo in conspectu glorie tue me miserum commendare. Sepe enim domine te offendo. et quantum in me est peccatis meis crucifigo. tamen domine tu scis quia in te credo. et te dominum meum et deum verum confiteor. a quo veniam peccatorum postulo: impartiri mihi misero et indigno. Secundum verbum fuit ad latronem penitentem. et confitentem: cui dixit((mecum eris in paradiso)). Non intellige de terreno paradiso vel orto voluptatis. vnde adam est expulsus: nec de paradiso angelico vel celo empirreo: quia ad illum ante christum nemo ascendit: sed de limbo sanctorum et sinu abrahe ad quem anima christi et latronis descendit. vel in paradiso. i. in fruitionis gaudio et fruitione beata quam habuerunt sancti patres in limbo. cum ad eos descendit christi anima: et eadem die descendit illuc anima huius latronis facta particeps beate fruitionis. vel in paradiso. i. in requie quod est esse cum christo. vel hodie eris mecum quod est esse in paradiso. quia vbi est christus ibi est paradisus: ibi est et paradisus: sicut vbicunque est papa ibi dicitur esse romana curia. Unde Ansh. Credo domine credo certe quod vbi tu vis et vbi tu es: ibi est paradisus. et esse tecum hoc est esse in paradiso. quam venerabilis ille confessor et gloriosus martyr. tecum fuit per totum illud hodie: si postea omni tempore. O quam beatum est esse tecum. O quam beati sunt illi qui tecum sunt. Illi hic sunt in paradiso. vere sunt in rege. qui tecum sunt fide et dilectione. Hec Ansh. Hoc etiam dicens magnam consolationem dedit penitentibus et peccata sua confitentibus. nam reuera hodie et quotidie ita accidit. quia deuote et pure confitetur peccata sua statim cum domino est in paradiso per gratiam et postea erit per gloriam. vel est in paradiso. i. in quadam requie et securitate sue conscientie quia secura mens quasi iuge conuiuium. Ecce quam liberalis immo quam prodigus hodie factus est christus: quia latroni regnum crucifixo celum damnato paradisum. per breui petitione est largitus

Misericordia obtulit quot miseria distulit. Hoc verbum secundum magni amoris et gratie ac consolationis fuit in quo christus nobis exemplum perfecte spei et fiducie reliquit. vt nullus de venia peccatorum, quantumcunque enormium. nec dum in vita immo nec in mortis articulo desperare debeat cum iste latro qui nihil boni fecerat sed suo testimonio mortis supplicio dignus erat: veniam consecutus fuerit. Et hoc rationabiliter. nam ipse solum corde et lingua iuuare se potuit quorum vtrumque deo perfectissime obtulit. cor quidem imperfecta contritione. linguam in pura et vera confessione. Et ideo non mirum si veniam impetrauit. Sed exemplo istius latronis nullus debet suam penitentiam differre vsque ad mortem quia priuilegia paucorum non faciunt legem communem et pauci sunt qui in morte vere peniteant. Nam sicut monstruosum esset quod lupus caudam ouis haberet. ita monstruosum videtur quod vita mala bono fine claudatur. Euolauit iste latro propter fidei meritum et crucis quodammodo martyrium. ac nobis conuersionis et penitentie reliquid exemplum. Unde hiero. christus de cruce latronem in paradisum in nuit. et ne quis aliquando conuersionem seram putaret: fecit homicidii penam martyrium. vnde et Ambro. pulcherrimum autem datur affectande conuersionis exemplum quod tam cito latroni venia relaxatur. et vberior est gratia quam precatio. Semper enim plus dominus tribuit quam rogatur. Ille enim rogabat vt memor sui esset dominus. cum venisset in regnum suum. Dominus autem ait. amen dico tibi hodie etc. Vita est enim esse cum christo. quia vbi christus ibi regnum cito igitur ignoscit dominus quia ille cito conuertitur Unde etiam Aug. Dixisti latroni hodie mecum eris in paradiso. vt desit locus desperationis. qui parcis latroni vt ostendas fructum penitentie. fontem misericordie. celeritatem indulgentie. Tu enim saluas latronem seipsum accusantem seipsum excusantem misericordiam inuocantem et blasphemantem socium increpantem. Unde et Criso. O res miranda. Non habrae data est promissio paradisi non patribus non prophetis: sed primo latroni dicitur. hodie mecum etc. Credidit habraham deo non sub tali conditione posito. sed de celo loquenti. Credidit Isaias. sed sedenti super solium excelsum et eleuatum. credidit ezechiel sed ei super quem cherubim contemplatus est. credidit Moyses. sed de medio ignis loquenti. sed iste vidit saluatorem non in regali throno. Sed in pena sociatum latronibus. videt in cruce pendentem. et orat quasi in celis sedentem. Videt condemnatum. et inuocat regem. O quam miranda latronis conuersio iudei crucifigunt qui nouerunt legem et prophetas. et tu latro. Unde talia philosophatus es? Hec Crisostomus sed clemens oculus tuus o domine iesu respexit super eum: et vocasti ipsum interna vocatione ad penitentiam. Quis non debet in te sperare te laudare: et benedicere: et amare cum tam de facili pepercisti ei: qui tam male consumpserat vitam suam. Respira ergo nunc in specie venie quecunque peccatrix anima si tamen patientis pro te domini tui non horres sequi vestigia: sed ne procrastines vsque ad horam mortis exemplo huius latronis penitere et inuenire locum domino. Et si enim optimum sit et salubre consilium de misericordia dei querere refugium: totum tamen hominem ex ea pendere stultissimum est solatium: quia misericordia: et veritas in eo obuiant sibi. O pater clementissime rogo te ego miser dignus infernali supplicio vt sis memor mei in regno tuo. Ego enim domine latro sum pessimus: qui me et multos in anima occidi: sed tu domine misericordissime memento mei in bonum. Ecce adoro te quem latro adorabat. et oro sicut ille orabat. Memento mei domine dum veneris in regnum tuum. Recognosce in me domine hanc orationem: sicut recognouisti eam in latrone suscipe hanc a seruo sicut suscepisti eam a famulo tuo: memento mei de regno sicut fuisti memor illius de ligno. Dic igitur dic queso: domine dic seruo tuo loquere ad cor meum. dic anime mee. hodie mecum eris in paradiso: et ego confortatus desiderabili tua promissione fideliter permaneam in tua fide et dilectione. In splendore fidei: et confessionis tue tecum sim per tuam gratiam spiritus vnus: et sic tecum ero in paradiso. si videlicet in terra amoris tui delicias gustem. quibus in paradiso reficis spiritus beatorum. Vere enim gustare de tuo amore est tecum esse: et fac me ita viuere: vt aliquando cum tue pietati placuerit. dicas anime mee. hodie mecum eris in celo. Tertium verbum fuit. cum vt matrem et discipulum inter angustias positos aliqualiter consolaretur: commendauit matrem solatio destitutam ac mestam: et quasi morientem discipulo: et discipulum matri dicens matri((mulier ecce filius tuus)) hoc est qui loco filii tui tibi debet obsequi. et affectione coniungi. q. d. ei vsque modo fui obsequutus tibi et tui curam habui sed de cetero istum derelinquo tibi. qui erit loco mei: et discipulo. ecce mater tua hoc est cui reuerentiam et seruitium debes: vt filius matri. q. d. ei deputo te ad eius obsequium et curam loco mei. hoc tertium verbum christi fuit maxime sollicitudinis et pietatis. eo quod in tantis doloribus constitutus: matris mestissime curam gessit: et ei de ministro prouidit. In

huic docuit nos cōpati parentibus nostris. af
fectio. & in necessitatib⁹ iudicare. ac eis quan
do indigent cur & debitū obsequium impē
dere: & in quocūq; statu fuerint parentes quā
tum bene modo fieri potest honorare. Qō
pius mandauit. dicens honora patrez & ma
trem. hoc nunc tho exemplo docuit. & fecit q̄
faciendum monuit. Pro se enim matri q̄
moriens relinquebat alterum quodāmodo fi
lium ad eius curam & obsequium prouide-
bat. in hoc autem q̄ Johanni matrem com
mendauit magna ostendit dignitas Johan-
nis & quanto eum honore honorauit. Et dicit
hiero. Pudicitie virginis nulli discipulorum
rectius quā virgini cōmendata est: vt essz ad
inuicem grata societas & floridus aspect⁹ nec
non est venustus conuersandi vernans alter-
natim pudicitiarum splendor decoratus. Et
ex tilla hora quamdiu vixit Maria: accepit eā
Johannes in sua. s. matrem secundum quoti-
dianū: sed congruentius subaudiūr in suam
curam & solicitudinem quā de cetero specialiter de ea gerebat: quia quicquid ei necessariū
erat. ad ipius curam pertinebat. Tradit do
minus matri iohannem pro iesu. seruum p
domino. discipulum pro magistro. homines
pro vero deo filium zebedei p filio dei. nepo
tem pro filio suo. qui erat totum suum gaudi
um ac vita sua & solatium. Que mutatio ip-
sam intus cruciat: ac matri amariori omnib⁹
doloribus corporee passionis extitit. & cetera
corda humana licet sarea licet ferrea scindit.
Quis sine singultu audiet eum hec verba di
centem. Non dixit enim mater sed mulier: ne
matris dolorem ampli⁹ excitaret: Unde Cri.
Dic mouendo questionem sic dicit. O bone
iesu. q̄ mfez tuis dulcissimis. q̄ ita diligenter te
nutriuit reuerēter tractauit & dulciter lactauit
sso indulciter aloqueris. Sed vt deū est. nō
vocauit eam matrem. sed communi nomine
pro materni nomynis si expimeretur. & ve
hementis amoris teneritudine aggrauaretur
virginis animus ac videns filij passionem &
audiens matris nomen. doleret ampli⁹. Tāc
enim non erat tempus ipsam dulciter alloqn
di: nec matris nomen expimēdi quia si chri
stus dulcius sibi locutus fuisset. forte quot vir
ginis creputisset. stans autem dominus in cru
ce faciem versus occidentem tenebat. sed ma
ria & iohannes versus orientem ad christi fa
ciem respicientes fugiter lachrimas fundebant
Unde non stetit beata virgo sub cruce ad ag
lonem. vt quidam fabulentur: sed contra filij
ad occidentem aliquantulum tamē declinās
ad austrum. Monstratur enim locus & a fide-
libus venceratur: vbi cum aliis mulieribus ip
sa stetit. Contemplare & tu dñm tuum: vt mo
ueatis ad compatiendum. Unde Anf. At tu
cum matre & Johanne accede ad crucem. &
pertusum pallore vultum iesu quominus in
tuere. Quid ergo. Tu fine lachrymis: amā
tissime domine tue lachrymas videbis. Tu
fiecis manes oculis & eius animam pertran
sibit gladius doloris. Tu fine singultu audi-
es dicentem matri: mulier ecce filius tuus &
Johanni ecce mater tua. Et iterum mulier in
quit ecce filius tuus. O commutatio pro eter
no & incōmutabili deo. purum & corruptibi-
lem hominem pro naturali & vnico filio. ser
uum accepit in filium. O domina qui preco-
cogitatus in te succedebant. cum tam inesti-
mabilem commutationem ab ipso quem su-
per omnia diligebas tibi fieri audiebas. Ue-
re tuam animam pertransiuit gladius dolo-
ris. quoniam tibi amarior extitit omnib⁹ do
loribus cuiuslibet corporee passionis. Quicquid
enim crudelitatis inflictuz est corporib⁹ mar
tyrum. leue fuit aut potius nihil comparatio
ne ipi⁹ tue passionis. que nūquz sue immē
sitate transiuit tua penetralia tui benignissi-
mi cordis. Nec Anf. Unde & Aug. Patri do
minus in cruce iam anxi⁹. oculis & vultu an
nuens de Johanne ait. Mulier. Ecce filius tu⁹
Ecce Johannes qui est nepos tuus. decetero
reputabitur tibi filius & curam habebit tui &
erit solatium tibi fidelissimum. Inde intuit⁹
Johannem dixit. ((Ecce mater tua)) ei seruā
do & curam illius habe eam tibi comendo su
scipe matrem tuam. immo magis suscipe ma
trem meam. Dum hec pauca diceret illi duo
dilecti lachrymas fundere non cessabant. Ta
cebant ambo illi martyres: & pre nimio do-
lore loqui non poterant: isti duo virgines au
diebant christum voce loquentem tanta c ip
sem videbant paulatim morientem. Amare
flebant: quia amare dolebant. nam gladius
doloris christi animas' vtrorumq; transibat
que magis amabat seruior fiebat in matre. &
iterum. Fructauit etiam os tuum verbum bo
num. cum diceres. mulier ecce filius tuus.
Cruciat te domine iesu crux tua. Sed non
minus mater tua. cruciat te dolor tuus. Sed
non minus dolor eius. Non est mirum si do
leas & condoleas: si pateris & compatiēris bone
fili in desolatione matris. in separatione ma
tris in commendatione matris. Nunquam
enim te deseruit. non in infantia: non in ado
lescentia: non in iuuentute. non in passiōe tua
nūquā defuit tibi eius solatium: sed nec eius
obsequium. Lactat infantem audit & sequi
predicantem. videt & monitatur patientem
contēplatur obprobria injuriā vulnera audi

tua verba. Tu vero bone iesu. q̄ esset do
lor intellerabilis. plaga insanabilis: in ago
nia mortis. & vltimo spiritu constitut⁹ non
obliuiscetis matrem tuam. caput inclinans
& eam in matrem Jo. commendas & eum fi
bi in filium adoptas felix depositum singuz
lare priuilegium insigne solatium. Urgebat
te siquidem dñe iesu preceptum. inssisti ho-
nora patrem tuum & matrem tuam seruitiuz
q̄ ipsa exhibuit tibi exemplum posteris relin
quendum. Considerare libet bona mater ge
nitrix & nutrix & filia desolata: quis sit dolor
tuus angustia tua. Uides.n. crucifixum vni
genitum tuum: mittas filium magistrum in
discipulum regem in militem: dñm in ser-
uum: omnipotentem in deficientem. Reue-
ra viscera tua penetrat gladius: configit ani
mam tuam lancea & clauus: lanior men-
tem tuam spinarum aculeus: lacerat cor tu-
um filij tui amarus aspectus: deest tibi p ama
ritudine lachryma: desunt verba deest fortitu
do. marcessit pulchritudo: vulnera filij tui
sunt vulnera tua: crux filij tui est crux tua
mors eius mors tua. Nutrix quomodo dimit
tis alumnum: mater filium: ancilla dñm:
vna die orbaris patre & filio. Dec Aug. Com
patiebatur itaq; filius matri compatienti: fi
bi commota sunt quippe ei a viscera eius su-
per matre sua. sciebat .n. ipse angustias ma-
terni cordis nouerat dolorem anime eius.
Et vt dixit Damasce. Quia dolores quos ip
sa in sua non senserat partuitione nunc ge-
minabantur sibi in eius passione. Ideoq; &
ipse geminum dolorem patiebatur. s. crucis
& matris. Ad conformandum nos huic arti
culo compassionis materni doloris. medite-
mur quantus fuerit dolor: pie matris: & talis
matris pro filio tali: quem videbat tam cru-
deliter tractari: & tam miserabiliter mori.
Pensemus etiam quatēus fuerit dolor com
passiuus filij ad matrem sibi compatientem
quantus amor filij ab matrē tā cordialiter
ei discipulo commendatio. Pensemus in
super qualiter in illa commendatione cor
virgineū arriebat. cū ei pro filio alienus. &
pro homine deo homo purus dabat. O q̄
miserabilis eo commutatio. Quis itaq; iste
deuota meditatiōe pēsans poterit se ptinere
a lachrymis. Quis nō ppatii matri totius
pietatis. Quis nō mifeat matri mificordie.
Si ergo quo ad hūc articulū volumus nos
ipos ꝑformare ꝑpatiamur doleti matri sue.
q̄ ꝑpassiuus est & ipe iesu q̄ in cruce materne
ꝑpassioi ꝑpatiēcripam tuo dilecto discipe: &
ei discipulū commendare curastiz mēdo me
tibi in illa fide & dilectione qua eos adimui-

cem cōmendasti. & supplicio tibi vt per tue
dilectionis pignora: facias me ad amorem
tuum veraciter peruenire: & me eorū cōmen
da custodie. vt inter huius vite discrimina.
ab omni aduersitate & in omni sanctitate ac
puritate & castitate animi & corporis vitam
meā custodiat. & post huius vite exitum ad
tete miserante perducant. Dic nota q̄ erat
quidaz religiosus qui tantam habebat deuo
tionem in isto verbo. s. mulier. ecce filius tu⁹
q̄ fere p viginti annos continuauit lachry-
mas in tanta habundantia ac multū de illis
bibebat. Unde q̄n incipiebat cogitare tota
passionem dñi: & veniebat ad locū istū tetus
in lamenta & lachrymas dissoluebatur. Et di
cebat matri. O mater mea. ecce qualiter pen
det in cruce filius tuus. Uide quō derelict⁹
est & moritur filius tuus. Item dicebat filio.
Ecce mater tua lachrymosa & dolorosa. Vi-
de quō stat dilectissima mater tua derelicta.
Tu ergo carissime frequenter ita cogita & lo
quere ad filium pro matre: & ad matrem p
filio vt gratiam obtineas vtriusq;. In hac
autem recōmendatione intelliguntur nō so-
lum Johannem. sed & totam ecclesiā. & quā
libet fidelem aiam in Johanne beate virgi-
ni cōmendatam. ac eius seruitio & obedictie
subditam ipsam q̄ econtra teti populo chri
stiano vsq; in finem mundi pro collato & an
nexo relictam: vt ipsa nos habeat in filios e-
ligendo nos & bonum nostrum procurādo
affectu materno: & nos habeamus eam in ma
trem dilectissimam ipsam semper amando:
& post deum super omnia honorando. Un
de hugo de sancto victore. Ex hoc loco vbi
dictum est. ecce mater tua intelligitur q̄ vir
go beata non solum Johanni in matrez tra
ditur. immo toti ecclesie vnitersis q̄ pecca-
toribus in matrem assignatur cum dicitur.
Ecce mater tua. O peccator desperate. ecce
mater tua. O verbum dulce. O verbum so-
latiosum. O verbum gaudiosum. ecce mi-
ter tua. Ipsa enim est mater dei & homi-
nis mater rei & iudicis non decet: vt inter filios
discordiam esse permittat. Si enim. O pec
cator: Maria est mater tua. Ergo iesus & fra
ter tuus. & pater eius pater tuus. Ergo & re
gnum & hereditas tua. Ergo gratia Marie
quam inuenit apud deum. Est thesaurus tu
us. Ergo dilige eam & venerare tanq; patro
nā tibi vbiq; & spiritu noli morari. sed ad hoc
horza accipe illam in tuam. vt ipsa tandez re
capiat te in gloriam suam. Dec hugo. Sicut
ergo necessaria fuit nobis passio dñi ad sal-
uandum. sta necessaria sunt hec recomenda
tio ad nostrum auxilium & consilium. Et ppe

tes fecute currendum est ad eā: pp quaddā
necessitate ē vtilitate. Ipsa enim mater miseri
cordie nullis ceu fuerit misericordiam dene
gare. Unde Ber. Sileat misericordiā tuam
virgo beata ligo est qui inuocatam eam i su
is necessitatibus meminerit defuisse. hec gp
pe misericordia nobis miserio est multuz ne
cessaria. Unde idem Ber. Nos gdem in cete
ris virtutibus congaudemus tibi: sed in me
sericordia ma ponine nobilipsio. Laudam⁹
virginitatē humilitatem miramur. sed mise
ricordie miserio sapit dulcius. hanc ample
ctimur carius recordamur' sepius crebrius
vocamus. Ne timeas ad eaz accedere: qz mi
sio ē dulcis est valde. Unde iterum Ber. Re
uolue toti serie euangelij. ē si quid asperuz
si gd durū inueneris in maria. deinceps eaz
suspectam habeas. ē ad eam accedere verea
ris. Nos igitur studeam⁹ vt exemplo Johā
nis virginē beatā habeamus in matrez. si ip
sam volumus habere adiutricem. Cum.n.
sit triplex status hoīs. s. in vita. in morte ē
post mortē. ipsa in hoc triplici statu adiuuat
filios suos q eā habent in matrē. Unde can
tat ecclesia. Maria mater gratie mater mise
ricordie ec. Adiuuat ergo in vita: sed in vita
quidam sunt iusti. ē istis impetrat perseue
rantem gratiam. ideo dicitur mater gratie.
scilicet datrix ē conseruatrix aliis sunt pecca
tores. ē istis impetrat peccatoz veniaz ē dei
misericordiā. ideo subditur mater misericor
die. Secundus status. s. in morte est periculo
sus. qz hostes adest demones admodentes
accedunt. ē si quod ius habent exquirunt sz
beata virgo animas in morte protegit. ē hoc
stes expellitur. ideo subūgitur. tu nos ab ho
ste protege. Tertius status. s. post mortem ē
ab egressum similiter est periculosus. qz ibi
sunt demones rugientes aiam devorare vo
lentes: sed beata virgo aias in morte suscipit
ē in celum deducit. ideo subinfertur. ē horaz
mortis suscipe. O dñe iesu magister bone. re
cōmendationez quam fecisti inter nos ē ma
trem conferma in eternum: ē da nobis grati
am. vt ei taliter valeamus deseruire ē dignē
mereamur eius filii nuncupari. ē ipsa dignē
tur mater ē domina nostra dici. ((A sexta ā
hora facte sūt tenebre)) visibiles ((vsqz ad ho
ram nonā. super vniuersam terrā)) Quia.n.
agnus innocens verus sol iusticie eclipsim
tiebatur. sol iste visibilis clarissimum mun
di lumen factori suo cōpatiēs lucis sue ra
dios retraxit ē occultauit: non valens intue
ri pendentem dīm ac mortis eius vtilitatez
ē acerbitatem. Unde Crisō. sol obscuratus ē
non enim ferre poterat creatura iniuriā crea

tozis. Retraxit radios suos celauit igneū iu
bar. ne videret impioruz facinora. Nec Crisō
Hoc dī factum fuit triplici ratione. Primo
vt natura insensibilis xpō compatiens corda
lapidea ad veram xpī compassionem emo
liret. Secundo vt eclipsatio luminis, solaris
subtractionem veri luminis in cordibus iu
deorum ē militā xpm crucifigentiū ostende
ret. Tertio ne corpus xpī nudum in cruce ē
mortem eius exprobatissimaz ab impiis cū
gaudio videret. vel eos sua luce frui permitte
ret. Non fuit ipsa eclipsis naturalis. qz patet
ex ratione durationis. qz nūqz potest fieri na
turaliter per tres horas. Secundo rōne tem
poris qz impossibile est fieri eclipsim. nisi in
coniunctione solis ē lune. sed tunc luna erat
plena ē e regione ad solem. Tertio ratiōe ge
neralitatis. eclipsis enim nunqz potest esse su
per vniuersam terrā sicut dicitur hic. qz apd
athenas visum hoc fuit. Unde Diony. apud
heliopolim tunc pīs. vidit hoc fieri per iter
positionem lune inter terrā ē solē, sicut fit in
eclipsi solis. qz vidit lunā ab oriente ascendē
tem versus meridiem. ē se supponentem so
li ē transacta eclipsi luna redit ad orientem
ita qz in vespere fuit in oriente sole existente
in occidente: ē sic orbes totum sunt ad pristi
num statum restituti. vnde patet etiam defe
ctum ē repugnationē solis non ex eadē par
te: sed econtraria fm diametrum incepisse.
Item ille tenebre palpabiles erant ē obscu
re. ē nigre sicut tenebre egypti sub pharaōe:
tenebre autem ex eclipsi solis naturali ferru
ginee sunt ē aeree ē aliquantulum clare. Pa
tet ergo qz illa eclipsis non potuit naturalis
sed miraculosa ē soli christo qui ē cā eius
passibilis. Et quia tribus horis protēse sunt
tenebre. ideo has tres horas representamus
tenebris triū noctiū vel potius in memoriaz
triduane sepulture. tribus noctibus celebra
mus ītā triduanas exequias xpī mortui. qz nec
alibi monachi nouē locutiōes factū nisi hic
ē p mortuis. Et tūc ēt primatus tenebrarum
insinuat⁹ ē. qz in illis diebus tenebre ceperūt
diē pcedere his ēt horis. s. a sexta vsqz ad no
nā magis obtenebrant hoīes cōmessatiōib⁹
ē ebrietatibus vacādo. O quāti ē ālegi ēt reli
giosi his horis tenebris voluptatū effrenate
le inergūt. qz ea q xpūs tūc passus ē tanqz in
grati paz cogitāt vel attendunt tibi dñe iesu
morienti cōpassus ē sol: pinde pcor ē obsecro
vt me aliē rōnales cōdere dignat⁹ eo. sic faci
as tua pietati cōpati tibi morienti ē p nobis
impiis in cruce squalore pendenti: vt in vita
mea nō gaudeā in luce glorie tpalis. neqz diē
hoīum desiderē; sed toto mentis ardore desi

derē diem tuū. Quartum verbum fuit. quā
do ((circa horam nonaz.)) pre nimia doloris
angustia ((clamans voce magna dixit. Hely
hely lamazabatani)). Et quod ebraice dixit
eu bebissta exponit dicens. ((Deus ē. Deus me
us)) cuius sum filius p naturam inquantum
vas)) cuius sum filius p naturam inquantum
deus. ((Deus meus)) cuius suz filius per vnio
nis gratiā inquantū homo. ē sic geminatio
duplicem ostendit naturam in eo ((vt quid
dereliquisti me)). i. penis ē morti exposuisti
Hoc non loquitur deitas que passa non fuit
qz diuinitas i christi passiōe semper illesa mā
sit. Sicut si sole superlucente in ligno. securis
lignū incideret. sol impassibilis permaneret
multo magis verbū diuinitas fm ipostasim
carni vnita carne patiente permanet impas
sibilis ē illesa. Sed loquitur hoc humanitas
que videbatur derelicta ē dolorem sustinuit
qz illa morti tradita ē passa fuit. Quasi dice
ret pater tantū mūdū deleristi. qz me pro ipo
tradidisti ē dereliquisti iudeis ē morti sub
traxisti. n. pīrectionē: sed nō soluit vnionē. Hoc
etiam dicit vt magnitudinē sue pene ostēn
deret. Ita.n. grauiter dolebat: ac si non dei fi
lius sed inimicus esset. Et ideo penitus vide
batur derelictus a deo nullum refrigerii vel
iuuamen recipiens ab eo. Derelictum ergo
se clamat. qz licet inviti multa propter deum
passi sint omnibus tamen deus aliquid con
solationis ē refrigerii ministrabat: xpūs vero
totaliter dolori subiecerat: vt doleret quantuz
dolere poterat. Unde non est intelligendum
qz diuinitas humanitatē dereliquerit vel ab
ea separata fuerit. deum enim quem inuoca
bat inseparabiliter semper secum habebat
qz nunqz desinebat esse deus siue aia coniun
cta corpori siue separata. nam ē tunc anima
illa erat deus ē corpus mortuum erat deus
sed quia traditus erat ita calamitatibus. qz
videbatur a deo derelictus'. ((Quasi fm hunc
sensum diceret. Ut quid tū in manibus ē in
tollerabilibus me exposuisti doloribus ē pe
nis ac si me derelinqueris. Uehementissimo
enim dolore in carne sua tenerrima tenebat
ē amarissimo dolore pro compassiōe sue ma
tris ē aliorum in anima torquebatur. Et tū
pro bono nostro ipsemet voluit hec transire:
ē sic sustinebat vt nos aliquando exemplo
suo totaliter pacianur: ac si deo dereliqui vi
deamur in. Se quando dominus vult nos p
bare. vel nosmetipsi volumus nobis etiā ali
quas penas inferre: vt sic domino nostro cō
formemur in penis vt ei possimus conforma
ri in gloria. Uel se derelictum a deo patre di
cit: quia tunc fere inutilis videbatur eius
passio. de toto enim genere hominum nō vi

debatur aliquis redemi: nihil iabro. quisse
solus in eum credebat excia beata virgine
que tunc etiam credidisse non ambigimus in
huiusmodi. n. ipsa semper excipitur. O dolo
rosa quanto dolore tenebaris quando filium
tuum si clamantem audiebas ē attende qtin
isto clamore non adhuc erant tenebre. Et iō
qz de tenebris est dictum est. per anticipatio
nem accipiendum. Hoc quantum verbum
xpī fuit magne acerbitatis: quia clamando
ostēdit magnitudinem sui doloris: qui tantus
fuit qz pre eius acerbitate se clamat a patre de
relictum: ē in acerbitate passionis: omni sola
tio destitutum. Que quidem acerbitas passi
onis. ex hoc apparet qz ipse patiebatur exteri
us in toto corpore: ē ex omni parte seniuum
ē ex omni genere tormentorum intus vero.
ex materna compassione. que oēs xpī dolo
res corporales in seipsa per materni cordis
compassionem plenissime transformabat: ē
ex discipulorum lapsu ē excecatione. qui oēs
tunc a fide exciderant: necnon ex precioli sā
guinis tam multiplici veperditione quia con
siderabat qz pretium sue redemptionis in
tot mentibus ingratis annihilari debuit. hoc
.n. fm Ber. Maiorem dolorem ei intulit qz oēs
pene quas extrinsecus pertulit. Uñ bis
ingeminat deus meus: vt ex hoc extendatur
immensitas sui doloris: tam in carne qz in aia
quantum ad vires inferiores corpori affixas
quia in superioribus viribus aie fruebatur
perfecte. licetin inferioribus torqueretur acer
bissime. Clamauit etiam voce magna pecca
tum inclinando qz fuerat tante mortis ē mi
serie causa. quia fm Ambro. quorum suscē
pit naturam: horum placuit miseriam ē vt
duriciam humani affectus ad sui excitaret
compassionem. sciendum tñ qz homo ratio
nabiliter debet moueri ad compatiendum
xpō triplici ratione. Primo ex motu creatur
re insensibilis: que tota xpō morienti com
passa fuit. secundo ex condicione sue propīe
nature. Natura.n. tot membra prouidit cor
pori humano: quot sunt dies in anno: vt di
cunt phisici. ēd designandum qz non sit dies
vel momentum in quo hō dīnicum redem
ptionis affectuose ē cum gratiarum actione
non debeat recordari. Tertio ex divine vocis
imprecatione: quia ipse ipensus amaritudi
nez sive passionis iubet sine intervallo impri
mi nris mētibus dicens pone me sicut signa
culuz super cor tuuz. Cui voci aia devota ob
tēperans rīdet. fa sicut culus mirre dilectus me
us mihi inter vbera mea cōmorabit. de hoc
clamore appōpate dici possunt ꝑba beati Au
gu. in sermone. Satagentis ē solicitu pro no

bis in tribulatione positi verba sunt ista: verba quidem teneritudinis et meroris. verba amaritudinis et doloris. Nam qui deuote considerarent ex quam anxio gemitu. ex quam alto singultu. ex qui profundo luctu. ex quam amaro planctu. hec vox in cruce proruperit ad ore domini ictu nullus est si haberet pectus ferreum quin molliretur compunctione. si saxeum quin scinderetur passione. si lignea quin flecteretur condilectione si ereum quin liquaretur contemplatione. In hoc verbo duplex natura in vna psona christi clamauit ad duas personas in vna essentia dei. et ideo geminat persona sub eodem actu verbi. deus meus deus meus vt quid derelinquisti me. Clamabat enim in christo affectio rationalis nature. propter zelum ardentissime compassionis. clamabat affectio sensualis tacture propter telum acutissime passionis. Clamat affectio rationalis deus deus meus vt quid derelinquisti me. In tanto carceris suspirio et meroze. qui non derelinquis presumentes de te. Magnam. n. patiebatur exterius amaritudinem sed longe plus cruciabatur interius propter ingratitudinem. Unde Hugo. inducit eum in cruce sic loquentem. Cerne homo quid pro te patior: vide penas quibus afficior. vide clauos quibus confodior. et cum sit tantus dolor exterior: intus tamen planctus est grauior. tam ingratus dum te experior. Per hoc verbum quartum docemur ad deum in necessitatibus clamare et in periculis ad orationem recurrere. Unde Augu. Insuper addidisti deus meus vt quid derelinquisti me. vt ostenderes effectum orationis: que sicut scutum accipienda est contra tela temptationis in tempore tribulationis. Orauerat si quidem dominus iesus i oratorio et in patibulo. quia reuera oratio est subsidium in periculo. Accende igitur anima mea turris et castrum orationis. Ipsa etenim est vnguentum egrotorum. scutum infirmorum: odor fidelium ciuium supernorum. Nec Augu. ex hoc ergo articulo derelictionis christi ad deo hoc documentum quia in nris tribulationibus debemus ad deum recurrere et ei desolationem nram conqueri orando vt ipse tribulationem nostram dignetur respicere. Sicut christus qui in angustia tribulationis positus clamauit ad deum patrem dicens. deus meus. deus meus: vt quid derelinquisti me. Quod secundum glosam non solum fuit verbum conquestionis. sed et orationis. Que quidem oratio subintelligitur. sed in psalmo illo ex quo christus hoc assumpsit exprimitur. vbi dicitur deus deus meus respice in me quare me dereliquisti. Ubi hoc quod dicitur respice in me est oratio. et non est in hebreo: sed additum a septuaginta interpretibus. magis sensum quam verba sequentibus quod vero sequitur quare me dereliquisti est conquestio. In hoc ergo verbo christi fuit oratio implicita. et conquestio explicita de qua oratione videtur loqui apostolus: dicens de xpo Qui in diebus carnis sue preces cum clamore valido et lachrymis offerens exauditus est pro sua reuerentia. Igitur et nos conquerentes deo tribulationem nostram. semper subintendamus orationem. vt ipse in nos respiciat et adiuuet. Exprimit ergo quod dominus formam temptati et liberati. qui dum est in tribulatione putat se quasi derelictum a deo: cum tamen propior sit dominus homini in tribulatione posito iuxta illud psalmi. cum ipso sum in tribulatione. Derelinquit quippe dominus amicos suos dum tribulationibus eos exponit ad tps. vt misereat in eternum. derelinquens. i. ad modum derelinquentis se hz. q: protectionem suam subtrahit. Sicut enim deum penitere est ad modum penitentis se habere: ita hic deum aliquem derelinquere. est ad modum derelinquentis se habere. Ad conformandum se huic articulo meditetur homo. quam atrocibus penis expositus fuerat xps quando sic clamauit ad patrem: et recolligat omnes passiones et tribulationes suas: et conqueratur eas deo patri in vnione passionum christi clamans in toto corde simul cum christo verba hec. deus meus deus meus respice in me vt quid me dereliquisti. Nec miretur vel deficiat si tribulari permittitur. quia sic suo capiti conformat. Domine iesu qui pendens in cruce preces ad patrem cum clamore valido et lachrymis obtulisti: da mihi in omni tribulatione et angustia mea ad te clamare: Nec tu me patiaris velut derelictum a tua misericordia reprobari sed exaudias de celo vocem meam. et facias in tribulatione proficuum. vt sentiens me tuis misericordia saluatum. possim cetare gloriam et laudem tuam dicens. voce mea ad dominum clamaui. voce mea ad deum et intendit mihi. Quidam autem illic stantes et audientes hoc verbum domini dicebant. Heliam vocat iste. Ni. fm Hiero. romani milites ipsum custodientes fuisse videntur qui erant gentiles. non intelligentes hebreum et putantes propter sonum et quandam affinitatem vocabuli hely idem qd helyam: sonare et helyam vocari. Uel fuerunt iudei dominum imbecillitatis infamantes. qd helye deprecaretur auxilium repugnantes eum minorem fuisse helya. Uel

forte ipsi iudei potuerunt hoc dicere non bene intelligentes qd diceret propter tumultum obstrepentem circumquaq. Quintum verbum fuit cum ((ihesus sciens omnia consumata)) que lex et prophete predixerant de eo. et que erant scripta de xpo passuro: et que oportebat fieri antequam acciperet acetum et traderet spiritum vt hoc etiam consummaretur qd in scriptura predicta restabat et consummatum erat. s. infixi mes pedes tuerunt me aceto ((dixit sitio)) ac si diceret hoc solum ex scripturis implendum restat. perficiatur scriptura. ly vt non ponitur causatiue sed consecutiue non enim ideo xps hoc fecit. quia scriptura hoc predixerat nam tunc sequeretur qd nouum testamentum propter vetus et eius impletionem esset. cum tamen econuerso sit sed ideo predictum est. quia per christum consummandum erat. Et hoc enim facto impleta est scriptura prophetie. et sic in alijs suo modo intelligitur dixit ergo sitio. s. hominum salutem. quia hanc desiderio cordiali sitiuit. videlicet sitim sitiens. i. desiderans vt nos sitremus fontem viuum. hoc quintum verbum fuit maxime consolatorium omnium totius ecclesie fidelium quando dixit sitio. i. salutem humanam feruentissimo desiderio. In hoc enim ostenditur eius ardens desiderium de salute generis humani. que vult omnes hoies saluos fieri. nam vehemens desiderium exprimere consueuimus per sitim. Unde dicit ps sitiuit anima mea ad deum fontem viuum. Unde Ber. Sitio ait xps non doleo. O domine quid sitis. Fidem vestram salutem vestram. gaudium vestrum. plurimarum vestrarum quam corporis me cruciat me tenet a fi non mei salutem vestri misereamini. Et iterum. O bone iesu coronam spineam sustineo de tua cruce et vulneribus tuis taceo et pro sola siti clamas dicens. sitio. Quid ergo sitis. Certe solam redemptionem hois. et gaudium humane salutis. Per hoc verbum quintum docemur salutem nram desiderare. et vitam eternam appetere. Un Aug. adieciisti etiam dne iesu xpe sitio qd sitio dne iesu vinum vt vite aut aquam de flumine. Sitis tua salus mea cibus tuus redemptio mea. Siti igitur anima mea et desiderat sicut desiderat cerus ad fontes aquarum. illum videlicet qui sitiuit te. Nomie tedet te anima mea intemperies aeris. molestia carnis et cordis pugna cum vitijs. varietas forme mutatio et incertitudo temporis expectatio. et timor mortis. Cur igitur non cupis dissolui et esse cum christo. Cur te retardat vita mortalis. et non prouocat te vita virtualis. beatitudo fontalis. societas et letitia spiritualis. Desidera igitur et considera quam mea

gna multitudo dulcedinis tue. quam gloriosa dicta sunt de te ciuitas dei vbi est lumen vite sone totius dulcedinis et beatitudo virtusq; hominis. Nec Augu. In hoc verbo dominus fuit magna compassio matris et sociatus ei. Johannis. et maxima exultatio illis pessimis Nam licet exponi possit qd sitiebat salutem tamen ad litteram estimare potes qd in veritate multum sitiebat. qd propter nimium laborem et sanguinis emanationem et totius deficatus intus et arefactus: et addutus erat: et propter hoc sitiebat supra modum. et talis sitis est maximum tormentum. Et cum illi maligni cogitare non possent in quo amplius eis nocerent acceperunt vexandi materia miserunt et dederunt ei in spongia ((quam propter porositatem de aceto multum imbiberet ((arundini imposita)) vt sursum ad os pertingeret ((ac Ysopo)) circumposita et circuniligata. vt per Ysopum herbam amaram de spongia sugeret ((acetum)) seu vinum acetosum ((cum felle mixtum)) seu murratum: quale etiam sibi priusq; crucem ascenderet propinauerant. Sic ergo bis potatus fuit. et ante crucifixionem et in crucifixione. Et est ratio potationis et ratio geminationis huius. Dicunt enim quidam crucifixos citius mori si aceto polentur. Et ideo potatus est iste et non non alij vt citius morerentur: et hoc vel instinctu iudeorum qui captabant maxime mortem christi vel ex tedio miliarum vt citius a custodia eius absoluerentur. quia tedebat eos ibi morari. Competit autem misterio gemina potatio propter geminam personam que peccauerat gustato ligno vetito ex qua damnata erat generis humani propagatio. In hoc etiam potu amaro amaritudinem sue pueriie voluntatis ostenderunt: quia quantum potuerant tantum ei nocuerunt. De quorum malicia sic dicit Crisosto. Tu autem mihi. te meritatem eorum qui assistebant cogita Et si decem milia habuerimus inimicorum et si insanabilia passi fuimus. videntes eos interfici flectimur. Ui vero neq; in his que videbant facti sunt manueti. sed seuiebant magis et insaniam intendebant. et spongiam ferentes aceto potabant. Nec Crisost. Unde secundum Remigium. Ipsi iudei erant acetum. de generantes vino patriarcharum et phetarum id est in acetez id est in malitiam et crudelitatem habentes fraudulenta corda quasi spongiam cauernosa ergo tormentis patibulis. Ob hoc autem signanter fel cum aceto sibi porrexerunt. vt in omnibus sensibus ipsum amaritudine replerent. Jam enim velatus fuerat oculi contra ligni vetiti procacem visionem iam maxillas eius pugnis atrinue

ret.contra pomi veteris mastigationem iam olim eius alapis ceciderant :contra cibi veteris trasiectionē.solū relabat eo ꝛ narco afflige re.Et ideo narco christi afligebant ras cadaueris fetore.q̄ acetodore eo vero afflige bant felle amaritudine. ut ipse acetū quidē accepit nō vt biberet sed gustaret. vt scriptu ram seu q̄ scriptū erat impleret.((Et q̄ hely hely clamauerat ceteri potus ei dant dicētes. Sine)(idest expecta)(videamus)per experimentum(an veniat helias liberans eum)).qa vero vocem domini male intellexerant. Non helye.sed deo loquebatur. Ideo frustra ꝛ inaniter aduentum helye expectabant. Ecce quā lucena debatur domino nostro. Nō aute tam cenandi sed pro labore ꝛ dolore non petijt aliud pro cena nisi potum ꝛ filij diaboli ꝰ derunt ei pro cibo fel.ꝛ pro potu acetū. O nos miseri quid facimus: qui aliter cenare ꝛ aliter potare volumus.ꝛ delitias diuerimus. Certe si mille annis homo viueret.ꝛ quotidie in pane ꝛ aqua ieiunaret.vnicā cenā illā sufficiēter compensare non posset. Uerūtamē quia potest capere capiat.q̄ durus est hic sermo p carnalibus. Et ideo non sapiunt.non sentiūt enim sapore que dei sunt.ꝛ consolationes eternas amittunt. Quia si acetum domino propinatum ad mentes reduceremt.in cibo ꝛ potu quātūcūq; vili saporem inuenirent. Unde Ber. Non est cibus a deo aridus qui non efficiatur sapidus.si illius aceti q̄ propinatum est condimento fuerit temperatus. Si ergo cibus ex defectu salis.vel alia ex causa fuerit tibi insipidus.non apponas ibi sal vel condimentum aliud.sed pter xpm felle ꝛ aceto potum sen sualitati resistas.cogitans q̄ p peccatis tuis.in pane ꝛ aqua abstinere debes.ꝛ q̄ multi pauperes sibi ista reputarent ad delicias.ꝛ tunc videbitur tibi magna gratia alicui quid adiecisse ad hoc ipsa. Et hoc articulo potationis aceti trahuntur plura documenta.

Primum accipiendo illa misticē in bono sensu.sicut iudei ꝛ milites multa fecerunt mala intentione.que tñ multorum boni no bis imputant.ꝛ sin hoc docemur h̄ q̄ ꝛ nos devotionis admixtiōē mirra mortificatiōis carnis ꝛ felle amare cōpunctionis xpo propinare debemus. Tale enim vinum mixtum ꝛ felitum xpus a nobis sitit.ꝛ oblatum libenter gustat. sed nonvult bibere.ꝛ in se trahicere.q̄ ipe bonoꝝ nostroꝝ non eget. Quid enim xpo ꝑ nostra deuotione mortificatione ꝛ cōpunctione accrescit. Sed talia ab eo gratanter gustata nobis relinquit.quibus omnia illa cooperantur in bonum.imo ꝛ amara fiūt nobis dulcia merito sue passionis. Aliud documentum est accipiēdo ista in malo sensu.q̄ nos caucemus ne vinum mirratus vel fellitū cū xpo bibendū offeramus.q̄ sicut tunc iudei ita etiaꝫ hodie mali xpiani dant deo bibendum amaꝫ potum ꝛ xpo sitienti in salutem animaruꝫ.et iterum amaritudinem peccatorū. Quicunq; enim recte credunt sed male viuūt.hi christo dant bibere vinum cum mirra ꝛ felle mixtū q̄ vinū christiane professionis vel deuotionis miscent cū mira ꝛ felle scādalose conuersatiōis.inquantum male viuēdo scandalizant ecclesiam :quales sunt precipue mali prelati: sacerdotes ꝛ monachi ꝛ alie persone religiōis spēm pretendentes.qui specialiter se ad cultū dei deuouerunt. Qui preterea christianis vinum deuotionis(q̄ deus ꝛ hoīes letificat)deo offerre deberent.sed per suā scādalosam conuersationem.vinū suū mirra ꝛ felle malorum exemplorū miscent.ꝛ hoc deo offerunt:quibus dñs exprobat:dicens. Uinea mea electa,ego te plantaui.quomodo cōuersa es in amaritudinem. Alij sunt qui acetum in spongia cum calamo dño offerunt.qui extraneas ꝛ a veritate alienas sententias ex scriptura applicant xpo quasi eas dicenti :quales sunt qui singulares sensus a cōmuni ecclesie doctrina extraneos ex scriptura trahere molūtur.ꝛ sic in erroreꝫ hoīes mittunt. Dicentes spongiam aceto implentes calamo scripturam imponunt.ꝛ ori eius offerunt ꝛ talis potus est xpo insipidus:nam cum gustasset noluit bibere. Ex quo etiam nobis dat documētū.q̄ sicut xpo nō dignatus fuit ꝑ nobis aceti gustare.sed non bibit sic ꝛ nos suo exemplo viscam⁹ predictos aridos hoīes tam scādalosos in vita.q̄ superstitiosos in doctrina.gustare quidem .i. pati ꝛ tolerare.sed nequaquam bibere.ꝛ eorū vitam ꝛ exempla nobis incorporare quemadmodum dominus noster acetum non bibit. quia talem in corpus suum trahi non possunt. Item est documentum pro religiosis ꝛ penitentibus.q̄ si quando eis apponitur cibus vel potus penitentialis ꝛ minus sapidus. recogitent christum felle ꝛ aceto pro nobis potatus Post concupiscentias ergo tuas non habeas. sed eas viriliter frangas ꝛ tunc felle amaritudinis cum dilecto tuo potaberis. Ad confortandū se huic articulo recogitet homo quāto desideret salutem noster salutem nostram fecit .pro qua etiam acetum cum murrha ꝛ felle accipere nō dedignatus fuit ad ostendendum q̄ nos salutem que est vita eterna consequi valeamus.nisi prius amaritudinem vite presentis gustemus. Jesu qui nostrā salutē sitiens .aceto ꝛ vino mirrato cum felle potus es voluisti salus mentis gratuita gratia in us

mero saluandop.ꝛ da mihi verbavice sitire te fontem vite a que viuc.corde diligendo ore laudando ꝛ predicando.ꝛ amore ad te habitum operibus ostendendo fac me vinum devotionis cum mirra mortificatiōis,carnis ac felle penitentialis compunctionis tibi digne offerre ꝛ da mihi acerbitatem calicis tui non horrere:sed cū gaudio amplecti ꝛ bibere ad salutem vt pro amore tuo anime mee sitienti amara dulcia videantur. Sextum verbū fuit cum dixit.((Consumatum est))idest totus cōpletus est in opere.etiam vsq; ad aceti potū quicquid de me lex ꝛ pphete predixerant . ꝛ quicquid de me scriptum erat ꝛ opus redemptionis humane ꝛ omne opus meum q̄ in mundo facere debui.consumatum est ꝛ perfectum:ac etiam omnis pena ꝛ omnis pugna pfecta ꝛ complecta est. Et hoc labor ꝛ dolor quē sustinere veneram est finitus ipso quoq; quo interhomines esse debui ad honorem dei patris ꝛ utilitatem fidelium est completū.ꝛ obedientiam q̄ dedit mihi pater perfecte completa.ꝛ quicquid oportebat fieri anteq̄ morer factum est ꝛ nihil remanet nec quicquam tam restat q̄ anteq̄ moriar adhuc fieri oporteat. Et hanc consummationem etiā ipse predixerat. consumabūtur inquit omnia que scripta sūt per prophetas de filio hominis aceto igitur ꝛ felleo poculo propinato.intulit cōsumatum est.tanq̄ si in gustu aceti ꝛ fellis totius amaritudinis passionis consumata plenitudo consisteret. Per hoc enim diluitur primꝰ ille male delectabilis gustus. Nam cū per gustum ligni suauis ꝛ veriti.totius nostre perditionis causa extiterit inobedientia adam oportunum fuit ꝛ congruum per viam contrariā inuenire salutē nostre remediū. Et cum i singulis membris ipsi acutissimarū passionum militantes sagitte crebrescerent.quaꝫ indignatio exhibebat spiritus eius.decebat vt cibi verbiq; vehiculum nequaquam maneret immune vt verificaretur illud pphetie replenit me amaritudine inebriauit me absinthio. Hoc verbum sextum magne efficacie fuit cū dixit consumatū est.per hoc insinuās quod omnia cōsummauerat que p salute humana ipsū christū pati vel agere oportebat. Et exēplariter.nō sicut homo medicꝰ.primo p infirmo dietam tarat .secundo fidozem procurat.tertio si predicta non sufficiunt inducit minutionem pro humorum correctione.quarto ministrat potionem pro male materie euacuatione sic xpo vt nos a morbo peccati saluaret p nobis primo quadraginta diebꝰ ieiunauit.secundo sudore sanguineū p nobis exalauit.Tertio p totum corpus suum minutionem celebrauit quando pro nobis totum sanguinem suum abundantissime sine numero ꝛ mensura fudit.sic q̄ corpus suum in cruce pendens tam quam pretium exauit quarto vltimo predicto antidoto nō contentus potionem amarissimam sumpsit quando propterea egritudine ingauda felle : ꝛ aceto se potari permisit. Et tō rōnabiliter dicit consumatum est in nueno per hoc q̄ ois compleuerat . que pro nra salute fienda erant.per hoc verbum lectū docēs penitentiā inchoatā cōsummare ꝛ vitam nram sine debito terminare.ac ois opera nra ad virtutum perfectionem:ꝛ debitum perducere consummationem.Ut Lingu. Dixit etiam dñs consumatum est . Consumata ꝛ.n.erant vaticinia prophetarū.figure hostiarum acerbitas:ꝛ diuersimodo penarū emendatio culparū. Felix qui potuit dicere cū iesu consumatū est.cū iesu nat est alpha ꝛ o ꝛ ieronem consumatio. Non est premium in inchoatione : sed in consummatione non dat denarius incipientibus : sed finientibus : ꝛ corona nō currentibus: sed perseuerantibus.in choa igit pēitentiā:ꝛ consuma : vt ad crucem sicut xpo sicut latro curras ad penitentiā nō descendas de cruce:vt salutē consequaris per seuerantia. Nec Angu. Sciendū aute q̄.consummare idē est q̄ simul sumare. Uñ tunc aliquid consumat . quando ois figillatis actis : vel passis simul sumāt.i.in summa recolligunt sic fuit in proposito. Uā postquā xpo oēs penas passionis sue figillatim pertulerit : ꝛ nihil amplius circa mortē patiendū restaret. tunc demū ois perpessa remēmorando recolligit ea simul in vna summa : ꝛ obtulit ea deo patri dicens.cōsumatū est. Quasi diceret consumatū est opus obedientie q̄ assumpsi. Cōsumatū est opus totius passionis mee q̄ tibi deo patri meo offero pro salute generis humani. Uñ apostolus. Consummatus factus est omnibus obtemperantibus sibi cā salutis eterne. Et aduerte q̄ hec consumatio nō fuit sine notabili penā. sicut qui pertransiuit multa pericula vel grauia supplicia nō sine magno horrore potest cogitare ea licet . ex alia parte gaudeat ea in preteritū per transisse : taliꝫ horrōē dolorosius nō dubit quando xpo habuerit in consummando ois perpessa. Nec mirū.quia talis consumatio virtualiter vel etiā integraliter continebat in se oēs partes passionis: quas simul in summa significabat cū dicebat consumatum est . Quod verbū māgne efficacie esse in pericula perhibet ab exgne efficacie esse in periculis perhibet ab exgne efficacie esse in periculis perhibet ab ex pertio. Et specialiter valere dicit in immoderato fluxu sanguinis naribus. si cum eodē

sanguine scribatur idem verbū in fronte pa
cientis. Et nō mirū si magne efficacie sit ver
bum istud. in quo tota summa passionis xpi
continet. Ex hoc articulo consumationis to
tius passionis habet documentū: q nos in fi
ne cuiuslibet bōi opis partes habentes debe
mus facere summā vel epilogū & sic in sum
ma illud offerre deo verbi gratia si quis pro
deo vadat romā perueniens ad terminū oēs
passus & oia vestigia sua offerat deo & bea
to petro dicens consumatū est: similiter. si
quis legeat psalteriū in fine oēs psalmos ver
sus & verba totius psalterij in summa offerat
deo. Et sic de similibus ita etiā facimus in of
ficio ecclesiastico q semper in fine cū collecta
concludit: que & idcirco collecta dicit quia ī
la oratione tota vis illius officij quasi in sum
ma est collectio. Eodē modo hoc verbū con
sumatū est fuit collecta totius passionis xpi
circa mortē: ad conformandū se huic articu
lo recolligat homo breuiter in summa oēs ar
ticulos passionibus prelibatos: & agat pro
eis gratias xpo & deo patri dicens consuma
tū est. vel alias prout deuotio ministrabit.
Jesu saluator noster: & consumator glorioſi
operis q accepisti a patre consumandū: qui
incepisti opus tuū cū multis laboribus: & con
sumasti cū maximis doloribus: & tandē con
sumationē totius passionis tue in summa bo
patri obtulisti dicens consumatū est: bñdictū
sit dñe ex hoc nomē sanctū tuū: quia ad hoc
consumasti: vt nos simus in bono consuma
ti: & inimici nri oēs consumpti rogo te da mi
hi mandata tua perficere & in tuis militibus
perficere. ac oia per me te operante bñ acta
& passa ad tuā laudē consumare: consumata
tibi & per te deo patri offerre. vt in hora mor
tis possiz dicere ecce dñe consumaui: & perfe
ci opus q dediſti mihi vt facerē & nuncvenio
ad te magistrū meū & dñm iesuz xpm: & tunc
merear videre facie ad faciē: & oīs consuma
tionis finem.

Oratio

Omine iesu xpe qui hora diei sexta
fuisti ante crucem vino mirrato seu
fellito potatus: ac denudatus & tuis
vestibus spoliatus, in manibus quoq & pe
dibus, clauis acutissimis perforatus. & du
rissime cruci affixus in cruce autem positus
a multis blasphematus: & derisus. & iterum
aceto seu vino acetoso potatus. da mihi qui
peccatis meis crucem meruit: vt in te aspici
ens totus totaliter carne & spiritu transfigar
omniq; iniuria: & contumelia ac confusione
contempta tecum cruci affigar vt nec aliquid
sequiar nisi te iesum. te inq; crucifixū. Amen.

De nona. Capitulum. lxiij.

Ora nona cogitabiliter te lugubri & deuota. si piam habes aiaz qua liter siccatur ipse fons vite & dulcedo cordiū nostrorum. iesus dominus tuus amantissimus. & omni gratiositate acceptissimus venis iam ex sanguinis effusiōe exhaustis & viribus deficientibus appropinquans morti. incipit oculos languescentes deprimere & facie pallescere. Et quemodo incipit inclinare caput versus matrem suaz quasi dōa ei aue vltimum. aue inquam doloris omnis desolationis. quod non poterat ore & verbo exprimere pre nimia passione & inestimabili dolore. & quasi cōmendans ei corpus suū tam crudeliter fossum ac laceratum & dissipatum vndiq;. Et etiam verius patrem suum quasi ostendens ex modo moriendi. q moriebatur ex obedientia patris. & non inuoluntarie. & quasi gratias agens eidem q ipsum reuocabat ad se. docens nos similiter gratias in aduersis agere & significans se per varias tribulationes ad premia sequendum. & quasi tradens enim spiritum suum. Etiam quasi ō clinare a crucis titulo se ostendes & vanā gloriam vitare nos docens. Ac si diceret. Nolo ꝙ regnare. nolo scribat aut nominet me regem pylatus. Et etiam que si me patri reconciliato nuntians mihi pacem me salutet & osculum mihi prebet. & aures meis precibus que prius non profecerunt ad exaudiendum inclinat. Quo facto conclusit vltimum verbum. s. septimum cum clamore valido & lachrymis dicens ((pater in manus tuas)). i. in potestate tua ((commendo spiritum meum)). Per qō voluit nobis declarare. q sanctorum anime ex tunc in manus dei ascendunt nam priꝰ ab inferis omnium anime tenebantur. donec venit qui captiuis redemptionē predicauit. Unde Cyrillus. Nec autez vox edocet. q anime sanctorum non deincepe in inferno claudun tur vt prius. sed apud deum sunt. huiꝰ rei factō christo principio. Unde & Anastasiꝰ. Cōmendat enim patri per se vniuersos mortales in se, viuificatos. nam sumus membra eius. ſz illud apostoli. omnes vnum estis in christo. Prius ergo dominus clamauerat Hely hely & modo clamat pater in manus tuas. Unde quidam dicunt vt hieronymus. quod ab illo psalmo deus deus meus respice in me. vsq; ad istum versum. in manus tuas vbi sunt psalmi decem & versus centum quinquaginta. christus dixerit ipsos omnes primum videlicet & vltimum versum cum clamore sed iter medios sub silentio. De isto cum clamore christi ſz & de superiori videtur loqui apostolus

cum dicit. Qui in diebus carnis sue preces cū clamore valido & lachrymis offerens exaudit
dus est pro sua reuerentia. Et ex hoc videt
q christus tam in istis verbis hely hely. quā
in istis pater in manus tuas lachrymatꝰ fuerit
Alij vero dicunt q christus totum psalmum
Deus deus meus respice in me. & deinde psal
mum in te domine vsq; aduersum in manus
tuas conclusisse decantauit. Cōmendauit do
minus iesus patri spiritum nō q egeret. sed
vt nos instrueret. In hoc enim septimo ver
bo. q maxime deuotionis fuit exemplum mul
tiplicis informationis nobis reliquit. prout
infra in documentis articuli patebit. Hoc ſt
verbo vltimo dicto((inclinatio capite tradidit
seu emisit spiritū)) non coactus & inuite. sed
quādo voluit & voluntarie sine coactione ex
pirauit. i. spiritū extra corpus sponte & propria
potestate misit. nō alius extorsit. Unde Aug.
Quis ita dormit quando voluerit sicut iesus
mortuus est qui voluit. quis ita vestem ponit
quando voluerit. sicut se carne exuit qui vo
luit. Quis ita voluerit obit. quomodo cū vo
luit obijt. Quota sperauda vel timenda e po
testas iudicantis. si tanta apparuit morientis
Hec Aug. Dic ergo apparet. q christus tra
didit spiritum clamando orando. & lachry
mando. In primis duobus. s. in tradendo spi
ritum & clamendo diuinitas apparuit. & dei
tatis sue potentiam christus declarauit. Tra
dere enim vel emittere spiritum propria vir
tute. diuine potestatis iudicium est. & nemini
nisi deo conuenit. Et per hoc q moriens cla
mauit apertissime se deum verum ostendit.
nā homines alij morientes non clamare. sed
vix spirare vel tenuiter loqui possūt. In alijs
autem duobus. s. in oratione & lachrymatio
ne humanitas apparuit. & miserationis affe
ctus xpus manifestauit. quando igitur Da
theus dicit. Jesus autem iterum clamans vo
ce magna emisit spiritum. & Matthe⁹. iesus
autem emissa voce magna expirauit. qd hac
voce magna dixerit. Lucas aperte ꝰsignat, di
cens. & clamans voce magna iesus ait. pater
in manus tuas cōmendo spiritū meū. & hec in
quit dicēs expirauit. Johānes vero tacēs de
tum, dixit consumatū est. & inclinato capite tra
didit spiritū: emissa tū prius prius, voce predi
cta. Fuit aūt vt dicitur ita magnus & validus
clamor iste. q vsq; in infernū auditus fuit. &
celū terrāq; tremere fecit. Vox ergo illa non
fuit naturalis ſz miraculosa q homo magno
& longo cruciatu afflictus. & ex tali afflictiōe
morti sic proximus: non posset sic clamare ꝓ
tute nature: & cō sequit. q vox illa cēt forma

ta vel virtute. Dic nota q eadē hora qua pri
mus Adaz peccauit Secundꝰ expirauit. Pri
mus cuius post meridiem peccauit. q mortē
peccauit vocem domini ambulātis ad auraz
post meridiē audiuit: & tūc circa horā nonam
secundus Adā expirauit. Unde qua hora pri
mus Adam peccādo morē huic mūdo indu
xit eadē hora. Secundꝰ Adā morē morē de
struxit & qua hora illi paradisus est cōclu
sus. eadē hora ille paradisū aperuit. quia fm
Bedā. Ordo poscebat. vt eodē ipis articulo
quo Ade peccāti obclusserat ianuā paradisi.
pāderet cālatroni penitēti. Et fm Glosam.
Cū sol a feruore tepefactus est passionem cō
simat. ostendens se mori ꝓpter peccata gēs
a diuina luce & dilectiōe in hanc noctē ceciditue. Itē hac hora mortuꝰ est: q p eū nouem
ordines angelorū reperātur. Notādū ēt. q si
cut dicit in Glosa Theobte. Dño i cruce pas
so diabolus quo pcuratē crucifixus erat aduenit querens si qd peccati in ipo inueniret. Et
dicit magister in hystoriis q habat supra bra
chiū crucis. donec xpus expirauit & tunc videns
se cōfussum recessit & veniens ad tartara inuenit ibi aiam xpi portas & seras cōfringentem & iustorū aias inde educētez. Et tūc mox
remotū est diuine visionis impedimētū & figu
rauit gladius flāmeus & versatilis positꝰ an
te paradisum. Sciendum aūt q inter oēs pe
nas passionis xpi. ista pena mortis fuit acerbissima. q: inter oia terribilia terribilissimuz
est mors. & hoc est fm Damas. Propter na
turalē inclinationē anime corpus. Et fuit ispe
cialis ratio in christo de tali aīa & de tali
corpore cui vtriq; diuinitas vnita fuit in vni
tate suppositi. Unde oportuit q illa separatio esset maximo penalis. Ex isto articulo ex
pirationis seu mortis christi habentur plura
documenta. Primum est q nos debemus cō
mori christo moriendo. videlicet mūdo & pec
catis. si cuz xpo in eterna vita viuere volueri
mus. Unde apostolus. Si comortui sumꝰ cuz
christo & conuiuemus. Et de talibꝰ idez apostolus ait. Mortui enim estis. s., mundanis &
caducis & vita vestra abscondita est cum chri
sto in deo. Secundum est q christus in angustia mortis alta voce clamans ad patrez. & cō
mendans ei spiritum suum reliquit nobis exemplum intime deuotionis: docens nos i hoc
ipse bonus magister. quid nos in articulo tē
ptationis. & specialiter in agone mortis positi facere debeamus. semper enim debemꝰ auxilium nostrum in deum ponere & cuz suos
care. ac spiritus nostros ei commēdare. quorum corpora quotidie tendunt ad mortem &
penitus ignoramus diem & horam. Et ipe

cialiter in hora ℞ articulo mortis debemus
hec facere q̄ maxime tunc est necesse. ℞ pro
pter hostis importunitatem maiorem. ℞ pro
pter nostre virtutis debilitationem. reliquit
etiam nobis exemplus perfecte fiducie pater
ne defensionis. per hec enim q̄ i manus pa
tris celestis homo spiritum suum cōmēdat
securus esse debet q̄ diuina virtute ab incur
su malignorum spirituum defensatur. Terti
um documentum specialiter pro religiosis q̄
moriuntur mundo in religionis ingressu est
q̄ ipsi dūt spiritum. i. voluntatem ℞ sensum
suū tradere in manus spiritualis patris. s. pre
lati. sic q̄ amplius non remansit vsq̄ ad diē
resurrectionis exēplo xp̄i q̄ spiritum suum
quem moriens in manus patris cōmenda-
uerat. viuit⁹ nō nisi in resurrectiōe sua re-
sumpsit. Cōmendans enim spiritum dei pa
tri exemplum pfecte obedientie ℞ subiectiōis
reliquit qua quilibet subditus suo plato spi-
ritum suum gubernandū ℞ dirigendū cōmit
tit. Unde q̄libet subditus voto obedientie su
perioi astrictus humiliter ḥs dicere suo pre
lato. pater in manus tuas cōmendo spiritus
meū. illi ergo religiosi qui nunq̄ deposuerūt
spiritum suū vel ante resurrectionē resumūt
puta qui sin voluntatē suā facere ℞ sensum
suum sequi volunt. mendaces sunt. ℞ resur-
rectionem p̄uenirunt. ℞ ideo antichristi sūt.
Quartū documentū ē. q̄ valde vtile ℞ salu-
bre est legere illos decez psalmos. quos xp̄s
cruce in cruce q̄s nulli dubium quin deuo-
tionis effectum legenti eos conferant saluta
rē. Et dicitur q̄ specialiter valeant ad expia
tionem negligentiarum in horis canonicis ne
gligenter dictis. Quintum documentū ē. q̄
quamūcunq̄ aliqui sint iusti ℞ sancti. nūquā
tamen se putent securos de diabolo. cum ip
se nec xp̄m in cruce dimiserit quin eorum ob
seruaret. Quid ergo p̄sumere poterit ho-
mo miser ℞ fragilis. Certe de nullo nisi solū
de morte xp̄i. Unde Augu. Tota spes mea ē
in morte domini mei. Horseius est meri-
tum meum ℞ refugiū meum. salus. vita ℞ re
surrectio mea. Non possum terreri multitudi
ne peccatorum meorum. si mors domini in
mentem venerit q̄s peccata mea illam vince
re non possunt. Sextum documentū est. q̄
nos multū tenemur amare xp̄m. qui pro no
bis animam suam posuit. ℞ caput suū ad nos in
morte inclinauit. Unde Aug. Saluator no-
ster caput suum inclinauit in morte. vt oscu-
la daret dilectis suis. Et nos toriens dominū
osculamur. quotiens in eius amore compun
gimur. Septimū documentum est. q̄ quili
bet xp̄ianus moriens debet illa quinq̄ supra-

dicta seruare quantum poterit. que christus
moriens seruauit. Ipse enim orauit. clamā
uit plorauit. animam patri commendauit ℞
spiritum tradidit. sic ℞ nos in extremis posi-
ti debemus orare clamare saltem corde plora
re pro peccatis per veram penitentiam alas
deo cōmendare ℞ spiritum tradere voluntā-
rie. s. moriendo ℞ voluntatem nostram diui
ne voluntati tradendo. Ad conformandum
se huic articulo recogitet homo quāto amo
re saluator noster mortē pertulit. vt nos viui
ficaret. ℞ q̄ cōditionē mortis subiit qui vitas
vniuersis creaturis tribuit ℞ mortuus est qui
mortuos suscitauit. ℞ reuoluat in mente sua
documenta premissa. Jesu qui in cruce mori
ens animam tuam patri cōmendasti. da mihi i
hac vita tibi spiritualiter sic conmori quate
nus tu in hora mortis mee dignetis animā me
am miseram habere cōmendatā. Ego aūt do
mine in illas manus tuas extensas ℞ perfo-
ratas ℞ sacro sanguine respersas. cōmēdo spi
ritum ℞ corpus meū. ℞ supplico caritati tue
vt in nouissima hora passim cum memoria i
tegra fide pura. ℞ spe firma. animam meam in
manus tuas misericordissimas cōmendare
quas pro me saluando expandisti in cruce. ℞
audire merear verbū illud dulcissimū hodie
mecum eris in paradiso. Et tunc hac voce
((velut templi)) q̄ erat sortis ante faciem ℞ in
troitum templi. prohibens aspectum sancto
rum q̄ erant intra templum((scissum est in
duo. a sūmo vsq̄ deorsum)) non illud q̄ erat
intra tēplū inter sancta ℞ sanctor. Unū Orig.
Duo aūt vela fuisse intelliguntur. Unus q̄ ve
lat sancta sanctor. alter exterius siue taber-
naculi siue tēpli in passione ergo dñi salua-
toris velum q̄ erat a sorte concussum est a
sursum vsq̄ deorsum vt ab initio mundi vs-
q̄ ad finem cōcisso velamine misteria publi
centur. que vsq̄ ad christi aduentū rōnabili-
ter fuerāt occulta. Cū aūt venerit q̄ plectum
est tunc auferet et fm velū. vt videamus etiā
que intus sunt occulta. s. verā archā testamen
tis ℞ sicut ipsa se hs natura videamus cheru
bin ℞ alia. Nec Orige. Per hoc ergo signū
figurabatur reuelata esse misteria ℞ secreta
sacramentor legis que ante velata erant. vt
vniuersis proderent ℞ ad gētes transirent ℞
impletam esse veritatē que in figuris latebat
℞ celū apertū q̄ ante clausus erat. vnde ℞ nos
in passionē dñi ℞ crucis ℞ reliquias ℞. sacra
detegimus in ecclesia ℞ patefacimus. Et in
euāgelio nazareor legitur. iuper liminare
templi infinite magnitudinis fractum esse.
auditas que voces in aere ℞ virtutes angeli-
cas p̄fides quōdā tēpli tunc pariter clamas

se trāseamus ex his sedib⁹. Ut aūt dicit Crisc.
hoc velū scissus erat pciosissimū de purpura
℞ bisso ℞ coco ℞ auro serico ℞ iacinto contex
tū q̄ in diebus celeberrimis suspendebat
Hac quoq̄ voce((terra mota est)) quasi non
valens ferre dñm suum pendentē. ℞ non po
tens sustinere xp̄i mortē. capax. n. huius mor
tui esse non poterat. ℞ signus q̄ iudei de ea
obyciendi ℞ destruendi erant((℞ petre scisse
sunt)) in signum conuersionis gentilium ℞ i
signū quod corda quāūcunq̄ dura deberēt
cōpati xp̄o morienti. Dicitur aūt q̄ adhuc ap
parent ibi scissure ℞ deponunt ibi peregrini
cruces suas. ((Et monumenta aperta sunt
)) ad denotandū q̄ mortis claustra erant rese
rata. ℞ q̄ resurrectō xp̄i et aliorū cū ipo resurgē
tiū erat ꝓpinqua. ℞ in signū resurrectionis q̄
expectatur futura. ((Et multi sanctor surre
xerunt a mortuis)) non tunc q̄s monumenta
aperta sunt. s. hora mortis xp̄i sed q̄s resurre
xit. quia cum eo surrexerunt tanq̄s testes sue
resurrectionis. ℞ ideo non ante. sed cum eo
debebant resurgere. vt ipsum ostenderent re
surrexisse. Et hoc est q̄ subdit((℞ exeuntes ꝺ
monumentis post resurrectionem eius)). i.
christi((venerunt in sanctam ciuitatem)) scili
cet hierusalem((℞ apparuerunt multis)) ad
declarationem dominice resurrectionis. Un
de dicit Piero. q̄ cum monumenta aperta
sunt non ante resurrexerunt q̄s resurgeret.
dominus vt esset primo genitus resurrectio
nis ex mortuis. In apocalipsi xp̄s dicit̄ pri
mo genitus mortuorum. sed in epistola ad.
Corin. primitie dormientium: Nec aūt ma
gnitudo signor significat vt crucifixum dñs
suū celū ℞ terra ℞ oia que in eis sunt demon
strarent. Uoce quippe christi mouentur ele
menta ℞ simul cū eo vult dissolui atq̄ finiri
ois creatura. Unde Leo papa. Pendente si
q̄dē a patibulo creatore vniuersa creatura cō
gemuit. Bebebat hoc testimoniū suo mun
dus auctori. vt in eius occasū, vellēt vniuersa
finiri. Nec Leo. Ecce quanta nunc apparet
eius maiestas. cuius ante apparuit tanta infir
mitas. Unde Anshel. Et iā quidem infirma
eius anima mea vidisti ℞ miserta eo. nūc ℞ ma
iestatem. eius attende ℞ miraberis. Qualis
ē hic. q̄ celū ℞ terra cōpatiuntur ei. cuius ℞
mors mortuos viuificat. vñ ℞ Aug. Quanq̄s
autem tu iudicaris vt maleficus crucifigaris
vt flagitiosus ℞ ipius. q̄uis videaris a deo
dereliqtus. non desunt miracula. nō deest vir
tutum habundantia. Unde etiam Crisо. In
tende. quanta signa fecit hoc quidem e celo.
hoc autem in terra. hoc si in ipo tēplo simul
quidem angustias sua demonstrans. Etenis

re vel magne erant que fiebant: ℞ non sim-
pliciter signa: sed ℞ furoris signa vniuersa
erant tenebre. scisse petre. velum medium scis
sus terre concussio: ℞ multe angustie superha
bundantia erat. Nec Crisо. O quantum pia
mater eius tunc dolebat quando hec fieri vi
debat. Uñ Aug. Cogitare libet quantus do
lor tunc fuerit matri. cum sic dolebant que in
sensibilia erant. Non lingua loqui nec mens
cogitare valebit. quando dolore tenebatur
tunc aīa Marie. hec Augu. Adistice hec si-
gna predicta habent fieri in resuscitatione: ℞
conuersione peccatoris. Dei quippe templus
est fidelis aīa. cuius velum scinditur: quan
do velamen ypocrisis: ℞ cuiuslibet peccati
dissipatur. sicut n. velum impediebat ne vi-
deri possent sancta templi sic peccatum ipe
dit ne videantur sancta paradisi quando tñ
quantum ad sufficientiam fuit amotum per
mortem xp̄i. velum. n. templi scissus fuit. in si
gnum q̄ per mortem xp̄i ablatum est impe-
dimentum: q̄ nos secreta gaudij paradisi
prohibuit contemplari: sicut velum operie-
bat secreta templi. Tertia mouetur in pecca
re cogitatione: ℞ per timorem compunctio
nis interne: ℞ quando per compassionem
mortis xp̄i. terrenum desiderium in amo-
rem commutatur celestium. Terra. n. tremu
le pre horrore ignominiose mortis xp̄o infli
cte. ad designandum q̄ corda terrena xp̄o
compatienti debent compati: ℞ eius strictum
iudicium formidare. Quod autem tremuit
in resurrectione hoc designat quoddam spe
ciale tripudium quo omnis creatura debet
congaudere christo resurgenti: sicut etiam
compassa fuit christo morienti. Unde pri-
mus tremor designat metum: ℞ terrorem se
cundus autem gaudium ℞ exultationes. Pe
tre scinduntur in contritione: ℞ per dolorem
contritionis in corde: ℞ quando. duritia cor
dis per pietatem emollitur compassionis.
Petre enim scisse sunt ad designandum q̄
corda lapidea ℞ dura per dolorem contritio
nis ℞ intime compassionis scindi dñt. Mo-
numenta aperiuntur in confessione ℞ per pu
dorem confessionis in ore: ℞ quando fetor
qui intus latet foras per os prodit. Mortui
resurgunt in spirituali vinificatione: ℞ per la
borem satisfactionis in opere: ℞ quando ad
boni operis exercitium excitatur somnus pi
gricie. ℞ apparent in sancta ciuitate in ani-
me illuminatione. In hora mortis tue do
mine velum templi scissum est rogo te auser
vellamen ignorantie de corde meo: vt videas
voluntatem tuam ℞ opere perficiam. Terra
contremuit da mihi obsecro: qui sum terra

ɛ cinis eorum te tetigerit. cū casto timore ɛ reue
rentia filiali. ɛ mei salutē cū timore ɛ tremo
re operi. Petre iuste tuus da mihi vt lapide
um cor tuo fundatur timore ɛ inhians ardē
ter a te roxem superne benedictionis accipi
et ɛ tibi germinet fructum vite monumenta
aperta sunt ɛ multa resurrexerunt corpora
sanctorum. Da queso dñe aie mee a se pultu
ra relingere peccatorum. ((Visis aūt hijs que
fiebant)). f. tot ɛ tā mirificis signis passionē
christi iter que ēt fuit ɋ voce magna clamās
sic cito ɛ ipsorte expirauit ((centurio)) qui cru
cifixoribus p̄erat ((ɛ milites qui cū ipso cōsti
tuti erant)) ad custodiendū iesū in cruce quo
usq; expirasset ((timuerūt valde)) ɛ diuie virtu
tes tot ɛ tanta miracula ascribēdo. ((glorifi
cauerunt deum)) fidei confessione. ac potestā
tem ɛ veritatez diuinitatis in christo confes
si sunt ((dicētes. Vere hic homo iust⁹ erat))
((vere filius dei erat iste)) alī tēr enim tanta
gloria in eius morte nō appareret Mathe
us dicit ((vere filius dei erat iste.)) Marc⁹ ((ve
re hic homo filius dei erat.)) Lucas ((vere
hic homo iustus erat.)) Ibi relūcbat veritas
deitatis quia vere filius dei. ibi veritas hu
manitatis quia vere hic homo ibi veritas i
nocentie sue ɛ sanctitatis'. quia vere iustus
erat. Et tria necessaria erant ad redemptio
nem. Homo qui deberet deus qui valeret in
finus cui congrueret. ɛ ex istis aggrauatur scē
lus iudeorum quia occiditur deus a seruis
hō a bestijs caninis iustus ab iniustis. Mul
tum quidem istos ad fidem diuinitatis xp̄i
disposuit. ɋ cum clamore magno sic potēter
ɛ dominatiue spiritum dimisit. Videbant
enim ɋ clamor ille supernaturalis ɛ miracu
losus fuit. quia. propter defectum sanguinis
ɛ effusum spiritum. talis clamor fieri nō po
tuit ab homine sic propinquo morti. ɛ tō cō
cluserunt. ɋ esset factus virtute diuina super
naturali. ɛ per consequens ɋ ipse ēt filius
dei. Quod ēt ex hoc perpenderunt. quia quā
do voluit tunc spiritum dimisit. vt enim dicit
Dicro. nullus habet potestatem dimittendi
spiritum nisi ille qui a tarum conditor est. ɛ
(fm aug.) cum post illam vocem continuo
tradidit spiritum. hoc maxime qui aderant
sunt mirati longa enim morte cruciabantur
in ligno suspensi. De isto centurione sic dicit
Ber. erat ille centurio in circumcisus. sed non
aure qui ad vnam expirantis vocem sub tot
infirmitatuz iudicij ɔ domūs maiestis agno
uit. Idemq; non desipuit ɋ vidit quia cre
didit ɋ nondum vidit. non autem credidit
ex eo ɋ vidit sed ex eo ɋ audiuit. quia fides
est ex auditu. auditus autem per verbū chri

sti. Et fm Crisō. centurio vt quidam dicunt
non solum confessor fuit sed etiam corobo
ratus in fide martyrium suscepit. Per hoc
ɋ centurio gentilis confessio fuit xp̄m tam
clare significata fuit gloriosa confessio genti
lium in eorum conuersione. ɛ duritia iudeo
rum in infidelitate. Unde Dicro. Nouissimi
autem nunc primi efficiuntur. quia gentilis
populus cōfitetur. ɛ plebs iudaica cecata ne
gat. vt fiat eis error nouissimus peior priore.
Unde ɛ Beda. Quanta ergo cecitas iudeoꝝ
qui tot per dominum virtutibus factis tan
tis in morte eius apparentibus signis crede
re respuerunt ɛ insensibiliores gentibus de
um glorificare vel timere contempserūt. Un
de merito per centurionem fides ecclesie de
signatur. que velo misteriorum celestiuz per
mortem domini reserato. continuo iesuz ɛ ve
re iustum hoīem ɛ vere dei filium synagoga
tacente confirmat. Unde ēt Ambro. O du
riora saxis pectora iudeorum. Judex arguit
credit minister proditor scelus suum morte
condemnat. elementa fugiunt. terra concuti
tur monumenta reserantur. iudeorum tamē
imobilis duritia manet orbe concusso. hec
Ambro. considera ergo tu homo redempte.
quis ɛ quantus ɛ qualis est qui pro te pēdet
in cruce. cuius transitum ɛ celuz luget ɛ ter
ra ɛ lapides duri quasi compassione scindā
tur cuius mors mortuos viuificat. ɛ quē om
nis creatura dominum suum confitetur. O
cor humanum oium lapidum duritia duri
us. si ad tanti remomerationem piaculi nec
terrore concuteris. nec compassione afficeris
nec compunctione scinderis nec pietate mo
liris. Unde Dicro. Omnis creatura christo
morienti cōpatitur. sol obscuratur. terra mo
uetur petre scinduntur. velum templi diuidi
tur. sepulchra aperiuntur sed solus miser ho
mo non compatitur pro quo solo christus
patitur. Unde Ber. ascendit xp̄s in altum vt
ab omnibus auderetur alta voce clamauit vt
ab omnibus audiretur clamori fletum admi
scuit. vt homo compateretur. Qui ad hanc
vocem non concutitur terra grauior ē petra
duriorq; sepulchro fetidior. Nec Ber. ((Erant
autem ibi)) ad associandum ad considerā
dum. ad compatiendum cum matre domini
Johannes ad magdalena ɛ due sorores do
mine. scilicet maria cleophe ɛ maria salome
ɛ preter istas que principales erant etiā plu
res. ((alie mulieres a longe stantes ɛ viden
tes que fiebant. que secute eum a galilea fue
rant)) ex deuotione quam ad audiendū ver
bum eius habebant ((ministrantes eis)) ne
cessaria vite de substantia sua vt metterent co

rum corporalia cuius ille mētebant spiritua
lia. Consuetudinis enim iudaice fuit. vt mu
lieres de substantia sua victum ɛ vestitū p̄e
dicatoribus ɛ preceptoribus suis ministra
rent. ɛ in alijs vt in preparatione cibi ɛ i lo
tione vestium seruirēt ɋ ɛ dominus accepit
vt exemplum daret apostolis. eorum consu
lens infirmitati. ɛ vt euangelio magis vaca
rent. nec tunc hoc scandalum erat. Paulus
autem super erogauit. qui cum haberet po
testatem circunducendi mulieres. sicut alij
non tamen vsus est ea. propter pseudo apo
stolos. vt eos a predicatione reprimeret. ɛ p
pter suspitionem remouendam maxime iter
gentes vbi talis consuetudo non erat. ɛ ideo
scandalum facere poterat. Ministrabant au
tem domino carnalia pro spiritualibus. non
ɋ indigeret dominus creaturis: sed vt osten
deret typum magistrorum. ɋ victu atq; ve
stitu ex discipulis deberent esse contenti. Ubi
Crisō. Nec autem mulieres considerabant
que gerebantur. que maxime erant compas
sibiles. ɛ que sequebantur ministrantes vsq;
ad pericula afferunt. maximam fortitudinez
ostendentes. quia dum discipuli fugerūt ipse
affuerunt. Nec Crisō. O qualiter tunc ani
ma matris intimi doloris gladio penetrata
erat cum sic penosum filium deficere. lāgue
re lachrymari. clamare ɛ mori. ɛ in mundo
derelinqui in tanto dolore ɛ anxietate vide
bat ɛ qualiter clamauit si tamen loqui pote
rat ɛ dixit. O filij mi dulcissime. quid faciam
ɛ ego mestissima. Cui me miserā cōmēdatas
dimittis. Fili mi memento mei ɛ ois familie
tue quā ita desolatam relinquis. Memento
etiam hominum qui tibi seruierunt fili mi.
ego in manus tuas ɛ patris tui cōmēdo me
ipsam ɛ totam ecclesiam nostram. O pater
sancte deus omnipotens. in manus tuas cō
mendo filium meum. imo dominum meum
ɛ filium tuum. Jam enim deficio ɛ ante fili
um meū in eius cōspectu mori desidero. Ta
lia dicens estimo ɋ propter angustiarū mul
titudinem vel absorta erat ɛ quasi insensibi
lis vel semimortua facta. ɛ ɋ se sustinere non
valens: corruit in faciem suam super terram.
Nullus enim cogitare aut dicere posset quā
ta mestitia patientem ɛ morientem suspira
verit ɛ doluerit. Unde ipsa sustinebat intus
quod filius tulit foris. Quid tunc Johānes
specialiter ab eo dilectus. quid Magdalena
fidelis ɛ dilecta discipula quidue sorores do
mine faciebāt. Sed quid facere poterāt. Re
plete erant amaritudine complete doloribꝰ
inebriate absinthio. ɛ intollerabiliter flebāt.
O carissime cogita ɛ considera quāto dolore

ɛ elulatu oēs amici eius plorabant: quia etiā
hi qui sibi nihil attinebant. ɛ cum eo nihil
habere videbantur multum dolebant. sicut
centurio: ɛ alii milites qui iesum crucifixe
rant: ɛ eū quouscq; expirasset custodiebant
que ois turba eorum qui ad videndum spe
ctaculum conuenerant: ɛ simul aderant: ɛ vi
debant que fiebant: qui pectora sua in signuz
penitentie: ɛ luctus perficientes: cum silentio
reuertabuntur dolentes de xp̄i persecutione
secundum Bedam. ɋ percutiebant pectora:
quia penitentie est: ɛ luctus inditum. potest
duliciter intelligi siue. n. eum cuius vitam
dilexerant iniuste occisum dolebant siue cu
ius mortem se impetrasse meminerant hunc
in mortem amplius glorificatum tremebant
primum pertinet ad bonos: secundum ad
malos. Condolens ergo plora: ɛ tu cum mu
lieribus: ɛ alijs si piam aiam habes: ɛ visce
ra pietatis. Usi Anshelmus. stupet celum: ɛ
terra miratur. Quid tu non mirrum si sole
contristato: ɛ contristari si terra contremi
scente tu contremiscis. si scisso sacro cor tuuz
scinditur. si flentibus iuxta crucem mulieri
bus tu cum lachrimis. Nec Anshelmus. Ec
ce igitur pendet dñs in cruce mortuus. recef
dit multitudo tota remanet mestissima ma
ter cum Johanne: ɛ magdalena cum duā
bus suis sororibus. sed quid tunc mater facie
bat. leuabat manus pre cordis desiderio tan
gere capiens dilectum suum vt vel sic dolo
ri: ɛ amori melius consulere potuisset. Cuncq;
aliud solatium non haberet. sanguinem su
mantem ɛ ex vulneribus fili ad terram vsq;
stillantem nimia cum auiditate deosculaba
tur in tantum vt facies eius de cruore filii oc
cisi sanguinolenta redderetur. Uñ Anguſt.
inter cetera sic ait. Juxta crucem stabat Ma
ria. considerans vultu benigno xp̄m penden
tem in crucis stipite sceuo pedibusq; nitens
in altum manus leuabat amplectens crucem
ruens in oscula eius. Ex qua parte sanguinis
vnda crucem rigābat. illi se vertebat vt ea
complecti valeret ex quo sursum manus ex
tendere non valebat. volebat amplecti xp̄m
in altum pendentem: sed manus inde frustra
reuerse in se redibant. Complere se leuans a
terra sursum erigebat ad xp̄m ɛ: q; tangere
illum nequibat male collidebatur ad terraz
Mortis pallor eius perinderat vultum: tñ
genis ɛ ore xp̄i cruore rubea erat. Cadentes
guttas sanguinis ore sacro lingebat terram:
deosculans q̄ cruoris vnda rigabat. O q̄ ma
le tunc illi erat. Nec Augu. Tandeq; ponunt
se omnes ad sedendum iuxta crucem contem
plentur dilectum suum expectant a deo au

ℭ cinis coram te stare. cū casto timore ℭ reverentia filiali. ℭ meā salutē cū timore ℭ tremore operi. Petre scisse tuut da mihi vt lapidem cor tuo scindatur timore ℭ inhians ardē ter a te rorem superne benedictionis accipi? et ℭ tibi germinet fructum vite, monumenta aperta sunt ℭ multa resurrexerunt corpora sanctorum. da quelo dñe aie mee a sepultura resurgere peccatorum. ((Visis aūt hijs que fiebant)). s. tot ℭ tā mirificis signis passionē christi iter que ēt fuit ℭ voce magna clamēs hic cito ℭ sponte expiravit((centurio)) qui crucifixoribus p̄erat((ℭ milites qui cū ipso cōstituti erant))ad custodiendū iesū in cruce quo usq; expirasset((timuerūt valde))ℭ divine virtutī tot ℭ tanta miracula ascribēdo. ((gloria uerunt deum))fidei confessione. ac potestatem ℭ veritatez divinitatis in christo conicesi sunt((dicētes. Vere hic homo iust⁹ erat)) ((vere filius dei erat iste)) ait tēr enim tanta gloria in eius morte nō appareret Mathe⁹ dicit((vere fili⁹ dei erat iste.))Marc⁹((vere hic homo filius dei erat.))Lucas((vere hic homo iustus erat.))Ibi relūcit veritas deitatis quia vere filius dei. ibi veritas humanitatis quia vere hic homo ibi veritas innocentie sue ℭ sanctitatis⁹. quia vere iustus erat. Et tria necessaria erant ad redemptionem. homo qui deberet deus qui valeret ipsius cui congrueret. ℭ ex istis aggrauatur scelus iudeorum quia occiditur deus a seruis hō a bestijs caninis iustus ab iniustis. Multum quidem istos ad fidem divinitatis xp̄i disposuit. ℭ cum clamore magno sic potēter ℭ dominative spiritum dimisit. Videbant enim ℭ clamor ille supernaturalis ℭ miraculosus fuit. quia, propter defectum sanguinis ℭ effluxum spiritum. talis clamor fieri nō potuit ab homine sic propinquo morti. ℭ tō cōcluserunt. ℭ esset factus virtute divina supernaturali. ℭ per consequens ℭ ipse ēt filius dei. Quod ēt ex hoc perpenderunt. quia quā do voluit tunc spiritum dimisit. vt enim dicit Piero. nullus habet potestatem diminendi spiritum nisi ille qui a sarum conditor est. ℭ (fm aug.) cum post illam vocem continuo tradidit spiritum. hoc maxime qui aderant sunt mirati longa enim morte cruciabantur in ligno suspensi. De isto centurione sic dicit Ber. erat ille centurio in circumcisus. sed non aure qui ad vnam expirantis vocem sub tot infirmitatuz iudicij ℑ omnū malorū agnouit. Idemq; non desperit ℭ vidit quia credidit ℭ nondum vidit. non autem credidit ex eo ℭ vidit sed ex eo ℭ audiuit. quia fides est ex auditu. auditus autem per verbū chri-

sti. Et fm Crisō. centurio vt quidam dicunt non solum confessor fuit sed etiam comobo-ratus in fide martyrium suscepit. Per hoc ℭ centurio gentilis confessus fuit xp̄m tam clare significata fuit gloriosa confessio gentilium in eorum conuersione. ℭ duritia iudeorum in infidelitate. Unde Piero. Nouissimi autem nunc primi efficiuntur. quia gentilis populus cōfitetur. ℭ plebs iudaica cecata negat. vt fiat eis error nouissimus peior priore. Unde ℭ Beda. Quanta ergo cecitas iudeoz qui tot per dominum virtutibus factis tantis in morte eius apparentibus signis credere respuerunt ℭ insensibiliores gentibus deum glorificare vel timere contempserūt. Unde merito per centurionem fides ecclesie designatur. que velo misteriorum celestiuz per mortem domini reserato. continuo iesuz ℭ vere iustum hoiem ℭ vere dei filium synagoga tacente confirmat. Unde ēt Ambro. O duriora saxis pectora iudeorum. Judex arguit credit minister proditor scelus suum morte condemnat. elementa fugiunt. terra concutitur monumenta reclerantur. iudeorum tamē imobilis duritia manet orbe concusso. hec Ambro. considera ergo tu homo redempte. quis ℭ quantus ℭ qualis est qui pro te pēdet in cruce. cuius transitum ℭ celuz luget ℭ terra ℭ lapides duri quasi compassione scindūtur cuius mors mortuos viuificat. ℭ quē omnis creatura dominum suum confitetur. O cor humanum oium lapidum duritia durius. si ad tanti remomerationem piaculi nec terrore concuteris. nec compassione afficeris nec compunctione scinderis nec pietate molliris. Unde Piero. Omnis creatura christo morienti cōpatitur. sol obscuratur. terra mouetur petre scinduntur. velum templi diuiditur. sepulchra aperiuntur sed solus miser homo non compatitur pro quo solo christus patitur. Unde Ber. ascendit xp̄s in altum vt ab omnibus auderetur alta voce clamauit vt ab omnibus audiretur clamori sic tum cadmi scuit. vt homo compateretur. Qui ad hanc vocem non concutitur terra grauior ℓ petra duriot sepulchro fetidior. Nec Ber. ((Erant autem ibi))ad associandum ad considerandum. ad compaciendum cum matre domini Johannes ad magdalena ℭ due sorores domine. scilicet maria cleophe ℭ maria salome ℭ preter istas que principales erant cuiā plures. ((alie mulieres a longe stantes ℭ videntes que fiebant. que secute eum a galilea fuerant))ex deuotione quam ad audiendum verbum eius habebant((ministrantes eis))ne cessaria vite de substantia sua vt meteret eo

rum corporalia cuius ille mētebant spiritualia. Consuetudinis enim iudaice fuit: vt mulieres de substantia sua victum ℭ vestitū predicatoribus ℭ preceptoribus suis ministrarent. ℭ in alijs vt in preparatione cibi ℭ illotione vestium seruirēt ℭ ℭ dominus accepit vt exemplum daret apostolis. eorum consulens infirmitati. ℭ vt euangelio magis vacarent. nec tunc hoc scandalum erat. Paulus autem super erogauit. qui cum haberet potestatem circunducendi mulieres. sicut alij non tamen vsus est ea. propter pseudo apostolos. vt eos a predicatione reprimeret. ℭ propter suspitionem remouendam maxime inter gentes vbi talis consuetudo non erat. ℭ ideo scandalum facere poterat. Ministrabant autem domino carnalia pro spiritualibus. non ℭ indigeret dominus creaturis: sed vt ostenderet typum magistrorum. ℭ victu atq; vestitu et discipuli debererent esse contenti. Ubi Crisō. Nec autem mulieres considerabant que gerebantur. que maxime erant compassibiles. ℭ que sequebantur ministrantes vsq; ad pericula afferunt. maximam fortitudinez ostendentes. quia dum discipuli fugerūt ipse affuerunt. Nec Crisō. O qualiter tunc anima matris intimi doloris gladio penetrata erat cum sic penosum filium deficere. ligare lachrymari. clamare ℭ mori. ℭ in mundo derelinqui in tanto dolore ℭ anxietate videbat ℭ qualiter clamauit si tamen loqui poterat ℭ dixit. O filij mi dulcissime. quid faciam ℭ ego mestissima. Cui me miserā cōmēdatis dimittis. Fili mi memento mei ℭ ois familie tue quā ita desolatam relinquis. Memento etiam hominum qui tibi seruierunt fili mi. ego in manus tuas ℭ patris tui cōmēdo me ipsam ℭ totam ecclesiam nostram. O pater sancte deus omnipotens. in manus tuas cōmendo filium meum. imo dominum meum ℭ filium tuum. Jam enim deficio ℭ ante filium meū in eius cōspectu mori desidero. Talia dicens estimo ℭ propter angustiarū multitudinem vel absorta erat ℭ quasi insensibilis vel semimorua facta. ℭ ℭ se sustinere non valens: corruit in faciem suam super terram. Nullus enim cogitare aut dicere posset quāta mestitia patientem ℭ morientem suspirauerit ℭ doluerit. Unde ipsa sustinebat intuo quod filius tulit forte. Quid tunc Johānes specialiter ab eo dilectus. quid Magdalena fidelio ℭ dilecta discipula quidue sorores domine facterāt. Sed quid facere poterāt. Replete erant amaritudine complete doloribus inebriate absinthio. ℭ intollerabiliter flebāt. O carissime cogita ℭ considera quāto dolore ℭ tulatu oēs amici eius plorabant: quia etiā hi qui sibi nihil attinebant. ℭ cum eo nihil habere videbantur multum dolebant. Sed centurio: ℭ alij milites qui iesum crucifixerant: ℭ cū quousq; expirasset custodiebant que ois turba eorum qui ad videndum spectaculum conuenerant: ℭ simul aderant: ℭ videbant que fiebant: qui pectora sua in signum penitentie: ℭ luctus perficientes: cum silentio reuertabuntur dolentes de xp̄i persecutione secundum Bedam. ℭ percutiebant pectora: quia penitentie est: ℭ luctus indictum. potest uoluciter intelligi siue. n. cum cuius vitam dilexerant iniuste occisum dolebant siue cu iust mortem se impetrasse meminerant hunc in mortem amplius glorificatum tremebant primum pertinet ad bones: secundum ad malos. Condolens ergo plora: ℭ tu cum mulieribus: ℭ alijs si piam aiam habes: ℭ vicera pietatis. Uñ Anselmus. super celum: ℭ terra miratur. Quid tu non mirrum si sole contristato: ℭ contristari terra contremiscente tu contremiscis. si scisso sacrificio tuus scinditur. si flentibus iuxta crucem mulieribus tu cum lachrimis. Nec Anselmus. Ecce igitur pendet dñs in cruce mortuus. recedit multitudo tota remanet mestissima mater cum Johanne: ℭ magdalena cum duabus suis sororibus. sed quid tunc mater faciebat. leuabat manus pre cordis desiderio tangere capiens dilectum suum vt vel sic doloriz ℭ amori melius cōsulere potuisset. Cuncta aliud solatium non haberet. sanguinem suū mantem ℭ ex vulneribus filij ad terram vsq; stillantem nimia cum auiditate deosculabatur in tantum vt facies eius de cruore filij occisi sanguinolenta redderetur. Uñ Augst. inter cetera sic ait. Juxta crucem stabat Maria. considerans vultu benigno xp̄m pendentem in crucis stipite sceuo pedibusq; nitens in altum manus leuabat amplectens crucem ruens in oscula eius. Ex qua parte sanguinis vnda crucem rigābat. illi se vertebat vt eo complecti valeret ex quo sursum manus extendere non valebat. volebat amplecti xp̄m in altum pendentem: sed manus inde frustra reuerse in se redibant. Complere se leuans a terra sursum erigebat ad xp̄m ℭ: q; tangere illum nequibat male collidebatur ad terraz Mortis pallor eius perfuderat vultum: tū genis ℭ ore xp̄i cruore rubea erat. Cadentes guttas sanguinis ore sacro lingebat terram: deosculans q̄ cruoris vnda rigabat. O q̄ male tunc illi erat. Nec Augu. Tandeq; ponunt se omnes ad sedendum iuxta crucem contemplentur dilectum suum expectant a deo au-

ritū quomodo ipsum dep onere valeant se
pelire. Cōmouentib⁹ igitur t sedentib⁹ eis p
pe crucem. t aspicientibus sine intermissiōe
dominum iesum. sic pendentē in cruce inter
latrones. sic nudū. sic deturpatū sic afflictum
sic mortuum t sic ab omnibus derelictum.
Ecce armati multi veniebant a ciuitate veri⁹
eos qui licentia pylati habita mitebantur a
iudeis vt ip'sis crucifixis crura frangerentur
vt citius morientur. t taliter mortui tolleren
tur de patibulis. t sepelirentur. Ne in magno
die sabbati que a vespera sexte ferie icipiebat
t propter ipsum sabbatum. Et propter festū
azimorum valde solemnis erat corpora eoꝝ
in cruce pendentia remanerent. t festum hor
rore diuturni cruciatus sedarent. Prima qui
dem dies pasce qua crucifixus est domin⁹ so-
lemnis erat apud iudeos. Secunda tamen
dies pro tunc fuit solemnior ratione sabbati
apud eos. q: die sabbati que infra octauas oc
currebat duplex festū erat. Jō hoc faciebant
q: in lege preceptum erat vt cadauera suspen
sorum propter delicta vsq; mane non essent su
spensa. ne inde pollueretur terra. Unde theo
philus. Sic enim iubebantur in lege nō occi-
dere solē in hois supplicio. sed fm Crisō. ;in
dei hoc quidē in paruis diligentes sunt sed i
magnis contenserunt. t cum tāta fuissent ope
rati audaciam. de die diligenter ratiocināter
colantes culicem t gluciētes camelū. Appro
pinquant ergo ipsi armati cuꝫ furore magno
t videntes latrones adhuc viuere((frangunt
eis crura)) t occidunt. ac deponūt t in aliquā
foueam proijciendo ne oleant sepeliunt. duo
milites fregerunt crura vtriusq; latronis t duo
alterius. t sic simul venerunt ad iesum q̄ erat
medius. Redeuntibus autem illis versus do
minum. vt viderunt eum iam mortuū. eo qō
acerbiora supplicia quaꝫ latrones pertulerat
vel quia forte ante alios suspensus fuit vel q:
potestatem ponendi animam habuit((nō fre
gerunt eius crura)) quia hoc nō fiebat nisi ad
hoc quod euadere non possent de patibulis
((vt impleretur)) consecutiue,((scriptura qua
dicitur)) in exodo((os si communietis ex eo))
.s. ex paschali agno. qui veram agnum dei. s.
christus prefigurabat qui mortuus iam co
ctus ad iesum fidelium erat ideo enim, ordi
natione diuina constitutū est. vt ossa agni pas
chalis non frēgerentur. q: veri agni ossa i cru
ce fracta nō sunt. vt sic figura t veritas corre
spondent((.sed)) vt crucificarentur de morte
eius ((vnus militū)) longinus nomine. tunc im
pius t superb⁹ post vero cōuersus t martyr
factus porrigens lanceam de longe sacrū((la
tus)) domini iesu brachium vulnere grandi((ap
perui vt impleretur scriptura)) qua per zacha
riam dicitur ((videbunt in quē transfixerunt
In qua prophetia fm Aug.)) promissus e xp̄s
in ea qua crucifixus est carne venturus. t no
ta quod iste miles fecit hoc ad complacentiā
iudeorū de morte xp̄i certificari volentiuꝫ. In
quo etiam patet nimia ipsorum crudelitas. q:
non saciati penis quas xp̄o viuenti inflixerūt
etiam mortuum vulnerare conati sunt. sic t
hodie christum semel crucifixuꝫ conatur rur
sus vulnerare. qui sine timore peccare pre-
mittit vel de peccato se iactare. Unde Theo
phi. vt iudeis cōplaceant: lanceant christū cir
ca corpus exanie contumelijs inferentes. Uñ
t Crisō. Apperuerunt eius costā lācea. t mor
tuo corpori de reliquo cōtuitantes. t in mor-
tuum conuitari corpus militem multo dete-
rius fuit quā crucifigi. Quī autem eum lance
auit cū fere ligassent oculi eius prelenecrute t
casu. vel potius nutu diuino sicut t lancea-
uit. licet nesciens sanguine christi per lanceaꝫ
defluente oculos tangeret. continuo clare vi-
dit t protinus illuminatus in christum credi
dit. Unde t militie cedens instructus ab apo
stolis in cesarea capadocie trigintaocto ānis
monachicam vitam duxit: t in omni sancti-
tate permanens. verbo t exemplo multos ad
christum cōuertit. De eo quoq; dicit Jsido. lā
ceam longinus latus saluatoris aperuit t nō
tantū veniam inuenit sed ēpatus honorem t
martyrū coronam promeruit. Non sufficit iu
deis t alijs q̄ christum occiderunt. sed etiam
post mortem diuersimode deseruerunt. Istud
olim fuit in absolon preostensum. quem legi
mus in arbore suspensū. t veniunt Joab tres
lanceas in corde eius fixit. t armigeri Joab
gladijs ipsum crudeliter inuaserunt sic t xp̄s
in cruce lancea militis. t insuper tribus lan-
ceis. i. tribus doloribus est confixus. quorum
primum habuit ex proprium penarū magni
tudine. secundum ex dilecte matris sue ama-
ritudine: tertium propter peccatores quibus
suam passionem presciuit non prodesse. t in
super super hoc iudei inuaserunt eum gladijs
linguarum suarū acutissimis. Hoc modo om
nes voluntarij peccatores christum inuadūt
qui sponte peccando iterato christum cruci-
figunt. Plus peccant qui offendunt christuꝫ
regnantem in diuinitate quam qui crucifige
runt eum conuersantem in humanitate. Sed
contumelia a iudeis illata in signum prodiit.
quia de corpore extincto sanguis ver⁹ t aqua
pura miraculose manauit. Unde sequitur. (t
continuo exiuit sanguis t aqua)) ex quib⁹ ha

bent efficaciam ecclesia sacramenta. Nec au
tem factum est ad ostendendum q̄ per pas-
sionem christi plenam consequimur ablutio
nem. s. a peccis t macnk a pcis qdē p sanguinē
nez. s. a peccis t macnk a pcis qdē p sanguinē
qui est precium nostre redemptionis. secun
dum illud Petri non corruptibilibus auro
t argento redempti estis. sed pretioso sangui
ne a maculis vero per aquam. que lauacrum
est nostre regenerationis. secundum illud eze
chi. effundam super nos aquam mundam t
mundabimi ab omnibus inquinamentis ve
stris. Uel potest referri sanguis ad precium
t nostram redemptionem vt redimamur a pe
nis. aqua ad lauacrum t peccatorum ablutio
nem. vt purgemur a culpis. Sanguine enim
agni domus seruantur a percussione angeli.
t aqua maris rubri extinguntur inimici. Et
fus⁹ est inquaꝫ ille ad redemptionem ista ad
redempti ablutionem. Ille vt redimeret ca
ptiuum iste vt absolueret immundum. sed hic
secundus sensus satis intelligitur in primo.
quia vbi est plena a peccatis absolutio. ibi se
quitur t a penis redemptio. t vbi est a macu
lis ablutio ibi precedit. t a peccatis purga
tio. Hoc etiam factum competit figure. quia
sicut de latere christi dormitentis in cruce flu
xit sanguis t aqua: quibus consecratur eccle
sia. Ita de latere ade dormientis in paradiso
mulier que ipsam ecclesiam figurabat est for
mata. Et factum hoc est miraculose quia de
corpore mortui in quo statim per mortis fri-
giditatem sanguis coagulatur t in tabez con
uertitur. non solet sanguis ea ire ne de aliquo
aqua pura manare. Ille autem sanguis erat
verus t purus. t aqua vera t pura. t non(vt
quidam dixerunt) humor aquaticus seu fle-
gma. Considera nunc quanta fuit malitia iu
deorum. qui adhuc non fuerunt saturati pe-
nis t opprobrijs christo in vita eius illatis qn
etiam eum persequerentur mortuum. Et quā
uis etiam istud vulnus lateris non senserit cū
corpus mortuum fuerit. tamen per hoc contu
melie t conuitia sibi inferebant q: eō cōtu
melia t crudelitates illate. mortuoruꝫ corpo
ribus reputantur ac si viuis inferētur. Ex hoc
articulo lanceationis lateris habētur tria do
cumenta. Primū est q̄ nos cum mortui fueri
mus cū christo. i. mundo t peccatis tūc debe
mus t lanceari cū christo cuspide videlicet ca
ritatis. sicut anima illa se lanceatā gloriabat
que dicebat vulnera caritate ego sum. Hac
etiam amoris lancea cor super pertorari. Au
gu. petijt dicens. Rogo te dñe illa salutifera
vulnera tua que pass⁹ es pro salute nra i cru
ce. ex quibus emanauit ille pretiosus san-
guis quo sumus redempti. vulnera hanc
animam meam peccatricem. pro qua etiam mo
ri dignatus es. vulnera eam igneo te potēn
tissimo telo tue potentissime caritatis. Confi
ge cor meum iaculo tui amoris vt dicat tibi
anima mea caritate tua vulnerata sum. ita vt ex
ipso vulnere amoris tui. vberrime fluant la-
chrymē die. ac nocte. Percute obsecro dñe
hanc duritissimam mentem meam valida cu
spide pie dilectionis. vt altius ad intima pe-
netret virtute potenti. Dee Augu. Secun-
dum documentum eū (secundum Crisō.) q̄
nos percipere debemus sacramenta ecclesie
ea intentione. ac deuotione. ac si nobis de la
tere xp̄i perfluerent. Uulnus. n. lateris xp̄i
fuit hostium sacramentorum: quia sicut de
latere primi ade formata est eua. ita de latere
secundi ade formata est ecclesia. Uñ secun-
dum Augu. Uigilanti verbo euangelista
visus est: vt non diceret latus eius percussit.
Aut vulneranit. Aut quid aliud: sed aperuit.
vt innuat q̄ ibi quodammodo hostium vi-
te apertum est: quia inde sacramenta eccle-
sie manauerunt sine quibus ad veram vi-
tam non intratur. Et nota q̄ hoc dicitur sa-
cramenta manasse de latere xp̄i sp̄ualiter
intelligendum est de duobus precipuis sacra
mentis. sine quibus non intratur ad vitam
videlicet de sacramento redemptionis a sa-
cramento ablutionis: Quorum primum per
tinet ad sacramentum eucharistie: t signifi-
catur per sanguinem. immo est ipse idem
sanguis quem quottidie sumimus: t qui flu
xit de latere xp̄i. secundum vero pertinet ad
sacramentum baptismatis: q̄ significatur
per aquam. Uñ Augu. Ille inquit sanguis
in remissionem fusus est peccatorum aqua
illa salutare temperat poculum hec lauacruꝫ
prestat: t potum hoc prenuntiabat: q̄ noe
in latere arche hostiam facere iussus est quo
intrarēt alia que non erant diluuio pertu
ra quibus prefigurabatur ecclesia. De istis
etiam sanguine: t aqua dicit idem Augu. q̄
credibile est q̄ latro ille cui promisit dñs pa-
radisum aspersus fuit aqua: t sanguine de
xp̄i latere exilientibus: t tali sanctissimo ba-
ptismate saluatus sit cum fine baptismo ne-
mo saluetur vel martyrio. Tertium docu-
mentum est q̄ nos oēm voluntatem nram
conformare debemus voluntati diuine: t q̄
voluntas dei in eius: t super oia sit nobis
accepta. eo q̄ cor xp̄i vulneratum est amoris
vulnere propter nos quatenus nos per amo
rez reciprocuꝫ intrare possimus. per hostiuꝫ la
cris ad cor ei⁹: t ibi oēz amorez nrz ad iudi

dininum timorem contre: vt sicut ferrum candens cum igne in vnum redigatur amorem. Domo .n. ola desideria sua debet fundere ⁊ ordinare in deum amore xpi quia peccatis per quos affectus accipiuntur est crucifixus ⁊ in omnibus bonis operibus se exercere ⁊ contra mala opera deuitare amore xpi quia manibus per quas opera accipiuntur crucifixus est oem vero voluntatem suaz conformare voluntati diuine pro illo amore vulnere. q̄ in cruce pro homine accepit. cum inuincibilis amoris sagitta: cor suum mellifluum perforauit. Per illud vulnus quasi per hostium ampris Augu. intrauerat cum dicebat. Longus inquit apparuit mihi latus xpi lancea. ⁊ ego intraui. ibi requiescere securus. Clauis lancea clamant mihiq̄ vere reconciliatus sum xpo. sicū amauero. Ad conformandum se huic articulo rememorare ⁊ hō quam super excellentissimum amorez xpi in apertione lateris sui nobis ostenderunt quo nobis aditum patrium ad cor eius dilexit. Feliciter ⁊ hō intrare ad cor xpi ac recolligat oēm amorem suum ⁊ conniat amori diuino reuoluendo in mente sua documenta premissa. Recogitet etiam hō quanta caritate xpo ex latere suo nobis perfluerit sacramenta. quibus intremus ad vitam eternam vel alias sicut dns meditanti: ⁊ oranti deuote ministrabit. Jesu qui latus corporis tui morsu lancea aperiri: ⁊ exinde sanguinem: ⁊ aquam exire voluisti. Vulnera quesso cor meum lancea caritatis: vt mis dignus efficiar sacramentis que de eodem sacratissimo latere profluxerunt. In apertura lateris tui dne aperuisti electis tuis tanquam vite. hec portam a dne iusti intrabunt in eam. Nolit dne quesso iniquitatum mearum recordari vt propter eas mihi claudas aditum illum quem peccatoribus: ⁊ penitentibus prouidisti. ⁊ licet illud vulnus lateris non senserit xpo: quia mortuus beata tamen virgo mater eius bñ sensit: cuius felicissimam aiam crudelis lancea tunc transfixit. Tunc ipsa deficiens: ⁊ quasi mortua cecidit inter bra, chia Magdalene in terra. Vides quotiens hodie mortua est. Totiens certe quotiens videbat contra filium fieri nouitatem. Unde nunc perfecte se verificata est in mea symeonis prophetica: quia dixerat. Tuam inquit aiam ipsius gladius pertransibit. Ex hac cor dis xpi scissione a cuius archano tanquam a fonte precium nre salutis copiose est effusum merita etiam ad compatiendum: ⁊ amandum vulneratur cor nostrum quia hic maxime apparuit: quam copiosa apud eū redemptio fuerit. Unde Ber. ad cumulum postremo pietatis tradidit in mortem aiam suā. ⁊ de proprio latere protulit preciū satisfactionis quo placeret patrem p q̄ tibi plano ad se verticulū traxit. Apud dñm misericordia ⁊ copiosa apud eum redemptio. Plurimus copiosa. q: non gutta sed vnda sanguinis largiter per quinq̄ partes corporis emanauit. Unde ⁊ Anshel. Adhuc autez attentius eundem intuere q̄ grandi ⁊ tenerrima compassione dignus appareat. Vide nudum ⁊ verberibus laceratū in medio latronum cruci ignominiose ferreis clauis affixus aceto ⁊ felle potatū. ⁊ post mortē lanceas in latere vulneratū. ⁊ copiosos sanguinis riuos ex quinq̄ vulneribus manuz pedūq̄ ⁊ lateris effundentem. Fletū deducte oculi mei per contritione amabilis viri huius quem i tanta mansuetudine tantis video affectum doloribus. Nec Anshel. Quinq̄ autez vulnera sibi infligi permisit. vt humani generis quinq̄ sensus a dyabolo captos redimeret. Christus quippe hodie pro nobis sanguinem suum fudit pijssime. plentissime. ⁊ acerbissime. Pijssime fudit si consideretur causa Nam causa effusionis sui pretiosi sanguinis fuit pijssima. Quia ipsum fudit ex caritate ferventissima ex qua volūtarie pro nobis pati voluit q̄ pulchre ostendit Augustin. in persona xpi ita dicens O homo recogita qualia ⁊ quanta pro te passus sum: cui esseo inimicus patri meo reconciliaui te: cum tanquaz ouis perdita oberrares quesiui te: ⁊ i humeris meis portaui te patri meo reddidi: caput meum spinis oppositum: manꝰ meas clauis obiecti: sanguinem meum pro te fudi: animam meā pro te posui: vt iungerem te mihi ⁊ tu diuideris a me. Conuertere ad me ⁊ ego suscipiam te. Plentissima fudit si consideretur mensura. q: totum sanguinem effudit: ita vt vnica gutta in eo non remaneret. Nam sanguinem in ter cutaneum fudit in flagellatione: ⁊ quicquid sanguinis habuisset in vertice. ⁊ capite effusum fuit in spinarum confusione. sanguinem vero venarum ⁊ neruorum fuit in manuum ⁊ pedum conclauatione: sed sanguinē qui remansit in corde vel in membris interioribus effudit in lateris apertione. ⁊ ideo q̄ nihil in eo sanguinis remansit. non erat ei species neq̄ decor. Acerbissime fudit si consideretur natura. nam quanto natura ꝯplexio est nobilior ⁊ delicatior tanto est sue lesionis perceptibilior. ⁊ per consequens pena inflicta ⁊ eius sensibilitas est acerbior. sed constat q̄ cōplexio corporis xpi fuit delicatissima q: spiritus sancti artificio de virginis sanguine formata. ⁊ ergo sui sanguinis effusio ⁊ penarum illatio fuit acerbissima ⁊ ideo dicit attendite. s. mentaliter: ⁊ videre sensibiliter. si est dolor similis: sicut dolor meus. Quia si diceret nō. surge ergo amica xpi. esto sicut columba nidificans in summo ore foraminis tibi: vt passer inueniens domū vigilare nō cesseo. ibi tanquā turtur casti amoris pullos absconde. Ibi eis appone: vt auritas aquas sontibus saluatoris hic. n. est fons egredient de medio paradisi. qui in corda deuota diffusus: secundat ⁊ irrigat vniuersā terrā Ecce hō situ in latere arche quo intrant animalia nō peritura diluuio. Ad huius ergo petre foramina: ⁊ macerie caueruā stude nunc: ⁊ in die exitus tui recurrere: ⁊ in eis latitare: vt. ibi valeas pascua inuenire: ⁊ ora lecnū euadere. Usi Anshel. Festina ne tardaueris: commende sanū tuū cū melle tuo. bibe vinū tuū cū lacte tuo. sanguis tibi in vinū conuerti tur. dysbroteris in lac aqua mutat: vt nutriaris: facta sunt tibi in petra flumina in membrio eius vulnera: ⁊ in corporis eis macerie tua caverna: in quibus instar columbe latitans: ⁊ deosculans: singula ex sanguine eius fiant sicut vita coccinea labia tua: ⁊ eloquiū tuū dulce. Usi ⁊ Brego. per foramina petre vulnera manuū: ⁊ pedū xpi in cruce pendentis libenter intellexeris. caverna vero macerie vulnus lateris. q̄ lancia factū est codez sensu dixeris: ⁊ bñ in foraminibus petre ⁊ in caverna macerie cē dicit. quia dū in crucis recordatione patientis xpi imitamur: dū ipsa vulnera propter exemplū ad memoriā reducit quasi columba in foraminibus sic simplex aia in vulneribus nutrimentū quo cōuiuale sicat inuenit. Nec Brego. In his etiā vulneribus saluatoris securitatē ⁊ protectionē ac consolationē nō modicē reperies. Usi Ber. quedā de verbis Aug. assumens: sic ait ⁊ reuera vbi tua firmaq̄ infirmis requies nisi in vulneribus saluatoris. Tanto illic securior habito. quanto ille potentior est ad saluandū. Fremit mundus: premit corpus dyabolus insidiat: nō cadu fundatus. n. fuz supra firmā petrā. Peccant peccatū grande turbabit conscientia. sed nō perturbabitur qui vulnerū dñi recordabor. Nempe vulneratus est propter: iniquitates vras. Quid tā ad mortē q̄ nō xpi morte saluat. si ergo in mentē venerit tā potens ⁊ efficax medicamentū. nulla tā pestifuz morbi magnitudine terreri. Ego vero fidenter q̄ ex me deest vtpote mihi ex visceribus dñi qui misericordia affluit: nec desunt foramina per que effluant. Foderunt manus ⁊ pedes latusq̄ lancia perforauerunt. ⁊ per hec vimas licet mihi fugere mel de petra. dere quoniā suauis ⁊ dominus Patet archa nū cordis p foramina corporis pijssimi magnum illud pietatis sacramentum. patet viscera misericordie dei nostri. i. ḡbus visitauit nos oriens ex alto. Quin in viscera vulnera pateant In quo. n. clarius q̄ in vulneribus tuis cognoscet. q̄ tu dne suauis ⁊ mitis es. ⁊ multe misericordie. Maiorē. n. misericordiā nemo habet q̄ vt aiam suā ponat q̄s pro amicis suis. Tu dne maiorē habuisti. qui aiam tuam ⁊ posuisti p abditis ⁊ dānatis. Meā proinde meritum miseratio dñi. Non plane iam meriti inopē. q̄ diu ille miserationū non fuerit. Quod si misericordie dñi multe. multis nihilominus ego in meritis sum. Quid enim si multor sum mihi conscius delictorum. Ne pe vbi abundauerunt delicta superhabundauit ⁊ gratie. Et si misericordie dñi ab eternum cantabo. Quanta in foraminibus tuis petre multitudo dulcedinis. plenitudo gratie q̄ fectoq̄ virtutū. Nec Ber. O dne sicut exiuit sanguis tuus: copiosa redemptio nostra non permittas me in hora mortis vel in die iudicii perire cum impijs. sed me tuo pio cruore redemptum aggrega cum electis tuis absconde me interiz in foraminibus petre ⁊ in caverna macerie. ⁊ vulnerando me caritate tua vt amore languā. Qui. n. vere te diligit p te vulneratur ⁊ languet. ⁊ donec te videat a mundi actibus est velut mortuus alienus. Fortis est. n. vt mors dilectio tua ⁊ dura velut infernus emulatio. Considera nūc benc corporis xpi in cruce positi dispositionem q: ex hoc ad ipē ⁊ fiduciā rapieris materem attestante Ber. qui ait. Quis nō raptatur ad spē ⁊ ad impetrandi confidentiā. que ei⁹ ad tenderit corpus dispositionē. Vide caput inclinatum ad osculū brachia extensa ad amplexū manus plenatas ad largiendū latus apertū ad diligendū. pedum affixionē ad nobiscuz manendum. corporis extensionem ad se iuuandum. Nec Berna. Oratio.

Omine iesu xpe q̄ hora dici non apparuit
ā dēs in patibulo. ⁊ clamas voce magna in manus patris spiritū cōmendasti. ⁊ inclinato capite eūdē spiritū emisisti ⁊ ito mortuus vulnus lateris de lancea militis suscepisti. dignare quesso nunc ⁊ semp spiritū meū tibi cōmendatū habere ⁊ gladio caritatis cor meū trāsuerberare. cuiꝰ vulnera mi corporis imprimere. ⁊ per hec cogitationes illicitas ab ipso repellere. ac tandem in fine vite mee spiritus meus in manus tuas com

mendari ab beatis spiritib⁹ collocare. Amē.

De secundis vesperis. Capitu. lxv.

Ora vespertina me/

d ditaberis mēte lugubre: lachryma bili quomodo mater dñi: e alij quattuor ponunt se iterū ad sedendū prope crucē: nescientes quid facere debeant. Corpus.n. deponere e sepelire nō possunt: quia nec vires sufficientes habent. nec instrumenta quibus deponant. Recedere autē eo sic manente nō audent: e diu manere nocte appropinquante nō valent. Vide in quanta sunt perplexitate e eis corde compatere. Jteriz autē ((Joseph ab arimathia)) ciuitate inde decē lenctis ab hierusalē distante antiquitus dicta ramatha vñ fuerant helchana: e anna parentes samuelis duces ((e nobilis)) genere ((e decurio)). i. de ordine curie: e officia curie imperij romani administrans ((vir bonus)) in se: e quo ad deū ((e iustus)) quo ad proximū ((ac discipulus ihū nō de duodecim lenij. sed de multis alijs credentibus: quia occ credentes a principio discipuli vocabant ((sed occultus propter metū iudeorū)) ne de synagoga expelleret ((qui nō consenserat necī dñi e actibus e consilijs aliorū ((xpm persequentiū)) quī e ipse ((sicut e alij discipuli)) expectabat ñ. Scerimdine spēl ((regnū dei)) nō temporale: e terrenū: sed celeste: e eternū. Lregnū celorū a xpo discipulis promissū ((venit)) ad sepeliendū xpm autequam intraret sabbatū: in quo talia facere nō erat licitū. Quia erat discipulus dñi. ñō curā de corpore eius habere voluit. vt cū honore sepeliret: e nō sicut damnati corpus proiceret. ((Die virtute sanguinis xpi ut fuit roboratus ((audacter)) omni timore deposito: e confidenter ((introiuit ad pylatū)) nec in eorū timore inimicitias nec pylati potestatē ((e petijt)) magno munere. ((vt)) de eius licentia ((tolleret corpus ihū)) de cruce e sepeliret illud honorifice: hoc preferens omni thesauro quantumlibet pretioso. Petijt autē hoc sibi concedi: quia secundū leges humanas corpora damnatorū nō debent sine licentia deponi vel sepeliri. ((Et permisit pylatus)) nō propter petentis reverentiā nō propter xpi innocentiā sibi notā: e quia plura in morte eius viderat miracula. In quadā hystoria dicit q Joseph seruierat quinq; annis pylato: e pro seruitio petijt: e obtinuit corpus ihū ab eo. Fuit autē hec seculatis dignitatis ioseph mentiet nō q euangelista hanc commendet sed quia ad pretidē nñ talis accedere nō poterat. Quia ergo diues erat valde insignis ac pylato notus: e ita militaris potuit de facili ad pylatū intrare. e ab eo impetrare. q; vero bonus e iustus dignus fuit hoc ministerio. e meruit corpus ihu sepelire. Unde Beda. magne quidem Joseph ille dignitatis apud seculum. sed maioris apud deum meriti fuisse laudatur. vt per tantū officium meritor; sepeliendo corpore domino dignus foret. e per nobilitatez potentie secularis idem corpus accipere posset nō et quilibet ignotus aut mediocris ad presidez accedere e crucifixi corpus petere potuerat impetrare vnde e Aug. Joseph fiducia dignitatis qua preditus erat familiariter intrauit ad pylatū nō minus curans de iudeis. q̄uis antea in audiendo domino denūciaret inimicitias eorū. Unde et Greg. Fuerit q̄q; Joseph occultus xpi discipulus. deniq; vinculis timoris rumpens. feruentior factus. dominicum corpus turpiter pendens a ligno deposuit. cōpans p̄ eiosam margaritam verbor; modestia. Confidera nunc fortitudinem Joseph. quia non solū audet corpus xpi petere. sed et sepelire sicut hō potestatem habens plus ex virtute q̄ ex auctoritate. Unde Crisō. Inspice autem huius viri fortitudinē. In mortis.n. periculum se tradidit inimicitiā ad oēs assumens propter benivolentiam xpi. Unde e Theophi. Audet ausum laudabilē. non.n. excogitauit a diuitijs deridam. e expellar a iudeis. si corpus petam eius qui est blasphemijs condēnat⁹. hec Theophi. Qui ergo prius ex imperfectione meticulosus e occultus discipulus dñi fuerat propter metum iudeorum. vitano tunc timiditas eorum nūc ex ēplo mortis xpi auctus. ac virtute e vigore auctus: manifestat se ac palam e facto fatetur e ostendit se xpi discipulū petendo eius sepulturā e exequēdo minus curāte de illis i hoc extremo officio. Concesso ēt sibi corpe vocauit ad se quēdā vtr sapiētē e legispitā discipulū xpi sibi occultū ((ni chodemū nole)) ((Joseph igit mercat⁹ syndonem)). i. pān⁹ lineū cādentē e mūdū venit ad crucifixionis locū portās secum instrumenta q̄bus clauis cruētis corpus de cruce deponant e ipsam syndonem qua inuoluat. Ipse pannus mūdus e cādidus innocentiā domini e lilios am significabat castitatez. Ut q rubicatus fuerit sanguine passionis candidaret syndone innocentissime castitatis i cāticis. dilectus meus cādidus e rubicundus. ((Venit e cū eo nychodemus)) se illi associans. i quo dolus non erat. q̄)) prius timidus ((nocte ad ihū venerat primū)). s. ad passionē ((terens secū mixturā mirre aloes libras quasi centū)) ad ipius cōdiendū. ut hec amarigudie arcēt vermes a corpe⁹ mortuo um

q̄ plurimū ea cōseruat. nec cito corruptiōi subiici permittunt. Iste ante passionē xpi sicut e Joseph erat discipulus dñi occult⁹ sed post passionē manifestauit se sicut e ille e tota ecclesia publicus. sed nondū habens veraz fidem de resurrectione. q; attulit mirrā e aloen quasi corp⁹ eius munire et dirigeret a putredie. Et ō licet ex deuotōe illā vncionē faceret. videt tñ q̄ plenā noticiā de resurrectiōe xpi nō habet. q; de eo scriptū erat. nō dabis sanctum tuū videre corruptionē pp q̄ non indigebat vncione cōseruāde ptra putrefactione. Unī Crisō. Adhuc enim vt de nudo hoie disponebant. sed tamen multā dilectionem demonstrabant. De isto Nicodemo legitur in revelatione corporis beati Stephani protho martyris. Per Joseph qui interpretatur accrescens: significatur gloria crescē in virtutibus. que corpus domini postulat. q̄si pro digna receptione eucharistie deū supplicit erat. Per Nicodemū vero periti: significatur doctor bonus. serens mixturā. idest doctrinā et auctoritatibus sacre scripture confectā ad vngendum corpus ihūsti mysticum ad eius salutem. In ipsndone etiam munda paupertas e castitas notantur. e in aromatibus virtutū varietas designatur. Felix talis cōfessio ecclie. cui non deficit defunctio paupertatis contra mūdū. munditia castitatis contra carnē flagrantia virtutū contra dyabolū. Cum ut Joseph e Nichodemus fuerūt ppe crucifixionis locū genua flectentes adorauerunt dñm. Quos dñ vidit mater volētes deponere corpus: quasi de monte cōsurgēs paululū reuixit spiritu eius. Et applicantes accepti fuerāt per eū reuerenter. e parauerunt se ad deponendū eū quibus ipsa: quod poterat ministrabat. adiutorū. Unus clauos ō manipus trahebat. alius ne corpus caderet ex alia sustinebat. Stabat Maria ienuno brachia i altum. vt dū tangere eū valuit caput e mānus eius dependentia trahebat supra triste pectus: e ruēs in amplexus e oscula. de dilecto suo saciari nō poterat. nec quis ipsam desuper corpus attrahere valebat. Corpe igitur domini in terram deposito. domina suscepit caput. cum scapulis suis in gremio. Magdalena vero pedes apud quos olim tantā gratiam meruerat. alii ut circūstant. e ois planctum magnū super eū faciūt. Omnes enim amantissime plangunt eū quasi vnigenitū. Unde Ambrosius. Sed adhuc expecta donec nobilis ille decurio veniens extractis clauis manus pedesq; dissolvat. Vide quō se tenerissimis brachijs corpus amplectitur. ac sibi astringit pectori. Tunc potuit vir ille sanctissimus dicere.

Fasciculus mirre dilectus meus mihi inter ubera mea cōmorabitur. Cerne pietatem q̄ dulciter q̄ diligenter beatissimus Nichodemus sacratissima membra eius tractat. vigilis fouet vnguentis. Dic Ambrosi. Veni e tu carissime deuote gressibus e spiritualib⁹ accessibus ad deponendum dominum deum tuum de cruce. e ad plangendum cum cum sua benedicta matre. e alias que ibi aderant e ad sepeliendum e alia faciendum que ibi faciebant. Unde Ambro. Veni e tu vel sero vel nocte. vel quacūq; hora quacunq;. n. hora veneris ihesum inuenies ad suscipiendus paratum. nec minoris seruis venientib⁹ nec eadem pia largitate soluentem. Nam e q hora sexta venit non est mercede defraudatus. e qui vndecima plenitudinem mercedis accepit. Dic Ambro. Deus meus bone ihesu concede mihi (q̄q; per omnem modum in merito e indigno) vt qui his cum matre tua e alijs qui tunc aderant corpore interesse e ea facere non merui fideli tamen hec cadē mente pertractans. illum ad te deum meum pro me crucifixum e mortuū compassionis affectū experiar quē innocens mater tua e pie tene magdalena in ipsa passionis tue hora senserunt. Et sciendum q̄ quis ista depositio domini de cruce non fuerit sibi in penam quia corpus erat exanime. nec fieret ei in cō tumeliam. sed potius in honorem e reverentiam. presertim cum non fieret a iudeis. sed entibus. Sed a deuotis fidelibus eum multum diligentibus. Immo etiam iudeis. e hoc dolentibus. q; cum tanta solemnitate deponebatur. condicebatur. e sepelichat illud tamen factum depositionis in se valde miserabile fuit e lamentabile. q; videlicet corpus tante nobilitatis tractabatur tanquam cadauer vile. licet in veritate cadauer nō fuerit propter diuinum suppositum in quo corpus illud imputrebiliter subsistebat. Et si corpus illud non sensit penam. beata tamen virgo que ibi aderat penam in hoc facto sensit maximam. Et hoc articulo depositionis domini de cruce habentur duo documenta. Primum est q̄ fideles communicantes corpus domini de altari. equiparantur illis qui ipsum deposuerunt de cruce. Par inde enim est. immo posi christi corpus sumere de ara altaris q̄ de ara crucis. Illi enim acceperunt eum in brachijs e manibus sed isti sumunt eum in ore e cordibus. Secundum documentum est. q̄ e nos libenter debemus christum cum Joseph de cruce deponere. Quidam peccator in peccatis est christum in cruce detinentum quantus in se est violat e crucifig

peccata.n.nīa sunt in causa q̄ xp̄s crucifixus est.sed mox cū per penitentiā ad deū conuer titur ipse de cruce soluit:et deponit:et inter bra chia sua eum recipit. Sicut fecit Joseph quādo deponendo ihesū de cruce inter bra chia sua eum complectebatur. Unde sicut q̄s complectens aliquem inter brachia. potens est de eo facere quicquid vult maxime si illis nō repugnet. sic peccator conuertus per pe nitentiam confringens iam xp̄m brachijs amoris potens est de eo oīa que voluerit ob tinere.nequaq̄ enim xp̄s repugnat peniten ti.sed patior est ad dandum gratiam quam iste ad recipiendum. Ad conformandum se iste ad recipiendum.Ad conformandum se huic articulo recogitet hō q̄ lamentabile fa ctū fuit q̄ tale corpus q̄ erat dei sic tractaba tur ad modum cadaueris. et q̄ corona glo rie iacuit sic supina et prostata in terra.qua si eum etiam planctū tunc beata virgo fecerit super corpus dilecti et dulcis filii sui. vel alī as sicut dederit meditanti Jesu qui de cruce non vultus descendere sed mortuus deponi voluisti.vt de morte resurgeres ad electorum informationem. da mihi de sacro altari tuo ac si de ara crucis corpus tuum verus digne suscipere. et vt de hoc cruce q̄s suscepi in tui processione sermitij.quousq̄ vixero non desce dendam.sed cum tibi placuerit ab hoc cor pusculo repetere animam quam dedisti. tūc te vocante de cruce deponar.et te imitāte ad requiem paradisi perducar. Post aliquā ve ro mozalam rogat Joseph dīm vt permittat corpus dīi sui perungi: ac linteaminibus in volui et sepeliri. Ipsa vero contendebat dī cens.et nolite amici mei tā cito mihi filiū me um auferre vel me secum sepelite. Illum ad hoc paululum relinquite mihi vt faciem ip sius valeam contemplari et videndo aliquā tulum inde consolari. Illi volebant eū trade re sepulture. et ipsa volebat eum retinere. et sic erat hec pia lis et miseranda contentio in ter eos flebat illa lachrymis irremediabilib⁹ Ipsius lachrymarum tanta vbertas fluebat vt caro cum spiritu in lachrymis resolui pu taret. Rigabat lachrymis faciem et extinctus filij sui corpus: et perfundebat vndiq̄ plagas eius Lapidem quoq̄ quo corpus eius posi tum et locatum fuerat lachrymis madebat.i quo eius lachryme adhuc apparere dicunt Qui nunc ingressu ecclesie sancti sepulchri el se memoratur. Lauit et tersit vulnera ei⁹ cru entata et osculabatur ea.et faciem eius sacra tissimam. Aspiciebat vulnera corporis et vul tum eius et caput videbat spinarum puncta ras.depilationem barbe. faciem ex sputis et sanguine deturpatam. et de aspiciendo et flē do nō poterat saciari. Virginis dolores nar rari non possunt.quia male illi erat sicut esse poterat.Et ideo quantas lamentationes vlu lata planctus et fletus super ideū corpus vn i ci filii sui tunc fecerit verbis explicari nō pot set credendum tamen est q̄ nullus planctus irrationabiles fecerit.q: deīd: eius ad ratio nem superiorem non pertingebat. Magda lena vero pedes dīi quos alia vice lachry mis compunctionis rigauit.nunc multo ma gis vndis lachrymarum compassionis lar giter lauit. Aspiciebat pedes sic vulneratos et perforatos.deliccatos.et sanguinolētos.et fle bat amarissime.et pre dolore videbatur deli cere similiter flebant vehementer et alij.ac et angeli presentes ibi. Unde Augu. O quis an gelos vel archangelorum illic nō fleret vbi contra naturam auctor nature imortalis de uo mortuus homo iacebant. Uidebāt chri sti corpus sic male tractatus ab impijs sic la ceratum iacere.et Mariam totā suo cruen tatam in cruore sic amarissime flere et nullo modo suas lachrymas poterant refrenare. Sicut enim possibile fuit deum per assum ptum hominem mori sic possibile fuit ange los bonos in morte dīi sui dolere. Nec Au gu. Plange ergo et tu carissime amare.et cla ma cum Ber. dicēte. O bone ihesu q̄s vulnerē cū hoibus conuersatus es q̄ magna et habā dantissima eis largitus es q̄ dura et aspera p eis passus es dura verba duriora verbera.du rissima crucis tormēta. Dec Ber. cōpleris etiam bene dīm et saluatorem tuū gira et re gira volue et revolue a latere in latus a plan ta pedis vsq̄ ad verticem.et non inuenies in eo sanitatem.sed vndiq̄ dolore vbiq̄ cruo rem. Non.n.est in eo membrum vel sensus corporis qui suam afflictionem et infirmita tem vel passionem non senserit. Vide quid i quolibet sensu.quid in qualibet parte sustinu it. In capite ipsius in auribus obprobria. i oc culis fletum in ore fel et acetum. in facie ala pas et sputa in collo colaphos.in naribus fe torem.q: in loco ex cadaueribus corrupto su it crucifixus clauos i manibus et pedibus fla gella in dorso.lanceam in pectore. Quia.n. genus humanum vulneribus peccatop fuit plenum.Sm illud ysaie. oē caput languidum et oē cor merens a planta pedis vsq̄ ad ver ticem non est in eo sanitas ideo ihesus in om ni pte corporis sui plagas suscepit. vt per ei⁹ liuores in toto sanaremur. Homo enim erat infirmus in capite.i.in intentione que est ca put ale.quia in hijs que faciebat non sanam intentionem habebat. Erat infirmus in mēb ris.q: faciebat opera mala vel remissa. Erat

infirmus in pedibus. q: habebat affectionē immundā aut terrenā.pes.n.affectus et amoretus q: sicut corpus vadit pedibus sic alia vadit affectibus. Erat infirmus in corde q: hēbat cogitationes noxias et vanas. Erat infirmus in toto corpore.q: hēbat totā vitam mundanā et cōuersationē vanas.vt igit̄ xp̄s suis liuorib⁹ vulneribus⁹ et nos sanaret voluit vulnerari i capite.vt sanaret oēs nās obliq̄ intentiones: voluit vulnerari in manibus.vt sanaret nostras malas et remulas operatio nes:voluit vulnerari in pedibus: vt sanaret nostras immundas et terrenas affectiones:vo luit vulnerari in corde. vt sanaret noxias et vanas cogitationes voluit flagellari et vul nerari in toto corpore.vt sanaret totam no stram vitam et conuersationes. Unde Ber. Meditare inquit positionem corporis cruci fixi.et vide si aliquid est in eo q̄ non poret te ad patrē diuinū illud caput multiplici spi narum dēsitate depressatur. vsq̄ ad cerebri tenuitudinē confixum est. Ad q̄d hoc Ne do leret caput,tuū. ne tua vulneraretur intētio caligauerunt in morte oculi sui et illa lumina ria magna que illuminant orbem ad horas extincta sunt nonne illis obtenebrantibus te nebre facte sunt super vniuersam terrā.et illa duo luminaria magna cū illis luminaribus semota sunt. Hoc āt totum factū est vt auer terentur oculi tui ne viderent vanitatem et si viderent non adhererent. Aures ille q̄ in ce lis audiunt Sanctus sanctus sanctus dīus de⁹ sabaoth.audierūt in terra demoniacorum vo ces crucifige.crucifige. Ut quid istud. Ne au res tue obsurdescerent ad clamorē pauperis. ne reciperent auditū vanū. ne detractiōis vi rus apertis portis vsquequaq̄ susciperēt.spe ciosa illa facies speciosi forma pre filijs ho minum sputis illita'est afflicta colaphis ad dicta deluſiōib⁹. Quare Voc. Ut facies tua illuminaretur illuminata confirmaretur et di ceretur de te.Unitus eius nō sunt amplius i diuersa mutati. Os illud q̄ angelos docet ho mines instruit quod dicit et factum ē fele po tatum est et aceto. Sed hoc factum est.vt ve ritatem et iudicia loqueretur os tuum et cōfi ceretur dīm deum suū. Manus ille que fun dauerunt celos extense sunt in cruce clauisq̄ transuerberate durissimis.vt manus tue ex tenderetur ad inopē pectus illud in quo sūt oēs thesauri sapie et scientie dei abscondīti. lancea militari pertussum est. vt pectus tuum a prauis cogitationibus mundaretur mun datum sanctificaretur.et conseruaretur san ctificatum. Pedes illi quorum scabellū ado rare debemus.q̄ sanctum ē dura trāsfixe transfixi sunt.ne pedes tui festinarent ad ma lum. sed currerent viam mandatorum dīi. Quid plura: Pro te carnem et aiam posuit vt corpus et spiritum sibi vendicaret. Tonus toto se te cōparauit. Nunc igitur o ēs vitam tuam o homo debes q: vitam suam pro tua posuit et cruciatus amaros sustinuit. ne tu p petuos sustineres.Cui vero iustus viuam⁹ q̄ illi si non moreretur ego non viverem. Dec Ber. Ad hoc etiam faciendum et debitus de bitum dīo rependendum. idem Ber. quasi monēdo sic dicit.O homo respice oculo mē tali.quanto remunerationis debito astringa ris dīo patienti. Recole siderem sanguine um.triginta argenteos.fictionis osculū. ala parium contumelias flagellorum instantias ictus arundinis.coronam spineam.sputi la dibria crucis angariam.patibuli suspendiū. oculos languentes.ora pallorem.felis cibo ria.amara pocula. spōge obsequium.caput inclinatus.latus perforatum. vulnus extēsas manus transfixas. pedes confixos vocesq̄ la mentabilem.latrōes extrinsecos. garrulatio nes irrisorias.titulum famosum vestimenti sortem.geminatum crucifige. Quid plura vt iustissimum mortis supplicium et proba nefan dissima. Et iterum vide homo quo amore te dilexit dīs deus tuus vt vestigia eius sequa ris. Pro te ligatus.vt te a vinculis peccatop absolueret. Pro te flagellatus est vt te a fla gellis eterne ire eruaret. Pro te iudicatus est vt a te iudicio eterne dānationis liberaret. Pro te coronatus est spinis. vt te coronaret in celis. Pro te vulneratus est medicus.vt tu sanareris egrotus. Pro te crucifixus vt tuas cōcupiscentias crucifigeret. Pro te mortu⁹ ē vt te a mortuis suscitaret.pro te sepultus est. vt in te vicia sepeliret.hec Ber. Dulta igitur pro nobis sustinuit dīs ihesus:sed nos miseri ad confusionem nostram vno sermone fati gamur.vno verbo deficimur. Oia ergo que dominus ihesus passus est.que circa ipius ge sta sunt.mēte revolue et diligenter pertracta et ex his te ad patientiam in oibus aduersis que paternis.accinge viriliter et arma. Un de Crisō. Armemus nosmetipsos aduersus oēm furorem aduersus oēm trā.et si inflam matum videris cor tuū. signa pectus impo matum videris cor tuū. figna pectus impo ne crucem.Conuiciatus est tibi aliquis recor dare oium que in xp̄o gesta sunt. et omnia cō tinguentur.Non solum legamus hec oia sed mente feramus ea sufficientia enim sunt hec continue revoluta vniuersa ira destrue re. Et si contumeliam patia mur.dicamus continuo.nō est seruus maior dīo suo. Propterea cuius hec omnia sustī

dd

uit. vt secundum eius sententiam gradiamur
& nos contumelias terramus: quia maxime
contraria a mente abiciamus. sed ut ipse non so
lum tulit hec sed alia egit: vt saluaret eos que
hec faciebant hec & nos zelemur. Ut Greg.
Nihil n. deum ita propitium facit vt inimi
cos amare: & his qui efficiunt benefacere.
Cum quis efficit non ad ipsum respiciat
sed ad eum qui mouet. Clemens: & iram
vniuersam aduersus illum exacua ipsius au
tem & miserere qui ab illo mouetur. Cum in
tribulatem videris excogita qui diabolus est
qui mouet eum. Tien. n. xpianos sunt inimi
ci. Cum igit ge inuitatus fueris memento
tue damnationis qui & per verba: per res ei
dem habebant: & hyronian multas oi debant
ipse vero non solum non vicibebatur: sed &
contrariis remunerabat in humilitate: & mā
suetudine. Nunc itaq; nos zelemur. Ita n.
poterimus & a comitio cripi oēs. Si. n. non
doluerit. non comitium paterit. Quid n.
doles. si quidem iniuste comitium paterit.
hoc maxime contristari non oportet sed illi
us misereri. si vere talis multo magis silere
oportet. neq; cōtigas in rebus. Quare si vigi
laueris. copia lucraberis: & propitium facere
deum silentio: & actionem accipere: ex his
que dicta sunt: & corrigere ea que acta sunt: &
gloriam hanc humanaq; despicere. Et. n. hinc
doles: nobis fit. quoniam multi ad sensato
rum suspicionem inhiant. hec igitur vniuer
sa meditemur in operibus si. n. non hec dire
xerimus. maniter & vane in mundum veni
mus mgis autem & in malo. Non. n. sufficit
fides in regnum ducere. sed hec maxime
condemnare debet eos qui vitam malam de
monstrant. Qui. n. scinit voluntatem dñi sui
& non facit verberabitur in multis Propere
mus igitur nos ad exitum. Et. n. multis no
bis opus est viaticis: vt sufficientia eterne
vite accipientes. viaticula videamus. dñm
nim ieiunat rpm. hec Crisо. Oratio.

Omine ihesu xpe. qui hora dici ve
spertina a Joseph de cruce deponi: &
inter brachia eius recipi voluisti a
te quoq; ma mitissime: & alijs amicis tu
is planctus fuisti fac me quoq; Joseph cre
scentem in virtutibus quotidie: & da vt pec
cata propter que crucifixus eos: & iterum que
si in cruce deponere. teq; quasi fasciculum
mire inter brachia amoris recipere vbi di
gneris dilecte mi sēper cōmorari: & me a la
queis diaboli custodire. ne vnquam vel hic
vel in futuro valeam a te separari. Amen.

De secundo complectorio.

Capitulum. xvi.

Ora compleet orti

cogitabis dolorosus & tristis q̄
liter tradente hora rogat Jesū
nos dicam. vt permittat aptari & sepeliri co
pus dñi nostri antequā intret sabbatum. in
quo non ls talia operari: & eo q̄ pp nimiam
moxā possent a iudeis pati calumniā. Dicēs
ista tanquā grata & dilecta: & cogitans q̄
ipsi Joseph esset p filiū cōmissa: amplius cō
tendere nouit. ac signis & benedicens cor
pus vt solebant aptari petiit tunc vnxerunt
corpus. (& inuoluerunt in syndone munda
q̄ Joseph emerat. & ligauerunt illud linthe
o & alio. s. sudario q̄ capiti adhibebatur & fa
scijs seu fasciis quibus totum corpus alli
gabatur. que ita & de lino erant. & vt credit
Nicode. attulerat. ac & (cū aromatib⁹ sicut
mos iudeis est sepelire). s. ppinas venerabi
les. hoc. n. acceperūt a patribus suis & sene
ribus. Domina dñi semp tenebat caput ipsi⁹
in gremio suo q̄ sibi reseruauit aptandum
& magdalena pedes apud quos mintimē est
consecuta tandē vero magdalena pedes la
chrymis rigatos deuote abstergit. amplectat
osculatur & inuolut & aptat fideliter q̄ me
lius nouit. Sic ergo aptato reliquo corpore
respiciunt ad dñm vt ipsa cōpleat. & oēs pīa
tum reincipiunt. Omnes. n. fic amarissime
flebant vt vix quisq; cor leq̄ posset. vide
bant matrē omni solatio destitutā. & sup illā
dabant potius planctū qui sup extinctū dñm
suū. Recipe ait & tu planctū ñ forte dimise
ras eā. Tunc ista videns q̄ amplius differre
non possit ponit vultum sup faciem filii. &
ex inundantia lachrimarū multo magis la
uit faciem q̄ Magdalena pedes: abstergit
at & osculās os eius in quodā sudario ipsi
inuoluit & diligenter aptat & iterum benedi
cit eum & signat. Et tunc oēs adorantes fle
xis genibus & pedes eius osculantes accipi
unt & portant eū ad monumentū q̄ a mōte
caluarie distat passibus quinquaginta. Do
mina tenebat caput & Magdalena pedes.
reliqui vero erant in medio. Unde Anshel.
Sequere & tu preciosissimus celi terreq; the
saurum. & posta vel pedes vel manus bra
chiaq; sustenta. terre desluentes manuum
pretiosissimi sanguinis guttas curiosissimus
collige. & pulueri pedū eius iunge. Doluerit
q̄ Maria in exequiis abner prefigurauit.
Abner a Joab fraudulenter interfectus erat
cuius interfectionem rex Dauid ferretrum se
queno deflebat. Dauid ñ solum ipse sup ere
quias eius plorabat. sed & alios ad plorādū
incitabat. Ita beata virgo & alii deuoti exeq

as christi deplanxerunt. & corda sua intima
compassione sederunt. ((Erat autem prope
locū crucifixionis ortus. & in orto monumen
tum nouū)) ipsius Joseph sumptuose factus
(& in petra excisum)) id est in vno lapide fm
quantitem hoie concauatum ((in quo nōdū
quisq̄ positus fuerat)) in quo((q; intra erat p
pter paresceuen iudeoꝝ sepelierunt eū)) rene
renter & deuote flexio genibus. manus fin
gultibus & suspiriis validis. & sic dñm vite
dederunt sepulture mortis. Sepelierunt eu
in loco propinquo q; non poterant lōge por
tare propter solemnitatem sabbati imminentē
Unde Crisо. quia vero brevitate tpis vrge
bantur & vespera imminebat. ideo ponunt eū
in proximum monumentū. Et Aug. Eccle
siasten vult intelligi sepulturā. ne adhuespera
ratam vult intelligi sepulturā. ne adhuespera
sceret quando iam propter paraseuen face
re aliquid tale non licebat. Tunc (vt ait Aug.
illius exequias angelorum milia malium de
cantabant qui omnes conuenerant ad sepul
chrum domini sui. Illi cantabant laudes sed
Maria dabat gemitus & suspiria cordis. Ut
spensatiue autem in nouo ponitur monumē
to vbi nullus positus erat. vt secundum Am
bro. & Crisostomum. Non alius qui cum eo
faceret surrexisse a perfidis diceretur vel se
cundum Augustinum sicut in Marie virgi
nis vtero nemo ante illum nemo post illum
conceptus est. ita in hoc monumento nemo
ante illum nemo post illum sepultus est. Et
fm Piero. in monumento excisо in petra cō
dicta ē. ne si ex multis lapidibus fuisset edi
ficatum fulcos tumuli fundamentis ablat⁹
furto diceretur. Et fm Aug. si etiā sepulchrū
fuisset in terra dicere poterant fossoresū ter
ram & furati sunt eum. Quod ait in alieno se
pulchro ponitur paupertatem eius testatur
Unde Theophi. attende etiā abundantiam
pro nobis susceptе paupertatis. Nāq; domū
in vita non habuit post mortem quoq; i alie
no sepulchro reconditur & nudus existens a
Joseph operitur. Unde & Anshel. paup ita
fuit xpc vt non in sua sed in aliena domo na
sceretur & viuens in hoc mundo non habe
ret vbi caput suum reclinaret. nec mortuus vn
de nuditatem suam tegeret. nec mortuus vn
de inuolueretur. nec sepulchrū aut locus vbi
corpus suum poneretur. Ideo etiam fm Am
bro. & Aug. saluator in altena sepultura po
nitur qui pro aliena mortebatur salute. Ut
quid illi propria sepultura. qui in se mortem
ppriam non habebat item fm Ambrosi. ad
ostendendum q̄ non debuit detineri a mor
te. Non enim ille sepulchrum mortis deside
rabat qui de morte trīū phos querebat. sicut
dum Piero. ait & Bedam ex simplici sepultu
ra domini ambitio diuitū condemnat. qui
nec mortui & in tumulis possunt carere diui
tijs. Sed (vt ait Augustin) pōpa funerio agmi
na exequiarum sumptuosa diligentia sepul
ture. monumentorum opulenta construc
tio vinorum sunt qualicunq; solacia. non auditо
ria mortuorum. Nec Aug. Non fuit in sepul
tura domini aurum non gemme non sericū
lintheamen purum & nudum. Syndon. n.
pānus seu tela de lino est de quo etiam erant
instite quibus corpus est alligatum & simili
ter capitis sudarium. Unde fm Piero. possu
mus intelligere. q̄ corpus domini non auro
non gēmis nō serico sed linthemine puro ob
uoluendum fit. Unde etiam quia in simpli
ci sindone inuolutum est corpus ihesu. ideo
Siluester papa instituit. vt sacrificium alta
ris nō in pāo serico vel tincto vel auro tex
to. sed puro linthеo terreno & syndone mun
da consecretur & celebretur. Secundū petrū
cantorem et eo q̄ dicitur in syndone mūda
& mundamento nouo colligi pōt. pallas alta
ris dalmaticas casulas albas: sicut nec syn
donem fieri debere de aliqua veste prius in
communes vsus assumpta. propter reueren
tiam tanti sacramenti. sed et noua prius nō
induta que domino consecrata non debet ad
communes vsus assumi. Sed nōne corpus
xpi ponitur sepe in aureis cyphis. Ita: ls me
diantibus piscibus mouis. Nec Pe. Sepul
to aut domino mater eius omni corde ma
ebrebatur sepulchrum sedens innixa illi ma
nus extendebat. & desuper illud osculans.
amaro nimis dominum singulum deplora
bat. accessit Johannes & lugens ipse multus
lauauit eam lugentem: & exeuntes omnes de
monumento posuerunt lapidem quasi pro
clausura ad ostium monumenti. ne ipse lo
cus bestys esset patuus. scilicet magnum q̄
bon posset de facili & sine multorum auxilio
amoueri. ne aliqs veniens posset rapere cpi
sti corpus. quia per illud ostium erat ad se
pulchrum ingressus. In quo patet virtus re
surgentis. quem nō potuit retinere magnus
lapis: & tollitur omnis in resurrectione eius
suspitio. quia nec ab aliquo fieri potuit vio
lentia aut furtū aut fictio. Unde Augusti. Si
fuisset lapis paruulus sup positus dicere po
terant dormientibus nobis tulerunt eum. Et
Piero. Sacrum enim magnum appositum
ostendit nō absq; auxilio plurimorum sepul
chrum potuisse referari. Quibus in actibus
Joseph & Nicodemi signantium plura regis
ta in nobis. si xpc in corde nostro debeat se
peliri. Nā oz cōicans esse inuolutus linthe

mentibus per mundi affectanz: et conscientie puritatē. In syndone.n. munda telaz involuit: qui eā pura mente: et puro corpore suscipit. decet nāq; nō solū pura anīa sed et corpus pure corpus xpi suscipere. Inuoluere autē oportet: quia mirrā et aloen cum ipso sepelierūt eius claustra: et occulti est. Debet etiā unctus esse aromatibus. per fermentē devotionē. Cū mirra.n. et aloe telaz involuit: qui crucifixū in corde cū amaritudine penitentie: et compassionis reconditū. In nuditate vero monumenti designat. q̄ eos deberet esse per gratiā: et puritatē innovatos: ab omni vetustate peccati purgatos: quo ad corpus xpi accedat in quo corde etiā ponit. n. quando de ipso iugiter cogitat: monumentū sibi quasi monens mēte sumpturus ibi eucharistiā videat: vt cor suum sit quasi monumentum novum in quo locetur: et quasi ortus in quo delectetur: ne in monumento suo alius positus sit. vel circa hoc quicunque in vtile excrevit quod erit si ibi per penitentiam mundatum fuerit: et innovatum a loquin non potuit in eo digne sepelire xpm. Per monumentum aut lapidem in petra excisum designat cordis stabilitas: qua debet in bono proposito esse firmus et fidei solidītas in qua apud ecclesiam sepultus est xps hoc est fides xpi supra quā petra edificata est ecclesia: sed pro custodia omnium predictorum debet adhiberi longanimitas perseverantie. vt mens corpus xpi recipiens in predictis conditionibus intendat finaliter perseverare: et hoc designat per saxum hostio monumenti advolutum. Ille etiam sepulto xpo in corde suo advoluit pro clausura lapidem magnum ad hostium qui se claudit ne possit ingredi peccatum: et ponit diligens obstaculum contra peccati recidivum: ne xps eum deserat: et relinquat do nec ipsum a mortuis resurgere faciat. Unde Ambro. Lui pulcherrime lapis ad motus est ne pateret. quinq; enim in se humanerit xpm diligenter custodiat ne eum perdat ne perfidie sit ingressus i Unde et Hylarius. et quia nihil preter eum oporteat in pectora nra penetrare lapis hostio advolvitur vt nichil absq; eo inferatur. Voluit autem xps in monumento iusti. s. Joseph sepeliri. ad ostendendum q̄ non requievit nisi in corde iusti. et q̄ non amplius peccatorum consortio volebat: quia amplius pro ipsis non moriturus erat. Unde Ambro. Mistice autem tuo christi corpus sepelit. Talis enim est christi sepultura: qui fr eudem iniquitatem non habeat. Justus autem corpus christi operit sindone vestit: et tu dñi corpus et gloria sua vt et ipse sis iustus. Bñ autem in monumenta condūtur iusti. vt sufficiē habitatione requiescat. Dec Ambro. De monumento dñi fertur. q̄ domus seu spelunca fuerit rotunda. de subtacente rupe excisa: erat enim lapis seu rupis grandis in orto. in cuius latere erat monumē tum excisum. seu spelunca. habens octo pedes longitudinis. et totidem latitudinis. et tē te altitudinis. vt homo intro consistens et in eius pavimento rectus stans. vix posset manu extenta culmen attingere introitum patens quasi ad ostium. Hic lapis tam magnus advolutus atq; appositus erat pro o stio. In cuius monumenti parte aquilonari sepulchrum dñi hoc est locus dñici corporis de eadem petra excisus est septem pedes et medū habens longitudinis. et a cetero pavimento altius. tres palmos et medium habens altitudinis eiusdemq; existens latitudinis cuius et altitudinis. Qui videlicet locus non desuper sed a latere meridiano per totum ē patulus Unde inferebatur corpus. vt esset quasi sarchophagus suppositus fundamēto et declinat super latus. apertura habens a latere et non superius. Color at ejusdē monumēti hac lotus rubicundo et albo dicitur esse permixtus. Monumētū ergo erat ad modus domuncule factū. intra q̄ erat sepulchrū xpi positū. Sic enim sepulchra indeor antiquit⁹. et magne magnaz personaz solebant fieri: vt eorum filii possent etiā ibi sepeliri. propter hoc dicitur frequenter de regibus iuda. sepultus est in sepulchro David etc. Est autem ibi in eodem loco ob reverentiā dñici sepulchri. artificioso opere forma rotunda vno tm fore nine superius aperto dñice resurrectiōis ecclesia maxima constructa continens monte caluarie ac locū sepulchri multa loca facit i qua sepulchrū dñi est infra quandā cellam rotundam pulchris lapidibus constructa. hoc sigdem ecclesia dñici sepulchri est patriarchalis et habebat canonicos regulares et priorē. sm habitū et regulā sancti Augustini viventes. quibus loco abbatis patriarcha preerat. cui soli obedientiam promittebant. hec ecclesia inter sancta. et venerabilia loca non imerito obtinet principatum. in cuius loco tā magna et mira p dñz sunt facta et ostensa. Et dies erat parasceues. i. pparationis. s. festa feria in qua pparabantur illa que in sabbato comedi debebant. et sabbatū illucescebat. q̄ vesperā ad sabbatum pertinens instabat. a qua solēnitas sabbati incipiebat. Ubi sciendum q̄ sicut homo sexta feria creatus ē et peccavit. sic xps sexta feria pro hoie mortuus est et sepultus. Unde et dicit consumatum est opus. i. recreatiōis. sicut eadē die cō summatum fuit opus creationis et sicut sabbato requievit ab oi opere suo sic sabbato quie uit in sepulchro. in signuz q̄ in hac tota etate pro eo operari et pati debemus. vt in septima cum ipso quiescamus. donec i octava veniente gloria resurrectionis cum ipso simul gaudio fruamur. Unde Beda. Parasceue grece latine preparatio interpretatur quo nomine iudei qui inter grecos conversabantur sexta sabbati que nunc a nobis sexta feria vocatur appellabant. eo q̄ in illo ab opere suo requievit deus. Unde et hanc sabbatuz idest requiem vocari precepit. recte dñs eadē die sexta crucifixus. humane reparationis imple uit archanū. Sabbato at in sepulchro requiescens. resurrectionis que octava die ventura erat expectabat eventuz. Unde nostre simul devotionis ac beate retributionis plurimum. quos in hac quidem sexta mundi etate pro dño pati et velut mundo crucifigi necesse est. in septima vero etate. i. cum letq; subtum soluit corpora quidem in tumulis alias autē secreta in pace cum dño manere. et post bona op5 opera quiescere: donec octava tandem veniente etate etiam corpora ipsa resurrectione glorificata. cum animabus simul i corruptionē eterne hereditatis accipiant. Unde pulchre septima dies in in genesi vesperam habuisse non legitur. q̄ requies animarum que in illo seculo nunc est non consummenda merore sed pleniori gaudio future est resurrectionis ad augenda. Dec Beda. Ubi etiam nota q̄ inter cetera misteria que hodie ecclesia facit. hoc vnū est. q̄ hodie p oibus orat. Cuius ratio est. q̄ xps sunt hodie valde pius i parcendo. sī dixit: p dimitte illis q̄ nesciūt q̄d faciūt fuit valde liberalis in largendo. q̄ ad modicā petitionez dedit latroni regnum celoz: fuit valde largus in redimendo. q̄ non guttam sed totū sanguinē pro nostra redemptiōe dedit. Unde i psal. Quia apud dñm misericordia et copiosa apud eū redemptio. Jō ecclesia ad similitudinē christi est hodie multum liberalis in orando. et multum pia i parcendo. Hodie ēt fideles ecclesias oēs et atria visitare consueverunt. cuius triplex est ratio. Prima est. q̄ illa visitatio representat visitationē apostoloz et sanctarum mulierum que crebro visitabant sepulchrum. Secunda est. q̄ xps hodie oēs sanctos qui fuerunt a principio mundi usq; nunc. presentialiter visitavit: dum ad limbum descendit. Tertia ratio est. q̄ sancti hodie debent valde liberales esse. Fuerunt enim hodie de carcere liberati et in celeste regnum sublimati. Si quis enim de carcere liberaret et in imperium sublimaret. illam diem vtiq; multum diligeret. et i illa die multuz liberalis esset. Merito igitur hodie fideles sanctos visitant vt ab ipsis de carcere liberatis. et in imperium sublimatis beneficia valeant optinere. Mulieres autez que erant xpo devote tumulo subsecute quo modo et in quo loco corpus dñi poneretur diligenter curaverunt respicere et notare. vt et postea tpe congruo munus sue devotionis possent offerre. et officium funeri impendere: ac corpus eius tangere. Per hoc significatur. q̄ sic devote debent misterium passionis christi solicite considerare. et cum pio posse imitari. Unde Beda. Sed et hactenus sancte mulieres die parasceues. i. preparatiōis hoc idez faciunt. cum anime humiles et quo maiores sibi conscie fragilitatis eo maiori salutaris amore ferventes passionis eius vestigia in hoc seculo (quo requies est preparanda futura) diligenter obsequuntur. et si forte valeant imitari pia curiositate quo ordine nr eadem passio completa perpendunt. Qua lecta audita. recordata. mox ad parandū opera virtutum. quibus christus delectetur se convertunt vt finita presentis vite parasceue. in re quie beata expectent tpe resurrectiōis occurrere christo cum aromatibus spiritualium actionum. Dec Beda. Joseph autem et Nicodemus inclinātes dñō et adorantes sepulchrum recesserunt: Maria vero et alii qui artius amabant remanserunt. sedentes contra sepulchrum et lamentantes dñm et expectantes eius promissum. In qu ostenditur earū constantia et fervor dilectionis erga dominum. q̄ recedentibus discipulis ac aliis nobilis a huc remanebant. circa sepulchrū. Unde Dieronym. Ceteris relinquentibus dominum. mulieres in officio perseverant. expectantes q̄ promiserat ihesus. Et ideo meruerunt primo videre resurgentem. quia perseveraverunt usq; in finez. Unde et Rabanus. Alius notis iesu ad sua redeuntibus: sole mulieres que ardentius amabant. obsequiuz funeris inspiciebant expectantes quod promiserat. Et ideo post resurrectionem prō christum vident beate mulieres: que ministrare runt viventi. abstulerunt monenti obsecute sunt sepulto. et sic congaudie sunt resurgenti. Unde et Crisosto. Vidisti mulierum sortitudinem. vidisti dilectionem. vidisti magnanimitatem que usq; ad mortem fuit. Imitemur has mulieres nos viri. neq; deseramus ihesum in temptationibus ihesum. Dec Criso. Per devotionem quippe harum mulierum ostenditur: quia devote persone mūdo mori

bie debent cum christo per compassionem se
pelliri vt mereantur resurrectionis eius par
ticipes fieri. Quia ergo e tu lachrymo cor
pus eius sacratissimo sanguine aspersum: e
vnge ipsum vnguentis sancte exercitio. e
pedes brachia et latera e tumulu operatio
nis. e lepeli cum aromatibus bene conditu
mento ac dens doctrinis. e exemplis cum
multis gemitibus ac planctibus e lamentis
e cooperi sub amoris e devotionis pannis
de conscientie nie in syndone e castitate me
tis. ac sudario e labore penitentie. e sedebis
ibi curta cum ad monumentum. donec vi
deas ipsum a mortuis resurgentem. Quelo
me mortuum pro te dilectum requias. sed to
tis desiderijs sepulchro cordis recipias stri
gas cogitationum e puritatis
mis affectibus lintheaminibus. roseis spe
ciosissimis amoenissimis eius plagis: do
nec te ducat in resurrectionis nie leticiam
mirabilibus dotibus decoratam. se in asten
sionis sue excellentiam super omnes celi or
dines elevatam. Et nota q̄ is in hac sepultu
ra christus nihil passus fuerit quia mortuus.
tamen hoc factum in se mirabile fuit e lamē
tabile. pp̄ quod nos e causas impia circa dñi
nostri dei de cruce rectos. Et isto articulo
sepulture trahuntur plura documenta. Primum est fm Theophilum q̄ nos fi
mus imitatores Joseph. vi hoc q̄ quando
corpus christi suscepturi fuerit a nobis e in
volutum. tunc debemus ipsum ponere i mo
numento nouo excisso in petra. ideest in mēte
nostra dei imagine insignita renouata e firmata in christo que est petra. vt dicat illud
cantici. tenui eum nec dimittam. Secundus
est q̄ sicut dominus passus mortuus e sepul
tus lamentatus fuit sic e nos lamentari cum
debemus per compassionem e verā compas
sionem. Tertium est. q̄ sicut christus sepul
tus custoditus fuit. sic e nos cum in mente
nostra sepulcrum firmiter custodire debem⁹
ne latrunculi. ideest demones sepulchrum cor
dis nostri subintrent e furentur nobis ie⁹us
Quartum est q̄ e nos qui spiritualiter mor
tui sumus peccatis consepeliamur etiā cum
christo. ita vt abscondantur e quiescamus a
peccatis. sit q̄ vetus homo in nobis amplius
non resurgat. Unde Apostolus. Consepulti
inquit sumus cum christo per baptismum i
mortem. Ubi Ble. Christus in persona vete
ris hominis habebat membra confixa in
cruce. ne ad prauos actus moueremur. a qui
bus etiam mortuus e sepultus quiescit. hu
manis subtractus aspectib⁹ per hec exigēs
a nobis. vt membra nostra commutentur e mu

sticie clauis confixa habeamus. ne ad priora
mala redeamus. a quibus etiam ita perfecte
quiescamus vt nec eorum visio nec memoria
habeamus. Et sic veteri homine i nobis cru
cifixo mortuo e sepulto ad bona resurgēres
in novitate vite abluemur. Nec in Bleſ. Ad
conformandum se huic articulo imaginetur
homo quasi eo⁹ unum sit christi sepulchrum
e mihi ipsum venerabiliter recondat recon
ditum lamentabiliter defleat. e diligenter cu
stodiat ne ipsum amittat. Consepeliat seip
sum in eodem sepulchro cum iesu e ruminet
sensum doctrinarum vel alias sicut deus
mihi intradit. Jesu qui in monumento sepeli
ri lamentari e custodiri voluisti. Da mihi te
in corde meo spiritualiter sepelire. lamenta
ri e diligenter custodiretur e ego tibi consepultus tecum merear ad resurrectionis glo
riam pervenire. e qui positus in sepulchro a
visu hominum eo segregatus in pace dormi
ens absconde interim seruum tuum i abscō
dito faciei tue a conturbatione hoium vt mū
do mortuus tibi viuens in te dormiā. e sua
viter. te requiescam. Die nunc videndum e
qualiter debemus cum christo sepeliri sepul
chrum autem illud in quo debemus sepeliri
est ipsa religio in qua ipse religiosus spiri
tualiter debet mūdo mori e sepeliri. Assimi
lari autem debet religiosus mortuo e se
pulto quantum ad plura. Primo quantū ad
censum rerum: quia sicut mortuus e sepultus
nihil proprium habet. sic e religiosus nihil
proprium habere debet sed oia in cōmuni omitte
re d⁹. Secundo quantum ad sensum carnis
e motum. q⁹ sicut mortuus privatur sensi
bus nec sensibilibus gaudet. sic e religiosus de
lato se regenti non d⁹ contradicere. sed in o
bus obedire. Tertio quantū ad domicilium
q⁹ sicut mortuus clauditur in sepulchro. sic
e religiosus d⁹ esse clausus in claustro: e si
cut mortuus de monumento nō exit nisi ad
sussionem dei. i. die iudicii sic nec religiosus
d⁹ exire claustrum sine iussione prelati: e sicut
mortuus nō murmurat q̄n transfertur d̄ mo
numento in monumentū. sic nec religiosus
d⁹ murmurare q̄n transfertur de monaste
rio ad monasterium. Quarto d⁹ assimilari
maxime morti xp̄i: in morte. n. christi alia
sunt a carne separata. tamen alia e caro fue
runt divinitati vnitissime in vero religioso ani
ma debet esse separata a carne scilicet carni
non consentiat in aliquo carnali amore ani
mam tantum e caro deo debeto esse vnita. aut

ma per amorem caro per concupiscentiam. vt
possit dicere cum propheta. Cor meum e ca
ro exultauerunt in deum viuū. Sepulturam
ro exultauerunt in deum viuū. Sepulturam
Xpi olim filii Jacob prefiguraverunt. qui fra
trem suū Joseph in cisternā miserunt. hanc
trem suū Joseph in cisternā miserunt. hanc
etiā Jonas prefiguravit. quem proiectum de
navi in mare cetus devoravit. Jonas fuit
per tres dies e noctes in cete. ita xp̄s fuit vi
que ad triduum in monumento. Nunc recē
sa qualiter dñs tuus septem horis p̄dictis
pro te passus fit. auscultā cum quasi te mone
ret e diceret. cū primo nocte surrexerit. ob
reverentiam illius amoris quo me vinctum
tradidi in manus malop. e quo factus sum
obediens vsq̄ ad mortē. dispones in corde
tuo obedire velle ad oia que tibi iniungant
Circa primū. ob reverentiam humilitatis q̄
coram indigno iudice velat aquas manibus
tuis ibeti. subijctas te omni creature propter
me. e ad quecūq̄ vilia opera fis paratus. Ad
tertiam ob amorem quo ego contēptus con
sputus e obprobrio saturatus fui. teipsum cō
tēnas e vilipendas e obprobria sustineas. ad
sextā crucifixus tibi mundum tecū mundo co
gitans qualiter ego omnium creator p amo
re tuo crucifixus sum. Et ideo omnia delecta
bilia. mūdi. sint tibi quasi crux amare. ad no
nam moriaris mundo e omni creature. scī
licet. vt amara mors in tantū corde tuo dul
cescat vt omnis creatura deliciat. Circa ve
speram qua de cruce depositus sum recolas
in gaudio qualiter post mortem e omnes la
bores tuos felici requie pausabis in fine meo
ad complectorium memor sis vnionis illius
qua spiritus vnus mecum affectus. me ipso
in summa experientia perfruerio. que vnio
hinc in via incipit per voluntatis mee e tue
concordiam in omnibus tam aduersis q̄ p
speris. e in futuro completur per eternam
gloriam in celis. Appropinquante autem no
cte dicit Jo hannes domine. q̄ eis expedit.
recedere quia non est conveniēs ibi morari
vel de nocte ad civitatem redire. Tunc dñs
mina prout potest surgit e admonumentū
genu flectit. e ipsum amplectitur ac benedi
cit. Nam crucifixa gemitibus fatigata dolo
ribus afflicta plorantibus nequibat stare pe
dibus. Tamen sicut poterat mulieribus san
ctis adiuta. cunctis plorantibus simul cum
ea cepit recedere. Cū autē venerunt ad cru
cē ibi ipa genu flexit a crucē adorauit. Simi
liter e oēs fecerūt. Cogitare nāq̄ potes q̄ ip
sa sua prima q̄ crucē adorauit. sicut e prima
que filium natum adorauit. Nec autem san
cta crux post passionem e resurrectionem dñi
per iudeos cum cruciб⁹ e latronum subm̄

te calvarie profunde sub terra absconditus fu
it vbi. ducentis annis: e amplius vsq̄ ad
tempora constantini e helene iam ſcā helena
in lapide planam viginti passibus fodiens
ipsum tres cruces invenit quibus subiacta cru
cem dñi ab alijs signo resurrectionis monstrā
probauit e discrevit. Ille autem locus in quo
crux inventa. ēt distat a loco calvarie decem
pedibus versus orientem descendendo. vbi
in ecclesia que continet montem calvarie est
cripta profunda inferior pauimento. xl. gradi
bus vbi circa e tunc ibi quatuor columne que
dicuntur montem dñi tenuisse. Deinde rece
dunt versus civitatem: e per viam sepe dñs
se vertebat retro aspiciens per compassio
nem. Intrantibus autem illis civitatem mul
ti videntes dñm moti pietate super illius dolo
re ad luctum convertebantur amarum: et con
currunt vndiq̄ bone matrone e virgines am
bulantes post ipsam e associantes eam per
viam: e consolantes ac etiam lamentantes
eam sed e boni homines per quos transibat
compatiebātur eidem: e monebantur ad fle
tum. Undiq̄ fit planctus magnus e luctus.
Nam dolor eius multos faciebat dolentes.
Vix lachrymas continere poterant quicunq̄
eam plorantem videbant. Febant luctus quo
cunq̄ transibat. Maria plorabat ipsa plora
bant e oēs ambulantes cum ea plorabant. e
multi venientes obviam ei. sic vtq̄ deducē
tur a plorantibus plorans quousq̄ pervenit
est ad domum Joha. Cum autem venerunt
ad domum tunc ipsa vertens se versus suas
illas inclinavit se agens gratias. Ille vero in
clinantes se eidem vale dixerunt: e cum la
chrymis recesserunt. Intravit ergo dña do
mum ibi resedit ibi permansit e eam Joh.
in sua cura e custodia retinuit ac super pro
priam matrem oī corde amavit. Flebat e plan
gebat valde cum Joh. e Magdalena e soro
ribus suis. soluebat dolori amaras lachrymas
filij sui morte nimis amaram in corde suo re
colens ac passionis loca e cuncta que passus
fuerat in animo volvens. Tandem Johan.
orando p̄ dñi fleret consolatus est eam vt
poterat. Tu quoq̄ experiaris vires tuas: si
fletu eam consolari e confortare q̄ parum
comederet e alios comedere faceret: q⁹ ad
hoc infirmi sunt e refectione indigent ac eis
parare e ministrare soleris e postea benedi
ctione ab ea e aliis singulis accepta recedere
poteris. Die nota q̄ hodie. i. die parasceues
non consecratur hostia. Q⁹ vera hostia ho
die est oblata. In hac etiam sexta feria in qua
passus est xp̄s multa sunt facta diversis an
nis et variis vicibus de quibus sunt libri verius.

Salue festa dies ⁊ vulnera nostra cohercens.
Angelus est missus est passus i cruce christ⁹
Et Adam factus ⁊ eodem tempore lapsus.
Ob meritū decime cadit abel frater ab ense.
Offert melchisedech. ysaac suppōnitur arieti.
Et decollatus christi baptista Johannes.
Et petrus ereptus. Jacobus sub herode perem
ptus. Tedet iam audire ⁊ recitare indecorum blasphemias. (Littera enim die que est post paralcenen) tam incepta scilicet cum tam iecta feria transisset. ⁊ sero facto post solis occasum sabbatum iam intrasset) (conuenerunt iterum sacerdotes ⁊ pharisei ad Pylatum. dicentes. Domine recordati sumus. quia seductor ille dixit adhuc viuēs: post tres dies resurgam). Quod dicunt illi ex inuidia est. qui etiam proprium nomen non patitur. ⁊ dicentes seductor. hoc ⁊ ipsimet erant domino imponunt. Non sufficit seductoribus scelus mortis. nisi ⁊ post lacerāt famam ei⁹. Est autem seductio duplex. ſ. bona mala. Prima est seductio sanctitatis scilicet a falsitate in veritatem. de qua dicit Jeremias. seduxisti me domine ⁊ seductus sum: alia est seductio peruersitatis. ſ. ⁊ veritate in falsitatem. ⁊ hanc imponunt iudei christo. Unde Piero. Principes autem sacerdotum licet inimici sum sacrificio in nece domini perpetrauerint tamen non sufficit eis nisi etiam post mortem eius concepte nequitie virus exerceant famam eius lacerantes: ⁊ quem innocentem sciebant seductorem vocant. sicut autem caiphas ignorans ante prophetauerat. dicens. expedit vnum hominem mori pro populo ⁊ non tota gens pereat. sic ⁊ modo seductor erat christi nō a veritate in errorē mittēs sed a falsitate ad veritatē. a vitijs ad virtutes a morte ad vitā ducens. hec hiero. Jube ergo custodiri sepulchrū. ne discipuli furent eum. ⁊ dicant alijs q̄ surrexit a mortuis. stulti custodiam petunt. quasi in sepulchro teneri valeat. qui vbiq̄ ē ⁊ omnia continet. Ubi Ambro. Quanta malitia sacerdotum qui non tantum magistro sed etiā discipulis detrahunt ⁊ erit nouissimus error peior priore Ubi Rabanus. In hoc autem ignoranter verum dicunt: Peior enim fuit contemptus penitentie in iudeis. quam error ignorantie Peior erat infidelitas resurrectionis: quam crudelitas passionis. Confitentur ergo plane. q̄ prius fuit error: in nece domini. Ubi ⁊ Crisо. Vide aūt ḡluer cuī uoleteī cōcertā ad demōstrādā veritatē. Irrefragabilis enīs demōstratio surrectiōis facta ē p ea q̄ preterierunt. Quia enim custodiū cituleh sep ⁊ nihil fraus factaest. si autem fraus facta non est manifeste: ⁊ irrefragabiliter dñs surrexit hec Crisо. ((Pylatus)) vero iam fatigatus ((dixit eis. habetis custodiam)) .i. do vobis licentiam ponendi custodes: ⁊ concedo q̄ accipiatis milites ad custodiendum eum prout vobis voluntate. ((Ite ⁊ custodite sicut scitis)). Quasi diceret. si debet resurgere male poteritis custodire. Quam impius: ⁊ fatuus erat Pylatus: qui sicut rpm permisit occidi. ita ⁊ custodiri: eum morti adiudicauit: eis etiam custodes dedit. Uadunt illi: ⁊ venientes illuc primo corpus eius inspiciunt: ⁊ cum qui auctor vite clarueratin tumuli claustris retentum se deprehendisse letantes ((sepulchrum muniunt)) milites armatos custodes ponunt lapidem: qui erat in hostio monumenti. Uñ accessus sepulchrum erat figillo prefidis. ac etiam figillis suis signat. ne aliquis sine scitu eorum ingredi possit: ⁊ diligenter cia faciunt. Et in hoc apparet malitia eorum: quia etiam in custodibus non confidunt: sed in super figilla apponunt. hoc autem totum voluit dñs fieri propter maiorem certitudinem resurrectionis sue: vt ⁊ ipsi quamuis nolentes: sibi ipsi testes sint dñm resurrexisse ⁊ nullo modo: sic positum furari potuisse. Non est. n. consilium nec sapientia nec fortitudo dñm. Et recte in tali loco dñs sepulturam suam elegit: vbi nulla possibilitas laudi esset: quatenus oēm occasionem calumniandi iudeis auferret: ne forte si in macello circunclusus esset vel quolibet pariete. dicerent ipsi discipulos illius furatos eum fuisse. Uñ ⁊ Piero. Non sufficerat principibus sacerdotū ⁊ scribis ⁊ pharisеis crucifixisse dñm saluatorem nisi sepulchrum custodirent cohortem acciperent: ⁊ signarent lapidem: ⁊ quantum in illo est manum opponerent resurgenti: vt diligentia eorum nre fidei prosit. ceret: quanto .n. diligentius seruatur: tanto magis resurgentis virtus ostenditur. Uñ ⁊ Crisо. Et in durissimo lapide fuerat excisum: ⁊ grandis lapis positus est ad hostium. ⁊ custodia ponitur militum in circuitu: vt quanto fortius seruatur ne furari posset. tanto magis virtus dei appareat cum resurrexerit. si enim sepulchrum fuisset in terra dicere poterant. fuffoderunt terram: ⁊ furati sunt eum. si fuisset lapis paruulus positus dicere poterant. Parumlus lapis fuit: ⁊ dormientibus nobis tulerunt eum. Et iterum. Pertinacia scribarum pdest fidei nostre: seruate pharisei seruate. deus includi non potest. deus in sepulchro teneri nnn potest: qui fecit çelum ⁊ terram: cuius in pugillo terra est.

⁊ celum, qui appendit mundū in tribus digitis. Qui ergo appendit mūdū vno sepulchro non potest contineri. Unde ⁊t Hylarius. me furandi corporis. ⁊ sepulchri custodia atq̄ obsignatio stultitie atq̄ infidelitatis testimonium est. cum prius precepto domini conspexissent de sepulchro mortuum suscitatum. Pylatus autem predictus postmodū in multis apud Tiberium cesarem a iudeis accusatus. deportatus est in exilium lugdunū vnde erat oriundus. Herodes vero qui consensit. Pylato in nece domini. deportatus est in exilium biennium ⁊ mortuus est ibi.

Oratio.

Omine iesu christe. qui hora cōpletorij aromatibus vngi ⁊ condiri ac syndone ⁊ alijs linthеis inuolui ⁊ ligari. matre quoq̄ tua ⁊ alijs amicis tuis lamentantibus ad sepeliendū portari ⁊ sepelīri voluisti. Da mihi quesо vt te aromatibus vngam: per feruentē deuotionem ⁊ bonam conuersationem. syndone ⁊ synthеaminibus te inuoluam. p̄ mundam affectionem ⁊ conscientie puritatem. lamenter te lachrymis penitentie ⁊ cōpassiōis: portemq̄ brachijs caritatiue ⁊ humilitatiue ⁊ sepeliam te in corde meo per iugem recordationem ⁊ memoriam. vt ⁊ ego tibi consepultus peruenire tecum merear ad resurrectionis gloriam. Amen.

Epilogus dominice passionis ⁊ de laude crucis. Capitulum. xxvij.

Onsidera nunc que p̄ salute hominis i omni tempore: ⁊ specialiter hodie passus est domin⁹: vt inde aduertas quantum sibi debeat quilibet christianus. Nec enim que pro nobis passus est super omnia que operatus est valde amabilem eis nobis reddunt: ⁊ nos ad eum amandum fortius astringunt. Unde Ber. Valde omnino mihi amandus est per quem sum vivo: ⁊ sapio. Pro his ergo ita sum amans te: quantū possum. Sz est q̄ me plus meuet. plus vrget. plus accendū. super omnia inquam reddit amabilem te mihi bone iesu calix quem bibisti. opus nostre redemptionis. Hoc omnino amorem nostrum facile vendicat totum sibi. Hoc inquam est q̄ nostram deuotionem ⁊ blandius allicit. ⁊ iustius exigit: ⁊ artius stringit ⁊ afficit vehementius. Multum quippe laborauit in eo saluator: nec i omni mūdi fabrica tantum fatigationis auctor assumpsit. Illa deniq̄ dixit ⁊ facta sunt. mādauit ⁊ creata sunt. At vo hic. ⁊ in dictis suis sustinuit cōtradictores. ⁊ in factis obseruatores. ⁊ in tormentis illusores. ⁊ morte expoliatores. Et iterum. Memento iam homo ⁊ si de nihilo te factum non tamen de nihilo te redemptū. Sex diebus condidit omnia. ⁊ te inter omnia. At vero per totos triginta annos operatus est salutem tuam in medio terre. O quantum laborauit sustinens. Hec Ber. Unde ⁊ Ambro. Plus itaq̄ mihi contulit deus redimēdo: q̄ creādo. Creando quippe me mihi dedit. Redimendo autem ⁊ seipsum dedit ⁊ me mihi reddidit. Itaq̄ si me totum illi debeo pro me facto quid tam. Addam pro me refecto. Non enim tam facile sum refectus q̄ factus. Si quidē de omni q̄ factum est. dixit ⁊ facta sunt. In me autem reficiendo. ⁊ dixit multa. ⁊ gessit mira. ⁊ pertulit dura: nec tātū dura: sed etiam indigna. Hec Ambro. Non ē aūt estimandū q̄ passionis sue pena in ei⁹ solum estimandum q̄ passionis sue pena in ei⁹ solum captione ⁊ traditione fuerit inchoata sed potius ab instanti sue conceptionis vsq̄ ad mortem eius duravit. Cum enim mortez suam acerbissimam quā pro salute nostra pati voluit firmissime preciret ⁊ eam futuram infallibiliter cognosceret: oportuit q̄ in quolibz hora pro ea naturaliter doleret presertim cum cogitaret tantam mortis acerbitatem. ⁊ tantam doloris generalitatem: que per totum corpus ⁊ omnia membra corporis ⁊ per oes vires inferiores anime diffundi debebat. Multa vero de his dominus passus est pro nobis colligi possunt ex verbis Augustini discentis. Attēde ⁊ intellige anima mea tempⁿ beatissime passionis. Passus est iesus meus amor: meⁿ dulcedo mea spes mea. beatitudo mea consolatio mea. ⁊ in omni ipe in toto corpore. ⁊ in omni suo opere. In tempore infantie angustias vteri. paupertatem. asperitatem. ⁊ humilitatem presepij. persecutionez aduersarij fugam egypti. In tempore adolescentie disputationem precipitationem. In tempore iuuentutis amarissimam ⁊ turpissimam passionem. Passus est etiam in toto corpore in oculis effusionem lachrymarum. in auribus auditum contumeliarum ⁊ blasphemiarum in gente molestiam alaparum in naribus fetorem sputi in ore amaritudinē aceti ⁊ fellis in manibus vincula ⁊ in pedibus affictionem plagarum in toto corpore flagellationem. Et in opere detraxerunt predicationi. conuersationi: opera culorum operationi. Traditur et ligatur iustus ⁊ innocēs sicut agnus ad sacrificium. ⁊ sicut latro ad suspendium ⁊ tamen non queritur vindictam non ostendit impatientiam. immo arguit Petrum amputantem auriculam. cum pos

ſe t obtinere a patre legionem angelicam duodenam. Ligatur ergo ſicut latro accuſa tur vt latro condemnatur vt latro expelitur vt latro pendeat inter latrones vt princeps latronum. Ligaris domine vt ſoluas vincula peccatorum vt diſſoluas colligaciones im pietatis ⁊ faſciculos deprimentes. Pūgeris bone ieſu ſpīno clauis ⁊ lancea vt ſis in nobis recta intentio diſcreta operatio manifeſta dilectio. Flagelaris vt a me flagella tue ir racundie propulſares. Vulneratus es domi ne ieſu propter peccata noſtra attritus prop ter ſcelera noſtra vt ſint plage tue noſtrorum vulnerum efficax medicina. Tempus etiam dulcis ieſu tuam aggranat paſſionem. Paſ ſus enim es tempore nocturno diurno frigi do eſtuo. In matutinis caſtigatus in mane accuſatus. In tertia acclamatus. In ſexta condemnatus. In nona cum clamore ⁊ la chrimis expiraſti plange. Plange igitur: ⁊ dole ⁊ ſatage anima mea: ⁊ deducant oculi tui lachrymas ⁊ non taceat pupilla oculi tui ſuper fratrem tuum decorum nimis ⁊ amabilem ſuper amorem mulierum qui veſtitit te coccino: ⁊ prebuit tibi cultui ornamenta. Dolebis enim ſi conſideras lachrymas mu lierum lachrymas piſcatoris lachrymas in ſenſibilium ſi videas obtenebrationem ſolis eticlaret membra domini patientis: terre motum concuſſionem lapidum reſurrectio nem corporum apertionem monumento rum ⁊ velum diſſolutum lachrimas patien tis ⁊ lachrimas genitricis. Dolet enim bea ta virgo mater de proditione ⁊ captione. de condemnatione de crucifixione potiſſime in commendatione ⁊ depoſitione. Locus etiam tuam bone ieſu aggranat paſſionem. Paſ ſus eſt enim dominus ieſus in preſepio in de ſerto in tēplo i hoſpicio in itiere i orto i atrio in pretorio in loco crucifixionis in preſepio fatigentiam in deſerto pugnam in templo re ſiſtentiam in hoſpicio obſeruationem deten tionem in itinere fatigationem ⁊ moleſtiam in orto ſudorem ſanguinis verbum: ⁊ oſcu lum proditionis vexationem corporis com prehenſionem ⁊ ligationem cohortis in atrio interrogationem alaparum affectionem ter nam negationem accuſationem in faciem conſpuunt colapīzis cedunt in faciem pal mis percutiunt illudendo ⁊ illidendo pro pheram cum dicunt in pretorio iniquitatem teſtium ⁊ accuſationem iniuſtitiam amariſſi mum flagellum iniquum iudicium illuſio nem perſequentium. Et vide peruerſitatem nimiam iniquitatem maximam iudicatur iudex veridetur rex cruciatur pontifex. Vide

iniquum iudicium: et parte teſtium: qm nō cō ueniunt. et pte rei qī accuſatur innocens. de fecit ēt i iſto iudicio rectitudo animi. ſciebat enim quod per invidiam tradidiſſent eū. De fecit etiaz in iſto iudicio rectitudo animi ſcie bat enim quod per invidiam tradidiſſent eū Defuit ērectitudo cā. qī non culpa propria ſz alie na. iuſtus ordo qī capitur ⁊ ligatur ante ſen tentiam. Admittit pylatus accuſationem fal ſam cō lēnat innocētē ad crucis ignominiaz erubescit pylate iudex iniuſte. quo non vince ris ſuperaris. ſubuerteris. ſed vincēris. qui pre cō cripere conaberis. iure cōi. cōſuetudinem loci flagello corporis. Erubescite infideles. p fidi iudeiq magistrum veſtrū dūm crucifigi tis ⁊ percutitis. pfectiur in loco crucifixorio patitur nam qz dei filius. amor eternus: ſince rus dulcis ⁊ ſuauis in mulieribꝰ plagentibus in iudeis in fidelibus. in latrone blaſphemā te. in populo acclamante in matre lachrymā te. Attende etiam ⁊ intellige anima mea ge nus mortis ſue. Illud enīz genus mortis fuit turpiſſimum. viliſſimum amariſſimum. acer biſſimū. ſpoliatur enim veſtibus expellitur a civibus. crucianur cum latronibus. Illuditur a militibus. Illuditur in domo herodis: i ve ſte candida in domo principis colaphiz. ſpu tis ⁊ alapis: in pretorio iudicis. inueſte purpu rea. in corona ſpinea. in ſalutatione in genu flectione irriſoria. in cathedra crucis. in titu lo. in conſortio. in multiplici obprobrio. Fuit etiam amariſſimum ſi conſideres cauſalitatē generalitatem. diuturnitatem. ⁊ acerbitatez. Lē enim non eſt tua ſed mea dne ieſu. Tu. n. ſolus fuiſti abſq; macula. Paſſus es genera liter. Si videas igitur anima mea generalita tem hēc. Vide lectū ſponſi non ē floridꝰ nō ē aureus velargentē: ſed duriſſimus. Neſcit enim framina: deeſt culcitra linteamina co opertoria pulvinaria. Vide titulū famoſū tri pliciter a pylato cōſcriptum. cōſidera cibum eius ⁊ potum comitatū eiꝰ. ſ. mulierū ⁊ latro nū. verba ⁊ verbera vincula ⁊ flagella: coro nam ⁊ lanceam paſſus eſt. etiā in omnibꝰ par tibus corporis: vt miſericordie redemptoris amoueret tranſgreſſus prevaricatoris. Acer bitatem etiam habet bone ieſu paſſio tua. ⁊ p pter innocētiā ex pte tui exececatiōē ⁊ ingrati tudinē ex pte populi. ⁊ pp cōplexionē ex pte corporis: compaſſionē ex pte matris ⁊ tui di lecti collegii: ⁊ quia pateris in partibus ma gis paſſibilibꝰ ⁊ ſenſitivis. qꝫ acciāt propter raritatem ⁊ teneritudinem carnium multitu dinē oſſium. ⁊ collectionem neruorū. pateris igit dūa deus meꝰ dux meus ⁊ notus meus in latere manibus ⁊ pedibus vt acceleratō

hoi originali actuali ⁊ venialī crimis medicinā dūm eni dne ieſu xpe ſāguinē tuū i pcīū redē ptiōis. ⁊ i potā fidelibꝰ lebriatiōis. i lauacrū coingnatiōis. in ſtridorū curatiōis. in ſcutū p tentis impugnationis. Fuit igitur bone ieſu lectus tuus odoriſſimus. cibus ⁊ potus amaꝫ riſſimus. cruciatus ſingularis ⁊ acerbiſſimꝰ: nec revocat te: nec retrahit tenerimus amor matris. aut timor turpiſſime mortis. nō pu dor ſpoliati corporis non dolor ſingularis aut fallatia ſponſionis. Quia ſdutus es veſte nu ptiali. inſtructus lege legali. armatus arma tura ſpūali. Egredere igitur filia ſyon. ⁊ vide gloriam ſalamonis in equitura. in ramis. ⁊ veſtibus ⁊ laudibus. Quo igitur emarcuit tā eto nos gloriē tue vmbra honoris tui. Nimi rum cōuertunt honorem in obprobrium. dul cedinem in abſinthiū. Portas etenim crucez in humeris ſpōſe: veſtibꝰ tuis cruciaris fla gellis. ſatiaris obprobriis de vrbe expelleris. Vide noſtri ſapientiam ſalamonis a parte tua. paſſus eſt. etenim ſexta feria hora ſexta. vt hoiem lapſum ſexta hora ⁊ die per mortez ſuam repararet a parte medū. Hoc enīz opꝰ noſtre ſalutis ordo deposcerat. Vide ⁊ pacīē tiam ipſe etenim tanqꝫ agnus qui portatur ad victimam: ⁊ ſicut ovis ad occiſionem du ctus eſt. Vide eius humilitatez qꝫ damnatur cū latronibus. Vide caritatem. qui induiget crucifigentibus. Vide ⁊ paupertatem paup enim fuit. ⁊ in levoribus. Paupertatem tuaz oſtendit mihi pauper ieſu mater tua. familia ma. domus tua domus inquā preſepij. cena culi parvuli ⁊ tumuli in equitatura aſine ⁊ pulli. Ubi ſunt inſignia tua rex regum prin ceps paſtorum. Ubi eſt equitatura ma. veſtis purpurea palatiū ſceptrū ſolū. ⁊ diadema re gni. vbi ſunt ornamenta tua ſacerdos ⁊ eter nam ⁊ pontifex futurorum bonorum. Ubi ſunt preciosa. anulus ⁊ gemma. baculus ⁊ ca pa. ſerica. citrotece. ⁊ ſandalia. Ubi ſunt arma bellica fortis armate ⁊ miles noux. Nō defuit tibi i gloria alapa. veſtis alba. ⁊ purpurea nō defuit pugna: ſuperaſti latronem ⁊ mortem. ſpoliaſti infernum ovia ſpoliantē: in fiſula vi culorum. in lapidibus quinqꝫ vulnerū. in ba culo crucis. Ubi ſunt codicee tui magiſter op time. liber tuus corpus tuum ſpiritus intus ⁊ foris: ſcriptus ſpinis ⁊ clauis. illuminatꝰ. vn da ſanguinis ligatus vinculis. ⁊ ſignatus cla uis. Attende ⁊ ymnus mortis diuturnitatez ⁊ preceptiones acerbitatum: ⁊ pone ſuper cor put tuū ſicut ſignaculum. inter vbera tua ſi cut faſciculum. ſicut antidotum cōtra omnē morbum. Afcende ſuper palmam crucis per cōpaſſionem meditationē imitationē: vt ap

prehendas dulciſſimos fructus eius. vade er go o anima ad montē mirre. ⁊ conſidera al titudine paupertatis latitudinē caritatis. lon gitudinem acerbitatis. amaritudinē ⁊ dolo rem mortis: ⁊ affer ramū virētis olive ad ar chā tue cōſcientie. Accipe etiam colūba mea granū frumenti ſeminatū in incarnatione in terra virginis gloroſe. preciſum in circūciſio ne excuſſum ⁊ flagellatum in paſſione candi dum in mente rubicūdū. in corpore diuiſum in latere multiplicatū in morte. recōditum in horreo in aſcenſione. hoc ſit tuū eduliuz pul mentum ⁊ viaticum. Si autem faſtidit ap peritus. ſi laceſcat interior guſtꝰ. adhibe agnū immaculatum adiunge ⁊ piſcem aſſatum in craticula crucis. Revera bone ieſu agnus es: ⁊ propter medicinam tuā pacientiam ⁊ inno centiam atqꝫ noticiam agnoſcis quippe ma trem tuā in patibulo. virginem virgini. euā geliſtam evangelizāte cōmendans. Si auteē am plius deſideret genitus tuus. ſi non quieſcit ap peritus. fac pulmentum de piſce aſſato vt cō medas. piſcis aſſatus chriſtus paſſus ē: nutri tus in aquis tribulationis. aperto in latere exequamus in expoliatione. fallitus in ſputo rum multiplicatiōe. aſſatus in cruce. Huius fele piſcis iūge ocl'os tuos vt videas ſi ē dolor ſic dolor eiꝰ. ſi cōtigat plerūqꝫ ſtare in acie. ac ei pe ſcutū militie vexillū victorie arcū glorie. ſcutū hoc qꝫ miles cōtra hoſtes debet accipe re pp figurā picturā efficatiā ⁊ materiā: crux domini arbor ſalutifera eſt. Huius ſcuti cor nua in manibꝰ crucifixi. Tria enim cornua tua exuperant prelia. Coma enīz paupertatis ſuperat auaritie prelium: cornu humilitatis pugnam ſuperbie: ſed cornu aduerſitatis la ſciuiam voluptatis. Illud ſcutum fuit rubica tum ⁊ picturatum ſanguine vere ⁊ agni. Illō ſcutum fuit perforatum lancea clauis ⁊ ſpina ſi aūt nōdū bene valeas reſiſtere. vide arcuz ⁊ benedic qui fecit illum. Iſte arcus hz cordā ex corpore. lignū ex cruce. Iſte arcus percuſſit latronem mortem: ⁊ vulneravit hoſtem ſer pentē antiquū. ſed ne inermis ⁊ imperatꝰ ap pareas: precedat vexillū regis crux oſtēdatur ſanguis xpī militibus: vt in prelium acuantis ⁊ non formidabitur fortis armatus. ſi inſur gat ſtatus elationis. ventus tribulatiōis: nau fragium ſuggeſtionis. aſcende in naviculā ſā cte crucis. bonis cibus refertus. in dextero la tere perforatam. ab hoſtibus violenter detra ctā. catēna vinculoꝝ ligatā. Je hac invenies filium dormientē ventis imperantē: ⁊ oīno naufragiū propulſantem. per hanc fugabis periculū. ⁊ appropinquabis ad portus opti mū. ipa. n. crux ſancta i lignū ſanguū p qꝫ ſcūs ē iudicū pilatus. Illi tibi clauſa ianua padiſi

& hyde tibi dacrum sancte crucis & pulsa. & aperietur tibi. Si aut oriū clausum est. & tas dormiunt pueri in cubili. & non habes quod ponas ante amicum tuū: accede ad archam sancte crucis vt ide tres panes accipias quos apponas hospiti recedenti panem humilitatis mansue pancē pacientie. pancē caritatis atiē tissime. Si non potes tibi thesaur sapientie aperire adhyde clauem Dauid que aperit & nemo claudit. si grauat longitudo itineris & obrudit vultus tuus. & oculi eras de viribꝰ accipe virgaz & baculū sancte crucis qua ordinem transeas huius mundi. & viaticū ligni vite ne in via deficias aut torpeas. si via tor in solitudine huius mundi. & serpentes ignitos contra te morsum & mortē intentant aspice serpentē eneū positū supra palum. ne antiqui serpentis virus infectat aut irrepat. si spiritꝰ malus quicq accipiat aripia cytharam sancte. & refocillabitur. leuiusq habebit. si tm aluerit egritudo aut infirmitas spiritualis adhybe tibi huius pretiosi sanguinis medicinam. si desperas ex meritis. & videas tua opera nequaq tibi sufficere. de statera crucis accipe decorum precium aliarum. Et accipe in ara crucis hostiā immaculatā. cōsciam ab operibus mortuis emundantē. Benignū crux sanctā & benedicta. est in xpi corpore dedicata. & ex membris eius tanq margaritis ornata: decorata regis purpura. que meruit membra xpi tangere que sola digna fuit regem celoꝝ & dñm sustinere. Hec Augu. Unde beatus Andreas ductus ad crucē & videns eam. prorupit in laudem crucis & salutauit dicens. Salue crux que in corpore xpi dedicata es. & ex membris eius tanquaz margaritis ornata. antequ in te ascenderet ret dominus timorem terrenū habuisti: mō vero amorem celestem obtines pro voto susceperis. securus ergo & gaudēs venio ad te ita vt tu exultans suscipias me discipulū eiꝰ qui pependit in te. qz amator tuus semp fuit & desiderauit amplectere. O bona crux q decorē & pulchitudinem ꝑ membra dñi fuisce pulcra: dum desiderata: sollicitudine amata. sine intermissione quesita. & iam concupiscenti animo preparata: accipe me ab hominibꝰ & redde me magistro meo vt per te me recipiat qui per te me redemit. De laude etiam crucis sic dicit Crisostomus. si nosse debides eras carissime virtutem crucis & quāta sit. vt possim ad eius laudez dicere. Audi crux nobis totius beatitudinis causa est. Hec nos & cecitate liberauit erroris. hic a tenebris reddidit luci. hec debellatos quietos sociauit. hec alienatos deo coniunxit & longe constitutos prorimos presentauit. Hec pegrinos ciues ostendit. hec discordie amputatio est. hec pacis firmamentum. hec omnium bonorum operum largitio. Crux est claustro paradisi. crux spes christianorum. crux resurrectio mortuorum: crux cecorum dux: crux errantium via. crux claudorum baculus. crux consolatio paperum. crux refrenatio diuitum. crux destructio superborum. crux male etuentium pena. crux aduersus demones victoria. crux denicio dyaboli. crux adolescentium pedagogus. crux sustentatio inopum. crux spes desperatorum. crux nauigantium gubernator. crux periclitantium portus. crux obsessorum murus. crux pater orphanorum. crux defensor viduarum. crux miserorum consiliarius. crux tribulatorum requies. crux parvulorum custos. crux virorum caput. crux senum finis crux lumen in tenebris sedentium. crux regum magnificentia. crux scutum perpetuum. crux insensatorum sapientia. crux libertas seruorum. crux imperitorum phia. crux imperatorum lex. crux propheterum predicatio. crux annunciatio apostolorum. crux martyrum gloriatio. crux monachorum abstinentia. crux virginum castitas. crux gaudium sacerdotum. crux ecclesie fundamentum. crux orbis terre tutela. crux templorum destructio. crux idolorum repulsio. crux scandalum iudeorum. crux perditio impiorum. crux inuidorum virtus. crux egrotantium medicus. crux emendatio leprosorum. crux paralitico rū requies. crux exurienciū potus tocatio. Nec sitientium fons. crux mundorum protectio. Nec Crisostomus. Unde & Raba. Quantos & quales fructus lignum sancte crucis germine suo protulerat dignum est commemorare. Cuius fructus eternus est: & radix perpetua. Cuius odor mundum replet: & sapor fidelis saciat. Cuius splendor solem superat: & candor niuem obnubilat. Cuius cacumen celum excedit: & Cuius infimum inferna penetrat. Cuius infirmitas humilita exaltat. Cuius potentia exaltata humilitat. Omn. n. virtutū iocunditas in ipsa: & i ipso mundo collata est: quia in ipso rerum perfecto completa est. in cruce insinuatur a morte redemptio demonstratur sancta morum conuersatio. intimatur oīm virtutum perfecto promittitur ad eternam vitam resurrectio. eterne beatitudinis speratur ademptio: & vere felicitatis acquisitio. o vere bona: & vere sancta. crux christi quis te rite tam enarrare potest: aut quis condigne digne laudare. Que celestium archanorum pandens reuelatrix que misteriorū dei sacra eloquia patrix quoq sacramentorum ipi. Nonca ei

dispensatrix. In te angeli gaudia sua accumulata conspiciunt. In te homines iura salutis sue cognoscunt. in te inferi iustam retributionem fraudis sue recipiunt. omnibus eis equa omnibus bona omnibus iusta: preterita presentia illustras. futura per mōstras perdita requiris. quesita inuenio inuenta custodis lapsa restituis restituta gradu munis munitam in viam pacis dirigis. Tu quidem eterni regis eo victoria & celestis militie letitia terrigenarumq potentia. Tu peccatorum ea remissio pietatis exhibitio & meritorū augmentatio. Tu infirmorum remedium. laborantium auxilium. & lassorum refrigerū. Tu insanorum incolumitas: quietorum serenitas & fortunatorum felicitas. Tu cura egrotos medicans. Tu gaudium mestos consolans. Tu sanitas dolentes letificans. Tu status credentium recte. Tu firmitas operantium bene, Tu beatitudo perseuerantium rite. Sancta. pia bona. iusta. benigna rationabilis. laudabilis. venerabilis. amabilis. sonis. suauis mitis. sapiens. pactens. potens. Quicquid ergo corde digne de redemptione nostra potest cogitari: vel quicquid rite lingua loqui omnia ad laudem tuam decētissime possunt aptari. Quia quicquid in te laudatur crucifixo in te christo regi deputatur. & quicquid christo honoris datur ad reuerentiam summi patris cuius ipse vnigenitus filius est refertur. Et iterum grandis consolatio fidelium est spes sancte crucis & materiam tribuit laudis quia bonitatem nos facit scire recreatorie. Crux christi via est iustorum ascensus ad celum. rota de infimis ad superiora nos trans lens vox celi & ianua regni. huius pars erecta diuinum & transuersa commendat amorem fraternum. Cuius amoris integritatem christus nobis ostendit ac suo exemplo nos instruxit. qui dilectam animam suam in cruce moriens pro amicis suis posuit. & nos idez facere docuit. Nunc amorem o deus semper laudabilis tu pōe in me. & timor noxius. atq carnalis affectus procul recedant a me: vt gloria sancte crucis sancta. & multiplicata in vera promissione. digna laude in eternum perfruat ipiaq mihi carmine. & amore venerabilis. semper laus eius in ore meo. & in corde exultatio sempiterna permaneat. Vos quoq preco: celestes plebes angelorum animaliumq iustorum qui in conspectu diuine maiestatis veraciter exultatis: vt sicut alleuia sine cessatione & amen deo christo in eternum canitis itaq quoq nostram sortem precibus adiuuare studeatis. quatenus beatitudinem veram quam teneti & iam perfecte tandem & vos per gratiam christi mereamur accipere.

Dec Raba. Unde & caisie. crux ei humilis invicta tutio superborum abiecto victoria christi. perditio dyaboli infernorum destructio celestium reformatio. meta infidelium. vita iustorum. Et (vt ait Dicto). ligno hoc vehimur per mare vndosum ad terram viuentium. De his etiam que passus est dominus: quasi concludendo cum gratiarum actione & oratione sic dicit Anshel. Expergiscere nunc anima mea. excutere de pulvere & contemplare attentius virum hunc memorabilem. quem ecce in speculo euangelici sermonis quasi presentem intueris. Cognosce anima mea cognosce. Hic est dominus iesus christus creator & saluator tuus: vnigenitus dei filius. verus deus. verus homo. Qui solus sub sole sine macula inuentus est. Et ecce quantam cum sceleratis reputatus est: & quasi vir leprosus & nouissimus virorum estimatus: & tanquam abortiuum quod proijcitur ab vtero: & nemo curat. sic proiectus est ab vtero matris sue infelicis synagoge. Ittefor mosus pre filijs hominum quasi de formis pre filijs hominum factus. Ii quidem vulneratus est propter iniquitates nostras. attritus est propter scelera nostra & factus est holocaustum suauissimi odoris i conspectu tuo pater eterne glorie: vt auerteret indignationem tuam a nobis: & consedere sibi nos faceret in celestibus respice domine sancte pater de sanctuario tuo: & de excelso celorum habitaculo & intuere hanc sacrosanctam hostiam quam tibi offert magnus pontifex noster sanctus puer tuus dominus iesus pro peccatis fratrum suorum: & esto placabilis super multitudinem malitie nostre. Respice domine in faciem christi tui: qui tibi vsq ad mortem obediens factus est: nec recedant ab oculis tuis cicatrices eius in perpetuam: vt memineris quantam pro peccatis nostris satisfactionem ab eo susceperis. Utinam domine appendas in statera peccata quibus iram tuam meruimus: & calamitate q passus est pro nobis innocens filius tuus. Certe hec granior apparebit: & magis digna vt propter ipas & fundas misericordiā tuā super nos q sint ista peccata: vt prestis continens in ira misericordias tuas. Gratias tibi dñe pater referat omnia lingua super in enarabili habundantia pietatis tue: quia vnico filio tuo nō pepercisti: sed pro nobis illū tradidisti in mortē: vt nos tandē fidelē aduocatū haberemus in celo coram te. Et tibi dñe iesu zelotes fortissime. quid gratiarū: quid retributionis digne tribuā ego pulvis & cinis & vile figmentū. quid. n. p uīs

alite facere debuisti. et non feci. Ab imo
pedis vsq ad summum verticis te totum in
aquis passionis dimersisti. vt me totum in a
quis passionis dimersisti. vt me totum de illis
extraherem. Nam et animam tuam in mortem
pdidisti. vt meam perditam mihi redderes.
Et ecce me duplici debito obligasti. Nam et
pro eo q dedisti: et pro eo q mei causa perdi
disti debitor sum et pro anima mea quidem
bis mihi a te data semel in creatione. semel
in redemptione. quid magis tibi iuste reddã
quam ipsam. non habeo. Pro tua autem pre
ciosa anima ita tribulata. quid ab homine di
gne rependi possit. non inuenio. Nam si celũ
et terram et omnem ornatum eorum possem
rependere. certe nec sic vsq ad mensuram de
biti vltatenus attingerem. Et si idipsum q et
debeo et possibile mihi est tibi domine retri
buam. tuum domine totum est. Diligendus
igitur mihi es toto cord tota anima. tota mẽ
te et tua mihi sequenda vestigia. qui mori di
gnat⁹ es pro me. Et quomodo fiet hoc in me
nisi p te. Adhereat anima post te: quia tota
virtus eius pendet ex te. Et nunc domine re
demptor meus te vt verum deum adoro. in
te credo. in te spero. et quibus possum deside
rijs ad te suspiro. Adiuua imperfectionẽ meã
Ad me passionis gloriose insignia. in quibus
salutem meam operatus es. me totum incli
no. Tue victoriose crucis regale vexillum in
nomine tuo christe adoro. Tuum spineũ dia
dema. tuo rubentes sanguine clauos tuo sa
cro lateri immersam lanceã. tua vulnera. tuũ
sanguinem. tuam mortem. tuam sepulturam
tuam victoriosam resurrectionem et glorifi
cationem christe adoro supplex et glorifico.
Horum viuifico odore spiritum meum a pec
cati morte resuscita: horum virtute ab astucijs
sathane me custodi meq conforta. vt et iugũ
mandatorum tuorum suaue mihi fiat. et on⁹
crucis q baiulare me iubes post te humeris
anime mee leue sit atq portabile. Que enim
fortitudo mea vt iuxta preceptum tuum mũ
di pressuras tam multiplices inuito animo
sustineam. Sed audi queso vocem meã. et in
clina super seruũ tuum suauem crucem illam
que lignum vite est his qui apprehenderint
illam. Illam inquã diuinissimam crucem hu
meris meis impone. cuius latitudo est cari
tas super omnem creaturam se extendens cu
ius longitudo eternitas cuius sublimitas om
nipotentia. cuius profundum inscrutabilis est
sapientia. Confige illi manus meas et pedes
meos. et totam passionis tue formam seruulo
tuo imprime. Da obsecro mihi continere ab
operibus carnis que odisti et facere iusticiam
quam dilexisti. et in vtroq tuam querere glo
riam. et sinistram quidem meam clauo tem
perantie. dexteram vero clauo iusticie in illa
sublimi cruce affixam arbitror. Da menti mee
iugiter meditari in lege tua. et deinde cogita
tum iactare in te. et dexterum pedem meum
eidem ligno vite clauis prudentie affigi. Da
vt sinistram spũs mei sensualitatem nõ ener
uet labentis vite infelix felicitas. nec contur
bet perhẽnis vite preuia felix infelicitas. et si
nister quoq pes meus clauo fortitudinis in cru
ce teneatur. Ut autem et spinarum tui capi
tis aliqua in me similitudo appareat dei ob
secro menti mee et salubris penitentie compũ
ctio. et aliene miserie compassio et stimulus
zeli emulantis illud q rectum est coram te. et
ad te conuertar in erumna mea. dum triplex
mihi configitur spina. Libet vt et spongiam
per arundines ori meo porrigas et aceti ama
ritudinem gustui meo adhibeas. vt per scri
pturas tuas rationi mee conferas gustare et
videre quoniam florens h mundus tanquã
spongia inanis est et omnis cõcupiscentia ei⁹
aceto amarior. Ita pater in me fiat. Ut calix
iste aureus babilonis inebrians omnem ter
ram: nec inani splẽdore seducat. nec falsa dul
cedine inebriet. Tue quoq viuifice mortis
domine effigiem facias in me seruum tuum.
vt moriar quidem peccato secundum carnẽ.
Uiuam autem iusticie secunduz spiritum. vt
autem integram crucifixi imaginem portare
me glorier. illius quoq q post mortem tuã in
satiabilis malicia impiorum in te exercuit. hãc
in me similitudinem exprime. Uulneret cor
meum viu⁹ et efficax sermo tu⁹: penetrabilior
omni lancea acutissima. et pertingẽs vsq ad
interiora aie mee producat ex ea tanquã a de
xtero latere meo vice sanguinis et aque amo
rem tuũ dñe et fratrũ meorũ. Postremo mun
da syndone prime stole spũ meum inuolue.
in qua requiescam ingrediens ad te in locum
tabernaculi admirabilis. et abscondas me do
nec pertranseat furor tuus. Die autem tertio
post diem laboris post diem simplicis glorie.
mane prima sabbati perpetuo iter filios tuos
me indignissimum resuscita: vt in carne mea
videam claritatem tuam et adimplear letitia
vultus tui. Hec Ansel. Imaginem itaq cruci
fixi secundum modũ premissum portans in
te ora et conare vt spiritus tuus inuoluat mũ
da sindone puritatis et innocentie. in q̃ abscõ
sus a mundi vanitatibus sepeliaris in secre
to mentis tue. et ibi requiescas in meditatio
ne passionis dñice. mortuus quidem mũdo et
viuẽs deo. et hoc apte signatũ est vbi dicitur
q precio sanguinis xpi empt⁹ est ager figuli i se
pulturã pegrinorum: vbi dicit gl. q sepultura
xpi nihil est aliud requies xpianis: et vt cor tuũ
dz sigillari sigillo passionis xpi et clausũ tene
ri ac custodiri. Deinde sic sepultus in secre
to mentis tue ab omnibus vanitatib⁹ glorio
sum triduum mortis christi peregas. Quorũ
primus dies afflictionis et pnie. vt pro cibus
cõmissis vel obmissis deo voluntarie satisfa
cias. Secund⁹ dies est quietionis et gratie vt
in solo deo requiem mentis porrigas. quia in eo
solo pax inuenitur et trãquillitas. Terti⁹ dies
est premiationis et glorie. vt eius coniunctio
nem et amplexum feruenti desiderio iugiter
concupiscas quibus transactis in mane prima
sabbatis hoc est in vera vita perpetua. in ter fi
lios et electos dei gloriose resusciteris et in car
ne tua videas gloriosam humanitatem chri
sti. in spiritu autem beatifice contempleris in
estimabilem claritatem dei. et per hoc ad im
plearis perpetua leticia vultus eius. Oratio

Omine iesu xpe qui pro redẽptiõ
ne mundi miserias et angustias
obprobria et conuicia calũnias et
iniurias penas et afflictiones passionẽ et mor
tem paciẽter ferre voluisti: tu per hoc om
nia que ppter peccata nostra pertulisti a pec
catis oibus et vicijs ab omnib⁹ h⁹ seculi peri
culis et infernalib⁹ penis a subitanea morte et
eterna me libera. et da mihi obsecro te omnia
que p me tollerasti non fugere vel obliuisci. sz
pre oculis semper habere et ardenter ample
cti. vt laboris et doloris participẽ et regni et cõ
solationis me me velis esse consortem Amen.

De sabbato sancto Capi. lxvij.

Ane autem sabbati stabant si
mul i domo iohannis clau
sa domina et alie socie cũ Joan
ne afflicte et dolorose tanq orbate et plene me
rore memorantes angustias tribulatiõis he
sterne. Sedebant sicut aspicientes se tũ adin
uicem cũ lachrymis. simul plangere solet ma
gna pressura et calamitate grauatis. Succes
siue aũt veniunt discipuli. plorantes et ipsi tã
dem. cessantes a fletu loqui de dño suo scipi
unt et cũ lachrymis discipuli se redarguunt q
eũ dereliquerunt. Et de his que fecerat dñs
iesus cũ eis narrant adinuicem mõ vnus mõ
alius et sic per ordinem. Intuere igitur eos di
ligenter et eis cõpatere: q in magna sũt affli
ctiõe. Quid enim est videre q domina mun
di et principes ecclesie et oium populorum du
cesq diuini exercit⁹ sic timorosi et afflicti sũt
in quadam domuncula reclusi. nescientes qd
facere debeant nisi q cõferũt et se cõfortãt de
verbis et factis dñi sui. Dña tñ semper mente
trãquilla et pacata stabat q certã spem
de resurrectione filij sui habebat: et in ea sola
remansit fides ecclesie in ipsa die sabbati: et
ppterea specialiter dies sabbati attribuitur
ei. Et sicut alijs luminaribus extinctis vna can
dela in tenebris saluatur accensa: et lumen fi
dei in sola remansit virgine maria. Unde Au
gu. Quem genuit virgo intuitu mori dolebat
sperans autem: et firmiter credens ipm sm p
missum tertio die morte deuicta resurgere: in
hac. n. sola interim fides ecclesie in triduo il
lo stabat. Et dum vniuersi p vacillando hesita
bat. hec q̃ fide concepit. fidem q̃ semel a deo
suscepit nunq pdidit spemq certissima resur
rectionis gloria expectauit. Hec Augu. non
tñ poterat ipa dña gaudenter stare ppter me
moriam mortis filij sui passi iniuste: et sabba
to quidem siluerunt sm mandatum legis. i. ab
operibus cessarunt: nam sabbatum custodiri
oportebat. et tunc neq vendere neq emere
neq qd tale aliqd fieri licebat. Unde et ipm sab
batum regis seu intermissio est dictum. Ma
gna est dignitas sabbati q in eo. tota trini
tas requieuit. Naz pater requieuit ab ope creatio
nis. q fuit magne potentie. filius ab ope re
creationis q fuit infinite sapientie spiritussan
ctus requieuit hodie in virgine q fuit magne.
et infinite bonitatis. q: ipa stabat ceteris .s.
apostolis: et mulieribus a gratia spiritussan
cti cadentibus. ((Cum autem transisset sab
batum)) sero facto: et stellis apparentibus post
solis occasum: cum oporteret licitum ((Ma
ria Magdalene: et Maria cleophe: et Ma
ria salome vadunt emere aromata)) p faci
endis vnguentis ad corpus iesu sacratissi
mum perungendum. Intuere igitur eas di
ligenter: et q̃ faciunt quomodo eundo: et re
deundo mestis vultibus more viduarum: et
orphanorum incedunt. Emunt aromata. et
redeuntes parant se ad faciendum contra
corruptionem vnguenta: q̃si nescientes illud
ppheticum. non dabis sanctum tuum vide
re corruptionem. Unde Theo. Neq tñ fidem
debitam adhuc habebant: sed ei q̃si puro ho
mini aromata: et vnguenta parabant more
iudeorum q talia exhibebant defunctis. hec
Theo. Aromata dicuntur q̃si ac aromata q
diffundebant longe lateq odorem in aerem
et significant virtutes q̃s in conuersatione mu
lieres habebant: et famam crucifixi q̃ longe
lateque diffundenda erat. Deuote ergo ille
mulieres: et sancte que fuerant viuenti obse
cute: vt etiam mortuo pietatis officio famu
latum possent impendere. emerant aromata:
et parauerunt vnguenta ((vt venientes)) ma
ne ex deuotione ad visitandum sepulchrum ((
vngerent corpus iesu sacratissimum. Neq ñ.

pelpere sabbati procurante iam noctis articulo .adire valuerunt monumentum. Lōspice nunc quomodo fideliter & deuote cū lachrymis & suspiriis pro domino suo laborant Fm & meliꝰ sciunt. Et in huiusmodi operibus per totam noctē laborauerunt. & nihil vel parum quietis habuerunt. Dīa vero & apostoli aspiciunt & forte adiuuant in quibus possūt Addimus & tu eas si permitteris & potes. Venit hic in considerationem quid fecerit dominꝰ in triduo mortis suc corpus quidem eiꝰ fuit in sepulchro. anima vero cum sanctis patribus in limbo & deitas vtrīq; coniuncta. Nam ga passio non attingebat in christo diuinam naturam. sed humanā. Ideo in morte xpi facta ē sic diuisio anime a carne. vt tamen salua esset vnio tam carnis quam anime cum diuinitate. Ut enim ait Leo papa. forma serui & forma dei que in vnitatem cōuenerunt nec separationem possunt habere nec finem. dū ita sibimet inhesserunt. vt sine in omnipotentia sibimet incommutabilia nec diuina in xpo careāt humanis nec humana diuinis. Dunc impletum est. quod de ipso dixerat. Sicut fuit Jonas in ventre ceti .iii. diebus & .iii. noctibus sic erit filius hominis in corde terre. Sepultura enim christi. triduana in Jona .quia triduo fuit in cetho fuit prefigurata. Hoc autem ō sepultura xpi fm Augustī. accipiendum est sino dochice. i. accipiendo partem pro toto. Fuit enim dominus in sepulchro per extremā parasceue. per quam tota dies cum sua nocte iam preterita accipitur. & per totum sabbatū quod integrā diem & noctem complectit. & p primam partem diei dominice scilicet per noctem sequentem sabatū per quā tota dies dominica ad quā pertinet intelligitur. Et sic sūt tres dies naturales. & quelibet noctem suam habet precedentem. Et tunc mutatus est ordo dierum naturalis .non quantum ad ordinem obseruationis. sed quantum ad ordinem creationis. Nam ante ordo erat vt dies precederet noctem quia primo creata est dies precederet noctem quia primo creata est dies & subsecuta est nox sed deincepo creator temporum fecit .vt nox precederet diem. q; nox qua surrexit adiuncta est diei qua se ostēdit. Unde Augu. Sicut primo computabantur dies & propter hominis conditi lapsum a luce gratie in noctem culpe: ita nunc propter hominis reparationem per passionem & resurrectionem christi a tenebris culpe in lucem gratie merito computantur. Unde & Beda. Dominꝰ ac rector & ordinator temporum qui in vltima noctis huius parte surrexit. totam eam numerū eiusdem resurrectionis luce festiuam & chorum sancti reddit. Siquidem hucusq; ab exordio mundane creationis. ita temporum cursus distinguebantur vt dies noctem precederet iuxta ordinem videlicet prime conditionis. hac autem nocte temporis ordo mutatus est per misterium resurrectionis dominice. Nam ga nocte a mortuis resurrexit. die vero sequenti eiusdem resurrectionis effectū discipulis ostēdit. & participato cum eis conuiuio: veritatez virtutis eius mirantibus simul & gaudētibꝰ astruxit. rectissime nox illa sequentis diei luci cōungitur. ac sic temporum ordo statutus ē. vt dies noctem sequatur & quidem aptissime quondē nox sequebatur diem. q; homo a luce paradisi peccando lapsus in huius seculi tenebras eruīq; cecidit. Aptissime vero nūc dies sequitur noctem. Quādo per fidem resurrectionis a peccati tenebris. & vmbra mortis .ad lucem vite christo largiēte reducimur Unde etiam Petrus canit. In exordio conditionis rerum computatur dies cum nocte sequenti. q; in primaria creatione rerum precessit dies noctem. Primo enim facta est lux postea vergente luce ad occasum facta ē nox & ita fuit vnus dies naturalis dies precedens cum nocte sequenti. In passione vero domini facta est mutatio ordinis naturalis. vt scilicet computetur nox precedens cum die sequenti pro misterio. nox q; precedat diem. ac super hoc dicatur misticē. Iuisio aliquando tenebre nunc autem lux in domino. & nox pcessit. dies autem appropinquauit. Hanc autem cōmutationem naturalis computationis in artificialem voluit dominus prefigurare in legitimis. Ideoq; precepit obseruantiam sabbati & legalium fieri a vespera in vesperam. Dec petrus. Et sic vt visum est. quidam dicunt hāc mutationem factam in parasceue: vt nox scilicet quinte ferie fuerit etiaz parasceues. aliꝰ in nocte resurrectionis. vt nox illa cōmunis fuerit sabbato & diei dominice sed totus ad vnū tendit sensum & effectum. Ille ergo hora qua saluator noster inclinato capite spiritum emisit. corpore in cruce derelicto anima simul cū diuinitate ad tuferna spolianda descendit. cū autem ad tuferos descenderet. & chorus angelicus ante faciem eius portas principum tollite pcipere: sanctorum populus qui tenebatur in morte captiuus voce lachrymabili clamabat. Ad veniste desiderabilis quez expectabamus in tenebris. vt educeres vinctos de claustris. Te nostra vocabat suspiria: te larga requirebant lamenta. Tu factus es ipse ē sperātia. magna consolatio in tormentis. Si quis per singula dicere velit quanta ibi lux gaudia fuerit: cum christus sol iusticie cum aīe

rum & habitantibus in regione vmbre mortis & ecce lux exorta est eis. Et fuit dominus cum eis ibi & tunc fuerunt in gloria. nam visio dei perfecta est gloria. ibi dem fuit & latro cui dominus dixerat hodie mecum eris in paradiso. Nomine paradisi notatur ibi deo fruitō & visio diuina quia per acta passione tam ipse latro quam alij q erāt in limbo. viderunt deum per essentiam. Iste quod christus infernum introiuit & sanctos letificauit prefiguratum erat in tribus pueris in fornace babilonis: vbi ad ingressum angeli ignis versus est in suauitatem roris. Quin fornace erant fuerunt pueri. Sic in limbo nō erant nisi innocentes & puri. Qui enim ante plenariā satisfactionem decedebant in purgatorio purgabantur. Et tunc ad limbum ascēdebant. Istud etiam prefiguratum fuit p Daniel in lacu leonum cui dominus misit p abacuc prandium. Dominus danielem illesum a leonibus custodiuit & per angelum refectionem sibi misit. Sic deus patres in limbo a demonib⁹ defensauit. & tandem ipse veniens diuina refectione coꝰpauit. Et scien dum q nomen inferni sumitur dupliciter licet pro pena & loco pene. Secundum primum modum dicitur. q demones semper in iernum secum portant. Sed pro inferno p loco pene sumitur sic quadrupliciter distinguitur. Uno infernus damnatorum. i quo est pena sensus & damni .idest sensibilis pena & diuine visionis carentia: & sunt ibi tenebre interiores .idest absentia diuine gratie & exteriores scilicet corporales. Super istum ē limbus patrum. in quo est pena damni & non sensus. & sunt ibi tenebre interiores & exteriores. Super hunc est locus purgatorii in quo est pena sensus & damni ad temp⁹. & sunt ibi tenebre exteriores & non interiores. quia p gratiam habent locum interiorem. Suprema locus inter hec est limbus sanctorum patrum in quo fuit pena damni & non sensus: & fuerunt ibi tenebre exteriores sed non tenebre interiores & priuationis gratie diuine. Ad hāc locum xpo descendit. & suos qui non propter reatum persone sed propter reatum nature ō tinebantur inde liberauit. & sic infernum modis: quia partem eius abstulit & partem reliquit. Dotem vero prostrato mortis aculeo quo ad electos penitus destruxit: vt ille qui nihil turis habebat in capite & timuit p grauiam plus petendi .etiam id perderet & habere videbatur in corpore deceperit. Christus enim secundum naturam diuinam impassibilis & immortalis fuit: q passio vel mors pena est peccati. sed ipse sine peccato

venit & absq; peccato vixit. Secundus poterat vero & mortalis voluit esse & passibilis. Mercedem quoq; sue mortis dedit homini pro quo omnia sustinuit. pro passibilitate impassibilitatem. pro morte immortalitatem. p peregrinatione eternam patriam. Unde leo papa. Perstitit improbus predo & suarum exactor in eum qui nihil ipsius habebat insurgere ab illo iniquitatis exigens penam. in quo nullam reperit culpam. & per iniciam plus debiti summa vacuatur. Fortis ille ne totius debiti summa vacuatur. Fortis ille ne citur vinculis suis. & omne commentum manu ligni in caput ipsius retorquetur. Ligato manu de & Anichel. Utam homo deus cū ex debito mori non deberet. qui peccato non erat. ipō te sua dedit ad honorem patris cū eam sibi auferri propter iniciam permisit. dedit ita q humana natura deo patri in illo sponte: & non ex debito q suum erat vt redimeret se in alio in quibus q ex debito exigebatur redde re non habebat. sic homo ille redemit omnes alios cū quod ipse dedit deo computanti p debito q illi debebant Quo precio nō semel tm homo & culpis redimitur. sed quotiens cū digna penitentia redierit recipitur. Nec Anse. Non tm deus diabolum fefellit aut fallere voluit. sed diabolum seipsum in deum insurgens do decepit. Unde idē Anshy. Cur bone domine pie redemptor potens saluator. Cur tanta virtutem aperuisti tanta humilitate. An vt fallereo diabolum: qui fallendo homines eiecit de paradiso. sed vtiq; veritas nullum fallit qui ignorat qui non credit veritatem ipse fallit qui veritatem videt & odit vel contemnit ipse se fallit. veritas vtiq; nullum fallit. an ideo vt ipse diabolus se fallere. sed vtiq; sicut veritas nullum fallit .ita non intendit vt aliquis se fallat. Quis hoc dicat facere cū permittit. Non enim assumptilis hominem vt te notum operiret: sed vt ignotum aperiret: verum deum verum hominem te diuisti & operibus ostendisti. Deo per se fuit occulta non studiose occultata. Non fic est facta vt abscōderetur sed vt suo ordine perficeretur. nec vt aliquem deciperet: sed vt quemadmodū oportebat fieret. Et si dicitur occultatio non est alibi quam non est omnibus reuelata. nam & si veritas non omnibus se manifestat nulli tamē se negat: Ergo domine nec vt fallereo nec vt aliquid se falleret fic fecisti. sed vt facereo q & quomodo faciendum erat in veritate per omnia perstitisti. Quis ergo se fefellit in sua veritate. nō de te sed de propria queramur falsitate. Dec Anshel. Predicens quoq; locus pe .xpc. .limbus patrum. ad quem christ

suo descendit finus habrae dicebatur: quia ibi habrahaam fuit cum liberandis cui primo hominum modi liberanda est promissa: sed nunc celum empireum finus habrae est quia ibi iam est habrahaam a nullo autem predicatorum legitur est transitus ad alium nisi de tertio ad quartum hoc est de purgatorio ad limbum sanctorum. Usi qñ cantamus libera alias fidelium defunctorum de penis inferni sumitur ibi infernus pro purgatorio sicut: et ibi sumitur pro limbo qñ xps dicitur ad inferos descendisse vel infernum destruxisse. Igitur fm Grego. Quod asi passionem promisit in resurrectione sua dño adimpleuit si exaltatus inquit fuero a terra Oia trahã ad meipsũ oia videlicet electa. Oia nẽm traxit qui de electis suis apud inferos nullum reliquit. quos suos in fide et actibus recognouit. Expansis in cruce manibus exaltatus a terra traxisti ad te oia precor et obsecro te benigne dñe noli me dimittere in ieno concupiscentiarum trahe me ad te vt crucifigar tibi: et mundo mortuus tibi viuam. Viuam vero tam non ego viuas autem in me xp̃e. Considera hec attende quanta fuit xpi benignitas in infernũ descendere quanta caritas quanta humilitas'. Poterat enim vnum ex angelis ad eos mittere et facere ipsos seruos suos liberari: et sibi presentari prout voluisset: si hoc suus amor: et humilitas substinuisset. Per seipsum'ad inferna descendit. et non vt seruos: sed vt amicos dominus omnium eos visitauit: et ibidem vsque ad diem dominicum prope aurorã cum eis stetit. Jubilauerunt sancti patres in suo aduentu: et repleti sunt iucunditate imminẽtia omni miseria procul pulsa. Et procidentes adorauerunt: et surgentes stabant in laudibus: et canticis coram eo cum reuerentia: et in gentis exultatione. Et in huiusmodi laudibus: et canticis: et iubilationibus. steterunt in limbo: vsque prope aurorã diei dominice: et in conspectu: etiam multitudinis angelorum ibidem exultantium: et iubilantium cum eis. Assiste. et tu ac in vocem exultationis: et iubilationis erumpe sanctorumque melodie tuas precor interpone. O quam dulce et quam iocundum talibus interesse. vel saltem a longe talia contemplari. Tunc portis infernorum confractis: et dyabolo magno alligato accepit eos dominus cum exultatione ab inferis educens: et ante eos cum gloria: et triumpho letus procedens. sanctorumque exercitu comitante ad superos rediens: posuit eos in paradiso deliciarum: et voluptatis. qui est ad orientem: in extremis iuuenis.

Tunc versus sampson moriens obtulem exercitum prostrauit: et agnus sine macula in sanguine testamenti spi de lacu in quo non erat aqua vinctos eduxit. Tunc quoq; angelus Loth cum suis de sodoma eripuit: et nepharios igne sulphureo inuoluit. Tunc etiam angelus egyptum deuastauit. et filios israel inde liberauit. Cum ergo fortis armatus scilicet diabolus custodiret atrium suum idest limbum christus fortior superueniens atrium suum intrauit: et ipsum per crucem suam deuincens alligauit. Illud bananias olim in figura demonstrauit: qui ad leonem in cisternã intrans cum virga sua ipsum prostrauit. Sic christus intrauit ad diabolum in infernum et per sanctam crucem prostrauit ipsum. Per fortissimum etiam sampsonem christus fortissimus designatur. a quo infernalis leo idest diabolus superabatur a potentia sua priuabatur et tunc homo est liberatus de captiuitate diabolica que olim fuit in captiuitate egyptiaca' prefigurata. Filij israel in egypto a pharaone oppressi clamauerunt ad'dominum p̃ sua liberatione. et misertus dominus liberauit eos de captiuitate. Ita genus humanum a principe tenebrarum detentum clamauit pro sua redemptione ad dominum. et misertus eius liberauit ipsum. Hanc liberationem hominis deus prefiguravit. quando Abraham de hur chaldeorum liberauit. Chaldei enim hur hoc est ignem pro deo colunt quod cum Abrahaam renuueret ipsum in ignem proiecerunt. Deus autem verꝰ quẽ ipse coluit. de igne eum liberauit. Sic et sanctos de inferno redemit. Hanc etiam redemptionem hominis deus prefiguravit quando Loth cum suis de subuersione sodome liberauit. De sodomis tantum bonum liberati fuerunt. Mali autem igne et sulphure interierunt. Sic christus bonos tantum de limbo liberauit. De inferno autem damnatorum eripuit. Et isti quidem cum tanta letitia liberatur. sed quid putas indicibilis amaritudinis et inconsolabilis doloris immo extreme damnationis. accidit remanentibus in igne extinguibili verme immortali tenebra palpabili morte infinibili. Ue illis quibus datum est hoc potius experiri quam credere vel timere. Aliqua vero mouila in paradiso facta cuz eis. Et etiam cum Helya et Enoch ipsum recognoscentibus et exultantibus dixit eis. ga esset tempus vt iret ad excitandum et reassumendum suum corpus. Qui omnes procidentes adorauerunt. rogantes vt cito rediret quia gloriosissimum corpus suum videre plurimum affectabant. Da et mihi domine beni

gnissime corpus tuum gloriosissimum. In secundo aduentu tuo. cum gaudio videre: et de tua visione eternaliter cuz electis tuis gaudere. Considera nunc quomodo omnia que christus pro nobis pertulit pro nostra vtilitate pati voluit, Unde Hieron. Quedam ex his colligens sic dicit obprobria autem eius nostrum abstulere obprobrium. Uincula eius nos liberos fecerunt. Corona spinea capitis eius diadema regni adepti sumus. vulneribus eius sanati sumus. sepultura eius resurgimus. et descensu' ad inferos ascendim⁹ ad celos.

Oratio.

O Bone iesu mee adhuc sociata est tue in effabilis clementia pietatis: nisi et infernĩ claustra penetrans tuos captiuos redimes. Descendit igit̃ illa felix ma et sanctissima anima ad inferos educens vinctos de tenebris et vmbra mortis descendat et nunc iesu misericors per hanc in effabilem pietatem tuam gratia et misericordia ma super animas famulorum famularumq; tuarum. parentum et propinquorum meorum familiarium: benefactorum. et recomendatorum: vt eas a penis quas pro peccatis suis merentur eripias et ad gaudia eterna perducas. Amen.

De resurrectione domini. Capitu. lxix.

Tunc secundum Hiero. Aromatibus redolentibus. cum sponsa et adolescẽtulis que currunt post eam: conspergim⁹ lectum et cubiculum mentis nostre. Nunc introduxit nos rex in celaria sua nunc surgit amica Maria hyemo abijt. pluuia recessit flores visi sunt in terra nostra. Uox turturis audita est in terra nostra. Uinee florentes dederunt odorem. Redi sponsus de, vmbra sub qua dormisti meridie. Radix amara crucis et tua fuit. Hos vite cum fructibus erupit. et qui iacuit in morte surrexit in gloria. sol post occasum oritur aquile ad corpus congregantur. Post sabbata tristia felix irradiat dies qne primum in diebus tenet. luce prima in ea in cescente. et domino in ea cum triumpho resurgente: et dicente. Hec dies quam fecit dominus: exultemus et letemur in ea. Hec hiero ny. Unde et Augusti. Post illusiones et verbera post aceti et fellis pocula mitra post suppliccia crucis et vulnera. et postrẽo post ipsã mortem et inferos surrexit de suo sunere caro no

na. redit ab occiduo lactea vita et in morte sua reseruata resurgit pulchrior reditura p̃tus minico: et summo mane cum honorabili multitudine angelorum ad monumentum reaccipiens illud corpus sanctissimum pria virtute resurrexit et ex ipso monumento clauso processit. Nemo quippe tam facile excitatur et surgit a sommo. quam christus surrexit a morte et sepulchro quia excitatus est tamquam dormiens dominus quia etiam de se dicit. ego dormiui et soporatus sum. et exurrexi qui dominus suscepit me. Sicut autem christus exiuit clauso virginis vtero. sic potuit clauso prodire sepulchro. hoc tamen aliter fuit. quia in resurrectione habuit corpus gloriosum cui aliud non resistit. Sed exitus de vtero virginis miraculosus fuit. Uel autem ait Beda) resurrexit dominus mane de monumento in quo sero iaz facto erat depositus vt adimpleretur illud psalmiste. ad vesperum demorabitur fletus. et ad matutinum letitia. ((Et ecce terremotus)) domino resurgente((factus es magnus)) cuius causa subditur((. Angelus enim domini descendit de celo)). et virtute eius factus est terremotus. quia corpora obediunt angelis ad nutum quantum ad motum localem sicut in passione christi terra mota est i signum tristicie. sic in resurrectione eius mota est in signum letitie. Ubi Beda Qđ ẽt terremotus resurgente domino de sepulchro. sicut et ipso moriente in cruce factus est magnus significat terrena prius corda p fidem passionis ac resurrectionis eius fore concutienda. ad penitentiam. et saluberrimo pauore permota ad vitam sublimandam perpetuam. Ubi et seruerianus. Si autem sic terra tremuit cum dominus ad veniam suorum resurgeret quomodo contremiscet cuz nouissimo rum omnium resurget ad penam. et quomodo domini presentiam sustinebit que angeli presentiam sustinere non valuit. et notandus quod legitur terremotus factus in legis datione. Unde psalmista. Terra mota est et eni celi distillauerunt a facie dei synai. a facie dei israel. In christi passione mota est. vt visum est supra. In resurrectione mota est vt hic dicitur. In iudicio generali erit terremotus vt infra patebit. secundum hec moraliter intelligitur quod terremotu significatur contritio que prouenit secundum quattuor predicta videlicet ex consideratione diuinorum mandatorum hoc est in legis latione. ex cõsideratiõe passionis christi et dolori. et hoc est in passione. ex consideratiõe amisse vel dilate beatitudinis. et hoc est ratiõe amisse vel dilate beatitudinis. ex cõsideratiõe pene gehẽne in resurrectione. ex cõsideratiõe

autem christus exaltatus est a deo vsq; ad glo
riam resurrectionis quia propter obedientiā
am dei patris se humiliauit vsq; ad mortem
crucis. Unde Anselmus. Resurrectionis
sacre gloria sublimandus iudibria perfidor
tum asperitatem verborum crucis obprobri
umfellis amaritudinem et ad vltimum mor
tem sustinuit admonens suos vt si post mor
tem ad gloriam peruenire contendūt vite
presentis angustias: et labores pressorumq;
oppressiones non solo equo animo tolerent
sed omnia huius mundi aspera pro premijs
eternis ament appetant et gratanter suscipi
ant. Dec Anselmus. Sicut ergo humilia-
tus est christus per hoc quod mala sustinuit
moriendo vt nos liberaret a malis ita gloria
tus est resurgendo vt nos promoueret ad
bona secundum illud: quod ait apostolus
mortuus est propter delicta nostra et resurre
xit propter iustificationem nostram sustinuit
enim passionem pro nobis vt nos a pena in
ferni liberaret et resurrexit a mortuis vt nos
de morte ad vitam traheret vnde bene suam
resurrectionem longius quam vsq; in diem
tertium differre voluit ita vt duabus noctib⁹
bus: et vno die in sepulchro: quiesceret nox
enim ad peccatum pertinet et natura quidē
humana duabus mortibus tenebatur a stric
ta anime propter peccatum carnis propter
vindictam peccati. Quia ergo dominus sola
carne mortuus est vt nos a morte anime: et
carnis liberaret recte duabus noctibus et vna
die in sepulchro quiesceret voluit quia vide
licet lucem sue simplemortis tenebris duple
nostre mortis adiunxit et per suam simplam
mortem nostram duplam damnauit si enim
ipse vtrūq; suscipere nos a nulla liberaret.
sed vnam misericorditer suscepit et iuste vtrā
q; damnauit sim plam suam duple nostre
contulit et duplam nostram moriens subegit
Due ergo noctes significant duas nostras
mortes dies vero significat suam mortem.
que fuit lux nostrarum mortium. Unam ab
stulit alteram ad exercitum electio reliquit
quam denuo veniens exterminābit. Resurre
ctio itaq; sua est causa efficiens nostre resurre
ctionis que fit in presenti. Et que fit in futuro
Resurrectio que fit in presenti est nostra iusti
ficatio et dicitur resurrectio prima vnde in
apocalipsi beatus habere partem in resurre
ctione prima. Resurrectio que fiet in futuro
est corporis resurrectio et dicitur resurretio
secunda vnde in ozee vinificabit nos post
duos dies et in die tertia suscitauit nos. Ad re
surrectionez quippe primum duo dies requi
runtur scilicet ablatio omnis culpe. et collatō
consumate gratie: nullus enim resurget resur
rectione secunda ad gloriam. nisi prius resur
rexerit resurrectione prima per gratiā. Ad or
tum autem fuit christus. xl. horis vt quatuor
mundi partes que in decalogo legis mortue
erant vinificaret. Prima quoq; die ꝓ demā
de surrexit. vt ea die mundus innouaret qua
eum creauerat. In tertia vero die passionis
surrexit. vt eos qui tribus temporibus. ſ. ante
legem. sub lege. sub gratia in peccatis mor
tui fuerant sublevaret: et nos qui tactis cogi-
tationibus labimur per fidem sancte trinita
tis resurgamus. Et secundum Augu. Ideo
post tres dies resurrexit vt in passione filij to
tius trinitatis monstraretur assensus: triāda
enim legitur in figura. q; trinitas que in prin
cipio fecerat hominem: ipsa in fine hominem
per christi reperat passionem. Ideo etiam re
surrectionem suam dominus sic accelerare
voluit. ne discipulos diu in mestitia cruciari
pmitteret: Unde leo papa. Dño nempe xpō
ne turbatos discipulorum animos longa me
stitudo cruciaret. denunciatam tridui moras
tam mira celeritate breuiauit: vt dum ad in
tegrum secundum diem. pars primi nouissi
ma. et pars tertij prima concurrit: et aliquan
tulum de spacio temporis decideret. et nihil
dierum numero deperiret. Resurrectio igit̄
saluatoris: nec animam in inferno. nec carnē
diu morata est in sepulchro. et tam velox viui
ficatio fuit in corrupte carnis vt magis ibi
esset soporis similitudo quam mortis. Quo
niam defectus que ab vtraq; hominis substan
tia non recessit. quod potestate diuinit. pote
state coniunxit. Dec Leo passionis igitur et
resurrectionis exemplum christus nobis pre
buit passionis ad firmandam pacientiam et
resurrectionis ad excitandum spem vt duas
vitas in nobis ostenderet in carne. vnam la-
boriosam quam tolerare debemus. alteram
beatam quam sperare debemus. Resurrexit
autem christus cum corpore glorioso. cuius
dotes sunt claritas. agilitas. subtilitas. et im
passibilitas. Quamuis enim anima christi a
principio sue conceptionis fuerit gloriosa. p
apertam visionem et perfectam fruitionem
diuinitatis dispensatione tamen et dispositio
ne diuina factū ē. vt gloria anime eius redū
daret in corp⁹ vt sic corp⁹ eēt passibile et mor
tale ad impiendū precū et misteriū redēptio
nis hūane in sua passiōe. Et ideo pecto mise
rio passionis et mortis anima christi statim re
sumpto corpore in resurrectione in ipsum cor
pus suam gloriam diriuauit et ita factū ē cor
pus xpi gloriosum. Ut enim ait Augu. car-
nis quippe gerebat infirmitatem: que in

firmitas resurrectione consumpta est. Unde
et leo papa. sicut ergo dicit apostolus et si co-
gnouimus christum secundum carnem sed
nunc nunc iam non nouimus eius namq;
resurrectio non finis carnis fuit sed commu-
tatio: nec consumpta est substantia virtutis
augmento. Qualitas transit non natura defi
cit. Et merito dicitur eius caro nescire in eo
statu quo nota fuerit quia nihil in ea possibi
le nihil infirmum remanst et vt ipsa sit per es
sentiam et non sit ipsa per gloriam. Dec Leo
Interim igitur o anima mea depona-
mus pissima tristicie querelas ac nubi-
la meroris. et in leticie respiremus serenum:
et qui funera redemptoris nostri prosecuti su
mus cum lachrymis: qui mortem nostram
moriendo destruxit de ipsius resurrectione:
et gloria iocundemur qui vitam resurgendo
reparauit. Christus enim resurgens a mortu
is iam non moritur mors illi vltra non domi
nabitur. Induit enim eum dominus pater
stola immortalitatis et glorie et coronam pul
chritudinis posuit super caput eius iocundi
tatem: et exultationem thesaurizauit super
eum. Totum igitur in eo plenum est gaudio
totum letitia cumulatum totum exultatione
refectum. Caro enim christi flos ille pulcher
rimus de radice iesse qui in natiuitate flore
it quia ex virgine sine peccato tanquam pul
cherrimi floris singulare decus emicuit. in
passione defloruit quando neq; species neq;
decor ei fuit sic in resurrectione resumpto
etiam sanguine fuso in cruce cum omnibus
que sunt de veritate humane nature pe glori
an reflorauit vt omnium esset decor. Nam cor
pus illud gloriosissimum subtile agile et im-
mortale tante claritatis super vestitum est
gloria vt vere sit sole fulgentius exemplā-
rem prefereno pulchritudinem suscitando-
rum corporum humanorum de quibus ipse
saluator ait. Tunc fulgebunt iusti sicut sol in
regno patris scilicet beatitudinis sempiterne
Quod si quilibet iustus fulgebat vt sol quan
ti putas esse fulgoris ipsum iusticie solem.
Tanti inquam est vt sit spetiosior sole et su-
per omnium dispositionem stellarum luci
comparatus decor precipuus non immerito
iudicetur. Tunc renouata est vt aquile inuen
tus christi tunc leo suum catulum suscitauit.
Tunc fenix reuixit. Tunc ex eodem luto fa-
ctus vas fecit aliud vas figulus sicut placuit
in oculis. Tunc tonas de vente ceti illesus
exiuit. Tunc vestitum est et candelabrum au-
ro. Tunc suscitatum est tabernaculum Dauid
quod ceciderat. Tunc refugit sol qui prius erat
in nubilo. Tunc vinificatum est frumenti
ꝙ cadēs in terra mortuū erat tunc etiā pfit
pfit comma tunc Sanson tulit portas cum
tis et exiuit tūc Joseph eductus de carcere nō
detur et constituit dūs egypti. tūc concilium fac
cus circundatur leticia. magna igit et solēnis
valde est solēnitas paschalis et ceteras festi
solēnitates. Unde oēs dies octave huius
hui⁹ festi. et in eo oia signa leticie proponun-
tur. Dignitas quippe dñice diei notat in hoc ꝙ
fuit prima dierū. Jtē nox illa nō precessit. Jtē
vt dicit dierū vltima dierū nox. Jtē nox illa nō
succedet. Jtē celū et terra sunt in ea creata. Jtē
angelus est in ea creatus et ad deum' conuer
sus. Jtē primo data sunt in ea filij israel mā
data. Jtē xp̄s in ea natus est. Item xp̄s in ea
surrexit. Jtē spiritussanctus datus est in ea a
postolis. Item in ea omnes resurgemus atq;
iudicabimur. Item in ea continuādum est p
petuo in laude dei. Unde Grego. hanc recte
nobilitatem solemnitatis dicam. quia solem
nitates ceteras antecedit. Sicut enim in sacro
eloquio sancta sanctorum vel cantica cantico
rum. pro sui magnitudine dicūtur. ita ꝺ festi
vitas recte dici potest solēnitas solēnitatum.
Et hac quippe solēnitate exemplū nobis resur
rectionis datum est speq celestis patrie aperta
et facta superni regni ianua pl̄umpribus glorian
Per hanc electoꝝ quisq; in trāquillitatis si
nu: tū apud inferni claustra tenebantur: ad
paradisi amena reducti sunt. Que est ergo
ista solemnitas que inferni claustra destruxit
et ianuas nobis regni celestis aperuit. Unde
et Aug. Alacrior dies illa refulget. non de vi
sitatis solis circulis illuminata preclarius: sꝫ
de lumine agni resurgentis illustrata sublimi
ius. Hac enim die sol iusticie christus ascēdit
ab inferis. et idcirco psallemus cytharam Da
uid canentes. Hec est dies q̄ fecit dominus ex
ultemus et letemur in ea. Cōtemplemur hūc
diem: qualem noctem habuerit genitricem.
Nox que celum luminaribus imitatur. im
mo in qua celus et terra letatur. nox bone par
turitionis. nos sancte regenerationis. nox de
qua dicit. et nox sicut dies illuminabitur. et ab
ipsa est dies quā fecit dominus. dies domini
cus et recte dies dicitur lucis in quo fugerūt
tenebre cecitatis. exclamauerunt qui erant in
regione vmbre mortis. q; lux orta est illis le
tetur terra quia nouam lucem vidit letentur
et angeli q; peccatoribus dominus claritatez
dedit. Contremuerunt inferi sustinendo splē
dorem insolitum. et incuruatum est omne ge
nu xp̄o domino celestium terrestrium et in
fernorum. Omnia ergo nobilium hodie tri
umphant. et angeli et archangeli. ceteriq; bea
torum spirituū ordines nobilium festa cōce

lebrant. nos quoq; imitamur cantilenam cē
tātes cantica celestia.que adhuc humana cā
tare nō potest lingua. Exultemus ergo i dño
sed in timore non remissa securitate. Nā ⁊.b.
Joh. precursor exultauit in vtero matris. sed
vinū nō bibit precepto angeli gabrielis. nos
si qui infirmi sumus febre bibamus modū
non excedamus vt leticia nostra cū exultatio
ne nullā sentiat corporis tempestatē: sed p so
brietatis serenitatem portū intremus salutā
rem. Accepimus ietimq; palmam restituta
tis non amittamus victoriā. quā nobis tribu
at dñs xp̄s adiuuando. q; vicit in nobis pacī
endo. q; vicit in nobis paciēdo. vt digne car
mine triūphemus cantantes. absorta ē mors
in victoria alleluia. ignitam quippe rumphe
am illam ⁊ paradisi tanuā quam nullus ci
fingere potuit. hac die xp̄s cum latrone rese
rauit dicens ad angelos. aperite michi por
tas iustitie ⁊ ingressus in eas confitebor do
mino. Ex eo nimirum tempore quō passus
dominus porta hec. ⁊ clausa ⁊ reserata est.
Clausa quidem incredulis ⁊ pectoribus rese
rata vero iustis ⁊ credentibus. Quō mater
domini Maria inter omnes mulieres principa
tus tenet: ita ⁊ inter ceteros dies hec om
nium mater est. Nec dico vna de septem. ⁊
extra septem. Nec est dico que appellat octa
ua. vnde ⁊ in quibusdam sanctor̄ titulis in
scribitur pro octaua. Nec est dico in qua
synagoga finitur ⁊ ecclesia nascitur. hec ē in
cuius numero octo anime seruate sunt in ar
cha noe. Et quid mihi necesse est infinita re
plicare: dico mihi deficiet: si voluero omne
dici istius exponere sacramentum. hoc tan
tum dico: q; vniuersa sabbati gratia. ⁊ anti
qua illa festiuitas populi iudeorum. dici isti⁹
solemnitate mādata est. illi in sabbato nō fa
ciebant opus seruile. nos i die dominico hoc
est in die resurrectionis opus seruile non fa
cimus. illi de domibus suis non egrediebant
⁊ nos de domo xp̄i non egrediamur. illi nō
accendebant ignem in die sabbati nos cōtra
rio accendamus in nobis ignem spiritus san
cti. De quo dñs ait. ignem veni mittere i ter
ra m ⁊ quid volo nisi vt ardeat. Desiderat
dominus istum ignem ardere in nobis spirī
tussanctum seruere vt nō refrigescat caritas
dei. Illic agnus aut hircus nobis xp̄s occidit
pro quibus vniuersi fratres consona voce
pariter cantemus hec dico quā fecit dominꝰ
exultemus ⁊ letemur in ea. hinc ergo ⁊ a no
bis alleluia decantetur. quod latine laudate
dñm interpretatur. laudemus dñm fratres
vita. lingua. corde. ⁊ ore. vocibus ⁊ moribus
Dic ergo tibi dici vult deus alleluia. vt non
fit in laudante discordia. O felix alleluia sce
le. vbi templum dei sunt angeli ibi enim cō
cordia summa laudantium vbi nulla lex in
membris repugnat legi mentis vbi non est
rixa cupiditatis in qua periclitetur victoria
caritatis. hic ergo alleluia cantemus. adhuc
soliciti. vt illic possimus aliqñ cantare secu
ri. qñ. ſ. hec mortale corpus imortale ⁊ incor
ruptibile factum fuerit quando tota tempta
tio perierit. O felix illic alleluia. o vita secura
o fine aduersario: o vbi nemo erit inimicus.
nemo perit amicus. Ibi laudeo deo. ⁊ hic lau
deo deo: sed hic a solicitis. ibi a securis. hic a
morituris. ibi a sperituris. hec in spe. ibi in
re hec in via ibi in patria. Modo ergo fra
tres mei cantemus non ad delectationē quie
tis. sed ad solatium laboris. Quō solent via
tores cantare: canta ⁊ ambula. ⁊ cantando
laborem consolare. Pigritiam noli amare
sed ambula ⁊ in bono proficere. Canta ⁊ am
bula. noli errare: noli redire. noli remanere.
Hec Augusti. Unde ⁊ Beda. Et quoniam il
la vita tota in dei laude geritur cessantibꝰ cū
cunctis langoribus. merito ideſt diebus i me
moria huius nostre quietissime ac felicissime
actionis crebrius ac festiuius alleluia cane
re solemus alleluia: nāq; hebreus sermo est ⁊
interpretatur latine laudate dñm. Denicq; in
ps. vbi nos canimus laudate dñm. pro hoc
verbo apud hebreos semper canitur allelu
ia. Quod euangelista Johan. in apocalipsi
sua celestium agmina virtutum cātica se au
disse perhibet. Sed ⁊ venerabilis pater To
bias intelligens qualis supernorum ciuium
gloria: quanta ipsius hierusalem celestis sit
claritas: hec mistica voce dicebat. Et lapide
pretioso ⁊ auro mundo ꝛc̄s platee eius ster
nentur: ⁊ per vicos eius alleluia cantabitur.
hec Beda. Resurge nunc alia mea cū christo
de sordido peccati sepulchro. respira iam in
spem resurrectionis. ⁊ vite perhemnis pro
amore dei mortamur in presenti vita. vt post
resurrectionem viuamus in futura. Quia si
pro amore christi nūc mortuum corpus por
tamus. tunc in letabundo gaudio cū ipso cō
regnabimus. Sic ergo curemus interesse se
stis hoim: vt mereamur etiam interesse festis
angelorum. Unde Brego. Ecce paschalia so
lemnia agimus. sed ita viuendum est nobis
vt peruenire ad eterna festa mereamur. tran
seunt cuncta temporaliter festiue celebrātur.
curate qui his solemnitatibus interestis ne
ab eterna solemnitate separemini. Quid pro
dest interesse festis hominum si deesse cōtin
gat festis angelorum. Umbra venture solem
nitatis est solemnitas presentis. Ideirco han

annue agimus: vt illam que non est annua
perducamur. Cuz hec statuto tempore geri
ad illius desiderium memoria nostra refri
catur. frequentatione ergo gaudii tempora
lis ad eterna gaudia meno incalescat ⁊ ter
neat. vt ex veritate leticia perfruatur in pa
tria. quod de vmbra gaudii meditatur i via.
hec Brego. Christus resurrectionem suā per
Sansonem fortissimum omnium figurauit
qui ciuitatem inimicorum suorum introuit
⁊ ibidem nocte dormiuit. Et cuz inimici por
tas ciuitatis custodirent. vt ipsum mane cōpre
henderent ⁊ occiderent ipse media nocte
surrexit ⁊ portam ciuitatis secum detulit. sic
xp̄s vrbem hostium suorum hoc est inferni
potenter irruit. ⁊ destructo media nocte sur
rexit. xp̄s etiam per ionam resurrectionē suā
prefigurauit quem in ventre ceti per triduuz
vinum conseruauit. ⁊ post triduum cetus ip
sum de ore in terram viuum emisit. fuit etiā
resurrectio christi prefigurata per lapidem
quem reprobauerunt. edificantes templum
domini. Qui cum ab eis propter ineptitudi
nem abiectus esset tandem consumato tem
plo. cum lapis angularis poni deberet. qui
in se duos parietes complecteret. non est in
uentus lapis ad hoc aptus. nisi ille q̄ ab edi
ficantibus erant reprobatus christus erat.
lapis reprobatus in sua passione. ⁊ factus
est ecclesie lapis angularis in sua resur
rectione. tunc adimpleta est illa prophe
tia Dauid lapidem quem reprob. edifi. ꝛc. ⁊
ideo ipsa cantatur in festo resurrectionis. la
pis iste duos parietes in tempa dominī coad
dunauit quia christus de populo gentili. ⁊
iudaico vnam ecclesiam edificauit. In hoc
ē edificio pro cemento vsus est suo sanguine:
⁊ pro lapidibus suo sacratissimo corpore.

Oratio.

Omine iesu christe dulcor vni
ce q̄ ruptis vinculis mortis glo
rificasti corpus tuū ⁊ in tā ineffa
bili gloria surrexisti p̄cor ⁊ obse
cro te p tuā resurrectionē, fac nōs tibi vt
a vitiis ⁊ a morte aie resurgens in virtutib⁹
semp floreā. ⁊ in novitate vite ambulē. vt q̄
sursum sunt queram ⁊ sapiam. non que sū
per terram. Per tue claritatis virtutem
purga animam meā a tenebris peccatorum
⁊ per eandem virtutē. die vniuersalis resur
rectionis caro mea resurgat ad gloriā: vt te
cum eternaliter in vtroq; gaudeam. Amen.

Deo quomodo dominus iesus apparuit
matri sue. Capitu.lxx.

Capitulum.lxx.

Adem autem hora ſ. scilicet
summo mane (ſ Maria
magdalene ⁊ Maria Jacobi)
mater que etiam appellatur maria Joseph
scilicet mater qui fuit frater Jacobi ⁊ vnus
de septuaginta duobus discipulis ⁊ ab apo
stolis cum Mathia statutus: ⁊ quandoq;
Maria Cleophe scilicet filia appellatur (⁊
Maria salome)) scilicet filia que etiam ma
ter filiorum zebedei vocatur ⁊ certe que cuz
eis erant licentiam prius petita a domina ce
perunt de deuotione ⁊ fide quam ad domi
num habebant cum vnguentis ad monu
mentum ad inungendum corpus domini
cum domina autem remansit domi vacans
interim lachrimis: ⁊ orationi: ⁊ pulchre he
mulieres vno censentur nomine: vt quibus
vna erat voluntas pari; desiderium vnum
vocabulum. Ubi sciendum quod tres sunt sta
tus hominum saluandorum quorum quili
bet querit christum ⁊ extra hos nemo salua
tur scilicet incipientium proficientium ⁊ per
fectorum siue penitentium actiuorum ⁊ con
templatiuorum. Et hi tres status signantur
per tres marias que quereba[n]t dominum.
quantum ad triplicem nominis. Maria in
terpretationem status penitentium signatur
in Maria magdalena que famosa peccatrix
fuerat ⁊ penituit. Et licet alibi per ipsam acci
piatur vita contemplatiua vt tamen Mar
cus hic de ea loquitur dicens Maria autem
erat de qua ciecerat septem demonia sic in
ter penitentes reputatur immo ipsa in euan
gelio primiceria penitentium fuisse dignosci
tur. Et secundum hoc bene conuenit ei no
men Maria prout interpretatur mare amā
rum secundum ethimologiam latinam vel
secundum derivationem hebraicam a voca
bulo mara quod latine est amara. Unde Ru
th. Non vocetis me noemi ideſt pulchram.
sed vocate me mara ideſt amaraz quia ama
ritudine valde repleuit me dominus Quod
verificabatur in Maria magdalene quan
do ad pedes dñi lachrymis lauit maculas
criminis sic ⁊ Petrus penitens flenit ama
re. Uñ cuilibet aie vere penitenti dicē
re. Uñ cuilibet aie vere penitenti dicē
re. Tres magna est velut mare contritio tua fi
lia syon. status vero proficientium ⁊ actiuo
rum signatur in Maria Jacobi qui fuit
nomen signatur in Maria Jacobi qui fuit
mater Jacobi minoris. Ad proficientes. n.
pertinet supplantare vitia ⁊ luctari in exerci
tio spirituali virtutū. Cui pulcre alia interpre
tatio marie prout interpretat dña ysaiace.
Qui. n. placere volentes sunt in primo gra
tie ad multi ⁊ difficultate ad do
ctrinā pfectionis ad multi ⁊ difficultate ad do
ctrinā pfectionis ad necesse ē proficientes dñari passionib⁹ p̄ q̄ nō
ad necesse ē proficientes dñari passionib⁹ p̄ q̄ nō

ne tēptationibus cedāt ex qua lucta quādo videlicet rō predominatur sensualitati.generantur virtutes.nā virtus in infirmitate pficitur.tanto ēt perfectior ⁊ cōtemplatiua omnis signatur in maria salome. que fuit mater filiorum zebedei.i. Jacobi maioris. ⁊ Johannis. hec postulauit filiis suis regnāri perfecti ⁊ cō tēptationē nō occupantur nisi circa regnum. dei.ime ipsi in se ḥnt regnū dei. ⁊ hec pregustant quodāmodo regnū celoꝝ.vnde ēt salome interpretatur pacifica. naꝫ in hac vita nulla pax est ḥōnīi in actu cotemplatiōis. Et huic consonat tertia interptatio nois marie prout interpretatur illuminata. Unde alie cōtemplatiue dicitur illud Ysaie. Surge illuminare hierusalem venit lumē tuum. Queli bet illaruꝫ mariaꝝ hꝫ sua aromata ⁊ vnguēta. Penitentiā aromata sunt dolor contritionis.pudor confessionis.⁊ labor satisfactiōis Ex his conficitur vnguentū quo libenter vngitur ois cōficitur de hoc vnguentō.ex myrra.aloe.⁊ thure. Per myrrā que valde amara est significatur amaritudo contritionis. Per aloen q̄ ēt amaꝫ est ⁊ valet cōtra retentionē mentrnoꝝ.i.peccatoꝝ significatur verecundia confessionis. Per thus cuius odor ēt fumo ascendit. signant opa satisfactionis que p̄cipue intentionē in deū dirigunt. Sed ex his tribus nō conficit bene vnguentū nisi apponatur oleū misericordie diuine. sine q̄ eis penitentia est inefficax. admisto aūt hoc oleo optimū vnguentū efficitur. ⁊ tale fuit vnguentuꝫ marie magdalene q̄ oēs partes penitentie p̄fectissime implenit ⁊ assistente sibi misericordia saluatoris vt ꝑ in euangelio ipsa.n.lachrymas copiosse effudit: ex amaritudine contritionis cōtinuantes nō erubuit ex pia impudentia confessionis pedes dñi lachrymis lauit capillis terſit osculabatur vnxit ⁊ se totā xp̄i obsequio devouit ⁊ impēdit ⁊ hoc ex intenso affectu satisfactiōis Proficientiū aromata sūt patientia. humilitas perseverantia seu longanimitas ex quibus cōficitur vnguentuꝫ actuoꝝ. Ex hoc vnguentu ꝫ intrant myrra ⁊ gutta ⁊ cassia que fluunt a veste vite xp̄i. myrra bona est oī vnguento. ⁊ ſō licet posita sit in vnguento penitentium convenienter tamen ponitur etiā in vnguento proficientium ⁊ ponetur etiam in vnguēto perfectorum. myrra enim arcet vermes. sic patientia arcet vermes q̄ mordere solent eos patientia ne contra iniuriantem dolere mordeat. Et hec patientia maxima opus est ꝑficere volentibus exercitio spirituali.q; ſm Greg. Virtutes inter pressura passionū ⁊ pūs maxime tēptationes crescunt. per guttam autē que ⁊ aromatica.dicitur ⁊ significat humilitas.q; gutta pellit oēs influuias ⁊ humores sic humilitas curat cordis duritias. Nec etiā opus est proficientibus. q; sm Greg. Origo. virtutis ē.⁊ ſō illa in nobis virtus veraciter pullulat.que in radice ꝓpria.i. in humilitate ꝑdurat.a qua si abiicitur arescit q; vivificante se in infinitis humorē ꝑdit per cassiam que ⁊ fistula dicitur.significat pacientia seu longanimitas qua fistula in ymensum sic bonus proficiēs ago diuinarum gratiaꝝ secūdatus crescit in imensuꝫ de virtute in virtutē.⁊ nūq̄ cessat donec videat deū deoꝝ in syon. Sed ⁊ hec aromata non bene cōficiunt si nō apponat oleū leticie.vt vꝫ hō leticiā spirituale habeat in bonis operibus suis.⁊ illā ponat in corde atq; conscientia sua.nō in laudibus hoīum. Et istius ē vnguēti marie Jacobi q̄ habuit q̄tuor filios s. Jacobū q̄ interpretatur supplantās.s. passionem p̄ patientiā symonē q̄ interpretat obediens p̄ humilitatē Joseph q̄ interpretatur augmentū vel appositio p̄ longanimitatē ⁊ iudam qui interpretatur glorificās.s. deū p̄ spiritualem letitiā.perfectoꝝ vel contēplatiuoꝝ rum aromata sunt carnis oīmoda mortificatio ⁊ caritatis p̄fectio ex q̄ bus fit vnguentū suauissimi odoris q̄ intrāt nares dñi vnguentū myrre ⁊ balsami. per mirrā.n. accipitur totalis mortificatio carnis que conuenit p̄fectis. Nā penitentibus conueniebat mirra mortificans peccata per amaritudinē contritionis p̄ficientibus conueniebat mirra mortificans passiones.vermes.s. remordētes cōtra tollerantiā passionū: sed p̄fectis conuenit mirra mortificans carnē a petulantia rebellionis.ne vꝫ caro in aliquo rebellet spiritui. De hoc est mirra electa prima ⁊ probatissima de qua dicitur i cāticis. Manus mee distillauerūt mirrā.⁊ digiti mei plēi sūt mirra ꝓbatissima manus.n.idest opa penitētie ⁊ actuoꝝ.distillāt q̄dē mirrā vt dictū est.sed digiti.i.subtiles ⁊ spūales exercitationes cōtēplatiuoꝝ sunt pleni mirra ꝓbatissima ꝓbata q̄ppe ē mirra penitentū. ꝓbatior ꝑficientiū sed ꝓbatissima ē cōtēplatiuoꝝ ⁊ ꝑfectoꝝ per cynamomū accipit deifica cōuersatio cynamomi.n.conter cū frangitur spiramentuꝫ visibile reddit ad modū nebule vel pulueris ⁊ vꝫ ad bonū odorē orto.sic ꝑfectus si frangitur vituperatione vel iniuria corporali.morbis vel inedia labore frequentia.vel quecūq;

q̄ accidunt aduersa: semper spirat visibiliter odorem deifice conuersationis: ⁊ emittit odorē ⁊ dulcis responsionis.per balsamū caritas perfecta intelligitur que foras mittit timorē. ⁊ cū eō quo ipsa stare nō pōt Balsamum.n. purū ⁊ nō adulteratum corporat a corruptione cōseruat.sicubi caritas pura ⁊ perfecta. ibi nulla corruptio hoīs interioris: q; ꝫ habet habere sūa sacramenta ⁊ malus cē q̄ ꝑ gratiā habere sūa caritatē ⁊ malus esse non pōt ꝑ fectior aromatibus. nō fit vnguentum sine admixtione olei diuine dulcedinis que semper predicta tria committatur oleū degustauerat prophēta cū dicebat quaꝫ magna multitudo dulcedinis tue ꝛc. Et istō est vnguētū marie salome que fuit filia salome vxor zebedei.⁊ mater Jacobi maioris ⁊ Johannis. per Jacobū maiorem intelligit totalis supplantatio vel mortificatio hominis exterioris per salome intelligitur deifica cōuersatio que nō est nisi in hoīe bene intrā se pacificato per Johannem caritas intelligitur q; erat preceteris a xp̄o dilectus: sed ꝑ zebedeū qui interpretatur fluxus intelligi pt diuina dulcedo que talis aia fluit ⁊ affluit ō litis interuis.tiaq; quelibet aia ꝓ suo statu suo vꝫ istas mulier eo unitiri.⁊ cū istis vnguētis iesum querere ⁊ vngere.vt.s.instanter pniaꝫ faciat viriliter temptationes superuincat pacifice ad proximū se habeat ista enim tria faciunt apparere iesum ⁊ cuilibet fm statū tuum. secundum Ber.mozaliter per istas tres mulieres signantur in isto quelibet.mens lingua.manus que habēt valde p̄ciosa vnguenta.mentis vnguenta sunt tria contritio compassio ⁊ devotio. primū.s.contritionis cōficitur ⁊ vilissimis speciebus.s. ex peccatis que crescunt in nostro orto proprio fm.i.passionis conficitur ex amarissimis speciebus.s.ex proximoꝝ misseriis q̄ crescūt in horto alieno Tertiū.s.deuotionis.cōficitur ex preciosis speciebus.s. ex xp̄i beneficio q̄ crescunt in horto diuico lingua vnguenta sunt tria.oratio ō vota.confessio integra.predicatio vera. primum.i. orationis conficitur ex herbis q̄ sūt intentio recta.attentio firma.affectio pia. ꝫ .s.confessionis conficitur ex herbis que sunt pudor cōmissi:dolor amissi. timor suppliciī. Tertiū.s. predicationis constituitur ex herbis que sunt fides instructio morum informatio vitioꝝ increpatio. manna vnguenta sunt fletꝫ misericordie opera de quibus ē iste versus.Colligo poto cibo redimo tego visito tūdo. Qui ēt vult predicta aromata ⁊ vnguenta habere ⁊ oporteret ea emere. Ille enim qui emit dat de suo ⁊ accipit de alieno. sic in operibus virtuosis oportet aliquid ponere ō nostro.i.voluntatem ⁊ aliquid recipere a deo .i.operandi facultatem vel a deo recipimus gratiam p̄cuentem ō nostro apponimus voluntatem subsequentem. Quamuis ergo multe alie mulieres dñm sequerentur iste tñ p̄cipue venerunt: quia xp̄o plus obligate erant ex eo quod plura beneficia ab eo receperant Maria.n.Magdalena multum xp̄o tenebatur quia ab ea septem demonia ejecerat Maria autem Jacobi ⁊ similiter Maria salome xp̄o multum tenebantur tum q; nepos eaꝝ erat tuꝫ q; filios suos cardinales .i. apostolos fecerat sed mirum vt quōd .b. virgo cum istis mulieribus ad monumentuꝫ non fuit sed domi remansit super hoc autez pōt tres cause assignari. Una q; mr̄ sepulchꝝ filii sine magno dolore videre non potuisset: ⁊ maxime recente sepulti.i.n. sepulchrum filii vidisset quasi dolore gladius aiam eius pertransisset. Et satis probabile est q; si ire voluisset Johannes eius custos hoc non permisisset immo etiam ceteri apostoli dixissent Johanni nullo modo illuc eam ire permittas q; si ierit tantum tibi flebit ⁊ se mactabit q; fere se occidet secunda causa: q; in parasceue: ⁊ sabbata tñ fleuerat ⁊ tñ se mactauerat: q; etiam sustinere non posset. Ut.n.dicit Ber. oportuit q; inter manus discipulorum tanquam semiuiua de cruce ad domum propriam portaretur. Unde ⁊ singu. illa pia mater immani dolore etiam: ⁊ pectora delicata ꝓfundēo ita viscera olim fatigauerat ⁊ membra vt iam sensu deficiens vix potuisset ad tumulum xp̄i peruenire. Tertia causa est: q; predicte mulieres putabant corpus xp̄i adhuc monumento esse ⁊ volebant prout antiquitus consuetudo erat ipsum corpus inungere, vt eo seruaretur a fetore ⁊ a vermium corrosione ⁊ ab incineratione: sed erant deceptē: quia corpus xp̄i erat deitate imbalsamatum. Et ideo si per .x. milia annorum in terra latuisset non potuisset putrefieri nec incinerari nec a vermibus corrodi. Beata autem virgo scivit q; ibi non erat: sed quia tam immortalis ⁊ incorruptibilis surrexerat. Et ideo illud ire ⁊ in corruptibilis surrexerat. Et ideo illud ire nolebat sicut nec putaret. ipsa itaq; ex quo vnigenitum filium suum teneri flagellariz ⁊ crucifigi vidit: delicatis manibus delicata pectora tundens ⁊ se nimio dolore vigilisq; ⁊ ieiunio affligens. tam viribus pariter: ⁊ spiritu attenuata. alicubi sola in secreto domus sedebat ⁊ de his que sibi acciderant cum lamentabatur: ⁊ flebat. Dominā igitur orante: ⁊ lachrymas dulciter emittente. ecce subito venit dilectus in albis

mis vestibus glorie & resurrectionis nouitatis hac vultu sereno ⁊ speciosus. glorioſus & gaudens ac marri desolate & merenti totus letitiaꝰ apparens. ac illa adorans & surgens cum lachrymis prægaudio cum amplexatur. & tota acerbitas meroris in letitiam vertitur. posthec consedentibus eis pariter intuebatur eidem in vultu & circatricibus per totum dilligenter querens. si eis pena trāsisset & omnis dolor ab eo descessisset. O quāto gaudio mater impletur. cū ipsa nati impassibilē intuet. nō solū in eternū victurum. sed & celo & terre omniq; creature perhenni iure dominaturuꝫ Stant igitur & colloquūtur adinuicē gaudentes. ac pascha delectabiliter & amanter ducētes. Et narrat ei dominus iesus qualiter populum suum liberauit de inferno. & que fecit in illo triduo. ecce igitur nunc magnum pascha. De hac apperitione ozi ante ceteros virgini gloriose creditur nihil in euangelio habetur sed ideo ipsam posui & ante alias premisi. quia sic plus est credere prout in quadā legenda de resurrectione domini plenus continetur. Signum namq; erat vt matrem pre ceteris visitaret & de resurrectione sua prius letificaret. que pre ceteris plus dilexit. eiꝰ amoris desiderio plus afficiebatur. plus de eius morte doluit. plus dolore afflicta eius resurrectionem expectauit. Et licet hoc ab euangelistis subticeatur. pie tamē sic creditur. Unde & romana ecclesia hoc comprobare videtur: que statim ista die apud sanctam mariaꝫ maiorem rome celebrat stationem. per hoc innuens. b. marie primo factam appertionem. qd enim si euangeliste hoc non dicant. Non est (vt ait Johan.) omnia eius facta scripta sunt. Nam si hoc ideo non creditur quia nullꝰ euāgelistarum testatur: consequens est vt post resurrectionem nunq; sibi apparuerit. qz vbi vel quando nullus euangelista edisserit. Sed absit vt talem matrem talis filius tali & tanta negligentia dehonorauerit qui natreꝫ & matrem honorari precepit. Sed ideo forsitā hoc euangeliste subticuerunt. quia eorum fuit officium solummodo resurrectionis testes inducere. Matrem autem ad testificandum pro filio eos inducere non decuit. Si enim verba extrancarum mulierū delyramenta sunt visa: quomodo non magis matrem pro honore filij crederent delyrare. Hoc igitur euangeliste scribere noluerunt. sed pro constanti retinquerunt. Hoc etiam testatur Ambrosius dicens. vidit Maria surrectionem domini. prima vidit & credidit. vidit Maria magd. quamuis adhuc ista nutaret. Unde & Anselmus. Et si aliquis dubitauerit cur euangeliste non referant ipsum pijssimum dominum a morte resurgentem. huic dulcissime matri vt eius doloreꝫ mitigaret.

Primo ac precipue apparuisse dicimus a quodam sapiente de hoc ipso scisscitantes audiuimus. Ait ergo. Tanta scitur auctoritas narrationis euangelice. vt nihil in ea dependens vel inane vel superfluum reperiatur Itaq; si matri si domine mundi. ipse filius eius ab inferno resurgens. scriberetur sicut alijs apparuisse eamq; de sua resurrectione docuisset: quis non tale scriptum superfluum diceret. Reginam videlicet celi & terre omniq; creature. cocquaret illi vel illi quibus apparuit viro aut muliert. Spiritus eius plene atq; perfecte in illa quiescebat. qui sibi & esse illius & omnia facta eius & luce clarius reuelabat: & euangeliste scriberent iunc vel tunc. illi talē vel talem semel exhibuisse. Dec Anselmus.

Unde etiam sedulius semper virgo manens huius se visibus astans luce palam dominus prius obtulit. Dicit etiam Ignatius. q; primo dominus apparuit matri sue post resurrectionem & consolabatur eam ex quo tanto repleta fuit gaudio quod oblita fuit omnis doloris quem habuerat de sua passione: Quod ergo infra dicitur apparuisse primo Marie magdalene intelligitur inter eos quibus voluit suam resurrectionem probare. Patri enim virgini primo omnium apparuit. non vt resurrectionem suam probaret. sed vt eam de visu suo lattificaret.

Oratio.

Maria dei genitrix & virgo gloriosa omnium desolatorum ad te clamantium consolatrix vera & illud magnum gaudium consolata es quando cognouisti dominum iesum die tertia a mortuis impassibilem resurrexisse fie consolatris anime mee. & apud eundem tuum & dei natum vnigenitum. in die nouissimo quando cum anima & corpore ero resurrecturus & de singulis meis factis rationem rediturus me dignetis iuuare: q; perpetue damnationis sententiam per te pia mater & virgo valeam euadere. & cum electis dei omnibus ad eterna gaudia feliciter peruenire. Amen.

Quomodo Maria magdalene & alie Marie & Petrus & Johannes venerunt ad monumentum:

Capitulum.lxxi.

Espere igitur sabbati ((idest nocte sequente sabbatum'. Nomine enim vesperis quod principium noctis est significat noctem. scilicet a parte totum. Et ideo mutat genus referendo ad sensum non ad nomen & ait ((que scilicet nox ((lucescit)) idest lucescē incipit ((in prima sabbati)) idest in prima die post sabbatum seu prima die septimane que apud nos dominica dicitur ((valde diluculo & mane orto iam sole)) idest ortu suo iam celum illustrante quanuis nondum appareret terris raris ad huc tenebris exhistentibus hoc est iam rubescente aurora & celo ab orientis parte ob solis vicinitatem iam albescente aurora enim media est inter tenebras noctis & perfectam lucem dici. Et ideo tanquaꝫ medius ab vtroq; extremo potest nominari ((Maria magdalena & alie due marie venerunt & venerunt ad monumentum)) cum vnguentis ex deuocione. Ubi sciendum quod sicut gentiles denominabant dies totius septimane a nominibus deorum suorum scilicet planetarum'. vt a luna diem lune a marte diem martis & sic de aliis ita iudei quia dies sabbati apud eos solemnior habebatur sabbatum sic nominabant absolute propter reuerentiam illius dici & ab eo tāquam a dignioꝛi omnes alios dies nominabant ita quod dies immediate sequens sabbatum dicebatur prima sabbati idest prima post sabbatum alia secunda sabbati & sic consequenter. Et quia hebrei & greci nominibus numerabilibus pro ordinalibus numeribus vtuntur ideo vnum apud eos in ordine dierum significat primum. Unde in Geneſi dicitur factum est vespere & mane dies vnus: idest primus. Et ideo consequenter ibi subditur secundus & tertius & sic de alijs. Unde Lucas dicit vna sabbati idest prima die post sabbatum vel prima die septimane. Quia enim sabbatū apud ebreos non tantum diem principalem a quo septimana apud eos incepit: sed etiam septimanam ex prerogatiua sabbati denominat vt ibi ieiunabis in sabbato. idest in ebdomada. ideo etiam cum dicitur prima vel vna sabbati potest intelligi prima die septimane vel ebdomade que apud nos propter dominicam resurrectionem vocatur dominca a qua etiam apud nos incipit septimana. Nobis enim celebritas veteris sabbati conuersa & translata est in dominicam que ceteris diebus celebrioꝛ est propter dominice resurrectionis sanctitatem gaudium & reuerentiā. Latini vero seu romani & ecclesia modo dies vocant feriarum diem dominicam vocantes feriam primam diem lune secundam. & sic de aliis vsq; ad sabbatum. Et vocatur feria a feriare q; est cessare. vel ferēdis victimis. Quia omni die feriare idest a peccato cessare & victimas ferre & offerre debemus. Mulieres ergo ille venerūt ita mane ((quod adhuc tenebre erāt)) vt dicit Johannes. & secundum Lucam ((vere nerunt diluculo)) que est claritas media inter noctis tenebras & diei claritatē q; aurora appellari solet. Et sedm marcum ((venerunt orto iam sole)). Et potuit esse ad litteram q; valde mane cum adhuc tenebre essent venire ceperunt: diluculo autem venerunt sed orto iā sole ad monumentum peruenerunt. Et nota q; non sine misterio euāgeliste sic diuersimode loquuntur de isto mane. sed omnes cōcordant in hoc q; fuit mane. Nam vt patet exprimissis. istud euangelium mistice procedit secundum tres status electorum per tres maries significatos. Quod enim Johannes dicit ((cum adhuc tenebre essent)) respicit statum incipientium q; vero Luc. dicit ((diluculo)) respicit statum proficientium: sed q; dicit marcus ((orto iam sole)) respicit statum perfectoꝝ Debent ergo fideles querentes christum quilibet pro statu suo mane venire q; est contra pigros. Debent etiam venire vna sabbatoꝝ per quod quies & pax cordis significatur. sabbatum enim quies interpretatur. quod est contra vicioloꝝ & discordes. debent etiam venire ad monumentum: & ibi querere dominum. Monumentuꝫ est mens humana quidam adf quemlibet statum. Nam corpentium dicitur monumentum ratione luctus qui circa monumenta fieri solet: & penitentium est lugere & flere super peccatis. Proficientium autem coꝛ dicitur monumentum ratione operis misericordie. quod in sepelendo mortuos exercet: & actiuoꝝ & infistere operibus misericordie. Contemplatiuorum vero coꝛ monumentum dicitur ratione quietis dicuntur enim corpora quiescere in monumentis & quies maxime ad contemplatiuos noscitur pertinere. In tali ergo monumento pro quolibet statu recte queritur christus. Debet etiam obstacula impedientia remouere. que intelliguntur per lapidem magnum ad ostium monumenti aduolutum. & per angelum vt statim infra patebit reuolutum. Nam in quolibet statu est aliquis lapis obstans ne quis possit introire in intima mentis & exercere actus sue statui competentes lapis & exercere actus sue statui competentes lapis obstans penitentibus est ponitus ad bonum sed lapis obstans proficientiū est difficultas ad bonum

sed lapis obstans contemplatiuis ē materialiū
rum specierum. Sed ille lapis pro quolibz ha
bitu plerūq; remouetur ad solum desiderium
animē pie querentis per gratiam spiritussan
cti. Felix maria. Lanima que ad sepulchrum
christi venit videre per meditationem: plāge
re per compassionem vngere per deuotionē.
Imitemur ergo ⁊ nos easdem sanctas ⁊ de
uotissimas mulieres. vt sicut ille cum aroma
tibus dominum toto corde ac desiderio que
rebant in sepulchro. quod est propriū mor
tuorum locus ita ⁊ nos cum nostris aromati
bus scilicet operatione bonorum operum. ⁊
odore virtutum. suauitateq; orationum. toto
affectu mentis ad deum per sancta desideria
proficiscamur: ⁊ queramus eum nō in sepul
chro sed in celo. quo ipsum ascendisse credi
mus atq; nouimus. Unde Greg. Sancte mu
lieres que dūm fuerant secute cum aromati
bus ad monumentū venerunt. ⁊ ei quem vi
uentem dilexerant. etiam mortuo studio hu
manitatis obsequuntur. Et nos ergo in eum
qui est mortuus credentes. si corde virtutum
refecti cum operatione bonorum operū do
minum querimus ad monumentuz properē
mus cum aromatibus venimus. Dec Greg.
Mistice monumentum est corpus dominicū
ad quod accedere nemo debet. nisi vna sab
bati. i. in pace ⁊ quiete pectoris. ⁊ valde dilu
culo. i. cum feruore mane enim significat fer
uorem querendi vel diluculo. i. diluculo. i. ex
cussis vitiorum tenebris. per diligentē gra
tiam portans aromata operationis ⁊ fame
bone. Qui aliter accedit. caueat sibi ne iudici
um manducet ⁊ bibat. Unde Beda. Qui aūt
valde mane venerunt mulieres ad monumē
tum: iuxta hystoriam quidem magnum que
rendi ⁊ inueniendi dominum feruor charita
tis ostenditur. Juxta intellectum vero missi
cum datur nobis exemplum illuminata fa
cie. excussisq; vitiorum tenebris. ad sacrosan
ctum dominici corpus accedere. Nam ⁊ sepul
chrum illud venerabile figuram dominici al
taris. habet in quo carnis eius ⁊ sanguis so
lent mysteria celebrari. Aromata autem que
mulieres detulerunt. odorem virtutum ⁊ ora
tionum suauitatem quibus altari appropin
quare debemus significant. hic Beda. Mu
lier que prima fuit ad culpam: nunc primave
nit ad veniam. ⁊ que prima perfidiam sum
psit in paradiso. festinat nunc prima fidez su
mere de sepulchro. contendit de morte rape
re vitam. que de vita rapuit mortem. Quod
autem dominus diluculo surrexit huic con
senti auctoritas illa. que dicit dominum qua
draginta horis fuisse mortuum ⁊ totidē die
bus ante ascensionem post in terra moratum
qi quattuor horis parasceues ⁊ triginta sex
duarum noctium ⁊ vnius dici: quod eccle
sia consentire videtur que matutinas laudes
celebrat pro christi resurrectione. Unde Pe
trus cantor: Valde mane dicit diluculo. Dilu
culū enim ē inter tenebras noctis ⁊ diei claritā
tem. in qua salus humani generis felici vicini
tate preuenit in ecclesia declaranda. more so
lis qui proxima luce consurgens roseam pre
mittit auroram vt tantus splendor preparā
tis oculis possit intueri. quando tempus do
minice resurrectionis illuxit. vt tunc .s. dilu
culo laudes christi tota caneret exemplo san
ctarum seminarum ecclesia: quando gen⁹ hu
manum exemplo sue resurrectionis. animauit
quando fidem prestitit ⁊ lumen credulitatis
infudit ergo christus mane ⁊ vicino ortu solis
surrexit. Sm Aug. qui dicit dominum tantum
quadraginta horis qui cuisse in sepulchro.
sexta hora parasceues passum. ⁊ ita cum esset
equinoctium diluculo surrexit. Ecōtra Piero.
dicit dominus surrexisse media nocte. legitur
enim in libro iudicum. tunc samsonem aspor
tasse portas gaze vsq; in supercilium montis.
Solutio autez contrarietatis est quod in tem
pore medio inter diluculum ⁊ mediaz noctē
surrexit. hec Pe. Dum ergo mulieres ad mo
numentum euntes essent extra portam ciuita
tis. revocabāt ad memoriā afflictiōes ⁊ pēa
tis. reuocabāt ad memoriā afflictiōes ⁊ pēa
sui magistri ⁊ dñi. Et in oīb⁹ locis in gb⁹ petra
ipsū notabiliter aliqd ferū fuerat. aliquātulū sub
sistebāt genu flectētes ⁊ osculātes terrā gemi
tus ⁊ suspiria dātes atq; dicētes. ℔ obuiam⁹ el
cū cruce sup collū. qñ mf ei⁹ semimortua sed ē
⁊ ℔ sic ptūt ad mulieres hic crucē deposuit fa
tigatus. ⁊ sup isto lapide se parūp appodia
uit hic fuit vbi sic crudeliter ⁊ fortiter eū ipsi
lerunt. vt velociꝰ ābularet. ⁊ eūq; currere coe
gerūt. hic spoliauerūt eū ⁊ nudauerūt ⁊ ℔ eū
crucis patibulo affixerūt. Et tūc cum magno
clamore ⁊ inūdatiōe lachrymarū ꝓcidētes in
facies suas adorauerūt ⁊ osculate sunt crucem
adhuc pretioso sanguine rubricatā. Deinde
surgētes ⁊ versus sepulchrum euntes. Cum se
suo sui fragilitatem considerarent ⁊ magni
tudinē lapidis recolerent. qui tam magnꝰ iu
sse fertur: vt vix a viginti hoibꝰ moueri possit
(Dicebant adinuicem)) ⁊ colloquentes se
mutuo interrogabant (. Quis reuoluet no
bis lapidem de ostio monumenti)) vt. i. possu
mus in illud ingredi. Quasi dicerent. Non
possumꝰ p nosipsos reuoluere: qz erat magnꝰ
valde. Sed quamuis talia dicerēt nō tamen
ab accepto itinere cessabant credentes domi
no esse possibile. quod humane fragilitati vi

debatur impossibile. ((Et respicientes vide
runt reuolutum lapidem)) per angelum qui
prebens domino suo obsequium venerat ad
manifestandum xp̄i resurrectionem tum ia
cens ⁊ ipsum angelum domini sedentem su
per lapidem extra monumentum. Monu
mentum potest dici scriptura in qua domi
nus olim tacuit multis figuris occultatus ꝛ
post resurrectionem angelus magni consilii
scripture difficultatem aperuit. Unde secun
dum Bedam reuoluto lapidis mistice reuo
lutionem sacramentorum xp̄i que velamine
litere legalis tegebatur infirmat lex enim in
lapide scripta fuit. Et ideo per lapides ꝰsigna
tur. Et secundum eandem angelus sedebat su
per lapidem quo hostium monumenti clau
debat vt claustra viterorum sua ipsum domi
nū virtute deiecisse doceret. Aliter hic sa
pis designat penitentie pondus ad quod a
spicientes incipientes ad deum conuerti ti
mere incipiunt ne possint inchoantem peni
tentiam consummare. Ideo dicunt ingemisce
tes. Quis reuoluet nobis lapidem ab hostio
monumenti. idest a corde in quo xp̄o affectat
sepelri sed non debent diffidere ⁊ retro ce
dere sed cum hiis mulieribus ceminus proce
dere ⁊ videbunt quam totius lapidem revo
lutum descendet enim angelus de celo. idest
gratia spiritussancti que lapidem amouebit
quia totum pondus penitentie subleuabit. ip
se enim ait iugum meum suaue est: ⁊ onus
meum leue scilicet gratia dei. ((Et introeun
tes)) ab oriente in monumentum. idest intra
clausuram: ⁊ domunculam rotundam que
erat circa sepulchrum ((viderunt alium an
gelum sedentem a dextris sepulchri ieiu sto
la candida coopertum: ⁊ obstupuerunt)) ⁊
pre gaudio ⁊ admiratione tante visionis. Vi
derunt. n. inuenem ipso habitu corporis inue
nisse precedentē immortalitatē resurrectio
nis in qua renouat vt aquile inuentꝰ ⁊ ne p
mo senescit ((sedentē a dextris)) idest ad meri
dianam partem loci illius vbi corpus positū
fuerat hoc quippe in dextris ieiu erat. Cor
pus. n. dñi q; supinum iacens habebat caput
ad occidentē ⁊ pedes ad orientē dextera ma
num necessario habebat ad meridiē: ⁊ sinis
tra ad aquilonē. Ex quo tēpore consuetudo
excrenit christianorum ad hanc similitudi
nem corpora sepelri defunctorum. Vide
runt inquam sedentem in dextris cooperti
stola candida. i. alba candente propter gau
dium resurrectionis ⁊ obstupuerunt pre ad
miratione tante visionis. in dextris ⁊ in al
bis angelus apparuit: quia dextra perpetuam
vitam designat: ⁊ candor vestis splendorem
solennitatis demonstrat. Unde Greg. dicit
ra sedebat qui stola candida apparuit. quia
⁊ finē ⁊ nostre festiuitatis gaudia nunciauit.
Ille. n. dñi resurrectio ⁊ nos ad immortalitatē
reduxit. ⁊ angelorum numerum restituēs ce
lestis patrie damna reparauit. Dec Greg.
in stola etiam candida angelus apparuit ad
designandum puritatem vite qua post bap
tismum quisq; debet obseruare. Unde ⁊ ve
stis alba in baptismo traditur in signū glo
riose resurrectionis ad quam per babtismum
peruenitur sic ergo duo erant angeli propter
testimonii sufficientiam. quia in ore duorum
vel trium stat omne verbum: Jam quidem
terre motus factus erat duo resurgēte. ⁊ mo
numento clauso egressus erat iesus ante re
uolutionem lapidis. sicut intrauit ad discipu
los ianuis clausis: sed post egressum accedēs
angelus reuoluens lapidem vt sepulchrum
vacuū ostenderet. ac resurrexisse dñs ⁊ egres
sum eius iam factum indicaret. Non. n. indi
guit in resurrectione auxilio angelorum. qui
propria virtute claustra dissipauit inferorum
Unde Crisost. Cuius gratia igitur venit an
gelus ⁊ leuauit lapidem post resurrectionē.
Propter Mulieres ipse enim viderunt eum
in sepulchro. Utrigitur credant. q̄m surrexit
vident sepulchrum corpore vacuum propter
hoc vtiq; ablatum lapidem. Unde ⁊ Beda.
angelus reuolut lapidem: non vt egressuro
domino tanquam panderet. sed vt egressus iā
factis hominibus indicium prestaret. Qui. n.
mortalis adhuc clauso virginis vtero potuit
nascendo mundum ingredi: ipse iam factus
immortalis clauso licet sepulchro potuit resur
gendo exire de mundo. Dec Beda. Dec tamē
aliter ⁊ aliter fuit. qz in resurrectione habuit
exitus de vtero miraculosus fuit. Ubi nota
quidam monachos sancti Laurētii rome
extra muros admiranti quomodo christus
clauso sepulchro exire potuerit cingulo quo
cinctus erat resoluto dilapsus est: ⁊ vox in
aere facta est: sic potuit christus clauso proce
re sepulchro. Igitur vt dicit Greg. nulli
angelos vident que cum aromatibus ve
nerunt qz illi mentes supernos ciues aspicere
desideria proficiunt. Et describitur angelus aspe
ctu fulgureo ⁊ vestimento candido. vt aspectu ma
gis fulgureo ⁊ vestimento candido. vt aspectu ma
gis terreat. ⁊ vestimento bonos mulceat. ad cre
dendum christi resurrectionē. Timor enim
dendum christi resurrectionē. Timor enim
⁊ amor debent. inclinare ad credendum.
((Erat. n. aspectus eius sicut fulgur)) qz faci
em eius videbatur ignea ad incutiendum ter
rorem' custodibus ((vestimenta sicut nix))

ad dandum consolationem mulieribus Ful
gor enim terrorem timoris denotat. candor
verbi verbis gaudium officie resurrectionis de
nunciat. Unde visus ecclesie hȝ vt eo tpe in
ecclesia in albis psallant. ⁊ consuetudo ⁊ pa
schalis dies festos celebrantibus. vt alba ve
stimenta induant ꝓꝓ ⁊ subditur. ((pre timo
re autem)) ⁊ fulgore vultus ((eius exterriti sūt
custodes)) ⁊ stupefacti instar mortuorum ia
centes. Ecce quō malos terruit ⁊ eis durus
fuit. Ubi Raba. Timoris anxietate sunt exte
riti qui amoris fiduciam non habebant ⁊ fa
cti sunt velut mortui. qui resurrectionis verī
tatem credere noluerunt. Et seuerianus. cuȝ
diebat enim crudelitatis studio non pie
tatis obsequio stare autem non potest quez
conscientia debitum. impellit reatus. hic no
ta ꝙ hoc cognoscitur bonus angelus a ma
lo a principio. nam bonus angelus in princi
pio terret ex sua fulgore in medio confortat
ex sua allocutione. in fine letificat ex immissa
consolatione. Malus autem angelus econtra
so in principio terret ex sua horribili voce in
medio decipit ex fallaci promissione. ⁊ in fi
ne contristat ex subsecuta deceptione. ((Et re
spondens angelus)) mulierum trepidationi
⁊ affectibus dixit eis. ((Nolite timere vos)).
Ac si(cm Grego). aperte dicat. Pauent illi
qui non amant adiutorium supernorum ciui
um. pertimescant qui carnalibus desideriis
pressi. ad eorum societatem pertingere despe
rant. Vos autem cui pertimescitis. qui suos
eius quem queritis ⁊ vestros conciues vide
tis. Ecce quomodo bonos mulcet. ⁊ eiȝ blā
dus extitit. In quo ēt ostendit quia dominus
celestis ciuitas qui est angelus magni consilii
dictus. in vltima ⁊ generali resurrectiōe ap
parebit. ⁊ terribilis reprobis quibus dicet ite
maledicti in ignem eternum ⁊ blandus iu
stis quibus dicet venite benedicti patres mei
percipite regnū. Sic moraliter prelatus bo
nus qui angelus domini exercituū est. obsti
natos terret ⁊ penitentes demulcet. Vic eni
notantur due conditiones. que debent esse i
angelo sacerdote ac prelato ⁊ predicatore qz
debet primo venenum peccati per terrorem
extinguere ⁊ secundo per honeste conuersa
tionis amorem bonos allicere. ⁊ subiungit.
((Scio enim ꝙ iesum)) saluatorem ((qui cru
cifixus est queritis)) i sepulchro sicut mortuū
qui crucifixus est. additum ad differentiam
aliorum qui etiam nomine iesu vocabantur.
Item additur ad beneficii passionis comme
morationem. Unde apostolus recogitate eū
qui talem ⁊c. Item additur ad cōmendatio
nem mulierum. que ⁊ iesum ⁊ crucifixū que
rebant. Multi enim iesum querunt. i. salua
torem. Sed non crucifixum. quia non ꝙ cru
cem cum tamen illa non nisi in ista inuenia
tur. Unde Crisosto. multi libenter querunt
purpuratum. sed pauci querunt eum crucifi
xum vel flagellatum: sed antecȝ inueniatur
purpuratus primo queri ꝺꝫ flagellat⁹ Bar
chus addit ((nazarenum)) ⁊ sic tangit nomē
ac patriam ⁊ conditionē. Et subdit angelus
((Non est hic)). i. per presentiaz carnis ⁊ cor
poris qui nuscȝ deest per presentiam diuini
tatis ⁊ maiestatis ((surrexit eum per humani
tatem. qui nullum casum patitur in diuinita
te. Et addit ((sicut dixit)) vt reduceret ad me
moriam verba christi dicta ante passionem
suam. vt sic magis crederet resurrectionem
eius iam factam. Impossibile enim est non
fieri quod ipse dixit. Quasi diceret. Et si mi
hi non creditis mementote verborum illius
Deinde ostendit eis locum dicens. Uenite ⁊
videte locum)) scilicet vacuum ((vbi positus
erat dominus ((hoc est corpus dominicum.
Unde Crisost. Corpus domini dominus di
citur. Deitas enim nuncȝ separata fuit a cor
pore etiam mortuo. ac si dicat angelus. Vul
tis certificari de eius resurrectione. ecce locus
vbi posuerunt eum. Si verbis meis non cre
ditis. visui ⁊ vacuo sepulchro credatis. Pro
pter hoc enim ⁊ lapidem reuoluerat vt lo
cum ostenderet. Unde cum per vniuersum
mundum fidelibus dicatur. surrexit dominꝰ
de sepulchro. qui pro nobis pependit i ligno
soli canonici ecclesie resurrectionis domini
ce speciali gaudent prerogatiua dicentes ⁊
ad oculum demonstrationem facientes. sur
rexit dominus de sepulchro. Similiter i eua
gelio paschali cum dicitur surrexit non est.
hic diaconus qui legit euangelium digito de
monstrat dominicam sepulturam. Et subiū
git. ((Sed ite)) festinanter ((dicite discipulis
eius)) communiter ((⁊ Petro)) spāliter ((quia
surrexit. ⁊ precedet vos in galileam ibi eum
videbitis sicut dixit vobis)) ante passionem.
Et ideo sequimini eum ibidem quasi dicat
si concessū est vobis hoc gaudium occulto
cordi tenere. sed similiter amantibus pande
re. Non dicit amatoribus mundi. sed discipu
lis xpi. Secundum Grego. vero non sunt di
scipuli. qui cum eo pascha non: faciunt non
sunt discipuli. qui retro aspiciunt. quos cu
riositas vite detinet. illecebra capit. ⁊ spine
trahunt scandalorum. ((Ibi eum videbitis
)) in propinqua regione ⁊ propinquo tempo
re. In galileam precessit. vt vbi fuit initium

splendoris gratie. ibi esset initium splendo
ris glorie. Uoluit etiam dominus specialiȝ
ter in galilea apparere. vt veritas resurrectio
nis probaretur. quia ibi plura miracula est
operatus ⁊ amplius conuersatus. Et ideo
melius cognitus. Mulieribus ergo dicitur
ab angelo vt nunciēt apostolis vitam resur
gentem. quia suadente diabolo mors nun
ciata fuit ade per mulierem. Unde sicut pro
gressus in prima temptatione mortis a dia
bolo in mulierem: ⁊ a muliere in virum sic
in pria annunciatione vite fieret processus
ab angelo in mulierem. ⁊ a muliere in vi
ros. Dicitur autem specialiter ⁊ petro. tum
propter principalitatem inter discipulos. tuz
ne desperaret de reconciliatione propter ma
gnitudinem peccati apostasie. tum ne ad pre
sentiam domini quem negauerat. ⁊ ad di
scipulos venire trepidaret. Quia: vt Hiero
nymus. se indignum iudicabat discipulatu
dum ter negauit magistrum. Unde ⁊ Bre
gorius. Si hunc angelus nominatim nō ex
primeret. qui magistrum negauerat: venire
inter discipulos non audiret vocatur ex no
mine. Ne desperaret ex negatione. Unde
Secundum Augustinum ⁊ Hieronymum
Peccata preterita non nocent quando non
placent. Uideamus autem secundum Au
gustinum. Cur ab angelo ⁊ a domino di
ctum est. quod precedet eos in galileam:
cum hoc sit post multa completum. ⁊ ta
men sic mandatum vt aut hoc solum: aut
hoc primum expectaretur fieri debuisse. Et
soluitur. secundum eundem Augustinum:
quod hoc prophetice ⁊ significatiue est ac
cipiendum. Galilea namcȝ interpretatur
vel trasmigratio vel reuelatio. In galilea
vero secundum trasmigrationis significa
tionem intelligendum occurrit quia de po
pulo Israel transmigraturi erant ad gen
tes. que apostolis predicantibus non crede
rent. nisi ipse dominus eis viam in cordi
bus hominum preueniens prepararet. Et
hoc intelligitur. precederet vos in galileam.
Ibi eum videbitis. idest ibi membra corpo
ris eius quod est ecclesia. i his qui vos su
sceperint inuenietis. secundum illud autez
quod galilea interpretatum reuelatio. non tā
in forma serui intelligendum est. sed in filia
in qua equalis est patri. quam promisit obe
dientibus suis. ⁊ illud nos precessit. vnde ad
nos veniens non recessit. ⁊ quo nos prece
dens non deseruit. Illa erit reuelatio tuncȝ
vera galilea cum similes ei erimus. ibi eum
videbimus sicuti est. Ipsa etiam erit bea

tio transmigratio ex isto seculo in illam eter
nitatem si eius precepta sic amplectamur vt
ad eius dexteram segregari mereamur. Et se
cundum Gregorium. Quia galilea transmi
gratio sancta interpretatur. Recte in galilea
dominus videndus nunciatur siue quia ipse
de corruptione in corruptionem de mortalita
te ad immortalitatem transiit siue: quia illi
ad speciem eius contemplandam peruenire
merebuntur qui modo transmigrant de vi
tijs ad virtutes de morte mundi ad amorem
dei declinantes a malo ⁊ facientes bonum
querentes ⁊ sapientes non terrena sed celes
tia. Cum dicitur ibi eum videbitis. secun
dum Hieronimum. Breuis est sententia in
syllabis sed ingens in quantitate promissio.
Ibi est gaudij nostri fons: ⁊ salutis nostre
eterne origo preparata. Ibi congregantur di
spersiones ⁊ sanantur contriti corde. Ibi in
quit eum videbitis sed non sicut vidistis. hec
Hieronimus. Mulieres vero fraudate ipe
sua quia corpus domini inuenire sperabant
non attendentes ad verba angeli que audie
rant contricte ex insolita apparitione angelo
rum ⁊ gementes quia non inuenerunt domi
num redeunt ad discipulos dicentes corpus
domini esse sublatum. Nunciat discipulis vt
aut secum quererent aut secum deplorent. De
angelo quidem ⁊ eius verbis quibus domi
nuz resurrexisse audierant nihil eis dixerunt
hoc solum nunciantes eisdem scilicet domi
num in monumento non esse. ((Et visa sunt
eis verba ista sicut deliramenta)) idest quasi
fantastica ⁊ non vera scilicet quod dominus
surrexisset a mortuis ⁊ ideo non credebant
illis quia res nouaerat ⁊ contra consuetudi
nem quod mortui resurgerent. Ut enim ait
Theophilus est naturaliter incredibile mor
talibus resurrectionis miraculum ((Petrus
autem ⁊ Johannes)) hec audientes tollunt
moras ⁊ cucurrerunt ad monumentum ex
desiderio videndi factum quia ignis materie
ingestus nō nouit moras. Isti duo prece
teris ((currebant)) quia pre ceteris christum
amabant ⁊ sicut familiares inuicem se tene
bant propter quod in pluribus locis legun
tur simul combinati. ((sed Johannes citius
precurrit Petro)) quia erat iunior ⁊ agilior
illo. ((Non tamen introiuit)) propter Petri
reuerentiam quam expectauit quia ipso seni
or ⁊ inter apostolos principalior erat. Ubi
ce nunc aū ipos. Currunt ipsi currunt Mag
dalena ⁊ socie eius post eos oēs currunt ad
querendum dīm suum cor suum ⁊ aiam su
am. Currunt multū fideliter multūq; feruē-

ter multō anxie ⁊ multū studiose. Curre ⁊ in
posū eos huc potius cum eis vt cum eis con
solari mereatis. Cū autē perueniunt ad mo
numentum respicientes in ipso per exterius
ostium. intrauerunt primo Petrus deinde
Johannes. Et quidem ſm litteram Johan
nes qui primo peruenit non intrauit ppter
reuerentiam Petri cui primum ingressum
seruabat sed mistice. ſm Grego. per Johānē
synagoga per Petrum ecclesia designatur
synagoga prior ad monumentum: sed
minime intrauit. qz ⁊ si primo scripture sa
cramenta cognouit nō ad fidē passiōis domi
nice intrare distulit. secuta posterior ecclesia
gentium introiit in monumentum. qz christum
uentem credidit deū. Sed posū Petrū intra
uit ⁊ Johannes. qz in fine mundi ad redem
ptoris fidem ēt iudea colligetur. Et introeun
tes non inuenerunt corpus sed ((viderūt)) so
la. s. sine corpore ((lintheamina)) quibus cor
pus erat inuolutum ((posita)) idest bene dispo
sita ⁊ plicata ((⁊ sudarium)) capitis non cum
lintheaminibus positum)). s. indistincte ⁊ cō
fuse ((sed separatim inuolutum)) idest bene
plicatum ((in vnum locum)) ac si ex industria
esset factum quod totum factum est ad osten
dendum christi resurrectionem iā factam ⁊
quod corpus non fuerat sublatum ⁊ crediderunt verum esse quod mulieres dixerant. scilicet corpus christi de monumento sublatum
esse. Non ād surrexisse. ((Nondum enim sciebant scripturas)) de christi resurrectione loquentes: quia nondum erat eis apertus sensus. vt intelligerent illas. Et recesserunt stupefacti: ⁊ apud se mirantes euentū rei. Quia
liter sola lintheamina derelicta fuere sine corpore peruncto vel quantūcunq; opportunitatez furabuisset vt hec seriatim inuoluta dimittēs
presentibus militibus corpus auferret. non
cogitantes de christi resurrectione. nec intelligentes non esse sublatum ⁊ simul fuissent ⁊
lintheamina asportata. ⁊ maxime quia propter unctionem erant fortiter corpori adhērentia ideo per hoc ⁊ sic pānī relicti ⁊ dispositi fuerant manifeste apparebat ⁊ resurrexerat. Separatio. n. lintheaminum a corpore
dñi ⁊ diuersitio corpis sepulchro signum fuit dominice resurrectionis non transpositionis.
Unde Crisō. considerant lintheamina posita. ⁊ sudarium separatim inuolutum i vnum
locum. ⁊ erat resurrectionis signum. Neqz. n.
si transposuissent quidā hoc fecissent corpus
denudantes: neqz si furati essent huius rei so
l'citi fuissent: vt leuarent sudarium ⁊ inuolue
rent ⁊ ponerent in vnum locum seorsum a li
theaminibus. sed simpliciter vt se habebant
suscepissent vnigz corpus pp hoc enim ⁊ Johanneo ait qñ cum mirra iepultus est multa
gz conglutinat corpori lintheamina. vt non
decipiatis ab hijs q dicunt eum furto sublatū
esse. Quid autem est seorsum lintheamina facere ⁊ sudarium seorsum inuolutū. vt discas
quantā nō erat festinātium hec reo. s. seorsum
quidem illa seorsum vero hec ⁊ inuoluta esse. Non enim ita insensatus esset qui furaret
vt circa rem superfluā tūc studium consumeret. Dec Crisō. Moraliter monumentum in
quo sunt lintheamina sola. pōt dici claustrum in quo est vestris religiosa exterius tantū
fine habitu interiori. Unde legitur in libro
Regum cum venissent qui querebant Baznid inuentum esse simulachrum superlectuz
eius. Nec est tunica Josephi inuenta sine ſpō
hec est vestis 'ouina sub qua latet mens lupina. Mic ſm Grego. diuine dispensationis
magnitudo pensanda est. q discipulorum corda ⁊ accenduntur vt querāt ⁊ differtur ne
inuenīt quatenus infirmitas animi ipso suo
memore cruciata. purgatior ad inueniendum fiat: ⁊ tanto validus teneat quanto tardius inuenit q̄ querebat. Compatere igitur
discipulis ipsis ⁊ mulieribus: quia i afflictione magna sunt querunt dñm suum ⁊ non inueniunt. ⁊ nesciunt vbi eum amplius quere
re debeant. Igitur dolentes ⁊ flentes discipuli ⁊ non audētes diu manere iuxta sepulchrum pp metum iudeorum (abierunt ad semetipsos)). i. ad hospitia sua ⁊ illuc vbi habitabant ⁊ prius latitabant. ⁊ vnde ad monumentum currebant nihil certi scientes ō domini resurrectione. Marie autē ibidē remanserunt. ((Et dum meme consternate)). i. stupefacte ((essent de hoc)) q̄ viderant. qz ⁊ lapidem tā immense magnitudinis reuolutum stupebant: ⁊ corpus tam eximie veneratiōis
non inuentum dolebant respicientes in monumentum ((viderunt duos viros)). i. duos
angelos in spē virorū ((stantes circa illam)) vestibus ((albis)) ad designandū gaudium dñice
resurrectionis. Angeli non soluēt verbo sed
etiam fulgenti habitu gloriaz annunciāt trā
phantis apparitiones. n. angelorum faciunt
ad instructionem hoīum: ⁊ solent pēr illum
modum apparere, qui competit rei de qua
debent instruere: candor āt vestis splendorem
denunciat solēnitatis. ⁊ ideo in albis apparuerunt vestibus. ad denotandum gaudium
dñice resurrectionis. Apparuerunt autē duo
ad solēnius denunciandum xp̄i resurrectionē
qz solēnius denunciatur per duos q̄ p vnū
Ubi Beda. Quō āt posito in sepulchro cor

pori salutorio angeli astitisse leguntur. dra ēt
celebrandis eiusdem sanctissimi corporis misse
rijs tempore consecrationis assistere sunt cre
dēdi mēcte apostolo mulieres habere velamen propter angelos in ecclesia ((Lūcz)) ⁊ mulieres ((ministrārēt)) ex visione angelorum insoli
tā ((⁊ declinarent vultus in terra)) ex verecundia ((dixerunt)) angeli ((ad illas consolando
eas benigne. ⁊ instruendo de christi resurrectione ((Quid queritis viuentem)) ⁊ tam resuscitatum ((cū mortuis)). Quasi diceret. Nolite cū mortuis. hoc est in monumēto qui locus
proprie est mortuorū querere cū qui ad vitaz
tam resurrexit a mortuis. Uerumtamen multi querunt viuentem cū mortuis: vt illi qui ls
sint boni. tamen libenter conuersantur cum
malis. quibus posū dici illud. sine vt mortui
seueliant mortuos suos. ⁊ subiungit. ((Non ē
hic)) scilicet in sepulchro penitentia corporis
qui tamen nullis deest presentia deitatis ((sed
surrexit)) inde. s. propria virtute. ⁊ addunt discipuli sui confirmationem: dicens ((. Recordamini qualiter locutus est vobis)) qz verax est ⁊
nō fallit ((cū adhuc in galilea esset: dicens: qz
oportet filium hoīs tradi in manus peccatorum ⁊ crucifigi. ⁊ tertia die resurgere)). q. diceret
diu ante predixit. hec omnia. ⁊ iō nō miremini si modo auditis esse facta. Jubenter verbo
rū recordari. vt predicatiōe euentus futuri. cō
firmentur in fide iam facti. Qz ho. vt dictum
est mulieres visis angelis timentes declinauerunt vultus in terrā. mystice cum celestibus mysterijs appropinquamus. exemplo mulierum
harum vultū in terra declinare debemus, nos
terram ⁊ puluerem esse recolentes. Unde
Beda. Et nos ergo exēplo deuotarum deo feminarum. quotiens ecclesiam intramus. ⁊ misterijs
celestibus appropinquamus. siue propter angelice presentiam virtutis siue propter reuerētiam sacre oblatiōis. cū oi humilitate ⁊ timore. ingredi debemus. Ad cōspectū quippe angelorum vultū declinamus in terrā. cū super
norū ciuiū que sint gaudia eterna cōtemplātes nos cinerem esse terrāq; recolimus: sicut
beatus Abraham. loquar: inquit ad dominū
meū. cū sim pulvis ⁊ cinis. Et notandum q̄
sancte mulieres astantibus sibi angelis non
in terram cecidisse. sed vultum dicuntur in
terrā declinasse. Unde mos obtinuit ecclesiasticus vt in memoriam dominice vel in nostre spem resurrectionis. ⁊ omnibus diebus
dominicis ⁊ toto quinquagesime tempore
nō flectis genibus, sed declinatis in terrā vultibus orem. Hec Beda. Ille aūt mulieres nec
tunc attenderunt ad verba angelorū. nec ali
quā cōsolationē receperunt de visiōe eorum

qz non querebant angelos sed dñm angelorū
imo ille due marie. s. Jacobi ⁊ salome. cum
territe ⁊ quasi absorpte exēūtes fugerunt de
monumento. ⁊ elongauerunt se inde aliquantulum: ⁊ sedebant dolentes. qz tremor ⁊ pauor eas inuaserat ppter visionē angelorum ⁊ custodum: ⁊ neminī. s. de custodibus quicquam dixerunt: nec etiam angelis interrogantibus quicquam responderūt. Unde Aug. Intelligamus ipsis angelis neminī aliquas fuisse aliquā
dicere. s. respondere ad ea que ab illis audierant: aut certe custodibus quos iacentes viderunt.

Oratio

O Omine iesu xp̄e. vnica ples summi dei qui dilectis tuis desiderium te querendi indidisti. fac ut magis accēderēt affectum inuestigandi dilatisti. eosq; in galilea te visuros per angelum certificare voluisti: da mihi miserō ardenter te querere. ⁊ gaudenter te inuenire vt de vitijs ad virtutes. ⁊ de amore mūdi ad amorem tuū trāsmigrans merear posū hanc vitam ex tuo seculo. in illam eternitatē transmigrare: teq; deū deorum in syon. ⁊ in galilea vera cum electis tuis gratia tua largiente tūc videre Amen.

Quomodo dominus apparuit Marie magdalene. Capitulum lxxij.

Magdalena vero amaritudine plena estuans amore ⁊ nescies qd
M aliud deberet facere. qz sine magistro non poterat viuere nec ibi eum inuenīebat. ⁊ vbicūq; quereret ignorabat ((stabat)) ex feruore ⁊ constantia quia vis amoris nec
sedere nec iacere sinebat ((ad monumentū foris)) ⁊ ab extra. s. in horto. ⁊ ante domunculam in qua erant sepulchrum ((plorans)) ⁊ lamentans dominū suū. Tanto enim cōdiscipulis
rebatur incendio: tanta pietatis afficiebatur
dulcedine: tam validis trahebatur vinculis
caritatis: vt femine infirmitatis oblita nec
tenebrarū caligine nec persecutorum inimicitate retraheretur a sepulchri visitatiōe. qui
potius sorte stans ⁊ lachrymis monumentū
irrigans. recedentibus discipulis non recedebat: pro eo q̄ diuine dilectionis igne succenbat: pro eo q̄ diuine dilectionis igne succendebatur ⁊ tam inualescente vrebatur desiderio. ⁊
sa ⁊ tam inualescente vrebatur amore: vt nihil ei
impatiente vulnerabatur amore: vt nihil ei
impatiente vulnerabatur amore: vt nihil ei
impatiente vulnerab

do obtinuit veniam peccatorum. Flendo ob
tinuit fratri reuiscitationem de faucibus in
ferni. Flendo obtinuit consolationez de
resurrectione. Lachrymas ergo fudit com
punctionis. compassionis ⁊ deuotionis. Un
de Greg. qua in re pensandum est. cuius mu
lieris mentem quanta vis amoris accenderat.
que a monumento domini etiam discipulis
recedentibus non recedebat. Unde contigit
vt eum sola tunc videret. que remansit vt que
reret. quia virtus boni operis perseverantia
est. Ubi ⁊ Augu. viris enim redeuntibus in
firmiorem sexum in eodem loco fortior fige
bat affectus ⁊ oculi qui dominum quesierat
⁊ non inuenerant. lachrymis iaz vocabat am
plius dolentes quod fuerat ablatus de monu
mento quē q̄ fuerat occisus in ligno: quoniā
magistri tanti cuius ei vita subtracta fuerat:
memoria remanebat. Tenebat itaq; ad mo
numentū tam dolor iste mulierum. Unde ⁊
exigente. adiuimus fratres mariam ad mo
numentum foris stantem: adiuimus mariam
plorantē. Amor faciebat stare dolor cogebat
eam plorare. Stabat ⁊ circūspiciebat si forte
videret quē querebat. Dolor renouatus erat
ei. q̄ quē prius doluerat defunctum. nūc do
lebat ablatum, ⁊ iste dolor maior erat: quia
nullam cōsolationem amplius habebat. Pri
ma ergo fuit causa doloris. q̄ vnum perdi
derat. Sed de hoc dolore aliquantula conso
lationem habebat: q̄ mortuū remanere vide
bat. Nunc autem de isto dolore consolari non
poterat. quia nec corpus defuncti inueniebat
Metuebat autem ne amor magistri sui i suo
pectore frigesceret. quo viso recalesceret. Plo
rabat itaq; maria vehementer qm̄ dolor addi
tus erat super dolorez. Duos itaq; dolores exi
mios vno gestabat corde. quos mitigare la
chrymis volebat: sed non volebat: ac ideo to
ta posita in dolore. mēte ⁊ corpore deficiebat
⁊ quid ageret nesciebat. Petrus quidem ⁊
Johānes timuerūt. Et ideo nō steterunt. ma
ria non timebat: q̄ nihil suspicabatur sibi su
peresse pro quo timere deberet. Perdiderat
enim magistrum suū: quē ita singulariter di
ligebat. vt preter ipsum nihil potest diligere
vel sperare. Perdiderat vitam anime sue: ⁊
iam melius arbitrabatur sore sibi mori quam
viuere. quia forsitan mortuum inueniret: quez
viuens inuenire non poterat. Fortis namq;
vt mors dilectis: quid nam amplius in maria
faceret. facta erat examinis. facta erat insensi
bilis. Sentiens non sentiebat videns non vi
debat. audiens non audiebat sed neq; ibi erat
vbi erat. quia tota ibi erat vbi magister suus
erat. de quo tamen vbi esset: nesciebat. Que

rebat autem eum ⁊ non intuebatur: ⁊ ideo
stabat ad monumentum ⁊ plorabat tota la
chrimabilis ⁊ miserabilis. Certe iam nil sa
piebat Maria nisi diligere ⁊ pro dilecto do
lere. Oblita erat timorem oblita erat semet
ipsam oblita erat denicq; omnia preter illum
quem diligebat super omnia sensus nullus
in eo remanserat omne consilium ab ea pe
rierat spes omnis defecerat. Dec Orige. ((
Dum ergo fieret)) propter corporis christi ab
sentiam ((inclinauit se)) corporaliter ((⁊ pro
spexit in monumentum)) quia semper spera
bat ibi eum inuenire vbi eum sepelierat: ⁊
amor inquisitionem multiplicat sicut enim
nos cum aliquam rem perdimus quamuis
huc illuc currendo discurramus: tamen ad
eum locum sepe respicimus vbi eum habuis
se meminimus ita ⁊ hec mulier quamuis huc
illucque corpus domini quereret anxia ta
men de eius absentia frequentius monumen
tum aspiciebat vbi eum positum nouerat.
Unde Gregorius. Amanti semel aduertisse
non sufficit: quia vis amoris intentionem
multiplicat inquisitionis. Quesiuit ergo pri
us ⁊ minime inuenit persenerauit vt quere
ret. Unde contigit vt inueniret. Actumq; est
vel desideria dilata crescerent: ⁊ crescendo
caperent q̄ inuenissent sancta enim deside
rio dilatione crescunt. Non autem dilatione
deficiunt desideria non fuerunt. hoc amore
arsit quisquis ad virtutem pertingere potuit
Dec Gregorius. ergo Maria vidisset cor
pus christi abesse volebat tamen adhuc vide
re si aliquod vestigium posset percipere: ⁊
ideo non sufficiebat sibi semel respexisse. In
hoc quod inclinauit se: ⁊ respexit in monu
mentum datur intelligi quod cum humilita
te cordis debemus prospicere mortem chri
sti ⁊ in hoc quod iterum prospexit datur ex
emplum continue oculo mentis mortem chri
sti prospicere. ((Et vidit Maria oculis corpo
reis ipsos duos angelos)) prefatos ((in albis
sedentes)) supra sepulchrum ⁊ loculum cor
poris ((vnum ad caput alium ad pedes)) pro
pter reuerentiam loci consecrati ex tactu cor
poris dominici ex feruore enim deuocionis
quam habebat illam visionez meruerat An
gelus ad caput est reuelans diuinitatis ar
chana: quia caput christi deus est Angelus
autem ad pedes: est docens humanitatis
eius obsequia: in redemptione nobis im
pensa. ((Qui dicunt illi. mulier quid plo
ras)) Angeli lachrymas prohibebant. ⁊ fu
turum quodammodo gaudium nunciabant
ac si dicerent plorare noli non habes cau
sam flendi: sed magis gaudendi ex resur

rectione christi. Non est plorandum: sed
plaudendum. hic dies leticie est. non mero
rio: leta venimus nunciare tibi. Noli ergo
plorare. Sed potius ad illum respice quem
tanto amore desideras videre. At illa putans
interrogare quasi nescientes: ⁊ non angelos
esse. sed homines prodit lachrymarum
causas. Quia tulerunt inquit dominum me
um de monumento ((⁊ nescio vbi posuerunt
eum)) arbitrans custodes vel iudeos eum eē
furatos. Magnus ergo dolor me flere com
pellit. magna tristicia viscera mea coartat.
Timebat enim ne iudei corpus christi in ali
quem locum inhonestum proiecissent. inui
dentes honori sepulture eius vel ne forte a
sportassent. vt ei ignominiam facerent. Age
bat in ea vis amoris. vt non inuentum non
crederet nisi sublatum. Et hec angustie cau
sa erat. quia nesciebat vbi inueniret. ⁊ offici
um funeris impendere. Non dicit corpus do
mini mei. sed dominum a toto designans
partem. sicut omnes confitemur iesum chri
stum filium dei sepultum. cum sola eius se
pulta sit caro. Unde hic mirabilem operatio
nem amoris. Paulo ante audierat ab vno
angelo. quod resurrexit. ⁊ postea a duobus
quod viuebat ⁊ non recordatur. ⁊ dicit ne
scio. Amore hoc faciebat quia anima sua non
erat vbi ipsa erat. Sed ibi erat vbi magister
suus erat. Nam secundum Orig. spiritus ma
rie magis erat in corpore magistri quam in
suo. Nesciebat cogitare loqui vel audire nisi
de ipso. Et nescio: inquit. Ubi posuerunt eū.
Dec erat, et maior causa doloris ⁊ desolatio
nis. quia nesciebat quo ad consolandum do
lorem. ⁊ vbi eum inueniret. Maria quia vi
dit lapidem sublatum. credidit christum su
ratum ⁊ deportatum lapide enim sublato cor
pus facilius a mouetur de monumento: qđ
fieri non potest quamdiu lapis superpositus
Sic quamdiu lapis timoris dei in corde est
christus ab eo auferri non potest. si autem a
mouetur cito ipsum credidit. Cum antē ma
ria sic plorauet. ne angelis aliquid curaret a
mor suus magister suus amplius se tenere nō
potuit. Dominus igitur iesus refert hoc ma
tri sue ⁊ dicit. quot vult ire ad consolandum
eam. vade dicens eq; matri venit in monumen
to in hortum. Ubi erat magdalena. Stat mu
lier ⁊ plorat adest iesus merentium consola
tor. ⁊ plagas mulieris lachrymas intuetur. eiq;
ab angelis se vertenti ⁊ retrorsum conuerse
apparere dignatur. Per hoc ostēditur. quod
si quis christum videre desiderat oportet vt
ad deum conuertatur. quia illi ad verum vidē
dum perueniunt qui se totaliter per amorem

in eum conuertunt. Ubi Crisostomus. Cur
non expectauit eorum responsum. sed conuer
sa est retrorsum)) eius ad minus hominem mul
te reuerentie apparerent. Dic cū maria q̄ filia
dicerent christus a duentr. cui angeli reuerentiā
exhibentes assurrexerunt quod magdalena
admirans conuersa est retrorsum. vt vide
ret ad quid assurrexerunt. Et non cognouit
quod iesus esset quia videbat eum in spem
non gloriosum quem angeli gloriosum vide
tes honorabant. Ipsam enim nondum ha
bebat fidem de christi resurrectione. ⁊ ideo
talis apparuit in corpore. qualis apud eam
erat in mente. Non quod iurta hereticos for
mam dominus vultumq; mutasse. vt pro vo
luntate diuersis ac varijs videretur: sed quo
maria obstupefacta erat miraculo. Unde
Bernar. O delectabile pietatis spectaculum
qui queritur ⁊ desideratur occultat se ⁊ ma
nifestatur. occultat se vt ardentius requiratur
⁊ requisitus cum gaudio inueniatur ⁊ inuen
tus cum solicitudine teneatur tentus non di
mittatur. Secundum Grego. maria que ad
huc de domini resurrectione dubitabat. con
uersa est retrorsum vt videret iesum. quia vi
delicet per eandem dubitationem suam quā
si tergum in faciem domini miserat. quem re
surrexisse minime credebat. sed quia ama
bat ⁊ dubitat. Videbat. ⁊ non cognoscebat:
eumq; illi ⁊ amor ostenderat ⁊ dubietas ab
scondebat. ((Et dixit illi iesus. Mulier quid
plorans. Quem queris)). Nō petit quasi igno
rans. sed vt eius responsione conuenientē eā
instruat. secundum Gregorium interrogatur
doloris causa. vt augeatur desiderium. quare
nus cum nominaret quem quereret: in amo
rem eius ardentius estuaret. ((At illa eius ad
huc non cognoscens. putauit eum esse ortula
num)) cui incumbebat cura horti illius i quo
monumentum erat. eo q̄ mane primo eum
in horto videbat: estimabat enim nullum cir
ca loca illa occupari nisi eum qui illorum
cultor erat. Bene autem spiritualiter ortula
nus ei erat: quia sentes perfide ⁊ vitia: eam
iam eradicauerat. ac virentia semina fidei ⁊
virtutum. per amoris sui vim in eius pecto
re ⁊ horto anime seminare ⁊ plantare cura
bat. sicut enim ad ortulani officium pertinet
nocias herbas eradicare. Ut bene possint
proficere. ita dominus de horto suo ideo de
ecclesia quotidie vitia eradicat. vt virtutes
proficere valeant. Unde Origenes. O Ma
ria. si queris iesum. Quare non cognoscis.
Ecce iesus venit ad te quem tu queris. ⁊ tu e
stimas ortulanum esse. Verum quidem es
timas sed tamen in hoc erras: quia

enim sic ornlanum existimas. vt iesum esse nō cognoscas. Est enim iesus. est & ornlan⁹. qui ipse seminat omne bonū semen in horto aie tue. & in cordib⁹ fidelium suoꝝ: ipse omne bonū plantat & rigat in animabus sanctorū. & ipse est iesus qui te cuꝫ loquitur hec Orige. maria etiam in specie ornlani apparuit. tale enim officium. talis actus. tale exercitium. talisꝫ nominis interpetatio meipientib⁹ congruit. Oportet enim vt pennes gerat medū ornlani. i. vt omnia nocua eradicet. & bona inserat. Si ergo vis vt appareat tibi vet⁹ ornlanus. oportet te herbas nocuas ejicere & salutiferas inserere. Illa vero vt dyna respondit ei sicut ornlano: dicens. ((Domine si tu sustulisti eū dicito mihi vbi posuisti eum.)) qui mihi est singularis thesaurus etiam mortuus ((& ego eum tollam)) cum omni desiderio & accipiam. Dominum vocat. vt benuolentiam eius capiat. Non dicit si sustulisti iesum crucifixum loquendo determinate & nominā do eum. vel alias designando: sed dicit eum in generali nihil addendo: quia vis amoris & affectus cum desiderio querentis vel seruēter amantis hoc agere in animo solet. Vt quem ipse querit vel cogitat. omnes cogitare estimet. & nullum alium ignorare credat. Unde quasi de cognito loquitur. & quem ipsa diligebat omnes scire cogitabat: nec putauit alteri incognitum. quem sic ipsa continue plangit desideratum. Si ergo tu propter timorem iudeorum leuasti eum hinc. dicito mihi: vt ego eum accipiam. Timebat enim ne iudei etiam corpori insenirent exanimi. & ideo volebat in alium locum incognitum illud transpone. Mirabilis mulieris audacia quam mortui non terret aspectus. & cuinoya ludo ad graue mortui munus ellendum. Plus intemptat quam possit. Ex virtute enim amoris credebat se posse tantum corpus etiā mortuum portare: quia seruenter amanti nihil videtur difficile. Cum enim sexus femineus fragilis ad onera deferenda. & paud⁹ ad mortuorum corpori baiulanda: quicquid alijs impossibile est. Nec propter magnitudinem amoris leue & possibile arbitratur. Unde Orig. Joseph timuit & aulis non fuit tollere corpus de cruce nisi in nocte. & nisi hoc expetisset a Pylato. Maria autem noctem non prestolatur. non postulat nec veretur: sed audacter promittit dicens. Ego eum tollam. O mirabilis mulieris audacia. O mulier iam non mulier. Nullum locum excipit. nihil anteponit sine timore dicit. absolue promittit. Dicito mihi vbi posuisti eum: & ego eū tollam. O maria magna est cōstātie tua magna est fides tua hic Orig. hic ergo ostenditur magna Marie deuono: & dilectionis feruor: & iō meruit quem mortuum querebat viuum videre & audire. Respice bn eam quomodo lachrymabili vultu simpliciter & deuote ipm exorat vt sibi illum quem querit ostendat semper. n. sperabat audire aliqua noua de suo vilecto super ola. Postquam autem (vt ait Grego. eam communi vocabulo appellauit ex sexu: & agnitus non est vocat ex nomine proprio vt eam magis intentam faciat & talem se exhibet vt cognoscat dicens ((Maria)) desiderium eius vlterius affigi non lineno per vocationem nōmis apertam sui declarat cognitionem. Et si aperte dicat recognosce eum a quo recognoscerio. Cum. n. apud deum certus sit numerus electorum magna gratia aliquibus datur quando propriis nominibus deo noti esse monstrantur propio ergo nomine vocat Mariam vt designet specialem quam ad sanctos habet noticiam. ((Illa vero conuersa)) corde & oculis mentis sicut ante erat cōuersa corpore & oculis carnis mox vt se suo nomine vocari audiuit eum in voce sicut ouis bona pastorem recognouit. Primus. n. conuersa corpore iesu esse q̄ non erat putauit nunc conuersa corde q̄ erat agnouit ac quasi reuiuiscens: & adorans eum indicibili gaudio ((dicit Rabboni)). i. magister sic. n. ante passionem eum vocare consueuerat quia doctores apud iudeos vocantur magistri. Tu es quem querebam quare tam diu te mihi celasti quia ergo perseuerauit vt quereret contingit vt inuentret. Uñ Grego: Maria quia vocatur ex nomine recognoscit amorem atq; cum protinus Rabboni. i. magistrum vocat. Quia & ipse erat qui querebatur exterius & ipse qui interius vt quereret docebat. Uñ Orig. O mutatio dextre excelsi. Conuersus est dolor magnus in gaudium magnum. Mutate sunt lachryme doloris in lachrimas amoris exultationis. Ut ergo audiuit hoc verbum Marie sic. n. consueuerat illam vocare magister suus persensit in ipso nomine quandā singularem vocationis dulcedinem & per eam cognouit ipsum a quo vocabatur esse magistrum suum Uñ etiam Anshel. Noli magdalene deserere comitatum sed peractis aromatibus cum ea dominicum sepulchrum visitare memento. O sicut illa oculis tu in spiritu cernere mereris nunc super lapidem reuolutum abpposito monumento angelum residentem: nunc intra monumentum vnum ad caput alium ad pedes resurrectionis gloriam predicantes: nunc ipsum christum mariam flentem

tristem. tam dulci oculo respicientem. tam suaui voce dicentem Maria. Rumpuntur ad hanc vocem omnes capitis caracte ab ipso medullo eliciuntur lachryme. singultus atq; suspiria ab imis trahuntur viscerib⁹ maria o beata quid tibi mentis fuit. quid animi cum ad hanc vocem te prosterneno. & reddēs vicem salutanti clamares rabboni. Quo rogo affectu: quo mētis desiderio clamasti rabboni. Nunc plura dicere lachryme prohibent cum vocem excludantur affectus. omneiq; & anime & corporis senitus nimius amor abiorbeat. & iterum nominat dominus consuetum ancile nomen & cognoscit ancilla consuetam domini vocem. Puto vel certe affirmo. quia sensit solliam suauitatem qua vocari consueuerat maria. o vox delectabilis. o quantum blandimenti. quantum saput amoris nec celerius hoc exprimi potuit. scio que scio & que vellis. Illico mutate sunt lachryme⁹. non enī credo mox esse restrictas. Sed quas contritum cor se torquendo prius exprimebat. eas postmodum cor gaudens effundebat. o quaꝫ dissimilia sunt rabboni. & si tu sustulisti eum dicito mihi. o quam disona sunt' tulerunt euꝫ & illud quia vidi dominum & hec dixit mihi hec Anshel & currens ac procidens maria ad pedes iesu. vestigia eius adorando. statim voluit ex deuotione amplecti vestigia eius quez recognouit ac pedes tangere & osculari vt cō sueuerat. o amor fortis & impatiens. non enīz sufficiebat ei videre iesum & cum iesu loqui nisi etiam tangeret iesum. Sciebat enim ga virtus de illo exibat: & sanabat omnes. Ipse se vero volens fidem in corde illius. vt ornī lanus seminare: & animam eius ad celestia eleuare ((Dixit noli me tangere)). i. manibus corporis. quem nundum tetigisti fide cordis quasi dicat. Potius volo vt tangas me tactu mentis. credens me patri equalem: quam tactu corporis credens me hominem purum & patre minorem. Adhuc enim carnaliter in eum credebat quem sicut hominem flebat. Prohibita est ergo. quia propter defectus fidei indigna erat. & ideo subdit (. Nondū enim ascendi)). i. eleuatus sum. s. in corde tuo ((ad patrem meum)). i. ad equalitatem patris. ga non credis me peruenisse ad equalitatem pris ac me filium equalem & coeternum patri qui me suscitasset a mortuis. sed est sublatum tanquam cadauer purum. Ac si diceret. Quia me tanquā mortuū in sepulchro queris. & resurrexisse non credis: ideo viuentem tāgere nō mereris. tibi. n. nōdū ad patrem ascendi quem viuentem cum mortuis queris. Cum tū ascendero ad patrem tunc mereberis me tangere patri qualem. Uñ Anshel. Sed o dulcis iesu cur a sacratis ac desideratissimis pedibus tuis sic arcto amantem noli inquiēgam tua desiderata vestigia mea pio me per nec deosculabor. An inimicitie ea causa quia a te non parcam lachrimis pectus singultibus suspirijs rumperur nisi tangam. Et illa inquit non timere non auferetur tibi hoc bonum sed differtur. hec Anshel. Sic ergo maria dubijs plena luctu inquieta preparatione indigut antequam ad tangendum tantam sanctitatem accederet si autem illa que dñm resurgentem prima post matrem eius videre meruit que tñ dilecta est a dño & tota eius mancipata obliquato ab omni peccato ab eo liberata a tactu pedum eius est prohibita quanto magis pollutus vitijs nec eum tutum tangat conniendo vel famendo. ((sed valde)) tam letifica ((dic & nuncia fratribus meis)). s. apostolis quia surrexi ((& ascendo)) i. ascendā ((ad patrē meum)) per generationem & naturam ((& patrem vrm)) per adoptionem & gratiam ((deum meum)) quia hominem creauit & sub quo ego hō num fm humanitatem ((& deum vrm.)) qui vos creauit & ab errore liberauit inter quos & ipsum ego mediator sum. Quasi dicat. In proximo est vt videant ascendentē loquitur in proposito inquantum homo quia ascendere non cōpetit ei secundum diuinam naturam que est altissima quod eis patet ex hoc quod vocat apostolos fratres propter similitudinem: & conformitatem nature humane: & propter spiritualem amicitie: & etiam propter adoptionem gratie quia eius patris sunt filii ad optiui cuius ipse est filius naturalis. Unde Seuerianus. Uocat fratres quos. corporis sui sicut germanos vocat fratres quos patri suo adoptauit in filios vocat fratres quos benignus iesus sibi prestitit coheredes. Uocant fratres propter specialitatem amicitie quam habuit ad ipsos. Unde & Ambrosius Descendisti quidem filius hominis nec patri cum descenderes abstisti sed descendisti nobis: vt te oculis ac membris videremus vt in in te crederemus. Ergo & ascende nobis: vt te sequamur mentibus quem oculis videre non possumus. hec Ambrosius. stant ergo dilecti cum iocunditate: & gaudio magno loquentes adinuicem sicut amicus cum amico. Ecce igitur & hic similiter magnum pascha sic itaq; dominus a matre rediens. apparuit primo marie magdalene' q̄ ipse

apostolis vel aliquibus alijs. Unde ꝓ ieronymus. Marie magdalene primo ostenditur de qua eiecerat septem demonia: quia meretrices & publicani precedent synagogam in regno dei. vt latro precessit apostolos. Locus autem vbi dominus apparuit magdalene. dicit quindecim passibus a sepulchro. Nunc igitur mulierem que mane surrexit: amare fecit. ardentissime dilexit. diligentissime que fecit. & ideo ꝑ ceteris inuenit. & nos imitemur eius q̄ exercitium gerentes. cum lachrymis & perseverantia dominum queramus. vt simul cum ipsa dominum inuenire. & ab eo consolari meremur. Unde origē. sequamur ergo fratres carissimi huius sancte mulieris affectum. vt perueniamus ad effectum. Plorat vnusquisq; ad iesum & queret fideliter iesum. q̄ non deest animę querenti illum Dilige ergo o homo peccator a muliere peccatrice. cui tamen dimissa sunt omnia peccata sua. Dilige peccator homo plorare dei absentiam. ac intime desiderare eius penitentiam Dilige a maria iesum amare & iesum sperare. indefinenter querere & querendo inuestigare. nulla aduersa formidare nullam consolationem extra iesum recipere. omnia preter ipsum contemnere. Dilige a Maria querere iesum in monumento cordis tui. reuolue lapidem ab ostio monumenti dei. Amoue omnem duritiam & repelle omne obstinaculum a fide tua. Tolle ergo omnem concupiscentiam & omnem immunditiam a corde tuo & diligenter perscrutare si sit iesus in eo. Si autem non inueneris in te iesum sta foris & plora & permane in fide: & respice foris ad alios si forte alicubi inuenias & videas in aliquo eius & plorando ora iesum vt dignetur intrare ad te & habitare in te & ne forte erecta cervice repellas eum a te humiliando inclina te. Et iterum prospice in monumento dei quod debet esse in te. Et si tibi videris duos angelos. vnum ad caput & vnum ad pedes. s. si cognoueris in corde tuo. quasi celestia desideria. tam ad cōtemplatiuam vitam q̄ ad actiuam. pertinentia per que adhuc non potuis ipsum videre nec iesum habere: noli his contentus esse. noli ad huc deficiendo quiescere sed plora & quere eum in te donec inuenias & si forte aliquo modo tibi apparuerit & ex desiderio tuo se reflectaverit: noli presumere de te tanquam ex tuo desiderio vel merito tibi apparuerit. & tanquam eum agnoscas: sed bonitati pietatiq; eius attribue te interroga illum & ora vt indicet tibi seipsum. Audeo enim tibi confidenter promittere. si in fide ad monumentum cordis tui steteris. si plorando iesum quesieris. & querēdo perseveraueris. si cum humilitate te inclinaueris. si exemplo marie nullam aliam consolationem de iesu. nisi ipsum recipere volueris ipso reuelante ipsum sine dubio inuenies & ipsum agnosces ita vt nō sit tibi necesse querere ad alijs vbi est iesus sed tu magis indicabis eum. nunciando quod vidi dominum & hec dixit mihi. Dec Orige. Post aliquantulum vero mozulam dominus discessit. dicens. quia & alios. visitare eum oportet. Tunc magdalena benedictione ab eo recepta. & domino descendente recessit. & tam credēs ad socias suas venit & hec eis nunciauit. Illę vero de resurrectione domini gaudentes. Sed quod cum non viderant dolentes ((recedant cum eō monumento)) ideſi de loco ante monumentum. scilicet de septis horti in quo erat monumentum. ((cum timore & gaudio magno. currentes nunciare hec discipulis)) domini de ipso. secundum glosam duplex erat in eis affectus. scilicet timoris & gaudij. alter de magnitudine miraculi. alter ex desiderio resurrectionis: & vterq; gressum concitabat femineum.

Oratio.

Pijssime domine o dulcissime magister quam bonus es tu his qui recto sunt corde. quam suauis his qui diligunt te. O quam felices sunt qui querunnitte. & quam beati qui sperant in te. Verum certe est quod tu diligis omnes diligentes te. & nunquam derelinquo sperantes in te. Ecce enim hec delectrix tua simpliciter querebat te. & veraciter inuenit te Sperabat in te & non est confusa a te. & ꝑ hoc est consecuta per te quam expectaret a te. ob secreto ergo te domine. Da & mihi diligere & querere te. ac sperare in te: vt & ego a te diligi & te inuenire merear. & a te nunquam derelinquar Amen.

Quomodo dominus apparuit tribus Marijs.

Capitulum.lxxiij.

Um ergo iste tres Marie simul pergerent ꝺ monumento reuertendo. antequam ꝑuenirent ad ciuitatem & ad apostolos ((occurrit)) & apparuit ((eis)) dominus ((ihesus)) Ubi Piero. Pergebant ad apostolos. vt per illos fidei seminarium spargeretur. Que autem sic querebant que ita currebant. videbantur obuiam habere dominum resurgentem. Et (vt ait Raba.) per hoc ostendit se omnibus fieri virtutum inspectantibus. vt ad illa

tem perpetuam perducere queant adiuuando occurrere. Blande quoq; salutatione dominꝰ deuotas erigens. & verbo consolatorio tristes consolans ((ait auete)) ex cuia forma q̄e. vbi Dicerent. Primo mulieres merentur audire auete. & maledictum cui mulieres in mulieribus soluerentur ((Ille vero)) vltra quam dici posset exhilarate ((accesserunt)) vt tam credentes & per fidē illuminate. q; vt ait apostolus. accedente oportet accedere ((& tenuerunt ac deosculate sunt pedes eius)) ex deuotione: humanitatem in qua surrexit probātes aperte & de resurrectione eius certificare: deum ac dominum ((adorauerunt)) adoratione latrie tanquam fidem trinitatis astruentes. Unde Crisо. Tenuerunt pedes eius. & cum superbabundanti ad eum letitia currentes acceperūt & per tactum coniecturam & certitudinem resurrectionis: & adorauerunt eum forsitan aliquis vestrum vellet. & secundū illas effici mulieres. & pedes detinere iesu. Potestis & nunc quicūq; vultis nō pedes & manus solū: sed & caput detinere sacrū illud. terribilibus potentes misterijs pura cōscientia. Non hic aūt solum: sed & in illa die videbit eum cū in effabili gloria illa. & plebe angelorum venientē si voluerit is eē misericordes & audictis ꝺba illa venite benedicti patris mei. hereditate ꝑcipite regnū paratū vobis ante cōstitutionē mūdi. Dec Crisо. Iste est modꝰ veniēdi ad veniam. s. accedendo ad pedes xp̄i. Unde debemꝰ ire ad osculum pedis christi per deuotā orationē eius. s. considerando humanitatem. Si vis capere celsitudinem dei cape prius humanitatem christi. Aliter acceditur ad xp̄m per fidē illuminantem: vñ in psal. accedite ad eū & illuminamini: tenetur per caritatē cōiungētem. vnde in Cant. tenui eum. s. dilectum nec dimittam: adoratur per debitū cultus exhibitionem. vnde supra in euangelio dñm deū tuū adorabis: & illi soli seruies. & tūc magdalene est datum scilicet vt tangeret eum. quod fuit ante dilatum quando querebat viuentem cū mortuis. s. in sepulchro & loco mortuorum. Cū magna igitur iocunditate loquunt adinuicē & factum similiter pascha magnū. hic vt ait Anshel. quamdiu potes morare. non deficiat tua semina interpellet. nullus exterior tumultus impediat ((. Tunc ait illis iesus. Nolite timere)) hoc dicit ad earum perfectā consolationem q; timor qui eas inuaserat adhuc totaliter ab eis non recesserat. Sicut occurrit currenti. & ante dixit gaudentibus ita timorem excludit a timentibus. Et subiungit. ((Ite nūciate fratribus meis. vt eāt i galileā. ibi me videbunt.)) Ubi Piero. Non in iudea sed in multitudine gentium gratia. n. translatura de iudea ad gentes precedet viam in cordibus preparando de galilea & hac Maria latius est dictum ante precedens capitulum. Videt hic & supra q; magister humilitatis vocat discipulos suos fratres cos amicabilius solito nominans vt securius ad eum accedant. Et non timeant accedere propter hoc q; eum in sua captione reliquerant & vt veram resurrectionem doceant vt ad honorem & ad amorem accendat. Unī Raba. Vera fraternitas est que fratrem veneratur deuotum corripit dissolutum: que presenti obsequitur absenti non rodit sano applaudit infirmam non delevit placatum non provocat fratrem meruit vt maiorem. Dec Ra. Angelus apostolos vocat discipulos ratione humilitatis debite dño vnus honorem iesus autem quamuis dñs vocat eos fratres & caritatis & humilitatis ratione in quo datur pietatis forma caritatis: & humilitatis iuxta illud. Eccle: Recte eum te posuerunt esto illis quasi vnus ex illis. Nunquaz iesus olim dñs humilitatem dimisit sed vsq; ad mortem fidem ei seruauit. & etiam post mortem necnon post ascensionem. Nonne in fine pedes discipulis lauit. Nonne humiliauit se vltra q̄ dici possit crucis patibulum sustinendo. Nonne post resurrectionem vocauit discipulos fratres. Nonne plus ascensionem locutus est paulo humiliter quasi ad comparem suum saule: saule quid me persequeris. Dec nominauit se deum sed iesum nazarenum nomine etiam in sede maiestatis consistens dictorus est in die iudicii quandiu fecisti vni de his fratribus meis minimis mihi fecistis: Non sine ci virtutem hanc tñ amauit & suo nobis exemplo commendauit sine hoc. n. fundamento frustra fit aliarum virtutum edificium vel constructio. Uñ nec de castitate nec de paupertate nec de aliqua virtute ꝑfecte confidas sine humilitate ((Venit ergo Mariamagdalena)) cum aliis duabus ad nunciandum bonos rumores xp̄i discipulis tribus de monte dñi hec. n. dies bona nunciata fuit ((nuncians eis: q; vidi dñm & hec)) que dicta sunt ((dixit mihi)). Nunciare volebat Mulieres opus facium euangelice facte que apostole apostolorum sectantes ad denunciandum manē misericordiam dñi eis qui recte intelligit alios nunciare debet iuxta illud Apocalipsis qui audit dicat veni: vnde per istam que per oibus fuit solicita videre xp̄i sepulchrum ꝓpter q̄ dño ei primo apparuit significat quilibet persona de cognitione veritatis diuine valde solicita & per hoc meritis

ssequi cognitionē. ꝛ talio debet veritatem agnitā nunciare alio sicut maria nunciauit discipulo. ne de abscondito talento debeat merito reprehendi. vnde Beda. In eo autē q̄ hec mulier discipulo xp̄m resurrexisse nūciauit omnes monemur. maxime quibus est cōmissum predicandi officium. vt ñ quid eo celatus revelatum fuerit studiose proximo p̄ponant. hec Beda. misericordissima dei pietas in hoc loco erga sexum femineum declarat mulier resurrectionis accepit primum mysterium ꝛ mandata custodit: vt veterem prevaricationis errorem aboleret inde ꝑm Greg. humani ge nerio culpa abscidim. vnde p̄ cessit: mulier in paradiso viro p̄pinauit mortē a sepulchro mulier viris anunciauit vitaz ꝛ dicta subtilificatoris narrat que mortifer serpētis verba narrauerat. mulier que fuerat ianua mortis. prima predicat resurrectionem ꝛ ostendit ianuam vite. Ac si ꝙz Greg. humano generi non verbo dominus ꝙz rebus dicat. de qua manu vobis illatus ē potus mortis: de ipsa suscipite poculū vite. Unde Aug. Resurgentem deum primores femine apostolis nunciauerunt. Nūciauit viro suo mortem femina in paradiso: nunciauerunt ꝛ femine salutem viris in ecclesia. Resurrectio de christi apostoli erant gentibus nunciaturi: apostolis femine nunciauerūt. Unde ꝛ Ambro. Sicut in principio mulier auctor culpe viro fuit. vir executor erroris ita nunc ꝙ mortem primo gustauerat resurrectionē prior vidit culpe ordine remedio prior: ꝛ ne perpetui reatus apud viros obprobrium sustineret que culpam viro transfuderat. trāsfundit ꝛ gratiam veteriꝙz lapsus compensat crumnam resurrectionem indicio. Per os mulieris ante processerat: per os mulieris vita reparatur. Unde ēt Beda. O ꝙ felices femine que triumphum resurrectionis mundo meruerunt annunciare: ac mortis quā eva serpētino affatu seducta contraxit imperiuz divinum predicare. Quanto feliciores anime virorum pariter ꝛ feminarum: quotquot ī die iudicii percussis panore ac digna vltione reprobis ipse celesti gratia ad vite triumphare demum ꝛ gaudiū beate resurrectiōis meruerint intrare. hec Beda. Et q̄ constantiā predicandi non habet sexus inferior. ꝛ ad exēplum infirmior. ꝛ mulieribus docere in ecclesia non permittitur. mādatur viris officium evangelizandi. hec ut nunciat mulier ipz nō vt mulier: sed vt ecclesiā gestans. Recte quo ꝙ hec mulier que leticiam dominice resurrectionis prima nūciauit. s. sancta Maria magdalena septem demoniis. i. vniuersis vitiis ꝛ criminibus curata esse memoratur. vt vbi abundauit peccatum superhabundare gratia mōstraretur: ꝛ ne quisquaz digne penitens de venia cōmissorum desperaret. videns eā que tot erat subdita vitiis in tantum culminis subito esse promotam. vt ipsio cuāgelistis atqz apostolis prima miraculum resurrectionis evangelizaret. Tum etiā vt nullus de sua innocentia presumat aut peccatē desperet. tum vt pateat ꝙ ex dei habundātia gratia peccator alicui resurgit melior: quam ante casum fuerat. Sancti cū peccant lapsi est mi⁹ non cunctis. cadat iustus. labatur iustus. resurgat iustus melior erit. Sanctis cūctis cooperantur in bonum.

Oratio.

Jesu nostre redemptio amor ꝛ desiderium qui devotis mulieribus te querentibus. te desiderantibus ꝛ a tuo sepulchro redeuntibus refulgens a mortuis propitius occurrēs apparere voluisti quero ego te quem diligit anima mea Jesu dulcissime. quero ꝛ noli iuvenio. Occurre igitur anime mee querenti te. o vnice fili dei patris. ꝛ si differo in presenti tuam desiderabilem p̄sentiam non auferas ī futuro. vt in vltima resurrectione fidelium mihi cum electis tuis merear iocundari. Amen.

De mendatio custodum.

Capitulum. lxxiiij.

Deinde cum mulieres abissent)) a monumento ad explendam iussionē vtiqꝫ((quidem de militibus)) illud custodientibus. qui viderunt factum ꝛ audierunt verbum angelicū((venerunt)) ipsa die resurrectionis((in ciuitatem)). s. hierusalem((ꝛ principibus sacerdotum)) a quibus positi erant ad custodiendum sepulchrum christi((nunciauerūt cōa que fuerāt facta)). s. xp̄i resurrectionē ꝛ angeli terribilē apparitionē. ac terremotū ex his que viderant ꝛ audierāt. facti sunt vellēt nolent testes ꝛ predicatores veritatis ꝛ resurrectionis dñi triūphatoris mortis. et hoc quippe est validū testimoniū q̄ ab inimicis ꝛ crucifixoribus xp̄i iudei audiāt surrexisse ipsum Ubi fm Crisō. mira angeli apparitio ꝛ terremotus pp milites fcā sunt vt stupefierēt ꝛ abeis fieret testimoniū veritatis. Veritas. n. a cōtrarijs divulgata magis effulget. Quod ꝛ cōtingit. qñ predicti custodes nūciauerūt principibus omnia qui facta fuerant. Ubi vero

dum ꝙ volentes impedire divinaz providē tiam: cōtra suā intentionē p̄movent illam: sicut fratres Joseph vendiderunt ipsū ne adorarent eū: ꝛ p̄ hoc cōpulsi sunt euz adorare. fm̄ prudentie divine ordinē. Sic principes iudeoꝝ volentes ipenire celebritatē nois xp̄i fuerunt valde diligētes de custodia sepulchri ꝛ per hoc celebrata est fama de veritate resurrectionis. ꝛ per consequens fuit notis. ita docta igitur simplicitas fatetur veritatē astuta vero duplicitas principū modum querit quo affirmat falsitatez. Unde Rab. Simplex animi equitas indocta hoīum rusticitas semper veritatem reit: vt est sine fraude manifestat ac contra versuta malignitas: falsitatem verisimilibus verbis p̄ vero cōmendare decertat hec Rab. Unde nequitia iudeoꝝ per hoc non quievit. qz ((congregati cū senioribus)) ad confingendū falsitatē ((consilio acceptō dederunt militibus pecuniā copiosā)) ad puertendū veritatē ((tintingentes eis vt)) ad vemgrandā resurrectionis famā((dicerēt ꝙ ipso dormientibus discipuli eius nocte furati eū essent.)) Ecce apertū mendacium. Unde Remig. o stulta infantia dormitēs testes adhibes. si dormierunt quō futuruz viderūt si non viderunt quō testes sunt. Quod si ēt fures viderunt. cur nō eos detinuerunt. Unde ꝛ Crisō. vere formam mendatij habebat ꝙ dicebant qualiter. n. furarentur discipuli hoies pauperes ꝛ ideo te. ꝛ neqz apparere audentes. si. n. adhuc xp̄m vivū videntes fugerunt qualiter mortuo eo non timuissēt tot militū multitudinē. Nūquid ostiū sepulchri poterant evertere. lapis eminebat magnus. multis indigens manibus. Nunquid erā nō erat sigillum superimpositū. quare non perfossibilia sunt que de furto dicta sunt. Unde per que resurrectionem obumbrare conātur per hec et. am faciunt clare. Dicentes enim ꝙ discipuli furati sunt confitentur corpus nō esse in sepulchro furtum autem ostendit esse mendax custodia militum ꝛ discipulorum pauor hec Crisō. Per hoc etiam moliebant discipulorum perditionem. imponendo eis furti crimen. ipsi tualiter autez discipuli xp̄i fures erant. quia ab ingratis iudeis scripta noui ꝙ veteris testamenti ablata in vsum ecclesie conferebant: ꝛ salvatorē qui eis p̄mium fuerat. illis nocte dormientibus hoc est infidelitate torpentibus abstulerunt. gentibus credendum tradentes. Et vt dicit. severianus. Ammonuerunt milites. perdiderunt iudei. sed discipuli magistrum suum non furto. ꝛ fide virtute non fraude. sanctitate non crimine. vivum non mortuū sustulerunt. De cēpti vero erarii: ꝛ oblatione pauperum non de bursio proprio acceperunt premium ꝛ copiosam vt ea famam xp̄i extingerent cuius sanguinem ꝛ vitam prius humilitatis gratia emerant. De communi prodigi summa adeo vtde proprio nil erogemus hec propter tas diligitur: ꝛ communio contemnitur. Unde Piero. Lusiones miracula confitentur Illi qui post tale testimonium debuerunt converti ad penitentiam ꝛ iesum quere resurgentem perseverat in malicia. Et pecuniam que ad vsus templi data fuerat venerunt in redemptionem mendacii sicut ꝛ ante triginta argenteos iude dederant predicten. Dēo igitur qui stipe templi ꝛ his que conferuntur ad vius ecclesie abuuntur ꝛ aliis rebus in quibus suam exp̄lant voluntatem si miles sunt scribarum ꝛ sacerdotum redēmentium mendacium. ꝛ sanguinem salvatoris. Unde ꝛ Hylarius. Emitur ergo resurrectionis silentium. ꝛ furti mendacium argento: quia honore seculi (qui in pecunia est ꝛ cupiditate) xp̄i gloria denegatur. hec Hilarius. Illio etiam iudeis similes sunt: qui cum magnis sumptibus ꝛ laboribus conantur ad subuersionem veritatis cuiusmodi sunt aduocati dolosi ꝛ doctores vanegloriosi ꝛ illi qui eos ad hoc inducunt quibuscunqz modis. Ubi Crisō. Non mireris si pecunie milites superauerunt apud discipulum tantum ostenderunt virtutem vt facerent cum magistri predictorem nihil enim clausum vel occultum quod non pecunia indagante fit contrium. Propter quod dicitur nihil iniquius quam amare pecuniam. Unde ꝛ Raba. O pestis magna auctoritate super bonis annis deteriorāda quid illesum qui d inconcussum dimittis. Tu genus hominem confudisti in discipulum comitem christi ab apostolatu precipitasti tu milites custodientes christi sepulchrum captivasti. Nunqnid aene dictum est pecunie obediunt omnia hec Raba. O quot iudei ꝛ milites in hoc scelere. ꝛ heredes iudei ꝛ milites in hoc scelere. etiam apud magnos ꝛ potentes reliquerunt qui pecunia corrumpuntur ꝛ corrumpunt. ac pro temporalibus: ꝛ transitoriis agentes iniquitatem credunt nihilominus sed vane ꝙ sic anime eorum requiescant in pace ꝛ partem habeant cum christo ꝛ resurrectione. ((Custodes vero accepta pecunia)) corrupti((fecerunt sicut erant docti)) ꝛ dixerunt nobis dormientibus furati sunt discipuli iesu corpus eius. sed mentia est iniquitas sibi ꝛ avaricia sicut christi discipulos fuisse deceptos. hec autem irrisio hodie congruit pigris illis hominibus. Ubi dominice resurrectionis torpentibus.

Pe. Damianus quidem est autez ne iom
n equis vel adrotamentum quidem incem
petendus bene alienat. & maxime tuita
dicendus vt quid videlicet tempore grauius
incumbu accidam. canonicis non inuenit
occupatus officia. Abbi enim nostrum ſ
pote vel ignime ederet qua videlicet hora
constit redempcre nostrum de ductu mor
tis imperio surrexit. Ne si hunc dominamus
quando ecisse sole corpore. etiam mercies
noster homo lucem debeat in occidua ex
pecture. quod absit vt istrilo nobis videatur
illa congruere discipuli eius nocte venerit &
nobis dormientibus furati sunt eū. Dec Pe
tro. Illud autem mendacium nullā iudei
emerunt cure. quod adhuc eo tenet in error
re. Unde (dimigatū est) & manet (hoc ver
bum) (scilicet q christus furatus fuisset. non
surrexisset tangnam verum (quod ñ erat ial
ſ) apud iudeos ((vſq;) modo & (in hodier
num dem) & vſq; hodie sinz non videt vel
intelligunt errorem. Unde Rab. Error em
pti mendacii. per q resurrectionis denegant
veritatem pericuret in iudeis. ne in christū
credent & recta eos constringit ppetuo. Ad
tempus autez mendacium preualuit ſ non
semper. Nam contra ficium mendacium iu
deorum. refulget efficax & irretragabile testi
monium resurgentium mortuorum qui (mul
ta corpora sanctorum qui dormierunt) (somno
morte) (surrexerunt post resurrectionem
eius) tanquam testes sue resurrectionis ((& &
exeuntes de monumentis venerūt in sanctā
ciuitatem) (hierusalem que dicit sancta pro e
pter templum diuino cultui deputatum & p
ter sancta sanctorum & ob dilectionē alio
rum vrbium inquibus idola colebantur vel
pio antiquo nomine. vt Matheus publica
nus dicitur (& apparuerunt multis testifican
tes de resurrectione dominica. idoneis ad de
clarationez resurrectionis dominice. hic sci
licet qui videre meruerunt & resurgentem su
sceperunt. sed non omnibus. quia nō erat re
surrectio generalis. que apparebit omnibus
& bonis & malis. Et hec diuinitus factus est
contra iudeos & militet in testimoniū q christus dominus primitie dormientium vere re
surrexit a mortuis. Unde Crisp. aperta sunt
monumenta & resurrexerunt multi. & intra
uerunt in sanctam ciuitatem vt in exuiabi
lem relinquerent eam & domini resurrectio
firmaretur. Dec Crisp. Forte hi fuerunt de q
bus supra epistolam ad Heb. legitur q mul
ti affecrauerunt sepeliri in terra sancta. vt cū
domino resurgente resurgerent. In euange
lio etiam nazareop legitur q duo viri sancti
ssimi ante .x. annos venerunt in templum
& scripserunt quā illi qui erant in limbo exul
tauerunt in peccatis dominū ad literas q de
mones mutabantur. Unde leo papa. q mor
talitatis grauabantur sepulchris vicinis ob
siculorum mora prolixe apparerant. quo
q nunc in ciuitate facta. ideſt ecclesia vel tu
ture resurrectionis indicia. & quod credendū
est in corpore quo fiet in eodem. Dec Leo
Recte autem in resurrectione dominica de pre
alii surrexerunt vt cum se peremptore deper
raret homo q in se offenderat deus. dū hoc i
se fieri posse presumeret. q in puris hoibus
factum cognosceret. Unde Brego. Ad istruē
dum ergo ignorantiam nostram ad roborā
dam infirmitatem nostram huc resurrectiōis
exemplum nobis sufficere voluit. Solus ille
in tempore mortuus est. & tamen solus minī
me surrexit. Ne quis enim dicat. sperare ō se
non debet homo q in carne sua exhibuit dō
deus. ecce cum deo homines resurrexisse co
gnoscimus. Dec Brego. Considera hec quaz
magna fuit nequitia indecoriz circa dominuz
ſ tum que etiam post eius mortem non ces
sauit. & quam magna bonitas circa illos de
quorum salute nihilominus curam habuit q
bus exemplis & nos prouocamur vt eius be
nitatem circa iniuriantes imitemur.

Oratio.

Omine ihesu christe ad cuius re
surrectionis famam denigrādaz
iudei militibus pecuniā copiosā
dederunt. & ad pertendendaz ve
ritatem eos conspexerunt. da mihi vt pecunia
non corrumpar vel corrumpam. nec pro tem
poralibus & transitorijs iniquē aganti sed tem
per in veritate permaneam & liberer per eā.
Da etiam mihi vt sicut post resurrectionem
tuā surgēico testes exitterūt tibi. sic & ego me
rear de te verbo & opere testificari & in resur
rectione generalitecū & eā mia electis partes
habere. & cum eis coram te in regno tuo sine
fine te miserante gaudere. Amen.

Quomodo dominus apparuit Petro & Jo
seph & Jacobo minori. ac sanctis patribus.

Capitulum. lxxv.

Um ergo magdalena & socie
tes eius redeuntes dominū
narrasset discipulis resurrexisse
dām Petrus merens q dominum suum nō
viderat. nec quiescere valens propter amoris
vehementiam quam ad eum habebat discē
sit subito ab aliis ad querendum dominum
& soluebat versus sepulchrum. Nesciebat

enim vbi eum alibi quereret. Dum ergo per
geret dominus in via et apparuit. licet eius
dem vbi vel qua hora factum sit non ve
niatur vbi vel qua hora factum sit non ve
gnaueri. Tunc Petrus videns dominuz p
cidit in terram & ventam petiit. de hoc q eā
vereliquit & pluries negaret dominus autez
sibi peccata dimittens. & cum consolādo cō
fortans dicit ei vt confirmet etiaz fratres su
os. Diant simul & cū gaudio colle quantur
ea. Diant simul & cū gaudio colle quantur
admixes. & sic hoc similiter pascha magnū
singulariter ergo petro apparuit qui singu
lariter cum negauit. Omnium autem vtrop
quos euangelia. & apostoli cōmemorant.
primo dominus Petro pluribus de causis.
sen rationibus apparere voluit. prima est vt
qui primo confessus est cum christum ee. pri
mo resurrectionem eius mereretur videre.
Secunda vt mentem eius que in passione ti
mbauerat reformaret. & qui timore passiōis
eius cadentis ceciderat. per spem resurrec
tionis primo erigeret. Tertia vt peccatuz
trine negationis ei indultum ostenderet con
fortans. cum ne desperaret. Quarta & apostō
latus eius ordinem consolidaret & ipsum in
eo roborare. Quinta. vt eius facto doceret
qualiter subditis iuxta penitentibus condesce
dere deberet. quantūcunq; peccassent. Sexta
vt peccatoribus omnibus spem misericordie
& venie daret ostendendo q peccatores non
despiceret. Septima potest addi p Crisp. que
dicit. non enim simul omnibus se manifesta
bat. vt fieret fidei semina. nam qui. primo
viderat & certus erat. alio referebat. Deinde
sermo predicens preparabat animam audi
toris visioni. Et ideo primo discipuli & fide
lioribus apparuit. Erat enim opus animis
fidissime que primo acciperet hunc aspectum
vt minime turbaretur inopinata visiōe. post
petrum vero alios apparuit. quandoq; pau
cioribus quandoq; pluribus. Dec Crisp. pe
tro vero benedictione a domino accepta. re
dieno ad discipulos. & ad discipulos eius om
nia narrauit. & deinceps in omnibus multū
fidelis vero permansit. petrus interpretat obe
diens & typū obedientie gerit. quibus domi
nus sepius apparere consuevit. discedēs igitur
dñs Jesus a petro apparuit Joseph. q cum
sepelierat in monumento suo. nā (vt legitur i
euangelio nazarenorum) cū audissent iudei q
Joseph a pylato corpus ihesu petiisset. & ipm
ita honorifice in monumento suo sepelisset.
Tunc indignati aduersus eū ceperunt ipsuz
eadem vespera qua sepelivit dñm. & in quo
dam cubiculo diligenter clauso & sigillato re
cludentes incarcerauerunt. alligantes eum
ad columnam in ipso carcere. & volentes p ost

apparitionibus post resurrectionez factis ñ
Marie matri sue preceteris plus ō morte ei⁹
dolenti ⁊ resurrectionem ei⁹ expectanti. to
tus festivus ⁊ gloriosus apparuit. Tot
tum memoriam in leticiam conuertit. itaq;
omnis dolorisq; oblita fuit. Mariam
etiam magdalenam cui in ipsem ortulani ap
paruit plorantem consolabatur: vocans eam
proprio nomine. ⁊ dicens. Maria. quo vere
dolentium conuersa ac consolata ⁊ edocta co
gnoscens dominum cum gaudio magno hic
videbat). Item duobus discipulis euntib⁹
in via. apparuit in specie peregrini quib⁹ ap
erti sensum scripture ⁊ eorum corda fecit
ardentia. ⁊ demum in fractione panis eos ple
ne consolabatur sui noticia. Item cum appa
reret discipulis congregatis in vnum in pro
pria specie. consolabatur eos dicit((pax vob.
quid turbati estis: ego sum nolite timere. vi
dete manus meas ⁊ pedes meos. ⁊ aperuit il
lis sensum vt intelligerent scripturas. Et sic si
militer deus in qualibet alia sua reuelatione
consolatus est videntes se cum aliqua reuela
tione. Unde non dubium est quin similiter ⁊
hec illos suos dilectos consolatio sit. Et notā
dum q; diuina consolatio acquiritur. primo
per timorem. secundo per lachrymationē seu
lachrymarum deuotionem. tertio per tribula
tionum sustinentiam. quarto per humiliatio
nem. quinto per terrene consolationis vtariō
nez sexto per supernorum contemplationem
dominus igitur ihesus inde discessit quia non
dum sanctos patres post resurrectionem suā
visitauerat quos in paradiso delitiarum dimi
serat. Rediit ergo ad eos procedens in stola
candida cum multitudine angelorum. Quē
ipsi in tanta gloria a longe conspicientes. cuz
indicibili gaudio exultatione ⁊ iubilo canti
cis ⁊ laudibus eum susceperunt. ⁊ prociden
tes in terram adorauerunt. Deinde surgētes
⁊ stantes coram eo reuerenter ⁊ iocunde cō
plouerunt laudes suas feruenter ⁊ omni qua
poterant deuotione. O qualis cant⁹ ⁊ quan
ta gaudia tulerant: vbi tanta contritio sanc
torum simul psalebat. O quam bonum ⁊
quam iocundum talibus interesse. vel saltem
aliquid de eis percipere. Appropinqua ergo
⁊ tu si permiteris ⁊ admiscere laudibus istis
vel saltem auscultā a longe ⁊ iocundare in
eis.

Oratio.

Omine ihesu christe. da vt sim pe
tr⁹ obediendo ⁊ iacobus vitia
supplantādo. ac Joseph ō virtu
tem per augmentum proficien
do. ⁊ in hoc per longanimitatem perueneran
do. vt tu qui dilo in angustijs dign⁹ es appa
rere. digneris ⁊ me sepe per tuam gratiam p
plus⁹ visitare. da etiaz michi vt sicut sancti pa
tres post resurrectionem tuam glorificatum vi
dere meruerunt: ita ⁊ ego in illo ineffabili gau
dio quo nunc tecum gaudent in celis mere
ar de conspectu tuo semper gaudere cum
eis. Amen.

Quomodo dominus apparuit duobus di
scipulis in via.

Capitulum. lxxvi.

Ecce autem die resurrectio
nis nostri((duo ex)).
lxxg.((discipuli eius)) de hierusa
lem egrediebantur((ibant versus castel
lum emaus. quod distabat ab hierusalez sta
diis sexaginta)).i.vij. millibus quingentis pas
suum contra occidentem. Octo quippe sta
dia faciunt miliare vnum ⁊ sic distabat ab
hierusalem per septem miliaria ⁊ dimidium:
quorum duo vel secundum quosdam) tria fa
ciunt vnam leucam. Unius istorum duorum
nomen exprimit lucas((cui)) inquiens ((no
men Cleophas((alterius vero nomē tacet ei
humilitatis: quia secundum Grego. creditur
fuisse ipse Lucas: sed secundum Ambro.
putatur fuisse Amon filius ruſi.((Et)) cum((ip
si)) quasi desperati de iesu)) (adinuicem de his
que acciderant)) scilicet de eius conuersatiōe
⁊ morte tristes((conferrent)) maxime dolen
tes quia eum sine culpa ⁊ innocenter occisum
nouerant: venit dominus ihesus ⁊ iunxit se il
lis scilicet corporaliter ⁊ spiritualiter. ⁊ ibat
cum eis)) tamquam socius itineris interro
gans ⁊ respondens. ac verba salubria cum
ipsis conferens. vt secundum Bedam. fidem
sue resurrectionis mentibus eorum intende
ret: ⁊ quod se facturum promiserat impleret
scilicet vbi sunt duo vel tres in nomine meo
congregati ibi sum in medio eorum. In ipso
loco in quo se eis iunxit: post ea capella facta
fuit. ⁊ quia intus in corde dominum amabāt.
sed de eius resurrectione dubitabant. ideo de
minus eis forte in corpore apparebat: sed qui
esset non agnoscebant. Hoc apud eos age
batur forte in oculis corporis quod agebant
intus in oculis cordis. Quis enim amabant
videbant. quia vero dubitabant. cum que

videbant non agnoscebant: ⁊ hoc est q; vi
dit. ((Oculi ei⁹ tenebantur ne eum agno
scerent)) q; incredulitas eor⁹ ⁊ dubietas de
merebatur. q; ipso cognitionem sui corporis
ab eis retardaret. Tenebātur oculi eorū ve
ritate non falsitate. sed ipsis non valentibus
veritatē recipere vel peipere. vt non ab ipso
visi Jesu. sed ppria dubitatione tenebātur
Ubi Aug. q; sit ait Marcus eis in alia effi
gie visi apparuisse. hoc Lucas dicit: q; ocu
li eorum tenebantur ne cognoscerent. ā ocu
lis. quippe eorū acciderat aliquid. quod ita
manere permissum est vsq; ad fractionem
panis. Non quia dominus non poterat trās
formare carnem suam vt alia re vera ēet essi
gies quam solebant intueri. sed non itaē ta
men. hec Aug. ((Et ait ad illos qui sunt hi
eius. Que sermones quos conferitis adinuicem ambu
lantes ⁊ estis tristes:)) Non querit ex ignoti
tia sed vt ex eor⁹ responsione incredulitas eo
rum conuenientius arguat. vt dicit Grego.
confiebant quidem inter se. quasi non am
plius expectantes xp̄m viuentem. sed dolen
si quasi perempto saluatore. ((Et respondēs
Cleophas dixit ei. Tu solus peregrinus es
in hierusalem. ⁊ non cognouisti que ſcā sunt
in illa his diebus: Hic solus non facit exclu
sionem aliorum peregrinor⁹: cum valde mul
ti peregrini ⁊ de diuersis partibus venissent
in hierusalem ad diem festum pasche. sed no
tat exclusionem cognitionis ab isto sic appa
rente. s. noticie mortis iesu. quā solus videba
tur ignorare: vt sit sensus. Cum multi pere
grini his diebus venerint in hierusalem mi
rus est q; tu solus inter alios pegrinos igno
res ea que sunt nota alijs olim. Ubi Theo
phi. quasi dicat. Tu solus quasi taz peregri
nus es ⁊ extra confinia hierusalem habitās
⁊ expers eor⁹ que in medio eius contigerunt
vt hec ignores. vbi ⁊ Beda. peregrinum pu
tabant eum: cuius vultum non agnoscebant
Sed reuera peregrinus erat eis: a quorū na
ture fragilitate percepta tā resurrectiōis glo
ria longe distabat: ⁊ a quorum fide vepote re
surrectionis eius nescia manebat extraneus
⁊ cum non ex ignorantia. sed vt ex respōsio
ne eos argueret de facto in hierusalem que
nam essent eos interrogaret((dixerunt de ie
su nazareno: qui fuit vir propheta potens in
opere)). s. miraculorum((⁊ sermone)). s. p̄di
cationis ⁊ doctrine((quō esset traditus i mor
tem ⁊ crucifixus)) vbi Beda. Prophetam fa
tentur: filium dei tacent. vel nondum perfe
cte credentes. vel solliciti ne incideret i. ma
nus iudeorum persequentium. quia nesciē
bant quis esset. q; verum credebant celantes

Et subiungunt q; sperabant ipsum redēpto
rem israel. quasi iam euanesceret spes eor⁹.
cuius causam subduxit. quia((iam tertia die
)) ab illis factio erat. qua se resurgere predixe
rat. ⁊ ñ adhuc discipulis nō apparuerat: licet
tertia dies prope finem esset. Et addunt. q⁹
((quidam ex eis abeuntes ad monumentuz
terruerunt eos)) non de resurrectione christi
quam nunciabant. sed de ablatione corporis
eius inuenti. quam discipuli timebant. Et ip
se dixit ad eos ex responsione eor⁹ arguēs ip
sos. ((O stulti)) propter cecitatem intellectus
((⁊ tardi corde)) propter traditionem affec⁹
((ad credendum in his qui locuti sunt p̄phe
te)) de christi morte ⁊ resurrectione((non ne
ne hoc oportuit pati christum)) tum propter
patris predestinationem. tum propter christi
exaltationem. tum propter humani generis
redemptionem. tum propter scripturam im
pletionem. ((Et ita)). s. per passionez ⁊ mor
tem((intrare in gloriam suam)) ad quam ne
mo peruenit nisi per passionis viam. ((Et in
terpretabatur)) ⁊ exponebat ((illis in omni
bus scripturis que de ipso erant((in ducēdo
testimonia aliqua ⁊ aperiendo misteria quā
tum ad propositum ostendendus sufficiebat
ostendens eis omnia circa ipsum facta ante
fuisse predicta. firmitas enim fidei in eo est.
quia omnia que in christo venerunt predicta
sunt. Considera hec multiplicem domini be
nignitatem ⁊ bonitatem. Primo quia non
potuit eius. feruens amor: sustinere suos sic
tristari ⁊ errare. Uere fidus est amicus fide
lis comes. ⁊ benignus dominus. iungit se ip
sis querit tristicie causam ⁊ exponit eis scri
pturas infirmans corda eorum. Sic quotidie
facit nobiscum spiritualiter. Si enim alī
qua perplexitate vel accidia grauati pie ō ip
so loquitur statim adest cōfortans corda no
stra ⁊ illuminans ⁊ etiam amorem suum in
flammans. Optimum enim remedium ē cō
tra tales perplexitates loqui de eo similiter
⁊ cogitare de ipso propter quod illorum di
scipulorum exemplo cum per viam incedi
mus: de salutiferis loqui debemus. vt christū
nobiscum pergentem habeamus. ⁊ non solū
pergentem sed etiam nos docentē. sicut illis
discipulis cum quibus ibat scripturas aperie
bat. Et vniuersaliter vbiq; bonum est loqui
de iesu bonum est eum in mente semper ha
bere. quia nec ipse obliuiscitur eorū qui me
mores sunt eius. Sicut ⁊ hic videmus. Pro
misit enim q; vbi duo vel tres congregati sūt
in nomine eius ibi est in medio eorum. Spe
cialiter autem de passione loquentes comi
tatur dominus. quia amplius placet ei reco

apparitionibus post resurrectionez factis nā
Marie matri sue preceteris plus ō morte ei⁹
dolenti ⁊ resurrectionem ei⁹ expectanti. to
tus festinus ⁊ glorios⁹ appareno. Do⁹
tum memorem in leticiam conuertit. tnc⁹
omniō doloris⁹ pristini oblita fuit. Mariam
etiam magdalenam cui in spem ortulani ap
paruit plorantem consolabatur: vocans eam
proprio nomine. ⁊ dicens. Maria. quo ver
bo⁹ tatim conuersa ac consolata ⁊ edocta co
gnoscens dominum cum gaudio magno sue
volunatis dicēs vade ad fratres meos ⁊ dic
res quibus occurrit consolatus est dicens((a
scendo ego ad patrez meū. Item tres mulie
ūcte)) ⁊ deinde subiungens. nolite timere eis⁹
gs misterium suū reuelauit dicens((. Ite nun
ciate fratrib⁹ meis. vt eant in galileaz: ibi me
videbunt)). Item duobus discipulis euntib⁹
in via. apparuit in specie peregrini quib⁹ ap
peruit sensum scripture ⁊ eorum corda fecit
ardentia. ⁊ demum in fractiōe panis eos ple
ne consolabatur sui noticia. Item cum appa
reret discipulis congregatis in vnum in pro
pria specie. consolabatur eos dixit((pax vob.
quid turbati estis: ego sum nolite timere. vi
dete manus meas ⁊ pedes meos. ⁊ aperuit il
lis sensum vt intelligerent scripturas. Et sic si
militer deus in qualibet alia sua reuelatione
consolatus est videntes se cum aliqua reuela
tione. Unde non dubium est quin similiter ⁊
hec istos suos dilectos consolatus sit. Et notā
dum ꝙ diuina consolatio acquiritur. primo
per timorem. secundo per lachrymationē seu
lachrymarum deuotionem. tertio per tribula
tionum sustinentiam. quarto per humiliatio
nem. quinto per terrenc consolationis vitatiō
nez sexto per supernorum contemplationem
dominus igitur ihesus inde discessit quia non
dum sanctos patres post resurrectionem suā
visitauerat quos in paradiso delitiarum dimi
serat. Redijt ergo ad eos procedens in stola
candida cum multitudine angelorum. Quē
ipsi in tanta gloria a longe conspicientes. cum
indicibili gaudio exultatione ⁊ iubilo canti
cis ⁊ laudibus eum susceperunt. ⁊ prociden
tes in terram adorauerunt. Deinde surgētes
⁊ stantes coram eo reuerenter ⁊ iocunde cō
pleuerunt laudes suas feruenter ⁊ omni qua
poterant deuotione. O qualis cant⁹ ⁊ quan
ta gaudia ibi erant: vbi tanta contritio sanc
torum simul psalebat. O quam bonum ⁊
quam iocundum talibus interesse. vel saltem
aliquid de eis percipere. Appropinqua ergo
⁊ tu si permitteris ⁊ admisceare laudibus istis
vel saltem ausculta a longe ⁊ iocundare in
eis.

Oratio.

Omine ihesu christe. da vt sim pe
trus obediendo ⁊ iacobus virtu
supplantādo. ac Joseph ō virtu
tem per augmentum proficien
dō. ⁊ in hoc per longanimitatem perseueran
dō. vt tu qui illis in angustijs dignat⁹ es appa
rere. dignerio ⁊ me sepe per tuam gratiam p
pitⁱ⁹ visitare. da etiaz mihi: vt sicut sancti pa
tres gaudium de tua presentia habuerunt: tu
te post resurrectionem tuam glorificatum vi
dere meruerunt: ita ⁊ ego in illo ineffabili gau
dio quo nunc tecum gaudent in celis mere
ar de conspectu tuo semper gaudere cum
eis. Amen.

Quomodo dominus apparuit duobus di⁹ scipulis in via.

Capitulum.lxxvi.

Ps autem die resurrectio
nis homini((duo ex)).
lxxg.((discipuli eius)) de hierusa
lem egressi((ibant versus castel
lum emaus. quod distabat ab hierusalez sta
diis sexaginta)). i. vij. millibus quingentis pas
suum contra occidentem. Octo quippe sta
dia faciunt militare vnum ⁊ sic distabat ab
hierusalem per septem miliaria ⁊ dimidium:
quorum duo vel secundum quosdam) tria fa
ciunt vnam leucam. Unius istorum duorum
nomen exprimit lucas((cui)) inquiens ((no
men Cleophas((alterius vero nomē tacet ei
humilitatis: quia secundum Brego. creditur
fuisse ipse Lucas: sed secundum Ambro.
putatur fuisse Amon filius roboā. ((Et)) cum((ip
si)) quasi desperati de ihesu)(adinuicem de his
que acciderant)) scilicet de eius conuersatiōe
⁊ morte tristes((conferrent)) maxime dolen
tes quia eum sine culpa ⁊ innocenter occisum
nouerant: venit dominus ihesus ⁊ iunxit se il
lis scilicet corporaliter ⁊ spiritualiter. ⁊ ibat
cum eis)) tamquam socius itineris interro
gans ⁊ respondens. ac verba salubria cum
ipsis conferens. vt secundum Bedam. fidem
sue resurrectionis mentibus eorum intende
ret: ⁊ quod se facturum promiserat impleret
scilicet vbi sunt duo vel tres in nomine meo
congregati ibi sum in medio eorum. In ipso
loco in quo se is iunxit: post ea capella facta
fuit. ⁊ quia intus in corde dominum amabāt.
sed de eius resurrectione dubitabant. ideo do
minus eis forte in corpore apparebat: sed qa
esset non agnoscebant. Hoc apud eos age
batur forte in oculis corporis quod agebatur
intus in oculis cordis. Quis enim amabat

videbant non agnoscebant: ⁊ hoc est ꝙ di
cit. ((Oculi aūt eoꝝ tenebantur ne cum agno
scerent)) ꝙ incredulitas eoꝝ ⁊ dubietas de ꝙ
merebatur. ꝙ xp̄s cognitionem sui corporis
ab eis retardaret. Tenebātur oculi eorū ne
ritate non falsitate. sed ipsis non valentibus
veritatē recipere vel percipere. vñ non ab ipso
visō Jesu. sed ꝓpria dubitatione tenebātur
Ubi Aug. ꝙ aūt ait Marcus eis in alia effi
gie visis apparuisse. hoc Lucas dicit: ꝙ ocu
li eorum tenebantur ne cognoscerent. cū ocu
lis. quippe eorū acciderat aliquid. quod ita
manere permissum est vsq; ad fractionem
panis. Non quia dominus non poterat trās
formare carnem suam vt alia re vera eēt effi
gies quam solebant intueri. sed non tracē ta
ctus. hec Aug. ((Et aūt ad illos qui sunt hi
sermones quos conferitis adinuicem ambu
lantes ⁊ estis tristes:)) Non querit ex ignoā
tia sed vt ex eoꝝ responsione incredulitas eo
rum conuenientius arguat. vt dicit Brego.
confe⁊ebant quidem inter se. quasi non am
plius expectantes xp̄m viuentem. sed dolo:o
si quasi perempto saluatore. ((Et respondēs
Cleophas: dixit ei. Tu solus peregrinus es
in hierusalem. ⁊ non cognouisti que ꝛcā sunt
in illa his diebus: Nic solus non facit exclu
sionem aliorum peregrinoꝝ cum valde mul
ti peregrini ⁊ de diuersis partibus venissent
in hierusalem ad diem festum pasche. sed no
tat exclusionem cognitionis ab isto sic appa
rente. Noticie mortis ihesu. qua solus videba
tur ignorare: vt sit sensus. Cum multi pere
grini his diebus venerint in hierusalem mi
rus est ꝙ tu solus inter alios pegrinos igno
res ea que sunt nota alijs oibus. Ubi Theo
phi. quasi dicat. Tu solus quasi taz peregri
nus es ⁊ extra confinia hierusalem habitās
⁊ expers eoꝝ que in medio eius contigerunt
vt hec ignores. vbi ⁊ Beda. peregrinum pu
tabant cum: cuius vultum non agnoscebant
Sed reuera peregrinus erat eis: a quorū na
ture fragilitate percepta iā resurrectiōis glo
ria longe distabat: ⁊ a quorum fide vepote re
surrectionis eius nescia manebat extraneus
tcum non ex ignorantia. sed vt ex respōsio
ne eos argueret de factis in hierusalem que
nam essent eos interrogaret((dixerunt de ie
su nazareno: qui fuit vir propheta potens in
opere)). i. miraculorum((⁊ sermone)) i. ꝑdi
cationis ⁊ doctrine((quō esset traditus i mor
tem ⁊ crucifixus)) vbi Beda. Prophetam fa
tentur: filium dei tacent. vel nondum perfe
cte credentes. vel soliciti ne inciderent i ma
nus iudeorum persequentium. quia nescie ꝙ
bant quis esset. ꝙ verum credebant celantes

Et subiungunt ꝙ sperabant ipsum redēptu
rum israel. quasi tam euanescēret spes eorū.
cuius causam subdunt. quia((tam tertia dies
)) ab illis factis erat. qua se resurgere predixe
rat. ⁊ tñ adhuc discipulis nō appareret: licet
tertia dies prope finem esset. Et addunt. qō
((quidam ex eis abeuntes ad monumentuz
terruerunt eos)) non de resurrectione christi
quam nunciabant. sed de ablatione corporis
eius inuenti. quam discipuli timebant. Et id
se dixit ad eos ex responsione eoꝝ arguēs ip
sos.((O stulti)) propter cecitatem intellectus
((⁊ tardi corde)) propter traditionem affect⁹
((ad credendum in his qui locuti sunt ꝓphe
te)) de christi morte ⁊ resurrectione((non ne
ne hoc oportuit pati christum)) tum propter
patris predestinationem. tum propter christi
exaltationem. tum propter humani generis
redemptionem. tum propter scripturam im
plectionem.((Et ita)). i. per passionez ⁊ mor
tem((intrare in gloriam suam)) ad quam ne
mo peruenit nisi per passionis viam. ((Et in
terpretabatur)) ⁊ exponebat((aliis in omni
bus scripturis que de ipso erant((in ducēdo
testimonia aliqua ⁊ aperiendo misteria quā
tum ad propositum ostendenduz sufficiebat
ostendens eis omnia circa ipsum facta ante
fuisse predicta. firmitas enim fidei in eo est.
quia omnia que in christo venerunt predicta
sunt. Considera hec multiplicem domini be
nignitatem ⁊ bonitatem. Primo quia non
potuit eius. feruens amor sustinere suos sic
tristari ⁊ errare. Uere fidus est amicus fide
lis comes. ⁊ benignus dominus. iungit se ip
sis querit tristicie causam ⁊ exponit eis scri
pturas inflāmans corda eorum. Sic quotī
die facit nobiscum spiritualiter. Si enim alī
qua perplexitate vel accidia granati pie ō ip
so loquitur statim adest cōfortans corda no
stra ⁊ illuminans ⁊ etiam amorem suum in
flammans. Optimum enim remedium ē cō
tra tales perplexitates loqui de eo similiter
⁊ cogitare de ipso propter quod istorum di
scipulorum exemplo cum per viam incendi
mur: de salutiferis loqui debemus. vt christū
nobiscum pergentem habeamus. ⁊ non solū
pergentem sed etiam nos docentē. sicut istis
discipulis cum quibus ibat scripturas aperie
bat. Et vniuersaliter vbiq; bonum est loqui
de iesu bonum est cum in mente semper ha
bere. quia nec ipse obliuiscitur eoruz qui me
mores sunt eius. Sient ⁊ hic videmus. Pro
misit enim ꝙ vbi duo vel tres congregati sūt
in nomine eius ibi est in medio eorum. Spe
cialiter autem de passione loquentes comu
tatur dominus. quia amplius placet ei recor

satio eorum que ipse pro nobis est passus. Unde ad hoc specialiter monet dicens recordare paupertatis mee.i.cõtra diuitias & tribulationis idest vtilitatis.i.contra honores abiectũ & cellas.i.contra delicias. secũdo cõsidera bonitatem eius non solum ex amore vt dictum est supra sed etiam ex humilitate profunda. Conspice quomodo humiliter vadit dñs omnium cum illis discipulis quasi vnus ex eis. Non ne tibi videtur rediisse ad primordia humilitatis. Sed & in alio attende humilitatem eius quia non est dedignat⁹ hos discipulos inferioris gradus. Non enim erant isti de apostolis sed de aliis minoribus discipulis. & tamen familiariter iungit seipsum vadit & loquitur cũ eis. Non sic faciunt elati q nolunt nisi cum precipuis viris ambulare & conuersari. Item in alio relucet hec sua humilitas. Nam si consideres elatos. videbis q nolunt verba ampullosa spargere inter paucos. quia ea perdita existimauerũt: nec illos dignos ea suscipere reputarent. Sed dñs ẽt cum duobus loquitur archana sua. Non vilipendit paucos: nec etiam vnum. sic fecit loquendo cum samaritana iuxta puteum. Tertio considera domini benignitatem'. & vide quomodo discipulos suos instruit ac sermonibus consolatur & reficit inducens eos ad credendum & dicens. O stulti & tardi corde ad credendum &c.q. diceret nobis. O stulti & tardi ad credendum. O stulti & tardi ad inquirendum precepta. & voluntatem dei. O stulti & tardi ad implendum intellecta & faciendum ea. Humilemus ergo nos: vt sacrã scripturam inquiramus. & fm eam viuam⁹. Humilemus etiã nos ad tollerantiã passionum. vt participes passionis christi effecti simus socii resurrectiõis & glorie ipsius. Qui enim non compatitur non intrabit i gloriã illam quam etiam precedit mandatorum inquisitio & implectio. vnde Beda. Hoc nobis in loco non vllam scripturam interpretandã dicit sed gemina nos ipsos humiliandi necessitas incumbit: qui neq; in scripturis quantũ oportet edoctus: neq; ad implenda que nouimus quantum decet sumus intenti. Nam si Moyses & omnes prophete christum locuti sunt & hunc non angustiam passionis in gloriam suam intraturum predixerunt: qua ratione gloriantur se esse christianos. qui iuxta virium suarũ modulũ. neq; scripturas qualiter ad christum pertinent inuestigare: neq; ad gloriam suam cum xpõ habere cupiũt per passiones tribulationum desiderãt attingere. Nec Beda. Christus enim per passionẽ & mortem tanquam per portam angustã i trauit in gloriam suam. non ostendes nos p multas tribulationem intrare in regnũ dei. delirant ergo & fatui sunt qui sine pati & tribulationibus presumunt intrare in gloriam alienam cum xpõ sine q to non intrauerit in gloriam suam. Sed oportebat nullã partem illum cuius naturaliter est regnus multo magis nos quorum nõ est regnũ nisi de gratia oportet per multas tribulationes intrare in regnum celorum. exemplum habemus de omnibus caris & electis xpi qui oẽs per viã passionis voluntarie venerunt ad regnum dei. Atrum quippe esset. si quis intrare nollent portam per quam rex suus intrasset. Unde Ber. Caput nostrum per passiones & angustias celum introiuit videmus. & nos mẽbra eius nobis alia itinera somniamus mõstruosa res est: si per vnum foramen caput transire videmus per aliud corpus. Pudeat sub spirato capite mẽbra fieri delicata. hec Ber. Hereditas quippe transit ad heredes cum suo onere & honore. deus aũt hereditatem bene titu diuine eterne adiunxit onus. i. tollerantiã passionis. & cũ isto onere habuit cãxpõ. quia (vt hic dicitur) oportuit xpm pati. & sic intrare in regnum dei habuerunt eam apostoli q persecutionem pro xpõ (vt ipse eis pdixerat) sustinuerunt habent eam omnes fideles. q vt dicit apostolus. Omnes qui pie volunt viuere in xpõ iesu persecutionem patiẽt. Qui ergo vult assequi eternam beatitudinẽ. & nullã pati tribulationẽ. videt q velit eẽ & christo dignior & apostolis sanctior & cunctis fidelibus melior ((& cuz appropinquaret castello quo ibant)) tunc ipse dñs ((finxit se longius ire)) vt .s. eorũ augeret desiderium. vt inuitaretur ab eis & teneretur. Unde Ber. Simulabat se longius ire nõ q; volebat sz volebat audire. misericordiã nobiscũ dñe qñ aduesperascit. Nec Ber. In hoc tñ nulla falsitas. fuit. q; sicut aliquid pt fingi verbis ita & factis. Primũ autem fuit sine falsitate vt patet in parabolis testamẽti noui & veteris quibus aliquid fingit verbis ad veritatẽ aliquam conuenientius designãdam & eodem modo hic xpõ finxit se longius ire. ad designandã distantiã a cordibus eorũ pp fidei defectũ. Unde Aug. q; nõ ad mẽdacium pertinet. Non. n. omne q fingit⁹ mendacio est. sed qñ id fugimus q; nihil signat. Cũ ãt ficto nostra fert ad aliquã significationem nõ est mendacio. sed aliqua figura veritatis. sic autẽ dicta. ita ẽt fingũtur facta sine mendacio ad aliquam rem signandam. Nec Aug. Ipsi autẽ desiderantes adhuc audire ipsum ((coegerunt illum)) scilicet. i. manibus trahendo vt maneret. ac verbis & ratio

nibus alliciendo obnixe rogauerũt ((dicẽtes Manc nobiscũ qñ aduesperascit. & inclinata ẽ vita)). s. ad occasum. Quo exẽplo Greg. Colligitur q; peregrini nõ tolli ad hospitũ inuitãdi sunt: sed ẽt trahẽdi. Quilibet morti appropinquãs. & ad vesperũ seu occasum vite tendens congruenter ẽt posset hoc verbum dicere: & dñm ad manẽdũ secũ cogere & orare inuitare. Tandẽ ((intrauit cum illis & recũbens cũ eis accepit panẽ & benedixit ac fregit & porrigebat illis)). Conspice benequã ad eorũ inuitationẽ & coactionẽ benigne cũ eis intrat. mẽsam ponit. cibos offerũt panes accipit. ac benedicẽs eos manibus sacratissimis frangit & porrigit illis. faciens i hoc sicut ante passionẽ qñ adhuc inter eos cõuersabatur seu morabatur facere cõsueuerat. vnde p hoc seipsum eis reuelat: q; tunc aperti sũt oculi eorũ. s. interiores ((& cognouerunt eũz in))modo ((fractione panis)) assuetã eius cõsuetudinẽ videntes. sic. n. frangebat panẽz sola manu. ac si scinderetur cũ cultello. Cognouerunt eũ ex mõ frangẽdi & ẽt bñdicẽdi panẽ. legitur. n. panẽ sic fregisse. & benedixisse pluries. primo in quinq; panum multiplicatione. secundo in septem panum distributione. tertio in sui corpis consecratione. Quarto hic in discipulorũ illuminatione. in his autem quattuor fractionibus significatur quadruplex expositio sacre scripture. fm quattuor eius sensus. s. historicus tropologicus. allegoricũ. & anagogicũ. Ubi Augu. Non incongruenter accidimus hec impedimenta in oculis eorũ a sathana fuisse: ne agnosceretur ihesus. sed tamen a christo facta est permissio vsq; ad sacramentum panis. vt vnitate corporis eius participata remoueri intelligatur impedimentũ inimici vt xpõ possit agnosci. Ubi & Theo. sed & aliud innuit q; s. lumen oculis sacrũ panem aperiuntur oculi vt cum agnoscant. Magnam enim & ineffabilẽ vim habet dñi caro. Nec Theophilus. Ista circa discipulos gesta quotidie facit dñs nobiscũ inuisibiliter & in anima. Nam teneri vult. & etiam inuitari per desideria & orationes: ac sanctas meditationes. Et ideo oportet orare & non deficere. Ista etiã facit ad nostram eruditionem. vt scilicet intendamus in opera caritatis. pietatis & hospitalitatis: & quo modo non sufficit diuina eloquia legere vel audire. nisi cõpleãt opere: q; dño non ẽ cognitus dũ loqueret. & dignatus est cognosci dum pascitur. pius. & misericors dominus fidei ibi cum subuenit: quos misericordes reperit: etiq; misericordiã impẽdit. Hinc ergo cognoscere possumus. q; fides siue operibus mortua est q; dñm quem discipuli nec ex visione nec ex scripturarum interpretatione & expositione cognouerant: mox vt opere q; scripture precipiant perfecerunt cum infractione panis cognoui erunt. Audiendo scripturas & precepta dei illuminati non sunt facti endo. i. ipsum trahendo ad hospicium & apponendo cibum illuminati sunt q; non audi tores legis sed factores iustificabuntur apud deum. In operibus ergo pietatis & misericordie vt in hospitalitate: & huiusmodi amplius cognoscitur deus q; in lectione disputatione & scripturarum expositione. Ueritas. n. melius operando q; audiendo intelligitur: & melius ipso opere q; verbo manifestatur nobis ergo: q; peregrini in hoc mundo sumus q; non habemus hic permanentem ciuitatem sed futurum inquirimus si spiritualiter in nobis habemus q; in se habebant isti peregrini erit dñs comes itineris nri. Peregrini isti laborabant q; ambulabant tristabantur & de xpõ confabulabantur sed xpõ se eis iungit cor: vrit scripturas aperit longius se ire fingit si tales essemus. i. laborando contra accidiam tristando contra vanam leticiam de xpõ confabulando contra vaniloquium tunc xpõ se nobis iungeret cor accenderet scripturas apperiret & intellectum daret licet aliquã longius se ire fingeret vt nos probaret. Item peregrinus ab oibus ad eum non pertinentibus se exonerat & alienat viam querit summo desiderio patriam suam appetit & cor: at q; oculos ab oibus ne retrahatur vel impediatur auertit. Esto talis peregrinus & apparebit tibi xpõ & hec tria faciet tibi sicut fecit & illis duobus peregrinis. Tempus abbreuiat p dulce vite colloquium viam instruit dans verum intellectum vltimo pane bñdicto p se ipsum fracto reficit affectum & hoc si compellis ipsum se longius ire fingentem manere te cum p istos discipulos euntes in emaus: significantur volentes implere consilia dñi: q; emaus interpretatur desiderium consilii quibus dñs sepe sua visitatione dignatur apparere. Non autem dedit dñs istis discipulis istis tunc magnam sui copiam sed statim paruit ab oculis eorum vt ex hoc ipsorum argueret officium. simul ostendens se corpus gloriosum habere q; per dotem agilitatis subito potest disparere subtrahebatur carnalibus oculis species infirmitatis vt mentibus eorum inciperet apparere gloria resurrectionis. Unde iam certi eum resurrexisse ((dixerunt adinuicem. Nonne cor nostrum ardens erat in nobis)) scilicet ardore caritatis dũ loqueret in via & aperiret no-

bio scripturas)) nec instrumento ex eis. Quare cum non tenuimus. Quare ad pedes eius non corruimus. Quare nobilissime ex cordibus nostris non credimus. Ubi enim quērimus, Ubi inuenimus. Per quod: vt dicit Aug. Inuant quod plerūq sermones a salutore accedebant audientium cor ad amorem dominum. Unde Gregorius. Exanditio quippe sermone in ardescit animus torporis frigus recedit fit mens superno desiderio anxia a concupiscentijs terrenis aliena audire et libet precepta celestia: et quot mandatis instruitur quasi tot facibus inflammatur. Nec Gregorius. Idcirco quoq; cito euanuit quia etiam alios consolari festinabat cum quibus tamen simul: et tristos consolatus est vt statim infra patebit. Oratio.

Domine iesu christe qui discipulis euntibus in emaus apparuisti et corda eorum tuo amore inflammasti: illumina queso cor meum vt leta voluntate impleam tui consilii desiderium videlicet vt purificem me ab omnis operibus malis et faciam opera misericordie ac pietatis vt in futura resurrectione delectari tuam inuitationem gaudenter cum electis tuis audiant te ita dicentem venite benedicti patris mei percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mundi quam vocem dulcissimam fac me audire vnigenite fili dei. Amen.

Quomodo dominus apparuit discipulis Thoma absente Capitulum.lxxvij

Argentes autem eadem hora)) predicti duo discipuli ingressi sunt ipsa die in ierusalem)) ad alios discipulos propter metum iudeorum inclusos. Unde Theo. Ardebat ergo cor eorum igne verborum domini quibus intendebant et a deo leuati sunt vt nullam passionem reuersi sunt in ierusalem. vide hec discipulorum diligentiam: et fidei sermonum ad reuelandum resurrectionem quia tarda scilicet vespertina hora aut mensa seu fatigatione itineris non retenti et remoto iudeorum timore ad annunciandum apostolis resurrectionem dominicam et quod de ea in via comparauerant cucurrerunt impigri. nec mirum si eadem die et hora surrexerunt. Erat enim dies boni nuncii. Et ideo timere poterant si different vsq; in mane illud quod timebant illi qui dicebant hec dies boni nuncii est si tacuerimus et noluerimus nunciare vsq; mane sceleris arguemur. Predicatio enim non est differenda et ea que sunt ad salutem communem non sunt tacenda sed reuelanda. Ex quo exemplo prelati monti ad diligentiam predicationis debent accendi. ((Et inuenerunt)) in monte syon subtus cenaculū ((congregatos)) et inclusos pp metum iudeorum. et pp dominice resurrectionis gaudium qui prius dispersi fuerant propter metum iudeorum. et propter passionis metum. ((Una decim et qui cum ipsis erant)) de lxxij. discipulis. loquentes mutuo. ((et dicentes)) ipsis duobus ((q resurrexit dño vere. et apparuit Simoni. Et ipsi)) duo ad matorem certitudinem faciendam de resurrectione econuerso ((narrabāt illis que gesta erant in via)) et apparitionem factam eis et quō cognouerunt eum in fractione panis.")) Sed quidā ex eis nec istis duobus nec aliis credebant. Et quibus vnus Thomas erat. Considera modo quanta ibi leticia fuerit. dum isti et illi vicissim sua gaudia nunciarent. ((Et dum hec loquerentur)) adinuicem. Exiuit Thomas ide Quo egresso dum adhuc alii colloquerentur de his que audierant et viderant ((et sero iā esset die illa ((predicta. s. ((vna sabbatorum)). i. prima post sabbatum que est dominica. hoc est eadem die resurrectionis dominice)) et fores)). i. ostia que fores dicūtur: quia de domo ducunt foras ((essent clause pp metum iudeorum ((q etiam diuina reuelatione est factum vt. s. ihesus intrans ad discipulos sanctis clausis manifestaret eis virtutem sue potestatis et gloriosi sui corporis ((venit dñs ihesus)) ad suos a desiderio eorum vocatus: indutus stolis candidissimis vestimentis glorie resurrectionis sue et nouitatis et intrans ad eos ianuis clausis ((stetit in medio eorum)) vt videretur ab oculis quia congregati erant in nomine eius. sm Bedam. Ideo sero apparuit quia tunc maxime timidi erant. Et sm Theo. Protelabatur vt omnes conuenirent ostijs vero clausis vt se corpus gloriosum. cui aliud non resistit habere ostendere. Ipse etiam ad congregatos venit. et spiritus ad congregatos descendit. quia christus et spiritussanctus non nisi caritate congregati assunt sicut in medio vt omnes eum certitudinaliter agnoscerent. vt omnes consolationem sue penitentie recipe rent. Et nota q sicut dicit Salustius medā locus est dignitatis. et debetur honorabilioribus. propter q christus stetit in medio discipulorum. sicut sol inter sidera vt eos illuminaret. sicut flos inter lilia. vt eos decoraret. sicut princeps inter milites vt eos roborāret sicut magister inter discipulos vt eos informaret. sicut pater inter filios eos concorditer. sicut cor inter membra vt eos vinificaret. et sicut cōis amicus. vt omnibus eis se cōmunicaret. Unde quando sumus plures aliquem

affligentes si superuenerint. statuimus tuz in medio. vt singuli possimus eius frui presentia. Est autem ibi altare in loco vbi dño dicit tur fuisse. Considerandum est hoc. q de se colloquentibus dño in medio stetisse dicitur vt intelligamus: quia cum nobiscum habitā tem habeamus. si quotiens in vnum cōgregamur ea que ad eius laudem et nostram salutem pertinent. agimus inxta q ait. vbi sunt duo vel tres congregati in nomie meo ibi sum in medio eorum. Quando autem se ipsum saluator ad discipulos venit ipsi erant in timore. sero factum erat. in vnum erant congregati. et fores erant clause. In quibus. iij. insumantur. nobis valde necessaria. vt salutem quē expectamus suscipere mereamur Primum est timor. qui domum conscientie mundat. sm illud Ecclesiastici. Timor domini expellit peccatum. nam qui sine timore ē non poterit iustificari. Secundum est contēptus vane glorie q significatur in hoc. q sero factum erat. Ad eum enim dominus venit. cui lux mundane glorie occubuit et qui vere eam contēnit. Tertium est vnitas. quia erant in caritate congregati. Non enim visitat saluator homines discordes. Unde apostolus. pacem habete. et deus pacis erit vobiscum. Quartum est stabilitas qua aliquis in domo conscientie manet. non curiose exteriora quagando. Unde fores sensuum claudende sunt. et sic saluator est expectandus. per istos vero discipulos in vnum foribus clausis cōgregatos significantur religiosi cum foribus. v. sensuum clausi quibus dominus sepe apparet. eosq; sua visitatione consolatur et letificat. ((Et dixit eis. pax vobis)) non pax tēporis. q reponendi erant multis tribulationibus. sed pax pectoris et pax eternitatis. Prima in presenti. Secunda in futuro de tractū dicitur in Johāne. pacem. s. pectoris relinquo vobis in presenti pacem meam. s. eternitatis que est specialiter pax mea. do vobis. i. cito dabo. dicit ergo. pax vobis. i. reconciliationis cū ad deum factam nunciant, ac caritatis et vnitatis cū eis seruandē precepit. Item cū eternitatis et immortalitatis cū eis future. p mittit pacem offert qui propter pacem venerat vnde pontifex precipuus sponsus ecclesie in persona xpi sicut specialiter vicarius eius dicit. pax vobis. cum in missa primo se vertit ad populum. quia hic fuit prima vox xpi ad discipulos post resurrectionem. instar vero aliorum sacerdotum dicit postea. dominus vobiscum vt se vnum ex nobis ostendat Cum autez ecclesia primitiua quotidie et generaliter. et post tantum diebus dominicis post vero tantum in festis solēnitatis. debaret corpori et sanguini dñi nunc ecclesia pacis quo designatur vanitas ecclesiastica cōcat inuisa spiritualiter et si non sacramentaliter et pulchre resurgens a mortuis dño primo pacem discipulis cōmendauit vt illos ad sui visionē preuenturos esse demōstraret. qui pacem concordiā corde et corpore seruant. Et quo patet q illi sunt pacifici vere sunt xpi discipuli. Sm Crisost. discipulis dixit pax vobis: q pretium inexpugnabile ad iudeos habebant. Mulieribus autē gaudium euangelizat: quia in tristicijs gentis fuit. Alternatim igitur viris, quidē propter pretium pacem. mulieribus propter tristiciam euangelizat gaudium. Et ne discipuli eum alium vel fantasma putarent subiungit. ((Ego sum)). s. in persona. propria nō res fantastica seu illusio diabolica ((nolite timere)) vel dubitare. Quidam vero ex ipsis ((cōturbati ((pre stupore et admiratione)) et cōterriti pre timore seu quodam naturali horrore)) (quo diuī solent mortuos horrere) ((existimabant se spiritum)) quem in passione emiserat non carnem ((videre)) nondum n. credebant vel tertia die veram carnez potuisse de sepulcro resurgere. vel reuisuatam clausis tantis ad eos posse intrare. Diuina autez prouidentia permisit sunt dubitare ad maiorem certificationem fidei de dñica resurrectione. ((Et dixit eis. Quid)). s. que dicam ((turbati estis et cogitationes ascendūt)) quasi ab infimo tanq; false et fantastice. non dñs per de celo descendentes tanq; vere et bone ((in cordā vestra)) infirma et dubitantia et q ad illud corpus q videri poterat fides intuētium, dubitabat et veritatem carnis probaret ((et exhibuit eis manus et pedes et latus)) ad videndum et palpandum. declarans quod ipse crucifixus mortuus et lanceatus fuit. in illo eodem corpore surrexit. ((Videte inquit manus meas. et pedes. quia ego ipse sum)). q. d. q huiusmodi cicatrices potestis percipere. quia ego sum qui passus fui et resurrexi. per cicatrices. n. remanentes ostendit quod erat idem corpus numero. Resurrectio enim vera est eiusdem in numero iterata surrectio. palpate et videte quia spiritus carnem et ossa non habet. sicut me videtis habere (. quasi diceret. per hoc potestis etiaz cognoscere. me habere corpus verum non fantasticum. Ad dubitantium enim corda sananda. vulnerum servata sunt vestigia. Et ideo vulnerum cicatrices ostēdit vt dubietatis et infidelitatis cordis ostēdit vt dubietatis et infidelitatis cordis eos ostēdit vt dubietatis et infidelitatis cordis eos ostēdit ergo manus vt rum vulnus sanaret. Ostendit ergo manus vt incitaret ad pugnādum. q. d. Videte manus

ēdus pro vobis fideliter pugnant: hos vo
bis ideo ostendo .vt e vos pugnetis .quia si-
ne pugna victores noueritis. Viriliter ergo a
gite.quia vincenti dabo sedere mecū in thro
no meo. Ostendit etiam latus: vt prouocaret
amandum.q.d. videte latus apertū: cor vul
neratum: vt videatis quantum dilexerit vos
vt e vos me diligatis. Ostēdit e pedes. vt ita
diligeret ad perseuerandum vt ab inceptis de bo
ne vite non desistamus. Unde perseuerantia
vel stabilitas dicit.quidō homo nec minis nec
amore nec timore nec cōmodo nec incommo
do a bona vita vel a preceptis: vel a voto q̄
voluit retrahitur. Si autem quinq̄ principa
les dyabolī impugnāles nos. contra quos ō
bemus esse fortes. Primo est amor culpe e
iustarum rerum. vel amor carnis vel amor
honoris: qui in quorundam cordibus est ita
fortis. q̄ pro eo celestem gloriam deserunt. Se-
cundus est timor diffidentie. q̄ etiam multos
impugnat quasi dominus nolit eos iuuare
q̄ possint in bono perseuerare. vel quod non
possint sustinere duram penitentiā cum tamē
deberent sustinere duriorem gehenne penam
Tertius est dolor delectationis carnis vel mū
di dimittende vel iam dimisse. O miser quid
facis morbum eligis pro sanitate mortē. pro
vita tristiciam. pro letitia penam sempiternā
pro gloria. Quartus est pudor operationis
bone quando quis cogitat. quod homines vi
dent eum. si humili veste incedit. si ieiunat
orat peregrinatur e similia facit. Quintus e
spes venie. quando quis dicit deus est miseri
cors nos de facili nō damnat .e christiani su
mus. Horum spes confunditur quia spes est
certa expectatio future beatitudinis ex meri-
tis proueniens. Sed isti qui carent meritis
non propie sperant sed presumunt. Hoc aūt
quod se palpabilem prebuit. factum est mira
culose. quia corpus domini incorruptibile e
immortale e corruptibilibus e mortalib⁹ na-
turaliter palpari est possibile. miro ergo e in
effabili modo secundum Grego. Corpus suū
palpabile prebuit: vt reformaret nos ad fidē
e corruptibile demonstrauit. vt inuitaret ad
premium. Sine e palpabile exhibuit e incor
ruptibile vt ostenderet se eiusdem esse natu
re cuius fuerat ante passionem. i. carnem ha-
bere. e alterius glorie .i. eandem carnem incor
ruptibilem esse. Et quia in domum resurre-
ctione nostra generalis resurrectio est prefigu
rata. Ostendit per hoc nostra corpora. post
resurrectionem ita esse incorruptibilia e sub
tilia per effectum spiritualis potētie vt possint
esse palpabilia a consimilibus corporib⁹ per
peritatem nature. Caro enī nostra absq̄ cor-
ruptione vel fragilitate, mortis in veritate sub
stantie est est resurrectura. Unde Beda. Pa-
rum fuit oculis se videntium prebere. si non
preberet etiam manibus contrectandum.
Qui dum palpanda discipulis ossa carnem
q̄ premonstrat aperte ratum vere resurrectiō
nis que e in se facta e in nobis est futura si-
gnificat. Unde e Grego. Nō enim in illa re
surrectionis gloria corpus nostrum erit im-
palpabile: e ventis aereq̄ subtilis⁹. vt eructuo
dixit: sed subtile quidem per effectum spiritu
alis potentie. Palpabile autem per veritatez
nature. Sed vt dicit Augu. Claritas quā iu-
sti fulgebunt sicut sol in regno patris sui in
christi corpore cum resurrexit. ab oculis disci-
pulorum potius abscondita fuisse q̄ defuisse
credenda est. Non enim caro ferret humanā
atq̄ infirmus aspectus quando ille a suis ita
deberet attendi vt posset cognosci. Et cum q̄
dam eorum adhuc dubitarent. petijt ab eis si
aliquid manducandum haberent. vt per co
mestionem melius resurrectionem assereret
((Et illi obtulerunt ei partem piscis assi)) cu-
ius forte iam aliam partem comederant((e
fauum mel((. Fuerunt autem ei hec duo com
petenter oblata. Ipse enim erat piscis assus
per nature humane passionem: sed fauꝰ mel
lis per nature diuine dulcedinem. In fauo
quippe mellis vtraq̄ natura siue persone ex-
primitur. Faus enim est mel in cera. Hoc
est diuinitas seu diuinitatis dulcedo in huma
nitate. Nec autem duo domino oblata signi
ficant duo que e nos debemus domino offer
re scilicet piscem assum per carnis mortifica-
tionem. e fauum mellis per mentis deuotio
nem: vel in cibo suo dominus pisci asso con-
iungi voluit fauum mellis: quic ipse vt piscis
latere dignatus est in aquis humani generis
e tundi mundi fluctibus: accepi laqueo no-
stre mortis. e assari igne e tribulatiōe siue pas
sionis. e decoqui in ara crucis. e qui piscis as
sus fuit in passione. fauus mellis e melle dul
cior nobis extitit in resurrectione. Piscem er
go assum e fauum mellis, ei offerunt. Qui fi
dem passionis e resurrectionis eius tenent vt
secundum Theo. per piscem assum significat
vitam actiuam. consumentem nostram humi
ditatem laborum pānis. contemplationem
vero significat per fauum mellis. propter dul
cedinem eloquiorum dei. ((Et manducauit coꝝ
ram eis)) per quod ostendit se habere corpus
viuum anima vegetatiua animatum. Non
ducauit quidem: non quod tunc cibo carna
li sustentari indigeret. sed vt in veritate carnis
se resurrexisse monstraret: quia comedere p
prie ad corpus non ad spiritum pertinet. Un
de Beda. Ad infirmandam resurrectionis
sue veritatem: non solum tangia discipulis.
sed etiam comesci cum illis dignatur. Non
quidem quasi post resurrectionem cibo indi
gens nec quasi non in resurrectione quaꝝ ex
pectamus cibus egere significans: sed vt eo
modo naturam corporis resurgentes astrue
rent: ne illud nos corpus sed spiritum arbitra
rent. e sibi non solide sed spiritum arbitrarē
tur. e sibi non solide sed imaginabiliter appa
rere. Secundum sensum ergo literalem certi
ficauit eos de sua resurrectione per tria. Pri
mo per visum. dicens. Uidete manus e pe
des: quia ergo ipse sum. secundo per. d. Pal-
pate e videte quia spiritus carnem e ossa nō
habet. Tertio per gustum cum dixit. Da-
betis hoc aliquid quod manducaretur. Ut
sicut vere christum resurrexisse vident. qui re
surrectionis eius gloriam meditantur ipsum
tangunt e palpant. qui sibi caritate copulan-
tur. piscem assum offerunt: qui patientiam
igne tribulationis decoctam habent pro no-
mine christi. sed illi offerunt fauum qui mem
bris eius exhibent opera pietatis. Et cū man
ducasset coram eis dedit eis eorum reliqui-
as scilicet ad maiorem probationem quod re
re residuum manducasset. e ad insinuandū
quia suam passionem eis immitrandam esse
ostendit que amara est in dolore corpus. sed
dulcissima in gloria remunerationis. Illos
ergo in suo corpore ad eternam requiem su-
scepit. qui cum hoc tribulationes pro deo sē
tiunt: ab amore interne dulcedinis non rece
dunt. Qui hic pro veritate. q. piscis afflictio
nibus assantur: illic quasi fauo vera dulcedi
ne eterne beatitudinis saciabuntur. Deinde
certificat eos de resurrectione per auditum.
dicens((hec sunt verba)) idest res verborum.
Verbum enim quandoq̄ dicitur vox quam
proferimus. quandoq̄ res quam per vocem
significamus((que locutus sum ad vos)) scili
cet supra dicens. Ecce ascendimus Hieroso
lymam e cetera((cum adhuc essem vobiscū))
scilicet in carne mortali ante passionis instan
tiam: quoniam necesse est impleri per rerum
exhibitionem omnia que scripta sunt in lege
Moysi e prophetis e psalmis de me. In
his enim tribus vetus testamentum compre
henditur. per hoc quod loquebatur sensibili
ter e etiam rationabiliter reducens ad me-
moriam que eis dixerat ante mortem suam
ostendit se habere corpus animatum anima
sensitiua e intellectiua. e eadem que prius.
((Tunc)) post predicta((apperuit illis)) per
gratiam internam ((sensum)) e intellectum.
qui scilicet prius erat clausus ((vt intelige-
rent scripturas)) e ex illo cognoscerent re-
surrectionem suam sicut per precedentia p
bauit veritatem sue resurrectionis qñ ad
humanitatem sic per istud filiam probat qñ
ad deitatem quia illuminare mentes ignoꝝ
rantium intellectu sacre scripture e subtilis
est ipsius deitatis proprium sicut ante passiō
nem declarauit se verum deum e hominem
ita etiam post resurrectionem suam((e di-
xit eis)) instruendo per doctrinam. ((quem
am sic scriptum est)) .q.d. Bene debetis cre
dere quoniam sic scriptum est sicut euenit: e
sic contigit sicut scriptum est. Ubi subditur
((Et sic oportebat xp̄m pati)) .s. per lignum
crucis((e resurgere a mortuis tertia die)). q:
vt dixit Beda. Perdidit xp̄s fructum passio
nis si non esset veritas resurrectionis oporte
bat autem non quidem pro se sed pro nobis
vt per suam indebitam passionem a debita
pena nos liberaret: e per suam sanctam re-
surrectionem nos secum regnaturos ostenderet
qñ sicut ait apostolus mortuus est propter pec
cata nra e resurrexit propter iustificationem
nrām apperuit eis scripturas. tunc. n. agnus
qui occisus est iudicatus est esse dignus acci-
pere librum e p spiritum deitatis soluer. vij.
signacula eius hoc est quecūq̄ scripta sunt
de sacramentis incarnationis. baptismatis
predicationis e operationis ipsius ac passio
nis resurrectionis e ascensionis eius: e hoc
ps q̄ sacre scripture non possunt sufficien-
ter intelligi nisi ille aperiat q̄ hz clauem. Ds
q̄ aperit e nemo claudit e cur p nobis(vt di
ctum est) mori e resurgere voluit manifestat
cum subditur((e predicari in noie eius peni-
tentiam. s. ex parte hominis((e remissionem
peccatorum)). s. ex parte dei cuius solius est
peccata remittere hominibus((in oēs gentes
))nō in vna tm̄ gēte iudeoꝝ vel in vna parte
terrarum q: non est acceptio personaꝝ apud
deum. Commendata igit̄ sui corporis verita
te commendat vt iam dictum est vnitatem
ecclesie q: vt dicit Theo. Non tacebat ampli
us bipartitum esse humanum genus e inde
os e gentiles a penitentia ergo sicut xp̄i fit
e precursoris: e apostolorum incepit predica
tio e ne aliquis propter magnitudinem pec
catorum desperaret de venia subiunctum est
((incipientibus ab hierosolyma)). ierusalem
enim est in medio terre habitabilio: e ideo
conuenienter ab illa incepit predicatio euan
gelii: e per christi discipulos circunquaq̄
per orbem dispersos in omnes terram exire
sonus predicationis eorum. Un dicit Theo.
q̄ ideo: vt oēs in vnum vnirent mandauit
incipere sermocem a ierusalez e ad gentes ter

minari. Nullus ergo p magnitudine peccatorum suorum remissionem se posse consequi desperet qui ipso hierosolymitio cognoscit indultum q cruentis manibus: et mendacibus vocibus ipsum sanguinem p quem genus humanum redemptum est effuderunt. Ut sim Be. Incipiunt ab hierosolyma non solum qz credita sunt illis eloquia dei consequi adoptio filiorum et gloria: verum etiam: vt gentis vastio erroribus implicate hoc maxime indicio diuine pietatis ad spem venie provocentur q eis q filium dei crucifixerunt venia concedatur. Ut et Crisō. Insuper ne discerent aliqui q obtimissio notis fuerunt se ostitarent ad extraneos. Is primo apud ipsos occisores pandunt resurrectionis insignia in eadem carnate in qua prompsit temeritas auso. Ubi enim crucifixores credere videntur resurrectio plurimum demonstratur. Et qz ante passionem eis dixerat. Iterum videbo vos et gaudebit cor vestrum hoc nunc operē ostenditur impletum. Ut sequitur. ((Gauisi sunt ergo discipuli viso dño)). i. agnito et qui ante erant tristes et sic expauefacti lectantur coram eo consolati. Quis enim sine magno gaudio videret tantum pietatis spectaculum Ostendit manus))clauis perforatas quibus operatus est salutem in medio terre((pedes))quibus predicando discurrit: et in itinere lassatus fuit((latus)) ex quo sacramenta redemptionis profluere fecit in quibus omnibus ad dubitantium corda sananda vulnerum sunt seruata vestigia. Et ideo in talibus signis pietatis gauisi sunt discipuli viso domino quia iste vitus non potuit esse sine maxima leticia et gaudio et sic duplex eorum tristitia est ammota: scilicet de morte christi: et metu iudeorum. Erant enim conturbati de ipsius christi morte et de iudeorum persecutione eis imminente poteratq eos per suam penitentiam custodire: et sua resurrectione certificare. ((Dixit ergo eis iterum. Pax vobis)). Geminat pacem propter duo precepta caritatis. scilicet dei et proximi. Geminam enim pacem seruant qui hanc gemina in dilectionez habent sine ideo repetit qz ip̄e sit ostenditur per suum sanguinem esse pacificatorem que in celis et que in terra sunt. q. d. Pacē relinquo. i. relinquias pacis. s. peccatoris in tis presenti do vobis pacem meam. s. eternitatis in futuro do idest dabo vobis etiaz hanc pacem iterō vt ostendam vos deo reconciliatos hominem angelis hominem homini vt homo deum diligat et homo hominem propter deum. Et secundum Crisostomuz sunt quoq; demonstrat crucis efficaciam perquam soluit omnia tristia et contulit omnia bona: et hoc est par. Deinde subiungit. (sicut misit me pater))ad veritatem fidei docēdum in iudea ((et ego mitto))idest mittam((vos))ad hanc veritatem publicandam per totum mundum. Deos vicarios vos constituo mea vice vos mando meum officium vobis commendo ad docendum: ad predicandum. ad baptizandū ad meum et patris nomen glorificādum vos mitto. Dedium et, mediatorez se ostendit cū ait sic me. et ego vos. Misit deus pater filiuz suum: quando eum incarnari constituit missit filius apostolos. quando eos ad predicandum incarnationem eandem per orbem vniuersum dixerit. et sicut pater amauit filiuz. misit eum in mundum ad pressuras et passiones tollerandas pro salute fidelium. Ita et filius amauit apostolos misit eos ad mala et passiones tollerandas pro suo nomine non ad mūdi gaudium. Unde Grego. ita q dicitur. sicut misit me pater. et ego mitto vos. idest ea caritate vos diligo. Cum inter scandala persecutorum mitto. qua me dater diligit. quem venire ad tollerandas passiones fecit. et qz executio huius officij non potest conuenienter fieri sine gratia spiritussancti((ideo cum hec dixisset. insufflauit in eos et dixit. Accipite spiritumsanctum))insufflando spiritum dedit: vt seipsum esse ostenderet: qui in facie primi hominis spiraculum spirauerat: vel certe vt ostenderet spiritumsanctum a se procedere. sicut procedit a patre: et non patris solius: sed et suum esse. Flatus enim procedit a flante. Nō tamē est intelligendum. q̄ huiusmodi flatus christi fuerit spiritussanctus. sed signum eius. Ut augu. Flatus ille corporeus substantia spiritussancti non fuit. sed demonstratio per congruā significationem: non tantum a patre. sed etiaz a filio procedere spiritum. hec Aug. Unde cō suetudo ecclesiastica obtinuit vt in eorum facie qui per gratiam spiritussancti regenerandi sunt a sacerdotibus insufflemur. Et quia p spiritumsanctum remissio peccatorum tribuitur. qui est fructus et effectus spiritussancti. recte post eundem spiritum datum discipulis dicitur((. Quorum remiseritis peccata remittuntur eis et quorum retinueritis retēta sunt)). Ubi dedit e potestatem ligandi et soluendi ministerio non auctoritate: eos quorum peccata remiserint vel retinuerint idest retinenda indicauerint vel non remiserint. Hoc tamen intelligendum est quando iudicium ecclesie diuino iudicio conformatur. Unde Augu. vt euidentius ostenderet dominus ab spiritu sancto quem docuit fidelibus suis dimitti peccata non meritis hominum continuo subtrahit. Si cui dimiseritis peccata dimittuntur ei. hoc est spiritus dimittit. non vos spiritus autem deus est. deus autem dimittit. Non vos. Be. ergo habitādo in templo sancto suo: in sanctis fidelibus in ecclesia sua per eos dimittit peccata. quia viua templa sunt. Nec Augu. Licet ergo solus deus principaliter peccata remittat. tamen ministri ecclesie per virtutem clauium ad hoc ministraliter operantur. Dimittuntur autem peccata in ecclesie vnitate et caritate constituto: sed non alijs. Unde Aug. ecclesie caritas que per spiritumsanctum diffunditur in cordibus nostris. participū suorū peccata dimittit: eorum autem qui non sunt participes tenet. Nec Aug. Potestas ergo cōficiendi corpus christi. data fuit discipulis in cena quando dominus dixit. Hoc facite in meā cōmemorationem. Sed clauium potestas super corpus christi misticum que promissa fuit Petro ceteris post iteruz expresse alijs hec eis collata fuit. Et nota q̄ dominum apostolos ordinasse episcopos. Unde Aug. nemo tunc dubitat dominum apostolos episcopos ordinasse cum insufflās eis dixit. accipite spiritumsanctum quorum remiseritis peccata remittētur eis. et quorum retinueritis retenta erunt. vides quomodo omnia ista sunt plena iocunditate et letitia et hoc nunc esse magnū pascha. O qualis domūcula. in qua sunt ista et quā gloriosum habitare in ea. Ex hoc facto apparitionis domini tria spiritualiter et mistice accipiuntur que in anima fidei apparitionez et presentiam verbi eterni mentaliter flagitante exiguntur. Primū est anime ab omni opere exteriori vacatio: quod notatur per diem sabbatorum per sabbatum enim requies significatur. quo iudei ab omni opere vacabant. secundum est virium ab omni specie extranea custoditio. q̄ notat̄ per fores clausas. Fores enim anime sunt sensus corporis et vires anime. Tertium est virium omnium ad intima recollectio: q̄ notatur per discipulorū congregationem. vires enim anime sunt quasi quidam discipuli. sub magisterio verbi eterni. sed dominus non venit ad animam nisi ō sero. p̄pter q̄ dicitur. cum esset sero. per sero intelligitur perfectio boni operis. non enim in initio boni opis dño apparet: sed sero postquam sol diuine gratie curzum suum in perfectione operis peregit. tunc deus hoi se ostendit. Jesus autem veniens in animam operatur. v. primo stat in medio discipulorum omnium. videlicet virium idest in initio anime quam inhabitat. et ipsam essentiam anime que medium. est omnium potentiaruz p gratiam perficit et secundat. conferendo sibi esse diuinum. Secundō annūciat discipulis pacē. Ecce quibus loquitur pacem. apis discipulis. Esto et tu discipul⁹ discipline cupiat capax et audiens. Tertio ostendit eis manus et latus. cognoscendo. scilicet et diuinas operatiōes que p manus designatur. Quarto facit gaudere discipulos excudendo videlicet in eis gaudium interiꝰ qz gauisi sunt discipuli viso domino. Quinto inflat dando eis spiritum vivificationis ad nouam vitam. vt viuant tam sibi quam alijs ad salutē. sed dominus cū discipulis tunc parum steit. qz multum sero fuit. Tamen forte etiam ipsi coegerunt eum aliquantulum pausare rogantes ne sic cito recederet. nec hoc domino displicebat. Teneri.n. voluit pariter dictum est. Tandem benedicens discessit ab eis. Luce ab eis euanuisse credit. Thomas. qui ante domini aduentum erraverat((. Dixeruntq;))animo leto alij((ad eum))nunciantes ei bonū nuncium((vidimus dominū))sic enī ante passionem appellauerunt eū((. Qui dixit se non crediturum))nisi videret et etiam tangeret cicatrices vulnerū: et si visus decipere[t] saltem tactus nūciaret veritatē. Uolebat certificari duplici sensu. s. visu et tactu. Isti enim duo sensus sunt. qui minus decipi possunt. Nā quippe viderat mortis supplicia. q̄ resurrectionis et vite non poterat accipere argumenta: nisi non solum visu. sed et tactu perciperet ea. Unde Crisō. Ubi enim grossior crustam que et per sensum grossissimum. s. tactu querebat fidem et necz oculis credebat. Remanserunt autem discipuli famelici et sitibūdi de domino suo. de quo tanta copiam habere consueuerant. si eum sepe suspiriis et desiderijs reuocant. Uidisti quotiens hodie pascha habuisti. Nam omne predicte apparitionē in die resurrectionis fuerunt. de quibus tātum. v. representat sacerdos in missa quinquies se vertens ad populum: et quasi pro apparitione representans eis multum. Sed tertia versio est cum silentio. que significat tertiā ex his apparitionem facta petro: quia nescit vbi vel quādo facta fuerit hec apparitio. per hoc etiam eas representat. quod quinquies dominus vobiscum dicit. Sed forte audisti. Non tamen sensisti: quia nec forte in passione cōpassionem habuisti. Credo enim q̄ si in passione compatti scires et mentem vnitam et nō sparsam ad secularia aut superflua vel curiosa haberes in qualibet vice sentires pascha. et hoc tibi contigere posset qualibet die dominica. nō mente integra feria sexta. et sabbato te in passione domini preparet: qz secundū apo

stolis.si fuerimus secti passionū erim⁹ & consolationū. Tunc vero dominus ietus redit ad sanctos patres qui corā eo non ociosi: sed vigilanter laudibus inhilebant iocundātes. Stabant enim in canticis & laudibus oēs sancti patres & angeli coram domino reuerenter. attente & deuote. ac tāquam gloriosi tubicines comune. Conspice igitur eos & tu cū leticia & eis congrandare. ac dulce deum venerari & laudare. & sibi gratias agere. & sua beneficia recognoscere. ac toto conatu ad illam gloriam tendere non cessēs vbi semper in conspectu dei tui cum tam nobili multitudine in laudibus dei perseueres.

Oratio.

Alme fidei fili dei patris. qui fo-
o ribus clausis apparuisti discipulis in vnum cōgregatis. obstrue quesō claustra sensuum meorum interiorum & exteriorū contra pericula tēptationum sancto timore reverentie tue: mortifica in eis omnia mala cū vinculo tue caritatis delicate: & illumina eos cum lumine religionis diuine: vt merear tue leta visione consolari: pacemq; pectoris in presenti. & eternitatis in futuro te donante valeam inuenire: vbicum angelis ac omnibus sanctis & electis tuis te, laudare merear sine fine Amen.

Quomodo dominus apparuit discipulis in cuius Thoma presente. Capi.lxxviii.

Duenīente autem octauo die re-
9 surrectionis. iterum apparuit dominus ietus discipulis suis.

Nam quia non malitia: sed ignorantia Thomas dubitauit: noluit pius magister tam dilectum discipulū in infidelitate relinquere: sed ad fidem eius reformandam iterum dignatus est apparere. (Igitur cum) in predicto monte syon ((iterum essent discipuli intus. & thomas cum eis)) pastor bonus & de pusillo grege solicit⁹ ((venit ianuis clausis & stetit in medio eorum)) (vt posset videri ab omnibus) (& dixit illis. Pax vobis. Stetit in medio & dixit. pax vobis. Nunquam potest esse pax in collegio nisi prelatus sit in medio ita q̄ non plus ad vnam partem inclinetur q̄ ad aliam. colomna nunq̄ sustinet edificium dio. Omnia elementa preter terram mouentur quia non sunt in medio. Terra autem immobilis est quia in centro est & in medio. Sepedat ac persuadet habere. quia sine pace iusticie possibile est deo placere. In eis enim qui pacem & concordiam diligunt. habitat deus qui factus est in pace locus eius. Pacem venientes inuenit: hic abiens pacem reliquit: qui tota perfectio christiane vite & religionis in pace & dilectione consistit. cum magna ergo diligentia debemus eum inquirere & studio se observare. Unde Grego. nazāzenus. Prodeat ergo nos pacis inuentus deleret. quam nobis hic discedens christus reliquit. Pax & res & nomen dulce: quam & dei esse accipimus. Iuxta illud: pax dei & eius esse deus iuxta illud. de⁹ pacis & ipsam esse deum. iuxta illud. ipse est pax nostra. Pax bonum cōmendatum ab oībus & obseruatum a paucis. Que autē causa est. Forsitis ambitio domini aut facultatum aut honor. aut odium: aut contemptus. aut aliquid huiusmodi ex his que dei ignaros videmus incurrere ((Deinde dicit Thome)) quasi respondens petitioni eius suppositie ((Inser digitum tuum huc & vide manus meas)) nō q̄ indigito fit visus. sed quasi diceret. Tange hoc & experire. Unde videre in hoc loco p sentire & intelligere ponitur q̄ genus locutionis adeo vsitatus ē. vt per omnes sensus currere videatur. Sic cum dicimus audi. vide q̄ modulate cantat. Olfac & vide q̄ suaue redolet. Palpa & vide q̄ lene sit. Gusta & vide quam dulce sit vnde in. Exodi. dicitur. cunctus populus videbat voces (id est sentiebat. Ut ius ergo propter sui certitudinem p omni sensu accipitur. Unde secundum Aug. Nomine visus generaliter alii quatuor sensus consueuerunt nominari. immo etiam aliquādo pro intellectu accipitur. vt cum alicui dicitur vides in hoc. i. intelligis. Uel simpliciter dici potest q̄ ietus ad verba Thome respondet: in quo etiam suam deitatem declarat. in quantum absens corporaliter eius verba sciebat. Thomas enim duplici sensu scilicet visu & tactu certificari volens dixerat: nisi videro in manibus eius fixuram clauorum. mit. digme. in lo. cla- & manum meam in latus eius: non credam. Jesus vero quasi respondens dicit ei. ((Inser digitum tuum huc)). i. in locum clauorum & vide manus perforatas & clauorum fixuras. Deinde subiungit. ((Et affer manum tuam & mitte in latus meum)) lancea p foratum. & cognoscere me illum eundem esse. qui dependit in cruce. Magnus certe fuit vulnus illud sacratissimi lateris in quo non digitum sed manum mittere debebat. Digitus p digitum significatur discretio. per manum opus nostrum. Donet ergo digitum & manum in locum clauorum & lancee mittere. vt quicquid in nobis est discretionis & operis: in

seruitium christi expendamus. Deinde subdit ((Et noli esse incredulus)) hoc est ad credēdum tarde ((sed fidelis)) hoc est fide firmus quia in peccato infidelitatis me iterum crucifigis. causam mee iterate passionis. Hoc dicit ietus quia Thomas dixerat discipulis resurrectionem christi nunciantibus se aliter nō creditur⁹. Sicut ergo thomas preceteris dubitauit. ita preceteris palpare & videre meruit. vbi Crisosto. tu vero cum videris decrepitum discipulum. excogita dominatoris clementiam. qualiter etiam pro vna anima ostēdit seipsum vulnera habentem. & accedit vt saluet vnum. Non enim statim si apparet. si post dies. viii. vt in medio a discipulis admonitus accendatur ad maius desiderium. & fidelior fieret in futurum. ((Tunc Thomas)) cicatrices domini tetigit. & non solum corde credendo. sed etiam ore confitendo (quia vtrq̄ ad salutem requiritur) exclamēs ((dixit dominus meus & deus meus)). i. tu es ((Dominus meus)) secundum humanitatem in qua me sanguine tuo redemisti & comparasti. & deus meus secundum diuinitatem qua me creasti. & de limo formasti. Jam nihil dubito certus sum confirmo resurrectionem: predico immortalitatem. Tu es dominus meus & magister meus. Ego seruus tuus & filius ancille tue. tu es deniq̄ deus meus qui me creasti. & pro me carnem suscepisti. quam vt me redimeres morti tradidisti & vt me tecum resuscitares nunc a morte resurrexisti. hic est fides mea ita sentio & ita credo. O felix Tho. quam felicem habuit licentiam manus tua. Magna quippe licentia & magna gratia est mittere manum in latus illud dulcissimum in latus illud saluberrimum. in latus inquaz vnde ab ira saluamur vnde a culpa sanamur vnde in gratia generamur vnde in gloria sublimamur. Ipse ergo thomas qui dicitur vidit mus propter dubium cor in credēdo. quia vidimus grece geminato est latine bene etiaz dicitur abissus: quia altitudinem diuinitatis certa fide penetrauit: quantam autem remunerationem fides habebat manifestat cū subditur. ((Dicit ei ietus)) Beatificādo cōfessionē ipsius ((q: vidisti me thoma)). i. q: expto eo & per tactū. (& (credidisti) beati q̄ nō viderūt & crediderunt)). In hoc versiculo non solum fides thome cōmendatur sed etiam nostra saluo futura p̄dicit. Ac si diceret dño. Tu quidem beatus es: q: enim me vidisti: credidisti sed & illi beati erunt. qui non vidētes me corpore crediturī sunt mente. Ubi sm Augu. preteriti pro visu ē verbi propter certitudinē tāq̄ ille q̄ erat futur⁹ in sua noverat predestinatione

factum quia apud eius presentiam omnia futura preterita sunt sed aliud thomas vidit & palpauit corpore & aliud credidit corde quia fides saltem quo ad actum non potest esse de visis & apparentibus nam fides ē argumentum ideſt ostensio non apparentium argumentum enim dicebant antiqui ostendere hominem namq̄ seu humanitatem vidit & tetigit & deum seu deitatem que in presenti videri non potest credidit dicendo enim dominus meus humanam naturam cui datum est dominium creature dominum dicendo vero deus meus diuinam: que omnia condidit confessus est & vnum eundem deum: & dominum. Unde Theo. qui prius infidelis fuerat post lateris tactum optimum Theologum ostendit nam duplicem naturam vnicumq̄ hypostasim xp̄i edisseruit nos ergo p̄olando subsistit beatq̄ si viderāt & crediderūt. Uñ Grego. Letificat aūt valde q̄ segt beatq̄ nō viderunt & crediderunt. In qua sententia nos specialiter signari sumus qui eum quem carne non vidimus mente tenemus si fidem rebus operibus sequimur. Ille.n. vere credit qui exercet operando q̄ credit. Nec Grego. De his autem qui fidem. nomine tenus retinent Paulus dicitur. Confitentur se nosse deum factis autem negat & Jacobus fides sine operibus mortua est. Cum ergo vt dicit Crisosto. aliquis si isto tempore diceret vtinam in temporibus illis fuissem & vidissem xp̄m miracula facientem tunc excogitet beati qui non viderunt & crediderunt potuit autem esse q̄ post confessionem qua dixit dño meus & deus meus dño ietus infans diceret accipite spiritum sanctum quorum remiseritis peccata &c. licet hoc non dicat euangelista quia multa fecit ietus que non sunt scripta in libro hoc vtique qui virtutem suam non alligauit sacramentis potuit sine signo sensibili dare spiritum sanctum. & conferre ei potestatem & ordinem episcopalem nam credendum est q̄ cum sicut alios episcopum ordinauit. Attende hec q: xp̄o Thome apparuit q̄ in errore fuit in quo magna xp̄i pietas ostenditur qui propter vnum solum venit. Uñ Crisо. Considera dominatoris clementiam qualiter etiam pro vna anima ostēdit se ipsum vulnera habentem: & accedit vt saluet ipsum vulnera habentem: & accedit vt saluet vnum. Hoc autem de Thome dubitatione dimus. Hoc autem fuit: vt euidentissimis dispensatione permissus est: vt euidentissimis argumentis resurrectio dñi probaretur. Jō non dubitatum est ab illo ne dubitetur a nobis. Uñ sm Gregō. Non casu sed diuine pietatis dispensatione gestū est vt ille electus discipul⁹ tunc deesset qui audita resurrectione

dubitaret: dubitans palparet. ⁊ palpans crederet. vt a nostris cordibus omnē dubitatio nem expelleret. ⁊ dum in magistro suo vulnera palparet carnis. in nobis vulnera sanaret infidelitatis. plus enim in nobis incredulitas Thome ⁊ aliorum credulitas ad fidem valuit. quia dum ille ad palpandū reducit mentes nostre omni dubitatione postposita in me solidatur. Et non solum nostram fidem roborauit. sed etiā hereticorum errorem diremit. sed etiā hereticorum errorem diremit. sed etiā hereticorum errorem direm

emid ꝙ decoqui et comedi posset. Pulmēta riū pōt dici illud quod pani dulcorandum adiungitur. et quo panis vt magis comestibilis sit conditur. Pulmentarium aūt h vocat pisces: ad edendum dulces et delectabiles. vt dicit Cris. interim humaninus loquit. vt quid debes emere ab eis. Mistice a nobis pulmentum petit dominus vt reficiatur ꝙ est obedientia mandatorū dei. ad quaz oēs obligantur. Unde supra dixerat meus cibus est vt faciam voluntatem eius qui misit me. ((Et responderunt ei non)) credebant enim eum esse mercatorē: pisces emere volentes. Cuz aūt ad mandatū eius ((misissent in dexteram nauigij rete impleuerunt illud et non valebāt trahere pre piscium multitudine.)) Quia. n. obedientes fuerunt: ex obedientia fructū cōsecuti sunt. Per .vij. piscatores .q hic enumerant vniuersitas pdicatorum ecclesie designat. qui sine xpi virtute nihil prendūt. et nihil pficere possunt: q2 sine instructiōe eius interior frustra laborat lingua predicatoris. Sed mane qn venit lux illuminans corda. ipso xpo principaliter opante: capiunt copiosam multitudinem piscium: p quā signat multitudo credentiuz per predicationez apostoloꝝ: et similiter multitudo penitentiū. p pdicatores alios ad bonuz cōuersoꝝ. Dicitur ꝙ pisces fugiunt retia fetida et corrupta nec libenter intrant ea. et pter hoc illi qui piscantur cum talibus retibus paucos vel nullos pisces capiunt: sequunt tamen retia odorifera et munda. Et ideo cum talibus capiunt melius. Rethe christi est verbum dei pisces sunt omnes peccatores. dextera spiritualia sinistra temporalia. Iste ergo qui predicat propter lucrum temporale vel vanam gloriam piscatur ad sinistram. et retia fetida habet. Et ideo parum proficit: sed qui in doctrina predicatione querit salutem audientium ille piscatur ad dexteram. et retia odorifera hz. Et ideo multum proficit nec mirū: (q2 vt dicitur in pverbijs) vias que a dextris sunt nouit dominus. peruerse autem sunt que a sinistris sunt. Johānes itaqz considerato miraculo facto quia vidit impletum sicut predixerat: recognoscit eum ((et dixit Petro)) quem pre alijs diligebat. et etiam quia inter alios prior erat. ((Dominus est)) cui. s. et pisces obediunt. Dominus eniz est nomen potestatis et per potestatem in miraculo pisciū est hic manifestatus. Johānes qui tanqz virgo ceteris purior erat et pspicatior i cognoscendo citius alijs cognouit xpm. q2 puritas mentis et corporis maxime disponit hoiem ad cognitionem diuinorum sm Bedam. cognouit primus dominum siue miraculo istius piscationis. siue sono precogniti vocis siue prime reminiscens piscationis. vbi Petrus cantor. per Petrum actiua et laboriosa vita per Johānem contemplatiua et quieta significatur. Contemplatiua actiuē deum quem considerat: ostendit. Si in die in actione fuisti. saltem in nocte dicat tibi cōtemplatiua. dominus est: ne ita distraharis opibus ꝙ ipsum aliquando non consideres. Nec Petrus. ((Tunc petrus audito quia dominus est. tunica succinxit se)) vt cū maiore reuerētia accederet ad eū. ((Erat. n. nudus)) .i. paruz vestitus: vt aptior esset ad piscationis opus. Unō Beda. dicitur petrus nudus fuisse. ad comparationez ceteroꝝ vestimentorum quibus vti solebat. Sic nos solemus dicere cum aliquem simplici vestimento videmus indutū: quare nudus incedis. vbi et Theo. pcinxit aūt se lintheo amictu. quez fenices et thirij piscatores. circūuoluunt sibi cum nudi sunt. sine etiam ceteris indumentis apponunt ((et)) ex deuotione ac feruore dilectionis ((misit se in mare)) vt citius ad eum veniret: memor dñi quem feruēter diligebat)) ((alij vero discipuli)) trahentes rete piscium cum matura festinatione ((nauigio venerunt)) q2 ita feruidi sicut petrus non erant: Petrus quidem moras nauis expectare non potuit sed amoris immensitate cogente in mare se precipitauit. vt velotius et magis festinus ad dominuz venire potuisset. Ubiqz petrus feruentioris fidei et maioris dilectionis inuenitur. vbi Beda. Eodem autem ardore quo et multa alia fecerat venit ad Jesum non tamen intelligendum est petruz super fluctus venisse. sed aut natando. aut pedibus propris. quia erant prope terram: et sm Criso. optime ponitur h conditio Johannis et petri quia Johannes perspicatior erat intellectu. Petrus feruentior affectu. Propterea Johannes quidem primus cognouit iesuz. Petrus vero primus fuit in eum. Mistice p mare significatur tribulatio presentis seculi. Unde illi qui desiderant ad xpm peruenire: mittunt se in mare: quia non refugiunt tribulatiōes huius mundi scientes ꝙ per multas tribulationes oportet intrare in regnum dei. Et tamen inter tribulationes securus et illesus christi seruus euadit. sicut petrus illesus peruenit. Per nauigium vero significatur ecclesia. vnde alij discipuli veniunt nauigio .i. precti societate ecclesie secundum illud ps. ptege eos in tabernaculo tuo. ((Et cum descendissent in terram inuenerunt prunas in littore positas)) .i. ordinatas ad calefaci

endū ((et pisce)) illis ((superpositum et panē)) iuxta positū. Ecce aliud miraculū. Nam non ex materia subiecta. sicut alias multiplicauit panes: sed de nihilo et nouo fecit virtute diuina carbones accensos. et piscē et panez: ad maiorē discipuloꝝ in fide resurrectionis xpi cōfirmationē. De bethsayda. ad vnā leucam cōtra oriētē est locus. vbi stetit iesus in littore. cui9 adhuc vestigia ibidē ostenduntur in lapide et inde nō ad iactus lapidis medietatē: locus vbi viderunt prunas et piscez sup positum: et panē. Et iussit iesus afferri de piscib9 quos prendiderūt nutu ipsi9. ((Ascēdit aūt Simon petrus: et traxit rete in terraz plenuz magnis piscib9 .cliij.)) Dicit Isido. ꝙ oia genera piscium ad istū numerū reducuntur: et q2 apostoli debebāt esse piscatores omniuz hominū. ideo tot et nō plures pisces piscati sūt ((et cum tanti essent. nō est scissum rete.)) Numerū et magnitudinē pisciū exprimit ad declarationē miraculi ex tanta captione coꝝ. et iterū ex retis integritate: q2 nō est scissum: et vocās dominus discipulos ad prandendū et sumpsi cum eis comedens ad declarationē sue resurrectionis: et ad ostendendum non esse fantasma quod factum est eis fecit et cōuiuium: et festum magnum cum ipsis in littore maris ((et nemo discumbentium audebat eum interrogare quis esset)) non pter austeritatem et formidinem. sed pter reuerentie auctoritatem et cognitionis certitudinem ((scientes)) discreta cognitione ((quia dominus est)) cui cum metu et reuerentia oportet intendere. Et ideo frustra fecissent de hoc questionem. q2 non oportebat facere eam. Ubi enim est veritas exhibita aperte: ibi nulla est opus interrogatione. Ubi Cris. et nullus audebat eum interrogare. sed cum silentio et formidine multa et reuerentia sedebant attendentes in eum. Nam sciuerant qdem quoniam domin9 est. formā aūt alterationem videntes et multa admiratione plenam: valde erāt stupefacti. Unō et Augu. Nemo audebat dubitare quod ipse esset. Tanta enim erat euidentia veritatis qua illis se ipse apparebat vt nullus eoruz auderet nō solū negare sed nec dubitare. Et tō stultū esset interrogare. Et cōsuete humilitatis sue more ministrans eis ((accepit panem: et dedit eis)) benedictum tamen: et distribuendo fractū ((et piscem similiter)) et commedit cuz eis nam eo modo diuidebat eis et distribuebat sicut consueuerat ante passionē ad declarandam suam resurrectionem stant igitur reuerenter multumqz alacriter isti septem discipuli cum domino suo pariter commedentes cū eo. Aspiciunt desiderabilē et iocūdā faciē eius et exultant in cordibus suis. Accipiunt de sacratissimis manibus eius cibos desiderabiles et reficiunt nō minus spiritualiter ꝙ corporaliter. O quale est istud conuiuium. Considera bñ per singula et si potes participa cū eis in exultatione et letitia. In hoc conuiuio ecclesie spiritualis xpus preparat prunas caritatis quas de celo portauit ad terras: q2 ignē venit mittere in terrā et vult vt accendatur. Itē preparat piscem super positū prunis qui est ipse xpus qui super prunas posit9. qn ex incendio caritatis pro nobis in cruce immolat. Itē preparat panē quo reficimur qui est et ipse nā ipse reficit nos per doctrinā et etiā dando corpus suū nobis in cibū. Dedit etiā dñs discipulis piscē q2 suā passionez imitandā ondit dedit et cū pisce panē q2 post tolerantiā passionis gaudia eterne societatis repromisit. Unō Augu. Fecit dñs prandiuz septē discipulis de pisce asso et alijs quos ceperant piscis assus xpus est passus ipe est et panis qui de celo descendit huic comparat ecclesia ad participandā beatitudinē eternā propter ꝙ dictū est afferte de piscibus quos apprehendistis nunc vt oēs qui hanc spē gerimus per istū septenariū numerū discipuloꝝ per quē potest nra vniuersitas intelligi figurata tanto sacramento nos cōicare noscemus et eidē beatitudini sociari. Hec Augu. Ideo etiā vltimū conuiuium cū septē discipulis piscantibus voluit celebrare q2 illi post vniuersale iudiciū cū dño eternū conuiuiū sunt celebraturi q septiformis spiritussancti gratia repleti fluctus presentis seculi diuino amore calcant et in lucrandis animabus inuigilant Unde Gregorius. Cur cum septem discipulis vltimum conuiuium celebrat: nisi quod eos tantummodo qui septiformi gratia spiritussancti pleni sunt futuros secum in eterna refectione denunciat septem quoqz diebus omne hoc tempus euoluitur et sepe septenario numero perfectio designatur. Illi ergo vltimo conuiuio de presentia veritatis epulantur qui nunc perfectionis studio terrena transcendunt quos huius mundi amor non ligat quibus si vtcunqz per temptamenta obstrepit cepta tamen eorum desideria non retundit. Hec Grego. Sicut ergo dominus in alia piscatione significauit ecclesiam qualiter nunc est sic in hoc loco qualiter in fine seculi. i. in vltima resurrectione mortuorum futura sit. Mare. n. presens seculum significat litus ꝙ est finis maris finem seculi designat vnō ibi iesus ascendit in nauem. q2 adhuc in fluctib9 vite corruptibilis cū discipulis erat.

Hic autem in littore stabat quia iam ad statum vite immortalis transierat. Ibi non in dextram nec non in sinistram sed indifferenter inquit. Laxate retia vestra in capturam vt intelligamus bonos: et malos. Hic autem mittite inquit in dextram nauigii recte vt significaret eos qui stabunt ad dexteram solos bonos. Ibi numerus piscium non exprimitur quia multiplicati sunt super numerum Hic vero certus est numerus .cliii. qui numerus habet quinquagenarium per quem designatur iubileus in quo cunctus populus ab omni tempore quiescebat et insuper habet tria propter misterium trinitatis. Ideo autem dictum quod erant magni: quia omnes electi magni sunt in regno celorum licet gradus sint diuersi Ibi rete propter significanda scismata rumpebatur. hic vero non est scissum rete quia in illa summa pace sanctorum nulla erunt scismata. Et ideo ad hoc commentandum valet. quod Johannes ante hanc apparicionem tanquam finem libri sui interposuit dicens multa quidem et alia signa fecit iesus in conspectu discipulorum suorum que non sunt scripta in libro hoc quod est et secuture narrationis quasi prohemium. Attende nihilominus que sequuntur que pulcherrima sunt et vtilia. Nam completo isto solenni conuiuio et refectionis beneficio omnibus communiter exhibito ((dicit dñs)) specialiter ((simoni petro)) volens ei conferre beneficium speciale ((simon iohannis)). s. filius ((diligis me plus his)) .i. plus quam isti me diligant. Quasi diceret. Quid mihi dabis. Quid mihi prestabis: quia diligis me vbi alchuinus mistice ait simon obediens Johannes gratia dicitur merito ergo nomine vocatur .i. obediens gratie dei vt ostendatur quod ardentiori illum caritate amplectitur non meriti humani sed diuini esse muneris interrogat dñs an se diligat quem semper et vbique maiorem amoris affectionem erga se ostendere videbat simon inquit iohannis diligis me plus his quam tui amoris affectum plus quam hi circa me ostendis in quo apparet quod ille qui eligit officium prelationis debet diligere deum pre ceteris et quod ceteris paribus melior et perfectior debet preferri in prelatum quia dñs requirebat preficiendum an plus diligeret eum: et plus habet caritatis que est vinculum perfectionis. Nam in omni regimine ille qui presidet et gubernat debet excellentior esse vt ad plura ac maiora et magis ardua teneatur prelatus quam quicunque subditus. Qui sicut se habet anima ad corpus quod regit et ratio ad vires inferiores: et pastor ad gregem: et homo ad bruta animalia sic se debet habere prelatus ad subditos. Et ideo videtur quod ille qui aliquem eligit ad tale officium tenetur

semper eligere meliorem non tamen intelligitur melior litteratior vel astutior: sed ille qui omnibus conditionibus pensatis melior est ad tale officium ad honorem dei et vtilitatem ecclesie. Aliter si eligens vel promouens non videt iudicium diuinum euadere. Quod autem secundum iura sufficit eligere bonum et idoneum. hoc est secundum iudicium humanum per quod talis non est puniendus. cum secundum Augu. Aliqua permittuntur humano iudicio incorrecta propter maiora mala vitanda. que tamen sunt diuino iudicio corrigenda. Nam aliquid sufficit secundum iudicium humanum quod non sufficit secundum iudicium diuinum: secundum iudicium humanum sufficit illud de quo homo non potest accusari. nec electio eius improbari. Constat autem difficile esse electiones fieri. si possent ex hoc reprobari. quod inuenitur alius melior quam ille qui est electus. Unde sufficit secundum iudicium humanum: vt electio sit recta et eligatur idoneus. secundum vero iudicium diuinum et conscientie. necessarium est eligere meliorem quantum ad honorem dei et vtilitatem ecclesie. si vero aliquis minus bonum preeligat. et aliquid priuatum (puta affectio carnalis spes beneficij et commodi temporalis) eum moueat: et fraudulenta electio et personarum acceptio et peccat. sciens ergo dñs interrogat sciebat enim quod non solum diligeret eum verumetiam plus omnibus diligeret sed innuitur vt corde credamus et ore confiteamur. Nesciens autem petrus quantum alii christum diligebant non est ausus respondere plus quam alii. quia cor alterius videre non poterat. sed cum modestia locutus est et absolute ((respondit etiam)) hoc est ita ((domine tu scis: quia amo te)). q. d. teipsum testem inuoco. qui secretorum es conscius: quia amo te: et tu qui interiora consideras scis si plus aliis amem te quod ego nescio. Tu scis quantum diligo te: et quia integro corde te diligo. Quantum vero alii te diligunt nescio. Item quia expertus proprie fragilitatis in christi negatione fuit: cautius de se respondit nec vltra se efferre in christi dilectione ausus fuit. sed quantitatem sue dilectionis in iudicio christi qui secreta cordium intuetur. Posuit. Nec audet inuocare conscientiam propriam in qua prius deceptus fuit sed domini conscientiam inuocat. dicens tu scis quia amo te: ac si dicat. tu nosti plusquam ego humilians se coram apostolis. non dicit plus his. sed simpliciter amo te instruens nos quod non debemus nos aliis preponere. sed alios nobis. Quod ergo de se nouit scilicet quod diligeret dixit. quod nesciuit. s. vtrum plus aliis diligeret: tacuit docens nos quod in dubiis suspensam debemus sententiam tenere. et non temere de occultis diffinire. ((Dicit ei)) dominus officium pastorale sibi committens. ((pasce agnos

meos. q. d. hoc mihi dabis hoc prestabis si amas me vt pascas gregem meum. In hoc sciam et experiar quod me amas. s. gregem meum pasce. Exhibitio operis fit probatio dilectionis. Dilectio. n. dei probatur in dilectione proximi. Qui vero opus pietatis proximo non impendit minus deum diligit. Unde Augu. Confitenti autem amorem suum oues suas commendauit tanquam non esset vbi ostenderet Pe. amorem suum in christum nisi esset pastor fidelis sub principe omnium pastorum. Cumque dñs secundo ab eo quesisset si ipsum diligeret et Pe. idem quod supra respondisset. Iterum subdit ((pasce agnos meos)) Cum vero dñs tertio quereret si eum amaret ((contristatus est Pe.)) eo quod sepius esset interrogatus ab eo: qui sciuerat quod interrogabat: et turbatus fuit eo quod sciebat eum scire etiam omnia futura propter quod timuit ex tali replicatione ne christus vellet sibi predicere aliquem casum suum futurum sicut supra predixerat ei suam negationem futuram. Et ideo merito timuit et turbatus fuit. Unde secundum Criso. Rursus formidat ne forte existimans se diligere si non diligat corripiatur sicut et correptus est multum se existimans fortem. Unde ad ipsum christum refugit et ((dixit ei dñe tu omnia scis)) et in effabilia cordis et presentia et futura et de vltimo cordis protulit amantis vocem dicens. ((Tu scis quia amo te)). q. d. Tu scis omnia et presentia: et futura. ideo tu scis quod nunc te diligo sed quid fit mihi futurum ego nescio tu scis. Deinde post tertiam Pe. responsionem dñs adiecit ((pasce oues meas)). interrogauit autem eum ter non ignorans quo animo confiteretur christi amorem sed vt trina confessio amoris deleret trinam negationem timoris. Ter negauit timor ter confessus est amor. Unde Augu. Reddit negationi trine trina confessio ne minus amori lingua seruiat quam timori et plus vocis elicuisse videatur mors imminens quam vita presens. Et secundum Ambro. interrogauit non vt disceret sed vt doceret quem eleuandus in celum amoris sui velut vicarium relinquebat. Non vult dñs suos agnos vel oues committere nisi illi qui eum diligit quos ipse tantum dilexit vt pro eis mori dignaretur. Et ideo prius ecclesie pastorem interrogat an se diligat. et sic postea ad pascendum suos agnos et oues ei committit sicut. n. fuit timoris indicium negare pastorem sic est amoris officium pascere dominicum gregem. Unde Criso. si diligis me inquit preesse fratribus et feruentem amorem quem per omnia demonstrasti nunc ostende: et animam quam dixisti positurum te esse pro me hanc pro ouibus da meis ostendens quanti appreciatur presidentia propriarum ouium et quia

hoc est maxime eius qui in ipsum est amoris signum. Unde et Grego. Si ergo signum dilectionis est cura pastoris quisquis virtutibus pollens gregem dei negligit pascere conuincitur pastorem summum non amare. Unde et Aug. Quid est aliud diligis me pasce oues meas. quam si diceret. si me diligis non te pascere cogita. sed oues meas. et sicut meas pasce non sicut tuas. gloriam meam in eis quere non tuam. dominium meum non tuum. lucra mea non tua. Unde Ber. Non [illegible] tuum est. petre amas me: in commissione curam. Et ego quidem ad [illegible] [illegible] non [illegible] bi perhibente conscientia quod me amas et [illegible] de perfectione amoris hoc est plus quam tua plus quam [illegible] [illegible] numerus impleatur: [illegible] as curam hanc. nec te [illegible] de custodia meis. pro quibus [illegible] sanguinis mei effusus est. Terribilis sermo [illegible] [illegible] [illegible] vobis [illegible] ru [illegible] vobis et preciose depositi quod vobis creditum [illegible] Ber. Unde quod dñs ipse commendat petro pastorale officium. [illegible] lectione: quia pastores ecclesie debent deum ac etiam proximum pre ceteris [illegible] gere. Non ergo debet [illegible] in pastorem nisi habeat certis signis. et argumentis de dilectione eius erga deum et proximum. Unde Ber. An non [illegible] de dilectione requiritur quam pascendo gregi [illegible] [illegible] [illegible] sunt. sed magis que [illegible] quod dñs pastorale officium [illegible] minatione [illegible] assumit. [illegible] mo autem et secundo agnos [illegible] dam lacte [illegible] non solum pastorem [illegible] et pastorum pastorem [illegible] cum constituit. [illegible] neralem tres gradus [illegible] cut agni et oues in ecclesia [illegible] cipientes et proficientes. [illegible] fecti nomine agnorum et [illegible] intelligere [illegible] pasce agnos meos. [illegible] semel pasce oues meas [illegible] teneri in fide [illegible] [illegible] [illegible] pasce [illegible] Petrus agnos pasce et oues [illegible] [illegible] pasce et [illegible]

ℭ prelatos. Omnium igitur pastor est q̄ pre
ter agnos ℭ oues in ecclesia nihil est. nihil i
quam q̄ suis pastoribus cōmiserit. Sed cuz
Johānes a dño magis esset dilectus. quare
non est alius apostolis prelatus. sed Petro
quia erat adolescēs ℭ si esset prelatus. illi sed
dalizarentur forte in eo sed non ita in petro.
q̄ senex. Item ne videretur amicos carnales
exaltare. ℭ eos aliis preferre. Unuz ecclesia
imitaretur hoc exemplum. ℭ non faceret
in multis contrarium. Considera hic soli-
tam domini caritatem ℭ benignitatez. Aper
te enim vides quō diligenter ℭ affectuose in
primis.reiterat ℭ recōmendat petro alas no
stras. Ter .n. interrogans cū de amore. Ter
subiunxit pasce. Non dicit ei tonde: munge.
macta. ℭ manduca. sed dicit tribus vicibus
pasce. ℓpane doctrine ℭ sancte prædicatiōis
verbo vite ℭ honeste conversionis exemplo
ℭ temporalis sustentationis subsidio. Ter er
go dictum est pasce ad significandum q̄ ha
bens curā animarum dz subditos pascere pa
stu triplici. ℓ verbi dei. ℭ boni exempli. ℭ put
potest temporalis subsidii. Sed illud q̄ dici
tur. Ter pasce quidam mali mutant in tūde
munge. ℭ occide. quia multi hodie subditos
exactionibus temporalium opprimunt ma
lis suasionibus ℭ exemplis corrūpunt ℭ occi
dunt. Sed de triplici pastu predicto parum co
gitant vel curāt. Deinde postq̄ petrus domi
num se amare. Ter respōdit ℭ per hoc amo
ris sui pastoregium confirmauit mortem suā
ei dominus nuncians suū martyrium si
bi predixit in qua morte quātū Petrus eum
dilexerit demonstrauit aperte quia prelati ec
clesie tanquam debent caritatem habere. vt
parati sint se morti pro grege exponere. Un-
de ait Christus loquens Petro parabolice.
((Cum esses iunior)) non tam etate q̄ sensus
ℭ virtutis imbecillitate qua negasti me((ci
gebas te)) ad libitum tuum properabas((ℭ
ambulabas vbi)) scm appetitum((volebas.
Cum autem senueris)) non tam etate q̄ sen-
sus ℭ virtutis stabilitate. sicut iam tua dem̄
strasti confessione((extendes manus tuas))
.ℓ. ad crucez hoc est crucifixerit. vbi p̄optitu
do ei⁹ ad martyriū tolerādum designatur, ℭ
ꝯtēne mortis((ℭ alia⁹)). ℓ. torto⁹((te cinget)) ℭ li
gabit vinculis. fuit .n. ligat⁹ cordis. ℭ sic in cru
ce positus non clauis affixus: vt viueret diu
tius. ℭ longior esset ipsius cruciatus((ℭ du-
cet te)). ℓ. viriliter trahet((quo nō vis)) ire na
turaliter scm appetitum sensitiuum. ℓ. ad mor
tem quam refugit sensualitas ℭ voluntas na
turalis. voluntate tñ, deliberata ℭ electiua q̄
cupiebat esse cum christo in vita eterna. ℭ scz
appetitum intellectiuum ℭ senex voluit ad
mortem duci ℭ crucifigi. sequens magistruz
suum q̄ ait nō mea sed tua voluntas fiat. Sz
si fieri posset. vitam eternā preter mortis mo
lestiā concupisceret. Est .n. in nomine duplex
appetitus. ℓ. sensitiuus ℭ intellectiuus. ℭ vter
q̄ aliquā ℭ large loquendo voluntas nomi
natur: quia sc̄us appetitus intellectiuus ꝓprie
voluntas dicitur. licet ergo appetitus intelle
ctiuus in petro esset promptus ad martyriuz
tñ appetitus sensitiuus refugiebat. q̄ mors ē
vltimum terribilium. Et eodem modo i chri
sto fuit: vt visum est supra vbi ad patrez ora
uit. Nam inter animam ℭ corpus est a deo
naturalis amor: q̄ nunq̄ vellet anima a cor
pore separi nec eonuerio. Et ideo dicit. quo
tu non vis. scilicet scm nature instinctum. qui
sic est naturalis. vt nec ipsa senectus eum pe
tro auferre potuerit. sed desideriū gratie hoc
imittit. Unde dicit apostolus. Cupio dissolui
ℭ esse cuz christo. Unde Crisi. dicit ergo quo
non vis propter naturalem compassionem
anime: que inuita separatur a corpore deo
hoc vtiliter dispensante. vt non multi sibi
mortem inferant voluntatem. Nec Crisosto.
sed secundus Augustī. Quantacūq̄ sit mole
stia carnis debet eaz vincere vis amoris. quo
amatur christus. qui etiam mori voluit pro
nobis: quia si nulla esset. vel parua mortis
molestia non esset tam magna martyrij glo
ria. Unde Grego. Neq̄ enī si plenissime Pe
trus nollet pro christo pati potuisset. sz mar
tyriuz q̄ per infirmitatem carnis noluit. per
virtutem spiritus amauit. Qui dum per car
nem ad penas ire trepidat. per spiritum ad
gloriam exultat. Actumq̄ est. vt cruciatum
martyrii nolendo voluisset. Sic nos quoq̄
cum gaudium querimus salutis. amaruz po
culum sumimus purgationis. amaritudo q̄
dem in poculo displicet: sed restituenda per
amaritudinem salus placet. Cuz ergo cogno
uit dominus. q̄ diligeretur a petro: predixit
ei fructum dilectionis. scilicet coronam mar
tyrii quo oues pascere. ℭ ecclesiam multipli
care. ℭ se caput sequi deberet. Unde Bla.
passurum predicit. qui negaturum predixe-
rat. Hoc iam poterit. scilicet pati pro christo
ratione firmatus. q̄ immature pollicebatur
infirmus. Iam non meruit huius vite inte-
ritum. quia resurgente domino vite alterius
precessit exemplum. Unde ℭ Crisō. Et nimi
rum hoc volebat ℭ cupiebat: iccirco ei mani
festum hoc fecit. Quia enim dixit animam
meam ponam pro te. ℭ si oportuerit me mo
ri tecum. non te negabo. dedit ei q̄ desidera
bat. Quia enim' petrus semper volebat esse i

eisque pro eo erant pericula. Confide ait.
ita enim tuum implebo desiderium. vt que
non passus eo inuenio existens. hoc te opor-
teat pati senem factum. Dec Crisostomus.
hoc autem quod ait. alius te cinget ℭ ducet
te. debet precedere hoc q̄ dicit. extendes ma-
nus tuas. nam in alterius cinctione exprimi
tur impositio vinculorum a persecutore. Un
de Augustinus. Extendens inquit ma-
nus tuas. hoc est crucifixeris: ad hoc autez
vt venias. alius te cinget. ℭ ducet. non quo
vis. sed quo non vis. prius dixit quod fieret:
ℭ deinde quomodo fieret. Non enim cru-
cifixus. sed crucifigendus quo nollet est du-
ctus. hec Augustinus. Et bene dicit cum se-
nueris. Nam post tempus quo verba ista
dicta sunt vsq̄ ad tempus mortis petri. fluxe
runt fere triginta septem anni. Unde pa-
ret. quod satis senex erat. In hoc autem q̄
petrus cum senuisset. prope terminum vite
tam esset passus est molestiam crucis: multi
ce significatum est quod post peccati remis-
sionem. toto tempore vite sue debet homo
pro peccato suo dolere: ℭ vsq̄ ad terminum
vite miseriam sustinere. Unde Bla. Etiam
remissus peccatis tolerat homo miseriam.
in quam tamen ex peccato venit productior
est pena quam culpa. ne parua videretur
culpa. si cum illa finiretur ℭ pena. In petro
typus est secularium. ℭ religiosorum. Se
cularis enim quo tulit vadit. dominus sue
voluntatis. sed religiosus superior lignami
ne cinctus grauitate religionis senior. ℭ pro
fessione matrio: precepto maioris tra-
quenter ducitur quo non vult: nisi propter
obedientie fructum. ((hoc autem dixit iesus
petro. significans)) quia esset crucifigendus
((ℭ hac)) morte deum clarificaturus. Marty
rium enim petri fuit ordinatum ad glori-
am dei. Quia sicut ne cui geretur vincu-
lis cum domino christum obscurauit in cor
dibus. audientium negatione. ita exten-
dendo manus in simili cruce sicut christus
glorificauit christum per exemplum con-
stantie in veritatis confessione. in auribus
crucifigentium tortorum. Quamuis enim
christus non clarificetur in' se malis ℭ infi
delibus. tamen clarificatur quotidie per exem
plum patientie a sanctis. ℭ bonis fidelibus.
Mors ergo sanctorum est ad gloriam chri-
sti. quia ex hoc ostenditur magnitudo do-
mini. quod pro eius veritate. ℭ fide sancti
exponunt se morti. Cum enim vis amo-
ris graues vincat molestias mortis. pro-
fecto martyres morte sua deum clarifi-

cant. ostendentes ea: quantum colendus
ℭ amandus sit. Et nota quod christus in di
rectum crucifixus est. Petrus ob reverentiaz
domini in contrarium scilicet decorum sed
Andreas intransuersum. Et cum hoc divi-
set iesus Petro nunciando ei mortem passio
nem ne dura ℭ intolleribilis Petro videre
passio hanc suo exemplo piis magister lenī
re curauit: ℭ ad genus mortis exemplo sui
cum inuitans((dixit sequere me)) idest imita
re me sequi enim dominum imitari est. Ac si
diceret. Tamo tollerabilius crucis passiones
sustinebis quanto in eius sufferentia mea te
sequi vestigia recordaberis vt sicut ego pro
tua salute crucis patibulum sustinere non di
stuli. ita quoq̄ tu pro cōfessione nominis
mei te pati debere memento quia eo glorio-
siorem palmam martyrij consequeris. quo
ad hanc promerendam arctius magistri iter
sequeris. Quia enim Petrus prius singula
riter ad hanc se exhibuerat sequela. dicens.
quia non possum te sequi animam meam
pro te ponam ideo singulariter ab eo exigit
dominus promissum dicens sequere me scili
cet in genere mortis si me inquit diligis seque
re me vent post me ℭ sicut ego pro te ita ℭ tu
moraris pro me sicut ego in crucem ascende
tu eandem quam ego mortem patere. Unde
non dixit soli sed signanter pre alijs: quia
ipse pre omnibus debebat animam pro gre
ge ponere ℭ omnibus hoc autem dicendo do-
minus surrexit ℭ a loco communi abire cepit.
Et sic per illam sequelam corporalem idem
significabat quod prius Petro per verba ex
presserat sicut enim in veteri testa. prophete si
gnificabant aliqua verbis ℭ aliqua factis si-
militer christus faciens postquam verbo pre
dixerat Petro suum martyrium incepit ire
ℭ tunc dixit ei sequere me scilicet in hoc
quod predixi tibi. ((Conuersus Petrus)) re
traendo oculos ab aspectu domini((vidit
Johannem quem diligebat iesus etiam se-
quentem)) quia sicut ℭ Petrus ceperat ire
post christum: ℭ volens certificari de morte
Johannis ex amore quo eum diligebat de
eo dominum questus dicens. ((hic autem
quid)) scilicet patietur. Quasi diceret. Ecce
ego sequor te in passione. hic autem quem
vt me diligo nunquid morietur sicut: ℭ ego
Postquam Petrus audierat se crucifigen
dum voluit etiam agnoscere fratris exitum
Diligebant enim Petrus Johannem spiri-
tuali dilectione. Et ideo volebat cum in mar
tyrio socium habere. Unde dicit Crisō. quod
valde diligebat Petrus Johannem: ℭ as-

dicens tam magni amoris indicia a domino. quod videlicet simili genere mortis secutus esset dominum quo dominus precesserat Petrum incipiebat tam magnorum numerus habere socium. De hoc autem quod Petrus interrogauit: etiam Johannes interrogasse non audebat. Diligebat autem (vt hic dicit) Jesus Johannem non quidem singulariter solum: sed pre ceteris familiarius. & specialia signa dilectionis ei ostendendo preceteris. & hoc signum inter cetera. vt per pacem exiret de vita. non per certamen passionis. Diligebat quippe primo propter munditiam puritatis. quia virgo est electus a deo & virgo permansit. Secundo propter sublimitatem sue sapientie. quia ceteris altius archana diuinitatis vidit. Tertio propter feruorem sui affectus ad christum. qui diligentes se diligit (. Et respondens iesus Petro dicens. Sic eum' volo manere)). i. expectare scilicet ablq; passione martyrij ((donec)) ecclesia sua pace firmata ((veniam. s. ad eum vocandum & per placidam mortem de hoc mundo ad gloriam celestem assumendo. Quasi dicat. nolo eum mori per martyrium & me sequi per viam passionis sed magis volo eum occupari in quiete contemplationis: donec me vocante & hac vita in aliam transiuerat suauiter & locum de. Habetur enim in legenda eius. quod xp̄o apparuit sibi circa finem vite sue cum discipulis suis vocans eum ad gloriam: & ad epulandum cum illis. quid ad te. i. inuestigare & ipse. Quia ad petrum non pertinebat scire quod deus ordinabat in futurum. de Johanne sed tantum pertinebat ad ipsius verbo christi prompte & humiliter obedire. Ideo sequitur ((tu me sequere)) scilicet crucis passione. Unde Crisos. sic eum volo manere inquit qd ad tuer hoc eruditus nos non anxiari neq; multum inuestigare. neq; vitra ea que placent ei quererere & nihil vltra quam oportet circūscrutari. Hoc autem faciebat ab intemperanea compassione que ad inuicem erat diuidens eos. Quia enim debebant orbis terrarum procurationem accipere non oportebat eos ad inuicem de reliquo esse completos. Profecto enim magnum huic terrarum factum esset damnum. propterea ait oportunissum est tibi. id attende & perfice & exercere certa. Hāc volo si voluero manere hic ((qd ad te)). Tu ea que tui ipsius sunt: attende & curo iste solicitus sis. hec Crisos. ((Exiit ergo sermo iste inter fratres)) id est discipulos. qui erat vnitus fraterna caritate: & diuulgatum' est' i publicum per narrationem vnius ad alterū ((quod discipulus ille non moritur)). Dunc intellectum conceperunt ex verbis christi & in illo intellectu sermo ille recitabatur. q̄ Johannes non esset moriturus sed donec christus ad iudicium veniret victurus. sed nō erat hoc magnum donum. si datum esset discipulo cū mundo fuit dissolui & esse cum christo. Ille tamen intellectus fuit erroneus: quia Johannes secundum veritatem est moriturus. Et ideo' ista tim excluditur cum subditur ((. Et non dixit ihesus non moritur)) quia sententia mortis in omnes in originali peccato natos prolata est ((sed dixit. sic enim volo manere)) a dolore persecutionis alienum. donec veniam vocando eum in morte per resolutionem naturalem ad celum ((quid ad te)) hoc remittitur legēdū est: quia non querit sed solum recitat hoc q̄ ante dixit. Habebat autem Johannes nonagintanouem annos cum' moreretur. & sexaginta octo annis predicauit. ((hic est discipulus ille)) scilicet Johannes. De quo saluatore tam locutus est ((qui testimonium perhibet de his.)) que vidit & audiuit. Propter quod eius testimonium est efficax & verum ((& scit ipse hoc)) tanquam testis verax testimonium perhibens de eis. Modus erat antiquorum q̄ illi scriberent historiam qui viderunt: propter q̄ dicitur historia ab historia q̄ est videre: quia qui videt q̄ sit potest inde historiam contexere. & ideo Johannes que verba christi audiuit & facta eius vidit: conuenientissime scribere potuit. Omissa autem omni cōparatione inter duos istos discipulos de dilectione potest ad misterium referri & mistice accipi. Nam per hos duos duplex significat vitā. s. actiua & contemplatiua. Per petrum enim cui dictum est sequere me labor exprimitur vite actiue. ad quam pertinet necessitatibus proximorum insudare. ac pro veritate & iustitia si necesse fuerit vsq; ad mortem certare. per Johannem vero suauitas designatur vite contemplatiue. ad quam pertinet omnibus alijs obmissis solt deo inherere. de quo benedictum. sic eum volo manere donec veniam id est eos quos gustu mee contemplationis inebriauero semper proficere volo: quousq; me in die iudicij cum eterna remuneratione apparente. de fide transeant ad speciem & de imperfecta vite huius contemplationes. Utriusq; autem vite finis & obiectum est deus pro quo exercetur hec & illa. sed vita actiua plus diligit q̄ contemplatiua: quia magis sentit angustias presentis vite. & estuantius desiderat ab eis liberari & ad deum ire. Contemplatiuam vero vitam deus plus diligit. q̄ eā magis conseruat. Non enim simul finitur ei vita corporis sicut vita actiua. Et ideo in

psal. dicitur. Diligit dominus portas syon super omnia tabernacula Jacob. Unde vita est dominus de vita contemplatiua. sic eum volo manere. id est expectare donec veniam. vel in fine mundi vel in morte contemplatiua sed a vite actiue dicit. tu me sequere. quia cōtemplatiua hic inchoata non perficitur sed inchoata manet & expectat donec veniat christus perficiendo cum venerit: sed actiua vita perfecta & informata eius passionis exemplo interim sequitur christum patiendo pro eo. potuit mirari & attendere quam multa & q̄ magnifica dicta & facta sunt in hac apparitione. Et hanc apparitionem vocat Johannes tertiam. scilicet a numero dierum sed non numero apparitionum. prima apparitio fuit in prima die qua surrexit. in qua pluries se manifestauit. Secunda post dies octo quando Thomas vidit & credidit. Tertia hac die quando de piscibus prandium fecit: sed post quot dies ab octaua resurrectionis id fecerat euangelista non determinat. Uel potest referri ad vices. q̄ non legitur q̄ multis vel pluribus discipulis simul apparuerit. nisi primo Thoma absente & secundo eo presente & tertio hic ad mare. Unde signanter in plurali dicit discipulis suis. & deinceps apparuit vsq; ad diem ascensionis quotiens voluit. q̄uis non omnia scripta sint. Tandem dominus benedictione data discipulis disparuit ab eis.

Oratio.

Omine iesu christe presta mihi misero vt pulmentarium' tibi' exhibeam. mādatis tuis obediēdo. tu .n. nr̄a obdictis quodāmodo reficeris. quia in ea quā plurimū delectaris. Fac quoq; me idignū tui cōuiuij participem. vt pisce asso & pro nobis passo reficiar. pro te patiendo & te pane vero sacrificer. nunc in tua doctrina & tui corporis sacramento & tandem interne societatis gaudio. Da etiam mihi domine. vt cum petro mereat te diligere. pro te mala perferendo. & cum Johanne a te diligi tibi inherendo & in hoc semper proficere. & vsq; in finē perseuerare. Amē

Quomodo dominus apparuit vndecim discipulis in galilea & etiam quingentis fratribus.

Capitulum. lxxx.

Post hec vndecim discipuli abierunt in galileā)) secundum mandatum christi & angeli ((in montem)) & locū ((vbi)) principaliter ((constitutum erat eis)) vbi dominus ordinauerat se visibilem prebere illis. Unde

Beda. Iam pergens dominus ad passionem ait discipulis. post q̄ resurrexero precedam vos in galileam. Angelus quoq; mulieribus propter suffusionem magistri obedientia discipulos obsequitur. Quamuis enim suprādicta apparitio ad mare tyberiadis facta in galilea. vbi & idem mare non tamen illa principaliter intelligebatur. cum ibi pauci. s. septem tantum essent discipuli sed potius ista in qua simul omnes erant congregati. Et sciendū q̄ prope montem' oliueti ex parte boreali ad vnum miliare est mons qui appellatur galilea. & dicunt quidam q̄ ille est mons predictus ad quem discipuli vndecim abierunt. non quia mons sit in galilea cum sit in iudea sed quia mons ille appellatur galilea. Alij in q̄ magis videtur) dicunt hoc fuisse in monte thabor in quo dominus transfiguratus fuit qui vere in galilea consistit. Ibi enim paucis. s. tribus discipulis ostenderat gloriam sue future resurrectionis. Et ideo ibi resurrectionem suam completam manifestauit omnibus suis discipulis. Unde probabiliter creditur. q̄ ibi etiam fuerunt gentes fratres preter predictos vndecim discipulos & quod illa fuit manifestatio de qua ad Corint. Scribit apostolus dicens. deinde' vidit plusq̄ quingentis fratribus simul. hic tamen non exprimitur nisi vndecim apostoli quia erant principales discipuli christi. Unde Eusebius. Duo enim euangeliste. Lucas & Johannes solis vndecim hunc scribunt apparuisse hierusalem. Ceteri vero in galileam properare. non solum vndecim sed vniuersis discipulis & fratribus dixerunt. angelum & saluatorem vidisse. de quibus & Paulus' meminit: dicens deinde apparuit plusq̄ quingentis fratribus simul. Hec Eusebius. Quomodo autem tot fratres erant ibi. cum' apperte dicatur in actibus quod omnes discipuli erāt in hierusalem in cenaculo congregati: & nō erant nisi centum viginti. Potest dici q̄ omnes credentes de hierusalem cum apostolis non erant nisi centum viginti: multi tamen erant' credentes de alijs ciuitatibus & locis quibus semel apparere voluit ad ipsorum consolationem sicut' & alijs. Et ibi scilicet in monte apparuit eis dominus quia illi eum quandoq; videre merebuntur in altitudine celorum. qui nunc celsitudinem perfectionis ascendentes in ima calcant desideria terrenorum. Unde Raba. In monte quidem apparuit eis dominus. vt significaret quoniam corpus quod de communi genere humani corporis quod de communi generis humani corpus quod de communi generis humani corpus quod de communi generis humani corpus

neret fideles si illuc celsitudinem resurrectionis eius cupiunt videre. hic ab infimis voluptatibus ad superna studeant desideria transire. hec Rabanus. Discipuli aūt oēs ((videntes)) primū ((adorauerunt)) in aduentu suo adoratione latrie & ante cum humiliauerunt se credentes dominum deū & hoiem immortalem resurrexisse. ((Quidam autem dubitauerunt)) propter rei nouitatem. quorum dubitatio nostram auget fidem. ex que patet q̄ ibi erāt alij quā apostoli. qui omnes erant certificati etiam Thomas qui inter eos fuit magis incredulus. Dubitatio quidem discipulorum nostre fidei fuit confirmatio. q̄ quo amplius dubitauerunt eo solicitius inquisierunt: & quo verius probauerunt eo firmius crediderunt & non solum fidem nostrā corroborauerūt: sed etiam hereticorum velaniam deduxerunt Prius autem & clemens dominus credentes in fide confortat & fidem eorum roborat ac dubios ad fidē reducit. & dubietatē eoꝝ excludit. Intimis eis adḡtā gl̄az pueneris. Ubi & eēm dubietatē a cordibꝰ eoꝝ auferret)) accedēs locutus est eis)) ad certificādū eos de sua resurrectione dubios ((dicens Data est mihi omnis potestas in celo & in terra)) quia licet christus quantum ad diuinitatem ab eterno haberet hanc potestatem. & inquātum homo ab instanti conceptionis haberet potestatem in celo & in terra auctoritatem tamen executiue non habuit ante suam resurrectionem: sed voluit passibilitati esse subiectus propter nostram redemptionē. Hoc ergo loquitur a patre humanitatis in qua minoratus est paulo minus ab angelis: non a parte diuinitatis. in qua patri est consors & coequalis. Nam scōm diuinitatem tantus est pater aut filius aut spiritussanctus: quantus est pater & filius & spiritussanctus. Unde Augustī. Tanta est tota trinitas in solo patre vel in solo filio. vel in solo spiritusancto. quanta est in patre & filio & spiritusancto. Hec Augu. Igitur secundum diuinitatem semper cuz simul patre & spiritusancto omnipotens super omnia secundum humanitatem omnium rerum & inter omnia potestatem accepit: & omnia in manu eius sunt tradita: vt homo ille qui nuper factus est de celo: dominetur & in terra. Habet etiam potestatem in celo coronandi quos vult & in terra eligendi quoscunq; vult. Non solum ergo in terra: sed etiam in celo potestatem accepit: quia in humanitate exaltatus ad dexterā patris est collocatus: & super omnes angelos elevatus nomenq; sibi datum est q̄ est super omne nomen. vt in nomine iesu omne genu flectatur celestium terrestrium & infernorum. Non solum est super omnium hominum nomen sed etiam super omnium angelorum sanctissimum. Nullū enim hominum vel angelorum concessum est: vt natura . filius dei dici posset nisi illi soli cui a patre dictum est. hic est filius meus dilectus in quo mihi complacui. Nulli quoq; sanctorum vel angelorum datum est . vt in nomine eius daretur salus mundo nisi soli deo de quo Petrus ait. non est in alio quo alio salus. Neq; enim aliud nomen datum est sub celo hominibus in quo oporteat nos salvos fieri. In natura quippe hominis a patre accepit quod in natura deitatis etiam ipse donauit. Unde Seuerianus. Filius quippe dei virginis filio. Deus homini diuinitas carni contulit. quod semper ipse cum patre possedit. Nec autem potestas sibi data peccatores non spernit sed omnes sine personarum acceptione colligit. Unde consequenter instituens baptismum subiungit. ((Euntes p mūdum vniuersum. docete)) fidem ((omnes gentes)) edisset omnia genera gentium sine distinctione personarum. Ex hoc patet. q̄ predicatores euangelij debent omnibus & magnis & paruis sine acceptione predicare. Euntes ergo q̄ est contra negligentes qui ire nolunt docete quod est contra ignorantes qui docere nesciunt & officium assumunt. omnes gentes q̄ est contra personarum acceptores. qui iam tum ad aliquos vadunt ((baptizantes eos)) q̄ nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritusancto: non potest intrare in regnum dei ((in nomine)) propter vnitatem substantie ((patris & filij & spiritussancti)) propter distinctionem personarum. vt quorum est vna diuinitas vna sit largitio. Non ait in nominibus patris filij & spiritussancti: sed in nomine vt individuā trinitatem vnum deum esse insinuet. Ista ergo est forma baptismi a christo instituta: sed familiari consilio spiritussancti quodammodo mutata fuit in primitiua ecclesia quādo apostoli baptizabant in nomine christi. vt nomē christi q̄ tunc odiosum erat publicaretur & magnificaretur. per ambitum mundi. Et addit ((docentes eos seruare)) opere & perseuerātia ((omnia quecunq; mandaui)) & dixi ((videlicet sacramēta a christo instituta & alia ad fidem catholicam pertinentia. ac mores circa dilectionem dei & proximi instituentia. precepit q̄ dominus ante passionem suam discipulis dederat. q̄ & iudeis predicarent. & in viam gentium non abirent ad tempꝰ erat certum. q̄ ante christi resurrectionem fides christi non erat diuulganda per orbem vniuersū.

Et ideo post resurrectionem precepit eis vt in omnes gentes irent. & primo docerent id est catheizarent & in fide instruerent: deinde fidei sacramento. s. baptismo intingerent quia adulti prius debent instrui ve hic que ad fidem pertinent quam baptizari. Et ideo catechizato debet baptismum percedere: & tandem post doctrinam fidei & post baptismum omnia que cum essent obseruanda precepterent. Quia vt dicit Jacobus. oportet non tantum auditores esse verbi. sed etiam factores & qui offenderit in vno factus est omnium reus. Congruus ordo. Primo enim audiator in fide est docendus: quia nisi prius fidem anima recipiat non est dandus baptismus: quia sine fide impossibile est placere deo nec valet baptismi mandatio. si non quantum potest bonis operibus insistat. quia sicut corpꝰ sine spiritu mortuum est ita & fides sine operibus mortua. Igitur oportet omnia seruare quecunq; mādauit ipse. Cui non videtur impossibile solum teneat & custodiat caritatem. Unde Augu. Dilectio fortis res est fratres. Multis videre quam sit fortis dilectio. Quisquis propter aliquam necessitatem nō potuerit implere quod iubet deus amet illum qui implet & in illo implet. & iterum. Diuinarum scripturarum multiplicem habundantiaz latissimamq; doctrinam sine vllo errore cōprehendit: & sine vllo labore custodit. cuius corplenum est caritate: dicente apostolo plenitudo autem legis caritas. Totaz magnitudinē diuinorum eloquiorum, secura possidet caritas qua deum proximumq; diligimus. Docet. n. celestis vnus medicus nos & dicit. Diliges dominū deū tuum ex toto corde tuo & ex tota anima tua & diliges proximum tuum sicut te ipsum. In his duobus preceptis. tota lex pendet & prophete. Si ergo nō vocat omnes paginas sacras perscrutari omnia inuoluta sermonum voluere: oia scripturaꝝ secreta penetrare: tene caritatem vbi pendent oia. Ibi tenebis q̄ ibi dicisti. tenebis etiam q̄ non dicisti. Si. n. nosti caritatem aliquid nosti. vnde & illud pendet quod forte non nosti. & in eo q̄ in scripturis intelligis caritas patet & in eo quod non intelligis caritas latet. Ille itaq; tenet: & quod patet & q̄ latet in diuinis sermonibus. qui caritatem tenet in moribus. Et iterum quanta est caritas. que si desit frustra habentur cetera: si assit habentur oia. & iterum homo fide & spe & caritate subnixus & eō inconcusse retineno non indiget scripturis nisi ad alios instruendos. Multi per hec tria in solitudine sine codicibus viuunt. Hec Augu. Est etiam tātum bonū caritas. vt non tantum de facus nros supplet: sed etiam bona aliena nra esse faciat. Ubi Brego. Illorum bona opera nra sunt que si imitari nequimus in aliis amemus & amantium fiunt quecunq; amantur in nobis. Ubi Augu. Penset inuidi quantum bonum est caritas. que sine labore nro aliena bona nra facit. & iterum si amas vnitatem etiam tibi habet. Quisquis in illa aliud habet. Tolle inuidiam: & meum est q̄ habeo: Tolle inuidiam: & meum est q̄ habes. Liuor separat caritas iungit. Hec Augu. Per caritatem quippe est hō in participio oīm bonorum ecclesie: & est defectu caritatis amittit hō meritum oīm bonorum ecclesie: & etiam boni operis proprii: & vt dicit Ber. caritas est virtus in qua nec minimum opus reputatur. sine qua nec maximum acceptatur. Et breuiter concludendo caritas inter virtutes tenet principatum: quia sine ipsa ad perfectionis culmen nemo conscendere valet. Tunc enim homo perfectus est qñ caritate plenus est. Deinde q̄ magis eius intuitu erigens cordis sensus & eos confortans ait ((& ecce ego vobiscum sum)) protectione diuine virtutis cooperatione laboris: & operis. ac etiam sacramentali presentia corporis ((omnibus diebus vsq; ad consumationem seculi:)) inclusive cum inmittis laboribus: & consumato seculo mecum regnabitis cuius rei pignus: est presentia mee deitatis & gratie etiaz in presenti ex quo patet quanta merces pie conuersationis qua le ve pignus future beatitudinis etiam in piēti fideles moneat: & quod vsq; ad finem mundi fides non deficiat quantuncunq; tribulationibus agitetur ac si dicat fm Crisō. non execrietis vos nec mihi dicatis sacultatem infunctorum negotiorumquia ego vobis cum sum qui omnia faciam leuia. Hec Crisō Magna promissio magnus & insuperabilis clipeus securitatis ergo inquit vobiscum sum in vobis pugno vos defendo nihil timeatis ite securi. si enim deus pro nobis quis contra nos dicamus ergo. In deo faciemus virtutem & ipse ad nihilum deducet tribulantes nos & inimicos nostros & specialiter predicatoribus euangelii promittitur assistentia dñi cum dicitur & ecce ego vobiscum sum dicit se futurum esse sed & per ipsos loquitur omnibus futuris qui post illos credent & cum quibus etiam semper erit. Non enim vsq; ad cōsumationē seculi apostoli permansuri erant sed sicut vni corpori loquitur fidelibus qui

bus contingitur vt caput mēbris. Dec Cris. Quidnis.n. dño quo ad p̄sentiam corporalem abcessurus esset a discipulis ut p̄ presentiaz diuinitatis & spiritualē influxum suoz dono nozz & fide gratie p̄sto semper manet. & manebit cum fidelibus vsq; ad finez seculi. Sapiens enim. & fidelis nauta nauem non dimittit donec fuerit ad portū applicata. ecclesia vero est nauis & xp̄s est nauta regēs ip̄az. qz eaz nō dimisit nec dimittet donec ad portum paradisi puenitat. hec ecclesia in apocalipsi. de celo descendere dicitur. qz sin Aug. celestis est gratia qua deus es facti. Ubi Rabanus. Ex hoc autē intelligit qz vsq; ad finē seculi non sunt desituri in mundo. qui diuina mansione & inhabitatiōe sunt digni. Qō aūt dicit vsq; ad cōsumationē seculi fm Bedam finitū p̄ro infinito ponitur. Nam qui in p̄sti seculo manet cum electis eos p̄tegendo & per occultos instinctus spiritussancti diriigendo. ipse cum eis post finem seculi manebit. eos remunerādo & sine fine sua presentia faciendo. Unde & leo papa. Qui enim ascēdit in celos non deseruit adoptatos: et ipe deesum cōfortat ad patriā. qui sursum inuitat ad gloriā. manebit etiā cū fidelibus i presenti seculo. nō solū virtualiter: sz etiā p̄ p̄sentiā corporalē in eucharistie sacramento: vbi est xp̄s totus & post finē videbunt eum facie ad facē luce clarius. Rememorat aūt eis (vt ait Crisō.) & cōsummationez seculi. vt eos magis attrahat: & ne p̄sentia singulariter inspiciant soliti que simul cū p̄sti vita dissoluunt. sed & futura bona & sine fine mansura. Quasi diceret. Tristia que sustinebitis simul cū p̄senti vita dissoluent. cum & totū seculum in consummationē deueniat: bona aūt quibus pociemini sunt in eternū mansura. Dec Cris. Cōsidera nūc bñ discipulos & ea que modo sūt eis dicta qz sunt valde magnifica. Stant in magna iocunditate cum dño. manifestat eis qualiter est dominus omniū: dat eis mandatum de p̄dicando. & dat formā baptismi. dat & vigorez p̄maximū dum dicit. quod semp cum eis erit. Est stans benignus familiariter inter eos predicans & loquens de regno dei magna eos iocunditate replent. & letitia inenarrabili. Videos quantam consolationem dat eis & quot ostēdit insignia caritatis. Apparet quod isti dominum cum desiderio et solicitudine expectare curauerunt. Et ideo leti eum aspicere meruerūt. Sic & nos continere sentiremus. si in expectando dominum & aduentum eius seruidi & solliciti essemus. Per istos quibus domin⁹ in monte thabor predicto apparuit cōtemplatiua designant.

quia in hoc monte trāsfiguraturus dicitur & talibus ipse frequenter apparere dignatur. Deinde dominus ab eis discessit: & more solito ad sanctos patres redunt. Discipuli vero cum magno gaudio remānerunt & postea in hierusalem redierunt.

Oratio.

Omine iesu xp̄e fili dei viui. qui corda discipulorum de monte tua dolētium tue exhibitione p̄sentie gaudio incredibili in monte eis apparens plenisti. da mihi misero vt nunc celsitudine p̄fectionis ascendens in ima studeaz desideria terrenorum calcare: & ab infimis voluptatibus ad superna desideria transire: quatenus te merear quandoq; in altitudine celorum videre. Fac etiam domine me omnia que mandasti seruare. & mane nobiscum in hoc seculo protegendo & dirigendo: & post finem seculi remunerando et sine fine tua presentia satiando. Amen.

Epilogus apparitionum dñi post resurrectionem. Capitu. lxxiiii.

Abes igitur duodecim apparitiones post dñi resurrectionē vsq; ad ascēsionem. absq; duabus cum ascēsione p̄sertim dicendis: & sic apparitiones quatuordecim fuerunt: de quibus nō decez in euangelio scripte sunt. Potes etiam meditari de pluribus. nam verisimile est qz benignus dominus sepe matrem & discipulos magdalenā dilectam discipulam visitauit: consolans & exhilarās eos qui sic vehementer de sua passione conterriti & cōtristati fuerant qz etiam beatus Augu. sentire videtur loquēs de tempore post dominī resurrectionez. Non omnia inquit scripta sunt. Crebra enim erat eius cuz illis conuersatio: priusq; ascendisset in celum. Et forte ipsi sancti patres. maxime abraam & Dauid ad quos spiritualia facta fuit promissio filij dei. veniebāt cum eo ad videndum illam excellentissimaz filiam suam matrem dominique p̄ro eis et omnibus gratiam inuenit: & redemptorem genuit. Q̄ libenter eam conspiciebant. & q̄ reuerenter se eidem inclinabant & omni qua poterant benedictione complebant. q̄uis ipsi non viderentur ab illis qui corporaliter ibi erant. Potes etiam hic considerare benignitatem. caritatem & humilitatem domini. more solita que in omnibus factis eius relucent qz etiaz postq; gloriose p̄cerat & resurrexerat pegrinari. adhuc p̄ dies. xl. fuit vt suos discipulos cōfirmaret & roboraret. Dignē uſq; post tot annoruz curricula. post tot

labores & afflictiones posset in crudelē igne miniosā & acerbaz morē poterat triūphator ad suam gloriam remeare: & apostolos per suos angelos cōfortare. p̄ro suo nutu & conformare. Sz hoc non patiebatur caritas sua. personaliter voluit conuersari cum eis. & veritatem resurrectionis morte comprobauit. argumento idest sensibilibus & euidentissimis signis multa in corpore proprio ostendens. Preter naturam corporis immortalis. Ut sic veritatem resurrectionis astrueret. & ab apostolis eorumq; posteris omnem omnino cām hesitationis amoueret. In corpore enim p̄prio cicatrices ostendit. cū ih̄s naturam corporis immortalis penitus aliena sit ois deformitas cicatricis. Comedit cum eis & bibit cū tamen corpus spirituale ciborum alimonia minime indigeret. sed sciendū est cibos a domino ante mortem sumptos in eī⁹ alimoniā cessisse. qz illos in se cōuertit post resurrectionem vero sumptos nullam ei alimoniā p̄buisse. quia alios in se non conuertit cū haberet corpus glorificatum & incorruptibile: sed mox spirituali eius virtute absumptos sicut absumitur aqua missa i igne. aliter absorbet aquā terra siciens aliter exicat radius solis calens. Illa absorbet & in se trahit indigentia: iste excecca & consumit potentia. Dāducauit ergo dominus post resurrectionem potestate non necessitate. vt eo modo resurrectionem & vitā veram nō imaginariam ostenderet. Si nō ostenderetur veritas resurrectionis: perditus eēt fructus passionis. Unde Aug. & de salnatore quidem fides christiana, non ambigit. quin post resurrectionem in carne spirituali sed tamen vera cibum & potum cū discipulis. sumpserit: non alimentorum indigentia sed ea qua & hoc poterat potestate non enim edendi & bibendi talibus corporibus auferūt. potestas sed egestas quoniam certo & inuiolabili munere immortalitatis induentur. vt non nisi velint possibilitate: non necessitate vescantur. Dec Augu. Preter hec argumenta lucas scribens historiam actuū apostolorum ponit & alia. Fuit enim argumentum vere resurrectionis qz per dies quadraginta multisonimiter apparuit eis loquens de regno dei. Non est intelligendus' qz singulis quadraginta diebus apparuit eis: sed qz infra numerum tot dierum pluries apparuit exhibendo se oculis videndum & manibus palpandum. cum eis comedendo & bibendo sicut ante consueuerat. Et resurrectionem suā pluribus modis ostēderet. Sed ad demonstrandum gloriam sue resurrectionis. non decebat eum cum illis vt prius conuersari continue. Ne putaretur ad vitam mortalem resurrexisse. Facto autem interuallo apparebat discipulis. Facto autem sabatum continue cum eis. vt ostenderet se resurrexisse ad immortalem vitam ab hominibus huius vite separatam. Itaq; non statim post resurrectionem ascendit vt multiplicaret resurrectionem probaret. & discipulos consolando refoueret & vt nostram infirmam portaret patientiam. quia debemus equanimiter expectare mercedem nostram. Unde sicut fuerūt quadraginta hore mortis eī⁹. s. quatuor parasceues vespertine: & triginta et duarum noctium & vniuz diei ita quadraginta diebus cum eis conuersatus est post resurrectionem. qz diuina consolatio excedit humanam tribulationem. Pro eis fecit hoc & pro nobis: sed non aduertimus. Dilexit & diligit sic vehementer & non diligitur. Cum tamen ad talem & tantū ignem non solum calefieri sed etiam ardere debemus. Unde Beda. Resurrectionem suaz certam & veram multis & varijs documentis persuadere dignatus est propter edificandaz fidem. & fugandam de corde perfidiam eiusq; dubitationem de sua resurrectiōe tollendam. Unde etiam Ber. christus dicitur triplex panis subcineritius in incarnatione. reuersatus in resurrectione triticeus in nude deitatis ostensione. Panis subcineritius est deus homo, nam quid est deus nisi vita & panis. quid est homo nisi cinis & pulus. & qd est iuna p̄ua deus latēs & hō patens nisi p̄sti scieritis. pānis ergo subcinis & pānis sub cinere. deus latens sub homine. & hoc erat christus ante resurrectionem. Panis reuersatus est conuerso homo deus. i. post resurrectionem. prius enim quasi cinis panem occultauit post vero quasi panis cinerem celauit: qui enim habuit corpus glorificatum: tunc humanitas in eo quasi celata fuit. Unde ante passionem humanitas in eo manifesta fuit deitas latebat. Et ideo tunc per miracula & predicationem deitatem probare & mundo ostendere oportebat. post resurrectionem vero magis probationi humanitatis: quam diuinitatis insistebat. Unde tunc visu tactu est manducatus & multis aliis argumentis se verum hominem & multis alijs argumentis se verum hominem esse approbat. Panis triticeus sine omni cinere est sine furfure sine enigmate sed de simola purissima. hic est nuda deitas. Dic de simola purissima. hic est nuda deitas. Dic panis est deus deus. Nam deuotioni non sufficit semel dicere deus vor enim deuota est deus deus meus. Doc faciat mihi deus & hoc addatur vt sit deus deus meus. Quid enim proderit mihi deus: si non sit deus meus.

Dec Ber. Et sciendum q̄ non inquit hominibus t mundi amatoribus: sed solis apostolis aliisq̄ fidelibus post resurrectionem suam salutatorem apparuisse legimus. Neq̄ enim conuenit ens. vt christus a mortuis resurgens: sactusq̄ iam eternus t immortalis inquit hominibus deo mortuis t a vita que christus est separatis se manifestaret. Unde t ante dixerat. adhuc modicum t mundus. s. qui modo non me videt oculis carnis in me non videbitis. vos autem videbitis me. Unde Theophylus. De cetero non conuersabatur inter plebem. quia scilicet post resurrectionem conuersatio eius non erat digna hominibus sed diuina magis. quod etiam est forma resurrectionis future in qua sicut angeli conuersabimur vt filij dei. Dec Theoph. Manifestauit autē se discipulis suis t aliis fidelibus vt viuus videretur a viuentibus. Unde dicit Augu. quod quando surrexit non est visus nisi a suis. Unde t in actibus. Nunc deus suscitauit tertia die. t dedit eum manifestum fieri non omni populo. sed testibus preordinatis a deo nobis qui manducauimus t bibimus cum illo. postquam resurrexit a mortuis. fuit autem conueniens quod non omnibus sed testibus tantum preordinatis resurrectionem suam manifestaret. quia infima per media reducit in suprema. Et ideo quosdam mediatores elegit. per quos vniuerso orbi resurrectio manifestari posset. Sic ergo dominus p dies quadraginta multiformiter apparens discipulis. ac edens loquensq̄ cum eis. t arguens nos illuminauit ad fidem. t promissis erexit ad spem. vt sic tandem donis celitus datis accenderet ad amorem. Et secundum hieron. ostendit immortalitatem mortalibus ad gratiarum actionem debitam. vt intelligamus quid fuerimus. t sciamus quid futuri erimus. De misterio autem predictarum apparitionum t duarum sequentium sic dicit Beda. Necesse frequentia corporalis sue manifestationis ostendere voluit dominus in omni loco se bonorum desiderijs presentem esse diuinitus: apparuit namq̄ ad monumentum lugentibus feminis. adest t nobis eius absentie recordationē salubriter contristatis. Occurrit reuertentibus a monumento. vt agnita resurrectionis gaudia predicarent: adest t nobis duz bona que nouimus proximis fideliter annunciare gaudemus. Apparuit in fractione panis. his qui se peregrinum eē putantes ad hospitium vocauerunt. adest nobis cum peregrinis t pauperibus. quecunq̄ pro eius bona libenter impendimus. adest t nobis in fractione panis cum sacramentum corporis eius videlicet panis t vini casta t simplici conscientia sumimus. Apparuit in abdito de sua resurrectione loquentibus. adest t nobis qui modo eius donis idem agimus. adest t nobis semper cum ab extrinsecis operibus ad tempus vacantes de eius gratia loquuti conuenimus. Apparuit cum fores essent clause intus iudeorum metu residerent. Apparuit cum mirantes eodem metu apertis eum gressibus in montis verticem quererent. Affuit quondam confortaturus suo spiritu ecclesiam cum ab infidelibus premeretur t ad publicum venire ac dilatare prohiberetur. adest eidem t nunc cum inclinato ad hostem culmine regali terror quietis persecutionis. t omnis mundi sublimitas apostolicis est subtrata vestigijs. Apparuit peccatoribus eosq̄ apparens diuinis adiuuit beneficijs. adest t nobis, cum necessaria vite temporalis recta intentione curamus. iustisq̄ nostris laboribus subsidium adiungit sue pietatis. Apparuit recumbentibus: adest t nobis qui iuxta apostoli monita siue manducabimus siue bibimus. siue aliud quid agimus: omnia in gloriam dei facimus. Apparuit primo in iudea deinde in galilea. post hec in iudea rursum. die quo ascendit in celum: aderat ecclesie cum primo solius iudee terminus claderetur. adest modo cum iudeis ob culpam perfidie derelictis transmigrauit ad gentes. t aderit. in futuro t cum ante finem seculi reuertetur ad iudeam t sicut apostolus ait intrante gentium plenitudine: sic omnis israel saluus erit. Nouissime illis apparuit ascendens in celum aderit nobis vt cum post mortem ad celos sequi mereamur. si ante mortem eum in bethaniam vnde ascendit ideſt in donum obedientie sequi curamus. Ipse t enim celum ascensurus bethaniam venit. quia sicut apostolus ait factus est obediens vsq̄ ad mortē. Mortem autem crucis: propter quod t deus eum exaltauit. Uenimus ibidem t nos, si q̄ ille monet agimus quod promisit intendimus. Esto fidelis ait vsq̄ ad mortem t dabo tibi coronam vite. Fit quoq̄ ipsius gratia largiente: vt qui nobiscum vsq̄ ad vite huius terminum manet post hanc nos vitam ad videnda secum celestis vite premia sublimet. Dec Bed. Sicut ergo .lx. sic t gnōgesimū christus nobis secrauit. t nostraq̄ solemnitate missi ce instituit. de quibus simul Beda sic ait. vtrū q̄ sane hanc solemnitatem. hoc est quadragesime t quinquagesime. non quorumlibet hominum sed ipsius domini ac saluatoris nostri. prima nobis sanxit auctoritas. quadragesimę videlicet in eo quod diebus ac noctibus quadraginta ieiunauit in deserto vitaq̄ versucia temptatoris ministerio iuuebatur angelico vbi suo nos informaret exemplo: quia per macerationem carnis aduersarii spiritualis machinas euitare: t ad angelorum dignamus consortium peruenire potuimus quinquagesime nobis gaudia in eo seruandā monstrauit q̄ post resurrectionem seipsum discipulis viuum t multis argumentis per dies quadraginta prebuit t illos sue presentie visitationis letabundum hoc tempus habere fecit ac festinum. In quo non solum futuri seculi gaudia que cum illo sumus habituri prefiguauit verum: t ineffabilem circa nos sue pietatis affectum ostendit qui de posita iam infirmitate corporis t per resurrectionis virtutem in celestem gloriam commutata dignatur nō adhuc discipulorum: interesse conuiuio vt socios eos habere possit in celo t precepta quibus in regnum dei perueniat et viuatius ipsa familiaritate commendet atq̄ memoria illius temporis roboret de quo eis ante passionem suam promittendo predixerat t ego dispono vobis sicut disposuit mihi pater meus regnum vt edatis t bibatis super mensam meam in regno meo sed t in celum ascendens nequaq̄ eis presentie sue presentie dulcedinem abstulit sed eandem potius promissio spiritussancti chrismate cumulauit. Deniq̄ mox illi regressi sunt in hierusalem cum gaudio magno: t erant semper in templo laudantes. t benedicentes deum hoc quoq̄ nobis gaudio ac laude t benedictione celesti qua spiritussancti prestolabantur aduentum vsq̄ ad diem quinquagesimum quem greci pentecosten appellant solemnitatis huius letitiam docuerunt esse protelandam. Merito ergo sacrosanctis diebus his nos matutinis epistolis atq̄ hymnis celestibus vacamus ob reuerentiam dñice resurrectionis ob memoriam dñici conuictus cum discipulis simul t ob spem future nre quietis ac vite immortalis sed t genu in oratione minime flectimus quia letis genuum penitentie t luctus est indutum.

Quod etiam omnibus diebus dominicis obseruandum propter eiusdem resurrectionis vel dominice vel nostre sacramenta patres instituerunt. Recte ergo quadragenario dierum numero ieiunium annue celebramus: vt per hoc spiritualius admonemur: quia quandiu in mundo viuimus pro celestium premiorum adeptione semper laborare debeamus. Recte etiam quinquagenario dierum numero statim future nostre beatitudinis in imagine veneramur le iunia videlicet relaxando. alleuia canendo. Hanc enim duoque sunt aptissima perpetue quietis resurrectionis t laudis prefagia. Dec Beda.

Oratio.

Omine ihesu christe per gloriosam resurrectionem tuam. quia discipulis t fidelibus tuis viuus t immortalis apparuisti. per gratissimam moram t colloquia dulcissima que cum eis per quadraginta dies habuisti. in quibus multis argumentis apparens eis: t loquens de regno dei eosq̄ confortans t cum eis conuescens vt resurrectionem veram in te probarent t crederēt: totalem da benedictionem de ipsorum cordibus absstulisti. obsecro te ihesu bōe t pie. t da mihi inter testes preordinatos a deo testem fieri resurrectionis tue non lingua tantum t verbo sed opere t veritate. Amen.

De ascensione domini nostri ihesu christi.

Capitulum.lxxxii.

Circa ascensionis dominicam te vigilem esse oportet. nam hec solemnitas valde solemnis est. vt infra patebit: Et saltem hoc attentiorem te animet amplius. q̄ nunc dominus cōpleto sue peregrinationis cursu est presentia corporali recessurus. vnde ipsius verba t facta sunt attentius consideranda. Quelibet enim anima fidelis: debet sponsum suum dominū deum suum in eius discessu diligentissime t vigilantissime obseruare: t que per eum dicuntur t fiunt viscerosius mente amplecti: ac eidem se deuotius t humilius recommendare t totaliter animum suum ab alijs abstrahere. quadragesimo autem die a resurrectione, voluit dominus ascendere: vt demonstraret eos qui decalogum legis per quatuor euangelia impleuerint: posse celum scandere. Tunc itaq̄ sciens dominus ihesus. quia venit eius hora vt transeat ex hoc mundo ad patrem cum dilexisset suos. nunc vero vsq̄ in finem dilexit eos. Accipiens igitur de paradiso terrestri sex patres t omnes illas sanctas t benedictas animas: ac benedicens helie t enoch ibi remanentibus t adhuc viuentibus. venit ad undecim discipulos suos qui erant in monte syon cum matre ipsius t aliis. Omnes siquidem tam apostoli quam alii discipuli. necnō et mulieres habitabant in monte syon: sed in cenaculo in quo dñs cenauerat habitabat tunc Maria t undecim discipuli ceteri vo discipuli t mulieres cirūq̄q̄ p diuersa hospitia erāt

Dec Ber. Et sciendum q̄ non inquio hominibus t mundi amatoribus: sed solis apostolis aliisq; fidelibus post resurrectionem suaz saluatoem apparuisse legimus. Neq; enim conuersans erat vt christus a mortuis resurgens .sactusq; iam eternus t immortalis inquis hominibus deo moriuis t a vita que christus est iparans se manifestaret. Unde t ante dixerat. adhuc modicum t mundus.iam non me ,videt oculis carnis in meqn modo non me ,videt. vos autem videbitis me. Unde Theophilus. De cetero non conuersabatur inter plebem. quia scilicet post resurrectionez conuersatio eius non erat digna hominibus sed diuina magis. quod etiam est forma resurrectionis future in qua sicut angeli conuersabimur vt filij dei. Dec Theoph. Manifestauit autē se discipulis suis t alijs fidelibus vt viuus videretur a viuentibus. Unde dicit Augu. quod quando inferre non est visus nisi a suis. Unde t in actibus. Nunc deus suscitauit tertia die. t dedit eum manifestum fieri non omni populo. sed testibus preordinatis a deo nobis qui manducauimus t bibimus cum illo. postquam resurrexit a mortuis .fuit autem conueniens quod non omnibus sed testibus tantum preordinatis resurrectionem suam manifestaret. quia infimaz per media reducit in suprema. Et ideo quosdam mediatores elegit. per quos vniuerso orbi resurrectio manifestari posset. Sic ergo dominus p dies quadraginta multiformiter apparens discipulis. ac edens loquensq; cum eis. t arguens nos illuminauit ad fidem. t promissis erexit ad spem. vt sic tandem donis celitus datis accenderet ad amorem. Et secundum hieron. ostendit immortalitatem mortalib⁹ ad gratiaz actionem debitam. vt intelligamus quid fuerimus. t sciamus quid futuri erimus. De misterio autem predictarum apparitionum t duarum sequentium sic dicit Beda. Nec ergo frequentia corporalis sue manifestationis ostendere voluit dominus in omni loco se bonorum desiderijs presentem esse diuinitus: apparuit namq; ad monumentum lugentibus feminis .adest t nobis eius absentie recordationē salubriter contristatis. Occurrit reuertentibus a monumento. vt agnita resurrectionis gaudia predicarent: adest t nobis duz bona que nouimus proximis fideliter annunciare gaudemus. Apparuit in fractione panis. his qui se peregrinum eē putantes ad hospitium vocauerunt. adest nobis cum peregrinis t pauperibus. quecunq; possumus bona libenter impendimus. adest t nobis in fractione panis cum sacramentum corporis eius videlicet panis t vini casta t simplici conscientia sumimus. Apparuit inabdito de sua resurrectione loquentibus. adest t nobis qui modo eius bona idem agimus .adest t nobis semper cum ab extrinsecis operibus ad tempus vacantes de eius gratia locuturi conuenimus. Apparuit cum fortibus clausis intus iudeorum metu residerent. Apparuit cum minorato eodem metu apertis eum gressibus in montis verticem quererent. Affuit quondam confortaturus suo spiritu ecclesiam cum ab infidelibus premeret t ad publicum venire ac dilatare prohiberetur. adest eidem t nunc cum inclinato ad eundem culmine regali terrez quietis persecutionis. t omnis mundi sublimitas apostolicis est subtrata vestigijs. Apparuit placatoribus eosq; apparens diuinis adiuuit beneficijs. adest t nobis. cum necessaria vite temporalis recta intentione curamus. iustisq; nr̄is laboribus subsidium adiungit sue pietatis. Apparuit recumbentibus: adest t nobis cpz iuxta apostoli monita siue manducabimus siue bibimus. siue aliud quid agimus: omnia in gloriam dei facimus. Apparuit primo in iudea deinde in galilea. post hec in iudea rursum. die quo ascendit in celum: aderat ecclesie cum primo solius iudee terminus claderetur. adest modo cum iudeis ob culpam perfidie derelictis transmigranit ad gentes. t aderit. in futuro t cum ante finem seculi reuertetur ad iudeam t sicut apostolus ait intrante gentium plenitudine: sic omnis yisrael saluus erit. Nouissime illis apparuit ascendens in celum aderit nobis vt cum post mortem ad celos sequi mereamur. si ante mortem eum in bethaniam vnde ascendit ideſt in donum obedientie sequi curamus. Ipse t enim celum ascensurus bethaniam venit. quia sicut apostolus ait factus est obediens vsq; ad mortē. Mortem autem crucis: propter quod t deus eum exaltauit. Uenimus ibidem t nos. si q; ille monet agimus quod promisit intendimus. Esto fidelis ait vsq; ad mortem t dabo tibi coronam vite. Fit quoq; ipsius gratia largiente: vt qui nobiscum vsq; ad vite huius terminum manet post hanc nos vitam ad videnda secum celestis vite premia sublemt. Dec Bed. Sicut ergo .ix. sic t gnāgelium christus nobis secrauit. t nos tracz solemnitate missice instituit. de quibus simul Beda sic ait. vtrūq; sane hanc solemnitatem. hoc est quadragesime t quinquagesime. non quorumlibet hominum sed ipsius domini ac saluatoris nostri. prima nobis sanxit auctoritas. quadragesime videlicet in eo quod diebus ac noctibus quadraginta ieiunauit in deserto vitaq; versucia temptatoris ministerijs fruebatur angelicis vbi suo nos informaret exemplo: quia per macerationem carnis aduersarij spirituales machinas euitare: t ad angelorum deducamur consortium peruenire potero quinquagesime nobis gaudia in eo seruandemonstrauit q; post resurrectionem seipsum discipulis viuum t multis argumentis per dies quadraginta prebuit t illos iuxta sue pie visitationis letabundum hoc tempus habere fecit ac festinum. In quo non solum futuri seculi gaudia que cum illo sumus habituri prefignauit verum: t ineffabilem circa nos sue pietatis affectum ostendit qui de posita iam infirmitate corporis t per resurrectionis virtutem in ecclesiam gloriaz communicata dignatur ñ adhuc discipulorum: interesse conuiuio vt socios eos habere possit in celo t precepta quibus in regnum dei perueniat et vitatius ipsa familiaritate commendet atq; memoria illius temporis roboret de quo eis ante passionem suam promittendo predicerat t ego dispono vobis sicut disposuit mihi pat̄r meus regnum vt edatis t bibatis super mensam meam in regno meo sed t in celum ascendens nequaq; eis presse sue presentie dulcedinem abstulit sed eandem potius promissio spiritussancti chrismate cumulauit. Deniq; mox illi regressi sunt in ierusalem cum gaudio magno: t erant semper in templo laudantes . t benedicentes deum hoc quoq; nobis gaudio ac laude t benedictione celesti qua spiritussancti prestolabantur aduentum vsq; ad diem quinquagesimum quem greci pentheccosten appellant solemnitatis huius letitiam docuerunt esse protelandam. Merito ergo sacrosanctis diebus his nos maioribus epistolis atq; hymnis celestibus vacamus ob reuerentiam dñici ce resurrectionis ob memoriam dñici conuictus cum discipulis simul t ob spem future nr̄e quietis ac vite immortalis sed t genu in oratione minime flectemus quia tempus genuum penitentie t luctus est indultum. Quod etiam omnibus diebus dominicis obseruandum propter eiusdem resurrectionis vel dominice vel nostre sacramenta patres instituerunt. Recte ergo quadragenario dierum numero ieiunium annue celebramus: vt per hoc spiritualius admoneamur: quia quandiu in mundo viuimus p̄o celestium premiorum adeptione semper laborare debeamus. Recte etiam quinquagenario dierum numero statim future nostre beatitudinis in imagine veneramur sc iunia videlicet relaxando. alleuia canendo. Mantes enī dolorque sunt aptissima perpetue quietis resurrectionis t laudis prefagia. Dec Beda.

Oratio .

Omine ihesu christe per gloriosam resurrectionem tuam. quia discipulis t fidelibus tuis viuus t immortalis apparuisti. per gratissimam moram t colloquia dulcissima que cum eis per quadraginta dies habuisti. in quibus multis argumentis apparens eis: t loquens de regno dei eos q; confortans t cum eis conuiuens vt resurrectionem veram in te probarent t crederēt: totalem dubitationem de ipsorum cordibus abstulisti. obsecro te ihesu bōe t pie. t da mihi inter testes preordinatos a deo testem fieri resurrectionis tue non lingua tantum t verbo sed opere t veritate. Amen.

De ascensione domini nostri ihesu christi.

Capitulum.lxxvii.

Circa ascensionis dominicam te vigilem esse oportet nam hec solemnitas valde solemnis est .vt infra patebit: Et saltem hoc attentiorem te animet amplius. q; nunc dominus eō pleto sue peregrinationis cursu est presentia corporali recessurus. vnde ipsius verba t facta sunt attentius consideranda. Quelibet anima fidelis: debet sponsum suum dominū deum suum in eius discessu diligentissime t vigilantissime obseruare: t que per eum dicuntur t fiunt viscerosius mente amplecti: ac etiam se deuotius t humilius recommendare t totaliter animum suum ab alijs abstrahere t quadragesimo autem die a resurrectione, voluit dominus ascendere: vt demonstraret eos qui decalogum legis per quatuor euangelia impleuerint: posse celum scandere. Dunc ipse q; sciens dominus ihesus. quia venit eius hora vt transeat ex hoc mundo ad patrem cum dilexisset suos. nunc vero vsq; in finem dilexit eos Accipiens igitur de paradiso terrestri sex Enoch et Helie t omnes illas sanctas t benedictas animas: ac benedicens Helie t enoch ibidem remanentibus t adhuc viuentibus. venit ad undecim discipulos suos qui erant in monte syon cum matre ipsius t aliis. Omnes siquidem tam apostoli quam alii discipuli. necnō t mulieres habitabant in monte syon: sed in cenaculo in quo dñs cenauerat habitabāt tūc Maria t undecim discipuli ceteri. Do discipuli t mulieres cirūq; p diuersa hospitia erāt

dñi. Dum ergo recūberent seu comederēt videlicet apostoli in illo cenaculo cuz beata virgine et aliquid dignioris sue nři ex posti apparuit eis dño et comedit cū eis beatissimus magister eorū obtectibus dñi. in signū et memoriale ipsius dilectionis et gaudij. Quia enim apostoli nō erant cum amplius in carne visuri. ideo antequ recederet mandauit cum eis quēadmodū dñi amici cum absentem liquerit debentissimi mandicant et bibāt. Omnibus igitur simul hoc terna comedentibus cū magna letitia in hoc vltimo dñi sui conuiuio. vt ea tenere atq narrare que oculis viderāt et audierāt sicut dño ihesu ipso esse. vt reverteret ad eum qui misit ipm ((exprobrauit illis incredulitatē eoz)) qui prius habuerāt vt succederet credulitas((e duritia cordis)) lapidei. vt succederet eis carneū cuitate pleni((q̄bus qui viderāt cum resurrexisse a mortuis non crediderant)) nili e ipis essent videret cū vtiq̄ post resurrectionez suam euangelium predicantibus gentes creature erant cum resurrexisse quē nō viderant. Ergo inexcusabilis es. si testimonio videntis rē de qua testat non credideris. exprobratio est obiectio et probo q̄ probatum fuit. quod tātis vtiq̄ argumētis resurrectiōis. et tantis euidentissimis per testes propositis non crediderunt. Quidnis enim Petrus et Maria magdalena et duo illi discipuli quib⁹ in via dominus apparuerat. certissime firmissimeq̄ nunciarēt dominum resurrexisse. seq̄ illum vidisse. ceteri tamen illis non credebāt. Hec autem exprobrationē maxime tūc dominus fecit eis ad predicandū per vniuersum mundum discipuli ire debebant. quasi daret eis intelligere et diceret. Multo magis debebatis vos nunciantibus resurrectionem meaz credere antequ me videretis: q̄ gentes q̄ credent vobis predicantibus euangeliuz et me non videbunt. Post hāc quippe exprobrationem dixit eis vt irent in mundū ad predicādum. Ideireo etiā tunc eos increpauit cū coram aliter reliquit. vt defectum suum cognoscentes remanerent humiliores. ostendens eis in suo discessu quantum et humilitas placet. quasi eum peculiariter eisdem recommēdaret. vt verba que recedens dicebat in corde audientiū arctius impressa remanerent. post increpationez igitur admonendo: dixit eis. ((Euntes)) et cōtinuo profectibus in predicando profitentes((in mundum vniuersum)) non in iudeā tantum)) predicare euangelium)) q̄ omnē aliam doctrinam precellit. facit caput corpori preeminet. Quia finis euangelium est verbum verbi q̄ erat in principio apud deum: fermo fermentū. q̄ regalibus sedibus venit. sapientia sapientie. que attingit a fine vsq̄ ad finem fortiter et disponit omnia suauiter. Predicate inquit euangelium nihil aliud ((omni creature)) id. humano generi. seu indifferenter et sine exceptione omni homini p quo facta est omnia creatura. vel ideo q̄ habet participium et conuenientiam seu aliquid commune cum omni creatura vnde et homo microcosmus id. minor mundus dicitur. quasi omnem creaturā continens. Per esse enim conuenit cum inanimato. per viuere cum vegetabilibus et plantis. per sentire cum animalibus. per intelligere cum angelis: ideo designatur nomine omnis creature. Item homo dicitur omnis creatura. quia propter eum omnis creatura mundi videtur esse producta: sumus. n. quodāmodo finis omnium. Vel omni creature cui predicandum est. Et multa in scripturis inueniuntur quibus hec vna determinatio sufficere potest. quale est illud. cuz gratuito fuero a terra omnia trahā ad me ipsum. i. trahenda. et illud. caritas omnia credit. i. credenda. Ita dicitur deus erit omnia in omnibus. i. vnicuiq̄ sufficientia: et illud omnia quecūq̄ audiui a patre meo nota feci vobis omnia. i. ad salutem et beatitudinez pertinentia. Et sic in aliis suo modo accipe poteris. hic autem q̄ de euangelio predicando dicitur fiendam erat post receptionem et confirmationem spiritussancti. quia ante nō erant sui mandatum xpi ab hierusalem discessuri. In hoc etiam q̄ de euangelio omnibus predicando mandatur. iudeorum abiectio. et gentium electio. apertissime monstratur. Qui ergo prius dixerat in viam gentiū ne abieritis: non dicit predicate euangelium omni creature. i. omni nationi. Primo iudeo secundo gentili. q̄z vult omnes homines saluos fieri et ad agnitionem veritatis venire. Deinde salutez prominendo credentibus et damnationez cōminando incredulis subiunxit. ((qui crediderit)) fide formata et p dilectionem operante. i. per se vt in adultis vel per alium vt in paruulis: ((et baptizatus fuerit)) baptismo aque si fieri poterit ((saluus erit)) eterna salute a peccatis et pena liberandus. Nō enim sufficit fides absq̄ baptismo. p quem aliquis incorporatur xpo si adsit facultas recipiendi baptismum ab aliquo. Si autem non adsit facultas. sufficit baptismus sanguinis vt in martyribus. qui pro christo interficiuntur antequ sint baptizati. vel fluminis vt in habentibus fidem christi desiderantibus baptizari: sed p̄ueniuntur morte absq̄

hec possit impleri. Per alios ergo parentes credunt in ecclesia sicut ex aliis traxerūt peccata. que illis in baptismo remittuntur contrarie alienā. Primi est enim. vt id quod per alienum peccatum amiserunt. per alienum quoq̄ bonum: vt ecclesie et patrinorum in quibus credere dicuntur) recuperare et recipere possint. ((Qui vero non crediderit)) per se vel per alium ((condemnabitur)) eterna damnatione per meritum tantum infidelitatis sue. non ait qui baptizatus non fuerit. quia per fidem siue baptismo saluus homo. cum eum excludit articulus necessitatis non contemptus religionis. Unde q̄ dictus est nichodemo. nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritu non potest intrare in regnū dei. hic debet intelligi. qui contempserit renasci. nolit autem presumere de fide nisi effectus eam in opere quia sine hoc non potest saluare. Fides enim sine operibus mortua est sicut et opera sine fide. Unde Dicet. Forsitan autem vnus quisq̄ apud semetipsum dicat. Ego iam credidi: saluus ero. Verum dicit. si fidem operibus tenebit. Vera etenim fides. est que in hoc q̄ verbis dicit moribus non contradicit et ille credit qui exercet operando q̄ credit. Unde et Jacobus. Quid prodest fratres mei si fidem quis dicat se habere: opera autem non habeat. Numquid poterit fides saluare eum. Sicut enim corpus sine spiritu mortuum est. ita fides sine operibus mortua est. Deinde etiam signa pro fidei augmentatione et confirmatione promittendo: adiungit. ((Signa autē eos qui crediderint hec sequentur)) propter meritum fidei suo tempore et cum fuerit necesse. ((In nomine meo.)) inuocato et honorato. i. in virtute nominis mei ((demonia ejicient)) q̄ de multis legimus quibus imōdicient)) spiritus obediebant. ((linguis loquentur nouis)) hoc factum est in die pentecostes in vno)) apostolis et aliis credentibus)) serpentes tollent)). i. auferent vel dispergent q̄ de apostolo paulo patet. ((Et si mortiferum quid biberint. non eos nocebit)) q̄ de Johāne euangelista factum fuit ((super egrotos manus imponent: et bene habebunt)) q̄ etiam multi fidelium fecerunt. omnia enim hec in primitiua ecclesia non solum apostolos et alios maiores sed etiam frequenter alios simplices credentes fecisse legimus. pro infidelibus conuertendis: et vt fides credentiuz crescere ac nutriretur et firmaretur miraculis. qua nunc radicata et aucta. non fit necessarium est nunc fieri sicut passim tunc fiebat. quia sufficit ea que facta sunt scilicet modo legere et audire ut eis fidem adhibere. Ego autem quare predicatores et fideles moderni talia signa non faciant: respondetur secundum Gregorium. Quia cum fides catholica sic sufficienter polleat per miracula quibus et apostolica tuba non operatur. vtra hanc probationem retorqueat. ungimus eni et tam arbutia cum primo prodeunt ferre quoniam irrigantur quoniq̄ conualescere et dicantur. cum tamen in terra radicem fixerint tales fructificant. Verumtamen deus in posteris temporibus etiam multa miracula fecit ad consolationem fidelium vt patet de tempore martyrum et confessorum. Quamtamen secundum eundem Gregorium. spiritualiter nunc in ecclesia que dum corporaliter fiebant in ea nam sacerdotes populum exorcizando baptizando: et ad penitentiam vocando demonia eiiunt. linguis loquitur verba relinquentes fidei et nouis legis multeria intonant linguis nouis loquntur. Quidam bonis fide exhortationibus vitia et malitiam de alienis cordibus auferunt serpentes tollunt. Et dum hereticorum libros legunt vel mortifera in confessionibus seu perfidias suasiones audiunt: sed tamen non consentiunt et ad prauā non pertrahuntur mortiferum est quod bibunt sed eis non nocebit. Qui quotiens proximos in fide vel bonis operibus infirmari conspiciunt dum eis bonis virtute concurrunt: et exemplo tue bone operationis illorum vitam roborant vel animas infirmas suis exemplis sanant et deo reconciliant super egros manus imponunt. vt bene habeant. Que nimirum miracula tanto maiora sunt quanto spiritualiora: et quanto per hec non corpora sed anime iuuantur. In hoc etiaz intuemur quod scriptum. In hoc etiaz intuemur quod verbis predicamus bonis operibus confirmemus. Item demonia eiiunt qui demonum temptationes fide et signo crucis repellunt. Linguis loquuntur nouis. cum deo lunt. Linguis loquuntur nouis. cum deo laudes: et verba sacra narrant diuersis scripturis: et exinde serpentes tollunt. Quamplures etiam efficaciter reprehendunt. Quamplurum bibunt. sed eis non nocet. qui pertinaciter sectantes. Item aspidum aures surdas. i. pro nichilo habentes. sed surda aure transeunt: et pro nichilo ducunt super egros manus imponerent: et bene habebunt qui per bono verbo et opera alios a peccatis reuocant et in bonis confirmant. Et hec similiter signa spiritualia sunt corporalibus meliora. quanto que sunt animi corporalibus preferuntur. Et dixit eis. Deus autem spaliter ellis .i. ((cum scribes)) Deus autem spaliter ellis .i. ((cum scribes)) dominum. i. que viderāt et audierāt: et que locutus

tum: & operatus tam in medio vestri vel horum imperitia describentium. quantus ad xpi incarnationem ꝓdicationem passionem. & resurrectionem. Et ne turbat i cogitarent quomodo vos homines ideo te testimoniū perhibebant gentes & iudeis qui te occiderūt. subiungit. ((Et ego mitto)) i. mittam cito. & de propinquo. ponendo presens pro futuro & ratione certitudinis & ratione proximi tēporis ((promissum)) vobis auxilium ((patris meis in vos)) i. spiritū sanctū in signo visibili. vt efficacius ad testandū & ad ꝓdicandus ecclesiam. vbiq; veritatem euangelij. Pater enim promisit cum dicit. effundam de spiritu meo sup omnē carnē. & quia filius promisit dicēs cum venit paraclytus quē ego mittam vobis a patre. ideo & pater promisit. cū operatio trinitatis sint indistincta. Qui licet procedit ab vtroq; est tamē patris auctoritate spiratio nis. Et ne impfecti ꝓdicare presumerent. addunxit. ((Vos aūt)) qui debetis eē testes mei ((sedete)) & manete hic (in ciuitate)) hierusalem ((quoadusq; induamini)) scilicet vndiq; tanqm armatura spirituali ((virtute)) non humana sed celesti. i. spiritussancti gratia. ((ex alto)) i. de celo. Hoc idem tangitur in actibus cū dicitur. & conuescens ideſt simul cus discipulis cōmedens. precepit eis ab hierosolimis ne discederent: sed expectarent promissionem patris. Quasi diceret. hic & ibi nō estis sufficientes ad predicandus constanter veritatē euangelij. donec cōfirmati fueritis p donum spiritussancti. vt fretis ante reges & presides intrepidi. Unde Crisō. Sicut milites inuasuros multos nemo finit exire donec armati sint: sic & discipulos ante spūssancti descensum. ad ꝓdictā egredi non permittit. Cur aūt non xpō ꝑsente vel eo discedente statim spūs venit. Decebat enim eos fieri cupidos rei & deinde recipere gratiā. Tūc enim magis ad deū erigimur: cū incumbit necessitas. Dicit aūt donec induamini virtute ex alto. nec expressit qū vt sint iugiter vigiles. Quid igit miraris. si diem nouissimum nō pandit. vbi diem hunc proximum pandere noluit. Dec Crisō. Licet ergo xpūs docuisset discipulis scripturarū intellectum & cōmisisset ꝓdicationis officium tamen distulit executionem predicandi vsq; ad spūssancti receptionem in signo visibili. p hoc insinuans q̄ predicans actu prius debet habere sufficientes sacre scripture noticiam. & gratiā spūssancti per cōtectura. i. q̄ nō sit ꝓscius sibi de peccato mortali. Debent quippe ꝓdicatores sedere in ciuitate. i. in claustro vbi dz esse ciuitas. vacando ibi studio & cōtemplationi. vt

ibi auriant q̄. postmodum in predicatione alijs effundant. Unde Hiero. Nihil nobis rectū videatur nisi q̄ discimus. vt post multum silentium de discipulo magistri efficiamur. Docemus aūt homines in ecclesia q̄ nescimus: omnes alias artes absq; doctore nō discimus: sola hec tam vilis & tam facilis est: vt preceptore vel doctore non egeat. Usq; fin Grego. Notandum est q: sunt quos a ꝓdicationis officio vel imperfectio vel etas prohibet. & tamen ꝑcipitatio impellit. Qui ammonēdi sunt nedum sibi tamen onus officij ꝑcipitatione arrogant. viam sibi subsequentis melioris abscindant. Et vt consideret q̄ ipsa veritas que repente quos vellet roborare potuisset vt exemplū sequentibus daret. ne imperfecti predicare presumerent. Postq; plene discipulos de virtute predicationis instruxit. illico adiunxit vos aūt sedete in ciuitate quoadusq; induamini virtute ex alto. in ciuitate quippe sedemus: si intramentium nostrarū nos claustra constringimus ne loquēdo exterius euagemur: vt cum virtute diuina perfecte induerunt tūc quasi a nosmetipsis foras etiam alios instruentes exeamus. Dec Grego. cōmedunt igitur et gaudent discipuli propter presentiam domini sui. sed nihilominus propter discessum turbati. Tanta enim amoris tenēritudine eius diligebant. q̄ etiā verba discessionis sue equo animo sustinere nō poterāt. Cumq; cogitassent. ((eduxit)) omnes verbo. s. nō manu ((foras)) ideſt extra ciuitatem ((in bethaniam)) ideſt versus bethaniaz. q: mons oliueti ad quem exierunt est in via versus bethaniam: & bethania in latere montis oliueti est sita. Eduxit eos foras. vt viderent eum ascendentem. per hoc insinuās q̄ ciuitas tumultuosa non est locus aptus ad diuinorus cōtēplationem. Prius eduxit eos foras extra ciuitatē vt significaret non habere nos hic manentē ciuitatē. deinde in bethaniā que interpretatur domus obedientie: vt qui ex obedientia descendit & humiliatus est ad mortē. ostendatur ex merito obedientie ascendisse. & exaltatus in celū sm illud humiliauit semetipsum factus obediēs vsq; ad mortē propter q̄ & deus exaltauit illū. & vt signet ꝓbedientie opera eos transituros ad celestia. et q̄ nō est ascēsus in celum. nisi per obedientie meritū. Sicut ergo in obedientia hominem de paradiso eiecit. sic obedientia introduxit. Item sm Bedam. Eduxit eos in bethaniam ꝓpter situm eiusdē ville que in latere mōtis oliuaruz posita est. q: videlicet obedientis ecclesie domus in ipsius sūmi montis. i. christi

latere fidei spēi dilectionisq; sua fundamenta locauit. Postquam ergo eos foras duxisset virtū eis q̄ in montem oliueti transferunt. & inde cum in celum ascendentem viderent. & inde ascendere volebat in cederent. quia inde ascendere volebat in celum. & tunc disparuit et euanuit ab oculis eorum. per nos ein intelligitur eminentia spiritus in contemplatione. Per olīuas autem pinguissimū spiritus deuotio. Ulterius vero pōt ista non restat nisi saltus animie in celum. Igitur apostoli vndecim cum matre domini ac alijs discipulis et mulieribus vnanimiter statim venerunt in montem oliueti. & ibidem iterum dominus eis apparuit. Ecce quomodo habēs hodie duas apparitiones. Conspice nunc bene eos et cuncta que fiunt. Considera nihilominus sanctos patres ibidem inuisibiliter existentes. quomodo libenter et reuerenter intuentur dominum & affectuose benedicunt. per quos tantum assecuti sunt beneficium. quomodo etiam intuentur illos excelsos pugiles et ducem militum exercitus. quos inter omnes ad expugnandum & vincendus vnitersus mundum elegit dominus. Tunc quidem ex his ((qui conuenerant ceperūt eum interrogare dicentes. Domine si in tempore hoc restituis regnum israel. ((Quidam imperiti & carnaliter sapientes. Uidebtes alienigenam regnare: & iudeos sub preside esse delidera bant q̄ regnum ipsum nationi redderetur iudaice: & querebant de restitutione regni israel temporalis. & si rex iudeis daretur hoc tempore putantes tunc a domino regnum restituendum. & a duo alienigenaruz. scilicet gentilium qui iudeis dominabant liberādi sicut & duo discipuli putabant dicentes. nos autē sperabamus. q: ipse esset redempturus israel. Ac si isti interrogantes eum dicerent. Nunquid hoc tempore regnabis sicut dauid et salomon. et dominaberis nationib⁹. Alij vero magis instructi scientes restitutionem non nisi finaliter futuram. s. circa tempora iudicij. querebant de restitutione regni israel spiritualis scilicet de liberatione et dilatione ecclesie. Ac si dicerent. Nunquid hoc tempore facies q̄ promisisti ecclesie. Usq; Augustinus ergo discipuli xpi deducturi aspectu ascensurum xpm interrogauerunt eum & dixerunt ei. Domine si in hoc tempore presentaberis & qñ regnum israel. Qd regnum. Dz quo dicimus aduenisse regnum mū: Quādo regnū tuū: Quando regnū tuorum: quando regnum humilium q̄ diu typus superborum: Quando venturum sit quid ad te: Sic vine quasi hodie venturum sit: & non te

mebis cum venerit. Dec Aug. Dominus autem super hoc non certificauit eos. et quodam modo in responsione eius posito. posse eos intelligere reuelationem illam multis temporibus differendam. non est inquit vestrum nosse tempora vel momenta que pater posuit in sua potestate)) i. numerum temporum: & momentorum: usq; ad finem seculi que tantum patent scientie patris mei. Non est quippe aliquorum nosse tempora vel momenta que reuelatur: vel traditur per scripturas. quia hoc est presumptionis sed secundum scripturas nosse est eruditionis. Ac si diceret. Ad vos non pertinet scire tutura que in sola dei dispositione sunt posita. de quorum numero est regni iudaici restauratio. nam ipsum restituendum non est carnaliter: sed spiritualiter. quando circa finem seculi multi credent in christum: qui fuit rex eorum: & quando regnabit in domo. Jacob. vere sine fine seculi. in eternum nihil inquam ad vos querere de secretis huiusmodi nec ad ea percipienda estis idonei: sed de his que ad vos spectant estote soliciti: quia reuera accipietis virtutem sancti spiritus superuenientis in vos cuius virtute purificati & roborati: vt possitis mea verba loqui: & doctrinam meam ferre: eritis mihi testes conuersationis: & doctrine mortis & resurrectionis mee primo in ierusalem secundo in iudea postea in samaria tandez vsq; ad vltimum terre ac si tacite diceret. Ante regni illius restitutionem non solum ierosolimā sed & omnes fines iudee fama rie. ac etiam mundi terminos per circuitum euangelij fama percurret. primo si quidem predicatum est euangelium in ierusalem: sed propter lapidationem stephani: mortem Jacobi gladio occisi. egressi sunt de ierusalem predicantes in finibus iudee postea transierunt ad samaritanes: & inde processerunt per mundum ad alios. Ubi Augustinus. Quo autem peracto ab apostolis est predicatio ista complecta. quando adhuc vsq; sunt gentes. in quibus modo cepit impleri. non vtiq; hoc sic a domino mandatum est apostolis. tanquam ipsi soli quibus tunc loquebatur tantum munus fuerint impleturi sed sicut eis solis videtur dixisse ecce ego vobiscum sum vsq; ad consummationem seculi quod tamen eum vniuerse ecclesie promisisse que alijs morientibus alijs nascentibus & in seculi consummatione futuris. hic vsq; in seculi consummationem futura est quis non intelligat. Dec Augustinus. Et quia euangelium primo predicatum est in ierusalem inde est quod audita pronunciatione apostolorum ad euangelia vertimur ad orientem quasi ad

hierusalē gratias agentes & dicentes gloria tibi domine. quia inde venit ad nos euangelium. Unde scriptum est de syon exibit lex: & verbum domini de hierusalem. Unde & Augu. Lepus enim ecclesia ab hierusalem illa terrena. vt gaudeat in deo in illa hierusalem celesti. ab hac enim incipit: ad illam terminat. In illa tota ecclesia erit ab ista exordium fidei sumpsit. Dec Augusti. Sed verba euangelij ihesus pronunciaturus vertit faciem contra aquilonem. vt ostendat verbum dei dirigi contra eum qui per aquilonem designatur. i. contra dyabolum. qui dicebat in corde suo ledebo in latere aquilonis & ero similis altissimo. ((Et dominus ihesus postquam locutus est eis)) que ad eruditionem fue pertinebant conversationis. unum quemq; osculatus est in intimo amore cordis. Quia secundum Ambro. apostolis reliquit oscula pacis. Deinde valedicens eis ((elevatis manibus)) vt sacerdos patri offerret ((benedixit eis)) scilicet bona optando promittendo conferendo. vt contra hostem invitetur vt bonis celestibus argueret. & vt dicit Theophi. forte in hac benedictione. Ubi Origenes. Quod autem elevatis manibus benedixit eos. significat quod deceat benedictionem cuiquam omnium esse varijs operibus & arduis. respectu aliorum. sic enim manus tollimus in altum. hic Origenes. In recessu suo benedixit christus discipulis sicut pater recedens a filijs benedixit eis. & hoc scitur primo propter metorem eorum recessum. secundum illud cum essem cum eis ego servabam eos. & cetera. vbi petit eos posse conservari a malo. Secundo ad obediendum sibi & perseverantem erga eos tam dilectionem secundum illud cus dilexit suos qui erant in mundo in finem dilexit eos. Instruxit etiam per hoc superiorem ecclesia. vt recedentes a subditis, benedictionibus eos deo commendent. Die finitis ad orientem versa facie. ((vt dicit Damascenus)) cepit sua propria virtute non aliena elevari ab eis & ascendere. ((videntibus illis)) quos scilicet tanta visione dignabatur. & videndo deducentibus. vt scilicet desiderium veniendi ad ipsum in eis excitaretur & triumphaliter propria motu per totum agilmata. ((in celum)) superium. unde venerat ((ferebatur)). Tunc mater & omnes alij aspicientes eum in celum elevari prociderunt in terram adorantes. & propter discessum lachrymas continere non poterant. minimum tamen gaudebant qm ipsum sic gloriose celum petere cernebant. O quam libenter mater cum filio de hac mundo recedisset: si cum ad tempus hic manere deminus voluit: quia propter confirmandos credentes vtile & expediens fuit. Nostre etiaz fidei necessarium erat quia ipsa post ascensionem domini inter apostolos conversando multa eis revelavit que de misterio illius cognoverat. Unde Anshelmus. Sed o bene te fili ultimo tue dulcissime matris pulsare fili quomodo pati potuisti vt te in regnum glorie tue remeante filium quasi orbatam in miseria mundi relinquere. & non cum statim regnaturam assumeres. Erat vt mihi videtur necessaria nostre fidei conversatio ihu post ascensionem domini inter apostolos eius: quia licet ipsi per revelationem spiritus sancti edocti fuerint omnem veritatem incomparabiliter tamen manifestius ac eminentius ipsa per eundem spiritum ipsius virtutis intelligebat profunditatem ac per hoc multa eius per illam revelabatur que in se non solum simplici scientia sed & ipso effectu & ipso experimento cognoverat de misterio eiusdem domini nostri ihesu christi. Nec dilatio fue assumptionis quomodo iacturam facere valebat imminentium. amoris & gaudii cum quoniam ipsa perfectio amoris gaudium illam rebibebat plenitudine sui vt hoc ipsum ei ad augmentum ante oia & gaudii magnopere fieret quod sic se videbat: vbi deum quem pre cunctis amabat velle magis sciebat. Igitur vbicunq; erat & ipsa in deo & deum in ea iocundabatur qua ipse iocunditate scilit hoc pre ceteris vbiq; fieri cupiebat quod sapiente dei pontificum placere intelligebat Dec Anshelmus. Et est notabile quod dominus ihesus primo de ciuitate eduxit iesum ad eos in bethaniam duxit tertio eis benedixit. quarto ascendit. in quo datur intelligi quod peccatorem primo eduxit de peccato. iectando ipsum in bethaniam. idest in domum obedientie duxit. tertium eius meritorio tertio ei benedixit gratia replendo quarto ascendit idest ascendere facit ad superiora transferendo & ascendens dominus ihesus duxit secum diam multitudinem nobilem. idest captivam captivitatem. idest captivos a inferni quos secum victor eduxerat: & celi aperta iam porta pandens iter ante eos se ipse queniens vt micheas propheta dicerat. qui ascendit introduxit in regnum patris sui. concives illos faciens angelorum & hominum dei quatenus & ruinas angelicas reburare & eterni patris honorem cumulare & se trium pharaonum offendere: & dominum exercituum compotabat. Dominus deus gloriosus cum dicitur: & rubicundus splendidus & gaudiosus precedebat eos tam eis quidem & ipsis

quebantur eum cantantes & iubilantes. Interim autem Michael principatus paradisi pergens ad partiam celicam: nunciavit q̄ deus ascenderet ad eum & ecce olim beatorum spirituum ordines occurrerunt eidem decenter: & ignotarum per acies suas. Unus ex eis non reticuit qui dño suo obviam non venerit: & inclinantes se cum omni reverentia qua poterant cum cymbalo & canticis ineffabilibus deducebant. Quis n. posset cantus & tubicines qui ab ipso fiebant explicare & quis posset hec gaudia enarrare: sed & aliud gaudium quis dicere posset q̄ tam beatissimi spiritus & sanctissimi patres habuerunt cum sibi adinvicem occurrerunt eis obviabant & psallebant nam tunta prophetam ascendit deus in iubilatione & maxime referitur ad vocem secundatis redemptorum cum ipse descenderitum qui prius voce lachrimabili clamaverunt in partibus inferni adventu desiderabilis quem expectabamus in tenebris & dño in voce tube & refertur ad sonum predicantis apostolorum qui tunc fuit eis innuctus dño dicente eunites in mundum universum predicate euangelium omni creature & tunc .n. in oēm terram exivit sonus eorum & post spiritussancti receptionem. Quinq; psallerent tam angeli q̄ alie beate dño tunctis manibus deuote & lui sumunte pectore cecitis & rubecula sub pedibus ascendit & ecce beati simili modo tunctis manibus cum tubo ascenderunt. Dño autem ascendente quidem chori angelorum ipsum precedebant quidam sequebantur alij a dextris & alij a sinistris cum ipso comitabantur simul & cum beatis animabus. Ascendebat vere dominus plane: & mestos propter consolationem matris: & discipulorum quos q̄ poterant videre cum. Erantq; autem rubei lucida: & candida incepit cum ab oculis eorum carnalibus q̄ clarius ac nobis circunda tus videtur non est visus vt qui ipsum sm cornem noverunt vera iam sic non cognoscerent. Ascendit usq; ad nubes ea forma q̄ ante passionem habuit suscepens autem a nubibus ea que in monte apparuit. Quasi in globo basile nubis ascendit non per modum vehiculi & quasi ad ascendendum egens minister angelorum vel nubis q̄ sua propria virtute ferebatur sed per medium obstaculi: vt ab oculis mortalium non videret. Et vt per hoc offenderetur q̄ ele creature parata est obedire suo creatori nubes enim que sub traxit eum ab oculis infirmorum: & angeli assistentes hoc offendebant q̄ creatura eis servire: & spiritualis subiecta est corporali

xpi. Et hōc in memorio ēt omnib⁹ angelis et pfibus sanctis erat in pria celestis beatitudinis. Ascendit ergo ihesus & p nubē celos penetrans assūptus est in celos ethereū seu empireū. nō virtute aliena sed ppria. th rone divinitatis que ois pōt. cū rōne humanitatis glorioſe. q; corpus glorificatum ob eā ad nutum anime quantū ad motū localē per dotē agilitatis que est in tali corpore. Unde nō currus nō angelis sublevatus legit. q: q̄ fecerat ois sup ois sua virtute ferebatur. Enoch vero ab angelo trāslatus est & helias curru inducē⁹ est in celū ethereū non virtute ppria. q; huius portaret & virtute indigebat aliena. & quia eop corpora nōdū fuit glorificata. Stabant aūt mater & discipuli & Magdalena & alij fideles in celū euntes illum q̄diu apparebat oculis, eop. Ait Ambro. Stabant beati apostoli tota suspensi corpore & ascendentem ad celū dominū q̄ncessu nō poterāt oculis sequebātur. & licet ad videndum salvatorem visus humanus defecerit fidei tñ devotio nō defecit. Usq; ad nubē n. deducit christus oculisvisq; ad celos aūt cum ipso fidei devotione comitātur. Ait aūt apostolus. scimus fidē nostram in celis esse cū domino. Nostra aūt cōversatio in celis est. hec Ambro. O qd erat videre dñm sic gloriose ascendentes. Et si quis potuisset audire & videre illos beatissimos ipsū & animas sanctas cum eo pariter incedentes forte pr gaudio anima illius a corpore separata fuisset: cū eis etiam pariter ascendisset. ((Cui)) dño februa⁹ erat ab oculis & cōspectu eop adhuc in suspensa vultibus ((intuebantur in celum)) Propterea ((duo angeli)) in forma virorum ((steterūt iuxta eos in vestibus albis)) vt gratulatio monstraretur ex ipsis indumentis & virtūt eis. ((Viri galilei. Quid statis hec aspicientes in celum.)) Galilea speculum patrie fuit. unde & viri galilei dicuntur. Ac si vice rent. Quasi hic stat in celum aspicitis quasi oblii quid facere debeatis. Redite in civitatem: expectate promissionem patris: sicut dictum est vobis. Recedite nec expectate istum vt modo redeat: sed in fine temporum. ((hic venit quemadmodum vidistis eum euntem in celum)) A. sicut humilis nubibus vidistis eum in celum ascendentem: sic humilis nubibus videbitis eum in aere ad iudicium delegendum: & quemadmodū vidistis eum ascendentem in celum in forma humana. sic eum venire videbitis oculis corporalibus & cui competit videri oculis corporalibus & moveri de loco ad locum ((ita veniet)) in eadem forma & carne subsistentia ad iudicium sicut fuit ascensus in forma humanitatis

veniet ad iudicandū nimādū. verūtamen iudicatus fuit in forma humana passibili. ascendit aūt in celum & veniet ad iudicium in forma humana, gloriosa & impassibili. Unde Augu. Sic veniet quēadmodum vidistis eum euntes in celū. i. in forma humana in q̄ iudicatus est iudicabit. vt etiā illud prophet̄icum impleatur. videbunt in quem pupugerunt. & iterū. Itaq; si rediturum eum credimus. nos expectare debemus ne sic nos comprehendat aduentus illius. non suspicantes sicut cōprehēdit nūc castigatio delinquētes. cohertio nāq; p̄sentius imagines habet in se futurop. cauendum est ergo ne si in p̄senti verbere non corrigimur: futura seueritate damnemur. hec Augu. Considera hic. qūo dominus ihesus de suis solicitus fuit. Nam statim cum euanuit ab oculis eorū. misit angelos suos. tum vt mestos de absentia dñi cōsolarentur & confortarent. tum vt eū vere ascendisse in celū. i. in regionem angelorum demonstrarent. non sicut enoch & helias qui translati sunt in paradisum terrestrem. quia eminens sit. tus tantū pertingit sublunarē regionē. nūne diutius ibi morarent & nimium ibi stantes fatigarent sed potius recedentes promissum patris expectarent. Angelis itaq; disparentibus ((ipsi)) in loco vbi steterunt nouissime pedes eius ((adorantes)) xpm. i. deum & hominem vt deo personaliter vnitum ((reuersi sunt)) a monte qui vocatur oliueti propter copiam oliuarum sabbati habens iter. i. dest itinere sabbati. s. spatio miliarij distans ab hierusalem. quia non amplioris spacio licebat iudeis progredi in sabbato de villa vel ciuitate in qua erant: sed circa per mille passus deambulare poterāt. Uetus editio habet: a monte trū luminum. Si aūt dicitur est mons oliueti. q̄ de nocte ex parte occidentis illuminabatur igne templi. vbi erat ignis iugis in altari mane a parte orientis primo excipiebat radios solis: antecū illustrarent ciuitatem habebat etiam copiam olei q̄ est luminis fomentū. ((Et regressi sunt i hierusalem cum gaudio magno)) q̄ omnia misteria erant impleta in xpo: letantes de dei & domini sui glorificatione. quē post triūphū resurrectionis etiam celos cognouerant penetrasse de humani generis completa redēptione. de restauratione ruine angelor. & de delectione demonum. de cōfusione iudeorum infidelium. de spiritussancti promissione. de humane nature exaltatione. de certa spe generalis resurrectionis & ascensionis future. Ex quo enim caput resurrexerat & ascenderat. idez & de membris pro certo sperare po

terant. Hanc aūt vltimā processionem discipulorum post ihesum qui vnanimiter sūt egressi. & postea vnanimiter sunt ingressi. representat ecclesia dominicis diebus egrediendo de ecclesia & de redeundo ad eam quasi de hierusalem redeundo in hierusalē. Unde in eo q̄ de ecclesia egredimur crucem dñi nri portando: representam⁹. q̄ illi egressi sunt p̄ eunte crucifixo in eo aūt q̄ cum cruce dñi reedimus. licet illi sine crucifixo redierint representamus q̄ ait vobiscum sum vsq; ad cōsumationem seculi. quia licet non redierit crucifixus cum eis presentia corporali redijt tamen cum eis p̄sentia spirituali. In p̄sentia autem ecclesia huiusmodi representatio fiebat quinta feria. que tunc festēs erat p̄ veneratione ascensionis. sicut prima feria. i. dies dominica pro reuerentia resurrectionis. Sed quia superuenerūt festa sanctor:: & celebrare tot festa erat quasi onerosum. ideo solemnitas quinte ferie est sublata: & processio ad dominicam translata. De loco autem ascensionis dicit sulpitius episcopus hierosolimitanus. q̄ cum ibi postea edificata esset ecclesia: locus ille in quo steterunt xpi ascendentis vestigia. nunq̄ potuit sterni pauimento postmodum. imo resiliebant marmora in ora collocantium. Calcati etiam a dño pulueris hoc dicit esse documentum. q̄ vestigia impressa cernunt ibidem: & eandez adhuc spem velut impressis vestigijs terra custodit. & vt ait Beda. Cum terra eadem a credentibus quotidie minuat: tamen eadez vestigia pristinum statum ptinuo recipiunt. Nec sūmum ecclesie cacumen ppter dominici corporis meatum cōtegi potuit. sz a terra transitus xpi vsq; ad celum patet. Adhuc est ibi ecclesia in qua solebant esse nigri monachi cum abbate: & est ibi sancte egyptiace sepulchrum: & locus vbi apostoli composuerunt simbolum. Tunc descenderunt apostoli cum matre domini & alijs mulieribus ac discipuli in cenaculū montis syon: & ibi morabantur expectantes promissionez. prout a domino erat eis mandatum ibi est locus. vbi Beatus Matthias inter ascensionem & penthecosten fuit loco iude in apostolatum electus. ((Et erant omnes vnanimiter in oratione perseuerantes)) & assidue debitis horis sine intermissione orantes: & p̄ oratione ad receptionē spūssancti se preparantes quo tāto ardentius promissum mererentur accipere. Et quāuis dictum sit q̄ erant perseuerantes in oratione: & nō sit additū in ieunio. quidam tamen a festo ascensionis vsq; ad pentecostē ieiunant exēplo apostolor̄ quos aiunt

ieiunasse in spatio illo. q̄ dictū est in euangelio. venient dies in quibus auferet sponsus ab eis: & tunc ieiunabūt. Orabant ergo & ieiunabāt & xp̄s sponsus ab eis ablatus carne recessit. ((Et erant semp)). i. cōter vel frequēter ((in templo)) q̄ est locus orationis laudāteo deū de beneficijs suis. & benedicentes. i. magnificantes de p̄missis diuinis: & orantes deuote pro recipiēdis spiritussancti donis vt laudantes deū de p̄pria sua bonitate in se ac p̄o dñi sui glorificatione & ascensione. & benedicentes. i. gratias agentes de bonoz̄ suorum cōmunicatione ac p̄o spiritussancti p̄missione: & eorum per angelos facta consolatione. Non aliquo mundano distrahūtur sed omnibus contemptis iugiter diuinis laudibus insistunt: vt in loco orationis. & inter laudū deuotiones. p̄missum sancti spiritus aduentū promptis & paratis per omnia cordibus expectantes. Uicissim quidem cohabitabant modo in templo ad orationem: modo in cenaculo ad quietem. Unde hoc aduerbium semper dicit ibi frequentiaz & opportunitatem non more suo durationē ptinuaz. Quos nos imitantes in sacra vita semper degamus laudantes deum & benedicentes. Sic enim & nos quotidiana illius merebimur benedictione sublimari. si quotidie triumphalis illius in celum ascensionis memores. laudantes & benedicentes deum in hierusalem. idest superne pacis: separata ac desiderata visione quiescimus et orantes vt dona ipsius recipere possimus. similes hominibus expectantibus dominum suum q̄n reuertatur a nuptijs. Unde Beda. & semper & in loco hoc maxime fratres carissimi meminisse nos decet sermonis domini. quo discipulos glorificans: beati inquit oculi qui vident que vos videtis quis etenim dicere: quis digne valeat cogitare. quam beata cōpunctione oculos ad terram deflexerunt: quibus ipsum quem adorabant celi regē. de victa mortalitate quam assumpserat ad paterne claritatis solium tam redire conspexerant. Quas dulces lachrymas quanta spe & letitia feruentes. p̄o ingressu celestis patrie fuderunt quo deum ac dñm suū partem sue nature iam ferre cernebant. Merito ergo tali spectaculo refecti postq̄ adorauerant ibi steterunt pedes eius. postquam vestigia, qui nouisse fertur lachrymis rigauere piis: cuz festinū rediisse hierosolimam. vbi aduentum sancti spiritus expectare iussit. & vt digni celestib⁹ promissis existerent erant semper i templo laudantes & benedicentes deū scienter certissime. quia illa solummodo corda spi

ritussancti inuitare: & habitare dignatur que locum orationis frequentantia que laudi: & benedictione diuine videntur esse ordinata. Usi & in actibus eorum legitur de ipsis. Dicēs erant vnanimiter perseuerantes in oratione. Quod nobis est testimonium operis apostolici sollerter imitandum. videlicet vt qui celestia promissa habemus: qui p̄o his accipiendis sedulo supplicari precipimur: & oēs adorandum conueniamus & in oratione perstitamus & in vnanimitate dñm deuote predicemur. Nec dubitandum est q̄ sic nobis orantibus pius conditor auditum accomodare: & spiritus sui gratiam nr̄is quoq̄ cordibus infundere dignabitur: q̄ nr̄os quoq̄ beatos faciet oculos & si non vt apostolorum: qui commorantem in mundo dñm qui dicentem: & miracula facientem. qui post triumphum mortis resurrexisse atq̄ ad celos redeuntem videre meruerunt certe vt eorum de quibus Thome apostolo dicit quia vidisti me credidisti beati qui non viderunt & crediderunt. Cunctis & n. credentibus siue illis qui incarnationis eis tempora nascendo precesserunt siue his qui in carne eum viderunt siue nobis qui post eius ascensionem credimus communis est eius hilarissima promissio qua dicit. Beati mundo corde qm̄ ipsi deum videbunt. Dec Beda. ((Dñs ergo ihesus)) cum vniuersa predicta felici multitudine aperiens ianuas paradisi vt q̄ tunc humano generi clausas intrauit triumphaliter & gaudenter in eas. ((Ascendit)) autem ((in celum)) empireus super oēs alios celos immo super oēm spiritum beatum: & oēm creaturam & supra id q̄ nominatur in hoc seculo vel in futuro. Et nota q̄ triplex est celum in finuet apostolus vbi fatetur se raptum vsq; ad tertium celum. Inter quos s̄m Augu. primum est corporale iolue luna & stellis ornatum secundum est spirituale spiritus angelis deputatum tertium est inperinte intuale soli diuinitati appropriatum. Ad hoc tertium raptus fuit Paulus quia non ad visionem corporum celestium nec ad cognitionem celestium spirituum sed ad contemplationem nudaz diuine essentie raptus fuit s̄m Augu. in hoc celum ascendit xp̄s. ((Et sedet a dextris dei)) non q̄ sessio dei intelligat corporaliter vt xp̄s hō sedeat a dextris & pater a sinistris sed dicitur sedere propter iudiciariā potestatem q̄ a parte accepit: q̄ sedere iudicantis est sedere autem a dextris si referatur ad xp̄m ratione deitatis. sic ista sessio importat equalitatem cōpatris quia cum regnat patri in equalitate maiestatis s̄m dei

tatem secundum quam filius est patri equa-
lis, si autez referatur ad christum ratione hu
manitatis hoc potest esse dupliciter vno mo
do inquantum est vnita actualiter ipsi deo
⁊ sic vita sessio importat quandam associa
tionem, honoris quia eadem veneratione
veneratur humanitas in quantum vnita ver
bo cum ipsa deitate sicut vestis regia cum ip
so rege quando est ea actualiter indutus: ⁊
sic christum in dextra dei patris sedere: est
humanitate in gloria diuinitatis requiescere
filio. modo secundum se ⁊ sic sedere a dex-
tris patris designat esse in potioribus eius
bonis sicut dextra est pars nobilior ⁊ potior
corporis. Merito christus dicitur sedere ad
dexteram dei sedere quidem quia laborā
uit ad dextram autem quia in sinistra ad
uersitatis vita fuit dei vero dicitur quia
post ablectionem merito gloria sequitur di
citur ergo sedere quia equalis est patri in po
testate iudicandi dicitur ⁊ stare qui suos in
uat in malicia presenti. Nos credimus chri-
stum a dextris patris sedentem quia credi-
mus eum regnantem ⁊ quiescentem que no
bantur per sessionem stephanus autem vidit
eum a dextris dei stantem quia in tribulatio
ne positus habuit eum propugnatorem: ⁊
susceptorem que notantur per stationem si-
cut enim sedere quiescentis est ⁊ iudicantis
ita stare pugnantis ⁊ adiuuantis sedens er-
go ad dexteram patris fugiter vultui beni-
gnissimi patris apparet ⁊ vulnerum que pro
nobis pertulit cicatrices ostendit ad interpel
landum pro nobis. Omnes vero sancti pa-
patres ⁊ beatissimi spiritus iubilabant coraz
deo laudes sic enim moyses ⁊ filij israel post
transitum maris rubri cecinerunt carmen
domino ⁊ Maria prophetissa soror eius ⁊ re
liqne mulieres eam sequentes canebant do-
mino in tympanis ⁊ choris quanto magis
modo omnes hoc faciunt cunctis aduersita
tibus superatis. Omnes igitur ibi constituti
psallunt omnes cantant omnes exultant om
nes letantur omnes gaudent omnes iubi-
lant omnes manibus plaudunt omnes tri
pudiant omnes iocundantur. Vere nunc in
superna ierusalem auditur canticum leticie
⁊ per omnes vicos eius ab vniuersis dicitur
alleluia. Nunquam ab origine mundi tale fe
stum: ⁊ tam solemne pascha celebratum est
in patria nec vnquam erit nisi forte post diez
iudicij cum omnes ibi cum corporibus glo-
riosis presentabimur electi. Magnum itaq3
⁊ solemne est hoc festum. Nam quicquid de
ne vsq3 modo fecit: fecit vt ad hunc diem
perueniit. Celum ⁊ terra ⁊ omnia que in eis

sunt facta sunt propter homines homo au-
tem propter gloriam habendam celestem. ad
quamvisq3 nunc pertingere post peccatū non
poterat quantumcunq3 iustus esset. Quia er
go omnia completa sunt in ascensione magni
ficus valde est dies iste Hodierna quippe
dies proprie est festum solemnissimum domi
ni ihesu quia hodie inceptu sedere ad dexteram
patris ⁊ requiem capere a labore sue peregri
nationis. Est etiam proprie festum omnium
supernorum spirituum. quia de domino suo
quem ante tbi in humanitatis forma non vi
derant nouum suscipiunt gaudium. ⁊ quia
hodie primo incipiunt restaurari mine ipsoz
in tanta multitudine beatorum ⁊ cognoscūt
numerum suum per peccatum diminutum.
per dominum ihesum reintegrandum. Si er-
go gaudium est in celo coram angelis dei su
per vno peccatore penitentiam agente: qua-
le putamus gaudium eorum fuisse: quando
tot milia animarum sanctarum. ad suum vi
derunt consortium transire. Etiam proprie est
festum patriarcharum prophetarum ⁊ alia-
rum animarum sanctarum. quia ad superna
patriam hodie primitus intrauerunt. Si er-
go festum facimus de aliquo sancto ad celos
migrante. quanto magis de tot milibus ⁊ q3
to magis de sancto sanctorum. est etiam festū
domine nostre que filium suum vnigenitum
in ea carne quam de se assumptam nouerat
totam oculis suis gloriose sic vidit tanquam
deum verum super excelsa conscendere: ⁊ om
nes celos dominādi iure penetrare. ac in dei
patris consessum ascendendo pertingere. est
etiam nihilominus proprie festum nostroz
quia humana natura hodie super celos est ex
altata ⁊ homo perditus ad regna celestia: ⁊
ad societatem angelorum per dñm ihesum est
reuocatus. Ipse enim dei filius qui exiuit a pa
tre non per loci mutationem: sed per eternaz
generationem ⁊ personalem distinctionem.
hodie reliquit mundum quantum ad presen
tiam corporalem ⁊ iuit ad patrem faciendo
naturam mortalem paterne glorie consortez.
Igitur valde solemnis est dies iste: ⁊ anima
que valde solemnis est dies iste: ⁊ anima que
dominum ihesum bene diligeret: merito ho-
die exultaret. si diligeritis me inquit gaude-
ritis vtiq3 quia vado ad patrem. Unde Leo
papa. dicit quidem dominus ihesus discipulis
suis. si diligeritis me gauderetis vtiq3 quia va
do ad patrem. Nobis enim hic prestatur asce
sio: ⁊ super omnes celos ad patris dexteram
collocanda: vestra in me humilitas elevatur.
Unus enim vos mihi ⁊ factus sum, filius ho
minis. vt vos filij dei esse possitis. Quia igit

christi ascensio nostra prouectio est ⁊ quo pro
cessit gloria capitis eo spes vocatur ⁊ corpo-
ris dignis dilectissimi exultemus gaudiis: ⁊
pia gratiarum actione letemur. Hodie enim
non solum paradisi possessore firmati su-
mus: sed etiam celorum in christo superna
penetrauimus ampliora adepti per ineffabi
lem christi gratiam quam per dyaboli emi-
seramus inuidiam. Nam quos virulentus
inimicus primi habitaculi felicitate deiecit
eos sibi concorporatos dei filius ad patris
dexterā collocauit. Unde ⁊ Augustinus. Ho
die sic auditis fratres, dominus ihesus christ
us ascendit in celum ascendat cum illo: ⁊
cor nostrum sicut enim ille ascendit nec rece
sit a nobis sit: ⁊ nos cum illo iam simus
quamuis nondum in corpore nostro iam fa-
ctum sit quod promittitur nobis. Cum ascen
dit in celum nos ab illo non separamur. Non
nobis inuidet celum sed quodammodo cla-
mat mea membra estote si ascendere vultis
in celum. In hoc ergo omnes interim robo
remur in hoc votis omnibus eluctemur. In
hoc meditemur in terris quod computemur
in celis. Dunc exuturi carnem mortalitatis
nunc exuamur anime vetustate. Facile cor-
pus leuabitur in alta celorum si non premat
spiritum sacrina peccatorum. Et iterum quia
vero temporali christi presentia viduati su-
mus ad eternam eius visionem tota inten-
tione festinemus eiq3 dicamus. Tibi dixit
cor meum quesiui vultum tuum: vultum tu
um domine requiram. Tota namq3 dispen
satio humanitatis christi nihil aliud fecit nisi
vt intentionem nostram ad superna dirige-
ret ⁊ ex tempore nostre mortalitatis ad mani
festam visionem suc perduceret. ac perdu-
tos eterna vultus sui gloria saciaret. Et uti
cum. Nec quippe solemnitatis huius est ra-
rio vt christum ad dexteraz patris iaz regna
tre credamus ⁊ interim cum quasi geminis
virtutum alis caritatis scilicet ⁊ spei subse-
quamur vt cum tradiderit regnum deo pa-
tri sine fine cum eo regnemus. Ascendamus
cum xpo interim corde vt cum dies promis-
sus aduenerit sequamur ⁊ corpore. Nec Au
gu. Uñ etiam Grego. Uñ fratres charissimi
oportet vt illuc sequamur corde vbi eum cor
pore ascendisse credimus. Desideria terrena
fugiamus. Nihil iam nos delectet in infimis
qui partem habemus in celis. Et si adhuc
hic tenemur in infirmitate corporis sequa-
mur tñ eū passibiam ore. Nō at̄ dixerit videri
tū nīm ipse q̄ vidit ihs xpc dñs noster. Nec
Bre. Ascēdit ꝙ xpc vt corporali p̄sētia subtra
tu paucet affectū mundi ⁊ toto corde eū vi

deremus. Et idcq3 que sursum sunt quere-
mus quo ad vim intellectuam. que sursum sunt
sapiamus quoad vim affectuam. Sic a-
scendit corde miles quidam qui in parti-
bus vltramarinis omnia loca in quibus sal
uator noster fuerat felicite cum lachrymis vi
sitauit ⁊ dum omnia sancta loca deuote per-
quisiuisset. vltimo venit in montem olivet. un-
de dominus ascendit. vbi post longaz oratio
nem cum lachrymis dixit. Ecce domine vbi
q3 quesiui te diligenter. vnde dum veneris ad
locum vbi celos ascendisti nescio vbi amplius
te requiram. Jube ergo spiritum meū in-
scipi vt ad dexteram patris videaz te resi-
dentem in gloria. ⁊ his dictis spiritum suum
sine dolore reddidit. sic vt nos dominum q
singula sua opera ⁊ virtutum exercitia quera
mus vt tandem ad eum ascendere valeam⁹.
Ascensio domini olim in scala Jacob prefigu
rata fuit que vna extremitate terraz ⁊ alia ce
lum tangebat ⁊ angeli per eam descendebāt
⁊ ascendebant sic christus de celo descendit ⁊
⁊ reascendit. quando celestia ⁊ terrestria rene
nire voluit. Oportebat enim q3 mediator dei
⁊ hominum deus ⁊ homo esset quia aliter
pacem inter deum ⁊ hominem reformare nō
posset. Deus enim altissimus est ⁊ homo infi
mus erat. ⁊ ideo christus inter celum ⁊ terr
ram scalam faciebat descendunt autem ange
li per illam nobis gratiam apportando ⁊ re
ascendunt animas nostras in celum reporta
do. Danc etiam ascensionem christus premo
nauit: quando parabolam de vna ouc ex cen-
tum perdita ⁊ inuenta predicauit. ouis vna
perdita est quando homo mādatum dei trā
gressus est. Deus autem nonaginta nouem. i.
nouem choros angelorum in celo dimisit: ⁊
veniens in hunc mundum. hominem perdi
tum per triginta tres annos quesiuit: ⁊ inuen
tum se fatigauit. q3 deus toto corpore suo su-
dor sanguinis emanauit. Inuentam autem
onem super humeros posuit ⁊ portauit quan
do cruce pro peccatis nostris ppriis humc-
do cruce, pro peccatis nostris ppriis humc-
ris baiulauit. amicos ad cōgratulandū sibi
inuitauit quando cū homine ascendit: ⁊ oēm
celi curiā letificauit. Dec etiam ascensio dñi
omnium fuit intranslatione helie ꝓfigurata.
Helias legē dei in iudea predicauit. ⁊ trans
gressores legis audacter increpauit ꝓpter qđ
magnā sustinuit a iudeis persecutionē: sed apd
deum meruit in paradisū trāslationē. Ita xpc
in iudea vtā veritatis docuit ⁊ ꝓpter hoc a iu
deis multas persecutiones sustinuit. Sed de⁹ ihs
sup oēs celos exaltauit ⁊ nomē q3 ē sup oē no
mē illi dedit. Oportebat enim patī christum ⁊
sic intrare in gloriā suā: ⁊ multo magis os

ii

Oratio.

nos tollerare ꝑ vtā eternā.

Eia corda cellio⁹ qui resurgēs a mor
i tuis ad patrīa ascendisti dexteraꝫ tra
he ad te mentē meā vt te solū ardēter
desiderē ⁊ inquirā. Da queso toto desiderio
meo ⁊ studio teodere. quo te credo ascendisse
vt in presenti quidem miseria solo tenear cor
pore. tecum autem sim cogitatione ⁊ audita
te. vt ibi sit cor meuꝫ. vbi tu sis thesaurus me
us desiderabilis ⁊ amabilis. Trahe me post
te. vt per tuam gratiam de virtute in virtutē
ascendens te deum verum videre merear in
syon. Amen.

De scripture euangelice ac fidei fine ⁊ vtili-
tate. Capi. lxxxiij.

Unt ⁊ multa alia signa ⁊ facta i
multitudine incomprehensi
c bili existentia. preter ea quē ab euan
gelistis sunt scripta que fecit iesus in
terra in se ⁊ in alijs taꝫ actibus corporis q̄ ante
⁊ operis ante suā resurrectionē ⁊ post eandē
que pre multitudine sua nō sunt scripta. que
si scribantur per singula quo ad facta particu
laria ⁊ conditiones ⁊ virtutem eorum. nec
ipsum arbitror mundū. i. hoīes huius mūdi
capere posse libros qui essent scribendi. Non
enim spacio locorum credendum est mundū
capere non posse qꝫ in eo scribi non possent
si scripta non referret: sed capacitate intelle-
ctus legentium ⁊ audientium ⁊ quo ad incre
dulitatem infidelium. ⁊ quo ad misteria ⁊ sē
sum cōprehendi forsitan non possent. Facta
enim ⁊ verba xpi non sunt hoīs tm̄ sed ⁊ dei
qꝫ illa humanitas erat organum diuinitatis
⁊ ideo non possunt ad plenū hoībus explica
ri. vel etiam cōprehendi. q̄ patet ex hoc q̄ a
principio ecclesie ceperunt sancti. ⁊ doctores
libros scribere ad explicationem verborum ⁊
factorū xpi adhuc ad plenum non sunt eluci
data. imo si mundus duraret per mille milia
annorum. ⁊ semper libri scriberentur. nunq̄
ad plenū elucidarentur. qꝫ sicut dictum ē. fa-
cta sunt ⁊ dicta dei. que sunt nobis incōpre-
hensibilia. ꝓpter eorum excellentiam respectu i
tellectus nostri: ⁊ ideo debemus subiugare ⁊
captiuare intellectū nostrū in obsequium xpi
vt ei assentientes per fidem que est enigma
te. tandē veniamus ad cōtemplandam facie
ad faciem. Unde dm Crisō. Nec Johannes
nec alii euangeliste oia dixerunt: sed que erāt
sufficientia attrahere ad fidem audiētes. qui
qui non credit his que dicta sunt. neq̄ plurī-
bus attendet. qui vero hīc suscipit nullo indi
gebit alio in fidei rationum. Tantum. n. con
scripserunt: quantum ad fidem credentiū suf
ficere posse cognouerunt. ⁊ ideo pauca ex plu
ribus elegerunt. vt facilius intelligantur dili-
gentius querantur. fide credantur ⁊ memo-
rie tradant. Unde Aug. Cū multa fecisset do
minus iesus. non oīa scripta sunt: electa sunt
quē scriberent. que salutī credentium suf
fitere videbantur. hec Aug. Materia quidez
euangelii ⁊ oium euangelistarum est eadem
scilicet sancte trinitatis misterii xpūs fm diui-
nā ⁊ humanā naturā. dicta ⁊ facta eius alter
q̄z dicta ⁊ facta ad ipsum. oēs. n. agunt de
istis ⁊ materia istorum. Intētio vero ⁊ finis
eius est. ꝓ xpi gesta ⁊ doctrinā. fidem de eo
astruere. q̄ ex fine libri Johannis perpendit
vbi dicitur. Hec aūt scripta sunt vt credatis. s.
fide formata caritate. qꝫ iesus est xpūs filius dei
scilicet naturalis in potentia sibi equalis ⁊ p
consequens idem in deitate. q̄ natura diuina
est diuisibilis. Credatis inquam corde ad iu-
sticiam: ⁊ ore confiteamini ad salutem ope-
re ostendentes ad fructum vite. qꝫ fides sine
operibus mortua est. ecce scripture vtilitas. s.
effectus fidei. ad hoc. n. ordinat tota scriptu-
ra noui ⁊ veteris testamenti. Quam ēt vtili-
tatem ex hac credulitate consequamur mani
festatur cum subiungitur. Et vt credētes vitā
. s. eternā in qua clare videbis q̄ nunc credit
habeatis nunc in spe ⁊ iuturo in re. vel vt
credentes viam habeatis. hec vitam iusticie
que habentur per fidem: iustus enim ex fide
viuit) ⁊ in futuro vitam spei que habetur per
gloriam: ⁊ hoc in nomine eius. idest fidem
nominis christi. quia non est aliud nomen
sub celo datum hominibus. in quo oporteat
nos saluos fieri virtute ergo nominis christi
⁊ saluatoris habetur vita eterna. Unde Johā
nes. Hec est vita eterna. vt cognoscant te ve-
rum deum. ⁊ quem misisti iesum christum.
Finis itaq̄. idest finalis causa euangelii est
sane credere perfecte diligere sacramentis in
signiri ⁊ horum trium finalis causa est vita
eterna. Ad hoc quippe adipiscenda. fuit
intentio scribere ⁊ predicare euangelia. Ve
teris quidem testamenti intentio est. nouum
figuris ⁊ enigmatibus demonstrare euange-
lii autem ad eterne beatitudinis gloriam mē
tes humanas accendere. Fides ergo catholi-
ca. idest vniuersalis omnibus est necessaria
ad vitam ⁊ salutem eternam. Fidei succedit
spes: ⁊ spei succedit beatitudo. charitas au-
tem etiam fide ⁊ spe decedentibus permanet
⁊ augebitur. ⁊ ideo maior his esse dicitur.
Que vero credenda sunt ex symbolo haberi
possunt: Et enim symbolum compendiosa
collectio omnium ad salutem spectantium.
Sunt autem tria symbola primum apostolo

rum secundum nicenū concilii. tertium athā
nasii. Primum factum est ad fidei instructio
nem. Secundum ad fidei explanationez. ter
tium ad fidei defensionē. De primo ergo in
quo est fidei fundamentum. hec videamus so
lum quia hoc magis est ad propositum. Ubi
sciendum q̄ si respectiue habeatur ad eos q̄
ediderūt hoc simbolū nunc articuli sunt duo
decim secundū numerū duodecim apostolorū.
Si aūt consideremus que radicaliter sūt cre
denda. Tunc articuli sunt quatuordecim. quo
rum septem spectant ad diuinitatem. ⁊ septē
ad humanitatem'. ⁊ hec signata sunt in septē
stellis ⁊ in septem candelabris aureis in quo
rum medio ambulabat filius hominis sunt
igitur septem articuli fidei qui pertinent ad
diuinitatem. Primus est vnum deum esse.
Qui notatur. ibi credo in vnum deum. Crede
re deum. est credere deum esse scilicet. quia est
credere deo: est credere verbis eius. ⁊ sacre scri
pture. credere in deum est credendo deum fi
de ⁊ affectione seu fide per dilectionem ope
rante in ipsum tendere ⁊ ire ac membris eius
incorporari. Secundus est patrem esse deus.
qui notatur ibi patrem quod hoc personali
ter tenetur vbi agitur de paternitate adopti
onis. qua paternitate ipsa trinitas pater est
bonorum. vel creationis qua paternitate tota
trinitas pater est tam bonorum quā malorum
omnipotētem appropriate. quātus ⁊ filius sit
omnipotens ⁊ spiritussanctus. quia potentia
appropriate attribuitur patri sicut sapientia
filio. ⁊ bonitas spiritui sancto. Creatorem ce
li ⁊ terre. vbi per celum ⁊ terram intelligit tā
spiritualia quā corporalia creatura. creare q̄
pe seu creatorem esse. potius sonat potentiam
q̄ sapientiā vel bonitatem. qꝫ operatio egre
ditur a potentia: ⁊ ideo appropriate attribu-
itur creare hic patri sicut potentia cum tamen
creet omnia pater per filium cooperante spū
sancto quia indiuisa sunt opera trinitatis. ⁊
tote tres persone vnus sunt creator. Ter
tius est filium esse deum qui notatur ibi. ⁊ in
iesum christum que duo nomina frequenter
coniunguntur in nouo testamento quia vnū.
s. iesus q̄ interpretatur saluator exprimit ei⁹
diuinitatem. nam inquantum deus saluator
est reliquum. s. christus q̄ interpretatur vncī⁹
exprimit eius humanitatem. quia inquantus
homo. vnctus est pre consortibus suis. filium
eius vnicum idest naturalem non adoptiū
vel vnicum dicit. quia non est filius vn⁹ inq̄
tum deus ⁊ alius inquantū homo sed vnus
christus in duabus naturis. scilicet deitate ⁊
humanitate. ⁊ tribus substātijs. s. deitate. ani
ma ⁊ carne vnicus est filius. dominum no-

ſtrū. sicut enim pater dominus ē cius ⁊ eius
tenore ita: ⁊ filius q̄ intelligatur fm deitatem
quia quanto humanitati xpi collata sit om
nium scientia non tm̄ omnipotentia. Quar-
tus est spiritumsanctum esse deum qui nota
tur ibi credo in spiritumsanctum: ⁊ circum
loquitur hic nos spiritumsanctum q̄ tenetur
ditionaliter tertiam personam in trinitate
q̄ autem in vi orationis tenetur essentialiter
sumitur ⁊ conuenit trinitati si ergo patet q̄
predicti quatuor articuli sunt de diuine es-
sentie vnitate ⁊ personarum trinitate. Quin
tus est credere remissionem peccatorum hic
qui sunt in ecclesia qui notatur ibi sanctā ec-
clesiam catholicam sanctorum communio-
nem. i. credo sanctam ecclesiā catholicam si-
ue militantem siue triumphantem esse com
munionem. i. congregationem vel societatem
sanctorum. Uel hic credo sanctam ecclesiam
adhuc in terris militantem: ⁊ credo sanctoꝝ
communionem. i. associationem in celo. i.
esse ecclesiam triumphantem quasi diceret
credo aliam ecclesiam. Est autem sanctaꝫ
ecclesia in tres diuisa vna est in mundo aque
est adhuc in timore ⁊ expectatione alia est in
celo que est sine timore ⁊ expectatione tertia
est in purgatorio que medio modo se habet
quia est in expectatione cum adhuc gloriam
presentem non habeant ⁊ tñ sine timore: q̄
habent liberum arbitrium in bono confir-
matum. Catholicon grece latine sonat vni-
uersale. Et dicitur vniuersalis duab⁹ de cau
sis. s. quia vniuersaliter predicata per quatuor
partes terre ⁊ q̄ articulos habet veros vni-
uersaliter quibus nullum falsum potest sub-
esse. Remissionem peccatorum. i. credo remi
sionem peccatorum fieri. i. per deum in bap
tismo triplici. s. fluminis ⁊ sanguis siue poti
baptismum in penitentia. Sextus est credere
resurrectionem mortuorum que notatur ibi.
carnis resurrectionem. In qua resurrectio-
ne credendum est idem corpus q̄ per mor
tem cecidit ad eundem spiritum. i. ad eundē
aiam rediturum. Septimus est bonorum re
muneratio sub quo comprehenduntur ⁊ malo
rum punitio: q̄ notatur ibi vitam eternam.
Quasi diceret credo vitam eternam premiū
bonorū ⁊ mortē eternā supplitiū malorū. Et
istis tres vltimi articuli ad diuinitatis si pec-
cato: remissio q̄ est ale vitificatio: ⁊ corpo
rū resurrectio atq̄ corpora simul ⁊ alie glo
rum resurrectio atq̄ corpora simul ⁊ alie glo
rificatio. Alii septē sunt articuli q̄ pertinent
ad humanitatē xpi. Primus est credere filium
dei conceptū de spiritusancto q̄ notatur ibi
vel conceptus est de spiritusancto. i. operatio
q̄ conceptus est de spiritusancto. i. operatio
ne spiritussancti. Unde. n. eodēq̄ momento fe

greßata fuit illa caro assūpta a reliqua carnē virginis operatiōe spūsancti ⁊ animata anima rationali ⁊ deitas vnita. et. Unde ly de non denotat substantiam cauē materialiter sed potius afficiente. Quātio enim incarnatio filij sic opus totius trinitatis. qz ꝙ operatur vna plena equalē ōēs. eo ꝙ sunt indistincta opera trinitatis. ipsa gratia mediante q̄ natura humana vnitur diuine est donus appropriatū spūisancto. qz hec gratia appropriate procedit a caritate time a benignitate dei. que spūisancto appropriatur. Non.n. deus inquantū potens vel inquantū sapiēs sed inquantū bonus ⁊ benignus nostram redemptionē operatus est per incarnationē. Et tangitur hic natiuitas xp̄i in vtero. s. qua natus est de spūsancto. Secundus est filium dei nati ex Maria virgine. qui notatur ibi. natus ex Maria virgine. s. natiuitate ex vtero. Tertius est filium dei pro nobis mortuū in cruce. qui notat ibi passus sub pontio pylato. i. sub potestate pylati pontij genere. crucifixus ad distinguendū passionē eius a passionibus aliorum qui in patibulis suspendūtur. Et citius morientium mortuus vera morte per dissolutionē anime a corpore: diuinitate tamen semper cōiuncta vtriq; ⁊ sepultus: non tū vt alij corruptus ⁊ incineratus. Quartus filiū dei descendisse ad inferos sm animaz. qui notatur ibi descēdit ad inferna. descēdit tñ in anima deitate vnita. qz corpus in sepulchro quieuit. deitate etiā et vnita. Quintus filiū dei resurrexisse que notatur ibi. Tertia die resurrexit a mortuis. vt p synecdochen pars ponatur pro toto vt videlicet pars illi⁹ parasceues que mortuus est computetur pro die vna. ⁊ nos sequens euz die sabbati sequētis pro alia et nos sequentis dīsice cuius mane surrexit pro tertia. Isti duo articuli dicunt totum. ꝙ christus nobis meruit per mortem suam. hoc autem est redemptio in anima. q̄ cōpleta est p fracturā inferni in descensu ad inferos. ⁊ redemptio in corpore que cōpleta est in resurrectione per gloriam corpis sui. Sextus eundem ascendisse ad patris equalitatē. qui notatur ibi ascendit ad celos. s. inquantū homo ⁊ sm humanitatem. qz vbiq; est sm diuinitatē. Sedet ad dexterā dei pris omnipotētis. ꝙ gregario pr̄i in equalitate beatitatē. ⁊ fruens potissimis bonis patris sm humanitatē pacifice gloriatur: ⁊ cōia quiete cum patre iudicat ⁊ disponit. Septimus filiū dei iudicaturū bonos ⁊ malos. qui notatur ibi. Inde venturus est iudicare vivos ⁊ mortuos. Inde. i. postmodum. vel inde. i. de celis quos ascendit venturus in die iudicij iudicare viuos ⁊ mortuos ad litterā. qz tu ne vlli ⁊ mortui reperiuntur iudicandi. Illitamen gent iudiciū cū resuscitatis recepturi. Iti q̄ decim articuli colligunt de symbolo q̄ apostoli p̄didērūt. Articulū primū ⁊ secūdū de diuinitate posuit Petrus Andreas tertiū Bartholomeus quartū. Simon quintū. Thadeus sextū. Matheus septimū. Item primū ⁊ octāū articulum de xp̄i humanitate posuit Jacobus maior. Johānes tertius. Thomas quartū. Matheus quintū. Jacobus minor sextū. Philippus septimū. Si aūt queratur an teneamur aliqua credere que nō sunt articuli dicendū est. q̄ sic. Oportet enim credere deo. q̄ est credere verbis eius ⁊ sacre scripture. Sane est circa hoc sciendū. q̄ pars diuine scripture que est testimonialis ⁊ euangelica. in libris quatuor quaternario p̄tinetur. Sūt enim quatuor euāgeliste quasi quatuor testes q̄ homo ille qui dictus est iesus fuit xp̄o in lege p̄missus: rex ⁊ dominus oīum saluator hominū filius dei. Dividuntur ergo inter se libri quatuor euangelistarum. q̄ Matheus intendit principaliter declarare illum hominem fuisse christum. ⁊ ideo in principio dicens liber generationis iesu christi non expressit filij dei sed filij dauid filij abraham. ⁊ in sequētib⁹ subdit generatio eorūdē sic erat. Hinc est q̄ figura hominis inter quatuor animalia euangelistas representantia. designat Matheum. quia maxime immoratur circa hominem christum ostendendo iesum fuisse illuz. qui promissus fuerat in tota serie scripturaz. Unde quasi de homine exorsus est scribere: dicens. liber generationis iesu xp̄i. ⁊c. Marcus vero principaliter intendit declarare illum hominem fuisse regem ⁊ dominum omnium. sicut in daniele habetur. q̄ in diebus quatuor regnorum suscitaret deus celi regnum quintum. q̄ non corrumpetur: cuius potestas erit potestas eterna. Hinc est q̄ Marcus designatur per leonem qui est rex ⁊ dominus aliorum animalium. Unde ⁊ in eo auditur vox leonis in deserto rugientis ⁊ clamantis. Hinc est etiam quod maxime circa miracula immoratur et circa resurrectionem. et parum ponit de doctrina christi quia principaliter intendit potestatem eius ad dominium ⁊ virtutem explicare. que in resurrectione ⁊ miraculis maxime elucescunt. Lucas vero intendit principaliter declarare illum hominem fuisse salvatorem hominum ⁊ ideo in principio introducit gabrielez dicentem. vocabis nomē eius iesuz. ipse enim saluū faciet populū suū a

peccatis eorum ⁊ in secundo capitulo subdit verbum angeli ad pastores natus est vobis hodie saluator in ciuitate dauid. Hinc est q̄ maxime immoratur circa gesta ⁊ facta xp̄i q̄ tonant in clementiam ⁊ salutem ⁊ in remissionē peccatorum ⁊ c propter hec in referendo passionem maxime explicauit verba vulcis ⁊ clementia xp̄i vt est illud pater dimitte eis q̄ nesciunt quid faciunt ⁊ illud hodie mecum eris in paradiso ⁊ illud pater in manus tuas commendo spiritum meum ⁊ ipse solus refert quō factus est sudor eius tanq̄ gutte sanguinis decurrentis in terram quasi in lignum balnei salutaris ⁊ medicinalis. Hinc etiam est q̄ per figuram vituli q̄ aptus est ad immolandum designatur. Un ⁊ a zacharia sacerdote initium sumpsisse legitur Johannes vero principaliter intendit declarare illum hominem fuisse dei filium ⁊ verum deum. Et ꝙ hec sit conclusio q̄ ipse intendit ipsemet explicat circa finem sui euangelii vbi ait. Hec autem scripta sunt vt credatis qm̄ iesus xp̄s est filius dei ⁊ vt credentes vitam habeatis nomine eius. Hinc est q̄ incipit a xp̄i deitate dicendo in principio erat verbum ⁊ fere in quolibet euangelii capitulo semper infert illum hominem fuisse filium dei. Hinc est etiam q̄ p equalem figuratur q̄ assumptis pennis aquile ad altiora volans de verbo dei disputat ⁊ philosophatur. Sic igit quatuor libri euangeliorum habent p subiecto idem. i. hoiem iesum: ⁊ de illo subiecto quatuor declarare intendunt. Matheus quidem q̄ fuit xp̄o in lege p̄missus Johannes vero q̄ est verus deus ⁊ dei filius. Lucas autem q̄ est verus saluator hoium. Marcus vero q̄ est rex ⁊ etiaz imperator oīum. Et hoc pbat p facta ⁊ dicta q̄ testificatur illum hoiem fecisse in conspectu discipulorum suorum ⁊ multitudinis indeorum ⁊ sic quatuor euangelia distinguuntur non penes quatuor subiecta: iz penes p̄dicta ꝺ eodē subiecto. Et ordinantur sm ordinem editionis librorum non sm ordinem originis vel dignitatis materie. Incipit ergo Matheus partem testimonialem scripture diuine ⁊ pbat hoiem iesum messyam ⁊ xp̄m in scripturis p̄missum fuisse. Et hoc sibi maxime p̄suebat q̄ in iudea hebreo sermone ⁊ fratribus iudeis ad xp̄m querelis scribebat. Intendit ergo minorē vnius rationis pbare ac si ita velit arguere. Ille hō in quē p̄cordant voces oīum p̄phetarū q̄tū ad oīa q̄ pphetata fuerunt de illo q̄ dicebat messyas ⁊ xp̄s ille inq̄ homo fuit vere xp̄s. Nō.n. est possibile q̄ oīa p̄currant in alīq̄ persona q̄ de xp̄o dicta sunt quia ille persona sit xp̄s: Quantus ergo due vel tres conditiones predicte in prophetis possent alicui persone conuenire non tamē omnes eloquio vane ⁊ absq; veritate reuelatis prophetica precessisset in nullum nos introduxisset ad christum credendi materiam prebuisset. Propter q̄ salvator dicebat q̄ necesse est impleri omnia q̄ scripta sunt in lege prophetis ⁊ psalmis de me ex quib⁹ p̄z q̄ ille vere iz iesus in quez cōuenit omnū prophetaz voces. sed modo sic est q̄ in illum sacrum hoiem qui dictus ē iesus concordauerunt voces omnium prophetarū quantum ad concursum omniū cōditionū quas de xp̄o p̄dixerant: ergo hō ille fuit xp̄s. hanc aūt minorē intendit probare euangelista Matheus quantum ad viginti duas condiciones in genere quas de futuro christo predixerunt prophete ⁊ intendit sic arguere. In illo homine qui dictus est iesus testis sum ego q̄ omnia concurrerunt que prophete p̄dixerant futura esse in vero christo. siue quantum ad propagationem regiam ⁊ pontificam siue quantum ad grauidationem ⁊ ginitionē virgineam siue quantum ad apparitionem fidei eam ⁊ adorationem regiam. siue quantum ad nominationem florida ⁊ nazarei. siue quantum ad acclamationem precursoris preniam siue quantum ad obsequium angelorum ⁊ ministrationem sedulam. siue quantum ad conuersationem primariam in galilea ⁊ in terra zabulon ⁊ neptalim. siue quantum ad expositionem decalogi ⁊ legislationē nouam. siue quantum ad multiplicem operationem veridicam ⁊ miraculorum choruscationem mirificam. siue quantum ad conuersationem pacificam ⁊ humilem. siue quantum ad eruditionem parabolam ⁊ doctrinam figurativam. siue quantum ad nutritionem p̄uidam ⁊ benignam ex panibus multiplicatis. siue quantum ad detestationem veridicam omnis hypocrisis ⁊ ceremoniarum. siue quantū ad colligationem geminam duarū naturarū diuine. i. humane in vno homine. siue quantum ad ecclesiasticam dispositionem ⁊ hierarchiam ordinationem vnius noui regni ecclesie. siue quantum ad ostentationem paupertinam ⁊ sessionē super pullū asine. siue quātū ad execrationem iudaicam quo ad pharisēos ⁊ populi senioz. siue quātū ad reiterationem prophetie archanorum ⁊ futurorū. siue quantum ad institutionē mirabilem ⁊ insolitam nouē sacramentorū siue quantū ad tollerantiā amare ⁊ salutifere passionis. siue quātū ad suscitare ⁊ salutifere resurrectionis stupidā tionē magnifici corpis ⁊ resurrectionem stupidā tionē magnifici corpis ⁊ resurrectionem stupidā siue quātū ad vocationē multimodā omniū

gentium linguarum ⁊ populorū. Hec enim vi
q3 verificata sunt in hoc homine sacro iesu:
que prophete predixerant de xpo. ergo ipse est ver⁹
xps nec est alius expectandus. Marcus vero a
postoli Petri discipulus qui in italia euange
liū grece scripsit. probat de illo felici hoie qui
dictus est iesus ꝙ fuit rex ⁊ domin⁹ oium cre
aturarum. vere in potestate ⁊ virtute oēm hoiez
⁊ oēm creaturarum. ꝙ pz qz nō tractat nisi de
precipuis ⁊ excellentioribus miraculis eius ⁊
fere in quolibet capitulo concludit magnitu
dinem potentie ⁊ virtutis in eo: ⁊ istam con
clusionem semper infert in toto euangelio. fi
nitq3 dei euangelium in ascensione eius in ce
lū ⁊ sessione a dextris dei. ⁊ quod discipuli p
fecti predicauerunt vbiq3 domino cooperan
te ⁊ sermonem confirmante sequentibus si
gnis. Sic ergo patet ꝙ est conclusio quam
Marchus in euangelio suo intendit: hominē
sc3 iesum esse ⁊ fuisse virtutum dominuz ⁊ im
peratorem ⁊ regem oium. Nam in hac con
clusione finit euangelium ⁊ ipsam interserit
in suo processu quasi per totū. hanc aūt cōclu
sionem suo testimonio probat narrando scē
illius hoīs. ⁊ intendendo vnū talem syllogis
mum. Ille homo cuius virtutē ac potestatem
extendi vidimus ad oēm spiritū creatū ⁊ in
creatum. s. ad spiritū propheticum ⁊ diuinū ⁊
angelicū ⁊ apostaticum: ⁊ quam extendi vidi
mus ad langores ⁊ infirmitates corporum.
⁊ quā extendi vidimus ad remissionem pec
catorū: ⁊ ad infirmitates aiaꝝ. ⁊ quam exten
di vidimus ad totam legem mosaycā. ⁊ sab
batum immutandum ⁊ quā extendi vidim⁹
ad transferendum virtutem ⁊ potestatem in
alterum. vt ⁊ ille similiter operetur virtuose.
⁊ quā extendi vidimus super mare ⁊ ventuz
⁊ super aque ⁊ aeris elementum. ⁊ quā exten
di vidimus ad mortis vinculum. ⁊ quorum
cunq3 viuentium siue hominum siue brutorū
⁊ quā extendi vidimus ad multiplicandum
corporalem cibum: ⁊ alimenta panū. ⁊ quam
extendi vidimus ad dispensandum super om
nem statum humanū ⁊ quā extendi vidimus
ad restituendum auditum loquele instrumē
tum. ⁊ quā extendi vidimus ad illuminandū
tam spiritualē quā corporalem visum. ⁊ quaz
extendi vidimus naturam passibilem ⁊ im
passibilē cōmitandum. ⁊ quā extēdi vidimus
nō solum in propinquū: sed ēt ad oēm distan
tez locū vbi tñ inueniret fidelem hoiem ⁊ cre
dulū. ⁊ quā extendi vidimus ad interpretan
dum mandata legalia ⁊ superadendum per
fectionis consilia. ⁊ quā extendi vidimus ad
regnum ⁊ thronum dauid obtinenduz: iuxta
miraculosuz clamorē populi. ⁊ iuxta testimo
niū quod fuerat p pphetas predictuz. ⁊ quā
extendi vidimus ad cōuincendū potentiam
⁊ oēm aduersariorum astutiā ⁊ machinatio
nem. ⁊ quam extendi vidimus ad precogno
scendum oēm futurorum euentum ⁊ totū seculi
decursum vsq3 in finez. ⁊ quā extendi vidim⁹
ad tollerandū summe fortiter ⁊ magna nimi
tate omne aduersum. ⁊ precipue mortem, ama
rissimam que est vltimū terribilium. ⁊ quam
extendi vidimus ad reuoluendum pprium
monumentum ⁊ inde egrediendū. cū tamen
vere mortu⁹ fuisset. ⁊ quam extendi vidimus
ad aperiendum celū ⁊ ad sedendum sup re
gale ⁊ generale glorie solium ⁊ ad dexteram
patris. Ille vtiq3 homo vere fuit rex virtuo
sissimus ⁊ dñs oium. sed homo ille qui dict⁹
est iesus habuit cōditiōes predictas. igitur ip
se fuit oium dominus ⁊ rex virtuosus. Hanc
minorem seriose Marcus deducit. ⁊ quan
tum ad viginti conditiones eius in euange
lio suo probat. Lucas autem apostoli Pauli
discipulus, qui in achaie bithinieq3 partib⁹
euangelium grece condidit. intendit istaz cō
clusionem scilicet ꝙ homo ille qui dictus est
iesus fuit saluator hominum ⁊ medicus ani
marū ꝙ congruebat quia erat arte medicus
vt dicit Hieronymus: hinc est ꝙ in primo ca
pitulo introducit angelum dicentem. voca
bis nomen eius iesum idest saluatorem. ⁊ za
chariam dicentem. salutē ex inimicis nostris
⁊ de manu omniū qui oderūt nos. ⁊ angelū
euangelizantem natus est nobis hodie salua
tor ⁊ Symeonē dicentem. viderūt oculi mei
salutare tuū. Et vbiq3 per totum euāgelium
semper agit de illo homine sub ratione qua
saluator est ⁊ medicus animaꝝ. Unde solus
ipse narat de Maria magdalena: et solus
ipse ponit multas parabolas ad pietatem ⁊
misericordiam ⁊ remissionem peccatorum p
tinentes per ꝙ patet. quod sua intentio prin
cipalis fuit probare cōclusionem predictam.
Intendit igitur probare eam per talem rōnē
⁊ syllogismum. homo ille cuius ingressus ⁊
introductio. cuius conuictus ⁊ conuersatio. cu
ius conatus ⁊ recollectio cuius affatus. ⁊ eru
ditio cuius discessus per mortem. ⁊ cōsuma
tio cu⁹ regressus a mortuis ⁊ resurrectio fuit
per modum cuiusdam spiritualis antidoti ⁊
medicine salutaris omnium hominum. vtiq3
homo iste censendus est saluator hominum
⁊ medic⁹ aiaꝝ. sed ita fuit de illo hoie q dictus
est iesus. ergo ipse fuit spiritualis hominum
medic⁹ ⁊ saluator. Minorē istā quantum ad
sex cōditiones positas in maiori intendit Lu
cas, deducere in suo euāgelio ⁊ probare. prio
enim probat ꝙ hui⁹ hominis introductio ⁊ in
gressus fuit p modū cuiusdā saluatoris mun
di ⁊ medici spūalis. ⁊ tractat de triplici intro
ductione istius hominis. prima qdē in vterū ma
ternū p cōceptū. secunda in mūdū p natiuita
tē ⁊ ortum ⁊ tertia ad totū populū circa an
num tricesimū secundo probat ꝙ ⁊ hominis
conuersatio ⁊ conuictus cum hominibus fuit
per modū veri saluatoris. Et ostendit qualr
iste hō per sui cōuersationē. ⁊ cōuictū exēpla
rē missus est homines medicare ⁊ saluare. de
scribens eū fuisse exēplar omnis penitentie.
exemplar omnis deuotionis ⁊ laurie exemplar
mititatis ⁊ patientie. Exemplar liberalita
tis ⁊ beneficientie. exemplar humilitatis ⁊ be
niuolentie. exemplar veritatis. ⁊ existentie
contra omnem hypocrisim. exemplar ois per
fectiōis ⁊ super excellentis vite. exemplar cō
passionis ⁊ misericordie atq3 clementie. ⁊ ex
his octo cōditionibus patet qualiter sua con
uersatio ⁊ cōuictus fuit ad medicandū ⁊ sal
uandum mundum. Tertio probat. ꝙ illi⁹ ho
minis totalis conatus ⁊ recollectio fuit ad sal
uandum homines: ⁊ tribuenduz eis spiritua
lem medicinam ⁊ ostendit qualiter homo il
le conatus est ad salutem vocare. ⁊ reducere
homines per seipsum ⁊ per alios. s. per duo
decim apostolos ⁊. lxxij. discipulos. Quarto
probat. ꝙ hominis huius affectus ⁊ eruditō
ostendit ipsum fuisse omnium hominū salua
torē: qz tota sua eruditio ordinabatur ad pel
lendum peccata. et morbos animarū ⁊ ponit
plures morales eruditiōes, summe ac cōmo
de ad hominum salutem ⁊ curationez seu re
motionem a vitijs pertinentes. Quinto pro
bat ꝙ filius hominis descessus ⁊ consumatō
per mortē. fuit vere medicinalis et veri sal
uatoris mundi. Unde introduxit eum dicētē
hoc est corpus meū quod pro vobis tradet.
et hic est sanguis meus ꝙ pro vobis fundet ⁊
plura alia verba clementie superius dicta. sex
to probat ꝙ istius hominis regressus ad nos
⁊ resurrectio fuit veri saluatoris mundi. Un
de ostendendo quod ipse erat vere iste ꝙ om
nium gentium erat medicus ⁊ saluator indu
cit ꝙ sicut scriptum est oportebat pati ⁊ resur
gere christum a mortuis tertia die. ⁊ predica
re in nomine eius penitētiā ⁊ remissionē om
niū peccatorum in omnes gentes. Johannes
vero qui in asia euangeliū grece scripsit intro
ducit istam conclusionem. ꝙ homo ille qui
dictus est iesus fuit vere filius dei: ꝙ non de
bet intelligi quod sit filius dei: per adoptionē
⁊ gratiā habens humanā naturā. immo hūa
in se vere illū qui ab eterno fuit filius a patre
genitus in substantia diuina: nec debet etiam
intelligi. quod sit homo ille filius dei per cō
uersionem deitatis in carnem. sed debet intel
ligi per assumptionē carnis a filio dei. hec cō
clusionē probat multipliciter ⁊ deducit ⁊ in
tendens rōnem vnā: ⁊ vnicū syllogismū ad
eā probandā sic arguit. hō ille qui est vere
media persona intrinseca in trinitate: ⁊ est
deo equalis ⁊ in auctoritate ⁊ est deo equa
lis in efficatia: ⁊ salubritate respectu hoium
⁊ est deo equalis in diuitijs ⁊ immensitate: ⁊
est deo equalis in mō operandi ⁊ actualitate.
⁊ est deo equalis in reficiendo mentem ⁊ in
cordis sacietate ⁊ gratia ⁊ est deo equalis in
informando ⁊ in vere doctrine claritate: ⁊ est
deo equalis in duratione: ⁊ eternitate: ⁊ est
deo equalis in honore. ⁊ gloria ac cultu sen
latrie ⁊ adorationis dignitate ⁊ est deo equa
lis immo idē cū patre in essentia ⁊ maiestate
⁊ est deo equalis in beniuolentia ad hoies ⁊
pietate ⁊ est deo equalis in dño ⁊ regni so
lemnitate ⁊ est deo equalis in amicitia ⁊ ca
ritate ⁊ est deo equalis in insistentia mutua
in seinuicē ⁊ intimitate et est deo equalis in
conferenda gratia hoibus et influenda san
ctitate et est deo equalis in sapientia et scien
tie luminositate et est deo equalis in beatitu
dine et eterna felicitate et est deo equalis in
patientia et longaminitate et est patri equa
lis in producendo spiritū et in spiritus fecun
ditate. Ille vtiq3 hō est vere filius dei. Nā iste
.xvii. conditiones intermedie probant ipsuz
esse verū deū prima vero conditio ⁊ vltima
ostendunt ipsuz esse verum deū qui est filius
dei qz ⁊ due proprietates competunt filio sed
hō iste qui dictus est iesus habuit supradi
ctas. xix. conditiones vt manifesta experien
tia Johannē ⁊ alios discipulos edocuit er
go ipse vere est filius dei. Probat ergo Jo
hannes istas. xix. cōditiones fuisse in hoie
qui dictus est iesus sin ꝙ ipse vere expertus
est ⁊ ceteri discipuli qui fuerunt cū eo tandē
cōclusionē diffuse probatā infert recolligit: ⁊
cōcludit dicens. Hec aūt scripta sunt vt: ⁊ vos
credatis qz iħs est xp̄s filius dei viui ⁊ po
nit vlteriorē finē ad quē ordinat̄ ista cōclusio
subdens: ⁊ vt credentes vitā habeatis in no
mine eius. Ultimo vero tanq̄ tabellio ⁊ no
tarius publicus cōcludit ꝙ ipse est discipulus
ille qui testimoniū perhibet de his ⁊ scripsit
hec et scimus qz verū est testimoniū eius po
tuitq3 condicionē suā de familiaritate: qz re
cubuerat in sinu eius in cena illius homi
nis et ideirco multa secreta didicerat vñ pre
dicta probauit et notarius ille autenticus red
diset solemnis. Ad hanc partē sacre scriptu
re testorm onialē ad euangelicā ascendendum
est per ascensum scalarem: et celicum. sunt
enim euangelia scala Jacob quia eis inni
tuntur omnia ... ibi repertur ibiq3 videntur

angeli ascendentes & descendentes quia di-
uina opera quibus volunt nobis condescen-
dere nos in celum erigere.ibi per euange-
listas.quasi per veras quatuor cherubin.secū
dum Dionysium.de quo alicubi scri-
ptum est in genesi.q̄ vidit Jacob in somnio
scalam.& cacumen eius tangēs celū & angelos
ascendentes & descendentes & dñm ipsi
scale innixum. Oratio.

Omine ihesu christe.qui nos p̄ scri-
pturam et doctrinam euangelicaz vo
care dignatus es ad fidem catholi-
cam vt credentes vitam habeamus eternaz:
nunc quidem in spe & in future inuenet hoc
in nomine tuo est per fidem nomine tuo quia
non est aliud nomen sub celo datum homi-
nibus in quo oporteat nos saluos fieri: pre-
sta mihi in merito eius omnium infirmi vt
corde credam ad iusticiam: et ore confitear
ad salutem.ac opere extendam ad vtilita-
tem et vtilitate in quatenus te misserante ad
eterne beatitudinis gloriam.nunc mente ac
cendar.et tandem re ipsa peruenire merear
ihesu nauāi saluator.Amen.

De pentheceosten. Capi.xxxiiij.

D Pentecosten.i. quin
quagesimā a resurrectiōe
sed decimā ab ascensione domi
ni.narrat dominus ihesus patri
de promisso suoq̄ discipulis fecerat de spiri
tusancto mittendo. Patre ergo gratiz hoc
habente.misisse spiritumsanctum vt ad di-
scipulos descendat.eosq̄ repleat et consolet,
roborat ac instruat.accumulum virtutum &
gaudiorum eis conferat. Et statim paratus
spiritussanctus subito veniret super eos de-
scendit. Notandum autez sm Bedam q̄ do
minus ihesus eundem spiritum veritatis.et a
se mittendum esse predixit. et eundem mox
a patre procedere subiungit.non q̄ ideo spi-
ritus alter a patre procedat quā a filio mit-
tatur.aut alio tempore a patre procedat quā
cum a filio mittitur.sed ideo filius cum a se
mittit et a patre dicit procedere.vt aliam pa
triz aliam esse suam personaz designet: atq̄
in eadem distinctione personarum vnaz esse
operationem.ac voluntatem suam.cum pa-
tris voluntate.et operatione denuncies. Cuz
enim eiusdem spiritus gratia datur homi
nibus.mittitur profecto spiritus a patre mit
tatur et a filio: procedit a patre: procedit et a
filio.q̄ et tua missio est ipsa processio.quia ex
patre procedit et a filio. Venit et sua sponte
quia sicut coequalis est patri et filio.sic can-
dem habet voluntatem cōmunē cum patre
& filio.hec Beda. Pentheceste interpretatur
quinquagintare est grecū vocabulū: sicut pa-
raceue & sceneophegia. inde enim admixti
grecis qui inter eos fuerunt ceteri nationes cō
versabant.grecis crebro vocabulo vtebantur. Est autem pentheceste expectatio quinquagesimi eius solennitatem septem diebus
pretiatam. Tria enim erant festa diebus sep
tem durantia.s.pascha pentheceste.et scene
nophegia. ((Cum ergo complerentur dies
pentecostes)).i.quinquagesime a resurrectōe
inchoarent diebus pretiande ((erant pter))
in cenaculo mentis spōsi vbi cena facta fue-
rat((discipuli fere centū viginti virtutes sc̄i
tus congregati in oratione perseverantes et
promissionem sancti spiritus expectantes.
Duodenarius ille apostoloz numerus. iam
erat decuplatus.((Et)) hora tertia.((fa-
ctus est repente de celo)).i.de aere ((sonus))
q̄ fragor quidam intonuit((tanq̄ aduenie-
tis spiritus)).i.flatus((vehementis))vt tanq̄
sit nota similitudinis:ac si diceret venturi spi
ritus in similitudine venti vehementis.sed
tanq̄ spūssancti vehementia vt tanq̄ sit ex-
pressiuū veritatis:q̄ vere spūssanctus dicit
vehemens.quasi vehemens non a mente et
a mentis affectibus alienō vel quasi ve adi
mens.idest eternam dānationem auferens.
Potest ergo ad sonum & ad spiritūsanctum
referri q̄ dictū est.tanquā aduenientis spiri-
tus vehemētis.quia equinoctū est ad vtrūq;.
Venit in sono ad terrendum rebelles: et in
flatu qui ab interiori procedit ad vivifican-
dum deuotorum effectus. ((Et replevit)) so-
nus ille vel spiritussanctus((totam domum
vbi erant sedentes)).i.omnes in domo sedē-
tes implenies q̄ dictum fuerat eis a domi-
no.sedete in ciuitate quoadusq̄ induamini
virtute ex alto. Nec enim dona nisi in
unum congregatis per consensum et ad su-
periora sublimatis per desiderium venire po
tuerunt. Et lingue dicuntur fuisse, velut ignis ((et
apparuerunt illis dispartite lingue tanquā
ignis)).i.radiosi ignei in modum linguarum.
insidentes capitibus singulorum. Ut ait Bre
gorius. Bene in igne spiritus apparuit. quia
ab omni corde quod replet torporem exigo
ris excutit. & hoc in desiderio sue eternitatis
accendit. Unde & origenes. De⁹ noster ignis
consumens est. Adhuc in nobis sunt que con-
sumi digni sunt. cum autem consumpta fue
rint.iā nō erit ignis glumēs sed illuminans.
Unde & Dicro. Ignis dupliceꝫ naturā ha-
bet quoniā & lucet vt veritas: sic & de⁹ lucet in
suis & peccatores incēdit. Insup & sepe dona

spūssancti ꝓgrue demonstrant insigne. Spi
ritus enim sanctus instar ignis.primo pur-
gat q̄ donā timoris.secundo liquefacit p̄ do
num pietatis.tertio decorat per donuz scien
tie.sexto cōsolidat per donū fortitudinis.qn
to clarificat p̄ donū cōsilij. septio illuminat p̄ do
num intellectus.septimo dulcorat p̄ donum
sapiēcie. Primus effectus ignis patet in ve
sse salmandre.secūdus in cera.tertius in me
tallis.quartus in lateribus.quintus in vapo
ribus.sextus in lucernis.septimus in cibis.((Et
sic repleti sunt omnes spūsancto)) & deinde
((ceperunt loqui varijs linguis)).sm impetū
eiusdem spūssancti((& prout ipse spūssanctus
dabat eis)) pnūciare & ((eloqui)) qui tunc dis
singulis prout vult.& spūs vbi vult.quādo
vult. Sp̄ūs vult quo vult.& quibus vult.radio
solum ne sciēcie omnē eos veritatez edocuit
& inextinguibili caritatis ardore ad omnem
dilectionem accendit.& inuincibili vi fortitu
dinis in omni virtute firmauit.inspirans il-
lis oium linguarū noticiam iuxta q̄ legitur
in sapientia. Spiritus dñi replevit orbez ter
rarum.& hoc qđ cōtinet omnia. Homo con
sciētia habens cuz omni creatura. & ꝑpter
quē facta est omnis creatura. scientiam ha-
bet vocis.idest linguarū. Ac si diceret. Spi
ritussanctus replens orbem terrarum. dedit
discipulis scientiā linguaz vt linguis omniū
gentiuz loquerentur. Tunc enim ecclesia in
vna gente erat cunctis loquentibus lingua
rum significabat q̄ ecclesia crescendo per om
nes gentes linguis oium locutura esset q̄: tuz
ecclesia linguas oium habet. Ubi ergo tam
omnes lingue loquebant omnes lingue cre
diture ostendebant. Ipsa autez species crea
ture in qua spūssanctus visibiliter descendit
ad quem vsum tunc in apostolos descende-
rit expressit: vt scilicet cui verbū intellectui in
cem.& affectui ardorem & cordi robur mini
straret. Lingua.n. verba explicat.ignis ꝯo il
luminat calefacit & testam roborat. Sed ad
alium vsum scilicet ad relaxandum peccata
datus fuit quando post resurrectionem suaz
dominus apostolis insufflauit & dixit. Acci
pite spiritumsanctuz quoꝝ remiseritis pecca
ta remittuntur eis & quoꝝ retinueritis re-
tenta erunt. Ubi notandū q̄ spiritussanctus
bis missus est super christū & bis super disci
pulos. super christum quidem & in specie co
lūbe in baptismo. & in specie nubis in trans
figuratione: q̄ gratia christi que datur per
spiritumsanctum. seruanda erat ad nos per
propagationem gratie in sacramentis et sic
descendit in specie colūbe que est animal se-
cundum. & per doctrinam. & sic descendit in
nube lucida. Unde & dñs dicitur dixisse
inquit audite. Super apostolos autem pri
mo descendit in flatu ad significandum pro
pagationem gratie in sacramentis cuius ipsi
ministri erant. Unde dicitur quorum remiseri
tis peccata remittuntur eis. Secundo in lin
guis ignis ad significandum propagationem gratie per doctrinam. Unde postquam re
pleti sunt oēs spiritussancto ceperunt
loqui variis linguis. Dicit ergo sm Grego.
scriptum legimus apostolos manifesta dona
tione spiritumsanctum accepisse. Primum
dño consignente in terra per insufflationem
postmodum presidente in celo in varijs lin
guis per ignem: q̄ caritas que in cordibus
per spiritumsanctum diffunditur. ductus
electis.s.dilectione dei & proximi implatur
in terra datur spiritus vt diligatur proximus
& celo datur spiritus vt diligatur deus & sicut
vna est caritas & duo precepta ita vnus spi
ritus & duo data. & q̄ per dilectionem proxi
mi perueniatur ad dilectionem dei recte. Pri
mo datur spiritus in terra & postmodum &
celo. sicut .n. Johannes qui non diligit fra
trem suum quem videt deum quem non vi
det quomodo diligere potest. Ita super ecclesiam
datus est apostolis spiritussanctus ad passio
nem ad purgandum qui fuerunt baptizati: &
ad faciendum miracula qui ad predicandum
sunt missi & dictum est eis egros sanate demo
nes eiicite mortuos suscitate. Unde Dicrony.
Ego quidem audacter pronuncio apostolos
ex eo tempore quo crediderunt dño semper
spiritumsanctum habuisse. nec absque eius
gratia signa facere permissi: sed cum pro mo
dulo atq̄ mensura recepisse. Primo autem
die resurrectionis eius acceperunt gratiam
sanctiſſpiritus: qua peccata dimitterent & ba
ptizarent ac scriptum adoptionis credenti-
bus traderent. Die vero pentecostes eis am
plius repromissum est videlicet q̄ virtutem
ex alto receperent qua & euangelium xp̄i cum
effectu gentibus predicarent. Unde Leopapa.
Non igitur ambigamus q̄ eum in die pen
tecostes implesse discipulos dñs spiritussan-
ctus non sunt huius inchoatio muneris: sed
adiectio largiatis. Nam & patriarche & pro
phete: & sacerdotes olim & primum tempo-
rum sancti sunt eiusdem spiritus sanctifica-
tione vegetati: & sine hac gratia nulla vn-
quam sunt instituta sacramenta nullaq̄ cele
brata misteria: eadem semper fuerit virtus
carismatum quamuis non eadez sit men
sura donorum. Dec Leo. Et sciendus q̄ spi
ritussanctus datur seu mittit visibiliter: & in
visibiliter. Visibiliter cum in aliquo signo vi

ſtoli demonſtratur. Eſt aũt in gntuplici ſpecie demonſtratus. Primo in ſpecie colũbe ſup chriſtũ baptizatũ. Secũdo in ſpecie nubis lucide ſup chriſtũ tranſfiguratũ. Tertio in ſpecie flatus qñ inſufflauit ꝛ dedit ſpiritũſanctum ipſe die paſche. Quarto in ſpecie ignis ꝛ lingue i quas duplici ſpecie apparuit hodierna die. Inuiſibiliter aũt mittitur cũ ad ſanctificandũ creaturã mentibus caſtis illabitur. Unde dicit. Spũs vbi vult ſpirat. ꝛ vocem eius audis. Sed neſcis vñ veniat aut quo vadat. Nec mirũ: q; dicit Ber. De verbo inuiſibili p oculos nõ intrauit: q; non eſt colorati: ſed nec p aures: q; non inſonuit. nec p nares q; nõ aeri miſcetur ſed mente. nec p fauces. q; non eſt manſum. i. comeſtũ vel hauſtũ. nec tactu cõperi illud: q; palpabile nõ eſt. Queres igitur cũ ſint inueſtigabiles vie eius. Uñ illud adeſſe nouerim. Nempe ex motu cordis intelligi ꝓſentiaz eius. ꝛ ex fuga vitioꝝ carnaliũq; cõpreſſione affectuũ. aduerti potentiam virtutis eius: ꝛ ex diſcuſſione ſiue redargutione occultoꝝ meoꝝ. admiratus ſum profunditatem ſapientie eius. ꝛ ex quantalacũq; emendatione morũ meorum expertus ſum bonitatem manſuetudinis eius. ꝛ ex reformatiõe ꝛ renouatione ſpiritus mentis mee percepi vtũq; ſpeciem decoris eius: ꝛ ex contuitu omnũ horũ ſimul. expaui multitudinẽ magnitudinis eius. hec Ber. Unde ꝛ Leo. Si qñ boni aliquid cogitamus. ſciamus q; ſpũſanctus habitat in nobis. Si vero aliquid mali ſignũ eſt q; ſpiritusſanctus receſſit a nobis. Unde ẽt Aug. Primus temporibus cadebat ſuperedentes ſpiritusſanctus. ꝛ loquebãtur linguis quas nõ didicerant quo ſpũſanctus dabat eis pronunciare. Signa erant tempore opportuno. Oportebat enim ita ſignificare in omnibus linguis ſpiritũſanctũ q; euangelium dei per omnes linguas curſurũ erat toto orbe terrarum. Significatũ eſt illud ꝛ tranſijt. Si ergo per hec miracula non fiat modo teſtimoniũ ꝓſentie ſpũſanctꝝ. vnde fit. vnde cognoſcit q; ſibi acceptiſſe ſe ſpiritũſanctũ. Interroget cor ſuũ ſi diligit fratrẽ manet ſpũs dei in illo. Videat probet ſeipſum coram oculis dei. Videat ſi eſt in illo dilectio pacis ꝛ vnitatis: ꝛ dilectio eccleſie toto terrarũ orbe diffuſe. Non attendat eum ſolum diligere fratrem. quem attendit ante ſe. Multos enim fratres noſtros non videmus: ꝛ in vnitate ſpũs illis copulamur. Quid mirũ q; nobiſcũ nõ ſunt. In vno corpore. ſumus. vnũ caput habemꝰ in celo. ergo ſi vis noſſe: q; acceptiſti ſpiritum ſanctum. interroga cor tuũ. ſi eſt tibi dilectio fraternis ſecurus eſto. nõ pot eſſe dilectio ſine ſpiritu dei. q; Paulus clamat. Caritas dei diffuſa eſt in cordibus noſtris per ſpiritum ſanctũ qui datus eſt nobis Nec Aug. Abſitio ergo ſpũſancti inuiſibilio fit in habitatione creature rationalis. ſed miſſio viſibilis fit ad inhabitationẽ demonſtrandam alijs. Et notandũ q; ſpiritũſanctũ alicui ineſſe certitudinaliter ſcire nõ poſſumus: q; ſpũs vbi vult ſpirat ꝛ neſcis vnde veniat aut quo vadat. Coniecturaliter tñ poſſimus colligere aliqua ſigna per effectus. ex quibus vtcunq; cõijcere poſſimus ſpiritũſanctũ alicui adeſſe vel ineſſe ꝛ hoc differenter ſm triplicem ſtatum. i. incipientiũ ꝓfientiũ ꝛ ꝓfectoꝝ. Naz ſm cuiuſlibet ſtatus exigentiã ſpũſanctꝰ diuerſimode in hominibꝰ operat. Et ſm hoc diuerſimode ſigna accipiunt. Nam ſpũſanctus ſpirat. inhabitat. et replet. ſpirat quo ad incipientes. inhabitat quo ad ꝓficientes ꝛ replet quo ad perfectos. ſigna aũt ſpũſancti quibus ſpirat quo ad incipientes. ſm Ber. ſunt tria. Primũ eſt dolor de culpa preterita q; ſpũſanctus odit ſordes: nec habitare pot in corpore ſubdito peccatis. ſecundũ eſt firmum ꝓpoſitũ cauendi futura cũ effectu. q; nullatenus haberi pot conatu proprio: ſine ſpũſancto per gratiã aſſiſtente: ꝛ infirmitatẽ noſtram adiuuãte. Tertiũ eſt: promptitudo boni q; ſm Grego. Amor dei qui eſt ſpũſanctus. nũq; eſt ociosus. operat enim magna ſi eſt. Quo ad ꝓficientes vero ſunt tria alia ſigna quibꝰ conijcit ſpũmſanctũ eos inhabitare Primum eſt frequens ꝛ iuſta ꝓſcientie examinatio. nõ ſolũ de peccatis mortalibus. imo de venialibꝰ: q; ſicut ſpũſanctus opponitur peccato mortali: ita feruor caritatis que eſt a ſpũſancto. opponit peccato veniali: vt ipſum ab aia expellat ne ſpiritui ſancto diſpliceat. ſcom ſignũ eſt concupiſcentie diminutio. Quãto enim in ꝓficiente caritas ſemper augeꝫ tanto cor a tpalibus elongatur. Unde dicit Aug. O caritatis venenum eſt cõcupiſcentia temporalitũ ꝛ nutrimentum caritatis eſt diminutio cupiditatis. Tertiũ ſignum eſt ſtudioſa mandatoꝝ obſeruatio: q; obſeruatio mandatoꝝ ſine vera dilectione eſſe non poteſt. Et ponit de hoc exemplũ Aug. Quis eſt inquit qui dicit diligo imperatorem: ſed odio legem ſuaz. ſi ergo dicis te diligere deũ mandata eius obſerua. Quo ad ꝓfectos aũt ſunt alia tria ſignater quibus cõlecturat ſpiritusſanctus eos repleuiſſe. Primũ eſt diuine veritatis manifeſtatio. Cum enim ſpiritusſanctus ſit ſpũs veritatis. ꝓprius ſibi eſt docere omnem veritatẽ. Et ideo in quocũq;

fuerit ſpũſanctus. per aliquas reuelationes diuinoꝝ ſecretoꝝ ſe pandit ꝛ et tanq; amico ſecreto cõmunicat. ſcom ſignũ eſt nihil timere niſi ſolũ deũ. ꝓfecta enim caritas foras mittit timorẽ. Nec enim nihil penale habet. timor aũt penã habet. Uñ apoſtolus vbi ſpiritus domini ibi libertas. Libertas aũt non ſtat cum timore ſeruili. Tertiũ ſignũ eſt deſiderii diſſolutionis: vt videlicet homo ex vehementia diuini amoris cupiat diſſolui ꝛ eſſe cũ chriſto: q; ſpũſanctus leuat mentẽ deſiderii ſupernoꝝ. Felix ergo anima que cupit diſſolui ꝛ eſſe cũ chriſto qñ certiſſimum habet ſignum q; ſpiritusſanctus eam repleuerit. Preter ꝓdicta autem ſigna ſunt alia tria: per que quis poteſt cõijcere ſe ſpiritũſanctus habere. Ideo enim ſpũſanctus in triplici ſigno apparuit ſcilicet in ſpecie nubis ſuper chriſtum tranſfiguratum in ſpẽ colũbe ſuper chriſtum baptizatum. ꝛ in ſpecie ignis ſup apoſtolorum collegiũ cõgregatuz. Primum ergo ſignũ eſt habundantia lachrymarum. Et ideo apparuit in ſpecie nubis. ſicut enim aduentẽte auſtro nubes reſoluuntur in pluuias. ſic aduentẽte ſpirituſancto mentes reſoluuntur in lachrymas. ſcom ſignum eſt dimiſſio iniuriarum ideo apparuit in ſpecie colũbe que felle caret. Tertiũ ſignũ eſt deſiderium ſupernoꝝ. Ideo apparuit in ſpecie ignis. ſicut enim ignis ſurſum tendit: ſic ſpiritusſancti corda ſurſum eleuare facit. ((Erãt autem inſtet viri religioſi in hieruſalem et in iudea habitantes)) et preter illos multi alij fere ((ex omni natione que ſub celo eſt)) ſuperuenientes. quia multis capſulitatibus iudei diſperſi fuerant. ꝛ modo ordinãte deo ad diem feſtum omnes conuenerant. Audito ergo fragore ꝛ ſono venti qui ſupra cenaculum in aere ſonuerat intantuz q; per totam ciuitatem audiri poterat. conuenerunt omnes ad diſcipulos ꝛ mirati ſunt: quia audiebat vnuſquiſq; lingua ſua illos loquentes. ((Alij autem irridebant eos: dicentes quia muſto pleni eſſent. i. vehementer ebrij: quia vehementior eſt ebrietas de muſto q; de vino defecato. Et quãuis hoc irridẽdo dicerent: tamen verum erat. quia non vino veteri q; in nuptijs fuit: ſed muſto gratie ſpiritualis erant impleti. de quo dicitur alibi. nemo mittit vinum nouum in vires veteres. Tunc ſurrexit Petrus cum vndecim. oſtendens eos non ebrios. cum eſſet hora diei tertia. ꝛ nondum eſſet tempus comedendi. nec ſolebant inebriari ieiuni: ſed potius ſpiritu ſancto repletos ꝛ prophetatum eſſe a Joel ſpiritusſanctꝰ aduentum ſuper homines.

Tunc ergo ipſe qui aſcenderat dedit dona. ſpiritum ſanctum hoibus q; ola nra bona ſurſum ſunt quo ipſe aſcendit. Tunc implebit q; ad paſſionem promiſerat dicens. Si ergo non abiero paraclitus non veniet ad vos. Si autem abiero mittam eum ad vos. Si carni carnaliter adheſeritis capaces ſpiritus non eritis. Senſus eſt. Non poteſtis plene capere ſpiritum quãdiu ſm carnem ſum vobiſcum. Uñ ille qui iam ceperat ſpiritum ait. Et ſi noueramus ſm carnem xpm ſed nunc iam non nouimus. Ubi attendam carnalibus deſideriis delectationibus dedit. Uerbum Bernar. Dicens ſi apoſtoli carni adhuc dulce adherentes que ſola ſancta: q; ſancti ſanctorum erat ſpirituſſancto repleri nequiuerant donec tolleretur ab eis tu carnis que ſordida eſt: ꝛ diuerſarum ſpurcitiarum ſanctis repleta aſtrictus ꝛ conglutinatus illum veraciſſimum ſpiritum te poſſe putas ſuſcipere niſi iſtis carnalibus conſolationibus funditus renunciare tentaueris. Reuera cum inceperis triſtitia impleuit cor tuum ſed ſi perſeueraueris triſtitia tua conuertetur in gaudium. Tunc.n. purgabitur affectus ꝛ voluntas renouabitur vel noua creabitur ꝛ erit vt que prius difficilia immo impoſſibilia videbantur cum multa percurrant dulcedine ꝛ auiditate. Nec Bernar. Si ergo delectationes ſpiritus deſideras delectationes carnis reſpuere debes. Quare vt ait Grego. ſi carni quodlibet abſcindimus mor in ſpiritu tu q; dilectat inuenimus: ſed hec pauca ſunt ſpiritualia hodie ꝛ delectationes ſpiritus delectationibus carnis preferentes licet multi deſerant habitum ſpiritualem. Poſſunt autem ſpirituales: ꝛ carnales cognoſci ex verbis apoſtoli dicentes. Qui ſm carnem ſunt que carnis ſunt ſapiunt qui vero ſm ſpiritum: que ſpiritus ſunt ſentiunt. ſpicialiter: tñ ex quibuſdam probatur hõ vere ſpiritualis videlicet ſed tamen ꝛ tantum fugit locus vbi ledi poteſt in ſpiritu ſicut vbi offendi poteſt in corpore ſi tam libenter ſtudet medicari ſpiritui ſicut corpori q; quanto dignior eſt ſpiritus corpore tanto magis cauendum eſt ſpiritui q; corpori a leſione. Item ſi cibus ſpiritualis ſine ſit oratio ſine predicatio ſcripture ſine lectio ſine corpus xpi ſine diuinum officium tñ delectat ꝛ confortat ſpũm ſicut corporalis cibus corpus ꝛ ſi tam inuitus negligit tempus cibi ſpiritualis ſicut ipſe cibi corporalis. Item ſi tã diligens eſt circa ſpũm ſicut hõ carnalis circa carnẽ. ſollicitꝰ .n. ſunt boni carnales vt in ſingulis temporibus habeant neceſſitates corporis i victu ꝛ veſtitu hyemis

& essent competentibus. ita spiritualis homo sollicitari debet. qua gratia indigeat in aduersitate. & qua in prosperitate. qua egeat ad amicos & que ad inimicos. quomodo se habeat solus cum deo & quomodo inter homines conuersando & sic de ceteris. Sed quis est hic & laudabimus eum. Multis enim aliqui huius temporis viri bona operantur. omnibus tamen operis sunt. Quia alij largitate gratiaz sunt adepti sed carnis incontinentia sunt lubrici. Alij vero corpore quidem sunt casti sed auaritie stimulis sunt cupidi. Alij autem gratiam lenitatis habentes sed rancore animi sunt pusillanimes. Alij vero non recordando iniurias suas cito ignoscunt sed minus caute eos custodiendo citius q irascendo ritus prouocant. Alij q deus singulis largiendo donauit. in hoc quasi proprio labore acquirentes gloriantur. alij corpus in abstinentia affligunt sed superbiam auaritiam. inuidiam. & alia nephanda admittunt vel detrahendo proximo quasi carnes illius cū sanguine comedunt. Et sic in multis hodie qui optimus in eis est quasi pastorus & rectus quasi spina de sepe. Sciendū autem quod plura sunt necessaria homini volenti proficere & in vita spirituali deo seruire. Primum est clara & perfecta noticia suorum defectum & infirmitatum. Secundum est ira magna & feruens contra suas naturales malas inclinationes & voluntates. Tertium est timor magnus quem debet habere de offensis hactenus contra deum factis. Quis non est certus an bene satisfecerit & si cum deo pacem fecerit. Quartus est magnus timor & tremor qui debet esse in ipso. ne per suam fragilitatem relabatur iterum in similibus vel in maioribus peccatis. Quintum est sortis disciplina. aspera correctio ad regendum quinq sensus corporales & totum suum corpus subiugandum in obsequiū iesu christi. Sextum est vitare virtuose omnem personā & oēm aliam creaturam que impellit eū non solum ad peccatū sed & ad aliquam imperfectionem spiritualis vite sicut vnū demonē infernalē. Septimum est dulcis & continua recordatio beneficiorum dei: que hactenus recepit & quotidie recipit a domino iesu christo. cū gratiarū actione. Octauum est nocte & die stare in oratione. Nonum est q ponet super se crucē xpi qua quattuor habet brachia: quorum primū est mortificatio moralium vitiorum. secūdus derelictio omnius bonorum temporaliū. tertium precisio omnium affectuum carnaliū amicorum. quartū subiectius cōtemptus & abhominatio & anichilatio. Discipuli itaq spiritu sancti veritate docti & illuminati. accensi & adhuc cōfortati & roborati. consolati & omni gaudio repleti: cum pauci essent: & simplices. totum mundum cōcusserunt. & pro magna parte subiecerunt partimq verbis ignitis. partim perfecto exemplo. partim miris & prodigiis. per totum mundum ecclesias plantauerunt: que & eiusdem spiritus sancti virtute purgata, illuminata atq perfecta ancilla facta est sponsa. eiusq paranimphio vt speciosa nimis miraq varietate circundata sathana vero & angelis eius terribilis: vt castrorum acies ordinata. ((Profecti)) quidem ((sunt)) non tam passibus pedum. quā passibus virtutum. sm supradictū xpi mādatū: nō immediate post ascēsionē: sed post sancti spūs acceptionē. nec statim accepto spiritu sancto diuisi sunt per mūdū. sed pdurauerūt adhuc circiter duodecim ānis in iudea. & deinde solemnis eorū diuisio fcs est p orbē vniuersū. cū eatent in ipsū in iudea pdicarent. sicq plecti & diuinitus pdicauerunt intelligēda. credēda. agenda. & appetēda ((vbiq)) per orbē vniuersum ((domino)) sine quo nihil facere poterūt ((cooperante)) hoc est virtutū operis ministrante ((& sermone confirmāte sequētibus signis)) vtūtute nominis iesu christi imperarent omnibus creaturis & morbis. nam vt predicatiōis eorum doctrina credibilis fieret & firma adhibita sunt signa & miracula. sermo enim q super naturam & rōnem est. nō nisi signis cōfirmari pōt. Unde Greg. preceptū obedientia sequit. obediētiq signa comitantur. sicut vero tunc confirmata ē predicatio signis. ita nunc quēlibet predicatorem sermonē confirmare opōtet signis bone operationis. Unde Theoph. sciendum aūt est & hoc q nunc sermo per opera confirmatur. sicut in apostolis tunc opera confirmabant sermonem sequentibus signis. Fiat autez o xpe vt nostri sermones quos de virtute dicimus per opa confirmentur: & actus vt tandem simus perfecti te cooperante in omnibus verbis & operibus. quia te decet & sermonum & operum gloria. cum sis virtus dei & sapientia in secula seculorum. Nec Theoph. Et tunc impleta est prophetia que ait in omnem terram exiuit sonus eorum. & in fines orbis terre verba eorum. Seminauit quidem ignitus ac sanctificus spiritus in apostolorum corda sermones. & vt sapiens adinuentor duodecim tropas fidei in organo positas nouo statu implenit. diuersisq spiritualibus currens in fistulis apostolicis cunctis verba diuine virtutis sparsit. Oēs gentes delectabilem inuitauit ad sonum & trinitatis predicauit misterium. Igitur effectus & fructus nō modicus ex hoc subsecutus est q

magna veneratione sit digna solemnitas hodierna. Ait Grego. Pensate fratres charissimi post incarnationem vnigeniti filij dei. qualis sit hodierna solemnitas de aduentu spiritus sancti sicut. n. illa ita quoq: & hec est honorificabilis. In illa quippe deus in se permanens suscepit hoiem in ista vero hoies venientem desuper susceperunt deum. In illa deus naturaliter factus est hō in ista hoies facti sunt per adoptionem dei. Pensa & quanta sit ista solemnitas hr in cordis hospitio aduentum dei. Tergat ergo sordes praui operis qui deo preparat domum mentis. Grego. Et notandum q non statim post ascensionem: sed post decem dies misit spiritum sanctum. Primo vt apostoli ieiuniis: & orationibus se aptos eius aduentui prepararent. Secundo q si spiritum sanctum percipierent q decem precepta explerent: Misit autem quinquagesimo die a surrectione: vt sicut pplus iudeorum post liberationem suam ab egypto quinquagesimo die accepit legem timoris ita pplus fidelium post liberationes suas a mundo quinquagesimo die accipere legem amoris. In iubilo etiam .i. quinquagesimo anno recepit pplus iudeorum libertatem amissam: & hereditatem ita ac die recepit pplus xpianus libertatem amissam & paradisi hereditatez dies ergo penthecostes erat apud iudeos celebris: q: tunc descendit dns super montem synai in flamma ignis: & cunctis audientibus dedit legem eis. Ita quinquagesimo die a pasca spiritussanctus in monte syon super discipulos in linguis igneis descendit & legem nouam gratie spiritualis eorum mentibus impressit. Ait Bed. Nec nimirum solemnitas non tñ chrismatibus consecrata est euangelicis verumetiam legalibus iam olim est presignita misterio ac dño iubente per oēs annos sacris obseruata ceremoniis. Libertati quippe egyptia seruitute filii israel per immolationem agni paschalis exierunt in desertum vt venirent ad terram repromissionis peruenerunteq ad montem synai & descendens dns in igne super montem quinquagesima die pasce pacta legis decalogum eis disposuit: atq in memoriam date legis statuit eo die per annos singulos sacrificium sibi de frugibus eiusdem anni ad altare deferri. Que autem sit agni paschalis immolatio que egyptie seruitutis absolutio cunctis legentibus liquet: q: videlicet pascha nostrum immolatus est christus: & ipse verus est agnus qui abstulit peccata mundi. qui sui sanguinis precio nos a peccatorum seruitute redemit sue resurrectionis exemplo nobis spem vite & perpetue libertatis ostendit. Quinquagesimo ergo die post occisionē agni data est lex descendente domino super montem in igne. & quinquagesimo eque die post resurrectionē nostri redemptoris data est gratia spiritussancti discipulis in cenaculo cōstitutis. Et hic enim altitudo cenaculi. & ibi cacumen montis. sublimitatem precedentium et bonoq indicat celestiaz. & q nemo infimis adhuc desideriis inherens. vel diuinis obtemperare mandatis. vel supernis possit dignus existere donis. Nec Beda. Sicut ergo spiritussancti missio fuit in legislatione prefigurata. & festum pēthecostes q modo agitur ab ecclesia. cum quasi figuraliter pagebat a synagoga. Quinquagesima ergo die post ḡ iudei de egypto exierāt decem precepta in monte synai a domino receperūt. ita quinquagesima die post ḡ nos sumus ab inferno liberati. receperūt discipuli gratiam spūssancti. Istud etiā prefiguratū fuit in suphabundātia olei. q data paupercule vidue q preces helisei. qui misericordia motus sup pauperiam. ipetrauit ei a dño olei habundantiam. Per viduā itaq designatur sancta ecclesia. que ablato sponso suo christo videbatur tanq vidua. sed dominus misericordia motus. dedit ei olei habundantiaz. hoc est spiritussancti gratiam & linguarū intelligentiam. Istud miraculū de intelligentia linguarum quasi per figuram deus premonstrauit. in eo q in edificatione turris babel diuersas linguas creauit. Tunc enim vnam linguam in diuersas mutauit. modo vniuersaliq intelligentiam omnium linguarū dedit. Nec miraculum istud nunc feciss set. si diuisionem linguaz tunc non premisisset. Et sicut tunc per linguas confudit edificantes. ita modo per linguas confudit idolos: qui multum confusi fuerunt. quando tam grande miraculū audiuerāt. In hac ergo solēnitate laudemus' tetis. viribus dñm exultemus & letemus in eo: q: inde fructum non modicū nos qui ad fidē venimus cōsecuti sum⁹. Nō solū aūt hominibus gaudium in hac solēnitate prouenit: sed & beate virginis gaudiū inde crementum accepit. de qua Anshel. sic ait. Sed & gaudioz suoz magnitudo nō nihil incrementi accepit. cū venientibus super discipulos spiritussancto. mox ad predicationem illoz fidē filii suī tanta hominuz multitudo suscepit. Ibi nanq excepto gaudio q de salute generis humani in illorum conuersione concipiebat. intellexit filius suum nō fuisse gratis. i. frustra mortuū: cum tam efficaciter videbat operari fidem mortis eius.

etiam in eis q actores illius extiterant. Benus homo ad salutem vocari videbat. Cuius rei gratia filiꝰ de ꝛ incorporauit ꝛ in cruce passum ante intellexerat. Quapropter letabat q deo & ante preparationem in rez veram transibat. Gaudebant ꝛ gaudent homines. qz q amiserunt centuplicati precq̃ seno re recipiunt. Conuersi serui resurgunt fratres ꝛ filij. Dec Anshel. Et Guto precipue et specialiter in idolatribus enthelominus tamen semper ꝛ momento omnibus deꝰ laudare debemus. Nam vt dicit Grego. Quid est q homo semper deū nō laudat: qz quelibet creatura ad deū laudandū nos inuitat. Ad hoc autez nobis valde est necessaria spiritus sancti gratia. Ut Ber. Si quis torpet ꝰ det laudem certissimum habet in se experimentum. q non habeat in se spiritū sanctū quia vbi spiritus sanctus inhabitat laudem dei excitat. Inuocantes ergo spiritū sanctū semper laudemus deum. Ad hoc enim facti sumus: vt deum sine fine laudemus. sicut superni ciues deum laudant. ꝛ cōtinue vbi semp sunt dies leticie. ꝛ nunq̃ deest solemnitas ꝛ gratiarum actio ꝛ vox laudis. Scriptū est enim. Beati qui habitant in domo tua dñe in secula seculoꝝ laudabunt te. Dec maxime verimonachi faciunt: qui die ac nocte psallunt. Unde Diero. Monachi debent habere puritatem martyrum. siquidem ꝛ ipsi martyres sunt. Qđ enim faciunt angeli in celis hoc monachi psallentes die ac nocte faciunt in terris. Dec Diero. Et maxime assimilat nos celestibus q̃ nis adhuc in terris peregrini simus. Unde Ber. Nihil ita ꝓprie quendam terris representat celestis habitationis statū sicut alacritas laudantiuꝫ deum dicente scriptura. Beati qui habitant in domo tua dñe: in secula seculoꝝ laudabunt te. Dec Ber. Festinemus igitur ꝛ nos ingredi in illaꝫ requiem: vbi tanta superhabundat indefinenter lencia. ꝛ ad patriā nostram totis conatibus suspiremus. Desit in seculo qperegrinamur a dño. Qui enim non peregrinatur a corpore suo. peregrinat a dño. Multo aūt melius est dissolui a corpore ꝛ adherere deo. Optamus ergo huius miseri ꝛ putridi corporis nostri cōpagem ꝛ ei curam in desiderio nō faciamus: q hic nos detinet carceratos ꝛ peregrinos a tanto bono qz ꝺm apl̃m. Quidiu in hoc corpore sumus peregrinamur a dño dicamusq̃ cū eodem apostolo cupio dissolui ꝛ esse cum xpo. Et iterum. Infelix ego homo. qs me liberabit de corpore mortis huius. Desideremus eius dissolutionem ꝛ eaz cōtinue a dño postulemus qz per nos eam ꝓsequi non valemus. Et interim salutem monemur mundo ꝛ pompis: ac concupiscentijs eius ꝛ abstrahamur nos corde letati ꝛ persteterint ab his rebus caducis ꝛ miserijs. brevibus ꝛ leuibus harum rerum visibilium solaciunculis. que animas nostras vitijs inficiant ꝛ virtutes a dño excludunt. Quia secundum Gregoriū. Concupiscens visibilia inuisibiles virtutes amittit. Et secundum Crisostomum. Nulla res tic precedit virtutem sicut voluptas corporalis. Unde ꝛ leo papa. Dec maxime interiora hominis corrumpit. q exteriora delectat: ꝛ tanto rationalis anima purgatior quanto fuerit substantia carnis afflictior: ꝛ breuiter vt ait Augustinus. Cetera creatura vilescat: vt solus creator in corde dulcescat. Nam secūdum apostolum. Vanitati creatura subiecta est. Et ideo amatores suos facit vanos: ꝛ multos decipit incautos. O quam felix quem misera mundi vanitas non seduxit: que nunc ꝓcipue multis illudit. Unde Crisostomus. Semper quidem: sed nunc precipue competenter dicitur vanitas vanitatum ꝛ omnia vanitas. Nunc versiculum si saperēt qui in platea versantur: in parietibus edibus ꝛ vestibus suis scriberent: in domo: in tanuis: ingressibus: ꝛ ante omnia in conscientijs suis suis: vt semper eum oculis cernerent: ꝛ corde sentirent. Quonīā quidē multe sunt facies: multe imagines false: que decipiunt incautos. Istud oportet quotidie salutare: carnē ꝛ in prandijs: ꝛ in cenis. ꝛ in omnī cōuictu vnūquēq̃ proximo suo canere: a, proximo suo libenter audire. qz vanitas vanitatū est: ꝛ oia vanitas. Dec Crisō. Amorē ergo rerū deficiētium ad incorruptibilia transferamus: ꝛ ad sublimia vocati celestibus delectemur. Ut sancti gaudent inde gaudeamus. horum diuitias concupiscentes. per bonam emulationem ad ipsos tendamus. Cū quibus nobis fuerit cōsortium deuotionis: erit ꝛ cōmunio dignitatis. Mentem nostram semper in celis habeamus. ꝛ ad dñm multipharie nos vocante totam corde ꝛ desiderio tendamus. Quia vt ait Aug. Exultauit vt gigas ad currendā viā. Nō enim tardauit sed cucurrit. clamans dictis. factis. morte: vita. descensu. ascensu: vt redeamus ad eū ꝛ discessit ab oculis: vt redeamus ad cor ꝛ inueniamus eū. Et ipsum quoq̃ aspicientes ꝛ cum semp in corde retinentes. pugnemus viriliter: qz tota ꝓsens vita militia est ac conflictus ꝛ [illegible] Nam ꝓspera ꝛ aduersa, seruoꝝ ꝛ [illegible] refectio ꝛ inedia sopor ꝛ vigilia. [illegible] p tristitia. fletū ꝛ leticia: quies ꝛ

ꝛ infirmitas. afflictio ꝛ voluptas. ꝛ quecūq̃ in hoc mundo sunt. pugnant ꝓtra nos ꝛ impediunt nobis. Et qz nunq̃ deest aduersarius no bis insidiando. sit semp paratus noster animus resistendo: qz certamen nostrū breue ē. premium vero eternum. Nec vnq̃ a pugna cessemus. qz q̃tūcunq̃ vicerimus. semp tamen restat q vincamus. Unde Leo papa. Donet is sanctis suis quotidianam gratia diuina victoriā. nō auferat tamen timidicandi materiā: qz ꝛ hoc ipsum de misericordia protegentis est qui nature mirabili ne de ꝓfecto ꝓlio superbiret semper voluit superesse q vincerent. Unde ꝛ Crisō. Sancti etsi a carne vincī nō possunt quasi tamen spirituales. tū percuti possunt quasi adhuc carnales. Dec Crisō. Igit q̃ q̃dvelectamenti vel cruciatus transitorii occurrit. statim hoc tanq̃ preteritū reputemus ꝛ ad id q semper manet mētis oculos dirigamus. Nā omnia que in mūdo sunt velut vmbra velociter trāseunt ita vt preterita sunt nec fuisse putentur. Et ideo momentaneum ē ꝛ cito trāsit q hic delectat ꝛ cruciat: is eternū ē q̃ ꝛ sine fine manet q ibi cruciat vel delectat. Nec tamē digna facere vel pati hic possumus. ad ea q̃ ibi consequi vel euadere speramus. Unde Ber. Non sunt condigne passiones huius temporis ad peccata que cōmittimus ad beneficia que accipimus. ad penas inferni quas euasim⁹ ad premia eterna que expectamus. Dec Ber. Tanta quippe est preeminentia eterne glorie. ad temporales et transitorias passiones: vt diligens perspector deberet potius eligere. multis annis in fornace ignis ardentis velle torqueri: ꝛ multa mala pati. q minimo premio in futuro sibi reseruato velle ꝓfuturi. qz labor: est cum fine: ꝛ merces sine fine. Unde Augustī. Dā mea si quotidie oporteret nos pati tormēta ꝛ perferre penam. si ipsam gehennam longo tempore tolleraē. vt christum in gloria sua possemus videre ꝛ sanctis eius associari. Nonne esset dignum pati omnem quod triste est. vt tanti boni tantiq̃ glorie participes haberemur. Insidientur ergo demones parent suas temptationes: frangant corpus ieiunia: premant vestimenta laberes grauent: vigilie excitent. inclamet ille inquietet me ille trigus incuruet. conscientia murmuret. caput doleat. pectus ardeat: infletur stomachus. pallescat vultus infirmet totus [illegible] in dolore vita mea ꝛ anni mei [illegible] gemitibus. ingrediatur putredo in ossibus meis et [illegible] subter me scateat: vt requiescam in die [illegible] tribulationis ꝛ ascendam ad [illegible] pulum [illegible] tectum nostrum. Unde ꝛ Crisō. Ola agamus vt non a gloria excidamus. Nequaquam. n. difficile si voluerimus. Nequaquam onerosum si attenderimus. Si. n. sustinuerimus ꝛ coronabimur. Quid. n. si sustinuerimus si tribulationes veniunt si per persecutiones arctam ambulauerimus viam. Arcta. n. via est ꝛ laboriosa. Optime vero nra leuior ꝺm ipe iuuenem. Transponamus igitur oculos in celum ꝛ semper illa imaginemur ꝛ videamus. Si. n. in illis semper conseruabimur non a voluptuosis que hic sunt patiemur quid necq̃ tristia vt gratia portabimus hic ꝛ hic sumus deficiemus ꝛ nihil necq̃ nos subicere necq̃ euincere poterit solum si desiderium illuc tenderimus: si ad amorem illum aspiciemus. Et quid dico qm̄ non volebimus in presentibus versatis Necq̃. n. videre ea putabimus de reliquo.

Tale. n. est amor spiritualis. Eos veniq̃ qui non presentes sunt nobiscum ꝺ absentes diligunt autem ꝺm vnamq̃q̃ imaginantur diem. Magna. n. amoris tyrannis ab oculis. n. desistit ꝛ ei qui diligitur alligat alia si ita xp̄m amaturus. Ola que hic sunt vmbra ola imago videbuntur: ꝛ omnium ꝛ dicemus ꝛ nos. Quis nos seperabit ab amore xp̄i. Tribulatio vel arctatio. Non dixit pecunie vel diuicie vel pulchritudo. Dec. n. valde vilia: ꝛ derisibilia sed: que viḍebantur esse grauia posuit fames persecutiones mortes. deinde ille quidem. ꝛ hec vt nihil existentia erpuit. Dec igitur ola ex cogitationes: ꝛ voluptatem voluptati comparentes eligamus que meliora sunt vt futuris fruamur bonis. Dec Crisostomus.

Oratio.

Esu largitor donorum omniuꝫ qui in ignis specie super discipulos tuos misisti spiritum sanctum precor: ꝛ obsecro ptissime: vt hec dona que discipuli tui de tua sumpserunt largitate (licet indignus) sumam ad salutem meam te largiente. ꝛ mitte super nos seruos tuos spiritum tue caritatis dilectionis: ꝛ pacis qui corda nostra visitet a vitijs purget virtutibus illustret in vinculo dilectionis astringat lumine tue cognitionis illustret ꝛ ardore tue dilectionis inflammet condona nobis peccata ꝛ dona vitam eternam. Amen.

De laude diuina. Capitulum lxxxvi.

Quia dictum est de laude diuina qua super deū cum laudare debemus ideirco conueniens quenter de ea aliquantulū latius videamus. Immensa quippe creatoris ꝛ conditoris nri bñficia. que tibi aīa mea ab eo cum te ex ni-

phio creauit & condidit collata sunt. ad debitum continue dilectionis: ac gratiarum actionis & laudis iugiter reddendum te astringūt Adhoc enim cum non esses sola & gratuita bonitate diuo creata & ad similitudinem dei facta es vt eum diligendo ip̄z & fine fine collaudes: Unde Anſel. Euigila anima mea euigila. adhere diuinis bonis intende sempiternis temporalibus derelictis. Considera in ipso creationis exordio. quid sublimitatis. quid dignitatis conditor tibi contulerit: & perpende quo amore: qua veneratione colendus sit. Certe enim vniuersitatem rerum, visibilium & inuisibilium creans & ordinans humanam naturam facere disposuisset. summo concilio de tue conditionis dignitate tractauit: vt pote qui ceteris creaturis que in mundo sunt altius honorare disposuit. Uide igitur sublimitatem tue creationis. & retracta debitum reddendi amoris. Faciamus (ait deus) hominem ad imaginem & similitudinem nostram. Attende igitur diligenter quid sit ad imaginem & similitudinem dei te esse creatam. agnosce aliud esse similitudinem. aliud imaginem verbi gratia. Potest habere similitudinem quidam cū homine. equus. bos. & cetere simile creature. imaginem vero hois non habet nisi alter homo. Manducat homo. manducat & equus. Ecce quedam similitudo ac cōmunis inter naturas dioeses. imaginez ho hominis non imitatur: nisi alter homo eiusdem nature cuius imago est. Dignior igitur ē magis quam similitudo. Similitudinez itaq; ad deum hoc modo habere poterimus. si eū esse bonum considerantes. nos bene eē studuerimus si eum iustum esse cognoscentes nos iusti esse contendamus. si misericordiam contemplantes nos misericordie operam demus. Quomodo autem ad imaginem suam attende. Deus semper meminit sui. intelligit se amat se. Et tu ergo si pro modulo tuo insatigabiliter memor fueris dei. intellexeris deū. amaueris deum. eris ad imaginem eius: qa hoc facere niteris quod semper facit de⁹. ad memorandum & intelligendum: atq; amandum summū bonum totum debet homo referre quod viuit: ad hoc omnis cogitatio. omnis voluntas cordis retorqueatur: arceatur confirmetur. vt ifatigabili affectu sis memor dei intelligas deus. ames deum: & tue creationis dignitatem qua ad imaginem ei, creata es. salubriter exprimis. Ut quid te deus tam preclaro conditionis priuilegio sublimarei: nisi te suis laudibus indefinenter intendere vallet. Ad laudandum igitur conditorē tuū eata es: vt eius laudibus vacans. & hic iusti

cie merito in illum semper proficias & in futuro beate viuas. Laus enim eius & ḥ iustificā & ibi beatitudinem tribuit. Sed si laudas ex toto corde lauda. diligendo lauda. Nec est enim sancto laudandi posita regula. de omni corde suo laudauit dominum. & dilexit deū qui fecit illum. Laudā ergo ex toto corde lauda: & quez laudas dilige: quia ad hoc facta es vt laudes & diligas. Laudat namq; sed ex toto corde non laudat: quem ad benedicendum deum prospera demulcent: sed a benedicendi munere aduersa reuirgunt. Laudat quoq; sed non diligit qui in dei laudibus aliud q̄ ipsum laudando requirit. Laudā igitur & digne lauda: vt nulla in te cura nulla intentio: nulla cogitatio. nulla solicitudo mentis. inq̄ tum tibi virtus suppetit a laude dei sit vacua. Ab eius laude nulla te huius vite prosperitas revocet. nulla conpescat aduersitas. Dic enim ex toto corde laudabis dominum. Sed cum ex toto corde eum laudaueris. & diligens lauda. nil aliud ab eo q̄ ipsum expetens vt ipse sit finis desiderij tui. ipse premium laboris. ipse solatiū ḥ⁹ vmbratilis vite. ipse possessio illius beate vite. ad hoc itaq; facta es: vt cum sine fine collaudas: quod tunc vtiq; intelliges plenius cum eius beate visione sublimata. Uidebis te sola & gratuita bonitate illius. cuz non esses. de nihilo tam beatam. & ad tam ineffabilem beatitudinem creatam. vocataz iustificatam: glorificatam. Talis namq; contemplatio insatigabilem tibi amorem dabit eum sine fine laudandi. ex quo & per quem & in quo tantis & tam immutabilibus bonis te beatificatam gaudebis. Nec Anſel. Non solum autem hec premissa. sed maxima quoq; redemptoris & saluatoris tui beneficia. quib⁹ te cū perdita esses redemit & saluauit ac multipharie multisq; modis vtuificauit & sublimauit. ad laudandum deum te prouocāt multipliciter & obligant. Exerce ergo te in laude diuina. quia ad hoc tibi membra sunt data. vt deo laudes canas & gratias ei referas. Unde Crisō. Nam & oculos & os ad auditum propterea in nobis posuit deus vt omnia ipsi membra seruirent vtique ipsius sunt audiamus q̄ ipsius sunt loquimur que ipsius sunt operemur eiq; laudes canamus assiduas & gratias per cuncta referamus. per que hec omnia cōscientie nostre secreta mundemus. Nec Crisō. Ut autem melius in laude diuina te valeas exercere. prius humilia te deo valde & pic ex intimis precordiis tuis humiliter & deuote pater misericordiarum scio & vere cognosce q̄ me peccatorem miserum magis decere ram te iacere prostratū & cū fletu ac gem

peccatorum veniam flagitare q̄ te ore pollu to laudare. Sed tū de tua pissima bonitate & ingenita dulcedine eibusq; mortalibus promulgata virtute confisus te laudare cupio ex intimis. precordiis. obsecrans viscera miserationum tuarum vt me vermen immundum carnem mortuam & cadauer putridum non despicias. dic deus meus nem & pe virtutes celorum te condigne laudare nequeunt q̄ hominus ḥō fragilis putredo & vermis. Bonorum quidem meorum non indiges sz tuam superexcellentem bonitatem tanto nobis manifestam facis quanto infirmitatibus nr̄is magis miserando condescendis & gratiam gratis ex solo liberalitate ligarie. Umbram quidem nititur apprehendere: & sequitur ventum q̄ se ex condigne laudare te existimat. Impossibile attemptat q̄ te ad plenum laudare laborat. Nec tū tō a laude celsandum est sz mihi pariterq; cibus creaturis laudare conuenit suum creatorem: q̄ nulla creatura est q̄ opificem suum non laudet vel saltem laudabilem reddat non ignoro dictum propheticum: q̄ videlicet rectos decet collaudatio & q̄ non est speciosa laus in ore peccatoris. Et tō ve mihi q̄ quid dicam non habeo aut quid videbo mihi cum ipse fecerim. Si. n. iustificare me voluero os meum condemnabit me. Sz nunquid tō te non laudabo q̄ immundus me esse cognosco nōne & vermes & rane immunde ex putredine generate coaxitantes in paludibus te suum creatorem laudare cupiunt. put sciunt & pñt nō & si velut alaudula & philomena dulciter cantare nesciunt sz nec velut hō rōnabilis te cognoscere pñt saltez hoc faciunt q̄ te cognoscentibus materiam tue laudis tribuunt. O vtinaz cuncta suauia instrumenta musicalia celestes quoq; armonie ac terrestres melodie de corde suo suriuz pcederent & condignas laudes taz dulciter psonarent vt oculis diuine maiestatis tue grate fierent ac totaz celestez curiaz nouo quodaz & ineffabili gaudio letificarent sz quid dicaz. Demetipsuz dñe tua laude indignuz esse cognosco q̄bozez precor vt saltez cetere creature mobilitate pclare imperfectuz meus diligēt supplere. Igit̄ opto & ex toto corde desidero vt orbes planetarum ac celuz ꝑ dereuz limpidissimo lumine radiolum. & florifera quoq; germina vernali decora conspicua pulchritq; coloribus adornata necnō: & oia ignite caritatis desideria de cordibus tuis vehementissimo amore diligentium pceden tia te laudent & benedicant in secula. Optarē etiaz ex intimis pcordiis meis vt si inuentus celerius consummata annositatē mathusalem coequasset. q̄ vnusquisq; annus tam longe ut tempore predicti. & vnusquisq; mēsis annorum cordē. & vnaquecq; ebdomada horum mensium & quilibet dies ebdomadarie ḥs hora ipsorum dierum & quodlibet minutum horarum predicti tēporis. te ex persona mea collaudarent. tam deuote & effectuose quam inquam aliquis de numero beatorum spirituum in splendoribus sanctorum te laudare in tanta duratione potuisset. ac si hec omnia in propria persona complexissem. & q̄ laudis frequēs innouatio in sua infirmitate oēs excederet spēs. numerosū. Quid plura. Fac de me hoc q̄ tibi placuerit: q̄ quidē est aliq; tuo in naribus meis a te laudis preconijs non cessabo. sed & cum virtus loquendi mortis hora defecerit. & meum iesum amplius ḥ debilitate proferre non valebo pero vt saltez nutus oculorum: vel extensio digitorum sit innouatio & confirmatio omnium desiderabilium affectuum & verborum atq; operum preteritorum & futurorum: que vsq; ad extremū iudicij diē tibi cū deuoto famulatu offerre vellem si tam diu viuere posses. Insuper dilecte hec aditio desiderans corde affectuose vt q̄ corpus meū fuerit in puluerem minutissimum redactum & lapide clamuz q̄ de qualibet particula minutissima vox amena laudis & glorie tue exurgat. que durissimum lapidem penetrans. celorum altitudinem transcendat & vsq; ad extremam iudicij diez viue laudis ḥ conium extollat donec in resurrectione beata corpus & anima pariter vnita in tue laudis glorificatione eternaliter copulentur. sane quidū adhuc sum in hoc corporis ergastulo a laude tua non tacebo: nimirum videm⁹ q̄ plerumq; inter dulcissimas nemoris auicu las & cinnitantes philomenas. cenū quoq; crocitantes assunt in hoc eodem modulo q̄ acceperūt creatori suo subseruientes. sic & ego peccator cum sim: cantum ad man⁹ habeo peccatorum & prout possum deum meū p ip sum laudo & glorifico in eternum. si quidem aliud de deo dulcius canere nescio nisi hec vt delicet. qm̄ suauis est dominus vniuersis & q̄ misericordia eius super omnia opera eius. O deus meus misericordia mea. In hoc letetur anima exhilarat̄ cōscientia & gaudio immenso irrigantur omnia ossa mea. hoc suaue canticum aia mea vsq; in seculum. inter spirituale genus auium. cum leto corde. dulci cantu carmine. Quotiensc̄unq; etenim mente reuoluo qualis aliquando sui. qualia discrimina euasi. a quantis periculis me protexisti & a quib⁹ malis me eripuisti. Dirripuistiuin & a quib⁹ malis me eripuisti. Dirripuistiuin & a quib⁹ malis me eripuisti. Dirripuistiuin

periculosis constituisti.ꝛ me dulciter ac p a
terne liberasti. Cū hec in quā ꝛ similia bona
a te mihi exhibita pertracto.mirum est q̄ in
bonum omnium affectuosa recordatione me
ipsum pre amore portare valeo.ardentissimi
quidem amore ignibus incandesco. O de
mentes quidem peccatorem tibi reconciliantes
patienter expectasti.quotiens ꝛ quā paterne
nunc quidem dulciter.nisi vero dure me am
monuisti.nescientem in benedictionibus dul
cedinis preuenisti. filio prodigo ꝛ peccatis
pergrauato ac grauis nudato in occursu ve
niens paterne occurristi.ab iterante vias par
uas misericordem faciem non auertisti sed
semper ꝛ vbiq̄ pius ꝛ misericors fuisti : ꝛ q̄b
dā omnibus malis est quod his omnib⁹ be
nignis tam multiplicibus ingratus semper extiti
nec in summa bonitas propter hoc destitisti.do
nec tandem me dulciter ad te traxisti. Ab ſi
ma ꝛ inestimabilis pietas.nunquid in his o
bus incipiam a laude continere potero: nec
quaquā.deus meus misericordia mea. p his
omnibus ꝛ aliis innumeris beneficiis opto ꝛ
desidero vt talis tanquam iocunda laudā
tio sit tibi ex me qualis fuit beatorum spiritu
laus .tunc cum in primo aspectu tue diuinis
sime maiestatis gaudebant se eternaliter in
tua laude confirmatos.malos vero a te fine
fine detrusos. Itemq̄ tam magna tamq̄ io
cunda sit illa laudatio.quanta est animarum
sanctarum.cum a carcere purgatorij erepte.
vultum glorie tue primo presentantur vt tuam
iocundā faciem intuantur ꝛ quāta erit lauꝫ in
plateis celestis hierusalem.post finalē omniū
resurrectionē quādo electi a malis segregati.
deū iocundo corde laudabunt.ac ō sua salua
tione eternaliter gloriabuntur. O amantissi
ma sapientia bonitatis immensa te precor. vt
omni mane diluculo cū ad te surrexero ꝛ ocu
los aperuero simul quoq̄ cor meum in tua
laude aperiatur.ac quodam lucifero splendo
re ꝛ flammeo ardore laudis tue facula immē
sa ex eo simul exurgat.Et peto vt ḣ laus tuaꝫ
blande ꝛ suauiter resonet in corde tuo pater
no.sicut sonare consuevit suo modo omnium
cytharedorum.ac musicalium instrumento
rum suauis modulatio in corde iocundo sta
tu iuuenilis floridi.Et in hac laudis facula
simul ascendat tue laudis tam odorifera su
mi virgula tam gratiosa ac si esset composita
ex omnibus aromatibus mirre ꝛ thuris: vni
uersi pulueris pigmentarii tam speciosa sicut
cum vernali tempore flores herbarum pulu
lant in campis coloribus pulchris.ꝛ arbores
frondibus ornatis gratis odorib⁹. sicq̄
laudis huius facula tam amorosa ꝛ delitiosa
vt in ea oculi tui delectabiliter ferantur .tota
q̄ celestis aula resultet ꝛ ḣ iugiter sine inter
missionem seruidissimo cultu. ꝛ rapidissimo
colore tui amoris exurgat.ex corde per deuo
tam meditationem ex labiis per seruidam lo
cutionem: ꝛ ex omnibus operibus meis per
sanctam ac celestem conuersationem.Et hoc
pellat gratiam augeat.finem beatum optine
at.ꝛ gloriam eterne beatitudinis acquirat.vt
finito huius temporalis laudis.sit initius eter
ne laudis patrie celestis.Ut autem dei laudes
magis prouocaris .abstrahe quelo mentem
tuam a terrenis.ꝛ eleua eam ad celestia toto
conatu quo poteris.ac considera quemodo
filius celestis curie ciues delectantur.iubilant
ꝛ exultant in deo cōtinue.singulorumq̄ gau
dia rememorans tandem prout poteris ꝛ p
mitteris :ipsis letantibus ꝛ iubilantibus te
ingere ꝛ immisce.Exclama ergo corde toto.
ꝛ dic ex intimis.cum Anselmo deus me⁹ qd
melius .quid amabilius te estimari sup ter
ram:vt abstraherem cor meum a te. ad con
cupiscendum quicquam in mundo abiq̄ te
curam ut:quare concupiui in omni vita mea
quicquam preter te ſesum deum meum .qua
re distuli .cur intermisi vllo tempore tesuper
fare in corde.te tota mente amplecti ꝛ delecta
ri i tua dulcitudine. Cur nō omnia desideria
mea ad te conuerti:quo abierunt quando te
solum non adierunt omnia interiora spiritus
mei.vbi eam quando tecum mente non erā.
Quo defluxerunt quando non te solum ha
buerunt desideria mea. Jam ex hoc nūc om
nia desideria mea incalescite.ꝛ affluite in do
minum iesum.currite quia satis hactenꝰ tar
dastis .properate quo pergitis.querite quem
non queritis .Jesus queritis nazarenum crū
cifixum:ascendit in celum non est hic . Amā
tissimus domini habitat confidenter.ꝛ flagel
lum non appropinquabit tabernaculo eius.
super altitudinem celorum:super omnem ex
cellentiam angelorum propria vite ascendit.
super solium singularis glorie in dextera pa
tris tui coeternus ꝛ consubstantialis sedet ꝛ
diuino amictus lumine coronatus gloria ꝛ
honore.vt decet vnigenitum dei serenus in
letitia plenus omnipotentatu dominus in ce
lo ꝛ in terra. Ibi adorent eum omnes angeli
domini ꝛ vniuersa multitudo ciuium celestis
syon. In ipso vnanimiter letantur omnium
corda in eius desiderabili facie pascuntur om
nium oculi beatorum .in ipsum vndiq̄ con
fluunt desideria omnium sanctorum. Ipsi in
bilat .ipsi applaudit ipsum magnificat tri
uratica ciuitas gloriosa per omnem mod.

in splendoribus eius. Exulta ꝛ laudā habita
tio syon quia magnus in medio tui sanc
tus israel.per ipsa celestia decies millies mil
lena assistunt in sanctuario vranici templi in
tendentes vultum maiestatis claro.ꝛ inflexi
bili visui ac personantes armoniam inestima
bilis hymni in gloriam trine ꝛ simple diuini
tatis.per ipsum milia milium.ad complenda
patrie misteria alacri discursu iugiter meant
inter celum ꝛ terram.quasi apes negocio se
dulo populus accinctus .nesciens igbem.vel
inobedientie moram per hos quippe sum
ma nostre salutis administrentur negotia. su
magq̄ superni consilij ad nos deferuntur ar
chana.per hos sanitates mortalium. procrea
tur.per hos constituunt regna ꝛ imperia mū
di. Inter quos precipuum nouimus michaꝫ
elem signiferum nobilem celi ciuem qui stat
pro acie dei viuentis. extendens rumpheam
propugnationis:ac voce terrifica intonans
quis vt deus :super eos qui ex aduerso sunt.
exultat ꝛ in nobili filio vestro vos illustres pa
triarche quia impleta est in eo omnis expecta
tio vestra .ꝛ ipse sublimis est valde ꝛ benedi
centur in ipso vero videlicet semine omnes
gentes .Sic enim politicus est sermo diuinꝰ
Gaudete in iesu prophete magno.vos pphe
te viri veraces:quia mirifice ꝛ glorioſe iam
pleta videtis omnia que de ipso annuncia
ipsum.in cunctis sermonibus vestris. Gau
dete i domino iesu meo.magistro vestro vos
inclyti proceres celi beati apostoli gaudete in
christo ipso. Et iterum dico gaudete cum ꝙ
sto familiari letitia. Ecce enim quem vidistis
in medio vestri esurientem ꝛ sitientem satia
tum ꝛ his similia carnis infirma tollerā
tem ab omnibus reprobari ꝛ cum sceleratꝫ
reputari:quomodo victi quomodo regna.
quomodo ei omnia sub pedibus sunt:quam
gloriosus in suo diuino lumine fulget: ꝛ sui
gaudii suiq̄ ineffabilis glorie nunc vos so
cios habet qui olim permansistis cum ipso in
temptationibus suis ꝛ vexationum eius,con
sortes sustis.adorate nūc dulcia illa genua
se curuauerunt ante vos vlq̄ ad terram.sedē
tibus vobis ad sacratissimam cenam ado
te nunc sacrosanctus illas manus. Quibus
pulueꝛ,pedum vestrorum rex regum lauare
ꝛ extergere dignatus est. Gaudete in iesu p̄n
cipe militie vestre vos martyres glorioſi: ga
ipsum pro quo indidistis in mortem animas
vestras.ipsū inquā iesum filium dei possidē
tes premiū certaminis vestri gaudete in ie
summo doctore veritatis .O venerādi cō
fessores : ꝛ doctores : q̄ quem olim doctrinis
sacris:ꝛ operibus iustis confecti estis cōsi bus
nūc consulet vos consors suo ꝛ sancto
angelio eius gaudete in iesu virgine: ꝛ virgi
num sanctificatore vos paditi. cole virgines
vos angelos similes q̄ ecce quē amastis quē
optastis quem ardentibus desideriis expe
stis pro cuius amore terrenos spretos ꝛ om
nem ornatum seculi contempsistis summi re
gis filium . nunc videtis nunc tenetis nunc
in eius castis amplexibus quiescitis ꝛ vinci
li a vobis nulla infidatoris scandulen
tia potest . Vernat autem inter omnes
celicolas vberrimum tibi gaudium sit. O
Maria virginum virgo singularis rosa celi
ce amenitatis pulcritudo sidus inter pame
nas lucernas diuini luminis susceptiua. In
iesu tuo dulcissimo filio sola pre omnibus
gaude gaudio magno quia quē vt hominē
peperisti: ꝛ propriis vberibus enutristi ipsuꝫ
cum angelis ꝛ vniuersis ciuibus celi adora
vt deū vinū: ꝛ verū gaude felix mater : quia
quē vidisti in ligno crucis pendentē vides in
in celū regnantē cū gloria magna vides om
nē altitudinē celestiū terrestriū : ꝛ infernoꝝ
maiestati eius inclinatā ꝛ omne robur inimi
corū eius attritū. Gaudia gaudiorū sint tibi
omnis pulchritudo sanctorum beata ierusalē
mater nostra que sursum es letissimate age le
tabunda ꝛ indeficienter .in visione pacifica
tui iesu libertatis tui auctoris. Et tu nunc mi
sus elcuare anima mea quali potes cenam ꝛ
sacris te ingerere militibus letantiū in domi
no iesu. Illuc fidei ꝛ spei vehiculo perge : ibi
per caritatis ardorē conuersare vbi christus
est in dextra dei sedens. Intende mentis ocu
lum in lumine vultus eius . lustra ac deosculare grauianda deuotione singula loca feli
cia plagarū eius de quibus egressi sunt preci
osi illi liquores sanguinis sacri quo te appe
tiauit vnigenitus dei : ꝛ sanctificauit in vitaꝫ
eternā. hec Anselm.

Oratio.

Ratias ꝛ laudes tibi ago dulce deus
mens misericordia mea qui me digna
tus es creare ꝛ redimere atq̄ ad tui
cognitionē perducere ꝛ per sacri baptismā
tis ablutionē inter filios adoptionis aggre
gare te laudo te glorifico : qui me sepe per
multa deficientem vitia ad emendationem
expectasti ac de tribulationibus : ꝛ periculis
multis liberāsti tibi gratias ago pro inceptis
in me gratie tue donis que deprecor vt mise
ricorditer . perficias meq̄ in viam salutis
eterne dirigas : ꝛ ad tuam visionem feliciter
perducas. Amen.

De assumptione ē laude beate virginis. Capitulum.

Ermanſit autem beata virgo ihs vi
xit in monte syon p̄dicto. vbi
est cella in qua post ascensionē
fil ei⁹ fuit morabatur orationi vacando ⁊ ea q̄
cognouerat reuelando. est enim ibi alia cel
la beati Johānis euangeliste que fuit prima
ecclesia mundi. in qua celebrauit primū mis
sam in conspectu beate virginis ⁊ dñi ihu
vite post ascensionem filij. Quo quidē tem
pore quidā ydiota ⁊ amens ardentiꝫ eius
uerū latebat Dicit Dyero. qui hec ea fuit. Cepi
rogo cogitare attentius. ⁊ perpendere diligē
tius quibus afficiebatur beata ⁊ intemera
ta virgo doloribus post ihs ascensum ad ce
los. cernēs omnibus que de ipso erant ab
angelis predicata. ⁊ a prophetis multifarie
multisq̄ modis prefigurata. diuinis declara
ta oraculis virtutibus exhibita. ⁊ qui ymo
uiuū ⁊ sunt offenta prelatis. quos ih ꝙ sunt
in vobis viscera pietatis. cōsiderate quo cru
ciabatur amore. quoue desiderio efferebat ꝙ
virgo. dum reuolueret animo cuncta que au
dierat que viderat que cognouerat. puto q̄
gēdā credis esse gēdā mentis: gēdā virtutis
humane sinorum adytheas non sufficiet ve
cogitare valeas. quanto indesinenter cruciā
batur ardore pij amoris. quātis tribulabatur
uotis repleta ſ̄ silencio. quāto celestium se
cretorum transportabatur incitamēto. ⁊ cō
talle ergo pie mētis amore in loco quo ſ̄
pulcro dicit. interdum eam habitasse credi
mus. quasiē⁹ pio placeretur internus amor
obtutibus sic nāq̄ locus medius est hinc ide
cōstitutus vt adire posset eius ascensionis ve
stigia ⁊ locum sepulture ac resurrectionis seu
omnia in quibus passus est loca inisere. nō
quod tam viuentem quereret eius mentio
sed vt inde solaretur affectibus. Et ideo ꝙ
sepe locorum recreabat visitationib⁹ ⁊ quez
genuerat hōis spiritu. mentis complexabat
amplexibus. ⁊ iterum ꝙ tunc angelus ga
briel intactam exhibuit ⁊ Johānes virgo
virgines seruauit. iustis deseruiuit obsequio.
non q̄ eximius ille sanctoꝝ chorus apostolo
rum eam deseruerit. inter quos post resur
rectionem intrans ⁊ exeno familiarius cō
uiuit de ihū incarnatione ⁊ ad exemplum hu
mane vite conuersatio eius post ascensionem
ihū generaliter cum apostolis fuit. quoniaꝫ
disperti sunt. Dec Dier. est autem in monte
syon magna ⁊ deuota ecclesia in qua solebāt
esse cum abbate canonici regulares. ibi regu
lam beati Aug. ubo seruitio ingressi. ꝙ est ec-

possibile est comminimus ꝙ aliud tenere vel
sentire velimus auctoritate vtiq̄ prohibemur.
Dec Dyero. De Dor Augu. In quodam ser
mone longo inter cetera hec dicit non ih affe
rendo. De sanctissimo corpore perpetue vir
ginis Marie eiusq̄ sacre assumptione lo
qui fulgentes hoc ipsum dicimus. q̄ in
scripturis posthac nō cum in cruce dicipu
lo commendauit nihil de ea reperitur preter
ꝙ Lucas in actibus commemorat dicens.
Hii oēs erant perseuerantes vnanimiter in
oratione cum Maria matre ihu. Quid ergo
de morte: quid de eius assumptione dicen
dum est. Nāq̄ scriptura nihil commendat nisi
querendum sit ne q̄ confirmat veritati. ſ̄ stat
ergo ipsa veritas hinc qua nec valet auctori
tas. Memoreq̄ igitur conditionis humane
mortem illam beatissime temporalem fuisse
non mentimur sed si eam dicimus resolutaꝫ
in cinerem putredinem vermen ac cinerem libe
randum est si tante conueniat sanctitati tan
te aule dei prerogatiue. Dicimus.n. dictum
primo parenti qi pulue es: ⁊ in puluerem
ibis hanc conditionem caro ihū exulis: qui
corruptionem non sustinuit. Excipitur ergo
ab illa generali sententia de virgine sumpta
natura. Auferri quoq̄ dixit deus multiplica
bo erumnas tuas in dolore partus. Erumnas
sancta Maria sustinuit cuius alam dolore
gladius per transiuit: sed sine dolore genuit
Maria ergo excipitur a quibusdam generā
libus ꝙ tanta attollit dignitatis prerogatiua.
Si ergo eam dicimus mortem subisse nec
ti vinculis retineri nunquid impium erit.
Si voluit dñs integram matrem virginita
tis seruare pudore. ⁊ cur non velit incorrup
tam seruare a putredinis fetore. Numquid
non pertinet ad benignitatem dñi mortis ier
uare honorem qui legem soluere non vene
rat sed adimplere. Qui .n. in vita pre ceteris
illam gratia sui concepitus honorauit plum
est credere eam in morte singulari saluatio
ne: ⁊ speciali gratia honorasse. Putredo ⁊
vermis humane est obprobrium conditionis
Ab hoc obprobrio cum ipsum sit alienus na
tura sancte virginis Marie excipitur: ꝙ se
ipso de ea sumpsisse probatur. Caro.n. ihu xpi
caro est sancte virginis marie ꝙ supra astra
transuexit honorauit cum humanam natu
ram ⁊ multo magis maternam. Si natura
matris est filium conuenienter vt sit: ⁊ filii
mater non quantum ad' vnitatem persone
sed quantum ad vnitatem corporalis natu
re. Quantum igitur intelligo quantum cre
do sancte marie alia excellentior quadā piero
gatiua a filio honoratur possidens corpus

sum ⁊ genus deificum. ⁊ quorum ho
um per quos genus humanum non obtinuerit veritā
tante perfectis successus. Vere certe ⁊ per
ꝙ genitrix sanctissima virginis et deo
quam terra. Tam preclarum depositum ser
uare ei celum seruare quam terra. Tantum
integritatem mysterio incorruptibilitatis ꝙ
tredinis illa reformatio scripturis. Illud sacrosā
tum corpus in eternam vermibus tradituꝝ
qui sentire non valeo vereri pertimescens &
ethimationem procul propellit incomparabi
lis gratie munus. quod nec vetere malorum
scripturarum obtenditio inuitat. Credendum igitur censeo. Mariam ad eternitatis
gaudia assumptam benignissime christi bono
rabilitasq̄ fulcipiam. certo quoq̄ gratia ho
norauit pie ceteris atq̄ ad communem hu
manitatem non esse adductam. post mortem
putredinis. vt vermis ⁊ pulueris esse suum
⁊ omnium genus saluatorem. Si degit vita
na voluntas inter ignium flammas puerop
vestimenta seruare illesa cur abnuat in ma
tre proprio quod elegit in vtile alienū. Jonas
seruare in ventre cetj incorruptum voluit so
la misericordia. Mariam incorruptam non
seruabit gratia. seruatus est Danel inempe
ratissima fame Leonum. non seruanda est
pia tanto donata meritis virginum. Dec
ergo cuncta que diximus quia naturam se
uasse cognoscimus in integritate quoq̄ ma
rie plus gratiam quam naturam potuisse nō
dubitamus. Christus ergo seruari facit matris
anima ⁊ corpore in proprio filio: nec vllam
sequi corruptionis crimnam. quem nulla se
cuta est tantum pariendo filium integritas
corruptio vt hi semper incorrupta quam tan
ta persuasit gratia. hic integriter viuens que
omnium integram genuit vitam. si ergo dixi
vt debui. approba christe ⁊ tui. si vero non vt
debui. ignosco obtestor tu ⁊ tui. Dec Augustī.
hic ergo non est credendum quod maria mor
tua non fuerit. sed mortua est ac tamen caro
eius non computruit. anima conuincta ē ite
rato corpori mortuo. ⁊ ita assumpta est ē in
celum cum corpore glorificato. Vera autem
⁊ indubitata de eius assumptione' sententia
hec esse probatur: vt sin apostolis. siue in cor
pore. siue extra corpus. ignoramus assumptā
tamen ⁊ exaltatam super omnes choros an
gelorum credamus. Unde Dionys. ꝙ est dies
preclara. in qua vsq̄ ad thronī celsitudinem
intemerata mater ⁊ virgo processit. atq̄ in re
gni solio sublimata post christum gloriosa re
sedit. hic itaq̄ vbiq̄ confidenter de illa sancta
dei canit ecclesia. ꝙ de nullo alio sanctorum fas
est credere. vt viura angelorum. vel archange

lorum merita transcenderit. quia, ℞ si similitu
do promittitur sanctis veritas denegatur. ad
cuius preconia exequias quantum fas est cre-
dere fabulabantur angeli ℞ vniuerse celi, cō-
gratulabantur curie. quia credendum est, mi
litiam celorum cum suis agminibus festiue
obuiaz venisse genitrici dei. eamq; ingenti lu
mine circumfulsisse. ℞ viq; ad thronum olim
fidei etiam ante constitutionem mundi para-
tum cum laudibus ℞ canticis spiritualibus
perduxisse nulli dubium omnem illam celes
tem hierusalem tunc exultasse ineffabili letitia
tunc iocundatam esse inestimabili caritate.
tuncq; cum omni gratulatione tubilasse. quo
niam festinitas ℏ que nobis reuoluitur ani
ma. illis omnibus facta est continuo. Nec im
merito. Creditur enim ℔ saluator omnium
ipse quantum datur intelligi per se totus scili
cet occurrit. ℞ cum gaudio eā secū in throno
collocauit. Quod si gaudium fit in celis ℔
quodlibet peccatore conuerso multo magis
putandum est pro tante virginis exaltatione
℞ gloria. ℔ exultatio sit in supernis. Cuius ni
mirum festiuitatis omnium supernorum est
gloriatio celicolarumq; congratulatio. preser
tim quia eius celebritas laus ℞ fauor est sal
uatoris. Unde creditur: vt supradictum est:
quod non hunc tantum diem solemnem du
cunt pro eius amore annum. verum continu
um etiam ℞ eternum iocunditatis ℞ letitie. ve
nerationis obsequio. cum omni tripudio amo
ris ℞ gaudij. Nec immerito omnis illa cele
stis ciuitas congratulatur ℞ veneratur ma-
trem. cuius semper adorat filium regem. an
te quem tremunt potestates ℞ curuatur om
ne genu. Quam si diligenter aspicias. nihil
virtutis est nihil speciositatis ℞ glorie. ℔ non
in ea resplendeat. Et ideo si placet talis ℞ tan
ta virgo. placeat ℞ opus virtutis cuius vita
omnium discipula est. cuius mores institutа
sunt omnium ecclesiarum que precelit cunc-
tis supereminet vniuersis. ℔pterea quecun-
q; virgo sibi ab ipsa optat premium ℞ implo
rat auxilium debet imitari exemplū. Nec hie-
ronym. ℞ Ber. preciosum, hodie munus terra
nostra dixerit in celum vt dando ℞ accipien
do felici amicitiarum federe. copulentur hu
mana diuinis. Filio enim ascendit fructus terre
sublimis. vnde data optima descendunt. ascē
dens in altum virgo sancta Maria. dabit ip
sa quoq; dona hominibus. Si quidem nec
facultas ei deesse potest: nec voluntas. Regi-
na celorum. est misericors est. mater vnigeni-
ti dei. Nihil enim sic potest potestatis ei⁹. seu
pietatis magnitudinem commendare. Nisi
forte aut hon creditur dei filius honorare ma
trem. aut dubitare quis potest omnino in af
fectum caritatis tranquile Marie viscera. in
quibus ipse qui ex deo caritas nouem mensi
bus corporaliter requieuit. ℞ ℏ quidem pro-
pter vos dixerim fratres. vt tamen interim
fiat beneficio que pro ipsius glorificatiōe
consequimur si eam diligimus gaudebimus
vtiq; quia vadit ad filium nisi forte quod ab
sit inuentrici gratie. omnimodis inuentamur
ingrati. Quem enim in castellum mūdi hui⁹
intrantem prius ipsa susceperat. ab eo suscipi
tur hodie sanctam ingrediens ciuitatem. sed
cum quanto putas honore. cum quanta exul
tatiōe. cum quanta gloria. nec in terris locus
dignior virginalis vteri templo. in quo dei fi
lium maria suscepit. nec in celis regali solio
quo beatam mariam hodie filius sublima-
uit. Felix nimirū vtraq; susceptio. ineffabilis
vtraq; ga vtraq; inexcogitabilis est. vtq; d. n.
hodie ea in ecclesiis christi euangelica lectio
recitatur in qua mulier benedicta in mulieri
bus excepisse intelligitur saluatorem. Credo
vt ℏ quam celebramus exceptione aliquate⁊
nus estimetur. immo vt iuxta illius ineffabi
lem cognoscatur ℞ ista. quis etiam si lin-
guis hominum ℞ angelorū loquatur explica
re valeat quemadmodum venientem spiritū
obumbrante virtute altissimi dominus mate
statis quem non capit vniuersitas creature in
terra virginea sese clausit viscera factus ℏō. ⁊
℞ illud quis cogitare sufficiat. ℔ gloriosa re
gina mūdi hodie pcesserit: ℞ ℔to deuotiōis
affectu. tota in ei⁹ occursū celestiū legionū p
derit multitudo quis explicare queat. gb⁹ ad
thronū glorie cāticis sit deducta quā placido
vultu: quam serena facie: quaz letio amplexi
bus suscepta a filio: ℞ super omnem exalta-
ta sit creaturam cum eo honore quo tan-
ta mater digna fuit: cum ea gloria que tan
tum decuit filium. Felicia prorsus oscu⁊
la labijs impressa lactentis. cui virgineo ma-
ter applaudebat gremio. Verum nūqd non
felicioza censebim⁹ que ab ore sedentis in de
xtera patris hodie in beata saluatiōe suscepe
rit cū ascēderet ad thronū glorie epithalami
um canēs ℞ dicēs. osculet me osculo oris sui.
Christi gnationē Marie assumptionē quis e
narrabit. Quāto enim gratie in terris ē ade
pta pre ceteris. tm̄ ℞ in celis obtinet glorie sin
gulare. Qd si ocul⁹ nō vidit. nec auris audi⁊
uit. ℞ in cor hois nō ascendit. que ꝑparauit
deus diligētib⁹ se ℞ q⁹ de reb⁹ certū est. ꝑligē
tī pre oibus quis loquitur. Felix plane Ma-
ria ℞ multipliciter felix. siue cuz eū excipe⁊
uatorem siue cum a saluatore suscipit. Nec
Ber. Unde etiam Anshel. Cum christus ꝑ-

trem in regnū suū assumere: ℞ ei magnificen
tiā glorie decreuisset. ostēdere cui⁹ piecor di-
gnitatis ℞ honoris apparatibus intēdebat to
ta curia angelorū. Quibus vocibus exultatio
nis atq; saluatis resonabunt vniuersa taberna
cula antiquorū patrū. ipsi curie tunc nuper
associationum: certe crediderim oēs illius pa
trie ciues. festiuiori solito ℞ sublimiori deco
rio niteret: ad aduentum matris dñi sui prepa
ratis nouā quadam ℞ effabili iocunditatis
gratia pro tante rei expectatione cōtubilare.
℞ quid mirum. Ipse ieſus deus ℞ dñs oium
filius ipsius castissime virginis ℞ dñe reruz.
ipse ei sicut vnice sue matri totus festinus oc
currere volebat. ℞ ne aliqo de familiaribus suis
℔ moris inter ℏominēs esse scitur. vnūquē
℔ bonum seruum cuius vis prepotentis do
mini eo maiori gaudio in aduentu amici sui
exultare: quo ipsum dominum suū cognoscit
aduentantem amicum magis amare. Cum
vero de aduentu parentum domini sui agit.
de quorum speciali dilectiōe nullus vlla dubi
tatiōe tenet. ille nimirū magis felicem se esti-
mat qui maiori tubilo ℞ festinatione occurtu le
ticie frena relaxat. si ergo hoc ita se ℏabent
apud ℏomines: quibus si qua bonitas est.
Longe tamen supernorum ciuium bonita-
ti impar est: contempletur animo qua potest
quo gaudio qua festinitate. quibus concenti
bus tubilant oēs beatorum spirituū ordines:
quando ℞ vnicam matrem domini sui aduē
tare. ℞ ipsum dominum deū suū. ei videbant.
omni gloria sua decoratum velle occurrere.
Stipatus itaq; mille milibus. immo innume
rabilium angelorū agminibus deus ipse hui⁹
pissime matri sue de hoc mūdo migranti oc
currit: eamq; super omnes celos exaltatā. cun
cte secū creature perhenni iure dānatā. in
thronō glorie connocauit. O dies tāti occur
sus gloriosa ℞ felix dies tā preclare exaltatio
nis. Beata ℞ celebris dies: tam sublimis glo
rificatio festina ℞ omni seculo admirabilis.
Dies enim illa nō solum te domina ineffabi
liter sublimauit sed celum ipsum ℔ penetra
sti. necnon cuncta que in eo sunt noua: ℞ in
estimabili gratia decorauit. noua quidez gra
tia celsum decorauit quia priorem gloriaz ei⁹
ex prescientia tua vult q̄ dici possit aut cogita
ri magnificauit. nam tu dña illuc ascendens
noua illud ac precellenti virtutum tuarum di
gnitate irradias immensaq; miserationuz ⁊
gratiarum luci plustras eadē quoq; dies tui
ascensus eos qui ciues celi ab initio creature
sue meruerunt solicita festinatiori exultationis
gaudio induit. Quia nāq; per gloriosum tru

ctum secunde virginitatis tue vident semina
tā ciuitatē suā reintegrari vere in tuo adoren
tu per quē tm̄ bonū meruerunt gaudij sui
magnitudo iure debuit augmentari terraz
etiā dico exaltationis tue. O beatissima femi
narum mira gratia irrigauit q̄ dū te q̄ de se
℞ in se aliorū ℏoium lege progeniā nouit vi
℔ ad creatoris oium thronū exaltari recog-
noscit antique maledictionis penā q̄ in pec
cato primorū filiorū suorū se merito excepi
se sciebat tā per tante bñdictionis tue ℏabun
dantiā se euadere indubitanter credebat.
Quid amplius dicere possū dña immensita
tē quippe gratie ℞ glorie tue considerare ca
pienti sensus deficit lingua fatiscit. Quem
admodū. n. oia que in celo sunt per gloriā ⁊
cationē tuā ineffabiliter decorari ita per eam
dē glorificationē cuncta: que in terra subsis
tunt ineffabiliter sublimari. singula nem
pe immense dignitatis deus processerunt cū
per tuā beatā ℞ integerrimā virginitatē deā
suū quē nō cognouerant agnoscere ℞ agnitū
colere atq; amare meruerunt qñ oēs celos
ascendere ac in dextera dei sub bñdicti filii
tui exaltare cognouerunt in eo etiā dilige-
cerunt se eidē deo suū toto debere ℔ sunt qñ
tu que inter illa ℞ de illis vna fuisti tanta di-
gnitatis eminentiā meruisti. nihil igitant ido
lis ℏoies aut velle alie rerū species idolorū
cultoribus se debere intellexerunt vbi ℞ sine
gulare actoꝛē sui ex castissimo vtero tuo ad
restitutionē prime creationis sue ꝑgentū su
sceperunt ℞ te ꝑ ℔ amissaz dignitatē suā re-
cuperauerunt oī creaturā sublimitatis pre
ponit inspexerunt. Quas igit laudes quas ve
gratiarū actiones nō solū ℏumana sed etiaz
oīs creatura ℏuic sacratissime virgini d̄s. Pu
rissima nāq; sanctitas ac sanctissima puritas
pissimi pectoris eius oēm oīs creature pu
ritatē seu sanctitatē icōparabili sublimitate tran
scēdēs hoc pmeruit vt opatrix pdit orbis oī
gnitissime fieret. Uñ qd laudis ꝑ tam ineffa-
bili bono ipse ꝑ eā repatus mūdus ei iure de
beat cor: alicuius sub carne mortali viuētis
estimare nullatēus sufficit vtiq; cūcta q̄ deus
fecit ℞ vtiliter hō: in eo statu quo odita fue
rūt eē desiterūt ℞ ꝑ hāc beatissimā virginez
in statū pristinū restituta sunt. sicut ergo de-
us sua potētia cūcta parādo pater est: ℞ dña
ius sua potētia cūcta parādo mater est: ℞ dña rerū. Deus est. n.
dñs oīuz singula in sua natura ꝑpria fundē
stituēdo ℞ maria est dña rerū singula ꝑgent
te dignitati ꝑ illam ℔ meruit gratā restituē
do ℞ quēadmodū deus ex sua substantia ge
nuit cū per quē cunctis originē dedit ita ma

ria de sua carne peperit illā.q̄ tu decessē priꝰ me creationis omnīū cuncta restituit. Item nulla rep̄ species nisi per dei filiū facta subsistit: ita lex debite dānationis neminem detinet nisi quem ab ea filius Marie absoluit. Quis igit̄ ita recte sentit et corde sincero pendens.plene gaudere queat excellentiā dominæ hui⁹ per q̄ tam ineffabili gratia ꝛ tam inestimabili electione erectus est mūdus.quo inquā miram ꝛ omni rei preter hanc inauditā mulieris illius gratiā.oculis mētis aspiciens nō obtupescat ꝛ non modo clinguis. verūetiā tante rei cōprehensione prorsus immunis fiat. Quapropter ea que nobis sunt ipenetrabilia intermittētes precibus ipetrare nitamur: vt q̄ intellectu capere nequim⁹. salutari effectu obtinere mereamur. Per has ergo rationes impossibile est: vt aliqs homo ad eam conuertat: ꝛ ab ea respectus damnetur. Nāq̄ ipsa genuit cum per quem mortua reuiuit: per quem homines ex peccato solu[n]t: q̄ nō est iustificatio: nisi q̄ ipsa in utero fouit. nō est salus: nisi q̄ ipsa peperit. Ipa est ergo mater iustificātis ꝛ iustificatoris. ipa est mater saluantis ꝛ saluatoris. Igit̄ mater dei q̄ solus dānat.q̄ solus saluat quem solus timemus.in quo solo speramus est mater nostra. Judex ꝛ saluator noster est frater noster. Quomodo ergo desperemus. cuꝰ salus fine dānatio nostra ex boni fratris ꝛ pie matris pendeat arbitrio. Nīquid sustinebit bonus frater puniri fratres suos quos redemit: bona mater damnari filios tuos: quos ipsa redemptorem genuit. Dulcis mater rogabit dulcem filium suum pium fratrem nostruꝰ. filiū p̄ filijs. vnigenitū p̄ adoptatis. Pius filius libenter audiet matrem p̄ filijs vnigenitus p̄ his quos adoptauit. dominus p̄ his quos liberauit. Nec Anshel. Exultemus igitur ꝛ nos miseri cum celicolis ꝛ creaturis vniuersis: prout possumus: ac talem ꝛ tā tam virginē p̄ nostro modulo laudare studeamus. Unde Hiero. Ad hoc nos prouocans ꝛ inuitans. inter cetera sic ait. Idcirco letamini ꝛ laudate.q̄ si deum ore pphetico in suis sanctis laudare inbemur. multo magis eum in hac celebritate beate virginis matris eius oportet cum hymnis ꝛ canticis diligentius extollere: ꝛ dignis deo iubilare preconijs: ac muneribus honorare muneribus. Nullum dubium quin totum ad gloriam laudis eius pertinet q̄quid digne genetricis sue impensum fuerit ac solemniter. Profecto quicq̄d humanis potest dici verbis. minus est a laude celi: qua diuinis est ꝛ angelicis excellētius predicata ꝛ laudata preconijs. A prophetis quidem pronunciata. a patriarchis figuris: ꝛ enigmatibus p̄signata. ab euangelistis exhibita et monstrata. ꝙb angelo venerabiliter atq̄ officiosissime salutata. Tamen ꝛ si ad hoc nemo idoneus inuenitur votis omnibus cessare non debet etiam quilibet peccator a laudibus.quamuis explere nō queat q̄ sentitur. Unde ꝛ sermo diuinus cuꝰ de peccatore ageret in psalmis. Sacrificium iubilationis honorificabit me.ꝛ illic iter quo ostendam illi salutare dei. Ec si patenter dicat. Illic iter est laudis ad laudem sine fine mansuram: sed nemo apprehendit illud nisi ego premonstrauero. Propterea quia iter salutis nostre in laudibus est saluatoris. hortor vos ꝛ cōmoneo: in sacra solemnitate genitricis dei Marie. nolite cessare a laudib⁹. ꝛ quāuis speciosa laus non sit in ore peccatoris. noli cessare quia inde promittitur tibi venia. vnde ꝛ omnibus vt laudes. Alioquin nisi iuxta modulum ingenij nostri deus laudare in sanctis suis studeamus quomodo eum iuxta multitudinem magnitudinis eius laudare poterimus. Omnino hoc pretermittendum non est. q̄ impleturi sumus quando. ſm q̄ dicitur Beati qui habitant in domo tua domine in secula seculorum laudabunt te. Interim vero quia immensus est q̄ voce non possumus nec facundia valem⁹ exequamur votis et medullis cordis. Nec Hieronymus. Assumptio beate virginis fuit olim p̄figurata. quando archa domini in domum regis Dauid est translata. Rex Dauid coram archa citharizauit. et eam cū magno iubilo in domum suam adduxit. In archa mā celi continebatur. et conuenienter per eam beata virgo designatur quia panē angelorum quem homo manducauit. ipsa generauit archa de ligno cethim imputribili erat facta figurans q̄ Maria in putredinem non est redacta. Rex Dauid qui coram archa subsiliendo citharizauit. regem celi et terre christum p̄figurauit. qui vt creditur matri sue personaliter occurrit. et eam cum magno iubilo in domum suam introduxit. Assumptio etiam Marie olim fuit Johanni in pathmos insula p̄figurata. Nam mulierem quandam admirabilem in celo videbat que sole amicta erat et Maria circūdata diuinitate in celum ascendebat. Luna sub pedibus eius esse videbatur. per q̄ perpetua stabilitas Marie designatur. Luna enim instabilis est et non diu manet plena. ꝛ designat mundum in omnia terrena. Nec inmobilia Maria contemnens sub pedibus calcauit ꝛ ad celum vbi omnia stabilia sunt

anhelauit. Coronam etiaꝫ in capite suo merit habebat. que in se stellas duodecim continebat. Corona consueuit esse honoris signum. et signat honorez gloriose virginitatis dignum. Per duodecim stellas apostoli intelliguntur: qui i decessu Marie omnes fuisse dicuntur. Sulieri sunt date ale ad volandum per quas intelligitur assumptio tam corporis q̄ anime. Festiuitas autem huius sancte assumptionis figurata fuit olim i matre salomonis. Salomon enim rex in throno gloriæ residebat: ꝛ matri sue thronuꝫ ad dexteram poni faciebat. In quem ipsam a dexteris suis locauit: ꝛ quodcunq̄ petierat sibi non negauit. Sic ꝛ christus matrem suam a dexteris suis locauit: ꝛ omnia quecunq̄ voluerit ab eo impetrabit. O felix Maria ꝛ omni laude dignissima. O virgo Maria dei genetrix gloriosa. O sublimis puerpera: que deū auctorem celi ꝛ terre quem omnis creatura nō capit tuo imaculato vtero clausum gestasti. Quid nos tantilli.quid actiōe pusilli.quid in tuis laudibus referamus.cuꝰ etiam si omnium nostrum membra verterētur in linguas te laudare nullus sufficeret. Quid dicam pauper ingenio cum de te q̄ quid dicero minor laus est q̄ dignitas tua mereatur. Quid ergo de te dignum' dicam. quid referam.cum non sufficiat lingua carnis tuas enarrare virtutes. O Maria tui recordationis nominis melle dulcior. nectare suauior. fessos recreat. mestos letificat oppressos releuat. errantes ad viam salutis reuocat. et peccatores ne desperent sue suauitatis odore confortat. Sicut enim tempore vernali:cum ad alta celi sol incipit ascendere. ꝛ terrio secunda radiorum suorum luminositate calorem cōstricta incipiūt remittere: animantia quoq̄ ꝛ volatilia in antris ꝛ specubus ac diuersis quibusq̄ latibulis abscondita. ad tā te lucis nouitatem respirare incipiunt: ac vires resumere ꝛ cordis letitiā cantib⁹ ꝛ plausibus letabundis ostendere: homines quoq̄ seneo cum tumoribus eius in aduentu exhilaranter. ꝛ tota reficies terre decore induitur ꝛ applaudit ac cōgratulatur. sic nobis accidit cum Sole amicta. virgo secunda. regina celi preelecta: vt sol: sincero cordis nostri ingredit. et memoria eius mentibus nostris rutilanti suggeritur omnis ad tante lucis imensitatem resoluitur arida cuncta roꝛe celestis gratie irrigantur fugantur tenebre lumen nouum exoritur ꝛ gaudiorum nobis materia immensa cumulatur. O nomen admirabile. O nomen delectabile. O nomen gaudium sacramentis: ꝛ diuinis plenum misteriis. O nomen gloriosum. O nomen celeberrimum. O nomen sublime ante tempora reuelata in dei predestinatione compositum: ꝛ in tempore digne persone secundum rem conuenienter impositum. O nomen q̄ nominatur sepius ꝛ frequentatur dulcius in consilio ꝛ congregatione iustorum ꝛ q̄ exercetur clementius in ore peccatorum. Quis enim vnquam criminum veniaꝫ petiit nisi mediante Maria. Omnes Mariam inuocant. Omnes Mariaꝫ nominant. Mariam p̄ omnibus amant. Omnis etas sexus: ꝛ professio mariam studiose reclamat. Cum enim summum regem peccando perdimus cum angelos ꝛ sanctos omnes offendimus cum etiam nobis ipsis graues sumus: ꝛ omnino nescimus quid agere debeamus hoc solus restat miseris vt oculos cordis corporis ad te leuemus consilium quærentes petentes auxilium. Unde Anshelmus. Nihil certe vtilius post deum memorie mee. nihil salubrius meditatione pij amoris dei nihil iocundius sapore percepti ne filii sui nihil iocundius sapore percepti gaudii eius quo multipliciter pascebatur in eodem ꝛ per eundem iuuam. Sepe quidem vidimus ꝛ audiuimus plurimos hominum in suis periculis recordari nominis ipsius beate Marie virginis: ꝛ illio omnis periculi malum euasisse. Velocior est enim non nunq̄ salus memorato nomine eius. q̄ invocato nomine domini ielu vnici filii eius. Et id quidem non ideo sit q̄ ipsa mater eo sit aut potentior nec enim ipse magnus aut potens est per illam sunt per illa ipsum. Quare ergo sepe per illam sunt per illa ipsum. Quare ergo saluus promptior in recordatione eius q̄ filius sui sepe precipitatur dicam q̄ sentio. Filius quidem eius dominus est ꝛ iudex omnium discernens merita singulorum. Dum igitur ipse a quouis suo nomine inuocatus non se tum exaudiuit profecto iusto iudicio id facit. Invocato autem nomine matris sue ꝛ si merita inuocantis non merentis merita matris intercedunt vt exaudiatur. hec denicq̄ humanus visus quotidie probat cum quis proposito amici nomine ab alio impetrat efficacius q̄ simpliciter sua prece ne quaquam impetrare valebat. Itaq̄ si tam vtilis est in iubilare memoria nomine matris dei non mirandum memoria nomine matris dei non mirandum si magis affert fructum frequens meditatio sancti amoris eius si plenaꝫ iocunditatem dabit vultus studio cogitata ꝛ recogitata immensitas gaudii eius. Nec Anshelmus. Tibi ergo spes nostra gaudium ꝛ letitia cordis nostri ego peccator in vocem salutationis ꝛ

laudis cupiens prorumpere tecū ex intimo cordis cum gemitu: e lachrymis: e devota corporis genu flectione: affectuosissime mā trem gratie salutare e laudare: cum mente pertracto viros illustres qui te ab initio laudaverunt pre stupore deficio e vitra spiritus non habeo. Sed cum me ipsum redeo. hec intra me revolvo dicens. Salue o pia dei mater: e virgo omni laudat orbis terre: e plenitudo eius celi celorum omnis virtus eorum quicquid de preconio tuo lingua dicere potuit calamus scribere valuit cor potuit cogitare omnibus illis simul collectis e conscriptis: e in unum manipulum congestis centuplicata e infinicies multiplicata corde devoto aureo cum decore mellifluo sapore e odore aromatico tibi porrigo ad laudandum e glorificandum te virgo beata nunc: e in eternum. Unde Augustinus. Accipe itaq; quascunq; meritis tuis imparis gratiarum actiones e laudes e cum susciperes vota cuiquas nostras orando excusa admitte nostras preces intra sacrarium pie clementie e reporta nobis antidotum reconciliationis. fit pene excusabile quod per te ingerimus fiat imperabile quod fida mente poscimus accipe quod offerimus impetra quod rogamus excusa quod timemus: quia nec potiorem meritis invenimus ad placandum iram iudicis quam te: que meruisti mater emulere eiusdem redemptoris e iudicis. Succurrere ergo miseris. Iuva pusillanimes refove flebiles ora pro populo interveni pro clero intercede pro monachorum choro ecce pro devoto femineo sexu. Sentiant omnes tuum iuvamen quicunq; devote celebrant tuam assumptionem. fit tibi compassio super afflictis fit pius affectus super celorum peregrinis e cum te semper letantem aspicis fletus quoq; nostros ad deum ipse admittas eumq; ut propium filium pro nobis interpelles precamur. Nos enim adhuc in hac terra affligimur iniuriis lacessimur obprobriis afficimur clarimus sitimus somnum patimur in carcere retinemur. Tu vero in celestibus regnis prelata es cunctis virginum choris. Tu agnum quocunq; perrexerit sequeris tu virgineos choros: e ab incentive carnis illecebris alienos per albentia illita rosaq; vernantes ad lovem perennis vite putandos invitas. Tu in illa beatorum felicissima regna primi ordinis dignitate indempta plantio roscidis obertano inter paradisi amenitatem gramineaq; e crocos tenero poplite pergis felicis palma violas inmarcessibiles carpis. Tu concinnis sine fine choris coniuncta angelicis archangelisq; sociata indefessa voce sanctos clamare non cessas. Tu in cubiculo regis de aurindine gemis ac margaritis ornata exilis. Tibi throni ab angelis est collocatus in aula regis eterni. tecū ipse rex regum ut matrem veram et decoras sponsam pro omnibus diligens. amoris amplexu associat. nec mirum si dignetur tibi ad gaudere deus regnans in celis. quem tu parvulum ex te hominem natum totiens osculata es in terris. Das ergo tuis felicitates possidens convertere ad nostrarum miseriarum salutem. Inter hec fratres carissimi toto mentis affectu beatissime virginis intercessionibus nos committamus. Omnes patrocinia omni nisu imploremus ut duz nos supplici eam obsequio frequentamus in terris. ipsa nos sedula prece cōmendare dignetur in celis. Necq; enim dubium est eam que meruit pro liberandis proferre pretium posse plus sanctis omnibus liberatis impendere suffragium. Sed quid nobis prodest hanc interpellare vocibus. nisi etiam humilitatis eius exempla teneamus. Curemus ergo dilectissimi fratres ut cum huius diei festivitati interesse cupimus vestimento humilitatis atq; caritatis induti appareamus. non nos invidia alene felicitatis torqueat. non ira vigi ad divisionem dilaniet. non cupiditas a nobis Christum excludat. nō seculi nos tristitia exurat non prosperitas etiu in cautes decipiat. non luxuria inquinet non immundicia polluat. non elatio consumpat. non superbia tinnet ut cum nos virtutibus ornatos. caritate coniunctos. humilitate fundatos. beata dei genitrix Maria suo nos interesse festivitati perspexerit ardentius superne mire festinet apud filium e dominum suum iesum christum deum salvatorem nostrum qui cum ante perhennis regni clarificat sanctos suos e est eterna laus e expectatio omnibus electis suis. Dec Aug. Unde Anshel. Rogamus ergo te domina. per ipsam gratiam qua te plus e omnipotens deus fecit et altavit. e omnia tecum possibilia donavit. ut tenens id apud ipsum nobis obtineas. ut plenitudo gratie qui meruisti in nobis ficoperetur. quod participium beati premii ei⁹ nobis misericorditer quādoq; donetur. ad hoc quippe deus noster per te factus est frater noster ut quemadmodum ipse dignatus est consors fieri nostre humanitatis sic nos mereamur consortes fieri tue divinitatis. Inte de ergo pulsuma domina. ut nobis ad effectum proveniat. propter q; deus noster ex tuo castissimo utero factus homo inter homines venit Nec sis quesumus erronam alicui quia proculdubio idem benignissimus filius tuus erit ad concedendum quicquid voles promptus e crassibilis. Tantum modo ita q; velis salutem nostrā et vere nequaq; salui esse nō poterim⁹. Quid ergo stringēs larga viscera misericordie tue pīa nos domina: ut nolis salvari nos. Certe deus noster teste ꝓpheta misericordia nostra est. tu eiusdem dei nostri absq; dubio vero mater es. Si tu ergo que deles e revera misericordie mater. denegas nobis effectus misericordie. cuius tam mirabiliter facta es mater. qd faciamus cum idem filius tuus advenerit ēctos equo iudicio iudicaturus. Si quidem licet ipse filius tuus sit per te factus frater noster vtiq; tamen vbi voluntatem tuam sue videlicet dulcissime matris magis porrectā adverterit. illinc servata equitatis ratione. a qua te nullatenus discrepare velle videbit iudicij sui sententiam. sine ad misericordiaz inflectendo. sine ad iusticiam intendendo ꝓmulgabit. Subveni ergo nobis domina. e non considerata peccatorum nostrorum multitudine. velle tuum ad miserendum nobis inflecte. Cogita quelumus e recogita apud te quia non ad' dānandum sed salvandum peccatores. conditor noster factus est homo ex te. Cur itaq; non iuvabis nos peccatores. que in tantam celsitudinem eo propter nos elevata ut te dominam habeat e venereatur tota pariter creatura. Ita ideo virum pereamus ampius non curabis. quia quicquid nobis miseris vitra eveniat. gloria tue nullā factura inde proveniat. Et hoc quidem forsitan aliquo modo bona domina posses. si pro tui solius exaltatione e vtilitate mater dei facta fuisses. Sed vtiq; deus qui hominem assumpsit ex tua castissima carne. hec fecit pro tua e nostra cōmuni salute. Si ergo tu que plena salute es potita non intendis ut eadem salus pro modulo nostro etiaz ad nos vtiq; pertingat iam tuorum sufficies cōmodorum nostrorum negligens esse videberis. que pro totius mundi salutatione meruisti fieri mater altissimi cum nos postposueris quos obvoluit funus seculi. Quid ergo queso proderit nobis tua felix e gloria exultatio. e qua inde habemus dulcis e effectimola exultatio. Ut ergo filium tuuz totius mundi salutatorem e te eius reconciliatricem veraciter esse sentiamus eo nos perpetuo studio iuva precamur. et fove quo in sectibus

mundi natos e alitos poteri lumine percipis indigere. Ab initio denigz rerum omnium humanarum omnibus tub tuum presidium confugientibus huiusq; succurristi. e idcirco per omni creatura omni laude dignissima dici e cē meruisti. Eya succurre nobis. e eamus vt iuvas ꝙ per tot secula possidentis continua tibi dulcedo gratia ipse qua misero sub venisti. Tibi ergo nos cōmendamus tu procura ne pereamus. Efficax pot⁹ vt salus nostra de die in diem multiplicetur. e filio tuo domino iesu christo vita nostra magi devotione famuletur. hec Anshel.

Oratio.

Deus dator gaudij. largitor solatij laetus revelator. meroris effugator. q beatam virginem Mariam matrem tuam maiestatis speculum. angelorum solatium. tue bonitatis imaginem. nostre salutis exemplum. multiplici gaudio in terris e in celis letificasti: concede mihi supplici tuo. vt qui ad eam quasi ad fontem gaudij i dei loribus meis fiducialiter recurrere possimo valeam ipsius meritis e intercessione plenitudinem gaudii effectum sentire. e ad tis: e perpetui gaudii effectum sentire. e ad illud ineffabile gaudium quo assumpta tecū gaudet in celis feliciter pervenire.

De finali iudicio. Cap.lxxxvij.

Post predicta que iam completa sunt restat vt de finali iudicio e quibusdam aliis nondum impletis aliquid videamus. Finale itaq; iudicium. quedaz sunt accidentia. scilicet pena purgatorij. ecclesie suffragia e antichristi persecutio. quedam concomitantia. scilicet conflagratio mundi et corporum resurrectio. et quedam sequentia. scilicet pena infernalis et gloria celestium. De purgatorio sciendum q; in eo duplex pena est. vna damni de carentia divine visionis. alia sensus de afflictione celoris aut frigoris. alia sensus de afflictione celoris aut frigoris vel pene alterius generis. et quamdiu ad virum minor pena purgatorij. maior est qui maxima pena homo mundi. Bern. Sola dies purgatorij superat passiones sanctorum. Ratio autem acerbitatis pene purgatorii est ista. quia cum deus plus queratur emendamus penam. plus ponderat in pena sentia virtutem, bone voluntatis q penam

afflictionis. Unde plus penderat deus modicam penam voluntariam in presenti quaz multam non ita voluntariam in futuro sicut plus valet modicum auri quam multi plumbi. Unde secundum Aug. Una gutta aque lachrymarum tantum facit hec pro emenda. & tum decem anni in purgatorio. Et oportet q̄ ibi deficit in voluntate suppleatur in acerbitate. Necesse est autem vt ait Augustin. quod tantum erat dolor quantum inhererat amor Tanto enim qui quis torquetur diutius. quãto affectus eius venialibus inherebat fortiꝰ. Unde tamdiu differtur quis a gloria quousq̄ fiet sine omni macula. sicut erat in baptismo. Noli ergo contemnere venialia. pro quibus tanta pena est expectanda. Cur autem anima incorporea corporalibus penis teneatur. declarat Aug. dicens. Anime que in corporibus viuentes per dilectionem rerum visibilium corporalibus imaginibus afficiuntur. a corporibus. exeuntes in eisdem imaginibꝰ tormenta paciuntur. Propterea, enim corporalibus passionibus ibi teneri possunt. quia a corruptione corporalium affectionum hic mundate non fuerunt. quam corpulentiam de corporis delectatione traxerunt. Et iterum. Si enim anima a corruptione corporalium affectionum hic non mundatur. corpore exuta corporalibus tenetur passionibus. Studeat ergo in hac vita se ab huiusmodi fetulentia mundare quatenus cum hinc exierit. nihil corporeum secum trahat. & a corporis passione immunis existat. Hec Aug. Suffragiorum autem sunt quatuor modi generales. ad quos omnes alij reducuntur. scilicet oratio ieiunium. elemosyna. & sacramentum altaris. Nec suffragia defunctis prosint secundum magis & minus. pro diuersitate meritorum in mortuis. vel pro caritate viuorum q̄ magis solicitantur pro mortuis aliquibus q̄ alijs. Illa enim suffragia que specialiter fiũt pro aliquibus plus, valent illis quam alijs. licet etiam alijs aliquo modo communicentur. Suffragia vero que communiter fiunt p defunctis quamuis omnibꝰ pro modulo suo prosint illistamen amplius qui dum essent in statu vie magis meruerunt vt sibi prodeẽ. Unde Grego. illis sacre victime, mortuis pro sunt: qui hic viuendo obtinuerunt. vt eas etiã post mortem bona adiuuent. que his pro ipsis ab alijs fiunt. Inter hoc autem pensandũ est quodtutiorꝰ via sit. vt bonus q̄ quisq̄ post mortem suam sperat agi per alios. agat dum viuit ipse per se. Beatius quippe est liberum exire. quam post vincula libertatem querere. Tunc ergo vere pro nobis deo hostia acceptia erit cum nosipsos hostiam fecerimus. Et fidenter dico: quoniã hostia salutari post mortem non indigebimus. si ante mortem deo hostia ipsi fuerimus. Dec Grego. In super. ne aliquid bonum pereat. illa bona que quis peccando operatur mortificata alijs salutandis dabuntur. Sicut quando corporali morte quis moritur fratres & propinqui in bonis eius succedunt. Antechristus vero quatuor modis subuertendi homines armabit scilicet, calida persuasione miraculorum operatione bonorum largitione tormentorũ exhibitione. Predictis quatuor modis multos ad se trahet. trahet autem malos per munera. bonos per tormenta. simplices per predicationem & miracula. Habebit secum magos & maleficos reges quoq̄ & principes. Unde in apoca. Vidi de mari bestiam ascendentem idest antichristum habentem capita septem idest principes vniuersos & cornua decem idest illos que impugnant decalogum. Hic ex parentibus senibus concipietur & nascetur in babilone de tribu dan. sicut in christo omnis plenitudo iniquitatis inhabitabit quia in ipso erit spiritus malignus caput omnium malorum propter quod & filius perditionis vocabitur. Inter occultum aduentum antichristi qui est per natiuitatem. & manifestum qui erit per predicationem & apertam persecutionem veniant helyas & enoch: vt ipsi repugnent & errantes ad viam veritatis reducant: qui vtriq̄ per zachariam due olive. idest spiritusancto vncti, & per iohannes duo candelabra. idest lumen dantes alijs nominatur. & prophetabunt diebus mille ducentis sexaginta. idest, tribus annis & dimidio. sicut & christus predicauit. amicti saccis idest penitentiam predicantes & exemplo sui ostendentes. Et omne qui cognoscere & confiteri verũ deum volunt. hos duos senes & veraces testes subsequuntur. iniquum errorem deserentes quoniã ipsi in magnis & coram deo & coram populo fulgebunt. vicos & ciuitates & plateas atq̄ alia loca vbicunq̄ filius perditionis contrariam doctrinam suam efflauerit percurrentes. ac in eis multa signa in spiritusancto facientes ita vt omnis populus qui eos viderit in maximam admirationem dicatur Idcirco autem hec magna signa supra firmam petram solidata illis dabuntur quatenus illa contraria & falsa signa abiciantur. Tandem antichristus occidet eos in ierusalem & iacebunt corpora eorum in plateis tribus diebus & noctibus & dimidio. quia nullus audebit corpora eorũ sepelire propter metum antichristi. vt quicunq̄ viderint timeant eius

conformari. Post tres autem dies: & dimidium resurgent & in celum in nube ascendent. Antichristus vero quindecim diebus regnabit post mortem illorum. Regnabit autem tribus annis: & dimidio & post domitus potestate sua occidet cum sue per se sue per Michaelem archangelum. Occidetur autem in monte eliucti in papilione & in solio suo in loco illo. Unde dominus ascendit scilicet in prefati montis vertice qui dicitur inclytus: quia ex eo saluator ascendit ad patrem ibi namq̄ peribit vnde dominus ascendit. Quo interfecto non statim veniet dominus ad iudicium sed concedentur quadraginta quinq̄ dies ad penitentiam subuersorum. Quantum autẽ sit spacium inter illos quadraginta quinq̄ dies: & finem mundi nemo scit. Judet tunc ad predicationem enoch & helye conuertentur ad fidem & sancta ecclesia vniq̄ ad finem mundi pacifica quietcet quia ex tunc fraudulentia & seuitia diabeli penitus deficiet. Circa conflagrationem mundi sciendum est quod tunis permaximus aduentum iudicis preueniet & faciem eius precedet quia virtute diuina non solum ignis: qui est in spera sua sed etiam omnes ignes & qui in terra: & super terram sunt ad mundi flagrationem concurrent. Per istum ignem quasi simul fiet purgatio iustorum & punitio malorum in cineratio corporum: & consumptio terrenascentium. Habebit enim iste ignis officium quatuor ignium videlicet ignis infernalis ad reproborum punitionem ignis purgatorii ad bonorum a venialibus purgationẽ ignis terrestris ad vegetabilium & sensibilium consumationem & corporum incinerationem: & ignis elementaris ad elementorum subtilationem & inuocationis eorum dispositionem. Per hunc ergo ignem ita facies terre exuretur quod figura huius mundi perhibit sicut & olim per diluuium factam fuit. Et merito primum dei iudicium fuit in aqua contra ardorem luxurie: que tunc viguit vltimum vero iudicium erit in igne contra teporem caritatis que tunc senescente quasi mundo refrigescet. Quo facto statim erit resurrectio mortuorum corporum cum aduentu iudicis ad iudicium: & tunc inflammabitur totus mundus per circuitum. Quia enim homo meruit in anima simul & corpore punietur vel premiabitur in vtroq̄: & ideo in eisdem oportet eum resurgere. Resurgent autem omnes tam boni q̄ mali nulla in eis existente differentia quantus ad ordinem temporis sed quantum ad ordinem dignitatis. Nam mali surgent deformes & passibiles. imo ignominiosum erit corpus peccatoris. & anima resumens ipsum stupebit quando illud videbit. & ipsum videre abhorrebit. & vellet posse habere tale corpus. quale erat quando dimidiũ comestũ fuit a vermibꝰ. In bonis autem natura seruabitur & vitia detrahentur. & erit corpus sepulcro clarius q̄ sol sit modo. Quanto fuerint crimina maloꝝ abhominabiliora. tanto erunt corpora eorꝝ deformiora. Et quanto fuerint merita iustoꝝ plura & maiora: tanto erũt corpora eorꝝ pulchriora & clariora. Corpus minimi pueri septiplicter clarius sole erit. Si alius fuerit in decuplo sanctior illius corpus in decuplo erit illo clarius. & similiter intellige decenties & milies. Et sicut christus infinities est omnibus sanctis sanctior. ita est infinities corpus eius omnibus sanctis clarius. Omnes autem tam boni q̄ mali resurgent incorrupti et integri corpore. videlicet sine, aliqua membrorum diminutione. indebita natura secundũ mensuram etatis plenitudinis christi. sed boni tantum in gloriam i minoralitatis imutabuntur, vnde Augu. Sed si christus in ea mensura corporis in qua mortuus est resurrexit. nephas est dicere cum resurrectionis omnium tempus venerit. accessuram corpori eius eam magnitudinem q̄ non habuit. vt longissimus possit fieri equalis. Si autem dixerimus ad dominici corporis modum. etiam minorum maiorumq̄ corpora redigenda. perhibit de multorum corporibus perplurimum. cum ipse nec capillum perituri esse promiserit. Restat ergo vt quisq̄ recipiat suam mensuram q̄ vel habuit in iuuentute si senex est mortuus. vel fuerat habiturus si est ante defunctus. Et ideo non est dictum ab apostolo in mensuram status re. sed in mensuram etatis plenitudinis christi. quia resurgunt corpora mortuorum in iuuenili etate & robore. ad q̄m perueniisse cognouimus. hec Augu. Resurrectio ergo tris corrigeret in natura. scilicet defectus sicut in pueris & mutilatis sine indimutata natura membrorum: superfluũ. s. unguium. crinũ & huiusmodi. errore sicut in monstruositate membrorum. Resurgent quoq̄ corpora eorum numero eadem que prius et eodem puluere in quem redacta fuerant. ita q̄ in quascunq̄ auras vel sinus pulueris ille fuerit dispersus ad eadem animam redeat que ipsi premitus vt viueret et creseret animauit. nec solum resurgent corpora quantum ad membra principalia. sed etiam saluis capillo et ceteris membris ad decorꝝ facientibꝰ.

Resurgent enim homines quantum ad esse
& quantū ad integrū esse et quantū ad deco
rum esse. Et hoc in momento. i. brevissimo &
angustissimo spacio temporis in ictu oculi
transeundi media. & transit ad remota i no
vissima tuba. i. per vocē magnā & manifestā
potius erit in alis. hec tuba clamor ille intel
ligitur. de quo in evangelio dicitur. Media
nocte clamor factus est ecce sponsus venit
exite obviam ei. Non enim tunc veniet cū spe
ratur sed media nocte. i. occulte valde inspe
rate. Tube nomine aliquid evidens & preclā
rum signū accipitur. q̄ nutu divino dabitur
q̄ archangeli vox & tuba dei alibi. & ēt vox
filij dei in evangelio dicitur. Et bene dicitur
tuba dei. q̄ quasi ad bellū contra inimicos
veniet. & efficaciam dabit ei q̄ per illaz mor
tui resurgent. Vox ergo tube fm quosdaz est
imperium xpi apparitionis post resurrectionē
vero statim erit iudiciū. Erit autem in valle
Josaphat: que iuxta est ad orientem inter hie
rusalem & montē oliveti. q̄ hierusalem &. in
tra adiacens est locus medius cōmunib⁹ om
nibus nationibus. ac famosissimus & publi
cus propter opera nostre redemptionis. Jo
saphat autem interpretat iudicium domini.
Ad iudicium ergo domini cōgregabuntur
omnes impij vt dānentur. iusti vero non de
scendent in vallem iudicij vt damnentur. sz
in nubibus obviam xpō elevabuntur. Chri
stus. n. non descendit in terrā ad iudiciū. sed
in aere sedebit cōtra locuz montis olivcti. ex
quo ascendit stipatus agminibus & virtuti
bus celoz. Et erit iudicium illud horribile ex
omni parte. Supra erit iudex iratus. subit⁹
patens infernus, intus cōscientia remordēs.
extra mūdus ardens. a sinistris peccata accu
santia. a sinistris infinita demonia terrētia.
circa boni angeli in infernum pellētes & ma
li ad xpm trahentes. Ibi etiā erunt omnes
sancti sententiā iudicis approbantes: & om
nes mali cum bonis peccata dānatoz cogno
scentes. & tunc christus blandus iustis & ter
ribilis apparebit iniustis. Adeo quidē ira
tus reprobis videbitur. vt dicant montibus
& petris cadite super nos. & abscondite nos
a facie sedentibus super thronum & ab ira
gni. Stigmata quoq; monstrabit & passio
nis insignia scilicet crucem clauos lanceam
coronam & flagella. Tota quippe trinitas in
iudicio futuro iudicabit auctoritative. & iuris
dictione ordinaria. sed christus in quantū ho
mo iudicabit executive & iurisdictione delega
ta. quia iudex debet esse manifestus omnib⁹
iudicandis. Deus autem pater vel filius fm
divinam naturam non videbitur ab omni

bus in iudicio. quia tunc omnes essent beati
cum in visione consistat beatitudo. & iō exe
cutio iudicij data est a patre christo homini.
qui poterit ab omnibus videri. vnde potestā
tem dedit et iudiciū facere. Executiue. qz fi
lius hominis est ab omnibus visibilis bonis
& malis non apparebit in forma dei. qz solus
mundis corde promittitur visio forme dei. sz
in forma serui vt possit ab omnibus videri
iuste iudicaturus in ea forma. in qua iuste iu
dicatus est. vnde Aug. Forma illa erit iudex
que stetit sub iudice. Illa iudicabit que iudi
cata est. nam si iudicium non fieret nisi iter
solos iustos appareret tūc iustis forma dei.
Quia vero iudicium futurū est iustoz & iniu
storum nec licet vt iniqui videant deum ta
lis apparebit index. qualis videri possit. et
ab eis quos coronatus est. & ab eis quos dā
naturus est. hec Aug. o. dūmodo autez quatuor
erunt in iudicio. quorum duo erunt electoz
et a dextris. duo reproborum & a sinistris. Ex
parte electorum quidam non iudicabuntur
sed iudicabunt & salvabuntur. vt quorū me
rita bona sunt impmixta malis. sicut pecto
rum pauperum christi: qui hic seipsos iu
dicauerunt qui precepta legis perfectionis
virtute transcendunt et omnia relinquentes
nudi nudum christum secuti sunt. quib⁹ vo
ce dominica dicitur. vos qui reliquistis oia
& secuti estis me. Cum sederit filius hominis
in sede maiestatis sue sedebitis & vos super
sedes duodecim. iudicantes duodecim trib⁹
israel. Dicuntur autem iudicare idest iudicā
ti assistere. quia cum iudice tanq̄ assessores
eminentius sedebunt. non q̄ ipsi sententiaz
ferent. quia hoc solius iudicis erit sed q̄ ap
probent & confirment. Sedebit enim chri
stus in eminentiori loco cū sanctis: mali ve
ro stabunt subtus in terra q̄s dilexerūt. Qui
dam vero iudicabuntur & salvabuntur: vt
quorum merita bona sunt aliquibus ma
lis venialibus permixta. qui vite maculas la
chrymis tergunt: qui mala precedētia sequē
tibus factis & misericordie operibus redimē
tes. quicquid illicitum aliquando fecerunt.
ab oculis iudicis bonorum operuz superdu
ctione cooperiunt. quibus iudex veniens di
cit. Esurivi & dedistis mihi manducare. sitī
vi & dedistis mihi bibere. hospes eram & col
legistis me. nudus et operuistis me. infirmus
et visitastis me in carceres et venistis ad me.
Ex parte reproborum quidam iudicabūtur
& damnabuntur vt quorum merita damna
bilia permixta sunt aliquib⁹
bonum qui christian
opera fidei exerce

ne operibus habent quibus in damnatione
dominica dicitur. Esurivi & non dedistis mi
hi manducare sitivi & non dedistis mihi bi
bere. hospes eram & non collegistis me. nu
dus & non operuistis me. infirmus & in car
cere & non visitastis me. quidam vero non
iudicabuntur. sed damnabuntur vt quorum
mala merita omnino impmixta sunt bonis
vt qui fidem recipere nolverunt. & funda
mento fidei carverunt vel qui susceptam fi
dem quasi per apostasiam reiecerunt de q̄
bus dominus sicut qui non credit iam iudi
catus est. & de quibus Paulus ait. qui sine
lege peccaverunt sine lege peribunt. de qui
bus etiam psal. ait. Non resurgent impij in
iudicio. Resurgent quippe etiam omnes in
fideles: sed ad tormentum non ad iudicium.
vnde Petrus canet. Qui non credit. non
habens. s. caracterem fidei iaz iudicatus est.
Non enim fiet cum tali discussio & examina
tio cum caruerit caractere & dominio regis:
et constet curie talem esse de reprobis. nec de
familia dei. vnde sine sententia rapietur in
ignem eternum. Habens autem caracterem
regis. & signum quo ab alijs separatus erat.
extrahitur vt homo regius. sed & que discus
sio & disceptatio cum eo. Esurivi & non dedi
stis mihi manducare. &c. Tandēq̄ p:o non
servato caractere & dominio regis. fiet sentē
tia in eum damnandum. Grego. nam & p:i
cepo. terrenam rempublicam regens aliter
punit civem interius delinquentem atq̄ ali
ter hostem exterius rebellantem. In illo enim
tura sunt consulit cōtra hostem vero bellum
movet. et de pena eius quid lex habeat non
requirit. Nec Grego. Perfecti ergo iudicabi
bunt & non iudicabuntur. alij fideles facta
discussione evangelica de operibus miseri
cordie iudicabuntur. quidam ad gloriam.
quidam ad penam infideles autem iam iu
dicati sunt. Ubi nō putatur per tractum et
morā ipse singulorum examinatio. sed simul
merita singulorum discutiet & discussa iudi
cabit. Tunc enim libri conscientiarum pan
dentur. & ipse liber aperietur qui dicitur li
ber vite. quo fiet & simul omniū omnia secre
ta oibus certitudinis claritate patescant. vt
contra testimonium veritatis loquentis in
xpo & conscientie cuiusq̄ pariter contestan
tis. nulla inficiendi defendendi vel excusan
di seu subterfugiendi pateat semita. quin re
[illegible] fm merita sua Augu. fiet
[illegible] vt cuiq̄ opera sua vel
[illegible] vel male cuncta in memoriā revocent.
[illegible] nitra celeritate cernantur.
[illegible] vel excuset cōscientia conscientiaz.

Nec Augu. Tunc aperta erit separatio facta
morum hic & vite singulorum. Dicit enim
Augu. q̄ tot boles salvabuntur q̄ tot angeli
ceciderunt. Sed Grego. Dicit q̄ tot boles
salvabuntur quot angeli pertulerunt. Dice
runt etiam quidam q̄ duo parietes erunt in
celo. s. vnus bolum & alter angelorum & q̄ tu
ma angelorum restaurabitur per virginem
& de alio pariete [illegible]
in alio pariete sunt virgines & angeli. Bo
nus esset & vtile de hoc iudicio frequenter co
gitare vt cogitatio tante angustie nobis timo
rem incuteret & timor incussus a nobis pecca
tum perpetrari expelleret & nos a perpetran
do arceret exemplo. Piero. Dicentis sine co
medam sine bibam sine aliquid aliud faciaz
semper videtur in auribus meis sonare illa
vox terribilis surgite mortui & venite ad iudi
cium Grego. Si qua est presentis temporis
letitia ita agenda est vt numq̄ antarimodo se
quentis iudicii a memoria recedat. Anshel.
in matutino. s. in contemplatione extremi iu
dicii q̄ noctis presentis tanq̄ lux matutina suc
cedit interfice oēs peccatores terre. s. delicta
atq̄ peccata conversationis terrene: vt di
sperdas de civitate dñi q̄s in te illi edificare de
bes oēs operantes iniquitatem. s. diabolicas
suggestiones odibiles deo delectationes mor
tiferos consensus & opera perversa ab oibus
hic tanq̄ civitas dei debes emundari vt pla
ceam in te mansionem sibi creator inveniat:
obtineat & possideat. Nec Anshel. Nec ergo
oia pensantes evigilemus totis viribus: &
voluntati dei obtemperare remedia quera
mus beneficiaq̄ dei circa nos cogitantes ab
stine peccata studeamus p:o posse vitare: vt
iudicio illi terribili mereamur securi assistere
Ad quod bene hortatur nos Augu. Dicens
melius est hic paruam amaritudinem sustī
nere: & postea eternam dulcedinem perveni
re quam hic habere falsum gaudium & illuc
suscipere sine fine supplicium. Et iterum.
Certum est fratres carissimi quod si semper
beneficia dei nostri: que nobis nullis prece
dentibus meritis nostris collata sunt. assi
due cogitamus peccata nobis aut non domi
nantur: aut si forte surrepserint: cito per pe
nitentiam corriguntur. Quis enim vel men
te concipere non dicam verbis: possit expo
nere quanta circa nos sunt beneficia dei no
stri fecit enim nos cum non essemus: repa
ravit nos postea cum perissemus. Mortem
suscepit precioso nos sanguine liberavit ad
sterna descendit. de faucibus nos eterne
mortis eripuit. celorum nobis etiam pre
mia promisit. hec omnia fratres dilectissi

mi pio & benigno animo cogitēmus. quantus possumus cum ipius adiutorio beneficijs tue vicem rependere festinemus. non reddamus mala pro bonis sed quātū possumus voluntati illius obtemperare fideliter studeamus totis viribus innitentes. vt precepta ipius magis nobis pariant de sequacitate remedium & de trangressione iudicium. nam quid faciemus certissimi in ipius tremendo iudicij die cū tremente mundo. dominus precinentibus angelorum buccinis in illo maiestatis sue throno circūdatus. celestis militia luce considerit. ibiq; de terre gremio & antiquo puluere suscitato humano genere. astante testimonio conscientie singulorum positis in conspectu peccatorum penis iustorumq; premijs. ratione vite ceperit postulare. & plus iam iustus & misericors severitate iudicij contempte misericordie reos ceperit accusare & dicere. Ego te homo manibus meis feci ego terrenis artibus infundi spiritum. ego tibi imaginem nostram similitudinemq; conferre dignatus sum ego te inter paradisi delitias collocaui. Tu vita & mandata contemnēs. deceptorem sequi & dominum maluisti. Cū ex pulsus de paradiso iure peccati mortalis vinculis terrenis virginalem vterum sine dispendio virginitatis pariendus introij. In presepio expositus & pannis obuolutus lacui. infantie contumelias humanosq; dolores qui tibi similis fierez. ad hec scilicet vt te mihi similem facerem pertuli. Irridentium palmas & sputas suscepi acetum cum felle bibi flagellis cesus vepribus coronatus affixi cruci persolus vulnere. vt tu eriperis morti animam in tormentis diuisi. en clauorum vestigia quibus affixus pependi. en perfossus vulneribus latus. suscepi dolorez tuos. vt tibi gloriam darem. Suscepi mortem tuam vt tu in eternum viueres. conditus sacri sepulchro vt in resurgeres in celo. Cur quid pro te pertuli perdidisti. Cur ingrati redemptionis tue munera rēnuisti. Non tibi ego de morte mea queror. Redde mihi vitam tuam. p qua mea dedi. redde mihi vitā tuā & vulneribus peccatorū indesinenter occidis. Cur habitaculum q in te sacraueram luxurie sordibus polluisti. Cur corpus iam meum illecebratum turpitudine maculasti. Cur me grauiore criminum tuorū cruce & illa in qua quondam pependeram afflixisti. Gravior enim apud me peccatorum tuorum crux est in qua vinctus pendeo. quā illa in qua tui miserius mortem occisurus ascendi. cum essem impassibilis. pro te pati dignatus sum. Sed tu despexisti in homine deū

in inferno salutem in via redituz in iudice veniam. in cruce vitam in supplicio medicinā & quia post omnia mala tua ad medicamenta penitentie confugere voluisti. Ab auditu malo non merebere liberari. Dec augu. Terminato iudicio. tota caliditas illius ignis p maximi de quo dictum est. exequetur iudicis sententiam involuet enim peccatores & trahet in infernum. Et ita patet q ille ignis aduentum iudicis & precedet. & concomitabitur & sequetur. vnde Aug. ille est ignis qui celum aereum & terram concremabit. peccatores q culdubio constringet in pena sue damnationis. ipse enim redemptor noster in suo tunc terrore videbitur. eiq; ignis iudicij in reproborum vindictam famulabitur. Et iterū. Ex tremi iudicij die eterno. tunc iudice terribiliter aparente astantibus legionibus angelorum. assistente cuncto celestiuz ministerio potestatum. atq; omnibus electis ad hoc spectaculum deductis. antiquus hostis diabol⁹ belua videlicet crudelis & fortis in medium captiuus deducitur. & cum suo corpore. ideest cū reprobis omnibus eterne gehenne incendijs mancipabitur cum a domino dicetur. Discedite a me maledicti in ignem eternum. q paratus est diablo & angelis eius. O quale erit illud spectaculum quando hec immanissima belua electorum oculis ostēditur: que hoc bellū tempore nimis eos terrere poterat si videretur. Si occulto ac miro dei consilio agitur. vt & nunc per eius gratiam a pugnantibus nostra vita vincatur & tunc alecto victoribus iam captiua videatur. Tunc autem iustis diuino adiutorio quantum debitores sint plenius recognoscunt. quando tam fortem belluam viderint. quam nunc infirmi vicerunt & in hostis sui conspectum immanitate quantum debeant. defensoris sui gratie. Dec Grego. Unde & Augu. Post iudiciū perget hinc. ducetq; secum corpus cui caput est. & offert regnum. ideest redemptos sanguine suo deo patre. tunc plane videbitur forma illa dei. quenon potuit videri ab iniquis quoruz visioni forma serui exhibenda erat. Unde etiam Anshel. Subiatio autem impijs ne videant gloriam dei. & iustis singulis secundum gradum suum & meritum angelicis ordinibus iserto fiet illa gloriosa processio christo precedente capite nostro omnibusq; membris suis sequentibus & tradetur regnū deo patri: vt ipse regnet in eis. Et ipsi in ea regnum illud percipientes. q paratum est illis ab origine mundi. Post predicta statim erit mundi innouatio que nō co[mplebitur quādiu peccator est in mundo. quoulq; detrudatur in infernum. Su[

ignis ille permansimus elemēta purgabit cū habeat virtutē forme extrinsice expulsiuā hic mundū inouabit cū habeat virtutē substitutiuā. Uñ differentia est inter purgationē & innouationē quia purgatio erit penalis quia tali detractio: & elementorū ad imparitate q ex commextione habent puritatem mutatio sed innouatio erit pulchrioris forme inductio. Sic autem purgabuntur elementa q precedet ab igne vis combustibilis ab aere obscuritas ab aqua glacialis frigiditas a terra ponderositas & opacitas q de olbus elementis q ignobile est tendet deorsum & ad locus penarum. s. cloacam infernalem cum olbus rerum immunditijs confluet & ibi horrorem carceris multiplicabit. Rerum ergo mutabilicas. s. frigus estus grandines turbines sul & gora tonitrua: & alie incommoditates penitus interibunt elementa vero purgata permanebunt. Innouabuntur etiam q terra tota erit sicut paradisus & planabitur: & aer erit clarior nec habebit impressiones quas habet mō perspicuum quoq; in aqua & lux in igne manebunt & sicut ignis & aqua puriores orbes quoq; celestes propter impermixtionem nullam impuritatem habentes nulla indigebant purgatione sicut elementa tantummodo cessatione motus & Jō innouabuntur & non purgabuntur. Innouatio vero comm est a statu veteri in statum nouum commutatio: & requirit in illis duo. s. motus cessationem: & claritatis splendoris ampliorem q̄ sol stabit in oriente: & luna in occidente vbi create sunt & ibi sine fine manebunt huius ratio est ista. Q: corpora superiora facta sunt ad vsum hominis dupliciter. Uno modo propter necessitatem corporis: scilicet status generationis & corruptionis: & ideo cessante illo statu cessat & motus. Motus enim celi est transmutatio in elementis ordinata sunt ad contemplandam numerum electorum & Ideo ipso numero completo in iudicio cessabunt sicut ea que sunt ad finem habito fine cessant. Cessante autem motu celi cessabit & tempus quod sequitur motum celi quia secundum apocalipsim tempus non erit amplius. Et ex hoc patet quod dico resurrectionis generalis erit dico nouissimus. Unde Job dicit & in nouissimo die de terra resurrecturus sum. Alio modo sunt facta propter delectionem: & pulchritudinem creature: & propter cognitionem dei in illis: ideo lux eorum non cessabit sed augebitur. Beniq; ce[lum sol luna: & stelle que nunc festinant cur[rere irretardabili quasi cupientes in meliorem [statum mutari tunc fixe immobiliter manent

& quiete. & mirabili glorificatione immutate. n celum gloriam solis induet. sol luna & stelle vestientur inestabili splendore. vñ psalmo. dic & cōplebitur id quōd p ysaiam ꝓdictū erit. Erit lux lune sicut lux solis & lux solis septuplū sicut lux septem dierum. Doc enim erit illum extremi iudicii die erit. cū. s. celum nouum ac terra nouna fuerit. Ola nāq; que per spatia sex dierum operatus est deus propter hominem facta sunt. & in eius lapsu omnia elementa detrimenta sustinuerūt. Nam antea terra sentias & tribulos non proferebat. nec aer tāte crassitudinis vt nunc. sed purior erat. Sicuti sol & luna & sidera sui luminis sustinuerunt detrimenta. In die vero iudicii. terminato illo examine. cum fuerint omnes reprobi vna cum diabolo conclusi in infernum sustollet se dominus ihesus pariter cum corpore suo quod omnes electi sunt in celum. & tunc sibi luna splendorem solis mutuabit. sol vero septiplicitet quam modo lucebit recipietq; splendorem quem homine peccāte amisit hec psalmo. Patet ergo q celū & terra transibunt. quantum ad formam. sed non quantum ad substantiam Aug. elementa. s. celum & terraz nō credamus abolenda: sed in melius cōmutanda: figuram mundi. ideest imaginem non substantiam perituram. Grego. Celum & terra per eam quam nunc habent imaginem transeunt. sed tamen per essentiam sine fine subsistunt. Celum igitur & terra & transit & erit quoniam ab ea quam nunc habet specie per ignem tergitur: & tamen in sua semper natura seruatur: vnde per psal. dicitur. Mutabis ea & mutabuntur: hec Gregorius. mutabis ea & mutabuntur. Celum autem innouari. s. pulchriorem induere debere. ostēditur. tripliciter. Primo q̄ sicut dignū fuit q̄ clemētia purgaret. sic eo q̄ infecta erāt pp̄ peccatū hois. ita dignum erit mōd⁹ inouet pp̄ glorificationē hois & honorē beatorū. vt hoie glorificato cūcta et creatura innouetur cū eo. Ro vt creature remuneret pro labore quo hoi seruierunt. Tertio vt tot⁹ mūd⁹ per hoc speculū deū cognoscat. Uñ oportet in futuro speculum purgari & meliorari. q̄ in pulchritudine creaturarū amplius resultat spēs creatoris. Doc autem non erit & ad necessitatem: vt deus per creaturas videatur sicut modo. sed ad iocunditatem vt videlicet iocunditati visionis intellectualis adda[tur delectationis visionis sensibilis.

Oratio

Benignissime iesu xpe: qui q̄ immeniam bonitatis tue patientiā ad emendationem me expectas de mihi misero vt in presentis[ue

discutere .diiudicare ac omnia que tibi displi
cent vitare ⁊ que tibi placent implere valeas
ficq; tibi placitus ⁊ gratus fiam .quatenus in
futuro iudicio cum electis tuis a dextris poli
tus te propitium ⁊ placatum inueniens .para
tum eis regnum percipiam tua desiderabili
ad quam inspira perhenniter fruturus presē
tia .Iesu clemens mecum dignerum premin
⁊ vita .Amen.

De pena infernali .⁊ gloria celesti.

Capitulum .lxxviii.

Finale vero iudicium .sequē
tur pena inferni ⁊ glo
ria celi .De pena infernali est scī
endum .quod cum in damnatis
sit diuersitas peccatorum erit di
uersitas penarum. Cum enim in peccato sit
auersio a creatore ⁊ conuersio ad creaturam
scilicet ad bonum commutabile spreto bono
incommutabili scilicet deo ⁊ de ordinatio vo
luntatis contra instinctum rationis .merito pe
na variabitur propter ista .vnde propter auer
sionem erit carentia visionis dei .sed propter
conuersionem erit pena materialis ignis vel
incendii .propter inordinationem autem ra
tionis ⁊ voluntatis erit pena vniuersi q; cō
sistit in afflictione varia .acerba .⁊ eterna.
vbi enim erit calor ignis .rigor frigoris .⁊ te
nebre sumus .lachryme interiores .Aspectus
demonum clamor imperpetuum mallei per
cutientium .serpentes ⁊ dracones .ariditas .fe
tis fetor sulphuris vermis conscientie vincu
la .carcer .timor .dolor pudor ⁊ confussio pec
catorum .omnibus patientium inuidia ran
cor .tristitia carentia diuine visionis .Ablatio
spei omnis salutis .ipsum etiaz esse (quod om
nis creatura appetit) pena eis est .quia que
rent mortem naturalem ⁊ non inuenient nā
quia homo in suo eterno peccauit .i. quādiu
vixit .nec voluntas eius finem peccandi ha
buit .ideo iuste in eterno dei ⁊ eternaliter pu
nietur .Grego .Ad districti iudicis sententiā
pertinet .vt nunquam careant supplicio .quo
rum mens in hac vita nunquam voluit .care
re peccato ⁊ nullus detur iniquo termin⁹ vl
tionis .qui quādiu valuit .habere noluit termi
nū criminis ⁊ iterum .iniqui cum fine delic
runt .quia cum fine vixerunt .nam voluissēt
vtiq; si potuissent sine fine viuere .vt possent
sine fine peccare .Ostendit enim quia in pec
cato semper viuere cupiunt qui nunquam
desinunt peccare dum viuunt .iustum est igi
tur vt nunquam careant supplicio .qui nun
quam voluerunt carere peccato .hec Grego.
Aug .Factus est autez homo malo dign⁹ eter
no qui hoc in se peremit bonus .quod est per
fit eternum .Bern .fuisse profecto si peccat pa
ciatur q; nolit .qui non peccat nisi velit .vide
bunt etiam damnati se inuicem .non vt inde
cōsolentur .sed vt magis torqueantur .Greg.
Quāuis illis ignis ad consolationem non lu
ceat .tamen ad aliquid vt magis torqueat lu
ceat .Eos quippe quos reprobi nunc inordina
te diligunt :secum tunc in tormentis videbūt
vt penam proprie punitionis exageret car
nelis cognatio auctori prepolita .pariante o
culos visione damnata .Isidorus .ignis gehen
ne lucebit miseris ad miserie augmentum .vt
videant vnde doleant .non ad consolationē
vt videant vnde gaudeant .Et breuiter secun
dum Piero .tanta .erit in inferno vis dolo
ris .quod mens ad aliud dirigi non potest ni
si ad quod vis doloris impellit .Et si singulis
diebus quibus erūt damnati in inferno .vna
lachrima materialem emitterent plus exi
ret aque per processum temporis ab vno dā
nato quam omnia vasa huius mundi cape
rent .immo plusq; omnis maria aque conti
neant .O pia corda illud interminabile ⁊ cru
dele eternum supplicium respicite .lugete ⁊
flete .Heu heu .cur nō hec maxima iuuara nos
preuenimus cum robur adest ⁊ tempus opo
tunum .Utinam ⁊ de tempore toto inutiliter
expenso .super esset tunc nobis vel vna hora
la .tante pene in remedium concessa: sed heu
sententiante diuina iusticia .precluditur no
bis salutis via .negatur misericordia spes
omnis est ablata .O dolores ⁊ miserie .Et in
eternum permansure angustie in terra ac
obliuionis :vbi nullus ordo sed sempiternus
horror inhabitat .Quid plura .Nos miseri
⁊ miserabiles tantum tunc affligimur .⁊ do
lemus de illo re eterno .vt qualiscunq; termi
nus excogitatus dum modo finitus .esset no
bis solatiosus .Unde posito per impossibile
quod esset aliquis lapis molaris adeo ma
gnus quod vbiq; circumferentiam celi con
tingeret .⁊ quod aliqua auicula minime ēt
titatis post centum milia annos veniens .de
lapide predicto solummodo per rostrum
suum auelleret quantum est decima pars mi
lli ⁊ iterum post centum milia annorum cur
ricula sicut prius scilicet vnam particulā aue
leret .ita quod in decies centena milibus an
nis non plus diminueret quantitas lapidis
nisi quantum habet in magnitudine granū
vnius milli .en prophdolor nos miseri nul
tum grati essemus q; post talem longam
plenam consumationem totius lapidis .tūc
qaberet sententia nostre eterne dānationis.
Sz heu h cadē consolatio miseris adiuuia

stitia penitus est negata supra oēs autem pe
nas inferni est carentia visionis dei: q; mali
non tm̄ dolebunt de ipso tormento q̄ re ⁊
pellētur a tali consortio. Crisо. Nonnulli im
peritorum putabant sibi esse satis ⁊ optabi
le videri si gehenna tantummodo careant.
Ego autem multo grauiores q̄s gehennam
dico esse cruciatus remoueri: ⁊ abiici ab illa
gloria. Excludi a bonis q̄ preparata sunt san
ctis tm̄ generat cruciatum: ⁊ tm̄ dolorem vt
etiam si nulla pena extrinsecus torqueret.
Dec sola sufficeret oēs igitur gehenne super
rat cruciatus . Et videtur quidem vna tan
tummodo pena esse comburi . Si vero ali
quis diligenter expendat duplex hoc intuenti
esse supplicium .Qui in gehenna vritur celo
rum regnum prorsus amittit q̄ certe pena
maior est q̄ cruciatus ille flammarum . Noui
autē. q; plurimi solam pertimescant gehen
nam ego: tm̄ illius glorie amissionem multo
amarius q̄ ipsius gehenne dico esse supplī
cium .Intollerabilis quidem res est gehenna
⁊ supplicium illud horribile. Tm̄ si mille ali
quis ponat gehennas nihil tale dicturus est
qui tale est beate illius glorie honore propelli
exosum esse xpo: ⁊ audire ab illo non noui
vos atq; vultum illum mansuetudinis pieta
tisq; plenum nos tū aduersantem videre: ⁊
illos totius tranquilitatis oculos nequaq̄
nos aspicere sustinentes. Sed nequaq̄ istud
patiamur o vnigenite fili dei neq; experia
mur intollerabile illud horrendūq; supplici
um .Nec Crisо .Augu .a regno dei exulari a
ciuitate dei alienari vita cadere tam grauis
est pena vt ei nulla possint tormenta q̄ nos
mus comparari . Un̄ ⁊ Grego .nazanzen .us
Vis ergo q; regno celorum indigni reperien
tur erit etiam cum ceteris malis pena q; a
deo proiicientur ⁊ pudor ⁊ confussio consci
entie cuius finis ac remedium nusq; erit .Nec
Greg .Si pena damni est quatissima ergo par
uuli puniuntur pena grauissima q; est contra
Augu .scōm quem pena eorum est mitissi
ma .Dicendum q; pena damni pōt considera
ri vel vt est subtractatio tanti boni cum sensu
⁊ merito ⁊ sic est mitissima .Ue nobis: q; de
his malis non cogitamus sed quasi securi tor
pentes: ⁊ aie curam negligentes ad hec fine
cessatione properamus .Postremo de gloria
celi sciendum est q; tot: ⁊ tanta in celis gau
dia q; oēs artimetici huius mundi non pos
sent ea enumerare oēs gemmetrici non pos
sent ea mensurare oēs grammatici dialetici
rethorici non possent ea sermonibus explica
re q; oculus non vidit nec auris audiuit ne
que cor hois ascenderunt q̄ preparauit deus ⁊

ligentibus se . Gaudebunt quippe sancti in
pia se de dei visione intra se de celi ⁊ aliarum
creaturarum corporalium pulchritudine in
tra se ō corporis ⁊ alie glorificatōe intra se de
angelorum ⁊ hoīs associatione . Intantum
namq; gaudebit quisque de bono alterius .
Quantum de bono proprio q; tm̄ intelligen
dum est non ostentandi intentione sed de gau
diorum nostrorum .vbi etiam singuli a singu
lis cognoscentur : ⁊ videbit vnusquisq; cogi
tationes alterius prout vult q; vt sit Grego.
vnius cuiusq; mentem ab alterius oculis cor
pulentia non abscondet .Uidebunt itaq; iu
stos vt gaudeant videbunt quoq; penas re
proborum vt de periculorum euasione gra
agant .Uidebimus ibi deum in se deum quo
nobis ⁊ nos in deo: ⁊ deum in creaturis: ⁊
creaturas in deo .Ibi erit de⁹ oia in oibus .i.
secōm Augu⁹ erunt quecunq; ab oibus desi
derantur ⁊ vita salus ⁊ copia ⁊ honor ⁊ pax
⁊ oia bona . Qui secōm Grego. tam inestī
mabilis pulchritudinis est vt angeli q; solem
septipliciter sua vincunt pulchritudine iugi
ter in eum desiderent insaciabiliter prospice
re .Sibi etiam secōm Augu .tantus hois in
terior reficitur in contemplatione diuinitatis
⁊ sensus exterior in contemplatione humani
tatis q; propterea deus hō factus est vt totus
hoīem in se beatificaret .Deus oēs sensus spi
rituales: ⁊ ineffabili delectatione reficiet cum
ipse obiectum omnium sensuum sit futurus.
Erit namq; deus speculum visui cithara au
ditui mel gustui balsamum olefactui flos ta
ctui . Ibi erit candor lucis estualis amenī
tas vernalis habūdantia autūnalis requies
hiemalis illa beatitudo secōm Augu .in duo
bus consistit .i. in necessaria presentia omnis
boni: ⁊ in necessaria absentia omnis mali .
Et breuiter secundum Augustī .⁊ Grego .tan
ta est ibi pulchritudo iustitie tanta iocundi
tas est ibi pulchritudo sanctitatis tanta iocundi
tas lucis eterne vt etiam si non liceret in ea
amplius viuere seu manere quaz vnius diei
mora propter hoc solum innumerabiles hu
ius vite dies pleni deliciis: ⁊ circumfluentie
temporalium bonorum recte meritoq; contē
nerentur . Non enim falso aut paruo affectu
dictum est quia melior est dies vna in atriis
tuis super milia . hec autem vita eterna con
sistit in stola anime ⁊ corporis. Stola anime
sistit in tribus potibus eius .i. in mandie
cōne sistit in tribus potibus eius .i. in mandu
cōne sistit in tribus potibus eius .i. in mandu
cōne sistit in tribus potibus eius .i. in mandu

ate: ⁊ subtilitate: ⁊ agilitate. Dotes anime sunt de premio substantiali: dotes corporis de premio accidentali. Prima ergo dos aie ⁊ cognitio que ⁊ visio dicit qua diuina essentia videbitur ab omnibus tota: sed non totaliter prout est infinita. Videbitur ⁊ essentia diuina limpidius ab vno quam ab alio: inquantum vnus magis ⁊ perfectius lumine glorie quam alius habebit. Nec tamen erit defectus ex parte videntis: quia idem erit visum ex parte cuius cum sit simplicissimus: nulla pōt esse diuersitas. Tribus autem modis cognoscitur aliquid scilicet quod vel sicut est vel quid est. primo modo cognoscitur deus in via: etiam a malis. secundo videbitur in patria a bonis. Unde iohannes. similes ei erimus. Quoniam videbimus eum sicuti est. idest maiestatem claritatem bontatem. etc. Tertio modo neq; a bonis videbit neq; a malis neq; in via neq; in patria: quia finitū nunquā capiet infinitum. secunda dos anime est dilectio: sed inter dilectionem virtutem et inter dilectionez dotem est differentia q; virtus proprie est illud ꝙ transit de statu gratie in statum glorie: dos autem qđ supra meritum datur in ductione sponse. Fides ⁊ spes secundum rem euacuabuntur in patria caritas vero neq; secundum rem neq; secundum actum eius euacuabitur: sed solummodo secundum modum: quia imperfectio tollitur: Unde dicit Augustinus. ꝙ fides succedet species quam videbimus spei succedet beatitudo ad quam perventuri sumus sed caritas nihil succedet quia potius augebitur. Tertia dos anime est comprehensio que est tentio visi ⁊ amati: ⁊ sumitur hic comprehendere pro contingere ⁊ circumplecti diuinam manifestatem vel immensitatem. Dec etiam a quibusdam appellatur inhesio a quibusdam vero fruitio. Sunt ergo tres illorum beatorum perfectiones precipue scilicet visio inobscurabilis dilectio inestimabilis: tentio inamissibilis. Prima dos corporis est claritas. sed dicitur aliquid clarum dupliciter aut quia parvum sicut dicitur vitrum clarum. aut quia lucidum sicut dicitur stella clara. Corpus autem glorificatum ⁊ erit parvum ⁊ lucidum: ⁊ ideo vtroq; modo erit clarum Et erit corpus clarificatum septies tam clarum sicut modo est sol: ⁊ anima septies clarior corpore erit que corpus velut vestimentum suum refulgens per omnia membra corpus velut sol per cristallum lucebit. Sed corpora sanctorum non equaliter erunt clara. quia melior anima corpus lucidius habebit. Secunda dos corporis est impassibilitas. que resultat ex virtute anime suum corpus potenter continentis ita vt a nullo exteriori agente valeat immutari. Unde si etiam corpus glorificatum poneretur in inferno non sentiret ex hoc lesionem in aliquo. Tertia dos corporis est subtilitas q; est ex perfecta victoria forme super materiam auferens grossitiem corporis q; est ex compositione elementarium qualitatum. Et sciendum ꝙ sicut duo corpora non glorificata non possunt esse simul in eodem loco sic nec duo corpora glorificata alioquin in vno corpore glorificato esset potentia agendi: ⁊ intrandi partes corporis alterius in alio vero esset impotentia resistendi. Corpus vero glorioſum potest simul esse in eodem loco cum corpore non glorificato q; potest illud penetrando subintrare manente distinctione dimensionum corporis virtuliq;. Quarto corporis est agilitas q; sm Augu. tanta erit ꝙ vbi volet spūs ibi protinus erit ⁊ corpus. Natura .n. totaliter erit subdita voluntati ⁊ Jō movebit corpus ad imperium spūs. Veruntamen sicut melior aia corpus habebit lucidius sic ⁊ agilius ita tñ ꝙ voluntas sanctorum erit simul cōiuncta rōni: ⁊ iō voluntas eorum nunquam appetit ꝙ non debet. Q; vt ait Augu. nec volet aliquid spūs ꝙ nec spūm possit decere nec corpus. Quidam insuper specialiter habebunt aureolam q; est mentis speciale gaudium: ⁊ corporis singularis decor veniens ex opere precellenti: ⁊ priuilegiato .s. martyrio .s. virginitate: ⁊ predicatione vt sic aureola nō tm principaliter sit in mente sed per quandam redundantiam fulgeat etiam in carne. Aureola etiaz diminutiue dr in comparatione ad aureā ⁊ iō nota ꝙ inter aureā: ⁊ aureolam ⁊ palmam est differentia. Aurea .n. est premium substantiale ꝙ metaphorice dr corona tum ex parte meriti q; non videt gfa operi: sed radici caritatis tum ex parte premii: q; per hec efficitur hō particeps deitatis: ⁊ per consequens regie potestatis tum rōne perfectionis ꝙ significat figura circularis. Aureola vero est premium accidentale. Non tñ quodlibet accidentale. Sz illud ꝙ videt operi excellenti .s. martyrio virginitati ⁊ predicationi. Palma autem est premium accidentale ꝙ nec radici nec operi debetur sed voluntati. Tale premium habuit sanctus Martin⁹ ⁊ multi alii q; desiderauerunt martiriuz licet opus non fuerit subsecutum q; ⁊ si gladio persecutoris occisi nō fuerint palmam tñ martirii nō amiserunt. Dec igitur palma nec aurea dici debet nec aureola videt ergo ꝙ martiribus ac virginibus ⁊ ꝙ

dicatoribus debet aureola. Ut versus sunt illi. Aureolam si ferre vola sorte virgo stude bo martirii ve subibo piuz populos docebo Et iterū. Aureolā martir doctor virgoq; meret Anthei. Uero potuit sepiē bona corporis ⁊ iepiē bona aie q; habebunt in celestio patrie beatitudine. Et primo ponit corporis q; sunt pulchritudo velocitas fortitudo libertas sanitas voluptas eternitas dicens. In illa igit vita pulchritudo iustorū solis pulchritudini q; septipliciter q; mō sit speciosior erit adequabit quemadmodū diuina scriptura testat fulgebunt iusti inquiens sicut sol in cōspectu dei. Uelocitas nō tanta comitabit: vt ipsis angelis dei eque celeres simus q; a celio ad terras ⁊ a terris ad celū dicto citius dilabunt. Huius quoq; velocitatis exemplū in radio solis licet intueri q; statim orto sole in plaga orientali pertingit in vltimo plage occidentalis vt in eo perpendamus nō esse impossibile ꝙ de nra dicimus futura velocitate presertim cū rebus aiatis soleat in esse maior velocitas q; inaiatis. Presidebunt viribus quicūq; meruerunt supernis ciuibus associari ita tm vt nullatenus illis obsistere quicquā placeat vel si mouendo aut euertendo voluerint quid a suo statu quomodocunq; diuertere nō illico cedat. Nec in eo ꝙ dicimus maiori conatu laborabunt q; nos mō in motu oculorū nrorū. Ne queso excidat aio q; adipiscemur angelorū similitudo quatenus si hic aut hic q; dicturi sumus aliud exemplū nō occurrit ipsa occurrat atq; in quibus angelos valere constiterit etiā nos eque valere probet ⁊ asserat. Quicūq; igit angelorū fuerint simultudinē assecuti eorū quoq; libertatē necessario assequent. Itaq; sicut angelis nihil obsistit nec aliquid eos impedire vel constringere pōt quin ꝙ velle suo cuncta libertate penetrent ita nō erit obstaculū vllū ꝙ nos retardet nec clausura q; nos detineat nec elementū ꝙ nobis ad velle parū obsistat. De sanitate quid melius dici poterit q; ꝙ psalmista canit salus inquiens iustorū a dño. Quibus autē fuerit a dño vera sanitas q; surripere poterit infirmitas. Credere ⁊ incunctanter astruere licet sanitatē vite future ita iugē: ⁊ incommutabilem ac inuiolabilē fore vt ineffabili quadā atq; sensibili suauitatis dulcedine totū holem repleat: ⁊ oē ꝙ alicuius infelicitudinis mutabilitatis aut lesionis suspitionē pretendere queat procul arceat atq; repellat. In illa futura vita inestimabilis delectatio quedā bonos inebriabit: ⁊ dulcedine sui totos eos suauissimabili exundantia saturabit. Quid dixi totos oculos aures os manus pedes guttur cor iecur pulmo ossa medulle omnia etiā ipsa: ⁊ cuncta singillatim singula membra eorum in communem tam mirabili delectatione ⁊ dulcedinis sensu complebuntur: vt vere totus homo tenere voluptatis dei potetur ⁊ ab vbertate domus eius inebrietur. Quid ergo hec bona fuerit adeptus: non intelligo ad quid quoniam ea corporis sui viribus porrigatur affectus? Voluptuosus esset et: quam cunctos appetere dicimus diuturnitas vite: sed ista illi minima deerit. quia iusti in perpetuum vivent. sunt etiam alia que quidez his que digessimus non minus amantur: sed ad animam sicut ilia ad corpus referuntur: que nihilhominus in septenario numero constituta. non modicum placent menti que ipsorum fuerit sapore imbuta. sunt autez hec sapientia: amicitia: cōcordia: potestas: honor securitas. gaudium. Sapientia igitur tanta in futura vita bonis erit: vt eorum que scire voluerint nihil sit ꝙ ignorent. Scient enim cuncta que scienda fecit deus: tam ea que preterita: quam que huius seculi sunt futura. Ibi a singulis omnes: ibi ab omnibus singuli cognoscentur: nec quenquam omnino latebit qua patria: qua gente: qua stirpe quis editus fuerit vel quid in vita fecerit amicitia intantum: singulorum intima erga singulos suo feruore complebit: vt amor cuiusque: in quē que sufficiat cuiq;: presertim cū omnes vnius corpus sint christi: ⁊ christus qui est par ipsa sit omnium caput: nec minori se affectu complectantur quam membra vnius corporis sibi inuicem copulantur. Amabis igitur omnes vt teipsum: ⁊ amaberis ab omnibus vt ipsi a te. Dirtas habundans erit in dilectione: quando hoc tibi fuerit in possessione: ac tamen istam transi: ⁊ contemplare ipsum per quem hec bona tibi prouenere. ⁊ percipi eo quia ille plusquam tu ipsum. ⁊ quam omnes alij incomparabiliter amabit he ⁊ in super teipsum ineffabili quadam suauitate illum amabis. Erit itaq; tanta in cunctis consortium amabis. Erit itaq; tanta in cunctis concordia: vt in nullo sentias aliquem discrepare ab eo: ꝙ te constiterit velle. Corpus vnum erimus: ecclesia vna erimus: sponsa christi erimus: quicunque tibi erimus. Non ergo maior inter nos discordia erit quam nunc est inter vnius corporis membra. Uerum sicut videmus in motu oculorum. ꝙ illuc quo vnus vertitur mox alius sequitur: ita quocunq; tuum velle converteris: velle omnium sine discrepatione illico presto habebis. Quid dixi omnium. Ipsa dei voluntas nō erit a tua diuersa: sed sicut tu ꝙ ille: ita ⁊ ille in cunctis ꝙ tu. Capiet namq; a suo corpore quomodo discreparet:

Cum itaq; deum & omnes voluntati tue cō
cordes habueris: profecto nihil voles. q̄ non
poſſis. Omnipotens igitur eris tue volunta
tis q̄oniam ipſam omnipotentem habebis
in omnibus cōcordantem tue voluntati. Ita
q; cum hec tibi tanta poteſtas aſſiſtet. & omni
cōcedens poteſtati minime reſtet. Igit̄ duz
poſſeſſionē bonū beneficiū ſuſcipimus ſer
uire. nunc ſi (ſeruis) tibi videberis.
Domine inquis. itaq; tu mea vita perpetua
eſſet in illa vita. & hec ei a tibi haberi. ſecu
ritas quoq; ea amplius nō perdendi certe ar
ſerit. obſecro quid cruciatus tibi erit. Secu
rus igitur tantorum bonorum perpetuo eris.
nec alicuius tibi aduerſari volentis incuriam
timebis. Poteſt ne ergo illius gaudij modū
quoq; homine penetrari cū vltra mille milia
& decies centena milia innumerabiles ibi ſint
& oēs eadē beatitudine perfruantur. nec vllus
eorū ſit. qui nō tm̄ de bono alterius gaudeat
quātū de ſuo. Preterea videntes deum. ipſuz
ſupra q̄ ſibi ſe amabunt ipſos amantem. & in
telligentes ſe inenarrabiliter plusq̄ ſemetip
ſos illum amantē in gloria ei⁹ mirabili & inef
fabili exultatione exultabunt. Cum igitur
tanti fuerint tanta felicitate beati reſtat vt in
ſuſti per contrarium ſint ineſtimabili quadam
infelicitate miſeri. Sicut enim iſtos mira pul
chritudo electos. fortitudo. libertas. ſanitas
voluptas alacrēs facit & iubilantes. ita illos
immanis & incōprimibilis ſeditas. tarditas im
becillitas ſeruitus. langor atq; dolor merenti
bus reddet & eiulantes. Sane diuturnitatē vi
te q̄ iſti preferendis bonis ſummo amore cō
plectentur. illi pro interminabili pena qua tor
quebuntur. q̄n interit illis ſummo odio exe
crabuntur. De ſapientia vero quid dicam nō
inuenio. niſi q; ſicut erit in gaudiū & honorē.
ita inſtis quicḡd ſcient in merorem & cōfu
ſionē. Amicitia uīz qua ſe vicem pij ſumma
iocunditate coplabuntur. ſi qua in pijs
erit in tormentum eis erit. Quo enim magis
quemq; amabūt. eo grauius eorum pena
dolebunt. Diſcordiam habebūt cū omni crea
tura & omnis creatura diſcordabit ab illis.
Dinc ergo pro poteſtate bonorum tanta im
potentia eos ſequetur: vt omnino nihil eorū
que voluerint poſſint. & quicḡd habuerint no
lint. Igitur pro honore ſanctorum. obtinebit
pene obprobrium. Et q̄ quo fine claudent.
Vere ſicut amici dei ſecuri erunt. ſe nunquam
amiſſuros bona ſua. ita iſti intrinſeci dei oīno
deſperabunt ſe tam ampliſſima perditoros hec
mala ſua. Pro eterno ergo & ineffabili gau
dio beatorum. hereditabunt incogitabilez tri
ſticiam oēs qui pro impenitudine reatus ſui
tranſituri ſunt in ſocietatem demonioꝝ. hec
Anſel. Sunt etiā in inferno ſicut & in celo di
uerſe manſiones. meritis ſingulorum corre
ſpondentes. Criſo. Sicut in regno celeſti mā
ſiones multe ſunt. i. diſe premiorum. ſic & in
gehēna diuerſe ſunt manſiones. i. differētie ſup
pliciorum oēs tū penam eternam ſuſtinebūt
ſicut oēs electi denariū eundem habebūt quē
paterfamilias dabit omnibus. qui. in vinea
operati ſunt. Nomine quippe denarij aliquid
eiſdem electis cōmeliguratur. i. vita eterna. de
qua ipſe quo omnes quidē cōtēti ſed impari
ter fruentur. Naz ſicut differens eſt claritas
corporum ita differens erit gloria animaꝝ
Stella enim a ſtella. i. electus ab electo differt
in vtraq; ꝓmentis & corporis claritate. alij
nimirū alijs vicinius clariuſq; ſpēz dei cōtē
plabuntur & ipſa contemplandi differentia
manſionum diuerſitas vocatur. Una igitur
eſt domus. i. denarius: ſed diuerſitas eſt ibi
manſionum. i. differentia claritatis in beati
tudine: que vnum eſt ac ſummum bonum &
vita omniū. Dec Lri. Aug. Quod aūt ibi in
turi ſunt ꝓ meritis premiorū. & gradus hono
rū alioq; gloriam, nullatenus eſt ambigendū.
Alioq; id & beata illa ciuitas magnū in ſe bo
num videbit. q̄ nulli ſuperiori nullus inferi
or videbitur. tam noliet vnuſquiſq; eſſe q̄ nō
accepit. q̄ nec in corpore vult eſſe oculus q̄ é
digitus. Sic itaq; habebit donum alius alio
minus. vt hec quoq; donum habeat nec re
ſtat amplius. Dec Aug. poſſumus etiaz diuer
ſas manſiones omnium electorum ſummere
ſecundum: choros angelorum ad quorū ſui
num reſtaurandum homo eſt creatus. Quia
enim de ſingulis choris aliqui angeli ceciderē
unt: & in tanto numero q̄ vnum chorum ꝓ
ſe ſeciſſent. Et ideo dicitur decimus chorus
cecidiſſe. & ideo ruina cuiuſlibet chori de
bet per electos homines reparari.

Oratio

Domine ieſu chriſte mihi fragili con
cede. vt inter diuerſas huius vite vol
cedines corpore viuens mente in in
fernū deſcendam. & penas peccatoribus pa
ratas conſiderans & meditās magis ſolliciter
a peccatis caueam ne mortuus illuc deſcende
re & penas ipſas experire compellar. Da etiā
mihi domine inter multas huius vite amari
tudines diuine dulcedini inhiare. & ad eter
nā beatitudinem ſuſpirare illicq; mentem te
nere. & fac vt ſemper tibi adhereā. nil p̄ter
te diligam vel queram mihi etiam cogitare
concupiſcam. & tandem ad te deū & dominū
meū perueniam Amen.

Concluſio libri & ſignatio eius. Cap. [illegible]

Habes igit ex predictis vtilē ſcitu noſtri ieſu chriſti qualitercunq; deſcriptū. & p magna parte meditationibus tibi traditam in qua & p ipſū nos mirifice conſolādo reloues & ipē nobis peccatoribus magnā prebet. Nam p peccatoribus eſt incarnatus & cum peccatoribus libenter conuerſatus pro ipſis etiam in monte preces fundere: & tandem pro talibus mori non eſt dedignatus. Habes quippe me ditationū ſpiritualiū ſeminariū ex quibus di uini amoris fructus vberior oriatur & creſcat vt meditatio affectum excitet affectus deſi derium pariat deſiderium lachrymas extor queat vt ſint tibi lachryme tue panes die ac nocte donec apparcas in conſpectu dñi ieſu & ſuſcipiaris ab amplexibus eius dicaſq; illud q̄ ſcriptum eſt in canticis. Oſtecms meus ma hi & ego illi inter vbera mea. i. inter affectio nes meas commorabitur. Vñ Ber. Sit dul cis & ſuauis affectus dñi ieſus contra male ſuados vltoꝝ dulcos vite carnalis illecebras & vincat dulcedinem dulcedo quemadmodum clauū clauꝰ expellit. H. Ber. Suſcipere itaq; reueren ter & gaudenter predicta & in eis verſari non pigriteris ſolicitudine & deuotione tota quia hec eſt via & vita tua. Doceſt fundamentum ſuper quo poteris magnum edificium con ſtruere & ab hoc te oportet inciperē ſi ad ſub limiora vis conſcendere. Nam hec vite xpi meditatio non ſolum per ſe dulciter paſcit ſed etiam ad maiorem cibum trahit mittit. Dec. n. ſunt que dñs ieſus geſſit in carne. ſed longe ſublimius eſt eum in ſpiritu intueri ad q̄ per hanc ſcalam poteris peruenire ſed in hac iterim oportet immorari. Nec tū qui ad maiorem contemplationem aſcendunt hanc dimittere debent pro loco & tpe: q̄ hoc eſſet magne preſumptionis & ſuperbie. Vñ Ber. Qui contemplator altiſſimus fuit hanc nun q̄ dimiſit prout ſupra in prologo videre quis poterit. Dec quippe dulcius ſapit ac fiduciaz & conſolationem magis tribuit. Vñ Anſhel. Ieſu bone q̄ dulcis es in corde cogitantis de te & diligentis te. Et certe neſcio q̄ plene cō prehendere valeo. Unde eſt q̄ dulcior es in corde diligentis te in eo q̄ caro es q̄ in eo q̄ verbum dulcior in eo q̄ humilis q̄ in eo q̄ ſublimis ſiquidem longe dulcius eſt memorie diligentis te videre te ex matre vir gine in tempore natum q̄ in ſplendoribus eque luciferum a patre genitus. Temetipſum exinaniſſe ſeruilq; formam accepiſſe q̄ in for ma dei equalem te deo eſſe. Dulcius te vide re coram tudeis mori in ligno q̄ dñari ſuper angelos in celo. Intueri te inter omnia ſa

Al' volue
renolue
ſto tuem
requiē
Pſalmo

lectū q̄ ſuper cia prelatū holem humana per tuliſſe q̄ deum diuina geſſiſſe redemptore eē percunctū q̄ conduxe eſſe non exiſtendum O q̄ dulce eſt bone ieſu in ſecreto cordis ad memoriam renocare te. p nobis de virgi ne. abſq; polutione conceptum. abſq; leſio ne virginitatis eius natum pannis inuolu tū preſepio reclinatū ſuſtinente comitia ta cente ad obſtrictos pedes diſcipulorū lauan tē. inibeo tergente. de nocte profluuio orante ſudore ſanguinis. cruente triginta argente is venditū oſculo traditū cū gladijs & fuſti bus capiū ligatū indicatū flagellatū coram tū damnatū ad occiſionē vt agnus innocens ductū os tuū cū male tractaretis nō aperien tē cū accuſaretis in multis nō tūdentē cola phizatū. alapas patientē: derſuz adoratū arundine capite percuſſuz in veſte alba illu ſuz ad mortē condemnatū crucē tuā baiulan tē & in ea affixuz p crucifixoribus orantē ac o potatū felle cibatū a latrone conuictatū lan guine tuū p quinq; vulnera corporis tui effun dentē caput inclinātē ipſū emittentē dicentē ſtiam tuā in manus patris commendantē & hec oia p nobis ſuſtinentē. Dec oia ſemper & adaugent magis ad magis exultationē & ſi duitā. & conſolationē amoris & deſiderij. Quis.n. nō letet & exultet quis nō ſuper a mo dū ſecundet & gratulet videns conditorē ſuū nō ſolū p ſe hoiem eſſe ſi tā dura tanq; indig gna ſuginuiſſe. Quid in mente ſuauius ru minat quid dulcius guſtat quid letius cogi tat. Quis mihi auferet locū in regno tuo tis cipotens eſt q̄ caro mea & frater eſt. Quis mihi euentus aliquam ingereret deſolationem cum ſpes tanta tam ſit conſerta certitudinem.

Quā aliqua triſtitia aliquē locū habere pōt in eo in quo indeſinenter verſatur illa cogita tio. Nec Anſhel. libenter itaq; conuerſare cū dño ieſu & vitam ipſius tanq; euangelium in corde ſindeas inſeparabiliter collocare quia in eo ſolo pax & reliquie eſt. Ieſus enim eſt iocunditas merentium eternitas viuentium ſuauitas dolentium vberitas egentium ſani tas languentium q̄ ſignificant quinq; littere huius nominis ieſus. Unde Ber. gira & regi ra verſa & reuerſa & non inuenies pacem vel requiem niſi in ſolo ieſu. Quapropter ſi quie ſcere vis pone ieſum vt ſignaculum ſuper cor tuum q̄ tranquillus ipſe tranquillat omnia. hec Ber. Alma ergo cum qui tantum ama uit redde et vicem qui te in benedictionibus dulcedinis ſue preuenit: q̄ ſi hoc feceris ſem per in gaudio & delitijs magnis eris. Anſhel. Ieſu qui non amat te anathema ſit. Qui te non amat amaritudinibus repleatur. Caſtus

est amor: tuus denique et nihil impuritatis admixtum. Debitus sapor amoris tui et nullam mentem alienat a recto. Quantus est amor tuus et nihil hz amari. Nam et quę amara sunt mundi indulcat et dulcia ei reddit amara. Inter angustias non arctat animum illius non opprimit nō perit sub inopia, nō mœrore prębet. In labentibus manet equanimis inter minas secum securus tranquillus mens ruptis interim tempestatibus. Fœnerat tuus amor mentem semper est virtus. Dicit in thesauro cupidus gaudet et sicut in amore vnici filij de lectatur materna gaudiū. Delectatio est grata et certa tua dulcia tecum alle amplexu te. Dulcedo mellis, suavitas lactis, vini sapor inebrians, odoris deliciarum sic oblectant fauces gustantiū te vt amor tuus mentes obligetium te. Nec timebo. Et vt magis ad hęc claprocedatis et liberius officio die ipius vnius (si requisit est liber signatus) concludamur et signetur aurę de qua vt hoc salutari nomine tecti. Per super hoc verbo, oleum effusum nomen tuū scribit vicerio. Est profecto dubio inter oleum et vnguentum spontā similitudo nec oleose spissantiue alterutrum comparauit. Ego autem dico in triplici quadā qualitate olei. q lucet, pascit, et vngit. Si vox meritus nō habeto. Sunt ignē, nutrit carnem, lenit dolorem. Hūc habuo. medicina. Vide idem nunc et de spōsi nomine lucet predicatū, pascit recognitum inuocatum lenit et vngit. Et perfruamur singula. Unde putatio in toto orbe tanta et tam subita luz fidei nisi de predicato iesu nōre in hunc nomine lucet vero nos vocauit in admirabile lumen suum. quibus illuminatis et in nomine isto videntibus lumen dicat merito Paulinus aliquando tenebre nunc autez lux in domino. Nec tantum lux est nomen iesu sed et cibus. Hic non tenens cōtinarie quietis recedarto. Quid eque mentē cognitis impingunt. Quid ita exercitatos reperat sensus virtutes roborat vegetat motus bonos sibi honestos. cultus fouet affectiones. Deinde est omnis anime cibus si non isto oleo infundatur, insipidus est si nō hoc sale cōditur. Scribas. non sapuit mihi nihil legere ibi iesum si disputes aut conferas. non sapuit mihi nihil somnij ibi ie sus. Jesus mel in ore, in aure melos, in cordē iubilus. Sed est et medicina: Infirmatur aliquis vestrum, vocet ad eos iesum, et unde salus in eo, et ecce ad exemplum, nominis lumen nubilū omne diffugit, redit serenus, labi go in crimen, curri subinde ad laqueum mortis desperando nōne si invocet nomen vite celestium respirabit ad vitam. Cui aliquando tu ait facie salutaris nominis tui vulnera vt olim lect cordis ignaute torpor. Nancez si languet accidie. Cui sensi sensę siccatus lachrymarū inundato iesu nō continue erupit viscera fluxit fluenta. Cui in periculis palpitanti. et trepidanti inuocatū virtutis nomē nō statim subpectatū depulit metū. Cui quasi in naufragio ruinanti a fluctuanti nō subito ad invocationē claris nominis emicuit certitudo. Cui in aduersis diffidenti si dicā deficienti si nomē admoneat sensum de hui sensuum. Nimirū mecbi et languentes sic illi sunt illud medicina.

Denique et probasse licet invocasse inquit in die tribulationis eruā te et honorificabis me. Nihil ga tre spatiū celebret ingbie tūere fidat sanat liuore vulnā restringit humore fluxū exsiccat libidie flamā sitī spat anxietie ac terrōri decoris fugat pauperiē. Ergo idē cū nōmine iesu hoiem mihi propono mitē et humilē cor de benignū sobriū castū misericordē, et ei vnica honestate ac castitate conspicuū eundēq; ipm deū omnipotentē q suo me exemplo sanet et roboret admonēo. Hec timul mihi sonant Summo itaq; mihi exempla de hoie et auxiliū a potente vna forsitan pigmentaria specie hoc tarde Uñ acuū eas. et facile confectionēz cui similē medicorū nemo potest. Hoc tibi elegisse cū ala mea recondituū in vasculo vocabuli huius q est iesus salutiferū certe qđ q nulli vnq; pulcrius inueniat inefficax. semper tibi in sinu sit semper in manu que tui debeo in iesu et sensus dirigant et actus. Denique et imitaris. Pone me inquit vt signaculū in corde tuo signaculū in brachio tuo. Os hoc alias, Nunc vero habeo. Uñ et brachio medearte et cordi vt. Habeatq; in nomine iesu. Uñ actus meos vel prauos corrigas vel minus perfectos adimpleas atq; Uñ meos iesus sui seruos ne corrumpat aut si corrumpunt sanet. De hoc cui dulci nomine iesu Bern. alibi quasi subtiando sic dicit. Jesu dulce memoria dans vera cordis gaudia sed super mel et oia cui dulcis presia. Nil canit suauius audit nil iocundius nil cogitat dulcius q iesus dei filius iesus ipse penitentibus q pius petentibus q bonus te querentibus sed quid inuenientibus iesu dulcedo credi q iesus verbo lingue mentis excedit qđ gaudiū et cōsolationē. Nec lingua valet dicere nec littera exprimere experitur qui nouerit quid iesum sit diligere iesum querā in lectulo clausis cordis cubiculo primitus. et in publico quęrā amore sedule. Cū maria ubicule iesum querā in tumulo clamore cordis querulo mentis querā nō oculo. Tumbā perfundā fletibus lo cū replens gemitibus iesu prouebar prēdi

tus fictitie herens amplexibus ielu rex amirabilis et triumphator nobilis dulcedo ineffabilis totus venerabilis. Manen obscuū vñe et nec illustra lumine pulsa meritis caligine mundū repē dulcedine. Quando cor ipsum vultus tunc lucesset veritas mundi vi mitas et finibus terret certus. Emeritis dulcissime. et vere suauissime pie mitis gratissime q dicere sufficimus. Nec pie bat cruo pallio hec sanguinis effusio p q nobis redempto vel et vite iesus cōregnofite amore cruo potite iesus ardenter querite querendo in ardefite. sic amantē diligite amorē vicē reddite in hunc edere curritis vota votis reddite iesu auctor clementie tui ne spes letitie dulcedo sonet et gle voce cordio letitie iesu mi bene sentiā tui dulcedo copiā da mihi p pūtiā tuā videre gloriā cū diligne loqui nequeā de te ipi nō silēā amor facit et audeā cū ioiā de te gaudere. Tua iesu dulcedo lectio grata mentis refectio replet sine satietate vane famē deficere. Qui te gustant adhuc sitiunt desiderare nesciunt nihil iesus quę diligunt. Quid tuus amor obtinet nouit quid iesus sapiat q felix est quę sacrat nō est vltra q cupiat iesu decus angelicū in aure dulce canticū in ore mel intimū in corde nectar celicū. Desiderate mihi te iesu mihi qñ venies me iesu qñ faciem me de te quando facies. Amor tuus continuus mihi langor assiduus mihi iesu mellitissima fructus vite perpetuus iesu summa benignitas tua cordis iocunditas me comprehensa bonitas tua me stringit caritas. Deniq; mihi diligere iesus nō vltra querere mihi prosus deficere vt illi quā viuere. O iesu mihi dulcissime spes suspirantis aie te querunt pie lachryme et clamor mentis intime quecūq; loco fuero mecū iesus desidero q lectus cū inuenero q felix cū tenuero. Tunc amplexus tunc oscula q vincunt mellis pocula tunc felix spes plena sed in hac parua mansio. Jā q quidni video q cupio tenere amore iesu languore et corde iesu ardeo. Jesus cū sic diligit hoc amor nō extinguit nō repescit nec mortis, plus crescit et accendit. Dic amor ardet dulciter dulcescit intrabiliter sapit dilectabiliter delectat et feliciter. Dic amor missus celitus hereat mihi medullitus mentē incendit penitus hoc delectat spiritus. O beatū incendiū. O ardens desiderū. O dulcē refrigerū sancte dei filiū. Jesu flos matris virginis amor vite dulcedinis tibi laus honor numinis rex

gnū beatitudinis. Jesu sole lucentior et bellissime lilio candidior et rosa rubicundior pre cunctis amabilior. Cuius gustus sic afficit cunctos sic refocillat in quē mens mea desiderat iesus amanti sufficit. Tu mentis delectatio memorie consolatio in mea gloriose iesu mundi salutatio, scitor quecūq; certe mihi tecum nō perfecte cū mei cor abhorrens tecum laudanti gaudens dulcis iesu resurrexisti cordem patrem vere bonē victis proferre iā celi regno tuo te. Celi cives accurrite patres vi ne stellite triumphatori dicite salue tecta rex victime. Rex virtutū rex glorie rex indigne victoria tu largitor gle bonor celestis curie. Tu vere in mē patrie in sono misericordie pie nubē tristitie nobis done hui gloriē. Te celi chorus predicat et tuas laudes replicat tecum ebē letificat et nos deo pacificat. Jesus in pace imperat q oēm sensus superat hunc mens mea desiderat et tibi frui properat iesus ad patrē redut celeste regnū. subito cor meū a me transiit post iesus simul obiit si proficiamur laudibus iesus hymnis, et precibus, vt nos donet celestibus cū ipso frui sedibus.

Oratio.

O Iesu spes filii dei vita p hoc et clemens q te pie credimus et credere debemus tibi gras licet indignus referimus: et pro te supplices exoramus te ipsum ex parte eius celestiū terrestriū, et inferorū dei patri offerre in digna laude eius in quibus summa trinitate laudabile recognoscis et in plena gram actione p quibus beneficio et singulis debita creaturis atq; in rē emendationē eius malorum ab origine mundi commissorū, et insufficientē pcipationē eius benorū vnq; obmissorū in suppletionē quoq; meriti eius beatificatorū et gre eius infusorū ac emendationis eius precatorū relligiosis eius purgandorū necnō in recreationē eis indigentis coz ete. et alē singulorum. Amen.

Explicit venerabilis religiosi Landulphi alme ecclie cartusiensis viri devotissimi cōsolatarum et euangelici textus anni interpretatio et expositio ac superipsa meditatio. Impressum Venetiis per Simonem Papiensem dictum Bevilaquam. anno domini .M.cccc.lxxxxvij. die xv. decembris.

De confessione vere fidei quaz fecit Petrus
xo omnibus. ca.1.
De exhortatione ad sequendum christum et
sue passionis exemplum. ca.2.
De transfiguratione domini. ca.3
De sanatione lunatici. ca.4
De tributo pro domino e Petro soluto. et
de questione discipulorum super maiori
te eozundē. ca.5
De paruulis non scandalizandis
exterius et non contemnendis interius.
ca.6
De tribus parabolis videlicet ouis. dragme.
e filij prodigi. ca.7
De modo fraterne correptionis. e de dimit
tendo fratri septuagies septies. ca.8
De rege qui voluit rationem ponere cum ser
uis suis. ca.9
De causa differendē vxorem e de paruulis
domino oblatis. ca.10
De perfectione paupertatis. ca.11
De duodecim consiliis euāgelicis. ca.12
De difficultate e impossibilitate intrandi
celitem in regnum celorum. et de premio
relinquentium omnia et sequentium christ
tum. ca.13
De denario diurno. ca.14
De villico iniquitatis. ca.15
De diuite epulone e lazaro mēdico. ca.16
De resuscitatione lazari. ca.17.
De conspiratione pontificum. e phariseoꝝ
contra iesum. ca.18
De decem leprosis a dño curatis. ca.19
De samaritanis domino hospitium negan
tibus. ca.20
De petitione filiorum zebedei. ca.21
De cecis illuminatis ante ingressum hieri
cho. ca.22
De zacheo e eius conuiuio. ca.23
De duobus cecis post egressum a hiericho
illuminatis. ca.24
De effusione vnguenti super caput iesu
ca.25
De sessione domini super pulpitum et alijs.
ca.26
De gloriosa domini susceptione ipsa die pal
marum. ca.27
De fletu domini super hierusalem e ingres
su ipsius in eam. ca.28
De secunda electione ementium e venden
tium i templo. ca.29
De duobus minutis vidue. ac de pharisei. et
publicani oratione. ca.30
De maledictione ficulnee. e grano frumen
ti. e de principe mundi. ca.31
De duobus filijs quorum vnus in vinea iuit
e alius ire neglexit. ca.32
De locatione vinee. et sanguinarijs vinitoꝝ
bus. ca.33
De inuitatis ad nuptias. e non habente vesti
mentum nuptiale. ca.34
De questione super tributo soluendo. e de mu
liere septem viros habente. ca.35
De primo e magno. ac secundo e simili le
gis mandato. ca.36
De scribis e pharisēis in doctrina audiendis
sed non in vita imitandis. ca.37
Quibus debet regnum eternum. ca.38
De signis aduentus domini e consumatio
nis seculi. ca.39
De aduētu et persecutiōe antichristi. ca.40
De remedijs contra spirituales nouissimi te
poris temptationes et de exercitio mentis
in deum. ca.41
De orando et expectando aduentum domini.
e de posterioribus signis aduentus eius e
consummationis seculi. ca.42
De aduentu christi iudicis. ca.43
De electorum consolatione et appropin
quante redemptione. et de similitudine fi
culnee. ca.44
De die domini iuxta exemplum Noe vel loth
subito venturo. ac de vno assumpto e alio
relicto. ca.45
De vigilia patrisfamilias custodientis con
tra furem domum suam. ca.46
De lumbis precinctis. ac lucernis ardenti
bus. ca.47
De decem virginibus. ca.48
De talentis et bonis a domino seruis tradi
tis. ca.49
De ventilatione aree in extremo iudicio.
ca.50
De pascha et diuersis huius nominis acceptio
nibus. ca.51
Qua die e cur iudas vendidit dominum.
ca.52
Meditatio in primis vesperis de cena do
mini. ca.53
De ablutione pedum. ca.54
De caritatiua conceptione preceptorij e egres
su eius. ca.55
De institutione sacramēti eucaristie. ca.56
De sermone domini in cena. ca.57
De passione dñi nostri in generali. ca.58
De primo completorio. ca.59
De matutinis. ca.60
De prima. ca.61
De tertia. ca.61
De sexta. ca.63

De nona. ca.64
De secundo vesperio. ca.65
De secundo completorio. ca.66
Epilogus dominice passionis. et de laude cru
cis. ca.67
De sabbato sancto. ca.68
De resurrectione domini nostri. ca.69
Quemodo dominus iesus apparuit matri
sue. ca.70
Quemodo Maria magdalena. e alie mu
lieres e Petrus atq; Johannes venerunt ad
monumentum. ca.71
Quemodo dominus apparuit Marie mag
dalene. ca.72
Quemodo dominus apparuit tribus Ma
rijs. ca.73
De mendatio custodum. ca.74
Quemodo dominus apparuit Petro: Jo
seph: Jacobo minori e patribus in limbo.
ca.75
Quemodo dominus apparuit duobus di
scipulis euntibus in emaus. ca.76
Quemodo dominus apparuit apostolis ab
sente Thoma. ca.77
Quemodo dominus apparuit apostolis
presente Thoma. ca.78
Quemodo dominus apparuit septem disci
pulis suis ad mare tyberiadis. ca.79
Quomodo dominus apparuit vndecim di
scipulis e plusq; quingentis fratribus i ga
lilea. ca.80
Epilogus apparitionum domini post resur
rectionem. ca.81
De ascensione domini. ca.82
De scripture euangelice ac fidei fine e vtilita
te. ca.83
De pentheceste. ca.84
De laude diuina. ca.85
De assūpcione e laude beate virgis. ca. 86
De finali iudicio. ca.87
De pena interni e gloria celesti. ca.88
Conclusio libri e signatio eius. ca.89

Dñica prima aduentus dñi.

Cum appropinquaret iesus hierusalem. mi
sit duos ex discipu. suis. d. ite in castellum.
Mar.xxi.parte.ii. ca.26

Dñica secunda.

Erunt signa in sole e luna e stellis. Luc.xi.
parte.ii. ca.42

Dñica tertia.

Cum audisset Johannes in vinculis opera
christi mittens duos de discipulis suis ait il
li. Tu es qui venturus es. an alium expecta
mus. Mat.xi.parte.i. ca.56

Feria quarta quatuor temporum. Missus
est angelus gabriel a deo in ciuitatem gali
lee cui nomen nazareth. Luce.i.parte.i.
capitulum 5.

Feria sexta. Exurgens Maria abijt in mon
tana cum festinatione in ciuitatem iuda e
introiuit in domum zacharie. Luc.i. parte.i ca.6.

Sabbato anno quintodecimo tyberii cesa
ris. Luce.iij.parte.i. ca.17.

Dominica quarta.

Miserunt iudei ab hierosolymis sacerdotes
e leuitas ad Johannem interrogantes eū.
Tu es qui venturus es an alium expectamꝰ
Jo.i.parte.i. ca.19.

In vigilia nativitatis christi

Cum esset desponsata mater iesu Maria Jo
seph. Mat.i.parte.i. ca.8

In missa prima nativitatis christi

Exijt edictum a Cesare augusto vt describe
retur vniuersus orbis. Luc.ii.parte.i.
capitulum 9

In aurora.

Pastores loquebantur ad inuicem transeā
mus vsq; bethleem e videamus hoc ver
bum q̄ factum est. Luc.ii.parte.i. ca.10.

In summa missa eisdem diei.

In principio erat verbum e verbū erat apꝰ
dum. Johan.i.parte.i. ca.1 e.18

Stephani protothomartyris

Dicebat iesus turbis. Ecce ego mitto ad vos
prophetas e sapientes. Mat.xxiij.parte.ii.
capitulum 38

Johannis euangeliste

Dixit iesus petro sequere me. Conuertens pe
trus vidit illum discipulum quem diligeꝰ
bat iesus dixit. domine hic autem quid Jo.
xxi.parte.ij. ca.79.

In die innocentum

Angelus domini apparuit in somnis ioseph.
di. Surge e accipe puerum e matrem eius
e fuge in egyptum. Mathe.ij.parte.i.
capitulum 14

Dominica infra octauam natiuitatis domini

Erat ioseph e maria mater iesu mirantes su
per his que dicebantur de illo. Luc.ij. par
te.i ca.11.

In die circumcisionis domini.

Postq̄ consumati sunt dies octo vt circum
ciderent puerum. Luce.ii.parte.i. ca.10

In vigilia epiphanie.

Defuncto herode angelus domini apparuit
somnis ioseph. d. Surge accipe puerū e ma
trem eius. e vade in terram iuda. Mathe.
ii.parte.i. ca.14.

In festo epiphanie.

Cum natus esset ihesus in bethleem iude in diebus herodis regis. Ecce magi ab oriente venerunt Mat.ij.parte.i. ca.11

Dominica infra octauas epyphanie.

Cū ihesus factꝰ esset annorū.xij. ascendentibꝰ illis hierosolimam remansit puer ihesus in hierusalē.luce.ij.parte.i. ca.15

Feria quarta. Vidit Johannes ihesum venientem ad se & ait. Ecce agnus dei Johan.i. parte.i. ca.23

In octaua epyphanie

Venit ihesus a galilea in iordanem ad Johannem vt baptizaretur ab eo Mathe.iij. parte.i. ca.21

Dominica prima post octauas epiphanie.

Nuptie facte sunt in chana galilee & erat mater ihesu ibi. Vocatus est autem & ihesus. ioh. ij. parte.i. ca.25.

Dominica secunda

Cū descendisset ihesus de mōte: secute sunt cū turbe multe. Et ecce leprosus veniens adorabat eū mat.viii.parte.i ca.41

Dominica tertia.

Ascēdente ihesu in nauiculam. secuti sunt eum turbe multe. Et ecce motus magnus factus est in mari ita vt nauicula operiretur fluctibus.mat.viii.parte.i. ca.46

Dominica quarta

Simile est regnū celorum homini. qui seminauit bonum semen in agro suo. cum autem dormirent venit inimicus hō & sup seminauit zizania.mat.xiii.pte.i. ca.64

Dominica quinta

Confiteor tibi pr̄e patre celi & terre q̄ abscōdisti hec a sapientibus & prudentib & revelasti ea parvulis.mat.xi.parte.i. ca.58

Dominica in septuagessima

Simile est regnū celoꝝ homini patrifamilias qui exiit cōducere operarios in vineā suā mat.xx.parte.ii. ca.14

Dominica in sexagesima.

Exiit qui seminat semen suum. & dum seminat aliud ceciderit secus viam. luce.viii.parte.i. ca.64

Dominica in quinquagesima.

Assumpsit ihesus.xij.dis. & ait illis. Ecce ascendimus hierosolimam & consummabuntur omnia que dicta sunt de filio homine. tradetur enim gētib⁹ lu.xviii.pte.ij. ca.11.

Feria quarta cinerum.

Cum ieiunatis. nolite fieri sicut hypocrite tristes.mat.vi.parte.i ca.36.& 38

Feria quinta. Cū introisset ihesus capharnaum accessit ad eum centurio. Math.viij.parte.i. ca.42

Feria.vi. Ma filio q̄ dictum est. Diliges proximum tuum & odio habebis inimicum. Mat.v.parte.i. ca.35

Sabbato. Cum sero esset erat navis in medio mari. Mat.vi.parte.i. ca.69

Dominica Invocavit

Ductus est ihesus in desertū a spū vt tēptaret a diabolo. Mat.iiii.parte.i ca.

Feria secunda. Cum venerit filius homis in maiestate sua & omnes angeli cū eo. Math. xxv.parte.ij. ca.50

Feria.iij. Cum intrasset ihesus hierosolimam commota est vniversa ciuitas. d. quis est hic. Mat.xxi.parte.ij. ca.18

Feria quarta accesserunt ad ihesum scribe. d. Magister volumus a te signum videre mat. xij.parte.i. ca.74

Feria quinta. Dicebat ihesus ad eos qui crediderunt ei iudeos. Si manseritis in sermone meo. vere mei discipuli eritis, Johan.viii. parte.i. ca.84

Feria sexta. Erat dies festus iudeorū. & ascendit ihesus hierosolimam. Erat autem hierosolimis probatica piscina. Johan.v.parte. i.capitulum. .78

Sabbato assumpsit ihesus petrum & iacobū & Johannez & duxit eos in montem. & trāsfiguratus est coram eis. Mathe.xvij. parte.ii. ca.3

Dominica Reminiscere

Egressus ihesus successit in partes tyri & sydonis. Mat.xv.parte.i. ca.89.

Feria secunda dixit ihesus turbis. Ego vado & queretis me. & in peccato vestro moriemini. Jo.viii.parte.i ca.83

Feria tertia super cathedram Moysi sederunt scribe & pharisei. omnia quecunq; dixerint vobis facite. Mathe.xxiii.parte.i. capitulum 37

Feria quarta. Ascendens hierosolimā assumpsit .xii. dis. secreto & ait. Ecce ascendimus hierosolimam. & filius hominis tradetur. Mat.xx.parte.ii. ca.21.

Feria quinta. Homo quidam erat dives & indiebatur purpura & bisso. luce.xvi.parte.ii. ca.16

Feria sexta. Homo quidam erat patrisfamilias qui plantauit vineam & septem circumdedit ei. Mat.xxi.patre.ii. ca.33

Sabbato. Homo quidam habuit duos filios & os & dixit adolescentior. Pater da mihi portionem que me contingit luce.xv.parte.ii. ca.7.

Dominica oculi.

Erat ihesus eiciens demonium & illud erat mutum luce.xi.parte.i. ca.74

Feria secunda. Quanta audivimus facta in capharnaum fac & hic in patria tua.luce iiij.parte.i. ca.65

Feria tertia. Si peccaverit in te frater tuus. corripe eum inter te. & ipsum solum. Mat. xviij.parte.ij. ca.8

Feria quarta accesserunt ad ihesum ab hierosolimis scribe & pharisei.d. Quare discipuli transgrediuntur traditionem seniorum. mat.xv.parte.i. ca.88

Feria quinta. Surgens ihesus de sinagoga introivit in domum simonis.luce.iiij.parte.i. ca.43

Feria sexta. Venit ihesus in ciuitatem samarie que dicitur sichen. Johannis.iiij.parte.i. ca.48

Sabbato perrexit ihesus in montem oliveti. Adducunt ei scribe mulierem in adulterio comprehensam. Johannis.viii. parte.i. ca.83

Dominica letare.

Abijt ihesus transmare galilee. et secutus est eum multa hominum. Johannis.vi.parte.i. ca. ca.65

Feria secunda. Prope erat pascha iudeorum & secunda electione vendentium et ementium de templo. Jo.ii.parte.ii. ca.29

Feria tertia. Jam die festo mediante ascendit ihesus in templum & docebat. Johan.vii. parte.i. ca.82

Feria quarta. Preterivens ihesus vidit hominem cecum a natiuitate. Johan.ix.parte.i. ca.85

Feria quinta. Ibat ihesus in ciuitatem que vocatur naym luc.vij.parte.i. ca.44

Feria sexta. Erat quidam languens Lazarus a bethania. Jo.xi.pte.ii. ca.17

Sabbato. Ego sum lux mundi. qui sequitur me non ambulat in tenebris. Johan.viii. parte.i. ca.84

Dominica iudica.

Dicebat ihesus turbis iudeorum. Quis ex vobis arguet me de peccato. Johan.viii.parte.i. ca.84

Feria secunda miserunt principes & pharisei ministros vt apprehenderent ihesum. Johannis. vii.parte.i. ca.82

Feria tertia. Ambulabat ihesus in galileam. Non enim volebat iudeam ambulare quia querebant eum interficere. Johan.vii.parte.i. ca.82

Feria quarta. Facta sunt encenia hierosolimis & hiems erat. Jo.x.pte.i. ca.87

Feria quinta. Rogabat ihesum quidam pharisseus vt manducaret cum illo luce.vii.parte.i. ca.60

Feria sexta. Collegerunt pontifices et pharisei concilium aduersus ihesum. Johan.xi. parte.i. ca.18

Sabbato nisi manducaveritis carnem filii hominis, non habebitis vitam in vobis. Johannis.vi.parte.i. ca.70

Dominica palmarum

Cum appropinquasset ihesus hierosolimam misit duos discipulos suos. d. ite in castellum. Mathei. xxi.parte.ii. ca.16

Feria secunda ante sex dies pasce. venit ihesus bethaniam vbi lazarus erat mortuus quem suscitavit ihesus & fecerunt ei cenam. Johannis. xii.parte.ii. ca.25

Feria tertia. Passio secundum Marcum. parte.ii. ca.57

Feria quarta passio secundum Lucam. parte.ii. ca.58

Feria quinta in cena domini ante diem festum pasce sciēs ihesus. quia venit hora eius. ioh. xiii.parte.ii. ca.54

In parasceue. Egressus ihesus trans torrentem cedron passio scōm iohannem: parte.ii. ca.lvii.vicq; ad.lxvii.

In vigilia pasche. Vespere autem sabbati. Mat.xxviii.parte.ii. ca.71

in die sancte pasche.

Maria magdalena. & maria iacobi & salome emerunt aromata vt venientes ungerent ihesum. mar.xvi.pte.ii. ca.69.& 71

Feria secunda pasche. Duo ex discipulis ibant ipso die in castellum emaus. luc.xxiiii.parte.ii. ca.76

Feria tertia. Stetit ihesus in medio dis. & dixit illis: pax vobis. Luce vigesimo quarto, parte.ii. ca.77

Feria quarta manifestavit se iterum ihesus ad mare tiberiadis. iohannis.xxi. parte .ii. ca.79

Feria quinta. maria stabat ad monumentum foris plorans. iohan.xx.parte secunda ca.71

Feria sexta. Undecim discipuli abierunt in galileam in montem vbi constituerat illis ihesus. mat.xxviii.parte.ii. ca.80

Sabbato. Una sabbati maria magdalene venit ad monumentum cū adhuc tenebre essent. ioh.xx.parte.ii. ca.71

in octaua pasche

Cum esset sero die illa vna sabbatorum & fores essent clause. ioh.xx.pte.ii. ca.78

Dominica secūda

Ego sum pastor bonus. iohan.x.parte prima. ca.86

Dominica tertia

Modicum & iam non videbitis me. et iterum modicum et videbitis me. iohan.xvi.

parte.iii ca.70
Dominica quarta.
Vado ad eum qui me misit.e nemo ex vobis interrogat me quo vadis. Johan.xvi. parte.ii. ca 57
Dominica quinta.
Amen dico vobis. Si quid petieritis patrez in nomine meo dabit vobis. Johan.xvi. parte.ii. ca.57
In letania maiori
Quis vestrum habebit amicum e ibit ad illū media nocte.luce.xi.parte.i. ca.39
In vigilia ascensionis
Sublevatis ieiu oculis in celum dixit.pater venit hora clarifica filium tuuz. Joh. xvii.parte.ii. ca.57
In die ascensionis
Recumbentibus .xi.dis.expoduit icredulitatem illorum e duritiam cordis. Mar. xvi.parte.ii. ca.82
Dominica infra octauam.
Cum venerit paracletus quem ego mittam vobis a patre spiritum veritatis. Johan. xv.parte.ii. ca.57.
In vigilia penthecostes
Si diligitis me mandata mea seruate. Joh. xiiii.parte.ii. ca.57
In die sancto penthecostes
Si quis diligit me sermonem meum seruabit.ioh.xiiii.parte.ii. ca.57
Dominica trinitatis.
Erat homo ex phariseis Nicodemus nomine princeps iudeoz.hic venit ad iesum nocte.ioh.iii.parte.i. ca.16
In festo corporis christi.
Caro mea vere est cibus.e sanguis meus vere est potus.ioh.vi.parte.i. ca.70
Dominica prima post trinitatis festū.
Homo quidam erat diues e induebat purpura e bisso e epulabatur quotidie splendide.luc.xvi.parte.ii. ca.16
Dominica secunda
Homo quidam fecit cenam magnam.luce xiiii.parte.i. ca.81
Dominica tertia
Erant appropinquantes ad iesum publicani e peccatores vt audirent illum.luc.xv. parte.ii. ca.7
Dominica quarta
Estote misericordes sicut e pater vester misericors est.luc.vi.parte.i. ca.39
Dominica quinta
Cum turbe irruerent in iesum vt audirent illum luce.v.parte.i. ca.29
Dominica sexta
Nisi habūderit iusticia vestra plusq̄ scribarum e phariseoz non introibitis regnū celoz.mat.v.parte.i. ca.34
Dominica septima
Cum turba multa esset cum ieiu nec haberent quid manducarent. Mar.viii. parte.i. ca.91
Dominica octaua
Attendite a falsis prophetis qui veniunt ad vos in vestimentis ouium. Math.vii.parte.i. ca.40
Dominica nona
Homo quidam erat dives qui habebat villicum: e hic diffamatus est apud illuz.luc. xvi.parte.ii. ca.15
Dominica decima
Cum appropinquaret iesus hierusalem flevit super illaz.luc.xix.parte.i. ca.28
Dominica vndecima
Dixit iesus ad quosdam qui in se confidebāt duo homines ascendebant in templuz vn⁹ pharisceus et alter publicanus.luc.xviii.parte.ii. ca.30
Dominica duodecima
Exiens iesus de finibus tyri venit per sydonem ad mare galilee. de curatione surdi. mar.vii. parte.i. ca.90
Dominica tertiadecima
Beati oculi qui vident que vos videtis.dico vobis multi reges e pphete voluerunt videre.de homine sauciato inter latrones.luc. x.parte.i. ca.59
Dominica quartadecima
Dum iret iesus in hierusalem transibat per mediam samariam occurrerunt illi decez viri leprosi.xvii. parte.ii. ca.19
Dominica quintadecima
Nemo pōt duobus dominis seruire. Matt vii.parte.i. ca.38
Dominica sextadecima
Ibat iesus in ciuitatem Naym. Et cum appropinquaret porte efferebat filius vnicus matris sue.luc.vii.parte.i. ca.44
Dominica decimaseptima
Cum intraret iesus domum cuiusdam principis phariseorum sabbato manducare panem. Et ecce quidam idropicus erat ante illum.luc.xiiii.parte.i. ca.80
Dominica decimaoctaua
Accesserunt ad iesum pharisei.et interrogauit eum vnus ex eis legisdoctor. Quod est mandatum magnum in lege.math.xxiiii. parte.ii. ca.36
Dominica decimanona
Ascendens iesus in naviculam transfretauit e venit in ciuitatem suam. Et ecce offerebant ei paraliticum in lecto iacentem.mat.

ix.parte.i. ca.48
Dominica vigesima:
Simile est regnum celorum homini regi qui fecit nuptias filio suo. Mathe.xxij. parte secunda. C34- ca.34
Dominica vigesimaprima
Erat quidam regulus cuius filius infirmabatur capharnaum.iohannis quarto parte.i. ca.63
Dominica vigesimasecunda
Simile est regnum celorum homini regi q̄ voluit rationem ponere. cum seruis suis: mat.xviij.parte.ij. ca.9
Dominica vigesimatertia
Abeuntes pharisei concilium inierunt vt iesum caperent in sermone querentes.si licet censum dari cesari. mathe.xxii.parte secunda. ca.35
Dominica vigesimaquarta
Loquente ieiu ad turbas. Ecce princeps vn⁹ adorauit eum dicens. domine filia mea modo defuncta est. Mathe.nono.parte.i. ca.49
Dominica vigesimaquinta
Cum sublevasset oculos iesus. de refectione quinq̄ milium, virorum de quinq̄ panibus et duobus piscibus. Johannis.vi.parte.i. ca.67
In dedicatione ecclesie
Ingressus iesus perambulabat hiericho. Et ecce vir nomine zacheus. Luce:xix.parte secunda. ca.23
De sanctis:
Attenta diuersitate cathedralium ecclesiarum quibus alia et alia natalitys sanctorum euangelia coassignantur: arbitratus sum potius in cōi sanctorum euāgelia ponere q̄ quibusuis(ne erroze me argui contingat)propria assignare. precipuis tamen festiuitatibus propriis euangeliis gaudentibus non obmissis primum idipsum efficiam.
In vigilia.s.Andree.
Stabat iohannes et ex discipulis eiⁿ duo.e respiciens iesum ambulantem dixit. Ecce agnus dei ioh.i.parte.i. ca.23
in die sancti Andree.
Ambulans iesus iuxta mare galilee.vidit duos fratres Symonem qui vocatur Petrus e Andream fratrem eius. Math.iiij parte.i. ca.29
in die sancti Thome.
Thomas vnus ex duodecim.non erat cum eis quando venit iesus.iohannis.xx. parte secunda. ca.77
in festo purificationis Marie
Postq̄ impleti sunt dies purificationis Marie.secūdū legem moy.intulerunt dominō in hierusalem vt sisterent cum domino luce. ij.parte.i. ca.11.
In cathedra petri e ceteris festis.
Venit iesus in partes cesaree philippi.e interrogauit discipulos suos.d. Quez dicunt homines esse filium hominis. Math.xvi.parte.ij. ca.1
In annunciatione beate virginis
Missus est angel⁹ gabriel a deo in ciuitatem galilee.luce.i.parte.i. ca.5
Tempore paschali de sanctis
Ego sum vitis vera vos palmites.iohannis xv.parte.ij ca.57
Philippi e Jacobi
Nō turbetur cor vestrum neq̄ formidet. In domo patris mei mansiones multe sunt.iohannis.xiiij.parte.ij. ca.57
In vigilia Johannis baptiste.
Fuit in diebus Herodis regis sacerdos quidam nomine zacharias luce.i.parte.i. capitulum .4
In natiuitate iohannis baptiste
Elisabet impletuz est tempus pariendi e peperit filium.luce.i.parte.i. ca.6
In festo visitationis marie.
Exurgens maria abyt in montana cum festinatione in ciuitatem in .pa.luce.i. parte.i. ca.6
In festo assumptionis marie
Intrauit iesus in quodam castellum e mulier quedam Martha nomine excepit illum in domum suam.Luce.x. parte.i. capitulum .61.
In festo marie magdalene
Rogabat iesum quidam pharisceus vt manducaret cū illo.Luce.vii.parte.i. ca.60
In die sancti Jacobi
Accessit ad iesum mater filiorū zebedei.matt xx.parte.ij. ca.21
In die decollationis iohan.bap.
Misit herodes manum ac tenuit iohannes. e vinxit eum in carcerem .Mar.vi. parte.i. capitulum 27.e 66
In natiuitate beate virginis
Liber generationis iesu filij dauid filij habraam.mat.i.parte.i. ca.7.
Matthei euangeliste
Vidit iesus hominem sedentem in theolonei nomen matheum nomine.mathe.ix.parte i.capitulum .31
Michaelis.
Quis putas maior est in regno celoz mat. xix.parte.ij. ca.46
Communne sanctorum de apostolis

Hoc est preceptum meū vt diligatis inuicez. Johannis.xv.parte.ij ca.57
Hec mando vobis ibidem
Ecce ego mitto vos sicut oues in medio lupo rum.math.x.parte.i. ca.51
Ecce nos reliquimus omnia & secuti sumus te quid ergo erit nobis mathe.xix.parte.ij. capitulum 13
Designauit iesus alios.lxxij.discipulos. Luce.x.parte.i. ca.58
Conuocatis.xii.apostolis.dedit illis potestatem super oia demonia,& vt languores curarent.Luce.ix.parte.i. ca.51
De vno martyre
Siquis vult post me venire, abneget semet ipsum.& tollat crucem suam & sequat me. Luce.ix.parte.ii. ca.2
Qui amat patrem aut matrem' plusquā me non est me dignus.Math.x.parte.i. capitulum .54
Nisi granum frumenti cadens in terrā mortuum fuerit ipsum solum manet. Johann. xij.parte.ii. ca.31
De martiribus
Cum audieritis prelia & seditiones ca.39
mere oportet primum hec fieri.no lite ii & te.ii. lu.xxi. par-
Attendite a fermento phariseorū. quod est ipocrisis.luce.xii.parte.i. ca.91
Descendens iesus de monte.stetit in loco campestri.luce.vi.parte.i. ca.33
Videns iesus turbas ascendit in montem, & cū sedisset.de.dis.suis.Beati pauperes spū. ma.v.parte.i. ca.33
Loquente iesu ad turbas.dixit ei quidam.ecce mater tua & fratres tui foris stant Mat xii.parte.i.capi. ca.75
De confessoribus
Vigilate & orate.nescitis enim quando tempus sit Mar.xiij.parte.ij. ca.44
Vigilate quia nescitis,qua hora dominus vester venturus sit Matthe.xxiiii.parte.ii. capitulum 45.
Sint lumbi vestri precincti & lucerne.in manibus vestri.luce.xij.parte.ii. ca.47
Homo quidam peregre proficiscens vocauit seruos suos & tradidit illis bona sua. Mat.xxv.parte.ij ca.49
Homo quidam nobilis abiit in regionez longinquam ibidem.
emo lucernam accendit & in abscōdito ponit,sed super candelabrum luce.xi.parte.i. capitulum 34
De virginibus
Simile est regnum celorum decem virginibus Math.xxv.parte.ii. ca.48
Simile est regnum celorum thesauro abscōdito Mar.xiii.parte.i ca.64
De cōmemoratiōe beate virgis
Extollens vocem quedam,mulier de turba dixit ad iesum Beatus ven er qui te portauit.luce.xi.parte.i. ca.75
Stabat iuxta crucem iesu mater eius Johannis.xix.parte.ii ca.63
In officiis defunctorum
dixit martha ad iesum.domine si fuisses hic frater meus non fuisset mortuus Johannis xi.parte.xii. ca.17.
Omne q̄ dat mihi pater ad me veniet.& eum qui venit ad me non ejiciam foras.Johānis. vi parte.i ca.70
Ego sum panis viuus qui de de celo descendi. ibidem.

a b c d e f g h i k l m n o p q r s
t ꝛ ſ ſſ ß ſ ꝓ A B C D E F G
H I K L M N O P Q R S T
U X Y Z aa bb cc dd ee ff gg hh ii
kk ll Omnes sunt quaterni

Hoc est preceptum meū vt diligatis inuicez. Johannis.xv.parte.ij ca.57
Hec mando vobis ibidem
Ecce ego mitto vos sicut oues in medio luporum.math.x.parte.i. ca.51
Ecce nos reliquimus omnia ⁊ secuti sumus te quid ergo erit nobis mathe.xix.parte.ij. capitulum 13
Designauit iesus alios.lxxij.discipulos. Luce.x.parte.i. ca.58
Conuocatis.xii.apostolis.dedit illis potestatem super oia demonia,⁊ vt languores curarent.Luce.ix.parte.i. ca.51
De vno martyre
Siquis vult post me venire, abneget semet ipsum.⁊ tollat crucem suam ⁊ sequat me. Luce.ix.parte.ii. ca.2
Qui amat patrem aut matrem plusquā me non est me dignus.Math.x.parte.i. capitulum .54
Nisi granum frumenti cadens in terrā mortuum fuerit ipsum solum manet. Johann. xij.parte.ii. ca.31
De martiribus
Cum audieritis prelia ⁊ seditiones ca.39 mere oportet primum hec fieri.no lite ti ⁊ te.ii. lu.xxi. par-
Attendite a fermento phariseorū. quod est ipocrisis.luce.xii.parte.i. ca.91
Descendens iesus de monte.stetit in loco cāpestri.luce.vi.parte.i. ca.33
Uidens iesus turbas ascendit in montem.⁊ cū sedisset.de.dis.suis.Beati pauperes spū. ma.v.parte.i. ca.33
Loquente iesu ad turbas.dixit ei quidam.ecce mater tua ⁊ fratres tui foris stant Matthe.xii.parte.i.capi. ca.75
De confessoribus
Uigilate ⁊ orate.nescitis enim quando tempus sit Mar.xiij.parte.ij. ca.44
Uigilate quia nescitis,qua hora dominus vester venturus sit Matthe.xxxiiii.parte.ii. capitulum 45.
Sint lumbi vestri precincti ⁊ lucerne.in manibus vestri.luce.xij.parte.ii. ca.47
Homo quidam peregre proficiscens vocauit seruos suos ⁊ tradidit illis bona sua. Mat.xxv.parte.ij ca.49
Homo quidam nobilis abiit in regionez lōginquam ibidem.
emo lucernam accendit ⁊ in abscōdito po
Nnit,sed super candelabrum luce.xi.parte.i. capitulum 34
De virginibus
Simile est regnum celorum decem virginibus Math.xxv.parte.ii. ca.48
Simile est regnum celorum thesauro abscōdito Mar.xiii.parte.i ca.64
De cōmemoratiōe beate virgis
Extollens vocem quedam,mulier de turba dixit ad iesum Beatus venter qui te portauit.luce.xi.parte.i. ca.75
Stabat iuxta crucem iesu mater eius Johānis.xix.parte.ii ca.63
In officiis defunctorum
dixit martha ad iesum.domine si fuisses hic frater meus non fuisset mortuus Johannis xi.parte.xii. ca.17.
Omne q̄ dat mihi pater ad me veniet.⁊ eū qui venit ad me non eijciaz foras.Johānis. vi pater.i ca.70
Ego sum panis viuus qui de de celo descendi. ibidem.

a b c d e f g h i k l m n o p q r s
t u x y z ⁊ ꝯ ꝑ A B C D E F G
H I K L M N O P Q R S T
U X Y Z aa bb cc dd ee ff gg hh ii
kk ll Omnes sunt quaterni